

शब्दस्तोममहानिधि

संस्कृताभिधान

प्रथमखण्डम् ।

गवर्धमेष्टसंस्कृतपाठशालाया व्याकरणाध्यापकेः

श्रीतारानाथतर्कवाचस्पतिभट्टाचार्येण सङ्कलितम्

तेनैव परिपोधितम् ।

कलिकातानगरे

१८२५ सवत्सरे नूतनसंस्कृतयन्त्रे मुद्रितम्

S'ABBASTOMA MAHANIDHI

PART I

A SANSKRIT DICTIONARY

COMPILED

BY

VARANATHA TARKAVACHASPATHI

Professor of Grammar in the Govt Sanscrit College of Calcutta

CALCUTTA :

THE NEW SANSKRIT PRESS,

1869

Professor Tirumitha Tarkavachaspati, who is so well known to all students of Sanskrit for his profound knowledge of the ancient literature of his country and for his services to philology is at present engaged, under the auspices of the Government of Bengal, in the compilation of a comprehensive Sanskrit Dictionary. But as considerable time will necessarily elapse before his great work is published, I requested him to undertake the compilation of a smaller Dictionary for the use of Colleges and schools in India. He has, accordingly, with his usual energy and untiring literary industry, commenced this useful work which he will publish in parts. The present number is the first instalment of five parts of which the Dictionary will consist.

Calcutta
The 1st February, 1869

Prasannakumara Sarvadhikari,
Principal of the Sanskrit College
of Calcutta

साङ्केतिकशब्दसङ्केतज्ञापनम् ।

सङ्केत	सङ्केतबोध
पु०	पुनलिङ्.
स्त्री०	स्त्रीलिङ्
न०	नपुंसकलिङ्.
पु०स्त्री०	अनपुंसकलिङ्.
पु०न०	अस्त्रीलिङ्
न०स्त्री०	अपुलिङ्.
द्वि०	द्विलिङ्
अव्य०	अव्ययम्
स०	समास.
त०	तत्पुरुषः
२ त०	द्वितीयातत्पुरुषः
३ त०	तृतीयातत्पुरुषः
५ त०	पञ्चमीतत्पुरुष.
६ त०	षष्ठीतत्पुरुष.
७ त०	सप्तमीतत्पुरुष
ग०	गतिसमास
शाक०	शाकपार्थिवादितत्पुरुष
उप०	उपपदसमासः
नयू०	नयूरब्धसंवादि
प्रा०	प्राटिसमास.
उपनि०	उपनितसमास.

सङ्केत	सङ्केतबोध
न० त०	नञ्जतत्पुरुषः
कर्म०	कर्मधारय.
द्वि०	द्विगुसमास.
अव्ययी०	अव्ययीभाष.
ब०	बहुव्रीहिः
३ व०	तृतीयाणान्यपदार्थबहुव्रीहि.
५ व०	पञ्चम्याणान्यपदार्थबहुव्रीहि.
६ व०	षष्ठ्याणान्यपदार्थबहुव्रीहिः
७ व०	सप्तम्याणान्यपदार्थबहुव्रीहिः
न० ब०	नञ्बहुव्रीहि
प्राटि०००	प्राटिभ्यो धातुबहुव्रीहिः
इ०	इदिसमास
समा०	समासान्तः
शक०	शकन्वादिस्वात्पररूपम्
नि०	निपातनात्
+	प्रतिपटिकम्
-	धातु
स्वा०	स्वादिगणीयः
अदा०	अदादिगणीय.
जुहो०	जुहोत्यादिगणीय.
दिवा०	दिवादिगणीय

सङ्केत	सङ्केतबोध
स्वाटि०	स्वादिगणीय.
तुटा०	तुटादिगणीयः
रुधा०	रुधादिगणीय.
तना०	तनादिगणीयः
क्र्याटि०	क्र्यादिगणीयः
चुरा०	चुरादिगणीयः
अट०	अटन
पर०	परस्मैपटी
आत्म०	आत्मनेपटी
उभ०	उभयपटी
सक०	सकर्मकः
अक०	अकर्मकः
द्विक०	द्विकर्मकः
द्विव०	द्विवचनान्तः
ब० ब०	बहुवचनान्त.
गौरा०	गौरादित्वात्
ब्राह्म०	ब्राह्मणादित्वात्
ट्टपी०	ट्टपीटरादित्वात्
चतुर्व०	चतुर्वर्णादित्वात्
व्री०	व्रीच्यादित्वात्
सार्व०	सार्वविभक्तिः

ओ तत्सु ।

ग्रन्थारम्भः ।

श्रुत्यार्थाधिगम सर्वप्रकृतिप्रत्ययाभिधम् । अलिङ्ग वल्लिलिङ्गश्च शब्दव्रत्ताहमाश्रये ॥ १ ॥
वाचामधोश्वरी देवी भक्त्या नत्वा वितन्यते । तारानार्थद्विजेनाय शब्दस्त्रीममहानिधि ॥ २ ॥
यो ब्रवन्व विना सूत्र शब्दरत्नखजं धिया । अशेषशेषुपीदात्रे तस्यै शेषात्मने नम ॥ ३ ॥
नि शेष नाशयन्त्वेन शेषाशेषसुखानि न । यत शब्दविशेषाणा रूपाध्या प्रकाशनम् ॥ ४ ॥
सूत्रवार्तिकभाष्याणा कारकान् मुनिसत्तमान् । पाणिन्यादीन् प्रणस्येह व्युत्पत्तिर्हृष्यते मया ॥ ५ ॥
निघण्टुकारिणा ग्रन्था-सहाय्याकारिणा तथा । मञ्जिन्ते द्योतयन्तोऽर्थान् प्रकाशन्ता सदा स्मृता ॥ ६ ॥

मुखवन्द्य ।

इह खलु पुरुषा या काञ्चित् भाषामभ्यमित्तुमीहमाना प्रयतन्ते तदर्थज्ञानसाधन तत्तद्भाषाव्याकरण
कोपश्चाधिगन्तुम् । तत्र व्याकरणात् प्रायोयौगिकशब्दमात्राणामर्थज्ञान, कोपात् पुन रूढानां शब्दानां
केपाश्चित् यौगिकानामपि । कोपो नाम शब्दानामर्थबोधक शास्त्रम् । तत्र सस्कृतकोपे प्रायेण लिङ्ग-
सहितस्यैवार्थबोधनम् । तच्च यद्यपि सस्कृतभाषयेव विजातीयभाषयापि भवितुमर्हति, तथापि भाषा-
न्तरेण भाषान्तरस्यार्थज्ञापने, सम्पर्कतात्पर्यार्थस्यास्करणात् एकविधभाषयाऽर्थस्य ज्ञापने तु भाषा-
र्थस्य स्फुट स्फुरणात्, समानभाषयापि, प्रकृतिप्रत्ययविभागमप्रदर्श्य अखण्डार्थस्य बोधने तदवयवार्थ-
स्यावोधात् खण्डशाखा बोधने तु अवयवशब्दार्थस्यापि सुखेन ग्रहाच्च अवयवार्थप्रदर्शनपूर्वकम् एक-
विधभाषयैवार्थबोधन युक्तम् । किन्तु प्रसिद्धेषु सस्कृताभिधानेषु अमरकोपादिषु केवलम् अखण्डार्थस्यैव
प्रतिपादनात् शब्दानां सर्वेषामर्थानामप्रतिपादनात् तत्र कीर्तितानामपि शब्दानाम् अकारादि-
क्रममतिक्रम्यैव पाठेनार्थप्रतिपादनात् व्युत्पत्तिरूपात्तमतीव दुर्गमत्वेन न तेषां समीचीनता । किञ्च तत्रो-
क्तानामपि शब्दानामवयवार्थज्ञानमसुलभमेव । नानाकोपपठितानां शब्दानामेकत्र सङ्गलनेन पाणि-
न्यागममनुसृत्य विविधविद्यावता डाक्तरोपाधिना 'उद्दलिसन्' साहेबेन वेदादिशास्त्रादिषु विशेषत
शब्दकल्पद्रुमाभिधाने कृतप्रभाष्या विद्वद्भ्या बोधलिङ्गरयाभ्या च प्रणीतयो सस्कृताभिधानयो
प्रकृतिप्रत्ययविभागप्रदर्शनपूर्वकं सुपरिपाद्या वङ्गलोऽपि तै स्वस्वभाषयैव सस्कृतशब्दस्याधीनां बोध-
नात् सस्कृतभाषयैवार्थबोधनमन्तरेण सस्कृतशब्दानामर्थजातस्य अवयवार्थाग्रहेण विशेषतो न ग्रह-
अपरिचिततत्तद्भाषाणान्तु सुतरामेव । अत सस्कृतभाषाशब्दानामभिधान सस्कृतभाषयैव व्याप्तानयुत

प्रकृतिप्रत्ययादिविभागसहितं सपरिपाटीकमेकमभिधानं व्युत्पत्स्मृनामवश्यमपेक्षितमिति निश्चित्य तथाविधाभिधानसङ्कलने समातितरां सङ्कल्पो वभूव । किन्त्वसौ सङ्कल्पस्तत्रचारोपयोगिअयार्था-
मार्थविरहेण निरर्थकतया सुकुलित इव संबभूव ।

अथ तथाविधाभिधानप्रचारार्थं सुद्राव्यापारोपयोगिधनवाञ्छया एतद्देशाधिपसंस्थापितविद्याम-
माजविभाग-प्रधानाध्यक्ष (डिरकटर) इति पदेऽभिपिक्तं (एसे) इत्युपाधिकं त्रीयुक्तम् एडच् उड्रो इति
नामकं साहेवं प्रत्यावेदितम् । मदावेदितेन च विविधविद्यानुरागगता विद्याद्विविधये एकान्तोत्साहिना
तेन प्रोत्साहितः वङ्गवर्णसेण्ड अद्युतं सुद्राः एतत्पुस्तकमुद्राव्ययसाहाय्याथं दातुमङ्गीचकार ।

एवसेतद्देशाधिपतिनाऽङ्गीकृते प्रचारोपयोगिअयानुकूल्ये चिरमुकुलितोऽपि स संकल्पः पुनः फनो-
न्मखीवभूव । अथ तथाविधसंस्कृताभिधाननिर्माणाय वेदस्मृतिपुराणमीमांसादिदर्शनज्योतिषतन्त्रवेद्य-
कव्याकरणालङ्कारादीनि शास्त्राणि समालोच्य वङ्गलाः शब्दाः सङ्कलिताः । किन्तु तदभिधानस्य वङ्ग-
विस्तीर्णतया तन्मुद्राकार्यसम्पादने वङ्गकालापेक्षेति । सम्भाव्य तस्मादेव संचिष्य साहित्यादिग्रन्थेषु प्रयु-
क्तशब्दानां प्रसिद्धार्थज्ञानानुकूलम् स्वल्पमभिधानमापाततः संस्कृतविद्यामन्दिरविश्वविद्यालययादिच्छा-
त्वाणां पाठार्थमपेक्षितमित्युद्भाव्य च संस्कृतपाठशालाप्रधानाध्यक्षेण (प्रिन्सिपल) पदवीसमारूढेन त्रीयुत
वावु प्रसन्नकुमार सर्वोधिकारिणा महाशयेन, (प्रसिडेनस्) विद्यालयसंस्कृतप्रधानाध्यापकेन आयुष्मता
त्रीयुत वावु कृष्णकमलविद्याम्बुधिमट्टाचार्येण च प्रोत्साहित इदं व्यरचयस् ।

अत्र च शब्दानां स्थूलाक्षरेण प्रथमं स्वरूपप्रदर्शनम् ततः सङ्केतविशेषेण लिङ्गप्रदर्शनं ततोऽवयवार्थ-
प्रदर्शनम् ततः व्याकरणप्रक्रिया, ततोऽर्थविशेषकथनम्, यदर्थविशेषे लिङ्गभेदः प्रकृतिप्रत्ययभेदश्च
तेऽत्र परतो दर्शिताः । 'नाम च धातुजमाह निरुक्ते' इत्युक्ते सर्वशब्दानां धातुमूलतया पाणिनीयगण-
पठितधातूनपि स्थूलाक्षरेण शब्दक्रममध्ये एव निवेश्य तेषाम् धातूनामर्थविशेषः, गणभेद, पदनियमः,
इट्पुन्यतादि, सकर्मकत्वादि, लटि लुडि च रूपञ्च दर्शितम् । यद्यपि अर्थविशेषोत्कीर्तनं संस्कृत
भाषयैव सर्वत्र कृतं, तथापि यत्र वङ्गभाषयापि अर्थकथने प्रकृतार्थस्य स्फुटं प्रतीतिर्भवेत् तत्र क्वचित्
क्वचित् ग्रन्थवहिर्भूततासूचकेन वेष्टनाकाररेखाद्वयेन वेष्टितया वङ्गभाषयाप्यर्थप्रकाशनं कृतम् ।

अत्र च थावता प्रयत्नेन अतीव सुगमता भवेत् तथा यत्नः कृतः । साहित्यप्रचलितशब्दप्रसङ्गात् दर्श-
नज्योतिषादौ प्रसिद्धाः पारिभाषिकशब्दाद्योऽपि एकान्ततो नोपेक्षिताः क्वचित् क्वचित् सारतस्तेऽपि
सार्था उद्दिष्टिताः । अतिप्रमाणाकृतया पाणिनीयागमानुसार्यैव प्रत्ययादिसंज्ञादिकमत्राहतम् ।

एतस्यापि सम्पूर्णपुस्तकस्य एकटा प्रचारे तत् क्रयार्थम् एकदैव वङ्गद्रव्यापेक्षा स्यादिति अल्पवित्ता-
नां कष्टं भवेत् तन्मा भूदित्यनया धिया खण्डशएव प्रचारे प्रयतमानेन मया प्रथममिदं खण्डं प्राचारि ।

सम्भावयामि एतत् पुस्तक प्रायः पञ्चभिः खण्डैः संपूर्णं स्यादिति । प्रयते च तथा, यथा मासाभ्यां
मासाभ्यामेकैकं खण्डं प्रचारितं भवेदित्यत्र । एतस्य सङ्कलने शोधने च भूयान् परिश्रमः स्वीकृतस्तथापि
अत्र यत्किञ्चिन्मम स्व्वलनं सुधीभिः समुद्भाव्येत तत्रैः निजगुणेन परिशोधनीयम् । शिवमस्तु ओं तत्सत्

शब्दस्तोममहानिधिः ।

चिदात्मने नमः ।

अ

अ पु अन् ड । शिषी । अद्य० सरोधने, अक्षिचने, निषेधे च ।
 अशु अदनबुटा० उभ विभाजने । अशय तितं आशिय त्त ।
 अश पु० अश-घञ् । विभागे, विभाज्ये अशयने, एकदेशे,
 विभज्याहे, राशि लक्षणभागे च ।
 अशुक पु० अश सुन् । दातो, दायादे, रागिबिषभागे, दिने च ।
 विभाजके त्रि० स्त्रियाम् अशिका ।
 अशुल त्रि० अश+लच् । बलवति । [स्त्रियाम् अशिनो ।
 अशुन् त्रि० अश यिनि । भागकारके अयवयिनि दातो च ।
 अशु पु० अश-उ । किरणे, प्रभायाम् वेगे, सूत्रादिसूत्र्यादि च ।
 अशुक स्त्री अश+क । मन्ते, सूत्र्यासते गुम्भवन्ते उच्यते च ।
 अशुधर पु० अशुधरि अशु-हृत् । सूर्ये । नेगधरे त्रि० स्त्रि
 याम् अशुधरा ।
 अशुमति पु० अशु मति इत् । सूर्ये । [नियामशुमती ।
 अशुमत् पु० अशु+मत् । सूर्ये । नेगवति अशुमति च त्रि०
 अशुमत्कला स्त्री० अशुमत् फल दसा । कदमीइसे ।
 अशुमती स्त्री० अशु+मत् । घालपर्याइसे घालपाय इति
 स्याते । अशुविमिटावां स्त्रियाम् ।
 अशुमाला स्त्री० अशु-माला इत् । किरणजाते ।
 अशुमालिन् पु० अशु माला+रिनि । सूर्ये । किरणजातवति
 त्रि० नियामशुमालिनी ।
 अशुवहा पु० अशुवह इव दस्य व० । सूर्ये ।
 असु अदनबुटादि० उभ० विभाजने । असय-ति ते । [च पु०
 असु स्त्री पु० असु-च । अद्ये । असु वञ् । विभाज्ये अशयने
 असुवट पु० असु वट इत् । कङ्क्रे, राज्ञोऽसुवट इत्यत्र

अक

पटुरिति प्रबोधवन्द्योदय ।
 असुल त्रि० असु+लच् । बलवति ।
 असु बुटा० उभय० भासने । असुय-ति ते आश्लिष्य त त ।
 असु आदि० आत्म० गतौ । अकृते । आहित ।
 असु रति स्त्री अकृ यति, न कृन् क्तिन् पर्याविपर्यय इति
 वा । त्यागे, रोने च । अकृती च ।
 असुहृत् स्त्री अहृ-अधि । पाये ।
 असुहि पु० अहृ क्ति । पदे, हृत्पूले च ।
 असुहिप पु० अहिष्या विवति अहि-पा-उ । हृत् ।
 अहिस्तन्व पु० अहि स्त्वन् इत् । युक्ते ।
 अक वक्रगतौ आदि घटादि पर० अकति आकौत् । अकयति ।
 अक इदित् आदि० विशुकरणे आत्मने० । अकृति ।
 अक स्त्री० क सुच न० न० । पाये इ से च ।
 अकच पु० न कच वञ् । केरुपदे । केरुप्ये त्रि० ।
 अकराणि स्त्री० न क यनि । आत्मोभेदे, प्राये च । [त्रि
 अकरा स्त्री० न क ङच् । कामनकोइसे । अररहिते, कर्मिष च
 अकक्यं त्रि० न कक्यं न० न० । कोमले, कार्मण्डलहित च ।
 अकर्यं त्रि० न कर्चं वञ् । अधिदे, कर्चरहित च ।
 अकर्णीय पु० न कर्णं वञ् । कामने, अर्धे च ।
 अकर्णीय त्रि० कर्णीय+इत् न० न० । कर्णीयोगे ।
 अकर्ण्यं त्रि० न-कर्ण्यं वञ् । कार्याद्ये ।
 अकल्कन (क) त्रि० न-कल्कन (क) वञ् । टम्बरहिते त्रि० ।
 अकल्का स्त्री० न कल्क वञ् । ज्योत्स्न्याम् । टम्बरहित
 अकल्प्य त्रि० कल्प चापु कल्प+इत् न० न० । रोनिदि ।

अकम्पात् अञ् न-कम्पात् न० त० । हठाकारे, आगन्तके च
 अकारण्ड पु० न-कारण्ड न० त० । असमये, अनवसरे च । न
 कारण्डः (स्नानः मायको वा यस्य) वड० । तत्पुन्ये ति० ।
 अकारण्डे अव्य० न-कारण्डे न० त० । असमये, अनवसरे च । [ति०
 अकाम पु० कर्म-घञ् न० त० । अनिच्छायाम् । व० कामरहिते
 अकामतः अव्य० अकाम-तस्मिन् । अनिच्छाहेतुतः ।
 अकाय पु० न-काय व० । राहो । देहपुन्ये ति० ।
 अकार पु० अ+कार । अ-स्वरूपवर्णे । कारः क्रिया न-कारो
 यस्य व० । कर्मपुन्ये ति० ।
 अकारण न० न-कारण न० त० । कारणभिन्ने । न-कारण-
 (उद्देश्य, हेतु) व० । निष्प्रयोजने, हेतुपुन्ये च ति० ।
 अकार्य्य न० क-खल् न० त० । द्यूतक्रियाचौर्यसाहसरादौ
 दुष्टकर्मणि । व० कार्य्यपुन्ये ति० ।
 अकाल पु० न-काल न० त० । असमये, शुक्रास्तादिनिमित्तकप्रता-
 यकरणायोग्ये काले । कल्पवर्गभिन्ने ति० ।
 अकालजलदोदय पु० अकाले जलदानासुदयः तत्पु० ।
 कुलभक्ष्याम् । असमये ज्ञेयानासुदये च । [च ।
 अकिञ्चन ति० न-किञ्चन मयूरव्यंसकादि त० । दरिद्रे, निर्दने
 अकिञ्चनता स्त्री० अकिञ्चन+ता । परिग्रहत्यागे, दरिद्रे च ।
 अकिञ्चित्तु ति० न-किञ्चित्त-ज्ञ-ञ् । अल्पज्ञाने, ज्ञानपुन्ये च ।
 अकिञ्चित्कार ति० न-किञ्चित्त-अच् । अकर्मण्ये, क्रियापुन्ये,
 निष्प्रयोजने च ।
 अकुण्ड ति० न-कुण्डा व० । अकुण्डिते, प्रतिभायुक्ते, कार्य्यदत्ते च ।
 अकुतोभय ति० न-कुतः-भय-मयूरव्यंसकादि त० । भयपुन्ये ।
 अकुप्य न० गुप्-भत् कस्य गः न० त० । सूर्यरूपयोः ।
 अकूपार पु० न-कूप-अच् । कच्छपे । न-कु-वृ-अण् दीर्घः ।
 महापारे, -सुद्रे, -दूरपारे-सूर्ये च ।
 अकूपार पु० न-कु-वृ-अण् दीर्घः । सुद्रे सूर्ये च ।
 अकृत्य न० क-क्यप् न० त० । अकार्य्ये, चौर्यादिदुष्टकर्मणि च ।
 कर्मपुन्ये ति० ।
 अकृतपच्य ति० न कृते कर्मणे पच्यते पच्-यत् । ह्य्यादिकं
 विना स्वयं पके नीवारारौ ।
 अकृष्णकर्मन् ति० न-कृष्ण-कर्मन् व० । अदृष्टाचारे पुण्यशीले ।
 अकौशल न० कुशलस्य भाव कुशल+अण् न० त० । अपाटने ।
 वड० । पाटवपुन्ये ति० ।
 अक्रा स्त्री० अक-कृन् । मातरि ।
 अक्त ति० अन्-क-क्त । कृताञ्जने, परिमिते, व्याप्ते, संकुले च ।
 अक्रम ति० न-क्रम प्र० । क्रमपुन्ये, योगपद्ये, पादपुन्ये च ।

अक्रान्ता स्त्री० न क्रम-क्त । दृष्टव्याम् । क्रान्तभिन्ने ति० ।
 अक्रूर पु० न-क्रूर न० त० । यद्वंशीयन्तपभेदे । क्रूरभिन्ने ति० ।
 अक्रोध पु० क्रुध-घञ् न० त० । कोपनिवृत्तौ । व० कोपपुन्ये ति०
 अक्ष व्याप्तौ संहतौ च स्वादिगणीयः खादिच पर० । अक्षोति
 अक्षति ।
 अक्ष न० अक्ष-अच् । इन्द्रिये, कायोद्भवराज्जने, (धुना) सर्ज्जर-
 सञ्चारे । अक्ष घञ् पु० । द्यूतसाधने पाशकादौ, योडग-
 मापकमानरूपे कर्म, रवावयवे चक्रे, क्रयविक्रयचिन्तायाम्,
 विभीतकदृष्टे वण्डा इति ख्याते, मर्षे, शकटे, विवाटवि-
 ज्ञाततत्त्वे, रुद्राचे, जपमालायाञ्च ।
 अक्षवा ति० अक्ष-खुल् । पाशकादिक्रियाकारिणि, व्यापके च ।
 अक्षत न० अक्ष-क्त-न त० । यवे, क्षतरहिते च । लालेषु पु० व० व० ।
 अक्षदर्शक पु० अक्ष-दृश्-खुल् । द्यूतकारिणि । व्यवहारादि-
 दर्शिनि ति० । स्त्रियाम् अक्षदर्शिका ।
 अक्षदृश् पु० अक्ष-(व्यवहार) दृश्-किप् । व्यवहारनिर्णेतर् ।
 द्यूतदर्शके ति० । [अक्षदेविनी ।
 अक्षदेविन् ति० अक्ष-दिव-णिनि । द्यूतकारिणि स्त्रियाम्
 अक्षद्यू ति० अक्ष-दिव-किप् । पाशकादिक्रियाकारिणि, लोने
 अक्षद्यू ।
 अक्षधुरा स्त्री० अक्ष-(चक्र) धुर-(व्यप) इत० । चक्राप्ये ।
 अक्षधूर्त्त पु० धूर्त्त-अक्ष-धूर्त्त ७त० । द्यूतकारिणि, शाखोट
 इति प्रसिद्धे दृष्टे च ।
 अक्षधूर्त्तिल पु० अक्ष-(शकट) धूर्त्त-तिल । दृष्टे ।
 अक्षपाटक पु० अक्ष-(व्यवहार) पट-खुल् । व्यवहारनिर्णेतर् ।
 अक्षपाट् पु० अक्ष-(चक्षु) पाट् व० । गौतमे (न्यायदर्शनप्रवर्तक
 सनौ) । अक्ष-(चक्र) पाट् (अवयव) इत० । चक्राष्टे ।
 अक्षम ति० क्षम-अच् न० त० । अक्षते । व० । क्षमारहिते ।
 अक्षमा स्त्री० क्षम-अह् न० त० । ईर्ष्यायाम्, अक्षहने च ।
 अक्षमाला स्त्री० अक्ष-माला इत० । जपमालायाम् । [ति० ।
 अक्षय पु० न० क्षि-अच् । क्षयाभावे । व० । नाशरहिते, क्षयपुन्ये च
 अक्षया स्त्री० सोमवारे, अमावास्यातिथौ, रविवारे सप्तम्यां,
 कुजवारे चतुर्थ्याञ्च । वैशाखशुक्लतृतीयाद्यामपि ।
 अक्षय्य न० अक्षयाय हितम् अक्षय+यत् । आक्षेपे देवे
 दृतमधुयुक्ते जघे, अक्षयधर्मे च ।
 अक्षर पु० क्षृ-अच् न० त० । अक्षरादिवर्णे । नाशपुन्ये
 ति० । अक्षरिणि न० । [लेखके ।
 अक्षरचण (न) ति० अक्षरेण वित्तः अक्षर+चण (न) ।
 अक्षरचुक्षु ति० अक्षरेण वित्तः अक्षर+चुक्षु । लेखके ।

अक्षरजीवक लि अक्षर-जीव-एतन् । वर्षलेखनोपजीविनि,
स्त्रियाम् अक्षरजीविका ।
अक्षरजीविन् लि अक्षर जीव विनि । वर्षलेखनोपजीविनि,
स्त्रियाम् अक्षरजीविनी । [लेखन्यादौ ।
अक्षरतृत्निका स्त्री अक्षर-तृत्निका इत० । वर्षलेखनद्रव्ये
अक्षरवाट पु० न चरतीति अक्षर वट-वेष्टने घञ् ।
वाङ्मुद्गमौ । [विमिश्रस्त्रियामपि ।
अक्षरसंस्थान न० अक्षर-संस्थान इत० । वर्षविन्यासे । बद्ध० ।
विषयादौ च ।
अक्षयती स्त्री अक्ष+मत्प० पलम् । अक्षक्रीडायाम् । अक्ष-
अक्षयित् लि० अक्ष विद्-क्लिप् । द्युत्तरे व्यवहारादिभेदे च ।
पञ्चशौण्ड पु० अक्ष शौण्ड ७त । द्युत्तरे । [च ।
अक्षसूत न० अक्ष सूत इत० । जपमालासूत्रे यज्ञसूत्रे, उपवीते
अक्षाग्रकीलक अस्त्री० अक्ष (चक्र) अग्र कीलक इत । चक्रा
यस्यापिते शब्दौ । [हिते लि० ।
अक्षान्ति स्त्री० अक्ष त्तिन् न०त० । ईश्यायाम् । व० । अक्षार-
अक्षारलवण न० अक्षरलवण न०त०, व वा । अक्षरलवण-
मिद्रे सैन्धवे, सासुद्रे च । गोक्षीर गोष्ठसञ्चैव धान्यं चहा
खिला यथा । सासुद्र सैन्धवस्यैव अक्षारलवणं यत् तमिति
सू० तिमिरिभाषितेऽपि ।
अक्षि न० अक्ष कृषि । अक्षुषि । [मिति केचित् ।
अक्षिकूटक न० अक्षि कूटक, इत० । अक्षुषीलके तन्नाशकाया
अक्षिगतं मि० अक्षिविषयगतं शाकपार्थिवादि त० । देव्ये त्रिभौ च
अक्षिभेषज उ अक्षि भेष (रोग) जि उ । क्षीरविशेषे ।
अक्षिय न० अक्षि क न०त० । सासुद्रलवणे । [पाते च ।
अक्षिविकृषात न० अक्षि वि-कृष ऋ । अपाङ्गदर्शने कटाक्ष
अक्षीय पु० अक्षि क, न त० । सासुद्रलवणे । क्षीयो मत्तो न०
त० । अक्षमिद्रे लि० ।
अक्षोष्ट पु० अक्ष-क्षोष्ट, अक्षस्यैव विभोतकस्यैव उटा प्रया
न्यस्येति वा । पार्श्वतीयपीलुद्वये अक्षुषीरोट इति प्रसिद्धे ।
अक्षोष्ट उ० अक्ष क्षोष्ट । पार्श्वतीयपीलुद्वये ।
अक्षोभ उ० अक्ष-भञ्ज न० त । हस्तिवज्रनक्षत्रे । बद्ध० ।
क्षोभरहिते लि ।
अक्षौहिणी स्त्री० अक्ष (मकटादि) लहि विनि । अस्थामिद्रे
युक्तरथादिष्वनामाम् । तत्सख्या च ११८७ हस्तिन । ११८७
रथा । ११६१० अत्रा । १०२१५० यदातव ।
अक्षुद्र पु० अक्ष अक्ष न०त० । पियालद्वये पियालक स्थाने ।
अक्षुद्रि स्त्री० अक्ष अ न०त० । अक्षिद्रव्यवहारे । अक्षुद्रि च ।

अखण्ड लि खडि-यञ् न०त । सपूर्णे, सकले । खण्डभिन्ने पु० न० ।
अखण्डन पु० खडि ख्युट् व० । काष्ठे । खण्डनशून्ये लि० ।
अखण्डित लि० खडि क्त न त० । सम्पूर्णे, खण्डितभिन्ने च ।
अखात न० अख-क्त न०त० । देवखाते महत्वाद्याघाते च ।
खातभिन्ने लि० । [गोमासादौ, भक्ष्यभिन्ने च ।
अखाद्य लि० खाद्य-अर्हार्थे ख्यत् न० त० । भोजनानर्हे
अखिल लि० न खिल्यते न कण्ठप्रयादीयते इति खिल-क
न०त । अमये । खिलभिन्ने लटभस्यादौ स्त्री० ।
अग्र इदित् गतौ भ्वादि० पर० । अग्रति । आङ्गोत् ।
अग्र वक्रगतौ भ्वादि० पर० घटादि । अग्रति आगोत् । अग्रयति ।
अग्र पु० न गच्छतीति गम-उ न०त० । दृष्टे, पथ्यते, सूक्ष्मे
च । गमनाकर्त्तरि अङ्गादौ लि ।
अग्रच्छ पु० गम श न०त० । दृष्टे ।
अग्रति स्त्री० गम-क्तिन् न०त० । उपायाभावे । बद्ध । गति
शून्ये उपायशून्ये च लि । [रोगशून्ये अक्षयने च लि० ।
अग्रद पु० नास्ति गतौ रोगो यथात् ५७० । औषधे । इव० ।
अग्रदङ्कार पु० अग्रद करोति अग्रद क् अथ्ण् षम् च । वैद्ये ।
अग्रम पु० न गच्छतीति गम-अच् न०त० । दृष्टे । अग्रन्तरि लि ।
अग्रम्य त्रि न-गन्तमर्हति गम-यत् न० त० । गमनानर्हे,
अन्यजातिस्त्रियाञ्च स्त्री० ।
अगरी स्त्री० नास्ति गतौ विधौ यस्या ५७० षोष् । सूक्ष्मकवित्र
हारिणि देवताश्च दृष्टे । विषहादिषु द्रव्यमात्रे लि० ।
अग्रह न० न गिरति ष्ट उ । अग्रहचन्द्रे स्वनामप्रसिद्धे ।
अग्रस्ति पु० अग्र विन्याचलम् अस्ति अग्र-अच् ति शक्यत्वा
दि० । अग्रस्यनामके सुनौ ।
अग्रस्तिद्रु पु० अग्रान्मिय द्रुष्टं च शाक०त० । चकडद्वे ।
अग्रस्त्री स्त्री० अग्रस्तिनिवाचलात् दक्षिणस्थां दिशि ।
अग्रस्य पु० अग्र विन्याचलं स्यादति क्षमाति स्यै-क ।
अग्रस्यनामके सुनौ । [द्विष्टे न० ।
अग्राध लि० अग्राध प्रतिशायाम् अग्राध घञ् न न० । अतिगभीर ।
अग्राधजल पु० अग्राध-जल-७७० । अतिगभीरजले तुद्रे ।
अग्राध न० अग्रम् न गच्छन् अस्ति प्राप्नोति अग्र च अण् ।
दृष्टे । [च लि० ।
अग्र पु० न गौ किरणो यस्या राक्षौ । किरणशून्यं, गोशून्यं
अग्रह न० न ग्रह्यं फाम् । अग्रहचन्द्रे स्वनामप्रसिद्धे, मिश्रया
(मिश्र) दृष्टे च । ग्रहभिन्ने, उपदेशकशून्ये च लि० ।
अग्रहशिश्नया स्त्री० अग्रह शरीर यथा नाड्यौ शिश्नया
मध्यप्रदोषि त० । मिश्र इति प्रसिद्धे मिश्रयाद्वये ।

अगृहगन्ध न० न गूढो गन्धो यस्य इव० । हिङ्गुद्रव्ये । अगृह-
सौरभे द्रव्यमात्रे त्रि० ।

अग्न्यायी स्त्री० अग्नि+ऐङ्-ङीप् । अग्नेर्वीपिति स्वाहाख्यायाम् ।
अग्नि पु० अङ्गति जङ्घं गच्छति अग्नि-नि ननोप । अग्नौ
स्वनामप्रसिद्धे तेजोभेदे ।

अग्निक् पु० अग्निवत् कायति प्रकाशते कै-क । इन्द्रगोपकीटे ।
अग्निक्ण पु० अग्नि-क्ण इत्० । अग्निच्युतचुद्राग्रे ।

अग्निकारिका स्त्री अग्नि-कारिका इत्० । अग्निशतये होमा-
धानादौ, आनुाद्दीपकौषधिभेदे च । [धानादौ ।

अग्निकार्य्य न० अग्नि-कार्य्य (क-यत्यत्) इत्० । अग्निशतये होमा
अग्निकाष्ठ न० अग्ने (उद्दीपनाय) काष्ठम् तादर्थ्यपश्चा त०
अगुरुकाष्ठे ।

अग्निकुक्कुट पु० अग्ने. कुक्कुट इव रक्तवर्णस्फुलिङ्गत्वात् । ज्वल-
दग्निव्याम्रदृष्टयुक्ते रुडा इति ख्याते ।

अग्निकोण न० अग्ने. कोण. इत्० । पूर्वदक्षिणयोर्मध्ये दिग्-
भागे तस्य वह्नितैवत्यप्रसिद्धेः । [सीति प्रसिद्धे काचे च ।

अग्निगर्भ पु० अग्निगर्भे यस्य व० । सूर्यकान्तमणौ आत-
अग्निचयन पु० अग्निश्चीयतेऽनेन चि-ल्युट् । मन्त्रभेदे, काष्ठे
च । [कतवह्निस्थापने अग्निहोत्रिणि ।

अग्निचित् पु० अग्निं चितवान् चि-भूतार्थे क्तिप् । मन्त्रपूर्वक
अग्निज पु० अग्नि-जन-ड । अग्निजारदृष्टे । स्वर्णे न० ।

अग्निजातद्रव्ये त्रि० । [न० । वह्निजातमात्रे त्रि०
अग्निजात पु० अग्नेर्जात जन-क्त । अग्निजारदृष्टे स्वर्णे

अग्निजार पु० अग्निं जारयति जृ-अण् । अग्निजारनामकदृष्टे
अग्निजाल पु० अग्निं जारयति जृ-अण् लटम् । अग्निजार
दृष्टे । [इत्० । अग्निशिखायाम् ।

अग्निजिह्वा स्त्री० अग्नेर्जिह्वेव । जाङ्गलीदृष्टे । इत्० । अग्नि
जिह्वायाम् । अग्निर्जिह्वा येषा व० । देवे

अग्निज्वाला स्त्री० अग्नेर्ज्वालेव । गजपिप्पलीदृष्टे ।

अग्निदमना स्त्री० अग्निं दमयतीति-दमि-ल्यु । गणिकारी-
[नामकचुपभेदे ।

अग्निदेवा स्त्री० अग्निर्देवो यस्याः । कृत्तिकाख्यतारायां तस्या
। अग्निर्देवतत्वात् । अग्निर्देवतमात्रे त्रि० ।

अग्निनिर्यास पु० अग्नेर्निर्यासः (क्षीरवत् निव्यन्दः) ।
उपचारात् तच्चाते अग्निजारदृष्टे । स्वर्णे न० ।

अग्निप्रस्तर पु० अग्निं प्रसृणाति स्तृ-अच् अग्नेर्वा प्रस्तर ।
चक्रमकीति ख्यातेऽग्न्यापके प्रस्तरखण्डे ।

अग्निवाङ्ग पु० अग्नेर्वाङ्गिर दोर्घशिखत्वात् । धूमै ।

अग्निभ न० अग्निरिव भाति भा-क् । स्वर्णे । अग्निभत्
प्रकाशवति त्रि० ।

अग्निभू पु० अग्नेर्भवति भू-क्तिप् । कार्तिकेये । स्वर्णे न० ।
अग्निजातमात्रे त्रि० ।

अग्निमणि पु० अग्ने-र्मणि । अग्निमाधने आतमीति प्रसिद्धे
काचे । सूर्यकान्ते मणौ च ।

अग्निमथन पु० आनये मथ्यतेऽमी मन्य-ल्युट् ननोप ।
गणिकारीति ख्याते गणिकारीदृष्टे । तत्काष्ठयोर्धर्मणे हि
भटिति वह्निरुद्दीप्यते । अग्निमन्त्रमन्त्रे च ।

अग्निमथ्य पु० अग्नेये मथ्यतेऽमी मन्य अण् । गणिकारीदृष्टे ।
अग्निमारुति पु० अग्निमारुत+रज्ज् ऋस्य कल्पभेदे अग्नि-
वायुरूपयोर्देवयो. पुत्रे अगम्यसुनौ ।

अग्निमुख पु० अग्निर्मुखमिव यस्य । देवे, इतद्रव्यं हि देवैर्ग-
ग्निद्वारेणैवाभ्यस्यते । अग्निर्मुखे यस्य तस्मिन् । विप्रे, शाप-
रूपान्तेस्वस्य सुते स्थितत्वात् । अग्निर्मुख प्रधानमुपास्यो
यस्य तस्मिन् वा । विप्रे । अग्नेर्मुखे तु न० ।

अग्निमुखी स्त्री अग्निरिव सुव्रमद्यं यस्या. गौरादित्वात्
ङीप् । (भेला) भलातकदृष्टे, पाकशाउायाम्, गायत्रीमन्त्रे च ।

अग्निरक्षण न० अग्नि. रक्ष्यतेऽनेन रक्ष-ल्युट् । राजमादि-
भ्योऽग्निरक्षाकारके मन्त्रभेदे, अग्निहोत्रे च ।

अग्निरजसु पु० अग्निरिव रज्यते टीप्यते रज्ज् अण् ननोप ।
रक्तवर्णे इन्द्रगोपनामककीटे । अग्निवीर्य्य, स्वर्णे च ।

अग्निवल्लभ पु० अग्नेर्वल्लभ सुखेन टाह्यात् । मान्दृष्टे ।
अग्निप्रिये त्रि० ।

अग्निवाह पु० अग्निं वाहयति गमयति बोधयति वा वाहे
अण् । धूमै, छागे च । वाङ्महाहकमात्रे त्रि० ।

अग्निवित् पु० अग्निं विन्दते विन्द-क्तिप् । अग्निहोत्रिणि
साग्निके । [स्वर्णे, वह्निरेतसि च ।

अग्निवीज न० अग्नेर्वीजम् तद्वेतोजातत्वात् उपचारात् ।
अग्निवीर्य्य न० अग्नेर्वीर्य्यं, तद्वीर्य्यजातत्वाद् उपचारात् स्वर्णे

वह्निरेतसि, तत्पराक्रमे च । व० । अग्निहृत्यपराक्रमवति त्रि०
अग्निशिख पु० अग्निरिव शिखा यस्य । कुङ्कुमदृष्टे, कुङ्कुमदृष्टे,
अग्निहृत्यशिखे जाङ्गलीदृष्टे च । अग्निहृत्यजटावति त्रि०

अग्निशेखर पु० अग्निरिव शेखरमद्यं यस्य । कुङ्कुमदृष्टे कुङ्कु-
मदृष्टे जाङ्गलीदृष्टे च । अग्निहृत्याश्रवति त्रि० ।

अग्निष्टोम पु० अग्ने स्तोमं स्तु मन् पत्वम् । यागविधिषु ।
अग्निष्ठ पु० अग्ने स्थातमर्हति स्या-क पत्वम् । वह्नौ स्थिति-

योग्ये लौहमये कटाहादिपात्रे ।

अग्निमसम्भूय पु० अग्ने मसभूयति भू अच् । अरण्यकुमुभे ।
 अग्निमसम्भूयति वि० ।
 अग्निमसहाय पु० अग्निना सह अग्रते अय अच् । वायौ
 अग्नेनसहायधूमवद्भवेगवत्त्वात् प्रोपगतित्वाच्च वनकपोते च ।
 अग्निमसार न० अग्नौ सारो यस्य अथनागनाषुक्तापनेऽपि
 सारोऽग्रादहनात् । रसाञ्जने । धाम्नेर्मध्ये त्व अस्त्री० ।
 अग्निस्त्राक्त (त्राक्त) पु० अ० अग्निः अग्निः (आग्नीयविप्रकर
 रूपान्ते) सुष्ठु, आस्य सङ्घत्त येषां आ ता ऋ पलमिति
 नह्व । मरीचिषुत्रे पिहगणविशेषे ।
 अग्निहोत्र पु० अग्नौ-ह्यतेऽत्र ऊ-त् । मन्त्रकरणकवह्नि-
 म्यापनपूर्वकहोमदौ । अग्निहोत्रसम्भित्वात् यस्त्री च ।
 अग्निहोत्रिन् वि० अग्निहोत्र+इति । अग्निस्त्रापनपूर्वके
 सायप्रातरादिकाद्ये होमकर्त्तरि चाग्निने ।
 अग्नीध्र पु० अग्निरिध्यतेऽनेन अग्नि इन्ध-रिक् । अग्निप्रजा-
 लनमन्त्रे ।
 अग्नीध्र पु० अग्निरिध्यतेऽनेन कर्त्तुं अग्नि इन्ध-रिक् । अग्नि
 रक्षणकारके ब्रह्मापरप्रथम्ये अग्निगभेदे । अग्नि धारय
 त्वत् अग्निप्र इत्यपि छ क । अग्निह्वये, होमादौ च ।
 अग्नीन्धन वि० अग्निरिध्यतेऽनेन अग्नि इन्ध-रिक् । मन्त्र-
 भेदे । स्त्रिया टिच्चात् ङीप् । भाषे ल्युटि । अग्निह्वये न० ।
 अग्न्याधान न० अग्नेराधानम् आ धाञ् ल्युट् इत् । वेद
 मन्त्रद्वारा यज्ञिस्थापने । वङ् । अन्होत्रयागे ।
 अग्न्यालय पु० अग्नेरालय अग्नि आ लो अच् इत् । वेद
 मन्त्रद्वारा ब्रह्मिस्थापनयोग्ये गृह्ये, तदाधार-कुण्डे
 स्थित्ये च ।
 अग्न्याह्वित पु० अग्निराह्वितो येन अग्नि आ-धाञ् कर्मणि
 ऋ वा परनिपात् । अग्निहोत्रिणि चाग्निने ।
 अग्न्युत्पात पु० अग्निना कृत उत्पात् (अग्निहोत्रचक्रोपद्रव)
 उत्-पात् घञ् इत् । आकाशस्याग्निहोत्रविकारसूचितो
 पद्रवे, उत्त्वापातादाद्युपसृचके, धूमकेतुगतविकारे च ।
 अग्न्युपस्थान वि० अग्निहोत्रस्योत्पत्तेः अग्नि उप स्था
 ल्युट् । वस्तु रूपस्थानमन्त्रे । स्त्रिया ङीप् । इत् । गृह-
 रूपास्थाने च ।
 अग्र न० अग्र-रह् मलोप । उपरिभागे शेषभागे, आन्ध्रने,
 पूर्वभागे, पश्चिमभागे समूहे च । प्रधाने, अधिके,
 प्रथमे च वि० ।
 अग्रकाय अस्त्री० अथ काय अथवावयविनोरभेदात् अथ
 कलावत् कर्म० । देहपूर्वभागे ।

अग्रग वि० अघे गच्छतीति अथ गम ड । प्रथमगामिनि ।
 स्त्रियामथगा । [प्रधाने च ।
 अग्रगण्य वि० अघे गण्यते अथ गण यत् ७त० । अथगणनीये,
 अग्रगामिन् वि० अघे गच्छति अथ गम-शिनि ७त० ।
 अथघरे । स्त्रियामथगामिनी ।
 अग्रज पु० अघे जायते अथ जन ड । ज्येष्ठभ्रातरि । अथ-
 जातमात्रे वि० । ज्येष्ठभगिन्या स्त्री० ।
 अग्रजह्वा स्त्री अथा जह्वा अथवावयविनोरभेदात् क०
 च । जह्वापभागे ।
 अग्रजन्मन् पु० अघे जन्म यस्य अथ जन् मनिन् व्यधि०
 वङ् । ज्येष्ठभ्रातरि, विभे च । अथजातमात्रे वि० ।
 अग्रजात पु० अघे जात अथ-जन्म ऋ ७त० । ज्येष्ठभ्रातरि
 विभे च । ज्येष्ठभगिन्या स्त्री० । पूर्वजातमात्रे वि० ।
 अग्रजाति पु० अथा श्रंश जातिर्वस्य, अथ जन क्तिन् । विभे ।
 अग्रजिह्वा स्त्री० अथा जिह्वा अथहस्तावत् क० । जिह्वा
 यभागे । [येष्टे च ।
 अग्रणी वि० अघे नीयतेऽसौ अथ नी किप् णत्वम् । प्रभौ
 अग्रतस् अथ० अघे असाहा अथ तसिच् । पूर्वभागे, पूर्व-
 भागावधिके च । [अथगामिनि । स्त्रिया ङीप् ।
 अग्रत सर वि० अथत सरति गच्छति अथतस् ऋ-ट ७त ।
 अग्रदानिन् पु० अघे दान यस्य अथ-दान+इति । प्रेतोह्ये
 ग्रेन यद्दान दीयते तन्नतिप्राहिण्य अथगनीति ए्याते विभे ।
 अग्रनख अस्त्री० अथ नख अथहस्तावत् क० । नखाय० ।
 अग्रनासिका स्त्री० अथा नासिका अथहस्तावत् क० ।
 नासिकापभागे । [शोति ग्याते हृष्टे ।
 अग्रपर्णी स्त्री अघे पर्ण यस्या जातित्वात् ङीप् । आलु-
 अग्रभाग पु० भव्यते इति भाग एकदेशे अथ पूर्व भाग
 भज-घञ् क० । आहादौ प्रथमसङ्घट्य देवे क्रूये अवयवस्य
 अथदेशे च । यथा शरस्य गत्यायम् ।
 अग्रभुक् वि० अघे देवपित्वादिभ्योरदन्त्वा मुङ्क्ते अथ भुज
 किप् । औदरिक् ।
 अग्रमास न० अथ प्रधान मन्त्रत्वेन मन्त्रे मन्-स दीध
 क० । हृदयस्य पश्चात्कारे (फुलका) इति नामके मासे ।
 केचित् अज्ञापमासमिक नामेत्याड । अथमास इति
 प्रविष्टे रोगभेदे च ।
 अग्रमुख न अथ मुख अथहस्तावत् क० । छत्राय० ।
 अग्रयान न० अघे यान यस्य या-ल्युट् सचात्तेऽप्यपत्यम् ।
 उरोगामिनि सैन्ये । अथगामिमात्रे वि० ।

अग्रलोहिता स्त्री० अग्रपरिभागः लोहितं यस्याः क० ।

चिह्नोति प्रसिद्धे शाकभेदे ।

अग्रवीज पु० अग्रं शाखायं बीजसत्याटकं यस्य । द्विजाय-
तरुखण्डरुद्धे कलम इति प्रसिद्धे काण्डजाते कुरगटकादिद्वये

अग्रसन्धानी स्त्री० अग्रे फलोत्पत्तेः प्राक् सन्धानं कार्यस्य
ज्ञानं यस्या ङीप् । यमपञ्चिकायाम् । यत्र हि प्राणिवर्गस्य
प्राग्भवोयकस्मानुसारेण शुभागुभसूचनं सर्वं निर्यते
ना यमपञ्चिका, कैश्चित् यमपट्टिकेति सा कथ्यते । अग्र-
सन्धानकारिणि तु वि० ।

अग्रसन्ध्या स्त्री० अग्रं सन्ध्यायाः सर्वोदयेकदेशं कालवाचिना
समस्यते इत्युक्तेः एक०त० । सन्ध्यापूर्वसमये । अग्रा पूर्वा
सन्ध्या इति क० । प्रातःसन्ध्यायाम् ।

अग्रसर वि० अग्रे सरति गच्छति अग्र-सृ-ट ७त० । अग्र-
गामिनि । स्त्रियां ङीप् ।

अग्रह पु० अह (परिग्रहः) न०त० । परिग्रहाभावे । वृद्ध० ।
परिग्रहग्रन्थे सन्ध्यामिप्रभृतौ वि० ।

अग्रहर पु० अग्रे हियते दीयतेऽथौ अग्र-हृ-अच् । अग्रदे
वस्तुनि, भागाद्ये च । अग्र-हृ-ट । अग्रहारिणि तु वि० ।

अग्रहस्त पु० अग्र हस्तः अवयवाज्यविनोरभेदात् क० ।
हस्तायै ।

अग्रहायणः अस्त्री० ह्य ब्रह्मिकालयोरिति काले वाचे
हां-ल्युट् युक् च भावं स्वभावं जहाति हायनो वर्षः
अग्र पूर्व हायन क० शत्वम् । मार्गशीर्षे मासि तस्य
च वर्षादितम् अमरकोपादौ मार्गादिमारभ्य कार्तिकान्त-
मासकीर्तनात् सप्तमवगतम् ।

अग्रहायणी स्त्री० अस्मिन् जहातोति हायनो ब्रीहिः । अयाः
श्रेष्ठा हायनाः शालयो यस्या संज्ञात्वात् शत्वं गौरादि-
त्वात् ङीप् । अग्रशीर्षनक्षत्रे । तस्य च नक्षत्रस्य रात्रौ
प्रथमशुद्धकाले श्रेष्ठब्रीहोणां धान्यानासत्त्वत्किंकिं दृश्यते ।
तत्र नक्षत्रं सौरायणहायणे नामि रात्रौ प्रथमशुद्धेति ।

अग्रहार पु० अग्रे हियतेऽथौ हृ-घञ् । अग्रहरे (पूर्वोक्तेऽर्थे)
ब्रह्मचारिणे देवे जेवाटौ च । अग्र-हृ-अच् । अग्रहा-
रिणि वि० । स्त्रियां ङीप् ।

अग्राह्य वि० न-अह-शत्वत् । अहणायोग्ये शिवनिष्काल्यादौ
प्रतिग्रहायोग्ये तिस्राश्चर्यादौ च ।

अग्रिम पु० अग्रे भवः अग्र+डिमच् । ज्येष्ठभातरि । श्रेष्ठे
उत्तमे च वि० । [च वि० ।

अग्रिय पु० अग्रे भवः अग्र+त्र । ज्येष्ठभातरि । श्रेष्ठे उत्तमे

अग्रीय पु० अग्रे भवः अग्र+इ । ज्येष्ठभातरि । श्रेष्ठे उत्तमे
च वि० । [गामिनि ।

अग्रेगा दि० अग्रे गच्छति अग्र-गम-कनिप् अनुक्म० । अग्र-
अग्रेगू वि० अग्रे गच्छति अग्र-गम-हू+अनुक्म० । अग्रमरे-
सेवके ।

अग्रेदिधिपू पु० टिधिं धैर्यं स्यति निरस्यति, टिधिपूः द्विरुटा
पुनर्भू योपित् टिधि-मो-ङ्-पत्वन् अग्रे प्रधाना टिधिपूर्वस्य
अनुक्म० कवमाशास्यन्त्ये । पुनर्भूषिवाहकारिणि । निपा-
तनात् अस्य ह्यस्यान्तापीयते । प्रागूटकनिष्ठमग्न्या अगूट-
ज्येष्ठमग्न्यां च । ज्येष्ठायां यदगूटायां कन्यायाश्चतुर्दश-
तुजा । सा चाग्रेदिधिपूर्व्या पूष्यां तु टिधिपूः स्मृतंति
मनूक्तेः । एतत्पक्षे च अग्रे स्वविवाहात् पूष्यं टिधिपूः
ज्येष्ठाविवाहकानामहनरपधैर्यलोपकारिणो यतुजा यस्या
इति विग्रहः ।

अग्रेवशा न० अग्रे यनस्य ७त० अनुक्म० शत्वत् । वनाग्रदेशे ।

अग्रेसर दि० अग्रे सरति गच्छति अग्रे सृ-ट अनुक्म० ७त० ।
अग्रगामिनि स्त्रियां ङीप् । [च वि० ।

अग्र्य पु० अग्रे भवः अग्र+यत् । ज्येष्ठभातरि । प्रधाने श्रेष्ठे

अग्र इदित् गतौ स्वादि० आत्मने० सक० सेट् । अङ्गते । अङ्गिष्ट ।

अग्र मापकरणे अटनचुरादि० उभय० । अग्रघति-ते ।

अग्र न० चुरा० अग्र अच् । पाप्मे, व्यसने, दुःखे च ।

अग्रसर्पण वि० अर्घं पापं स्रप्यतेनेन अग्र-स्रप-ल्युट् । सर्व-
पापनाशार्थं लभ्ये मन्त्रादौ । स्त्रियां ङीप् ।

अघोर पु० घृण-ङोर । न घोरः (शान्तः) न०त० । महादेवे ।
घोरभिन्ने वि० । भाद्रकणचतुर्दश्यान्त स्त्री० ।

अघोप पु० घुप-घञ् न० त० । वर्षोन्सारणवाह्ययलविशेषे ।
स च खयां यमः खयः+कृ+पौ विसर्गः शर एव च ।
एते ज्ञानातुप्रदानाः अघोपाश्च विदुष्यते इति शिञ्जोक्त
दिशा खयादिवर्णानासुन्सारणप्रयत्नः ।

अघ्न्य पु० न हन्ति सृष्टिकर्तृत्वात् न-हन-यक् निपातनात्
माधु । प्रजापतौ । न हन्यते स्त्रीहत्याया निषिद्धत्वात् ।
स्त्रियां गवि तु स्त्री० ।

अङ्क (नृक) संख्याकरणे चिह्नयुक्तकरणे अटनचुरादि० उभ०
सक० सेट् । अङ्कय-ति-ते आक्षिप-त्-त । अङ्कापयति ते
इति केचित् ।

अङ्क पु० अङ्क-घञ् । दृश्यकाव्यविशेषे अङ्क इति प्रसिद्धे नाट-
कपरिच्छेदे, पर्वते, चिह्ने, रेखायां, युद्धभूषणे, सतीमे च ।
क्रोडे तु अस्त्री० ।

अङ्कति पु० अन्व-गतौ व्यति कुलम् । दाते । पूजगार्थले
 कर्मणि व्यति । प्रक्षयि व्यन्तौ च । अग्निहोत्रिणि लि ।
 स्त्रियाम् अङ्कती च ।
 अङ्कन लि० अङ्क-स्युट् । अङ्कनसाधनद्रव्ये दाननीति प्रसिद्धे
 स्त्रियामङ्कनी । विष्णुकरणमात्रे न० ।
 अङ्कपालि (वो) स्त्री० पा व्यति अङ्क-पालि इत्० वा ङीप् ।
 क्रोडप्रान्ते । अङ्कन पावयतीति अङ्क-पालि-इ । उपमा-
 तरि (धारमा) इति प्रसिद्धायाम् । अङ्कस्य पाचिरिव
 न० । आलिङ्गने च ।
 अङ्कपालिका स्त्री० अङ्कपालि+क । धात्वाम्, वेदिकार्यां,
 क्रोडप्रान्तभागे, आलिङ्गने च ।
 अङ्कस् न० अङ्क-अङ्गन् कुलम् । विष्णु, शरीरे च ।
 अङ्कित लि० अङ्क-क्त । विहिते विहिते, कृतप्रख्यायाञ्च ।
 अङ्कित् लि० अङ्क (आलिङ्गनस्थानत्वेन) अस्थानि अङ्क+रनि ।
 अङ्कनालिङ्ग-शब्दङ्गादिवाद्यभेदे क्रोडविशिष्टे च । स्त्रि-
 यामङ्किते ।
 अङ्कुर अस्त्री० अङ्क-उरच् । शीजादभिनवोत्पन्ने भक्षिकासि
 द्विधा जाते च शृणुहृत्पादौ, जले च । शीघ्रसत्पदाते इति
 साधभ्यात् रुधिरं, शोभि च ।
 अङ्कुरक पु० अङ्कुरते यत्न सञ्जीवितेश्चो अनुच-पुरच् तग
 क । पश्चादीना वासस्थाने वाषा इति ख्याते ।
 अङ्कुरा अस्त्री० अङ्क-उरच् । हस्तिवालनोपयोगिनि वक्राये
 लौहास्त्रभेदे ङाङ्ग इति ख्याते ।
 अङ्कुराङ्कुरे पु० इ खेन धार्यते व्यवस्थाप्यते दुर्भारि खल्
 त्तस्य अङ्कुराङ्कुरे इति । दुर्दानहस्तिनि ।
 अङ्कुरे पु० अङ्क-खञ्जंरादित्वात् ऊरच् । अभिनवोत्पन्ने
 त्वयहृत्पादौ । [लौहमयेरक्षभेदे ।
 अङ्कुरे अस्त्री अङ्क-उरच् । हस्तिवालनोपयोगिनि वक्राये
 अङ्कुरे (३) (७) पु० अङ्कुरते लक्ष्यते क्रोडके । अङ्क-ओट
 (कोट) (कोळ) । भीतवर्णपारे गन्वयुक्तप्रथे दीर्घकण्ठक-
 युक्ते रक्तवर्णकले आकोङ्क इति ख्याते इत्ये ।
 अङ्कुरेणक पु० अङ्कुरेणक । आकोङ्क इति ख्याते इत्ये ।
 अङ्कुरेणसार पु० अङ्कुरेणक सार इति । अङ्कुरेणकजाते
 विषभेदे ।
 अङ्कुरेणिका स्त्री० अङ्क-वल् अच् सप्रसारणे अङ्कुरेण+क ।
 आलिङ्गनक्रियायाम् ।
 अङ्कुरे पु० अङ्कुरे क्रोडे स्थापयित्वा वाद्यतेरुषौ अङ्कुरे साधु
 अङ्कुरे यत् । शार्ङ्गतालवयामास चतर्हंशाङ्कुरानन । हरित-

क्याकतिर्ये स्यादङ्कुरेण स हि वाद्यते इत्युक्ते क्रोडे
 स्थापनपूर्वक वाद्यते शब्दङ्कुरे । अङ्कुरेणिके लि० ।
 अङ्कुरे विष्णुयुक्तकरणे अङ्कुरेणिका उभय० सकर्मक० सेट्-
 अङ्कुरे ति ते आङ्गिण त्त । मतान्तरे अङ्कुरायति ते ।
 अङ्कुरे न० अङ्क-अच् । देहे, अवयवे अग्रधाने, उपधाने, मनसि च ।
 अङ्कुरग्रह पु० अङ्क-ग्रह इत्० । देहवेदनायाम् ।
 अङ्कुरज न० अङ्कुरात् लायते अङ्क-जन-ङ । रुधिरं । पुष्ये, ज्येष्ठे च
 पु० । देहसातमात्रे लि० ।
 अङ्कुरा (न) न० अङ्कुरत्वात् अङ्क-ल्युट् प्रयोदरादित्वात् वा णत्वम् ।
 (उठान) इति प्रसिद्धे मङ्कुरे ।
 अङ्कुरति पु० अङ्कुरति वायनेन करणेन । अङ्कुर-व्यति कुलम् ।
 बाहने । अङ्कुरते पूज्यते कर्मणि व्यति । प्रक्षयि, व्यन्तौ
 च । अग्निहोत्रिणि लि० । स्त्रियाम् अङ्कुरती च ।
 अङ्कुरत् न० अङ्कुरेण दायति शोधयति दै-क । तालु, वासु, इति
 च प्रसिद्धे वाङ्मभूषणे । वाङ्मभूषणे-वाङ्मभूषणे पु० । अङ्कुरदान-
 कर्त्तरि लि । दक्षिणदिग्गजकरिण्या स्त्री० ।
 अङ्कुरा स्त्री० अङ्कुरात् मङ्कुरात् यस्या अङ्कुर+न । अङ्कुरौठवत्त्वात्
 योषिति, योषिन्नात्वे, उत्तरदिग्गजकरिण्याञ्च ।
 अङ्कुराप्रिय पु० प्री-क अङ्कुरा-प्रिय इत्० । अङ्कुरेणकत्वे तत्-
 पुष्येण स्त्रिय खाङ्क भूयन्तीति । योषिन्प्रियमात्रे
 त लि । [आलिङ्गने ।
 अङ्कुरापालि स्त्री अङ्कुरेण पाल्यते सवध्यतेरङ्कुर-पाल-इ ।
 अङ्कुरापालिका स्त्री० अङ्कुरेण पालयतीति अङ्कुरापालि-
 ख्युन् । धारमा इति ख्यातायाम् उपमातरि । अङ्कुर-
 पालनकारके लि० ।
 अङ्कुरमर्हं पु० अङ्कुरेण मर्हयति संवाहयति अङ्कुर-मर्ह-णिच् अच् ।
 देहसंवाहके-सेवके । अङ्कुरमर्हनकारके लि० ।
 अङ्कुरमर्हं क पु० अङ्कुरेण मर्हयति अङ्कुर-मर्ह-णिच् अच् । देहसं-
 वाहके-सेवके ।
 अङ्कुरमर्हन् पु० अङ्कुरेण मर्हयति अङ्कुर-मर्ह-णिच्-णिनि । अङ्कुर-
 मर्हके सेवके । अङ्कुरमर्हनकारके लि० । स्त्रिया ङीप् ।
 अङ्कुररत्त पु० अङ्कुरेण रत्तं रत्नं त्त इति । कल्पितदेशजाते
 रत्नवर्णचूर्णवति-युद्धारोचनीति वासिष्णुपै वैद्येण च प्रसिद्धे
 इत्यभेदे । रत्ताङ्कुरमात्रे लि० ।
 अङ्कुररक्षणी स्त्री अङ्कुररक्षतेरनया अङ्कुरेण रक्ष-स्युट् ङीप् ।
 आङ्कुराद्या इति प्रसिद्धे वस्त्रे । अङ्कुररक्षणकारके लि ।
 अङ्कुरराग पु० अङ्कुरेण रत्नतेरनेन अङ्कुरेण रत्न-करणे चञ् ।
 अङ्कुरेणैरेण कङ्कुरादा । भावे घञि । अङ्कुरस्य विशेषेण ।

अङ्गराज् पु० अङ्गेषु तन्नामकद्वेषु राजते राज-किन् ७त० ।
 अङ्गदेशाधिपे कर्णे ।
 अङ्गव न० अङ्गै स्त्वावयवे वाति अन्नभवति अतिशोषणात्
 सद्गु चतारुमिव भवति अङ्ग-रा-ड । युष्कफले ।
 अङ्गविक्रति पु० वि-क-क्तिन् अङ्गस्य विक्रतिश्चाननादि-
 र्यन्मात् ५त० । म्गोनाडा इति ख्याते अपस्काररोगे ।
 ६त० । अङ्गस्य विकारे स्त्री० ।
 अङ्गविच्छेप पु० वि-निप-घञ् अङ्गस्य विच्छेप' चालनं यत्
 व० । अङ्गुल्यादिविन्यासभेदेन त्रिंशद्विधे नृत्ये । ६त० ।
 अङ्गस्य चालनमात्रे ।
 अङ्गवैकत न० विक्रतस्य भाव' विक्रत+अण् अङ्गेन अङ्ग-
 चेष्टया वैकतं हृद्यभावो ज्ञायते यत् वङ् ० । आकार
 इति ख्यातायाम्-हृद्यगतभावावेदेकचेष्टायाम् । ६त० ।
 अङ्गस्य विकारे न० ।
 अङ्गसु पु० अङ्ग-असुन् कुलञ्च । पविषि इत्युच्चनटत्त' ।
 अङ्गसंस्कार पु० अङ्गं सञ्क्रियतेऽथ अङ्ग-सम्-क आधारे
 घञ् । देहसंशोधनादिसंस्कारकारके खाने गोधूमचूर्णा-
 दिनाङ्गमर्द्दने च । भावे घञ् ६त० । अङ्गस्य संस्कारे
 विलेपनादौ । अङ्गं संस्करोति अङ्ग-सम्-क-कर्त्तरि-अण् ।
 कृद्गुमादौ लि० ।
 अङ्गहार पु० अङ्गं क्षियते चात्यतेऽथ अङ्ग-हृ आधारे
 घञ् । अङ्गुल्यादिविन्यासभेदेन त्रिंशद्विधे नृत्ये । भावे
 घञ् ६त० । अङ्गस्य हरणमात्रे ।
 अङ्गाङ्गिभावः पु० अङ्गस्य अङ्गिनश्च भाव' । गौणसङ्गभावे ।
 अङ्गाधिप पु० अधि पा-क अङ्ग-अधिप ६त० । अङ्गदेशपतौ
 कर्णे । अथ अङ्गाधिपतिरित्यपि ।
 अङ्गार अस्त्री० अङ्ग-आरन् । अर्द्धदग्धे-अग्निसंक्रान्ते
 अग्निमन्त्रे वा आहार इति प्रसिद्धे-काष्ठखण्डे । मङ्गल
 ग्रहे पु० । रक्तवर्णे लि० ।
 अङ्गारक पु० अङ्गार+कार्थे क । रक्तवर्णत्वात् मङ्गलग्रहे,
 कुरण्डकद्वेषे, भीमराज इति ख्याते-भृङ्गराजद्वेषे च ।
 अत्यार्थे क । स्फुलिङ्ग इति विख्याते-अङ्गारचूर्णम् ।
 अङ्गारक न० तैलमङ्गारकं नाम सर्वज्वरविनाशनमिति
 वैद्यरूपरिभाषिते तैलविशेषे ।
 अङ्गारकमणि अस्त्री० अङ्गारकस्य मणि' ६त० । प्रवाले तस्य
 मङ्गलपहसामिकत्वस्य ज्योतिषे प्रसिद्धि ।
 अङ्गारधानिका स्त्री० अङ्गाराणि धीयन्तेऽस्याम् अङ्गार-धा-
 आधारे ल्युट् टित्वात् ङीप् ततः स्त्रीं कप् टाप् । अङ्गा-

राधारे (आङ्गा) इति (धुनची) इति च प्रसिद्धे पात्रभेदे ।
 अङ्गारपरिपाचित न० अङ्गारे (ज्वलदग्निव्याप्राकाष्टस्वग्ने)
 परिपाच्यते परि-पच स्त्रीं णिष् क्त । कायाय इति
 प्रसिद्धे-पकसांसादौ ।
 अङ्गारपुष्प पु० अङ्गारमिव लोहितवर्णं पुष्पं यस्य व० ।
 जिंघापुति, इति ख्याते इङ्गुटीद्वेषे ।
 अङ्गारमञ्जरी स्त्री० अङ्गारमिव रक्तवर्णा मञ्जरी यस्य
 व० समामानकवभावाच्चस्वले संज्ञात्वात् । रक्तवर्णे-कर-
 म्चा इति ख्याते करञ्जद्वेषे ।
 अङ्गारवल्ली स्त्री० अङ्गारमिव रक्तफलत्वात् रक्ता वल्ली व० ।
 रक्तवर्णफलवत्यां-कुञ्च इति प्रसिद्धायाम्,-युद्ध-वतायां
 करञ्जद्वेषे च ।
 अङ्गारशकटी स्त्री० शकृतीति योदुं शकटम्, अत्यं शकटं,
 शकटी, घञ्छाटियत् अत्यार्थे ङीप् अङ्गारस्य शकटी ६त० ।
 (आङ्गा) धुनाचीति च प्रसिद्धे अङ्गाराधारे पात्रभेदे ।
 अङ्गारि स्त्री० अङ्गार+मत्तर्णे टन् एमोदरादित्वात् कनोप- ।
 अङ्गाराधारे आङ्गा इति प्रसिद्धे पात्रविशेषे ।
 अङ्गारिका स्त्री० अङ्गारं विद्यतेऽस्या' अङ्गार+मत्तर्णे टन्
 टाप् । आङ्गा इति ख्याते अङ्गारपात्रे ।
 अङ्गारिणी स्त्री० अङ्गार+इनि । अङ्गारधानिकायां (आङ्गा
 इति ख्याते पात्रे) । अङ्गारयति लि० ।
 अङ्गारित पु० अङ्गारमिवाचरतीति अङ्गार+क्तिप् ततः
 कर्त्तरि क्त । पनाशकान्तिकोद्गमे । अङ्गारं करोतीत्यर्थे
 णिचि क्त । दग्धप्राये लि० ।
 अङ्गिका स्त्री० अङ्गम् आच्छादयति अङ्ग+इनि-के स्त्रियां
 टाप् । आङ्गराखा इति प्रसिद्धे कञ्जुकवस्त्रे ।
 अङ्गिन् लि० अङ्ग+इनि । प्रधाने, अवयवविशिष्टे, देहवति च ।
 अङ्गिरस् पु० अङ्ग-अभि डिरागम् । खनामख्याते ऋषिभेदे
 ब्रह्मणोऽखलाते एवे ।
 अङ्गीकार पु० अङ्गम् अस्वीक्रीयम् अङ्गं क्रियते अङ्ग चि-क-
 घञ् । स्वीकारे अभ्युपगमे ।
 अङ्गीकृत लि० अङ्ग-चि-क कर्मणि क्त । अभ्युपगते स्वीकृते
 अङ्गुरि (री) स्त्री० अङ्ग-उलि-रलयोरेकत्र स्मरणात् रत्वम् ।
 आङ्गुल इति प्रसिद्धायाम् हस्तपादशाखायाम् वा ङीप्
 अङ्गुरीवोरगच्छतेति रघुः ।
 अङ्गुरीय न० अङ्गुरौ भवम् अङ्गुलि-रु । बालमूलादित्वात्
 वा रत्वम् । अङ्गुलिभूषणे आङ्गुटीति प्रसिद्धे ।
 अङ्गुरीयक न० अङ्गुरौ भवम् अङ्गुलि-रु । बालमूलादित्वात्

या रत्ने स्यां क । अङ्गुलिमूषणे आङ्गुटीति ख्याते ।

अङ्गुलि पु० अङ्गुल उच । हस्तपदमाध्याया आधुन इति स्याता-
याम् यात्क्षायनसुनी अङ्गुले च । यमोद्दरैरङ्गुलमदृश्यै-
रिति भास्कराचार्योक्तिे अद्यमोदरपरिमाणे त्त न० ।

अङ्गुलि (नी) स्त्री० अङ्गु-उचि । हस्तपदमाध्यायाम् आङ्गुल
इति स्यातायाम् । वा स्त्रीणि अङ्गुली च । हानसुखा इति
स्याते मज्जकर्मिकारहणे च ।

अङ्गुलितोरण न० अङ्गुल्या तोरणमिव कृतम् । चन्द्रानदि-
द्वारा कते मलाटस्त्राईचन्द्राल गतिलके ।

अङ्गुलित्रय न० अङ्गुलि त्रयाने अङ्गुलि+त्रै-क । धामाटीति
प्रसिद्धे ज्याकर्षणकतसेदवारव्याधम् अङ्गुलिमन्त्रे चर्मणि
बद्धगोधाङ्गुलिम इति मङ्गि ।

अङ्गुलित्रयाय न० अङ्गुलिस्त्रायतेरनेन त्रै-क इत० । धामा
टीति प्रसिद्धे ज्याकर्षणकतसेदनिवारव्याधम् अङ्गुलिमन्त्रे
चर्मणि ।

अङ्गुलिसुद्रा स्त्री० अङ्गुल्या सुद्र इति अङ्गुलि+सुद्र रा-क
इत० । धारयित्तनमाचरसुद्रावहिते आङ्गुटीति प्रसिद्धे
अङ्गुलीभूषणे ।

अङ्गुलिमोर्टन न० अङ्गुल्योमोर्टन मर्दन यत्न व० । अङ्गुलि
द्वयमर्दनजाते मङ्गि इति प्रसिद्धे मन्त्रे ।

अङ्गुलिपद्मा स्त्री अङ्गुली पद्मो यस्या पत्नम् व० । (याउ)
इति प्रसिद्धे अङ्गुलिषषेपकारके यथागदृष्ये ।

अङ्गुलिचन्द्रमैय पु० अङ्गुल्या अङ्गुलिधनिना चन्द्रिभूते
च दिग् चञ् । अङ्गुलिधनिद्वारा चन्द्रादाने, अङ्गुलिस्त्रो-
नमात्रेणिव ।

अङ्गुलिस्त्रोर्टन न० अङ्गुल्यो स्त्रोर्टन ताडन यत्न व० ।
(वर्षि) इति प्रसिद्धे अङ्गुलिद्वयमर्दनजाते मन्त्रे ।

अङ्गुलीपञ्चक न० अङ्गुलीनां पञ्चकम् पञ्चधात्या । हस्तध्याना
मङ्गुलीनां पञ्चदाये ताव अङ्गुल तर्जनीमध्यमाभिका
कनिजामिका । [प्रसिद्धे अङ्गुलिभूषणे ।

अङ्गुलीयक न० अङ्गुलीयकवत् वा रत्नाभाष । आङ्गुटीति
अङ्गुलीसम्भूत पु० अङ्गुली चम्पत चम्-भू-ह ७त । नसे ।
आङ्गुलिचम्पतमात्रे वि० ।

अङ्गुल उ० अङ्गुली यासौ माध्यानेन तिष्ठति अङ्गु-स्त्रा क यस्या
श्लेष्मादिना यत्नम् । इहाङ्गुली । अस्याश्लेति सूत्रेऽङ्गुल-
मयोगात् अङ्गुलमन्त्रेणिव हस्तवाचोति प्रावितम् ।

अङ्गुलमात्र वि० अङ्गुल+परिमाणेण वा। अङ्गुलमध्य
चर्मपरिमिते । अङ्गुलमात्रोद्धारतोऽपि इष्ट इति श्रुतौ ।

अङ्गुप पु० अङ्गु-उच । नङ्गुले वाच्ये च ।

अङ्गुसू न० अङ्गु-अधि । पापे ।

अङ्गि पु० अधि गतौ इ । चरये हृद्यमूत्रे च ।

अङ्गि पु० अधि गतौ क्रि । चरये हृद्यमूत्रे च ।

अङ्गिपु पु० अङ्गिणा मूत्रेण पिबति पितालवादिक्म् पा च
इत० । हृद्यमात्रे ।

अङ्गिपर्यायिका स्त्री० अङ्गी मूत्रे कष्टमेरारभ्य वा पर्यमस्या
व० जातित्वात् ङीप् तत स्याय के हृद्ये टाप् ।
विहृष्यकारारुण्यवति चाङ्गुलिया, इति स्यात् हृद्ये ।
अद्यमिपर्यायिणि नाम ।

अङ्गिविष्णिका स्त्री अङ्गे रारभ्य वस्त्रेण पर्यवत्तन तत
सार्धे के हृद्ये टाप् । विहृष्यकारारुण्यवति चाङ्गुलिया,
इति प्रसिद्धे हृद्ये । अङ्गिविष्णोयिणि नाम ।

अङ्ग व्यभिचयकधने उभय० आदि० सक० सेट् । अचति ते ।
आधीत् आचिष्ट ।

अङ्ग मूत्रने गतौ च इदित् पर० आदि० सक० सेट् ।
अङ्गति चाङ्गीत् आनञ् । अङ्गमात् गतौ ङ अथ्यात् ।

अङ्ग अयत्नकधने इदित् उभय० आदि० सक० सेट् । अङ्ग ति
ते । आङ्गीत् आचिष्ट । [चङ्गिभे न ।

अङ्गसू ति अङ्ग उचि व० । मन्त्रेणै जेयहीने च । न त ।
अङ्गएङी स्त्री० अङ्गि कोपने अङ्ग गौरादित्वात् ङीप् न०
त० । गानसुभावायां गधि । कोपनभित्ते वि० ।

अङ्गर न० न चरति चरति चर-अच् न० त० । स्यावदे
स्थितिगोत्रे प्रथिय्यादौ चरायामस्रमचरमिते मनु ।
चमनश्रुत्ये वि० ।

अङ्गल पु० न चरति अल-अच् न० त० । पर्वते, गौज इति स्याते
मद्दौ,मिषे,मङ्गलि च । प्रथियां स्त्री० । अलनश्रुत्ये वि ।

अङ्गलत्विप् पु० अङ्गला श्रतथा प्रसावनेनापि मानिन्या
मथगमात् सि रा तिट् वानिर्नयत् न । कोकिले । सिन्-
वानिमति वि० । अङ्ग० । सिन्दाया चाली स्त्री ।

अङ्गिन्य न चिनि-कर्मणि चत् न त० । विनयिष्ठमिषया
यत्किञ्च मुद्यांको परतङ्गुणि । विनयित्तमगो वस्तुनात्
ति० । अङ्गिन्या चत् न वे भारा इति च्छुनौ ।

अङ्गिर न वि रच् न त० । अरु-राधे । अरु-राध्या-
मिनि द्रुष्यमात्रे वि० ।

अङ्गिरद्युति स्त्री अङ्गिरा बहुधावस्थाविति द्युतिरस
व । विद्युति । अरु-राध्यामिद्युतिमिति वि० । अर्चं ।
अरु-राध्यामिद्यां चाली स्त्री० ।

अचिरप्रभा स्त्री० प्रभा अङ् अचिरा अचिरस्यायिनी
प्रभा यस्या व० । विद्युति । च्युता टिव' स्यासुरिवाचि-
रप्रभेति भट्टि' । अत्यकालस्यायिप्रभावति त्रि० । कर्म०
अचिरायां टीप्तौ स्त्री० ।

अचिररोचिस् स्त्री० अचिरं रोचिर्यस्या व० । विद्युति ।
अचिरप्रभावति त्रि० । कर्म० । अचिरप्रभायाम् न० ।

अचिरांशु स्त्री० अचिरा अंगवोऽस्या व० । विद्युति ।
अत्यकालस्यायिकिरणवति त्रि० । कर्म० । अचिरकिरणे पु० ।

अचिरात् अव्य० अचिर अततीति क्तिप् । शीघ्रे, अगिलभ्ये च ।
अचिराभा स्त्री० अचिरप्रभावत् । आ-भा-अङ् । विद्युति

अचेतन त्रि० चित-णिच्-युच् चेतना ज्ञानम् व० । चेतना-
न्युत्थे । चित-ल्यु न०त० । ज्ञानविशिष्टभिन्ने ।

अचेतस् त्रि० चित-अधि व० । विवेकन्युत्थे, दुष्टचित्ते, चित्त-
न्युत्थे च । अव्ययी० । चित्ताभावे अव्य० ।

अचेतन्य त्रि० चेतनस्य भावः चेतन+यक् व० । चेतन्यरहिते,
ज्ञानन्युत्थे च । न०त० । ज्ञानभिन्ने न० ।

अच्छ अव्य० छो-क न०त० । आभिसुख्ये ।
अच्छ त्रि० न छति टटिम्, न+छो क० । सुख्ये निर्मले च ।
मल्लुके, स्तटिके च पु० ।

अच्छभस्स पु० अच्छ-आभिमुख्येन भस्सते गच्छति अच्छ+भस्स-
अच् । भालुके । अत्र मल्ल इत्यपि दृष्यक् नाम ।

अच्छम् अव्य० न-छो कसुन् । आभिसुख्ये ।
अच्छिट् त्रि० छिट-रक् व० । छिट्टन्युत्थे, अङ्गहानि'
छिट्टं तच्छुत्थे वैदिककर्मणि च ।

अच्छिट्वावधारण न० अच्छिट्प्रतया साङ्गतयावधारणम्
अव धारेल्युट् । कृतस्य वैदिककर्मणोश्छिट्प्रतया अव-
धारणे कृतैतत्कर्मणाच्छिट्प्रतिल्यभिलापरूपे ।

अच्छोद् त्रि० अच्छम् उदकं यस्य उदकस्योदभाव' । निर्मल-
जलवति तडागादौ । तन्नामकप्रसिद्धे सरसि न० ।

अच्युत पु० अच्युतते च्युत-क न०त० । विष्णौ । च्युतिन्युत्थे त्रि०
अच्युताग्रज पु० अच्युतस्य कृष्णस्य अग्ने जायते अच्य+जन ड
इत० । वलभट्टे ।

अच्युताङ्गज पु० अच्युतस्याङ्गात् जायते अङ्ग+जन-ड ।
इत० । कामदेवे । तदङ्गजातमात्रे त्रि० ।

अच्युतात्मज पु० आत्मनोऽङ्गात् जायते जन-ड इत० । कामदेवे ।
अच्युतावास पु० आ-उच्यते सेव्यतेऽत्र आ-वस-घञ् इत० ।
अथत्यद्वे । अथत्यः सर्वैरुच्चार्यमानित्युक्तेः ततोपा-
सत्वान्तादावासत्वम् ।

अच्युति स्त्री० च्यु-क्तिन् न०त० । अरणाभावे । वञ्च । नाग-
न्युत्थे त्रि० ।

अज गतौ चोपगो च म्माटि० पर० सक्त० सेट् । अजति । अजै-
पीन् याजोन् । अजिता यता ।

अज टीप्तौ इदित् सुरादि० उभय० सेट् अक० । अजयति
ते । आङ्गिजत् त ।

अज पु० न जायते जन-ड न०त० । ब्रह्मणि, विष्णौ, रुद्रे,
जीवात्मनि ईन्द्रे, छागे, मेपरागौ, सूर्यवंगोयराजभेदे

उग्ररथपितरि, आत् विष्णोर्जाते कामदेवे च । जन्म-
रहिते त्रि० । जगत्कारणे मत्स्यरज्ज्मनोगुणात्मके प्रधाने

अजामिकां लोहितगुरुकृष्णां यज्ञीं प्रजाः सृजमानामिति
श्रुतेः । छाग्याञ्च स्त्री० ।

अजकर्ण पु० अजस्य कर्ण इव कर्णो यस्य व० । कागत्स्य
नम्यायमानमत्वयुक्ते पियासाल, इति स्याते छागकर्णे,
दृजे मरिचपत्रे च ।

अजकर्णक पु० अजकर्णइव कायति पत्रद्वारा प्रकाशते पै-
क । पियासाल इति स्याते दृजे ।

अजकाव अस्त्री० अजो विष्णुः को नङ्गा च याति शरत्वेनात्र
वा+अधिकरणे क इत० । शिवधनुषि । यावुद् इति

स्याते वर्षरीदृशे पु० ।
अजकाव अस्त्री० अजको विष्णुमङ्गायौ अवतीति अग्-
उप०स० । शिवधनुषि ।

अजक्षीर न० अजायाः क्षीरं पुंइद्वाव । छागदुग्धे ।
अजग पु० अजं छागं यन्नाङ्गत्वेन गच्छति गम-ड इत० ।
विष्णौ । अजेन गन्तरि यज्ञौ च ।

अजगन्धा स्त्री० अजस्य गन्धइव गन्धोऽस्या । जोयानीति
स्यातायां वनयमान्याम् ।

अजगन्धिका स्त्री० अजस्य गन्ध इव गन्धो यस्या व० तत
सार्धे के टाप् । यावुद् इति प्रसिद्धे वर्षरीभाके ।

अजगन्धिनी स्त्री० अजस्य मेपस्य गन्धो लेशः एकदेश-
शुद्धमिति यावत् तदस्याः फलाकारेणास्तीति अजगन्ध+
इति ङीप् । गाडरगिङ्गा इति प्रसिद्धे अजन्टङ्गीदृशे ।

अजगर पु० अजं छागं गिरति गिलति गु अच् । दृहत्सर्पे ।
अजगव पु० अजगो विष्णुः शरत्वेन त्रिपुराशरवधकावे-
ऽस्यास्ति अजग+व । शिवधनुषि । [धनुषि ।

अजगाव पु० अजगं विष्णुमगति अव-अण् उप०स० । शिव-
अजघन्य त्रि० न जघन्य (अघ्न) न०त० । अघ्नभिन्ने श्लेषे च ।
अजजीविक त्रि० जीव्यतेऽनया जीवयतीति वा जीव-

बुध्-खुलु वा अजएव ऋषिक्रियादिभ्या मालनादिना वा जीमिका जीवनोपायोःस्य ष० । ङागक्रयविक्रयादिना जीविकावति ।

अजटा स्त्री० नासि जटा शिफा यस्या व । (भुरश्यामल) इति प्रसिद्धे शिफारहिते हनुमदे ।

अजडा स्त्री० अजडयति स्वयंमात्वाद्भ्रमर्हणार्थं चालयति न+जड-णिच् तत् अच् । आनुकुरीति प्रसिद्धे हृत्प्रभेदे ।

अजड्या स्त्री० अजाना समूह । अज+य्यन् स्त्रीत्वात् टाप् । अजसमूहे । तद्द्वानावर्षत्वात् स्वर्णयधिक्रायाच्च ।

अजदग्दी स्त्री अजस्य ब्रह्मणोदग्दीऽस्या ष० गौरा ङीप् । ब्रह्मदग्दीहृत्ते ब्रह्मणो यन्नायैदग्दस्य तदीयकृत्तेन करणात्तयात् ।

अजननि स्त्री न+जन-आक्रोशे यनि । आक्रुष्यमाने जन्माभाने । अर्थाभावे व्यथयो० । जनन्या अभावे व्यथ० ।

अजन्य स्त्री धौकिकहेतुर्भिन्नं जन्यते न+जन षिच्-यत् । गुभाद्यभसूचके टैयत्ते भूकम्पाटावस्थात् । अन्यभिन्ने त्रि०

अजप पु० अखट जपति निन्दार्थं नञ्, जप्-अच् । कुपाठके । अज पाति रक्षति अज+पा क । ङागपालके त्रि ।

अजपा स्त्री० प्रयत्नेन जपितमशक्या अथलोच्चारिता जप-अच् । श्रासप्रश्रासयोः बहिर्गमनागमनाभ्याम् अक्षरनिष्पाटनरूपे जपे, हृम, धीहमिति वा मन्त्रभेदे च । जपन्त्ये त्रि० ।

अजपात् (२) पु अजस्य पाद २व पादोऽस्य वा अन्याकार शेष । रूढभेदे तद्देवताकलात् पर्वभाद्रपत्नचत्वे च ।

अजभक्ष पु० अजैर्मध्यतेऽर्था भव घञ् इत् । वावुः इति प्रसिद्धे वर्षरीहृत्ते तत्पत्रमजैरतिपीतितो भक्ष्यते ।

अजमीट पु० अजामीट यद्ये चित्तं यत्र ष० । आजमीर इति प्रसिद्धे देशे । तद्देशाधिपे राजनि अधि । आजमीट मुधिष्ठिरे ।

अजमोटा स्त्री० अजस्य मोद २व मोदो गन्धो यस्या अज मोदयति वा । रुद षञ् इत्० । मोदि-अन् वा । उपगन्ध वत्सां वनयमान्याम् यमानोमाये च ।

अजम्बु पु नासि अम्बो दन्तोऽस्य ष० । भेके तस्य टनाभावात् । नञ्प्रत्यये त्रि० ।

अजय पु जि-अच् न त० । धीरभिमनगरसन्निधाने अजय इति नामके नदविशेषे च । अजेन ज्ञानेन साति-या-क इत्० । ङागवाङ्मने ऋन्वी पु । अजेने जयप्रत्यये त्रि० । अयम् अयाभाष । ना न् अजो माटकवेनास्याम्

सिद्धि, भाङ्ग, इति च प्रसिद्धनामिकायाम् विजवायाम् स्त्री । अजय्य स्त्री० जि प्रकर्षार्थे यत् । जेतमप्रक्ये डुजये शब्दौ ।

अजरा स्त्री० जृ अच् न० ष । (हतकुमारी) इति प्रसिद्धे हृत्ते तस्य जराभावात् । जराप्रत्यये त्रि । जराभावे अजरसम् अय्य० ।

अजर्य न० न जीर्यति जृ यत् न० त० । सौहार्दे । अजलोमन् पु० अजस्य लोमेव लोम (मल्लरी) यस्य उपमान ष० । (शुकशिक्षो) इति ख्याति अजलोमवन्मल्लरी-विशिष्टे हृत्प्रभेदे ।

अजवीथी स्त्री अजेन ब्रह्मणा निर्मित्वा वीथी पद इत्० । गगनसेतुरूपे(यमनाला) इति ख्याति, छायापथे । यामारभ्य अगस्त्यस्थानपर्यन्तं पितृदानपथ ।

अजशुक्ली स्त्री० अजस्य शेषस्य शृङ्गिव फलमस्या ष० । (गाडकशिङ्गा) इति प्रसिद्धे शेषशृङ्गस्यफलवति हृत्ते ।

अजस्तु न० । न-जघ २ । घन्ते विच्छेदरहिते । तथाभूत-फालस्वादिनि यस्तमान्ने त्रि० ।

अजहस्त्यार्थी स्त्री० न अहत् स्वार्योवाम् न+हा-प्रत् २व । स्वार्यापरित्यागेन परार्थावबोधिकायां बद्धणायाम् । यथा श्वेतो धायवीत्यादौ श्वेतगुणापरित्यागेन तद्धति लक्षणा ।

अजहस्तिङ्ग पु० न अहत् सिङ्ग यम् हा शब्द २व । नियतनिङ्गुले विगोष्यस्यान्यलिङ्गकत्वेऽपि स्वलिङ्गात्वागेन विगोषणे शब्दे । तथा चान्यत्र विगोषणस्य विगोष्यात्सार्ति-विङ्गत्वनियमेऽपि अस्य न तथा नियम । यथा वेद श्रुतिर्वा प्रमाणम् ।

अजहा स्त्री न अहाति अक्रान् । न+हा श । आन् कुमीति ख्याते हृत्ते ।

अजागर पु जाट षिच् अच् न जागरो यस्मात् ५४० । श्वेत्नेन निद्राराहित्यकारके यदपेक्षयाऽन्यस्मिन् जाग रणकर्मण् नासि तादृशे (भीमराज) इति ख्याते भङ्ग-राजे । भङ्गराज राजागर इति रमयवाक्यात् तस्या यलनिद्राराहित्यकारित्वम् ।

अजाजी स्त्री अजेन ज्ञानेन आजीविष्येपो गन्धोत्कटत्वात् ज्ञानेन यस्या अज घञ् शोभावाभाव ष० । सर्व-भक्षेण पि ज्ञानेन गन्धोत्कटतया भक्ष्यमाने जीरा इति प्रसिद्धे जीरक हृत्ते ।

अजाजीव पु अचमैन्द्रक्षयपोषणादिना तत्क्रविक्रया-दिना वा आजीवति । आ जीव-अच् इत् । ङाग पाठके तत्क्रविक्रयाभ्यामाजीविनि च ।

रन्म् । (प्रजनार) इति मसिद्धे अङ्गनाख्ये कोटभेदे ।
 अञ्जनी स्त्री० अञ्जते चन्दनकुडुमादिभिरसौ अञ्ज कर्माणि
 स्युट् ङीप् । कुडुमाद्यङ्गलिप्रायाम् स्त्रियाम् । करणे
 स्युटि कटुकाद्ये, कावाङ्गनद्ये च ।
 अञ्जलि पु० अञ्ज-अलि । सयुतकरउटे, कुठवपरिभाषे च ।
 अञ्जलिका स्त्री० अञ्जलिरेव कायति मकायते अञ्जलि+कै-
 टाप् । बालमूपिकायाम् ।
 अञ्जलिकारिका स्त्री० अञ्जले कारिका करण क-धाव-
 र्थनिर्देशे च खुन् । अञ्जलिकरणे अञ्जलेरिक्कारिका स्वर्गमा-
 न्येष पत्रपुटस्य सपुटीकरणात् क-खुन् इति । राजालु
 इति श्यातायाम् लज्जामौलतनायाम् सा हि मर्मात्मानात्
 सङ्घातेन प्रपुट सपुट कुञ्जती अञ्जलिमिव करोति ।
 अञ्जले कार करण नित्ययोगेन अस्त्वस्या । क भावे
 चञ् इत तत नित्ययोगे सार्वर्थाय टञ् ठस्येक टाप् ।
 प्रतिभाया तस्या हि यत् निर्मापसमये अञ्जलिकरण
 तत् नित्ययोगेन तिष्ठति । अञ्जलि+क-कर्त्तरि स्युक् ।
 विनयेनाञ्जलिकारके वि० ।
 अञ्जस वि० अञ्ज अघच् । सरवे ।
 अञ्जसा अव्य० अञ्ज-भावे अच् अञ्ज गति विलम्ब वा सति
 यो क्तिप् । विलम्बाद्यमे शैघ्रे दाघायौ च ।
 अट गतौ भादि० सक० पर सेट् । अटति आटोत् ।
 अटनि (शे) दि० अटति भौर्त्तम् अञ्-अनि वा ङीप् ।
 भद्ररेषे उपारोपणस्थाने ।
 अटस्य पु० अटति भ्रमति अट-अच् त रोपति हिनधि
 रूप क अटङ्गिवा क्यते न युञ्जते रूप-क । (वाचक)
 इति श्याते इषे । [ङीधि दीर्घता] वने ।
 अटवि (शे) स्त्री० अटनि चरते सयसि यय अट अवि वा
 अटाद्या स्त्री अट यद्-भावे च स्त्रीत्वात् टाप् । परि-
 धमणे इयागमने च ।
 अट् अतिक्रमे षणे च भादि० आत्म० सक० सेट् । अटते ।
 आट्टिष्ट । [आट्टिष्ट त ।
 अट् अनादरे चुरादि० उभय० अट सेट् । अटयति ते ।
 अट् उ अटयति अनादरितेऽप्यदात् अट्-पु० पञ् ।
 प्रासादसोपरिच्छे प्राचोदोपरिच्छेच्छे, तत्र श्रिता
 हि भरा अस्यात् शोभतया नाश्रियन्ते अतिमव च ।
 तस्मिन् सति च अशोभच्छेभात् ।
 अट्टे अथ अट्टनकार अट्टन् उपराधितया प्रकारे हितम्
 प्रकृत्यादि० परदम् । अट्टये इति ।

अट्टहासि पु० अट्टेभातिमयेन हास इव-यञ् इत० । अट्टहासे ।
 अट्टहासक पु० अट्टहास इव कायते कै क । अट्टहासेन
 दनाना बहिर्निगमादतिशुभ्रल तद्वत् गुभ्ये कुन्दद्ये ।
 अट्टालक पु० अट्ट इव प्रासादोपरिच्छेदमिव अलति पथ्याप्तो
 भवति अल सुत् । प्रासादोपरिच्छे इटकादिच्छे ।
 अट्टालिका स्त्री० अट्टाल+साचै क । इटकादिनिर्मिते राजच्छे
 अट गतौ भादि० पर० सक० सेट् । अटति । आटोत् ।
 अट गतौ इदित् आत्म० भादि० सक० सेट् । अटते ।
 अट्ट उद्यमे भादि० पर० अक सेट् । अटति । आटोत् ।
 अट्ट व्याप्तौ खादि० पर० सक० सेट् वेदव्यास्य प्रयोग ।
 अट्टपोति । आटोत् । [अट्टति । आट्टोत् ।
 अट्ट अभियोगे शमाधाने च भादि० पर० सक० सेट् ।
 अट्टा शब्दे भादि पर० अक० सेट् । अट्टति । आट्टोत् ।
 अट्टा लोचने दिवा० आत्मेने अक० सेट् । अट्टते आट्टिष्ट ।
 अट्टा(क)क वि० अट्टति यत्सेच्छम् नञति अट्ट-अच् तत कुत्ता-
 याम् क । अघने, निन्दिते च । दन्वमध्यथायम् ।
 अट्टव्य वि० अघ-उञ् अणुस्यस्य सूर्यप्रगस्यस्य भवन क्षेपम्
 अणु-यत् । सर्षपादिषस्यस्यतियोग्ये (हनाभगि) श्याते ष्ये
 अट्टि पु स्त्री० अट्टति शब्दायते अट्ट इत् । आरा इति श्याते
 रयवक्रापस्थिते कीचके सूर्याद्यपमागे च । स्त्रीत्वे वा
 ङीप् । अत्रादेर्दीर्घतापोथते । तेन आट्टि आट्टो ।
 अट्टिमन् पु अट्टोभाव अणु-रमनिच् । सूर्यप्रमे
 सूर्यप्रतिभाषे, ऐश्वर्यभेदे च यद्भात् सूर्योभूय
 सर्वत्र गन्त प्रक्रीति । ऐश्वर्याणि च । अट्टिमा लघिमा
 मासि प्राकाश्य महिमा तथा । ईशित्व च वशिष्ठस्य तथा
 कामावसायिता इत्युक्ताणि । एतेषा अट्ट्याणि ऐश्वर्य
 पदार्थनिरूपणे बह्वने ।
 अट्टीयस्य वि० अणु+ईयत् । अतिदूरमे अणोरणोयान्
 महतो महोयानिति श्रुतिः । श्रियाम् (षी) ।
 अट्टु वि० अणु उञ् । सुद्रे, सूर्यप्रतिभाषावति, इत्ये, षेमे च ।
 श्रियाम् अथवे च । (विना, काङ्गो, श्यामा) प्रथमि
 सूर्यप्रभावे पु० ।
 अट्टुक वि० अणु+निप्रदायै च । निष्पे । न्यायै च । अट्टे
 अत्ये च । सुद्रे ।
 अट्टुमा स्त्री० अट्टो सूर्या भा दीर्घिदंसा व० । विद्युत् ।
 अट्ट न० अमनि अप्रयोग यानि अनेन अम ए टयगादि
 तेषाि हस्य भेत्तम् । पृथोरञ्जायवे, पणिकिमे शीघे च ।
 अट्टज पु० अट्टात् विभाम् जायते जप इ । अट्टजाने

पक्षिणि, सर्पे, मत्स्ये, कांकलास इति ख्याते ककलासे च ।

अण्डजातमात्रे वि० । ऋगनाभिकसूर्यान्त स्त्री० ।

अण्डालु पु० अण्ड+आलु । डिम्बविशिष्टे मत्स्ये ।

अण्डीर पु० अण्डः पुमवयवभेदः अस्यास्तीति अण्ड-ईरन् ।

पुरुषे, समर्थे च ।

अत वन्वने इदित् भ्वादि० पर० सक० सेट् । अन्तति । आनीत् ।

अत वन्वने भ्वादि० पर० सक० सेट् । अतति । आतीत् ।

अत प्रापणे, सातत्ये, गतौ च भ्वादि० पर० सक० सेट् ।

अतति । आतीत् । क्ते अतितः ।

अतट पु० तथ्यते आहन्यतेऽन्भसा इति तटं जलाघातस्थानं

तन्नास्ति यस्य व० । व्याङ्गरीति प्रसिद्धे आलम्बनस्थानान्तर्ये,

पर्वताद्युच्चस्थाने, भूमेरधोभागे च ।

अतल न० अस्य भूखण्डस्य तलं पृषोदरात् इटमोऽत्वम् ।

सम्प्राप्तालमध्ये प्रथमखण्डे, भूमेरधोभागे । तलान्तर्ये वि० ।

अतलस्पर्श वि० न तलस्याधोभागस्य स्पर्शो यत्न व० ।

अतिगभीरे ।

अतस पु० अत-गतौ असच् । वाते । सातत्याथात् अत-असच् ।

आत्मनि । गौरादिह्यात् ङीप् । तिसि, मसिना इति

ख्याते अतसीदृचे । तत्सूत्रजाते चौमवस्त्रे न० ।

अति अव्य० अत-इ । पूजायाम्, उत्कर्षे, अतिक्रमणे,

अतिशये च ।

अतिकथ वि० अतिक्रान्तः कथाम् । कथनायोग्ये, अत्रद्वेये,

नटे च ।

[मके दृचे ।

अतिकन्दक पु० अतिरिक्तं कन्द यस्य व० । हस्तिकन्दना-

अतिकेशर पु० अतिरिक्तानि केशराण्यस्य व० । कुञ्जकदृचे ।

अतिक्रम पु० अति-क्रम-घञ् ह्रस्व । उल्लङ्घने । अतिक्रान्तं

क्रममिति प्रादि स० । क्रमोल्लङ्घने वि० ।

अतिगण्ड पु० परिभाषया विश्कुम्भावधि पष्ठे योगे ।

अतिगन्ध पु० अतिशयितो गन्धो यस्य व० । चम्पकदृचे ।

अतिशयितगन्धवति वि० ।

अतिचरा स्त्री० अतिक्रम्य चरति दुर्गभूमिजातत्वात् इ प्राप-

त्वाच्च अति+चर-अच् । पद्मचारिणीदृचे उत्तरदेशमन्वे,

तल्लयांये पद्मामेतिशब्ददर्शनात् स्थलपश्चिन्यामिति केचित्

अस्तिचार पु० अतिशयेन चार अतिक्रम्य वा चार० अति+

चर-वञ् । अतिशयितगमने, ज्योति-शास्त्रप्रसिद्धे मङ्ग-

नादिपहमञ्चकस्य सूर्यसंपर्कविशेषात्तत्तजोऽसहिष्णुतया

वक्रशीघ्रादिगत्या स्वस्वभोग्यकालसङ्ग्राह्ये राक्षसत्वरगमने,

अस्य विशेषस्तु दृष्टदभिधाने दर्शयिष्यते ।

अतिचारिन् पु० अति+चर-णिनि । पूर्वोक्तातिवारवति

अष्टे । अतिक्रम्य अतिशयेन या गन्तुमात्रे वि० ।

अतिद्वन्द्व पु० अतिक्रान्तद्वन्द्वम् प्रादि० स० । छातिया इति

प्रसिद्धे स्थलद्वयविशेषे, तालमाप्यना इति प्रसिद्धे जल

द्वयभेदे च । स्वार्थे क । अत्र अतिद्वन्द्वकोऽपीति नाम ।

द्वत्वाकारपत्वपुष्पवति मुलुफा इति प्रसिद्धे शाकभेदे स्त्री० ।

चीरखामिमते द्वत्वा इत्येव नाम । द्वत्वातिक्रमकारिणि

वि० । अतिक्रमेऽव्ययी० । द्वत्वातिक्रमे अव्य० ।

अतिजगती (ति) स्त्री० अतिक्रान्ता जगती द्वादशाक्षरपादां

दृष्टिं प्रा०स० । त्रयोदशाक्षरपादके छन्दोभेदे । जगती

भुवनमतिक्रान्तवति वि० । तत्र पुमि स्त्रीये च (अतिजगति) ।

अतिजघ वि० अतिशयितो जघोऽस्य व० । अतिजघवति ।

द्रुतगामिनि च ।

अतिजागर पु० अतिशयितो जागरो निद्राराहित्यं यस्य

व० । नीलवके पक्षिणि तस्य सर्वदा जागरुकत्वात् ।

निद्राराहित्यवति वि० । [पक्षिण्याम् अतिदीर्घगमने ।

अतिडीन न० अतिक्रान्तं डीनं पक्षिगतिभेदं प्रा० स० ।

अतितराम् अव्य० अति+तर-तत् आद्य । अत्यन्तातिशये ।

अतितीक्ष्ण वि० अतिशयेन तीक्ष्णः कटुरसो यस्य व० ।

मरीचादौ । सजना इति प्रसिद्धे शोभाङ्गने पु० ।

अतितीव्रा स्त्री० अतिशयेन तीव्रा पाकादौ उर्ध्वरत्नात्

प्रा०स० । अन्वियमत्यां गौडद्वयो इति स्वातायां दृक्त्वोऽयाम् ।

अतितीव्रगुणके वि० ।

अतियि पु० अतति गच्छति न तिष्ठति अत इधिन् । अध्व-

योगेन आगन्तुके गृह्यागते, विषये च तस्य इन्द्रियेषु

संसर्गमात्रकावे एव चेतसि स्थितिर्नोत्तरकालमिति गति-

रतुनीयते ।

अतिथिसपर्याया स्त्री० अतिथीनां सपर्यायां पूजनम् सपर-

धातु कण्डादिः तेन यक् ततो अट् । प्रत्यह गृहस्थस्य

कर्त्तव्यपञ्चयज्ञमध्ये मनुष्ययज्ञोऽतिधिपूजनादौ ।

अतिदिष्ट वि० अति-दिश-क्त । अतिदेशस्य कर्मणि । यया

प्रकृतिवत् विकृति कर्त्तव्येति वाक्येन प्रकृतिभूतदर्शयागादे

रङ्गकार्यार्थिण प्रयाजादीनि विकृतौ पश्चादियागेऽतिदे-

श्यन्ते । अतिदेशोनाम इतरधर्मस्य इतरस्मिन् प्रयोगाय

प्राप्ति इति भीमांसायां स्थितम् । करणव्युत्पन्ना

तदुपदेशवाक्यमपि तथा ।

अतिदीप्य पु० अतिशयेन दीप्यते अति-दीप-कर्त्तरि यत् ।

रक्तचित्तके लालचिता इति ख्याते दृचे ।

अतिदेश्य पु० अति दिग् चञ् । अतिदिग्शब्दाद्यै व्याख्यात रूपेणै । अतिदिश्यतेनेनेति करणे चजि तत्रातिपादक-
याक्येऽपि ।

अतिधन्वन् पु० अतिरिक्त धनुर्धस्य व० धनुषोऽनङ् । उल्कृष्ट धनुर्भुक्ते योषे । मरुस्थलातिक्रमकारिणि लि ।

अतिधृति स्त्री० अतिक्रान्ता धृतिम् अदादशमचरपादिका इति प्रा स० । ऊनविशत्यचरपादकं इन्दोभेदे । धृतिर्धैर्यं च न्नोषो वा तदतिक्रमकारिणि लि० ।

अतिनु (नौ) लि० अतिक्रान्तोनावम् प्रा० स० छोषे छुल । नौकातिक्रमकारिणि । पुमि स्त्रिया च अतिनौ ।

अतिपतन न० अति-पत ल्युट् । अतिक्रमे, अत्यये च । पातातिक्रान्तिरि लि० ।

अतिपत्ति स्त्री० अति पद् क्तिन् । अनिप्यत्तौ, अतिक्रमे च । पत्ति सेनामतिक्रान्ते लि० ।

अतिपत्त लि० अति+पद् ल । अतिक्रान्ते ।

अतिपद्यिन् पु० अतिशयित छन्दस्य पत्या प्रा० स० अते पूजापैत्याह न समासान् । सत्पथे ।

अतिपातक न० अतिक्रान्तोऽख्यानदुष्टत्वे मान्यत् पातक प्रा० स० । पुषा माहक्षुपादुहितमभनजन्ते स्त्रीषाञ्च पुत्रपितृ श्रद्धारगमनजन्ते पातकविशेषे । पातकमतिक्रान्तवति उपयगीचे लि० । [प्रात कावे ।

अतिप्रगे अथ० अति प्रगीयतेऽभिन्नं कावे गै-के । अत्यन्त अतिप्रश्न पु० अति+प्रश्न नङ् । निरुत्तरप्रश्ने ।

अतिप्रसक्ति स्त्री० अति-प्र सन्नु न क्तिन् । अत्यन्तापह्नी, प्रसङ्गमतिक्रम्यान्त्यं स्रवणे अविप्रसङ्गे च । नष्टे सक्षप-
मवन् प्रसङ्ग अक्षये तस्यस्योऽभिप्रसङ्ग । प्रस-
ङ्गमतिक्रान्तवति लि० ।

अतिप्रसङ्ग पु० अति प्र-सन्नुञ चञ् । अतिप्रसक्तिवटये ।

अतिप्रसू लि० अतिशयित वक्तव्य व० । अतिशयितवत् वति । अतिशयित वक्तव्या ५ व० । अत्यन्तनाथापि-
क्षायां धीतवत्तायां वेदिवाना इति ख्यातायां वृतायां, विज्ञामिषेच समाचक्षन्ति मिथिते रमाय दन्ते अक्ष विद्याभेदे च स्त्री । अतिशयित वक्तव्य प्रा स० । अत्यन्ते वले चापर्थे धैर्ये च न० ।

अतिभूमि स्त्री अतिशयिता भूमिर्भवादा प्रा स । अति-
भवादायाश्च, आधिक्ये च । अतिक्रमेऽप्ययौ । नवा-
दातिक्रमेऽप्य० । भूमि भुव नवादां वाऽतिक्रान्तरति लि ।
अतिमङ्गल्य इ अतिमङ्गलाय इतिम् अतिमङ्गल+यत् ।

विल्लहणे । अतिमङ्गल्याद्यो अतिमङ्गलयुक्ते च लि ।
अतिमर्याद् अथ । अतिक्रमे अव्ययो । मर्यादातिक्रमे ।
प्रा० स० । मर्यादातिक्रान्तवति लि० ।

अतिमात्र लि० अतिक्रान्तो मात्रामत्य प्रा० स० । अति शयिते, मात्रातिक्रमकर्त्तरि च ।

अतिमुक्त लि० अतिशयेन मुक्त विदेहकैवल्य गत अति मुच-कर्त्तरि क्ति । निर्वाणसङ्गिमति । अतिक्रान्ता मुक्तां गोश्रमात् प्रा स० । साधनोलताया पु० ।

अतिमुक्तक लि० अतिमुक्त-खायै क । निव्याणसङ्गिमति । अतिशयितमुक्ते च । अतिशयेन मुक्त विस्मारोऽस्य मुच-
भावे क्त व० । कप् । अतिविसृते तिन्युक्तवणे पु ।

अतिमोटा स्त्री० अतिशयितो भोदो यस्या व० । नवमल्लि कायाम् । अत्यन्तमोदवति लि० ।

अतिरथ पु० अतिक्रान्तो रथ रथिनम् प्रा० स० । योष विभ्ये 'अमितान् योषधेयस्य सप्रोक्तोऽतिरथस्य च'
इत्युक्तवचणे । रथातिक्रमकारके लि० ।

अतिरसा स्त्री० अतिशयितो रसो यस्या व० । राक्ष इति रसाताया सूत्रालतायाश्च । [यथाविभ्ये ।

अतिरगत पु अतिक्रान्तोरतिम् प्रा० स० अच घनाखान् ।

अतिरिक्त लि० अति-रिच क्ति । अतिशयिते अये, भिन्ने, शून्ये च । भावे क्त । अतिशये आधिक्ये न० ।

अतिरुच्च लि अतिशयित रूप प्रा० स० । अत्यन्तरुचे खेहृशून्ये । तथाभूते कङ्ककोद्गादिभावे पु० । अति-
क्रान्तोरुचम् । अतिशयसिद्धये लि । [आधिक्ये च ।

अतिरेक पु० अति रिच घञ् । अतिशुभ, भेदे, प्राधास्ये,

अतिरोग पु० अतिशयितो रोग इत्यञ् । अत्यरोगे ।

अतिरोमश पु० अतिशयित रोमश अतिरोमन्+श ।

वनजाते क्रागे । अत्यन्तरोमास्ये लि० ।

अतिशङ्क लि० अति-शच ङ्फ । वागङ्कके, वाको युक्तिवणे ।

अतिशय्याऽभिन्न पु० अतिक्रान्तोऽखानामाभिन्नपण प्रा० स० ।
ब्राह्मणादिवर्णभेदे ब्रह्मचर्याद्याप्यभिषे च यद्गुमाच-
पिपि यो वेदान्तमहावाक्यप्रयोगैव क्षेत्रय । आत्मान मोदत वेद मोदतिव्याप्यसो भवेदित्या'द्युक्तवचणे ।

अतिशर्जिन् लि अति-शत शिपि । अतिक्रमकारके ।

अतिशर्जुल्य पु० अतिशयित शर्जुल इत्यञ् । वाटुवाक्यकार इति ख्याते शर्जुनाकारके कल्पये । अत्यन्तशर्जुचे लि० ।

अतिशाट पु० अति शाट चञ् । अत्युक्तौ, स्त्रीरशाट, अतिशक्त्ये च ।

अतिवाद्भिन् वि० सर्वानतीत्य वदतीति अति वट-णिनि ।
सर्वानतिक्रम्य वटनशीले, सर्वमतखण्डनेन रुमतव्यव-
स्वापके च । [क्रान्ते च ।

अतिवाहित वि० अति+वह-णिच्-क्त । यापिते, अति-
अतिविकट पु० अतिशयेन विकट. वि+कटच् । दुष्टहस्तिनि ।
अतिकराणे वि० ।

अतिविपा स्त्री० अतिक्रान्ता विपम् प्रा० स० । आरूच-
इति ख्यातायां लतायाम् । विपातिक्रमकारके वि० ।

अतिवृत्ति स्त्री० अति-वृत्-क्तिन् । अतिक्रमे । वृत्तिर्जीविका
तामतिक्रान्ते वि० ।

अतिवृष्टि स्त्री० अति-वृष्ट-क्तिन् । अत्यन्तवृष्टौ शस्योपघात-
कोपद्रव रूपे इतिभेदे ।

अतिवेल वि० अतिक्रान्तो वेलं भर्याटास् कूलं वा प्रा० स० ।
अतिशयिते, निर्भयादे, ससद्रूक्षातिक्रमकारके च ।
(अतिक्रमे अव्ययी० । वेलातिक्रमे अव्य०)

अतिव्याप्ति स्त्री० अतिशयेन लक्ष्यमलक्ष्यञ्चाविशय व्याप्ति-
व्यापनम् अति-वि-व्याप्-क्तिन् । अतिशयव्यापने 'लक्ष्य-
स्येवालक्ष्यस्यापि व्यापने' । तथाच यत्र यस्य स्थितिरु-
चिता ततोऽन्यत्वापि तस्य सम्बन्धे अतिव्याप्तिः । यथा
ग्रथिव्या गन्धो लक्षणं तत्रैव तस्य स्थितिरुचिता तस्य
वाद्यादौ सत्त्वप्रसङ्गे अतिव्याप्ति । यथा वा भूमे वह्ने व्याप-
कता न तु जले, तस्याः जले प्रसक्तौ अतिव्याप्तिः ।

अतिशक्ति स्त्री० अतिशयिता शक्तिः कर्मसाधनसामर्थ्यम्
देहजं बलम् वा प्रा० स० । अतिशयिते सामर्थ्ये, अधि-
कतोर्ये च । अतिक्रान्त. शक्तिम् प्रा० स० । सामर्थ्याति-
क्रमकारके वि० । अतिशयिता शक्तिर्यस्य व० अतिशय-
बलवति वि० । अतिक्रमेऽव्ययी० । शक्तातिक्रमे अव्य० ।

अतिशङ्करी स्त्री० अतिक्रान्ता शङ्करीम् चतुर्दशाक्षरपाटिकां
वृत्तिम् प्रा० स० । पञ्चदशाक्षरपाटके छन्दोभेदे ।

अतिशय पु० अति-शीङ्-अच् । आधिक्ये, अतिरेके, च । अति
क्रान्तः शयं हसं प्रा० स० । हस्तातिक्रमकारके वि० ।

अतिशयित वि० अति-शीङ्-क्त । अधिके, अतिक्रान्ते च ।

अतिशयोक्ति स्त्री० अतिशयेन उक्ति निर्देश. वच-क्तिन् ।
अर्थालङ्कारविशेषे अलङ्कारशास्त्रप्रसिद्धे । सा०परि०
अतिशायन न० अति-शीङ् ल्युट् अतिशयने महविति सूत्र-
निर्देशात् टीर्घ्व । आधिक्ये, प्रकर्षे च ।

अतिशीत न० अतिशयितं शीतम् प्रा० स० । अत्यन्तशीतल
स्यर्गं । तद्विशिष्टे वि० ।

अतिशीभन वि० अति+शुभ-ल्यु । अत्यन्तशोभान्विते, अथे च ।
अतिसन्ध्या स्त्री० अत्यासन्ना सन्ध्या प्रा० स० । पूर्वदिशि
रात्रिशेषदण्डाटिसूर्योदयपर्यन्तं, सूर्यास्तात् पूर्वोत्तर-
दण्डात्तकञ्च कालः सन्ध्या तस्याः आसन्ने काले ।

अतिसर्ग पु० अति+सृज-घञ् । टाने, कामचारानुज्ञाया
यथेच्छं क्रियतामित्याद्याभिलापरूपाद्याञ्च । र्गं वृष्टिमति-
क्रान्तरि वि० ।

अतिसर्जन न० अति+सृज-ल्युट् । टाने, वधे, विप्रलम्भे च ।

अतिसायम् अव्य० अत्यासन्नं सायम् प्रा० स० । सूर्यास्त-
कालः सायम् तस्यासन्ने काले ।

अति(ती)सार पु० अतिशयेन सारवति रेचयति अति+सृ-
णिच्-अच् । बद्धद्रुवीभूतमलनि. सारके उदरामये
रोगे । अतेर्दीर्घतापि वा ।

अति(ती)सारकिन् वि० अतिसाररोगोऽस्यास्ति अतिसार+
इनि कुक् च् । अतिसाररोगवति । अतेर्दीर्घतापि वा ।

अतिसृष्ट वि० अति+सृज-क्त । टक्ते, प्रेरिते ।

अतिसौरभ पु० सुरभेर्भावः अणि सौरभम्, अतिशयितं
तदस्य व० । अत्यन्तामोदवति आभे । सौरभान्विते
वस्तुमात्रे वि० ।

अतीत वि० अति+इन्-क्त । अतिक्रम्य गते, नागप्रतियो-
गिनि भूते काले तत्कालवृत्तिपदार्थमात्रे च ।

अतीन्द्रिय वि० अतिक्रान्तमिन्द्रियं तदविषयत्वात् प्रा० स० ।
इन्द्रियायोग्ये अप्रत्यक्षे, नेत्रश्रोत्रनासिकारसनात्यक्चेतां-
सीन्द्रियाणि तैर्नाहमशक्ये विषये । [त्यन्तेऽत्यन्ताशये च ।

अतीव अव्य० अत्येव-इव. अवधारणे प्रा० स० । अवष्टता-
अतुल वि० तुल-णिच् अ तुला सा नास्ति यस्य व० ।
उपमानून्ये, अत्यन्तशोभादौ च । तिलवृक्षे पु० ।

अतुल्य वि० तुलां साहस्यमर्हति तुला+यत् न० त० । अनुपमे,
सौन्दर्यातिशयशालिनि च ।

अट्टप्ति स्त्री० टप-क्तिन् अत्यन्ताभावाच्च-न० त० । टप्ति
राहित्ये । व० । टप्तिरहिते, असन्नोपिणि, लोलुपे, च वि० ।

अट्ट वधे स्या० आत्म० सक० सेट् । अट्टते आट्टिष्ट । णिचि
अट्टयति ते आतिट्टत् त ।

अत्ता स्त्री० अतति संवधाति अत-तक् इहभावः । सातरि,
अथाञ्च । स्वार्थे के कापि अत इत्वे । अत्तिका च ।

अत्यन्त न० अतिक्रान्तोऽन्नं सीमाम् प्रा० स० । अतिशये ।
तद्युक्ते सर्वपरिच्छेदान्ति क्रान्ते वि० । अतिक्रमेऽव्ययी० ।
परिच्छेदातिक्रमे नाशातिक्रमे च अव्य० ।

अत्यन्तकोपन वि० अत्यन्त कुपयति अत्यन्त+कुप ल्यु
२००० । अत्यन्तकोपयति वि० ।

अत्यन्तागमिन् वि० अत्यन्तम् अत्यन्तव्य गच्छति अति+अन्त
अत्यये अत्ययोभाष तत -गम णिनि । आत्यन्तिके, अति
ययगमनयोवे च । द्वियामत्यन्तागमिनी ।

अत्यन्तसयोग उ० अत्यन्तेन साक्ष्येन सयोग सवन्व
व्याप्तिरिति यावत् अनामकसानमतिक्रान्त सयोगो वा
अत्यन्त+सम्+युज-ञ् । सन्तस्यवन्वे ।

अत्यन्ताभाव उ० अत्यन्त नित्य आभाव कर्षणं । नास्तीति
वाक्याभिलष्यमाने भावप्रागभावमिद्वे सधर्माभावे । यथा
भूतत्वे षट्कोशसि इति वाक्येन न्यायमते भूतत्वे षण्-
भाव प्रतीयते । ष च न नाथ नापि प्रागभाव । भाव
प्रागभावेदस्तु न अत्यन्तता प्रतियोगिकावे तयोरेषवत्तात् ।

अत्यन्तिक वि० अत्यन्त गच्छति अत्यन्त+ठ ट्ठक । अति
श्रुतभ्रमणकारिणि ।

अत्यन्तीन वि० अन्तस्ताव्य अत्यन्तम् अत्यये व्ययी०
-अत्यन्त गाभी अत्यन्त+स । अतिश्रयितगतिप्रोत्ते ।

अत्यन्त उ० अतिश्रयितोऽश्वोरस फलपलादौ दाय्य व० ।
तेभ्य इति प्रसिद्धे तिलिकीद्वले । अत्यन्ताश्वरसवति वस्तु
भावे वि० । वनबीजपुरे टाबासेवु इति प्रसिद्धे दले स्त्री० ।

अत्यन्तपर्यो स्त्री० अत्यन्त पर्ये यस्या जातित्वात् ङीप् ।
अत्यन्तपर्युक्ते वनबीजपुरे टाबासेवु इति ख्याते द्रष्टे ।

अत्यय उ० अति+इन् अच् । अतिक्रमे, आभावे, विनाशे, दोगे,
हृष्ये, अतिक्रम्य गमने, कार्यभ्यावश्यभावाभावे च ।

अत्यर्थे न० अतिक्रान्तमर्थमनुद्वेष्य इत्य गते०स० । अति
प्रये । तद्विधिते वि० । अर्थये अर्थ्य । अर्थाभावे अर्थ्य ।

अत्यल्प वि० अतिश्रयितोत्स प्रा०स० । अत्यन्तात् अत्युत्तरे ।
अत्यल्पि स्त्री अतिक्रान्ता अति षोडशपादपादिका इति
गति स० । सप्रदेशाचरपादके छन्दोभेदे ।

अत्याकार उ० अतिश्रयेन आकार तिरस्कार अति आ क
ञ् । तिरस्कारे । अतिश्रयित आकारो मुनिं प्रा०स० ।
महादेवे । अतिश्रयित आकारो यस्य व० । तद्विधिते वि० ।

अत्यागिन् वि० त्वज विष्णुन् सन्त्ये चञ् त० । कर्मकला-
नवसंवागेन कर्मावुपायिनि, त्यागिभेदे च ।

अत्याचार उ० अत्युत्तरे आचार आ+चर षञ् प्रा०स० । अत्यु-
चिताचरत्वे । अतिक्रमे अत्ययी० । अकारातिक्रमे अर्थ्य० ।
अत्याधान न अति आ धा ल्युट् । अतिक्रमये सम्बन्धभावे,
नपरिस्वाभावे च । अत्ययी० । अकाराभावातिक्रमे अर्थ्य ।

अत्यास उ० अतिश्रयेन समन्तात् अलति पथ्योप्राति अति+
आ+अल-अच् । मानचिता इति ख्याते रत्नोच्चरक
द्रष्टे, तस्य अत्यत्यसावेन समन्तात् व्यापनात् ।

अत्याश्रम वि० अतिक्रान्तव्यापमान् तद्विहितधर्मान् गति इ ।
सर्वाश्रमत्यागिनि पञ्चमाश्रमिणि सत्यागिनि । तत्राद्या-
श्रमिन् इत्यपि । अतिश्रयित व्यापम प्रा स० । उच-
पाश्रमे सत्यासे उ० ।

अत्याहित न० अत्यन्तमाभीयते तद्विधारणां धर्मोदीयतेऽस्मिन्
आ+वा-ङ् । अत्यन्तभीती प्राणहानिशङ्काकरे अनर्थे च ।

अत्युक्ति स्त्री० अतिश्रयेन अनौचित्येन वा उक्ति अति+वच्-
क्तिन् । अतिश्रयोक्तौ, अत्याशयोक्तौ, निगुणे जने आदी-
यितशुणेन सवने ।

अत्युक्त्या स्त्री० उक्त्या एकाक्षरपादिका इति अतिक्रान्ता
ताम् गति स० । द्वाक्षरपादके छन्दोभेदे । उक्त्यामक-
शामभेदातिक्रान्तिरि वि० ।

अत्युह उ० अतिश्रयेन ऊहते गन्दायते अति+ऊह-अच् ।
कालकण्ठे हेयो इति प्रसिद्धे दाह्ये पक्षिणि । अति
श्रयेन ऊहसर्कं प्रा स० । अतिश्रयितकर्के । नील इति
ख्यातौपथौ नीलिकायां स्त्री० । अतिक्रमेऽप्ययी० । रित
कातिक्रमे अर्थ्य० ।

अत अर्थ्य० अस्मिन् एतस्मिन् वा इदम्+एतद्+वा सप्रत्या-
स्मन् प्रकृतेरनुभावश्च । अस्मिन् एतस्मिन् वेत्यर्थे ।

अतस्यवत् वि० इदम्+एतद्+वा प्रथमायास्तन् । पूज्याये,
उत्तार्ये, च । द्वियामवधवती ।

अति (क्ति) उ० अत् विन् सप्रार्थिमध्ये सुनिश्चये । अत् पठे
वा तनोपे अतिरिक्तपि । विभिदे वि० बह्वचनान् ।

अतिजात उ० अयेर्गतात् जात जन क्त इत० । चन्द्रे अप
त्याय प्रथयां कृत्यतोऽवेर्गतात् जातो हि चन्द्र ।

अति (वि) न् उ० अत् द्विनि । सप्रार्थिमध्ये सुनिश्चये । पठे
तयोप ।

अथ अर्थ्य चु-सर्च दृष्टयो रनोप । सगद, आरभे आन
नर्थ्ये, प्रने, विकले प्रकरये घञ्च्ये, पशान्तरे च ।
घञ्च न् आत्यर्थे किन् अद्यान्तरपुहोऽप्यय चुया
घञ्चसंवागेन भवति ।

अथकिम् अर्थ्य० अय+आयते कवते षां द्विन् । नीकार ।
अथार्थेन उ० अय+अ-अनिय । अयजमानवधुनिश्चये तदुक्ति
इतया तरोर्धे वेदे च ।
अथर्वविद् उ० अथर्ववेत् तदुक्ते कर्म वा नसि विद् द्विन् ।

अध्ववेदस्य शन्नोदेवीरभीष्यइत्यादिकस्य, तद्विहिताभिचार-
राटिकर्मणश्च वेत्तरि वशिष्टादौ ।

अथवा अव्य० अद्य+वा-क्लिप् । पञ्चान्तरे ।

अथो अव्य० अद्य-डो ष्टपो० रलोपः । अथशब्दार्थे आरम्भादौ ।

अद् वस्त्रे न्ना० पर० इदित् सक० सेट् । अन्दति । आन्दीत् ।

अद् भक्षणे अदने च अदा० पर० सक० अनिट् । अत्ति अध-
सत् जघास अत्ता अत्सति सनि जिवत्सति ।

अद् अव्य० अद-क्लिप् । आद्यर्थे ।

अदत्ता स्त्री० न० दा-क्त । अपरिणीतायास् स्त्रियास् । अदत्त-
मात्रे त्रि० । अदाशक्त्ये न०त० । अदत्तन्त भयक्रोध-
शोकवेगरुजान्वितैरित्याद्यभिहितलक्षणे दानाभासेनार्पिते
दत्तापि प्रत्याहर्तुं योग्ये त्रि० । [चौरे ।

अदत्तादायिन् त्रि० अदत्तमादत्ते आ+दा-णिनि इत० ।

अदम्ब त्रि० दन्भ रक्त दम्बस्य न०त० । अनल्पे अदम्ब-
दर्भमधिगम्य स स्थलीमिति भारविः ।

अदर्शन त्रि० दृश-भावे ल्युट् न०व० । दर्शनायोग्ये, अतीन्द्रिये,
नाग्ये, व्याकरणशास्त्रपरिभाषिते वेपे च । अव्ययी० ।
दर्शनाभावे अव्य० ।

अदल्ल पु० दल्यते भिद्यते इति टलं पत्रं दल-कर्माणि घञ्
न० व० । दलन्त्ये हिजल इति ख्याते वृधे । पलन्त्ये
वृधमात्रे त्रि० । घृतकुमार्यां स्त्री० ।

अदस् त्रि० न दस्यते उत्क्षिप्यतेऽङ्गुलिर्वत् इदन्त्या निर्द्धार-
णाय पुरोवर्त्तिव्येवाङ्गुलिनिर्द्देशः सम्भवति नापुरोवर्त्तिनि ।
न+दस्-क्लिप् । अपुरोवर्त्तिनि परोक्षे ज्ञाते वस्तुनि ।

अदाह्य पु० दग्धुमशब्धे दह-खत् न०त० । निराकारतया
दाहायोग्ये परमात्मनि । दाहानर्हे महारोगिप्रभृतौ त्रि० ।

अदिति (ती) स्त्री० न+दा-डिति वा डीप् । दातु क्षेत्तुमयो-
ग्यायाम् भुवि, दितिरसुरमाता तद्विरोधिन्यामदितौ सुर-
मातरि दत्तप्रजापते. कन्यायाम् कश्यपपत्न्याम्, अदिति
देवताके पुनर्वसुनक्षत्रे च । दो-क्तिन् दितिः खण्डस्तद्व-
हिते त्रि० ।

अदितिज पु० अदितेर्जायते जन-ड ५त० । देवे ।

अदीन त्रि० दी-क्त न०त० । कातर्यरहिते उटारे ।

अदृष्ट न० दृश-क्त न०त० । पुरायापुराणरूपे भाग्ये, इन्द्रियायो-
ग्यत्वात् ब्रह्मादृष्टत्वम् । अदृष्टहेतुके भयादौ च ।
दृष्टमिद्रे त्रि० । [पूर्वमदृष्टे ।

अदृष्टपूर्व त्रि० न पूर्वं दृष्ट. सह सुमेति स० परनि० ।

अदृष्टि स्त्री० विरुद्धा दृष्टिः विरोधार्थे न०त० । क्रूरदृष्टौ,

सरोपवक्रदृष्टौ, दर्शनाभावे च । व० । दृष्टिन्त्ये त्रि० ।

अद्भुता अव्य० अत्यते अत् तं सन्नतं गमनं ज्ञानं वा दधाति । क्लिप् ।
याधार्ये, साक्षात्कारे, स्फुटे, अवधारणे, अतिशये च ।

अद्भुत न० अततीत्यत् अव्ययमात्मिकार्थे तथा भाति भा-हु-
तच् । आकस्मिके उल्कापातादौ, आलङ्कारिकप्रसिद्धे नव-
रसानर्गतविस्मयस्याधिभावके रभे च । तदन्त त्रि० ।

अद्भुतस्वन पु० अद्भुतः स्वनो यस्य स्वन-अच् च० । मन्त्रा-
देवे । कर्मा० । आद्यर्थशब्दे । व० । तदाशब्दवति त्रि० ।

अद्य अव्य० अस्मिन्नर्चनि इदम्शब्दस्य निपात सम्प्रत्यर्थे ।
अस्मिन् दिवसे । आधारार्थत्वेऽपि अस्य सनासान्तरव्यवहृता
तेनाद्यदिवसादारभ्य इति, अद्यप्रभृत्यवनताङ्गीति तुभारः ।
अद्यतन त्रि० अद्य भवः अद्य+स्यु तृहागमश्च । अद्यमवे वस्तु
मात्रे । स्त्रियामद्यतनी ।

अद्यत्ये अव्य० इदम्शब्दस्य इदानीमित्यर्थे निपा० । अद्युनाथे ।

अद्यश्रीना स्त्री० अद्य श्वः परदिने वा प्रसोप्यते । अद्य-
श्व+स टिलोपः । आसन्नप्रसवायां गर्भिण्याम् ।

अद्रि पु० अद-क्लिन् । पर्वते, दृष्टे, सूर्ये, परिमाणभेदे च ।

अद्रिकर्णी स्त्री० अद्रिः अद्रिनामिका गिरिर्वालमूपिका
तस्याः कर्णाः कर्णहृत्स्यं पत्रं यस्याः गौरादित्वात् डीप् ।
वालमूपिकाहृत्यपत्नायाम् अपराजितालतायाम् ।

अद्रिकीला स्त्री० अद्रयः कुलाचलाः कीला शङ्ख इव
यस्याः व० । भूमौ ।

अद्रिज न० अद्रौ जायते जन-ड ७त० । शिलाजत इति
स्वनामप्रसिद्धे नन्वद्रव्ये । गेरि इति प्रसिद्धे द्रव्ये इति
केचित् । पार्वत्या स्त्री० । पर्वतभवमात्रे त्रि० ।

अद्रितनया स्त्री० अद्रेर्हिमाचलस्य तनया । पार्वत्याम् ।

अद्रिभिद् पु० अद्रिं भिनत्ति भिद्-क्लिप् इत० । इन्द्रे ।

अद्रिभू स्त्री० अद्रावपि भवति भू-क्लिप् ७त० । अपराजिता-
लतायास् तस्याः पर्वतेऽप्यतिकठोरभूमिके जायमानत्वात् ।

अद्रिराज पु० अद्रीणां राजा टच् । हिमाचले ।

अद्रिसार पु० अद्रेः सार इव । लौहे ।

अद्रीश पु० अद्रीणां अद्रेर्वा ईशः इत० । हिमाचले, शिवे च ।

अद्वय न० द्वयवयवं द्वयं नजा व० । सजातीयविजातीयस्रगत
भेदन्त्ये परब्रह्मणि । सजातीयद्वितीयरहिते, द्वयन्त्ये च
वस्तुमात्रे त्रि० । नास्ति द्वयं यस्य मते व० । बुद्धभेदे पु० ।

अद्वयवादिन् पु० अद्वयं वदति सर्वमेव वस्तु चित्स्वरूपं
नान्यदतो द्वितीयमस्तीति वदतीति वद-णिनि । अद्वैत-
वादिन् वैदान्तिके ब्राह्मणार्थाभावेन ज्ञानात्मकं सर्वं वस्तु

व्याकरणशास्त्रे पूर्वसूत्रोपात्तपदादेरुत्तरत्वं सूत्रेषु व्यु-
हन्तौ च ।

अधिकारविधि पु० अधिकारे फलस्वाम्ये विधिर्विधानम्
वि+धा-क्ति ७त० । कर्मजन्यफलभोक्तृज्ञापके विधौ यथा
यजेत इत्यनेन यागजन्यफलभोक्ता स्वर्गकामीति ज्ञायते ।
अधिकार्यवचन न० अधिकार्यस्य स्तुतिनिन्दाभ्यामारो-
पितस्य वस्तुधर्मादतिरिक्तस्य वचनम् वच-ल्युट् इत्० ।
स्तुत्यर्थवादे, निन्दार्थवादे च ।

अधिगत पु० अधि+क-क्त । आयव्यायादावेचके, अध्यक्षे
कर्मजन्यफलसंबन्धिनि च । स्वामित्ववति त्रि० । [च ।
अधिद्विप्त त्रि० अधि+क्षिप-क्त । स्थापिते, निन्दिते, कृताधिच्ये
अधिच्येप पु० अधि+क्षिप-घञ् । तिरस्कारे ।

अधिगत पु० अधि+गम-क्त । ज्ञाते, प्राप्ते, स्वीकृते च ।
अधिगम पु० अधि+गम-वञ् । ज्ञाने, प्राप्ते, स्वीकारे च ।
अधित्यका स्त्री० अधि+त्यकन् । पर्वतस्थोपरिभूमौ ।
अधिदेवता स्त्री० देवण्यं देवता अधिका देवता देवताया-
अपीश्वरत्वात् । देवानामपि सूर्यादिपहादीनामीश्वरे
रुद्रादौ । ते च स्मृत्युक्ता बोध्या यदधिष्ठानात् सूर्यादयः
स्वस्वकार्यं कुर्वन्ति ।

अधिदेवत न० देवतैव स्वार्थे अण् । अधिदेवतावत् समासार्थौ ।
हिरण्यगर्भे, अन्तर्यामिनि पुरमे च पु० । स च देवतानि
चक्षुरधिष्ठातृणि सूर्यादीनि तत्तत्कर्माणि नियुज्य चक्षु-
रादीनीन्द्रियाख्यरुग्दृष्ट्यातीति तस्य सर्वदेवतेश्वरत्वम् ।

अधिनाय पु० अधिनीयते वायुना गन्धाधारसूक्ष्मांशनयनद्वारा
तत्तत्स्थानं हित्येतेषौ अधि+नी-घञ् । गन्धे ।

अधिप त्रि० अधि+पा-क् । राजनि, प्रभौ च । [प्रभौ ।

अधिभू पु० अधिभवति स्वामीभवति स्वाम्यर्थेऽन्वाधि' भू-क्तिप् ।
अधिमांसक पु० अधिको मांसो यत् व० कप् । दन्तरोग-
विशेषे "हृन्स्थे पश्चिमे दन्ते महासीधोमहारज' । काला
स्वायी कफकृतो विज्ञेय' सोऽधिमांसक इति वैद्यकम् ।

अधिमास पु० अधिको रविमासादतिरिक्तः शुक्लप्रतिपदा-
दिदिशान्द्वन्द्वेमासः प्रा०स० । मन्मसासे - असंक्रान्त-
नासोऽधिमासो निरुक्त इति स्मृतेः रविसंक्रान्तिवर्जितो
मासोऽधिमास । तथाहि मीनादिस्थोरवियेषामारम्भः
प्रथमे क्षणे । ते चैवाद्या इत्युक्तदिशा भेषस्थे रवौ यस्य
चान्द्रमासस्यारम्भः स वैशाख इत्येवं वैशाखादिलक्षणे
स्थिते यस्मिन् चान्द्रमासे रवेः राश्यन्तरसंक्रमो न, तस्य

तदुत्तरस्य च चान्द्रमासस्य उभयोर्मेपरथे रवौ आरम्भात्
उभयोरपि वैशाखता, तत्राद्योऽधिमासः संक्रान्तिहीनत्वात्
द्वितीयः शुद्ध इति स्मृतौ प्रसिद्धम् ।

अधिराज पु० अधिको राजा प्रा०स० टच् । सार्वभौमे ।
अधिरोहिणी स्त्री० अधिरुह्यतेऽनया अधि+रुह-करणे
ल्युट् । मद् इति, सिद्धि इति च प्रसिद्धे काष्ठवशादि-
निर्मिते उच्चस्थानारोहणसाधने सोपानछन्दे ।

अधियज्ञ पु० अधिकत स्थामितया यज्ञो यस्य व० । विष्णौ ।
अधियोगः युज्-घञ् योगः अधिकोयोगः प्रा०स० । ज्योतिष
प्रसिद्धे यातिकशुभयोगे । स च गमनसमयलक्षणे, तस्माद्वा
चतुर्थे, पञ्चमे, सप्तमे, नवमे, दशमे वा स्थाने बुधजीव-
भार्गवाणां मध्ये द्वयोरेकत्वं, उक्तस्थानमध्ये अन्यतमस्थाने
वा स्थितौ सत्यां योगः तत्र यातु क्षेमं शत्रुहानिश्च
फलम् । सङ्घर्षे वा० प्र० ।

अधिवास पु० अधि+वस-घञ् । निवासे । दासेर्वजि । गन्धमा-
ल्याद्यैः संस्कारे । अधिवासयति देवता अनेन अधि+
वस-णिच् करणे घञ् । यज्ञारम्भपूर्वदिवसे देवता
स्थापनादिकर्माणि ।

अधिवासन न० अधि+वस-णिच् अधिकरणे ल्युट् । यज्ञार-
म्भात् पूर्वदिवसे देवतास्थापनादौ । भावे ल्युट् । गन्ध-
माल्याद्यैः पूज्यादे संस्कारकरणे ।

अधिवासित त्रि० अधि+वस-णिच्-क्त । गन्धमाल्यादिभिः
कृतसंस्कारे, कृतप्रायुक्ताधिवासे देवादौ च ।

अधिविन्न स्त्री० विद्-भावे क्त । अधि उपरि विन्नं विवाहो-
टस्याः । कृतसपत्निकायाम् अध्यूढायाम् स्त्रियाम् । कृत-
पूर्वं विवाहायाः उपरि पत्या पुनर्विवाहकरणे प्रागूढाया
भार्याया अधिविन्नत्वम् । अधिविन्नास्त्रयै देयमिति स्मृति ।

अधिअयण न० अधि उपरि अयणं पाकार्थं स्थापनं श्रीज्-
भावे ल्युट् । चूलाम् उपरि स्थापने, तत्पूर्वकपाके च ।
अधिशीयते पच्यतेऽत्र, करणे ल्युट् टित्त्वात् ङीप् ।
चूलाम् आका इति, चूला, इति च ख्यातायाम् स्त्री० ।

अधिष्ठाट त्रि० अधि+स्था-टच् षत्वम् । अच्यक्षे, नियमित
कार्यविशेषाकरणेन कृताकृतावेचके च ।

अधिष्ठान न० अधि+स्था ल्युट् । नियमितकार्यविशेषा-
करणेन सान्निध्यमात्रकरणे, स्थितौ, वेदान्तशास्त्रप्रसिद्धे
आरोपाधिकरणे च । अधिकरणे ल्युटि । पुरे । करणे
ल्युटि । चक्रे, प्रभावे च चक्रेण प्रभावेन च प्रदत्तकृत्यादि
सम्भवात् ।

अधीत लि अधि+इङ्-क । पठते । भावे क्त । अध्ययने न ।
 अधीतिन् लि० अधोतमनेन अधीत+इति । क्ताध्ययने ।
 अधीम लि० अधिगतमिन् प्रभु गतिष० । आयेते धनाधीन
 इत्यादौ तु धनेय ध इत वाक्ये समासे अध्यनरपदात् ए ।
 अधीर लि धीर धैर्यालित न०त० । पशुषु ।
 अधीश्व लि० अधिक ईश प्रा ष० । अधिकप्रभौ धार्वभोसे ।
 अधीश्वर लि० अधिक इश्वर प्रा०ष० । पार्श्वभोसे स्त्रिया ङीप् ।
 अधीष्ट न० अधि+दिश+इष्ट भावे क्त । फलकारपूर्वकनियोगे ।
 कर्मणि क्त । फलकारपूर्वक नियोजिते लि० ।
 अधुना अथ अधिन् काले इत्युद्देश्यस्य । प्रतीत्यर्थे ।
 अधुनातन लि मदायें अधुना+शुभ्वा इतान्भवे स्त्रिया ङीप् ।
 अधुष्ट लि० धृष्ट निर्दोषत्वे क्त न०त० । अज्ञापीडे । [नोये ।
 अधृष्ट्य लि धृष्ट अज्ञाये यत् न०त । धर्मपायोम्ये अनभिभव-
 धर्षोऽयुक्त न० अधर+अधर्ष अधि अधरस्य अधादेशश्च ।
 परिधानवत्से ।
 अधोऽञ्ज पु० अधात् इन्द्रियान् जायते अञ्ज प्रत्यक्षणा
 नञ् जन ङ इत अधरपदाङ्कलादीन् तदस्य ष० ।
 अञ्ज प्रथमार्थे अधि अधादेशश्च । इन्द्रयागोम्ये 'अधो न
 जायते आत्त यथात्तष्पादभोऽञ्जल इत्युक्त' इत्येव वाचिष्यौ ।
 अधो जिह्विका स्त्री० अस्या जिह्वा जिह्विका अस्यायै क
 अधोऽधरा जिह्विका कर्म० । आतजिभ इति श्वातायाम्
 तान्नुसजिह्विकायाम् । [भागे पातानङीडे ।
 अधोऽभुवन न० अधोऽधर भुवन जोक कर्म० । भूमेरधरे
 अधोमुख लि० अधो मुख यस्य ष० । अवाङ्मुखे, ज्योतिष
 शास्त्रे परिद्वेषे नवात्मदेश्च । यथा मूढास्तेषा क्तिका च
 विधाया भरथी तथा । मवा पूज्यालय चैव अधोमुख
 तण् ष्यत इति । गीजिह्वास्थस्ये स्त्री० टाप् ।
 अधोलोक पु० अधोऽधरो लोकः कर्म० । भूमेरधरपाताले ।
 अध्वयत् लि० अधगतोऽथ अध्वहार गतिष० । नृपस्य ऊच
 धारवादिभ्यश्चकारेऽधिकते । अध्वज्जोते जिह्वायेति अधि+
 अथ धच् । ध्यापके । अधिगत मूलतया अनामिन्द्रियम गति
 ष० । प्रत्यक्षज्ञाने । अर्था धादित्वात् अच्, तद्धिषये लि० ।
 अध्वजिन् अथ० अन्वी अन्वित्रभोसे वा विभक्त्यर्थे सामोऽर्थे
 वा अथयो । अन्वी अन्विषभोसे वा । तत् स्थाने
 विशाङ्गौ स्त्रीभ्यो इत्से धनादौ न० । धृतिशास्त्रे वाचि-
 स्यै चार्थिभावात्स्य क्ता मवा विशाङ्गकात्से यत् स्त्रीभ्यो
 दीवते इत्यन्वित्त्वधी । तद्व्यञ्ज हत इति स्त्रीधन
 चर्त्तिसंभक्ति ।

अध्यगृहा स्त्री० अधिग्रहणं वीर्यं यस्या इत० । अधिग्र
 वीजवत्यां भुक्त आत्मसा इति श्वातायाम् भूत्यात्मक्याम् ।
 अध्यधीन लि० अधिकोऽधीन प्रा०ष० । अत्यधीने गर्भदाष्टे च ।
 अध्ययन न अधि+इङ्-लुट् । पठने गुरुशुचौ चारुपाठचारि-
 षि उच्चारणे च । अध्ययनश्चारुपाठपाठ इति वैदिका
 शाराचरपङ्कणमिति शोभाशक्ता ।
 अध्यङ्क्ते लि अधिग्रहं यस्य ष० । आर्द्धेन चर्हिते वस्तुमात्रे ।
 अध्यवसाय पु० अधि+अव+सो षञ् । इदमेवमेवेति विषय
 पदेच्छेदे निश्चये । च आत्मधर्म इति नैयायिका बुद्धिधर्म
 इति साक्षादय । उपान्तिविषयाणामिन्द्रियाणां हतौ मत्वा
 बुद्धे रजलभोऽभिभवे सति य एष्वचक्रक सोऽयमध्यव-
 साय इति हस्तिरिति साक्षाद्यते इति साक्षात्तत्त्वकौस्तुभे
 रिभाषितचक्रण, कर्त्तव्यमिति योऽय निश्चय इति
 चादिभ्यात् प्राप्चैतन्याया बुद्धे परिणाम सोऽयमध्य
 वसाय इत्युक्तलक्षणे वा नियय । उत्साहे च ।
 अध्यात्म अथ० आत्मनि देहे मनसि वा विभक्त्यर्थे अध्ययो ।
 आत्माधिकरूपे देहाधिकरूपे विषाधिकरूपे च । तदधि
 कृत्य विद्याविषये आत्मतन्त्रे, स्वभापोऽद्यामसृष्ट्यते इत
 गीतावचनात् स्वभावे, भावस्य अक्षय प्रत्यक्षैतत्त्वमिति
 तस्मिन् परमज्ञापि च । अतएव अध्यात्मविद्यामन्दादौ
 भावेतद्भिषयकविद्यार्थत्वे वेदानादौ परिहृम् ।
 अध्यापक लि० अधि+इङ्-विष्-लुट् । प्रायुक्ताध्ययनकार-
 वित्ति, उपाध्याये च ।
 अध्यापन न अधि+इङ्-विष् भावे लुट् । पाठनाय च ।
 युषि तु स्त्रीत्वात् टाप्, अध्यापना तस्मिन्वर्षे ।
 अध्याय पु० अधि+इङ्-षञ् । अध्ययने, वेदादिशास्त्रस्य
 एकार्यकविषयवसाहित्योक्तके विभ्रामस्थाने अचरिष्ये, च
 गौर्वर्ग परिच्छेदोद्घाताध्यायाद्दृष्टयथा । अञ्जासः परि
 यर्त्तय पठत काश्चमेव च । स्नान प्रकरणाद्यैव पञ्चो
 द्घावाङ्गकानि च । गुराणादौ परिच्छेदा अनेके परि-
 कीर्त्तना इत्युक्तान्यतमकारे च ।
 अध्याहृत लि० अधि+अ-इङ् कर्त्तरि क्त । आरौहय
 कर्त्तरि अधिके च ।
 अध्यारोप पु० अधि+आ इङ् विष् पुङ् च इञ् । अत-
 किन् ननु द्विरारोपोमिच्छाप्रानम् किंप्रदधिवातमधि
 क्तत्वात्तद्वारोप अध्यापोप यथा अथपभूता रङ्गमि-
 ल्लय मर्षारोप तस्य अजगद्व्यं मङ्गल अगद्वारोप ।
 तावमे मियाप्राने ।

अध्यावाह्निक न० अध्यावाहनं पितृगृहात् भर्तृगृहागम-
 क्तकाले लब्धं अधि+आ+वह-ल्युट् ततः लब्धार्थे ठन् ठस्ये
 क । यत् पुनर्लभते नारी नीयमाना हि पैलकात् ।
 अध्यावाह्निकं नाम स्त्रीधनं परिकीर्तितमिति स्मृत्युक्त-
 लक्षणो पितृकुचात् भर्तृकुलगमनकाले तेभ्यः प्राप्ते स्त्रीधने ।
 अध्याशन न० अधि+आ-अश-ल्युट् । भोजनोपरिमीजने ।
 अध्यास पु० अधि+अस-घञ् । अतस्मिन् तद्दुष्टौ अध्यारोपे ।
 अधि-आस घञ् । आसने । [निवेगिते च ।
 अध्यासित त्रि० अधि+आस-क्त । अधिष्ठिते । णिचि ।
 अध्याहार पु० अधि+आ+ह-घञ् । आकाङ्क्षाविषयपदानुस-
 न्धाने, ऊहे, तर्के, अपूर्वोत्प्रेक्षणं च ।
 अध्यूढ पु० अधि+वह-क्त । प्रभौ सन्देहे च । आरोहण
 कर्त्तरि त्रि० । ऋच्छध्यूढं साम गीयते इति श्रुतिः । अधि-
 उपरि ऊढसुहाहो यस्याः न० । कृतसपत्निकायां स्त्रियां
 कृतद्वितीयविवाहस्य प्रागूढयोषिति स्त्री० ।
 अध्येक्षण न० अधि-इप-प्रेरणे ल्युट् । सत्कारपूर्वकमाचा-
 र्यादेः प्रेरणे, प्रवर्त्तनमात्रे च । युचि टाप् तस्मिन्ने-
 वार्थे स्त्री० । [अस्तिरे च ।
 अध्रुव त्रि० ध्रु-क् न०त० । चले, विकारवति, अनित्ये,
 अध्वग पु० अध्वन्+गम-ड । पथिके, सूर्ये, चद्रे च । पथिगाद्यक
 मात्रे त्रि० । गङ्गायां स्त्री० ।
 अध्वगभोग्य पु० अध्वगेन अतिसौलभ्यात् अयत्नलभ्यफलत्वाच्च
 भोग्यं क्त० । आमडा इति प्रसिद्धे आम्नातकवृत्ते ।
 अध्वजा स्त्री० अध्वनि जायते जन-ड ७त० । सोना इति
 ख्याते स्वर्णपुष्पीवृत्ते ।
 अध्वन् पु० अन्तं बलम् अट्-कनिष्धादेशः । पथि, अधिक
 डरारोहणे च । (सर्वभक्षकत्वात्) काले, हिंसे च । अद्यते
 खण्डशो भक्ष्यतेनेनेति करणो घञि । अवयवे ।
 अध्वनीन त्रि० अध्वानमलं गच्छति अध्वन्+स । पथिके ।
 अध्वन्य त्रि० अध्वानमलं गच्छति अध्वन्+यत् । पथिके ।
 अध्वर पु० अध्वानं सत्प्रथं राति रा+क् । यज्ञे । न ध्वरति
 कुटिला न भवति ध्वृ-अच् न०त० । सावधाने, अट-
 वसुमध्ये द्वितीयवसौ च ।
 अध्वरथ पु० अध्वैव रथो यस्य व० । पथिप्रज्ञे दूते । अध्वने
 द्वितो पर्याप्तो रथो यस्य व० । पथिगमनोपयुक्तं रथे ।
 अध्वर्यु पु० अध्वरमिच्छति अध्वर+अच्- युच् ततोऽन्त्याकार
 लोप । यजुर्वेदज्ञे होमकारिणि ऋत्विजि ।
 अध्वशल्य पु० अध्वनि शल्यमिवाचरतीति क्षिप्+अच् ।

पथिकाणां पाटवस्वाद्यौ शल्यवद्वेधकारणे व्यापाट् इति
 ख्याते अपामार्गदृष्टे ।

अन जीवने अटादिपर० अकमेट् । अनिति आनीत् ।
 अन जीवने ,टया० आत्त० अक० मेट् । अत्यन्ते आनित ।
 अनच्च त्रि० नाम्नि अचं चक्रं नेत्यादिकमिच्छियं वा यस्य य० ।
 चक्रशून्ये चक्षुरादीनिशून्ये च ।
 अनक्षर न० अप्रगम्यान्यनराणि यत्न य० । सद्गुणस्वाद्योपके
 दोषोद्घोषकवाक्ये, अथाच्ये निन्द्याचने, गर्भि इति
 प्रसिद्धे दुष्टवचने च ।
 अनक्षि पु० अप्रगमनं मन्दमजि न०त० । मन्दनेत्ये । व० ।
 तद्वति तत्र अनञ् इत्येव टच् समामान् ।
 अनग्नि पु० नास्ति अग्निः अतः श्मशानो वाटस्य । श्रोत्रेण
 श्मशाने वा विधिना अनाहिताग्नीं मृद्वस्वाद्यौ, सर्वथा
 अग्निशून्ये प्रव्रजिते च ।
 अनस त्रि० नास्ति अधं पापं दुःखं व्यसनं जानुष्यं वा यस्य ।
 पापशून्ये, दुःखहीने, व्यसनशून्ये मनशून्ये मण्ड्ये च ।
 अनङ्ग न० नाम्नि अङ्गमाकारो यस्य । अक्रान्ते चित्ते ।
 कन्दर्पे पु० । अङ्गशून्यभावे त्रि० । [विशेषे ।
 अनङ्गशेखर पु० क्रमेण लघुगुरुनिवेशयति दण्डकभेदे, इन्दो-
 अनच्छ त्रि० न अच्छ- निर्मल- न०त० । कल्पे, अप्रसन्ने च ।
 अनञ्जन न० न अव्यते लिप्यते अन्त-कर्मणि ल्युट् न०
 त० । नि-सवन्ने आकागे, परब्रह्मणि च । अञ्जनं टोप-
 लदृष्टिते नारायणे पु० । तथाभूतवस्तुमात्रे त्रि० ।
 अनडुह् पु० अन गकटं वञ्चतीति नि० । एडा इति प्रसिद्धे
 गवि । स्त्रियां गवि ङीपि अनुडुह्नी अङ्गाहीति च ।
 अनध्याय पु० अध्यायोऽध्ययनमभावाद्ये न०त० । अध्यय-
 नाभावे । न अधीयतेऽस्मिन् काले इति अधिकरणे
 घञि, अध्ययनाय निषिद्धे ३ "चातुर्मास्यद्वितीयायाम् ।
 मन्वादिषु युगादिषु । अटकाश्च च संक्रान्तौ शयने बोधने
 हरे" । अनध्यायं प्रकुर्वीतेत्याद्युक्ते काले, निर्धते भूमि
 चलने इत्याद्याकालिकानध्यायकाले च ।
 अनन्त पु० नास्ति अन्तः गुणानां यस्य व० । गन्धर्वाभ्ररसः
 सिद्धाः किन्नरोरगचारणाः । नानां गुणानां जानन्ति
 तेनानन्तोऽयमुच्यते इत्युक्त लक्षणे विष्णौ, मेघे च । बद्धश्री-
 र्थकलादपरिच्छिन्ने शेषनागे, तदवतारे बलभद्रे च । अन्तः
 परिच्छेदः देशतः कालतः वस्तुतश्च यस्य नास्ति तस्मिन्
 परब्रह्मणि आकाशे च न० । बद्धविस्तारवति सिन्दुवार
 वृत्ते पु० । अवधिशून्ये, इयत्तान्शून्ये च वस्तुमात्रे त्रि० ।

अनन्तव्रत न० अनन्तव्य व्रतप्रपादनार्थत्वात् इव० ।
 भाद्रशुक्लचतुर्दश्या कर्त्तव्ये अनाम्ना ख्याते व्रते ।
 अनन्ता स्त्री० नानि अनोऽस्या व० । विख्यायामोपधौ
 अनन्तमूल इति ख्याते मूलभेदे पार्थिव्याम्, प्रथिव्याम्,
 इ मर्त्याया इरालभाया, दूक्षायाम्, हरितक्याम् आभलक्याम्,
 गुह्याम् अन्वमन्वहवे, अन्दिग्रहाहवे, ध्यामलता-
 याम् मिषप्ल्याम् च ।
 अनन्वज्य पु० नानि अन्वद्यात् सव्यवस्तुभेदाना तदात्मकत्वात्
 स विश्वे तस्मात् ज्ञायते जन-ह ५त० । कावदेवे ।
 अनन्यदन्ति वि० न अन्यस्मिन् ध्येयभिन्ने हृत्तिर्यस्य व० ।
 एकानचित्ते । [अर्धालङ्कारभेदे पु० ।
 अनन्यद वि० नानि अन्ययो यत्र व० । अन्ययन्त्ये ।
 अनय पु० अय शुभावङ्गो विभक्तान्य म त० । अयुभदेवे
 द्युत्कारिणामपस्यगमने च । नयो नीति नो-अच्
 न०त० । नयामाने अनीतौ । व० । तच्छून्ये वि ।
 अनर्गल वि अर्गल द्वाररोधकसम्भ व० । द्वाररोधकसम्भ-
 न्ये प्रतिबन्धकभूत्ये च ।
 अनर्ध वि० अर्धे मूल्य न० व० । अयस्ये ।
 अनर्थ पु० अर्थ प्रयोजन विरोधे नञ् त० । अनिष्टे । व० ।
 अमोचरहिते विश्वौ पु० आग्रहकमत्वात् । अर्धोऽभिधेय
 प्रयोजन वा नानि यत्र च । अर्धरहितमात्रे वि० ।
 अनर्थक न अर्धोऽभिधेयोऽप्राप्तस्ये नञा व० । अर पश्चित् ।
 क्त् ममानान् । सद्यथायन्त्ये प्रवापे, अद्यन्त्ये
 पाश्वे च । व्यर्थे वि० ।
 अनर्थान्तरम व० अन्वोऽर्धे अर्थान्तर मद्ग०त० तत न०
 त० । अर्धे एकार्थे ।
 अनल पु० नाति अल पथ्याप्रिष्टम् वज्रदाह्यदग्नेऽपि तमे-
 रभावात् व० । वज्रौ अष्टवसुमध्ये पद्मे वेधौ, अनल-
 देवतात् सप्तिकान्त्ये च । विषा इति ध्याते विषके
 एषे पु० तस्य अर्धत पथ्याप्रिष्टेऽपि पथ्याप्रे वीमाभावात्
 भेदा इति ख्याते भङ्गात्के ह्ये पित्तनामके देहस्ये अद्यु
 द्वारके भातौ च । अद्ययो । ननभावे अद्य । न त ।
 ननभिधे । अन कञ् । पटिबर्ममध्ये पद्मागत्स्याते व० ।
 अनलप्रभा स्त्री० अनलस्य प्रभेव प्रभा यस्य व० । अशोतिप्रती-
 तानिद्याम् जगतायम् ।
 अनलि पु० अविनीत्यन् अन्-दिन् अन् अन्विद्ये व० । वक्
 ह्ये तस्य मधुभिर्ममराणां मोचनधारणात् ।
 अनवधानता स्त्री० अवधीयते नन मद्युदये चर्मव्यवर्धयि

यथास्थित प्रवर्त्ततेनेन अयन्ना करणे ल्युट् अवधान
 विसृष्टिभेदे तद्वाप्ति यस्य तस्य भाव । प्रमादे ।
 कर्त्तव्ये कर्त्तव्यताबोधेन ततोनिहति, अकर्त्तव्ये च कर्त्त-
 व्यताबोधेन तत्र पठन्ति प्रमाद ।
 अनवरत वि० अवरन्म् भावे क्त अवरतम् तद्वाप्ति यस्य
 व० । निरन्तरे उत्कृष्टे च ।
 अनवल्लोभन न० शीमन्तीन्नयानन्तर चतुर्थे भासि कर्त्तव्ये
 गर्भस्य सन्धारविशेषे शुनाम्ना प्रसिद्धे ।
 अनवसर वि० अवसरत्यत्र अवन-अच् अवसर उचित
 काल स भासि यस्य व० । उचितकालविहीने । न०त० ।
 अवसरामने ।
 अनवस्कर वि० अवस्त्रियते गोच्यते अथ कृ अच् एहागम
 अवस्त्रो मस्य स भासि यस्य व० । विभेदे ।
 अनवस्था स्त्री० अवन-स्था अच् अवस्थिति जन्त० । अवस्था-
 माने, तर्कदोषविशेषे उपपाद्यस्य समर्थनात् उपपाद-
 कसादुत्तरण्ये चर्क यत्र तत्रे उपपाद्योपाद्कयोर्विधानि
 नांति तादात्म्यकस्यावस्थादोष तेन स तत्रो न पाद्य ।
 अनवस्थान व० अवन-स्था-ल्युट् जन्त० । अवस्थानामने ।
 व० । वायौ । चक्षुसमात्रे वि० ।
 अनशून अग ल्युट् न त० । भक्षणामने, उपवासि च । व० ।
 भोजनशून्ये वि० ।
 अजन् स० अनिति शब्दायते अन् अजन् । शकटे । करणे
 ल्युट् । ओदने । मातरि स्त्री० ।
 अनङ्गया स्त्री० अङ्ग-कण्ठादित्वात् यङ्-इङ् नञ् । अङ्गया
 गुप्तेषु दोषारोमसदभावे, अविद्यतिपल्लावात् ।
 अनाकुलि वि० न आशुच न०त० । अद्यधे, एकधे,
 म्यिरे, अद्यधीर्षवाक्ये च ।
 अनाक्रान्ता स्त्री आक्रान्तप्रयोग्या चर्च्यते कण्ठकाठमत्वात्
 आन्-कृम क्तन त० । कण्ठकारिहृष्टे । आक्रान्तभिर्भे वि० ।
 अनागत वि० आन्-गत क्त आगतः न त० । भाविनि, अद्याते
 अतुपस्थिते, आगमनकर्तृभिन्ने च ।
 अनागतार्त्तवा स्त्री० अतो स्त्रीपुण्यस्येद विभागजम् आर्त्त-
 वन्-अर्त्त-अच् न आगतमासेव यस्या व० । शोथर्थ
 नून्यादां मन्विहादा कन्यायाम् ।
 अनाचार पु० आ-चर वज्र अनागस्त्वेभावे वा नञा त० ।
 कदाचरि, अनाचाराभावे च । व० । आचारकोत्रे वि ।
 अनातप पु० आन्-तप अच् न०त० । आतपस्य रौद्रभावे
 दायादां च । व० । आतपान्ये वि० ।

अनात्मन् पु० अतति सातत्वेन तिष्ठति अत-मनिन् अनात्मस्य
भेदार्थे च न० त० । आत्ममिद्रे, अपकटात्मनि देहादौ
“अप्राप्तं प्राप्यते योऽयमत्यन्तं त्यज्यतेऽथ वा । जानीयात्
मनात्मनं बुद्धान्तं यपुराटिकम्” इति प्रतिपादिते च ।

अनादर पु० आ+द-अच् आदरः गौरवहेतुका सम्मानना
विरोधे नञ् त० । परिभवे, तिरस्कारे च तस्य आदरविरो
धित्वात् । ब० । आदर-गुण्ये वि० । [ब० ।

अनादि पु० आदिः कारणम् पूर्यकाद्ये वास नामि यस्य
परमेश्वरे । नास्ति आदिः प्राथमिकोऽन्तात् ५७० ।
हिण्गुण्ये पु० तस्यो हृष्टेः प्रथमोत्पत्ते । आदिगुण्ये वि०

अनामन् न० अननमनः अन-अच् अनं जीवनम् अनयति
रुजति अम-अनि । अर्शरोगे । नामगुण्ये मलमासे
पु० तस्य वैदिककर्मामर्हतायानामत्वात् । नामगुण्ये वि० ।

अनामय पु० अम-अच् आमं तामं याल्बनेन या-क आ-
मयो रोगः न० त० । रोगभावे आरोग्ये । न० ब० ।
रोगगुण्ये वि० ।

अनामा स्त्री० ब्रह्मणः शिरश्छेदनसाधनतया अहणायोग्य
त्वात् नास्ति नाम पतणयोग्यं यस्याः ब० मननत्वात्
हाप् । खनामप्रसिद्धायां मध्यमाकनिष्ठयोः मध्यमायामद्-
ल्याम् । स्वार्ये क अनामिकायत् । तथा हि गिवेन ब्रह्म-
शिरश्छिन्नमितिपुराणे प्रसिद्धम् अतएव तस्या पवित्री-
करणार्थं पवित्रनामकङ्कशधारणं क्रियते ।

अनायास पु० आ-अस घञ् अत्यार्थे न० त० । प्रयत्नाभावे,
अत्यप्रयासे, अक्रेमे च । ब० । प्रयत्नगुण्ये वि० ।

अनायासहत न० अनायासेन अत्यप्रयत्नेन कृतं न० त० ।
अत्यायासेन साध्ये कायादौ ।

अनारत न० आ-रम-क्त आरतं विरतिः अत्यन्ताभावे न० त० ।
सन्तते, अक्रियते अविच्छेदे च । ब० । तद्वति वि० ।

अनार्जव पु० अजोर्भावे अर्जवं सरलता साच्छन्द्यं नञा
७७० । रोगे । अज्ययी । अजुत्वाभावे अज्य० । ६७० ।
कुटिषे वि० ।

अनार्थक(ज) न० । अनार्थदेशे अर्थ्यावर्तादिभिन्ने हीषान्त-
रादौ भव अनार्थनञ् । अगुरुकाष्ठे । जडति पक्षे तद्धिन्
जायते जड-ह । अनार्थदेशजाते वि० ।

अनार्थतित्त पु० अनार्थप्रियमित्तं शाक० त० । चिराता
इति स्याते भूमिन्वे हृत्ते ।

अनादृष्टि स्त्री० अ+दृ-क्तान् अन्धासः आगतिय न०
७० । अन्धाभाभावे, आगमनाभावे च । ब० । तद्वति वि० ।

अनादृष्टि स्त्री० आ-दृ-क्तान् अन्धासः आगतिय न० त० । अन्धाभाभावे
भावे गत्योपवातक्रीपद्वने इतिभेदे ।

अनाशक पु० । आ सव्यक् यद्येच्छम् व्यागः अग्नम् आ+अज
घञ् न० त० । यद्येच्छभोगाभावे, तमेतं ब्राह्मणा विविदि
मन्नि वेदानुवचनेन तपसाऽनाशकेनेति श्रुतिः ।

अनाशिन पु० न नश्यति नम-गिति न० त०, न अश्नाति
कर्मफलं अग णिनि न० त० वा । नामगुण्ये, कर्मफलाभो-
क्तृरि च परमेश्वरे ।

अनाश्वन् वि० न+अश-कृष् नि० । अश्वमहातवति ।

अनास्था स्त्री० आ+न्या-अट् आस्था आदरः न० त० ।
अनादरे । ब० । आदर-रहिते वि० ।

अनाहत न० आ-हन-भावे क्त आहत छेदे शीमी वा
न० ब० । छेदभोगादिरहिते नशीने वस्त्रे । तन्वशाब्दे
प्रसिद्धे हृदयस्थिते दादगटलपक्षे “गदो ब्रह्ममयः गदो-
ऽनाहतो यद टस्यते अनाहतास्यं तत्पदं छनिभि-
परिकीर्तितमित्युक्तलक्षणं च अस्मिन् पक्षे च आहतमाघात-
कश्रुतास्वाद्यभिवातः तद्वास्ति यस्य तादृगः गद्वे अस्ति
स्ति अर्ग आदिवात् अच् । अनाहतगद्वेन च परामर्शनी
मध्यमाद्वैशरीतिर्नास्ति । दानां वा हृत्तीनां मध्ये मध्यमा
वाक् कथ्यते तस्याः हृदयपक्षे उत्पद्यत्वात् । ब० ।
आघातरहिते वस्त्रमात्रे वि० ।

अनिकेत वि० नास्ति निकेतः नियमेन वासो यस्य ब० ।
नियतनिवासगुण्ये परिप्राणके ।

अनिमि(मेष) पु० नास्ति निमिपः अशु स्पन्दनं यस्य मिप-
घञ् कुट-टि० न गुणः मिप भ्वादि घञ्-वा इव० । अशु-
स्पन्दनगुण्ये चे देवे मतस्ये च । निमेषो दृष्टिमतिवन्वक
सङ्खूचे विष्णौ च । न निमिपति चलतीति नि+मिप-क
न० त० । कावे । क्रियागुण्ये वस्तुमात्रे वि० ।

अनियन्त्रित वि० नि+यन्त चु० क्त न० त० । अनियमिते,
उच्छृङ्खले च ।

अनिरुद्ध पु० न केनापि युद्धेन निरुद्धः नि+रुध-क्त न० त० ।
कामदेवपुत्रे, उपापतौ, वासुदेवसङ्घर्षणमद्यु न्नानिरु-
द्धास्यचतुर्व्यूहस्य परमेश्वरस्य अनियेध्यस्य अत्यन्तचलस्य
चेतसोऽधिष्ठातरि अनिरुद्धास्ये अंशे च अमतिरुद्धे वि० ।

अनिरुद्धपथ न० न निरुद्धः पन्था यत्न ब० । आकाशे तत्र
कस्यापि गतिरुपधनाभावात् । रुद्धवर्त्मभिन्ने वि० ।

अनिर्देश्य वि० निर्देश्यं जातिगुणक्रियासंज्ञाभिर्निर्देश्युमशक्यम्
निर्+दिग्-अन्वार्थे रयत् न० त० । निर्दिश्ये निर्धर्मके

परमात्मनि तस्य जातिगुणादाभावेन इदं तदिति निर्देशा योग्यत्वात् ।

अनिर्वचनीय इ० निर्वचन निश्चिन्ति लक्षणादिना प्रापने तदगोचरतया निर्वक्तमवश्यं विद्यदादौ, परमात्मनि च ।

अनिल इ० अनिलत्वेन अन-इलच् । वायौ, तैनेव सर्वेषां प्राथधारणात् तद्वैवताके स्वातिनश्रवे, "वाता प्रज्ञाय दूनका" इत्युक्तगण्यदेवताभेदे, अष्टवसुमध्ये पञ्चमे वशी च ।

अनिलान्नक इ० अनिल वातरोग इति इन् क तत प्रागस्ये क । वयडा इति ख्याते हृद्ये तत्फलस्य वातनाशकत्वात् ।

अनिलसख इ अनिलस्य वायो सखा उच् । वङ्गौ । अनिलान्ताक इ अनिलो वातरोगक्षयान्ताक अन् करोति अन्+णच् ख्लुच् । जीयाइति इति ख्याते हृद्ये ।

अनिलामय इ अनिलवत् आमय शाकं त० । वातरोगे । अनिवार वि नास्ति निवारो निवारण यस्य । अविच्छेदे, घततं, अनिवाय्यं च ।

अनिशु ति निशा वेद्याव्याघात सा नास्ति यस्य व० । अवि-रते, निरन्तरे सदाभवे बह्वनि, रात्रिवर्जिते च । अनिष्ट वि० इप-क्त विरोधे भजा त० । इष्टस्य ह्युघादे विरोधिनि प्रतिबुद्धवेदनीये इ खे, तत्साधने प्राप्ते, विषादौ, अपकारे च । भागवलाया स्त्री० ।

अनीक न० अनिलत्वेन अन् ईकन् । सैन्ये, तस्य हि जीवनरक्षकत्वात् । न नीयते अपसार्थ्यतेऽस्मात् । नी किप् व० कप् ह्रस्वाभाव । युद्धे, ततो हि प्रायेणरणाप्रापचारणम् ।

अनीकस्य इ० अनीके युद्धे तिष्ठति स्या क । युद्धगते सैन्ये । अनीकिनी स्त्री० अनीक युद्ध प्रयोजनतया अस्सस्या अनीक +इति । सेनायाम् इत्यादिघट्टाविशेषवत्यां सेनायाश्च तत्सस्या च इति २१०० । एया २१०० । अथा ६५६ । पदागतय १०६१५ सप्तदिता २१०० ।

अनीशु इ० नास्ति इयो नियन्ता यस्य च । सर्वनियन्त्रि विष्णौ । न त० । ईश्वरभिन्ने सामिभिन्ने च वि० ।

अनीह वि० इह अह् न० च । स्पृष्टान्त्र्ये निघण्टे च । अनु अयम् अन-उ । सङ्घर्षे पपात्र्ये साङ्घे लक्षणे, हीने, व्याप्तौ कश्चित्प्रकारप्राप्तप्राप्ते, भागे, अनुक्रमे, आयागि, धर्मोपे च ।

अनुक वि अनुकामयते अनु+कम् इ । कामनावति । अनुकम् अयम् अनुकामयते अनु+कम् क्विप । दितके । अनुकम्पा स्त्री० अनु+कम्प च । दयायाम् किञ्चिन्नने च । अनुकरया न० साङ्घे अनु+क स्तुट् । अनुकरणे । तच्च

देशभाषावयवादिभिः सङ्गीकरणम् । अनुक्रियतेऽनेनेति करणे स्तुट् । सङ्गीकरणसाधने । यथा पट्टाप्रश्रित शब्दा अव्यक्तशब्दासुत्तराणि ।

अनुकप्रेण् इ० यत्कथ्यते स्वसंबन्धेन चक्रोप अनु+कप घञ् । रथाथ स्थिते चक्रोपरिवहे काष्ठे पूर्वं ह्रस्वोपात्तपदादेश-चरत्वात्प्राथम्यकारण्ये च । कर्त्तरि ल्यौ नान्तोऽप्यत्वाय ।

अनुकल्प इ० कल्प्यते विधीयते इति रूप णिच्-अच् कल्पो-विक्रिते अनु हीन कल्पो सत्यकल्पादधम मा घ० । गौणकल्पे, प्रतिनिधौ च । यथा मध्यभावे गृह ।

अनुकामो न वि० कामस्य अनिलापस्य सङ्गमसुकाम मान्श्रे २व्यमो तत गच्छतीत्ये ख । यथेष्टगमनशीले । अनुकार इ० अनु क-वञ् । देशभाषादिभिः सङ्गीकरणे । अनुकुल वि० कूलमावरण खेदेनानुवन्धमिति यावत् अनु-गतस्य गतिश्च । सङ्घरे, सङ्घादे स्तपन्नापतिनि, अलङ्कारास्तत्रभिन्ने नायकभेदे च । सा० १परि० ।

अनुक्रम इ अनु+क्रम-घञ् न इति । परिप्राशाम् । आत पूर्वं अव्ययी० । यथाक्रमे अव्य० ।

अनुक्रमणिका स्त्री० अनुक्रम्यते यथोत्तर परिप्राश्या आर-भ्यतेऽनया अनु+क्रम करणे स्तुट् स्त्रीत्वात् ङीप् कार्थे के च्चुन । अनुक्रमप्रापके पन्थाद्यये वक्तव्यस्य अन्त्यगणे च उक्तायस्य अर्थसमुदायस्य सघाहने पुराणादेरव्यतिशये । सार्थे काभावेऽनुक्रमणोपाधि तत्रैव ।

अनुक्रोश इ अनुक्रोशत्वेन क्रुश व्याह्वाने रोदने च घञ् । दयायाम् । अनुगत क्रोश गतिश्च० । प्राक्क्रोशके वि० । अनुग वि अनु+गम इ । पद्याङ्गाभिनि सङ्घरे, आत बोध्य गते च ।

अनुगत वि अनु+गम क्त । पद्याङ्गते सङ्घते आनुलोम्य, गत, सामान्यधर्मपहण्येन सङ्घोतेऽपिखे विनेपे च । अनुगम इ० अनु+गम घञ् इडाभाव । पद्याङ्गने सङ्घायी भवने आनुलोम्यकरणे, सामान्यधर्मण्ये सर्वेषां विपेक-पाया सपद्ये च ।

अनुगुण वि० अनुकूलो गुणो यस्य । अनुकूले अनुगते च । अनुग्रह इ अनु+ग्रह-अच् । आभीष्टसम्पत्त्येच्छाक्ये प्रसादे आनुकूल्ये, अनिष्टनिवारणधर्मकेऽप्याधनेच्छाक्येऽप्यायामभ्यु-पसौ, विद्वेगोद्भवनि स्तानामहुतात्मैकं हि यत् । पुरण रानमानाभावनुग्रह उदाहृत" इत्युक्तं लक्षण्ये उरिद्रादि-पोषण्ये च । धरौ पश्य सुव्यादिपयो वा अनुगतमम् गति च० । पश्यतानुगत सुव्यादिपद्यागत च वि० ।

अनुचर लि० अनु+चर-ट् । सहचरे, पद्माङ्गामिनि, दासादौ,
स्त्रियां ङीप् । अनुगतचरं द्रुतं गतिस० । द्रुताहुगे लि० ।
अनुज लि० अनु पश्चात् जायते जन-ङ । पश्चाज्जाते सहो-
दरे भ्रातरि । तद्व्यङ्ग्यं भगिन्यां स्त्री० ।

अनुजीविन् अनुजीवित्प्रमाश्रयित् श्रीलमस्य अनु+जीव-
णिनि । सेवके, आश्रिते च ।

अनुज्ञा स्त्री० अनु+ज्ञा-अङ् । स्वयंप्रवृत्तस्यान्यस्य प्रवृत्ति-
विधाताकरणेन प्रवृत्तमाख्ययामनुमतौ ।

अनुतर्ष न० अनुत्पद्यतेऽनेन करणे घञ् । सुरापानपात्रे,
मद्ये, मद्यपाने च । भावे वञ् । अभिलाषे पानेच्छायाम् ।

अनुताप पु० अनु+ताप-घञ् । इदमनुचितं कृतमिति खलतवस्तुनो
दुःखजनकतया ज्ञानेन पश्चात्तापे ।

अनुत्तर लि० उत्तरउत्तम नजा पूव० । अत्यन्तश्रेष्ठे । ईव० ।
उत्तरवाक्यरहिते । न०त० । उत्तरदिग्भिन्ने स्त्री० ।

अनुदान्त पु० उच्चैरात्त० उच्चरित उदात्त० न०त० । वर्षा-
ञ्चारणस्थानेषु कण्ठादिषु नीचोच्चारणप्रयत्नविशेषे स्वरभेदे ।

अनुदित पु० उत्+इण्+क्त इपदर्थे न०त० । किरणमात्रेण
इपददितस्यै प्रविरलतारके काले । उदितेऽनुदिते
चैवेति महः ।

अनुद्रुत लि० अनु+द्रु-क्त । पश्चाद्गते, "अर्द्धमात्रं द्रुतं ज्ञेयं
द्रुतार्द्धमात्रद्रुतमित्युक्तलक्षणे वाटनविषये कानविशेषे च ।

अनुधावन न० अनु+धाव-ल्युट् । पश्चाद्गमने, तत्त्वनिश्चया-
यातुपरणे, अनुसन्धाने च ।

अनुध्या स्त्री० अनु+ध्या-अङ् । अनुचिन्तने, अनुग्रहे,
आसक्तौ च । [मान्त्वे च ।

अनुनय पु० अनु+नी-अच् । विनये, प्रणिपाते, प्रार्थने,
अनुनासिक पु० अनुगता नासा गतिस० तत्रोच्चार्यमाश्राय-
ठ । नासाहुगतेन सुखेनोच्चार्यमाणेषु वर्गान्त्ये पु ङजादिषु ।

अनुपद अन्व० पदस्य पश्चात् अव्ययी० । पश्चाद्गमने, अव्यवधाने
च । अनुगतं पदम् गतिस० । पश्चाद्गामिनि लि० ।

अनुपदिन् लि० अनुपदम् अन्वेटा अनुपद+अन्वेटरीत्यर्थे ङनि ।
अन्वेषणकर्त्तरि । गवामेवान्वेटरीत्यन्वे । स्त्रियां ङीप् ।

अनुपद्मिनी स्त्री० अनु पदस्य आदानतल्यायामः आयामे-
व्ययी० अनुपदं बहुत्वर्थे ख । पादतल्यायामवत्यां
पादवहायां पादक्यायाम् मोजा इत्यादि ख्यातायाम् ।

अनुपपत्तिः स्त्री० उप+पट-क्तिन् । उपपत्तिर्युक्तिः न०त० ।
सुतयभावे, असङ्गतौ च ।

अनुपम लि० उप+मा-अङ् न०व० । उपमाशब्दे, सादृश्य-

रहिते उत्तमे च । कुमुदाख्यस्य टिग्गजस्य योषिति स्त्री० ।

अनुपरत लि० उप+रम-क्त न०त० । अविरते अनिरुक्ते च ।
अनुपलब्धि स्त्री० उप+लभ-क्तिन् न०त० । लाभाभावे, प्रत्य-

चाभावे च । तत्र च कारणानि "अतिदूरात् सामीप्या-
दिन्द्रियघातान्मनोऽनवस्थानात् । सौक्ष्म्याद्गमनघातादिभि-

भवात् समानाभिहारादिति सांख्यकारिकोक्तानि ।
अनुपसंचारिन् पु० न्यायमते परिभाषिते दुष्टहेतुविशेषे ।

स च दृष्टान्तरहितोऽन्यो व्यतिरेकी वा दुष्टहेतुः । यथा
सर्वमानित्वं प्रमेयत्वादित्यनुमाने सर्वस्यापि पक्षत्वेन अ-

न्यये दृष्टान्तो नान्ति नामि व्यतिरेके दृष्टान्तः सर्वस्यापि
प्रमेयतया तदभावस्य कृताव्यसिद्धेः ।

अनुपाहत लि० उप+आ-ह-क्त न०त० । मन्त्रवैद्ये प्रगोर-
चनादिसंस्कार उपाकरणं तद्वृत्तिते ।

अनुपात पु० अनु+पात-करणे घञ् । अद्भुतास्त्रे प्रसिद्धे
वैरागिके, पूर्वार्द्धपातातुमारणापराद्धपातने च । भाषे
घञि, पश्चात्पतने ।

अनुपातक न० अनुपातयति स्तानुरूपं नरकं गमयति अनु+
पात-णिच्-खुल् । ब्रह्महत्यादिमहापातकसदृशे वेदनि-

न्दादित्यन्वे पापविशेषे । तानि च पञ्चविंशत्प्रकारहेतुद्वय-
त्वेन तावत्संख्यातानि प्राय० लि० अनुपा० प्र० ।

अनुपान न० अनु भेदत्वेन सह पश्चाद्वा पीयते कर्मणि ल्युट् ।
औषधाङ्गे तेन सह, तत्पश्चाद्वा भेदे मधुगुह्यादौ । पानस्य

जलस्य समीपे अव्ययी० । जलसमीपे अव्य० ।
अनुपूर्व पु० अनुगतं पूर्वं परिपाटी गतिस० । यथाक्रमे ।

अनुप्रासः पु० अनुगत० रमाद्यनुगुणं प्रकृत मासं वर्षन्यासं
समवर्षरचना समवर्षोच्चारणं वा अनु-प्र-अस् घञ् ।

अलङ्कारे प्रसिद्धे स्वरवैषम्येऽपि समवर्षाणां रचनायाम् ।
अनुस्रव पु० अनु-स्र-अच् । स्रवणे, अनुचरे, दास्ये च ।

अनुवन्ध पु० अनु+वन्ध-यथायथं भावादौ घञ् । वन्धने,
इच्छापूर्वकरोपकरणे, वातपित्तादिटोपागामप्राधान्ये, प्रह-

तिप्रत्ययागमादेशानां सुगृह्यद्गाटिकाव्यविशेषार्थमनुवन्ध-
नोवे परिनिव्यन्धपदकालेषु अश्रूयमाणतया नन्दरे इत्तञ्जवा

कतलोपे वसादौ, सुखानुवायिनि अधधाने, प्रकृतस्यानु-
वर्त्तने, संवन्धे, पाश्चाद्भाव्ययुभपरिणामे, शास्त्रस्यादौ वक्त-

व्येषु अधिकारिविषयप्रयोजसम्बन्धेषु, लेशे, फलसाधने च ।
अनुवन्धिन् लि० अनुवन्धाति अनु+वन्ध-णिनि । सहचरे,
अनुचरे, अनुरोषिनि, व्यापके च । स्त्रिया ङीप् ।

अनुवन्धी स्त्री० अनुवन्धतेऽतिशामेन व्यापयतेऽनया अनु+

वञ्च वञ्च गौरा० डीष्ट । हिकारोगे ह्यथावाञ्च ।
 अनुवन्ध लि० वधाय नञोऽनुवन्ध ख्यत् । वधाय वदे गवादी ।
 अनुबोध पु० अनु बुध णिच् वञ् । पूर्वलिप्रचन्दादेर्गन्धोदी-
 पनाय पुनर्महनादौ पश्चाद्बोधे च ।
 अनुभव पु० अनु+भू अच् । स्मृतिभिन्ने ज्ञाने ।
 अनुभाव उ अनुभावयति उद्धीधयत्यनेन अनु+भू-णित्-
 करणे-वञ् । कोषटसङ्गादिजाते राधा तज्जीविनेषु ।
 सामर्थ्ये च । कर्त्तरि अवि । अनङ्कारयाक्षरमण्डले रध-
 व्यङ्ग्ये । "भाव मनोगत भावात् खगत व्यङ्ग्ययति ये ।
 तेनुभावा इति म्याभा, इत्युक्तलक्षणे भुभङ्गादौ ।
 अनुमत लि० अनु+मन-क्त । खयमष्टत्ते इदं क्रियतामिति
 प्रोक्ताङ्गनायमनुभावे ।
 अनुमति स्त्री० अनु+मन क्तिन् । अनुभवौ अनुप्रयायम् ।
 अनुभवत्यते कलाहीनत्वेऽपि पूर्णमार्गविविहितयागादिकरणा-
 यानुभावतेऽस्याम् अधिकरणे क्तिन् । कालाङ्गनचन्द्रव्या
 गुरुवर्द्धयौयुतपूर्णमातयौ ।
 अनुमनन् लि० अनु+मन ङच् । खयप्रदाक्षिणे कात्यादौ
 प्रहसत्यास्यस्योक्ताङ्गवर्द्धनार्थमनुमनप्रकारैरि ।
 अनुमरण न० अनु+मर-ल्युट् । भर्त्तरि ष्टे तद्देहामाप्नो
 तत्वाङ्कादिपुरुषेण प्रहृत्कृतारोहणेन स्त्रीषा देहत्यागे ।
 अनुमान न० अनु नि मा हा भावादौ ल्युट् । व्यामस्य दर्शनेन
 व्यापक्य निदये यथा वक्षिभूमय व्यापक इति धूमस्तस्य
 व्याप्त इत्येव तथा भूय चक्षुषार पाकस्यानादौ दहा पचात् ।
 पर्वतादौ उह यमानगरस्य धूमस्य दर्शने तत्र वह्निरस्तीति
 निश्चीयत । करणे ल्यटि । तद्धेतुभूत भूमादौ । अतरेव
 स्वत प्राभाष्य, यत्र श्रुति साक्षात् न श्रूयते तत्र श्रुति
 वाक्यात् श्रुतिवाक्यप्रदीयते इति श्रुत्यनुपापक श्रुतिवाक्य
 मथनुमानपदेनाभिधीयते इति मीमांसका ।
 अनुमिति स्त्री० अनु+मि-मा वा क्तिन् । प्रादुर्गते भाव-
 साधनानुमानशब्दव्याये ।
 अनुमोह पु० अनु+मू वञ् । प्रकृतकर्म्मणि प्रहसतिविघाता
 कारणान्यनोत्साहाङ्गुल्लथापारे तथा यत् कृत तन्ने-
 तुपतमिष्याद्याभिलाषभाधने ।
 अनुयाज उ अनु+यज-वञ् कृतभाभर । दर्शयौषधाघात्रे
 प्रमाणादिषु पशुषु यातेषु ।
 अनुयायिन् लि० अनु+या णिच् । सङ्गे अनुचरे
 दाहादौ, पचाद्भाभिनि च । क्तिवां ङीप् ।
 अनुयोग उ अनुदुष्टत कचनय निवृत्त्यते अनु+युञ्

वञ् । मन्त्रे । इति हि मन्त्रे ष्ट कथनाय प्रवर्त्तते ।
 अनुराग पु० अनु+रनुज+वञ् । अत्यन्तगीतो खेष्टे च ।
 अनुगतो राग गतिमः । अतिरागात्तुगे लि० ।
 अनुराधा पु० अनुगतो राधां विशाखा गतिमः । खनामप्रसिद्धे
 सप्रदशनक्षत्रे ।
 अनुरूप अव्य० रूपस्य सादृश्ये योरायत्वे वा अव्ययी० । साद-
 र्ये योग्यतायाश्च । अर्गव्यायिचि । सङ्गे, योग्ये च लि० ।
 अनुरोध पु० अनु+रुध-वञ् । अनुचरणे, आराध्यादेरिद-
 र्धम्पादनेच्छायाश्च ।
 अनुलप उ अनु वारवार लयते लप-वञ् । सुष्ठुभाषणे ।
 अनुलपि पु० अनु+लपि भावे वञ् । चन्द्रादिमूर्द्धने ।
 कर्मणि पठि । अनुलिप्यमाने चन्द्रादौ ।
 अनुलोम उ अनु+लूमन्+यथाक्रमे अव्ययी० अच् । यथाक्रमे ।
 अनुलोमज पु० अनुलोमेन यथाक्रमेण ज्ञात जन इ ।
 परिणीतक्षत्रियादिक्रीषु विप्रादिभ्य लङ्कृतेभ्यौ वयोभ्यौ
 जाते मूर्द्धाभिपक्रानौ सकीर्षवर्णे ।
 अनुवर्त्तन पु० अनुगतो वर्त्तनमाराध्यादेरिदरधपादन गतिमः
 अनु+वर्त्त-ल्युट् । अनुरोधे, आराध्यादेरिदरधम्पादने च ।
 अनुवाक उ अनु+वच्यते-वच वञ् कृतम् । गानश्रुत्ये
 श्रवित्वे, चङ्गयञ् समूहे, वेदांगे शब्दनामा ख्याति च ।
 अनुवाक्या स्त्री० अनु वच-व्यत कृतम् । श्रवित्वे ट
 प्रमाणा तन्प्राख्यायां देवताह्वानसाधने षट् ।
 अनुवात उ अनु वा+क्त । मिथ्येदेयाद् गुह्येदेयगन्तरि वायौ ।
 अनुवाद उ अनु+वद वञ् । प्रातार्थस्य प्रतिपादने षिद्ध
 स्त्रीपद्याधि, प्रमाणात्तरावर्त्तार्थस्य शब्देभौक्तौ कथि
 तस्य भाषाकरेण रूपने च ।
 अनुवासन न अनु+वस-ल्युट् । धूर्वादिना सौभभा
 शितकरणे, खेहृगतकरणे च ।
 अनुवृत्त लि० अनु+वृत्त ङ । व्याप्ते, धामिते अनुगतने, मीति
 विधिषु, अदृष्टसमिति च ।
 अनुवृत्ति स्त्री० अनु+वृत्त क्तिन् । प्रवाहकूपेपातुगमौ अनु
 रोधे, श्रुवायाम्, आतुङ्ग्ये, व्याकरयनाक्षे प्रविद्धे पूर्व
 द्वावीपात्तपदादीनात्तरत् इत्येवतुक्तवचस्त्वोपस्थाङ्कारे च
 अनुप्रज्या स्त्री अनु+प्रज-वञ् । अनुवन्त्यादिपणे केषुने ।
 अनुशय उ अनु+शोच अच् । अत्यन्तद्वेषे, प्रचामने, पूर्ववैरे
 च । अनुगत मय हन गतिमः । दृष्टातुगते लि ।
 अनुशयिन् पु० अनु+शोच-रिचि । यातृध्वंसय चञ्
 धाडे व्यत्या सावमेवे एव कर्मणि पदासाध्याभिते भूनि

लोके जन्मप्रज्ञायागन्तं प्रष्टते जीवे। पश्चात्तापयुते ति० ।
 अनुशासन न० अनु+शास-ल्युट् । शासने, आज्ञायाम्, उप-
 देये, निवोगकरणे च । ग्रियते आख्यायते लज्जणाटि
 नेति करणे ल्युटि । व्युत्पादने । व्युत्पादनञ्च अतथाभूतेभ्यो
 विशेष् अनुग्रिष्याणां बोधनम् यथा व्याकरणे साधुश-
 ल्दानामसाधुभ्यो विविच्य प्रबोधनम् ।
 अनुशीलन न० अनु+शु-ल्युट् । उद्धरानोचने, पुनः
 पुनरभ्यासे च ।
 अनुशोचन न० अनु+शुच-ल्युट् । शोके । स्वार्थे णिचि युचि ।
 अनुशोचना तत्रैवार्थे स्त्री० ।
 अनुश्रवणं पु० अनुश्रूयते गुरुपरम्परयोद्धारणादनु अभ्यस्यते,
 श्रूयते एव नह कोनापि क्रियते वा अनु+श्रु+अप् । वेदे,
 तस्य श्रूयमाणतायाएव सर्वसम्मतत्वात् ।
 अनुशुद्धं पु० अनु+शुज्-ञञ् क्तम् । टयायास्, आसक्तौ,
 एकत्र श्रुतपदस्य अ यत्नान्वयार्थमनुवृत्तौ, अन्योद्देशेन प्रष्ट-
 तौ तत्क्रियानान्तरोपक्रतवाद्यस्य सिद्धिरूपे स्मृतिशास्त्र
 प्रसिद्धे प्रसङ्गे च ।
 अनुष्टुभ् स्त्री० अनु+स्तम्भ+क्तिप् पत्म् । सरसत्वाम्, अष्टा-
 चरपादके छन्दोभेदे च । [करणे ।
 अनुष्ठान न० अनु+स्था- भावे ल्युट् पत्म् । विहितक्रमादि
 अनुष्ठा वि० उष्णः टक्षः न० । अलसे, उष्णभिन्ने शीते च ।
 उत्पले न० । अलसोद्दि शीतवाधामावेऽपि शीतवाधामभि-
 नदन् कर्त्तव्यकर्म्मणि जड इव भवति टक्षस्तु शीतेऽपि
 तद्गणयित्वा कर्त्तव्यकरणाव अजड इव सन् व्याप्रियते
 इति तयोरुष्णानुष्णता । अत्र कारिण्यर्थे कनि अनुष्ण-
 कोऽपि । [टापि अत इत्तम् । नीलद्रव्यायाम् ।
 अनुष्णवस्त्रिका स्त्री० अनुष्णा शीतला वस्त्रोव इवार्थे क ।
 अनुसन्धान न० अनु+सम्+धाञ् ल्युट् । अन्वेषणे, चिन्तने च ।
 अनुसरणं न० अनु+सृ-ल्युट् । अनुगमने, सदृशीकरणे । भावे
 वजि अनुसारोऽथव ।
 अनुस्यूत वि० अनु+सृिच क्तञ् । अघ्निते, सततदंष्ट्रत्वे च ।
 अनुस्वारं पु० सृ-वञ् उदात्तादिह्रस्वत्त्वात् ह्रस्ववर्णाएव
 श्चाराः अनुगतः स्वारान् गतिसा । स्वरान्त्वयेण उच्चार्यमाणे
 विन्दुरोष्यया व्यज्यमानेऽनुनासिके वर्षभेदे अनुस्वारो विस-
 र्गतेऽनुपक्रस्य आश्रयस्थानभागिनश्लुक्ते तस्य तयातम् ।
 अनुचरणं पु० अनु+चृ ल्युट् । देशभाषाचेष्टादिना सदृशी-
 करणे, सदृशधर्माविष्करणे च । - [शीले च न० ।
 अनुत्तं पु० अनु+उच सम्प्रदाये क क्तं वि० । गतजन्मनि । कुले

अनुचानं पु० अनु+उच-ज्ञान नि० । गिञ्जादिपङ्कमञ्चिन
 वेदाव्ययनकारिणि, वेदाधार्तुवचनममर्थे च ।
 अनुन वि० जन-क न० । परिपूर्णं, समये, अहीने च ।
 नूनं निश्चितं न० । अनियते ।
 अनुप वि० अनुगता आपोयत् ७व० अच् स० आतउचम् ।
 जनप्राये देगे, तत्स्थले सर्वदावाग्निनि महिषे, "वक्षस्वुर्बुद्ध
 दृक्च वातश्लेष्मामयानित" । देगोऽप इति ख्यात" इत्युक्ते
 देशविशेषे च पु० । अनुपसर इति प्रसिद्धे देगे वा ।
 अनुपज न० अनुपै जनप्राये देगे जायते जन-उ ७त० । आटा
 इति ख्याते आर्द्रके, तस्य जनप्रायोद्भवत्वात् । तत्
 स्थानजातमात्रे ति० ।
 अनुसु पु० न स जाह्व यस्य व० । सूर्यमारयो अरूपे विन-
 ताज्येऽपुत्रे । तस्य अर्धे एव गर्भे मात्वा अशुस्य स्तोत्र-
 नादृशप्रभृत्यङ्गविकलत्वं पुराणं प्रसिद्धम् ।
 अनुसुसारथि पु० अनुसु मारथिः रथनियन्ता यस्य । सूर्ये
 अन्वच पु० नास्ति अभ्यस्ततया शक् यस्य अच् भामसानः ।
 शकन्त्ये अनुपनीते वानके ।
 अन्वत न० अन्तं सत्यं न० । सत्यभिन्ने अथवाये । अन्वतत्वयन-
 हारस्तु प्रायेण कथने एव लोके दृश्यते क्वचित् वस्तुयपि
 यथा रङ्गे रजतादिर्ज, तत्र रजतमिदमिति ज्ञानञ्च । तद्वति
 ति० । ७व० । वाणिज्ये न० तत्रान्वतवाङ्मत्यात् ।
 अनेक वि० एक+न० । एकभिन्नेषु वङ्गेषु । नन्तल्युरूपे
 उत्तरपटासुरारणैव लिङ्गवचनतानियमेषुपि अत्र वङ्ग-
 वचनान्तैव तेन पतन्त्यनेके जलधेरिवोर्भाव इति भावः ।
 अनेकपु पु० अनेकाभ्या सुसुशुण्डाभ्यां द्वाभ्यामिति पा-क ।
 हिमे हस्तिनि । [रुमे ।
 अनेकरूप वि० अनेकानि वह्नि रूपाण्यस्य व० । चित्त-
 अनेकान्त वि० न एकएवान् परिच्छेदो यस्य व० । अनि-
 यतरूपे, अनतिशये च । [णिनि २त० । बौद्धभेदे ।
 अनेकान्तवादिन् पु० अस्ति नास्ति वेत्येकान्तं न वदति वद-
 अनेकभूक वि० एहो वधिरो भूको वाक्शक्तिरहितश्च नास्ति
 यस्मात् ५व० । काला, बोवा इति ख्याते श्रवण-
 वचनशक्तिरहिते, शृष्टे च ।
 अनेहस् पु० न हृद्यते हृन्-असि प्रकृतेरेहृष्टेशः । काले ।
 अनेकान्तिक पु० एकान्तं नियतं व्याप्नोति एकान्त+ठक् न
 त० । व्यभिचारिणि उडे हेतौ । यथा धूमसाधने वह्निहेतु
 न एकान्तो नियमो व्याप्तिर्यत् ७व० । अनेकान्तोऽथेत्यर्थे ।
 अनोकाह पु० अलसः शकटस्याकं गतिं हनि हृन्-ड । दृष्टे ।

अनन्तं न० अथ-तनु । अन्वये, स्वामिं च । मेषे पु न । नामे, माने
 शोभायां, निचये अथयत् च पु० । निरुद्धे, मनोहरे च वि ।
 अन्त-करण न० क करणे क्युट् अनन्तरव्यन्तर, तद्वृत्ति
 पटाशाना शानादीनां वा करण कर्म, इत० वा । शान-
 त्तुपादिशब्दाने आभ्यन्तरे इन्द्रिये मनोबुद्धिचित्तादिपदाभि
 जयमाने । अन्तान्तरभेदस्तु इहदभिधाने ।

अन्त कुटिल पु अनन्तये कृटिल । वक्राकारमध्यावयववति
 गङ्गे । वक्रान्तर करणे लि० ।

अन्त पुर न० अनन्तराभ्यन्तर इत स्वरुं कर्म० । अन्तर इति
 मयिने राज्ञां स्त्रीणां स्थानयोग्ये स्वरुं । तत्र स्थितत्वात्
 राजमहिलायामपि । इतगन्धसमाप्ते अपि स्त्रीत्वात्
 स्त्रीय् । अन पुरीय्यापि ।

अन्त सत्वा स्त्री० अनन्तराभ्यन्तरे गर्भे अथ माषी यस्या च ।
 गर्भिण्यदां स्त्रियाम् ।

अन्त स्वेद पु० अन चोदो मरुत्सन्धन मर्मजल यस्या च० ।
 मरुत्सामिणि कृशिमि ।

अन्तक पु० अन करोति अनन्तत् करोतीत्यर्थे पि-
 ख्युन् । यथे । नाशकारके लि० ।

अन्तकार वि अन नाश करोति कृ-ट् उप ष । नाशकारके ।
 अन्तग लि० अनन्तराभ्यन्तर गच्छति गम इ । पारगामिणि
 अथवाग गते च । इ अनगत इत्यपि तस्यार्थे ।

अन्तर् अथ० अन्-अन्तरं यदागमय । मध्ये, प्राग्, श्रीकारे
 पिभे च ।

अन्तार न० अन राति टटाति रा इ । अशकामे, अशधौ,
 परिधानासुके अनन्तानि भेदे, परम्परबैचल्यये विभेदे,
 तदर्थे, द्विहे आशोमे, विनाय, शक्तिर्ये, अश्वधाने, मध्ये
 गमये च । उदाहरणानि च इहदभिधाने ।

अन्तरङ्ग लि० अनन्तयेऽङ्गानि यस्या । आशोमे, आश्वरूप-
 माशौ मयिहे प्रतिसाध्यवहाय्येभ्यो प्रकल्पानिने कार्ये च ।

अन्तरा अथ० अनन्तरं इत्य हा । निरुद्धे, मध्ये, विभाषे च ।
 अनन्तराया पु० अनन्तर्णी आका । अन करणे, अर्कान्त-
 कापिभि इत्येव इदे, अन करणामिमा, नभि जौवे च ।

अन्तराय पु अनन्त अश्वधानमयत अथ-अन्त् । द्विहे । अश-
 धानकारके वि ।

अन्तराज न अनन्त मध्यमीभाषार वि अन्वृत्ति च्वा रा च
 रथ्य इत्यम् । मध्ये अथन्तरे च । अर्थां अन्त आनन्तराजम् ।

अन्तरिपु न० अन्त-अन्तर्द्वयं मध्ये इत्यन्त ईह-अन्तवि
 वम अम अन्तर्दि वत्त वा इत्ये० इह त्तम्

अन्तारस्य रित्त वा । पश्चिमेषु अन्तारोमे भूभोक्तृस्य
 मध्यवर्तिनि आकाशप्रदेशे । अन्त अनन्तरीजमपि ।

अन्तरित लि० अनन्त-इत्य-कर्मणि क्त २० । अनन्त व्यवधान
 करोतीति पिचि कर्मणि क्त वा । व्यवधान गते, व्यव-
 धापिते, निरुद्धते च । [आतन्त्र्यम्] । हीये ।

अन्तरीप पु अनन्तये गता आपोऽस्य च अथ०
 अन्तरीय न० अनन्तरे भव गङ्गादित्यात् इ । परिधाने वन्त
 "नाभौ इत्यन्त यद्दक्षगच्छादयति जातुनी । अनन्तरीय
 प्रगच्छ तदच्छिन्नमयानयोऽखिलेव लक्षणे ।

अन्तरे अथ० अनन्तरेति इत् पि च् । मध्ये ।

अन्तरेण अथ० अनन्तरेति इत्-प टवगादित्येपि अथ०
 नेत्यम् । विनाय, मध्यार्थे च ।

अन्तर्गह् लि० अनन्तये गह्वरिच निरर्थकः । श्रीवापदे । जातस्य
 गलमामपिण्डस्य गह्वर्येष्वा निरर्थकत्वम् तद्वन्तिर्येके ।

काव्यानां गह्वर्युता वा मालद्वार प्रहेषिकेति साङ्गि० परि ।
 अन्तर्गह् न० अनन्तर्गह् । अन्तर्गह्ये, वाराणसीस्थे शम्भ-
 वरथवति स्थानविशेषे च ।

अन्तर्जट्टर न अनन्तर्जट्टरस्य । अन्तर्मध्ये पुदिमध्यस्थकोटे च
 अन्तर्जन न अनन्तर्जट्टर अथ० । जलमर्थे जलमर्थे-
 कर्ममध्यमर्थमन्त्रजपे च । हीममन्तर्जटादिनीति ध्यात् ।

अन्तर्ज्योति न अनन्तर्ज्योतिरिव प्रकाशकम् । अनन्तराजनि ।
 अन्तर्धन न० अनन्तर्धनं मादकता आशोयतेत्येन । दध-
 करणे स्वरुट् । विद्युप्रभतौ मद्यपीले ।

अन्तर्द्वि पु० अनन्तर्धने दाक्ष दह एज् । देहाभ्यन्तर-
 नापे, कोषमनापे च ।

अन्तर्द्वार पु० यन्मर्थे द्वारम् । अन्तर्मध्ये अन्तर्द्वारे ।
 अन्तर्द्वार न० अनन्तर्-धा स्वरुट् । तिरोधने इत्यमदा
 धेय दर्शनयोग्यस्थाने स्थितौ शब्दादीनां शरीरत्वात्
 च । अङ्गि । अन्तर्द्वारैर्नासैर् इति ।

अन्तर्द्वि पु अनन्तर्-धा वि । आकाशान्ते, अश्वधाने, अन्तर्धने च
 अन्तर्भूत वि अन्तर्मध्ये भतः भूत्वा । मध्यस्थिते यानगते च
 अन्तर्भूतस्य लि० अनन्तर्गतं शब्दाद्यापारत्वात्प्रतया अन्तर्भू-
 त्वात् मनो इत्य । आङ्गुलमिणे पचाहितमन्त्रजे च ।

अन्तर्द्वारिण पु० अनन्तर्द्वारिणोऽनुपविश्य मनयत अन्तर्द्वारिण
 दन्तुवादीनि जौव वा आचारदयि यम विष्-विनि ।
 भाषी 'अन्तर्द्वारिण' अन्तर्नि दौ विचरन्त इह । वि ।
 अन्तर्द्वारिणश्च आचारं भवे इत्येके आकाशेति निज
 आचारं आचारिणश्चितिर्द्वारिणः । इहरे, अन्तरेव

यमयतीत्यादिदृष्टदारखकान्तर्वाभिन्नाङ्गणोक्तेः । अनर्ग-
तवस्तुज्ञातरि लि० ।

अन्तर्वंशिक लि० अन्तर्वंशे राज्ञामभ्यन्तरगृहे नियुक्तः
नियुक्तार्थे ठ । अनःपुरे रक्षणार्थं नियुक्ते कुलवामनादौ ।

अन्तर्वती स्त्री० अन्तरस्य अस्ति गर्भं । अनर्+मत्तप्
नि० । गर्भवत्या स्त्रियाम् ।

अन्तर्वसि पु० अन्तःस्थित एव वाणयति उद्धारशब्दं कारयति
वण शब्दे इन् णस्य मत्वम् । (टेकर) इत्यादि ख्यात-
स्योद्धारशब्दस्य कारके अजीर्णनामके रोगभेदे ।

अन्तर्वाणि लि० अन्तर्गता अन्तःकरणे स्थिता शास्त्रवाक्या-
त्मिका वाणी यस्य न० न कप् ह्रस्वश्च । वक्तृशास्त्र-
वाक्याभिज्ञे परिणते ।

अन्तर्वेदी स्त्री० पृथिव्यामध्यस्थितत्वादान्तर्वेदीव । हरि-
द्वारावधिप्रयागपर्यन्ते शशस्यलीति ब्रह्मावर्त्त इति च
ख्याते देशे ।

अन्तर्चित लि० अनर्-धा-क्त । गुप्ते, तिरोभूते च ।

अन्त (न्ते) वासिन् पु० अन्ते समीपे वस्तुं शीलमस्य वस-णनि
सप्तम्या वा लुक् । शिष्ये । स्त्रियां ङीप् । समीपवर्त्तित्वि लि०

अन्तशय्या स्त्री० शयनं शय्या शीङ्-क्यप् अनस्य नाशार्थं
शय्या चतुर्थ्यर्थे इत० । मरणार्थं भूमिशय्यायाम्, तद्धेतु-
त्वात् अज्ञाने च । अन्त एव शय्या निर्व्यापारार्थक-
त्वात् कर्म० । मरणे ।

अन्तस्था लि० अन्तस्पर्शाङ्गणोर्मध्ये तिष्ठतीति स्था-किप् ।
यरलवाख्येषु वर्णेषु । वा विसर्गलोपतोऽन्यस्या अपि ।

अन्तावसायिन् पु० नखकेशानामन्तमवसाहं क्लेत्तुं शीलमस्य
अन्त-सो-णनि युक् च । नापिते । अन्ते वृद्धे वयसि
अवस्यति निश्चिनोति तत्त्वम् । सुनिभेदे । अन्ताय स्वतो-
पकृते जन्तनाशाय अवस्यति । प्राणिहंसके चारुडालादौ ।

अन्ति (का) स्त्री० अन्त्यते संबध्यते अन्-इ । नटाभिनयन-
काले तदङ्गौ जेष्ठमग्न्याम् । स्वार्थे के टापि अन्तिकेत्यपि
अन्तिक लि० अन्त्यते संबध्यते सामीप्येन, अन्त-घञ्
सोऽस्यास्तीति मत्वर्थीयः ठन् । सामीप्यवति । स्वार्थे ठनि
सामीप्ये पु० । चूलाम् न० । ओषधिभेदे स्त्री० ।

अन्तिकाश्रय पु० अन्तिके समीपे आश्रयिते आ+श्री-अश्र् ।
निकटस्थे, अवलम्बनस्थाने च ।

अन्तिम लि० अन्ते भवः अन्त-डिम् । अन्तभवे, चरमे च ।

अन्त्य पु० अन्ते पर्यन्ते वसतीति अन्त+यत् । चारुडाले । सुखा-
याम् स्त्री० । अन्तिमे वस्तुनि लि० । यथा नक्षत्राणां

मध्ये रेती, राशीनां मध्ये मीनः वर्षाणां मध्ये हकार
इत्यादि । संख्याभेदे त० “जलधिधान्यं परार्द्धमिति टग-
गुप्तीचरा सख्ये”ति भास्कराचार्योक्तेः परार्द्धदशभागे ।

अन्त्यज पु० अन्त्योऽधमः जायते जन-इ । ऋद्रे, स हि वर्षाणां
विप्रादीनां चतुर्थां मध्ये अधमो जातः । “रजकयम्भकारय
नटो वरुड एव च । कैवर्त्तमेदभिह्लास्य सप्तैते ह्यन्यजाः भृता”
इति स्मृत्युक्तेषु सप्तसु रजकादिषु च । अधमजातमात्रे लि० ।
अन्त्यजन्मन् पु० अन्त्यं जन्म यस्य । ऋद्रे । स हि विप्रचत्वि
यवैश्यजन्मानन्तरं ब्रह्मणः पादात् श्रेणे जातः ।

अन्त्यावसायिन् पु० “निपादस्त्री तु चण्डालात् पुत्रमन्त्यावसा-
यिन्म् । अज्ञानगोचरं सृते, इति मनूक्तेः निपादस्त्रिया
चण्डालजाते सुरदाफरास इति ख्याते सद्गीर्णवर्णे ।

“चण्डालः श्वपचःक्षत्ता सूतो वैदेहकक्षथा । मागधायोगवौ
चैव सप्तैतेऽन्यावसायिनः, इत्यङ्गिरसोक्तचण्डालादिषु च ।

अन्त्येष्टि स्त्री० इष्टि यांगः यज्ञ-क्तिन् अन्त्या इष्टिः । मृतस्य
दाहादिरूपे चरमसंस्कारे “मात्येष्टिर्नास्त्यमञ्चय” इति स्मृतः

अन्त न० अन्त्यते देहो बध्यतेऽनेन । अति बन्धने त्वत् ।
देहबन्धके “उक्ताः सार्द्धास्त्रयो व्यासा” पु, सामन्ताणि
सूरिभि’ अर्द्धव्याप्तेन हीनानि स्त्रीणामन्त्याणि निर्द्देशेत् ?”

इति वैद्यकोक्तपरिमाणवति नाडीभेदे ।
अन्दुकं पु० अन्त्यते बध्यतेऽनेन अटि बन्धने कू स्वार्थे के ह्रस्वः
अभिधानात् पुंस्रम् । हस्तिपादबन्धने निगडे, पाटकीले च ।

अन्दू स्त्री० अन्त्यते बध्यतेऽनेन अटि+कू । निगडे स्त्रीपाद-
भूषणे च । [न्दिधत् त ।

अन्ध इष्टिनामे अट० चु० उभ० अक०सेट् । अन्धयति ते आ-
अन्ध पु० न० अन्धयति चक्षुषा न पश्यति अच् । चक्षुर्ह्यहीने ।
अन्ध्यतेऽनेनेति करणे षञि । अन्धकारे जले च न० ।

अन्धक पु० अन्धयति अन्ध-खुल् । देशभेदे, सुनिभेदे, यदुवंश
वृषभेदे, हिरण्यक्षसते दैत्यभेदे च । तमसि न० ।

अन्धकरिषु पु० अन्धकारस्य रिषु । शिवे, अन्धकस्य
तमसो रिषौ सूर्ये, चन्द्रे, बहौ च ।

अन्धकार पु० न० अन्धं करोति क्-अण् उप०स० ।
तेजोऽभावे तमसि ।

अन्धकूप पु० अन्धयतीत्यन्धः स चासौ कूपः । साधकारे
कूपे । अन्धं कूपी यत् ७व० । नरकभेदे । अन्धस्य इच्छ-
भावस्य कूपरव । मोहे । स हि सर्वदृष्ट्यभावस्याकारः ।

अन्धतमस न० अन्धयति अन्ध+अच् तास्यति अनेनेति
तम्-असि कर्म० अच् समासान् । निविडान्धकारे ।

अन्यतामिस्र न० तमिस्रा तमसति तमिस्रैव तामिस्र अन्य-
यतीत्यन्वयम् कर्म० । भिदिङ्ङान्यकारे । अन्यम् अन्यकारक
तामिस्र यत् ७३० । नरकविशेषे । शस्त्रशास्त्रे मक्षिणे
भयविशेषविषयकेऽभिनिवेशे पु ।

अन्यसूयिका स्त्री० अन्य इच्छाभाव सन्धाति सुप-युलु दीर्घ ।
देवतादृष्टे तस्मैने हि चक्षुर्भ्रता भवतीति वैद्यकप्रसिद्धम् ।

अन्यस् न० अद्यते अद-असुन् तुम् भव । ओदने ।

अन्विक्ता स्त्री अन्वयति अन्व-युन् । रात्रौ, दूतभेदे स-
र्थात्, सिद्धाश्वीपथी, चान्दुलीति श्ल्याते नेत्ररोगभेदे च ।

अन्धु पु० अन्य क्त । कृपे ।

अन्मुल पु अन्य-उल । गिरीपद्मे ।

अन्धु पु० अन्य-र । देगभेदे, तत्सलोके जातिभेदे च ।

अन्न न अनिद्यनेन अन्न-भन् अद्यते इति वा अद क्त
अद्यार्थतया न जगिष । ओदने, सिद्धाश्वे "यस्य चेत्यगत
मोक्ष इत्यप भान्यस्यते । आभ इतिव्यप श्रेय सिद्धमन्न
सदाकृतम्" इति श्रुते मोक्षियवादावामाश्वे, एषि
व्याम अन्नस्येत्यन्त तस्या अन्नत्वम् अतएव वेदान्ते तेजो-
ऽवन्नासिर्का प्रकतिरित्युक्तम् । उपचारात् उपकरणे च ।

अन्नकोष्ठक पु अन्नस्य शोण्डादे स्त्रस्य कोष्ठमिव अस्यार्थे
क । कुटी इति श्ल्याते धान्यादे स्थापनन्याने ।

अन्नगन्धि पु० अन्नस्य गन्धद्रव गन्धो यस्य न० इत्यमशान् ।
अतिघारे, उदरामये च रोगे । अन्नस्य गन्धो खेपो यत्
न० इत्यमशान् । अन्नाश्वे शोण्डादेति ।

अन्नप्राशन न० प्रकृत विधानेन प्रथमप्राशन प्राशन इत्० ।
ब्रह्मसमासादौ शालकादेर्विधानेन प्रथममन्नभोजने ।

अन्नभय पु अन्नस्य विकार अन्न+विकारायै मयट् । म्युचयरीरे ।
अद्यविक्रितिमाले वि । अन्नमय हि धौम्य मन इति श्रुति ।

अन्नविकार पु० वि+क्त घञ् इत्० । अन्नस्य विकारे
शोषितमांशादिपरिणामे चरमघातौ युक्ते । वि+कृ-
वञि । अन्नस्य विच्छेपे ।

अन्नशान् न अन्नस्य विधानेन आग्रहम् । अन्नप्राशनार्थे ।
अन्य वि अन्न शत् । सिद्धे सहमे च । सर्वनामतास्य ।

अन्यतम वि अन्यु । बहूनां मध्ये निह्वारित एकस्मिन् ।
अन्यतर वि अन्यु । द्वयोर्मध्ये निह्वारित एकस्मिन् मर्थे० ।
अन्यत अन्य+अत् । अतिरेके, विनाथे च 'अन्यत
धमाटन्वत्वाधर्मादिति" शुभो प्रथमार्थे एव लब्ध ।

अन्यथा अन्य० अथ प्रकारार्थे यद् । विनाथ, इतरप्रका-
रायै, विषये इत् ७८ ।

अन्यथासिद्धि स्त्री० अन्यथा यस्य कारणतां विनापि सिद्धि
कार्यजनना तस्य अन्यथासिद्धिरिति न्याये परिभाषितरूपे
बहुनि यथा घटजनकाले तत्र गर्हभस्य स्थितावपि
तस्य कारणता विनापि घटादिशिद्धिरिति घटादौ
गर्हभादेरन्यथासिद्धि ।

अन्यदा अन्य अन्यस्मिन् काले दात् । अन्यस्मिन् काले ।

अन्यपूर्वा स्त्री० अन्य पूर्वो यस्या । पूर्वपतिमरणादौ
पश्चात् कृततद्विधपतिक्रिया पुनर्मुवि । अर्गथादित्वादवि
अन्या पूर्वा यस्य वा । तत्परिणामेति पुनर्भूपती पु ।

अन्यश्नुत् पु० अन्येन त्रियते अ-कर्मणि क्तिप् । कोकिले ।
कर्मणि तौ अन्यश्नतोऽप्यत् । कर्त्तरि क्तिपि परपोषके त्रि० ।

अन्याहृष्ट् वि अन्यस्येव दर्शनमस्य अन्य+हृष्ट् किन्त् अलङ्क
स्त्री । अन्यसदृशे, अन्यप्रकारे च । टकि अन्याहृष्ट, कृसे
अन्याहृष्टोऽप्यज्ञेयार्थे ।

अन्याय पु० न्यायो विचार, सङ्गति, औचित्य, प्रतिष्ठादिपञ्चक-
प्रतिपादकवाक्येषु न०त० विचारामात्रे, सङ्गत्यात्रे, धर्मौ-
चित्ये पञ्चाङ्गन्यायमित्ये च न्यायशब्दायै लभिक यस्तते ।
न० विचारशून्ये औचित्यशून्ये असङ्गते, प्रतिष्ठादिपञ्चक
वाक्यशून्ये च त्रि० ।

अन्योदृत्य पु अन्यस्मिन् कमाहमिधे उदरगर्भे भव उदर+
यत् । एकपिहके भिन्नमात्रके वैभामेये भ्वात्तरि । अन्यो
दर्यत्स सङ्गतीति श्रुति । तथाभिगन्या स्त्री । अन्यो
दरजातमात्रे वि अतएव दायभागो वदधनव्याख्याने
आहइत्यादीनामपि अन्योदय्यपदाद्यतया पक्षपभित्युक्तम् ।

अन्योन्य वि० अन्य+कर्मव्यतिहारे (एकजानीयक्रिया
करणे) द्वित्वम् पूर्वपदे सुच । परस्परार्थे । कृतद्वित्वस्यापि
सर्वनामना तेनान्योन्यत्वे इत्यादि । अलङ्काराक्षरमिधे
अलङ्कारभेदे न० तद्वा शक्ति १०परि

अन्योन्याभाव पु अन्योन्यस्मिन् अन्योन्यस्य अभाव ।
भेदे भेदो हि यथा घटे घटस्य तथा घटे घटस्य घटा
इति सर्वगामावस्तुस्य घटे भूतत्वस्याभावेऽपि भूतत्व
भटस्य अदाचित सत्त्वभवेनाभावाभावात् ।

अन्योन्याश्रय वि अन्योन्याश्रयतीति आ+थी अच् ।
परस्परार्थेऽपे । न्यायमतं तर्कविशेषे पु । स च यद्यस्य
शान्तजननाय तथाऽन्यशान्नापेक्षया तथा अन्यस्य शान्तजनना
वेदरस्य शान्तपेक्षेति शान्तपेक्षेय सत्त्वमित्येति श्रुति
प्रयत्न विदरस्य बहदभिधाने ।

अन्यथ वि० अहगतपश्चात्पूर्व गतिश्च० । प्रत्यये, अहपदे,
अन्यथ वि० अहगतपश्चात्पूर्व गतिश्च० । प्रत्यये, अहपदे,

अनुगे च । अन्वः समीपेऽव्ययीऽटचि । चक्षुर्निकटे अव्य० ।

अन्वच् द्वि० अनु+अन्वच्-क्तिन् । अनुगामिनि, अनुपटे च ।

अन्वय्य पु० अनु+इण्-अच् । सन्ततौ, अनुगतौ, अनुदत्तौ, आनु-

कूल्ये, कार्य-कारणस्थानसरणे, कार्यसत्तापाठकस्वसत्ता कस्य

कारणस्य कार्योऽस्थितौ, स्वचत्तानियतसत्तावति, कार्ये संबन्धे

च पदानां, पदोपस्थाप्यपदार्थानाञ्च परस्परणे संबन्धे च ।

अन्वयवोध पु० अन्वयस्य पदोपस्थाप्यपदार्थानां संबन्धस्य

वोधः इत० । न्यायमते शब्दजन्ये शब्द इति नामके

प्रत्यक्षानुमानादिभिन्ने बोधे । वैशेषिकमते शब्दजन्ये अनु-

मित्वात्मके एव बोधे ।

अन्वयव्यतिरेकिन् द्वि० अन्वयव्यतिरेकौ स्तोऽस्य । साध्य-

साधके हेतुविशेषे, यथा वह्नि साधने धूमः । म चि वह्निरिति

महानसादौ वह्न्यभाववति जलादौ च भावाभावाभ्यां

वह्नेरन्वयव्याप्तः व्यतिरेकव्याप्तयेति न्यायमते प्रसिद्धम् ।

अन्वयव्याप्ति स्त्री० अन्वयेन व्याप्तिव्यापनं नियततया ।

स्थितिः इत० । यत् धूमनात् वह्निरित्येवं रूपायां व्याप्तौ ।

अन्ववसर्ग पु० अनु+अव+इज्-अच् । यद्येत् क्रियतामित्येवं

रूपायाननुज्ञायाम् ।

अन्ववाय पु० अन्ववायते उत्पत्त्यानुसंबध्यते अनु+अव+

अय-अच्, इण्-अच् वा । वंशे, सन्ताने च ।

अन्वष्टका स्त्री० अनुगतामष्टकाम् गतिस० । अष्टकानन्तर-

तिथिषु गौणचान्द्रपौषमाघफाल्गुनसासाना ऋष्णवमीषु ।

तत् साग्निकस्य माहश्राद्धमष्टकाश्राद्धवत् कर्त्तव्यम् ।

अन्वह अव्य० अह्नि अह्नि वीश्वार्थेऽव्ययी० अच् । प्रतिदिने

अन्वाचय पु० एकस्य प्राधान्यादन्य आचीयते बोध्यते यत्

अनु+आ+चि-अच् । उद्देश्यसिद्धानुद्देश्यसिद्धौ । यथा

भिक्षां गच्छ यदि गां पश्येत्साञ्जानय, अत्र भिक्षायामेव

उद्देशः न गमने, तत्सिद्धुत्तरं गवानयनमनुद्दिष्टमपि

साध्यतया निर्दिष्टम् ।

अन्वाजे अव्य० अनु आनयत्यनेन अनु+आ+जि-हे । दुर्बलस्य

बलाधाने । सप्रत्यन्यप्रतिरूपकोटयम् ।

अन्वादेश पु० अनु+आ+टिश् घञ् । पूर्वापात्तस्य किञ्चित्-

कार्यान्तरं विधातु पुनरुपदेशे । यथा अनेन व्याकरण-

संधीतं न्यायमेनं प्रपठयेति न्यायपाठनार्थं पुनरुपदेशः ।

कथितकथने, अनुवादायै च ।

अन्वाधेय न० अनु+आ+धाञ् यत् । "विवाहात् परतौ यत्तु

नञ् भर्तृकुलात् स्त्रिया । अन्वाधेयं तु तत्प्राक्तं लब्धं

बन्धुनृणात्तथै" लुक्प्रत्यये स्त्रीधने । पश्चादाधेये वस्तुनि द्वि०

अन्वासन न० अनु+आस-ल्युट् । पश्चादुपवेशगरूपे सेवने,

अनुशोचने च । आधारे ल्युटि गित्यण्टहे ।

अन्वाचार्य्य न० अनु व्याप्तौ, मासिमासि आश्रियते अनु+आ

+हृ-ल्यत् । प्रतिमासकर्त्तव्येऽभावास्याविहितं याद्वे

"पितृणां मासिकं श्राद्धमन्वाहार्यं विदुर्बुधा" इति स्मृतिः,

यागदक्षिणायाञ्च ।

अन्वाचार्य्यपचन पु० अन्वाचार्य्यं आदानं पच्यतेऽनेन

पच+ल्युट् । दक्षिणाग्नौ ऋग्वेदविभिना स्यापितेऽग्नी ।

अन्विच्छा स्त्री० अनु+इप्-अ नि० । अन्वेषणे ।

अन्विष्ट द्वि० अनु+इप्-क्त । अन्वेषिते ।

अन्वीक्षा स्त्री० अनु अवपादनु ईक्षा दृताद्यस्य युक्तायुक्त-

त्वपर्यालोचना अनु+इज्-अच् । वेदवाक्यत्रयस्थानन्तरं

तदर्धपर्यालोचनायाम् । अतएवैतदुपयोगिनी विद्या

आन्वीक्षिकीत्युच्यते ।

अन्वेपण न० अनु+इप्-ल्युट् । अनुमन्वाने । व्यवधानादिना

अदर्शनं गतस्य ज्ञानार्थं प्रयत्नोत्तानुसन्धानम् । वाञ्छा-

याञ्च । युचि । अन्वेपणा । तस्मिन्नेवार्थे स्त्री० ।

अप् स्त्री० वञ्च० आप-क्तिप् ह्रस्वः । जले ।

अप अव्य० न पाति पा-ड । विद्योगे, विद्वत्तौ, विपरीते,

निर्दग्ने, आनन्दे, वर्जने, चौर्ये च ।

अपकर्म्मन् न० अपकष्टं कर्म्म प्रा० । दुष्टाचरणे । व० । दुष्टा

चरणवति द्वि० ।

अपकर्ष पु० अप+ऊप-घञ् । उचितधर्म्मापेक्षया हीनतायां,

स्वकर्त्तव्यकालात् पूर्वकासकरणे च ।

अपकार पु० अप+ऊ-घञ् । अनिष्टोत्पादने, तद्धेतौ हेपे च ।

अपकारिण् स्त्री० अपकारेण हेपेण गौर्यते ग-क्तिप् ।

भर्त्सनवाक्ये । [काले कृते च ।

अपघट द्वि० अप+ऊप-क्त । अधने, हीने, स्वकालात् पूर्व

अपक्राम पु० अप+इत्य क्रमो गतिः क्रम घञ् अटङ्गिः पलायने ।

अपक्रिया स्त्री० अप+ऊ-श । द्रोहे, अपकारे च ।

अपक्रोश पु० अप+क्रुश-घञ् । निन्दने । उपक्रोशोऽप्यत्र ।

अपक्षेपण न० अप+क्षिप-ल्युट् । अध-स्थानसंयोगहेतौ क्रिया

विशेषे, अध पातने च । अपक्षेपणमप्यत्रार्थे ।

अपगत द्वि० अप+गस-क्त । स्मृते, पलायिते, गते, द्रवीभूते च

अपघन पु० अप+हन अप घनादेशः । देहे, घनो निवि-

डस्तद्वर्जिते द्वि० । [च ।

अपघात पु० अप+हन-घञ् । अपघटहनने दुष्टहेतुकनरणे

अपचय पु० अप+चि अच् । हातौ, अपहरणे, व्यधने च ।

अपचायित वि० अप+चाय+चि स्वायै णिष् वा क्त । पूजिते ।
 अपचार इ० अप+चर घञ् । अहिताचरणे । अपगतवारे,
 दूतहीने च वि० । [च-क्त । हीने ।
 अपचित वि० अप+चाय-क्त चाय चिभाष । पूजिते ।
 अपचिन्ति स्त्री० अप+चाय+क्तिन् प्रकृतेर्विभाव । पूजाया
 चि+क्तिन् । छानौ व्यधायाम् ।
 अपटान्तर वि० पटेन तिष्कृतिरस्य अनरमत्र । अय्यव
 हिते आघृते, घसृते च । अपटान्तरमित्यस्यैवार्थे ।
 अपटी स्त्री० अस्व पट पटी न०त० । आगात् इति ख्याते
 वस्तुमाचरणे । [समे च
 अपटु वि० पटुर्ब्र न०त० । रोगिणि टक्षतारहिते कात्या
 अपतर्पण्य न० अप+तर्प-ल्युट । रोगादौ उपवासे तृष्यभावे च
 अपत्य न० न पतन्मि पितरोद्देनेन पत-यत् न०त० । पुत्रइन्द्रि
 रूपे भवति । [ओषधिविधये गर्भदायिविद्यादौ च ।
 अपत्यदा स्त्री० अपत्य तद्देतुं गर्भं ददाति । सेवनेन गर्भप्राप्तके
 अपत्यशालु इ० अपत्यस्य शालु इ०त० । कर्कटे ।
 अपत्र इ० न विद्यात पत्रमस्य । अहुरे तस्य पत्राभावात् ।
 अपत्रप वि० अपपगता त्रपा लज्जा यस्मात् पू०च० । लज्जाहीने ।
 अपत्रपा स्त्री० अप+त्रप-अट् । अन्यहेतुकलज्जायाम् ।
 अपत्रपिपा वि० अप+त्रप-रन्ध्रश्च । मभावतो लज्जाशीले ।
 अपथ न० न पन्था न०त वा अच् । कुपये पथोदभावे च । अत्र
 वा अथोऽभावे अपथिन् इत्यपि । व० । पथिन्पृथ्वे वि० ।
 अपथ्य वि० पथि (रोगिभोजने) हित पथिन्+यत् न०त० ।
 रोगिभोजनार्थमेव । [अवदानमथ्यार्थे ।
 अपदान न० अप+दैप-ल्युट् । मोधने, (प्रसस्ते) कर्मणि
 अपदिष्ट्य न० दिग्गोमंथ्ये शप+दिषा+अथ्ययो० । दिग्गोमंथ्ये
 विदिक इति केषां इति च द्याते ।
 अपदेश इ० अप+दिश-घञ् । लघ्ये, ध्वङ्गपाच्छादनरूपे,
 रुधे, निमित्ते स्थाने च ।
 अपध्वञ्च इ० अपध्वंसतेऽनेन अपध्वंस यथात्रा भिन्नरूपता
 धपादक सङ्घटनपाच्छाद्यते जन इ०त० । भिन्नवर्ण-
 सङ्गमजाते करण्यदौ सहीषैवार्थे । [पूर्यते च ।
 अपध्वंस वि० अप+ध्वन्-क्त । निन्दिते, परित्यक्ते, अव-
 अपनयन न अप+नी-ल्युट् । दूरीकरणे, खण्डने च ।
 अपनोदन न अप+नृ-ल्युट् । दूरीकरणे, खण्डने च ।
 अपभ्रञ्च न० अप+भ्रन्-घञ् । पतने । अपभ्रञ्जते
 अपभ्रंशेऽतया पथतेऽनेन कर्त्तव्ये पञ् । धातुप्रदंभिरे
 अपभ्रदे भाषाभ्रदे वशादौ तत्कथनस्य पापहेतुनात् ।

अपमान न० अप+मि-मा-धा ल्युट् । अवज्ञायाम् ।
 अपमित्यक्त न० अपमितिरपमान तेनाक इ ख यत् । अपमान
 हेतुक इ खदायके ऋषौ, तदुपहृषे हि उत्तमर्षसमीपेऽना-
 टरान् दुख भवति ।
 अपमृत्यु इ० अपमृष्टो मृत्यु प्रा०ण० । भरणहेतुरोगादिक
 विना मरणादिका स्वयमन्त्यतो वा मरणे ।
 अपमान न० अप+मा-ल्युट् । अपमरणे, पलायने च ।
 अपर न० न पूर्यते यत् इ-अपादाने, अप् । गजस्य पश्चाद्भागे ।
 न पृथगति सन्नोपपत्ति इ-अच् । शत्रौ । अर्वाचीने, भिन्ने
 च वि० । पश्चिमाया दिशि अग्नेदादिविद्याया च स्त्री ।
 अपरक्त वि० अप+रन्-ज-कश्चरि क्त । विरक्ते, अननुकूले ।
 अपरति स्त्री० अप+रन्-क्तिन् । विरामे, निवृत्तौ च ।
 अपरत्र अव्य० अपर+त्रल् । पशार्थे, परकाशे च ।
 अपरत्व न अपरस्यभाव इत् । अपर इति व्यवहारके न्यायमते
 मूलभेदे तद् द्विविध कालिक दैहिकस्य तत्र भाषाटपर
 पौर इति कालिक, पाटलिपुत्रादपरा काशीति दैहिकम् ।
 अपरपत्न इ० अपरो निरुद्ध पत्न कर्म० । लक्ष्मण्ये ।
 अपररात्र इ० अपर रात्रे एक त टच् । रात्रिमये ।
 अपरस्पर न० अपरश्च परश्च इ० पर्थपदे एव । क्रियाःशातये
 सन्तैककल्पक्रियाकरणे ।
 अपराजित इ० परा+जि क्त न०त० । शिवे, विष्णौ,
 अग्निभेदे च । पराजितभिन्ने वि० । द्रुम्याया, खनाम
 य्साताया लताया, दुर्गाया, श्रेफालिकाया, जयनीदृष्टे,
 अवनदले शङ्खिनीदृष्टे च स्त्री० ।
 अपराङ्ग इ० अपराङ्गे लज्जात् प्युत इत्यन्तो वाप्यो
 यस्य अप+राध-क्त व० । लज्जाघाहिसायके धातुत्वे ।
 अपराध इ० अप+राध-घञ् । अकार्यादिकरणरूपे दोषे ।
 अपरान्त इ० अपरस्या अन् । पापान्तादेशभेदे तद्देशवाग्नि वि०
 अपराश इ० अपरमश एक० त टच् अष्टादेसो एत्वञ्च ।
 त्रिधा विभक्तदिनस्य तृतीये भागे ।
 अपरिग्रह इ० परि+ग्रह-अप् न०त० । अघपहे स्त्रीकारा-
 भावे च । नाम्न कन्याकौपीनाद्यतिरिक्त परिग्रहो
 दय्य व० । परित्राजके । परिग्रहमावगृह्यते वि ।
 अपरिच्छिन्न वि० परि+च्छिद-क्त न त । इयत्कारहिते ।
 अपरिहार्य वि० परि+हृ-ल्यत् न त० । परिहर्तुमयोग्ये
 अपरोदुम् अव्य० अपरिच्छिन्नहनि अपर+दुम् । अपरदिने
 अपरोक्ष न० परोक्षतोः अन्वागिन्द्रियाणां न भवति पर+
 अक्षि+अघमर्ष उच् वि० इट् । शिवयेन्द्रिवतिरुर्ध्व-

जन्ते प्रत्यक्षरूपे ज्ञाने । अर्गं आद्यचि तद्विषये त्वि० ।
 अपर्णा स्त्री० न प्रर्णान्यपि भोजनं वस्याः । हिमाद्रिजायाम्
 तपसि स्थितया तथा पर्णस्याभोजनत् । पर्णान्ये त्वि० ।
 अपर्याप्त त्वि० परि+आप्-क्त न०त० । अपसर्षे, अपसर्षणे च ।
 अपलाप पु० अप+लप-घञ् । सतोऽप्यसत्त्वेन कथनरूपे
 अपहृते, प्रेम्णि च ।
 अपवरक न० अप+उ०-वर-रक्षायां कर्मणि ण्वुल् । वासवत्प्रे ।
 अपवर्ग पु० अप+वृज-घञ् । दाने, निर्वाणभोजने, फलसाधने,
 समाप्तौ च ।
 अपवर्जन न० अप+वृज-ल्युट् । दानादावपवर्गार्थे ।
 अपवर्त्तन न० अप+वृत्-णिच्-ल्युट् । परिवर्त्तने, वक्त्रीभाषे,
 अह्नशास्त्रे प्रसिद्धे भाव्यमानकयोरुभयोरपि तस्यरूपेण
 केनचिदङ्गेन विभाजने च ।
 अपवाद पु० अप+वद-घञ् । निन्दायाम्, आतायाम्,
 प्रणवे, विश्वासे, विशेषविधिरूपे बाधके, वेदान्तप्रसिद्धे रङ्गे
 प्रतिभातस्य रजतस्य रङ्गमात्ररूपतालाभे च ।
 अपवारण न० अप+वृ० । वृ-ल्युट् । अन्वर्दाने ।
 अपविद्ध त्वि० अप+व्यध-क्त । त्वक्ते, प्रत्याख्याते प्रतिविम्बे,
 “नातापितृभ्यास्तृष्टं तयोरन्यतरणे वा । उं पुत्रं परि-
 ष्टहीवाटपरिविद्धः स उच्यते इत्युक्तरूपे पुत्रभेदे च ।
 अपविघा स्त्री० अपगतं विषं यस्याः पूत० । विपहारिण्याम् ।
 अपवृत्त त्वि० अप+वृत्-क्त । पराङ्मुखीभूते ।
 अपशब्द पु० अपकष्टः शब्दः प्रा०स० । संस्कृतमिद्रे शब्दे “तएव
 शक्तिवैकल्यप्रमादालसतादिभिः । अन्यथोच्चारिता” शब्दा
 अपशब्दा इतीरिता इतिहर्ष्युक्तादिशा संस्कृतशब्दस्य अन्य-
 थोच्चारणादसाधुत्वं गते भाषाशब्दे ।
 अपशोक पु० अपगतं शोको यस्मात् व० । अशोकवृक्षे ।
 शोकरहिते त्वि० ।
 अपष्टु अब्० अप+स्था-ञ्ज पत्वम् । निर्दोषे, शोभने, विपरीते,
 च । प्रतिब्रूये, विरुद्धार्थे च त्वि० । काले पु० ।
 अपष्टुल त्वि० अप+स्था-उलच् पत्वम् । निमित्ते, विपरीते च
 अपसद् त्वि० अपकष्टइव सीदति सद-अच् । अधर्मे, नीचे च ।
 अपसर्जन न० अप+वृज-ल्युट् । दाने, परिवर्त्तने ।
 अपसर्ष पु० अप+वृष-अच् । गुणचरे । घलि अपसरणे ।
 अपसद्य पु० अपगतं सर्वं यत् । दक्षिणभागे । पितृतीर्थे न० ।
 अपस्कार पु० अपकीर्यते स्वस्वस्थाने क्षिप्यते अप+कृ-अप्
 सुडांगनः । चक्रमिद्रे रथाङ्गे रथारम्भके काष्ठे ।
 अपस्वत त्वि० अपकष्टं स्वातः । सतकृद्दिशं स्वाते ।

अपस्मार पु० अपगतं स्मारं स्मरणं यस्मात् पू० ।
 मिरगीरति ख्याते रोगभेदे । तस्मिन् मति तद्भोगिण्य
 सदानां सर्वविषयस्मृतिर्नश्यति । [अपस्मारिते ।
 अपहस्त त्वि० अपसारणार्थो हस्तो यस्मिन् । गलहस्तादिना
 अपहार पु० अप+हृ-घञ् । अपस्मारणे, अपचये, चौर्षे,
 सद्रोपने, धनस्यान्यनुपयोगिव्यये च ।
 अपहृत्त्व पु० अप+हृ-अप् । मतोऽपि वस्तुनोऽसत्त्वेन कथन
 रूपेऽपलापे, प्रेम्णि च ।
 अपहृति स्त्री० अप+हृ-क्तिन् । अपनामे, अलङ्काराद्ये
 प्रसिद्धे अर्थालङ्कारभेदे च सा०१०परि० ।
 अपांनाथ पु० इत० । अलुक् स० । सद्ये ।
 अपांनिधि पु० नि+धा-क्ति इत० अलुक् स० । सद्ये ।
 अपांपति पु० पा+वृत्ति इत० अलुक् स० । सद्ये, वरुणे च ।
 अपांपित्त न० इत० अलुक् स०वा । अग्ने, तस्य जलफेत्तलात्
 तत्पित्तत्वम् “आकाशाद्वायुद्वायोरग्निरग्नेराप” इति
 श्रुतिः अत्र वा लुकि अम्पित्तमित्यपि ।
 अपाक पु० पच-घञ् न०त० । पाकाभाषे, मुक्ताद्यादेरग्निमान्द्या
 दिना पाकाभाषे च । ७व० । तत्साधने अजीर्णतारोगे ।
 इव० । पाकरहिते आमि त्वि० ।
 अपाकरण न० अप+कृ-ल्युट् । निराकरणे ।
 अपाकशाक पु० न पच्यते शाको यस्य । आर्द्रके तस्य मूलमेव
 भोजनार्थं पच्यते न शाकः ।
 अपाङ्ग्य त्वि० सद्भिः सक्तं भोजने पङ्क्तिनर्हति अङ्गार्थे ट
 न०त० । सद्भिः सक्तं एकपङ्क्तौ भोजनानर्हे स्तेन
 पतितादौ । अत्र प्यञि अपाङ्ग्य इत्यपि ।
 अपाङ्ग पु० अपाङ्गति तिर्यक् चलति नेत्रं यत्र अप+अङ्
 घञ् । नेत्रमान्ते, तिलके च । अपगतोऽङ्गात् गत्यादि०
 स० । अङ्गहीने त्वि० ।
 अपाङ्क पु० अपकष्टमङ्गं यस्य व० कप् । आपाङ् इति ख्याते
 अपानार्गे । नेत्रान्ते पु० । अपगताङ्गे त्वि० ।
 अपाङ्गदर्शन न० अपाङ्गेन नेत्रान्ताभ्यां दर्शनं उत० । कटाक्षे ।
 अपाटव न० नास्ति पाटवं पटुता यत्र पटु+भावेऽण् । ७व० ।
 रोगे । न०त० । पटुतामिद्रे । इव० । पटुताशून्ये त्वि० ।
 अपात न० पातं आङ्गभोजनदानादियोग्यं न०त० । विद्यादि
 हीनेटनाचारे, दानादियोग्यताहीने कुपाते, नटादौ च ।
 अपातीकरण न० अपातं आङ्गभोजनाद्ययोग्यं क्रियतेनेन ।
 निन्दितप्रतिग्रहादिजनिते पापभेदे । “निन्दितेभ्यो धना-
 दानं वापिच्छं शूद्रसेवनम् । अपातीकरणं ज्ञेयमथत्यस्य च

भाषणमिति मनुक्ते तद्देवभूते निन्दितधनादानादौ च ।
 अपादान न व्याकरणाप्रसिद्धे वियोगक्रियावधिभूते विभाग-
 जनकतत्क्रियानाधारे तत्तु क्रियाजन्यविभागान्ये ।
 अपान पु० अपसरणेवानित्यनेन अप+अन-अच् । सततमधो
 गमनघोषे, गुह्यदेशस्ये "अधोयत्नपावस्य आहारश्च
 श्वा पुन"रित्युक्तलक्षण्ये "मूलपुत्रवहीनायुरपान इति
 कीर्त्यते" इत्युक्तलक्षण्ये च यावौ । गुह्ये न० ।
 अपामार्गो पु० अपसरत्यते व्याधिरनेन हृत्-करणे घञ् कुल-
 दीर्घा । आपाद् इति स्थाने हञ् ।
 अपाय पु० अप+एण-अच् । वियोगे, नाशे, अपसरणे च ।
 अपार लि उत्तरोऽपधि पार न० । उत्तारवधिश्च ये ।
 नदादेरवाधोने अकारे तीरे न० ।
 अपार्थ्य लि० अपगतोऽयोऽभिषेय प्रयोजन वा यन्मात ५३० ।
 अर्थश्च, प्रयोजनश्चत्ये च । ष कपि । अपार्थकसयावार्थे,
 निष्प्रयोजने, असवद्धार्यके वाक्ये च ।
 अपाहृत लि अप+आ-हृ-क्त । अनाच्छादिते, अप्रतिबद्धे
 सतन्त्रे, उद्घादिते च ।
 अपाहृतं लि० अप+आ+हृत-क्त । लुङिते, पराहृते च ।
 अपाश्रय पु अप+आ+श्री-अच् । आश्रयश्चत्ये । अपाश्रयतोति
 कर्त्तरि अचि । अधीने । करण्येऽचि । चन्द्रातमे ।
 अपासन न० अप+अस-णिच्-न्त्युट् । भाष्ये ।
 अपासा लि अप+अस-णेच् क्त । निरक्षे-अवधोरिते च ।
 अपि अच् न प्रियति गच्छति पि+भतौ क्तिप् न हञ् । अथक्य
 करणायोदानरुपाया, यतस्तुल्यमैसाविकर्तमस्तुक्तिरुपाया,
 वा सम्भवनया, घन्द्ये, निन्द्या प्रभे, सप्तध्वे,
 अल्पदोषे कामधाराउप्रायाम् अथधारणे, पुनरर्थे च ।
 अपिगीर्था लि अपि+गृ-क्त । स्तुते, वधिंते, उद्धाने च ।
 अपितु अच् अपि+तज्-ङु । क्लिप्तं, यदायं यदापीत्यर्थे च ।
 अपिधान न० अपि+धाञ्-ञ्युत् । आच्छादने, अत्र अथेरे-
 ल्लोभे । पिधानमपि । [पिमङ्गमथ्य ।
 अपिनञ्च लि अपि+नञ्-क्त । परिकृते वषनादौ । अथेरेल्लोभे
 अपिच्य लि अपि+न-अचते सौन्दर्याङ्गीयते च्युङ् । उपसर्ग
 दीर्घ । अतिसन्दरे । [हञ् । पुष्कलीने लि० ।
 अपुच्छा स्त्री० नासि पुष्कलप यथा । पिच्छरहीने मियथा-
 अपुनराट्ति स्त्री०म पुनराडितिरागमन अत्र ७३० । निर्वाण
 युक्ते । इव । पुमर्गमनश्चत्ये लि० । न० । पुनरागमनाने
 स्त्री० । [ई० । अत्यनघञ्ते । न ह । पुनर्जन्माने ।
 अपुनर्भव पु० न पुनर्भो जन्म यत्र ७३० । निश्रय भोषे ।

अपुष्पफलदः पु० पुष्पं विनापि फल ददाति दा-क उप० ४० ।
 पुष्पश्चत्ये फल वति पनघोडुश्चरादिदृष्टे ।
 अपुष्प पु० न पुष्यते विशीर्यति पु-प । गोधुभादिपुष्पदिष्टे ।
 अपूर्णो स्त्री० न पूर्यत सञ्चत कष्टकादततया डरारोह
 तात् । शाल्मलिहञ् । सध्यापूरणसाधनमित्ये च ।
 अपूर्णं लि० न पूर्यं दृष्टम् । अविदिते आचर्ये । इव० ।
 कारणशून्ये परमात्मनि पु० । वैधर्मियेधक्रियाजन्ये काला-
 न्तरभाविनो घृष्ट उखोर्हेतुभूतयो पुस्यपामयो न० ।
 पञ्चकालादिमित्ये लि० ।
 अपूर्णविधि पु० अपूर्णं प्रमाणान्तरेणामात्रे विधिर्विधानम्
 पि+धा-क्ति । अमात्रमापके लिङादिपद्वेदनेनो घञ्-वि-
 शेने । यथा स्वर्गकामो यजेतेति लिङयुक्त वाक्य प्रमाणान्
 रेणामात्रस्य स्वर्गसाधनत्वस्य यागे बोधयत् अपूर्णविधि ।
 अपेक्षा स्त्री अप+ईच्-अच् । आकाङ्क्षाया, कायकारणयो
 रन्यस्यसम्बन्धे च । अमिच्छते प्रत्ययसप्तम त्वामिति कुमार
 अपेक्षासृष्टि स्त्री ध्वयमेक अयमेकरत्याकारिकाया अनेक-
 लादित्रिपदिष्या बुद्धौ ।
 अपेक्षावन्निज लि० न्यायमते प्रसिद्धे हिलाद्यादभ्य परार्थ-
 धस्यामं दे हिलादिक हि प्रायुक्तामेषानुज्ञिनो जायते ।
 अपोगच्छ लि० पुनाति पवते वा पु-विच् न योग्येण एकदेशो-
 रस्य । शिष्यौ, वलिमे विकलाद्रे, अतिभीरो च ।
 अपोह लि अप+उह-क्त । निरन्ने, वाधिते च ।
 अपोद्का स्त्री अपगतसदक यसा ५३० । पूतिका इति
 स्थाने प्राजे ।
 अपोह पु० अपगत-ऊहो वादिषहृत्प्रवित्तल्लोको यस्मात् ५३० ।
 वादिषहृत्प्रवित्तल्लोको निरासार्थके प्रतिवादिषहृत्प्रवित्तल्लो-
 कहे नकमेदे । अप+उह-क्त षञ्जि शृणो पररूपम् । त्वागे,
 अतद्गाहृत्तौ च ।
 अप्यति पु० अपा पति इत् । वच्ये सष्टे च । [कादी ।
 अप्रकाण्ड पु० न प्रकाण्ड शब्दो यस्य । शब्दशून्ये भक्ति
 अप्रकाश लि० प्र-काश-वञ् न० । नाशे रङ्गभूमिस्थ-
 सामाजिकसंविधाने एव प्रकाश्ये जगन्निष्कषदभोधनीय
 रङ्गस्थप्रादादिधीधायोऽयं । परब्रह्मणि न । न० । प्रका-
 शाभावे, गोपने च पु ।
 अप्रकल्पयुष्म लि० न प्रकल्प शृणो यच्च न० । व्याकुले ।
 अप्रतिकर लि० न प्रतिक्रियते गोपनार्थं न व्याप्रियते यच्चिन्
 क-वाचारे अच् । विश्राघपाये ।
 अप्रतिरथ न० न प्रतिशुचौ रथोयत् । युद्धार्थयाने, युद्ध

समये यावाकृतमङ्गले, सामान्यवभेदे च । न प्रतिपक्षो
रथो रथान्तरमस्य ६३० । अतल्ये बोधे, विष्णौ च पु० ।

अप्रतिरूपकथा स्त्री० नास्ति प्रतिरूपा प्रत्युत्तरी भूता कथा
वस्याः । उत्तरवाक्यरहिताया वाचि ।

अप्रत्यक्ष वि० ज्ञानभेद प्रत्यक्षं न०७३० । प्रत्यक्षागोचरे अतीन्द्रिये
। न०त० । प्रत्यक्षाभावे । न०६३० । प्रत्यक्षज्ञानन्यूत्ये वि० ।

अप्रधान न० । न०त० । प्रधानभिन्ने गौणे ।

अप्रस्तुतप्रशंसा अप्रस्तुतश्लाघाकारणिकार्थस्याक्षेपादिना प्रशंसा
कृति । अलङ्कारसिद्धे अर्थालङ्कारविशेषे । सा०१०परि० ।

अप्रहृत वि० न प्रहृत्यते स्म प्र-हृ-त् न०त० । अनाहृते
अकृष्टभूम्यादौ खिल इपि ख्याते ।

अप्राग्भू वि० प्राग् प्रधानं न०त० । अप्रधाने ।

अप्सरस् स्त्री० वड० । अद्वाः सरनि च-असि । ससुद्रा-
डलनत्वात् उर्वस्यादिसर्गविश्रवायाम् । पचाद्यचि । अप्सरा ।

अफल पु० नास्ति फलं यस्य । फलन्यूत्ये राटा इति ख्याते
वृत्ते । निष्फले वृक्षमात्रे, निष्प्रयोजने वस्तुमात्रे च वि० ।

फलन्यूत्याया वृत्तकुमार्या, भूम्याम्लवयाञ्च स्त्री० ।

अफेन न० नास्ति फेनं यस्य । वृक्षविशेषनिर्वासे आफिह
इति ख्याते अहिफेने ।

अव गच्छे इदित् भादि० आत्म० सक० सेट् । अस्वते आन्वित
अवद्ध न० न संबध्यते स्म वन्-क्त । ससुद्राद्यार्थन्यूत्ये निरर्थके

वाक्ये । स्वार्थे के । अवद्धकमप्यत्र । संबन्धहीने वि० ।

अवह्वसुख वि० न वदं नियन्त्रितं सुखमस्य । दुष्टवाक्य
वादिनि दुर्मुखे । [वाक्के, न० ।

अवध्य वि० वध+अर्हाद्ये यत् न०त० । वधानर्हे । अनर्थक-
अवन्ध्य वि० वन्धे फलप्रतिवन्धे सावु वन्ध-यत् न०त० । सफले ।

अवल्ल पु० नास्ति वलं यस्मात् ५३० । वरुणवृत्ते तत्सेवने हि वल
चयः । ६३० । वलरहिते दुर्बले च वि० । योषिति स्त्री०

अवाध वि० नास्ति वाधा यस्य । अप्रतिवद्धे, पीडान्यूत्ये च ।

अविन्धन पु० आपदन्धनं दाह्या अस्य । वाडवान्तौ वन्धानौ च
अञ्ज न० अद्भगो जायते जन-ह ५३० । पद्मे, "अर्बुदमजं खर्व-
निखर्वं"त्यादिभास्करार्योक्तैः शतकोटिसंख्यायाश्च । शङ्खे

पु० न० । चन्द्रे धन्वन्तरौ च पु० ।

अञ्जज पु० अजात् विष्णुनामिपद्मात् जायते जन-ह ।
वेदसि । "स्तरागौ, स्वांगे, सौम्ये लग्नस्ये वा भृगोः
सुते । जीवे वाञ्जजयोगोऽयं यातः शतुविनाशकदि"त्युक्त-
नक्षत्रे ज्योतिषप्रसिद्धे चात्रिकयोगभेदे च ।

अञ्जभोग पु० अञ्जस्य शङ्खस्य भोग आकार इवाकारो यस्य ।

वराटके । अञ्जस्य पद्मस्य भोग देहाकारः । पद्मकन्दे ।

अञ्जयोनि पु० अञ्जं योनिस्तत्तिस्यानं यस्य । विधातरि ।
अञ्जवाचन पु० अञ्जमिन् शुभ्रत्वात् वृषभो वाचनमस्य ।

वृषवाहने गिषे ।

अञ्जहस्त पु० अञ्जयन्त्रो हस्तात् किरणात् यस्य । सूर्ये, सूर्य-
किरणसंपर्कादेव चन्द्रपादवृद्धिरि ग ज्योतिषमिदानीम् ।

अञ्जिनी स्त्री० अञ्जानि सन्वसिन् देगे, अञ्जानां समूह
इति वा इनि स्वीत्यम् । पद्मसुक्ततायां पद्मसमूहे च ।

अञ्जिनीपति पु० अञ्जिन्या' पद्मसमूहस्य पतिः प्रकाशकतया-
ऽनुकूलः । सूर्ये ।

अञ्ज पु० अमोदराति टा-क । मेघे, जलदे, बत्सरे, सुधा इति
ख्याते सुम्भके, भैलभेदे च ।

अञ्जसार पु० अञ्जस्य सुम्भस्य सारो रमणरिपाकः । कर्पूरभेदे
अञ्जि पु० आपो धीयन्तेऽत्र धा-आधारे कि । जलधौ ।

अञ्जिकाफ पु० अञ्जे' ससुद्रस्य कफ इव । ससुद्रमेने ।

अञ्जिदीपा स्त्री० अञ्जिसंख्याता लवणादिसम्पत्त्याता दीपा
अस्या । जम्बुप्रभृतिषु प्रदीपवत्वाम् पृथिव्याम् । [चन्द्रे ।

अञ्जिनवनीतका पु० अञ्जेः ससुद्रस्य नवनीतमिव स्वार्थे क ।
अञ्जिमण्डुका स्त्री० अञ्जिं मण्डयति मण्ड-कम् गौरा०

डीप् । सतासाधने शुक्तौ । [गेते ।

अञ्जिशयन पु० अञ्जौ शयनमस्य । विष्णौ, सहि प्रलये अञ्जौ
अञ्जश्च पु० अपोभजयति । सर्पभेदे । नित्यं जलपायिनि वि०

अञ्जश्च न० अपो विभर्ति भृ-क । मेघे, । न विभर्ति किञ्चित् ।
वकारहीन एवायं गगने ।

अञ्जलिह पु० अञ्जं मेघं लेटि अत्युच्चतया स्पृशति । लिह-
रुशं चम् च । वायौ । मेघस्पर्शनि उच्चतमे वि० । [भेदे ।

अञ्जक न० अञ्जमिव कायति राजते कै-क । [आब्] धातु-
अञ्जन्ङ्ङप् न० अञ्जं कपति स्वर्गादिना पीडयति । कप-खच्

सम् च । वायौ । अत्युच्चे वि० ।

अञ्जपुष्प न० अञ्जस्य पुष्पमिव शुभ्रत्वात् कार्यत्वाच्च ।
जले । अञ्जमिव पुष्पमस्य ६० । वेतसदृचे पु० ।

अञ्जमातङ्ग पु० अञ्जमात्मको मातङ्गः शा०त० । ऐरावते गजे ।
अञ्जसु स्त्री० अञ्जे अञ्जमात्मके ऐरावते माति मा-हु ।
ऐरावतस्य योषिति ।

अञ्जसुवस्त्रम पु० अञ्जसो वस्त्रम । ६३० । ऐरावते गजे ।
अञ्जरोहस् पु० अञ्जरात् तच्छब्दात् रोहति इह-अभि ।

वैदूर्यमणौ तस्य हि मेघशब्दादुद्भेदः इति प्रसिद्धम् ।

अञ्जोत्प न० अञ्जरात् तन्निघर्षादुत्पत्तिरिति स्या-क । वन्दे ।

अत्र म) स्तु गण न म (म) क्षणि वेदे साधु ब्रह्मनु+यत् । न० व ।
 द्विधाया वेत् निन्दितत्वात् । नास्तीति अय न बध्य इत्या-
 कारके वाक्ये ब्रह्मण्यभावे च । व० । ब्रह्मण्यग्र्ये लि० ।
 द्रा(त्रा)स्तुय प अग्रशस्त्रे भजा त० । अपहृष्टमिमे ।
 म ध्वनौ भ्या० आत्त० इत्त् अक० सेट् । अन्वते आम्भिष्ट ।
 अभय न० भौ-अच् न त० । भयाभावे । इष० । भयग्र्ये लि०
 न भयमस्मान् पथ । परमात्मनि, तज्ज्ञाने च । अभय
 ये जनक । प्रसोदेषीति श्रुति । ऋरितवया स्त्री० ।
 अभयडिगिडुम पुः अनयाद्यं डिगिडुम । जयदेकायाम् ।
 अभव उ० भ्-घञ् न० त । मरणे अविद्यमानतायाम् ।
 न्यायमते द्रव्यादिपट्क भाव पटार्थस्तद्धिषे ।
 अभ्रापण न० भाप-ल्युट् न० त० । सौने, कथनाभावे च ।
 अभि अश्न० न भाति भा-कि । कश्चित् प्रकार प्राप्त्य द्योतने,
 आभिमुख्ये अभिजाये, बीसाया, लक्षणे, धमनादर्थे च ।
 अभिक लि अभिक्तामयते अभि+क्त नि० । काशुके ।
 अभिक्रम पु अभि+क्रम भावे घञ् ऋदि । आरम्भे, अ रोहणे,
 युद्धे, शत्रुभङ्गुत्थयाने । कर्मणि ङिञि । आरब्धे । [व]
 अभिगम्या स्त्री अभि+गम्य अह् । अभिधाने, गोभाया कीर्त्तौ
 अभिग्रसा लि० अभि+घम-क्त । शत्रुभिरात्काले ।
 अभिग्रह उ० अभि+घह अच् । कुट् इतिट्ठाने, प्रकामहरणे,
 अभियोगे, आभिमुख्येनोद्योगे, गौरवे च । ल्युटि अभि-
 पहण्यथयत् न० ।
 अभिघात पु० अभि+घ्न वञ् । पक्षारे, क्रियाभेदेन द्रव्यस्य
 द्रव्यानरेण सयोगविशेषे, यथा वर्षांशिरणकाशे कण्ठ-
 ताजुपभट्टियु म्यानेषु वाद्यो सयोग । सव्यमभावे च ।
 अभिघातिन् पु० अभि+घ्न णिनि । गलौ । प्रयुक्ताभि
 घातयति लि० ।
 अभिघार पु० अभि+घृ भारे-घञ् । ह्येभे आभिमुख्येन
 घृत्ताने सेचने । कर्मणि ङिञि । मिथ्यमाने हते ।
 अभिचार पु० अभि+चर-घञ् । क्रियाक्रमकेषु सारणीशट्क
 मान्दप्रभट्टियु अद्यवन्तत्वादिमविशेषु कर्मण ।
 अभिजन पु० अभिजन्ततायाम् जन्-घञ् अहदि । कुले
 प्यजाती, चन्द्रभूमे कुलसेते च ।
 अभिजात लि० अभि प्रशक्त जात जन्म दस्य । कुलीने,
 पविष्टन देते च । अभिजन्मशयत् ।
 अभिजित् न० ङीट् न० त० अभिजित् अन्तराशास्त्राद्यर्थे शेष
 चतुर्धादिभूतप्रत्ययान्तराशास्त्राद्यर्थे रात्रिचक्र
 श्योनिभवाक्यवचनानि । अभिजन्तोभ्यो भयति चतुर्भवेन

अभि+जि-करणे क्तिप् । शत्रुजयिनि यायात्तुक्कर्मभेदे
 पद्दुद्गधाविभक्तदिनस्साधने भागे स्मृतिप्रसिद्धे वृत्तपक्षाने च
 अभिञ्ज लि० अभिजानाति अभि+जा-क् । निपुणे पठिते च
 अभिञ्जा स्त्री० अभि+जा-यङ् । प्रथमसत्ये ज्ञाने ।
 अभिज्ञान न० अभिज्ञायतेनेन । अभि+ज्ञा करणे ल्युट् ।
 गौरवमिति शानसाभने विद्महे ।
 अभितस्तु अश्न० अभि+तस्मिन् । सामीप्ये, आभिमुख्ये उभ-
 यतोऽर्थे, गोमृतायाश्च ।
 अभिद्रवण न० अभि+द्रु-ल्युट् । वेगेन गमने ।
 अभिट्टोङ् इ० अभि+द्रुह-घञ् । आत्मोगे, अभिष्टचिन्तने
 अयकारे च ।
 अभिधा स्त्री० अभि+धाञ्-भावे ऋट् । अभिधाने, ऋट्ठानिटे
 अर्थबोधयनकतागक्तिभेदे च । अभिधीयतेऽनेनेति ऋणे
 अङ् । वापकगद्वे । भङ्गमते अर्थकजनकयापारद्वयाया
 गद्वार्थनिर्वाया भावनायाश्च ।
 अभिधान स्त्री० अभि+धा भावे ल्युट् । कथने । करणे ल्युट् ।
 सत्राया, गद्वार्थप्रतिपात्के निघण्टुकोषादिनामके ऋष्ये च ।
 अभिधेय लि० अभि+धा-कर्मणि यत् । वाक्यार्थे, कर्मणि च ।
 अभिध्या स्त्री अभि+ध्या-अह् । परधमस्याजिषीर्षाया जिघृ-
 क्षाया चिन्तने, विषयमार्थगया च ।
 अभिनन्द पु० अभि+नन्द-घञ् । सन्तोषे, प्रतिपाद्युत्पन्नकथनादि
 प्रवर्त्तके ज्ञाने, प्रशंसायाश्च । ल्युटि । अभिनन्दनशयत् न ।
 अभिनय पु० अभि+नी करणे षच् । कृतप्रभावव्यङ्गके
 गरीरचेदादौ । भावे आचि । अभिनेयपदार्थस्य गरीर-
 चेदाभापणा देभिरनुकरणे । अभिनयति शेषयत्तर्थात्
 आधारे अच् । गरीरचेदादिभिर्देवपदार्थेषां रूप
 कटादौ दृश्यत्वात् ।
 अभिनय पु० अभि तु ङप् । नवने । नतने लि ।
 अभिनवोद्भिद् (ऽ) पु० अभिनववद्भिद्वा ज्ञादते उद्भिन्
 क्तिप् क वा । अद्भुत् । [व]
 अभिनव न० अभि+नव+ल्युट् । अभिगोचर्यने दृढभावे
 अभिनिर्भूक्त पु० अभि वगत मायत्नकर्मण्या निपुक्तः ।
 सार्थान्तराभे जिद्रावणात्, अत्यन्त कावर्त्तयत्कर्मणि ।
 अभिनिर्याण न० अभि निर+या+ल्युट् । जिगीषया लभने ।
 अभिनियोग पु० अभिनिष्ठा चञ् । अग्रशस्त्रि कर्मण्य-
 मित्रापहृष्टमन्त्रित मन सवीर्ये, योगशास्त्रविधिं मरण
 भीतिजनके अन्वान्तराभे अभिनेरवि देवांशुर्देवोभौ
 वा भूटि न मरणात्प्राप्तत्वात्प्राप्ये च ।

अभिनीत त्रि० अभिनी-क्त । युक्ते, विनीते, अक्रोधने, जमा-
वति, भूपिते च । [आभिसुख्येन गते च ।
अभिपन्न त्रि० अभि+पट-क्त । अपराधव्रति, आपद्गते, स्त्रीकृते,
अभिप्राय पु० अभि+प्र+ङ्ण-अच् । आशये, सम्मतौ च ।
अभिभव पु० अभि+भू-अप् । पराजये, तिरस्कारे, अनादरे, च
अभिभूत त्रि० अभि+भू-क्त । किं कर्त्तव्यमिति ज्ञानशून्ये,
पराभूते, व्याकुले च ।
अभिमत त्रि० अभि+मन-क्त । सम्मते, आदृते, अभीष्टे च ।
अभिमन्त्रण न० अभि+मन्त्र-ल्युट् । मन्त्रपाठेन संस्कारकरणे,
निमन्त्रणे, आह्वाने च । [चक्षुरोगभेदे ।
अभिसन्ध्य (न्य) पु० अभि+मन्थ-अच् मन्य इति पञ्चे मन-ग ।
अभिसर पु० अभि+मन्थितेत् सृ-अप् । युद्धे, सरणनिरपेक्ष-
तया कृते युद्धोत्साहे च ।
अभिसर्द्द पु० अभि+मृद-घञ् । युद्धे, मद्ये, पीडने च ।
अभिमान पु० अभि+मन-घञ् । आत्मत्यक्तकर्पारोपे,
मिथ्यागर्वे, अर्थादिदम्पे, ज्ञाने, प्रत्यये, हिंसायाञ्च ।
अभिसुख त्रि० अभिगतो सुखं गतिः स० । सम्मुखे । स्त्रियां ङीप् ।
अभिसृष्ट त्रि० अभि+सृष्ट-क्त । संसृष्टे, मिलिते, संबद्धे च ।
अभियुक्त त्रि० अभि+युज-क्त । परैः रुद्धे, आसक्तौ, व्यवहार
विषये, प्रतिवादिनि च ।
अभियोक्तृ त्रि० अभि+युज-टच् । व्यवहारे अपराधयोजन-
कर्त्तार वादिनि, अभियोगकर्त्तरि च ।
अभियोग पु० अभि+युज-घञ् । अन्यकृतस्य निजधर्मणस्य
वृत्ताय विज्ञापने, युद्धार्थमाह्वाने, ग्रपचिकीर्षयाक्रमणे,
आयुहे, शपथे, उद्योगे च । [प्रिये, मनोहरे च ।
अभिराम त्रि० अभिरस्यतेऽस्मिन् रस-आधारे घञ् । सुन्दरे,
अभिरूप पु० अभिरूपयति सर्वं स्वात्मकं करोति सु-रूप-अच् ।
शिवे, विष्णौ च । अभिरूपयति निरूपयति । परिहृते ।
उत्कृष्टं रूपं यस्य । कन्दर्पे, चन्द्रे च । मनोहरे त्रि० ।
अभिलाप पु० अभिलष्यते सकल्पप्रतेनेन करणे लप-घञ् ।
देशकानादिकीर्त्तनपूर्वकं विहितकर्मैतदहं करिष्ये इत्येवं
रूपे वाक्ये । कर्मणि घञ् । शब्दे ।
अभिलाव पु० अभि+लू-घञ् । छेदने ।
अभिलाप (श) पु० अभि+लप(श)-घञ् । इच्छायां, लोभे च ।
आभिलासोऽप्यत्रार्थे । [नट-घञ् । प्रणामे ।
अभिवाद पु० अभि+वद-घञ् । अप्रियवाक्ये । अभि+चु०
अभिवादन न० अभि+चु० वद० ल्युट् ॥ अभिसुखीकरणार्थं
वाचिके प्रणामे । आभिसुख्याय आसुख्याय वाद्यते

आश्रीः कार्यतेनेन वट-गिच्-ल्युट् । इनामोच्चारण-
पूर्वकं नमने । तत्प्रकारम् उद्भटमिधाने ।
अभिविधिः पु० अभि+वि+धाञ्-क्ति । व्याप्तौ, सङ्घर्षे च ।
अभिव्यक्त पु० अभि+वि+धन्ज-क्त । उत्पत्त्यादिना प्रत्यय-
योग्यतामापन्ने ।
अभिव्यक्ति स्त्री० अभि+वि+धन्ज-क्तिन् । प्रत्यययोग्यतायां
अभिव्याप्ति स्त्री० अभितो-व्याप्तिं वि+आप-क्तिन् । साक-
ल्येन योगे, सर्वव्ययवसम्बन्धे, सर्वतोदृष्टौ च ।
अभिज्ञप्त त्रि० अभि+गप-क्त । इदं तेऽनिष्टं भूयादित्येनं
रूपस्य गुरुविप्राद्याभिशापस्य उद्देश्ये ।
अभिज्ञस्त त्रि० अभि+गन्म-क्त । अयं परस्त्रियं गच्छतीत्या-
दिना मिथ्यावाक्येन मैद्युननिपयको दोषारोपो यस्मिन्
जने क्रियते तस्मिन् । [कृतमिति मिथ्यापनादे ।
अभिज्ञस्ति स्त्री० अभि+गन्म-क्तिन् । स्वर्णस्त्रोयादिक्रमनेन
अभिशाप पु० अभि+गप-घञ् । स्वर्णमनेन कृतमित्यादि
मिथ्यादूषकवाक्यकथने । द्विजगुरुपश्चितकर्त्तुंके अनिष्टं
ते भूयादित्येवमनिष्टस्याशंसने च ।
अभिपङ्ग पु० अभि+मन्ज-घञ् । पराभवे, अज्ञोणे, शपथे,
व्यसने च "अभिपङ्गजडं पिञ्जिवानि" ति रघुः ।
अभिपव पु० अभि+सू-अप् । यज्ञान्तस्नाने, यज्ञे, स्नाने,
पीडने, सुरोत्पादनादिव्यापारे, सोमलतापाने, नक्तण्डने च ।
अभिपवण न० अभि+सू-ल्युट् । स्नाने, यज्ञान्ते स्नाने,
सोमदिकण्डने च ।
अभिपेक पु० अभि+सिच्-घञ् । विविना शान्त्यर्थं, सेचने,
अधिकारप्राप्त्यर्थं स्नाने, यथा राज्याधिकारार्थं राज्ये-
ऽभिपेकं वाच्यमार्थं शक्तिदीक्षायामधिकारार्थं शक्ताभिपेकश्च
मन्त्रादिना शिरसि जलप्रक्षेपमात्रेण मार्जने च ।
अभिपेणन न० सेनया शत्रोरभिसुखं यानस् अभि+सेना+णि
ल्युट् पक्षणत्वे । सेनया शत्रुं योधयितुं तदभिसुखमने ।
अभिष्टुत त्रि० अभि+स्त-क्त । वर्णिते, स्तुते च ।
अभिव्यन्दः पु० अभि+स्यन्द-भावे घञ् । अतद्वद्भौ स्वर्णे,
जलादिसुरणे च । कर्मणि घञि । अधिके । स्वर्गाभि-
व्यन्दवसनमिति वुमार । करणे घञि । नेत्ररोगे ।
अभिव्यन्दनगरं पु० अभिव्यन्देन प्रधाननगरातिद्वारा तद-
तिवाहेन कृत नगरम् । शाखानगरे ।
अभिसन्ताप पु० अभि+सम्+तप-आधारे घञ् । युद्धे ।
भावे घञि । अभिशामे, सन्तापे च ।
अभिसन्धान न० अभि+सम्+धा-ल्युट् । वञ्चने, प्रतारणे च ।

अभिसन्धि पु० अभि+सम् धा-क् । अभिसन्धाने उद्देशे च ।
 अभिसम्पत्ता पु० अभि+सम्-पत् आधारे घञ् । युद्धे । भावे
 घञि । पतने । [स्त्रिया ङीप् ।
 अभिसर लि० अभि+सृत् सटि । सहाये, अतुचरे
 अभिसर्जन न० अभि+सृज् भावे ल्युट् । दाने वधे च ।
 अभिसार पु० अभि+सृ-घञ् । वधे युद्धे, माहाय्ये साधने,
 स्त्रिया पुषो वा सभोगधि निर्जनसङ्घे तस्यानगमने च ।
 अभिसारिका स्त्री० अभि+सृ-घारोर्वा ल्युट् । कान्तपार्थ
 नदा स्य सकृत्स्थानगामिण्यां, स्वस्थाने वा कान्तानयन
 करेण स्त्रियम् ।
 अभिसारिणी स्त्री० अभि+सृ लिनि । अभिसारिकायाम् ।
 अभिसृष्ट पु० अभि+सृज् क्त । टप्ते उकृते त्यक्ते च ।
 अभिसृष्ट पु० अभि+सृ घञ् । अघ्निकीर्षया अभिगम्याक
 मणे माहात्घ्नोर्थे, अभियोक्ते कर्त्तव्यभारणे च ।
 अभिक लि० अभिकामयते अभि+काम नि० । काञ्चने,
 स्तम्भे निरूरे, निर्भये च । कर्त्तुं पु० ।
 अभिस्तम्ब स्य० अभिस्तम्भेति लु अष्ट दीर्घ । नित्ये शश्वर्षे
 भये च । तद्वति द्रव्ये प्रकृते भये घते च लि० ।
 अभिस्त स्त्री० भी-हृन् नत् । शतमुच्छ्वाशु अघ्नुचितपद
 त्वाभीस्तम्बसा । भयद्रव्ये लि० । [गतमत्व्याम् ।
 अभिस्तम्बो स्त्री न भीरुणि अघ्नुचितत्वात् पत्राख्यसा ।
 अभिस्तम्ब उ अभि+सनुज्-घञ् दीर्घ । आत्मोगे, शापे च ।
 अभिस्तु पु० अभि+सृ-घञ् । किरणे भागम दति ख्याते प्रपञ्चे
 कामे, अमुरागे च ।
 अभिष्ट लि० अभि+सृ क्त । वाञ्छितं ददति, हृष्टे च ।
 अभिष्ट पु० अभि+सृ नत् । भेदाभावे तादात्म्ये अविभेदे
 च । इ० । विभेदपक्षे भेदद्रव्ये च लि० ।
 अभिष्टान् कर्मणि भिद एतत् नत् । शीरके । भेदनादौ लि
 अभिष्ट लि० अभि+सृ घञ् । निकटे आसने च ।
 अभिष्टान् पु० अभि+सनुज् घञ् क्तम् । तैलादिपदने ।
 अभिष्टान् न० अभि+सनुज्-घञ् । करणे अनुज् ल्युट् । तैलादी ।
 भावे ल्युटि चञ्च्रे ।
 अभिष्टिक लि० अभि+सृ घञ् । सर्वतोभवे ।
 अभिष्टान् न० अभिगतमन्त्रम् । अन्तराणे, धध्याने ।
 अभिष्टित लि० अभि+सृ-घञ् क्त । रोगदुक्ते ।
 अभिष्टितोय लि० अभि+सृ क्तम् गामी च । शत्रुमभि
 मास्येन गन्तारि । [धास्येन गामिनि ।
 अभिष्टितोय लि० अभि+सृ क्तम् गामी च । शत्रुमभि,

अभ्यमित्य लि० अभि+अभिमल गामी यत् । शत्रुमभि सा
 स्येन गन्तारि । [दस्य नत्वम् । सभोपे ।
 अभ्यर्ष लि० अभि+सृ कर्मणि क्त अविद्रव्ये दडभावे
 अभ्यर्षित लि० अभि+सृ-क्त । उचिते, घेष्टे, पुजिते च ।
 अभ्यवकर्षण न० अभि+अव+कृ-घञ् । गत्यादेरुद्धारणे ।
 अभ्यवस्कन्द पु० अभि+अवस्कन्द घञ् । शत्रोराक्रमे शत्रुभि
 क्रियमाणे प्रहारे आधादने, प्रभाते च । ल्युटि । अभ्यव
 स्कन्द नमथावार्थे न० ।
 अभ्यवहार पु० अभि+अव+हृ-घञ् । भोजने । [हरणे ।
 अभ्यसन पु० अभि+अस ल्युट् । अभ्यासे यौन पुत्रेणैकक्रिया
 अभ्यसूया स्त्री० अभि+असू-उपतापे काङ्गादि० एक प्रत्यया
 नत्वात् अ स्त्रीत्वात् टाप् । गुणेषु दोषारोपणे ।
 अभ्याकाङ्क्षित न० अभि+आ+कङ्क्ष क्त । नित्याभियोगे ।
 अभ्यास्यान न० अभि+आ+स्या ल्युट् । भिद्याभियोक्ते
 मियोद्भावने च । [घौ । सभुखागतमात्रे लि० ।
 अभ्यागत पु० अभि+आ+गम-क्त । अट्टपक्षे ष्टकृ गतेऽति
 अभ्यागम पु० अभि+आ+गम-घञ् अट्टि । विरोधे, समरे
 अनिके अभिगमने, भोगे स्त्रीशरे फलसवधे च ।
 अभ्यागारिका लि० अभि+अगारे गृह्णते व्यावृत्त दृक् ।
 ष्टकृतिपुत्रादिपक्षे व्यावृत्ते । [धारणे च ।
 अभ्यादान न० अभि+आ+दा-ल्युट् । आभिषेकनादाने,
 अभ्यान्त लि० अभि+अन् क्त नि० । रोगदुक्ते ।
 अभ्यामर्ष पु० अभि+आ+सृ-आधारे घञ् । रणे । [च ।
 अभ्याश पु० अभि+अश आभौ घञ् । अवस्यने चर्षे अनिके
 अभ्यास पु० अभि+अस-घञ् । आशौ । गुरोराकल्पे,
 तर्षे युक्तायुक्तविचार यौन पुत्रेण तादात्म्ये मियो
 म्योत्पन्नमित्यवदपदिव्याभ्यासे यौन पुत्रेण स्त्रीभवे, अ
 निके विज्ञातोयज्ञानान्तरिते ज्ञातोयैकव्यपदानमथा
 हृदये ध्यानादेरभ्यासे च ।
 अभ्यासाटन न० अभि+आ+सृ-ल्युट् । शस्त्रादी
 गमोभिकोर्थाकारणे यत्रो घञ्सागमने च ।
 अभ्याहार पु० अभि+आ+हृ-घञ् । अभिहारणे ।
 अभ्युत्थान न० अभि+उत्थ स्या-ल्युट् । आदरभासनादि
 उद्योगे गौरवेणोत्थानादिना प्रकृत्यने, उत्थानमात्रे,
 उद्योगे उद्गरे च ।
 अभ्युत्थय पु० अभि+उत्थ हृन् क्तम् । अभिष्टावात्सां प्रादु-
 र्भास, ह्यो, आत्मानात्प्रादुर्भासकारे च । अट्टप
 तर्षे च्यादम् प्रादुर्भासकारे च ।

अभ्युदित पु० अभित्. सर्वत' उदतिगयेन इतं गतं प्रातर्विहितं
कर्म यस्मात् । सूर्योदयकाले निद्रयादहततत्कालकर्तव्ये
ब्रह्मचारिणि । उदिते, प्रकाशिते च लि० ।

अभ्युद्यत लि० अभि+उत्-यम-क्त । अयाचितोपस्थितेन्द्रादौ
अभ्युपगम पु० अभि+उप+गम-घञ् अट्ठि । स्त्रीकारे
समीपगतौ च ।

अभ्युपपत्ति स्त्री० अभि+उप+पट-क्तिन् । अनिदनिवारण
पूर्वकाभीष्टसम्पादनरूपे अतुष्टे, सान्त्वने च ।

अभ्युपाय पु० अभि+उप+इण्-अच् । स्त्रीकारे अधिकोपाये
अम्न गतौ भ्राटि० पर० सक० सेट् । अभति । आभ्रीत् ।

अभि स्त्री० अभ-गतौ-इन् । नौकामलापकपाथं काष्ठरचिते
कुहाले । स्त्रिया ङीप् अभौत्वपि ।

अभेप पु० भेप-चलने घञ् न०त० । न्याये, उचिते च ।

अम रोगे चुरा० उभय० अक० सेट् । आमयति ते आनिमत् त ।
अम गतौ, भोजने, गृष्टे च भ्राटि० अक० सेट् । अमति आमीत्

अम पु० अम-वञ् अट्ठि । रोगे । अपक्वफलादौ लि० ।
अमङ्गल पु० नास्ति मङ्गलं यत् । एरण्डवृक्षे । इव० जगन्मन्युन्वे
लि० । न०त० । महलाभावे । [पाते ।

अमत् न० अमत्वमत्र अम-भोजने आधारे त्वन् । भोजन-
अमर पु० म्-पचाद्यच् न०त० । देवे, अटशाब्दिकमध्ये अमर-

सिंहनामके शाब्दिके, सुष्टीष्टे, स हि द्विद्वौऽपि पुन' पुन
प्ररोहति, सङ्घना न म्वियते । पारदे, तस्यापि वज्राद्यौ

वज्रतापनेऽपि ध्वसः । अम्यिमनुज्ञे च स हि वज्रकालं
ममौ स्थितोऽपि न जीर्यति । इव० मरणमन्ये लि० ।

अमरद्विज पु० अमरपूजक' द्विजः गात्र० त० । देवत्वे
पूजारीति ख्याते विभे । [इजुगन्वायां स्त्री० ।

अमरपुष्पक पु० अमरमविशीर्यं पुष्पं यस्य । कल्हणे,
अमरा स्त्री० म्-पचाद्यच् न०त० । दूर्वाया, गुडूच्या, रघुणाया,
जरायौ, वटवृक्षे, छतकुमार्या च । अर्ग आदित्वाटचि ।
देवगर्थानमरावत्वाम् ।

अमराट्टि पु० अमराणामट्टि इत० । सुमेरुपर्वते ।
अमरालय पु० अमराणामालय । स्वर्गे । [इन्द्रनगर्याम् ।

अमरावती स्त्री० अमराविद्युन्नेःस्थां महत्प वत्तं टीर्ष' ।
अमर्त्य पु० स्तितमर्हति यत् मर्त्यः न०त० । मरणमन्ये देवे ।
अमर्त्यभुवन न० अमर्त्याना देवाना भुवनम् । स्वर्गे ।

अमर्ष पु० मृष-ज्ञानौ वञ् विरोधे न०त० । चमाविरुद्धे कोपे ।
अमर्ष्या लि० म्-प-ल्यु न०त० । क्रीडने, अमहने च ।

अमल न० अम+कल्च् । अमके । निर्भे, दोषरहिते च लि०

लक्ष्म्या, भूयान्क्या, नाभिनानाया च स्त्री० ।
अमा अव्य० न माति क्तिप् । मद्यर्थे, निष्पटे च । प्रमादा-
स्याया त्रिषौ, चन्द्रस्य सर्वप्रभायापकतया म्यितायां सूर्य-
किरणसंपर्जादतीप्तायां कनायाञ्च स्त्री० ।

अमांस लि० नानि मांसं यस्य । दुर्बले । मामहीने चि दुर्बले ।
अमात्य पु० अमा मत्त वसति त्वय् । मन्त्रिणि । तस्य मत्त-
चरत्वात् । [मन० कट्टायवे द गे ।

अमानस्य न० मानसे माधु न भवति मानमन्यत् न०त० ।
अमावावास्यास्त्री० अमा मत्त वसतयन्द्रार्णो यत् वस-वत्
गद्यदा कण्ठपन्नशेषतयौ तद्विने चन्द्रार्णोपेत्तरागिस्तौ ।

अमित्र पु० अम-रोगे इत् । रिषौ । [लि० ।
असुक्त न० उच-क्त न०त० । सटा धार्ये हरिनाभेदे । सकृभिन्ने

असुत अव्य० अट्ठन्+वल् । परलोके, जन्मानरे च ।
असूर्त्त लि० सूर्त्ति+अर्ग आदित्वाटच् न०त० । मूर्त्तिमन्ये
वाद्यादौ । [मन्ये लि० ।

अमूला स्त्री० नानि मूलं यस्या । अग्निगिष्वाष्टसे । मूल-
अमृत म० म्-क्त न०त० । मोक्षे, होमावशिष्टद्रव्ये, सुधाया, जले,
एते, अमृतं स्यादयाचितनितिमन्त्रे अयाचितनञ् च ।

परब्रह्मणि न० । मरणमन्ये लि० । विभीतके स्त्री० ।
अमृतजटा पु० अमृता जटा वस्याः । जटामासीष्टसे ।

अमृतदीधिति पु० अमृतनिवासायनकरी दीधितिः किरणो
यस्य । चन्द्रे । [पटोत्ते पु० ।

अमृतफला स्त्री० अमृतमिव स्वादु फलं यस्या । द्राक्षायाम्
अमृतयोग पु० ज्योतिषप्रसिद्धाया नक्षत्रविशेषयुक्ताया दार-

विशेष युक्तायाश्च त्रिषौ ।
अमृतवल्ली स्त्री० अमृताय जीवनसाधनाय वल्ली । गुडूच्याम्
अमृतसू पु० अमृतं टीधितिरूपमायायनं सूते सू-क्लिप् । चन्द्रे ।
अमृतान् देवान् सूते । देवनातरि स्त्री० ।

अमृतमोदर पु० अमृतं मोदर एकस्याननं यस्य । उच्चै-
अवनि । उच्चै अवमो चि मसुद्राडत्यति । तज्जातीयत्वात्
षोटकमात्रे । [लतावान् ।

अमृतस्त्रव स्त्री० अमृतमिव स्त्रवति सु-पचाद्यच् । रुदनी-
अमृतान्वसु पु० अमृतमन्त्रो मन्त्र यस्य । देवमात्रे ।

अमृताशन पु० अमृतमन्त्रात् अम-ल्यु । देवमात्रे ।
अमृताचरण पु० अमृतमाचरति माहदास्यनिवारणार्थं
स्वर्गात् भूलोकं नयति आ+ह ल्यु । गरुडे तस्यामृतच-
रणवृत्तान्तौ महाभारते आदिप० ३३ अ० ।

अमेधम् लि० नास्ति नेधा यस्य व० अमिच् । मूर्ध्, अल्लवुदौ च

अमेध्य न० मेध्य पवित्र न त०। इटोपे । पवित्रभिन्ने वि० ।
 अमोघ द्वि० मोघो निरफल न त०। सफल अर्थे च । नद-
 भेदे पु० । पटोललतायां हरितव्या विरुद्धे च स्त्री० ।
 अम्ब गती भ्रादि० पर०धक०सेट् । अम्बति आम्बोत् ।
 अम्ब क्त न अम्बति शोभ न कालस्यानपथ्येन गच्छति अम्ब-युञ् ।
 नेत्रे । अम्बते स्त्रेहेनोपगम्यते धञ् स्पर्शे क । पितरि ।
 अम्बर न अति श्रेय धञ् अम्ब गच्छन् रा त धत्ते अम्ब+
 रा-क । गच्छन्ने आकाशे सर्वात्पद्व्युत्ते वक्षे, खनाम
 य्वाते गच्छन्ने अम्बकधातौ च ।
 अम्बरि(री)प न० अम्बते पच्येत्तल अम्ब-अरिप नि० वा
 दीर्घ । भाजनाखोला इति य्वाते भर्जनपाद्ये । अम्ब
 रोपमपि । दीर्घप्राप्त्य विष्णौ शिवे,भास्करे भालके, व्याघ्रा
 तकष्टे, नरकभेदे अतुतपि सूर्यव्यस्यन्पभेदे च पु० ।
 अम्बट्ट उ अम्बाय चिकित्सकगच्छाय तत्रस्थापनार्थे तिष्ठते-
 र्भिमैति म्या क पथम् । चिकित्सके विप्रात् वैश्याकन्यायां
 जाते मद्यीर्षण्ये, देवभेदे, हस्तिपक्षे च । अर्थकार्यां स्त्री०
 स्पर्शे के ह्रस्वे अत इत्वे अम्बट्टिकापत्येन वागनकाटोति
 प्रसिद्धायां प्राङ्गीमतायाश्च ।
 अम्बट्टकी स्त्री अम्बट्ट कायति आदागार्थमाङ्गयति के-क गौरा०
 होष् । (पलायट्ट्) इति स्याताया मताया धाढायाश्च ।
 अम्बा स्त्री० अम्बते स्त्रेहेनोपगम्यते अम्ब-कर्मणि षञ् ।
 भातरि नाशोक्तापरि तत्रैव अम्बजालतायां, काशीराज
 कथायाश्च ।
 अम्बाला स्त्री० अम्बेति गच्छ् भाति धत्ते ला-क । भातरि ।
 अम्बालिका स्त्री० अम्बालेव स्पर्शे के ह्रस्वे अत इत्यम ।
 भातरि, पाण्डुराजभातरि च ।
 अम्बिका स्त्री० अम्बेव स्पर्शे के ह्रस्वे अत इत्यम् । भातरि
 धतरादृराजभातरि जगदुत्पादकत्वान् दुर्गायाम् अम्बडा
 लतायाम् कृत्कीति स्याताया मतायाश्च । [स्त्री०] ।
 अम्ब न अति गच्छे-च । जने । राक्षा इति स्यातायां लताया
 धञ्कणठक उ अम्बुन कण्ठकमिष । कुशीरे,ष्टट्टाडके च ।
 अम्बुकिरति उ अम्बु न किराम इव हिस । कुशीरे ।
 अम्बुकीश उ० अम्बुनि कीश नामर इव । शुभक इति प्याते
 गिरुभारे लज्जन्नुभेदे ।
 अम्बुसामर न० अम्बुनि चामरनिव । शैश्व ।
 अम्बुज न० अम्बुनि जायते । पद्मे । अम्बे द्विजम् इति
 प्याते ह्रस्वे च उ । मन्त्रे उ० न० ।
 अम्बुट्ट उ० अम्बु ददाति दा क । मेषे, शुभके च ।

अम्बधि उ० अम्बुनि धीयन्तल धा-आ-गरे कि । ससृष्टे ।
 अम्बुवाची स्त्री० यस्मिन् वारे सृष्टिसागुर्यंतकाल भिद्युन
 प्रजेत् । अम्बुवाची भवेद्विद्यु पुनस्तत्कालवारयोरिति
 व्योतिपोत्ते "रजोयुक्त्वाम्बुवाची स्यादि"ति धृत्वे च
 सूर्याम्बानाङ्गानक्षत्रप्रथमचरणे जातरज्ज्वाया भूमी ।
 अम्बुधिस्रुवा स्त्री० अम्बु धरिव स्रवति स्रु अच् । पद्मान-
 स्रव्णकार्यां हतकुमार्याम् ।
 अम्बुपत्ता स्त्री० अम्बुनि पत्ते यथा । उष्णटाहले ।
 अम्बुप्रसाट्ट उ० अम्बुनि प्रसीदन्यनेन प्र+धद-षञ् । निधा-
 नीति मधिभेदे कतकहले । [च ।
 अम्बुभट्ट पु० अम्बुनि विभर्ति भट्ट-क्तिप् । मेषे ससृष्टे हतके
 अम्बुमातल उ० अम्बुमात्रे जलभावे जायते जन-ट् ।
 मासक इति य्वाते गम्बुके । [श्रित्या स्त्री ।
 अम्बुवृक्ष न० अम्बुनि रोह त जायते वृक्ष क । पद्मे । सानप-
 अम्बुवासिनी स्त्री० अम्बुनि जलपधाने वसति वस षिनि ।
 पाटलाहले । [श्रुतके च ।
 अम्बुवाह उ० अम्बुनि वहति वह-अण् । मेषे तद्रामनामके
 अम्बुवाहिनी स्त्री० अम्बुन वाहयति गौकात वरिचपमा-
 रयति वह+षिच् षिनि । काषाट्टरचिते नौकजन
 सेचनीपात्ते ।
 अम्बुवेतस उ० अम्बुजातोवेतस प्राक०त । जन्वेतस ।
 अम्बुशिरीषिका स्त्री० अम्बु शिरीष अस्त्राभे के करोत्यम् ।
 जलशिरिषे । [इति प्याताया जलोकायाम् ।
 अम्बुसर्पिणी स्त्री० अम्बुनि सर्पति सर्प-षिनि ०त । (लोक)
 अम्बुक्षत वि० अम्बु अम्बु क्षत अम्बु गृहेष्वात्म्याम् उप
 चाराचक्षुः) तत वि-क-क्त । निर्दीपनमुने दक्षणि ।
 अम्बुस न० अम्बु-गच्छेत्तदम् । जले मानामाभौषधी च ।
 अम्बुसार न० अम्बुस सार वा गतीति वा विभर्ग । उष्णा
 याम् । मेषे अम्बुसारमपि ।
 अम्बोज न० अम्बुधि जायते जन इ ०त । पद्मे । अम्बे उ ।
 मन्त्रे उ० न० । जलजातभावे कि । [पद्ममन्त्रे ।
 अम्बोजसु(प)गृह न० अम्बोजानां समूह अम्बोज+सु+प ग
 अम्बोजयोनि उ अम्बोज इतिनाभिव्यक्त योनि इत्यति
 म्यान यस्व । विधातरि ।
 अम्बोजिनी स्त्री अम्बोज+धमृकृप तदिति दृते वा षनि ।
 पद्ममन्त्रे पद्मसूत्रेभे मताह्ये च ।
 अम्बोड उ० अम्बो ददाति दा क । मेषे, शुभके च । लज-
 दानवतरि वि० ।

अम्नोधर पु० अम्नोधरति ध्वज-धारणे अच् । मेधे ।

ससद्रे, ससके च ।

अम्नोधि पु० अम्नाधि धीयन्ते यत् धा-आधारे कि । ससद्रे ।

अम्नोनिधिः पु० अम्नाधि निधीयन्तेऽत्र नि+धा-कि । ससद्रे

अम्नोराशि पु० अम्नासं रागिरिव एकत्रोपचितत्वात् । ससद्रे

अम्नोरुह न० अम्नति रोहति रुह-न । पद्ये ।

अम्नय त्रि० अम्नां विकार' अप्+मयट् । जलविकारे फेनादौ ।
अम्न पु० अम्नते सौरभेण दूरं गच्छति अम-रन् । आम्नहत्वे ।

फलपत्रादौ न० । एवं प्राय सर्वत्र हृद्यवाचके ।

अम्नात पु० अम्नं रचं सर्वत्र पत्रपुष्पादौ अतति व्याप्नोति

अत-अण् रस्य वा लत्वम् । (व्यामहा) अम्नातकटचे स्वार्थे
के अम्नातकोऽपि । वा रत्नाभावे अम्नात' । के। अम्नातकच ।

अम्न न० अम-ह् । (घोल) तन्ने । (टकरसे) पु० । तद्वति त्रि० ।

अम्नक पु० अलोऽम्न अलोऽर्थे क । (मान्दार) नकुचटचे ।

अम्नकेशर पु० अम्नं केगरोऽस्य । बीजपूरे ।

अम्नच्छुड पु० अम्ना चूडा शिखाऽस्य । अनुशाके ।

अम्नजम्बीर पु० अम्नो जम्बीर । (गोण्डानेवु) जम्बीरटचे ।

अम्ननायक पु० अम्न रस नयति नी-खुल् । अम्नवेतसे ।

अम्ननिशा स्त्री० अम्नरसे नि'शेषेण शंते शीङ्-ड । शठीटचे

अम्नपत्र पु० अम्नं पत्र यस्य । अशमनकटचे ।

अम्नपत्नी स्त्री० अम्नं पत्रं यस्याः । पलाशीलतायाम् ।

अम्नपनस पु० अम्नं पनसः कर्म० । (मान्दार) नकुचटचे ।

अम्नफल पु० अम्नं फल यस्य । तैत्तल इतिख्याते हृद्याम्ने ।

अम्नभेदन पु० अम्नाऽर्थं भिद्यतेऽसौ कर्मणि ल्युट् । अम्नवेतसे

अम्नरुहा स्त्री० अम्नाय रोहति रुह-क । मालवजनागवल्गाम्

अम्नलोनि(शि)का स्त्री० अम्नं रसं लाति गृह्णाति अम्नल

तमनयति अलुग्राम्नात् हीनदति जन-खुल् वा खत्वम् ।

आमरुल इति ख्याते लताभेदे ।

अम्नवती स्त्री० अम्नो रसो विद्यतेऽस्या अम्न+मत्प वत्वम्

अटरालु इति ख्याते लताभेदे ।

अम्नवन्ध्या स्त्री० वन्ध-कर्मणि खयत् । अम्नसंबन्धे, कन्दभेदे ।

अम्नवाटिका स्त्री० अम्नस्य रसस्य वाटिका स्थानमिव ।

नागवल्लीभेदे । [पालङ्ग इति ख्याते चुक्रे ।

अम्नवास्तकी पु० अम्नरसान्वितोवास्तूक शाकभेद । चुक-

अम्नवीज न० अम्नस्य वीजं कारणम् । (तैत्तल) हृद्याम्ने ।

अम्नहृत् न० अम्नस्य रसस्य हृत्प्रवाधारः । (तैत्तल) हृद्याम्ने ।

अम्नवेतस पु० अम्नोवेतसइव नमश्च । चुका इति ख्याते चुक्रे ।

अम्नशाक पु० अम्नः शाको यस्य । चुका इतिख्याते चुक्रे ।

अम्नसार पु० अम्नो रसणव सारः प्रधानं यस्य । चुक्रे निम्बुके,
हिन्नाते च । काञ्चिके न० । [इति ख्याते हृद्ये ।

अम्नहरिद्रा स्त्री० अम्नरसान्विता हरिद्रा । आमहरिद्रा

अम्ना स्त्री० अम्नो विद्यतेऽस्या अर्थव्यात्यच् । तिन्निशाम् ।

अम्नाङ्गुश पु० अम्नम् अङ्गुगाकारमयं यस्य । चुक्रे ।

अम्नादन पु० अद्यते अद-कर्मणि ल्युट् कर्म० । कुरण्टक
हृद्ये । [हृद्ये । ख्यानभिन्ने त्रि० ।

अम्नान पु० म्लै-क्त न० त० । आम्ना इति ख्याते महाम्हा

अम्निका स्त्री० अम्नैव स्वार्थे क । तिन्निशाम् । अत्नामीकेत्यपि

अय गतौ भ्या० आत्म० सक० सेट् । अयते आयिट् ।

अय पु० एति सुरमनेन इण्-करणे अच् । प्राक्तने शुभकर्मणि,

शुभदायके-दैवे विधाने च [नरकभेदे । अयस्थानमप्यत्र ।

अयःपान न० अयः, द्रवीभूतं तप्लौहं पीयतेऽत्र ल्युट् ।

अयःमूल न० अय इव मूलम् उपतापकम् । तीन्ने उपतामे,

लौहकृतास्वभेदे च, अयमूलमप्यत्र । [मापे पु० ।

अयज्ञिय त्रि० यज्ञाय माधुनं भवति यज्ञ+यत् । यज्ञानर्हे ।

अयन न० अय-भावे ल्युट् । गतौ, दक्षिणत उत्तरस्याम्,

उत्तरतश्च दक्षिणस्या सूर्यस्य गतौ, तथाहि हादगरा-

श्यात्मकस्य राशिक्रमस्याङ्गं सकटावधि मिथुनपर्यन्तं राशि-

पट्टकं क्रमेण उत्तरादनतं तत्र स्थितोऽर्क स्वगत्या प्राचीं

गच्छन्नपि किञ्चित् किञ्चित्तिर्यग्गत्या उत्तरामभिक्रामति

ततः कर्कटावधि धनु पर्यन्तं राशिपट्टकं क्रमेण दक्षिणा-

वनतं तत्र स्थितोऽर्कः प्राग्वत् दक्षिणामेधाभिक्रानति सेधं

गतिरयनशब्देन ज्योतिषे व्यग्रहियते एवञ्च सौरैः पङ्-

भिर्मासैरेकमयनमित्यपि तत्र प्रसिद्धम् । "अयनविष्णुपटी

पङ्गीतय" इति ल्युत्प्रेरयनाख्यसंक्रान्तौ, सा हि पारिभाषि

कायनशब्दाद्या । नभोमण्डले प्रवहानिलेन पश्चाद्गत्या

वभ्रम्यमाणास्य राशिक्रमस्य निराधारतया टोलायमान

त्वेन सप्तविंशत्यपर्यन्तं प्राक्, पश्चाच्च, या गतिर्भवति तत्रा-

पि, तद्धि अष्टमासाधिक ६६।८ पट्टपट्टिपर्यैरेकैकमंशमतीत्य

प्राक् पश्चाद्वा चलतीति १८०० अष्टादशशतवर्षे सप्तविंशत्य

पर्यन्तं प्राक्गत्या पुनः पश्चात्, पश्चाद्गत्या च प्रागवलम्बते ।

यदा चैवं राशिक्रमं प्राक् गच्छति तदा राशिक्रमनिर्दिष्ट-

मेयादिस्थानात् उक्तकालभेदेनैकैकांशातिक्रमेश क्रमशः

प्राचि, प्राक्ते, प्राक्ते, वा स्थाने रव्यादिग्रहाणां प्रभापुञ्ज-

सञ्चारः, यदा तु पश्चादवलम्बते तदा निर्दिष्टमेयादिस्थानात्

तथैव परे, परतरे, परतमे, च स्थाने ग्रहाणां प्रभापुञ्ज-

इति भेद । इदानीञ्च पश्चिमगयनं ततः पश्चादेव ग्रहप्रमा-

घृत् । तथाच ज्योतिषोक्तगणितरीत्या मेपाटित
 पवादेकविंशत्ये मोपादीनवमामे एवेदानीं विद्युदादि-
 क्रान्तिर्भवति एव विष्णुपद्यादेनामपि तत्तद्य एव यद्
 प्रभासश्च २ । अयञ्जायानासुरारेण यद्प्रभासश्चारखीकार
 दिनसामविशेषस्य लानपरिभासस्य, छायापदविशेषस्य, च
 बोधार्थमिति विद्वन्ने प्रसिद्धम् । कण्ठे ल्युटि । उक्ताय
 नन्वानस्यधने शास्त्रे "ज्योतिषामयनञ्चैवति" सैव्यनिवेश
 विशेषरूपस्यैवमेशमार्गे च अयनेषु च सञ्ज्ञेषु यथाभागमव
 स्थिता इति गीता । आधारे ल्युटि । पथि, यद्दे, आश्रये,
 स्थाने, 'ता यदस्थायन पूषमिति' मत् । प्रागुक्तरागि
 चक्रस्य अग्ररूपे गतिस्थानविशेषे च तत्काले सायनार्क
 स्थिति" नीलकण्ठ ।

अयनसन्तान्ति स्त्री० अयनेन रागिचक्रस्य पश्चात्, प्राग्या
 गत्या क्त्वा अक्रान्तिर्पञ्चाणा प्रभाउल्लस्य सञ्चार सप्त-
 क्रम क्तिन् । चक्रक्रान्ती, मेपादिभिर्हादिमस्य स्थानेषु
 विभक्तस्य रागिचक्रस्य माक् पश्चाद्वा दोलायमानतया
 निर्दिष्टमेपादिस्थानात् पश्चात् पूषं वा यद्प्रभाउल्लस्यचार
 आक्रान्तरागि विज्ञाय राग्यन्तरे गमन चनकक्रान्ति अ
 नियतस्थानतया चलत्वात् । नि ईर्दरागिस्थानेषु यद्गणा
 मण्डलसञ्चार अचलचक्रान्ति रागिचक्रान्तिरिति चो-
 च्यते नियतमेकस्थाने एव जायमानत्वाद्चलत्वात् । अन्वयैव
 क्रान्त्या यथा सासाग्नियवहारे न दोष चलकक्रान्त्या
 तु बहवो दोषरुषथा दृष्टदभिधाने प्रच्यते ।

अयस् न० इण-उण् । लोके, तद्वि स्वारमय्यवस्थानसा-
 विध्यात् चलति ।

अयस्त्वान्त' पु० अयसा मध्ये कान्तरमणोय कम्पादित्वात्
 चलत् । कान्तिजोह इति य्वाते लौहभेदे । इत० । सदि-
 धिमातेषु लौहाकर्षके बुधक इति श्वाते मन्तरभेदे च ।

अयस्कार पु० अयस्-ल अण् उष स० । लौहकारे ।

अयाचित न याच-क्त न०त० । अष्टात्पद्यसौ 'अष्टत
 स्वादाश्रित'मिति मत् । अयाचिते वि ।

अयि शब्द० इण-रन् । मन्त्रे, अतुलने, सवोधने, अतराने च
 अयुक्छेद् पु० अयुज सप्रसज छदा अय । हतौ सल्या-
 या मोसुप्येत्वात् (जातिम) इतिस्थाने सप्रपणं ह्ये ।

अयुक्त वि न+युज-क्त । विषयासक्ततया कर्तव्योपवनवङ्गि,
 अयविते, आपहते च ।

अयुग्म न० न युग्माकम् । विजोह इति स्थाने विषमे ।

अयुग्मच्छेद् पु० अयुग्मानि सप्त सप्त छदा कस्य । सप्रपणं ह्ये

तस्य हि प्रत्येकपक्षे सप्त सप्त पणानि विद्यान्ते ।
 अयुत वि० यु-क्त न०त । अययुक्ते । टग्शब्दस्यस्याया न० ।
 अये अय्य० इण-एच् । कोमे विपादे, रुभमे, सृगतौ, सबदौ च
 अयोगे पु युज घञ् न०त० । योगाभावे, कुधागे, वियोगे
 च । न०व । विधुरे कृटे, कठिनोदये च ।

अयोगव पु० अय इव कठिना गोर्वाणी यस्य नि० अच् ।
 अद्रात् वेग्याया जाते प्रतिरोधने सङ्कीर्णवर्णे ।

अयोगवाह पु अक्षररुभाभावसूत्रेषु अरडण् रत्यादिपु
 चतुर्दश नानि योग पाठादिरूप भवन्ती येषां ते तथापि
 साङ्ग्यनि पल्लवलादिकात्याटिक निष्पाद्यनि वाचे अच्
 कर्म० । अयुस्वारविशर्गादिपु "अयुस्वारो विशर्गसं-
 प्रयो चैव परायतौ । अयोगवाहाविज्ञेया इति विशाल-
 डुपट्टिपु ।

अयोगुल उ गुल गोलाकार अयसा निर्मितोगुल ।
 गोलीति श्वाते लौहगुटिकायाम् । [हत्वात् ।

अयोऽय न अयोऽप्ये सृष्टे यस्य । सृष्टवे तस्य सृष्टे लौह-
 अयोधन पु० अयावि ह्यन्ते'नेन ह्यन अप् चनादेशश्च नि० ।
 हातुङ्गिति श्वाते लौहसुहरे ।

अयोध्या स्त्री० युध खत् न त । सरयूतीरे ध्वनामख्या-
 ताया नगव्याम् । योषनानर्हे ति० ।

अयोनिज पु योनौ उपचारात् मातरि न जायते ।
 परमेथरे । सोताया स्त्री० । [मले ।

अयोमल न० अयसो मलत्त । लौहगृथ इति श्वाते लौह-
 थर न श्च-अच् । चक्रस्य नाभिनेम्योर्ध्वस्थे काष्ठे, गीर्मे च
 गीर्मेतादियुगवति वि । शार्धे के । गैवाचे । पर्यटे
 प्रापहीति श्वाते पु० ।

अरघट्ट(क) पु० अर शीघ्र घट्टाते चात्यतेसौ । मङ्गाङ्गु
 तडुपरिनिबद्धजलोत्तोलनकावे च । शार्धे क । तत्रैव

अरजसू वि रज्जुज अरज्जु नलोप न त० । रजोगुणकार्य
 कामक्रीषादिन्ये । अनासवाया नग्निकाया स्त्री ।

अरणि पु० अ-अणि । सूर्ये गणिकादीति श्वाते ह्ये । अश्चति
 मापययन्मन् । अग्निमन्यनकाष्ठे दि । क्षियां लोप ।

अरणिष्क पु० अरण्ये अग्निमन्यनकाष्ठाया सायु क । अग्नि-
 मन्यनकाष्ठसाधने अग्निमन्यह्ये । [ह्ये उ ।

अरण्य पु अर्थते श्रेषे वदस्यत् श्च-अन्य । वने, कर्कश-
 अरण्यकट्सी स्त्री० अरण्यस्यैव कट्सी । गिरिच्छया
 तथा पाषादावहत्ये । [श्वातायां वनकार्पास्याम् ।
 अरण्यकार्पासी स्त्री अरण्यस्यैव कार्पासी । वनकापास इति

अरण्यकुलत्थिका स्त्री० अरण्यस्य कुलत्थिका खलुकुलत्थया ।

वनकुलधीति ख्यातायां कुलत्थिकायाम् ।

अरण्यकुसुम्भ पु० इत० वनकुसुम्भे ।

अरण्यचटक पु० इत० वनचटके ।

अरण्यजार्दक न० अरण्ये जायते जन+इ कर्म० । वन
आटा इति ख्याति वनार्दके ।

अरण्यजीर पु० इत० वनजीरके ।

अरण्यधान्य न० इत० नीवारान्तौ वनधान्ये ।

अरण्यमञ्जिका स्त्री० इत० । डाय इति ख्याति दंशे ।

अरण्यमुद्ग पु० इत० । वनमुद्गे ।

अरण्यवायस पु० इत० । टांडकाक इति ख्याति द्रोणकाके ।

अरण्यवास्तूक पु० इत० । वनवेतो इति ख्याति वनवास्तूकशाके ।

अरण्यमूरण पु० शा०त० । वनभवे शूल इति ख्याति वनमूरणे

अरण्यमूठा पु० अरण्ये श्वे हिंस्र' । हके ।

अरण्यमूठी पु० अरण्याय गन्तुं पथो । ज्यैष्ठ्यशुक्लपथ्याम् ।

“ज्यैष्ठे मासि सिते पक्षे पथी आरण्यसंज्ञिता । व्यजनैक-
करालस्यामटन्ति विपिने स्त्रिय ” इति स्मृतिः ।

अरण्यानी स्त्री० सहृदरख्य निम्बोद् यालुक् च । महारण्ये ।

अरति पु० ऋ-अति । क्रोधे । रम-क्तिन् नन्त० । अनवस्थित-

चित्ततायाम्, रागाभावे, रतिविरहे, उद्वेगे, “स्वामीष्टवस्त-
लाभेन चेतसो दानवस्थितिः अरति से 'त्वेव रूपे इष्टवि-

योगान्मनसोव्याकुलीभावे च स्त्री० । न०व० । रागहीने ति०

अरति पु० ऋ-कति रति वद्धसृष्टिकर स नास्ति यत् ।

विस्तृतकनिष्ठे वद्धसृष्टिहस्ते, तत्परिमाणे, कफोष्णौ च ।

अरम् अव्य० अल-अम् वा लस्य रत्वम् । वक्ष्यमाणेऽल-
सर्वे शीघ्रतावाच्च ।

अरर ति० ऋ-अरच् । कवाटे, अपिपाने च ।

अररे अव्य० अरं शीघ्रं राति रा-डे । शीघ्रं प्रत्युत्तर
लाभेच्छया कृते अतिव्यपतया संबोधने ।

अरणु(त) पु० ऋ-अनु वा गत्वम् । (शोना) श्लोनाकृष्टे ।

अरविन्दन्-अराणि चक्राङ्गाणीव टलानि विन्दते विन्द+श+पञ्चे

अराति पु० न राति ददाति सुखं न+श-तिच् । शत्रौ ।

अराल पु० ऋ-विच् अर् अरमालाति आ+ला-क् । सर्कारसे
मत्तहस्तिनि । ज्ञाटिषे ति० । वैश्याया स्त्री० ।

अरि पु० ऋ-इ । शत्रौ रथाङ्गे, चक्रे, विट्खटिरे, कामक्रो-
धादिषु पट्शु, तद्संख्यासाम्यात् पट्संख्याया, ज्योति
पदसिद्धे लग्नावधिके पठस्थाने च । [नकाठे ।

अरित न० ऋच्छत्यनेन ऋ-इत् । हालि इति ख्याति नौकाचाल

अरिमर्द् पु० अरं रोगरूपं गतुं मद्भाति मट-अच् । काममर्द् हृत्ते
अरिलेद् पु० अरोर्दिट्खटिरस्त्रेव मिटः सारः सन्दोऽस्य ।

(गुडयावाववा) हृत्तभेदे । अररिव मेद्यति रुचतात्
अत्वं स्त्रियति मिट-अच् । विट्खटिरे ।

अरिपङ्कक न० पट् अटौ च इ० ततः परिसाणायै क पट्ट
कम् अरिस्वामिकं पट्टकं गाक त० । विवाष्टे वर्जनीये
योगविभेदे, तथाहि टम्बो परम्परराश्वमेज्ञया परम्परस्य
राशेः पठत्वे अष्टमत्वे वा अशुभं, तयोः राशयोर्मित्य-
स्वामिकत्वे पुनर्न टोपः शत्रुस्वामिकत्वेऽतीव टोपः
अरिपङ्कवर्ग पु० पशुं वर्गं समुदायः पङ्कवर्गं अरिणां
कान् क्रोधलोभमोहमदमात्सर्यरूपाणामन शत्रुणां पङ्कवर्गः
देवीभागवतप्रत् विष्णुभागवतवज्र गमजतया समाम् ।
कामादिषु पट्खान्तरेषु गतुषु ।

अरिष्ट पु० रिप-क्त । न० व० । निपुणे, निम्बे, ह्यभासुरे,
अचलभेदे, काके, कङ्कपक्षिणि, रोटा इति ख्याति फेनिल
हृत्ते च । अशुभे, मरणचिह्ने तन्ने, चक्षुर्जने, सुतिकागारे,
मद्ये च न० । पूव० । शुभे । स्वार्थे के । निम्बे, फेनिले
हृत्ते च पु० ।

अरिष्टताति पु० अरिष्ट+नाति । शुभां सने । शुभद्वरे ति०

अरिष्टसूदन पु० अरिष्टनसुरं सूटयति सूट+न्यु । निष्ठा ।

अशुभनाशके ति० । [मन्माटके रोगभेदे ।

अरुचि पु० न रुचिर्वत् । मत्पथभिलाषे भोजनयोग्यता

अरुज पु० न रुजति रुज-क् । सोढाल इति ख्याते हृत्ते ।

अरुण पु० ऋ-उनन् । सूर्ये, सूर्यसारथौ, गुडे, रुन्ध्यारागे,

नि शब्दे, टानवभेदे कुष्ठभेदे, पुद्गागृष्टे च अव्यक्तारागे

च । कृष्णनिश्चितरक्ते वर्णे पु० तद्वति ति० । कुङ्कुमे,

सिन्दूरे च न० । मञ्जिष्ठाया श्यामाकायाम्, अतिविषायां

नदीभेदे कदम्बपुष्पायाञ्च स्त्री० ।

अरुणलोचन पु० अरुणे रक्ते लोचने यस्य । पारावतपक्षिणि

अरुणसारथि पु० अरुण सारविर्धस्य । सूर्ये, ।

अरुणानुज पु० इत० । गरुडे । अरुणावरजत्वात् ।

अरुणोदक न० अरुणसुदकं चस्य । सरोवरभेदे ।

अरुणोदय पु० अरुणसार्कस्य तत्किरणस्रोदयो यत् । 'चतस्रो
घटिकाः प्रातररुणोदय उच्यन्ते' इत्युक्ते सूर्योदयात् प्राचि काले

अरुणोदय स्त्री० अरुणसुदकं यस्या उदकस्योदः । मन्दराद्रि
शिखरात् भूमौ पतन्त्यां नद्याम् ।

अरुणोपल पु० अरुण उपल' । बुनीति ख्याते पद्मरागे ।

अरुनुद् ति० अरुं पि मर्माणि हृदति हृद-खण् सम् च ।

मर्मपीडके, हृत्पयपन्थिरूपमर्मस्थानस्यैकरके च ।
 अस्मन्प्रती स्त्री अत्युत्पन्न । अथिगपत्रासम् ।
 नरुत्पु पु० अरुमर्मस्थान क यति पीडयति कै-क । मर्मस्थानेय
 म्रथकारके भङ्गातकहणे ।
 चारुस्कर पु० अरुत्रण करोति अरुश्न+क+अच् । भङ्गा
 तकहणे । म्रथकारणि मि० ।
 चारुस् पु० अ-उमि । अर्धे, रक्तचदिरे च । मर्मस्थि न० ।
 म्रथे स्तत च पु० न० ।
 अरुहा स्त्री न किञ्चिन्मममात्रिय रोहति अरुहागे एव
 रोहति । रुह+क । म्रथामलकाम् ।
 अरे अय्य अ-ए । रोपाहाने मोचमबोधने अपकरोती, अमयावाह
 यारेरे अय्य अरे+भोष्ठावां द्विक्लि । मोचमबोधनादौ ।
 अरोक ति रुच-दोश्री भञ्ज रोकन्निद्र दीमिप । न० व० ।
 किञ्चिद्व्ये दीमिद्व्ये च । [कत त ।
 अर्क गणे, स्त्रातो च चुरा उभ० भक० सेट् । अर्कयति ते आर्चि
 अर्कं उ अर्च कर्मणि वञ्जुत्तम् । अर्थे रन्ते, तान्ते,
 भक्तिके, विष्यौ पठिते, आरुन्द् इति ध्याते ह्ये,
 आरक इति ध्याते काथविशेषे च ।
 अर्ककान्ता पु० अर्ककर्मैकरण ज्ञानोऽनुकूलो यया कर्म-
 ङ्क । उहृङ्ङिडिया इति ध्याते ह्ये । इव । सूर्यमिवायाम्
 अर्कचन्दन पु० अर्कस्य मियचन्दन शाक० न० । रक्तचन्दने ।
 अर्कतनय पु० इत० । उपोषे कर्णे यमे, शनौ, वैभ्रतमनौ
 च । यद्यथायां स्त्री । द्विभ्रतमान । अथिनीकुमारयो उ ।
 अर्कपत्र पु० अर्कं सूर्यदेव गोष्ण पत्र यस्य । अर्कहणे ।
 अर्कपणोप्यत् । इत० । अर्कहणस्य पत्रे न ।
 अर्कपाट्पु उ अर्कं अर्कहणर गोष्ण पाटप । निम्बे ।
 अर्कपुष्पो स्त्री अर्कहाकहणस्य पुष्पानिव पुष्पमया ।
 कुट्मिनेहणे । [सूर्यमिवायां छायायाश्च ।
 अर्कप्रिया स्त्री अर्कं प्रीत्याति भी क० । जवायाम् । इत० ।
 अर्कवन्द्य पु० अर्कस्य वन्द्युरिव । गौतमे सूर्यवन्द्ये षौड् ।
 अर्कभङ्गा स्त्री अर्कस्य भङ्गा तकिरूपभक्तं एव तस्याः
 मौन्द्यम् उहृङ्ङिडिया इति ध्यातायां जतायाम् ।
 अर्कमूला उ अर्कचर सर्वादां ड्यामकं म्म दद्या । इतेरम्ल
 इति ध्यातायां जतायाम् ।
 अर्कवृक्ष उ अर्कस्य वृक्षम धमानवर्षे पुष्पलात् । रक्तपुष्प
 त्वेभ अर्कमिदम्ये वञ्चहणे ।
 अर्कम्रत पु० अरुवाराधनार्थे म्रतम् । नाद्यगुह्यम्रम्यादौ
 कर्मणे अकाराधनार्थे म्रत । अर्कसेध म्रत नियम

“अहस्तपुणस्तुष्टुमादत्ते हि रक्षान् रति” गित्युक्ते यथा
 रविषा चोक्तद्वयार्थं अहस्य अहणमेव प्रजापालनार्थमेव
 राजा प्रजाभ्यो यत् करस्य अहण तावमे “अतो मासान्
 यथातिशयोय ष्टञ्जोति रश्मिभि । तथा हरत् कर
 राजान् नित्यमर्कम्रत ङि तदिति” मन्त्रो म्रते च ।
 अर्कशम्भन् पु० अर्कस्य अतुगत, अरुहा । सूर्यकानमणौ च
 हि सूर्यरश्मिचपकाऽल्पवति ततस्तस्याकर्मभ्रन्वित्यम् ।
 अर्कोपल पु० अर्कस्तातुगत उपलः । सूर्यकानमणौ ।
 अर्गल स्त्री न० अर्ज-कलट कुलम् । कपाटमध्यमे रोधके
 काहादिद्वये, अम्रगतीमोलखादौ माद्ये खोत्रविशेषे च
 अर्गल कोलक चादौ पठिता क्वच पठेत् । जपेत् सप्त
 शतीं पथादित्युक्ते । कल्लावे, कपाटे च न० । सुशर्गले स्त्री
 गौरा० ह्यौ अर्गली, खाके के, अर्गलिकायात्वात् ।
 अर्घं मूल्ये भादि० पर० सक सेट् । अर्घति आर्षीत् ।
 अर्घं उ अर्घे-अञ् । मेयवस्तनो अर्घुपाथं तस्यरूपे देवे
 रजतातिड्यरूपे मूल्ये । सामगौर्य सयकार खोत्रलङ्घय
 प्रयोक्तव्य । अर्घं करणे चम् नृपकादित्यात् कुलम ।
 पुत्रोपचारे दुर्वाक्षतादौ ।
 अर्घ्यं अर्घ+देवाये यत् । अर्घां देयमाने जहादौ । अर्घटाग
 योग्ये पञ्चे ति० । [आर्षिट् ।
 अर्घं पुत्रायाम् उभ भादि० सक० सेट् । अर्घति त आर्षीन्
 अर्घं पुत्रायां चुरा उभ० सक० सेट् । अर्घयति ते आर्षिषत् त
 अर्घ्यां स्त्री अर्घ्य-वाधारे अह् । प्रतिदायाम् । भावेडि पुत्रायाम्
 अर्घिं स्त्री अर्घं रज्जु । ब्रह्मादिपुण्याम् । [ति० ।
 अर्घिं पात् उ अर्घिं विद्यतेऽस्य मत्प । सूर्ये, ब्रह्मा च । दीमि
 अर्घिं स् ननु० अर्घ-रधि । ब्रह्मादे शिमायां मयुते च ।
 अर्ज अर्जने भादि पर० सक० सेट् । अर्जत, आर्जित् ।
 अर्जं अर्जारे चुरा उभ सक सेट् । अर्जयति त आर्जित् ।
 अर्जक पु० अर्जयति रज्जुषु अर्ज युज् । बाबट इति ध्याते
 ह्ये तप्यहन्तान्ना हि रज्जुनिर्मितम् । अर्जकर्मणि मि
 अर्जन न० अर्जं ऋट् । आर्जितसम्प्राप्ते व्यापारभेदे
 अर्जटने च ।
 अर्जुन पु अर्ज-उत्तम् । धन सखाते ह्ये मध्यमवायव्य
 हेहवाधिषे कान्तरीये हरद्वीरे, मयूरे भवच च । सुभ
 तादुपचति मि । आर्जित इति ध्याते मेतरागे न ।
 अर्जुनी स्त्री गौरा० ह्ये । उषानी, बाह्यानां मयां,
 शिव्यां मरि कुड्याश्च ।
 अर्जुनोपम उ अर्जुनं जनामख्यात ह्ये उषा वस ।

संयुत इति ख्याते शाकद्रुमे, महापलाख्यदृचे च ।
 अर्था पु० ऋ-न । अकारादौ वर्थे ।
 अर्थाव पु० अर्थांश्चि सन्त्यस्मिन् अर्थांश्च व सलोपः । ससुद्रे ।
 अर्थावोद्धव पु० उद्धवत्वस्मात् उद्+भू-अपादाने अप् ङव० ।
 अग्निजारदृचे । चन्द्रे च । अर्धते न० । श्रिया स्त्री० ।
 अर्थास् न० ऋच्छति ऋ-असुन् उदके सुट् चेति, नुट् । जले ।
 अ(आ)र्त्तगल पु० आर्त्तइव गलति गल-अच् टपो० वा
 ह्वस् । नीलकिण्टिकायाम् । ह्वस्वाभावे आर्त्तगलश्च ।
 अर्त्तन न० ऋत-ल्युट् पक्षे इयञ्भावः । निन्दायाम् ।
 अर्त्ति स्त्री० अर्द्ध-क्तिन् । पीडायाम् । करणे क्तिन् । धस्योश्चाम्
 अर्थ याचने अट० चु० आत्म० द्विक० सेट् । अर्थयते आर्त्तियत
 मतान्तरे अर्थापयते आर्त्तयापत ।
 अर्थ पु० अर्थ-भावादौ घञ् । विषये, अभिषेये, धने, वस्तुनि,
 प्रयोजने, निहतौ, हेतौ, प्रकारे, अभिलाषे, उद्देशे च ।
 अर्थद्रूपण न० अर्थस्य अपहरणादिना द्रूपणम् इत० । धना-
 पहरणे, व्यसनस्थाने क्रीडादौ धनव्यये च ।
 अर्थना स्त्री० अर्थ-युच् । मित्रायाम् ।
 अर्थपति पु० अर्थानां पति० इत० । नट्ये, कुबेरे च ।
 अर्थप्रयोग पु० अर्थानां प्रयोगः इत० । दृष्टप्रादुर्धमधमर्णा-
 यार्थदानादौ, दृष्टिलाभार्थं धनप्रयोगे च ।
 अर्थवत् ति० अर्थं सन्निहितोऽस्य मतप् बलम् । सन्निहित-
 धने धनिनि । असन्निहितधने तु न मतप् किन्तु इनिस्तोन
 तद्व अर्थात्वेव । प्रयोजनवति, अभिषेयवति च ।
 अर्थवाट पु० अर्थस्य लक्षणया स्तुत्यर्थस्य, निन्दार्थस्य वा
 वाट् । वट-करणे वञ् । प्रशंसनीयगुणवाचके, निन्दनीय-
 टोपमाचके च शब्दविशेषे । भावे घञि । तत्कथने ।
 अर्थव्ययञ्ज ति० अर्थस्य धनस्य व्ययं तत्रकारं जानाति ज्ञा-
 क । किं धनं, कथं कुत्र, कियत् कस्मै, वा व्ययितव्यमि-
 ति विशेषामिञ्जे ।
 अर्थशास्त्र न० अर्थस्य भूमिधनादेः प्रापकं शास्त्रं शाक०त० ।
 नीतिशास्त्रे, अभिचारदिक्कर्मप्रतिपादके शास्त्रे च ।
 अर्थागम पु० अर्थस्य आगम आ+गम-वञ् अटद्धि । आये ।
 अर्थान्तर न० अन्योऽर्थः अर्थान्तरं मयूर० त० । अन्यार्थे,
 न्यायमते उद्देश्यमिदार्थं प्रयुक्ते शब्दसामर्थ्यादनुद्दिश्यसिद्ध-
 सुकूले वाक्ये । तस्य प्रतिवादिनेद्वावने वाटिनिघञ् ।
 अर्थान्तरन्यास पु० प्रकृतार्थमिदमे अन्यार्थस्य न्यासः ।
 अलङ्कारप्रसिद्धे अर्थालङ्कारभेदे सा०१०प० ।
 अर्थापत्ति स्त्री० अर्थेन अनुपपद्यमानेनापादकेनापाद्यस्यापत्तिः

कल्पनम् आ+पट-क्तिन् । जीवतस्यैतस्य गृहामस्त्वज्ञानेन
 वहिः सत्त्वकल्पनादौ, भौमांसकादिभते अनुमानातिरिक्त्यायां
 आपादकस्यानुपपत्तिज्ञानेनापाद्यस्य कल्पनायाम्, न्याय-
 मते व्यतिरेकव्याप्तिज्ञानजन्यायामनुमितौ, अर्थालङ्कार
 भेदे च सा०१०प० ।
 अर्थिक पु० अर्थयते इत्यर्थां याचक' कुत्सितार्थे के । निद्रा-
 गतन्पादेर्जागरणार्थं नियुक्ते स्तुतिपाठकादौ ।
 अर्थिन् ति० अर्थ+इनि । याचके, सेवके, व्यवहारे-वाटिनि,
 असन्निहितधने धनस्वामिनि च ।
 अर्थ्य ति० अर्थे माधु यत् । न्याये । अर्थ-कर्मणि यत् ।
 प्रार्थनीये । शिलाजहनि न० ।
 अर्द्ध वधे स्वाटि०उभ०सक० सेट् । अर्द्धति ते आर्द्धित् आर्द्धिष्ट ।
 अर्द्ध याचने, गतौ, पीडायां च, स्वादि०पर०सक० सेट् । अर्द्धति
 आर्द्धित् । याचने गट्घनं नार्द्धति चातकोऽपीति रघुः ।
 अर्द्ध वधे चुरा० उभय० सक० सेट् । अर्द्धयति ते आर्द्धित् त ।
 अर्द्धना स्त्री० अर्द्ध-भावे युच् । मित्रायां गतौ पीडायाम् ।
 अर्द्धित ति० अर्द्ध-क्त । पीडिते, गते, याचिते च । वातरोगे न०
 अर्द्ध पु० ऋध-घञ् । खण्डे । तस्यांशे न० । खण्डिते ति० ।
 अर्द्धगङ्गा स्त्री० अर्द्धं गङ्गायाः एकदे० त० । स्वानादौ गङ्गा-
 स्वानादेरर्द्धफलदायिन्यां कावेरीनद्याम् ।
 अर्द्धचन्द्र पु० अर्द्धं चन्द्रस्य एक०त० । चन्द्रस्यार्द्धं, तटाकारे-
 नखल्लते, गलहस्ते, वाणभेदे, स्त्रीणां तिलकभेदे च ।
 तेजोडीति ख्यातायां तिष्ठति स्त्री० । हार्थे के हस्ते
 अतइत्ते । अर्द्धचन्द्रिका कर्णस्फोटलतायां चतुर्पर्याञ्च ।
 अर्द्धचोलक न० अर्द्धं चोलस्य न०त० संज्ञाया कन् । काञ्चुलीति
 ख्याते कुर्पांसकवस्त्रे ।
 अर्द्धतिक्त पु० अर्द्धं तिक्तं यस्य । नेपालनिम्बे ।
 अर्द्धनारीश्वर पु० अर्द्धार्द्धेया नारी तस्या ईश्वरः । हर-
 गौरीरूपे शिवे ।
 अर्द्धपारावत पु० अर्द्धेन अर्द्धेन पारावतइव । चित्रकण्ठ
 कपोते तित्तिरोति ख्याते पक्षिणि ।
 अर्द्धपुलायित न० "शतार्द्धैर्द्वैकमाद्रुनै र्मण्डलायितवर्णगितैः ।
 उन्मुखस्याश्च सुख्यस्य गतिरर्द्धपुलायितमिति" परिभाषिते
 अर्द्धगतिभेदे । [यत्र । काव्यवन्धभेदे शब्दालङ्कारे
 अर्द्धस्वमक पु० अर्द्धे श्लोकार्द्धे गतागताभ्यामेकरूपतया स्मृ-
 तौ अर्द्धमाता स्त्री० अर्द्धं माताया विद्महेच्चन्द्राकारव्यव्यायां
 ब्रह्मरूपायाम् वाचि । अर्द्धां माता उच्चारणकालो
 येषाम् । इत्त्वर्षेण व्यञ्जनं चार्द्धमात्वकमित्युक्तेः ।

अङ्गयाम् पु० अङ्गं यामस्य । अङ्गधा विभक्तस्य दिनस्य रात्रेर्वा
अटमे भागे यत्र वारवेलाकालवेलाप्यवहार ।

अङ्गैरथ पु० अङ्गं रथस्य रथनाभकयोर्भवित्रेपस्य । निकटयोधि
मर्तुरात् पु० अ० रात्रे । द्वितीयमङ्करणेपरुमे निगोचे ।

अङ्गैर्वीक्षणं न० अङ्गमसंपूर्णं वीक्षणम् वि० ईद-न्युट् ।
कटाक्षदर्शने । [रति ख्याते मन्त्रभेदे ।

अङ्गैश्चफर पु० अङ्गे प्रकृतशफनाद्देन शफर । दाङ्का
अङ्गासनं न० अङ्गमासनं यत्र । स्वैद्यव्यङ्गके सम्मानभेदे ।

अङ्गैर्मस्र न० अङ्गमासनं यत्र । निन्दायाम् ।

अङ्गैर्यथ पु० माषमासीदामातिथिनचलवारविशेषयुक्ते 'माघे
मासि सिते पक्षे अमा स्यादर्कचयुता । नक्षत्रे अथवे देवि ।
व्यतीपातो यदा भवेत् । अक्षोदय भविष्येय' इत्युक्ते योगे ।
अङ्गैर्यथ न० अङ्गैर्यथे अङ्गैरि तत्र कायते माश-ड ।
ज्योतिरधरपर्यन्ताङ्गाङ्गादेन वक्षे उत्तमस्त्रीयामङ्गैर्
पर्यन्ते चोत्तमकारे परिधेयवक्षे च ।

अङ्गैश्च न० अ० णिच्-पुक् ल्युट् । निक्षेपे, स्वत्वस्यामे च । करणे
ल्युटि । मन्त्रादौ । लङ्प्रभृतादौ स्त्री० । सप्रदाने ल्युटि ।

देवादिपु । अधिकरणे ल्युटि । त्यागाधिकरणे महादादौ ।
। कर्मणि ल्युटि । हविरादौ त्वाव्यङ्ग्ये ।

अङ्गैश्च पु० अ० णिच्-पुक् इदम् । हृदये, व्यपमासे च ।
अङ्गैश्च (वि) हृदये आदि० पर० सक० सेट् । अर्वाते अर्वाते ।

अङ्गैश्च (व) अङ्गैश्च (व) विच् तस्ये उदेति अर्वा(र्) + उट् +
इच्-ड । आच् इति ख्याते मांसिपिण्डाकारे रोगभेदे,
दृशकोटिसप्तयाया तद्व्यस्त्यातेपु च । प्रवर्तभेदे पु० ।

अङ्गैश्च पु० अ० भ । यत्नके । [च ।
अङ्गैश्च पु० अङ्गैश्च न्यायं क । बालके, मूर्खे, लगे, अल्पे, सङ्गो
अर्थ्यं वि० अ० यत् । चामिन । वैशेष्ये पु० । स्त्रियां टाप् ।

अङ्गैश्च वैशेष्यजातिस्त्रिया स्त्रामिन्याच्च । वैशेष्यत्वान् उगीप् ।
अर्थ्यं । वैशेष्यजातीयाया स्त्रियाम् आत्तुक् ङीप् च ।

अङ्गैश्चोत्थपि ।
अर्थ्यमन् पु० अर्थ्यं अर्थे विभोते मा कृन्तु । मूर्खे तद्देवताके
उत्तरफलपुत्रोमस्यै अकह्ये, पितृया राजनि च ।

अङ्गैश्च पु० अ० भविष् । घोटेके इच्छे, गौर्धर्षपरिमाणे च ।
स्त्रियामज्यती बहवाया कुञ्जित्यापि ।

अङ्गैश्च अर्थ्यं अर्थे काठे देमे वा अङ्गति अन्वच क्त्वि ।
पृथो अर्थादेय । पश्चात्काठे मध्यगते । विपर्ययो च

अङ्गैश्च + अर्थि तस्य लुक् । अवरकालादौ मध्ये च अर्थ
तद्भवे अर्थाक्तन इत्यादि ।

अङ्गैश्चिन् वि अङ्गैश्चकाले पश्चात्काठे भव' ख । पश्चात्तं
अर्थात् न० अ० अङ्गुत्तु यत् च । वलिकाकारे गुह्यस्वरोगभेदे

वा पृथो कसोमे । अर्थात्सयत् ।
अर्थात्स वि० अर्थात्सु-अङ्गुत्तुत् । वलिकाकारे गुह्यव्याधियुक्ते

अर्थात्तु पु० अर्थात्तुल्लि हन ट । (बाल) अरुचे, भङ्गातके च ।
अर्थात्तु स्त्री० अर्थात् हन उ टिष्वात् ङीप् उच्यते । तात्

मूल्यात् भङ्गातक्याच्च । [भङ्गातके ।
अर्थात्तु इति पु० अर्थात्तु इति सेवनेन तदायकत्वात् । इत् +

अर्थात् पुजने, योग्यते च आदि० पर० सक० सेट् । अर्थात्ति,
अर्थात्ति आर्थात् । [यके च । योग्यं वि० ।

अर्थात् पु० अर्थात् कर्मणि घञ् । पूजाप्रशमादिभिराराध्यं इच्छते,
अर्थात्तु पु० अर्थात्-ल्युट् । बुद्धभेदे । भावे ल्युट् । पुजने न० । करणे

ल्युटि । पूजोपकरणे पुमादौ उच्यते च न ।
अर्थात्तु स्त्री० अर्थात्-युच् । पूजाया योग्यतायाच्च ।

अर्थात्तु पु० अर्थात् कर्मणि शब्द । बुद्धभेदे । पुञ्जे वि ।
अर्थात्तु पु० अर्थात् भव् । बुद्धभेदे ।

अर्थात् स्त्री० अर्थात्-अच् । पूजायाम् ।
अल भूपणे वारणे पर्याप्तौ च म्वा० उभ० सक० पर्याप्तौ

अक० सेट् । अलति ते आलोत् श्यालित ।
अलक पु० अलति भूयति स्रष्टुम् अल पुन । ललाटस्ये

दिप्राये कुटिलकेषु, अङ्गलिप्रकृतुमे च । विपकादिलात
कापि नैश्वम् । कुबेरयोर्मि अष्टमेवर्षादिदशमेवर्षपर्यं

नवयस्याया कन्यायाच्च स्त्री ।
अलकानन्दा स्त्री० अलति पर्याप्तौ वुन अलका नन्दयतीति

अच् नन्दाकर्मा । गङ्गायाम् । अलके नन्दति अच् । कन्या-
याम् । वा हि अलकेस्त्याति [(विद्यासात्) पीतसालह्वे ।

अलकप्रिय पु० अलकान् प्रीणाति विकृष्णकोटीति प्री-क ।
अलकाधिप पु० अलकाया अधिप । इत् + । कुबेरे ।

अलकत पु० अ० रत्नोऽप्यात् ५५०० रस्य लक्षम् । साक्षारके,
साथे के । अलककोटयत् तद्देवी लाषायाच्च ।

अलक्षपा वि नामि लक्षपमतमापकं शुचिं वा यस्य । क्व
तमेवे शुचिं लक्ष्म्ये च । न तत् । दुलक्षणे च न० । तद्दत्तं वि

अलक्षितं वि लक्ष-क्तं न० + । अक्षान्ते लक्षणेनामन्तमिते च ।
अलक्ष्मी स्त्री विरोधार्थं नमा त । लक्ष्मीविह्वलायां निर्भती

आनन्तीति ख्यातायाम् ।
अलक्ष्मी पु० अलति न्युयति क्षिप लक्ष्म्यर्थं अर्थात्-अच्
अल् न्युयत् घञ् अर्थात् न भवति । विपक्ष्ये लक्ष्य्यात्

पृथो धलम् नभोति वा न्ध अच् वा । अलक्ष्मीऽप्यथ ।

अलङ्कार न० अलम्-क-भावे ल्युट् । भूपायाम् । करणे ल्युटि । वलयादौ भूषणे ।
 अलङ्कारिणां त्रि० अलम् क-इष्णुच् । भूपके मण्डनकरणशीले
 अलङ्कर्माणां त्रि० अलं समर्थं कर्मणे ख । कर्मचमे ।
 अलङ्कार पु० अलम्+क-घञ् । भूपायाम् । करणे घञि
 चारादौ भूषणे, साहित्यविषयदोषगुणप्रतिपादके अर्थे,
 शब्दभूषणे-अनुप्रासादौ, शब्दार्थभूषणे-उपमादौ च ।
 अलङ्कृत्या स्त्री० अलम्+क-श । भूपायाम् ।
 अलम् अव्य० अल+असु । भूषणे, पर्याप्तौ, निवारणे, निषेधे
 निरर्थे, शत्रौ, अत्यर्थे, अवधारणे च । [योधनसमर्थे ।
 अलम्पुष्पीण त्रि० अलं समर्थं प्रतिपुरुषाय । प्रतिमह्लाद्-
 अलम्पुष्प पु० अलं पुष्पाति पुष्प-क ष्टपो० पक्षवत्त्वम् । प्रहस्ते,
 टमने, राक्षसभेदे च । लज्जालुहृत्ते स्वर्गवेश्यायाश्च स्त्री० ।
 अलवाल न० लवमालाति ला-क न०त० । हृत्तसेकार्थं हृत्त्वमूले
 ष्टदाटिकते जलाधारे वेष्टने स्वार्थेऽर्णि । आलवालमपि ।
 अलस त्रि० न लसति व्याप्रियते लस अच् । अवश्यकर्त्तव्येषु
 शरीरपाठवमभिनीय कृताप्रवासे, क्रियामन्दे च । पाद-
 रोगभेदे हृत्त्वभेदे च पु० । हंसपदीलतायां स्त्री० ।
 अलसकं पु० अलसं करोति क-ड । उटरामयरोगभेदे ।
 अलात पु० न० । ला-क्त न०त० । कोयाला इति ख्याते
 आङ्गार इति ख्याते च अर्द्धटग्भकाष्ठे ।
 अलावु स्त्री० न लसते न+नवि-उ णित् नलोपश्च हृद्दि ।
 (लाउ), लम्बाम् । वा जडि । अलावूयाव ।
 अलि पु० अलति टंशे, कूजिते, शब्दिते, वा समर्थो भवति
 अल-इन् । भ्रमरे, वृश्चिके, काके, कौकिले, सुरायाश्च ।
 अलिक न० अल्यते भूयते अल-कर्मणि इकन् । ललाटे ।
 अलिङ्ग त्रि० नास्ति लिङ्गमनुभापकचिह्नादि यस्य । कार्यादि
 रूपलिङ्गरहिते अवनुभवे ।
 अलिङ्कर पु० अलनमलि अल-इन् तं जरयति जृ-अच्
 ष्टपो० सम् । (जाला) इति ख्याते ऋणभवे जलाधारे
 पावभेदे मणिके । [हृत्तिके, भ्रमरे च ।
 अलिन् पु० अल पर्याप्तः सर्वत्र गतिर्विद्यतेऽस्य अल+इनि ।
 अलिन्ट पु० अल्यते भूयते अल-कर्मणि किन्दच् । द्वारप्रको-
 ष्ठाहृद्दिर्वाक्चिह्नके, द्वारवहिर्भागे च ।
 अलिपत्रिका स्त्री० अलिर्हृत्तिके इव पत्रमस्यां व० कपि अत
 इत्त्वम् । हृत्तिकपत्राख्यलतायाम् । अलिपर्षप्यत्र ।
 अलिप्रिय न० अलीनां प्रियमधिकमादकत्वात् । रक्तोत्-
 पवे । पाटलाहृत्ते स्त्री० । अलिवल्लभाप्यत्र ।

अलिभोदा स्त्री० अलीन् भोदयति सुद-णित्-अच् । (गणि-
 आरी), गणिकारीहृत्ते ।
 अलीक न० अल-इकन् । अप्रिये, ललाटे, स्वर्गे च । अलति
 गच्छत्यधोऽनेन । असत्ये । मिथ्याकथने हि नरकपातः ।
 अलौकिक त्रि० लोके विदितः ठक् न०त० । लौकिकप्रत्यचा-
 गम्ये. लोकातीते, चमत्कारिणि च ।
 अल्प त्रि० अल-प । जुष्टे, देपदर्थे, सूक्ष्मे, मर्त्ये च । स्वार्थे के ।
 अल्पकमप्यत्र । यथासे पु० । [त्रि० ।
 अल्पगन्ध न० अल्पो गन्धोऽस्य । रक्तकैरवे । स्वल्पगन्धयुक्ते ।
 अल्पतनु त्रि० अल्पा जुष्टपरिमाणा तनुः शरीरं यस्य ।
 खर्वे, दुर्बले, स्वल्पास्थियुक्ते च ।
 अल्पप्रमाणकं पु० अल्पं प्रमाणमस्य व० कप् । (तरसुज)
 (खरसुज) वा इति ख्याते हृत्ते । अल्पप्रमाणयुक्ते त्रि० ।
 अल्पमारिप पु० अल्प मारिपः शाकः कर्म० । (नटिया)
 इति ख्याते शाके । [प्रमाणे सरसि ।
 अल्पसरस् न० अल्पं सर कर्म० । डोवा इति ख्याते अल्प
 अल्पायुस् पु० अल्पमायुः जीवनकालो यस्य । ह्यागे पशुपु
 तस्यैवाल्पायुष्कत्वात् । अल्पायुष्कमात्रे त्रि० ।
 अल्पिका स्त्री० अल्पैव स्वार्थे के अत इत्त्वम् । सुदृगपर्याम् ।
 अल्पिष्ठ त्रि० अतिशयेनाल्पः अल्प+इष्ट । जुष्टतरे ।
 अल्पीयस् त्रि० अल्प+ईयस् । अल्पनात्ये । स्त्रियां डीप् ।
 अल्ला स्त्री० अल्यते इत्यल् क्तिप् अले भूपायै गृह्णाति
 वालम् अल्+ला क । नातरि । अलतीति अल् पर्याप्तः
 लाति सर्वानन्ति गृह्णाति जानाति वा । सर्वज्ञायां
 सर्वभक्तिकायां परमात्मदेवतायाम् सा च अथर्ववेदे अल्ला-
 स्तेत्यादिकृते मसिद्धा ।
 अव रक्षणे, गतौ, स्पृहायां, हृत्तौ, शोभायां, अवणे, व्याप्तौ,
 आलिङ्गने, प्रार्थने, प्रवेशे, सत्तायां, वृद्धौ, ग्रहणे, वधे,
 सामर्थ्ये, अवगमे, करणे, इच्छोत्पादने च यथायथं सक०
 अक० च भ्वादि० सेट् पर० । अवति आवीत् ।
 अव अव्य० अव-अच् । निश्चये, व्याप्तौ अनादरे, असाकल्ये,
 आलम्बने, शुद्धौ, पदिभवे, नियोगे, निम्नतायां च ।
 अवकार पु० अवकोर्यते संभार्ज्यादिभिः अव-कृ-अप् ।
 सम्भार्ज्यादिभिः चिप्ते धूल्यादौ ।
 अवकाश पु० अव+काश-घञ् । अवस्थितियोग्यतासम्पादके
 काले, देशे च । तत्र कालिकोऽवकाशः क्रियान्तरस्थितियो
 ग्यतासम्पादकः सचावसर इत्यप्युच्यते, "कृतावकाशे रुचि
 संकृप्त"मिति भट्टिः । इत्यान्तरस्थितियोग्यतासम्पादको

नेमिक अचारकाय दमेव अरकाय किमोदमानिति"रपु
 आवकीर्ण वि० अर+कृ+कर्मणि ऋ । वृत्तिने, ध्रुवो च ।
 आवकीर्णान् वि० अरकीर्णो ध्रुव इतमस्यस्य इति । घातयते ।
 आवकृष्ट वि० अर+कृष्ट ऋ । दूरीकृते, अघघाटित बहुव्ययित च ।
 आवकैशिन वि० अरघृत च राघ घघात् इव अरक प्रयुज्यतां
 कर्मप्रयुज्यतामोहितु मोक्षमस्य अरव+ईय-वदि । अरुधे
 इत्ते । अरघघा जेया विद्याने अस्त इति । अत्यङ्गयुक्ते ।
 आवकृत्य इ अरकीयते प्रतिद्वयनेन प्वाभाम् क्विपतेनेन
 अर+क्री+अप् । घाघान् प्रतिद्वयनेन देवे भूयो भाट्ठे च
 वायुघात वि० अर+घु ऋ । उपरि क्तयुते । [भक्तने च न० ।
 आवघेपु इ अर+घि-अप् । निन्दायाम् । क्त्विति अरघेपदस्यच
 घावगाहित वि० अर+गघ ऋ । निरस्ये अरघाते च ।
 अघघात् इ अर+गम इ अकारण नेपथम् । गल्गमागये ।
 अघघात् वि० अर+गम ऋ । निधयते, घाते च ।
 अघघाट वि० अर+गघ ऋ । निरिडे अल प्रविष्टे निमये च
 अरघाद् इ अर+गघ-अप् । खाने, अल प्रवये च । काघाटे
 इत् । अगघाने । वा क्लीये गगद्गोपम । क्त्विति अर
 गघ्नमस्य । [च ।
 अघघीत वि० अर+गी ऋ । निरिडे अरघादे, इत्ते, गद्गते
 अघघुत् इ अर+घुघ-अप् । रोषे ।
 अघघुत्तम न० अर+घुत्त ऋट् । मोक्षिता विर प्रावरण
 विद्यायाम् । अरमे क्त्विति । उवाच+अने चो ।
 अघघुविद्वहा क्री० अर+घुत्त-अप् क्रीणाट् टावि अत
 रत्नम् । अं वा उवाच+अदा+अम अविभवाद्वा ।
 अघघुत्तम वि० अर+घुत्त ऋ । अगघुत्तमे वृत्तिने च
 अरघट्ठ न० अर+घट्ठ ऋट् । काघाते विडे मत्तुपदके च
 अरघोद्वय न० अर+गृ-उदमे ऋट् । अदा+आट्ठाम ।
 अरघा (वा) इ अर+घघ च घम वा । इत्कर्म+विधये ।
 अरघाद्वा न० अर+घघ ऋट् । इतिरीप ।
 अरघा इ अर+घ-अप् । वमे, (का) वत्ते च । [च ।
 अरघात् इ अर+घ ऋ । अरघने मत्तुपदके विद्विभवे
 अरघम् इ अर+घि अप् । इत्कर्म+आराये । [घे ।
 अरघु इ अरघा पूजाय इत्य वा हीन । ध्रुवो वदे
 अरघुदितं वि० अर+घुर्न ऋ । विदे विदे, वृत्तिने च ।
 अरघुत्त अरघु पूजा इत्य इत्य अरघुत्तम् अरघुत्तम्
 अरघे । [अरघोद्वय+अरघे च ।
 अरघुत्त वि० अर+घुर्न ऋ । इत् वदे विदे अरघुत्तम्
 अरघुत्तम् न० अर+घा ऋ । अरघुत्तम् । विद्वे वि० ।

आवच्छेद इ० अर+च्छिद् अप् । विरामे, परिच्छेदे एकदेशे च ।
 आवच्छेदक वि० अर+च्छिद्-अप् । एकदेशे अर्थात् इतिनेये च
 आवच्छा क्री० अर+च्छा अट् । अघाटे ।
 आवट इ० अर+अट् । गमं कृषे, ऐन्द्रजातिव्रीविवारवि च ।
 आवटि क्री० अर+अटि । गमं, कृषे च । वाटीय् अरटीयवि ।
 आवटीट वि० अरवता नाविका मा य० । नशाये नशादा
 टोटादेय अमेघादित्वाद् । (घांटा) क्तमाविडे लने ।
 आवट्ट इ० अर+टोच्-ट् । गमं, इत्यने, कृषे च । घोषाघ्ना-
 द्वाये, घोषादा उद्वतभाते च क्री० । [गमिने
 आवट्टीन न० अर+टो-अट् । अरटोह्यपदे घणित् ।
 आवत्त इ० अर+तत्तुच्-अप् । अट्टपदे गिरीभूषाभेदे च ।
 अवतमस न० अरवत्त हीन तत्र मा+अप् । अत्यायुषाटे ।
 अवतार इ० अर+तु अरमे अप् । तोषे, (प्रकटिण्यादे
 घोषानप्रवती) । भाये यम् । अरटोह्ये, देवानाम् भावेय
 क्तिम् प्रादुभावे च ।
 अवतारण्य न० अर+त विच्-अप् । अनामिभामावेनेन
 प्रादुभावे, अरटोह्ये, अत्यायुषाते च । अरतारण्य-अम ।
 अवतीक क्री० अरवति तोकमत्ता । अरदुग्धार्थी विद्याय
 अवट्ट इ० अर+दत्तुच्-अप् । अस्तिने अमेदत्तुम् (अदाया
 मोक्षार्थिप्रकारे अमेदत्तुम्) । [अमेदं च वि० ।
 अवट्टान इ अर+ट्ट-अप् । इत्ते हीने च वमे । अरघु, इत्युडे
 अवट्टान न० अर+ट्टो अट् । अरघने अरघुम्, अरघुमे
 अरघुत्ते हीरदपदे च । [अम् । अरघुत्ते वि० ।
 अवट्टारक इ० अरट्टारयति इ विच्-अप् । (वीणा) अरिने
 अवट्टारण्य न० अर+ट्ट विच् अरमे अट् । घणित् ।
 अरट्टा इ अर+ट्टाते इत् वरुत्तम् । हीरदपदे ।
 अरट्टा वि० इत् वत् न त । अरघे दाद्वि विद्वे अरघ
 रोषे च । [अरघुत्तम् अमेदत्तुम् ।
 अरघान् न० अर+अ-अट् । अरघोद्वेदने, अरघु
 अरघात्तम् न० अर+अ विच्-अट् । अरघुत्तम् अरघुत्ते
 अरघे वि० अरघात्तम् अरघुत्तम् अरघुत्तम् ।
 अरघि इ अर+घा वि । च अरघात्तम् च । अरघे च ।
 अरघीर अरघुत्तम् अरघुत्तम् अरघुत्तम् इत् । अरघे च
 अरघे अरघुत्तम् । अरघुत्तम् अरघुत्तम् ।
 अरघुत्तम् अरघुत्तम् । अरघुत्तम् अरघुत्तम् ।
 अरघुत्तम् अरघुत्तम् । अरघुत्तम् अरघुत्तम् ।
 अरघुत्तम् अरघुत्तम् । अरघुत्तम् अरघुत्तम् ।

अवधंस पु० अव+धन्+सञ् । परिव्यागे, सुर्मिते, गिन्द्रायात्
 अवन न० अव-ल्युट् । गीर्णने, रत्नने, प्रीतो च ।
 अवनत वि० अव+नम-क्त । अधोभूते, यानते च ।
 अवनति स्त्री० अव+नम-क्तिन् । अधोत्थाभावे, विभगे, अधो-
 नमने च । [दाये न० ।
 अवनद् वि० अव+नह-क्त । गणिते, रोपिते च । अट्टाटि-
 अवनय पु० अव+नी-अच् । अधोनयने ।
 अवनाट वि० अवनता नासिका प्रा० स० रतापे नामिकादाना-
 टादेशः अर्ध आद्याच् (खाटा) अवनतनासिके जने ।
 अवनि (नी) स्त्री० अव-यनि । भूमौ । वा लीप् प्रयत्नीत्यपि ।
 अवनेजन न० अव+निज-ल्युट् । प्रज्ञानने, आते पिण्ड-
 प्रदानार्थमाकृतकुगम्यानसेचने च ।
 अवन्ति (नी) पु० स्त्री० अव-भि । मानवदेशे ।
 अवन्तिका स्त्री० अवन्तिपु जायति प्रकाशते । मानवदेशीय-
 राजधान्यामुज्जयिन्याम् । [काशिके ।
 अवन्तिसोम न० अवन्तिपु अभिपुतं सोममिव शाक्त०त् ।
 अवपात पु० अव+पत-घञ् । विदे, अध-पतने, निपाते च ।
 अवसृत वि० अव+सृ-क्त । सहस्रावतीर्णे ।
 अवभास पु० अव+भास-घञ् । साक्षात्कारे, अन्यधर्मसा-
 न्यग्निन्नारोपेण भाने च ।
 अवसृष्ट्य पु० अव+सृ-क्यन् । सुरस्ययज्ञममाप्तौ क्रियमाणे यज्ञ
 श्रेये कर्माणि, यज्ञाद्भूते यज्ञान्ने स्थाने च ।
 अवस्रट् वि० अवनता नासिका प्रा० स० नतार्थे नामिकायाभ्र-
 टादेशः अर्धआद्याच् । अवनतनासिके (खाटा) जने ।
 अवस वि० अवत्यस्मादात्मानम् अव-सम् । कटाचारादीं,
 क्लृप्तिते, नीचे च । ज्योतिषप्रसिद्धे एकतिद्विद्यानवति
 एकास्मिन् दिनवारे न० । अवसटिनसप्यात् ।
 अवसत वि० अव+सन-क्त । अनाटते ।
 अवसर्द्द पु० अव+सृट-घञ् । प्रीडने । [गभेदे च ।
 अवसर्ष पु० अव+सृ-घञ् । आलोचनायाम्, नाटकस्य सन्ध्यं
 अवमानना वि० अव+चुरा० मन-युच् । अपमानकरणे ।
 अवमानित वि० अव+चुरा० मन-क्त । कतापमाने ।
 अवमोटन न० अव+सृट्-णिच्-ल्युट् । (मोचडान) परिवर्त्त-
 नेनास्यघापाटनरूपे परिमोटने ।
 अवयव पु० अव+य-अच् । देहादायङ्गे, उपकरणे, न्यायमते
 प्रतिज्ञाहेतुदाहरणादिषु पञ्चसु वाक्येषु च ।
 अवर वि० अव+रा-क्त । चरने, अवने, कार्ये च । पञ्चाहर्त्तिनि
 देशे कावे पु० तद्वर्त्तिनि वि० । हल्लिजङ्गाया पञ्चादेशे न० ।

अवरज पु० अवरक्तिन् कावे जातः । कश्चिन्मोटेने भगवति,
 च्छ्रे च । कश्चिन्मोटेनेभगिन्या, च्छ्रेयाद्वाह् स्त्री० टाट् ।
 अवरति स्त्री० अवन+स-क्तिन् । विगमे, निवृत्तौ च ।
 अवरवर्ण पु० वर्ण० । च्छ्रे ।
 अवरवीगा वि० अवन+वीग-क्त । तिरस्कृतं ।
 अवरकृद् वि० अवन+कृ-क्त । आकाशिते, पञ्चाटिना मन्त्रिकेण
 अवनःपुराभिन्यां भीम्याया दास्या, राशयोपिति च स्त्री० ।
 अवररुद् वि० अवन+रु-क्त । अवनोने, सत्यादादृष्टिते ।
 अवरोध पु० अव+सृट्-भावे घञ् । निरोधे । कर्मणि घञ् ।
 राजान-पुण्याया लोभिति, राजदारैषु च । अभावे
 घञ् । राजान पुरे । ल्युट् । अरुणोपनमयत् न० ।
 अवरोधिक पु० अवरोधे रक्षयतीं त्रिदुह, टद् । राजान-
 पुत्ररक्षणार्थं त्रिदुषे तामराटी ।
 अवरोपित वि० अवन+सृ-णिच्-पुरे च क्त । उत्प्राटिते ।
 अवरोह पु० अव+सृ-घञ् । अरुणोने, कर्कटेभानुभिः-
 देगमने, आरोहे च । पृथाद्याच् । तरोस्तेनोत्पम्यन्-
 भावटाया सुदृष्टाटिन्ताया । अवादाने अस्मि । अरो,
 ततो हि भोगागाने अरोत्तरानि ।
 अवरोरशागिन् पु० अवरोरति विद्वोश्चि पुन मगैरति
 अवन+सृ-प्रप् कर्म- । अवरोरति अधोमथति मूलमहा-
 ताटमी शागता कर्म- ततः म, अन्त्ये मत्वर्त्तय इतिर्वा ।
 वटछे, तस्य छेटनेषुपि पुनः अवरोरः च । शागतादि
 वहनि मूनास्यदतरनि ।
 अवरोरिका स्त्री० अवन-रोरति अवनमभोगश्चि नर-
 रुद् टाट् कापि अवनरुचम् । अवनमभोगतायाम् ।
 अवरोरिन् पु० अव+सृ-णिदि । वटछे । अवरोरिशागीरथ्यत्
 अवर्ण पु० वर्ण-घञ् निरोधे नजातः । मरुसाविरोधिनि अपवाटे
 अवलक्ष अव+लक्ष घञ् चेतयणे । तद्वति, मूर्खे च वि० ।
 अवादेरते लोभे, दलक्षोत्थर्वराधे ।
 अवलग्न पु० अव+लग-क्त नि० इडभास । (माजा) देव-
 मध्यभागे । संबद्धमात्रे वि० ।
 अवलम्ब पु० अव+लवि-आधारे घञ् । आश्रये । करणे घञि ।
 अवलम्बसाधने दण्डादी । अवलम्बनमथत् ल्युट् ।
 अवलम्बित वि० अव+लवि-क्त । आश्रिते, वस्त्राटिना बडे च
 अवलिप्त वि० अव+लिप-क्त । गर्बिते, कृतलेपने च ।
 अवलीढ वि० अव+लिह्-क्त । भक्षिते, कृतावलेरे च ।
 अवलीला स्त्री० अवरा लीला । अनायासे, अनादरे च ।
 अवलेप पु० अव+लिप-घञ् । गर्भे, लेपने, दूषणे, सम्बन्धे च ।

अवलेपन न अव+लिप-भावे ल्युट् । विवेके, मूलणे
 मङ्गले च । करणे ल्युटि । चन्द्रमाटौ ।
 अवलेहणं अव+लिह-प्रश् । जिह्वापेण खादने । कर्मणि
 घञि । तथाखाद्ये औपधादौ च ।
 अवलोकनं न अव+लुक्-ल्युट् । दर्शने, अनुसन्धाने च । करणे
 ल्युट् । आलोकं, नेत्रे च । [लगायाम् ।
 अवलम्बुजं पु० अवलम्बोरभोमनाञ्जायते जन-इ । सोमराजो
 अववाह् पु० अव+वह् घञ् । निन्द्यायाम् विद्वासे व्याघ्रायाम्
 अवानमने च । [परवगे, पराधीने च ।
 अवशं वि० नालि वगमायत्तल यस्य । अस्माधीने काभादि
 अवशिष्टं वि० अव+शिश-क्त । अतिरिक्ते परिशिष्टे अधिके च
 अवशुभम् अथ अव+शुभं इम् । निवृत्ते अगकानिवारणे च ।
 अवश्याय पु० अव+श्ये ष । कुञ्जकटिकायाम् अभिमाने च ।
 अवशयणं न० अव+शी-अच् । ब्रह्मीतोऽवतारार्थं स्वपने ।
 अवष्टम्बं वि० अव+स्तम्ब-क । आशुभे, आक्रान्ते, अवल-
 म्बिते, प्रतिच्छेदे च ।
 अवष्टम्बं पु० अव+स्तम्ब-घञ् । स्तम्भे, लम्भे, मारम्भे, रोधने,
 गर्भे च रणे रवष्टम्भमेवेन पत्त्रिणे 'ति रणु ।
 अवसुं अथ० अवर+प्रथमाया पञ्चम्या सप्तम्या वाऽर्थे अग्नि
 अवादेम । वासुं पवादर्थे च ।
 अवसथं पु० वस-अथन् न० एव० । निवृत्ते, यामे च ।
 अवसथ्यं पु० अवसथ+स्यार्थे यत् । अवाप्ते, यामे च ।
 अवसरं पु० अव+स-अच् । प्रभावे जिज्ञासानिवृत्तयेऽवश्य
 वक्तव्ये, वृत्तरे मन्त्रभेदे यज्ञेषु, क्रियाभिस्थितियोग्यतास-
 म्यादृक्कृपे कालिकेयकामे च । [कामचारानुष्ठायाम् च ।
 अवसर्गं पु० अव+स-अच् । अतिवस्ये, यथेष्ट क्रियतामिति
 अवसर्गं पु० अव+स-अच् । वरे । [रूपानुसन्धतायाश्च ।
 अवसाहं पु० अव+सह घञ् । नामे विवादे स्वकात्यायनस्य
 अवसाहनं न० अव+सह-णिच्-ल्युट् । कात्यायनस्यैवापदाने,
 नामने च । [श्रुत्यौ च ।
 अवसानं न० अव+सो ल्युट् । विरामे समाप्ते औभाष्या,
 अवसायं पु० अव+सो घञ् । समाप्ते, गेवे, निषये च ।
 अवसितं वि० अव+सो क्त । समाप्ते, हृदये, ज्ञाते, परिरके
 निश्चिते महितभावे च । अव+सि-क्त । सवहे ।
 अवस्कन्दं पु० अव+स्कन्द-आधारे घञ् । जिगोषणा सेव्यनि
 वेगस्थाने शिविरे, व्याक्रमणे च । [तरणे, आक्रमणे च ।
 अवस्कन्दनं न० अव+स्कन्द-ल्युट् । सर्वाङ्गेष्वप्यवहने अव
 अवस्तारं पु० अव+स्तृ अच् । विवादिभेदे । अपदाने अपि

सुहृदेभ्य उपस्वाटौ । [अवादेम । अवरकात्रादौ ।
 अवस्तात् अथ० अवरभिन्नु अवरस्तात् अवरभित्थे अस्मात्
 गवस्तारं पु० अव+स्तृ-घञ् । परदा इति ख्याताया
 जवनिक्तायाम्, आस्तारणे च । [अवस्थाने च ।
 अवस्था स्त्री अव+स्था-अच् । कालकृताया देहादेर्देशायाम्,
 अवस्थानं न० अव+स्था-ल्युट् । स्थितौ । आधारे घञि ।
 अवाप्ते, प्रतिष्ठायाश्च ।
 अवस्थान्दनं न० अव+स्थान्द-ल्युट् । हिसने ।
 अवस्तुसनं न० अव+स्तृ-ल्युट् । अध पतने, चुतौ च ।
 अवहारं पु० अव+हृ कर्मणि ष । चौरे, पाह्नामके, जलजन्त
 भेदे च । भावे घञि । युद्धादिविशामे । कर्मणि घञि ।
 निमन्त्रितविभाद्रिभ्यो देवे द्रव्ये । [भावे ।
 अवहित्या स्त्री० न० न वद्विनिर्गतं स्था-क एवो । हृदय-
 अवहेलं न० स्त्री । अव+हेल अच् घञर्थे क वा । अनादरे ।
 अवाकूप्यौ स्त्री अवाक अधोमुखं पुष्पमस्या । [सुलफा]
 इति ख्यातायाम् शतपथिकायाम् ।
 अवाक्शिरसुं वि० अवाक् शिरोऽस्य व० । अधोमुखे ।
 अवाग्रं वि० अवनतमपमस्य । नमस्तुते ।
 अवाह्मुखं वि० अवाह् मुखमस्य । अधोमुखे ।
 अवाच् वि० अवाङ्गिति अव+अन्च्-क्लिप् । अधोमुखगते,
 अवर-देहे, कावे च । दक्षिणस्या दिशि स्त्री० ङीप् ।
 नानि वाक् यस्य ह्व० । वाक्प्ररहिते वि० । पूर्वार्थे षी
 अवाङ्गी अथ अवाचौ इत्यादिभेद । कालाद्यर्थे प्रथमादीना
 स्थानेऽस्मात् तस्य लुक् । अवरकात्रादावर्थे अथ ।
 अवाच्यं न० वच-ग्यत् कुलम् न त० । उद्वचने, वचना-
 नर्हे, निन्दनीये च अवाच्+यत् । अवरकानादौ भवे वि ।
 अवान्तरं वि० अवगतमन्तर मथ्यम् प्रा स । प्रधानान्
 पातिनि अह्नादौ, सामान्यस्य विभेगे च ।
 अवारं न० न वारमल । नद्यादेर्जलानतिक्रमेण प्राये तीरे ।
 अवारपारं पु० अवार पारश्च को यस्य अर्धआद्याच् ।
 उभयकूलवति सङ्घे ।
 अवारपारीणं वि० अवारपारे गच्छति+ण । पारगामिणि ।
 अवारिका स्त्री० नानि वारि यत् । धन्याके तस्य अति
 शुष्कफलत्वेन जलशून्यत्वात् ।
 अवाससुं वि० न वासोऽस्य । वस्त्ररहिते नम्ने ।
 अवि पु० अव-इत् । सूर्ये भेदे, ज्ञाने, पञ्चते, भूमिककवले,
 प्रभौ च । सप्तम्या क्लिया लज्जायाश्च स्त्री वा ङीप् ।
 अविक्कटं पु० अवि+क्कृ कटच् । गेयघपाते । विकट उप

न०त० । उद्यमिन्ने भौम्ये ।

[अजगन्नादृचे ।

अविगन्धा स्त्री० अवेच्छागस्य गन्ध इव गन्धः पुष्पाटावस्थाः ।

अविग्न पु० विज-क्त न०त० । (करमचा) करमईकटचे ।

अवितथ न० न वितथं मित्या न०त० । सत्त्वे ।

अविद्या स्त्री० विट-क्यप् न०त० । विद्याभावे, अहङ्कारहेतौ अज्ञाने, विद्याविरोधिन्याम् अयद्यार्थबुद्धौ च । वेदान्तमते

भावाभावाभ्यामनिर्वाच्यागमचेतनायां मायायाम् ।

अविह्वकर्णी स्त्री० न विह्वः अच्छिद्रं पर्णरूपः कर्णोऽस्याः । पाठालतायाम् ।

अविनाभाव पु० विना व्यापकृते न भावः स्थितिः । व्यापकस्थित्यनुरोधिसत्तारूपायां व्याप्तौ ।

अविनीत वि० अव+नी-क्त । उद्धते । कुलटायां स्त्री० ।

अविप्रिय पु० अवीन् मेयान् प्रीणाति प्री-क । श्यासादग्रे । विप्रियमपकारः न०त० । प्रतिकूलमिन्ने । न०व० । अपकारयूच्ये वि० । श्येताऽन्तायां स्त्री० ।

अविभक्त पु० वि+भज-क्त । संश्लेषे, विभागरहिते द्रव्ये-स्वामिनि च । अविभक्ता विभक्ता वा सपिण्डाः स्यावरे समाः इति, अविभक्तं स्यावरं यत्सर्वेषामेव तद्भवेदिति च स्मृतिः ।

अविमुक्त न० “न विमुक्तं शिवाभ्यां यदविमुक्तं ततो विदुः”-रित्युक्तलक्षणे काशीक्षेत्रे । वि+मुच-क्त न०त० । मुक्तमिन्ने वि० ।

अविरत वि० वि+रम भावे-क्त न०व० । विरामयूच्ये, अनवर्ते द्रव्यादौ च क्रियाविशेषणत्वे न० ।

अविरति स्त्री० विरामो विरति भावे क्तिन् न०त० । विषयादौ स्थिरचित्ततायाम्, विरामाभावे च ।

अविरल वि० न विरलः न०त० । धने, निविडे ।

अविलम्बित वि० वि+लुवि-क्त न०त० । विलम्बयूच्ये त्वरायुक्ते द्रव्यादौ । क्रियाविशेषणत्वे न० ।

अविवेक पु० वि+विच-वञ् न०त० । सदसद्विवेकाभावे, सम्भूयैककार्यकरणे, भ्रमे च । न०व० । विवेकयूच्ये वि० ।

अविवेकिन् वि० वि+विच-विभुण् न०त० । विवेचकमिन्ने, मूर्खे, शास्त्राद्युपदेशयूच्ये, विवेकीभेदस्तद्विन्ने च । साङ्गमते प्रधाने, महदादौ च । प्रधानं महदादिभ्यः, महदादयश्च प्रधानात् न विविच्यन्ते (मिद्यन्ते) इत्युक्तम् तत्रैव ।

अविशेष पु० वि+शिव-वञ् न०त० । विशेषामावे, अभेदे च । न०व० । विशेषयूच्ये त्वल्ये वि० । साङ्ग्यादिमतसिद्धेषु तन्मा-त् तस्येषु सूक्ष्मभूतेषु तानि च इदमेतदेवंगुणकमिति व्याहृततया नानुभूयन्ते इत्यविशेषाः ।

अविचान्त वि० वि+चम-क्त न०त० । विरामरहिते द्रव्ये ।

अविप पु० अव-इपच् । ससृष्टे, नृपे च । डीप् । नद्यां स्त्री० । विपयूच्ये वि० । (यातइच्) विद्यायां स्त्री० टाप् ।

अविसोढ न० अवेर्द्धमम् अवि+सोढ न पत्यम् । मेय्याडुधे ।

अविस्पष्ट न० विस्पष्टं श्रुतमात्रेणार्थावबोधकं सुष्ठेन श्रवणायोग्यञ्च वि+स्पृग-क्त न०त० । अस्पष्टवाक्ये । [यत् ।

अवीचि पु० नाम्नि वीचि' सुखमत् । नरकभेदे अवीचिमयोऽ-अवीजा स्त्री० इंपदर्थे नञा व० । अत्यधीजवत्यां द्राघायाम् ।

वीजयूच्ये वि० । [प्रवर्तमाने निषेधके अनुमाने ।

अवीत न० वि+इण्-क्त न०त० । न्यायमसिद्धे व्यतिरेकस्थेन अवीर वि० वीरः पुत्रादि नास्ति यस्य । पुत्रादिनूच्ये । न०त०

वीर्यवद्भजे । पतिपुत्ररहिताया स्त्री० । “अजातपुत्रा-विधवा साऽवीरा परकीर्त्तितेति” स्मृतः । [धाने च ।

अवेक्षण न० अव+इङ्-ल्युट् । दर्शने, प्रतिजागरणे, अव-

अव्यक्त पु० वि+अन्-क्त न०त० । विष्णौ, कामे, शिवे, सांख्यमते सर्वकारणे, प्रधाने, रूपाद्यहीनतया चक्षुराद्यगो

चरत्वात्तस्य, वेदान्तमते सूक्ष्मगरीरे स्वप्नावस्थायां शब्दप्रवृत्तिनिमित्तैर्जातिगुणादिभिर्वर्जिते निराकारे ब्रह्मणि च न० । अस्पष्टे वस्तुभावे वि० । [इंपदृक्ते अरुणवर्गे ।

अव्यक्तराग पु० न व्यक्तेऽत्यव्यक्तेरागोऽरुणिमा यस्य ।

अव्यङ्गा स्त्री० अवेरङ्गं शृङ्गमिवाङ्गमस्याः । शूकगिम्बाम् । न विकलमङ्गमस्य इव० । विकलाङ्गमिन्ने पूर्णाङ्गे वि० ।

अव्यञ्जन पु० नाम्नि व्यञ्जनं शुभलक्षणं शृङ्गं यस्य । शृङ्गहीनपशौ, सुलक्षणयूच्ये, चिह्नयूच्ये च वि० ।

अव्यङ्गा स्त्री० न विगतमण्डं वीजमस्याः । शुक्रगिम्बाम् ।

अव्यय पु० न व्ययते पद्भ्यां न सञ्चलति व्ययभयचलनयोः अच् । सर्पे । व्यययूच्ये वि० । नास्ति व्यया यस्याम् ७त० ।

हरितक्याम् शुष्णाञ्च स्त्री० । [व्यययूच्ये वि० ।

अव्ययिन् पु० वञ्चलनेऽपि न व्ययते व्यध-इनि । अश्वे, अव्यभिचारिन् वि० वि+अभि+चर-णिनि न०त० ।

केनापि प्रतिकूलहेतुना निवारयितुमशक्ये । न्यायमते व्यभिचारो व्याप्तेरभावलक्ष्ण्ये हेतौ पु० ।

अव्यय पु० न० वि+इण्-अच् न०त० । सर्वांसु विभक्तिषु सर्ववचनेषु च एकरूपे शब्दवृत्तिभ्रमविशेषे, यथास्-

रादयोऽव्ययाः सर्ववैकरूपाः शिवे, विष्णौ च पु० । आद्यनरहिते विकारयूच्ये वि० । परब्रह्मणि न० ।

“सदृशं त्विषु लिङ्गेषु सर्वांसु च विभक्तिषु । वचनेषु च सर्वेषु यद् व्यति तदव्ययमिति श्रुति ।

अव्ययीभाव पु० अनव्ययमव्ययं भवत्यनेन अव्यय+चि-भ

पञ् । व्याकरणसिद्धि समाससिद्धिषु । तत्र हि उपकुम्भ-
 मित्यादौ अनव्ययस्यापि कुम्भादिपदस्याव्ययत्वम् ।
 अत्र्यमश्ल्या स्त्री० वि+अव+श्ल+अच् न त० । इदं कर्त्तव्य-
 सिद्धि नेति नियमाभावे शास्त्रादिविबुद्ध्या व्यवस्थायाम्
 अविधौ च । [भोजनादौ एकत्रावस्थानायोभ्ये पतितादौ ।
 अत्र्यवहार्ये स्त्री० वि+अव+हृ+यत् न०त० । यवनासन-
 अत्र्यवहिते स्त्री० वि+अव+धा ङ् न०त० । व्यवधानरहिते
 वाचान्ध्वने ।
 अव्याजिते स्त्री० वि+आ+ज ङ् न०त० । वेदान्तमते अत्रकटी-
 भूते शीजकमे अगत्कारणेश्याने । शास्त्रादिमते प्रधाने च ।
 अव्याप्यवृत्ति स्त्री० व्याप्य स्वाधिकरण्य देशादिक साकल्येन
 चरन्त्य न वृत्ति स्थितिर्यस्य । स्वाधिकरण्ये देशादौ प्रदेश
 विशेषस्थिते वस्तुनि । यथा घटोभूतवादी एकदेशे एव
 तिष्ठति इत्यगोटाव्याप्यवृत्ति । व्याप्यवृत्तिसु आत्मादि
 घटादौ साकल्येन सम्बन्ध स्थित इति न्यायमते प्रसिद्धम् ।
 अव्युत्पन्न स्त्री० वि+उद्+पद ङ् न०त० । सहाययत्नद्वेष्टा-
 वययशोऽपेक्षोक्तवाग्यक्ति अव्युत्पिमाच्छ्रये अवयवार्थान्ये
 गन्दे यद्वाधार्थमभिधे भूषादी च ।
 अग्र्य उग्रगौ-भ्रातृ च सादि० आत्म० वेत् सक० । अश्रुते
 आश्रित आश्रयार्थम् ।
 अग्र भोजने प्रादि० पर सक० सेट् । अग्राति आशीत् ।
 अग्र्यकुम्भी स्त्री० अश्रुते भ्यागोति अग्र-अश्रु अग्र्या स्त्रुभ्राति
 जलनाशपोति स्त्रुनुभ-ट् प्रथो० सलोप टिप्तात् ङीप्
 कर्म० । अत्यकाशेन जलव्यापके जलोपरिजाते पात्रा
 इति स्थाने ङ्यभेदे ।
 अग्र्यन् उ० अश्रुते व्याग्राति अग्र-श्रु । पीतघालद्वये दन्त्य-
 मध्योऽध्ययमत्रार्थे । भावे स्त्रुट् । व्याग्राते, भोजने च न० ।
 कर्मणि स्त्रुट् । अश्रु न० ।
 अग्र्यनपर्यायै स्त्री० अग्र्यवत् पीतघालस पर्यायिण पर्यायसा ।
 आरादौ इति स्थाने ङ्यभेदे तस्य पीतघालद्वयपर्यायत्वात्
 अग्र्यनाया स्त्री० अतिक्रमेनायकमिच्छति अग्र्यन+अग्र्य-
 भावे च । शुभुलायम् । [शुभुलायम् न ।
 अग्र्यनायिते स्त्री० अग्र्यन रूप कर्त्तरि-ङ् । कृषिते । भावे ङ् ।
 अग्र्यनि उ० स्त्री० अश्रुते अश्रुति अग्र-अनि । भेषोत्पत्ते ङी-
 तिभि वत्त्वे, प्रसारपर्याय उल्लासिभेदे, विसृति च ।
 अग्र्यन्द् स्त्री० नास्ति यदौ वेदादौ वाचकपदो वा यस्य ।
 यद्वर्जिते, वेदे वाचकपदवर्जिते च "प्रधानेयद्वन्द्वमर्थमर्थप-
 पत्यमिति" इति "इत्येतेनाग्र्यन्दि" शरीरेकवृत्तश्च

अशरीर ति० नास्ति शरीर तदभिधानो वा यस्य । "मत्स्य-
 ज्ञानशिषिष्वस्ते मित्याधाने सहेतके । नेतिनेतिसरूप
 त्वादशरीरो भवत्यय"मित्युक्तलक्षणे शकलामिधेयकमे देह-
 श्रुत्ये परमात्मनि, शरीरगामिमानश्रुत्ये जीवन्मुक्ते च
 "अशरीर इव सन् मित्यामिधे न स्मृत्यतइति श्रुति ।
 अशास्त्र न० शास्त्र-करणे वृत्त शास्त्र वेदादि विरोधे न०त० ।
 वेदादिविहरे नास्तिनागमादौ ।
 अश्रिते स्त्री० अश्र-कर्मणि ङ् । मञ्जिते । कर्त्तरि ङ् । इप्ते ।
 अश्रितकृषीन् स्त्री० अश्रिताकृष्या गावोऽल । पूर्वगोचारवत्त्वे ।
 अश्रितकृषव स्त्री० अश्रितकृषो भवत्यनेन च स्त्रुम् च ।
 ङ्प्रिशाधने कृत्वादौ । [इत् । शरी ।
 अश्रिते उ० अग्र-उग्रतो इत् । शरी । भोजनार्थत् कर्मणि
 अश्रिरे उ० अग्र-भोजने इत् । वशौ इत्यर्थे, सूत्र्ये, वायी च ।
 वस्त्रे न० । [पाम् । शार्थे के हृस्वे अश्रिश्चिकाथत् ।
 अश्रिशी स्त्री० नास्ति श्रिगुर्वस्या ङीप् । श्रिगुङ्गीनामौ स्त्रि-
 अश्रीति स्त्री दयानामवयव दयति दयककचगुणेशा दयति
 ति० अश्रीत्यादेश । अष्टगुणिते दयके अश्रीामेदे, तद्वद्व्याप्तिते च
 अश्रुम् न० नास्ति श्रुम् यस्यात् एव० । पापे "प्रयत्नादीपचि-
 तनश्रुम् नाशयती" ति श्रुति । न त० । अश्रुत्से । तदिति स्त्री०
 अश्रुपे स्त्री० नास्ति श्रेतो यस्य । श्रेतरहिते अश्रुषे । क्रियावि-
 रोधत्वे न० । नञ् त० । श्रेषामने ।
 अश्रोक उ० नास्ति शोको यस्यात् इत् । सनामस्थाने
 अशोकवृत्ते, वज्रवृत्ते च । पाट्टे न० । कृत्कवृत्ते स्त्री० ।
 इत् । शोकश्रुत्से स्त्री० । [कृत्कृति स्थानात् कृत्क्याम् ।
 अश्रीकरोहिणी स्त्री० अश्रीक इव रोहिति वृह-पिनि ।
 अश्रीप्य स्त्री० रुच-योग्यत्वे यत् न त० । शीघ्रतमयोग्ये
 अश्रीच न० एवेभाव शीघ्र न०त० । कृत्कवृत्ते, विद्वितकर्म-
 मधिकारिणसम्पादके अश्रुषे श्रुचत्वाभावे च । सार्धे
 यञ् आशीञ्चक्यत्वे 'आशीञ्चादिमश्चते' ति श्रुति ।
 अश्रुमकटसी स्त्री० अश्रुते अश्रु कर्म० । काष्ठकटस्याम् ।
 अश्रुमकुट्ट उ० अश्रुति प्रसार एव धाम्नादिक कुट्टयति ।
 वानप्रस्थभेदे तस्योद्भूतजादिश्रुत्यत्वेन तदश्रुजावेनिस्य
 शीघ्रत्वे प्रसार एव विहितम् । [निरुक्तमशौ ।
 अश्रुमगर्भ उ० अश्रुता जतो गर्भास्य । यदा इति स्थाने
 अश्रुमगर्भे ज उ० अश्रुमगर्भाज्जायते जन-ङ् । मरुतमशौ
 अश्रुमोनिरथम् । [इत्ते ।
 अश्रुमज्ञ उ० अश्रुता कृति भिन्नता इत् । पापाभेदे
 अश्रुमज्ञ न० अश्रुतो जायते जन-ङ् । प्रसारजाते म्रिच-जद्वि,

लौहे च । अश्वजतरप्यत् । [भेदके टङ्गनामास्त्रे ।

अश्वदाराण पु० अश्वानं दारवति दृ-णिच्-ल्यु । पापाण-
अश्वान् पु० अश्वते व्याप्नोति, संहृत्यनेन वा । कर्त्तरि करणे वा
मनिन् । पापाणे । [चूलागञ्च । अधूनामन्त्र' । अस्तन्तोऽप्यत्र ।
अश्वान्त न० अश्वानोऽन्तोऽव शक० पररूपम् । अगुभे चेत्ये,
अश्वान्तक पु० न० अश्वानमन्तयति । चूलागम्, दीपाधारच्छा-
दने, हणविशेषे च । आवुडेति ख्याते अश्वोटकदृष्टे,
अश्वपत्ने कोविदारकदृष्टे च पु० ।

अश्वपुष्प न० अश्वसः पुष्पमिव । शिलाजतनि, शैलेषु गन्धद्रव्ये
अश्वभाल न० अश्वेव भाजयति क्षुरितं करोति । भज-
णिच् अण् शपो० जस्य लत्वम् । द्रव्यचूर्णकारके हामान
दिस्ते इति ख्याते लौहपात्रभेदे ।

अश्वभिद् पु० अश्वानसङ्घिव्य जायते । पापाणभेदके दृष्टे ।
क । अश्वभिदोऽप्यत्र ।

अश्वरी स्त्री० अश्वानं राति रा-क गौरा० डीप् । मूलक-
च्छरोगे स हि मूलद्वारे प्रस्तरमिव कठिनमांसं रचयति ।
अश्वरीम्न पु० अश्वरीं मूलकच्छं हृन्ति हन-ट । वरुणदृष्टे
अश्वरीहर पु० अश्वरीं हरति हृ-ट । (देधान) देवधान्ये ।
अश्वसार पु० न० अश्वान सार इव । लौहे । इव० । तेत्तुल्य-
कठिने त्रि० । [अश्वते अश्व-कर्म्मणि रक्त् अश्वमप्यत् ।
अश्व(स्व) न० अश्वते नेत्रं कण्ठम् वा अश्व-रक्त् । चक्षुर्जले, रक्ते च
अश्व(स्व), म पु० अश्वं (स्व) पिवति पा-क । राक्षसे ।

अश्वान्त त्रि० अश्व-भावे-क्त न० व० । सन्तते निवृत्तिरहिते च ।
कर्त्तरि क्त न० त० । श्वान्भिन्ने त्रि० । [वा डीप् ।
अश्वि(श्री) स्त्री० अश्व-रि । अश्वान्तरपभागे गृह्यादिकोणे च
अश्व(सु) पु० अश्वते अश्वते वा । अश्व् (अश्व) रक्त् । चक्षुर्जले ।
अश्वील न० अश्विं लाति गृह्णाति ला-क रस्य लत्वम् श्री-
सिद्धादित्वात् ल वा न० त० । लज्जादिसम्पादिकायाम्
शाम्यभाषायाम् ।

अश्वेपा स्त्री० न श्लिष्यतेऽन्योन्यम् सप्तताराम्बकत्वेऽप्यस्याः
योगकारकतारान्तराभावात् न परस्परमेलनम् श्लिष्य-
अच् न० त० । अश्विन्यवधिनवमतारायाम् । श्लेष-
अलङ्कारविशेष संबन्धो वा न० व० । तद्गृह्णते त्रि० ।

अश्व पु० अश्व-क्तम् । घोटके । [अश्वगन्धाख्यदृष्टे ।

अश्वकन्दिका स्त्री० अश्वस्य मेढ्रमिव कन्दोभूलमस्या ।
अश्वकर्ण पु० अश्वस्य कर्ण इव पत्रमस्य । खनामख्याते साल
दृष्टे । स्वार्थे के अश्वकर्णकोऽप्यत्र ।

अश्वखरज पु० अश्वश्च खरी च, अश्वी च खरश्च वा ताभ्यां

जायते पुं वङ्गावः । खचरे घोटकभेदे । सराश्वजोऽप्यत्र ।

अश्वखुर पु० अश्वस्य सुरमिव खुरं मूलमस्य । नखीति ख्याते
गन्धद्रव्ये । अपराजितायाम् स्त्री० ।

अश्वगन्धा स्त्री० अश्वस्य गन्ध एकदेशोभेदमिव मूलमस्या ।
वराहकर्णतुल्यपत्ने खनामख्याते लुद्रदृष्टभेदे ।

अश्वहृत् पु० अश्वं हृन्ति हन-ट । करवीरदृष्टे तस्याश्वनाशकत्वात्
अश्वतर पु० तसुरश्च । अश्व+तनुत्वे टरच् अश्वनाशश्चेनोत्पन्नत्वे
श्वत्वं तस्य तनुत्वञ्चान्यपितृकत्वात् । गर्हभेनाश्वामुत्पन्ने,
खचरेऽश्वविशेषे, सर्पभेदे च । जातित्वेन स्त्रिया डीप् ।

अश्वत्य पु० न अश्विरं शाल्मलिष्टच्छादिवत् तिष्ठति स्या क
नि० । खनामख्याते दृष्टे, गर्हभागदृष्टे, चिरमस्यायि-
त्वात् संसाररूपे दृष्टे च "जर्द्धमूलमध.शास्त्रमश्वत्वं प्राङ्-
रथ्यय'मिति गीता । *

अश्वपाल पु० अश्वान् पालयति पा+णिच्-लन् अण् । घोट-
करञ्जके । खुल् अश्वपालकोऽप्यत्र जले न० ।

अश्वपुच्छी स्त्री० अश्वस्य पुच्छमिव केशरोऽस्य । मापपर्णादृष्टे
अश्ववाल पु० अश्वस्य बालः केशर इव तदाकारपुष्पत्वात् ।
क्याशा इति ख्याते काशे । इत० । अश्वस्य केशे ।

अश्वमार पु० अश्वं मारयति मृ-णिच्-अण् । करवीरे । खुल्
अश्वमारकोऽप्यत्र । [पाकारान्याङ्गे किन्नरे । स्त्रियां डीप्

अश्वमुख पु० अश्वस्य मुखमिव मुखमस्य । अश्वकारमुखे पुरु-
अश्वमेध पु० अश्वो मेधयते वध्यतेऽव मेध-षञ् । यज्ञभेदे ।

अश्वमेधीय पु० अश्वमेधस्यायं हितोवा इ । अश्वमेधाङ्गेऽथे ।
अश्वयुज स्त्री० अश्वं युनक्ति रूपेणाशु करोति क । अश्विनी

नक्षत्रे तस्या अश्वतुल्यरूपत्वात् । युज-क्तिन् अश्वयुगपि
अश्वेन अश्वकारेण युज्यते यत्र चान्द्राश्विनमासि पौर्ण-
मास्याम् । तस्मिन् चान्द्रमासे च "अश्वयुक् क्षणपक्षे तु
आङ्ं कुर्यादि"ति स्मृति । मत्वर्थीयेऽचि । अश्वयुजोप्यत्र

अश्वरोधक पु० अश्वं रुन्धि रुध-ण्युल् । करवीरे दृष्टे ।

अश्ववक्त्रा पु० अश्वस्य वक्त्रमिव वक्त्रमस्य । अश्वसखाकार-
मुखवति पुरुपाकारान्याङ्गे किन्नरे ।

अश्ववार(ह) पु० अश्वं वारयति वृ-रा० दृ-अण् । अश्वारो-
हिणि । दह-णिच्-अण् । अश्ववाहोऽप्यत्र ।

अश्वस्तन त्रि० न श्वोभवं श्व+ल्युल् तट् च । परदिनास्यायिनि
एकदिनिनिर्वाहोचितेऽन्नादौ "अश्वस्तनविधानेन हर्त्तव्यमि"ति मनु-

अश्वान्त पु० अश्वस्याचीव अच् समा० । देवसर्पपदृष्टे ।

अश्वामिधानी स्त्री० अश्वोऽभिधीयतेऽभिधार्यतेऽनया अभि-
धा-ल्युट् । अश्ववन्धनरज्ज्वामिधानीवाञ्जाम् "इमाम-

अष्टाङ्गना अष्टस्यैत्यभिधानीमादसे' इति श्रुति ।
 अष्टवारि ३० अष्टवारि इतः । महिमे ।
 अष्टवारोह ५० अष्टमारोहति रुह-अण् । अष्टपादके अष्टा
 रोहणेन युक्तकर्त्तरे च । अष्टगन्ध्या स्त्रीः । [आह्वे ।
 अष्टावरोहक ३ अष्टनम्रदुमिवावरोहति खलु । अष्टग-
 अश्विन् ३ द्वि० अष्टा सनि ययो इति । स्वर्गैवायो
 अश्विनी स्त्री० अष्ट अष्टाकारो विद्यते यस्या अष्ट-इति ।
 मप्रविशतिनक्षत्रमध्ये प्रथमे नक्षत्रे ।
 अश्विनीकुमार ३० द्वि० अष्टोभूता अष्टानाम्यो सूर्य्यप्लो
 तस्यामप्ररूपेण सूर्य्येण जातो कुमारौ । स्वर्गैवायो ।
 अष्टौय म० अष्टाना समूहोऽष्टौवृद्धि वा छ । अष्टमूहे
 अष्टहिते ति । [अष्ट ।
 अष्टोरस न० अष्टानासर एव सख्यम् पच्यमानं । सख्यं
 अष्ट दीप्तौ अन्नं मतां, पचणे च मक्तं आग्नि-उभ० षेट् ।
 अष्टते ते आपोन् आपिष्ट ।
 अष्टदक्षीण वि न सनि पश्चिदि शोभेन्द्रियाणि यत्र
 च । ततोयजनकस्यायुते ह्याभ्यामेव कृते मन्वादी ।
 अष्टाद(ङ्) ३ अष्टा(ङ्)या युक्ता शौर्षमासी व्यापटी (ही)
 मा यत्र मासे आग्न वा ह्यम् । वैशाखादितकृतीये मासे
 आषाढमासे । आषाढो पूर्णिमा प्रयोजनमस्य प्रयोजनार्थं
 अण् । मङ्गलार्थिधार्थ्ये दग्ङे, तस्य हि आषाढशौर्षमास्यां
 विहितकर्त्तव्ययोगितान् आषाढ आषा(ढो)ढोऽयमयत् ।
 अष्टाटा(ङ्) स्त्री० षाटि काङ्कन सङ्घिष्-किन्नु पत्नम् अर्थ
 आदाष्ट न त० इयो० वा इत्यम् । अष्टिभ्यधिके प्रसौटिके
 विभे, उत्तरादिके एकविंशो च नक्षत्रे । अष्टाष्टायत् ।
 अष्टक न० अष्टौ अष्टाया परिमाणस्य अष्टनु-कनु ।
 पाणिनेरष्टाष्टायोपभ्रं, प्रलेखयष्टाष्टाष्टके सप्तदशो च
 अष्टका स्त्री० ' अष्टका तु समाख्याता मङ्गल्याण्डिनस्यसि'
 कृतमङ्गले मङ्गल्याण्डिनस्यदे, अष्टनि वितरोरमा तिस्रो
 अष्ट कनु । शौभमाशफान्नुभाना इष्टाष्टमा 'अष्टका
 विहृदैवमे' इत्यजातिराठात न इत्यम् । तद्विहितवाङ्गे च
 अष्टम् ति० बङ्ग० अष्ट-स्वामौ किन्नु टट् च । अष्टामेदे ।
 अष्टपटिका स्त्री० अष्टप दिश पात्रा अष्टा अन्त्यभोप
 शोर्वि मङ्गले षटादा कनु सप्त । (दावरमासि) मतायम्
 अष्टपाट् ३ अष्टौ षटा अष्ट्य व० वा अन्त्यभोप अष्टाष्टिदे,
 मरुते मतादाह । अष्टपटोऽयम् ।
 अष्टमङ्गल ३ अष्टप अष्टामेव उर पुत्रवृत्तयश्चक्षय
 दृश्यन्तेऽप्येवैतद्वाराश्च मङ्गलमस्य । ताराश्चक्षयन्ते

अष्टे । अष्टाना मङ्गलद्रव्याणा समाहार । "शोकेऽपिन्नु
 मङ्गलान्यष्टौ मङ्गलण्योर्भूतायन । द्विरथय सर्गिराटिय
 आपो राजा तथाष्टम्' इत्युक्तेषु अष्टप द्रव्येषु ।
 अष्टमान न० अष्टौ सद्य मान परिमाणस्य । कुहवरुमे
 अष्टसदिति परिमाणमेदे ।
 अष्टमी स्त्री अष्टाना पूर्णौ । पञ्चमकलात्मकचन्द्रस्य अष्टम
 कलाक्रियाच्छपाया स्नानमस्थाताया तिस्रो अष्टमरुता
 पूर्य्याह । अष्ट+क्त अष्ट सद्यत व्याप्ति वा माति मा-
 अष्टु क गौरा० षट् । कोटालतायाम् ।
 अष्टमूर्त्ति ३ अष्टौ भूत्यायौ मूर्त्तयोऽस्य । "वितर्जन तथा
 तेजो वायुराकाशमेव च । यदाकथं तथा चन्द्र मूर्त्तयोऽौ
 विनाकिन' इत्युक्ताष्टमूर्त्तिधारिणि शिवे ।
 अष्टलौहक न० अष्टाना लौहाना धातना समाहार ।
 'सुवर्ण रजत ताम्र भौषक कानिक तथा । बहु लौह
 तीक्ष्णलौहमित्यष्टौ धातव श्रुता' इत्युक्तेषु अष्टप धातुषु ।
 अष्टाकपाल ३० अष्टप कपालेषु अष्टामेषु अष्टत पुरोडाश ।
 अष्टारार्थकस्य तद्विनस्य नुक्तं आतम् । अष्टप कपालेषु
 सप्तार्थ्ये पुरोडाशे, तसार्थ्ये यत्ते च ।
 अष्टाङ्ग ३० अष्टाङ्गानि यस्य । योगविधे यमनियमासन
 प्राणायामप्रत्याहारध्यानधारण्यमाधिद्ये योगशास्त्रो
 यतथां सारूपानि तत्तच्छब्दाथे वक्ष्यते । "लासुभ्यास
 तथा मङ्गलं पाणिभ्यासरुता धिया । मिरसा वचमाष्टा
 प्रणामाष्टाष्टाङ्गित इत्युक्तमङ्गले प्रथमे 'आप क्षीर
 कुशाप च दधि सपि सतपुत्रम् । सव सिद्धार्थकपैव
 अष्टाष्टोऽर्थं मर्त्तुमित' इत्येष्टद्रव्यघटिते पूजोपकरणेषु
 प्राटोक्तके च तस्य प्रलेखपत्तौ अष्टपष्टपाङ्गकताम् ।
 अष्टाष्टाङ्ग ति० बङ्ग० । अष्टाधिकं टा अष्टौ च टा षेति
 वा । भाव्याविभेयसुक्ते । पूरणे इति । तस्यारवे ति । [वाचने
 षाटाष्टाङ्ग ३० न० अष्टादश अष्टा न यत् । वैश्वस्रविभे
 अष्टापट ३० अष्टौ अष्टौ पञ्चानि षट्कारस्य इमौ मरुता
 इत्यस्य शोभायेवाष्टौकारान् आतम् । शरीरकमङ्ग
 अष्टप धातुषु षट् प्रणिन यस्य । शर्षे । इतम मतादाह
 ३०, तथाऽष्टपतात । दक्षिणि विद्विभिरावयुते का-षट-
 षट् । अष्टिमाष्टाष्ट(इष्टुक्त कैमाने । अष्टमस्तानम
 अष्टौते वच । वात्रे ।
 अष्टि स्त्री० अष्टन भूमौ ण्यते वच इति इयो० पत्नम् ।
 अष्टि इति शान्तं वचं शोका-अष्टाष्ट(इष्टोमेदे च ।
 अष्टीमा स्त्री काङ्गायन शिल्पार्थं रज्जा शान्तभोष

ताम् । कुर्यात्तीव्रार्त्तिमहीलां मूलविष्णुमार्गरोधिनीमिति
वैद्यकोक्तलक्षणयुक्ते वातजन्ये व्याधिभेदे ।

अठीवत् पु० नास्ति अतिशयितमस्य यस्मिन् महत्पृष्ठी०
नि० । (आंटु) इति ख्याते जानूर्ध्वैः सन्निस्थाने ।

अस टीप्रौ अकम्पहणे गतौ च सक०भ्वादि०उभ०सेट् । असति
ते आसीत् आसिष्ट । 'लावण्य उत्पाद्य इवासे'ति कुमारः

अस विद्यमानतायाम् अटा०अक०पर० सेट् । अस्ति अभूत् ।
अस चेमे दिवा० पर० सक० सेट् । अस्थिति आस्यत् ।

असंस्कृत लि०सम्+क-क्त सम् न०त० । गर्भाधानादिसंस्कार
रहिते, व्याकरणसंस्कारान्तर्ये अपशब्दे च ।

असङ्गत् अव्य० न सकृत् न०त० । पौनःपुन्ये ।

असक्त लि० सन्ज-क्त न०त० । आसक्तिशून्ये फलामिलाप
शून्ये च "असक्तः सुखमन्वभूद्"ति रघुः । "कुर्यात् वि-
दांस्तथाऽसक्तः" इति गीता । [पथि च पु० ।

असङ्कुल लि०न सकृत् । परस्परविरुद्धे । यामादिपथे विसीर्ये
असङ्क्रान्तमास पु० न सकृत् । राश्वन्तरं प्राप्नोर्वि र्तल
चान्द्रमासे । शुकप्रतिपदादिदिग्गान्ते संक्रमणशून्ये मलसासे ।

असङ्क्षय लि० नास्ति संख्या यस्य । परार्द्धातीते, वङ्गसंख्यके च
असङ्ग पु० सन्ज-वञ् न०व० । सङ्गरहिते परमात्मनि,
हरौ च । न०त० । सङ्गविरोधिनि, पुत्रविचल्लोकेषणात्याग
रूपे वैराग्ये । न०व० । विषयरागाभाववति लि० ।

असङ्गत लि०सम्+गम-क्त न०त० । सङ्गतिरौचितौ तच्छून्ये,
अनन्तरामिधानोत्थापकाकाङ्क्षाविषयभिन्ने च । "नासङ्गतं
प्रयुञ्जोतेत्य"मित्युक्तोक्तिः । [अर्थालङ्कारभेदे सा००परि० ।

असङ्गति स्त्री० सम्+गम-क्तिन् न०त० । सङ्गतिविरुद्धे ।
असत् लि० अस+गट न०त० । सङ्गिन्ने, निरुपाख्ये निःस्व-
रूपे निषेधरूपेण प्रतीयमाने, अभावत्वान्नये, "अशब्दया
उतं दत्तं तपस्तप्तं कृतं च यत् । असदित्युच्यते पार्थे"ति
गीतोक्ते अशब्दया कृते हीमादौ च । इन्द्रे पु० । इषाचा-
रिणि असाधौ लि० । स्त्रियां ङीप् कुलठायाम् ।

असङ्गह पु० असति अविद्यमाने वस्तुनि ग्रहः आपहः ।
बालादीनाम् आवदार इति ख्याते आपहभेदे ।

असपर्णी स्त्री० असनस्य पर्णमिव पर्णमस्याः । वातकटके ।

असभ्य लि० समायामर्हः यत् न०त० । समायामनुपयुक्ते ।
स्त्रीवर्षनादौ, खले च । [राजस्य व्येष्टपुत्रे पु० ।

असमञ्जस न० समञ्जसं युक्तियुतं न०त० । असङ्गते । सगर-
असमय पु० अपहृष्टार्थं न०त० । दुष्टकाले अयोग्यकाले च ।
असमर्थ लि० समर्थः शक्तः न०त० । अशक्ते, दुर्बले च । समर्थः

सङ्गतार्थः न०त० । असङ्गतार्थे, व्याकरणशास्त्रे प्रसिद्धायां
यत्र यस्यान्वययोग्यता तत्र ह्यचराभावेनापेक्षायाम् अत-
एव असाङ्गभोजीत्यादौ असमर्थकामासः ननुपटस्य
आङ्गेन सङ्गान्वययोग्यत्वात् भोजनेन च सङ्गचाराभा-
वेन अपेक्षणीयत्वात् ।

असमवायिकारणम् न० समवैति सम+अव+इण-णिनि
न०त०कर्म्म० । न्यायमते समवायिकारणं द्रव्यं तद्विन्नं द्रव्य-
वृत्ति यत् गुणादिकं कारणं तस्मिन्नर्थे । यथा कपालवृत्त-
संयोगरूपो गुणोद्यतस्य, द्रव्याश्रिता क्रिया संयोगविभागादेः
असमीक्ष्यकारिन् लि० समीक्ष्य विविच्य न करोतीति क्त+
णिनि । विवेचनामन्त्रैव कर्म्मकारके, मुखे च ।

असम्बद्ध न० सम्बद्धं परस्परमन्वितं न भवति सम्+बन्ध-क्त
न०त० । अर्थानवबोधकेऽनन्वितार्थके वाक्ये ।

असम्बद्धप्रलाप पु० इत० । असम्बद्धस्य असङ्गतस्य कथने,
असङ्गतस्य अत्रस्तस्य निम्नप्रयोजने कथने च ।

असम्बाध लि० नास्ति सम्बाधा अन्योन्वं पीडा यत्र । पर-
स्परसंबर्धरूपपीडारहिते विरले, बाधारहिते च । "असं-
बाधा देवन्दी"ति भारतम् ।

असम्मत लि० सम्+मन-क्त नास्ति सम्मतो यस्मात् ५व० ।
प्रणयिजने । न०त० । अनभिभते "असम्मतः कस्तव सक्ति
मार्ग"मिति कुमारः । [ताभिमानरहिते च ।

असम्भुग्ध लि० सम्+सह-क्त न०त० । अकृतसन्देहे परिण्ड-
असर पु० सरति स-उ न०त० । (कङ्करसाङ्गा) दृष्टे । [शून्ये लि०

असह्य पु० न सहति सह-ल्यु न०त० । शत्रौ । क्षमा-
असाधारण लि० न०त० । साधारणं सामान्यधर्मयुक्तं तद्विन्ने,
तन्मात्रवृत्तिधर्मयुक्ते, विशेषे, अधिके च । न्यायमते
"यस्मभ्यस्त्राहादृत्तः स तसाधारणो मत"इत्युक्ते समक्ष-
विपक्षादृत्तौ दृष्टे हेतौ पु० । यथा वह्निसाधने गगनादि-
हेत्तुं स च पक्षे पर्वतादौ, पक्षभिन्ने जलादौ च न विद्यते
गगनादेः कुत्रापि विद्यमानत्वाभावात् ।

असाधु लि० न०त० । साधुभिन्ने, असञ्चरिते, संस्कृतशब्द-
भिन्ने, अपस्रंशादौ च ।

असाध्य लि० सिध-णच्-साधदेशः यत् न०त० । "जर्द्ध साध्य
मधोयाथमसाध्यं युगपद्गत"मित्युक्ते प्रतिकारानर्हे रोगभेदे,
असाधनीये, दुर्हने शत्रौ च ।

असाम्प्रतम् अव्य० न साम्प्रतम् युक्ते न०त० । अयुक्ते ।
असार पु० नास्ति सारो यस्य । सारहीने एरखदृष्टे । न०
त० । सारभिन्ने । न०व० । निश्चारे लि० । "असारः सङ्गु

अथार' इत्युद्धृत । [मतिरूपकम् अथ्य० ।
 अस्मि ३० अथ-दीप्तौ लोपणे वा इत् । खड्गे । त्वमित्यर्थे विभक्ति
 अस्मिन्नी स्त्री० शो-क सिता केगादौ शुभ्रा जरती नक्षिद्रा
 अड्डा क्रान्देश ङीप् च । अन्त प्रचारिण्यामहङ्गाया
 प्रेय्यायाम् नदीभेदे च । [यत् । सुद्वीपधाने ।
 अस्मिन्गड्ड ३० अस्मते विद्यते अथ-इत् अस्मि चिप्रोगम्यडो
 अस्मित ३० अस्मित शुभ्र विरोधे नन्त० । शुभ्रयणमिद्रे तदि-
 क्त्वे कथ्यर्थे । तद्वति लि० । कथ्यपत्ते ३० । नीलोपधौ
 अन्त प्रचारिण्यामहङ्गाया प्रेय्यायाश्च स्त्री० टाप् ।
 अस्मितकाञ्चिन् ३० अस्मितयति लिच-खुलु वा अञ्चि विष्वा
 यस् । वृत्तौ तच्छिखासम्बन्धेन हि सर्वेषामस्मितत्वम् ।
 अस्मितफल ३० अस्मित कथ्य फल यस् । मधुनारिकेधे ।
 अस्मितद्रु ३० अस्मिदिच तोष्णा दद्रा यत् । मकरारये याटसि
 अस्मिद् लि० अस्मिन्निष्पद्य पकथ नत । अपक, अनिष्पद्ये च
 न्यायमते आश्रयासिद्धलाटिभक्तिभिर्दोषैरे हेतौ ३० ।
 अस्मिद्धि स्त्री सिध-निन् नन्त । अनिष्पत्तौ, अपाके,
 न्यायमते आश्रयासिद्धिभेदतिविधिविधेदोपे च ।
 अस्मिधात्र ३० अस्मि खड्ग भावति मार्कण्डयति भाव-अथ् ।
 यस्त्राणा मार्कण्डकरे । खुल् । अधिभावकोट्यात् ।
 अस्मिधेनुका स्त्री० अधिधेनुदिच यस्या म वा कप् । अस्मि
 सुतस्त्वमेव तद्वत्त्वन्त्यायाम् ङरिकायाम् ।
 अस्मिपत्रा ३० अस्मिदिच तोष्णा पत्रमस्य वा कप् । इच्छुद्धे
 गुह्यहनामकलणे च । अस्मिरेव पत्राकारो यत् । नरक
 भेदे । अस्मि पत्रनिवाच्यादकम् । खड्गकोपे न० ।
 अस्मिपत्रवन न अस्मिरेव पत्राकारो यस् कर्म्म० । नरकभेदे
 यन्निहृषे विजवेदपथादनामदि अपगत पापवह्मोपग-
 तसमधिपत्वमन् प्रवेद्येति भागवतम् । [जन्तुभेदे ।
 अस्मिपुच्छ ३ अस्मिदिच धारायुक्त पुच्छोऽस्य । विशुभारे जल
 अस्मिपुत्रिका स्त्री० कश्चि पुत्रीर अर्थे कन् हुने यत्
 इत्तम् । इरिकायाम् । कन्याने अस्मिपुत्रीत्ययम् ।
 अस्मिमेदा ३ अस्मिदिच तोष्णा सेतो निरसो यस् । विट्पदिरे
 अस्मिहेति ३ अस्मिहेति साधनमस्य । अद्भूतेन सुदुर्भरि ।
 अस्मि ३० अस्मते विद्यते अथ ङ । अस्मि । कर्म्मदि ङ । तापे ।
 कर्त्तये ङ । महश्चित्तु वायुभेदे ३० नङ् । [लि
 अस्मिखु न-विरोधे न त । अस्मिदिचिदि इ वे । न त । तद्वति
 अस्मिधाराण न० अस्मिना प्राचादिषुवापुद्धोनां धारणम् ।
 लोचने । [उर । अस्मिदिचिदि दैत्ये । राज्ञौ स्त्री० ।
 अस्मुर ३ अथ-दीप्तौ ङर । इत्ये । अस्मिदि विद्यते देवात्

अस्मुररिपु ३० अस्मुराया रिपु । दानवयत्नौ विष्णौ ।
 अस्मुरसा स्त्री० न चतु रथो यस्या १५ । (वायुइत्तलधी)
 यर्वादीहले तस्या अस्मिधरत्वात् ।
 अस्मूयक लि० अस्मूय कण्डूदि यकि-पुञ्ज । गुणेषु दोषा-
 रोपणविवे । [रोपणे
 अस्मूया स्त्री अस्मूय-यकि अ, स्त्रीत्वात् टाप् । गुणेषु दोषा
 अस्मूय(वा)ण न० अस्मूय-व्युट् रे परे दीर्घे नास्मूयर्ण
 मनाटरो यस्मात् न० अस्मूय पाठान्तरे अस्मूयान्तरात् तापी
 यस्मात् अनाटरे । [न्युते सूयार्थादस्मिन् राजादाराटौ ।
 अस्मूयंभ्यस्य लि० सूयंभ्यो न पश्यति इय-अम् अम् च । अथ-
 अस्मूय ३ अस्मूय प्रोथित करोति ङ-उ । शरीरस्ते रस-
 धातौ, अवादेरगितस्ते प्रथम रसकृपता, रसस्य रत्न-
 कृपतेति वैदके प्रसिद्धम् । [लिचि ।
 अस्मूयधरा स्त्री अस्मूय धरति ङ अच् । प्रोथितधारिवया
 अस्मूय न० न अस्मूयते इत्तरागवत् सद्यश्चते सङ्गत्वात् न-
 अच् क्तिन् अस्मूयते विद्यते इत्तल्लो नाडीभि अस्मू-
 यति वा । रत्ने कुडुभे, विष्णुभाष्येके पोडुमे योगे ।
 अस्मूयनकं लि० न विद्यते तद्यते मनोऽस्मूय विच-व्युट् सञ्जाया
 कन् । अथानप्रियदर्शने यर्हनाकनो न तद्यति ।
 अस्मा ३ अस्मने सूयार्थिरेणा यत् आधारे ङ् । पश्चिमाक्षे,
 कर्म्मणि ङ् । अस्मि अस्मिने च लि० । अस्मौ अस्मि
 योक्ते लभ्यात् सप्रमे स्थाने च न० । मावे ङ् । अस्माने
 लोपे च न० । [निर्वाणयोश्च ।
 अस्माक ३० अस्मा अस्मनाऽस्मि अस्मान वा करोति ङ-उ ।
 अस्मात् अथ्य० अस्म-तमि । नाम्, अर्द्धने च ।
 अस्मान् न० मनन धन ज्ञान आशयेन मनोप्राप्त यत् । सूयार्थि-
 देरर्द्धमनाधने भूगोलकक्षया तिरोधाने, "तिरोधा
 नश्च यत्रैति तद्देवासमान रने । नैवात्तमनमर्कस्य मोदय
 सर्वगतम इति अस्मिनेयोक्ते तत्कारण च ।
 अस्माय ३ अस्मोभोगेने प्रायते यत् मिन्-अच् । प्रनयादौ
 सूयंस्या तत्रयासक्या प्रकाशामात्रेनाय्यपहृष्टामात्रय वि
 योगे बोध्य 'रविष्यान्मयोगोयोगो विमोक्षद्वयो भवति
 कुक्ते अय्यपहृष्टायां रविभोगे च । [नाश्च अस्मिदि ।
 अस्माचल ३० अस्मने विरथा यत् आधारे ङ् कर्म्म० । पदि
 अस्मि अथ्य० अस्मूयति । अस्मि, विदमानतायाश्च अस्मि
 मालि न लानामोका' दि ।
 अस्मू अथ्य० अस्मू रोप्ता इत् । अस्मूयात्, रोधायाम् प्रतिषेधे
 अस्मूयात्, प्रथमे, अस्मिन्कारे, प्राशयाम् अस्मूये, अस्मूया-

पूर्वकाङ्गीकारे च । [संहतस्तुङ्गिने वि० ।
 अस्थान न० स्थै क्त न०त०। निन्दायाम्, भर्त्सने च । स्थान'
 अस्तु न०अस्थने क्षियते अस-धृन् । ज्ञेयास्ते शरादौ । करणे
 दुन् । चापे, रिपुक्षेपणसाधने प्रहरणमात्रे खड्गादपि ।
 अस्तुकरटक पु० अस्तं कण्ठकद्रव । वाणे तस्याग्रस्य करटका-
 कारत्वात् । [कित्-खुल् इत०। अस्तुप्रणरोगचिकित्सके ।
 अस्तुचिकित्सका पु० अस्तस्य अस्तुजन्यव्रणस्य चिकित्सकः
 अस्तुन् ति०अस्तं धनुस्स्यास्ति इति । धनुर्द्वरे, अस्तुधारिमात्रे च
 अस्थान न० न स्थानं तल्लक्षणं यस्य । अगाधे, मन्दस्थले,
 अनधिकारिणि च । [ख्याते धातुभेदे ।
 अस्थि न० अस्थते अस+स्थिन् । मांसाभ्यन्तरस्थे हाड इति
 अस्थिज्ञत् पु० अस्थि-क-क्तिप् । अस्थिकारके भेदधातौ ।
 अस्थिज पु० अस्थौ जायते जन-ड । अस्थिपरिपाकाज्जाते
 तदन्तःस्थे मज्जधातौ । [शिवे ।
 अस्थिधन्वन् पु०अस्थि अस्थिमयं धनुस्स्य व० अनङ् समा० ।
 अस्थिपञ्जर पु० अस्थि पञ्जर इव । शरीरस्थास्थिसञ्चये
 पिञ्जराकारे कङ्काले । [कुक्षुरे च ।
 अस्थिभक्ष पु०अस्थि भक्षयति भक्ष-अण् । (हाडगिला) पक्षिणि,
 अस्थिमात्सिन् पु० अस्थिमयो मालाऽस्तस्य इति । शिवे ।
 अस्थिर ति० न०त० । स्थिरभिन्ने चञ्चले ।
 अस्थिविग्रह पु० अत्यनकशत्वात् अस्थिसारो विग्रहो देहो
 ऽस्य । शिवाशुचरे ऋङ्गरीटे । [मन्यिमति वृत्ते ।
 अस्थिशृङ्खला स्त्री० अस्थां शृङ्खलेव योजनहेतु' । (हाडजोडा)
 अस्थिसंहार पु० अस्थीनि संहारति योजयति सम्+ह-अण् ।
 (हाडजोडा) मन्यिमति वृत्ते ।
 अस्थिसार पु० अस्तु सारः रसपरिणाम' । अस्थिजाते
 मज्जधातौ । अस्थ्येव सारो यस्य । रक्तमासन्मूत्रे ति० ।
 अस्ताविर ति० नास्ति स्वावा शिरा यस्य इरच् । शिराव
 र्चिते, स्थूलशरीरमूत्रे च ।
 अस्तिग्धदारु न० अस्तिग्धं रुचं दारु कर्म० । देवदारुभेदे
 अस्मद् ति० अस-मटिक् । अहंप्रत्ययावलम्बनत्वेन वेद्ये प्रत्य-
 गात्मनि, देहाभिमानिनि जीवे च ।
 अस्मि अय्य०अस्-मिन् । अहमर्थे, "त्वास्मि वस्मि विदुपा"मि-
 ति साहित्यदर्पणे । [पुरुषयोर्भेदाभिमाने मोहे ।
 अस्मिता स्त्री० अस्मि इत्यस्य भावः तल् । सांख्यसिद्धे प्रधान-
 अस्तुखदिर पु० अस्तुवर्णं रक्तवर्णं खदिरः । विट्खदिरि ।
 अस्तुज् न० अस्तात् रुधिरान् रसपाकेन जायते । मांसे ।
 अस्तुपत्रक पु० अस्तुमिव रक्तं पत्रमस्य संज्ञायाम् कन् । रक्त

शके भिण्डावृत्ते । [पा-क । राजसे पु० ।
 अस्तुपा पु० अस्तं पिबति पा-क्तिप् । (जोंक) जलौकसि ।
 अस्तुफाला स्त्री० अस्तुमिव रोहितं फलमस्याः । सल्लकीवृत्ते ।
 अस्तुविन्दुच्छदा स्त्री०अस्तुविन्दु' रुधिरविन्दुरिव छदो दलं
 यस्या' । लक्ष्णानामके वृत्ते ।
 अस्तुमाटका स्त्री० अस्तुस्य रुधिरस्य मातेव पोषिका संज्ञायाम्
 कन् । अशितान्नादेः रसरूपे देहस्ये प्रथमे धातौ ।
 अस्तुरोधिनी स्त्री० अस्तं क्षतजमाशु रणद्धि रुध-णिनि ।
 लज्जालुलतायाम् । [श्वेततुलसीवृत्ते ।
 अस्तुार्ज्जका पु० अस्तं रुधिरं सेवनेनार्ज्जयति अर्ज्ज-खुल् ।
 अस्तुच्छन्द ति०नास्ति स्वस्य छन्द आयत्तता यस्य । पराधीने
 अस्तुतन्त्र ति० न स्वस्य तन्त्र' अधीनः । पराधीने ।
 अस्तुन्त न० अस्तुनाम् अन्तो यस्मात् पूव० च्चुल्ला तदग्नितापा-
 द्वि प्राणक्षयः । अशुभे च । इत० । मरणे पु० ।
 अस्तुप्न पु० नास्ति स्वप्नोनिद्रा यस्य । देवे । निद्रातन्त्रिते ति० ।
 अस्तुर्ग्य ति०स्वर्गाय हितं न भवति । स्वर्गहेतुधर्मविरोधिनि
 निपिद्धाचरणदौ । [गोक्षुरवृत्ते अतिक्रमाये ।
 अस्तादुकरटक पु० अस्तादुरमधुरः कण्ठको यस्य । (गोक्षुरी)
 अस्ताध्याय ति० न स्वाध्यायो वेदाध्ययनमस्य । वेदाध्ययन-
 हीने "अस्ताध्यायं वपट्कारमि'ति स्मृति' । न स्वाध्यायो
 यस्मिन् । अध्ययननिपिद्धकाले अटम्यादौ । अधीयते अधि
 +इङ्-घञ् अध्याय' स्वस्य स्ववर्णानुसारेण अध्याय' स्वा-
 ध्यायः "स्वाध्यायोऽध्यतव्य"इति स्मृति न०त०।स्वाध्यायभिन्ने
 अस्वामिक ति० न स्वामी यस्य । स्वामिरहिते "अटव्यः
 पर्वता पुण्या नद्यस्तीर्थानि यानि च । सर्वान्यस्वामि-
 कान्याह न हि तेषु परिग्रह' इति स्मृति' ।
 अस्वैरिन् पु० स्वैरी स्वाधीनः न०त० । परतन्त्रे ।
 अह गतौ आत्म० स्वा०सक० सेट् । अहते आहृष्ट । [त ।
 अह दीप्तौ चुरा० इदित् उभ०अक०सेट् । अंहयति ते आङ्गिहत्
 अह अव्य०अह-अच् । प्रशंसाया, क्षेपे, वियोगे, निग्रहे, आ-
 चारातिशये, अर्चने च । [गर्वयुक्ते ।
 अर्हयु ति० अहम् अहङ्कारोऽस्तस्य अहम्+यु अनादेशः ।
 अहङ्कार पु० अहमिति कारो यस्मात् ह-अपाटाने घञ् ।
 गर्वे "अहङ्कारश्च सर्वेषां पापबीजमसङ्गलम् ब्रह्माण्डेषु च
 सर्वेषां गर्वपर्यन्तसुद्विति'रिति पुराणात् गर्वेणैवौद्वत्यम् ।
 अहङ्कृत ति० अहमिति कृतं येन । सगर्वे ।
 अहत न० हन-क्त न०त० । "इपद्भौतं नवं श्वेतं सटशं यद्
 धारितम् । अहतं तद्विज्ञानीयात् पावनं सर्वकर्मसि"त्यु-

कलवणे वले। हतभिर्देवि०। [न+ङा कानिन्। दिवसे।
 अहन् न न जहाति सर्वथा परिचरमानत्वात् न व्यजति।
 अहम् अह-अत्। अहङ्कारार्थे स्वात्मसम्बन्धितया अभिमाने च।
 अहमहमिका स्त्री० अहमहगद्योऽस्य स बोधाय दित्वस्
 ठक् न टिलोप। परम्पराहङ्कारे अहमेवापगत्य
 इत्येव रूपामासन्मौत्वोक्तौ च।
 अहपूर्विका स्त्री० अह पूर्वोऽह पूर्व इत्यभिधानं यत्।
 बोधानां युगुत्प्राधिक्येन अहमेव पूर्व सास्यामीत्यवसाने।
 अहममति स्त्री० अहमित्याकारा मति ज्ञान मन+क्तिन्।
 अविद्यायाम् अविद्यामन्धमभावभासके अज्ञाने।
 अहर्णीण्ड ५० अज्ञा गद्य समूह। त्रियद्दिनात्मके मासे।
 ज्योतिषप्रसिद्धे पहाणा स्वधतासाधनार्थमा रूढे वर्त्तमान-
 दिनपर्यन्ते दिनसमूहे च।
 अहर्दिनं न अहनि च टिया च नि०। प्रतिदिने।
 अहर्पति ५० अह्न पति। सूर्ये अहनायादयोऽप्यत्र।
 अहर्मुख ५० अज्ञोऽस्यमादिभाग। मन्त्र्ये। [स्त्री।
 अहल्य लि० हनेन न कृत्। हलासटे च्छे। गौतमर्षिपत्न्या
 अहस्वीर ५० अह करोति क-ट कष्काटित्वात् सत्वम्।
 िप्रकारे सूर्ये, अर्कहृद्ये च। [सूर्ये, अर्कहृद्ये च।
 अहस्यति ५० अह्न पति इत० कष्काटित्वात् सत्वम्।
 अहहृद्य अथ० अह जहाति अहम्+ङा क टृपी०। मन्त्रोधने
 आह्वयं वेदे, क्रमे प्रकथे च। [च लि०।
 अह्वार्य ५० अ-ह्वयत् न त०। पर्यते। हनुमप्रकथे अमेटो
 अहि ५ अहिनि आ+ङम+ङिन् टिलोप आडो ह्रस्वच।
 सर्पे, इत्याकारे, सूर्ये, धातुसेदे सोमके राहो, पथिके,
 खले, वने सर्पभासिके अष्टोपासघने च।
 अहिसा स्त्री० हिनुद्य अह न त०। दाह्याग्न कार्य पर-
 पोडाभागे, प्राणिवीहानिहन्तौ, अथास्त्रीवप्राणिवोदनाभागे
 च 'अहिमा परमो धर्म' इति श्रुति।
 अहिका स्त्री० अहिरिच कायति प्रकाशते डुरात्मत्वात्।
 प्राग्भलहृद्ये। [भगरीभेदे स्त्री।
 अहिच्छत्र ५ अहे मपकार छत्रच्छाटक। मेघच्छत्रोदधे,
 अहिजित् ५० अहि सर्प इत्याकार वा जितवान् जि किप्
 ठक् च। विर्यो इच्छे च। [जिष्णुस्त्रयतायाम्।
 अहिजिह्वा स्त्री० अहेभिहेव गदाकारमित्यलगात्। नाग-
 अहित ५०। न०त०। प्राप्ते। पथ्यमित्ये लि।
 अहितुष्टिक ५० अहेमाहृ छत्र तेन दीप्यति टनु। भ्याल्य-
 याहि, सर्पच्छेत्के च।

अहिहिप् ५ अहि सर्प इत्याकार वा हिटव न् द्विप-भूते
 किप्। गण्डे इच्छे, भयूरं, नकुले विष्णौ च।
 अहिनिलैयणी स्त्री अहिनिलोयतऽस्याम् निरु+नो-ल्युट।
 (खोलस) इति ख्याते सर्पनिष्क्रोके।
 अहिपुत्रक ५० अहे एव सुदुर्गर्भ इव कायति प्रकाशते कै-
 क। सुदुर्गर्भकारे नौकाविशेषे।
 अहिमेन ५ अहे मेन गरुडमिवतीक्ष्णयुवात्वात्। व्याकिङ्
 इति ख्याते ह्यभेदे। [उत्तरभाद्रपदनक्षत्रे च।
 अहिभुङ्ग ५० अहेरिच सुधौ घोवा यस्य। इन्द्रभेदे, तद्वैवताके
 गहिभय न अहे, गृहस्थत्वात् आहतकारत्वाच्च अहि-
 तस्यात् स्वभावञ्च भय भी-अच्। सर्पभये राक्षस स्वपत्
 जनिते भय च। [भयनाशिकायाम् भस्याभलव्याम्।
 अहिभयटा स्त्री अहिभय इति खल्लयति टो क। सर्प
 अहिभुज्ज ५० अहि भुज्जे किप्। गच्छे, भयूरं नकुले च।
 अहिमर्हनी स्त्री० अहिर्मर्हानस्या गृह ल्युट। गन्धना-
 कुलीनामलतायाम्।
 अहिमार ६ अहि मायति च-खिच् अण। अरिभेदकहृद्यो
 अहिभेदक ५० अहे भेटयति स्पर्शमात्रेण गलयति मारयति
 भिद-षिच्-खुल्। अरिभेदकहृद्ये। [नभ्य्याम्।
 अहिलता स्त्री अहिभोक्तव्य पातानलता वता शाक त०।
 अहीरणि ५ अहीन् इरयति दूरीकरोति ईर अणि। हि-
 सुखसर्पे तर्ह्यनाहीतरे सर्पां पलायने। [विद्यते।
 अहृत ५० नाहि ज्ञत ह्यन यत्। धर्मसाधनत्वेऽपि अहोमे
 अहे अथ-अह र। श्रेये, नियोगे च।
 अहेरु ५० न हिनोति हि र न त०। शतसूत्र्याम्।
 अहेतुक लि० हेव प्रयोजनसिद्धिस्त एत हेतुक न०त०।
 कलाभिसन्धानरहिते, कायश्चरहिते च।
 अहो अथ० न+ङा डो। भोके भिगर्थे विघाटे, टयाया,
 सम्बोधने, विश्वे, प्रथमायाम् वितर्के व्यसूयायाच्च।
 अहोरात्र ५० अहृच रात्रिच टप् भगा। सूर्योदयद्वय-
 मध्यवर्त्तिकात्वे परिदग्डात्मके धानुषे त्रिने प्रैवाटिमानव्य
 इहगिधाने। [अतुकम्पयायाच्च।
 अहोयत अथ० अहो च यत् च इ०। छेदे सम्बोधने,
 अह्नाय अथ० डु-धञ् इडि टपो वय्य यत्न०त०। भोगे।

आ

आ अथ० आप् किप् टपो० पलोप। शान्ते (गन्धस्यान्-
 पातद्योतने) पूर्व भवे मस्या इदानीमेवमिति प्रतिपादनपदे

स्मृतौ (आ एवं सत्यसे इति स्मृतस्थान्यथापादने) अनु-
कम्पायाम् । सञ्ज्ञये, अङ्गीकारे, ईपदर्थे क्रियायोगे,
सोनाया व्याप्तौ च । वाक्यस्मृतिभिन्ने ऽस्य छित्तमिच्छन्ति
आकम्पित वि० आ+कम्पि-चलने क्त । कम्पयुक्ते, ईपत्कम्पिते च
आकर पु० आकुर्वन्त्यत्र कुर्वन्ति व्यवहारमत वा क-अच् ।
समूहे, अष्टे च । आकीर्यन्ते धातवोऽत्र कृ-अप् । रत्ना-
द्युत्पत्तिस्थाने । [आकरे करग्रहणार्थं नियुक्ते ।
आकरिक वि० आकरे रत्नाद्युत्पत्तिस्थाने नियुक्तः ठक् ।
आकर्ष पु० आकथ्यते विषयान्तरतोऽनेन आ+कष-घञ् ।
पाशके, शारिफलके, द्यते, इन्द्रिये धन्विनो धनुरभ्यासे
च । भावे घञि । आकर्षणे । आधारे घञि । निकषे
उपले । खलादिगतं धान्यमाकथ्यतेऽनेन करणे घञि ।
अङ्गुष्ठाकारे आकुडा इति ख्याते काष्ठभेदे ।
आकर्षिक पु० आकर्षति सन्निकर्षस्य लौहं आ+कष-खुल् ।
(चुम्बक) इति ख्याते अयस्कान्ते । आकर्षणकर्त्तरि वि० ।
आकर्षणी स्त्री० आकथ्यतेऽनया आ+कष-ल्युट् टित्त्वात्
डीप् । उच्चस्वपृष्ठाद्याहरणार्थे (आङ्गुष्ठी) यष्टिकाभेदे ।
आकालन न० अ+कल-ल्युट् । आकाङ्क्षायाम् गणनेऽनुसन्धाने च
आकल्प पु० आ+कष णिच्-घञ् । वेशरचनायाम्, भूषणे च
कल्पपर्यन्ते अव्य० । आकल्पं नरकं भुङ्क्ते इति स्मृतिः ।
आकल्पक पु० आकल्पयति अन्यस्थान्यथात्वं कल्पयति आ+
कष-णिच्-खुल् । अन्नाने औत्सुक्ये, हर्षे च ।
आकष पु० आकथ्यते यत्र कष-अच् । स्वर्णादिकषणसाधने
(कोष्ठि) प्रसारभेदे । [भवाथे ठक् । अकस्माद्भावे ।
आकस्मिक वि० अकस्मात् कारणसम्पत्तिं विनापि भवति
आकाङ्क्षा स्त्री० आ+काङ्क्ष-अङ् । अभिलाषे, न्यायमते
वाक्यार्थज्ञानहेतौ यत्पदं विना यत्पदस्थानन्वयस्तत्पदे
तत्पदवत्त्वरूपे, संबन्धे च ।
आकाय पु० आचीयते यस्मिन् आ+चि यत् नि० । निवासे ।
आकार पु० आ+क-घञ् । मूर्त्तौ, अवयवसंस्थानविशेषे च ।
आकार्यते आविष्कार्यते हृद्गतोभावोऽनेन आ-क-णिच्
करणे घञ् । हृद्गतभावोऽनेन ह्यप्रसादवैखर्यरूपे प्रीत्य-
प्रीतिसूचके देहचेष्टने । भावे घञ् । हृद्गते भावे, इङ्गिते च
आकारगुप्ति स्त्री० गुप-क्तिन् आकारस्य हृद्गतभावस्य गुप्ति
गोपनम् । रत्यादिजनितसुखप्रसादस्य भयजनितविषादा-
देश्च गोपने । [आह्वाने । युचि स्त्रीत्वान् टाप् ।
आकारण न० स्त्री० आ+क-णिच् ल्युट्, युच् वा ।
आकालिक वि० अकाले भवं ठञ् । असमयोत्पन्ने वस्तुनि ।

स्त्रियां डीप् 'आलिको वीक्ष्य मधुप्रवृत्ति'मिति कुमार' ।
समानकालौ आद्यन्तौ यस्य समानकालस्य अकलादेशः
इकञ् च नि० । आशुविनाशिनि, आटन्तयोरभावात्,
पूर्वदिवसे यत्समये उत्पत्ति' परेद्युस्तत्समये एव नन्दरे,
"आकालिकमनध्यायमेतेष्विति" मनुः आशुविनाशित्वात्
विद्युति स्त्री० ।

आकाश पु० न० समन्तात् काश्यते आ+काश-अच् । गगने ।
आकाशदीप पु० आकाशे दीपयानो दीपः शा०क० । "तला-
यां तिलतैलेन सायं सन्ध्यासमागमे । आकाशदीपं यो
दद्यादित्युक्तलक्षणे दीपभेदे । [(पाना) कुम्भिकायाम् ।
आकाशमूली स्त्री० आकाशे भूमिभूयन्देशे मूलमस्ता ।
आकाशरक्षिन् पु० आकाशे अत्युच्चप्राचीरोपरिस्थितः सन्
रक्षति । दुर्गवह्नःप्राचीरोपरिस्थिते रक्षके ।
आकाशवल्ली स्त्री० आकाशस्य वल्ली शाखेव अत्युच्चशिखत्वात् ।
अमरवेल इति ख्यातायां लतायाम् ।
आकाशवाणी स्त्री० आकाशे भवा वाणी । अदृश्योत्पा-
दकपुरूपत्वेनाकाशादिवोत्पन्नायां वाचि ।
आकीर्ण वि० आ+कृ-क्त । व्याप्ते, विक्षिप्ते च । [सम्पादने च
आकुञ्चन न० आ+कुचि-ल्युट् । सङ्कोचे, प्रसारितस्य संचिप्यत्
आकुञ्चित वि० आ+कुचि-क्त । आभुग्ने सङ्कोचिते च ।
आकुल वि० आ+कुल-क । व्याकुले । [अत्यन्ताकुले च ।
आकुलाकुल वि० आकुल+प्रकारे द्वित्वम् । आकुलप्रकारे,
आकूत न० आ+कू भावे क्त । आशये अभिप्राये । [रूपे च ।
आकृति स्त्री० आ+कृ-क्तिन् । आकारे, अवयवसंस्थाने, जातौ,
आकृतिच्छत्रा स्त्री० छादयति छद-णिच् कर्त्तरि इन् ह्रस्वः
इत० । (धोपा) घोषातकीलतायाम् ।
आकौकरा स्त्री० "दृष्टिराकौकरा किञ्चित्स्फुटापाङ्गे प्रसा-
रिता । मीलिताङ्गा पुरालोके ताराव्यावर्त्तनोत्तरे"त्युक्त-
लक्षणे दृष्टिभेदे पारिभाषिकम् ।
आक्रन्द पु० आ+क्रन्द-घञ् । मारावे रोदने, आह्वाने, शब्दे
च । कर्मणि घञ् । भित्ते, भ्रातरि च । आधारे घञ् ।
दारुणे युद्धे, उ खिना रोदनस्थाने च । आक्रन्दयति
अच् । स्वदेशक्रमणमाचरतः पार्ष्णिप्याहस्य प्रयोजके
तत्परवर्त्तिनि ष्टमे । [आक्रमणमथत्वं न० ।
आक्रम पु० आ+क्रम-घञ् अष्टङ्गि । वलेनातिक्रमणे । ल्युट् ।
आक्रान्त वि० आ+क्रम-क्त । कृताक्रमणे अभिभूते व्याप्ते च ।
आक्रीड पु० आक्रीडत्यत्र क्रीड-घञ् । क्रीडास्थाने उद्यानारौ
आक्रोश पु० आ+क्रुश-घञ् । विरुद्धचित्तने, शपे, निन्दयाङ्क

क्तालक्षणे महापुराणभेदे वल्लिपुराणे च । अग्निदेवताके
द्रव्यमात्रे त्रि० । दक्षिणपूर्वदिशि, अग्निद्योपिति साहा
यास् अग्निदेवताकायाश्च च स्त्री० डीप् ।
आग्रयण न० अग्रहायणे नवशखे विहितं प्रपो० हाद्योपः ।
नवशखनिमित्त के द्रष्टरूपे यजे ।
आग्रहायणिक पु० आग्रहायणी पौरोमासी यस्मिन् मासे
ठक् । चान्दे म गर्शोर्षमासि । अण् । आग्रहायणोऽथव ।
आग्रहायणी स्त्री० अग्रहायणया अग्निरसा नक्षत्रेण युक्ता
पौर्णमासी अण् डीप् । चान्द्रमार्गशोर्षमासपूर्णमायां
तस्या एव पूर्णिमाया अग्निरसा योगसम्भवात् ।
आग्रहारिक पु० अग्रस्य प्रेतोद्देश्यकस्य हारं हरणमर्हति
ठक् । अग्रदानीये विभे । [पामार्गे ।
आघट्ट पु० आघट्टयति रोगान् नाशयति अच् । रक्तवर्णेऽ-
आघाट पु० आघटयति रोगान् वियोजयति आ+घट-णिच् ।
घञ् वृद्धि नि० रक्तापमार्गे, सीमायाञ्च । ।वधस्थाने ।
आघात पु० आ+हन-घञ् । आहनने । आधारे घञ् ।
आधार पु० आ+घ-कर्म्मणि घञ् । घृते । भावे घञ् । होमादौ,
मन्त्रविशेषेण देवताविशेषाय घृतदाने ।
आघूर्णित त्रि० आ+घूर्ण-क्त । चालिते, भ्रामिते च ।
आघ्राण न० आ+घ्रा-ल्युट् । गन्धग्रहणे, तप्तौ च ।
आघ्रात(ण) त्रि० आ+घ्रा-क्त वा तस्य नत्वम् । गृहीतगन्धे,
आक्रान्ते च ।
आङ्गिक त्रि० अङ्गे न अङ्गचालनेन निर्वृत्तं ठक् । भावव्यञ्जके
ऽङ्गनिष्पन्ने भ्रूक्षेपादौ, अङ्गजातमात्रे च । अटङ्गे वाद्यो न०
आङ्गिरस पु० अङ्गिरसो मुनेरपत्यम् अण् । वृहस्पतौ ।
आचमन न० आ+चम-ल्युट् । विधिना जलप्राशने, सुखादि
प्रदानने, वैषकस्मार्तौ जलप्राशनपूर्वकमष्टाङ्गम्पर्शरूपक्रिया
याञ्च, विश्वरो वृहटभिधाने । [पतङ्गहे निधीवनपात्रे ।
आचमनक पु० आचमनस्य सुखप्रचालनस्य कं जल यत् ।
आचमनीय न० आचमनाय सुखचालनाय हितम् छ्, आ+
चम-कर्म्मणि अनोयर् वा । सुखप्रदानार्थे जले । [भक्ष्यमात्रे
आचाम पु० आ+चम-भावे घञ् । आचमने । कर्म्मणि घञ् ।
आचार पु० आ+चर-घञ् । चरिते, मन्वादुक्ते स्वानाचम-
नादिव्यवहारे च । [(हेलच्चा) हिलमोचिकालतायाम् ।
आचारी स्त्री० अस्यक् चार, प्रसरणं यस्या. गौ० डीप् ।
आचार्य पु० “उपनीय ह य गिर्यं वेदमध्यापयेत् द्विज ।
मकलं सरहस्यं च तमाचार्यं प्रचक्षते” इति मनुक्तालक्षणे
वेदाध्यापयितरि, “आम्नायतन्वविज्ञानाच्चाराचरमानतः ।

यमादियोगसिद्धतादाचार्य इति कथ्यते इत्युक्तालक्षणे
मतप्रस्थापके गङ्गराचार्यादौ च । स्त्रियां टाप् आचार्या ।
आचार्यपत्नान्त आचार्यानी । डीप् न गात्वम् ।
आचार्यक पु० आचार्यस्य कर्म कन् । आचार्यकर्त्तव्यकर्मणि
आचित त्रि० आ+चि-क्त । संगृहीते, वाक्ये, अर्थते च ।
दशभारमितपरिमाणे, एकटपरिमाणे च पु० । [आच्छादिते
आच्छन्न त्रि० आ+छट-क्त । आवृते । छट-णिच्-क्त नि० ।
आच्छाद् पु० आच्छाद्यतेऽनेन छट-णिच्-करणे घञ् । वस्त्रे ।
आच्छादन न० आ+छट-णिच्-ल्युट् । पिधानवस्त्रे ।
आच्छिन्न त्रि० आ+छिट-बलादग्रहणे क्त । बलादग्रहीते ।
आच्छुरित न० आ+च्छुर क्त । सगच्छामे, नखाघातेन वाद्ये
च । स्वार्थे क । आच्छुरितकर्मण्यत् । [अगयायाम् ।
आच्छ्रोदन न० आच्छिद्यन्तेऽत छिट-ल्युट् प्रपो० इतत्रोत् ।
आच्छ आचामे (दीर्घविस्तारे) । इदित् भादि० पर० अक्र०
सेट् । आच्छति आच्छीत् ।
आज न० आज्यतेऽनेन आ+अनज-यजर्थे क । घृते ।
अजस्येद्म अण् । छागमांसादौ त्रि० ।
आजक न० अजानां समूहं वुञ् । छागसमूहे । [वृद्धे ।
आजन्मसुरभिपत्त पु० आ जन्मन' सुरभि पत्वमस्य । मरुक्क
आजानेय पु० “शक्तिभिर्भिन्नहृदयाः स्वतन्त्र पदेपदे ।
आजानन्ति यतः संज्ञामाजानेयास्तत. स्मृता” इत्युक्ता-
लक्षणे उत्तमाद्दे । अवयवार्थस्तु अजानेयशब्दे दृश्यः ।
आजि स्त्री० अजन्त्यस्याम् अज-इण् न वीभावः । समरंभूमौ,
संश्रामे, आक्षेपे, क्षणे. मर्यादायाम् च ।
आजीव पु० आजीव्यतेऽनेन आ+जीव-घञ् । आजीविकायाम्
कर्त्तरि ण्वुल् । आजीविकात्वं स्त्री० । [कर्म्मकारके ।
आजू स्त्री० आञ्जवति आ+जु-क्षिप् दीर्घः । अतिं विना
आज्ञा स्त्री० आ+ज्ञा-अड् । निदेशे इदं क्रियतामिति
शासने, ज्योतिप्रसिद्धे लग्नात् टशमे स्थाने च ।
आज्य न० आ अज्यते अनज-क्यप् नलोप । घृते । [घृते च
आज्यभाग पु० आज्यस्य भागो यत् । होमे आहुतिविशेषे,
आञ्जनेय पु० अञ्जना नाम वानरी तस्या अपत्यं ठक् । ह्युसमिति
आञ्जिनेय पु० अञ्जना भव ठक् । (आजनाइ) कीटभेदे ।
आटविक न० अटव्या भव ठक् । आरण्यके सैन्ये ।
आटि(डि) पु० आ+अट्-इण् । शरारिपक्षिणि । आ+अड-
इण् । आडिरथत्, मत्स्यभेदे च । जातित्वेन स्त्रिया वा डीर्
आटोप पु० आ+तप घञ् प्रपो० टत्वम् । टर्पे, संरम्भे, वात-
जन्ये उद्भव्याधिभेदे च ।

आडखर उ० आ+डि-धने, अरु । हरे, देवे, तर्क्यखने,
 आरम्भे, सरम्भे, अजिजोभि, धनगर्जिते आयोजने च ।
 आडक प न० आडोक्ते अच् प्रथो । धर्मदोगाङ्गलवाने,
 मय्यचतुष्टयमिते पुष्कलचतुष्टयमिते च धान्यमानपाने षट्
 पञ्चादगतधिकद्विगतसष्टिपरिभागे द्रोणस्य चतुर्थभागे च ।
 आडकिक लि० आडक+गपाद्यर्थे ङञ् । आडकमितस्य धान्यस्य
 वपनयोग्ये क्लृते तस्यावके तत्सादके च । च । आडकीनोऽयत्न
 आडकी स्त्री आडोक्ते अच् प्रथो । (अडक) इति रज्जाते
 गभीधान्यभेदे । [धनिनि च ।
 आड्य लि० आ+अ-क प्रथो । युक्ते, विशिष्टे मन्थने,
 आणवीन लि० अणुधान्यानां मपपादोना भवनं चोत्सृञ् ।
 (गुनाडाडा) शर्वपादिमपनयोग्ये ष्टेये । अञ् आणवमयत्न
 आणि प० स्त्री० आ+अण-इन् । रचकक्रापत्ये कोकले,
 कोटौ, सीखि च । [गन्टे, भवे च ।
 आतङ्क उ० आ+तङ्कि-ञञ् । रोगे सन्नामे सन्देहे, सरज
 आतञ्चन न० आ+तञ्च-ल्युट् । वेगे, प्रापणे, आयायने,
 उन्मत्तौ टध्यादिभावापादानाय अन्वङ्श्रमष्टेये निरुपे
 ल्यप्रवे द्व्वद्रव्ये प्रक्षेपणोचिते कठिनद्रव्यस्य सूर्णने गति-
 तन्व्यादेर्ङ् आन्वरयोगेन जारणे च ।
 आततायिन् लि० आतत विमोर्षम आयितु शोभनस्य अत-
 यिनि । वधोद्यते 'अस्मिदोगरट्टयैव शस्त्रपाधिधनापह् ।
 चोत्तराद्यहारी च षट्ते आततायिन' इत्यङ्गमकारे ।
 आतप पु० आ+तप-ञ । प्रकाये उट्टोते, सूष्याद्याभोके च ।
 आतपत न आतपात् जायते । लै-ञ् । क्लृते । सार्थे कन् ।
 आतपत्वकमपयत्न ।
 आतपाभाव उ० इत्० आतपस्याभावरूपायाम् जायायाम् ।
 आतर पु० आतरत्यनेन त-अच् । नद्यादे तस्यार्थे देवे भाटकायै
 आतर्पण न० आ-रह-ल्युट् । प्रोतौ । पिथ -ग्रीषने मद्रजालेयने
 आतायिन् पु० आ+ताय-ल्यणि । चिन् इति रज्जाते पविर्भेदे
 चातिथेय न० अतिथये इद टक् । अतिथिनिमित्तके भोज
 नादौ । तत्र सापु टक् । अतिथिपमथाया कृशले लि० ।
 आतिथ्य पु० स्यापे थञ् । अतिथौ, तस्य वैशादिकस्य थञ् ।
 अतिथिचैवाटो न० ।
 आतिथार्हिक लि० अतिथार्हे इङ्गलोद्यात परलोचनयने
 निवृत्त टक् । गतस्य मन्त्रदेहोर्वादानरमापचार्यमोचर
 निवृत्ते अर्चिर्वादिभ्यामन्विते देवभेदे । अतिथार्हिकान-
 लिङ्गादि ति वेदान्तप्रथम् ।
 आतुर लि० आ+तुर-ञ । रोगयुक्ते ।

आह्वय पु० आह्वयतेनेन आ+हृ-ञञ् । (आता) इत्यत्र श्रेणे
 आतोद्य न आसपन्नात् तदाते आ+उ-र-ल्यट् । वीषादौ च-
 द्विषे वाद्ये । [श्रुणुषामिभूते कार्ये च । आतगञ्चोऽप्यञ् ।
 आतगञ्च लि० आतोऽहोतोऽरिणा गजो गर्वो यस्य ।
 आत्मगुप्ता स्त्री० अत्मनैव दुष्परालेन गुप्ता इतरमर्दनेभ्यो
 रक्षिता । (आणुकुषी) सताभेदे ।
 आत्मघातिन् लि० 'आपादयेत् हयात्मानं स्वयं योऽस्मदका
 दिभि । अत्रैधेनैव मार्गेण आत्मघाती भ उच्यते' इत्यङ्ग
 नक्षणे आत्मन स्रगरीरस्य प्रायेण सङ्ग विवोजयितरि जने
 आत्मघोष उ० आत्मन घोषयति स्रगर्दे । काके, कुङ्कुटे च,
 ताभ्या (का का) (कु कु) धनिनैरात्मनामकेदेयस्य घोषयान्
 आत्मज उ० आत्मनो जायते आत्मा वा जायते जन-ङ् । पुत्रे
 आत्मा चै जायत पुत्र इति श्रुति आत्मजन्मायत्न ।
 कन्याया, मनोजन्माया बुद्धौ च स्त्री० ।
 आत्मदर्श पु० आत्मा स्वरूपं दृश्यतेऽत एव-ञञ् । दर्पणे ।
 आत्मन् पु० आ+अत्-मनिन् । स्वरूपे, यत्ने, देहे मनसि,
 हतौ बुद्धौ कर्त्तु, वृत्तौ, वाद्यौ जीवे यत्कणि, च ।
 आत्मवान्श्च उ० आत्मनात् स्वप्न पुत्रा आत्मपित स्वप्न
 एता आत्मनाउत्पद्यथा विप्रोयाह्यात्मवाभ्या इत्यङ्गेषु ।
 आत्मभू उ० आत्मना स्वयम्, आत्मनि मनसि वा भवति भू-
 क्रिप् । चतुर्भूते विधातरि, कामे च ।
 आत्मसूत्री स्त्री० आत्मैव रमणे सूनमस्या दुःप्रशतवेतर
 सद्गुणामनेन स्वसस्य रत्नपातः । इराभलाभतायाम् ।
 आत्मभूति लि० आत्मन विभर्ति च एत च् । श्रोत्रमात्रपूरक
 आत्मयोनि पु० आत्मैव योनि कारणमस्य । इरौ, इर,
 विधातरि मनसिके मन्ने च । [आत्मनो रक्षणे ।
 आत्मरक्षा स्त्री० आत्मनो रक्षा यस्या । इत्यभेदे । इत्० ।
 आत्मिहन् पु० आत्मन हृतवान् हन्-क्रिप् । अन्वधासन
 भात्मानमकृशोरं भव प्रभुम् । कृता भोक्तेति अन्वत्ने तए-
 वात्सङ्गो जना इत्यङ्गनक्षणे आत्मनो याद्यार्थदान
 रक्षिते अट्टे, यात्मापतिनि च जने ।
 आत्माधीन पु० आत्मनोधीन । पुत्रे, श्यालके । माताधारे च
 आत्माश्रय पु० आत्मानमाश्रयति आ+श्रि-ञञ् । स्वस स्या
 येनस्यरूपे तर्कटोचभेदे ।
 आत्मीय लि० आत्मनोरथ च् । आत्मरश्मिनि ।
 आत्मोद्भवा स्त्री० आत्मनोद्भवति भू ञ्च् । मापवर्षाहके
 आत्मा उद्भवो यस्या । जन्मायास । इने उ ।
 आत्यन्तिक लि०० अत्यन्त+भर्षाट टक् । अतिरमेन ज्ञान ।

आत्ययिक वि० अचयः नागः प्रयोजनमस्य ठक् । नागार्थे ।
 आत्नेय पु० अनेरपथं ठक् । अत्रिमुनिपुत्रे, देहस्यै रमधातौ च ।
 आत्नेयी स्त्री० न सन्ति कर्मयोग्यानि त्रीणि दिनानि यस्या'
 इच्च समा० सा अत्रा त्वार्थे ढञ् । अत्रमत्याम्, नडी-
 भेदे च । पुन स्वार्थे कनि ङस्ते आत्नेयिकायत्व ।
 आत्यर्चण न० अत्यर्चणः सनिना दृष्टो वेदः अण् । तमधीते
 तत्र विहितं वा पुनरण् । अत्यर्चवेदज्ञे ब्राह्मणे, तद्देवविहि-
 तेऽभिचारादिकर्मणि च । [पाठके विभे ।
 आत्यर्चणिक क्रि० अत्यर्चणं वेदमधीते ठक् । अत्यर्चवेद-
 आदर पु० आ+द अण् । समादरे सम्माने, आरम्भे च ।
 आदर्श पु० आदृश्यतेऽत्र दृश-घञ् । दर्पणे, टीकायां प्रति-
 रूपपुलके च । [ल्युट् । हस्तिधोपादृष्टे स्त्री० ।
 आदान न० आ+दा-ल्युट् । ग्रहणे, अन्वाभरणे च । कर्मणि
 आदि पु० आ प्रथमं दीयते गृह्यते अ+दा-क्ति । प्रथमे, प्राक्
 सन्तायाम्, कारणे, सामीप्ये, प्रकारे, अवयवे च ।
 आदिकारण न० आदि पूर्वं कारणं निमित्तम् । पूर्वनिमित्ते
 आदितेय पु० अदितेरपत्यं ठक् । देवे ।
 आदित्य पु० अदितौ भव गद्य । सूर्ये देवे च । आदित्यमण्डलमध्ये
 हिरण्यमे विष्णौ, अर्कहृत्ते अदितिदेवताके पुनर्वसुनद्ये च ।
 आदित्यपत पु० आदित्यस्य अर्कहृत्स्य पतमिव पतमस्य ।
 क्षुपभेदे । इत० अर्कहृत्स्यपत्वे न० । [पुष्पे अर्कहृत्ते ।
 आदित्यपुष्पिका स्त्री० आदित्यवर्णं रक्तं पुष्पमस्याः । रक्त-
 आदिदेव पु० आदौ दीव्यति स्वयं राजते । नारायणे,
 शिवे, आदिकारणे वेधसि च । [गर्भे नारायणे च ।
 आदिपुरुष पु० आदौ उरि देहे वसति क । प्रथमजीये हिरण्य-
 आदिम क्रि० आदौ भव' मण् । आद्ये । [कार्ये ।
 आदिमत् वि० आदि कारणं वियतेऽस्य महत् । सकारणे
 आदिवराह पु० आद्योवराह' । विष्णौ तस्यादिवराहरूपत्वात्
 आदिष्ट न० आ+दिश-भावे क्त । आज्ञायाम्, उपदेशे च ।
 कर्मणि क्त । उपदिष्टे, व्याकरणप्रसिद्धे स्थानिजाते, यथा
 इक स्थाने यण् आदिभ्यते इति यणादिष्ट इत्युच्यते ।
 आदीनव पु० आ+दी-भावे क्त आदीनस्य वानम् वा-ड ।
 टं पे, क्लेशे, इदमे च ।
 आहत वि० आ+ह-क्त । पूजिते, सादरे, कृतादरे च ।
 आदेश पु० आ+दिश-भावे घञ् । आज्ञायाम्, शासने, उप-
 देशे च । कर्मणि घञ् । ज्योतिषशास्त्रोक्ते, फले, व्याकरणसिद्धे
 मकतिप्रत्ययोपवातके कार्यभेदे (वर्णस्थाने वर्णान्तरत्वत्तौ) च
 आदेष्टु वि० पु० आ+दिश-ठञ् । अत्विकं प्रतिमनेष्टसम्भा-

दनायं कर्म क्रियतामित्यादेशकर्त्तरि यजमाने, आदेश
 कर्त्तमात्वे वि० । [द्व्यमादे, धात्वे न० ।
 आद्य वि० आदौ भवः यत् । प्रथमे । अट-ग्यत् । अदीन्य-
 आद्यमापक पु० आदौ भव' आद्यं मुख्यं मध्यतन्नेन करणे
 यञ् कर्म० । पशुयुग्मापरिमाणे, माया इति ख्याते मापकं
 सप्रक्षपटा इत्युक्तेराद्यत्वभिप्रेक्षणम् तस्य कार्यविशेषोप-
 योगितया गौणत्वाद् मुख्यत्वम् अतएव 'दगार्कयुग्मं प्रव-
 दन्ति मापमिति भास्कराद्यैरेण मापकपशुयुग्मत्वमेवात्मम् ।
 आद्यून वि० आदिना जन । आ ट्युच्ये । आ+टिद-क्त ।
 अयोगीषायां निदातस्य नपत्य् ङट् च । [पेटुक् । कर्मा-
 नराशास्त्रादिरहेण केवलसुटापरके ।
 आधमन न० आधीयते आ+धा-कमनन् । [बन्धकटने ।
 आधौ, योगाधमनमिक्रोतमिति ऋतिः । [परैरिति ऋतिः ।
 आधर्षित वि० आ+धृष-क्त । अ चादेनाक्रान्ते, 'साधोणाधर्षित'
 आधान न० आ+धा ल्युट् । आधौ, मन्वादिना वदिस्यापने,
 "आधाने मोमपाने" चेति ऋतिः । गर्भाधाने च ।
 आधार पु० आ+धृ-घञ् । अधिकरणे, आशये, व्याकरण-
 प्रसिद्धे आ+पञ्चविक्रमपयिकामिव्यपकारस्येऽधिकरणकारके,
 गस्यसम्पादनायं जनरोधानार्थं बन्धने हृद्यहेतुधं जनधार-
 णार्थं आनवाते च । आधारबन्धप्रसुधैरिति रुषु ।
 आधि पु० आधीयते मनोऽत्र । आ+धा-क्ति । मानधुदु से
 अचायायाम्, अधिष्ठाने, यन्त्रके, "आदौ प्रतिपद्ये मीते'
 इति ऋतिः । व्यसने च । [प्रथिततायाम् ।
 आधिक्य न० अधिकस्य भाव यञ् । अधिकतायाम् अति-
 आधिदैविक क्रि० देवान् अग्निशब्दादीन् अधिकत्वं निर्हृत्तम्
 अधि+देव-ठञ् द्विपट्टद्धि । अतिवातादिहेतुजाते ड' से ।
 आधिपत्य न० अधिपतेर्भावं यञ् । प्रभुत्वे ।
 आधिभौतिक वि० भूतानि व्याघ्रसर्पादीन् अधिकत्व जातम् ।
 अधिभूत+ठञ् द्विपट्टद्धि । व्याघ्रसर्पा टजनिते डु खे ।
 आधिबेदनिक न० अधिबेदनकावे देयं ठञ् । अधिकं वेदन-
 मधिबेदनं तत्र प्रथमविवाहात्परं द्वितीयविवाहकाले स्त्रियै
 देयं धने । 'अधिविज्ञस्त्रियै देयमाधिबेदनिकं सममि' तिऋति
 आधुनिक वि० अधुना भवः ठञ् । इदानीन्तने, नव्ये च ।
 आधेय वि० आ+धा-यत् । आधिते च एत्याद्ये "आधेयश्वा
 क्रिजयेति" भाष्यकारिका । [र्थेहे हस्तिपके ।
 आधोरण पु० आ+धोर-गतिचातुर्ये ल्य । हस्तिगतिचातु-
 आध्मात वि० आ+ध्मा-क्त । शब्दिते, दग्धे, वातरोगजातायाम्
 उदरस्फीततायाम् ।

आध्मान पु० 'आध्मानमिति जानीयाहाप वातनिरोध' -
 मित्युक्ते वातव्याधौ । अ + ध्मा भावे लुट् । स्फोटता
 याम् । त्रिचिकानामग्रमन्त्रयो स्त्री० ङीप् ।
 आध्यात्मिक लि० अ ज्ञान मन गरीरादिकमधिकृत्य मन ।
 टप् । भोक्तृभोक्त्रादिदमे ड छे । ध्यारणे च ।
 आध्यान न० अ + ध्म - ल्युट् । विनायाम्, उत्कृष्टापूर्वक-
 आध्याय्य न० अध्यायौ कर्म, भावो वा अच् । यजुर्वेद
 विहित अध्वर्युषमन्त्रिनि कर्मणि, नङ्गावे च ।
 आन उ अन् एच् । अन् सितस्य म प्रथयानाधिक्योच्छ्रये
 आनक पु० आनरति शोभाहान् करोति अन् - धिच् लुट् ।
 पञ्चे छट्ङ्गे सप्तदशे च । टङ्गाहके लि० ।
 आनकदुन्दुभि पु० आनक प्रोत्साहक दुन्दुभिर्देवगादा
 रिभ्यो यस्य लक्ष्यन्तीत्यने तथा वाद्य तद्वत्पृष्ठे जातम् ।
 वृष्णमितरि वसुदेवे । टङ्गाहकाया स्त्री० ङीप् ।
 आनत लि आ + नम क् । सतप्रथमे अथोसृष्टे विनयते च
 आनति स्त्री आनमति प्रथमीभवत्यनया आ + नम - क्तिन् ।
 मनीषे । भावे क्तिन् । तथीभावे, अथीभवने नक्षत्रायाश्च
 आनह्व न अ + नह क् । चर्मणा बद्धोष्ठे पटङ्गुत्तजादे
 वाद्ये श्लेष्मपादिक च । पयिते व्याप्ते, बद्धे च लि ।
 आनन न आ अन्वित्यनेन या + अन क्यट् । एष्टे ।
 आननत्ये न० अनन्तरमेव चतुर्धादिनात् साधे व्यञ् ।
 अनन्तर अन्वयसहिते । अनन्तरस्य भाव व्यञ् । अन्वयवन्ने
 आनन्ये न अनन्त + नने ङीष् वा ज्ञा । शास्त्रम्ये आन-
 न्यात् कृत्वमसाधारिणि ति कृति देवकाशावापरिच्छेदे
 तद्वानस्य क्त्वमनुत् इति श्रुति । अनन्त उपनिमित्त ।
 आनन्द इ आ + नन्द - वञ् । हर्षे, सुष्ठे, उ पाभावे, प्रकृषि च ।
 आनन्दमति लि० सत्यप्रानमानन्द प्रकृते त श्रुति ।
 आनन्द्य पु० आ + नन्द - षट् च । आनन्दे ।
 आनन्दन न० आ + नन्द - वच् ल्युट् । गमनाममनस्रगणे
 इत्यमरपठे मानन्दोत्पत्तये ।
 आनन्दसय पु० आनन्देन प्ररुत तद्वत्तद्वचने प्रदट् ।
 जीवे वेगान्ते सुप्रसन्नार्थिचि प्राप्ते च ।
 आनन्दार्थ्ये च आनन्दार्थ्ये च । परमेवरे शोड्
 अन्वित्योचस्य षोडशा प्राप्तिवर्जिता आनन्दार्थ्यो-
 षोडशमित्युक्ते दायाहमन्ते च । इत० । अन्वित्यनन्दे ।
 आनन्दि उ आ + नन्दि - क् । हर्षे, शौ च च । शौ - न्यान् न्
 वृष्णोत्तम इति सामान्यम् ।
 आनन्दि उ० अ + नन्दि - क् । अन्वित्यनन्दे । अन्वित्यनन्दे

रुचे, जडे, दारकावदित्तददये, तद्वत्वादिनि च ।
 आनाम्य लि० आ + नम - णिच् अमिभवे, यत् । अमिभवनोदे
 यानाय पु० आनयति सन्धाननेन अ + नमि - वञ् । लृष्टे ।
 भावे अच् आनय । आनयने ।
 आनाय्य पु० आनायते गार्हपत्यानाय्ये च, अन्वयतेऽभी-
 नी - अयत् आयादेश । वैत्किमदि द्वे टलिय म्नी । भिदे च
 आनाह पु० आ + नह - घञ् । दैष्ट्ये विहायरोधके देवाकोत्ते रोग
 आनुपूर्वी स्त्री० पूर्वमतकस्य अतुपूर्व तस्य भाव अच् ततो
 वा ङीप् यतोप । परिपाद्याम् मूत्रावधिके क्रमे
 ङीपभावपक्षे । आनुपूर्वमप्यत्र न० ।
 आनुमानिक ल० अतुमानेन प्राप्त ङ्क् । अतुमानसाधनिके
 साख्योक्ते भावे 'आनुमानिकमि'त वेदान्तसूत्रम् ।
 आनुभविक पु० सुखादात्तुत्तये अतुभवोदेत्यत्र विहित
 ङ्क् । स्वर्गादिधावनतया वेत्तिहिते कर्मवृत्ते 'टटव-
 दातुभविक' इति साङ्गाकारिका ।
 आनुत लि अन्त शीघ्रस्य अण् । अन्वयस्यपारे । [अक्रौष्ये च
 आनुशस्य न० अन्वयो वातक न त० भावे व्यञ् । टयावां,
 आन्तर लि० अन्तर्यामि भव अच् । आध्यान्तरे । [नीशाश्रये
 आन्तरत्ये न० अन्तरतमस्य अन्वयस्यस्य भाव व्यञ् ।
 आन्त न० अन्वयत्वेन अन् - इन् उपधादीर्घ । मारीभेदे । अन्व
 स्येदम् अण् । अन्वयसम्बन्धिनि लि० । निनयां ङीप् ।
 आन्दोल ऐचने वा चुरा उभय० षष्ठी० ङिट् । आन्दोल-
 ति ते आन्दुलोत्त । [अतुस्यमि च ।
 आन्दोलन न० आन्दोल - क्युट् । पुन पुनर्दोषने सुद्रुपानने
 आन्वयिक लि० अन्वो भक्त गित्त्वस्य ङ्क् । पाचके ।
 आन्वयिक लि अन्वे प्रयत्नकृते भव टप् । प्रथमकृत्वान्ते
 आन्वयिक लि अङ्गि अङ्गि अन्वहम् तत्र भव टप् ।
 प्रतिदिनसाधये प हानी ।
 आन्वीक्षिकी स्त्री० अतु मत्प्रवधानान्तरमीका वरीसत्तम
 शोका च प्रयोगनमस्य तत्र चापु वा टडि ङ्क् तर्ह-
 ियायात् अन्वयिकियायाश्च । [भेदे उ ।
 आप न द्यां षष्ठी अच् । अर्वां षष्ठी । आप अच् षट्
 आपगा स्त्री अच् उ अङ्कट् मन्वित्ये प्राप्तिः । द्याम् ।
 आपण उ० अ आपवाद्ये विभोऽन्वय ५५ च । इति,
 अन्वयिकियायाश्च । भाव च । अण्कट्त्वयत्पारे उ
 आपणिक लि० आपणो व्यावहारिकीत्ये इति इत् । अण्दि
 कर्त्तु इति । [५५ इत्ये तर्हो च ।
 आपति स्त्री० आ + पति - क् । आपति, १२५, अन्व

आपद् स्त्री० आ+पट्-क्तिप् । विपत्तौ ।
 आपन न० आप-ल्युट् । प्राप्नो, मरीचे च । कर्माणि ल्युट् । लगे
 आपन्न द्वि० आ+पट् क्त । विपद्ग्रसे, प्राप्ते च ।
 आपन्नसत्त्वा स्त्री० आपन्नं सत्त्वं यथा । गर्भवत्याम् ।
 आपमित्य क न० अपमित्य परीवर्त्य निवृत्तम् अप+मे-ह्वा
 ल्यप् ततोनिवृत्तेऽर्थे कर्त्तृ क्त्वात् छट् । तस्य रूपद्रव्य
 विनिमयेन ग्रहणे । [नस्य तृतीयभागमने पितृश्राद्धादौ
 आपराहिक द्वि० अपराह्णे भवः ठञ् । द्विधा विभक्तस्य टि-
 आपस् न० आप-असन् । जले, "आपोभिर्माञ्ज्" मिति स्मृति-
 "सर्वमापोमयं जगदि"ति देवीमाहात्म्यम् । [लतायाम् ।
 आपस्तम्बिनी स्त्री० आपः स्तम्बति स्तुभ-णिनि । लिङ्गिन्यां
 आपाक पु० आपचतेऽव आ+पच+घञ् । (पोयान्) कुम्भ-
 कारस्य स्थानपाकस्थाने । [घञ् । तत्कारे, मार्गे च ।
 आपात पु० आ+पत-भावे घञ् । सङ्घसा पतने, । आधारे
 आपाततस् अयं आपात+तसिन् । अनिदये विनेत्वर्थे
 "आपाततोयटर्क्षे"ति साहित्यदर्पणे ।
 आपान न० आ सम्भूय पिवन्त्यद् । सुरापानार्थं सम्भूयोपवे-
 शने, (चक्रे) मद्यपानसभायाञ्च ।
 आपानभूमि स्त्री० आपानस्य भूमिः । सुरापानस्थाने, ।
 आपिञ्जर न० रंपत् पिञ्जरवर्णम् । स्वर्णे ।
 आपीड पु० आ+पीड-अच् । गिखामाल्ये, गिरोभूपणे, गृह-
 वृद्धिर्निःसृतकाष्ठे च । [पीते द्वि० ।
 आपीत न० आपीयते आ+पा-क्त । मानिकधातौ । रंपत्-
 आपोन न० आ+प्याय-क्त पीभावः तस्य नलम् । (मेह)
 जघमि । क्रूमे पु० । रंपत्स्तीते द्वि० ।
 आपूपिक न० अपूपानां पिष्टकानां समूहः ठक् । पिष्टकसमूहे
 पिष्टकसम्पादनेन जीव्यतीत्याद्यर्थे ठक् । पिष्टकाजीवे, तद्-
 भक्षणकारके, तद्दर्शयितरि, तद्गच्छणशीले च द्वि० ।
 आमूय पु० अपूपार्थं पिष्टःज्र । सक्तुषु, गोधूमचूर्णादौ च । [च ।
 आष्टच्छा स्त्री० आ+प्रच्छ-अड् । आलामे, जिज्ञासायामाभायके
 आप्त द्वि० आप-क्त । विश्वस्ते, प्राप्ते, लक्ष्णे, सत्ये, रागहेपा-
 टिवर्जिते, यथार्थोपदेष्टरि भ्रमादिभ्यन्त्ये यथार्थज्ञातरि च ।
 आप्तकाम द्वि० आप्तः प्राप्त कामः कामनाविषयो येन ।
 सम्पूर्णकामे नित्यहमे । परमेश्वरे पु० ।
 आप्ति स्त्री० आप-क्तिन् । संबन्धे, योगे, लाभे प्राप्नो च ।
 आप्तोक्ति स्त्री० आप्तस्य उक्तिः वच-क्तिन् । सन्दिग्धेविषय
 निर्णयार्थं सिद्धान्तिनाको, यथार्थज्ञवाक्ये च ।
 आप्य न० आप-य्यत् । (अन) उल्लवच्छे । कर्माङ्गभूते सत्त्वादौ

प्राप्तये च द्वि० । अपां विभारः यज् । जलपिचारे फेनादौ
 द्वि० । [ल्युट् । तर्पणे प्रीफने च । ल्यु । तत्कर्त्तरि द्वि० ।
 आप्यायन न आ+प्याय-ल्युट् । तप्तौ, प्रीतौ च । लिच्-
 आप्रच्छन न० आ+प्रच्छ-ल्युट् । आनन्दने, गमनागमनसमये
 वभूनामन्योन्यपुगलजिज्ञासयानन्दसम्पादने ।
 आप्रपट्ट अयं प्रपटं पाटापं तत्पर्यन्तम् अव्ययी० । पाटाप्रपर्यन्ते
 आप्रपट्टीन द्वि० आप्रपटं पाटापानं प्राप्नोति स । पाटापानं
 लम्बमाने वस्त्रादौ । [जलानां सर्वतः सट्टनने च ।
 आप्र(ष्ठा)न पु० आ+प्रु-घञ्-यप् वा । स्थाने । (छयनाप) ।
 आप्रत द्वि० आ+प्रु-क्त । स्मृते । भावे क्त । स्थाने न० ।
 आप्रतव्रत पु० आप्रुतं वेदाध्ययनानन्तरं स्थानं व्रतस्यस्य ।
 अधीतवेदे, अहतगृहस्थायमे व्रतचरिभेदे स्थातके ।
 आप्रवृत्त न० आ सम्यक् बहम् यन्म-भावे क्त । दृढबन्धने ।
 आधारे क्त । प्रेम्णि । कर्माणि क्त । भूपणे । कल्पे क्त ।
 योक्तो पु० । बहो आप्रै प्रतिरुद्धे च द्वि० ।
 आप्रवन्ध पु० आ+वन्ध-घञ् । दृढबन्धे, योक्तो च ।
 आप्राधा स्त्री० आ+प्राध-अट् । पीडायां क्रोगे च । नीलाव-
 त्यादौ प्रसिद्धे । विकीर्यज्ञेने नम्बोभ्यपार्श्वस्य चेतसध्वे
 रञ्जुनिषेपाच्छायमाने भूषण्डे ।
 आप्रविल द्वि० आ+विल भेदने, क । कनुषे, अम्बुच्छे च ।
 आप्रवुक पु० आपनमाम् क्तिप् आप्रसक्तनोति उट्+तन-ट ।
 नाथोक्तौ भगिनीपतौ ।
 आप्रभरण न० आ+भ्र-ल्युट् । भूषणे । [माने, वातरोगभेदे च ।
 आप्रा स्त्री० आ+भा-अट् । दीप्तौ, शोभायाम्, कान्तौ, उप
 आप्रापण न० आ+भाष-ल्युट् । आलापे, परस्परकथने च
 आप्रापित द्वि० आ+भाष-क्त । अभिमुखीकृत्य कथिते ।
 आप्रास पु० आ+भाष-घञ् । प्रतिविम्बे, दीप्तौ, ग्रन्थादेरादौ
 सङ्कतिदर्शनोत्थापने अवतारणे च ।
 आप्रास्वर पु० आ+भास-वरच् । चतुःषष्टिमिते, द्वादशमिते
 वा गणदेवताभेदे । दीप्ते द्वि० । [पाण्डित्ये च ।
 आप्राभिताय न० अभिजातस्य भावः यज् । कौनीन्दे,
 आप्राभिताय न० आभिताय-क्त । अत्यर्थे । सङ्कति द्वि० क्रियाविभेदस्यत्वे न०
 आप्राभिताय न० अभितायस्य भावः यज् । पौनःपुन्ये ।
 आप्राभीर पु० आ सस्य्क मियं राति रा-क । आहिर इतिस्थाने
 ब्राह्मणादम्बुषायास्यत्वे वर्षसङ्करभेदे गोमे, देगभेदे च ।
 आप्राभीरपल्लि(ह्नी) स्त्री० आभीराणां पल्लिः । गोपयामे, पल्ले डीप्
 आप्राभील न० आ समन्तात् मियं ज्ञाति आभी+ल+क्त । कटे
 तद्वि, भयानके च-द्वि० ।

आभोग उ आ भुज-भावे आधारे वा घञ् । वक्ष्यस्य ऊत्ते परिपूर्णताया, यत्ने, गानसमाप्तौ (भयिर्ता) कविनाम-ख्यापने च । [कर्मणि तद्द्वयं कर्त्तव्यं आदे ।

आभ्युदयिक वि अभ्युदयायै इहार्थे वि क्त उक्त् । पूजादि साम लि० आ इत्तु अत्यन्ते पद्यन्ते आ +अम-घञ् । अथको वैद्यकोऽपि अजीर्णताख्ये रोगभेदे उ० ।

आमगन्धि न आमसापकस्य गन्धरव गन्धी यत् इत् सभा० । अथकामादिद्वयगन्धाख्ये ।

आमनस्य न० अग्रमल मनो यस्य तस्य भाव अञ् । उ खे ।

आमन्त्रण न० आ+मन्त्र-ल्युट् । आमन्त्रिते, कर्मोपने कामचारादुत्साहमे सनामख्याते च । अव्ययकर्त्तव्ये नियोगो निमन्त्रण यथा आह्लादी भोजने, अकरणे प्रत्य-कारासाधने नियोग आमन्त्रण यथा स्वस्तिविधे भवने । आमन्त्रित लि० आ+मन्त्र-क्त । आमन्त्रिते सर्वोधिते च । व्याकरणे कर्मोपने या प्रथमा तस्या न ।

आमय उ० आम रोग यात्यनेन या ह । रोगे ।

आमयाविन् लि० आमयोऽस्यास्ति विनि दीर्घच । रोगयुक्ते ।

आमर्शन न० आ+घ्न ल्युट् । स्पर्शे । [निर्वर्त्यमित्युद्धट ।

आमर्ष उ० न+घ्न-घञ् दीर्घः । क्रोधे, 'निर्वदोग निरामर्ष

आमसक उ० आ+मस दुनु । वायुकहणे । ङीप् । धातुगाम् तिथ्यासहाया च स्त्री । तस्या फल फले लुगिति तद्धितस्य भुक् । धात्वोक्ते न । [सनामख्याते वातरोगभेदे ।

आमसात् उ० आमयति षोडशयति अम-षिच्-अच् कर्म० ।

आमातीसार उ० कर्म० । सनामख्याते रोगभेदे । [स्थाने

आमाशय उ आमसाशय । नाभिलग्नदीर्घभागे अथाक आमिषा स्त्री आमिष्यते चिच्यते मिष-सक् । तत्र पक्षे उग्ये दधियोगजायां (साणा) विक्रौ । [स आमिषीषमपत्य ।

आमिषीय न० आमिषायै हित क् । आमिषीयकरणे दधि आमिष न० उ० आ+मिष-ञ । मांसे, भोग्यवस्तुनि, लक्ष्णे

वर्चरदपरादौ, शोभसद्ये, शोभ, कामपुत्रे भोजने, विषने च आमिषप्रिय उ० इत् । कङ्कषादिषु । मांशमिश्रामिषि लि०

आमिषाशुक्लि आमिषमश्राति अम-षिनि । मांसमसके आमिषी स्त्री० आमिषभाषेदधेपामिषाकार्यां जटासांभ्याम् । आमिषुक्लि लि० आ+षच परिभाषे क् । परिहिते । कर्त्तरि क्त । परिहितवचने क्ने । [सूक्त्यां नाटकाङ्के प्रस्तावनायाम् आमिषुक्लि न० 'आशुक्लि तद्विज्ञानीयात् भुञ्जे प्रस्तावना मते' आमिषुक्लि लि० अशुक्लिन् परलोके भवः इत् टिबोपय ।

वर्चोके जन्मानरे मने वल्लिनि । क्लिवा ङीप् ।

आसुध्यायण लि० अद्ययाप्रत्यचीकृतस्यापि सद्यत्वेन सञ्चरि तनेन च प्रख्यातस्यापत्य फक् प्रथ्या अलुक् । सद्योद्भवे ।

आसोद् उ० आ सनात् मोदयति आ+सुट्+षिच् अच् ।

अं तदुद्ख्यायके गन्धे, गन्धमात्रे च । आ+सुट् भावे घञ् हर्षे

आसोदिन् लि० अमोदोदयितद्रुगोमन्धेऽस्यध्मिन् । सुवसुग म्बितापादके कर्पूरादौ हर्षवति च ।

आम्नाय उ० आम्नायते अव्यस्यते आ+म्ना-घञ् । वेदे, आगमे निगमे, पुस्तकपर्यागते, सङ्घट्टे, वमे, उल्लसमे च कथने च । भावे घञ् । अन्ध्यासे ।

आम्ब उ० अंम रक् दीर्घच । सनामख्याते इच्छे । तत्फलदादौ न०

आम्बातक उ० आम तद्द्रुमं आ ईपत् अतति याति आ+

यत खलु ल् । आमङ्गा इति ख्याते इच्छे ।

आम्बावर्त्त उ० आमरुष आ ईपत् इत्यरुषतया वर्त्तते आ

+सुट् अच् । आम्बातकहणे ।

आम्बेडित न० आ+म्बेड-उक्तादे अच् उक्ताचनेनाचर्यते ।

आम्बेड+आचारे क्लिप् तत क्त । उक्ताचने यथा कथितस्य

पुन पुन कथन क्रियते एव कथितस्य द्विकथने ।

आम्बे स्त्री आ अयम् अङ्को रक्षी यस्या । तिमिष्याम्

स्वार्थे कनि आम्बेकापत्य ।

आय उ० आ इप्-अच् । लाभे । प्राप्तौ, प्रतापने, श्योतिषांके

एकादशस्थाने, धामादौ स्वामिष्याङ्गभागे वनितागारपादके च

धाय श्युनिक लि० अय श्रूचेनार्थान्मिच्छति । शीकृषोपा-

नेनाभोदस्वार्थके अने । [अतिययमानि

धायत लि० आ+यम-क्त । दीर्घे आम्बे च । आ+यत-अच् ।

धायतच्छ्रुता स्त्री० धायत छदोऽस्या । कदस्याम् ।

धायतन न० धायतनेऽल यत-आधारे श्युट् । देवादिबन्ध

स्थाने, वाच्ये विद्यामस्थाने यज्ञस्थाने च ।

धायति(तो) स्त्री० आ+या इति वा ङीप् । उत्तरवाहे,

प्रभावे, फलदानवाहे च । आ+यम क्लिन् । अङ्गे,

दैर्घ्ये, प्रापणे च ।

धायोत् लि० आ+यत-कर्त्तरि क्त । अयोने, यशोभते ।

धायोत् स्त्री० आ+यत क्लिन् । खेदे, वपिले, शोभत्ये

शोभि, भवने, प्रभावे च । [शौचवचने स्त्री ङीप् ।

धायसु न० अथवा विहितं तद्विहारी वा अथ । शौचगामादौ

धायसा लि० आ+यस-क्त । विदं क्लियते इते तीक्ष्णोक्ते

धायाम उ० आ+यम घञ् । दैर्घ्ये ।

धायोस उ० आ+यघ घञ् । परिपने, अतियते च ।

धायु उ० यच् लण । शीरववावे, 'मा वधिषा जटादु मादि'नि

भट्टिः । [कर्माध्यक्षे, कुशले, च ।
 आयुक्तं वि० आ+युज-क्त । व्यापारिते, ईपद्युक्ते, नियुक्ते,
 आयुधं न० आ+युध-करणे घञर्थे क । प्रहरणमात्रे ।
 आयुधिकं पु० आयुधं मित्यस्य ठक् । गस्ताजीये । तदर्थे ऊ
 आयुधीयद्यात् । [स्योपाङ्गे ।
 आयुर्वेदं पु० आयुर्विन्दतेऽनेन घञ् । चिकित्साशास्त्रे वेद-
 आयुर्वेदिन् वि० आयुर्वेदीवेद्यतया विद्यतेऽस्य इति ।
 आयुर्वेदज्ञे चिकित्सके । [स्नातधिक्षे तृतीये योगे पु० ।
 आयुश्मत् वि० आयुर्विद्यतेऽस्य नत्प् । चिरजीविनि । विष्णु
 आयुष्य वि० आयुषे हितम् यत् । आयुषोद्धितकारके पथ्ये ।
 स्वार्थे यत् आयुषि न० । [रघु० ।
 आयुस् न० इण-असि-णिङ् । जीवनकाले 'आयुषः क्षयः' इति
 आयुषोऽयं पु० आ+युज-घञ् । गन्धमाल्योपहारे, व्यापारे, रोधे च
 आयुषोऽयं पु० अङ्गुष्ठमाल्यासुत्पन्ने प्रतिलोमवर्णसङ्करजे जातिभेदे
 आयुषोऽयं न० आ+युज ल्युट् । उद्योगे, आहरणे च ।
 आयुषोऽयं न० आ+युध-आधारे ल्युट् । युद्धस्थाने । भावे
 ल्युट् । योधने, तत्फलमे वधे च ।
 आर पु० ऋ-घञ् । मङ्गलपहे, शनिग्रहे, मधुराम्लफले हृत्तभेदे
 च । पित्तले, कोण्डे, प्रान्तभागे, सुण्डलोहे च न० ।
 आरकूटं पु० न० । आरं पित्तलं कूटयति स्तूपीकरोति अच् ।
 पित्तनाभरणे । 'किमारकूटाभरणेन न श्रियः' इति नैषधम् ।
 आरक्ष पु० आ+रक्ष-अच् । हस्तिकुम्भाध-स्थले, हस्तिमस्तक
 चर्म्मणि, सैन्ये च । रक्षके वि० । भावे घञ् । रक्षायाम् ।
 आरग्वक्ष पु० रगे-गङ्गाया किप् आरगं रोगशङ्कामपि हन्ति
 अच् वधादेश्च । सोढाल इति ख्यातं हृत्ते ।
 आरट्टं पु० आरथ्यते विख्यायते आ+रट् टच् ठस्य नेत्वम् ।
 अचोत्पत्तिस्थाने (आरव) देशभेदे । [षोडशके ।
 आरट्टजं पु० आरट्टे देगे जायते जन-ड । (आरव) स्थानजाते
 आरणि पु० आ+रणि अच् । अ वत्ते पयसां स्वतोभ्रमे ।
 आरण्यं वि० अरण्ये भवः अच् । वनजाते ऋगसिंहादौ ।
 आरण्यकं पु० अरण्ये भव तत स्वार्थे क । पथि, अध्याये,
 न्याये, विहारस्थाने मनुष्ये, हस्तिनि च । वेदस्याश्वविशेषे
 न० । "अ.रण्यकमधीत्य चेति" मनुः ।
 आरति स्त्री० आ+रम-क्तिन् । उपरमे, निष्ठत्तौ च ।
 आरनालं न० ऋच्छतीति आर ऋ+ण, नल-गन्धे घञ् ।
 आरौ नालोगन्धो यस्य । काञ्जिके । वा कप् । आरनालकमथल
 आरभटी आरभ्यतेऽनया आ+रभ-अटि ङीप् । नाद्ये रचनाभेदे
 आरम्भं पु० आ+रभ-घञ् ङम् च । त्वरायाम् वेगे-उद्यमे, दर्पे,

उपक्रमे, प्रभावनायाश्च । कर्मणि-घञ् । आरभ्यमाणे ।
 आरम्भवाद् पु० आरम्भस्य वादो यत् । न्यायमते वैशेषिक-
 मते च "एषिव्यवृत्तिधायुना क्रियासंयोजिताणव द्वाणु
 काटिकमेणैवमारमन्ने इदं महृदितात्" तयोः स्त्रीकारात्
 आर(रा)व पु० आ+र-घञ् ङप् वा । ङङ्मात्रे ।
 आरा स्त्री० आ+र अच् । चर्म्मभेदकाम्भेदे । टेको इति
 ख्याते लौकाल्ने च । 'आराभमादो ह्यारोऽपीति' श्रुतः
 आरात् अच् आ+रा-याति । हृरे, कर्मणि च ।
 आरात्तिक् न० आरात्तापि निर्हत्तं ठञ् टोपो हि रात्रानेव
 प्रदर्यते इदं टिनेऽपि दम्यते । (आरति) नीराजनकर्मणि ।
 आराधनं न० आ+राध-ल्युट् । पाके, साधने, पूजने,
 तोषणे, प्राप्तौ च ।
 आराधना स्त्री० आराध-युच् स्त्रीत्वात् टाप् । सेवायाम् ।
 आरामं पु० आ+रम-आधारे घञ् । उपवने, कृतिमवने,
 क्रोडार्थवने च । [वक्रगामिणि वि० ।
 आरालिकं पु० आरालं कुटिलं मित्यस्य ठक् । पाचके ।
 आरं पु० ऋ-उण् । हृत्तभेदे, कर्मणे, अकारे च ।
 आरेवतं पु० आरेवति रेचयति मत्तं रे-उण्-धिच् अतति-
 अच् । अत्यन्तसारके (सोन्द्) आरग्नधहृत्ते ।
 आरोग्यं न० अरोगस्य भाव यञ् । रोगराहित्ये अनामये ।
 आरोग्यशाला स्त्री० आरोग्यार्थं शाला । चित्कलागृष्टे ।
 आरोपं पु० आ रू-णिच्-पुक् घञ् । अ तिन् अन्वधर्मा-
 वभासे यथा रज्ज्वां सर्पज्ञानम् । रूपज्ञानद्वारादौ त्व
 मत्पि वाधज्ञानेऽभेदावबोध शब्दं न प्रतिरुध्यते ।
 आरोहं पु० आ+रू-घञ् । देखे । उत्तमस्त्रीणां नितम्बे,
 आरोहणे, उच्छ्रये, परिमाणभेदे च ।
 आरोहणं न० आ+रू-करणे ल्युट् । पापाण्यदिरचिते
 उच्चभासाद् आरोहणसाधने (सिद्धि) सोपाने । भावे घञ् ।
 निम्नस्थानादूर्ध्व-गमने ।
 आर्चिकं पु० ऋचां व्य.स्थानं ठक् । ऋचां व्याख्यानं । ऋचु
 भवः ठक् । ऋग्वेदमन्त्रे त्रि० । ईकंकि आर्चीकश्चद्वयत्तं वि० ।
 आर्जवं पु० ऋजोर्भावः अण् । सरलतया परप्रतरणाराहिल्ये
 आर्त्ति वि० आ+र-क्त । पोडिते, उ खिते, असुखे च ।
 आर्त्तवं न० ऋतौ भवम् अण् । स्तं पुष्पे, पुष्पे च । ऋत्तरस्य
 प्राप्तः अण् । ऋतजे फलपुष्पादौ वि० । घोषक्याम् स्त्री०
 ङीप् । [धनुस्कोशाश्च ।
 आर्त्ति स्त्री० आ+र-क्तिन् ऋति धातौ वृद्धिः । श्रीङ्गायाम्
 आर्त्तिव्यं न० ऋत्तजः कर्म अण् । ऋत्तिव्योग्ये चर्म्मणि ।

आथिके लि० अर्थ गृह्णाति अर्थात् आगच्छति वा ठक् । अर्थ-
साहके र्नागते च । [आरभ्य षष्ठे नञ्चि च स्त्री० न० ।
आर्द्रं न० अर्द्ध-रक्तु दीर्घ । क्रिये, सजलवस्त्रनि । अग्निनीत
आर्द्रक न० आर्द्राया भूमौ जातं वृत् । (आर्द्रा) खनाम
स्याति मूलभेदे ।

आर्थ्यं उ० अ-यत् । स्वामिनि, सुरी, सुहृदि च । श्रेष्ठलो-
त्सवे पूज्ये, श्रेष्ठे सङ्गते, न शोक्तौ मान्ये उदारचरिते,
गान्धिवे ' कर्त्तव्यमाचरन् कामककर्त्तव्यमनाचरन् । तिष्ठ
ति प्रकृताचारे स वा आर्थ्य इति स्मृतं ' इत्युक्तलक्षणे
जने च लि० ।

आर्थ्यिकं पु० अतिप्रयत्नार्थं पित्रोरपि पूज्यत्वात् प्रागस्ये
वन् । पितामहे, मातामहे च । साथे कन् । श्रेष्ठे लि ।
आर्थ्यपुत्रं पु० आर्थ्यं अक्षरो गुरुय इत० । पत्न्यौ गुरुपुत्रे च ।
आर्थ्यावर्त्तं पु० आर्थ्याधामावर्त्तोदेश । 'आ सप्तद्राक्षु वै पूजां-
दा सप्तद्राक्षु पवित्रात् । हिमवद्विष्योर्मध्यमाथ्यावर्त्तं प्रच
क्षते' इति मन्त्रो देशभेदे ।

आर्थं लि० अग्निमि शोक्नुं धृतं वा अण् । अग्निमधीते
धर्मसाक्षे ततश्चाते वेदे च । आर्धमोपदेशेतिमत् ।
आर्थं आदाय गीयुगमिद्युक्तो विवाहभेदे पु ।

आर्हतं पु० अर्हदेव आर्थं अण् । बुद्धिभेदे । तत्त्वस्त्विति लि ।
आर्हन्ती स्त्री० अर्हतोभावात् अण् सन् च ङीप् यलोप ।
योग्यतायाम् । [ऋण्णु च लि० ।

आल न० आलयलि भूययलि कश्च । हरिताले । अलये
आलभन न० आनलप ल्युट् । स्वर्गं ।

आलक्ष्यं पु० आनलवि चञ् । अलक्ष्णे, आश्रये च ।

आलम्बनं न० आनलवि-ल्युट् । आश्रये अलङ्कारमते रक्ष-
त्रये विभावे च । [नम्भमिति स्मृति" स्वर्गं च ।

आलम्बं पु० आनलम चञ् सन् च । षष्ठे 'अश्वालम्बं गवा-
द्यालये ष आनीयतेऽग्निन् अच् । गृहे । अद्यवी-लयपर्यं
ने । अथ० । 'पितृ भगवत रक्षमालयमि' ति भागव ।

आलयविज्ञानं न० आलय विज्ञानम् । बौद्धमते लयपर्यन्त
स्वामिनि अहङ्कारापर्यं विज्ञाने तन्मते हि सर्वज्ञानाना
लविकृतयाऽनुभवजन्यरूपकारस्य तन्मिन् ज्ञाने एव प्रक-
रत्नत्वात् पूजांशुभूतस्य स्मृतिप्रकार ।

आलयवासं न० आ समन्तात् जलमवसाविति आनला क ।
इत्युक्ते वेकार्थं अर्द्धाचरिते उपाधे र्हेतो ।

आलयम् न० अलमभावात् अण् । मलयि कामर्थेऽप्यनु-
कर्त्तव्यमुक्ताह्वयेऽप्यधरे । अलम एव आर्द्धादित्यात्

साथे व्यञ् । अलमलयुक्ते । [रक्षया, मन्वन्माने च ।
आलानं न० आलीयतेत्य आनली-ल्युट् । गजवन्धनमन्त्रं

आलापं पु० आनलप-अञ् । कथोपकथने, सम्भाषणे च ।

आलावू स्त्री० आनलवि उच्च नलोपश्च । इत्याम् ।

आलावर्त्तं न० आ समन्तात् अलमलक्ष्यं वर्त्तते चाल्यते
आनलल-इत णिच् अञ् । वस्त्रनिर्भूते व्यजने ।

आलि(ली) स्त्री० आनल इन् । आगन्तुकजलवारणाथं
यस्यैकजलवारणाथं च इतिरूपे वेनौ, यस्या सम-
वयव्याया, पङ्क्तौ आराभाटिलक्षणेयाम् सन्तौ च ।
वा ङीप् आलीत्यत्र । गुह्यान करणे अत्यर्थे च लि० ।
भ्रमरे इतिके च पु० ।

आलिङ्गनं न० आनलिगि-ल्युट् । भीतिपूर्वकमन्योन्ने र्हे
सस्तेष्वे, परिदम्भे च । [चण्डे च ।

आलिङ्ग्यं लि० आनलिगि-अण् । आलिङ्गनीये, यवाक्षति-

आलिङ्ग्यं पु० अलिङ्ग्य एव कण् । जाला इति ख्याते
मन्त्रये जलपादे मणिके ।

आलिम्पनं न० आनलिप-ल्युट् सन् च । मङ्गलाथे लेपने ।

आलीढं न० 'नमिता पूर्वजङ्घा तु पश्चिमा प्रयुषा भवेत् ।
अधमोमध्यकायं स्यादानीदस्य च लक्षणमित्युक्तलक्षण
आलीढं दलिन पादं मत्स्युक्तलक्षणं च ध्विना पादं विन्यास
विशेषेणैवावस्थाने । आनलिङ्गं क । भूते, क्षते च लि० ।
'सेनाय्यमालीढनिवाधुराक्षीरि ति रघु । भावे तु ङेने न०

आलीनकं न० आर्षत प्रयासेन अग्निधनव्यमानेण लीयते
द्रवीभवति आनली-न चक्षया कन् । (रग) इति ख्याते र्हे
आलुं पु० आनलुं लु । सनामख्याते कन्दभेदे, भेकके षेपके
पक्षिणि च । आरी इति ख्याताया बुद्धपटिकायां स्त्री ।

आलुकं न० आलुदेव आर्थे कन् । मूलभेदे, काशानुसृष्टान्
प्रभतिरुद्धमात्रे च । षेपे नामे पु । आ लु-क्षिण सनाया
कन् कोप् । आलुकी रक्षाधुमभेदे स्त्री० ।

आलेत्यं न० आ लिय आधारे कण् । चिद्यपटादौ ।
आलेत्युग्रं लि० आलेत्यं चिद्यमेव गेवो यल्ल व० । धने,
तस्य चित्ते एव प्रतिहरित्स्वयेव अथव्यानात् ।

आलीकं पु० आनलक वञ् । दर्शने उद्द्योते इन्दियामालीकदे-
त्यादि स्त्रिमिवास्ते । 'आमोक्तम्यद् वयसं विरारि ति रघु

आलीचनं न० आनलच ल्युट् । अर्द्धभयगाऽधारेणे
विचने च । 'अग्निं द्यालोचनं सामं प्रदमं त्रिभुक्
सकम् । अममहादिविनामसद्यः शुद्धसकम् । तत
परं पुनर्भक्त्यर्थात्वादिभिमया । शुद्धावधीयते धारि

प्रत्यक्षेण सम्मते'ति सांख्योक्ते निर्दिष्टके शुद्धवस्तुविषयके प्राथमिके ज्ञाने च ।

आवपन न० आउप्यते म्याप्यतेऽत्र ल्युट् । धान्यस्यापनपात्रे (धन्या इति ख्याते) वप-णिच्-भावे ल्युट् । सर्वसुगुणने ।

आवरक न० आ+उ-करणे अप् संज्ञायां वुन् । अपवरके, आच्छादके वस्तादौ ।

आवरण न० आ+उ-करणे ल्युट् । (ढाल) चर्ममयफलके । भावे ल्युट् । आच्छादने, वेदान्तमतेऽविद्यादिना ज्ञान-प्रकाशाच्छादने च । [निते च ।

आवर्जित वि० आ+वर्ज्-क्त । आहृते, चिप्ते, टप्ते, धान-आवर्त्त पु० आ+उत-घञ् । चक्राकारेण जलस्य स्वयं भ्रमणे,

ध्रुवाख्ये रोमसंस्थानभेदे घोटकविद्धे वामावर्त्तनामके मणौ आवर्त्तने, चिन्तने च । अच् । मेघाधिपभेदे मानिकधातौ च न०

आवर्त्तन न० आ+उत-णिच् ल्युट् । (आवटान) उग्धादेरा-लोडने । आवर्त्तते परिवर्त्तते यस्मिन् काले । मध्याह्नोक्तं यदा प्रथमतः पूर्वार्द्धां टिग्निं सूर्यच्छाया प्रथमं गच्छति,

तस्मिन् काले 'आवर्त्तनसमीपे वेति स्मृतिः । धातुद्रव्यस्य द्रवीकरणे च ।

आवर्त्तनी स्त्री० आवर्त्तयते द्रवीकृत्य आलोडयतेऽत्र आ+उत-णिच्-आधारे ल्युट् । ताम्नादिधातुद्रव्यस्य द्रवीकरणाधारे च्छस्ये (सुची) पात्रभेदे, मूपायाम् ।

आवर्त्तित वि० आ+उत-णिच्-क्त । अभ्यसे, गुणिते च । आवर्त्त पु० आ+उह-घञ् । उल्पाटने । [स्त्रियां ङीप् ।

आवश्यक वि० अवश्यं भव्यः मनीषा० वुञ् । नियतकाले आवश्यक पु० आवश्यकत्व वस-अथच् । वसतिस्थाने, विश्राम-स्थाने, व्रतभेदे च । [मपनीतलये राशीकृते धान्ते च ।

आवसित वि० आ+अव+सो-क्त । पक्षधान्ते, मर्दनानन्तर आवश्यकमान वि० आ+वह-गानच् । क्रमागते ।

आवाप पु० आ+उप-घञ् । आलवाले, (धन्या) पात्रभेदे, प्रलेपे, भाखडे, बलये, शत्रुचिन्तने परराष्ट्रचिन्तने, निस्त्रोन्नत भूसौ, प्रधानहोमे च । [धामरणे बलयादौ ।

आवापक पु० आ+उप-कर्मणि घञ् संज्ञाया कन् । प्रकौ-आवापन न० आ+उप-णिच्-खुल् । (तांत) सूत्रयन्त्रे ।

आवास पु० आ+वस-आधारे घञ् । वासस्थाने गृहादौ । आवाहन न० आ+वह-णिच् ल्युट् । सान्निध्याय देवानामाह्वाने

आविक न० अविना तन्नोमा निर्दिष्टं ठक् । कस्यले । अवर्मे-पस्य सम्बन्धिनि वि० । [इति ख्याते करमर्द्धये च ।

आविग्न पु० आ+विज कर्त्तरि क्त । उद्विग्ने (पाणिआमला)

आविह्व वि० आ+अध-क्त । विदे, यमे, पराहते, चिप्ते, अभिभूते, मूर्खे च ।

आविध पु० आविध्यतेऽनेन व्यध-उजयं क । काष्ठादिबधनसाधने (भमर) (तरपिन) सूच्याकाराग्रे अस्ति । [व्याप्ते च ।

आविष्ट वि० आ+विग-क्त । भूतादिपक्षे, आवेगद्युक्ते, निविष्ट, आविस् अथ० आ+उ-इम् । प्रकाशे । एतच्छब्देन मुहू

भूधातुः प्रक.गार्थे यथा आविर्भाव । कञ्धातुः प्रकाश-करणेऽर्थे यथा आविष्कारः ।

आवीरचूर्ण पु० आ समनात् विभेगेण इर्यते क्षिप्यते आ+वि+इर-घञ् कर्म० । आशीर इति ख्याते फलगुनि 'आवीरचूर्णं रुचिरं गृह्यतां परमेष्ठरे'ति पुराणम् ।

आवुक पु० आवति पालयति उण् संज्ञाया कन् । नाश्यातौलनके आहत् स्त्री० आ+उत-संपाददित्वात् क्तिप् । परिपाद्यामनुक्रमे ।

आहत वि० आ+उ-क्त । वेष्टिते कृताच्छादने । आहृत्त वि० आ+उत-क्त । निहृते, 'अ.हृत्तानां गुरुजलादिति स्मृतिः । अभ्यसे, गुणिते च ।

आहृत्ति स्त्री० आ+उत-क्तान् । अभ्यासे, पुन पुनर्गुणने च गण्ट्याः शताहृत्तिपाठादिति पुराणम् । [हृदटारकटचे ।

आवेगी स्त्री० आवेगोऽस्यस्या अर्ध आद्यच् गौरा० ङीप् । आवेश पु० आ+विश-घञ् । अहङ्कारभेदे, संरम्भे, अभि-निवेशे, आरुद्धे, अतुलने, यथा मूतावेशः । अहृभये, भूतादिना रोगे च । [भूतावेशे रोगे, सूख्यन्दुपरिधौ च

आवेशन न० आ+विश-आधारे ल्युट् । शिल्पशालायाम् आवेशिक वि० आवेशे गृहे भव आगते वा ठञ् । अतिथौ असाधारणे स्वकीये वाग्धवादौ च । [वेडा] ।

आवेशक पु० आवेशयति खुल् । आवरणकारके प्राचीरादौ आशंसा स्त्री० आ+शंस-अ । अप्राप्तस्य प्राप्तिच्छायाम्, इष्टार्थांशने च । [क्त । कथने न० ।

आशंसित वि० आ+शंसि-क्त । वाञ्छिते, कथिते च । भावे आशंसु वि० आ+शंस-उ । इच्छावति, इष्टार्थलाभेच्छौ, कथयितरि च ।

आशङ्का स्त्री० आ+शकि-अ । तासे, सङ्कोचे, ईपदितके च आशय पु० आ+शी-अच् । अभिप्राये, आधारे, मिभवे, पनसद्ये वैद्यकोक्ते अजीर्णे स्थाने च । आ फलविपाकात् चित्तभूतौ श्रेते इति कर्त्तरि अच् कर्मजन्ये वासनारूपे सस्कारे, धर्माधर्माभ्याम् अद्ये च । आधारे अच् । आशयवति चित्ते । भावे अच् । शयने स्थाने च ।

आशर पु० आशयति आ+शृ-अच् । अग्नौ, राक्षसे च ।

आशा स्त्री० आ सभन्ताम् अश्रु अग-अच् । डिङि, अघको
 पायार्थविपयायाम् दीर्घाङ्गाङ्गायाम् अनधिगतप्रियाया
 ङ्णः । [१३] । अशासकश्चे तिगा बन्धे च ।
 आशासन्ध उ आशादिग वधाति अच् । प्रकटजाले, बन्ध-धञ्
 आशास्यु लि० आ+शास-ण्यत् । अ शी मध्ये आश
 सनीये च "आशास्यन्त्यत पुनरुक्तमि" ति रघु ।
 आश्रित लि० आ+श्राटि० अश्र-क्त । भुक्ते व्ययनेन टप्ते च ।
 आश्रितङ्गवीन अश्रितङ्गवीनयत् सञ्ज्ञम् । दीर्घादिरिति बह्वव
 आश्रितसञ्ज्ञ पु० अश्रितसञ्ज्ञयत् सञ्ज्ञम् । दोषादिरिति बह्वव
 आश्रिस् स्त्री आ+शास-क्तिम् इत्त्वम् । हितप्रार्थने अमीट
 हृद्विप्रार्थने, सर्पतालुस्यटने, सर्पदङ्गायामासीत्यपि टप्ते० ।
 आशीर्ष्याटि उ० आशियोगाट वद-धञ् । मङ्गलप्रार्थने आ
 शीर्षचने च ।
 आशीविप पु० आशिवि आश्या वा विषोऽस्य टप्ते० । गर्भे ।
 आशु अयः अग-उण । क्षिपत्वे । वर्णाभवे षडिक्रान्ते धाव्ये,
 पाटले मीहौ च पु न० । विप्रो लि० । क्रियाविशेषकान्ते न
 आशुगुप आशु+गुप-ट । वायौ, वाणे, सूय्ये च । भोगप्रामाणि लि०
 आशुपती स्त्री० आशु पत्न यस्या । मङ्गलोलतायायाम् ।
 आशुसुचिपि पु० अ+गुप सन्+ञ्चि । जन्तौ, वायौ च ।
 आशीच न अयोधमेव आयेऽण् । अगौचसमनाथे वैदिक
 कर्मानर्हावस्थायाम् ।
 आशुर्थ्यं न० आ इति अर्थतेऽभिधीयते आ+चर गत्य् सुट
 च । अपूर्वो अद्भुते चित्ते, विस्मये च । अद्भुतवति लि०
 आशुम्न पु० आ+शुय-मनन् । सूर्यसारथौ अरणे । [रघु
 आशुजान लि आ+शु-क्त । इषहृभोभुते पद्यशास्त्रानकह्मानि ति
 गार्थस पु० न आ+शुय आधारे षञ् अचङि । मद्भयार्था
 ङिक्ते गार्होक्ते धर्मभेदे, उनीता वासस्थाने मटे वने च
 कनौ त मद्भयार्थवानप्रस्यौ न म ष्टहस्यभिक्षुकायभावेव
 "ष्टहस्यो भिक्षुकपैव आश्रमो द्वौ कनौ युगे" इति
 अरणात सर्वज्ञेयज्ञानेन विद्यामरणे परमेश्वरे च ।
 आश्रमधर्म उ अश्रमेषु विहितो धर्मः । मद्भयार्थदीर्घा
 गास्तविहिते धर्मे ।
 आश्रय उ आश्रि षच् । सामीप्ये, आधारे, ष्टके रक्षा
 सन्निवृत्तितु पट्यु युगेपु मध्ये प्रथमप्रतीकाराद्ययत्पु युगे च
 आश्रयश्र उ आश्रयमागत काजमप्राति अग-आम् । वज्रै ।
 आश्रय पु० आ+श्र-यच् । अङ्गीकारे, लभे च । आश्रयोति
 वास्यग्पशाद्यच् । प्रथमविभु निवर्षादिभु वा भाव्ये वचनभ्यते
 आश्रिन लि० आ+श्रि क्त । आश्रयमागं शरणागते आश्रय च

आश्रुत लि० आ+श्रु क्त । अङ्गीकृते, आकल्पिते च ।
 आश्रय उ आ इपदेकदेशेन श्लेष सवन्ध आ+श्रिण-य-ञच् ।
 एकदशसवन्धे । [१५] । यदादौ लि० ।
 आश्रु न अश्राना समूह अण् । अश्रसमूहे । अश्रहृष्टे
 आश्रुत्य न अश्रत्यस्यफलमित्यपि तस्य न लुच् । अश्रत्यफले ।
 आश्रुसुज उ आश्रयुजी अश्रिननकत्रयक्ता पौर्षमासी अक्षिन्
 मासेऽण् । शुक्लमतिपदादिके दशान्ते वाञ्छे आश्रिने मासे
 आश्रुयुजी स्त्री० अश्रयुजा अश्रिनीनक्षत्रिय युक्ता पौर्षमासी
 'नक्षत्रेण युक्ता काल' इत्यण् । आश्रिनीमासीयपौर्षमास्याम्
 आश्रुस्य पु० आ+श्र-यच् । िहंती आश्रयदाने भीतस्य
 भयनिवारणार्थे सन्तने च । [चान्द्रे मासि ।
 आश्रिन उ० आश्रिनी पूर्णमासि यस्मिन् मासे । सनामख्याते
 आश्रिनी स्त्री अश्रिना अश्राकारवता नक्षत्रेण युक्ता पूर्णि-
 मा नक्षत्राय । आश्रिनमाधिकपौर्षमास्याम् ।
 आश्रिनेय उ दिव्ये अश्रिन्वा अश्राकारवत्या सूर्य्यपत्या
 सत्ताया अपत्ये टक् । सूर्य्यपत्ये । [गम्ये स्थाने ।
 आश्रिनी लि० अश्रिनेकाक्षेनातिप्रस्यते कञ् । अश्रस्य एकाह
 आषाढ उ आशरादौ पूर्णमासादक्षिन् मासेऽण् । सनामख्याते मासे
 आषाढी स्त्री० आषाढया नक्षत्रेण युक्ता पूर्णमा 'नक्षत्रेण
 युक्ता काल' इत्यण् । आषाढमासीयपौर्षमास्याम् ।
 आस उपवेशने अदादि० आस व्यक्त० सेट् । आसे आसिप
 आस् अय्य आस् किप् । स्मरणे, अयाकरणे लोभे, सनापे
 षोढायां समर्थतर्जने च ।
 आसक्त लि० अ+सञ्ज-क्त । आसक्ते युक्ते विषयान्तरनिह
 त्या तसरे च । निवृत्ते घतत च न० । तद्वति लि० ।
 आसङ्ग न० आ+सञ्ज-ञच् । अतिनिवेगे प्राज्ञस्थोपस्थित
 स्वापि भावयो रक्षणभिलाषे, भोगभिलषे, कर्तृत्वभिमाने
 च । तद्युक्ते लि । शौराड्यधि स्त्री ।
 आसक्ति स्त्री० आ+सट् क्तिन् । रुचये, लभे सन्निधौ ।
 आसादिमते यत्सदर्थेन यत्प्रदायस्थानामेता तयोऽय्यव
 धानेन पदेनोपस्थापने च ।
 आसन न० आस-स्युट् । उपवेशने । आधारे स्युट् षोढादौ
 हृत्निष्कव्यदेमे सन्त्यापि षट्प षट्पुष्पुष्प यत्पुष्पुष्प
 बध्यत्वित्वां यात्वादिहत्वां अदाश्रयोमध्यं हत्वासेऽङ्गे
 पद्मासनायौ । अस्ति ष्यु मासेऽण् । जीरकटके पु ।
 दुष् टाप । स्थितौ ।
 आसन्न लि० आ+सट् क्त । निवृत्त्ये, उपस्थिते च ।
 आसुय पु० आ+स-यच् । मदाभावे 'मो'रिगुरौ पक्षे

रपक्वै रामवो भवेति" लुक्प्रकारे मद्ये च । [तालट्चे
 आसवट्ट पु० आसवस्य (ताडी) मद्यस्य कारणं द्रुः शक० त०।
 आसादन न० आ+सद-णिच्-ल्युट् । सन्निधापने, स्थापने च
 आसादित वि० अ+सद-णिच्-क्त । लब्धे, सन्निधापिते,
 आवीक्षिते च ।
 आसार पु० आ+सृ घञ् । धारासम्पाते वेगदृष्टौ, प्रसरणे,
 मैत्र्यानां मन्त्रतो व्याप्तौ च । करणे घञ् । मुहृदवले ।
 आसीनप्रचलायित न० आसीनेन उपविष्टेनैव प्रचलवत्
 आचरितम् प्रचल-क्यच् क्त; उपनिश्च निद्रावगेन प्रचलन
 रूपे (डोला) दोलने । [प्राटने (चोयान) इति ख्याते पाके
 आसुति स्त्री० अ+सृ-क्तिन् । सोमानिष्ठीङने अभिपवे, मद्यनि-
 आसुतीवन्त पु० आसु.तरसास्ति वलच् टीर्षः । शौण्डिके ।
 सोमामिषवशास्ति याज्ञिके वि० ।
 आसुर पु० 'आसुरो द्रविण्पादाना'दित्युक्तलक्षणो धनदानेन
 कन्याविवाहे । असुरस्येदन् अण् । असुरसंघमिनि वि० ।
 स्त्रियां ङीप् 'आसुरो रादिरन्त्ये इति स्मृतिः ।
 आसुरस्व न० इत० । "अवज्वनान्त यद्द्रव्यमासुरसं तदु-
 च्यते" इति मन्त्रे अयाज्ञिकधने ।
 आसेचन वि० असेचन+स्यार्थेण । असेचनाद्यै अटप्रकारेण
 यस्य दर्शनं तत्र । सार्थे कन् आसेचनकमथ्यत् ।
 आसेध पु० आ+सिध-घञ् । राजाज्ञयाटन्त्यत्त गमनादेः प्रति-
 पेधरूपेऽवरोधे ।
 आसेवा स्त्री० आ+सेव-अ । अमिलापपूर्वकं पौनःपुटेन
 प्रवृत्तौ । [आधारे घञ् । रणे ।
 आस्कन्दन न० आ+स्कन्द-ल्युट् । शोषणे, आक्रमणे च ।
 आस्कन्दि न० आ+स्कन्द-सार्थे णिच्-क्त । अचगतिभेदे
 त्वरितगमने च । सार्थे कन् । आस्कन्दि कमथ्यत् ।
 आस्तर पु० आ+सृ-करणे अण् । हस्तिपृष्ठस्य कस्त्रे भुल
 इति ख्याते । ल्युट् । आस्तरणमथ्यत् न० ।
 आस्तिक वि० अस्ति परलोक इति मतिर्यस्य ठक् । परलोक-
 न्तिववादिनि "अस्तीत्युक्त्वा गतो यस्माटास्तिकस्तेन कथ्यते
 इति निरुक्तसंज्ञाके जरत्कारसुनिष्ठते । आस्तीकोऽप्यत् ।
 आस्तिक्य न० आस्तिकस्य भाव' कर्म वा । वैदिकधर्मं अद्यायाम्
 आस्तीकजननी स्त्री० इत० । जरत्कारसुनिपत्रां जरत्कार-
 नाम्ना वा सुक्तिमगिन्द्रां मनसादेयाम् ।
 आस्या स्त्री० आ+स्या-अङ् । आलम्बने, अपेक्षायां, अदा-
 या, स्थितौ, यत्ने च । आधारे अङ् । प्रतिषायां, स्थाने च ।
 आस्यान न० आ+स्या-आधारे ल्युट् । सभायां, विश्रामस्थाने

च । स्त्रीत्वमपि तत्र ङीप् । आस्यानीत्यथैवार्थे ।
 आस्थित वि० आ+स्था-क्त । आरूढे प्राप्ते, अङ्गीकृतवति च
 आस्थद न० आ+पठ-घ सृट् च । प्रतिषायाम्, मदे, स्थाने,
 कथ्ये, प्रभुत्वे च । ["रेरागताम्पालनकर्कशेनेत कुमारः
 आस्तालन न० आ+स्फुर-णिच् ल्युट् म्फान्नादेग' । चालने
 आस्फोट पु० आ+स्फुट-अच् । स्वय फलस्य स्फोटनात् अर्कटचे
 (तालटोका) मन्नादेयां ह्लादेर्हन्तालेन गृह्यकरणे च । (हा-
 परमाली) वनमङ्गां स्त्री० । ल्युट् आस्फोटनमथ्यत् न० ।
 आस्फोटक पु० आस्फोटोऽर्कटश्च इव । (आग्नेरोट) शैलपीली
 आस्फोटनी स्त्री० आस्फोथते विदार्यतेनया अस्फुट-णिच्-
 करणे ल्युट् स्त्रीत्वात् ङीप् । (तरपन) वेधनात्वे ।
 आस्फोट पु० आ+स्फुट-अच् टपो० टस्य नत्वम् । अर्कटचे
 कीविदारदृचे, भूपलागृहचे च । सार्थे कन् । आस्फोटकोर्कटचे
 आस्फोता स्त्री० आ+स्फुट-अच् टपो० । अपरालितायां,
 वनमङ्गाम् (हापरमाली) लताभेदे च ।
 आस्य न० अस्यते आसोऽथ+अम-आधारे गत्यत् । सुप्ते ।
 तन्मध्ये च । आस्ये भवः यति यलोपः । सुप्तभवे वि० ।
 आस्यपत्त न० आस्यमेव पत्तमस्य । पद्मे ।
 आस्यलाङ्गल पु० आस्यं लाङ्गलमिव भूविदारकं यस्य । न्युकरे
 आस्यलोमन् न० इत० । पुरुषस्यजाते लोमि (टाडि) ।
 आस्या स्त्री० आस-गत्यत् टाप् । स्थितौ, आसने च ।
 आस्यासव पु० आस्यस्यासव' प्रसव' इत० । लातायाम् (दुयु)
 (लाल) इति ख्य.तायाम् । [अप् । निरन्तरासवणे ।
 आस्रव पु० आस्रवति मनोऽनेन करणे अण् । क्लेशे । भावे
 आस्राद् पु० आ+स्रद-कर्मणि घञ् । रसे।भावे घञ् । रसानुभवे
 आह्र अव्य० आ+हन-ड । आक्षेपे, नियोगे, दृढसम्भावेन,
 उवाचेत्यर्थे 'अयाह वर्णां विदितो मधेश्वर' इति कुमारः ।
 आहत वि० आ+हन-क्त । गुणिते, ताडिते, वन्ध्यासुतोऽमी-
 त्वाद्यौ मृषार्थके वाक्ये च । ढक्कायाम् पु० । पुरातने नूतने
 च वस्त्रे न० ।
 आहतलक्षण पु० आहतमभ्यस्तं लक्षणं यस्य । गुणैः प्रसिद्धे
 आह्र पु० आ+हृ-अच् । उच्छ्वासे, अन्तःस्थितस्य वायोर्मु-
 खेन वहिर्गतौ ।
 आहव न० आह्वयन्तेऽवरोधत् आ+ह्वे-अण् संप्रसारणे
 गुणः । युद्धे । आह्वयतेऽथ अ+ह्व अण् । यज्ञे ।
 आहवनीय पु० आहवनमर्हति छ । गार्हपत्याग्नेरुद्रव्य हो-
 मार्थं कृतसंस्कारे वस्त्रौ । आ+ह्व-अनीयर् । हवनीये ।
 आहार पु० आ+हृ-घञ् । आहारेण, द्रव्यमात्रस्य ललाधःक-

रक्षणे भोजने च । 'नीराहाराय वे जीया' इति स्मृतौ
जनयानेऽथाहारगन्द् । कर्मणि घञ् । अत्रादौ भस्म ।
आहार्यं नि आ+हृ-खत् । आहरणीये, आगन्तके,
कविने आरोगे नाथे रचिते रगादिबल्लकभूपादौ च ।
आहार्यं पु० आ+हृ-घञ् सप्तम्यर्थे इति । कृपममोपे
गवादीना जलपानाय प्रन्नादिना रचिते (खाज)जनायथे,
युद्धे, आह्वाने च । [कृते, कृताधानसकारे च ।
आहितं नि० आ+वाञ् क । न्यन्, स्थापिते, धारिते
आहितुण्डिक् क्वि० आहितुण्डे न टीव्यति ठक् । आलपाहिणि
आञ्जत नि उद्देश्यस्य अभिसरत्येन माहादेशे ऊत ऊ-क्त ।
मृद्वक्षकर्मव्युप पञ्चम्य यत्पु० । मनुष्ययज्ञे भूतयज्ञे वेद्यन्ते ।
आञ्जति स्त्री आ+ञ्ज क्तिन् । देवोद्देशेन मन्त्रेणाम्ना हवि क्षेपे
आह्वेय न० अक्षेरितस ठक् । यमयस्त्रिजि चर्मविपादौ ।
आहो अय्य० आ+हन-हो । प्रथे विकल्पे, विचारे च ।
आहोपुमपिका स्त्री० अहमेव पुरुष मूर मयू अहो
पुरुष तस्य भाव वृज् स्त्रीलात् टाप् । दर्पजन्ते आत्मनि
उक्तं संस्रान्वये ।
आहोस्वित् अय्य आहो च निञ्ज इ० । विकल्पे प्रथे च ।
आह्विकं नि अह्ना साध्य ठक् । दिनसम्यक् स्नानसंस्थानार्थं
पातौ च । इदमर्थे ठक् । दिनसम्बन्धि । व्यध्याया-
नगते धन्वस्य प्रकरणसमुद्देशे न० ।
आह्लाद् पु० आ+हृ-घञ् । आनन्दे । [च ।
आह्वय पु० आ+ह्वे ग । नामनि सप्तम्याम् प्राणिसाधने द्युते
आह्वान न आ+ह्वे-ल्युट । आकारणे आह्वतौ च ।

इ

इ पु० अथ विष्णोरपत्न्यम् आ+इञ् । कामे । अस्पेदम् आ+इञ् ।
भेदे, रोषोक्तौ, निराकरणे, अतृकन्यायाम्, सेदे, विम-
ये, निन्दायाम्, सम्बोधने च । [सुश्राभञ्जन इत्युट ।
इ गतौ आटि पर० सक्र चणित् । अचति रोषोत् । अयसद्वयति
इक् आरणेऽधिपर्वक एव क्वि० अदादि० पर० सक्र चणित् ।
अध्वेति अध्वेषोत् इच इव तिष्ठि न कति । अधीयन् ।
इत्थ पु० इव इण् । मधुररचयते अधिपथे स्नानमस्थाने इषे ।
इत्थुकाण्ड पु० इचो काण्ड इव काण्डोऽस्य । काण्डे ।
इत्थुकुट्टक पु० इत्थु कुट्टयति कुट्ट-खल् । कुट्टकारके लघो-
भवादी । [कुट्टोभ्ये च ।
इत्थुगन्ध पु० इचोरिव गन्ध एव देवावयवो यन् । काण्डे
इत्थुगन्धा स्त्री० इचोरिभ्य इव गन्धोभ्या । एकविदायाम्,

कण्ठमभिकृष्णाण्डे, कामे, गोचुरे च । स्तार्थे के अत
इचम् । इत्थुगन्धिरा भूमिकृष्णाण्डे । [धान्यविशेषे ।
इत्थुतुल्या स्त्री० इत्थुषा तुल्या पत्नादिना । (जनार) ।
इत्थुनेत्र न० इत्थुनीयते पुनरुत्पादनायारोप्यतेऽनेन नी-इन् ।
इचोर्नैवमिव या इत्थुत्वादे इत्थुनेत्याकारे तदप्यन्तौ ।
इत्थुपत्र पु० इचो भवमिव पत्रमस्य । (जनार) धाम्यभेदे ।
इत्थुप्र पु० इत्थुरिव पूर्यते पृ कर्मणि घञर्थे क । शरद्वले ।
इत्थुमती स्त्री० इत्थुमद्रथोऽस्यास्या मत्तम् । नदीभेदे ।
इत्थुमून पु० इचोमूल पन्थिगिव मूल पन्थिग्यस्य । वयद्वेषे ।
इत० । इत्थुमूले तदप्यन्तौ न० । [इत्थुनिर्मोडने यन्त्रे ।
इत्थुयन्त्र न इचोत्तन्निर्मोडनस्य यन्त्रम् । (महाभान)
इत्थुर पु० इत्थुमिचुगन्ध राति रा-क् । (तानमाखना) कोकि
काण्डे इषे कामे च । तत भ्यार्थे क । तत्सार्थे, इत्थुलमरे च ।
इत्थुरस पु० इचो रस इव रचो यस्य । (महा) इति प्याते
लथभेदे । इत० । इचो रसे ।
इत्थुरसङ्काय पु० इत्थुरसस्य काय पाकभेद । गुडे ।
इत्थुवल्ली (जरी) स्त्री० इत्थुरिव चन्वादा वल्ली वल्ली वा
नता । शीरविदायाम् । [इत्थुचले ।
इत्थुव(टि)टीका स्त्री० इचोवटीय इवाऽर्थे के वा सुस्य ।
इत्थुवानिका स्त्री० इत्थुरिव वजति ख्लुन् । तालमाखना
इति ख्यात इषे, कामे च ।
इत्थुशर पु० इत्थुरिव श्यथति म् इ चन् । काण्डभेदे तदने
गन्तगतिवतेर्हृत्लात् तस्येक्षुवत् द्विषकत्वम् ।
इत्थुशाकट पु० इत्थुर्णा भवन क्षेपम् इत्थु+शाकटच् । (दी)
(कल) इति प्याते इत्थुमवन्मयोग्ये क्षेपे । तदर्थे शाकिन् ।
इत्थुशाकिन्मृगन्दोऽथलायं ।
इत्थुसार पु० इत० । गुडे । [व्याम् सूर्ययम्ये आदिराजे च ।
इत्थुसु पु० इत्थुमिच्छामाकरोति इत्थु+आ+ञ-इ । कटु-
इत्थु नि पु० इत्थुविवाचननाह्वयति आ+हृ-इन् । काण्डे
इत्थुवानिका पु० इत्थुरिव अचति व्याप्तति ख्लुन् । कामे ।
इत्थु गतौ आदि पर० सक्र सेट् । एषति रोषोत् ।
इत्थु गतौ इदित् आदि पर० सक्र सेट् । इत्थुति रोषोत् ।
इत्थु गतौ इदित् आदि पर० सक्र सेट् । इत्थुति रोषोत् ।
इत्थु अध्वपने अध्विपूर्वं एव तिष्ठि अदा० आस मक् ।
अदि । अधीते अध्वेत् अध्वगोत् । अधिजने, अध्वेयान्
अध्वगीयत ।
इत्थुत्त न इगि क्त । अधिप्राप्यमृगदौहिषकेषाम् ।
इत्थुत्त पु० इत्थु रोगसम् द्यति रो-क् । तामसगती

गौरा० जीप् इङ्गुटीत्यथैव । [वि०।

इच्छका पु० इप-शक । टावालेबु इति ख्याते वृजे । इच्छायुक्ते
इच्छा स्त्री० इप-श । इटं मे भूयादिति मनोधर्मभेदे मुखे
तत्साधने च चित्तवृत्तौ न्यायमते, "निर्दुःखत्वे सुखे चेच्छा
तज्ज्ञानादेव जायते । इच्छा तु तदुपाये स्याद्विद्योपाय-
त्वधीर्यदे"त्युक्तदिशा सुखादिज्ञानेन तत्साधनत्वज्ञानेन
च जायमाने इटं मे भूयादित्येवं रूपे आत्मधर्म
अभिलाषे च ।

इच्छावती स्त्री० इच्छात्स्वस्या महत्प मस्य इत्वम् । मैत्रुने-
च्छावत्यां कासुकायाम् इच्छामात्वयुक्तायाञ्च ।

इच्छु वि० इप-उ नि० । इच्छायुक्ते, इच्छाग्रीले च । [वृत्ते ।
इज्जल पु० इण्-क्लिप् तुक् इत् जलं यस्य । (हिजल) निचुल
इज्य पु० इज्यतेऽसौ यज-क्यप् । सुरगुरौ, नारायणे च । पूज्ये वि०
इज्या स्त्री० यज-भावे-क्यप् स्त्रीत्वात् टाप् । यज्ञे, यजेर्जांनाद्यर्थ
त्वात् टाने, सङ्गमे च । कर्मणि क्यप् । प्रतिमाया, गवि,
कुडुन्याञ्च । [अच् । पुन पुनर्यच्च कारके ।

इज्याशील वि० इज्यां यज्ञं शीलयति पुन पुनराचरति शील-
इट गतौ स्वाटि० पर० सक० सेट् । एटति ऐटीत् ।

इडा स्त्री० इल-अच् वा लस्य इत्वम् । गवि, वाचि, भूमौ,
सर्गे, वामपार्श्वस्थायाम् वक्राया नाद्याञ्च ।

इण् गतौ णित् अटादि० पर० सक० अनिट् । एति ऐपीत् ।
इतर वि० इना कामेन तर तृ-अ । नीचे भिन्ने पामरे च ।
इतरेतर वि० इतर+द्वित्वम् । अन्योन्वार्थे परस्परार्थे ।

इतरेतरयोग पु० इतरेतरस्य परस्परस्य गोगः एकपठार्था-
न्वयित्वेन बंधम् । चार्थविशेषे, व्याकरणे यत् इन्हनमाने
सनस्यमानाना पठाना प्राधान्यं तट्ये ।

इतरेद्युस् अय्य० इतर-एद्युम् । अचस्मिन्नहनोत्वर्थे ।

इतस् अय्य० इटम्+तच्चिन् । अस्मिन्नित्वर्थे ।

इतसात् अय्य० इतच ततच । अस्मिन् तस्मिन्नित्वर्थे ।

इति अय्य० इण्-क्लिच् । हेतौ, प्रकाशने निदर्शने, प्रकारे,
अनुकर्षे, समानौ, प्रकारणे, स्वरूपे, सान्निध्ये, विवक्षा-
नियमे, मते, प्रत्यक्षे, अवधारणे, व्यवस्थायाम्, परामर्शे,
माने, इत्यमर्थे, प्रकर्षे, उपक्रमे च ।

इतिकर्तव्यता स्त्री० इति इटं कर्तव्यं तस्य भाव । इटं
कृत्वा इटं कृत्यादित्येवं परिपाटीरूपे कर्माहुष्ठानक्रमे ।

इतिह अय्य० इति एवं ह किल इ० । उपदेशपरम्परायाम्
यथाऽत्र वटे वल इत्युपदेशपरम्परैव न तु केनापि
इहा तथा कथितम् ।

इतिहाम पु० इतिह पारपाथ्योपदेश आग्नेऽस्मिन् इतिह+
आम घञ् । 'धर्माधिक्यमनोनाशानुपदे प्रमत्तस्मिन् ।
युद्धवृत्तकथायुक्तमितिहासं प्रचञ्चते इत्युक्तलक्षणं पुगा-
वृत्तप्रकाशके भारतादिग्रन्थे ।

इत्वम् अय्य० इटम्+घञ् । इटप्रकारे अनेन प्रकारेणेत्यर्थे ।
इत्यस्मून् वि० इटप्रकारं भूतं प्राप्तं भू-क्तं । एवं प्रकारप्राप्ते ।
इत्वर वि० इण् वरप् । पथिके, नीचे, क्रूरकर्मणि च । परउ
पु० । अभिगारिकायां स्त्री० ।

इट् ऐद्यर्थे इटि स्वाटि० पर० अक० सेट् । इन्द्रति ऐन्दीत्
इटस् वि० इटि कति मनोपद्य । पुरोवर्तिनि हृद्ये चराचरे
इदानीस् अय्य० इटम्+टानीम् इण् च । सम्प्रत्यर्थे ।

इह न० इन्ध-भावे क्त । आतमे, टीप्तौ, आद्यर्थे च । कर्त्तरि-
क्त । हृद्ये, निर्मले च वि० ।

इधम न० इन्ध-मक् । नमिधि, अग्निमन्दीपने काठे च ।

इन पु० इण्-नक् । सूर्ये, प्रभौ, न्यपविशेषे च ।

इन्द्रिरा स्त्री० इटि इर । लक्ष्म्याम् । [नीचोत्पत्ते ।

इन्द्रि(न्दी)वर न० इन्द्रिरिन्दी वा लक्ष्मीलस्यावरमभोटम् ।
इन्दीवरिणी स्त्री० इन्दीवर+समूहे देगे वार्थे इनि । उल्ल-
समुदाये, तद्युक्तान्तायाञ्च । [शनमृत्याम् ।

इन्दीवरी स्त्री० इन्दी लक्ष्मी इणाति इ-अच् गौरा० डीप् ।
इन्दु पु० अनति चन्द्रिकया भुवं क्लिप्ना करोति उन्ड-उ
आदेरिञ्च । चन्द्रे, तद्देवताके मृगशिरोनक्षत्रे तत्सम-
संख्ये एकसंख्यायुक्ते, कपूरे च ।

इन्दुकलिका स्त्री० इन्दुरिव युष्मा कलिका वस्या । केतक्याम्

इन्दु कान्तः पु० इन्दु कान्तोऽभीष्टोऽस्य । चन्द्रकान्ते मणौ ।

इन्दु जनक पु० इत० । ससृष्टे । [नद्याम् ।

इन्दु जा स्त्री० इन्दोर्जायते जन उ । सोमोद्भवाया नर्मटाया

इन्दु पुत्र पु० इत० । बुधग्रहे । [जाङ्गलीवृत्ते ।

इन्दु पुष्पिका स्त्री० इन्दुरिव युष्मं पुष्पमस्या । (विपनाङ्गला)

इन्दुष्टत् पु० इन्दुं विभक्तिं ष्ट-क्लिप् । शिवे । [राजपन्त्याञ्च ।

इन्दु मती स्त्री० इन्दु+प्राशस्त्ये महत्प । पूर्णनायाम्, अज-

इन्दु रत्न न० इत० । सुक्ताया तस्याश्चन्द्रदेवताकत्वात् ।

इन्दु लेखा स्त्री० इन्दोर्लेखेव । चन्द्रकलायाम् । तदंशनाम्न
सोमलतायाम्, तद्दत्तआय्यायनकारिख्यामन्वताया, तद्द्व-
हलपुण्यत्वात् यमानिकायाञ्च ।

इन्दु लौहक न० इत० । इन्दुदेवताके लौहके रौप्ये धातौ ।

इन्दु वल्ली स्त्री० इत० । चन्द्रनामिकाया सोमलतायाम् ।

इन्द्र पु० इटि+र । देवाधिपे, परमेश्वरे, इन्द्रदेवते ज्येष्ठानक्षत्रे,

हृदयार्कमये अर्कभेदे, इन्द्रतल्लम्ब्याके चतुर्दशपर्यायिते,
विष्णुभाण्डिते पञ्चमे योगे, उदकहृद्ये च ।

इन्द्रक न० इन्द्रस्य क सुवर्षिव क यत् । सभास्त्रे ।
इन्द्रकील उ० इन्द्रस्य कीलरय अक्षुब्धत्वात् । मन्त्रपञ्चते ।
इन्द्रकोप उ० इन्द्रस्य कोपद्वय सुखदायकत्वात् । मन्त्रे खड्गायाश्च
इन्द्रगोप उ० इन्द्रो गोपो रचकोऽस्य वर्षाभंगत्वात् । इन्द्र
निने रक्तवर्ण कोऽभेदे ।

इन्द्रजाल न० इन्द्रेण कौमलाद्यैश्चर्येण जाल द्रष्टुर्नैवावरणम्
यथास्थितवस्तुगनान्मलमधामनात् । मन्तोपधाग्निना अन्व-
यान्वितस्य मन्तनोऽन्यथात्वेन दर्शनमसाधने कुहूके (बाजी) ।
इन्द्रजालिक नि० इन्द्रजाल मित्यस्य इन्द्र । कुहूककारिण्य
इन्द्रजित् उ० इन्द्र जितशत्रु जि-भूते क्तिप् । रावणस्यते मेघनाद
इन्द्रद्वल न इन्द्रस्यैव त्वलमात्रागे उड्डुयमानत्वादिन्द्र
स्वामिकत्वम् । आकाशे मरुता चान्यमाने क पाशे हृत्ये ।

इन्द्रदाम् उ० इन्द्रस्य तद्वनस्य दाह अट्टुञ्जापतयाकाश-
गाभिलादिन्द्रभुवनदाहत्वम् । देवदाहृद्ये ।
इन्द्रदृष्ट उ० इन्द्रस्य दृष्टेः । अर्जुनहृद्ये कुटजहृद्ये च ।
इन्द्रधनुस् न० इन्द्रस्य धनुस्त्वि । 'रविकिरणा बह्ववर्षा
वातेन विभोडिता नमसि । प्रज्ञायुधमस्याना हृद्यन्ते
तनु इन्द्रधनुर्' इत्युक्ते नमसि वायुचालिते शक्रधनुरा
कारेण परिणते रविकिरणे ।

इन्द्रध्वज उ० इन्द्रस्य ध्वज । भाद्रशुक्रहादस्या स्येण
प्रजाद्वर्षि पञ्चमाने उन्मिक्ते शक्रदेवताके ध्वजे ।
इन्द्रनील उ० इन्द्र इव नील । 'चौरमध्ये निषेदील क्षीर
चेतनीलता नयेत् । इन्द्रनीलमि'ति न्यातमित्युक्तान्नघणे
(पादा) मरुक्तमणौ ।

इन्द्रपुण्या स्त्री इन्द्र इव नील पुण्यास्या (पिपसाहृता)
पाण्डुरीहृद्ये । व० वा कपि । इन्द्रपुष्पिकायत् । [परे ।
इन्द्रपुष्प न० इन्द्रस्यतत्त्वानमरेदी प्रथमद्वय (पिप्लीति) श्याते
इन्द्रभेदज न इन्द्र इव भेदज चेष्टतात् । (गुट) शुभ्रताम् ।
इन्द्रमङ्कलामुक उ० इन्द्रमङ्कलामयते कम-उक्त । जुकुरे ।
इन्द्रधूम उ० इन्द्रस्य कुटजहृद्यस्य यथाकृतिवीपत्वात्
धमो बीजम् । कुटजहृद्यस्य यथाकारे तिक्तुरमे बीजे च
नामस्थाने । [रोगे । इन्द्रेण शुभे । वि० ।
इन्द्रलस उ० इन्द्रो (गक) इति प्याते मन्त्रोपरि केमनागके
इन्द्रलुम्बिक नि० इन्द्रलुम्बस्या'क इन्द्र । (दाह) रोगयुक्त
गोर्षिक (देवी) इति स्थाने चने ।
इन्द्रवशा स्त्री वर्षहृद्येण हागमाधरपाके इन्द्रोभेदे ।

इन्द्रवज्रा स्त्री० वर्षहृद्येण एकादशाधरपाके इन्द्रोभेदे ।
इन्द्रवारुणी स्त्री० इन्द्र वारयति च० उ उन्नत् । (राखाव
सया) तिहरसाया श्वेतमूलाया पीतपुष्पाया लतायाम् ।

इन्द्रवृक्ष उ० इन्द्रो देवताहृद्ये ।
इन्द्रवृक्षा स्त्री इन्द्रो प्रपारोगभेदे ।
इन्द्रव्रत न० इन्द्रस्यैव वर्षणे व्रतम् । 'वार्षिकावहरो मसान्
यधेन्द्रोऽप्यभिवर्षति । तथाभिवर्षेत् न राश्र कामैरिन्द्र
व्रत चरति'ति स्मृत्युक्ते प्रजापानने राज्ञोऽव्रतभेदे ।
इन्द्रशत्रु उ० इन्द्र शत्रु यातयिता यस्य । हत्वाचुरे ।
इन्द्रसार्वर्षि उ० चतुर्दशे मने । [वानिनामके वानरे च ।
इन्द्रसुत उ० इन्द्रो जयने मध्यमपाराहृद्ये पार्थे अर्जुनहृद्ये,
इन्द्रसुरस उ० इन्द्र कुटजहृद्य इव सुरस मध्यस ।
(निषिन्दा) सिन्धुवारे ।

इन्द्राणिका स्त्री इन्द्र कुटजइव श्यानयति शैनेन जीवयति
अन-गिष् च खलु सजालेन खलम् । निर्मुत्ताम् । (निषिन्दा)
इन्द्राणी स्त्री० इन्द्रस्य पत्नी डोप् आनुक् च । शचीनाम्ना
मिन्द्रपत्न्याम् । इन्द्र कुटज इव श्यानयति अन-गिष्-अ-
(निषिन्दा) सिन्धुवारे हृद्ये स्थूलनाया हृद्येनाया,
गौर्यादिषु मोहप्रसालकासु मन्त्रे षादाया माहकायाश्च ।
इन्द्रानुज उ० इन्द्रो विष्णो स इन्द्रि कर्मपाददितो वासनरूपेण
इन्द्रस्य पश्चात् जात । इन्द्रानुर्जोऽप्यस्य ।

इन्द्रायुध न इन्द्रस्यायुध प्रयुक्ति । इन्द्रधनु मन्त्रार्थे ।
इन्द्राशान उ० इन्द्रेण अश्रुते भुञ्जते कर्मणि न्युत् ।
(विशि) भद्रायाम् ।

इन्द्रिय न इन्द्रस्य प्रयोगात्कन निद्रमनुमापकम्, तेन दृष्ट
मम चक्षु मम श्रोत्रमित्येवमभिमतम् इन्द्रेण इन्द्रेण सृष्ट,
मीथित वेद्याद्यर्थे इन्द्र-+च । आत्मनो विषयोपलम्बिकरण-
तयेन्द्रहृद्येषु शानकर्मभाषनेषु चशुरादिषु । [प्रतिषये
इन्द्रियनिग्रह उ० इन्द्रो स्वस्वविषयस्य द्युत्पत्तौना महति
इन्द्रियग्रह उ० इन्द्रो इन्द्रियाणां स्वस्वकायाश्चमलरूपे वा-
पिथ्ये कुञ्जताभ्यल अदता'जिघ्रता तथा । मूकता कौण्ड
पङ्कस्योऽयोग्योऽनभंगता' इत्युक्तमकारे एकादशेन्द्रि-
याणां क्रमेणैकाग्रविधिं धाति ।

इन्द्रियवृत्ति स्त्री० इन्द्रो । 'मन्त्रादिषु पञ्चानामनोचक्रमात्र
मित्यल इति । इन्द्रमात्रादिहरशोऽनामन्त्राद्य पञ्चाना-
मि ति चांशोक्ते शोभादीना शब्दादिषु प्रथमार्थे व्यापारे ।
इन्द्रियसमयोग उ० इन्द्रियाणां समयोग स्वस्वविषयसु प्र-
योग व्यापारस्य । इन्द्रियसम्बन्धे । इन्द्रियसदिकनोऽप्यस्य

इन्द्रियार्थ पु० इन्द्रियागामर्थो विषयः । गच्छस्यर्थरूपरस-
 गन्धात्मके इन्द्रियवेद्ये विषये ।
 इन्द्रियायतन न० इत० । शरीरे ।
 इन्द्रियार्थसन्निकर्ष पु० इन्द्रियागामर्थः स्वस्वविषयैः सन्निकर्षः संनम्भः । प्रत्यक्षज्ञानहेतौ इन्द्रियविषयसंबन्धे ।
 इन्द्रियार्थो आदि० आत्म० अक० सेट् । इन्द्रियेणैन्द्रिये ।
 इन्द्रियन न० इन्द्रियेणैन्द्रियेण इन्द्रियकरणे ल्युट् । काष्ठे ।
 इभ पु० इभ-भ किञ्च । इभस्ति, तत्तुल्यसंख्यके अष्टसंख्यान्विते च
 इभकणा स्त्री० इभोपपटा कणा गाक्र०त० । गजपिप्पल्याम् ।
 इभदन्ता स्त्री० इभस्य दन्तइव शुभ्रं पुष्पमस्याः । शुभ्र-
 पुष्पवत्ता नागदन्त्याम्, विषोपधौ च ।
 इभनिमीलिका स्त्री० इभं हृन्निनमपि निमीलयति सेवनात्
 निद्रापयति । भङ्गायाम् ।
 इभपालक पु० इभं पालयति । (माङ्गत) हृन्निपके ।
 इभया स्त्री० इभैर्यायते भक्ष्यतया प्राप्यते या वर्ष्मणि क ।
 स्वर्णवीराष्ट्रे । [च्ये च ।
 इभ्य वि० इभं हृन्निनमर्हति यत् । प्रचुरधनवति आद्ये ।
 इभ्या स्त्री० इभावहिता इभ+यत् । गङ्गाश्लोके । [डोप्
 इयत् वि० इट परिमाणस्य इटम्-वत्त्वं । एतावदर्थे स्त्रिया
 इयत्ता स्त्री० इयतो भावः तत् । सीमाया, परिमाणे, संख्यायाश्च
 इरञ्जट पु० इरया जलेन माद्यति वर्द्धते इरा-नट-गुभ्
 ह्रस्व सुम् च । वज्राग्नौ वाडवानसे च ।
 इरा स्त्री० इण् रक् इं कामं राति रा-क्त वा । भूमौ, वाचि,
 सुरायाम्, जले, अत्रे च । [जलचरे, भूचरे च वि०
 इराचर न० इरामु चरति चर-ट । (शिल) करकायाम् ।
 इराज पु० इरया सरया वीयतेऽमौ अज-यञ् । कन्दर्पे ।
 इरावती स्त्री० इरं भूमिम् अवति अव-गट डोप् । वट-
 पृथ्वीके, सा हि पापाणभेदेनेनापि भूमिमागच्छति ।
 इरिण न० इर-इन किञ्च । ऊपरभूमौ, निरालस्ये, न्यून्ये च
 इरेश पु० इत० । वरुणे, वागीशे, भूमिपतौ, विष्णौ च ।
 इर्वारु स्त्री० उर्वारु-आरु प्रणे० । (काकुड) कर्कश्याम् । आलु ।
 उर्वानुरप्यत् । [फुटी (स्वयं भिन्नपक्षकर्कश्याम्) ।
 इर्वारु(लु)शुक्तिका स्त्री० इर्वारु शुक्तिकेय स्वयं स्फोटनात्
 इल शयने अक्र०गतौ च्ये च सक० तटा० पर०सेट् । इलति
 इल च्येणो चुरा० उम०सक० सेट् । एलयति ते ऐलिलत् त ।
 इलविला स्त्री० पुलस्त्यसुनिपत्ताम् कुवेरजनन्याम् । एतत्स्व-
 स्वभ्येनैव कुवेरस्य ऐलविल इति नाम ।
 इला स्त्री० इल-रु । भूमौ, गवि, वाचि, जम्बुद्वीपस्य नववर्षमध्ये

वर्षभेदे ताम्रसीमा चेत्ता एतत्तद्वर्षे । तैवम् तस्यु-
 न्याया दुधपतयाम् । सा हि विष्णुवरात् पुम्भामाद्य
 पुनः शङ्करगापात् स्त्रीत्वे गता दुधस्यु ताम्रपयस्य पुररत्नम-
 सुत्पाटयामासिति पुराणे प्रसिद्धम् ।
 इलाहृत न० इला पृथिवी हता येन । नववर्षात्तद्वर्षस्युपिपस्य
 वर्षभेदे तद् वर्धत् "पयान्मान्यपतः प्रप्यां गन्धमादन-
 जेनतः । इलाहृतं नीलगिरेर्याम्यगोनियधादुट्" इत्यु-
 क्तं चतुर्षीभाष्ये देगेडेभि ।
 इली स्त्री० इल-इन् डोप् । (शात्परी) करवानियायाम् ।
 इलीश न० इलीय जन्वानिकेय गोभते शुभ-इ । जन्वानिका
 सटगायये स्वशामर्याति इत्यभेदे ।
 इल्लुल पु० इल्ल-वनच् नि० गुणाभावः अत्यन्तदुर्भेदं सत्त्वभेदे,
 गणितनाशिते दैत्यभेदे च श्यगिरोदेंगम्यपद्वतागिरि-
 न्यासु तारासु स्त्री० व०द० ।
 इव व्याघ्रं इदित् आ०पर०सेट् मण० । इत्यति ऐन्नीत् ।
 इव अय० इवि-रु । गाट्ये, उल्लेखायाम्, इपट्ये, वाजानहाने च
 इप गतौ र्परणे च टिया० पर०सक०सेट् । इप्यति, ऐपीत् ।
 इप वाहायाम् तटा० पर०सक०सेट् । इच्छति, ऐपीत् रपिता-
 यथा रपिता इहा । इट । [रपित' रपिता ।
 इप पौन पुत्रे क्रगाटि० पर० अत्० सेट् । इप्याति ऐपीत् ।
 इप पु० इप-गतौ किप् यावा जिगीषुया सान्ध्यग्निन् अर्घं
 आद्यच् । आदिने मादि ।
 इपिपीका स्त्री० इप गत्याटिपु (इ) इकन् कित् इत्यस्य ।
 गजनेत्रगोलके । टीर्धनध्वस्त कागे, सुहामध्यवर्त्तिलणे च
 इपु पु० स्त्री० इप्यते हिंस्यतेऽनेन इप-उ कित् हुस्यत् । धाणे
 तत्तुल्यसंख्ये पञ्चसंख्यान्विते च ।
 इपुधि पु० स्त्री० इपवी धीयन्तेऽल धा-कि । वाग्धाधारे तुगे ।
 इपुपुङ्गा स्त्री० इपो पुङ्गमिव पुष्पमस्याः । शरपुङ्गाहजे ।
 इष्ट वि० इप-क्त । पूजिते, अभिलषिते, प्रिये च । यज-क्त ।
 यत्रादौ कर्मणि, एरण्डहजे च पु० । संस्कारे न० ।
 "एकाग्निर्कर्म ह्यनं तेताया यज्ञ ह्ययते । अन्तर्वेद्याश्च
 यद्दानमिदं तटभिधीयते । अग्निहोतं तप सत्यं वेदाना-
 श्वार्धपालनम् । आतिथ्यं वैश्वदेवञ्च प्राङ्परिचमित्युक्तलक्षणे
 धर्म्मकार्ये च ।
 इष्टका स्त्री० इप-तकन् । (इष्ट) इष्टदिनिर्मिते स्तम्भेणभेदे
 इष्टकापथ न० इष्टकाभिनिर्मितः पन्थाः । इष्टकानिर्मिते
 पथि । इष्टं कापथमपानं यस्य । अधीवायुहेतौ उशीरे ।
 इष्टगन्ध वि० इष्टो गन्धो यस्य । सुगन्धिद्रव्ये । बालुकायां न०

दृष्टा स्त्री० इत्यनेनया यत्र करणे क्त । शमीहृद्ये ।
 दृष्टापूरुषान् इह उ वर्तन्तु इत्यौ समाहार पूर्वपदगोचं ।
 प्रायुक्ते अस्मिन्सोमानी इह, "बायोक्षुपतहागादि देवता-
 यतनानि च । अद्भ्यदानमाराम पूर्वमित्यभिधीयते"इति
 मन्त्रो पूर्वेषु । [रूप-क्तिन् । अभिलाषे ।
 दृष्टि स्त्री० यज-क्तिन् । यागे दगोपैर्गमासाङ्गयामभेदे च ।
 इष्वसन इ० अस्सते निम्नतेऽनेन अश-ल्युट् इत् । धनुषि ।
 इष्यास इ इषव अस्सनेनेन अश-वञ् इत् । चापे । इपून् अ
 स्यति अण् । बाणक्षेपकं धन्विनि लि ।
 इष्ट अय० इटम्+इ इगाइय । अस्मिन् काशे देगे दिगिवा ।
 इक्षत्य लि इष्ट भव इष्ट+यप् । इक्षकालादिलाते ।

इ

ई स्त्री अय्य विष्णो पत्नी ङीप् । लक्ष्माम् । [ऐपीत्
 ई कालौ अक, गतौ व्याप्तौ च सक अदा पर० अनिट् । एति
 ई गतौ दिश० अ ल० सक० अनिट् । ईयते ऐट् ।
 ईक्ष दगने भा०दि० आत्स० सक सेट् । ईक्षते ऐषिट् ।
 ईक्षणा १० ईक्ष-भावे ल्युट् । दग्ने । करणे ल्युट् । नेले ।
 ईक्षयिष्यति लि० इक्ष्य इक्षतेखादोषणे शुभाशुभदग्गन गिल्-
 मथ ठन् । शुभाशुभकलकधनेनोपजीविनि दैवज्ञे । स्त्रिया टाप्
 ईक्षा स्त्री० इक्ष-अ । दगने ।
 ईक्षु गतौ इटिन् आत्सि० पर० सक० सेट् । इक्षति ऐक्षीत् ।
 ईक्ष गतौ निन्दावाञ्छ आ० आत्स० सक सेट् । इक्षते ऐषिट्
 ईक्ष गतौ निन्दने च इटिन् आ आत्स० सक सेट् । ईक्षते ऐषिट्
 ईक्ष लतां घृदा उभ० सक० सेट् । ईक्षयति ते पडिङ्ठन् त
 ईक्ष स्तनी अदा णात्स० सक० सेट् । ईक्षे इ ङे ऐडिध्मे ऐडिङ्
 ईक्षा स्त्री० ईक्ष-अ । स्तनी ।
 ईक्षित लि ईक्ष-क्त । स्तने स्तनमे ।
 ईति स्त्री० इत्यनेनया ई-क्तिन् । हिम्बे अत्यादिते प्रयादे
 "अतिद्विदरनादितिः यलभा मयिका चगा । अत्यासदाय
 राजान परेताइतय अदात्" इत्युक्ते लपेदपत्रवे च । [इदगे
 ईहृष्ट्यलि० अथ्यवे दर्शनमस्य । इम्+इङ्+क्ष इगादेशे गीर्ष ।
 ईहृष्ट्या(म) लि अथ्यवे दर्शनमस्य । इम्+इङ्+क्ष किन्-इयादेश
 दीर्घ । एगादेशे । इ ईहृष्टोऽथ्यव । स्त्रिया ङीप् । [आयाज्ञ ।
 ईप्सा स्त्री आत्सि० मिच्छा आप् मन्-अ । प्राग् मिच्छायादि
 ईप्सिन् मि० आप मन् ण । आप् मिच्छे,रटे अयेषिते च ।
 ईर गतौ वा घुरा० उभ० पक्षे भा०दि० पर० सक० सेट् ।
 ईरयति ते ईरति ऐरित् त रेरीह् ।

ईर कस्ये अक गतौ सक० अण० आत्स सेट् । ररौ ऐ रेह् ।
 ईर्य्य ईर्याया भादि पर० अक० सेट् । ईर्य्यति ऐर्य्यति ।
 ईर्य्यी न० इर-नक् । त्रणे । स्रष्टादिरयमिति वृष्ण इयो० ह्रस्व
 ईर्य्यी ईर्याया भात्सि० पर० अक० सेट् । ईर्य्यति ऐर्य्यति ।
 ईर्य्या स्त्री० ईर्य्य-अ । परोक्तपारवक्षिण्यातायामात्तौ ।
 ईर्यान् लि ईर्या लाति ला ङु । इर्यायुक्ते ।
 ईर्या स्त्री० ईड क डस्य लत्वम् । इरिया वाचि गवि च ।
 ईर्यति लि० ईर-क डस्य लत्वम् । स्तने ।
 ईर्य्य ऐर्य्ये अदा आत्स० सक सेट् । इह ईरिगे ईरिध्मे ऐरिष्ट
 ईर्य्य इ० इय क्तिप् । परमेधरे । स्त्रामिभावे लि । [लि०
 ईर्य्य इ० इय-क । महादेवे परमेधरे, हिरण्यगर्भे च । स्त्रामिनि
 ईर्यान इ० इय-गानच् । महादेवे परमेधरे, गिवस्य अणू
 र्निमध्मे सूर्य्यमूर्त्तौ च । शमीहृद्ये स्त्री ङीप् । स्त्रामिनि लि०
 'इमानो भूतमध्यस्थे'ति श्रुति । गिवपत्न्याम स्त्री ङीप् ।
 ईशिता स्त्री इशिनो भाव तन् । अग्निनाद्युटैश्चर्मध्मे
 सर्वेषां स्वाग्निस्त्वये ऐश्वर्य्ये इशितमथ्यव न० ।
 ईश्वर इ० ईश-वरच् । महादेवे कन्दर्प पातञ्जलोक्ते क्रिया-
 कर्मा विपाकागम्यैरदरायष्टे पुद्गलभेदे चेत दात्मनि,
 "इग एवाहमथ्यं न च मामीगते परे । दगामि च घट्टे-
 श्वर्य्यमीश्वरसेन कीर्य्यते" इत्युक्ते लपे परमेधरे
 प्रमभादिमध्मे वदरभेदे च । आद्ये स्त्रामिनि च लि०
 स्त्रीमे गौरा० ङीप् । ईश्वरीं सर्वभूतानामिति श्रुति
 ईश्वरी स्त्री ईश्वरस्य गिवस्य स्त्री ङीप् । इर्गायाम् । ईश-
 वनिप् ङीप् रान्नादेशेण । लिङ्गिनोन्तया बन्धाहर्क
 याम् ङुदुजटालतायाम्, नाकलं हृद्ये च ।
 ईष उच्ये (उदुतमस्येनात् कषण आगने) इटा० पर सक०
 सेट् । ईषति ऐषट् । [रपते ऐषिट् ।
 ईष गने ईक्षणे मर्षणे द्विःने च भादि आत्स० सक सेट् ।
 ईषत् अय ईष अति । अय्य इषिट्ठे च । [लि
 ईषत्कार इ० ईषन्+इ अण् । उभे अथ्ये च । अथ्यप्रयासमध्मे
 ईषत्पागुडु इ० ईषट्कतेति त० । श्रेतरक्तमरे । तद्वति नि
 ईषदुष्या इ० ईषट्कतेति त० । अथ्यतमे मन्दोष्ये । तद्वति नि
 ईषदुक्त इ० ईषट्कतेति त० । अथ्यतमे इक्षय्ये । तद्वति लि०
 ईषा स्त्री० ईष क । इक्षयुगयोर्मध्यन्दिने काष्ठे ।
 ईषाट्कन्त इ० ईषेव णी० यञ् । ईषादेशे लते कलिनि ।
 ईषिका स्त्री ईषेह इवे इति लतापति कञ् । तन्नामि
 गीचने तनिनामास अलाभिसे च । 'मादिभिमन्त मरेषे-
 कामीपिकाश्रमिति रामा । पकीकात्सि० लि० ईषेह अथ

ईह चेष्टने भाटि० आत्म० अक० सेट् । ईहते ऐहिष्ट ।
 ईहा स्त्री० ईह-अ । चेष्टायाम्, उद्यमे, वाञ्छायाञ्च ।
 ईहासृग पु० इहां सृगयते अण् । हके (नेकडावाघ) अल-
 हारशास्त्रलक्षिते नाटकभेदे च साहि० इपरि० ।

उ

उ शब्दे भाटि० आत्म० अक० अनिट् । अवते औष्ट ।
 उ अव्य० उ-क्लिप् न हृक् । सम्बोधने कोपवचने, अरुक्म्पायां,
 नियोगे, विस्मये च । अत-डु । शिवे पु० । भावे क्त । कयने न०
 उक्त वि० वच-क्त । कथिते । एकाक्षरपादके छन्दोभेदे स्त्री० ।
 उक्ति स्त्री० वच-क्तिन् । कयने ।
 उक्थ न० वच थक् । नवविधात्मकसामोदवयवभेदे, महा-
 ब्रताख्ये यज्ञे प्रधानभूते यज्ञरूपे सामवेदस्याङ्गे, प्राण्ये च ।
 यज्ञभेदे पु० । एकाक्षरपादे छन्दोभेदे स्त्री० । उक्त्यन्त्ये
 उक्थशास् पु० उक्थानि सामावयवग्रन्थाणि ग्रंथति-ग्रंस्
 क्तिप्, नि० । यजमाने । [उच्चात्मभव आस चकार ।
 उच्च सेचने भाटि० पर० सक० सेट् । उच्चति औचोत् ।
 उच्चतर पु० तदुत्तरा उच्चन्+तदुत्ते-र्ये ष्टच् । तृतीयवय'-
 प्राप्ते ष्टप् । जातौ स्त्रीत्वे ङीप् । [वि० ।
 उच्चन् पु० उच्च-कनिन् । ष्टप्, ऋषभौषधौ च । सेचनकर्त्तरि
 उख गतौ भाटि० पर० सक० सेट् । ओखति औखीत् उबोय
 उख गतौ इदित् भाटि० पर० सक० सेट् । उच्चति औचोत् ।
 उखा स्त्री० उख-क्त । पाकपात्रे पिठरादौ (हांडि) ।
 उख्य वि० उखायां स्याख्या संस्कृतं यत् । स्यालीपक्केमांसादौ
 उग्र पु० उच-रक् गद्यान्तादेश । महादेवे, वायुभूर्ति धारिणि
 शिवे क्षत्रियात् जटायां ऋद्रायाश्चमन्ने संकीर्णवर्णं,
 (आगुरी) उपगुणत्वात् शोभाञ्जनष्टचे, केरलदेशं, क्रूरसंज्ञके
 "उग्रः पूर्वमघान्तका इति ज्योतिषोक्ते नक्षत्रसप्तदाये च
 वत्सनाभाख्ये विषे न० । उल्लटे वि० । वचायां, यदात्यां,
 धन्वाके उपजाते । स्त्रियां च स्त्री० टाप् ।
 उग्रकाण्ड पु० उग्र काण्डोऽस्य । (करेज) कारविक्रमे ष्टप्भेदे
 उग्रगन्ध पु० उग्र गन्धं पुष्पोऽस्य । चम्पके, कट्फले, अर्ज-
 कष्टचे लगुने च । हिङ्गुनि न० । उल्लटगन्धाख्ये वि० ।
 यनाचाम् वचायाम्, अजमोदायाश्च स्त्री० टाप् ।
 उग्रचण्डा स्त्री० उग्रा चण्डा कोपना कर्म० । देवीभेदे ।
 उग्रतारा स्त्री० उग्र.टप भयात् तारयति भक्तान् । तारा-
 रूपायां देव्यम् । [शुभिरसह्यधुष्टके वि०
 उग्रधन्वन् पु० उग्रं धनुर्धस्य व० अनड् समा० । शिवे युक्ते च ।

उग्रनासिक वि० उग्रा दीर्घा नासिका यस्य । दीर्घनासिके ।
 उग्रप्रवस् पु० उग्रम् उल्लटं श्रुतिधरं अथ कर्णे यस्य ।
 रोमहर्षणसुते पौराणिके सूते । [जनकत्वेन ख्य.ते ष्टप्
 उग्रसेन पु० उग्रा सेनाऽस्य । यदुर्वंशे आञ्जकनामके कंसस्य
 उच समवाये टि० पर० सक० सेट् । उच्चति औचत्-औचोत्
 उचित वि० उच-क्त वच-कितच् वा । न्यस्ते, परिचिते, युक्ते ।
 उच्च वि० उत्क्षिप्य वाङ् चोयते उद्+चि-ड । उच्चते ।
 उच्चटा स्त्री० उद्+चट-व्यच् । लगुनभेदे, गुञ्जायां, चूडाना-
 याम्, भूम्यामलक्यां, नागरसुतायां, टम्भे (चिचुया) चञ्चयाश्च
 उच्चण्ड वि० उद्+चडि-व्यच् । अत्यन्तोऽप्ये, त्वरायुक्ते अविन्विते
 उच्चतर पु० कर्म० । नारिकेले । [तया तत्र उच्चैर्हस्तानलानाद्
 उच्चताल न० उच्चः तालः हस्ततालः यत् । पानगोष्ठ्यां मत्त-
 उच्चन्द्र पु० उच्छिष्टं स्वल्पाद्यगिष्टश्चन्द्रो यत् प्राटि० वात० व०
 गिष्टशब्दलोपः । रात्रिगोपे । [सुद्रव्यामचिते जीवारे
 उच्चय पु० उत्पाद्य चयः चि-अच् । सुष्यादेरुत्तोलने । हस्ताभ्या-
 उच्चाटन न० उद्+चट्-णिच्-ल्युट् । उत्पाटने स्वस्यानात्
 विश्लेषणे 'उच्चाटनं स्वदेगादेर्भ्रंशनं परकीर्तितम्' इति
 तन्त्रोक्ते पट्कर्मार्त्तर्गतेऽभिचारभेदे च । [विष्टायाम् ।
 उच्चार पु० उद्+चर-णिच् घञ् । उच्चारणे । कर्मणि घञ् ।
 उच्चावच वि० उटक् उल्लटश्च अनाक् अपकटश्च मयू० नि० ।
 उल्लटापकटात्मके नानाभेदे । [वन्तखण्डे ।
 उच्चल पु० उन्नता चूडा यस्य डस्य लत्वम् । ध्वजोर्ध्वस्थिते
 उच्चैःश्रवस् पु० उच्चैरुन्नत श्रवणोऽस्य । उन्नतकर्णे सष्टज्ञाते
 श्वेतवर्णे इन्द्रस्य वाहनभूते अश्वभेदे । उच्चैरुच्चशब्दं
 शृणोति श्रु-असुन् । वधारे ।
 उच्चैर्घुष्ट न० उच्चैस्+घुप्-क्त । (डेहरा) उच्चोपणायाम् ।
 उच्चैस् अय० उद्+चि डैसि । अत्यर्थं, महति, उन्नते च ।
 अक्रवि उच्चकैरयत् । [शास्त्रविरुद्धेऽधर्मकृत्ये च ।
 उच्छास्त्र वि० उन्नतं शास्त्रात् ग० स० । अतिक्रान्तशास्त्रे
 उच्छि ख वि० उन्नता शिखा यस्य प्रा० व० । उन्नताये ।
 उच्छिन्ति स्त्री० उद्+क्षि-क्तिन् । उच्छेदे, नाशने च ।
 उच्छिलीन्ध्र उच्छिखं शिलीन्ध्रम् । कृत्वाके । विकसितशिली
 न्द्रयुक्ते ल० । 'उच्छिलीन्ध्रामवभ्यामिति' मेघदूतम् ।
 उच्छिष्ट वि० उद्+श्रिप-क्त । भुक्तावशिष्टे, त्यक्ते च ।
 उच्छिष्टभोजन पु० पञ्चयज्ञावशिष्टं देवनैवेद्यं वा भोजन-
 मस्य । पञ्चयज्ञावशिष्टस्य देवनैवेद्यस्य च भोक्तारि ।
 उच्छिष्टमोदन न० उच्छिष्टं भ्रमरोच्छिष्टं मधु तेन मोदते
 वर्द्धते सुद ल्यु । (मोम) शिख्यके ।

उच्छेदिकं न० उच्छापितं ग्रथ्यातउनोच्छ स्यापितं गोपे यस्मिन्
 व० कप् । शोषोपधाने (वालिग) । उद्धतगोपिके धान्यादौ वि०
 उच्छूनं वि० उद् वि० क्त । स्मृते 'ह्योच्छूनं किमेभि'रिति
 नाटकम् उद्धते व । [नियन्तृरहिते, अप्रतिबन्धे च ।
 उच्छृङ्खलं वि० उद्धतं गृह्णन्नातं गतिं च । चञ्चनरहिते,
 उच्छृङ्खलं पु० उट् द्विद-घञ् । छन्दे, विनाशने च ।
 उच्छ्रोत्राणाम् वि० उट्+श्रु+ण-षिच् ल्यु । सन्नापके ऊर्ध्वगोपके च
 उच्छ्रोत्राणाम् उ उट्+श्रु-अच् घञ् वा । उच्छ्रुतायाम् उद्धतौ
 उच्छ्रुतं वि० उट्+श्रि क्त । उच्छ्रे, महद्वे, सजाते, ससुद्धे च
 उच्छ्रुसितं वि० उट्+श्रु+क-क्त । भिन्नायिते, जीविते, स्फुरिते च
 उच्छ्रांस उ उट्+श्रु+घञ् । अन्तर्मुखश्रासे, आस्थायिका
 या परित्येदे, प्राणो, आश्रासे च । [ति औच्छ्रोत् ।
 उच्छ्र उच्छ्रे (अणप्रथमादाने) तदा० रदित् पर० सक सेट् । उच्छ्र
 उच्छ्र वन्धे सभापने च तदा० पर० सक० सेट् । उच्छ्रति औच्छ्रीत्
 उज्जयि(यि)नौ स्त्री० विक्रमादित्यराजधान्याम् अवन्त्यापुत्र्याम्
 उज्जासनं न उट्+जस-ह्रिवाया ऋणौ णिच् ल्युट् । सारणे
 उज्जुम्भु पु० उट्+जुभि घञ् । विक्राये, स्फुरणे च । [याम् न०
 उज्जुम्भितं वि० उट्+जुभि-क्त । विक्रायिते । भावे क्त । चेदा
 उज्ज्वलं वि० उट्+ज्वल-अच् । दीप्ते विषये विक्रायिनि च ।
 सर्थे न० । उज्ज्वाररसे पु० । [उज्ज्वाररकारे'ति रघु ।
 उज्ज्वल्योने तदा पर० सक सेट् । उज्ज्वलति 'जौज्ज्वलति' तल्य-
 उज्ज्वलं पु० उज्जि-घञ् । अभाषितसग्रायेषु पथि, चोत्रेषु च अग
 तिहृतावकाशेषु यत्र यत्रौषधयो विद्याने तत्र तत्राह्वली
 भ्यामेकैक कथं सट्ठिनोतीति श्रुत्यन्ते कथणं आदाने ।
 उज्ज्वलनं पु० न० उज्जि-ल्युट् । आपणादिपतितस्य विक्रीता
 वसिष्ठस्य धान्यादेः कथणं आदाने ।
 उज्ज्वलितं न उज्ज्वलितं अथहारे क । ज्वलन्नामिन
 गृहीतगस्यात् ज्वलात्कथय ससुद्धयदमे उज्ज्वलारे ।
 उज्ज न उ-उ नेषम् । हवे, पथे च । [स्य्यादिभ्ये ।
 उज्ज पु० न उट्+ज्यो जायते अन+उ । पत्ननिर्मितमासाया
 उज्ज उपपत्ति भा पर सक० सेट् । योऽत औज्जित् ।
 उज्ज महती (शौल) पर अरु सेट् । ओज्जति औज्जित् ।
 उज्जु स्त्री न उट्-उ । नशते जवे च । स्त्रीत्वे वा उज्ज ।
 उज्जु(ह)प उ उट्+ज्जि अजेषे पति मा क । ज्वे भेलायाम् । उज्जति
 नशन्नापि पति । चन्द्रे च हि ताराणां पतिरनोरुचक ।
 उज्जु(रूप)पति पु० उज्जनां पति । चन्द्रे जवेवे वदथे च ।
 उज्जुमथ उ उज्जनां पत्नी । आश्राये ।
 उज्जुस्वर उ उ यम् । हृद्योति कम् उज्ज्वर उज्ज्वर उज्ज्वर

पृथोदस्य वा उज्जम् । (यत्तु उज्जु) यज्ञाद्दे हवे ताम्ने च
 यज्ञावपहृद्याम् देहल्याम् कुठमेदे व न० ।
 उज्जामरं वि० उज्जत् डामरम् । अत्यन्तपचक्षे ।
 उज्ज्वीनं न० उट्+ज्वी क्त । पक्षिणांमक्षेगमने ।
 उज्जत् अयम् उ-उक्त । विकल्पे, ससुद्धये वितर्के मन्त्रे अत्यर्थे च ।
 उज्जत् वि० वेज् क्त सप्रसारणम् (गुना) स्यते ।
 उज्जत्थ पु० अक्षिरस अज्ञाया पलासपत्रे गुरोर्ज्वेदभ्वातरि
 उज्जत्थतनय पु० इत । गौतमे पुत्रौ ।
 उज्जत्थ्यामुज पु० इत । इहमपौ 'उतथावरजो'पयत् ।
 उज्जत्थो अयम् उत च व्याहो च ह । विकल्पे मन्त्रे, विचारे च
 उज्जत् वि० उद्धतं मनोऽस्य उट्+ज्जि क्त । उज्जान्धे अयमनन्धे
 उज्जत्त उ अतीव उट्+कटच् । रत्नेषु श्रे च । लक्ष्मणे ।
 गुहलवि (दारविनि) च न० । उद्धतं कट आवरणं यस्य
 भादि व० । सत्यं विषये तोत्रे च वि । भिन्नकटे गजे पु० ।
 उज्जत्तौ स्त्री० उट्+कटि-अ । इहलामे कालामहान्दमे औज्ज्वले
 उज्जत्कण्ठितं वि० उज्जत्ता जाताऽस्य तात्कादि० रतप् ।
 उज्जत्तयुक्ते । नायिकाभेदे स्त्री० । साहि० अपरि०
 उज्जत्त उ उट्+कृ-अच् । धान्यादीनां रागीकरणे, प्रसारणे,
 हृणाप्रसारणे च हृणपदादिभिर्घोषे च ।
 उज्जत्तर्पणं पु० उट्+तर्प-घञ् । अतिथये ।
 उज्जत्तकल उ जगदायमानदेय उज्जल परिकीर्तितं इत्युक्ते
 औद्भुदेये । उज्जत्तं श्रुतिं वाङ्मयं । व्याधे, भार-
 वाहके च । [जाताया स्मृती च ।
 उज्जत्तकलिका स्त्री० उट् कलं बुन् । उज्जत्तयायाम्, कामादि
 उज्जत्तलिनं वि० उट्+कल-क्त । उज्जान्धे उज्जितं च ।
 उज्जत्तारं पु० उट्+कृ-घञ् । धारणा, रागीकरणे, उर्ध्वक्षेपणे च
 उज्जत्तारं उ उज्जत्तारकं काश । काशभेदे, वनमव्याधौ च ।
 उज्जत्तार्थी वि० उट्+कृ-क्त । उज्जितं, कतमेधे च 'मथौ
 वल्लसुधवीर्षो' इति रघु ।
 उज्जत्तगा पु० उट्+ज्ज क । कैमरीटे (उज्जु) इति स्थाने ।
 उज्जत्तं स्त्री पश्चिमत्यक्षरपदादेः लक्ष्मीभेदे ।
 उज्जत्तश्च पु० उट्+ज्ज घञ् । अन्त्यायकर्म करणार्थं वाङ्-
 प्रतिवादिभ्योरधेपङ्गवे (घुम्) इति स्थाने ।
 उज्जत्तम उ उट्+कृ-घञ् अथ हि । सुतुक्त्वे विपरीतकर्म
 उज्जत्तोय पु० उट्+कृ-अच् । उररीपलपि ।
 उज्जत्तोपणं न० उट्+लिप ल्युट् । ऊर्ध्वक्षेपणे । कर्मणि अट् ।
 अज्जने । हरेषु ल्युट् । अथर्द्धे वाटभेदे । [इति रघुः
 उज्जत्तानं वि० उट्+ज्ज क्त । उज्जान्धे उज्जान्धतपतिरोपिना'

उत्खातकेनि पु० 'उत्खातकेनि' शृङ्गाद्यैर्वप्रक्रोडा निग-
द्यते' इत्युक्त्वात्तत्रेण ह्यपगजादे शृङ्गादिना सृत्तिकाखनने
उत्त वि० उन्-क्त । लिङ्गे आर्द्रवस्तुनि ।
उत्तंस पु० उद्+तसि-ञ्च् । कर्णाभरणे, शिरोभूषणे च ।
उत्तप्त वि० उद्+तप्-क्त । संतप्ते, स्वाते च । शुष्कभांसे न०
उत्तम वि० उद्+तमप् । उक्तृष्टे । प्रियव्रतन्दपस्य पुत्रे पु० ।
उत्तमर्ण पु० उत्तमदणमस्य । ऋणप्रयोजके (महाजन) ।
उत्तमसाहस न० "साशीतिशतसाहसोदण्ड उत्तमसाहस-
मित्युक्ते दण्डभेदे ।
उत्तमाङ्ग न० कर्म० । मन्तके । [तो निवृत्तौ ।
उत्तम्भ पु० उद्+स्तम्भ-ञ्च् । प्रवृत्तिवाधिकायामनिवृत्तावन-
उत्तर न० उत्तीर्यते प्रकृताभियोगोदनेन उद्+तृ-ञ्च् । राज-
रामोपे वादिकृताभियोगोधने उत्तराख्ये व्यवहाराङ्गे
"प्रश्नधोद्यधिया शृच्छा तस्य भञ्जनमुत्तर मित्युक्ते दोष-
भञ्जनवाक्ये च । विराटराजपुत्रे पु० । उटीच्या दिशि
विराटराजमुतायाञ्च स्त्री० । अनन्तरे देशे, काले च पु० ।
अनन्तरदि देशकालवृत्तौ वि० ।
उत्तरकाल पु० कर्म० । भविष्यत्काले आयतौ ।
उत्तरकुर् पु० नववर्षात्मकस्य जन्मुद्दीपस्य वर्षभेदे ।
उत्तरगोशूला स्त्री० अयोध्यानाम्न्या नगर्याम् ।
उत्तरङ्ग न० उत्तरमङ्गम् कर्म० । शकम्बा० । हारोर्द्विस्वदा-
रुणि । उद्गततरङ्गे वि० ।
उत्तरच्छद पु० कर्म० । शय्याया उपर्यास्तरणवस्त्रे ।
उत्तरपक्ष पु० वादे पूर्वपक्षस्य मर्दान्तमे सिद्धान्तपक्षे ।
उत्तरफाल्गुनी स्त्री० फल्गु मनुहरं नयति । नी-डी कर्म० ।
अश्विन्यादिनक्षत्रेषु द्वादशे नक्षत्रे दक्षिणोत्तरस्थिततार-
काहयात्मके ।
उत्तरभाद्रपद स्त्री० भद्राय हित भाद्रः पद पादश्चतुर्थीशो
यस्याः न० ततः कर्म० । अश्विन्यादिनक्षत्रेषु पङ्क्तिंशु नक्षत्रे
पदशब्देन समासः टाप् । उत्तरभाद्रपदाद्यत् ।
उत्तरमीमांसा स्त्री० कर्म० । ब्रह्ममीमांसयाश्च वेदान्तदर्शने ।
उत्तरा अथ० उत्तर+आत् । उत्तरार्द्धं दिशि काले देशे वेत्तर्थे
उत्तरा 'प्रते पिहत्वभापत्रे सपिण्डीकरणटनु क्रियन्ते या
क्रिया पित्वा' प्रोच्यन्ते उत्तराहि ता इत्युक्तासु सपिण्डी-
करणोत्तरासु आङ्गक्रियासु । [त्तरस्मात् उत्तरस्मिन्नित्यर्थे ।
उत्तरात् अथ० उत्तर+आत् । दिग्देशकालविषये उत्तरसु-
उत्तराधिकारिन् वि० उत्तरमधिकरोति अधि+क-णिनि ।
पूर्वस्वामिस्त्वलोपरमे तस्वस्वभाषीनस्त्ववति जाताधिकारे

पुत्रपौत्राद्यौ टायादे । (अंगी) इति ख्याते । [त्तर ।
उत्तराभास पु० उत्तरनिवाभासते आ+भास-ञ्च् । दुष्टो-
उत्तरायण न० 'भाषादि मामयुग्मैस्त ऋतव' पट् क्रमादित ।
उत्तरायणमाद्यौ सौरित्युक्त्वात्तत्रेण ऋतवयात्मके माडाटिके
मासपटके काले । उत्तरा दिशि सूर्यस्य अयनं यस्मिन् काले
इति व्युत्पत्ते । तदारम्भकाले मकरसंक्रमणदिनेऽपि ।
उत्तरापादा स्त्री० अश्विन्यादिनक्षत्रेषु एकविंशतितमे नक्षत्रे
उत्तरासङ्ग पु० उत्तरे ऊर्ध्वभागे आसज्यते आ+सज्-ञ्च् ।
उत्तरीयवस्त्रे । [रस्मिन् उत्तरस्मात् उत्तरमित्यर्थे
उत्तराहि अथ० उत्तर+आहि । दिग्देशकालविषये उत्त-
उत्तरीय न० उत्तरस्मिन् देहभागे भवः क्त । ऊर्ध्वदेशधार्थ्ये वस्त्रे
उत्तरेण अथ० आसन्नदिग्देशकालाना प्रथमानसप्रम्यन्ताना
मर्थेषु 'तत्तामारां वनपतिगृहानुत्तरेणा ऋटीव'मिति निघट्टतम्
उत्तरेद्युस् अथ० उत्तरस्मिन् दिने उत्तर+एद्युस् । आ-
गामिदिवसे इत्यर्थे ।
उत्तान वि० उद्गतस्तानो विस्तारोयमात् । विस्तारशब्दे,
(चित) भूमिलग्नष्टतया ऊर्ध्वभावेन स्थिते, ऊर्ध्वदृष्टे च ।
उत्तानक पु० उद्-तन-गुण् । उच्चाटने ।
उत्तानपत्रक पु० उत्तानमूर्द्धमुखं पत्रमस्य । रक्ते एरगडवृत्ते
उत्तानपाद पु० स्वयम्भुवो मनोः पुत्रे भ्रुवपितरि नृपभेदे ।
उत्तानशय वि० उत्तान ऊर्ध्वमुखं सन्नेव गेते शी-ञ्च् ।
अ तशिशौ तस्य च तटानीभवताने सामर्थ्याभावात् ।
उत्ताप पु० उद्+तप-ञ्च् । उष्णतयान्, सन्नापे च ।
उत्तार वि० उद्गता तारा यस्य । उद्गततारकनेत्युक्ते । उन्मृष्ट
सारः । अत्यन्तोच्चे । [विकरणे, त्वरिते, उन्नते च । ऋवङ्गमे पु०
उत्तास वि० तुरा० तत्-प्रतिशयास्य अच् । प्रतिष्ठिते महति ।
उत्तीर्ण वि० उद्+तृ-क्त । कृते, पारगते च ।
उत्तङ्ग वि० उक्तं तङ्गम् । अत्युन्नते । [(खड्) भवधाये
उत्तप पु० उद्गतं कण्डनाभावेऽपि तपोऽस्मात् । लाजाख्ये
उत्तेजना स्त्री० उद्+तिज-णिच्-युच् । प्रेरणायास्य व्यग्रता
करणे, उद्दीपने, तीक्ष्णीकरणे च ।
उत्तेजित वि० उद्+तिज-णिच्-क्त । प्रेरिते, उद्दीपिते च ।
भावे क्त । उत्तेजनयाम् "उत्तेजित मध्यवेगं योजनं
श्लथवस्त्रायेत्युक्ते अश्वगतिभेदे न० ।
उत्तेरित न० उद्-तृ भावे इतच् गुणे एत्वम् नि० । अश्व-
गतिभेदे । अर्थ आद्युचि । "उत्तेरितोऽतिवेगाद्यो न
शृणोति न पश्यति" ह्युक्तागतिवृत्तेऽथे पु० ।
उत्तीलन न० उद्+तृल-उन्माने ल्युट् । ऊर्ध्वं नीत्वा तीलने,

उत्तीलित वि० उद्+चु+तल-क्त । उत्तीलिते च ।
 उत्पन्न वि० उद्+पन्न-क्त । उत्पन्नमे, परिप्लवते च ।
 उत्पान न० उद्+पाना ल्युट् । उत्पानने, उद्यमे, उत्पन्नव-
 नचेद्यायाम् उद्भवे च । करणे ल्युट् । उत्साहे, पौरुषे,
 हर्षे च । अघिकरणे ल्युट् । रणे, राज्याचिन्तनरूपे तन्त्रे,
 प्राङ्गणे, चैत्ये च ।
 उत्पानैकादशी स्त्री उत्पानस्य हरे निद्रात प्रबोधनस्य
 काल एकादशी । चान्द्रकार्तिकशुक्लैकादश्याम् ।
 उत्पित्त वि० उद्+पित्त-क्त । दृष्टियुक्ते, उद्यते उत्पत्ते च ।
 उत्पित्ताङ्गुलि प उत्पित्ता उद्यक्ता अङ्गुलयो यत् । (चापण)
 विस्तृताङ्गुलिके करतले चपेटे ।
 उत्पत्त प० उत्पत्तति लङ्गे गच्छति उद्+पत्त-अच् । पक्षिषि
 उत्पत्तन न० उद्+पत्त ल्युट् । उत्पत्तनने उत्पत्तौ च ।
 उत्पत्ति स्त्री० उद्+पत्त-क्तिन् । उत्पत्ति, जीवस्य देहवत्त्वमे,
 साख्यादिमते आदिभवे च । उद्+पत्त-क्तिन् । उत्पत्तनने ।
 उत्पत्तिविधि प मोमासकमते कर्मसंस्कारविदेके विधी
 यथा अग्निहोत्र जुहोतीत्यादि ।
 उत्पल न उद्+पल अच् । नीलपद्मे कुमदादौ, कुलोमधौ च ।
 उत्पलगन्धिक न० उत्पलस्य गन्धद्वय गन्धोऽस्य इत् समान्
 सत्ताया कन् । गोशीर्षाख्ये चन्दने ।
 उत्पलपत्र न उत्पलस्य पत्रमिव । तिलकभेदे, स्त्रीणां सनादौ
 नपद्यते च । इत । इन्द्रीवरस्य दले ।
 उत्पलिनी स्त्री उत्पलानि मन्वसिन्नु देगे तपां सक्रूणो
 वा इति । उत्पलस्युक्तताया, कुवलयसमुदाय च ।
 उत्पवन न० उद्+पू करणे ल्युट् । कृगकण्डिकाया पवित्त्रेण
 नलादेरुत्क्षेपण ।
 उत्पश्य वि० उद्+पश्य-क्त । उद्दृष्टिकारके, उद्दृष्टे च ।
 उत्पाटन न उद्+पट णिच्+ल्युट् । उद्दूषने ।
 उत्पात प उद्+पत-अच् । उपपत्ते । उद्+पत-ण । अरु-
 ष्यादागते प्राणिना शुभाशुभभूषणके देवनिमित्ते भूषण्यदौ ।
 उत्पाटक प उत्पत्तिना पादा अक्ष्य कपु । अटपदे शर-
 भाष्ये गजारादौ पशुभेदे तस्य शट्पथ्यशरणाद्दृष्टं
 पादसम् । उद्+पट-णिच्+ल्युट् । पितरि प० । उत्पा-
 दनकर्त्तरि वि० । [(टिटि) टिटिभषणिविधि ।
 उत्पाटशय प० उत्पाद उत्पत्तिप्रदाय धनुं मते श्री ल्युट् ।
 उत्पिञ्जल वि० उद्+पिञ्ज-क्त । अत्यर्थाङ्गुले ।
 उत्प्रास प० उद्+प्र+अभ-दीर्घाणि पञ् । उपप्रासे ।
 उत्प्रेक्षा स्त्री उद्+प्र+इच्-अच् । उद्भावने धर्मांशद्वा-

भेदे च षा० षा० । [रूपे उन्मच्छने (भाषा) ।
 उत्प्लवन न० उद्+प्लु-ल्युट् । उल्मच्छने, जलादेरुपरिस्थिति
 उत्प्लवा स्त्री उत्प्लवादेरुपरि प्लवते प्लु-अच् । मौकायाम् ।
 उत्प्लुति वि० उद्+प्लु-क्त । दलानामन्योन्यविश्लेषेण
 विकारिते कुशुमादौ । [उज्वले च ।
 उत्सु प० उन्म च । पर्वतादिषु स्वज्जलस्य पातस्थाने, स्व-
 उत्सु प० उद्+सुज-अच् । श्रोत्रे । सङ्गाडल्युत्तने वि० ।
 उत्सर्ग प० उद्+सर्ज-अच् । व्याकरण्योक्ते सामान्यविधाने,
 न्याये त्यागे, दाने यागभेदे व्यपानवायोव्यापारे च ।
 उत्सर्जन न० उद्+सर्ज ल्युट् । दाने त्यागे च । [च
 उत्सर्पण न० उद्+सर्प-ल्युट् । उत्सर्पण्य पुरोगतौ, उल्लङ्घने
 उत्सव प उद्+सव अच् । आनन्दजनकव्यापारे विवाहादौ ।
 उत्सवसङ्घे त उ उत्सव आनन्दजनक सङ्घे स्त्रीपुंसयो
 रत्यर्षमत्तारागादाह्वानम् यस्य । अत्यस्य स्त्रीत्येव दाम्पत्यनि-
 यमन्यून्ये स्त्रीपुंसयोरनुसारागमावृत्तकस्यै रविङ्कारशालिनि
 पार्श्वतीये जातिभेदे । 'शरैरुत्सवसङ्घेतामिति' रघु ।
 उत्सादन उद्+सद-णिच् ल्युट् । उत्सारणे, उत्सर्गने च ।
 उत्सारक प० उद्+सृ-णिच्-ल्युट् । ह्यारपाते तेन हि
 प्रमुह्यारतो जना दूरीकरणे । [स्थानान्तरकरणे च ।
 उत्सारण न० उद्+सृ-णिच् ल्युट् । दूरीकरणे, घालने,
 उत्साह प० उद्+सह-अच् । उद्यमे, आश्रयधाम्ने, कर्त्तव्य-
 कर्त्तव्ये स्थिरतरे प्रयत्ने "उत्साहो मन्त्रमूल स्यादिति
 नीतिविदा मनम् । प्रभुशक्ति मन्त्रमूला तथाङ्गुत्साहवान्
 भवेति' ल्युक्ते राधा गुणविषये कल्याणे, सूत्रे, वीर-
 त्वैरस्य भावदे च षाङि० शपरि० ।
 उत्साहवर्द्धन प० उत्साह वर्द्धयति ह्य णिच्-ल्युट् । वीर-
 रसे । ह्य ल्युट् इत । उत्साहस्य हर्द्धौ न० ।
 उत्साहशक्ति स्त्री० उत्साहएव शक्ति धैर्यम् । राधा विक्रम-
 हेतौ बले । [सिकुण्ठे, उपपुत, त्यक्तमथ्यादे च ।
 उत्सिक्त वि० उद्+सिच्-क्त । गवित उद्भूत वर्द्धते, उपरि-
 उत्सुक वि० उद्+सृ-क्तिन् कनि सुप् । इष्टार्थस्यार्थनाय
 उद्युक्ते धर्मोद्योगमित्यतीत्युक्तशब्दात्विद च ।
 उत्सृष्ट वि० उद्+सृष्ट-क्त । त्यक्ते, कृतोत्सर्ग, दत्ते च ।
 उत्सृक्त प० उद्+सिच्-अच् । मन्त्र उद्भवे उद्भव्य रक्षि संभवे च
 उत्सृध प० उद्+सिध-अच् । देहे, उत्सृते 'पयोधरोत्सृध-
 निपतति इभार ।
 उत्सृच्य० उ-क्ति पञ् प्रथो दानम् । प्रकाशे, विभागे,
 प्राकये, उद्भे, उत्सृध, प्राकये, अथास्य, यज्ञौ, प्राधान्ये,

वस्त्रने, भावे, मोक्षे, 'तस्य उदिति नामिति' श्रुतेर्ब्रह्मणि च
उदक न० उन्द्-खुलु नलोपच नि० । जले ष्टपो० कलोमे
उदमथत् । [करञ्जभेदे ।

उदकीर्यं पु० उदेन जलेन कीर्यते कृ-क्यप् । (डहरकरमचा)
उदकुम्भ पु० उदकेन पूर्णः कुम्भः शाक० त० । जलपूर्णकुम्भे
शान्त्युदकुम्भहस्ता इति भट्टि' । [मृतमत्वाम् ।

उदक्या स्त्री० उदक गुडार्थं चानजलं चतुर्थदिने अर्हति यत् ।
उदगट्टि उदगुत्तरस्यामट्टिः । हिमाचले ।

उदगयन न० उदक् उदोच्चामयनम् । उत्तरायणे माघाटिके
मासपट्टके 'उदगयने अ पूर्थमाणे' पत्रे इति स्मृतिः ।

उदग्र त्रि० उद्गतमग्रं यश्च । उच्चैः । [घृतादिपात्रे (जुपो) ।
उदङ्ग पु० उदच्यते उद्गयतेऽत्र उद्+अच्-घञ् । चर्मभवे

उदच् अय० उदच् दिग्देगकाले वाच्ये प्रथमापञ्चमीसप्तम्यर्थे
अस्माति तस्य लुम् । प्रथमान्नाद्यर्थत्तौ उत्तरदिगादौ ।

उद्+अनुच क्तिन् । उत्तरे देशे काले च पु० । स्वादौ उदङ्
उदङ्घौ । टिगि स्त्री० डीप् उदीची ।

उदज पु० उद्+अज-अच् । पशुपेरणे ।

उदञ्जन न० उद्+अनुच-करणे ल्युट् । पिधानार्थे पात्रे
(ढाकना) । भावे ल्युट् । ऊर्ध्वक्षेपणे ।

उदञ्जित त्रि० उद्+अनुच-क्त । ऊर्ध्वक्षिप्ते, पूजिते च ।

उदधि पु० उदकानि धीयन्तेऽस्मिन् धाञ्-आधारे कि उदा-
देश । रुष्ट्रे, षटे च ।

उदधिमल पु० उदधिमल इव । ससृक्फेने ।

उदन्त पु० उद्गतोऽन्तोनिर्णयो यस्मात् । वार्त्तायास् हृत्तान्ते
कुशलाटिकघने, साधौ च । [अ । पिपासायाम् ।

उदन्त्या स्त्री० अतिगाद्देशेन उदकमिच्छति क्यच् उदन्भाव
उदन्वत् पु० उदकानि सन्त्यस्य महत् उदन्भावः सस्य व । ससृक्फे

उदप आघाते (सौत्व) पर० सक० सेट् । उदपत्त । औद पीत्-
उदपान पु० न० । उदकं पीयतेऽस्मिन् पा-ल्युट् उदादेशः ।

कूपसमीपस्थे खाते क्षुद्रजलाधारे ।

उदमान पु० 'कुल्या स्यादृषभिर्द्रोणैर्द्रोणपादेन चाटकः ।
अस्यार्द्धशतिकोभाग उदमान उदाहृत इत्युक्ते मानभेदे ।

उदय पु० उद्+इ-अच् । ज्योतिषोक्ते राशेरुदयरूपे जन्ने ।
आधारे अच् । उदयाचले पूर्वपर्वते 'यैर्ध्वल दृश्यते भा-

स्वान् स तेपासुदयः स्मृत' इत्युक्तलक्षणो दृष्टियोग्यस्थाने च
भावे अच् । प्रथमदर्शनयोग्यभवन, दृष्टौ, ससृक्फेनौ उत्पत्तौ च ।

उदयन पु० उद्+इ-ल्यु । वत्सराज्जे, अगस्त्ये सुनौ, क्षुमा-
झलिप्रवृत्तिप्रत्यकारके उदयनाचार्यं च । भावे ल्युट् । उदये

उदर न० उद्+इ-अप् । जठरे नाभिस्तनयो मध्यभागे । आ-
धारे अप् । युद्धे । उद्+इ-अप् उदो दनोपच । उदररोगे ।

उदरग्रन्थि पु० उदरे ग्रन्थिरिव । गुलानामकरोगे । [वन्ध्यास्ते
उदरत्राण न० उदरं त्रायतेऽनेन ल्युट् । (कमरवन्ध) उदर-

उदरपिशाच त्रि० उदरे तत्पूर्त्तौ पिशाच इव । सर्वाङ्गभक्षके ।
उदरम्भरि त्रि० उदरं विभर्त्ति भ-रि सुम् च । पद्मयज्ञा-

यकरणेनात्मोदरभावोपपत्ते ।

उदररोग पु० इत० । उदरी इति ख्याते रोगे । [ख्याते रोगे
उदरासय पु० उदरस्यासं रोग याति नयति या-क । स्वनाम

उदरावर्त्त पु० उदरे आवर्त्त इव गभीरत्वात् । नाभौ ।

उदरिणी स्त्री० उदरे गर्भोदस्यस्या' इति । गर्भवत्याम् ।

उदरिन् त्रि० उदरं दृष्ट्वा अस्यास्ति महत्त्वे मत्वर्थीय
इति । तन्दिने (भुङ्गियुक्ते) । इल । उदरिलोऽप्यत्र ।

उदर्क पु० उद्+अर्क-अर्च+वा घञ् । उत्तरकाले भाविफ-
लके शुभाशुभकर्मणि च ।

उदर्चिस् पु० उद् ऊर्ध्वमर्च्चः रश्मिरस्य । उच्छिखे बह्वौ ।
उत्कण्टकानिलात् कन्दर्पे ऊर्ध्वरेतस्तात् शिवे च ।

प्रा०स० । उद्गतायां शिखायां न० ।

उदवसित न० उद्+अय+सि-क्त । गृहे । [जलेन मथिते तत्रे
उदधिवत् न० उदेन जलेन त्रयति वर्द्धते द्वि-क्लिप् । अर्द्ध-

उदात्त पु० उद्+आ+दा-क्त । वर्णोत्पत्तिस्थानेषु उच्चैःस्वरेण
उच्चारिते । हृद्ये, महति, दातरि च त्रि० अलङ्कारभेदे न०

उदान पु० उद्+अन-घञ् । ऊर्ध्वगमनोत्क्रमणदृष्टियुक्ते
कण्ठस्थे वायो, उदरावर्त्तं नाभौ, सर्भेदे च ।

उदार त्रि० उद्+आ+रा-क । दातरि, महति, सरले,
दक्षिणे, गभीरे, असाधारणे च ।

उदावर्त्त पु० उद्+आ+इत-घञ् । 'यदोर्ध्वं जायते वायो-
रावेग स चिकित्सके । उदावर्त्त इति प्रोक्तो व्याधि'-
रित्युक्तलक्षणो वातव्याधौ ।

उदासीन त्रि० उद्+आस-शानच् । मध्यस्थे, विवदमानयो
रेकतरपक्षानवलम्बके, जिगीषोन्टपतेः शत्रुमित्रभूसितो
व्यवहिते परतरे, अपेक्षके च ।

उदास्थित त्रि० उद्+आ+स्था-क्त । चरे, द्वारपाले, अ-
ध्यक्षे, प्रव्रज्यारूपस्थानच्युते नष्टसन्नासे परिव्राजके च ।

उदाहरण न० उद्+आ+हृ-भावे ल्युट् । एकदेशप्रसिद्ध्या
सकलसिद्धार्थं कथने । कर्मणि ल्युट् । इष्टसिद्धार्थदृश्यमाने

दृष्टान्ते, प्रकृतसिद्धार्थं निदर्शनरूपे उपोद्घाते च । [ते च ।
उदाहृत त्रि० उद्+आ+हृ-क्त । दृष्टान्तव्योपपत्त्ये, कथि-

उद्धित वि० वट-क। कथिते। उट्+इष्+क। उल्लिते उद्धते उद्धे च।
 उद्धीच्य वि उद्धेच्य उत्तरकाला नै भव यत्। उत्तरकालादिभवे
 क्वलिन शरावया मद्या पथिमीत्तरदेशे (बाला) गन्धद्रव्ये च
 उद्धोरण न० उट्+ीर-ल्युट्। कथने, उद्धारणे च।
 उद्धोर्ण वि० उट्+घञ् क। उदादे, महति उद्धिते च उद्धोर्ण-
 रागप्रतिरोधकामिति माध ।

उद्धुस्वर उ उद्धुस्वरवत् घञ् म्। उक्ताभाव ।
 उद्धुस्वरपर्णी स्त्री० उद्धुस्वरपर्णीवत् घञ् म्। न डत्वम्।
 उद्धुस्वरफना स्त्री उद्धुस्वरफलात् घञ् म्। न डत्वम्।
 उट्टुखल न० ऊर्द्ध ख खानि ला-क प्रयो नि०। तखलुखदि
 कखडनाथं काष्ठाटिरचिते द्रव्ये, गुग्गुली च।
 उट्टु वि० उट्+वह-क। जटे, खू, वे, धृते च। उट्टुदलोक्त-
 वितमनेति माध ।

उद्धत वि० उट्+गम क। उदिते, उत्पन्ने, ऊर्द्धगते, उद्धाने च।
 उद्धमनोय न० उट्+गम अनोयत्। धीतवन्तद्वये म्होतप-
 ल्युद्धमनोयवन्नेति कुमार । [वि०]
 उद्धाट न० उट्+गाह-क। अतिशये। अत्यन्ते। अतिशययुक्ते
 उद्धाटे उ० उद्धागैवति साम उट्+गै-लच्। सामवेदगायके ।
 उद्धार उ० उट्+ग-घञ्। उद्धमने । [भेदे च
 उद्धीति स्त्री उट्+गे-क्तिन। उद्धागैने माताहते आर्या-
 उद्धीध उ० उट्+गे घञ्। सामवेदावयवभेदे ।
 उद्धूर्ण वि० उट्+गुरी-उदात्त क। उदाते ।
 उद्धाहित वि० उट्+घञ्-णिव् क। उपप्लव्ये, बध्ने, उद्धोर्णे,
 प्रत्यायिते, याहिते च । [च। प्रथमे वि०]

उद्धु उ० उट्+हन-अच् नि०। हृषुषे, यज्ञौ वायौ प्रश्रयाया
 उद्धन उ० उट्+हन अच् नि०। काष्ठतण्णसाधनेऽथ अ्यकाठे
 यडपरि निधाय काठ तण्णते ।
 उद्धर्मण न उट्+घञ् ल्यत्। रटकया (क्रामा) गालादिघञ् म्।
 उद्धाट उ० उट्+घट-णिव्-घञ्। राजस्यपहृषणस्याने घट्टे ।
 उद्धाटक उ न उट्+घट-णिव् खलन्। कृपात् जकोद्धार-
 ष्यायं यत्तभेदे (शरपट्ट) (पुरना) इति प्प्राति। करणे ल्युट्
 उद्धाटममयत्र न । भावे ल्युट् उद्धाटनम्। प्रतिबन्धनि-
 रासे, जतवन्त्यस्य बन्नापकरणे च न० ।

उद्धात उ० उट्+हन-घञ्। आरधे, पादस्पर्शने 'प्रायेण
 मेर्यमायेन अशम मोघते यदि। गला चोद्ध निर्वर्तत
 एतद्गुहातमण्य'मित्युक्तञ्चल्ले प्राण्यामाद्गुग्गुधकभेदे
 उद्धुष्टे, सहरे, यध्ने, घन्मपरिच्छेदे च ।
 उद्धृष उ० उट्+घृषि क। मसकटयधे (उधुष) कीटभेदे ।

उद्धान न० उट् दी-ल्युट्। यध्ने, घृष्टाम्, वाडवाले, मध्यलयेन च
 उद्धानम् वि० उद्धत शक्यं । बन्दरहिते, अग्रतिवन्ने, स्वतन्ने,
 अत्युपे च। उद्धृष्ट मेघ दाम प्रागप्यमस्य यस्म। यन्ने उ।
 उद्धाल उ० उट्+दल+णिव्-अच्। बद्धवारकटके, वनकीटवे
 च । सपाया कन्। वेदमसिधे क्वभिभेदे ।

उद्धित वि० उट्+दिश क। उपलिते अभिलषिते च छन्द
 गाल्ने प्रसारविरेषज्ञानसाधने न ।

उद्धीपन न० उट् दीप-णिव् ल्युट्। प्रकाशने, उज्ज्वले च ।
 ल्यु। अलङ्करीके रधाद्युद्दीपके चन्द्रादौ विभावे धा १५०
 उद्धेश उ० उट् दिश घञ्। अत्रश्रयाने, अन्वेषणे अभिलाषे च
 उद्धेशतस् अथ उद्धेशतसिन् एकदेशेनेत्यर्थे सञ्ज्ञापणे च ।
 उद्धृव उ० उट्-हृ घञ्। यज्ञयाने ।

उद्धोत उ उट्+द्युत घञ्। प्रकाशे। [प्रगलभे आकृते च वि०
 उद्धत उ उट्+हन-क्ते। राजसम्भे। धाक्यादिघञ् म्, अविनीते,
 उद्धरण न उट्+हृ-भावे ल्युट्। छत्तौ, वमने, शयणसुप्तौ,
 उन्मूलने च । कर्मणे ल्युट्। बालेऽन्नादौ ।

उद्धूर्ण न उ० उट्+हृष-णिव्-घञ्। उत्पत्ते ।
 उद्धूर्णण उ० उट्+हृष णिव् ल्युट्। रोमाश्चे ।
 उद्धव उ० उट्+ञ् अच्। यथान्नी, कृष्णटयिते मात्पविमेषे च
 उद्धान न उद्धोयतेऽपिन् धाञ् ल्युट्। शूद्रागाम्, वसिते उद्धते च
 उद्धार उ उद्धियते उट्+हृ कर्मणि घञ्। कथे। भावे घञ्।
 छत्तौ, उद्गारे च । [टटे भारन्त्ये च ।

उद्धर वि० उद्गता धृत्प्रात् प्रा न० अच् सभा०। निर्भरे,
 उद्धत वि० उट् धृ-क्ते। उत्थिते, उत्कथिते च ।
 उद्धूनन न उट् धृ णिव्-ल्युट्। परसेपणे ।
 उद्धूनन न उमाहृतं धृत्ति करोति उद्धूनि+णिव् भावे ल्युट्।

धूलिमर्हने । 'यथाजवद्गर्भं रक्तारीम र्चलधाम्। शूर्ण-
 खोद्वन देय भोज्ये क्षीरेणुशभवे संसमालम्भमेदेवा'मि
 त्युक्तमे व्यञ्जनीपकरणे शूर्णभेदे च ।

उद्धृत वि० उट् हृ-घृ-या न। उत्थिष्ये भुक्तोभिधते, कतो
 द्वारे प्रयस्कृते लक्ष्णेदिते च । [उत्तरीय हृष्कृतहृत्ते ।
 उद्धृतपाणि वि० उत्तरीयात् उद्धृत हृष्कृत पाणिं न ।
 उद्धृमान न० उद्धमति बहिराल उट्+धा ल्युट्। शूद्रागाम्
 उद्धृ उ० उन्मल्युदकम् उल्ल यत् नि०। नटभेदे ।

उद्धन्वन न उट्+धन्व-ल्युट्। गान्तरज्जादिशास्त्रबन्धने 'उद्ध-
 न्वनयता ये वेति स्मृति ।

उद्धु वि० उट्+धृष क। निश्चिते श्यायादिमते सातवस्तुन
 चरन्निष्पानादिना कतोद्धेपने च्छारे च । यथा क्ल-

दर्शनात् अत्रभूतहस्तिपकसंस्कारस्य उद्बोधरूपे उद्दीपने
 कृते हस्तिपकः स्मर्यते इति प्रवृत्ते जागरिते, उद्बुद्धां च
 जगद्वातीमिति स्मृतिः । [ननाय संस्कारोद्दीपने च
 उद्बोध पु० उद्+बुध-घञ् । किञ्चिद्बोधे न्यायादिमते स्मृतिज-
 उद्भट्ट पु० उद्+भट्-अच् । कच्छमे, तण्डुलादेः प्रस्तोदनहेतौ
 चूर्णे, श्रेष्ठाशये महाशये, प्रवरे, अन्याद्विर्मते श्लोकादौ च
 उद्भव पु० उद्+भू-अप् । जन्मनि उत्पत्तौ । अपादाने अप् ।
 परमेश्वरे । [चु० भू० ल्युट् । चिन्तने ।
 उद्भावन न० उद्+भू-णिच्-ल्युट् । कल्पने, उत्पादने च । उद्-
 उद्भिज्जा वि० उद्+भिज्जि क्तिप् उद्भिज् तथा सन् जायते
 जन-ड । भूमिसुद्भिद्य जाते तरुणुलमादौ 'उद्भिज्जाः स्या-
 वरा सर्वे बीजकारणप्ररोहिण्य' इति मनु ।
 उद्भिद् वि० भूमिसुद्भिन्नक्ति उद्+भिद्-क्तिप् । दृज्जणुलम्-
 वल्लीलतारूपे पञ्चविधे स्यावरभेदे । यागविशेषे पु० ।
 उद्भिद् वि० उद्+भिद्-क्त् । दृक्षादौ पञ्चविधे स्यावरे ।
 उद्भूत वि० उद्+भू-क्त् । उत्पन्ने । न्यायमते प्रत्यययोग्ये च
 उद्भेद् पु० उद्भिद्यतेऽङ्गमत्व घञ् । रोमाञ्चे । भावे घञ् । स्फुरणे
 उद्भम पु० उद्भाम्यत्वनेन उद्+भ्रम-घञ् अटद्धि । उद्भेगे ।
 उद्यत वि० उद्+यम-क्त् । उद्युक्ते, उद्दीकिते, प्रवृत्ते, अन्याध्याये च ।
 उद्यम पु० उद्+यम-घञ् अटद्धि । उद्योगे ।
 उद्यान न० उद्+या-आधारे ल्युट् । आक्रीडे वने । भावे-
 ल्युट् । नि सारणे । कर्मणि ल्युट् । प्रयोजने ।
 उद्योग पु० उद्+युज्-घञ् । यत्ने, चेष्टायास्, उद्यमे च ।
 उद्ग पु० उन्नक्ति क्तिद्यति उन्द्-रक् । जलविडाचे । (उद्दिराल)
 उद्गय पु० उद्गतोरथो यस्मात् । रथक्रीचे । उद्गततरथतल्यः
 पक्षो यस्य (ताम्रचूडविहगे ।
 उद्गिक्त वि० उद्+रिच-क्त् । अतिशयिते, अधिके, स्फुटे च ।
 उद्ग्रेक पु० उद्+रिच-घञ् । दृष्टौ, अतिशये, उपक्रमे च ।
 उद्गर्त पु० उद्+दृत्-घञ् । अतिशयिते, अधिके च ।
 उद्गर्तन न० उद्गर्तनेनेन उद्-दृत्-णिच्-ल्युट् । शरीरनिर्म-
 लीकरणद्रव्यादौ । भावे ल्युट् । मिलेपने, घर्षणे च । उद्+
 दृत्-ल्युट् । उत्पत्तने ।
 उद्गृह पु० उद्गृहति उद्गृहं नयति पितृन् वद् अच् । पुत्रे
 'प्रणामामि रद्गृह'मिति तन्वम् । उद्गृहेन वद्गृहति अच् ।
 प्रवहवायोर्द्गृहस्थिते वायुभेदे,
 उद्दान्त पु० उद्गतं वान्ममन्तर्जलमस्मात् प्रा० व० । निर्भदे
 गले । उद्+वम-क्त् । उद्दीर्घे उद्गते च वि० ।
 उद्दासन न० उद्+सु० वस-ल्युट् । मारणे उद्+वम+णिच्-

ल्युट् । विमर्जने । [रूपे परिणये ।
 उद्दाह पु० उद्+उह-घञ् । विवाचे भाव्यात्वसंपादकव्याप-
 उद्दाह वि० उद्गतोवाह्यस्य । उद्गुत्तोनितवाहौ 'उद्दाह-
 रिव वामन' इति रघुः । [तया व्याकुलचित्ते, क्षुभिते च
 उद्द्विग्न वि० उद्+विज्-क्त् । उद्द्वेगुक्ते, उद्द्वेगपरिहाराद्यम
 उद्द्वृत्त वि० उद्गतो दृष्टात् गति० । दुर्दृष्टे । उद्+दृत्-क्त् ।
 उत्क्षिप्ते, भुक्तोक्षिप्ते च ।
 उद्द्वेग पु० उद्+विज्-घञ् । व्याकुलचित्ततायाम् विरहजन्ये
 उद्द्वेगमे, भये च । गुणकफले न० । उद्द्वेगतोवेगो
 यस्मात् । निश्चले, क्षिप्तिने । गीघ्रगामिनि च ।
 उद्द्वेल वि० उद्गतो वेलात् । अतिक्रान्तमर्यादे ।
 उद्द्वेष्टन न० उद्+वेष्ट-ल्युट् । हनपादयोर्वन्धने, उपश्लेपे च
 उद्द्वेष्टं वेष्टनात् वि० । उद्द्वेष्टवन्धने वि० ।
 उद्भ्रस उच्छे क्त्वा० पर० अज० सेट् । उद्भ्रसति औभ्रामीत्
 उद्भ्रस उच्चोपे उच्छे च(कणशयादाने) चु० मक० सेट् । उद्भ्रामयति ते
 उन्द् क्लेदे रुधा० पर० अज० सेट् । उन्नक्ति औन्दीत् । [वायें
 उन्द् र् पु० उन्द्-अच् । मूपिके उर-उर् । उन्द्-र । उन्द्-रुद्धा-
 उन्द्-रकर्णी स्त्री० उन्द्-रस्य कर्णरव पर्यामस्या । आम्बुकर्याम्
 उन्द्-र पु० उन्द्-उर् । मूपिके ।
 उन्न वि० उन्द्-क्त् क्तिच्चे आर्द्रं (भिजे) दयापरे च ।
 उन्नत वि० उद्+नम-क्त् । उच्चै, महति च ।
 उन्नतानत वि० उन्नतं च तदानतञ्च । उच्चनोचस्यानादौ ।
 उन्नति स्त्री० उद् नम-क्तिन् । दृष्टौ, उदये, गरुडभार्यायाञ्च ।
 उन्नत वि० उद्+नह-क्त् । उद्दृष्टे, उत्कटे च ।
 उन्नमित वि० उद्+नम-णिच्-क्त् । उत्तोलिते, उद्दीकिते च ।
 उन्नन्नाय पु० उद्+नी-अच् घञ् वा । कूपादितो जलादेरुत्तोलने
 उन्नयन न० उद्+नी-ल्युट् । पितृके, उद्गं प्रापणे च ।
 उन्नस वि० उन्नता नामा यस्य नसादेगः । उन्नतनासिके ।
 उन्निद् वि० उद्गता निद्रा सुद्रा यस्य । विकसिते ।
 उन्मज्जक पु० उद्+मज्ज-ल्युट् । 'कण्ठदमे जले स्थित्वा तप-
 कुर्वन् प्रवर्त्तते । उन्मज्जकः स विज्ञेयस्तापसो लोकोपूजित'
 इत्युक्तलक्षणे तापसे । जलादेरुपरि उत्प्रावके वि० ।
 उन्मत्त पु० उद्+मद-करणे क्त । धूलदरे सुचक्रुन्दृष्टे च ।
 कर्त्तरि क्त । उन्मादवति, मज्जविश्वति च वि० ।
 उन्माद् वि० उद्गतो मदीर्हर्षोऽस्य । उन्मादयुक्ते । करणे अच्
 मादके द्रव्ये । [मनस्ते च ।
 उन्मनस् वि० उद्भ्रान्तं मनोऽस्य । उत्कण्ठायुक्ते, अन्य-
 उन्मत्त पु० उद्+मन्थ-घञ् । वधे ।

उन्माद्यः ५० उन्माद्यतेऽनेन उद्+मद्य करणे चञ् । व्यापि-
दानेन शगादिबन्धनाय निवेगिते कूटयन्त्रे (फाद) इति
ख्याते । भावे चञ् । विनोद्योत्यापने, हिमने च ।
उन्माद्यः ५१ उद्+मद्य-घञ् । चित्तविभ्रमे, भूताद्यावेमात् चित्त
स्थानवस्थितौ, विरहिणां अरुहतावस्थाभेदे, कायिकरोग-
कृते मतिभ्रमे च । [देवस्य वाचभेदे ।
उन्मादन ५० उद्+मद्य णिष् ल्यु । उन्मादनाकारणे काम-
उन्मानेन ५० उद्+मा करणे ल्युट् । उद्मादेन स्वर्गादेश्चतु-
मानसाधने तोलकादौ परभाषणात्वे च । [प्रकाशिते च ।
उन्मियते वि उद्+मिद्य-क्त । प्रमुक्तं, विकसिते किञ्चित्
उन्मीलन ५० उद्+मील ल्युट् । उन्मये, विक्रापने च ।
उन्मुख वि उद्+उद्गं मुखमस्य । उद्गस्ये उद्युक्ते च ।
उन्मुट् वि उद्गता मुट् । यस्मात् । लृक्तमुट् विकसिते च ।
उन्मूलन ५० उद्गत+णिष् ल्युट् । उन्माटेन उद्गतमूलकरणे ।
उन्मोघ ५० उद्+मिद्य-वञ् । अगुरादेश्चमीलने, किञ्चित्कामे च
उप अथ+वप-क । अधिकायं क्षीने, आसत्ते, शमाय्ये घाहयते,
प्रतिवन्ने-गुणाधारे व्याप्री पञ्जायाम् शतौ धारभ्ये,
दाने, टीमाद्याने व्यापय्यकरणे अत्यये, निर्दामे च ।
उपकण्ठ वि उपगत कण्ठ गतिः । निकटे कण्ठासत्ते च ।
पामाने, अशामान च्छन्दितगतौ च ५० ।
उपकरण ५० उपक्रियतेऽनेन उप क ल्युट् । प्रधानसाधक
युगेऽङ्के घाघाप्रभोजमादौ व्यङ्गनादि गयने अर्थात् स्थाने
ऽनुलेपनादि, पूजाया उपमादि । भूपादीनां कृत्यवामरादि
परिच्छेदे च ।
उपकार ५० उप क वञ् । प्रधानस्थानुत्पद्यघदाने उपकृतौ
उपकारक वि उप+क-सुलु । उपकारकर्त्तरि । क्षीले टादि
अतरणे उपकारिका । अपाहये, पटनिर्मितराजघदने च
उपकार्य वि उप+क एत् । उपकारयोग्ये । राजाख्ये,
पटनिर्मितराजघदने च स्त्री टाप् ।
उपकुञ्चि स्त्री उप+कुञ्च-ञ् । कण्ठाशोके । बहु वि टादि
अतरणे । उपकुञ्चिकायम् श्रवणायां सूत्रोच्चारणाय ।
उपकुञ्चिण ५० उप-क-मानच् । चाशुचिक्रमज्ञाथकारिण
नेटाध्ययनाय कश्चिकान मङ्गलचर्चनतथादिभि ।
उपकुल्या स्त्री उप+कुल-क्यप् । विषयस्थान् उपगत
कुल्यां कश्चिन् वरः । इत्याद्यत्वे वि । [जनायमे
उपकृप ५० उपगत कृप गतिः । कृपधमीपण्ये आतरणे
उपकृम ५० उप कृत-घञ् । उपायपानपूर्वकारण्ये, प्रयमारभ्ये
विक्रियायाश्च ।

उपक्रोश ५० उप+क्रोश-आह्वाने चञ् । निन्दायाम् । आसद्-
क्रोशे वि० । अथश्रीः । क्रोशघमोपे अथ० ।
उपक्रोश्ट ५० उप+क्रुग-लृष् । गर्भेभ्यः । निन्दके वि० ।
उपक्रुम् वि उप+कृप-क्त । विन्दको उपभोगाय प्रसूते च ।
उपगत वि० उप गम-क्त । क्षीरने, उपस्थिते, प्राप्ते च । [च
उपगम ५० उप+गम-घञ् अटङि । समीपगमने, अक्रोशकारे स्थाने
उपगीति स्त्री उप+गै-क्तिषु । आर्याविशेषे छन्दोभेदे ।
उपगुह्य वि उप+गुह-यत् । आलिङ्गने, पाह्ये च । भावे
यत् । आलिङ्गने ।
उपगुह्यन ५० उप+गुह ल्युट् । आलिङ्गने, पङ्कणे च ।
उपग्रह ५० उप+पङ्-अप् । कारावन्धने, वन्दीकरणे, उपयोगे
अनुकूलने च । कर्मणि चञ् । कारादङ्के वन्त्याम् । ज्योति-
षोक्तौ पङ्कतल्ये गगनस्थे ज्योति पटाय धूमकेलादौ च ।
उपयाह्य ५० उप+पङ्-यत् । उपटोक्ते (भेट) ।
उपघात ५० उप-हन घञ् । अघकारे नागने गौणे च ।
उपघ्न ५० उप+घ्न क्ति । आघने आघने ।
उपचक्र ५० उपमित चक्रणे तुल्यमामलात् । चक्रवाकपण्डिणि ।
उपचय ५० उप+चि अच् । इक्षौ उन्नौ ज्योतिषोक्तौ पुनन्नत
हृतीयपचदामैकादशम्यानेषु च ।
उपचरित वि उप+चर-क्त । अपाशिते लक्षणया बोधिते च ।
उपचर्या स्त्री उप+चर क्यप् । चिकित्साया, सेनायाश्च ।
उपचाय ५० उपचोयते सञ्चिषतेऽधौ निभ् । यत् सञ्चत न्वी ।
उपचार ५० उप+चर-पञ् । चिकित्सायां, सेनायां, अघकारे,
उक्षीचे, लक्षणया शक्यायत्वातेनान्यायपरत्पकलने अयथाय-
थायमे सन्नीपकरणे च उपचारपद न वेदिगिति उभार ।
उपचित वि० उप+चि क्त । दान्ये, सङ्घे, सङ्घिते, समा
हिते, अघयवदङ्गा वङ्गलीभूते च ।
उपचिता स्त्री उपगता चिन वण्म् । उन्तरपट्यां चिन्वा-
दारावधोपस्थाया स्तौ च ।
उपच्छन्द ५० उप+च्छन्द-वञ् । पद्यसाधं प्रार्थनेऽनुदीपे च ।
तन्निद्रमुपच्छन्दयति प्रयोद्यति गि ।
उपजाति स्त्री वर्षे इत्ते छन्दोभेदे ।
उपजाप ५० उप+जप-वञ् । भेदे रिच्छेदे 'उपजाप कृतको-
नेति माय । उमांगुह्ये च ।
उपजिष्ठा स्त्री उपगता ऊर्ध्वं चोत्थो जिष्ठा वर्या । काको
भेदे । मा+थ । उवटिल्यायां जिष्ठायाश्च (आलिङ्गिभ) ।
उपजीविका स्त्री उपजीवयति उप+जीव करणे छन्दोप
चाराम् एत् । अत इत्तम । जीवोपायभूतायां इक्षी ।

उपजीविन् त्रि० उप+जीव-णिनि । आश्रिते ।
 उपजीव्य त्रि० उप+जीव-ण्यत् । आश्रये ।
 उपज्ञा स्त्री० उप+ज्ञा-कर्मणि अङ् । विनोपदेशेन स्वयसङ्गाद्ये
 प्रथमं ज्ञायमाने । भावे अङ् । आद्ये ज्ञाने । [उपायने
 उपहोक्तन न० उप+होक्त-कर्मणि ल्युट् । (भेट) उपहारे
 उपत्यक्ता स्त्री० उप+त्यक्त् । पर्वतस्यासत्रायां भूमौ ।
 उपदंश पु० उप+दंश-घञ् । मद्यपानरोचके (चाटनी) भक्ष्य
 द्रव्ये, भक्ष्यद्रव्योपकरणमात्रे, उपस्वरोगभेदे च ।
 उपदर्शक पु० उप+दृश्-णिच्-खुल् । द्वारपाले । दर्शयितरि त्रि०
 उपदा स्त्री० उप+दा-अङ् । उत्कीचे, उपदौकने च ।
 उपदेश पु० उप+दिश-घञ् । मन्त्रादिकथने, अनुशासने,
 हितकथने, प्रवर्तकवाक्ये च ।
 उपद्रव पु० उप+द्रु-अप् । उन्माते शुभागुभसूचके भूकम्पादौ,
 रोगजन्येऽन्यकिन् पिपासादाहादौ विकारे च ।
 उपद्रुत त्रि० उप+द्रु-क्त । व्याकुले, प्राप्नोपद्रवे च ।
 उपधा स्त्री० उप+धा-अङ् । 'धर्मार्याकाममौक्षैश्च प्रत्येकं परि-
 शोधने । उपेत्य धीयते यस्मादुपधा तेन कीर्तिते'त्युक्ते
 धर्मार्याद्युपन्यासेन मन्त्रिणां परीक्षणे, व्याकरणोक्ते,
 अन्यवर्णात् पूर्ववर्णे च ।
 उपधातु पु० उपमितं धातुभिः । स्वर्गादिप्रधानधातुसदृशेषु
 'सप्तोपधातवः स्वर्णमात्रिकं तारमात्रिकम् । त्वत्वं कांस्त्वञ्च
 रीतिश्च सिन्दूरश्च शिलाजल' इत्युक्तेषु सप्तसु द्रव्येषु,
 शरीरस्थेषु रसादिजन्येषु स्तनदुग्धादिषु च ।
 उपधान न० उपधीयते शिरोऽत । (वालिश) शिरोधाने, प्रत्यये,
 व्रतभेदे, विषे च । [शिनरूपे कपटे, रघचक्रे च ।
 उपधि पु० उप+धा-क्ति । अत्यथास्थितश्च वस्तुनोऽन्यथा प्रका-
 उपधूपित त्रि० उप+धूप-क्त । आसन्नमरणे, सन्तापयुते च ।
 उपधृति स्त्री० उप+धृ-क्तिन् । किरण्ये ।
 उप(पा)ध्मानीय पु० उच्च पथ ध्वाचतेऽनेन उपध्मानश्चोदस्तलो-
 ऽर्थाभाषण । पक्षयोः परयोः उच्चार्थ्यमात्रे विस्मयसदृशे वर्ष-
 मटे तस्य व्यञ्जिका अर्द्धविस्मयकारा रेखा । उपाध्मानीयश्च
 उपनत त्रि० उप+नम-क्त । उपस्थिते, प्राप्ते च ।
 उपनय पु० उप+नी-अच् । उपनयने 'रुद्व्योक्तकर्मणा येन
 समीपं नीयते गुरोः । बान्धो वेदाय तद्योगाद्बालस्यो-
 पनयं विदु'रिति स्मृत्युक्ते संस्कारविशेषे । न्यायकने
 यो यो धूमवान् स वह्निमान् अयमपि तद्येत्वादिवाक्यरूपे
 न्यायावयवभेदे, ज्ञानलक्षणजन्ये ज्ञानभेदे च ।
 उपनयन न० उप+नी-ल्युट् । स्मृत्युक्ते संस्कारभेदे उपनयाये

उपनाह पु० उप+नह-घञ् । दीक्षायां तन्मवन्त्रनस्याने, व्रणा-
 द्युपशमार्थं लेपनद्रव्ये च । [द्रव्ये ।
 उपनिधि पु० उप+नि+धा-क्ति । न्यासे पित्र्यासेन स्थापिते
 उपनिषद् स्त्री० उपनिषोदति प्राप्नोति ब्रह्मात्मसागेऽनया ।
 उप+नि+सद-क्तिप् । ब्रह्मविद्यायां, तत्प्रतिपादके वेद-
 शिरोभागे वेदान्ते च । [वीधौ राजमार्गे ।
 उपनिष्कर न० उपनिष्करन्ति सैन्यान्त्यत्र (उप-निष्-कृ+अप् ।
 उपनिष्क्रमण न० उप+निष्-क्रम-ल्युट् । राजपथे ।
 उपनेत्र न० उपगतं नेत्रम् । नेत्रसमीपे धृते कांचादिनिर्मिते
 नेत्रोपकारके द्रव्ये (चसमा) ।
 उपन्यास पु० उप+नि+अस-घञ् । वाक्योपक्रमे ।
 उपपत्ति पु० उपमितः पत्न्या । जारे ।
 उपपत्ति स्त्री० उप+पद-क्तिन् । युक्तौ, सङ्गतौ च ।
 उपपद् म० उपोच्चारितं पदम् प्रा०स० । समीपोच्चारिते
 नामोत्तरे उच्चारिते शस्त्रवस्त्रादिरूपे शब्दे, व्याकरणे प्रत्य-
 यादिविधायकशब्दे सप्रस्यन्नपदेन निर्दिश्यमाने पदे च । यथा
 कर्मण्यण् इत्यादौ कर्मणीतिसप्रस्यन्नं पदम् अण्प्रत्ययवि-
 धाने उपपदम् । [रघु' ।
 उपपन्न त्रि० उप+पद-क्त । युक्तियुक्ते, 'उपपन्नं ननु शिवमि ति
 उपपातक न० उपमितं पातकेन । गोवधादिरूपे पापे ।
 उपपादन न० उप+पद+णिच्-ल्युट् । युक्त्या समर्थने
 सम्यक्प्रतिपादने च । [प्रतिपादिते च ।
 उपपादित त्रि० उप+पद+णिच्-क्त । युक्त्या समर्थिते, सम्यक्
 उपपुर न० उप समीपे पुरम् । पुरसमीपे शाखानगरे ।
 उपपुराणं न० उपमितं पुराणेन । सर्गप्रतिसर्गाद्युक्तिरूप-
 पुराणलक्षणयुक्तेषु सनत्कुमाराद्युक्तेषु अष्टादशसु ग्रन्थेषु ।
 उपस्रव पु० उप+स्रु-अप् । गगनादुल्कापातादिरूपे उपस्रवे,
 चन्द्रार्कपङ्कणे च ।
 उपस्रुत त्रि० उप+स्रु-क्त । मोडिते, पस्ते-चन्द्रेके च उपस्रुते च ।
 'उपस्रुतं पातमद' इति माघः । [शोपकारके ।
 उपभूषणं न० उपभूष्यतेऽनेन ल्युट् । घण्टाचामरादौ भूष-
 उपभोग पु० उप+भुज-घञ् । भोजनादिजन्ये सुखात्तुभवे भोगे
 उपसर्द्द पु० उप+सर्द्द-घञ् । आलोडने, हिंसने, पूर्वधर्मविना
 शनेन धर्मान्तरोत्पादने च । [सा० १०प०
 उपमा स्त्री० उप+मा-अङ् । सादृश्ये, अर्थालङ्कारभेदे च ।
 उपमान न० उपमीयतेऽनेन उप+मां ल्युट् । सादृश्यज्ञानसाधने
 सादृश्यप्रतियोगिनि च, येन सादृश्यं भवति तस्मिन्, यथा वन्द्य
 इव सुखमित्यादौ चन्द्र उपमानम् । भावे ल्युट् । सादृश्यज्ञाने

उपमिति स्त्री० उप+भि क्तिन् । सादृश्यप्रदाने उपमायाम् ।
 उपमेय वि उपमोवतेऽसौ उप+भि-यत् । सादृश्याद्ये
 यथा चन्द्ररश्मि चञ्चलमिच्छादौ सञ्चम् ।
 उपमेयोपमा स्त्री अर्थानद्धारभेदे साङ्गि । ५० ।
 उपयन्तृ पु० उप+यन्-हृत् । स्त्रियो विवाहकर्त्तरं यथौ ।
 उपयम पु० उप+यम् षञ् अहङि । विवाहे । वा हङि ।
 उपयामयात् । [वंवा हृके मन्त्रे ।
 उपयमन न० उप+यम-ल्युट् । विवाहे । करणे ल्युट् ।
 उपयाचकवि० उपयम्य याचक याच खल् । समीपे आगम्य
 याचजाकर्त्तरि । [देवय देवे पश्चादौ च ।
 उपयाचितकन उप+याच क्त स्त्राणे कन् । प्रार्थिते ज्येष्ठिद्वये
 उपयुक्त वि० उप+युज क्त । न्याये रचिते, मुक्ते च ।
 उपयोग पु० उप+युज षञ् । आचरणे भोजने इष्टविधि-
 साधने व्यापारे च । [साधनतायाम्, प्रयोजने च ।
 उपयोगिता स्त्री० उपयोगिनो भाव तल् । आद्यकूल्ये इष्ट
 उपयोगिन् वि० उप+युज षिणुन् । इष्टसाधने अद्यकूले
 उपयुक्ते च । [मनेव्यामक्ते रज्जनद्रवण रक्ते च ।
 उपरक्त पु० उप+रन्-क्त । राक्षसने चन्द्रे सूर्ये च । व्य-
 उपरक्षणा न० उप+रक्ष ल्यट् । रक्षाधि मैत्र्यादिभ्यापने ।
 उपरत वि० उप+रत् क्त । विरते, निहते, चते, सर्थ
 कामनाश्रये च ।
 उपरतस्पृह वि० उपरतानिहता स्पृहा यस्य । न उपि जीवने
 स्वामित्ये, विषयभोगादौ च अत्यन्निवृत्ताभिलाषे । 'पित-
 र्थपरतस्पृहे' इति श्रुतिः ।
 उपरति स्त्री० उप+रत् क्तिन् । विरती, लभ्यप्रार्थनादौषोन्ने,
 विषयेभ्य इन्द्रियाणां निवारणे, विहितकर्मणाम् विधा-
 नतस्यागच्छेत्सन्धास्ये "पुमर्थ कर्मणानेति धीर्यां शोपप
 रतिर्भवे" इत्युक्तस्याय बुद्धौ च ।
 उपरत्न म उपमित रत्नेन गतिः । मणसदृशेषु 'उपरत्नानि
 काचय कपटोऽस्मा तथैव च । सक्तायुक्तिनया यद्ग
 इत्युक्तसाक्षादिषु । [च केनोपरमे दद्यात्' इति वैदाकम् ।
 उपरमसु० उप+रन्-षञ् अहङि विषयवैराग्ये मिहसौ ।
 उपराग पु० उप+रन्-षञ् । रविचन्द्रयाद्यङ्गणे । पक्षगात्र
 राक्षुभिर्गतभूमिच्छायया चन्द्रस्य चन्द्रसमङ्गलन च रवे
 भेदात्प्रकाशान्तरमिति सिद्धान्ते भिन्नम ।
 उपरि अम० उर्द्धं +रिन् उपदेशश्च । प्रथमापञ्चमोषप्रत्य
 नाभिर्हन्ते ऊर्ध्वदेश्यायै ।
 उपरिष्ठात् अम० ऊर्ध्वं रिष्ठात् उपादेशश्च । उपरिष्ठात् अर्थे

उपरोध पु० उप+रुध-षञ् । आनुकूल्य य कथनरूपेऽपरोधे,
 समीपे रोधने च । [वि ।
 उपरोधक न० उप+रुध खल् । वासच्छेदे । अगुरोवक्तृत्तरि
 उपल पु० उपनीयते उपस्तीर्यते गिरिचरनेन नी-ह नस्य लत्वम् ।
 प्रसरं । अर्थ आत्प्लाट् । पाषाणचित्ताया मटि स्त्री ।
 उपलक्षणा समीपस्थस्य स्वसम्बन्धिनय लक्षण ज्ञान यस्मात् ।
 स्वस्य स्वान्यस्य च व्यञ्जन्स्वार्थया लक्षणाया बोधके शब्दे
 यथा कान्तेभ्योदधि रक्षतामित्यल कारुपद स्वस्य स्वान्धा-
 दे श्रादेशे बोधकम् । [उपलक्षे'रिति' वेदान्तकूलम्
 उपलब्धि स्त्री० उप+लभ क्तिन् । ज्ञाने, प्राप्तौ च । 'नाभाव
 उपलब्धे पु० उप+लभ षञ् सुम् च । लाभ, ज्ञाने च ।
 उपलिङ्ग न० उपमित लिङ्गेन । लोकादिप्रसाधनभावेन
 लिङ्गेनाहुमापनेन सङ्गमे अनौकिस्यसाधनभावके अरिष्ट
 सूचके मकम्पादौ उपलङ्गे ।
 उपवट पु० उपमितो वटेन । वटवृक्षसङ्घे मियासानहृत्ते ।
 उपवन न० उपमित वनेन । वनतुल्ये जलमिमे आरौपितवृक्ष-
 समूहे उद्याने । [वृक्षणमथत्य न ।
 उपवर्ह पु० उप+हृ षञ् । शिरोधाने (धालिप्र) ल्युट् । उप
 उपवस्य पु० उप+वस अथ । घामे ।
 उपवास पु० उप+वस-षञ् । 'तपोवटयम रथ्य यामाएकम
 भोजनम् । उपवास इति उच्यते' इति श्रुत्युक्ते अनाहारं ।
 उपवाच्य पु० उप+वह-ष्यत् । राजवाहके ।
 उपविष्ट पु० उपमित विधेन । अरुञ्जोर मृद्धीनोर तथैव
 कलिहारिका । धरुण करवीरय प्रभु शोपविषा मृता
 इत्युत्तेवर्षेणैरादिषु ।
 उपवीत न० उप+वृज-क्त वीभाव । वृद्धिमतः त्विणहस्ततया
 वामागस्थापित कार्पासं दक्षस्रले ।
 उपवीतिन् वि उपवीत विद्यतेऽस्य । यनोपनीतवति ।
 उपट् क्त वि उप+हृन्-क्त । वडिं ।
 उपवेष्ट पु० उपमित वेदेन । वेदमठे । आसुर्वेदादौ ।
 उपव्याप्त पु० उपमितो व्याप्तेण । व्याप्ततुल्ये गगान्ते
 (वितावाप) चित्तकास्त्रे मधुभेदे ।
 उपशम पु० उप+शम षञ् अहङि । इन्द्रियाणां निषेधे,
 हृष्टानाम्, रोगप्रतीकारे, भ्रान्ती च ।
 उपशय पु० उप+शो अच् । समीपगतने, 'श्रीवधार्द्रविहारा-
 यासपयोत सुपावकस्य । विद्यादुपगत्य व्याधेरिति वैदा-
 क्तो उपशोभेदे च ।
 उपशत्य न० उपगत शत्यम् अभिष्यान (भागार्क) । घामाने

उपश्राय पु० उप+शी-घञ् । यानिकभटानां पर्यायेण शयने ।
 उपश्रुति स्त्री० उप+श्रु-क्तिन् । अङ्गीकारे देवशुभाशुभप्रश्ने च ।
 उपश्लेष पुः उप ईपत् एकदेशेन श्लेषः संबन्धः । आधाराधे-
 ययोरैकदेशसंबन्धे । यथा गृहघटयोः । [रिणि लि०
 उपष्टम्भक न० उप+स्तम्भ-ख्युन् । स्मृत्यायाम् । स्तम्भका-
 उपसंग्रह पु० उप+सम्+पह-अप् । पाठसंग्रहपूर्वकानसकारे
 उपसंयम पु० उप+सम्+यम-घञ् अष्टङ्गि । उपसंहारे ।
 उपसंव्यान न० उपसंवीयतेऽनेन व्येज्-ल्युट् । परिधानयस्त्रे ।
 उपसंहार पु० उप+सम्+ह-घञ् । समाप्तौ, संग्रहे च ।
 उपसत्ति स्त्री० उप+सट-क्तिन् । सेवायां, सङ्गमात्रे, प्रतिपादने च
 उपसन्न लि० उप+सट-क्त । उपस्थिते, निकटागते च ।
 उपसम्पन्न लि० उप+सम्+पट-क्त । यथार्थहते प्रोक्षिते पशौ,
 पाकेन संकृते मासादौ, पर्याये, मृते च । [धानायोपगमे ।
 उपसर पु० उप+सृ-अप् । स्त्रीगव्यादिषु पुंगवादीनां गर्भां
 उपसर्ग पु० उप+सृज-घञ् । रोगविकारे उपद्रवे, शुभाशुभ-
 सूचके महाभूतविकाररूपे उत्पाते, व्याकरणोक्तेषु “नि-
 पातासाटयोत्रेया प्राटशस्तपसर्गका । द्योतकत्वात् क्रिया-
 योगे लोकाटवगताइमे” इत्युक्तलक्षणेषु क्रियायोगे प्राटिषु च
 उपसर्जन न० उप+सृज-ल्युट् । अष्टख्ये गौषे, विशेष्यो,
 व्याकरणोक्ते समासशान्ते प्रथमान्निर्दिष्टे च ।
 उपसर्था स्त्री० उपस्थितेऽसौ सृ-यत् । गर्भपहणयोग्यायाम्
 सहस्रमत्यां गवि । [कन् । चन्द्रार्कसमीपे मण्डलकारे परिधौ
 उपसूर्यक न० उपगतं सूर्यं सूर्यमिव चन्द्रं वा संज्ञायां
 उपसूर्यकमण्डलं न० उपसूर्यकं मण्डलं वेदनम् कर्म० ।
 चन्द्रार्कवेदने परिधौ । [युक्ते, विष्टे च लि० ।
 उपसृष्ट न० उप+सृज-क्त । मैथुने । व्याकरणोक्ते प्राटुपसर्ग
 उपसेक पु० उप+सिच+घञ् । सेचनेन सृष्टकरणे ।
 उपस्कार पु० उप+क-अप् सृष्ट् च । व्यञ्जनादिसंस्कारके पिष्ट
 धन्याकहरिद्रादौ (वाटना) गृहोपकरणे हृष्टदूखलादौ च
 उपस्थान लि० उप+स्था-लृच् । सेवके, उपगते, ऋत्विग्भेदे च ।
 उपस्थान न० उप+स्था-ल्युट् । उपेत्य स्थितौ, नसकारे च
 उपस्थित लि० उप+स्था-क्त । समीपस्थिते, प्राप्ते, आगते च
 उपस्पर्श पु० उप+स्पर्श-घञ् । स्पर्शे, स्नाने च । उपस्पृश्यने
 इन्द्रियाण्यत्र । मिथिना जलपानपूर्वके सुखादिस्पर्शरूपे
 वैधाचमने । तद्येत्पस्पृश्येति, रघुः ।
 उपस्पृष्ट लि० उप+स्पृश-क्त । आचान्ते क्ताचमने, समीपे
 आसनादौ स्पृष्टे च । [हारसमीपे अव्य० ।
 उपहार पु० उप+हृ-घञ् । (भेट) उपदौक्ये । अव्ययी० ।

उपहृत् पु० उप+हृ-अप् । युद्धे । निर्जने निकटे च न० ।
 उपांशु अव्य० उप+यनुग्-उ । निर्जने अप्रकाशे च । 'जिह्वोद्यौ
 चालयेत् किञ्चित् देवतागतमानस' । निजश्रवणयोग्यः
 साडुपाशु स जपः स्मृत इत्युक्तलक्षणे मन्त्रदेर्जपे पु० ।
 'उपांशु' स्याच्छतगुण इति मनु ।
 उपाकरण न० उप+आ+क-ल्युट् । उपनयनपूर्वकं वेदस्य
 पहणे, आवगत्यां पूर्णिमाया कर्त्तव्ये वैधकर्मविशेषे, संस्का-
 रपूर्वकं यज्ञे पशूनां हनने, आरम्भे च ।
 उपाकर्म न० उप+क-मनिन् । उपाकरणस्यार्थे ।
 उपाकृत लि० उप+आ+क-क्त । यज्ञे हननार्थं कृतसंस्कारे
 पशौ, आरम्भे च ।
 उपाख्यान न० उप+आ+ख्या-लुगट् । पूर्ववृत्तकथने, 'रामो
 प.ख्यानमत्रैवे'ति महाभारतम् । कथनमात्रे च । [गमने च ।
 उपागम पु० उप+आ+गम-घञ् अष्टङ्गि । स्वीकारे, समीपा-
 उपाङ्ग न० उपमितमङ्गे न गति० । अङ्गसङ्घे प्रधानोपयोगिनि
 'साङ्गोपाङ्गैरिहोदिता' इत्यमरः ।
 उपाजे अव्य० उप+यज-के धीभावाभाव । दुर्बलस्य बलाधाने
 उपात्त लि० उप+आ+टा-क्त । गृहोत्ते, प्राप्ते च 'चयं
 केविदुपात्तस्येति ऋतिः । अन्तर्गतमटे गजे पु० ।
 उपात्यय पु० उप+अति+इण्-अच् । लोकाग्राचाराति-
 क्रमे, व्यतिक्रमे, क्रमोत्सङ्घने, नाशे च ।
 उपादान न० उप+आ+टा-ल्युट् । पहणे, स्वस्वविषयेभ्य
 इन्द्रियाणां निवारणरूपे प्रत्याहारे, कार्यजननार्थसुपादी-
 यनाने कार्यान्विते कारणे, यथा सृष्टादि घटादेः, स्वर्णादि
 अलङ्कारादेः, जननार्थं गृह्यते । तच्च सर्वदा कार्येष्वनुगतम्
 उपादेय लि० उप+आ+टा-यत् । उत्कृष्टे, आहूते, प्रधाने,
 विधेये च उपादेये गुणो भवेदिति भट्टकारिका ।
 उपाधि पु० उप+आ+धाञ्-कि । धर्मचिन्तायाम्, विशेषणो
 उपाधिर्भेद्यते न तु तद्वानितिसंख्यसूत्रम् । स्वधर्मस्यान्य-
 गततयावभासके, यथा दर्पणादि स्वगतं नीलिमादिकं
 स्वप्रतिबिम्बितसुखगततया, जवापुष्यं च स्वगतं रक्तत्वं
 स्फटिकगतयाऽवभासयति अतोऽत्र दर्पणादि नीलिमाद्य-
 वभासने उपाधिः । न्यायमते हेतुव्यभिचारोद्भावके
 साध्यव्यापके साधनाव्यापके पदार्थे च ।
 उपाध्याय पु० उपेत्याधीयतेऽस्मात् उप+अधि+इङ्-घञ् ।
 'एकदेशन्त वेदस्य वेदज्ञान्यधि वा पुनः । 'योऽध्यापयति
 वृत्तार्थसुपाध्यायः स उच्यते' इति मनुक्तलक्षणे वेदैकदेश-
 तद्भाष्यापके । स्त्रिया ङीप् उपाध्याया उपाध्यायीतिरूप-

इयम् । उपाध्यायस्य पत्नीत्यर्थे उपे आनुक्त्वा उपाध्या-
यानी उपाध्यायी च । [कायाम् ।

उपानह् स्त्री० उप+आ+ह-क्त्वा उपसर्गदीर्घं । चर्ममाड-
उपान्नं पु० उपमितमन्नेन प्रा०घ० । निकटे, प्रान्ते च ।

उपान्वयि लि उपान्ने भव यत् । अन्नाद्यमीपभवे ।

उपाय इ० उप+अय+अच् । धाम्ने, उपगमे, राधा रिदु-
निराकरणेषु सामादिषु च । [गमने च ।

उपायन न उप+अय-ल्युट् । तोषकारके उपहारे, सचीप-
उपारत लि० उप+आ+रत-क्त । निहते 'उपारता पश्चिम-
रात्रगोचरादिति भारवि ।

उपालम्भ इ० उप+आ+लभ घञ् सप्त च । निन्दापूर्वक-
दुष्प्रवृत्ते, परस्परदूषणेषु च ।

उपाटनं लि० उप+आ+उत-क्त । अमापनयनाय पुन पुन-
भूमिमुठतेऽप्ये, प्रतिनिहते च । [लि० ।

उपासकं लि० उप+आस-ल्युट् । उपासनाकर्त्तरि, सेवके च
उपासज्ञ इ० उपासज्ज्ञने गरा अत् । उप+आ+सञ्ज घञ् ।
तपे । [सेवने । युच् । देवताद्यापाने स्त्री० ।

उपासनं न० उप+आस ल्ये ल्युट् । श्राद्धाद्ये । आस+ल्युट्
उपासित लि० उप+आस-क्त । सेविते कृतोपासने देवादीन् च ।

उपासि स्त्री० उप+आस-क्तिन् । उपासनायाम् यदुपासिन-
वाचतेति कुसुमाह्वलि ।

उपाहित इ० उप आसन्नहितयत । उल्कापातादौ अन्त्या
तरुणे उपहृते । उप+आ+धा क्त । आरोगिते, मोक्षिते च लि०

उपेक्षकं लि० उप+ईक्ष ल्युट् । विवादिनोर्जायपरजयासपदे,
तक्त तद्व्यविधादन्त्ये, उदासोने, प्रतीकारासुद्यते च
उपेक्षा स्त्री० उप+ईक्ष-अ । स्याने "उद न मम स्यादितो"
आभेदे आदीशोले, अनेमेष्वे च ।

उपेन्द्र इ० उपगत इन्द्रम् अनुजज्ञात । दिव्यौ । अ हि
अयमप्य आत्मी इन्द्र उपर वामनवपयया अजात ।

उपेन्द्रवज्रा स्त्री० एकादशाक्षरपादके इन्द्रोभेदे ।
उपेय लि० उप+इय-यत् । उपायभाष्ये प्राग्भवे च ।

उपीठ लि० उप+इष क्त । चन्द्रिभविशेषमुक्ते मूढे भवे
निवृत्ते, जटे कृतविधाये च ।

उपीठम लि० उपगतठकममध्यम् । अन्नाद्यमीप उपाये ।

उपीठकी स्त्री० उपगतठकमम । पूतिव्यायाम् (उदमाक ।

उपीठ्या इ० उप+उद+इष क्त । प्रसूतोपपादके उदाहरणे
प्रकृतार्थ इवै उदमपीठ्यारथने, "विष्णां प्रसूतिविधापीठ
पीठ्या रिदुंधुषा" इत्युदमपीठ्या विष्णावाह ।

उपीठ्या न० उप+उप-ल्युट् । उपवास्ये अथौरात्राभोजने ।

उपीठित न० उप+उप+भावे-क्त । उपवास्ये । कर्त्तरि क्त ।
उपवासकर्त्तरि लि० । [धान्यादौ चोत्ते ।

उप वि० उप क्त । कतवामे धायादौ । अघिकरणे क्त । उप
उपलुप्त लि० पूर्वस्य प्रपात् लुप्त पूर्वकात्वेत्यादि सं० । बीज
वपमानन्तर लुप्ते चोत्ते (बीजाङ्गते चोत्ते) । (काठान्) ।

उपूज्य आर्जने लृट्० पर० अक सैट् । उज्जति योजीत् ।
उभ लि० द्वि० । उ भक् । हिलविशिष्टार्थे । अस्य समासादि
हत्तौ प्रयोगो नास्ति । [उभे ।

उभय लि० उभौ अवयवौ यस्य उभ+अयट् । हिलविशिष्टे-
उभयतस् अयम् अयम-तस्मिन् हत्तौ अय । उभयपार्श्वे ।
उभयथा अयम् उभ+थाच् । हृत्तौ अय । उभयप्रकरेणेत्यर्थे
उभयद्युस् अयम् उभ-द्युस् हत्तौ अय । उभयदिग्भयो ।
यद्युष् । उभयद्वयत्वात् ।

उम् अयम् उ-दुम् । रोपे लोकारे प्राप्ते च ।

उमा स्त्री० शो शिवस्यमा लक्ष्मि । दुर्गायाम् 'उभेति माता
तपसे निविद्धा पदाङ्गमास्यां सुसुखी जगामे'ति निरुक्ताया
पार्श्व्यायाम् । उ शिव माति पतितेन अन्ते मा+क्त ।
शिवपत्न्याम् । वे-मक्त्वा अघारयम् । हरिद्रायास
अतदीहले (मसिना) कीर्त्तौ, काम्यौ, प्रान्यौ च ।

उमाकट इ० उमाया अतस्या हरिद्राया वा रज क्तच् ।
अतस्या हरिद्रायास रजति । [दिगादयोऽप्यत् ।

उमाधय इ० उमाया धर पति इत् । महादेवे । उमाकानो-
उमासुत इ इत् । कार्त्तिकेमे । उमापुत्रादयोऽप्यत् ।

उम्न पत्नी तुदा पर० अक सैट् । उम्नति श्रीश्रीत् ।
उर गतौ (श्रीत्) पर० अक सैट् । शोरति श्रीरीत् ।

उरग इ० उरगा गच्छति उरग+गम-इ मञ्जोपय । अर्धे
तद्वृत्ताद्ये आद्येवान्त्ये च ।

उरगाश्रम इ० उरगान्श्रान्ति उरग+आ ल्यु उप० अ० ।
गच्छे । ल्युट् । उरगाश्रमं शीमञ्जे न० ।

उरण इ० अ० ल्यु, धातोश्च । सेवे । [उरगर्हणं हन् ।

उरणाय इ० उरपस्य सेवस्य अञ्जे अग्नि इयमस्य । हृदय
उरभ्र इ० उर उरुत् अमति अम इ इयो उचोप । सेवे ।

उररी अयम् । उररीक् । अङ्कारे हिलारे च ।
उररीकृत लि० उररी+क-क्त । अङ्गीकृते, विलम्बे च ।

उररुत् इ० उर+रुत् अमति अम इ इयो उचोप । सेवे ।
उरम् न० च अरुत् अगोरुत् । वन ल्ये ।

उरसिज इ० उरसि जायते उर इत् । अरस्या अरुत् ।

स्त्रीवञीजाते स्मने । [प्रगल्भवञीयुते ।
 उरसित्त्रि० प्रगल्भसुरोऽल्स्यस्य प्रागल्भ्ये मत्वर्थीय उलच् ।
 उरस्काट पु० उर-कथते आत्रियतेऽनेन कट-वञर्थे क ।
 बालानासुत्तरेयभेदे तटीये यज्ञीपञीताकारे वस्त्रभेदे च ।
 (बुक्काह, ङ) । [उरस्वागमयत् न० ।
 उरस्त्र न० उरस्वायते त्रै-क । वञीरञ्चके कवचे । ल्युट् ।
 उरस्य पु० उरसा निर्मित-उरम्+यत् । सज्जाते औरसे पुत्रे
 उरसत्त्रि० प्रगल्भसुरोऽल्स्यस्य प्रागल्भ्ये मत्वर्थे मस्य वः ।
 प्रगल्भवञीयुते ।
 उरी अच्य० वेज् रीक् । अङ्गीकारे, विमारे च ।
 उरीकार पु० उरी+क-वञ् । स्त्रीकारे, विमारे च ।
 उरीकृत त्रि० उरी+क-क्त । अङ्गीकृते, विस्मृते च । [वा डीए
 उरु त्रि० ऊर्णु-कु तुलोपो ह्रस्वश्च । विगावे, महति च स्विदां
 उरुक्रम पु० उरुमहान् क्रमः पादोविक्रमो वा यस्य । विष्णोः
 उरुवृक् पु० उरु-वै-ऊञ् आलोपश्च । एरण्युदले रत्नैरगले च
 उरोज पु० उरम् जन-०त० । स्त्रील्लने । [साकडभा) मर्कटके
 उर्णनाभ पु० उर्णव सूत्रं नामै गर्भेऽस्य अच् ममा० ह्रस्व ।
 उर्णा स्त्री० ऊर्णयते आच्छाद्यते ऊर्णु-व ह्रस्वश्च । मेपादिनोमि
 उर्द माने स्वादे च सक० क्रीडायास् अक० भा० आत्म० सेट् । उर्दते
 उर्द पु० उर्द-रक् । जनविडाले (उद्विराल)
 उर्व हिंसायां स्वा० पर० सक० सेट् । उर्वति और्वीत् ।
 उर्वरा स्त्री० उरु-भ-अच् । मर्जस्ययुक्तायां भूमौ ।
 उर्वशी स्त्री० उरुन् अश्रुते वशीकरोति उरु+अग-क गौरा०
 डीप् । स्वर्गप्रेषायाम् ।
 उर्वशीरमण पु० इत० । चन्द्रवंशे बुधपुत्रे सुहृद्वीनामके रात्रि
 उर्वारि पु० उरु-भ-उण् । कर्कश्याम् । स्वार्थे कन् अतैव ।
 उर्वी स्त्री० उरु+स्त्रिया गुणवचनत्वात् डीप् । भूमौ ।
 उल टाने (सौत्व.) पर० सक० सेट् । औलति औलीत् ।
 उलप पु० न० बल-ऊपच् संप्रसारणम् । शाखापत्रप्रचययुतायां
 लतायाम् । कोमले लणभेदे न० (उलुखड) ।
 उलूक पु० बल-ममवाये ऊक संप्रसारणम् । मेचके, इन्द्रे, उर्यो
 धनामातृलङ्कनिपुत्रे च । लणभेदे न० । (उलुखड)
 उलूखल न० ऊर्द्धं खम् उलूखं प्रपो० तत् लाति ष्टहाति
 ला-क । धान्यादिकण्डनसावने काष्ठमये पात्रे (उखरी)
 गुग्गुलौ च । [शिशुके, (शोयक) मत्वभेदे च
 उलूपिन् पु० अ० शम्भीरिव रूपमस्याक्ति इति रस्य लत्वम् ।
 उलूलु पु० उरु उरु इति रस्य लत्वम् । इदिसूचके माह्वल्यादौ
 स्त्रीधनिभेदे 'उर्द्धंरूलुध्निरुच्चारे'ति नैपथम् ।

उल्का स्त्री० उप-दाहे क नि० पक्ष लः । रेखाकारे गगनान्
 पतन्नेज-पुञ्जे । (भेदे (रखाकी यानी)
 उल्कासुखी स्त्री० उल्केन रातौ ज्वलन् सुखं यस्याः । गृहगानी
 उल्मुक न० उप-दाहे मुक, पक्ष लः । अङ्गारे ।
 उल्लस त्रि० उट्+नल-यच् । बङ्गरोमयुक्ते ।
 उल्लसित त्रि० उट्+नल-क्त । तरनिने, आल्लोलिते च । [पु०
 उल्लाष त्रि० उट्+नाष-क्त नि० रोगनिर्मुक्ते, टङ्के, गुधौ, च । मरिचे
 उल्लाप पु० उट्+नप-यच् । काकुवाक्ये, गौकरीगादिना
 ध्वनेर्धिकारे च । [स्यानीदे परिच्छेदे च
 उल्लास पु० उट्+नप+यच् । प्रकाशे, आह्लादे, अन्वयाध्याय
 उल्लिखित त्रि० उट्+लिख-क्त । उत्कीर्णं तदूकते उपरि
 निखिते, चित्रिते च ।
 उल्लेख पु० उट्+लिख-यच् । उच्चारणे, अन्वयकारभेदे साहि० ०प
 उल्लेखन न० उट्+लिख-ल्युट् । वमने, गमने, उच्चारणे च
 उल्लोच पु० उट्+लोच-यच् । चन्द्रातमे पिताने ।
 उल्लोल पु० उट्+लोड-यच् इत्य लत्वम् । मङ्गातरङ्गे ।
 उल्ल न० वल-वञ् संप्रसारणश्च । गर्भदेहनचर्म्मणि जरायौ ।
 उल्लवण त्रि० उट्+वण-अच् प्रपो० टक्ष नः । व्यक्ते, स्पष्टे ।
 उ(प)भृती स्त्री० उप-गल, वग-गल संप्रसारणम् वा ।
 क्लियां डीप् । अकल्याणायाम् वाचि ।
 उभानस् पु० वग-ऊनमि । भाग्ये गुप्ते । सौ उभना संवृद्धौ
 उभान् उभान्, उभानः ।
 उशीर पु० न० वग-इरन् किञ्च । (श्वग मग्) वीरगमूले ।
 उप बधे, दाहे च भाटि० पर० सक० सेट् । औपति, औपीत् ।
 उप बधे दाहे च भाटि० पर० सक० सेट् । औपति औपीत्, औन्नत्
 उप पु० उप-क टिने गुणयुतौ, रात्रिगेपे, क्षारधनिजायां च
 कामनायुक्ते त्रि० । [च (चड) ।
 उपया न० उप-अयुन् । मरिचे । पिप्पल्यां, गुण्ट्या चविके
 उपवृध पु० उपमि संख्याया बुध्यते होमार्थं प्रज्वालने प्रकाशते
 उपस्+वृध-ऊ अहरादित्वात् र० । अग्नौ, रक्ताचिदके च ।
 उपसू न० उप-असि किञ्च । प्रत्यूषे, पञ्चपञ्चागहृदिकोत्तरकाले
 उपसी स्त्री० उपं तापकत्वात् दिवसं सति उप+षी-क गौरा०
 डीप् । सायं सन्ध्यायाम् ।
 उपा स्त्री० उप-क टाप् । "तेज-परिहानिरूपा भानोरङ्गोदयं
 यावटि"ति वराहोक्ते काले वापरालक्षतायाञ्च ।
 उपाकल पु० उपायां कलः शब्दोऽस्य । ऊकुटे ।
 उपापति पु० उपाया वाणराजसुताया पतिः । अनिरुद्धे
 कन्दर्पात्मजे कण्ठपौत्रे । उपाकान्तादयोऽप्यत्र ।

उपित वि० उप-क्त । पर्युपिते दग्धे च । वग-क्त । स्थिते ।
उद्गु पु० उप-द्रुक् क्त्विच् । खनामख्याते परुभेदे वाहुरणे च ।
उष्ण पु० उप-नन् । शोभे शतौ अतपे पलायडौ नरफभेदे,
शोभभिन्ने स्वर्भे च । तडति, आलस्यरहिते दग्धे च त्रि०
उष्णक वि० उष्णमिवकरोति कन् । अनलस्ये, विभकारिणि च
उष्ण करोति उष्ण+णिच् । खलु चरेते पु० ।
उष्णगु पु० उष्णा गात्र किरणा अस्त्व । सूत्र्ये । उष्ण रत्रिसुरपथत्
उष्णानदौ स्त्री० कर्म० “यमद्वारे कलाचोरे नम्रा वैतरण्यौ
नदोऽस्युक्त्यायाम् उष्णनद्या वैतरण्याम् ।
उष्णवारण्य न० उष्ण वारयति ह-णिच्-ल्यु । आतपधे, अत्रे
उष्णवीर्य्य पु० उष्ण उप वीर्यमस्य । शिशुमाराले जलजनौ ।
उपवीर्य्यवति त्रि० ।
उष्णशु पु० उष्णः अग्नौ यस्य । सूत्र्ये ।
उष्णागस्य पु उष्णस्यागमेऽस्मिन् । निदाघकाले ।
उष्णासह पु० उष्ण आसह्यतेऽह आ+सह् अच् । हेमने
शतौ । उष्ण न सहते अच् । असह्यणे त्रि० ।
उष्णिक् का स्त्री अलमन्नमहाम् अस्त्राणि कन्नि अघस्य उष्णा-
देग । यगमाम् (यात्) । उष्णकयद्वात् टाप् । उष्णायाम्
उष्णिक् स्त्री० उत्खिद्यति किन् नि बलम् । सप्ताधर-
पादके इन्द्रीभेदे । खाटौ उष्णिक् उष्णिग्भ्याम् ।
उष्णीप पु० न उष्णमोपते हिनन्ति ईप-क शक० पर-
हृषम् । शिरोवेदनवह्ने (पागडौ) किरौटे च ।
उष्णोपगम पु० उष्णस्य उपगमोऽयम् । निदाघकाले ।
उष्ण उ उप-भक्त् । निदाघे आतपे, पोष्णे शतौ च ।
उष्णपा उ उष्ण पिबन्ति पा क्तिप् । श्वगो श्वे पिबगण्यभेदे ।
उष्ण पु० बलिन् रघा अय बस रक् । किरणे, सूत्र्यकिर-
णाना जलहेतुत्वात् रघवश्वम् । ह्ये च । घृत्भ्या उपचिदा
जताया च स्त्री । [उपोह ऊह्यत
उह भवे आदि पर० सक० सेट् । शोहति शोहत्, शोहीत्
उह अय० उ च ह च ह् । सवोधने एवार्थे च ।
उहृक् अय० उहृ च हृ च । सम्बोधने । [कर्मणि च ।
उह्यमान वि० वह-कर्मणि मानच् । आह्वयमाणे, वहन-

ऊ

ऊ अय० वेञ् क्तिप् । सवोधने, वाक्यारम्भे द्याया रद्यायाश्च
ऊ पु अत्रतीति अह-क्रिप ऊट् । मङ्गद्वेदे चण्डे च । पाञ्चले वि०
ऊत वि० उय तन्तमनाने ऋ । स्युते, ह्येवेष्य पथिते च ।
ऊति स्त्री अय क्तिन् । स्युतौ । अय क्तिन् वि० । रचय्ये,

वीलाया, चरणे च । [वीराधारे थापीने (निड)
ऊधस् न० उन्-अधुन् निपा० उतोदीर्घे । स्त्रीगव्यादे
ऊधस्य न० ऊधसि भवम् ऊधस्+यत् । डग्धे ।
ऊन परिहाये अदन्धपुरा० उभ० अक० सेट् । ऊनयति ते
शौनित तत् शौनयीत् शौनयिष्ट ।
ऊन वि० ऊन-हानी अच् । हौने, अयपूर्णे च ।
ऊम् अय० ऊय-भक्त् । गोपीकौ, मन्त्रे, निन्दाया, स्पृहायाश्च
ऊय तन्तमनाने भ्या० आत्म० सक० सेट् । ऊयते शौयिष्ट ।
ऊररी अय० ऊय-ररीक् । अङ्गीकारे, विलारे च ।
ऊरव्य पु० ऊरु+भवार्थे यत् । वैश्ये । तस्य मङ्गल्य ऊरवौ
जम् ‘ऊरु वैश्य’ इति श्रुते प्रसिद्धम् । ऊरुसम्भवे त्रि० ।
ऊरी अय० ऊय-रीक् । अङ्गीकारे, विलारे च ।
ऊरु पु ऊर्य्यते आच्छाद्यते ऊर्य्य-कर्मणि कु तुवोपच ।
ऊनूपरिभागे ।
ऊरुज पु ऊरोर्नङ्गल्य ऊरोर्जायते जन-ड । वेर्ये ।
ऊरुपर्यन् पु० ऊरो पर्येड । जातुनि (हाटु)
ऊरुसाम्भ पु० ऊरु सन्नाति अथ् । खनामख्याते रोगे ।
ऊरुसाम्भा स्त्री० ऊरोरुपमानभत सन्मभो यस्या । ऋणीहेष् ।
ऊर्ज्ज जीवने बले च पु० उभ अक० सेट् । ऊज्ययति ते
शौर्ज्जिजत् त ।
ऊर्ज्ज पु० ऊर्ज्ज-आधारे वञ् । कार्मिके मासि । भावे घञ् ।
बले, उदाहरे च । अचुनि घान्तोऽथयमदार्थे ।
ऊर्ज्जस्त्रि वि० ऊज्जस्+यस्ये वलच् । वमवति । विनि ।
ऊर्ज्जोत्थयत् ।
ऊर्ज्जित वि० ऊर्ज्ज-क्त । मलातिगययुक्ते हृदि युक्ते च ।
ऊर्जनोभ पु ऊर्जेन तन्तुर्नाभावस्य अय् सभा० ह्रस्व । मर्कटे
(माकहृषा) अजभावे ऊर्ज्जनाभिपथत् भुवो भेभस्ये महा
पृथपचिठे आवर्त्ताशारे लोमसहृये च ।
ऊर्णा स्त्री ऊर्ण्य करणे ड । मेघनोमनि ।
ऊर्णासु पु० ऊर्णा मन्त्रस्य युच् । मेघे, कथ्यते ऊर्जनोभे
अथमङ्गरे च ।
ऊर्ण्य आच्छादने अट् उभ० सक० सेट् । ऊर्ण्यति ऊर्ण्यते
शौर्ण्यनीत् शौर्ण्यीत् शौर्ण्यीत् शौर्ण्यिष्ट शौर्ण्यिष्ट ।
ऊर्ण्य वि० उट् हाहृ-ह् एपो० उरादेग । उञ्जे उपरि च
ऊर्ण्ये पु० ऊर्जे सन् कथयति गद्यायते । मङ्गभेदे घ च
गोपृथपदाकारक्षिताभयपरिमित घृष्टेऽटाहृत् ऊर्ण्य
धत्वा गद्याते । [यञ्जे उपरि च
ऊर्ण्य वि० उट् उपरि अथ्यते धम-र आदेऽरादेय । उञ्जे

ऊर्ध्वकंग्ही स्त्री० ऊर्ध्वः कण्ठः सुप्तमस्याः व० गौरा० डीप् ।
 महागतावरीनतायाम् ।
 ऊर्ध्वजानु वि० ऊर्ध्वं जानुनी यस्य । उपरिभागे स्थानजानुयुक्ते
 ऊर्ध्वञ्चु वि० ऊर्ध्वं जानुनी यस्य जानुनी वाञ्छु । उपरिभागे
 स्थूलजानुयुक्ते । [गजारातौ पशुभेदे
 ऊर्ध्वपाद् पु० ऊर्ध्वं' पृष्ठस्याः चत्वारः' पाटा अस्य । गरभास्ये
 ऊर्ध्वपुण्ड्र पु० ऊर्ध्वं ऊर्ध्वं मुखः पुण्ड्रः इत्युयटिरिव । लना-
 टस्ये ऊर्ध्वं मुखे पुण्ड्रे च्युवत् रेखात्पयत्तके तिनकाभेदे ।
 तद्धारणे विधिनिषेधादिकं दृष्टदभिधाने च दृश्यते ।
 ऊर्ध्वम् अव्य० उद्-छेज् इत् आदेरुरादेग्य । ऊर्ध्वगन्धार्थं ।
 ऊर्ध्वमान न० ऊर्ध्वं मारीप्य मीयते येन मा-नुष्ट । पनकर्पादि-
 मिते पापापाटौ (वाटसारा) । तेन हि तलाटावारोपितं न
 स्वर्णादेर्गुरुत्वमुन्मीयते । उच्चतापरिच्छेदकपरिमाणे च ।
 ऊर्ध्वरेतस् पु० ऊर्ध्वं न पतत् रेतो यस्य । महादेवे, मनकाटौ
 सद्ग्रासिनि, भोगे च ।
 ऊर्ध्वलिङ्ग पु० ऊर्ध्वं सुत्कृष्टं निरुं चिह्नमस्य । महादेवे ऊर्ध्वं
 निरुं विरूपाक्षमिति मन्थ्याङ्गनन्व ।
 ऊर्ध्वलोक पु० कर्म० । स्वर्गं ।
 ऊर्ध्वसित पु० ऊर्ध्वसुपरिभागे अक्षित' दृष्ट्य आक्षितो वा ।
 कारवेक्षे (करला) ऊर्ध्वोपविष्टे वि० ।
 ऊर्ध्वि पु० स्त्री० ऊ-मि-अ-तेरुश्च । तरङ्गे, प्रकारे, वेगे, वस्त्र-
 सङ्घोचरेखायाम्, पीडायाम्, उत्कण्ठायाम्, बुभुक्षाटिपु,
 पटसु च 'यथा बुभुक्षा च पिपासा च प्राणस्य, मनस'
 स्मृतौ । शोकमोक्षौ, शरीरस्य जरावृत्त्युपदर्शय' इति ।
 'पङ्क्तिक्षितानामश्नाना नमनोन्नमनाकृति' । अतिभोग
 समायुक्ता गतिरूर्ध्विस्ताकृते' लुक्लक्षणाया मन्त्रगतौ स्त्री०
 ऊर्ध्विका स्त्री० ऊर्ध्विरिव कायति कै-क । तरङ्गवत्प्रकाश-
 माने अङ्गुरीयके । स्वार्थे कन् । तरङ्गाटौ च ।
 ऊर्ध्विभत् वि० ऊर्ध्विरिव वक्रतास्यस्य महत्प यवा०
 मस्य न व० । वक्रे तरङ्गवति च ।
 ऊर्ध्विभालिन् पु० ऊर्ध्विभालाऽस्यस्य इति । सुष्ठे ।
 ऊप पु० ऊप-रजायां क । चारुवटि, प्रभाते, रश्मे चन्द्रनाटौ च
 ऊपण न० ऊप-लुग । मरिचे, पिप्पलीमूले, गुण्डयाञ्च । (चिता)
 विवले पु० । पिप्पल्यां चञ्चे च (चर) स्त्री० ।
 ऊपर वि० ऊप+मत्वधीयो र । ऊपवति चारुवटिकायुक्ते
 देशे यस्मिन्नुपं वीजं न प्ररोहति ।
 ऊपरज न० ऊपरानुजायते जन-ड । (पाङ्गा) लवणभेदे ।
 ऊपवत् वि० ऊप-महत्प मस्य वः । ऊपरभूमौ ।

ऊपान् पु० ऊप-मनिन् । शीघ्रे व्याकरणाक्षेपु शीघ्रवायुनो-
 षार्थमाणेषु गपमकारेषु वर्णेषु ।
 ऊह वितर्के भ्राटि० आत्म० सक० सेट् । ऊहते आर्षिष्ट ।
 ऊह पु० ऊह-पञ् वितर्के आगमाविरोधिना तर्कग आगमार्थस्य
 संग्रहपूर्वमज्ञानिय, रणेन, उत्तरपक्षव्यवस्थामनेन निर्णयदमे
 परीक्षणै, अनन्यतायैकविभक्तिनिवृत्त्यागपूर्वकं अन्य-
 योग्यविभक्त्याटिकल्पने, यदा मार्शणे शीघ्र्याम इति बह्व-
 यवनमनितमपि एकोहिते अनन्यतायात् शीघ्र्य इत्येक-
 यवनान्ततया कल्पनम् मदान्तरेणात्ताङ्गाप्रणये च । [३ ।
 ऊहा स्त्री० ऊह य स्त्रीयात् टाप् । अध्याचारे ऊहगम्यार्थे

ऊ

ऊ गतौ आ० पर० सक० अजिट् । ऊश्चति । आरह आर्षित् ।
 ऊ गतौ जुहोत्यादि० पर० सक० अजिट् । इयति आरह् ।
 ऊ हिंसायां स्वा० पर० सक० अजिट् । ऊश्वेति । आर्षित् ।
 ऊक्ष्य न० ऊक्ष-यक् । धने स्वर्णे, कृतिप्रतिष्ठे टादरुमे धने च
 ऊक्ष पु० ऊष-स किञ् । भद्रके । नक्षत्रे मेघाटौ च पु० न० ।
 ऊक्षगन्धा स्त्री० उक्षान् गन्धयति दिनक्षिगन्ध-यश् । ऊषि
 जाङ्गनीश्वरे, महादेतायां, शीरषितायार्थश्च ।
 ऊक्षगिरि पु० कर्म० । कुलाचलभेदे नक्षत्रनामके पर्वते ।
 ऊक्षराज पु० नक्षत्राणां राजा त० टच् । जाम्बवति, चन्द्रे च
 ऊक्षवत् पु० ऊक्षान् मन्थयति न महत्प मस्य वः । नर्मटातीरस्ये
 पर्वतभेदे ।
 ऊग्घेट् पु० ऊक्षप्रधानो वेत् । देवदेवत्वे मन्नामग्याते वेत्भेदे
 ऊच स्तौ तदा० पर० सक० सेट् । ऊचति आर्षित् ।
 ऊच् स्त्री० ऊश् क्लिप् । अर्धवगेन नियताक्षरपाठयुते वेदांगे ।
 ऊच्छ मोक्षे मूर्त्तौ गमने च तदा० पर० सक० अक० च । सेट् ।
 ऊच्छति आर्षित् । आनर्च्छ । [आन्तेजे
 ऊज गतौ अर्जने च आ० आत्म० सक० सेट् । अर्जते आर्षिष्ट
 ऊजीप न० ऊज-ईपन् किञ् । भर्जनपात्रे कटाहाटौ । धने,
 नरकभेदे च ।
 ऊजु वि० ऊज-ऊ । सरवे । स्त्रियां वा डीप् कृञ्चो ऊजुः ।
 ऊण गतौ तना० उभ० सक० सेट् । अर्शोति ऊणोति, ऊणुते
 आर्षित् आर्षिष्ट ।
 ऊण न० ऊ-क्त नि० नलम् । अधमर्शेन उत्तमर्शान् पुनर्देय-
 त्वेनाभ्युपगम्य गृहीते धने, (धार) जले, दुर्गे, दुर्गभूमौ च ।
 देवर्षिपितृगणोद्देशेन यथाक्रमं यज्ञवेदाध्ययनपुत्रोदादनरूपे
 ऽवशकार्येणैव कृष्णमन्थ मवेहीति रघु ।

अणमन्कुण्डे उ इन्सु अणम देयमिति कुण्णति अभ्युपगम्य
 गन्दायते अणु+असइ कुण्ण-क। नन्ने के प्रतिभुवि (जाभिन)
 अणुमार्गण अणु परकीयमृणुमाकीयत्वेन भागंयति सुरा०
 अण-ल्युट्। प्रतिभुवि । (जाभिन) ।
 अणुसुक्ति स्त्री उच क्तिन् इत्० । अणुमोधने ।
 अणुटाण न० अणुसादानम् । उत्तमर्थेनाधस्यार्त्तं टच्-
 धनद्रव्यधनस्य सहद्विकपहणे कषाटागव्यवहारसध्ये व्यव-
 हारभेदे । 'तेनाभादाद्यथादान'मित्यादि कृति ।
 अणुण्डिन् पु० लि अणुण+मलयीय इति । अणुणवति अणुमर्थे
 अणुणसो 'अणो न स्याद् यथापि ते निष्ठति । [अणु चिट
 अटत गतौ (घौ) पर० सक सेट् । अतोयते आर्त्तायिच
 अटत न अत्त । 'अतसुच्छ' गल ज्ञेय'मित्युक्ते ब्राह्मणस्य
 उपजीव्यहत्नौ मोक्षे, जसे, कर्मफले 'अत मिवन्ना' विति
 सुति सुप्रिये वाक्ये मानसादिष्वथे च । दीप्ते, मत्से,
 पूजिते च लि ।
 अटतधामन् पु० अत सत्त्व धाम यस्य । परमेश्वरे विष्णौ च ।
 अटतम् अव्य० अत कर्मि । अत्तमित्यर्थे ।
 अटतम्भरा स्त्री० अटतम् विभक्तिं अटतम्+भ अच् । योगगान्
 प्रसिद्धे विषय्याचन्द्रस्य यथार्थज्ञानरूपे चित्तवृत्तिभेदे ।
 अटति स्त्री० व क्तिन् । गतौ अटतंयाम् निन्दायाच्च । कर्माणि
 क्तिन् । चर्त्तं नि मङ्गले च ।
 अटतु उ अ त क्तिञ् । मिश्रित पुण्यसमये श्रीमोक्षे वर्षा शर-
 द्विम । माघादिमासदुर्गमेषु अतव षट् क्रमादिभि रल्युक्तेकाल
 भेदे । गोखिलदर्शनयुक्ते गर्भधारणयोर्व्ये स्त्रीणामवस्था-
 भेदे अथ स्वाभाविक स्त्रीणां रात्रय वीक्ष्य कृत्या'
 इति ऋतु । टीप्पौ मासे च । [अवस्थहत्से ।
 अटुमासं लि अटुमाद्योग्य इत्यादि प्राप्तेऽनेन, फलेष्वहौ
 अटुमतौ स्त्री० अटु+मतपु । रजस्वलाया स्त्रीधर्मिण्याम् ।
 अटुराज पु० अटुना राजा इत टच् मभा । वसन्ते अतौ ।
 अटुलुप्ति उ अटुना हति पय्यायेणावर्त्तना यत् । वसरे ।
 अटते अव्य अत (घौ) के । वर्त्तने विनाये च ।
 अट्विज् अटु+यञ्-क्तिन् । याजके, 'अम्नापेय पाकयज्ञानम्
 टोमादिजान् मघान् । य अतोनि हतो यस्य स तस्यलि
 गिहोत्थते' इति मन्त्रे स्वायुषेयवैदिक्यादिबर्द्धकटे ।
 अट्ट न० अट्-क । एकमर्द्धितायै विद्वान्ने च । अट्टे
 अण्वये च लि ।
 अट्टि स्त्री० अट् क्तिन् । हट्टौ इवभेदे श्रीपथिभेदे च ।
 अट्टव हट्टौ रिवा स्या च पर अत्त सेट् । अट्टयति अट्टीति

आदीत् आदीत् । [टटा० पर० सेट् । अफति वाफीत् ।
 अफ दाने विद्याया निन्दाया युद्धे च सक० श्लाघाया अक०
 अट्टु पु अरि स्वर्गे अट्टौ वा भवति अट्ट-नू-डु । देवे ।
 अट्टुच पु० अट्टो देवा चियनि वसन्त्यव लि+ड । स्वर्गे
 वक्त्रे इट्टे च । [वादे अट्टुवा अट्टुवाणौ ।
 अट्टुचिन् पु० अट्टुच वज्र स्वर्गोवाट्यालि इति । इट्टे
 अफ गतौ टटा पर सक सेट् । अफति आर्षति ।
 अट्टपभ पु० अट्ट अमक् । इवभे, श्रीपथिभेदे सुनिभेदे च ।
 अट्टपभतर पु० तनु अट्टव तनुत्वे टटच् । भारवहने मन्त्र
 यज्ञौ इवभे । जावित्वेन स्त्रिया ङीप् इवपभतरी ।
 अट्टपभध्वज पु० अट्टपभे ध्वजो यस्य । गिवे । इवपभध्वजोऽप्यव
 अट्टपभा स्त्री० अट्टपभ इवाचरति अट्टपभ+किण्-अच् । पुमाका-
 राया स्त्रिया अक्किस्त्रियाम् गिवाचतयाच्च ।
 अट्टपि पु० अट्ट-इन् क्तिञ् । वेदे, मन्त्रद्वयस्य सुनो अट्टुपेय-
 कर्माभापकस्त्रहदाचार्ये, गोलप्रवरप्रवक्तौ सुनौ च ।
 अट्टपियन्त उ अट्टुदेयको यत् । ब्रह्मसत्ते वेदाध्ययने ।
 अट्टि स्त्री० अट्ट-करणे क्तिन् । उभयतो धारायुक्ते खड्गे ।
 अट्टय्य उ अट्ट, अट्टम् । सुगभेदे । [हत्से
 अट्टय्यगन्धा स्त्री० अट्टय्यस्य गन्ध इव गन्धो यस्या । इट्टगन्धे
 अट्टय्यप्रोक्ता स्त्री० अट्टपिभिरप्रोक्ता । यतावय्याम् अतिवना-
 याम, अक्किस्त्रीहत्से च ।
 अट्टय्यमूक पु० अट्टयो मूको मूको यत् । 'अट्टय्यमूकस्य पन्थाया
 उरत उमित्तुम इति रामायणोक्ते पर्वतभेदे ।
 अट्टय्यहट्ट उ अट्टयस्य अट्टभेडस्य अट्टुमिव अट्टुस्य । पिभा-
 यङकपले लोमपाटराजकन्याया शान्ताया मत्तौ ।

अ

अ गतौ लुङोपर०नक्त सेट् । आर्त्ति आरीत् । आर आरथ ।

ए

ए अव्य इप्-विच् । दयाया, अतौ आमन्त्रणे, अक्षय्याया
 आह्वाने च । विष्णो पु० ।
 एक वि इप् कन् । एकलक्षप्रथमस्यस्थानिते, केवले सप्तमे,
 अन्वये गत्ये अद्वितीये कमाने अस्ते च ।
 एकक लि एक+कन् । अकहाने । [परपरपरारे ह्ये च ।
 एककार्यं लि एक कार्यं प्रयोजनस्य । एकलक्षकाल्यकटे
 एकगुरु उ एकोऽभिधौ गुरुर्वच । समानाकार्यके प्रतीत्ये ।
 एकचक्र न एक चक्र यस्य । इतिट्टे । सुचरंटे उ ।

पुरोभेदे स्त्री० यत् वक्राक्षरवर्धां पाण्डवाः स्थिताः [रुपादौ]
 एकचरं वि० एकं गन् चरति पचाद्यच् । एकाकिचारिणि
 एकचर्या स्त्री० एकस्य चर्यां चर, ज्यप् । असहायगमने ।
 एकजाति पु० एका जातिजननं यस्य । शूद्रे । एकजन्माप्यत्र
 एकजातीयं वि० एकं प्रकारो विधा यस्य प्रकारार्थं जाती-
 यत् । त्वय्यकारा ।

एकतमं वि० एक+इतमच् । बहूनां मध्ये जात्यादिभिर्निर्द्वायै
 एकस्मिन् । यथा भवतामेकतमः साधुः ।

एकतरं वि० एक+इतरच् । द्वयोर्मध्ये जात्यादिभिर्निर्द्वायै
 एकस्मिन् । यथा, भवतोरेकतरः साधुः ।

एकतानं वि० एकं तानयति चु० तन-अज्ञायाम् अण् । अनन्य
 चित्तवृत्तौ एकविषयासक्तचित्ते तद्गतचित्ते च ।

एकतालं पु० एकः समस्तालोमानं यत् । समन्वितलये,
 विच्छेदरहिते च नृत्यगीतादौ ।

एकत्र अ० एक+त्रल् । एकान्निवृत्त्यर्थे । [व्यावर्तके च ।

एकत्व न० एक-त्व । ऐक्ये, अभेदे, साम्ये, सायुज्यसक्तौ, भेद-

एकदृशिन् पु० एकं केवलं शिखायज्ञोपवीतादिभ्यश्चा
 दखण्डोऽस्त्विति । “यदा हृदाध्यवसितं परं ब्रह्म सनात-
 नम् । तदैकदण्डं संगृह्य सोपवीतां शिखात्वंजेदित्युक्ता
 जणे परिव्राजके ।

एकदन्तं पु० एको दन्तोऽस्य । गणेशे । एकदंष्ट्रोऽप्यत्र ।

एकदा अव्य० एक+काले टाच् । एकस्मिन् काले इत्यर्थे ।

एकदृक् वि० एका दृक् यस्य । एकनेत्रे काणे । काके पु० ।

एकं सर्वमभिन्नं पश्यति दृश-क्लिप् । शिवे ।

एकदेशं पु० कर्म० । अवयवे, प्रतीके ।

एकधा अव्य० एक+प्रकारे धाच् । एकप्रकारे “एकधा बहुधा
 चैव दृश्यतं जलचन्द्रवदिति श्रुतिः ।

एकधुरा स्त्री० एका धू कर्म० अच् । एकभारे । तद्वहतीत्यर्थेऽण्
 तस्य लुक् । एकभारवाहके गवादौ । [त्राहके गवादौ ।

एकधुरावह वि० एकधुरा वहतीति वह-अच् । एकभार-

एकधुरीणं वि० एकधुरां वहतीति ख । एकभारवाहके गवादौ
 एकपक्षं वि० एकं पक्षो यस्य । सहाये ।

एकपत्नी स्त्री० एकः समान अनन्योवा पतिर्यस्या डीप् लुक्
 च । सपत्नीं पतिव्रतायाञ्च । यो धर्म एकपत्नीनामिति मनुः

एकपटं न० एकं पटं पटगतियोग्यकालो यत् । एकपटगति-
 योग्यकाले तत्काले । कर्म० । एकस्मिन् पदे । निवृत्तिं स

एकपटे इति साधुः । [वर्तमानं पथि ।

एकपदी स्त्री० एकः पादोऽस्याम् । स्नाह्वात् डीप् पद्भावः ।

एकपदे अव्य० एक+पद-के । अकस्मादित्यर्थे ‘कथमेकपदे
 निरागमं मिति कुभारः ।

एकपिङ्गं पु० एकं नेत्रं पिङ्गमस्य । कुबेरे स हि सासूय गौरी
 निरीक्ष्य तच्छापात् नष्टनेत्रो जातः पुनः शिवप्रसादात्
 तच्चक्षुषं पिङ्गलत्वं जातमिति पुराणकथा । एकपिङ्गलोऽप्यत्र

एकभक्तव्रतं पु न० ‘दिनार्द्धसमयेऽतीते भुञ्जते नियमेन यत् ।
 एकभक्तमिति प्रोक्तं रात्रौ तत्र कदाचने”त्युक्ते व्रतभेदे ।

एकयष्टिका स्त्री० एका यष्टिरिवाली यस्याः व० कप् ।
 (एकनर) एकावलीहारभेदे ।

एकराज् पु० एको राजते क्लिप् । सार्वभौमे ।

एकवचनं न० वच-त्युट् इत० । व्याकरणोक्ते एकसंख्या
 वाचके स्वादौ तिडादौ च । [गवि ।

एकवर्षिका स्त्री० एको वर्षो वयःकालो यस्याः । एकहायन्यां
 एकविंशति स्त्री० एकाधिका विंशतिः । एकाधिकविंशतिसं-
 ख्याया तद्वति च । एकविंशतादयश्चैवम् । [भेदे च ।

एकवीरं पु० एको वीरः कर्म० । महावीरे अतिवीरे वृद्ध-

एकशफं पु० एकः शफोऽस्य । एकचुरयुक्तेषु खरादिषु “खरो
 ऽथोऽध्वतरो गौरः शरभश्चमरी तथा । एते चैकशफा”
 इत्युक्तेषु पशुषु ।

एकशेषं पु० एकः शेषो यत् । व्याकरणप्रविद्धे द्वन्द्वस्थानीये
 दृत्तिभेदे । यथा घटः घटो इत्यत्र घटौ ।

एकश्रुति स्त्री० एका अभिन्ना उदात्तादिभ्यश्चा श्रुतिरुच्चारणम् ।
 प्रातिशाख्ये प्रसिद्धे उदात्तानुदात्तस्वरितानामविभागेनोच्चारणे ।

एकसर्गं वि० एकस्मिन् सर्गो निश्चयो यस्य । अनन्यमनसि
 एकापचिते । [वर्षवयस्काया गवि ।

एकहायनी स्त्री० एकोहायनी वयोमानं यस्या डीप् । एक-
 एकाकिन् वि० एक+आकिन् । असहाये ।

एकाक्षं पु० एकमक्षि यस्य पच् समा० । काके । काणे वि० ।

एकाग्रं वि० एकस्य विषयो यस्य । विषयान्तरव्याहृत्या
 एकमात्मनस्के विचेपरहितज्ञाने च । स्वार्थे व्यञ्ज् ऐकाग्रमप्यत्र

एकादशं वि० एकादशन्+पूरणे ङट् । एकादशानां पूरणी-
 भूते । [सख्यायुक्ते ।

एकादशन् वि० एकच दश च आत्मम् । एकाधिकदश-

एकादशद्वारं न० एकादश द्वाराणि यत् । शरीराख्ये पुरे तत्र
 हि नासिकाश्रोत्रनेत्राणां द्वयं द्वयमिति पट् सुखस्थानि,
 सुखमेकम्, नाभ्या सह अध स्थानि त्रीणि, ब्रह्मरन्ध्रञ्चैक-
 मित्यनेकादश द्वाराणि सन्ति ।

एकादशी स्त्री० एकादशानां पूरणी । उभयपक्षीयप्रतिपदा

दित एकाग्रप्रयत्ना तिद्यौ । यत् हि हृदिवाम्रजतम्
एकाङ्गविश्रुति स्त्री एकेन न विद्यति एव+नञ् आङ्क् ।
एकोनविश्रुति स्त्री एका वा तद्युक्ते च । एवमेकाङ्गविश्रुतयः ।
एकान्त लि० एक अन्यो निश्चयो यत् । अत्यन्ते ।
एकान्ततस् अन्व० एकान्त+नत्विल । अव्यभिचारिणि ।
एकान्त लि० एककालमेवात्र भव्य यत् । एकभक्तप्रते ।
एकाङ्गविश्रुति स्त्री० एकेन न विद्यति । एक+न+आङ्क्
एव वा न । एकोनविश्रुतिस्त्रयाया, तद्युक्ते च । एवमे-
काङ्गविश्रुतयः । [गधि ।
एकाङ्गी स्त्री० एक अर्थो वयोमान यस्या । एकहायन्या
एकायन लि० एकमयन विषयो यस्य । विषयान्तरव्याहृत
चित्ते एकायनमध्ये । कर्म० एकस्थाने । [एवापचिते ।
एकायनगत लि० एकायनमेकविषय मनोद्वारा गत ।
एकायनी स्त्री० एकाद्वितीया आवली भाला मणिकेपी ।
(एकनर) द्वारभेदे अर्षालद्वारभेदे च ।
एकाग्रय लि० एक आश्रयो यस्य । अनन्यगतिके ।
एकाङ्गीलिङ्ग पु० एकमस्त्रि काण्ड तन्मुख्य ज्ञानि ला-क पत्य
दोषिण । एकद्वेषे पाठ्या स्त्री० । [पुम्सु । एकदिने ।
एकाङ्ग पु० एकमङ्ग द्विगु अच् । अष्टाङ्गाना षुचीति
एकाङ्गम लि० एकाङ्गेन गम्यते गम भञ् । एकाङ्गम्ये देभे
एकाङ्गार इ एकस्मिन् दिवसे एक व्याहारो भोजनम् ।
एकदिनद्वेषेकवारभोजने । व । तद्वति लि० । [एकल
एकीभाव पु० अनेकस्य एकस्य भाव एक+वि भू-उप० वञ् ।
एकीय लि० एक+ञ् । एकपत्रभवे, एकसम्बन्धिनि च ।
एकीहिट न० एक उद्दिष्टो यत् । एकीहिणेन विहिते आदे
“एकसहिण्य यच्छाङ्गमेकीहिटं तदुच्यते” इति ऋति ।
तत्र प्रेतशास्त्रे तन्मुख्यविधिक सावर्णिक आङ्गमिति ।
एज रूपने आदि० आत्म अक० सेट् । एजते ऐजिष्ट ।
एज दीप्तौ आदि० घट्० सक० सेट् । एजति ऐजोत् ।
एठ बाधने आदि० आत्म अक० सेट् । एठते ऐठिष्ट ।
एह भु० दन-सन्ने अच् डङ्गल भेदे । भधरे लि ।
एहक इ दह-वृत् न् दस्य ल । वनच्छगले शृणुगृह्ये भेदे
भेषमात्रे च जातितान् स्त्रीमे अजादितान् टाप् एहका ।
एहगज इ एहो भेयो गजो भलवत्वादस्य । दहृणे (दानमहँन)
एहमक लि शृनिरहितएहोभिरिवाभौ मुक । वाङ्-
श्रुतिप्रतिरहिते ।
एहुल्लिक म० इह (ज)उक् नि उपच । शिवायाम् । अन-
र्द्धेसास्त्रिपुत्रे कुटो, भिनी च ।

एह उ० इ-श्च तस्य नेत्वम् । दृष्टार्थे म्ये । स्त्रियाम् एणी
एपातिलक पु० एण लजकमिव विहृत् यस्य । श्याङ्गे चन्द्रे ।
एत लि० पु० इण् तन् । कञ्चूरवर्णे । तद्वति लि० । स्त्रियामेनो च
एतद् लि० इण् अदि तक् च । प्रदीर्घनिनि सुहित्वं ।
एध दृष्टौ आ० आत्म अक० सेट् । एधते ऐधिष्ट । [कापे
एध इ इच्छतेरनिरनेन इन्व-करणे घञ् नि० मलोप गुणौ ।
एधस् न० इच्छतेरनिरनेन इन्व अस्मि नि० मलोप गुणौ । काठे
एधित लि० एध-क्त । उद्भिद्युक्ते ‘मधुमग्निमधुमे धत’ति भाव ।
एनस् न० इण् अस्मिन् तुट च । पापे, अपराधे वा ।
एरका स्त्री० इण् रक । निर्दग्निवृत्तभेदे ।
एरगुड पु० ईरयति वायुम् मत्त माईर अरगुड् नि० गुणश्च ।
हृत्वभेदे (एरटी) । (मिरगटा)
एरगुडपत्रिका स्त्री० एरगुडस्य पत्रमिव पत्रमस्या व०
मध्याया कन् अत इणम् । दनीहृत्वे ।
एला स्त्री० इल अच् । एलालतायाम् (एलावी) ।
एलापर्णी स्त्री० एलाया पत्रमिव पर्षमस्या । राद्यायाम्
(काटा आमरक) ।
ए(ल)लावालुक न० एषेव वलत वल उण् रुप्राया कन् ।
वा हृत् । ग्वद्व्यभेदे ।
एव अर्थ० इण्-वन् । साहस्ये अमियोगे, अवधारणे चार-
नियोगे, विनियुक्ते, परिभवे ईण्दर्थे च । विभेद्यसङ्गत
अत्ययोगव्यवच्छेदे । यदा पापे एव धतुर् ईर इत्यादौ
पार्थात्य पदार्थे प्रसक्तधतुर् ईरत्वम् व्यर्षिच्छद्यते । विभेद्यण
सङ्गत अव्ययोगव्यवच्छेदे यदा गङ्ग पाण्डुर एवेत्यादौ
गङ्गे पाण्डुरतायोगो व्यर्षिच्छद्यते । क्रियासङ्गत अत्य-
न्तायोगव्यवच्छेदे यदा भील शरोज भवत्येवेत्यादौ शरोजे
भीलतात्यन्तायोगो व्यर्षिच्छद्यत । गन्तरि लि ।
एवम् अर्थ० इण् वष । साहस्ये, इत्यकारे, ‘एववादिनि
देवर्षिबिति’ कुमार’ अवधारणे, स्त्रीकारे, प्रथ्ये च ।
एय गतौ आ० आत्म अक० सेट् । एयते ऐयिष्ट ।
एपण इ एप क्यु । लोहमय वाणे । दुष् । इच्छायां पुत्र
लोहधनकामनाय स्त्री । एपुट् । अर्षकारादीनां टाना-
साधनेन० । विष्कोटभेटके अक्षभेदे स्त्री० ङीप् । सापे
कन् । एपणसायत् ।

ऐ

ऐकागारिक लि० एकमस्य आश्रयगात्र प्रयोक्तव्यम् उक् । चौरै
ऐकाय लि० एकाय+साटोल् । एकापचिते अग्रयासङ्गचिते

ऐकात्य न० एक आत्मा स्वरूपं यस्य तस्य भावः व्यञ् ।
ऐको एकस्वरूपत्वे ।

ऐकान्तिक वि० एकान्त व्याप्नोति ठञ् । अर्थभिवारिणि,
अवश्यं भाविनि । स्त्रिया ङीप् । 'ऐकान्तिकी हरैर्भक्तिरु-
त्पाताद्यैव कल्पते इति पुराणम् ।

ऐकाहिक वि० एकाहे भवः कालात् ठञ् । एकदिननिष्पन्ने।
एकाहमतीत्य भव । एकाहानन्तरं जायमाने ज्वरे दिने
दिने एकसमये जायमाने ज्वरे च पु० । ऐकाहिकं ज्वरं
हन्ति तस्य नामानुकीर्तनमिति ज्वरनाशकमन्त्र' ।

ऐक्य न० एकस्य भावः एक+य्यञ् । अभेदे एकरूपतायाम् ।

ऐच्च वि० इचोर्विकारः इचु-अण् । इचुविकारे गुडादौ ।
'ऐच्चवं गुडवर्जित'मिति सृष्टिः ।

ऐच्छाक पु० इच्छाकीर्गात्पापत्यम् अण् नि० । सूर्यवंशे न्ये
ऐङ्गुद न० इङ्गुद्याः फलम् फले अण् तस्य न लुक् । इङ्गुदो
दृक्षफले ।

ऐण वि० एणस्य कण्णस्येदम् अण् । कण्णस्येदम्मादौ ।

ऐण्य वि० एण्या इटम् ढक् । कण्णस्येदम्मादौ ।

ऐतिह्य न० इतिह पारमर्थ्योपदेश अनिर्दिष्टप्रवक्तृकोप-
देशइति यावत् स्वार्ये व्यञ् । पारमर्थ्योपदेशे । यथात्वते
यच्च प्रतिवसतीत्यादि परम्परापदेशनात्वम् । न तु के
नाथेतदुपलभ्य कथितम् ।

ऐन्द्र न० इन्द्रदेवताऽस्या । मृगशिरानक्षत्रे चन्द्रसम्बन्धिनि
वि० । सोमराज्याम् स्त्री० ङीप् ।

ऐन्द्र वि० इन्द्रस्येदम् इन्द्र+अण् । शक्रसम्बन्धिनि । ज्येष्ठा
नक्षत्रे न० । स्त्रिया ङीप् । 'ऐन्द्री तमसुरेश्वर'मिति दुर्गा-
देवतार्थेऽण् । इन्द्रदेवताके वि० । प्राच्यां दिशि स्त्री० ।

ऐन्द्रजालिक वि० इन्द्रजालेन चरति । मायाकारके । (वाजिकर)

ऐन्द्रि पु० इन्द्रस्यापत्यम् इञ् । इन्द्रपुत्रे, जयन्ते, अर्जुने,
सुप्रोभवानरे. काले च । [पकाशे ।

ऐन्द्रियक वि० इन्द्रियेण प्रकाशम्. वुञ् । इन्द्रियजन्यप्रत्यक्षेण
ऐर न० इरा अन्नं तद्विकारः । अन्नमये ब्रह्मलोकस्ते
सरसि च ।

ऐरावण पु० इरा सरा वनसृष्टकं यत् पूर्वपदादिति णत्वम्
तत् भव अण् । इन्द्रगजे ऐरावते ।

ऐरावत पु० इरा जलानि सन्त्यस्य इरा+मत्तप् मस्य व इरा-
वान् ससृष्टस्तत्र भव अण् । ससृष्टजाते इन्द्रगजे ।

ऐरावती स्त्री० इरा सन्त्यस्य मत्तप् मस्य व. इरावान्
तस्य ससृष्टः भवा अण् । विद्युति ।

ऐरिण न० इरिणो जपरं भव । लवणभेदे । (पाद्गा) ।

ऐरेय न० इरा अन्नम् तत्र भव. ढक् । अन्नमये मद्ये ।

ऐल पु० इलायाः अपत्यम् । बुधपुत्रे पुरुरवोनामके न्यतौ ।

ऐलविल पु० इलविलाया अपत्यम् अण् । कुबेरे ।

ऐशानी स्त्री० ईशानो देवताऽस्या । उत्तरपूर्वदिशि ।

ऐश्वर्य्य न० ईश्वरस्य भावः । अणिमाद्यष्टविधभूतिभेदे ।

ऐधमस् अव्य० अस्मिन् वत्सरे नि० । वर्त्तमानवत्सरे । [जाते

ऐहलौकिक वि० इह लोके भव ठञ् द्विपदद्वि । इहलोक

ऐहिक वि० इह भव कालाद्ठञ् । इहलोकमये गृहीत-

शरीरसम्बन्धिनि स्रक्चन्दनादिस्तुखानुभवदौ च ।

ओ

ओक पु० उच-क नि० चस्य क' । पक्षिणि वृषले च ।

ओकास् न० उच-असुन् न्यङ्गादित्वात् क्तम् । गृहे आश्रय-
मात्रे च । [उङ्ण] केगकीटे ।

ओकोदनी स्त्री० ओक आश्रयः मूर्द्धकपम् अटनं भक्ष्यं यस्या ।

ओख शोषणे, भूषणे, निवारणे च सक० सामर्थ्ये अक० स्वा०
पर० सेट् । ओखति औखीत् । [द्रुतवत्ये च ।

ओघ पु० उच-घञ् वृषो० ष । समूहे, जलवेगे, परम्परायां

ओङ्कार पु० अव-मन् तस्याकारलोपः, जट् गुण' औम् तत-
स्वरूपे कार । प्रणवे । [औजिजत्-त

ओज वले अट० चुरा० उभ० अक० सेट् । ओजय-ति-ते

ओजस् न० उज-असुन् वलोपे गुण । दोषौ अवष्टम्भे,
प्राणवले, प्रकाशे, सामर्थ्ये, ज्योतिषोक्ते प्रथमतोयादौ

विषमरागौ, शस्त्राटिकौशले, धातुतेजसि, ज्ञानेन्द्रियाणां
पाटवे, काव्यगुणभेदे, गौडरीत्याम्, वैद्यकोक्ते 'भ्रमरैः

फलपुष्पेभ्यो यथा सम्मिन्नयते मधु । तद्वदोज' शरीरेभ्यो
धातु सम्मिन्नयते ष्याम्' इति लक्षणे धातुरसपोषके

वस्तुभेदे च । अच् । ओजशब्दोऽप्यत्र ।

ओजिष्ठ वि० अतिशयेनोजसी ओजस्मिन् इष्टन् मतो
लुक् । अतितेजस्मिनि सारतमे च । [उडिधान] नीवारः ।

ओडिका स्त्री० उ-ड तस्य नेचम् गौरा० ङीप् स्वार्थे क ह्रस्व ।

ओडी स्त्री० उ-ड तस्य नेचम् गौरा० ङीप् । (उडीधान)नीवारः

ओड् पु० न० आ+इपत् उनन्ति उन्-रक् टस्य ड । जयापुष्पे
ओड्पुष्प पु० ओड् पुष्पमस्य । जवाहत्ते ।

ओण अपसारणे स्वा० पर० सक० सेट् । ओणति औषीत् ।

ओत वि० आ+वेज+क्त । अन्तर्व्याप्तौ 'ओतश्च प्रातश्चेति'
श्रुतिः । पटे दीर्घतन्तौ च ।

ओतु वि० अत्र-मृत् जम् गुण । विडम्बे ।
 ओदन इ० उन्द-मुष् नरोपे गुणश्च । भस्ते सिद्धादे ।
 ओदनमाफी स्त्री० ओदनस्य मात्र इव माफी यस्या ङीप् ।
 नीलभिषिद्धकायाम् ओपधिभेदे च ।
 ओदनौ स्त्री० ओदन इवाचरते ओदन+किप् तत अच्
 गौरा० ङीप् । (नेत्रेद्या) कलायाम् ।
 ओम् अथ अत्र-मृत् तशातोषोप गुण । प्रणवे, आरम्भे,
 स्त्रीकारे, औभिल्लुक्तवतोऽपेति माघ । अतुमतौ, चपाकतौ,
 अश्लीकारे मङ्गले, शुभे, सेवे, मङ्गलि च ।
 ओल इ० आ-उन्नति आ+उन्द क मलोभे प्रपो० दस्य
 क्तम् । अरणे (श्रील) इति ह्याते कन्दे । आर्त्ते वि०
 ओलज सेवे रदित् आ पर-सक० सेट् । ओलञ्जति औलञ्जीत्
 ओलज सेवे वा चुरा० उभ मञ्चे आदि० पर-सक० सेट् ।
 ओलङ्गयति ते ओलङ्गति औलिङ्गङ् त औलङ्गीत् ।
 ओप इ० उव यञ् । दाष्टे ।
 ओपण इ० उव स्यु । कटुरसे (भाल) इति ह्याते रसभेदे ।
 ओपधि स्त्री० ओपोदाहो धीयतेऽत्र । ओप+धा-कि
 लातिविषयत्वात् स्त्रीवे वा ङीप् ओपधी च । कलपाकाले
 शीघ्रिवादाौ । [ह्रिभास्यपुरे ।
 ओपधिप्रस्य इ० न० । ओप धप्रधान प्रस्य शाक० ।
 ओपधिपति इ इत० । चन्द्रे । ओपधीशोऽथत् । [क्रेदे ।
 ओष्ठ इ० उच्यते उष्णाकारेण उप-कक्षणि इत् । (श्रीठ) दग्ग-
 ओष्ठपुष्य इ० अग्निप्रधान पुष्य यस्य । चन्द्रकक्षे ।
 ओष्ठी स्त्री० ओष्ण इवाचरति ओष्ण+किप् तत अच् गौरा०
 ङीप् । विष्कननामके (तेलात्रुचा) हर्षे ।
 ओष्ठोपमकला स्त्री ओष्ण उपमीयतेऽनेन ओष्णोपम कल
 यथा । विष्कनकात्तायाम् ।

औ

औक्ष न उक्त्वा इवाद्यां कम्प अच् टिकोप इवसम्भे ।
 गुञ् । औक्षकगम्यत् ।
 औस्य वि उवाया पक्वम स्यञ् । स्वामीपके मांसादाौ ।
 औषिती स्त्री० उषितस्य भाव यञ् स्त्रीत्वपक्षे विन्यात्
 ङीप् यत्रोप । न्यायाने सत्यत्वे च ।
 औषित्य न० उषितस्य भावः यञ् । उषितस्य भावे न्यायत्वे
 औषित्यर इ० चार्त्तार्थे यत्रोप मध्ये यत्रभेदे, कुशरीगभेदे च ।
 औष्ण्य इ० उष्णत्वा भावः यञ् । उष्णत्वायाम्
 औष्णा मपाटि इ० उष्णभादस्य सुषभेदेऽपत्यम् इत् ।

ऐहिकभोगसाधनकामानि और्ध्वनिर्गच्छे निश्चयतया
 तारकाहृषेण स्थिते भुवन.भक्ते नृपतौ ।
 औत्सर्गिक वि० उत्सर्गं धामान्दविधिर्महर्षिते ङञ् । सामान्य
 विधियोग्यं । [स्वनेन कृतत्वेरिति रत्नावधौ] ।
 औत्सुक्य न० उत्सुकस्य भाव यञ् । उत्सुकतायाम् औत्सु-
 औदनिक वि० ओदन मिलनस्य ङञ् । रूपकारे ।
 औदरिकवि० उदरे मथिते ङञ् । प्यादाने, (पेटुक) उदर-
 मात्रपूरणायामेके ।
 औदश्रित न० उदश्रिति आर्जजलमयिते तन्के सञ्कृतम् अण् ।
 उदश्रितसञ्कृते इत्ये । तदार्थे ङिक औदश्रितकमप्यत् ।
 औदार्यं न० उदारस्य भाव गुणवचनत्वात् यञ् । उदारतायाम्
 औदासीन्य न० उदासीनस्य भाव यञ् । शुभाशुभयोर्हमे-
 चायाम् ताटस्थे ।
 औदास्य न उदाक्ते उद+आध-अच् भावार्थे यञ् । वैराग्ये
 कतुरागशून्यतायाम् मनोयोगविरुद्धे ।
 औहालक न० 'मायोऽथल्लोकमध्यस्था कपिला सत्यकौटका ।
 कुर्मन्नि कपिल स्वत्य तत् स्यादौहालक मयु इत्युक्ते मधुनि
 औद्भिद न 'उद्भिद पाशुनवण यच्छात भूमित स्वयमिन्दुत्वे
 पाशुनवणे विदार्य भूमि जिज्ञासा यत् मङ्गला भारत्या
 स्वने । ततोऽपमोद्भिद नामे'त्युक्तपक्षे जवे च । उद्भिद्य
 जायते जन उ उद्भिज्ज तत सार्थेऽण् औद्भिज्जमप्यत् ।
 औद्वाहिक न० उद्वाहकात्वे उध्व ङञ् । विवाहकात्वे उध्व-
 धगादाौ । 'मैत्रमौद्वाहिकसुवे'ति ह्यति ।
 औपचारिक इ० उपचार एव विनयादिनात् और्ध्वे ङञ् ।
 उपचारात् ।
 औपनिषद् इ उपनिषत्स्यैव श्रेय अण् । वेदान्तभास्ववेदे
 परमात्मनि त औपनिषद् उपरुषमिति ह्यति ।
 औपनीयिक वि० नीविषमीपे व्याघ्रत ङञ् । नीविषमीपे व्या
 घ्रते । औपनीयिकमस्य किल स्त्री'ति माघ ।
 औपम्य न० उपमैव चतुर्धर्मा० स्वार्थे यञ् । सादृश्ये ।
 औपयिक वि० उप+अय इञ् उपयादयेन सभ्य ङञ् कृतस्य ।
 उपयादयन्ने दुक्ते न्यायागतत्वरुमि च ।
 औपसर्गिक इ० उपसर्गेण निर्यादिते ङञ् । शतादिप्रति-
 पातजाते रोगभेदे ।
 और्ध्व न० उरभस्य नेत्रहेदम् इत् । नेपादित्रोभजाते कल्पते
 और्ध्वक न उरभासां धृष्ट इत् । नेत्रधृष्टे ।
 और्ध्व इ० उरधा निर्मिते अण् । 'धरुधायां च धृष्टायां च उ-
 रधावेत्तुयम् । और्ध्व न विजातेऽदादिदुष्टस्यपे इने ।

और्द्धदेहिक ति० अर्द्धो देहः प्रोतदेहः तत्र सर्वं तस्मै देहं
वा प्राङ्गादि ठक् । अतदिनमारभ्य सपिण्डीकरणान्नं क्रिय-
माणे जलदानप्राङ्गादिलक्षणे कर्मकलामे । अनुग्रहादित्वात्
द्विपदद्वौ और्द्धदेहिकमप्यत्र ।

और्व पु० उर्वस्यापत्यम् अण् । वाडवानले तस्योर्वसुनिजातत्वात्
तत्स्थानञ्च भूगोलस्य दक्षिणसीमायाम् । उर्व्यां भवः ।
पांशुलवणे ।

औलूक न० जलूकानां समूहः अण् । मेचकसमूहे ।

औलूक्य पु० वैशेषिकदर्शनकारके कणादमुनौ तच्छास्त्रवेत्तरि च ।

औष्णस न० उष्णसा शुक्रेण प्रोक्तम् अण् । शुक्रेणोक्ते
उपपुराणादौ दण्डप्रणयनरूपे शास्त्रे च ।

औशीर न० वश-ईरन् किञ्च ततः प्रज्ञाप्यण् । समुद्रतयो-
शय्यापीठयोः ।

औषध न० औषधौ भवः अण् । रोगनाशके औषधिभवे द्रव्ये,
रोगहारके द्रव्यमात्रे च ।

औष्ट्र न० उष्ट्रस्येदम् अण् । उष्ट्रदुग्धादौ ।

औष्ट्रक न० उष्ट्राणां अमूहः वुञ् । उष्ट्रसमूहे । [गांढौ

औष्ण्य ति० औष्ठे भवः यत् । औष्ठस्थानोच्चार्यमाणे उर्वर्यपव-

इति औतारानाथतर्कवाचस्पतिभट्टाचार्यविरचिते शब्दस्तोममहानिधौ

स्वरवर्णादिकाः शब्दाः समाप्ताः ।

औतत्सत् ।

क

क पु० के गदे क्व गौत्रो वा ढ । यङ्गिण, वायौ ष्यामि
यमे ढ ढपजापतौ सूख्यं अन्वौ षिष्णौ, कावे कामयन्वौ
राचनि, मद्दे देहे मरनि, धने, पकागे मद्दे च । छुवे
गिरनि, जडे रोने च न० ।

कस पु० कस म । उपमेनसुते ग्ये श्री ष्णनासुते । तैजस-
द्रव्ये कास्ये तित्थरद्रुमिषजमितभाद्रव्ये । (कासा)
ष्वर्णदजतांि नर्मितमानपात्रे । आदक इति प्रसिद्धे
परिमाणे च अक्षौ । प्रयो०तानध्यान इति केचित् ।

कसज्ज न० कषादि क जल यष्मात् ५५० । (हीराकम) इति
प्रसिद्धे नेत्रोपयौ ततद्योगादि अग्निषयोगेन कषादिषु
चक्षुरादिभ्यो जल स्रवति । [जातिभेदे

कसकार पु० कस+क-अण् उप । (कासारे) इति प्रसिद्धे
कसजित् पु कस+जि-क्विप्त । कस्यप्रजयकारिणि श्रीकण्ठे
कसजन् पु कस+जन् क्विप्त । कषटैत्यवाते श्रीकण्ठे ।
कसारानि पु० कस+चराति इत् । कस्यप्रजयौ श्रीकण्ठे ।
कसस्थि न० कष अस्थीय उपमितममास । यूरुतया-
ऽभ्यस्यद्वे (कासा) इति प्रसिद्धे धातुभेदे ।

कक इच्छायाम् आदि आत्म०षक०षेट् । ककते । अककिट ।
कक गती स्वांि इति आत्म०षक०षेट् । ककते । अककिट ।
ककुत्स्य पु० क्वांि अचरवधार्थमिच्छेण प्राणितं घञ् इप
रूपधरस्य इन्द्रस्य ककुटि एषभागे तिष्ठतेति ककुत्स्य-
क । अर्चयतीत्यपभ्रंशे यदपत्यतया काकुत्स्येति सप्त
भाज् शुच्यवर्गीया अभवन् ।

ककुद् अन्वौ क कुच भौति कुग्दे क्विप् तुञ् च तस्य ढ ।
इपक्य, इम्यमांसविषयाकारे (भुङ्) इति स्यात् इपाङ्,
नेतच्छादौ अर्चयित्ते प्रभावे पर्यन्तप्रभागे च ।

ककुट ढक्वो कस्य देहस्य छपस्य वा कु भूमि एदाति टा क ।
(भुङ्) इति स्यात् इपाङ्, प्रभावे, अर्चयित्ते, छायादौ
पर्यन्तप्रभागे च ।

ककुत्त पु० ककुत्स्यन्तीति सप्तुप भवत्यन्वोपि यथादित्यात् न
मस्य च । इहे, इकोवविहिते च । ककुत्तिर् मांसविषय-
मन्तामोति सप्तुप ङेप् । ककुत्तु मी० ।

ककुत्त न कस्य गरीरस्य (उदरेण्य) कु भूमि दारवतीति
ककु इ विष्णु उच्ये प्रथो । उच्येताभ्यन्तगणोकारे ऋषडे
ककुभ् अन्वौ च वात कुम्भानि कुम्भुभ् विष्णु प्रथो । िमि,
मौनदाम चन्द्रमानाम म, गार्ह० रातिषोभेदे च ।

ककुभ पु० क वात कुम्भ तिति क प्रथो । वीणाहे, स्वरगाम्भीर्यं
सम्पादनार्थमधोबद्धालाकुम्भयभाण्डे । कस्य वातस्य कु भूमि
भात्यऽप्यात् ककुत्तभा क । विन्वोषेगाखलात् वातभूमि-
काशके०ज्ज्वनहो रागभेदे च । दिगि रागिणीभेदे च अन्वी०
ककुम् हास्ये आदि०पठ०अन्व०षेट् । ककुत्त । अकक्रीत् ।

ककुल पु० ककते गच्छतीति क्विप् ककु क्वीवति सख्यायति अच
कोल ककु चासौ कोलयेति कण् । गन्धद्रव्यभेदे (काकोल)
इति बहुभाष्यात्पते वनकूपर इति प्रायशेष्यते ।

ककुलकान० इन्मधे कन् । ककुलस्यजानि गन्धद्रव्ये वनकूपर
इति स्यात् । तस्य कोपे मनवन्वात् कोपक इति प्रसिद्धि
ककु पु कप-किमाया स । स्त्रीषाम् उत्तरीयवस्त्रस्य पद-
द्वागन्धे शब्दे (खावल) लतायाम्, गुम्फतये, गुम्फवने च ।
पार्श्वभागे, राजान् परे, बाह्येभ्ये प्रथमदेशनिहिते धो
ऽपु कस्यैकदेशे (काढा) वस्त्राह्वये, इन्मिष्वन्तरस्य म्,
काष्ठाम्, प्रकीर्णके गृहमिच्छी हास्ये, अर्द्धास्येदे ककु
रोगभेदे च (काकनिरानो) स्त्री० ।

कक्षावेक्षक पु० कक्ष वनस्यवम स्यात् स्त्रीवाङ्मूल या यत्ता
राजशुद्धानि यवेक्षते अच-ईष्ये क्कुत् । शुद्धानपालके,
उद्यामपावे इन्द्राजिने, कवी जारे च । [भूषणायाम् ।

कक्षीत्या स्त्री० कक्षान् गुम्फतयात् उच्चिति उद+भ्या क ।
कक्ष्या स्त्री कक्षे भवा यत् । इहिकायाम् कक्ष्यादिप्रकोटे
काटयो, वस्त्राण्यौ, मेषनायाम् गजवस्त्रान् कक्ष्यौ उद्योगे,
पदार्थवद्भक्ष्यया तादृशाद्यव वृत्त इति, उत्तरीय
वक्षे च । [अध्यागोत् ।

कक्ष क्रियास्ये आदि०पर चक अक०षमेट् । कक्षति अकक्षीत्
कक्ष्णु पु० कक्ष गती अच । (कां) पक्षिभेदे यस्य सक्षेण ग-
उद्ग क्रियते । यक्षिजिरे च स इ विराटनगरे ता कक्ष्यो भिभे ।

कक्षुट पु० कक्षे क्कटि क्क+इट उम्भु, कक्षि भौत्ये क्कटन्
वा । कक्षे । क्क्ये क्क्यु । क्कटकं ऽपत्य । [मन्त्रे च ।
कक्षुत्त न० क गुम्भ कणति वसु क्ल ञ्च । अरभयगे भवत्-
कक्षुत्त न कक्षि-यत्तच । कक्षप्रधाप दाम । (वाङ्) ।

कक्षुतिक्ता स्त्री० कक्षि-यत्तच गौरा इ प् षानि वनि हन्वे
टाप् । प्रभाषणाम् (काङ्) नामचभाषाह ।

कक्षुती स्त्री० कक्षि यत्तच गौरा०क्षीप् । प्रभाषणाम् ।
कक्षुतीटिक्, कक्षुत्त मोटिरेवचक्षुत्त । मत्तभेदे (काकिना)
अच यथा । कक्षुतीटोऽपत्य ।

कक्षुपय पु० कक्षुत्त सक्षेण कक्षुपयोर्य । उह्ये षस्युत्ते ञ्च
कक्षुसुपु इ कक्षुत्त सक्षिरे वचक्षुत्त । (काकिनि) ५००

कङ्काल पु० कं मुखं शिरो वा कालयति क्षिपति कल-अच् ।
 लङ्मासरहितशरीरारम्भकेऽथ्यसञ्चये ।
 कङ्कालमालिन् पु० कङ्कालानां मालाऽस्यस्य इति । रुद्रे ।
 कङ्कु (ङ्कु) पु० ककि-उ । (काङ्नी) धान्यभेदे । टपो० कस्य गः
 कङ्कुरयत् । [लस्य द्वित्वे । कङ्कुरयत् ।
 कङ्कुले पु० कङ्कुर इति कङ्क+इल-इ । अशोकवृक्षे । टपो०
 कच रवे भ्रा० पर० अक० सेट् । कचति अरुचोत् अरुचोत् ।
 कच वन्धे, हेषे च भ्रा० पर० इटिन् सक० सेट् । कञ्चति अकञ्चोत्
 कच वन्धे सक० टोमौ अक० भ्राटि० आत्म० सेट् । कचते अकचिष्ट
 कच पु० कच-अच् । केशे, वृहस्पतिपुत्रे, गुल्फव्रणे, मेघे च ।
 हस्तिन्यां स्त्री० । भावे घ । वन्धे शोभायाञ्च ।
 कचाचित् द्वि० कच आचितो विकीर्णो यस्य । विकीर्णके ।
 'कचाचितौ विष्वगिति भारवि' ।
 कचामोद न० कचमामोदयति आ+सुट्-णिच्-अच् । (वाना)
 इतिख्याते गन्धद्रव्ये । [नवपत्रिकाङ्गे षष्ठे ।
 कचु स्त्री० कच-उ । खनामख्याते (हरिद्रा मानसं कचुरिति)
 कञ्चर लि० कुम्भित् चरति कु-चर-अच् कटादेश । मनिने । तक्रे न०
 कञ्चित् अथ० काम्यते इति कम् चोयते निश्चोयते अर्थे यस्मात्
 कम्+चि-क्लिप् टपो० मस्य ट । स्वाभिलषितज्ञापनाय-
 कते मन्त्रे, हर्षे, मङ्गले च ।
 कच्छ लि० कच-वन्धे-ऊ, केन जलेन कृणाति टोष्यते कृ-ड वा ।
 जलप्राये देशे । तटे पुत्रागद्रुमे, नौकाङ्गे च पु० । परिधा-
 नाञ्चले, (काञ्चा) वाराह्याम्, चीरिकायाञ्च (भिल्ली) स्त्री० ।
 कच्छपु पु० कच्छे पिवति पा-क । कूस्मे । स्त्रिया जातित्वात्
 डीप् । मल्लयुद्धवन्धभेदे च ।
 कच्छरहा स्त्री० कच्छे जलप्रायदेशे रोहति रुक्-क । दूर्वायाम्
 कच्छरति० कच्छूरसालि र ह्रस्वश्च । कच्छ रोगवति । कुम्भितं
 छरति कु+हर-क कटादेश । परस्त्रीगामिनि । पयस्या स्त्री०
 कच्छू स्त्री० कचं टोमिं छति छो-कू । कण्डूकारके रोगभेदे
 कच्छूझी स्त्री० कच्छू हनि हन-उक् टिच्नात् डीप् । पटो-
 लतायाम् । [(आलङ्कृषी) शय्याम्, गन्धशय्याञ्च ।
 कच्छूरा स्त्री० कच्छू रति ददाति रा-क । शूकशिव्याम्
 कच्छूटिका स्त्री० कच्छया उटिका वेदनं वट धाल्दर्शनद्वेषे
 वृज् संप्रसरणञ्च । कच्छवेदने । अर्ग आद्यवि स्त्रीत्वात्
 टाप् कच्छवेदनयुक्ताया शाय्याम् ।
 कज रोहे (सौत्र) इटिन् पर० अक० सेट् । कञ्जति अकञ्जीत् ।
 कज्जल न० कुम्भितमीपिहा जलं नेत्रस्य यस्मात् कोः कद् ।
 अञ्जने । तद्वर्णत्वात् मेघे पु० । मत्स्यभेदे स्त्री० टाप् ।

कञ्जलोचक पु० न० कञ्जलं रोचयति रुच-णिच्-अच् ।
 टोपाधारे (पिनमृच) । इति वङ्गभाषायां ऋसिदे ।
 कञ्जिका स्त्री० कचि ण्वुल् । वंगगात्रायाम् (कञ्जी) ।
 कञ्चुक पु० कचि-उकन् । योधादेः चोलाकृतौ मन्त्राष्टे लौक-
 वस्मिणि, निम्नोके (पोलस) स्त्रीणां घृणिकाया वस्ते च ।
 कञ्चुकिन् पु० कञ्चुक+इति । राजामन्-पुराधिकारिणि हार-
 पाले, मर्षे जारे, यये, चणके च । आबद्धकचि द्वि० ।
 कञ्चुलिका स्त्री० कचि-उल गौरा० डीप् स्वार्थे कन् ह्रस्वे टाप् ।
 स्त्रीणां कूर्पागवस्त्रे (काचलो) कनभावे । कञ्चुलोत्थयत् ।
 कञ्ज पु० कमित्यव्ययं जलादिवाचि तस्मिन् जले मूर्ध्नि वा
 जायते जन-ड । पद्मे, केशे, कारणजले जिप्रवीजजातत्वात्
 चतरानने च । [तस्य क्षणवर्णत्येन केगतस्यत्वात् ।
 कञ्जक पु० कञ्जः केगद्वयं कायति कै क । (मयना) पक्षिभेदे
 कञ्जार पु० कं जलं जारयति जृ-अण् । सूर्ये, वृक्षणि च ।
 उदरे न० । अचि । कञ्जरोयत् ।
 कट गतौ भ्राटि० पर० सक० सेट् । कटति अकटोत् अकटोत् ।
 कट गतौ भ्रा० इटिन् पर० सक० सेट् । कण्टति अकण्टोत् ।
 कट गतौ भ्रा० पर० सक० सेट् । कटति अकटोत् अकटोत् कट्टः
 कट हतो वर्षणे च भ्राटि० पर० सक० सेट् । कटति अकटोत् ।
 कट पु० कट-अच् कर्मणि घ पा । हस्तिगण्डस्थले, कटिपार्श्वे,
 गडादिरचिते आमने (नादुर) (टडना) । अतिगमे, काले,
 तृणे, श्वे, श्वरये, ओषधौ, प्रसगाने च । क्रिया-
 कारके लि० । [कट, रोहिष्याम् । कटु वरायत् ।
 कटंवरा स्त्री० कटं हणोति कट्+उ-खच् सुम् च् । (कटकी)
 कटक अस्त्री० कट-वुन् । मेखलाख्ये पर्वतमध्यभागे, वाङ्ग-
 भूपथे बलये, हस्तिदन्तमण्डले, चक्रे, सासुद्रनवणे, राजधा-
 न्याम्, सेनायाञ्च । [कामरूपिणि राक्षसे च ।
 कटम् पु० कटं प्रवते मु-क्लिप् दीर्घश्च । महादेशे, विद्याधरे,
 कट(टि)प्रोथ प्रोथ-अच् कटस्य (कथा वा) प्रोथोमांसपिण्डः ।
 स्त्रिचि कटिदेशस्थीमांसपिण्डे, कथाञ्च ।
 कटभङ्ग पु० भन्ज-घञ् इत० । सैन्यभङ्गद्वारा राजविनाशे,
 धान्याना हस्तच्छेदने च । [लतायाम्, अपराजितायाञ्च ।
 कटभी स्त्री० कट इव भाति ड गौरा० डीप् । ज्योतिष्मती-
 कटम्भरा स्त्री० कट विभर्त्ति भृ, खच् सुम् च् । (गन्धवादात्)
 राजवलायाम् । श्योनाकट्टे पु० ।
 कटशर्करा स्त्री० कथ्यते आत्रियते कटं फलं तत् शर्करा
 खर्परिव यस्याः (लाटा) गाङ्गेष्ठीलतायाम् ।
 कटाक्ष पु० कटं गण्डं अक्षति व्याप्नोति अच् । अयाङ्गद्वौ ।

कटायन न० कटस्य ऋषामनक्षायनसपत्तिज्ञानम् । वीरणमले
कटाह इ कटमाह्वनि च्वा-हन इ । महिप्रोभशौ, तैलादे
पाकसाधनपाले, खर्वरे नरके च ।

कटि(टी) स्त्री कट-रन् । श्रोत्रिदेशे (काकांशु) । कृत्कारा
नत्वात् वा डीप् । [वर्ध्मणि च ।

कटिव न० कटि त्वायते त्रै-क । काह्यम् कटिवस्त्रे कटि
कटिस्त ३० कट-रत्न । कारवेले (करेना) ।

कटिभूज न कौ धार्य भूज शाक० । कटिभार्ये काप्रास-
रचिते धातुस्ये वा स्त्र० (धुनधी गोठ) । [वहीभार्यते

कटीतल इ कथा तलमाम्पदमस्य । वक्रपङ्के यतोऽसौ कटिदेशे
कटोर इ कट-रान् । जघने कन्दरे, च । कथा न ।

सप्राया कन् नितस्त्रे । तद्व त, तीक्ष्णे, मनुसरणि च वि
कटु न० कट-उ । दूषणे दुष्काये रसभेदे (भाल) तद्वति वि० ।

चम्बके चीनकपरे, पटोले कटुकोलतायाश्च स्त्री वाडोप् ।
कटुक पु० कटु स्वार्थे सप्राया वा कन् । पटोले, सुगन्धिलणे

अकहले (आकन्द) कुजहले (कुरची) राजसर्पे (राश
सर्पा) शुखीपिप्लीमरिचरूपे विकटनि न । [लघूने च

कटकन्द इ कटु कन्दो भूययश्च । शिशुहले (सजना) थार्द्रके,
कटकफल इ कटुक फलमस्य । कफोले ।

कटुका स्त्री० कटु+कप्राया कन् । (कटुकी) कटुरोहिण्याम,
ताम्बूत्या राजिकाया, (राशसर्पा) तिकालावुके च (तितलाउ)

कटुकी स्त्री कटु+स्वार्थे कन् गौरा डोप् । (कटुकी) कटुकायाम्
कटुकीटक इ कटु कीटक स्वार्थे कन् । मगके । [पनिषि ।

कटुकाण्य इ० कटुलोचन काण्यो यस्य । (तिरि) टिट्टिम-
कटुग्रन्थि पु० न० । कटुर्धम्विरस्य । पिप्लीमूले शुखीमूले च

कटुच्छद इ० कटु च्छ पल यस्य । तगरहले (टगर)
कटुतिक्तक पु० कटुद्यासौ तिक्तचेति अस्याथे कन् । भनिष्चे,

ग्राहले च कटुतम्बाम् स्त्री० टाप् अत इत्तम् ।
कटुतुस्त्री स्त्री० कम् । (तितलाउ) नत्वाभेदे । कटु त्रण्ड

सुषमसा इ० कटुतुखीत्ययम् । [निक्मथय ।
कटुतय न कटुना तयम् । शुखीपिप्लीमरिचाना तये । कटु

कटुदला स्त्री कटु दल यस्य । (काण्ड) कर्कशाम् ।
कटुफल इ कटु फल यस्य । पटोले । श्रीवल्लीहले स्त्री ।

कटुभङ्ग इ कटु भङ्ग एकदेशे यस्य । शुखाम् । कटुरधि
भङ्ग हितकारी कर्म कटुभङ्गाऽप्ययम् ।

कटुमञ्जरिका स्त्री० कटुर्मञ्जरी यस्या । अयामांशे ।
कटुर न० कटु विपाके कटुरमरानि रा क । तत्रे ।
कटुरस इ० कटुनीलो रसो धारिर्वयम् । मेके ।

कटुरोहिणी स्त्री० कटु मतो रोहित णिनि । कटुकायाम्
कटुवार्त्ताकी स्त्री० कर्म० । अतकण्ठकारिकायाम् ।

कटुबीजा स्त्री० कटुबीज यस्या । पिप्ल्याम् ।
कटुस्त्रे इ कटु स्त्रे च तैलादिशयो नियायो यस्य । सर्पे

कटार पु० कटो क्त कटुमावरणम् सञ्चति कट-अण् । (काटार)
अक्षभेदे । कट-अणु कटारकोऽप्ययम् ।

कटुफल इ कटु क्लिप् कटु फल यस्य । (कायफल) श्रीदधी-
हले भाष्कार्याम् (गामार) हृह्याम्, काकमाच्याम्, वात्ताक्याश्च

कटुर न कट धरन् । तत्रे, दधिघरे व्यञ्जने च ।
कटुी स्त्री० कटु+गुणचनत्वात् डीप् । (कटुी) कटुकायाम् ।

कठ आध्याने (उत्कण्ठापूर्वककारण) वा चुरा० उम० पक्षे
भ्या० पर सक सेट् इति । कण्ठयति ते कण्ठति ।

अचकण्ठत त अचकण्ठीत् । [अकाठीत् ।
कठ लच्छलीवने भादि० पर अक सेट् । कठति अकठीत्

कठ आध्याने उत्कण्ठापूर्वककठतौ इति भ्या० आत् सक
सेट् । प्रायेणोपूर्व । उल्लहते उल्लहति । [तिरि च ।

कठ इ० कठ-अच् । सुनिभेदे कण्ठेद्योगाख्यायाम् तच्छास्थ्ये
कटाकु पु० कठ काकु । पक्षिभेदे ।

कठिञ्जर पु० कठ-रन् कठि कठिन जरयति जू+णिच् अच् ।
शुषो० सुम् च । त्वनस्याम्पनाशहले चवरायाश्च । [स्त्री

कठिन लि० कठ-रन्च् । क्रूरे निरुर कठोरे सन्धे च स्यात्याम्
कठिनष्ट इ० कठिन ष्टमस्य । कच्छमे ।

कठिनी स्त्री० कठिन+गौरा० डोप् । वणलेखनसाधने द्रव्ये ।
खडिकायाम् । कठिनो विथीती'ति नैधम् स्वाधे कन्

अत्रैवार्थे । [आकहनच्छविरिति भाष ।
कठोर लि० कठ-थोरन् । कठिने पूर्णे च । कठोरताराधिप

कड भेदने रवणे च चुरा० इति उभ० सक० सेट् । कण्ड-
यति ते अचकण्डत त । [एडोत् अकण्डिष्ट ।

कड ह्ये भ्या० उदित उभ० सक० सेट् । कण्डति ते अक-
कण्ड भवणे तटा पर० सक० सेट् । कडति अकाडीत अकडीत् ।

कडक न० कड-अच् सप्रायाम् कन् । (करकच्) लवणभेदे ।
कडदूर न० कड गिरति गृणाति वा अच् नि सुम् ।

मापसङ्गादिकाण्ये (आमहा) वृमे ।
कडङ्गरीय लि० कडङ्गरमर्हति । वृममकण्योव्ये गवादी ।

कडम्ब पु० कड-अम्बच् । शाकन, हिकायाम् (डांट) कोषे,
मान्भगे च ।

कडम्बी स्त्री० कडम्बो भूयथा विशतेऽस्या अर्थे आद्याधि
गौरा० डोप् । (कडम्बी) शाकभेदे तस्या कडङ्गवभ्यात् ।

कंडार पु० गड-सेचने आरन् गस्यपकादेग । पित्रलथगे । तद्वति
 वि० । करभकण्टकडारमागा इति माघ० ।
 कडु लार्किये स्त्री० पर० अक्र० सेट् । कडुति अक्रुट् ।
 कण आर्त्तस्वरे स्त्री० पर० अक्र० सेट् । कणति अकाणीत्
 अकणीत् । णिचि वचोऽकणत् त अचक्रणत् । [यति ते
 कण गते व्यापररुक्त्सेट् । कणति अका(क)णीत् । णिचि कण-
 काण पु० कण-निमीलने अच् । धान्यादेर्गतिस्त्रछांगे, तेो च
 गौरा० डीप् वनजीरके स्त्री० । अल्पार्थे टप् । जुद्रागे,
 जीरके पिपल्याम्, श्वेतजीरके च । [कणात् अचक्राणत् त
 कण निमीलने चुरा० उभ० अक्र० सेट् । काणयति ते । अचो-
 कणजीरक न० कर्म० । जुद्रजीरके ।
 काणभञ्ज पु० भञ्ज-अण् उप० । श्यामचटके कणादे सुनौ 'कण
 भञ्जपत्रानुहारिणा मिति प्रकाशिका । एषुन् कण भञ्जोभ्यत्
 काणिक पु० कणोविद्यतेऽस्य अस्थिर्गठन् । गोधूमचूर्णे, (मयटा)
 अतिसूक्ष्मागे, अग्निमन्यष्टके च स्त्री० ।
 कणित न० कण आर्त्तस्वरे क्त । पीडिताना शब्दे ।
 कणिश न० कणो विद्यतेऽस्य इति कणो तं श्यति शी-क ।
 गस्यमञ्ज्या धान्यादिगोपे च ।
 कणीयस् वि० कण+ईयत् । अत्यन्ताले ।
 कणे अव्य० कण-के । अभिलापातिगदे ।
 कणेर पु० कण-एर । कर्णिकारहृत्के । वेद्यायां, हृन्निन्याञ्च स्त्री०
 कण्टक पु० न० कटि एषुल् । सूच्ये, जुद्रगलौ, रोमाञ्चे,
 मत्स्याद्यास्त्रि द्रुमाङ्गे (काटा) 'लग्नास्वद्वन्कर्माणि केन्द्र-
 सक्तञ्च कण्टकमिति ज्योतिषोक्तेः' लगे, तत चतुर्थमप्र-
 मटगमम्यानेषु च । [गिसुल] ।
 कण्टकद्रुम पु० मण्टकाचितो द्रुम गाक० । शाल्यलीहृत्के
 कण्टकप्राहता स्त्री० इत० । हतकुमार्याम् ।
 कण्टकफल पु० कण्टकाचितं फलं यस्य । पनसहृत्के (काटाल)
 कण्टकिकनोटथत् । [वेगुण] तस्याहने कण्टकाचितत्वात्
 कण्टकहृत्काकी स्त्री० कण्टकाचिता हृत्काकी । वात्तांक्याम्
 कण्टकश्रेणी स्त्री० कण्टकाणा श्रेणी यत् । कण्टकार्याम् ।
 कण्टकारिका स्त्री० कण्टकान् इत्यर्त्तं कण्टक+कृ-एषुल्
 स्वनामख्याते हृत्के । फलेऽणि लुक् हरितक्यादित्वात् स्त्री०
 कण्टकारी स्त्री० कण्टक+कृ-अण् । हृत्क्याम् । फलेऽणि
 तस्य लुक् हरितक्यादित्वात् स्त्री० ।
 कण्टकाशन पु० कण्टकमश्रयति अश-ल्यु । उद्धे ।
 कण्टकित वि० कण्टको रोमाञ्चो जातोऽस्य इतच् । जात-
 पुत्रके 'प्रीतिकण्टकितत्यच्' इति कुमारः ।

कण्टकिन् पु० कण्टक+इनि । दत्यभेदे, गच्छेर्गृत्के विव-
 द्धतटके (पडर्च) गोजुरे, गटिरहृत्के, वटरहृत्के, वंगभेदे,
 (वेड वाग) । वात्तांक्यां, गौर्गभिरग्राञ्च स्त्री० ।
 कण्टकिल पु० कण्टक+इलच् । (वेडवाग) । वंगभेदे । [याम्
 कण्टकिलता स्त्री० कण्टकिलता कर्मा० । (गम्) त्रुपुपीरता
 कण्टको स्त्री० कण्टक+अर्ग्यादित्वाट् गौरा० डीप् ।
 वात्तांकीभेदे । [हृत्क्याम् ।
 कण्टतनु स्त्री० कटि-अच् कण्टा कण्टकान्विता तनुर्धस्या ।
 कण्टटला स्त्री० कटि-अच् कण्टं टल वस्या । कितक्याम् ।
 कण्टपत्र पु० कण्टं कण्टकान्वितं पत्रं यस्य । विकृतहृत्के ।
 कण्टपत्रफला स्त्री० कण्टं कण्टकान्वितं पत्रं फलञ्च यस्या ।
 प्रहृत्क्याम् । [इत्क्याम् । (वडर्च)
 कण्टपाट् पु० कण्ट कण्टकान्वितः पाटो मलं यस्य । विक-
 कण्टफल पु० कण्टं कण्टकान्वितं फलं यस्या । गोजुरे,
 पनसे, धूसूरे, लताकरञ्जे, एरगडभेदे च ।
 कण्टल पु० कण्ट+मत्वर्थायी लच् । वाहुले (वावला)
 कण्टवल्ली स्त्री० कण्टा कण्टकान्विता वल्ली कर्म० । श्रीवल्लीहृत्के
 कण्टात्तगना स्त्री० कण्टा अर्त्तगना कर्म० । नीलभिरग्राञ्च
 कण्टालु पु० कटि+आलु । हृत्क्या, वंगभेदे, वात्तांक्याञ्च ।
 कण्ट पु० कण-उ तस्य नेत्वम् कटि-अच् वा । श्रीवापुगोभागे,
 मदनहृत्के, सभामे, सोमजुगुहाहाहाट्टुनिमित्तस्थाने च ।
 कण्टतनासिका स्त्री० कण्टतले अश्वकण्टस्वरूपस्थाने आम्ने
 आम-एषु ल् । अश्वप्रोनावेदकचम्पाटौ ।
 कण्टाग्नि पु० कण्टे अग्नि पाकाग्निर्धस्य । पतिणि, तस्य
 कण्टाध करणमात्रेणैवाद्वादे पाकाट्टोद्गन्तत्वात् कण्टा-
 ग्नित्वम् । [अरित्ते च । जले, गौर्गभेदे च स्त्री० ।
 कण्टाल पु० कटि-आलच् । दूरगे व्योला, युद्धे, उद्धे, नौकाङ्गे,
 करिष्का स्त्री० कटि-एषु ल् । (एकनर) कण्टाभरणभेदे ।
 कण्टी स्त्री० जुद्र कण्ट अल्पार्थे डीप् । अश्वकण्टवेदनरञ्चाम्
 कण्टीरव पु० कण्टा रगे यस्य । सिंहे, सत्तगजे, कपोते च
 कण्टेकाल पु० कण्टे काल' सप्तम्या अनुक् । महादेवे ।
 कण्डन न० कडि-ल्युट् । सुपनाटिना तण्डु लार्तेर्निस्तपता
 सम्पाटने (काडान) । [कण्डनी चोटकुम्भयेति मनु ।
 कण्डनी स्त्री० कण्डयतेनेन कडि-ल्युट् । सपले उद्धेखले च
 कण्डिका स्त्री० कडि-एषु ल् । वेदैकदेशे ।
 कण्डु स्त्री० कडि-उ । गौत्रवर्षणे, तत्कारके रोगे च (बुलकान) ।
 कण्डु(गडूर) पु० कण्डु, कण्डु वा राति रा-क । कारवेत्त-
 लतायास् (करेला) अकण्डुगाम् (अलकुशी) स्त्री० ।

कण्डू स्त्री कण्डूश्च गत्विरधर्षणे मग्नदिल्लत् किं ।
 कण्डूयने गात्रधर्षणे । 'कपोलकण्डू' मिति कुमार ।
 कण्डूकरी स्त्री कण्डू उप । श्रुतगिष्वात् (आलङ्कार) ।
 कण्डूश्च उ० कण्डू हन टम् । आरुग्दे गौरर्षणे च ।
 कण्डूति स्त्री कण्डूय किन् । कण्डूयने गात्रधर्षणे ।
 कण्डूयन स्त्री कण्डूय च ल्युट् । कण्डूयन् गात्रधर्षणे ।
 कण्डूया स्त्रीकण्डूय यन् कण्डूय च-स्त्रीत्वात् टाम् । कण्डूय्म्
 कण्डूयन् उ० कण्डू-नच् । कण्डूकारके श्रुत्ते । कण्डूयन्ते वि०
 कण्डूयन् उ० कण्डू-नच् । वयातिरचिते धान्यस्यापनवात् ।
 (दीन) उट्टे च । [शोका]

कण्डूघोष उ० कण्डूनाभोगो यस्मात् पूव । श्रुतकीटे (श्रुया
 कण्डू उ० कण्डू-नच् । एतिभेदे । पापे न ।
 कतक उ० तत्र हृदि कस्य जलस्य तको हृदि प्रकाशो यस्मात् ।
 हृद (निर्मात्रो) हृदभेदे । यस्य कलम्बकान् जलप्रपाद
 कतम वि० विम+इतमच् । बहूनां मध्ये एकस्य जातिप्रदेश्यं
 इतमच् । बहूनां मध्ये एकस्मिन् जा तविशिष्टे विशेषधर्म
 प्रानाय पृष्टे । हयोर्मध्ये तथापि इतरच् । कतर ।
 कति वि० किम+इति । सख्याभेदपरिदागय पृष्टे ।
 कतिपय वि० कति+अपच पुक् च । कतिगन्दाद्ये ।
 कचूया कुन्ति त्रय को कदापे । पृथ्वी (चातुर्विद्या) उभि
 वायां (पाना) एगञ्चिहणे च ।
 कचोय न० कुक्षितमोपहा गोप यत् । मये ।
 कत्य उजावादां भा० धातु अक० सेट् । कत्यते अकल्पित ।
 कत रित्त्ये अट् चुरा उभ० अक० सेट् । कथयति ते अचक
 यक ग । [अचो कयत् त अचकटत् न ।
 कथ शब्दरचनावया अ० चुरा उभ० अक० सेट् । कथयति ते
 कथक वि० कथ यण् । तत्परिणययां शब्दरचनावयादि
 कपोलकौविनि कटकवाकर्त्तिये च । [रमनामन्त्रे ति माप
 कयद्धारम् अथ कयम्+न चण्ड् । कथ कलेत्यर्थे । कथद्वा-
 कयञ्चन अथ कयम्+चन । केनाप्येत्यर्थे ।
 कथक्षित् अथ० कथम्+चिन । कथयुषां कतिपयेत्यर्थे च
 पथयन् कथयति धारयतिगति रथमहुरो ।
 कथम् अथ० विम्+मकाराद्ये यण् कथयेत् । केन प्रकारेणेत्यर्थे
 कथमपि अथ कथम् च कति च इ० । कतिपयेत्यर्थे अति-
 तीत्येत्यर्थे च । [उट् । अ० । कि शारत् प्रे ।
 कथयन्ति वि० कथयार भूतः सात्र विम+इतीदान्तादि
 कथा स्त्री० कथ-अ । चयने, कथयारत्वात् कथयन्ता प्रादा
 वान् विट् । कथयारत्वात् वा कान् वा मग्नदिल्लत्

द्वेषेऽत्युक्तान् कथये वाक्ये प्रथम्यरचनावया काटव्यर्थादियन्ते
 प्रथमप्रतिपक्षोपस्थासेन विचारणाया वाच्ये वाक्ये च ।
 कथाप्रसङ्ग उ० कथाया प्रसङ्गो यस्य । वाचकके । गोपीधरने
 गाल्हे विषयैवै कथाप्रसङ्गेन जलैस्त्रीरिवादि'ति भारति
 कट रोदने बहूने अक थाह्नुने सक भा० इति प०
 सेट् । कन्ति अकन्तीत् । [अक,दिष्ट । शिच्-कन्त्यति ते ।
 कट विह्वलीभावे टिवा० अत्त० अक सेट् घटादि । कटते
 कटध्वन् उ० कुक्षितोऽध्ना कटाग्रे ग त० उपपद्ये । [ल्युट् । युद्धे
 कटन न कट पिच ल्युट् । पापे, मर्दने, मारणे च । आघाते
 कटभ्य उ० कट अथक् । सुनामप्यात ह्ये । सर्पमे देवताड
 ह्ये । समूहे च न० । स्वासे कन् । मधे न० ।
 कटस्त्रगोलिकन्याय उ० कटन्तुप्यस्य गन्तके यथा कथयति
 देषु युगपत्पुण्याथागुपविल्ल इमे एकतोत्यन्ते हटानभेदे
 कट्टर उ० कं वल ह्याति पयाद्यच् । जेतपु टरे (पटावाप-
 चा) ह्यभेदे च । [त् । विट् क्विते, दूयिते च ।
 कटर्षिते वि० कुक्षितोऽय कटर्षन्त करोतीति पिच् कर्षणि
 कटर्थे वि० कुक्षितोऽर्थे स्त्रीमी युगति० । पति विभवे अत्ता-
 तरि चुट्टे । 'आमान धर्मकाम्यश्च पुत्रदायाच पातयन् ।
 यो मोभात् सक्षिणोऽयान् न कटर्थे इति कट्टर इत्युक्त
 लक्षणेऽर्थेऽप्यकारके च ।
 कटलन उ० क-कलच् । रम्भ ह्ये । अजा टयात टाय । पृथ्वी
 लतायां (चातुर्विद्या) टाटलीह्ये च । [एत कार्या एगभेदे च
 कटली स्त्री काय दन्त्ये लगादौ उभवाड् ल्यात् । रम्भाहणे,
 कटलीकुसुम न० इत० । (मीचा) कर्त्तव्यम् ।
 कटलीटगट्ट उ० इत् । कटलीमध्यमे टगट्ट कारे पदाद्ये (घोह)
 कट्टा अथ्य क्विन्तु क्विते विम्+टाकारेण । क्विन्तु क्वाने क्वयर्थे
 कट्टारय उ० कुक्षितो अ-ख्या मय कट्टारेण । [कृह ह्ये
 कट्टाचन अथ्य कट्टा+चन । अविद्वांसिरेते क्वि'पत क्वियेर्षे
 चित् । कटाचित् अथ्य कटा+चित् कट्टकवाद्ये कटा-
 वीत्यर्थे च । [तदति वि ।
 कट्टुया न० कुक्षितम् ईदुया को कट्टारेण । ईदुको ल्यर्थे ।
 यद्गु उ० कट्ट । पिङ्गवणे । तदति वि० नागनातरि अती० ।
 कट्टु स्त्री० कट्टु+फलादाहृत् । नागनातरि कट्टुपरत्ताम् ।
 कट्टुत्तुपुत्त उ० इत्० । मये । कट्टुत्तु कृताः कथाः ।
 कट्टुट्ति वि० कुक्षित इति इत्+इत् अच् कट्टारेण । क्विन्तु-
 कट्टास्मिन् । [उपार्थम् ।
 कन् डौरी कथ कती कट्ट० कथाः कट्ट । कन्ति कथयन्
 कथक न० कथ-कट्टु । अच विट् कथयति, कथयति कथयति कथयति च

कनकक्षार पु० कनकस्य तद्द्रावणाय क्षारः । (शोभागा) द्रव्ये
तत्सम्पर्कात् हि भट्टिति कनक द्रवति ।

कनकच्छत न० कनकदण्डं छलं यस्य शाकं । राजच्छये ।
कनकप्रसवा स्त्री० कनकमिव प्रसवः पुष्पं यस्या । स्वर्ग-
केतव्याम् ।

कनकारस पु० कनकमिव रमो यस्य । छरिताले ।

कनकलोङ्गव पु० कनकीति कना टीप्ता कना अवयवः तथा
उद्भवति उट्+भृ-अच् । (धना) मालनिय्यामि ।

कनकाचल पु० कर्म० । सुमेरुपर्वते, धान्याचलादिषु टगु
टानीयपर्वतेषु मध्ये टानीये स्वर्गपर्वते च ।

कनकाध्यक्ष पु० ७त० । सुवर्गरक्षणादावधिजते ।

कनकारक पु० कनकं टोपं यथा तथा ऋच्छति मर्चतो
व्याप्नोति ऋ-खुन् । कोविदारहृत्ते ।

कनकालुका स्त्री० कनकनिर्मिता आलुः संज्ञायां कन् ।
भट्टारं (भारी) सौवर्णकलमे च ।

कनखल पु० तीर्थभेदे ।

कनिष्ठ वि० अयमेपामतिगयेन अत्यो युवा वा इहन् कना-
देगः । अतिदूनि, अत्यल्पे, अनुजे च । अनुजाया सर्वा-
भ्यः जुद्धाहुलौ च स्वी० टाप् । कनिष्ठभातः पत्रागामपि
अजाटित्वात् प्रावेव ।

कनी स्त्री० कन-अच् गौरा० ङीप् । उच्चतरि ।

कनीनिका स्त्री० कन-इन संज्ञाया कन् टाप् अत इत्त्वम् ।
अञ्जितारायां, कनिष्ठाहुलौ च ।

कनीयस् वि० अयमनयोरतिगयेन युवा अत्यो वा टंचसु
कनादेगः । द्वयोर्मध्ये अत्यन्तरे, युवतरे, अनुजे च । स्त्रियां ङीप् ।

कनीयस न० कनी टोप्ति तस्मै यस्मिन् यस्-अच् । तान्त्रे ।

कन्तु पु० कम्-तु । कामदेवे । हृदये न० । कं सुखमस्तीति कम्+
अस्यर्थे तु । सुखवति वि० । [वस्तुखण्डे] (काथा)

कन्या स्त्री० कम्-यन् । स्यस्यभित्तौ (काथ) सूत्रपथितजीर्ण-
कन्यारी स्त्री० अतिकण्टकादृतत्वात् कन्यामपि ऋच्छति वेधनेन
प्रविशति ऋ-अण् । दुष्प्रवेशाख्ये हृत्ते ।

कन्द पु० न० कन्दति कन्दयति कन्द्यते वा कटि-अच् णिच्, अच्,
वञ् वा । शूरणे (श्रील) गश्यमात्रमूले, गड्जने च (गाजर)
मेघे पु० । [सुश्रुती] इति ख्याते कन्दे च ।

कन्दगुडुची स्त्री० कन्दोद्भवा गुडुची शाक० । गुडुचीभेदे,
कन्दट-न० कटि-अटन् । श्वेतोत्पले । [उच्छा]

कन्दफला स्त्री० कन्दात् फलं यस्या । जुद्धकारपेत्वायाम् ।
कन्दर पु० स्त्री० कम् जलेन दीर्यते कम्+ह-अच् । गृह्या-

कारे गिरिनितम्भेगे शुशायाम्, स्त्रीत्ये टाप् ङीप् चा
अङ्गुणे पु० । आर्द्रके न० ।

कन्दराकर पु० ६त० । पर्वते ।

कन्दराल पु० कन्दरा+अस्यर्थे लच् । गर्हभारहृत्ते भ्रज-
हृत्ते (पाङ्गुड) अर्गोट हृत्ते च । [पापागभेटीहृत्ते ।

कन्दरोद्भवा स्त्री० कन्दरे उद्भवति उट्+भृ-अच् । जुद्ध-
कन्दर्प पु० कम् सुपं तेन तद्य वा ट्यति कम्+टप्+अच्,
कम् कृत्तितो टर्गेऽध्यात् वा । कामदेवे ।

कन्दर्पकम् पु० कन्दर्पस्य कृप इय । श्वोषप्रभेदे ।

कन्दर्पजीव पु० कन्दर्पं जीवयति उद्दीपयति जीव णिच्
अण् । कामवर्द्धननामकहृत्ते ।

कन्दर्पमृगल पु० कन्दर्पस्य मृगल इय । पुरयचिहृत्ते ।

कन्दल न० कटि-कनच् । कपाले नवाद्गुरे, करध्वनौ अप-
वाटे, कन्दलीनतापुष्पे च । कनके, युद्धे कलाभे च पु० ।

कन्दली स्त्री० कन्दे लीयते ली-इ, कटि-कनच् वा गौरा० ङीप् ।
रगभेदे गुण्यभेदे, पताकायाम्, पद्मबीजे, भूमिकटल्यादौ ।

कन्दलीकुसुम न० ६०त० । भूमिकटलीपुष्पे, कलाके च

कन्दवर्द्धन पु० कन्देन वर्द्धते हृध-न्यु । शूरणे (श्रील)

कन्वल्ली स्त्री० कन्दादारभ्य वल्ली । बन्धुवर्द्धोऽस्याम् ।

कन्दशूराण पु० कन्दप्रधानः शूरणः शाक० (श्रील) शूरणे
कन्दु पु० स्त्री० कन्द उ मनोप । (ताश्रीया) श्वेतनीपात्वे

कन्दुपक्तं तैलपक्तमिति स्मृतिः तण्डुलादेः भर्जनपावनात्वे
च गोकुले कन्दुशालायामिति स्मृतिः । [ति कुमारः ।

कन्दुक पु० कटि-उक् । गेन्दुके, 'सा कन्दुके क्विपुलकैश्च'
कन्दुपक्ता वि० जलोपमेजं विना कन्दुपात्वे पक्तं तण्डुलादि ।

शुष्कतया भ्रष्टतण्डुलादौ । कन्दुपक्तानि तैलेनेत्यादिस्मृतिः ।

कन्दोट पु० कटि-ओट् । श्वेतोत्पले । नीलोत्पले न० ।

कन्दोत पु० कन्दे मूने उतः वेज्-क्त । कुष्ठे ।

कन्धर पु० कम् जलम् धारयति धरः । मेघे । कम् गिरलस्य
धरा । शोवायाम् स्त्री० ।

कन्धि पु० कम् शिरो धीयतेऽस्मिन् कम्+धा-क्वि । शोवाचम् ।
कन्ध न० कट-क्त । पातके, मूर्च्छायाञ्च ।

कन्यका स्त्री० अज्ञाता कन्या कन्या+अज्ञातार्थे कन् द्विपकादि-
त्वात् नेच्यम् । 'कन्यका दशमे प्रोक्तेति स्मृत्युक्ताया दश-
वर्षायां कुमार्याम् ।

कन्या स्त्री० कन-यत् कन्यायाः कनीन् चेति निर्देशात् वयमि
प्रथम इति न ङीप् । अनूटायां कुमार्याम्, सेपाटितः
पद्ये राशौ च ।

तन्माकुल उ० क या कुजा यत् । कायकुजदेये तव हि
 वायुना 'कथाशतस्य कुलल कतभि'ति रासायणकथा ।
 कन्याट पु० कथा च्यतत्यत्र चञ् । वासभवने ।
 कप चलने (धौल) पर० अथ क सेट । कपति अकपोत् यकापोत्
 कप चलने आदि इदिह आत्म० अक० सेट । कपते अकम्पिष्ट
 कपट पु न के मूर्द्धनि अये पट इवाच्छादक । अन्यथाश्वि-
 तस्य वस्तुनोऽन्यथात्वेनाच्छादने ।
 कपटिन् वि० कपट+इति । छलयुक्ते । चीनानामगव्यद्रव्ये उ ।
 कपर्द पु० पर्व पूर्ये क्षिप्त्वात् वजोपे पर पर्णि कक्ष
 गङ्गाजलस्य परा पूष्या दायति शुध्यति क+पर+टैप्-क ।
 हरजटायाम् । केन हृद्येन पूर्णि दगति दा क । वराटके
 अस्याये कन् स्तोत्रे टाप् अत इत्यम् । कपर्दिकायाम् ।
 कपर्दिन् पु० कपर्द+अस्यैवे इति । मन्त्रदेवे ।
 कपाट स्त्री० न क वात पाटयति वधिर्गमयति पञ् णिच्
 अण् । दारावरणेन वातरोधके स्नानमस्थाने काण्डौ ।
 अण्नात्वात् स्त्रिया ङीप् । कपाटीत्ययम् ।
 कपाल उ न० कजल पालयति अण् । घटादेरवयवे गिरीस्यु,
 यतीना भिन्नापात्रे, कर्परे च । सोलकप-कालन् । समूचे,
 कुशरोमभेदे च ।
 कपालश्टम् पु० कपाल ब्रह्मण गिरीस्थस्य पाल विमर्ति
 भ-क्षिप् । गिने । [गिने । दुगाया स्त्री० ङीप् ।
 कपालमालिन् पु० कपालाना माना विद्यतेऽस्य इति ।
 कपालिका स्त्री चुद्र कपालमस्याये कन् अत इत्यम् । भन्-
 श्वस्यखरुधे (सापर) । [च । तदिति लि ।
 कपि उ सौल कर्प-इ । वानर, रक्तपन्दने वराहे, कपिवर्ये
 कपिकच्छू स्त्री कपोनामपि कच्छू यथा १०१ । (आलुगो)
 कपिकच्छुपुष्टेनो अकशिष्याम् ।
 कपिका स्त्री० कप-वन् । नोवमिन्वुवराहणे ।
 कपिकेतन उ कपि केतन ध्वजरूपे चिह्न यस्य । अर्जुने
 कपिध्वजोऽयम् । [तथात्वात्
 कपिचूडा स्त्री० कपोना चूडेव । आम्नातकहृषे तस्य सज्जुधेन
 कपिचूत उ० कपोना चूत इव मिय । आम्नातकहृषे ।
 कपिज उ० क जलमिव पिश्राते वर्यवे पिजि क नलोप ।
 (गिलारय) सिङ्गके ।
 कपिञ्जल उ कपि व पिश्राते पिजि कञ् । गौरतकिरी,
 चातके च कपिञ्जलानामभेदे ति ष्टि ।
 कपित्य उ कपिनिष्ठस्य गतकमिदत्वात् न्या क ष्टपो ।
 (हरतवेड) हृषभेदे कपित्यत्रनाम' इति भागवतम ।

कपित्यत्वक उ कपित्यस्य त्वगिव त्वक् बल्लभस्य । एतवानुवदधे
 कपित्यास्य पु० कपित्य भिवास्य यस्य । गोलाङ्गलाख्ये वानरभेदे
 कपिप्रभा स्त्री० कपायपि प्रभा स्वगुणप्रसारोऽस्या । (याल-
 गुयो) कपिकच्छाम् ।
 कपिमिय उ इत० । आम्नातकहृषे कपित्ये च ।
 कपिरथ पु० कपि हनुमान् रथइव वाहनम् यस्य । रामचन्द्रे
 कपीरथे यस्य । अर्जुने ।
 कपिल पु० कव इत्यत्र पादेश । अमौ, वासुदेवे, साख्य
 शास्त्रकारके मुनिभेदे स च कर्दमप्रजापतिर्गो देवहत्या
 भगवदमेन जात । कुकरे, दानवभेदे, पिङ्गलवर्णे च
 तदिति लि० । स्वर्गवर्णाया गवि, नगीभेदे, रक्तपुष्पयोगात्
 शिशयाया पुष्परोकनामदिग्गजकरिण्यश्च स्त्री० ।
 कपिलधारा स्त्री० कपिलेव शुद्धा धारा यस्या । गङ्गाया
 स्वर्गनद्याम् । कपिलाना धारा दुग्धधारा यत् । काश्या
 प्रसिद्धे तन्नामकतीर्थे ।
 कपिलशिशुपा स्त्री० कर्म० । पीतपुष्पसुताया शिशयायाम् ।
 कपिलाक्षी स्त्री कपिलमशिवत् उग्रमस्या । पीतपुष्पाया
 शिशयायाम् । [इन्द्रे ।
 कपिलाश्व उ कपिलरूपेणाश्वहरणात् कपिलवशाश्वयोगश्च
 कपिलोमफला स्त्री० कपिलोमन्यपि फल कच्छूयनमस्या ।
 (यालकुशो) डरालभायाम् ।
 कपिलोच्च न० कपितस्य विद्वान् नोच्च धात् । पिच्छे ।
 कपिवक्त्र उ० कपेर्वक्त्रमिव वक्त्रमस्य । नारदे तस्य शपकृत-
 कपित्त्यास्यत्वात् उराणे मधिष्ठम् । [आम्नातकहृषे ।
 कपिवदन्त्य उ कपिपु वदाख्यो बद्धफलवत्त्वेन तत्रदत्तान् ।
 कपिवह्नी स्त्री० कपिरिव तहोमहत्वात् वह्नी । गजपिप्लवाम्
 कपिश उ० कपि कपिलवथाऽस्यानि अर्थ्ये च । (गिलारय)
 विहृक्ते । कणपीतमित्रे वर्णे च । तदिति लि । नदीभेदे
 कपिशा तीर्थेति रघु । माधव्या मतयाश्च स्त्री ।
 कपिश्री स्त्री कपिश+गौरा ङीप् । माधव्याम् मद्रिभेदे च
 कपिश्रीर्षि न० कपोना मिय शीर्षमपम् शाक० । प्राकाराये ।
 कपिश्रीर्षक न० कपे शीर्षमिव कायति क्षे+क । किङ्कले ।
 कपीन्ध उ कपिमिरिञ्चते यज क्यप् । खीरिक् हृषे ।
 कपीतन उ० कपीनाम् ई लक्ष्मीं तनेति तत्र अच् । आ-
 म्नातकहृषे गिरीमहृषे च ।
 कपीन्द्र पु० कपिरिन्द्र इव । हनुमति । कपोनामिन्द्र । सुपीरे ।
 कपीष्ट उ कपोनामिष्ट । राजादाने कपित्ये च ।
 कपूय वि कुडिक्त पूयते पूयो विवरये अच् ष्टपो० लोप ।

वृक्षिते। कपूयचरणा' कपूययोनिमापद्यन्ते इति श्रुति ।
 कपोत पु० कौवात पोतइव यस्य । पागवते पविनावे च ।
 कपोतक न० कपोत इव प्रायति प्रजागते कै क। सौवीरप्रने
 कपोतपालिका स्त्री० पालयति पाल+पुल्-उप० । मन्भाय
 प्रसारितदाकभेदे सौधाटिप्रान्ते काटाटिरचिते पञ्चयास-
 स्थाने विडङ्गे (पायरागोप) ।
 कपोतपाली स्त्री० कपोतान् पालयति कर्मण्यण् उप० ।
 प्रासाटप्रान्ते टाहनिर्मिते पञ्चस्थाने विट्टे । (पायरागोप)
 कपोतवर्णी स्त्री० कपोतस्य वर्ण इव वर्णो यस्या गौरा०
 डीप् । सूक्ष्मलायाम् ।
 कपोताङ्घ्रि पु० कपोतस्याङ्घ्रिरिव रक्तवर्णत्वात् । नलीनामङ्घ्रये
 कपोतारि पु० कपोतस्यारि इतः श्येनपञ्जिणि ।
 कपोल पु० सौत्वक्प-ओलच् । गगडे । गङ्गे (गान्) ।
 कफ पु० केन जलेन फलति फल-ड । शरीरस्ये धातुभेदे
 श्लेष्मणि । [सुन् । नालावाम् आस्यास्ये (पुष्ट) ।
 कफकूर्चिका स्त्री० कफ कूर्चति विकरोति कूर्च-उगारे
 कफणि पु० स्त्री० केन जलेन फणति स्फुरति इत् । भुजमय
 यन्वौ । कूर्परे (कुबुड) स्त्रीत्ये वा डीप् । [हृदिकारके लि० ।
 कफवर्द्धन पु० कफं वर्द्धयति वृध्-गिच्-त्यु । पिरुडागकट्टे । कप-
 कफविरोधिन पु० न० कफं विरुणद्धि नि+रुध्-गिनि । न रचे
 कफविरोधकारके लि० । [वर्द्धरुहे, कफनागके लि० ।
 कफान्तक पु० कफमनयति तत्करोतीति अन्+गिच्-पुल् ।
 कफारि पु० इतः । गुण्टग्राम् ।
 कफिन् लि० कफोऽस्त्वत् कफ+इनि । श्लेष्मधने जने ।
 कफोणि पु० स्त्री० केन जलेन फणति इन् एपो० ओत्वम् ।
 भुजमध्ययन्वौ कूर्परे (कुबुड) स्त्री० वा डीप् ।
 कवन्ध पु० कं सुखं वधाति वन्ध-अण्, कं वध्यते छिद्यते-
 स्मात् वन्ध-धञ्, केन वायुगा वध्यते, कौवायुर्वन्वो वा यस्य
 वयायवं वाक्यम् । उदरे, धूमकेतौ, राहौ, राक्षसभेदे च ।
 जले न० । 'मनुष्याणा सहस्रेत जनेषु हृतमूर्द्धसु । तदा-
 वेगात् जवन्ध । स्वादेकोटमूर्द्धा क्रियान्वित इत्युक्तलक्षणो
 गिर न्यन्त्रक्रियायुक्तदेहे अस्त्री० । [न । कपित्यरुहे ।
 कवित्य पु० कपयति छन्द्यात् तन्नि यत्वात् स्या-क एपो० पस्य
 कम् अव्य० कप-गिडभापपचे विच् । पाटपूरणे, जले,
 मलके, रत्ने, मङ्गले, निन्दादाञ्च ।
 कस वाञ्छायां भाटि० आत्म० सक० सेट् । कामयते अचे-
 कप्त अचकमत । [अचकमत ।
 कस कामनायाम् चुरा० आत्म० सक० सेट् । कसयते अचीकस्त

कसट पु० कस यटन् । जघ्रमे । यतीनां जलपात्रे न० ।
 कसगुण्णु पु० न० कसगुं कसगुं यस्य जलस्य मसुरं नाति ना-
 क। शब्दे, संज्ञासिवा जलपात्रभेदे, प्रकृष्टे, चतुष्पाट-
 जातौ च । [यगोष्ठे उ० ।
 कसन लि० रामयते कस-त्यु । कासुके, अभिरुमे, सुन्दरे च ।
 कसनच्छट उ० कसन सुन्दर छटोऽस्य । उद्गपञ्जिणि ।
 कसनीय लि० कस-यनोद्यत् । मनोहरे, कामनायोग्ये च ।
 कसल न० कं जलमनति भूयति कम्+गल्-अच् । पक्षे ।
 कस-जनत् । ताम्ने, ज्नेमनि, औषधे, जने च न० । मग-
 भेदे, मागं विहते च पु० । [ऋगसूक्ते
 कसनख पु० गडु न० कसनाय कम्ङ् कसन+(प)स्यउच् ।
 कसला स्त्री० कसनं विद्यतेऽस्या अर्थाटित्वात् लृच् ।
 लक्ष्माम् । कस कन्च् कर्त्तव्यम् ।
 कसलालया स्त्री० कसलकालयो यस्यः । लक्ष्माम् ।
 कसलासन पु० कसलकामनं यस्य । चतुरानने मङ्गणि ।
 कसलिनो स्त्री० कसलानां समूहः देगो वा कसल+इनि ।
 पद्मसमरे पद्मदुक्तलत,याद्यु ।
 कसलोत्तर न० कसलमिथोत्तरमुत्कृष्टम् । सुसुम सुमे ।
 कसित लि० कस-गिउभावपदे,लेच् । कासुके श्वियां । कसित्वी
 कस्य पु० कपि-चलने पञ् । गात्याटिकस्ये वेपथौ । [चलने
 कस्यन लि० कपि दुच् । कस्यदृते । गिगिरे कृतौ पु० भावे ल्युट्
 कस्यित् (इ) पु० कपि-इलच् । (कसलानुंटा) रोचयाम् । कपि-
 इलच् करुणे, 'देवी कपिज्वामिनी' मिति श्रुति ।
 कस्यित्तक पु० कस्यिद्वणव स्वाधं कन् । (करमवा) करञ्भेदे ।
 कस्य लि० कपि-र । कस्यान्तिने ।
 कस्य गतौ स्था० पर० सक० सेट् । कस्यनि वक्रस्वीत् ।
 कस्यल पु० कस्य कन्च् । नागभेदे सास्त्राया, पागरे, समौ च ।
 कसनामख्याते जेपलोमनिर्मिते वस्त्रासगाटौ, जने च न०
 कस्यलिन् पु० कस्यल' गलरोमरुपसास्त्रास्यस्य इनि । हफमे
 कस्यलवति लि० । [हपमवाह्ये शकटे गन्तीरये च ।
 कस्यलिवाह्य न० कस्यलिना हपेण वाह्यम् वह-गल्त् ।
 कस्यि स्त्री० कस-इन् बुक् च । टव्याम् (हाता) वा डीप् । कस्यी
 कस्यु पु० न० कस-उ बुक् । शङ्गे गजे च । शम्भुके, वलये नलके च
 न० । श्रीदाया स्त्री० । [स्त्रार्थे कन् कस्युकरिउ-आयत्
 कस्युकाण्टी स्त्री० कस्युरिव कण्टोऽस्याः । कस्युप्रीवायाम् ।
 कस्युपुष्पी स्त्री० कस्यु शङ्ख इव उप्यमस्या । शङ्खुपुष्पाम्
 कस्युमालिनी स्त्री० कस्युनां तत्कनपुष्पाणा मानास्यस्यः
 इनि । शङ्खुपुष्पाम् ।

कस्मोज उ कवि खोज । हस्मिभेदे गङ्गभेदे "पञ्चनद सभा
 रथ्य स्वे स्थाहृद्विषयर्षत कस्मोजदेग" इत्युक्तदेये च ।
 कस्मातायिन् पु० कस्मुरिगतयो । गङ्गुत्तरथपेतुसंकाये
 गङ्गुचिह्ने । [य्याम् (गभाभर)]
 कस्मारी स्त्री० क जल विभर्ति कर्त्तुं च अणु उप० । गम्भा-
 कम्बु लि० कम्-णितभाभवत्वे र। सैषुने स्थापितकाष्ठके मनोहरे च
 कर पु० क-अच्, क अच् पा । हस्ते किरपे, राजपाष्ठे
 राजस्त्रे, वर्षोपले, प्रत्यये, हस्तिहस्ते, हस्मनक्षत्रे च ।
 किञ्चित्कर्मोपपदे तत्कर्मकारके । यथा कर्मकरा यस्मर
 करक पु० क वुन् । करहृदधे, पत्तिभेदे, दाडिमहृदधे कौबिदार-
 हृदधे वकुलहृदधे, करीरे नारिकेलोष्णस्य च (नारिकेलेर
 खोल) । कर्मयज्ञो पु० म० । कर-स्वायं कन्, वर्षोपले
 (गिर) पु० स्त्री० । स्त्रिया गौरा० ङीप् करकी ।
 करकङ्गाण्य्याय पु० कङ्गाण्यस्य करभूषणार्थकलेऽपि यथा
 करभ्यन्तमयोगस्तत्र तत्सङ्घनताद्योतनायै तद्रूपे दृष्टान्ते ।
 करकण्टक पु० करस्य कण्टक इव । नखे ।
 करकाजल न० करकायाजलम् इत० (वरफ) करकासन्दिजवे
 करकाश्लुष् पु० करकाया अश्लु इवाभ्यो धस्य । नारिकेले ।
 करग्रह पु० करस्य बधुकरस्य वरेण यज्ञे यज्ञेण यत्न । विवाहे
 करग्रहोत्तरम् पु० करस्य राजपाष्ठस्य यज्ञेण प्रजाभ्य
 प्यादानतस्कारम् । वार्षिककरस्य प्रथमादानारम्भे (पुण्याह)
 करह पु० कीर्त्यते द्रव्यगत कृ-अच् करोऽङ्को गर्भोऽस्य यक० ।
 नारिकेलोष्णस्य (खोल) मसकखर्परे (भाधारखुडो), कम्-
 यज्ञो पात्रभेदे च 'ताम्बुलकरह्वाङ्गिनी'ति कादम्बरी ।
 करच्छद पु० कर इवावरकच्छदोऽस्य । शाखोटहृदधे (विहोडा)
 करज पु० करे जायते जन-ड । नखे व्याघ्रनखास्यगन्धस्यै
 (नखी) च । क गिर जल वा रज्जयति रज्जुज खिच्-अणु
 नि० । (करमवा) करज्जहृदधे । [स्थिते हृदधे ।
 करज्ज पु० क गिर जल वा रज्जयति अणु । (करमवा) इति
 करज्जफल पु० करज्जस्य फलविभागश्च फल यस्य । कपित्थे
 (कपमवेध) । [द्व खेन दोह्याया गवि स्त्री टाप् ।
 करट पु० क-अटन् । गजगण्डे, कान्ते कुम्भहृदधे च ।
 करटिन् पु० करट गजगण्डे तत्र अक्षयये इति । हस्तिनि ।
 करट, पु० क-अट् । (करकटिया) इति नामके विहगे ।
 करण न० क ख्युट् । क्रियाविष्मती घाघात् अथवधानेन
 धाधने व्याकरयोक्ते कारकभेदे वर्षे, सेतौ, सेने, इन्द्रिये,
 भावे च, कण्ये यस्मिन् कानिमन्नेति इपार । भावे
 ख्युट् । क्रियायाम् न० । अद्योतिधोनेषु बभवाववादिषु-

कादयश्च तिर्यङ्गेषु, बभूवेन शूद्रायास्त्यादिते जातिभेदे च
 (करणकायस्य) पु० ।
 करणाधिप पु० करणानामिन्द्रियाणामधिप । जीवे ध्यात्मनि ।
 करण्ड पु० क-अण्डन् । मधुचक्रे (मौषाक), खड्गे, कारण्डने
 विहगे, यमादिरचिते उद्यपात्रे (साजी), सद्यह च (कौटा),
 यद्यति रोगे स्त्री० टाप् ।
 करतल पु० इत० । हृत्स्य मधे, हस्ते च ।
 करताल न० तल-प्रतिशया यञ् करे ताद्यो यस्य । पाद्य-
 भेदे (करताल) तद्धि करे स्थापयित्वैव वाद्यते ।
 करताली स्त्री० करौ ताद्यो ते यत्न ताड यञ् इत० गौरा०
 ङीप् हस्य च । करतलधर्मी ।
 करतोया स्त्री० करस्य गौरीविवाहकाले शिवकरस्य तोयात्
 स्वहर्मवारित समुत्त तोय यस्या । कामरूपदेशे स्नान-
 मस्यातायाम् नद्याम् ।
 करपत्र न० करान् पत्रति-पत्र इन् । (करात्) ककचे दाह-
 भेदे अश्लभेदे । करानेव पत्रं वाहन यत् । जलक्रीडा-
 याम् । तत्र हि हस्ताभ्या परस्परसुखोल्लेखी जायते ।
 करपत्रवत् पु० करपत्रमिव पत्रवन्तोऽप्यव्य मत्पु । ताल
 हृदधे । [रतेरहृदधे च ।
 करपर्या पु० कर हस्य इव मणं यस्य । (भेद) भिन्नज्ञातकहृदधे
 करपल्लव पु० करस्य हस्यस्य पल्लव इव । अङ्गुली ।
 करपात्र न० कर एव पात्र जननिष्ठेपपात्र यत् । हस्ताभ्या-
 सुत्तुस्थिय परस्परजलदानक्रीडने । कर्म० । हस्मरूपे पात्रे
 करपात्र पु० कर पात्रयति पात्र अणु । खड्गे । सघावा कन्
 टाप् व्यतरत्नम् । हस्यस्यौ । (सोटा) स्त्री० ङीप् ।
 करपीडन न० करस्य मधुकरस्य वरेण पीडन यज्ञघने मर्द्दन
 यत्न । विवाहे । [गतिर्यस्य] अष्टे ।
 करवाल पु० करस्य बाल विद्युरिव । मन्वे । करे बाधे
 करम पु० कृ अथक् करे भाति भा कं वा । मण्येवस्वात् कानि
 उपर्यन्ते करस्य बाल्लदेशे, करिभाषके, उद्ग्रमशौ (नखी)
 नामपत्यस्यै, उद्ग्रे च । 'करभकखकडाट'मिति माघ
 करभम्रिया स्त्री० करमस्य उद्ग्रस्य म्रिया । इरावभायाम् ।
 (यालकुषी) ।
 करभवेत्सुभ पु० इत० । उद्ग्रम्रिये पीलुहृदधे, कपित्थहृदधे च ।
 करभाटनी स्त्री करभे उद्ग्रैर्यते अद कर्मणि ख्युट्
 तिप्पात् स्त्रिया ङीप् । इरावभायाम् । (यालकुषी)
 करमर्द्द पु० कर ख्युट् इति मर्द्द-अणु । (करम्भा) करहृदधे ।
 ख्युन् करमर्द्दोऽप्यत् । तत्पर्यये हि करकरूपेति मस्य सत्तात्स्य-

करमर्दैन पु० करं मृद्गाति स्फट-व्यु। (करमचा) करमृदये।
करमाला स्त्री० करः कराहुलिपर्व मातेज जपसंख्याचेत-
त्वात् । 'आरभ्यानामिकामध्यं दक्षिणावर्तयोगत । तज-
नीमूलपर्यन्तं करमाला प्रकीर्तितेयुक्तलक्षणया जपसं-
ख्यायिं कराहुलिपर्वदृशकरूपार्थां मालायांम् । [अश्वभेदे।
करमुक्त न० करेण च्यते शत्रुं प्रति जियते सुच-क्त। (वडगी)
करस्य त्रि० क-अश्वच् । मिश्रिते । मिश्रणे पु० ।
करन्वित त्रि० करन्वो मिश्रणं जातोदस्य इतच् । मिश्रिते
नधुकरनिकरकरन्वितेति जयदेवः । [दर्शमिश्रितमनुपु ।
करम्भ पु० केन जलेन रभ्यते मिश्र्यते रभ-वञ् सुम् च ।
कररूह पु० करे रोहति रूह-क्त । नखे । पाणे (तरवार)
करवाल पु० करं वालयति रजति चु० बल-पानने अण् । क-
करवीर पु० करं वीरयति चु० वीर-भ्रिक्कान्तौ अच् । क्षपाणे
खड्गे, खनामख्याते हृद्ये, प्रसगाने, देगभेदे च ।
करवीरक पु० करवीर इव कायति कै-क्त । अर्जुनहृद्ये ।
स्वार्थे कन् । करवीराद्ये । [अरहर)
करवीरभूषा स्त्री० करवीरस्त्रेव भूषा यस्याः । व्यादक्याम् ।
करशाखा स्त्री० करस्य शाखेव । अहुन्तौ । [निर्गते जलकणे
करशीकर पु० करस्य शक्तिहस्तस्य गीकरः । हस्तिहस्तात्
करन्मूक पु० करस्य मूक सूचीव । नखे ।
करसूत्र न० इत० । विवाहाद्यौ हस्ते मङ्गलायै बध्यमाने सूत्रे ।
करहाट पु० करं हाटयति टोपयति हट-दीप्तौ णिच्-अण् ।
पश्चादिमूले, मदनद्रुमे, पिरण्डीतरौ, देगभेदे च ।
करहाटक पु० करं हाटयति हट-दीप्तौ णिच्-अणुल् । मदन
हृद्ये । इत० । हस्ताभरणे सुवर्णे । [करमृचा)
करामर्द पु० करमान्ददाति आ+मृद-अण् उप० । करमर्द
कराल त्रि० कृ-अण् करोमिच्छेप तस्मै अलति पर्याप्तौति अल-
पर्याप्तौ-अच् । विक्रते भयानके । तेलभेदे (गर्व्जनतेल) ।
मर्जरमयुक्ततेले, (तेलधुना) च न० । दन्तरे, उच्चै च त्रि० ।
(अदन्तमूल) हृद्यभेदे पु० ।
करास्फोट पु० करेण आस्फोट गच्छो यत् । वज्रस्येव मधु-
चितरूपेण स्थापिते एकवाहौ इतरकरस्याधितेन गच्छकरणे
(तालठोका) । इत० वाहास्फोटे ।
करिक पु० क-इक । विट्प्रतिरि । [च ।
करिणी स्त्री० करिन्-डोप् । हस्तिन्या धेचुकायाम् देवताभेदे
करिदारक पु० करिणं दृषाति द्विनन्ति ह-अणुल् । सिंहे ।
करिन् पु० कर गुण्डादगुह्य अस्तीत्यर्थे इनि । हस्तिनि ।
करीर पु० कृ-इरन् । घटे । बगाडुरे, हिनागुवंशस्य करीर-

मेगति नैपधर् । भिद्वाम्, हस्तिदन्तमूले च स्त्री० ।
करीप पु० न० । कृ-इपन् । मुख्यगोमये । [वात्यायाम् ।
करीपङ्कपा स्त्री० करीपं कपति कप-हिंसायाम् यच्-सुम् च ।
करण पु० क-उन । करणस्यै रन्भेदे करणस्यै हर्णे च ।
'दगासुदइत्करणे' इति नैपधम् । टीने अग्ने द् द्वित्ते,
करणानति च दि० । टयायां स्त्री० टाप् ।
करणाविप्रलम्भ पु० करणरमान्वितो विप्रलम्भः । अनज्ञार
प्रभित्ते श्रद्धाररसमध्ये विप्रलम्भभेदे माटि० १ परि० ।
करणापर त्रि० करणादा पर आसक्तः करणा परा वा
यस्य । अदन्तकरणाद्युक्ते । [म्वियां करणामयी ।
करणासय त्रि० करणा+प्राचुर्ये मयट् । प्राचुरकरणावति
करूप पु० कृ+कम् । देगभेदे । [रमे ।
करेटु पु० के जने रेटति गेट-कृ । करेटिन) इति ख्याते
करेटु पु० क-एतु । गजे । हस्तिन्या स्त्री० ।
करोट पु० न० के गिरमि रोटेने रट्-द्युनौ अच् । गिरोडिम् ।
इन् । करोटिभ्यश्च स्त्री० वा टोप् ।
कर्क हामे सौत्र पर० अज० मेट् । कर्कति अकर्मिन् ।
कर्क पु० करोति हर्णाति क्रियते वा दयाययं वाच्यम् क-क
तस्य नेत्वम् । वधौ, धेताद्ये, दर्पणे, कुलीरे, कर्कटहृद्ये, अण्डके,
मेपाटितसहर्णे रागौ च । घटे पु० स्त्री० वा टोप् ।
कर्कट पु० सौत्र-कर्क-अटन् । जुष्टामलके, कट्पदे, कर्करटौ
पञ्चिणि, जलजन्तुभेदे कुलीरे, (काकडा) मेपाटितसहर्णे
रागौ, शान्वालीहृद्ये च । स्वार्थे कन् कर्कटजोदयेष्वधेपु,
इजुभेदे च ।
कर्कटशुद्धी स्त्री० कर्कट इव श्टटं यस्याः । (काकडाशुद्धा)
हृद्यभेदे । स्वार्थे कन् कर्कटशुद्धिकायत् ।
कर्कटि स्त्री० कर्कं कण्डकण्टति इन् शक० । (काकुड) इवाराँ
शास्त्रालीहृद्ये च । वा डोप् अत्रार्थे, कर्कटशुद्धाद्यु ।
कर्कटु पु० सौत्र-कर्क-अटु । करेटुपञ्चिणि (करकटिया) । [कुल)
कर्कन्मू स्त्री० कर्कं कण्डकं टवाति धा-कृ नि० सुम् । वट्यांम्
कर्कर पु० कर्क-हामे-अरन् । दर्पणे, चूर्णपापाणखण्डे कडुरे,
(काकर) सहरे च । घञ् । कर्कं हामं राति रा-क्त हृद्ये
कठिने त्रि० ।
कर्कराङ्ग पु० कर्कर कठिनमङ्ग यस्य । खड्गने पञ्चिणि ।
कर्करान्धुका पु० कर्कर कठोरः अतिधयिताम्बकारवत्त्वाद्
अशुं कृप संज्ञाया कन् । अत्यन्ताम्बकारवति रूपे ।
कर्करी स्त्री० कर्कं हामं राति रा-क्त गौरा० डोप् । (भारी)
मनालजलपात्रे, कन्दोर्ध्वताटिपकान्धिकाशनसधने (भाजरा)

पात्रे च । कर्कश-र-इक । कर्करीकोटयत् ।
 कर्करेट् पु कर्कति शब्द रेटने भायते रेट-भायणे ड ।
 (कर्कश्या) इति ख्याते स्वने ।
 कर्कशु प करे कशति कम-भाब्दे अच् प्रथो कर्क काठिन्दम्
 व्यस्येण ग कृ लोपे धिक् कर्क कश-हिमाय म् अच् कर्म
 वा । कर्कशे (करमचा) काशभेदे, इदो खडगे, खरम्पगे
 च । साहसिके, क्रोरे, निर्दये, खरम्पगवति च त्रि ।
 कर्कशच्छट्ट पु कर्कश छट्ट पदमस्य । (विज्ञोडा) शाषोट
 इत्ये पटीले च । कर्कशदन्तोऽथ । कौशतक्या स्त्री० टाप्
 कर्कसार न० कक ह्रास श्रुतता रुरति मच्छति छ अण् ।
 कर्कशे (दधिभिन्वितक्राव) । [कृष्णशङ्करा स्त्री० वा ऊह् ।
 कर्करि पु० कर्क ह्रास श्रुतताश्चकति षट्-अण् । पुष्पाख्ये ।
 कर्काट पु० कर्क-श्रोत । सभभेदे, स्वाद्ये कम् । 'कक्राटको नाम
 सद्यो यो दृढिनिष लघ्यात्' इत्युक्तानवशे सभे विह्वलवे
 रणौ, (काकरोल) ख्याते हृले च । [धोपातक्याम् ।
 कर्काटिकी स्त्री कक श्रोत सन्नया कम् गौरा० डीप् । धीत
 कर्काटी स्त्री० कर्क श्रोत गौरा० डीप् । (काकुड) कर्कश्याम
 कृष्णारण्ये । स्वाद्ये कम् । कर्काटिकायत् ।
 कर्चूर पु० कर्क-जर प्रथो० । (कर्चूर) गन्धद्रव्यं, गश्वा च ।
 कर्जे षोडश्याम् भा पर सक सेट् । कर्जति अकञीत् ।
 कर्ष भेदने अचन चुराटि उभ सक सेट् । कणयति ते अच
 षणत् । या अचणे व्याकर्णयति ते ।
 कर्ष उ क-ननु कर्ष-भेदने, अच्, कीर्त्यते शब्दसङ्घणाय क-ननु
 वा । श्रोत्रेन्द्रिय अरित्वे केनिपातके, अङ्गदेशाधिमे प्रयासते
 इत्थाल्लजे विभुजसोपे भुजकोटिभिन्नाया तिर्य्येच्छयाश्च
 कर्षकीटी स्त्री० कर्षयति भिनन्ति अच् कथा स्वल्प कौट
 अत्यायं डीप् कीटी कर्म० । (काण्डार) शतपद्याम् ।
 कर्षाशय न० इत० । कर्षमये ।
 कर्षजलूका स्त्री कर्षे जलूके । शतपद्याम् (काण्डार)
 कर्षजलूकम् इत्यम्यत् । [जाह्नविलोचनेति भट्टि ।
 कर्षजाह न० कर्षस्य मयम् । कर्ष+जाह । कर्षमूल 'कर्ष
 कर्षाधार पु० कर्ष नौकागतिरिष्यपृष्ट (हाल) धारय न
 छ-णिच् अण् । नाचिके (काण्डारि) । [कृष्णभयभेदे ।
 कर्षपाली स्त्री० कर्ष पालयति पाळ अण् । (काशशाला)
 कर्षाप्रुप्पु ड कर्षे इष इप्प यस्य । भोरटानतायाम् ।
 कर्षाप्र पु० कर्ष प्रयति पूर-अण् । कर्षाभरणे, नौनोत्पत्ते,
 गिरीपट्टके अगोच्छेदे च एतपा प्रुप्पे स्त्रीकर्म्य भूषा ।
 कर्षाप्रक पु० कर्ष प्रयति प्रुन । कर्षाप्रार्थे ।

कर्षामल न० इत० । कर्षस्ये मलाकारे पदार्थे (काशेर खल)
 कर्षावर्जित विभ्रत० । बधारे (क्रान्ता) श्रोतग्रन्थे । सभे पु०
 कर्षवेध पु विध-पञ्च इत० । कर्षवेधनरूपे स्फारभेदे ।
 कर्षवेष्ट पु० कर्षा वेष्टते अनेन । कुरइवे । एतुल कर्षवेष्टको
 उल्लेख । भावे व्युत् । कर्षावरणे न० ।
 कर्षशङ्कली स्त्री० कर्षस्य शङ्कलीव । कर्षगोलके, तन्मध्या-
 कामे च 'अवलम्बितकर्षशङ्कली'ति नैपधम् ।
 कर्षाशूल न० इत० । कर्षारोगभेदे । [वताभेदे ।
 कर्षस्कोटा स्त्री० कर्षे स्कोटो विदारण यस्या । (काणफाटा)
 कर्षाट पु० 'रामनाथ समारम्य श्रीरङ्गान् किलेश्वरि ।
 कणाटदेश इत्युक्तेषु काव्यरोगिभेदे, स्त्री० डीप् ।
 कर्षाभरणक पु० कर्षाभरणमिव कायति शुष्महारा ।
 आरण्येपे ह्ये । (शोन्दा) [कर्षघालने ।
 कर्षास्फाल पु० था+स्फुर-णिच् स्फासादेशे इत० । करिषा
 कर्षि पु० कर्षे इत् । गरभेदे कण्टकारिकाया स्त्री० वा डीप् ।
 कर्षिका स्त्री० कर्षे एतुल । कर्कशापे, करमथ्याङ्गुली
 वीजकोपे पद्मवारटे, लेखन्याम, कुडुन्याम आग्नेयस्थले
 यजश्चोडये च । कर्ष+भूषणे इकम् । कर्षभयभेदे ।
 कर्षिकार पु० कर्षिकाश्चकति ष-अण् छप । (गणिवारी)
 ह्यभदे, आरण्यभयभेदे च (श्रोत शोन्दा) ।
 कर्षारिथ पु कर्षे शोभोयेनास्यस्य कर्षी स्वल्प तल ई
 शोभा यस्य न समासान कप् च सामौ रथी रथशुस्य
 वाहन कर्म० । स्वभावज्ञेयाने (पालकी) इत्यादौ ।
 कर्षासुत पु० कर्षा कसमात् सुत । कषासुरे ।
 कर्षजप पु० कर्षे जपते जप अच् सप्रत्या अणुक् । सूचके
 पिशने, छले च । [अचकर्मत् त ।
 कर्षे शैथिल्ये अट० चुरा० उभ० अक० सेट् । कचयति त
 कर्षे न कर्षो छन्दे कत-अण् । छन्दे । हलविषयान्
 छन्दतिष्काशनव्यापारे (काटनाकाण)
 कर्षरी स्त्री कत-पञ्च क । राति रा-क गौरा चोप ।
 शपायाम्, पत्नीकतश्चरण्याद् छेत्तमाधने (कातारी)
 कर्षाटिकनवाधने (काचि) अर्क्षे 'कृष्णमध्यगतधन्वो
 जन्म वा कृष्णमध्यम् । कर्षरी नाम योगेय मिति
 ज्योतिषोक्ते योगभेदे च ।
 कर्षे त्रि क तप् । कारके व्याकरणीके कारकान्तरयोक्तवि
 क्रियाभये स्वतन्त्रे तद्रजोञ्जके च । चतुरानने पु० ।
 कर्षुका स्त्री० कत हच् रइभाव सनाया कम् । अक्षभेदे ।
 कर्षु शैथिल्यकरणे अण् चुरा० उभय० अक० शैथिल्ये अक०

सेट् । कर्त्तयति ते अचकर्त्तत् त । क्त कर्त्तितः ।
 कर्त्ती स्त्री० कर्त्त-अच् गौरा० ङीप् । (जाटार) इति ख्याते अल-
 भेदे । क-लच् कारिकायां स्त्रियां स्त्री० ङीप् । [अकर्त्तित्
 कर्त्त कृत्स्नितरवे उदरगद्वे च भ्वा०पर०अक० सेट् । कर्त्तित्
 कर्त्त पु० कर्त्त-अच् । कर्त्तमे ।
 कर्त्तैट् पु० कर्त्त-अटन् । पद्मकेगरे, पद्मे च ।
 कर्त्तस्य पु० कर्त्त-अस् । पद्मे, पामे, वृक्षगण्ध्यायायासुत्पन्ने प्रजा-
 पतिभेदे । नांसे न०, पद्मवति त्रि० । [पद्मे एव हि प्ररोहः
 कर्त्तस्यक पु० कर्त्तमे कायति प्रकायते कै-क । गालिभेदे, तस्य
 कर्त्तैट् पु० न० कृ-कर्त्तणि विच्-कर्-पटः कर्म्म० । लक्तके जीर्ण-
 वस्त्रे (चाताकानि), मलिनवस्त्रे च । करस्य पटः शक० ।
 घर्म्मार्दिमार्ज्जनार्थं हस्तन्यसे वस्त्रावरणे कपायरक्ते वस्त्रे च ।
 कर्त्तैट्धारिन् त्रि० कर्त्तैट् मलिनं जीर्णं रक्तं वा वस्त्रं धारयति
 णिनि । मलिनार्दिवस्त्रधारके भिक्षुकादौ । [कर्त्तैट्यप्यत्र
 कर्त्तैटिक त्रि० कर्त्तैट्ठन् । कर्त्तैट्यस्त्रयुक्ते भिक्षुकादौ । इति
 कर्त्तैट् पु० कप-अरन् लताभावः । कपाते गीर्षोर्द्वास्थनि,
 (साधारणुली), गस्त्रभेदे (कात), कटाहै च ।
 कर्त्तैरांश् पु० कर्त्तैरस्यां । (खापरा) शर्करायाम् ।
 कर्त्तैराल पु० कर्त्तैरमसति अल-अण् । कन्दराते, अत्रोट्टजे च
 कर्त्तैरी स्त्री० कप-अरन् लताभावः गौ० ङीप् । टारुहरिद्रा-
 चारभवे हत्ये (तुंते) । [जातित्वे ङीप् । कर्पांसीत्वपि ।
 कर्पांस पु० क० क-पास । वस्त्रयोनौ (कापाम) ह्यभेदे ।
 कर्पांसफल न० इत० । (साकाटी) कर्पांसीबीजे ।
 कर्पूर पु० न० कप-जर लताभावः । सुनामख्याते गन्धद्रव्ये
 कर्पूरमणि पु० कर्पूरवर्षो मणिः । रत्नभेदे, कर्पूराश्रमायत्व
 कर्पूररस पु० कर्पूर एव रस । रत्नकर्पूरे ।
 कर्त्त गतौ भ्वा०पर०अक० सेट् । कर्त्तति अकर्त्तित् ।
 कर्त्तुर पु० कर्त्त-जर । राक्षसे, शय्याञ्च । स्वर्णे, हरिताले च न० ।
 कर्म्मकर पु० कर्म्म करोति क-ट । यमे । श्रुत्ये त्रि० । स्त्रियां
 ङीप् । [कर्म्मसूत्रे, तत्प्रतिपादके वेदभागे च ।
 कर्म्मकाण्ड पु० कर्म्मणां समूहः दृष्ट्वादित्वात् काण्डच् ।
 कर्म्मकार पु० कर्म्म+क-अण् । लौहकारके जातिभेदे, (कामार)
 वेतनं विना (वेगार) कर्म्मकारके, वाहके च ।
 कर्म्मक्षेत्र न० कर्म्मणां तद्विधानाद्योचितं क्षेत्रम् । भारतवर्षे ।
 कर्म्मठ त्रि० कर्म्मणि कुशलः कर्म्मन्+ठ । क्रियाकुशले ।
 कर्म्मण्य त्रि० कर्म्मणि साधुः कर्म्मन्+यत् । कर्म्मणि योग्ये, तत्र
 प्रवीणे च । वेतने अस्ती० ।
 कर्म्मदेवता स्त्री० कर्म्मणां यागादिना देवता । यत्रैव देवत्वं

माप्ते 'अग्निं कल्पेऽश्वमेधादि यस्मि कृत्वा मज्जतम् ।
 अत्राप्य देवैर्वाः पूज्यान्मत्स्राः कर्म्मदेवता इत्युक्तं न ज्ञाने देव
 कर्म्मधारय पु० व्याकरण्योक्ते अभेदान्वयिना ममानवभिक्तिनेन
 पदेन दटिते ममाभभेदे । [रुमे कारके च ।
 कर्म्मन् न० क मनिन् । क्रियायाम्, व्याकरण्योक्ते कर्म्मुरित्तम
 कर्म्मफल न० कर्म्मणः फलम् । कर्म्मविप, कर्म्मनिने सुगुडुः सादौ,
 कमरङ्गफले च (कामराङ्गानेयु)
 कर्म्मभू स्त्री० कर्म कर्म्मण्यादि परिकर्म, पुण्यादिकर्म वा तस्य भू ।
 कर्म्मभूतौ, आर्यावर्त्त, भारतवर्षे च विहितकर्म्मण्यर्थे वषे
 क्रियन्ते नान्यत्र । [जैमिनिप्रणीते अथ्ये ।
 कर्म्मभीमांसा स्त्री० इत० । कर्मकाण्डप्रधानवेदभागविचाररुमे
 कर्म्ममूल न० कर्मणां मूलम् । कुशले । तेन हि वैदिकादि
 मर्त्य कर्म निष्पाद्यते ।
 कर्म्मरङ्ग पु० न० कर्म्मणि भोजनादौ रङ्गे रतिर्यथात् रन्ज-घञ्
 (कामराङ्गा) जम्बीरभेदे, तद्भोजने हि भोजनादौ रचिर्भवेति
 कर्म्मविपाक पु० विपच्यते विपच-कर्म्मणि घञ् कर्म्मण्यो
 विपाकः । शुभाशुभकर्मजन्ये तत्फलभूते सुगुडुः सादौ ।
 कर्म्मव्यतिहार पु० वि-व्यति-ह-घञ् । कर्मदा व्यतिहार
 इत० । परस्परं कृजातीयक्रियाकरणे, क्रियाविनिमये च यथा
 यः कश्चित् येन कर्म्मणा इतरं संबध्नाति, इतरोऽपि तज्जा-
 तीयेनैव कर्म्मणा तं संबध्नाति, तयोः कर्म्मविनिमये भवति ।
 यथा अ योत्वं ताडयत इत्यादौ । [नोटयं कर्म्मचारिणि च
 कर्म्मस्यूर पु० कर्म्मणि सूर । प्रयत्नेन प्रारम्भकर्म्मसमापके, कांफ-
 कर्म्मसङ्ग पु० कर्म्मणि सङ्ग आ०क्तिः सन्ज-घञ् । इदमर्हं
 करोमि अनेनैतत् फलं भोष्ये इत्याकारकेऽभिनिमये ।
 कर्म्मसंन्यासिन् पु० विहितकर्म्मणि विधानेन संन्यसति सं+
 नि+अन्-णिनि । सर्वकर्मत्यागिनि यतौ ।
 कर्म्मसाक्षिन् पु० साक्षात् पश्यति नि० साक्षी इत० । 'सूर्य्य-
 सोमो यत्नः काठो महाभूतानि पञ्च च । एते शुभाशुभस्येह
 कर्म्मणो नव साक्षिण इत्युक्तेषु सूर्यादिषु नवसु ।
 कर्म्मसिद्धि स्त्री० इत० । इष्टानिष्टफलमाप्तौ 'स्वकर्मसिद्धि
 पुनरागंसे' इति कुमारः ।
 कर्म्मार्थ्यच् पु० इत० । क्रियासाक्षिणि कृताकृतानेच्छके ।
 कर्म्मार पु० कर्म श्रुति श्र-अण् । कर्मकारे (कामार) जाति-
 भेदे, वंशभेदे (बैहवांग), कर्मरङ्गे ह्ये च ।
 कर्म्मिष्ठ त्रि० व्यतिशयेन कर्म्मो दृष्टुं इनेर्भुक् । क्रियादृष्टे जने
 कर्म्मिन्द्रिय न० कर्म्मणां क्रियाणां साधनभूतमिन्द्रियम् । ज्ञान-
 पादादौ, ततो हि चलनादानादिक्रिया निष्पाद्यते ।

कर्क्यं द्रुपे भ्वा०पर०अक० सेट् । कर्क्यति अर्क्यतीत् ।
 कर्क्यट् उ० कर्क्य चट् । द्विप्रत्ययमध्ये सुन्दरस्थाने, यत्र गत्वा
 क्रयविक्रयादिना सन्निहितजनपदवासिनो जना जीवन्ति
 तादृशो यामे डुरे वा नगरमाने च ।
 कर्कर्क्य उ० लयाति हिनसि क्लृ०भधे वरच् । व्याघ्रे, राजसे च ।
 शृगाले स्त्री० ङीप् । [स्त्रायें कन् एतुल् । ज्ञेघ्रातकहृत्वे
 कर्क्यदारु उ० कर्क्य द्रुपे लृप् त दारयति ह-अण् । कौविदारहृत्वे
 कर्क्युर उ० कर्क्य-उट् । राजसे, पापे, नानावर्णे च । तद्वृत्ति०
 कर्क्ये उ० न० लय अच् कर्मणि घञ् वा । षोडशमापके माने,
 तन्निभे सुघणे च ।
 कर्क्यक उ० क्य एतुल् । कपीवले ।
 कर्क्यफल उ० कर्म तन्नाल फलमस्य । विभीतकहृत्वे आभलव्याम्
 स्त्री० टाप् । [लागामेर लौह] ।
 कर्क्यिणी स्त्री० क्य-णिनि । कौटिषीहृत्वे, खलीने च [अथ
 कर्क्ये उ० क्य-ज । कर्क्यान्नी (सुट्टिदार व्यायुज) कपी च ।
 कुल्यायां, नदीमाने च स्त्री० । [कर्मिन् कावे इत्यर्थे ।
 कर्क्ये अयम् कश्चिन् कावे किम्-ङिन्-ङिन् कादेय । अनद्यतने
 कर्क्यिचिन् अथ्य० कर्क्यिचिन् । कश्चिद्विचारे इत्यर्थे ।
 काल सख्यायाश्च शब्दे अक भ्वा०थात्०सेट् । कलते अकलिते
 काल गतौ सख्यायाश्च अद्-चुरा०उभय०सक सेट् । कलयति
 ते अचकलत् । [कलत् त ।
 कल मोदने (मिरेणे) चुरा उभय०सक०सेट् । कलयति ते अचो
 कल उ० कल-शब्दे घञ् अहृदि । मधुराध्यक्षशब्दे, मालहृत्वे
 च । कल मदे घञ्चै क इत्य ङ । रैतसि । अजीर्णे लि०
 कलकराट् उ० कल कलान्वित कण्ठोऽस्य । कौकिले हृसे, पारा
 पते च । जातिभे स्त्रिया ङीप् कलकल्ली । [कौलाहृत्वे ।
 कलकल उ० कलप्रकार गुणवचनत्वात् प्रकारे द्वितम् ।
 कलघोष उ० कलो घोषो यस्य । कौकिले ।
 कलङ्क उ० कलयति किम् कन् चागौ अङ्गवेति । चिष्टे, अथ
 वादे, ताम्बादिधातूनां मलभेदे (कल्काम), ताम्बादियोगात्
 अङ्गादेर्विकारे च ।
 कलञ्ज उ० केतिगन्त् लङ्गति भाषते क इत्यव्यक्तावृत्तपञ्च
 मजि-अण् । विधाक्ताक्षेण हृते च्छेमे, पञ्चिणि च न कलञ्ज
 मध्ये दिति श्रुति । ताञ्चकृते 'कलञ्जसंश्लेषमधुमयानात्' एता
 इनागुद्विभुंखरोगहानिरिति वैद्यके तत्केवलात् शृङ्गशृङ्गादि
 दृशाः । 'रूपकेर्देशभि प्रोक्ता कलञ्जो नामकलञ्जपरिमाणे च
 कलञ्ज न० गह-इनु मस्य क इत्य ङ । नितम्बे भार्यायाश्च
 कलधौत न० कल मल धौतीरस्य । सण्ये, रजते च ।

कलधूममथल । [मधुराध्यक्षे शब्दे
 कलध्वनि उ० इव० । कौकिले पारावते, मयुरे च । कर्म० ।
 कलान उ० कल ल्यु । वेतवहृत्वे । भावे ल्युट् । विष्टे दोषे, लङ्घने
 एकमाधिकगर्भे पक्षणे, सख्याने, गणने घञ्ने च, न ।
 'कलनात् सर्वभूतानामिति श्रुति ।
 कलम उ० कल-अमच् । पञ्चवर्षीये हृत्विगायके, धुतूरहृत्वे च ।
 कलभवल्लम उ० इत० पीलुहृत्वे । [इव ते रघुभिर्नित्यु ।
 कलम उ० कल अम । लेखन्याम् चौरे भान्यभेदे च । 'कलमा
 कलम्ब उ० कड-अम्बच् इत्य ल । नालिकाभाके (कलमी), वाप्ये,
 कदम्बहृत्वे, शाकनाद्याश्च । सण्ये कन् । कलम्बकोयलापे ।
 कलम्बिका स्त्री० कलम्बो भस्नाऽस्यस्य ठन् । कलमीभाके,
 श्रीवास्तिनाद्या मन्त्यायाश्च ।
 कलम्बी स्त्री० कड-अम्बच् इत्य ल के लये लम्बते अच् वा
 गौरा० ङीप् (कलमी) जलजशाकभेदे । कलम्बी गोवधा-
 तिक्रैति श्रुति । [कम० । मधुराव्यक्षे मन्त्वे ।
 कलरव उ० क-अण् रव कलोरवोऽस्य । कौकिले, पारावते च
 कलल उ० न० कल-अलच् । गर्भवेदनचर्मणि जरायौ शुक्र-
 शोषितयो सघर्णे च । [सालनित्यासे (धुना) ।
 कललज उ० कलल शुक्रशोषितसघात इव जायते जन-ह ।
 कलविङ्क (ङ्क) उ० कल वङ्क (ङ्क)ते वगि(वकि) गतौ अच् एपी०
 अत इपम । घटके खगे, इन्द्रय च ।
 कलश उ० न कल शब्द श्रवति श्रु गतौ ङ । घटे ।
 कलशि स्त्री० कल श्रुति शो इन् आनोप । घटे । कलशि-
 द्दधिवर्ध्यामिति माव । वा ङीप् । अवलम्बितकर्णशय्यु
 लोकाश्रीकर्मिनि नैपधम् इन्द्रियार्थाम् (वाकुलिया) ।
 कलस उ० केन जलेन लुगति अच् । घटे कलस जलमभ्रत
 मिति नैपधम् । जातितान् स्त्रिया ङीष् । द्रोणभाषे नि
 कलह उ० न कल हृनि हन ङ । विवादे, युद्धे, अशिकोषे च
 कलहस्य उ० कलमभातो हस । राजहृसे, कलहस्य कलया
 मभूव च इति नैपधम् । कादम्बहृसे (वालहास) श्योतन्ने,
 पराक्रान्ति, घर्षहृसेपु तयोदगाभरवाट्के ङ्ङ्गोभेदे च ।
 कलहान्तरिता स्त्री० 'कोपात् काम पराणुपु पयात् तापा
 न्तिता यदि । कलहान्तरिता प्रोक्ते' लुङ्लटण्ये भाविकाम्भेदे ।
 कला स्त्री० कल-अच् । इन्द्रमखलस्य षोडशे भागे, दक्षधन
 स्थापिकनश्यागे (सुट्ट) अथयत्, कालपरिमाणे, षोडशितोक्ते
 रामान्तिनाम्नस्य षट्भागे मौक्त्यायाम्, कपटे विभूतौ,
 शाम्ये, सख्यायां मरीचिषयाम्, चट्ट यत्रप्रकारेपु
 गीतवाद्यादिषु च ।

कलाट् पु० कलामंगमाटने अ-टा-क । खर्णकारे तेन हि
 अलङ्कारगठनार्थं गृहीतधनस्यागोऽपह्रियते ।
 कलाट्क पु० कनामति कला+अट्-एवुल् । खर्णकारे गठ-
 नार्थं दत्तद्रव्याशस्य भोजनं तेन हि क्रियते ।
 कलानिधि पु० कला निधीयन्तेऽव । कला+नि+धा क्रि । चन्द्र
 कलानुनादिन् ए० कलमनुनदति णिनि । भ्रमरे, चटके च
 कलान्तरं पु० अन्याकला अंग० मयू० हृदिभेदे 'भासे गतस्य
 यदि पञ्च कलान्तरं स्यादिति लीलावती, अथस्यां चन्द्र
 कलायाञ्च, 'ज्योत्स्नान्तराणीव कलान्तराणी'ति कुमार' ।
 कलाप पु० कलामात्रेति कला+अ.प-अण् । समूहे, नदूरपिच्छे,
 भूपथे, काञ्चगाम्, तूष्णे, चन्द्रे, व्याकरणभेदे ग्रामभेदे च ।
 कलापक पु० कलाप+क स्वार्थे कन् । कलापार्थे, हस्तिस्कन्धवन्द्ये,
 एकवाक्यतापन्ने ह्येकचतुष्के न० कल पक चतुर्भिः स्यादिति
 ल्यक्ते । [शाखावति वटे च । कल+आप-णिनि । कोकिले
 कलापिन् पु० कलामोवर्होऽस्यास्ति इति । मयूरे तद्वर्होऽत्य-
 कलाप्यत् पु० कला विभक्तिं कला+अ-क्तिप् । चन्द्रे । [या स्त्री०
 कलाय पु० कलमयते अय-अण् । (मटर) धान्यभेदे । गण्डद्रव्या-
 कलालाप पु० कलमालपति आ+अप-अण् । भ्रमरे । [वि०
 कलावत् पु० कला+अल्प्यर्थे भूतए नस्य व । चन्द्रे । कलावत
 कलि पु० कल-इन् । विभीतकहृत्ते, विवादे, युद्धे, नूरे,
 अन्ययुगे च । कोरके स्त्री० या लोप् कनी च ।
 कलिक पु० कल+मत्वर्थे ठन् । वकभेदे (कोकिले) [मूले च
 कलिका स्त्री० कल-इन् स्वार्थे कन् । (कलि) कोरके, वीरण
 कलिकापूर्व्य न० कलिकेन अर्पणमहत्तं पुण्यागुण्यम् । प्रधान-
 कर्मज्ञेय प्रधानपूर्वस्य हेतुभूतं ध्यानरक्षणं जन्त्ये पुण्यादौ
 कलिकार पु० कलि करोति क-अण् । भूस्थाटपक्षिणि,
 पूतिकरञ्जे च ।
 कलिकारक पु० कलिं करोति क-एवुल् । नारदे । कलहकारके
 वि० कलिकार+स्वार्थे क । भूस्थाटपक्षि पु० । [ङ्गल्याम् ।
 कलिकारी स्त्री० कलकाट्च्छति कृ-अण् । (विपलाङ्गलिया) ला-
 कलिङ्ग पु० कलि गच्छति गम-खच् सम् डिङ् । पूतिकरञ्जे
 धूम्याटे, कुटजहृत्ते, शिरीषहृत्ते, अलहृत्ते, 'जगन्नाथात्
 पूर्वभागे ह्यणावीरान्तरं शिवे ! । कलिङ्गदेशः 'संप्रोक्त'
 इत्युक्तदेशे, 'उल्लादादर्शितपथ कलिङ्गाभिमुखो यया'विति
 रघु । इन्द्रयवे च । योषिति विहृतायाञ्च (तेजडि) स्त्री०
 कलित वि० कल-क्ता । विदिते प्राप्ते, भेदिते, गृहीते, उक्ते ।
 संख्याते, विचारिते, बद्धे च ।
 कलिद्रुम पु० कलेराश्रयः द्रुमः । विभीतकहृत्ते तत्र हि नलस्य

राजस्थान्यावाप्तये कलिना सुचिरं स्थितमिति भारतकथा ।
 कलिन्द पु० कलिं टटाति द्यति वा यच् चम् च । अङ्गि-
 विगेषे, यतो यमुनानदी नि गृता, विभीतकहृत्ते, सूर्ये च ।
 कलिन्दकन्या स्त्री० इतः । यमुनायां, कलिन्दाटयोथत् ।
 कलिप्रिय पु० कलि कलहं प्रियो यस्य । नारदे, वानरे च ।
 इग० विभीतके । इव० प्रियविवादे जने वि० ।
 कलिलि वि० कल-इन्च् । गहने, मिथे च । [नाङ्गल्याम् ।
 कलिहारी स्त्री० कलिं हरति कृ-अण् । (विपलाङ्गलीया)
 कलुप पु० स्त्री० कल-अपच्, लुप किंमायां क कस्य जलस्य लुपी
 घातकः इति वा । महिषे । पाप्मे न० । तद्वति वि० ।
 कलेवर न० कले गुह्ये वर श्रेष्ठम् तदुत्पन्नत्वेऽपि शक्ति । रत्नस्या
 अनुक् । देहे । [वाङ्मूषिके ।
 कलोपजीविन् वि० कला हृदिसुपजीवति उप+जीव-णिनि ।
 कल्क पु० न० कल-क तस्य नेचम् । एतत् नाटिगेषे, टम्ने, विभि-
 तकहृत्ते, विद्यायाम्, तुरस्काननवगम्भद्रव्ये, एतत् नाटिपाके-
 देये अ, पधिद्रव्ये च 'द्रव्यनात् विनापिष्टं गुष्कं वा जल-
 मिश्रितम् । तदेव नूरभिः पूर्वैः कल्कइत्यभिधीयते इत्यु-
 क्तलक्षणे द्रव्यभेदे, प्राये, पाप्मे च । [क्ताद्यने कलहे च ।
 कल्कन न० कल्कं करोति णिच्-भावे ल्युट् । टम्ने, प्राये,
 कल्कि पु० कल्क+वत् करोतीति णिच्-इन् । 'सम्बलयास-
 सुख्यस्य ब्राह्मणस्य महात्मनः । भवने णिष्णुगणसः कल्कि-
 प्रादुर्भविष्यतीत्युक्तलक्षणे हरेरवतारे ।
 कल्किन् पु० कल्क-इनि । रामो रामच रामय बुद्धः कल्की च
 ते दर्शति विष्णोः रवतारभेदे ।
 कल्प पु० क्प-अच् पञ्च वा । यत्र क्रियायासुपदेशके, शिवा-
 कल्पव्याकरणादीनामत्यन्तमे वेदाङ्गभेदे, चौधयनादिकते
 अनुष्ठेयक्रमविधाने, सूत्रात्मके कर्मपद्धतिग्रन्थे, ब्रह्मदिने,
 प्रलये, विकल्पे, कल्पहृत्ते, न्याये च । उत्तरपदस्य सादृश्ये
 कल्पम् । यथा पितकल्प' गुरुकल्पः ।
 कल्पक पु० क्प-णिच् एवुल् । नापिते । खेटके, कल्पनाकारके वि०
 कल्पतरु पु० कल्पते फलदानाय अच् कर्म० । कल्पहृत्ते । [भेदे च
 कल्पन न० क्प-भावे ल्युट् । कृष्णौ, छेदने, न्यायोक्ते अनुमिति
 कल्पना स्त्री० क्प-णिच्-युच् । पल्लयनादिना करणा सञ्जी-
 करणे, न्यायोक्ते अनुमितिभेदे, रचनायाञ्च ।
 कल्पान्त पु० ७व० । प्रलये ।
 कल्पय पु० कल्पं शुभकर्मां सति सो-क-टपोः पत्वं रस्य लत्वञ्च ।
 नरकभेदे । पाप्मे न० । तद्वति, मलिने च वि० ।
 कल्प्याप पु० कल्पयति कल-क्लिप् तं मापयति अभिभवति अण्

मय उप०। राक्षसे विजयणे लष्ण के दृष्ण राक्षुरणे
च। तद्वति वि स्त्रिया ङे।

कल्याणकराउ उ कल्याण कलो यक्ष। मिये तस्य स्वय श्रेत
तात् विषयोणेण दृष्ण दात् दृष्णायाणुरता।

कल्या न क-प्रत कनासु मध कला+यत् वा। प्रभाते सुधुनि
अतिप्रीते प्रभवे च। माकुवृतिमञ्जते सञ्जीवते, वीतरोगे
दक्षे कल्याणे च जने वि०। [उपचारात् तत्कालमप्य

कल्याणविधि स्त्री अर-दिनु कल्पे प्रातःकर्मिण। प्रातर्भोजने
कल्याया न०। कल्पे प्रात अययते मन्दाते अय्ययज्। हेमि
मङ्गवे च। सुभयुते वि। स्त्रिया गौरा ङीप्।

कल्याणरात् वि कल्याण गुभ शास्त्रविहित करोति क किम्।
शास्त्रविहितकर्मकारके 'न हि कल्याणकृत कथि'ति गोता
कल्याणिका स्त्री कल्याण+यस्ये ठन्। मन गिलायाम्।
कङ्क ब्रह्मणे अयमे च भ्रा० अत्रा० अयक० सेट्। कङ्कते अयकृष्टि
याङ्ग वि० कङ्क अच्। अधरे अयषेन्द्रिययूये।

कङ्कोन पु कङ्क-योषच् कम् जल भोज चपल यदादा श्रम
परो अदन्तास्य लालम्। मङ्गातरङ्ग, हृषे च। वैरणि वि०
कय स्तौते यथेने च भ्रा० ध्यात० सक० सेट्। कयते
अकयिष्ट। [कयकानि सेति छति

कयफ पु कु अय कयाया कन्। पामे भूकृत्याके मलाणु
कयच पु० क पात वययति वयुच च। गङ्गाभार्ये दृष्टे पदह-
वाये च। यथेणि तन्नाके पुनाने पाथे भूषणये जिबि-
ता धार्थे च देवतामन्त्रन्यासयुते पाकलोभे पु० ग०

कदर पु० ग० कु अरन्। अयमे जगणे केसपा। च। अचिते
भृष्टे मयसे च वि०। वर्षराया स्त्री० टाप्। क मिरौ
इगोति आन्धाटपति क+ह-अच् गौरा० ङीप्। केग-
हिनानि केयवेग कगोस्त्रा हिनुयाक वर्षरायाय स्त्री०

कदम पु कदमिणे वग मपातिमप। कान्ति पक्षुप वर्षेणु।
एव चणगाय। [एव चाय्य चवर्गोयाद।
कदमोय पु० ग० मय ह। कदमोयमभे वणे। दग। कदम्य
कदग पु कद वकते व-अच्। पामे (विनेमाष्ट) कल्पभेदेच
कदमिनि वि० कदम याम करोति विच० क। भूने पामे च
कदवाट न० क वात चदति वट वेने अच्। हारादीधने
काजसणे। सुष्टेण अच्। कदाटी।

कदि उ कु ट। एके मय्येविशुभौ, मन्वरे वायुकर्कटि,
मद्वि च। एनेतापाममभेसे सुष्टा। एयिनि परिचते
च वि०। एभेने स्त्री० वा ङीप्।

कदिच न० ह द अजाया अज। सुष्ट न वदिभौदमय भोटक

सुधाम्यनरे मपहुयोजनाय दीयते रस्मिन्। [कद]।
कविका स्त्री कु-र सदाया कन्। एमीने, मत्स्यभेदे च
कविउद्येष्ट पु० कविपु अच्। वाच्ये कियुवौ।

कविता स्त्री० कने कर्म भागे वा तन्। कविकते काथे
'भवति कविता कामिनी नि प्रसन्नरादवम्। [तद्वति वि०
कवोष्ण न० इपुष्णम् को कषादेग। ईपुष्णे स्पर्शे।
कव्य न० कु यत्। विनुद्भवेन दत्तेऽद्यादौ। [पितृगणभेदे।
कयवाल् पु० कय पित्रुद्भेदक द्रव्य बालयति चु० वद-अच्।
कय मन्दे भ्रा० यक० पर० सेट्। कयति अकरोत् अकामीत्
कया स्त्री० कय अच्। अद्यादेवालना। ताङ्मसाधने
पगर्थे (कोडा चानुक)।

कयार्ह वि० कयामर्हति अर्ह अच्। कयया तास्य अदानेऽद्यादौ
कशिपु पु० कय-कु वि०। भक्ते, वस्ते च। मसुदितयोगर्भ-
वस्तयो मयायास्य 'मत्या तितो कि कशिपो प्रयाभ'
रिति प्रयोगात्।

कयोरु पु० ग० क अष्पाति मृ-ङ्गिमादा उ एकादेग। ट्टहा
स्यनि, नजजे भूलभेदे च (केगुर)। स्यापे कन्। अथार्थे।
कयोरु स्त्री० कयोरु+या+शिपातिवा चत्वात् ऊहः जलकन्दे
(केगुर)। [सन्निने वि।

कयमल न० कय-कल मृत् च। कृष्णिया मोद्रे पामे च।
कयमीर पु० कय ईरन् मृत् च। कयमीराय्ये दे। [यत्
कयमीरव पु० कयमीरे लायते जन ट। सुष्टे कयमीरव म्ना
कययु न० कय दत्। अश्वमध्याभगे, मदाभेदे च। कयामर्हति
कयानयत्। कयार्हे अट लेट्यादौ।

कयस्य पु० कय मय विवति पा-क। मद्रुदलनया योऽभूत
मतीविरिति विवृत। कयमस्य पुत्रीऽभूत् कयापागत
य कयम दत्ति निहते सुमिनेदे अमभेदे मत्स्यभेदे च।
कय स्ये भ्रा पर सक० सेट्। कयति। अकपीत कदापीत्
कय पु० कय अच्। (वर्षे) दावाणभेत्, 'कयपाय अयिभे नम
नम' इति नैवधम्। [कयउदने च न०

कयण पु कय ल्यु। अयठे (कांवा)। भारे क्यट्। यथके
कपाय पु० कयति कयट् कय षाय। म्नामावहसे राते
कयन वरपदोये कयव कर्मिभ दक्षे ततो एव म्नायात्
इति वेगलपरिधाव मय। धरदक्षे (धगाक) रदभेद
(वषा), रण्देतमिद्विषये च। तद्वति वि। कपापे पु०।
कयट्टाचभावा स्त्री०।

कपायित वि० कपायो रटपेतकपायानाऽप्य दत्तच्। पात
कपाय मन्वै उपादित्पत्नीति पुकार।

कदाचिन् पु० क्पाय+इनि । मानद्वजे, नकुचद्वजे, उच्चूरी
द्वजे च । विषयनागवति वि०

कट न० कप-क्त क्छाङ्गहनयोः कपडति नेट् । पीटावान्
अथाय स, पीडायुते । गहने च वि० ।

कस गतौ आ०पर०म्फ०सेट् । कसति अकसीत् अकसीत् ।
कस गतने गतौ च अटा०डटित् आत्म०म्क०सेट् । कसे अकसिद

कस गतने गतौ च म्क० अटा०अत्म० सेट् । कसे अकसिद
कसनीनाटन पु० कसनं कानरोगम् उदाटयति ल्यु । वाम

कञ्जे, 'वामजः काननागक' इति वैद्यकोक्ते । [च ।
कसेक पु० कप-उ एरुवागम् । कसेरौ, क्खरस्य म्रिये जनुदन्भेदे

कसीर पु० न० कं जन्तीरयति अस् नि०सृट् । रट्टे (राह्, धातौ
कसूरिका स्त्री० कस-कर तट् च गौरा० डीप् क्खूरी स्वार्थे

क्न् क्खूरे अत इत्तम् । कृगमदे । प्रयो० क्तोमुक्ते
कम्भिकायव । [सृगनाभिजाते गम्भद्रव्ये ।

कसूरी स्त्री० कसति गन्तोऽस्यां कस-कर तट् च गौरा० डीप् ।
कह्लार न० के जले हृदते ह्लाट-अच् प्रयो० दस्य र् । श्वेतोत्पले

कांस्य न० कंसन निष्पादितम् कंस-अप्र । वाद्यभेदे, पानपात्रे च ।
स्वार्थे पङ् । ताक्षरद्वनिचिते उपधातौ, 'उपधातुभि-

त्वास्यं द्वयोर्नगरिणोर्योरित्यङ्केः । स्वार्थे क्न् । उक्ताथे ।
कांस्यकार पु० कांस्य+क-अण् उप० । (जाम्भारि) जातिभेदे

काक पु० कै-गङ् क्न् तस्य नेचम् । सनामख्याते मञ्जिणि ।
खड्गे, अट्टे तिनके च ।

काककला स्त्री० काकस्य कला अवयवो जह्वेनावयवोयस्याः
काककहाद्वजे । [काकस्य नाग- ।

काकघ्नी स्त्री० काकं घ्नति ट । नहाकरद्वे, ततप्पुनमेवने हि
काकचिष्ठा स्त्री० काकदर्पा चिष्ठा प्राग्भागा' प्लवे वस्याः ।

गुञ्जायाम् । प्रयो० । काकचिष्ठी, काकचिष्ठी, काकचिष्ठायव
काकच्छट्ट पु० काकस्य छट्ट पत्र इव छट्टो यस्य । खड्गनखने

काकजङ्गा स्त्री० काकस्य जङ्गेवावयवो यस्याः । सनामख्याते
द्वजभेदे (केचोयोट्टेहा) ।

काकजम्बु स्त्री० काकवर्णा जम्बुः । भूमिजम्बून् ।
काकतापीय स्त्री० काकगमनगमने ताक्षपतनमतर्जितहेतुकं

वटिष च । अन्वितर्जितमन्धवे वाहच्छिकागतौ ।
काकतिक्ता स्त्री० काकस्यापि दिक्ता । गुञ्जायाम् ।

काकतिन्दुक पु० काकवर्णं तिन्दुकं । काकपीलुके (कुचला)
काकनासा स्त्री० काकस्य नासेव फन्दमस्याः । काककहायाम्

(केचोटेहा) काकनासायव ।
काकपत्र पु० काकस्य पत्र इव । नत्कृपाद्विद्वयस्ये 'वालानां

द्वगिवा प्रोक्ता काकपत्रं दन्दुकं कैररचनाभेदे (जाम्भारि)
काकपट्ट न० काकस्य पट्टमिव । निर्धो पतितवर्णस्य उपरि-

लेखने तत्स्थानसूचनार्थं क्खमे काकपटाकारे चिट्टे ।
गौर्यस्य काकपटाकारे कैरपुत्रे च (गिष्ठा) ।

काकपर्णी पु० काकवर्णं पर्णमस्याः । सुहृपर्व्याम् ।
काकपीलु पु० काकमियः पीलु गात्र० । (कुचना) काकतिन्दुके

काकपीलुका पु० काकानां पीलुमिव । (कुचना) काकतिन्दुके ।
काकपुट पु० काकेन पुटः । कोम्भिके, कोम्भिक्या पि काकनीडात्

वायमहिम्नमपनीय तत्स्थाने स्वटिस्त्रं म्यायते काया च
स्वटिस्त्रवृद्ध्या तत् परिपाल्यते इति प्रसिद्धम् ।

काकपुष्प पु० काकवर्णं पुष्पमस्य । मन्दिपर्णे वृक्षे ।
काकभीक पु० काकात् भीक । मेचके ।

काकभाची पु० काकान् मञ्जते मञ्चि-अण् नलोपः । कट्फल्
उतायाम् । (गुडुकायाड) । [प्र० । सुहृपर्व्याम् । सुगानी-

काकसुद्धा स्त्री० सुदं गच्छति सुद-गम्-ड जाका सुहा यस्याः
काककुहा स्त्री० काकवत् रोहति अन्तरीक्षे मूलसूच्यतया

जायते । (परगाद्या) दन्दाद्वजे ।
काकलक पु० रक्षितं कसं जायति कै-क । श्रोवादासुदतटो

काकली स्त्री० कन्-र दण्त् कलि' कादेशः वा डीप् ।
सूक्ष्मे सुवुरगद्वे ।

काकलीरव पु काकली सुवुराव्यङ्को रवो यस्य । कोम्भिके ।
काका स्त्री० काकः काकवर्णं विद्यतेऽस्याः अर्ग आद्यच् ।

काकोल्या, काकनामायान् काकमाद्याश्च ।
काकाजिगोलकन्याय पु० काकस्य एकं चतुर्थया उभयगोलके

पश्चादिणं चतुर्कार्यकारकमेवमेवस्थानमवयवमेव दृष्टान्ते ।
काकाङ्गी स्त्री० काकस्याङ्गं नासेव फन्दमस्याः । काकनामायास्

काकाण्ड पु० काकस्याण्ड इव फलं यस्या । नहानिखे ।
कोननिम्बाम् स्त्री० टापु महाज्योतिष्कृत्यां च डीप् ।

काकाटनी स्त्री० काकैरयतंयसौ काक+अट-ल्यट् । गुञ्जायाम्
काकाल पु० काकं काकेतिरत्वं लाति ला-क । द्रोणकाके ।

काकिणी स्त्री० कक-लोत्ये वञ्त् तम् अग्रति अण् प्रयो० ।
(बुद्धि) पर्यचतुर्थीं 'वराटन्नां दशकद्वयं दत् सा काकि-

णी'ति लीलावदी । काकिनीत्ययव ।
काकी स्त्री० काकस्य जातित्वात् स्त्रिया डीप् । काकयोषिति

काकवर्णदात् वायमीउदायाम् ।
काकु स्त्री० कक-उण् । शोकमीत्यादिभिर्धर्षनेर्बकारे, अलङ्कार

प्रसिद्धे विन्दुवर्धकत्वे नजाटौ शब्दे च । [सूर्यवंशे त्रये
काकुत्स्य पु० ककुत्स्यं सूर्यवंशीय-वृषभेड लस्यापत्तम् अण्

काकुद न० काकु ध्वनिभेद ट् टि भने टा-क, काकुद्वयते-
 ऽस्मिन् यत्रये क वा गक०। तानुनि जिह्वेन्द्रियाविधान-
 प्याने (तन्मुया) ।
 काकेन्दु पु० काकरथंनिन्दु प्रमे० । (कृचना) कटुतिन्दुके ।
 काकेष्ट पु० काकामिष्ट । निम्बे तस्य हि फल काकामिष्टम्
 काकोटर पु० कुक्षितमकति अक-अथ कौ कादेय काकनी-
 पत्रमिडणर यस्य । घर्षे । [कनु] (यप्रदुमर) हृषभेदे ।
 काकोडु(ड)स्वरिकाश्री काकप्रिया उडु(डु)वरी घघायाम्
 काकोल पु० कक-नोम्बे सायें विष्-थोत। द्रोणकाके, घर्षे,
 भूकरभेदे च । नरकभेदे, विषभेदे च न० । शयस्याम्
 अयमभ्यायासु स्त्री० । [होतु अकाहिए ।
 काक्ष शास्त्रायाम् भा० उभ० दन्ति सक० षेत् । काहति अका
 काक्ष लि० ईधत् कुक्षितमसि यस कौ कादेय । कुक्षिताये
 अने ईध्मने कटाके न० ।
 काक्षी स्त्री० कक्षे भवा अष् ङीप् । त्वरिकायाम् (त्वरर)
 काक्षीष पु० ईधत् औपत्यधात् औप-अष् कादेय । योमा-
 ह्वनह्वे (पञ्जना) ।
 काक्षा स्त्री० काशि-अ । रक्षायाम् ।
 काक्षा स्त्री० कुक्षितमद्रमस्या कटिग टाप् । मघायाम्
 काष् पु० कक्षतेऽनेन कच वजने दीप्तौ च भञ्ज् । गिभ्ये,
 (गिष्ठा) म अभेदे, कक्षिताभेदे चारे, (क.ष्) विकचके
 च (चोस) ।
 काक्ष्य न० काक्षयति वधाति अनेन कच सायें विच स्युट् ।
 यत्रव्यनत्रये जालागौ । काक्षित्यर्थे अय्य ।
 काक्ष्ययाम् न० काक्ष्य लक्ष्यम् । काषोत्यादनवाधने लक्ष्ये,
 (धोरा) । लक्ष्यलक्ष्ये (कामागोष) ।
 काक्ष्योत्थंन न० इत् । काक्षयति काक्षयने लक्ष्ये ।
 काक्ष्य्याती स्त्री कक्ष्य स्यातीव (पादलगास) । इय
 भेद काक्षयपक्षि च ।
 काक्ष्य पु० काच इवाति यस्य । कपृहकाने इहइवे ।
 काक्ष्यति काच गिभ्ये विभ हत प्रेभ० । विरुधते पटापे
 काक्ष्य पु० काशि-दीप्तौ लट् । अनामक्याते इवे चम्बड,
 मागकाने उडुवर, धुकर च । अथ पत्रकेयने काक्ष्यादे
 इमे ट प्रो चञ् ।
 काक्ष्यक व क क्षयति कायति प्रकायते ङे च । पक्षभेदे,
 कोविदारहके च । इतिहास च । [कापाकना] ।
 काक्ष्यकनी स्त्री० काक्षयति दक्ष यस्याः । अन्ध्यायाम्
 काक्ष्यक्षीरी स्त्री० काक्षयति क्षीर यस्याः गौरा ङीप् ।

वीरिषोक्ततायाम् । [(गविधारी) ।
 काक्ष्यपुष्पी स्त्री० काक्ष्यनिध पुष्पमस्या । गविधारीहके
 काक्ष्यनार उ काक्ष्य दोग्रिष्कति इय अष् । काक्ष्यहथे,
 काक्ष्यनाल पु० काक्ष्यनाय दीप्तौ अनाति पर्याप्नोति अय अष् ।
 कोविदारहके । [क रक्षायां, गोत्पनयायाम् स्यषीरीहके च
 काक्ष्यनी स्त्री काक्ष्यतेऽनया काच दीप्तौ कर्णे स्युट् ङीप् ।
 काक्षि(क्षी) स्त्री कावि-रन् नु ङीष् । स्त्रीकटिभूषणभेदे
 (यन्द्धार गोट) "एकददिभेत् काक्षी मेघमा लट्पटिका ।
 वलय घोळय संय" दय्युक्तलक्षय यत्तौ, पुत्रायाम् "अयो-
 ध्या मधुरा माया कामी काक्षी अवनिके"ति इतीभेदे च ।
 काक्षी(क्षि)पट्ट न० इत् । लपने ।
 काक्षिक न० धनुज धालर्षनिर्देशे दनु कुक्षिता ण्डिका
 अक्षिर्ष्य । आरणावे (काक्षी) ।
 काष् उ कष निमीलने चञ् । काक्षे । एकचक्षुर्भे मि० ।
 काष् उ न० कष मध्ये इ तस्य नेत्रम् दीर्घ । लभे,
 त्थादिप्रथ्मे, इषक्षन्ने, (गुरी) वापे अचरे, प्रले
 नादीहन्ने, नावे, बहुपरिच्छेदात्तद्धे चम्बप्रकर्णे, निर्ल-
 भलाने च । अयोहके उ० । [कदेभा ।
 काष्ककटुक पु० काष्के ष्मभेदि कटुकनिष्ठ । काष्कके,
 काष्ककीलक पु० काष्के कीलकिय यस्य कष घभा० । जीम
 तस्मिन् कौटवभ्याम् हि कीलकिय कर्ष्यत प्रायते ।
 काष्कतित्त पु० काष्के तित्त । भूजिम्बे (चिराता) ।
 काष्कपट्ट पु० काष्क रव पट्ट । (कामात) पट्टभेदे, यस्य
 चकोपे कायलक्ष्यता भवति ।
 काष्कष्टष्ट लि० काष्कानि ष्टे यस्य । यक्ष्मातीवे । 'ननुम
 प्रवत जत्या मे वै परकुल सजेत् । तत्र इयारितेनाभी
 बाह्वद्वय इति कृत' इत्युक्तमने अने उ ।
 काष्कृष्का वि० काष्काम् प्रोहते । कटुकाम (कटकी) ।
 काष्कृटीर लि० काष्कौ वासोऽस्मिन् ईर । (गीरन्कास) काष्कपर ।
 यवामने न० । काष्कानां कारवेहाय्य स्त्री० ङीष् ङा ।
 काष्कृष्ण पु० काष्कानि कश्चेन दक्षुरिक । (तामसायन) अक्षभे
 काष्ण पु० अक्षोभातीव अष् । यक्ष्मदीयकाक्षभेदे । अक्षका
 इत् । अक्षयुतादी वि० ।
 कात्तर लि० ईधत्तति अकाक्षं कषु यतीति उतुत् अष्
 कौ कादेय । काक्षीरे, अक्षकाक्षे भीत विषये चम्बे च
 मर्यादितकत्तराक्षीति इत् । के अथ कात्तति इवत
 न न विदेहने मन्वति । उडुवे ।
 कात्तय न० कुक्षित मथ कादेय । इक्षितमथे ।

कात्यायन पु० कव्यस्यापत्यं फञ् सुनिभेदे । स च वर्त्मगास्त
कर्ता वररुचिनामा व्याकरणवार्तिककर्ता च ।
कात्यायनी स्त्री० कव्यस्यापत्यं स्त्री० फञ् । दुर्गायां ना हि कस्या
नरे कव्यस्यापत्यमासीत् । अर्द्धवयस्काया काणयवस्त्रायां
विधवावाञ्च ।

काटम्ब पु० कट-गिच्-अम्बच् । (वालुहाम) कलहंसे, काण्ये,
इजौ च । कटम्बे भव अण् । काटम्बमत्व वि० ।

काटम्बर न० काटम्बं राति लाति प्रकृतित्वेन रा-क । ऐञ्चि
शुद्धौ, तस्य विकारे मद्ये च । काटम्बं कटम्बोद्भवं रञ्
राति रा-क । तन्तुखरमत्वात् टधिनरे पु० ।

काटम्बरी स्त्री० कुम्भितं नलिनमम्बरं यस्य कौं कदादेश'
कटम्बरो वनमद्भस्त्रस्य प्रिया अण् । हलिप्रियायास्म मटि-
रावाम् । काटम्बं रञ् राति रा-क गौरा० डीप् ।
कोजिलायाम्, सरस्वत्याम्, गारिकायाञ्च ।

काटम्बिनी स्त्री० काटम्बा कलहंसा वलाका दा अनुधावक-
त्वेन मन्यस्याः इति । भेदमात्रायाम् । [कालभवे ।

काटाचित्क वि० कटाचिद् भव कालार्थत्वात् टञ् । कटाचित्-
काट्रवेद्य पु० कट्राः अपत्यम् टञ् । नराकारे फणाभाङ्गत्ववति
देवयोगिभेदे नागे, सर्पे च । [यो सुहे च ।

कानन न० चु० कन-दीप्तौ ल्युट् युच् वा । वने, रट्टे, ब्रह्म
काननाग्नि पु० इत् । शमीवृक्षे, तज्जातवह्निना हि वनदाह'
कानान पु० कचाया अनूढाया अपत्यम् अण् कनीनादेशश्च ।
'कानीन कचकाजातो मातामहसुतो मत' इति मृशुक्ते
पुत्रभेदे । यथा व्यास कर्णश्च ।

कान्त पु० कन-क्त, कन-क्त वा । पथौ, लौहे, च्छर्थपूर्वज
सूर्यकान्तशिलायाम्, चन्द्रपूर्वक चन्द्रकालमणौ, वरुणे,
हिज्जलट्टे च । कस्य ब्रह्मणांऽनो यस्मात् । वानुदेदे ।
कुडुमे लौहभेदे न० । मनोरमे, गोमने, अम्भे च
वि० । नार्था, प्रियङ्गुवृक्षे च स्त्री० ।

कान्तपुष्प पु० कान्तं पुष्पमस्य । कोविदारवृक्षे ।

कान्तलोक पु० कान्तं लकति लक-आस्तादने अच् । (तुट) तन्ने वृक्षे
कान्तलौह पु० कान्तो लौहे यस्य । अयस्कान्ते । कर्म्म० ।

(कान्तिलौह) लौहकारे । [पुष्पोद्भसौपथं यस्य । अगोकवृक्षे

कान्ताङ्घ्रि, दोहद् पु० कान्ताङ्घ्रि, नारीपादस्पर्श दोहद्

कान्तायसम् न० कान्तमय अच् समा० । (कान्तिलौह)
लौहकारे । इव० । अयस्कान्ते मणौ ।

कान्तार उ० कस्य लस्य सुस्य अन्तमं कान्तं मनोहरं वा
भञ्चति स-अण् । कोविदारवृक्षे, इक्षुभेदे उपद्रये, कानने,

पद्मभेदे, महारण्ये, दुर्गमवर्त्मनि, गर्ते च ।

कान्तारक पु० कान्तं वनमृच्छति स-रुन् (जाजला) इक्षुभेदे
कान्ति स्त्री० कन-क्तिन् । गोभायां, टीप्तौ, अग्निष्पि च ।
कान्तिदा स्त्री० कान्ति+दा-कः । मोमराजीलतायाम् कान्तिप्रदेवि०
कान्तिदायक न० कान्ति-दा-एवुन् । कान्तौद्यकवृक्षे । कान्ति-
प्रदे वि० । [सव्यभेदे ।

कान्द्व न० कन्दौ भञ्जनपात्रे संस्कृतम् अण् । (मिटाइ) पकान्ते
कान्द्विक वि० कान्द्वं पण्यमस्य टञ् । अप्पकारिणि तद-
पजीविनि (मिटाइकर) । [भीत्या, पनायिते ।

कान्दिग्भूत वि० कां टिगं यामीत्युक्तिं भूतं माम् प्रयोः ।
कान्दिग्शीक वि० कां टिगं यामीत्युक्त्वा ठत् प्रयोः । भीत्या
पनायिते । [प्रयोः । देगभेदे, विप्रभेदे च (कनौज)

कान्यकुञ्ज न० कन्या-कुञ्जा यत् कन्याकुञ्ज+स्यथेण्
कापटिक वि० कपटेन चरति ठक् । कपटव्यवहारिणि गठे,
परममन्त्रे च । द्यात्वभेदे पु० ।

कापथ पु० कुम्भितः पन्था' अच् समा० कादेश' । निन्द्ये वर्त्मनि ।

कापालिक पु० कपालेन नस्तककर्परेण व्यवहरति भोजनपा-
नादिकं करोति ठक् । स्नानामस्यातेवर्णे, कुलाचारिभेदे च ।

कापिस पु० कपिलेन प्रोक्तमधीतेऽण् । सांख्यशान्तज्ञे,
पिङ्गलवर्णे च । तद्वति वि० ।

कापिश न० कपिशवर्णोऽस्त्रस्य प्रजाद्यण् । मद्यभेदे ।

कापिशायनी स्त्री० कपिशस्य मद्यभेदस्यायनम् स्वानं अच्-
ल्युट् डीप् । द्राक्षानतायाम् ।

कापुरुष पु० कुम्भित पुरुष को कादेश' । निन्दितपुरुषे

कापोत न० कपोताना समूह अण् । पारावतमण्डले । कपोत-
वर्णत्वात् कपोतस्येडम् अण् । सौवीराङ्गने, सर्जिकाकारे च

कापोताञ्जन न० कापोतं च तदञ्जनं चेति कर्म० । सौवीराङ्गने
काफल पु० कुम्भित फलमस्य । (कटफल) वृक्षभेदे ।

कास न० कन-गिच्-अच् । शुक्ले, इष्टानतिक्रमे, निकामे च ।

काम-दञ् । काम्ये, अनुमतौ, इच्छायामभिष्टविषयाभिलाषे,
'पुंसो वा विषयामेवा स काम इति भगवते' लुक्त्वञ्चये
विषयामेवण्ये, कन्दर्पे च पु० । [पत्न्याम् रतौ ।

कामकला स्त्री० कामस्य कला प्रिया । कलाहेतत्वात् काम-
कामकार वि० कामं काम्यं करोति अण् । कामत प्रष्टवौ

लामकेलि पु० कामे रतौ केलिर्यस्य । लारे । कर्म० । सरते
कामगाभिन् वि० कामं गच्छति गन-णिनि । यथेष्टाचरण-

धीषे । प्रयोः टम् । कामं गामीत्यथत् [स्तेच्छाकारे
कामचार पु० कामिन् स्तेच्छया चर+वञ् चार ।

कामस्य चि कमान् प्रिति न क । यमोपटायके, वसभेदे च
कामस्युपा भी० काम त्रिपि दुप-र प देन । यमोपटयान्
दितान् गुन्मो गवि ।

कामस्युपा क्रो० याम त्रिपि दुप क्वि । गुन्मो गवि । गवि
कामिधेनु क्रो० कामस्य कामोपटय ऐकवम षेतिभ्यु । गुन्मो
कामध्वमिन्नु पु० काम ध्व मयति भ्रूयुष निष्प पिति । गिन्वे ।
काममयान् पु० कामान् पु मयति पास रकरो षष्वा । वसभेदे ।
कामस्य अ १० हस-निष् षष्वा । यमुमत्तो, महांम, घ्याग्रे
यवयवाम् अनुमत्तो, यवामानुमत्तो ध्वच्छन्दायै, अभि-
टय्यागता श्रीआर च । [उपे, गुन्मरूपे च दि ।
रामस्युप पु० यवामयान्ति वेगभेदे। कामोद्यप यत्वा योच्चा
कामस्यमिन्नु पु कामतो रूप यत्न दनि । विद्याभरे । मनी-
रुद्रयवति फे य्वाहृपधादिष च लि० ।

कामस्य पु० कामिन लक्ष्मि लग ड । वसभशामे । यये
मन् । कामयुते दि । काम कामि म्नाति न च । रोग
भेदे (काकाल) पु स्त्री लियौ टाप ।

कामस्युप पु० इत्थ० कामहृते तन्मुदुम हि लक्ष्मिधियम् ।
कामस्युत्ता श्री० कामो ले इम यथा । पाटनायाम् ।
कामस्युप पु० कामिन श्रीआहुत्तनिधेयवया ययेक् इड ।
रन्नाकि (परगाड) ।

कामस्युप पु० कामस्य र्मा इव गुन्मरुक्तेन । रामस्ये ।
कामस्युप पु० इत्थ० क मया मयाटिच दया० । यवमजामे
रुदुहापच यन्त्र च । [वामकाममदीन यत्नै ।
कामस्युप पु० कामस्य मयमान यमस्यु । क यममयतिवामे
कामास्युप पु० कामस्य दुप टव । मयत् ।
कामास्युपा श्री० कामकरो भाद मत्त । कर्मफल मिष्मकी
०ये । कच यथा न ममभेति भद्रु ।

कामास्युप वि कामि चक्षुष्यात्तया ज्ञान चरुष उड ।
उत्तर मरुति यामावचिमेच । याम क्का यवयवम ।
क मया काम्यक म्बिचमस्य कुम्बिचमिस मद्रुवाम मद्रुवम वै ।
कामस्युप पु कामि यवयवमामति मयत्त विरिचिन्नु यथा
मयत्त यथा चिचिच । कामिचाम पु० विरुचु मे वि ।
कामास्युप पु० कामाचिचि यम यवाम्नी यत्त । इडच-हृदरुदे
यामाचिचि यामिती ल० । कामस्यु यामेते यवत्तुत्तु
मोत्र दम् भप मत्त । कविचामास्युपु० कामेभेदे चय
वृत्तयाममय मयत्त यवयव यवयव विवृत्त म् यवयव
मत्त यमि मममत्त । याम-यम वि ममोत्त ।
कास्युप पु० काम वि० । यवयव इत्यनेन च-दे व-

रसवनेषु च तथा क माधिययान् च मित्तम । क मयति
दि० श्रिया कोटि कामिभो । भंभ्यित्वान् च कश्चि-
द्राधास, मदिचय्याह स्त्री ।

कामिनि पु० काममनुगच्छति च । रामयते। कामानुगते वि०
कामुक पु० क्वम पिच उक्क । यमोषड्योः यतिमुक्तने मन्-
वीमतायाम्, चञ्चैच । मैत्रभावमाधियवत लि०। भिय्या
की० कामो। इच्छामयवयान् टाप काम्यः । [युतास्य
कामुककान्ता भी० कामयानां काना यिया । यतिमुक्तय
कामियन्तु पु० यत्पिमाया मया अनुदरमो देग ल० । उत्तर
देगभेदे तत्तप्रामया गुणतगोचमामायां चतायम् ।
काम्यन्तु पु० कश्चेन परिहृतो रथ । कश्चेन मममाहृत्त एत एते
काम्यविक पु० कश्चु मन्त्रु मिच्छयाम । गृह्यार (गांवार्ति)
काम्योप पु० कश्चो ईमोभिमनो निवामो वा यन् यत्त
कश्चे ज्ञेयोद्गमभ्ये पुत्रायश्चते, कश्चभेदे च । धरनम
मिदे, माचयवाम, चर्द्वुच्याराम् भी० स्त्रीप ।
काम्य न क्वमिच्छ यत्त । यत्त विहित मच्युष्मिणा यत्त
दास्य चिप्या । मिद्यते वृद्धमावाप तव्याप पक्षि
भित्तमत्तुके कर्मन्तु । कश्चोद गुन्मरु च दि०।

काम्य पु० कश्चेत्यदितिभि विदु यत्त दि०। इदे । क मया
यतिमत्तया वा देवताया क्वम्पु यम्पु मयत्तुम् इतिवाम
देवच । मत्र परिदेवत के चरी यामापयविषाम कनिता
काचिचयोरोभाते मय्याधुमिममदये ज्ञाहृत्तो, मय-
यमच यमयथे च ।

काम्यय्य पु० काम मिमि क्कामिन्ना-च । परम कश्चि कश्चि
चरुष्मि (यपरत्त) च मिमिदे च । कामिन्ममम्य क्का म
उट् । कश्चित्तय मु कामक्याहृत्त म् ० ।

कामिकी को कामि विवाया दम् । मद्रिच्यवकलय
दवया एतेयामुक्कममया कश्चित्क मद्रुवाम्पुति मय्य
ज्यां हृदी यवयवमत्त यामिचरुही च कामिचिरी
यिना यवत्त यामाहृती म्पु यामिचिरी मयत्तयवम ।
यत्त पु० कश्चित्क, म चयवयामय चयम् । को ल्लिने द-
मिगायाहृ । क विमिदे यामाउचय । रिम हृी को च ।
यवत्त चरुष्मि कम्पु । मय्यममयत्त म मय
यव यामिचय दयार्ति । कश्चित्तय यत्त मिम्य
यवत्त देवामे ।

कामिक वि काम्य पु । मि मयत्त । मयोविचिरी क्का म
कश्चित्तय यामयत्त च मययामिचय च पु० ।
यामकश्चित्तय म यवयवामि कश्चित्क एते के यः ।

कारण न० क-णिच् करणे ल्युट् । जेतौ, यद्व्यतिरेके का-
र्यानुपतिस्तस्मिन्, यथा टखंडं विना घटस्थानुत्पत्तिरतो
दृग्ङो घटस्य कारणम् ॥ साधने, इन्द्रिये, देहे च । कञ्
हिंसाया स्वार्थे णिच् भावे ल्युट् । बधे । क्रियते इति
कर्मणि ल्युट् । कर्मणि, वाद्यभेदे च । कृञ् हिंसायां
णिच्-युच् टाप् कारणा । यातनायां स्त्री० ।

कारणमाला स्त्री० अर्थानुसारभेदे ऋद्धि० १० परि० ।

कारणोत्तर न० कारणेन उत्तरम् । व्यवहारेषु वाद्युपन्यस्तं
वस्तु सत्यत्वेनाङ्गीकृत्य तत्प्रतिकूलतासाधनकारणकथने
यथा अयं गतं धारयतीत्यभियोगे सत्यं न्यङ्गीतं किन्तु
शोधितम् इयं भूमिर्भदीयानेन भुञ्जते इत्यभियोगे सत्यमे-
तस्य भूमिः किन्तु दानेन क्रयादिना वा इदानीं ममेत्युत्त-
रकथनम् । कारणमप्येतदर्थं "मिथ्योत्तरे पूर्व्यादे कारणे
प्रतिवादिनीति" कारणोत्तरेऽपि कारणशब्दप्रयोगात् ।

कारणद्वय पु० रम-ड तस्यनेकत्वम् ररखः ईपत् ररखः का-
रणद्वयः तं वाति वा-क । हंसभेदे ।

कारण्णा स्त्री० ईपत् रण्णा को कादेशः । प्रियरूढञ्चे ।

कारव पु० केति रवोऽस्य । काके ।

कारवी स्त्री० कारं वाति वा क, केन जलेन रोति अच्, गौरा०
डोप्, कृञ् करणे मयूरस्तस्येदम् अण्+कृ-हिंसायां
णिच् क्रिप् कार् तमवति अच् वा । गतपुण्यायाम्, रुद्र-
जटायाम्, मयूरशिखायाम् । कारवेक्षे, लक्ष्मणान् (तेज-
पात) कृष्णजीरके च ।

कारवेक्ष्ण पु० कारं वेक्षते वेक्ष्ण-अण् । (करेला) लताभेदे ।
अल्पार्थे डोप् । सुद्रकारवेक्षायाम् (टस्का)

कारस्कार पु० कारं करोति क-अण् नि० घट् । किम्पाकृष्टे

कारा स्त्री० कृ-मिदादित्यात् अह् नि० दीर्घे । बन्धनागारे,
दृत्वाम्, वीणावःस्वकाष्ठमयभाण्डे, सुवर्णकारिकायाञ्च ।

कारागार न० कारावागारम् । बन्धनालये ।

कारापय पु० लक्ष्मणात्मजयोरङ्गदन्त्रकेत्योरुज्ज्वविषये देशभेदे
कारि स्त्री० कृ-इच् । क्रियायाम् । शिल्पिनि नि० ।

कारिका स्त्री० क-धात्वर्थनिर्देशे षुल् । क्रियायाम् । कर्त्तरि
षुल् । नटयोपिति । सत्याक्षरदृष्ट्या बहुधाव्ययबोधके
श्लोके, शिल्पे च कृ-भ-षुल् । यातनायाम् । क-वुष्
नापितादिकल्पे, दृष्टिभेदे च (घट) ।

कारिता स्त्री० क-णिच्-ङ् । "कारिता नाम सा दृष्टिर्वर्धि-
केन स्वयं कतेति" ऋद्धिभेदे दृष्टिभेदे (घट) ।

कारोरी स्त्री० कं जलमृच्छति क+ञ्-विच् कार् सेषा तमी-

रयतीति ईर अण् । दृष्टिम्यादिकायां यज्ञक्रियायाम् ।
कारोरीमसु दृष्टिरिति श्रुतिः ।

कारु वि० क-उण् । शिल्पिनि, कारके च । विद्वकर्मणि पु० ।
कारुज पु० कं जलमानजति, तमितं रजति वा रज-क ।
करमे, बल्मीके, नागकेशरे, गौरिके, स्वयंजाते देहस्ये
तिलादिषिहं च ।

कारुणिक नि० करुणा ग्रीहमस्य टक् । दयालौ दयाशीले ।

कारुण्यन० करुणस्य भागः करुणैव वा घञ् । दयायाम् ।

कार्तस्वर न० कृतस्यरे व्याकरणभेदे भयं, कतां पठताः
स्वरादेन तस्मै षेडिकाय माह्वणाय वा इदम् वा ऋण् ।
स्वर्णे, धूमरे, काश्चरदृष्टे च ।

कार्तिक पु० कृत्तिकाया जातः अण् । ऋन्ते, कृत्तिकानक्षत्रेण
युक्ता पौर्णमासी कार्तिकी साञ्चिन् मासे अण् । सनाम-
स्याते गरुडतोर्हितोये मासे ।

कार्तिकिक पु० कृत्तिकानक्षत्रेण युक्ता पौर्णमासी कार्तिकी
सा यत्र मासे टक् । कार्तिके गरुडतोर्हितोये मासे ।

कार्तिकी स्त्री० कृत्तिकानक्षत्रेण युक्ता पौर्णमासी अण् ।
चान्द्रकार्तिकमासस्य पौर्णमास्याम् । [शिशुने ।

कार्तिकेय पु० कृत्तिकानामपत्य तत्प्रालितत्वात् टक् । ऋन्ते
कार्तिकोत्सव पु० १० त० कृत्तिकशुक्लप्रतिपदि कर्त्तव्ये दीपोत्सवे
कात्स्युर् न० कृतस्य भावः अण् । साकल्पे सामग्ये ।

कार्पट पु० कोर्यते कृ-विच् कर्-पट' कर्म० सडव भवति
अण् । लाशायाम् (चापडागाला) स्वार्थेऽण् चुडवस्तुखण्डे
कर्पटेन जीर्णवस्त्रेण चरति अण् । कार्यादिनि (टमेदकार)

कार्पटिक पु० कर्पटेन कापायनक्षत्रेण चरति टक् । तीर्थयात्रोद्यते

कार्पण्य न० कृपणस्य भावः अण् । उचितव्ययविमुक्तया
धनमञ्जयेच्छाया, 'दैत्ये च कार्पण्यदोषोपहतस्वभाव इति गीता

कार्पास न० कार्पास्या फलम् अण् तस्य लुक् तस्य विकारे
वा अण् । (तिला) कार्पासीफले । तज्जातवस्त्रादीं नि० ।

कार्पासनासिका स्त्री० कार्पासस्य नासिकेन सूत्राकर्षण
स्थानम् । यथा नासिकासूत्रदानेन पद्मादिराकष्यते एवं
सूत्राकर्षके तकौ, यन्त्रे (टेको)

कार्पासी स्त्री० क-पास स्वार्थेऽण् । दृष्टभेदे (कापास)

कार्पाण्य नि० कर्मणि कुण्ड अण् । क्रियासु दृष्टे शीगविद्यायाम्

कार्पाण्य नि० कर्मणा शिल्पिकर्मणा निहतं टक् । विचित्रवस्त्राद्यौ

कार्मुक पु० कर्मणे प्रभवति उक्ञ् । वंगे, श्वेतखदिरे, मन्हा-
निम्बे हिञ्जले च । धरुपि न० । क्रियादष्टके, कर्मक्षमे च नि०

कार्य्य न० क-ख्यत् । प्रयोजने, जेतौ, व्याकरणशौतेषु आ-

देशप्रत्ययागमेषु न्यायमते प्राग्भावप्रतियोगिनि षट्पटादि
विकाररूपे कार्ये, विनन्दते, अन्वयववति, देहादौ
विनादे, पुण्यापुण्यरूपे अर्थे च । कर्मव्ये वि० ।

काश्यु न कयस्य भाव यज् । कगमे । स्वार्थे यज् । कथे
मानहले, ननुषे (डेयो) हले च पु० ।

कापीपय पु० न० कर्षस्यायस् अण् आ+नय-यञ् कार्षस्य
आपण । (काहन) षोडशस्य पयोषु पणे च । [तोला]

कार्षिकपु० कर्षस्यायस् टञ् । पणचतुर्थभागे, रूपमाने च
कार्ये पु० कष क स्वाधे यज् । चालहले ।

कालं पु० सुखितमवति व्यल-अच् को कादेश् । लण्यण् ।
तद्वति वि । लौघे, कञ्जोलके, न० । कालयति सर्वं चुरा
कल० अच् । यमे मङ्गाकाले शिवे, मन्वेचरे, कोकिले, रत्ने
चिलके, काशमङ्गे, क्षणदण्डादिसमये च पु० । व्यय च
सर्वकाथेषु निमित्त कारणम् । स च आदित्यादिक्रिया
मन्वयरूपमनुपाधिको षट्, दिहूमो वा ।

कालक पु० चु० कल एङ् । जलौ, (देहस्य चित्तभेदे) जलव्याजे
च । कालशाक्रे, यकति वीजगणितोक्तौ व्यत्यक्ताराशिसमा
भेदे च न । [अश्वने, कलविद्धे, दालूघे च ।

कालकण्ट पु० काल कण्टो यस्य । नीलमण्डले शिवे, मयूरे
कालकूट न० कालमपि कूटयति दहति, कूट-अच् । विषे,
कामथ्य स्थलो कूटो रागिरिव । देवाहररणे देवैर्हृतस्य
पृथुमान्निन । दैत्यस्य रुधिराज्जातकाररुद्वल्यमग्निम ।
नियाम कालकूटादस्य मुनिभि परिकीर्तित । षोड-
हिक्षले, श्द्रुवरे कोष्ठणे मलयेऽभवदित्यक्ते हवनिन्यासरूपे
विषभेदे पु० न० । [च । ह्यर्थे ।

कालकृत् पु० काल समय स्वगत्या करोति क-किप् टञ्
कालकेशी स्त्री० काल केश इव पलादित्यस्या । नीलाभोपधौ
कालखण्ड न० कर्म० । दलिकावृथिस्य मरुच्छख्ये यकति ।
कालचक्र न० कालचक्रमिव प्रहृत्यक्षरावधनात् सदा परि
वर्तमानलाञ्छ । कालस्वरूपे हाटममाधामके स्वस्वर-
रूपे चक्रे । [उजोतिविदि देवर्षे ।

कालचिन्तक पु० काल चिन्तयति विशारयति चिन्ति एङ् ।
कालधर्म पु० इत० रह्यौ, समयस्वभावे च ।

कालनियोग पु० कालेन कृतो नियोग कालस्य वा नियोग
कादा नि+युज-यञ् । देशघाया कालकृतनियमे च
कालनिय्यास पु० कर्म । गुण्यौ ।

कालनेमि पु० राक्षसभेदे हिरण्यकशिपुपुत्रे दैत्ये च 'काल
नेमिर्षे युद्धे इति पुराणम् ।

कालपर्य्य पु० कल लण्य पर्यामस्य । तगरुष्ये ।
कालपुच्छ पु० काल पुच्छोरस्य । 'गुणैरेणसम कामपुच्छो मुनि
भिरीरित' इत्युक्ते ष्टगभेदे ।

कालष्ट पु० काल ष्टमस्य । ष्टगभेदे, कङ्कपणिणि, षापि च
कालोयम इव ष्टमस्य । कर्षस्य षापि ।

कालमान पु० काल मानस्य । कृष्णजीरके, कृष्णतुलस्याञ्च ।
कालमूल पु० काल मूलस्य । रत्नचिक्कहले ।

कालमेपी स्त्री० काश्च वर्षे भिषति स्पृष्टेति भिष-अण् । मञ्जि
लायाम् शोभराज्याम्, विहति च ।

कालरात्रि स्त्री० कालस्य रात्रिर्नाशिका । सर्वभूतापहारि
ख्याम् इत्युद्देश्याम् यमभगिन्याम्, कल्याणरात्रौ, 'दीपा-
वली तु या प्रोक्ता कालरात्रिच सा मते'त्युक्ते कार्तिका-
मावासादरात्रिसमये च ।

कालसवण न० कर्म० । विडलवणे ।
काललौह न० कर्म० । कृष्णायसे लौहभेदे ।

कालवृन्त पु० काल कृष्ण वृन्तस्य । कुलत्यहले ।
कालशाक न० कर्म० । श्राद्धीये शाकभेदे ।

कालसर्प पु० नित्यकर्म० । कृष्णवर्षे मङ्गाविषे (केलगासा)
कालसार पु० कालेन धार श्रयत् । वृष्णधाराभिषे ष्टगे,
कानसूत्र न० कालस्य यमस्य सूत्रमिव । कुलालचक्रवृत्त-
रूपेण नरकभेदे ।

कालसेय न० कलसा दविजुग्मे भव टञ् । तत्रे ।
कालस्कन्ध पु० काच स्कन्धो यस्य । तमालहले, तिन्दुकहले,
जीरकहले, उष्णटिरे, लडुम्बरे च ।

काला स्त्री० काल+अग्रादाच् । कृष्णविहति । कालयति
अच् । मञ्जिणायाम् । कल षापि कर्मणि चञ् । व्यग्रमन्वा-
याम्, पाटलाहले कृष्णजीरके, नीलिकायाश्च । [चन्द्रे ।

कालायुक् ग० कर्म० । माग्व्योतिपदेषुत्वत्तिके वृष्यायुक्त
कालाग्नि पु० कालहार इत्युकारौ अग्नि । प्रलयाम्नौ
कालानसादयोदयत् । [कलविद्धे, कपिञ्जले पलिणि च ।

कालानुनादिन् पु० अतुनदति अतु नद विनि कसे० । अमरे
कालानुसारक न० काल ष्टगमत् इवातुसरति दूरवो
गच्छति छ-एङ् । ह्य्यापुसृणि पीताक्ष्यचन्द्रे ।

कालानुसारिन् न काल ष्टगमत् इवातुसरति नञ्नेन
दूरवो गच्छति चिनि । शैलेने मन्मद्वय्ये ।

कालानुसार्य्य पु० न० । कालेन इममदेनातुमार्यते अतु
य एङ् । ऐजने मन्मद्वय्ये, मिश्रपाहले, (गियु) तगरे च
कालान्तरविप पु० कालान्तरे दयनकालात् मञ्जुकालापनर

विषं दृष्ट्वां रुषिकानदौ । तस्य हि विषं कालानरे जटसु
 कालायसु न० कर्म० । औहमेदे ।
 कालागुह्वि स्त्री० कालस्य गुणकर्माद्योग्यस्यस्य अगुह्विः ।
 गुणकर्माकारण प्रयोजने कृत्याद्युक्ते कालदोषे ।
 कालिका पु० काले वर्णकाले चरति ठक् । वक्रवर्गे, कालं
 कृष्णवर्गं मनुचरति ठक् । कृष्णवन्दने क कालागुह्वि ।
 प्रकृतः टीघं कालोऽथ प्रकृतो ठक् । वैरे । कालेन निर्दृष्टे
 कालस्येते वा ठक् । कालभवे वा दसंबन्धिनि च वि० कालो
 वर्णोऽस्यस्याः ठक् । देवेभ्येदे द्विजपत्न्ये, (विधाति)
 प्रमेर देवसुमृत्ये, नवमेवे, पटोलगाग्यादा रोमा-
 न्यन् मास्या, काव्याम्, मिवायां, मेवावन्तौ, स्वर्णादिदोषे
 सुराया, काकोत्या, श्यामाश्वविहगे प्रतिभासद्वयद्वौ
 कुजन्दित्रायां, विगिराटा हरीतक्यां च स्त्री० ।
 कालिङ्ग पु० कृषिते निङ्गस्य । भूमिकर्कारौ, हन्निनि, सपे,
 लौहमेदे च । कालिङ्गाना राजा अण् । कलिङ्गदेश्यतौ
 न्यतौ वज्रपु तस्य लुक् कलिङ्गा । 'कलिङ्गदेश्यारभ्य पञ्चा-
 दशोऽनं मिने । टन्निग स्या सहेगानि । कालिङ्गा परि-
 कर्तिता इत्युक्तदेश्येदे व० व० गौरा० डीप् । राजर्क्याम् ।
 कालिन्दी स्त्री० कलिन्दाङ्गौ भवा अण् । यचनायाम् ।
 कालिन्दीभेदन पु० भिनक्ति हवेनाकर्षणेन गतिरोधनादिना
 अत्यथा करोति भिद-ल्यु इत० । वलभमे तत्कथा च हरिवंशे
 कालिभन् पु० कालस्य भावः द्रमनिन् । कृष्णतायाम् ।
 कालो स्त्री० कालो वर्णोऽस्यस्याः अण् डीप् । देवीभेदे,
 मत्स्यगन्ध्यां । व्यादमातरि मत्स्यव्याम्, नवमेवाली,
 परीयाटे कान्दाङ्ग्या, विद्यति, रावौ, द्विजाल्याम्,
 (विधाति) वहेर्जिह्वामेदे च ।
 कालीयक पु० कालस्य वर्णस्यायं वृद्धाच्छ' संतायां कन् ।
 टारुडरिङ्ग्याम् । कृष्णवन्दने न० ।
 कालिय पु० कालेण्यस्य ढक् । दैवभेदे, (कालाट कृष्ण' र्ग
 नायै प्रभवति ढक् । यकृति । कालवन्दने न० । स्वयं
 ढक् । षड्, रे । कालीयके चन्दने न० । हरिद्रावाम् पु० ।
 काल्पानिक वि० कल्याणा' आगत' ठक् । कल्पिते, आरोपिते,
 कल्पनाभ्ये च । [गर्भधारणयोस्यकालप्राया गवि ।
 काल्या स्त्री० काल गर्भधारणयोस्यः समयः प्राप्तोऽस्य वत् ।
 कावेरी स्त्री० कस्य कालस्य वेरं शरीरं तस्येदमित्यण् । सरि-
 देदे । कुम्भितनपत्रिं वेरं यस्याः स्यादात् डीप् । वंश्यायां
 ५२० । हरिद्रावाम् । [कल्पिते च ।
 काव्य पु० कविनेय स्यात् अण् । शूत्रे । क्वे, कर्म । यन्मभेदे

काव्यलिङ्ग न० अर्थालङ्कारभेदे । सा० ० परि० ।
 काव्यार्थापत्ति स्त्री० अर्थालङ्कारभेदे । सा० ० परि० ।
 काशु दीप्तौ स्त्री० आत्म० अक० सेट् । वाशते अकागिष्ट,
 काशामां चकागे गिच् अचकाशत् त ।
 काशु दीप्तौ ट्वा आत्म० अक० सेट् । काशयते । अकागिष्ट
 गिच् अचकाशत् त ।
 काशु पु० काश-अच् । रोगभेदे, द्युते, द्यगभेदे च । तत्-
 पुष्पे न० । सुन् । कागक । जागभेदे ।
 काशिराज पु० ईत० टच् समा० इगोपरिति कृत्वः । न्यभेदे,
 दिगोऽस्ये धन्वन्तरी न्ये च ।
 काशी स्त्री० काश-अच् गौरा० डीप् । स्वनामख्याताया
 नगर्या 'काशीतत्रवाहिनी गङ्गे'ति प्रश्नोत्तरसमानम् ।
 काशीश न० जं कलमन्नुते व्याप्नोति क्त-अश-णिनि तेषु मध्ये
 ईटे क । (श्रीराजस्य) उपधातुभेदे तत्संयोगात् टन्ना-
 टितो जटस्यवयात् दस्य जण्यव्यापनप्रधानत्वम् ।
 काशमीर न० काशमीरदेश्ये भव' अण् । कुडुन्, पुष्कर-
 मृते, टङ्गे (श्रीहागा) 'गारदागीठमापरस्य कडुमाद्रिन-
 टानकम् । तावत् काशमीरदेश्यः स्यात् पञ्चाशद्योजनात्मक
 इत्युक्ते देशे व० व० च । तेषा राजा अण् । काशमीरन्ये ।
 तस्य वज्रपु लुक् । काशमीरा ।
 काशमीरज न० काशमीरदेश्ये जायते जन-ड । कुडुन्, कुटे,
 (कुड) पुष्करमृते च । गौरा० डीप् गास्त्रार्थ्याम् अतिवि-
 पायाम् स्त्री० । व० । काशमीरजन्मायव ।
 काश्यप पु० अश्वपस्य गोत्वापत्यन् विदाद्यच् । मुनिभेदे, ऋग-
 भेदे, मीनभेदे, गोत्वनेदे, तत्प्रवृत्तान्तर्गतसुनिभेदे च
 ज्यपान्तजमात्वे हि० ।
 काश्यपि पु० अश्वपस्यापत्यम् इच् । गन्तापजे धरणे ।
 काश्यपी स्त्री० काश्यपस्येदम् अण् डीप् । श्रियव्याम् ।
 काश्यपेय पु० काश्यपस्यापत्यम् ढक् । सूर्ये । गरुडे च ।
 काष्ठ न० काश-अच् । इत्यने टारुणि । [ल्याम्
 काष्ठकटली स्त्री० काष्ठमिव कठिना कटली शान्ता । वनकट-
 काष्ठकीट पु० इत० । दुग्गास्ये ङीटे । [पक्षिभेदे ।
 काष्ठकुट्ट पु० काष्ठं कुट्टयति चिन्ति अण् । (काष्ठोकरा)
 काष्ठकुहाल पु० कुसहालयति दस्य विदारणे अण् शक०
 वृहालः इत० । नौकादेर्नौकापनयनायं काष्ठवटितं कुहाले ।
 काष्ठतच्छ पु० काष्ठं तच्छति क्तिप् । रथकारे वट्टेनौ (छतर)
 श्याते नङ्गीर्णङ्गे ।
 काष्ठतच्छक पु० काष्ठं तच्छति लुक् । रथकारे वट्टेनौ (छतर)

काठलेखक पुं वायु निरयति खलु । पुष्पाख्ये कीट ।
 काठा स्त्री० काम अन् । 'दिग्नि, दाकृद्दिग्नायाम्' इति
 पर्यवसानभूमौ, अष्टादशनिष्पातके कान्ते, उत्कण्ठे, काष्ठागत
 स्नेहसामुद्रिभिति कुमार सीमायाश्च परा हि काष्ठा
 तदसमवा पुनरिति कुमार ।

काष्ठास्य वाहिनी स्त्री० पुन पुनरस्तु यद्वृत्ति गिनि काष्ठास्यासु
 वाहिनी । काष्ठाचित्तनौकाकृत्जलसेचन्याम् श्लोचाम् ।
 (सेचनी) । [मिष्ट कासागास पिप्प अवकासत् त ।

कास कुक्षितान्दे भादि० आत्म० अक्ष० सेट् । कासते अका-
 कास इ कास-यञ् । रोगभेदे ।

कासघ्नी स्त्री० काम रोग हृन्ति टक् । कष्टकार्याम् । [भेदे ।
 कासमर्हं पुं काम अद्भ्राति अद्-अण् । (कालकासुन्दे) दृक्-
 कासमर्हम् इ अद्-स्तु इत्० । पटोले ।

कासर पुं के जले व्यासरति व्या+अच् ईप्त् सरति
 स्य स्यायत्वात् को काटेम वा । सफिपे ।

कासार पुं केन जलेनासम्यक् सारोत्स्य, इपत् सारोत्स्य
 वा । सरोवरे, सपञ्चे मिथश्चे दा महाजनामये ।

कासारि पुं इत् । कासमर्हे आनुजे च ।

कासीश न मुद्द्र काम कासीता इति शो-क । (हीराक्ष)
 उपधाप्रभेदे । [रोगे च ।

काम् स्त्री कश्-ञ् पिङ्ग । विक्रायाचि, दोषो वृद्धौ,
 काकल पुं कृत्ति कृत्ति निरयति कश् को काटेम ।
 कृष्टे विक्राये च । शब्दभावे, महादहायाम् ल्याभेदे,
 सभाभवो, अय्यक्तवायो न० । शुभ्रे भेगे, खले च 'त्' ।

काटलापुष्प पुं काटलेव पुष्पमस्य । पुष्पे ।

कि शाने कुडो पर सक अडि । विभेति अक्षेपीम् ।
 किवन्ति(न्ती) स्त्री० किम्+वद-भिक्ष् वा डीम् । जन
 न्तौ भयं अघत्ये वा लोकापवादे ।

किवा अय्यंकिव वा च इ । विक्रये अघवेत्यर्थे ।

किशाक पुं कृत्ति कृत्ति विरिन्तुं लुण् । भाषाद्वय
 भागे भाषे, अह्यमणि च ।

किशोटीकि पुं किशोति टीयत् गन्नायते किञ्+दि-
 इत् नि० दीर्घं । चापविक्रते । [भिरयां डीट् ।

किट्टर कि किञ्जल कृत्ति वा करोति ट् । अन्ते, सवक ।

किट्टगी स्त्री० किञ्जि चिन्त कर्तातीति च अच्-गौरी-
 षोष् । इतिम्पत् कृष्ट कृष्टनाम् विवदुतइत्ये च ।

किट्टर पुं विरिन्तुं च । कोकिने, भवदे, इव अह्ये च ।
 रत्नभे भी० ।

किट्टिरात पुं किट्टिरा रत्नवर्णमतति गच्छति पुत्रद्वारा
 अण् । अगोकटणं, शुक्रपक्षिणि रत्नामृष्टये (रत्नभाटी)
 अत-अच् कस । कन्ठे, कोकिले च । [वनायाश्च ।
 किञ्च अय्यं किञ्च व च इ । आरम्भे, एतन्ने, साकत्ये सभा-
 किञ्चा अय्यं किम्+चन । असाकत्ये, दहा च । अश्रिकर्ष
 पक्षामे पुं ।

किञ्चित् अय्यं किम्+चित् । असाकत्ये अय्ये च ।
 किञ्चुलु-पुं किञ्चिपु चुलुपति सौत् चुलुम्-इ सदाया कन् ।
 (केचो) महीलताये कीटभेदे ।

किञ्जल्क पुं किञ्चित् जलति जल-अपशरणे क तस्य नेप्त्सु ।
 नेमरे, पुष्परेषो, भागेशरे च पद्ममध्यस्थे केगाकारे ।
 करुण्डनेष्टने न० ।

किट गतौ कङ्क भगे यक० भ्या० पर० सेट् । केटति अकेटीत्
 किटि पुं किट-गतौ इत् सिञ्च । अकटे । [मले च (काट)
 किट्ट न किट न्न इडभान । धातुना मवे, तेन्नाद्यधोभास्ये
 किण् पुं कण गतो अच् ट्यो० अया इत्सम् । (पेट) ।
 शुक्रदणं, मांसयन्त्रौ, घर्षणे च चित्ते च ।

किष्किणी स्त्री किण-अप्यच इति किणिनो मयान् हृन्ति ट
 गौ० डीप् । अपागोर्णं ।

किख पुं न कण-व नि० । शरावीज इत्ये 'किष्पादिभ्यो
 मटशक्तिवदि'ति साङ्ख्ययस । पापे न० ।

कित समये रोगापनयने च भा पर० सक० सेट् । चिकित्सति
 अथिकक्षोत् । भावे अङ्क-इच्छाया सक० । केतति अकेतीत्
 कित शाने जुष्टो पर० सक० सेट् । विभेत् अकेतीत् ।

कितय पु कि-भावे ग्ना कितेन याति वा च । शुक्रकारके
 वक्ष्ये, खले चोरनामकगन्धव्यये, पुष्करह्वये च ।

किन्नासु पुं किञ्चिन्नात्वा तमुदय्य । अष्टपादे (गाकृष्ण)
 कीटभेदे । [विक्रमाद्ये च पुनरित्ये च ।

किन्तु अय्यं किन्तु त च इ । पर्यवसानसङ्घोषणान्तं, प्रागुद्-
 किन्तर इ कुक्षितो नर वृदा च अष्टसप्तमे मर्देहत्वात्
 नरसुषय्ये चाष्टनेहत्वात् । देशीभिभेदे टनामा गादक ।

किन्नेवेश पुं इत्० । नृरे भवदे ।

किन्त्र अय्यं किञ्च त च इ० मत्तु, वितर्के, वादने अने च
 किम् अय्यं के इत्सु । मये निधये, वितर्के निन्द माह ।

किमु अय्यं किञ्च व च इ० । विषय मन्नायनायाश्च ।

किमुत अय्यं किञ्च तत च इ । मत्ते वितर्के, विद्वये,
 अतिशय च ।

किम्पश्चि कि कि पश्चि अच । उपने एहि अ कोश-वि

नादं पचति नागन्तुकातिधिभ्योदानार्थम् ।

किम्पवान् वि० किम्+पच-आनच् । आत्मोदरपृत्तिमात्वं
पाककर्त्तरि क्प्रपणे । [कप्रणे त्रि० ।

किम्पाक पु० निन्दित पाकोऽस्य (माकाल) इतिख्याते वृत्ते ।

किपु(पू)रुष पु० कुम्भित पु(पू)रुपः । देवयोनिभेदे देवगायके ।

हिनाचलहेमकूटयोर्मध्यस्थे नववर्षात्मकजम्बुद्वीपस्यैकतमे वर्षे

कियत् वि० किम्+परिमाणे, वत्पु किम् । क्यादेशः वक्ष्ये य' । किं-

परिमाणे इत्यर्थे । [डित्ते टिलोपे खुंन् । उद्योगे उत्याहे ।

कियदेतिका स्त्री० कियत् एतत् आरभ्यमाण करोति णिचि

किर पु० कृ-क । न्युकरे ।

किरण पु० कृ-क्यु । सूर्ये, रश्मौ च ।

किरणमालिन् पु० किरणानां मालाऽस्त्यस्य इति । सूर्ये ।

किरात पु० कीर्यन्तेष्वस्कारा अत्र कृ-क पर्यन्तदेशस्तमतति

अण् । स्त्री च्छजातिभेदे पर्यन्तदेशान्त्रयिणि, अत्यतनौ,

'तप्तकुण्डं समारभ्य रामसेवान्तकं शिवे ! । किरातदेशो

देविशि ! विन्ध्यशैलेऽवतिष्ठति इत्युक्तदेशे च ।

किराततिक्त पु० किरातदेश उत्पत्तिस्थानत्वे नास्त्यस्य अच् ।

कर्म० (किराता) ख्याते वृत्ते, अश्वगन्नाष्टके, भूमिम् च ।

किरि पु० कृ-इक् । न्युकरे

किरीट पु० न० कृ-कीटन् । मुकुटे, शिरोवेष्टने च ।

किरीटिन् पु० किरोट+इनि । अर्जुने । मुकुटवति त्रि० ।

किस्त्री स्त्री० किरति क्तिप् किरं माति मा-क गौरा० डीप् ।

पलाशवृत्ते, गृहे, स्वर्णपुत्तलिकायाम्, लौहपुत्तलिकायाञ्च ।

किस्त्रीरि पु० कृ-रिन् कित् सुडागमञ्च । नारङ्गवृत्ते, राक्षस-

भेदे, चित्रवर्णे च । तद्वति त्रि० ।

किल अव्य० किल-क । वार्त्तायाम्, अहशयार्थे, निचये, संभाव्ये प्रसि-

द्धप्रमाणद्योतके, सत्ये, हेतौ, अरचौ, अलीके, तिरस्कारे च ।

किलकिञ्चित् 'हर्षाद्गुदितगीतादिव्यामित्रं किलकिञ्चित्' इत्युक्ते

स्त्रीणां निवासभेदे 'दमयन्तीकिलकिञ्चित् किले'ति नैपथम्

किलकिला स्त्री० किलकिलेति वीष्णुयां द्वित्वंततः क्यच् ततः

क्तिप् । हर्षस्वने, सिंहनादे, वानराणां शब्दानुकरणे च ।

किलाटक पु० 'नष्टदग्धस्य पक्षस्य पिण्ड' प्रोक्तः किलाटक'

इत्युक्ते चीरविकारे ।

किलाटिन् पु० किलति क, अष्ट णिनि कर्म० । वंशे वृत्ते ।

किलास न० किल-क-तमस्यति अस+अण् । सिध्दारोगे (कुली)

किलिञ्च पु० किल-इन् ततो जात जन-डष्ट० । कटे, हृत्स-

काष्ठे च । [धर्माधर्मफलभूते अनिष्टे संसारे च ।

किविषय न० किल-टिपच् बुक् । अपराधे, पापे, रोगे,

किशल पु० न० । किं शलति शल-अच् ष्ट० । पल्लवे ।

किशलय पु० न० । किञ्चित् शलति चलति क्यन् ष्ट० । पल्लवे ।

किशोर पु० कश्-ओरन् नि० । हस्तिशिशौ, सूर्ये, तरुणा-

वस्ये 'किञ्चिच्छूरः किशोरः स्यात् यतो हि टशमात् परम् ।

शूरत्वं दृश्यते किञ्चिदित्युक्ते टशवर्षोत्तरपञ्चदशवर्षवयस्ये

त्रि० । स्त्रियां डीप् ।

किष्क वधे चुरा० आत्म० सक० सेट् । किष्कयते अचिकिष्कत

किष्किन्व(न्व) पु० ओड्देशस्ये पर्वतभेदे । तत्रत्यगुहायां स्त्री०

किष्कु पु० स्त्री० किष्क-उ । द्वा दशाङ्गुलिपरिमाणे, प्रकोष्ठदेशे,

हस्तपरिमाणे च । [नले च (नाडा) ।

किष्क, पर्वन् पु० किष्कुमितं पर्व यस्य । इक्षौ, वंशवृत्ते, पाट

किसलय पु० न० किञ्चित् सलति सल-गतौ क्यन् ष्ट० । पल्लवे ।

कीकट पु० किञ्चित् कुम्भितं कटति ष्ट० । अश्वे । मगधदेशे व० च०

च 'कीकटेपु गया पुण्येति पुराणम् । कप्रणे, निर्द्धने च त्रि० ।

कीकश पु० कीति कशति कश्-शब्दे अच् । चण्डाले ।

कीकस पु० कीति कसति कश्-गतौ अच् । कर्मिजभेदे

अस्मिन् न० कटिने त्रि० ।

कीकि पु० कीति शब्दं कायति डि । चापक्षिणि ।

कीचक पु० कीच्यक्तं चकति चक-टप्यादौ अच् । दैत्यभेदे,

'कीचका नाम ते वंशाये खनन्यनिनाहता' इत्युक्ते वैष्णु-

भेदे (तलतावांश) विराटराजश्याले, केकयाधिमे नटभेदे च

कीचकजित् पु० कीचकं जितवान् जि-भूते क्तिप् । भोमसेने

एवं कीचकभिदादयोप्यत्र । [अचीकित्-त ।

कीट वन्धे वर्णे च चुरा० उभ० सक० सेट् । कीटयति ते

कीट पु० कीट-अच् । कर्मिभ्य' स्थूले सुद्रजन्तुमात्रे । स्वार्थे

कन् । तत्रार्थे मगधजातौ च । कटिने त्रि० ।

कीटम्न पु० कीटं हन्ति हन-टक् । गन्धके ।

कीटजा स्त्री० कीटेश्यो जायते जन-ड । जलनि लाचायाम् ।

कीटमणि पु० कीटेषु मणिरिव । खद्योते ।

कीटशु पु० किम्+इश्-क्तिप् किम् । की । किंप्रकारे । ट ।

कीटश० । क्स । कीटशोऽप्यत्र ।

कीनाश पु० कुत्सितं नाशयति किञ्जाति नि० । यमे, 'कीनाशनि-

केतनातिधि मिति माघः वानरभेदे, कर्षके, पशुमने, सुद्रे च ।

कीर पु० कीर्त्ति रैरयति इर-अच् । शुक्रपक्षिणि, देशभेदे

व० व० । मांसि न० ।

कीर्यं त्रि० कृ-क्त । आच्छन्ने, निहिते, विक्षिप्ते च ।

कीर्त्तना स्त्री० चुरा० कत-युच् टाप् । यशसि ।

कीर्त्ति स्त्री० चु० कत-क्तिन् । यशसि ।

कोर्नित वि० पु० कृत ज। कचिते ख्याते च ।
 कोर्नितेशेय पु० कोर्नितेशेय । मरणे। व०। मृते वि०
 कील वक्षे भादिपर० मक० सेट् । कोरति अकोपीत् ।
 कील पु० कील-क। अग्निशिखायाम् । करणे वञ् । गद्दौ,
 गक्षे, कपोषी मन्त्रे, देये च ।
 कीलक पु० कील+कारो रक्षायां वा कन् । कीलार्थे, गवा दोह-
 नार्थे च अत्र मन्त्रे, गवा कण्डूयार्थे सभ्रं च ।
 कीलाल न० कीला वह्निशिखामनति वारयति व्यञ् । जघे,
 हधिर च । कीलामौगमे पिशा शालि ला क । अमृते ।
 कीलेन प्रतिबन्धेन अस्मत्ते बर्ष्यते व्यञ् वञ् । पगौ पु०
 कीलित वि० कोष क । वद्धे। माने क । वन्धे न० ।
 कीश पु० कस वायोरपत्यम् अत इञ् कि इतमान् एयो
 यस्य। वानरे । [टोप् । कीशपर्षीव्यत्यञ् ।
 कीशपर्षी पु० कीश तक्षीमेव पर्षयस्य । अयामगि। जातिव्ये
 कु मद्दे आ० आत्म० सक० अग्निट् । कवते मकोट ।
 कु आर्षेपारे तदा आत्म० सक० अग्निट् । कुटादि । कुपते अङ्गुत
 कु मद्दे अदा० पर० अक० अग्निट् । कौति अकोपीत् ।
 कु अय्य० क्त+ट् । पापे, निन्दायाम्, ईषदर्थे, निवारणे च ।
 भूषौ, धरायाश्च स्त्री० ।
 कुक आदाने आ० आत्म० सक० सेट् । कोकते । अकोकित ।
 कुकील पु० को इधिया कील इव सस्रसेत्वात् । पर्वते
 कुकुट पु० को इति कुट क । (उचयि) इति ख्याते शाकभेदे
 कुकुट इ अन्तारपूर्वकमनवृत्तकन्यादागति ।
 कुकुन्दर पु० कु भूमि दारयति अन्तर्भूतवपये इ-अय् वि० ।
 कुक्षित कुन्दरमन्, बहुघृते कामिनाऽस्य कुकु वि वा ।
 स्त्रीषां नितम्बस्ये आबन्धोकारे इष्टवशादधोगर्हये ।
 कुकुर पु० कु इति वीं कुरति कुर-क । यदुभयोपपत्तये तेन
 वयातिशयात् राज्ञ आनीति प्रदायकत्वा । कुकुरक्षित
 इति माघ । दगर्हं देपभेदे व० व० ।
 कुकुल पु० को भूमे शून इक्षित वा शूनम् कु-लम् धातो
 इगागमच । श्व मत्वे, यदुभि सहोपे गते, बर्ष्यति च ।
 कुकोय न० कुक्षित कोवत् कुल अच् । कोनित्ये ।
 कुकुट पु० कु-कुर इह तेन कुटति कुट क । (कुक्क) ख्याते
 घने, सचीन्कार्यां, वनकुट्टे, इति अन्विते च आर्षे वञ् ।
 तन्निव प्रजाजानो निवासान् सर्वे कुकुट कर्तुं इति
 मन्त्रे च ह्योचयत् । निदां दीप् ।
 कुकुटमहाक पु० कुकुटकेरुवृक्षस्य वन्य । अन्वे (चर) । प्रभेदे
 कुकुटवत् न० अन्वे भाग्युत्तमप्रसां वननाय स्त्रीभि बर्ष्यते

कुकुटाशिल पु० कुकुटस्य शिखेव शिखा यस्य । उग्रमहत्वे
 तस्य हि उष्ण्यति कुकुटाशिखात्प्रत्ययि ।
 कुकुम् पु० कुक् इत्यव्यक्त शब्द कौति कु मक् । वनकुट्टे ।
 कुकुर पु० कोकते किय कुरति गद्दायते कुर-गन्धे क कर्म० ।
 खनामख्याते पगौ । अन्वियर्षे ह्ये न० । [हृत्तभेदे
 कुकुरेण्डु पु० कुकुरस्याग्रेयो ईदृशं गाक० । (कुरगरीडा)
 कुकुवाष् पु० कुकु इत्यव्यक्ता वाक् यस्य । धारइत्यने ।
 कुक्षि इ कुप-कृषि । उदरे, उदरस्य बाभट्टिपाश्वरीय (काक)
 कुक्षिम्भरि वि कुक्षि विभर्ति भ-एन् एम् च । देवातिदि
 वक्षनेनात्मोदरमात्रपूरणे ।
 कुक्षिरन्त्र न० कुक्षेरिप रन्त्रं इद्वि यत् । नवे ।
 कुक्षु म न कुषयते आदीयते कुक उमक नि० उम् । काश्मीर
 देशे खनामख्याते गन्धद्रव्ये । [मोक्षतिव्याने पर्वतभेदे ।
 कुक्षुमाट्टि पु० कुक्षुमव्याकर अद्रि । काश्मीरदेशे गन्धे कुक्षु-
 कुष रोपे, मन्त्रके सेचने च सक० कौटिल्ये दक०+ण० पर०
 सेट् कुटादि । कुषति अकुषोत् सुकोष ।
 कुच उञ्जे मद्दे आ० पर अक० सेट् । कोषति अकोपीत् ।
 कुष इ कुष-सम्भवे-अच् । मने ।
 कुषन्दन न कुक्षित गन्धहीनत्वात् चन्दनम् । रक्षचन्दने,
 (वकम्) हृत्तभेदे च ।
 कुषफल पु० कुषाविव फलमस्य । टाडिम्वहदे ।
 कुषर वि कुक्षित चरति चर अच् । परदोषकषमशीले ।
 कुषेला स्त्री० कुक्षित सेनमिश्र पक्षमस्या । विदूरकण्डके गीर्गा-
 क्षीर् । अन्व्यथायां (आकृतादि) । [कोजिता कुक्षा
 कुज क्षेपे, आ० पर० सक० सेट् उद्दिन् । कोजति अकोजीत्
 कुज पु० कौ इधिया जायते जन-इ । मङ्गलपक्षे, नरक सुदे
 हृत्तमात्रे च । शीताया कात्याय याश्च स्त्री० ।
 कुम्भटि(टी) स्त्री कु-कृप् कृत भट्ट भट्टी इन्, वा टिप् ।
 (कुयाशा) गीर्हारे ।
 कुम्भन न० इनुच स्मृट् । कौटिल्ये अगदरे च वाताग्रावर्त्त-
 यहीच जनयान यदा मला । तदा इदु न गहोति कुम्भ
 नाम तद्विद रिक्तुने मेवरोमभेदे च । अथाप कुम्भभोरिणी ।
 कुम्भि इ इनुच कौटिल्ये इन् । "अट्टिभेदे वधि इहयो
 एवी च उम्भन विस्तुने मानभेदे ।
 कुम्भिका स्त्री० इनुच र्नुम् टाप् । अन्वजोत्वे, (इचे) इति
 एव ते मत्तभेदे (कनुची) मन्त्राचार्यां, तन्मोहादने यत्त
 भेदे (वाटी) उद्वादिनी ईदृशेति मत्तसारायण ।
 कुम्भित न० इनुच क । तन्पुम्भ । एवे च कुम्भित च वि०

कुञ्ज पु० कौ घृथिव्यां जायते जन-ड ए० । हस्तिहृत्तौ, समन्ता-
 क्षतादिभिराच्छादिते मध्यस्थे च पर्वतादेः स्थानभेदे पु० न०
 कुञ्जर पु० कुञ्ज+अस्त्वर्थे र । हस्तिनि ।
 कुञ्जरच्छाय पु० 'योगोमवाक्योदश्यां कुञ्जरच्छायसंज्ञक' ।
 भवेन्मवायां संस्थे च शशिवर्के करस्थिते इत्युक्ते योग
 भेदे । [प्लव्याम् ।
 कुञ्जरपिप्पली पु० कुञ्जर इव स्थूला पिप्पली । गजपि-
 कुञ्जराशन पु० कुञ्जरेरश्यते अश-भक्ते ल्युट् । अश्वत्यष्टके ।
 कुञ्जल न० कुञ्जितं जलं यत् ए० । काञ्जिके । (आभानि) ।
 कुट कौटिल्ये तदा० पर० सक० सेट् कुटादि । कुटति अकु-
 टीत् चुकोट ।
 कुटे प्रतापने चुरा० आत्म० सक० सेट् । कोटयते अचूकुटत ।
 कुटे वैकल्ये भ्वा० इदित् प० अक० सेट् । कुण्टति अकुण्टीत् ।
 कुटे पु० कुट-अच् इगे (गड़) पर्वते, दृष्टे च । घटे पु० न० । गृहे
 स्त्री० डीर्प् । शिलाकुटे अस्ते पु० अत्र कुट्ट इत्येवेत्यन्ये
 कुट्ट पु० कुटं गृहं कथति ड ए० । गृहाच्छादने, (चाल)
 गिरिसन्निकटे च ।
 कुटज पु० कुटे पर्वते जायते जन-ड । (कुरची) दृष्टभेदे यस्य
 फलम् इन्द्रयवः । कुटे घटे जायते । अगस्त्यसुनौ, द्रोणाचार्ये च
 कुटजवीज न० इत० । इन्द्रयवे ।
 कुटन्नट पु० कुटन् वस्त्रीभवन् नटति । श्योनाकष्टके । सुस्तके न०
 कुटप पु० कुट-कपन् । सुनौ । गृहसमीपस्थोपवने, कुडवरूप-
 म नभेदे च । पद्मे न० । [डीप् ।
 कुटि पु० कुट-इन् । दृष्टे, देहे, जले च । सुद्रुष्टे स्त्री० वा
 कुटिचर कुटौ जले चरति चर-अच् । वारिचरे म्युकरे
 कुटीटि/र पु० अस्या कुटी देरन् । पर्वशालादौ (कुडे)
 कुटिल वि० कुट-इलच् । ब्रह्मे भङ्गुरे च । तगरपुष्पे न०
 कुटिलग पु० कुटिलं गच्छति गम-ड । सर्पे । नद्या स्त्री०
 टाप् । ब्रह्मगामिणि वि० । [वा क अच् । यतिभेदे ।
 कुटि(टी)च(र)क पु० कुथां कुटौ वा चरति, चकति त्वयति
 कुटुम्ब पु० न० कुटुम्ब-अच् । पोष्यवर्गे वान्धवे, सन्ततौ, द्वितीय
 गृहे च । [कुटुम्बत ।
 कुटुम्ब धृतौ चुरा० आत्म० अक० सेट् । कुटुम्बयते अचु-
 कुटुम्बिनी स्त्री० कुटुम्ब+इनि । पतिपुत्रादियुतायां प्रशंसि-
 तायां स्त्रियाम् । [ति-ते अचुकुटुत् त ।
 कुट्ट छेदने, निन्दने च अट० चुरा० उभ० सक० सेट् । कुट्टय-
 कुट्ट प्रतापने अट० चुरा० आत्म० सक० सेट् । कुट्टयते अचुकुटुत् ।
 कुट्टक पु० कुट्ट एण् । लोलावत्यादौ प्रसिद्धे गणिते-अङ्गभेदे ।

खेटके वि० । [स्त्रियाः समागमकारयित्वाम् ।
 कुट्टनी स्त्री० कुट्ट-ल्युट् डीप् । (कुट्टनी) परपुरुषेण रुह पर-
 कुट्टमित न० 'केगमनाधरादीनां अष्टे हर्षेऽपि सम्भ्रमात् ।
 प्राङ्ः कुट्टमितं नाम शिरःकरविधूननमित्युक्ते स्त्रीणां
 विलासभेदे ।
 कुट्टल पु० न० कुट्ट-कमलच् । सुतले विकाशोन्मुखकलिकायाम् ।
 नरकभेदे न० यत् रज्जुभिर्यन्त्रणा नारकिभ्यो दीयते ।
 कुट्ट छेदने सौत्व. पर० सक० सेट् । कोटति अकोटीत् ।
 कुट्ट वैकल्ये आत्मस्ये अक० भोचने सक० च इदित् भ्वा०
 पर० सेट् । कुण्टति अकुण्टीत् ।
 कुट्ट पु० कुट्ट-अच् । दृष्टे ।
 कुट्टर पु० कुट्ट-करन् । मन्यनदण्डवन्धनार्थस्तम्भे । [दृष्टे पु० ।
 कुट्टार पु० स्त्री० कुट्ट-करन् । अस्त्वभेदे (कुडाल) स्त्रिया डीप् ।
 कुट्टार पु० कुट्ट-कारन् । वानरे दृष्टे, गम्भकारे च ।
 कुट्टेर पु० कुट्ट-एरक् । चेतहनस्याम्, वह्नौ, (वानुद्) इतिख्याते
 दृष्टे च । स्वार्थे कन् । (वानुद्दतुलमी) इति दृष्टे ।
 कुड वैकल्ये भ्वा० इदित् पर० अक० सेट् । कुण्डति अकण्डीत्
 कुड दाहे भ्वा० इदित् आत्म० सक० सेट् । कुण्डते अकण्डिष्ट
 कुड रक्षणे चुरा० इदित् उभ० सक० सेट् । कुण्डयति ते
 अचुकुण्डत् त ।
 कुड अदने सक० वाल्ये अक० तदा० पर० सेट् । कुटादि ।
 कुडति अकुडीत् चुकोड । [माणभेदे ।
 कुडप(व) पु० कुड-कपन् (कवन्)वा । प्रस्यचर्तथांशरूपे परि-
 कुड्मल पु० न० कुड-कमलच् । विकाशोन्मुखकलिकाया,
 नरकभेदे न० ।
 कुड्य न० कुड-यत् । भित्तौ, विलेपने च ।
 कुड्यच्छेदिन् पु० छिद-श्चिनि इत० । चौरे येन गृहभित्तं
 विदार्य चौर्यं क्षियते ।
 कुड्यच्छेद्य पु० कुड्यं क्षेद्यं यस्य । खनके ।
 कुण् आभाषणे, मन्त्रणे च अट० चु० उभ० सक० सेट् ।
 कुणयति ते अचुकुणत् त । [अकोषीत् ।
 कुण् उपकरणे शब्दे च तदा० पर० सक० सेट् । कुणयति
 कुणप पु० कण-कपन् संप्रसारणञ्च । त्यन्ताप्राये स्तददेहे शब्दे,
 प्रीतिगन्धे च तद्वति वि० । गौरा० डीप् । विट् सारिकायाम्
 (शुयासालिक) ।
 कुण्ण पु० कुण्ण-इन् । तन्नदृष्टे (तुंद) कुत्सितकरे वि० ।
 कुण्ड वि० कुडि-अच् । क्रियासु मन्दे, अकर्मस्थे, सूत्रे च ।
 एण् । कुण्डकः । सूत्रे ।

कुण्ड उ कुण्डयते कुडि भदे कुडि-दाहे न घञ् । जीवति
 भर्त्तरि जारजे पुत्रे मानभेदे पात्रे, जलाशये च । ह्रीमीया-
 म्निव्यादनस्य भग्नेदे पुञ् । डीप् । म्याख्याम् स्त्री० ।
 कुण्डपाथ्य उः पुण्ड्रेण पीयते सोमोऽस्मिन् । यत्रभेदे ।
 कुण्डल न० कुडि दाहे रत्नस्य वा कलच् । कर्णभूषणे, वेदने,
 पायत्रे वलये च ।
 कुण्डलना स्त्री० कुण्डल वेदन करोति णिच् ततोयुच् । वेदने
 'विषमा कुण्डलनामवापिते'ति नैवधम् तन्त्रप्रसिद्धे मूला
 धारस्थिते शक्तिभेदे (जिविपी) इति ख्याते प्रकारभेदे
 गुह्यबोवतया सर्वातिस्त्रियाञ्च ।
 कुण्डलिन पुं० कुण्डलन+अक्षयं इति । सपे ।
 कुण्डलिननी स्त्री० कुण्डल घलयाकारवेदनमस्य इति । सर्पा-
 कारेण विवेचनयुते तन्त्रप्रसिद्धे शक्तिभेदे शब्दाञ्च । [कुडि]
 कुण्डिका स्त्री० कुण्ड+अणाय कन् । कमण्डलौ स्याख्याञ्च
 कुण्डिन उः कुडि-रनच् । सनिभेदे विदर्भनगरे देशभेदे च
 कुतप उ कुतमित तपति तप अच् । सूर्ये बह्वी, मास्रये,
 अतिथौ गवि, भागिनेये, दौहित्रे च । व डौ नेपासकम्बले,
 कुण्डये पञ्चदशधाविभक्तदिनस्याद्यमागे काठे च अस्त्री०
 स च मध्याह्नात् पृथोत्तरदण्डव्यापक सप्तमण्डप
 काल । [ह्रस्वे च ।
 कुतस् अथ किमन्तस्मिन् कादेशय । कफादित्ये मन्त्रे, नि
 कुतुक न० कुत्त चम्पनिर्गन्तस्त्रेहृपावमिध कायति के च
 श्यो० ह्रस्व । फलनिरपेक्षयया विकीर्षिते कीदृके ।
 कुतुप उ० ह्रस्वा कुत्त ह्रस्वच् । अल्पे चर्ममये वतादिच्छेद-
 पात्रे (कृपी)
 कुतुस्तुक् न० कुक्षित तस्मै कुगति । कुक्षितितन्दुकफले ।
 कुतू स्त्री० कुक्षित तयते तन-कू । चर्मनिर्गन्ते वतादिच्छेद-
 पात्रे (कृपा)
 कुतुहल न० कुत्त चर्ममय श्लेष्माल इवति विषति ह्रस्व-
 अच् । अर्धचन्द्रादिशालिगये शेताभेदे, फलनिरपेक्षयया
 विकीर्षिते कीदृके च । प्रयत्ने अद्भुते च त्रि ।
 कुट्टये च कुक्षित तेष कुगति० । (पाप) कुम्भाम् ।
 कुत्र अथ० किम्+अल् क्त्वादेश । कक्षादिये । ततविम् ।
 कुम्भदिकषय्याञ्च ।
 कुम्भ निन्दने उग० आत्त० सक० सेट् । कुम्भयते अणुङ्गयते
 कुम्भा स्त्री० कुम्भ-अ टाप् । निन्दायाम् परिचारे च ।
 कुम्भित न कुम्भ क् । कुम्भाभोग्धे (उट्) । निन्दिते त्रि ।
 कुम्भे केगे (कौय) इदत् आदि+अक् सेट् । कुम्भयति अकुम्भीत्

कुम्भ प्रतिगम्ये दिवा० पर० अक्० सेट् । कुम्भयति अकुम्भीत् ।
 कुम्भ उ स्त्री० कुम्भ-अच् । कृत्स्निपृष्ठस्य चित्तकम्बले 'कुम्भेन
 नागेन्द्रमिनेन्द्रवाहनमिति' माध स्त्रिया टाप् । कुम्भये पु०
 कुम्भाल पु०कु भूमि दलयति विदारयति दक्ष अच् । (कीदाल)
 भूमिखननसाधने अक्षभेदे ।
 कुम्भट्टि स्त्री० कुम्भिता वेदनाह्ना इट्टसर्कास्त्रिया कुगति० ।
 वेदनाह्नाकारिककल्याणायाम् । याथ काथ कुम्भट्टय इति मत्तु
 कुम्भट्टये पु० न० कु भूमिहललयति उद्+दत्-अणु गक० । कोवि
 टारट्टये, काकनासायाञ्च, भूमिखननसाधनेऽस्त्रे (कीदाल) न०
 कुनख पु० कुम्भितमणकारके रोगभेदे । तथानखयुक्ते जने त्रि०
 कुनखिन् त्रि० कुनख+अक्षयं इति । कुनखरोगयुक्ते महु-
 चितनखयुक्ते जने च । [कारके त्रि० ।
 कुनट उ कुम्भित नटति नट अच् । श्योनाकट्टये । कुम्भितनाथ
 कुम्भटी स्त्री० कौनटति अच् गौरा० डीप् । सन'गिनायाम्
 पुनली स्त्री० को प्रथिव्या नलद्वय गौरा०डोप् । बकट्टये ।
 कुनाशक स्त्री० कु नाशयति नश् णिच् ष्वल् । उरालभायाम्
 कुनूच बक्रणे चान्दरे च आ० पर०अक् सेट् । कुम्भति अकुम्भीत्
 कुन्तु पु०कु भूमि सनति उन्त-न गक० । गवेषुकाया (गडगड्)
 धाम्ये, प्राश्यायाम्ये, भजे च ।
 कुन्नाल उ कुन कुनापाकार जाति ना-क । केये धानपात्रे
 जवे, दूके च । जनपदभेदे व व० ।
 कुन्नालवर्द्धन उ० कुनछान् वर्द्धयति दध-णिच् ल्यु । भद्रराजे
 तद्वस्ययेन इति केशद्वि ।
 कुन्ति उ कम्-भित् ट् । देशभेदे । बुधिविराटिमातरि स्त्री०
 वा डीप् । सा च शूरसेनराजस्वीरमी प्रयानाकी कन्या
 अयनाथ कुन्तिभोजाय पिता अयस्यत्तयाय दत्ता ।
 कुप्य स्त्रेये च ऋदि०पर अक् सेट् । कुपयति अकुम्भीत्
 कुन्द उ० कु भूमि टायति याति वा दौ दो-वा च नि० एम् ।
 (कुट) उष्यद्वयभेदे कुन्दुह्यामगम्यथ्ये व्यसियस्ये, (कुट)
 कुवेरस्य निधिभेदे, कारवीरट्टये च ।
 कुन्दुर्क उ कु भूमिसनति जम्बुदिपात् नि । सुगन्धिद्रव्यभेदे
 कुन्दुर्की स्त्री० कुन्दुर्करिव मतिरुति कनुगौरा० । मङ्गकीदृशे
 क्षुप आच्छादने इदित् वा कुरा०उभ०अक् आदि०पर अक्०सेट्
 कुम्भयति ते कुम्भयति अणुङ्गयत् न अकुम्भीत् ।
 कुप सुगौ पुरा०उभ०अक्०सेट् । कोपयति ते अणुङ्गयत् न ।
 कुप कोपे दिवा०पर०अक्०सेट् । कुम्भयति अणुङ्गयत् अकुम्भीत् ।
 कुपाणि त्रि० कुम्भित पाणिरस्य व० । मङ्गकृते ।
 कुपिन्ट उ० कुप बिन्दच् । तन्त्राये ।

कुपीलु पु० कुम्भितः पीलुः । काकेन्दौ (कुचलः) [दिनिन्दिते कुप्य लि० कुम्भितं पृथते पूय-विसरणे अच् । जात्वाचारा-कुप्य न० गुप्त-क्यप् नि० । स्वर्णव्याभ्यामन्यस्मिन् तैजसादौ उपधातौ, (दस्ता) इति ख्याते धातौ च ।

कुत्र इदित् सृत्तौ वा० चुरा० उभ० पक्षे भा० पर० सक० सेट् । कुम्भवति ते कुम्भति अचुकुम्भत् त अकुम्भीत् ।

कुवे(वे)र पु० कुम्भवति धनं एरक् नलोपस्य । यत्नराजे नन्दीदृजे च । कुम्भितं वेरं देहोऽस्य । 'कुम्भायां क्तिशब्दोऽयं शरीरं वेरमुच्यते । कुवेरः कुशरीरत्वाद्द्वयवर्धवमध्योप्ययम् । कुम्भितशरीरे न० । मन्दे लि० । [पाटलादृजे, लताकरञ्जे च

कुवे(व)राची स्त्री० कुवे(व)रस्याचीवाक्चि पुष्पमस्याः पच्समा० । कुञ्ज पु० रंपत् उलमार्जवमस्य शक० । खड्गे, अपामार्गे च ।

'हृदयं यदि वा पृष्ठसन्नतं क्रमशः सक्कु । कुक्षो वायुर्यथा कुर्त्या च्छदा तं कुजमादिभे'दित्युक्तलक्षणरोगवति जने (कुजो) लि० कुञ्जक पु० कुञ्ज+कन् । कुजे । मह्यसहे पुष्पप्रधाने हृद्ये च तत्पुष्पे न० । 'अशोकात् पुष्पसाहच्यत् सेवतीपुष्पसत्तमम् ।

सेवतीपुष्पसाहस्यत् कुञ्जकं पुष्पसत्तममिति नारसिंहम् । कुमार केलौ अद० चुरा० उभ० अक० सेट् । कुमारयति ते अचुकुमारत् त ।

कुमार पु० कुमारयति क्रीडति, कुम्भितो मारो यस्मात्, कौ मारयति इटान् वा । शके पक्षिणि, कार्तिकेये, नाथोक्तौ युवराजे, अश्ववारके, सिन्धुनदे, वरुणदृजे, मञ्जुवर्षीये, वालके च । स्त्रियां डीप् ।

कुमारभृत्या स्त्री० भृ-क्यप् इत० । प्रसवकाले गर्भिण्याः परिचर्यायाम् । 'कुमारभृत्याकुशलेरिति रघुः ।

कुमारिका स्त्री० कुमार+वयसि प्रथम इति डीप् ततः स्त्रायं कन् । पञ्चवर्षीयायां अविवाहितायां कन्यायाम्, नवम-ल्लिकादृजे, भारतवर्षस्य खण्डभेदे च 'वर्णव्यवस्थितिरिहैव कुमारिकाख्ये इति सिद्धान्तशिरोमणिः ।

कुमारी स्त्री० कुमार+डीप् । नवमल्लिकायाम्, एतकुमार्यां नदीभेदे, अपराजितायां बन्ध्याकर्काद्यां स्थूलैलायां वरुणपुष्पे 'संप्राप्ते द्वादशे वर्षे कुमारीत्वमिधीयते' इति सृष्ट्युक्तायां द्वादशवर्षीयायाम् अनूढायां कन्यायाम्, श्यामा-पक्षिणि च । [अचुकुमारत् त ।

कुमाल केलौ अद० चुरा० उभ० अक० सेट् । कुमालयति ते कुमालक पु० कुमाल-खुल् । सौवीरदेशे ।

कुमुद् न० कौ भूमौ मोदते सुट-क्लिप् । कैरवे, रक्तोत्पले च । द्वपणे, अमीने च लि० ।

कुमुट न० कौ भूमौ मोदते सुट-क् । कैरवे, कल्लारै, (कोश) श्वेतोत्पले च । वानरभेदे, दैत्यभेदे, कर्पूरे च पु० ।

कुमुद्वान्भव पु० इत० । चन्द्रे तस्य कुमुदप्रकाशकत्वेन तद्दान्धवत्वम् एवं तन्नावाटयोऽप्यत्र कर्पूरे च ।

कुमुटा स्त्री० कौ भूमौ मोदते सुट-क् टाप् । (पाना) वारिप-र्याम्, गम्भारीदृजे, शालपर्णीदृजे धातमीदृजे, कटफले च ।

कुमुटाभिख्य न० कुमुदस्येगभिख्या गोभा यस्य । रजते । कुमुटिनी स्त्री० कुमुदानां समूहः इति । कुमुदसमूहे । अस्यर्धे इति । कुमुदयुक्तपुष्परिख्यादौ कुमुदलतायाञ्च ।

कुमुद्वत् लि० कुमुदानि प्रायाख्यस्मिन् इत्तत्प नस्य व । कुमुदवञ्जलदेशे । स्त्री० डीप् । कुमुटिन्याम् ।

कुम्भ पु० कु भूमिं कुम्भितं वा उम्भति उनुभ पूरणे अच् शज० । घटे, हृद्रोगभेदे, हस्तिशिरःस्यमांसपिण्डहृद्ये, 'तैः किं मत्तकरीन्द्रकुम्भकुहरे' इति प्रसन्नराषवम् । कुम्भकर्णस्य पुले, वेश्यापतौ, प्राणायामाङ्गे श्वासरोधके चेष्टाभेदे, 'दृग द्रोणा भवेत् खारी कुम्भस्तु द्रोणावंगतिरित्युक्ते परिमाणभेदे' धातुं दृग्भ्यः कुम्भेभ्योऽभ्यधिकमिति सृतिः ।

ज्योतिषप्रसिद्धे मेधावधिके एकादशराशौ च । गुग्गुली, त्रिदृति च न० ।

कुम्भक पु० कुम्भ इव कायति निश्चलतया प्रकाशते कै-क । 'त्यागसंरोधने हित्वा निरोधः कुम्भकः सृत्त' इत्युक्ते श्वासप्रश्वासत्यागेन प्राणवायोर्निरोधरूपे प्राणायामाङ्गे योगशास्त्रादौ प्रसिद्धे व्यापारे ।

कुम्भकर्ण पु० कुम्भ इव कर्णावस्य । रावणातले राक्षसभेदे कुम्भकार पु० कुम्भं करोति क्, अण् उप० । जातिभेदे, ककुभ-पक्षिणि च ।

कुम्भकारिका स्त्री० कुम्भ-क-खुल् । कुलत्यायाम् (कुलत्यकलाद्) कुम्भकारी स्त्री० कुम्भ+क-अण् डीप् । मनःशिलायां, कुल-त्याञ्जने, कुम्भकारपत्याञ्च ।

कुम्भतुम्बी स्त्री० कुम्भाकारा तुम्बी । (गोललाड) अलावुभेदे कुम्भयोनि पु० कुम्भो योनिस्तत्तिस्यानं यस्य । अगस्त्यहनुौ कुम्भयोनेर्महौजस इति रघुः । द्रोणाचार्ये, द्रोणपुष्पाञ्च । कुम्भ सम्भवादयोप्यथत् । [पाकस्थाने (कुमारशाला) ।

कुम्भशाला स्त्री० कुम्भस्य पाकशाला इत० । कुम्भाटि-कुम्भाण्ड पु० कुम्भाकारः अण्डः । कुम्भाण्डे, वाणाशर-मन्त्रिणि च गौरा० डीप् कुम्भाण्डी स्त्री० कुम्भाण्डे ।

कुम्भिका स्त्री० कुम्भ+अस्यर्धे ठन् । (पाना) वारिपर्यायाम्, पाटलादृजे, द्रोणपुष्पे च ।

कुम्भिर ३० कुम्भ+अस्यर्थे इति । इतिनि, कुम्भीरे युगलौ च
 कुम्भिल ३० कुम्भ+अस्यर्थे इत्यच् । चौरैः पाशमन्वये, शोका-
 र्थचौरैः, श्याले च ।
 कुम्भी स्त्री० जनुम-अच् गौरा० छेप् । उखाया, पाटला
 हवे, धारिपथ्याम्, पद्माक्षे, गणिकारिकाया, कटफले च ।
 कुम्भीपाक ३० कुम्भा तेवद्वदे पाको यस्मिन् । 'परल य
 मानुचरासाप्रतैवे यनोपरन्वयति स कुम्भीपाक' इत्युक्त-
 न्नख्ये नरकभेदे । [जन्तभेदे नके ।
 कुम्भीर ३० कुम्भिन इतिनमपीत्यति इर-अच् । जल-
 कुम्भीरमक्षिका स्त्री० कुम्भीरोपपटा मयिका याक त० ।
 (कमीरे शोका) कीटभेदे ।
 कुर गन्धे तदा० पर० अक० सेट् । कुरति अकोरीत् ।
 कुरङ्कर ३० कुर गन्ध करोति क-अच् घ० सम् । सारसपक्षिणि
 कुरङ्ग ३० कौ रङ्गति रङ्ग-अच् । 'कुरङ्ग ईपराख स्या
 इरिणाकृतिको मद्धान् रङ्गुक्तचिन्ने मभेदे म्गमात्वे च ।
 कुरङ्ग म उ कौ रङ्ग मीमेति मा-ड । इरिणभेदे ।
 कुरगट ३० कुर्यते शब्देते कुर-अच्छक् । पीतभिक्षायां सार्थे
 कन् । अत्रैशर्थे ।
 कुरर ३० कर्त्तरे उह गन्धे क्ररन् । छत्कोशपक्षिणि ।
 कुररी स्त्री० कुरर छेप् । कुररपक्षिण्य, मेयाञ्च ।
 कुररत्न ३० कुर कलच् । कुररपक्षिणि अनकल्पकेस्येपु च ।
 कुरव ३० अत्यमकरन्वस्वादलोनामीपद् रवो यत् । रक्त-
 भिक्षायाम्, कुरपके, शितमन्दार च । कुक्षितगन्धे,
 बङ्ग० । तथागन्धयुक्ते वि० । तत् स्वार्थे कन् तेजोवायेपु
 (कुहवि) इति स्याति पुष्यहवे । "कुरवकमवज ध्यति-
 यद्विषी"ति माय ।
 कुरस ३० कुक्षितोरचोत्त । मदाभेदे । कुक्षितमयुक्ते वि० ।
 गोजिह्वलतायां स्त्री० टाप् । कुग० । कुतितरसे ३० ।
 कुह ३० क-कु । चन्द्रबोयिराजभेदे 'इतिनाउरनारभ्य-
 कुहचोलाञ्च द्विषे । पञ्चानपूर्वभागे त उरुदेश
 प्रकीर्त्तित इत्युक्ते देवभेदे न० व० । ओदने कण्टकारि
 कायाम्, नववशाकशा अन्वुहोपस्य वर्षभेदे च ५० ।
 कुहचैत्र न० कुक्षित रीति कुह पाय काम तस्य सेपयात्
 अयाकरथात् कोषम् तरन्तकारन्तकयोर्दन्तर राम-
 तुगनाञ्च मधुकुसल । एतत् कुहचोत्रसमन्तपत्रक प्रजा
 पतेरुत्तरभेदिरुच्यते इत्युक्ते देगे तदि कुहपाखवाना
 सुदभिन । [शयैशर्थे ।
 कुहलट ३० कुहलटवि रुटि-खेप अच् । पी-भिक्षायां । कुल

कुरवका ३० रथत् रीति रु गन्धे सधायाम् कुन् उदङ् ।
 रक्तभिक्षायां पीतभिक्षायाञ्च ।
 कुरविन्द ३० कुरुन् विन्दति विद्-घ घञान्तिपात् घम् ।
 सनाया, कुल्लाये, टर्पणे, चिन्तौ च । पद्मरागमकी न ।
 कुरविल्ल ३० कुरुपु विल्ल इव । पद्मरागमकी (माषिक)
 कुरविसा ३० कुरुपु विन । चतुस्रोचकमिते र्पर्ये ।
 कुरुटङ्ग ३० कुरुषा जनपदाना राजान तद्वाञ्छस्य तद्विनस्य
 बङ्गपु लुकतेपु कुरुपु इद । भीषे ।
 कुरुष्य न इधत् रुष्य श्मत्वेन साटभ्यात् । रङ्गनामके धातो
 कु(कू)र्ह्नी क्रीडाया स्या यात् अक० सेट् । कु(कू)र्ह्ने अक(कू)र्ह्ने
 कु(कू)र्ह्ने न कु(कू)र्ह्ने-ल्युट् । मीडायास । [फकोशौ च ।
 कुर्पर ३० कुर-किप् कुर पिपति अच् पर कर्म । जाडनि,
 कुर्पास पु न० कर्दे अस्तते व्यासो वा यञ् ट । स्त्रीषा
 कपुलिकाया (काचुली) स्वार्थे कन् । अत्रैशर्थे ।
 कुर्व्यत वि क गट । कर्मकरे भये, कारके च ।
 कुर्वद्रूप उ कुर्वत् फलोन्मुख रूप यस्य । बौद्धमतसिद्धे
 फलजननाय बोधये चान्याटी बीजे ।
 कुन मन्त्रे सहती च भा० पर अक० सेट् । कोलित अकोलीत्
 कुल न० कुल क । यगे सजातीयगणे, देगे, उद्वे, दवे
 तन्त्रोक्ते जीवादी, मध्यमहृलहमेन कथ्यमायाया भूमौ च
 "दमी कुलन्त भुञ्जीतेति मत्त । कुवे भवे वि ।
 मित्थिकुलप्रधाने ३० ।
 कुलक न कुल-अच् सधाया कन् । पटोवे, एकवाक्यतापद
 पञ्चादिकश्लोकव्युदाये च । वम्पिके काकतिन्दुके, पुह
 वकहचे च ३ ।
 कुलकुण्डलिनी स्त्री कुले कुलाचारैरुपाया कुण्डलिनी म्
 र्द्विदितयवेमकारवती शक्तिः । तन्त्रमास्त्रमिदं गुणाधार
 स्थिते सर्पोज्ज्वले शक्तिभेदे । [पालिकाया र्नी टाप् ।
 कुलज वि० कुवे सक्तुले जायते जन ह । सक्तुनोद्वय । कुन-
 कुलटा स्त्री० व्यभिचारार्थे भिल्लार्थे वा कुनानि अर्गि अट-
 अच् मक० । अयया पुष्यल्याम्, भिक्षुकां मय च ।
 कुलत्य ३० कुवे तिष्ठति स्या-क ट । कन्याभेदे (कुलत्यकनाड)
 यमपुखले स्त्री १ाप् ।
 कुलत्यिका न० कुलत्य इव इपाये क्त् । कुलत्याङ्-
 नाकारे प्रस्तरभेदे । सार्थे कन् वनपुखले । [पुके ।
 कुलधारक ३० कुलस्य सस्यधारन १ ल्यिच व्तुल् । श्रीदे
 कुलपति इक० । 'समीनां दमगाहस्य वाऽपदानादिपीषयात् ।
 अध्यापयति विभर्षिरेवौ पुष्पति एतत्' इति पुराणात्

लज्जामादिनि सुनिविष्टे, सैत्तवगांध्ये च ।

कुलपर्वत पु० जौ पृथिव्या लीयते ली-ड कर्म० । 'नक्षेत्रो मलयः मज्ज' शुक्तिमाद्यपर्वत' । विन्ध्यश्च पारिपाया) तत्र सप्तै ते कुलपर्वता इत्युक्तेषु महेन्द्रादिषु पर्वतेषु । उलाचलादयोश्च ।

कुलपालक न० कृतं पालयति पाल-खुल् । (नमस्त्वामेव) नारङ्गभेदे । वंगपाणके त्रि० । [मत्वां स्थियाम्

कुलस्त्री स्त्री० कुलस्यैव स्त्री नात्यगामिनी । कनरजिज्ञाया कुलाचार इत० । कुञ्जोचिते धर्मं 'जीवः प्रकृतितत्त्वश्च टिक् जानानागमेव च । जियन्तेजीवायश्च कुलमित्त्वभिधीयते । ब्रह्मबुद्ध्या निर्विकल्पमेतेष्वाचरणश्च यत् । वृत्ताचारः च एवोक्त इत्युक्तमे ज्ञाने च ।

कुलाय पु० कुलं पक्षिसंवातोऽथतेऽथ अय-चञ् । पक्षिनिलये-नीडे, स्थानमात्रे च । जौ लायोगतिरन्मात् । टेहे न० । कुलायिका स्त्री० कुलायः पक्षिनामस्थानं दिष्टतेऽस्या ठन् । पक्षिमात्राया (विडिद्याग्राना) ।

कुलाल पु० कुल-जालन्, कुलमलति अल-अग्, कुलमालाति आ+चा-ञ् वा । कुलकारे, (कुमार) कुलभुपक्षिणि च । कुलाली स्त्री० कुलमलति अल-अग् । नीलोत्पलभेदे, अङ्गन भेदे, अरण्यकुलत्तिकायाम्, कुलकारभार्यायाश्च ।

कुलाह पु० कुलमाहन्ति आ+हन-ड । इप्त् पीतवर्णे हृष्य-जानौ अद्दे । तव' संज्ञाया कन् । कर्मलामे, (राज्ञाकुचे (त्राहा) इति ख्याते शाकभेदे च ।

कुलाहल पु० कुलमाहलति स्मृते अच् । (कुकरसोष्टा) हृदभेदे कुलि पु० कुल-इन् । हन्ने । करटकार्यां स्त्री० वा डीप् ।

कुलिक पु० कुल+अस्यर्थे ठन् । अत्रनागान्तर्गतनागभेदे, (कुलोखाडा) इति ख्याते गाके, ज्योतिषोक्ते रव्यादिवारे वेलाभेदे च । 'कुलभेदे त्रि० ।

कुलिङ्ग पु० जौ पृथिव्यां लिङ्गति चरणार्थं गच्छति अच् । चटके, धम्याटे (फिडा) भूमिप्रत्यासन्नवदा धान्यादिचारिणि खगे च । कुलितनिङ्गे न० । व० । तद्वति त्रि० । लायें कन् चटके । डीप् कर्कटदृष्ट्याम् । [मेटिकाटचे ।

कुलिङ्गाक्षी स्त्री० कुलिङ्गमक्षि फलमस्या पच् समा० । (मैटारी) कुलिन् पु० कुल+अस्यर्थे इनि । पर्वते । सत्कुलवति त्रि० । कुलि(ली)र पु० कुल-इरक् इरक् वा । कर्कटे (काकडा) मेपा-वधिके चतुर्थे रागौ च ।

कुलिश पु० न० कुलो हन्ने गते शी-ड, कुलिन् पर्वतं श्यति गो-ड वा । वञ्जे । कौ लिशति लिशति लिश-क ।

अस्थिसंहारद्वये, मन्-भेदे च । [भगिन्याञ् ।

कुली स्त्री० कौ लीयते ली-ड डीप् । कण्ठकार्यां, पद्माक्षेड कुलीन पु० कुले आकरे भव' ख । अष्टद्वये । तन्त्रोक्ते कुला-चारवति, मत्कुलेऽप्ये च त्रि० ।

कुलीनका पु० कौ भूमौ नीन ली-क संज्ञायां कन् । वनसुडे कुल्माप पु० कोलति कुल-क्लिप् उल् मायोऽधिकन् ७२० ।

'अर्द्धस्त्रिंशच्च गोधूना अन्ने च चणकाटय' । कुल्माप इति कथने इत्युक्तेषु अर्द्धस्त्रिंशद्गोधूनादिषु 'स हि कुल्मापात् खाटनं विभिवे इति श्रुति' मूर्धस्य पारिषादिक्रमभेदे, गृहधात्ये यवाटौ च । काञ्चिके ममीपरिणामे च न० ।

कुल्य न० कुल-सस्याने क्यप् । अस्थि, अष्टद्वीगोरूपपरि-माणे, रूपे, आयुषे च । कुले भवः, कुलाय हितो वा यत् । मत्कुलोद्भवे कुलचित्ते च त्रि० । कुल-क्यप् टाप् । कलि-मायामल्पनद्याम्, जीवन्त्यामोपधां, कुलस्त्रियां, म्यूल-वात्तामौ च स्त्री० [उत्तमे च ।

कुव न० कुं भूमिं वाति गच्छति वा क । जलजे, पुष्पमात्रे, कुवङ्ग न० कुलितं पङ्गम् । सीमके (सीमा) धातुभेदे ।

कुवल न० कौ वलते वल संचलने अच् । उत्पत्ते, उत्ताप्ते च । कोलिष्टत्वे स्त्री० डीप् । वटरीप्ते न० ।

कुवलनय न० कीर्तयन्निव शोभाहेतुत्वात् । उत्पत्ते, हेतोत्पत्ते नीलोत्पत्ते च, 'कुवलनयत्तयानविस्तीर्णदृष्टे' इत्युद्भवदृत्म् । कुवलयापीड त्रि० कुवलनयापीडा भृषणं वस्य । नीलोत्पल भृषणवति जने । कंसामुरस्य हस्तिरूपधारिणि टैत्यभेदे पु० ।

कुवाट् त्रि० कुलितं वदति अच् । उपरदोषकधनशीले । भावे धञ् कुग० । कुलितवाक्ये ।

कुविन्द् पु० कु भूँं विन्दति विट-ग । तन्तनाये यूट्रीगर्भे विश्वकर्माणो जाते वर्षभेदे च (तांति) ।

कुवृत्ति जात् पु० जोः पृथ्या' वृत्तिं वेदनं करोति क-क्लिप् । (कांटाकरङ्गा) ख्याते वृत्ते । इत्स्मितवृत्तिकर्करि त्रि० ।

कुवेणि(णी) स्त्री० कुलितं वेपने मत्स्या अस्याम् वेण-इन्, वा डीप् । मत्स्यधान्याम् (स्फालुड) ।

कुश पु० न० कौ गते शी-कुं पापं श्यति शी-वा ड कुशति कुश-क वा । खनामख्याते लखे । कुशोऽष्टद्वगर्भलो दृवति राम-सुते च 'रिपुनागाद्गुं कुश'मिति रघु । योत्रै हन्मसु-द्वेयादने द्वीपभेदे च पु० । जले न० ।

कुश द्रुतौ इदित् आदि० पर० सक० सेट् । कुशति अकुशीत् । कुश ह्येपे दि० पर० सक० सेट् । कुशति । अकुशत्-अयोगीत् । कुशध्वज पु० जनकस्य न्यपस्यानुजे भातरि ।

कुशप्रियम् न० कुशकार प्रियमस्य । पत्नियर्थे ह्ये ।
 कुशिल न० कुश कलम् । कल्पये । तद्वति वि० । कुशान् कति
 ना क । तस्य वि० । कौ पृथिव्यां गतति चमदति कायाणि
 गत यत् । कार्यवत्तरे वि० ।

कुशानि वि इगम+अच्ये ह्यति । कत्यापयति । 'पुत्र-
 निभो इत्ययं वाचांशो' वि माङ्गि० ।

कुशाख्यम् न० ईत । कात्प्रज्जम् । हारकाया भी० डीम् ।
 कुशा भी० पुत्र क । वन वा, रत्नानि, मयुक्तोद्यां, मातगाता
 शोभनानि भी० ह्यस्त्यह्यम् च ।

कुशाकरं पु० पुत्रीरभीर्धत्तं समन्तादेषु मूलाच्छादनेन
 वेद्यत आ+कृ श्चम् । यदान्तौ । य हि कुमकविराज्यां
 णीर्याप्रियते ।

कुशापीय वि कुश+पिबि क् । अतिरत्नम् ।

कुशास्त्रम् वि पु० कुक्षितं माण्डलम् । कोक्षितश्च ह्ये ।

कुशायती भी० इत आच्यर्थे मत्प्रय मस्य व दीर्घ । तामा
 मञ्जुवत्प राक्षसाणां प्रियाम् ।

कुशिक पु० कुश+अच्यर्थे ह्यत् । तमदंभविगति विश्वापिसक
 पतिरि च प्रतिभेदे । कुश+रवाये ह्यत् । कागे मञ्जुह्ये,
 विभोगह्ये, अच्यर्थे ह्ये तैमगेये च । मेवरेट्टे। वि
 कृती भी० पुत्र मयोविद्यारेण्ये डीम् वि । कौटुबिवादे मये
 कुशीमय पु कुक्षितं गोम कुगति अच्यर्थे च, कुशीमं वाति
 वा कवा । कौत्सिहारके मदे आरण्ये, मायने च ।
 इदं माहभिमानीयवत्तद्वत्तत् वाञ्छीको कुशी ।

कुशीमय व हि च । कुमय मयव ह्ये वि० । तामययो ।
 कुशीमं पु० कुम इत्यम् । तथाम्बो, अयचोचये ह्यवादि-
 तिमिदं भाव्यांश्यापच ह्ये मय च ।

कुशमूलायनम् पु० कुशमयवतिपतं भाव्यं तव । पावता
 च म्ने च येषम भव्यं चरुदुग्धमा मन्तव्या वि० शो
 भयति तामाकायवहितमस्ये वि० । कृत्विजाह्ये च ।

कुशीशय न इति कथेयेनेना अच्यर्थे मुञ्च । पठे वाटवयदिवि,
 यथ विभक्तं म्ना इ० वर० मय इ० । कुशाति कर्षीये च ।
 विदव्यं वि० विरचोये च विरचयत् ।

कुश, व इ० कुशाति कुश कात् । वायते इत्यर्थे यती च ।
 यतीम वि० वि । [वृत् १, १, १, १]

कुश ० कुशाति रोमम् इह वा कुश कम् । वट, विरचये
 च कुशम् च कुशये (वच) कुशये वा इह कम् । इतयामुक्तं
 कुशातिरोमं वा कुशं यतीं कुशा इति । तवमस्य च म
 अच्यर्थे वा । इति कुश इह च च । ० ५ कुशातिरोमम्

कुठनाग्रान पु० कुठ नागदति नग विष् ह्यु । पादाङ्गी-
 कन्दे, गौरमयने, गिरीमहने च । [शोभराज्याम् ।

कुठनाग्रिनी भी० कुठ नागदति नग विष् विनि डीम् ।

कुठनम् न० कुक्षितं मयम् अच्यवादिपत्तं यत्तम् । कुक्षितमये
 कुठकूटनम् पु० कुठ यद्वयति यद्व-ह्यु । पादाग्रये (शोभनाम्)

कुठकूटम् पु० कुठ कुनि कूट-ह्यच् । कुठकूटम् (हातिकात्)

कुठकूटम् पु० कुठ कूरति च्च किप् तद् च । (विट्प्रतिरि) ।

कुठारि पु० इत० । विट्प्रतिरे पत्तोये, गन्धकं च ।

कुठिम् वि० कुठ+अच्यर्थे ह्यति । कुठरोमयो ।

कुठ्याम् पु० ईवत् उद्यः पित्तवेद्यमात् अत्रेपु वेजेपु
 मस्य मक० । कुमता) पत्याते इमे, मिरम मयदेवता
 भेदे च । जातिमात् क्षिदां डीम् कुठ्यामतीमयस्य मयामेद
 मयेशमगिरेपु मयिमयेपु कुठ्यामतीं पावमानीमेतिमयति
 मयै क् कुठ्यामयचोपि (कुमता) ह्ये चोपभी,
 उभायां कर्माणि च ।

कुस मये दित्वा पर० भक्त० डीम् । कुसति अकुमत् यशोधीत्
 कुसितं पु० कुस क । अमयभेदे । ईवच्छभे पु० । तद्व न सि०
 कुसीत् न 'कुक्षितात् शेटतदीर्घ निर्विक्रमे च्चट्वात् । अ-
 गुण्यं वाटवय कुशीदाय तत् अत्तं मित्पु हेहिभेदे
 (एत् अयमयो, इह(एत्) जोविवाद्याम् म्वाभामभतिगित
 यत् दामयदादमिच्यते । तत् कुशीमिति ईव मित्पु
 म्वाभाम इतमयमयमाभिम्ये ततोमाभाम चोत्तमयाप-
 मतीं म्ना देभे, अर्धेति च भये अर्धमन्तिताट् । तत्
 प्रयोगकर्त्तरे वि० ।

कुशीटिक वि कुशीम ह्यौ मयमति कुशीत्तम् । ह्यौ
 डीविनि वार्त्तिये । श्वा विपत्तं डीम् ।

कुसुम न० कुप उमत् । पुष्पे, यथ, क्रीरजनि, मेसरोमिह च
 कुसुमपुरम् न० (शट्टना) इति यत्तं वाटवयये मन्तं इवे,
 यमभये च कुसुमयत् ।

कुसुममय पु० पुष्प मयं यममये दत्त । आभवा
 इत्यर्थे । [मिति न म ।

कुसुमाकरं पु० म्ना) यत्तं यती 'विह मा कुसुमाश'
 कुसुमाकरं पु० कुष्प मयमयं यत्तं यत्तं । यत्तं यती ।

कुसुमाग्रम् न० कुष्प मयमयं यत्तं यत्तं । विपत्तं यत्तं
 यत्तं यत्तं यत्तं यत्तं । [यत्तं यत्तं यत्तं यत्तं]
 कुसुमाग्रं च कुष्प मयमयं यत्तं यत्तं । कुष्प मय
 कुसुमाग्रं पु० कुष्प मयं यत्तं यत्तं । यत्तं यत्तं
 यत्तं यत्तं यत्तं यत्तं । यत्तं यत्तं यत्तं यत्तं

कं सुमाद्युषं पु० कुसुममाद्युषमस्य । कामदेवे । [मद्ये च ।
 कुसुमासव न० कुसुमस्य तद्रसखासवम् । पौष्णे मधुनि, तज्जाते
 कुसुतेषु पु० कुसुमानीपयो यस्य । कामदेवे । [पुष्यसमूहे ।
 कुसुमोच्चय पु० कृत्स्नमासञ्जय' समूहो यत् । स्वके । इत०
 कुसुम्भ न० कृत्स्-उभ् । पुष्पमधानष्टचे (कुसुम) "कृत्स्मं
 नालिकाशर्का वार्त्ताकुमिति मृत्तिः । स्वार्थे क कसमण्डलौ ।
 कुसृति स्त्री० कृत्स्निता मृति सृ-क्तिन् । शब्धे ।
 कुसुभ पु० कुं भूमिम् ईपद्वा स्तुभाति स्तुभ-अच् नलोप-
 नि० । विष्णौ, चसद्रे च ।
 कुसुम्भ्रु न० कुत्स्वितं तस्वति त्वि-मर्द्दने उरु नि०-सुट् । धन्याको
 कुम्भ(भ्र) बुद्धो दर्शने च चुरा० आत्म० सक० सेट् । कुम्भ(भ्र)यति
 अचुकुम्भ(भ्र)त । [अचुकुम्भत ।
 कुह विस्मयने अट० चुरा० आत्म० सक० सेट् । कुहयते
 कुह अव्य० क्तिम्+ह-कु तिहोरिति कादेशः । कुत्स्विसिन्धुर्धे
 कुहक न० कुह-खुन् । इन्द्रजालमायया अन्यथास्थितस्य
 वस्तुनोऽन्यथादर्शने । तद्युक्ते नि० ।
 कुहन न० ईपत् वलिते हन्यते हन-कर्मणि अच् । मृद्गाण्डे
 ईपद् वलिते हन्ति कर्त्तरि अच् । सर्पे, चौरै च । कुं
 भूमिं हन्ति खनति अच् । मूपके । कुह-युच् टाप् । दम्भ-
 चर्यायां स्त्री० । ईर्ष्यालौ नि० ।
 कुंहर पु० कुं हरति हृ-अच् । नागभेदे । कुहं विस्मयनं
 राति रा-क । छिद्रे । कर्णे, कण्ठे कण्ठगन्धे समीपे च न०
 कुहलि पु० कुत्स्वितं हलति ह्व-इन् । ताम्बूल्याम् (पान)
 कुहा स्त्री० कुह-अच् । कुम्भटिकायां, कटुक्याञ्च ।
 कुह् (ह्) स्त्री० कुह-कु-वा जड् । नटेन्दुकलायां चर्तुर्शी-
 युतायाम्नावस्याया, कोकिनालामे च 'त्वमपि चन्द्रविरोधि
 कुह्रव' इति 'अह्ररिति कुह्रवध्वनिभिधे'ति चोद्धट् ।
 कुह्रकारण पु० कुह्ररितिगद्ः कण्ठे यस्य । कोकिले ।
 कुह्रव पु० कुह्ररिति रवो यस्य । कोकिले । कुह्रगद्वादेशोप्यत्
 कुहेलिका स्त्री० कुत्स्वितं रेलयति खुन् । कुम्भटिकायाम् ।
 कू आर्त्तखरे तदा० आत्म० अक० सेट् कुटादि । कुवते अकुविष्ट
 कू गन्धे म्नादि० उभ० अक० सेट् घादि० । कुनाति कुनीते
 अकवीत् अकविष्ट ।
 कूकुह पु० सत्कृत्यालङ्कृतकन्यादातरि ।
 कूचिका स्त्री० कू-चिक् संज्ञायां कन् । तल्लिकायाम् ।
 कनभावे वा डीप् । कूचीत्यप्यत् ।
 कूज गन्धे भ्वा० पर० सक० सेट् । कूजति अकूजीत् ।
 कूजित न० कूज-क्त । पात्रगन्धे अव्यक्तगन्धे च 'मधुकरनि-

करकरस्मितकूजित वज्रकुटीरं' इति जयदेव' ।
 कूट पु० कूट-अच् कर्मणि घञ् वा । अगम्यसुनौ । मृष्टे पु०
 स्त्री० । निचले, धा यादिकाशौ, अयोधने (नेहार) लौह-
 सुहरे, दम्भे, मायायां, यथार्थमस्वाच्छादने, अद्रिष्टं,
 तच्छे, फालाधारे-गाङ्गलाङ्गे, सूर्ये मृगबन्धनघेतौ-यन्त्रे,
 भग्नशङ्खसण्डे, पुरहारि च पु० । स्वार्थे कन् माने ।
 सज्ञाया कन् । कवर्थात्, सुरानामगन्धर्व्ये च पु० ।
 कूट अपभादे दानाभावे च चुरा० आत्म० सक० सेट् । कूटयते
 अचुकूटत्-त । [कूटयति ते अचुकूटत्-त ।
 कूट दाहे मन्त्रणे मच्छादने च अट० चुरा० उभय० सक० सेट्
 कूटकार्पापण पु० कर्म० । मित्याभूतरौष्यादि सद्गायाम्
 कूटज्ञत् पु० कूटं मित्याभूतं करोति क-किप् तक् च ।
 कायस्ये । कितवे ति० । कलसाटिपानस्थाने (पीयान) ।
 कूटपालक पु० कूटं मृत्तिकास्तम् पालयति खुन् । कुलाचे ।
 कूटयन्त्र न० कूटेन कृतं यन्त्रम् । व्यामिषादिदानेन मृगपञ्चि-
 धारणार्थं पतितं यन्त्रे ।
 कूटशाल्मलि पु० कूट-मित्याभूतः शाल्मलिः । कृष्णशाल्मलौ
 कूटसंक्रान्ति स्त्री० 'अर्द्धरात्रौ व्यतीते त यदा संक्रमते
 रविः । सा ज्ञेया कूटसंक्रान्तिरिति मृत्युक्ते रपेरर्द्धरात्रौ
 त्तरं राग्यन्तरसञ्चारं ।
 कूटसाक्षिन् वि० कर्म० । माद्ये मित्याभिधायिनि ।
 कूटस्थ वि० कूटोऽयोधनवत् निश्चलं यथा तथा तिष्ठति स्या-क ।
 एकरूपतया सर्वकालस्यायिनि परिणानादिकाथ्यान्तरान्तर्ये-
 आकाशादौ, ब्रह्मणि च । व्याघ्रनखारख्याम्बुद्रव्ये पु० ।
 कूटागार न० कर्म० । मृदागारे, चन्द्रगालिकायाम्, (चिलावर)
 क्रीडागृहे च । [मये अस्त्रभेदे ।
 कूटायुध न० कर्म० । अन्तर्गुप्रनिश्रितगस्त्रे वह्नि काष्ठादि-
 कूटार्थभाषा स्त्री० कूटार्थस्य कल्पितार्थस्य भाषा कथा ।
 प्रबन्धकल्पनाहपायां कथायाम् ।
 कूड धनीभावे तटादि० पर० अक० सेट् । कूडति अकूडीत् ।
 कूण सङ्कोचे अट० चुरा० उभ० अक० सेट् । कूणयति-ते
 अचुकूणत्-त ।
 कूण सङ्कोचे चुरा० आत्म० अक० सेट् । कूणयते अचुकूणत् ।
 कूणि वि० कूण-इन् । रोगादिना सङ्कुचितनखकरादौ जने
 कू(कु)प दौर्बल्ये अट० चुरा० उभ० अक० सेट् । कू(कु)पयति-ते
 अचुकू(कु)पत्-त ।
 कूप पु० कुत्सिताः ईपत् वा व्यापो यत् अच् समा०, कुवन्ति
 मखडूकाः अस्मिन् कू-मक् दीर्घश्च वा । रुनामख्याते जला-

धारे गच्छे च । तत सजाया कन् । नोकादौ युषाधारे
(मासुल) काष्ठमये ह्ये । [रोम ह्ये ।

कूपारु (द्रु) उ० कूप कारोद्भवित् कूपारकारमद्र वाग्निन् ।
कूपार उ० कृ उचिर्नो विपतिं पूरयति अथ पूर्यदोर्ध । सद्ये
कूपो स्त्री० कूप-अथ गौ उ० । ज्ञेहानिधारवायं चर्ममये पादभेदे
कूर्च उ० न० कुर्यते कर-चट् नि दीर्घ । भुवोर्मध्ये स्थिते
लोमोच्चये प्रसृष्टिण कितवे, दध्म मयूरपुच्छे कृपसद्यो,
अङ्गुलाङ्गुलिभक्षोपरिभागे, अङ्गुली, गीर्णे, धासनभेदे,
तन्मोक्षे मोक्षभेदे च (उम्) । [दयोऽप्यल ।

कूर्चेशिरस् न० इत० अङ्गिश्चन्वे (सुहृष्टहा) । [गिररा
वर्चशीर्षि उ० कूर्च प्रसृष्ट तदन्तु शीर्षमस्य । भारिकेये । कूर्च
कूर्चिका स्त्री० कूर्च+प्रसृष्ट अस्वये ङन् । (शोरसा) उग्र
विकारे, स्त्रिकाया, त्रिकायाम् कृदमये कुक्षिकायाश्च
त्र्यभार्जनमाधने ह्ये, -(कु वि) तथपुच्छे च ।

कूर्पास उ० कूर्पासवत् शब्दम् ।
कूर्मी उ० कु क्वित कौ मा कर्मिर्गो यस्व ह० । कच्छये,
उम्भोजने इत कूर्मी' इत्युक्ते देहस्य वायुभेदे च ।

कूर्मश्र्जन न कूर्माकार चकम् । ज्योतिर्गोक्षे क्षयिकूर्मोप-
योगिनि, तन्मोक्षे जपटिकामोपयोगिनि च कूर्माकारे चकभेदे
कूर्मपुराणम् न० कूर्मेष कूर्मावतारेषु भगवता उक्तम्
पुराणम् । अथादमष्ट पुराणेषु मध्ये पुराणभेदे ।

कूर्मश्र्ष्टक न कूर्मस्य श्र्ष्टकवत् इत्यर्थे कन् । मरावे (मरा) ।
कुल आहतौ भ्या० पर० मक० सेट् । कृचति अकृभोत् ।
कुल म० कृल अथ । नदादेजलमसोपस्थाने तीरे, रूपे, मूलश्र्ष्टे च
कुलक उ कृल एतुल् । कृमिपत्ते, वयोक्षे म्याने । (उपरदीधि)
कुलद्रुप उ० कृल क्वमति कृप-पृच् ह्म्च । सद्ये । नदां स्त्री०
कुवृर उ० न० कृद् शब्दे कृटादि वरच् । रदम चक्रकाठाश्च
श्र्ष्टे काष्ठे युगन्तरे, कवचे च । रये वि ।

कूपारुद्र उ० क्वचित् उष्ण अग्नेषु मीजेषु यस्य । (कुमहा)
हृषभेदे गणदेवताभेदे च । जातिस्तान्मोक्षे वृषावयोक्षिप्यम् ।
कृ कर्तो भ्रा० उभ मक० अचिट् । कर्ति ते अकृपोत् अकृत ।
कृ कर्तो गता उभ० मक० अचिट् । कर्तोति कृते अकृपोत्
चकृत । क्वचित् । [चकृत ।

कृ वधे भ्राट् उभ० मक० अचिट् । कर्पोति कृते अकृपोत्
कृक उ० कृ-कृच् । गने ।
कृकण उ० कृ इति क्वमति कृण शब्दे अथ । (क्याट) कृकर
कृकवि, कृभाकारे देहस्ये वायुभेदे च ।
कृकर उ कृ इति चन्द करोति । कृभाकरे देहस्ये भावौ ।

कृकनास उ० कृक कृष्ट लाघयति अथ । कृकटे (कृकनास)
पञ्चिणि । [मयरे, कृकटे च ।
कृकवाकु पु० कृकण वक्ति वच-परिभाषणे अुगु कच । कृकटे,
कृकटिका स्त्री० कृक कृष्टमदति अट एतुल् टाप् क्वचि-
अत इचम् । शीवाया उग्रतटेये ।

कृच्छ्र न० कृत रक्छोऽन्नादेय । कृष्टे, इ खे, तत्कारणे-पापे,
कृष्टायके-भाजापत्यादिमते, मूलकृच्छ्रोणे च । तद्वति वि० ।
कृत छेदे तदा० पर० मक० सेट् । उचाद् । क्वन्ति अकृन्ति
कृन्तिवति कृन्सति कृत् ।

कृत वेदे कृधा० पर० मक० सेट् । कृत्सि क्वन् अकृन्ति ।
कृत न० कृत् । चत्वार्यङ्कः सद्येऽपि वर्षापात्रे कृत युग'
मिति मन्त्रो द्विमानेन चतुः साहस्रमितयै, मानुषमानेन
१०२५०००मितयै, सत्ययुगे, पय्यांश्च अक्षमयै, फले च ।
रचिते वि० ।

कृतके न० कृत-कृन् । विप्लवणे । कृविने, निष्पाकृतिते च वि० ।
कृतकृत्ये वि० कृत कृत्य कर्त्तव्य वेन । कृतार्थे मन्त्राकार्ये
धन्ये विदुषि च ।

कृतक्षणा वि० कृत क्षण ममयो वेन । मन्त्रावकाशे ।

कृतज्ञ वि० कृत ज्ञानि च्चन क । कृतोपकारस्य जनस्य अथ-
कारे प्रवर्त्तमाने 'कृतज्ञे मानि निष्कृति'रिति पुराणम् ।
कृतच्छिद्रा स्त्री० कृत छिद्र यस्मात् । कोषातकीलतायाम् ।

कृतज्ञा वि० कृत कृतोपकार जानाति वा क । कृतोपकार
ज्ञातरी प्रत्युपकारके । कृक्रे उ ।

कृतधी वि० कृता च्युषादिना धीयेन । शब्दाभ्यामश्चरत्तान
करणे, शिराचक्षे, कृतधी कि प्रसापेते'ति गीता ।

कृतप्रगाथ उ० कृतयो प्रपञ्चाडुग्ययोर्भोगमनरेषु प्रथायो
नाय' । कृतज्ञानौ ।

कृतम् अथ० कृत-कृत् । अक्षमयै, निषेधे च ।

कृतमाल उ० कृता भाशास्य । आरम्भे (सोन्नाश्च) कृषिकारे च
कृतमालाया वि कृतानि कृषणास्यस्य । शुचैर्विगताते ।

कृतवर्म्मन् पु० कृदिकाद्यते यादने कृदियमरे ।

कृतश्रम वि० कृत श्रमो वेन । मन्त्रोवाहात् ।

कृतधीर्थ्य उ० कृत धीर्थमनेन । एकरीरन्वपात्रने काशनेर्त्सा
र्त्तुनजनने अथभेदे । शीवायान्ते वि ।

कृतविद्या वि कृता अथन्मा विद्या वेन । अथकृविद्यौ ।

कृतभाषद्विका स्त्री० कृत भाषद्वया यस्मात् । कृत् वधोप टादि
अत इचम् । अथउत्तौ शिरां यस्मात् विवाहात् पदान्
तन्प्रतिना विवाहान्तर इत तन्नाम् ।

कृतस्वर पु० कतः खरो बल । खर्षोत्पत्तिस्थाने खर्षाकरे ।
 कृतहस्त लि० कतः अभ्यस्त हस्तो वाणादित्यागमोक्षणलाघव
 रूपा हस्तशिक्षा येन । सुशिक्षितशरमोक्षणविद्ये जने ।
 कृताकृत न० कतं कार्यमकृतं कारणं च समा० द्द० । कार्य-
 कारणयो । कर्म० । कते अकते च होमादौ । अतएव
 ऋत्विग्विशेषस्य ब्रह्मणः कृताकृतावेक्षणाय होमादौ वरगम्
 कृताञ्जलि पु० कतोऽञ्जलिरिव पलसङ्कोचो येन । लज्जालु-
 द्दचे । संपुटीकृतहस्ते लि० ।
 कृतात्मन् पु० कतः शिञ्चितः संस्कृतो वा आत्माऽन्तकरणं
 यस्य । शिञ्चितचित्ते, शुद्धान्तःकरणे च ।
 कृतात्यय पु० कतस्य कर्मजन्यभोगस्याल्योऽवसानम् । भोगं
 विना कृतकर्मनाशे 'कृताल्लयेऽनुगवयानि'ति शारीरकस्त्वम्
 कृतान्त पु० कतः अन्तो विपर्ययनाशो निश्चयो विषयपरिच्छेदो
 वा येन । ज्ञातश्चिदान्ते । कृतो नाशो येन । देवे, प्राप्ते यस्मै च ।
 कृतान्न न० कतं पक्वञ्च तदन्नञ्च । लडुकादौ पक्वान्ते, 'कृतान्न
 सुदकं स्त्रिय' इति स्मृतिः ।
 कृतार्थं लि० कतः अर्थः प्रयोजनं येन । कृतकार्ये ।
 कृतास्त्र लि० कतं शिञ्चितमस्त्रं येन । शिञ्चितास्त्रे ।
 कृति स्त्री० क-क्तिन् । पुरुषप्रयत्ने, कर्तृव्यापारे, विश्वलक्षर-
 पादके छन्दोभेदे च । [वति, निपुणे, साधौ, कृतार्थे च ।
 कृतिन् स्त्री० कृतमनेन इष्टादिवादिनि । पण्डिते, योग्ये, पुण्य
 कृत्त लि० कृत-क्त । छिन्ने, वेष्टिते च ।
 कृत्ति स्त्री० कृत-क्तिन् । चर्मणि, भूर्जपत्रे च ।
 कृत्तिका स्त्री० कृत-क्तिन् संज्ञायां कन् । अश्विन्यवधिके
 तृतीये नक्षत्रे । [युक्तकाळे सुतो जातः । चन्द्रे ।
 कृत्तिकासुत पु० कृत्तिकायाः सुतः । स्कन्दे, कृत्तिकानक्षत्र-
 कृत्तिवासस् पु० कृत्तचर्म वासो यस्य, कृत्तिं वस्ते वस-
 च्युन् वा । शिवे ।
 कृत्य न० कृत-क्यप् । कार्ये, व्याकरणोक्तेषु एतत्क्यप्त्व्या-
 नीयर्त्यत्केलिनाख्येषु प्रत्ययेषु ए० । कर्त्तव्ये लि० ।
 कृत्यविद् लि० कृत्यं कर्त्तव्यं वेत्ति विट्-क्तिप् । कार्यज्ञे,
 विधिज्ञे, कृत्यमिदित्युवाचेति रड् । [देवभेदे च ।
 कृत्या स्त्री० क-क्यप् टाप् । क्रियायाम्-अभिचारक्रियाजन्ये,
 कृत्तिस न० क-क्तिं त्वेर्म् च । विह्वलवणे, काचलवणे, हरस्क-
 नामगन्धद्रव्ये, रसाङ्गने च । सिंहके द्वादशविधपुत्रान्तर्गते
 उलभेदे च पु० । क्रियया निष्पन्नमात्रे लि० ।
 कृत्यन् न० कृत-कृत्यन् । सकले, जले, कुक्षौ च । अश्वये लि०
 कृत्यन् न० कृत-कृत्यत् । नि० उम्च । छेदने, 'कृत्यन्

नस्यकेगानां छेदनञ्च वनस्पतेरिति स्मृतिः ।

कृप कल्पने भा० आत्म० लुडि लुटि लुटि लुडि च उभ० हृताटि
 अक० वेट् । कल्पते । अकल्पत् अकल्पिष्ट अकल्पम् । कल्पतामि
 कल्पितामे कल्पतामे कल्पस्यत कल्पिषते ।
 कृप दौर्बल्ये अट० चुरा० उभ० अक० सेट् । कृपयति ते अचिकृपत्-त ।
 कृप युनौ चित्तीकरणं वा चुरा० पठे भाटि० पर० । कल्पयति
 ते कल्पति अचिकल्पत्-त अकल्पोत् ।
 कृप पु० कृप-क । शरहतः पुत्रे द्रोग्गप्रालको कृपाचार्थे ।
 कृपण पु० कृप-क्यन् । कृमौ । मन्दे, चुष्टे च 'कृपणा' फल-
 हेतव' इति गीता । टीने, 'कार्यग्यदोषोपहतस्यभाव' इति
 गीता अटातरि च लि० । [महेच्छायाम् ।
 कृपा स्त्री० कृप-अड् । टयायां फलनिरपेक्षतया दीनजनानु-
 कृपाण पु० कृपा रुदति रुद-ड । खट्टे । डीप् । कृपाणीत्वयत् ।
 कृपिकायाम्, कर्त्तव्यांश्च ।
 कृपालु लि० कृपां लाति ला-डु । कृपायुक्ते ।
 कृपी स्त्री० द्रोग्गाचार्यस्य पत्याम् शरहतो इहिति र ।
 कृपीट न० कृप-कीटन् । उदरे, तोये च ।
 कृपीटयोनि पु० कृपीटस्य जलस्य योनिः । वह्नौ "वायो-
 रग्निरग्नेराप इति नृतेरस्य जलयोनिलम् ।
 कृमि पु० क्रम-इन् सम्प्रसारणञ्च । कीडात् सूक्ष्मे-जन्तौ ।
 तच्चातायां-लाक्षाया, उदरजातकीटयुक्तरोगे च ।
 कृमिकण्डक पु० कृमिरिव कण्डकोऽस्य । विडङ्गे उडुम्बरे
 चित्वायाञ्च । [क । कौपदे (रेशमिवस्ते) ।
 कृमिकोपोत्य न० कृमे' कोपात् उत्तिष्ठते उत्पद्यते उद्-म्या-
 कृमिष्ण पु- कृमिं हन्ति हन-क । विडङ्गे, पलायणौ, कोलकन्दे,
 भक्त्यातके च । हरिद्रायाम् स्त्री० टाप् । धूपपलाया स्त्री० डीप्
 कृमिज न० कृमिभिर्जन्यते जन-कर्माणि ड । अगुरुणि चन्दने ।
 कृमिताजाते लि० । लाक्षाया स्त्री० टाप् ।
 कृमिफल पु० कृमय फलेऽस्य । उडुम्बरे ।
 कृमिशैल पु० कृमीणां शैल इव । वल्मीके ।
 कृमीलक पु० कृमीन् ईरयति जनयति ईर-एलुलु रस्यल ।
 वनछन्ने । [अकर्षात् ।
 कृश तनूकरणे दिवा० पर० सक० सेट् । कृशति अकृशत्-
 कृश लि० कृश-क्त नि० । अल्पे, सूक्ष्मे च ।
 कृशाङ्गी स्त्री० कृशमङ्गमस्या । प्रियङ्गुदृष्टे । कृशदेहे लि०
 कृशासु पु० कृश-आसुक् । वह्नौ चित्वाकृष्टे च ।
 कृशानुरेतस् पु० कृशानौ वह्नौ रेतोऽस्य । शिवे । देव्या
 सोढमशक्यस्य शिववीर्यस्याग्नौ प्रक्षेपः अतोऽग्निम्-

'कार्तिकेया जात इति पुराणकथा अयुधञ्जातया ।
 उप आत्मर्षये विवेक्षने च तदा आत्म० सकृ व्यतिट् ।
 कृपते । अकृन्त-अकृत् ।
 उप आत्मर्षये विवेक्षने च आ० पर० सकृ० व्यतिट् । कर्मति
 ५.क्राजोत् अकार्वात्-अकृन्त् ।
 उपक इ कृष कुन् । काले ह्ये । कर्मके वि ।
 उप(ग)(श)र इ तिनतगुलवममक कृ(ग)(श)र परिकीर्तित
 इत्युक्ते तिलमिश्रिते पके तण्डुलाद्यन्ने ।
 क्षपि स्त्री कृष इक् । वैश्वदत्तभेदे भूमिकर्मण्यहमे गखीत्या-
 टनव्यापारे । कर्म ण इक् । भूमौ ।
 क्षपिजीविन् वि० कृष्या जीवति जीव णिनि । स्वयमन्वय
 या कृतया कृषिहत्या जीविनि ।
 क्षपीयल वि० कृषिरह्याति वनश्च दीर्घश्च । कर्मकं ।
 क्षटपथ्य वि० कृष्टे ज्ञेय स्वयमेव प्रक्यते पथ-क्षप । धान्यादेः
 क्षष्ण इ० कृष-नक् । भगवतोऽवतारत रमेदं वासुदेवे देवकी
 मन्दने । "कृषिभूवाचक शब्द षष्ठ निर्द्विवाचक ।
 तयोरेक्य परमज्ञ कृष्णइत्यभिधीयते" इत्युक्ते परमज्ञाणि
 वेत्यासि च्यज्जने सम्भ्रमपाण्डवे च । कृष्णवर्णत्वात् काके
 कौकिने करमटके (करमचा) ह्ये नोने, वर्णं च तद्वति
 वि० । कानागुह्यणि अयुभक्तमर्थि च न० । त्रैपय्या
 नोलोहये, कणायां, प्राजाया, नीलपुनर्नवायाम्, वृष्ण-
 जीरके गाम्भार्था कटुवादास राजसपये पर्वचा,
 ककोह्यां, सोमराज्याश्च वृष्णवधत्वात् स्त्री० टाप् ।
 नीसाह्ये, चौष्टे मरिचे च इ ।
 क्षष्णकलि इ० कृष्ण इव बृहान् कलि कलिकाऽश् ।
 अनामध्याते पुष्पप्रधाने ह्ये । [वि ।
 क्षष्णकाय इ० कृष्ण काये यस्य । मङ्गिषे । कृष्णवर्णतदुपे
 क्षष्णगन्ध इ० कृष्ण उधो गन्धोऽस्य । गोभाह्वनह्ये ।
 कृष्णगर्भे इ० कृष्णवर्णोर्गर्भोऽस्य । कटुकले । [स्थिते पुष्पह्ये ।
 कृष्णशडा स्त्री कृष्णस्य बृडा इव बृहाऽस्य । स्वनाम
 कृष्णवर्णं न वृष्णस्य चूर्णम् । शोडशले (शोषार इ) ।
 कृष्णजटा श्यो कृष्णा जटा यस्य । जट पार्श्वाम् ।
 कृष्णजीरक इ० कर्म० । कृष्णशयजीरके (काजलीरे)
 कृष्णहेयायन इ० हेमिभय फल् कर्म । नदव्यासे तस्य
 पाशरत यमहाहेमे यव जन्ते इति पुराणम् ।
 कृष्णधनुर्धत्त् र इ कर्म० (जमक्युतरा) ह्यभेदे ।
 कृष्णपर्णा स्त्री० कृष्ण पर्वणत्या । कान्तनयो कृष्णतन्वाम्
 कृष्णपक्ष इ० कर्म । प्रतिपद्यमामस्यानात् पद्दतय

तिथिषु "अन्वृष्टिकर शुक्ल कृष्णश्चन्द्रयामक" इत्युक्ते
 मासाई काले । [इत्य । करमहे ।
 क्षष्णपाक इ पच्यते इति पाक फल कृष्ण क्षष्णवर्णं पाको
 क्षष्णपाकफलं इ० कृष्णपाक फलमस्य । करमहे ।
 क्षष्णफल इ० कृष्ण पात्रावस्थायाम् फलमस्य । करमहे,
 सोमराज्या स्त्री टाप् । [कटुकायाम् ।
 क्षष्णभेद इ कृष्णोवर्णेन भेदव्येदे खण्डोऽस्य । वा स्त्रीप् ।
 क्षष्णसुद्ध इ० कर्म । (काशसुग) सुद्धं दे ।
 क्षष्णसूत्र स्त्री० कृष्ण सन् रोहति सूत्र क । जटकालतायाम्
 क्षष्णालवण्य न० कर्म । सैवञ्चलवणे । (कालालोण) ।
 क्षष्णलक इ कृष्ण वर्णं लाति रट्हाति ला-क सञ्जाया कन ।
 युष्माले तस्याईकृष्णत्वात्पात्वम् "पद्मकृष्णलकोनाम्" इति मन
 क्षष्णाला स्त्री कृष्ण वर्णमईकले लाति ला क टाप् । युष्णायाम
 क्षष्णलौहं न कर्म । अयस्काने ।
 क्षष्णलोहित इ० कृष्ण सन् लोहित वर्णो वर्णेनेति सभा ।
 रक्तकृष्णमिश्रितवर्णे । तद्वति वि० ।
 क्षष्णवल्ली इ० कृष्ण वल्लमस्य । वानरे ।
 क्षष्णवर्ण इ० कृष्णो वर्णास्य । राहौ महे । कृष्ण अयुधो
 वर्णं । शूद्रे । य० । इष्णवर्णवति वि० ।
 क्षष्णवर्त्मन् इ० कृष्ण वर्त्म भूमस्यारूपमतिस्थानमस्य । वद्वे
 राहौ मरे, शिवरूढये च । वृष्णमपित्त वल्लाचरण यस्य ।
 दुष्टकर्मकारके वि ।
 क्षष्णवर्जिका स्त्री० कर्म । जटकालतायाम् ।
 क्षष्णवल्ली स्त्री० कर्म । कृष्णतुल्य म फलेश्याह ।
 क्षष्णवीज इ० कृष्ण बीजमस्य । रक्तगिषो । कालिन्ने म० ।
 क्षष्णहृत्न स्त्री कृष्ण हृत्नमस्या । पाटकाह्ये भाग्यवत्याश्च ।
 सञ्जायां कन् कापि यत् इत्यम् । गाम्भार्थाम् ।
 क्षष्णशा(सा)र इ कृष्णशायी शार (शार) श्वलघ
 वर्णो वर्णेनेति म० । काजशरश्चने ।
 क्षष्णशालि इ० कर्म (काजधान) धात्वभेदे ।
 क्षष्णशिम्यिका स्त्री कर्म० । काकावह्याम् ।
 क्षष्णशिशु इ० कर्म० । कृष्णशोभाह्ये (काशसञ्जना) ।
 क्षष्णशुद्र इ० कृष्ण शूद्रमस्य । मङ्गिषे ।
 क्षष्णसर्प इ० कर्म० । (राह सर्प) राजसर्पे ।
 क्षष्णसार इ० कृष्ण सारोऽस्य । शिवपाह्ये (शिव)
 क्षष्णस्त्वय इ० कृष्ण श्वस्त्वोऽस्य । तमनह्ये ।
 क्षष्णशुक्ल न० कर्म० । काभागुह्ये, इष्ण युष्णश्च तम्
 शोडशद वारि मन्त्रतो'कुत्तलस्ये प्रकाशे ।

कृष्णाजिन न० कर्म० । कृष्णसारस्वगचर्मणि ।
 कृष्णायस न० कर्म० टच् समा० । कृष्ण लौचे व्ययस्कान्ते ।
 कृष्णार्चिस् पु० कृष्ण । कृष्णता अर्चिर्भ्यो यस्य । कृष्णता
 कारकशिले वङ्गौ ।
 कृष्णार्जक पु० कर्म० । विपन्ने (कालतलमी) वनपर्वरे ।
 कृष्णावास पु० कृष्णस्यावासोऽस्मिन् । अश्वत्यष्टके ।
 कृष्णिका स्त्री० कृष्णेण संज्ञायां कन् । (राइ) राजसर्पधे ।
 कृष्णोक्षु पु० कर्म० । (काजना) इक्षुभेदे ।
 कृष्य स्त्री० कृष-अर्हायै क्त्वाप् । कर्षण-र्हायाम् भूमौ ।
 कृ विक्षेपे तटा० पर० सक० सेट् । किरति अकारोत् । कीर्ण-
 कृ हिंसने क्राटि० उभ० सक० सेट् । कृणाति अक रोत् ।
 कृ विज्ञाने चुरा० आत्म० सक० सेट् । कारयते अचोकरत् ।
 कृत संशब्दे च० उभ० सक० सेट् । कीर्णयति-ते अचकोर्त्त-त
 क्लृप्त लि० कृ-क्त्वा । रचिते, नियते, क्लृप्तेन सोपानपथेनेति रघु० ।
 केकय पु० देगभेदे, तद्राजसु अणो वङ्गपु लुक् । तद्देशराज-
 भेदे च व० व० । 'तद्योगात् लन्यजनकमावोपचारात्
 केकयो स्त्री० भरतमातरि । [त्रिताच्छियुक्ते पुरुषे (टेरा)
 केकार पु० के सूद्धिं कर्तुं शीलमस्य क-अच् अनुक् सं० । निस्त्रा-
 केका स्त्री० के सूद्धिं कायते कर्मणि ड् अनुक् सं० । मयूरवाग्याम्
 केकावल् पु० केका+अस्यर्थे वनच् । मयूरे ।
 केकिन् पु० केका+अस्यर्थे इनि । मयूरे ।
 केचन अव्य० किम+पु मि लभिरूपं ततश्चन । केचिदित्यर्थे
 एव केचिदित्यथत्वं । [केतत्-त ।
 केत मन्त्रणे अट० चुरा० उभ० सक० सेट् । केतयति-ते अचि
 केतक पु० कित-निवासे ण्वल् । 'केतक' स्त्रचिकापुष्पोजम्बुक'
 क्रकचच्छट' इत्युक्तलक्षणो ह्ये । तत्पुष्पे न० । गौराटि०
 डीप् । केतकीत्यथत्वं ।
 केतन न० कित-भावाधिकरणकर्मकारणेपु यथायथं ल्युट् ।
 गृहे, निमन्त्रणे, केतौ, ध्वजे, चिह्ने, कृत्वे च ।
 केतु पु० चाय-तक्य-देशः । रोगे, व्युत्तौ, पताकायास्, चिह्ने,
 रिपौ च । राहोः शरीरात्मके उपग्रहे । तेषाम्पत्तारूपता
 ज्योतिषे सिद्धा व० । व० ।
 केतुमाल न० 'केतनं केतुभासं प्रतीच्यां गन्धमादना दित्युक्ते
 जम्बुद्वीपस्य नवखण्डान्तर्गते खण्डभेदे ।
 केदार पु० के शिरसि, दारोत्स्य । पर्वतभेदे, नत्स्य
 शिवलिङ्गभेदे, भूमिभेदे, चालवाले, चले च ।
 केनिपात पु० के जले निपातोऽस्य अलुक् सं० । अरिले नौका-
 देगतिर्नियामके (हाल) इति प्रसिद्धे जाते । वा कपि तत्रैवाथे

केन्दु पु० कृष्णित इन्दुः कोः कादेगः । तिन्दुजटङ्गं । संज्ञायां
 कन् (गाव) गालकट्टे ।
 केमुक् पु० के शिरसि अमयति कृजति अमठक् अनुक् सं० ।
 (केन्दु) इति स्थ्याते केन्दुष्टे । फलं केसुजमर्जितमिति स्युतिः
 केयूर पु० के वाङ्गशिरसि याति या-ऊरक् अलुक् सं० ।
 (वाजु) (वाड) वाङ्गभूषणे ।
 केरल पु० व० व० । 'सुब्रह्मण्यं समारभ्य यावद्देशो जनार्दन !
 तावत् केरलदेश' स्यादित्युक्ते देशे । 'वैदिकयागागधिका-
 रिणि-शसुधारिणि' कोलिसर्पा माह्विका दर्वाशोलाः
 मकेरना । सर्वे ते ज्वियास्तात । वस्मस्तेषां निराकृत
 इति हरिवंशोक्ते ज्वियभेदे च ।
 केल चालने भ्या० पर० सक० सेट् । केलति अङ्गेलीत् ।
 गिचि अचिकेलत् त । [स्त्री० वा डीप् ।
 केलि पु० स्त्री० केल-इत् । परीक्षा, क्रीडायाश्च । प्रथिव्यां
 केलिष्टत् पु० केले क्रीडार्थं ह्यनः । केलिकदम्बष्टे ।
 केलिमचिव पु० केनौ सचिवः मङ्गायः नर्ममचिवे क्रीडावि
 पथे मन्त्रिणि । [अचिकेवत् त ।
 केव सेवने भ्या० आत्म० सक० सेट् । केवते अकेविष्ट, स्थिति
 केवल लि० केव-कलच् के सरसि वलवति वल-अच् अनुक् सं० ।
 एके, कत्तौ च । निश्चिते, ज्ञानभेदे, गुप्ते च न० ।
 केविका स्त्री० केव-खुल् टाप् । कोङ्गदेशगणित्ते केवेर
 इति ख्याते पुष्पप्रधाने ह्ये, भट्टारौ च ।
 केष् पु० क्लिश्यते क्लिद्याति वा क्षिग-अच् ललोप्य
 कस्य वंशोवा । वक्षणे, ह्येवरे, टैवभेदे, पिप्पौ, चिहुरे च
 मञ्जवातजातोपधातुविशेषोऽर्थं केग' । अस्य परव-
 र्त्तिन' पागादिशब्दा केगभूयस्त्रवाचिन । वासास्तु त
 त्परा पाशो रचना भार उद्भव' । इत्त' पद्यः कलापस्य
 केगभूयस्त्रवाचका इत्युक्ते ।
 केशकोट पु० इत० । यूकाख्ये केशकोटे । (उक्तुण) [नार्गे
 केशपर्णी स्त्री० केश इव पर्यमस्याः जानित्वात् डीप् । अपा-
 केशपाशी स्त्री० केश+पाश-गौरा० डीप् । शिखावाम् केश-
 मध्यस्थच्छायात् । [शमीह्ये ।
 केशमयनी स्त्री० केशैर्बद्धा मथ्यतेऽसौ मथ ल्युट् डीप् ।
 केशमार्जक न० केशान् मार्ज् सृज-ण्वल् । (काङ्क
 चिरुणि) ख्याते केगप्रसाधिकायां कङ्कतिकायाम् ।
 केशर पु० के जले ग्रीर्यते शृ-अप् । सिङ्गस्तम्भस्थायां जटा
 यास्, अश्वस्तम्भस्थकेषुपु पुत्रागष्टे, वक्तुह्ये, नीलकेशर-
 ह्ये चुरानामगन्धद्रव्ये च । हिङ्गुले न० किङ्गुले पु० न०

केशरञ्जन उ केशान् रञ्जयति रञ्ज-णिव् ख्यु । शङ्कराज-
रञ्जे (भीमराज)

केशराज पु० केशा राजन्ने जनेन घञ् । शङ्कराजे (भीमराज)
केश(परि)न् पु० केश(पर) घञ्चस्य इति । घिच्चे, च्यच्चे पुद्गाग

इत्थे नागकेशरहणे, गोजपूरकहणे हस्तमलितरि वानरभेदे च
केशरूपा स्त्री० केशस्यैव रूपमस्या । बन्दाकहणे (परगाहा)

केशव पु० केशौ ब्रह्मरक्षी सर्वेश्वरावपि आतकम्पानया भाति
या-ङ् केश केचिन आर्गसाद्याच पाति हिनसि वा क्वा ।

विष्णो । 'यस्मात् तस्यैव इत्यात्मा इत केशो ननाहृत् ।
तस्य च केशवनात्रा त्व लोके ख्यातो भविष्यतीत्युक्ते ।

'अश्वे' ये प्रकाशने भव त केशप्रियाता शर्पणा केशय
त ज्ञात् मा प्राः इति जघत्ता इत्युक्ते ह्यर्थ्याश्ववति परे

श्वे च । केशनागरण्ये च । प्रगल्भकेशवति त्रि ।
केशवर्द्धिनी स्त्री० केशान् वर्धयति ह्य ण्वि षणि ।

केशदेवीनतायाम् ।
केशवेग पु० केशस्य वेग । करीरखन्वे । [घृष्टदेवतायाम् ।

केशारूपा स्त्री० केशा आरोहन्वयनया रूढ घञर्थे क ।
केशिक ति० प्रगल्भ केशोऽस्यस्य इत् । प्रगल्भकेशपुङ्गे जने

केशिका स्त्री० केशिन इव कायति प्रकाशते कै क । यथा-
वतीरहणे । [वति । विष्णो दैत्यभेदे, घिच्चे च पु ।

केशिन् ति० प्रगल्भा केशा घञ्चस्य केश+इति । प्रगल्भकेश-
केशिनिस्त्वृत्तन पु० केशिन निस्त्वृत्तयति हिनसि नि+स्त्वृ-
णिव्-ख्युट । कथ्ये केशिहादयोऽप्यत्र ।

केश्य न० केशाय हित केश+यत् । कथ्ये सुबन्धि । शङ्कराजे पु
केशर न० केशे जने शरति ह्य अच् । हिङ्गो, नागकेशरउभे

काशोसे सुते च । नागकेशरहणे, शरप्रकथ्यस्य केशे
विहृष्ट इत्यजटाया पुद्गागहणे, वज्रहृष्टे च पु० ।

किष्णके पु० न० ।
कै शब्दे आ एर अक० अतिट् । कामति शकाशोत् ।

कैकयी स्त्री कैकयायां देव्यानां राजा तस्यापत्यम् अपि षीष् ।
दगरपश्यां भरतमातरि । [कैकयदेश्वर्ये ।

कैकेय उ कैकय+रा+ननि+अच् नि० अत एव इति ।
कैकेयी स्त्री कैकेयस्यापत्य स्त्री अच् । भरतमातरि दगरपश्याम्

कैटभ उ कौटभन् भाति भा-ङ् क्यार्थे अच् । दैत्यभेदे ।
कैटभजित् पु० कैटभ जितवन् नि-भूते क्तिप् शब् च ।

विष्णो । कैटभायां द्योऽभाऽय ।
कैटय्य उ क्तिप् स चेष्य कैट राति रा अतिनिस्तान्ता च शपाच

कैतेव न कितवन् कर्म अच् । कपटनायाम् स्वार्थे अण् ।
कूते, वैदूर्यमथौ धुम्बरपुष्पादौ च । [चैत्यमभूत् न०

कैटार उ० कैटास्त्व चैत्रस्ययम् अण् । कैटारज योरासिधाये ।
कैटार(रि)का न० कैटाट+चमूहायै क्त्वा ङञ् वा । चैत्यमभूत्

कौरव न० कै लङ्के गैति ह्य अच् अलुक च कौरवो ह्यक्षय
मियम् अण् । कुष्टदे, सुकोत्तये, यत्रौ च ।

कौरविणी स्त्री० कौरव+इति । कुष्टशर टाये नद्युत्तलतायाश्च ।
कौरवी स्त्री कौरवाय हिता अण् । अन्द्रिकायाम् ।

कौरात पु० किरात इव त्वाट् इत्यर्थे अण् । कश्चरत्पुष्टे,
किरातदेशे (रथ्यन्देशे) भव अण् । भूमिन्वे गम्बरचन्दने च न

कौरास न० कौरलदेशे भवम् अण् । मिटङ्गे ।
कौरास पु० कै जले लासो लघन दीप्तिरस्य अन्तुष्ट०,

केलच स्फटिकसखेर शुभ्र अण् केलीनां चमूह अण्
केन तेनास्यतेऽय व्यास घञ् । शिवकुवेरयो स्थाये ।

कौरासपति पु० इत् । विने । [(जेषे) भीवरनातौ ।
कौरान् पु० कै जने यत्त हत-अच् अलुक घ० तत स्वार्थे अण् ।

कौरासमुत्तक पु० कर्म० । जलस्थितछलके (केगुर) ।
कौरव्य न० कौरवस्य शुद्धस्य उप धिरहितस्य भाव । मोषे ।

कौशिक न० केशानां घमूह टक् । केशघमूहे । भाटकमविह
हतिभेदे स्त्री० णीप् षा० ६ प० ।

कौशोर न० किशोरस्य भावः अण् । 'वीगण्ड दग्गावधि,
कौशोरसापहृदादित्यु नाया किशोरायभ्यायाम् ।

कौशय न० केशानां घमूह अण् । केशघमूहे ।
कौक पु० कौकः कृक घातने अच् । चक्राके हले,

ज्येष्ठ म चर्म्मुरीहणे, ददृरे, विष्णो च ।
कौकनट पु० कौकान् चक्रव कान् मति नदयति अन्भूत-

एवार्थे न-अच् । रत्नकुष्टे, रत्नपद्मे च । [नहति ति ।
कौकनटच्छवि पु० कौकाश्वेन अविर्दो प्रयस्य । रत्नपद्मे

कौकनट्य उ कौकयोर्वहवाऽयोर्भेभकारितान् च म्बुत्वि ।
सुखे । [कौकौ निपा टाट ।

कौकिल पु० कृक आदने इजच् । अनामस्थान विहृगभेदे
कौकिलाश्च पु० कौकिल्याणीव रत्नकवि प्रप यस्य । (ताव

मायना) इत्यभेदे करवीरभेदे इत्युच्यते वाच ।
कौकिनावास पु० इत्० । नाचहणे ।

कौकिन्येष्ण उ कौकिन इव कथ्य इत् । (काजना इत्यभेदे ।
कौटय्य पु० कौमिति हटन्त्यत् । 'कथाभ्यां च गार्हप्य

कोच पु० कुच-अच् । देशभेदे, तद्देशस्ये 'तीवरस्यै म पुत्रः
मांसच्छेदमसुद्धव' । कोचजातिरिति ख्यात' इत्युक्ते
जातिभेदे च ।

कोजागर पु० कोजागर्तीति वटचम्पिन् प्र० । व्याख्यानपौर्णे-
मास्याम् । 'निगीथे वरदा लक्ष्मीः कोजागर्तीति शक्तिनी'ति ।

कोट पु० कुट वच् । कौटिल्ये, दुर्गे च (गड) ।

कोटर पु० न० कोटं कौटिल्यं रात रा-क । वृक्षम्यग इरे ।

कोटवी स्त्री० कोटं वात वा क गौरा० डीप् । नग्निकायां
स्त्रिया उर्गायाश्च ।

कोटि स्त्री० कुट-इच् । धनुषोऽपभागे वस्तुमात्रस्याग्रभागे,
ष्टक्यायाम् (पिडिङ्गाक) भंगयस्यालम्बने, वाटे निर्णयार्थं
कृते पूर्वपक्षे, शतलक्षमितसंख्यायां, तत्संख्येयं च ।

वा डीप् कोटीत्यप्यत्र । [गोपकोटे ।

कोटिक पु० कश्चा वड्वा कायति प्रकाशते कै-क । इन्द्र

कोटिर पु० कोटिं राति रा-क । इन्द्रे, नकुले, इन्द्रगोपकोटे च

कोटिवर्षा स्त्री० कोटिनिरग्रैर्वर्षति मधु वृष-अण् । (पिडिङ्ग)
शाकभेदे ।

कोटि(टी)य पु० कोश्या अग्र्येण श्यति शो-क । लोचभेदेनेऽस्ते

कोटीर पु० कोटिमीरयति ईर-अण् । किरीटे, जटायाश्च ।

कोट्ट पु० कुट्ट-वच् नि० गुणः । दुर्गे (गड) राजधानीभेदे च ।

कोट्टवी स्त्री० कोट्टं वाति वा-क गौरा० डीप् । लग्नायां
स्त्रियाम् सुक्तकोश्याश्च ।

कोट्टार पु० कुट्ट-आरश्च प्र० । क्रूमे पुष्करिण्याः पाटके च ।

कोठ पु० कुठि-अच् नि० ननीपः । मखलाकारे कुष्ठरोगे ।

कोण पु० कुण-करणे घञ् कर्त्तरि अच् वा । येन धनुराकृतिना
काष्ठेन वीणादयोवाद्यान् तस्मिन् वादनसाधने काठे,
स्रहादीनामेकदेशे, अथौ, अस्ताषामग्रभागे, लघुहे,
नङ्गस्यहे च । [मत्स्ये (उकुण्) ।

कोणकुण पु० कोणे मलकैकदेशे कुणति चलति कुण-क ।

कोट्टाण्ड न० कु-गच्छे विच् कोट्टाण्डोऽस्य । धनुषि, भुल-
तायां, देशभेदे च ।

कोट्टव पु० कु-विच् नोः इति वृ-अच् कर्म० (कोटो) धान्यभेदे

कोप पु० कुप-भावे वच् । क्रोधे वानाशाम्निजे चित्तवृत्तिभेदे ।

कोपनक पु० कुप-युच् कोपनः स इव कायति कै-क ।
चोरनामकगन्धद्रव्ये ।

कोपना स्त्री० कुप-युच् टाप् । प्रकृत्या कोपवत्यां स्त्रियाम् ।

कोपशीले लि० । [कोपशालिनि लि० ।

कोपिन् इ० अवश्यं कुपति शिनि । जलपारावते । व्यवश्यं

कोमल न० कु-कलच् मुट् नि० गुणः । जने । स्त्रौ, अकठने,
मनोहरे च लि० । श्रीरिकायां स्त्री० टाप् ।

कोमलवल्कली स्त्री० कोमलं वल्कलं यस्याः । लडल्याम् ।

कोयटि पु० कं जलं वटि, रवाश्च प्र० अत योत्पम् । जल-

कुपुमे पञ्चिणि । संज्ञायां कन् । (टिटिर्) टिटिभपञ्चिणि

कोरक पु० न० । कुर्यते कुर-वन् । कलिजायाम्, सृगाले, ककाले
च 'विचारकोरकागोति' भावः । अमरे पुंलिङ्गोक्ति-
प्राचिकाभिप्रायेण ।

कोरङ्गी स्त्री० कुर-अङ् च डीप् । सृष्टानतायाम्, पिप्पल्याश्च

कोरदूप पु० कोर दूपयति उप-णिच् अण् (कोटो) धान्यभेदे

कोख पु० कुल-संख्याये अच् । शोडे-गनिग्रहे, शूरे, उडुमे
(डोडा), भुजान्तरे, भेलके, चित्वायाम् (चिता), अन्वभेदे,
टडुहयमाने, जातिभेदे, देशभेदे च । चव्ये, मरिचे, तोलक
माने, वटरफले च न० ।

कोलक पु० कुल-खण् । अङ्गोष्ठ्ये, वडुवारष्ट्ये (काकला) च ।
गन्धद्रव्यभेदे, मरिचे, काकोले च न० ।

कोलकन्द पु० कोलमिव कन्दोऽस्य । महाकन्दभेदे ।

कोलदल न० कोलं वदरीफलमिव दलमस्य । नखीनामगन्धद्रव्ये

कोलपुच्छ पु० कोलस्य शूकरस्येव पुच्छोऽस्य । कडुपञ्चिणि

कोलमूल न० कोलस्य वदर्यांस्य मूलम् । पिप्पलीमूले ।

कोलम्वक पु० कुल-अन्वच् संज्ञायां कन् । तन्त्रीभिन्ने अलावू
प्रभृतिसमुदाये वीणायाः काये । [मल्ल्याम् ।

कोलवल्ली स्त्री० कोल इव वल्ली तत्तुल्यरोमनत्वात् । गजपि-

कोलशिखि स्त्री० कोलपाटाकारा शिखिरस्या । 'आलू-
गीति ख्यातायां शूकरपाटिकायां लतायाम् ।

कोला स्त्री० कुल-अच् टाप् । पिप्पल्याम्, चयभेषजे, कोलि-
ष्ट्ये, देशभेदे च ।

कोलाविध्वंसिन् लि० कोलां विध्वंसितं वस्तुं गीलमस्य
विशब्देन धानोरन्वार्धपरत्वम् । पर्वतवासिनि वृक्ष-
भेदे 'एव पालयतलस्य वृक्षो पर्वतवासिनः । कोलावि-

ध्वंसिन् प्राप्ता इति देवीभागवतम् । कोलाविध्वंसिनस्त-
द्यति देवीमाहात्म्याम् । कोलाशब्दं कोलाहलवाचकस्य
च कोलाहलेनैव राज्यविध्वंसं पुर्व्वन्ति ये । तेषु ।

कोलाहल पु० कुल-वच् तमाहलति अच् । वडुविधे दूर-
गामित्यव्यक्ते शब्दे ।

कोलि पु० स्त्री० कुल-इन् । वदर्याम् स्त्रीत्वपक्षे वा डीप् ।

कोविट् इ० कुट्ट-गच्छे-विच् । कोर्विदस्तं वेत्ति विद-क ।
परिहृते विदुषि ।

कोविदार इ कु भूमि विटयाति विन्दुं चय् । रक्तकाञ्च-
नारे (रक्तकाञ्च) ।

कोश(प) इ० कुश(प) चञ् । पानपात्रे कृच्छ्रे, खड्गपिधाने,
(खाप) क्षताहतयो स्वर्णरक्ष्ययो, अर्धसङ्घे मेथ्याम्
अरुकोषे, शब्दादिभषणे, योगो, गिम्बायाम्, युत्तमेष्टे
हिरण्यदिव्याभष्टे मञ्जुपायाम् धाञ्छादके, पनवादि
फलस्थान व्यानयवभेदे च (कोया) । [टाप् ।

कोशफल न० कोशेफलमस्य । ककोरे, लउघ्याम् (मया) स्त्री०
कोशल इ स्त्री० कुश-कलच् वि गुण । अयोध्यापरे वा टाप्
कोशनामजा स्त्री० कोशना राजा नवराजश्च लुक् (क्षत ।
रामचन्द्रस्य मातरि । [ठन् । लकोषे (पुप)

कोश(प)लिक न० कोश(प) धामशब्द लति शान्क तत भाये
कोशाद् इ० न कोशाकारमङ्गमस्य । वज्रमले ह्यभेदे ।
कोशा(प)तकी स्त्री० कोश(प)मतति पतुन् गौरा डोप् । [किङ्गा]

पटोल्या तत्फलदपि ह्रीरितक्यात्स्त्रिा स्त्रीत्वम् ।
कोशिला स्त्री कोश+अस्त्वर्थे पिच्छादित्वाद् इत्यच् । छद्-
पश्याम् । [धास्याद्यपम,गे च (सङ्गा)

कोशी(पी) स्त्री० कुश (कुश) अच् गौरा । चर्मपादकणायाम्
कोप इ कोषयत् ।

कोपचक्षु इ० कोषकारा लजुर्वस्य । शारसपक्षिणि ।
कोपटङ्गि स्त्री कोपश्च धनसङ्घयस्य हृदि । धनसङ्घो । कोप-
स्याइस्य हृदिर्विभक्तुम् । रोगभेदे इ० ।

कोपश्रायिका स्त्री कोपे श्रेते शी-एत्तुम् । एरिकायाम् ।
कोपिन् इ० कोप+इति । आचष्टसे ।

कोष्ठ इ कुप धन् । सङ्घमध्ये, उदरमध्ये धादादिस्वापने
कृच्छ्रे च (कृटी) धात्वोये वि । [वि०

कोष्ठा न ईपुष्पाम् को कदेश । ईपुष्पाख्येयं । तद्वति
कोमल इ कौ प्रथियां इति च लक्ष्मणकति अच् इ गुण ।
गद्यूनोरनिवृत्ते देहे । अयोध्याया रणे । [भेदे च ।

कोहन इ० कौ हन्ति स्पृते अच् इ० गुण । वायुभेदे मया
कोहृत्कि इ इहृटी भावां, पादपत्रभेदेऽप्यपश्यति टप् ।
गान्धे, कोटारिषधनीया पादपेपत्यानङ्गट्टि मन्वात्सर्ग च

कौसेयक कुशौ रगतत ह दस्य । इततकुशिके पदमे
कौट इ मते काश्चिद्वे मय अज् । गृहणे (प्ररथी) पुश्यां
मायभर । खतन्वे वि ।

कौटल इ० कृटभेग कौट तज् क्षान । कृटने हने । [व्यापे
कौटतत्र इ कर्म० । साधो वपापनीर्दनि । [जीविनि

कौटिक वि इटन इततभयनयमेग चरति टक् । भांभिकम

कौडविक वि० कुल्व सम्भवति (स्वभित्तु सम्भविगयति) तस्य
नापे सपनयोग्ये योरुम् वा टप् । कुडवधान्यस्वापनयोग्ये,
पले, तदपनयोग्ये चोले च ।

कौष्ण इ० कुशप ग्रव भक्ष्येन विद्यतेऽस्य अण् । राजसे ।
कौत्तु न० कुत्तक+मत्तादित्वात् स्वाधे अण् । अपूर्वर्गभौत्तुको

कौत्तुत्तल न० कुत्तइल+मत्तादित्वात् स्वाधेऽण् । कौत्तुके ।
कौट्टवीष्ण वि० कौट्टवाणा भवन चोलेम् च । (कोटो) धान्य
भेदभवनयोग्ये चोले । यधौ ।

कौन्ती स्त्री० कुन्तिपु देशेपु भवा अण् ङीप् । भक्तान्वित्यो-
कौप वि कुपे भव अण् । 'भमौ खातोऽत्यविनारो गम्भीरो

मखडलाकति । वद्वोऽवद्भ स कुप स्यात्तदभ कौपट-
च्यते' इत्युक्ते कूपोटके, क्षिया ङीप् न विरथा कौपी
रप मस्यतीति साहि १२० ।

कौपीन न० कूपे पतनमर्हति अकाश्याथे नि० । पात्रे, तद्वति
वि० । गोथत्यात् पुरपलिङ्गमपि कौपीनम् तणाष्ठादकलात् ।

मेखलानिमन्ने वक्ष्यच्छे च । 'कौपीनवन खनुभाम्यवन'
इति पुराणम् ।

कौमार न० कुमारस्य भाव अज् । जात कृ प्रथिनी पदभ्या
मारयेत् स कुमारक' इत्युक्तलक्षणाया 'कौमार पद्मभा-

दान्त मियुक्तावस्थाया कौमार यौवन जरेति गीता ।
कौमारी स्त्री० कुमारस्य कार्त्तिकेऽश्वयम् अण् । कार्त्तिकेय
मत्तौ सतनुमारीपिफायाश्च । अर्धस्यपति कुमारी

सुपद्वेति कौमारापर्वचने इत्यल् । भाश्यायाम् ।
कौमुद इ० कौ मोत्ने जगदपिक्तु कौमुदस्येन कीर्त्तित इत्युक्त
विष्टे कार्त्तिकमासे ।

कौमुदी स्त्री० कुमुदायां सुपेष्टेऽनुपम् अण् । ज्योतस्त्रायां
तत्त्वम्ये किं कुमुदप्रकाय कविकल्पित । किं मोदने जना

दस्यदानाभावे परस्परम् । कुमुदायां सुखापदानेन वा
कौमुदे भला' इत्युक्तलक्षणायां क तिप्पौलभास्याम् ।
आदिनपौष्टमस्सामपि ।

कौमोटीकी स्त्री० कौ प्रथियां पात्रकलात् मोटक कुभो-
टको विष्णु तमेयम अण् । विश्वगुदायाम् ।

कौरव इ० कुरोरदम् कष्पादित्वाटप् । उरुपुननगौ घत
राष्ट्राभेपु पायत्रेषु च समदोर वि प्ररथमजातलात् ।

कौरव्य इ इर स्य । उरुवयने क्षत्रिये । वपुटु लुक् । उरुव
कौल वि प्रुष्टे सक्तुभे भव अण् । वक्तुमीने । एस्यांते पुत्रा-

चाररतं क । [मन्या भित्तुया इवे । निजदां ङीप् ।
योत्तित्नेय न० कौ० भित्तुया चत्या अथयत्तु क इनादेश्च ।

कौलट्येय पु० स्त्री० कुलटायाः सत्वाः असत्या वा अपत्यम् ।
 टक् । स या' असत्याञ्च कुलटाया' एते । स्त्रियां टोप् ।
 कौलटेर पु० स्त्री० कुलटाया' अस्या अपत्यम् टक् । वन्मक्याः पुत्रे
 कौलिके त्रि० कुलाद् गत टक् । कुनपम्परागते । कुलेनाचरितः
 टक् । कुलाचारे । कौल कुनधर्मं प्रवर्तयति टक् । कुल-
 धर्मावर्तके तन्त्रोक्ते शिवे, मन्वाद्यौ च ।
 कौलीन न० कौ प्रथिव्यां लीनं यस्मान् अलुक् स० । युद्धे,
 परीवादे, दुष्टकार्ये च । कुलीनस्य भावः कर्म वा । कुलीन
 कर्मणि, प्राणिभिर्द्यूते च ।
 कौलेय वि० कुले + यव टक् । सत्कुलोत्पन्ने ।
 कौलेयक पु० कुले भव' श्वा टक्ञ् । कुनागते कुञ्जुरे ।
 कौवेरी स्त्री० कुवेरस्य यम् अण् । माहभेदे, उत्तरदिशि च ।
 कौशल न० कुशलस्य भावः अण् । क्रिय या नैपुण्ये ।
 कौश्लिका स्त्री० कुशलस्य प्रच्छा ठक् । कुशलप्रश्ने । कुश-
 लाय स्वमङ्गलाय नीयते ठक् । उपायने उपदौकने ।
 कौश्लेय पु० कौशल्यायाः अपत्यम् टक् यलोपः । रामचन्द्रे
 कौशल्या स्त्री० कुशलैव चार्थवर्णादिवात् यञ् । राममातरि
 कौशास्वी स्त्री० कुशास्वेन निर्वृत्ता नगरी अण् । वत्सपत्तने
 कौशिक पु० कुशिकस्य गोत्रापत्यम् ऋथण् । विश्वामित्रे सुनौ ।
 कौशे भवः टक् । नकुले, व्यालप्राप्ते, पेचके, इन्द्रे,
 गुग्गुलौ च । कौशेधिक्षतः टक् । कोपाध्यक्षे ।
 कौशिकफल पु० कौशिकेन विश्वामित्रेण सृष्टं फलं यस्य ।
 नारिकेले । [शतुलं लोकविद्धम् ।
 कौशिकाराति पु० इत० । पेचकगतौ काके तस्य पेचक-
 कौशिकी स्त्री० "गरीरहोशाद्यक्षत्वाः पार्श्वत्वा' नि.सृ ता-
 श्विका । कौशिकीति सनाख्यातियुक्तलक्षणाया दुर्गायास्
 नदीभेदे 'कौशिकी चन्द्रम'गा चेति सृष्टि' नाद्ये वृत्तिभेदे च
 कौशेय वि० कोशादुत्थितम् टक् । कृषिकोपादिजाते वस्त्रे ।
 कौशल्या स्त्री० कौशलस्य राज्ञोऽपत्यं अड् । राममातरि
 पाणिनिस्त्वैव दन्त्यसकारनिर्देशः त् दन्त्यसकारवानयम् ।
 कौशल्यायनि पु० कौशल्याया अपत्यं फिञ् । श्रीरामे ।
 कौशुम्भ पु० कुशुम्भ + स्वार्थे अण्) अरव्यकुशुम्भे शाकभेदे च
 कुशुम्भेन रक्तम् अण् । कुशुम्भरागरञ्जिते वस्त्राद्यौ वि०
 कौस्तिक वि० कुशुल्याः चरति टक् । मायकारणे शाश्वतुक्ते ।
 कौस्तुभ पु० कुं भूमिं स्तुभ्नाति कुस्तुभोजलधिः तत्र भवः
 अण् । विष्णोर्वचःस्ये 'कौस्तुभस्तु नहातेजा' कौटिल्ल्यर्थ-
 समप्रभ, इत्युक्तानक्षणे गणभेदे ।
 कौस्तुभवचस् इव० कौस्तुभो वचसि यस्य । विष्णौ ।

ऋथ वधे वा० चु० उभ० पक्षे भा० पर० सक० सेट् घटाटि ।
 ऋथयति-ते ऋथति अचिक्कथत्-त अक्कथीत्-अक्कथीत् ।
 ऋस दीप्तौ कौटिल्ये च दिवा० पर० अक० सेट् घ० । ऋस्यति
 अक्कथीत्-अक्कथीत् ऋसयति-ते ऋसित्वा-ऋस्ता ।
 ऋस दीप्तौ वा० चु० उभ० पक्षे भा० ऋथयति-ते । ऋथति ।
 अचिक्कथत्-त अक्कथीत्-अक्कथीत् । ऋसित्वा-ऋस्ता ।
 ऋशब्दकरणे क्वाटि० उभ० सक० सेट् घाटि० । ऋनाति ऋनीते
 अक्कथीत् अक्कथित् ।
 ऋय दुर्गन्धे आर्द्राभावे शब्दे च भा० आ.स० अक० नेट् ।
 ऋयते अक्कथित् । ऋथयति ते । ऋतः ।
 ऋर कौटिल्ये भा० पर० अक० सेट् । ऋरति अक्कथीत्]
 ऋकच पु० ऋ इति ऋचति शब्दायते कर्-शब्दे अच् । यन्वि-
 लाख्ये दृचे । करपत्ने (करात्) पु० न० । ज्योतिषोक्ते
 योगभेदे च ।
 ऋकचच्छट् पु० ऋकच इव द्यो यस्य । केतकीदृजे ।
 ऋकचपाटू(ट) ऋकचमिव पादो यस्य वा अन्यलोपः । कृकलासे
 ऋकचष्टी-स्त्री० ऋकच इव शृष्टं यस्याः । (कड) नख्यभेदे ।
 ऋकण पु० ऋ इति कणति शब्दायते कण-अच् । (क्यार)पश्चिणि
 ऋकर पु० ऋ इति शब्दं कर्तुं शीलमस्य ताच्छील्येऽच् (क्यार)
 ऋकणे पश्चिणि ।
 ऋतु पु० कृ-कत । यूपसहिते, तद्रहिते वा यज्ञे, संकल्पे, 'यथा-
 ऋतरस्मिन् तथा म्रत्यु भवती'ति इति । ब्रह्मण' कराज्जाते
 मरीच्याद्यन्तर्गते सुनिभेदे, वैश्वदेवभेदे, इन्द्रियेषु च ।
 ऋतुदोषनृद् पु० ऋतुनामिन्द्रियाणां दोषं नृदति क्तिप् ।
 प्राणायामे "दृष्ट्यान्ने ध्यायमानानां धातुगण यथा मलाः ।
 प्राणायामैश्चाथा दोषाः प्राणायामिन्द्रियगोचराद्दृष्ट्येऽस्ते-
 ष्विद्यदोषनाशकत्वम् ।
 ऋतुद्विष पु० ऋतु द्वेष्टि द्विष-क्तिप् । अक्षरे, न स्तिके च ।
 ऋतुध्वंसिन् पु० ऋतुं दृश्यन्नं ध्वंसयति ध्वंस-णिच्-
 णिनि । शिवे । [द्वे ।
 ऋतुभुज् पु० ऋतुं यज्ञे दत्तहविरादिकं मुडुक्ते भुज्-क्तिप् ।
 ऋतुराज पु० ऋतुग्य राजा टच्समा० । राजसूययज्ञे ।
 ऋथ वधे भा० पर० सक० सेट् घटा० । ऋथति अक्कथीत्-अक्क-
 थीत् । ऋथयति-ते । [थत्-त ।
 ऋथ प्रतिहर्षे चु० उभय० सक० सेट् ऋथयति-ते अचिक्क-
 ऋथन न० ऋथ वधे ल्युट् । मारणे क्सेदने च राजन्वाङ्मासकूट
 ऋथनपटुरिति प्रबोधचन्द्रोदयः । संज्ञायां कन् उट्टे ।
 ऋद रोदने वैकल्ये अक० आर्द्राने सक० भा० पर० सेट् ।

क्रन्दति अक्रन्दीम् । [यक्रदिष्ट क्रतयति ।
 क्रष्ट पेकले भ्वा० आत्प्र० अक० सेट् घट टि० । क्रदते
 क्रन्दन्ति निरन्तरगद्गकारणे घुरा० अक० उभ० सेट् । प्रावेष्ठाद्-
 पूर्व्यं षाक्रन्दयति ते व्याकक्रन्दन्त न ।
 क्रन्दन्ते न० क्रदि भावे ल्युट् । शोकादिनाश्रुपातने । [क्रपयति
 क्रप कृपायाम् भ्वा० अक० आत्प्र० सेट् घटाटि । क्रपते व्यक्रपिष्ट
 क्रम गतौ वा भ्वा० षधे टिवा० पर० षक० सेट् । क्रामति
 क्रम्यति अक्रमीत् क्रमिष्या क्राम्स्या ।
 क्रम पु० क्रम-पञ् । नियतपूजापरभावरूपे विधाने, अनुक्रमे,
 यज्ञौ, आक्रमणे, पादे च ।
 क्रमि पु० क्रम इन् । क्षमिपदार्थं ।
 क्र क्रिमिन्न पु० क्रमि ङ्नि ङ्नि क । विहङ्गे ।
 क्रमिज क्रमेज्ञायते जन इ । अयुष्टान्दने । लाढाया स्त्री० ।
 क्रमुक् पु० क्रम-उ । शुवाके (पुष्यपरी) ।
 क्रमुक् पु० क्रम उन् तत सनाया कन् । भद्रसलके बद्ध-
 टास्त्रि, श्वाके पट्टिकानोत्रे च । [कन् । तलैपार्थं ।
 क्रमेण पु० क्रामति क्रम-विच् एचति अच् कर्ष० उट् । श्वाये
 क्रय पु० क्री-भावे अच् । मूल्यदानेन द्रव्यपक्षणे ।
 क्रयलेख्ये न० इत् । "मृज्ज संश्रादिक्र मोला तन्व्यमूल्यावरा
 नितम् । पत्र कारयते यत् क्रयलेख्यं तद्व्यजेते" इत्यु
 क्र-शब्दे क्रयस्वरूपपत्रे (कपाना) ।
 क्रयविक्रयिष्य पु० क्रयविक्रयाभ्यां जीवति ठन् । व श्वाग्जने
 क्रयिष्य प० क्रयेन जीवति ठन् । पशुगुजने ।
 क्रय्य वि० क्रयाय क्रोत्र क्रीणीयुरितिवृद्धः प्रसारितम् क्री-
 अन् क्रय्यहादर्थे इति नि । क्रयवित्तिसि कृष्टे प्रसारिते द्रव्ये
 क्रय्ये न० क्रव-पञ्चन रत्नयोरेकत्वात् । आमभासे ।
 क्रव्याट् पु० क्रयमति अच् क्रिप् । राक्षसे, मृष्टान्ने च ।
 क्रव्याट् पु० क्रयमति अच् अण् । राक्षसे, सिद्धे श्येने, श्व-
 मांसभक्षकेऽप्यो 'क्रव्याटोऽष्टतमशब्दे' इत्यन्विन श्वमशेदे श्ववणात्
 कृत्रिमन् पु० कृत्रिम भाव इमिष् । लयले ।
 क्रान्ति इ० क्रम ज्ञा । अष्टे । आक्रान्ते अतिमान् व्याप्ति शकान्ते
 च वि० । [अतीतदृष्टिः ।
 क्रान्तदर्शिन् वि० क्रान्तमतीत पश्यति विभि । पश्चिद्वेते
 क्रान्ति स्त्री० क्रम क्रिन् । आक्रमणे, गतौ शमोऽप्यव्यव्य-
 च्छर्यस्यार्थं त्रियं गोनरेऽप्यव्याह्र 'अयनादयन यावत्
 क्वा त्रियं क् तदा परा । क्रानिच्छा तया सूख्यं मत्त
 पञ्चैति भावयति सु-कृत्वाकार्थम् ।
 क्रिमि पु० क्रम इति इच्चादे । क्षमिन् इच्छार्थं । [इं प्

क्रिमिन्न पु० क्रिमि ङ्नि ङ्नि क-क । विहङ्गे । शीमराज्या स्त्री० ।
 क्रिया स्त्री० क्त-भावे य टाप् । आरम्भे, वेद्यायाम्, इन्द्रिय
 व्यापारे, पक्षादिगद्गमटञितनिमित्त फलव्यापाररूपे
 धातोरर्थे, निष्कृतौ, पञायाम्, पित्राया, विनिश्चयाया,
 करणे, गर्भाधानादिस्वकारे, व्यवहारपादविशेषे च ।
 सर्वैर्बर्वाविवादेषु वनवत्युत्तरा क्रियेति ष्यति ।
 क्रियापाद उ० कर्म० । व्यवहारे शास्त्रिकेऽप्यादिभि प्रतिज्ञा
 तार्थवाचनरूपे तृतीये पादे पूर्वपद्य ष्यत पूर्वोद्दितीय
 योत्तर ष्यत । क्रियापादकृतोय स्यादिति ष्यत ।
 क्रियाफल न० इत् । 'उत्सत्तिराश्रितिविति सञ्चयिष्य
 चत्तर्षेप्सु । क्रियाफल प्राञ्जराय्या' इत्युक्ते कर्मफले उत्स-
 न्यादौ, यागादिज्ये पुण्यापुण्यादौ च ।
 क्रियायोग पु० योगार्थं क्रियमाणे देवाराधनादौ । 'यस्य
 वाह्याद्यस्ययोग क्रियायोग स लभ्यत । प्रधान कारण
 योगो कर्तृर्ह्यनिवरोत्तमः । क्रियायोगस्तु योग्य कारण
 परमे अतमिति उराणम् ।
 क्रियासमभिहार उ० यन्मन्थमिन्-ङ्-पञ् । इत् । क्रि
 याया पौन पुष्ये । क्रियासमभिहारण विराध्यन् कर्मते क
 इति भाष । [क्रियासि क्रिणीते अन्तेपीत् व्यक्रेट् ।
 क्री कवे (मल्यदानेन द्रव्यपक्षणे) अ्यादि उभ० सक अणिट् ।
 क्रीड खेनने भ्वा० पर० अक० सेट् । क्रीडति व्यक्रीडोत् ।
 क्रीडन न० क्रीड-ल्युट् । परीक्षामे क्रीडायाश्च ।
 क्रीडा स्त्री० क्रीड-अ । परीक्षामे खेलने च ।
 क्रीति उ० क्री-त्त । हादमप्रधानार्गते 'क्रीणीयात् यन्मपयार्थि
 मातापित्रोर्यमन्निष्कात् । च क्रीतिक सुतस्येऽप्युक्ते पुत्रभेदे ।
 कृत्कवे यन्माश्ले वि ।
 क्रीतानुशय उ० क्रीते अयुग्मय दृष्टत्वादिना पञासापो यत् ।
 अटाटमिन्-शेपु 'क्रीला मूल्येन य पश्य क्रीता न
 षक मघत । क्रीतानुशय इत्येतद्विधाद पत्तुष्यते' इत्युक्ते
 विवादादे ।
 क्रुद्ध धारणे त्रिवा० आ० अक० सेट् । क्रुद्धते । अन्नादिष्ट ।
 क्रुष्ट उ० क्रुन्च द्विप् । (शेष) वचभेद । आतिले गच श्रद्धा ।
 क्रुष्ट पु० क्रुन्च कर्मणि यञ् । मोक्षपञ्चैति । अथ टप । शीणामेद
 क्रुष्ट्वात्) स्त्री क्रुष्ट मयटाऽपिवात् क्रिच षा टाप् । शमा
 मानिहेयेके चित्तदक्षिभेदे कोमे ।
 क्रुध शेषे टिवा० पर अच् शेषेपचने मत्त यनिट् ।
 क्रुध्यति शयमशिक्षयति कृष्णम् । [शित
 क्रुन्च गतौ, ब्रह्मेऽभेदरे च मज० पर० सेट् । क्रुच्यति कृष्-

क्रुश्र लेशे श्लेषे च क्वा० पर० अक० सेट् । क्रुश्रति अक्रुश्रीत् ।
क्रुश्र रोदने आक्रोशे च सक० भ्वा० पर० अक० सेट् । क्रोगति
अक्रुश्रत् । [आह्रते ति० ।

क्रुष्ट क्रुश्र-भावे क्त । रोदने, रवे च । आङ्-कर्म्मणि क्त ।
क्रूर त्रि० कृत-रक् धातो' क्रू । कठिने, निर्दये, परद्रेष्टकारिणि,
नृशंसे, लघे च । रक्तकरवीरे श्येनरसगे, कङ्कमणिणि
ज्योतिषोक्ते रविमङ्गलमन्दराङ्गकेतुक्रमे यद्दे, पूर्वत्वय-
भरणीमघाक्रमे नक्षत्रे च पु० ।

क्रूरराविन् पु० क्रूरस्य रौति कृ-णिनि । द्रोणनाके ।

क्रोच त्रि० क्रो-यत् । क्रेतव्ये वस्तुमात्रे ।

क्रोड पु० न० क्रुड-घञ् । अङ्गे (क्रोश) । राक्षसे च्चकरे च
पु० । अश्वानाश्रुति भुजान्तरे च स्त्री० टाप् । वारा-
हीकन्दे पु० स्त्री० ।

क्रोडाङ्घ्रि पु० क्रोडे अङ्घ्रिर्दस्य । फच्छमे ।

क्रोध पु० क्रुध-घञ् । परामकाराय चित्तहृत्तिभेदे, परानिटा
भिलाषे, अनिदविषयद्वेषहेतुके चित्तहृत्तिभेदे च ।

क्रोधज पु० क्रोधात् जायते जन-ङ । मोहे 'क्रोधात् भवति
संमोह इति गीता । 'पैशुन्यं साहसं द्रोह इर्ष्यास्त्रया-
र्थद्रूपणम् । वाग्दण्डजञ्च पाक्यं क्रोधजोऽपि गणोदक
इत्युक्ते व्यचनभेदे च ।

क्रोधन पु० क्रुध-ल्यु । कोपयुक्ते, कोपशीले, तन्नोक्तेषु अटसु
भैरवेषु भैरवभेदे, पटिसंवल्लरमध्ये ज्योतिषोक्ते 'रोगो-
मरणदुर्भिक्षं विरोधोवडसङ्कुलः । क्रोधने विषमं सर्व-
मित्युक्तफलके वक्ष्यभेदे च ।

क्रोश पु० क्रुश्र-घञ् । रोदने आह्वाने च । अटमङ्गल-
माने (क्रोश) 'क्रोश सहस्रद्वितयेन तेषा'मिति लीला-
वती । मत्तान्तरे सहस्रसमाने । [स्त्रिया क्रोशी ।

क्रोष्टु पु० क्रोगति क्रुश्र-तन् । श्दगाले । स्वार्थे कन् अत्रैवार्थे ।

क्रोष्टुकपुच्छिका स्त्री० क्रोष्टुकस्य पुच्छमिव पर्णान्यस्याः ।
(वाकुलिया) पृश्निपर्णाम् । [श्रिया ल्याङ् ।

क्रोष्ट्री स्त्री० क्रुश्र-तन् ढञ्चत् डीप् । भूमिकुष्माण्डे, विदार्यां,
क्रौञ्च पु० क्रुञ्च-स्वार्थे अण् । (कोचनक) वकभेदे क्रुररपञ्चिणि,
दैत्यभेदे, दधससुद्रेणाहते हीमभेदे, प-तभेदे च ।

क्रौञ्चद्वारकण पु० क्रौञ्चं दैत्यं पर्वतं वा टारयति हृ-स्विच्
एवन् युच् वा । कार्त्तिकेये स चि 'क्रौञ्चे क्रौञ्चो हतो दैत्य-
क्रौञ्चाङ्गौ हेमकन्दरे । क्रुन्देन युद्धा सुचिर चित्रमायो
समाधिना । स शैलस्य दैत्यस्य ख्यातद्वितेष कर्म्मणा ।
केतवामगन्तस्य नाम्ना क्रौञ्च स उच्यते इति पुराणम् ।

क्रौञ्चादन न० क्रौञ्चानां वकभेदानामटनं भद्रयस् । श्दगाले,
(पञ्च) विद्योदके, पिप्पल्याश्च । पदानीजे स्त्री० ।

क्रौञ्च वधे वा चुरा० उभ० पक्षे भ्वा० पर० सञ् । सेट् घटाटि० ।
रुधयति ते क्रुश्रति अचिक्कथत् अक्राथीत् अक्रथीत् ।

क्रौञ्च रोदने अक० आह्वाने सक० इटि पर० भ्वा० सेट् । क्रौञ्चति
अक्रुन्दीत् । [अक्रुटिड क्रुद्यति ते ।

क्रौञ्च वैकल्यं दि० आत्म० अक० सेट् घटाटि० । क्रुद्यते
क्रौञ्च रोदने भ्वा० उभ० इटि अक० सेट् । क्रुन्दति ते
अक्रुन्दीत् अक्रुन्दिड । [अचिक्पिन्-त ।

क्रौञ्च अव्ययनाये चुरा० उभ० अक० सेट् घटा० । क्रुपयति-ते
क्रौञ्च ग्लानौ टिवा० पर० अक० सेट् । क्रौञ्चति अक्रुमीत् । क्रुमि-

त्वा-क्रान्त्वा । क्रान्तः । [मीत् । क्रुमिन्त्वा क्रुमित । ।
क्रौञ्च ग्लानौ भ्वा० पर० अक० सेट् । क्रौञ्चति अक्रुमत् अक्र-

क्रौञ्च पु० क्रुम-घञ् अष्टदि । आयासे, यमे च । [क्रात्वा ।
क्रौञ्चय पु० क्रुम-अष्टच् । आयासे । [विष्ट-क्रुवयति क्रुमिन्त्वा ।

क्रौञ्च भगे टिवा० आत्म० अक० सेट् घटाटि० । क्रुव्यते अक्र-
क्रौञ्चान्त त्रि० क्रुम-क्त । अमाने । [अक्रुदीत्-अक्रुमीत् ।

क्रौञ्च आर्द्राभावे टिवा० पर० अक० वेट् । क्रौञ्चति । अक्रुटि-
क्रौञ्च रोदने इटि भ्वा० उभ० अक० सेट् । क्रुन्दति अक्रुन्दीत्

क्रौञ्चान् त्रि० क्रुमि-क्त । आर्द्रे ।

क्रौञ्च उपतामे टि० आत्म० अक० सेट् । क्रुश्रयते । अक्रुश्रिष्ट
क्रुश्रित्वा । क्रुश्रित्-क्रुश्रिष्ट । [अक्रुश्रिचत्

क्रौञ्च विगते क्वा० पर० मङ्ग० वेट् । क्रुश्रति अक्रुश्रीत्-
क्रुश्रित त्रि० क्रुश्रि-उपतामे क्त । क्रुश्रयुक्ते वा । इडभावे क्रुश्रिटोऽप्यत्र

क्रौञ्चक न० क्रौञ्च-क्विप् नि० वल्लोप' स्त्रीं तक्रति हसते अच्
सधुके (यटिसधु) । [नील्यानोपधौ ।

क्रौञ्चकिका स्त्री० क्रौञ्चकं क्रयोदस्यस्याः ठन् लत्वम् ।
क्रौञ्च(व) मदे अत्रागल्भ्ये च भ्वा० आत्म० अक० सेट् । क्रौञ्च
(व)ते अक्रौञ्चि(वि)ष्ट । [निरुत्थाहे च ।

क्रौञ्च(व) पु० क्रौञ्च(व)-अच् । नपुंसके, विक्रमहीने, धर्मकल्याणौ,
क्रौञ्च गतौ भ्वा० आत्म० सक० सेट् । क्रौञ्चते अक्रुविष्ट ।

क्रौञ्च पु० क्रुमि-घञ् । पूतीभावे, चन्द्रे च ।
क्रौञ्च वधे उपतामे भ्वा० आत्म० सक० सेट् । क्रौञ्चते अक्रुश्रिष्ट

क्रौञ्च पु० क्रुमि-घञ् । उ० खे, रोगादौ, योगशास्त्रोक्तेषु अवि-
द्यास्मितादिषु पञ्चसु । [कौन्नेयेति गीता ।

क्रौञ्च(व्य) न० क्रौञ्च(व) भावे-घञ् । निष्पौरुषत्वे 'मा क्रौञ्च गच्छ
क्रौञ्चान् न० क्रुड् गतौ मनिन् ।- 'अधस्त दक्षिणे भागे हृद-

यात् श्लोक तिष्ठति । जलवाहि शिरामूलं-दृष्ट्यास्यानं नतं

बुध रियुक्ते वाङ्मोर्ध्वे स्यात्प्रभेदे । [नेति चालये ।
 क्त अर्थः किम्+अ क्+देश । कुलेत्यर्थं चिञ्जनयो । कविर् कच
 व्राण गन्धे भ्रा० पर० अक० सेट् । कण्ठि अक्रापीत् अक्रपीत्
 व्राण ५० कण् अच् । वीषाया शब्दे, ध्वनिमात्रे च ।
 क्तय निष्पत्तये भ्रा० पर० अक० सेट् । कथत् अकथीत् । [ष
 क्थितं लि क्तय-क्त । अतिशयपके व्यञ्जनादौ, दग्धनवाचनदौ
 क्थिथ ५० क्तय षञ् । इ छे, द्रव्यमात्रस्यातिशये पाठे ।
 क्थीथोङ्गव न० कायाडङ्गवति थच् । तत्प्राङ्गने ।
 क्थोन् चालने गतौ च भ्रा० पर० सक० सेट् । क्थेति अक्थेत् ।
 क्थयति अर्थकथयत् । [अचक्षत् त ।
 क्चञ् कृच्छ्रजीवने इदित् चुरा० उभ अक० सेट् । क्चञ्चयति ते
 क्चञ् ५० भ्रा० आ० सक० सेट् घटा । क्चञ्जते अक्चञ्जत् । क्चञ्चयति
 क्चञ् गतौ दाने च भ्रा० आत्म० इदित् सक० सेट् । क्चञ्जते
 अक्चञ्जत् । [अचक्षत् ।
 क्चण् वषे तथा उभ सक० सेट् । क्चणोति क्चणते । अक्चणोत्
 क्चण् ५० क्चणोति इ खम् क्चण अच् । उक्चणे, अयसरे मध्ये,
 टमपञ्चपरिमिते काले, निम्बपञ्जिवाचक्षुर्ध्वेभागे च ।
 क्चण्द उ क्चण यात्रिकादिपुङ्गवस्यैव वा ददाति दा क ।
 गणके । लजे न । रात्रौ स्त्री० ।
 क्चण्प्रभा स्त्री० क्चण व्याय प्रभा यस्या । विद्युति ।
 क्चणभङ्ग पु क्चणत् भङ्गो यस्य । उर्ध्वनाभे सर्वेषां सावय-
 धाना प्रतिक्षणमवयववैलक्षण्यपाठकस्यावयवभङ्गस्य स्त्री
 कारो यस्मिन् गते गट्टये वौद्धादीना मते ।
 क्चणभङ्ग र लि० क्चणत् भङ्गते भङ्ग कर्माकर्तृत्तं पुरच् ।
 क्चणैकन श्ये यस्तु मात्रे ।
 क्चणिक लि० क्चण व्याप्नोति ठन् । एकक्षणमात्रस्यायति
 पणर्थे । वेण प्रथमक्षणे उत्पत्ति द्वितीयक्षणे स्थितिस्त्र-
 तीयक्षणे नाश इति ते क्षणिका यथा बुद्धादय इति तार्कि-
 का । कार्यकरणधनधाना मपदानानामाद्यक्षणे उत्प-
 त्तिद्वितीयक्षणे नाश इति वौद्धा 'यत् गत्सत् क्षणिक'मित्युक्ते
 चत न० क्चण-भावे क् । क्वचङ्कणपुयादो म्रणे । कर्मणि क्त ।
 क्चण्युक्ते लि ।
 क्चतञ्ज ५० क्तञ्च हनि क्तञ्च-क । (कुत्तरनेपा) क्चणभेदे । ङाङायाश्च
 क्चतञ्ज न० क्चणत् आयते लज-ङ । क्चिदे ।
 क्चति स्त्री० क्चण-क्तिन् । हानौ अयचये क्चये च ।
 क्चन्तु ५० क्चद ङच् । अङ्गात् क्षत्रियायाश्चपञ्जे सङ्घीर्षेषु
 प्रतीहारे, मारुतौ भुविष्य ष्वने नियुक्ते वेधनि च ।
 क्चत्त उ क्चण क्चत् गतस्त्वायत् लै क । क्चित्रे चतान्

किल त्रायत इत्युप क्तयस्य शब्द इति रघु ।
 क्चत्तञ्च ५० क्तयस्य वन्तुरेय तत्कर्मकर्तृत्वाभावात् न तत्-
 कर्ता । क्तयकार्याद्यने िन्द्ये क्तयिते ।
 क्चत्तिय ५० क्तयस्यापत्य ष । क्चत्तजात राजस्ये 'क्षतज सेवते
 कर्म वेदाध्ययनसद्युतम् । टानादानवङ्कभूत स वै
 क्तयिय उच्यते इत्युक्ते वर्षभेदे ।
 क्चद् सपेयणे शौच-आत्म-सक० अर्थात् । क्चदते अक्चत् ।
 क्चप क्षेमे अद् चुरा० उभ० सक० सेट् । क्चपयति ते अक्चपत् त
 क्चप महत्ने चुरा० इदित् उभ सक० सेट् । क्चपयति ते
 अक्चपत्त त ।
 क्चप परेषे चुरा उभ सक० सेट् । क्चपयति ते अक्चिपत् त
 क्चपण्यक ५० क्चपयति विषयराग क्चप-युक् सञ्चार्यां कन् ।
 बौद्धसन्धिभिनि । एक क्चपणक । शाकाङ्कित्युङ्गट ।
 क्चपा स्त्री० क्चपयति वेदात् सौ-विष्णु पुक्च ङच् । रात्रौ ।
 क्चपाकर उ क्चपाया रात्रौ करोदीधिति र्यस्य । क्चप्ते ष छि
 रात्रौ सूर्यतेजसा दीप्यते ।
 क्चपाट ५० क्चपायामटति क्चट-अच् । रात्रिषे 'तत क्चपटै
 यदुषिङ्गवानैरिति भट्टि । [चान् ।
 क्चम सङ्घने श्वादि आत्म० सक० सेट् । क्चमत अक्चमिद अक्चत्
 क्चम सङ्घने निवा० पर० सक० सेट् प्रमादि । क्षाम्यति 'काम
 क्षाम्यत य क्षमीति माष । अक्चमीत् ।
 क्चम न० क्चम अच् । युक्ते । शक्ते, हिते क्षमायति च लि०
 क्चमता स्त्री० क्चम+तल् । योग्यतायां, शब्दनिष्ठे कर्मकशासन
 शास्ये च 'क्षमता च क्षिप्रमिति मीमासा ।
 क्चमा स्त्री० क्चम-अच् । तितिक्षायाम्, 'शास्त्रे वाध्यात्मिके चैव
 उ छे चैत्यात्मिके क्वचित् । म कुपयति न वा हनि स-
 क्षमा परिकीर्त्तित्, 'आत्मसौख्यमिच्छते वापि नात्मोमेव
 च हनि वा । अदृष्टैर्वाङ्गन क्रान्तैर्निश्चो सा क्षमा-
 मतेति चोक्त लक्षणायाम् चिसङ्घती, भ्रवी च ।
 क्चमिन् लि० क्चम-विद्युत् इत्यभावा । क्षमावति । काम क्षाम्य
 ष्य य क्षमीति माष ।
 क्चय ५० क्चि-अच् । नामे, हासि, अपचये क्षासरोगभेदे च
 मृदे, विरामे, हिषायाम् इ वर्षमध्ये 'क्षेमक्षय उर्ध्वं च
 क्षये क्षवीयते प्रजाइत्युक्तफलेके वयस्रभेदे, रविमक्रान्ति
 हवयुतपुरुषप्रतिपटादिके अनावास्थाने मासे 'क्षिप्रकाल
 मास क्षयः कार्त्तिकेदौ' । 'श्रीराजराज ५५५ मगौ गरीयान्
 माषो क्षिप्रकालि रचौ क्षयात्प इत्युक्ते मासे च ।
 क्चययु ५० क्चि अच् (कासरोगे) ।

चयनाश्रिनी स्त्री० चयं कासं नाशयति नश-णिच्-णिनि ।
 भौवलीहजे । [समा० । कृष्णपञ्चे ।
 चयपञ्च पु० चयस्य (चन्द्रस्य चयार्थः) पञ्च अक्षरासाटिपत्
 चर संचलने भा० पर० अक० सेट् । चरति अचारीत् ।
 चर पु० चर-अच् । भेषे । 'कार्यकारणरूपन्त नन्दरं चरसु-
 च्यते' इत्युक्ते नन्दरे लि० । 'चर' सव्यांणि भूतानी'ति गीता ।
 जले न० । [यति ते चलति अचिचलत् त अचानीत् ।
 चल शोधने वा चु० उभ० पक्षे स्या० पर० अक० सेट् । चाल
 चव पु० चु-अप् । चुते, (हांचि) राजिकाभेदे च ।
 चवक्त पु० चम+संचायां कन् । राजिकाभेदे, अयामागे च ।
 चवथु पु० चु-अथुच् । चुते (हांचि) [चि चुतं जायते ।
 चवपत्रा स्त्री० चवः पत्रेषु यस्या' । द्रोगणुपुष्प्याम् तत्पत्राप्रारणे
 चात्त न० चतस्रस्य कर्म भावे वा-अण् । 'शैथं तेजो धृतिर्दाच्यं
 युद्धे चायपन्नायनम् । दानमीश्वरभावश्च चावकर्म स्वभा-
 वज'मित्युक्ते चावियकर्मणि 'चाव' द्विजलञ्च परस्परार्थ-
 मिति भट्टि' । [सामर्थ्यं तद्वतोकारपरारब्धुहे ।
 चान्त लि० चम-क्त । चहृष्यौ केनचित्पीडनेऽपि सति
 चान्ति स्त्री० चम-क्तिन् । जमायान् सामर्थ्यं सत्यम्पकारि-
 णोऽप्यपकाराचकीर्पायाम् ।
 चाम लि० चै-क्त तस्य म । चीणे, दुर्वले च ।
 चार पु० चर-ण् । (खार) इति ख्याते रणे, लवणे, चार-
 जाते काचे, भस्मनि, गुड्हे, धूत्ते च । टङ्गणे (सोडागा)
 यञ्चारे, विड्लवणे, सर्जिकाचारे च न० । [पिटके च
 चारक पु० चर-खुल् । (जालि) नवकलिकाष्टन्दे पश्चिमत्यादि
 चारदृखा स्त्री० चारो देवेवस्या' । जुद्रवास्तकशाके ।
 चारभूमि स्त्री० चारयुक्ता भूमिः । अन्वु धिसमीपस्यभूमौ
 किमाचर्थं चारभूमौ प्राणटा यमद्वृत्तिकेत्यङ्गट् ।
 चारवृत्तिका स्त्री० चारसंयुक्ता वृत्तिका । उपरस्थाने ।
 चारित लि० चर-णिच्-क्त । अपवादयस्ते, आप्तदोषे, स्वचिते च
 चाखित लि० चु० चल-क्त । निर्णिते कतमचालने च ।
 चि चये भा० पर० अक० अनिट् । चयति अचैपीत् ।
 चि हिंसायां स्त्रा० पर० सक० अनिट् । चिषोति चिणुत्
 चिख चिणुवः । अचैपीत् । [अचैपीत् ।
 चि गतौ सक० निवासे अक० तदा० पर० अनिट् । चिवरि
 चि हिंसायां क्त्वा० पर० सक० अनिट् । चिणाति अचैपीत् ।
 चिण हिंसायां तना० उभ० सक० सेट् । चिणोति चिणुते
 अचैपीत् अचैणिष्ट ।
 चिति स्त्री० चि-निवासे आधारे क्तिन् । भूमौ, भावे क्तिन्

निवासे । चि-चये भांघ-क्तिन् । चये, रो, चनारय्यग्न्यद्वये च ।
 चितिधर पु० चितिं धारयति धृ-णिच् अच् छम्बः । पर्वते
 कूर्मवासुकिदिग्गजेषु च ।
 चितिपति पु० इत० । राजनि न्यपतौ एवं द्वितीयादयोभ्यत्
 चितिरुह पु० रोहति रुह-क० ण्त० । एके ।
 चितिवर्द्धन पु० चितिं वर्द्धयति धृव-णिच् न्यु । शेषे 'करोमि
 चितिवर्द्धन'मिति भट्टि । [अचिप्त ।
 चिप प्रेरणे ढटा० उभ० सक० अनिट् । चिपति-ते अचैष्टीत्
 चिप नोटने टिवा० पर० सक० अनिट् । चियति अचैष्टीत् ।
 चिपणि(णी) स्त्री० चिप-अनि वा डीप् । नौकादग्ने (टाड)
 गन्धे, वडिगे च ।
 चिप्त लि० चिप-क्त । प्रेरिते, लक्ते, विकीर्णे अनजाते,
 रागहेमादिदशादिपयासक्ते चित्ते, वायुरोगयस्के च ।
 चिप्र न० चिप-रक् । ज्योतिषोक्ते नक्षत्रभेदे गोप्त्रे च तद्वति लि०
 चिप्रकारिन् लि० चिप्रं करोति क-णिनि । (चालाक)
 शीघ्रक्रियाकारके ।
 चिप्रपाकिन् पु० चिप्रं शीघ्रं पचते चिणुन् । (गन्धमादि-
 लिया) द्रुमभेदे । शीघ्रपाकयति लि० ।
 चिव निरसने भा० पर० सक० सेट् । चैवति अचैवीत् ।
 चिव निरसने टिवा० पर० सक० सेट् । चीव्यति अचैवीत् ।
 चैवित्वा च्यत्वा । [अचैट् ।
 ची हिंसायां स्त्रा० उभ० सक० अनिट् । चयति-ते अचैपीत्
 चीज अव्यक्तगन्धे भा० पर० अक० सेट् । चीजति अचैजीत्
 चीण लि० चि-क्त । दुर्वले, चामे च 'चतुर्दशदशमेयामे चीरो
 भवति चन्द्रगा इति स्मृति ।
 चीव(व) मदे स्त्रा० आत्म० अक० सेट् चीव(व)ति अचैवी(वी)त्
 चीव(व) लि० चीव(व)-क्त नि० । मत्ते । [जले च ।
 चीर न० ची-सम्पादितात् किप् तामीरयति ईर-अण् । दुग्धे
 चीरकाण्ड पु० चीरं कण्ठे यस्य । स्तनन्दये बालके । [हृशाञ्च
 चीरकण्ड पु० चीरमिव कन्दोयस्य । चीरविदार्याम्, चीरव
 चीरकाण्डक पु० चीरान्वितं काण्डं यस्य कण् । चुडौहजे,
 अर्कहजे च ।
 चीरदल पु० चीरं दले यस्य । अर्कहजे ।
 चीरनाश पु० चीरं नाशयति नश-णिच्-अण् । साखोटहजे
 (सिञ्चोडा) तत्पत्रादिनिर्यासयोगेन शीघ्रमेव दुग्धं टधि-
 वत् घनीभवतीति तस्य दुग्धनाशकता ।
 चीरपर्णी स्त्री० चीरं पर्णे वस्त्राः डीप् । अर्कहजे ।
 चीरवल्ली स्त्री० ची र्वा चीरवती वल्ली । चीरविदार्याम्

साधे कन् अखीहस चीरवसिका अवेवार्थ ।
 चीरविद्यति स्त्री० इत् 'दभाघह पय पक यत् खात् वा
 दधिकृचिकेत्युक्त्याम् । (चीरसा) दधिकृचिकायाम् ।
 चीरहृत् पु० चीरमधानो हृत् । उडुस्वरे राजाटय्याम् ।
 चीरशर पु० चीर श्वाति मू-अच् । (क्षाना) आमिन्नायाम् ।
 चीरमाक न अपकमेव यत्त चीरमाक हि तत् पय
 च्युक्ते नत् इग्धे राजानने च । मूकप्राण्डे स्त्री० ।
 चीरशुक्ल उ चीरमिव शुक्ल । गृह्णाटके (मानिकल)
 चीरसार उ चीरस्य सार । नवनीते 'चीरभारमपनीवे'त्यु
 क्ते (क्षाना) आमिन्नायाम् । [फोनी] मर्कराफेने ।
 चीरहिण्डोर उ० इत्० । इग्धफेने । चीरमिव हिण्डोर
 चीरस्यि उ० चीरस्य इग्धरसस्याभि । चीरघघरे एव
 चीरवागरादोऽयत् । [स्त्री ।
 चीराश्विज पु० चीराश्वी जायते जन-ड । चन्द्रे । लक्ष्मणं
 नीरावी स्त्री० चीरमवति अन्-अण् स्त्री । इग्धिकायाम् (इधी)
 चीरिका स्त्री० चीर+अक्षर्बे ठन् (चीरा) राजाद याम् ।
 चीरिणी स्त्री० चीर+अल्पेर्बे ढनि । तिक्तइग्धाया भोवत्-
 इग्धाया च चीरलतायाम् ।
 चीरिन् उ० चीर+रनि । कुल्लाम् घटे शूके, उडुस्वरे,
 अरुडके राजादने, सोमलतायाम् खालीहवे च ।
 चीरिहृत् उ० कर्म० । चीरयुक्तेषु नपीथायत्योडुस्वरभारिग-
 धुवास्त्येषु पद्यत ह्येषु ।
 चीरोट उ० चीरछत्रकमस्य उदकस्योदादेय । चीरमछत्रे ।
 च्चु लुगै अदा पर० अक० सेट् । चोति अचाचोत् चुचाव ।
 चुत् । चुप्ता । चुपु । [इग्धे]मिति माध ।
 चुष्ण नि० चुद्र क । अय्यस्य, विहते च 'अभीक्ष्णमनुसृतवाति-
 च्चुत् स्त्री० चु सपदा० क्तिप् हृक् च । (चाचि) चुते ।
 चुते न चुत् । मासात् वायुमि सरगजे गन्दे । (चाचि)
 चुट मेघमे रुधा० उभ० सक० सेट् । चुपत्ति चुमे । अचु-
 दत्त अयोदीत् अयोदिट । [मूल]पाहिणि च
 चुद्र नि० चुद्र-रक् । गोवे लपणे क्रूरे, दरिद्रे, अत्ये,
 चुद्रकण्टकी स्त्री० चुद्र कण्टक यस्या स्त्री । इहत्याम् ।
 चुद्रकण्टिका चुद्र कण्टक यस्या टाप् अत इत्थम् ।
 कण्टकारिकावतयम् ।
 चुद्रकम् पु० कर्म । मन्त्रे । [चुहृ,र]
 चुद्रकण्टिका स्त्री० घट्टेय कन् द्रष्टिका कर्म । किद्रियाम्
 चुद्रजन्तु उ० कर्म । 'चुद्रजन्तुवस्य चाद्रवडा चुद्रवडा ।
 गत वा प्रभयोवा केचिदा नडुष्टागो'क्तौ भवत्ये सन्ते ।

चुद्रजम्बू(म्बु) स्त्री० कर्म० । भूमिजम्बुयाम् ।
 चुद्रजोरक न कर्म० । कणजोरके ऐगभ्ये च ।
 चुद्रधात्री स्त्री० कर्म । कर्कटहृत्ते ।
 चुद्रधान्य न० कर्म० । कतुमभृतौ लथधान्ये ।
 चुद्रपत्रा स्त्री० चुद्र पत्रे यस्या टाप् । चाङ्गैयाङ् (चुको-
 पालङ्क) । डीप् । वषायाम् ।
 चुद्रपनस उ० कर्म० । नकुचे (मादार) ।
 चुद्रफल उ० चुद्र फलमस्य । जौवनहृत्ते । कण्टकायाम्
 अग्निदमन्या, भूमिजम्बुयाम् स्त्री टाप् ।
 चुद्रभण्टाकी स्त्री० कर्म० । इहत्याम् ।
 चुद्रमुखा स्त्री० कर्म० । कवेरुकन्दे ।
 चुद्रवात्ताकिनी स्त्री० कर्म० । कण्टकायाम् ।
 चुद्रवात्ताकी स्त्री० कर्म० । इहत्याम् ।
 चुद्रशङ्ख उ० कर्म । मन्त्रे । [ति]
 चुद्रशीर्ष उ० चुद्र शीर्षमस्य । मयूरशिपाहत्ते खल्यगोर्षवति
 चुद्रशुक्ति स्त्री०कर्म० । जलशुक्तिकायाम् । स्याधे कन् तवै वाधे
 चुद्रश्वास उ० कर्म० । खल्यकारामे ।
 चुद्रसक्ता स्त्री मङ्ग अच् चुद्रस्य सक्ता इत्० । छत्रपण्यामि
 भाव्त्तरगन्धायाङ् ।
 चुद्रसुवर्ण न०कर्म । वित्तले । [चुष्मे टाप् । अल्लेवाधे ।
 चुद्रहिङ्गुली स्त्री०कर्म । कण्टकायाम् । स्याधे कन् उग्गी
 चुद्रा स्त्री० चुद्र रक् । त्रेष्ठायाम्, कण्टकायाम् मन्त्रादा
 मज्जिकाभावे, चाङ्गैर्याम्, हिंसाया, गवेधुकायाद् (गट-
 गद्वेधान । [क्रायाम् ।
 चुद्राग्निमथ्य उ० कर्म (स्त्रीगणियारी) खल्यगणिकारि-
 चुद्राग्निपनस उ० अथ्वा अन्नरम पनस कर्म । नकुचे
 (डेयो) (मान्दार) । [नङ्] स्याधे कन् तवै वाधे ।
 चुद्राग्नि स्त्री० यस्या अन्नरसा कर्म० । चाङ्गैर्याम् (चुकोपा-
 ट्)वर्वाङ् उ०कर्म० । गोपानकर्कश्याम् ।
 चुद्रोडस्वरिका स्त्री कर्म । काकोडुम्बरियायाम् ।
 चुद्रुमुभयाया दिवा० पर सक्त० अग्निट । चुध्याति अमुधत् ।
 चुधु(धा) स्त्री० अथ-सम्पत्तित्वात् क्तिप्वा टाप् । भोजनेष्यायाम्
 चुधु उ० चु पक् । शुभ्रमाभाशिकायुक्ते भाष्योटादिद्रुमे
 द्वारकावद्विभद्रुस्ये पयतमेदे, राजस्यमेदे च ।
 चुध्व उ० चुध-न नि० । मन्त्रे नगडे । चुधित नि ।
 चुधुम घडोपने भा० जात ०२ वि० । सोमने अमुधुम
 अगोमिद चुध । चुधित । [शुको]भात । चुधित ।
 चुधुम यद्वाकने वा टिवा क्वा० अक० सेट् । चुध्याति चुध्याति

चुभित वि० चुभ-क्त । आलोडिते, व्याकुले, भीते च ।
 चुमा स्त्री० चु-मञ् । (भसिना) (तिसी) अतस्याम् ।
 चुर विवेखने तदा० पर० सक० सेट् । चुरति अचोरीत् ।
 चुर पु० चुर-क चु-रक् वा । नापितास्त्रे पञ्चादीनां शफे, (खुर)
 कोकिलात्रे, गोचुरे, महापिण्डीतके, वाणे च ।
 चुरक पु० चुर-कुन् । गोचुरे, (गोखुरी) कोकिलात्रे, तिलकद्रुमे च
 चुर(रि)कर्म्मन् न० चुरस्य, चुरिणो वा नापितस्य कर्म० । चौरे
 नखकेगादिकर्त्तने 'चुर(रि)कर्म न कुर्वीत जन्ममासे च
 जन्मभे' इति स्मृतिः । [चुरभाण्डादयोऽप्यत्र ।
 चुरधान न० चुरोधीयतेऽस्मिन् नापितास्त्राभारे (भांड)
 चुरधार पु० चुराणां धारेव शरपत्रधारा यत्र । नरकभेदे ।
 चुरपत्र पु० चुर इव पत्रस्य । वाणे, चुरतल्पपणेयुक्ते
 शरवणादौ वि० ।
 चुरपत्रिका पु० चुर इव पत्रं यस्याः । पालङ्गशाके ।
 चु(खु)रप्र पु० चुरः (खुरः) इव घृणाति हिनस्ति घृ-क (खुरपी)
 इति ख्याते घासच्छेदनास्त्रे, तत्तुल्यापफत्रके शरे च ।
 चुरसर्हिन् पु० चुरं स्मरति घर्षयति चट्ट-णिनि नापिते ।
 चुरसुगिर्हन् पु० चुरेण सुगडयति सुगड-णिनि इत० । नापिते
 चस्त्रङ्ग पु० चुर इवाङ्गस्य । गोचुरे (गोखुरी) ।
 चुरिणी स्त्री० चुर+अस्त्वर्थे इनि डीप् । वराहक्रान्तायाम्
 नापितभार्यायाश्च ।
 चुरिन् पु० चुर+इनि । नापिते, प्रशौ च ।
 चु(सु)क्ल वि० चुद(सु) क्लिप् चुद(खुल्) ता लाति ला-क ।
 अल्पे, लघौ, कनिष्ठे च । [पामरे, अल्पे च ।
 चुम्बक वि० चुधा लक्यते लक-व्यासादने घञर्थे क । नोचे,
 चैल न० चि-इन् । देहे, अन्तःकरणे, इन्द्रिये, 'इन्द्रियाणि
 टशैकञ्च पञ्च चैन्द्रियगोचरा' । इच्छा हेप' सुखं दुःखं
 संघातचैतना धातः । एतत् चैतमिति गीतोक्ते इन्द्रिया-
 दिसंघाते, शस्याद्युत्पत्तिस्थाने केदारे, सिद्धस्थाने, कलत्रे
 मेपाटिरागिपु च ।
 चैत्रज पु० चैत्रे जायते जन-ड । 'यस्तत्पुत्रः प्रतीक्ष्य
 क्लीवस्य व्याधितस्य वा । स्वधर्मस्य नियुक्तायां स पुत्रः
 चैत्रजो मत' इत्युक्ते द्वादशविध पुत्रमध्ये पुत्रभेदे । चैत्रजा-
 तमात्रे वि० । गोत्रिकायाम् चैत्रकण्टकाय्याञ्च स्त्री० ।
 चैत्रज्ञ पु० चैत्रं देहमात्मत्वेन जानाति ज्ञा-क । 'चैत्रा-
 ग्यानि शरीराणि तेषाञ्चैव यथासुप्तम् । आत्माः वेत्ति
 संयोगादत' चैत्रज्ञ उच्यते' इत्युक्ते जीवात्मनि ।
 चैत्रधति पु० इत० । 'रुद्रं चैत्रधतिं प्राहुः केचिदग्निमया-

परे । स्वतन्त्र एव वा कैश्चित् चैत्रस्य पतिरुच्यते' इत्युक्ते पु०
 रुद्रादिपु० चैत्रस्वामिमात्रे च चैत्रर्षीलादयोऽप्यत्र ।
 चैत्ररुहा स्त्री० चैत्रे रोहति रुच-अच् । वालुर्कव्याम् ।
 चैत्राजीव पु० चैत्रं शस्योत्पादनभूमिराजीवो यस्य । कपके
 च्चेन्निक वि० चैत्र+अस्त्वर्थे टन् । चैत्रस्वामिनि ।
 चैत्रिन् वि० चैत्र+अस्त्वर्थे इनि । चैत्रस्वामिनि ।
 चैत्रिय पु० परचैत्रे देहान्तरे चिकित्स्य परचैत्र+अच् नि० ।
 देहान्तरचिकित्सनीये असाध्ये रोगे, 'दग्दोऽयं चैत्रियो
 येन मथ्यपाती'ति भट्टिः परचैत्रोत्पन्ने चैत्रजपुत्रादौ च
 चैत्रजातमात्रे वि० । [विश्वभे, हेलायाश्च ।
 चैप पु० चिप-वञ् । चिचैपे, निन्दायाम्, गर्भे, प्रेरणे, लङ्घने,
 चैपक वि० चिप-ण्वुच् । चैपकर्त्तरि । षच् स्वार्थे कन् ।
 अन्यादौ अन्यक सुरत्येन चिपपठे, गुच्छे च । लीलावती
 प्रसिद्धे कुट्टके संयोजनीये अङ्गविशेषे च ।
 चैपण न० चिप-ल्युट् । प्रेरणे, यामने च 'आलुपः चैपणा-
 र्थञ्च दातव्यं स्त्रीधनं सदे'ति स्मृतिः ।
 चैपणिका स्त्री० चिपते चाल्यतेऽनया चिप-इनि । नौका
 चालनदण्डे, (डाड्) जालभेदे च (चैपला) ।
 चैपणीय चिप-अनीयर् । भिन्दिपालेऽस्त्रे, पापाणादिके वा
 चैप्यास्त्रे च । चैप्यमात्रे वि० ।
 चैपिष्ठ वि० अयमेपामतिशयेन चिपः इष्टन् । अतिशीघ्र
 गामिणि, 'वायुर्वै चैपिष्ठा देवते'ति स्मृतिः ।
 चैम न० चि-मन् । चौरनामगन्धद्रव्ये । लब्धवस्तुनोरक्षणे पु०
 न० । कुशले न० । तद्वति वि० । सुक्तौ न० ।
 चैमफला स्त्री० चैमाय फलान्द्रुहा । उदम्बरद्रुमे ।
 चैव सेवने भा० पर० सक० सेट् । चैवति अचोरीत् ।
 चै चये भा० पर० अज० अनिट् । जायति अचासीत् ।
 चैत्र न० चैत्राणां समूहः भिक्षादिवात् ज । चैत्रसमुदाये ।
 चैत्रेय वि० चैत्रे संस्कृतं टञ् । चैत्रसंस्कृते अन्नादौ ।
 यवाग्व स् स्त्री० डीप् । [चौषिरप्यत्र
 चैत्रिणी(णी) स्त्री० चु-नि वा डीप् । धरायाम् । घृ० नि०
 चोद पु० चुद-वञ् । रजसि, चूर्णे, प्रेषणे च ।
 चोदक्षम वि० चोदं क्षमते अच् । विचारसङ्घे तस्यनिर्णयार्थं
 विचारणीये अग्रसक्तद्रूपगे वाक्ये । [चुष्टरे ।
 चोदिष्ठ वि० अयमेपामतिशयेन चुद्र इष्टन् चोदादेशः ।
 चौभ पु० चुभ-वञ् । व्यर्थमितस्ततः सञ्चलने, चित्तस्य
 भवादिहेतुके स्वकार्यासासर्थ्यं च ।
 चौभण पु० चौभयति चुभ-ण्विच्-ल्यु । कामवाणभेदे

सास्यायुक्ते प्रकृतिमेरके पुर्ये रदरे व ।
 चौट्ट न० बुडाभि सरदाभिनिर्दत्तम् अण् । मञ्जिका
 कभिसा छद्मा बुडास्याप्ततत्त मधु । यनिभि
 चौट्टमिद्युक्तमिद्युक्तं मधुनि ।
 चौट्टन ० चौट्टायाये जेन-ठ । मधुजाते (मोम) मिसयके
 चौट्टधानु ३० कर्म० । सात्विके मधुनि ।
 चौट्टमिय ३० चौट्टमिय मिय साहस्यान् । जलमधुकटुमे
 इत० । मधुमिये त्रि० ।
 चौट्टेय म० बुडाभि कतम् टण् । मिष्यके । (मोम)
 चौम ३० म० बुमाया अतस्याविकार अण् । अतदी-
 वन्कसजाते वस्त्रे, उड्डे, मण्णे वस्त्रे च । कु मन् प्रधा-
 दिवाद्य् ऋद्धादिकायाम् । [न्यायाद्य
 चौमी स्त्री० सुनेय प्रधात्याण । नतस्याम् जुनाभिर्मितक
 चौर म० कुरेण निर्दत्तम् अण् । कुरनिष्पाये वपनादी ।
 छा् तजने अण० पर० मक० सेट् । स्त्रीति अक्षणापोत् ।
 छाा स्त्री० अतत भार चम इत् उपधातोपच । धरायाम् ।
 छाभाभूत् ३० छाा शृण्वीं निमर्तिं पाठयति वा अ क्तिप्
 तन् च । उमे, प्रथिते च । भृष्टाटयोऽप्यत्र ।
 छायाय विधने भा० आत्त मक० सेट् । छायाते अत्तायिच्
 छायाल निषेधे भा० पर० अक० सेट् । छायाति अक्षणीतेत् ।
 छावट् सेधेभा आत्त० अक० सेट् । छावते अक्षिणत् अक्षोष्टि
 क्षाट मोहने सेधे अक० भा० आत्त० मक० सेट् । क्षाटेते
 अक्षिणत् अक्षोष्टि । [अक्षदत्
 क्षिण्ट क्रमने दिश पर अक० सेट् । क्षिणति अक्षोष्टो-
 क्षिण्ट क्रमने भा० पर० अक० सेट् । क्षिणति अक्षोष्टीत् ।
 क्षेठ ३० क्षिण्ट-अण् । क्षोवीवाडुमे, विषे, प्रसात्रके धनी च
 क्षोषाक्षोडुमे ० । इराषरे, इडिने च नि० । [गसाहायाद्य ।
 क्षोडा स्त्री क्षिण्ट अण् टाप् । क्षोषात्रयाम्, क्षिण्टादे वम-
 क्षोष्टित म० क्षोड-क । विषनादे ।
 क्षोम मधवात्त, मतीसक क्षोदायाम् अत्र भा० पर० सेट् ।
 क्षोम त अक्षोष्टित दिधि कश्चि अक्षोषीत् ।
 क्षोमा भूते क्षोष-च । क्षोषाण् ।

ख

ख ३० खम इ । खर्चे । खिजे देहे, उदे, खले खनि,
 खिन्नी खामि, खने, खे च म ।
 खकुम्भणि भा० पर० अक० सेट् । खरुपति अणवर्धने
 खग ३० गे ख गणे मन्त्रोत्त मय इ । खर्च इव, खर्,

खिङ्गे, वायौ खूर्यं चन्द्रान्पि खर्चेषु च ।
 खगगति स्त्री० इत० । 'टीन प्रदीनशुडीन सडीन परिडीन
 कम् । विडीनमपडीनहादिनी डीनडीनकम् । यतागत
 प्रपतेत मन्थात् पक्षिषा गतिरित्युक्ते विङ्गममने ।
 खगम ३० खगान् पाति पा-क । गच्छे खगपादयोऽप्यत्र ।
 खगस्यान न० इत० । इमस्ते कोटरे । [खिनिखिङ्गे ।
 खगान्तक न अनयति अन्व करोत दिच्-अण् इत०
 खगोल ३० ख गोच इव । भगोलोपरिस्थित मण्डलाकारे
 आकाशे तस्य संस्थितमानविद्येभ्यो हृष्टदिधाने द्रव्य ।
 खच भूतौ अत्यन्तौ च क्वा पर० मक० सेट् । खचजति अण
 शोम्-अण् चोत् । [खचत् त ।
 खच मन्थने अट० चुरा० लभ० मक० सेट् । खचति ते अच
 खचर ३० खे आकाशे चरति चर-ट । राजसे क्षियान् टप् ।
 खर्च्ये, वायौ, पक्षे अयतरे च । आकाशगामिनि मि ।
 खचित् त्रि० अच त । बडे सयत्तौ च ।
 खज मन्थे भा० पर० मक० सेट् । खजति अक्षणापोत्-अण्
 खज पशुताया भा० इदित् पर० अक० सेट् । खजति अचक्षोत्
 खज ३० स्त्री० खज अण् । दयाम् [इतात्ता मन्थदरेते च ।
 खजाका स्त्री० खज अ क । दयाम् । [इतात्ता
 खज्यातिस् ३० खे आकाशे ख्यतिरक्ष । खद्योत कोट ।
 खञ्ज(क) ३० खजि गतिरेकन्थे अण् चण् । (खोज्) प टविकच ।
 खञ्जसेट ३० खञ्ज इव सेटति अण् । अङ्गमविङ्गे ।
 खञ्जलेले ३० खञ्ज इव सेनति अण् । खञ्जलपने । [खजे
 खञ्जल ३० खञ्ज ल्यु । खनामस्यात विङ्गात् । गाय कन् तयै-
 खञ्जरीट ३० खञ्ज इव अक्षति अ गती कोटम् । खञ्जलविङ्गे
 खट काङ्क्षे भा० पर० मक० सेट् । खटति अणाटोत्-अण् टोत्
 खट ३० खट अण् । अङ्गकुमे बके टडे, गये नाशुच च ।
 खटिक ३० ख-+टन् । प्रकषणादी । (खट) खेचनद्रुथे
 स्त्री०। खटिका खिखीतीति मचण् । [खण्डनाय दक्षेनुड
 खटिनी स्त्री० खट-+टि मेदन्प्रथे (गरी) । न पतिव खटिने
 खटी स्त्री० खट-अण् गीटा क्ण् । (खटी) खेचनवापदृथे
 खट्ट इती चुरा० लभ० अक० सेट् । खट्टति ते अचण्णुत् ।
 खट्टा स्त्री० पर० कन् । खट्टाभि अण्णुत्तैच जता खट्टि
 कथते इकुत्रावां धवाद्यम् ।
 खट्टाया स्त्री० बुडा खट्टा खट्टात् चन् उभविण्य अक्षणात्
 वा अण् इणम् । मत्सकायायाम् ।
 खट्टा ३० खट्टाभे । खट्टा अक्षतिव । परण्डरे ईवायुध
 विङ्गे, इटथे च । इत० खट्टात् अक० सेट् । खट्टात्त

धारक इति वटुकस्तोत्रम् । [वटुकमैरवे च ।
 खट्वाङ्गभृत् पु० खट्वाङ्गं विभर्ति ऋक्पुत्रक् च । शिवे,
 खट्वाङ्गद पु० खट्वा अम् आरुह-क्त नित्यसं । प्रसादवति ।
 खट्वाञ्चिते । ति० । [अखण्डिष्ट ।
 खड मन्थने भञ्जने च भ्वा० आत्म० इदित् सक० सेट् । खण्डते
 खड भेदे चुरा० उभ० सक० सेट् । खडयति ते अचोखडत् त ।
 खड न० खड-अच् । तणभेदे (खड) पानान्तरे, भेदे च पु०
 खडक्की स्त्री० खडक् इत्यव्यक्तशब्दं करोति क-ड गौ० डीप् ।
 पक्षहारे (खड्गिक) । [ख्यते लेखनद्रव्ये ।
 खडी स्त्री० खडि अच् नि० नलोपः गौरा० डीप् । खनाम
 खड्ग पु० खडि-ग नि० नलोपः । गण्डकण्डके तद्वति गण्डकपशौ
 च । (गण्डार) चोरनामगन्धद्रव्ये, असौ च । लौहे न०
 खड्गकोष पु० इत० । चर्मादिमये अविपधाने (खाप) वस्त्रनि
 (ढाल) खड्गावरके च । [खड्गकोषे (खाप) च
 खड्गपत्र पु० खड्गस्य पत्रमिवाच्छादकम् । (ढाल) खड्गावरके
 खड्गपिधान न० खड्गः पिधीयतेऽनेन । (खाप) खड्गकोषे ।
 खड्गिन् पु० खड्ग+अस्यर्थे इनि । गण्डारे । खड्गधारिजने ति०
 खण्ड पु० खडि-घञ् । भेदे 'खण्डं खण्डं ययुर्घना' इति देवी-
 साहाय्यम् । विडलवणे, इन्नुविकारे (खाड) च न० ।
 कर्मणि घञ् । एकदेशे पु० न० । [भेदे ।
 खण्डकर्ण पु० खण्डद्रव कर्ण कन्दोयस्य । (शकरकन्द) आलु-
 खण्डकालु पु० खण्डद्रव कायति कै-क कर्म० । (शकरकन्द)
 आलुभेदे । [[कांडकी)
 खण्डधारा स्त्री० खण्डे एकदेशे धारा यस्या । कर्तव्याम्
 खण्डन न० खडि-ल्युट् । भञ्जने, भेदने, छेदने, निराकरणे च
 खण्डपरशु पु० खण्डयति खण्ड । परशुरस्य । शिवे, तच्छिष्ये
 जामदग्ने च । खण्डपरशु रथत् ।
 खण्डिक पु० खण्ड+अस्यर्थे ठन् । कलाये, ऋषिभेदे, कचे च । ऋद्धे
 - ति० । खण्डिकोपाध्यायः शिष्याय चमेठं ददातीति भाष्यम्
 खण्डित ति० खडि-क्त । भेदिते छिन्ने, द्विधाकते च 'ज्ञातान्य
 सङ्गविकृते खण्डितेषां कपायितेत्युक्ताविज्ञायां स्त्रियां स्त्री०
 खण्डी स्त्री० खण्डप्रते गौरा० । वनसुहे ।
 खण्डीर पु० अपकृष्टा खण्डी शुण्डादित्वात् र । पीतसुहे ।
 खतमाल पु० खे तमाल इव । ध्मे, भेषे च । [अखदीत् ।
 खद् स्यैर्थे अक० वध० सक० भ्वा० पर० सेट् । खटति अखादीत्-
 खदिर पु० खट-किरण् । (खणर) द्रुमभेदे, इन्द्रे, चन्द्रे च ।
 खदिरपत्रिका स्त्री० खदिरस्यैव पत्रमस्या । डीप् ततः संज्ञाया
 कन् क्वापि ह्रस्व । अरिखदिरं लज्जालुनतायाञ्च । कनभावे

खदिरपत्रोत्पत्त्यैव । [विना खदिरधारेणेत्युङ्गट् ।
 खदिरसार पु० इत० । खदिरद्रुमस्य निर्यासजे सारे (खणर)
 खदिरिका स्त्री० खदिरः । खदिररसोऽस्यस्याः ठन् । लाक्षाया
 तस्या हि खदिरतल्यनिर्यासः ।
 खदिरी स्त्री० खद-किरच् गौरा० डीप् । लज्जालुनतायाम्,
 शाकभेदे, (हायजोडा) लतायाञ्च । [भेदे
 खदिरोपम न० खदिर उपमा यस्य । (कांटावावला) द्रुम-
 खद्योत पु० खे द्योतते द्युत-अच् । सूर्ये, कोटभेदे च (जोनाकेपीका)
 खधूप पु० खमाकाशं धूपयति धूप-अच् । (हाउड) प्रभृतौ
 अग्निश्रीडने 'सुसुचुः सुधूपानि'ति भट्टिः ।
 खन विटारे भ्वा० उभ० सक० सेट् । खनति अखानीत्-अखनीत्
 अस्तनिष्ट खयात्-खन्यात् । [(कोडा) ति०
 खनक पु० खन-वुन् । सुपिके, सन्धिकारे च । भूमिदारके
 खनिनी स्त्री० खन-इ वा डीप् । धातुरत्नाद्युत्पत्तिस्थाने ।
 आकरे भूमिदारणे च ।
 खनित न० खन-इत् । (खोन्ना) अस्त्रभेदे ।
 खपुर पु० खमिन्द्रियमाकाशं वा पिपत्ति ए-त् । गुवाकट्टुमे,
 (सुपारी) भद्रसुस्तके, व्याघ्रनखे च । जर्दगते पुरे, घटे च
 न० । अलसे ति० । [पर्याम्(पाना) ।
 खमूली स्त्री० खे श्वाशे भूमिनन्तरेणापि मूलमस्याः । वारि
 खस्व गतौ भ्वा० पर० सक० सेट् । खन्वति अखन्वीत् ।
 खर पु० खं सुखविलसति शयेनास्यस्य र खमिन्द्रियं राति-रा-क
 वा रत्नयोरेकत्वम् । गर्भं, अश्वतरे राक्षसभेदे च 'चेरत्-
 खरद्रुपणाविति भट्टिः' । कण्टकिष्ठभेदे, कामे, कङ्कविहगे,
 कुररपक्षिणि, इ० संवत्सरमध्ये वत्सरभेदे रवे पार्श्वचरे,
 तिग्मस्यै च । तद्वति, कठिने च ति० 'खरविशदमभ्य-
 वहार्य'मिति भाष्यम् । देवताडहके स्त्री० टाप् ।
 खरकाष्ठिका स्त्री० खरस्यं काष्ठं यस्याः । वलायामौषधौ
 खरगन्धा स्त्री० खरोगन्धो यस्याः । नागवलायांम् । [रामे च
 खरघातन पु० खरस्यरोगं घातयति हन्-णिच्-ल्यु । नागकेशरे,
 खरच्छद पु० खरः छदः पत्रमस्य । (उलुखड) तणभेदे ।
 खरणस्य(स) ति० खरा कठिना नासिकास्य नासिकायां नसः
 वान्यलोपः । खलञ्च । कठिननासिके ।
 खरत्वच् पु० खरा कठिना त्वक् यस्य । लज्जालुभेदे ।
 खरदण्ड न० खरः पुष्पाद्यपेक्षया कठिनोदण्डोनालो यस्य । पक्षे
 खरदला स्त्री० खरं दलं यस्याः । काष्ठोडुम्बरे ।
 खरद्रुपण पु० खरस्यं दूषणसन्नादकताहेतुदोषो यत् ।
 धसूरे (धुतरा) वडदीपे ति० ।

सुरध्वंसिन् ३००५२ खरन.भानं राजन ध्व मयति धनुष शिच
 षिनि । रामे ।
 खरनाट्टिनी स्त्री खर नदति नट-षिनि । रेणुधानामगच्छये
 खरपत्र पु० खराणि पत्राण्यस्य । शाकद्रुमे मरुबजे, अल-
 पलतुलयाश्च । गौजिज्ञाया स्त्री० टाप् ।
 खरपत्रक पु० खरपत्र+शशाया कन् । तिलकद्रुमे ।
 खरपाटाका पु० खरं पादै मूलेरादा । कपित्थद्रुमे ।
 खरमुष्पा(श्री) स्त्री० खराणि पुष्पाण्यस्या वा डीप् । बर्ष-
 रागादे (श.पु.द त्रजरी) ।
 खरमञ्जरी स्त्री० खरा मञ्जरी यथा गौरा डीप् । श्रवामातं
 खरवह्नि का स्त्री० खरा वह्नी भैव शार्धे क् । नागवह्निाम्
 (वान) । [गर्भभगदे] । कर्म लपमदे ।
 खरगन्द् पु० खर उप गन्दीस्य । कुरारखने । द्व०
 खरस्कन्ध पु० खर श्कन्दीस्य । विद्यानद्रुमे । खरुष्पा स्त्री
 खरागुडा स्त्री० खरैरुहते भुज्जते अश-न । मयूरविष्पायाम्
 (सद्रुजटावता) ।
 खरु पु० खन क् टपालादेम् । द्रुमे अथे, द्रुमे, कामदेमे
 द्रुमेषु च । श्रेतवर्षेणति, त्रिषिद्धश्च निर्भेषे, क्रूरे च
 त्रि० पतिग्वराया कश्चाया स्त्री० । [अश्वर्जीत् ।
 खरुर्जि अशाया शक० भार्जने सक० पर० षेट् । खरुर्जि
 खरुर्जन न० खरुर्जि-भ्युट । कण्ठशने । [रीड्रुमे च ।
 खरुर्ज्जि(र्ज्ज्) स्त्री खरुर्ज्जि-उ वा क्ङ । कण्ठशने, कीटभेदे, खरुर्ज्जि-
 खरुर्ज्जि(र्ज्ज्) पु० खरुर्ज्जि(र्ज्ज्) कण्ठशयन इति स्रज-टक् ।
 चक्रमर्हं (ट टमर्हं) शर्करुभे च ।
 खरुर्ज्जि पु० खरुर्ज्जि गति अगने कण्ठु टगति । कीटभेदे
 (खरापोषा) (निज्ज्) द्रुमभेदे पु० स्त्री० । लोले ङीप् ।
 गतकमे द्रुमे च न० ।
 खरुर्द द्रुमने आ० पर० षक० षेट् । शर्हति अश्वदीत ।
 खरुर्पे पु० कर्मभद्रतट्ट पु० अत्यम । तन्त्रे, धूर्धे, मिशापात्रे
 कषाश निद्रकण्ठयवश्चे च । धातुभेदे श्रवणश्रमभेदे च न
 खरुर्ध(र्ध) गती आ० पर० षक० षेट् । खर्धं,ति कश्चर्ध(र्ध)त् ।
 खरुर्ध(र्ध) पु० खर्ध(र्ध) शब्द । कर्के त्रिषिधेदे अश्वभेदे (षक
 वाकोटी) "अबुटमक खर्धंतिखर्धं" इति लीलाशती
 तत्कस्तात च । नीच, शामने च त्रि ।
 खरुर्ध(वीट) पु० खर्ध(र्ध) अन् । 'खरुती यद्य ग् घामो भवत
 कैवत श्रिताम् । विद्य ग् खर्ध(र्ध) टोषाम नदे' इति घमा
 न्त' इत्युक्तं च घामे ।
 खरुधशाम् त्रि० घमां धाया कर्ण-...दीस्य । शामने,

सुरसाशावति द्रुमे पु० । [विताम्भभेदे ।
 खरुर्ध(र्ध)ज १० खर्ध(र्ध) ज तथा जायते जन-ड । (खरुधज)
 खर्धं गर्वं भा० पर० षक० षेट् । खर्धति अश्वर्धति ।
 खरुत्त चलने खलने च भा० पर० षक० षेट् । खरुत्ति अश्वानीत्
 खरुत्त न० खल-अच् । धान्यमर्हन्स्याने, (शामार) भुवि, तिम
 कश्के च (खरुत्त) । नीचे कथमे क्रूरे च त्रि० । खे नीयते
 षी ड । खरुत्ते । ख र्धति भाति ना क् । तगाकद्रुमे ।
 खरुत्ति पु० खल मञ्जने अति ट् । इन्द्रमुपरोगे (भाषार
 टाक) तद्वति त्रि० । [कुरारम्] ।
 खरुत्तु त्रि० खल भूति पुनाति पू क्रिप् । ध्यानशोषनकारिणि
 खलाधारा स्त्री० गन आध-रो यस्या । (तडापोका) तैत-
 धाविद्यायाम् ।
 खरुत्ति पु० खल इ । तैमकीट्टे (खरुत्त)
 खरुत्ति(नीन) पु० न० खे खरुत्तिट्टे लोभ ट्०या सुत्त । अथ
 सुखस्याया कश्चिकायां (कट्टिकान)
 खरुत्तिनी स्त्री० खरुत्ताना धा दमर्हन्स्यानानां भद्रम् इति ।
 धान्यमर्हन्स्यानशधे । [मत्स्यभेदे ।
 खरुत्तिश्र पु० खे आकाशे जलादूर्ध्वभागे निगति क् । (खरुत्ता)
 खरुत्तिका पु० अश्वन खल करोति त्रि क्-अच् । अषकारे
 तत्करणे हि अश्वभोदपि खलो भवति ।
 खरुत्तु अद्यः खन उ । मन्त्रे शाल्यने, शोष्णायां माने निवेधे,
 अत्रुमदे वायव्य भूषणपरुषयो निशये, हेतो च ।
 खरुत्तकपोत पु० खवे धा यमर्हन्स्याने यथा कपोता द्रुमप
 मतनि एव विवेपणातामिकन युगपद्रुमवद्भे श्यायमेट् ।
 खरुत्तवाली स्त्री खरे शाल्यने शाल्यने हृषभा यस्या । मन्त्र-
 मर्हन्भूमिभयश्च क्ङि (षि ट्काट) ।
 खरुत्त्या स्त्री० खरुत्ताना समूह यत् । धान्यमर्हन्स्यानसमूहे ।
 खरुत्तु पु० खनतीति क्रिप खनत भाति नाः क् । अत्यभेदे कर्मणि,
 गर्भे, वातक, इती (ममक) शीघ्रमर्हन्पत्रे च (खन)
 खरुत्त शब्दविपरिवर्तयो -पाडुभावे क्ङा० पर० षक० षेट् ।
 खरुत्तति अश्वानीत् अश्वीत् । [इति (शोम) ।
 खरुत्ताय न० इत् । खरुत्तां आकाशात् त्रिज्यानि उग
 खरुत्ता पु० देगभेदे, शिवाश्वमान-कदेमे तद्देवस्य ननदेत्यु
 क्रियाभोपात्तिया लादियत्रातय । उपनस्य त्ता इत्युप-
 षब्द मद्रुता दर्शिते पतिते क्विपभेदे च ।
 खरुत्त क्पे आ० पर० षक० षेट् । खरुत्ति। अथ पात अत्यं ग्
 खरुत्त पु० खरि इत्युत्तानि इति विधर्म-चरेति षी-ड ।
 (शोम) (खरुत्ता) टोभेदे ।

खस्खम पु० (पोला) नामरूपनके द्रुमभेदे यस्य निर्यासः
अहिफेनः (आफिह) ।

खाजिक पु० खे आकाशे वीचते अज्-वञ् आजोगतिः सोटस्या-
न्ति ण् । लाजेपु (खड) ईण्हायुयोगे हि तेषामाशागगतिः

खटि पु० स्त्री० खट-ईन । शवरथे । स्त्री० वा डीप् असद्रुहे ।

खाण्डव पु० इन्द्रप्रसन्नगरसन्निकटस्थे वने ।

खात न० खग-क्त । गत्ते, एक्करिण्यदौ च 'पूर्से' खातादि-
कर्म चे'ति सृतिः ।

खातक पु० खन-घञ् खार्थे कन् (खाड) परिखायाम् । खात
इव कायति कै-क । अधमर्णे (ऋण्यो) 'खात(ट)कौ-
वित्तहीनः स्यान्नमको वित्तवान् यदी'ति सृतिः ।

खातभू स्त्री० खातस्य भू स्थानम् । परिखायाम्, अल्पकूपे च ।

खाद् भक्षणे खा० पर० सक० सेट् । खादति अखादीत् ।

खादक पु० खादति खाट-खन् । ऋण्यारुके अधमर्णे
'खादकौवित्तहीनः स्यादिति सृतिः । भक्षके त्रि० ।

खादिर त्रि० खादिरस्य विकारः अज् । खादिरकाष्ठनिर्मिते
यूपादौ 'खादिरे ऋण्यं' वध्नाति खादिरं वीर्यकामस्येति
सृतिः । खादिरनिर्यासे (खयर) पु० ।

खारि(री) स्त्री० खनारति रा-क गौरा० डीप् वा क्तुसः ।
द्रोणचतुष्टयकूपे धान्यादिमानभेदे ।

खारीक त्रि० खार्याम् वाप', खारीपरिमाणस्य वा ईकञ् ।
खारीमितधान्यवपनयोग्ये क्षेत्रे, खारीमिते धान्यादौ च ।

खिट भये खा० पर० अक० सेट् । खिटति अखेटीत् ।

खिट् दैत्ये दिना० रथा० च आत्म० अक० अनिट् । खिट्यति
खिल्ले अखिल्ल । खिल्लः । [खिन्दतः । अखैत्सीन् खिल्ल'

खिट् परिघाते तदा० पर० अक० अनिट् सुचाटि । खिन्दति
खिल्ल त्रि० खिट-क्त । दैत्ययुक्ते, अलसे, खेटयुक्ते च ।

खिल्ल कण्ठ आदाने तदा० पर० सक० सेट् । खिल्लति अखेलीत् ।

खिल्ल त्रि० खिल-क । हनादिना अकटे क्षेत्रादौ भारत-
सन्धिमे प्रक्ष्वत्वावृत्तपरिधिषु, यथा ऋग्वेदादौ श्रीसुक्तम्,

यजुर्वेदे शिवसंकल्प्यादि, महाभारते हरिवंशः । खिल्लेषु हरि-
वंश इति पुष्पिकाव्याख्याने 'खिल्लो नारायण' प्रोक्तस्तद्

गुणा इमव' सृष्टा इति नीलकण्ठे मोक्षे' नारायण्ये च ।

खु धनौ खा० आत्म० अक० अनिट् । खवते अखोष्ट ।

खुज मेषे खा० पर० सक० सेट् । खोजति अखोजीत् ।

खुज्याक पु० खुज-आक षु० । देवतादृष्टे । [खिड

खुड खड्डे द्रवित् खादि० आत्म० अक० सेट् । खुण्डते अखु

खुड भेदने चुरा० उभ० सक० सेट् । खोडयति-ते अखुखोडत्-त

खुड भेदने चुरा० उभ० सक० सेट् । खुण्डयति-ते अखुखुण्डत्-त
खुर द्विलेखने तदा० पर० सक० सेट् । खुरति अखोरीत् ।

खुर पु० खुर-क । रुनामख्याते मन्त्रानां गफे, कौलदले, नखी-
नामगन्धद्रव्ये, नापितास्त्रे, खट्टादीनां प्रादे च (सुरा) ।

खुरक पु० खुर इव कायति कै-क । तिलदृष्टे ।

खुरणम्(स) त्रि० खुर इव नामिकाऽस्य नसादेशः वा
अन्त्यलोपः गत्वञ् । चिष्टिनामिके ।

खुरली स्त्री० खुर इव लाति ला-क गौरा० डीप् । गराभ्यासे

खुरालिका पु० खुराणामालिभिः कायति प्रकायते कै-क ।
(भाङ्) नापितास्त्रभाग्ये, नाराचाम्ब्रे, उपधाने च ।

खु(खू)र्तृ क्रीडायां भा० आ० अक० सेट् । खु(खू)र्तते अखु(खू)र्तते
खेचर पु० खे चरति चर-ट अलृप्स० । गिबे, सूर्यादियुक्ते,

विद्याधरे च म्त्रिया डीप् । 'चित्ते हरति खे यस्मात्
जिघ्रा हरति खे गता । भुवोरन्तर्गता जिघ्रा खेचरी

नाम सुद्रिके'ति' तन्त्रोक्ते सुद्राभेदे स्त्री० ।

खेट भोजने अट० दु० उभ० सक० सेट् । खेटयति ते अचिखेटत् त
खेऽट पु० खेऽटति । सूर्यादियुक्ते, 'यस्मिन्मुक्ते स्थिता' खेटा'

इति ज्योतिषम् । कर्मे, यामभेदे च । सट्, व्यायां पु० न० ।
अधमे त्रि० । कर्मणि. हण्ये च न० । [इग्राध्यानम् ।

खेटक पु० खेट-खुल् । फलके (टाल) खेटक पूर्णचामञ्चेति
खेड भोजने अट० चु० उभ० सक० सेट् । खेडयति ते अचखेडत् त

खेट्ट पु० खिट-वञ् । शोके, अवसन्नतायाञ्च ।

खेटिनी स्त्री० खेटयति खिट् णिच् णिनि । अग्रनपूर्णाङ्गिने
खेय न० खन-यत् । परिखायाम्, गडखाड् खननोद्ये त्रि० ।

खेल चालने गत्याञ्च भा० पर० सक० सेट् । खेलति अखेलीत् ।
अचिखेलत् त । [खारिफलके स्त्री०

खेलन न० खेल ल्युट् । क्रीडायां । आधारे ल्युट् डीप् ।

खेला स्त्री० खेल-अ । क्रीडायां ।

खेव सेयने भा० व्या० सक० सेट् । खेवते अखेवते अचिखेवत ।

खेसर पु० खे आक गत्रव शीघ्रगामित्यात् सरति ख-ट अलृक्
स० । गर्हभादश्रीजाते अश्वार्द्धर्षीज ते वा अश्वतरे मरुभेदे

खै स्वैर्व्ये अक० खनने हिसायाञ्च सक० खा० पर० अनिट् ।
खायति अख सीत् ।

खोट गतिप्रतिघाते खा० पर० सक० सेट् । खोटति अखोटीत् ।

खोट् क्षेपे अद० चु० उभ० सक० सेट् । खोटयति ते अखुखोटत् त
खोटि(टी) स्त्री० खोट-ई वा डीप् । चतुराया स्त्रियां पाल-

द्वीष्ट्ये च । [अखुखोडत् त

खोड गतिप्रतिघाते भा० पर० सक० सेट् । खोडति अखोडीत् ।

खोड सेमे अद० पु० उभ० सक० सेट् । खोडयति ते अशुखोडत् त
 खोड वि० चोड गतिप्रतिपाते अच् । खड्गे । (खोडा) ।
 खोर गतिवैकल्ये भ्वा० पर० सक० सेट् । खोरति अखोरीत्
 अशुखोरत् त । [अशुखोडत् त
 खोल गतिवैकल्ये भ्वा० पर० सक० सेट् । खोलति अखोनीत्
 खोर(ल) वि० खोर(ल) अच् । खड्गे ।
 ख्यात वि० ख्यात् । ख्यातिपुके, कथिते च । [अख्यत् ।
 ख्या कथने अदा० पर० सक० सेट् । आर्द्धधातुकमात्वविधिविधयम् ।
 ख्याति स्त्री० ख्यातिस्तम् । प्रथमाप्राम्, प्रथिद्वौ, कथने च

ग

ग पु० गै वा । ग० अर्थे, गच्छे, छन्दोपयोगे एकयुद्धर्षे च ।
 गगन न० गग-गुच् गोडनादेश । अत्र प्रामादिगम् आकाशे ।
 गगनध्वज पु० गगनस्य ध्वज इव । भेषे, कृष्ये च ।
 गगनेचर उ० गगने चरति पर-टन् । सूत्यादिषु, नक्षत्रे च
 गग्य कथने भ्वा० पर० सक० सेट् । गगति अगगोत् ।
 गङ्गा स्त्री० गग गन् । सनामख्याते नदीभेदे ।
 गङ्गाज पु० गङ्गाया जायते जन इ । भीष्मे, कार्त्तिके च
 च हि अग्नौ त्रिविक्रथ त्रिविकीर्यस्य दौडुसगकवतया अ
 ग्निना गङ्गायां सक्रमणे तस्माज्जात इति पुराणकथा ।
 गङ्गाधर पु० गङ्गा धरति छद्-कच् इत् । शिषे, च हि
 जटाया ताम्रध रयदिति पुराणम् । सधरे च ।
 गच्छ पु० गग ग । कृषे, लोहावनीमण्डिषु च भेदे च ।
 गज मदे स्वने च भ्वा० पर० अक० सेट् । गजति अगजोत् अगनीत्
 गज स्वने ङा० इति पर० अक० सेट् । गजति अगजोत् ।
 गज पु० गज-गच् । इति, अटचख्याया दिग्गजानामट
 त्वात् तथात् । 'अरक्षीनां यतान्यटानिक वपुषिकानि च ।
 गजप्रमाद्यगाप्यातमित्युक्ते 'बाधारण्यकव दृष्ट्या त्रिशद्वृ-
 त्तिको गज' इत्युक्ते च परिमाणभेदे, अ्योतिषोक्ते काम्-
 भेदे, वैश्वकीने गजपटाख्ये गर्भभेदे च ।
 गजवृक्षाया स्त्री० 'यदेन्दु पि० टेटे गजे स्वर्णयेव करेव्यत् ।
 गाम्या त्रिषिंशे च सा हि गज्यायेति कौर्त्तितेत्पुं
 'कृष्णपत्रे मयोदया मयासिन्दुकरे रवि । यदा तदा
 कज्यायेत्युक्ते च योगभेदे 'द्विपुत्रा कृष्णमन्त्राया दये
 व्याटपराष्ट्रिकी गज्यायेति वा मोक्षेपुके दर्शापराष्ट्रं च
 गजता स्त्री गजानां समूह इत् । इति सप्तमे ।
 गजदन्ता पु० गजस्य दन्ताविर दन्तास्य । गजे । इति दन्त
 तन्वन्लक्षति वि० । इ० अटि० पु० ।
 गजपिप्ली स्त्री० गजोपपदा विमथो इ इ । सनामख्या-

ताया पिप्यात्याम् । [इत्युक्ते औपधपाकार्थे गर्भभेदे ।
 गजपुट पु० 'हस्तप्रमाथो गर्भो य पुट स ड गजाङ्गव'
 गजप्रिया स्त्री० इत् । गङ्गाकीदृमे । १। वायाम् (जातिभावा)
 गजबन्धनी स्त्री० गजा बन्धने इव ल्युट् डोप् । इति बन्धनशा-
 गजभक्ष्या स्त्री० गजैर्भक्ष्या । गङ्गापीडुमे ।
 गजवज्रभा स्त्री० इत् । वज्रवीज्याया गिरिकदल्या, गङ्गाप्राम्
 गजसाङ्ग्य न० गजेन इतिनामकचपेय सङ्घित आङ्गयो
 यस्य । इतिनापुरे (दिक्षौ) । [इतिपाठके
 गजाजीव पु० गजेस्तास्यनादिभिराजीव्यते जीव अच् ।
 गजानन पु० गजसोवानन यस्य । गजेभ्ये च हि गजिदृष्ट्या
 द्विचमसक पश्चात् गजमसकेन तन्मुखमिति पुराणम् ।
 गजारोह उ० गजमारोहति रूच अच् । इतिपाठे (माङ्गत)
 गजा(द)शून पु० गजेरग, टाते कर्मणि ल्युट् । अथत्य
 दुमे । गङ्गाया स्त्री० डीप् । [गजाङ्गयमथत्य
 गजासु न गजसङ्घिता व्याजावस्य प्राक् । इतिनापुरे ।
 गजेटा स्त्री० गजानामिटा । विद्यायाम् (भूमिश्चकारे)
 गङ्गा पु० गज-पञ्ज । अथज्ञायाम् । आधारे घञ् । भाष्य-
 गारे घनौ कौशागारे च । पामरवृष्टे कृष्टस्थाने,
 मद्यभाष्ये, सदिरावृष्टे च स्त्री० टाप् ।
 गङ्ग सेके भ्वा० पर० सक० सेट् घटा० । गडति अगाडीत्
 अगडीत् । गडयति त । [गडति अगडोत् ।
 गङ्ग वदनेकदेशे (गङ्गन्यायारे) इदित् भ्वा पर० अक० सेट् ।
 गङ्ग उ० गङ्-अच् । मत्स्यभेदे (गङ्गु) विभे, परिभाषाया,
 व्यवधाने देगभेदे च । स्त्री० क्त् गङ्गु(गङ्गु) । (उपप
 गङ्गदेशे न० गङ्गे प्राम्भरेदे जायते जन इ । साम्भर
 गङ्गि(लि) पु० गङ्ग(ग)-इत् । इति साम्भरे दुष्टया भारवङ्ग
 भीत्या प्रयाने (गङ्गे) गगादौ 'गुप्त स्वमिति गीगाङ्गि' इति
 गङ्गु पु० गङ्ग उ । रोमे घाटाभन्तकवीर्यये मासवर्द्धये गीगे,
 गङ्गवृष्टे कुक्षे, गङ्गास्ये विषमयन्तौ च काव्यान्तर्गु-
 भूतत्वात् नद्धार मदेति केति वाङ् । १०० ।
 गङ्गुर(ल) पु० गन् पुङ्गुरो गोशपयस र च वा । कुक्षे ।
 गङ्गुर पु० गङ्-परच् । भेषे (गाङ्गु) ।
 गङ्गुर(ल) पु० गङ्ग डर (डर) वा डय जेवम् । भेषे ।
 गङ्गुरि(लिका) स्त्री० गङ्गुर(ल) भेषमनुधावति टन् । गेपाय-
 गन्ध्या भेषमङ्गी । तदाऽयम् दक्षिण्यगनी ।
 गण्य इत्याने अद० पु० उभ० सक० सेट् । गणयति ते
 धनीपचत् त चक्रगपत् त ।
 गण्य पु० गण वच् कच् वा । गिराडुपरे भूते, गभरे, इत्याया

(गजसंख्या २० रथसंख्या २० अश्वसंख्या ८१
पदातिसंख्या १२५) एवं संख्यान्वितायां सेनायाम्, एकैक
विचारणभेदमासेदुप्यं भ्राष्ट्राट्टिधातूनां समुह्ये, ज्योतिषोक्ते
देवादिस्त्रज्जनज्ञाणां समुह्ये अन्देश्चोत्थोत्तेषु वर्णनयात्म-
केषु सवरदिम्, अट्टश्च ।

गणक पु० गणयति-यत्तु । ट्वञ्जे ।

गणदेवता स्त्रीः गणः सन् गणीभूय वा देवता । संहृत्य देवत्वं
प्राप्तेषु 'आटित्वा द्वाटश्च मोक्षा विश्वे देवा दग् मृताः ।
वसवश्चाष्टसंख्याताः पट्विंशत् तृपिता मता' । आभास-
राशत् 'पट्विंशताः पञ्चागदूनकाः । सहाराजिकनामानो
हे गते विंशतिस्तथा । साध्या द्वाटश्च विरय्याता स्त्राश्चैता-
दग् मृता इत्युक्तं तत्तत्संख्याभेदान्वितेषु आटित्वाटिषु ।
गणनाय पु० गणानां प्रमाद्यदीना नाथ । गणेशे गिषे च
गणनायकादयोऽप्यत्र ।

गणराज न० गणानां राजीणां समाहारः । गणशब्दस्य
संख्यावत्त्वात् द्विगुणं पञ्चममा० । रात्रिहन्त्रे ।

गणरूप पु० गणा वह्नि रूपागत्वस्य । अर्कहन्त्रे ।

गणशब्द अर्थः गणान्-गणान् इति गण+गम् । वङ्गशब्दार्थे
गणज्ञासक पु गणान् हासयति ह्म-णिच्-णुल् । चोरनामगन्धे
गणान् त० गणायोत्कृष्टं, गणानां वाऽन्नम् । मठादौ वङ्गजनो-
द्देशेनोत्कृष्टान्ने, वङ्गसामिकेऽन्ने च 'गणाद्रं गणिकाद्रश्चेति
मनुना निषिद्धान्नमध्ये गणितम् ।

गणिका स्त्री० गणः समूहोऽस्यस्या' भर्तृत्वेन ठन् । वेश्यायाम्,
चित्ताकर्षकत्वात् यूथिकायाम् (युद्) हस्तिन्याञ्च ।

गणिकारिका स्त्री० गणनं गणिः गण-इत् करोति अण्
डीप् गणिकारी स्वाद्यै के ह्रस्वः । (गणियारी) कुम्भे । वन-
भावे गणिकारीत्वप्यत्र ।

गणित न० गण-भावे क्त । गणने । करणे क्त । व्यक्ताव्यक्त-
रूपे अङ्गशास्त्रे । कर्मणि क्त । क्तगणने संख्याते त्वि० ।

गणिय त्वि० गण-एय । गणनीये ।

गणोस् पु० गण-एच् । कर्मिकारहन्त्रे, हस्तिन्यां, वेश्यायाञ्च ।

गणेश पु० गणानामीश । स्वनामख्याते देवे, शिवे च ।

गण्ड पु० गडि-अच् । चल्निकपोले, कपोलमात्रे, गण्डके,
(गण्डार) चिह्ने, वीथ्यङ्गे, पिठके, वीरे, हयभूपणे, बुहुदे,
स्फोटके, यन्त्रौ, ज्योतिषोक्ते विष्कम्भादिमध्ये योगभेदे,
व्याज्ये वैवाहिकजन्मतमस्ये अर्थित्वाटितारादण्डभेदे च
गण्डक पु० गण्ड+स्वाद्यै कन् । स्वनामख्याते पशौ (गण्डार)
संख्याभेदे, अन्नराये, अवच्छेदे च ।

गण्डकारी स्त्री० गण्डं यन्त्रिं भग्मसंयोजनरूपं यन्त्रिं करोति
छ-यण् ङीप् । (हातजोता) वराहमालायाभ्युपार्थी ।

गण्डकी स्त्री० 'गण्डकाश्चैकदेशे च गण्डामगिलास्यत्र' मि-
त्युक्ते नदीभेदे । [शिलायाम् ।

गण्डकीशिला स्त्री० गण्डक्यासुन्दरा शिला । गान्धर्व-
गण्डगात्र न० गण्डा' स्फोटका गार्धेऽन्यथे यस्य (आता)
सीमाफले । [ट्वञ्भेदे ।

गण्डदूर्वा स्त्री० गण्डदुक्ता अन्धमती दूर्वा (गण्डदूर्वा)
गण्डमाला स्त्री० गण्डानां स्फोटकानां माला । 'स्याद्गण्ड-
माना वङ्गभिय गण्डे रिच्युक्तनक्षणे रोगभेदे ।

गण्डमानिका स्त्री० गण्डानां यन्त्रिणां माला यस्य वा क्
अत् इत्यम् । लज्जालुञ्चे ।

गण्डलोवा स्त्री० लिखतेऽव लेखा स्वनी गण्ड स्वनीव ।
प्रगन्तागण्डम्यत्याम् । गण्डभिच्चाटयोश्चत् । [पठेषु लनाटे च

गण्डगौल पु० गौल गण्डइय, राज०म० । पर्वतात्प्रतिपेषु स्थो-
गण्डु पु० स्त्री० गडि-उ । यन्त्रौ, उपधाने च । स्त्रीष्वे वा ऊट्
गण्डूपट्ट पु० गण्डुगुक्तानि पट्टानि यस्य । (कैचो) जिह्वुजे ।
ज्ञानौ डीप् ।

गण्डूप पु० गडि-ऊपन् । सम्पूर्णवेष्ये तोषे 'गजाय
गण्डुपजल'मिति कुमारः । करिचन्नाश्रे, प्रष्टव्या प्रमिते
जले, कराङ्गुली च । [लक्ष्मि, गणनीये च ।

गण्य त्वि० गणं नव्या गण+यत्, गण-यत् वा । गण संख्यानं
गत त्वि० गम-क्त । ज्ञाने, प्राप्ते, याते, नव्ये, पतिते,
समाप्ते च । भावे क्त । गमने ।

गतागत न० गतं चागतञ्च इ० । यातायाते 'गतागतं कामकारा
लभन्ते' इति गीता । गतज्ञागतञ्च यत् । पञ्चिगतिभेदे

गतार्त्तज्ञा स्त्री० कृतोरयमार्त्तव' तत्फलं गर्भाटि च गत
आर्त्तयो यस्याः । वन्यायाम् हृदायाञ्च ।

गति स्त्री० गम-भावादौ क्तिन् । गमने, पथि, ज्ञाने, दगायां,
यातायाम्, उपाये, नाटीव्रणपथे, कर्मफले, प्राप्तौ च ।

गट्ट पु० गट्-अच् । श्रीकृष्णाजुजे, रोगे च । भावे क । कथने, विषे च
गट्टा स्त्री० गट्-अच् टाप् । स्वनामख्याते लौहाटिकीनिते,
लौहमये वाटस्त्रभेदे, पाटनाह्वये च ।

गट्टायज पु० इत्० श्रीकृष्णे ।

गट्टाधर पु० गट्टा धरतीति घृ-अच् इत्० । श्रीकृष्णे ।

गट्टाराति पु० ७त० औपधे । [तद्वति त्वि०

गट्टद्व पु० गट्टिव्यक्तं गट्ति क्, अच् वा अव्यक्तास्फुटशब्दे ।

गट्टदध्वनि पु० गट्टद' कफादिनाटव्यक्तं च्चनि० । हृषीगोकादिना

शकतेन वा युना यथास्यागादुद्धारणात् सजाते अत्यक्तध्वनी ।
 तद्वति त्रि० । [मसूहे न० ।
 गद्य त्रि० गद-यत् । कथनीये । पद्यभिन्ने कविकृते अपदि पर-
 गन्धी स्त्री गन्धतेभया इत् उीप् । छपयहनीये शकटे ।
 गन्धीरथ पु० गन्धी रथ इव धर्मोऽस्यानप्रापकत्वात् । शकटे
 गन्ध श्लोके चुरा० धा० अक्० सेट् । गन्धयते ध्वजगन्धत ।
 गन्ध पु० गन्ध यच् । सबन्धे, नेधे, गन्धके गन्धे, गोभाङ्गने, छ-
 चन्दगदीना घ्राणघ्राण्ये शुक्रभेदे य च गन्ध पञ्चविध
 बुधोक्तौ वा ह्यो वा दाहकर्म र्थ एव वा । रथ सम-
 ह्यजोनावि प्राण्यश्लोत्रवेष वेति' पञ्चविधकारणभेदात्
 छच-दमादौ च ।
 गन्धकन्दक पु० गन्ध+यर्थ व्यादाच् गन्धयुक्त कन्दोऽस्य कप ।
 कपोरुषि । [पदार्थे ।
 गन्धकचूर्णं पु० गन्धकरधानचूर्णं । (शरद) इति ख्याते
 गन्धकाट न० गन्धयुक्त काष्ठम् कर्म० । अग्ररुचन्दने ।
 गन्धकुटी स्त्री० गन्धस्य कुटोवापाट् । छरानामगन्धद्रव्ये ।
 गन्धकुसुमा स्त्री० गन्धयुक्त कुसुम यस्याः । (गण्डियारी)
 गणिकारीहणे । [विषा) गन्धवति मूलणे ।
 गन्धखेडक न० गन्धस्य खेडा यत् कप् खलुयोरैकत्वात् ।
 गन्धजात न० गन्धो जातो यत् । तेजपत्ने ।
 गन्धज्ञा स्त्री० गन्ध ज्ञानाद्यनघ घञर्थे क । नाधिकार्याम् ।
 गन्धतेज न० गन्धयुक्तस्य चन्दनस्याग्निघयोगेन जनित
 तेजस । यन्त्रराज्ञेन जनिते तैले । (आतर) प्रधती
 गन्धत्व स्त्री० गन्धान्विता त्व यस्या । एसायाम् ।
 गन्धटणा स्त्री गन्धयुक्त दृश यस्या । अत्रमोदायाम् ।
 गन्ध न न० गन्ध भाशदिभ्य ल्युट् । उसाहे, प्रकायने, छचने,
 चिदायाह ।
 गन्धगाकुली स्त्री गन्धान्विता नाकुली रास्त्रा । रास्त्रामेदे
 गन्धनिस्तया स्त्री गन्धस्य निस्तयो यत् । नवप्रक्षिकायाम्
 गन्धपत्र पु० गन्धयुक्त पत्र यस्या । ह्रवस्त्राम् । गढोभेदे स्त्री०
 गन्धपत्रिका स्त्री० गन्धयुक्त पत्र यस्या कप् क्षादि अत्
 रक्षम् । अत्रमोदायाम् ।
 गन्धपत्री स्त्री० गन्धयुक्त पत्र यस्या गौरा० उीप् । अथ
 गन्धायाम् अन्धशायाम्, अचमोदायाह ।
 गन्धपलाशिका स्त्री० गन्धयुक्त पलाश यस्या कप् । इन्द्रायाम्
 गन्धपापाया पु० गन्धयुक्त पापाय । गन्धके ।
 गन्धपुष्प पु० गन्ध पुष्पे यस्या । नेतये अमोटेह्ये बहुवारे
 अमोके च । क्षेत्रवा, गौड्याम् गण्डियारीहये च स्त्री० टाप्

गन्धफलं पु० गन्धयुक्त फल यस्या । विले, कपित्थे च । विदा-
 र्या, यक्ष्णयाह स्त्री० टाप् । प्रियङ्गी स्त्री० उीप् ।
 गन्धत्रन्धु पु० इत० । अ चहत्वे । [[गन्धभादान्) लताभेदे ।
 गन्धभट्टा स्त्री० गन्धेन छेद्यमात्रसिचनेन भट्ट यस्याः एव० ।
 गन्धभाण्ड पु० गन्धस्य भाण्ड इव । (गन्धभादान्) लताभेदे
 गन्धभासी स्त्री० गन्धयुता भासी कर्म । जलामासीभेदे ।
 गन्धभाटन पु० गन्धेन सादयति सत् शिच् ल्यु । पर्वत
 भेदे । भनरे, वानरे, गन्धके च पु० ।
 गन्धभादिनी स्त्री गन्धेन सादयति सत् शिच् षिनि । लासा
 याम् छरानामगन्धद्रव्ये च । [द्रव्ये ।
 गन्धमालिनी स्त्री० गन्धभाटाऽख्यस्या इनि) छरानामगन्ध
 गन्धमुखा स्त्री० गन्धां मुखेऽस्या । छुछुन्द्याम् (छु च)।
 गन्धमुख्य पु० गन्ध छुछुयते छुछुत्-नकारोति शिच्-अप् ।
 (गन्धभादान्) लताभेदे ।
 गन्धमूल पु० गन्धो मूले यस्या । यक्ष्णकीहले-गन्धाम् । पु०
 स्त्री वा उीप् । स्थाये क्न् तल्लैवापि । [स्थानेपुष्पहले च ।
 गन्धसृष्ट पु० गन्धप्रधानो सृष्ट । गन्धयोगो ककारोसृष्टे । [सनाम
 गन्धराज न० गन्धेन राजते राज-अच् । चन्दने, कण्ठगुण्ठौ,
 गन्धराजी स्त्री० गन्धाना राज्ञो टच् उीप् । नखोगन्धद्रव्ये
 गन्धस्य पु० गन्धमूर्धति व्यर्थ गतौ अच् शक । सृष्टभेदे,
 अथे कौकिते, स्वर्गमायके देवयोगिभेदे, गायनमाले च ।
 गन्धस्यनगर पु० न० गन्धस्यैवा नगरमिष । अन्ध्याभिज्ञाने
 पुराकारे नीलपीतादिभ्रंशरचनभेदे, इन्द्रजाते च ।
 गन्धस्यरत्नमयम् । [धोनिषिटे स्थाने ।
 गन्धस्यलोक पु० इ० । छुछुगोकोपरि विशाधरलोकस्या
 गन्धस्यैवैष्ट पु० इत । मानवेदयोपभेदे सङ्गीतविद्यायाम् ।
 गन्धस्यैष्ट पु० गन्धस्यैव सृष्टभेदस्य इत्न पद इव
 पत्रमस्य । एरण्डहले । स्थायं क्न् तल्लैवापि । [भेदे ।
 गन्धनता स्त्री० गन्धान्विता लता । प्रियङ्गी । [स्थाने जाति
 गन्धवर्षिण्यु पु० गन्धोपजीवी वर्षिक । (गन्धवेनिया) इति
 गन्धवृत्ती स्त्री गन्ध+वृत्तु पु क्लृप् च । व्याघ्रमातरि, भूमौ,
 पादुवरुणयोर्नग्न्याम्, छगयाह ।
 गन्धवल्लन न० गन्धो बल्लोऽस्य । (दारुचिनि) रथे ।
 गन्धवल्लरी स्त्री गन्धान्विता बल्लरी । सङ्घेनेलतायाम्
 गन्धवल्लोत्थयत् । [नादकादौ वि०
 गन्धवह पु० गन्ध वहति वह अच् इत । वायो । गन्धयुक्ते
 गन्धवारि न० गन्ध वारित व रि । ग पत्रव्येष वारिते जने ।
 गन्धवर्ष पु० गन्ध वरुति वह अच् उप० । वायो । वापिकायास्त्री०

गन्धविल्लस्य पु० गन्धेन विल्लसति हल-गिच्-अच् । गोधूमे
गन्धवीजा स्त्री० गन्धो वीजे यस्याः । मेघिकायाम् ।
गन्धव्याकुलपु० न० गन्धेन व्याकुलयति वि+आ+कुल-गिच्
अच् । कक्कोले ।

[[वाचसति] प्रभृतौ ।

गन्धशालि पु० गन्ध प्रधान' शानि । आमोदवति धान्यभेदे
गन्धसार पु० गन्धयुक्तः सारो यस्य । चन्दनद्वजं ।
गन्धसारण पु० गन्धं सारयति स-गिच्-ल्यु । दृढव्याम्
गन्धसोम न० गन्धार्धं सोमोविधुर्यस्य । कुसुदे चन्द्रोदये हि
तस्य गन्ध' ।

गन्ध्रा स्त्री० गन्ध-गिच् अच् । गन्धहेतौ चम्पकमलिकायाम्
गन्ध्रास्यु स्त्री० गन्धयुक्त आस्यु । कुकुन्दर्याम् (कुं'चा)
गन्ध्राजीव पु० गन्धेन गन्धद्रव्येणाजीवति छा+जीव-अच् ।
(गन्धवेने) गन्धवणिलि ।

गन्ध्राद्या पु० गन्धेनाद्या । चन्दनद्वजे, नागरद्वज्चे च ।
गन्धयुक्ते वि० । 'गन्धाद्या. सुमनोहर' इति तन्दम् ।
स्वर्णदूय्या, गन्धपतायाञ्च स्त्री० ।

गन्ध्रास्ता स्त्री० गन्धयुक्तः अस्त्रो यस्याः । वनवीजपूरके ।
गन्ध्रार पु० गन्धस्त्वच्छति ष-अण् उप० । रागे, सिन्दूरे,
स्वरभेदे च । देशभेदे च० व० । [दत्ताभेदे ।

गन्धाली स्त्री० गन्धमलति पर्याप्तौति अल-अण् । (गन्धभाटाल)
गन्धालीगर्भ स्त्री० गन्धयोरो गर्भे यस्याः । हृच्चैलाय स्
गन्ध्राटक न० गन्धानां गन्धद्रव्याणामटकम् । चन्दनाद्यष्टसु
गन्धद्रव्येषु प्रप्रच्युत्तं दृढदमिधाने द्रव्यः ।

गन्धिनी स्त्री० गन्धोविद्यतेऽस्या' इति । सुर-नाकगन्धद्रव्ये ।
गन्धिपर्ये पु० गन्धि गन्धयुक्तं पर्यं यस्य । सप्तच्छद्रुमे (छातिम)
गन्धोत्कटा स्त्री० गन्धेन उत्कटा उच्यते । दमन्कृच्छे ।
गन्धोत्तमा स्त्री० गन्धेन उत्तमा उत्कृष्टा । सदिरायाम् ।
गन्धोली स्त्री० गन्धवति अर्हयति गन्ध-ओलच् गौरा०
डोप् । वरटायाम् (बोलता) ।

गभस्ति पु० गन्धते ज्ञायते गभ-ड गः विपदस्तं वभस्ति गभ
वति मभ-क्तिच् । किरणेषु, सूर्ये च । स्वाहायां वह्नि-
पत्या स्त्री० वा डीप् ।

गभस्तिमत् पु० गभस्ति+मतप् । सूर्ये । [सूर्ये
गभस्तिहस्त पु० गभस्तयो हस्ता इव जलाकर्षकत्वात् यस्य ।
गभोर वि० गच्छति जलमत्त गम-ईरन् भान्नादेश्य । निम्न-
व्याने, व्यतलसर्गे, गहने, उष्णदेशे, इवारे च ।

गभ गतौ भा० पर० सक० अनिट् । गच्छति अगमत् ।
गभ पु० गम-अप् । द्यूतभेदे, जिगीषोर्वावायाम्, गमने, पथि,

सदृशागटे च । [रुत्वात् समाप् इति भाष्यम् । गमयितरि च ।
गमक वि० गमयति बोधयति गम-गिच्-स्युन् । बोधके, गम-
गम्हारी स्त्री० कं जलं विभक्तिं ष-अण् ङीप् पु० कस्य ग ।
(गामानी) द्रुमभेदे ।

गम्भीर वि० गच्छति जलमत्त गम ईरन् भुगागमः नि० ।
निम्नस्थाने, मन्धे गभीगर्धे च । कस्मिंश्चि पक्षे, कृष्णन्धभेदे
च पु० । स्वरं मन्धे च नाभौ च विष्णु गम्भीरताः गुभा ।

गम्भीरवेदिन् पु० गम्भीरं मन्धं वेत्ति विट-एति । 'चिर-
कालेन यो वेत्ति गिज्ञां परिचितामपि 'गम्भीरवेदी'
विद्वेद्यः । स गज इत्युल्लिखिते, 'त्वग्भेदात् शौणित्वात्
नांसस्य ऋषनाटपि । आत्मानं यो न जानाति स स्यात्
गम्भीरवेदितेत्युक्तविधौ च गजे । एच् गम्भीरवेदिताप्यत्

गय पु० अशुरभेदे, वानरभेदे, अष्टभेदे च । तीर्थभेदे स्त्री० टाप्
गर पु० गृ-निगरणे अच् अप् वा । विषे, रागे, वदावधिके
पक्षे करणे च । [ङीप् ।

गरपु पु० गरं विषं हलि । वर्वरं । मत्स्यनेदे (गट्टु) स्त्री०
गरल्ल न० गिरति जीवनं गृ-अलच् । विषे, सर्पविषे, द्रव्यपक्षे च
गरागरी स्त्री० गरं मूषिकविषमागिरति आ+गृ-अच् गौ०
ङीप् । देवताडीदुमे ।

गरिमन् पु० गुरोर्भासः इमनिच् गरादेगः । गौरये । [वानप्यत्र
गरिष्ठ वि० अतिमयेन गुरु इवन् । गुरुतरे । इयञ्चनि गरी-
गरी स्त्री० गृ गृह् अच् गौरा० डीप् । देवताडीदुमे ।
गर्कुड पु० गर्कुडां डवते डी-ड पु० तलोमः । कश्चपात्मने
विनतागर्भजाते पञ्जिराजे ।

गर्कुडध्वज पु० गर्कुडो ध्वज' चिह्नमस्य । विष्णौ ।
गर्कुडपुराण न० गर्कुडेन प्रोक्तं पुराणम् । पुराणभेदे ।
गर्कुडाग्रज पु० इत० विनताया ज्ज्वेदपुत्रे स्वर्धमारथौ अरुणे ।
गर्कुत् पु० गृ-गृ-ना उति । स्वगानां नभोगतिहेतौ पक्षे (पाखा)
गर्कुत्तु पु० गर्कुत् अस्यस्य सप्तम् ववादिवात् न मस्य व ।
गर्कुडे, विहगमाले च ।

गर्ग पु० गृ-ग । ब्रह्मणः पुत्रे सुनिभेदे ।
गर्गरी स्त्री० गर्ग इति शब्दं राति रा-क गौ० डीप् । टधि
नन्धनपात्रे, कालसे च । मत्स्यभेदे, तरुणपशौ च पु० ।

गर्ज ऊर्जाहेतुकशब्दे भा० पर० सक० सेट् । गर्जति । अग
र्जात् गर्ज गर्ज चर्षं मूढे'ति देवीभावात् ।
गर्ज रवे चुरा० एभ० सक० सेट् । गर्जयति, ते अजगर्जत्-त
गर्जर न० गृ-विच् गरं जरयति ज-गिच्-इच् । (गालर) मूलभेदे
गर्जित न० गर्ज-क्त । मेघशब्दं । कर्त्तरि क्त । मत्तहस्तिनि

गर्भं पुं गृ त् । भद्रिक्लिष्टं स्त्रीनिजत्वस्य कूपकारोऽप्ये, रोग भेदे च 'धनु सङ्घात्प्रसूतौ च गतिवासा न विद्यते । न तानदीगद्वपरा गर्त्तास्ता' इत्युक्ते खाते स्त्री० टाप् ।

गर्भिका स्त्री गर्तोऽस्यस्य उन् । तत्त्ववपनशाखाया (तांतवप) गर्हृ रने वा चुरा० उभ० । पले आ० पर० अक० सेट् । गर्हृयति ते गर्हृति अजगर्हृत् त अगर्हृत् । [विहृङ्गे च न गर्हृभ पु० गर्हृ अमच् (गाधा) गर्हृभे गम्यभेद् च । देतकृद्धे गर्हृभशाक पु० स्त्री० । गर्हृभस भष्म शाक । मङ्गयष्टिभे (वासनहागे) भाग्याम् स्त्री डीप् ।

गर्हृभाखड्ड पु गर्हृभ गम्यभिवेपममति अम ङ डस्य नेचम । पत्रादिष्वन्त्यत्तल्याकारे ङुभे (पाकुड) लुच्चे ।

गर्हृभाह्वय पु० गर्हृ गम्यभिवेपमाह्वयति छे-य । गर्हृभ इति आह्वयो यस्य वा । वृध्दे ।

गर्हृभी स्त्री० गर्हृ-अमच् भौ डीप् । गोमयकीटे, श्वेककष्ट-कार्या, अपराजितायाश्च । गर्हृभ-पु योगे डीप् । रासभ्याम् गर्हृ लिष्वाया च उभ० सक० सेट् । गम्ययति ते अजगर्हृत् त गर्हृ पु० गृध-अच् अच् वा । अतिशयसूहाया, गर्हृभाखड्डुमेच गर्हृनि वि० गृध-अच् । दुभ्ये ।

गर्हृ गतो आ० पर० सक० सेट् । गर्भति अगर्भति । गर्हृर्दभे अट चुरा० आत्त० सेट् । गर्भयति अजगर्भति । गर्हृ पु गव-र्दभे अच् । अहृद्वाटे ।

गर्भ पु गृ भन् । अन्धे देहजन्मकारके शुक्रयोगितायुवम्यज्ये 'गर्भाशयगत शुक्रमात्तन जीवसप्तकम् । प्रकृति सवि-कारा च तत् सख्यं गर्भसिद्धत'मित्युक्ते मासपिण्डे मिमी, कुतौ, नाटकसन्निभेदे मनसकण्ठके, अपवरके, 'भाद्र-कण्ठवर्तईशा शवदाह्नते जलम् । तावद् गर्भं विजानो-यादियुक्ते भाद्रकण्ठवर्तईशा मद्गजजलाज्ञानस्थाने अन्न अस्मै, पुत्रे च ।

गर्भक पु गर्भं केपमच्छे कायति कै क । केगमथस्ये मास्ये । गर्भकट्टं न गर्भं इव गृहम् । गृहमध्यभागे ।

गर्भघातिनी स्त्री० गर्भं हन्ति हन षिनि । लाष्ट्रिकिहृष्टले । गर्भट्ट पु० गर्भं ददाति दा-क । पुत्रवीवहणे । सुभभेदे स्त्री० लच् ङीप् । गर्भदात्री इति अत्रोपे । [षट्दान] ।

गर्भपाकिन् पु० गर्भं पाकोविद्यतेऽस्य इति । पटिकधान्ये गर्भपातक पु० गर्भं पातयति पत षिच्-पुनु । रज्जुगोभा ज्ञाने (मासवधुना) । [कषिकारोदने] ।

गर्भपातनी स्त्री० गर्भं पात्यतेऽस्या पत षिच् स्फुट ङीप् । गर्भपातिनी स्त्री० गर्भं पातयति-पत षिच् षिनि ङीप् ।

विगल्यारणे । [गर्भाया स्त्रियाम्

गर्भवती स्त्री० गर्भोविद्यतेऽस्या मत्पृ मस्य वा । आपन्न गर्भशय्या स्त्री० गर्भस्य शय्येव भ्यानम् । 'गङ्गनाभ्यालति-योनिस्त्व्यावर्त्ता सा च कीर्तिता । तस्यास्मृतौते त्वापत्ते गर्भशय्या प्रकीर्तिते व्युत्कलक्षणे गर्भोत्पत्तिस्थाने । 'गर्भशय्या गतोवेति वेणोसङ्कार । [गर्भस्य पतने

गर्भस्त्राव पु० सु-अच् इत् । प्रस्त्रुतिकावात् पूर्व रोगादिना गर्भस्त्राविन् पु० गर्भं स्त्रावयति सु षिच् षिनि । हिमालहृष्टे गर्भागार न गर्भइवागारम् । गृहमध्यभागे पासकृष्टे ।

गर्भइवागारम् । गर्भस्थाने । गर्भाधान न० गर्भं गृह्यतया आधीयते, नेन । दगविधकष्टा रान्मर्गते गर्भपावस्य सकार्पवर्कं गर्भनिधेके ।

गर्भाश्रय पु० गर्भं आश्रितेऽस्य श्री-अच् । गर्भवेदनचर्म्मणि लरायो गर्भाष्टम पु० गर्भात् गर्भदहणसमयाददृच । गधघङ्घायापि केऽष्टमे मासि वर्षे वा 'गर्भाष्टमेऽष्टे कुर्वीतेति मत ।

गर्भिणी स्त्री० गर्भोऽस्यस्या इति । गर्भवत्या सगभाया स्त्रियाम् गर्भोपघातिनी स्त्री० गर्भमुपहन्ति उप-हन्-षिनि । गर्भया तिन्वा गवि । [दृषभेदे च ।

गर्भुत् स्त्री ग-उति उट् च । स्वर्णे, लताया, (मयना) गर्भं भदे आ० पर० सक० सेट् । गर्भति अगर्भति । गर्भ पु० गव-अच् । अभियाने, 'गोर्ध्वरूपतादृश्यकुलविद्या वलैरपि । इट्वाभादिनामेषामवघ्ना गर्भं इदित'त्युक्ते-ऽवघ्नाभेदे च । [यजगर्हृत् । पले आदिरूपम् ।

गर्हृ निन्दायां वा चुरा पले आ० आत्त सक सेट् । गर्हृयते गर्हृ कृष्वाया स्वा आत्त० सक० सेट् । गर्हृते अगर्हृट् । गर्हृत्ति वि० गर्हृ-अयत् । निन्ध्ये, अधमे च ।

गर्हृवादिर् लि० गर्हृ वदति वद षिनि । कुक्षितयादिभि कद्दे गल्ल मण्ये खावे च आ० पर० सक० सेट् । गलति अगामीत् गल चारणे चुरा० आत्त० सक० सेट् । गलयति अजीगलत गल पु० गल-अच् । कवटे (गवा) सज्जरिषे (धुना) धाद्यभेदे, गृहकमस्ये च ।

गलक पु० गलं कुन् । खल्लगज्जुनमस्ये । [मासपिण्डे गलकस्यल उ गले कस्यल इव । श्वाद्यायां गवा गलस्यते गल्लगस्यल पु० उभ० । (गरगण्ड) । रोगभेदे ।

गल्लघङ्ग पु० 'लाङ्गभाननर यत् प्रख्यारभो न दृश्यते । गर्भादिशय सधे तमेयाङ्गर्भस्य'भियुक्ते मत्कारभ्याभ-वति पटाटे, 'हृष्यपले चतुर्थी च सप्रस्य'दिनिप्रत्ययम् । 'त्रयोदशीचतुष्काश्च अद्याते गलघङ्गा इत्युक्ते तिष्ठापले च

गल्लघङ्ग पु० गलं कुन् । खल्लगज्जुनमस्ये । [मासपिण्डे गलकस्यल उ गले कस्यल इव । श्वाद्यायां गवा गलस्यते गल्लगस्यल पु० उभ० । (गरगण्ड) । रोगभेदे ।

गल्लघङ्ग पु० 'लाङ्गभाननर यत् प्रख्यारभो न दृश्यते । गर्भादिशय सधे तमेयाङ्गर्भस्य'भियुक्ते मत्कारभ्याभ-वति पटाटे, 'हृष्यपले चतुर्थी च सप्रस्य'दिनिप्रत्ययम् । 'त्रयोदशीचतुष्काश्च अद्याते गलघङ्गा इत्युक्ते तिष्ठापले च

गल्लघङ्ग पु० 'लाङ्गभाननर यत् प्रख्यारभो न दृश्यते । गर्भादिशय सधे तमेयाङ्गर्भस्य'भियुक्ते मत्कारभ्याभ-वति पटाटे, 'हृष्यपले चतुर्थी च सप्रस्य'दिनिप्रत्ययम् । 'त्रयोदशीचतुष्काश्च अद्याते गलघङ्गा इत्युक्ते तिष्ठापले च

गल्लघङ्ग पु० 'लाङ्गभाननर यत् प्रख्यारभो न दृश्यते । गर्भादिशय सधे तमेयाङ्गर्भस्य'भियुक्ते मत्कारभ्याभ-वति पटाटे, 'हृष्यपले चतुर्थी च सप्रस्य'दिनिप्रत्ययम् । 'त्रयोदशीचतुष्काश्च अद्याते गलघङ्गा इत्युक्ते तिष्ठापले च

गल्लघङ्ग पु० 'लाङ्गभाननर यत् प्रख्यारभो न दृश्यते । गर्भादिशय सधे तमेयाङ्गर्भस्य'भियुक्ते मत्कारभ्याभ-वति पटाटे, 'हृष्यपले चतुर्थी च सप्रस्य'दिनिप्रत्ययम् । 'त्रयोदशीचतुष्काश्च अद्याते गलघङ्गा इत्युक्ते तिष्ठापले च

गल्लघङ्ग पु० 'लाङ्गभाननर यत् प्रख्यारभो न दृश्यते । गर्भादिशय सधे तमेयाङ्गर्भस्य'भियुक्ते मत्कारभ्याभ-वति पटाटे, 'हृष्यपले चतुर्थी च सप्रस्य'दिनिप्रत्ययम् । 'त्रयोदशीचतुष्काश्च अद्याते गलघङ्गा इत्युक्ते तिष्ठापले च

गल्लघङ्ग पु० 'लाङ्गभाननर यत् प्रख्यारभो न दृश्यते । गर्भादिशय सधे तमेयाङ्गर्भस्य'भियुक्ते मत्कारभ्याभ-वति पटाटे, 'हृष्यपले चतुर्थी च सप्रस्य'दिनिप्रत्ययम् । 'त्रयोदशीचतुष्काश्च अद्याते गलघङ्गा इत्युक्ते तिष्ठापले च

गलन्तिकान्त्री० गल-गल् डीप् अत्यर्थे कन् स्वल्पवारिधारा
 युतायां (कारा) कर्त्तव्या 'देवे देया गलन्तिकेति स्मृतिः ।
 गल(वे)स्तनौ स्त्री० गले स्तनौ यस्याः वा अलुक्म् । छाग्याम् ।
 गलहस्त पु० गले हस्त । अपसारणार्थं गलेऽर्पिते हस्ते (गलाटि.पि)
 गला स्त्री० गल-अच् । लज्जालुलताभेदे, अलम्बुपायाच्च ।
 गलित वि० गल-क्त । पतिते स्वप्ने, च्युते, हस्तादितो भ्रष्टे च ।
 गलेगण्ड पु० गलेगण्ड इव यस्त्व । पत्रिभेदे (हाडुगेली)
 गलोद्वेष्टा पु० गलस्य उद्वेष्टः समीपम् । गलन्मोपस्येऽवयवे ।
 गल्लार्थ्ये, प्रागनुस्ये भ्वा० आ० सक० सेट् । गन्मते अगन्भिष्ट
 गल्ला स्त्री० गलानां करणानां समूह । करणसमुदाये ।
 गल्ल पु० गल-ल तस्य नेत्वम् । (गाल) गरुडे ।
 गल्लक पु० गलति किम् गल् तं लाति गृह्णाति तत स्याथे
 कन् । चपके मद्यपानपात्रे । [भेदे च
 गवय पु० गव-अवच् । गोमदग्रे गलकम्बलहीने पगुभेदे वानर-
 गवल पु० गृह्णन् अच् तं लाति ला-क । वनमहिषे ।
 तत्सम्बन्धित्वात् तच्छृङ्गे न० ।
 गवाक्ष पु० गवां किरणानामक्षि रन्ध्रमिव । जानाकारे
 कुलवधूदृष्टिस्थाने वातायने ।
 गवाक्षी स्त्री० गां भूमिमज्जोति अण् डीप् । (गोमज्ज) लता-
 भेदे, (शेचोडा) शाखोटे, अपराजितावाच्च । [डीप् ।
 गवादन न० गोभिरद्यते अट-ल्युट् । घासे । इन्द्रवारुण्यं स्त्री०
 गवेडु पु० गवे दीवते टेड् रक्षणे कृ पृ० टस्य ड अलुक् च० ।
 (गडगडे) धान्यभेदे । * [कनि स्त्रीत्येन टाप् अत्रैवार्थे ।
 गवेधु पु० गवे धीयते धाञ्-धारणे कृ । (गडगडे) धान्यभेदे,
 गवेशकी स्त्री० न० गवामोश गोरश्च तथाभूतः इव कायति
 कै क गौरा० डोप । (गोरश्चकाङ्गलिया) लताभेदे ।
 गवेप अन्वेषणे, अट-चुरा० आ० सक० सेट् । गवेपयते अजगवेपत ।
 गवेपणा स्त्री० गवेप-युच् टाप् । अन्वेषणे । ल्युट् अत्रैवार्थे न० ।
 गव्य वि० गोर्विकार' गवि मक्, गोर्हितं गोरिटं, वा सर्वत्र यत्
 गोसम्बन्धिनः, गोर्हितौ च । ज्यायां रागदूष्ये च न० ।
 गव्यति स्त्री० गोव्यूति । क्रोगद्वये क्रोगे च ।
 गह गहने अट-चु० उभ० सक० सेट् । गहयति ते अजगहत् त
 गहन न० गाह-युच् ट० ह्रस्वः । कानने, गहरे, ड खे च ।
 डर्गमे, ड्यप्रवेशे च द्वि० । 'गहना कर्मणे गतिरिति गीता
 गह्वर पु० गाह-वर्च् नि० । निकुञ्जे । दम्बे, वने, रोदने,
 विषमस्थाने, अनेकानर्थसङ्घटे च न० । गुहायां न० स्त्री०
 स्त्रीत्वमेव कीप् ।
 गा गतौ भ्वा० आ० सक० अनिट् । गति अगस्त ।

गा गतौ सक० जन्मनि अज० जुहो० । उगाति अगामीत् ।
 गाङ्गेय पु० गङ्गा+ठक् । भीष्मे, कार्तिकेये च । 'यं गर्भं सुपुत्रे
 गङ्गा पायकादीपतेजसम् । तदुत्सवं पर्वतं न्यस्यं हिरण्यं
 समपद्यते'त्युक्ते स्वर्गे, तत्र मनामके धुम्बरे, सुल्लके, अग्रे रुग्णि च
 गाङ्गेरुकी स्त्री० गाङ्गं जनमीरयति जिपति ईर-नु स्वार्थे
 कन् गौरा० डीप् । नागवलायाम् ।
 गाजर न० गां जरयति जृ-गिच्-अच् । गृह्णने (गाजोर) ।
 गाढ न० गाह-क्त । अतिगये टटे । तद्युते, अगगादे, संधिते च
 द्वि० । तपस्विगाढा तमसां प्रायेति रघुः ।
 गाण्डिप्य न० गण्डिजानां समूह' अच् । मेघानसूक्ष्मे ।
 गाण्डिप्य पु० गण्ड-इन् ट० ह्रस्वि । अन्वौ ।
 गाण्डिप्य(गुडो)व पु० न० । गाण्डिप्यं न्यिभ्यश्चामि वा पृथ्वट-
 टीर्थ' । अर्जुनचापे, चाण्मात्रे च । [मात्रे, अर्जुनहस्ते च
 गाण्डो(गिण्ड)विन् पु० गाण्डो(गिण्ड)व-इङि । अर्जुने, धानुष्क
 गात्र गैविल्ये अट-चु० आ० अक० सेट् । गात्रयते अजगावत्
 गात्र न० गा-घ्रन् । देखे, गजापजङ्घादौ च ।
 गात्रभङ्ग पु० भन्ज-घञ् गात्रस्य भङ्गोऽवसादो यस्याः ।
 न्युक्तशिव्याम् । इत० । अङ्गभङ्गे (गामोडा) स्त्री० ।
 गात्रानुलेपनी स्त्री० गात्रमद्युत्थितेऽनवा जिप-ल्युट् ।
 अथलेपनवर्त्तिकायाम् ।
 गायक वि० गै-यकन् । गायके गानोपजीविनि ।
 गायी स्त्री० गै-यन् । आर्याच्छन्दसि प्राकृतादिभाषारचिते
 पद्ये, श्लोके च । [अगाधिष्ट । अजगधत्
 गाध प्रतिष्ठायां अन्ये लिप्तावाच्च स्वा० आ० अक० सेट् । गाधते
 गाध पु० गाध-वञ् । स्थाने, लिप्तायां, तलस्यर्गे च । [अपभेदे
 गाधिपु० गाध इन् । चन्द्रग्रहे कान्यकुजाधिपे, विद्यामित्र पितरि
 गाधिज पु० गाधेर्जायते जन-ड । विद्यामित्रे ।
 गाधेय पु० गाधि+अपत्ये ङ् । विद्यामित्रे सुनौ ।
 गान न० गै-ल्युट् । गीतौ, ध्वनौ च ।
 गान्दिनी स्त्री० गद्गावा, वाटवर्षस्य अक्रूरस्य मातरि च ।
 गान्धर्व वि० गन्धर्वस्येदम् अण् । गन्धर्वसम्बन्धिनः । 'इच्छयान्दो-
 न्यसंयोगः कथायाच वरस्य च । गान्धर्वं स तु विज्ञेयं
 इत्युक्ते विगहभेदे, भारतवर्षीयोपहोपभेदे च पु० । रामवेद-
 सोपवेदे सङ्गीतशास्त्रे, पटस्यस्वरसंघातस्थालेन सङ्गतस्यवा ।
 प्रयुक्तवाचधनेन गान्धर्वसमिधीयते'इत्युक्ते गाने च न० ।
 गान्धार पु० गन्धं कौरमन्धच्छति अण् प्रज्ञाद्यण् । सिन्दूर
 गीतिविषये रागभेदे, स्वरभेदे च । कन्दार इति स्थाने
 देगोद्वे वि० । गन्धके न० ।

गान्धारराज पु० गान्धारराजा जनपदाना राजा टच् ।
 इव्याधनगातामहे सुवले तनुद्यते गङ्गनौ च ।
 गान्धारी स्त्री गन्धारस्य ख्यपत्यम् अण् । इवोधनस्य
 मातरि हतराष्ट्रस्य पत्न्याम् ।
 गान्धिक पु० गन्धेन जीवति टच् । गन्धवण्डिजि ।
 गायत्री स्त्री गायनं त्रायत त्रै-क । वेदोक्ते मन्त्रभेदे षड्
 चरपादके छन्दोगेदे च ।
 गाथा लि० गै-स्युट् । गानोपजीविनि । स्त्रिया ङीप् ।
 गार्ह न० गार्हो देवताऽस्य । भरकतमणौ, विषमन्त्रे स्वर्णे
 च । तेन भोक्तृमित्यण् । गार्होक्ते पुराणभेदे च ।
 गार्हिक पु० गार्हणे विषमन्त्रेण जीवति टक् । विषवेद्ये ।
 गार्होत न० गार्होतान् देवतास्य यण् । भरकतमणौ ।
 गार्होपच्य उ गार्होप्याय गार्हो अण् ष पत्य पत्य यस्य ।
 गार्होपच्यवित्तपत्यके वाणे । [गार्भिषद्यमप्यत् ।
 गार्भिष न गार्भिषीनां समूह अण् । गार्भिषीपमहे । यञ् ।
 गार्होपत्य पु० गार्होपते नाभा युक्त । यज्ञियाग्निभेदे ।
 गार्होस्थ्य न० गार्होस्थस्य भाव कर्म वा । गार्होस्थःप्रभकर्तव्ये
 कर्मणि, तद्भवे च ।
 गानव पु० च गल पञ्च त याति या क । रुनिभेदे लोमहृष्टे च
 गानि पु० च गन-ट् । गापे व्याक्रोमे च । [धगाट
 गाङ् विचोदने भा० आस्य सक० वेट् । गाङ्गते अगाङ्गि-
 गि(र)रा स्त्री० गृ क्रिप् वा टाप् । वाक्ये ।
 गिरि पु० गृ क्ति । पर्वते । 'सदोर्द्धाऽष्टयोर्वीरो सुकृतेषो
 दिग्म्बरः । सर्वस्य सभापतेन भाषयेद्यो नरोत्तम । एट्
 देवीश्या नारीं च गिरि परि कीर्तित इयं क्लृप्तचपे सन्या
 चिनि, पर्वतान्नकोवाधिभेदे च । यथा ध्यानन्दगिरि ।
 गिरति नोकम ग्ग अच् । भाद्रकमिवायां स्त्री वा ङीप् ।
 गिरिकट्टनी पु० ङत । चण्डोकायाम् वनरप्रभायाम् ।
 गिरिकर्षी स्त्री० गिरिवानमविक्रम कर्षे पत्य यस्या ।
 अथराजितायाम् । भार्ये क्नु गिरिकर्षकायाम् ।
 गिरिका स्त्री० गिरि-न-न-हाया क्नु । वाडमूर्धिकायाम् ।
 गिरिज न गिरिो जायते क्रम ट । अथे, गिलाजतनि गौडे,
 गैरिके च । अथकभेदे उ । पार्श्वयो मातृकप्राप्त स्त्री०
 गिरिदुर्ग न० गिरि-व-दुर्गम् । र-प्रां गन्ध अतो नि गङ्गत्या
 रामस्यान दुर्गम् (गङ्) । पर्वतद्वये तादृगे स्थाने, 'सर्वेष
 त् प्रसवेन गिरिदुर्गे शमापयेति मठ ।
 गिरिनिम्ब पु० ङत-न-हायिण्डे ।
 गिरिपीलु पु० इत० (काशका) इति हृषभेदे ।

गिरिपुष्पक गंगिरे उष्यन्निव इवार्ये क्नु । देवेभे, गिलाजतनि
 गिरिभिद् पु गिरि भिनति भि-क । पाषाणभेदेके हृष्टे, इन्ने च
 गिरिमञ्जिका स्त्री० गिरौ मञ्जोव इवार्ये क्नु । कुटजहृष्टे ।
 गिरिश पु० गिरौ येते गी ड, गिरि-र-स्यम लोमा० ग वा ।
 गिरे । [गिनि । अथराजितायाम् ।
 गिरिशालिनी स्त्री० गिरिशा ब नमूषिकाकर्त्तव्येन वलते शल
 गिरिसुत पु० इत । गौाकपवते । पार्श्वताम् स्त्री० ।
 गिरिश पु० गिरे केलासम ईर । महादेवे ।
 गिल उ गिलति गृ क्नु० क लस्यम् । जम्बोरे ।
 गिलित लि० गृ क गिबो जानोभ्य टारका० इत्यच् । भित्ते
 गीत न० गै क्त । गाने तल्लक्षणादिषु हृद्भभिधाने ।
 गीता स्त्री० गै-कर्म्मणि क्त । गुरुगित्याकल्पनया उपदेशात्मके
 कथाविशेषे सा च भगवद्गीतासामोतादिभेदात् षड्भा
 किन्तु भगवद्गीतायामेव प्रथिञ्चि । गीता शुभोता कर्म्मव्या
 किमप्यै शास्त्रविस्तरे । या अथ पद्मनाभस्य सुखपद्मत्
 विनि हृतेति श्रीधरस्वामिधृतवचनम् ।
 गीति स्त्री० गै क्तिन् । गाने, व्याख्याच्छन्दोभेदे च ।
 गीर्षी स्त्री० गृ क्तिन् । गिलने, रुतौ च ।
 गीर्ष्याणु पु० गीरेव पाणी यस्य । देवे ।
 गीष्पति उ० गिरा पति इदुपधत्वात् पत्यम् । हृष्टपती ।
 वा रत्ने विभगे च । गीष्पति गी पत-र-पत्य ।
 गु ध्वनौ भा० आस्य अक० अणिट् । गवते अगोष्ट ।
 गु विचोदने तदा० इटा० पर अक अणिट् । गुरति अगुत
 गुगुलु(लु) उ० गुञ्ज क्तिप् गुक् व्याधि ततो गुरति रणति
 उ-गुड क वा क्लृप्तो र-क-स्यम् । स्वनामरत्नातनियार्थके
 हृषभेदे रत्नयोभाङ्गने च ।
 गुच्छ उ गु-अप० क्तिप् गुत ह्य त शो-क । कञ्जक-गुमादि
 गुम्भ्रति सारके काण्डउभये गुलत एव गाथावधान-
 न-प्राक्के वाच्यमङ्गिकादे गन्धे, द्वाविशदटिके कारभेदे
 मङ्गलपुष्के च । सार्धे क्नु । उद्वे, अर्धे उ । यथायां क्नु ।
 रीडाकरत्ने धन्यिपणे न० ।
 गुच्छकरत्न उ० गुच्छाकति कटङ्ग । कटङ्गभेदे ।
 गुच्छदन्तिका स्त्री० गुच्छोभया दन्ता पुत्रादया धन्यव्या
 ट्नु । कटङ्गाम् तथा हि भोजकान्ते उभे गुच्छाक-
 अरूपणम् । [सर्वेदपदवत् गुच्छाकम ।
 गुल्मीच्छुपय पु० गुच्छाकतेन पदनामस्य । ताडहृष्टे तस्य हि
 गु(ल्)च्छुपुष्प पु० गु(ल्)च्छा-च्छा० २ तोनि ह्यभाषणम् । चण्ड-
 कट्टायां क्नु । रीडाकरत्ने भातवटी स्त्री० ङीप् ।

गु(स्)च्छफल पु० गु(स्वा)च्छाकतीनि फलान्यस्य । रोगान्तरजे,
राजादृचां कतके च । अग्निमन्यां, काकमाच्या, द्राचा-
वां, नदल्याञ्च स्त्री० टाप् ।

गु(स्वा)च्छार्द्ध पु० गु(स्वा)च्छ इव मध्यति ऋव-अच् । चतुर्विंशति-
यत्के हारभेदे । इत० गुच्छ(स्)स्यार्द्धे पु० न० । [जुगोज
गुज ध्वनौ तटा० कुटा० पर० अक० सेट् । गुजति अगुजिष्ट
गुज कूजने म्ना० पर० अक० सेट् । गोजति अगोजीत् ।
गुज कूजने म्ना० पर० सक० सेट् इटि । गुजति अगुञ्जीत्
न जुगुञ्ज य० कलमिति भट्टिः ।

गुञ्जा स्त्री० गुञ्जि-अच् । लताभेदे (कुच) तत्फलेऽपि हरि-
तक्यादिवाटणो लुक् । 'तुल्या यवाभ्यां कथितात् गुञ्जेति
लीलावती । गौधमहयमाने, चतुर्धान्यमाने, पट्टे, मदिरा-
गृहे, मधुरध्वनौ, चर्वायाञ्च ।

गुटि(टी) स्त्री० गु-टिक् वा ङीप् । गोलाकारायां बटिकायाम् ।
स्वार्थे कन् । तलैवार्थे गुठिकापातादिना व्यञ्जन'मिति दाय-
भागः । [अजुगुष्टत्-त ।

गुठ वेदने चुरा० उभ० इटिक् सक० सेट् । गुगुठयति-ते
गुड वेदने रजणे चूर्णने च चुरा० उभ० इटिक् सक० सेट् ।
गुगुठयति-ते अजुगुष्टत्-त ।

गुड रजणे व्याघाते च तटा० कुटा० पर० सक० सेट् ।
गुडति । अगुडीत् । जुगोड ।

गुड पु० गुड-क । गोले, हस्तिमन्नाङ्गे, 'इक्षोरमो वः सम्पको
जायते लोष्टवद् दृष्टः । च गुडः गौडदेशे त मत्स्यखण्डे
गुडोन्नत इत्युक्ते खनामख्यते इक्षोरसपाकजाते पदार्थे
(फेनी) इति ख्याते पदार्थे, 'आसे, कार्पाखाञ्च । [त्पत्तिः

गुडदृष्टणं न० गुडस्य गुडार्थं दृष्टम् । इक्षौ तत्र हि गुडो
गुडत्वक्(च) पु० गुड इव मधुरा त्वक्(चा) दस्य । त्वचे (दारचिनि)
गुडद्राक् पु० गुडप्रधानो टाक्ः शाक० । इक्षौ ।

गुडधेदु स्त्री० गुडनिर्मिता धेनु । दानार्थं धेनुत्वेन शास्त्रानु-
कारेण कल्पिते गुडादिपदार्थे । [मच्छया)

गुडपुष्प पु० गुड इव मधुरं पुष्पस्य । मधुकट्टके (सौल)
गुडफल पु० गुड इव मधुरं फलस्य । पीलुह्वे ।
गुडवीज पु० गुड इव मधुरं वीजस्य । मसूरे ।

गुडशिशु पु० गुड इव मधुरः शिशु । रक्तशोभाङ्गने ।
गुडाका स्त्री० गुड-व्याघाते आक । निद्रायाम् ।
गुडाकेश पु० गुडाकाया, निद्रादल्यालस्य ईशः वशित्वात् ।
शिवे, अर्जुने च ।

गुडाशय पु० गुड इव मधुर-आशयः फलमध्यं यस्य । आखेट

दृजे (आग्ररोट) इत० गुडाभिलाषे । [लतायाम् ।
गुडु(डू)ची स्त्री० गुड-रजणे उ (ऊ) चट् । खनामख्यातायां
गुग्गु मन्त्रणे आम्नेडने इति के अट० कु० उभ० सक० सेट् ।
गुग्गुयति-ते अजुगुग्गुत्-त ।

गुग्गु पु० गुग्गु-अच् इज् वा । धनुषो मौर्व्याम् धनुगार्धण-
टानि, रज्जुमागे, मगुणोऽपि पृष्णकुम्भो यथा कूपे निज
ज्जतीदुद्गतः । गौर्व्यादिधमे, राज्ञां सन्निविप्रहाटिपु
पट्टस्य भावनेषु, 'पट्टाङ्गसुपदुद्गत' इति भावः । ज्ञान-
विनयादिषु, गुग्गा गुग्गानुबन्दिताऽदिति रघु' । सांख्यमते
पुरुषोपभोगोपकरणभूतत्वात् तद्वन्धनोपयोगित्वाच्च सत्व-
रजसम आदिषु पटाद्येषु । 'प्रकृतेर्गुग्गुमूढाः सञ्जले
गुग्गुकर्मास्त्रि'ति गीता । अग्रधाने, न्यायमते रुपादिषु
चतुर्विंशतिपटाद्येषु व्याकरणोक्ते 'सत्वे निविशतेऽपि तृद्यग्
जातिषु दृश्यते । अर्धेयद्वाक्रियाजय सोऽस्त्यप्रकृतिर्गुग्गु',
इत्युक्ते द्रव्यमात्राश्रिते द्रव्यभिन्ने उल्पाद्यानुत्पाद्यता
समानाधिकरणे सिद्धरूपे वस्तुधर्मे, व्याकरणे परिभा-
षिते अदेशुरण इत्युक्ते अकारे, एकारे, ओकारे च छलङ्गा-
रोक्तेषु माधुर्यादिषु, आहत्तौ, तनौ, उक्तर्षे, दूर्वायाञ्च ।

गुग्गुका पु० गुग्गु-आम्ने डने खुल् । आवर्चके पूरके 'गुग्गु
न्यमङ्गं गुग्गुकेन हृद्यादिति लीलावती । [पञ्चपातिनि ।
गुग्गुष्टत्स्त्रि० अह-पक्ष्यार्थे क्यप् इत० । गुग्गुानां पक्ष्ये
गुग्गुनिका स्त्री० गुग्गु-आम्ने डने युच् स्वार्थे कन् । अम्यासे
निच्यार्थं पाथ्यस्य अन्वस्य पुन पुनरनुशीलने, वक्तुर्गुग्गु-
निकैव सेति भावः । न्यून्वे, न्यून्वे, माहायाञ्च ।

गुग्गुचक पु० दृक् इव कायति कै-क गुग्गुानां नौका-
कर्षणरञ्जनां बन्धनाधारः दृक् । नौकाकर्षकदासाद्या-
धारं जाष्टे । (मास्त्रल) । [पूरिते ।

गुग्गुत्स्त्रि० गुग्गु-आम्ने डने कर्मणि क्त । आहते ताडिते
गुग्गुन् पु० गुग्गुोऽप्यस्य डनि । धनुषि । गुग्गुविशिष्टे त्रि०
'गुग्गुो गुग्गुं वेत्ती'त्युद्गतः ।

गुग्गुभूत त्रि० अगुग्गु गुग्गु' भूत' च्चि भू-क्त । अग्रधानीभूते
गुग्गुभूतत्यङ्गु न० गुग्गुभूतं वाच्यार्थादपहङ्गे व्यङ्गं यत् ।
अलङ्कारोक्ते मध्यमे काव्ये । [केशेरु ।

गुग्गु पु० गुडि-वेदने अच् । असिपत्ने तृणभेदे यस्य कन्दः
गुग्गुकन्द पु० इत० । केशेरुणि (केशेरु) ।

गुग्गुरोचनिका स्त्री० गुग्गु सती रोचना हरिद्रेव इवार्थं
कन् (कमलागुडि) दृक्भेदे ।

गुग्गुका पु० गुग्गु+अस्वर्थे ठन् । चूर्णीकृते तखलादौ ।

गुग्गुलुत लि० गुग्गु वेदने ज्ञ । रजस्राक्तीर्णं कृषिते ।
 गुल्मी उ गुध स किञ्च । कचके, विकागोमुषकविकायाम्
 गुल्मी, अट्टपरिच्छेदे च । सुदकाटय गुल्मीकाटवत् ।
 गुट्ट खेले आ० आत्म० अज० सेट् । गोपते अगोपिड ।
 गुट्ट न० गुट्ट-क । भवतामहारे अपानवापुनिष्कारणहारे ।
 गुट्टकील उ० गुदे कील इव । अगोपिगे । गुटाहुटादयोऽप्यल
 गुट्टग्रह उ० गुट्टाति अह अच् । उदावर्तनामके रोगे
 गुट्ट मिथ्या कथने चुरा० उग०पक सेट् इदित् । गुन्दयति ते
 अङ्गुमन्दत् ।
 गुध रोधे क्वा० पर० अज० सेट् । गुधान् अगोपीत् ।
 गुध मीडे आ० आत्म० अज० सेट् । गोपते अगोपिड ।
 गुध मेदने दिवा पर कक० सेट् । गुधति अगोपीत् ।
 गुन्दु उ० गुट्ट अच् । गरलणे (गोपपटेरा) श्याते छणे च ।
 गुन्दुमुन्ना स्त्री गुन्दुस्येव रूपमस्या । परकाख्ये लणभेदे ।
 गुन्दु स्त्री० गुग्गु-पञ्चादाच् । परकायाम् । ना जल ट्राप-
 यति ट्रा-क ट्ट । भट्टकले, मिथुनी, गनेपुत्रायाम् ।
 गुप गोपने कृत्वे च आ० आत्म० अज० सेट् । निन्द्या जुगुषते
 अमुगुग्गुत् । गोपने गोपते अगोपिड । [सीत्-अगोपीत्
 गुप रक्षणे आ० अट्ट कक० सेट् । गोपायति-अगोपायते अगो
 गुप व्याकुलीगाने दिवा पर० अज० सेट् । गुपति अगुपत्-अगोपीत्
 गुप्त लि० गुप रक्षणे गोपने वा ज्ञ । रजिते, ज्ञाते, गूडे,
 छटत च । वैश्वसनाया उ ।
 गुप्तगति उ० गुप्ता गतर्दस । अपचर्त्, गुप्तचरे ।
 गुप्तसिद्धे उ० गुप्त श्रेष्ठैलादिर्दत्त । अद्वैटहणे ।
 गुप्ति स्त्री० गुप क्तिन् । रक्षणे गोपने च राप्तामात्मनगर्था,
 परनगरथाञ्च रक्षादा (पहारा) गुप्तायि भगोहरमिति
 कुसारः । कारागारे भगर्त्, अकचरस्थाने, नौकाच्छिद्रे,
 यने, गताधि जिते वामने च । [गुप्तित् ।
 गुफ चख्ये गटा० पर सक सेट् गुवा । गुम्फति अगोपीत् ।
 गुम्फ चख्ये ज्ञ० पर सक सेट् । गुम्फति अगुम्फोत् । गुम्फत
 गुम्फा उ० गुम्फ अज् । चम्बल च इतिपुण्ये, म्हादुषि च ।
 गुम्फना श्री गुम्फ दुष् । शस्त्रे अट्ट चदो मन्मन्टपना
 गुम्फना चरतेऽप्युवां रचमानस्य ।
 गुम्फात् लि० अक ज्ञ । अगिने, अगिने च । [अर्त् गोटरपम्
 गुर् बधे गवायुं द्याः पाप कक सेट् । गुर्थते अगोरिड ।
 गुर् उद्यमे यग० इग० आत्म० अज० सेट् । गुर्ते अगुरिड ।
 गुर्चम् पूर्ण ।
 गुर् उ० गिरिद्वय न रज्ज्वात् उरगिणित् वापथं गु इ उच् ।

'निषेकादीनि कर्माणि य करोति यथाविधि । सन्नायवति
 चाम्नेन च विभो गुरुच्यते' इति मन्त्रो निषेकादिक क्रि
 पित्वादी, 'स गुरुं क्रिया कृत्वा वेदमसौ प्रदच्छतीत्युक्ते
 आचार्ये, शास्त्रोपदेष्टरि, सभदायप्रवर्तके, उपाध्याये
 गान्धिकमन्त्रोपदेष्टरि, दृष्टम्बौ, तद्विद्वैषे पुष्ये, हिमाले
 टीषे सूरवर्णे, विन्दुविसर्गयुते-एकमात्रे, सयुक्तवर्णात् पूर्ण-
 स्थिते एकमात्रेऽपि वर्षे, श्रोत्राचार्ये कथिकप्राज्ञे । वर-
 वति महति, पूज्ये, एहर्त्स्निहिजातीना वर्णाना प्राङ्ग-
 यो गुरु । परिवरेको गुरु स्त्रीषा मर्त्यलाभ्यागतो गुरु-
 रिति प्रुराणम् । उर्ध्वरे, गुरुवति च लि० स्त्रिया वा गुर्मी ।
 गुरुक्रम उ इत् गुपरम्परोपदेमे । [विद्याद्यग्नरि ।
 गुरुतल्पग उ० गुरो पितृमख्य दारान् गच्छते गम-ड ।
 गुरुपत्ना स्त्री० गुरु पात्रे दुर्जर पत्नमस्या । तिमिडीहले
 गुरुयज्ञोद्भि उ० गुरुवर्षे रोगभेदे हनि हन क । निष्प्राके
 (पात्रेवु) । [मिश्रपायाम्
 गुरुसारा स्त्री गुरु गुरुत्वान् चरो यस्या । (पिपु)
 गुरुस्त्वित् उ गुरु स्तयो यस्य । श्रेष्ठातकहणे ।
 गुर्जर उ देगभेदे (गुजराट) तद्देश्यादिनि च० च ।
 गुर्गर्ह कृदने आ० आत्म अज० सेट् । गुर्गुर्दते अगुर्गुर्दिट ।
 गुर्गुर्ह निवचि कृदने च चुरा० उग अज० सेट् । गुर्गुर्दवति
 ते अङ्गुगुर्गुर्दत् ।
 गुर्वा उद्यमे आ पर० अज० सेट् । गुर्वति अगुर्वीत् । गण् ।
 गुर्विषी स्त्री० गुर्वर्गभेदकस्या श्रीश्लादित्वात् रनि नि०
 गुष्वाभात् । गर्भिव्याम् ।
 गुर्वी स्त्री० गुरु-उ-प । गर्भवत्या 'नङि चम्या विज्ञानाति
 गुर्विमिषवेदना'मिति । गोरेवतत्वा द्विया, गुर्वित्वाच् ।
 गुग्गु उ० गज कक् नि अस्तोश्च । प द्यन्ती ।
 गुग्गु इ गुह-रक्षणं वेदने वा मन् । कलधोरैक्यात् । प्रधानगु-
 र्वाधिहिते रक्षणे पुद्गपभेदे, गसा ८ रसा ८, अथा २७
 पदातय ४४ । एतत्तद्व्यापिते वैश्वसनायि, सभासत्वात्
 • रोगभेदे मूत्रेणै रचयार्थं स्या पा वैश्वे अग्रकाकरे
 मताप्रतामनादी हणे एकमूत्रेणु च्छातकालतपु मरेत्पुभ्रतिपु
 रचभेदेपु डीहरीने च ।
 गुल्ममूल न गुल्मात् न मूलम्य । चार्द्धे ।
 गुल्माप्ली स्त्री गुल्माकारा बली । कोमलतायाम् ।
 गुन्मिषी स्त्री० गुन्म+रनि । ज्ञातात्त्वभीषयती मलताम्
 गुन्मी श्री० गुन्म शरप कलात् गुत्परे गहन्यादा अच्
 गौ कोऽ । आचमना, मर्याम् दनायाम् वदन्ति-

स्मितगृहे, वन्याम्, गृध्रनखीष्टौ, (गुड़काञ्चीली) ।

गु(गू)वाक् पु० गु-पिनाकादित्वात् व्याक नि० (सुपारी) क्रसुको
गुञ्च संवरणे स्ना० उभ० सक० वेट् । गूहति ते अगूहीत् अघुचत्
अगूहिट अगूट् ।

गुञ्च पु० गुह-ञ् । कार्तिकेये, अश्वे, रामनिवे शङ्खवेराधिपे
चण्डालनाथे, गर्त्ते, विष्णौ च । सिंहपुच्छीलतायां अक-
विसे देवखाते पर्वतगर्त्ते, हृदये च स्त्री० । गुहां प्रवि-
ष्टाविति श्रुतिः ।

गुह्याशय पु० गुह्यायां गर्त्ते आश्रिते शी-अच् । अज्ञाने ।

‘सिंहव्याघ्रकाष्ठक्षतरक्षुदीपिनस्तथा । वभुजस्तुक्रमाञ्जारा
इत्याद्याः स्युर्गुह्याशया द्रव्युक्तेषु सिंहादिषु, हृदये, बुद्धौ
च स्थिते जीवे, ईश्वरे च ‘गुह्याशवं गह्वरेण’मिति श्रुतिः ।

गुह्यसि न० गुह-इलच् क्तिञ् । धने, वने च ।

गुह्यं ति० गुह-अच् । कच्छपे, दम्भे, परमात्मनि च । रहसि,
भगे, लिङ्गे च न० । रहस्ये, गुह्यामर्हति टण्डादित्वात् यति ।
अप्रकाशे च ति० । [कुपेरधनरक्षके देवयोनिभेदे ।

गुह्यक पु० गुह्यं क मुखं यस्य, गुह्यं कुत्सितं कायते कै क वा ।

गुह्यकेश्वर पु० इत० । कुपेरे ।

गुह्यपुष्प पु० गुह्यं पुष्पमस्य । अदृश्ये । [जुगाव । गून्ः

गू विद्यात्मने तदा० कृटा० पर० अक० सेट् । गुवति अगुविट्

ग स्त्री० गच्छत्यपानेन देहात् गम-कू टिलीपय । विद्यायां,

मले च । गूधात् क्प्रप्रत्ययान्तात्काधनं पुंलिङ्गताकथनञ्च
प्रामादिकम् ।

गूढ ति० गुह-क्त । गुप्ते, संदृष्टे, गहने च । रहसि न० ।

गूढज पु० गूढं गुप्तं यथा तथा जातः-गूढ- सन् वा जातः जन

ड । द्वादशपुत्रमध्ये पुत्रभेदे । [हि केनापि न दुष्टचरम्

गूढनीड पु० गूढं नीहं वासस्थानं यस्य । खड्गनखगे तद्वासस्थानं

गूढपत्र पु० गूढ पत्रमस्य । अङ्कोटे, करीरे च ।

गूढपाद्(ट) पु० गूढाः पादा अस्य वा पाद्भावः । सर्पे ।

गूढपुरुष पु० कर्म० । गुप्तचरे, प्रणियौ ।

गूढपुष्प पु० गूढानि संदृष्टानि पुष्पाण्यस्य । वज्रलष्टके ।

गूढफल पु० गूढं यथा तथा फलति अच् । वटरे ।

गूढमैथुन पु० गूढं केनाप्यदृश्यं मैथुनं यस्य । काके ।

गूढवस्त्रिका स्त्री० कर्म० । अत्रोदष्टके ।

गूढसाक्षिन् पु० कर्म० । अर्थिना स्वार्थसिद्धयर्थं प्रत्यर्थिवचनं स्फुटम् ।

यं आच्यते तदा गूढो गूढमानी स उच्यते’ इत्युक्ते भाविभेदे

गूढाङ्ग पु० गूढान्यङ्गान्यस्य । कच्छपे ।

गूढोत्पन्न पु० उत्पद्यते गृहे यस्य न च ज्ञायेत कस्य सः । स

गृहे गूढ उत्पन्न रास्य स्यात् यस्य तस्य ज’ इत्युक्ते पुत्रभेदे ।

गूय पु० न० । गू-यक् । विद्यायाम् ।

गूर उद्यमे चुरा० आ० अक० सेट् । गूरयते अजूरयत् ।

गूर वधे गतौ च दिवा० आत्म० सक० सेट् । गूर्यते अगूरिष्ट ।

गृ सेके भा० पर० सक० अयिन्ट् । गरति अगर्पात् ।

गृज ध्वनौ स्ना० पर० अक० सेट् । गर्जति अगर्जात् ।

गृज ध्वनौ स्ना० पर० अक० सेट् इटि । गृजति अगृज्जीत् ।

गृञ्जन पु० गृञ्जाते भक्ष्यत्वेन कथ्यते रोगेषु गृञ्जि-ल्युट् ।

‘गन्धाकृतिरसैस्तल्प्यः स्रक्ष्यगाल पलाङ्गुने’त्युक्ते लक्षणे

मूलभेदे (रसुन) इति ख्याते सूत्रभेदे च । विषट्गधपशु-

सांभे न०ः [अगर्द्धात् । गर्द्धिता-गृद्धा ।

गृध लिप्सायां दिवा० पर० सक० सेट् । गृध्यति अगृधत्-

गृध् ति० गृध-क्त् । लुब्धे ।

गृध्र पु० गृध-क्रान् । (शक्ति) खगभेदे ।

गृध्रनखी स्त्री० गृध्रस्य नखइव पदादि अस्यां ङीप् ।

वदर्याम् (कुलेखाडा) कुलिकट्टे च ।

गृध्रराज पु० इत० । गरुडात्मजे जटायुखगे ।

गृष्टि स्त्री० सद्यत् गर्भं गृह्णाति अह-त्तिच्-ष्ट० नि० । सद्यत्-

प्रसूतायां गवि, वराहकान्त्यां, इन्द्राद्यानीपधौ, काश्र्मथ्याञ्च

गृह्ण अहणे अट० चु० आत्म० सक० सेट् । गृह्यते अजगृह्णत्

गृह न० अह गेहार्थे क । इटकाष्टत्तिकादिरचिते गेहे ।

गृह-अहणे अच् । कलत्वे ‘न गृहं गृहमित्याङ्ग-

गृह्णिणी गृहसुच्यते’ इति श्रुति’ । नामनि, मेपादिभवने

राशौ च । अर्द्धादिवाटयसुभयलिङ्ग- तत्र एकगृहे न०

पुंलिङ्गस्य बहुवचनान्तएव ‘तत्रागारं धनपतिगृहा-

निति मेघदूतम् । कलत्वेऽपि टारशब्दवत् व० व० ।

गृहकच्छप पु० गृहे कच्छप इव । मेपगणिलावाम् ।

गृहकान्या स्त्री० गृहे कल्पेव । एतलुमार्यान् ।

गृहकारक पु० गृहं करोति क-खुल् । (हरामि) गृहनि-

र्माणकारके वर्षसङ्करभेदे । [चित्तकण्ठे (पुषु)

गृहनाशन पु० गृहं नाशयति नश-णिच् ल्यु । वनकपोते

गृहगोधा स्त्री० गृहस्य गोधेव । (टिक्टिकी) ज्येष्ठास्य

स्वार्थे कन् तल्लैवाथे ।

गृहपति पु० इत० । गृहस्वामिनि, गृहस्थे, मन्त्रिणि, धर्मो च

गृहभूमि स्त्री० गृहयोग्या भूमिः । वान्नुभूमौ ।

गृहमणि पु० गृहे मणिरिव । मदीमे ।

गृहसूत पु० गृहस्य सूतइव । कुक्षुरे । [गृहस्थे ।

गृहमेधिन् पु० गृहद्वारमेधते संगच्छते मेध-सङ्गने णिनि ।

गृहमेधीय इ० गृहमेधिनोद्यम इ । गृहस्य क तथै धर्म ।
 गृह्याल वि० गृह व्यालु । घहोतरि । [समीपस्योपवने ।
 गृहवाटिका स्त्री० गृहसमीपे वाटिका चाराम । गृह-
 गृहस्य इ० गृहस्य दारेषु तिष्ठति अग्रिमते स्था-क । गृहस्थि
 गृहागत इ० गृहमागत आनगम-क्त । आगन्तके, अतिथौ ।
 गृहागते वि० । [पक्षे उपवने ।
 गृहचाराग इ० गृहे गृहसमीपे चाराम । गृहसमी
 गृहवाद्यग्रणी स्त्री० गृहमवगृह्यते अनेन अव+पृह करणे
 व्युट् ङीष् । देहव्याम् (देव्याल) ।
 गृहस्थि स्त्री० गृह-अस्थयं इति । भार्यायाम् गृहकर्म-
 कुमलायाम् । गृहस्थौ सविनो मिय सखींति रघु ।
 गृह्णन् इ० गृहा दारा सन्त्यस इति गृहस्ये ।
 गृह्णीत वि० पृह क्त । स्त्रीकते, प्राते, मार्गे; धृते च ।
 गृह्णेनर्हिन् इ० गृहे एव नर्हिति न सुष्ठे, पात्वे सभितादि०
 घ० । काप्ररूपे रथभीरी गृहे आस्वासविवरि ।
 गृह्णु इ० पृह पदाखे रीत्यादिना क्यप् । गृह्णासक्ते एते गृहो
 च मलहारि, वेदोदितकर्मप्रयोगप्रापके गोभिलस्य्यादी
 पन्थभेदे च । अखेरिणि व्यायत्ते, स्वपक्षीये पञ्चम
 वि० । गृहे भव यत् । गृहभने, वस्त्रानि वि० । स्वाचैकज
 तलेवाथे । नगरवाहस्ये पामे स्त्री० उग्र गृह्या ।
 गृ विप्रापने घुरा० आत्त० घक० सेट् । गारयते अजीगरत् ।
 गृ गन्धे क्रमादि० पर० घाति घक० सेट् । गृघाति अगारीत्
 गृ निगच्छे इ० पर० घक० सेट् । गिरति-गिरति अगारीत्-
 अगारीत् । [गेदत् । गेदिवा गेष्वा ।
 गेट गती स्वा आत्त० घक० सेट् । गेटते अगेटिष् । अजि-
 गेन्दु(खल)क इ० गच्छतीति ग इन्दुरिव इवाथे कज् । कन्दुके
 वस्तनिर्मिते गोलाकारे क्रोडनके । घृषो० वा इत्ये गेखलक्य
 गेय वि० । गै-भयग्रेष्वादिना कर्त्तरि यत् । गायते । भावे यत् ।
 गीतौ गेये केन विनोत वा मिति रघु । कर्मणि यत् ।
 गातव्यं वि पूर्वाह्णे गेय घामिति भाष्यम् ।
 गेय धेवने आ आ+घक० सेट् । गेयते अगेविष् । अजिगेपत्
 गेय अत्येपणे आ० आत्त० घक० सेट् । गेयते अगेविष् । अजिगेपत्
 गेह न० गो गयो गो गन्धर्वो वा ईह ईष्टितो यत् । गृहे ।
 गेहेनर्हिन् इ गृहेनर्हिन्त् घर्षम् । [रथभीरी ।
 गेहेभूर इ० गृहस्य भूरः । पात्वे सभितादि घ० । काप्ररूपे
 गौ गाने आ पर० घक० सेट् । गायति । अगारीत् ।
 गैरिक न० गिरी भव ठक् । (गिरि) इति स्त्राते पर्यतजाते
 उपधात्तभेदे, सखे च ।

गैरिकाच इ० गैरिकमिवादि पुष्पमय । जलमधूके वने ।
 गैरी स्त्री० गिरी जाता अण् । (विपलाङ्गली) लाङ्गलीष्टे ।
 गैरेय न० गिरौ भव ठक् । (शैलज) शिलाजस्तनि ।
 गौ इ० गम-ङी । हयभे, खर्गे किरणे, वज्रे जले, पगौ, चन्द्रे वाये,
 सूर्ये, मयभनामौषधौ च, । सौरभेय्याम् इष्टौ, वाणे,
 दिग्, मातरि, दावि, भूमौ च स्त्री० ।
 गोकण्डक इ० गोर्धने प्रथिया वा कण्डक । सुरे, विप
 गोमते स्तुपटे विकङ्कतच्छे च (वैदवि) ।
 गोकर्ण इ० गौर्धने कर्णौ यम् । घर्षे, 'गृह्यन्ति गोकर्ण
 गरीरभङ्गा' इति शौर । गौरिव कर्णावस्य । अश्वतरं,
 गृगभेदे, गण्देवताभेदे, अनाभिकायुतविकृताङ्गमाने,
 ये तौर्यभेदे च ।
 गोकर्णी स्त्री गौ कर्ण इव यस्या । मूर्धालतायाम् ।
 गोकौल इ० गो प्रथिया कोल इव । लाङ्गने, घसवे च ।
 गोकुल न० गवा कुल यत् । गोस्थाने गोषे, 'गोकुले कन्दु-
 धानाया'मिति स्मृति । प्रजनानक मन्दिने स्थाने 'गोकुले
 रामके'वाविति पुराणम् । इत । गोमसूत्रे ।
 गोक्युर इ० गो खर इव । गोसुरच्छे इत० । गवा सुरे ।
 गोप्रस्थि इ गोर्धन्यतिव । करोषे (पञ्चा) गवा अन्वि पठन्ति
 यत् । गोष्ठे । गोर्धन्यतिव, गोजिह्विकोषधौ ।
 गोघ्न इ० गौर्धन्यते यस्मै हन-सम्पदाने टक् । अतिथौ तदा-
 गमने हि मधुपर्कथे गोवधो विहित । कर्त्तरि ठक् ।
 गोघातके वि० ।
 गोचर इ० गाव इन्द्रियाणि चरन्त्यासिन् इति क । इन्द्रिय
 विषये रूपरघादी । गावचरन्त्यासिन् । गवा मचार
 स्थाने, देगमाने, ज्योतिषोक्ते लकाराश्रयधिके तत्तत्
 स्थाने स्त्रय्यदियहृगमनेषु च । 'गोचरे वा विलम्बे वा ये
 पहारिच्छेषका इति ज्योतिषम् ।
 गोचर्म्यम् न इत० । गवां चर्म्यणि 'सप्रक्षणेन दग्धेषु विगृह्यते
 निवर्त्तनम् । दग्ध तायेव गोचर्म्ये'त्युक्ते भूमिपरिमाणभेदे च
 गोच्छाल इ० गां भूमिमाश्रयादयति छद णिच् अण् इ० ।
 भूकृदन्वे (पातुलिया) । [चम् । गोष्ठादिषु ।
 गोजा स्त्री० गाव प्रथिया गोष्ठादिरूपेण जायते विट् आ-
 गोजिह्वा स्त्री० गोजिह्वेव । (गोजिवा) सताभेदे । स्वाथे वन्
 आत्ते वाथे । [गवादयः । अण् (तरुज) भीषहने इ०
 गोजिह्वा स्त्री गा भूमि सन्धति चर्हते इति क इ । (गोघक)
 गोषी स्त्री० गुष चच् नि० गुष गोष+अ+पने० ङीष् ।
 भाषापादे (गुष) स्थाने आरपन माने विद्वन्ने, सार्वर्ण,

‘द्विभ्रूपं गच्छुदाहृते ति मानभेदे, द्रोणीपरिमाणं च ।
 गोऽण्ड पु० गोरण्ड इव । नीचजातिभेदे (गोड) वृद्धनाभौ च तद्वति
 गौतम पु० ब्रह्मणः पुत्रे स्नानख्याते स्निभेदे ।
 गोतीर्थं न० गोहेतुकं तत्स्थित्या तीर्थमिव । गोष्ठे ।
 गौत्रं पु० गां प्रथिवीं त्रायते त्रै-क । पर्वते । नामनि, कानने,
 चेत्ये, पथि, छत्रे, सजातीयभण्ये, पौत्राद्यपत्ये वंशे, ऋषि-
 शब्दवाच्येषु आदिपुरुषेषु शाण्डिल्यादिषु चतुर्विंशतौ मनू-
 तेषु च । विष्करो वृहदनिधाने ।
 गोत्रजं त्रि० गोत्रे समाने गोत्रे जायते जन-ड । एकगोत्रोत्पन्ने
 गोत्रभिद् पु० गोत्रान् पर्वतान् भिनक्ति भिद-क्विप् । इन्द्रे ।
 गोत्रा स्त्री० गोत्राः पर्वताः सन्त्यस्याः अर्थ आदित्वाद् ।
 धरायास् । गोत्रसमूहे त्र्यम् । गोसमूहे । [दन्ते पु०
 गोदन्तं न० गोदन्त इवावयवो यस्य । हरिताले । इत० । गवां
 गोदानं न० गावः केशादीयन्ते द्वियन्तेऽत्र टो-ल्युट् । केशान्त-
 रूपसंस्कारभेदे ‘अद्यास्य गोदानविधेरनन्तरं सिति रघुः ।
 गोदारणं न० गां भूमिं दारयति इ-ण्चि-ल्यु । लाङ्गले,
 कुहाले च । [तीर्थावाहनमन्त्र
 गोदावरी स्त्री० नदीभेदे । गोदावरि । सरस्वति । इति जले
 गोधनं न० गवां धनं समूहः । गोसमूहे । गौरैव धनस्य । गो-
 रूपधनमिति त्रि० । गौरैव धनम् । गोरूपे धने न० ।
 गोधा स्त्री० गुधते वेद्यतेवाङ्करणया करणे घञ् । धनुर्गुणा
 घातवारणाच्च प्रकोष्ठे वद्धे चर्क्षणि । कर्क्षरि अच् ।
 (गोसाप) इति ख्याते सर्षभेदे ‘शशकः शल्लकी गोधेति’
 मनुः । स्वार्थे कन् अत्रै वार्थे ।
 गोधापदी स्त्री० गोधेव पादो मूलमस्या स्नाङ्गत्वात् जातित्वाच्च
 ङीपिपङ्गावः । (गोवात्रिया) लताभेदे । स्वार्थे कन् अत्रै वार्थे
 गोधास्तान्त्रं पु० गोधेव श्चन्द्रोऽस्य । विट्छदिरि ।
 गोविं पु० गुध-इन् । लनाटे, गोधायां च ।
 गोधिनी स्त्री० गुध-णिनि । वृहतीभेदे ।
 गोधूमं पु० गुध-ऊन् । द्रोहिभेदे (गोडूम) नागरङ्गे च ।
 गोधूलिं पु० गोभ्य ल्धिनेो धूलिर्व्यत काले । (सन्ध्यातपारुषित
 पश्चिमदिग्निभागे व्योम्नि स्फुरद्विरुत्तरकारकचन्द्रिवेशे । रुद्धे
 गवा सुरपुटोद्गते तैरेजोभिर्गोधूलिरित्युक्ते काले ।
 गोनर्दं पु० गां जलं नर्दयति नर्द-अण् । सारसपक्षिणि,
 पर्वतभेदे च । कैवर्त्तोमूलके न० ।
 गोनर्दीयं पु० गोनर्दं तत्समीपे द्येये भव । पाणिनीं छनौ ।
 गोनसं पु० गोरिव नासास्य नसादेगः । सर्षभेदे ।
 गोपं पु० गा भूमिं वा पाति रक्षति पा-क् । (गोवात्रा) जाति-

भेदे । ग्रामाधिकते भूरक्षके, उपकारके च त्रि० ।
 गोपघोरटा स्त्री० गोपप्रिया घोस्टा । हस्तिकोलौ, ‘वटरी-
 सदशाकारो वृक्ष लक्ष्मणो भवेत् । अटव्यामेव सा
 घोस्टा गोपघोस्टेति कीर्त्तितेत्युक्तदृष्टे च ।
 गोपतिं पु० इत० । गवां पत्यौ वृषे, (सांड) वृषपतौ शिवे, भूमि
 पतौ, नृपे, श्रीकृष्णे, किरणपतौ सूर्ये, स्वर्गपतौ शक्रे,
 ऋषभनामौपधौ च ।
 गोपदलं पु० गोपदनात्स्थानं जाति ला-क । गुवाके ।
 गोपभद्रं पु० गोपेभ्यो भद्रमस्मात् पूर्व० । शालूके । [गाम्भार्याम्
 गोपभद्रिका स्त्री० गोपेभ्योभद्रं यस्मात् पूर्व० कप् अतइत्त्वम् ।
 गोपवल्ली स्त्री० गां पाति पा-क् कर्म० । मूर्वालतायां श्यामा-
 लताया (श्यामावास) ।
 गोपा स्त्री० गां पाति पा-क टाप् । श्यामानतायास् ।
 गोपानसी स्त्री० गवां किरणानां पानं गोपानं स्वदि
 सो-क गौरां ङीप् । कृष्णेपु छादनार्थं वद्धे वक्रकृष्टे,
 (सुदनी) बन्धनाधारे पटलाधारे वंशपङ्क्रे च । [कृष्णे च
 गोपालं पु० गां सुरभीवृषभादिकं भूमिं वा प लयति । गोपार्थे,
 गोपालकर्मकटी स्त्री० । पाल-अण् गोपालस्य गोरक्षस्य
 प्रिया कर्मकटी । सुदकर्मक्याम् ।
 गोपुच्छं पु० गोः पुच्छ इव पुच्छो यस्य । गोलाङ्गलवानरे ।
 गोपुच्छाकारत्वात् हारभेदे । इत० । गोलाङ्गले न० ।
 गोपुरं न० गावः पूर्यन्ते यत्र पू-मूल० क । पुरद्वारे, कैवर्त्तोमूलके च
 गोप्यं पु० गुप-यत् । रक्ष्ये दासीपुत्रे । रक्षणीयमात्रे, गुह्ये च त्रि०
 गोसती स्त्री० नदीभेदे, वेदमन्त्रभेदे च । [अनुगोसन्त-न ।
 गोम लेपने अद० चुरा० उभ० सक० सेट् । गोमयति-ते
 गोमन्तं पु० विन्ध्यपर्वतस्य प्रत्यन्तपर्वते ।
 गोमयं पु० न० गवां पुरीषम् गोमयत् । गोपुरीषे (गोवर) ।
 गोमयच्छत्रं न० गोमये तदाधारस्थाने छत्रमिव । मिनीन्द्रे
 (द्वातिया) । [रियापोका) कीटभेदे
 गोमयोल्या स्त्री० गोमयाइच्छिति उद्-स्था-क टाप् । (गुव-
 गोमायुं पु० मा विकृता वाचं भिनोति मा-अण् । शृगाले,
 गन्धर्वभेदे च ।
 गोमिन् त्रि० गोम-अस्यर्थे मिनि । गवां स्वामिनि । शृगाले पु०
 गोमुखं पु० गोरिव मुखस्य । यज्ञभेदे, नक्ष्त्रे, कुटिला-
 कारे वाद्यभाण्डे, चौरकृतसम्भ्रिभेदे, लेपने, तन्त्रोक्ते जप-
 मालास्थापनार्थं पट्टसूत्रादिनिर्दिष्टे यन्त्रभेदे च । हिमा-
 लयैकदेशात् गङ्गापतनगुहायां स्त्री० ङीप् ।
 गोसूतिका स्त्री० गोसूतसाधनत्वेनास्ता इन् । गोमूत्रजातायां

नत,या गोमहत्स्यारदिदेशविशेषः काव्यवन्ने च ।
 गोसेह उ मणिभेदे द्वीपभेदे च । 'गो भेदे गोपतिनाम इत्यु-
 पक्रम्य यथावाटे हतागावो दग्धा जोषानिना तता ।
 तन्नेदधा भङ्गीकृत्वा गोभेदे स ततोऽभवदितिपुराणेषु
 गोभेदेता निरुक्ता ।

गोसेध उ गावो मेधन्ने यत्र मेध आधारे घञ् । यमभेदे ।
 गोरक्ष उ रक्षतीति रक्ष-अच् । गारुडहले (गोरक्षचाकुनिवा) ।
 क्षताभेदे च । गो-ञ्जे नि० ।

गोरक्षकर्कटी स्त्री० कर्म । कुडककेश्याम् (राखालकाकुड) ।
 गोरक्षजम्बु स्त्री गोरक्षे गोषे जम्बुरिव । घोषाफले
 गोषुमे च । [(गोरक्षचाकुलिया) क्षुपभेदे ।

गोरक्षतरङ्गली स्त्री० गोरक्ष तण्डुल वीज यस्या ।
 गोरक्षतुम्बी स्त्री गोरक्षी तुम्बी । कुम्भाकारतन्म्याम् ।

गोरोच न० गौ किरण इव रोचते इव अच् । हरिताले
 गोरोचना स्त्री० गोभ्यां जाता रोचना हरिद्रा । सनाम-
 ख्याते गन्धद्रव्ये 'गोरोचनालक्तककुडुमेनेति तत्रम् ।

गोर्द न० गुरु अष्टादित्वात् नि० । मल्लिके मल्लकस्ये हते
 गोर्द उ० गुड घञ् इत्ययोरेकम् । घर्ब गोवर्तुले, मदनद्रुमे,
 भर्त्तारि स्तते जारजे इव, ज्योतिषोले भूगोले खगोले,
 एकरागौ पक्ष्यहयोमे च । मरुते न । स्नायोदो कन्
 स्तते भर्त्तारि जारजाते इव, मयिके, (वासा) गुहे मिरुडे,
 गन्धरसे कनाये च ।

गोता स्त्री० गा दीप्तं जाति सा-क । गोदावरीनद्यास
 चर्ष्य, कुनद्यां पलाञ्जने मयिके धारणे, बालक्रीडनके च
 गोलार्द्ध ल उ० गोरिव लण्य लाडूवमस । लण्यहले नानर-
 भेदे न्यायभेदे च । [गिहीभू च (क्षातिया)

गोलास उ० गन् गोमये लाघो जम्भ यस्या । गोमयकीटे,
 गोलिङ्ग उ० गोमिलिङ्गते लिङ् घञर्थे च । घण्टापाटवी
 (घण्टापादलि) । [घ चलि] ।

गोलीट उ गोमिलिङ्गते लिङ् क । घण्टापाटवी (घण्टा
 गोलीक उ० न इत० । वैकुण्ठस्य त्रिगणभागस्ये स्थानभेदे,
 निष्पुनिदासस्थाने उ० ।

गोलोमिका स्त्री गो गोषडर्भ लोमास्य डीप् तत
 स्याये क्वि अथो स्रसः । (पायुरी) (गोषमा) इति च
 स्यातायां प्रकरिष्याम् क्रौटुकप्रश्नयाञ्च ।

गोलोमी स्त्री गौरिव गोलीमधरय लोमास्य डीप् । देत
 दूर्वायाम् । गोलीमणु ज्ञाना अण । वनायाम् । गोलीमा-
 भिदम् अण । वेद्यायाम् ।

गोवन्दनी स्त्री० गवि भूमौ बन्धते क्लृप् । त्रियङ्गौ, प्रीतदयडौ
 त्यले च । [भेदे षासादिद्वारा तस्य हि गोवर्द्धकत्वम् ।
 गोवर्द्धन उ० गा वर्द्धयति ह्यध णिच् ल्यु । हन्दायनस्ये पर्वत-
 गोवर्द्धनधर उ० गोवर्द्धन पर्वत धारयति ह-अच् । श्रीकण्ठे
 मन्दनन्दने । [गवाभ्यश्चे त्रि० ।

गोविन्द उ गा विन्दति विद-य । श्रीकण्ठे, हृक्ष्यते च ।
 गोविश उ० न० इत० । गोमये ।

गोशीर्षे न० गो श्रीर्षमिव 'गोशीर्षे पर्वतं स्यात्जातत्वात् ।
 मलयैकदेशे जाते चन्दने । इत गोमस्यैकं न० ।
 गोशीर्षिका उ० गोशीर्षमिव नामति क्ति-क । द्रोणउप्रीहसे
 ऋषभाद्रिजाते गोरोचनातस्ये चन्दनभेदे च । [ऋद्धे

गोशङ्क उ० गो शङ्कमिव शङ्कस्य यस्य । वर्धुरहले । इत० । गो
 गोष्ठ सभाते आ आल अण० षिप् । गोष्ठी अगोष्ठी ।
 गोष्ठ न गावलिष्ठन्यत्र घञर्थे क पत्वम् । गवा स्थाने ।

गोष्ठी स्त्री० गावोष्ठनेका वावलिष्ठन्यत्र घञर्थे क पत्व गौरा
 डीप् । समायाम् ।

गोप्यद् न गो पदम्, गाव पद्यते यस्मिन् देगे वा पुट् ।
 गो पद्यते गर्भे, गोपद्रवाणेषु च । गोभि संविगो
 देगः । गोपधाने देगे त्रि ।

गोसख्य उ० गाव सघटे सघञ्-अच् । गोष ।
 गोसम्भवा स्त्री० गोरिव घन्मथो लोमादिरूपाकारौ यसा ।
 श्वेतदूर्वाया । गोजाते त्रि० ।

गोसय उ० गाव स्रयन्ने मथन्ते लु अच् । गोमिधयत्ते ।
 गोस्थान उ० गो सना इव गुच्छो यस्या । चतुर्गटिकङ्करी ।
 गोस्थानी स्त्री० गोरिव सान फलमस्या । श्राद्धाभेदे ।

गोस्थानक न गवा स्थान स्याये कन् । गोले ।
 गोहरितकी स्त्री० गो हरितकीव हितकारित्यात् । विन्धहले
 गोहित उ० गवां हित यस्मात् ष्य० । विन्धे, चोषन्तायाञ्च ।
 गोहितकारके त्रि ।

गौड उ० । 'वर्द्धदेय समारभ्य भुवनेशान्तग गिबे । गौडदेशः
 यमास्थान इत्युक्ते देशे । तद्वैमस्ये जने व० व० । 'धार
 सता कान्त्यकुञ्जा गौडमै चनकोलला पशु गोडा इति
 प्लानाविन्ध्यस्योत्तरवाधिम इत्युक्ते दिन्ध्यपर्वतोत्तरभा-
 गशान्निपु माङ्गलभेदेषु च ।

गौडवान् (क्षौक उ० न० 'गौडे वेह हृत्तपत्र रः स्याद्द्वि-
 वास्तुचमियुक्ते वास्तुकर्मणे । [काव्यटीकभेदे च ।
 गौडी स्त्री० गुडश्च विकारा इण् । छराभेदे थरद्वारोक्तं
 गौगं त्रि गुषादागत अच् । गुषयोगात् महो ग० ग० छरए

हृत्प्रापपाटितेऽर्थे च । शब्दनिष्ठे अर्थबोधकतागतिरूपे
वृत्तिभेदे स्त्री० डीप् ।

गौतम पु० गौतमस्यापत्यम् शिष्यो वा अण् । शतानन्दे नाचिके-
तसोजनके मुनिभेदे, शाक्यविंशे च । [वरीनद्याम्

गौतमसम्भवा स्त्री० गौतमात् सम्भवतीति अच् । गोदा-
गौतमी स्त्री० गौतम+इटमर्थे अण् ततो डीप् । गौतमप्रणो
तायां षोडशप्रदार्थीरूपायाम् शाक्यसिंहप्रणीतायाश्च वि-
द्यायां, गोदावरीनद्याम्, राक्षसीभेदे, कण्ठभगिन्याश्च ।

गौधार पु० गोधायाः अपत्यम् । आरक् । गोधापुत्रे ।

गौधेय पु० गोधा+ठक् । गोधासुते ढक् गौधेरोट्पत्य ।

गौर पु० गुर-र नि० । श्वेतसर्पमे, चन्द्रे, धवहृत्ते, अरुणपर्णे,
श्वेतपर्णे च तत्तद्दर्शयति, विशुद्धे च त्रि० । स्त्रियां गौरी ।

केशरे, पङ्कजे, उद्गुप्ते, एषे च न० ।

गौरजीरक पु० कर्म० । श्वेतजीरके ।

गौरत्वच् पु० गौरी त्वक् यस्य । इन्द्रदीहृत्ते (जीवपति)

गौरव न० गुरोर्भावः अण् । गुरुत्वे अभ्युत्थानादिसम्माने च ।

गौरवित त्रि० गौरवं जातमस्य तार० इतच् । 'पूज्ये ।

गौरशाक पु० गौरः शाकोऽस्य । मधूकभेदे ।

गौरी स्त्री० गौर+डीप् 'शङ्खेन्दुकन्दधवला ततो गौरी तु सा
मतेत्युक्तायां पार्श्वलायाम् 'अटवर्षा भवेत्तौरी'त्युक्तायाम्
अटवर्षायाम् असञ्जातरजस्त्वायां कन्यायां, हरिद्रायाम्
दाहहरिद्रायां, गुरोचनयाम्, प्रियङ्गु, भूमौ, नदीभेदे,
मङ्गिकायां, श्वेतदूर्वायां, मङ्गिकायाम्, तलस्याम्, सुवर्ण-
कदल्याम्, आकाशमस्यां रागिणीभेदे च । [कुमारः ।

गौरीपुष्प पु० गौरोव पीतं पुष्पमस्य । प्रियङ्गुहृत्ते । [मिति

गौरीशिखर न० पार्वती तपस्यास्थाने 'जगाम गौरीशिखर-

गौठीन न० पूर्वं भूतं गोष्ठं खञ् । भूतपूर्वगोष्ठे । [न्यिष्ट

ग्रथ कुटिलीकरणे आत्म० इदित् सक० सेट् । अन्यते अग्र-

ग्रथित त्रि० अन्य संदर्भ-क्त । गुम्फिते, हिंसिते, आक्रान्ते च ।

ग्रथ्य संदर्भं वा चु० पञ्चे क्त्वा० उभ० सक० सेट् । अन्ययति-ते

अप्राति अथीते अजयन्त्यत्, अग्रन्यीत् अग्रन्यिष्ट ।

ग्रथ्य पु० अन्य-घञ् । गुम्फने, धने च । करणे घञ् । शास्त्रे ।

असुदुप्च्छन्दस्ते पद्ये च ।

ग्रथ्य पु० अन्य-इत् । वंशदिषन्वौ (गांठ) ख्याते कौटिल्ये,

'अन्यथन्यिरिह कचिदि'ति नैपथ्यम् । अन्यपर्याहृत्ते,

बन्धने, रोगभेदे च । [गगुलौ, करीरे च । दैवज्ञे पु० ।

ग्रथ्यिक न० अन्य-अस्यर्थे ठन् । पिप्पलीमूले । अन्यपर्ये,

ग्रथ्यदूर्वा स्त्री० अन्यमती दूर्वा (गांठदूर्वा) दूर्वाभेदे ।

ग्रथ्यपर्णा न० ग्रथ्यन्ययुतं पर्ये यस्य । चोरनामगन्धद्रव्ये ।
ग्रथ्यफल पु० अन्यन्यन्ययुक्तं फलमस्य । कपित्थहृत्ते, मदनहृत्ते-
शुक्ररे च (कुजुरगोडा) ।

ग्रथ्यभेद पु० अन्यं भिनन्ति भिद-अण् (गांठजाटा) चौरभेदे
'अकृत्स्निं अन्यभेदस्य ऊद्वेत् प्रथमे ग्रहे' इति स्मृतिः ।

ग्रथ्यमत् पु० अन्यः सन्धिरस्थानि मनुप् (छाड़जोड़ा)
अस्थिसंहारकहृत्ते । अन्ययुक्ते त्रि० ।

ग्रथ्यमत्फल पु० अन्यमत् फलं यस्य । (मान्दार) नकुचे ।

ग्रथ्यमूल न० अन्ययुतं मूलमस्य । गृध्रने (गाजर)

ग्रथ्यमूला स्त्री० अन्यन्यन्ययुतं मूलमपि यस्याः । मानादूर्वायाम्

ग्रथ्यिल न० अन्यं लाति ला-क् । पिप्पलीमूले, आट्टके च ।

विकङ्कतहृत्ते, (वडचि) करीरे, तण्डुलीयशाके (पोदिना)

भद्रमुन्नायां नालादूर्वायाश्च स्त्री० हितानुष्णाम् पिरल लौ

चोरनामगन्धद्रव्ये पु० । अन्यमति त्रि० । [ग्रथा ।

ग्रस भक्षणे स्वा० आत्म० सक० सेट् । यमते अग्रमिष्ट अग्रित्वा-

ग्रस भक्षणे वा० चुरा० उभ० पञ्चे स्वा० सक० सेट् । ग्राम

यति-ते अग्रति अजिग्रसत्-त अग्रामीत् अग्रमीत् ।

ग्रस्य न० अग्र-क्त । लुप्तवर्षपदे वाक्यविशेषे, भक्षिते त्रि० ।

ग्रह ग्रहणे क्त्वा० उभ० सक० सेट् । गृह्णाति गृह्णाते

अप्राहीत् अग्रहीत् ।

ग्रह व्यादाने वा चुरा० उभ० पञ्चे स्वा० पर० सक० वेट् । ग्राहयति-

ते अहति । अजिग्रहत्-त अप्राहीत्-त अप्राचीत् ।

ग्रह पु० ग्रह-अच् । स्त्रियादिषु ननञ् । अतुग्रहे, निर्वन्धे,

ग्रहणे, रणोद्यमे, बालारिष्टकारकेषु पूतनादिषु, चन्द्र-

स्वर्णयोर्धामि च 'तदा सम्भाव्यते अह' इति ज्योतिषम् ।

ग्रहण न० ग्रह-भावादौ ल्युट् । खीनारे, आटाने, आटरे,

करे, ज्ञाने, बन्धने, चन्द्रस्वर्णयोर्धामि, इन्द्रिये च ।

ग्रहणि(णी) स्त्री० ग्रह-अनि वा डीप् । स्त्रनामख्याते रोग-

भेदे । [रोगहारिणि त्रि० ।

ग्रहणीहर न० ग्रहणीं हरति-हृ-अच् । लवङ्गे, ग्रहणी-

ग्रहनाश पु० अहं ग्रहजन्यारिष्टं नाशयति नश-णिच्-अण् ।

(छातियान) हृत्तभेदे ।

ग्रहपति पु० इत० । स्त्र्ये एवं ग्रहनायकादयोऽप्यत्र ।

ग्रहयाग पु० ग्रहेभ्यो यागः । अरिष्टनिवारणार्थं पुष्ट्यर्थं वा ।

ग्रहोद्देशके यागभेदे ।

ग्रहाधार पु० इत० । ध्रुवनक्षत्रे ।

ग्रहवह्नि पु० ग्रहाणा वह्निः । 'कपिलः पिङ्गलो धूमकेतव

जटराग्निक । शिखी च हाटकचैव महानेजा ऊताशनः

उतागनथ विद्यो नवैत एहवङ्गुदुक्तो स्यादि
क्रमेण वद्विभेदे ।

ग्राम ए० पध-मनु आदन्नादेय विनाय विभक्त्याय यत् चैव
वचनि हि । सप्त ग्राम इतिभोक्त श्रुद्राणा वाम एव वा
'तथा श्रुद्रजनपाया सुमहद्दण्डपोतला सेतोपयोगभूमध्ये
वसति ग्रामसन्निकेत्युक्तजनपदे विमागेना वाधस्थाने, यथा
कुटम्बिन सन्नैष्यतीभता भवति हि । तथा स्तराणा
सन्देहो ग्राम इत्यभिधीयते' इत्युक्ते स्तरभेदे, किञ्चिच्छ
द्वीपपदे तदर्थसपाते च यथा शब्दग्राम अर्थग्राम इत्यादि
ग्रामसदृशा स्त्री० पध-बाह्यामे वपु । ग्रामवह्निभूताया
सेनायाम् ।

ग्रामणी ए० ग्राम नयतेनी-क्विप शत्वम् । नापिते । पत्न्यौ,
प्रधाने च वि । ग्रामग्राम्याया वैश्याया नीलिकायाश्च स्त्री० ।

ग्रामता स्त्री० ग्रामाणा समूह तन् । ग्रामसमूहे ।

ग्रामधर्म्यं ए० ग्रामे भव अण कर्म० । मैद्युने व्यवाये ।

ग्राममुख ए० ग्रामस्य मुख यत् । हृष्टे ।

ग्रामसदृश ए० इत० । कुडुरे । - - - - - [विभे

ग्रामयाजन्त ए० इत० । ग्रामस्य नानावर्षाना याजके अपहृष्ट
ग्रामाना न० इत । ग्रामस्य समीपस्ये ग्रामनिकटे ।

ग्रामीण ए० ग्रामे भव खञ् । कुडुरे, काके, ग्राम्यशूकरे
च । ग्रामीण्ये त्रि० ग्रामीणस्य प्रथमत इति भाषापरि०
नीलिकोपधे पाठद्वाराणिके च स्त्री० ।

ग्राम्य वि ग्रामे भव य । प्राकृते मूढे ग्रामभवे व्योति-
पोक्ते नियुक्तादिदिग्भेदे 'क्षामपेष्टपादाद्या ग्राम्या
प्रोक्ता इत्युक्तेषु पशुभेदेषु, अश्लोमव्यङ्गके भयडादिवाक्ये,
च । तडाया नीलाश्च स्त्री० ।

ग्राम्यक्रन्द ए० कर्म० । क्रन्दभेदे (पापेर शोच) ।

ग्राम्यकर्काटी स्त्री कर्म० । कुम्भाखडे ।

ग्राम्यकुहूम य० कर्म० । कुम्भार्थे ।

ग्राम्यपशु ए० कर्म० । 'गौर्भेयोऽजो मयुष्य च अद्राचतए
गर्हभा' इत्युक्तेषु मयुष्य पशुषु ।

ग्राम्यपल्लभा स्त्री इत । पालङ्काराणिके (पालङ्ग)

ग्राम्याश्च ए० कर्म । गर्हभे ।

ग्राम्यन्तु ए० पवते पध-ट् थ आचनति वन-सभक्तौ विच-
कर्म । प्रकृते पर्वते मेघे च । ट्ठने त्रि ।

ग्राम्य ए० ग्राम घञ् । पिण्डाकारे अक्षारे करके 'कुडुटागड-
प्रमाण वा यावद्वा प्रविशेत्तद्यम । एत पाठ विजानीयादि
शुक्ते सधपूरणयोग्यादादी ।

ग्राम्य ए० ग्राम भवे घञ् । आदाने, शाने, पक्षणे च । कर्त्तरि
य । जनजन्तभेदे (हाङ्कर) । [तरि वि ।

ग्राम्यक ए० ग्राम्य एतन् । श्वेनपक्षिणि विपयैश्चे च । पक्षी
ग्राम्यिणी स्त्री ग्राम्य-णिनि । सुद्रुद्रारामभायाम् (चिचट्)
ताम्बुलान्दवे, पक्षीत्याश्च । [कारजे च वि० ।

ग्राम्यिन् ए० पध णिनि । कपित्थे । ग्राम्ये मलयन्व-
ग्राम्यिफल ए० ग्राम्यि मलयन्वक फल यस्य । कपित्थहने ।
ग्राम्यि वि० ग्राम्यन्वत् । पक्षीउत्सविते ग्राम्ययोग्ये, उपादेये
स्त्रीकाये, द्वेये च ।

ग्राम्या स्त्री० गृ-व नि० । कन्वरायाम् ।

ग्राम्या ए० पध-न नि । निगधे धर्मजनके यातपादौ गदा-
धारकावे उद्योगपाहसामे, अग्रणि च तद्वति त्रि० ।

ग्राम्याजा स्त्री० शीघ्रे जायते जन-ड । (लोणा आता)
ज्वल्याम् नयमङ्गाश्च ।

ग्राम्यापुष्पी स्त्री० पक्षे एत यस्या । कद्रुणुप्रमहणे ।

ग्राम्याभवा स्त्री० शीघ्रे भवति भू अर्थ् । नशम्लिकायाम् ।

ग्राम्यासुन्दर ए० उत० । (गिमा) श्रावभेदे ।

ग्राम्य चौर्ये गतौ च भा० पर० सक० सेट् । शीघ्रति अयु-
चत् अयोचोत् । युचिता युक्ता ।

ग्राम्ये न शीघ्राया भवम अण् । योषामभरणे ।

ग्राम्येय ए० शीघ्राया भव टञ् । शीघ्राभरणे टकञ् शीघ्रेयकम
प्यत् । 'शेयेयक नोऽव्यञ्ज' इति साहि ।

ग्राम्येय भवणे भा० आत्म सक० सेट् । म्लघते अग्लघिष्ट ।
म्लघिता-म्लघ्ता ।

म्लघ आदाने वा शुरा उभ पधे भा० सक० वेट् । म्लघ
यति ते म्लघति अग्लघत् त अग्लघीत् ।

म्लघ ए० म्लघ-प । द्युतादौ कृते पण्ये, द्युतं च ।

म्लघन्तु नि० म्ले घृ । म्लानियुक्ते ।

म्लघ च शौर्ये गतौ च भा० पर० सक० सेट् । श्लोचति अग्ल
चत-अग्लेचीत् । ज्ञा वेट् । [अग्लघत-अग्लघीत् ।

म्लघन् च शौर्ये गतौ च भा० पर० सक० सेट् ज्ञा वेट् । म्लघति
म्लेप-द्वैत्ये गतौ च भा० आत्म० सक० सेट् । म्लेपते

अग्लेपिष्ट । अजिगतेपत् ।

म्लेय शैवेभ्यो भा० आ सक० सेट् । म्लेपते अग्लेपिष्ट । अजिग्लेवत
म्लेय अश्वेपणे भा० आ० सक० सेट् । म्लेपते-अग्लेपिष्ट प्यज
म्लेपत् । [प्राग्लोकीत् ।

म्लेय कृते श्वेषु च भा० पर० अक० यमिट् । म्लेपति
श्लौ ए० म्ले-टौ । कन्ट्, कपूरे च ।

घ

घ ५० घट-ड । घगडायां, घघरगच्छे च ।
 घग्घ हसने आ० पर० अक० सेट् । । घग्घति अघग्घीत् ।
 घट वेदायां आ० आत्म० अक० सेट् घटाटि । उटने अघटिट
 घटयति । घटा । [घटन्-त ।
 घट हिंसे सक० संघाते अक० चु० उभ० सेट् । घाटयति-ते अजी
 घट कृत्तौ वा चु० उभ० पक्षे आ० पर० अक० सेट् । घाटयति ते
 घटति । अजीघटन्-त अघाटीत् अघटीत् । [घटत्-त
 घट गच्छकरणे चुरा० उभ० अक० सेट् इटि । घग्घयति-ते अज-
 घट ५० घट-अच् । कलसे, कुम्भगच्छ, ये परिमाणभेदे च ।
 घटक ति० घटयति स्वप्रिघिघतया निरूपयति घट शिच्-णुत् ।
 वाक्यलक्षणदिपु मध्यपातिनि पठार्थे, वोजके च ।
 घटना स्त्री० चु० घट-युच् । संहतकरणे, योजने, मेलने,
 करिणा समूहे च । [टन्ने च ।
 घटा स्त्री० घट-अ । घटने, सभाया, समूहे, गणसंकलौ, मेधा-
 घटिका स्त्री० 'गुर्बच्चराणादिनि च पद्या पलं पनानां घटि-
 का किलकै'ति ज्योतिर्विदाभरणौते पटिपनात्मके टग्घरूपे
 कावे । घटयति विहितकार्यकरणाय घट-णिच्-णुत् ।
 टग्घयत्यपे मुहूर्त्तार्थके कावे । अल्पो घटः कन् । सत्ये
 घटे । इत्यर्थे कन् । नित्ये न० ।
 घटी स्त्री० घटेन कालमानज्ञापकेन सच्चिद्रेण कुम्भेन ज्ञाय्या ।
 टग्घात्मके कावे । अल्पाद्ये ङीप् । लुक्ते घटे ।
 घटीयन्त न० इत० । इ. पाठितो जनोद्धारणयन्त्रे अरपट्टे,
 उद्घाटने, अत्रगीतो गभेदे च । [भेदे ।
 घटोत्कच ५० द्विद्विष्याया राज्ञस्वां भीमसेनाज्जाते राजस-
 घट् चालने आ० आत्म० अक० सेट् । घटते अघटिट ।
 घट् चालने चुरा० उभ० अक० सेट् । घटयति-ते अजघटन्-त
 घट् ५० घञ्चि० इल वच् । ज्ञानयात्रतरणस्थाने (घाट) शुल्क-
 यद्गणस्थाने च । भावे वच् । चालने । [जातिभेदे ।
 घट्टजीविन् ५० घट्टं जीवति जीव-श्रिति । (पाटुनि) प्रसिद्धे
 घट्टित लि० घट्ट-त्त । निर्मूर्ते, चानिते, चित्तपटादेरङ्गनाथम्
 अत्रचूर्णमण्डले लिप्ते वसनादौ (कल्प दिए घोट) ।
 घरा दीप्तौ तगा० उभ० अक० सेट् । घशोति घग्घते । अघा-
 शीत्-अघगीत् अघण्ट । वगित्वा-घग्घ्वा ।
 घग्घा स्त्री० हुन-ट तस्य रेचम् लि० घ० । कास्यादिनिर्निते
 वाद्यभेदे । अतिबल या, नागबलावां, घग्घापासुलौ च ।
 घग्घाकर्ण ५० घग्घेव कर्णावस्थ । गिवातुचरभेदे (घट्टु) ।
 घग्घापघ घग्घोपलक्षित, घग्घावतां हस्तादीनां गमनयोग्यो

वा घग्घाः टक् । 'टग्घान्नरो राजमार्गे घग्घाव्य'
 गृहते' इत्युक्तपरिमाणे गमनप्रधानशक्ति ।
 घग्घापाटनि पु० अत्यन्ते का ज्ञानकर्माणि ट टस्य वैच्यम्
 उत्तं लि०, पट गतौ घच् पाटम् नाति आ-टि कर्म० ।
 (घग्घाव्यकति) इत्यभेदे ।
 घग्घारवा स्त्री० घग्घार्वीति आन-अ-अत् । (एनगग)
 इत्यभेदे वस्य क्तं पक्तं सत् भाष्यकार्यते ।
 घग्घाग्री स्त्री० घग्घा तव्यट्मरति अघ-अत् ङीप् । कोमा-
 तव्य स । इत० घग्घाधेर्गौ ।
 घग्घावीज पु० घग्घेण बीजमस्य । जयवाते इञ् ।
 घग्घिका स्त्री० लुहा घग्घा सन्तार्ये कन् । लुहाघग्घाया
 तत्पुन्यागग्घात् । आःखिजिब, तान्मस्यजितायाम् । [इति
 घग्घेश्वर ५० घग्घायाये नटस्य मेधावास्या पत्या जने
 घन ५० घन-अप घनादेश' । मेघे, दुस्माया, श्रोत्रे, टाट्टे,
 आट्टिथे, विष्णवे, देरे, लौकसुदरे कप्ते, अश्वके, समनिपातव
 पनः प्रदिष्ट' इत्युक्ते सजातीयाद्भवत्स्याद्योन्युपगने च
 यथा वटाया भव २० अक्षर्या इ० । भिषिटे, घाट्टे, पूष्णे,
 टटे च लि० । आरुतालादिवाद्ये मध्यमगच्छे लौक्रे च न०
 घनकफ ५० घनस्य मेघस्य कफ इव । मेघोपमे करके ।
 घनच्छद् ५० घनो निविष्टश्च्यो यस्य । शिष्यौ ।
 घनत्वच् ५० घना निविष्टा त्वक्तव्य । लोभे ।
 घनद्रुम ५० कर्म० । विकरुण्डवृक्षे ।
 घननाभि ५० इत० । ध्ने तस्य मेघयोः निपात् तत्राभिलं घन-
 ज्योति' सन्निभमरुवाभिति मेघट्टे तदेतत्ताना । [तघातम्
 घनपत्त ५० घनानि पदाण्यस्य । पुनर्भवयास्य । [स्थानतया च
 घनपट्टवी स्त्री० इत० आकाशे तस्य मेघाधारतया तस्यधार-
 घनरस ५० घनस्य रसो निघन्त् । जले । कर्म० । सान्द्रनियं
 रादौ । कर्पूरे पीलुगर्वांस् ५० । व० निविडरसे लि० ।
 घनवक्त्रिका स्त्री० घना निविष्टा वक्त्रिका । अष्टतन्त्रवाचतायाम्
 घनवल्ली स्त्री० घनस्य मेघस्य वल्लीव । विद्युति ।
 घनसार ५० घनस्य सार इव यीतलत्वात् । कर्पूरे, दक्षिणावर्ते
 पारटे, जले च ।
 घनस्त्वन्ध ५० घनः स्वाम्नी यस्य । कोशः सृष्ट्ये ।
 घना स्त्री० रुद्रजटाया मापमर्ख्याम् । [राजपद्ये हींति नैऋधम्
 घनागम ५० घनानां मेवानामागमो यद्वा । वर्षाकाले 'घनागमे
 घनाघन ५० हुन-अच् नि० । इन्द्रे वर्षुकमेघे सक्ते-वातके-
 गले, चक्रे, अन्योन्यघट्टने च । निरन्तरवातके लि० ।
 घनात्यय ५० घनानामत्ययो यत् कावे । शरत्कावे ।

घनामय ए० घनो षट् आनयो यस्मात् ५५०। खञ्जूरदन्ते ।
 घनामल ए० घनोऽमल विशेषणम् ०। वाम्बूकशके ।
 घनोपल ए० इतः०। धनस्य उपल इव सङ्ख्य कठिनत्वात् ।
 करके (घिन) ।
 घन्य गतौ भा० पर० सक० सेट् । घस्याति अघञ्चोत् ।
 घनट्ट ए० घ-अच् धरोऽट्ट यस्मात् ५५५ सक०। (जाता) 'प्रति
 हृष्टपचे घट्टजाति'ति नैपधम् ।
 घर्घर ए० पुन पुन घरति दह् लुक् अच् । घनह्वारिध्नौ
 नटभेदे हारे ऋभेदे च । सुद्रघण्टिकायाम् स्त्री० ।
 घर्घरिका स्त्री०। घर्घर+अस्त्वर्थे ठन् । सुद्रघण्टायाम् वाद्य-
 भेदे । अष्टधाते, नटभेदे च ए० ।
 घर्घ गतो भा पर० सक० सेट् । घर्घति अघर्घति ।
 घर्घम् ए० घ-सेके मक् नि+गुण । अगार्त्थ्य गालात् निअन्दि-
 नि-ञञे, आतमे यीञ्जे च । [कृतौ त्रणभेदे ।
 घर्घम्विचर्चिका ए० घर्घोत्या विचर्चिका । (घोभाषि) राजिका
 घर्घणाल ए०। घर्घणाय अत्रति घर्घात्रोति अल-अच् । मिला
 घुनके (घोडा)
 घर्घणी स्त्री० इय कर्णाणि ल्युट् ङीप् । कुरिद्रायाम् ।
 घप(स) घरणे भा० आत्म० अक् सेट् इद्वत् । घप(स)ते
 अघ प(सि)ष्ट । [घस्याति ।
 घस भक्षणे भा० पर० सक० अन्ट् । घसति । अघसत् । दस्ता
 घस्यार त्रि० घस फारच् । भनघमोले ।
 घस्यु ए० घस रक् । दिवसे । ह्रस्वे नि० ।
 घाट ए० घु घट-अच् । स्त्रीनाया पवाहाने । तत्रैवाप्ये
 स्त्री० टाप् । स्वापे कन् अत्रैवाप्ये ।
 घाण्टिक ए० पण्यथा चरति ङ्क् । 'रागा प्रभोधसमये पण्टा
 मिलास्त पाण्टिका' इत्युपलवयेषु रागा प्रभोधनाय पण्टा
 वाटयित्वा स्तुतिपाठकेषु, धुरुरे दे । दष्टावाटके त्रि० ।
 घाम् ० ह्रन घञ् । अकारे वागर्थे, अहस्य प्ररणे, रुपने च ।
 कस्वे घञ् । वाये ।
 घातिन् मि ह्रन तच्छीकाने त्रिभिः । ह्रनकारप्रमाणे ।
 घातुक त्रि० ह्रन-उपञ् । ह्रिञ्जे ऋरे च ।
 घार ए० घ घिक घञ् । वृषने । [मह्यभेदे (घिओङ्) ।
 घार्त्तिक ए० घतेमनि मते तन्व विचारो वा टक् । इतःरे
 घाम ए० घघ-कर्मणि घञ् । ग-द्वेना गञ्जे लघुभेदे ।
 घिण्य वक्ष्ये भा ञा० सक० सेट् इद्वत् । घिण्यति अघिण्यति
 घु अत्रौ भा० आत्म० अक् अन्ट् । घवते घपीष्ट ।
 घ्ट आरभते भा आत्म० सक० सेट् । घोटत अघृण्

अघोटिष्ट । [जुघोट ।
 घुट प्रतिघाते ङ० कुटा० पर० सक० सेट् । घुटति अघुटोत्
 घुट ए० घुट अच् । चरणपद्मौ गुल्फे । इन् । तत्रैवाप्ये
 स्त्री० वा ङीप् । स्त्रार्थे कन् अत्रैवाप्ये । [जुघोट ।
 घुष्ट व्यापात ङ० ऊ पर० सक० सेट् । घुष्टति अघुष्टीत्
 घुण भ्रमणे ङ पर सेट् । घोणते अघोणित् ।
 घुण्य भ्रमणे ङ० पर० सेट् । घुणति अघे षीत् ।
 घुण्य सङ्घे भा० आत्म सक सेट् । घुणते अघोणित् ।
 घुण्य ए० घुण-क् । स्वनामस्थाने काष्ठभक्षकमधो ।
 घुरट्ट ए० घुट क नि० हम् । गुण्फे ग् स्त्रार्थे कन् । तत्रैवाप्ये ।
 घुर ध्वनौ भौमभ्रमे च ङ० पर अक् सेट् । घुरति अघोरोत् ।
 घुर्घर ए० घुरिह्यत्त भ्रनि घुरति घुर-क् । (घुर्घरिया) कीट-
 भेदे अकरम्ये च 'न घुर्घरायितघुरीति सा इपरि०
 घुप जानो कृतोच भा० आत्म० सक सेट् इद्वत् । घुपते अघुपित्
 घुप अघे भा० पर० सक० सेट् । घोपति अघुपत् ।
 घुप स्तनौ आनिष्करणे च वा घु० उभ० घने भा० पर० सक०
 सेट् । घोपयति ते घोपति अघुपुपत् न । अघुपत ।
 घुस्व्य न० घुस सणच् । कुकुमे । 'घुस्वर्थैव जलागयोदरे'
 इति नैपधम् ।
 घून ए० घृ इति कायति कै क । लङ्गे वेचके ।
 घूर्कारि ए० इतः० कान्ते तस्य मेचकवैरिष्य लोकादिभ्यम् ।
 घूर्कावास ए० इतः० । भाखोटहले तस्य निदिहृत्तमासा
 द्युतयेन कोटरतस्यत्वात् त्रिभाभीरोष्कस्यावाहस्थानलम् ।
 घूर् हिसाया सक० लीयंतायाम् अक्० दि० आत्म० सेट् ।
 घूर्णते अघृण्टि । घर्षे । [घूर्णित् ।
 घूर्ण्य भ्रमणे ङ० उभ० सक सेट् । घूर्णति ते अघूर्णति अघूर्णित्
 घृ भेदे भा० पर० सक० अन्ट् । घरति अघार्षति । [घर्षित्
 घृ सेके घृ-उभ० सक० सेट् । घारयति ते अघीघरन्त । घारयिता
 घृ भासे अघृ० सेके मक् लु० पर० अन्ट् । जिघर्षति अघार्षति ।
 घृण्य दीप्तौ तना० उभ० सक० सेट् । घर्षति इधुंन अघर्षति ।
 घृण्य सङ्घे भा० आत्म० सक सेट् इद्वत् । घृण्यति अघृण्यति ।
 घृणा स्त्री घ-सेके नक् । कारण्ये, दयायां लघुसायाच्च ।
 घृण्य ए० घ नि नि० गुण्याभावात् । किरण्ये, ज्वाभावां, तरङ्गे
 स्ये च ।
 घृत न च भासे भावे ङ । दीप्तौ कर्त्तरि ङ् । दीप्ते 'म'। सेका
 र्थस्य कर्त्तरि ङ् । लजे दक्षप्रभोते ङनिगि च न० ।
 घृतकुमारी स्त्री० इतप्रधना कुमारी । अमण्यतायामो-
 धपौ तस्या हि इये दक्षिणे इतमिव अक्षति ।

हृत्पूर पु० हृतेन पूर्यते पूर-वञ् । पक्कान्भेदे (धियोड) ।
हृताची स्त्री० अशुरोभेदे ।

हृत् संघर्षे सक० हृषे अक० भ्वा० आत्म० सेट् । धर्षते अर्षर्षिच्
हृष्टि पु० हृष-क्तिच् । वराहे । क्तिन् । धर्षणे, स्पर्द्धायां, विष्णु-
क्रान्तायां, वाराह्याच्च स्त्री० ।

हृष्टिला स्त्री० हृष्टिं लाति ला-क् । हृष्टिपर्यायां । (वाकुलिया)
घोट(क) पु० घुट-अच् एतुल् वा । अच्चे । [लोके प्रसिद्धः ।
घोटकारि पु० इत० । महिषे तस्य महिषेण सह वैरिभावश्च
घोणा स्त्री० घुण-अच् । अश्वनासिकायां, नामानात्वे च ।
घोणिन् पु० घोणा नासाऽस्त्वस्य ब्रौह्मादित्वात् ङनि ।
वराहे तस्य दीर्घनासत्वात् तथात्वम् ।

घोण्टा स्त्री० घुण-ट तस्य नेचम् । (सेयाकुल) वदरीभेदे ।
घोर पु० घुर-अच् । शिवे, कृषिभेदे, सांख्योक्तेषु रजःप्रधानेषु
आकाशाद्विशेषधर्मेषु । विषे न० । टारणे, भयानके,
दुर्गने च त्रि० ।

घोररासन पु० वीरं रासनं शब्दोऽस्य । शृगाले ।

घोरा स्त्री० घुर-अच् । देवताडीलतायां, भयानकायां रात्रौ,
सांख्योक्तायां राजस्यां मनोहृत्तौ, ज्योतिषोक्ते 'रवावुष्यभे
संक्रमे भास्करस्य भवेद्घोर'नाम्नीत्युक्ते रविसंक्रान्तिभेदे च ।

घोल पु० न० घुड-कर्माणि वञ् डस्य ल । तन्ने मथितदधि ।

घोष पु० घोषन्ति गावोऽल घुष-आधारे घञ् । आभीरपक्ष्याम्
भावे घञ् । ध्वनौ, अश्रुटनादे च । कर्त्तरि अच् । अपासागे,
व्याकरणोक्ते धर्षणविशेषोत्पत्तौ वा ह्यप्रयत्नभेदे च । कास्ये न० ।

घोषणा स्त्री० घुष-णिच्-युच् । लोके ख्यापनार्थसञ्ज्ञै शब्दकरणे ।

घोषा स्त्री० घुष्यते भ्रमरैरियं कन्नेणि वञ् । शतपुष्पायां,
मधुरिकायां, कर्कटशृङ्गां, कोशातक्याच्च ।

घ्रा गन्धग्रहणे भ्वा० पर० अक० ग्रहणमात्रे सक० अर्निट् । जिघ्रति
अघ्रात्-अघ्रासीत् । प्राण-घ्रात० । [आघ्राते त्रि०

प्राण न० घ्रायतेऽनेन घ्रा-ल्युट् । नासिकायाम् । घ्रा-क्त ।

घ्राणतर्पण पु० घ्राणं नासिका तर्पयति लप्-णिच्-ल्यु । सुगन्धौ

ङ

ङ पु० ङ-ङ । विषये, विषयरत्नायाम् ।

ङु ध्वनौ भ्वा० आत्म० अक० अर्निट् । ङवते अङविट् ।

च

च अथ० चि-ङ । अन्वाचये (एकस्य प्राधान्येनेतरखानुपपन्ने
णोक्तौ) यथा आसं गच्छ अजाज्ञानय अत्र आसगमन-

नेन सुखमज्ञानयनन्वानुपपत्तिकम् । मसुद्धये (परस्पर-
मेचारहितस्यानेकस्य एकस्मिन् कर्त्तारौ अन्वये) यथा

पितां पुत्रश्च आसं गच्छति । अथै कस्मिन् गमने कर्मणि
पितृरिव पुत्रस्यापि अन्वयः । इतरेतरयोगे (परस्पर-
सापेक्षाण्येकस्मिन् कर्त्तारोऽन्वये) तत्र च इत्युक्तमास्यत्र

यथा पितापुत्रौ गच्छत । अत्रोभयोरपि एकस्मिन् प्रत्येक-
रूपेण गमने परस्परमापेक्षतयैवात्मय अन्वाचयादयमेवाश्च

विशेषः । सापेक्षता च स्वघटितनामोक्तपर्यन्ति विभक्त्यन्व-
यित्वेन । सनाहारे (मिन्नितानान्त्वये) यथा हस्तपादं

वाटयति क्व हस्तादीनां मिन्नितानान्वय इतरेतरयोगे
तु प्रत्येकस्यान्वयः अथवा तद्वर्ति पदमसुटयोपस्थाप्यतत्तत्

पदार्थसङ्घतिरेव तत्र प्रधानं कङ्कतेचकत्वात् तत्त्वैकवचनता ।
व्यासवाक्ये च चकारोभयत् इतरेतरयोगस्य सनाहार-

रूपसङ्घतेय प्राधान्यं द्योत्यते । पदान्तरे, अवधारणे, ऐतौ,
तुल्यत्वे, विनिर्गमे, पाटपूरे च । चरङ्गे, चन्द्रे,

कच्छये, चौरै च पु० । उर्जने निर्जने च त्रि० ।

चक्र भ्रान्तौ सौ० पर० अक० सेट् इटि । चङ्गति अचङ्गीत् ।
चक्र प्रतिघाते सक० लप्प्रौ अक० भ्वा० उभ० सेट् पटा० ।

चक्रति-ते अचङ्गीत्-अचाङ्गीत् अचक्रिच् । चक्रयति ।
चक्रास दोषौ यटा० जङ्गा० पर० अक० सेट् । चक्रान्ति

अचक्राणीत् । अचक्रकासत् ।
चक्रित न० चक्र-भावे क्त । भये, । कर्त्तरि क्त । भीते त्रि० ।

चक्रोराचरपादके छन्दोभेदे स्त्री० ।
चक्रोर पु० चक्र-लप्प्रौ चोरन् । स्वनामख्याते-पञ्चिभेदे चक्रोर
पारणकरोति सुरारिः ।

चक्र आर्त्तौ चुरा० उभ० सक० सेट् । चक्रयति-ते अचचक्रत्-त
चक्रा पु० श्रियतेऽनेन क-घञर्थे क नि० द्विलम् । चक्रवाजे

पश्चिणि, (चक्रा) रथाङ्गे, (चाक्रा) सैव्ये, ससुदाये, राष्ट्र, दम्भा
भेदे, कुम्भकारोपकरणे, 'कलसं निज्जुहेतुदण्डज' किञ्च-

चक्रभूमिकारिते'ति नैपथम् अस्वभेदे । घुटभेदे, जलावर्त्ते,
यामजाले, तगरपुत्रे, ब्यूहभेदे, तन्त्रोक्तेषु सूत्राधारादिषु

स्थितेषु पट्टेषु पद्मेषु, सर्वतोभद्रादिषु, देवार्चनयन्त्रेषु, 'त्री-
चक्रमेतदुदितमि'ति तन्त्रम् । मन्वदीक्षोपयोगिषु क्वकडभा

दिषु, वीरादिचक्रेषु, 'प्रदत्ते भैरवीचक्रे सर्वे वर्णाद्विजो-
त्तमा' इति तन्त्रम् अलङ्कारोक्ते काव्यवर्णविशेषे च न० ।

अर्द्धचोदित्वात् द्विलिङ्गत्वेऽपि लक्ष्यभेदेनैवास्व लिङ्गनियमः
चक्राक पु० चक्रमिव कायति कै-क । स्नापेनापेक्षपेक्षित्वनिब-
धनेऽनिष्टप्रसङ्गरूपे तर्कभेदे ।

चक्रकारके न० नखासतिषिच चक्रवत् वेदन करोति क्ष-युक्तु
 ६न० । व्याघ्रनखाद्ये गन्धद्रव्ये ।
 चक्रकुल्या स्त्री चक्रस्य तद्द्वयेदनाकारस्य कुल्लेधाधार ।
 (बाहुल्लिया) श्रिप्रणय्यांम । [चक्रमर्हे । (दादमर्द्दंन)
 चक्रगज पु० चक्रे चक्राकारे द्दुरोगे गजद्वय मर्द्दकालात् ।
 चक्रगुच्छ पु० चक्रमिव वेदनाकारो गुच्छ स्तनको यस्य ।
 अग्रीकड्ये । [निष्पी, शर्पे च ।
 चक्राधर पु चक्रमन्वभेद फणमगलन वा धारयति छ-अच् ।
 चक्राधारा स्त्री० चक्रस्य धारायम् । चक्राधे यदमेऽस्य लीज्जता
 वा चाये ऐसेत्यपमेव धारा । [नखास्ये गन्धद्रव्ये ।
 चक्रनख पु० चक्राकारो नखद्वय क्षुमादि० न खलम् । व्याघ्र-
 चक्रपद्माट उ० पद्म पद्मवत्पटति अण् पद्माटो गजचक्रे
 चक्राकारे द्दुरोगे पद्माट गजद्वय मर्द्दकालात् । चक्रमर्दे
 ष्छे (दादमर्द्दंन) [श्रिप्रणय्यांम्
 चक्रमण्ठी स्त्री० चक्रमिव पर्यमस्या लीप् । (बाहुल्लिया)
 चक्रमाणि पु० चक्र प्रकरणे ष ली यस्य । विष्णो ।
 चक्रपाट पु० चक्र पाट इव गतिमाधमत्वात् यस्य । रये
 चक्रमिव पाटोऽस्य । हृत्तिनि ।
 चक्रपुष्करिणी स्त्री हृत्चक्रेण निष्काना पुष्करिणी ।
 काशीतीर्थस्य गणिकान्यथास्ये चक्रतीर्थे । [विंग ।
 चक्रवेन्दु पु० चक्रगे मेलकलात् बभ्रुरिष । सूर्ये दिग्दिक् तयो
 चक्रभेदिनी स्त्री० चक्रो भिन्नति परस्पर विभो नयति भिद
 जिनि । रामो तत्र हि तयोर्वियोग लोकाप्रविद्ध ।
 चक्रध्वम पु० चक्रमिव ध्रमति अच् । कु-दास्ये गिल्लिनां यन्त्रभेदे
 चक्रमर्द्द पु० चक्र चक्राकार द्दुरोगे म्दनाति म्द-अच् ।
 (दादमर्द्दंन) क्षुपभेदे । एतु चक्रमर्दकीऽप्यत्र ।
 चक्रसा स्त्री० चक्र रोगभेद साति सा क । उच्छ्रयायाम् चक्राभेदे
 चक्रवर्त्तिन पु० चक्रे भ्रमणकाले, वर्त्तिन् चक्र सैव्यचक्र वा
 चर्चभ्रमौ वर्त्तयितु मोक्षमस्य हत हत विष् वा गिति ।
 मधुप्रमथल्लितेऽभोधेदे, बाह्यकयाके च । चक्रत् वर्त्तिनि
 नि० । जगुहायां, जटाभास्याम् व्यञ्जकत्वे च स्त्री० लीप् ।
 चक्रवाक पु चक्रमर्देन उच्यते मधु परिभाषये कर्मणि
 पम् । चागमस्यात् खने । [वर्त्तते । मत्पे न०
 चक्रवाटक(न) पु० चक्रमिव वाहने वेदयति अच् । लोकाभोक्त
 चक्रवाटि स्त्री० इरेरणि पुनर्द्दं चक्रवद्विचक्रादेः हि कृत्स्नकै
 हर्द्दभेदे (शेरेर उट) ।
 चक्रव्यूह पु० चक्रमिव व्यूह सैव्यव्यतिद्वयवाचिषे ।
 दुहाय मत्पुत्राकारे सैव्यव्यापने ।

चक्रा स्त्री० चक्र तप्तौ रक्त् । नागरस्रजाया, कर्कटव्यूह मञ्ज ।
 चक्राड पु० चक्रव्याहमर्द्दचक्रमिवाङ्ग यस्य । इमे । चक्रमू-
 मस्य । रये । [क्राविकाया, मञ्जिषायाञ्च
 चक्राङ्गा स्त्री० चक्र दत्तिकरमङ्गमस्या । कटुरोहिण्या, सिन-
 चक्रिन् उ चक्र+अस्यय इनि । विष्णो, शर्पे, चक्रवाके,
 कुम्भकारे, सूचके तैलिकभेदे चक्रवर्त्तिन, चक्रमर्द्दं व्यान
 नखे, खरे, घामजानिके च । चक्रमति नि० ।
 चक्रावन्त पु० चक्रवत् भ्रमणमस्यास्ति मत्पु मस्य व नि० अत्र
 ईषत्म् । गर्द्दंभे, श्रपभेदे च ।
 चक्ष क्रमने त्यागे च अदा० आत्म सक० भेद । चट् । अस्त् ।
 अस्त्वात् भाष्यमते अङ्गासीत् अङ्गासि । त्यागे त
 समचविति । [(वाकना) ।
 चक्ष्या न० चक्ष-स्यु न ख्यादेः । मद्यपानरोचके अवटगे
 चक्षु अक्षस् पु० चक्षुषा खणोति श्रु-अणन् चक्षुरेव अत्र
 कर्णे यस्य वा । शर्पे ।
 चक्षुः पु० चक्षुषे हित यत् । केतके वृक्षरोगकष्टे, मोभाजने
 रसाजने च । शैवीराष्ट्रने स्थलपक्षे, शर्पणीकृते च न० ।
 त्रियदर्शने, चक्षुर्द्धि च नि० । कुल्लियाया चमगायाय,
 अजहङ्गान्, वनकुल्लियक याञ्च स्त्री० ।
 चक्षुस् न० चक्ष-उचि निञ्ज तेन न प्यादेः । मोक्षने ।
 चक्ष घातने स्त्राि० पर० मक० षेट् । चक्षोति अक्षयोत् अक्षायित्
 चक्षुर उ० षी० चक्षि उरच् । रये, हृषे च । यानमाये न० ।
 चक्षुःसाण उ० क्रम-यह-स्युट् । पुन पुभ्रमणे, चातिगयभ्रमणे
 रतनतो भ्रमणे कृत्स्नभ्रमणे च ।
 चक्षुरी स्त्री चक्षुच गती पञ्च त चाति ला-क रस्य ल वृद्ध+
 अस्त्वे र वागौरा० लीप् । भ्रमर्था तिलिहीहृषे च ।
 चक्षुरीक पु० चर-रक्षन् पर्यरोकात्स्त्रिात् नि० । भ्रमरे ।
 चक्षुः उ० चक्षुष्ययन् चक्षु गति वा नाति ला-क वा ।
 काशके, नायी च । चपठे अस्मिरे च नि० । विद्युति
 लक्ष्माञ्च स्त्री० ।
 चक्ष्वा स्त्री० चक्षुच अच् । मननिच्छिते कटभेदे (चाच) चक्षुवेति
 दशार्थे कन् मुप् भवत्ये इति तत्र मुप् । तपमयवृहत् ।
 चक्षुः पु० चक्षुष उ । एरपहृके, रक्षैरहृके, माडोचमाक च ।
 पक्षिचामोले (ठीट) । अत्र वा कृद् अर्थके । चक्षु ।
 चक्षुःशुचि पु० स्त्री० चक्षु श्चिद्विच यत् । कारणरूपस्यैव
 स्त्रीत्वपक्षे वा लीप् । वा कृप् लक्ष्मि ।
 चट भेदे वा पर० मक० षेट् । चटति अचटोत् अचटोत् ।
 चट श्पे भेदे च पु० लभ० यक० षिट् । चटयन्ते ते अर्षीचटन्त

चट्टक पु० चटति भिनत्ति धान्यादिकम् कुन् । कलविङ्गे (चडुइ) स्तार्थे कन् चट्टककोट्यत् । जातौ स्त्रियामजादित्वात् टाप् न त् ङीप् । कन्पक्षे चट्टिका ।

चट्टकाशिरस् पु० चट्टकायाः शिर इव । पिप्पलीमूले ।

चट्टु पु० चट-कु । प्रियवाक्ये, व्रतिनामासनभेदे, उदरे च । स्तोत्रत्वमपीत्यन्वे ।

चट्टुल लि० चट-उलच् । चञ्चले, चपले । विद्युति स्त्री० ।

चड कोमे भ्वा० आत्म० अक० सेट् इदित् । चण्डते अचण्डिष्ट ।

चड कोमे चुरा० उभ० अक० सेट् इदित् । चण्डयति ते अच-चण्डन् त । [चाणयति ।

चण शब्दे भ्वा० पर० सक० सेट् । चणति अचाणीत्-अचणीत् चण गतौ ङिसे च भ्वा० पर० सक० सेट् वा घटा० । चणति अचाणीत्-अचणीत् । चणयति-चाणयति ।

चण टाने भ्वा० पर० अक० सेट् घटा० । चणति अचणीत्-अचाणीत् । चणयति । [यस्य गोत्रापत्यं चाणक्यः ।

चणक पु० चण-दाने कुन् । शस्यभेदे (बुटा)(छोला) सुनिभेदे च चण्ड पु० चडि-कोमे-अण् । तिन्निडीद्वेषे, यमदृते, दैत्यभेदे च । तीक्ष्णं न० । तीक्ष्णतावति अतिकोपने च लि० । स्त्रियां ङीप् । चण्डी । 'मल्लिकासुकुले चण्डी' लुङ्गटः ।

चण्डा पु० चडि-अच् टाप् । चोरनामगम्भद्रव्ये, शङ्खपुष्प्याम्, लिङ्गिनीलताया, कपिकच्छा, चारुपर्ण्या, चेतदृवायां, पद्मावतीनद्याश्च ।

चण्डांशु पु० चण्डास्तीव्रा अंगवो यस्य । सूर्ये ।

चण्डात पु० चण्डमतति अत-अच् । करवीरे ।

चण्डातक पु० न० चण्डा कोपनामतति अत-अच् । वरस्तीव्रा मङ्गेरूपर्यन्ते वस्त्रे । [त्राह्णण्यादत्यादिते मङ्गेरीर्यवर्षे

चण्डाल पु० चडि-आलच् । स्नानामख्याते जातिभेदे, अङ्ग्रेण चण्डिसन् पु० चण्डस्य भावः इमनिच् । उग्रत्वे ।

चण्डी स्त्री० चडि-अच् वङ्गादित्वात् ङीप् । कोपवत्यां, दुर्गायां तन्माह, व्ययुक्तात् सप्तशतीनामके स्तोत्रे च 'चण्ड्याः गतादृत्तिपाठादिति स्मृतिः ।

चण्डोकुसुम पु० चण्डीप्रियं कुसुमं यस्य । रक्तकरवीरद्वेषे ।

चत याचने भ्वा० उ० द्विक० सेट् । चतति-ते अचतीत् अचतिष्ट चतुःपत्नी स्त्री० चत्वारि चत्वारि पत्न्याख्यत्वात् । क्षुद्रपापाणभेदे चतुःपर्णी स्त्री० चत्वारिचत्वारि प्रतिपर्यं पर्णान्यस्याः । क्षुद्रा-न्त्रिकायाम् (आमरुत्)

चतुःफला स्त्री० चतुर्धा विभक्तं फलमस्याः । नागबलायाम्

चतुःशाला न० चतस्रः अन्योन्याभिसंख्यः शाला यत् ।

अचोन्याभिसंख्यदृष्टचतुष्कयुतभवने, 'एकग्रामे चतुःशाले, दुर्भिक्षे इति ज्योतिषम् ।

चतुःसप्त न० चत्वारि सप्तानि यत् । 'लवङ्गं जीरकं पथ्या यमानी च चतुःसप्तमित्युक्ते लवङ्गादिद्वयचतुर्द्वया-त्मके औषधे, 'कस्तूरिकाया द्वौ भागौ चत्वारश्चन्दनस्य त्र । कुङ्कुमस्य लवञ्चैव शशिनश्च चतुःसप्तमित्युक्तेषु मिलि-नेषु तत्तत्परिमाणान्वितकस्तूरीचन्दनकुङ्कुमकर्पूरेषु च । वा सत्त्वे चतुःसप्तमद्युभयत् ।

चतुर् लि० व० व० चत-उरन् । चतुःसंख्यायाम्, चतुःसंख्या-न्विते च । स्त्रिया चतस्रः । [नेलगोचरे च लि० ।

चतुर पु० चत-उरच् । हस्तिशान्नायाम् । कार्यकुशले, दक्षे,

चतुरङ्ग न० चत्वारि अङ्गानि यस्य । हस्त्यश्वरथपदातिरूप-ङ्गचतुष्टययुते सैन्ये । रत्नहरितपीतश्यामलरूपणि चत्वारि

बलरूपाणि क्रीडासाधनान्यङ्गान्यस्य । (चतुराजी)क्रीडाभेदे चतुरङ्गला स्त्री० चतस्रोऽङ्गुल्यः प्रमाणमस्य पद्वण अच्-समा० । आरग्वधे (सोन्दात्) ।

चतुरस्र लि० चतस्र अश्रयः कोणा' यस्य सुप्रतित्यादि नि० । चतुष्कोणे, ज्योतिषोक्तयोः लग्नाक्षतर्थाष्टमस्थान-योश्च । दन्त्यगर्भं चतुरस्रमित्यन्वे । [मुखादयोऽप्यत् ।

चतुरानन पु० चत्वारि आननानि यस्य । ब्रह्मणि एवं चतुःचतुर्थं लि० चतुर्णां पूरणं । येन चतुःसंख्या पूर्यते तादृशे त्वरीये । [हराः सुता' इति स्मृतिः ।

चतुर्थांश पु० चतुर्थीऽंशः । चतुर्भागैकभागे पादे, 'चतुर्थांश-चतुर्थी स्त्री० चन्द्रस्य चतुर्थकलाया' प्रवेशनिर्गमनरूपक्रिया-त्मकतिथौ, व्याकरणोक्तेषु ङे भ्याम् भ्यस् इति प्रत्ययेषु च

चतुर्दन्त पु० चत्वारो दन्ता यस्य । ऐरावते इन्द्रगजे ।

चतुर्दशन् लि० व० व० । चतुरधिका दश । संख्याभेदे तत्-संख्याते पदार्थे च । तत्संख्यापूरणे त्र ङट् । चतुर्दशः स्त्रिया चतुर्दशौ । चन्द्रस्य चतुर्दशकलाक्रियाया चतुर्दशौ ।

चतुर्दाल न० चतुर्भिर्वाच्यते यत्तु चतुर्दालं तद्वच्यते इत्युक्ते द्विपदैश्चतुर्भिर्वाह्ये यानभेदे (चौदौल) ।

चतुर्द्धा अव्य० चतुःप्रकारम् धाच् । चतुः प्रकारे ।

चतुर्भद्र न० चत्वारि भद्राणि धर्मार्थकामनोक्षरूपाणि कल्या-णानि अन्धनानतिरेकेण समाहृतानि । मिलिते धर्मोद्विचतुष्टये ।

चतुर्भुज पु० चत्वारो भुजा हस्ता यस्य । नारायणे ।

चतुर्थुग न० चतुर्णां दुगाना समाहारः । पात्वादित्वात् ङीप् ।

सत्यलेताद्वापरकलिरूपयुगचतुष्टये 'विज्ञेयं तच्चतुर्थुगमितिमहः चतुर्वर्ग पु० चतुर्णां धर्मार्थकामनोक्षाणां वर्गः सप्तदायः ।

१ मांघ्रकाममोलेषु चतुर्थे पुरुषार्थेषु ।

चतुर्विंशति स्त्री० चतरथिका विगतः । (चविम) चतुर्थुत-
विगतिसंख्यायाम्, तत् अस्याते च ।

चतुर्विंशत् ३० चतस्रो विद्या वेदत्रयारूपा यस्मिन् । चतुर्वेदे
वेत्तरि । मन्नाद्यधि द्विपदद्विदि । चातर्वेदोऽप्यल ।

चतुर्विधशरीर न० कर्म । जरायुजागडजस्त्रेदजोद्विक्रमे
शरीरेषु । चतुर्विधशरीराणि धृत्वा सृष्ट्वा सृष्टस्त्रम इति

चतुर्व्यूह इ० सृष्ट्यादिकावर्षीय चत्वारो व्यूहा विभागा यस्मिन् ।
वाष्ट्रदेशसङ्घर्षप्रयद्युत्थानसृष्ट्यात्मके विधौ । [कन्] चतुर्वे

चतुर्व्यन चतुर्वर्षि नाम्ने कायति कै-क । चतुर्नाभयुक्तमण्डपे ।
चतुष्टय वि० चत्वारोऽवयवा विधा यस्मिन् तद्यत् । चतुर्विभाग-

यति चतुर्व्ये च । क्षिया डीप् 'प्रवृत्तिराभीच्छद्धाना चरितार्था
चतुष्टयी'ति कुमार । [डीप्] (सुसुमी) शाकभेदे ।

चतुष्पत्री स्त्री० चत्वारि चत्वारि प्रत्येकप्रत्ये पत्राख्यस्या
चतुष्पथ्य उ चत्वार पन्थान मल्लचय्यादय आश्रमा यस्मिन्

अथ समा । ब्राह्मणे । चतुर्था पथा समाहार अथ ।
(चौमासा) चतुर्मुखे पथि ।

चतुष्पद इ० चत्वारि पदानि चरणा यस्मिन् । गवादीं प्रजा ।
ज्योतिषोक्ते करणभेदे, मेघदृष्टसिद्धपदरत्न्याङ्गमकरपुष्पां

द्वेषपारिभेदे च । मादयन्दस्स पाङ्गवे चतुष्पादयत्न ।
चतुष्पदी स्त्री० चत्वार पादा अस्या मादस्स पाङ्गवे डीपि

पाङ्गाव । चतुश्चरणात्मके पद्ये । [दल] सुद्वृत्तिकाय म्
चतुष्पथ्यां स्त्री चत्वारि चत्वारि प्रतिपथं पथान्यस्या । (आम-

चतुस्त्रिंशत् वि चतरथिका विगतः । चतरथिकायां विगतः
(चौत्रिय) तद्व्यख्याति च चतुश्चत्वारिपदादयोऽप्येवम् ।

चत्वर न० चत-वरच् । स्थितिवे, यागार्थे सङ्गतभूमौ अङ्गने
च (उत्तम) । [(चक्षिण) सख्याभेदे तत्संस्थाने च ।

चत्वारिंशत् स्त्री चत्वारि दशम परिभाषणस्य वि ।
चत्वारल इ० चत-वारल् । होमकृतेषु, दर्मेषु च ।

चट्ट याचने स्था उभ० द्विक्र सेट् । चटति ते अथदीत् ।
चट्ट आह्लादे दीप्तौ च स्था० पर० अक्र० सेट् इदिति ।

चन्दति अचन्दतीत् ।
चन हिमाया महाप्रतिघाते च स्था० पर० सक० सेट् घटा०

चनति । अचानीत्-अचनीत् । चनयति ।
चन प्रदे ददा० पर० अच० सेट् । चनति । अचानीत् अच

नीत् । चागयति । [अथर्षे च ।
चन अथ० चन प्रदे अच् । अचकल्पे यथा जिह्वम ।
चनश्च गतो स्था० पर० सक० सेट् । चन्दति अचन्दतीत् अथ

हुजभमिते'ति रेथो० । [धानरभेदे औपपिभेदे च ।

चन्दन चटि षिच् लु । मलयजात गन्धसारि रक्तचन्दने,
चन्दनधेनु स्त्री० चन्दनेनाह्विता धेतु । 'प्रतिपुत्रवती नारी

क्षियते भर्तुरस्यत । चन्दनेनाह्विता धेतुकास्या स्मार्गद
दीयते' इति स्रुयुक्ताया चन्दनाह्विताया देयमेवाम् ।

चन्दनपुष्प न० चन्दनस्यैव पुष्पमस्य । लवङ्गे ।
चन्द्र इ० चदि रक् । इन्द्रौ, स्वर्गिद्वानमन्त्रे, कूपरे कामिन्त्रे

शौरके, जले, काश्ये, सुन्दरे लक्षणार्थे मयूरचन्द्रके,
गोणसृष्टाफले च । व्याह्लादकद्रव्ये त्रि० स्वर्षे, सुमे च न

चन्द्रज इ० चन्द्र इव कायति कै-क इत्यर्थे कन् वा । मयूरस्य
पक्षस्थिते चन्द्रात्मनौ पदार्थे, मत्स्यभेदे (चाटा) मिसु-

वीजे, शुभमार्त्तवे च ।
चन्द्रकला स्त्री इत । चन्द्रस्य षोडशे भागे दृविहवाद्यभेदे च

चन्द्रकान्त इ चन्द्र कान्तोऽभीष्टो यस्मिन् । स्वनामस्थाने
मणिभेदे तद्गुणेने हि तस्य जलस्रागात् तन्कान्तम् ।

कैरवे, श्रीखण्डचन्दने च न० । रात्रौ ज्योत्स्नार्था,
चन्द्रबोधाया, चन्द्रपत्न्याश्च स्त्री ।

चन्द्रकान्ति न चन्द्रस्यैव कान्तिरस्य शुभत्वात् । रजते रूप्ये
इत० चन्द्रस्य दीप्तौ । [पददीर्घ] । मयूरे ।

चन्द्रकांशत् इ० चन्द्रक+अस्वर्षे अठप् मस्य व सश्या पूर्व
चन्द्रकान्ति इ चन्द्रक+अस्वर्षे इति । मयूरे ।

चन्द्रकृत इ० कामरूपस्य पञ्चतमेभेदे ।
चन्द्रगुप्त इ० प्रगतमन्दस्य सारामास्य दार्थां जाते चाणक्येन

योगानन्दे सपुत्रे इत्या सतराज्याभिभेके राजभेदे ।
चन्द्रपुष्पी स्त्री० चन्द्र इव शुभं पुष्पमस्या । श्वेतकण्ठकाव्याम्

चन्द्रवाला स्त्री० चन्द्रस्य कूपरस्य भावेव तस्यमन्वित्यात् ।
स्यूत्सैवायाम् । अथलनमभ्य इत्यन्वे ।

चन्द्रभागा स्त्री० काशीरदेमस्ये नदीभेदे ।
चन्द्रमण्डल न० इत० । चन्द्रस्य मण्डलकारके विम्बे ।

चन्द्रमसु इ० चन्द्रमाह्लाद विनीतेभि अविभादेम चन्द्र कूपर
माति तलवति भा-अधि वा । चन्द्रे ।

चन्द्रमौलि उ चन्द्रो मौली यस्य । चन्द्रशेखरे म्रिने ।
चन्द्रवल्लरी स्त्री० इत । सोमलतायाम् । [माधवीलतायाम्

चन्द्रवल्ली स्त्री० चन्द्र इव वल्ली सुधाश्लेषमधुधाविवायात् ।
चन्द्रव्रत न० चन्द्रस्य चन्द्रलोकप्राप्तये ततम् नियम । चा-

न्द्रायच०शके त्रते ।
चन्द्रशाला स्त्री० चन्द्र प्राचेवभागे मत्सा । ज्योत्स्नार्था ।
चन्द्र इवाह्लादिका गावा । प्रासादोपरिस्थे गद्रे (चिषेवर)

स्वार्थे कन् तवैव । [दिग्स्थे पर्वतभेदे च ।
 चन्द्रशेखर पु० चन्द्र. शेखरं शिरोभूषणं यस्य । शिवे पूर्व-
 चन्द्रसम्भव पु० सम्भवत्यस्मात् सम्भवः चन्द्रः सम्भवो यस्य ।
 बुधे एवं सोमसुतादयोत्वत् । नर्मदायां, स्थूलैलायाश्च स्त्री० ।
 चन्द्रहास पु० चन्द्र इव हास. प्रनाऽस्य चन्द्रं हसति वा
 धितत्वात् अण् वा । खड्गे । रौप्ये न० गुड्य्यां स्त्री० ।
 चन्द्रा स्त्री० चदि-रक् । एलायां, चन्द्रातपे च (चान्द्रोया) ।
 चन्द्रातप पु० चन्द्रस्य आतो गमनं ततः पाति पा-ज ।
 (चाटोया) विताने चन्द्रस्य आतप इव किरणं । ज्योत्-
 स्नायाम् । [तारापीडसुते न्यभेदे च ।
 चन्द्रापीड पु० चन्द्र आपीड शिरोभूषणं यस्य । शिवे,
 चन्द्रिका स्त्री० चन्द्र. स्वाश्रयत्वेन अस्यस्या ढन् । ज्योत्-
 स्नाया, स्थूलैलायाम्, कर्णम्नोटायाम्, तद्योटाञ्जरापाटके
 छन्दोभेदे च । [कालमणौ ।
 चन्द्रिकाद्राव पु० चन्द्रिकया द्रावोनिमन्दो यस्य । चन्द्र-
 चन्द्रिकापायिन् पु० चन्द्रिका पिवति पा-गिनि । चकोर-
 पत्रिणि । [न्याम् ।
 चन्द्रे टा स्त्री० चन्द्रइष्टो यस्या । उत्पलतायाम् उत्पलि-
 चन्द्रोपल पु० चन्द्रप्रिय. उपलः । चन्द्रकान्तमणौ ।
 चप चूर्णिकरणे चु० उभ० सक० सेट् षटा० । चपयति-ते
 अचीचपत्-त । चिधतोरैव स्वार्थे णित्यन्ते ।
 चप सान्त्वने भ्वा० पर० सक० सेट् । चपति अचापीत्-अच-
 पीत् । चपयति ।
 चप गतौ चु० उभ० सक० सेट् इटिन् । अस्मयति ते अचचस्मत् त
 चपल पु० चप-णिच् षच् चपं सान्त्वनं लाति ला-क ।
 पारदे, सोने, चारनासगम्बद्धे, प्रसारभेदे, रात्मामे च ।
 तरले, चञ्चले, चणिके, विजले, दुर्विनीते च वि०
 लक्ष्म्या विद्युति, पुत्र्य्याम्, पिप्पल्यां, विजयायां, सदि-
 रायां, जिह्वायां, आर्याभेदे च स्त्री० ।
 चपेट पु० चप-प्रजर्थे क चपाय सान्त्वनाय इटति गच्छति
 इट-क । विसृताङ्गुलिके हस्ते प्रपत्ते (चापड) स्त्रीमपोयते
 खण्डिकोपाध्याय. शिष्याय चपेटां दटातीति भाष्य-
 प्रयोगात् । स्वार्थे कन् अत्रैवार्थे ।
 चम मन्त्रणे स्वा० स्वादि० च पर० सक० सेट् । चमति आचामति
 विचमति चमोति । अचमीत् । चमित्वा-चान्त्वा ।
 चमत्कार पु० चमटित्यव्यक्तं क्रियते छ-षच् । लोकातीतवस्तु
 दृष्ट्या चित्तस्य आनन्दहेतौ प्रक्रामे विसृष्टे, अप-मार्गद्वये च
 चमर पु० चम-अरच् । सङ्घिपाकृतौ ऋगभेदे, यस्य पुच्छेन

चमराख्यं व्यजनं भवति, टैल्यभेदे च । ज्ञातौ स्त्रियां
 डीप् चमरी । चमरव्यजने चामरे न० । [जाङ्गनारे च ।
 चमरिक पु० चमरमिव पुष्पमस्यस्य ढन् । कोविटारद्वये रक्त-
 चमस पु० न० चम-अमच् । काष्ठजाते यज्ञिये पादभेदे, सोम-
 रसपानमात्रे च । पिष्टकभेदे लडुके च पु० ।
 चमीकर पु० लतस्वराभिधे स्वर्णस्यात्पत्तिस्थाने यद्योगात्
 स्वर्णं चामीकरमित्युच्यते ।
 चमू स्त्री० चम ज । सेनानात्रे (गजा. ७२६, रथा ७२६
 अद्वाः २१८७, पटातय. ३६४५), एतत्संख्याभेदा-
 न्तिते वैत्यभेदे च । [चर्मण्येति मात्रः ।
 चमूरु पु० चम-जरच् । ऋगभेदे, कोविटारद्वये च । चारुचमरु
 चस्पक पु० चपि-गतौ कुन् । (चांण) इति नामके दृत्रभेदे ।
 कटलीफलभेदे न० (चापाकला) ।
 चम्पकमाला स्त्री० इत० । स्वर्णचम्पकैः निर्मिताया स्त्रीणां
 कण्ठाभरणे (चांपकलो) टगाञ्जरापाटके पङ्क्तिच्छन्दोभेदे च ।
 चम्पकरम्भा स्त्री० चम्पक इव रम्भा । स्वर्णकटल्याम् ।
 चम्पकोप पु० चपि-अच् कर्म० । पनसे तस्य हि कोषोभक्ष्यते
 चम्पा स्त्री० चपि-अच् । नगरीभेदे नदीभेदे तीर्थभेदे कर्णस्य
 भार्यायाश्च ।
 चम्पाधिप पु० इत० । कर्णे । [नगर्याम् ।
 चम्पावती स्त्री० चम्पा+महप् नक्ष व । कर्णराजधान्यां
 चम्पू स्त्री० 'गद्यप्रद्यमयी वाणी चम्पूरित्यभिधीयते इत्युक्ते
 काव्यभेदे ।
 चम्ब गतौ भ्वा० पर० सक० सेट् चम्बति अचम्बीत् ।
 चय गतौ भ्वा० आ० सक० सेट् । चयते अचयिष्ट ।
 चय पु० चि-अच् । प्राकाररूपे प्राकाराधारवेदिकायाम्, समूहे
 समाहृतौ च । [पुष्पादेर्द्विचाटिता पञ्चणे च ।
 चयन न० चि-ल्युट् । इटकादीनामूर्द्धाधानयनरूपे रचनाभेदे,
 चर गतौ भ्वा० पर० सक० सेट् । चरति अचारीत् ।
 चर संग्रहे चुरा० उभ० सक० सेट् । चारयति-ते अचीचरत् त
 चर पु० चर-अच् । स्वपरराष्ट्रदत्तान्तज्ञानार्थं राजनिदोनेन
 इतस्ततो भ्रमणकर्त्तरि चारे प्रणिधौ, कपर्दके, ज्योति-
 पोक्तेषु मेपककटहलामकरराशिषु च । स्वातिपुनर्वसुश्रवणा
 दिविकरूपे नक्षत्रभेदे सोमवारे च न० । चले जङ्गमे ति० ।
 चरक पु० चर-कुन् स्वार्थे कन् वा । चारे राजदूते, पर्यटे भिक्षौ,
 वैद्यकगाम्भकर्त्तरि सुनिभेदे तत्कृते तन्नामके पन्थे च ।
 देवाकर्ण्य मृद्यतेन चरकस्योक्तेन जानेऽखिलमिति नैषधम् ।
 चरण पु० न० । चर-करणे ल्युट् । पादे, वैदेकदेशे शाखा-

हृषे चये, तदधेतदि जने गोत्रे च । भावे ल्युट् ।
गतीं भवणे, आचारे शीघ्रे च न० ।

चरणग्रन्थि ष० इत० । गन्तुके ।

चरणशुद्धि ष० चरणशुद्धि च । आशुद्धि क० । कुण्डे ।

चरणशुद्धि ष० चरणानां वेदनापानां शुद्धौ विमेषेणोद्धी-
निरूपणं यत् । व्यासकृते यन्त्रभेदे ।

चरम त्रि० चर-अमच् । अन्ते अस्मान्ते, पहिमे च ।

चरमाचल ष० चरम पहिम अचल कर्म । अखाचले ।
चरमगौलादयोऽप्यत्र । [एक व० । कर्पटके ष० ।

चराचर न० चर-अच् । अगति । समा० । अङ्गभेदजङ्गमे
चरित(व) न० चर-क्त (इल वा) । अनुष्ठाने, सङ्घारे, प्रव-
कर्मानी, वेदिने, शीघ्रादौ च ।

चरु ष० चर उ । इत्यान्ते शीमांघ पाच्यान्ते अनवस्मादितान-
नारूपपाकशोदनचरुरिति याजिका । चरुपाकपाते
भाष्ये च । [चिन्-त- । चर्षित चर्षां ।

चर्षे अध्ययने चुरा० उभ० षक० सेट् । चर्षयति ते अचव-
चर्षे उक्तौ भर्षने च त० पर० षक० सेट् । चर्षति अचर्षति ।
चर्षरी स्त्री० चर्षे अरन् गौरा० ङीप् । गीतिभेदे, कुटिच
क्षेत्रे, इषंकोडायाम् सारोपवाक्ये, अन्तेभेदे च ।

चर्षा स्त्री अर्षे-अ । विचारे, चिन्ताया चन्दनादिना देह-
क्षेपने च । [षेपने

चर्षिते लि० चर्षा जाताश्च इतच् । चन्दनादिना कनमात्राव-
चर्षे गती भवणे च अत्र पर० षक० सेट् । चर्षति अचर्षति ।

चर्मधारि ष० चर्म तन्मय पादुकादिकं करोति क-अच् ।
(चामार) पादुकाकारे एव चर्मकदादयोऽप्यत्र ।

चर्मप्लुती स्त्री चर्मोपस्थाम् मज्ज नि० । नदीभेदे ।

चर्मपट्टशु ष० चर्मणा कृतोदशु । कगायाम् (कोडा)
चर्मन् न० चर मनन् । रक्तवराया कृती, इन्द्रियभेदे येन स्वर्ग-
उपलभ्यते तन्मन् 'प्रदोरावरकं गतं चर्मं इत्यभिधी-
यते इत्युक्ते (ठाक) फलके च ।

चर्मपादुका स्त्री० चर्मनिर्मिता पादुका । उपानह (जुता)
चर्मप्रभेदिका स्त्री० प्रभिनन्ति प्र-भिद् एतुन् इ० । चर्म
भेदभेदक्षभेदे ।

चर्मप्रमेयिका स्त्री० चर्मणा प्रमेयते शिव एतुन् । अग्नि
चन्दोपनायं चर्मनिर्मिते भक्षानां च यन्त्रे ।

चर्मिन् ष० चर्म-कचरमस्याकि शीघ्रादिवादिनि । कच
काश्चरति लप्पचर्मरति, अर्षण्डे, अर्षरोडे, अर्षल्याङ् ।

चर्या स्त्री० चर-अच् । नियमापरिव्यागे गुणपरिहृताद्युत्थाने

चर्षे भवे (दन्तैश्चर्षणे) वा चुरा० उभ० षके आ० पर० ।
चर्षयति ते चर्षति अचर्षयति त अचर्षीत् ।

चर्षणं ष० कप ग्रन्थि ष० आदेयत्वम् । जने 'स चर्मशीमा-
सदगादि'ति भागवतम् । [चल बाल ।

चल गती आ० पर० षक० सेट् उचलादि । चलति अचालीत् ।
चल विनासे त० पर० अक० सेट् । चलति अचालीत् ।

चल मेषणे चुरा० उभ० षक० सेट् । चालयति अचोचलत्-त
चल लि० चल उचलादित्वात् वा अच् । तरले, चञ्चले, कम्प
युक्ते । भावे क० । कम्पे । [प्रलादयोऽप्यत्र ।

चलट्टन ष० चलानि चञ्चलानि दलान्यस्य । अचलट्टने चल-
चला स्त्री० चल अच् । लक्ष्म्यां मिहूके च ।

चलाचल त्रि० चल अच् नि० । अलान्यचञ्चले । काके ष०
चवि स्त्री० चर्षे इन् ष्ट । (चर) चये । [मद्यत्थार्थे ।

चविका स्त्री चर्षे कृन् ष्ट० । चर्म (चर) रकन् ष्ट । चर्विक-
चय्य न० चर्व्यते चर्व-यत् ष्ट० । (चर) इत्ये चयाया, कार्पास्याङ्
चय्यजा स्त्री चय्यमिव जायते जय-ङ । गजमिमस्थाम् ।

चय भवे आ० उभ० पर० षक सेट् । चयति-ते अचामीत्-
अचमीत् अचयित ।

चय मेषे आ० पर० षक सेट् । चयति अचामीत् अचमीत् ।
चयक ष० न० चय-करणे कृन् । मद्यपानपाते । कर्मणि तुन् ।
गुणनि, मद्यभेदे च न० ।

चयल ष० चय-आलच् । यमियपयमन्ययोर् काचं युपमध्वे-
दे चययाकारे काचमये लोहमये वा पदार्थे ।

चङ प्रसारणे आ० पर० षक० सेट् । चङति अचङीत् ।
चङ प्रसारणे अट० चुरा० उभ० षक० सेट् । चङयति-त
अचचङत् त । [चङत् त ।

चट प्रसारणे चुरा० पर० षक० सेट् घटा० । चङयति अचो-
चाकचय न० चक अच् चक प्रकारे हित अकचकल्य
भाव । ऊष्णलतायाम् । चाकचकादिघाटाङ् मदर्शनस-
हस्रतेति वेदानपरिभाषा । [सर्वां च ।

चासुष न० चसुषा निवृत्तम् अण । चसुष्ये प्राप्ते मषे
चासुषिक ष० चमेणे चसुषेन चरति ट् । रुह्यत् स्तुतिपाठक
घासुषकार्ये ।

चाङ्गेरी स्त्री० 'चाङ्गु' गीभने दूने इत्युक्ते चाङ्ग शोभनदन्ता
नीरयति इर-इण् गौरा ङीप् । (आमरुच) सुभर्भेदे ।

चाट ष० च चट-भेदे अच् । आदौ निश्चलणव्याय घघात्
धनापहर्षरि चौरि 'चाटचारणघातेषु दस भवति
निष्कलनि'ति श्रुतिः ।

चाटकैर पु० चटकायाः चटकस्य वाटपत्यम् एरक् । चटकापत्ये ।
 चाटु पु० न० चट-जुण् । प्रियवाक्ये मिथ्याप्रियवाक्ये च स्वार्ये
 कन् । अत्रैवाये 'त्रिभ्रमचाटुकमतानी'ति साहि० ३ परि० ।
 चाटुपटु पु० चाटौ मिथ्यापरितोषणे वाक्ये पटुः । (भाण्ड)
 (खेसासुदे) जने । ट० पस्य व० चाटुवटुरस्यत्व विदूषके च ।
 चाणकीन वि० चणकस्य भवनं चेतस् सञ् । चणकभवनयोग्ये
 चेतौ । [हत्वा चन्द्रगुप्ताय राज्यं दातरि विष्णुगुप्ते
 चाणक्य पु० चणकस्य कुनेर्गोत्रापत्यम् यञ् । नव नन्दान्
 चाणून्(र) पु० चण(न)-जरण् । कंसामरस्य प्रधानसङ्घे ।
 चाणू(नूर)रसूदन पु० चाणू(नूरं) हृदयति ल्युट् । श्रीकण्ठे ।
 चारुडाल पु० चण्डाल एव प्रजाद्यण् । द्वपचे चण्डालार्थे ।
 चातक पु० चतति याचते स्ततनमभौ भेदम् चत-ख्युल् । स्व-
 नामस्वाति पक्षिभेदे । [चातुरी तुरीति नैषधन् ।
 चातुरी स्त्री० चतुरस्य भाव' तस्येदं वा अण् । 'चातुर्ये
 चातुर्मास्य न० चतुर्षु मासेषु विहितम् एव । चतुर्माससाध्ये
 व्रतभेदे व्रतभेदे च 'आपाडगुह्यहादस्या पौरुषमास्यामघामि
 वा चातुर्मासप्रतारम्भ'मित्युपक्रम्य 'कार्तिक्यां गुह्यपञ्चे
 त्व द्वादश्यां तत् समापयेदित्युक्तं वाराहे ।
 चातुर्वर्ण्यं न० चत्वारो ब्राह्मण्यदयोवर्णा एव स्वार्ये अण् ।
 ब्राह्मण्यदिषु चतुर्षु वर्णेषु 'चातुर्वर्ण्यं मया सृष्ट'मिति
 गीता । भावे-अण् । चतुर्वर्णधर्मं ।
 चान्द्र पु० चन्द्रोदेवताऽस्य, तस्येदमिति वा अण् । चन्द्रकान्त-
 नगौ, दिग्गन्तव्यात्मके पौरुषास्यत्वे, अमान्ते वा मासे
 च । चान्द्रावद्यज्ञे न० । चन्द्रलोके पु० । चन्द्रेण प्रोक्त-
 नगं । व्याकरणभेदे । तदधीते पुनरण् । चान्द्रव्याकरणा-
 ध्यायिनि वि० । [मिस्त्रोत्पुक्तनक्षत्रे मासि ।
 चान्द्रमास पु० कर्म० । 'तत्तुविंगता भवेन्नाचचान्द्रस्तु तियि-
 चान्द्रायण चान्द्रचन्द्रलोकोऽव्यतऽनेन अद्य-ल्लुट्-णत्वम् । व्रतभेदे
 चान्द्रो स्त्री० चन्द्रस्यैवम् अण् । चन्द्रपत्न्या ज्योत्स्नायाञ्च ।
 तनुल्यशुभ्रत्वात् जेतकण्टकार्याम् । [नवमे राशौ च ।
 चाप पु० चपस्य वंशभेदस्य विकारः अण् । धनुषि, मेघावधिके
 चापल न० चपलस्य भाव कर्म वा अण् । अविच्छेद्यकारि-
 तारुषे, प्रयोजनं विनाऽपि पाण्ड्यादेद्यालनरूपे वा चपल-
 कर्मणि मात्सर्य्यद्वेषरागादेद्यापल त्वनवस्थिति'रित्युक्त-
 लक्षणेऽनवस्थाने च । पञ् । चापल्यमप्यत्र ।
 चामर पु० न० चमरस्य विकारः । तत्पुच्छनिर्मितत्वान् । चमर
 पुच्छतयजने । [चाम्रे च
 चामरपुष्प पु० चामरमिन् पुष्पमप्य । ऋषिके, काये, केतके,

चामीकर न० चमीकरे आकरभेदे भवः अण् । स्वर्णे धुसूरे च
 चासुराडा स्त्री० चमू सेनां वियदादिमन्त्ररूपां जाति आदत्ते
 ला-क ष्ट० । दुर्गायाम् 'यस्माच्चण्डञ्च सण्डञ्च गृहीत्वा
 त्सुपागता चासुराडिति ततो लोके ख्याता देवी'तित्युक्ते
 वा चण्डसण्डानयित्वां दुर्गायाम् ।
 चास्पेय न० चम्पायां भवः ढक् । चम्पके. नागकेशरे, स्वर्णे,
 किङ्गल्के च । स्वार्ये कन् किङ्गल्के ।
 चाय दर्शने भा० उभ० सक० वेट् । चायति ते अचायीत्-
 अचासीत् अचायिष्ट-आचास ।
 चार पु० चर एव स्वार्ये अण् । चरे 'चारैः पश्यन्ति राजान'
 इति नीतिशास्त्रम् । चर-भाषे घञ् । गमने वस्त्रे च ।
 आधारे घञ् । कारागारे । क्वचित्मिषे न० ।
 चारण पु० चारयति कीर्त्तिं चर-णिच् ल्यु । कीर्त्तिमञ्चर-
 के नटे 'चाटचारणटासेवि'ति स्मृतिः ।
 चारित्र्य न० चरित्रमेव स्वार्थेऽण् । चरित्रे ।
 चारु पु० चर-जुण् । दृहस्यतौ । मनोज्ञे मनोहरे वि० ।
 चारुकेशरा स्त्री० चारुणि केशराख्यस्याः । नागरसुलायान् ।
 चारुनालक न० चारु-नालं यस्य कम् चुम्बा० । रक्तपद्मे ।
 चारुपर्णी चारुणि पर्णाख्यस्याः ङीप् । (गन्धभादाल)
 प्रसारिण्याम् ।
 चारुफला स्त्री० चारुणि स्त्राटूनि फलान्यस्याः । द्राक्षायाम्
 चार्त्तिक्य न० चर्द्ध-धात्वर्थे खलु चर्त्तिकैव स्वार्ये पञ् ।
 चन्दनादिना गात्रलेपने । [विष्टते रथे ।
 चार्म्भ पु० चर्मणा परिहृतो रथ अण् । चर्मणा सर्वतो
 चार्म्भण न० चर्मणां समूहः । अण् । चर्मसमुदाये ।
 चार्म्भिण चर्मिणा समूह अण् । चर्मिसमुदाये (डालि) समूहे
 चार्त्वीक पु० चारुलोकासिद्धोवाको वचनं यस्य ष्ट० । प्रत्यक्ष-
 प्रमाणवादिनि लोकावधिके यस्य मतप्रस्थापकोदृहस्यतिः
 चार्त्वी स्त्री० चारु-ङीप् । चारुत्वगुणवत्याम्, स्त्रियां ज्योत्-
 स्नायाम्, दीप्तौ, कुम्भपत्याञ्च ।
 चाल पु० चल-ण । स्वनामस्वाते स्तहाच्छादने टणाटौ ।
 चालनी स्त्री० चाल्यते शस्त्रादिरनया चल-णिच्-करणे ल्युट् ।
 स्वनामस्वाते वज्रच्छेद्रे शस्त्रादिचालनसाधने पदार्थे ।
 चाप पु० चप-भक्षणे णिच्-अच् । स्वर्णचूडे नीलाङ्ग खने
 (नीलकण्ठ) ।
 चास पु० चस-णिच्-अच् । द्रव्यौ चापे पक्षिणि च ।
 चि चयने स्वादि० उभ० द्विक० अनिट् । चिनोति . चिसुते ।
 अचैपीत् अचेष्ट चिकाय-चिचाय । चाययति चपयतीत्येके ।

चि चयने वा शु० पञ्च भ्या० उभ० हि० अमिष्ट पटादि ।
 चपयति-तं चयति ते । अचीचपत् त अचैपोत् ऋषेष्ट ।
 चिकित्सक ए कित रोगान्पन्नने आर्थे मनु-शुम् । रोगापन
 यनकर्त्तरि वैद्ये । [करणे] ।
 चिकित्सा स्त्री० कित-आर्थे मनु-य । रोगप्रतोकारोमाय-
 दिकित्स्य वि० चिकित्साधिः योग्ये अर्होर्थे ख्यत् । साध्मे
 रोमे रोगात् मोचनयोग्ये जने च ।
 चिकुर उ० चि इत्ययत्तं शब्द कुरति कुर क । केमे, हृद
 भेदे, पर्यंतं करोत्ये च । चपले, तरले चक्षुषे च वि० ।
 चिक्षा मीडेने शु उभ० सक० सेट् । चिक्षयति ते अचिचिक्त् त
 चिक्षण उ० चिक्-क्त् चिक् त कथं त कथं शब्दे अश् ।
 शुभाक्छये । तत्कृते न० । मष्टणे द्विगुणे (चिकन) वि० ।
 चिक्षणपुण्यत्वा उक्तमाया गपि स्त्री० ।
 चिच्छक्ति स्त्री चिष्टेय गति । चिच्छक्ति परमेश्वरस्य विमल
 चैतन्यमेवोच्यते इत्युक्ते चैतन्ये । [आर्थे कनु अर्थे च ।
 चिह्ना स्त्री० चिह्नित्वयत्तं शब्द विभोति चि-इ । ति लङ्छोद्ये ।
 चिञ्चान्न न० चिञ्चैवाशुम् । अर्धतमाके ।
 चिष्ट प्रपञ्चे आ० पर० सक० सेट् । वेष्टति ऋषेष्टौ ।
 चिष्ट प्रपञ्चे शु० उभ० सक० सेट् । वेष्टयति ते अचोचिष्टत् त
 चित्तं ज्ञाने भ्या० पर० सक० सेट् । वेष्टति ऋषेष्टौ । चित्तम् ।
 चित्तं ज्ञाने शु० अ० सक० सेट् । वेष्टयति ते अचोचिष्टत् त ।
 चित्तं शब्दो शु उभ० सक० सेट् इदित् । चिन्तयति ते अचिचिन्तत् त
 चित् स्त्री चित चक्षुः क्विप् । ज्ञाने चेतनयाम् चैतन्ये ।
 चित् अश्व० चित क्विप् । अश्वकस्थे यथा क्विप्ति जाडचित् ।
 चित वि वि ज्ञा । ज्ञतश्चमे उपधादो ह्रस्वे च । शयदा-
 हायंकाशुपुङ्गा स्त्री० ।
 चिति स्त्री० चि क्तिन् चिताया, मन्त्रे, वेदान्तोक्ति निर्विषय
 शब्दे निर्विज्ञेयचितितेय कौशेति चलोपगारैरकम् ।
 पाशादिषु इष्टकादिकन्यासाकार्ये अह्वाराशोक्ते (यत्)
 इति प्ताने पदार्थे अग्निस्थानभेदे च ।
 चित्त न० चिचते प्रायतेनेन चित्त-य । मनसि, वेदान्तोक्ते
 अनुभवनामकइतिमति अल कृते, चित्ताकृते च ।
 चित्तविशेष उ० चित्तं चित्तमिति योगान्पन्नमिति चिप ऋप् ।
 योगान्शोक्तेषु योद्यमतिपक्षेपु आधादिषु नष्टम् । [दत्तो
 चित्तविशेष उ० चित्तमिति योगान्पन्नमिति चिप ऋप् ।
 योगान्शोक्तेषु योद्यमतिपक्षेपु आधादिषु नष्टम् । [दत्तो
 चित्तविशेष उ० चित्तमिति योगान्पन्नमिति चिप ऋप् ।
 योगान्शोक्तेषु योद्यमतिपक्षेपु आधादिषु नष्टम् । [दत्तो

सस्ययुद्धमने तद्वैतो गर्भे च चित्तोद्धतिरप्यल गर्भे च ।
 चित्ताभोग ए० सस्यं भोग आभोग एकविषयता इत० ।
 एकविषये स्थिरचित्ततायाम् ।
 चित्त्य ए० चोयतेरथी वि ऋप् । अन्वी । चितार्था स्त्री० ।
 चित्त चाणिके वेष्ट्ये अद्भुते च अट्० शु० उभ० सक० सेट् । चिद-
 यति ते अचिचिदत् त ।
 चित्र ए० चित-क्त्प त्वायते त्रै क वातलोप चिद-अच् वा ।
 यमभेदे हकीदराय चित्रायेति तर्पणमन्त्र । अशोकश्ले
 (चित्ता) चित्रकृष्टये, एरण्डकृष्टये आक्रामे कुशभेदे ज्ञानार्थे
 च । तद्वति अद्भुते च वि । वेष्ट्ये चिदके शब्दात्कारभेदे
 च न० । आर्थे कनु उक्तार्थे (चिराता) ह्रस्वभेदे । चित्रकृ
 कायति कौ-क व्याभ्रभेदे उ । [च (शुषु) ।
 चित्रकण्ट उ० चित्र कण्टोरस्य । पारायते तद्भेदे धनकपोते
 चित्रकाम्यल उ० कर्म । कथ्यनभेदे । [चित्रकारोप्यल ।
 चित्रकर उ० चित्र करोति ल टच् । चण्डिचक्रभेदे । अण्
 चित्रकाय उ० चित्र कायो यस्य । (चिरापाय) व्याभ्रभेदे ।
 चित्रकृष्ट उ० चित्र कृष्टमस्य । पर्यंतभेदे ।
 चित्रगुप्त उ० यमभेदे 'चित्रगुप्ताय वै नमः' इति तर्पणमन्त्र ।
 चित्रतण्डुला स्त्री० न० चित्रतण्डुलोद्भवा । चिद्वे ।
 चित्रत्वच् उ० चित्रा त्वक् यस्य । भूर्जत्वये ।
 चित्रदण्डक ए० चित्रोदण्डे काण्डो यस्य क्व् । (शोळ) शूरके
 चित्रपट उ० कर्म० । (छिद्र) प्रभृतो यस्ते ।
 चित्रपत्रिका स्त्री चित्राणि पत्राण्यस्या सप्त यां कनु
 चापि अत इत्यम् । श्लेषेण्य्यां, कपित्थपण्यां च ।
 चित्रपत्री स्त्री चित्राणि पत्राण्यस्या स्त्रीप । जम्बुद्वीपस्य
 चित्रपट्टा स्त्री० चित्र पट्टं स्थापित्वात्पान्यं यस्या । गोधा-
 यतायां, यटाश्चरपादके ह्रस्वभेदे च । [एतां
 चित्रपर्णा स्त्री चित्राणि पर्णाण्यस्या । (चाकुनिवा) द्विप्र
 चित्रपाट्टा स्त्री चित्रां मादौ यस्या । घाटिकापत्त्रिणि ।
 चित्रपुष्पी स्त्री० चित्राणि पुष्पाण्यस्या स्त्रीप । अश्वत्थान्तायाम्
 चित्ररथ उ० चित्रं दृश्यस्य । कचविद्वपत्त्रिणि ।
 चित्रप्रभा स्त्री चित्रं कच यस्या । कष्टकायां वाताशुम्
 चित्रभानु उ० चित्राभाभवो यस्य । आनी सुव्ये, चित्रहृदये,
 चन्द्रभेदे च । [दुष्प्रविद्यायाम् ।
 चित्रभेदजा स्त्री० चित्रमार्यं भेदकं यस्या इव । आमा-
 चितिरथ ए० चित्रोद्भोड्यस्य । इत्ये न्यञ्जभेदे च ।
 चित्रजता स्त्री० कर्ण० । चन्द्रिकायाम् ।
 चित्रलेखा स्त्री० अश्वतो भेदे इन्धाश्चरुतायाम् उपधात्वात्,

अटाटाशाचरपाठके इन्दोभेदे च ।

चिन्नवीर्य्य पु० चित्तनादर्थ्य वीर्य्यमस्य । रत्नैरखण्डे ।

चित्तशिखरिण्डज पु० चित्तशिखरिण्डनोऽङ्गिरसो जायते
जन-ड । दृहस्यतौ ।

चित्तशिखरिण्डन् पु० चित्त शिखरण्डः अस्स्य इति ।

‘नरीचिरङ्गिरा अत्रिः पुनस्यः पुलहः क्रतुः । वसिष्ठ-
श्चेति सप्तैते त्रेयाश्चिद्विश्वरिण्डनं द्रव्यतेषु सप्तसु सुनिषु

चित्ताङ्ग उ० चित्तमङ्गमस्य । रत्नचित्तके सपे च । [भेदे च

चित्ताङ्ग उ० शान्तपुराजसुते विचित्रवीर्य्यभ्रातरि, गन्धर्व-

चित्ताङ्गी स्त्री० चित्तमङ्गमस्य । मञ्जिटायां कर्णजलौकसि च

चित्तायस न० कर्म० अक्षसमा० । तीक्ष्णलौहे (इत्यात्) ।

चिट्टूप पु० चिदेव रूपमस्य । आत्मनि, स्फूर्त्तमिति च ।

चिदाकाश न० चिद् आकाशमिव निर्लेपत्वात् सर्वाधारत्वा
च्च । शुद्धे ब्रह्मणि ।

चिदाभास पु० चित्त आभासः प्रतिबिम्बः । बुद्धावात्मप्रतिबिम्बे

जीवे बुद्धिदृष्टिचिदाभासाविति वेदान्तः । [दृष्टपदार्थस्वरूपे

चिन्ता स्त्री० चिति-ञ् । प्रागनुभूतज्ञानजन्ये संस्कारोद्बोधे पूर्ण-

चिन्तामणि पु० चिन्ताविषयस्य (तदुद्भवार्थे) मणिः । चिन्ता-

नालेण चिन्तितवस्तुदायके मणौ, सूर्यमणौ च । ‘वदा

चिन्तामणिं स्पृष्ट्वा लौहं काञ्चनतां व्रजे’दिति ।

चिन्न पु० चित्त-न ए० तस्य नः । (चिन्ता) मस्य भेदे ।

चिन्मय उ० चिदेव चित्त+नयत् । चैत अरूपात्मके परमेष्ठरे

‘चिन्मयस्याद्वितीयस्ते’त्यादि । [स्वार्थे कन् । अन्वैवार्थे

चिपिट उ० चि-पिटच् किञ्च । (चिडा) इति ख्याते पृथुके

चिर न० चि-रक् । दीर्घकाले । तद्वर्त्तनि पदाद्ये लि० ।

चिरन्निच लि० चिरकालेन निधा यस्य । दीर्घकाले ।

चिरजीवक पु० चिरं जीवति जीव-पुल्ल् । जीवकृच्छे ।

चिरजीविन् पु० चिरं जीवति गिनि । काके, जीवकृच्छे,

शास्त्रलिङ्गे, मार्गखण्डे, ‘अन्वत्यामा वलिव्यांघी हनुमांश्च

निनीपण् । कपः परगुरामश्च सप्तैते चिरजीविन’

इत्युक्तेषु सप्तसु च । चिरजीविनि लि० ।

चिरञ्जीविन् पु० चिरं जीवति जीव-पिन् । चिरजीविपदार्थे

चिरण्टी स्त्री० चिरेण अटति पिष्टगृह्यात् भर्तृगेहम् अट-अच्

ए० । वीवनत्रयां पिष्टगेहस्यायां स्त्रियाम् ।

चिरतिक्ता उ० चिरन्तिक्तौ रसो दत्त । (चिराता) भूनिस्ते ।

चिरत्त लि० चिरे भवः त्त । चिरन्तने उरातने ।

चिरन्तन लि० चिरन्+ञ्चुन् तट् च । उरातने । स्त्रिया डीप् ।

चिरपाकिन् पु० चिरेण पाजोऽस्यस्य इर्कारत्वात् । कपित्ते

चिरपुष्प पु० चिराणि उष्णाग्दस्य । वसुसृष्टजे ।

चिरम् अन्व० चि-रम्क् । वडुकालार्थे ।

चिररात्त पु० चिरा रात्रिः अच् । वडुकाले ।

चिरराताय अन्व० चिररातान् अयते अट-अण् । वडुकाटे

चिरविस्त्य पु० विर विनति विन-भेदने व । करद्वन्द्वे ।

चिरस्तृता स्त्री० चिरं प्रस्तृता । वडुकालप्रसववत्या गवाद्यौ ।

स्वार्थे कन् अवार्थे ।

चिरस्य अन्व० चिरमस्यति अन-गद्यत् मञ्क् । दीर्घकाले ।

चिरात् अन्व० चिरमतति अत-क्षिप् । दीर्घकाले, गन्डे उ० ।

चिराय अन्व० चिरनयते अण् । चिरन्तने दीर्घकाले ।

चिरायुस् पु० चिरमायुर्दस्य । देवे । चिरजीविनि लि० ।

चिरि हिंसे स्वाटिः पर० मक० सेट् । चिरिगोति अचिरायोत् ।

चिरेण अन्व० चिर+एत्प् । दीर्घकालार्थे । [चिर्मिटोअत् ।

चिर्भटी स्त्री० चिरेण भटति अच् उ० पृ० । कर्मस्थान् ।

चिल वासे त्ठ० पर० अत्ठ० सेट् । चिन्तति अचेत्तौ ।

चिलिचिस पु० चिल इन् चिलिं मासं चिनोति चि-नक् ।

(वेलेसुडुगुष्टिया) नत्यभेदे ।

चिल्ल गैथिल्ये भावकालौ च स्वा० पर० अज० सेट् । चिल्लति

अचिल्लोत् । [चिन् । क्षिन्ननेत्वे लि० ।

चिल्ल पु० चिल्ल-अच् । (चिल) पश्चिमेदे । क्षिन्न+ञ् क्षिन्नस्य

चिल्लक पु० चिल्ल-खुल् । नोषे । भिहिकायां स्त्री० ।

चिल्लाभ पु० चिल्ल इत् प्रसङ्गहारित्वादाभानि भा-क ।

अन्विभेदके चौरै । [वाञ्छन्गामे च ।

चिल्ली स्त्री० चिल्ल-अच् गौरा० डीप् । भिहिकीके, लोषे,

चिबुंका/न०चीव-संवरणे उ ए० ह्रस्व । ओठाव्योभागे । स्वार्थे

कन् तत्रैवार्थे । उचकृन्दृष्टे पु० ।

चिल्ल ननपे अ० तु० उम० मक० सेट् । चिल्लयति ते अचि-

चिल्लत् त । [लञ्छणे ।

चिल्ल न० चिल्ल-अच्, चह-न उपाधाय इत्तन् वा । लाञ्छने

चीक मर्षणे वा तु० उम० मक० सेट् । चीकयति ते

चीकति अचोचिकत् त अचीकीत् ।

चीन पु० चि-नक् ए० दीर्घ । ‘मानसेगात् टञ्पूर्वे चीन-

देग- प्रकीर्तिते’ इत्युक्ते देगे, तद्देशस्ये लने व० व० ।

तन्वोक्ते तद्देशाचारभेदे च । तद्देशोद्भवस्ते न० ‘चीन-

पीनलनवसनदगान्दोलने’ लुङ्गटः । कङ्कृतस्यप्रीहिभेदे

स्त्रवे, ष्टमभेदे च पु० । पताकायां, सीसके च न० । स्वार्थे

कन् । कङ्कधान्यभेदे । [ध्वनिभेदे ।

चीत्कार पु० चीदित्यव्यक्तशब्दस्कारः क-घञ् । मवहेतुने

दीनपिठ न० पिठ-क विट पूर्ण ईत० । (बोनेर विन्दूर)
विन्दूरभेदे । [अधिधीभूत त ।

चीम प्रथमायां भा०श्याल०शुभ० सेट् । चीमति अत्राभीत ।

चीर न० वि तन्नु दीर्घ्य । वन्यवशे चौराणि विपथि न स-
न्तीति भागवतम् । भेगभेदे, चूड्याय, चीशके ह्य
त्य च वगडे, वरुभेदे च । [ह्ययम् । अशुभाके

चीरभक्तिका श्री चीरनिव पत्रमस्या स्यात् कन् अत
चीरपर्यायं पु० चं रमिह पत्रमस्य । गालहृद्ये ।

चीरितच्छुट इ चोत्तराचरित क्षयेदल दस्य । पात्रह्यगामे
चीराय सि० चर नक्ष्द्र अत ईयम् । इति गीतित, अक्षिते च
चीन् चक्षुषे महती च भा० उभ०शुभ० सेट् । चीयति त अथो
सेत् अथोविट । अथिथोवत् त ।

चीय र मी चुरा०उभ०शुभ० सेट् । चीयत ते अथोविद्यत् त ।

चीवर न वि मन्त् दीर्घ्य । मितुवशे कौपीनादी ।

चक्र मोहने च०उभ०शुभ० सेट् । चक्रयत त अशुशुभत् त ।

चुक्रा पु० चक्र रर आग उच्यते । अत्रनेने (पुत्रापानह)
गाकभेद, मुक्रभेदे च । स्यात् कन् (आमहत्) गाके,
विनिद्राह्य श्री० । [चिदाया काक्षिकभेदे च श्री० ।

चुक्राचक्र पु० चुक्रनिवाचनम् । ह्याग्रे । अयमोपाया
चुक्रिका श्री उमेव स्यात् कन् । (पुत्रापानह) गाकभेदे ।

चु च्) चुक्र न० चुचु) चु इत्यस्य गच्छ क यति यय कै-क ।
कृषाये मग्नने । [सेट् । अयति अशुशुभो चुक ।

चुष्य छाते मुष्ये धीनेने चुरादिध्वानने च भा पर मच०
चुट् अन्ते भावे भा०पर०शुभ० सेट् । चोटति च्चोटीत् ।

चुट् अन्ते भावे भा०पर०शुभ० सेट् । चोटति च्चोटीत् ।

चुट् अन्ते भावे भा०पर०शुभ० सेट् । चोटति च्चोटीत् ।

चुट् अन्ते भावे भा०पर०शुभ० सेट् । चोटति च्चोटीत् ।

चुट् अन्ते भावे भा०पर०शुभ० सेट् । चोटति च्चोटीत् ।

चुट् अन्ते भावे भा०पर०शुभ० सेट् । चोटति च्चोटीत् ।

चुट् अन्ते भावे भा०पर०शुभ० सेट् । चोटति च्चोटीत् ।

चुट् अन्ते भावे भा०पर०शुभ० सेट् । चोटति च्चोटीत् ।

चुपु मन्दगतो भा० पर० अक० सेट् । चोपति कृषायीत् ।

चुपु शुभने वा च०उभ० पठे भा०पर० शक० सेट् इदित् ।
चुष्यति ते शुभति अशुशुभत्-त अशुशुभोत् ।

चुम्बक पु० चुवि एतम् । अनामस्याते अयस्थाने गधौ ।
धूर्त् शुभनकर्त्तृ, अन्तर्हृदेगामिधे च दि० ।

चुर सेरे (परद्रव्यापहरणे) वा० च० उभ० पठे भा० पर०
शक० सेट् । चोरयति ते चोरति अशुचुरत् त अथोरीत्

चुरा श्री० चुर क डाप् । चौर्ये ।

चुल्ल सद्यसे चुरा० उभ० शक० सेट् । चलयति ते अशुचलत् त
चुल्लक पु० चुल्ल-उचक । प्रयती नि, पठपठे भागभेदे च ।

माधाममकनयोस्ये जठ न० ।

चुल्लकिन्नु पु० चुल्लक+अयस्ये रनि । मिश्रभाराक रे मत्तभदे
चुल्लस्य श्रीस्ये भा० पर० अक० सेट् । चुल्लयति अशुचुल्योत्

चुल्ल भागवतो भा०पर०शुभ० सेट् । चुल्लति अशुल्लोत् । [सि०
चुल्ल पु० लिङ्गस्य चुनादेग कथमयय लिङ्गे नेने उद्यते जने

चुल्लि(श्री) श्री० चुल्ल-इत् वा ङीप् सुट् लिङ् वा । पाठार्थ-
ममिभ्यामनभ्याने (चुना) चुल्लो विर रादिनोद्युष्ट ।

अथ । चुल्लायत् ।

चूडा श्री० चुद अह् नि चुम सद्यसे टीष अह् इह न
वा । मयर्'अद्याय मककमअमिधिसामभे लुटिद्यायं,

माङ्गभूषणे शिवायाम, (अप्ये) भूयस्याम्, इमे, दग्-
विषयकारान्तर्गते ककारभेदे च । 'मभे'अध् तगीय वा

पदाकार्ये ति सउ ।

चूडामणि पु० इत० । मिराग्रे चूडामनीततविभुरिति ।

चूडाय न० चूडाशामपोरम् । इत्याग्रे ।

चूडाम न० चूडा शिवायाम् न । मकडे । शिवायाम्गमरे नि
नेत्युद्भवे, मगरत्तगामाम, उद्दटात्तये च श्री०उ च ।

चूण सद्यो चुरा० उभ० शक० सेट् । चणति अशुशुभोत् ।

चूर्ण पु० चूर्ण च्च । अर्थ, मञ्जुनक्षत्रात्'मिष्यत ति चूर्ण र
चूर्ण ह् । मङ्गहार न० । चूर्ण चूर्ण चूर्ण चूर्ण च ।

(अलको) । [महाभाष्ये, कपर्दके च ।
 चूर्णिणी। ५० चुर-चर-वा क्तिच् नि० । पतञ्जलिघते
 चूला स्त्री० चुल-अ दीर्घः । प्रामादोपरिस्थे गृहे (चिलावर)
 चूड़ायाञ्च । [मूले, नाटकाङ्गभेदे च ।
 चूलिका स्त्री० चुल-मसञ्चये ण्वल् ४० दीर्घः । हस्तिकर्पा-
 चूर्ष पाने भ्वा० पर० सक० सेट् । चूपति । अचूपीत् ।
 चृत हिंसे अन्यने च त्रदा० सक० सेट् । चृतति अचर्तीत्
 चृत(प) संदीपने वा चु० उभ० पक्षे भ्वा० पर० सक० सेट् ।
 चर्त्त(र्ष)यति-ते । अचोचृत(प)त्-त अचचर्त्त(र्ष)त् । पक्षे
 चर्त्त(र्ष)ति अचर्त्ती(र्ष)त् ।
 चेट(ड) ५० चिट-परप्रैष्ये अच् वा टस्य ड' । दासे उभयत
 डीप् । टास्याम् । ण्वल् । दसि, उपनायके च स्त्रियां
 चेटि(डि)का । [श्वतया कघने च ।
 चैत् अव्य० चित्-विच् । यदर्थे पदान्तरं, असन्देहेऽपि सन्दि
 चैतकी स्त्री० चित-वुन् । हरितक्याम् तत्फलेश्च स्त्री० ।
 चैतन ५० चित-युच् । आत्मनि, जीवे परमेश्वरे प्राणनि
 च । चैतव्युक्ते त्रि० ।
 चैतनकी ५० चेतनं करोति क-ड गौ० डीप् । हरितक्याम् ।
 चैतना स्त्री० चु० चित युच् । बुद्धौ ज्ञाने ।
 चैतनीया स्त्री० चेतनाय हिता छ । ऋद्धिनामौपधे ।
 चैतस् न० चित-असुन् । चित्ते । आत्मनि ५० 'साचीचेताः
 केवलो निर्गुणश्चे'ति श्रुतिः । [जीवे ।
 चैतोसुख ५० चैतो सुखं द्वारमस्य । वेदान्तोक्ते सुषुप्त्यभिमाननि
 चैदि ५० देशभेदे । तद्देशस्ये जने व० व० ।
 चैदिपति ५० चेटोनां पति' । शिशुपाले उपरिचरवसुनामके
 ऋषे च । चेटिराजादयोऽप्यत्र । [अचिचैलत् त ।
 चैल लौल्ये गतौ च भ्वा० पर० सक० सेट् । चैलति अचैलीत्
 चैल न० चिल-आच्छादने कर्मणि घञ् । वस्त्रे । चैल-लौल्ये
 अच् । अघने त्रि० ।
 चैल्ल चानने गतौ च भ्वा० पर० सक० सेट् । चैल्लति अचैल्लीत्
 चैट ईहायां भ्वा० आ० अक० सेट् । चैटते अचैटिष्ट । अच-
 चैटत्-अचिचैष्टत् ।
 चैटा स्त्री० चैट-अड् । 'आत्मजन्ता भवेद्विच्छा इच्छान्त्या
 भवेत् कतिः । कतिजन्या भवेद्वेष्टे'त्युक्ते कायिके व्यापारे ।
 चैतन्य न० चेतनभावे स्वार्थे वा ष्यञ् । चेतनायां, अज्ञानि,
 प्रकृतौ च । [स्त्वभावे ।
 चैत्त न० चित्तस्येदम् अण् । बौद्धमते विज्ञानाति रत्ते
 चैत्य न० चिचाया इदमण् । यामादिरादिभे महादक्षे, देवा-

वासि हजे, जनानां सभास्यतरौ, बुद्धभेदे, आयतने,
 चिताचिह्ने, जनसभायां, यज्ञस्थाने, जमानां विद्याम-
 स्थाने, देगस्थाने च । [हिते गृहे ।
 चैत्यगृह न० चैत्यस्य ममीपे गृहम् । चतुष्पयस्ये चैत्यमदि-
 चैत्यगृह ५० कर्म० । अत्रत्यादिप्रसिद्धे हजे ।
 चैत् ५० चित्तानचले ण युक्ता पौरुषमाभी चैती सास्मिन् मासे
 टण् । स्वनामख्याते शुक्रप्रतिपदादृटर्गात्तरूपे नामि ।
 ठक् । चैतिक । गन् । चैत्यक्रोथात् पर्यन्तभेदे च ।
 चैतरथ ५० चित्तरथेन गन्धर्वेण निर्हृत्तम् अण् । कुवेरोद्याने
 चैत्रावली स्त्री० चैत्रे सयक वलिरस्याम् । चैत्रपौरुषास्याम्
 चैत्री स्त्री० चित्तानचले ण युक्ता पौरुषमाभी अण् । चैत्र-
 मासपौरुषास्याम् तत्रैव तद्योगसम्भवात् ।
 चैद्य ५० चेटोनां जनपद नामयम् ष्यञ् । शिशुपाले ।
 चोदना स्त्री० चु० चुट-युच् । 'चोदना चोपदेशस्य विधिचै-
 कार्थकाचिनः' इति भट्टोक्ते प्रवर्त्तनादाक्ये 'चोदन लज्जणा-
 र्थो धर्म' इति कीर्त्तनासास्त्रम् । प्रेरणायां, तर्जनायां,
 प्रवर्त्तनायाञ्च । [त्रि० ।
 चोद्य न० चुट-गद्यत् । मन्त्रे, पूर्वपक्षे, अहुते च । प्रेरणार्थे
 चोपन न० चुप-ल्युट् । मन्दगमने, तप्योन्मथने मौने च ।
 चोर ५० चुर-अच् । स्तेयकर्त्तरि परद्रव्यापहारके गन्धद्रव्य-
 भेदे, कृष्णश्याञ्च । [अन्विपर्यट्त्वे ।
 चोरक ५० चोर' स्वनामख्यातदृष्टव कायति कै-क ।
 चोरपुष्पी स्त्री० चोर इव पुष्पमस्या र त्रिविक्रागित्वात् ।
 गङ्गित्वात् । स्वार्थे कन् अत् इत्तम् । चोरपुष्पिकायत् ।
 चोरा स्त्री० चोरत्त्वं रात्रिविक्रागित्वेन पुष्पमस्यस्या अर्थ
 अद्यच् । शङ्खपुष्पिकायाम् ।
 चो(चौ)रिका स्त्री० चेर-कर्मणि ठक् ठक् वा । चौर्थे ।
 चोल न० चुल-षञ् । स्त्री० कञ्चुकार्थे व्यापदेशने वस्त्रे ।
 (चोला) इति ख्याते पुंसा वस्त्रभेदे च द्राविडकनिडयोर्मध्ये,
 देशभेदे ५० । [क्रिष्णकर्त्तृणि च ।
 चोलकी ५० चुल-ण्वल् गौरा० डीप् । जरीरे, नागररे,
 चोली स्त्री० अत्यशूलः डीप् । कर्पासके वस्त्रभेदे ।
 चोद्य त्रि० चूप-स्यत् ४० । इच्छुदण्डादौ भक्ष्यभेदे ।
 चोड(ल) न० चूडा प्रयोजनमस्य ङण् । चूडाकर्मणि संस्कार-
 भेदे । वा डस्य लः । [पहारके । चोरनाप्रगन्धद्रव्ये ५० ।
 चौर त्रि० चुरा गीलमस्य चोरण्यवा अण् । मच्छन्नपरद्रव्या-
 चौर्य न० चोरस्य भावः कर्म वा ष्यञ् । परद्रव्यापहारणे ।
 च्यवन ५० च्यु-युच् । सुनिभेदे ।

स्यु गती आ० आर० म० च० यन्त्रि । ध्वने अथोद ।
स्यु हामे मङ्गे व सुरा० उभ० च० यन्त्रि । ध्यायति ते
अथुध्वत् ।

स्युत घरणे भा पर० अ० च० सेट् । स्योतति अथुतत्-स्योतीत्
स्युति स्त्री स्यु-क्तिन् । नरणे मागे व अयादाने क्लिच् । भगे

छ

छ् त्रि० स्त्री क । छेदनकस्त्रि, निर्मात्रे तरले च । छेदे न०
छगल इ० स्त्री कनच गुट व । पामभेदे छामे । जाती छोप् ।
भीनवक्षे न० । हृद्द्वारकहले स्त्री० टाप् । धार्ये कन् ।
भगुरेणे छामे ।

छगलान्ती(छ्मी) स्त्री० छगलस्योत्पन्नम् अतिवा अस्या
गौरा० छोप् । हृद्द्वारकोपधे, हृक्के च । धार्ये कन् । अथेवाप्ये
छटा स्त्री छे-अटन् । टं गी, परस्मैपादाच्च ।

छटाफल इ० छटेन परस्मैपादित फल यस्य । घुराके ।

छत्त इ छट गिच् इन् क्तव । वषाकारमूत्रपत्रे (छात्तारिदा)
मुपभेदे । क्षातपत्रे म० अतिछायायां (छत्तः) ह्रस्वे स्त्री ।
छत्तक इ छदमय काचित के क । (राष्ट्राजनेछाहा) ह्रस्व,
मस्तरहे पल्लिचि च । धार्ये कन् छत्ते न ।

छत्तपत्र न छत्तमिव पत्रयस्य । स्वल्पपत्रे भूक्षेपत्रहले इ
छत्तपुष्प इ छत्तमिव पुष्पयस्य । तिलकहले ।

छत्तभद्र इ० छत्तमय भद्रो यत् । लपनागे, मध्यमे अस्मात्तन्त्रे च
छत्ताक न० छत्ता अतिछत्तेषु काचित के क । गिहो मे
'छत्ताक गिह्वरारहे'ति मनु ।

छत्ताकी स्त्री छत्तमकति अथ कुटिलगती दस्यु । राज्ञागाम्
छट भवती अ० उ० म० च० सेट् । छदयति ते अथिच्छदन् त
छट वषाभासे क्षीयते च आ० पर० अ० च० सेट् । छदति
अथुतत्-अथुतीत्-अथुदीत् ।

छट मकरणे वा सुरा० वले भा उभ० म० च० सेट् इति ।
छटयति ते अथुतत्-अथुत्तत् । छट्यति ते अथुतत्-अथुत्तीत्
अथुत्तित । [अथुत्तीत् अथुत्तित ।

छट अयस्ये भा० म० च० सेट् । छदति छत्ते । अथुत्तीत्-
अथुत्तीत् इ० छट क । एते पल्लिदा वले अथुत्तत्-अथुत्ते, ममात्
हले च । [अथुत्तत् । अथुत्ते ।

छट्टम म० छट् अट् । वने, पथे, (तेजघात) लये च । भागे
छट्टपा इ छट्टे वनस्य । भूक्षेपत्रे । [तच्छट्टे ।
छट्टि न० छट्ट इत् । पथे (वाच) दति म्याते अथुत्तत्-अथुत्ते
अथुत्ति स्त्री छट्ट इत् । पथे वाच)

छट्टतापस इ० छट्टता छत्तेन तापस । जीकरात्पर्याय
तापसताशापनाय तापमलिद्वारादिषु तत्कर्मनिवृत्ता-
यिनि वैडानप्रतिहे ।

छट्टम् न० छायाते अथुत्तमनेन छद मनि । पथे हले ।

छट्ट इ० छट्टि मकरणे धातोर्द्वेर्भात्सात् इह इच्छायाम् घञ् ।
अभिलाषे पत्रायाम् विपभेदे च ।

छट्टस् न० छदि यथि । वेदे अ० रा० व० कभिलाषे त्रिच
तामरवर्णमात्रादिधनिवेषमात्र च अथुत्तपादौ अथुत्तानि
भेदे गायत्रादौ छट्टनि, पथे च ।

छट्टो ग इ० अ० च० मभवेत् गायति गी-क । सामवेदे विधादौ
छट्टन् त्रि० छट्ट-यिच् त्त नि० । आच्छादित । निर्वर्तने
रक्षि म० ।

छप गती वा सुरा० उभ० पले भा पर० म० च० सेट् इति ।
अथुत्तयति ते अथुत्तयि अथुत्तयन्तु त अथुत्तयति । (आत्ता
अथुत्तमकले भा० म० च० सेट् । अथुत्तयि अथुत्तयति । अथुत्तयि-
अथुत्तयि वने सुरा० उभ० म० च० सेट् । अथुत्तयति ते अथुत्तयन्तु त ।
अथुत्त इ० अथुत्तयिच् स्यु । निवृत्तये मदनहले च । भागे
अथुत्त । वने न० । [अथुत्तयिच् ।

अथुत्तयि स्त्री० अथुत्तयिच् इत् । वनमरीगे वा स्त्री ।
अथुत्तयि स्त्री० अथुत्तयिच् इत् । अथुत्तयिच् इत् । अथुत्तयिच् इत् ।
अथुत्तयिच् इत् । अथुत्तयिच् इत् । अथुत्तयिच् इत् ।

अथुत्तयिच् इत् । अथुत्तयिच् इत् । अथुत्तयिच् इत् ।
अथुत्तयिच् इत् । अथुत्तयिच् इत् । अथुत्तयिच् इत् ।
अथुत्तयिच् इत् । अथुत्तयिच् इत् । अथुत्तयिच् इत् ।

अथुत्तयिच् इत् । अथुत्तयिच् इत् । अथुत्तयिच् इत् ।
अथुत्तयिच् इत् । अथुत्तयिच् इत् । अथुत्तयिच् इत् ।
अथुत्तयिच् इत् । अथुत्तयिच् इत् । अथुत्तयिच् इत् ।

अथुत्तयिच् इत् । अथुत्तयिच् इत् । अथुत्तयिच् इत् ।
अथुत्तयिच् इत् । अथुत्तयिच् इत् । अथुत्तयिच् इत् ।

अथुत्तयिच् इत् । अथुत्तयिच् इत् । अथुत्तयिच् इत् ।
अथुत्तयिच् इत् । अथुत्तयिच् इत् । अथुत्तयिच् इत् ।

अथुत्तयिच् इत् । अथुत्तयिच् इत् । अथुत्तयिच् इत् ।
अथुत्तयिच् इत् । अथुत्तयिच् इत् । अथुत्तयिच् इत् ।

छागल पु० छगलएव प्रजाद्यम् । खनामख्याते पयौ, छग-
लस्यापत्यम् अण् । ऋपिभेदे ।

छागवाहन पु० छागो वाहनस्य । अर्णौ ।

छात लि० खो-कर्माणि कर्त्तरि वा क्त । छिन्ने, उर्ध्वे च ।
कालेतराम्बुच्छेति काव्य० प्र० १३० ।

छात्र पु० गुरोर्दीपानरगं कृत् तच्छीलस्य ण । गिद्ये, 'वरटाः
कपिला पीता प्रायोहिमवती वने । कुर्वन्ति छत्रका-
कारं तज्जं छात्रं मधु स्रुतं' मित्युक्ते मधुभेदे न० ।

छादन पु० छद्-गिच्-ल्यु । नीनाम्हानदत्ते । भावे ल्युट् ।
छादने । करणे ल्युट् । पत्ने न० ।

छान्दस पु० छन्दोवेदमधीतेऽण् । वेदाध्ययनकर्त्तरि ।

छान्दोग्य न० छन्दोग-आम्नायाद्यर्थे ञ । सामगाना धर्मे
आम्नाये, (मन्त्रब्राह्मणात्मके शास्त्रे) समूहे च ।

छाया स्त्री० खो-ञ । आतपाभाये, कान्तौ, प्रतिभिम्बे, पालने,
उत्कोचे, पङ्क्तौ, संज्ञाप्रतिष्ठापायां सूर्यभाष्यायां, उन-
विंशाक्षरपादके छन्दोभेदे च ।

छायातनय पु० इत० । शनैश्चरे 'छायासुतादयोप्यत्र ।

छायापुरुष पु० छाववा पुरुष इव । आकाशे द्रष्टव्ये निज-
च्छायारूपे छायात्मके पुरुषे ।

छायावृक्ष पु० छायाप्रधानो वृक्ष' शाक० । वटादौ वृक्षे ।

छिङ्गनी स्त्री० छिन् इत्यव्यक्तं नासिकाशब्दं कनति शब्दा-
यते अच् गौरा० डीप् । (नाकच्छिकनी) वृक्षभेदे ।

छिङ्गा स्त्री० छिक् इत्यव्यक्तं गम्यं करोति छ ड । ज्ञुते ।

छित्तर लि० छिद्-ध्वरप् ष्टु तक्ष्च । वैरिणि, धूर्त्ते, छेटके च ।
खिवां डीप् । छेटने न० । [अच्छिदत् अच्छित्त, छिटा ।

छिद् द्वैधीकरणे र्धा०उ०सक०अनिट् । छिनत्ति छिले अच्छैत्सीत्-
छिद्विर पु० छिद्-किरच् । कुटारे पावके, रञ्जुभेदे, करवाले च
छिदुर लि० छिद्-गुरच् । वैरिणि, धूर्त्ते, छेटके, छेटनद्रव्ये च
छिट्र भेदने अट० चुरा० उभ० सक० सेट् । छिट्रयति ते
अचिच्छिदत् त । [ज्योतिषोक्ते लग्नतोऽष्टमस्थाने च ।

छिट्र न० छिट-रक् छिट्र-अच् वा । दृप्ते, गर्त्ते, अवकाशे
छिट्रान्तर पु० छिट्रनलर्भव्यं वक्ष्य । नले ।

छिट्रित लि० छिट्र-क्त । विद्वे क्तच्छिट्रे ।

छिन्नपत्नी स्त्री० छिन्नं पत्न्यस्या । अम्बुषावाम् । (आफनादी)

छिन्नमस्ता स्त्री० छिन्नं मस्तं वस्या । महाविद्यायां विद्याभेदे
छिन्नरुह पु० छिन्नोपधि रोहते रुह-क । तिलवृक्षे । गुडू-

च्या, शल्लक्यां, केतक्याञ्च स्त्री० ।

छिन्नोद्भवा स्त्री० छिन्नाप्युद्भवति उद्+भू-अच् । गुडूच्याम् ।

छुछुन्दरी स्त्री० छुद् इत्यव्यक्तं दृशति अच् ष्टु० । (छुट्ट)
जन्तुभेदे गृह्णमूषिके ।

छुट छेटने वा चुरा० उभ० पक्षे त० वृटा० पर०सक० सेट् ।
छोटयति ते छुटति । अचुच्छुटत् त अचुटोत् ।

छुड छेटने त०कु०पर०सज० सेट् । छुडति अचुडोत् वुच्छोड
छुप स्पर्गे त०पर०सज०अनिट् । छुपति अच्छोपति ।

छुप पु० छुप-क । क्षुमे, स्पर्गे, चपले, युवे च ।

छुर छेटे भ्या०पर०सज०सेट् । छोरति अच्छोरीत् ।

छुर लेपने त०कु० पर०सज०सेट् । छुरति अच्छुरोत् ।

छुरिका स्त्री० छुर-कुन् । अस्त्रभेदे (छुरि) । छुर-क गौ०
डीप् । कुरीत्वप्यत्र ।

कृद् कन्दीपने वा चु-उ०पक्षे भ्या०पर०सक०सेट् । कर्त्तव्यति ते
कर्त्तव्यति । अचच्छर्दत्-अचिच्छर्दत् त अच्छर्दत् ।

कृद् देवने दीप्तौ च अज० वसने सज० र्धा० उभ० सेट् ।
दृशति कृन्ते अच्छर्दत्-अच्छर्दत् ।

कृप याचने द्विक० शब्दे अक० वा चुरा० उभ० पक्षे भ्या० पर०
सेट् । कर्षयति ते कर्षति । अचिच्छृपत् त-अचच्छर्पत् त ।
अच्छर्पति । [नागरे च लि० ।

क्रेक पु० खो-ईकन् । गृहासक्तौ पवित्रिणि, गृहे च । विदग्धे,
क्रेकानुप्रास पु० क्रेकस्य विदग्धस्य प्रियोऽनुप्रासः शाक० ।
अनुप्रासभेदे गब्जालङ्कारे । [ङ्कारभेदे ।

क्रेकोक्ति स्त्री० क्रेकावा । विदग्धाया उक्ति । वक्रोक्तिरूपेण-
क्रेद् छेटने अद०चु० उभ०सक०सेट् । क्रेदयति ते अचिच्छेदत् त
क्रेद् पु० क्रेद्-पञ् । छेटने क्रेदके, भाजके च 'क्रेटं गुणं गुणं
क्रेदमिति लीलावती । कर्माणि षञ् । स्वगुडे, 'वनाहक
क्रेदविभङ्गरागा' मिति कुमार' ।

क्रेटिक पु० क्रेदं नित्यं सर्पति टक् । वेतसे ।

खो छेटने टि०पर०सक० अनिट् । खति अच्खात् अच्चाकीत् ।

खोटिका स्त्री० चु० छुट-णुल् । तर्जन्यङ्गुष्ठजनिते शब्दे ।

ख्यु गतौ भ्या०आत्स०सक०अनिट् । ख्यते अच्खोष्ट ।

ज

ज पु० जि-जन-वा ड । शिषे, विष्णौ, जनके, वेगे, सक्तौ
विषे, छन्दोअन्योक्ते गुरुमध्यगे वर्णत्वये च ।

जच्च भक्षणे सक० हासे अक० अटा० जक्षा० पर० सेट् ।
जचिति अजचीत् ।

जगच्चक्षुः पु० जगता चक्षुरिव सर्वपदार्थदर्शकत्वात् । सूर्ये
जगत् पु० गम-क्तिप् नि० वायौ । जङ्गमे त्रि० विश्वे लोके न० ।

जगत्प्राण ५० जगता प्राणो जीवनेहेतव्यात् । वायौ ।
 जगत्साक्षिन् ५० जगता साक्षीव शब्दस्य साक्षाद्दर्शनात् । अर्थे
 जगतो स्त्री गम-क्षिप् नि० । इधिव्या भुवने, जने, जम्बु
 सेवे, वास्तुभेदे द्वादशाक्षरपादके छन्दोभेदे च ।
 जगद्धार ५ इत० । वायौ जगतामाश्रये च 'काळो हि
 जगदाधार' इति स्मृतिः । [दात्री]मिति स्मृति
 जगद्वाती स्त्री० धा-लृच् इत० । दुर्गाभेदे । उद्द्वद्वाच्च जग-
 जगद्योनि ५ जगता योनिरुत्पत्तिर्यस्मात् । पित्रे, विष्णौ
 हिरण्यगर्भे, कुमारे च । इत०-पृथिव्याम् । [भैरवभेदे च ।
 जगन्नाथ ५० इत० । विष्णौ, तदीयत्वेषुभेदे विमलापीठस्य
 जगत् ५० गल-यदने यद् अच् नि० । मदाकल्ले (मदेर गोडा)
 मदनद्वये पिष्टमद्ये धूर्ते च ।
 जग्ध वि अद्-क्त । भुक्ते ।
 जग्धि स्त्री० अद्-क्तिन् । भोजने, सहभोजने च ।
 जघन न वक्र हृन् हृन् यद् अच् ४ । स्त्रीणां आण्डिपुरी
 भागे, श्रोणी च । 'पीनस्तनजघनया' इत्युद्धट ।
 जघनेफला स्त्री० जघने इव मध्यभागे फलमस्या व्युत्पन्नम् ।
 काकोटुम्बरिकायाम् ।
 जघन्य वि हन यद् अच् ४, जघनमिव इवापे यत् वा ।
 अधमे, चरमे गविते च । अद्दे ५० । जघनमनुमीक्षित
 यथ । पुष्पा निङ्ग्रे ।
 जघन्यज ५० जघन्ये चरमे जायते जन-ड । अद्दे, कनिष्ठेति
 जङ्गम वि गम-यद्-अच् । गतिगणियत् ।
 जङ्गल म गम यद्-अच् ४० । वने रहसि च । मासे ५० ।
 जङ्गा स्त्री० जघन्यत कुट्टिच गच्छति गत्यर्थक्यम् हृन्ने
 कौटिल्ये यद्-अच् ४० । सुलकजात्योरनराखे अयवै ।
 जङ्गाकारिक वि कृ अच् ऊर विलेप इत तत अक्षयर्थे
 ङन् । जङ्गाय छनेनाजीवति वाक्के (प उङ्गे) ।
 जङ्गल न० जङ्गा वेगवती अमृगस्य लच् । धाश्ले जङ्गाजी-
 विनि । 'हरिणैश्चकृद्दृष्टपन्यङ्गुम्बरा । दाजीवय
 तथा सृष्टौ जङ्गाया परिकीर्तिता' इत्युक्तेषु श्लोकेषु ५० ।
 जङ्गिल वि अतिगम्यवेगवती जङ्गास्त्वस्य इलच् । वेगव-
 क्तङ्गाविपेटे धाश्ले ।
 जज सुदे भा पर अश्च सेट् । जजति अजातोत्-अजनीत्
 जज मोधने भा पर अश्च सेट् इति । जजति अजज्ञीत्
 जट महती भा० पर अश्च सेट् । जटति अजातोत् अजटीत् ।
 जटा स्त्री० जट अच् । अशोम्यधरने केशे त्रितीया गिषा
 यम, सङ्घादे षटायाम् एषादेमुखे, (अ) जटामांसा,

वेदस्य पाठभेदे, इन्द्रजटायाम् लतायाम् यतावर्थाच्च ।
 जटाजूट ५० इत० । जटाना जूट् (यस्यै) ससृष्टे च 'जटा-
 जूटवभायुक्तामिति दुर्गाध्यायम् । [गन्धद्रव्यभेदे ।
 जटामासी ५० जटा मन्यते मन-अ दीर्घ्य । खनामस्थाने
 जटायु(स्) ५० जटा याति या क्त जट सृष्टौ अच् जट
 सृष्टमायुरस्य वा । खनामस्थाने खगभेदे, युगलौ च ।
 जटाल ५० जटास्यस्य लच् । युगलौ, वटे कपूरे, सप्तके
 च । जटायुक्ते धि० जटामासा स्त्री ।
 जटावल्ली स्त्री० जटव वल्ली । इन्द्रजटायाम् । [वा ङीप् ।
 जटि(टी) ५० जट-इन् । बटहचे, सभूषे च । जटामासा स्त्री
 जटिन् ५० जटा अक्षयस्य इति । अर्थे (पाऊङ्) अक्षयतल्य
 पक्षयुक्ते इत्यभेदे । जटावति वि ।
 जटिल ५० जटा अक्षयर्थे इलच् । पिष्टे त्रिल्लुवारिभेदे च ।
 जटायुक्ते वि० । जटामासां, पिप्पल्या, वषाया, दमन
 इत्ये च स्त्री० । [भेदे मिश्री (जडुल) ।
 जटु(ड)ल ५० जट-उलच् ४० इत्य ड षा । देहस्ये कण्ठविज्ञ
 जठर हु० जायते जन्तुगर्भो वाक्मिन् जन-अर ङानादेय ।
 कुलो । इङ्गे कठिने च वि० ।
 जड वि० जलति घनीभवति जल-अच् ङस्य ल । इष्टानि-
 षानभिषे, हिमार्से, मुके बुद्धिहीने, अयस्कामे, वेदय-
 क्षपायमर्थे भूष्ये च । जले, शीतले च न० । जडयति तत्-
 कारोति षिच्-अच् । अक्षयिभ्यश्च भूय्यालक्याश्च स्त्री० टाय-
 जतु न० जन उ तोनादेय । अलक्ष्णे, शाखायाश्च ।
 जतुका स्त्री० जत+इवापे कन् । (वाभविता) पश्चिमभेदे गन्ध
 द्रव्यभेदे, जत्या, पर्मशा, तिर्यक्फलाया, निशांश्यायाश्च ।
 जतुकारी स्त्री० जत करोति छ अच् ङीप् । जतफालतायाम्
 जतुरस ५० इत० । अलक्षणे ।
 जतु न० जन इ तानादेय । इत्यक्षयवयो सन्धौ कण्ठ-
 स्याधोगामस्थितयोरेव्योश्च ।
 जन जनने लुङो पर अश्च सेट् षटा० । जननि । अजन-
 अजनीत् अजानोत् । जनयति जनित । [यति जात
 जन जनने दि०श्चा अश्च० सेट् षटा० । जायते अजनिष् । जन
 जा ५० जन अच् । लोके पापरत्वेके, मङ्गोशोकादृश्लोके च
 जनक ५० जन-णिच्-पुम् । वितरि निविद्याधिषे गज
 भेदे च । कारणे वि । [राजपदव्याम्
 जनकसुता स्त्री जनकस्य सुततया स्याता । सीतादेव्यां
 जनता स्त्री जनाना समूह तल् । जनमसृष्टे ।
 जननि(नी) मनी जन अश्च वा ङीप् । मातरि जननाय

गन्धर्व्ये, दयायां, ऋजुजायां, नञ्जिष्ठायां, अलङ्कारे,
जटासांहाय्ये ।

जन्मपद पु० जनाः पद्यन्ते गच्छन्ति यत्र पद-व । देये ।

जन्मेजय पु० जन्म-एज-रिच्-खग्-स्म्च् । परीक्षित्वाजपुत्रे,
नृपभेदे । ५० । जन्मेजयोऽथयत् ।

जन्मयित् पु० जन्म-रिच्-टच् । पितरि । नातरि स्त्री० ङीप्
जन्मलोक पु० महोदयोनापरि भुवनभेदे ।

जन्मवल्लभ पु० ६३० । चेतरोहितवृत्ते । जन्मप्रिये त्रि० ।

जन्मश्रुति स्त्री० जनेषु श्रुतिरेव न वदिर्यस्याः । सत्वमिव्या-
साधारणलोकत्रिभिर्द्वौ जन्मदन्त्याम् ।

जन्मस्थान न० दण्डकारण्यस्य समीपे स्थानभेदे, जन्मधार-
स्थाने च । जन्मस्थाने भ्रान्तमित्युद्धट ।

जन्मान्तिक न० ६३० । जन्मसमीपे, अग्रजगर्भे, त्रिपताकजरेणा-
न्यानपवार्यान्तिके जन्मान् । अन्योन्यानन्तरं यत् स्नात्
जन्मानां तज्जन्मान्तिकमित्युक्ते नाटकेऽभिनयकर्तारन्यो-
न्यग्रभ्रमाण्ये च ।

जन्मार्हण पु० जनैरर्हते याच्यते खाभित्तमसौ अर्ह-याचने
कर्मणि ल्युट्, जनं जननमर्हयति वा अर्ह-हिंसायां ल्यु
वा । िष्णौ ।

जन्माश्रय पु० जनानां लोकासामाश्रयः । नरुहमे ।

जन्मिनी स्त्री० जन-भावे इन् वा ङीप् । उत्पत्तौ अभूत-
प्रादुर्भावे, जायते गर्भोऽस्याम्, नार्याम् । मावरि, सुपायां,
जायायाञ्च । जायते आरोग्यननया । ओषधिभेदे जन्मजायाञ्च

जन्मुस् न० जन-उभि । उत्पत्तौ ।

जन्मु(नू) स्त्री० जन-उ वा ङङ् । उत्पत्तौ ।

जन्मेट पु० जनानामिट । सहरवृत्ते । द्विनामोपधौ, जातीपुष्पे,
हरिद्रायां जटकायाञ्च स्त्री० । [त्सामिनानिनि जीवे ।

जन्मु पु० जन-तु । जननशोभे प्राणिनि अविद्यादोषात् देहा-
जन्मुका स्त्री० जन्मभिः कायति प्रकाशते कै-क । लाघाया,
तस्याहि कोटै प्रकाशः । हिङ्गुले च ।

जन्मुघ्न पु० जन्मून् लमीन् हानि टक् । वीजपुरे । विडङ्गे,
हिङ्गुनि च नः । प्राणिवारिके त्रि० ।

जन्मुफलय पु० जन्मवः फलेऽस्य । उद्गम्वरे ।

जन्मुभारी स्त्री० जन्मून् लमीन् मारयति ष्ट-पिच्-अर् ७प० ।
निम्बुके (निम्बुकी) । [तत्र हि वङ्गकोटानां स्थितिः ।

जन्मुवा स्त्री० जन्मून् कीटान् लाति टा-क । कायटणे
जन्मन् न० जन-मनि । उत्पत्तौ, कायचरणसम्बन्धे, गर्भवासयो

निनि-मारयेन देहप्रद्वये, न्यायाद्युक्ते जपू-देहादिभिः ।

सम्बन्धे, ज्योतिषोक्ते जन्मनञ्जले, स्ववधिके टशने उन-
विशे च नञ्जले, उक्तउक्ते च ।

जन्ममास पु० ६३० । 'आरभ्य जन्मदिवसं यावत् त्रिंशद्दिनानि
च । जन्ममासः ऋ विश्वेय वर्जितः । सर्वकर्मस्त्रियुक्ते जन्म-
दिनावधिके त्रिंशद्दिनात्मके मासे ।

जन्मान्तर न० अन्यत् जन्म नद्युः । भवान्तरं परलोके ।

जन्माटमी स्त्री० श्रीदण्डस्य जन्मतिथौ उख्यचान्ते ण् ऋ-
णस्य दण्डाटस्याम् ।

जन्मिन् पु० जन्मास्यस्य श्रीदण्डादि० इति । प्राणिनि जीवे ।

जन्म्य त्रि० जन-कर्त्तरि यत् । जायमाने । जन-रिच्-यत् ।

उत्पाद्ये, जनके च । जन्मि वधुं वहति नयति वा यत् ।
नवोदात्तातिमित्त्वट्ठिग्धेषु त्रि० । अट्टे, परीवादे, प्रीतौ,
युद्धे, देहे च पु० । भावे यत् । जन्मने न० । मातव्य-
स्याया स्त्री० ।

[पीतु-अजपीत् ।
जप उच्चारणे वाचि च स्वा० पर० सक० सेट् । जपति अजा-
जप पु० जप-अच् । वेदमन्त्रादेराद्यौ असहउच्चारणे 'जपस-
द्भाषणं ध्येयसम्मुखीकरणं सुने इत्युक्ते मन्त्रादिभाषणे च ।

जपा(वा) स्त्री० जप-अच् वा पस्य वः । खनानख्याते वृत्ते तल्पमे च
जम मैदुने स्वा० पर० सक० सेट् । जमति अजन्मीत् ।

जम मैदुने स्वा० पर० सक० सेट् इदित् । जमति अजन्मीत्

जम जृम्भणे स्वा० आत्म० अक० सेट् इदित् । जमते अजन्मिष्ट
जम नाशे वुरा० उभ० सक० इदित् । जमयति ते अजजम्भत् त
जम जृम्भणे स्वा० आत्म० सेट् । जमते अजन्मिष्ट । [जान्वा
जम भवे स्वा० पर० सक० सेट् । जमति अजमोत् । जमिता-
जमट्ठिनि पु० । परशुरामस्य पितरि उनिभेदे ।

जन्मती पु० द्वि० व० । जाया च पतिश्च इ० जायाया जम् ।
टस्यलोः स्त्रीपुरुषयोः । [पङ्के, शैवाले, वीतक्याञ्च ।

जन्माल पु० जन्म-वञ् जन्ममालाति ऋदत्ते ऋ-न-ला-क ।
जन्मालिनी स्त्री० जन्माल-अस्त्वर्थे इति । नद्याम् ।

जन्मीर पु० जन-विच् वीर-विक्रान्तौ क कर्म० । (गोदानेव)
वृत्तभेदे, नरुवके, सितार्ज्जके च ।

जन्मु(न्) स्त्री० जन्म-ङ् नि० वृक् ४प० वा ङङ् (जान्) । इति
ख्याते वृत्ते । तस्या फले अण् तस्य वा लुप् । जाम्बवस् ।
वा ह्रस्वे । जन्मु चायत् ।

जन्मु वा पु० जन्मुइव जायति कै-क । (गोलावजान्) इति
ख्याते वृत्ते, ख्योनाज्भेदे च । सार्धे कन् जन्मु शब्दार्थे
जन्मु द्वीप पु० जन्मुइवचिङ्गितो द्वीपः शान्कः । सप्तद्वीपसंध्यं
खनानख्याते द्वीपभेदे ।

जम्बक पु० जम्बकान्ति नि० । शृङ्गाणे, नीचे, वक्ष्ये,
 जम्बुकार्ये च (गोहा-अ म) ट्राचाभेदे स्त्री ।
 जम्बा पु जमि पञ् । देहमेढ रत्ने जखीरे श्ये, हनौ, हूणे च ।
 भावे चञ् । भक्षणे जम्भणे च । अ । जम्भाया स्त्री० ।
 जम्भभेदिन् पु० जम्भ दैव्य भिनति भिद-णिनि । इन्द्रे
 जम्भभेदनादयोथल ।
 जम्भाला स्त्री जम्भा जम्भा लाति ला क । राक्षसीभेदे तस्या
 अरण्ये च्चरनाग्रान् च्चरनाग्रे च गत्युवाङ्गजम्भाया अपि
 नाथ 'सहस्रस्त्रीचरे गोरे जम्बला नाम राक्षसीति ।
 जय पु० जि भावे अच् । शत्रूणांमिभावेने नारायणमार्गचरे
 'एतौ द्वौ मार्गौ मत्तु जयो विजय एवैति भागवतम्
 विराट्पर्यन्ते पुत्रमनन्ते दधिाहरे च ।
 जयटङ्गा स्त्री जयटङ्गिका टङ्गा । वाद्यभेदे ।
 जयद्रुघ पु० जयन् रथो यश्च । मिथुनराजे दुर्वाधनमगिनी-
 पतौ खनामस्याति श्वे स्त्रेय भीमे च ।
 जयन्त पु० जि-भञ्च । इन्द्रस्य पुत्रे चन्दे, गिमे, विराट्पर्यन्ते
 पुत्रसप्तके भीमे च ।
 जयन्ती स्त्री० जयति रोगान् अत्र्यात्यो धामि वा जि-यत्
 ङीप् । जरायाम् मादेत्याम् दुर्गाभेदे 'जयन्ती मङ्गला का-
 वीति मन्थ । पताकायाम् जयनीदण्डे 'रोहिणीसहिता
 कृष्णा मासे च श्रावणेऽष्टमे । अर्द्धरात्र्यादधयोद्धेम कलयपि
 यदा भवेत् जयन्ती नाम सा प्रोक्ते दुर्गलक्षण्ये योगभेदे च ।
 जयपत्र न । जयसूत्रक पत्रम् । प्रभोत्तरक्रियायुक्ते निघं-
 तान् मदा न्ये । प्रदद्यात् जयिने वैश्ये जयपत्र गडु-
 च्यते इत्युक्ते पत्रे ।
 जयपालु पु० जयेन वनजयेन पालयति पाल अच् । स्वनाम
 ख्याते धारकफलहे इहे । इत० । विष्णौ, श्वमे च ।
 जया स्त्री० जि-अच् । हरितक्याम्, जयन्त्याम्, दुर्गाया, गत्-
 सङ्घत्थ्या, गणकारिकाया, विजयाया (भङ्गा) पताकाभेदे,
 नौदुर्वायांश्च, शान्ताह्वे अतीतपोत्ते 'त्वयोदय्यष्टमी चैव
 ततोया च जया मत्' वृत्ते ति श्चसुदावे च ।
 जय्य ति जेतु शक्य जि-यत् क्रय्यजयो तदर्थे नि० । जेतु शक्ये
 अरठे नि० अ-उरठच् । कर्कशे, रुदिने, पाखौ, जीर्णे च ।
 जरण पु न । अणि च्त्सु । जीरके, डिहूनि, भौमर्षणे,
 लक्ष्योपधौ च । कामगद्गे पु० । लण्जीरके स्त्री० ।
 जरत् ति० जृ-अहन् । दन्ते जीर्णे, जरायुक्ते उदात्ते च ।
 क्षिया जरती ।
 जरत्कारु पु० मनसादेः पत्नौ धुनिभेदे । मनसादेः स्त्री०

जरद्वय पु० जरन् गौ पच् सभा० । इडोषे, श्वभेदे च ।
 जरन्त पु० ज-भृच् । महिषे । जीर्णे ति० ।
 जरा स्त्री० जृ-अह् । शैथिल्यापादकास्थाम्भेदे ।
 जरायु पु० जराभेत जुणु । गभावरणवर्षाणि गर्भाशये
 वाटायौ पक्षिणि च ।
 जरायुज ति० जरायुगौ जायते जन-ङ । 'पशवश्च शृङ्गाश्चैव
 व्यावाधोभयतोदत । रद्यापि च विगाथाय मनुष्याश्च
 जरायुजा इत्युक्ते पश्चादिमत्तप्यान्नेप 'यत्त चमाकति
 स्त्रस्या जरायु नामगद्यते । युक्तयोषितयोर्योगस्तस्मिन्
 सजायते यत् । तत्र गर्भो भवेद्यस्मात् तेन प्रोक्तो जरा
 युज इत्युक्ते गर्भे च । [दियुक्तानिस्त्री श्वभेदे ।
 जरासन्ध, पु० 'जरया सन्धितो यस्मात् जराधन्वस्ततोऽभव
 जहृद्य पु न जु जयन् । अथमासे । [यजर्षी] र्क्षी, (जी, त्
 जर्षी) र्क्षी (ज) उर्षी मर्षने च ह पर सक० सेट् । जर्षी (र्क्षी) र्क्षीति
 जर्जर पु० न० । जर्ज-अरन् । यत्कध्वजे, गैत्रजे गन्धर्व्ये च ।
 जीर्णे ति० । [इत्ये । जीर्णे ति०
 जर्जरीक ति० जर्ज-ईकन् पर्फरीकादि० नि० । वङ्गिष्ठे
 जर्भे उक्तौ निन्दायाश्च ह० पर० सक० सेट् । जर्भति अजर्भति
 जर्षित्तल पु० जृ-विच् कर्म० । अरण्याति । [यजर्षी] ।
 जर्ष्य भवने उक्तौ रक्षणे च भा पर सक० सेट् । अर्षति
 जल व्याख्याने चुरा उभ० सक सेट् । जालयति ते
 अजीजलत् । [यजर्षी] । जल जाल ।
 जल तीक्ष्णतादिभवेने भा पर० सक सेट् च्चलादि । जलति
 जल ति जल-अच् । लडे । लदेके स्त्रीभेदे मन्वद्व्ये, ज्योति
 योक्ते लम्बावधिके चतुष्टयाने, पत्न्यापादान्चले च न०
 जलकण्टक पु० जलस्य कण्टकवट । शृङ्गाठके । (पापफल)
 कुम्भीरे च ।
 जलकामि पु० जले कामिरेव । पिपुमारे जलजम्भभेदे (वीशक)
 जलकरद्वु पु० जलस्य करद्वु इवाधार । भारिकेले, भेषे च ।
 जले करद्वु इव । शब्दे जलतयायाश्च ।
 जलकाक पु० जले काकव्य । (पापकौटो) पक्षिभेदे ।
 जलकुन्तल पु० जलस्य कुन्तल केय इव । शैवाले ।
 जनचर पु० जलेश्चरति चर-टक् । याद्दिपु जलचन्तु ।
 जलज पु० जले जायते जन ङ । गैत्रजे वानोरहजे द्विज्जज
 हजे, गार्क्षे ज्योतिषोक्तेषु कर्कटभौमसक्तारान्वाइरागिषु च ।
 चारभेदे, पक्षे च न० । शब्दे पु न । जलजातमान्ति ।
 जलजन्तु पु इत् जज्ज्श्च याद्वादिप प्राणिषु । [(जाक)
 जलजन्तुका स्त्री० जलजन्तु+अत्यार्थे कन् । जलोकायाम्

जलद् पु० जलं ददाति टा-क । मेघे, कर्पूरे च जनदातरि त्रि० ।
जलदागम पु० जलदानामागमो यस्मिन् काले । वर्षाकाले
जलधर पु० जलानां धरः घृ-अच् । मेघे-कर्पूरे, मसुष्ट्रे, तिलि
शस्त्रे च । जलधारिणि त्रि० । अन्दोभेदे च ।

जलधरमाला स्त्री० इत० । मेघपङ्क्तौ, द्वादशाक्षरपादके
जलधि पु० जलानि धीयन्तेऽत्र धा-क्ति । मसुष्ट्रे । तोयधि-
प्रभृतयोऽप्यत्र, चतुःसह्यायां संख्याभेदे, 'जलधियान्त्यं
मध्यं परार्द्धमि'ति लीलावती । (याश्र ।

जलधिजा स्त्री० जलधेजांयते जन-ड । लक्ष्मणम् । [महा-
जलनिधि पु० जलानि निधीयन्तेऽत्र नि+धा-क्ति । मसुष्ट्रे चतु-
जलनिर्गम पु० जलानां निर्गमः । नद्याटे र्जलभ्रमणे, अध-स्थि-
तस्य जलस्योर्ध्वगतौ, प्राकारादिषु जननिस्सारणजानके च
जलनीली स्त्री० जलं नीलयति नील+तत्करोति णिच्-अण् ।
शैवाले । स्वार्थे कन् जलनीलिकायत्व ।

जलघृष्टजा स्त्री० जलस्य घृष्टे उपरि जायते जन ड । शैवाले
जलप्राय न० जलं प्रायं यत् । जलवडले देगे ।

जलक्षव पु० जले क्षवते झु-अच् । (उदविराल) जलजन्तुभेदे
जलबुद्बुद् न० इत० । जलविष्ये । [मत्स्यरङ्गविहगे
जलमद्गु पु० जले मद्गुरिव निरन्तरमज्जनोन्मज्जनत्वात् ।
जलमार्ग पु० इत० । प्रयाग्याम् (नाला) (नरटमा)

जलसूच् पु० जलानि सूचति सूच-क्तिप् । मेघे ।
जलभोद् न० जलेन जलयोगेन भोदयति सेविनं सुद-णिच्-
अच् । उशीरे (वेणारमूल) । [धारयन्ते ।

जलयन्त्र न० जलानामुत्तरेणार्थं यन्त्रम् । (फोहारा) ख्याते
जलवल्कल पु० जलानां वल्कल इव । कुम्भिकायाम् ।

जलविपुव न० रवेः तुलाराशिसंक्रान्तौ ।
जलवेतस पु० जले जातो वेतसः शाक० । वेतसभेदे । [च
जलव्याल पु० जलस्यो व्यालो हिंस्रः । सर्पभेदे, क्रूरकर्म्मणि जलौ
जलशायिन् पु० जले मसुष्ट्रजले श्रेते श्री-णिनि । न.रायणे ।

जलशुक्ति स्त्री० जलस्य शुक्तिरिव । शम्बुके ।
जलशूक न० जलस्य शूकमभ्रम् । शैवाले ।
जलशूकर पु० जलस्य शूकर इव । कुम्भीरे । [[जोक]

जलसर्पिणी स्त्री० जले सर्पति स्तम्भ-णिनि । जलौकायाम्
जलहस्तिन् पु० जले हस्तीव । साहाय्ये जलजन्तौ । ७त० ।
जलस्ये हस्तिरूपे जन्तुभेदे ।

जलहास पु० जलानां हास इव शुभ्रत्वात् । फेने, मसुष्ट्रफेने च
जलाधार पु० इत० । तडागादौ जलाशये, मसुष्ट्रे च । जलमा-
धारो यस्य । म्हाङ्गाटके । उशीरे न० । जलस्थिते त्रि०

एवं जलानामादयोऽपि गच्छा यत्कार्ये बोध्याः ।

जलाद्रौ स्त्री० जगेनाद्रौ । जलेनाद्रौकृते व्यजने ।

जलानूक न० इत० । शालूको, पद्माटिकन्दं स्तम्भमूलं च ।

जलावन्त पु० अ+वन्त-णिच्-अच् इत० । स्वतो जलानां भ्रमणे

जलूका स्त्री० जलमूको यस्याः घृ० । जलौकायाम् ।

जलेचर ज० जले चरति चर-टक् अलुक् म० । संसादौ ।

जलेन्द्रन पु० जलान्तेष्वन्यानानि यस्य । यादवान्ते । [हने

जलेरुहा स्त्री० जले रोहति-रुह-अच् अलुक् म० । वृद्धिनी

जलेश्य पु० जले श्येते शी-अच् अलुक् म० । मत्स्ये ।

जलेश्वर पु० इत० । वरुणे, मसुष्ट्रे च ।

जलोच्छ्रान पु० जलात्सुच्छ्रान्तेभिः उट्-डम-वञ् । मष्ट-
जलस्य निर्गममार्गे, अधिकजनस्य मर्द्धतोषकने च ।

जलोद्भ्र न० जलप्रधानमुदरं यस्मात् ५,५० । उदरामयरोगभेदे ।

जलोद्भवा स्त्री० जले उद्भवति उद्+भू-अच् स्वल्पवाङ्गीभाके

जलौकस् स्त्री० जलमूको यस्मिन्नस्याः । (जोक) ख्यातायां

रक्तपायाम् । अमरमते व० व० ।

जलौकस पु० जलमूकोऽस्यस्य अच् । (जोक) रक्तपाया

जलौकसेनेव रक्ताकटिनिगुणेन येश्याजनेनेनि वासवटत्ता

जलौका स्त्री० उच क नि० क जलमूकः स्थानं यस्याः ।

(जोक) रक्तपायाम् ।

जल्प वाग्नि श्रेप् स्त्री० पर० सक० सेट् । जल्पति अजल्पोत् ।

'मयि जल्पति कल्पनाधिनाये' इति न्यायशिरोमणि ।

जल्प पु० जल्प-धञ् । परमतनिकारणपूर्वकं स्वमतस्यापन

रूपे वाक्यभेदे, तत्त्वबुद्धौ कथारूपे वाटे, कथने च ।

जल्पाक त्रि० अल्प-प्राप्तम् । वड्जुक्तिवाक्यपटनशीले(वाचान्)

जव संघाते चुरा० उभ० अक० सेट् इदित् । जम्बयति-ते अजजम्बत

जव पु० जु-अप् । वेगे ।

जवन पु० जु-अच् । वेगवति शीघ्रगे द्योत्के । देगभेदे, जाति-

भेदे च । [(परद) ख्याते वस्तुभेदे ।

जवनिका स्त्री० जवन्त्यस्यां जू-ल्युट् स्वार्थे कन् । (कानात्)

जवस न० जु-असच् । घासे ।

जविन् पु० जवोऽस्यस्य इनि । घोटके, उष्ट्रे च । वेगवति त्रि०

जव वधे भ्वा० उभ० सक० सेट् । जयति ते अजापीत्-अजपीत्

जस मोक्षणे दिवा० पर० सक० सेट् । जस्यति अजसत्-अजा-

सीत् अजसीत् । [अजीजसत् त ।

जस वधे अनादरे च चुरा० उभ० सक० सेट् । जासयति ते

जस रक्षणे चु० उभ० सक० सेट् इदित् । जसयति ते अजजसत् त

जहत्स्वार्था स्त्री० जहत् स्वार्थोयाम् । लक्षणाभेदे, यथा कायुधत्

जहृत्जहृल्लक्षणा स्त्री० जहृक् अजहृक् स्वाधेया ताद्यो लक्षणा । पाचार्यैर्कदेयव्यागेनैकदेशेणै लक्षणायाम् यथा शोय देवदत्त इत्यत्र तत्कालैतकालरूपार्थव्यागेन केवशेयदेवतमात्रार्थमेषात्वात् पाचार्यैर्कदेयवृत्तित्वात् ।

जहृल्लक्षणा स्त्री० जहृत् स्वाधेया उत्तरपदलोप कर्म० । जहृत्स्वाधेया लक्षणायाम् । यथा आमुर्धेतम् ।

जहृत् पु० चन्द्रबन्धीये राजर्षिभेदे येन गङ्गावतरणकाले गङ्गा पीतितिपुराणम् । [गङ्गायाम् ।

जहृत्तनया स्त्री जहृत्कानयेव तदुदर गत्या ततो नि सरथात् ।

जहृत्सप्तमी स्त्री० वैशाखपुलकधर्म्याम् ।

जागर ३ जाग्र-अप् । निद्राभावे जागरणे क्वचि च ।

जागरित न० जाग्र-क्त । इन्द्रिविषयोपलभियोग्यावस्थायाम् । जीवो हि स्रष्टादिहेतुकर्मनाथे इन्द्रियविषयान् अतुभेयाथ सूक्ष्मविषयान् व्यवहारिकाथ पदार्थान् यस्यामवस्थासामुभयति तज्जागरितम् । कर्त्तरि-त्त । जागरणयुक्ते लि० । [विश्वसन्ने जीवे ।

जागरितस्थान पु० जागरित स्थानमस्य । वेदान्तोक्ते जागरुक्त् लि० जाग्र-उक् । जागरणधीये, अग्रमत्त च । जागर्थ्या स्त्री जाग्र-य । जागरणे । अ । जागटाथत्र । [रीत् जागट निद्राभावे अदा पर-अक्० सेट्-जहा । जागर्ति अजाग जागटवि पु० जाग्र-क्ति । कर्मो, ऋभे च ।

जाग्रत् न० जाग्र-गह । इन्द्रियादिभि विषयज्ञानयोग्यावस्थायाम् । तहृत् लि स्त्रिय ङीप् ।

जाङ्गल पु० जङ्गले भव, तत् गीलित यस्य वा अयम् । कविञ्जले खगे निजलदेशे हरिपादिपु पशुपु कुन्देगधमीपस्य देशे च तद्देश्ये लि व० च ।

जाङ्गलि ३ जाङ्गल परिमीलितमस्य जाङ्गल इत् । विषवैद्ये । जाङ्गलिक पु० जाङ्गलाविषविद्याया अरति ठक् । विषवैद्ये । जाङ्गली स्त्री जाङ्गलेरितम् अण् ङीप् । विषविद्यायाम्, ऋकर्मव्याङ्ग ।

जाङ्गली स्त्री० गम-यद्-उल्लुपि ङीप् । विषविद्यायाम् । जाङ्गलिक लि जङ्गलाभ्यामजीवति धेतनादि० ठक् । धावके, अङ्गाजीविनि । उङ्गे पु० । [च लि० ।

जात न० अत्र-क्त । सधृष्टे, अक्ते अन्वनि च । उष्ये, मषके जातक न० जातस्य हितम् क्तु । जातस्य शुभाशुभनिर्णयके हृहृजातकादौ पत्ये, जातकथ्येभ्ये षष्कारभेदे च ।

जातकर्मन् न० जातस्य कर्म मन्वत् सवि मायनादि । षष्कारभेदे ।

जातमात्र लि० जात एव मयूर० । सद्योजाते मानकादौ । जातरूप न० जात रूपमस्य । प्रप्रसवर्षे, स्रष्टे ।

जातवेदस् पु० जातान् प्राश्निन् विन्दते जठरानलत्वेन विद-खामे अष्टान् । बह्वै चितकष्टले च ।

जाति स्त्री० जन-तिन् । जन्मनि, अद्युगतकाकारबुद्धिजनन सधर्म, अथथयव्यङ्गे सकलपदेश्यव्यङ्गे च धर्मभेदे यथा गोत्व-मत्तपत्यादि प्राज्ञत्वलप्यङ्गादि च । व्याकरणेते प्रौढा-व्यपत्यात्कणे गोत्वे, वेदशाखाभेदे च । न्यायोक्ते साधर्म्य-वैधर्म्याभ्या व्याप्तिनिरपेक्षाभ्या वादिवाक्येषु दृश्य-दानरूपे वाक्ये, बहुजादिषु सप्तसु खरेषु अलङ्कारभेदे, बुद्ध्याम्, अमलक्यां, कामिञ्जले कन्दसि, जातिकले, मालत्या, (चामेली) पुष्पप्रधानष्टके च ।

जातिकोप न० जात्या, कोपनिव (जायफल) जात्याम् जय-न्याम् स्त्री० ङीप् ।

जातिब्राह्मण पु जात्या ब्राह्मण । 'तपश्चाभ्या यो हीनो जातिब्राह्मण एव स' इत्युक्ते निन्द्ये विभे ।

जातिशस्य न० जात्या शस्य (जायफल) जातिकले ।

जातिसार लि जाति पूर्वजनक ऋरति अ-अच् । अतीत जन्महेतान्मष्टयुक्ते जने ।

जाती स्त्री० जन-तिच् ङीप् । मातृव्याम् (चामेली) तसुख्येऽपि-लताभेदे च यस्या फल (जायफल) ।

जातीफल न० इत (जायफल) इतिस्थाने फले ।

जातीय लि० जातौ भव छ । समानजातियुक्ते सजातीये किञ्चिच्छब्दात् जातीयप्रत्यय । प्रकारार्थे । यथा तार्क्षिक जातीय तार्क्षिक्यकार । [अधिकस्ये, निषेधे च ।

जातु अव्य जै लय तन् । कदाचिदिशये, गन्दे निन्द्यायाम् जातुधान पु जातु कदाचिद्वन्म माय धन सन्निधानमस्य । राजसे । [निर्मिते पदार्थे ।

जातुप लि जलनो विकार अण् धुगागम । जठरविकार-जातुकर्षे पु० छनिषेदे ।

जातिष्ट स्त्री० यज क्तिन् इति जातस्य षष्काराथ कस्य ध्या इति यागभेदे । जातकर्माञ्जे षष्कारभेदे ।

जातोष् पु० जात प्रादम्पावस उष्वा ङ् षमा । युषष्टये जात्य लि० जाती भव यत् । कुर्वीने, षेठे, कान्ते च ।

जात्यन्ध लि० जाती अन्ध-यत्वात् । जन्माञ्जे 'जात्यन्धी' ध-रल्लेपेति भव ।

जात्युत्तर न० जात्या व्याप्तिपुराभ्या साधर्म्यवैधर्म्याभ्या उत्तरम् । न्यायोक्ते अथडुनरे ।

जानकी स्त्री० जनकस्यैवम् इच्छित्वेन अण् । सीतायाम् ।

जानपद्व त्रि० जनपदे भवः, तत आगतौ वा अण् । देगस्थे
देशाटागते च । जनपदाना एतौ स्त्री० डीप् ।

जानु न० जन-जुण् । ऊरुजङ्घयोर्मध्यभागे (आंठु) स्त्रार्थे
कन् अर्धवार्थे । [रामे ।

जामदग्न्य पु० जमदग्नेरपत्यम् यञ् । जमदग्निपत्ने परयु-
जामाट् पु० जायां माति मिनोति मिमीते वा टच् । उर्ध्वित्
यतौ, वल्लभे, स्वामिनि च ।

जामि स्त्री० जन-मिण् नि० वृद्धिः । भगिन्यां दुहितरि, स्तुपायां,
कुलस्त्रिया, सन्निहितस्त्रियाम् 'जामयो यानि गेहानि'ति मनु
जास्ववत् पु० रामायणप्रसिद्धे भल्लुराजे ।

जास्ववती स्त्री० जास्ववतोऽपत्यं स्त्री । कृष्णस्य भार्याभेदे
जास्ववत्कन्यायास् 'शास्व ! शास्व ! महाबाहो ! अणु
जास्ववतीसुते'ति स्त्र्यर्थस्य । नागदमन्याञ्च ।

जास्वूनट् न० जास्वूनदे भवस् अण् । स्वर्णं 'तीरस्यत् तद्रसं
प्राप्य सुखवायुविशोपिता । जास्व नटारयं भवति मुकुर्गं
सिद्धभृषणमित्युक्ते मुवर्णभेदे (तद्रसं जास्वरसस्) धुस्तरे च
जायक न० जयति गन्धानरं जि-एतल् । पीतवर्णं सुगन्धिकाए
टाया स्त्री० जन-वल् । 'प्रतिभार्था संप्रविश्य गर्भोभृत्वेह जायते
जायायान्नाद्धि जायात्' वटस्यां जायते पुन'रित्युक्तायां
स्त्रियाम्, ज्योतिषोक्ते लग्नत' सप्तमे म्याने च ।

जायाजीव पु० जायया जीवति जीव-क । नटे ।

जायानुजीविन् पु० जायामनुजीवति अनु-जीव-णिनि ।
नटं येष्यापतौ, वके, दुःस्थे च ।

जायु पु० जयाति रोगान् जि-उण् । औषधे ।

जार पु० जीर्यतेऽनेन जृ-करणे घञ् । उपपतौ ।

जारज द्वि० जारत् जायते जन-ट । अनियुक्तायासुपपति-
जाते कुण्डे, गोलके च पुत्रे ।

जारणी स्त्री० जारयत्यभया चु-जृ-करणे ल्युट् । स्थूलजीरके
जाल पु० चु० जल सम्वरणे घञ्, जल-घातने, णिच्-अच्, जले-

जिष्यते इत्यण् वा । कटम्बवृक्षे गवाक्षच्छिद्रे 'गवाक्षजालैर-
मिनिष्यतन्व' इति भट्टिः । मत्स्यधारणार्थं शण्डवृक्षनिर्मिते
खनामख्यात आनाये, अस्फटकलिकाया, चुद्रफले, स्तग-
यव्यादिधारणार्थं पाये च । शाख्ये, टम्भे, समूहे, इन्द्रजाले च
न० । स्त्रार्थे कन् । गवाक्षच्छिद्रे पु० । मोचकफले नव-
कान्तिकासमूहे, चारके च न० ।

जालकारक पु० क-खुल् इव० । जालस्य सच्चिकादिपातनाय
भागकारके-मर्कटे (भाकडमाः)शाखास्य कृत्तिसस्य च कर्करि द्वि०

जालन्धर पु० द्विगतांग्ये देगे तद्देशस्ये जने व-उ० ।

जालपाद् पु० जालसिव पादास्य पाद्भावः । कसे (गरारि)
पञ्चभेदे च । [भेदे ।

जालवर्चुरक पु० जालागारो वर्चुरकः । (कांटावावला) वृक्ष
जालिक पु० जालेन चरति जाल+ठञ् । वायुरिके जाल-
जीविनि, फौवर्चे, मर्कटे च । जाम्बोजीविनि त्रि० ।

जालिनी स्त्री० जाल+अम्यर्थे णि । चिदगानायां, तोषात्
क्याम्, (भिक्षा) तस्या' पक्षफणकोषे द्वि जालक्यम् ।
जाली स्त्री० जालं विद्यतेऽस्या अच् गौरा० डीप् ।
(भिक्षा) लताभेदे । [यामतुक्याञ्च ।

जाल्म द्वि० जालयति अपवानयति न । पामरे, मूर्धे, कृरे,
जावाल पु० जयानाया अपत्यम् अण् । मुनिभेदे ।

जाल्मवी स्त्री० 'जानुद्वारा पुराऽऽर्ता अङ्गु संपीय कोपतः ।
तस्य कन्यास्वरूपा च जाल्मवी तेन कीर्तिते'त्युक्तनिर्वच-
नायां गङ्गायां ।

जि जये म्वा० पर० गक्र० अनिट् । जयति जलंपीत् ।

जिगीषा स्त्री० जि-सन् अ । जयेच्छाया, प्रकर्षे, उद्यमे च ।

जिज्ञासु त्रि० ज्ञातुमिच्छु ज्ञा-सन् उ । जानुमिच्छौ, उद्यन्तौ च
जित न० जि-भावे क्त । जये । कर्मणि क्त । अभिमूते पराजिते
जयलक्ष्णे, वशीकृते, आयत्तं कृते च ।

जितवाशिन् द्वि० जितेन जयेन काशते प्रकारते णिनि ।
जिताहवे, जयिनि च । [जितेन्द्रिये ।

जितात्मन् द्वि० जित-वशीकृत आत्मा इन्द्रियं मनो वा येन ।

जितेन्द्रिय द्वि० जितानि वशीकृतानोन्द्रियाणि येन । 'वृत्वा
दृडा तथा स्पृष्टा भुङ्क्ता प्रात्वा च यो नर । न ह्ययति
ग्लायति वा स विज्ञेयो जितेन्द्रिय' इत्युक्ते हर्षविषादस्य ये
शान्ते जने । कामवृद्धिदृष्टे पु० ।

जित्य पु० जि-क्यप् । वृद्धवले कटभूमिसमीकरणार्थं स्थूलकाए
(मद्र) । अस्य स्त्रीत्वोक्तिः । प्रासादिकी ।

जित्वर जि-त्वरप् । जयशीले । स्त्रिया डीप् ।

जिन पु० जयति संसारं जि-नक् । बुद्धे, विष्णौ च । जित्वरे त्रि०

जिम भवे म्वा० पर० सक० सेट् । जेमति अजेमीत् ।

जिरि द्विसाया स्वा० पर० सक० सेट् । जिरिणोति अजिरायीत्

जिव् प्रीणने म्वा० पर० सक० सेट् इदित् । जिस्वति अजिस्वीत्

जिघ सेके म्वा० पर० सक० सेट् । जेपति अजेपीत् ।

जिष्णु पु० जिष-गञ् । अर्जुने, इन्द्रे, विष्णौ, सूर्ये, वसुप्
च । जित्वरे त्रि० ।

जिह्व त्रि० ज्ञा-मन् द्वित्वाटि नि० । कुटिले, मन्दे, तगरदृष्टे च

जिह्वागु प्र जिह्वं गच्छति गम ड । मपे, मदनहणे च । मन्दगे,
कृष्टिणे च लि ।

जिह्वा स्त्री० वेदि अनया लिङ् व नि० । रश्चानेन्द्रिये
रसनयाम् । [विशर्गरेखावेत्ये विशर्गभेदे

जिह्वामलीय प्र० जिह्वामूले भव छ । कष्याभ्या प्राक् अर्धं
जिह्वारटे प्र जिह्वं व रटोऽन्यवर्षणसाधन यस्य । दन्तहीने
जिह्वयेव वर्षणकरे स्युगे । [हृद्, जरति, वर्षण्डे च ।

जीन लि० व्या-वयोहानो कर्त्तरि क्त सप्रसारण दीर्घश्च ।
जीमूत प्र व्या-क्तिप् जो तथा जरया मूतो बद्ध सू-वम्भने
क्त, जयति नभ जीयते वायुना वा जि न मूट् दीर्घश्च
वा । मेषे, सनक्ते, पञ्चते हृत्तिकरे, देवताडहर्मे, इन्द्र
शोपातकीलतायाश्च । [(जीरा) स्वति पदाधे

जीर प्र० व्या-रक्तु । जीरके खड्गे व्यणौ च । सञ्जाया कन् ।
जीर्ण प्र० जु-क्त । मञ्जीरके । गेवजे न । जरायुक्ते लि ।
• स्व लनीरके स्त्री० ।

जीर्णपर्ण प्र० जीर्णानि पर्णान्यस्य । कल्पे । पुरातनमत्र
सुक्ते लि । कर्म० । पुरातनपर्णे न० ।

जीर्षि स्त्री० जु-क्तिन् । जीर्षितायाम् ।

जीर्षोद्धार प्र जीर्षस्य भग्नमन्दिरादेरुद्धारो यत् । सञ्चारभेदे
जीव प्राणधारणे भा पर० अथक सेट् । जीवति अजीवौत् ।
शिष अजिजीवत् न अजीवित् त ।

जीव प्र० जीव क्त । देहाभिमार्गानि आत्मनि सत्सुप्रावधि कीट
पर्यन्ते वेतने प्राणात् सौम्यरूपेण धारयन् जीव उच्यते
इत्युक्ते प्राणिनि । करणे घञ् । जीवनीपाये । जीव लिच्
अच् । ह्रजभेदे । भावे घञ् । प्राणधारणे ।

जीवक प्र० जीवयति जीव-लिच् श्वञ् । जीवधभेदे । मीत
भाते हले शपणे च । शिवके ह्यज्ञाजोविनि जीव्यात्
आगिभि घञ् । आशाएमानजीवने जने लि० ।

जीवधन प्र० जीवधन घनीमूर्ति संव्यवशिलाशकलरूप यस्य ।
शिरययगर्भे । [कचोरपवलिपि

जीवजीव प्र जीवान् जीवयति ऋग्नेन हर्षिकरतात् क ।
जीवस्त्रीव प्र जीवान् जीवयति स्रच् । बभौरे ह्रजभेदे च
जायन् न० जीवतेऽनेन पीड न्युट् । ह्यत्तौ जान, मञ्जनि,
दैवद्विने च । भावे ग्युट् । प्राणधारणे । जीवयति
लिच् ल्युट् । प्रथे जीवकोपणे बायो सुद्रफनकहृदये च प्र०
जीवनयोनि स्त्री० इत० । न्यायोक्ते देहे प्राणधृष्टकारणे
अनीन्द्रिये यत्नभेदे ।

जीवनहेतु प्र० इत् । 'विद्या गित्य भति शिवा गोरवा

विपणि क्षपि । हृत्तिभैष्य क्षमीटश्च द्य नीवनेतेव'
इत्युक्तेषु विद्याटिप जीवनीपायेषु दग्धु ।

जीवनी स्त्री जीव्यतंऽनया जीव ल्युट् ङीप् । जीवन्त्याम्
काकोल्या, सर्षहरितकीभेदे गम्या गुड्व्याम् वन्दायाश्च
जीवन्तिका स्त्री० जीव-भङ् ङीप् स्त्रौषे कन् ह्रस्व व्यत
इत्त्वम् । गुड्व्याम्, जीवाश्रगाके, वन्दाया हृत्तिकयाश्च
जीवन्ती स्त्री जीव-भङ् ङीप् । जीवन्त्या, मधुयवाव्यौषधो,
गम्यां, गुड्व्या, वन्दाया, हृत्तिकयाश्च ।

जीवन्मुक्ति लि० जीवन्नेव सक्त त्यक्तसंघार । एतात्कथावात्
कारे प्रारब्धकर्मक्षयपर्यन्तं सुपुत्रिवत् व्यवहर्त्तरि आत्मने
जीवे 'सुपुत्रिनद् आधति यो न पश्यति ह्यवन्त पश्यन्नपि
चाइयत्वा । तथाच कुर्वन्नपि निष्क्रीय य सञ्जात
विभ्रान्य इनीह निषयइत्युक्ते मञ्जातज्ञानयुक्ते ।

जीवन्मुक्ति स्त्री० जीवत्येव मुक्ति कर्त्तव्यमोक्तृत्वादिवन्त्यात् ।
जीवयो भयनिष्ठौ ।

जीवपुत्रक प्र० जीवयतीति क जीव पुत्र इव हर्षहेतुत्वात्
इत्यर्थे कन् । (जीवापुत्रा) ह्रजभेदे ।

जीवपुष्पा स्त्री० जीव पुष्प यस्या । हृष्टजीवन्त्याम् ।

जीवमिया स्त्री इत् । हृत्तिक्याम् । [हृत्त्रिनामौषधे च
जीवभद्र स्त्री० जीवना भद्र यस्या ५७० । जीवनीलताया
जीववल्ली स्त्री जीवयतीति जीवा कर्म । सीरकाकोल्याम्
जीवस्थान न इत् । मर्ममणि ।

जीवा स्त्री० जीव-अच् जीवयतेरच् वा 'टाप् । धनुषो
गुणे, जीवन्तिकायामौषधौ वचाया, मिञ्जिते, भूक्षो,
जीवनीपाये च । [मञ्जीवनीषधे च

जीवातु प्र० न० । जीव व्यात् । अन्ने जीविते जीवनीपधे षट्
जीवात्मन् प्र कर्म० । देहाभिमार्गानि जीवे ।

जीवाधार प्र इत् । हृदये देहे च । [व्याजीवने

जीविका स्त्री० जीव अ कन् व्यत इत्त्वम् । जीवनीपाय
जीवितकाल प्र जीव-भावे क्त तस्य काल । जीवनावधि
कावे ष्यायुपि ।

जीवितेश प्र० इत्० । यस्मै प्राणव्यामिनि, 'जीवितेशवयति
जगाम वे ति रघु । जीवातो, चन्द्रे सूर्ये च । प्रियनाथे लि०
जीवोपाधि प्र० इत् । अत्रसुपुत्रिजापदवन्त्याश्च ।

जीव्या स्त्री० जीवाय हिता यत् । हृत्तिक्यान्, जीवन्त्यां,
गोक्षुरद्रुग्धायाश्च ।

जु रक्षि भा० पर० अक० अनिट् । जवति । व्यजौरीत् । जव
जु गतौ सौ० व्यात् । अक० अनिट् । जवते । व्यजोत् ।

जुग त्यागे स्वा० पर० सक० सेट् इदित् । जुगति । अजुङ्गीत् ।
 जुगुप्सा स्त्री० सुप-निन्दायां स्वार्थे सन्-अ टाप् । निन्दायाम् ।
 जुङ्ग पु० जुगि-अच् । दृढदारकष्टे वा स्त्री० इति केचित् ।
 जुटिका स्त्री० जट-संहतौ टाप् घृ० । गिरसायां, संहतकेषु च ।
 जुड प्रेरणे चु० उभ० सक० सेट् । जोडयति ते अजुजुडत् ।
 जुड वक्षे तश० कृटा० पर० सक० सेट् । जुडते अजुडीत् जुजोड ।
 जुड गतो त० पर० सक० सेट् । जुडति अजोटीत् । [जीतत् त
 जुत दीप्तौ भा० आत्म० अक० सेट् । जीतते अजोतिट् । अजु-
 जुन गतौ त० पर० सक० सेट् । जुनति अजोनीत् ।
 जुर्ध्वं वधे स्वा० पर० सक० सेट् । जूर्ध्वति अजूर्ध्वीत् । जूर्ध्वः जूर्ध्वः ।
 जुञ्ज मेपणे चु० उभ० सक० सेट् । जोलयति ते अजुञ्जत् ।
 जुष तप्तौ तर्के च वा चु० उभ० पक्षे भा० पर० सक० सेट् । जोप-
 यति ते जोपति अजुजुपत् त अजोपीत् ।
 जुप हर्षे अक०, सेवने सक० तदा० आत्म० सेट् । जुपते अजोपिष्ट ।
 जुष्ट न० जुप-क्त । उच्छिष्टे । सेविते द्वि० ।
 जुह्व स्त्री० जुहो-वयया ऊ-क्तिप् नि० । पल-ग्रकाष्ठनिर्मिते
 अर्द्धचन्द्राकृतिरूपे यज्ञपालभेदे, पर्णमये यज्ञपालभेदे च
 'यस्य पर्णमयी जुह्वमवती'ति श्रुतिः ।
 जुट पु० जट वक्षे घ घृ० । वक्षे, समूहे, जटायाञ्च ।
 जूति स्त्री० जु-क्तिन् नि० दीर्घः । वेगे ।
 जूर वयोहानौ अक० वधे सक० दिगा० आत्म० सेट् । जूर्यति
 अजूरिष्ट । जूर्यः ।
 जूर्ण पु० जर-क्त । (उलुखड्) तणभेदे ।
 जूर्ति स्त्री० ज्वर-क्तिन् संप्रसारणम् । ज्वरे ।
 जूप वधे भा० उभ० सक० सेट् । जूपति ते अजूपीत् अजूपिष्ट ।
 जूप पु० न० जूप-घञ् अच् वा । सद्गदीनां क्वाथे (यूप) ।
 जूपण न० जूप-ल्यु । धाट्पुण्याम् (धाइफल) ।
 जृ न्यकारे भा० पर० सक० अनिट् । जरति अजोपीत् ।
 जृभ जृम्भणे (हाइतोला) स्वादि० आत्म० सक० सेट् इदित् ।
 जृम्भते अजृम्भिष्ट ।
 जृभ जृम्भे भा० आत्म० सक० सेट् । जृम्भते अजृम्भिष्ट ।
 जृम्भ पु० जृभि-घञ् । सखविकाये (हाइतोला) अ टाप् । अत्रैव
 स्त्री० ततः स्वार्थे कन् अत इत्त्वस् जृम्भिकायत्त्रैव ।
 जृम्भकास्त्र न० जृभि-णिच्-णुन् कर्म० । विपक्षस्य जृम्भोप
 लक्षितनिद्राकारकेऽस्त्रे ।
 जृम्भिणी स्त्री० जृभि-णिनि । एलापण्याम् ।
 जृ जरायां दिवा० पर० अक० सेट् घटादि० । जीर्यति अजरत्
 अजारीत् । जीर्यः । जरा । जरयति ।

जृ जरायां वा चुरा० उभ० पक्षे क्वादि० घाटि० अक० सेट् ।
 जारयति ते जृणाति । अजीजरत् अजरत्-अजारीत् ।
 जेसन न० जिम-ल्युट् । भक्षण्ये ।
 जेय वि० जि-कर्मणि यत् । जेत्यसात्त्रे ।
 जेप गतौ भा० आत्म० सक० सेट् । जेपते अजेपिष्ट । णिच्
 अजिजेपत् त । [अजिजेहत् त
 जेह यत्त्रे भा० आत्म० अक० सेट् । जेहते अजेहिष्ट । णिच् ।
 जै क्षये भा० पर० अक० अनिट् । जयति अजामीत् । जान ।
 जैत्र द्वि० जेतैव जेत प्रज्ञादि० अण् । जयशीले । पारदे पु० ।
 औपधे न० ।
 जैत्री स्त्री० जेतैव जेत-स्वार्थे अण् ङीप् । जयनीहृष्टे ।
 जैन पु० जिनोदेवतास्य अण् । बौद्धधर्माङ्गनम्बिनि अर्द्धदुपासके
 जैमिनि पु० वेदमोर्षासास्त्रकर्त्तरि व्यासशिष्ये मुनिभेदे ।
 जैवाटक पु० जीव-आट्च् तत-ऋण् ह्रस्विश्च । चन्द्रे, औपधे,
 कपूरे च । दीर्घायुक्ते द्वि० ।
 जोङ्गक पु० न० । जुगि-वर्जने णुन् नि० । अगुरुचन्द्रे ।
 जोपम् अव्य० जुप-अस । सुटे, प्रगंभायां, तृष्णीमर्धे, लहने च ।
 जोपा स्त्री० जुप्यते जुपते वा जुप-घञ् । नाय्याम् ।
 जोपित् स्त्री० जुप-इति । नाय्याम् ।
 ज्ञ पु० ज्ञा-क । ब्रह्मणि, परिष्ठितं, सोमपुत्रे, वुधे च ।
 ज्ञप मारणे, आतंके, निमाने, लोपणे, स्तुतौ च चुरा० उभ०
 सक० सेट् घट् । ज्ञपयति ते अजिज्ञपत्-त ।
 ज्ञपित द्वि० ज्ञप क्त । मारिते, ज्ञापिते च नि० ज्ञप्रीडयत्र ।
 ज्ञप्ति स्त्री० ज्ञप-क्तिन् । वुञ्चौ ।
 ज्ञा बोधे क्वा० पर० सक० अनिट् । जानाति अज्ञासीत् ।
 ज्ञा ज्ञपधात्वर्थे चुरा० उभ० सक० सेट् घटा० । ज्ञपयति ते
 अजिज्ञपत् त ।
 ज्ञा प्रेरणे चुरा० उभ० सक० सेट् । ज्ञापयति ते अजिज्ञपत् त
 ज्ञातसिद्धान्त पु० ज्ञातः सिद्धान्तः तत्त्वार्थो येन । सिद्धान्तज्ञे
 ज्ञाति पु० ज्ञा-कर्त्तरि करणे वा क्तिच् । पितरि पितृवंश्ये सपिण्ड
 सकुल्यसमानोदकसगोलजरूपे एकगोलीत्मने पितृव्यादौ ।
 ज्ञातेय न० ज्ञातेर्भाव ढक् । ज्ञातित्वे ।
 ज्ञान न० ज्ञा-भावे ल्युट् । सामा यविशेषरूपे बुद्धिमात्रे,
 'ज्ञानं द्विधा वस्तुमात्रद्योतकं निर्विकल्पकम् । सविकल्पन्त
 संज्ञादिद्योतकत्वाद्नेकधा । संकल्प संशयभ्रान्तिस्मृतिसाट-
 श्यनिश्चयाः । जहोऽनध्यवसायश्च तथा चेट्-सुभवाद्य' इत्युक्तेषु
 नानाविधेषु बुद्धिपरिणामेषु । [ब्रह्मलाभोपाये निष्ठाभेदे ।
 ज्ञानयोग पु० ज्ञानमेव योगः कौशवं ब्रह्मप्राप्त्युपायो वर ।

ज्ञानलक्षणा स्त्री० मानमेव लक्षणं सख्यं यस्या व्याहृते ।
 न्यायमते ज्ञानसाधनाय अर्थविक्रमे सन्निकर्षभेदे । समति
 दक्षिणयस्य ज्ञान जननीय पूर्व तद्विषयज्ञानमेव तत्र पूर्व
 नातवस्तुन प्रत्यासक्ति ।

ज्ञानवापी स्त्री० काम्या स्थिते तीर्थभेदे ।
 ज्ञानसाधनं न० सिध-विष्णु-करणे स्फुटं इत० । इन्द्रिये ।
 ज्ञानापोह इ० अपन-चह घञ् इत० । विस्मरणे ।

ज्ञानाभ्यास इ० इत । 'तश्चिन्न तत्कथनमन्योन्यं तत्
 प्रथो धनम् । एतदेकपरत्वञ्च ज्ञानाभ्यास विदुर्बुधा' इत्युक्ते
 ध्येयविषयश्चिनादी ।

ज्ञानिन् लि० ज्ञानमस्मान् इति । ज्ञानमामान्यवति तत्त्व-
 ज्ञानिनि च 'तथा ज्ञानी निव्ययुक्त इति गीता । टैरथे इ०
 ज्ञानेन्द्रिय न० इत० । अथपदर्शनादिज्ञानसाधने शौच
 नेतनाधिकानिष्ठावपूर्वेन्द्रिये, अन करणे च ।

ज्या जरायां क्वा प्रा पर० अक अ भट् । जिनति अज्याधीत्
 ज्या स्त्री० ज्या-अट् । भटपो गुणे मीमांसं मातरि, भूमौ च
 ज्यानि स्त्री ज्या-क्तिन् । लीशंताया, ह्यनी, नद्याह ।

ज्यायस् लि० अतिशयेन ह्य रयस्य ज्यादेय इत आचष ।
 अतिशयह्ये । क्षिया ङीप् ।

ज्यु गतो भ्रा० आत्म० सक अनिट् । ज्यवते अज्योड ।
 ज्युत दोषो भ्रा० पर० सक० सेट् । ज्योतति अज्युतत् अज्योतोत्
 ज्युत दोषो भ्री० आत्म० अक० गीट् । ज्योतति अज्योतिट् ।
 लिच । अज्योतत् ।

ज्येष्ठ लि० ह्यङ्-इष्टन् ज्यादेय । अतिहृष्टं श्रेष्ठे च । अचजे
 इ० । ज्येष्ठमगिन्याम्, वयोज्येष्ठया, ज्येष्ठस्य पत्न्यामपि
 स्त्री० अज्यादिवात् टावेव । महायाम अलक्ष्याम् अश्चि
 म्बधिके अज्यागे नक्षत्रे च स्त्री म्बगोधिक'यां (टिक
 टिकी) स्त्री० ङीप् 'ज्येष्ठीरते नुतिथेव गिति च्यति ।

ज्येष्ठतात इ० तातस्य ज्येष्ठ राजदन्ता' । विहरपजे (जेठा)
 ज्येष्ठप्रवृत्तौ स्त्री ज्येष्ठप्रातः पत्न्या अयजलेन अ वहाहायात्
 पथीमाश्वतथैवात्मनो मान्यत्वाच्च इन्द्रिव । पत्न्याज्येष्ठ-
 भगिन्याम् । [यामाङ्गे मते च ।

ज्येष्ठसामन् न० धृष्टान दिवद्वयसाष्टिच गीते कामनि, तत्-
 ज्येष्ठायाम् इ० ज्येष्ठ आश्रमो वस्य । 'यस्मात् तयोप्याश्रमिणो
 प्राप्तेराश्रमे वाच्यम् । 'स्वस्वमेव धार्यन्ते तस्मान्
 ज्येष्ठानमो मर्ही' इत्युक्ते स्वस्वप्राप्तये । इति । स्वस्वप्रा-
 भीत्यर्थम् । [यत्न । स्वनामध्यातं चान्द्रभाषि ।

ज्येष्ठ इ० ज्येष्ठानस्यैव युक्तं मीर्षामो ज्येष्ठी भास्विन् युधि

ज्येष्ठी स्त्री० ज्येष्ठायुक्ता पौषभाषी अण् । चान्द्रदेवमास-
 मीर्षमास्याम् तत्रैव तत्त्वम्भावात् ।

ज्येष्ठ्य न ज्येष्ठस्य भाव एज् । ज्येष्ठले 'विप्राणा ज्ञानता
 ज्येष्ठ' इति भट् । [ज्यवते अज्यजान् ।

ज्यो नियमे उपनये त्रतोपदेशे च भ्रा० आत्म० सक० अनिट् ।
 ज्योक् अ० ज्यो-डोकि । सम्यक्च कालभयत्ने, भीप्रतामां
 मन्ने च । [युच् । ज्योतिरिन्द्रयोऽप्यन

ज्योतिरिङ्क इ० ज्योतिरिव इङ्गति इति-गतौ अच् । सत्योत
 ज्योतिर्विद् इ० ज्योतिषा सूक्त्यादीना गत्यादिक वेत्ति विद्-
 क्तिय् । ज्योति शास्तामिणे ।

ज्योतिश्चक्र न इत० । सूक्त्यादीनां ज्योतिषा मरुहते 'सप्त
 विशतिभेज्योतिश्चक्रं क्षितिवायुगमि' इत्युक्ते सप्त वगति
 नक्षत्रात्मके राशिचक्रे च ।

ज्योतिश्शास्त्र न० इत० । सखनस्यसादीना गतिष्वृषाटि
 निष्ठायेकं 'सङ्कल्पमिदं शास्त्रं होरागणितमहिमा ।
 केरलि सङ्कन वेति ज्योतिश्शास्त्रस्यदीरितमित्युक्ते पद्माङ्गे
 शास्त्रे । [ति शास्त्रे । ह्यौ । ज्यौतिषमथत्य

ज्योतिष न० ज्योतिरधिक्यं कृतोपच्य नि० न ह्यङ् । ज्यो
 ज्योतिष्क इ० ज्योतिरिव इत्रार्थे कृत् । विवजह्ये मेविका-
 शीजे, गणिकाटीह्ये च । शार्थे कृत् । सङ्कनस्यदिपु व
 व । ज्योतिष्मतीनायाम् स्त्री० मेरो ऽङ्गानरे ग० ।

ज्योतिष्टोम इ० ज्योतिषि क्षीमायस्य पत्नम् । पोहगविर्-
 धाध्ने यत्तभेदे ।

ज्योतिष्मत् इ० ज्योतिरस्यस्य कर्त्तृ । सूर्येण इपदीपस्ये
 पश्यतभेदे च (मालकाङ्गनो) लताभेदे । रात्रौ योगशास्त्रोक्ते
 विचहतिभेदे च स्त्री० ङीप् । ज्योतिर्वृत्ते ति ।

ज्योतिस् इ० योतते द्युयतेऽनेन वा द्युत-इष्टन आदेऽस
 ज । सूर्ये, अग्नौ, सिधिकाहसे च । नेतकनोमिकाग
 भ्यस्य दर्शनसाधने, पदाय, तद्यत्वे प्रकाशे स्ययकाग,
 मन्त्रांयमासके चैतये च न ।

ज्योतिष्मता स्त्री० ज्योतिरस्यस्यस्य न उपवाधोपप । कौशद्याम्
 चन्द्रकिरणे च । ङीप् । ज्योतिर्द्युपरातो, (भिष्ठा) पटो
 निष्कार्या रेणुक्षामागम्यत्रये च स्त्री० ।

ज्योतिर्दिक इ० ज्योतिष गाल वेद्यधीत वा ठक् । दैवसे ।
 जिञ्ज अमिभय भ्रा० पर० सक अनिट् । ज्यवति अज्यमीड् ।
 ज्यो वयोह्यनी वा चुरा० उभ पक्षे क्वा शार्थ० सक० अङ्गिट् ।
 ज्यायति ते जिज्याति अजिज्ययत न अज्ये मीर् ।

ज्युर दोमे भ्रा च अ सेट् च । ज्यवति अज्यारीत् । अज्यवति त

ज्वर उ० ज्वर-घ । खनामख्याते रोगभेदे ।
 ज्वरघ्न उ० ज्वरं हन् हन-टक् । शुद्ध्याम्, वास्तूके च ।
 ज्वरनाशके त्रि० । मञ्जिष्ठाया स्त्री० डीप् ।
 ज्वरान्तक उ० अन्तयति अन्त+तत् करोति णिच् खुल् इत० ।
 नेपः लन्निम्बे, आरग्वधे, नौहृषटितौषधभेदे च । ज्वरनाशके त्रि०
 ज्वरापह्ना स्त्री० ज्वरमपहन्ति अप+हन-ड । (बेलगुण्ड)
 विलगुण्ड्याम्, विल्वपत्राञ्च । ज्वरनाशके त्रि० ।
 ज्वरित त्रि० ज्वर संजातोऽस्य तारका० इतच् । ज्वरयुक्ते ।
 ज्वल दीप्तौ चलने च स्वा० पर० अक० सेट् घटा० ज्वला० ।
 ज्वरति अज्वालीत् । ज्वलयति । ज्वरः ज्वालः ।
 ज्वलन उ० ज्वरति ज्वल+युच् । वह्नौ, चित्तकण्ठे च ।
 भावे ल्युट् । दीप्तौ दाहे च ।
 ज्वलनाशसन् उ० ज्वरतीति ज्वलनो देदीपमानोऽर्ककिरण
 सम्पकात् अश्ला उपलः । सूर्यकान्तमणौ ।
 ज्वलित त्रि० ज्वल-क्त । ट० धे, दीप्ते, उज्वले, भास्वरे च ।
 ज्वाल उ० ज्वल-ण । अग्निशिखायाम् । स्त्रीत्वमपि टाप् ।
 ट० धात्रे दाहे च । दीप्ते त्रि० । [त्वात् । वह्नौ ।
 ज्वालजिह्व उ० ज्वालः शिखेव जिह्वा यस्य टाह्यवस्तुलेहक-
 ज्वालामुखी स्त्री० पीठस्थानभेदे । (ज्वालासुखां महाजिह्वी
 देव उन्मत्तभैरवः । अश्विका सिद्धिकानान्त्री खनी जाल-
 श्वरे ममेति तन्वम् ।

भक्त

भक्त उ० भक्त संहृतौ ग्रहे पिधाने वा ड । भक्तानाते, सुर-
 गुरौ, इन्द्रे, ध्वनौ च । नदद्रव्ये त्रि० ।
 भक्तार उ० भक्तित्यक्तशब्दस्य कारः क-वञ् । भ्रमरादिशब्दे
 भक्त्यति स्त्री० भक्त इत्यव्ययशब्दस्य कति । क-क्तिन् ।
 कांसादेर्ध्वनौ । [ध्यानयुक्ते प्रचण्डानिले च
 भक्त्या स्त्री० भक्तितिलता भक्त्यते यत् ड । ध्वनिभेदे, तथा-
 भक्त्या निल उ० भक्त्याप्रधानोऽनिलः शाक० । प्रचण्डानिले
 भक्त्यावाताटयोप्यत् ।
 भक्त संहृतौ स्वा० पर० अक० सेट् । भक्त त अभाटीत् अभाटीत्
 भक्ता स्त्री० भक्त-अच् । शोभे ।
 भक्तित् अय्य० भक्त क्तिप् भक्त् इण-क्तिन् इत० । शोभे
 भन(ण)त्कार उ० भन(ण)टित्यव्यक्त शब्दस्य कारः क-वञ् ।
 कड्गणादिध्वनौ । [भान्तः
 भक्त स्वा० पर० सक० सेट् । भक्तति अकमोत् । भक्तित्वा-भान्त्वा
 भक्त्य उ० भक्त-पन्, भक्तिति क्त्य पतति पत-ड वा । वेगेनोर्ध्व-

दिदेशादास्फालनपूर्वकपतने, लम्फे च । स्त्रीत्वमपीच्छति ।
 पातालभक्त्याश्च ता- इति वोरचरितम् । [टप् । तत्रैवार्थे
 भक्त उ० भृ-अप् । निर्भरते उत्पन्निरगते जनप्रवाहे । अद्
 भर्त्स(र्त्स)र्त्स उक्तौ भर्त्सने च त्० पर० सक० सेट् । भर्त्स(र्त्स)-
 (र्त्स)ति अकमोर्त्स(र्त्स)र्त्स(र्त्स)त् ।
 भर्त्सर उ० भर्त्स-अरन् । (भांज) इति ख्याते वाद्यभेदे
 पटहे, कलिगुणे, नदभेदे च । वाद्यभेदे स्त्री० डीप् ।
 भल्लज्जाला स्त्री० जलनं जलति अच् घृ० । हस्तिकर्णास्फालने ।
 भल्ल उ० जातिभेदे ।
 भल्लक उ० न० भर्त्स-खुन् घृ० । कांस्यवाद्यभेदे शिवागारे
 भल्लकञ्चेति सृतेः । [क्षिप्ते च स्त्री० टाप् ।
 भल्लरी स्त्री० भर्त्सति भर्त्स-अरन् घृ० । वाद्यभेदे । शुद्धे,
 भक्त्य वधे स्वा० पर० सक० सेट् । भक्त्य अभापीत् अकमोत्
 भक्त्य ग्रहणे पिधाने च स्वा० उ० सक० सेट् । भक्त्य-ते
 अभापीत् अकमोत् ।
 भक्त्य उ० भक्त्यते कर्मणि च । मत्स्ये, मीनराशौ च । भावे-घ ।
 तापे । अच् । खिले, वने च न० । नागवलायां स्त्री०
 भक्त्येत्तु उ० भक्त्यो मीनो मकरो वा केतव्यस्य । मदने ।
 भक्त्येत्तनाटयोऽप्यत् ।
 भक्त्य उ० भक्त-णिच्-अच् । निजुञ्जे, कान्तारे, व्रणादीनां
 सार्ज्जने, भूम्यामलक्या वृथिकायाञ्च स्त्री० टाप् ।
 भक्त्यल उ० भक्त-णिच् अलच् । शुण्ठीपारुलौ । [याम् ।
 भक्त्यक न० भक्त-कर्मणि खुल् । (भक्त्या) अतिशयपक्षेष्टका-
 भक्त्य उ० भक्त-इति वाति गच्छति वा-डु । (भक्त्य) हृत्तभेदे
 स्वार्थे कन् । तत्रैव ।
 भक्त्यक न० लिङि-आक घृ० । (भक्त्य) फलभेदे ।
 भक्त्यनी स्त्री० लिङि-णिनि घृ० । जिङ्गिनीहृत्ते, उल्कायाञ्च ।
 भक्त्यनी स्त्री० लिङि-अच् गौरा० डीप् । जिङ्गिनीहृत्ते । (भक्त्य)
 भक्त्यनी स्त्री० भक्त्या अस्य स्याः अच् गौरा० डीप् ।
 भक्त्याम् (भक्तिपिका) ।
 भक्त्यनी स्त्री० भक्तिरिति रटति अच् घृ० गौ० डीप् । (भक्ति)
 हृत्तभेदे । स्वार्थे कन् । अत्रैवार्थे । [(भक्तिपिका)
 भक्तिरिका स्त्री० भक्तिरिति कायति शब्दायते कै-क। भक्त्याम् ।
 भक्त्यनी स्त्री० चिल्लति चिल-अच् घृ० गौरा० डीप् । (भक्ति
 पिका) कीटभेदे । संज्ञाया कन् । व्यातपरुचौ वर्त्थाञ्च ।
 भक्त्य उ० लृण्ट-अच्-घृ० । अकारुहे द्रुमे, सन्धे, गुल्फे च ।
 भक्त्य वयोघानौ टिवा० पर० अक० सेट् । भक्त्यति अकमोत् भक्त्य
 भक्त्य गतौ स्वा० आत्म० सक० अनिट् । भक्त्यते अकमोत् ।

अ

अ ३० दृष्टे, शुक्रे कुटिलगतौ, भावने, धर्धरध्वनी च ।

ट

ट ५० टल-ड । वामने पादे निखने च । करङ्गे-टङ्गारे च न
टक् मत्से शु० उम० सक सेट् इति । टङ्गवति ते अटङ्गत् ।
टङ्ग ५० टकि घञ्-थष् वा । कोपे, कोपे खल्लगे पाप'ण
भेटनेऽस्ते च । चनुमापकहमे परमाणे जह्वाया मीळ
कवित्वे, खनित्वे, टपे च पुन० ।

टङ्कक पु टङ्गते घञ् सञ्जाया कन् । (तङ्गा) रजतपुत्रायाम्
टङ्कन पु० टकि-युष् । धारभेदे (शोङ्गा) ।
टङ्कानक पु० टङ्ग कोपमानयति लटोपयति अथ पिय
पुम् । मङ्गदाहलो (व मनगाहा) ।

टङ्कार पु० टङ्गव्यक्तगन्ध्य कर क-पञ् । ध्वनिभेदे
धनुश्राकर्मणे गन्ध, विष्णयज्ञेयके गन्धे च ।
टङ्ग ३० टकि-अच् ट । (टाङ्गि) अस्त्रभेदे जह्वायाञ्च
टङ्गन पु० टकि युष् ट० । (शोङ्गा) धारभेदे ।
टङ्गिनी पु टकि-णिनि ट० । (आकनादी) पाठायाम् ।
टल विभवे भा पर० अक सेट् च्चला० । टलति अटाली० ।

टल टाल ।

टिटि(ट्टि)भ पु० टिटि(ट्टि) इत्यव्यक्तगन्ध भावते भाप ड ।
(टिटि) पञ्जिभेदे । सार्धे कन् अत्यैवार्धे ।
टिप मोन्ने चुरा० उम० सक सट् । टेपयति-ने अटोटिपत् ।
टिप्पनी स्त्री० टिप किप् टिपा पथ्यते कयते अच् । टीकायाम्
टीक गतौ भा० आत्त सक० सेट् । टीकते अटोकिट ।
टीका स्त्री० टीक क । विपमपदव्याख्यानरूपायां हत्तौ ।
ङ्गान विभवे भा० पर० अक० सेट् । इति चङ्गालीत् ।

ठ

ठ ५ मङ्गले चन्द्रविम्बे नृ० च मङ्गलेरे इहृदप्यनौ च ।
ठक्कुर पु० देवप्रतिमाया, द्विकोपाधिभेदे च ।

ड

ड ५० डी-ड । माङ्गाम्नौ गन्धे वायपक्षिपि, दिने च ।
डङ्ग(ङ्गा)री स्त्री कर्णटोभेदे ।
डप भवती वा चुरा० उम० पले भा या अक सेट् । डप-
यति ते डपते अडोडपत्-त् । अडपिड ।
डङ्ग रामोदरके वा चुरा उम० पले भा० आत्त० सक सेट्
इति । डम्भयति ते डम्भते अडडम्भत्-त् अडम्भिड ।

डप मेरुषे वा चुरा० उम० पले भा० पर० सक० सेट् ।
इति । डम्भयति-ने डम्भति अडडम्भत् अडम्भिड ।
डभ सङ्गती वा चुरा० उम० पले भा० आत्त० सक० सेट्
इति । डम्भयति ते डम्भते अडडम्भत्-त् अडम्भिड ।
डभरु पु डम् इति गडम् इत्यर्थि षट् उन् । वाद्यभेदे कापा-
लिकयोपि यो, चमत्कारे च ।
डम्भ क न० बयादिरचिते पावभेदे (ड म्भा) ।
डम्भित्य पु० काठमये ऋगे ।
डङ्ग(ङ्गा) ३० दङ्ग उ(क) षट्गव्यदि नि० । नङ्गुषे (मान्दर)
डाकिनी स्त्री० डाकानां सङ्ग इति । कात्या गणभेदे ।
डाभर पु० शिवोक्ते तन्त्रशास्त्रभेदे ।
डिडिडुम पु० डिडिड इति गन्ध भिनोति प्रकाशयति मि ड ।
वाद्यभेदे (पान आमला) इत्यभेदे च । मङ्गुडोने ।
डिडिडु(खे)र पु० डिडिड इति गन्धेऽक्षयत्य र पूर्वपट्दीर्घ
डित्य पु काठमये गजे 'म्यामरुषो युवा विद्वान्' इत्यर
मियर्यन । सर्मशास्त्रार्थेषु च इत्यक्षयभिधायते
इत्युक्ते पुरुषभेदे च ।
डिप सङ्गती वा चुरा० उम० पले भा० आत्त० अक० सेट् ।
डेपयति-ने डेपते आडोडिपत्-त् ।
डिप मेरुषे वा चुरा० उम० पले तदा कुटा च पर सक० सेट् ।
डेपयति ते डिपति अडोडिपत्-त् अडिपत् अडिपेत् ।
डिप सङ्गती वा चुरा उ पले भा० आत्त० अक० सेट् ।
इति । इम्भयति ते इम्भते । अडिडम्भत्-त् अडिडम्भिड ।
डिप मेरुषे वा चुरा उम० पले भा० पर० सक० सेट् इति ।
इम्भयति ते इम्भति अडिडम्भत्-त् अडिडम्भिड ।
डिभ सङ्गती वा चुरा उम० पले भा० पर० सक० सेट् इति ।
इम्भयति ते इम्भति । अडिडम्भत्-त् अडिडम्भिड ।
डिभ डिपने धी० पर सक सेट् । डेभति अडेभीत् ।
डिभ पु० डिभ-क । इत्यक्षयक्षयन टकभेदे ।
डिध पु० डिध-अच् । मिनी अयते डीक्षुमि, विज्ञे अयन्ते
कनङ्गे, एरयते, मन्त्रेणके-ध्वनी, भवे, भ्रमरे पुरुषे च न
डिध्याचञ्च पु० इन्ध्याचञ्च षट् । अयति-ने युङ्गे ।
डिध्म पु० डिध्म-अच् । मूर्धे, मिनी च । सार्धे कन् अयति
अतिगमौ स्त्री० ।
डी नमोगतौ भा० आ० आत्त० सक० सेट् । इति अडडिड डेन
डी नमोगतौ दि आ० सक सेट् । डीयते अडडिड डेन ।
डीन न० डी भावे ऋ । पक्षिणां गतौ तद्दिनेषु इहृदपिभावे ।
डुगुडुभ पु० टङ्गु इत्युदरगन्ध भवति तत्र भाति वा

भग-भा-वा ड (डोडा) इति ख्याते सर्पभेदे । [अत्रैव ।
डोर न० टोप+रा-ड ट०] इत्यावाहारादौ बन्धनसूत्रे स्वार्थे कन्

ढ

ढ पु० ढङ्गायाम्, युनि, तङ्गाङ्गुले, निर्गुणे, ध्वनौ च । [वाद्यभेदे
ढङ्गा स्त्री० ढक् इति कायति कै-क । यशःपट्टे स्वनामख्याते
दुग्ढ् अन्वेषणे भ्वा० पर० सक० सेट् । दुग्ढति अदुग्ढीत् ।
दुग्ढि पु० दुग्ढ-इन् । गणेशे काश्यां प्रसिद्धे दुग्ढिराजे ।
ढोल पु० ढोलायमानो वाद्यते ट० । स्वनामख्याते वाद्यभेदे ।
ढौक प्रेरणे गवाञ्च भ्वा० आत्म० सक० सेट् । ढौकते अढौ-
कित । णिच् अडुढौकत्-त ।

ण

ण पु० णख गतौ ड टपो० गत्वम् । विन्दुदंशे, भूपणे, गुण
वर्जिते, जलस्थाने, निर्याये, ज्ञाने च ।

णञ्च गतौ भ्वा० पर० सक० सेट् । नञ्चति प्रणञ्चति अनञ्चीत्
णोपदेशत्वात् सति निमित्ते णत्वम् एवमन्वेषामपि ।

णख गतौ भ्वा० पर० सक० सेट् । णोपाटशत्वात् णत्वम् ।
नञ्चति प्रणञ्चति । अनञ्चीत् अनाञ्चीत् ।

ण्ट नट्ये साभिनये नटकार्ये हिंसयामयं न णोपदेशी । भ्वा०
पर० अक० सेट् । नटति प्रणटति अनाटीत् अनटीत् ।
हिंसायाम् प्रनटति ।

णट नटकत्ये भ्वा० पर० घटा० । नटति प्रणटति अनाटीत्-
अनटोत् । णिच् नटयति अनोनटत् । [दीत् अनटीत् ।

णद् अत्यक्तशब्दे भ्वा० पर० अक० सेट् । नटति प्रणद्दति अना-
णद् भासे चु० उभ० सक० सेट् । नाद्यति-ते प्रणाद्यति
अनीनदत्-त । [अनमिष्ट ।

णभ हिंसे भ्वा० आत्म० सक० सेट् । नभते प्रणभते अनभत्
णभ हिंसे टिवा० क्वा० च पर० सक० सेट् । नभ्यति प्रण-
भ्यति नभ्नाति प्रणभ्नाति । अनाभीत्-अनभीत् ।

णम शब्दे अक० नतौ सक० भ्वा० पर० अनिट् । नमति
प्रणमति अनञ्चीत् नत्वा नत । [यति अनञ्चीत् ।

णय गतौ रक्षणे च भ्वा० पर० सक० सेट् । नयति प्रण-
णह् शब्दे भ्वा० पर० अक० सेट् नर्हति प्रणर्हति अनर्हीत् ।

णल वन्धे भ्वा० पर० सक० सेट् च्चला० । नलति प्रणलति ।
अनालीत् । नलः नालः ।

णश अटर्शने नाशे च दिवा० पर० अक० वेट् । नश्यति
प्रणश्यति अनेशत् अनशत् । अशान्तत्वे न खत्वम् प्रनष्टः

गाम जौटिल्ये भ्वा० आत्म० अक० सेट् । नसते प्रणमने ।
अनमिष्ट । [ति । अनाम्नीत् अनम ।

णह् वन्धने टिवा० उभ० सक० अनिट् । नञ्चति-ते प्रणञ्चति-
णास ध्वनौ भ्वा० आत्म० अक० सेट् । नामते प्रणामते अना-
मिष्ट । अननाकत्-त ।

णिञ्च चुम्बने भ्वा० पर० सक० सेट् । निञ्चति प्रणिञ्चति ।
कृत्यु वा गत्वमिति पाणिनिः । [अनिञ्चिट्

णिज गोधने अटा० आत्म० सक० सेट् इटित् । णिज्क्ते प्रणिज्क्ते
णिज गोधने जु० उभ० सक० अनिट् । नेनेक्ति प्रणेनेक्ति ।

नेनित्के अनिजत्-अनेञ्चीत् अनिजत् ।

णिद् मन्निधाने अक० निन्दने सक० भ्वा० उभ० सेट् ।
नेदति-ते प्रणेदति-ते । अनेदीत् अनेदिष्ट ।

णिद् कुम्बने भ्वा० पर० सक० सेट् इटित् । निन्दति प्रणि-
न्दति अनिन्दीत् । कृत्यु वा गत्वमिति पाणिनिः ।

णित् दुर्वेषे तृदा० पर० सक० सेट् । निजति प्रणिजति ।
अनेजीत् । [अनिञ्चीत् ।

णिव सेके भ्वा० पर० सक० सेट् इटित् । निञ्चति प्रणिञ्चति ।
णिशु मनाधौ भ्वा० पर० सक० सेट् । नेशति प्रणेशति
अनेशीत् ।

णिप सेके भ्वा० पर० सक० सेट् । नेपति प्रणेषति अणेषीत् ।
णिस चुम्बने अटा० सक० सेट् इटित् । निञ्चते प्रणिञ्चते अनि-
ञ्चीत् । कृत्यु वा गत्वमिति पाणिनिः । [अनेञ्चीत्

णी प्रापणे भ्वा० उभ० द्विज० अनिट् । नयति प्रणयति
णोल नीलताकरणे भ्वा० पर० सक० सेट् । नीलति प्रणिलति
अनीलीत् । [अनीञ्चत् ।

णीव स्थौल्ये भ्वा० पर० सक० सेट् । नीवति प्रणीवति ।
णु स्तुतौ अटा० पर० सक० वेट् । नौति प्रणौति अनाञ्चीत्-
अनौञ्चीत् चुचुविष । [अनौञ्चीत् अनुत् ।

णुद् प्रेरणे तृदा० उभ० सक० अनिट् । सुदति-ते प्रणुदति
णू स्तुतौ तृ०कु० पर० सक० सेट् । सुवति प्रणुवति अणुवीत्

णोद् सन्निधाने उभ० सक० सेट् । नेदति-ते प्रणेदति-ते ।
णोघ गतौ भ्वा० आ० अक० सेट् । नेपते प्रणेषते । अनेपिष्ट
अनिनेपत् त । एते धातव नाटिका अपि सति हेतौ णत्व
कार्यद्योतनाथं गणे णोपदेशितत्वा पठित्वा प्रयोगे त
दन्त्यनादय एव पुनः प्राद्विद्योगे णत्वसुपयान्ति ।

त

त पु० तक-सहने हासे वा ड । चोदे, अच्यते, पुच्छे, क्रोडे,
स्त्रोच्छे, रत्ने, शृगालपुच्छे च । तरले, पुण्ये स्त्री० न० ।

तक वहने काये व भ्यां परममहंसेत् । तद्वति यतासीत् अतस्तीन
 तक दोःभ्यां भ्यां परं अक्ष घेट ददित् । तद्वति यतस्तीन
 तद्भा म नक्ष-रन् । अर्धधागलनयोगेन सदिते टङ्घि ।
 तकरून्दिका स्त्री (पुत्रा) पटे उण्डुणे तक्रयोगेण जाता
 य म आभिनायाम् ।
 तक्ष काये वा भ्यां पचे स्ता परं अक्ष वेदु । तपति तक्षगीति
 अतस्तीन तगिता अगतीन तपा । भक्तये तु नतस्यति
 तक्षरु पुं नक्ष द्युन् । विष्वक्वर्षणि, वरुणै, (हसार) काय-
 पल गुनेनागमेदे च ।
 तक्षणी स्त्री० तक्षतेऽनया स्युट् । वक्षाम्, (व हस) काट-
 तक्षपायवे अल्पमेदे च । [नक्षत्रे च ।
 तक्षन् पुं तक्ष कर्तृ । परटि, वरुणै, विष्वक्वर्षणि, विषा-
 तक्षगिन्ना स्त्री० धिष्युदेमे नगरीमेदे ।
 तक्ष नत्री भ्यां परं अक्ष घेट् द दत् । तद्धति नक्षरीत्
 तगर पुं नु अक्ष तस्य मोदुस्य गर । (तगर) दति हस्ये ।
 तक्षन् न० तक्ष स्युत् । उ तेन लीयेने ।
 तक्ष्यान् वि० तक्ष् गोत्र यक्ष । न्मावत क्रमनिरपेदतया
 मयर्षमाने तक्षभावे जने ।
 तट अण्ड्ये भ्यां परं अक्ष घेट् । तद्वति यतासीत् अतस्तीन
 तट वि० तट-अक्ष् । मूले मयादेःकोरि । अमरमेते द्विषा ङीष् ।
 तट आङ्गो युं उम० अक्ष० घेट् । ताटयति ते यतो गतत् त
 तटस्य वि० तटे ति न्ति भ्यां क । तीरस्यै, न्धीयस्यै
 मध्यामस्यै, तिलस्यै, स्रष्टपातिरिक्तो विनेयवे च ।
 तटाक पुं तटमहति अच चक्रगतो अक्ष । तटान् ।
 तटाग पुं तटमगति अच चक्रगतो अक्ष् । जगामयमेदे तटाने
 तटिनी स्त्री० तट+अण्ड्ये टं वति । मद्याम् । [तद्धृत् त
 तट गौरी व्याहृते च पुं उम० अक्ष० घेट् । ताटयति ते यतो
 तटाक पुं ताटने न्पाङ्गत् तटानेन नक्ष आङ्गु वि ।
 तक्षामयमेदे तटानि ।
 तडिता य नक्ष वि । मध्यमभूमिभागस्यो वडयक्षत्रोपित ।
 उक्तांयत्काला हा दिवसे एतेन भूमिं पुष्करिणो,
 विमिटीरेका, चाङ्गिकादि, वहुभिक्षकान् इति वडि
 नी० वडयत्कालोपनिभे दिवसवृत्तान्तपुस्तकेणैवमवर्षे
 वडय च ऐवहाङ्गुने विरिहाट ललाट, पूष्यमेदे च ।
 तडिता याग पुं उण्डे अर्धवतान नडा टा वान् विद्युवा
 वडयहा वडयै हायाम् अक्षस्यै एव टा वान् विद्युवा
 तडित् स्त्री० तडयत्कालोपनि नक्ष इति वि० पूष्य । विद्युवि

तडित्वत् पुं तडित् अक्षस्य नक्षपु मयव । मये सुलक्षे च ।
 तण्डुक पु तडि द्युन् । चाङ्गने, एने यमायमान व ड्ये,
 यददादियि, तक्ष्मे च । मयाङ्गुणे उपागतं च
 अने वि० । परिष्कारे पु म० ।
 तण्डुल पु० तडि-उण्डु । भान्यादिभारै-निष्पत्ते जायानो,
 तण्डुलीयमाके च । विष्टरे पु स्त्री टाट् ।
 तण्डुलीयं पु० तण्डुनाय दित् छ । (तण्डुमे) (चापामडे ग्राह
 मेदे विष्टरे च । काये वन् उतगामे । [विष्टरे
 तण्डुनीयिका स्त्री तण्डुनाय द्विता छ कर्नादास हनु
 तण्डुलेय तण्डुकाय द्विता ट । तण्डुलीयमाके यत तण्डुल्ये च
 तत् अयं तत्र-द्विपु । ऐतो । [द्विपु च वि
 तत न० तन क्त । यीषान्-बाधे । वायो पुं० व्याप्ते, विप्रात
 ततपती स्त्री० तत पत यस्या । वदुप्याम् ।
 ततस्य वि अययात्-अय । तत्त्राये ।
 तति स्त्री० तन तिन् । श्रेयो ।
 तक्ता पु च कात् । वल्गान्काते ।
 तत्कालधी वि० तकिन् उचिते क ये धीर्भुविद्वन् । अर्नि
 चादिनिसाहस्येण ऋदिति प्रदुव्यदपुत्री जने ।
 तत्क्रिय वि० वेतन विना च्छासत वा त्रिया कण्य मया ।
 कर्मव्यपयोसे वेतन विना कर्मकारे ।
 तत्क्षाय पु० चचाधी लपः जात । कथोच ।
 तत्क्षय (य) अन्तन क्षिप ततो भाव तत्र भावे वात्स वा तपोना ।
 यागार्थे, वद्वे चकारोवितभादये परमात्मनि, तद्भानि
 तदिति धर्मनाम स्यै च तद्भा मय म धर्मम म तत्र
 भावः । ज्ञानये । विनश्यते अक्षधायने येन चि वलति
 धाड्योनेपु मरुत्ताग्नि मद्रिगिरी महापुणे ।
 तत्क्षयान् म० इतः । अलान्ते, तद्भानिये च ।
 तत्पर वि० तत्परस्य म दत्त । तद्धते, तत्राग्रे च ।
 तत्परायण वि० तदेव परमदान दस्य लताम् । तदात्ते ।
 तत्पक्ष पुं व्याहरेणोर्त्त कथामेदे ।
 तत्फल पुं तपो न कल्पत विनि च यमनिरिहाण अय ।
 पुष्पायविकागिनि कृदत्रे च नीयणी मीरगाभीयो च ।
 तत्र अय तडित् चान्गरी यम् । तडित् च य ।
 तत्रोत् वि० तत्र अय अयत्काल मद्रु । तत्रमे वेननि ।
 तत्रभवत् वि० म च्योपधाम्ना एतमे त्तम एव वदन् वला
 सिटी योच । तत्रभवत् निवादि एवमथा ति रीचयम् ।
 तत्रोत् अय एव च्यायत्काल एव च यान् वात्त मद्रुपत्ते
 एवमिहावे, वदुत्त विद्युत् च ।

तद्यागत उ० त्रया पुनरावृत्तिर्भवति तथा गतो ज्ञातः । बुद्धसुनौ
तथाच अत्र्य० तथेति चिनोति चि-ड । पूर्वोक्तावृष्टीकरणे
तथाहि अत्र्य० तथा च हि च द्व० । निर्दग्ने प्रसिद्धमेवेत्यर्थे
तय्य न० । तथा तत्र साधु यत् । सत्ये । तद्वति लि० ।
तद् लि० तन-अटि डिञ्च । पूर्वोक्ते बुद्धिस्थे, परानर्गयोग्ये
विप्रकटविपद्ये च । ब्रह्मणि न० । 'यो तत्सदिति निर्हेणो
ब्रह्मण' इति गीता ।

तदा अत्र्य० तस्मिन् काले टाच् । तस्मिन् काले इत्यर्थे ।
तदात्मन् लि० स आत्मा यस्य । तत्स्वल्पे ।
तदात्त्व न० तदेत्यस्य भावः तदा+त्व । तत्काले ।
तदानीम् अ० तस्मिन् काले-तदा+तानीम् । तदेत्यर्थे ।

तद्गत लि० तस्मिन् गत आसक्तः । तद्वरे एकान्तचित्ततया तदामक्त
तद्गुण पु० अलङ्कारोक्ते अर्वालङ्कारभेदे ।

तद्गुणसविज्ञान पु० तत्र ब्रह्मोक्तौ गुणस्य गुणीभूतस्य
(विशेषणस्य) संविज्ञानं विशेष्यपारतन्त्र्येण बोधनं यत् ।
व्याकरणोक्ते ब्रह्मोक्तिमनामभेदे भवति च लक्ष्मणमान-
येत्यादौ गुणीभूतस्य कर्णसायानयनम् ।

तद्गुण लि० तदेक धनं यस्य । कण्ठे स हि मन्त्रेण धनमप-
र्याप्ततयावधार्य आत्मनि तद्गुणतमेवाभिमन्यते ।

तद्गुणान् लि० उद्देश्यान्तरं विनाटपि स एव धर्मो यस्य अनिच्
समा० । स्वधर्मोऽयमिति बुद्ध्या धर्माय प्रवर्त्तमाने जने ।

तद्भित्त पु० तेभ्यो विपुहस्ततत्तत्प्रकृतीनां स्वविशिष्टतया प्रयो-
गेभ्यः 'हित' । व्याकरणोक्ते प्रत्ययभेदे । [न्द्रीत् ।

तद्भि अवसादे मोहे सौ०पर०अत्र०सेट् इदित् । तन्त्रति अत-
तद्वत् अत्र्य० तेन त्वल्यं वा त्वल्यं सा चेत् क्रियेत्यर्थे वति ।

तत्सदृशक्रियावति । तस्य तत्र वा त्वल्यमित्यर्थे वति । त-
त्सुल्येति यथा तद्वत् शिबस्य विभुता, तद्वत् शिबे भक्ति-

रित्यादि । तद्वत् अत्र्यर्थे सत्तुप् सस्य व' । तद्विशिष्टे लि० ।

तत्र विस्मृतौ तना०उभ०सक०सेट् । तन्नोति तनुते अतानीत्-
अतनीत् अतत-अतनिट् ततान तेने । तनित्वा-तान्त्वा ।

तत्र उपकारे त्रयायां यद्वे आघाते च वा० चुरा०उभ० पञ्चे
स्वा०सक०सेट् । तान्प्रति ते तनति अतोतनत् त अतानीत्-
अतनीत् । उपसर्गात् दैच् । आतानयति दीर्घो भवति ।

तन्वय पु० तनीति कुलम् तन-कयन् । पुत्रे । इहितरि, चक्र
कुल्याया, लताद्या, इतकुलाख्याञ्च स्त्री०टाप् ।

तन्मिन्न पु० तनीर्भाव इमनिच् । तनुत्वे, कान्त्ये च ।
तनु स्त्री०तन-ड । देहे, मुर्त्तौ तनु-उड्, तनुच अल्ये, धिरले,
कण्ठे च लि० स्त्रियां वा ङीप् तन्वी तनु ।

तनुञ्चाय पु० तन्वी आया यस्य । वर्तुरकटके । इत० ।
देहच्छायायां स्त्री० न० । [स्त्री० देहजातमात्रे लि०]
तनु(नू)ज पु० तनो-तन्वा वा जायते जन-ड । पुत्रे । इहितरि
तनुत्वं न० तनु देहं त्रायते त्रै-क । कवचे । स्युट् । तनुदा यन्मय्य
तनुत्वचा स्त्री० तन्वी त्वचा वस्त्रनं यस्याः । चुद्राम्निमन्त्रे ।
तनुपत्र पु० तनूनि कृगानि पत्राणि यस्याः । इहृदीदृष्टे ।
तनुभस्त्रा स्त्री० तनीर्देहस्य भस्त्रेण । नासिकायास् । कर्म० ।
चुद्रभस्त्रायाम् ।

तनुभृत् पु० तनुं देहं विभक्तिं आत्मत्वेनाभिमन्यते भृ-क्तिप् ।
जीये 'वा इत्यजा तनुभृतानिति भागवतम् ।

तनुसंध्या स्त्री० तनु कर्म मध्यं यस्याः । कर्ममध्यायां स्त्रियां,
पडचरपादके अन्धोभेदे च । [च

तनुवार न० तनु देहं दृणोति दृ-अग् उप० । कवचे, सन्नाहे
तनुवीज पु० तनूनि कृगानि बीजानि यस्य । बीजवटरे ।

तनुस् न० तन-उसि । देहे ।

तनूनपात्(ट्) पु० तनूं न पातयति पत-रिञ्च-क्तिप् । अग्नौ,
जठरम्यलेपि भुक्तान्नपाचनादस्य देहापातकत्वम् । तनूं न
पाति रञ्जति पा-शब्द । वङ्गौ । अत्र पञ्चे तनूनपानौ इत्या-
दिभेदः तन्वा जनं कर्म पाति तनूनपं इत्यादि तद्वत्ति अद-
क्तिप् । वङ्गौ अस्मिन् पञ्चे तनूनपादौ इत्यादिभेदः ।

तनूस्त् न० तनौ रोहति स्त्-क । लोमनि पक्षिणां पञ्चे च
तनुस्त्फुल्लतनूस्त्हीकतानिति नैपथम् । [तत्त्वा

तनुच गतौ स्वा० पर० सक० । तञ्चति अतञ्जीत् । तद्वित्वा
तनुच सङ्कोचने रुधा०पर० सक०वेट् । पाणिनीयगणे अनूञ्

साहचर्यादयं वेडेव बोपदेवगणे उदित्करणं प्रामादि-
कम् । तनक्ति अतञ्जीत् अताङ्गीत् ।

तनुज सङ्कोचने रुधा०पर० सक० । पाणिनीयगणे (तनुञ्)
इत्यत्र तनुञ् इति पाठान्तरम् अनूञ्साहचर्यात् अद-
भूदित्वात् वेडेव । तनक्ति अतञ्जीत् अताङ्गीत् ।

तनु पु० तन-तनु । पाहे, अपत्ये, सन्तवौ, स्त्रवे च ।
तनुकीट पु० तनो कीट । (गुटिकीका) कीटभेदे ।

तनुनाभ पु० तन्तर्नाभावस्य अच् समा० । (साकडका)लतायाम्
तनुनिर्यास पु० तन्तरिव निर्यासो यस्य । तालद्वये ।

तनुपर्वन् न० तनोः यज्ञोपवीतस्य दानरूपं पर्वं । चान्द-
आवणपौर्णमास्याम् वह्निने हि वामनाय यज्ञोपवीतदानो-
त्सवः सृष्टवौ विहित ।

तनुषु पु० तन्तना सन्तत्या भाति सा-क । स्यपे, वसे च ।
तनुर(त्त) न० तन्वविद्यतेऽस्य र-लच् वा । संयासे ।

तनुवाय उ तन्नन् वयति वप अण् उप० । तन्वाये (ताति)
 तनुवाय उ० तन्नन् वयति वे-अण् । (ताति) जातिभेदे ।
 तन्वुविग्रहा स्त्री० तन्वी विपद्ये यथा । वदन्त्याम् । तन्-
 वषि नि षड्भ्रूवाणि प्रादुर्भवन्ति । [रुच्ये]
 तन्वुशाला स्त्री० तन्नना वपनाय शाब्दा । (तावत्) तन्ववपन
 तन्मुसन्तति वि० तन्वभि सन्तत व्याप्तम् । स्युतवत्त्वे ।
 तन्नुसार तन्ववदव सारो मञ्जास्य । पुराप्रद्वये ।
 तन्न न० तन द्रुन् । धिद्वान्ने, शोषधौ, कुटुष्वकार्यै, प्रधाने,
 तन्ववाये, परिच्छदे, जेनी, उभवाधं सङ्गतप्रद्वयो, इति
 कर्त्तव्यतायाम् राट्टे, परच्छन्दे करणे, अर्थमाधके, तन्वी,
 खराट्टिचनायाम् परिजने, तन्ववायमलाकायाम् प्रवन्वे
 शपणे धने, गृह्ये, वपनसाधने, कुले, वेगशाखाभेदे,
 वेदादिशास्त्रे स्वनामस्थाने शिवाद्युक्ते शास्त्रे च ।
 तन्वक ग० तन्वादिचिटादपहृतम् कन् । वदीने वक्तृ ।
 तन्वता स्त्री तन्वस्य भाव तन् । अनेकोद्देशेन सङ्गतप्रद्वयो
 यथा तर्पणपूजनाद्यनेककर्मोद्देशेन सङ्गतज्ञाने कृते सर्व
 कर्म्मोद्देशानसिद्धिः ।
 तन्ववाप(य) उ तन्वाधि तन्नन् वप(याति) वप-वे-वा अण्
 उप० । तन्वाये (ताति) । [गृह्य्याम्]
 तन्विका स्त्री० तन्वयते तन्व इ तन् स्वार्थेकन् अणो ह्रस्व ।
 तन्वी स्त्री० तन्वि ई । गृह्याम् वीष्मभेदे, देहशिरायाम्,
 रक्षाम् गदीभेदे, सुवतीभेदे च ।
 तन्वा स्त्री शौ० तन्वि-य । आनस्ये निद्रायाम् प्रमीनायाम्
 तन्वास्तु वि० शौ० तन्वि आनुष् । निद्रागौले ।
 तन्विस्त्री स्त्री शौ तन्वि-इन् वा डीप । आनस्ये निद्रायाम्
 तन्वय वि० तदेव भवत् । तन्वावापत्ते अर्थे ।
 तन्वात्र वि० तदेव भवत् । तदात्मके । सा भावा यस्मिन् ।
 साख्योक्तेषु तस्मिन्निप्रथमं तन्वात्वा तेन तन्वात्प्रवा स्यता ।
 न तन्वात्प्रवावगोपिणः शिष्येणास्ततोश्चिते । न शाला नापि
 धोरारो न गृध्रावाविशेषिणः, इत्युक्तेषु पञ्चमं शब्दादि-
 कारणीभूतं न भूतेषु ।
 तन्वी स्त्री तदु-डीय पृथक्स्थाम् । तत्त्वगुणयुक्तायाम्
 इमाश्चक्षियाच्च । [अतपिच ।
 तप दाक्षे भा० उभ सक० सेट् । तपति-ने अतापीत-अतपीत्
 तप उपतापे एक ऐन्द्र्ये अ० टि० या० अजिङ् । तथत् अतप ।
 तप दाक्षे उ० उ सय सेट् । तापयति-ने अतीतपत्-त ।
 तप उपतापे सक० ऐन्द्र्ये यज० भा० पर० अजिङ् । तपत्
 अतापीत् ।

तप उ० तप अच् । चीरे क्यं शपाटात्मके वृत्तौ ।
 तपती स्त्री० तप गृह नि० । छादानाम्नाम् स्वर्यपक्ष्या, नटी-
 भेदे स्वर्यमुतायाश्च यद्योगात् कुर्वन्नापत्या उच्यन्ते ।
 तपन उ० तप-स्तु । स्वर्थे तपे महातरुच्छले नरकभेदे चीरे
 वृत्तौ, अर्कच्छले, सुश्राग्निमन्यच्छले स्वर्यकान्तमणौ च ।
 तपनतनय उ० इत् । यत्ते । यद्यनाया, प्रमीहद्ये च स्त्री० ।
 तपनी स्त्री० तप-स्तु गौरा० डीप् । गोदावरीनद्याम् ।
 तपनीय न० तप-अनीयर् । स्वर्थे । स्वार्ये कन् । व्यक्षार्ये ।
 तपस् उ० तप-अशुन् । चान्दे माघे मासि, शिशिरे षड्मही, जन-
 लोकोपरस्थे लोकभेदे च । व्याप्तिवने 'स तपोऽकुर्वतेति
 श्रुति स्थापयतिष्ठितधर्मं, वैधे ह्येगजनेके चान्द्रायणशरी
 कर्म्मणि, ज्योतिषोक्ते लखनोनवमन्याने च न० ।
 तपस्य उ० तपसि तपस्वरणाय साधु अनतिश्रीतोत्पत्तात्
 यत् । फाल्गुने मासि । तपसि माघे भव यत् । ऋद्भ्य
 छले तपस्वरणे साधुयत् । तपस्यभिरते वि० । [याश्च
 तपस्या स्त्री० तपस्वरति तपस्-अण् च । तपस्वरणे, अतचर्या
 तपस्यिन् वि० तपस्-अस्यर्थे विनि । तापसे, चान्द्रायणा
 दिप्रतधारिणि अतुक्त्वौ, दीने, प्रशस्ततपोवति च । इत-
 करञ्जे मत्स्यभेदे, चटके च उ० ।
 तपस्यिनी स्त्री० तपस्-विनि डीप् । तपोयुक्ताया स्त्रिया,
 जटामास्त्रा कट्टोद्दिष्टायाम् दीनायाम् तुक्त्वयाया स्त्रियाश्च
 तपात्यय उ० तपस्य चीरेऽस्यात्ययोऽनघान् यत् काले । वर्षा
 काले 'तपात्यवे चारिभिक्षिते'ति कुमारः ।
 तपोधन उ० तपोधनमतीवेत्वात् अथ । तापसे, तपनद्ये च
 तपोवन न इत् । तापस्येभ्ये वनभेदे तद्भाष्ये तीर्थभेदे च
 तपकुम्भ उ० तप कुम्भो यत् । नरकभेदे ।
 तपस्कर न० 'पदभक्तन् विवेदभास्त्रिपलन्त मय विवेत् ।
 पनमेक विवेत् सर्पिस्त्रपलच्छ विधीयते रत्युक्ते वनभेदे,
 'पयो इतसुदृक वासु तप प्रतिश्रद्धे विवेत् स तपलच्छ
 इति गौतमोक्ते सुखमपि । [यत् । नरकभेदे ।
 तपसापाणकुण्ड न तपसा पापाया यत् तादृश कुण्ड
 तपसात्क न तपसा वासुका यत् । नरकभेदे ।
 तपसुद्रा स्त्री तपसा घृता चिह्नम् । वैष्णवोचितधर्माख्येदिनि
 तापितनौःशलाकादिना कृते भगवदायुष्कारके' इत्या पाठ-
 यदौ घृता तापयित्वा शलाका तपसु । चक्रादिभिः पूतभप ।
 धारयेत् वैष्णवो नर इति तद्भाष्येऽपीतो चिह्नभेदे ।
 तपसुराकुण्ड न० तपसाया घृताया कुण्ड यत् । नरकभेदे ।
 तपस्कर्म्मिकुण्ड न तपस्कर्म्म कण्ड यत् । नरकभेदे ।

तस खेदे अक० इच्छायां सक० टिवा० शमा० पर० सेट् ।
 ताम्यति । अतमत्-अतमीत् । तमित्वा तान्त्रा ।
 तम पु० ताम्यति तम-अच् । तमोगुणे, मतान्तरे, राहौ च ।
 तमालहृत्ते च राहौ स्त्री० । अन्धकारे प्रादाये च न० ।
 तमःप्रभ पु० तमस इय प्रभा यस्य । नरकभेदे । नरकभूमौ स्त्री०
 तमस् न० तम-असुन् । नेत्रदृष्टिरोधके नैशादिप्रान्ते, शोके,
 पापे, कार्यकार्याविवेके, विग्रेपदर्शनविरोधितोपे मास्त्रोक्ते
 गुरुवरणकमेव तम इत्युक्ते गुणभेदे राहौ च । [इति रघुः
 तमस न० तम-असच् । अन्धकारे । नदीभेदे स्त्री० तमसापगाया
 तमस्विनी स्त्री० तमस् अस्यर्थे विनि । राहौ ।
 तमाल पु० तम-कालन् । स्वनामख्याते हृत्ते, तिलके, वरुण-
 हृत्ते, खड्गे, कृष्णसुदिरे च । वंशत्वचि पु० न० । ताम्बू-
 लवल्लुगाम्, वरुणहृत्ते च स्त्री० डीप् ।
 तमालक पु० तमाल+लार्थे कन् । तमालहृत्ते, सुनिपणशाके,
 न० । पत्रके (तेजपात) पु० न० । [च । तमालहृत्ते पु०
 तमालपत्र न० तमालस्य पत्रमिव । तिलके, (तेजपात) पत्रके
 तमि(मी) स्त्री० तम-इन् वा डीप् । राहौ ।
 तमिस् न० तमोस्यत्वर नि० । अन्धकारे, कोपे, सर्वाहङ्कार-
 भूले अज्ञाने च । साम्बकारराहौ स्त्री० ।
 तमिस्रपत्र पु० तमिस्रप्रधानः पत्र शाक० । कृष्णपत्रे । प्रथ
 मतोऽन्धकारस्याविर्भावात् तस्य तत्रप्रधानत्वम् ।
 तमोघ्न पु० तमोऽन्धकारं मोहसंज्ञानं वा हन्ति हन-उक् ।
 सूर्ये, वह्नौ, चन्द्रे, बुद्धे, दिष्णौ, शिवे च ।
 तमोज्योतिस पु० तमसि अन्धकारे ज्योतिरस्य । खद्योते कीटे
 तमोऽपच पु० तमोऽन्धकारमज्ञानं वापहन्ति अप+हन-उ ।
 सूर्ये, चन्द्रे, वह्नौ, ज्ञाने च । तमोनुदाटयोप्यत्र ।
 तस्य गतौ स्वा० पर० सक० सेट् । तस्वति अतस्वीत् ।
 तय गतौ रक्षणे च स्वा० आ० सक० सेट् । तयते अतयिष्ट ।
 तरच् पु० तरं गति मार्गं वा क्षिणोति मितद्गुं डु । खगादने
 क्षुद्रध्यात्रे । [तिर्य्यगूर्द्धादिप्रथने ।
 तरङ्ग पु० तृ-अङ्गच् । (डेड) जम्भौं वायुना जलस्य सञ्चालनेन
 तरङ्गिणी स्त्री० तरङ्ग+अस्यर्थे इति । नद्याम् । [चञ्चले च
 तरङ्गित त्रि० तरङ्गः संजातोऽस्य तर० इतच् । जाततरङ्गे,
 तरण पु० तृ-ल्यु । भेलके (डोङ्गा) खर्गे च । भावे ल्युट् ।
 पारगमने, सुवने च-न० ।
 तरणि पु० तृ-अणि । सूर्ये, भेलके, अर्कहृत्ते, किरणे,
 ताम्ने च । नौकायां, हतकुमार्याम् स्त्री० वा डीप् ।
 होवन्तः पञ्चचारिण्यामपि ।

तरगुड पु० न० तृ-अण् । बडिग्रीसूत्रमन्थनकाष्ठे, (छिप)
 ल्ये च । टेशभेदे पु० । नौकायां त्रि० स्त्रीत्वपञ्चे डीप् ।
 तरतस त्रि० न्यूनाभिक्रमाभावान्तिरेऽर्थे । तारतस्येन वर्त्तमान
 इति गारीरकभाष्यम् । [स्त्री० डीप् ।
 तरन्त पु० तृ-भ्रुच् । समुद्रे, लवे, भेके राजमे च । नौकाया
 तरपण्य न० तरस्य नद्याः पारयानस्य पण्यं भुक्तम् । नद्यादेः
 पारयानार्थे देये गुन्ते ।
 तरल पु० तृ-अलच् । हारमध्यस्थे मणौ हारे, तने च ।
 चपले, कासुके, पिस्तारे, भास्वरे, मध्यन्तरे-दृष्ट्ये, द्रवीकृतं
 पटाद्ये च त्रि० । यवागाम्, सुगयाञ्च स्त्री० ।
 तरलित त्रि० तरलइवाचरति तरल+क्तिप्-त । आन्दोलिते
 कम्पिते, धूते, लुलिते च । [भेदे ।
 तरवारि पु० तरं गतूणा गतिं वारयति वृ-णिच् इन् । खड्-
 तरस् न० तृ-करणादौ असुन् । लवे, वेगे, सवेगमने, रोगे,
 तीरे, वानरे च । [णस्य वलप्रटत्वात् तथात्वम्
 तरस न० तरो येगोपलक्षितं वलमस्यस्मिन् अच् । मांसं, तद्वच्च-
 तरसा अव्य० तृ-असाच् । भट्टितीत्यर्थे शैष्ठ्ये ।
 तरस्विन् पु० तरस्+अस्यर्थे विनि । वायौ, गरुडे च । वेगवति,
 श्वरे च त्रि० । [वसनदशायाञ्च ।
 तरि(री) स्त्री० तृ-इ वा डीर् । नौकायाम्, वसनपटके,
 तरिक इ० तराय पारगमनाय हित । ठन् । लवे, भेलके । नौ-
 कायां स्त्री० टाप् ।
 तरी स्त्री० तृ-इ । नौकायाम् । अडीवन्तत्वात् सुलोपादि ।
 तरु पु० तृ-उ । हृत्ते । [एवं हृत्तसखण्डादयोप्यत्र ।
 तरु(प)खण्ड पु० तरुणा समूहः तरु+प, खण्ड । हृत्तसमूहे
 तरुण पु० तृ-उन् । एरण्डहृत्ते, खलुजीरके च । कुज
 पुष्पे न० । नूतने यूनि च त्रि० । युवत्या स्त्री० डीप् ।
 डीवन्तस्तु हतकुमार्यां, दन्तीहृत्ते (सिञ्चोती) पुष्पहृत्ते च ।
 तरुणज्वर पु० 'आसन्नरात्रं तरुणं ज्वरमाहर्षमनीपिण' इत्यु-
 क्ते सन्नरात्रपर्यन्ते ज्वरे ।
 तरुहृत्ता स्त्री० तरुप रोहितं रुह-क । वन्दाके (परगाछा)
 तरुवल्ली स्त्री० तरोर्वल्लोव । वन्दाके ।
 तरुविलासिनी स्त्री० तरोर्विलासिनीव । नवमस्रिकायाम् ।
 तर्क पु० तर्क-घञ् । व्याकाङ्गयां, वितर्के, बुद्धिसाध्ये विचारे,
 व्याप्यारोपणेन व्यापकप्रसञ्जने, यथा अत्र यद्वि बह्वि-
 नं स्वात् धूमोऽपि न स्वात् । सीनांसादिशास्त्रे, आगमा-
 विरोधिन्यायेन आगमार्थपरीक्षणे, व्यभिचारशङ्कानिवर्त्तके
 न्यायोक्ते आत्माश्रयादिपञ्चके, अविज्ञातार्थे कारणोप-

अभ्यस्य अच् । तपस्विनि लि० । दमनऋष्टचे, वकष्टचे च पु० ।
 तापसतर्क पु० तापसोपयुक्तस्तर्कः । इहृदीष्टचे तत्तैलादिना
 तापसानां सर्वकर्मनिर्वाह्यात् ।
 तापसप्रिय पु० तापसानां प्रियः छायाप्रदत्वात् । प्रियालष्टचे
 तापिच्छ (ञ्च) पु० तापिनं छादयति जयति वा छद्-जि-वा ड
 ष्टपो० । तमालष्टचे । [पश्चिमवाहिनदीभेदे ।
 तापी स्त्री० तापयति अच् गौरा० डीप् । विन्ध्याचलस्ये
 तामरस न० तामरे जले सक्ति सम-ड । पद्मे, ताम्रे, स्वर्णे,
 धुस्तूरे, द्वादशाक्षरपादके छन्दोभेदे च ।
 ताम्रलकी स्त्री० ताम्रं क्लिप् ता० कर्म० । भूम्यामलक्याम् ।
 ताम्रस पु० तमसि अन्वकारे अविद्याशुणे वा रत० अण् । सर्पे,
 उल्लके, खले च । तमसा युषामेदेन निर्दृष्टम् अण् । सांख्योक्ते
 तमोजन्ये अहङ्कारादौ लि० तमसः राहोरपत्वम् अण् ।
 राजसुतेषु ज्योतिषोक्तेषु केहपु । तमसा व्याप्ता अण्
 डीप् । रात्रौ, जटामांस्याम्, तमोधिजायां स्त्रियाञ्च स्त्री०
 ताम्रिस्त्र पु० तमिस्रमस्यस्त्रिन् ण् । सांख्योक्ते अटाटशविधे
 विपर्ययरूपानानभेदे, भोगेच्छाप्रतिघातजे क्रोधे, तमिस्रा
 चारिणि राक्षसे च । अन्वकारमये नरकभेदे न० ।
 ताम्रूल न० तम-जलञ्च युगागमः दीर्घञ् । (पान) ख्याते नाग-
 वल्लीदले गुवाके च ।
 ताम्रूलकारङ्ग पु० इत० । (पानवाट्टा) ताम्रूलाधारपात्रे ।
 ताम्रूलपत्र पु० ताम्रूलमिव पत्रमस्य । पिण्डालौ ।
 ताम्रूलवल्ली स्त्री० तम-क्लिप् ताम्, वृत्त-मञ्जने क ष्ट० टीर्ष-
 कर्म० ताम्रूलाख्या वल्लो । (पान) नागवल्लीयाम् स्वार्थे क्न्
 अत्रैवाये । [विश्रयोपजीविनि जातिभेदे ।
 ताम्रूलिक लि० ताम्रूलं पण्यमस्य ठक् । (ताम्रूलि) ताम्रूल-
 ताम्रूलिन् लि० ताम्रूल+अभ्यर्थे इनि । (ताम्रूलि) जातिभेदे
 ताम्र न० तम-रक् दीर्घञ् । धातुभेदे (ताम्रा) कुष्ठरोगभेदे च
 अरुणवर्णं पु० तद्वति लि० ।
 ताम्रकर्णी स्त्री० ताम्रौ अरुणौ कर्णौ यस्याः । पश्चिम
 दिग्बलिन्याम् । [जातिभेदे ।
 ताम्रकार पु० ताम्रं ताम्रमथं करोति क-अण् । (कासारि)
 ताम्रकूट न० ताम्रस्य ताम्रवर्णस्य कूटमिव (ताम्राकू) इति ख्याते
 पदार्थे, 'संविदा कालकूटञ्च ताम्रकूटञ्च धुस्तुरमि'तितन्त्रम्
 ताम्रचूड पु० ताम्रा चूडा यस्य । कुक्षुटे ।
 ताम्रतपुज न० ताम्रञ्च तपु च ताम्रां जायते जन-ड ।
 कांस्ये तस्योभयधातुजन्मत्वात् ।
 ताम्रपट्ट न० ताम्रमयं पट्टम् । (पाटी) ताम्रमये लेखनपत्रे ।

ताम्रपत्र पु० ताम्रवर्णं पत्रमस्य । जीवगाके । कर्म० । ताम्रमये
 लेखनपत्रे न० । [महोदधे'रिति रघु' ।
 ताम्रपर्णी स्त्री० नदीभेदे 'ताम्रपर्णीसमेतस्य सुक्तासार'
 ताम्रपल्लव पु० ताम्राणि पल्लवानि यस्य । अगोकष्टचे ।
 ताम्रपाकिन् पु० पच्यते पाकः फलपुष्पादि ताम्रः पाकः
 अस्यस्य इति । गर्हभागउष्टचे ।
 ताम्रपुष्प पु० ताम्राणि रक्तानि पुष्पाण्यस्य । भूमिचम्पके ।
 ताम्रपुष्पिका स्त्री० ताम्राणि पुष्पाण्यस्याः डीप् मंत्रायां
 कन् ह्रस्वः । रक्तविद्यति (नालतेथोडि) । [धातव्याङ् ।
 ताम्रपुष्पी स्त्री० ताम्राणि पुष्पाण्यस्याः डीप् । जवायाम्,
 ताम्रफल पु० ताम्रं फलमस्य । अक्षौठष्टचे । [व्यान्कुशी ।
 ताम्रमूला स्त्री० ताम्रं मूलमस्याः टाप् । इरालभायाम्
 ताम्रवल्ली स्त्री० कर्म० । नङ्गिषायाम् ।
 ताम्रवीज पु० ताम्रं बीजं यस्य । कुल्लये ।
 ताम्रवृक्ष पु० कर्म० । रक्तचन्दनष्टचे, कुल्लये च ।
 ताम्रवृत्त पु० ताम्रं वृत्तमस्य । कुल्लये, स्त्रीत्वमपि टाप् ।
 ताम्रशिविन् पु० ताम्रवर्णां शिवाण्यस्य इति । कुक्षुटे ।
 ताम्रसार पु० ताम्रवर्णं सारमस्य । रक्तचन्दनष्टचे । कर्म० ।
 तत्कारे न० । [रक्तचन्दने च
 ताम्रसारिक पु० ताम्रः सारोऽस्यस्य ठक् । रक्तसदितरे,
 ताम्रिक पु० ताम्रवृत्तं शिल्पमस्य ताम्रस्यायं वा ठक् । कांस्य
 कारे (कांसारि) जातिभेदे, ताम्रनिर्मिते कर्ममिने पदार्थे च
 ताय पालने विसारे च भ्वा० आत्म० सक० सेट् । तावते
 अतायि-अतायिषि । णिच् अततायत्-त ।
 तार पु० तृ-स्वार्थे णिच् अच्, प्रेरणे णिच्-करणादौ वञ्च् वा ।
 वानरभेदे, शुद्धसुक्तायाम्, प्रणये, देवीप्रणये, (हृत्) तरण्ये,
 गिरोजातध्वनौ च । नक्षत्रे नेत्रमध्यस्यकनीनिकायाञ्च
 स्त्री० न० । रूये न० । अत्युच्चनादे, अत्युच्चे निर्मले च लि०
 मन्त्राविद्याभेदे, वालिपत्न्यां, वृहस्पतिभार्यायाञ्च स्त्री० ।
 तारक पु० तारयति तृ-णिच्-णुन् । नाविके, भेलके, टैत्य-
 भेदे च । नक्षत्रे, नेत्रमध्यस्यकनीनिकायाञ्च स्त्री० टाप्
 जिपा० नेत्रम् । [तारकञ्चरि लि० तत्र स्त्रियां
 तारिका । [तारकहादयोप्यत ।
 तारकजित् पु० तारकं जितवान् जि-भूते क्लिप् । कार्तिकेये
 तारकित न० तारका जाताः अस्य इतच् । नक्षत्रयुक्ते-आकाशे
 तारण पु० तारवायनेन ल्युट् । भेलके । इ० वर्धमध्ये 'शस्यं
 भवति सामान्यं तारण्ये सुरवन्दिने' इत्युक्ते वत्सरभेदे च ।
 तारयितरि लि० ।

तारतस्य न० तारतमयोर्भावा व्यञ्ज । न्यूनाधिक्य । निङ्गन
 निघनमेतयोर्द्वयोस्तारतस्यविधिसंज्ञावेतयामि'त्यङ्गुट ।
 तारपुष्प इ० तार निर्मूल शुभ्रत्वात् प्रथमस्य । ऊन्दृष्टये ।
 तारभाक्षिक न० तारस्य हृद्यस्य भाक्षिकम् उपधातुभेदे ।
 रजनतल्ये उपधातुभेदे ।
 तारशुद्धिकर न० तारस्य रजनतस्य शुद्धि धालनरयोगत्
 ।जातमरुशुद्धिकरोति क् टक् । श्रीशक्ते तत्सम्बन्धादि रज
 तस्य मरुशुद्धिवेकषिद्धा । [सुधीवे च ।
 तारापति इ० इत० । शिवे, चण्ड्रे इहम्भतो, बाबिवानरे
 तारापीड इ० तारापीडमित्यस्य । चन्द्रे, कादम्बरीकया
 भसिद्धे न्यभेदे च । [लात् । कपूर् ।
 तारासु इ तारो निर्मूल जलान्यथ श्वभ मेवद्वय शुभ्र
 तारिणी स्त्री० तारयति श्रु+णिच् णिनि । शिवपत्यां
 द्वितीयायां महाविद्यायाम्, तारणकर्मां स्त्रियाश्च ।
 तार्किक नि० तर्क वेत्त्यधीते वा टक् । तर्कयास्त्राध्यैवति गद
 भिर्षे च । तर्कयास्तत्र गौतमकथादृष्टसत्यादिप्रयोगे त् शास्त्रम् ।
 तार्क्ष इ० । काश्यपसूते । [रुधे, अन्नकर्षणे, रसाङ्गने च ।
 तार्क्ष्य इ० तार्क्ष्यापत्तम् यञ् । गच्छे अरण्ये, सर्वे अत्रे, सुवर्णे,
 तार्क्षीयिक नि० ततोय+स्तार्क्ष्ये ईरक् । ततोये ।
 ताल इ तल पञ्, णिच्-अच् वा । स्नानाप्रज्ञाते हृद्ये, विस्तृता-
 भ्याम् अद्भुतमध्यमाभ्यां, परिमिते दीर्घपरिमाणभेदे
 करतले करास्फटे, (ताल) काक्षमयाद्याभेदे, (करताल)
 चङ्गसूते च । लेख्यपत्रे न० ताक्षोद्वादयमिजासुधम-
 चात् परिकीर्तित-इत्युक्ते द्वादशधा हृद्येन आनुमत्यहल
 परिभ्रमणोपलक्षिते कालरूपे मानभेदे, गीतादौ द्विज-
 मादादिकावक्रियामाने च ।
 तालक न० तल-ख्यम् । द्वारपिधान्यन्त्रे, हरिताले, चाटव्याद्य
 तालध्वज इ० तालचिह्नितो ध्वजो यस्य । चलभट्टे ।
 तालनवनी स्त्री० भाद्रशुक्लनवत्याम् । तद्दिने देवेश्योविधानेन
 तालदानं चतुर्वै विहितम् ।
 तालपत्र न० तालस्य पत्रमिन । वर्षभूपथभेदे ताडके ।
 तालपत्रिका स्त्री० तालस्य पत्रमिव पत्रमस्यां षीए भद्रायां
 कन् सुच । तालमञ्जीहले ।
 तालपत्री स्त्री० तालस्य पत्रमिव पत्रमस्या । सूक्ष्मपत्र्याम्
 तालपत्र्यां म० स्त्री० तालस्य पत्रमिव पत्रमस्य । सुरानामात्म्य
 इत्ये । स्त्रोत्वे ङीप् । प्याडमया स्त्री० ङीप् ।
 तालमूर्त्ती स्त्री० ताडस्य मूलमिव मूलमस्या । उपस्थाम्
 स्त्रोत्वे क्त्वा । तालमूर्त्तिकायम् ।

तालटन्ता न० ताले करतले ध्वजं चयनमस्य, तालस्त्रेण ध्वज-
 मस्य वा । व्यञ्जने (पाका) स्त्रोत्वे क्त्वा । स्त्रोत्वे ।
 तालाङ्क इ० तालस्त्रालचिह्नित अङ्क ध्वजोरस्य । बलदेवे ।
 तालिक इ तालेन करतलेन निर्दिष्ट ठक् । चपटे (चापह)
 (ज्ञानतालि) । ताली+स्तार्क्ष्ये क्त्वा । तालमूल्याम् स्त्री० ।
 ताली स्त्री० तालेन तद्विधिसिद्धि निर्दिष्टा व्यप् । (ताडी) ताल-
 जातसुरायाम् । तल खलनाम् अच् गौरा० ङीप् ।
 (तालियात्) हृद्यभेदे, तालमूल्याम्, (भूद्व्यामला) हृद्यभेदे
 व्याङ्क्याम्, (अहृत्) तालीयपलास्त्रे हृद्ये, तालकौहाटन
 यन्त्रे (काटि) कुङ्किायाश्च ।
 तालीश न० तालीश रोगान् श्यति गो-ड । स्वनामस्थाने हृद्ये
 तालीशपत्र न० तालीशं तालीशद रोगनाशक पत्र यस्य ।
 स्वनामस्थाने हृद्ये, भूम्यामनव्याश्च ।
 तालु न० तदन्यनेन वर्षां तु जुष्ण रस्य ल । जिह्वेन्द्रियाधि
 षाने (तेषो) स्थानभेदे । स्त्रोत्वे क्त्वा तालुक्मथय ।
 तालुजिह्व इ० तालु एव जिह्वा यस्य । कुम्भीरे तस्य जिह्वा
 श्रुत्वेऽपि तालुनेन रसास्वादात् ।
 तावत् अव्य० तद्विरिणाथमस्य नि० । याकस्त्रे, अवधौ, शाने,
 अथधारणे, प्रथमाया पश्चान्तरे, वाक्प्रभूपणे, तदेत्यर्थे च ।
 'मर्त्तवि तावत् मृयुवैमिकिणा'मिति रच्यु । तद्विरिणाथ
 रति द्वि० द्विरया ङीप् तावती । [तेकन् त
 तिक गतौ स्वा० व्यात्+सक० सेट् । तेकते व्यनेकित णिच् व्यत
 तिक व्यास्फन्दे वधे च स्वा० पर० सक सेट् । तिक्तोति अतौकौत्
 तिक्त इ तिज-क्त । वरुणदुष्टे, कुटले, रचभेदे (तिज)
 च । तद्वति लि । पर्यटोपधौ न० । कटुकाया पाठाया,
 द्विकृत्कल्याश्च स्त्री० टाप् ।
 तिक्तक इ० तिक्त+च्छाया क्त्वा । भनिम्बे, (धिराता) धिरनिक्ते
 कष्यधरिरे, निम्बे, रूढदोह्ये, तिक्तार्थे, प्रठीचे च ।
 कटुव्यम स्त्री टाप् । [नायाम् ।
 तिक्तगन्धिका इ तिक्तौ गन्धो वेगोऽपि यस्या । वटाहृक्ता-
 तिक्तपुञ्जा स्त्री० पुञ्जं व तिक्ता राजदना० । करञ्जे ।
 तिक्ततण्डुला स्त्री० तिक्ततण्डुलो न्ना शस्य यस्या । पिम्पल्लाम्
 तिक्ततुम्ही स्त्री० कर्षणं कटुव्यम्याम् (तिजवाट) [अजन्टवृत्राय
 तिक्तदुग्धा स्त्री० तिक्त इत्यर्थे नियामो यस्या । कीटिप्याम्,
 तिक्तपत्र इ० तिक्तं पत्रमस्य । (काफरोम) कषोडके ।
 तिक्तपर्य्यां स्त्री० तिक्तं पत्रं चान्यथैव । चान्द्रिण्याम्
 तिक्तपुण्या स्त्री० तिक्तानि पुण्यायस्या । (पाकपदी) पाठायाम्
 तिक्तफल इ० तिक्तानि फलापि यस्य । कतकहृद्ये (निष्ठास्त्र)

तिक्तभट्टक पु० भट्टं करोति णिच्-णुल् तिक्तोऽपि भट्टकं कर्म० । पटोले ।
 तिक्तरोहिणी स्त्री० तिक्ता सती रोहति रुद्र-ग्नि कर्म० । कटुकायाम् (कटुको) स्वार्थे कन् अकार्ये ।
 तिक्तवल्ली स्त्री० कर्म० । मूर्धानतायाम् ।
 तिक्तबीजा स्त्री० तिक्ताणि बीजानि यस्याः । कटुत्वग्राम् ।
 तिक्तशाक पु० तिक्तं शाकोटस्य । वरुणदुमे, सटिरछजे च ।
 तिक्तसार पु० तिक्तः सारो निर्यासोऽस्य । खटिरे ।
 तिक्तिका स्त्री० तिक्ता स्वार्थे कन् चुम्बे अतश्चम् । कटुत्वग्राम् । [अतेगीत् ।
 तिग्ग आकन्दे हिंसायाञ्च स्वा० पर० सक० सेट् । तिग्नेति तिग्म न० तिज-मक् जस्य गः । तीक्ष्ण, तद्वति वि० ।
 तिग्गरश्मि पु० तिग्मारश्मयोऽस्य । रुर्ये । तिग्मः दादयो यस्य तिघ घातने स्वा० पर० सक० सेट् । तिघ्नोति अतेधोत् ।
 तिज तीक्ष्णोत्तरणे, तु उभ० सक० सेट् । तेजप्रति ते अतीतिजत् त तिज चमायां स्वार्थे सन् निशाने न सन् भ्या० आत्म० सक० सेट् ।
 तितिचते तेजते । अतितिचिष्ट अतेजिष्ट । [चालन्य स् तितउ पु० तन-डउ मन्वञ्ज डउ इति निर्द्देशात् न सन्धिः ।
 तितिचा स्त्री० तिज-चान्तौ स्वार्थे सन्-अ टाप् । चमायां पराप्रमानादिषु च, शीतोष्णादिषु च चने च ।
 तितिचु वि० तिज-सन् उ । प्राणविद्योगफलकभिन्नगीतादि सङ्गनशीले । [(तिरि) पञ्चभेदे ।
 तित्ति(र)रि पु० तित्ति इत्यव्यक्तगर्भं राति रा-क, डि वा ।
 तित्थि(थी) पु० स्त्री० अत-इधिनृ ष्ट० वा डीप् । पञ्चदशस्र चन्द्रकलाक्रियारूपानु प्रतिपटादिषु, पञ्चदशस्रयायाञ्च ।
 तित्थिच्य पु० तिथीना तित्थ्युपलक्षित चन्द्रकलाना चयः क्षुद्रा रम्भो यस्मिन् । दग्ने अमावास्यायाम् । इत० । तिथीनां नाशे तिथिप्रणी पु० तिथीन् प्रणयति स्वगत्य । निष्पादयति प्र- णी-क्लिप् । चन्द्रे 'सायन्तनी तिथिप्रणय' इति भट्टिः ।
 तिन्तिङ्गीक न० तिम-आर्द्धीभावे अनीकादयश्चेति नि० । चुम्बे (तेतुल)वृक्षभेदे पु० कलोत्तरे । तिन्तिङ्गप्यत्वार्थे स्त्री० । डस्र वा लले तिन्तिलीकार्थे योष्यत् ।
 तिन्दु पु० तिज-कु-रु-गयादि-नि० । (तेडु) ख्याते वृक्षे स्वार्थे कन् (गाव) इति ख्याते तिन्दु पु० स्त्री० स्त्रीले डीप् ।
 तिप रक्षणे भ्रा० आत्म० सक० वेट् । तेषते अतेपिष्ट अतिप् ।
 तिम आर्द्धीभावे भ्रा० पर० चय-सेट् । तेषति अतेमीत् ।
 तिम आर्द्धीकरणे दिवा० पर० सक० सेट् । तिम्यति अतेमीत् ।
 तिमि पु० तिम-इन् । मत्स्ये, तद्वत् महाकाये मत्स्यभेदे

च । 'यस्मि मत्स्यन्मिसिर्नास तथाचान्म तिमिद्वि' । तिमि द्विगमिजोयस्मि तद्विलोऽप्यन्ति लक्ष्मणे'ति रामायणम् ।
 तिमिद्विग पु० तिमिं मत्स्यं गिरति ग-निगरणे खग् उच् च । मत्स्यभेदे, तं गिरति तिमिद्विगमिः महामत्स्ये तिमित वि० तिम-अर्चरि क्त । निचले, क्षिप्त्रे च (भिजे) तिमिर न० । तिम-किरच् । अन्धकारे, नेत्ररोगभेदे च ।
 तिमिप पु० तिम-इसक् । आस्यन्तव्याम्, नाटाद्ये च ।
 तिमिञ्चि वि० तिमिञ्च-अर्थे च । तिमिञ्चते । 'गतं तिर- चीनमनसुमारधेरिति माघः । [तिर्यग्धे च तिरस् अय० तृ-अचुम् । अन्धज्ञाने, तिरस्कारे, अवज्ञायाम्, तिरस्कारिणी स्त्री० तिरस्+ञ णिनि नि० । जवनिजायां (परदा) 'तिरस्कारिण्यो जलटा भवन्ती ति कुनार ।
 तिरस्कार पु० तिरस्+ञ-अच् । अनादरे, अविज्ञेये च ।
 तिरीट पु० तृ-इट्क् । लोभश्चेत् ।
 तिरोधान न० तिरस्+धा-ख्युट् । अन्धज्ञाने ।
 तिरोहित वि० तिरस्+धा-क्त । अन्धज्ञाने, आच्छादिते च ।
 तिर्यक् अव्य० तिरस्+अन्च क्लिप् तिर्यादेः । वक्त्रे, निगद्रे च । पशुषु, पक्षिषु, चक्रगानिणि च वि० ।
 तिल गतौ भ्रा० पर० सक० सेट् । तिलति अतेलीत् ।
 तिल स्त्रेहे त्र० पर० अज० व्यनिट् । तिलत अतेलीत् ।
 तिल स्त्रेहे चुरा० उभ० अक० सेट् । तिलयति ते अतीतिलन् त तिल पु० तिल-क । स्वनामख्याते वृक्षे, तत्फलैरपि पु० ।
 तिलक पु० तिल-कुन् तिल+इपार्थे स्वल्पे वा कन् वा । तिल वृक्षे, अश्वभेदे, रोगभेदे, मरुक्त्रे च । सौवर्चले, मातृ- लान्दे ग० । स्वनामख्याते नामादौ धार्ये चन्दनादिविशेषके पु० न० । प्रधाने वि० । रघुकुलतिलक इति नाटकम् ।
 तिलकट न० तिलस्य रजः तिल+कटच् । तिलानाम् चूर्णं ।
 तिलकालक पु० तिलस्य कल्कः । पिण्याके (खल) ।
 तिलकालक पु० तिज इव कालक क्षण । देहस्य तिला- कारे चिह्ने, रोगभेदे च ।
 तिलकित्टन० इत० । (काट) तैलमले, पिण्याके च (खल) ।
 तिलतैल न० तिलस्य स्त्रेहं तिल+तैलच् । तिलस्त्रेहे । तिल- रसोप्यत् । [कृतायां घेनौ तिलधेनु स्त्री० तिलनिर्मिता घेनुः । दानार्थं विधानेन तिल- तिलपर्णी स्त्री० तिलस्यैव पर्यायस्याः डीप् । रक्तचन्दने ।
 तिलपिञ्ज पु० निष्कलस्तिलः तिल+पिञ्ज । निष्कलतिले भेज । तिलभेजोप्यत् । [अजगरे सर्पभेदे ।
 तिलित्स् पु० तेलनं तिलिर्गतिसं त्वरति रुद्रना गच्छति ड ।

तिलोत्तमा स्त्री० तिष्ठ तिष्ठ चमानीय रक्षाया वह्निर्निर्मिता ।
 तिनोत्तमेति तत् तस्या नामित्युक्तनिर्वचने व्यसुरोभेदे ।
 तिलौट्टन न० तिलमिश्रित शोदने यत् । कथरे ।
 तित्य न० तिलानां भवन क्षेत्रम् यत् । तिलभवनयोग्ये क्षेत्रे
 तिष्ठ गतौ स्त्री० पा० चक भेदः । तिष्ठते अतिस्तीत् । [अत्रैव ।
 तित्य पु० तित्यतेनेन तिल क्षेत्रेने च । बोधे धार्ये कन् ।
 तिष्ठद् अथ तिष्ठति मासे यत् नि० । टोहनकावे 'या ति
 ष्ठु जपन् धन्या मिति भक्ति । अथाश्रयीमायनिद्वय
 तयाश्रयणमेव उच्यतेतीक्ष्णा प्रमादिकी ।
 तित्य पु० तित्यन्त्यभन्तु सुप-क्यप् नि० । प्रत्यनक्षत्रे विप-
 दोप्रौ वच् अक्षरादि० नि० । कलियुगे । तित्ये नक्षत्रे
 जात चण् तक्षकम् । पुष्यनक्षत्रजाते नि० ।
 तित्यफला स्त्री० तित्ये कनियुगेऽपि फलयस्या पु० ।
 'नियमानसके रुच्छी'रित्युक्ते व्यामलक्याम् । [तीक्ष्ण त ।
 तीक्ष्ण वाचने भा० व्यामलकिक० सेट् । तीक्ष्णति अतीक्ष्णति अति-
 तीक्ष्ण न तिल-क्ष्ण दोषं च । मरुणे युद्धे, निवे, चौहे,
 गच्छे, गोमे, घाघ्रनवणे, सुष्के, चकके उप्ते (आल)
 रसे च गृह्णति ति० । यवकारे, खेतगमे कुन्दुरके ।
 ज्योतिषोक्ते आर्द्रांशुषांशु जाम्बूनक्षत्रे च उ० । तीक्ष्णे
 व्यामलक्याग्नि, निराक्षरे सुखौ योगिनि च उ० ।
 तीक्ष्णक उ० तीक्ष्ण+चक्राया कन् । गौरसर्पे, सुष्के च ।
 तीक्ष्णकण्टक उ० तीक्ष्ण कण्टकोऽर्थः । पुष्करे, वट्टे,
 इन्द्रोदने, वने च । कल्याणोदने स्त्री टाप ।
 तीक्ष्णकान्द उ० तीक्ष्ण कान्दोन्मूलकम् । यथायुद्धौ । [अत्रैवार्थे
 तीक्ष्णगन्ध उ० तीक्ष्ण गन्धोऽर्थः । गोभाज्रमृद्वे । वा कप् ।
 तीक्ष्णगन्धा स्त्री० तीक्ष्ण गन्धोऽर्थः । यथाया,राजिकायम्
 कल्याणां, सूक्ष्मनायाम् जीवन्त्याश्च ।
 तीक्ष्णातपट्टु स्त्री तीक्ष्ण कपट्टुना यस्या । विप्लव्यम् ।
 तीक्ष्णतैल न० तीक्ष्णस्य क्षेत्रे तैलम् । शुभोनीरे धर्मरसे भयो च
 तीक्ष्णपत्र पु० तीक्ष्णाणि पत्राण्यस्य । मसूरुद्वये ।
 तीक्ष्णपुत्र्य न० तीक्ष्ण पुत्र्यस्य । सरङ्गे, केतवर्गा स्त्री टाप ।
 तीक्ष्णफल पु० तीक्ष्ण फलस्य । तम्बू, वृद्धे ।
 तीक्ष्णमूल पु० तीक्ष्ण मूलस्य । गोभाज्रने, कुम्भजने च ।
 तीक्ष्णरस पु० तीक्ष्ण रसोऽर्थः । यवकारे ।
 तीक्ष्णशूक इ० तीक्ष्ण शूकोऽर्थः कथ । यवे ।
 तीक्ष्णसारा स्त्री० तीक्ष्ण सारिक च रोगशा । निमदायाम्
 (विपु) । [यक्ष्णरूप्यार्थः ।
 तीक्ष्णा स्त्री यथायाम् रविचक्षाम् इत्याभ्योदिचक्षाम्

तीक्ष्णायस न० तीक्ष्णमय अर्ध चमा । (इत्यात) कौशुभेदे ।
 तीक्ष्ण छेदने दिशा० पर अक्र० सेट् । तीक्ष्णति अतीक्ष्णत् ।
 तीक्ष्ण पारगतौ कर्मसमाप्तौ अद० पुरा० उभ० अक्र० सेट् ।
 तीक्ष्णति-ने अतितीक्ष्णत् ।
 तीक्ष्ण न० तीक्ष्ण-क्यप् । नद्यादे कूके, स्याके च । घीषके पु० ।
 तीक्ष्णभक्ति पु० (विज्ञोत) विदेहदेशे ।
 तीक्ष्ण वि० कृ-क्षा । उत्तीक्ष्णे अभिभूते व्याप्तुते च ।
 तीक्ष्ण न० कृ-क्यप् । प्राज्ञे, यज्ञे, क्षेत्रे उपाये स्त्रीरजसि
 नद्यादेरवतरणे, घट्टादौ, 'कृततोषे प्रयथाभियाश्रय' इति
 भारवि । विद्यादिपुण्ययुतवाले, उपाध्याये, मन्त्रिणि
 योनी, दर्शने, मन्त्राणे, कामे निदाने व्यनो, उपकूप-
 जलागये, दैहिके मानसिके, भौतिके च त्रिविधे पञ्चि
 स्थाने च । तत्र दैहिकानि तीक्ष्णानि अङ्गुल्ये च देवार्थ
 कृत्याङ्गुल्ये च कथम् (मात्रापत्यम्) । मध्येऽङ्गुलाङ्गुल्यो
 पैल सूक्ष्माङ्गुल्यस्य माङ्गुलिङ्गुल्ये मानसानि, यथा 'मन्त्र
 तीक्ष्णे चमा तीक्ष्णे तीक्ष्णमिन्द्रियमिन्द्र' । सर्वभूतद्वयात्
 सर्वस्वाङ्गुल्ये च । दान तीक्ष्णे दमकोपि क्षन्तोपशीर्ष-
 च्यते । मन्त्रार्थे पर तीक्ष्णे तीक्ष्णं प्रियवादिता । ज्ञान
 तीक्ष्णे एतकीक्ष्णे पुण्य तीक्ष्णं कृतम् । तीक्ष्णमपि त तीक्ष्णे
 विपुदि मनस परे त्युक्तानि । भांगानि यथा 'यथा
 गरीरक्षोद्देगा केचित् मेध्यतमा मता । तथा एहिद्या
 उद्देगा केचित् पुण्यतमा मता । प्रभायाद्भुताहमे
 चलिदस्य च तेनम् । परिपृष्ट्वा ह्यनीनाश्च तीक्ष्णानि
 पुण्यता मृतेत्युक्तानि । [मकविष्ठापि उ ।
 तीक्ष्णकर उ० तीक्ष्ण हितगापनभागम करोति कृ टक् । गौत-
 तीक्ष्ण स्त्रीत्ये भा० पर अक्र० सेट् । तीक्ष्णति अतीक्ष्णत् ।
 तीक्ष्ण पु० कृ पञ्चजन नि । वष्टरे ध्ये च, वनेषुद्वरणा त
 भेदे (तेकोर) ।
 तीक्ष्ण उ० तीक्ष्ण रक् । जिवे । चौहे, कौषिके, तीक्ष्णे च न ।
 मरुति उ घञ्, अथ्ये नितान्ते च नि० । कट्टोरोहिण्यं
 राजिवावां, मरुद्वृथावां, मरुद्वृथोतिद्वन्त्या मदीर्घे च स्तः ।
 तीक्ष्णकण्ट पु० तीक्ष्ण कण्टो यथात् १५ । घृतेन च कण्टे
 इव मरुणे (चीस) तस्य कण्टोहेजिनामो क धिविज्ञ ।
 तीक्ष्णगन्धा स्त्री० तीक्ष्ण गन्धोऽर्थः । यथायाम् ।
 तीक्ष्णजाला स्त्री० तीक्ष्ण जाला तथा जालमिति उद्देश्यमिति
 धिरितम् अत्र-विष्णु च । पाठस्याम् । मरुद्वृथे गाले
 मरुद्वृथो कौशुभेदे ।
 तीक्ष्णवेदना स्त्री० कर्म । अन्तर्धीकां पाठस्याम् ।

तु गन्तव्यं चिन्तयति पृथक् च सः अटां परं अनिट् ।
तीति तति । अतोमीत् ।

तु अजं तद-मितः इ । उच्चारे, अवधारणे नियोगे,
संभावान्, विनियहे, उद्भागदानिष्ठौ, पाटपूरणे च ।

तु मा(दा) स्तोः तुज-तुज वा अज् । वंगरोचनायाम् ।

तु इ उं तुज अज् । पर्वते, उद्भागदत्ते, नारिकेले, ज्योति-
मोहेषु च्छांटेनाम् अंगविशेषोपपन्नजितमेपादिषु राशिषु

च । उद्भागदत्ते उच्चे प्रधाने च वि० । किल्लस्के न० ।

तु इ भट्ट उं मडोत्तरे इति । दक्षिणदेशस्ये नदीभेदे स्त्री०
तु इ नी स्त्री० तुज-धिगुत्त जस ग । महागतावर्याम् ।

तु इ नः तद-स्य-क्तिप् तदा अथवा छति छो-क । पुनावे
नमश्च उं धाये (तुप) । छीने, अले च्छे च वि० ।

तु इ इ उं कर्माः । एरुत्तरे तस्य नि कारणात् तच्छतम् ।

तु इ धान्यक न० कर्माः । पुनावे (भुसी) ।

तु इ दीर्घौ उच्च-अच्च-सेट् इति । तुजयति-ते अतुजयत्-त

तु इ माते वधे च आ-पर-अक-सेट् इति । तुजति अतुजीत् ।

तु इ विंशे भा० पर० सक० सेट् । तोजति अतोजीत् ।

तु इ इत्ते न०-पर०-अक०-सेट् । तडति अतुडीत् ततोड ।

तु इ भेदे न०-पर०-सक० सेट् । तडति अतुडीत् ततोड ।

तु इ निमित्तने न०-आ-अ-सेट् इति । तुणते अतुण्डिच

तु इ विधाकरणे भा० पर० सक० सेट् । तोडति अतोडीत्

अतुतोडीत् ।

तु इ उ उच्चारे भा० पर० सक० सेट् । तडति अतुडीत् ।

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तणति अतोणीत् ।

तु इ गि उं तुज-अज् । तण्डले (तुन्द)

तु इ उ उच्चारे भा० पर० सक० सेट् । इत्ते ।

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ उ उच्चारे भा० पर० सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तु इ इत्ते न०-पर०-सक० सेट् । तण्डले (तुन्द)

तुर न तर क । तूर्णे, शीमे । वेगे स्त्रीत्वमपि तुरापाठिति-
तुरग इ तुरेष वेगेन गच्छति गम-इ । धोटके, चित्ते च ।
तुरगस्तन्त्र इ० तुरग+समूहे स्त्रान्यत् । अत्रसमूहे । इत० ।

अथ कान्ठे । [अङ्गन्यायाम् ।

तुरगी स्त्री० तुरगल्ल रगगन्त्रोऽस्यस्य । अच् गौरा० ङीप् ।

तुरङ्ग इ० तुरेष गच्छति गम-अ छम् वा द्विच् । षोडक, चित्ते
हिन्यामाने तुरङ्गमोऽप्यल ।

तुरि(री) स्त्री० तुर-इत् वा ङीप् । तन्त्रवायस्य काण्ठदिनि
मिर्निते वयनसाधने (मातु) तद्गतचातुरीतुरीति' नैषधम् ।

तुरीय वि० चतुर+पूरणे तीय नि० । चतुर्थे वेदान्तोक्ते
गुहे निरुपे प्रकृषिणि ।

तुरीयर्णं इ० कर्म० । अत्रे । [दयोऽप्यल ।

तुरङ्गवदन इ० तुरङ्गस्त्रेन वदनमय । किमदे, तुरङ्गवक्त्रा-
तुरङ्गारि इ इत०) करपोरे हृत्ते, महिषे च ।

तुरासाह् इ० तुरावेग घटते तुरवेगनन्तम् आषाढयते अमि
भवति वा क्षिप् डत्वपठे पत्वम् । इन्द्रे ।

तुरक्य इ तुर-उचिन्त् स्त्रार्थे कन् इच्छसीरिति पत्वम् ।
गन्धद्रव्यभेदे (गिलारथ) ।

तुर्य वि चदृषां पूरणे यत् नि० । चतुर्थे ।

तुर्यं हिंसे आ० पर सक० सेट् । तुर्यति अतुर्यन्ति । तुर्ये ।

तुर्यसु इ० ययातिव्यपतित्रभेदे ।

तुल उमाने वा शुचा उभ पठे भा पर सक० सेट् । तोलयति
ते तोलयति अतुलन्ति । तुलयति तु तुलायद्यात् षिच्
तुलसी स्त्री तुलामस्यति अद्य-अण् सक । 'यस्या देवि ! तुला
नास्ति विद्येषु चादिष्वेषु च । तुलसी तेन वा ख्याते' लुक्ते
खनामस्यते हृत्ते ।

तुला मी० तुल भिन्०-अह् । साहस्ये माने, गृहार्थं दाह
मन्त्रकाष्ठे प्रनगते, भास्ते, सेवासधित सन्नमे रागौ तोलन
दण्डे दिव्यप्रमाणरूपे 'विषवर्जं त्राह्णायस्य सर्वेषाम्न्द
तुला खते'ति कारदोक्ते परोक्षभेदे च ।

तुलाकोटि(टी) स्त्री तुलया तुला वा कोटयति कुट परि-
हासे इ वा ङीप् । नूरे तुलाकोटिकाणेरित्युद्धट ।

तुलाधर वि० तुलाया मान-इत्यस्य धर इ अच् । शशि-
जक, तुलाधारौ त्वाद्यङ्कारके गुणे च ।

तुलापुत्रस्य इ० शोडशसहास्रानामगते दानभेदे विभक्त्य
अथतुलादानादिप्रसङ्गे । [तुलादण्डे

तुलामान न० तुलांश्च तोलनांश्च मान कीयतेनेन मा-क्युट् ।
तुलावीज न तुलाया शोच भवन्तम् । शुद्धायाम् तदाऽप्यत्र हि

मानं शास्त्रे दर्शितं यथा दशाष्टपुञ्ज प्रपदन्ति मायमिति
तुनित वि० तुला+तत्करोति षिच्-कर्माणे क्त । परिमिते
सङ्गमोक्ते ।

तुल्य वि० तुलया सञ्ज्ञितं यत् । सङ्गे । [भिरैकत्वं पाने

तुल्यपान न० तुल्येन सजातोयेन सङ्ग पानम् । सजातीयैर्वङ्क

तुल्ययोगिता स्त्री अलङ्कारोक्ते अयांलङ्कारभेदे ।

तुवर इ० तरति हिनस्ति रोगान् सौ० त-अरच् नि० शुष्णा-
भाव । धान्यभेदे कषायरसे च तद्वति वि०) आदन्त्याम्
भौराङ्गदन्तिकायाश्च स्त्री०) पिच्छाह् ङीप् । स्त्रार्थे कन्
तुवरिष्याम्यैव । [रक्तचक्रमर्हने

तुवरोशिम्ब इ० तुवर्यां आदक्या इव शिखा यस्य ।

तुप तोषे दिना पर अक०-अनिट् । तप्यति अतपत् ।

तुप इ० तप क । विभोक्तकवृत्ते (षयडा) धान्यत्वपि खनाम-
स्याते द्रव्ये च ।

तुपागल इ० तपस्यानल । तपजाते अत्रौ । [तद्वति वि० ।

तुपार इ० अलभंतप्यर्थे तप-आरच् । हिंसे, कपूरे शीते च

तुपित इ० तप-कितच् । 'तोष प्रतोष सन्तोषो भद्र शान्ति
रिमस्यति । इधम कविर्विभु स्यादा तदेवो रोषमो
द्विषत् । त्वमिता नाम ते देवा आशुन स्त्रायाम्भुमोऽनरे' इत्यु-
क्तेषु दादयकलेषु सतानरे षट्त्वित्पत्सख्यकेषु गण्डेवेषु ।

तुष्टि स्त्री तप त्तिन् । सन्तोषे 'अन्नतार्यस्य लोकस्य कर्तायोऽ
स्त्रीति या मति'रित्युक्ताया बुद्धौ तुष्टिर्नैषधेति षाड्गोक्ता
आध्यात्मिकवाङ्मयभेदेन नवभेदाद्यं चिद्विद्म मातृकाभेदेषु च ।

तुस ध्वाने भा पर०-षव सेट् । तोषति अतोषीत् ।

तुह बधे भा० पर सक० सेट् । तोहति । अतुहन्ति अतोहीत् ।

तुहिन न० तुह-इन्नु । हिंसे, अन्तरेजसि च ।

तुहिनाशु इ० तुहिनमयने यस्य । अन्त्रे । हिनाशुमभयतयोषात्
तुह अनादरे भा० पर० सक० सेट् । तुहयति अतुहीत् । षिच्
अतुहन्ति च ।

तूष्ण सद्बोधे अद० शु० उभ० सक० सेट् । तूष्णयति ते । अतुष्णत्वं न

तूष्ण सद्बोधे च उभ० सक० सेट् । तूष्णयति ते अतुष्णत्वं न ।

तूष्ण पूरणे शु० था सक० सेट् । तूष्णयते, अतुष्णत्वं न ।

तूष्णी(शी) इ० स्त्री० तूष्ण-क स्त्रीत्वपठे गौ०-ङीप् । वाधापारे
अनामस्यते इपुधौ । तूष्ण इ वा ङीप् सद्बोधे स्त्री ।

तूषीर इ तूष्णीं सद्बोधे दाति द्याते रा-क । तूष्णे इपुधौ
तूर हिंसे सक० नेने अक दिश आत्म सेट् । तूष्णति अतुरिष्ट

तूष्णं न० पर-क्त अह् तस्य च । शीमे, हत्यरे तद्वति वि० ।
तूष्णं न० तूष्ण-अत् । वाद्यभेदे ।

तूल पूरणे चुरा० आ० सक० सेट् । त्वयते अतनुत्त ।
 तूल इयत्तापरिच्छेदे निष्काशने च भा० पर० सक० सेट् ।
 तूलति अतलीत् ।
 तूल पु० न० । तूल-क । कार्पासभेदे (तुला) "तूलरायिमिवानन्" इति स्रुतिः । आकाशे, (तुंष्ट) दृक्भेदे च न० । कार्पासां स्त्री० । स्वार्थे कन् अत्रैव न० । [योऽप्यत्र ।
 तूलकार्मुक न० इत० । तूलस्फोटनार्थं धनुषि । तूलवापाद-
 तूलनाली स्त्री० तूलनिर्मिता नाली । पित्रिकायाम् (पाडल) स्वार्थे कन् अत्रैवार्थे । [तुलार गाछ ।
 तूलपिचु पु० पिच-मर्द्दने कन् तूलप्रधानः पिचु । तूलदृक्त्वे पु० तूलसाधनं दृक्त्वं प्राक० । शास्त्रलिङ्गे ।
 तूलि(नी) स्त्री० तूल-इन् वा डीप् । चित्रसाधने स्तनाम-
 ख्याते पदार्थे ।
 तूलिका स्त्री० तूल+अस्यर्थे ठन् । (तोपक) शय्योपकरणभेदे ।
 तूलयति एल् । चित्रसाधने, तूलि) इव्ये "उन्मीलितं तूलि कथेव चित्र" मिति कु० सुवर्णादेरात्तनपरोक्षे प्रयोगिण्डार्थे वीरणादिशलाकायाञ्च ।
 तूलिनी स्त्री० तूल+इनि । शान्मलिङ्गे ।
 तूलिफला स्त्री० तूलि तूलनत् फलं यस्या । शास्त्रलिङ्गे ।
 तूलवर पु० तु-वर दीर्घश्च । कालेऽजातशङ्के गवि, अजातशत्रुके पुरुषे, कपायर्से च । तद्वति लि० । आठक्यां, सौराष्ट्र-
 स्रुत्तिकायाञ्च स्त्री० डीप् ।
 तूलपु तुष्टौ भा० पर० सक० सेट् । तूलपति अतपीत् ।
 तूलणीशील लि० तूलणीं शीलं यस्य । मौनानलम्बिनि ।
 तूलणीक लि० तूलणीं शीलं यस्य शीलेऽर्थे कन् मलोपच, मौनावलम्बिनि । [तूलणीकामथल ।
 तूलणीम् अत्र्य० तूल-नीशु । मौने । अकृत्रतिरूपे कासि ।
 तूलान न० तुष-तन् दीर्घश्च । जटायां, संसृतकेपु, धूलौ, सूक्ष्मे च त्वच् गतौ भा० पर० सक० सेट् । त्वच्ति अतचीत् ।
 तूलान भले तना० उभ० सक० सेट् । तूलपोति तर्षीति तूलाने-
 तर्षुते । अतर्षीत् अतर्षीट् । तर्षित्वा-तूलान् ।
 तूलान न० त्वच् नक् हलोपश्च । नडादौ, खटे (खड) तूलानकारणं न० तूलानां समूहः दूर्वा० कारणञ्च । तूलानसूहे तूलानकेतु पु० तूलानेपु केतुरिव अश्रुत्वात् । वंशदृक्त्वे, तालदृक्त्वे, असारत्वेन तूलानद्रुमदृक्त्वात् ।
 तूलानजाति स्त्री० तूलानेव जातिः । उलपादौ (खड्) ।
 तूलानद्रुम पु० तूलानजातीया द्रुमा असारत्वात् प्राक० । नारिकेले, ताचे, गुवाके, ताल्यां, केतक्यां, खज्जूरे, खज्जूंर्याञ्च ।

तूलान्ध्रान्य न० तूलानिव धान्यं अकृष्यत्सत्वात् प्राक० ।
 नीवारे, श्यामाकादौ च ।
 तूलानराज पु० तूलानेपु राजते राज-अच् इत० टच् वा । तूलानराजे तूलानवीज न० इत० । श्यामाके धा धे ।
 तूलानसारा स्त्री० तूलानेव सारोऽस्याः । कटल्याम् तस्या' सर्वथाऽसारत्वात्तयात्सम् । [धारपत्रयुक्ते तूलानेदे तूलानेचु पु० तूलानिचुरिव तीक्ष्णधारत्वात् । वल्लजायाम् तीक्ष्ण-
 तूलानौकस् न० तूलाननिर्मितमोज । तूलाननिर्मितं त्वच् (तुङ्गेरधर) तूलानौपध न० तूलानात्मरूपौपधम् । एतवानुकार्ये गन्धद्वये तूलान्या स्त्री० तूलानाना समूहं प्रागां य । तूलानसमूहे ।
 तूलानीय लि० तूलानाणां पूरणं त्रि-तीय सम्प्रसारणञ्च । तूलाना-
 गां पूरणे-येन त्रित्वसंख्यां पृथ्यते तस्मिन् पदार्थे ।
 तूलानीयप्रकृति स्त्री० तूलानेषु मात्रमेव तूलानीया प्रकृति' प्रकारः ।
 नपुंसके स्त्रीये ।
 तूलानीया स्त्री० चन्द्रमण्डलस्य तूलानीयकलायाः स्वर्गमण्डल-
 प्रवेगनिर्गमनान्यतररूपक्रियात्मिकायां तिष्ठति ।
 तूलानीयाकृत लि० तूलानीयं कृतं त्रिगुणार्थं तूलानीय+डाच्+क-त्त ।
 त्रिवारकृष्टे स्त्रीये ।
 तूलान अनादरे रु० उभ० सक० सेट् । तूलानति तूलाने । अतर्हीत्-
 अतर्दत् अतर्हीट् । तर्हीत्वा-तूलाना ।
 तूलानपु(स्य) प्रीणने तु० पर० सक० सेट् । तूलानपति तूलानपति अतूलानपीत् ।
 तूलानपु(स्य) प्रीणने तु० पर० सक० सेट् । तूलानपति तूलानपति अतूलानपीत् ।
 तूलानह हिंसे तु० पर० सक० सेट् त्वावेट् । तूलानहति अतूलानहत् ।
 तूलानप प्रीणने स्वा० पर० सक० सेट् । तूलानपति अतूलानपीत् ।
 तूलानप सन्दीपने प्रीणने च वा चुरा० उभ० पक्षे भा० पर० सक० सेट् । तूलानपति ते तूलानपति अततूलानपीत् त अतीतूलानपत् ।
 अतूलानपीत् । [अतूलानपीत्-अतूलानपत् ।
 तूलानप प्रीणने दि० पर० सक० वेट् । तूलानपति अतूलानपीत्-अतूलानपीत्-
 तूलानप प्रीणने तु० पर० सक० सेट् । तूलानपति अतूलानपीत् ।
 तूलानपि स्त्री० तूलान-पिन् । अतिशयमक्षयेन मक्षयेच्छानिदृशौ ।
 तूलानप प्रीणने तु० पर० सक० सेट् । तूलानपति । अतूलानपीत् ।
 तूलानपि फला स्त्री० तूलानाया फलानां समाहारः वा सम्प्रसार-
 णञ्च । हरितक्यामलकीवयस्यारूपफलवये ।
 तूलानप तूलानायां दिवा० पर० सक० सेट् । तूलानपति अतूलानपीत् अतूलानपीत् ।
 तूलानपु(मा) स्त्री० तूलान-पिप् । भागुरिमते हलन्तत्वात् वा टाप ।
 तूलानपायां, स्मरपुत्रायाम्, लाङ्गलिकीदृक्त्वे च ।
 तूलानपु स्त्री० इत० । क्षीमनि हृदयस्थं स्थानभेदे ।
 तूलानपि लि० तूलाना जातास्य तार० इतच् । तूलानपिते ।

हृत्पाज् त्रि० हृत्-नजिह् । हृत्पायुक्ते लुब्धे च । [च ।
 हृत्पा स्त्री० हृत्-न किञ्च । विपासाया, लोभे, अप्राप्ताभिलाषे
 हृत्पाञ्चय ५० हृत्पाया लोभस्य लभो यस्मात् ५० । ममे,
 'हृत्पाञ्चयस्यैते माहृन्तो'ति स्मृतिः ।

हृत् द्विसे तं पर० सक० वेत् । हृत्ति अतर्हीत् अहत्तत् ।
 हृत् द्विसे वा च० ल पक्षे रुधा० पर० सक० वेत् । तर्ह्यस्ति ते

हरोति अतर्हन्त न यतीहृत्त न अतर्हीत् अहत्तत् ।
 नू तरणे लुब्धे अभिमन्त्रे च भ्या०प०सक० सेट् । तरति अतारीत्
 तेज निगाने पासने च भ्या०पर० सक०सेट् । तेजति अतेजोत्
 तेज फल ५० तेजस्वर फल यस्य । (तेजवत्) हृत्तमेदे ।

तेजन ५० तेजयति शस्त्रमग्नि वा त्रिज-स्थि च्यु । वगे
 हृत्तमे च । सत्राया कन् । शराभिषे हृत्ते, मूर्खाया, ज्योति-
 श्चात्स्व स्त्री० ङीप् ।

तेजपत्र न० तेज-व्यच् तेज पत्र यस्य । त्वचे (तेजपाता)
 तेजवती स्त्री० तेजन तेज अस्त्वर्थे मत्पु० मस्य व । गज-
 पिम्पस्याम् ।

तेजस् न० तिज-अद्यम् । उष्णस्वर्थवति अग्नादौ द्रव्यभेदे
 शास्त्रमते शब्दस्वर्गवत् मात्रसङ्घिताद्रूपतन्मात्रादित्यते भूते
 दोषो, ममाने, पराक्रमे, धीर्घ, नवनीतोल्लवे हतादौ वापके
 ज्योतिषि सूत्र्यादौ, शरीरकान्तौ, हवर्णादौ-धातुद्रव्ये
 मज्जनि, पिप्पे, 'अभिषेपापमानादे प्रमुक्लस्य परेष यत्
 मात्रात्वेत्येदम्यसङ्घन तस्येन ससदाहृतमित्युक्ते कपमाना-
 देरसङ्घने 'तेजो निवर्गज सल बाजिना स्फुरण रज
 इत्युक्ते अश्वानां क्षामाविके वसे, पैर-यात्सके परवज्यो-
 तिषि वृष्टाणि, चांश्लोक्ते चापयुषे च ।

तेजस्यतो स्त्री० तेजस्-अच्यर्थे मत्पु० मस्य व । गजपिम्प-
 स्याम्, चव्ये, (चट्) महाज्योतिष्चात्, वृष्टे इत्यां, (तेज-
 वत्) हृत्तमेदे च ।

तेजस्विनी स्त्री० तेजस्+विनि । तेजोयुक्ताया स्त्रियां,
 ज्योतिष्मत्ता वताय,म् (तेजवत्) तेज फलायाश्च ।

तेजोयस् त्रि० तेजस्+यतिशायने ईयद्यति विनेर्लुक् ।
 तेजोयुक्ते 'तेजोयसा न दोषाय वृष्टे हृत्तमेभुजोयथे'ति
 भागवतम् ।

तेजोमस्य ५० तेजो मयाति मस्य अच् । शण्डिकारिकायाम् ।

तेजोमय त्रि० तेजस्+प्रत्ययान् मयट् । तेज मयूरे तेज मयाने
 ज्योतिर्भवे च । स्त्रिया ङीप् । 'तेजोमयो वाणि'ति श्रुतिः

तेजोमाना स्त्री० तेजसां चत्तयुषानां मानां ५य । इन्द्रियेषु
 भगवतां चाधिकार्येभ्य एव तेषाण्यसि शास्त्रसिद्धा ।

तेप कथे, च्युतो च भ्या०व्या०चक० सेट् । तेपते अतेपिष्ट ।
 तेम ५० तिम-वज् । आर्द्राभावे ।

तेमन न० तिम ल्युट् । आर्द्राकरणे । कर्मणि ल्युट् । व्यङ्गने ।
 तेव शोभने भ्या० व्या०चक० सेट् । तेवते अतेपिष्ट ।

तेजस न० तेजसोविकार अण् । धते, धातुद्रव्ये च । साङ्गोक्ते
 चत्तयुषोत्सवे त्रि० ।

तेजसावर्त्तनी स्त्री० तेजस धातुद्रव्यमावर्त्ततेऽल आ-एत
 स्थि-व्याधारे ल्युट् ङीप् । गुणायाम् । (सुची) ।

तैतिल ५० गण्डकपमौ । वशादितवर्त्तये करणे न० ।

तैत्तिरीया स्त्री० तित्तिरिभ्योऽधिगता ऋण्ये । यजुर्वेदीयभा
 'खामदे कण्ययजुषि । याणवत्केन हि सुशुतोऽधीत्य तेन
 सृष्ट विवादे भूत्सिमानेव यजुर्वेदे उद्धान् तत्तत्पाशान्ये
 तस्यान्नेवाधिगत्तित्तिरिपदिह्येषु धृत्वा न मद्भित्तवन्नक्त-
 भ्यात्तित्तिरिभ्यश्च एव विभेभ्यो या गाशा षट्ठीता वा
 तैत्तिरीया प्राण्येति उदाणादौ मधिङ्गम् ।

तैत्तिरीया(य)क त्रि० तैत्तिरीया याद्या वेत्तधीते वा ठक्
 कन् वा । तैत्तिरीयाशाध्यायिनि । [भेदयुक्ते ।

तैत्तिरिका न० तित्तिरि नेत्ररोगभेदे अस्वयस्य ठन् । नेत्ररोग-
 तैर्थिक त्रि० तौषे र्मणशास्त्रे कतमनेन ठक् । मास्यकार
 कपिलकण्पादादौ ।

तैल न० तिलस्य विकार अण् । 'तिलादिस्निग्धवस्तूनां खेह-
 सौलसदाहृतमित्युक्ते तिलसर्षपातर्षीप्रभृतीनां स्निग्धवस्तूना
 ऋहृत्स्ये विकारे । (तेल) विष्णुके च (गिलाटर) ।

तैलकार ५० तैल करोति क्-अण् (तेली) (कलु) इति
 मधिङ्गे वर्ण्यङ्गरे चास्त्रिके वैलिनि । [च ।

तैलकित् २०६२० (काट) इति स्याते तैलसङ्घे (खन)पिपयान्के
 तैलङ्ग ५० शोषके वा सनारभ्य चोवेमानुसन्धभागत तैल
 इदेयोदेयोमौ ल्युक्ते देये । तत्सर्वे जने व० व ।

तैलधान्य न० तैलोपयोगि धान्य सन्तुप शस्त्रम् । तिलातर्षी च
 तोरी (डी) च त्रिविधवापि सधय । हिंदा राजी सस्रष्टैप
 सोल कौटुमासम्भवम् । एतानि तैलधान्यान्तोत्पन्नेषु
 तिलादिषु । [पर्वहले ।

तैलपार्थी ५० तैलाङ्गिभिव पथ यस्य मध्यपदसोपि च । पत्न्य-
 त्वैलपा स्त्री० तैल विधति वा ङ् । (तैलापोका) कोटभेदे ।

तैलपायिका स्त्री० पा ल्युप् ६२० । (तैलापोका) (कारस्यभा
 कोटभेदे ।

तैलफला स्त्री० तैल फले यस्या । इष्टदीहणे, विभीतके च ।
 तैलभाविनी स्त्री० तैल भावयति च० भू सुदौ षिनि ।

जातिप्रवृत्ते, तत्प्रत्येण वासितं हि गन्धतैलं भवति ।
 तैलस्मात्ता स्त्री० तिलस्य पातोऽथ ज नि० सम्च् । स्वधा-
 याम्, तद्वपलचिते आक्षे च । [गन्धद्रव्यभेदे ।
 तैलसाधन न० तैलं साधयत्यनेन सिध-ण्णिच्-ल्युट् (काकला)
 तैलीन वि०तिलानां भवनं क्षेत्रं स । तिलभवनयोर्म्ये क्षेत्रे ।
 तैप पु० तिष्यनञ्चयुक्ता पौर्णमासी तैषी सास्मिन् मासे अण् ।
 चान्द्रपौषमासे । [पौषस्य पौर्णमास्याम् ।
 तैपी स्त्री० तिष्येण नञ्त्वेण युक्ता पौर्णमासी अण् । चान्द्र-
 तोक न० सौ० तु-क तस्य नेचम् । अपत्ये पुंके, उहितरि च ।
 तोटक न० द्वाटगात्रपादके छन्दोभेदे । [अतुतोऽत् ।
 तोड अनादरे भा०पर०सक०सेट् । तोडति अतोडोत् । णिच्
 तोडी(री) स्त्री० तड-अच् गौरा० डीप् वा डस्य रः । खनाम
 ख्याते तैवसाधने धान्यभेदे । [चान्द्रनदण्डे च ।
 तोक्त न० तुट्-इन् । गवाहिताडनदण्डे (पाचुनि) गजादि-
 तोटन नञ्त्वेणनेन ल्युट् । तण्डे ऋणे । भाषे ल्युट् । व्यघायाम्
 तोमर पु० न० तु-विच् तोर्मतो म्रियतेऽनेन सृ-अच् । हस्तत्रेथे
 श्ल्यापे टण्डाकारेऽस्तभेदे (राववांश) । [त्रि च ।
 तोमरिका स्त्री० तोमर+धंजायां कन् । आढक्याम् । [नञ-
 तोय न० सौ० तु विच् तत्रे पूर्ये याति या-क । जले पूर्वापाठा
 तोयकाम पु० तोयं कामयते कम-अण् । जलवेतसे । जग-
 भिलापुत्रे वि० ।
 तोयञ्चक्र न० चउमात्रपानरूपे व्रतभेदे । [जलदानरि वि०
 तोयद् पु० तोयं ददाति दान्+क । भेषे, उल्लेके च । एते न० ।
 तोयधि पु० तोयानि धीयन्तेऽथ धा-कि । सस्रे तोयनिध्या
 द्योयन् । [लाङ्गल्याम् ।
 तोयपिप्पली स्त्री० तोये पिप्पलीव । (कांचडा) शाकभेदे
 तोयपुष्पी स्त्री० तोयेन वडजलदानेन पुष्पाख्यस्याः । पाटला
 वृक्षे । [ल्यु । कतके (निम्बाल्य)
 तोयप्रसादन पु० तोयं प्रसादयति फलयोगेन प्र+सद-णिच्-
 तोयफला स्त्री० तोयप्रधानं फलं यस्याः । रवारौ कर्कटीभेदे
 तोयवल्ली स्त्री० तोयसन्निहितस्थाने वल्ली । कारवेले (उच्छे)
 तोयसूचक पु० तोयं तोयवर्षं सूचयति रवेण सूच-ण्वल् । भेके
 तोरण पु० न० तु-युञ् । बहिर्दारे, स्तम्भोपरिस्थे रिंहाकारे
 काष्ठे द्वारवाह्यभागे च । कम्बराया न० ।
 तोल पु० न० तल-अच् । गुञ्जाशीतिपरिमाणे कर्पे । स्वार्थे कन्
 ण्वल् वा । तोलकमस्यत्व ।
 तौर्य न० तूर्ये सरजादौ वाद्ये भवम् अण् । सरजादिध्वनौ ।
 तौर्यविक्र न० तव परिमाणमस्य कन् तौर्योपलक्षितं विक्रम् ।

न्यगीतवाद्येषु सस्रितेषु 'वनेऽपि तौर्यविक्रमि'ति नैपधम्
 तौलिकपु० त्वया जीयति टक् । चित्तकरे ।
 त्यज हानौ दाने च भा०पर०सक०अनिट् । त्यजति अत्याचोत् ।
 त्यद् वि० त्यज-अदि डिङ् । तच्छब्दार्थे 'योवा स्थावा भवान्
 ह्मिति वेग्याम् ।
 त्याग्निं वि० त्यज-धिणुन् । टातरि. ष्टरे, वर्जनशीले,
 कर्मफलत्याग्निं च 'यस्तु कर्मफलत्यागो स त्यागीत्यनि-
 धीयते' इति गीता ।
 त्रक गतौ भा० आत्म० सक० सेट् । त्रकते अत्रकित् ।
 त्रख गतौ भा० पर०सक०सेट् । त्रखति अत्रखीत् अत्राखीत्
 त्रख गतौ भा० पर०सक०सेट् इटित् । त्रखति अत्रखीत् ।
 त्रग गतौ भा० पर०सक० सेट् इटित् । त्रगति अत्रग्रीत् ।
 तद् चेदायां भा०पर०अक०सेट् इटित् । तन्दति अत्रन्दीत् ।
 तप लज्जायां भा०आ०सक० सेट् वा ष० । तपते अत्रपित्
 अत्रप । णिच् । तपयति त्रपयति । तपा
 तपा स्त्री० तप-भाषे अङ् । लज्जायाम् । अच् । कुलटायाम् ।
 पुले कीर्त्तौ च । [सोमके, रङ्गे च ।
 तपु न० अग्निं ददा तपते लज्जते इव लज्जया द्रवीभवति वा
 त्रपुटी स्त्री० तप-उट् गौरा० डीप् । सूक्ष्मै लायाम् ।
 त्रपुप स्त्री० तपते क्रिप् तप् उप-दाहे क क० । कर्कटीवृक्षे
 गौरा० डीप् । (जीरा) (गजा) ख्याते वृक्षे ।
 तपुस् न० तप-उसि । रङ्गे ।
 तय न०स्त्री० तयाणामवयवः तयोऽवयवा येषां वा अयच् ।
 तिलसंख्यायाम् 'शृणुत्वयमपाकृत्वे'ति मनुः । स्त्रीत्वपक्षे
 डीप् । 'असौ नरगिरित्तयो'ति भावः । तिलसंख्या-
 विधिष्टे त्रि० स्त्रियां डीप् । शृगादिवेदत्वये, 'त्वयीव
 नीताङ्गुणेन विसार'मिति नैपधम् । ब्रह्मादिमूर्त्तित्वये,
 पुरंध्याम्, सुमतौ, सोमराजीवृक्षे च ।
 त्रयीधर्मं पु० त्रया वेदत्वयेण विधीयमानो धर्मः शाक० ।
 वैदिके धर्मे ज्योतिष्टोमादौ ।
 त्रयोदशन् वि० त्रयश्च दश च, त्रापिका वा दश । त्राधिक
 दशसंख्यान्विते । नत्पूर्वणे त्र उट् । त्रयोदशः वि० चन्द्रस्य
 त्रयोदशकलाक्रियारूपे तिथौ स्त्री० डीप् ।
 त्रस धृतौ पक्षे निषेधे च चुरा०उभ० सक० सेट् । त्रसयति
 ते अतिसत् त ।
 त्रस भासे वा० चुरा०उभ० पक्षे भा०पर०अक०सेट् इटित् ।
 त्रसयति ते त्रंसति अतत्रंसत् त अत्रंसीत् ।
 त्रस भवे वा दिवाः पक्षे भा० फला०पर०अक०सेट् । त्रसति

दस्यति अत्रधीतं अत्रधीतं त्वेषत् तत्रषत् ।
 तसु न० त्रस-भये घञ्मे क । वने । त्रस एतो अच् । जइमे वि०
 त्रसरेणु इ० त्रस चनो रेणु क० । 'मालानरगतं भानौ
 द्रुक्ष्व यदहमृते रज । प्रथम तत्रमाषाणा त्रसरेणु
 प्रथमत्रे' इत्युक्ते गवाधाननगतसूर्यकिरणेषु दीप्यमाने
 परमाणुपट्टकात्मके द्रण्यकृतयात्मके रजसि ।
 त्रस वि० त्रस-क्त । भीते चकिते । शीघ्रे न० ।
 त्रसु वि० त्रस-क्तु । भीरौ त्रसयीषे ।
 त्रापुष वि० त्रपुषा निर्हत्तम् अण् । रङ्गमये पात्रादौ ।
 त्रायन्ती स्त्री० त्रै-सस्र० क्तिप् त्रा अयति भ्वा० इ-इ-
 वा श्यत् । (बला) ख्यातायाम् लतायाम् ।
 त्रायमाण स्त्री० त्रायते त्रै-यात् । (बला) प्लाताया भतायाम्
 त्रि वि० इ० व तु इ । त्रिलस्यत्राविषिष्टे । द्वियाम् त्रिधा
 देय । त्रिष इत्यादि ।
 त्रिश्र वि० त्रिश्रत्-प्ररुषे डट् । त्रिश्रत्प्ररुषे त्रिश्रत्तमे,
 'त्रियांश्चक्रमथारोगे भोग' इत्यभिधीयते इति श्रुतिपम् ।
 त्रिश्रक्त वि० त्रिश्रक्ता श्रुति पुन् । त्रिश्रत्प्ररुषान्त्रिष्येण
 श्रुति वस्तुनि । [था, तत्रह्यामिति च ।
 त्रिश्रत् स्त्री० त्रयोदशत परिमाणस्य नि० । त्रिदशकशब्दा
 त्रिश्रत्पत् न० त्रि श्रत्तद्वापि पत्राणि दत्तानि प्रतिपुष्प-
 मस्य । ऊपदे ।
 त्रिक्र न० त्रयाणां सच क्तु । त्रिलस्यत्रायाम् एतर्थाधो
 भागे कटिभागे त्रिफलायाम् (हरितिक्यामलकोविषयस्य-
 फलत्रये) त्रिकटुनि, (शुष्कोविष्यलोमरिचत्रये) पात्रादिषु
 मिश्रितेषु च । त्रिषु कायति के-क । गोक्षुरे ह्ये इ ।
 त्रिकक्षुद्र पु० लोषि कज्जुद्वयानि महन्नायस्य कज्जुदस्य अन्य
 लोष । त्रिकूटाख्ये पर्वतमेदे । [गोक्षुरे ह्ये च ।
 त्रिकट इ० लोत्रु पात्रादिषु कट्टि कट्टि कट्टि कट्टि कट्टि कट्टि ।
 त्रिकटु न० त्रयाणां कटुरसानां समाहार । मिश्रितेषु शुष्की-
 शिष्यधीमदित्येषु । [ह्ये, भस्ममेदे च (द्विष्टरा) ।
 त्रिकण्ट इ० त्रय कण्टा कण्टका मस्य । गोक्षुरे, क्षुही
 त्रिकाल न० त्रयाणां कार्यान्वयभूतभविष्यत्कालानां समाहार ।
 भूतभविष्यत्कालान्तरमे प्रातर्मध्याह्नयान्त्रयकालत्रये
 च । 'त्रिधास पुन्येहेषीमिति तन्मम् ।
 त्रिकालज्ञ इ० त्रिधासत्त्रिपदायां ज्ञानानि या क ।
 धर्मेषु त्रिधासत्रिदादयोत्पत्तय । [पर्वते ।
 त्रिकूट इ० लोषि कूटान्यस्य । अत्रात्ररुषिचकिते सुवेवाप्ये
 त्रिकोष्ण वि० त्रय कोष्णस्य । त्रिकोटिपुके पदार्थे, श्रुति

पोक्ते वगन्तं नवमपद्यमस्थाने न० । 'त्रिकोष्णान् गुरु
 पयसि इति श्रुतिपम् ।
 त्रिकोष्णफल न० त्रिकोष्ण त्रिकोष्णाकार फलम् । शुद्धाटके
 (पानीफल) । [कन् तत्रेष ।
 त्रिगर्त्त इ० त्रिगर्त्ताख्यरूपतेर्द्वये । तद्देशे जने ष य० । स्वार्थे
 त्रिगुण न० त्रयाणां गुणानां समाहार । चाप्युक्ते प्रधाने ।
 त्रिभिर्गुण्यते गुण-संख्याने यच् । त्रिभिर्गुणिते वि० ।
 त्रिगुण्यज्ञत वि० त्रिगुण्य क्त्वा ऊट हाप् ऊ-क्त । त्रिधा-
 ह्येन लटे चेत्तादौ ।
 त्रिगुण्यत्सक न० त्रयो गुणा सत्त्वाद्यथात्मा स्वरूप
 यस्य कप् । साख्यमतोक्ते प्रधाने, वेदान्तोक्ते अप्राने च ।
 त्रिजटा स्त्री० रामायणप्रसिद्धे राक्षसीभेदे ।
 त्रिणाचिकेत इ० त्रि कलेना चिकेतोऽग्निवितो मेन ।
 अर्धयुग्मेदे 'मन्त्रानयो ये च त्रिणाचिकेता' इति श्रुति
 त्रिषो(नि)त्र इ० लोषि नेत्राप्यस्य । यिने । प्रसूयदात्
 संशयाभिति पाले माप्रे गिरिनद्यादित्वात् वा यत्
 मिति केचित् । क्षुभादि० नेत्र्ये च ।
 त्रितय न० त्रयाणांभवयत्र त्रयोऽयथा येनाम् वा तयत् ।
 त्रयमन्दाद्ये त्रिलस्यत्रायाम् । त्रिलस्यत्राभिति त्रि० ।
 त्रिदश इ० त्रयाणां दशानां समाहार । चाप्यन काय-
 दशुषु, तथादशोपवृत्तिने सन्त्यानायने च ।
 त्रिदशोत्तु वि० त्रिदशमस्यस्य इति । 'वाग्दशोऽय
 मनोदश क्वायदशह्यस्यै च । यद्यैते निश्चिता बुद्धौ
 त्रिदशोति च लच्छते इति मन्त्रे सन्त्याभिमेदे ।
 त्रिदला स्त्री० लोषि लोषि दत्तानि प्रतिपत्तं यत्ता ।
 (गोयादित्या) गोधापदोत्पत्तायाम् ।
 त्रिदश इ० त्रिषो दशा अन्तरसत्ताविगागात्ता न तु ह्यदि
 परिणामस्य सत्तांमानिव दशा येनाम् । देवेषु । अथ
 वा अथिकाक्षिराहचाप दश परिमाणवेषां डट् याक०
 अथिकाक्षिराहचोप एकस्यैव त्रिगुण्यस्य तन्मन्त्रोच्चार
 यात् उभयाभ्यपरत्तम् । त्रय त्रि यन्मुष्यगणयति देवे दशा
 यकां द्वादश, इशा यथादश, यशोऽष्टौ, त्रिषे देवौ
 द्वाविति । अथमेव पक्षः श्रुत्यनुगुण्य लो च दश चेति
 आन्दोष्येतिभित्तिनात् साधिकाक्षरत्तादोतकार्यं लो चेति
 द्विषयनानन्तता निर्देश ।
 त्रिदश्याधिप इ० इत्० इन्ने ।
 त्रिदश्याध्यक्ष इ० त्रिषो दशां दत्तानां चाप्यन्तरपुनर्नानां त्रि-
 यानां देवानां वाऽध्यक्ष । धर्मशास्त्रिण्य मन्त्रिण्य, त्रिष्या च

तोटि(टी) स्त्री० चु० तुट-इ वा डीप् । कटफले, चञ्चाम्,
(पञ्चिर-ठोठ) पञ्चिभेदे मत्स्यभेदे च ।

तोत्त न० । तै-उल । गवाटिताडने (पांचनि) लगुडे ।
तौक गत्यां भा० आत्म० सक० सेट् । तौकते अतौकिट ।
- गिच्- । अतौकौत् त ।

व्यम्बक पु० त्रीणि अम्बकानि नेत्राण्यस्य व्युत्पत्त्यनरं दृहृद-
भिधाने । शिवे । क्वचित् भाषायामपि द्रयडादेशश्चेद-
त्वात् त्रियम्बकोऽप्यल 'त्रियम्बकं संयमिनं ददर्शेति कु० ।

व्यम्बकसख पु० इत० पचसमा० कुपेरे ।
व्यहस्यर्षा पु० तवाणामहानां तिथीनां स्वर्गो यत्कस्मिन् सौर
दिने । तिथितयस्यर्गयुक्ते एकस्मिन् सौरदिने ।

व्यहस्युष् पु० त्रीणि अहानि वारान् सृगति सृग-क्विन् ।
वारतयस्यर्गकारिणामेकस्यां तिथौ ।

व्येणी स्त्री० त्रीणि एतानि कर्षुराणि यस्या डीप् तस्य न ।
(सजाखलोम) श्राविहोमनि ।

त्व त्रि० तन-विच् अनय व० । भिन्ने अन्वसिन्नर्थे सर्वनामायम्
त्वक्पञ्चक न० त्वचः पञ्चकम् । 'न्यग्रोधोऽम्बराद्वत्यगिरीश
स्रचपादपाः । पञ्चैते चीरिणो दृक्षास्तेषां त्वक्पञ्चकं मत-
मित्युक्ते न्यग्रोधादिवल्लले ।

त्वक्पत्र न० । त्वगिप पत्रमस्य । गुडत्वचि (दारचिनि) तेज-
पत्रे च । हिङ्गुपत्रां स्त्री० डीप् । [स्त्रीत्वे डीप्

त्वक्पुष्प न० त्वच० पुष्पमिव । रोमाञ्चे । किलासरोगे पु० स्त्री०
त्वच्च कार्ष्णे भा० पर० सक० वेट् । त्वच्चति अत्वचीत् अत्वाचीत्

त्वच्च संदतौभा० पर० सक० सेट् । त्वच्चति अत्वचीत् । [(दारचिनि)
त्वक्सार पु० त्वचि, त्वक् वा सारोऽस्य । वंशे, गुडत्वचि च

त्वग्गन्ध पु० त्वचि फलवत्कले गन्धोऽस्य । नारङ्गे, जम्बीरे ।
त्वग्दोषान्त पु० त्वग्दोषस्यान्तो यस्यात्-पूव० । हस्तिकन्दे ।

त्वच संवरणे त्व० पर० सक० सेट् । त्वच्चति अत्वाचीत् अत्वचीत्
त्वच्(चा) स्त्री० त्वच्-संपा० क्तिप् वा टाप् । वल्कले, चर्मणि,
गुडत्वचि च ।

त्वच न० त्वच-अच् । चर्मणि, वल्कले, त्वक्पत्रे च (तेजपात्) ।
त्वचिसार पु० त्वचि सारोऽस्य हलदन्ता० सप्रम्या अलुक् । वंशे

त्वत् त्रि० तन-क्लिप् अनो व त्वक् च । अन्वार्थे सर्वनामायम्
त्वन्च गतौ भा० पर० सक० सेट् । तच्चति अतच्चीत् । तच्चित्वा-

वक्ता । [क्षीत् मतानरे क्वावेट् अन्यत् सेट् ।
त्वन्च सङ्कोचे रुधा० पर० सक० वेट् । त्वनक्ति अत्वञ्चीत् अत्वा-

त्वर वेगे भा० आत्म० अक० सेट् घटा० । त्वरते अत्वरिष्ट ।
गिच्-त्वरयति । त्वरा ।

त्वरा स्त्री० त्वर-अट् । वेगे, अभीष्टलाभार्थं विलम्बामहने च
त्वरित न० त्वर-क्त । शीघ्रे । तद्वति त्रि० ।

त्वरितोद्धित त्रि० त्वरितं शीघ्रं यथा तद्योद्धितसञ्चारितम्
वट-क्त । शीघ्रोच्चारिते ।

त्वट् पु० त्वच्-तन् । देवगित्थिनि विश्वकर्म्मणि, इ टशादित्य
मध्ये आदित्यभेदे, तक्षणाकारिणि (छुतार) वर्षसङ्करभेदे,

चित्तानञ्जने च । [क्लिप् । ताटक् । एताप्युक्ताथे
त्वाट्त्र त्रि० तवेव दर्शनमस्य क्स । त्वत्तद्वगे, ट । ताटशः ।

त्वाट् पु० त्वट्पुरपत्यम् । दृत्तासुरे संज्ञानाम्नां सूर्यपत्न्याम्
स्त्री० डीप् । तदा देवताऽस्य अण् । चित्तानञ्जने ।

त्विप्(पा) स्त्री० त्विप्-सम्भ० क्तिप् वा टाप् । दीप्तौ । [अत्विञ्चत
त्विप दीप्तौ भा० उभ० अक० अनिट् । त्विपति ते । अत्विपत्

त्विपांपति पु० इत० अनुक्त्स० । सूर्ये ।
त्सर अङ्गत्तौ भा० पर० सक० सेट् । त्वरति अत्सारीत् ।

त्सर पु० त्वर-उ । खड्गसद्यौ ।

यः

य पु० धुड-ड । पर्वते, भयवारके, व्याधिभेदे, भयविहङ्गे
भजणे च । रक्षणे, मङ्गले, भये च न० ।

धुड संदतौ त्व० क० पर० सक० सेट् । धुडति अयुडीत् ।
युत्कार पु० युदित्यव्यक्तशब्दस्य कारः क-घञ् । निरीवन-

त्यागानुकरणशब्दे ।
युर्व्व वधे भा० पर० सक० सेट् । युर्व्वति अयुर्व्वीत् । युर्व्वत् ।

द

द पु० दा-टैप-टो-वा क । पर्वते, दत्ते खण्डने च । भार्यायाम्
स्त्री० । दातरि त्रि० 'दे ! व' पतिर्विदुषी'ति नैपधस् ।

दंश पु० दन्श-अच् । वनमक्षिकायाम् (डांश) दन्श-करणादौ
घञ् । वर्मणि, सर्पिणि, दोषे, खण्डने, सर्पाघाते, दन्ने च ।

दंशन न० दन्श-भावे ल्युट् । दन्नादिना खण्डने । करणे
ल्युट् । वर्मणि ।

दंशित त्रि० दंशः वर्मं संजातोऽस्य । कतसन्नाहे धृतवर्मणि
दंष्ट्रा स्त्री० दश्यतेऽनया दन्श-इन् अजा० न डीप् । दन्भेदे

दन्तपङ्क्तिद्वयप्रान्तस्यायां द्वियुष्वाहतायां दन्तावली ।
दंष्ट्रिन् पु० दंष्ट्रा+अस्यर्थे ङनि । मूकरे, सर्पे च । दंष्ट्रायुक्ते त्रि०

दच्च दृष्टौ शीघ्रार्थे च भा० आत्म० अक० सेट् । दच्चते अदच्चिष्ट-
दच्च त्रि० दच्च-अच् । निपुणे, कार्यकुशले, शिञ्जिते, अनससे च
कुकुटे, शिवदृषे, सनिभेदे, ब्रह्मणः दन्नाडुवाक्जान्ते प्रजा-

पतिभेदे च उ० । - [संज्ञकाद्य] दग्जादयोश्चत्वे ।
 दत्तकन्या स्त्री० इत० । अत्रिष्टादिताराप्रभृतिषु पश्चात्पुत्र
 दत्तिये उ० दत्त इत्यनु । सर्वनायिकाद्य समासुत्तमे नायक
 भेदे । कथ्यदेशात् दक्षिणे देशे गरीरस्य दक्षिणभागे
 च । अतुत्तरे, धरणे, परच्छन्दानुवर्तिनि यवागमागस्ये
 - खोदार्यवति च त्रि० । [काश्चिफायाम् ।
 दक्षिणकालिका स्त्री० दक्षिणचरणेन शिवहृदयाहृदयायां
 दक्षिणपातस् अथ० दक्षिण+अतगु । दक्षिणे देशे दिग्गि वा ।
 दक्षिणपूर्वा स्त्री० दक्षिणपूर्वयोरत्तरराजा दिक् इ० । धानि-
 कोणे विदिग्गि । [रूपे गाये तन्त्रोक्ते आचारभेदे च ।
 दक्षिणार्था उ कर्म० । विद्यायामरूपे कर्मिणां गतागतसु-
 दक्षिणस्य उ दक्षिणे तिष्ठति स्त्रा क । धारणौ ।
 दक्षिणा अथ० दिग्देशज्ञेर्दक्षिणयन्दात् प्रथमापञ्चमीषमस्यर्थे
 आच् । प्रथमाद्यविभक्तिभेदे दक्षिणदिग्देशाये । वास्यदिग्गि,
 यद्यप्ये कर्मण चाङ्गान्तां देवे द्रव्ये, यत्रपत्याम् 'अध्वरथेव
 दक्षिणे'ति इत् । प्रतिष्ठापाम्, दक्षिणकालिकायाम् रचि
 प्रज्ञापते कन्याया, परिक्रमयत्यर्थे, नायिकाभेदे च स्त्री ।
 दक्षिणानि उ० कर्म० । अग्राह्यायैषचनास्ये यन्निद्यानिभेदे
 दक्षिणाचार उ० कर्म० । 'सर्वभूतिरतो निव्य पशुतत्त्वेन
 पूजयेत् । घृष्व दक्षिणाचार शिवेभूता शिवं यजे'दि-
 ग्युक्ते आचारभेदे ।
 दक्षिणात् अथ० दक्षिणा अति । प्रथमापञ्चमीषमस्यर्थे
 दिग्देशज्ञेर्दक्षिणयन्दात् । आदि दक्षिणाङ्गीकृत ।
 दक्षिणामय उ० इत० । अक्षरद्वयनिगमरोमतिज्ञस्य दक्षिणदि-
 ग्गर्दिग्गभेदे ।
 दक्षिणामूर्ति उ० क० । न पुंश्रद्धाव । शिवस्य मूर्तिभेदे ।
 दक्षिणायन न० दक्षिणसामयनम् गमन, तत्त यस्मिन् काये
 वा । कर्कटे रविप्रक्रमणे, तदादिपञ्चाशे जाते च ।
 दक्षिणाकुसु उ० दक्षिणे भागे अक्षरस्यमस्य । व्याधकृत
 दक्षिणाङ्गत्वे ऋणे ।
 दक्षिणायत्तं त्रि० दक्षिणे व्याधर्तते व्याधत्-अच् । दक्षिणा-
 धनिगुक्ते यद्ये 'दक्षिणाधर्तयद्दोऽय'मिति भाट्टकम् ।
 दक्षिणोर्मि उ० दक्षिणे रश्मि मय यदा नि० कनिच् । व्याध-
 कृतमयगुक्ते दक्षिणाङ्गे ऋणे । [दक्षिणोर्मोऽथय ।
 दक्षिणय मि० दक्षिणामूर्ति यत् । दक्षिणाधर्तं कनिगादी । छ ।
 दग्ध त्रि० दक्षिण । अयोक्ते । ककुचे न० । [रौद्राणाद्य
 दग्धश्च उ० दग्धेऽपि रौद्रति इत् इ । तिष्ठश्चछे, भङ्ग-
 तन्निष्ठा स्त्री० बुद्धिवा दग्धा उद्विभे कन् । [गोशुभात्त]

दग्धात् । दग्धा+स्तौ कन् अतत्त्वम् । दग्धाद्ये ।
 दग्धेऽएका स्त्री कर्म० । भासके (भासा) ।
 दग्ध त्यागे पातने च भा० पर० चक० घेत् इति । दहति अदहतीत्
 दग्ध घातने स्त्रा० पर० चक० घेत् । दग्धोति अदाधीत्-अदवीत्
 दग्ध दग्धपातने अह० चुरा० उभ० चक० घेत् । दग्धयति ते
 चरदग्धत् त ।
 दग्ध उ० न० दग्ध अच् । अगुक्ते (लाति) । व्यूहभेदे प्रकाशे
 अथे, कोषे, मन्थनदण्डे, धैत्रे च उ० । दग्धतेऽनेन दम-ड
 तस्य नेचम् । पट्टिपलाकके कावे भूमिमानभेदे, (काठा)
 स्रव्योत्तरे च उ० । दग्ध-भावे घञ् । अद्यपिहाराद्वे
 रागां चतुर्विधाय । दग्ध कर्त्तरि अच् । यने उ० ।
 दग्धका स्त्री० दग्धकारण्ये जनस्थाननामके घने ।
 दग्धकाक उ० दग्धकार काक । श्लेषकाके ।
 दग्धकारण्य दग्धकनामन्यतेर्देये शुक्रयापाद् घनतां गते
 जनस्थाने घने, तीर्थभेदे च ।
 दग्धधर(धार) उ दग्ध धारयति दक्षिण अच् कृत्
 अच् वा । यने, ऋणे, ऊभकारे च । दग्धश्चो त्रि० ।
 दग्धनायक उ० इत० । चतुरद्वेषगाध्योः । [युक्तोतिशास्त्रे
 दग्धनीति स्त्री० दग्धनीयते मोक्ष्यते यया भीतिम् । शुक्रा
 दग्धपाह्वय न० दग्धेन पाह्वय यत् । अदादग्धविषादमध्ये
 विषादभेदे, रागां व्यसनभेदे च ।
 दग्धविष्याम् उ० दग्ध विष्याति विष्यादि वि+श्चनृभ
 अच् षत्वम् । दक्षिणमन्त्राद्यभेदे (योहमथोद्या सुदि)
 दग्धदृष्टक उ० दग्धकार ममादिहोभानाम् हत् । शुद्धीहत्वे
 दग्धादग्धि अथ० दग्धेप दग्धेप मङ्गलेद महत्त युद्धम्
 क्रियायतिहारे इच् धमा० धूर्त्तपददीर्घः । परस्परदग्धक-
 रणव्यवहारपूर्वकं महत्त युद्धे ।
 दग्धाहृत न० दग्धेनाहृत्यते आ+हृत् ऋ । तमे (पोह)
 दग्धु उ० दग्ध+अक्षर्ये दनि । यने, ऋणे, हारपाथे,
 मशुषोभे रने शार्त्तरभेदे, जिनभेदे दग्धहत्वे चतु-
 र्धावनविष्टे, कात्यायनकर्मरि कविभेदे च । दग्धधारके
 त्रि० । क्षिवां छीत् ।
 दत्त मि० दा-ञ् । विष्टे, व्यष्टे दक्षिणे च । हाद्वयङ्गमथे पुत्र-
 भेदे (दातक) वैश्वश्रीपादिभेदे । भूतिदत्तं चैतदस्यि च्यतेः
 दत्तामेयस्ये भगवतोऽवतारभेदे च । भावे ण । दाने,
 'दत्त चरत्तिर्षं गीर्जमदत्त चोदयात्तकम् । इत्यगस्य भक्ति
 कथा जेहत्त प्रभुपकारतः । स्त्रीपुत्रात्तुयद्वि च दत्त
 चरत्तिर्षं अतः'मित्युक्ते दानभेदे च न० । सायं च नृ लयनाम

ख्याते 'दद्यात् माता पिता वा यं स पुत्रो-दत्तको भवेदि'
त्युक्ते पुत्रभेदे पु० ।

दत्ताप्रदानिकं न० दत्तस्याप्रदानं पुनरादानमभ्यगिन् उन् ।

अष्टादशविद्यादानार्गते दत्तवस्तुन पुनरुपादानविषये 'दद्या
द्रव्यमसम्यग्यः पुनरादातुमिच्छति । दत्ताप्रदानिकं नाम
व्यवहारपटं हि तदि'ति नारदोक्ते व्यवहारभेदे ।

दत्तात्मन् पु० दत्त आत्मा येन । 'दत्तात्मा त्व स्वयं दत्त' इत्युक्ते
पुत्रभेदे ।

दत्तिस त्रि० दानेन निर्दत्तः दा-क्ति-क्तेर्मिप् च । दाननिर्दत्ते ।

'माता पिता वा दद्याद्वा यमद्भिः पुत्रमापदि । सहगं
प्रीतिसंयुक्तं स ज्ञेयो दत्तिस' सुत' इत्युक्ते दत्तकपुत्रे पु० ।

दद् दाने। दत्तौ च स्वा० व्या० सक० सेट् । ददते अटटिष्ट ददते

दद्गु पु० दद-रु० । रोगभेदे (दाद्) कच्छमे च ।

दद्गुम् पु० दद्गुं हन्ति हन-उन् । चक्रमर्दके । (दादमर्दन्) ।

दद्गुण त्रि० दद्गु-अस्यर्थे न । दद्गु-न ह्रस्वश्च वा । दद्गुरोगवति

दद्गु पु० दरिद्रा-जे नि० । त्वग्रोगभेदे (दाद्) ।

दध दाने धारणे च स्वा० व्या० सक० सेट् । दधते अटटिष्ट ।

दधि न० दध-इन् । (दध) दुग्धविक्रितभेदे, यस्त्रे च । धा-कि

द्वित्वम् । धारणकर्त्तरि त्रि० ।

दधिकूर्चिका स्त्री० 'दध्ना सहपयः पक्तं यत् स्वात्तदधिकूर्चि-

के'त्युक्तायामामिचायाम् (काना) । (कश्चिद्वैद्य)

दधित्य पु० दधिमद्वर्णस्तिष्ठत्यस्मिन् स्या-न्-इत् । कपित्थे

दधिपुष्पिका स्त्री० दधिवत् शुभ्रं पुष्पमस्याः कप्-यत् इत्त्वम् ।

श्वेतापराजितायाम् । कवभ्रंवे डीप् । कौलशिश्वाम् ।

दधिफल पु० दधिवत् दध्नेः फलेष्वस्य । कपित्थे ।

दधिमण्ड पु० इत० । दध्नेः मस्तुनि (मात) ख्याते पदार्थे ।

दधिसक्तु पु० व० व० । दध्युपसिक्ताः सक्तवः । दधिमिश्रितसक्तुपु

दधिसार न० इत० । नवनीते ।

दधीच(चि) पु० व० । दधिसनेरौरसे कर्दमप्रजापतिकन्यायां जाते

सुनिभेदे, दध्नात्सुरवधार्थं यस्यास्थिभिः देवैर्वज्रं निर्मितम्

दधीचास्थि न० इत० । तेन निर्मितत्वेन तच्चारोप० । वज्र

तन्नामके चौरके च ।

दध्म पु० दध-न० । यमभेदे 'अौडम्बराय दध्मेयति यमसम्यमन्तः

दद्यु स्त्री० कश्यपपत्न्याम् दत्तप्रजापतेः कन्यायां दानवमातरि

दद्युज पु० ददोजायते जन-ड । असुरे, दद्युजसूतप्रभृतयोऽप्यत्र

दन्त पु० अन्तर्भावितपदार्थे दम-तन् । चर्म्मणसाधनेऽस्थि-

भेदे (दांत) कुञ्ज, पर्वतनितम्बे, सातुनि, द्वाविंशत्-

संख्यायाञ्च ।

दन्तक त्रि० दन्ते प्रथितः कन् । दन्तमाञ्जनीपञ्जीविनि ।
नागदन्ते, गिरिप्रदेशात् तिर्यग्गिरिगते पापाये च पु० ।
स्वार्थे कन् दन्तार्थे पु० ।

दन्तकर्षण पु० दन्तान् कर्षति लप-ल्यु । जम्बीरे ।

दन्तकाष्ठ न० दन्तधावनार्थं काष्ठम् । दन्तधावनसाधने
काष्ठे । तत् यस्मात् पुनः निकृष्टतद्व्ये पु० । [टीट्]

दन्तच्छद् ०० दन्ताच्छाद्यनेऽनेन छद्-णिच्-य ह्रस्वः । ओष्ठे

दन्तच्छदोपमा स्त्री० दन्तच्छदोष्ठ उपभोयतेऽनया क्कट् ।

पिम्बोत्ततायाम् (तिनातुचा) तत्फलेन हि ओष्ठमाच्छद्मं प्रसिद्धम्

दन्तधावन पु० दन्तान् धावयति गोधयति धाव-ल्यु । गदि-

रष्ठे, गुल्लकरष्ठे, वगुणे च । भाषे ल्युट् । दन्तशुद्धौ ।

दन्तपत्रक न० दन्तस्य शुभ्रं पत्रं दत्तं यस्य । कुन्दपुष्पे

दन्तपुष्प न० दन्तस्य शुभ्रं पुष्पमस्य । कुन्दे, कतकफले च ।

दन्तफल न० दन्तस्य शुभ्रं फलम् । कतकफले । दन्तवत्

फलमस्य । कपित्थे पु० । पिप्पल्याम् स्त्री० टाम् ।

दन्तमूलिका स्त्री० दन्तस्य शुभ्रं मूलं यस्याः कप् । दन्तीदृष्टे

दन्तवक्त्र पु० दन्तमधानं वक्त्रमस्य । ऊष्णद्वेषे ष्यतिभेदे ।

दन्तवीजक पु० दन्तवत् षीजानि यस्य । दाडिमे दृष्टे ।

दन्तशूद्र पु० दन्तान् शूद्रति क्लेदयति अच् । जम्बीरे, कपित्थे

कर्म्मरक्षे, नागरक्षे च । चाङ्गेर्यां दुक्राम्लिकायां स्त्री० ।

दन्ताघात पु० दन्तमाहन्ति आ+हन-अण् । निम्बूके । भाषे

षज् । दन्तैराहनने ।

दन्तालिका स्त्री० दन्तान् अलति भूषयति, तेभ्यो वा पर्या-

प्रोति अल+अण्-स्तुल् वा । वेद्यायाम् । (लागाम)

दन्तावल पु० दन्त+अस्यर्थे वलच् पूर्वोदधिः । हस्तिनि ।

दन्तिका स्त्री० दम-तन्+गौरा० डीप् स्वार्थे कन् । दन्तीदृष्टे ।

दन्तिन् पु० दन्-इनि । हस्तिनि ।

दन्तिनी स्त्री० दन्-इनि । दन्तीदृष्टे । [सोमधौ च ।

दन्ती स्त्री० दम-तन् गौरा० डीप् । उडुम्बरपर्येयां, प्रत्यक्षपर्या-

दन्तीवीज न० इत० । रेचके फलभेदे जयपाले ।

दन्तुर त्रि० उन्नताः दन्ताः सन्त्यस्य दन्त+उरच् । उन्नतदन्त-

युक्ते, उन्नतानते विषमे स्थाने च ।

दन्तुरच्छद् पु० दन्तुर उन्नतानतेऽद्यो यस्य । वीजपुरे ।

दन्तोलुखलिकं पु० दन्ताएवं उलुखलं कण्ठेनसाधनं विद्य-

तेऽस्य उन् । तापसभेदे स हि दन्तैरेव व्रीह्यादीन् कण्ठ-

यित्वा खादति । इनि । दन्तोलुखलीत्यथल ।

दन्त्य त्रि० दन्ते दन्तमूले वा भवः यत् । दन्तदन्त्यमूलयोजति
तवर्गादौ वर्णे । दन्तस्यो हितः यत् । दन्तहितकारके ।

दलकोप पु० दलान्येव कोपोयस्य । कुन्दपुष्पदृष्टे तस्य पुष्पे कोपान्तराभावात्तथात्मम् ।

दलनिर्मोक्त पु० दलतीति दलं वल्कनं निर्मोक्त इव यस्य । भूर्जपत्रदृष्टे तस्य हि वल्कलस्य निर्मोक्ताकारत्वम् ।

दलपुष्पा स्त्री० दलं स्वयं विदीर्षं पुष्पमस्याः । केतव्याम् ।

दलाढक पु० दलेनाढक इव । स्वयंजाततिलदृष्टे. पृथग्राम्, कुन्दे, नागकोशरे, शिरोषे, करिकाणै, फेने, खातके, गैरिके च

दलामल न० दलेनामलम् । मरुवके । मदनदृष्टे, दमनदृष्टे च पु० दलास्त न० दलेनास्तम् । चुक्रे (चुकापालङ्ग) ।

दलित वि० दल-क्त । प्रफुल्ले, खण्डिते, अर्द्धाक्षते च 'व्येना-दलिता विभाजितेष्टेनेति लीला० । [सप्तच्छददृष्टे] ।

दलेगन्धि पु० दले गन्धो यस्याः इत् समा० सप्रम्याञ्जलुक् । द्रव गतौ भा०पर०सक०सेट् इटित् । टन्वति अटन्वीत् ।

द्व पु० द्वनोति द्व-अच् । वने, वनानले च । भावे अच् । उपतामे द्वयु पु० दु-दु- उपतामे अयुच् । संतामे, गाढादिदाहे च ।

दवाग्नि पु० दवस्य वनस्याग्निः । दवानले । द्विष्ट वि० अतिशयेन दूर-इष्टन् अन्वलोपः गुण्यच् । अति दूरे । इयञ्चिन् टपीयस् । अत्रैवाथे स्त्रियां डीप् ।

दश दीप्तौ चु०उभ०अक०सेट् इटित् । दंशयति-ते अदंशत्-त दश दंशने चुरा०आत्म०सक०सेट् इटित् । दंशयते अददशत- ।

दशक न० दश परिमाणमस्य कन् । दशति, दशसङ्ख्यायाम् । दशकण्ड पु०दश कण्डा यस्य । रावणे । दशकन्धरादयोऽथवा

दशत् पु० दश परिमाणमस्य अति । दशानां वर्गे-दशके दश-सङ्ख्यायाम् ।

दशधा अथ० दशप्रकारस्य धाच् । दशविधे । दशन् वि० टन्श-कनिन् । (दश) सङ्ख्याविशेषे ।

दशन पु० दश्यतेऽनेन नि० नलोपः । टन्ते, शिशुरे च । करणे ल्युट् । कवचे । भावे ल्युट् । दंशने, टन्नादिनाधाते च ।

दशनोच्छिष्ट न० दशनेनोच्छिष्टं यत् । अधरादिचुम्बने 'रेवतीदशनोच्छिष्टपरिपूतपुटे' इति भाष० । निन्धासे पु० । टन्नोच्छिष्टे वि० ।

दशपुर न० दश दिग् पिपत्ति पृ-क । कैवर्त्तीसुस्तके । दश पुरो यत् अच् समा० । मालवदेशकखण्डे ।

दशवल पु० 'दानशे लक्ष्मावीथीध्यानप्रज्ञावलानि च । उपा-यः प्रणि धर्मानं दश बुद्धवलानि चै' इत्युक्तानि दश वलानि यस्य । बुद्धमुनौ ।

दशभुजा स्त्री० दश भुजा यस्याः । 'इतिह तं पुराकल्पे मनोः स्वम्भुवैऽनरे प्राडर्भूता दशभुजा देवी'त्युक्तावां इर्गावाम्

दशम वि० दशानां पूरणः इटि मट् । येन दश मङ्गा पूर्यत तस्मिन् । स्त्रियां डीप् ।

दशमिन् वि० नवतेरुद्धं दशमी साऽवस्थाभेदेऽस्यस्य पूरणा-र्थात् इनि । नयत्पूर्द्धवयस्के अतिष्टे ।

दशमी स्त्री० दशानां पूरणी । गतायुर्वै पुरुष इत्युक्ते नराणां गतायुनियमात् तस्यायुषो दशधाविभागे नयत्वधिक्या-स्यस्यायाम्.तिष्ठद्वावस्यायाम्, चन्द्रस्य दशनरुलायाः प्रवेग-निर्गमान्यतररूपात्मके ति.श्रभेदे 'आरभ्य तस्यां दशमी च यावदि'ति स्मृतिः 'उन्मादो मूर्च्छां स्मृतिरित्येताः मरदश दशैव स्यु'रिति विरहावस्थाभेदे मरणरूपावस्थायाच्च ।

दशमीस्य वि० दशम्यामनस्यावां तिष्ठति स्या-क । अतिष्टे नयत्वधिक्ययस्के-चीणरागे-स्मृतिह्येने, विष्टेदवशात् मर-यावस्याप्राप्ते कामिद्वन्द्वे च ।

दशमूल न० दश मूलानि यत् । पाचनभेदे । दशानां मूलानां समाहारः पात्रा० । 'वित्त्वश्योनाकगाम्भारीपाटलागणिका-कारिकाः । शास्त्रपर्णी पृथ्निपर्णी दृहतीहयगोचुरस् । उभाभ्यां पञ्चमूलाभ्यां दशमूलचुटाहृतमित्युक्तेषु वित्वादि-दशकमूलेषु ।

दशरथ पु० दशस दिव्नु गतो रथो यस्य । सूर्यवश्ये नृपभेदे दशरथसुत पु० इत० । रामे एवं दशरथामजादयोप्यत्र ।

दशहरा स्त्री० दशविधानि दशजन्माजितानि च पापानि हरति हृ-ठक् । गङ्गाजन्मदिने ज्यैष्ठ्यशुक्लदशम्याम् ज्येष्ठ-शुक्लदशमीमधिकृत्य 'दशपापहरा यस्मात्तस्मात् दशहरा' स्मृतैत्युक्तम् ।

दशा स्त्री० टन्श-अड् नि० नलोपः । अवस्थायां, दीपवर्त्याम् 'अपेक्षन्ते न च स्नेहं न पात्रं न दशान्तरम् । परोपकार-निरता मणिदीपा इवोत्तमा' इत्युद्धटः । चित्ते, कालकत-विशेषरूपाया गर्भवासजन्माद्यावस्थायां वाव्यधौवनादि-रूपायाच्च, कामकते विरहिणां नेत्ररागाद्यावस्यादशके, ज्योतिषोक्ते नेत्रानुसारेण सूर्यादिपहाणां स्वामित्वेन भोग्यकाले च विस्तरो दृहदमिवाने ।

दशाकर्ष पु० दशथा तैलादिकमाकर्षति आ+क्षप-अच् । प्रदीपे वस्त्राञ्जले पु० स्त्री० पुंस्त्वे व०व० ।

दशाङ्गधूप पु० 'मधु सुप्तं धृतं गन्धो गुग्गुलुगुरुगैलजम् । चरलं सिद्धुसिद्धार्थं दशाङ्गधूप उच्यते' इत्युक्ते धूपभेदे प्रकारान्तरमयस्मि विस्तरोदृहदमिवाने । [खण्डे] ।

दशापवित्त न०दशा वस्त्राञ्जलं पवित्तमिव । आद्धादिदेवे वाष - दशासुहा स्त्री० दशस दिव्नु अ.रोहति आ+रुह-क । कैव-

नीचमके । [द्वि । देगभेदे । नदीभेदे स्त्री० ।
 दशार्थं पु० दश रूपानि दुर्गाणि जलानि वा यत्र सण्यसद्
 दशार्थं च यद्वाराजदेगे । तद्देगस्य ० व० ।
 दशावतार पु० दश मोनादयोऽवतारायस्य । विष्णो ते चाव-
 तारा इहदभिधाने दशविध्यन्ते ।
 दशाश्व पु० दश अश्व रथे यस्य । 'रथस्त्रिचक्र शीमस्य
 कुन्दाभासत वाजिन । पागदाद्यपयो युक्ता दश तेन
 चरत्यवाविभ्युक्ते चम्बे । [काशीस्ये तोर्गभेदे ।
 दशाश्वमेधिक पु० दश अश्वमेधा मन्त्राणा कृता सन्त्यव ढनु ।
 दशाह पु० दशानामह्ना सभाहार टच सभा० नाह्नादेय ।
 दश दिनेषु 'दशाह सूक्तो भवेदिति कृति ।
 दशोन्वन पु० दशा वसिष्ठैव इत्यन यस्य । मदीने ।
 दशैरक पु० मरुदेशे । तद्देगस्ये व ० ।
 दस चत्सोपे दि० पर सक० सेट् । दसति । अदसत्-अदासोत्
 अदधीत् । दसिवा दम्बा ।
 दस भास्ते पु० उभ०षक सेट् इदित् । दसयति त अददसत् त
 दस दशने दशने च पु० आ०षक०सेट् इदित् । दसयते अददसत्
 दस्यु पु० दश-युच नामादेय । चोदे, रिषी, महाघाहसिके च
 दस्यु इ दश रम् । गर्हमे । अश्विनीकुमारयो द्विव । अश्विनी
 मारके च । [अददहत् त ।
 दृष्ट दीप्तौ अक दाष्टे एक पु उभ० सेट् इदित् । दृष्टयति ते
 दृष्ट दाष्टे भा०पर०षक अश्विन्ट् । दृष्टति अधावीत् ।
 दृष्टन पु० दृष्ट लु । अग्ने । अश्वकडसे, भल्लातके, इष्टचेतयि
 च । भावे लुट् । दाष्टे न० ।
 दृष्टर पु० दृष्ट अरन् । मूषायाम् भाष्टरव्यद्रावपपात्ते (एचि)
 दृष्ट्ये 'दृष्टरोदिकिन् अन्नराशाम्' इति श्रुति । अश्वे च वि०
 दृष्टराकाश पु० कर्म । विदाकाशे ईश्वरे ।
 द्राण दाने भा०पर०षक०सेट् ष इत् । यञ्जति अगात् ।
 द्रा दाने लुक् । उभ०षक० सेट् । द्राति दत्ते अदात् अदित
 द्रा अदेने अदा०पर०षक० अश्विन्ट् । दाति अदात् ।
 द्राशायणी स्त्री दशसायत्य स्त्रीक्रिय गौरा०डीम् । अश्वि
 न्दादिताराट, सतीनाम्स्य विषयत्वात् ।
 द्रासिष्यात्य पु० श्लिष्यत्वादिभि भय दक्षिण+लक्ष् । गारि-
 क्ते । दक्षिणदिग्भवत्ते वि० ।
 द्रासिष्य म० दक्षिणस्य भाव स्य् । अष्टश्रुते । दक्षिणा
 महति अ । दक्षिणाहे अश्विनि । [धनेमातरि ।
 द्राची स्त्री दक्षस्य गोत्रापत्य स्त्री इन् ङीम् । पाथिन-
 दाचीमुत पु० इत् । आकरपक्षरि पाथिनशुभौ ।

दाडि(लि)म वि० दंष्ट यञ् दाष्ट तेन निहंत इमम् वा
 लसट । दाडिम्बहले क्षिदा डीए 'विद्योगिनोमैषव दाडि-
 मीमघावि ति मै० । [द्वे । इत्० । दाडिम्बुप्रमे न ।
 दाडिममुप्य पु० दाडिमस्य उप्यभिव उप्यमस्य । रोहितक
 दाडिम्ब पु० दा-डिम्ब इत्यनेचम् । अनामख्यते ह्वे ।
 दात वि० दो तन् । द्विने । दैप-क्त । शब्दे ।
 दात्युष्ट पु० दो-क्तिन् दिति सखन वरुणि दितिवाट् सएव
 अष्ट वाह नृ-अदेरित आत्सम् । कालकण्ठके पथिभेदे ।
 दात न० दा-इन् । अदेनसाधने (दा)शब्दे । [अदीदाद्यि
 दान फजुताकरणे, अदेने च । आ०षक०साधे सन् । दीर्दाद्यत
 दान न० दो-दे दाना ल्युट् । हस्तिमदजवे, पावने, अदेने,
 शुभौ, श्याने च ।
 दानव पु० दगोरपत्यम् अण् । अणरे ।
 दानवारि पु० इत्० । देने, विष्णौ च । कर्म० । इतिमदजवे न०
 दानशील वि० दान शीघं सततमनुष्ठान यस्य । बहुदातरि ।
 दानशील वि० दाने शीघ्र दत्त । मङ्गप्रदे । [द्विखिते च
 दापित वि० दा चिच् क्त । साधिते, धनादिना मशीकते,
 दामन् स्त्री० न० दो मनिन् । दोहनकावे पशुमन्वराज्यौ
 रण्यगाने, मावायास्य । स्त्रीते वा ङ् । दामा दामि ।
 दामनपर्वन् नु न इत्० । दमनमङ्गलतियो 'पेतपुरुचष्टद्वेष्याम्
 दामनी स्त्री० दामिव प्रया० अण् वा ङीम् । पशुमन्वराज्यौ
 दामोदर पु० 'दामानि शोकमामानि गानि यस्योदरान्ते ।
 तेन दामोदरो देव' इत्युक्ते विष्णौ ।
 दाम्बिक वि० दम्बेन चरति धम्म ठक् । लोकेषु कौसादि-
 रत्नापनाय धर्माचारिष्य वैशाखगर्जतिनि, दम्बयुक्ते च ।
 वकचक्षिप्य पु० । [अदगायत त
 दाय दाने भा० आ सक० सेट् । दायते अदायिष्ट षिच्-
 दाय पु० दा कर्मणि घञ् । 'विभागोऽर्थस्य पित्रास्य पुत्रैर्यथ
 प्रकृत्याते' इत्युक्ते पित्रादिष्वन्वयवति सपुत्रमे तस्यच्च
 म्निभि प्रयादिभि विमजनीये दूष्ये, विवाहकावे वामा-
 लादिभ्यो द्वे धने च । भाव घञ् । दाने । दो भावे
 घञ् । अख्यने । दैप करपादौ घञ् । अश्वनि, श्याने,
 सवे शोषुष्यनशात्वे च ।
 दायभाग पु० दायस्य सन्धिस्यामिहधनस्य तस्यस्यन्विरणा
 दौ तस्य सन्धिस्यैव पुत्रादिभिर्भाग विभजन गुणकपाता
 दिना व्यङ्गनम् । अदादयविरादात्मने विभादभेदे, ताह
 'प्रविरादविभवे पुत्रादिभि पित्रादिपभस्य विभजने च ।
 दायार् पु० दाय विभजनीयपभदात्ते आ+दा क्त । पुत्रे ।

दायमत्ति अद्-अण् उपपदसमाप्तः । सपिरखे ।

दार पु० व० व० दारयन्ति भ्रातृस्त्रेहम् ह-णिच्-अच् ।

पत्न्याम् मा हि पत्यु' भ्रातृस्त्रेहं भिनत्तीति लोकाप्रसिद्धम्

दारक पु० दृष्याति भिनत्ति उदरं ह-खुल् । बालके बालिकायां

स्त्री० टाप् अत इत्त्वम् । भेदके त्रि० । ग्रामन्त्रकरे पु० ।

दारकर्मन् पु० दारौपयिकं दारसम्पादकं कर्मन् । निवाहे

'सवर्णांघ्रे द्विजातीनां दारकर्मणी'ति सृष्टिः ।

दारद् पु० दरदि देशे भवः अण् । विपभेदे, पारदे, हिङ्गुले च

दरदा देशेन एकदिग् अण् । दरहेषसन्निकटे सङ्ग्रे ।

दारु न० ह-उण् । काष्ठे, पित्तले, देवदारौ च । शिल्पिनि,

दारुके च त्रि० । [काष्ठे च न० ।

दारुक पु० कृष्णसारथौ । दारु-स्वार्थे कन् । देवदारुहृत्ते,

दारुगन्धा स्त्री० दारुणि गन्धो यस्याः । (चौडा) गन्धद्रव्ये ।

दारुण पु० दारयति चित्तं ह-भये उनन् । चित्तके, रौद्ररसे,

भयानकरसे च । भयावहे, दुःसहे, भीषणे, भयहेतौ च त्रि०

दारुणिशा स्त्री० दारुमयी-निशा यत्वम् । दारुहरिद्रायाम्

दारुपत्नी स्त्री० दारुमयं पत्नं यस्याः डीप् । हिङ्गुपत्र्याम् ।

दारुपुत्रिका स्त्री० दारुमयी पुत्रिका । काष्ठपुत्रलिकायाम् ।

दारुसार न० दारुस्य सारं श्रेष्म् । चन्दने । [पदार्थे ।

दारुसिता स्त्री० दारुमयी सिता मधुरत्वात् । (दारुचिनी)-

दारुहरिद्रा स्त्री० दारुमयी हरिद्रा । स्वगामख्यातायाम्

हरिद्रायाम् ।

दारुहस्तक पु० हस्त इव कन् दारुमयः हस्तकः । काष्ठ-

निर्मिते हस्ताकारे (हाता) पदार्थे ।

दार्वट न० दारुवत् निश्चलतया निरूपणीयविषयनिश्चयार्थ-

मदन्यात् अट-वर्ज्ये क । चिन्तागृहे, मन्त्रगृहे च ।

दाव्याघाट(त) पु० दारुणि आहन्ति हन-अण् वा टान्ता-

देशः । (काटगोकरा) पक्षिभेदे ।

दाव्यिका स्त्री० दारयति उल्वादो नि० दावीं दारुहरिद्रा

तस्या विकारः ठक् । दारुहरिद्राकाषोद्भवे त्वत्वे । दाव्यीं

+पञ्चायां कन् अणो ह्रस्वः । गोनिह्वालतायाम् ।

दावी स्त्री० ह-नुण् गौ० डीप् । देवदारुणि । उल्वा० नि० ।

हरिद्रायाम् गोनिह्वायाम् दारुहरिद्रायाञ्च ।

दास पु० चु० टव-अच् । कोद्रे (कोदो) धान्यभेदे, मधुभेदे च ।

देवतालीनतायां स्त्री० डीप् ।

दास पु० इनोति दु-ण् । वने, वनमयेऽग्नौ, अग्निमात्रे च

भावे षञ् । तामे ।

[लादयोष्यत् ।

दावाग्नि पु० दास्य वनस्याग्निः । वनोद्भवेऽग्नौ । दावान-

दाविक त्रि० देविकायां नद्यां भवः । अण् देविकादेरेत

यात्त्वम् । देविकानटीभवे ।

[श्री(सी)त् ।

दाश(स) हिंसने स्वा० पर० सक० सेट् । दाशो(स्त्रो)ति अटा-

दाश टाने चु० उभ० सक० सेट् । दाशयति-ते अदिदाशत्-त

दाश टाने भा० उ० सक० सेट् । दाशति-ते अदाशीत् अदा-

शिष्ट । णिच् अदिदाशत्-त ।

दाश(स) पु० दशति मत्स्यान् दग्य घञ् नि०, दास्यते मूल्यमस्मै

दाम-घञ् वा । मत्स्योपजीविनि धीवरे ।

दाश(स)पुर न० दाशा(सा)न् कैवर्त्तान् निपूर्त्ति पालयति

पृ-क । कैवर्त्तान्मुक्तके । [रघाय मैथिली'ति नाटकम् ।

दाशरथ पु० दशरथस्येदम् अण् । श्रीरामे 'प्रदीयतां दश-

दाशरथि पु० दशरथस्यापत्यम् अत इञ् । दशरथस्यापत्येपु

श्रीरामादिषु चतुर्षु । [वा । विष्णौ, दशार्हदेशे त्रि० ।

दाशार्ह पु० दाशं दानमर्हति अर्ह-अण् दशार्हवशे भवः अण्

दाशोरक पु० मालवदेशे । तद्देशस्ये जने व० व० ।

दास दाने भा० उभ० सक० सेट् । दासति ते अदासीत् अटा-

सिष्ट । णिच् अटदासत् त ।

दास पु० दास-अच् । शूद्रे, ज्ञातात्मनि, धीवरे, दानपाले

शूद्रस्त्रीपाथौ 'शूद्रे दोषं प्रयोजयेदि'ति सृष्टिः । दास्यते

देवतेऽस्मै भक्तादि दास-घञ् । शब्दे सेवके च हि० ।

स्त्रियां डीप् दासी ।

दासी स्त्री० दस जेपे कर्मणि घञ् । भिष्ट्याम्, काकजङ्घा-

याम्, नीलभिष्ट्यां, चेष्ट्याञ्च । दासस्य पत्नी डीप् । शूद्र-

पत्न्यां, कैवर्त्तभार्यायाञ्च ।

दासेय पु० दास्या अपत्यं ठक् । दासीगर्भजाते दासे । दासस्य

धीवरस्यापत्यम् ठक् । व्यासजनन्यां स्त्री० ।

दासेर पु० दास-एरक् । उद्रे । दास्या अपत्यं ठक् । दासीपुत्रे

दासे । स्वा० कन् । अत्रैवार्थे ।

दाह पु० दह-घञ् । भस्मीकरणे, गात्रादिपन्नापे च ।

दाहक पु० दह-खुल् । चित्रकटके, रक्तचित्तके च । दाह-

कर्त्तरि त्रि० । स्त्रियां दाहिका ।

दाहहरण न० दाहो द्वियतेऽनेन ल्युट् णिच्-कर्त्तरि ल्यु

वा । वीरणमूले (विणार मूल) । टाहनाशके त्रि० ।

दिकर पु० दिक् कौर्यतेऽसौ कृ-अण् । तरुणे । युवत्यां स्त्री०

दिक्पति पु० इत० । दिशामधीचरेषु 'इन्द्रो वङ्गिः पितृपति

नर्द्धतो वरुणो मरुत् । कुबेर इन्द्रः पतयः पूर्वादीना

मधीयरा' इत्युक्तेषु इन्द्रादिषु 'सूर्यः शुक्रः क्रमापदः

संहिक्रेयः शनिः शशी । सौम्यस्त्रिदशमन्त्री च पूर्वादीना

मधीधरा' इत्युत्पे स्रष्ट्यादिषु च । 'पवनो दिक्पतिभूमि
रिति मन्त्र । एष दिक्प्रासादाद्योपि इन्द्रादिभ्ये ।
ट्टिगस्वर पु० टिक् भ्रूजमेवास्वर यस्य । शिवे क्षपणकभेदे,
'दिग्ध्वरा मध्यमत्वमाङ्गरामादमलकम् । चैतन्यस्वामि-
भट्टे रा मन्थास्यतेरपी'ल्लुके जीवस्य देवपरिमाणाग्नी-
कारके, वीहभेदे च । नन्वे त्रि० । कानिकायां स्त्री० डीप् ।
ट्टियामस्वरमिवास्वरकृत्वात् । तमपि न० ।
ट्टिगज उ० इत० । येरावत उप्यङ्गोक्त वासन कुसुदोऽङ्गन
उपमदन सार्धभौम सुपतीकच दिग्गाजा इत्युक्तेषु पूर्वा-
दिदिक्षु भूमिधारणाय स्थितेषु येरावतादिषु गजेषु ।
ट्टिगध उ० टिङ्-क्त । विगाक्तवाणे वङ्गो, मन्त्रे च । भावे ज्ञा ।
उञ्जे जेपने चन० । कर्मणि ज्ञा । चित्ते षि० । भावे त्रि० ।
ट्टिङ्गात् न० दिगोरीतीमात्रा ष्यञ् । एकदेशे । इ० । कल्प-
द्विति(ती) स्त्री० दी अयस्यङ्गने क्तिच् वा डीप् । दैव्यमा-
तरि कस्याप्यत्याम् । भावे क्तिच् न ङीप् । खण्डने ।
ट्टित्तिज उ० दितेजायते जग-ङ् । अष्टरे । दितेष्टतादयोऽप्यत्र
ट्टिधिषु(पू) उ० दिधिषूमात्मन इत्यस्ति क्वप् क्तिच् ष्ट० वा
। सुष्ठ । द्विहृदाया स्त्रिया स्यामनि ।
ट्टिधिषू स्त्री दधाति धाम धियते धा धा धिष-वा ऊ नि०,
दिधि धैथ्य सति षो ऊ वा पलम् । द्विहृदाया स्त्रिया पुनभू
स्त्रियाम्, 'ज्येष्ठायां यदानुदायां कन्यायास्यङ्गतेऽनुजा ।
धा षापोदिधिषूष्ठां पूर्वां त दिधिषू' इत्येत्युक्तायां
ज्येष्ठासननुदायां षलाम् ऊदाया कनिभगित्याङ्ग ।
ट्टिधिषूपति उ० इत । 'भ्रातृचतस्य भाव्यायां योत्तरेज्येते
कासत । धर्मेषामि नियुक्तायां ष षोयो दिधिषूपति रि
लुक्ते पुनभूपती । ज्येष्ठ विवाहाभ ने ऊदाया कनिठया
भगिन्या पत्यौ च ।
ट्टिन न० द्यति तम । सूर्यकिरणोपवर्धिते षट्दिवहात्मके
गह्विष्टे वा चतुयायात्मके काले । तस्य मनुष्याणां षट्-
दण्डात्मकम् विद्वेषाम् गौषचान्द्रमासात्मक तेषां हि
चन्द्रनोकोपरिस्थितेः कृष्णाद्यनेतस्य सूर्यस्य । वस्त्रोके
किरणस्य गेयम्भन युक्तादय्यां पुनभू ष्टेनेच्छादनात् न
तस्यम्भं । देवानामष्टराणाञ्च शौर्यवर्षकालात्मक तद्
विनारञ्च षष्ट्यभिधाने । मन्त्राणो दिव्यमानेन युगसङ्ख-
रूपकानात्मकमित विवेक ।
ट्टिनकर उ० त्रिं करोति षोदनेन क टक्, दिने-धर ।
त्रिप्यो यस्य वा । छर्थे ।
ट्टिनक्षय उ० 'एकनिम्नं यावने तद्वि विद्योना जितव यदा

तदा दिनक्षय प्रोक्त' इत्युक्ते एकभावनदिनवृत्तितिषि
त्वयरूपे काले ।
ट्टिनपति उ० इत० । सूर्ये, अर्कहृत्ते च । दिनेशान्योऽप्यत्र ।
ट्टिनमाषि उ० दिने माषिरिव प्रकाशकत्वात् । सूर्ये अर्कहृत्ते च
ट्टिनभ षधतेषु ० व्यात्म ० अक सेट् । दिव्यते अदिदिम्भन
ट्टिनाट्टि उ० इत० । प्रात काले ।
ट्टिनान्त उ० इत० । दिवावसाने सायकाले । [अदिदिम्भत् न
ट्टिम प्रेरणे चुरा० उभ सक० सेट् इदित् । दिम्भयति ते
ट्टिम्य षधते चुरा० उभ० सक० सेट् । त्रिम्ययति ते अदिदिम्भन्-त
ट्टिलीप उ० सूर्ययस्ये ष्यभेदे ष्यो पतरि ।
ट्टिव प्रीती भा० पर० सक० सेट् इदित् । दिव्यति अदिप्योत् ।
ट्टिव, जिवीपाया पथे व्यवहारे इच्छाया चाप्रायाश्च दिवा०
पर अक सक० च सेट् । दीव्यति अदेवीत् । देवित्वा य्वात्
ट्टिव कूजने चु० व्यात्म० सक० सेट् । देवयते अदिदेवत् ।
ट्टिव अर्हं चु० उभ० सक० सेट् । देवयति ते अदीदिवत् न ।
ट्टिव् स्त्री० दिव-डिवि । सग्रे आकाशे च । [दिवसे, वने च
ट्टिव् न० दिव क । सग्रे, 'दिवोकस' इत्यादादन्ता । आकाशे,
ट्टिवस उ० दीव्यन्यत्र दिव अथक् क्तिच् । 'नादीपधितम
काल सावनी दिवस कृत । दिग्भागोऽर्करामेव दिवस
शौर उच्यते । चान्द्रस्य तिस्र्यवर्षद्वयो भौमो भपरिधे
मैत' इत्युक्तेषु सावनादिषु दिनेषु ।
ट्टिवससुख न० इत० । प्रभाते ।
ट्टिवस्मति उ० इत० । अनुक्त ष० मत्वञ्च । इच्छे ।
ट्टिवस्पृथिवी स्त्री० द्वि० व० । दिवश्च ट्टिवयो च नि० ष्ट ।
। मिश्रितयो भगिस्वर्गयो टोत्प्योः ।
ट्टिवा अथ टिष-क्ता । दिवसे ।
ट्टिवाकीर्त्ति उ० दिवसे कीर्त्ति काल यस्य राज्ञो चुरकर्म-
निमेषात् । नापिते । [पद्भुजाना दिवातनीमितिभट्टि
ट्टिवातन्त्र वि त्रिा मत्र सुत्तद् च । ट्टिवाभन । स्त्रियां ङीय् ।
ट्टिवाग्न्य उ० दिवा दिने अग्न्य दर्शनभावात् । मेघकादो
'दिवाग्न्या प्रापिन केच'दित चण्डी ।
ट्टिवाभीत उ० त्रिा दिवसे भीत । शौरि षण्, मेघके च ।
'दिवाभीतमिवाव्यकारमिति बुभार ।
ट्टिवि उ० दिव कि । चाप्रपिणि ।
ट्टिविज उ० दिव जायते जग इ इज् । अलुक् ष । स्मर्त्तव्य
। त्रिभवाद्योप्यत्र । [दिविजान्योप्यत्र ।
ट्टिविपद् उ० त्रिवि चीर्त्ति क्तिच् ष्यमादि० ष्यभ । देव
ट्टिवो(वी)कस्(म) उ० दिव दिवम् वा ओङ्क् यव्य ष

अदन्तत्वम् । देवे । 'तारकेण टिवौकस' इति कुमारः
 द्विवोदास पु० चन्द्रवंशीये काशिराजे नृपभेदे ।
 द्विव्य न० द्विवि भवं यत् । लवङ्गे चन्दने, गफघरुमे, अलौकिक
 प्रमाणभेदे गुग्गुलौ, तन्त्रोक्ते भावभेदे च । नायकभेदे
 पु० । टीव्यतेऽनेन टिय-क्यप् । मनोहरं द्योतनात्मके च लि०
 द्विव्यगन्ध पु० द्विव्यो मनोहरं गन्धोदस्य । गन्धके । लवङ्गे न० ।
 सूक्ष्मलायां स्त्री० । कर्म० । उक्तगन्धे पु० ।
 द्विव्यगायन पु० कर्म० । गन्धवं ।
 द्विव्यतेजस् स्त्री० द्विव्यं तेजो यस्या । ब्राह्मीलतायाम् ।
 द्विव्यदोहद न० 'यत् टीयते तु देवेभ्यो मनोराज्यस्य सिद्धये ।
 उपवाचितकं द्विव्यदोहदं तद्विदुर्बुधा' इत्युक्ते अभीष्टसिद्धये
 देवेभ्यो देये द्रव्यं ।
 द्विव्यपुष्प पु० द्विव्यं पुष्पमस्य । करवीरे । महाद्रोणायां स्त्री०
 द्विव्यलता स्त्री० कर्म० । सूक्ष्मलतायाम् ।
 द्विव्यसार पु० द्विव्यः सारो यस्य । शलिहने ।
 द्विव्या स्त्री० टीव्यतेऽनेन टिव-क्यप् । वध्याकर्कोशां गता-
 वध्यांस्, महामेढायां, ब्राह्मणाम्, श्वेतदृशाया, श्वेतजीरके,
 करितक्याञ्च ।
 द्विव्योदक न० कर्म० । मेघजले ।
 द्विव्योपपादुक पु० उपपद्यते साटपित्वाटिडंकारणमनमेवैव
 अट्टसङ्कृताणुभ्य एव उपपद्यते उप+पट-उक्तञ् मिशा-
 चाटिव्याहृत्तये टिव्य इति विशेषणं तेषाञ्च साटपित्वा-
 टिडंकारणामेवाभावेऽपि टिव्यत्वाभावान्न तयात्वम् । देवे
 द्विव्यौपधि स्त्री० कर्म० । मनःशिलायाम् ।
 द्विष् टाने आक्षापने च तु० उभ० सक० अनिट् । टिगति अटिचत
 द्वि(ग्)शा स्त्री० द्विष्-क्लिप् वा टाम् । आशायाम् ककुभि ।
 द्विष्णु त्रि० द्विषि भवं द्विग्भ्य उपनीतं वा यत् । द्विग्भवे, द्विग्भ्य
 उपनीतं च । [काले पु० । उपटिडे त्रि० ।
 टिष्ट न० द्विष्-क्त । भाग्ये 'न द्विष्टमिदं कुर्वते' इति साध' ।
 द्विष्टान्त पु० द्विष्टस्य भाग्यस्थान्त' । भाग्यस्थान्तोपलक्षिते मरणे
 द्विष्ट्या अथ० टिग्-वक् अत्राटि० नि० । मङ्गले, हृषे, भाग्ये-
 नेत्वर्थे च । [अधिचत-अटिग्भ ।
 द्विष्ट नेपने अदा० उभ० सक० अनिट् । देग्वि द्विष्टे अधिचत
 टी जये टि० आत्म० अ० अनिट् । टीयते अटास । द्विष्टे । टीन-
 टीच मौखे, यागे, उपनयने, नियमव्रतवीरादेशे च भ्वा०
 आ० सक० सेट् । टीचते अटीचिष्ट ।
 टीचणीया स्त्री० टीच-अनीयर् । सोमसाध्ये वज्रभेदे ।
 टीचा स्त्री० टीच-अ । नियमे, मन्कारे 'विवाहटीचां निरवर्तय

दुगुरु'रिति रघु । 'टीयते विमलं ज्ञानं क्षीयते कर्मवा-
 सना तेन टीचतेति सा मोक्षे'ति तन्त्रोक्ते अभीष्टप्रदमन्-
 यङ्गे, तदुपदेशे, यागे च ।
 टीचागुरु पु० टीचायां गुरुरूपदेश । मन्त्राद्युपदेशरि ।
 टीचान्त पु० टीचायाः प्रधानवागस्य अन्तः अन्तोपलक्षित
 तत्समाप्तको यागभेद' । अवधृष्टपे यागभेदे ।
 टीचित त्रि० टीच-क्त । सोमयागादौ संजलं विधाय धृतनिचमे ।
 टीचा तन्त्रोक्ता संजाताऽस्य इत्यच् । तान्त्रिकटीचायति ।
 टीद्विवि पु० टिय-क्लिन् अभ्यासोटीर्षस्य । उदुम्पतो । अत्रे
 पु० न० । उटितं त्रि० । [जिरण्ये
 टीधिति स्त्री० टिर्ध-क्लिन् महादित्वाटिड् इकारानोपच ।
 टीधी देवने टीप्तौ च छटा० जजा० आत्त० अक० सेट् ।
 टीधीते अटीधिष्ट । [मृषिकायां स्त्री० ।
 टीन त्रि० टी-क्त तस्य नः । इ० पिप्ते, भीते च । तगरुप्ये न० ।
 टीनार पु० टी-आरक् सुट् च । स्वर्णभूषण्ये, सृष्टाया, सुवर्ण-
 कर्मदेये, निष्कमाने, हातिशट्टिकापरिमितकाञ्चने च ।
 टीप टीप्तौ दि० आत्त० अक० सेट् । टीप्यते-अटीपि-अटी-
 पिष्ट । टीप्तः । णिच् अटीपित् त अटिटीपित् त । [न्विते
 टीप पु० टीप-क्त । प्रटीपे तैजादिस्रेहयोनेन बर्त्सिकाटाहकशिखां
 टीपक पु० टीप+स्वार्थे कन् । प्रटीपे, श्येनपक्षिणि, रागभेदे
 च । कुङ्कुमे अर्थात्तद्वारभेदे च न० । टीपयति णिच् एकुन् ।
 यमान्यम्, स्त्री० । कार्यप्रजागके, कुगले च त्रि० । स्त्रियां
 टाम् अत इत्त्वम् ग्रन्थप्रभेदे ।
 टीपन पु० टीपयति भजपात् जठराग्निमुत्ते जयति टीप-णिच्
 ल्यु । पलाण्डौ, काशमर्द्दने, मयूरशिखाया शालिकशाम्के,
 तगरभूले, कुङ्कुमे च । टीपनकर्त्तरि त्रि० । पाटायां,
 मेधिकाया, ताल्याञ्च स्त्री० डीप् ।
 टीपपुष्प पु० टीप इव पुष्पमस्य । चम्पकवृत्ते ।
 टीपमालिका स्त्री० टीपानां माना यस्याम् कप् अत इत्त्वम् ।
 टीपान्वितायामभावस्यायाम् । इत० । टीपसूहे ।
 टीपट्टच पु० स्वाथे कन् टीपस्थाधाने वृक्षः । (पितलमुच)
 टीपाधारे तैजसे काशटिनिर्मिते वा पटार्ये ।
 टीपान्विता स्त्री० टीपैरन्विता । गौणचान्द्रेण कार्तिकस्य,
 सुख्यचान्द्रेणान्वितस्याभावस्यायाम् ।
 टीप्त पु० टीप-क्त । निम्बूके, सिंहे च । सुखे हिङ्गुनि च न० ।
 ज्वलिते, दग्धे भासिते, दीप्तिमति च त्रि० । लाङ्गलिकायाम्,
 अग्निशिखोपधौ, ज्योतिष्मत्याञ्च स्त्री० टा ।
 टीप्तजिह्वा स्त्री० टीप्ता ज्वलन्ती जिह्वा यस्या । उक्तासुखां

श्रुतान्नीभे तथा हि रात्रौ जिह्वा ज्वलतीति प्रसिद्धम् ।
 दीप्तान्नि ३० दीप्त अग्निजडरान्नो यस्य । अग्नये ।
 तीक्ष्णजडरान्नमिति वि० ।

दीप्ति स्त्री० दीप-क्तिन् । कान्ती, 'कान्तिरेव वयोभोगदेशकाल-
 गुणादिभिः । उद्दीपिताऽतिविस्तार प्राप्ता दीप्तिरिहो
 च्यते' इत्युक्ते स्त्रीणा एवभेदे ।

दीप्तिक् स्त्री० दीया कायति कै क । दुग्धपापायहते ।
 दीप्य ३ दीप यत् । जीरके । जेतजीरके न । दीपने चाप्युर्ध्वम् ।
 यमास्या ३० स्त्री० । [स्वरवर्णे च । अ यते वि० ।

दीर्घ ३० इ धञ् धस्य नेषम् । शानलताहृद्ये, उद्दे, हिमाले
 दीर्घकणा स्त्री० दीर्घ कणो लघो यस्या । जेते जीरके ।
 दीर्घकण्टक ३० दीर्घ कण्टको यस्य । चूर्णुरे (भावला) ।

दीर्घकरुड ३० दीर्घ करुडो यस्य । वके । अयतकरुडमात्रे वि०
 दीर्घकन्द ३० कर्म० । मलके । दीर्घ कन्दो यस्या' कप् अत
 इषम् । मयस्याम् स्त्री० । [तम्रवर्गे ।

दीर्घकील ३० दीर्घ कीलो यत् । अयोउके । साधे कन् ।
 दीर्घकीपिका स्त्री० दीर्घ कीपो यस्य कप् अत इषम् ।
 (भिन्नुक्) दुर्णामायाम् । तालव्यमथ्योऽपि ।

दीर्घप्रन्थि ३० दीर्घो प्रन्थि पर्ज यस्य । मनपिण्यस्याम् ।
 दीर्घप्रीव ३० दीर्घो प्रीवा यस्य । उद्दे नीलकौशे च ।
 दीर्घच्छद ३० दीर्घच्छदा यस्य । इषी ।

दीर्घजङ्घ ३० दीर्घो जङ्घा यस्य । उद्दे वके च ।
 दीर्घजिह्व ३० दीर्घो जिह्वा यस्य । धर्णे ।

दीर्घतरु ३० कर्म० । तालहृद्ये । [व्या स्त्री० डीप् ।
 दीर्घदण्ड ३० दीर्घो दण्ड इव काण्डेन । एरुहृद्ये । गौर
 दीर्घदर्शिन् ३० दीर्घो पश्यति इव शिति । दूरदर्शिनि
 पश्यते, भङ्गके च । आगामिकार्थेन दूरदर्शिमत्रे लि

दीर्घदृष्टि ३० दीर्घो दृष्टिरस्य । पश्यते । दीर्घो दूरगा दृष्टि-
 र्यदा इव० । दूरपीच्छणे यन्त्रभेदे । [न पालम् । गङ्गे
 दीर्घनाद ३० दीर्घो दूरगाभिवात विनीषो नदीदोष्य दुम्भा०
 दीर्घनिद्रा स्त्री० कर्म० दुम्भा० न पालम् । इत्यो बहुकाचित्त

निद्रामाह । 'दीर्घनिद्रामभाषित' इति रघु । [ततभेदे
 दीर्घपटोलिका स्त्री० वृक्षिता पटोली कन् कर्म । (धुधुन)
 दीर्घपत ३ दीर्घाणि पलायस्य । राजपलायडो विष्णुकन्दे,
 हरिभे कुहर ताने, प्रथोली च अस्त्रजम्बुहृद्ये गन्ध-

पलायस्य स्त्री० गन् । मत्त यां कन् अम इषम् । इत
 कर्माया, जेतपथायाह । चङ्गुगले पलायिजतायाह
 स्त्री० टाप् । [पाकविपा) ।

दीर्घपर्णी स्त्री० दीर्घाणि पथ्याण्यस्या डीप् । दृष्टिपथ्याम्
 दीर्घपल्लव ३० दीर्घ पल्लवोऽस्य । ग्रन्थहृद्ये । कर्म० । दीर्घच्छदे
 ३० न० । दीर्घच्छदयुक्तमात्रे वि० ।

दीर्घपादप ३० कर्म० । ताडे, पुगे च ।
 दीर्घपृष्ठ ३० दीर्घ पृष्ठमस्य । धर्णे ।
 दीर्घफल ३० दीर्घाणि फला चस्य । थारगम्भे (मोत्याल) मनाया
 कन् । अगस्त्यहृद्ये ३० कपिलश्राधाया, जलकायाह स्त्री०

दीर्घमूल ३० दीर्घ मूल यस्य । मोरटाळत या, विलभेदे च ।
 धीरणे न० । कर्म० । घषायां कन् । मूलके । श्यामासताया
 स्त्री० टाप् । इरासभाया स्त्री० डीप् ।

दीर्घरागा स्त्री० दीर्घो बहुकालस्थायी रागो रङ्गन यस्या ।
 हरिद्रायाम् । [धिरकाले ।
 दीर्घरात्र न० कर्म० । दीर्घाया रात्रौ । उ०० । वङ्गरात्रियुक्तं
 दीर्घरोमम् ३० दीर्घाणि रोमाण्यस्य । भङ्गके ।

दीर्घवल्ली स्त्री० कर्म० । पलायया, पातालमहलीडतायां, माहेन्द्र
 च इष्याम्, श्यादनाया लतायाह ।
 दीर्घवृन्त ३० दीर्घ वृन्तमस्य । श्लोनाके हृद्ये । साधे कन् ।
 तम्राणं । इन्द्रचिर्मंशां स्त्री० टप् । घषाया कन् अत
 इषम् । एलापय्याम् स्त्री० ।

दीर्घशाव ३० दीर्घो शावा यस्य । प्रालहृद्ये । घषया कन्
 अत इषम् । एलापय्याम् स्त्री० टाप । [राजाभे ।
 दीर्घशूक ३० दीर्घ शूकोदपमस्य । साधिभेदे । घषायां कन् ।
 दीर्घस्रत न कर्म० । दीर्घकाजिके यन्त्रभेदे इव० । ततर्कर्त्तरि
 वि० । 'हृदिषे दीर्घस्रतस्य सा वेदादीं प्रचतस' इति रघु

दीर्घसूत्र वि० दीर्घेण विरकासेन सूत्रमोक्षितकर्म यस्य ।
 चिरकासेन प्रारब्धकर्मोत्थातरि । कर्म० । व्यायततन्नी न
 दीर्घस्तन्त्र ३० दीर्घः स्तन्त्र काण्डोऽस्य । तालहृद्ये ।
 दीर्घाद्युय ३ दीर्घमाद्युय यस्य जेतमन्दारकण्डे मार्कण्डे च
 दीर्घाद्युस् ३० दीर्घम् आद्युर्जीवनकालोस्य । काले प्राण्यनिहये च
 दीर्घिका स्त्री० दीर्घेण विनाशरमेण्य व्याययैव । जलाययभेदे
 अस्या सधद्य तडागयन्दे इष्यम् । [न०

दीर्घो वि० दृक् । विचारिते, भीते च भाव ऋ । विदारे भव च
 दु गतो भा०पर सक अनिट । दधति अदीधीत् केचित् वेड-
 यमित्याहुषेन अणोदीह्यपि । [डून० । दधु ।
 दु उपतापने भा०पर सक० वेट् । डूनोति अदीधीत् अदीधीत्
 दु खु ड चङ्करणे अण० चुरा उभ० सक० संट । ड भवति तं
 अड्डत चत् त ।

दु खु न० ड च अच् घञ् वा । प्रतिशुभवदनीये चित्तधर्मभेदे,
 दु खु न० ड च अच् घञ् वा । प्रतिशुभवदनीये चित्तधर्मभेदे,

दु खु न० ड च अच् घञ् वा । प्रतिशुभवदनीये चित्तधर्मभेदे,
 दु खु न० ड च अच् घञ् वा । प्रतिशुभवदनीये चित्तधर्मभेदे,

दु खु न० ड च अच् घञ् वा । प्रतिशुभवदनीये चित्तधर्मभेदे,
 दु खु न० ड च अच् घञ् वा । प्रतिशुभवदनीये चित्तधर्मभेदे,

दु खु न० ड च अच् घञ् वा । प्रतिशुभवदनीये चित्तधर्मभेदे,
 दु खु न० ड च अच् घञ् वा । प्रतिशुभवदनीये चित्तधर्मभेदे,

न्यायमते आत्मधर्मभेदे, पीडायां, कष्टे च । दुःसमाधने
 पटाद्ये, तद्वति च वि० । [दुःस्थानं वि०] ।
 दुःखत्वम् न० इत्० । अत्यात्मिकाधिदैविकाधिभौतिकाद्यभे
 दुःशासनम् पु० इत्तेन गिष्यतेऽसौ शास-राजयो युष् । भारत
 मसिद्धे दुर्वोधनस्थाननाराज्ये ध्वराप्रसृते ।
 दुःपमस् अव्य० इत्० समस्य तिष्ठ० अव्य०पत्यम् । गहं
 इत्० अपत्यम् । अमानप्रमे वि० ।
 दुःसहा स्त्री० इत्तेन मध्यते इत्+सह+सन् । नागदमन्याम्
 दुःस्थ वि० दुःसेन तिष्ठति स्या-क । दीने मूर्धे, लुपे च ।
 दुःस्थित वि० इत्+स्था+क्त । अगवस्थिते, दुःस्थे स्थिते च
 दुःस्पर्श पु० स्त्री० इत्तेन स्पृहतेऽसौ इत् स्पृह+सन् । दुःगा-
 लभायाम् । ललाकारज्जे पु० । कण्ठहाय्याम्, रभिनगाम्,
 आजागवलाह स्त्री० । दुःस्पर्शवस्तुमात्रे वि० ।
 दुःकृति न० इ-कलच् उच् च इत्० उन्वति मूलप्रारणे क
 वा ट० । चीमाप्परे, अक्षयक्षे, कृष्णपत्ने च ।
 दुःग्ध न० इह-क्त । पयसि चीरे, स्त्रीजातिलननिष्पन्दित्र
 द्रव्ये । कर्माणि क्त । कनदेशायां धेन्यादी स्त्री० । मूर्धुरिते
 वि० । भावे क्त । दोहने न० ।
 दुःघपापाण्य पु० दुःग्ध निर्यामः पापाग्रह्य यस्य । (गिर
 गोत्रा) र्याते ह्यभेदे । सार्थे कन् । अन्वैयार्थे ।
 दुःशिक्षका स्त्री० दुःशिक्षितानि निर्यासोऽस्तस्याः टन् । (दुःशि
 क्षीरा) इति र्याते ह्यभेदे ।
 दुःशयी स्त्री० दुःशमिव निर्यासोऽस्तस्य अर्ग्यायाच् गौ०
 डीष् । दुःशिकायाम् । (दुःशि) ।
 दुःद्रुम पु० दुष्टो द्रुमः ट० । चरित्पत्ने पनाय्यो ।
 दुःन्दुभि पु० दुन्दु इति गद्येन उभति पूरयति उभ-क गज० ।
 इहड्टकायां, गेर्यां, वरुणे दैत्यभेदे, राजसभेदे, विदे,
 ६० वर्षमध्ये 'गायिनां जायते ह्यपी दुन्दुभौ वरुणयोर्नो'
 लुक्लक्षणं वत्परभेदे च । पाणके स्त्री० ।
 दुर्(म्) अव्य० इत् रुक् सुक् वा । इष्टे निन्द्यायां, निषेधे, इत्ते च
 दुर्च्च पु० इष्टोत्त मा० कपटभागके । इष्टोऽसौ यत् । दुष्टयूते
 दुर्त्त्यय वि० इत्तेनातीयते इत्+अति-इ-खन् । इत्तिलम-
 षीये, इत्तरे च । [दुर्गमे, दुर्गमे च ।
 दुर्हृष्ट न० इत्तमहृष्ट मा० । दुर्भाष्ये पापे । [दुष्पाप्ये
 दुर्धिगम वि० इत्तेनाधिगम्यते इत् अधि+गम-खन् ।
 दुर्ध्व पु० इष्टोऽध्वा मा० अच् । इष्टवर्त्तनि ।
 दुर्न्त वि० इष्टोऽन्तोऽवसानं यस्य । ऋगयाद्युतपानादिषु
 व्यसनेषु तानि हि प्रथमं सुप्रयिता अन्ते इःखयन् ।

दुर्गोऽन्तः परिवेदे, यस्य । दुर्गमे, गभिरि च ।
 दुर्भिक्षण पु० इत्तेनाभिसुखेन मध्यस्थो वात् । अपमाने
 इत्तेन स्यात् वि० । दुर्गाभायां, कपिलकाष्ठ स्त्री० ।
 दुर्गाग्रह पु० दुष्टपापण्य निर्वन्धः कृत्कचित्तेऽभिनिर्धने,
 इत्० । कन्ठे शि० ।
 दुर्गाचार पु० इत्तेनाचार मा० । विद्वद्धारणे । इत्० । तदा
 चारयति वि० । 'अभि वेत् सुदुर्गाचार' इति गोत्रा ।
 दुर्गात्मन् वि० इत्तेनात्म वि० यस्य । इत्तेन जने ।
 दुर्गाधर्म पु० इत्तेनाधर्मान् धर्मयति च् । अर्थमर्थे
 तत्प्रेमणे इत्तेनात्मीयमनधर्मं कृतो दर्मितम् ।
 इत्तेन देवदधि धर्मनिवृत्तकामम् इत्+धा+धृ-सन् ।
 धर्मवियोगमयो वि० । रटुस्वर्गाद्ये स्त्री० ।
 दुर्गाकृष्ट पु० इत्तेनाकृष्टोऽसौ इत्+धा+कृ-वज्रं कर्मणि
 क्त । विन्ने, भारिजेने च । सार्थेयां स्त्री० ।
 दुर्गादोह पु० इत्तेनादोहते इत्+अ+दृ-सन् । रागनि-
 हर्षे । शीवणां स्त्री० । इत्तेनादोहते वि० ।
 दुर्गालभा(ग्ना) स्त्री० दुःसेनालभ्यते स्पृहते यसौ इत्+
 आ+लभ-सन् वा सुम् । (यान्दुर्गी) लतायाम् ।
 दुर्गालाप पु० इत्तेनालाप मा० । इत्तेनचनचनेन स्तानिन्मामे
 च । इत्० । तद्वति वि० ।
 दुर्गासट्ट वि० इत्तेनासट्टते गम्यतेऽसौ इत्+आ+सट्ट-सन् ।
 दुर्गस्ये, दुर्गमे च 'म बभूव दुर्गासट्ट' इति रघु ।
 दुर्गित न० इत्तेनितं गमनं नरकादिस्थानप्राप्तिनेन । पापे ।
 दुर्गित्त न० इत्तेनित् । गामे । [दुर्गित्तरे ।
 दुर्गच्छेष्ट वि० इत्तेन उच्छिद्यतेऽसौ इत्+उच्+छिष्ट-खन् ।
 दुर्गत्तर वि० इत्तेन उतीर्यते इत्+उच्+तृ-सन् । इत्तेन
 इत्तेनत्तरम् मा० । इत्तेन उत्तरे न० ।
 दुर्गुह्य वि० इत्तेन कृत्यते वितर्क्यते कृ-खन् । दुर्गुह्ये
 दुर्गोदर पु० इत्तेन मननादुदरमस्य । द्यूतकारे, पत्ने, अज्ञे
 च । द्यूते न० । 'दुर्गोदरश्चरजितामि'ति भारविः ।
 दुर्ग पु० इत्तेन गम्यतेऽसौ कर्मणि इत् । अक्षरभेदे, तद्वन्त्यां
 देव्यां स्त्री० । 'तत्रैव च वधिषामि दुर्गमाख्यं महाक्षरम्
 दुर्गादेवीति विख्यातमिति चण्डी । अपराजितयां, नी-
 ल्याञ्च । सुगुली पु० । इत्तेन गच्छत्यत् इत्+गम-आधारे
 इत् । पर्वतादिभिर्दुर्गमे पु० । कोट्टे (केला) (गड) ख्यते
 न० । दुर्गमदेशे, उच्छ्रिते, इत्तेन सम्पाद्ये च वि० । काम-
 क्रोधादिदुःखेन इत्तेन भंगारे न० ।
 दुर्गत वि० दुर्गच्छति इत्+गम क्त । दरिद्रे दीपंगते च ।

दुर्गति स्त्री० डर्+गम-क्तिन् । नरके दारिद्र्ये दुहाया गती च
दुर्गन्धे च डटो गम्य । पूर्वतन्त्रे । इव । तद्वति त्रि० पलायडो ड
दुर्गसञ्चय प्र० दुर्गे देहे मञ्जरत्नेन । (शाको) समने ।
दुर्गानवमी स्त्री० इव । जगद्ब्रह्मो नाम कडगां गुजाकास-
रूपया क्वात्ति कश्चकनवस्याम् ।
दुर्जन वि० इटो जनो यद्वात प्रत्पाचरणेन साधुरपि ड्य-
ति । खले । इटः जन प्रा० ष० । खले प्र० ।
दुर्जर वि० अ अद् जरा इ खेन जरा जीर्णता यस्य ।
इ खेन जीर्णति पत्रार्थे । ज्योतिषज्ञो जराया स्त्री० ।
दुर्जात न० इट जातम् प्रा० । व्यसने, आपदादे । इष० ।
असम्यगजाते व्यसुचिते च वि० ।
दुर्षाभा स्त्री० इट निन्दित नामास्य ङीप् शत्वम् । दीर्घ-
कोपिकायाम् (भित्तुक) ।
दुर्दान्त प्र० इट दान् दमन यत् । कश्चे । इ खेन दम्यते
अ दम-ज्ञ । अयाने पत्तवरे वि० ।
दुर्दिन न० द्यति तम इति दिन इट-सेषाप्पादनादिना गयो-
नायकतात्पक्षीन दिन प्रा० । सेषाप्पत्वे दिवसे । इट
खदपक्षीन दिन यद्वात् १५० । सेषान्त्रकारे, वर्षणे च ।
दुर्द्वार प्र० डर्+ध-खल् । नरकभेदे, भयभयोपधो, भङ्गातके
देषभेदे च 'डर्+डर्+धैवेति' खडो । इ खेन उच्यते मुनि-
कृद्वे धार्यते केनापि न धार्यते वा खल् । विष्णोः । इ ख
धार्ये डर्+धे च पदार्थे वि० । [नन्दारेडसे च स्त्री० ।
दुर्द्वेष वि० इ खेन प्रव्यते । यतोभ्ये, अपप्रव्ये च । नागदमर्षे
दुर्द्वेष वि० इट ब्रह्म यस्य । ब्रह्मरूपे, क्रमे, अत्यापधे च ।
दुर्भगा वि० इट भग भाग्य यस्य । धर्मभाग्ये । धर्मज्ञे च
नन्द्यायां विद्यां स्त्री ।
दुर्भाग्य न० इट भाग्य प्रा० । इट इट पाये । इष० । तद्वति वि०
दुर्भिक्ष अथ० भिक्षाया अभावा अथाभावेऽथ्योभावा अद-
न्त्यादम् यतोपासप्रस्योर्षे तेष 'डर्भिक्षे राडिप्रभे' इति
डर्भिक्षमन्त्रादि च घिसम् । भिक्षाया अभावे तदुप-
नक्षिते क्वावे अत्याप्तकाले च ।
दुर्मति वि० इटा मते र्थे । विरुद्धपतिव्यक्तवायेन बहुवित
बुद्धी जनने, इ० वर्षेभ्यो भवद्वै सधमा इति दुर्भ्यो घटप
व्यते दायुत्तनचचे वर्धभेदे प्र० । प्रा मः । इटायां बहो ।
दुर्मनस् वि० इट विनादिना आङ्गम मनोऽङ्ग । विम-
नस्ते । मतापका स्त्री० ।
दुर्मरा स्त्री० इ खेन धियते अ च । दुर्भायाम् ।
दुर्मृत्यु प्र० इट उच्यते । अचे, मानदे, आगभेदे, देहभेदे च ।

दुर्मियवादिनि वि० । [काचमर्धमिणे ।
दुर्मिधस् वि० इटा मेधास्य अस्मिन् समान् । मन्दबुद्धौ विने
दुर्मिधेन प्र० इ खेन युथतेऽथी युध-खलवै युध । धतरा-
धपतेऽर्धेऽपुत्रे अयभेदे । इ खेन योथे वि० ।
दुर्लभ प्र० डर्-लभ-खल् । कचुरे । इट्प्रमे वि० । मातृष्य
उर्लभ सेके विद्या तव उडुर्लभेति प्रोपायम् । इरास-
भायां, ऋतकृष्टकार्यासु स्त्री० ।
दुर्ललित न० इट ललितम् इटम् ललन-रथे क । अन्तर्पार्श्वनादि-
रूपे अलभ्यविषये व्याप्ये । (आवादार) इकेटिने च । 'इट
ललित यस्य' । मादयाग्यवति (व्यावदेरे) । दुक्षेपे च वि० ।
दुर्लभे चमे भ्या० पर० चक० घेट् । कूर्यति अदूर्वति । कूर्ये ।
दुर्लभ्यां न० इटोटीपि यद्यत् रञ्जतेऽनेन इव मलिन धा
वर्षयति राधतत्पादनेन रूपान्तर करोति । रञ्जते एव
पानुके च । इटवर्षयति मलिते वि० ।
दुर्वासस् वि० इट वासोऽस्य । मलिनवस्ते । अत्रिषुमे मङ्गरी-
यजाते मनिभेदे प्र० । -[विधमिति भैषधम् एते कुर्ये च
दुर्विध वि० इटा विधा यस्य । अरिडे 'विधमिति अविधम-
दुर्विधे' वि० इट कृत् यस्य मत्वाक्ये नित्यं कृदादेः ।
यत्नो । इटविधो वि० अथ उच्यतेऽपि ।
दुर्लभे चमे चुरा० लभ० सक० घेट् । दीलवति ते अदुर्लभ
दुर्लभिः स्त्री० इव इन् वि० मित्युक्त्वा दीप् । अथ
ग्रामे । मनिभेदे प्र० ।
दुर्धर्मन् प्र० इट धर्म यस्य । अनाधर्मन् 'दुर्धर्मा' इट्
वहो व्वात् इति अट्प्रत्यये सहापातकृष्टिभूवति ।
दुर्धरवन प्र० इ खेन अवन पातन यस्य 'दुष्ट' कृदादेः चारने
मनिव्य वा । इट्, सङ्घिष्यनेन त्रैदासिन् कोपात् न
मदात् मातित ।
दुप चैते दिना पर० अक० अन्ति । इयाति धाडुडत अङ्गित
हम्पर न० इ खेन कोयते कृ चक् । आकाशे । न चक् ।
इ खेन काथे वि० ।
दुष्कर्मन् न० इट कर्म प्रा० ष० । पाये । इष० । तद्वति वि०
दुष्कृत न० इट कृत मति । पाये । 'उच्यते इष्कन् कोयत्' अ
अमङ्गल्योति ति द्विगुडुष्कृतिरथत्व । इष० । तद्वति वि०
दुष्ट वि० इ च । इष०, अथभे, उच्यते, मेषयुके च । (इष०
इषे प्र० । प्रवर्णाम् स्त्री० । मने च ।
दुष्ट अथ डर्+गमा क वतस । निन्द्यां, निन्दभावां, इ
दुष्पत्ते प्र० इटावि दन्तापत्त्ये । शोनामसम् इष्ये ।
दुष्प्रधेयी स्त्री० इ खेन प्रधमते बन्ध वि कृत् । पालांकां च

दुष्प्रवेशा स्त्री० इ'सिने प्रवेशो यत् । कन्यारोहणे । [पती ।
दुष्प्रयान्त ए० चन्द्रवंशीये राजभेदे भरतराजपतिरि प्राणनाला-
दुह दोहे अरा० उभ० द्विक० अनिट् । दीग्धि इग्धे ।
अधुञत् अधुञत अदग्ध ।

दुह्वे वधे स्था० पर०सक० सेट् । दोहति अदहन्-अदोहीत् ।
दुहितुःपति पु० इत० आगुञ् स० । जामातरि ।

दुहित स्त्री० इह-हच् गुणाभावः इट् ष नि० । सुतायाम्
दू सेटे दिवा-आत्म० व्यक० सेट् । दूयते अदविष्ट । दून० ।
दूत ए० इ-क्त दीर्घ । गन्देगहरे वात्तांहरे ।

दूति(नी) स्त्री० दू-क्तिच् वा ङीप् । स्वीपुंसयोः सन्देगहारि-
कायां स्त्रियाम् । 'रतिदूतिपदे निवेशितेति तुनारः ।

दूत्य न० दूतस्य दूत्या वा भावः कर्म वा यत् । दूतकर्मणि
दूतस्वभावे च । [दूने रमने मितपो'ति नैपधम् ।

दून त्रि० दू-क्त । अघ्वगत्यादिना आन्ते, सनाप्ते च 'पित्ते न
दूरे त्रि० दुःसेनेयते प्रायते दूर-इग्-रम् ङीप् जोपच ।
विमलसे अगोचरे च ।

दूरदर्शन ए० दूरात् पश्यति दृग्-युच् । षडे ।

दूरदर्शिन् ए० दूरात् कार्योत्पत्तेः प्राप् पश्यति दृग्-गिति ।
परिष्ठते । दूरात् दर्शके त्रि० ।

दूरसूक्त ए० दूरपर्यन्तं सूक्तस्य । सुहृत्पणे (सुज) ।

दूर्वा स्त्री० दुर्ध-हिंसाया य । सनामरयते वासभेदे ।

दूर्वाकारण्ड न० दूर्वाणां समूहः कारण्डच् । दूर्वांसमूहे ।

दूर्वाष्टमी स्त्री० भारद्वाजाष्टम्यां तद्दिने दूर्वया देवाष्टमस्य
सूतौ विधानात्तथात्पम् । दूर्वायत् 'आवणी दौर्गन्वमी

दूर्वा चैव उतागनीति सूतौ तदर्थे दूर्वागन्दप्रयोगात् ।

दूपण ए० रावणस्य साहस्रस्यै राजभेदे । दूप-णिच्-त्युट् ।

दोषदाने न० । [नेत्वमवे (पिचुटि)

दूपिका स्त्री० दूपयति नेत्रं क्लिन्नं करोति दूप-णिच्-त्युल् ।

दूपित त्रि० दूप-णिच्-क्त । अभिशक्ते, निन्दिते, दत्तदोषे च

दूप्य न० दूप-णिच्-य । वस्त्रनिर्मिते षडे । दूपणीये त्रि०

'दूर्ध्वं वचोमम पुनर्निपुणं विभाव्ये'ति शिरोमणिः । कचायां

गजमध्यवन्नरज्वाध्व स्त्री० ।

दू-वधे स्था० पर०सक० अनिट् । दूषीति अदार्पीत् ।

दू आदरे तदा० आ०सक० अनिट् आदृषूः । आद्रियते आदृत

दूकप्रसाद स्त्री० दृशं प्रसादयति प्र-सद-णिच्-अच् । कुल-
-त्वायां तदङ्गनेन हि दृशं प्रसादो भवति ।

दूढ न० इह-क्त नि० इडभावः । लौहे रूपककाव्यभेदे, अति-

गन्धे, नितान्ते च । तद्वति, खू-वे, प्रगाढे, बलवन्ति, शक्ते,

फटिने च त्रि० ।

[दुर्ध्वं दृग्भेदे

दृढकण्टक ए० दृढः कण्टकोऽस्य । (धनाकाण्डा) दुर्ध्वकण्टक
दृढकाण्ड ए० दृढः कठिनः काण्डः सन्धीयस्य । बंगदृढे
दोर्ध्वरोहितके न० ।

दृढसुरा स्त्री० दृढं सुरमिवायं यस्याः । मन्त्रजात्यां दृढभेदे
दृढयत्रिय ए० दृढो यत्रियः पश्चात्स्य । बंगे ।

दृढदण्ड ए० दृढं कठिनं दणं कर्म० । सुहृत्पणे । मन्त्रजात्यां स्त्री०
दृढनीर ए० रावेन दृढतां प्राप्तं नीरं यस्य । नारिकेले
तरा जभेनैव हि क्रमगः तच्छस्यस्ययते ।

दृढपत् ए० दृढं पत्नं यस्य । बंगे । पत्नजात्यां स्त्री० गौरा-
लीप् । [दृढभेदे ।

दृढपादा स्त्री० दृढः पादोऽस्य मस्य ङीप् । (भुद्र आनन्दा)

दृढप्ररोह ए० दृढः प्ररोहः अद्भुरोऽस्य । इहृत्पणे ।

दृढफल ए० दृढानि फलानि यस्य । नारिकेले । [भ्यामायाम्

दृढवन्धनी स्त्री० दृढं नम्रानि यद्यति स्यान्नयं ऋनि ।

दृढभूमि दि० दृढा भूमिरस्य । योगविशेषेण संस्कृतान् करणे
विषयसुचारागादिना चालयितुमशक्ये चित्ते ।

दृढसुष्टि ए० दृढा सुष्टिः यत्, यद्वात् वा । सङ्गे वेङ्कारणे
हि सुष्टेर्दृष्टता । दृढा अग्निधना सुष्टि, यस्य । कृष्णे ।

अग्निधनादिकं सुष्टौ निधाय अटितया दृढतरं दध्नाति ।

दृढमूल ए० दृढं मूलमस्य । सुहृत्पणे, नारिकेले च ।

दृढवल्कल ए० दृढं वल्कलमस्य । पूगहृत्पणे । अस्वजात्यां स्त्री०
तल दृढत्वचापि ।

दृढवीज ए० दृढं बीजमस्य । बदरे, चक्रमर्हे, बर्बुरे च ।

दृढव्रत त्रि० दृढं व्रतं नियमोऽस्य । आफलोदयं प्रारब्धकायां
त्वाग्नि । [संहते

दृढसन्धि त्रि० दृढः सन्धिः सन्धानं यस्य । निन्दित्वदृतया

दृढसूत्रिका स्त्री० दृढं सूत्रं यस्याः स्वार्थे कन् अत इत्वम् ।
सूर्वालतायाम् ।

दृढस्कान्ध ए० दृढः स्कान्धोऽस्य । चीरिकादृष्टे ।

दृता स्त्री० द्रियते द-क्त । जोरके ।

दृति ए० द-क्तिच् । चर्मनिर्मितोदकपात्रे, चर्मनीदनचर्म-
यन्त्रे (मिस्ति) मत्स्यभेदे च ।

दृतिहर ए० दृति चर्मपात्रं हरति इन् । कुकुरे ।

दृन्फ क्षेपे त्त्वं पर०व्यक०सेट् । दृफति दृम्फति अदम्फीत् ।

दृन्भू ए० दृभ-ज नि० । ऋपे, वज्जे, सूर्ये, सर्पे, चक्रे च ।

दृप वाधने त्त्वं पर०सक०सेट् । दृपति अदपीत् ।

दृप सन्दीपने वा सुरा-उभ०पत्वे स्था०पर०सक०सेट् । दर्प-

यतिने दर्भति । अदीहभत् त अद्दर्भत्-त अद्दर्भत् ।
 हृष सुभं गव्यं च दिवा पर अक्ष सेट् । इष्यति अहपत् अद्दर्भत्
 दर्भित्वा इत्ता । इत्त । [चरान्] इति रामकवचम् ।
 इत्त लि० इष-क्त । गच्छिते 'बहद्विभान् जवानैव रावणादिभिश्चा
 इत्त खेरे त छ० पर० अक्ष० सेट् । इत्तति अद्दर्भत् ।
 इत्त लि० इष-क्त । अघिते, भीते च ।
 इत्त ययने वा चुरा० उभ० पक्षे छ० पर० सक० सेट् । दर्भयति
 ते इत्तति अदीहभत् त अद्दर्भत् त अद्दर्भत् ।
 इत्त भवे वा चुरा उग० पक्षे आ० पर० अक्ष० सेट् । दर्भयति-
 ते दर्भति । अदीहभत् अद्दर्भत् त । अद्दर्भत् ।
 इत्त राशीकरणे चुरा० उभ० पक्ष० सेट् । इत्तयति ते अद्
 इत्त त । [अद्दर्भत्] ।
 इत्त आसुमन्त्राने आ० पर० सक० अतिट् । पशति अद्दर्भत्-
 इत्त(शा) स्त्री० इष-सम्भ० भावे क्तिप् वा टाप् । दर्भने शाने ।
 करणे क्तिप् । नेत्रे, हिलभय्यायाह । कर्त्तरि क्तिप् ।
 शानिणि ऋपरि णातरि च लि० ।
 इत्त(श)ट् स्त्री० इ विदारे अदि छ्क् (शक्) वा छल् । पागाणे
 निर्गमयतिशायाम् (मिल) । [इषहयो रिंतिमट् ।
 इत्त(श)ङ्गीती स्त्री० टगदभमहृत् मक्ष व । नदीभेदे 'घरस्यतो
 इट न० टग-क्त । सपरचक्रभये । वीक्षिते, वीक्षिते च लि० ।
 इटरज्ज् स्त्री० इट रजो यया । प्रौढाया विज्ञायम् ।
 इटान्ना उ इटोऽन्तो भागीययसान परित्यजेद् दय यिमान् ।
 मरुते माक्षे प्रतिपादावतिपादकयो मुद्रिमाव्यभिषयस्मि
 उदाहरणे, यथा यो धूमवान् स मुद्रिमान् यथा प्राक्तव्या
 नमिथादौ धूमनमिषययोऽव्याप्तौ प्राक्तव्यामुदाहरणम्
 अहृत्कारोक्ते अर्थाहृत्कारभेदे च ।
 इटि स्त्री० इग भावे क्तिप् । दर्भने, कुक्षौ च । करणे क्तिप् ।
 नेत्रे हिलभय्य या 'चक्षुर्जन्मनोऽहमिषियुक्ता स्वभा
 निष्ठा इष्टिरिभ्यश्चत' इत्युक्तानां मनोहृत्तौ च ।
 इटिदिप उ इटौ विभ यस्व । संप्रभेद् ।
 इष इटौ भा पर० अक्ष सेट् । दर्भति अद्दर्भत् अयमिदम्
 तम् इषति अद्दर्भत् । [इषयति ।
 इ भवे आ० पर० सक० सेट् यडा० । ददति अद्दर्भत् विष्
 इ विदारे दिवा० क्त्वा० च वा० पर० सक० सेट् । शीघ्रति
 इषयति । अद्दर्भत् ।
 इ भव क्त्वा० चा० पर० अक्ष सेट् । इष्यति अद्दर्भत् ।
 इे सामने आ० अक्ष सेट् अतिट् । ददत अद्दान ।
 इेष श्रीभने भा अक्ष० अक्ष० सेट् । देवत अद्देव ।

देव उ० दिन पवाद्यात् । अमरे । द्योतनात्मके आत्मनि 'दीव्यति
 । क्रोडते यस्माद्भोचते द्योतते दिवि । तस्माद्देव इति प्रोक्तः
 भावते सर्वदेवतैरित्युक्ते परमेश्वरे ब्राह्मणसोपाधौ च ।
 इतिभे । पूज्य लि० । मासोपज्ञौ राजनि पु० ।
 देवक उ० श्रीकृष्ण मातामहे देवव्या पितरि स्वभेदे ।
 दे(दै)वकी स्त्री० देवकस्य स्वपते आत्मजा पु० योगे केकयीति
 मदीप्ये । श्रीकृष्ण मातरि वधुदेवस्य भार्यायाम् ।
 अमत्यांयुष्ण देवकीति तत्रैव । [उतादयोऽप्यत्र ।
 दे(दै)वकीनन्दन उ इत० श्रीकृष्णे वधुदेवात्मजे दे(दै)वकी-
 देवसुसुम न० देवानां प्रिय योग्य वा कुपमम् शाक । सपत्रे
 देवसुता न० देवेन स्वात खन-क्त । अक्षतिभे जलाशये ।
 ७३० देवसुतोपस्यं खाते च ।
 देवसुताविल न० देवेन स्वात विदारित विलम् । सुशायाम्
 देवसायन उ० इत० । गन्धर्वे ।
 देवगिरि उ० देवानां प्रिय गिरि । पर्वतभेदे ।
 देवगुरु उ० इत० । इक्ष्वाकौ । यदिके हारे ।
 देवचन्द उ० देवैश्चन्द्यते मास्यते चन्द-कर्मणि षञ् । यत
 देवजग्धक न० देवैरुद्यते यत् अद् क जग्धादेम स्थायं कम् ।
 कचूणे, गन्धर्वे च । [चन्द्रेण पशु उ इत्तेपु ।
 देवतार उ० इत० । मन्दारपाटिजातफलानकस्य इक्ष्वाकुरि
 देवता स्त्री देव-स्वायं तत् 'कृत्विक् स्थायिका थापि गन्धर्वाः
 प्रकृतितो खड्गवचनान्यतिवर्त्तन्ते, इति भाष्योक्तेः स्त्रीलम् ।
 इत्तादौ एते । [इक्ष्वाकौ, अग्नी, राक्षी, भेषे च ।
 देवताड उ० देवमिन्द्रिय ताडयति ताड-कण्ठु । (दिताड)
 देवदण्डा श्री० देवमिन्द्रिय दण्डयति दण्ड-कण्ठु । नागकायाम्
 देवदण्ड उ० देवा एव देवाण आधिपि कृत् । देशपिते तन्ना-
 मने जने, अर्जुनमन्त्रे 'देवदक्ष धमद्भ्य' इति गीता
 लुभपरकरे भावौ च । देवाय दत्त । देवोद्देशेन यत्के लि० ।
 देवदारु न० देवानां प्रिय दार यत्त तत्कारचन्दमस्य देव
 नियतात् । सनामप्यजते इत्ते अय पुनामयत्त अत्त उर
 मरुधि देवदारुमिति रणु । [वीजमरुके, वेदावाह ।
 देवदासी स्त्री० देवमिन्द्रिय दास्यति दास-कणे षञ् । वन-
 देवदीप उ० देवेषु इन्द्रियेषु दीप इव स्वप्रकाशतात् । [नोचने
 देवदुन्दुभि उ० देवानां दुन्दुभिर्दिव कृष्णदत्तात् । उरुगण
 साम् । इत० देवदत्तायाम् ।
 देवदूती स्त्री० देवानि इन्द्रियाणि कृत्यते विद्यान्नेऽनया इ
 क्तिप् षीप् । वनवीरूपरुच ।
 देवद्वेष उ० देवेषु कष्टे शीघ्रति दिव षञ् । महादेव ।

देवधान्य न० देवानां योग्यं धान्यम् । (दधान) धान्यभेदे ।
 देवन पु० दीव्यत्वेन दिन-करणे ख्युट् । माभके । भावे ख्युट् ।
 क्रीडायां, टीप्रौ, व्यवहारे, जिगीषायां, स्तुतौ च न० ।
 दीव्यत्वाधारे ख्युट् । लीलोद्याने, पद्मे च ।
 देवनदी स्त्री० इत० । गङ्गायाम्, 'असंवाधा देवनदी'ति महाभा०
 देवनिर्मिता स्त्री० देवैः निर्मिता । गुडूच्याम् ।
 देवपथ पु० देवैरर्च्यैरादिभिरातिवाहिकैरुपलक्षितः पन्थाः अच-
 समा० । उत्तरमार्गे । देवाना पन्थाः । छावापथे (यमनाला)
 देवपुरोधस् पु० इत० । बृहस्पतौ ।
 देवप्रिय पु० इत० । पीतभङ्गराले । वक्रपुष्पे न० ।
 देववला स्त्री० देवानामिन्द्रियाणां बलं यस्याः पूव० । मृच-
 देवीलतायाम् ।
 देव(व)स्रभ पु० इत० । पुद्गागृष्टे ।
 देवभवन न० देवानां भवनमिव । अश्वत्यष्टने । इत० । स्वर्गे
 देवभूय न० देवस्य भावः भू-क्यप् । देवत्ये देवसायुज्ये ।
 देवमणि पु० देवेषु मणिरिव प्रकाशकत्वात् । जिने, अश्वस्य
 कण्ठस्थे रोमावर्त्ते, कौस्तुभमणौ, सहाश्वेतायाञ्च ।
 देवमाहक वि० देवः पर्जन्यरूपीन्द्रः सातेव पालकोरस्य ।
 दृष्टिजलसम्पन्नो हि पालिते देजे ।
 देवयान न० इत० । देवरथे देवैरुपलक्षितं यानं मार्गः । अर्च्यै-
 रादिमार्गे शुक्राचार्यकन्यायां स्त्री० छीम् । दिवांशभूते ।
 देवयोनि पु० देवा एव योनि कारणस्य । विद्याधरादौ
 देवरं पु० देव-अर । पत्युः कनिष्ठभ्रातरि ।
 देवरथ पु० इत० । देवानां नभोगमनसाधने विमानादौ याने ।
 देवराज पु० देवानां राजा टच् संमा० । इन्द्रे देवाधिपादधीष्यत्
 देवराते पु० देवा एनरायासुः क्तच् । अंभिमन्युसुंते परीक्षिन्नृपे
 देवर्षि पु० वेद द्रष्टा ऋषिः देव एव सन् ऋषिः । नारदादिभ्यो
 देवर्षेण पु० कनिष्ठभेदे । व्यासशिष्ये धौम्यस्य ज्येष्ठभ्रातरि, देवान्
 जोषिकार्यं लाति ला-क । देवोपजीविनि । स्वार्थे कन् अत्वैर्
 'देवकोपोपजीवी च नांस्ता देवलोका भवे'दित्युक्ते विभे ।
 देवर्षिता स्त्री० दीव्यति प्रकाशते देवो कर्म० । नवमल्लिकायाम्
 देवलोका पु० इत० । स्वर्गे । देवस्य इन्द्रस्य सम्पद्रूपोलोकः ।
 'भूर्लोकोदथं भुवर्लोकः स्वर्लोकोदथं महर्जनः । तपः सत्वञ्च
 संभ्रते देवलोकाः प्रकीर्त्तित' इत्युक्तेषु भूरादिषु सप्तसु लोकेषु
 देववर्षिकि पु० इत० । विश्वकर्म्मणि । [दृष्टेषु, गुग्गुलौ च ।
 देववृत्त पु० दीव्यति देवः कर्म० । सप्तपर्णहृत्ते, ६३० सन्दारादि
 देवव्रत पु० देवम् इन्द्रियसंयमनं व्रतमस्म । भीष्मे । [धीने च
 देवसात् अन्व० देवेभ्यो देयं तदधीनं साति वा देवेभ्यो देये, तद-

देवसायुज्य न० दुर्नक्ति युज-कृमिच युलेन सायुजः तस्य भावः
 सायुज्यं देवेन सायुज्यमेकात्मनयोगिता । देवसहयोगे ।
 देवसेना स्त्री० इन्द्रस्य सुतायां पथीनाभ्यां कार्तिकेयपत्न्याम्,
 नायकामेदे । इत० । देवानां सेनायाश्च ।
 देवसेनापति पु० इत० । कार्तिकेये । इन्द्रसुते, देवसेनानामीशेच
 देवस्य न० 'यद्वनं यदग्नीशाना देवस्य' तद्विदुर्बुधा' इत्युक्ते धने
 देवहृति स्त्री० सायुष्मसनेः कन्यायाम् ।
 देवा स्त्री० दिन-अच् । पञ्चचारिणदां नतायाम्, अग्नपण्यंश्च ।
 देवागारिण वि० देवागारे नियुक्तः ठन् । देवागारे नियुक्ते
 देवाजीव दि० देयं देवगतिभ्राज्यमाजीवति जीव-अच् ।
 (पञ्जारी) देवने । विनि देवाजीवोत्पद्य ।
 देवात्मन् पु० देवो विष्णुरात्मा यस्य । अश्वत्ये तस्य विष्णुरूप
 तम् अश्वत्यरूपी भगवानिति मन्त्रात् सिद्धम् ।
 देवानांप्रिय पु० अनुक्तं समासः । आगे । सूर्ये दि० ।
 देवापि पु० चन्द्रवंशे न्यपभेदे ।
 देवार्ह न० देवानर्हति अण् । सुरपणे । सङ्गदेवीनताया स्त्री० ।
 देवयोग्यमात्रे दि० । [देवायतनमप्यत्र ।
 देवालय पु० देवानामालयः । स्वर्गे, देवप्रतिमादीनां गृहे च
 देवावास पु० इत० । अश्वत्यष्टने ।
 देविका स्त्री० दिव-गुण् । "अर्द्धयोजनविनारं पञ्चयोजन-
 नायताम् । एतावद्देविकाभाङ्ग" इत्युक्ते नदीभेदे धुमरे च ।
 देवी स्त्री० दीव्यति दिव अण् गौ० डीप् । दुर्गायाम्, शर्वायां,
 दृक्कायाञ्च । देवस्य पत्नी डीप् । देवपत्न्यां, नाय्योक्तौ कता
 भिषेकायां राजवनितायां, विप्रस्त्रीयासुपाश्रौ च देव्यन्ता
 विप्रयोषित' इत्युक्ते ।
 देष्ट पु० दिव-ष्ट । देवरे स्वाग्निः कनिष्ठ भ्रातरि ।
 देवेश न० इत० । महादेवे । तत्पत्न्यां दुर्गायां स्त्री० डीप् ।
 देवेष्ट पु० देवानामिष्टः । गुग्गुलौ । दैत्यभेदाजातत्वात् देवप्रिय-
 त्वमस्य । वनवीजपूरके स्त्री० ।
 देवोद्यान न० इत० । देवोद्यानमग्नि येष्व्राजं मिथकं सिधुका-
 रयाम् । नन्दनञ्जेति चत्वारोत्सुक्तेषु चतुर्थे वनेषु ।
 देश पु० दिव-अच् । भूगोलाविभागमात्रे कुरूपञ्जलादिषु प्रसि-
 द्धजनपदेषु स्थानमात्रे च ।
 देशरूप न० देशं देशः प्रशस्तदेश' उचिते समञ्जसे ।
 देशिनी स्त्री० दिशति दिव-करणस्य कर्तृत्वधिवक्षायां
 णिनि । तर्ज्ज्याम् ।
 देशान्तर न० अन्योदेशः मयूर० । 'वाचो यत्त विवेद्यान्ते
 गिरि वा व्यवधायक । महानद्यन्तरं यत्त तद्देशान्तर-

घष्यते, इत्युक्ते देवभेदे ज्योतिषोक्तं शुभेष्टशुद्धयोर्मध्य-
 रेखाभिर्न देवायधिके देवे तदधिके आनन्दयोजनादौ च ।
 द्वैशिके उ० देवेषु प्रथिते ऽनु । पथिके । देवोदेगनोपदेश
 मय्य साधु ऽनु । गुरौ । [तच्छ्रमाम् ।
 द्वैशिनो श्री० दिव्यति दिव्य करणस्य कर्त्तृत्वनिश्चयापिनि ।
 दिव्य न० दिव्य-यत् । पृथ्व्यपे । देवमर्हति यत् । देवयोग्ये
 त्वि० । [ज्योतिषोक्ते चर्त्तं च । भावे घञ् सेवने उ० ।
 द्वेष उ० न० द्वेष घञ् । पृथक्पृथक्कार्यकारणस्य गुरोरे
 द्वेषधारक उ० न० द्वेष धारयति धृ-विच् घञ् । अस्मि ।
 द्वेषभट्ट उ० द्वेष विभक्तिं भट्ट क्विप् । जीवे ।
 द्वेषयात्रा श्री० द्वेषो याति गच्छत्यनेन या-करणे ढ्रञ् न
 ङीप् । गरीररवासाधने भोजने । इत्त० । भरत्ते तद्वप
 षडिते यमपुरीगमने च ।
 द्वेषलो(नि) द्वेष सेवम क्विति ष्टष्ठाति षा-ञ् गौरा० ङीयष्ट्
 म् वा त्तस्य । सेवमयोग्यायां द्वारविच्छिन्नायां, (दिवात्)
 क्वाटस्य २ध काञ्चस्ये च ।
 द्वेषसार उ० इत्त० । मञ्जनि । [वारिके ।
 द्वेषात्मवाद्भिन् उ० द्वेषमेव आत्मतया वदति वद-षिनि ।
 द्वेषिन् त्वि० द्वेष+अद्यत्सं ङनि । प्राविनि द्वेषात्माभिमानिन जीवे
 द्वेष योयमे आ० पर० नच० षेट् पित् । दायति अदाधोत् दायात्
 द्वैतेय उ० दितेरपत्यम् दिति ङ् । अष्टरे । ग्य । दैत्योप्यत् ।
 दैत्यगुरु उ० इत्त० । गुहाकाये, दैत्याकायाभ्योप्यत् ।
 दैत्यनिस्तूदन उ० दैत्यान् निस्तूदयति विभक्तिं इद-विच्
 ष्यु । विष्णौ ।
 दैत्यमेतज उ० दैत्यानां भेदात्कायते जन ङ । गुणगौ ।
 द्वैयथां । श्री० मधुकै० मधेदजातलासद्यात्मगतस्य ।
 दैत्या श्री० दैत्यस्य मिथ्या यत् । दैत्यभावाद्याग, उपर्याय,
 उपरानामगम्यष्ट्ये, षष्टोपधौ च ।
 द्वैत्यारि उ० इत्त० । विष्णौ । [वि ।
 द्वैत न० द्वैतस्य भाव । द्वैतत्वे । दिने भव ष्यु । दिनमये
 द्वैतन्दिन त्वि० दिन दिन प्रतिदिनम् तत्र भवम् ष्यु नि० ।
 प्रतिदिनमये ।
 द्वैतन्दिनप्रसय उ० ७न० ब्रह्मपाः प्तमानावुपारेण प्रति
 दिनावधाने चर्त्तयत्परकानां ष्ये । विस्तरो ब्रह्मभिधाने ।
 द्वैत्य न० द्वैतस्य भावः ष्यु । द्वैतत्वे, चर्त्तयते च ।
 द्वैत्य न० द्वैतपदस्य देवोदेगमास्य, देवकोट वा ङ् । भाग्ये
 षष्टोपधौ सुभ-सुभकर्मणि 'गात्रकर्मि इत्त चर्त्तं सुभ
 वा वदि माऽप्यम् । देवभेदेन निर्दिष्टविज प्रकृतं नत्

दुर्धैरित्युक्ते पूर्वजन्माकर्त्तिते कर्मणि, दक्षिणवृक्षावृक्षोना
 भयस्य देवतोयं, भन्वापामतपाश्चकदेवताप्राने, उत्पत्त-
 प्राने च । निवाहभेदे, विविधभूतादिर्गमं च उ० । देव-
 षष्पञ्चिनि आह्नहोमादौ त्वि० ।
 द्वैवञ्च उ० देव पूर्वजन्माकर्त्तितसुभासुभ जनानां जन्मलज्जादिना
 जानाति प्रा क इत्त० । गणके ज्योतिर्विदि । सस्यपादिना
 सुभासुभप्रार्थां क्षियं स्त्री टाप् ।
 द्वैवत उ० न० । देवस्य देवता तत् प्रप्राद्यात् । देवे । देवताया
 यमूचे ष्यु । देवयमूचे न० ।
 द्वैवतन्त्र त्वि० द्वैवतैव तन्त्रमायत्तम् । भाग्याधीने ।
 द्वैवपर त्वि० द्वैवमेव पर श्रेष्ठ यस्य । द्वैवधारे यद्भविये ।
 द्वैवप्रश्न उ० 'नक्त निर्गल्य यत्किञ्चिच्छुभासुभकर वच । अयते
 तद्विद्वर्षीरा द्वैवमथ मित्युक्ते रात्रौ थकफ्राम् आकाशादौ
 अयमाये सुभासुभदृष्टके यावदे ।
 द्वैवल्लोखुक् उ० देव विवक्षति । गणके । [सम्भतवायसाश्च ।
 द्वैववापो श्री० देवस्येष्म् ष्यु कर्म० । आचारवायव्याम्
 द्वैवसर्ग उ० देवस्यत यत्सगुलकत भर्गः । चांस्थोक्तभूत
 षर्गमथे चातिक्रम्यथे ।
 द्वैवात् ष्यु । द्वैवततति क्वि० । इटादिष्ये ।
 द्वैविक न० देवोदेवताऽयं ठक् 'देवावद्विष्ट दक्ष्याद् द्वैविक
 तत् प्रचक्षते' ङ्मुक्ते देवोद्देश्येके आहो । देवस्येद देवादागत
 वा ङ् । देवादागते देवस्यश्चिनि च त्वि० ।
 द्वैवी श्री० देवस्येष्म् ष्यु । चातिक्रमकौ, 'देवो चम्पद्विभो-
 चायेति गीता । देवस्यश्चिनिग्याय ।
 द्वैवीदासि उ० द्विगोटापस्थापयम् चत ङ् । मतर्हते ष्ये ।
 द्वैव्य न० देवेन इत्तम् देवानामिदम् वा यज् । भाग्ये ।
 देवस्यश्चिनि त्वि० ।
 द्वैशिके त्वि० देवेन निर्दिष्ट देवभेदे वा ङ् । देवस्यश्चिनि
 न्यायोक्ते देवस्यतत्त्वभेदे विभेदस्यश्चिन् च । निवासं ङीप्
 द्वैष्टिके त्वि० द्वैष्ट भागभेदेन चर्त्तयाधमनिनि तस्य सति
 ङ् । भाग्याधीनतासादिनि ।
 द्वौ ङ् द्वे दिवा० पर० षष्पञ्च० चर्त्तित् । चाति वगात् ।
 द्वौ विष्टर न० इत्त० । ष्टभ्ये । [गवि ष्यो० ङीप् ।
 द्वौगुं उ० इष्ट षष्प । षष्पे, गोवामे, दोहनचर्त्तित्विनि ।
 द्वौर्षट् उ० दोर्दग्गात् दीर्घत्वात् चर्त्तयाधमनिनि । षाष्ट
 ष्ट्ये । एत् भुजट्प्रादयोऽप्यत् ।
 द्वौर्भुज न० इत्त० ष्ये षाष्टमने । [दिनमात्र दोर्दग्गात्
 द्वौर्ष उ० इष्ट भावे ष्यु । षष्पे षष्पट्प्रादयोऽप्यत् ।

दोला स्त्री० डल-अच् टाप् अ वा । (डोली) यानभेदे, उद्या
नादौ स्त्रीर्थाय दोलनयन्त्रे च । स्वार्थे कन् । अताथे ।

दोलायमान वि० दोलां दोलनमायते अय-मानच् ।
दोलनं दुर्लभति दोलायन्ताहृद् ।

दोष पु० डप-अच् । दूषणे पापे च 'यात् पित्त' कफश्चेति त्रयो-
दोषाः समासत इत्युक्तेषु वातादिषु, अलङ्कारोक्ते रसा
व्यपकर्षाघावके इष्टग्रन्थादिभेदे न्यायाद्युक्तेषु रागह्वेपमोहेषु च

दोषग्राहिन् वि० दोषानेव गृह्णाति न गुणान् अह-षिनि ।

दोषग्राही गुणत्यागी चालनीव हि दुर्जन' इत्युक्ते दुर्जने

दोषज्ञ वि० दोषान् जानाति ज्ञा-क । परिणते, वातादि-
दोषज्ञे चिकित्सके च ।

दोषतय न० दोषाणां तयम् । वातपित्तकफेषु ।

दोषा अर्थ० डप-अच् । रात्रौ ।

दोषाकर पु० दोषा रान्ति करोति तस्मिन् करः किरणो यस्य
वा । चन्द्रे । दोषाणानाकरः दोषान्ने पु० । [रिकायाम्

दोषाल्लोशा स्त्री० दोषा रात्रौ क्षिप्रति अच् टाप् । वनवर्षे

दोषैकदृक् वि० दोषेषु न गुणे एकादृग् यस्य । खले ।

दोस्(षा) पु० दम् करणे ङोषि । भुजे, भागुरितने टापि पत्वम्

दोह पु० डह-कर्म्मणि ञञ् । दुग्धे 'सदोहदाएनेरहनी'ति
सृतिः । आधारे षञ् । दोहनपात्रे । भावे षञ् । दोहने ।

दोहद् पु० न० इयोः गर्भिणीतदपत्ययोर्हृदयसत्त्व नि० । गर्भे
सदक्षिणा दोहदलक्षणाति रषु' । दोहभार्कषं ददाति

दा-क । (साट) गर्भिल्लमिलापे लालसायाञ्च । चिह्ने, गर्भ
लक्षणे च ग० । इ० औत् । दौहदमप्यत् ।

दोहदिनी स्त्री० दोहदोक्तस्याः इति । गर्भिण्याम् 'ताञ्च
द्विहृदया नारीनाडोर्दोहदिनीमित्युक्तेः ।

दोहनी स्त्री० डङ्गतेऽल आधारे ल्युट् ङीप् । दोहनपात्रे ।

दोहा स्त्री० सत्वात्तभेदे । [र्म्मणि च ।

दौत्य न० दूतस्य भावः कर्म्म वां ष्यञ् । दूतस्य भावे तक्त-

दौर्भागिनेय पु० दुर्भाग्या अपत्यम् ढक् इन्द्रादेशः हि
पदद्वि' । दुर्भाग्युत्वे ।

दौर्भनस्य न० दुर्भनस्य भावः ष्यञ् । बाह्याभ्यन्तरकारणैर्भनसः
दौर्म्ये, सञ्ज्ञाभवे इ खहेतुके वित्तस्यावसादे च ।

दौवारिक पु० डारे नियुक्त ठक् । द्वारपाले । प्रतीक्षायांस्त्री०

दौष्कलेय वि० दुःकृत्यापत्यम् ढक् । निन्दितकुलजादौ ।

दौहित्य पु० इन्द्रिपत्यम् अण् । इन्द्रिः सते 'दौहित्यं
खड्गमित्याह्वरपत्यं इन्द्रित्तिलाः' । कपिलाया इतश्चैव
दौहित्यमिति ज्ञेयते इत्युक्तेषु सङ्गादिषु न० ।

द्यावापृथिवी स्त्री० हि० व० । द्यौ च पृथिवी च इ० द्यावा-
देशः । स्वर्गपृथिव्योर्भिन्नितयो एवं द्यावाभूम्यादयोभ्यत्र
द्यावाभूमौ जनयन्निति सृतिः ।

द्यु अभिसर्पणे अर्दा० पर० सक० अनिट् । द्यौति अद्यौषीत् ।

द्यु पु० दिव-क्लिप् इ० ह्रस्वः । अग्नौ, सूर्ये, अर्कहृत्त्रे च
आकाशे, दिवसे च न० ।

द्युत दीप्तौ म्या० आत्म० सक० सेट् । द्योतते अद्युतत् अद्योतिट्

द्युति(गी) स्त्री० द्युत-इन् वा ङीप् । कालौ, दीप्तौ, शोभायाम्
प्रकाशे च । [द्युमखटाद्योरप्यत् ।

द्युपति पु० इत० । सूर्ये अर्कहृत्त्रे च एवं दिवोर्भाणिरिव
द्युस्र० दिव ननति न्ना-क । घने, मने च ।

द्यूत न० दिव-क्त । (सुधा) प्राशकस्त्रीडायाम् अम्राणिकरणक
स्त्रीदायां, कैतवे च ।

द्यूतकर वि० द्यूतं करोति क-ठक् । पाशकादेशोडाकारके
(जुवारी) यत्न । द्यूतकारकोप्यत् । क्लिप् । द्यूतकटप्यत्

द्यूतपूर्णसा स्त्री० द्यूतस्य द्यूतार्थं पूर्णिमा । आश्विनपूर्णि-
मासां कोजागरपौर्णमास्याम् ।

द्यूतप्रतिपद्(दा) स्त्री० चतुर्थ्यर्थे इत० । कार्तिकशुक्लप्रति-
पदि । 'द्यूतप्रतिपदा नाम तव भावी महोत्सव' इति सृतिः

द्यूतवृत्ति पु० द्यूतमेव वृत्तिर्जीविका यस्य । सभिके ।

द्युं तिरस्कारे म्वा० पर० सक० अनिट् । द्यायति अद्यासीत् ।

द्यो स्त्री० द्युत-ङो । स्वर्गे, आकाशे च ।

द्योत पु० द्युत-अच् । प्रकाशे, आतपे च । [दाट्टे ।

द्रुडिमन् पु० दृदस्य भावः इमनिच् द्रुडादेशः । दृढत्वे
द्रुष्(स्य) न० दृष्यन्त्यनेन स(स्य) अम् च । घनभिन्ने द्रुवीभूते दक्षि

द्रुम गतौ म्वा० पर० सक० सेट् । द्रुमति अद्रुमीत् ।

द्रुम्न पु० 'वराटकानां दृशकद्वयं यत् सा काकिष्ठी ताञ्च
पश्यतस्व' ते षोडश द्रुम्न' इत्युक्ते परिमाणभेदे (काह्न) ।

द्रव पु० ड्रु-अण् । रसे पत्रायने, गतौ, वेगे परोहासे च ।

द्रवज पु० ड्रवान् रसात् जायते जन-ङ । गुडे । द्रव्यजात-
मात्रे वि० ।

द्रवत्व न० द्रवति स्यन्दते ड्रु-अच् तस्य भावः । 'न्यायोक्ते
स्यन्दनकारणे पृथिवीजलतेजोदृप्तौ गुणभेदे ।

द्रवद्रव्य न० द्रवतीति द्रवं कर्म्म० । उग्धदधिघृतादौ निष्य-
न्दिनि द्रव्ये । [पर्यायञ्च ।

द्रवन्ती स्त्री० ड्रु-गट् । नद्याम् । शतमूलिकाया मूलिक
द्रविड पु० देशभेदे । तद्देशस्ये व० व० ।

द्रविय न० ड्रु-इरन् । वित्ते, काञ्चने, पराक्रमे, वडे च ।

द्विविधनाशन ए० द्विविध नल नाशयति नम-णच् लु ।
 गोमाह्ननटछे ।
 द्रव्य न० दु यत् । पित्तने, पित्ते विधेयनद्रव्ये, मेघजे,
 मध्ये, जलनि, विनये गये, व्यायोगेपु प्रथिव्यादिपु गुणं
 वस्तु नवस । व्याकरणोक्तं लिङ्गसंख्याव्ययिनि पदायै ।
 श्लो० चस विकार तस्येदम् वा यत् । द्रव्यविकारे तस्य
 व्यञ्जिनि च लि० ।
 द्रष्टृ त्रि० दृश् दृच् । विचारज्ञानने चेतने, साक्षिणि, द्रष्टा
 दृष्टे । कर्त्त० दीयुक्तं दर्शनकर्त्तरि च ।
 द्रा खने पलायने अग० अक० अजिद् । ज्ञाति अद्रासीत् ।
 द्राक् अज्य० द्रा क् । गोप्ते भूतिगतयै । [व्यद्राहीत् ।
 द्राच्च काह्याया भा० पर० सक० सेट् इदित । द्राहति
 द्राचा स्त्री० द्राधि-व्य नि० नलोप । गृहीकायाम् (किष्-
 मिष्) द्राचे । द्रष्टानि के त्वापिति जयदेव ।
 द्राणु गोपये अलभयै च भा० पर० सक० सेट् । द्राघति अद्रा
 सीत् । लिच् अद्राघत । [व्यद्रापीत् । लिच् अद्राघत्
 द्राघ व्यावासे गतो भवे च भा० पर० सक० सेट् । द्रावति
 द्राघिमन् उ दीर्घस्य भाष इमनिच् द्राघादेय । दीर्घत्वे
 द्राघिष्ट लि० अतिगवेन दीर्घ इन्न् द्राघादेय । अतिदीर्घे ।
 ईशान् द्राघोयस् इत्यथल । कियत् ङीप् ।
 द्राड विभेदे आ०प्या सक० सेट् । ङाडते अद्राडिष्ट ।
 द्राजक ए० दु-पुन । चन्द्रज्ञानमणौ, जारे पिङ्गे रघभेदे च ।
 द्राविडी स्त्री इन्डे जाता अथ । अरुह्य लागाम् ।
 द्राघ जागरे भा० शात्म अरु सेट् । द्राहते अद्राहिष्ट लिच्
 अद्राहत् ।
 द्रु गतौ भा० पर० सक० अजिद् । इवति अद्रुहृत् त ।
 द्रु अतभावे स्त्रा० पर० सक० अजिद् । द्रुणीति अद्रौपीत् ।
 द्रु ए० द्रवत्सं द्रु-ऊ दु वा । द्रव्ये, शाखायाश्च । गतौ स्त्री० ।
 द्रुघण् ए द्रु-हनि योन हन करणे अर्प ह्यः कुलक्ष ।
 द्रुहरे परस्मै, मल्लायि चतुर्मुखे भूमिचम्बके प ।
 द्रुड मञ्जने भा० पर० सक० सेट् । द्रुडति अद्रौडीत् ।
 द्रुड मञ्जने त् कु पर सक० सेट् । द्रुडति अद्रुडीत् ।
 द्रुण कृदितोकरणे त पर० सक० सेट् । द्रुणति अद्रौपीत् ।
 द्रुणस् ति द्रुवि दीर्घ नासिकाश्च नकादेश्च एवमश्च । दीर्घ
 मासिके जने । [कच्छप्याम् कर्षजौकायाश्च ।
 द्रुगी स्त्री० द्रुष क गौरा० ङीप् । काशाब्दु धाहिन्त्याम्
 द्रुत ए० इवद्रुमं इ ज्ञ । द्रव्ये । गोप्ते अत्यगोतपाद्येषु
 गोप्ते च म० । गोप्तापति इयोभूते पचायिते च लि० ।

द्रुपद् ए० चन्द्रवश्ये लुधिगरादे शशरे च्चभेदे ।
 द्रुम ए० द्रु शाखायस्य म । द्रव्ये, पारिजाते, कुशेरे च ।
 द्रुमामय ए० द्रुमस्यामय इव । शाखायाम् । [कर्षिकारे ।
 द्रुमोत्पन्न ए० द्रुमेपु मध्ये उत्पलमिव तटाकारपुष्पमस्य ।
 द्रुसल्लक ए० द्रुपु सल्लक इव । म्रियालट्टचे ।
 द्रुष्ट अनिष्टचिन्तने दिवा० पर० वेट् । द्रुष्टति अद्रुहृत् ।
 द्रो ज्ञता द्रोग्धा द्रोदा ।
 द्रुहिष्णु इ द्रश्-इन्न् किङ् । जमतम्बदिरे चतुर्मुखे ।
 द्रु मधे गतौ च स्त्रा क्वा० च । उ सक० सेट् । द्रुषीति द्रुणुते द्रुणाति
 द्रुषीति अद्रापीत् कद्रुविष्ट । [किट् । लिच् अद्रिष्टेकत्
 द्रुक् मने उत्साहे च भा० आत्म अक० सेट् । द्रुक्ते अष्टे
 द्रौ खने भा० पर० अक० अजिद् । द्रावति अद्रापीत् ।
 द्रौणु ए० द्रुष्ण-अर्प दु-न वा । भारतप्रविष्टे खनामरुजाते योद्ध
 भेदे द्रौणकाके (डाडकाक) इतिने भेजभेदे (धलवधिया)
 द्रुचभेदे आरुक्चतुष्टयकृमे परिमाणे जलाशयभेदे च
 तटागमये लक्ष्य द्रुचव्यम् ।
 द्रौणकाया ए० कर्म० । क कभेदे (डाडकाक) । [द्राह्यायाम् ।
 द्रौणगन्धिका स्त्री द्रौणप्रत्ययेन गम्ये यस्या स्त्राधे कन् ।
 द्रौणि (णी) स्त्री० द्रुष्ण-इन्न् वा ङीप् । जलाशयाभारे प लभेदे,
 नदीभेदे गोलजनामगन्धद्रव्ये, काशाब्दुधाहिन्त्याम् ।
 द्रौणीद्वन ए० द्रौणीव द्रुमस्य । जेतकीहजे ।
 द्रौह्णु ए० द्रुह घञ् । अनिष्टचिन्तने ।
 द्रौह्चिन्तन न० द्रौह एव चिन्तनम् । परानिष्टचिन्तने ।
 द्रौणाशन ए द्रौणस्यापत्य फलु । अत्यत्याम् ।
 द्रौणिक लि० द्रौण लम्बिन् समवेगयति पयति वा ठक् ।
 द्रौणमितधात्यपनयोष्ये षेते द्रौणपचनयोष्ये पाले च ।
 द्रौपदी स्त्री द्रुपदस्यापत्यम् स्त्री अर्प । द्रुपदराजात्मजायाम्
 द्रुह्य ए० द्रौही वृत्ताभिम्यत्तौ । हन् रक्षस्यम्यादेत्या दना नि ।
 व्याकरणोक्तं उभयपदायै प्रधाने समासभेदे । 'लुवि पासे
 गोकमोर्धौ रागहर्षौ तस्यै च । कामक्रोधभयभयौ हन्-
 मय्येन वर्तिता इत्युक्ते परस्परविरुद्धे, शोकागोकादौ
 शीतोष्णादौ रक्षस्ये, कलहे, दुर्भे, मिथुने दुर्गे च ।
 द्रुहचर ए० हन्दीभूय चरति चर एषाद्यच् । चरत्वाके
 द्वय न० हाशवययास्य क्षययप वा द्वि-अयट् । द्वित्यष्टयायां
 न० स्त्री० ङीप् अतद्रुहीनित्त्वे'ति ने 'समद्वय चारु
 तवे'ति इ० द्वित्यष्टयाव्यति लि । द्वय गत वसमोति इ०
 द्वियं ङीप् । [श्या कत्तरि ङ् । हा (हा)स्वितोऽथय
 हा (हा)स्य ए० द्वारि तिष्ठति आ-कवा विधर्गोपे । द्वारपावे

द्वाचत्वारिंशत् स्त्री० द्वाधिका चत्वारिंशत् द्वौ च चत्वारिंशच्च
 वा आत्वम् । (वियानिश्च) संख्याभेदे द्वाविंशदादयोऽप्यत्र ।
 द्वादश वि० द्वादशानां पूरणः उट् । येन द्वादशसंख्या पूर्यते
 तस्मिन् । [संख्याभेदे द्विराष्टता दश विगतिसंख्यायाम्
 द्वादशन् ५० द्वौ च दश च द्वाधिका वा दश आत्वम् (वारो)
 द्वादशकर ५० द्वादश करा हस्ता अस्य । कार्तिकेये दृष्ट-
 स्यतौ च द्वादशहस्तादयोऽप्यत्र । [द्वादशलोचनादयोऽप्यत्र ।
 द्वादशनेत्र ५० द्वादश नेत्राण्यस्य । पडानने कार्तिकेये ।
 द्वादशाङ्गुल ५० द्वादश अङ्गुलयः प्रमाणमस्य तद्वितार्थे द्विः
 तद्वितस्य लुक् अच् समा० । वितस्तिप्रमाणे । [च ।
 द्वादशात्मन् ५० द्वादश आत्मानो नृसंघोऽस्य । स्वर्थे, अर्कदृष्टे
 द्वादशायुस् ५० द्वादश वर्षमायुर्वस्य । कुकुरे ।
 द्वापर ५० द्वौ परौ प्रकारौ विषयौ वा यस्य उ० आत्वम् । संघे
 सन्नेतानन्तरे युगभेदे । द्वाङ्गुलान्वितपागकपार्थे च ।
 द्वापराय ५० पागकस्य द्वाङ्गुलान्वितं पार्थं द्वापरं तस्य अयः
 उत्तानतया पतनम् । द्युतभेदे द्वाङ्गुलान्वितपार्थस्योत्तान-
 तया पतने । [गौतमे सुनौ च ।
 द्वासुध्यायण ५० द्वयोरसुधोरपत्यम् । नि० । द्वयोः उत्रे ।
 द्वार स्त्री० द्वारणे णिच्-डिच् । गृह्णादि निर्गमनस्थाने,
 प्रतोहारे, उपादे, छे च । [उपादे, छे च
 द्वार न० द्व-णिच् अच् । गृह्णादिनिर्गमनस्थाने, प्रतोहारे,
 द्वारका स्त्री० द्वारेण प्रसक्तद्वारेण कायति कै-क्त । ससुद्रमजि-
 ल्ले तीर्थभेदे द्वारवत्यादयोऽप्यत्र ।
 द्वारकेश ५० इत० श्रीकृष्णे । [सुलु च । एतावस्युक्तार्थे ।
 द्वारप वि० द्वारं याति रचति पा-क्त । द्वारपात्रे । पात्र-अग्-
 द्वारयन्त्र न० इत० । तालके । (ताला) (कुलुप) ख्याते पदार्थे
 द्वारावती स्त्री० द्वाराणि मोक्षोपायाः सन्त्यस्यान् महत्पूर्वं
 दीर्घः । तीर्थभेदे पुरी द्वारावती चैव सम्रता इति उरण्यम्
 द्वार+अस्यर्थे ढनि । द्वारिकाप्यत्र ।
 द्वारिन् वि० द्वारं पाल्यन्ते नास्वस्य इति । द्वारपात्रे ।
 द्वाविंशति स्त्री० द्वाधिकाविंशतिः द्वौ च विंशतिय आत्वम् ।
 (दारुण) सङ्ख्याभेदे ।
 द्वि वि० द्वि० व० । द्व-ड । द्वितिसङ्ख्यान्विते ।
 द्विक ५० द्वौ कौ काकारौ यत्र । काके, कोके, द्वावयवम् कन्
 द्वितिसङ्ख्यायाम् तद्वति च न० । एकं द्विकं विक्रञ्जेवेति
 कारिका ।
 द्विककुब्द ५० द्वे कुब्दे यस्य अन्वयोपः । उट् ।
 द्विगु ५० व्याकरणोक्ते समासभेदे । इत० । गोद्वयस्मानिनि वि०

द्विगुण वि० द्वाभ्यां गुणयते गुण-वर्जयेत् क । द्वाभ्यां गुणिते
 द्विगुणाज्ञत वि० द्विगुणं कृत्वा कटम् डाङ्+क-क्त । द्वि-
 वारकटे जेत्वे ।
 द्विज पु० द्विजायते जन उ टतो महाया वाराददम् । ब्राह्मणे
 ब्राह्मणादिषुर्गवये, 'जन्मना जायते नूद्रः संस्कारैर्द्विज
 उच्यते' इति सृतिः । दन्ने, अण्डजे पिङ्गादी, तसुरदृष्टे च
 द्विजकुत्सित ५० इत० । श्लेष्मातकचने तत्फलस्य द्विजाना-
 मभक्ष्यत्वत् तद्विन्यत्वम् ।
 द्विजदेव ५० द्विजेपु देवदत्त । ब्राह्मणे, श्रमणे च ।
 द्विजन्मन् ५० द्वे जन्मनी यस्य । ब्राह्मणजद्वियवैश्वदेवैर्गवर्ष
 त्वये, 'मातरप्रेऽधिजननं द्वितीयं मौञ्जीवन्धने, इति सृतिः
 दन्ने, अण्डजे च ।
 द्विजन्मन् ५० द्विजो बन्धुर्वस्य तत्रोत्थोत्पत्त्यात् । स्वार्थ-
 रहितेषु जन्मनालोपजीविषु अधभेषु ब्राह्मणजद्वियवैश्वदेवेषु
 द्विजराज ५० इत० टच् समा० । चन्द्रे, चनने, गरुडे च ।
 द्विजवर ५० द्विजेपु वरः । विप्रे । द्विजवर्ष्यद्विजोत्तम द्योऽप्यत्र
 द्विजशप्त ५० ३७० । राजनापे (वरवटी) । [जागन्मद्रव्ये च ।
 द्विजा स्त्री० द्विजायते जन-ड टाप् । पाण्डुर्यां भार्यां, रेणु-
 द्विजाति ५० द्वे जाती जन्मनी यस्य । 'ब्राह्मणः ऋत्विचोर्वैश्व-
 स्त्रयोर्वर्षा द्विजातय' इति मन्त्रो वर्षत्वये 'मातरप्रेऽधिज-
 ननं द्वितीयं मौञ्जीवन्धने' इत्युक्ते स्तेषां तथात्वम् ।
 द्विजिह्व ५० द्वे जिह्वे यस्य । सपे । खले, चौरै, दुःसाध्ये च वि०
 द्वितय वि० द्वाववयवावस्य द्वावयवं वा द्वि-तयप् । द्वितिसङ्ख्या-
 न्विते 'दृष्टि वायौ द्वितयेऽपि तेऽचला' इति भारविः
 स्त्रियां ङीप् । द्वितिसङ्ख्यायाच्च न० ।
 द्वितीय वि० द्वयोः पूरण'तेय । द्वयो' पूरणे । चन्द्रस्य
 द्वितीयनवाक्रियारूपे त्रयो स्त्री० भागार्थेऽण् । द्वितीये
 भागे । [रुद्रे चेत्वे ।
 द्वितीयाज्ञत वि० द्वितीयं कृत्वा कटम् डाङ्+क-क्त । द्वि वा
 द्विद्त् वि० द्वौ दन्नावस्य वयसि दन्तस्य द्वादेशः । द्विदन्तो-
 पलक्षितवयस्के ष्टपादौ स्त्रियां ङीप् ।
 द्विदैव ५० द्वौ देवावस्य अण् उत्तरपटद्विः । विशाखानवले
 तस्याः यक्रान्निदेवतात्वात् तथात्वम् ।
 द्विधा अव्य० द्विप्रकारम् द्वि+धाच् । द्विप्रकारे ।
 द्विधालेख्य ५० द्विधा लेखां रेखांमर्हति यत् । हिन्नाल-
 दृष्टे । द्विप्रकारलेखनीये वि० ।
 द्विप ५० द्वाभ्यां सुखगुण्डाभ्यां पिबति पा-क । हस्तिनि ।
 द्विपद् ५० द्वे पदे यस्य । मनुष्ये, देवे, पक्षिणि, राक्षसे, च

विद्युत्तन्त्रावटक वाहिपदास्या चापपूर्वभागदेति' व्योति
चोक्तं रागिभेदे च ।

द्विपटा स्त्री० ह्रीं वादावस्था। पाठव्यान्वयोपः टाभि भवतात्
पदादेशः । अत्रिगणे। छन्दोभेदे ङीप् द्विपटौ ।

द्विपर्णी स्त्री० हे वषे षण् मतिपर्यमसा ङीप् । वनकोल्या
मलपथैः प्रप्रियगर्वाश्च । पर्यहययुक्ते त्रि । क्रिया
टाप् । [वाराधने च ।

द्विमाटिक पु० द्व मातरावस्थ । इयाचास्रगुणापाहिते गणेषु
द्विमुखे पु० हे छे छे यस् । राजघणै । छलद्वयवति त्रि० ।
जयौकायां स्त्री० ङीप् । एष द्विर्वाद्योऽप्यल अछरभेदे च ।

द्विरट पु० हे रदौ यस् । छलिन ।

द्विरागमन न० द्विराहस्यमागमनं शाक० । 'इत्त माधिपचे
नेहान् पिय मतिगृह्य मति । पुनरागमन यत् स्यात्तत्
द्विरागमन विद्द'रित्युक्ते विवाहानन्तर कन्यायाः पुनर्गमने ।
द्विरुक्त त्रि० विवादादिना द्विरुक्तप्रचारितम् । 'विवादे विक्रमे
रूपे छेदे देन्देवधारणे । प्रसादने समग्रमे च द्विक्रियुक्त
न टुप्यनीत्युक्ते विवादादिभि द्विवारुक्ते व्याकरणीते
अभ्यस्तपत्रके च ।

द्विरुक्ता स्त्री० द्विवारमुक्ता वच् क्त । पुनर्भूतियाम् ।

द्विरूप पु० हे रूपे यस्मिन् । कौषभेदे । रूपद्वयवति त्रि० ।

द्विरेफ पु० ह्रीं रेकौ वाचकनामि यस् । अमरे तच्छब्दस्य
रेफद्वयवत्त्वेन तदाद्यमधुकरपर्यायेपि द्विरेफवत्त्वम् ।

द्विवचन न० ह्रीं वक्ति ह्रीं वा उच्येते अनेन । ध्याकरणीते
द्विवचोश्चे व्योतिवृत्तमतिगण्ये ।

द्विवर्षा स्त्री० हे वर्षे वय परमावसस्य चार्होय टक्
अर्धद्वैति स्यात् कन् तस्य कृष् । द्विवर्षव्यवसायां गति ।

द्विवायिक त्रि० द्वयोर्वर्षयो भवः टक् उत्तरपरद्वदि ।
द्विवर्षने तल्लडादी ।

द्विवाप पु० हे रफौ यस् । गौरजोमक्षिप हृष्य चूकरो
गव्यो वच् । द्विवाका पशवेषुमे अरिचन्द्रप सप्तमं दस्यु
रूपु पशुपु । [द्वयोर्वापौ ।

द्विशस् अथ० ह्रीं ह्रीं द्वाति करोति वा । एकद्विवया
द्विप भेदे यदा उभ वच् अत्रि। हेति त्रिसे अत्रिचत् अत्रिचत्
द्विपत् पु० द्विप यत् । गतौ । [यद्युत्तापने ।

द्विमन्ताप पु० द्विभक्त तावयति त् दिष् उच सुभ ह्यम् च ।

द्विउ त्रि० द्वयोर्वाचति एत-व उपमा० वयम् । एमी
मिते वयोगदौ पदापे । [द्विवाचये ।

द्विस् अथ० द्वि+विदाहविगवने छच् । द्विराहस्यविज्ञानम

द्विसप्तति स्त्री० द्वाभिका सप्तति ह्रीं च सप्तविध वा नात्वम् ।
(वाहात्तर) चरत्याभेदे । [तच्छब्दे ।

द्विसिद्धिन् न० द्विराहस्य सिद्ध पक्षम् । (विहवाउल) सिद्ध
द्विसिद्धय त्रि० द्विवार हृषेन कृष्म् यत् । द्विवार हृषेन कृष्ते
द्विहायनी स्त्री० ह्रीं हायनी वयोमान यस्या ङीप् । द्विर्वा
वयन्काया गति । [गर्भहृदयेन च तस्यान्वयात्त्वम् ।

द्विहृदया स्त्री० हे हृदये यस्याः । गर्भस्थाम् । सङ्घटयेन
ह्रीन्द्रियप्राज्ञं पु० हाभ्या नेत्रत्वगिन्द्रियाभ्यां ऋहृतेऽपौ ।

न्यायोक्ते 'सहादिरपरत्वानो द्रवत् खेह यय च । यत्
त षीन्द्रियपाज्ञा' इत्युक्ते छपभेदे ।

द्वीप न० द्वयोर्गता आपोऽत्र अच् आदेरत ईच् । ललमध्यस्ये
स्वतभगे जस्यमाकडुगक्रीषुपाप्यविविधवपुष्करा' इत्युक्ते
लवणपुष्पद्रवादाहतेषु भूमिभेदेयभेदेषु द्विपर्णे चर्माणि च ।

द्वीपवत् पु० द्वीप-अक्षर्ये गठम् मस्य व । नदे। छग्रे च ।
नद्या भूमौ च स्त्री० ङीप् ।

द्वीपिन् उ ह्रीं वर्णावयते ई-पक् द्वीप द्विर्वा चर्मे तदक्षरस्य
इति । व्यासभेदे (चित्तापाय) ।

द्वीपिश्रुत पु० इत० । यत्तुल्याम् तद्वक्षणे हि तस्य नाम ।
द्वीपवर्षे भा० पर सक्त० अत्रिन् । इरति अहायैत ।

द्वेषा अथ० द्वि+प्रकारे भाच् यदादेशः । द्विधायै ।
द्वेष पु० द्विप यच् । विरोधे अत्रिद्विधाधनताज्ञानगम्ये
रागमतिव्यतिचिद्विभेदे ।

द्वेषण त्रि० द्विप-पुष् । गतौ । भावे ल्युट । द्वेषे न ।
द्वेष्य त्रि० द्विप यत् । गतौ । [नीच शार्दूलौ ।

द्वेषुयिक त्रि० द्विपय चर्मात्तमेकगुण मयस्वति टक् । इटा
वैत न० द्विधा इतम् द्वीपे तस्य भावः अच् । द्विधामेदे
द्विपचक्रायाह । सार्थेण । द्विधामेदवति त्रि० ।

द्वैतवग न० हे द्वेते गते यस्मात् कर्म । शोकमोहानिहन्
रहिते वनने ।

द्वैतवादिन् त्रि० द्वैत वक्ति वद विधि । जीवपरयोर्भेदा-
भ्युपगमनि भेदायिका । [इत् ।

द्वैतीयिक त्रि० द्वितीय एव चावे ईच्छ् । द्विपचक्रायाह
द्वैध न० द्वि+प्रकारे भृशम् । द्विधायै ।

द्वैप उ द्वीपिनो विचार यम् । व्यास चर्मवर्माणि । तत्र
परिवर्तो वच् पुनरत् । द्वीपिचर्मा पुत्रिनोवत रट् ।

द्वैपायत पु० द्वीपमयन ऊर्ध्व-मि र्मग द्वीपायन च यत्र
प्रसादात् । 'द्वैमे अलमस्या वाटकायान द्वैपायनीऽत्र
व'दिक्रते व्याधि ।

द्वैसात्तुर पु० इवो मांतिरपत्यम् अण् उत्तं रपरत्वम् । इर्गा-
चानुरडाभ्यां पाठिते गणेशे, जरामन्त्रे ङप्ते च ।

द्विणुक्त न० इयोरखोः संयुतायो भवः कन् । परमाणुद्वय-
जाते द्रव्यभेदे ।

द्विष्ट न० द्वे हेमरूपे अच्युते व्याप्नोति अग-क्त । तान्त्रे ।

द्विष्टासुध्याचण पु० असुध्प्रमिद्धस्यापत्यम् फक् आसुधापत्यः
इयोरानुश्रावणः इत० । 'उभयोरप्यसौ रिच्यो पिण्ड-
दाता च धर्मत' इत्युक्ते तव, मम चावमिति समयेन परि-
न्दहेति उक्तभेदे । [सहजाते ज्वरादौ ।

द्विष्टाहिक वि० इयोरङ्गोः समाहारः छह' तत्र भवः टञ् ।

ध ।

ध पु० धे धा-वा ड । धम्ने, कुवेरे, नक्षत्रि च । धने न० ।
धङ्ग नाशने चुरा० उभ० सक० सेट् । धक्कवति-ते अटधक्कत्-त
धट पु० धन अच् आन्नादेशः । तलाया (तराजु) टिव्यप्रमाण-
रूपे परीक्षाभेदे च ।

धटक पु० द्विचत्वारिंशद्भक्तिकात्मके परिमाणभेदे ।

धण धाने म्ना० पर० सक० सेट् । धपति अधापीत् अधपीत् ।

धत्तूर पु० धयति धातन् धा-जर ट० । धुनूरे । [अधनीत्

धन धान्योत्पादने जुहो० पर० अक० सेट् । दधति अधानीत्

धन रवे म्ना० पर० अक० सेट् । धनति अधानीत् अधनीत् ।

धन न० धन-अच् । वसति अर्थे, स्नेहे, धनिष्ठान्त्रे च ।

धनञ्जय पु० धनं जयति जि-खच् सृच् । अर्जुने, वही,
नागभेदे, पीयणकरे देहव्यापिवायौ, ककुभट्टे चित्तकट्टे च

धनद् पु० धनं टयते दे-पालने । कुवेरे द्विज्जलद्वये च ।

धा-क्त धनदातरि लि० । [तटनुचरत्वम्

धनदानुचर पु० इत० यत्र कुवेरस्य यक्षराजतया चक्षाणां

धनदानुज पु० इत० । रावणे ।

धनपति पु० इत० । कुवेरे ।

धनपिशाची स्त्री० धने पिशाचीव । धनाशावां धनलोभे

धनहरी स्त्री० धनं हरति अच् गौरा० लीप् । चोरनामक
गन्धद्रव्ये । [प्रत्यादयोपत्य ।

धनाधिप पु० इत० । कुवेरे । धनानामधिमि लि० । धनाधि-

धनिक पु० न० धनिवत् कावति कै-क्त । धन्याके । धने पु० ।

धनं विद्यतेऽस्यस्य ठन् । धनस्वामिनि उत्तमर्थे लि०

'धनिजस्य दयारुची'ति स्रुतिः । स्त्रियां टाप् । सा च

प्रियदृष्टे, वध्याञ्च । [ख्याते नक्षत्रभेदे ।

धनिटा स्त्री० अतिगयेन धनवती इतन् इनेर्लुक् । सनाम

धनुष्याट पु० धनुषद्वय पाटो विन्दारोऽस्त्र । पिचालद्वये ।

धनुर्गुण पु० इत० । मौर्व्याम् ।

धनुर्द्रुम पु० इत० । वंशे, ततएव धनुषोजननात् ।

धनुर्द्वार पु० धनुर्धारयति ध-अच् । धानुष्के (तीरन्दाज)

धनुर्वृक्ष पु० धनुषः भावनं वृक्षः । महातजे, वंशे, अश्वत्थे च

धनुर्वेद पु० धनुष-उपचारात् तत्राग्नेयीयास्त्रप्रयोगादे-उप-
योगी वेदः । यजुर्वेदसोमवेदे यस्मान्मन्त्रयोगोपसंहारप्रति-
मादक्रमन्त्रमहितं शास्त्रभेदे ।

धनुष्क पु० धनु'करे यस्य पत्यम् । धानुष्के (तीरन्दाज)

धनुष्मत् पु० धनुरस्यस्य सतम् पत्यम् । धानुष्के ।

धनुस् पु० धन-उभि । पिचालद्वये धनुर्द्वारे लि० । धामे,
नेमादितो नमसे रागौ च न० ।

धन्य उ० धनाय हितम् धनं लब्धा धनस्य निमित्तं संयोगः
उत्पातो धनं प्रयोजनस्य वा यत् । अश्वकण्ठद्वये ।
श्लाघ्ये । कृतार्थे, पुरयशोत्वे, धनीप्रयोगिन्वर्धशास्त्रे, धनाय
हिते, धनस्य कारणे च लि० । आमलक्याम्, धन्तके च
स्त्री० टाप् । [ख्याते द्रव्ये ।

धन्याक न० धन-आकन् पिच्छाकाटि० लि० । (धनिया) इति
धन्वदुर्गं न० धन्यना मरुपा कृतं दुर्गम् । चतुर्दशं पञ्चदश
मरुभूमिद्वये दुर्गभेदे ।

धन्य न० सौ० धन्य अच् । धामे ।

धन्वन् न० सौ० धन्व कनिन् । धनुषि, मरुदेशे च ।

धन्वन्तरि पु० धन्वत् शिल्पशास्त्रं तस्यान्तर्मिषति अ-इत्
गक० । 'नारायणांगो भगवान् स्वयं धन्वन्तरिर्नहान् ।
पुरा समुद्रमयने सत्तप्तस्यौ महोदधे'रित्युक्ते स्वर्गवैद्यभेदे,
टिवोदासे काशिराजे, विक्रमादित्यसभासदे परिल्लित-
भेदे च 'धन्वन्तरिन्नपयकामरसिहृशङ्खुवेतालमष्टेत्यादि

धन्वन्तरिग्रस्ता स्त्री० इत० । (कट्नी) कटुक्याम् रोगोपशम
माय तेन तस्यापासः कृतः । [लभावान् ।

धन्वयवास पु० धन्वनो मरुभूमैर्धवासः ततोत्पन्नत्वात् । इरा-

धन्वयास पु० धन्वनो वासो निर्वास इव । इरालभावाम् ।

धन्वी पु० धनं विद्यतेऽस्य इति । अर्जुने, ककुभट्टे, इरा-
लभावाम्, वकुले च । विदग्धे, धानुष्के लि० ।

धन्विस्थान न० इत० । 'वैश्वं सनपाटञ्च वैशाखं मण्डलं
तथा । प्रत्यालीढं तथालीढं स्थानन्यान्तेतानि धन्विनामि-
त्युक्तेषु धानुष्कस्थितिभेदेषु ।

धम धाने सौ० पर० सक० सेट् । धमति अधनीत् । [लि०

धमन पु० धम्यतेऽनेन धन-ल्यु । नवे, मस्त्राध्मायके, कुवेरे च

धम्मनि(नी) स्त्री० धम-ध्वनि वा डोप् । नाद्या गिराय, हृद्
 विनासिन्धा, षीवाथा, हरिद्रायाश्च । [(षोषा)
 धम्मिल्ल पु० सौ० धम-विच् मिल क ङ० कर्म० । सयतेपु केरोप
 धर ङ० ह-अच् । पर्वते कुर्म्मराजे, वसुभेदे कार्षीधरुत्वे च ।
 धरण ङ० ह युच् । पर्वतभेदे, लोके, गुप्ते, धाम्ये दिवाकरे
 सेवते च । ऋषि गतिरसिकामाने द्यरत्तिकापरिभाषे च ।
 धरणि ङ० धृ अचि वा डोप् भूमौ, कन्दविषये, कन्दालौ
 वनकन्दे च स्त्री० ।

धरणि(षो)धर ङ० धरणि(षी) धरति ह-अच् । पर्वते
 विष्णौ, कच्छये च । [नाद्याम्
 धरा स्त्री धृ-अच् । एविश्याम् गर्भाभये जरामौ भेदोवहायां
 धराधर ङ० धरा धारयति धृ-अच् । पर्वते वराहकूपे विष्णौ च
 धरामर ङ० धराधामर इव । क्राण्ण्ये एव भूदेवादयोऽप्यत्र ।
 धरिली स्त्री० धृ इत् गौरा० डोप् । भभी ।

धर्म्यं पु० न० । धृ मन् । शास्त्रविहितकमानुष्ठानजन्ये भावि-
 कलसाधनभते शुभाहते 'सुतिष्ठतिभ्यासुदित यत् स धर्म'
 इत्युक्ते औते शान्ते कर्मणि । 'विहितक्रियया साध्यो धर्म'
 पु सां गुणो भव' इत्युक्ते कर्मजन्ये अहटे च आत्मनि,
 देहधारण्यते, जीवे, आचारे, वस्तुगुणरूपे, समाने, उप
 मायाम्, यागादौ, अहिंसाया न्याये उपनिषदि, यथे
 सोमाध्यायिनि, सत्सङ्गे भवुषि, ज्योतिषोक्ते लभ्यात्
 नवमस्थाने च । दानादौ न० ।

धर्म्यैश्च न० 'अग्निर्वेदि कुरुते प्रह्वरामहृदानरम् । धर्म्यैश्च
 कुरुते दादमयोजनावधी'त्युक्ते कुरुते । इत् । धर्म्यस्थाने
 धर्म्यघट उ धर्मांघां घट । गौरवैशाखे प्रत्यङ्क टाटय्ये स्रग-
 ष्योदकपथे घटे । [आभ्यांयाम्

धर्म्यचारिणी स्त्री० धर्म्य दाम्यन्धर्म्य चरति चर णिनि ।
 धर्म्यटान न० 'पालेभ्यो दोयते त्रियमनमेष्ट प्रयोजनम् ।
 मेवस धर्म्यवृक्षा यत् धर्म्यदान प्रचसते इत्युक्ते प्रयोजना
 लरातद्देगेन द ने ।

धर्म्यद्वेषी स्त्री धर्मजनको द्वेषो यस्या । 'विष्णुयादापमभूते ।
 गद्रे विषयगासिनि । धर्म्यद्वेषीति विख्याते' इत्युक्तायां
 गङ्गायाम् । [लटादिधारिणि

धर्म्यजिन् द्वि० धर्मोच्चजमिषाफ्यस्व इति । जीविकांघ
 धर्म्यपत्नी स्त्री धर्मांघ पत्नी । प्रथम सुसुहायां सत्रयोयाम्
 क्रिया, कीर्त्तौ वाचि चरती, मेधायां, धर्तौ, समयाश्च ।
 धर्म्यपुत्र पु० इत् । सुधिचिरे । [समा० । वमे, सुधिचिरे च ।
 धर्म्यराज पु० धर्म्येव राजत पचाटाच । धर्म्यस राजा वा टच्

धर्म्यलक्षण न० धर्मो लक्ष्यतेनेन लन ल्युट् । 'धृति क्षमा
 दमोऽभ्येय शौचमिन्द्रियनिग्रह' । धीर्विद्या सत्यमक्रोध
 टयक धर्म्यलक्षण'मित्युक्ते धृटादौ दशके ।

धर्म्यवाण्डिजक पु० वाण्डिगव स्वाथे ठक् वाण्डिजक ७त० ।
 प्रययकर्मप्रजाभिनायुके । [नाय दातरि
 धर्म्यवैतनिक पु० पापेन धनसुपाज्यात्मनो धार्मिकत्वख्याप-
 धर्म्यशास्त्र न० धम्मप्रतिपादक शास्त्रम् । मन्वादिप्रयुक्ते
 च्छतिशास्त्रे ।

धर्म्यशील द्वि० धर्म्य शील सततमसुखेय यस्य । धार्मिके ।
 धर्म्यसंस्थापन न० धर्म्यस्य सत्यक् व्यधर्मनिराकरणेन स्थाप-
 नम् । 'वेदोदितधर्म्यव्यवस्थापने धर्म्यसंस्थापनायेव सम्य
 वाणि युगेयुगे इति पुराणम् ।

धर्म्यसंहिता स्त्री धर्मदृशय संहिता वद्वा रचिता सम्य-धा-
 ज्ञा । मन्वादिप्रोक्ते धर्म्यप्रतिपादनार्थे शास्त्र ।

धर्म्यात्मन् पु धर्म्य आत्मा स्वभावो यस्य । धर्म्यानुगतचित्ते ।
 धर्म्याधिकरण पु० धर्म्याचमधिक्रियतेऽथौ कर्मणि ल्युट् ।

'सम श्रवौ च भित्ते च धर्मयाश्चनिरारद' । विप्रसुख्य
 कुलोत्पन्न धर्माधिकरणयो भवे'दित्युक्ते धर्माध्यक्षे । इत्० ।
 'धर्मशास्त्रानुषारेण्ये अर्थशास्त्रनिरूपणम्' । श्रव्याधिक्रियते
 स्थाने धर्माधिकरण इति त'दित्युक्ते विचारस्थाने न ।

धर्म्याध्यक्ष ङ० 'कुलशौल्यगुणोभेत सत्यकर्मपरायण ।
 प्रवोण प्रेषणाध्यक्षो धर्माध्यक्षोऽभिधीयते' इत्युक्ते धर्मा
 धिकरणे । इत्० । धर्म्यधर्म्यस्य साविणि परमेश्वरे च ।

धर्म्याभास उ धमद्रवाभासते अग्रास्त्रोक्तत्वात् । 'सुतिष्ठति-
 भ्यासुदित यत् स धर्म प्रकीर्त्तित । अन्वयाच्छ्रेय य प्रोक्तो
 धर्म्याभास स लक्ष्यते' इत्युक्ते अन्वयास्तोक्ते अपगको धर्म ।

धर्म्यासन न० इत्० । रात्रोधर्म्यतेर्दृग्नायभासने ।
 धर्म्यनि द्वि धर्म्य-अच्यर्थे इति । प्रययवति कन्तुगुणस्वरूप
 धर्म्युक्ते द्वि० ।

धर्म्यैश्च द्वि अतिशयेन धर्म्यै इत् ० इत् ० नुक् । अत्यन्तधर्मवति
 धर्म्यै द्वि धर्म्यादनमेत धर्म्येण प्राचो वा यत् । धर्म्युक्ते,
 धर्म्यमर्थे च । [हिंसायाश्च ।

धर्म्यं पु० हृ-अच् । प्रागज्ये, धाम्ये, शक्तिव्यये, सङ्गी,
 धर्म्येण न हृ-भावे ल्युट् । परिभवे, रम्ये च प्रथम्यार्थे च ।
 कर्मणि ल्युट् । अभिचारिकायां श्रियाम् स्त्री० डोप् ।

धर्म्यित न० हृ-भावे ङ् । सेदुने । कण्यि ङ् । कतधर्म्ये
 तिरस्त्रे च द्वि० । अथर्त्तां शियाम् स्त्री० ।
 ध्व गतौ स्वा० पर० सक० सेट् इति । ध्वति स्पध्वीत ।

धञ् पु० धवति धुवति धुनोति धुनाति वा धु-धू-वा अच् ।
पत्न्यौ, धूर्त्तं, नरे, खनामख्याते दृष्टे च । भावे अप् ।
कम्पने ।

धवल्ल पु० धवं कर्म नाति ला-वा । धवट्ठे, वीरगट्ठे श्वेत-
मरिचे, द्रपश्वेष्टे, चीनकूर्पूरे, श्वेतवर्णे च । तद्वत्, सुन्दरे
च लि० । शुक्लवर्णायां गयि स्त्री० टाप् गौरा० डीप् वा ।

धवल्लपच्च पु० धवल्लौ पत्न्यौ यस्य । हंसे । कर्म० । शुक्लपत्रे
धवल्लमृत्तिका स्त्री० कर्म० । खटिन्याम् । (खडि)

धवल्लोत्पल न० कर्म० । कुसुटे ।

धवित्त्र न० ध्वयतेऽनेन ध्-इत् । व्यञ्जने ।

धा धारणे पोषणे टाने च जुहो० डभ० डक० अदिट् । दधाति
धत्ते अवात् अधित । धत्विमस् । [(धाइ) गुल्मभेदे ।

धातकी स्त्री० धातुं करोति णिच् कुन् पिप्पल्यादि० डीप् ।

धातु पु० धा-तुन् । 'धारणाद्घातवस्ते स्वर्वातपित्तकफास्त्रय'
इत्युक्तेषु वातादिषु 'रसास्वड्भांसभेदोऽस्त्रिमज्जयुक्राणि
धातव' इत्युक्तेषु, रसादिषु, 'सुवर्णरूपयाम्नाणि हिरितानं
मनःशिला । गौरिकाञ्जनकासोससीसलोहं सन्निहूलम् ।
गन्धकोऽम्बकमित्याद्याधातवो गिरिसम्भवा' इत्युक्तेषु स्वर्णा
दिषु, 'हेमतारारनागाद्य तान्तरङ्गे च तीक्ष्णकम् । कांस्यकं
कान्तलौहञ्च वातवो नव कीर्त्तिता इत्युक्तेषु हेमादिषु नवसु,
'हिरण्यं रजतं कांस्यं ताम्रं' सीसकमेव च । रङ्गमायसं
रैत्यञ्च धातवोऽष्टौ प्रकीर्त्तिता इत्युक्तेषु अष्टसु, 'सुवर्णं
रजतं ताम्रं लौहं कृष्णञ्च पारदम् । रङ्गञ्च सीसकञ्चैव
इत्यष्टौ देवसम्भवा' इत्युक्तेषु अष्टसु वसुषु, लोकेषु सर्व-
धारणात् परमेश्वरे स एष चिद्गाहुरिति श्रुतिः ।
व्याकरणोक्ते गणपठिते क्रिय वाचके भूमश्चनौशब्दभेदे च ।

धातुघ्न न० धातून् हन्ति हन-टक् । काञ्जिके ।

धातुद्रावक न० धातून् द्रावयति स्वसम्बन्धात् द्रु-णिच्
णुल् । (सोहागा) ठङ्गणे ।

धातुपुष्पिका स्त्री० धातुरिव पुष्पमस्त्यस्य ठन् । (धाइफुल)
धातुपुष्पाम् । [पुष्पाम् ।

धातुपुष्पी स्त्री० धातुरिव पुष्पमस्या डीप् । (धाइफुल) धात-

धातुभृत् पु० धातून् विभर्त्ति भृ-क्लिप् । पर्वते देहस्य धातु
पोषके रसरूपे प्रथमे धातौ च ।

धातुभाक्षिक न० धातुषु मध्ये भाक्षिकम् । भाक्षिके उपधातुभेदे

धातुसारिणी स्त्री० धातून् स्वर्णादीन् सारयति शृ-णिच् ।
णिनि । सर्जिकायां (सोहागा)

धातुवैरिन् पु० इत० । गन्धके ।

धातुभोजनर न० धातूनां भोजनमिय । कामोभे उपधातुभेदे ।
धातु पु० दधाति धा-ट्ठच् । चतुर्मुखे नमणि विष्णौ च ।
धारणकर्त्तरि, मानके च लि० ।

धातुपुष्पी स्त्री० धातुं पोषकं पुष्पं यस्याः । (धाइफुल) दृष्ट
भेदे । स्वार्थे कन् चुम्भ- । प्रत्ययार्थे ।

धात्री स्त्री० धीयते पीयतेऽमौ धा-तुन् पिप्प्यात् स्त्रीप् ।
गातरि, आमनयधातु । स्वार्थे कन् । आमनयाम् ।

धातीपत न० धत्ता इव पतमस्य । गानीशपत्ये । इत० ।
आमनकीदमे । [स्वार्थे कन् हस्यः । तत्रैवार्थे ।

धातेयी स्त्री० धाती+इत्ये टन् । उपधातरि (धाइना)

धानक न० धीयते कर्मणि ल्युट् भक्ष्यायां कन् । धन्याके ।
धाना स्त्री० धा-न-टाप् । धन्याके, अद्भुरे, सूर्ये सक्तुषु
च । श्टयवे न० व० ।

धानाचूर्ण न० धानानां श्टयनानां चूर्णम् । सक्तुषु (धातु)

धानी स्त्री० धीयतेऽस्याम् आधारे-ल्युट् टीप् । आधारे यथा
राजधानी मत्स्यधानीत्यादि । पीनुष्टे च ।

धानुष्क लि० धनु-महरणमस्य टक् धनुषा जीवति टञ् वा ।
धनुर्हरे । अपानार्गे स्त्री० ।

धानुष्य पु० धनुषे हितः यज् । वंशे ।

धानेय न० धानाय साधु टक् । धन्याके ।

धान्य न० धाने पोषणे साधुं यत् । सतपे तण्डुलादौ शालि-
तिलयवाटौ च तद्भेदे दृष्टमिधाने । धन्याके, चतुस्तिल-
परिमाणे पूर्वहारश्टे च ।

धान्यकोष्ठक न० इत० । धान्यरक्षणार्थे श्टे (गोला) ।

धान्यत्वच् स्त्री० इत० । तपे ।

धान्यपञ्चक न० इत० । 'शालिधान्यं व्रीहिधान्यं मृकधान्यं
तनोयकम् । शिन्धिधान्यं लुट् धान्यमित्युक्तं धान्यपञ्चक
मित्युक्तेषु शाल्यादिषु ।

धान्यराज पु० धान्येषु राजा टच् समा० यवे । [वार्द्धुपिकले
धान्यकर्द्धन न० धान्यस्य ऋणप्रयुक्तस्य वर्द्धनं टक् । (वाडी)

धान्यवीर पु० धान्येषु वीर इव बलहेतुत्वात् । मापे ।

धान्यशीर्षक न० इत० । धान्यस्य मज्ज्यास्य धान्यायादयोश्चत्
धान्याक न० धान्यमिवाकति अक-कुटिलगतौ अच् । धन्याके

धान्याचल पु० दानार्थं विधानेन धान्यनिर्मिते पर्वते । तन्
प्रकारस्तु दृष्टमिधाने ।

धान्याक्त न० धान्येषु अभिपुतनम् शाक० । काञ्जिके ।

धान्याक्तस पु० धान्येषु क्तम् । शालिधान्ये ।

धासन न० धा-मनिन् । गेहे, देहे, रक्षौ, आश्रये, स्थाने

जन्मनि, त्विपि, ज्योतिषि, प्रभाषे, स्वयं प्रकाशे च ।
 धामनिधि उ० धामनि तेजाधि निधीयन्ते'त्र निन्धा कि ।
 दूर्ये, अर्कडदे च । [याम् घोषके च
 धामार्गं उ० धामार्गः । वाहि वा-क । अयामार्गं पीतघोषा-
 धाया स्त्री० भीषते पुष्यते अनिरनया धीयतेर्यते समिदनया
 वा धा खलु नि० अनिज्जाननाघांवाचि सामिपेव्याम् ।
 धार न० धाराभिर्निर्हंसम् अण् । 'धाराभि पतिर्त तोय
 ष्टहीत स्तोतवाषसा' गिलाया वसुधायां वा धौतायां
 पतितस्र यत् दन्वुपकस्य 'भाजने ष्टण्ये वापि स्थापित
 धारण्यते' दन्वुक्ते गिनादिभाजनपते वषोह्वये जये ।
 धारणा स्त्री० ङ-शिच्-युच् । 'यमादिगुणयुक्तं मनस स्थिति
 रात्मनि । धारणा प्रोच्यते सङ्गिदोगामान्निशारदौ' रित्य
 क्रायागात्मनि चित्तस्य स्थितौ, मर्यादाया न्यायपर्यायस्थितौ,
 निचये च । ङ शिच्-युट् । नद्यां श्रेणी च स्त्री० ङीप् ।
 धारा स्त्री० ङ शिच्-अट् । घटादिच्छिद्रे, सनतौ, द्रवद्रव्यस्य
 सनत्वा पतने, सङ्गादिनिमित्ताये, उत्कर्षे यमसि, अति-
 दृष्टौ, मूर्च्छे, मेघस्तामार्गवर्षणे सहस्रे, वृत्तीभेदे, 'अथानान्त
 गतिधारा विनिद्रा सा च पक्ष्मण्डुक्ते अक्षाना गतिपक्षके,
 'दतीव धारामवधीयेति मै । सैव्यापिमप्लव्ये च ।
 धाराकदम्ब उ० धाराकालिक कदम्ब शाक । प्राद्वेष्ये
 कदम्बभेदे । धाराया कदम्ब वसुधौ यत् । मेघे ।
 धाराट्ट उ० धाराट्टमटति धारां धारया वा अटति अण् ।
 वातके, अये, मेघे मत्तमावृष्टे च ।
 धाराधर उ धारां धारयति ङ शिच्-अच् ङष्ट । मेघे
 'धाराधर । धरा धारिधारये'ति वातकावृष्टम् ।
 धाराफल उ० धारायुक्तानि श्रेणीवद्भानि फलादस्य । मदनहले
 धारावाङ्मिन् वि० धारया सनत्वा बहुति बहु गिनि । सन
 त्या मातुके, क्रमेणारिच्छेदेन जायमाने च । स्यात् कण् ।
 धारावाङ्मिकोपलार्थे ।
 धारासम्प्रात उ० धाराणां सम्प्रात पतनम् । मङ्गादृष्टौ ।
 धारास्र, स्त्री स्तो धाराशुभा सुद्धौ शाक० । विधारायां
 सुद्राम् (निहाटाविष्णु) ।
 धारिणी स्त्री० ङ-गिनि । भूमौ, शाक्यनिहये च ।
 धारि उ० ङ गिनि । धौमुहसे । धारयकर्त्तरि वि० ।
 धार्तराष्ट्र उ० हनराष्ट्रे धारादेशे भव अण् । सर्वभेदे
 हनराष्ट्रे च सुवराष्ट्रे च इति श्लेषे च । हनराष्ट्र-
 शापकस्य अण् । दुर्वाधमादौ 'निवर्तनि धार्तराष्ट्रा'
 इति शेषाम् ।

धाक्त्रिक वि० धर्म चरति सततमनुशीलयति टक् । धर्मश्रीते
 धार्द्यं न० हृदस्य भाव व्यञ् । निर्लज्जान् ।
 धाव अवे सक० रुद्धौ च भ्रा० व्यात्म० शोभ्रगतौ व्यक्० सेट् ।
 धावते व्यधावित् । सर्वधोवादेशस्तु पर० ।
 धावक उ० धाव-शिच्-एणुन् । रजके । धाव एणुन् । शोभ्रने ।
 धावनकर्त्तरि वि० (धाउङ्गिया) ।
 धावन न० धाव ख्युट् । शोभ्रने, शोभ्रगमने च । [कार्यात्
 धावनि(नी) स्त्री० धाव अति वा ङीप् । श्रमिपर्याया कष्ट
 धि हतौ ङ-पर० सक अणिट् । धियति अर्षयोत् ।
 धिक् अथ० धा पञ्च वा ङिकि । अग्निष्टम्भैर्मयजनने निर्भ
 क्त्वे निन्द्यायाम् 'धिग्धिक् गज्जितमि'ति ङाटकम् ।
 निन्दनीये च । तदर्थे त न द्वितीया धिक् च कविते सुद्वट् ।
 धिक्कार उ० धिक्+ङ-अण् । तिरस्कारे ।
 धिक्कृत वि० धिक् निन्दनीय कृत क-ङ् । निर्भङ्गिते ।
 धिक्क सन्दीपने सक० श्लेमे जीपने व्यक भ्रा० व्यात्म० सेट् ।
 धिक्ते व्यधिक्ते । [धिमेति अधिष्मोत् ।
 धिक् शोषने व्यक० गतौ सक स्या० पर० सेट् इति ।
 धिक् रने जु० पर० व्यक० सेट् । दिधेति अधिष्मोत् ।
 धिक्पण उ हृय-क्यु धिपादेय । हृदस्यतौ ।
 धिक्पणा स्त्री० हृष्योद्यनया हृय क्यु धिपादेय । युद्धौ ।
 धिक्पण न० हृय-क्यु नि । स्याने, ष्टडे, गतौ, मज्जे च ।
 अन्वो अग्निभेदे, रुक्ते च उ । [अष्टे । धीन ।
 धी अनादरे धाराधने च टिवा० शास्य सक० अणिट् । धीयते
 धी स्त्री ध्ये-क्विप् सप्तशरत्पञ्च । ब्रह्मो ज्ञाने ।
 धीगुण उ इत० । 'गुणुया अवषष्टैव सङ्घस्य धारण तथा ।
 जहापोहार्थविद्यान तपसा च धीगुणा' दन्वुक्ते पु
 अदृष्ट बुद्धिधर्मेषु । [सङ्कितानौ वि
 धीमत् उ० धी मत्तास्यस्य मत्तम् । हृदस्यतौ । बुद्धिमति
 धीर अवप्रायां अद० चुरा० उभ० सक सेट् । निवृत्तमर्थ्य ।
 धीरधीरयति ते क्वादिधीरन्त् । अवधीर्ये ।
 धीर वि धिय राति रा-क, धियमीरयति ईर-अणु धी प्रनु
 वा । धैव्याचिते विभोते, वल्लुते, वल्लते च । अष्टधोपधै,
 वल्लराने बुद्धिमंरके बुद्धिसाधिसि परमेश्वर च उ ।
 दुष्कमे न० । नाविकामेदे, काकोक्षा, मदाज्योतिषाया,
 ध्यिरायां विसृष्टौ च स्त्री० ।
 धीराधीरा स्त्री० धीरा च अधीरा च । नाविकामेदे ।
 धीरीदृष्टा उ भावकभेदे ।
 धीवर उ० दधाति अस्मान् वा भरत् नि० । कैवर्त्तौ ।

धीशक्ति स्त्री० इत० । गुह्यपाटिपु अष्टसु भीगुणशब्दे दर्शिते
तेषु बुद्धिगुणेषु ।
धीसख पु० धियः सखा टच्समा० । अमात्ये धीसचिवे ।
धु कम्पने स्वा० उभ०सक० अनिट् । धुनोति धुनीते । अधौ-
योत् अधोष्ट ।
धुञ्ज सन्दीपने भ्वा० आत्म०सक०सेट् । धुञ्जते । अधुचिष्ट ।
धुत त्रि०धु-क्त । त्यक्ते, कम्पिते च ।
धुनि(नी) स्त्री० धुनोति वेतसादीन् धु-निक् वा डीप् । नदीमात्रे
धुन्धुमार पु० वृहदश्वत्थपत्रे, इन्द्रगोमे कीटे, गृहधूमे (भुग)च
धुर(रा) स्त्री०धूर्ध्वं क्तिप् वा टाप् । चिन्तायाम्, रथाद्यप्रभागे,
यानसुखे, भारे च ।
धुरन्धर त्रि० धुरं धारयति धृ-णिच्-खच् सम् ह्रस्व ।
भारवाहके दृषादौ, भारसङ्घे च । धवलदृजे पु० ।
धुरीण त्रि० धुरं वहति ख । भारवाहके, श्रेष्ठे प्र ।
धुर्यं त्रि० धुरं वहति यत् । भारवाहके, श्रेष्ठे च ।
धूर्ध्वं हिंसे भ्वा० पर०सक०सेट् । धूर्ध्वति अधूर्ध्वीत् । धूर्त्तः ।
धुवित्त न० क्त०धु-इत् । यज्ञादौ बहिसंधुत्वणे ।
धु(धू)स्तू(स्तर) पु० धूस-क्तिप् ढर-क्त कर्म० ष्ट० वा छसः ।
(धुतरा) ख्याते दृष्टे । [अधोष्ट
धू कम्पने भ्वा० उभ० सक० वेट् । धवतिते अधापीत् अधविष्ट
धू कम्पने वा०चुरा०उभ० पचे तदा० क्त०पर०सक० सेट् ।
धूनयति ते धुवति अद्रूधुनत् अधुवीत् ।
धू कम्पने स्वा० क्त्रादि० घादिश्च उभ० सक०वेट् । धूनोति
धूञ्जते धुनाति धुनीते । अधापीत् अधविष्ट अधोष्ट
धूनोति चम्पकवनानि धुनोत्यशोकमिति । 'वायुर्विधूनय-
ती'ति च कविरहस्यम् ।
धूत त्रि० धू-क्त । भर्त्सिते, कम्पिते, तर्किते, त्यक्ते च ।
धूनक पु० धूनयति संधुञ्जते वङ्गिस् चु० धू-खुल् रुगागमः ।
यच्चधूमे (धुना) । [अद्रूधुपत्-त ।
धूप दीप्तौ चुरा०उभ० अक० दीपने सक० सेट् । धूपयति-ते ।
धूप तामे अक०तापने सक०भ्वा०पर०सेट् । धूपयति ज्वधूपायीत्
अधूपीत् । [गन्धद्रव्योत्वे धूमे, तस्मावनद्रव्ये च ।
धूप पु० धूपयति रोगान् दीपान् वा धूप-अच् । गुग्गुलुप्रभृति
धूपन पु० धूप-ल्यु । यच्चधूमे (धुना) ।
धूपदृच् पु० इत० सरलदृच् । धूपोदङ्गमस्य । धूपङ्गमस्यत् ।
धूपित त्रि० धूप-क्त वा आयाभाव । अध्वादिगमनेन आत्ने,
सन्तापिते च । [ध्वजे पदार्थे ।
धूस पु० धू मक् । आर्द्रकाष्ठजाते मेघकल्पलस्योः कारणे बह्नि

धूमकेतन पु० धूम-केतनो यस्य । बह्नी । धूम इव केतनः ।
तारापुञ्जात्मके धूमकेतौ उत्पत्तभेदे ।
धूमकेतु पु० धूमइव केतुः । उत्पत्तरूपेणभूचक्रे तारापुञ्ज
भेदे । इव० । बह्नी, धूमध्वजादयोप्यत्र ।
धूमगन्धिक न० धूमस्वेव गन्धोऽस्त्यस्य ठन् । रोहिषदृष्टे ।
धूममहिषी स्त्री० धूमस्य महिषीव । गुणभट्टिकायाश्च ।
धूमयोनि पु० धूमोयोनिरस्य । मघे, गुग्गुले च । इत० । बह्नी
आर्द्रकाष्ठे च । [तद्वति त्रि० ।
धूमल पु० धूमं धूमवर्द्धनं लाति ला-ज । कृष्णलोहिते वर्णे ।
धूमाभ पु० धूमस्येवाभा यस्य । धूमवर्णे । तद्वति त्रि० ।
धूमावती स्त्री० महाविद्याभेदे । [हितं यत् । धूमसाधने त्रि०
धूम्या स्त्री० धूमानां समूहः पागादि० य । धूमसमूहे । धूमाय-
धूम्याट पु० धूम्या इव अटति अट-अच् । (फिड्वा) पक्षिभेदे
धूमन् पु० धूमं तद्वर्णं राति रा-क०ष्ट० । सिद्धुके, सरलोमवर्णाभे
कृष्णलोहिते वर्णे च । तद्वति त्रि० ।
धूमनक पु० धूमइव कायति कै-क । उद्रे । [पतिभेदे च
धूमनलोचन पु० धूमने लोचने यस्य । कपोते, महिषासुरसेना-
धूमनवर्णं पु० धूमने वर्णेऽस्य । सिद्धुके, कृष्णलोहितवर्णे च ।
तद्वति त्रि० । [दृष्टे तस्या धूमधारत्वात्तथात्मम् ।
धूमिका स्त्री० धूमोवर्णः सारोऽस्त्यस्य ठन् । (शिशु) शिशपा
धूर वधे गतौ च टि० आ०सक०सेट् । धूर्यते अधरिष्ट । धूर्त्तः
धूर्ज्जटि पु० जट-संघाते इन् धुरम्बुलोक्यचिन्ताया जटिः
सङ्घातोऽत्र । शिवे ।
धूर्त्त पु० धूर्ध्व-धूर-वा क्त । धूसूरदृष्टे, चोरकदृष्टे, नायकभेदे,
'धूर्त्तोऽपरां चुम्बती'ति सा० इप० । लौहकीटे, विष्-
लस्ये च । द्यूतकारके, वस्त्रके च त्रि० ।
धूर्त्तक पु० धूर्त्तइव वस्त्रकइव इवार्थे कन् । गृहगाले ।
धूर्ध्वं त्रि० धुरं वहति वह-अच् रेफे इणो टीर्घ । भारवाहके
धुरन्धरे । धूर्ध्वं इति ह्रस्वयुक्तकल्पनं प्रानादिकम् ।
धूलि(ली) स्त्री० धू-लिक् वा डीप् । रजसि परागे ।
धूलिध्वज पु० धूलिरेव ध्वजोऽस्य । वायौ ।
धूलिपुष्पी स्त्री० धूलिपत्रं पुष्पमस्या डीप् । केतक्याम् ।
स्वार्थे कन् ह्रस्व । अत्रार्थे ।
धूलिकदम्ब पु० धूलीनां कदम्बं यत् । कदम्बदृष्टे, वरुणदृष्टे,
तिलिगदृष्टे च । इत० । धूलीसमूहे न० ।
धूश(श)श शोभने चुरा०उभ०सक०सेट् । धूश(श)शयति ते
अद्रूधुश(श)शत् त ।
धूसर पु० धू-सर क्तिञ्च न यत्वम् । गर्हभे, उद्रे, कपोते,

तैलकारे, ईपलायुवणे, कण्वेवने, सुकृषीतवणे च तस्यार्थवति त्रि० । [सुकृषीतवणे च ।

धूसरपत्रिका स्त्री० धूसर प्रथमस्यया टन् । (हातिगुहा) ध्रुपतने भ्रा०या अक० अनिट् । धरते अष्टत ।

ध्रुपिती अक० ध्रुपे अक० भ्रा० उभ० अनिट् । धरति ते अधापीत् अष्टत ।

ध्रुपिती अक० ध्रुपे अक० भ्रा० अनिट् । ध्रियते अष्टत ध्रुपारणे चुरा०उभ० अक० अनिट् । धारयति ते अदीधरत् त

ध्रुज गती भ्रा०पर० अक० सेट् इदित् । ध्रुजति अष्टजोत् [अ ध्रुतराट् अ०ध्रुवणे डुय्येधनपितरि अष्टमे नामभेदे, प्रथिभेदे ध्रुति स्त्री० ध्रुतिन् । टप्ती, धारणे, याने, विष्णुभाषणिके अष्टमे योगे, ध्रुवे, धारणायाम्, अत्रसादेभि शरीरादे

नभ्रनभ्रयोः, अष्टादशाक्षरपादके छन्दोभेदे अष्टादशसङ्ख्या याञ्च । [धर्मिला ध्रुवा ।

ध्रुप सङ्गती अक० द्विसे अक० भ्रा० पर० सेट् । ध्रुपति ध्रुपधीत् ध्रुप प्रागनुयेभ्यो पर० अक० सेट् । ध्रुप्योति अष्टधीत् । ध्रुप ध्रुप सामर्थ्येभ्यन्ते चुरा०आक० अक० सेट् । ध्रुपयते अदीध्रुपयत् अष्टधीत् ।

ध्रुप क्रोधे अन्विभवे च वा च उभ० पक्षे भ्रा० अक० सेट् । ध्रुपयति ते ध्रुपति अदीध्रुपयत् त अष्टधीत् त अष्टधीत् ।

ध्रुप्याञ्च त्रि० ध्रुपन० जञ् । प्रगन्ते निरञ्जे वेणुदले च (कङ्को) ध्रुप्या, ति अष्ट क्रु । प्रगन्ते निरञ्जे च ।

ध्रुपे त्रि० ध्रुपे ज । निरञ्जे, प्रगन्ते, नायकभेदे च । ध्रुपेत्तु प्र० ध्रुपे प्रगन्ते द्युय वन दस्य । ध्रुपेत्तु प्र० ध्रुपे प्रगन्ते द्युय वन दस्य । ध्रुपेत्तु प्र० ध्रुपे प्रगन्ते द्युय वन दस्य ।

ध्रुपेत्तु प्र० ध्रुपे प्रगन्ते द्युय वन दस्य । ध्रुपेत्तु प्र० ध्रुपे प्रगन्ते द्युय वन दस्य । ध्रुपेत्तु प्र० ध्रुपे प्रगन्ते द्युय वन दस्य ।

ध्रुपेत्तु प्र० ध्रुपे प्रगन्ते द्युय वन दस्य । ध्रुपेत्तु प्र० ध्रुपे प्रगन्ते द्युय वन दस्य । ध्रुपेत्तु प्र० ध्रुपे प्रगन्ते द्युय वन दस्य ।

ध्रुपेत्तु प्र० ध्रुपे प्रगन्ते द्युय वन दस्य । ध्रुपेत्तु प्र० ध्रुपे प्रगन्ते द्युय वन दस्य । ध्रुपेत्तु प्र० ध्रुपे प्रगन्ते द्युय वन दस्य ।

ध्रुपेत्तु प्र० ध्रुपे प्रगन्ते द्युय वन दस्य । ध्रुपेत्तु प्र० ध्रुपे प्रगन्ते द्युय वन दस्य । ध्रुपेत्तु प्र० ध्रुपे प्रगन्ते द्युय वन दस्य ।

ध्रुपेत्तु प्र० ध्रुपे प्रगन्ते द्युय वन दस्य । ध्रुपेत्तु प्र० ध्रुपे प्रगन्ते द्युय वन दस्य । ध्रुपेत्तु प्र० ध्रुपे प्रगन्ते द्युय वन दस्य ।

ध्रुपेत्तु प्र० ध्रुपे प्रगन्ते द्युय वन दस्य । ध्रुपेत्तु प्र० ध्रुपे प्रगन्ते द्युय वन दस्य । ध्रुपेत्तु प्र० ध्रुपे प्रगन्ते द्युय वन दस्य ।

ध्रुपेत्तु प्र० ध्रुपे प्रगन्ते द्युय वन दस्य । ध्रुपेत्तु प्र० ध्रुपे प्रगन्ते द्युय वन दस्य । ध्रुपेत्तु प्र० ध्रुपे प्रगन्ते द्युय वन दस्य ।

ध्रुपेत्तु प्र० ध्रुपे प्रगन्ते द्युय वन दस्य । ध्रुपेत्तु प्र० ध्रुपे प्रगन्ते द्युय वन दस्य । ध्रुपेत्तु प्र० ध्रुपे प्रगन्ते द्युय वन दस्य ।

ध्रुपेत्तु प्र० ध्रुपे प्रगन्ते द्युय वन दस्य । ध्रुपेत्तु प्र० ध्रुपे प्रगन्ते द्युय वन दस्य । ध्रुपेत्तु प्र० ध्रुपे प्रगन्ते द्युय वन दस्य ।

धावद्विच च यो याति कण्व देग स धैवत' इत्युक्ते कण्वो- विति अरभेदे । [विष् अडुधोरत् त

धीर गतिसात्तुयं भ्रा०पर० अक० सेट् । धोरति अष्टधीत् । धोरण न० धोरत्सेन धोर-ल्यु ल्युत् वा । इत्य अरथादी याने । भावे ल्युट् । अद्यगतभेदे ।

धीरशि(षी) स्त्री० धोर-अनि वा ङीप । परस्परायाम् 'सद्य सत्रलनुमाधुरीधाराधीर-ग्वीतधामनी' ल्युट् ।

धीरति त्रि० धार क्त ऊट् । मारिजेते, प्रमादिभे उच्चेजिते, शुभे च । रजते न० ।

धीरतकौपेय न कर्म० । प्रमादिभे लभिकोवजाते वस्त्रे । धोरित न० धोर-क्त मत्ताद्यण् । अश्वानां चतुराया गती । सायं कन् । तत्रारथे ।

धीरेय त्रि० धुर वहति टक् । भारयाङ्के हयादी । धमा अन्विष्युती दीर्घश्वासहेतुके शब्दभेदे भ्रा पर० नाटय गन्देन वादने अक० अनिट् । धमत अष्टधीत् ।

धमाति त्रि० ध्यात क्त । स्युजिते दीर्घश्वासहेतुकवन्द्युक्ते । रमाञ्च आञ्छे अक० धोरत्से अक० भ्रा पर० सेट् इदित् । आङ्गति । अष्टधीत् । [कङ्कोलिकायां स्त्री० गौ० ङीप्

धमाङ्ग पु० ध्याति अष्ट । काङ्के, शब्दभयके प्रथिभेदे भिलुके च धमाङ्गोली स्त्री ध्याति षोड गी० षीप् । काकोलीतारयाम ध्यान न षी ल्युट् । चिन्तने, श्रेयसहाविवर्धनान्ते, चित्तशौक तानप्रवाहे मङ्गलायाम्प्रीति चट्टय्या निरादम्बतया स्थिति । ध्यानवन्देन विख्याता परमानन्ददायिणीति वेदान्तोक्त मङ्गलविषये चित्तमूर्त्ये, 'यै चिन्ताया इतो धातयिन्ता तन्पे न निदाना । एतद् ध्यानमिदं प्रोक्तमिति तन्मोक्तं श्रेयस्य चित्तस्वरतया निरूपे च ।

ध्यात न० ध्यापते पशुभि ध्ये-मन् । गन्धलये दमनकडये च । अद्याय कन् । रोहिषलये ।

ध्यै चिन्तने भ्रा०पर० अक० अनिट् । ध्यायति अष्टधीत् । ध्रज गती भ्रा पर० अक० सेट् । ध्रजति अष्टधीत् अष्टधीत् ध्यायति अष्टधीत् ।

ध्रज गती भ्रा पर० अक० सेट् । ध्रजति अष्टधीत् अष्टधीत् ध्यायति अष्टधीत् ।

ध्रज गती भ्रा पर० अक० सेट् । ध्रजति अष्टधीत् अष्टधीत् ध्यायति अष्टधीत् ।

ध्रज गती भ्रा पर० अक० सेट् । ध्रजति अष्टधीत् अष्टधीत् ध्यायति अष्टधीत् ।

ध्रज गती भ्रा पर० अक० सेट् । ध्रजति अष्टधीत् अष्टधीत् ध्यायति अष्टधीत् ।

ध्रज गती भ्रा पर० अक० सेट् । ध्रजति अष्टधीत् अष्टधीत् ध्यायति अष्टधीत् ।

ध्रज गती भ्रा पर० अक० सेट् । ध्रजति अष्टधीत् अष्टधीत् ध्यायति अष्टधीत् ।

ध्रज गती भ्रा पर० अक० सेट् । ध्रजति अष्टधीत् अष्टधीत् ध्यायति अष्टधीत् ।

ध्रज गती भ्रा पर० अक० सेट् । ध्रजति अष्टधीत् अष्टधीत् ध्यायति अष्टधीत् ।

ध्रज गती भ्रा पर० अक० सेट् । ध्रजति अष्टधीत् अष्टधीत् ध्यायति अष्टधीत् ।

ध्राघ शक्ती भ्वा० आ० अक० सेट् । द्राघते अद्राघिट् । चडि
अटभाघत् ।

ध्राड विभेदे भ्वा० आत्म० सक० सेट् । द्राडते अद्राडिट् ।

ध्रिज गतौ भ्वा० पर० सक० सेट् । ध्रिजति अध्रिजीत् ।

ध्रु स्वैर्ये अक० सर्पणे सक० त्रु० कु० पर० अनिट् । ध्रुवति
अध्रुवीत् दुध्राव ।

ध्रु स्वैर्ये अक० सर्पणे सक० भ्वा० पर० अनिट् । ध्रुवति अध्रुवीत्
ध्रु व इ० कु० ध्रु-अच् । शङ्खी, विष्णो, हरे, उत्तानपाटनप्रसूते
वसुभेदे, ज्योतिषोक्ते योगभेदे, नाशान्ने, स्थागौ, ललाटस्ये
आवर्त्तभेदे, भूगोलस्योत्तरदिशि गङ्गाद्वयोपरिसरे, स्थिरे
ताराभेदे च । निश्चिते, तर्के, आकाशे, उत्तराखण्डरोहिणी
नक्षत्रेषु च न० । सन्तते, अपरिणामिनित्ये, स्थिरे च
दि० । मूर्त्तवाम्, शास्त्रपरिच्छेद स्त्री० । शरारिपञ्चिणि
पु० स्त्री० । सद्गाथां कन् । गीतिभेदे न० (ध्रुया)

ध्रैक उल्हाहे शब्दे च भ्वा० आत्म० अक० सेट् । ध्रैकते अध्रै-
किट् । चडि न च्छस् ।

ध्रै तप्तौ भ्वा० पर० अक० अनिट् । ध्रायति अध्रामीत् ।

ध्रौव्य न० ध्रुवस्य भावः यञ् । स्वैर्ये ।

ध्वंस पु० ध्वन्स घञ् । विनाशे ।

ध्वंसन न० ध्वन्स ल्युट् । अधःपतने, गमने, नाशे च ।

ध्वज गतौ भ्वा० पर० सक० सेट् । ध्वजति अध्वजीत् अध्वजीत्
अयमिद्विपि । ध्वजति अध्वजीत् ।

ध्वज पु० ध्वज-अच् । गौण्डिके, सर्पे च । चतुश्लोकाकारे
वंगदण्डोपरिसरे वस्त्रखण्डे, खड्गद्वे, सेद्रे च पु० न० ।

ध्वजद्रुस पु० ध्वजाकारः द्रुमः । तान्द्रुसे ।

ध्वजभङ्ग पुं० ध्वजस्य भेदस्य भङ्गः स्वामर्थहीनता यत् ।
होवत्सूचके रोगभेदे ।

ध्वजाहृत न० ध्वजेन सहाहृतः । 'संप्रामादाहृतं यत्तु विलित्य
द्विपतां कुलम् । स्वामर्थं जीवितं त्यक्त्वा तद् ध्वजाहृत
सुच्यते' इत्युक्ते धनविभेदे । तादृशे दासे पु० ।

ध्वजिन् पु० ध्वज-अत्यर्थे इनि । नृपे, रथे, ब्राह्मणे,
तरङ्गे, सर्पे, नद्यविक्रयोपजोविनि गौण्डिके, मयूरे च ।

ध्वजिनी स्त्री० ध्वजः अस्यस्थाः इनि । सेनावास्य ।

ध्वण ध्वने भ्वा० पर० अक० सेट् । ध्वणति अध्वणीत् अध्वणीत्
ध्वन रवं भ्वा० पर० अक० सेट् वा घटादि । ध्वनति अध्वानीत्-
अध्वनीत् । ध्वनयति ध्वानयति । [अध्वनयीत् ।

ध्वन शब्दे अद० पु० उभ० सक० सेट् । ध्वनयति अदिध्वनत्
ध्वन पु० ध्वन-घञ् । शब्दे ।

ध्वनि पु० ध्वन+इन् । अयक्ते ष्टदशादिरब्दे, अन्वहारोक्ते
उत्तमकाव्ये च । [विगने काकुपभ्यती ।

ध्वनिविकार पु० ध्वनेविकारः । गोदादिना गदस्य
ध्वन्स गतौ भ्रंशे अधःपतने च भ्वा० आत्म० अक० सेट् । ध्वंसते
अध्वंसत् । त्वा वेट् ।

ध्वसा वि० ध्वन्स-क्त । व्युत्ते, गद्ये, गनिते च । [अध्वान्ते
ध्वान्नात्ते] वाररथे च भ्वा० पर० सक० सेट् इटि । ध्वान्ति
ध्वान्ति पु० ध्वानि अच् । काके, वधे, भिक्षुके, ष्टके च ।

ध्वान पु० ध्वन-घञ् । गद्ये ।

ध्वान्त न० ध्वन-ण नि० । अन्वहारे ।

ध्वान्तारि पु० इतः । स्वये अर्केटने, चन्द्रे, बह्वौ च ।

ध्वान्तीन्लेप पु० ध्वान्ते गन्वहारे उन्नेपोऽयत् । खद्योते ।

न

न अव्य० नञ् ध्वने ङ । निषेधे । तत्र प्रियायोगे अभावे तद्विध
योगे भेदे उपमायाञ्च । वन्ने, मन्तते, रत्ने च पु० ।

नकुल वि० नास्ति कुलमस्य । निष्कुले । सर्पविरिणि बभौ,
शिवे, चतुर्थपाण्डवे च पु० । कुत्रत्यां जटानांसां गन्धिन्यां
कुट्टुमे च स्त्री० ङीप् ।

नकुलेटा स्त्री० इतः । राम्नाद्यां तस्या नकुलप्रियत्वान्तवात्सल्यं
नक्त नाशने चु० उभ० सक० सेट् । नक्तयति-ते अननक्त-त ।

नक्त न० नज-क्त । रात्रौ, सर्वदिनातिशये रात्रिभोजनरूपे व्रते च
नक्तक पु० नज-तकन् । (त्याङ्ङा) कर्पटे जीर्णस्वमण्डले ।

नक्तचारिन् पु० नक्ते रात्रौ चरति चर-णिनि । मेचके,
विटाले च । रात्रिचारिमात्रे वि० ।

नक्तच(ञ्)र पु० नक्ते, नक्तं वा चरति ङ्क् । रात्रिसे, चौरे,
मेचके, विडाले च । रात्रिचरे लि० स्त्रियां ङीप् ।

नक्तन्दिव न० नक्तञ् दिवा च नि० । सप्तम्यर्थवृत्तौ अहोरात्रे ।
नक्तम् अव्य० नज-ङीडे तश्च । रात्रौ ।

नक्तमाल पु० नक्तम् रात्रौ आ अलति अच् । करञ्जद्वये ।
तत्तत्रत न० 'नक्तं निशायां कुर्वीत गृहस्थो विधिचंचुः' ।

निशि व्रतं तु विज्ञेयं यामाहुः' प्रथमे मदेत्युक्तलक्षणे दिवा-
भोजनाभावविशिष्टे रात्रौ प्रथमयामाहुः भोजनरूपे व्रते ।

नक्त पु० न क्रामति दूरस्थलम् न+क्रम-ङ । कुम्भीरे । (अण
काट) द्वाराप्रकाशे, नासिकायाञ्च न० ।

नक्तराज पु० इतः टच् सना० । (हाङ्गर) जलजन्तुभेदे ।

नक्षत्र न० नञ्-अत्तन् । अश्विन्यादितारकात् ।

नक्षत्रचक्र न० नक्षत्रघटितं चक्रम् । अश्विन्यादिसप्तविंशति

नक्षत्रक्रमे चरगोनभ्यो रागिचक्रे । तन्वोक्ते चन्द्रपङ्क
 षोपयोगिचक्रभेदे च । [विष्णो च
 नक्षत्रनेमि उ० नक्षत्राणां नेमिरिच । शुक्राख्ये तारके, चन्द्रे
 नक्षत्रमात्मना स्त्री० नक्षत्राणांमिच मात्मा । सप्तविंशतिभौ
 क्रिकैरिगमिते क्षत्रभेदे । इत० । नक्षत्रपङ्क्तौ ।
 नक्षत्रसूत्रक उ० नक्षत्राणि शुभाशुभतया सूचयति त्वुन ।
 'शुचिदित्यैव य शास्त्र दैवज्ञान प्रपद्यते । य पटङ्कित्कूपक'
 पाथे प्रियो नक्षत्रसूत्रक' इति 'तथ्युयति न जानति
 चङ्गाणां नैव भाषयन् । परराक्षेभ वर्तन्ते ते वै नक्षत्र-
 सूत्रक' इत्युक्ते गिज्ञानानभिषे ज्योतिर्विदि । षिनि
 नक्षत्रसूत्रोक्त्यात् ।
 नक्षत्रेश उ० इत० । चन्द्रे नक्षत्रपत्याद्योक्त्यात् ।
 नक्षत्रवर्षे भा० पर० चक्र सेट् । नक्षत्रि अमसोह् अमसोन् ।
 नक्षत्र उ० न० । न च हिन्द्रमय । कर्त्तुं चाहुल्यधाम्ये कष्टमे ।
 नक्षत्रकुट्ट उ० नक्षत्रान् कुट्टयति कुट्ट अच् । भाषिते ।
 नक्षत्रनिष्ठान्न न० नक्षत्राणि कल्पन्तेऽनेन क्त स्युट्ट उ० सम् ।
 नक्षत्रेन्दुवर्षे भाषितास्तभेदे ।
 नक्षत्र उ० न० न च राति राक् । नने । [नक्षत्राद्योक्त्यात् ।
 नक्षत्रायुध उ० नक्षत्रमायुध यम् । विष्टे, व्याप्ते, कुक्कुटे च
 नक्षत्रशुद्ध उ० नक्षत्र हर गम् । कुक्कुट्टे ।
 नक्षत्राद्गु उ० नक्षत्र इव यम् । व्याप्तनक्षत्रम् ।
 नक्षत्रो स्त्री० नक्षत्रपदस्य स्यात् आदिनाटच् गोटा० ङीप् ।
 स्यन सप्तमते, गत्यर्थे ।
 नग उ० न नक्षत्रति गम इ । पर्यन्ते, हृत्ते च ।
 नगमा उ० इन्द्रोपमोक्ते क्षुद्रपदस्येभ्ये । न गद्यते गन् अच्
 (नामकाङ्को) हस्तभेदे मारावतवद्याम् श्री टाप् ।
 नगगन्दिनी श्री० इत० । हिमालयवर्षां दुर्गावाम् ।
 नगभिद्रु उ० नगान् भिन्नसि भिद्रु क्रिप् । इच्छे । सप्तभेदेने
 नि । [भिद्रावाम् ।
 नगम् स्त्री० नग इव भूदस्यतिस्थान दद्यात् । कुक्कुटाव
 नगर न० नगः इत्यः पञ्चता वा नन्यकिन्नु नग+र । 'पुण्य
 क्रियादिनिपुण्येदास्येभ्यो नगम्' । इत्येकज तिभङ्ग
 नैर्ङात्सिचमाकुचम् । नक्षत्रेभ्यो नगर नक्षत्रेभ्ये
 इत्युक्तस्येव इत्येभ्ये । सा नीरा कीन् । नगरीत्ययत् ।
 नगरन्युत्तर उ० नक्षत्र कौटुम्भतल इत्यु क्तोति इ-चच् ।
 कोभिदेने न नगर नगरन्युत्तरौत्रय' इति ट्यु ।
 नगरीत्या स्त्री० नगराङ्गिभ्यो चट्+त्या क् । नगरन्यादा
 क्षिण, नगरन्यादात् ।

नगरौपधि स्त्री० इत० । कदन्त्याम् ।
 नगाट उ० नगेषु हृत्तेषु अटति अच् । वाजरे ।
 नगाधिप उ० नगानामधिपः । हिमालयपर्वते ।
 नगात्रय उ० नग पर्वतः प्थायवोदस्य । हृन्निक्त्तुहृत्ते ।
 पर्यन्तवापिति वि० ।
 नगौकस उ० नग ष्योको वस्य । पक्षिणि गरभे गिसे च ।
 नग्न नि० नज ज्ञ । विषये । 'दिगम्बराख्ये बौद्धभेदे उ० 'द्विक
 च्च क्षत्रमेवेष उक्तक्षत्रमेव च । एकवासा अवासाय
 नग्न पञ्चविध अत इत्युक्तेषु द्विक्षत्रादिषु, 'धर्म्यजु
 चाभमर्षेय जयो नयोऽतिद्विक । । एतद्युक्तमिति यो
 । मोहाह् च नग्न पातकी अत' इत्युक्ते वेदत्रयोक्त्या-
 वरत्यागिनि जने च ।
 नग्निका स्त्री० नग्नी सार्थे कन् । अष्टरस्रष्टायां क्षिप्राय
 नज मीढायां भा० चा० चक्र० सेट् । नजते अतजिच्च । नग्न
 नञ् अच्य० न+चञ् जिन्नुवभ्यो नलोपसुट्टे तेन नञितोम
 नादिशेष नैकभेदादि । अभावे, निषेधे, अस्त्ये अभावा
 स्त्री, शक्तिरूपे ईपदर्थे, घाटयते, विरोधे, भेदे च । एत
 घाटयते अमाहृण्य । अभावे अयापम् । भेदे अथठ पट ।
 ईपदर्थे अतदरी क्त्या । अथत्वे अक्तेया । विरोधे अथर ।
 नट उ० नटति नट-अच् । नाटकादिगणकाय्याभिन्नयत्कर्त्तरि
 नसकभेदे, आयाजोक्तिं सचनहरभेदे, अयोचद्वये, योगा
 कष्टे, भवे, द्विच्युवर्षाणि गोदमकृत्तान च ।
 नट अस्ति हिमने च भा० पर० चक्र सेट् । नटति नमटीत्
 अनाटीत् अयोपदेशतया नक्षत्रम् परिचरति । [पञ्चम् ।
 नट भवे कुतो च नु एभ अक् भेद । नाटयति-सि नमोत्तर । न
 नटन न० नट स्युट्ट । अच्ये । [नाटयोक्त्यात् ।
 नटभूषण नटान् सूचयति भूषण्यु । कृत्ताने । नटमस्य
 नटी श्री नट-अच् । गीटा० ङीप् । नमोनामगम्यर्थ
 वेद्यायात् । नट+नु योने ङीप् । नटयोपिति लो ।
 नट भवे कु० पर० चक्र० सेट् । नाटयति ते अयोमनत त ।
 योपदेशतयाभावात् एतम् ।
 नट इ० नट अच् । नग्नमे ।
 नटयोपि नि० नटा नञ्यल क्त उच् च । नटयति देने ।
 नटमाय उ० नटाः मायो मन् । नटरभृते देने ।
 नद्या स्त्री० नद्यानां धनुषः पादा० च । नटरभृते । [च प ।
 नटुम् नि० नटा नञ्यल स्यात् कश्च च । नटरभृते देने ।
 नटुम् नि० नटा नञ्यल स्यात् कश्च च । नटरभृते देने ।
 नग नि० नच ज्ञ । नग्नमे अचिरोऽपि दिग्गोप्यति

जन्मनाडिकायां पु०। विस्तरस्तु दृष्टदभिधाने। तगरमूले न०।
नतद्रुम पु० कर्म०। लताशाखद्वये।

नतनासिक वि० नता नासिकाऽस्य। त्रिपिटनासिके (खान्दा)
नताङ्गी स्त्री० स्नानजघनभारतात् नतमङ्गमस्याः डीप्। नाय्याम्

नति स्त्री० नम-क्तिन्। नम्रतायाम् 'तिकोणमथ पट्कोणमर्द्ध-
चन्द्रं प्रदक्षिणम्। दण्डमटाङ्गस्यञ्च सप्तधा नतिलक्षण-

मित्युक्ते सप्तभेदे नमनभेदे च एतल्लक्षणं दृष्टदभिधाने।
नद् सन्तोषे स्वा०पर० अक० सेट् इदित्। नन्दति अनन्दीत्

नन्दधुः। प्रनन्दति।
नद् पु० नद-अच्। सिन्धुभैरवगोखादौ अकृत्रिमे जलप्रवाहे

वदौ स्त्री० नद-अच् नदत् इति निर्देशात्। टित्त्वात् डीप्।
गङ्गायमुनादिषु मुख्यजलप्रवाहेषु 'धनुःसहस्राख्यदौ च

गतिर्यासां न विद्यते। न ता नदीशब्दवहा' इत्युक्ते धनुः-
सहस्राधकान्धूनदेशवाहिन्यामेव नदीशब्दप्रवृत्तिः। तासु

च 'सर्वा गुर्वी प्राङ्मुखी वाहिनी स्यात् नदी पद्मा-
हाहिनी निचयेन' इति 'प्रायो ऋडवहा युर्वी लघ्व्।

शीघ्रवहाः सृता' इति च विभेदः।
नदीकान्त पु० नदी कान्ता यस्य। ससृष्टे, हिज्जलद्वये, सिन्धु-

वारके च। जम्बूद्वे ककजङ्घीपधौ च स्त्री०।
नदीकूलप्रिय पु० नदीकूलं प्रियं यस्य। जलधेतसे।

नदीज पु० नद्याः समीपे जायते जन-ड। अर्जुनद्वये
अग्निमन्थद्वये च। हिज्जलद्वये, स्रोतोजले च न०। नदी-

जातमात्रे वि०। 'नदीज। लङ्गेशवनारिकेत' इति भारतम्
नदीन पु० इत०। ससृष्टे, वरुणे च। नदीभिन्ने वि०।

नदीमातृक वि० नदी मातेव पोषिकाऽस्य। नदीजलसम्पन्न
ब्रीहिपालितं देशे।

नदीष्ण वि० नद्यां स्नातृं जानन्ति स्ना क पत्वम्। नदी
स्नानकुशले यस्यां यस्या नद्यां यथावतरण्यं तज्ज्ञानयुक्ते

नदीसर्ज्ज पु० नद्यां सृज्यतेऽसौ सृज-अप्। अर्जुनद्वये।
नङ्ग वि० नह-क्त। वङ्गे, उदृते च।

नङ्गी स्त्री० नङ्गतेऽनया द्रुन् डीप्। चर्म निर्मितरज्ज्वाम्।
ननन्दृ स्त्री० ननन्दति कतायामपि सेवायां न तृष्यति ननन्द-

दन्। भर्तृभगिन्याम् (ननद) पु० दृष्टौ। ननान्दायत्त।
ननु अव्य० ननुदति नुद-हु। प्रश्ने, अवधारणे, निश्चये, अनुमतौ

अनुज्ञायाम्, अनुनये, सान्त्वने, सम्बोधने, आमन्त्रणे, पर-
कृतौ, अधिकारे, सम्पन्ने, इष्टौकौ, सम्यग्वादे, स्तौतौ,
व्याक्षेपे, प्रत्युक्तौ, उल्लेखायाञ्च।

ननुच अव्य० ननुच च समाहार इ०। विरोधोक्तौ।

नन्द पु० नन्द-अच्। श्रीकृष्णस्य पितरि गोपभेदे. सहानन्द
द्वये नृपतिभेदे, आनन्दे, निधिभेदे, प्राग्दक्षिणद्वारद्वये,
वास्तुभेदे च।

नन्दक पु० नन्दयति नन्द-णिच् खुल्। हरेः-खड्गं, भेके च।
आनन्दजनके, कुलपालके च वि०।

नन्दकिन् पु० विद्यामयो नन्दकोटसिरस्य ठन्। विष्णौ।
नन्दगोपित स्त्री० इत०। राक्षायाम्। भट्टिः

नन्दधु पु० नन्द-अधुच्। आनन्दे 'यस्यासौ तस्य नन्दधु' इति
नन्दन पु० नन्दयति नदि-णिच्। पुत्रे, भेके, पर्वतभेदे 'वड-

चीरास्तथा गाथो नन्दनं नन्दने प्रिये!' इत्युक्ते इ० वर्षमध्ये
वत्सरभेदे च। इन्द्रोद्याने न०। आनन्दकारके वि०।

नन्दनन्दन पु० नन्दस्य नन्दनः। श्रीकृष्णे, नन्दसुतादयोऽप्यत्र
नन्दनन्दिनी स्त्री० इत०। दुर्गायाम् 'नन्दगोपद्वये जाता

यशोदागर्भसम्भवे' इति चण्डौ। नन्दसुतादयोऽप्यत्र।
नन्दा स्त्री० नन्द-अच्। 'नन्दते सुरलोकेषु नन्दने वसतेऽथवा।

हिमाचले मन्नापुण्ये नन्दा देवी ततोऽभव' इत्युक्तायां गौर्याम्
अलिङ्गरे, (नाट) सम्पदि, 'प्रतिपदेकादशी पठौ नन्दा-

ज्ञेया मनीषिभिरित्युक्तेषु तिथिभेदेषु, 'स्थिरे जीववारे तु
नन्देति संवेति, स्वर्गसक्रान्तिभेदे, ननन्दरि, तीर्थभेदे च।

नन्दि पु० नन्द-इन्। स्वनामख्याते द्वये आनन्दे 'कौशल्या-

नन्दिर्वर्धनो रामः इति रामायणम्। महादेवस्य पार्श्व-
चरभेदे नन्दिकेश्वरे। द्यूताङ्गे पु० न०।

नन्दिकेश्वर पु० शिवस्य पार्श्वचरभेदे। तेन प्रोक्तमणु तस्य
लुक्। पुराणभेदे। [नन्दिद्वयादयोऽप्यत्र।

नन्दितरु पु० नन्दयति णिच्-णिनि कर्म०। भवद्वये।
नन्दिन् पु० नन्द-णिनि। शिवद्वारपाले। गर्दभाख्ये, वटद्रुमे च

नन्दिनी स्त्री० नन्दयति नन्द-णिनि। वशिष्ठधेनौ, सुतायाम्,
उमायां, गङ्गायां, ननन्दरि, व्याडिमातरि, रेणुकौपधौ च

नन्दिनीसुत पु० इत०। व्याकरणस्य संग्रहकारके व्याडिडिनौ
नन्दिपुराण न० नन्दिना प्रोक्तं पुराणम्। उपपुराणभेदे।

नन्दिर्वर्धन पु० नन्दिं नन्दं नन्दिनं वा वर्धयति दृध-णिच्
ल्यु। तनये, मिते, शिवे च। आनन्दवर्धके वि०।

नन्दीद्वय पु० नन्द-इन् वा डीप् कर्म०। अथत्यभेदे, तद्वे,
(तट) कुवेरके, मेघशृङ्गाञ्च। [नन्दीश्वरादयोऽप्यत्र।

नन्दीश पु० नन्दी देश इव। शिवद्वारपाले। इत०। शिवे
नन्द्यावर्त्त पु० 'दक्षिणाङ्गतालिन्दत्यं यत् पश्चिमाश्वत्थम्।

पञ्चनीयोत्तरच्छाय नन्द्यावर्त्तं वदन्ति त' इत्युक्ते नृपद्वये
भेदे, तगरद्वये, मत्स्यभेदे च।

नपु सुकं पु० न स्त्री न पुमान् वि० । 'ननकेगधनी नारी
 खोमग पुरुष स्रत । उभयोरनर यच्च तदभावे नपु
 शक'मित्युक्तञ्चोपे स्त्रीये । मन्वे तदायुहास्तु सवरजोभ्यां
 धाम्यावस्थापद्माध्याघातपद्मत्वात् खनात्पिच्छकारविपयत्वाद्वा
 नपु पु० न पतन्नि पितरोऽनेन नृपत-त्त्वत् वि० । पौत्रे
 दौहित्रे च । पौत्र्या, दौहित्र्याश्च स्त्री० ङीप् ।
 नभ न० नभ-अच् । व्याकाशे । आवणे मासि पु० ।
 नभ (सु)सद् पु० नभसि ङीदति सद्-क्तिप् । देने ।
 नभृश्वर पु० नभसि चरति अच् । भेधे, वायौ, पक्षिणि, विद्या-
 धरे, स्रष्ट्यादिषु मध्येषु राक्षसे च । व्याकाशमाभिन वि०
 नभस न० नभ-अश्च । व्याकाशे । [व्याकाशे न० ।
 नभस् पु० नभ अश्चि । आवणे मासि, भेधे, पतद्मध्ये च ।
 नभसङ्गम पु० नभस गच्छति गम अच् चम् । च । पक्षिणि ।
 नभस्य पु० नभसि भेधे ङायु यत् । भाद्रपदमाधि ।
 नभस्तत् पु० नभोऽस्यसाश्रयत्वेन न मत्पु मस्य व । वायौ ।
 नभोमणि पु० नभस्य व्याकाशस्य मणिरित् प्रकाशकात्वात् । स्रष्टव्ये
 नभोरजस् न० नभसो रज इव दृश्यावकात्वात् । धन्यकारे
 नभ्राज् पु० न भ्राजति भ्राज क्तिप् । भेधे ।
 नभस् अय्य १भ-अश्चि । नती, त्यागे, कृते च ।
 नभस्कार पु० नभसङ्गं कृत् । कराम्या गिर भयोगविशेषेण
 स्थापकपद्धतके व्यापारभेदे ।
 नभस्य वि० नभसु करोति नभसु+ञ-नभस्य कर्मणि यत् ।
 नभश्चरणीये । भावे अच् । नती, प्रजायाश्च स्त्री ।
 नभुचि पु० न चक्षति न+ञ-कि । शुभनिशुभयो कनि
 ङातुकेऽपरभेदे ।
 नभुचिद्विप् पु० इत् । इन्द्रे, नभुचिद्विदनादयोऽप्यत्र ।
 नभेह पु० नभ एह । सुरप्रशासके, इन्द्रणे च ।
 नभ्य गती भा० पर० षक् । घेत् । नभ्यति अन्भ्योत् ।
 नभ्र वि० नभ र । भेदे, विमदाश्रिते च ।
 नभ्रक पु० नभ इव कायति के क । इत्यर्थे कन् वा । वेतसे
 स्थाय कन् । नभ्ये वि० ।
 नभ्य गती भा० ङाच् भञ् । घेत् । नभ्यते अन्भियत् ।
 नभ्य पु० नो अच् । नोतो शुभाचार्यादिमद्योत शास्त्रभेदे द्याम
 भेदे च । कर्त्तरि षष् । नेतरि म्याये च वि० । [भाष्ये ।
 नभ्य न नोयतेऽनेन ऋत्वे स्युट् । नेत्रे चतुषि । भावे स्युट्
 नर पु० न-ञ वा ऋत् । परमात्मनि 'आयो च नरसूक्त' इति
 मनुः । विष्णो, नराकारे अर्द्धभूते, सविभेदे, महामे,
 गदिरदास्तोत्रे आयासमवधायोपयोगिन, मही च ।

नरक पु० नृ वृत् । भूमिगर्भे वराहाज्जाते दैत्यभेदे पापिनं
 उ खभोगस्थानभेदे रौरवप्रभृतौ च । तथा विभेदो इहद
 मिधाने । [इहदभिधाने ।
 नरककुराड् न० इत् । पापिना यातनभोगकुराडेषु । विलसस्य
 नरकजित् पु० नरक नरकाहुर जितवान् वि भूते-क्तिप् ।
 श्रीहण्डे । नरकानाकादयोप्यत्र ।
 नरदेव पु० नरोदेव इव । नृपती ।
 नरनारायण पु० इत् । नरस्य नारायणस्य इत् । 'हृष्यार्जुन'क
 तारिणो मुनिभेदयो । भगवतोऽधतारभेदे एकस्यप्रभेदे च०
 नरपति पु इत् । राजनि । नरोपाटयोऽप्यत्र ।
 नरपुङ्गव पु० पुमान् भौ पुङ्गव इव नर पुङ्गव इव भार
 वृत्तनयोर्यथात्वात् । मनुष्येभ्यो ऋभे च ।
 नरमाना स्त्री० नराणां तन्मृगानां प्राणा । नरहण्ड
 निर्मितया माताया 'नरमाताविभूषणे'ति चण्टी ।
 नरमेध पु० नरो मेधते मध्यते मोक्षयादिभि शक्तिपयते वात् ।
 नरमासस्यपह्वयकरणके शागभेदे ।
 नरवाहन पु० नरा भाहनादस्य । वृषे गृहि मनुष्यैश्
 ह्यते । मनुष्यवाह्यमात्रे वि० ।
 नरसिद्ध पु० नरघाथो भिक्षुश्च । अथयभेदेन नरसिद्धयो-
 राकारयुक्ते हिरण्यकशिपोर्नाशार्थमाविभूते भगवद्व
 तारभेदे नरहत्यादयोप्यत्र । नर भिक्ष इव शौर्यादिभ
 त्वान् । नरयेवे । [द्वयोप्यत्रां च ।
 नरस्तान्त्र पु० नर+सम्भवे स्तान्त्र । नरसम्भवे एषमनुष्यस्तान्त्र
 नरेन्द्र पु नर इन्द्र इव । राजनि, विषवैद्ये एकत्रिशत्य-
 चरपादके छन्दोभेदे च ।
 नरोत्तम पु० नरेषु उत्तम । पुरुषोत्तमे नारायणे, 'य
 स्रकान् परतोवेह जातनिर्भेद व्याकृतात् । नृदि कृत्या
 हरि नेहान् प्रमलेत् च नरोत्तम' इत्युक्ते चैरायवति
 पुत्रे ऋभे च 'नरायाण नरोत्तम' इति गीता ।
 नर्त्तक पु मत्-ङुल् । चारुत्, नरत्तये च यादवः नृत्यपाल
 स्थान् गीत योग्य च ताडशम् । नृत्यश्च धारणात् पात्
 मर्त्तक परिकीर्तित' इत्युक्ते नृत्याभिज्ञे मठे वि० ।
 नृत्तान्द्र क्षिप्यां ङीष् ।
 नर्त्तन न० नृत्य स्युट् । अच् । [न चतस्रु मर्त्तनि ।
 नर्ह मन्वे अक् । गती षक् । भा० पर० घेत् । नर्हति अन्हति
 नर्मट्ट पु नर्म परिहास टटागि दा क । केचिषचिरे । परि-
 हासदायके वि० । खोमोद्गमनां दक्षिणस्यां नदां स्त्री०
 नर्मन् न० नर्म मनिन् । परीहासि केचौ ।

नल वस्त्रे स्वांपरंभकंसेट् वा घटां । नलति अनालीत् ।
णिच् नलयति नलयति ।

नल पु० नल-अच् । लणभेदे, चन्द्रवंशे, ष्टभेदे, वानरभेदे,
आद्रदेवे, पितृगणभेदे, 'कथञ्चालस्तथा नल' इति पुराण-
मन्त्रः दैत्यभेदे च । पद्मे न० । [पदायै, पर्वणि च

नलक न० नल इव इवार्थे कन् । शाकास्थि, नाडीवत् सच्छिद्रे
नलकिनी स्त्री० नलकं सच्छिद्रमस्थि अस्य इति । जङ्घायाम्
नलकूवर पु० नलः कूवरो युगन्वरोऽस्य । कूवेरपुत्रे ।

नलट्ट न० नलं वस्त्रं गतिं वा द्यति दो-क्त । लघीरे । 'स्वादस्या
नलटं विने'ति नैपथम् । पुष्यकरणे, जटामांसां च स्त्री० ।

नलपट्टिका स्त्री० नलनिर्मिता पट्टिकेव । (दरमा) । कटभेदे ।

नलमीन पु० नलाय्यव. मीन । (चिड्डुडी) मत्स्यभेदे । [च

नलिका स्त्री० नल-स्वार्थे कन् टाप् । नाश्याम्, सुगन्धिद्रव्यभेदे

नलित पु० नल-क्त । (नालता) शाकभेदे ।

नलिन न० नल-इनन् । पद्मे, शैवाले, तोये च । [नलिकायाञ्च

नलिनी स्त्री० नला' सन्त्यस्या इति । पद्मसंघे, पद्मयुक्तदेशे,

नलिनीखण्ड न० नलिनी+समूहे खण्ड । पद्मिनीसमूहे ।

नली स्त्री० नल-अच् गौरा० लीप् । मनःशिलायां, विद्रुम-

लतायाम्, नलिकायाञ्च । (नालताशाक) ।

नलव पु० नल-व । चतुःशतहस्तमितदेशे, हस्तचतुःशते च ।

नव पु० नु-अच् । सुवे, रक्तपुनर्नवायाञ्च । अच् । नूतने त्रि० ।

नवग्रह पु० कर्म० संज्ञात्वात् न द्वियुः । 'सूर्यचन्द्रौ मङ्गलञ्च

बुधश्चापि बृहस्पति' । शुक्र शनैश्चरो राहुः केतवश्च नव-

ग्रहा' इत्युक्तेषु नवसु ग्रहेषु तेषां स्थानादि बृहदभिधाने

नवति स्त्री० नव दशतः परिमाणमस्य नि० । (नव्युद्) सङ्घाभेदे

नवदल न० कर्म० । कमलकर्णिकासनीपस्ये दले, नूतने, पत्रे च

नवदुर्गा स्त्री० कर्म० संज्ञायात् न द्वियुः । 'प्रथमा शैलपुत्री च

द्वितीया ब्रह्मचारिणी । तृतीया चन्द्रघण्टेति कुम्भारण्डेति

चतुर्थिका । पद्मिनी स्कान्दमातेति षष्ठी कात्यायनीति च ।

सप्तमी कालरात्रिश्च महागौरीति चाष्टमी । नवमी सिद्धिदा

प्रोक्ता नव दुर्गा मवा भुवीत्युक्ताश्च शैलपुत्रादिषु नवसु

दुर्गामूर्तिषु ।

नवद्वारपुर न० नव द्वारणि यत्र तादृशं पुरम् । देहे तत्र हि

हे श्रोत्रे, चक्षुषी, नासिके च मुखनेकमिति चर्द्धस्थानि सप्त,

हे पायूपस्थे अध' इति नव छिद्ररूपाणि द्वाराणि सन्ति ।

'नवद्वारपुरे देही'ति गीता ।

नवधा अर्थ० नवन्+प्रकारे भाच् । नवप्रकारे ।

नवधातु पु० कर्म० संज्ञात्वात् न द्वियुः । 'हेनतारारनागाञ्च

तास्वरङ्गे च तीक्ष्णकम् । कांश्यञ्च कान्तलौहञ्च धातवो नव
कीर्त्तिता' इत्युक्तेषु हेमाद्रिषु नवसु ।

नवन् त्रि० व० । नु-अनि । (नय) संख्याभेदे ।

नवनीत न० नवं नीयते स्म नी-क्त । (माखन) पयःसारभेदे

नवनीतक न० नवनीतस्य विकारः कन् । दृते ।

नवपत्रिका स्त्री० कटली दाडिमी धान्यं हरिद्रा मानकं

कवुः । विलोऽशोकौ जयन्ती च विज्ञेया नवपत्रिका'

इत्युक्ताम् नवसु कटल्यादिषु पत्रिकासु ।

नवमल्लिका स्त्री० कर्म० । नवमालिकायान् पुष्यप्रधाने वृत्रभेदे-

नवस त्रि० नवानां पूरणः इटि मट् । नवसंख्या येन पृथ्यते

तस्मिन्, चन्द्रस्य नवमकलाक्रियारूपे तिथिभेदे स्त्री० डीप्

नवमालिका स्त्री० कर्म० । खनामख्याते 'पुष्यप्रधाने वृत्रभेदे

नववधू स्त्री० कर्म० । नवीदायां स्त्रियाम् ।

नववध्वागमन न० इत० । नववध्वा प्रथमतः पितृगृहात्

पतिगृहे आगमने ।

नवरत्न न० नवानां रत्नानां समाहारः । 'सत्तामाणिक्यवैदूर्य

गोमेदा वज्रविद्रुमौ । पद्मारागं मरकतं नीलञ्चे'त्युक्तेषु

नवसु रत्नेषु । 'धन्वन्तरिचपयकासरसिंहशङ्खुवेतानभृषट-

कर्परकालिदासा' । नित्य वराहमिहिरच्यं नवापि रत्ना

न्यासंस्तथावररुचिरित्युक्तेषु नवसु विक्रमादित्यसभ्य बुधेषु

नवरात्र न० नवानां रात्रिणां समाहार अच्युसमा० आश्वि-

न्यादिमासेषु शुक्लप्रतिपदावधिशुक्लनवमीपर्यन्तेषु नवसु ति-

थिषु तद्विषये कर्त्तव्ये व्रतभेदे च । 'चैत्रेऽन्दिने तथापाडे

माघे कार्यामहोत्सवः । नवरात्रे महाराजेति देवीभाग-

वते नवसु दिवसेष्वपि नवरात्रशब्दप्रयोगः ।

नववस्त्र न० कर्म० । अवाहते नूतने वसने ।

नवशायक पु० 'गोपोमाली तथा तैडी तन्त्री मोटकवारुजी ।

कुलाल कर्त्तकारश्च नापितो नव शायका' इत्युक्तेषु

जातिभेदेषु ।

नवश्राद्ध न० कर्म० । एकादशहृत्कर्त्तव्ये श्राद्धे ।

नवसूतिका स्त्री० नवं सूतं प्रसक्तोऽस्यस्याः ठन् । धेनौ,

नूतनप्रसूतायां गवि ।

नवान्न न० कर्म० । नवीनान्ने नवसन्नं यत् । नवान्नागमकाले 'नवी-

दके नवान्ने च गृहप्रच्छादने, तथा पितरः स्युहन्त्यन्नमिति सृतिः

नवीन त्रि० नव+ख । नूतने ।

नवीदक न० कर्म० । नवजले । नवसदकं यत् । रवेराद्रान्चत

स्थिति समये सौरापादस्य कतिपयदिने ।

नवीधृत न० कर्म० । नवनीते, नूतनीधृतमात्रे त्रि० ।

नव्य वि० च यत् । नूतने । रफपुनर्नवायां पु० ।
 नष्ट वि० नश क्त । तिरोहिते, दर्शनायोग्ये, ध्वंसे च ।
 नष्टचन्द्र पु० 'नष्टचन्द्रो न दृश्यते भाङ्गे मासि सिताक्षिते ।
 चतुर्थ्यासुदितोऽशुभ इति पितृणां मनोविधिं विदुः क्तौ
 धीरभाङ्गसाधे उभयपक्षचतुर्थासदिने चन्द्रे ।
 नष्टचेष्टता स्त्री० भटा वेषा यस्य तस्य भाव तत् । हर्षयो-
 कादिभि सञ्जचेष्टारोहित्ये । [लुप्रासात्तवह्यै, निरग्नौ च ।
 नष्टाग्नि पु० नष्टोऽग्निर्ग्रस्ये । प्रमादादिना नष्टवैतानिकाग्नौ,
 नष्टेन्दुकला स्त्री० भटा रन्दुकना यस्याम् । चण्डैर्गोयुक्ते
 दमे । 'चण्डैश्चष्टमे दामि क्षीणो भवति चण्डसा इति
 ऋतेसाद्युक्तामावास्याया हि इन्दुकलाप्य ।
 नस्य न० नसे हितम् । नासिकादौ व्यपघ्नादादिरोगनिवार-
 याधि नसि देये चूर्णे । [नासकोडा] वनोवहे ।
 नस्योत पु० नसि नासिकायाम् सस्यक जत स्यात्वे-क्त ।
 नक्ष अर्थ० । न च ङ च । प्रत्वारभे ।
 नक्षि अर्थ । नक्ष इन् । निषेधे ।
 नक्षत्र पु० । चन्द्रवशे स्वभेदे, नागभेदे च ।
 नक्षत्रात्मज पु० ययातिनामके ऋषे । नक्षत्रादादयोप्यल ।
 ना अर्थ नक्ष् टा । निषेधे ।
 नाक पु० न कर्मक दुःख तद्वाचि यत् । स्वर्गे । 'मक्ष्ण्डु खेन
 समिद्ध नच यस्तमननरम् । अहिलासोऽपनीत च तत
 सुख ह्यपदासदंभियुक्ते स्वर्गस्य इ खञ्जन्त्यत्वम् ।
 नाकिन पु० नाको वामस्यानले नाख्यस्य इति । देवे ।
 नाकु पु० नम उ नाशवादेश । वस्त्रोके, पर्यन्ते च ।
 नाकुली स्त्री नकुलस्यैव प्रियला कृष्ण । कुकुटीकन्दे
 चक्रिके (चक्र) राग्याया यवतिष्ठायाम्, श्वेतकण्ठक्याञ्च ।
 नाग न० न गच्छति अग न अग । मनुष्याकारेण कृष्णला-
 ज्ञमविशेषेण वायुक्रादिषु सर्पेषु हस्तिनि, भेदे नाग-
 केसरे, नागदन्तके, सुलके, देहस्ये उद्धारकारके पवन-
 भेदे, यशस्विभ्योऽप्यभेदे च । नगे भव चाण् । पञ्चतमने
 वि० । रङ्गे कीचके च न० ।
 नागकेशर पु० नागाण्यः केशर । स्वनामधेयते पुप्रहणे ।
 नागगन्धर्वा स्त्री० नागस्यैव गन्धाऽस्या । भाकुलीकन्दे ।
 नागाज न० न गात् जायते जन-ङ । मित्-रे, रङ्गे च ।
 नागजिह्वा स्त्री० नागानामिव जिह्वा मन्मायस्या । अन्नन
 भूनायाम् लतायाम् । [चक्षिदन्ते । नाथे कन् । तस्यैव
 नागदन्त उ नागस्य दन्त इव । वृद्धाभिर्गतदाहसि । इति ।
 नागदन्तिका स्त्री० नागस्य सर्पस्य दन्तसदृशस्यविषयम-

स्वल्प इन् । (विष्वाति) इति स्थानायाम् लतायाम् ।
 नागदन्ती स्त्री० नागदन्त व्याख्यातेनास्त्वस्य व्यच् गौ० डीप् ।
 (हातिषु डा) लतायाम्, वेङ्गायाश्च ।
 नागदन्तनी स्त्री० नागा सदा दस्यन्ते अथवा दत्तस्युट
 डीप् । (रघरमूल) लताभेदे ।
 नागद्रु पु० नागप्रिय द्रु । झुहोवृक्षे तस्य सर्पेषुजास्यानलेन
 तत्प्रियत्वम् अतएव झुहोविटपक्षित्यामि त ऋती
 सर्पाधिदेवताया मनसाया च्छुहोवृक्षान्वितस्यसक्तम् ।
 नागनिर्व्यृष्ट पु० नागाकर निर्व्यृष्ट । नागदन्तके भित्तिस्यै
 नागाकारे निर्मात्काश्चरते ।
 नागपाश पु० नाग पाश इव पञ्चनशेडुत्वान् । यक्षण्यास्त
 भेदे । नागाकार पाश । 'वाङ्मह्य वसनासु नागपाश
 इति ऋत 'इतितन्वोक्ते षन्विभेदे ।
 नागपुर न० दक्षिणदेशप्रसिद्धे नगरभेदे, हस्तिनापुरे च ।
 इत० । पातालस्यै नागानां नगरे । [नागकेशरे इत्ये ।
 नागपुष्प पु० नागस्यपुष्प हस्तिमदगस्यपुष्प पुष्पमस्य ।
 नागपुष्पफला स्त्री० नागाकार पुष्प फलति प्रकृते फल अर्थ
 उद्भाष्यग्राम् । [लतायाम् ।
 नागपुष्पी स्त्री० नागाकार पुष्पमस्या डीप् । नागिन्यां
 नागफल उ नागाकार फलमस्य दीर्घस्यात् । पडोलभेदे (पुषुण)
 नागयला स्त्री० नागाना दन्तिनां चलयस्या ५५० । (गौरव
 चाकुलिया) लताभेदे । [सादेश्याञ्च ।
 नागमाट स्त्री इत० । कहुममाख्याया कर्षणपथ्याम नग-
 नागमार पु० नाग हस्तिन माग्यति सृ गिच अग ।
 शङ्कराजे तद्गवणे हि हस्तिनो नाग । हस्तिमारके वि ।
 नागयष्टि स्त्री नागापयथाया यष्टि । (रङ्गाङ्क) पुष्करिण्युटौ
 अष्टानां नागानां सन्धे उद्भवनामासुशारेण तदीगस्यान्वय
 लेन कश्चित् दीर्घसुपाकारे काष्ठे ।
 नागर वि नगर भव । विदग्धे । अग राति अग्रर न अग्रर ।
 देवरे, नागरङ्गे, जम्बीरभेदे सुसकभेदे च (नागरहया) ।
 नागरक उ नगरे भव तत कुक्षिताये भासीत्ये वा पुञ् ।
 चौरै, चित्तकेचनकरे गिह्स्तिनि च ।
 नागरघन उ नागराण्यं घन मुन्नक । (नागरहया)
 सुलकभेदे । [भारतङ्गी ।
 नागरङ्ग उ नागस्य मित्दुरन्तेषु रङ्गोऽस्तीति यत् । जम्बीरभट
 नागरमुद्राक पु० नगरेषु स्वनामधेयतां सुलकभेदे । नाग
 सुलाप्यत् । [धमा । ऋनले च्छे, रोरायतं ल च ।
 नागराज उ नागानां सर्पाणां हस्तिना च राजा टक्

नागलता स्त्री० नागाकारा नागलोकस्य वा लता । ताम्बूल्यां पुरुषलिङ्गे च ।

नागलोक पु० इत० । पाताले ।

नागवल्लरी स्त्री० नागाकारा नागलोकस्य वा वल्लरी लता ।

ताम्बूल्याम् नागवल्लरादयोष्यत् ।

नागसम्भव न० नागं सीमं सम्भवोऽस्य । सिन्दूरे । [च

नागस्फोता स्त्री० नाग इव स्फोता । नागटलीवृक्षे, दलीवृक्षे

नागहनु पु० नागस्य हस्तिनो हुरिय । नमनामगन्धद्रव्ये

नागहन्ती स्त्री० नागान् सर्पान् हन्ति दृच् डीप् । वन्याकर्कश्याम्

नागान्तक पु० इत० । गरुडे । नागरातिरप्यत्र वन्या-

कर्कशाञ्च ।

[विभ्राम् ।

नागालावु स्त्री० नागः नागकुम्भ इवालावुः । कुम्भाकारायां

नागाश्वन न० नागान् अन्नाति अग-ल्यु । गरुडे । [योष्यत्

नागास्र न० नागेन युक्ताह्ना यस्य । हस्तिनापुरे । नागास्रयाट-

नागी स्त्री० नाग+पु०योने डीप् । सर्पयोषिति, हस्त्रियोषिति

च । स्थौत्ये जनपदेत्यादिना डीप् । स्थूलगुणयोगात् हस्ति-

तल्यायाम् स्त्रियाम् । दीर्घगुणयोगात् सर्पतल्यायान्त

स्त्रियां न डीप् क्तिन् टाप् । [स्थानभेदे च

नाचिकेतसु पु० अग्नी, ऋषिभेदे, तत्प्राप्ते, वेदोक्ते उपा-

नाट पु० नट-घञ् । नृत्ये, कर्णाटदेशे च ।

नाटक पु० कानाख्यास्यपर्वतभेदे, 'नाटकं ख्य'तदृत्तं स्यात्

पञ्चमन्त्रिसमन्वितमित्याद्युक्तलक्षणे मा० ६प० टभ्यकाव्य

भेदे न० । नाटयति चुरा० नट-ण्वत् । नर्तके लि०

नाटारुण पु० (तरसृज) लतापनसे ।

नाटार पु० नटस्थापत्यम् चारक् । नटस्य पुत्रे ।

नाटिका स्त्री० नाटकप्रभेदे । [ऽथत्व ।

नाटेश(र) नथा अपत्यम् टक् । नथा अपत्ये । टक् । नाटेशो

नाट्य न० नटानां कर्म ष्यञ् । नटकर्तव्ये नृत्यगीतवाद्यसू-

त्रिके । [देवप्रासादात्मन्मुखस्ये च ।

नाट्यशाला स्त्री० नाट्यस्य नाट्याधिं शाला । (न०मी) सिद्धिदा

नाट्योक्ति स्त्री० नाट्ये नटकर्मणि उच्यते उपनादित्वात् नवसु

वचने । तद्विस्तारस्तु हृद्भूमिधाने ।

नाडिन्धम पु० नाडीं संशुनलीं संशुनलीं पुरम् । देहे तत्र हि

सुम् हृत्स्य । स्पर्शकारे । [अक्षमेकमिति जर्द्धस्यानि सभ्र,

नाडिपत्र पु० नाडीमयं पत्रं नव लिङ्गरूपाणि द्वाराणि सन्ति ।

नाडि(डी) स्त्री० नड-भ्रंशे चु० ता ।

शिरायां, मुच्छस्य कारुण्डे, नाच । नवप्रकारे ।

गण्डिपत्रात्मके कावे, तृणभेदे, वियुः । हेमतारा-

ना(डि)डीका स्त्री० नाडीनालं पिद्यतेऽस्य टन् वा चुसः (कनम्बो)

शाके 'वासुभ' नाडिकाशक'मिति स्रुतिः पट्टशाके पु० ।

नाडीच पु० नाडि' चमति चम-ट । (नाडिता) शाप्रभेदे ।

नाडीचक्र न० 'नाडीमराउलनासाद्य दक्षुटागुम्बिन स्थितम् ।

नाडीचक्रमिति प्राञ्जकश्रमाच्छाद्य' मसुद्धता' इत्युक्ते नाभि-

स्थे नाडीनिष्पन्नरघचक्रभेदे । [भेदे, उन्निभेदे च ।

नाडिजह्ण पु० नाडीच जह्णाटस्य । काके, वज्रगः भिवे चक

नाडीतरङ्ग पु० नाडी तरङ्ग इव यस्य । कृञ्जीपे ।

नाणिक पु० न अणक' कुम्भितः नजर्जनगद्धेन स० । प्रगभ्ने,

सुद्राचिह्निते निष्पार्श्वे न० । तल्लगापनमानानां कूटकृत-

नाणकस्य वैति स्रुतिः ।

नाथ उपतामे प्रार्थने च पर०, आगीर्षादे च्यात् ०, सक० ऐश्वे

अज्ञ० सेट् । नाथति अनाधीत् आशिमि नायने अना-

यिट । प्यिचि अननाथत् ।

नाथ पु० नाथ-ऐश्वे अच् । अथिपे स्वामिनि, प्रार्थनीये लि०

नाथवत् लि० नाथोऽस्यस्य मत् सस्य व । पराधीने परतन्त्रे ।

नाथहरि पु० नासं हरति हृ-इन् । प्रगौ ।

नाट् पु० नट-घञ् । शब्दे, अर्द्धनावात्मके अर्द्धचन्द्राकृति-

व्यव्ये यत्सुस्वारव्यत्ये वर्णे, 'नाभेरुर्द्धं हृदि स्थानात् मा

स्त' प्राणसंन्यक' । नटति वक्रं रञ्ज्याने तेन नाट प्रकी-

र्तित इत्युक्ते, 'आकाशगनेमेरुज्जातो नाभेरुर्द्धं सचसुरन् ।

सुखेदभिव्यक्तिसामद्वः च च नाट् प्रतीरित' इत्युक्ते च

प्राणवायुचित्तभेदे च ।

नादेय न० नद्या नदस्य वा इद्स् टञ् । सैन्धवलवणे सौकीराञ्जने

नदीनटसम्बन्धिजघ्ने च । कायतणे वेतसहज्जे च पु० । नदी

भने लि० । नागरक्षे, जयायां, पताकायाम्, अम्बुवेतसे, भूमिज-

स्वप्नात्, अग्निमन्त्रे, जवाया, काकजम्बां च स्त्री० ङीप् ।

ऊलाय स्वा० आ० सक० सेट् । नाधते अनाधिष्ट ।

जातिभेदेपु नञ् । विनाशे, अनेकार्थे, उभयार्थे च ।

नवभ्राह्म न० कर्म० । 'न यस्य । पिण्यालौ । वज्रविधमूले लि०

नवसूतिका स्त्री० नटः अर्थाः अभिधेयानि प्रयोजनानि

नूतनप्रसूताया गवि आभिधेये, वज्रप्रयोजने च ।

नवान्न न० कर्म० । न० अन्तरं प्रतिबन्धादिना व्यवधानं तदनु-

दके नवान्ने न० अन्तेन गद्धेन सभासे नान्तरीयं ततः स्वार्थे

नवीन-न० अन्तेन गद्धेन सभासे नान्तरीयं ततः स्वार्थे

नि, व्याप्ते च ।

ना' पितरो वा यत् नन्द-इन् ङीप्

दीञ्चाङ् ततः कुर्यादि'ति स्रुतिः, नाट-

कर्तव्ये 'देवद्विजन्टपादोनामाशीर्वाद-

नाथ नाथि
नाना प्रमर्श
नाकस्य
नाथे नि०
नायका
नायक

परायणा । नन्दनि देवता यस्मात्तन्नाम्नान्दी प्रकीर्तिते
 लुक्ते मङ्गलाचरणभेदे च ।
 नान्दीमुख ए नान्दीयं हृद्यं ब्रह्मनाम्नित मुख यस्य । कृपा
 शिष्यवचने पठे । नान्दी इद्विजद्वयं श्राद्ध चासुखे यस्य ।
 नान्दीश्राद्धमुजि पित्रगणे । मातादौ स्त्री ङीप् ।
 नान्दीनादिन् पु० नान्दीयं वदति वादयति वा । नाटकादौ
 नान्दीकरे स्त्रूलपारे, तदर्थं त्र्यायंदिवादके नटादौ च ।
 नापित ए सुरकर्माकारके जातिभेदे ।
 नाभि ए० मङ्गले अथ नस्यतेऽनेन वा नक्ष्त्रं इज्जु भान्वा
 देय । हादगन्धपञ्चकस मध्ये, रचपञ्चस वामपिण्डग्राम,
 अग्निषे च । श्वगमदे स्त्री० प्राथम्यभेदे (नार) पु० स्त्री० ।
 स्त्रीने वा ङीप् । प्रधाने, सुख्ये वि० ।
 नाभिज पु० नाभौ विष्णुनाभौ जायते जन-ड । चतुर्भुजे
 ब्रह्मणि, नाभिचन्द्रादयोप्यथ ।
 नाम ध्वञ्च० नामयति नम शिष्ये ङ । स्त्रोकारे विभ्रमे धारणे
 सन्भावनायां, निन्दाया, प्राकार्ये, विकल्पे, अनीके, क्रोमे च
 नाम-नरण न० नाम क्रियतेऽथ ल-ल्युट् । 'दृगभेदहमि पित्ता
 नाम कुप्या'दिति श्रुत्युक्ते दृगभादिदिने कर्त्तव्ये सञ्चारभेदे
 नामधेय न० नामं स्वार्थं धेय । नामनि वाचकगण्ये सघायाम्
 'वाचरन्ध्र विकारो नामधेय'मिति श्रुति ।
 नामन् न० नस्यतेऽभिधायितेऽनेन नामनृचीमिति नि० ।
 प्याकायादिपञ्चार्थशेषके सप्रारयन्ते व्याख्यायाम् तानि च
 पञ्च 'अथायान कटन च तद्वितान् समाचलम् । शब्दा-
 तुकरणेति नाम पञ्चविधं श्रुत'मित्युक्ते ।
 नामश्लेष वि न भव गोषो न देहादित्य । श्रुते । नाम-
 भाव गोषो यत् । मरणे पु ।
 नायक पु० नी-पुषुम् । नेतरि, स्वामिनि, प्रभौ श्वारमथ्यगणो,
 शिनापतौ, शङ्काररघारवचने पञ्चपत्न्यादौ च । भाव-
 मितरि च त्रि ।
 नायिका स्त्री० नी-पुषुम् । शङ्कारवाच्यने भायादौ, दुर्गा-
 या मङ्गलेशोऽप्यस्युदित्यु च ।
 नार पु० नरस्यायम् अय् । बाधके, लघे च । 'क्षायो नारा इति
 मोक्षो' इति मउ । नरनाम्नम्बन्धिनि मत्तुपस्यम्बन्धिनि
 च वि 'नार श्रुदा ष चरेषु'मिति श्रुति । नराणां
 समूह अय् । नरपञ्चे न० ।
 नारक पु० नृशु मयायम् । नरक । नरके भव अय् ।
 नरकणे वि० । [भोगिनि शोभे ।
 नारकिन् वि नारकं भोग्यतेनाक्षय इति । नरकमातना

नारद पु० न अरद् अरहन् यस्य । स्वनामरथाते जन्वीर-
 भेदे, विष्णुलोचने, विष्टे च । गर्जरे न० ।
 नारद पु० नार जल ददाति दा क । 'नार पानीय मित्युक्ते
 तत्पित्तस्य श्रदा मवान् । ददाति तेन ते नाम नारदेति
 भविष्यती'त्युक्तनिर्बचनयुते छनिभेदे । नारमघान अति
 दो-क, नार घान ददाति दा क वा । छनिभेदे तत्रोक्ते
 पञ्चविधगतिशब्दात्तत्रके मङ्गलपराणे न० ।
 नारदीय न० नारदेन मोक्षम् छ । उपपुराणभेदे ।
 नारसिंह न० नरसिंहमधिहत्य कत यन्त्र इत्यय् । उपपु-
 राणभेदे । [लौहमये अस्त्रभेदे ।
 नाराच न० नराणा समूह नारनाचामिति चम ङ । सर्व-
 नारायण पु० 'व्याधो नारा इति मोक्षो व्याधो वै नरदू-
 नव । ता यदस्यायन पूर्वं तेन नारायणं कृत' इति
 मनुस्मृतिसर्षचनवति विष्णौ ।
 नारायणोत्त न० इत० । 'प्रवाहमवधि क्षाया यावद्बलघन-
 टयम् । अथ नारायणं स्यामो'त्युक्ते गङ्गाया प्रवाहा
 अधिहलचतुष्टयमित्यनेन । [चिन्तात्मके विधानभेदे ।
 नारायणवलि पु० कृत्युक्ते श्वताना पायपङ्खादीनां प्राय
 नारायणी स्त्री० 'जलायना नराधारा सञ्चद्रमयनापि वा ।
 नारायणी सन्नास्थाता नरनादौ प्रकीर्तित्युक्ताया विष्णुयज्ञौ
 लक्ष्णा दुर्गाया, 'नारायणि नमोऽस्तु ते' इति चण्डी
 गङ्गायां, यतारव्यां ।
 नारिकेल पु० नर-रन् नाकि केन वायुना जलेन वा इत्यति
 चलति इल-क कर्म० रलयोरैक्यम् । स्वनामरथाते ह्ये
 नारीटा स्त्री० नारोभित्ति । मल्लिकायाम् ।
 नाल न० नृल ल्यवादि० ष । काण्डे, उलवादिदण्डे, श्वपाने
 न० स्त्री । 'नामा श्वपानापभुजो भजान' इति मै ।
 नालि(सो) स्त्री० नम-रन् वा ङीप् । देहस्वगिरायाम्,
 शारभेदे, पञ्चादिदण्डे च । सघाया कन् । श्वेतकलम्ब्याम्
 नागीयाके, चर्ममयकथायाम्, इतिरुच्येवैध्याम्, नाके
 सुखिच्छिद्रे, नेपुभाजने, दण्डात्तत्रके नाके च ।
 नालिता स्त्री० नम, शिष्ये ङ । स्वनामरथाते शारभेदे ।
 नालीक पु० नाशा कायति ङि च । सस्यमामे लीहृषयुक्ते
 अमन्त्रिह्रे मरणे, शरीरे च । पञ्चवर्ण्ये न० ।
 नाविक पु० नावा चरति ङ् । कर्मधारे ।
 नाव्य वि० नावा वीर्यतेऽसौ ली यत् । नौवाच्यं देमे ।
 नाश पु० नश-चञ् । मत्ताने, अदरने, निधने, अद्वयमर्थे च
 नासत्य पु० इद्रि व० । नाशो अघाव यथो मन् प्रहत्या, नाशो

त्यजत' त्यज-इ नि० वा । अश्विनीनुमारयो' तौ हि सूर्य-
तेजोऽमहानायाः संज्ञाया' उत्तरवक्रम्, अश्वरूपं धृत्वा
तपस्वत्या' अश्वरूपधारिणा सूर्येण संगतायाः अन्य-
पुर्याधवा तद्रेतो नानारन्ध्रेन त्यजत्यामाद्रामाद्यग्नि-
जाताविति पुराणकथा ।

नासा स्त्री० नाम-शब्दे अ । नासिकाया गन्धमाहकेन्द्रिय-
भेदे, शब्दे च । [भिनकाठ]

नासादासु न० नामावै शब्दाय टासु । हारोर्द्विष्ये काठपरले
नासासु पु० नासायै नासिकाशब्दाय अलते पञ्चाप्रोति अल-
उण् । अट्फल्डचे तत्फलचर्गयोगे हि नासिकाशब्दो भवति

नासिका स्त्री० नाम-शब्दे । गन्धमाहकेन्द्रियभेदे नासादासु
नासिक्य द्वि० नासिकावै द्विते लन भवो वा यत् । नामाभने,
नासिकाहिते च । नासाभवयोऽश्विनीनुमारयो' पु० दि० व०

नासीर न० नाम-द्वन्द्वम् । अपसरै सै च, सेनासपे च । अपसरै द्वि०
नास्ति अथ० अस्तीति विनक्षिप्रतिहूनमव्ययं सुप् सुपेति

नञ् शब्देन सं० अविद्यमानतायां, रचनाभावे, यथा
नान्तिशीरा गौ', 'अस्ति नास्ति न जानाती'ति चान्यः
नास्तिक द्वि० नान्ति परलोकात्प्राधान्यमहङ्, तन्वाजीदरो वा

इति कतिरस्य ट् । परलोकाभावमादिनि तत्साधना-
दटाभावादिनि, तन्वादिण ईश्वरस्यासत्त्वमादिनि च
चार्वाकादौ । [भावदानस्य सिध्यात्वात् ।

नास्तिकता स्त्री० नान्तिकस्य भावः । मिथ्यादृष्टौ परलोकाद्य
नास्तिक्य न० नास्तिकस्य भावः कर्म वा यत् । गान्धोक्तेपु
फलवत्कर्मण्य अफलतावृद्धौ ।

नि अथ० नह-हि । निषेधे, भृशार्थे, नित्यार्थे, संग्रहे, कौशले,
चेपे, उपरमे, सानीधे, आदरे, टाने, मोक्षे, अलभाये,
वस्त्रने, रागौ, अधोभगे, विन्यासे, निश्चये, निषेधे च ।

नि'शुलाक द्वि० निर्गतः रत्नाकायाः निर्गता गलाका यस्मात्
वा । निर्जने रङ्गि । [हि शीघ्रं शल्यं निर्गच्छति ।

नि'शल्या स्त्री० निर्गतं शल्यं यस्याः पु० व० । दलीद्वये । तत्वेवने
निःशेष द्वि० निर्गता शेषात् प्रा० सं० । निखिले समले । च
निःशोध्य द्वि० निर्गतं शोध्यमायात् पु० व० । निर्मले, सृष्टे, शोधिते

निःश्रयणी स्त्री० निःशेषेण श्रयत्यनया श्रि-त्युट् डीप् ।
अधिरौहिण्याम् (मड) । [पाने, चर्जुरीद्वये च ।
निःश्रेणि(पी) स्त्री० निर्गता श्रेणिः पंक्तिरत्र । वंशनिर्मिते सो-
निःश्रेयस न० नितराम् श्रेय' नि० अच् समा० । मोक्षे,
मङ्गले, विज्ञाने, मत्तौ, अनुभावे च ।

निःश्वास पु० निर्+श्वस-वञ् । सुखनामाभ्या निर्गते वायौ ।

निःसत्त्व द्वि० निर्गतं सत्त्वं यत् । धैर्यं न्यून्ये, यत्नून्ये,
प्राणिन्ये च ।

निःसम्पात पु० निर्गतः सम्पातो गतागतं यस्मात् । अर्द्धरात्रे ।

निःसवण न० निःसख्यतात् निर्+सृञ् अयादाने ल्युट् ।
मेघादिद्वारे । भावे ल्युट् । निर्गमे, मरणे, निर्वाले च ।
करणे ल्युट् । उपात्रे ।

निःसार पु० निर्गता सारात् । शःस्योऽद्वये, श्योनाकद्वये च ।
माररहिते द्वि० । अट्फल्डचे स्त्री० । [दिभ्यो निर्गमपदे

निःसारण न० निःसर्त्यतेनेन निर्+सृञ्-ल्युट् । गृह्णा
निःसृष्टा स्त्री० निर्गच्छति सृष्टौ यस्मात् । अतसीद्वये
(नदिना) सृष्टेऽद्वये द्वि० ।

निःस्त्राव पु० निःस्रवति स्त्रु-प । (माः) श्रेणः मङ्गले ।

निःस्व पु० नान्ति स्वस्य । टरिङ्गे । [निवर्त्ते च ।

निकट न० नि+नदार्थे ङट् । नि+नट्-अच् वा । समीपे
निकार पु० नि+कृ-अच् । नष्टे, सारे, न्यायद्वये, वित्ते, निधौ च ।
निकर्षण न० निर्गतं कर्षणात् । आनाटां गृह्णादिगृह्णादि
परिच्छिन्ने ढेके, वह्निहिरण्यभूमौ च ।

निकप(स) पु० नि+कप(स) अच् ष था । (रूपटीपातर) कप-
पापाणे, गाणे, अस्मादितीक्ष्णतासाधने पापाणादौ च ।

निकपण न० नि+कप-भावे ल्युट् । उल्लेखने । [स्त्री०

निकषा अथ० नि+कष अ । निकटे, मध्ये च । राजसमातरि

निकपात्मज पु० इत० । राज्ञे निजपात् जाटयोऽयत् ।

निकपोपल पु० कर्म । गाणे । स्वर्गादिकपपसाधने प्रस्तारे
(रूपटीपातर) च ।

निकास न० नि+कस-अच् । यद्येचिते, इष्टानतिक्रमे, अति-
शये, निकामतप्राप्ति'ति जु० गृह्ये, परनात्मनि च । [च
निकाय पु० नि+चि-अच् जुत्वम् । समानधर्मप्राप्तिर्भवे, निवासे

निकाय्य न० निचोयतेत्य नि+चि ग्यत् जुत्वम् । गृह्ये ।
निकार पु० नि-क-अच् । परिभवे, अपकारे, तिरस्कारे च ।
कृ-अच् । धान्वादेरुर्द्धचेपे ।

निकार पु० नि+क-अच् । मारणे, परिभवकरणे ।

निकुञ्ज न० निगोपेण कौ जायते जन-उट् पु० । कृतादिपिहितस्येव
निकुञ्ज पु० नि-कुञ्ज-अच् पु० । कुञ्जकर्मराजसत्तते, दलि-
द्वये च गौरा० डीप् निकुञ्जीत्यत्र । [स्याया देव्याश्च

निकुरम्ब न० नि+कुर-शब्दे अम्बच् । समूहे ।
निज्ञत द्वि० नि+ज-क्त । परिभूते, उपद्रुते, प्रत्याख्याते,
वञ्चिते, नीचे, शटे च ।

निलति स्त्री० नि+क क्रिन् । माद्ये, चेने,तिरस्कारे,दैव्ये च
निकृष्ट वि० नि+रूप क्त । जात्याचारादिभिर्निन्दिते, अप-
हृष्टे, अघने ।

निकेत ३० नि+कित-निवामे व्यापारे घञ् । मूढे, निश्चितने,
निकेतन न० नि+कित निवासे व्यापारे ल्युट् । मूढे ।
कर्माणि ल्युट् । पलायणौ ३ ।

निकोचक ३० नि+ऊच-गन्धे युन् । अथोष्ठहृष्टे ।

निकोठक ३० नि+उठि-युन् ४० नवीप । अथोष्ठहृष्टे ।

निकृ(का)ण्य ३० नि+कृण्य अच् घञ् वा । वीणाया गन्धे ।

निकृष्ट वि० नि+कृष्ट क्त । न्यसे, स्थापिते, (गच्छिते) ।

निकृष्य ३० नि+कृष्य-कर्माणि घञ् । अन्यस्मिन् अपर्णते
स्वपनादौ, शिल्पिहृष्टे अस्वार्थं प्रदत्ते च । भावे घञ् ।
सद्रूपस्यान्यस्मिन् विद्यायात् स्वपनरूपे 'सद्रूप्य यदि
विद्यायात् निक्षिपत्यविगच्छिते । निक्षेपो नाम तत्प्रतीते
न्यवहारपद बुधैरित्युक्ते व्यवहारभेदे च ।

निखुर्य ३ निखुर्येति नि+खुर्य-गतौ अच् । 'अर्द्धदण्डं
पञ्चनिखुर्यमहापद्ममङ्गलस्यार्थादि'ति लीलावत्युक्ते दण्ड
शरकोटिरूपे सख्याभेदे तत्कल्पे च । गामने नि ।

निखात वि० नि+खान-क्त । खनिता स्थापिते ।

निखिल वि० निष्टस शिब घेपो ययात् । सकले समये ।

निगड ३० न । नि+गड अच् डनयोरैक्यात् डत्यस । मङ्ग
लायाम् । (वेङ्गी) निगडौ गड वीचनमन्नात कठनत्वात् ।
भोक्षणे ह्यस्तिपारम्भने अन्वुक्ते ।

निगडिन वि० निगडो जातोऽस्य तार० इतच् । बह्वे भवते
निगड् ३ नि+गड अच् । भाषणे, शब्दभावे च ।

निगम ३० निगम्यतेऽथ अनेन वा नि+गम घञ् निगमे पुर-
भेदे भव अच् न इङिः वा । वाचिणे पुरभेदे कृतभेदे
वाचकत्वे, निचये, अध्वनि, प्रतिज्ञायाम्, पय्यायकत्वेनेन
वेदायैवोचते चान्यभेदे, न्यायमतिषिद्धे पश्चाद्यवस्थापनमध्ये
चरमावस्ये,न्यायमाक्षेपत्यभेदे, वेदे च 'निगमकृत्यतरो'
इति भागवतम् ।

निगमन क० नि+गम ल्यट् । प्रतिशुद्धपमाद्यवधानेन प्रकृत
प्रमाणीयवहारात्मके यद्वाङ्मथाममध्ये 'तस्मात् वज्रिणाम्'
श्रद्धायाश्चरत्वे चरमावस्ये ।

निगमात् ३० नि+ग-यञ्, चञ् वा । भोजने ।

निगमल ३० नि+गल अदने घञ् । अचरकभेदे ।

निगट् ३ नि+गुष्ट क्त । वनपत्रे । एषे, आच्छिन्नते च वि०

निगट्सीत वि० नि+पह क्त । गच्छिते, वीहिते, अघ्नने च

निग्रह ३० नि+पह अच् । भस्त्रे, घोमायाम् यज्जने, अत्र
यहाभावे, विक्रिहाया, निविग्रहस्तस्य तिरस्कारे भारणे,
पट्टित्वावस्थाय रोधे च ।

निग्रहस्थान न० निग्रहस्य वादिपराजयस्य स्थानम् । गौत-
मोक्तेषु मोडघण पदार्थेषु मध्ये अन्तिमे पदार्थे । विनारस्य
दृष्टदभिधाने । [रामे ।

निग्रह ३० नि+पह+घञ् । अत्रिष्ट ते भृशान्तिव्ये रूपे

निघ ३० निर्विषेपण ह्यन्ते ह्यन क नि० । समविचारदेर्धे
तस्यापरोक्षिण्याश्च पदार्थे ।

निघण्टिका स्त्री० नि+घटि ल्युन् । गुणुहृष्टने ।

निघण्टु ३० नि+घटि च । नामपाहके लोपाभिधानादौ ।

निघस ३० नि+घट-अच् घञादेश्च । भोजने ।

निघ्न वि० नि+घ्न-घञ्जे क । अधीने, एषिते च । 'हिय-
षान्यनिघ्न' इति वीणावती ।

निचय ३० नि+चि-कर्माणि अच् । अथययानिना उपचिते
पदार्थे, 'घञे चयाना निचया' इति डुरागम् । भावे
अच् । सघञ्ये, वक्तृमूले, निचये च ।

निचाय ३ नि+चि घञ् । रागोक्तते धान्यादौ ।

निचित वि० नि+चि क्त । व्याप्तं परिते, घटोर्धे, निर्मितं च

निचुल ३० नि+चुल-क्त । द्विजलहृष्टे, वेतके, निचोषे च ।

निचुल ३० नि+चुल क ४० दोष । दळ्यते हृष्टे, निचोषे च

निचोन ३ नि+चुल अच् । प्रच्छदपटे (येन गत्यादि प्रच्छा-
द्यते तस्मिन्) दोषिकाद्यावरणवस्त्रे, स्त्रीविधानपटे च ।

निचोचक ३० नि+चुल-युन् । चैत्यादे चोखागतौ घञादे,
वारवाण्ये कृपांश्चि च । [दने पटे ।

निचोनी स्त्री० नि+चुल क गौरा० लीच । स्त्रीणां प्रच्छा-
निज नि० नि+जन-इ । आत्मीये, साभाषिके, निच्ये च ।

निघिडका स्त्री० (तेषोऽङ्गा) कलायभेदे ।

नितान्त्र ३० नि+तन्त्र-अच् । निभृतं तस्यते कास्यते काशके
तम-व वा । स्त्रीणां पथान् कटितटं कस्ये, कृषे, कृषा
अधोभागे, कृष्के (पर्वतमधतिम्याने) कटिभाजे च ।

नितश्चिनी स्त्री० नितस्व+चागश्चे इति । प्रमत्तानितस्व
यस्ये क्षिप्यं, स्त्रीभाने च । [रामे च

नितराम् अथ० नि+तर-चाण । एतन्निमित्तं, अतिगवेने-

नितान्त्र न० नि चेषेण नलपथोभाग । पाताकभेदे ।

नितान्त न० नितान्त्यति धा नि+तम क्त । यत्रान्ति अदभ्ये ।
तद्वति वि० ।

नित्य न० नियमेन नियतं वाच्यं नि+त्यच् । यस्मिन् अचरक

क्रियमाणत्वेन विधिनोषिते, प्रत्यवायसाधनाभावप्रतियोगिनि कर्मणि, यथा अहरहः सन्ध्यासुपाधीतेति अत्र सन्ध्याभावे प्रत्यवायसाधनत्वम् । अविच्छिन्नपरम्पराके, उत्पत्तिविनागरहिते च यथा वर्षा नित्या । तद्वति, ग्राहते, कालव्यस्ये, वस्तुनि च त्रि० । सङ्घे पु० । [नाटौ ।
 नित्यकर्म न० कर्म० । अक्षरणे प्रत्यवायसाधने सन्ध्यावन्द-
 नित्यत्वम् त्रि० नित्यं तप्तं नित्येन वज्रानन्देन वा तप्तं ।
 परमानन्दलाभेन सतततप्ते 'नित्यत्वप्रो निराश्रय इतिगो०
 नित्यदा अर्थ० नित्य+दाच् । सातत्ये, सदैवर्थे । [तनि ।
 नित्यसुक्त पु० नित्यं सुक्तः । कालव्यस्येपि वन्धुव्ये परमा-
 नित्यव्यञ्ज पु० कर्म० । फलयोगं विना जीवनमादनमित्येन
 विहिते यथाकथञ्चित् प्रतिनिध्यादिना, असुरव्यद्रव्येण
 चानुष्ठे, अग्निहोत्रादौ यज्ञे ।
 नित्यसत्त्वस्य त्रि० नित्यमचलं यत् सत्त्वं धर्म्यं गुणभेदो वा
 तत्र तिष्ठति स्या-क्त । धैर्यापलक्षिनि, रजसमयी अभिभूय
 सदा सत्वगुणावलम्बनि च ।
 नित्यसमास पु० कर्म० । व्याकरणोक्ते समखमानग्रान्त्यद
 रहितविग्रहवाक्यसूचितं समासभेदे ।
 नित्यानध्याय पु० सर्वथा वर्जनीयनेदपाठकानाटौ । 'हावेव
 वर्जयेद्वित्यमनध्यायौ प्रयत्नतः । साध्यायभूनिच्चागुदा
 मात्मानं चाशुचिं द्विजः' इति 'इमाद्वित्यमनध्यायानधीयानो
 निवर्जयेदिति' मनुना प्रदग्गितेऽनध्यायभेदे ।
 नित्याभिद्युक्त त्रि० निचमभि समन्नात् युक्तः योगे व्याष्टतः ।
 देहयात्राभावायं प्रयत्नमाने, इतरत्यागासक्तो योगिनि
 निदर्शनं न० नि+दर्श-ल्युट् । उदाहरणे, दृष्टान्ते च अर्थात्
 लङ्कारभेदे स्त्री० टाप् ।
 निदाघ पु० नितरा दन्त्येऽल नि+दह-घञ् न्यङ्गादि० क्तत्वम् ।
 उष्णे, घर्मे, घर्मकाले ज्यैष्ठापादमासयोः, घर्मजले च ।
 निदाघकार पु० निदाघं घर्मं करोति क-अच् । स्वर्थे ।
 निदाघकाल पु० इत० । शीघ्रतौ ज्यैष्ठापादमासयोः ।
 निदान न० नितरामसाधारणया दीयते दा-ल्युट् । आदिना-
 रणे, कारणान्ते, शुद्धौ, तपसः फलयाचने, वस्तुमनि,
 अवसाने, रोगनिर्णायके ग्रन्थभेदे, रोगहेतौ च ।
 निदिग्ध त्रि० नि+दिह-क्त । उपचिते, लेपादिना वर्द्धिते च
 एवायां स्त्री० । तत संज्ञार्थकम् । कण्ठकारिकायां स्त्री०
 निदिध्यासन न० 'निरलरं विचारो यः मृतार्थस्य गुरो-
 र्मुखात् । तन्निदिध्यासनं प्रोक्तमिति निरुक्ते विचारभेदे
 ताभ्या निर्विचिक्तेष्वे चित्तस्य स्थापितस्य च । एकता-

नत्वमेतदि निदिध्यासनस्यते' इत्युक्ते ध्यानभेदे च ।
 निदेग पु० नि+दिग-घञ् । शमने, आन्नायां, कृत्रने निघटे,
 मात्रने च ।
 निद्रा स्त्री० नि+द्रा-प्रङ् । गद्यने 'यदा तु मनसि हाने
 कर्मात्मानः कर्माग्रहाः । विषयेभ्यो निवर्तन्ते तदा
 सुपिति मानवः' इत्युक्तेरेतके विषयेभ्यो कर्मान्द्रियाणां
 व्यापारोपरमरमे जीवस्याग्रग्याभेदे मग्ने ।
 निधन पु० न० नि+धा-यु । मरणे, मागे, पुत्रे, ज्योतिषोक्ते
 लग्नावधिके अटमस्याने ।
 निधान न० नि+धा-ल्युट् । मङ्गपञ्चादी निधौ, 'निधानं
 कुम्भस्य यथेति रघु' । व्याचष्टे, कार्यार्थमाने च ।
 निधि पु० नि+धा-क्ति । धनाधिदेवगङ्गद्व्यादिभेदे । विस्तरस्त
 दृष्टमिधाने । पुनरादानाय क्वचित्प्रदेशे अर्पणे, अस्वामिके
 द्रव्यभेदे च । आधारे कि । आधारे । यथा गुग्गुनिधिः ।
 चारिधिरित्यादि सङ्घे, नलिकानानगन्धद्रव्ये च पु० ।
 निधीश पु० इत० कुबेरे निधिपन्थाटयोऽप्यत्र ।
 निधुवन न० नितरां धुवनं हस्तादिभ्यनं यत् । सुरते
 म्नीपुनयोः केलिभेदे । 'निधुवननिर्गोदेन च ननु' मिति
 श्यामाग्नौलम् । [च ।
 निन(ना)ट पु० नि+नट्-अण्, घञ् वा । धनौ गन्धे, रथघोषे
 निन्दा स्त्री० निन्द-अ । अपवादे, गह्रायां कुत्साया, दृष्टये च
 निप पु० न० । नियतं धिमत्यनेन पा न् । कलसे, कदम्बजले पु० ।
 निपत्या स्त्री० निपतत्यत् आधारे कथम् । पिच्छिलभूमौ,
 दुग्धभूमौ च । [चाटिपु, प्राटिपु च ।
 निपात पु० निरुट् पातः । अन्तिनपतने मरणे, व्याकरणोक्तेषु
 निपान न० नियतं पीयतेत्यत् । कूपसमीपस्य जलाशये,
 कूपोद्भूतजलाधारस्याने, गौरीहनपात्रे च ।
 निपीडित त्रि० नितरा पीडित नि+पीड-क्त । (निंगदान)
 कृतनिपीडने ।
 निपुण त्रि० नि+पुण-कर्मणि क । प्रवीणे, क्रियासु दक्षे ।
 निफला स्त्री० निफलं फलं यस्याः । ज्योतिष्काल्याम् लतायाम्
 निवन्ध पु० नि+वन्ध-घञ् । कालविशेषे देयत्वेन प्रतिष्ठते
 वस्तुनि, 'निवन्धो द्रव्यनेवमवे'ति स्मृतिः । संग्रहघन्धभेदे, मूल
 रोधरूपे रोगभेदे, वन्धने च । 'निवन्धादासुरो मते'ति
 गीता । निवन्धाति कोठम् अच् । निवन्धते ततसेवने हि
 कोधरोधो भवति ।
 निवन्धन न० निवन्धतेनेनात् वा ल्युट् । हेतौ, वीणाया-
 त्तन्नीनिवन्धनोर्द्धभागे च । सावे ल्युट् । वन्धने ।

निभ ५० निभाति निभा-क । व्याजे । उत्तरपदस्य । एवमे
 वि० । यथा पिच्छनिभ भाहनिभेत्यादि तत्सदृश इत्यर्थे ।
 स्नातन्त्येषासु न प्रयोग ।
 निभासन न० निभ-सु भव ल्यट् । दर्शने ।
 निभत वि० निभ-ञ्त् । हते विधीते निषते एकापे रये,
 निर्वर्त्ते अक्षाधोपस्थिते च 'नभसा निभतेन्दुने'तिरसु
 निभञ्जयु ५० निभ-सन् अघुच् । अवगाहने, निषेदतया
 स्थितौ च । [निष्पन्नतया स्थितौ च ।
 निभञ्जन न निभ-सन् ल्यट् । अवगाहने, ललाटौ प्रवेगे,
 निभन्त्रण न० निभ-सन् ल्युट् । ध्वरणे प्रत्ययावसाधने नि
 योगभेदे यथा आह्लादौ भोजनार्थे नियोग 'तस्याकरणे
 प्रत्ययायो जायते इति सूत्रौ मभिद्भन् व्याजाने च ।
 निभान न० निभोयते स्त्रीप्रतेनेन भा ल्युट् । मूख्ये ।
 निभिसु ० रक्षाकृष्ये चन्द्रमस्ये च चपभेदे ।
 निभिसत् न० निभ-सिद् तक् । कारणे, हेतौ, शरव्ये, चिह्ने,
 भाविगुमागुभसूचके ज्योतिषाद्युक्ते यत्रने च 'निभिसत्त
 कपोधन इति एव 'निभिसानि च पश्चाधी'ति गीता ।
 उद्देश्ये च । 'निभिसान् कर्मासयोगे' इति पाणिनि ।
 निभिसत्कारण न कर्म० । न्यायोपे समवाय्यसमवायिभिदे
 कारणे यथा घटादौ स्टादि समवायिकारण कपाकहयसयोग-
 चासमवायिकारणसु तदुभयभिन्न कुलावाणि निभिसत्कारणसु
 निभिसि)एषु निभेपति निभ-भ्या-भि-क अच् पा । काच
 भेदे चतुषु स्वाभाविकस्यन्दनगितकाळे (पवक) भाग अय
 क्र०म एषु, पञ्च वा गुरु । स्वर्वाश्रमे ।
 निभोलन न निभ-भोन स्युट् । मरणे, सङ्कोचने, चतुर्भुद्रये च
 निभन् वि० निहत्त मनति सा अभ्यादे क । गभीरे भोषे ।
 निभन्गा स्त्री० निभन्गश्चति गम ल । मदीमावे । नोषगागिनि वि
 निम्नोन्नत वि निभ तदुत्तत्त । उद्वृत्तानते मञ्जुरे ।
 निभ्य ५ निभ्वति स्वास्य निभि सेचने अच् । (निभ) ह्ये ।
 निभ्वत ३० निभ्व अच कर्म० । मन्दारहृषे ।
 निभ्वधीज ५ निभ्व अच् तद्भोज यस्य । राजादमीहृषे ।
 निभ्व स्त्री० निभ्व ल । (नेत्र) ह्यभेदे । स्तार्ये क्व । अत्रैव ।
 निभ्वीचन न निभ-स्य च स्युट् । कण्ठप्रवे ।
 निभ्यत वि० निभ-यम ङ । निभिते नित्ये व्यापारयुक्ते निभम-
 वति, बभौकतेन्द्रिये च । निभ्वकर्मणि च ।
 निभयति स्त्री० निभ-य-भ-ङ् । निभने भाष्ये 'निभयति केन
 बाध्यत' इति उगायम् । प्राज्ञनपुगायमकर्मणि, प्रत्ये च ।
 निभयत् ५० निभयति वाहान् निभ-यम ङ् । शरणी । यादि

तरि पशुपेदेके वि० । स्त्रियां ङीप् । [रङ्गे च ।
 नियन्वित वि० नितरां यन्वित निभ-यन्त्र ङ । यमपे, प्रति
 नियम ५० निभ-यम-घञ् । यन्त्रये, प्रतिज्ञाया निषये, अङ्गी
 कारे, पूर्वमीमांसोक्ते पद्यत प्राप्सस्य इतर पद्यद्युदासेन
 एकतरपद्ये व्यवस्थापने, यथा श्रीहीनवह्निनि । अथ
 विद्वयोकरणाधनभूतस्य नषादेरवहननस्य वा उभयो
 प्राप्नो अवघात एव प्रहृत्सिर्भ्यवस्थापते । व्रते, 'निय
 मस्तु स यत् कर्मानित्यभागन्नुघाधन मित्युक्ते अनित्ये
 आगन्तुक्सावने उपवासादौ कर्मणि, शौचादिपु च ।
 विषारस्तु हृङ्दभियाने ।
 नियामक ५० निभ-यम-स्युन् । कर्मधारे । नियन्त्रि वि०
 नियुत न० 'घत सहस्रभयुत नियुत प्रयुत तपे'त्युक्तायां लक्ष
 सङ्कायां 'लघुस्य नियुतं'त्युक्ताया उगलक्षसख्याया,
 तत्तत्सङ्कायिते च ।
 नियुञ्ज न निभ्यत् नितरा वा युञ्जम् । बाहुयुडे ।
 नियोग ५० निभ-युज भाने घञ् । व्यवघारणे, व्याघ्रायाम्, निज
 एस्य प्रेरणे च । नियुञ्जतेरधन् आधारे घञ् । काव्ये ।
 नियोग्य वि० नियोजुमहति यद्यत् । नियोगकरणाद्ये प्रभौ ।
 नियोज्य वि० नियोजु भवते कर्मणि यद्यत् कुलाभाय ।
 प्रेये प्रेरणाद्ये भव्ये । [कुलादाये च
 निभ् अथ नू-क्लिप् न दीर्घ । निषेधे, निषये बहिर्भान् नि-
 निर-यु वि० निगतेऽ गोरक्ष । अथरहिते पतितहोवादिपुत्रा-
 दौ । राग्यररहिते प्रथमदिने अग्निमदिने सक्रान्तिदिने च
 निरग्नि ५० नास्ति अग्निरस्य । अग्निस्थाध्यश्रौतकर्मण्य्येषु
 विमादिषु विपु येषु ।
 निरङ्गम् वि निगंतोऽङ्गुपात् । बाधान्त्र्ये, अनिवाये च ।
 निरञ्जन वि० निर्गतमञ्जन यस्मात् । अञ्जनद्वये निर्मले । अञ्जन
 तम मनिनसभाभवत् तस्मात् निर्गत तद्भिर्गत यस्मात् ।
 परमनञ्जयि 'निरञ्जनं शस्त्रस्यैति दिव्य'मिति इति ।
 निरतिशय वि० निगतेऽतिशयोऽस्मात् । अतिशययुगे पर-
 भोक्तृष्टे । [निरत्यय कर्मणि भारति ।
 निरत्यय वि० निर्गतोऽत्ययोऽस्मात् । निर्वाध अगाधिके च
 निरन्तर वि० निर्गतमन्तरात् निर्गतमन्तर वा यस्मात् ।
 निरिह्ये, निरवधी, निरिह्ये च ।
 निरपत्यप वि० निर्गतोऽपत्यपाया । निरप्ये ।
 निरर्गसि वि० निर्गतमर्गस यस्मात् । अथवा प्रतिपत्त्यदिने च
 निरर्थया वि० निर्गतोऽर्थो यस्मात् कर्त् । निष्प्रयोजने
 आर्भवेण्युये च ।

निरवग्रह लि० निर्गतोऽवग्रहात् । निष्प्रतिबन्धे ।
 निरवसृत् लि० निर्गतोऽवसृत् । दीपमृत्त्ये, उत्कृष्टे च ।
 निरवयव पु० निर्गतोऽवयवात् । परनाणौ । आकारमृत्त्ये
 आकाशादौ लि० ।
 निरवशेष लि० निर्गतोऽवशेषो यस्मात् । सर्वस्मिन् ।
 निरवसित लि० निर+अव+सि-क्त । यावदवहित्यते (यस्य
 भोजनपात्रं संस्कारेषामपि न युष्यति तस्मिन्) चारुलुलादौ
 नीचवर्णे । [निष्कासने च ।
 निरसन न० निर+अस-ल्युट् । परित्यागे, प्रतिशेषे वधे,
 निरस्त लि० निर+अस-क्त । त्वरितोच्चारिते, निष्कृते, निम्ने,
 प्रतिहते, भर्त्सिते च ।
 निराकरण न० निर+आ+क-ल्युट् । निवारणे, दूरीकरणे च
 निराकरणे लि० निर+आ+क-ल्युट् । निवारणगीते
 प्रतिशेषकर्त्तरि च ।
 निराकृत लि० निर+आ+क-क्त । दूरीकृते, निवारिते च ।
 निराकृति स्त्री० निर+आ+क-क्तिन् । निवारणे ।
 निरासय लि० निर्गत आसयात् । रोगरहिते । वनच्छगने,
 शूकरे च पु० ।
 निरासालु पु० नितरां रमतेऽत्र रम-जालु । कपित्थद्वये ।
 निरालम्बा स्त्री० निर्गत आलम्बोऽस्मात् । आकाशलम्बिन्यां
 मासाम् । [नाम्निके लि० ।
 निरीशु न० निर्गतमोशयाः । फाले । ऐश्वर्यमृत्त्येतावादिनि
 निरुक्त न० निरुच्येनोच्यतेऽत्र । निरु+वच-क्त । 'वर्णांगमो
 वर्षाविपर्ययश्च द्वौ चापरो वर्षाविकारनामौ । भातोऽतर्थाति-
 शयेन योगस्तदुच्यते पञ्चविधं निरुक्तमित्युक्तदिशा प्रकृतिप-
 ल्याद्यावयवार्थनिर्वचनप्रतिपादके चेदाङ्गे अन्धभेदे ।
 निरुक्ति स्त्री० निरु+वच-क्तिन् । निर्वचने प्रकृतिप्रत्ययाद्यव-
 यवार्थकथनद्वारा सञ्चिदितार्थबोधने ।
 निरुपाख्य लि० निर्गता उपाख्या यस्मात् । असत्पदार्थं
 वन्ध्यापुत्रादौ, वाचोमनसश्च विषयतयोक्ते खनायोग्ये अस्फुट
 स्वरूपे च ब्रह्मणि । [शब्दे ।
 निरुद्ध पु० निरु+वह-क्त । शक्तिव्यत्ययव्याप्त्यर्थबोधके
 निरुद्धलक्षणा स्त्री० निरुद्धा शक्तिव्यत्या लक्षणा । व्याक-
 रणकोषाद्वेद्यत-प्रसिद्धार्थे शक्तिव्यत्याया लक्षणाव्याप्यायं
 शब्दस्यार्थबोधनायतौ ।
 निरुद्धि स्त्री० निरु+वह-क्तिन् । प्रसिद्धौ ।
 निरुपण न० निरु+अप-ल्युट् । तत्त्वज्ञानानुसूत्रशब्दप्रयोगे
 विचारे, निर्दिष्टे, आलोके च ।

निरूपित लि० निरु+रूप-क्त । नियुक्ते, कतरनिरूपणे, कल्पिते,
 न्यायोक्ते निरूपकतासंबन्धेन सम्बन्धिनि च ।
 निरोध पु० निरु+अध-ञ् । नागे, 'न निरोधो नदोत्वक्तिरि-
 ति पुराणम् । मनये, प्रतिरोधे च । [रोधने
 निरोधन न० निरु+अध-ल्युट् । कारागारादौ प्रवेशनेन गति-
 निवृत्तिति नियता षट्तिर्धेगा यत् । दक्षिणपश्चिमदिक्पतौ ।
 अनच्छाम् स्त्री० । निरुपद्रवे लि० । [यान्मनिद्वये ।
 निर्गन्धपुष्पी स्त्री० निर्गन्धं गन्धमृत्त्ये' सुप्तं दस्ता-टीम् ।
 निर्गुण पु० निर्गतो गुणेश्च । सत्त्वरजस्तमोरूपगुणव्यपद्रव्ये
 निर्धर्मके परमात्मनि । निर्गताः गुणाः शौर्यादयोऽरुपा-
 दयो वा यस्मात् । गुणहीने लि० ।
 निर्गुण्डी स्त्री० निर्गता गुणत् वेदनात् । गौराऽऽदीम् ।
 नीरसे, कनिकायां, किन्धुवारद्वये, पद्मरन्ध्रे च ।
 निर्गुण्य पु० निर्गतो अन्धः । अक्षणे, टिगम्बरे, बौद्धभेदे,
 द्यूतकारे, मुनिभेदे च । निर्दिष्टे, मूर्धे, निःसहाये, निर्वेदं
 गते च लि० । मूर्धे कन् । अक्षणे, निष्फले च पु० ।
 वस्त्ररहिते लि० ।
 निर्गुण्यन न० निरु+अधि-कौटिल्ये ल्युट् । मारणे ।
 निर्गुण्यक पु० निर्गतो अन्धर्वन्ध्यान्धर्वस्य क् । अक्षणे ।
 निर्गुणे, अन्धिहीने च लि० ।
 निर्घात पु० निरु+हन-ञ् । 'पन्नः पवनाभिहतो, गगनाद-
 वनौ यदा पतति । भवति तदा निर्घात' इत्युक्ते पवना-
 हतपवनजल्ये शब्दभेदे । 'निर्घाते भूमिचलने' इतिस्मृतिः
 निर्घृण लि० निर्गता घृणा दया यस्मात् । निर्दये ।
 निर्घोष पु० निरु+अप-ञ् । शब्दमात्रे ।
 निर्जन लि० निर्गतो जनो यस्मात् । जनैरनाकीर्णं विजने
 निर्जर पु० निर्गता जरा यस्मात् । देवे । जरान्ध्र्ये लि० ।
 पूव० । अस्मते न० ।
 निर्जरा स्त्री० निर्गता जरा यस्याः पूव० । गुड्यां, तालपण्यांश्च
 निर्भर पु० निरु+भृ-ञ् । पर्वतान्नि स्तजलप्रवाहे (भर-रा)
 निर्भरिणी स्त्री० निर्भरः पर्वतान्निःस्तजलप्रवाहः कारण-
 त्वेनास्यसा इति । नद्याम् ।
 निर्णय पु० निरु+नी-ञ् । निचये, तद्भावायाहित्ये सति
 तद्ग्राहिणि ज्ञाने, सन्देहे यथा भावाभावौ हावेव विषय-
 तथा भासते नैवं निचये तत्र एकविधएवावभासते । विरो-
 धपरिहारे, मीमांसोक्ते पञ्चावयवव्यायमर्थे चरनावयवे,
 न्यायोक्ते 'सन्दिह्य पक्षप्रतिपक्षयोः साधनवाधनाभ्याम-
 र्थाविधारणे च ।

निर्णीयपाद् ए० चतुष्पादव्यङ्ग्यारमभ्यो चरन प्रथमे येन सभा
 षण्ण जयवराजयपदार्थनिर्णयलक्ष्मिन् मादे ।
 निर्णीतं वि० निर्+निज क् । प्रोषिते, अपगतमले च ।
 निर्णीजया ए० निर्+निज-ल्युत् । रजके ।
 निर्द्वन्द्वन ए० नि प्रोषेण दहति ल्यु । भद्रातके । कण्ठे-
 ल्युट् ङीप् । मूर्खान्तार्यां स्त्री० । निर्गतोदहनोऽध्यात् ।
 श्रौत दिवङ्मिथ्ये वि० ।
 निर्द्विष्ट वि० निर्+दिग्-क्त । उपदिष्टे प्रद्विगते, कथिते च
 निर्द्विष्ट ए० निर्+दिग् भावे षञ् । शास्त्रे, आक्षया, उपदेशे
 च । निर्द्विष्टतेऽभिधीयतेऽनेन षञ् । प्रतिपात्कगच्छुपे
 नाक्षि,मेतने च 'कावमेव प्रतीचेत निर्द्विष्ट भूतको यथेति
 घुराणम् । कथने, उपाले देशाद्विगते च लि० ।
 निर्द्वन ए० निरुट् धनमध्यात् । नरद्वये । धनहीने वि० ।
 निर्द्वोरण न् निर्+ङ् षिच् ल्यट् । जातिशुषण्क्रियाशब्दाभि
 सद्यदायादेकदेशस्य ष्यक्करणे । यथा नराणां क्षत्रिय
 शूर राज्ञी नररूपधद्यदायात् क्षत्रियजातेरेकदेशस्य
 शूरत्वेन ष्यक्करणम् । [निषये च ।
 निर्द्वारित वि० निर्+ङ्-षिच्-क्त । क्षतनिषये निह्वारण-
 गिह्वन्त्विति निर्गतोदहेभ्यो शोतोष्ण दिवङ्मिथ्यस्यगुणभेदा ।
 रागहेमशीतोष्णलामालाभादिद्वन्द्वरहिते ।
 निर्द्वान् ए० निर्+न्त्व षञ् । आपद्ये अग्निनिषेये ।
 निर्द्वान् वि० निर्गता वाधा यथात् । निरुपद्रवे बाधाशून्ये च ।
 निर्द्वान् षु निर्+भी अच् । इयत्वेत् । भयरहिते वि० ।
 निर्द्वान् न० निर् गेयेषु भरो भारोऽन्व । अतिमात्रे । तद्युक्ते वि० ।
 निर्द्वान् चिक् अय० मन्त्रिकाया अभावे । मन्त्रिकाया अभावे ।
 निर्द्वान् चिक् न० निर्द्वान् अन्व्युत्पापनस्य दाह कायम ।
 चर्षण अन्व्युत्पापनघातने काठे । [शून्ये योगिभेदे ।
 निर्द्वान् वि० नर्गतो समकारो यथात् । प्रवृत्तहादौ समता-
 निर्द्वान् वि० निर्गतो सनात् । रजलमध्यादिमचहीने, रागा
 दिप्रकारिते, ध्युद्विष्टिते, शुद्धे च । अश्वके न० ।
 निर्द्वान् वि० निर्गतो यथात् । कतके तस्य हि फलसम्बन्धात्
 अश्वप्रनागकणम् प्रतिज्ञम् । [कामभेदे च
 निर्द्वान् न० निर्+न्वा ल्युट् । रचनानाम्, शारे समज्ञप्ते,
 निर्द्वान् न० 'विश्रुतं तु देवेभ्यो निर्द्वान् भवति लघुपाठि-
 ल्युक्ते देवविश्रुतं शोचते देवदत्तश्रुते देशोऽपिठे ।
 निर्द्वान् ए० निर्+ङ् षञ् । एतद्गुणके सर्वे (शोचसज्जाहाप)
 नि प्रोषेण षञ् । निर्द्वान् ष्ये, सङ्घटिते, वन्त्युत्थे च ।
 निर्द्वान् ए० निर्+ङ्-षञ् । सर्वगुणके, (शोचस) शोचने,

सदाज्ञे, व्याकामे च । [नदामनि, अध्वानिर्गमे, शोले च
 निर्द्वान् न० निर्+न्वा-ल्युट् । गजावाहदेभ्यो, पशूनां पादवन्ध-
 निर्द्वान् न० निर्+यत्-षिच्-ल्युट् । वैरशुद्धौ प्रतिदाने,
 दाने, न्यासघमर्षये च ।
 निर्द्वान् ए० निर्+यस षञ् । इच्छान् तरलतया निर्गते कावेन
 कठिनतां प्राप्ते, रमे (गार्) इच्छारसे काये च ।
 निर्द्वान् ए० निर्+ङ् षञ् । नागदन्तके, हारे निर्द्वान्,
 आधीडे, गेखरे च ।
 निर्द्वान् स्त्री० नितरा वयति व्यङ्ग्यरक्षाम् त्वचि ल्युट्
 ङीप् ए० । सर्वत्वचि (खोलस) 'यथाङ्गिर्निल्लयनो प्रत्यस्ता
 स्तथा येत' इति श्रुति । [कृपण-रूपाया निरुद्धौ ।
 निर्द्वान् न० निर्+ङ्-ल्युट् । प्रकृतिप्रत्ययविभागेन अर्थ
 निर्द्वान् न० निर्+ङ् ष्युट् । अन्वयोभा विभागे, दाने च ।
 निर्द्वान् वि० निर्+ङ् षञ्-क् । निपातिते ।
 निर्द्वान् न० निर्+ङ् ल्युट् । नाथोऽन्वो प्रकृतकथासमाप्तौ,
 प्रकृताभिनयस्य निर्द्वान्, नाटकस्यन्वभेदे च ।
 निर्द्वान् न० निर्+न्वा भावे क् नि० न । शोले, आश्वान्निक्कोले
 निरुद्धौ विनाशे गजमञ्जने, कदमे च । कर्षरि क्त ।
 निर्द्वान्, शाले, सुक्ते, निषये, शूरे, विद्याले च वि० ।
 निर्द्वान् ए० निर्+ङ्-षञ् । लोचनपादे । [च ।
 निर्द्वान् न० निर्+ङ् ष्युट् । गारुणे षधे दाने
 निर्द्वान् न० निर्+ङ्-षिच् ल्युट् । नगरात् यक्षिकरणे
 भारणे, हिमने, विसज्जने च । [च
 निर्द्वान् न० निर्+ङ् षञ् । कार्येऽभ्यादने, निर्यत्तौ समती
 निर्द्वान् वि० निर्गता विकल्पो प्राद्विष्टयातिभागे विषे-
 ध्यविषयतासम्बन्धो वा यथात् । वेदान्तोक्ते 'शान्तेया
 द्विविभागशून्ये विरोध्यविषयतासम्बन्धरहिते च मज्जा
 मैकालविषये अचण्डकारके एकविषयकं प्राप्ते आत्मा
 रामा विहितराया निर्विकल्पे समाधादिस प्रती० । वा
 क् । 'तत् प्रमा चानमा नादि ज्ञान यद्विर्विकल्पकम् ।
 प्रकारतादिशून्यं हि सम्बन्धानवगाहं वा' इति व्यायोक्ते
 अशौकिके आलोचनान्तके प्रानभेदे ।
 निर्द्वान् ए० मज्जादन्वयाणां विहार च निर्गते यथात् ।
 अन्वयिष्यभारविचारहीने परमात्मनि । निर्द्वान् ष्ये वि०
 निर्द्वान् स्त्री० निर्गतं वीजं दम्या । द्रान्भेदे अ-परोपे
 योपशून्ये च वि० । शशोर्गो समाधिभेदे उ ।
 निर्द्वान् स्त्री० निर्+ङ्-ल्युट् । शूरे, उन्वितौ अक्षयमे
 शोले, शरौ च ।

निर्वृत्त वि० निर्+वृत्-क्त । निष्पन्ने । निर्गता वृत्तिर्वस्य ।
वृत्तिरहिते वि० ।

निर्वेद पु० निर्+विद-घञ् । स्वस्वावमाने, बद्धकावेगाय-
सिद्धे पदार्थे निष्प्रयोजनत्वेन अनुतापे, औदासीन्ये,
वैराग्ये, 'तदा गन्तासि निर्वेदं श्रोतव्यस्य श्रुतस्य च'ति
गीता अलङ्कारोक्ते शान्तिरसस्य स्थायिभावे च ।

निर्वेश पु० निर्+विश-घञ् । भोगे, वेतने, मूर्च्छने, विवाहे च
निर्व्यथन न० व्यथ-भावे ल्युट् निश्चयेन व्यथनं भयं चलनं वा
यत् । छिद्रे, शोकस्थाने, व्यसनादौ, दुःखोत्पादके व्यापारे च
निर्व्यूढ वि० निर्+वि-वह-क्त । त्यक्ते, असमाप्ते, यत् वस्तु
सम्यग्रूपेणापर्याप्तं तस्मिन् च । यथा पत्न्यादीनां भर्तृधने
न सम्यक् खल्वं वधेष्टदानासामर्थ्यात् इति न तस्य निर्व्यू-
ढत्वं भवति च दौर्हितादेः खल्वं सम्यगेव पर्याप्तमत-
स्तनिर्व्यूढम् । [निय्यासने च ।

निर्हरण न० निर्+शेषेण हरणम् । दाहार्थं शवादिहरणे,
निर्हार पु० निर्+ह-घञ् । निखातगत्यादेः उद्धरणे, मल-
मूलादियागे, 'आहारनिर्हारविहारयोगा' इति स्रुतिः ।
प्रेतदेहस्य दाहार्थं बहिर्नयने, चयेष्टविनयोगे च । 'न
निर्हारं स्त्रियः कुर्युरिति मनुः ।

निर्हारिन् पु० निर्हरति दूरं गच्छति निर्+ह-णिनि ।
दूरगाभिगमने । निर्हरणकर्त्तरि वि० ।

निर्हाद् पु० निश्चयेन ह्लादः ह्रुट-घञ् । शब्दे ।

निलय पु० निलीयतेत्य ली-ञच् । गृहे, आवासस्थाने च
निवचने अव्य० वचननियमे । निवचनेहाय वाचं नियम्येत्यर्थः
निवपन न० निवतं वपनम् । पिताद्युपेन दाने ।

निवर्त्तन न० उभयतो विंगतिवंगमिति जेत्वादौ 'निवर्त्तनं
विंगतिवंगसंख्ये'रिति ली० नि+वृत्-णिच्-ल्युट् । निवारणे

निवर्त्तण न० नितरां बहूणं बह्वे हिंसाया ल्युट् । मारणे ।

निवसति स्त्री० नि+वस-आधारे अतिच् । गृहे ।

निवसथ पु० न्युपतेत्य नि+वस-अयच् । ग्रामे ।

निवसन न० न्युयतेत्य ल्युट् । गृहे । नि+वस-आच्छादने
ल्युट् । वस्त्रे । [सप्रवायुसम्ये वायुभेदे ।

निवह पु० नितरासह्यते बह-घ । समूहे । नि+वह-अच् ।

निवात पु० निवृत्तो निरुद्धो वा वातोत्थात् । दृढकवचे
शस्त्राद्यभेद्यकवचे, आश्रये च । वातान्ये देगे वि० ।

निवातकवच पु० छिन्नखड्गगिणो पुत्रस्य चन्द्रादस्य दैत्यस्य पुत्रे
दैत्यभेदे ।

निवाप पु० न्युयते नि+वप-अच् । पितृदेगेन दाने, दानभावे च

निवास पु० नि+वस-आधारे घञ् । गृहे, आश्रये च 'जग-
द्विवाभो वसुदेवस्यनी'ति माघः ।

निविड वि० नितरां विडति संहृष्यते नि+विड-क् । मन्त्रे
घने, नीरभ्ये, दृडे च । निगता नोमिका नि+नासायाः
विडच् । नतनामिकायाम् स्त्री० ।

निवीत न० नि+वृत्-क्त । जगदलम्बिते वज्रस्रव्ये । व्यञ्
संवरणे क्त संप्रसारणादि । प्रादतवस्त्रे ।

निवृत्त नि+वृत्-भावे क्त । निषेधे, 'निवृत्तं पदार्थं' इति भाष्यम्
कर्त्तरि क्त । विरते वि० । [महाप्रभे ति मनुः ।

निवृत्ति स्त्री० नि+वृत्-क्तिन् । उपरमे, विरतौ च 'निवृत्तिस्तु
निवेदन न० नि+विद-णिच्-ल्युट् । सम्मानपूर्वकं ज्ञापने,
समर्पणे च । [निवेशने, उद्वाहे, स्थाने च ।

निवेश पु० नि+विश-घञ् । विद्यामे, गिरिवरे, आगन्तकभैरव्य-
निवेशन न० नि+विश-आधारे ल्युट् । गेहे । भावे ल्युट् ।
प्रवेशे, स्थितौ च । [रादौ, हरिद्रागञ्ज

निशु स्त्री० नितरां श्यति तनूकरोति व्यापारान् शो-क ए० ।

निशु(शा)सन न० नि+शम-णिच्-ल्युट् वा ह्रस्वः ।
अवशे, दर्शने च ।

निशा स्त्री० नितरां श्यति व्यापारान् शो-क । रात्रौ हरि-
द्रावासु, 'अजगोपतिवृगमञ्ज कर्किधन्विष्टगा निशा' इति
ज्योतिषोक्तेषु सेपाटिराशिषु च ।

निशाकर पु० निशां करोति क-ट । चन्द्रे, कुक्कुटे च ।

निशाचर पु० निशायां चरति चर-ट । रात्रौ, गृहादे,
पेचके, सर्पे, पिशाचे, चक्रवाके, चौरै च । रात्रिचरभावे वि०
लीप् । राजस्थाम् कुलटायां केगिनीनामगन्धद्रव्ये च स्त्री०

निशा(शि)त वि० नि+शो-क्त वा इत्थम् । तेजिते तीक्ष्णोक्तते
निशान न० नि+शो-ल्युट् । तोक्ष्णोक्तारणे ।

निशान्त न० निशाद्यामस्यते स्तु अचन-गतौ कर्मणि क्त ।
गृहे । नितरां शान्ते वि० ।

निशापति पु० इत० । चन्द्रे, कर्पूरे च ।

निशुप्रुष्पा स्त्री० निशि रात्रौ पुष्यति पुष्प-अच् अलुकम् ।
शेफालिकायाम् । निशिषुष्पीत्यादयोप्यत्र ।

निशीघ्र पु० निशेरतेत्य नि+शी-घञ् । अर्द्धरात्रे, रात्रिभावे च
निशीघ्रिनी स्त्री० निशीघ्रोऽस्यसा इति । रात्रौ ।

निशुम्भ पु० नि+गुन्म-अच् वञ् वा । गुम्भाम्भराजुजे दैत्यभेदे ।
सर्दने च 'प्रागप्राप्तिनिशुम्भशायवधु'रिति वीरचरितम् ।

निशुम्भसर्दिनी स्त्री० निशुम्भं श्चद्राति श्चद-णिनि इत् ।
दुर्गायाम् ।

निश्चय इ० निरु+वि अच् । सद्ययायमाने निरुधे, सिद्धान्ते,
रमेनेति विषयपरिच्छेदे च ।

निश्चल नि० निरु+चल-अच् । स्थिरे, अचले, अगम्यावना-
विपरीतप्राप्तनारहिते च । भूमौ, गालपखलीश्च स्त्री टाप् ।

निष्प्राम् पु नि+प्र अच् । सप्रनासिकाभ्यां प्राणवायोनिस्थरणे
निष्प्रम् पु नितरां सजनि गरा यत् सनुज-अच् । त्वणारे

निष्प्रङ्गिन् वि निष्प्रङ्ग+अप्रथमं इनि । धनुर्इरे ।
निष्प्रद्या स्त्री० निषोदन्यस्याम् जना सद व्यप् । पख्यविक्रय-

ग्राहाया (ज्ञातचाला) इष्टे, चुद्रुस्त्रयाद्यश्च ।
निष्प्रहर इ० नि+सद+क्लिप् निष्प्रद् आश्रय ता हृषाति वर

निष्प्रध इ० नि+सद-अच् इ० । कठिने देशभेदे च तद्देशस्य
स०य० । तद्देशस्ये, निषादक्षरे, इतिवर्षस्य मर्यादा-

निष्पाद् इ० निषोदति मन, पाप वा यस्मिन् सद-अच् ।
'निषाद् रौति बुद्धर' इत्युक्ते तन्नीकच्छोयिते खरभेदे,

चरुणाये, महाप्रायात् जटायां शूद्रायास्तस्ये पारयवास्थे
वर्षस्यइरे च । [चिनि । इतिपाठे

निष्पाटिन् इ० निषादयति उपवेशयति इतिनि नि+सद-पिच्
निष्पिन् वि० नि+सिध ङ । निषेधविषये, रट्टघाघनताभय

निषेधक्रेन नञ्प्रदेन, विटायाद्यभक्षणञ्प्रदेन वा बोधे,
प्रणये, भाषिते च । [प्रतिमत्त ।

निषेक इ नि सिध अच् । गर्भाधाने 'निषेकादि ब्रह्मज्ञानान'
निषेध इ नि+सिध-अच् । निहत्तौ, प्रतिषेधे, नजादिना

निष्क माने इ० आत्स०सक०सेट् । निष्कवत अनिनिष्कत ।
निष्क इ० न० निषयेन कायति कै क । शास्त्रेयमेतद्वयमपक

परिमितप्रवर्षानामधार्थिकगतये, व्यथहारिकरूपके दीनारे,
(टाका) चतुर्भिः प्रवर्षपरिमिते मानभेदे षोडशइरे

(काङ्कन)परिमाणे, षष्ठीभूषण्ये षेधमात्रे, षडपरिमाणे च
निष्कसत् इ० निर्गत कच्छोऽज्ञात् । स्वस्यश्रुत्ये वरुणाख्ये कृमे

निष्कप इ० निरु+कप अच् । इयत्तापरिच्छेदे निषये च ।
निष्कन वि० निर्गता क्त्वा यस्यात् । कलाश्रुत्ये, नटवोयं

च । आभारे इ० । कलावयवस्यै चतुष्पि न० ।
निष्कलाश्रुतिदीयस्ये'ति इत्-अच् । विगतार्थशायाम्

निष्कासित वि० निष्+सघ गती विच ङ । नि धारिते ।
निष्कुट इ० निम्+कुट-क । रङ्गसमीपस्ये उपवने, वेदारे

खेत्रे, रानाम् ध्वन इरे च । [वा ङीप् । एलायाम्
निष्कुटि(टी) स्त्री० कुट इन् कौटिल्यम् निर्गता कुटिर्वस्या

निष्कपित वि० निरु+कप-क्त । अचिहते निष्कचोक्तते च
'कौकेनिष्कपित'मिति गङ्गास्तव ।

निष्कुह इ० नि शेषेण कुचयते विष्णवयति कुह क । हृषा-
दिभ्ये सघ जाते रप्ने कौटरे ।

निष्कृति स्त्री० निरु+कृ क्तिन् । निम्नारे, निर्मुक्तौ, पापादिभ्य
उद्गारे च 'हृतर्षे' नास्ति निष्कृति'रिति ष्ठति ।

निष्कृष्ट वि० निरु+कृष-क्त । सारंग्ये ।
निष्कपोषण न० निरु+कृष-ल्युट् । अनरवयवाना वक्षिन्स्यारणे

निष्कम इ० निरु+कम-अच् । बुद्धिघट्टद्वौ, निर्गमे, दुष्कृते च
निष्कमण न निरु+कम ल्युट् । बहिर्गमने, चतुर्थे भाषि

मिगो कस्यैश्चकारभेदे च 'चतुर्थे भाषि क्तत्वा गियो-
निष्कमण्य ष्टका दिति मत्त ।

निष्ठा स्त्री० नि+स्था-अच् । नाद्योक्त्या प्रकृतकथाप्रमाणौ
निष्ठासौ, नाथे अन्ते, याज्ञायाम्, उत्तमे, व्यवस्थायाम,

कौमे, मते, सुखश्रयादौ, तत्परतायां धर्मादौ अज्ञाया च
'बोकेऽध्याय दिविधा निष्ठा तिगीता । निषयेन स्थितौ च

'निषां निष्ठां त्त मानसो'मिति गीता । [दयाद्यौ व्यङ्गने
निष्ठान न० निष्ठीयतेऽव स्या ल्युट् । भक्त्याद्यद्योपशेषने

निष्ठी(ठे)य इ० नि+सिध-अच् वा दीर्घे । सखेन सन्निरसने ।
ल्युट् वा दीर्घे । निष्ठीयननिष्ठीयने एते व्यप्य ।

निष्ठुर न० नि+स्था-उरच् । पक्षवत्क्ये । कटोरे, वि० ।
'सुहृद्वाग्नेय्यश्रुत्यानां वचन निष्ठुर विट् । यदप्यह्वापचो

नोच स्त्रीय रामेयुनाश्रय मित्युक्ते, अश्वीनशाय्ये च । तत्त-
दिदिष्टे वि ।

निष्ठात् वि० नि+सिध-क्त । निष्पे ।
निष्ठात् वि० निरु+सिध-क्त पार गत इष्टो वा नि+स्था ङ

निष्पक्त वि विरतिशय पक्कम् । अतिशयेन पक्के क्वायिते
दयमूलादौ । पक्कं पाक निरु+स० । पक्कश्रुत्ये वि० ।

निष्पत्ति स्त्री० निरु+सद-क्तिन् । घनाप्तौ, सिद्धौ च ।
निष्पत्ताहति स्त्री० पत्त उद्धमस्वाक्षि ष्यच् पत्त यरः तस्या

चरपार्श्वे निष्पाचन सपत्य गत इति । सपत्यनिष्पत्ता
आपत्यनव्यधने' इति षाच्-क्तिन् । अतिव्यथायाम् ।

निष्पत्तिका स्त्री० निर्गत पत्त यस्याः । इ० । कटोरहणे
(टाउरकाटा) ।
निष्पत्तवि० निरु+सद ङ । सिद्धे वधाने च ।

निष्परिग्रह वि० निर्गतः कन्याकौपीनयुक्तकाद्यतिरिक्तः
परिग्रहोऽस्मात् । परमहंसे परित्राजके । त्यक्तसङ्गे वि० ।
निष्पाव पु० निष्पद्यते तपाद्यपनयनेन शोध्यतेऽनेन निर्+पू-
करणे घञ् । सूर्यादिवायौ तेन हि खलस्यधान्यादिकं
कडङ्गरादिभ्यश्च करोति । कर्मणि घञ् । कडङ्गरे (आग-
डा) राजमापे (वरवटी) श्वेतशिखिधान्ये, शिखीमात्रे च ।
निर्विकल्पे वि० । [श्रौतादिवह्निभ्यश्च वि० ।
निष्पावक पु० निर्+पू-खुल् । श्वेतशिखराम् (वरवटी)
निष्पावी स्त्री० निर्+पू-घञ् गौ० श्वेतशिखीधान्ये (वरवटी)
निष्पृह वि० निष्पृहता स्पृहा यस्य । वैपयिके सुखे इच्छाभ्यन्त्ये ।
निष्प्रेष पु० निर्+पिप-घञ् । संघर्षे । रहिते च ।
निष्प्रतिभ वि० निर्गतः प्रतिभायाः । जडे, अज्ञे, प्रागल्भ्य
निष्प्रवाणि वि० प्रोयन्तेऽस्यामनया वा प्र+वेज्-ल्युट् ङीप्
प्रवाणी तन्ववायशलाका निर्गतः प्रवाण्याः निरा० स० ।
नवासरे, अभिनवे । (तान्काटा) वसने ।
निष्प्रल वि० निर्गतं फलं यस्मात् । फलरहिते । पलाले फल-
भ्यन्त्ये धान्यकारुडे (नाडा) पु० विगतार्त्तवायां स्त्रियां स्त्री०
निस्रु अय्य० निर्+घो-क्विप् ष्ट० । निषेधे, निश्चये, साकल्ये,
अतीते च ।
निसर्ग पु० निर्+हज-घञ् । स्वभावे, स्वरूपे, सद्यौ च ।
निसिन्धु पु० नितरां सिन्धुरिव वङ्गद्रवपत्नादिसन्धात् । सि-
न्धुवारे (निसिन्हा) ।
निस्रुदन न० निर्+स्रुद-ल्युट् । मारणे वधे ।
निस्रुता स्त्री० नितरां स्रुता स्रु-त्त । विष्टतायाम् (तेओड़ि)
निस्रुष्ट वि० निर्+हज-त्त । न्यस्ते, मध्यस्थे च ।
निस्रुष्टार्थ पु० 'उभयोर्भावसुत्रीय स्वयं वदति चोत्तरम् ।
सन्दिष्टः कुरुते कर्म निष्पृष्टार्थस्तु स स्रुत' इत्युक्ते दासभेदे
निस्रुतरण न० निर्+तृ-करणे ल्युट् । उपाये । भावे ल्युट् ।
निस्रुतरे, पारगमने, तरणे, निर्गमे च ।
निस्रुर्हण न० निर्+स्रुह्-हिंसायां ल्युट् । मारणे ।
निस्रुल वि० निरस्तं तलं प्रतिष्ठा यस्य । वर्तुले, तलभ्यन्त्ये, चले
च । गौरा० ङीप् । वटिकायाम् स्त्री० । नितरां तलम् ।
तले न० । [अभीष्टप्राप्तौ च ।
निस्रुतार पु० निर्+शेषेण तारः पारगमनम् । उद्घारे, पारगमने,
निस्रुतक्षीर पु० निष्पृपमन् 'शस्त्रं क्षीरनिव शुभ्रं यस्य ।
गोधूने तस्य हि घृणं क्षीरवत् शुभ्रम् ।
निस्रुपित वि० निष्पृप+कृतौ णिच्-त्त । त्वग्विहीने कृते
तण्डुलादौ, लघुकृते, त्यक्ते च ।

निस्त्रिंशु पु० निर्गतस्त्रिंशद्भ्योऽङ्गुलिभ्यः डच् समा० ।
खडगे, त्रिंशदङ्गुल्यधिकस्यैव खड्गत्वात् ततो न्यूनत्वे
कुरिका । तत्तुल्याहिंसकत्वात् निर्हृये वि० ।
निस्त्रिंशुपत्रिका स्त्री० निस्त्रिंशद्भव पत्रमस्यस्याः ठन् ।
(मनसा) स्फुहीभेदे ।
निस्त्रैगुराय वि० निष्क्रान्तः त्रैगुरात् त्रिगुरकाव्यात् संसा-
रात् त्रिगुरकाव्येभ्यः कामादिभ्यो वा । कामनादिभ्यन्त्ये
संसारातीते च 'निस्त्रैगुरयो भवार्जुने'ति गीता । [कार्याम्
निस्त्रैहृफला स्त्री० निस्त्रैह्वं स्त्रैह्वन्त्यं फलं यस्याः । श्वेतकण्ड-
निस्रुष्यन्द् पु० निस्त्रु(ष्य)+न्द्-घञ् वा पत्वम् । स्रुन्दने
इपत्क्षरणे निष्क्रान्तं स्रुन्दनं यस्मात् । स्रुन्दनभ्यन्त्ये वि०
निस्त्रु(स्त्रा)ञ् पु० निर्+स्रु-अप्, संज्ञायां घञ् वा । भक्तमण्डे
(माड) अपक्षरणे च ।
निस्त्रु(स्त्रा)न पु० निर्+स्त्रन-अप् घञ्, वा । शब्दे ।
निस्त्रुनज न० निर्+हन ल्युट् । वधे ।
निस्त्रुव पु० निर्+ह्वे-अप् संप्रसारणञ् । आह्वाने । [कायाम्
निस्त्रुका स्त्री० नियतं जहाति भुवं ह्रा कन् न ह्रस्वः । गोधि
निस्त्रुहित वि० निर्+धा-त्त । स्थापिते, सुप्ते, स्थिते, निश्चिते च ।
नितरां हित । अत्यन्तहिते ।
निस्त्रुव पु० निर्+ह्वे-अप् । शाब्दे अत्यथा स्थितस्य वस्तुनो
न्यथात्वेन सूचने अपलामे । ह्वे-क्तिन् । आपङ्गतिरप्यत्
निस्त्रुद् पु० नितरां ह्राटः निर्+ह्रद-घञ् । अत्यक्ते शब्दे ।
नीकाश पु० निर्+काश-घञ् दीर्घः । निश्चये । पचाद्यच् । सदृशे
किन्तु निभादिवत् परपदस्यतथैवास्य प्रयोगो नान्यथा
-वच्चनीकाशइत्यादि ।
नीच वि० निहतामीं लक्ष्मीं चमति प्रम-ड । पामरे, निक्षे
वामने च । चौरनामके गन्धद्रव्ये पु० ।
नीचभोज्य पु० इत० । पलाण्डौ । पामरभक्ष्यमात्रे पु० ।
नीचैस् अय्य० निहृष्टं चोयते चि-डैसि दीर्घञ् । नीचे, अल्पे,
क्षुद्रे च । [निवासस्थाने पत्निणां कुलाये च
नीड पु० निश्चिता इत्यन्त्यत् इल-क डलयोरेकान् लस्य ड ।
नीडज पु० नीडे जायते जन-ड । विहगे नीडोद्भवदयोऽप्यत्
नीति स्त्री० नीयन्ते उन्नीयन्तेऽर्था अनया नो-क्तिन् । शुक्रा-
द्युक्तशास्त्रविद्यायां कार्यकारणयोरभेदात् तच्छास्त्रे च ।
भावे क्तिन् प्रापणे ।
नीतिशास्त्र न० नीतिबोधकं शास्त्रं शाक० सुकृष्णकामन्दक-
पञ्चतन्त्रमहाभारतहितोपदेशादौ शास्त्रे ।
नीध(त्र) न० निश्चयेन धरति दृष्योति वा जलादि-ध-द वा

मूल० क दीर्घ । पठलप्रान्तभागे । वने, नैसौ चन्द्रे,
रेवतीनक्षत्रे च ।

नीर पृ नी-पञ्च । कदम्बे, वसुके, नीलाशोकहृद्ये च ।
नीर न० नी-रक्त, निर्गत रादन्मितो वा 'अग्नेराप इति'
श्रुतेस्तस्मान्निजव्यत्यसम् । जले, रसे च ।

नीरज न० नीरे जायते जन-क । पद्मे, सक्ताया, कुम्भोपथौ च ।
जलजातमानि त्रि० । जलजनन्तमेदे पु० (चन्द्रेणाल) ।

नीरदृष्टं पु० नीर ददाति दा क । भेषे, ससक्रे च । निर्गते
रदो दन्तोऽध्यात् । दन्तशब्दे त्रि० ।

नीरन्ध्र त्रि० निर्गत रन्ध्र यथात् । सान्ध्रे धने ।
नीरस पु० नि सरन् रसो यथात् । दाङ्गिने । रसज्ञे
त्रि० 'नीरसतत्त्वविश्लुद्धत् ।

नीरालन न० नीरस शान्त्युदकस्य अजन क्षेपोऽत्र नि, नि ये
पेष राजनमत्र वा । दीपादिना सत्कारे निर्मच्छन्ते, 'पशु-
नीरालन कुर्यात्' प्रथम दीपमात्रया । द्वितीय शोदकाजेन
तृतीय धीतवासवा । श्रुताश्रयादिपत्रैश्च चतुर्थं परिकी-
र्तितम् । पशुम प्रथिपतेन साष्टाङ्गेन यथाविधी'सुक्तादिभ्य
दीपादिभि पशुशरसकारे आरात्रिके, आश्विनमासादौ
घोटकादे पुजनविशेषे च ।

नीराजना स्त्री० नि श्रेष्ठेय राजना राज विष्णु उष्ण । दीपा
दिना सकारे 'नीराजना जनयमानिति नैषधम् । वाजि-
नीरालनाविधाविति रघु । [रोगरहिते त्रि० ।

नीरुज्ज स्त्री० निहता रज्ज । सास्थ्ये । निर्गता रज्ज यथात् ।
नीरुज्ज न० निहता रजा यथात् इष । कुम्भोपथी (कुम्भ)

नील पृ नील वर्षे क । इलाहृतवर्षेऽनन्तरत्वे रम्यक
वर्षेण सखांशपर्वते, भारतवर्षेण पर्वतमेदे, धानरभेदे,
निधिभेदे, साङ्गने, बटङ्गे, 'चरणानि स्रजं पुच्छं यत्र
तामि गोपतेः । सादारणसवर्षेण तु नीलमिति निर्होदि
त्युक्ते, 'होहितो यस्तु वर्षेन पुष्पापेण श पाण्डुर । श्रेत
पुरविधायायां च नीलो ह्य उच्यते' इत्युक्ते च इषभेदे,
'नील वा इषस्रज्जेदि'ति वायुपुराणम् । लण्यवर्षे च ।
तद्वति त्रि० । शीतधी स्त्री ङीप् । नील्या रक्तमन् ।
नीलीरक्ते त्रि० । रन्ध्रनीलमणी (नीलम) तालोपयत्ने,
विषे, शीरोरालने च (यते) न० ।

नीलक न० नील इव कायति कै-क । (काशालवण्य) काश-
लवणे, शीजगणितोऽज्ञायां यावत्तारकान्नप्रापनार्थायामव्यक्त-
राशिवद्रायां, शीङ्गभेदे च । अयमण्डले पु ।

नीलकण्ठ पु० नील कण्ठोऽस्य । 'श्रीराज्ये मध्यमाग्राश्च विष

हावाह्वोऽज्ञाभूत् । इरेण धारित कण्ठे नीलकण्ठसतो
हृत्' इत्युक्ते विषे, मयूरे, दाङ्गुषे, घामचटके, खड्गने,
पीतघारे चन्द्रभेदे च । मूलके न० । [हृत्ते

नीलकान्द पु० नील कन्दो मूलमस्य । विषकन्दे, अहिषकन्दे च
नीलकुरण्डक पु० कर्म० । नीलभिक्षायां । नीलभिक्षी-
त्ययत् । [हृत्ते च ।

नीलताल पु० तलमेव ताल नील तालमस्य । द्विन्नावे, गमाल
नीलदूर्वा स्त्री० कर्म० । हरितवर्षदूर्वायाम् । [यति त्रि ।
नीलध्वज पु० नीलाकारो ध्वज इव । तालहृत्ते । नीलध्वज-

नीलनिर्यासक पु० नीलवर्णी निर्यासे यस्य कप् । नील-
वर्णोऽयमण्डले । नीलवर्णनिर्यासे पु० । इव० । तद्वति त्रि० ।

नीलपत्र न० नील पत्रं पर्णं पुष्पल वा (पाषाणि) यस्य ।
नीलवर्षे कुण्डे, सुण्डलके, अयमनकहृत्ते नीलासनहृत्ते,
दाङ्गिने च । कर्म० नीलवर्षपेण न० इव । तद्वति त्रि० ।

नीलपुष्प पु० नील पुष्पमस्य । नीलध्वजराजे, नीलाश्वाने च ।
पत्न्यवर्षे न० । अयराजिताया स्त्री० । अतस्यां (मसिवा)
ङीप् । स्याथे कन् तलैव ।

नीलफला स्त्री० नील फल यस्या । जम्बहृत्ते ।
नीलमणि पु० कर्म० । (नीलम) रन्ध्रनीलमणी ।

नीलमाप उ कर्म० । सावभेदे (काशकलाप) ।
नीललोहित उ नील कण्ठे लोहित केशेषु । विषे तद
दृष्टके व्रतभेदे, कण्ठरक्तमिहिते वर्षे च । तद्वति त्रि०

कर्म० । जम्बा स्त्री० । [मखांशताया, लण्यभेदे च ।
नीलवर्षाम् पु० वर्षाया भवति भु-क्तिप कर्म० । लण्यवप-

नीलवल्ली स्त्री० कर्म० । वदयाम् (परगाहा) ।
नील(ली)वस्तु नील्या रक्ते नील कर्म० नील्या वा रक्तं वस्तु
शाक । नील्या रङ्गिते वस्त्रे 'नीलोवस्त्र म स्युःश्रे'ति
श्रुति । नीलवसनान्त्योऽयत् । इव । तद्वति त्रि० ।

नीलवृत्त न० नील वृत्तमस्य । तले ।
नीलवृत्ता स्त्री० नीलवर्षं पत्रं पुष्पं फलं च वर्णितं प्रकृतं
इष क । धार्ताकीभेदे । [धरन्तो'ति शम्भोऽस्य ।

नीलसरस्वती स्त्री० द्वितीयविद्याया तापयाम् । 'मातर्नील
नीलसार पु० नील सारोऽस्य । तित्नु हने (कद) । [विषय
नीलसिन्दुक उ कर्म० । लण्यवर्षेऽधित्युवारे नीलधित्युवारा
नीलाश्वन न० कर्म० । शीरोरालने (हते) ।

नीलाश्वर पु नीलमश्वर यस्य । वज्रभेदे, शनैश्वरे च ।
कर्म० । नीलीरक्ते वस्त्रे न० । इव० । तद्वति त्रि० ।

नीलाश्वी पु ईपनकादेन व्यापित आनन्दा क कर्म० । नील

भिरष्टग्राम् । तस्या हि पुष्पमल्यकालेनैव गन्तति ।
नीलालु पु० कर्म० । श्यामवर्णकन्दे आलुभेदे ।
नीलासन पु० कर्म० । (पियासाल) दृचभेदे । [दृति च ।
नीलिनी स्त्री० नीलोत्तर्णोत्स्यस्या' इति । नीलीदृचे क्षण्णति
नीलोत्पल न० कर्म० । इन्दीवरे सौगन्धिके नीलवर्णे कुसुमे
नीवाक पु० नियतं वाको वचनं वच-वञ् दीर्घः । महार्घ्येतो
धान्यसञ्जयादरे । [कटङ्गरोयैरिति रघुः ।
नीवार पु० नि+वृ-वञ् दीर्घः । दृचवान्वभेदे 'नीवारपाकादि
नीवि(त्री) स्त्री० निव्ययति निधीयते वा नि+व्ये इन् वयोपः
दीर्घो डिव् वा डीप् । वणिजां मूलधने, कट्टीवस्त्रवन्धे च
'नीधिं प्रति प्रणिहिते तु करे' इति सा०३प० । [जनपदे ।
नीदृत् पु० स्त्री० नियतं वर्त्ततेऽल नि+दृत्-क्तिप् दीर्घः । देगे,
नीशार पु० नितरां शोथ्येति हिमानिखावत्वानेन वा नि+
शृ-वञ् दीर्घः । हिमानिलनिवारणे प्रावरणे, काण्ड
पटे च (शानात्) । [द्विभे च ।
नीन्दार पु० निद्वियते नि+हृ-वञ् दीर्घः । घनीभूते गिशिरे,
सु अव्य० सुदति नौति वा मित०डु । विकल्पे, अनुनये, अतीते,
प्रचे, हेतो, वितर्के, अपमाने, अपदेगे, अस्ततामे च ।
नुड वधे त० कु० प०सक-सेट् । उडति अउटोत् । न शत्वम्
सुति स्त्री० उ-क्तिन् । सवे, प्रणामे च ।
सुत्त(न्न) वि०सुट-क्त तस्य वा नः । प्रेरिते, विभे च ।
नूतन वि० नव एव नव+तन नवस्य नू । अभिनवे नवीने ।
त । नूतोप्यल । [दृजे ।
नूद पु० सुदति पापं क ए० दीर्घः । अश्वत्थाकरे वृक्षदास्त्रि
नूनम् अव्य० सु+कन-व्यभि । वितर्के, निधिते, स्वरणे,
वाक्यपूरणे, उत्प्रेक्षाद्योतने च । [पदाङ्गदे ।
नूपुर न० नू-क्तिप् सुवि पुरति उर-अन्तगमने क । (नेपुर)
नृ पु० नी-कृन् डिव् । मनुष्ये, पुरणे च । जातौ डीप् । नारी
नृग पु० इच्छाकुर्वन्त्ये नृपभेदे ।
नृकरोटिका स्त्री० इत० । नृकपाळे ।
नृचक्षुस् पु० नृन् चक्षे पश्यति भक्ष्यत्वेन चक्ष-असुन् न ख्या
देशः । राचसे । [नर्त्यति ।
नृत नर्त्तने दि०पर० अक०सेट् । नृत्यति अनर्त्तित् नर्त्तियति-
नृत्त(त्वि) न० नृत-क्त वध् व । तालमानयुक्ते सविलासाङ्ग-
विक्षेपरूपे नर्त्तने ।
नृप पु० नृन् पाति रत्नति पा-क । 'वसुधैवकुटुम्बकमिदं' इति
नृपो भवेदित्युक्ते राजविशेषे, रा० च ।
नृपकन्द पु० कन्दानां नृप. श्रेष्ठः राजद० । राजपलाराडौ ।

नृपति पु०इत० । कुषेरे, राजनि च । [दृजाद्योऽयत् ।
नृपद्रुम पु० दुर्गाणां नृप' राजद० । राजदृजे आरम्भे राज-
नृपप्रिय पु० इत० । (विदुर्गाम) वंगभेदे तस्य दुर्गवेदनकारि-
त्वात्तन्मियत्तम् । राजपलाराडौ, शान्तिधात्रे, अ.श्री च ।
राजवद्वभे वि० । केतव्यां राजपञ्चूर्याश्च स्त्री० ।
नृपप्रियफला स्त्री० नृपप्रियं फलं यस्याः । वार्त्ताश्याम् ।
नृपसभ न० नृपाणां सभा शान्ता संज्ञिति र्वा । राजसमूहे
राजान्मृदुशान्तावाञ्च ।
नृपोचित पु० नृपेषु उचितः । राजमापि । राजवैग्ये दि० ।
नृयज्ञ पु० नृणां यज्ञः । अतिश्रिपूजने । नरयज्ञादयोऽप्यत्र ।
नृवराह पु० ना वराहः । अंगार्यां मनुष्यवराहाकृतौ
भगवद्वतारभेदे । [परद्रोहिणि च ।
नृशंस वि० नृन् शंसति गन्तुं हिंसायाम् अण् । वातके, क्रूरे,
नृसिंह पु० ना सिंहः । अंगार्यां मनुष्यसिंहाकृतियुक्ते
भगवतोऽवतारभेदे ।
नृ नीतौ क्पाटि० घाटि० पर० सक्त० सेट् । नृश्याति अनारीत्
घ्नणोपदेगत्वान्न शत्वम् । [नरयति । न शत्वम् ।
नृ नये श्वा०पर०सक०सेट् घटा० । नरति अनारीत् । णिच्
नेजक पु० निज-शुद्धौ -यत् । रजके । शोधकमात्रे वि० ।
नेट् वि० नी-टच् । प्रभौ निर्वर्द्धके नाचके, प्रवर्त्तके, प्रापके,
' च । स्त्रियां डीप् । निम्बदृजे पु० ।
नेत न० नयति नीयते वाऽनेन द्रुन् । मन्यनदामनि, वस्त्रभेदे,
दृक्षमूले, रघे, जठायाम्, नाश्याम्, शलकायाम्, चक्षुषि
च । प्रापयितरि, नयनसाधने, प्रवर्त्तके च दि० ।
नेत्रच्छद पु० नेत्रे छाद्येतेऽनेन छद णिच्-क ह्रस्वः । नेत्रपि-
धायके चर्मसमे नेत्रपटे ।
नेत्रपर्यन्त पु० नेत्रयोः पर्यन्तः कोणः कीमा । अपाङ्गे ।
नेत्रमल्ल न० इत० । चक्षुर्मले दूषिकायाम् (पिचुडि) ।
नेत्ररञ्जन न० नेत्रे रञ्जयेते अनेन रञ्ज-करणे ल्युट् । कञ्जले
नेत्ररोगहन् पु० नेत्ररोगं हन्ति हन-क्तिप् । दृक्षिकालीदृजे
तस्य हि नेत्ररोगनाशकत्वं वैद्यके प्रसिद्धम् ।
नेत्राम्बु न० इत० । चक्षुर्जले अशुष्यि । [दृचभेदे ।
नेत्रोपमफल पु० नेत्रे उपमा यस्य तादृशं फलमस्ति । (वादाम)
नेत्रौप(धि)धी स्त्री०इत० वा डीप् । अजशृङ्ग्याम् (गाडरशिङ्गा) ।
नेदिष्ठ वि० अतिशयेनान्तिकः इषन् नेदःदेशः । अतिशयनिकटस्थे
'नेदीयस्' वि० अतिशयेनान्तिकः इवसन् नेदादेशः । अत्यन्त-
'नेदीयस्' । -- --, नाटकादेरभिनयार्थसञ्जाभूमौ च ।
नेपथ्य न० नी-विच् नयः । नेत्र' पथ्यम् । भूषणे, वेष्टे, वेष्ट्याने,

नेपाल इ० स्वनामख्याते 'जटेश्वरं समारभ्य योगेशान् मष्टे-
 षरि । नेपालदेशो देवीगो'ल्युक्तो देशभेदे ।
 नेपालमकम्बल इ इत० । कुशास्ये चित्तकम्बले ।
 नेपालनिम्ब इ० इत० । ज्वरान्तेके लघुनिम्बे, निम्बभेदे च ।
 नेपालमूलक न० इत० । हृत्किरुन्दसदृशे मूलभेदे ।
 नेपालिका स्त्री० । नेपाले भवा उन् । सप्त गिरिाद्याम् ।
 नेम इ० नी-मन् । अथधौ काये, अर्धे प्राकारे कृतने गर्से,
 नाशे, अन्यस्मिन्नित्यर्थे च । अर्धाधेऽस्य चर्चनामता ।
 नेमि इ० नी मि । तिनिरहले । कूपसमीपे रच्छुधारणार्थे लि-
 काज्यस्य चक्रान्ते च । (रथचक्रस्य भूमिस्य ध्वनयोस्य भागे)
 कूपान्तिवस्ये-समानस्यलभागे स्त्री० वा स्त्रीपुं ।
 नेमिश्र न० मङ्गला सृष्टस्य चक्रस्य भूमि शीर्ष्येतेतल मृ ड ।
 नैमिशारण्ये खेले । सार्धेऽणु । नैमिश्रस्यल ।
 नैकभेदं लि० न एके अनेके मश्वेन शुभ्रुपेति च० नैके
 भेदा यस्य । अनेकप्रकारे उच्चारणे ।
 नैगम इ० निगम एव प्रस्तावणु । गीत्याम, उपनिषदि मङ्ग
 विद्यायाम्, तत्प्रतिपादके वेदान्ते च । निगमे भव अणु ।
 यच्चिगुजने, नागरेच । [उत्तमाया गवि ।
 नैचिकी स्त्री नौचैरग्य चरति ठक टिलोप गौ स्त्रीपुं ।
 नैत्य(ति)क न० । नित्यमनुजयम् कान् उन् वा । नित्यानुजये,
 'नैत्य(ति)कान्ते भुक्तिम्रिये'ति श्रुति ।
 नैपुण्य(ण) न० । निपुण्य भाव अणु अणु वा । दक्षतायाम्
 नैमित्तिक लि० । निमित्तादागतम ठक् । पुत्रजन्मदिनिमित्त
 भाशिय विहिते जातेष्टादी 'नित्य नैमित्तिक चरे'दिति श्रुति
 नैमित्तिककलय इ० कर्म० 'च'युगमस्यस्थाने मङ्गो नैमित्तिको
 जय ' इत्युक्ते मङ्गदिनावसाने जगता प्रथये । [लम् ।
 नैमिष न० तीर्थभेदे निमेषेण निष्पुना तत्राहारविनश्यात् तथा
 नैमेय इ निमि यत् सार्धेऽणु । निमित्तये परीवर्त्ते ।
 नैययोध न० न्ययोधस्य विकार अणु तस्य मनुक । चटकसादी
 नैयायिक लि० न्याय वेद्यपीते वा ठक् । न्यायार्थे ।
 नैरन्तर्य न० निरन्तरस्य भाव अणु । अविच्छेदे ।
 नैराश्रय न० निराश्रय निष्कायस्य भावः अणु । आया-
 न्श्रयान् 'नैराश्रय परम शुच'मिति प्रतावणम् ।
 नैर्घर्तौ स्त्री० निघर्त्तेरित्यम् अणु । दक्षिणपदिमायां त्रिदिगि
 नैर्घर्तौ द्विपभाश्वये इति श्रुतिः ।
 नैर्मल्य न निर्मलस्य भाव अणु । निर्मलत्वे सञ्चलते । 'विप
 वेधतिधरागो भाग्नो भव अणुत्थे । तेमेव हि विदागस्य
 नैर्मल्य सपुत्राहृतम'गुक्ते विषयपरिमाणे च ।

नैवेद्या न० निवेद निवेदनमर्हति व्यञ्ज नि+विद-लिट् कर्मणि
 यत् सार्धे अणु वा । 'निवेदनीय द्रव्यन्त नैवेद्यामिति,
 कथ्यते' इति श्रुत्युक्तो देवतोद्देशेण व्यक्तस्य द्रव्ये ।
 नैपथ इ० निपथानां जनपदानामयम् अणु । नलनामनि भूपतौ,
 तदधिकृत्य कृते सन्त्ये, न० । तद्देशमथे तत्त्वस्वभित्ति च लि०
 नैष्कर्म्यं न० निष्कर्मणो भाव अणु । विधिना चर्मकर्मत्वात्
 'न कर्म'शासनारम्भात् नैष्कर्म्य'मिति इति गीता ।
 नैष्किक इ० निष्के हेति दीनारे तदगारे च्छे नियुक्त ठक् ।
 कोषाध्यक्षे, टङ्गशाखाया नियुक्ते ।
 नैष्ठिक पु० निष्ठा सधारसभाभिं प्रयोजनमस्य ठक् । मङ्गलार्थेण
 यावज्जीव शुभ्रुचराशिति-मङ्गलकारिभेदे । निश्चलतया-
 स्थिति निष्ठा तत्रासक्त ठक् । निश्चलाया स्थितौ सक्त
 लि० स्त्रियां स्त्रीपुं नैष्ठिकी ।
 नैसर्गिक लि० निर्गणे स्वभावेन निर्घस्य ठक् । स्वाभाविके ।
 नैस्त्रिगिक लि० निश्चिय प्रहरणमस्य ठक् । चक्रने योदरि
 नो अणु० नह-दो । धमारे ।
 नोचेत् अणु० नो च येञ् इ० । निषेधे ।
 नोपस्थाट् लि० न उपतिष्ठति स्थान-लट् । दूरस्ये । स्त्री
 'अथशारी क्रियाहेषी नोपस्थाता निरुत्तर' इति श्रुत्युक्तो
 इष्टवादिभेदे । [कन् । नौकायत्नैपार्थ ।
 नौ स्त्री रुद स्त्री । सलोपरि ज्वनसाम्भवे सरुविभेदे । सार्धे
 नौकाट् इण्ड इ० इत० । नौकाया चालनायै पार्थ इयवद्वे
 काष्ठद्वये (दांठ) । [न्युत्क्षितिपर्यायोप ।
 न्यकार इ० न्यृक-ठ-अणु । नीचकरणे तिरस्कारे च । किन् ।
 न्ययोध इ० न्यृक इत्यर्हि इध अणु । चट्टले, यमीहसे वाङ्-
 इयविसारलतस्यामरूपपरिमाण्ये (माथो) सर्वाणि स्युक्तस्य
 स्थिते विष्णो, विषयस्था मोहनौपयो च । सूयिकपर्यया
 स्त्री स्त्रीपुं ।
 न्ययोधपरिमण्डला स्त्री० 'जनौ एकदिनौ यस्या नित्ये
 च विद्यावता । मध्ये स्त्रीया भवेद्या सा न्ययोधपरिमण्डले,
 युक्तजलणार्थां भाव्याम् । [श्रुद्धे शृङ्गभेदे च ।
 न्यङ्कु इ० नित्यदीप्तवृत्ति नि+अनुच-उ क्तस्य । शुक्तिभेदे, बह
 न्यङ्गुभूराह इ० न्यङ्गुरिव भूराह । श्लोकाहृष्टे । तस्य
 बहुरङ्गाकारत्वात्तथास्यम् ।
 न्यच् लि० निष्प्रसङ्गति नि-अनुच किन् । नोचे त्रिष्ये ।
 न्यक्षित लि० नि+अनुच क्त । अथ विभ्रं ।
 न्यहा लि० नि अथ क्त । क्षिप्रं स्यात्, विष्टे, निहिते च ।
 न्याद् इ० नि+अद्-अणु न चकारेण । भोजने ।

न्याय पु० नि+ई-इन् वा घञ् । उचिते गौतमोक्ते शास्त्रभेदे,
तदुक्ते प्रतिष्ठादिपञ्चकप्रतिपादिक्रवाक्यविभेदे, नीतौ नयो-
पाये, भोगे, युक्तौ, युक्तिमूलवृत्तानभेदे च ।
न्याय्य वि० न्यायादनमेतं यत् । उचिते, युक्तियुक्ते च ।
न्यास पु० नि+अस-कर्मणि, भावे वा घञ् । स्थाप्यद्रव्ये (गच्छित)
अर्पणे विन्यासे, संन्यासे च । [अतिप्रिये च वि० ।
न्युह्य पु० नि-उह्य-अच् । सामवेदाङ्गेषु पट्टस्य मण्डपेषु । मनोहरे,
न्युज्ज वि० नि+उज्ज-घञ् कृत्वाभासः । अधोसृजे कुञ्जे । (कुजो)
यज्ञपात्रभेदे (दर्भमयसृजि) पु० । कर्म्मरङ्गफले न० ।
न्यून वि० न्यूनयति नि+अन-परिमाणे अच् । जने गह्ये च ।

प

प पु० पत्, पा-वा ड । पत्रे, पातरि, पणै, पाने च ।
पक्कण पु० पचति पच-क्तिप् कण-अच् कर्म० । श्वरालये ।
पक्लिप्त वि० पच-क्ति ततो-सप् । पाकनिर्द्धते । [पाके च
पक्त्वि० पच-क्त तस्य वः । परिणते, दृढे, विनागो-सृजे, क्त-
पक्त्वाद्यत् पु० पक्त्वं करोति क्त-क्तिप् । निम्नदृष्टे ।
पच्च परिपद्ये चु० उभ० सक० सेट् । पच्चयति ते अपपद्यत् त ।
पच्च परिपद्ये अद० चु० उभ० सक० सेट् अयं भ्वादिद्य पर० ।
पचति पच्चयति ते अपपद्यत् त अपपद्यीत् ।
पच्च पु० पच-अच् । सुलक्षणप्रतिपदादिपञ्चदशम्यन्तपञ्चदश
तियात्मके काचे, खगानां पतञ्जे (पाका) गरस्य पञ्चस्ये पञ्चे,
केगात् परः । समूहार्थे, यथा केगपच इत्यादि । पार्श्वे, सृष्टे,
न्यायोक्ते संदिग्धसाध्यरति पद्यार्थे, यथा पर्वतो वह्निमान् ।
निरोधे, वले, सहाये, सख्यौ, चुञ्जीरन्त्रे राजकुञ्जरे, खगे,
वलये, मसूहे, पिच्छे, टेङ्गाद्यै च ।
पच्चक पु० पचइव कायति कै-क । पार्श्वेद्वारे (खिडकी)
पच्चता स्त्री० पच्चस्य भावः । न्यायोक्ते अनेमानेच्छाभाव
समानाधिकरणे साध्यवत्तानिश्चयाभावे यत् बहुपादिकं
साध्यते तत्र धर्मिणि वञ्चिमन्निश्चयाभावे एव पच्चत्वं
तत्र तन्निश्चयसत्त्वे तु अनुमानेच्छासत्त्वएव पच्चता नेत-
रथेति न्याये स्थितम् । [खगानां पचस्य मूले च (डाना)
पच्चति स्त्री० पच्चस्य मूलम् ति । पञ्जारम्भके प्रतिपदि तिथौ
पच्चद्वार न० पचे पार्श्वे द्वारम् । (खिडकी) पार्श्वे द्वारे
पच्चपात पु० पचे व्यन्यायसाहाय्ये पातः अभिनिवेशः ।
अन्यायसाहाय्ये ।
पच्चपातिता स्त्री० पच्चपात+अस्यर्थे इति तस्य भावः तत् ।
साहाय्यकरणाभिनिवेशे, पच्चाभ्यां पतने च न परं पचि

पञ्चपातितेति नैपयम् । [तिथौ ।
पच्चान्त पु० पच्चस्यान्तो यत् । अभावास्यायां पूर्वमायाञ्च
पच्चिणी स्त्री० पच्चगुह्ये अञ्जनी विद्येते अस्या इति । आगाभि
वर्त्तमानदिनाभ्यां युक्तायां रात्रौ ।
पच्चिल वि० पच्च साहाय्यमस्यर्थे इत्यच् । साहाय्यकारके ।
न्यायभाष्यकारे वात्स्यायनमुनी पु० ।
पच्चिन् पु० पच्च+अस्यर्थे इति । वाणे, विहृष्टमे च ।
पच्चान् न० पच्च-मनिन् । नेत्रावरणे लोम्नि, पद्मादे; केगरे,
सूत्रादेरव्यत्यभागे, सुगादेः पद्ये च ।
पच्च पु० न० पचि-घञ् नि० । जुलम् । कर्द्धने, पापे च ।
पच्च(ङ्गे)ज न० पच्चे जायते जन-ड पचे अनुक् स० । पद्ये,
सारसपच्चिण च । पच्चजन्मादयोऽप्यत्र ।
पच्चचूरण पु० पच्चे चूरण इव । शालूके ।
पच्चार पु० पच्चस्यति ऋ-अग् उप० । गैवने, सेतौ च ।
पच्चिल वि० पच्च+अस्यर्थे इत्यच् । कर्द्धमवति देगे ।
पच्चैरुह न० पच्चे रोहति रुह-क अनुक् स० । पद्ये, सारसगुणे च
पच्चि स्त्री० पचि-क्तिन् । सजातीयसन्ततौ (पांत) पच्चारपाद-
के, दगाचरपादके च छन्दोभेदे, दगसहायाञ्च तेन पच्चितरय
इति दगरवर्द्धता । दधिभ्यां, गौरवे, पाके, मपञ्चे च ।
पच्चिद्रूपक पु० पच्चिं आङ्गे भोजनार्थपचिदानां विमाणा
मावलिं द्रूपयति उप-णिच् एतुन् । अपाङ्गत्वे आदादौ
अभोजनीये कितवादौ । विस्तरस्तु दृढदमिधाने ।
पच्चिपावन पु० पच्चिं आङ्गे भोजनार्थपचिदानांमावलिं
पुनाति पू-णिच्-ल्यु । आङ्गभोजनार्थपचिदानां पच्चिप-
वितताकारके विद्याविगिष्टादौ । विस्तरस्तु दृढदमिधाने ।
पच्चिबीज पु० पच्चित् मूतानि बीजानि यस्य । बर्कुण्डले ।
पच्चु वि० खजि-कु-पगादेशः उक् च । गतिहीने स्त्रियां ऊङ् ।
शनैचरे पु० । [पक्लिप्त-पचा ।
पच पाके भ्वा० उभ० सक० अनिट् । पचति ते । अपाचीत् अपक्त ।
पच व्यक्तीकारे भ्वा० व्यात्म० अनिट् । पचते । अपक्त ।
पच विस्तारे चु० उभ० सक० सेट् इदित् । पच्चयति ते अपपद्यत् त
पचनी स्त्री० पच्च्यतेऽनया ल्युट् । वनबीजपूरके जम्बीरभेदे
पचम्पचा स्त्री० पचति पच-अच् ट० सम् द्विवङ् । दाह-
हरिद्रायाम् ।
पच्च आवरणे स्वा० पर० सक० सेट् इदित् । पच्चति अपञ्चीत् ।
पच्च पु० पद्यभ्यां वृद्ध्यावरणाभ्यां जायते जन-ड । अङ्गे, पद्मार्ग
अङ्गेऽजायते'ति श्रुतिः । [धनिष्ठादिनक्षत्रपञ्चके च ।
पच्चक न० पच्चानामवयवस् कन् । पच्चसंख्यायां ज्योतिषोक्ते

पञ्चकपाय पु० कर्म० । 'जम्बुमाख्यलिखद्याल वज्रल वदर
 तथा । कपाया पञ्च विज्ञेया' इत्युक्तेषु पञ्चत्र कपायेषु ।
 पञ्चकोल न पञ्चकोल कपायस्य लक्ष्य च व्याम्निनगरैरि
 त्युक्ते पाचनभेदे ।
 पञ्चकोप पु० पञ्च कोपा इवावरका यस्य । वेदान्तोक्ते अन्नम
 यन्पिप्लुकोपीमिमानिनि जीवे । समा० हि । पञ्चत्र अथ
 मयादिकोपायैषु देहादिषु न० ।
 पञ्चगव्य न० गोविंकार यत् पञ्चाना गव्याना ममाहार । पञ्च
 गव्य 'दधिघोरेष्टतगोगव्यमोमयैरियुक्तेषु दध्या दधु पञ्चत्र
 पञ्चचडा स्त्री० पञ्च चडा यस्या । अग्रोरोभेदे ।
 पञ्चजन पु० पञ्चभि भूतेर्जन्येते जन-पञ्च न षड्भि । मनुष्ये
 दैवभेदे च यस्यास्या लक्ष्यस्य पाञ्चजन्य यज्ञोजात ।
 पञ्चतन्त्र न० 'भया भाष तथा मत्स्यो सुद्रा मैद्युनमेव च । पञ्च-
 तन्त्रमिदं प्रोक्तं निति तन्त्रोक्तेषु मयादिषु पञ्चत्र, माहा-
 द्युक्तेषु भूम्यादिषु पञ्चत्र भूतेषु च ।
 पञ्चवटी स्त्री० षटो वृक्ष ममा दि० । 'अध्वत्योविस्वटवृक्ष
 षट्पथानापरगोकक । शास्त्रे पञ्चवटीत्युक्तेषु अथवत्या
 दिषु पञ्चत्र वृक्षेषु रामायणप्रसिद्धे जनस्यानस्ये स्थानभेदे च
 पञ्चवक्रा उ पञ्च वक्राणि यस्य । गिरे इन्द्राचभेदे च । पवि
 विनारट-अथ पञ्च वक्रामस्य । सिद्धे पञ्चास्य पञ्चत्रपादयोष्यल
 पञ्चवल्कल न० समा० हि० । 'नृपोधोदुस्वराध्वस्यवृक्षवैतस
 यन्कलम । पञ्चवल्कलमित्युक्तेषु पञ्चत्रादिवल्कलेषु ।
 पञ्चघाण पु० पञ्च घाणा यस्य । 'समोहृणोश्चाटनी च घोष
 णानापनकाया । स्रग्धनगैति कामस्य घरा पञ्च मकी
 र्तिना' इत्युक्तपञ्चकदुक्ते कामे । पञ्चगरा'योऽप्यथ ।
 पञ्चशस्य न० समा० हि० । 'धा यष्टद्वाजिना मपो यवा
 मिशार्थको'थ वा । पञ्चशस्यमिति प्राक्तं मित्युक्तेषु धान्यादिषु
 पञ्चश्रास्य पु० पञ्च शास्यक रा अङ्गलयो यस्य । इको ।
 पञ्चशिष्य पु० सनिभेदे 'बोदु पञ्चमिसन्तते ति उराणस्य ।
 पञ्चसुगन्धिक कपूरकज्ञो ननवद्रुडुष्यपुषाकजातीफनपञ्चकेन ।
 समा० ममानेन च याजितेन मनोहर पञ्चसुगन्धिक श्रा'दि
 त्युक्तेषु मितितसुगन्धिद्रव्येषु ।
 पञ्चसूना स्त्री० पञ्च सूनाः प्राणिवधप्यामानि । 'पञ्च सूना
 यद्व्यस्य सूना मेषपुत्रकट' । कपडनी चोदङ्गलस्यैत्यु-
 क्तेषु पञ्चत्र कीटवधस्यानेषु ।
 पञ्चाग्नि पु० पञ्च अग्नेय उपपाया यस्य । आन्दीभ्ये 'त्रैत्य यथा
 नीय' । पञ्चस्थाभाङ्गनाशय पञ्चवचको भवती ति मन्त्र
 पूर्वकं प्रदर्शितां शर्गमेवाग्निं पञ्चत्र स्यानेषु अग्निनेषु ।

पाषण्डपाया विद्यायाम् 'पञ्चापयो वे च विष्वाचिकेता'
 इति श्रुतिः । पञ्चाग्निमिति च ।
 पञ्चाङ्ग न० समा० हि० । 'त्वत् पत्न कुत्सस मन्त्र फलशैकस्य ग्रा-
 खिन । एकत्रस्य तु पञ्चाङ्ग'मित्युक्ते एकदशस्य त्वगा-
 दिषु पञ्चत्र, 'तिविशाररचनतल योग करणमेव च । पञ्चा-
 ङ्गभेदेहिषेयै'मित्युक्तेषु तिव्यादिषु च । पञ्च व्यङ्गानि यस्य ।
 जपहोमी तर्पणपञ्चाभिषेको विप्रमोजनम् । पञ्चाङ्गोपामन
 खोके उरधरणमित्यते' इति तन्त्रोक्तपुरधरणभेदे पञ्च
 व्यङ्गानि चायत्तानि यस्य । कूर्मैः पु० तस्य हि हृत्प्रापद-
 योवारुपाङ्गपञ्चकस्य यथेष्ट सञ्ज्ञोचविकायायो खेत्तया
 करणादायत्तस्य । [एरण्डवृक्षे । पञ्चाङ्गल्युक्ते वि ।
 पञ्चाङ्गल पु० पञ्च अङ्गलय इव पञ्चाकारा यस्य अथ समा०
 पञ्चास्यत न० समा० हि । 'दुग्ध च शर्करा चैव एतं तनि तथा
 मधु । पञ्चास्यतमिदं प्रोक्तं'मित्युक्तेषु पञ्चत्र दुग्धादिषु ।
 पञ्चाचन न० 'अचनस्य एक मिसुमर्ह एको ह्यो चम्यकौ त्रीणि
 च केशराणि । घण्टाय तथा नव नादिकेला पञ्चाचनानी
 नरक न याती'त्युक्तेषु अचन्यादिषु वृक्षेषु ।
 पञ्चाचल पु० देगभेदे । तद्वेस्ते न० व० ।
 पञ्चानी स्त्री० पञ्च प्रपञ्चमलति पय्याप्रोति अल-अण् ।
 यत्कृतउत्तनिकाया गानभेदे च (पाषाणी) ।
 पञ्चाशतु स्त्री पञ्च दशत परिभाषणमथ नि० । (पञ्चाग)
 सङ्ग्राभेदे ततसन्व्यानेषु च ।
 पञ्चेन्द्रिय न समा दि० । 'पञ्चेन्द्रियेव रसमप्राण प्रचेन्द्रिय
 मत मित्युक्तेषु श्रोत्रादिषु प्राग्नेन्द्रियेषु 'वाक्प्राणित्पापयव-
 म्यानि जग्नेन्द्रियाणि वे'त्युक्तेषु वागादिषु कर्मेन्द्रियेषु
 च पञ्चत्र । [कदावे । विहङ्गादिबन्धनस्थाने न ।
 पाणि]स्त्रर पु० न पञ्जि (विचि-ना अरच । शरीराविवृष्टे
 पञ्जल पु० पञ्जि अमन् । कोलकन्दे ।
 पञ्जिञ्जी स्त्री पञ्जि-रन् वा ङीप् । हृत्पनाधननाजिकाया
 (पादल) श्रापे कन् । अत्र पाणिनीयसूत्रवृत्तिभेदे
 तिचि'रादिपञ्चाङ्गोपिकाया वृत्तिकायाश्च (पञ्जि) ।
 पञ्चतपस्य पञ्चाग्निषाध्य तपोदस्य । अत्र पार्श्वमार्गिनचत
 एधोर्ध्वव्यवस्थारूपतेन पञ्चकैसप्यमाने 'पञ्चम पञ्चतपस'
 इति भाष । [धरुतायाम् । तथाह्यति नि० ।
 पञ्चतय न० पञ्चाममयश्च पञ्चावयवा यना वा तदप । पद-
 पञ्चतय्याति न तदेव तन्नाल पञ्चानां तन्नावाप्यां समाहार' ।
 पादादिभिर्द्वेषु कलाभनवाएवीभूतषु यद्व्यवस्थारूपमथ
 अभावापादेषु पञ्चत्र एकाभनेषु ।

पञ्चत्व न० पञ्चानां दृष्टिव्याटिभूतानां भावः त्व । सरणे, तत्त्व
हि देहारकात्मतानां स्वस्यागस्य स्वेपु स्वेपु प्रवेगः
इति तस्य पञ्चरूपता । तन् । पञ्चताप्यत् ।

पञ्चदश नि० पञ्चदशानां पूरणं इट् । येन पञ्चदशमश्रा पृथ्यति
तस्मिन् । स्त्रियां ङीप् । मा च चन्द्रस्य पञ्चयोः पञ्चदश-
कलाक्रियारूपायां पूर्णिमायाममापस्यावाञ्च तिथौ,
पिठारग्यप्रणीते वेदान्तपत्न्यभेदे च ।

पञ्चधा अर्थ० पञ्चप्रकारम् पञ्चदशधा च । पञ्चप्रकारे ।
पञ्चन् नि० पञ्च-विस्तारे अणि । (पञ्च) स्याद्युक्ते ।

पञ्चमस्य पु० पञ्च नस्या षस्य । जन्निनि, व्याप्ते च । पञ्च-
नस्युक्ते वि० । ते च शशकादयः 'शशक' शशकी गोधा
सङ्गो कूर्मश्च पञ्चमः । भव्यान् पञ्चनसिष्याञ्छ रिति मनुः

पञ्चनद पु० पञ्च नद्यो षत् । 'पितम्बरापतीचन्द्रभागा महे
सरिहरा । शतदृष्ट विपागा च तेन पञ्चनदः स्यत्'
इत्युक्ते (पञ्चान) इति स्याते मद्देशे । पञ्चानां नदीनां समा-
हारः । जागोस्याञ्च 'किरणा धृतपापा च सुप्रतीया सर-
न्वती । गङ्गा च यमुना चैव पञ्च नद्यः प्रकीर्त्तिता' इत्यु-
क्तानाम् विन्दुमाप्रवतीर्यमन्त्रिहितानाम् पञ्चसु नदीषु ।

पञ्चपर्णी स्त्री० पञ्चपञ्च पर्णानि प्रतिपर्णी षस्याः । (गौरजन्वा-
वृद्धिया) जुपभेदे । स्वार्थे ऋन् अक्षरे ।

पञ्चपञ्चव न० समा० द्विषु । 'आन्वाकल्पयटपञ्चयजोडुन्दर-
पञ्चव' । पञ्चपञ्चवमित्युक्तेमित्युक्ते वैदिककूर्मणि, 'पनसाम्
तथाश्रुत्वं वटं वकुलनेप चैति तन्त्रोक्ते तान्त्रिककूर्मणि
च स्वायम्बटोपरि देवे पञ्चपञ्चके ।

पञ्चपाल न० पञ्च पादाणि आश्रोहे भ्यानि षत् । देवपञ्चदशं
पिकाटिविक्रमिति पालपञ्चकोद्देशेन कर्त्तव्ये विक्रितिपार्श्वेण
कादे पञ्चानां पादाणां समाहारः । पञ्चस्य पालेषु ।

पञ्चप्रदीप पु० पञ्च प्रदीपा षत् । आरात्रिकार्थं पञ्चप्रदीपात्मके
दीपपालभेदे । [पादेषु] इत्यित्, इत्युक्ते अर्थभेदे ।

पञ्चभट्ट पु० पञ्चसु देहस्थानेषु भट्ट' । 'पञ्चभट्टस्य हृत्पृष्ठे सम्-
पञ्चभूत न० पञ्चाना भूतानां समाहार' । वैशेषिकाद्युक्तेषु
नित्यपतेजोवायुव्योमादिकेषु भूतेषु ।

पञ्चम नि० पञ्चानां पूरणं पञ्चन्+भाच् । येन पञ्चसंख्या
पृथ्यति तस्मिन् । स्त्रियां ङीप् । मा च चन्द्रस्य पञ्चमकला
क्रियारूपायां तिथौ च ।

पञ्चमकार न० पञ्चानां मकारादिप्रणानां समाहार' । तन्त्रो-
क्तेषु सदासामसत्स्यसुद्रामैथुनेषु ।

पञ्चमहावज्र पु० महान् वज्रः महावज्रः तत कर्म० । नित्यं

वदस्यकर्त्तव्येषु स्याध्यायपाठा विनोदजागतिविपजन-
पिततर्पणवलिजकार्येषु पञ्चसु पञ्चदशनाटोपमनोटकेषु
कर्मणु । पञ्चयज्ञशब्दोपयत्तार्थे ।

पञ्चसास्य पु० पञ्चसः सरभेटः आस्ये तदेकदेशकण्टं षत् ।
नोकिपे 'पञ्चमं रीति कोकिल' इति हि शब्दार्थेने ।

पञ्चसूत न० समा० द्वि० । 'द्वित्रिगोनाजगाम्भारीशटनागनि-
कारिकाः । गङ्गपूजामिति स्यात्'मित्युक्ते पावनभेदे ।

पञ्चरत्न न० समा० द्वि० । विद्रुमं शौरकं नीलं पद्मरागञ्च
सौक्तिमम् । पञ्चरत्नमितं प्रोक्तमित्युक्तेषु पञ्चसु रत्नेषु ।

पञ्चरात्र न० रात्रन्त ज्ञानवदने ज्ञानं पञ्चभिधम् भूतम् । पञ्च-
रात्रमितं स्यात्'मित्युक्ते पञ्चज्ञानमापने नारदाद्युक्ते पत्न्यभेदे
पञ्चनाल्लोक न० पञ्चभिनां ज्ञानं स्वर्गमर्थैः कावति ज्ञे-क ।
शेटशमह्लादानमध्ये महादानभेदे ।

पञ्चनौकक न० लौहं धाटुं समा० द्वि० । 'सुवर्णं रजतं ताम्बू
रत्नं नागं तथैव च । पञ्चनौकमिति प्रोक्तं'मित्युक्ते धातुपञ्चके

पट गतो भा० पर० सज० सेट् । पटति । अपाटीत् अपटीत् ।
पट टीप्ती तु० लभ० अज० सेट् । पाटयति ते अपीपटत् त ।

पट चेटने अट० चु० उभ० सज० सेट् । पटयति ते अपपटत् त
पट वि० पठ्यते ज्येष्ठते अच् । वस्ते । स्त्रिया गौ० ङीप् ।

पिठानदृष्टे पु० । पुरस्यते वि० । [योष्यत्] ।
पटकार पु० पटं करोति ऋ-अच् । तन्तगवे । [पटस्यहाट-

पटकुटी स्त्री० पटनिर्मिता कुटी गा० । पटस्ये षट्ठे (तासु)
पटञ्चर न० पठ्येने आनेत्युक्ते पट-अत्, भूतपूर्वं पटत् चन्द ।

जीर्णवस्ते । पटञ्चिव वेदित इव चरति चर-अच् । चौरेषु०
पटन्त न० पट-वेष्टने कडन् । (चाल) छटिपि । स्वीत्यसम्यत्

गौ० ङीप् । दृष्टे, अन्त्यभेदे च पु० ।
पटवाञ्चक पु० पठान् वानयति सुरभीकरोति वाम-पुणु ।
वमनपानके कृद्वाटिचूर्णे ।

पटञ्च पु० न० । पटेन षट्यते षन्, पट इत्येव गङ्गं जहाति वा
हा-वा इ । टङ्गाप, व्ये । समासभे पु० ।

पटि(टो) स्त्री० पट-इन् वा ङीप् । पटभेदे, कुम्भिजादृष्टे च ।
पटीर न० पट-इरन् । चालत्याम् कूलके, केटारे, सेधे,
वंगमारै, खटिरे, उदरे, कन्दर्पे, चन्दने च । 'परिपीत-

पटीररसेरनम' इत्युद्धृतः । उड्डे, हरणीये च वि० ।
पटीचम् वि० अतिगयेन पटु इत्यसु । अतिशयकार्थव्येष्टे ।

पटु वि० पट-उ । निपुणे, नीरोगे, तोड्डो स्फुट्टे, निधुरे धूर्ते
च । स्त्रिया वा ङीप् । पटोने पु० लज्जे, पागुलवणे

छलाके च न० ।

पटुजातीय लि० पटुयकार जातीवर । पटुप्रकारे ।
 पटुपर्णी स्त्री पटुनि प्रषान्यथा । स्वर्णवीरिणीहजे ।
 पटुरुप लि० प्रशन्न पट प्रागम्ये रूपम् । अतिगम्यदधे ।
 पटोल पु० पट औज्व । स्वनामस्थाने लताभेदे । वस्त्रभेदे न०
 पटोली(निका) स्त्री अणक पटोल डीप (निका) स्या
 ताया नतायाम् । स्वार्थे कन् । तत्रैवाथ ।

पट्ट न० पट ङ्ग नेट् ट वा तस्य नेस्वम् । नगरे । चतुष्पथे,
 राजादिष्वेथपत्रे, (पाट्टा) पीठे, लनाटपट्टमिनुड्ड ।
 फलके (ढाल) राजसिंहासने उत्तरीयवस्त्रे, कौप्ये (रिगम)
 नेपथे च । मापाथे पु ।

पट्टज न पट्टान् जायते । पट्टनिर्मिते वस्त्रे (रेशमिकापट्ट)
 पट्टदेवी स्त्री० पट्टे राजासने देवी लताभिपेका स्त्री । राज
 सङ्घियाम् (पाट्टापी) पट्टसङ्घियाम् । [प्रधाननगरे
 पट्ट(त्त)न न० पट(त्त)नि लना यत् पट-पत वा ततनु । नेट ।
 पट्टरङ्ग न० पट्ट रज्यतेऽनेा रनुच करणे घञ् । (वक्रस) इति
 ष्याते पदार्थे । ष्युट् । पट्टरङ्गनमथत् ।

पट्टग्राफ उ० कर्म (नालिता) शाकभेदे ।
 पट्टिकालोभ उ० पट्टिकाकार लोभ । (पट्टियानोभ) लोभ-
 भेदे । पट्टिलोभादयोऽप्यल ।

पट्टिन पु० पट्टन-अन्वयार्थे इति । रत्नलोभे ।
 पट्टिन पु० पट्ट अन्वये च इत् । पतिकरणे । [अप्रीन्
 पट्ट निश्चिन्तात्तरवाचने भा० पर० घञ० सेट् । पठति अपाठोत्
 पट्ट गतौ भा० आ० सञ्ज सेट् इडिन् । पण्डिते अपठिष्ट ।
 पट्ट सङ्गतौ वा पु उ० पठे भा० अक्० सेट् इडिन् । पण्ड-
 यति ते पण्डति अपपण्डत्-न अपपण्डोत् ।

पण व्यह्वारे (प्रयविक्रदानौ) स्तनौ च भा० आ० सञ्ज० सेट् ।
 पणायति -ते पणते व्यह्वारे तु पणायति इत्येव । अप
 णायोर्ग अपणायिष्ठ ष्यपणिष्ठ ।

पण पु० मययतेऽनेन पण ऋच् । मूढ्ये, धने, हाके कर्मप्रति-
 भिन (पयम) स्याते द्रव्ये च । भावे अच् । भ्रतो, द्यूते,
 म्लेचे (पराजये इट् देयमित्ये) नियमे । व्यह्वारे च 'सा-
 काकिनी ताव पणशतम' इत्येव षष्ठ काकिनीपरिभाषे च
 प्रमाण न० पण भावे ष्युट् । निरुध ।

पणाय पु० स्त्री० पण व्यह्वार वाति वा ऋ । पट्टभेदे 'पण-
 वापक्रगोस्रथा इति गोता । ['पण'नपणाय इति भट्टि
 पणायया स्त्री० पण-ष्यधि ष्याय तत् अ । व्यह्वारे 'न कोपके
 पणाययित लि० पण ष्याय ङ्ग । स्मृते । नात्ताभावनपदे पणित
 भयत् ।

पणितस्य लि० पण-तस्य । विक्रितव्ये, क्रोतव्ये, व्यवहृत्ये च
 यत् । पण्यमथत् । [सारिणा बुद्धौ स्त्री० टाप् ।

पण्ड उ० पण-ड तस्य नेस्वम् । क्षीने, निष्कवे च । तत्त्वात-
 पण्डापूर्व न० पण्ड फलापधासपूर्वम् । वस्तुत फलवाधन-
 योग्ये फलातुपहिते धन्नाधर्मात्मकेऽदृष्टे यथा मन्यावन्द-
 नादेरभावे डुरदृष्ट जायते धन्यादेरन्दने तु तस्यातुल्यत्वा
 फलातुपहित डुरदृष्ट नयतीति तत्पण्डापूर्वमिति श्रीमामा
 पण्डित उ० पण्डा तत्त्वातुगा मुक्तिर्जातस्त तार० इतच् ।
 शास्त्रतात्पर्ये च विदुषि ।

पण्यवीथी स्त्री० इत् । क्रियेद्रव्यक्रियमानाया (हाट्टाचाला)
 हृष्टे च । स्वार्थे कन् । पण्यवीथिका, पण्यशाला चाप्यल ।
 पण्यस्त्री स्त्री० कर्म० । वेण्यायाम्, पण्यान्नादयोप्यल ।
 पण्यजीव पु० पण्येन प्रयविक्रयद्रव्येणजीवति आन्-जीव
 अच् । पण्यगजने । [अपपतत्-त ।

पत गतौ अट० उ० उभ० सक, ऐष्ये अक० सेट् । पतयति ते
 पत ऐष्ये दि आ० अक० सेट् । पत्यते ष्यपतिष्ठ । [अपपत्त् ।
 पत गतौ भा० पर० घञ्, ऐष्ये अक् ज्वला० सेट् । पतति
 पतग उ पतत्यनेन पत पतस्तेन गच्छति गम-ड । विद्वत्त् ने ।
 पतङ्ग पु० पतन् मन् गच्छति गम-पच् टिङ्ग । स्वर्थे, गमभे
 (पट्टिङ्ग) खने, गाडिभेदे मयूकहृत्वे च । [कायाम्
 पतङ्गिका स्त्री सुद्र पतङ्ग पतङ्गी तत कन् । अद्रमपि
 पतञ्जलि उ० पतन् अङ्गुलिर्वर्धे नभस्यत्वात् गञ्० । पाणि
 भीयहृत्प्रभाष्यकारे योग्यलकारे च छमिभेदे ।

पतत् पु० पत गट् । पतिषि ।
 पतत्त उ पतन् त्वायते त्वै च । पतिष्ठा पठे (पाका) ।
 पतत्रि उ० पत-अदिन् । पतिषि, पतत्रो पतत्रय ।
 पतत्तिन् पु० पतत्तोऽप्यालि इति । पतिषि पतत्तिष्यौ ।
 पतङ्गु उ० पतत्त छशादिभ्य खवत लनादि ष्टङ्गात् ।
 (पिक्रदानौ) पात्रभेदे ।

पतयालि लि० पु पत-यानुच् । पतनशीले पादके ।
 पताका स्त्री० पतले बोधयते योपादिभेदोऽनया पत ष्याकन् ।
 योपदिदेये शिकोपाकारे वस्त्रधण्डे, भीमाभ्ये नाटकाङ्गे,
 अद्वे, पैती, अन्दोपयोक्ते बहुपुत्रव्याङ्गप्रानां चक्रभेदे च
 पताकिन् लि० पताका+अत्स्यर्थे इति । पताकापारिषि ।
 ज्योतिषोक्ते तदाकारवति रिष्टपुत्रके चक्रभेदे उ० ।

पति उ० पा उति । भर्षति । अधिपता लि० । क्षियौ वा षीप्,
 पतित लि० पत ङ्ग । अजिते गजिते धर्षादियाकादिजन्म
 डुरदृष्टवति अने च 'पतिताना न दाह स्या'दिति ष्यति

पतिव्रता स्त्री० पतिं दृष्यते दृ-सञ् । स्त्री च्छया पतिवरण-
कारिकायां कन्यायाम्, कृष्णजीरके च ।
पतिव्रती स्त्री० पतिरक्ष्यसा मत्पुंनि० सुक्, मस्य वः, डीप्
च । सधवायां स्त्रियाम् ।
पतिव्रता स्त्री० पतिः पतिसेवनं व्रतं यस्याः । सत्यां योषिति ।
पत्ति पु० पद-तिन् । सेनायाम् । क्तिन् । गतौ, (१रघः, १गजः
३अद्याः, ५से०) एतत् संख्यानिते सेनाभेदे च स्त्री० ।
पत्नी स्त्री० पति+चञ्चसंभवे डीप् सुक् च । पतिकृतयज्ञवत्यां
विधिना कदायां योषिति ।
पत्त न० पत-इन् । वाहनमात्रे पर्ये, पत्तिणां पत्ते, लेखनाधारे
द्रव्ये, धातुस्यपत्ताकारे द्रव्ये च । निर्यां स्त्री० डीप् ।
पत्तगुप्त पु० ३० । (तिकाटाभिजु) वृत्ते ।
पत्तघना स्त्री० पत्ते घना । सातलादृष्टे ।
पत्तहारक पु० पत्ताकारः दारकः कर्म० । (करात्) ककचास्त्रे
पत्तपुष्य पु० पत्तचैव पुष्पमि रगन्धिलत् यस् । रक्ततल्लाम्
संज्ञायां कन् । तुलस्यां स्त्री० टाप् ।
पत्तभङ्ग पु० पत्तस्त्रेण भङ्गः खण्डो यत् । सनादौ पत्तस-
खण्डाकृतिरूपेण लेख्ये तिलकादौ । गौरा० पत्तभङ्गीत्ययत्
पत्तरथ पु० पत्तं पत्तः रथइव गतिसाधनं यस् । पत्तिणि ।
पत्तलोवा स्त्री० पत्तस्य लेखा । चन्दनादिना पत्ताकृतिव
खने । ७३० । सनादौ तद्यालेख्ये तिलकादौ ।
पत्तवल्ली स्त्री० पत्तस्य वल्ली श्रेणीव । चन्दनादिना लेख्ये
पत्ताणां श्रेणीतल्ये तिलकाकारे पदायै ।
पत्तश्रेष्ठ पु० पत्तेश्च श्रेष्ठः । विल्लदृष्टे ।
पत्तस्त्रि स्त्री० पत्ताणां स्त्रिविरिव । कण्टके ।
पत्ताङ्ग न० पत्तपु अङ्गति अच्, पत्तमेवाङ्गस्य वा । भूर्जपत्ते
(वकम) काष्ठभेदे, रक्तचन्दने च ।
पत्ताङ्गुलि स्त्री० पत्तसहितान्गुलिर्धत्व । चन्दनादिना सनादौ
लेख्ये पत्तयुक्ताङ्गुल्याकारे तिलकभेदे ।
पत्ताञ्जन न० पत्तं लेखनपत्तमन्यतेऽनेन ल्युट् । मसाम्
पत्ताङ्गु पु० पत्ताकृत आलु । कालालुभेदे ।
पत्तावलि स्त्री० इत० । पर्यश्रेणी पत्ताणां लेख्यपत्ताणांमा
वती च । वा डीप् । पत्तभङ्गे । [सार्धं कन् तल्लैव
पत्ती स्त्री० पट-इण् डीप् । लिपी तदाधारत्वात् पत्ते च ।
पत्तिन् पु० पत्तं पत्तः अस्त्यस्य इनि । पत्तिणि, शरे, खने,
रक्षिनि, पर्वते, ताले च । पर्ययुते त्वि० ।
पत्तीर्ण न० पत्तकृता क्षणां (रेशम) अस्त्यस्य अर्थ आद्यच् ।
पटवल्ली कौप्ये । पत्तेषु उर्या यस्य । खोनाकृष्टे पु० ।

पद्य गतौ भ्रा० पु० स० सेट् । पद्यति अपचत् ।
पद्य गतौ वा चु० डभ० पद्ये भ्रा० पु० स० सेट् इदित् । पन्थयति
ते पन्थति । अपपन्थत् त । अपन्थीत् ।
पद्य पु० पद्य अच् । सागे, पद्यि ।
पद्यिक त्वि० पन्थानं गच्छति पद्यिन्+कन् । देशान्तरयानात्
रट्हाद्विषयस्य पद्यिगन्तरि । [टन् । कपिलद्राचायाम् ।
पद्यिका स्त्री० पद्ये पद्यिगमनाय हिता अनायानभङ्गत्वान्
पद्यिद्रुम पु० पद्य-इन् कर्म० । सदिदृष्टे ।
पद्यिल् पु० पद्य+इनि । (पद्य) ख्याति अध्वनि ।
पद्य त्रि० पद्ये चिजिखानुसारिमागौय द्वितम् । चिकित्सापयो-
गिनि रोगिसंख्ये वस्तुनि, द्वितकारके च । चरितक्रीडके,
पन्थाजकोश्याञ्च स्त्री० ।
पद्यशाक पु० कर्म० । तरुलीयशाके ।
पद् स्त्री० भ्रा० पर० अक० सेट् । पदति अपदीत् अपदीत् ।
पद् गतौ टि० आ० मक० अनिट् । पद्यते अपपाटि ।
पद् गतौ अद्+वु० आत्म० सक० सेट् । पद्यते अपपटत् ।
पद् न० पद्-अच् । चिह्ने, स्थाने, पादे, उद्यमे, त्वाणे, वन्नि
गच्छभेदे, (सप्ततिडन्नरूपे) प्रदेगे, होकपाटे च ।
पद् न० पद-क्लिप् पाटे । किरणे पु० ।
पद्ग त्वि० पदेन गच्छति गम-ड । पदातिके ।
पद्ग्यास पु० पदस्य गोप्यैकदेगचुरस्य न्यासः तत्रानाचर
यत् । गोचुररूपे । इत० । पदस्वार्थेण ।
पद्वि(वी) स्त्री० पद-अवि.वा डीप् । पद्यि । [गामिनि
पदाजि पु० पादाभ्यामजति र्दन् वीभावाभावः पदादेशः । पाद-
पदाति पु० पादाभ्यामनति अत-इन् पदादेशः । पदगामिनि
पदार्थे पु० पदबोधोऽर्थे शाकः अभिधेये, वस्तुमात्रे सर्वेषां
गच्छबोधत्वात्तदात्मम् ।
पद्ग पु० पद्गा गच्छति गम-ड । पादेन गामिनि ।
पद्गति(ती) स्त्री० पद+इन्-क्तिन् वा डीप् । पद्यि, पद्गौ
पूजादिनापकपन्थभेदे च ।
पद्ग न० पद+मन् । कर्मणे, गजसखादिस्ये, विन्दुससुदाये कन-
लाकारेण सै आदेरभिनिवेशनरूपे व्यूहभेदे, निधिभेदे, अर्धद
मज्जिति पर्यायनाम्नोक्तायां दशावुदसंख्यायां, तत्संख्यातिपु,
पुष्करसूत्रे, सीसके, धातौ, शरीरस्थे, नाडीचक्रभेदे च ।
पद्गकन्द पु० इत० । शालूके ।
पद्गकाष्ठ न० इत० । ओषधिभेदे । [इनि । भूर्जपत्तदृष्टे ।
पद्गकिन् पु० पद्गकानि गजविन्दुजालाकतदोविन्द्व सन्त्यस्य
पद्गकेशर पु० इत० । किङ्गले, पद्गवराटसमीपस्थे प्रीतवर्गे

केगाकारे पदायै । [मङ्गलि । कर्म० । कसलमध्ये न० ।
 पद्मगर्भे उ पद्म विष्णुनामिपद्म गर्भस्यैवाद्ये यत् । चतुर्मुखे
 पद्मचारिणी स्त्री० पद्मनिव चरति स्वान परित्यज्य दूर
 गच्छति शिति । उत्तरकुब्ज देये प्रसिद्धे लगामेदे ।
 पद्मनाभ उ० पद्म नामो यस्य अच् । विष्णौ । [लभ्ने ।
 पद्मपत्र न० इत० । कसलपत्रे । पद्मस्य पत्र वाहनमिव । कस
 पद्मपुराण न० पद्ममथिल्ल जतमण् तस्य लुक् कर्म० ।
 महापुराणान्तर्गते उपाधमेदे ।
 पद्मदुग्ध उ० पद्मनिव दुग्ध यस्य । कर्णिकारण्ये ।
 पद्मदन्ध उ० पद्माकारो मन्त्र सधिवेय । मन्त्रालङ्कारमेदे ।
 पद्मवन्धु उ० इत० । सूर्ये, भ्रमरे च । पद्मनिद्रादयोऽप्यत्र ।
 पद्मभू उ० पद्म विष्णोर्नामिपद्म भूकल्पितस्थान यस्य । चतुर्मुखे
 मङ्गलि । पद्मोद्भवदयोप्यत्र ।
 पद्मराग न पद्मस्यैव रागो यस्य । रत्नवर्णे मणिमेदे (मासिक)
 पद्मनाभश्चन उ० पद्म लक्षणमस्य । सूर्ये, मङ्गलि, ज्ये, कुबेरे च
 पद्मवासा स्त्री० वसन्त्यत्रापरे धन् इत० धरन्त्या लक्ष्म्याम्,
 लवणे च । पद्मनिवासो निलयो यस्या । पद्मनिवासादयोऽप्यत्र
 पद्मबीज न० इत० । कसलबीजे (कसलगाट्टा) ।
 पद्मवीजाभ न० पद्मबीजमिवाभाति ध्या०भा-श्च । (माखना)
 जलजे फलमेदे । [मनसादेव्या, कुसुमसुषुमे च ।
 पद्मा स्त्री० पद्ममन्त्रस्य चर्म ध्याद्यच् । लक्ष्म्याम्, लवणे,
 पद्माकर उ० इत० । पद्मयुक्ते तद्योग्ये वा अगमो जलागये,
 पद्माट उ० पद्मवन्टति अट् अच् । चक्रवर्द्धके (दादमर्देन) ।
 पद्मायती उ० पद्म-अख्येयं मय्य् मस्य व दीर्घ । (पद्म)
 नदीमेदे, मनसादेव्यां, पद्मचारिणीलतायाश्च ।
 पद्मासन न० पद्मनिवासनम् । योगशास्त्रप्रसिद्धे ध्यासनमेदे ।
 पद्मिनी स्त्री० पद्म(ना-मन्त्र, सविक्रमदेवो वा इति । कसल
 समूहे तद्युक्तदेवस्यैवाया मरीचरस्यलताया, स्त्रीमेदे च ।
 पद्मिनीकान्त उ० इत० । सूर्ये पद्मिनीमियादयोप्यत्र ।
 पद्मिन् उ० पद्म विन्दुजानमस्यस्य इति । इतिनि । पद्मदुर्गे वि
 पद्मोभय उ० पद्मे णेते शी-अच् अलुक् स० । विष्णौ ।
 पद्म न० पद्म चरणमङ्गलिते पद्-यन् । कविक्रते अद्यपर्याप्तमे
 'पद्म चरणयोरे तत्र इत्य जातिरिति द्विषे लुक्, वाच्यमेदे ।
 पद्म्यां स्त्री० । पद्म्यां जात यत् । इदे उ० । पद्म विधाति
 यत् । गर्भेरायां स्त्री० । [वोत् अद्यनायिक अयनिट ।
 पद्म स्त्री० ध्या० अत् कसल-सिद्धे । पद्मयते पद्मयति अयना-
 पद्मस उ० पर-अधच् । (कागठ) कण्टकिकले । [मनो न०
 पद्म वि० पद्-क । मन्त्रिते ऋते च । पद् नन् । अर्षोत्सव-

पद्मग उ० पद्ममधोसुख यथा तथा गच्छति, पद्मना न गच्छति
 वा, मम इ । शर्मे, पद्मनाठे च । जातो ङीप् । सध्याम् ।
 पद्मगाधन उ० पद्मगाननाति अय-स्यु । गच्छे ।
 पद्महा स्त्री० पदि नदा यथा नह-क्त । अर्धपाडकायाम् ।
 पद्मिनी स्त्री० पद्म नहतेऽनया नह-यन् विष्वात् ङीप् ।
 पद्मपाडकायाम् । [यणम् ।
 पद्म्या स्त्री० नदीमेदे, 'पद्म्य लच्छाण । पद्म्यायाम्'ति रासा
 पय गतौ स्त्रा० स्यात्स० सुक्० सेट् । पयते अयनिट ।
 पय कान्दा स्त्री० पय चीर कन्दे यस्या । चीरविदार्याम्
 पयस् न० पा अघ्नन् इकारान्तादेय । उभे, जणे च ।
 पयस्य वि० पयसो विकार यत् । उभयविकारे दृष्टादौ ।
 विङ्गले उ० । चीरकाकोल्याम्, अर्कपुष्पिकाया, कुटुम्बि
 न्यास्य स्त्री० ङीप् । धानिवाया स्त्री० टाप् ।
 पयस्विनी स्त्री० पयस्य-अख्येयं विनि । घनौ, नद्यां, काको
 ल्याम्, चीरकाकोल्या, उभयकेत्या, चीरविगाथ्या, कात्या
 जीभन्यां, रातौ च ।
 पयोधर उ० पयासि धारयति ध-णिच् अच् लुक् । भेदे,
 स्त्रीकान्ते । 'प्रायाः प्रयोधरसद्यन्तिरल ऐत'रिन्दुग्रह
 नादिकेले, कमेरुणि, कोयकारे च । [निध्यादयोऽप्यत्र ।
 पयोधि उ० पयासि भीयनेऽल पयस्य-धा कि । सद्ये प्रयो-
 पयोर उ० पयो जल रजति रन्ज-इ । सदिरे ।
 पयोलता स्त्री पय प्रधाना लता शाक० । चीरविदार्याम्
 पयोव्रत न० पयोवाग्रपानरूप मन्त्रम् । द्वादशाङ्गुलान् मन्त्रमेदे
 पर वि प्र भावे अट्, कर्त्तरि अच् वा । अन्वयिन् भिन्ने इयमे
 उत्तरे, दूरे, भीमापरिक्रान्ते, ऋते च मोक्षे, कवने
 मङ्गलि च न० । 'हे मङ्गलो वेदितव्यं परस्वामर'मिति
 श्रुति । शब्दौ उ० ।
 पर शत न० गतात् परे नि० । शताधिकमस्यायात्कस्मान्तेषु च
 पर शस्य् अय्य० अ परे दिने नि० । आगामिपरदिवसात्
 परस्मिन् दिने । [तस्यस्थान्तिषु च ।
 पर सङ्घश्च न० सङ्घशान् परे नि । सङ्घस्थाधिकस्यस्याया
 परकीय वि० परस्वेदस क् इक् च । परसव्यिनि । उप
 नायिनाया स्त्री० ।
 परच्छन्द उ० इत० । परेऽस्याया परच्छन्दावर्गसिनीत्युद्गटः
 परस्य छन्देन छन्दो यस्य । पराधीने वि० ।
 परजात वि० परध्यात्, परकर्त्तव्योपपदा जातः जन इ ।
 अन्वयेन जाते परप्रयत्नेन इते च । [यत्र ।
 परतन्त्र वि० परकाव्य प्रधान यण । पराधीने परावसाद्ग-

पतिंवरा स्त्री० पतिं दृशीते दृ-खच् । खेच्छया पतिवरय-
कारिकायां कयायाम्, कृष्णजीरके च ।
पतिवती स्त्री० पतिरस्वस्या मत्पृनि० रुक्, मस्य वः, डीप्
च । सधवायां स्त्रियाम् ।

पतिव्रता स्त्री० पतिः पतिसेवनं व्रतं यस्याः । सत्यां योषिति ।
पत्ति पु० पद-तिन् । सेनायाम् । क्तिन् । गतौ, (१२४, १ गजः
३ अद्याः, ५ सेना-) एतत् संख्यान्विते सेनाभेदे च स्त्री० ।
पत्नी स्त्री० पति+घञसंबन्धे डीप् रुक् च । पतिहृतयज्ञवत्यां
विधिना जडायां योषिति ।

पत्त न० पत-इन् । वाहनमात्रे पर्ये, पत्तिष्णां पत्ते, लेखनाभारे
द्रव्ये, धातुसयपत्ताकारे द्रव्ये च । लिप्यां स्त्री० डीप् ।

पत्तगुप्त पु० ३०३० । (तेकाटाभिजु) वृत्ते ।

पत्तघना स्त्री० पत्तैर्घना । सातलादृत्ते ।

पत्तहारक पु० पत्ताकारः दारकः कर्म० । (करात्) क्रकचास्ते
पत्तपुष्प पु० पत्तनेव पुष्पसिच सुगन्धित्वात् यस्य । रक्ततुलसाम्
संज्ञायां कन् । तुलस्यां स्त्री० षष् ।

पत्तभङ्ग पु० पत्तसेव भङ्गः खण्डो यत् । सनादौ पत्तख-
ण्डाकृतिरूपेण लेख्ये तिलकादौ । गौरा० पत्तभङ्गीत्यथत्

पत्तरथ पु० पत्तं पत्तः रथइव गतिसाधनं यस्य । पत्तिष्णि ।

पत्तलेखा स्त्री० पत्तस्य लेखा । चन्दनादिना पत्ताकृतिवे-
खने । ७३० । सनादौ तथालेख्ये तिलकादौ ।

पत्तवल्ली स्त्री० पत्तस्य वल्ली श्रेणीव । चन्दनादिना लेख्ये
पत्तायां श्रेणीतुल्ये तिलकाकारे पदार्थे ।

पत्तश्रेष्ठ पु० पत्तेण श्रेष्ठः । विल्लदृत्ते ।

पत्तस्त्रि स्त्री० पत्ताणां स्त्रिविरिव । कण्ठके ।

पत्ताङ्ग न० पत्ते पुञ्जति अच्, पत्तमेवाङ्गमस्य वा । भूर्जपत्ते
(वकस) काष्ठभेदे, रक्तवन्दने च ।

पत्ताङ्गुलि स्त्री० पत्तसहितङ्गुलिर्यत् । चन्दनादिना सनादौ
लेख्ये पत्तपुष्पाङ्गुल्याकारे तिलकभेदे ।

पत्ताञ्जन न० पत्तं लेखनपत्तमज्यतेऽनेन ल्युट् । मस्याम्
पत्तालु पु० पत्ताकृत आलु । कालालुभेदे ।

पत्तावलि स्त्री० इत० । पर्यश्रेणौ पत्ताणां लेख्यपत्ताणाम्
पत्तौ च । वा डीप् । पत्तभङ्गे । [स्वार्थे कन् तत्रैव

पत्नी स्त्री० पद-इण् डीप् । लिपौ तदाधारत्वात् पत्ते च ।
पत्तिन् पु० पत्तं पत्तः अक्षयस्य इति । पत्तिष्णि, शरे, श्येने,
रविनि, पञ्जते, ताले च । पर्ययुते त्रि० ।

पत्तोर्ण न० पत्तकृता कर्णा (दिशन) अक्षयस्य अर्थ आद्यच् ।
पटपत्ते, कौभेदे । पत्तेषु कर्णा यस्य । श्योनाकृष्टे पु० ।

पथ गतौ स्त्रा० प० स० सेट् । पथति अपथत् ।

पथ गतौ वा चु० उभ० पत्ते स्वा० प० सक० सेट् इदित् । पन्थयति
ते पन्थति । अपपन्थत् त । अपन्थीत् ।

पथ पु० पथ-अच् । मार्गे, पथि ।

पथिक त्रि० पन्थानं गच्छति पथिन्+कन् । देशान्तरयानाय
गृहान्निवृत्त्य पथिगत्तिरि । [ठन् । कपिलद्राचायाम् ।

पथिका स्त्री० पथे पथिगमनाय हिता अनायासमध्यत्वात्
पथिद्रुम पु० पथ-इन् कर्म० । खटिरदृत्ते ।

पथिन् पु० पथ+इनि । (पथ) ख्याते अध्वनि ।

पथ्य त्रि० पथे चिकित्सानुसारिमार्गाय हितम् । चिकित्सोपयो-
गिनि रोगिसेव्ये वस्तुनि, हितकारके च । हरितकीष्टे,
बन्धाककौश्याञ्च स्त्री० ।

पथ्यशाक पु० कर्म० । तरुणुलीयशाके ।

पद् स्वार्थे स्वा० पर० अक० सेट् । पदति अपादीत् अपदीत् ।

पद् गतौ दि० आ० सक० अणित् । पद्यते अपादि ।

पद् गतौ अद० चु० आत्म० सक० सेट् । पदयते अपपदत् ।

पद् न० पद-अच् । चिह्ने, स्थाने, पादे, उद्यमे, त्राणे, वस्तुनि
शब्दभेदे, (सुपतिडनरूपे) प्रदेशे, श्लोकपादे च ।

पद् न० पद-क्लिप् पादे । किरणे पु० ।

पद्ग त्रि० पदेन गच्छति गम-ड । पदातिके ।

पद्न्यास पु० पदस्य गोप्पदैकदेशचतुरस्य न्यासः तन्नामाचरं
यत् । गोनुरजुमे । इत० । पदस्वार्पणे ।

पद्वि(वी) स्त्री० पद-अवि. वा डीप् । पथि । [गामिनि

पदाजि पु० पादाभ्यामजति ईन् वीभावाभावः पदादेश । पाद-
पदाति पु० पादाभ्यामतति अत-इन् पदादेशः । पदगामिनि

पदार्थ पु० पदबोधोऽर्थः शाकौ अभिधेते, वस्तुमात्रे सर्वेषां
शब्दबोध्यात्तथात्वम् ।

पद्म पु० पद्मरा गच्छति गम-ड । पादेन गामिनि ।

पद्मति(वी) स्त्री० पद+हन-क्तिन् वा डीप् । पथि, पद्धौ
पूजादिज्ञापकपन्थभेदे च ।

पद्म न० पद+मन् । कसवे, गजसखादिस्ये, विन्दुससुदाये कन-
लाकारेण सैचादेरभिनवेशनरूपे व्यूहभेदे, निधिभेदे, अर्बुद
मज्जनिति पर्यायनाम्नोक्तायां दशावृत्तसंख्यायां तत्संख्यातेषु,
पुष्करमूले, सीसके, धातौ, शरीरस्थे, नाडीचक्रभेदे च ।

पद्मकन्द पु० इत० । शालूके ।

पद्मकाष्ठ न० इत० । ओषधिभेदे । [इनि । भूर्जपत्तदृत्ते ।

पद्मकिन् पु० पद्मकानि गजविन्दुजालाकृतयोर्विन्दवः सन्त्यस्य
पद्मकेशर पु० इत० । किञ्जले, पद्मवराटसमीपस्थे प्रीतवर्णे

केनाकारे पटाद्ये । [ब्रह्मणि । कर्म० । कमलमध्ये न० ।
 पद्मगर्भे उ पद्म त्रिण्युनामिपद्म गर्भसंस्थापक यस्य । चतुर्भुजे
 पद्मचारिणी स्त्री० पद्ममिव चरति स्थान परित्यज्य दूर
 गच्छति णिनि । उत्तरकुचदेशे प्रसिद्धे उतामिदे ।

पद्मनाभ उ० पद्म नामो यस्य अच् । विष्णो । [समुभे ।
 पद्मपत्त न० इत० । कमलपत्रे । पद्मस्य पत्त वाङ्मनिच । कम
 पद्मपुराय न० पद्ममधिकृत्य कृतमस्य तस्य नुक्त कर्म० ।
 महापुराणान्तर्गते पुराणभेदे ।

पद्मपुष्प उ० पद्ममिव पुष्प यस्य । कर्षिकारुडके ।
 पद्मपुन्ध उ० पद्माकारो बन्ध सविशेष । शब्दालङ्कारभेदे ।
 पद्मनन्तु उ० इत० । सूर्ये, भ्रमरे च । पद्ममिलादयोऽप्याय ।
 पद्मभू उ० पद्म विष्णोनामिपद्म भूस्त्वन्निस्तान यस्य । चतुर्भुजे
 ब्रह्मणि । पद्मोद्भववादयोप्यल ।

पद्मराग न० पद्मस्य रागो यस्य । रत्नत्रये मणिभेदे (सांख्यिक)
 पद्मलाञ्छन उ० वक्ष लाञ्छनमस्य । सूर्ये, नक्षत्रि, न्ये, कुबेरे च
 पद्मवासा स्त्री० वसन्त्यवापारे षच् इत० । सरस्वत्या सचम्याम्,
 लवङ्गे च । पद्मनिवासी निवस्यो यस्या । पद्मनिवासादयोऽप्यल
 पद्मवीज न० इत० । कमलवीजे (कमलगाद्या) ।

पद्मवीजाभ न० पद्मवीजनिवाभाति आभ-भ-क । (साधना)
 जलजे फलभेदे । [मनसादेव्या, जलस्य उपजे च ।
 पद्मा स्त्री पद्ममस्यस्य धर्म आद्याच् । लक्ष्याम्, लवङ्गे,
 पद्माकार उ० इत० । पद्मयुक्ते तद्योग्ये वा अगम्ये जनायये,
 पद्माट उ० पद्मपटति षट् अच् । चक्रमट्टके (दादमर्दन) ।
 पद्मावती उ० पद्म+अस्यर्थे गतप् मस्य व दीर्घ्य । (पद्म)
 नदीभेदे, मनसादेव्या, पद्मचारिणीलतायाश्च ।

पद्मासन न० पद्मनिवाहनम् । योगशास्त्रमधिष्ठे आसनभेदे ।
 पद्मिनी स्त्री पद्मानां समूह, सचिक्रुददेशो वा इति । कमल
 समूहे तद्युक्तदेशरूपाया मरीचरस्यलताया, स्त्रीभेदे च ।
 पद्मिनीकान्त उ० इत० । सूर्ये पद्मिनीप्रियादयोप्यल ।
 पद्मिन् उ० पद्म विन्दुजातमस्यस्य इति । इतिनि । पद्मयुते नि
 यद्गो शय उ० पद्मे णेते गी-अच् अलुक् सं० । विष्णो ।
 पद्य न० पद चरत्यस्यैति पद+यत् । कविकृते षट्परपाकाके
 'पद्य चद्व्यदो तत्र इष जातिरिति द्विषे'लुक्ते, वाच्यभेदे ।
 पदव्या स्त्री । पद्मं जात यत् । अङ्गे उ० । पद विधायति
 यत् । शर्कराया मरी० । [योत् अपपमायिञ् आपदिष्ट ।

पद स्त्रीयां आ० ष ऋ षच् । पदायते पदायति अपपना
 पदस उ० पद-अपच् । (काशात्र) कष्टकिकले । [गती न
 पद्म लि० प-क । गजिते, व्युते च । प-नत् । अवीरस्य

पद्मग उ० पद्ममधोसुप्त यथा तथा गच्छति, पद्म्या न गच्छति
 वा, गम इ । शर्मे, पद्मकाठे च । ज्ञातो ङीप् । अर्थम् ।
 पद्मगाशन उ० पद्मगानश्रानि अश्र स्यु । गच्छे ।

पद्मज्ञा स्त्री० पदि नद्वा वद्वा नह-क । चर्मपादुकायाम् ।
 पद्मज्ञी स्त्री० पद् नहृतेऽनया नह-ङ् न् पिच्चात् ङीप् ।
 चर्मपादुकायाम् । [यणम् ।

पद्म्या स्त्री० नदीभेदे, 'पद्म लक्ष्मण । पद्म्यायामि'ति रामा
 पय गतो आ आत्म० षुक० षेद् । प्रयते अपयिष्ट ।
 पय कन्दा स्त्री० पय चौर कन्दे यस्या । चौरविदाय्याम्
 पयस् न० प्रा अस्तुत् इकारयान्नादेश । उपे जठे च ।
 पयस्य लि० मयसो विकार यत् । इन्धनिकारे दद्याशे ।
 विहासे उ० । चौरकाकोल्याम्, अर्षुप्लिकाया, कुटुम्बि-
 न्याच्च स्त्री० ङीप् । आमिन्नाया स्त्री० टाप् ।

पयस्विनी स्त्री० पयस्य+अस्यर्थे विनि । धेनौ, नद्या, काको
 स्याम्, चौरकाकोल्या, इन्धकेत्या, चौरविदायां, काम्या
 जीवत्या, रात्रौ च ।

पयोधर उ० पयाधि धारयति ध-यिच् अच् हुत्स । भेदे,
 स्त्रीस्तने । प्राय पयोधरसद्वन्तिरज्य सेत'रिदुद्भट
 नारिकेले, कपसेयि, कोपकारे च । [निध्याययोऽप्यल ।
 पयोधि उ० पयाधि धीयन्तेऽल पयस्य+धा कि । सद्ये पयो-
 पयोर उ० पयो जल रजति रन्ज-ङ । सदिरे ।

पयोजता स्त्री० पय प्रधाना लता शाक० । चौरविदार्याम्
 पयोव्रत न० पयोवाक्प्रावरूप व्रतम् । दादशाहसाधे व्रतभेदे
 पर लि० पृ भावे अच्, कर्त्तरि अच् वा । अन्यस्मिन् भिन्ने दयते
 उत्तरे, दूरे, क्षीमापरिच्छिन्ने, श्रेते च मोक्षे कवले
 ब्रह्मणि च न० । हे ब्रह्मणो वेदितव्ये परस्मापर'मिति
 श्रुति । श्लोी उ० ।

पर शत न० गताम् परे नि० । गताधिकप्रख्याया, तस्यङ्गातेषु च
 पर खस्य अख्य० च परे टिने नि । आगामिपरदिक्पात्
 परस्मिन् टिने । [तस्यपरान्तिनेषु च ।
 पर सङ्कन्त न० सङ्घात् परे नि० । सङ्घाधिकप्रख्याया
 परकीय लि० परस्येन्म् ष ङ्क् च । परस्यभिनि । उप
 नायिण्याया स्त्री० ।

परच्छन्द उ० इत० । परेक्याय परच्छन्दात्परिर्भोव्युद्भट
 परस्य छन्देन छन्दो यस्य । पराधीने नि ।
 परजात लि० परप्यात परकर्मैवोपपत्त्या जात जन इ ।
 अन्वये वाते, परमयत्नेन पुटे च । [पल ।
 परतन्त्र लि० परतन्त्र प्रधान यथा । पराधीने मत्पत्तादया

परत्व न० परस्य भावः त्व । वैशेषिकमतसिद्धे गुणभेदे, भेदे च परेपाकनिवृत्तौ उ० परार्थः देवतितियाद्यर्थः पाकस्तस्मान्निवृत्तः । 'उद्दीप्तान्निं समारोप्य पञ्च यज्ञान् निर्वपेत् । पर-पाकनिवृत्तौटसार्धित्युक्ते पञ्चयज्ञाकारके ।

परपाकरत उ० परस्य पाकस्तत्र रतः रस-ज्ञा । 'पञ्चयज्ञान् स्वयं कृत्वा परान्नसुपजीवति । सततं प्रातरुत्थाय, परपाकरतश्च स' इत्युक्ते परपकान्नभक्षणे सततं प्रवृत्ते ।

परपिण्डाद् वि० परस्य पिण्डं आसमन्ति अद्-अण् । नित्यं परान्नोपजीविनि ।

परपुष्ट उ० परया काक्या पुष्टः पुप-क्त सञ्चिनाम्नः पुंवत् । को-क्लि, कोकिलया हि डिम्बस्फोटनादक्या नोडस्य काक-डिम्बमपसार्थं स्वडिम्बे तत्र स्थापिते काक्या स्वडिम्बवृद्धा ऽसौ पुष्यते इति लोकाप्रसिद्धिः । परभृतादयोऽप्यत्र । अत्य-पालिते ति० । वैश्यायाम् स्त्री० ।

परपूर्वा स्त्री० पर इतरः पूर्वो यस्याः । 'प्रतिं हित्वापकष्टं स्वसुहृष्टं वा निषेवते । परपूर्वैति सा प्रोक्ते'त्युक्तायां पुन-र्भुवि स्त्रियाम् ।

परभाग उ० भज्यते सेव्यतेऽनेन भाग' उत्कर्ष कर्म० । अत्य-नोक्तर्षे लक्षपरभागात्थेति रघुः । भागः स्वखण्डः कर्म० । अेषांशे, ष्ट० । परस्य भागे अंशे । [क्लिप् । काके ।

परभृत् उ० परं कोकिलडिम्बं स्वडिम्बवृद्धा विभर्ति, भृ-परम् अव्य० पृ-अभि । नियोगे, क्षेपे केवले च ।

परम वि० परं परत्वं ज्ञाति मा-क । उत्कृष्टे, प्रधाने, आद्ये, प्रथमे च ।

परमम् अव्य० पर+मा-डभि । अनुज्ञायाम्, स्त्रीकारे च ।

परमर्षि उ० परमं ब्रह्म ऋषति गच्छति जानाति वा ऋष-गतौ इन् । 'ऋषति परमं यस्मात् परमर्षिस्ततः सृष्ट'इति निरुक्ते ब्रह्मवेत्तरि । कर्म० । अेषे सुनौ । [संन्यासिभेदे

परमहंस उ० कर्म० । कुटीचक्रादिषु चतुर्षु सन्नप्राप्तिषु मध्ये

परमाणु उ० कर्म० । वैशेषिकसिद्धे पृथिव्यादीनां चतुर्णां भूतानां ह्यणुकल्पवायुवारम्भके सूक्ष्मभूते ।

परमात्मन् उ० कर्म० । आत्माटस्य जगतो यस्मात् सर्वात्क-र्षाश्रयो मतः । परमात्मा परं ब्रह्म तेन वेदे प्रकीर्तितं इत्युक्ते परब्रह्मणि । [परमत्वमस्य ।

परमान्न न० कर्म० । पायसे दुग्धपक्वेषु देवादिप्रियत्वात्

परमायुष उ० परमसाधुष्यंष्टु० । असनदृष्टे ।

परमायुस् न० परमं शेषावधिकं आयुर्जीवितकाल । मनुष्या-दीना ज्योतिषोक्ते शताब्दादिकत्वे । विस्तरस्तु दृष्टव्ये

परमेश्वर उ० कर्म० । जगत्सृष्ट्यादिकारके सगुणे विभूर्त्तिके ब्रह्मणि, चक्रवर्त्तिनि ऋषे च ।

परमेष्ठिन् उ० परमे ब्रह्मणि तिष्ठति लीयते स्था-इनि डिङ्ग पत्वम् । चतुर्भुजे ब्रह्मणि, शाण्णामभूर्त्तिभेदे च ।

परम्परा स्त्री० परम् अतिशयेन पृष्णाति पिपत्तिं वा पृ-पृ-वा अच् । वंशे, व्यवधाने, सन्ततौ अविच्छिन्नधारायाम् 'एवं परंपराम्प्राप्त'मिति गीता । वधे, अमुक्रमे च ।

परम्पराक न० परम् अतिशयेन परा श्रेया परम्परा तथा धारया आकोहिसनं यत्र अक कुटिलगतौ घञ्, प्रशस्ता परम्परा हिंसा अनिष्टाजनकत्वात् कनु वा नपुसकत्वं कौपात् । यज्ञार्थे पशुहनने । 'या वेदविहिता हिंसा नियतास्त्रिय-राचरे । अहिंसामेव तां विद्यादि'ति मनुक्तेस्तस्या अहिं-सात्वेन हि प्राशस्यम् । [गते ।

परम्परीण वि० परम्पराया धारयागत' स । अविच्छेदसन्तत्या-परवश वि० परस्य वगः आयत्तः । परार्थिने ।

परवत् वि० पर परायत्ततादस्यस्य महत्त्वं मस्य व । परार्थिने परशु उ० परं शृणाति शृ-क् डिङ्ग । परश्वधे (टाङ्गी) अस्त-भेदे । स्पृश-शुन् पृ-आदेशः । पर्युरप्यत्र, अस्तमात्रे च ।

परशुराम उ० परशुधारी रामः शाकः । जमदग्निजे भगवदव-तारभेदे येन परशुना विःसप्रकृतौ भूमिर्निःक्षतिवा कता ।

परश्व(स्व)ध उ० द्वि-ड षो वृद्धिः परस्य श्वं धयति, परस्य स्वं काष्ठं धयति वा धै-क । कुठारे अस्तभेदे ।

परस्पर वि० पर+वीष्वायां द्वित्वम् सुट् च । अन्योन्यस्मिन् पटार्थे । स्त्रीनपुंसकयोस्तु सार्द्धविभक्तिक आस अउच् । परस्पराम् परस्परमिति सर्वविभक्तौ ।

परस्मैपद् न० परस्मै परोद्देशेन पदं फलबोधनं यस्मात् । व्याकरणोक्तेषु तिवादिषु नवषु । स्वरितेन, जितञ् धातो-रुत्तरतिवादिभिर्नवभिर्हि परार्थमेव फलं बोध्यते ।

परा अव्य० पृ-आ । प्रातिलोभ्ये प्राधान्ये, धर्मणे, आभिमुख्ये, त्यागे, विक्रमे, शशां, गतौ, भङ्गे, अनादरे, तिरस्कारे, प्रत्या-वृत्तौ च । बन्ध्याकर्कोशां 'परा जागनपायिनी'त्युक्ते सूत्रधारस्ये शब्दभेदे, 'सा परा ययाचरमधिगम्यते' इति श्रुत्युक्ताया ब्रह्मविद्यायाश्च स्त्री० ।

पराक उ० 'यतात्मनोऽप्रमत्तस्य द्वादशाहसभोजनम् । व्रतं परा-कोनामे'त्युक्ते द्वादशाहोपवाससाध्ये प्रायश्चित्तरूपे व्रतभेदे पराकपुष्पी स्त्री० पराक् पुष्यं यस्याः । धर्मागर्गे ।

पराक्रम उ० परा+क्रम-घञ् न वृद्धिः । बले देहजसामर्थ्ये ।

पराग उ० परागच्छति परा+गम-ड । पुलिमात्रे, पुष्परजसि,

स्फुटपरागतपरगतपङ्कजमिति माप । स्नानीयद्रव्ये-वहु
नसृणादौ उपरागे, चन्दने च ।

पराङ्मुख लि० पराङ्क प्रत्याएक छप्य यस्य । विद्युपे चार
अक्षार्यात् निदृष्टाङ्गमुले ।

पराप् लि० परा अक्षति अन्वच किन् प्रत्यक्तत्त्वभिन्ने-प्रद
व्यवहारविषये-वाहो वस्तनि ।

पराचित लि० परेषाचित पुष्ट व्याप्नो वा व्याप्तचिह्न ।
परेष्य प्रतिपादिते, सध्यगव्याप्ते च ।

पराचीन लि परागभव पराप्त+च । पराङ्गुणे, परकालिके च
पराजय्य इ० परा+जि-अच् । पराभने (कारि) ।

पराधीन लि० परेटधि इति वाक्ये सनासे अष्ट्युत्तरपदात् च,
परस्वाधीने वा । परायत्ते । [अथस्याद्वि न०

परान्न लि० परस्नादनेवाद्रमस्य । परासोपजीविनि । इत० ।
पराभय इ परा+भू अय् । निरस्कारे, आभिभवे, विनाये च

पराभयं इ० परा+भय-पञ् । सुप्तौ, विवेचने, न्यायाद्युक्ते
व्याप्तिविहिततया पक्षस्य ज्ञाने च तथा वज्रिव्याधूमवान्

पर्यंत इत्यादि ज्ञानम् ।
परायण म० परमयन शतम् । अत्यन्तासक्तौ, उत्तमाश्रये च

इ० । अत्यासक्ते, यथा भक्त्यपरायण धर्मे अत्यासासक्ते ।
तत्परं, आशोष्ठे च लि० ।

परारि अथ्य पूर्वतरे कर्षे पूर्वतर+अरि परादेश्य नि० ।
पूर्वतरवस्तरे गततनीयवस्तरे । परोऽरि । अत्यन्तगमौ इ०

पराह इ० पराहति परा+ह लप् । कारवेक्षणे (उष्णा) ।
पराहं न० सध-अच् कर्म० । चरमसव्यायां 'पारेपराहं गणित

यदि स्ना दिति नैषधम् । कर्म० । ब्राह्मण आमुषोदिनी-
याद्वे । [यत् । जेष्ठे 'पराहंवाकारणे ति रघु ।

पराह्यं लि० पराहं चरमसव्यासुपचारान् अत्रे उल्लभहति
परायत्तौ इ० परा+ह्यत एज । परीयत्ते विनिमये ।

परायत् इ० परा+यत्तुति परा+यत् अच् । सप्तवायुमध्ये
परिवहवायोर्द्वन्द्वे वाडुभेदे ।

परायत् इ० व्याघ्रितति श्रुभभेदे ।
परायत्या स्त्री परमाश्रयति व्या+त्रि षच् । वन्दाराम्

(परगाढा) अत्रावज्ज्वानि लि० ।
परायन न० परा+यत् लुट । कारणे ।

परायु लि० परागता अथवा यथा । अन्ते ।
पराय्यान्टिम् इ परान् आश्चर्यति विनि । शोरे ।

पराभा लि० परा+यत्-ऋ । निरसे पराजिते च ।
पराह इ० परा+हत्-कर्म० टच् सभा० उ भ्यच् । परदिने

पराह्यं इ० परमत्त एकदेश्य० टच् सभा अह्लादेश्य शतम् ।
दिशस्य चरसभागे, सद्युक्तेऽपराह्यकाले च ।

परि अथ्य० पृ-रन् । सर्वत इत्येते वर्ज्येते व्याधी, गेष्टे, कश्चित
प्रकार माप्ते, निरचने, पूजाया, भूषणे, उपरमे, शोके

सन्तोषभाषणे, अतिगये, त्यागे, नियमे च ।
परिकार इ परि+ह्य अय् । पर्यङ्गे परिवारे, सभारक्षे,

समुह्ये प्रगाग्नात्प्रत्ये विवेके, सङ्घचारिणि च ।
परिकर्म्मन् न० । कर्म सञ्कारादि, तद्व्याप्ताद्वा ५५ देहसञ्कारे

कुहुमाद्यहोहर्त्तनीयद्रव्ये, भूषणे च गणितानुगुणेषु सङ्घ
सनध्यवकलनगुणमभागकृतिततपद्मनतसदरूपेषु अष्टवि-

धेषु सञ्कारेषु च । इष० । सेवके लि ।
परिक्रम इ० परि+क्रम घञ् न ह्रिदि । क्रीडादौ, पूजादौ

प्रदक्षिणोक्तरथाद्यैः प्रादेन गमने च ।
परिक्रिया स्त्री० परित क्रिया वेत्तम् । परित्सादिना

इरादेवेतेने । [भेदे परिलितीत्यत्र ।
परिचित् इ० अर्जुनेन सुभद्रायास्त्याग्निं कृत्वाम्ये ऋषि-

परिखा स्त्री० परित खन्यत खन ङ । इरादौ रिगुभ्रतीना
डुष्यन्नेशतासिद्धये गत्तंरूपाया जनाधारभ्याने वेत्तना-

करभूतौ । [वेदिते, गत च ।
परिगत लि० परि+गत ऋ । प्राप्ते, प्राप्ते, विषयते, वेदिते,

परिशुद्ध इ० परि+शुद्ध-अच् । स्त्रीकारे 'सै' उपप्राप्तौ च कर्मणि
च । आर्यायां, परिजने च । करणे अय् । भूषे, श्रमणे च ।

परिशु इ परि+शुन क नि । परिधातास्ते लोहसुहरादौ,
शौहृष्टये सङ्घे-सुहरे चूचे, काचवटे, चूचे, विन्दवभा

वधिके जनविश्रिततमे योगे च । [प्रणये च ।
परिचय इ० परि+चि-अच् । प्रातस्य यौन इ येन ज्ञाने, सन्ने,

परिचर्या स्त्री परिचर+अय् । सेवायाम् ।
परिचाय्य इ० परिचोयते सक्रियतेऽसौ चि ग्यत् । यज्ञानी ।

परिचारक नि० परि+चर षत् । सिञ्चे भव्ये ।
परिच्छेद इ० परि+च्छ-विष्-घ ह्रस्व । उपकरणे कृष्य च

रथपदाती, ब्रह्मादिभूषणे, परिचारे च । 'सिमापरिच्छेद
काम्ये'ति रघु ।

परिच्छेद इ० परि+च्छि-भञ् । विशेषरूपेण इयत्कारणे,
वगादिस्थानीये पन्थस्य विच्छेदव्याने च ।

परिजन इ० परिगतौ जन । परिवारे प्रतिपात्ये जने ।
परिघात लि० परि+भन ऋ एतत् । परिवारे ह्रिदि गते, अत्र

परिघाय इ० परि+घो अच् । विघाते ।

परिणाम पु० परि+नन-ञञ् । प्रलतेरन्वघामि विकारे, गेपे,
अर्धानद्धारभेदे च ।

परिणाह पु० परि+नह-ञञ् । विचारि ।

परिणेत पु० परि+नी-टञ् । विवाहकर्त्तरि भर्त्तरि ।

परितस् अथ० परि+तमिन् । सर्व्वत इच्छे चर्त्तरिणु ।

परिताप पु० परितप्यते, अथ वा भावादी षञ् । दुःखे,
उष्णतायाम्, शोके, भये, कम्पे, नरकभेदे च । [वारणे च ।

परित्राण न० परि+त्रै-ल्युट् । रजणे, अनिष्टे मष्टकस्य नि-

परिट्टान न० परि+त्तैन टानम् टा-ल्युट् । विनिमये द्रव्या-
न्तरग्रहणेन द्रव्यानंतरदाने ।

परिदेवन न० परि+ट्टि-ल्युट् । प्रनुगोचने, विनाये, एतस्य
कर्मणोऽनुचितत्वविधानतामे च । पिच्-युच् । परिदेवमा-
प्यत्, लामे च स्त्री० । [उभे नामरधोऽधतमसने ।

परिधान न० परिधीयते परि+धा कर्मणि ल्युट् । परिहित-
परिधि पु० परि+धा-क्ति । चन्द्रसूर्य्यसमीपस्ये मेपाटिसन्नि-
कर्षात् जायमाने वेदनाकारे नगण्डये (सूर्य्यसभा) (चन्द्र-
सभा) यन्नियमगुणवन्दनार्थं निखाताया यन्निवतरोः पला-
शादेः शाखायाम्, गोलमण्डलस्य परितो वेदनसूत्रमाने,
परित' मार्गे च ।

परिधिस्थ वि० परिधौ तिष्ठति स्ता-क । परिचारके,
युद्धादी रथिनो रथार्थं परितः स्थिते सैन्यादौ च ।

परिपन न० परिपच्यते व्यपच्छिद्यतेऽनेन पन-षञ् । सूत्रपने

परिपच्यक पु० परिपच्यति दोषाग्र्यानं गच्छति शुद्ध,
पच्यान वर्ज्जयित्वा गच्छति वा कन् पच्यदेशः । शत्रौ ।

परिपच्यन् पु० परि+पान्य-इनि । शत्रौ ।

परिपाक पु० परि+पच-षञ् । नैपुण्ये, उत्तमपाके च ।

परिपाकिनी स्त्री० परिपाक+अस्त्र्यर्थे इनि । द्विष्टति (तेज्रोटी)

परिपाटि(टी) स्त्री० परि+पु-पट-इन् । अनुक्रमे, आनुपूर्व्याम्

परिपुष्करा स्त्री० परित' पुष्करं स्रग् यस्याः । (गोमुक्त्)

गोहुन्वायाम् । [यमाने सुजाकारे पठार्थे ।

परिपेल न० परि+पेल-अच् । कैवल्यसुक्तके शैवलमध्ये जा-

परिपेलत्र न० परितः पेलवं नृद्वता यस्य । कैवर्त्तीसुक्तके ।

परिस्रव न० परि+स्र-अच् । चञ्चले अस्थिरे ।

परिवर्ह पु० परि+वर्ह-ञञ् । न्यपयोग्ये हृस्वश्चरवाटिपरिच्छेदे

परिभ(भा)व पु० परि+भ-अप्, षञ् वा । अनादरे, तिरस्कारे च

परिभाषण न० परि+भाष-ल्युट् । निन्दया दुष्टवचने आलामे,
नियमे च । [मनाह्वय ससुदायार्थे विधिष्टमंज्ञायाम् ।

परिभाषा स्त्री० परि+भाष-य । कृत्तिसमंज्ञायाम् अवयवार्थ-

परिभूत वि० परि+भू-क्त् । तिरस्त्रने, अनादरे च ।

परिमण्डल वि० परिगतौ मण्डलम् । वर्कुलाकारे ।

परिमल पु० परि+मल-अच् । हृदुमण्डलमादिमर्द्धने, मर्द्धको

भूते सुगन्धौ, परितः मलस्ये च । [मता परिमल' इत्युत्पत्तः

परिमाण न० परिमीरतेऽने परि+मा-ल्युट् । [साम] तत्राहुः

प्रम्यादिभर्त्त्रयस्य परिच्छेदे । [उपरिमाणे च ।

परिमित वि० परि+मा-क्त् । एतपरिमणे, युक्ते, यथा-

परि(री)रस्य पु० परि+र-अच् सुम् ए पाठोऽर्थः । प्रातिहने

परिवत्सर पु० मन्वन्तरपञ्चकान्तर्गते पत्सरभेदे ।

परियर्जन न० परिचर्च्छेत्सुभिरनेन एज-गिच्-ल्युट् ।

मारणे । एज-भावे-ल्युट् । त्यागे ।

परि(री)वृत्त पु० परि+वृ-भाने षञ् वाटोऽर्थः । विनिमये ।

अधारे, षञ् । युगान्ते शब्दे, यस्यविच्छेदे अध्यायादौ च कर्त्त-

नि अच् । कूर्मराजे । भावे ल्युट् । परियर्त्तनं विनिमये ।

परिवह पु० परि+वह-अच् । सुप्रवादुमध्यपातिनि वादुभेदे ।

परि(री)वाद् पु० परि+वट-षञ् वा टोऽर्थः । उपवादे 'पुरो-

यैव प्रतोवाट' इति मनुः ।

परिवाटिनी स्त्री० परितो वदति स्पष्टाञ्चरमिव नटति वट-

दिनि । प्रवृत्तनीयुक्तायां, पोषायाम् अपवादकर्त्तृनिस्त्रियाच्च

परि(री)वाप पु० परि+वप-षञ् वा टोऽर्थः । वपने । वप-

गिच्-षञ् । वृत्तने । ल्युट् । परिवीपयमप्यत् ।

परिवापित वि० परि+वप-वा-वा गिच्-क्त् । वृत्तने ।

परि(री)वार पु० परिविद्यतेऽसौ अनेन वा परि+वृ-षञ् वा

टोऽर्थः । परिजने कुटुम्बादौ, सङ्गकोषे, (खाप) परिवाटे च ।

परि(री)वाह पु० परि+वह-षञ् वा टोऽर्थः । जलोत्प्लासे

परितः समलाञ्जलानामुत्पत्तनात् तद्या त्वम् ।

परिविन्न वि० परिविद्यतेऽसौ कर्मणि-क्त् । अनुलस्य

विवाहकारे अनूटे ज्येष्ठे । ताटस्या भगिन्या स्त्रीया ज्येष्ठा-

नूटनाकावेऽनुजीवाङ्गस्यः दोषः परिवेदनं तेन दुप्यत

इति तस्य परिवेदनकर्मत्वम् ।

परिविन्ति पु० परिविद्यते परिवेदाज चदोषेष दुप्यतेऽसौ

परि+विट-कर्मणि-क्त् । प्राग्गुटासुजसानूटे ज्येष्ठे

परिवट वि० परि+वट-क्त् । अधिपे प्रभौ ।

परिवेत्तु पु० परि+विट-लृच् । ज्येष्ठेऽनूटे प्राग्गुवाहस्यपरि

वेदनकर्त्तरि अनुजे भ्रातरि ।

परिवेदन न० परि वर्ज्जयित्वा उचितकालं वेदनं विवाहः लामो

वा । ज्येष्ठे, अनूटे, अहताग्न्याधाने च कनिष्ठस्य विवाहकरणे,

अग्न्याधानकरणे च दुरदृष्टजनके स्यत्युक्ते दोषे ।

परिवेदनी स्त्री० परित्रियते यथा परि+विद-करणे ल्युट्
 ङीप् । वासुदेवा परिवेदनदीपो भवति तस्या द्वियाम्,
 'परिवेत्ता परिविविति यथा च परिविवियते। सर्व्वे ते मरक
 यानि दातव्याजरूपक्षमा' इति मनु ।
 परिवेश ङ० परि+विश-व्याप्तौ भावे घञ् । नेहने, मेघादि
 सप्रकाश्यायमाने चन्द्राकर्मणश्च सख्य वेदान्तकारे । 'वाग्यौ
 मण्डलीभूता ह्यर्थाचन्द्रमणौ कृता । नावाभा व्योम्नि
 दृश्यन्ते परिवेशस्तु स ह्येतद् द्युक्तं भण्डले प्रदायै ।
 परिवेषण न० परि+विष-णिवृ ल्युट् । भोजनार्थमदादे
 भोजनपत्रे दाने ।
 परिव्याघ्र ङ० परि+व्याघ्र-कर्मणि ण । अत्युपेतये ।
 परिव्रज्जाङ्ग ङ० परि+व्रज-क्लिप् वि० । सर्व्वकर्माणि परिव्रज्य
 व्याथमान्तरगामिणि चतुर्थाश्रमिणि यतो ।
 परिव्राज(क) ङ० परिव्रज्य सर्व्वकर्माणि व्रजति व्रज-घञ्
 एषुल वा । चतुर्थाश्रमिणि यतो । [मतिपादके पत्ये ।
 परिशिष्ट न० परि+शिश्र-ऊचयेय अल्पवै अण् । अत्रमिष्टाय
 परिश्रम ङ० परि+श्रम-घञ् न इङि । व्यायामे क्रमे-
 कारके व्यायामि ।
 परिश्रय ङ० परि+श्रि-आधारे ऋच् । समायाम् ।
 परिषद् स्त्री० परितः शीदल्यसाम् सद क्लिप् । समार्थं, धर्मोप
 देयकमण्डितसमुदाये च । [पार्श्वचरे परिश्रमे च ।
 परिषद् ङ० परितः शीरति गच्छति सद ऋच् । अतश्चरे
 परिषद्दल लि० परिषद्+अल्पवै षण् । समारधे ।
 परिष्क(ष्क)न्द् लि० परिष्कयति पृथ्वीते परि+ष्कन्द् षज वा ।
 पतस् । परपटे । ऋ । परिष्कद्वयल वा पत्ये परिष्कद्वय ।
 परिष्कार ङ० परि+ष्क षञ् ङट् च । भूषणे विद्यासामग्र्यसंगो
 घृष्यान्तरस्य सर्व्वानादी, समकार च । [नादिपरिष्कारे च ।
 परिष्कृत लि० परि+ष्क ऋ ङट् च । भूषिते वेदिनि, हतमाज्जं
 परिष्कृ ङ० परि+ष्कन् षञ् । आविहने ।
 परिसर ङ० परि+स्र ऋप् । मदीनगणपर्य्यतादे घभीपस्थाने,
 षड्भौ, विधाने च । [लान् गमने च ।
 परिसर्ग ङ० परितः षड्भ्यते षज-घञ् । परितोवेऽने षम
 परिसर्या स्त्री० परि षट्-यत् । सर्व्वतो गमने ।
 परिस्पन्द ङ० परि+स्पन्-घञ् । समनात् अतने, ऊष्ण-
 पत्तारे रचनार्थमे परिष्कारे, परिजने च ।
 परि(तो)स्तुत् स्त्री० परिस्त्रयति पाकादिमा निर्गमति सु क्लिप
 वा दीर्घ । अग्निदाम् । ऋ । परिस्तुतायाम् । [अग्नारे च
 परि(तो)हार ङ० परि+हृ षञ् वा दीर्घ । क्षामे, शोषणकरणे,

परि(रो)हास ङ० परि+हृष-घञ वा दीर्घ । केदौ ।
 परीक्षक लि० प्रमाणेन परीक्षते परि+इष एषुल । प्रमायो-
 पन्माषेन विषयनिरूपके ।
 परीक्षण न० परि+ईष-ल्युट् । प्रमाणेन वस्तुनिरूपणे ।
 परीक्षा स्त्री० परि+ईष-य । इडाडुपल्लावलोचने प्रमाणेन
 वस्तुनिरूपणे, षड्युक्तं इडाडुपल्लावलोचने प्रमाणेन च
 परीष्टि स्त्री० परि+इष क्लिप् । अन्वेषणायाम्, परिषय्यायाम्
 परीसार ङ० परि+स्र-घञ् । सर्व्वतो गमने ।
 परुत् अव्य० पूर्वाक्लिप्तु षणै उन् परशानादेश । गतवत्पर
 परुत् लि० परुद्भ्य ङ । गतवर्षभने प्रदायै ।
 परुप न० पृ उभन् । मिश्रणवने । मोक्षीभिरुद्याम् ङ० ।
 चिलवर्षे, कठोरे च लि० ।
 परुशु न० पृ-उषि । 'अन्वै, (गण्ड) पर्व्वेषि च ।
 परेत लि० परा+इष ऋ । श्यते । [क्लिप् वा । यमे ।
 परैतराज(ञ्) ङ० इत टच् षमा०, परैतेषु राजते राज अच्
 परैद्युषि अच्० परस्मिन्प्रकृति नि० । परदिने षट्थ्ये ।
 परैद्युस् अव्य० परस्मिन्प्रकृति पर+एद्युम् । परदिने । [गवि ।
 परैट्टका स्त्री० परैट्टियते इष-उत् सार्धे ङ् । वज्रमसयाय
 परैधित लि० परैरेधित एष-णिवृ ऋ । अन्व्यापिते ।
 परोक्ष अव्य० अल्प परम् अव्य० ङट् नि० । अमत्ये, अर्ध-
 आदाय् । तद्विषये लि० ।
 परोष्णी स्त्री० परा-उष्णा-कर्म शोरा० ङीप् । सैवपायिकायासु
 पर्कटि स्त्री० पृष-यटि ल्युक्ता० कुपम (पाङ्क) पृषट्ठणे ।
 पर्कटिन् ङ० पृष यटिनि नि० कुपम् । ङनट्ठणे । [पाङ्क) ।
 पर्जन्य ङ० पृष षिचने अन्व जानादेशे । रन्त्रे भेदे, 'यथाह
 इति पर्जन्य' इति मत् । मेघयत्ने च । दाहकृतिद्रामा स्त्री
 पर्ण कृतिभने अण् उभ० अकर्मिण्ड । पर्णयति-त अण्पर्यन्त न
 पर्ण म० पृ-ज, पर्ण अच् वा । पञ्चे प्रसे च 'एषमर्थे गच्छती
 यत इति। पञ्चाग्रहके ङ० । ताम्बूषे न० । पञ्चपुत्रे लि ।
 पर्णारण्यङ्ग ङ० पञ्चमेव चरद्वारे वस्य उष्यहीनतात् । उष्य
 ङीने वनस्पतौ इत्ये ।
 पर्णशोरक ङ० पर्ण शोरदनि पुर एषुल । शोरनाभगम्यद्वय
 पयानर ङ० पर्णनिर्मित नराहार मय । अस्त्रनाभगणे
 षड्युक्ते दाहो मयप्रतिनिधोऽस्ती पर्णनिर्मिते नराकारे ।
 पर्णभेदिनी स्त्री० पयानि भिन्नति मिद विनि । त्रियङ्गुल्ले
 पर्णलता स्त्री० पयधभाना लता शाक० । ताम्बूकोलतायाम् ।
 पर्णवल्ली स्त्री० पय मजाना वल्ली शाक० । पञ्चाशोक्ततायाम् ।
 पर्णशाला स्त्री० पर्णनिर्मिता शाका शाक । पयनिर्मिते

दानरूपे उत्सवे । पवित्रारोहणमथ्यत् ।
 पशु(प) वापे भ्वा० उभ० सक० सेट् । पशु(प)ति ते अप-
 शी(पी)त् अपाशी(पी)त् अपशि(पि)ष्ट ।
 पशु(प) स्वर्गे, गतौ, अनुपसर्गात् वन्ने, मापे च ऋट० चु० उभ०
 सक० सेट् । पशु(प)यति ते अपपशु(प)त् त ।
 पशु(प) वन्ने चुरा० उभ० सक० सेट् । पाशु(प)यति ते अपीपशु(प)त्
 पशु पु० सर्वमभिगेषेण पश्याति दृश-ङ् पशु(प)देशः । ऋगादौ
 लोचनवह्नाङ्गुलनति जन्तुभेदे, देवे च । टर्गोर्ध्वेऽव्ययम् ।
 पशुपति पु० पशूनां सर्जल समदर्शिनः देवानां पतिः । महादेवे
 पशुराज पु० पशूनां राजा टच्मसा० सिंहे । [आम्नातकपक्षे
 पशुहरितकी स्त्री० पशूनां हरीतजीव चितकारित्वात् ।
 पञ्चात् अव्य० अपर+प्रथमापक्षमोषप्रत्यये आति पञ्चादेग ।
 प्रथम द्यवष्टतेरपरशब्दस्त्वर्थे, चरमे, अधिकारे च ।
 पञ्चात्ताप पु० पञ्चात् चरमत्ताप । अनुगये कृतस्य कर्मणो
 टनुचितत्वधिया अनुगोचने ।
 पञ्चाङ्गि पु० अग्ररर्मा पञ्चादेग । अथ द्वे अपरभागे, 'पञ्च'र्हेन
 प्रविष्टः शरपतनमवा'दिति शकुन्ला ।
 पञ्चिम लि० पञ्चात् भव' डिमच् । गोपभये । प्रतीच्यापनाचल
 मन्त्रिकटायां दिशि स्त्री० । [चौरभेदे
 पश्यतोच्चर पु० पश्यन्मनाटत्य हरति हृ-अच् अलुक् इत० ।
 पश्यन्ती स्त्री० दृश-गट-हीप् । परादिशब्दचतुर्वचमध्ये
 शब्दभेदे विसरो वृद्धदभिधाने ।
 पश्वाचार पु० अगुर्ध्वे चमटर्गे तस्त्रेवाचारः । तन्वोक्तौ
 वैदिकमार्गानुसारिणि आचारे । [अपाशीत् अपनिष्ट
 पस वापे, अन्ने च भ्वा० उभ० सक० सेट् । पसति ते अपशीत्-
 पस नागने चु० उभ० सक० सेट् इटि । पंसयति ते अपपंसत्-त
 पञ्चव पु० असुधारिस्त्रेच्छजातिभेदे, 'शका जवनकाश्वोजाः
 पारदा' पञ्चवास्तये'ति मनु । [यति ।
 पा पाने भ्वा० पर० सक० वनिट् । पिबति आपात् । पिच् पाद-
 या रचये अदा० पर० सक० सेट् । पाति अपाशीत् । पिच्-पावयति
 पांशुव पु० पाशोर्विकार अण् । (पाहा) लवणभेदे, पांशुजाटयोष्यत्
 पांशु(स) पु० पश-पसि-वा कु० ष्ट० । धूनी, शस्त्रार्थ चिरमञ्चिते
 शुष्कगोमये, कपूरभेदे च ।
 पांशुपत्त न पाशुभिः सञ्चितगोमयैः पत्तमस्य । वासूकशके
 पांशुर पु० पांशु राति-रा क । खड्गे, टंगके च (डाग) ।
 पांशुल पांशु पांशुतल्यं पापमस्यास्ति । पापवति, पुञ्चले च
 कुञ्जटाया स्त्री० । 'अपशुशानां धुरि कीर्त्तनीये'ति रघु ।
 निभूतियुक्ते शिवे पु० । धूतियुक्ते लि० । तिषा निट्पे पटं

मसूटमस्य पांगुने' इति श्रुतिः ।
 पांसन वि० पसि-ल्युट् । टृपके ।
 पाक पु० पच भावे यच् । पचने, कूटने, कूटनेन निष्पाटने
 निष्पत्तौ, परिष्ठापि च आधारे यच् । म्यान्त्यादौ, नेषके,
 राट्टादिभेदे, भये च । पिबति स्नः प्रा-क । शिगौ लि०
 शिद्यां पाजा ।
 पाकज्ञपा पु० फलपाके कम्प । (पानीत्यामला) वृद्धभेदे ।
 पाकज्ञपाफल पु० पाके परिष्ठापि कर्त्तव्यं फलं यस्य । (पानी
 आमनां) वृद्धभेदे । [लि० ।
 पाकज न० पाकाज्जायते जन-ड । आधनगणे । पाकजातमात्रे
 पाकयज्ञ पु० पाकसाध्यो यज्ञः । चरुपात्राद्ये वृषोक्तगौर्धौ
 कर्मणि । [तेजपत्रे
 पाकरञ्जन न० पाकं पचमानं रञ्जयति रनुज-णिच्-ल्युट् ।
 पाकल न० पाकं लाति ला-क । कुर्धैयधौ (कुठ) । वह्नौ,
 पावौ च पु० । कर्कोद्यां स्त्री० गौर्धीप् । [कोमल
 पाकशाला स्त्री० इत० । पाकस्थाने । पाकशुष्काशालाट-
 पाकशासन पु० पाकं तन्नामाचुरं शास्त्रि शास-ल्यु । इन्द्रे ।
 पाकिस दि० पाकेन निर्दत्तम् इमन् । पाकनिष्प्रे । [उ० ।
 पाक्य न० पच-ग्यत् कुलम् । विहृदवणे पांगुनकणे च । यवक्षारे
 पाचिक लि० पचतः प्राप् । पचतः पाप्, प्रात्ययादि
 सम्भाषनादिपये एतत्तरपञ्चे टत्तृक्ते नियमे, 'नियमः
 पाचिके सती'ति मीमांसा ।
 पाचक पु० पचति पच-ल्युन् । वह्नौ । पाचकर्त्तरि सूटादौ,
 भुजाक्षजारकोपधौ च लि० । पितास्त्रे धातुभेदे न० ।
 पाचन न० पच-णिच्-ल्युट् । पितादिदोषनागके वैद्यकोक्तौ
 कायभेदे, प्रायश्चित्ते च । पच-णिच्-कर्त्तरि ल्यु । वह्नौ,
 अक्षरमे, रत्नैरख्ये च पु० । हरितक्या स्त्री० हीप् ।
 पाच्यजन्य पु० पच्यजने दैत्यभेदे भव यच् । विष्णुशब्दे 'पाच्य-
 जन्यं हृषीकेशः' इति गीता । [डोप् पाक्षावी ।
 पाञ्चाल लि० पञ्चालदेशे भव अण् । पञ्चालदेशभवे । स्त्रियां
 पाटञ्चर पु० पठञ्चर एव स्वार्थे प्रज्ञादित्वाटण् । चौरै ।
 पाटल पु० पाटयति पट-पिच्-कलच् । श्वेतरक्तवर्णे । तद्वति
 लि० (पाटल) ख्याते छले स्त्री० । तत्पुष्पे, चाशुषान्ये च न०
 पाटलि स्त्री० पट-णिच् अलि वा हीप् । (पाटल) ख्याते वृक्षे
 'पाटलिसंमर्गसुरमिवनवाता' इति शकुन्ला । वृष्टापाटलौ च
 पाटलिपुत्र न० (पाटना) इति ख्याते नगरभेदे ।
 पाटव न० पटोभाव' अण् । पटतायाम् क्रियायोग्यतायाम्
 आरोग्ये च 'अपाटवाद्यथौचाद्यै'रिति श्रुतिः ।

पाटी स्त्री पठ-गिच् इन् ङोप् । धाराया व्यक्तगणनाया
 लोलावलादी (भाता) इति ख्याते सुप्ते च । [धारणे च
 पाठ उ० पठ-वञ् । अक्षरायाश्चकारणे गुरुस्यचवयपूर्वको-
 पाठक इ पठति पाठयति वा ण्वल् । अश्वेतारि, अश्यापके च
 पाठशाला स्त्री० इत्० । पाठमन्दिरे ।
 पाठा स्त्री०पठ-नर्मणं चञ टाप् । विहङ्कण्याम् (आकन्यादि)
 पाठिनं उ० पठ-गणि । चिस्त्रहत्वे । पाठके त्रि० ।
 पाठीन उ० पाठि ष्ट्व मययति मभ ङ दीघ । गुणानुष्ठे
 मत्स्यभेदे च (लोवाच) 'पाठीन रोहितामयाति' इति मत्
 पठ-ईनष् । पाठके त्रि० । पल्लवोव्या, हृष्टे च स्त्री० ।
 पाणि उ० पण-इण व्याधामात्र । क्ररे, कुनिके हत्वे च (उभेखाङ्ग)
 पाणिम्हृती स्त्री० पाणिर्हृतीने यस्या ङीप् । भाष्यांयाम्
 पाणिरुहृष्ण न० पाणिर्हृष्टातेन पठ-व्याधारे ल्युट् ।
 त्रिशष्टे । 'पाणिपहृषञ्कार चवणासूपदिश्यते' इति
 मउ । पाणिपीडनादयोप्यल ।
 पाणिस उ० पाणि हृन्नि, पाणाना वा हृन्नि वादयति हृम-टक्
 कुत्वम् । पाणितारुके, पाणिना रुदङ्गादिवाटके च ।
 पाणिनि उ० पणन मण ततः अर्ध्वर्थे इति तदप्रत्यम्
 अण् तस्य छात्र इज् । असाध्यायीव्याकरणपादिकारके
 दाक्षीण्ये शास्त्रारोपयामभवे सनिभेदे ।
 पाणिनीय त्रि पाणिनिना मोक्षम्, तक्षम् वा ऋ । पाणि
 निना क्त अटायायीरुपादौ व्याकरणपादौ ।
 पाणिभुज् उ पाणिरिच भुज्यते मोक्षत भुज-भोटने क्रिप् ।
 लडम्बरहत्वे । पाणिना भुङ्क्ते भुज क्रिप् । हृत्तेन भङ्क्ते त्रि०
 पाणिवाट् उ० पाणि, पाणिना वा रुदङ्गादिक वादयति वद-
 षिच् अण् अण् वा । हृत्तेन हृदङ्गादिना
 ङ्क्ते च । ण्वल् । पाणिवाट्कोप्यल ।
 पाणिसर्गा स्त्री० पाणिना रुज्यतेऽपौ हृज-खल् । रञ्जो
 पाण्डुर उ० पठि-अर दीर्घ । मरुवडङ्के श्वेतवर्णे च । तद्वति
 त्रि० । उन्डुप्ये, गैरिके च न० । [पुत्रे सुधिरागौ ।
 पाण्डु उ० पाण्डोप्यलम् अण् । अन्वभक्ष्यम् अमपदेश लज्जे
 पाण्डु उ० पठि हृ नि० दीर्घ । अश्वेतारि, अश्यापके च
 धूलिपक्षिभे पीतवर्णांङ् वरुभेदे च । तद्वति त्रि० नागभेदे,
 श्वेतहृत्तिनि, रोगभेदे, पटोलहत्वे च उ० । मापपर्याया स्त्री०
 पाण्डु, कण्टक उ० पाण्डुरनर्नि कण्टकानि यस्य । अयामागे
 पाण्डु कर्मण्यल उ० कर्म० । श्वेतवर्णागारे । कम्ब रज्ज ।
 पाण्डु राज । मरुभेदे । [वर्णमन्त्रमाहते रजे ।
 पाण्डु कर्मण्यलिनं उ० पाण्डु कम्बवन्-अस्त्वये इति । पाण्डु

पाण्डुत्तर उ० कर्म । धवहत्वे । [हृत्तिनि, श्वेतवर्णे च ।
 पाण्डु नाम उ० नाम ङक् पाण्डु राज० । उन्नागहत्वे, श्वेत-
 पाण्डु फल उ० पाण्डूनि फलान्यस्य । पटोले । विभञ्जा स्त्री
 पाण्डुर उ० पाण्डुरवर्णेऽस्मात्ति र । श्वेतपीतवर्णिते वर्णे ।
 पठि-अर उ० इति । श्वेतवर्णे च । तद्वति त्रि० काम-
 चार्ये रोगे, श्वितरोगे च न० । मापपर्याया स्त्री०टाप् ।
 पाण्डु, रङ्ग उ० पाण्डुरमङ्गमस्य शक । (पाटराङ्गा) शक्ये
 पाण्डु, रङ्गम उ० कर्म० । उन्डुहत्वे (उन्डुपी) ।
 पाण्डु, राग उ० पाण्डु रागो वर्णो यस्य । दमनकहत्वे ।
 पाण्डुलोमगा स्त्री० पाण्डूनि लोमानीवाङ्गानि सन्ति यस्या
 म । मापपर्यायां । श्वेतलोमवति त्रि० ।
 पात उ० पत-चञ पतने । पा-क्त । रञ्जिते त्रि । पत-ण ।
 ज्योतिषोक्ते क्रान्तिपाथ्यसम्पादके राक्षस्ये पद्मभेदे ।
 पातक न० पातयति अथो गमयति पत-षिच्-खुल् । पातिल-
 सम्पादके पाथे, पापजनके प्राणिवधपादौ च ।
 पातञ्जल न० पतञ्जलिना मोक्षम् अण् । पाणिनिस्त्रुत्ववार्तिक-
 व्याख्यानरूपे 'अथ म्पातपासन'मिच्छादिके महाभाष्ये,
 'अथ योगातपासन'मित्यादिके-योगशास्त्रे च ।
 पाताल न० पत-आठञ् । पटायाल्लस्य भुवने, ज्योतिषोक्ते
 -लम्नाञ्जल्ये स्थाने च ।
 पातालनिवास उ० नि-वञ्-आधारे चञ् पाताल निवासी
 यस्य । दैत्ये पातालनिजवादीप्यल ।
 पातुक त्रि०पत लञ्ज्य पतनशील । प्रपते, जलहृत्तिनि च उ०
 पात न०स्त्री० पाति रजत्याधेय, पिबत्यनेन वा पा-ङ्गन् श्रियां
 ङीप् । जलाद्यापारे भोजनयोग्ये अमले, विद्यादियुक्ते
 'दानयोग्ये श्राद्धे 'श्राद्धण पायशाङ्क' इति श्रुतिः यश्रिये
 हुग्रादौ पीरहयमध्यवर्तिनि जलाधारस्थाने, मान्के
 रभिनेये नायकादौ च न० ।
 पातीय त्रि० पाथे वसवाम्ने योग्य' च । यश्रुत्ये । 'सायें
 च । योग्ये, 'निम पाथीयतामिवादि ति श्रुति ।
 पाथेऽस्मिन्नि त्रि पाथे भोजनपायासागान्कामे एह स्मिन्नि
 चश्रुत । भोजनाटथ्यत् अतुपरित्तिने कायादाने । (च
 पाथ म पीयतेऽ च । जने । पाति रञ्जति च । अम्यो श्रुत्ये
 पाथस् न० पाति रञ्जति, पीयते वा पा-पाने, रण्ये वा अण्
 ङ्क् च । जने दत्ते च अममोजने ङि देकरणा ।
 पाथेय त्रि० पथि हित दञ् । यदि भोजनोचिते द्रव्ये ।
 पाट् उ० पा-षिच् क्रिप् । चरणे पादे । [हृत्पादेभ्ये च ।
 पाट् उ० पद्यते गच्छतेऽनेन कल्पे ङ् । चरणे, पथगति,

पादकटक पु० पादस्य कटक इव । नूरे ।
 पादकञ्च पु० पादमितस्युर्ध्वमित, कञ्चः शक्त० । उप-
 वासिने चैकेन पादकञ्चउदाहृत इत्युक्ते त्रतभेदे ।
 पादग्रहणं न० पादयोः ग्रहणं यत् । पादग्रहणपूर्वके
 म्रणामभेदे अनूप्य पादग्रहणं प्रत्यहञ्चामिवादनं मिति मनुः
 पादचारिन् पु० पादेन चरति चर-णिनि इत० । पदाती ।
 पद्ग्रां गन्तरि वि० ।
 पादत्राण न० पादौ लायेते येन तै-करणे ल्युट् । पादकायाम्
 पादपु पु० पादेन नूलेन पिबति सिक्तं जलम् पा-क । वृत्ते ।
 पाद पाति रचति पा-क । पादपीठे । (गच्छा)
 पादप्रसृष्टा स्त्री० पादपं रोहति रूह-क । प्रन्दायाम् (पर-
 पादपीठ न० इत० । पादस्वापनासने । सिंहासनं तस्य स-
 पादपीठमिति भट्टि । पादकायां स्त्री० टाप् ।
 पादमूल न० इत० । चरणस्याधोभागे ।
 पादरोह पु० पादेन मूलेन रोहति रूह चच् । वटवृत्ते ।
 पादवल्मीक न० पादस्य वल्मीकमिव । श्लीपदरोगे (गोद)
 पादविक वि० पदवी धावति ठक् । पधिके पधिधावके ।
 पादविरजस् स्त्री० पादौ विरजसौ धूलिन्मूत्रौ यस्याः ।
 पूव० । पादकायाम् । (पौचा) दानादौ ।
 पादशस् अव्य० पादं पादं ददाति करोति वा शस् । (पौचा-
 पादशैल पु० पादाकारः शैलः । प्रत्यन्तपूर्वते ।
 पादस्फोट पु० । पादौ स्फोटयति अण् । रोगभेदे ।
 पादाग्र न० इत० । चरणोपभागे प्रपदे ।
 पादाङ्गद न० पादस्य अङ्गदमिव । नूरे ।
 पादात न० पदातीनां समूहः अण् । सैन्यसमुदाये पादान्या-
 मतति गच्छति अच् । पदाती सै च्छे । पादातिपादातिकोट्यत्व
 पादुका स्त्री० पद-णिण्-ज ततः । स्वार्थे कन् ह्रस्वः । चर्ममये
 पादाच्छादने ष्ठर्थे (जुता) । कनमावे पादूरप्यत्व ।
 पादुकाकार पु० पादुका करोति क-अण् उप० । चर्मकारे
 प-दूकत्पादुकाकटाटयोऽप्यत्व ।
 पादु न० पादाव पादप्रनाबनाय साधु यत् । पादप्रचालनार्थं
 जले । अपा स्त्रीत्वेन स्त्रीत्वमपि । पाद्याः पाद्या इत्यादि
 पाद्यदानमन्त्रः । [आधारे ल्युट् । पानमाजने ।
 पान न० पा-ल्युट् । द्रवद्रव्यस्य गलाध-संयोजने, रचये च
 पानगोष्ठी स्त्री० पानार्थं गोष्ठी समा । (चक्र) पानार्थं समायास
 पानभाजन न० पीयतेऽग्निन् पा-ल्युट् । कर्म० । पानपाति
 पानपाताटयोऽप्यत्व ।
 पानीय न० पीयते यन् पा-अनीयर् । जले । पातव्ये रचि-

तव्ये च् वि० । [(पाना) कुम्भग्राम् ।
 पानीयवृष्टज पु० पानीयवृष्टे जनोपरि जायते जन-ड ।
 पानीयफल न० इत० । (मास्यना) जलकन्दफलभेदे ।
 पानीयसूलक न० पानीये मूल यस्य कम् । सोमराव्याम् ।
 पानीयशालिका स्त्री० पीयतेऽस्याम् आधारे अनीयर् ताडगी
 पानीयवितरणार्थं वा वा शाला स्वार्थे कन् । प्रपाचाम्
 (जलछत्रवृष्टे) ।
 पानीयामलक न० कर्म० । (पानिआमला) वृक्षभेदे ।
 पाप्य पु० पन्थानं गच्छति पयिन्-अण् पन्थादेशः । पधिके ।
 पाप न० पाति रचति आत्मानमस्मात् पा-अपादाने प ।
 नरकहेतौ उरवृष्टे, तत्साधने हिंसादौ, ज्योतिषोक्तोपु अर्द्धे
 नचन्द्रविमर्शतिपु अर्द्धेपु । [पापनाशके त्रि० ।
 पापघ्न पु० पापं हन्ति ठक् । तिले तस्य हिं दानेन पापनाशकत्वम् ।
 पापचेली स्त्री० पुनःपुनः पचति पा-यङ्-अच्, पापचोवायुस्त-
 मीरयति ईर-अण् रस्य ङः । (आकनादि) पाटाठवायाम्
 पापपुरुष पु० पापात्मकः पुरुषः । पुरुषाकारः । तन्मोक्ते वास
 कुचिस्थे पापात्मके ध्येये नराकारे पदार्थे ।
 पापशमनी स्त्री० पापं शम्यतेऽनया शम-णिच्-करणे ल्युट् ।
 डीप् । शमीवृत्ते ।
 पापात्मन् पु० पापयुक्त आत्मा अन्-करणं यस्य । पापान्तिने
 जीने 'पापात्मा पापसम्भव' इति पुराणम् ।
 पापघ्न पु० आप्नोति व्याप्नोति आप-मनिन् नि० । पापे ।
 पामन् न० पा-मनिन् । विचर्चिकायां (खोस पाचडा) स्त्रीत्वमपि
 मनन्तात् डीप् । पामायत्व ।
 पामघ्न पु० पाम हन्ति हन-ठक् । गन्धके । कटुकायां स्त्री० डीप् ।
 पामन वि० पामास्यस्य अख्येने न । पामरोगवति ।
 पामर वि० पाति किप् पाः द्वयीधर्मः स म्निथनेऽनेन स-व ।
 मूर्खे, नीचे, खले च । [टाप् । गुडूच्याम् ।
 पामरोक्षारा स्त्री० पामरसुद्धरति लङ्-हृ-अण् अजादित्वात्
 पामारि पु० इत० । गन्धके तत्वेवने हि पामरोगनाम् ।
 पायस पु० पयसि इग्धे संस्कृतः अण् । परमात्रे । पयसम्-
 त्रिनि वि० 'पायसं टविषसक्तव' इति सृतिः । चन्द्रे च ।
 पायु पु० पा-उण् । अपानवायुस्थाने ।
 पाय्य न० पीयतेऽनेन प्रा-यत्नं नि० । पददेशः । परित्यागे ।
 पानीये न० । निन्दनीये वि० । [अपपारत् त ।
 पार कर्म समाप्तौ अद० कु० उभ० सक० सेट् । पारयति ते
 पार न० परमेव अण् पारं परं तीरं पृ-घञ् वा । नदीसङ्घनेन
 प्राथे परे तीरे । पार-अच्-घञ् । प्रान्तभागे ।

पारवयः ि परलोकाय कृत व्यञ्ज कुञ्च । परनोकङ्कितमाधने
कर्मणि । [गन्तरि, उपगाभिणि च ।

पारग वि० पार गच्छति गम ड । कर्मवगामिक्कर्मिं पारपार
पारण्य न० पार-खुट्ट । प्रतामभोजने । युच् । तलैव स्त्री०

‘तव पारया स्वा’दिति रडु । ४ णिच् ल्यु । केषे ड० ।
पारतन्त्र्य न० परतन्त्रस्य भाव व्यञ्ज । पराधीनत्वे ‘पारतन्त्र्य

विधे वृत्त’ इति भीर्मांसा । [कर्मणि परलोकाधने च
पारत्रिक वि० परत्य भव, कृत वा डच् । परलोकाङ्कितकारके

पारदृ(त्) ड० पु णिच् तन्, ४० तस्य द वा । भागमेदे (पारा)
पार द्दाति दा क । पारदायिनि वि० । [गामिणि ।

पारद्वारिक ड० परस्य दारान् गच्छति डच् । वषेच परस्त्री
पारदाय्यं ड० परस्य दारा एव दारा यस्य तस्य भावः व्यञ्ज ।

पारद्वारगमने ‘पारदाय्यं पारिविक चित्तपमातरुगमने च्यति
पारसाधिकं वि० परसाधायं पारद्वीकिकधर्माय कृत डच् ।

परसाधायमायभूते ज्येष्ठ साधने कर्मणि ।
पारस्पर्य्यं न० परस्परैव साधये व्यञ्ज । कुवादिपरपरयाम्

‘परस्पर्य्यकमागत’ इति च्यति ।
पारस्पर्य्योपदेश ड० पारस्पर्य्येण विज्ञादिपरस्परया उपदेशः

न न साक्षात्कारादिप्राप्त । येनिहो ‘यदा इह वदे यथा’
इत्यादिपरदिशते एव पर्य्यं, न त तस्य यथाः केनचित्

इत्यन्ते । [उक्तान्तरादौ कृते कर्मणि
पारलौकिक वि० परलोकाय कृत डच् द्विपदवह्निः । परलोके,

पारशब्द ड० ‘निषाद्’ श्रद्धकल्पया य पारशब्द उच्यते । य
पारद्वीच शब्दस्यैव पारद्वय च्यत’ इति च्यते लडायां

श्रद्धार्थं श्राद्धयेनोवादिने निषाद्वये षड्डीकर्मणे, परस्त्री
तन्ने, नौचे च । परशु+इदमर्थे च । परशुसम्बन्धिनि नि

पारावृध ड० परदध मकरदधस्य व्यञ्ज । परशुना युद्धक
र्मिं । डच् । पारशुधिकोच्यते ।

पारसीक ड० देवमेदे महेयस्य जने न व । पारसीकान्तो
न्ते’मिति रडु । तद्देव्ये घाटक ड० (पारसीकेषु)

पारस्यैवेयं वि परक्षिमा कपय डच् रजड-देवः । तारले
परक्षिमाः घत । [वृते (पारस्य)

पारापत ड पाराद्वयपतति प्रेमया सा+पत-च्यच् । पारा
पारापा(वा)व न० परस्परदहावनस्य चर्चं साधय । चण्डे

इ० । तद्वदे । पारापारद्वीक्युच्यमाने ।
पारायाम् न० पार कर्मात्मिकवृत्तयेन चय खुट्ट । साक्ष्ये,

पार्यादिन-पादाभ्ये, गतच डे च । [पार्यादेशात्पार्यादे
पारदय्यैक वि० पारादय्यमागमनाय कर्मणि डच् । इरा

पारावत पु पर वीरभवति पानोपदेशेन चय घट्ट परावन्
दत्ताभ्ये तस्मैदमित्यञ्ज । कपोने (पारयरा)

पारावतपट्टी स्त्री० पारावतक्षेत्रे पात्रे यस्या ङीप् पदादेशे ।
कायचक्षुषाम् । [मतायाम्

पारावताङ्गि ड० पारावतस्याङ्गि, रिव कूलमस्य । च्योतिप्रती
पारावारीण्य वि० पारमवराच्य गच्छति च्यञ्ज । तद्व्ययगा

, निनि, सद्यपारणे च । पारापारोच्योच्यते ।
पाराशर, ड० पराशरस्यापत्यम् विषादाय । वेदव्यासे । तन

-प्रोक्तमित्यञ्ज । पराशरौक्ते भिक्षुस्यै । ततपृथ्वी स्त्री०
ङीप् । ‘कस्य पाराशरो च्यति’रिति च्यति ।

पाराशरिन् ड० पराशरेण प्रोक्त भिक्षुस्यैवमध्यैयतयाऽप्यस्य
इति । भिक्षुके सर्वकर्मव्यानिनि स्यादिति ।

पाराशर्य्य ड० पराशरस्यापत्य गर्भादित्वात् यञ्ज । वेदव्यासे ।
यत इञ्ज । पराशरिच्यते ।

पारिकाङ्क्षिन् ड० पारमस्यानि इति पारि मङ्गलान् तजा
भूति णिनि । मौनव्रतधारिणि माचयने च्यतिनेदे ।

पारिजात ड० पारमस्यानि पारीसद्युक्तत्वात् जात जम-क ।
देवतकमेदे । शापे कञ् । चमैव ।

पारिष्याथ वि० परिषयकाळे लभम् व्यञ्ज । विवाहकाले
सन्धे भवे । मातः पारिष्याथ स्त्रियो विभजेरिति च्यति

पारि(री)न्द्र ड० घृणाति द्विमिति विनि पारी इन्द्रश्च यञ्ज
न्या० वा । निषे, व्यजगरभर्षे च ।

पारिपत्यिक ड० परिपत्यं च्यति डच् पत्यादेशे च । चैरे
पारिपा(सा)त्र ड० रिच्यपत्यतपक्षिभर्तुं सात्तरेयस्य भावा

पर्यन्ते । सापे कञ् । तलैव ।
पारिपार्थिक ड परिपार्थं च्यति तस्य च्यति वा डच् ।

सुमधारस्य पारिषरे मदे, ‘मदी विद्वेषो वापि पारिपा-
, चिञ्क दध मे ति वा इ० ।

पारिष्वज न० परि+इ-च्यत् साधयेडच् । चड्ये, आडुध च
पारिभ्रू(क) ड० परिणे भ्रूमक्यस्य प्रसादात् (साकटात्) च्यत्

, इत्से परिप्रायं साधति के-क । देवसाधये, निष्यहने च
इ । इषीचभौ नः ।

पारिभाष्य न० परिभाषय रे गमयमनाय कृत व्यञ्ज । कुडी
चभौ । परिभुषः प्रतिभुषो भाव व्यञ्ज । प्रतिभुषवने

‘साधित प्रतिभाष्ये’ति च्यति ।
पारिसाधयत्य न० इतिने लज्जाम दस्य कर्मणि विद्यामनसात्

परिचरक चान्दपुनस्य भाव व्यञ्ज । साधोते साध
कता-इत्से परसाधुव-रिचये ।

पारिश पु० विपूर्तिं वृ-णिनि पारी तं ह्यति शो-क । (पलाग पिपुल) स्वाति-वृचे ।

पारिषद् वि० परिषदि भवः किरति वा अण् । समास्ये सभ्ये । यञ् । पारिषद्योऽप्यत् । [यञ् । बलये, कटके । पारिहार्य्य पु० परिह्वयतेऽसौ परि+हृ-कर्मणि घञ् स्वार्थे पारीण वि० पारं गच्छति पार-खञ् । पारगे, कर्मसमा-भिकारके । [अर्जुने वृद्धे, वृधिवीपतौ च

पार्य्य पु० वथाया अपत्यम् अण् । वथापुत्रे, सुषिधिरादौ, पार्य्यिण पु० वृधिव्या इन्द्रः अण् । राजनि । वृधिव्याविकारः इटं वा अण् । भूमिभवे वि० । सीतायां स्त्री० । तगरपुष्ये न० । पार्श्वेण वि० पर्वणि पूर्णं नाटौ भवः अण् । पूर्णमादिभवे 'न शारटः पार्वगावर्षरीचर' इति नैपथम् पर्वणि असा-वस्यादौ विहितम् अण् । ऋत्युक्ते नाहमेदे न० । वृ-वनिप् प्रजाद्याण् । ऋगमेदे पु० ।

पार्वत पु० पर्वते भवः अण् । (घोड़ानिम) निम्नमेदे, पर्वत जातमात्रे वि० । गङ्गायां, गोपालपूतिकायां, जीवन्त्या, सौर-द्रष्टृत्तिकायां, जुष्टपापाण्यमेदायां, धातुकां, दुर्गा-वाञ्च स्त्री० ङीप् ।

पार्वतीनन्दन पु० इत० । कार्तिकेये, पार्वतीसुतादयोप्यत् । पार्वतेय न० पर्वते भवं ङञ् । सौवीराञ्जने । सूर्यावर्षट्ठेपु० पार्ष्व पु० न० स्पृश-वृण् घातोः वृ च । कवाधोभागे, समीपे, कने, पाशे च । पशूनां पार्श्वस्यां समूहः पर्व-णस् । पशूसमूहे न० पार्ष्वपरिवर्त्तन न० पार्ष्वेन परिवर्त्तनम् । यत्पार्ष्वसम-स्थायित्वा शयितं तत्पार्श्वस्योर्ध्वोन्नयने (पागमोडा) पार्श्वस्य परावृत्तौ । सुप्रस्य हरेः भाद्रगुरुडादस्यां कर्त्तव्ये पार्श्व-परिवर्त्तनाख्ये उत्सवमेदे च ।

पार्ष्व स्थास्थि न० कर्म० । (पाजर) शरीरपार्ष्वस्थिते अस्थि, पार्ष्वट् पु० पर्वदि भवस्तत्र स्थितौ वा अण् । समास्ये । घञ् पार्ष्वद्योप्यत् ।

पार्ष्वि पु० स्त्री० वृष-नि नि० वृद्धि । पाटघन्ये शुल्फस्या-धोभागे । (मोडारि) वृष्टे, कैन्ववृष्टे, जिगीपायाञ्च पु० । पार्ष्वि शान्त पु० पार्ष्वि वृषपटं वृहति अण् । विजवायं जिगमिपो । पश्चात्पटपार्ष्विण वृष्टस्ये शब्दौ ।

पान रजये पु० ७०००० सेट् । पानयति ते अमीपत्तु त पाल वि० पानयति पाण्-अञ् । रञ्जे 'पालदोपविनाशे च पाने दण्डौपिधीयते' इति ऋतिः ।

पालक पु० पालयति पाल खुल् । अद्वरञ्जे, चित्तकञ्जे च । पालक इः पालं चत इति चन-टञ् । दलाख्ये जलजटयमेदे ।

पालङ्क पु० पाल-सन्म० किप् पाला अङ्गते अङ्ग-वञ् । (पालङ्क) शाकमेदे स्त्रीत्वमपि ङीप् । अत्रैव । कुन्दुरुष्टे स्त्री० गौः ङीप् । कर्मणि यत् पालङ्गाप्यत् ।

पालाश न० पलाशं पर्वमस्यस्य प्रजाद्याण् । तेजपत्रे । तदर्थे-स्यस्य । हरिद्वर्णे पु० तद्वति, पलागसेटम् अण् । पलाग संवन्नि च वि० । 'ब्राह्मणस्य पालाशोदण्ड' इति ऋतिः पालि(ली) पाल-इन् वा ङीप् । कोषे, पङ्क्तौ, यकायाम्, सेतौ, मानभागे, प्रगंसायां, क्रोडे च । स्वार्थे कन् । कोषे, नर्षपत्रे च पालिन्द पु० पालिं ददाति दा-क वृ० इस् । कुन्दुरुष्टे । श्यामानतायां स्त्री० गौरा० ङीप् ।

पावक पु० पुनाति पू-खुल् । बह्वौ, वैद्युताग्नौ च ।

पावकि पु० पावक+अपत्यार्थे इञ् । कार्तिकेये स हि शिव-वीर्यात् बह्वौ निहितोञ्जात इति पुराणम् ।

पावन पु० पावयति पू-णिच्-त्यु । अग्नौ, व्यासे, सिद्धके, पीतशृङ्गराजे च । गोमये, प्रायश्चित्ते, कच्छशाख्ये कर्मणि, च न० । पाव्यतेऽनया त्युट् ङीप् । गङ्गायां, हरीतक्यां, हलस्याञ्च स्त्री० । पवित्रतासाधके वि० ।

पाश पु० पश्यते वध्यतेऽनेन पश-घञ् । ऋगविहगादिवन्धने रज्जुमेदे (फाद) रज्जुमात्रे च । केगाडुत्तरं मागः सपार्थः । यथा केशपाशः । कर्णात् परः शोभार्थः । यथा कर्ण-पाशः शोभनकर्ण इत्यर्थः । छावादिभ्यः पागप् । अम-कण्छाल इत्याद्यर्थे ।

पाशक पु० पश-खुल् । द्यूतक्रीडासाधने गुडिकादौ (पागश) ।

पाशपाणि पु० पाशः पाणौ यस्य । वरुणे पाशहस्तादयोप्यत् पाश+इनि । पाशीत्यप्यत् ।

पाशुपत पु० पशुपतेरिदं, सोऽस्य देवता वा अण् । वक्रवृत्ते । व्रतमेदे, अस्त्रमेदे च न० । तद्वक्त्रे वि० । [वर्षधर्मे ।

पाशुपाल्य न० पशून् पालयति अण् तस्य भावः ततः घञ् । पाञ्चात्त्य वि० मन्वाद् सवः त्यञ् । पश्चिमदेशमेवे ।

पाश्या स्त्री० पाशानां समूहः यत् । पाशसमूहे ।

पाप(ख)ण्ड पु० पाति रञ्चति इरितेभ्यः पा-क्तिप् पाः वेद-धर्मसं परण्डयति निष्फलं करोति, खण्डयति वा । 'पाल-नाञ्च त्वयीधर्मः पाशब्देन निगद्यते (प)खण्डयन्ति त तं यस्मात् पा(प)खण्डस्तेन कीर्त्तता' इत्युक्ते वेदाचारव्यागिनि पापरिडन् पु० पां वेदधर्मं परण्डयति पण्ड+णिच् इनि । पापरण्डे

पापाण पु० पिनटि पिप-संज्ञुर्णने आनच् वृ० । प्रस्तरे अस्यार्थे ङीप् । (वाटखारा) हलामानपापाण्ये ।

पापाण्डारक पु० पापाण्यं दारयति द-खुल् । टङ्गाके

(पापकाटाक्षेपी) । युच् । प्रागण्यदारणोप्यत् ।
 पापाण्यभेदन् ३० पापाण्य भिनन्ति ल्यु । (झाडजोडा) हल-
 भेदे । [हचभेदे ।
 पापाण्यभेदिन् ३० पापाण्य भिनन्ति भिद्-षिन्ति (पायुरउर)
 पि गतौ तु० सक० पर अदिट् । पियति । अपैमीत् ।
 पिक ३० अदि-कायति कै क अयेरलोपो । कौकिने ।
 पिकप्रिया स्त्री० इत् । मङ्गलश्याम ।
 पिकवन्ध ३० इत्० । व्यासहले ।
 पिङ्ग ३० पिजि पथे-अथ न्यहृतां कुत्वम् । मयके देपयि
 खामे पिङ्गवर्षे च । तद्वति वि । हरिताले न० ।
 गोरोचनायां, नासिकाया, उग्रायास् हरिद्राया, हित्हुनि,
 वयोरोचनायाश्च स्त्री० टाप् । शमीहले स्त्री टोप् ।
 पिङ्गल ३० पिङ्ग लाति ला-क, पिनि-कलच् वा कुत्वम् ।
 नागभेदे रुद्रे, सूर्य्यपारिपार्श्विके, वानरे, निधिभेदे, घनि
 भेदे, मद्रवे मध्वे, स्वावरविषभेदे, सुश्रीलूके ६० वषमथ्ये
 'पिङ्गवे चारुपशावि । दुर्भिक्ष शमीदातटे' इत्युक्तलक्षणे
 पश्वभेदे, प्राक्तकन्दोपलकारके, नागहूपे, सुनिभेदे,
 दीपशिखास्ये पथे च तद्वति वि० । 'कुशदिग्गजस्य
 योषिति' नाडीभेदे, राजशोती, शिपमाह्वये वामनाख्य
 दिग्गजस्य योषिति, वेङ्गभेदे च स्त्री० टाप् । 'यथा शक्ति
 कानामां छस छद्यप पिङ्गवे ति हाराथम् ।
 पिङ्गलतौह न० लोह पात कर्म । पित्तवे ।
 पिङ्गाक्ष ३० पिङ्गे अक्षिणी यस्य पष् घमा० । शिमे तस्य
 लतीपिङ्गलस्त्रानिह्वरत्वात्तथायम् । पिङ्गे लथोप्यत् ।
 पिङ्गशङ्क ३० अदि+षन-ड तस्य नेत्वम् अयेरलोपो । उदरे,
 पगोरवयने च । इ इत्वम् । पिङ्गिहोप्यत् । [इहृत्सुवौ
 पिष(वि)पिङ्गल वि० पिष(वि)पिङ्ग+अलक्षणे इवच् । इन्दि
 पिषत्र्य ३० पिषने लक्षाय सातु यत् । कारांशङ्कवे ।
 पिषु ३० पष-उ ३० । कारांशङ्कवे (दावा) कुभेदे कर्षे,
 अघरभेदे, गस्त्रभेदे च ।
 पिषुक् ३० पिषुश्चि कायति कै क । मद्गहमे (मयना)
 पिषुत्सुल न इत्० । त्रजे (तना) । [निम्बहले ।
 पिषुमन्ट्(र्) ३० पिषु कुच मद्दयति मड्कति वा अच् ।
 पिषुल ३० पिषुं भाति सा-क । भातुकहमे (भात) इज्यवे
 त्रजे लक्षवाये च ।
 पिषु भेदे तु० उभ० सक० सेट् । पिषवति ते अदिपिङ्गत् त ।
 पिषुट न० पिङ्ग-अटम् । मोषके रुद्रे, नेत्ररोगभेदे च ।
 पिषुत् शपे उभ०-सह सेट् । पिषवति अदिपिषुत् ।

पिच्छ न० पिच्छ-अच् । मयूरः पक्षे, ब्रूयाद्य । लाङ्कवे इ ।
 माल्मलिहणे, पूने, परम्बरायाम्, कोपे, कोषाया, भङ्गभत
 मखे; पङ्क्तौ । शिपमाह्वये, कौलिकायाम्, अश्वस
 चरणरोगभेदे च स्त्री० टाप् ।
 पिच्छल वि० पिच्छ-कलच् । (पिचल) खिद्ये मखणे ।
 पिच्छलदला स्त्री० पिच्छल दक्ष यथा । बदरीहणे, पिच्छ-
 लपत्तादयोप्यत् । [शिपमायाम्
 पिच्छलिका स्त्री० पिच्छ-कलच् ट० इट् तत खोर्धे कन् ।
 पिच्छल त्रि० पिच्छा+अलक्षणे इवच् । (पिचल) मखणे शिपे
 पिच्छलानि प दधीनी'ति काअप्र० । मङ्गलपण्डे, शरव-
 व्यङ्गलखपादौ, मङ्गल्युक्तमते च । सेरसातकहणे इ ।
 पिच्छलत्वच् ३० पिच्छला लक्षणा लक् यस्य । नागरुद्वहणे
 पिच्छलतसार इ पिच्छल सारोऽस्य । मोचरसे ।
 पिञ्ज द्रोणी मध्वे, ववे च अक० हिंसाया दाने च सक० पु०
 उभ० सेट् इदित् । पिञ्जयति ते अदिपिञ्जत् त ।
 पिञ्ज न पिजि अच् । ववे । कपूरभेदे ३० । व्याङ्कवे वि ।
 त्रजे, हरिद्राया, अहिहाया च स्त्री० । भावेऽच् । बधे पु० ।
 पिञ्जट ३० पिजि अटम् । नेत्रपथे (पिषुटि) ।
 पिञ्जर न० पिजि अटच् । इ रेतावे, खर्षे नागशेवरे, विह
 गादिभयनस्याने, देहाक्षिहन्दे च । अश्वभेदे इ । पीत-
 रक्षयसे पीतवर्षे च पु० । तद्वति वि० ।
 पिञ्जल न० पिजि-कलच् । हरिताले, कुशपथे च । अत्यना
 कुशवे चादौ इ । कुशानरवेदिने चापकुशपथहमे स्त्री०
 टोप् । [पादज्] ।
 पिङ्गिका स्त्री० पिजि-खुल अत इत्यम् । त्रलमाजिकायां
 पिट् सहतौ धनौ च भा० पर अक० सेट् । पेटति अपेटोत्
 पिट्(क) ३० पिट् क, । यशवदादिनिमित्ते पावभेदे (पेटटा
 विष्कोटे वि०) । स्त्राय कन् अक्षय ।
 पिट् हणे, अक० मधे सक० भा० पर सेट् । पेटति अपेटोत्
 पिटर् ३० पिट् कान् । इहृभेदे । सुनायां, मन्वापदहणे च
 न० । स्वास्यां पु० स्त्री० स्त्रीपे ङोप ।
 पिह्द रागीकरणे भा० आस० सक० सेट् इदित् । पिह्दत
 अदिपिह्दत् । यय चुरादिरदि उभ० । पिह्दयति ते
 अदिपिह्दत् त ।
 पिह्द वि पिह्दि यञ् अच् वा । रुद्रेते चने च । देहे देहेकदमे
 रुद्रेकदमे, शामागां पिह्दभ्यो देमे गोत्राकारे याने शोच
 शिह्दके लोहे इन्दे कषये गजशुभे, मदनहले च पु० ।
 आजीवने, लोहे, यजुर्वेदिभि पिह्दभ्यो देय आदे विला-

कारेऽपि च न० । [कान्। गित्पुण्यस्ये ।
 पिराडक पु० पिराड इव कायति कै-क । पिराडालौ, मापे
 पिराडकान्त् पु० पिराडकारः कान्त् । पिराडाली ।
 पिराडवर्ज्जूर पु० स्त्री० पिराडास्यः वाञ्छूर । गगनगृह्याते इत्ये
 पिराडपुष्प न० पिराडं संज्ञतं पुष्पम् । अशोकपुष्पे, जयापुष्पे,
 पद्मपुष्पे, तगरपुष्पे च ।
 पिराडपुष्पक पु० पिराडं पुष्पमिव कायति कै-क । यास्यकगाले
 पिराडफला स्त्री० पिराडमिव फलं यस्याः । कटुतमपाम्
 पिराडमुस्ता स्त्री० पिराडा संज्ञता मुस्ता । तगरमुस्तायाम्
 पिराडमूल न० पिराडमिव मूलमस्य । गर्जरे (गाजरा) ।
 पिराडबीजक पु० पिराडाकारं बीजं यस्य रूप् । पद्रीकारकले
 पिराडाभ पु० पिराडः संघात इवाभाति अच् । मिहले ।
 पिराडान्न न० अन्नस्येदं अण् याम् पिराडमिगमम् ।
 भेषजातकरकायाम् ।
 पिराडाथम् न० पिराडं संज्ञतमथ अच् गमा० । तीक्ष्णायाम् ।
 पिराडार पु० पिराडं संघातशब्दति शब्-प्रम् । पिराडतण्डुले,
 जपण्डके, गोमे च । [कान्त्शुष्कात् । मापे कन् पतार ।
 पिराडालु पु० पिराडाजार स्थानः । (गोलयासु) कान्त्भेदे,
 पिराड(स्त्री०)पिराडा) स्त्री० पिराड-इन् वा डीप् मापे कन्
 वा । सर्वजाशकञ्जनाधारे रक्षयन्मथ्ये स्थाने रक्षनाभौ,
 पीठे, जानुनोऽधःस्थे मासलादेगे च ।
 पिराडित वि० पिराड-क्त । संज्ञते, घनोभूते, युक्तिते च ।
 तन्त्रके पु० । [गोदुग्मायां (गोसुत्र) ।
 पिराडिल्ला स्त्री० पिराडं पिराडाकारं फलमस्यस्याः इत्यच् ।
 पिराडोतक पु० पिराडी स्वल्पपिराडं फलपुष्पद्वारा तर्कति अणु
 करोति तद-इमे अच् । मटाहले, तगरं च । [उद्ये
 पिराडोतगरं पु० पिराडा स्वल्पपिराडोपात्तवित्तगरः । तगर
 पिराडोपुष्प पु० पिराडा उपलक्षित पुष्पमस्य । जगोकहले ।
 पिराडीर पु० पिराड पिराडाकारं फलमीरयति ईर-अण् ।
 टाटिमहले । नीरसे वि० ।
 पिराडीचूर पु० पिराडयां भोजने एव नायत्न चूर । गेहे-
 नर्हिनि, युद्धादावसमर्थे । [ज्योतिष्मतीलतायाम् ।
 पिराद्या स्त्री० पण्यते स्यूयते रोगहन्त्येन यत् पु० इत्तम् ।
 पिराद्याक पु० न० पण-व्यवहारे व्याकन् नि० । तिलकले (खल)
 हिन्दुनि, वाहीके च । सिद्धके पु० स्त्री० स्त्रीत्ये डीप् ।
 पितामह पु० पितृ पिता पितृ+डामह । पितृ मितरि,
 पितृपितादयोषत् । तत्पत्यां स्त्री० डीप् ।
 पितृ पु० पाति रक्षति पा-टच् नि० । जनके । भावा इहीतौ

पितृमेघः । मातापित्योः द्वि० । [अथ ।
 पितृज्ञानन न० इत्० । प्रसंगाने । पितृज्ञानपितृज्ञानादयो-
 पितृतीर्थं न० इत्० । गवायाम् तर्ज्जन्यदृष्टयोर्मध्यस्थाने च ।
 पितृपति पु० इत्० । तमे । पितृगलादयोऽप्यत्र ।
 पितृप्रसू रथो० पितृणां प्रसूतिप्रदानयोर्मध्यस्थानात् ।
 जपमन्त्राकारे, पितृमांतिरि च ।
 पितृप्रिय १० इत्० । भद्रात्रे ।
 पितृभोजन १० पितृभिर्भुज्यते तर्ज्जनि स्युट् । मापे, याते
 तद्वागस्य मन्त्रमस्यात् । भावे षच् इत्० । पितृभयने ।
 पितृयक्तु पु० इत्० पितृदेवेन यत् । पितृतर्पणे । 'पितृयक्तु
 तर्पणमिति मनुः ।
 पितृयागा पु० पितृभिर्यागोद्देशेन कर्तव्यं स्युट् पूर्व० यत्तम् ।
 धृक्वादिशिद्धिते कर्तव्ये तर्ज्जनिर्भान्त्वे पतिभेदे । [टच्भियाने
 पितृलोक पु० इत्० । अमृतोक्तस्योपरिष्णे शीरोपेदे विचारना
 पितृनन्द १० इत्० । 'पितृः पितृ-स्य-पत्याः पितृमांति-
 स्य-स्य-स्यः । पितृमांतिरुपवाय विज्ञेयाः पितृनन्दव'
 इत्युक्तेषु पितृ पितृमांतिरुपवाय । [भ्रंतिरि ।
 पितृव्य पु० पितृमांता पितृ+व्यत् । उद्ये तन्त्रके वा पितृ-
 पितृव्य+भ+स् स्त्री० इत्० वा पतन् । पितृर्भाग्याम् ।
 पितृव्यस्त्रीय पु० भूति० पितृ सगरपत्न्यम् च । पितृगणः पुत्रे
 पितृसन्निभ पु० पितृ सन्निभा तृह्यता यस्य । पितृसुखे ।
 पितृ न-उपि टो-क्त तादेम' अलोपः न टोर्ध । देहसे धातुभेदे
 पितृज्ञी स्त्री० पितृ र्ज्ञि जन-ठक् डीप् । उडूच्च्म् ।
 पितृद्राविन् पु० पितृ दापयति दृ+विष्-विनि । सपुर-
 जगोरे । [तोयपिप्पस्यां स्त्री० ।
 पितृल न० पितृ माति ला-क । तागादिजाते धातुभेदे ।
 पितृारि पु० इत्० । पपटे (जेतपापहा) लाक्षाया, वर्धरे च ।
 पितृ वि० पितृ, इदं, पितृं वा पितृत न्यागतं वा यत् ।
 पितृसम्बन्धिनि । पितृतीर्थं तर्ज्जन्यदृष्टयोर्मध्यस्थाने,
 मधुनि, मवानक्षते च । पितृप्रिये मापे पु० । असावस्यावा
 तिद्यो स्त्री० । [वि० ।
 पितृसन् पु० पत-सन्-यत् । पञ्चिणि । पतनेच्छायति
 पिधान न० अग्नि-धा-त्युट् अलोपः । छादने, उदञ्चने च ।
 पितृस्य वि० अग्नि+नह-क्त अलोप । परिहिते इत्तादौ ।
 पिनाक पु० न० पाति पा-व्याकन् नि० । शिवधनुषि, तच्छू-
 लास्त्रे, मायुवर्षके च ।
 पिनाकिन् पु० पिनाक+व्यस्यधे इनि । महादेवे ।
 पिपासा स्त्री० पाहमिच्छा पा+घन्-अ । पानेच्छायाम् ।

पिपासु लि० पातुमिच्छु मा सन् उ । पानेच्छावति त्वपिते ।
 मिपीतकी स्त्री० वैशाखपुलकदाग्स्थान् । विभभेदे पु० ।
 मिपीलक पु० अपि-पील खुलु व्यहोप । (देवोपिपडा)
 स्वाते कीटे (शुदेमिपडा) स्वाते पीठे स्त्री० टाप् ।
 मिप्लल न० पा-अनञ् प्र०। जले, वस्तुखरउभेदे च । आद्वल-
 हचे, वन्यनश्रव्ये पक्षिणि च पु०। कथाया (मिपुल) स्त्री०
 ङीप् वा सुच् मिप्ललि मिप्लली चाल । [हले] ।
 मिप्यनीमूल न० मिप्यस्था इव मूलस्य । (मिपुलमूल) स्वाते
 मिड्डु पु० अपि+गु-ङ् अवेरहोप । जठुषे । [ह्रस्वभेदे] ।
 मियाल पु० पी पाने कालन् । त्रिशाखे (मियाशाल) (भरगा)
 मिला मरेषे शु० उभ०सक०सेट् । मेलयति ते अपोपिठत्-त
 मिलुक पु० मिल कु ततः कन् । पीलुषुषे ।
 मिलुपर्णी स्त्री० मिलु पर्यमस्या ङीप् । मोरटालतायाम् ।
 मिल्ल न० क्लिद स पिशादेय । क्लिदपक्षुषि । तदुक्ते लि० ।
 मिव चेचने भा० पर०सक सेट् इदिन् । मिवति अपिन्वीत् ।
 मिश अचयवे श्र०सं०पर०सक०सेट् । मिशति अपेशीत् ।
 मिशङ्ग पु० मिय अङ्गश्च किञ्च । पद्मपूषितस्ये पिङ्गलवर्णे
 तद्वति लि । - [प्रिते च ।
 मिशाच पु० मिशितमश्राति अश व्यञ् प्र० । देवशोनिभेदे,
 मिशाचट्टु पु० इत० । शाओटहृषे । मिशाचहृषादयोथल ।
 मिशित न मिय ऋ । भासे । जटाशाखा स्त्री० वा ङीप् ।
 मिशुन न० मिय उमन् किञ्च । कुङ्कुमे । नारदे, काके च पु० ।
 म्बके क्त्वे च लि० । (मिङ्गिहृ) शाकभेदे स्त्री टाप् ।
 म्पि चूर्णने इ पर सक० अनिट् । म्पिह् अपिपत् ।
 म्पिठ न म्पि ऋ । धीसके, पिठके च । चूर्णिते लि० ।
 मिठक पु० न पिठानां, तखुलपुष्याना विफार कन् । (मिडे)
 स्वाद्यभेदे । [भाकपात्ते कटाहारी ।
 मिठपचन न० मिठ पच्यतनेन मच करणे ल्युट् । मिठक-
 मिठप इ न । मिश्रते, मियते चाल मिय म्पि-वा प नि । भुवने
 मिठान्त पु० मिठमति छत-अच् । पटवासार्थे चूर्णगन्धद्रव्ये ।
 मिठिका न० मिठे भव ट । (मिठालि) तयडुलपुष्यजाते इग्धा
 कारे द्रुवे पत्वार्यं । द्विदलपिठजाते स्त्री० टाप् ।
 मिस गती भा पर०सक सेट् । मिसति अपेशीत् चङि न सुष्व
 मिस दीमौ वा शु० उभ०पक्षे भा पर अक० सेट् इदिन् ।
 मिसयति ते अपिपिठत् त । पक्षे मिसति अपिषीत् ।
 मिस वशि नवे च सक० वषे दाने गतौ च सक शु० उभ०
 सेट् । मिसयति-ते अपोपिठत त ।
 मिङ्गित लि० अपि धा ऋ व्यहोप । तिरोहिते आश्वादिने च

पी पाने दि०आत्म०अनिट् । पीयते अर्षेड । ल्यप् निमोय ।
 पीठ पु० न० पीयते मियते वा अय मा-ठक् पिठ-क वा पु०
 दीर्घ । (मोष्) आश्रमभेदे त्रितिनाश्रमने च ।
 पीठसर्पि लि० पीडेन सर्पति स्तप-धिनि । खड्डे ।
 पीड मधे विहोहने च शु०उभ०सक०सेट् । पीडयति-ते अपि
 पीडत्-त अपोपिठत्-त ।
 पीडन न० पीठ ल्युट् । परराष्ट्रभ्यश्चपादिनाऽभिभवे, शत्रु
 च्छपादिना आक्रमणे, इ शोवापाने च ।
 पीडा स्त्री पीड-अ । व्यथाया, उ खे च ।
 पीडित लि० पीड-क्त । मर्दिते, यन्त्रिते इ पिते च ।
 पीत न पा ऋ । पाने, हरिताले च । हरिद्रावर्षे पु० ।
 कर्मणि च । पानकर्मणि, पीतवर्णवति च लि० ।
 पीतक न० पीत+स्वायें कन् । डुकुमे, हरिताले च । अणु-
 रणि पञ्चसंघे, पिसले, मालिके श्लोमाकभेदे, किरातहृषे
 नान्दीहृषे, पीतगाले च पु० । अत्यक्षपानार्थे सद्यभेदे न०
 पीतकादली स्त्री० कर्म० । स्वर्णकदल्याम् (चापाकला) ।
 पीतकन्द न पीत कन्दो यस्य (मर्जरे) (गजर) ।
 पीतकावेर न० कुक्षित वेर कावेर पीत कावेर यस्मात् पून ।
 कुक्षिताङ्ग पीत कुक्षति कुङ्कुमे, पित्तले च ।
 पीतकाष्ठ न० कर्म । पीतचन्द्रे पीतायुरणि ।
 पीतघोषा स्त्री० कर्म । पीतपुष्पवत्त घोषातक्याम् ।
 पीततण्डुल पु० पीततण्डुलो यस्य । (काङ्गनी) धान्यभेदे ।
 पीतिकाष्टे स्त्री० टाप् ।
 पीततैला स्त्री पीत तैल यस्या । क्षीतिश्लोचतायाम् ।
 पीतदारु न कर्म । हरलहृषे, देववाचणि, हरिद्रुहृषे ५ ।
 पीतद्रु पु० कर्म० । सरलहृषे, दाहहरिद्रावाञ्च ।
 पीतन न पीत करोति पीत+णिच् ल्यु । कुङ्कुमे, हरिताले
 पीतदारुणि च । हृषे अश्वातके च पु० । स्वायें कन ।
 आश्वातके (आमठा) पु० ।
 पीतपर्णी स्त्री० पीत पर्णे यस्या । (मिड्डी) लतायाम् ।
 पीतपुष्प इ पीत पुष्प यस्य । कणिकारहृषे । आदक्याम्
 इन्द्रावल्याञ्च स्त्री० टाप् । मद्युपुष्पा बहुदेव्या, महा
 कोपातक्यां तपुष्पां, (मया) च स्त्री ङीप् वा टाप् ।
 पीतफल(क) पु० पीत फल यस्य वा कप् । शाओटहृषे,
 कम्भारहृषे च ।
 पीतवासुका स्त्री पीता वासुके च चूर्णनात् । हरिद्रायाम् ।
 पीतसुद्ग पु० कर्म० । (मीमासग) हृषभेदे ।
 पीतयूथी स्त्री कर्म० । रुचयूथ्याम् ।

पुनर्वसु पु० पुनरु+वस-उ । विष्णौ, शिवे च । अश्विन्यवधिके
सप्तमे नक्षत्रे द्विव० ।

पुन्याग पु० पुमान् नाग इव श्रेष्ठः प्रधानत्वात् स इव ।
खनामख्यातिं पुष्पप्रधाने वृक्षभेदे, श्वेतोत्पले, जातीफले,
पाण्डुवर्णाक्षिणि, नरश्रेष्ठे च । [पुन्याडोऽप्यत्र ।

पुन्याट पु० पुमानिव नाटयति नट-अच् । चक्रभेदे । नड-अच् ।

पुन्यामनरक पु० पुत् इति नाम यस्य कर्मणः परदारामिगन-
नादिभिः षोडशभिः पातकैः भोग्ये नरकभेदे, परदारादिकं
पञ्चत्वं एतैस्तु मापैः पुरुषः पुन्यामनरके पचेदिति पुराणसु

पुमसु पु० पाति पा-डुमसुन् । पुरुषे, मरुष्ये च । व्याकर-
णोक्तं संस्कारविषेयाधारे शब्दभेदे च ।

पुर अपगतां ह० पर-सक० सेट् । पुरति अपोरीत् ।

पुरःसरं त्रि० पुरोऽपे सरति सृ-ट् । अपगामिनि स्त्रियां ङीप्

पुर न० पुर-अप्रगमने क । गेहे देहे पाटलिपुत्रे नगरभेदे,
कुसुमदलहत्तौ, नागरसस्तायां, चर्मसि, गृहोपरिगृहे च ।

वज्रयामीण्यवहारस्थाने वज्रहृद्वादिभ्यो प्रधानधामे न०
स्त्री० । स्त्रीत्वे ङीप् । राशौ, प्रीतभिरुत्प्रासु, युगुलौ च पु०

पुर स्त्री० पिपत्तिं प्र-दीर्घं क्तिप् । नगर्याम् ।

पुरञ्जन पु० पुरं देहं स्वादृष्टेन खसात्रिधेन वा जनयति खञ् ।
जीवे तददृष्टेन तत्सूत्रिधे न च हि देहारम्भः ।

पुरञ्जय पु० काकत्स्याख्ये सूत्र्यवशे नृपभेदे ।

पुरतस् अव्य० पुर-अतसुच् । अयत इत्यर्थे ।

पुरद्विप् पु० पुराणां मयनिर्मितानां नगराणां दाहकत्वात्
द्विट् द्विभ-क्तिप् । शिवे । पुरारिप्रवृत्तयोप्यत्र ।

पुरन्दर पु० पुरं दारयति हृ-खच् । इन्द्रे, चौरे, (चद्र) चत्वे च

पुरन्धि(न्त्री) पुरं गेहं धारयति मालयति धृ-सच् गौरा०
ष्टपो० वा ह्रस्वः । वज्रकुटुम्बवत्याम्, पतिपुत्रवत्याञ्च स्त्रियां,
'गृहेगृहे व्यग्रपुरन्धिवर्गसि'ति कुमार ।

पुरस् अव्य० पूर्वस्मिन् कालादौ अस्ति पुरादेशः । अयत इत्यर्थे

पुरस्कार पु० पुरस्+क-घञ् । कर्मकरणे, पूजने च ।

पुरस्कृतं त्रि० पुरस्+क-क्त । पूजिते, अयकते च । 'पशुना-
यपुरस्कृतेने'ति नैषधम् । अभिशप्ते, अरिपस्ते, खीकते,
सिक्ते च त्रि० ।

पुरस्तात् अव्य० पूर्व-अस्ताति पुरादेशः । दिग्देशकालहत्ते-
प्रथमापञ्चमोसप्तम्यन्तस्य पूर्वशब्दस्यार्थे, अयत इत्यर्थे च ।

पुरा अव्य० पुर-का । अविच्छेदेन क्रियाकरणे, पुराखे अतीते,
भाविनि निजटे, पुराहते च । पुर+क टप् । पूर्वस्थां
टिप्, सगन्धिव्यभेदे च स्त्री० ।

पुराण त्रि० पुरा-भवः श्रु नि० षट् न, पुरा नीयते नी-ड वा
पूर्व० षात्वम्, पुराभवे । सर्गञ् प्रतिसर्गञ् वंशोमन्वन्तराणि
च । वंशानुचरितञ्चैव पुराणं पञ्चलक्षणमित्युक्ते व्यासा-
दिप्रणीते शास्त्रभेदे न० ।

पुरातन त्रि० पुरा भवं पुरा श्रु+षट् च । पुराभवे ।

पुराणपुरुष पु० पुराणैरुपस्तृत्यः पुरुषः शाक०, कर्म० वा ।
विष्णौ, वृद्धे पुरुषे च ।

पुरावृत्त न० पुरा पूर्वस्मिन् काले यत् वृत्तं भूतं वृत्तप्रया
तदाश्रितकथादि । इतिहासे, तत्रतिपादकग्रन्थे महा-
भारतादौ च । [लताभाम् ।

पुरासिनी स्त्री० पुरं गृहमसति अच षिनि । सहदेवी
पुरीतत् स्त्री० न० पुरीं देहं तनोति तन-क्तिप् । देहारम्भके
(यांत) अन्नाख्ये नाडीभेदे ।

पुरीमोह पु० पुरीं देहं मोहयति सुहृ-णञ्-अण् । धुरुरे ।

पुरीप न० । प्र-दीर्घं ईपन् किञ्च । विद्यावान् ।

पुर पु० प्र-दीर्घं क । वयातेर्दृष्य कनिष्ठपुत्रे यद्दशात् कूरुणां
पौरवेति संज्ञा । स्वर्गे, पराणे, दैत्यभेदे, नदीभेदे च ।
प्रचुरे त्रि० । [देवं पुरुषकारञ्चेति स्मृतिः

पुरुषकार पु० पुरुषस्य कारः कप-घञ् । पौरुषे पुरुषवेष्टिते
पुरुषद्वयं त्रि० पुरुष उन्मानं यस्य दम्भच् । पुरुषतल्लोन्माने,

द्वयसच् । पुरुषद्वयसोप्यत्र स्त्रियां ङीप् । [नागादयोप्यत्र
पुरुषसिंहं पु० पुरुषः सिंह इव उपमि० । नरश्रेष्ठे एवं पुरुष

पुरुषार्थं पु० इत० । धर्माधिक्यासम्भोचरूपेषु पुरुषप्रयोजनेषु
पुरुषोत्तम पु० पुरुषेषु उत्तमः कर्म० वा । विष्णौ, उत्तम-

पुरुषे च । 'अथ उक्तिं पुरुषोत्तमादिति नैषधम् ।

पुरुह त्रि० पुरु+हन-ड । प्रचुरे । डु । पुरुहुरप्यत्र ।

पुरुहृत पु० पुरुषि प्रचुराणि हृतानि नामान्यस्य । इन्द्रे ।
पुरुरवस् पु० बुधनेलायास्तदादिते उर्वशीकान्तेचन्द्रवंशेऽप्ये

पुरोग त्रि० पुरोच्ये गच्छति गम-ड । अयनामिनि' प्रधाने च ।
अच् । पुरोगमः, षिनि । पुरोगामीतिचाप्यत्र ।

पुरोडाशु(ष) पु० पुरोदःश्रुते दाश-कर्मणि क्तिप्, घञ् वा ।
हविषि यत्त्रियद्रव्ये ।

पुरोधस् पु० पुरोच्ये धीयते धा-असि किञ्च । पुरोहिते ।

पुरोभागिन् त्रि० पुरः पूर्वं भजते भज-घिष्णु । सुषत्या-
गेन दोषमात्रयाहिषि । अयभागवति त्रि० ।

पुरोहित पु० पुरोऽप्ये वृष्टावृष्टफलेषु कर्मसु धीयतेऽसौ धा-
क्त । राशौ वृष्टावृष्टफलेषु कर्मसु पुरस्कृते जने ।
पूर्वं पूतौ भा० पर० सक० सेट् । पूर्वति अपूर्वीत् ।

पुष्पं निजैतने चक बु० उ० सेट् । मूर्धयति ते, अपुष्पं च त ।
 पुष्प उच्छ्रितौ मा शु० उ० म० प० च० सेट् । मोचयति
 ते उचति अपुष्पत्वं त अपोनीत् । [न०]
 पुष्प महत्त्वे भा० प० अ० सेट् । मोचति ते अपोनीत् । [पुष्पाके
 पुष्प(क) उ० पुष्प क तव स्यात् कन् व । रोमाश्चे, कङ्क्रे च
 पुनकिन् उ पुष्पकसादाकार इयमप्यस इति । धाराकदम्बे ।
 पुष्पक्षि(च्य) उ० छनिभेदे ।
 पुष्पङ्ग उ० छनिभेदे । [धान्ये, भङ्गपुष्पिकाया, जिमे च ।
 पुष्पाक उ० पुन+यक याच् । सन्नेमे, मशान्त्र्ये (यागडा)
 पुष्पायित न० पुष्प+यप् क्त । अश्रुतिभेदे ।
 पुष्पिन न उच इत्तन् किञ्च । तोयाङ्किते तटे (बडा)
 पुष्पिन्द् उ० इल किन्दच् । शस्त्रालभेदे ।
 पुष्पोमजा स्त्री० इषोमा अक्षरभेदेक्षणात् जायते जन ड ।
 इन्द्राया, यच्याम् । [शचीनिन्द् उपयेमे ।
 पुष्पोमन् उ० इन्द्रस्य देव्ये अक्षरभेदे य वित्वा तत्कन्यां
 पुष्पोमारि पु० इत् । इन्द्रे इषोममालुमभृतमोष्यत् ।
 पुष्प इषी अ० मोषणे सक० दि० पर० चानिद् । उप्यति अपुष्पत्वं
 पुष्प इषी अ० मोषणे सक० क्त्वा० प० सेट् । इष्याति अपोषीत्
 पुष्प इषी भा० पर० अ० सेट् । मोषति अपोषीत् ।
 पुष्प इषी बु० उ० म० अ० सेट् । मोषयति ते अपुष्पत्वं त ।
 पुष्पा स्त्री० इष्याति पुष्प क टाप् । साङ्गोष्ठ्ये ।
 पुष्पित वि० इत्-क्त । इष्टे, प्रतिपादिते पक्षिष्टगादी ।
 पुष्कर न उच-करन् कस्य नेत्रम् । गजकराद्ये, वाद्यभाष्ये,
 सुष्ठे, अचे, व्यापणे, सङ्गकस्ये, मङ्गे, तीर्थभेदे कुञ्जीवधौ,
 पद्मकीमे, हीमभेदे, सुष्ठे च । नागभेदे, रोगभेदे, न्यपभेदे,
 मारसपविधि च पु० । [न्याम् । पुष्करनाभोल्यप्यत् ।
 पुष्करकर्णिका स्त्री० पुष्करस्ये कर्णिकाया । स्वल्पद्वि-
 पुष्करिणी स्त्री० पुष्कर+सम्हाचै सवित्तद्वेमाचै च इति ।
 स्वल्पद्विनाम्, पद्मसमूहे, तदुक्तं कृतायात् । पुष्करसूत्रे,
 मत्तभन् परिमितदीर्घविचारे लक्ष्मणभेदे च ।
 पुष्करिन् पु० पुष्कर सुष्ठेऽपत्रप्यस इति । मजे ।
 पुष्कल वि पुष्प कलच् कस्य नेत्रम् । 'अष्टाष्टिभेदे पुष्पिः
 इष्टयोः टी च पुष्कल मित्युक्ते परिभाष्यभेदे । अष्टे, वज्र
 उपस्थिते च वि० ।
 पुष्टि स्त्री० इत्-क्तिन् । मोषणे इहो, वटेउलान् अद्ममन्त्रां,
 दद्यादे पुष्पभोक्तृममाश्रमाभ्ये भाद्रकामभेदे च ।
 पुष्टिटा स्त्री पुष्टि दरदि दा च । अयतस्यायाम् इषो,
 मोषदत्तां, क्षियात् ।

पुष्प विक्रागे दि पर० अ० सेट् । पुष्पाति अपुष्पोम् ।
 पुष्प न० पुष्प-चच् । कुष्ठमे स्त्रीरजस, विक्रागे, कुवेरस्य
 विज्ञाने नेत्ररोगभेदे च । स्यात् कन् । कुवेरस्य विधाने,
 नेत्ररोगभेदे, रत्नमयकङ्क्रे, रत्नाङ्गने, लोहकासे, छद्-
 द्वारयो शक्या, काषीसे च । [अयतपाने
 पुष्पकराडक न० इत्० । (कुवेरशानि)वपादिनिर्मिते उप-
 पुष्पकेतु उ० पुष्पनिर्मिते केद्वरङ्गनम् । कुष्ठमाङ्गने ।
 पुष्पचाप उ० इयमय चापमस्य । कामदेवे पुष्पधन्वादयोष्यत्
 पुष्पचामर उ० इय चामर इव यस्य । मदनकष्टमे ।
 पुष्पदन्त उ० वायुकोषस्य दिग्गजे विद्याधरभेदे च ।
 पुष्पदन्तक उ० महिम्न इत्यादिस्वपकर्त्तारि गन्धर्वभेदे ।
 पुष्पपुर न० पाटलिपुत्रनगरे कुष्ठमपुरे (पाटन)
 पुष्पफल उ० उप्युक्तं फलमस्य । कपिले ।
 पुष्पमांस उ० उप्युष्पानो मांसं यात् । चैत्रे वहनसमये ।
 पुष्परस उ० इत्० । नक्तरेन्द्रे कुष्ठमनिर्यात् ।
 पुष्पराग उ० उप्यस्येव रागो वर्णो यस्य । कश्चिभेदे (पद्मराग)
 पुष्परोचन उ० पुष्प रोचनेव यस्य । नागकेयरे । [अत्र
 पुष्पलिङ्ग उ० उप्य वेदि विङ्ग किप् । मयुकरे । क । उप्यलिङ्गो
 पुष्पवती स्त्री० पुष्प स्त्रीरजस्य अक्षस्य मत्स्य मस्य च ।
 अक्षमत्यां क्षियाम् । उप्यविमिष्टे वि दिपाकरनिमाक-
 रयो मित्तियो द्विव ।
 पुष्पवाटी स्त्री० इत्० । इम्बोदाने । स्यात् कन् । अयैव ।
 दक्षिणेन उप्यवाटिकामलाप इव स्यूयते' इति यजुलक्ष् ।
 पुष्पवाण उ० उप्यस्येव वाणा अस्य । काभे उप्यग्रादयोष्यत्
 पुष्पग्रासन उ० उप्यमय ग्रासन भर्तव्यस्य । कामे ।
 पुष्पसूत्र्य उ० इत्० । उहृत्वरै । उप्यरहितमात्रे वि० ।
 पुष्पसमय उ० इत्० । वधने कृती ।
 पुष्पाजीव उ० उप्यमालोवति चान्-जीव-अच् । मासाकारे ।
 पुष्पाङ्गन न० इत्० । कुष्ठमाङ्गने (कोमकाञ्जल) । [तयात्वम्
 पुष्पाद्येव न० इत् रीतीपुष्पे तस्य पुष्पोद्भवत्वात् मादकत्वाच्च
 पुष्पाद्या स्त्री० उप्यमित्याङ्गा यस्या । यतउप्यायाम् ।
 पुष्पिताया स्त्री० अर्द्धसमे अन्तरीभेदे ।
 पुष्प उ० स्त्री० काव्य उप्यति इत्-कर्त्तरि यत् वि० । अत्रियदि
 (२७) तक्षयमध्ये अष्टमे मन्त्रे, क्षीसे टाप् ।
 पुष्परथ उ० अर्धं यातीववाद्यार्थं रथे ।
 पुष्पलक उ० उप्य-इत्तु उप्यि इष्टिसौ अयति वष्यशोति अत्र
 अच् । गन्धमधाने यत्तभेदे । शीत्रि उप्यलक्षोक्त' इति ।
 पुष्पद्वान न० उप्यनक्षत्रकाले द्याम् । याक्षोक्षविधानेन

पुष्यनक्षत्रयुक्तकावेऽभिषेकभेदे । [ते अग्रपुस्तत् त ।
पुस्त वधे, अनादरे, आदरे च चु० उभ० सक० सेट् । पुस्तयति
पुस्त न० पुस्त-अच् । 'स्टटा वा दाक्षणा वापि वस्त्रेणाप्यथ चर्मणा
लोहरत्नैः कृतं वापि पुस्तमित्यभिधीयते' इत्युक्ते निष्यादि
मित्यकर्मणि । स्वार्थे कन् । लिष्याघारे अन्ये, पु० स्त्री०
स्त्रीत्वे ङीप् ।

पू शोधे दि० आत्म सक० सेट् । पूयते अपविष्ट ।
पू शोधे स्त्री० आ० सक० सेट् । पवते अपविष्ट । [अपविष्ट
पू शोधे क्यृदि० घा० उभ० सक० सेट् पुनाति पुनीते अपावीत् ।
पूग पु० पू-गन् क्तिञ् । (सुपादि) दृञ्, समूहे छन्दसि, मावे
कण्टकितृञ् च ।

पूज पूजने चु० उभ० सक० सेट् । पूजयति ते अपूपुजत् त ।
पूजा स्त्री० पूज-अ । अर्चने । ल्युट् । पूजनम्यत् न० ।
पूजार्हं लि० पूजामर्हति अण् । पूजनयोग्ये ।
पूज्य पु० पूज-यत् । श्वशुरे । पूजनीयमात्रे लि० ।
पूण रायीकरणे चु० उभ० सक० सेट् । पूणयति ते अपूपुणत् त
पूत न० पू-क्त । अपनीतवुपे, (आगङ्गारहित) वल्लीकृते धान्ये
च । व्रतादिना शुद्धे लि० । सत्ये । शङ्खे, श्वेतकुम्भे,
विशुद्धतृच्ये च पु० । दूर्ध्वायां स्त्री० टाप् ।

पूतक्रतायी स्त्री० पूतक्रतोरिन्द्रस्य पत्नी ङीप् ऐङ् च । शच्याम्
पूतक्रतु पु० क्रतुभिः पूतः, पूताः पवित्रतासम्पादकाः क्रतयो
यज्ञाः यस्य वा । इन्द्रे ।

पूतगन्ध पु० पूतागन्धो यस्य । वर्षरे (वावु इत्तलसी)
पूतकुश न० कर्म० । श्वेतकुम्भे ।
पूतना स्त्री० पूतं करोति पूत+णिच्-युच् । हरीतक्यां, गन्ध-
मास्या, वकासुरभगिन्यां, या विपाक्तं स्तन्यं पाययन्ती कृष्णं न
हृता । रोगभेदे, बालकमाहृकभेदे च 'पूतना जन्मकादयः'
पूतनारि पु० इत० । श्रीकण्ठे ।

पूतफल पु० पूतानि फलान् स्य । पनसे. (कांटात्) ।
पूति न० पू-क्तिच् । रोहिण्ये । क्तिन् । पवित्रतायाम् । पूय-
विशरणे दुर्गन्धे च क्तिच् । दुर्गन्धे । दुर्गन्धवति लि० ।
पूतिक न० पूत्या दुर्गन्धेन कायति कै-क । विषायात्, पूतिक-
रत्रे पु० । शाकभेदे स्त्री० (पुड) 'पूतिका ब्रह्मघातिके'ति सृष्टिः
पूतिकरज(ञ्) पु० पूतियुक्तं करजः(ञ्) (नाटाकरमजा)
करजभेदे । [दाक्षिण्ये । संज्ञायां कन् । सरलदृष्टे पु० ।

पूतिक्राठ इत० पूतेः पावनार्थं काष्ठम् चतुर्थ्यर्थे इत० । देव
पूतिगन्ध पु० पूतिर्दुष्टो गन्धो यस्य । गन्धके, इहृदीदृष्टे च ।
कर्म० । दुर्गन्धे पु० ।

पूतिगन्धि पु० पूतिर्दुष्टो गन्धो यस्य इत् ममाः । दुर्गन्धवति ।
पूतितैला स्त्री० पूति दुर्गन्धं तैलं यस्याः । ज्योतिष्यत्याम् ।
पूतिपत्र पु० पूतीनि पत्राण्यस्य । श्लोनाक्रमेदे । [जम्बीरभेदे
पूतिपुष्पिका स्त्री० पूतीनि पुष्पाण्यस्याः । मातृगङ्गायाम्
पूतिफला(ली) पूतीनि फलान्यस्याः वा ङीप् । सीमराज्याम् ।
पूतिमचूरिका स्त्री० पूतिर्नद्यरोव ततः इवार्थे कन् ।
अजमोदायाम् । [युक्तवायी पु० ।

पूतिसेद् पु० पूतिर्भेदोऽस्य । अरिभेदे विट्-सुदिरे । [दुष्टगन्ध
पूतिवात पु० पूत्यै पत्रित्वायै वातोऽस्य । विल्लदृष्टे । कर्म०
पूतिदृष्ट पु० कर्म० । श्लोनामृष्टे ।
पूप पु० पू-पक् । पिष्टके (पिठा) ।

पूपाटका स्त्री० अष्ट परिमाणं यस्याः कन् अटका अटकी
उपचारात् तत्कर्तव्यं आङ्गम् पूपद्रव्यसाधनाटका । कर्मः
अपहायण्याः परतः कटाटकीविहिते आङ्गे ।
पूय दुर्गन्धे अक० भेदेने विगरणे च सक० दिवा० आत्म० सेट् ।
पूयते अप्विष्ट ।

पूय न० पूय-अच् । त्रयादिनि'सते रक्तविकारभेदे (पूज) ।
पूयारि पु० इत० । निम्बदृष्टे पुयनाशकादयोप्यत्र । [अपरिष्ट
पूर पूर्योः प्रीणने च दिवा० आत्म० सक० सेट् । पूर्यते अपूरि-
पूर पु० पूर-क । जलसमूहे, खाद्यभेदे, त्रणशुद्धौ च ।

पूरक पु० पूर-ण्वुल् । वीजपूरे, जम्बीरभेदे (टावा लेवु) अङ्ग-
शास्त्रप्रसिद्धे गुण्यके, पूतन्त्रादिप्रसिद्धे प्राणायामाङ्गे वायुत्कर्षण
रूपे व्यापारभेदे च । पूरणकर्त्तरि लि० । मृतस्यातिवा-
हिकदेहोत्तरं प्रेतदेहनिर्वाहकोऽशौचमध्ये देये पिण्डदृष्टकेन०

पूरण न० पूर-ल्युट् । अङ्गशास्त्रप्रसिद्धे शयने, दृष्टौ, कुट्टनटे,
वापतन्तुपु च । ल्युट् । सेतौ, सद्यज्ञे च पु० । मद्वापूरणे
पूरयितरि च लि० । यथा द्वयोः पूरणं । द्वितीयः ।
पूरणी स्त्री० पूर्यतेऽनया । पूरणसङ्घायां यथा द्वयोः पुरणी
द्वितीया । शास्त्र सिद्धे च ।

पूरित लि० पूर-क्त । पूर्ये, शयिते च ।
पूरुप पूर उषन् । पुरूपे, नरे ।
पूर्य लि० पूर-क्त नि० । पूरिते, सकले, समग्रे च ज्योति
पोक्षात् उभयपक्षयोः पञ्चमीदशमीपञ्चदशीसु च स्त्री० ।

पूर्यकौष्ठा स्त्री० पूर्यं कौष्ठं यस्याः । नागरकुलायाम् ।
पूर्यपात न० कर्म० । हर्षकाले एतज्जननोत्सवजहर्षात्
अक्षय्य वस्त्रादेर्षण्ये, होमान्ते ब्रह्मदक्षिणार्थतया देये
'अष्टदृष्टिर्भवेत् कुञ्जि' कुञ्जोदृष्टौ च पुष्कलम् । शुक्लानि च
चत्वारि पूर्यपालं विधीयते' इत्युक्तमानवति तण्डुलादौ ।

पूर्वमास इ० पूर्वमास्या विहित अण् । पूर्वमाया कर्तव्ये
 यागभेदे दशपूर्वमासाभ्या यजेतेति श्रुति । [तिथौ ।
 पूर्वमासी स्त्री०पूर्वमासश्चन्द्रमा यथा गौरा०डोण् । पूर्वमा-
 पूर्णवीज इ० पूर्णनि बीजाम्यव । बीजपूर । (टावानेवु)
 पूर्वमा स्त्री० पूर क्तिन् नि० पर्थि प्रथ्य चन्द्रकलापूरण
 मिमीते भा क । चन्द्रस्य पञ्चदशकलापूरण्या तथौ ।
 पूर्त्तं न० पूर क्त नि० । खातादिकर्मणि मित्रजनोद्देशेन जन्वा-
 ग्यदानादौ । भावे क्त । पूरथे न० । कावे, छत्रे, पूरिते च लि०
 पूर्व(वे) निवासे अक० निमन्त्रणे सक०चुरा०उभ०सेट् पथे भ्या०
 पर० । पूर्व(वे)यति पूर्व(वे)ति अपूर्व(वे)व् । अपूर्व(वे)व्
 पूर्व(वे) ति० पूर्व(वे) चव् । प्रथमे, आदौ-द्विदशकाले, सप्तमे
 षष्ठे च भ्रातरि च । सर्वनामतास्य [भगिन्या स्त्री०ह्येप ।
 पूर्व(वे)ज इ० पूर्व(वे) जायते जन-ड । ज्येष्ठभ्रातरि । ज्येष्ठ-
 पूर्व(वे)द्विकृपति इ० इत० । इच्छे ।
 पूर्व(वे)दिश्व स्त्री० कर्म० । प्रथमस्त्र्योर्दिश्वसम्बद्धायां दिशि ।
 पूर्व(वे)द्वेप इ० पूर्व(वे) देव पद्मात् पापाचारषात् भ्रष्ट,
 अथ वा पूर्व(वे) श्रेष्ठे देव । अक्षरे ।
 पूर्व(वे)देश्य इ० कर्म० । प्राच्यामश्लिते जनपदे ।
 पूर्व(वे)पक्ष इ० कर्म० । अष्टादशविवादादरूपे व्यवहारे प्रतिप्राकृष्ये
 प्रथमेऽवयवे, 'पूर्व(वे)पक्षोभवेद्यस्य भवेत्पुनस्य साक्षिण' इति
 श्रुति । 'विषयो विगययैव पूर्व(वे)पक्षलोपोत्तरम् । निर्ण-
 ययेति सिद्धान्त शास्त्रेऽधिकरणे श्रुतमिति भीमाशौक्ते
 न्यायावयवभेदे सिद्धान्तविरुद्धकोटिप्रतिपादके पाठ्ये ।
 पूर्व(वे)पट्ट न०कर्म० । व्याकरणेति उत्तरपत्रादव्यवहिते प्राय
 त्तिनि, समासस्य प्रथमाशयने च सुप्रतिष्ठनादुपे पदे ।
 पूर्व(वे)पर्वत इ० कर्म० । उदयावधे । यत्र सूर्यस्य प्रथमदर्शन
 तत्पत्य पथ्यते । स चानिश्चयमितिक्रोपियत स्य नान प्रथम
 सूर्योऽर्पणयोग्यो भवति तदेव स्वान पथ्यत इति व्यव
 हियते । पूर्व(वे)पैलादयोऽप्यम् ।
 पूर्व(वे)फलगुनी स्त्री०द्विधा । अचिन्त्यवधिके एकदशमे नक्षत्रे ।
 पूर्व(वे)भाद्रपद इ० स्त्री० । अचिन्त्यादिमन्त्रेषु पशुविघ्नतन्त्रे
 मयथे । [विभायेव ह्यूलधारे निषसते इति सा इप०
 पूर्व(वे)रङ्ग इ० भाष्ये भागे नष्टकर्मव्ये षड्गीतादौ । 'पूर्व(वे)रङ्ग
 पूर्व(वे)राग इ० रज्जु-पत्र-जनीप-कर्म । नापकवर्मिलनत्
 प्रायस्तिनि अथवाहृषणादापि स्निग्ध शकृत्तरागदौ ।
 दशाभिनेगे द्योःप्राप्ते पूर्व(वे)राग स उच्यते' इत्युक्त-
 शब्दे अथसामभेदे ।
 पूर्व(वे)रूप न०कर्म० । वैद्यकोने भावितोऽभिगमनूने पित्रुभेदे ।

पूर्व(वे)वादिन् इ० व्यवहारे पूर्व(वे) प्रथम वदति यद-चिनि ।
 प्रथमाभिधोक्तिरि वादिनि (केरारदौ) ।
 पूर्वा(वे)पाटा स्त्री० अत्रि चात्पु नक्षत्रेषु विघ्नतितमे नक्षत्रे ।
 पूर्वा(वे)सुष्ठु इ० पूर्व(वे)सह एकदेशसं०टच् सभा०अह्,देश्य
 यत्नम् । विधा विमत्तदिवसस्य प्रथमे भागे, 'पूर्वाह्नो वै
 देशाना'मिति श्रुति । प्रथमे अर्द्धदिने च 'अथत्य मन्दये-
 द्रित्य पूर्वा(वा)ह्ने प्रहरद्वय' इति उपायम् । [दिवसे
 पूर्व(वे)द्युसु अथ० पूर्व(वे)चिन्नु दिवसे पूर्व(वे)न+अद्युस । प्रथम
 पूल सहृते वा सु० उभ० पथे भ्या पर०अक०सेट् । पूलयति ते
 पूलति । अपुपुलत् त अपुपूनीत् ।
 पूप इद्री अक०भा०पर०सेट् । पूपति अपुपीत् ।
 पूप इ० पूप क । मद्वादादृष्टे (तत) सुलत् । पूपकोपि अथैव ।
 पूपन् इ० पूप-कनिन् । सूर्ये । [व्याभियते व्याहृत ।
 पू व्यापारे स०व्याज्०अक० अचिन्नु प्रायेणायम् व्याहृपूर्व ।
 पू प्रीती सा पर०अक०अचिन्नु । प्रथोति अपापीत् ।
 पू पालने जुहो० पर०अक०अचिन्नु वा दीर्घ । पिपत्ति पिपृत्त-
 पिपृत्त । अपापीत्-अपारीत् । पमत्त-पपरत्त ।
 पू पूर्वी सु० उभ० अक० सेट् । पारयति ते अरीपरत्-त ।
 पूष्ठा स्त्री० पृथ-कन् न्वङ्का० कत्वम् । (पिटिठ) गाकभेदे ।
 पूथ सम्पर्के अदा आक०अक०सेट् । पूथे अपर्षिष्ट । क । पूथ्ण ।
 पूथ सम्पर्के क०पर अ०सेट् । पूथति अपथीत् । क्त । पूथ्ण ।
 पूथ सयमने सक०सम्पर्के अक सु उभ पथे भ्या०पर सेट् ।
 पथयति-ते पथति । अपोपृथवत्-त अपपथीत् ।
 पूच्छा स्त्री० प्रथ्य अह् सप्तवारणम् । प्रथे प्रातृनिष्कया
 कथनाय प्रेरणे ।
 पूज सम्पर्के, अटा आ०अक०सेट् । पूजे अयर्षिष्ट । क पूथ्ण ।
 पूठ हृष्ये त०पर०अक०सेट् । पूठति अपर्षिष्ट ।
 पूण तर्पणे त०पर०अक०सेट् । पूणति अपर्षीत् ।
 पूतना स्त्री० पूतनम् किञ्च । सेनायाम् सङ्घाविशेषान्वित-
 रचयित्वादिष्वेयभेदे च (रथा २४३ गत्वा २४३
 अथा ७२८ पदान्य १३१५ ।)
 पूतनासाह् इ० पूतनां साहयते सङ्गिण्यु किप् । रन्ते । टल्
 मघ्ने एव यत्नम् नाशयत् । [अपययत् त ।
 पूथ प्रथमे चुरा उभ० अक० सेट् । पार्थयति ते अनीपयत् न
 पूथक्य अथ० पृथ-कृति । मित्रे नामाह्ने, विनाये च ।
 पूथक्यत् न० पृथक इत्यस्य भाव त । चयैपिहाके पृथक्य-
 मुदिशमप्याके गुणभेदे ।
 पूथक्यत्वा स्त्री० पृथक् त्वचा यस्याः । मूलायम् ।

पृथक्परीं स्त्री० पृथक् परांयस्याः डीप् । (चातुलिया)
 चुपभेदे । [भेदे, विज्ञे] ।
 पृथगात्मना स्त्री० पृथक् आत्मा स्वरूपं यस्य तस्य भावः तत् ।
 पृथगात्मिका स्त्री० पृथक् भिन्ना आत्मा यस्याः कप् । व्यक्तौ
 सामान्यधर्मास्य यथा मर्त्यत्वं स्वरूपतया सत्त्वेनात्मगम-
 कत्वम् नैवं व्यक्ते सस्याः भिन्नभिन्नास्पदत्वात् ।
 पृथग्जन पु० पृथक् भिन्नो जनो यस्मात् । नीचे, सूर्ये, पानरे च ।
 पृथग्विध वि० पृथक् भिन्ना भिन्ना विधा यस्य । नानाशब्दे ।
 पृथग्वीज पु० पृथक् बीजाण्यस्य । भङ्गात्कृष्टे (भेदा) ।
 पृथा स्त्री० कुन्निभोजकन्यायासु कन्याम् ।
 पृथाल इ० पृथाया जायते जन-ट । कुन्नीपले दुर्घटिरादौ,
 चर्लुनष्टे च । पृथालाटयोऽप्यल ।
 पृथि(घ)वी स्त्री० प्रवते विसारनेति प्रथ-पिवन् (पवन्)या
 नि० संप्रसारणं पित्वात् डीप् । धरावाम् चितौ ।
 पृथिवीपति पु० इत० । नृपती भूपती । पृथिवीपालाटयोऽप्यल
 पृथु पु० पृथ-डु । सूर्यवशे वेनराजस्य टन्निष्ठाऽगम्यन
 जाते नृपभेदे, क्षणजीरके च । महति, मूले, दक्षे च
 दि० । स्त्रियां डीप् वा ।
 पृथुक पु० न० । पृथुवत् कायति कै-क । चिपिटके, 'हिःस्त्रि-
 सत्रं पृथुकमिति सृष्टि' । बालके पु० । पृथुकान्त-
 स्वरूपत्वमिति हिङ्गुपत्रा, बालिकायाश्च स्त्री० ।
 पृथुकोल पु० कर्म० राजवदरे ।
 पृथुपत्त पु० पृथुनि पत्त्राण्यस्य । रक्तलयुने ।
 पृथुपलागिका स्त्री० पृथुनि पालागायस्या गौ० डीप्
 सार्थं कन् । श्यासु ।
 पृथुरोम्न पु० पृथुनि रोमाणि रोमस्थानीयवत्कान्यस्य । मत्स्ये
 पृथुल वि० पृथु+सार्थं लच्, पृथु पृथुलमस्यस्य लच् वा ।
 मूले । हिङ्गुपत्रा स्त्री० ।
 पृथुशिव पु० पृथ्वी शिव्वा यस्य । श्योनात्भेदे ।
 पृथुदर पु० पृथु-उदरं यस्य । मेघे, बहत्तुञ्जौ वि० ।
 पृथ्वी स्त्री० पृथुल गुणयुक्ता स्त्री डीप् । भूचौ, हिङ्गुपत्रां,
 खल्लैलादान्, पुनर्नवावा, क्षणजीरके च । सार्थं कन् ।
 पृथ्वीका । बहद्वेलायाम् हिङ्गुपत्रां, क्षणजीरके च ।
 पृथ्वीकुरुवक पु० पृथ्व्या भूसौ कुरुवक इव युभवात् ।
 श्वेतमन्दारके । [गले, चित्रके वृत्ते च ।
 पृथुक् पु० पर्द-गती काक संप्रसारणम् । सर्पे, वृद्धिके व्याघ्र
 पृथि वि० स्पृग-नि, प्रच्छ-नि वा ए० । सार्धदुर्बलास्यिके,
 खले च । रत्ने, देवक्यां, रसौ च स्त्री० । संज्ञायां कन् ।

कुन्निजायां (पाना) स्त्री० वा डीप् । [लतायः ।
 पृथिगर्भ पु० इय० । देवकीसूनुं श्रीशयं । [विरयाताया
 पृथिपणी स्त्री० पृथि मूलं पर्यमस्याः डीप् । (चातुलिया)
 पृप सेके स्वा० आ० सक० सेट् । पर्यते अपर्षिट् ।
 पृपत् न० पृप-यति गिञ् । विन्दौ । मेक्युक्तं वि० ।
 पृपत पु० पृप-अतच् क्तिञ् । शुभ्रविन्दुमति मृगभेदे, विन्दौ च
 पृपताम्पति पु० इत० अनुक् न० । धायौ ।
 पृपताम्ब पु० पृपतो मृगभेदोऽद्यद्य गतिमाधनं यस्य । धायौ
 पृपत्क पु० पृपत्+गंज्ञायां कन् । वागे ।
 पृपट्पु पु० पृपतो विन्दोरन् इव वाचकत्वात् । धायौ ।
 पृपट्वाय्य न० पृप्युक्तं टधिबिन्दुयुक्तं टधिमेक्युक्तं वा आ-
 ज्यस् भाक० । टधिभित्ते एतं ।
 पृपन्ति पु० पृप-भञ्च् क्तिञ् । विन्दौ ।
 पृपोदर दि० पृपदुदरे यस्य पृपो० नि० । विन्दुगर्भितं । [भेदेच
 पृप न० टप-ञ्च् इडभाप । तनो पद्याद्भागे, षट्प्रसिद्धे मोल-
 पृपतम् अव्य० पृप+तन्नि । पद्याद्भागे इत्यर्थे ।
 पृपट्टि पु० पृपे पश्चात् टट्टिरस्य । भङ्के ।
 पृपवंश पु० इत० । पृपस्य शरणाकारेऽस्यु । [वृणादौ
 पृपवाङ् पु० पृपेन वहति चङ्-रिच । पृपेन शफटादिवाङ्के
 पृथ्य न० पृथाना मोलायां सनूचः यत् । स्रावसमूहे । तद्वति
 वागभेदे, पृपेन वहति यत् । पृपवाङ्गावादौ च दि० ।
 पृपिण स्त्री० पृप-निङ् संप्रसारणं पत्नम् । प्रथिग्वर्धे, पार्थी च
 पृपानने पूर्त्तौ च क्यप्+आ० पर० सक० सेट् । पृपयति अपारीत्
 पृपू पूर्त्तौ च० उभ० सक० सेट् । पारयति-ते अपीपरत् त ।
 पृचक पु० पच-नुन् इञ् । (पंचा) टलके, गजपृच-सूत्रेपालने,
 पर्थङ्के, वृत्ते, मेघे च ।
 पृचुली स्त्री० पच-उलच् इञ् गौ० डीप् । (कचु) शालभेदे ।
 पृटक पु० न० पिट-खुल् । पुस्तकादीनां स्थापनार्थं वेत्तादि
 निर्मिते पदार्थे, समूहे च । [कारफलयुते वृत्ते ।
 पृटिका स्त्री० मेटीव कायति कै-न ए० । (टेपारी) पेटका-
 पृटी स्त्री० पिट-अच् गौरा० डीप् । खल्लपेटके ।
 पृण गतौ मेघे च सक० शेषे अक० स्वा० पर० सेट् । मेघति
 अप्रेणीत् । चडि न हसः । [चडि ल हसः ।
 पृल कस्ये अक० गतौ सक० स्वा० पर० सेट् । मेलति अप्रेलीत् ।
 पृल न० मेल-अच् । पुंस्यिङ्गे अङ्गभेदे (अण्डकोप) । [च
 पृलव वि० मेल-अच् मेलं वाति वा-क । कोमले, क्षणे, विरले
 पृव सेवने आ० आत्म० सेट् । मेवते अप्रेविट् । चडि न हसः
 पृश(क)ल वि० पिश(स)-अलच् । सुन्दरे, दक्षे, कोमले च ।

पेगि(शी) स्त्री० पिग-रन् वा डीम् । दख्खे, मासपिच्छे,
खङ्गकोपे, ननीभेदे, पिगाचीभेदे राक्षसभेदे च ।

पेप खेवने निचये च क्वा० व्या० सक० षेड् । मेघते व्यपेयिष
चडि न ह्यम् । [शतसुप्रभाष्य]

पेपय न० पिप ल्युट् । बृर्धने । ल्यु । खेधे, (तेकाटासिज)

पेपयि स्त्री० पिच्यतेऽनया अचि वा डीम् । मेपयगिखायाम् ।

पेसु गतीभा० पर० सक० षेड् । मेघति व्यपेयीत् । चडि न ह्यम्

पै गोपे भ्वा पर० सक० अचिड् । पायति अयाधीत् ।

पैठर वि पिठरे स्यात्वा मरुतम् अण् । स्यातीपके मासादी

पैठीनसि ष छनिभेदे ।

पैठक न० पिठत आगतम् ठण् । पिठत प्राप्ते दाये ।

पैठप्य संय(सोय) ष० स्त्री पिड सधुरपत्य ठक् अण्

वा ठकि टिलोप । पिठप्यसुरपत्ये ।

पैत्र न० पित्रिदि पिता देवता व्यष्ट वा अण् । गर्ज्ज्यबृध-

योर्भक्ष्यमाने पित्रतीर्थे, पित्रदेवताके, पित्रसम्बन्धि च लि०

पैल ष० छनिभेदे ।

पैयाच ष० पिगायेन निर्दत्त अण् । 'सुभा भक्तं प्रमत्ता वा

रहो यतीपगच्छति । घा पितृषो विवाहाना प्रेषाय द्रव्युक्ते

विवाहभेदे । पिघचकते तत्सम्बन्धि च लि० ।

पैटिक न० पिटाना मरुद् ठक् तद्विकारो वा ठक् । पिट-

समूहे, तद्विकारं पाषे, मय्ये च । [मद्यभेदे ।

पैठी स्त्री पिटस्य विकार अण् डीम् । पिटकविकाररूपे

योगरुड् लि० पत्रते पुनाति वा पु विच् पौर्णख एकदेपो

यस्य । विकाराद्दे न्यूनाधिकाराद्दे 'पौर्णख पञ्चमादद्या

द्वंश्च च दशमादद्या' इत्युक्तवयस्के मालके ष० । [च

पोटगल ष०पोटेन सस्येपभात्वेण गलति गल अच् । नवे, कामे

पोटा स्त्री० षु० उट अच । उरुषलघञ्युक्तायां क्षियाम् ।

पोत ष०स्त्री० पू तन् । मालके । नौकारूपे याने, सधद्रवाने,

गृहस्थाने, वक्षे, द्रव्य किञ्चसिचि च ष० गीर० डीम् ।

पूतिकायाम् स्त्री तत सार्थे कन् । पोतिकाग्रव ।

पोतवधिण्यु ष० पोते वधिक् । नौकया वायिग्रयकारे ।

पोतवाङ्ग उ० पोत भाव वधति वङ् अण् । नौकावाङ्के (दाडि)

पोताधान ष० पोताना मिञ्चूनामयङ्जातमास्यामाभाधानम् ।

सुद्रमस्थसंघे (पोनारभाक्) । [च ।

पोत्र न पूव । इत्र, इकरसुपाये साङ्गलसुपाये रहिते

पोत्रिन्यु० पोत्रमस्यस्य षनि । इकरे ।

पोट्ट उ० उट ष् । (कांटा करमपा) कररुभेद । पोपके दि

पिता, गृह पत्नी त्वप्रत्यानि समाश्रिता । अश्यागतोऽ-

तिथिद्याग्नि पोष्यवर्ग उदाहृत' इत्युक्ते साता पिता

गुरुभ्राता प्रजा दीन समाश्रिता । अश्यागतो तिथि-

पानि पोष्यवर्ग उदाहृत' इत्युक्ते च व्यवश्रमतिप्रात्ययणै

पौगरुड न० पौगरुडस्य भाव अण् । 'कौमार पञ्चमाद्वान्त

पौगरुड दशमावधी'त्युक्ते शिषोरनभ्याभेदे । [इदुभेदे ।

पौरुड ष० देगभेदे । तद्देगवाशिनि व० व० । सार्थे कन्

पौरुड्वर्द्धन ष० दशभेदे (वेहाट) तद्देगवाशिनि व० व० ।

पौत्र ष० स्त्री पुत्रस्यापत्यविधाद्यण् । पुत्रस्य पुत्रे नपत्रि, 'पौत्रेणा

नन्यमनुते' इति ष्यति । स्त्रिया ङीप् ।

पौन पुनिक लि० पुन पुन भव ठक् टिलोप । सुष्ठभे ।

पौन पुन्य न पुन पुनरित्यस्य भाव ष्यञ् । श्रद्धावे

पौनर्भव ष० पुनर्भुवि द्विष्ट्याया भव अण् । हादशपुत्रमध्ये

पुत्रभेदे । पुनर्भुः ध्ययम् अण् । पुनर्भूसम्बन्धिनि लि ।

'पौनर्भवेन भक्तो षे'ति ष्यति । [पुरभवगति लि० ।

पौर न० पुरे नगरे भव अण् । रीक्षिपत्ये (राभकपूर)

पौरव ष० पुरोर्गोत्रापत्यमण् । पुरानामचन्द्रवश्यचप्रत्यापत्ये

पौरस्य लि० पुरोभव ल्यप् । पूर्वदिग्भवे, अत्पभवे च ।

पौराणिया लि० पुराय वेदाधीत वा ठण् । पुराणेषु ।

पौरसपन० पुरस्य भाव कर्म वा अण् । पुरस्ये विक्रमे, उद्य

मे च । पुरस्येद्वेदम् अण् । ऊर्ध्वनिसूतवाङ्गपाणिकमनुष्यपरि

भाषे । 'जवेऽपि भानेऽपि च पौरसपाविक मितिर्नैषधम् ।

पौरोगव ष० पुरोधये पाच्यवस्तुपु गौर्भेव यस्य पुरोग ततः

सार्थे प्रकाद्यण् । माकगालाध्यत्वे ।

पौर्यभास ष० पौर्यभासा विहितम् अण् । यामभेदे ।

तत्र कर्मव्यायामिषौ स्त्री० । 'पौर्यभासा पौर्यभासा

यनेते'ति ष्यति । [पूयिमायाम् ।

पौर्यभासी स्त्री० पूर्यां मासोऽप्यस्या प्रजादिवान् अण् डीम् ।

पौलस्य ष० स्त्री० पुत्रकास्यापत्यम् यञ् । पुत्रे, रावणादौ च

श्रुर्षणसाया स्त्री० ङीप् यडोप । [यसादौ ।

पौलि ष० पुन-मङ्गमे ष्वला०ण तत इण् । इवत्पुत्रे कलाय

पौलोमी स्त्री० पुत्रोन्नोऽपत्यम् स्त्री अण् । श्रुत्याम् ।

पौप ष० पौपे पुत्र्यनस्ययुक्ता पौर्षभाषी यक्षिन् मासे

अण् । पुत्र्यनस्ययुक्तापौर्षभाषीयटिते चाङ्गे मासभेदे ।

पौपी स्त्री पुत्र्यनस्ययुक्ता पौर्षभाषी अण् यडोप ।

पुत्र्यनस्ययुक्तावां पौर्षभासताम् । [रीतिविशमरुज्जवे ।

पौप्यक न० पुत्र्येण निर्दत्तम् अण् तत सार्थे कन् । वृत्तमाज्जने

प्याय इदौ भा जा० अक्० षेड् । व्यायते, कथयति-अथयति ।

पुत्र-कर्मो च उभ-सक-सेट् । प्रोपयति ते । अद्युपत् त ।
 पुष्य विभागे टि० पर-सक-सेट् । अद्युपते अद्युपत् अद्योपोत् ।
 ये हृद्वौ म्हा० आ-अक० अनिट् । प्रायते अथास्त ।
 प्र अय-प्रव-ड । आरम्भे, गतौ, उक्तर्षे, प्राचस्ये, सर्वतोभावे,
 उत्तत्तौ, ख्यातौ, व्यवहारे च ।
 प्रकट ति० प्र+कट-अच् । सखे । [नरकभेदे च ।
 प्रकटित ति० प्र+कट-क्त । प्रकाशिते । [मिरे', प्रति माघ'
 प्रकम्पन पु० प्र+कम्पि-खिच्-युच् । 'वायौ प्रकम्पनेनाउ चक-
 प्रकार पु० प्र+कम्प-भावे अच् । सम्भूते अधिकांशे च । कर्मणि
 अच् । प्रकोर्षे' उप्यादौ ति० ।
 प्रकरण न० प्र+कृ-ल्युट् । प्रस्तावे, अभिनेयनायकादिके दृश्य
 काव्यभेदे, ग्रन्थसञ्चौ, एकादशतिपादकयन्त्रांशे च ।
 प्रकर्ष पु० प्र+कृ-वञ् । उत्कर्षे ।
 प्रकाण्ड पु० प्रकट काण्डः प्रा० । उत्तम सुखादारभ्य शायान्ते
 भागे । प्रशस्ते न० । [अत्यर्षेऽनुमती च अव्य०
 प्रकाश ति-गत कामन् प्रा० स० । यद्ये । प्र+कृ-णञ् ।
 प्रकार पु० प्र+कृ-वञ् । भेदे, सादृश्ये च ।
 प्रकाश पु० प्र+काश-कर्त्तरि अच् षञ् वा । आतमे, विकाशे
 च । कर्त्तरि अच् । विकाशयुक्ते ति० ।
 प्रकाशात्मन् पु० प्रकाशः आतम-अभासो वा आत्मा सरूपं
 यस्य । सूत्र्ये, परमेश्वरे च । व्यक्तस्वप्ने ति० ।
 प्रकोर्ष न० प्र+कृ-भावे क्त । चामरे, भिन्नजातीयानां मिश्रणे च
 मूर्तिकारणे पु० कर्मणि क्त । विविधे, विस्तृते भिन्नजा
 तीयैः मिश्रिते च ति० । स्वार्थे कन् । अत्र चामरे न०
 अर्थे पु० । [भेदे । व्याप्ते ति० ।
 प्रकोर्व्य पु० प्रकोर्व्यतेऽसौ प्र+कृ-व्यप् । (नाशकरमजा) करञ्
 प्रकृत ति० प्र+कृ-क्त । अधिष्ठते, आरम्भे, प्रकरणभागे च ।
 प्रकृति स्त्री० प्रकरोति प्र+कृ-क्त्वाच् । सांख्यमतसिद्धे जगदा-
 रम्भके सत्वरजकमोक्षपगुणत्वयात्मके प्रधाने, उपा-
 दानकारणे, 'प्रकृतिश्च दृष्टान्तात्परोधादिति शारी-
 रकहृत्वम् । 'स्वभावे प्रकृतिस्त्वां नियोज्यतीति गीता ।
 विद्वे, सामिनि, अज्ञाने, सुहृदि, कोपे, रात्रे, खान्यादौ
 राज्याङ्गे, पौरुषेणौ, 'न्यपति प्रकृतोरवेच्छ'सिति रङ्
 डर्गे, वले, शिल्पिनि, यत्तौ, योषिति, परमात्मनि, मञ्जुभूतेषु
 करणे, शुद्धे, जन्तौ, एकविंशत्यक्षरपादके सूत्रोभेदे
 सातरि, व्याकरणोक्ते प्रत्ययोत्पत्तिनिमित्ते शब्दभेदे च ।
 प्रकट ति० प्र+कृ-क्त । उत्कर्षयुक्ते ।
 प्रकोष्ठ पु० प्रगतः कोष्ठं प्रा० स० । कूर्परस्याधोभागस्य

सग्निसम्पर्यन्ते हन्ताप्रवृत्ते, मृदुद्वारप्रिण्डे च ।
 प्रक्रम पु० प्र+क्रम-पञ् न हृत् । क्रमे, आगरे, उपक्रमे च
 प्रक्रिया स्त्री० प्र+क्रम-ग । अधिकारे, प्रकरणार्थे, राज्ञा उप-
 चामरध्वननादिव्यापारे च ।
 प्रक्वाक्काण पु० प्र+कृ-अच् षञ् वा । जीणायाः मृद्धे ।
 प्रक्लेशन पु० प्र+क्लेश-ल्यु । नारायणम् ।
 प्रक्वुर ति० प्रकृष्टः सरः प्रा० स० । अत्यलोपे । हृदयव्याधौ,
 कुक्कुटे, यद्वतरे च पु० ।
 प्रख्या ति० प्र+ख्या अ । मादृश्ये । प० । उत्तरपटल्य' ।
 त्वत्पार्थे यथा पितृप्रस्य' एवं निभाटयोप्यत्र ।
 प्रगण्ड पु० गडि वटनैकदेशे अच् प्रकृष्टो गरुडः अश्वत्थ ।
 कूर्परोपरिक्रमपर्यन्तभागे । वहिःप्राकारे दुर्गप्राकारभित्तौ,
 मैदानां निवेगनन्याने च स्त्री० गौरा० डोप् ।
 प्रगतम् ति० प्र+गन्-अच् । प्रत्युत्पन्नमतौ, प्रतिभाविते च
 नायिकाभेदे स्त्री० ।
 प्रगाढ ति० प्रकर्षेण गाडन् गाङ्-क्त । अत्यन्तभङ्गे, दृढे च ।
 प्रगुण ति० प्रकृतो गुणः देन प्रकृष्टो गुणो यस्य वा । सञ्जुता-
 यति, द्रवं च । प्रकृष्टगुणोऽप्यत्र । [योग्ये पदे ।
 प्रगृह्य न० प्र+ग्रह-क्वप् । व्याकरणोक्ते सरसमिन्विराहित्य
 प्रगे अव्य० मगोद्यतेऽत्र प्र+गृ-के । अतिप्रात जाते ।
 प्रघण(न) न० प्र+हन अच् नि० कृत्वणत्वे । वहिर्द्वार-
 प्रकोष्ठके अनिन्दे । मतान्तरे कणत्वम् ।
 प्रग्र(या)ह पु० मृदुह्यते प्र+ग्रह-अच् षञ् वा । ग्रहणे
 अद्यादेनां रञ्चौ, किरणे, तृणास्त्रे, धन्यान्, नियमने,
 भुजे, कर्षिकारहणे च ।
 प्रचक्र न० प्रगतचक्रं प्रा० स० । स्वचक्रत् परचक्रं प्रति चलिते,
 प्रचण्ड ति० प्रकर्षेण चण्ड प्रा । दुर्गर्षे, दुर्बहे, डरने, मता-
 पान्धिते च । श्वेतकरवीरे पु० । दुर्गाया नायिकाभेदे स्त्री०
 प्रचण्डमूर्ति पु० प्रचण्डा मूर्तिरस्य । वरुणदेवे । मयानक-
 देहे ति० । [संयोगे च ।
 प्रचवं पु० प्र+चि-अच् । समूहे, उपचये, तज्जनके शिदिल-
 प्रच(चार)र पु० प्रचरत्वात् प्र+चर-अच् षञ् वा । पथि ।
 भावे षञ् । प्रसारे गतौ च । [निश्रादिना घूर्णिते ।
 प्रचलायित ति० प्रचलद्वाचरितः प्रचल+अच्-त् ।
 प्रचुर ति० प्र+चुर-क्त । बद्धवे ।
 प्रचेतसी स्त्री० प्रकर्षेण चेतयति नूर्च्छितं चित्त-खिच्-अखिच्
 डोप् । कटफले तक्षूर्णस्य हि सूष्मिनाशकता वैद्यकसिद्धा ।
 प्रचेतस् पु० प्र+चित-अखिच् । वरुणे, सुनिभेदे, प्रकटहृद्वेति०

प्रचोदनी स्त्री० प्रचोद्यते अथसार्थते रोगोदभवया बुद विष्-
 ल्युट् ङीप् । कण्टकारिकायाम् ।
 प्रच्छन्नासायां त्र पर० द्विक० अन्ट् । घृच्छति अत्राचोत्
 प्रच्छद्पट उ प्रच्छाद्यतेऽनेन प्र+ञ्चट् विष् च हुस
 कर्म० । (पापुडि) प्रावरणवस्त्रे ।
 प्रच्छन्न न प्र+ञ्चट्-ञ । पुप्रहारे अन्नदारे । आच्छदे वि०
 प्रच्छद्दिका स्त्री० प्रच्छदयति छर्दं विष्-खुल् । बभिरोगे ।
 प्रच्छादन न० प्रच्छाद्यतेऽनेन छट्-विष्-खुल् । उभरीयवस्त्रे
 प्रजन उ० प्रजायतेऽनेन प्र+जन अप् । स्त्रीगव्यादिषु पुगव्य
 ययोजने (पाउदेष्टोया) ।
 प्रजा स्त्री० प्र-जन-ङ । सन्ता, जने च ।
 प्रजाता स्त्री० प्रजात प्रजनम गर्भसोचनमप्यस्या अर्थ
 आद्यच् । प्रच्छतायां स्त्रियाम् । प्र+जन ङ् । जाति वि०
 प्रजापति उ० ङ्त० । अतमुत्ते ब्रह्मवि, प्रजापञ्चके दद्यादौ,
 भरपादे, जामातरि, पूर्ये, नष्टौ, लट्टि च ।
 प्रजावती स्त्री० प्रजा विद्यतेऽस्या मत्तु मय्य च । भ्रातृ-
 जायायाम्, 'सर्वेषामेकजातानामेकयेत् सुवयानु भवेत्'
 चर्खासाक्षेन इत्येष पुलिण्' इत्युक्ते भ्रातृसुवस्थाया-
 त्मन सुवत्यान् भ्रातृजायाया आत्मसुवपत्नम् । सन्तानवत्या
 स्त्रियाश्च । [पयिङ्गते वि० ।
 प्रज्ञा स्त्री०-प्र-ज्ञा अ । बुद्धौ, भरवत्याश्च । [चर्म आद्यच् ।
 प्रज्ञान न० प्र ज्ञा भाषे ण्युट् । बुद्धौ । करणे ण्युट् । विज्ञे
 प्रज्ञु वि प्रगत विरले ज हनी यश्च ज्ञानुनो हु । विरल-
 जातके जने । [निर्वाण्ये च ।
 प्रह्वीन न० प्र+ह्वी ङ् तस्य गः । पविषां गतिभेदे । [विश्रामे
 प्रणय पु प्र+नी अच् । प्रीती, तया प्राप्ते प्रसवे, स्नेहे,
 प्रणयिन् पु प्रणय प्रेन अत्यस्य इति । मर्त्तरि नायके च ।
 भाव्याया स्त्री० ङीप् । [पाद्ये षट्भेदे ।
 प्रणव उ० प्रहरण नृयतेऽनेन प्र-नू अप् । थोदारे वेदागौ
 प्रणष्ट उ० प्र+नद वञ् । यदुत्तमञ्जीतृकतां गभ्ये
 उच्चगदे, कर्त्तरीगभेदे च ।
 प्रणाम उ प्र+नम षञ् । प्रणती आचकर्मभेदकव्यापारे
 करगिर-सदागदौ, चन्द्रां कराम्ना जातुभ्याएरथा
 । विरथा इगः । वचसा भनमा चैव प्रणाम टाङ् लथ्यते
 इत्युक्ते अटङ्गव्यापारभेदे च । [प्राप्ती, प्रिये च ।
 प्रणाय वि । प्र+नी ण्यत् । अगमते हेत्ये प्रीतिरुत्थे
 प्रणायी स्त्री प्र+नञ् चञ् गौरा० ङीच् । जलवहनमागं
 परस्परतायाश्च ।

प्रणिधान न प्रणिधीयते प्र+नि+धा ण्युट् । प्रयत्ने, अभि-
 निवेशे, योगमास्त्रीकौ चिन्तनविशेषरूपे सभाधिभेदे च ।
 प्रणिधि पु० प्रणिधीयते प्र+नि+धा ङि । चरे, यत्तुचरे,
 यावने थवधाने च । [नेति गीता
 प्रणिप्राति उ० प्र+नि+पत षञ् । प्रणभे । 'तद्विद्वि प्रणिपाते-
 प्रणिहित वि० प्र+नि+धा ङ् । प्राप्ते, व्यापिते यमाहते च
 प्रणीत वि० प्र+नी ङ् । प्राप्तेन हृदयसाम्यसामावापने पदार्थे,
 विप्रते, निवेशिते विहिते च । यत्ने सञ्जातानी पु० ।
 यज्ञपालभेदे स्त्री० ।
 प्रणये वि प्र+नी-यत् । वय्ये यधीने ।
 प्रतति स्त्री० प्र+तन ङिन् । विस्तारे, वङ्गाश्च । वङ्गा वा ङीप्
 प्रतन उ० प्र+थुल् ङट् च । इरातने पदार्थे ।
 प्रतल न० प्रहट् तलम् । पातालभेदे । प्रहट् तलमस्य ।
 विकृताङ्गुलिके पाथी पु० । [वत्या नतायाम् ।
 प्रतानिनी स्त्री० प्रतान विस्तारोऽप्यस्या इति । विचार-
 प्रताप उ० प्र+तप-वञ् । कोपदण्डजाते तेजसि, तामि, अर्क-
 हले च । [के वि० ।
 प्रतापन उ० प्रतापयति तप विष्-ख्यु । नरकविशेषे । त प
 प्रतापस उ तपसि चापु अण् प्रहट्नापथ । शुक्लकेहले ।
 प्रतारण न प्र+तृ विष्-ख्युट् । वञ्जे । युच् । प्रतारणाय स्त्री
 प्रति अथ० प्रथ डति । व्याप्ती, लवणे, कश्चित् प्रकाशनापस्य
 कयने भागे, प्रतिदाने, प्रतिनिधीकरणे स्त्रोके, क्षेपे निरूपे
 व्याहृते आभिमुख्ये म्भभावे च । [कृत्विमभयायाम्
 प्रतिकर्मन् न० प्रति+ञ् भविन् । विद्यमानस्य गुणान्तराधने
 प्रति(ती)कार उ प्रति+ल चञ् वा दीर्घ । वैरनियानने
 कतस्यापक रथ्य तस्यदपापकारकरथेन शोधने, रोगा
 देविकित्वुवायाश्च । [रूपे
 प्रति(ती) काय प्रतिरूप कायते काय षञ् वा दीर्घ । तस्य
 प्रतिकूल ङि० प्रतिरूपकूल पक्षोऽस्य । अन्तर्गुणे विषह-
 पशारलभिति । [निवो च
 प्रतिकृति स्त्री० प्रति+कृ-ङिन् । प्रतिभावा, लक्षणे, प्रति-
 प्रतिक्षण अथ्य लथ लथ व्याय व्याप्ते अय्यदी० । अमीकर्म
 प्रतिक्रिप्त वि प्रति+विष्-ङ् । प्रेषिते अधिप्रिप्त बाधिते
 तिरच्छते च । [यङ्गुणे, यै चट्टे, परतुये च ।
 प्रतिग्रह पु० प्रति+ग्रह यप । स्त्रीकारे अटङ्गवृत्तव्यस्य
 प्रतिय पु० प्रति+एन ट् ङङ्गा० हुसम् । प्रतिघात क्षेपे च ।
 प्रतिघातन न प्रति-एन अर्थे विष् ण्युट् । भरणे ।
 प्रतिच्छन्दम् न० छन्दोभिनाय प्रतिगतच्छन्द । अभिप्राय-

रुद्धे, प्रतिरुद्धे, अनुरोधे च । [रूपतायां सादृश्ये च । प्रतिच्छाया स्त्री० प्रतिरूपा छाया प्रा० । प्रतिभावा, प्रति-
प्रतिजागर पु० जागरस्य प्रतिनिधिः । प्रत्यवेक्षणाय रट्टमवे-
जस्येति नियोगे । [कारे सांसपिण्डे । (आलजिव) ।
प्रतिजिह्वा स्त्री० प्रतिरूपा जिह्वा । तालूमूलस्य जिह्वा-
प्रतिज्ञा स्त्री० प्रति+ज्ञा-ञ् । जर्त्तव्यतयोपदेशे, साध्ययत्नेन
पञ्चनिर्देशे, यथा पर्वतोवहिसान् इत्यादिवाक्यम् अनेन
वहिसत्त्वेन पर्वतस्य निर्देशः । व्यवहारे पञ्चाभिधायके
'इदमनेन सम रट्टीतं न टटाती'ति वाक्ये च । ल्युट्
प्रतिज्ञानमस्यत्व न० ।

प्रतिज्ञातं लि० प्रति+ज्ञा-क्त । प्रायुक्तप्रतिज्ञापिपद्ये 'ततोर्थी'
लेखयेत् सद्यः प्रतिज्ञातार्थसाधनमिति श्रुतिः ।

प्रतिदान न० प्रतिरूपं त्वरूपं दानम् प्रा० म० । विनिमये त्व-
त्वरूपदाने, त्वरूपस्य इत्यस्य प्रत्यर्पणे च । [द्विगम्ये'तिभट्टि'
प्रतिध्वनि पु० प्रतिरूपोध्वनि । प्रतिगच्छे 'प्रतिध्वनीनात्मकता
प्रतिध्वान पु० प्रति+ध्वन-वञ् । प्रतिगच्छे ।

प्रतिनष्टु पु० प्रतिनिहितो नष्टा पौढ' प्रा० । प्रपौढे ।
प्रतिनिधि पु० प्रति+निधीचते त्वरूपपतया स्थायते प्रति+
नि+धा-ञि । प्रतिरूपे, प्रतिमायां च ।

प्रतिपक्ष पु० प्रतिकूल-पक्षो यस्य । गन्धौ व्यवहारं विरुद्ध-
पक्षे प्रतिवादिनि च । प्रा० म० । सादृश्ये ।

प्रतिपत्ति स्त्री० प्रति+पद्-क्तिन् । प्रष्टुती, प्रागल्भ्ये, गौरवे
प्राप्तौ पदप्राप्तौ, कर्त्तव्यताज्ञाने च 'विपादन्नुपप्रतिपत्ति
विष्मिन्मिति रघुः । [छोटउच्छे]

प्रतिपक्षफला स्त्री० प्रतिपक्षं फलं यस्याः । झुट्टकारयेत्ते ।
प्रतिपदू स्त्री० प्रतिपद्यते उपक्रमस्यते पञ्चोऽनया प्रति+पद-
क्तिम् । पञ्चारम्भके तिथौ ।

प्रतिपन्न लि० प्रति+पद-क्त । अत्रगते, स्वीकृते, 'प्रतिपन्नं हि
विचेतनैरपी'ति कुमारः । विक्रान्ते च । [च

प्रतिपादन न० प्रति+पद-णिच्-ल्युट् । दाने, बोधने, प्रतिपत्तौ
प्रतिप्रसव पु० प्रति+प्र+सू-अप् । निषिद्धस्य पुनः प्राप्तिरुभ्या
वनायाम् । [रोधके लि०

प्रतिवन्ध पु० प्रति+वन्ध-वञ् । कार्यप्रतिघाते । खुन् । प्रति-
प्रतिवन्धि(वन्धि) पु० प्रति+वन्ध-(वन्धि) वा इन् । अनिष्टान-
न्तरप्रसङ्गके वाक्ये ।

प्रतिवत्त पु० प्रतिकूलं बलं यस्य । 'शतौ प्रतिवत्तजघे'रिति
वेष्ठी० । प्रतिरूपं बलं यस्य । त्वरूपेण लि० 'वो ने
प्रतिवन्तो लोके' इति चण्डी ।

प्रतिभय लि० प्रतिगतं भयनम्यात् । भयच्छेती भयहरे ।
प्रतिभा स्त्री० प्रति+भा-अ । बुद्धौ, प्रत्युत्पद्युद्धौ च ।

प्रतिभृ पु० प्रतिनिधि भवति भू-क्तिम् । गम्भके (जाम्बिना ।
प्रतिभा स्त्री० प्रति+भा-अ । गजदन्तस्य वस्त्रे, मद्यशौरस्ये,
मद्यशस्त्रिवाग्निनाटिभृती । 'प्रतिभायां शिनागुहिरिति
पुराणम् । व० । उत्तरपदस्यः । मद्यगे लि० । यदा देवप्रतिभः

प्रतिमान न० प्रतिभीयतेऽनेन प्रति-भि-मा-वा ल्युट् । प्रति-
विन्दे, प्रतिमायां, गजपुम्भस्याधोभागेतद्दन्तयोर्मध्यस्थाने च

प्रतिमुक्त लि० प्रति+मुक्त-क्त । परिहिते, परिवृत्ते च ।

प्रतियत्त पु० प्रति+यत्त-नट् । वाञ्छावाम्, उपपद्ये, निप-
हाटौ, वन्द्यां सती गुणान्तराधानरूपे संस्कारे, यज्ञके,
प्रतिप्रदे च । प्रतिरूपो यज्ञो यम्य व० । प्रतियत्तयुक्ते लि०

प्रतियातना स्त्री० प्रति+यात्यतेऽनया चु० यत्-युच् । प्रति-
मायाम् प्रा० म० । त्वरूपरूपयतनायाम् ।

प्रतियोगिन् लि० प्रतिरूपं युच्यते प्रति+युज्-घिन्नुष् । प्रति
कृतसम्बन्धवति । यथा अभावस्य प्रतिरूपसम्बन्धवत्यात्
घटादिमास्य प्रतिवोगी । विरुद्धपक्षे च ।

प्रतिरूप न० प्रतिगतं रूपम् । प्रतिच्छायायां, प्रतिविम्बे च
प्रतिगतं रूपमस्य च । मद्यगे लि० । स्वार्थे क्नु । अत्रैव ।

प्रतिरोध पु० प्रति+रुध-भावे वञ् । बाधे प्रतिवन्दे, निरोधे,
तिरस्कारे, चौर्ये च । कर्त्तुरि अच् । चौरि । ग्नुल्गिन्वन्त्यावस्यत्

प्रतिलोस लि० प्रतिगतं लोस आउक्कृत्यमस्यान् प्रति+लोसन्
अच् समा० । वामे विपरीते ।

प्रतिलोसज पु० प्रतिनीमात् जात' जन-ड । उत्तमवर्गस्त्रियाम्
अधमवर्गात् जाते सद्दीर्घवर्णे । [वाक्ये च ।

प्रतिवचन न० प्रतिरूपं वचनम् । प्रतिवाक्ये, उत्तरे, विरुद्ध-
प्रतिवात लि० प्रतिगतो वातो यत । यस्मात् प्रदेशात् वायुः
प्रत्यागच्छति तस्मिन् देशे 'प्रतिवातेऽनुवात चे'ति ऋतु' ।

प्रतिवादिन् पु० लि० प्रतिकूलं चर्दति वट-णिनि । प्रतिपक्षे
व्यवहारे प्रत्यर्थिनि अभियोज्ये (आमानो)'कारण्ये प्रति-
वादिनी'ति श्रुतिः ।

प्रतिवासि(वेशि)न् लि० प्रत्यागच्छं वसति (विशति) प्रति+वस-
(विश) वा णिनि । (पङ्क्ति) रट्टासन्नवासिनि । स्त्रिया
ङिप् । 'इष्टं हि प्रतिवासि(वेशि)नी'ति साङ् ० ३५० ।

प्रतिविधान न० प्रति+वि+धा ल्युट् । प्रतीकारे ।

प्रतिविन्द न० प्रतिरूपं विन्दम् । विस्मादृश्ये प्रतिच्छायायाम्
प्रतिविषा स्त्री० प्रतिपिद्धं विषं यदा । अतिविषायाम् (आतद्-
प्रतिशासन न० प्रति+शास-ल्युट् । भृत्वादेर्निकटस्य नियोगे

प्रतिश्याय पु० प्रति+श्या+यच् । चीनसरोगे । [रुद्रे, आशये च प्रतिश्रय पु० प्रतिश्रीयते प्रति+श्रि यच् । यत्ररुद्रे, सभायां प्रतिश्रव पु० प्रति+श्रु यच् । स्त्रीकारे । प्रतिश्रुत् स्त्री० प्रतिरूप श्रूयते श्रु-क्तिम् । प्रतिशब्दे प्रतिध्वनी प्रतिषेध पु० प्रति+विध-घञ् । निषेधे मा कुरु' इत्यादिना निवारणे । स्तुट् । तलैव न । प्रतिष्टम्भ पु० प्रति+स्तम्भ-घञ् पालम् । प्रतिशब्दे । प्रतिष्ठा स्त्री० प्रति+स्था-यच् । धितौ, मययागादे सभाप्रौ षड्वारपरपादके खन्दोभेदे, कुपादे सव्वारे मताना ममाप्रौ कर्त्तव्ये कर्मभेदे आशये च 'मङ्गल पुच्छ प्रतिष्ठे'ति श्रुति । प्रतिसर पु० प्रति सृ-यच् । सैन्यपराङ्गणे, हलस्रजे च । प्रतिसर्ग पु० प्रतिरूप। प्रतिश्रुतो वा सर्ग । मङ्गलण सृष्टि तृष्यायां भरीष्यादिश्रुटौ प्रत्यये च । [निक्वायाम् (परदा) प्रतिसीरा स्त्री प्रतिशिनोति सीयते वा रक् दीर्घे च । जव प्रतिस्वर्यक पु० प्रतिरूप स्वर्याः शोर्धे कनु । उपस्वर्यक मरुद्वे (छर्षसभा) । तनुचमवर्षे लकलाशे च । प्रतिस्ष्ट लि प्रति+श्च-फ । प्रत्याख्याते, प्रेषिते च । प्रतिसीमा स्त्री० प्रतिनिहिता सीमा सोमवल्ली । महिषवल्गाम् प्रतिश्रुत लि० प्रति+श्रु न । द्विसे खडे निरुक्ते प्रतिमन्त्रिते च प्रति(नी)हार पु० प्रति+हृ-घञ् वा दीर्घे । हारे षच् । हारेवे, मायाकारे च लि० श्रुयांटीप् । षुच् । हारपाषे लि० षिनि । प्रतीहारोऽप्ययत्न मायाकारे च । [लि० प्रतीक पु० प्रति+कृ न् दीर्घ । अश्रयते । प्रतिरूपे, शिलोभे च प्रतीक्षा स्त्री० प्रति इच्छ यत् । अपेक्षायाम् । प्रतीच्य लि० प्रति+ईच्छ-ययत् । पूज्ये 'प्रतीक्ष्य तनुप्रतीक्ष्यापि पिह्यधर्मे' इतिभाष । [प्रतीच्योप्यत्न प्रतीचीन लि प्रतीच्या भव स । पश्चिमदिग्भवे । यत् । प्रतीत लि० प्रति इच्छ-च । त्याते, प्राते श्रुते, शारदरे च । प्रतीति स्त्री० प्रति+इच्छ क्रिन् । प्राते, श्यातो, शारदरे ष्वे च प्रतीप लि प्रति+अपु अर्धे० षच् नि० । प्रतिश्रुते । अश्रयते अश्रभेदे पु । [षिनि । भाष्यायाम् । प्रतीपदर्शिनी स्त्री० प्रतीप प्रतिश्रुत् दर्शयति दग्-धिष् प्रतीर न प्रतीष्यते प्र+तीर-क । तटे, तीरे । प्रतीवप पु० प्रति+वप-अञ् दीर्घे । गलितसशदिरेवशुर्धने प्रतीष्ट पु० प्रगवातनेन द्वाद पञ्च । अश्रुदित-हलटसुडे (वाङ्म) प्रतीमी स्त्री प्र+गल षच् शौ० स्त्रीप् । रथायाम् पुराभ्य न्तरवर्त्तन, वृष्टादौ नि कते पश्चि च । प्रल लि० प्र+अ । परातने ।

प्रत्यकूपर्षी स्त्री० प्रत्यक्षि पष्पांन्यस्या ङीप् । अपामागे प्रत्यम्पुष्पीलपयत् । [इष्टे, मृषिकपण्याश्च । प्रत्यक्ष्येणी स्त्री० प्रतीची शेषीच अस्या न कप् । दन्ती-प्रत्यक्ष अय्य० प्रतिरूपमत्तन अयथी० अच् । इन्द्रियज्ञये ज्ञानभेदे । अर्थ आवाञ्च । तद्विषये नि० । प्रत्यग्र लि० प्रतिगतमपमपत्यम् प्रा० । नूतने, गोधिते च । प्रत्यङ्गिरा स्त्री० स्वीभेदे । प्रत्यच् लि० प्रति+अनुच-क्तिन् । पश्चिमकाशे, पश्चिमभेदे च पश्चिमाया दिशि स्त्री ङीप । प्रतीची । प्रत्यनीक पु० प्रतिकुलमनीक यस्य । [रिचौ विभे च । प्रत्यान्त पु० प्रतिगतोऽन्तम प्रा० । खेच्छेदे । वद्विकरदेय लि० प्रत्यान्तपर्वत पु प्रत्यान वद्विकर पर्वत । इक्षुपर्वत-समीपस्थे पर्वत । प्रत्यभियोग उ प्रतिरूपोऽभियोग । अभियुक्तेन प्रतिवादिना साभियोगिन प्रति अभियोगान्तरकरणे । प्रत्यभिवारट पु० प्रति+अभि+वट षिच्-घञ् । अमिवादस्य प्रतिरूपे आघोर्ध्वचनार्दौ । स्तुट् । प्रत्यभिवारदनमय न । प्रत्यय पु० प्रति+रए-यच् । शपथे, ज्ञाने, विश्रामे, कधीने, शब्दे, छिद्रे आधारे, निषये, खाडनि कारणे, 'अपेक्षते प्रत्ययसुक्तमभि'ति कुभारः । व्याकरणोक्ते प्रल-ति निमिनीकृत्य विधीयमाने शब्दभेदे च । प्रत्ययित लि प्रति+अय-फ । धाम्ने, विश्रामे, प्रतिगते च । प्रत्ययिन् लि० प्रत्यर्थयते प्रति+अर्थ-पीडने षिनि । शब्दौ, प्रतिश्रुतचर्चयते षिनि । व्यवहारे प्रतिवादिनि । प्रत्यर्षेण न० प्रति+अ षिच्-पुङ्-स्तुट् । प्रतिदाने षङ्गी-तस्य धनादेः पुनरने । प्रत्यवसान न० प्रति+अव+सो स्तुट् । भोजने । प्रत्यवसित लि० मनिअव+सो-क्त । भुक्ते । प्रत्यवस्तान्त् पु० प्रति+अव+स्तान्त् पञ्च । व्यवहारे षत बंधो षतमथे उत्तरभेदे । स्तुट् । 'वर्दिनामिहितो योर्ध्वे प्रत्यर्षी यदि न तथा । प्रपया कारण भूयात् प्रत्यवस्तान्त्न हि तदि नि ष्टल्लुक्तमन्वने उत्तरभेदे षीपभेदे च न । प्रत्यवस्त्याट् लि० प्रत्यवसितते प्रतिपद्यतया विवदते प्रति+अव+स्था ङच् । प्रतिपद्यवादिन स्त्री । प्रत्यवाय पु प्रति+अव+रए-यच् । दाये । प्रत्याख्यात लि० प्रति+आ+ख्या ङ । निराकते दूरीकृत । प्रत्याश्रयान च प्रति+आ+श्रया ङुट् । निराकरणे । प्रत्याट्टि लि० प्रति+आ+दिग ङ । निरुक्ते ।

प्रत्यादेश् पु० प्रति+या+दिश+वञ् । निराकरणे ।
 प्रत्यालीढ न० प्रति+आ+लिङ्-क्त । 'आलीढं दक्षिणं पादं
 प्रत्यालीढन्त वासक'मित्युक्ते वासपाटवद्भोजेन दक्षिणपाट-
 प्रसारणरूपे ध्वनिनां स्थितिविशेषे । आस्त्रादिते लि० ।
 प्रत्यासन्न लि० प्रति+आ+सट्-क्त । अतिनिकटस्थे ।
 प्रत्याहार पु० प्रति+आ+ह+घञ् । योगगत्वप्रसिद्धे इन्द्रि-
 वाणां स्वस्वविषयेभ्यो निराकरणे ।
 प्रत्युत्क्रम पु० प्रति+उद्+क्रम-घञ् न वृद्धिः । युद्धार्थोद्योगे,
 प्रधानप्रयोजनोद्देशेनाप्रधानारम्भे च ।
 प्रत्युत्तर न० प्रतिरूपसत्तरस्य । उत्तरस्थोत्तरवाक्ये ।
 प्रत्युत्थान प्रति+उद्+स्था+ल्युट् । अभ्युत्थाने आगतस्य सम्मा-
 ननार्थसासनादुत्थितौ । [तत्कालोचितबुद्धौ ।
 प्रत्युत्पन्नसति लि० प्रत्युत्पन्ना तत्कालोचिता सतिर्धस्य ।
 प्रत्युद्गमनीय न० प्रति+उद्+गम-अनीयर् । धौतवस्त्रयुग्मे,
 'रुद्धे ततप्रत्युद्गमनीयवस्त्रे'ति कुमारः पाठान्तरं मधु वेति
 न गुरुत्वम् समुपस्थानयोग्ये, पूजनीये च लि० ।
 प्रत्यूप पु० प्रत्यूपति वृजति कामुकान् ऊप-रुजायां क ।
 प्रभाते, अथवसुमध्ये वसुभेदे च । अग्नि । प्रत्यूपस् । प्रभाते
 प्रत्यूह पु० प्रति+ऊह+घञ् । विज्ञे ।
 प्रथ ख्यातौ श्वा० व्या० सक० सेट् घटा० । प्रथते अग्रथिष्ट णिच्
 प्रथयति । अह् प्रथा । [अपप्रथत् न ।
 प्रथ ख्यातौ अक० विक्षेपे सक० चुरा० उभ० सेट् । प्रथयति-ते
 प्रथम लि० प्रथ-अमच् । प्रधाने, आद्ये च । जपि सर्वनामतास्य
 प्रथा स्त्री० प्रथ-अह् । ख्यातौ ।
 प्रथित लि० प्रथ-क्त । ख्याते । [स्थूलत्वे ।
 प्रथिमन् पु० पृथोर्भावं' पृथु-इभनिच् प्रथादेश् । पृथुत्वे
 प्रथुक पु० प्रथ-कुक्त् । चिपिटके । [च ।
 प्रद्वर पु० प्र+हृ-अप् । पिदारणे, भङ्गे, नारीणां योनिरोगभेदे
 प्रदीप पु० प्र+दीप-क । दीपे ।
 प्रदीपन पु० प्रदीपयति जठराग्निम् प्र+दीप+णिच्-ल्यु ।
 स्थानरे विषभेदे । प्रकाशके लि० ।
 प्रदेश् पु० प्र+दिश+वञ् । एकदेशे, 'पितृ' प्रदेशस्तवे'ति
 कुमारः । देशमात्रे च तर्ज्जन्यङ्गुष्ठसम्मिते माने, भिन्नौ च ।
 प्रदेशन न० प्रदिश्यते दिश-ल्युट् । नृपादेरूपहारे (भेटी) ।
 प्रदेश(शि)नी स्त्री० प्रदिश्यतेऽनया प्र+दिग-करणे ल्युट्
 डीप् । तर्ज्ज्यां तथा हि वस्तु निर्दिश्यते शिनि । प्रदेशिनी
 अत्रैव । [चतुर्व्यूहात्मकविष्णोरंशभेदे च ।
 प्रद्युम्न पु० प्रकृष्टं द्युम्नं वलं यस्य । कन्दर्पे वैष्णवागमोक्ते

प्रद्वव पु० प्र+हृ-अप् । मलायने, धञ् । प्रद्राघोष्यत् ।
 प्रधन न० प्र+धा-क्यु । युधे ।
 प्रधान न० प्र+धा-ल्युट् । साङ्गमतमिन्द्रायाम् सत्परजसनी-
 रूपगुणत्वयात्मिकायां प्रकृतौ, तत्कार्यं बुद्धितले, परमा
 त्मनि, प्रयत्ने, मचिपे च । सेनापत्यध्यक्षे पु० । अत्रे लि०
 प्रधि पु० प्रधीयन्ते काष्ठान्यत् प्र+धा-क्ति । चक्राययनकाष्ठा-
 सज्जनस्थाने रथनाभौ ।
 प्रधूपिता स्त्री० प्र+धूप-क्त । सन्नापितायां 'व्यसूनप्रधूपिता'-
 भित्तिकुमारः । ज्योतिषोक्तायां सूर्यगन्तव्यादां दिशि च ।
 प्रपञ्च पु० प्र+प्रचि-विस्तारे घञ् । चिन्तारे, वैपरील्ले, सञ्चये,
 प्रतारणे, संसारे च ।
 प्रपथ्या स्त्री० प्रकृष्टा पथ्या प्रा० म० । हरीतव्याम् ।
 प्रपट्ट न० प्रारब्धं पट्टम् मा० म० । पाटस्थायभागे ।
 प्रपन्न लि० प्र+पट-क्त । शरणागते, 'प्रपन्नार्त्तिहरे'देवो'ति चण्डी
 प्रपा स्त्री० प्रपीयतेऽस्या पा-ह । प्रानीयष्टके (जन्मसत्त्वपर)
 प्रपाठक पु० प्रकृष्ट-पाठोऽत्र कण् । वेदस्याध्यायानयवेऽंशभेदे
 प्रपात पु० प्रपतत्यस्मात् पत-घञ् । तट्टरहितं निरयनस्य
 पर्वतस्थाने, निर्भरे, कूले, अश्वस्त्ये च । भावे-घञ् पतने
 प्रपितामह पु० प्रजात पितामहो यस्मात्, प्रकृष्ट पितामहो
 वा । टञ्जाटिप्रजापतिरूपेणां प्रजाजनकानामुत्पादके चत
 सुखे ब्रह्मणि, पितामहपितरि च । तत्पत्न्याम् स्त्री० लीप्
 प्रपुन्नाड(ट) पु० पुसांसं नाडयति नाटयति नड-भ्रंशे नट-अव
 स्यन्दने वा अण् प्रकृष्टः पुन्नाडः (पुन्नाटः) प्रा० । चक्रमर्द्धे
 (चाक्रन्द्रा) दृष्टे । इत्य लत्वे प्रपुन्नाडोऽप्यत्र दृष्टुमर्द्धे च
 प्रपूरिका स्त्री० प्रकर्षेण पूर्यते कण्टकैः । पूर-घञ् टाय्
 स्तार्थे कन् । कण्टकार्याम् ।
 प्रपौण्डरीक पु० पुण्डरीक+स्तार्थेऽण् । प्रकृष्टं तद्वि पुष्पं
 यस्य । गजमनुष्याणां चञ्चुरितकारके शालपर्णीतल्पपत्रके
 क्षुपभेदे । [तत्क-दाया स्त्री० लीप् ।
 प्रपौत्र पु० प्रगतः कारणतया पौत्रम् । पौत्रस्य पुत्रे,
 प्रफुल्ल लि० प्र+फुल्ल-विकाशने अच् । विकाशयुक्ते । प्र+फल-क्त
 इडभावे अत्र इत्चम् । प्रफुल्लतमयत् । 'लोभद्रुमं चाण-
 मत प्रफुल्ल (लुत्) मि ति रघुः ।
 प्रवन्ध पु० प्र+वन्ध-अच् । संदर्भे, अन्यादेः रचने च ।
 प्रवन्धकल्पना स्त्री० इत् । 'प्रवन्धकल्पनां स्त्रीकसत्यां प्राज्ञाः
 कथा विदु'रित्युक्ते लक्षणायात्मल्यसत्याया वृद्धिमथ्याकथायांम्
 प्रवाल न० प्रकर्षेण वलति अथकम्पते ज्वलादित्वात् ण' ।
 नवपल्लवे 'पुष्पं प्रवालोपहितं यटि स्यादिति कुमारः' ।

रक्तवर्षे मणिभेदे, (सग) वीणादखे च ।

प्रबोध पु० प्र+बुध धञ् । प्रहङ्बुद्धौ, निद्रापरिहृत्ये च ।

प्रबोधन न० प्र+बुध-णिच् ल्युट् । कावादिहेतुभि पूर्वगन्धस्य
न्यूनतायां प्रयत्नविशेषेण तद्वृत्तिपने ।

प्रबोधनी स्त्री० प्र+बुध्यते ऽनवा प्र+बुध ल्युट् । इराजभाषासु
प्रबुध्यते हरिरत्न । कार्तिकेयकैकादश्याम् । प्र+बुध षिच्-
ष्विनि ङीप् । प्रबोधिनी तत्रैव ।

प्रभञ्जन न० प्रभञ्जति तृष्णादीन् प्र+भञ्ज-युच् । मायौ ।

प्रभट्ट पु० प्रहट्ट भङ्गनक्षत्रात् ५५० । निम्बट्टणे ।

प्रभव पु० प्रभवत्यभ्रात् प्र+भ् अच् । व्यापककायस्थाने, उत्पा-
दके । 'कृ सूर्यप्रभवो वश' इति रघु । ६०५५मध्ये वलर-
भेदे च । प्र+भू-भावे अच् । पराक्रमे जन्मनि च ।

प्रभा स्त्री० प्र-भा अङ् । दीप्ती ।

प्रभाकर उ प्रभा करोति कृ-अच्, सूर्ये मीमांसकभेदे च ।

प्रभाञ्जन पु० प्रमयाञ्जयति अन्वज षिच्-ल्यु । शीभाञ्जने ।

प्रभात न० प्र+भा भावे क्त प्रहट्ट' भातमल । प्रात कावे
प्र+भा कर्त्तरि क्त । प्रभायुक्ते लि० ।

प्रभाव पु० प्र+भू चञ् । राज्ञां कोषदण्डजाते तेजसि,
तेजसि, सामर्थ्ये, विक्रमे, शालौ, उद्भवे च । [च ।

प्रभाप पु० प्र+भाप-अच् । अष्टवसुमध्ये वसुभेदे, प्रहट्टकथने ।

प्रभास पु० तोषभेदे 'प्रभास पुष्कराणि वे ति स्यामन्त्र ।

प्रभिन्न पु० प्र+भिद क्त । चन्द्रभेदे मजे । प्रभेदयति लि० ।

प्रभु पु० प्र+भू-ङु । विष्णौ, शब्दे, पारदे च । सामिति,
अभिपतौ च लि ।

प्रभूत लि० प्र+भू-त्ता । प्रवृत्ते, उद्भूते, भूते उन्नते च ।

प्रभृति अन्व० प्र+भृ क्तिच् । तदारभ्येत्थे । ५०० उत्तरपदस्य ।
तदादिक्ते लि० । [भेदे

प्रभेद पु० प्रभियते ऽनेन प्र+भिद चञ् । प्रकारे । भावे चञ्
प्रभ्वटक न प्र+भ्रन्ध क्त तत क्तु । चूलातोलस्यमाने भास्ये

प्रभय पु० प्र+भय अच् । शिवासुचरभेदे अष्टे च । हरितव्या स्त्री
प्रमथन न प्र+भय ल्युट् । अथे, क्रोधने, विचोढने च ।

प्रमथाधिप पु० ६१० । मित्रे मङ्गादेवे ।

प्रमद उ प्र+भद अच् । हर्षे । प्रमादात्तनेन अच् । पुस्तकभे
न० । कर्त्तरि अच् । प्रमत्ते लि० ।

प्रमदयन न० प्रमदस्य हर्षस्य धनम् । रामोऽन्य पुरस्ये वने ।

प्रमदा स्त्री प्रमादात्त्वयया अच् । उत्तमवोपिपति ।

प्रमदावमन न० प्रमदाया अचित वनम् । अन्त इरधेवनवोय्ये
वने प्रमदाङ्गननादवोय्यत् ।

प्रमनस् लि० प्रहृष्ट मनो यस्य हृष्टपदलोप । प्रहृष्टचित्ते ।
प्रमा स्त्री० प्र+मा अच् । यथार्थज्ञाने भ्रमभित्ते ज्ञाने ।

प्रमाणा न० प्रमीयते ऽनेन । प्रमाज्ञानसाधने इन्द्रियादी, मत्या-
दायाम भास्ये मत्यवादिनि, हेतौ प्रमातरि च । 'न प्रमाय
यदोन्पु'रिति सङ्ग्राहचक्षुः । भावे ल्युट् । यथार्थज्ञाने ।

प्रमातामह पु० प्रारम्भो मातामहो येन । आरम्भपदलोप ।
मातामहप्रतिरि । तत्पठ्यां स्त्री० ङीप् ।

प्रमाट्ट पु० प्र+भट्ट धञ् । कर्त्तव्ये अकर्त्तव्यत्वधिया ततो निहत्तौ,
अकर्त्तव्ये कर्त्तव्यत्वधिया तत्र प्रहट्टौ वा धनयधानतायाम्

प्रमापण न० प्र+भोज्-ङिहाया सार्धे षिच्-आत्ते पुक्
ल्युट् । भारणे ।

प्रमिति स्त्री० प्र+मा क्तिच् । प्रमाया यथार्थज्ञाने ।

प्रमीत लि० प्र+भोज्-ङिहायां क्त । षट्ते । 'प्रमीतो पितरौ
यस्येति षट्ति यथायं इतपयो च ।

प्रमीला स्त्री० प्र+मील अ । तद्भ्राम् ।

प्रमुख न० प्रहृष्ट स्रष्टभारम् । तदादित्ते । ५०० उत्तरपदस्य ।
तदादिक्ते, मान्ये, प्रथमे, प्रथाने, श्रेष्ठे च लि० । पुत्राग-
हृष्टे, समूहे च पु० ।

प्रसुद् लि० प्रहटा उद् यत् । हृष्टे हर्षयुक्ते ।

प्रसुद्धित लि० प्र+सृद-क्त । हृष्टे हर्षयुक्ते ।

प्रमेह पु० प्र+मिह चञ् । रोगभेदे ।

प्रमोचनी स्त्री० प्रमथेण स्रच्यते निस्सर्षीक्रियते भोजमार्थम्
स्रच-कर्मणि ल्युट् ङीप् । गोडुस्वायाम् (गोसृक) ।

प्रमोद् पु० प्र+सृद हर्षे चञ् । हर्षे ।

प्रयत लि० प्र+यत् क्त । पयित, नियमयुक्ते च ।

प्रयत्न पु० प्र+यत्-नच् । कार्यार्तुक्छे यत्नभेदे । 'प्रयत्तिच
निहत्तिच तथा जीवनकारण'मिति स्यायोक्ते द्विविधयत्न
स चात्मगुण इति वैशेषिकादय बुद्धिधर्म इति सर्वथा
दय । प्रयासे च ।

प्रयाग पु० प्रहट्टो यागो यथात् ५५० । महायज्ञमयो सङ्गम
जाते तीर्थभेदे, इन्द्रे मत्तकृतौ च । ५५० । अष्टे अथमे
धातुस्याश्च्य तधातुम् । कर्म० प्रहट्टे यत्ते ।

प्रयाम पु० प्र+यत् धञ् । मङ्गार्थतावशात् धान्यादौ जना-
नामादरातिशये ।

प्रयास पु० प्र+यत् धञ् । प्रयत्नयत्नाद्ये, अज्ञाने च । [लोकावतो
प्रयुत नन्द्यलस्यस्यज्ञाया तन्मृच्छाते च 'लक्षप्रयुतकोटय' इति
प्रयोक्तु लि० प्र+युच् ङुच् । प्रयोगकर्त्तरि अच्पदानादौ धा-

प्रयोगकर्त्तरि उत्तमर्षे, प्रयोजकभावे च ।

प्रयोग पु० प्र+युज-घञ् । अस्तुधाने वशीकरणे, निर्द्गने, अष्टे च प्रयोजक लि० कावादी भृत्पाटीन् प्रयुङ्क्ते प्र+युज-युल् ।
 निरुदस्य भृत्पादेः प्रेरके, व्याकरणोक्ते हेतुसंज्ञे कर्त्तरि च प्रयोजन न० प्र+युज-ल्युट् । कार्ये, उद्देश्ये, हेतौ च ।
 प्रयोज्य लि० प्रयोक्तुं गक्यते प्र+युज-गक्यार्थे यत् ।
 नियोज्ये निरुदं भृत्पादौ । [घञ् । प्ररोहे प्ररूढ लि० प्र+रूह-क्त । प्ररुदे, ब्रह्मरूढे, जाते च । भावे प्ररोह पु० प्र+रूह-अच् । अद्भुरे 'यजप्ररोह इवे'ति रघु ।
 आरोहे च ।
 प्रलम्ब पु० दैलभेदे । प्र+लम्ब-अच् । प्रकर्षेण लम्बमाने लि० ।
 प्रलम्बज्ञ पु० प्रलम्बं हन्ति हन-टक् । बलदेवे प्रलम्बहाटयोप्यल प्रलव पु० प्रलीयतेऽस्मिन् प्र+ली-अच् । सृष्टपटाघातां नागा-
 धिकरणे काष्ठे, ब्रह्मणोदिनावसाने च । भावे घञ् । नाशे, चेदाशये च 'प्रलयान्नास्तिपिते विकोचने' इति कुमारः ।
 प्रलाप पु० प्र+लप-घञ् । अनर्थकवाक्ये, निष्प्रयोजने चन्द्र-
 तादिवाक्ये च ।
 प्रलापहन् पु० प्रलापं हन्ति हन-क्तिप् । कुलत्यजातेऽङ्गने ।
 प्रवचन न० प्र+वच-ल्युट् । वेदार्थज्ञाने, प्रकथनवाक्ये च ।
 प्रव(व)ण पु० प्र+व(व)ण-अच् । चतुष्पथे निरुदस्थाने, उदरे च नन्वे, आचते, प्रयुगे जणे, सुते, स्त्रिये, आसक्ते, चीणे च लि० ।
 प्रवयस् लि० प्रकृष्टं वयोऽस्य । प्ररुदे ।
 प्रवर पु० प्र+उ-अप् । सलगतौ, गोत्रे, गोत्रप्रवर्त्तकसुनिव्यावर्त्तके सुनिगरे च । अत्रे लि० । अयुरुचन्दने न० ।
 प्रवर्ग पु० प्र+उज-घञ् । होमाग्निभेदे ।
 प्रवर्त्तक लि० प्रवर्त्तयति प्र+उत-णित्-युल् । प्रहनिजनके ।
 प्रवर्त्तना स्त्री० प्र+उत-णित्-युच् । -प्रहत्तिजनकव्यापारे विध्यादौ 'अस्ति प्रवर्त्तनाष्टपमरुहपं चतुर्षपी ति मर्हहरिः'
 प्रवर्ह लि० प्र+उह-अच् । अष्टे, प्रवाने च ।
 प्रवह पु० प्रवह-अच् । वायुभेदे । भावे अप् । नगराहर्हिर्गमने प्रवहण न० प्र+वह-करणे ल्युट् । मनुष्यवाह्ये वस्त्राच्छादिते स्त्रीवाहने कर्णारिये (महापाल) ।
 प्रवाणी स्त्री० प्र+वे-ल्युट् डीप् । तन्त्रवायगलाकायाम् (मातु) प्रवाद पु० प्र+वद-घञ् । परम्परागतवाक्ये, परस्परकथोप-
 कथने च । [वस्तनो टाने ।
 प्रवारण न० प्र+उ-णित्-ल्युट् । काम्यदाने काम्यस्य उत्तम-
 प्रवास पु० प्र+वस-घञ् । विदेशवासि ।
 प्रवामन न० प्र+वस-णित्-ल्युट् । विदेशवासने-सीताप्रवासन पदौ रिलुत्तरचरितम् । मारणे च ।

प्रवासिन् लि० प्र+वस-णित् । विदेशे वासिनि, 'प्रवासी सुखमायाती'ति षट्पञ्चागिका । [उत्तमादे च ।
 प्रवाह पु० प्र+वह-घञ् । प्रहन्तौ, जलस्रोतनि, व्यवहारे, प्रवाहिका स्त्री० प्रवाहयति मजं ल्युट् । प्ररुखीरोगे ।
 प्रवाह्य पु० प्रकृष्टो वाह्यः । कुर्परस्याधोभागे । [आकीर्णे च ।
 प्रविदारण न० प्र+वि+उ-णित्-ल्युट् । युद्धे, विदारणे, प्रविशनेप लि० प्रकर्षेण विह्वेपी यस्य । विधुरे, परमविश्लेषे च ।
 प्रविषा स्त्री० प्रहृतं विषं यया । अविषायाम् । (आतड्) प्रवीण लि० वीणया प्रगायति प्र+वीणा+णित्-युच् । निष्ठे प्रहत्ति स्त्री० प्र+उत-क्तिन् । प्रवाष्टे, वार्त्तायाम्, अग्रन्याटि देगे, हृस्मिभेदे, न्यायोक्ते चिकीर्षाकृतिमाध्यताज्ञानाधीने प्रयत्नभेदे च ।
 प्रहृत्तु लि० प्र+उह-क्त । हृदियुक्ते, प्रौढे च ।
 प्रवेक लि० प्र+विच-घञ् । पधाने । [कम्बवे प्रवे(षि)णी स्त्री० प्र+वेण-इन् वा डीप् । गजस्तन्त्रस्ये चित्त-
 प्रवेस पु० प्र+वेस-अच् । भीतसङ्गे (मोनासुग) प्रवेश पु० प्र+विग-घञ् । ध्यानर्गमने ।
 प्रवेशन न० प्रविश्यतेऽनेन विग-करणे ल्युट् । प्रधानद्वारे, सिंहाद्वारे च । भावे ल्युट् । प्रवेशे ।
 प्रवेष्ट पु० प्र+वेष्ट-अच् । वाहौ, दाहनीचभूगे चक्षुदलनांसि । गजष्टस्थाने च । [तापस्याञ्च स्त्री० ।
 प्रव्रजित पु० प्र+व्रज-क्त । सन्न्यासिनि । सांस्त्रा, सुखीर्यां, प्रव्रज्या स्त्री० प्र+व्रज-अयप् । सन्न्यासे, सर्वकर्मत्यागेन विधा-
 नेनाश्रयान्तरगमने ।
 प्रव्रज्यावसित पु० प्रव्रज्यातः संन्यासात् अवसित' ल्युतः अव+सो-क्त । सन्न्यासभेदे ।
 प्रशंसा स्त्री० प्र+गन्स अ । गुणविष्कारेण स्तौती ।
 प्रशमन न० प्र+गम-णित्-ल्युट् । बधे, शान्तकरणे च 'लक्षप्रशमनस्ताष्टमि'ति रघुः । शान्तौ च 'सर्वावाधा-
 प्रशमनमि'ति चण्डी ।
 प्रशस्त लि० प्र+गन्स-क्त । प्रशंसनीये, अष्टे, क्षेपे च ।
 प्रश पु० प्रच्छ-नह । जिज्ञासायान् ज्ञातुमिच्छया कथनाय प्रेरणे प्रश्नी स्त्री० प्रच्छ+निह् डीप् । कुम्भिकायाम् (पाना) ।
 प्रश्च पु० प्र+श्चि-अच् । प्रश्चये ।
 प्रश्चित लि० प्र+श्चि-क्त । विनीते ।
 प्रष्ठ लि० प्र+स्था-क नि० पदम् । अग्रगामिनि, अष्टे च ।
 प्रष्ठौही स्त्री० प्रष्ठं प्रथमगमं वाति चह-क्तिम् । प्रथमगमिभ्योऽयान् प्रष्ठवाह पु० प्रष्ठं वहति लि । युगपार्श्वस्य दृषादौ, युगपार्श्वे

प्रसन्नयोजिते, इत्ये च । [अपघटिते । पितृ प्रसयति
 प्रस प्रसवे ततो च सकं दिवां व्यां सेट्ट घटां । प्रसते
 प्रसक्तं त्रिं प्रं+सन्+ज-क्तं । प्रसङ्गविषये ।
 प्रसक्ति स्त्री० प्रं+सन्+ज क्तिन् । प्रसङ्गे, आपत्तौ, अहमितौ च
 प्रसङ्ग उ० प्रं+सन्+ज वज् । आपत्तौ, अस्वल्पभेदे षट्श्लोकेषु धा-
 नईत्यरूपे षड्भूतिभेदे, षट्श्लोके अघोरेण कतकर्मणा-
 न्यस्य सिद्धिरूपे अथान्तरकार्यनिश्चये, प्रसक्तौ, प्रसावे च
 प्रसक्ति स्त्री० प्रं+सद् क्तिन् । नैर्भत्ये प्रसन्नवायाम् । [स्त्री०
 प्रसन्न वि० प्रं+सद् क्तं । निर्भये, अन्वये, कृतानुपह्रभेदे च शरया
 प्रसन्नता स्त्री० प्रसन्नस्य भाव तत् । प्रसादे अतुपह्रभेदे ।
 प्रसभ नः प्रगता सभा सभाधिकारोऽस्मात् । बलाकारे,
 'प्रसभोद्भवति रिति रपु ।
 प्रसर पु० प्रं+सृ-अप्-अच् वा । प्रसवे, वगे, मरुष्टे, युद्धे
 नीकारे निरुक्ताभिगमने प्रसादेविशरणे सैन्यादे सञ्चतो
 व्याप्तौ च । [स्त्रीत्वञ्च तत्र ङीप्
 प्रसर्पणं न० प्रं+सृप ल्युट् । सैन्यानां सञ्चतोव्याप्तौ अस्स
 प्रसृप उ० प्रं+सृ-अप् । गर्भोचने । उत्पत्तौ, कार्यरूपे कथे च
 'अदृष्टाचर विष प्रसन्नस्य गीयते' इति कुभार ।
 प्रसववन्धन न० प्रसवस्य पुष्यस्य बन्धनम् वन्ध करणे ल्युट् ।
 हने (घोटा) ।
 प्रसवित्नी स्त्री० प्रं+सृ-अच् । जनयाम् ।
 प्रसव्य वि० प्रगत सव्य वामतलम् । प्रतिशुभे ।
 प्रसङ्गा स्त्री० प्रं+सृ-अच् । वृष्टयाम् ।
 प्रसङ्गा अर्थ० प्रं+सृ-अच् । वृष्टादित्यर्थे । 'प्रसङ्गा तेजोभि
 रक्षयता गते' इति माघ । [काप्रचौरे
 प्रसङ्गाचौर उ० प्रसङ्गा वधाकारेण चौर । (हाकाप्रत) । प्र-
 प्रसाद उ० प्रं+सृ-अच् । नैर्भत्ये, अतुपह्रभे, काव्यग्रहभेदे,
 सास्ये, प्रसक्तौ देवैर्भत्ये, सुखनभुक्तावधिषे च ।
 प्रसादना स्त्री प्रं+सृ-अच्-युच् । सिदायाम् ।
 प्रसाधक वि० प्रसाधयति भूययति प्रं+सिध षिच् षुन् ।
 निष्पादकैऽङ्गहर्त्तं चि च क्षियां टाप् । 'प्रसाधिकाव्यमित-
 मपमाद' इति रपु । नीवारे स्त्री टाप् ।
 प्रसाधन न० प्रं+सिध षिच् ल्युट् । काविकभूयते नेये । करणे
 ल्युट् । कद्वतिकायाम् स्त्री० ङीप् ।
 प्रसाधितं वि प्रं+सिध-षिच् क्तं । अघट्टने, निष्पादिते च ।
 प्रसारण न० प्रं+सृ-अच्-ल्युट् । निष्कारकरणे क्रियामेदे च
 प्रसारणी स्त्री० प्रं+सृ-अच् ल्यु, नीवारे ङीप् । (गम्भादाद्य)
 वगामेदे ।

प्रसारिणी स्त्री० प्रं+सृ-अच् । लज्जाबलतायाम् ।
 प्रसारिन् वि० प्रं+सृ-अच् । विस्फारकारके ।
 प्रसितं वि० प्रं+सो क्तं । आचक्षे । [निगृह्यते
 प्रसिति स्त्री प्रं+सि-अन्वने करणे क्तिन् । बन्धनसाधने,
 प्रसिद्धं वि० प्रं+सिध-क्तं । भूयते, ख्याते च ।
 प्रसृ स्त्री प्रं+सृ क्तिन् । जनयाम्, कद्वत्, वीरुधि, घोटक्याश्च
 प्रसृति स्त्री० प्रसृ-क्तिन् । प्रसवे, अघटे, उदरे, मातरि च ।
 प्रसृतिंका स्त्री प्रसृतेषु कन् । जातमन्तानायां क्षियाम् ।
 प्रसृतिञ्ज न० प्रसृत्या जायते जन ट् । उ खे, प्रसवादिञ्ज
 उ ख हि सर्वसो कश्चिद्भुम् । [वि० ।
 प्रसृन् न० प्रं+सृ-क्त तस्य न । प्रमे, कथे च । जातमात्रे
 प्रसृत्त उ० प्रं+सृ क्त । अर्धाङ्गुली, प्रवडे, प्रसादिते, विनीते,
 वेगित, गते, नियुक्ते च वि० । जङ्घायाम् स्त्री ।
 प्रसेवक उ० प्रं+सिध-ल्युट् । वीषामान्त्रमहे फाडे ।
 प्रस्काद्र पु० अघिभेदे । स्कन्द-क्त तस्य न । अघस्कन्दयुक्ते वि०
 प्रसार पु० प्रं+सृ-अच् । पापाघ्ने, मणौ च ।
 प्रसार पु० प्रं+सृ-अच् । स्वपने, प्रसृत्वादिरेवितयथायां, अन्दो
 पयोत्ते व्यक्तभेदधस्यापानार्थे 'प्रसारो ह्यनुप न्यस्य पथ
 यस्य शरोरथ । यद्योपति तथा मेप' मित्युक्ते प्रक्रियामेदे च
 प्रसाव उ० प्रं+सृ-अच् । अघरे प्रकरणे, प्रवडे च ।
 प्रसावना स्त्री० प्रं+सृ-अच्-युच् । आरम्भे, स्वप्नकारेण
 नद्यादिभि सह प्रकृत्याभिनयकामप्रवृत्तौ कथनीये वाक्य
 कोमे 'नदी विद्वपकी वापीत्या दि सां इप० ।
 प्रस्तुतं वि० प्रं+सृ-क्त । प्रकरणमात्रे, प्रासङ्गिके, उपस्थिते,
 उद्यते, प्रतिपदे, प्रकथेण कृते च ।
 प्रस्य उ० प्रं+सृ-अच् । चह उद्बुधात्मके आटकचतुर्थाये वा घान्या
 दे परिभाषामेदे विकारे च । सर्वतस्य वासयोभ्यभूको उ न
 प्रस्थान न प्रं+सृ-ल्युट् । जिगोषोर्धुद्वाधगमने, गमनमात्रे च
 प्रस्कोटन न० प्रं+सृ-अच्-करणे ल्युट् । अर्धे । भावे ल्युट् ।
 गदने, विकारने, पाले च । [ल्यु । मात्यवति पर्वते उ०
 प्रसृवण न० प्रं+सृ ल्युट् । अविच्छेदेन अघवज्जवे, उल्ले, सेदे च ।
 प्रस्राव उ० प्रसृ-अच् । मूत्रे । [म्याट्भे भागे ।
 प्रसृर पु० प्रसृयते यामिकठकादिरादिन् प्रं+सृ अच् । दिवध-
 प्रसृरणा नः प्रसृयतेनेन हृ-ल्युट् । अस्त्रे कर्षीरेवे च ।
 आघारे ल्युट् । युद्धे । भावे ल्युट् । प्रसारे, दमे च ।
 प्रसृर्षणी स्त्री० प्रसृष्यत्यना सृप-ल्युट् ङीप् । इतिद्रायाम्
 लयोदमाघरपादके अन्दोभेदे च । तत्र प्रसृर्षणीत्ये । [इप०
 प्रसृसनं न० प्रं+सृ-ल्युट् । हास्ये, इत्यनाम्यरूपभेदे च । सा०

प्रहसन्ती स्त्री० प्र+हस-शब्द डीप् । यूथिकायां, वासन्त्याञ्च ।
 प्रहस्त पु० प्रहसो हस्तः प्रा० । विस्तृताङ्गुलिके पाणौ, रावण-
 सेनापतिभेदे च । [सांसरोहिण्याम् ।
 प्रहारवल्ली स्त्री० प्रहारस्य वेदनोपग्रमना वल्ली गाया० ।
 प्रहि पु० प्रहियतेऽल प्र+हृ-इन् डिङ् । कृपे ।
 प्रहित लि० प्र+हि-क्त । क्षिप्ते, निरस्ते, प्रेरिते च । सूमे न०
 प्रहेलिका स्त्री० दुर्वोर्धार्थज्ञानाय प्रश्ने (हेयानि) 'तरणयानि
 द्वितःकण्ठे नितम्बस्यानमाथितः । गुरुणां सन्निधानेऽपि कः
 कृजति सङ्घर्षुड'रित्यादिके, अस्योत्तरस् ईपदपूर्णजल-कलसः
 प्रह्लाद् पु० प्र+हृद-वञ् । हिरण्यकशिपोर्देवस्य पुत्रेश्वरभेदे
 प्रह्व लि० प्र+ह्वे-क । नक्षे विनीते, आसक्ते च ।
 प्रांशु लि० प्रहृष्टा अंशवोऽस्य । उच्चै, उन्नते ।
 प्राकास्य न० प्रकासस्य भावः प्यञ् । अष्टविधैश्वर्यमध्ये, इच्छा-
 नभिषातस्ते ऐश्वर्ये स्वाच्छन्द्यासुमतौ च । 'प्राकास्यं ते
 विभूतिषि'ति कुमारः । [कारे प्राचीरादौ ।
 प्राकार पु० प्रकीर्यते कृ-वञ् दीर्घः । इष्टकादिरचिते वेदना-
 प्राकृत लि० प्रकृतमकृतमप्रकार्यं यस्य । नीचे । प्रकृतेरयस्
 अण् । प्रकृतिसम्बन्धिनि । प्रकृत्या स्वभावेन निर्वृत्तः
 अण् । स्वभावसिद्धे । प्रकृते संस्कृतग्रन्थात् आगतः
 अण् । नाटकादौ प्रसिद्धे अपभ्रंशशब्दभेदे ।
 प्राकृतप्रलय पु० कर्म० । कार्यब्रह्मण्यो नाशे तेन सह
 कार्यजातस्य प्रकृतौ लये, तत्काले च ।
 प्राकृतमित्त कर्म० । स्वभावसिद्धे मित्ते, विषयानन्तरस्य न्यप-
 र्णमात् प्राकृतशब्दोः । अथवाहितोत्तरविषयस्ये न्यपे ।
 प्राकृतशत्रु पु० कर्म० । विषयानन्तरवर्तिनि न्यपे ।
 प्राकृतन लि० प्राचि काले, देशे, प्राच्यां दिशि वा भव' श्यु
 तट् च । प्राग्भवे । 'प्रपेदिरे प्राक्तनजन्मविद्या' इति कु० ।
 प्राग्भाव पु० प्राग्बर्त्ती अभावः । इह कपाले घटो भविष्यती
 त्यादिप्रतीतिसिद्धेः अभावभेदे ।
 प्राग्दीची स्त्री० प्राच्या उदीच्याञ्चान्नराला दिक् दिग्नासा-
 न्यन्नाराले इति व० । पूर्वोत्तरदिशि ईशानकोणे ।
 प्राग्ज्योतिष न० कामरूपदेशे तद्देशस्थे व० व० ।
 प्राग्भार पु० प्रकृष्टो भारः । उत्तरे परभागे, 'सांसमस्तिष्क-
 पङ्क' 'प्राग्भारः इति प्रवोधचन्द्रोदयः । पूर्वोत्तरभागे च ।
 प्राग्हर लि० प्रकृष्टेषु अथे हियतेऽसौ अण् । अष्टे ।
 प्राग्य लि० प्रकृष्टेषु अथे यत् । अष्टे ।
 प्राग्यंश पु० प्राक् वंशः सपत्नीकयजमानादिसमुदायोऽल ।
 हविर्देहात् पूर्वभागस्य अजमानादिसित्यर्थे ऋहे ।

प्राधार पु० प्र+ए-अरणे घञ् दीर्घः । यज्ञादौ बह्वैरुपरि-
 एतादेः अरण्ये । [वगाद्ये च ।
 प्राघुण पु० प्र+ग-घुण-क । अतिघौ । [अजिरे, पण्य-
 प्राङ्गण न० प्रकृतमद्रनं पूर्व० णत्वम् । ऋहभूमौ (उठान)
 प्राङ्न्याय पु० 'आचारैणावसन्नोऽपि पुनर्निरयते यदि । सोऽ-
 भिवेद्यो जिताः पूर्वं प्राङ्न्यायस्य स उच्यते' इत्युक्ते
 व्यवहारस्ये उत्तरभेदे ।
 प्राच् लि० प्र-अनुच्-किन् । पूर्वस्मिन् काले देशे च । स्वियां
 डीप् प्राची । सा च पूर्वस्यां दिशि, तन्नोक्ते पूज्यपूजकयो
 र्मध्यदेशे च ।
 प्राचीन लि० प्राक्+भवार्थे स । पूर्वदिग्देशादौ भवे । (आक्-
 नादि) वनतिक्तायाम्, राक्षसाञ्च स्त्री० टाप् ।
 प्राचीनवर्हिस् पु० । इन्द्रे, न्यपभेदे च ।
 प्राचीनामलक न० कर्म० । पानीयामलके ।
 प्राचीनावीत न० 'सर्वं याहुं मनुहृत्य टक्षिण्ये त द्विजातयः' ।।
 प्राचीनायीतमित्युक्तं पौत्रे कर्मणि योजये'टित्युक्ते । आदादौ
 वामकरे वहिष्कृते सति टक्षिण्यस्तन्वार्पिते यज्ञसूत्रादौ ।
 प्राचीर न० प्राचीयते प्र+आ-चि-अन् दीर्घश्च । सर्वतो
 वेदनाकारे इष्टकादिनिर्मिते आरण्ये (प्राचिर) । [पुत्रे च
 प्राचेतस् पु० वाल्मीकिमुनी प्राचीनवर्हिषो न्यपस्य पुत्रे, वरुणस्य
 प्राच्य पु० प्राचि भवः । शरान्त्या नद्या' मागटजिषे देशे ।
 प्राजक पु० प्र+अज-ण्युन् वीभावभावः । सारघौ ।
 प्राजन न० प्र+अज-ल्युट् । तोदने पञ्चदेवालयनदरुहे (प्राजनी)
 प्राजापत्य पु० प्रजापतिर्देवताऽस्य यञ् । अष्टविदाहमध्ये
 विवाहभेदे, 'त्प्रहं प्रातिस्व्यहं सावं त्प्रहमद्याद्याचितम् ।
 त्प्रहं परञ्च नाश्रोयान् प्राजापत्यमिति स्मृतमिति' इत्युक्ते
 द्वादशाहसाध्ये व्रतभेदे न० । प्रजापत्यधिदेवताके चर्वादौ
 लि० । प्रज्याश्रमाङ्गे सर्वस्वदक्षिणकोटिभेदे स्त्री० ।
 प्राजित पु० प्र-अज-तच् वीभावभावः । सारघौ ।
 प्राज्ञ पु० प्रकृष्टेण जानाति प्र-ज्ञा-क सार्थे अण् । प्रखिडते ।
 राजगुके च । प्रज्ञाऽस्यस्य अण् । बुद्धिमति, दत्ते च लि०
 प्रज्ञा+सार्थे अण् । बुद्धौ, प्राज्ञस्य पत्नी डीप् । प्राज्ञपत्यां
 स्त्री० । [प्रचुरे लि० ।
 प्राज्य न० प्रकृतमाज्जं प्र+अनुज-अण् वा । प्रकृष्टते ।
 प्राञ्जल लि० प्र+अनुज-अलच् । सरले, सुवोधे च ।
 प्राङ्विवेक पु० अर्थिमत्वार्थिनौ पृच्छति प्रच्छ-क्तिप् प्राट्, तयो-
 र्याक्यं विरुद्धाविरुद्धतया विवेचयति वि+विच-वञ् कर्म० ।
 राजनियुक्ते व्यवहारदर्शके, 'विवादानुगतं पृष्ट्वा पूर्ववाक्य

प्रयत्नत । विचारयति येनासौ प्राङ्निरेकस्तत एव इति
 ऋति अत्र प्राङ्निरेक इति कैषित् पठन्ति ।

प्राण ५० मन्त्र-अन्-अन् । हृदयस्य नासापवर्तिनि दायो,
 बाय्वनीवने रसे, वायुमाले, वसे च । पञ्चदशिके देहस्य
 वायुभेदे इन्द्रिये च व० व० ।

प्राणदं ५० प्राण ददाति दा-क । जसे, असे च । वीरकहसे
 ५० । इरितव्या, इरिहसे च स्त्री० । प्राणदातरि लि०
 'प्राणदा यमदूतिके सुद्वद ।

प्राणनाथ इत० । पत्नी ।

प्राणमयकोप ५० रागादिकर्मोन्द्रियसहित प्राणपञ्चकप्रसुर
 कोपवदाष्ठादकात् प्राण कोप इव । वेदान्तोक्तं जीवस्य प्रा-
 णादेके, कर्मोन्द्रियसहिते प्राणपञ्चके ।

प्राणसयम ५० प्राणस्य प्राणरूपवर्तिभेदस्य नासापवर्तिनी
 दायो सयमो यत्र व्यापारे । प्राणायामे जैन हि व्यापा-
 रेण प्राणवायोर्वेदित्तिं वरणप्रतिरोधेन प्राणसयम इति
 योगशास्त्रादिप्रसिद्धम् । [पठ्याम् ।

प्राणसमा स्त्री० प्राणै समा तस्या मियत्वात् । मियतमाया

प्राणायाम ५० प्राण प्राणवायुरायम्यते सयम्यते येन प्रा-
 यम-अन् । योगादिप्राणप्रसिद्धे प्राणवायोर्विरोधघाते
 व्यापारे । बहिः स्यात्प्राणवोरुत्कर्षणरूपपूर्णेन, देहस्य
 तस्य कुम्भवत् निवृत्तता रोधेन, निवृत्तस्य तस्य क्रमेण
 बहिर्निःसारणरूपरेषनेन च प्राणवायोर्वेदित्तिंयोगरूप
 बह्यतासम्पादनमित्यसौ व्यापारस्युदाय प्राणायाम इत्यु-
 च्यते 'प्राणाख्यमनस बह्यमभ्यामात् कुर्वते त यत् । प्रा-
 णायाम च विद्वेष' इत्युक्तस्य प्राणायामस्य पूरण
 कुम्भकरेणरूपव्यापारस्युदाये इतिरिति मह्य प्रत्ये-
 कस्मिन्प्रति इतिरित्येवे विनयो इदमिति ।

प्राणियुत न० प्राणिभिः सेवकक्रुदादिभिः पण्यैव युत दे-
 वम् दिव प्राये ऋ । प्राणिभिः पण्यैवके देवने ।

प्राणिन् ५० प्राण-अक्षर्ये इति । जीषे वेतने ।

प्रात इत्यन प्रात प्रभाते इत्य कर्त्तव्यम् । प्रभाते कृत्ये
 यो बध्नामादौ । [प्रातरुपस्ये मन्त्ररूपे देवभेदे ।

प्रात सन्ध्या स्त्री० प्रातरुपस्य सन्ध्या । वैदिके तान्तिके च
 प्रातरु अन्-अन्-अन् । प्रभाते 'प्रात कालो सुहृतां स्त्री-
 नि ति ऋतुक्ते' इत्योदयाप्रतिभिरुत्कर्त्तव्ये च ।

प्रातराय ५० अग्नते भुञ्जते अय-अन् प्रात प्रभातं प्रागो
 भोज्यम् । प्रात वाधे भोज्ये ।

प्रातिका स्त्री० मन्त्र-अन्-एन् टाप् । जगन्मते ।

प्रातिपदिका ५० प्रतिपदि ह्यते ठञ् । अम्नो, 'इन्द्रानो यत्र
 ह्यते इति ऋतौ यत्र प्रतिपदीत्यर्थे । व्याकरणीकं 'अर्ध-
 वद् अथाद्वरप्रत्यय प्रातिपदिकभिः'त्याद्यन्ते प्रथमप्रत्यया-
 नभिरे धातुभिरे हात्तन्निवसनासमिप्ये च यद्भेदे न०

प्रातिभाव्य न० प्रतिभुगे भाव । (जायिनो) प्रतिभुगेभावे
 'प्रातिभावागतं सुत' इति ऋति । [व्यासाधरणे धमे

प्रातिस्विक न० प्रतिस्ते एकैकस्मिन् भव ठक् । प्रत्येकपदार्थे
 प्रातिहारिकं लि० प्रतिस्तिवतेऽनेन प्रतिहार कापथ्य माया

च प्रयोजनमस्य ठक् । नायाकारके । विदाध्ययमादौ ।
 प्राथमकालिकं लि० प्रथमकाले भव ठक् । प्रथमारम्भोचिते

प्राथमिकं लि० प्रथमे भव ठक् । प्रथमकालभवे । स्त्रिया लीप्
 प्राडुर्भाव ५० प्राडुश्च-भू चञ् । प्रकाशे व्याभिर्भावे ।

प्राडुस् अन्-अन्-उति । स्फुटस्ये, प्रकाशे, नान्नि, समभा-
 । वनात्, हत्तौ च ।

प्रादेश ५० मन्-दिश-अन् दीर्घ । तल्लोनीसहितमिच्छुताङ्गु
 देयमाले च 'अङ्गुस्ये प्रदेयिन्या व्याघ प्रादेशे अच्यते'
 इत्युक्ते पठित्वाभेदे च ।

प्रादेशन न० मन्-अन्-दिश ल्युट् । दाणे ।

प्राह ५० प्रगतोऽध्वानस अन्-समा० । रपादौ, प्रहटोऽधा
 प्रा स० प्रहटे पथि । नथे, बडे च लि० । [तासाञ्

प्राध्वम् अन्-अन्-अन्-उति । आतङ्गस्ये, वन्त्ये, नथ
 प्रान्त ५० प्रहटोऽन् । गेपधीमायाम् । ।

प्रान्तर न० प्रथममनर व्यवधानं यत् । दूरगम्ये पथि । हत्ता
 दिष्वायाङ्गस्ये पथि, वने, कोटरे च ।

प्राप्तपञ्चत्व लि० प्राप्त पञ्चत्व चरणे येन । इते ।

प्राप्तरूप लि० प्राप्त रूप येन । समोहरे, पथिइते च ।

प्राप्ति स्त्री० मन्-आप-क्तिन् । इडौ, जामि, स्थानानरगतो,
 सङ्घौ, अथिमादौ न्यर्थस्यै पेश्यैभेदे, उदरे च ।

प्राथ लि मन्-आप-अन् । गम्ये, सयमे च । व्याकरणीकं 'क्रिया
 कृतविशेषाया सिद्धियेव न विद्यते दर्शनादनुमानादा तत्
 प्राथमिह कायते' इत्युक्ते कर्मभेदे न० ।

प्राभृत न० मन्-आन्-भृ ऋ । उभटोरुभृत्ये । सार्त्तं ऋन् अन्वैव
 प्रामादा ५० प्रमादाय इति ज्ञा । दासकहसे ।

प्रामाणिक लि० प्रमाणे निष्ठं च विद्म ठञ् । प्रत्ययानि
 प्रमाणसिद्धे, शास्त्रसिद्धे च स्त्रिया लीप् ।

प्रामाण्य न० प्रमण्यस्य भाव । तद्वति तत्राकाररूपे प्राग
 धर्मे तस्य न्यायमते परतोऽप्याह मीमांसकादिमतं स्यत ,
 असाध्या वा पादातिभेद विचारो इहदमिभाने ।

सारथी, प्रवपविणि, गिरीपटल च । [भेदे, प्रवट्टने च
 खवङ्ग पु० खवन् सन् गच्छति गम खच् ए० । वानरे, स्तग-
 खवङ्गम पु० खवन् सन् गच्छति गम खच् ए० । वानरे, भेके च ।
 ज्ञाञ्च न० ज्ञञस्य समूहः, तस्य विकार, सस्य, फलं वा अण् न
 लुप् । खवङ्गफलं, तद्विकारे, तत्समुदाये च ।
 खावन न० खु-णिच्-खुट् । (उखान) द्रवद्रव्यस्य समनाद्धतो
 खावित लि० खु-णिच्-क्त । जन्नादिना समनात् व्याप्ते ।
 खिठ गतौ भ्वा० प्र० सक० सेट् । खेडति अखेडीत् ।
 खि(सी)हन् पु० खिह-फानिन् ए० वा डीर्घः । (पिवा) वासकुञ्जि-
 मर्दिस्थे सांखण्डे, तद्वृद्धिहेतुके रोगभेदे च ।
 खी गतौ क्वा० पर० सक० अनिट् । खीनाति अखेपीत् ।
 खीहन् पु० खीहानं छन्ति हन-क । (रोडा) टाडिमतुल्य-
 कुसुमवति वृक्षभेदे । खीहशतुप्रभृतयोप्यत्र ।
 खीहारि पु० ईत० । अश्वत्थवृक्षे (रोडा) वृक्षभेदे च । [अशोष्ट
 सु सर्पये उवृभुत्य गतौ च भ्वा० आत्त० अक० अनिट् । प्रवते
 सुत न० सु-क्त । तिर्यग्गतौ, भस्मेन, गतौ, अश्वगतिभेदे च ।
 खुप दाहे भ्वा० पर० सक० सेट् । खोपति अखोपीत् । क्वा वेट् ।
 खुप दाहे टिवा० पर० सक० सेट् । खुप्यति अखुप्यत् । [अखोपीत्
 खुप सेके पूर्त्तां च सक० अक० स्नेहे क्वा० पर० सेट् । खुप्याति
 खुष्ट लि० खुप-क्त । दग्धे । [सत्-अशोषीत् ।
 खुस दाहे विभागे च टिवा० पर० सक० सेट् । खुस्यति अखु-
 खेव सेवने भ्वा० आ० सक० सेट् । खेवते अखेविष्ट । चटि न ह्र स्तः
 खोप पु० खुप-वञ् । दाहे ।
 खा मन्त्रये अदा० पर० सक० अनिट् । खाति अखासीत् ।
 खात लि० खा-क्त । मन्त्रिते ।

फ

फा न० फक्-ड । रुचकथने, निष्फलवाक्ये, फुत्कारे च । भ्रूक्ष्णावाते
 वर्द्धके, जृम्भाविष्कारे, फललाभे च पु० । [व्यफकीत् ।
 फक्वा असदाचारे, सन्दगतौ च भ्वा० पर० अक० सेट् । फक्कति
 फक्किा स्त्री० फक्क-धातुनिर्द्देशे भावे खुल्-टाप् अतइत्तन् ।
 असह्यवहारे (फाफि) तत्त्वनिर्णयार्थं पूर्वपक्षे च । 'फण्णि-
 भाषितभाष्यफक्किने'ति नैषधम् । [(वासनहाटि) वृक्षे
 फक्किा स्त्री० भङ्गति रोगान् भनुज-सर्द्दने खुल् ए० ।
 फक्किपत्तिका स्त्री० भनुज-णनि ए० फक्कि रोगमर्द्दि पत्रं
 यस्याः । आसुपर्णान् (इडरकानि) । [वासनहाटि
 फक्कि(झी) स्त्री० भनुज-इन् ए० वा डीप् । भार्याम् ।
 फट उ० स्त्री० स्फुट-विकागे अच् ए० । सर्पाणां मखायाम्

न्निद्यां टाप् । सा च टने, कितवे च । [भेदे च ।
 फट् अथ० स्फुट-क्विप् ए० । योगे, तन्मोक्षे अस्वनामके मन्त्र-
 फण् अनायासेभौत्वत्तौ भ्वा० पर० सक० सेट् फणा० । फणति
 अफाणीत्-अफणीत् । फणत-पफण्यत् ।
 फण गतौ भ्वा० पर० सक० सेट् । फणति अफाणीत्-अफणीत्
 वा चटादि० । णिचि फाण्यति फणयति ।
 फण पु० स्त्री० फण-अच् । टव्याकारे मद्भोचयिकागवति सर्पमल्लके
 फणा(णा)धर पु० फण(णा) धरति ए-अच् । सर्पे । फणा(णा)-
 भृदादयोप्यत्र । [सामान्ये च ।
 फणाप्लक पु० फणिनसम्भति खुल् ए० । तन्वीभेदे, जम्बीर
 फणप्रिय पु० फणिनं प्राण्यमदार्यात् प्रिय । वायी । सर्पां-
 णां वायुभञ्जकत्वेन वायोन्तद्वियत्तम् ।
 फणिफेन न० फणिनां फेनमिव । (याफिट्) अछिफेने ।
 फणिवल्ली स्त्री० फणिसदृशी दीर्घा, फणिलोकस्या वा वल्ली ।
 नागमल्लगाम् (पानलता) । [कल्याम् ।
 फणिलन्ती स्त्री० फणिनं छन्ति हन-त्तच् डीप् । गन्धना-
 फणिलत् स्त्री० फणिनं हरति अफणारयति हृ-क्विप् । जुट्ट-
 उरालभाषाम् ।
 फणिन् उ० फणोऽप्यस्य इनि । सर्पे । फणवदादयोप्यत्र ।
 फणीश्वर पु० ईत० । अनन्ते, वासुतौ च ।
 फल भेदने भ्वा० पर० सक० सेट् । फलति अफालीत् फेलतुः
 आरभे क्त । फुलतः । अन्यत्र फलितः । [फलित ।
 फल निष्पत्तौ भ्वा० पर० अक० सेट् । फलति अफालीत् । क्त
 फल गतौ भ्वा० पर० सक० सेट् । फलति अफालीत् । ज्वला०
 जर्जरि वा णः फल० फाल० ।
 फल न० फल-अच् । वृक्षादीनां गच्छे, लाभे, फलके, (दान)
 कार्ये, उद्देश्ये, प्रयोजने, जातोफले, द्विफलायां, ककोषे,
 बाणायु, फाले, दाने, सुप्ये च । कुटजवृक्षे पु० । स्वाद्यादौ
 कन् । (डाल) इति ख्यातिं चर्ममये व्यस्त्रप्रतिघातनिवारके
 पदार्थे । अस्थिखण्डे, नागकोशरे, काशादिपट्टके च पु० ।
 फलकपाणि पु० फलकः पाणौ यस्य । (डाली) चर्मणि ।
 फलकर्कशा स्त्री० फलेन कर्कशा कठोरा । वनकोल्यान् ।
 फलकण्ण पु० फलेन कण्णः । पानीयामलके ।
 फलकेशर पु० फले केशरा इवास् । नारिकेलवृक्षे ।
 फलत्वय(त्विक) न० ईत० । वयस्यामलकीहरीतकीरूपेषु श्रावा-
 परूपकाश्लीररूपेषु च त्रिषु फलेषु ।
 फलट्ट पु० फलं ददाति ट्ट-क । वृक्षमात्रे । फलदातरि लि०
 फलपाक पु० फलेषु पाको यस्य । करसर्द्दके, पानीयामलके च

फलपाकिन् पु० फलपाकोऽप्यस्य । गर्हभाष्ये ।
 फलपुष्पा स्त्री० फलानि पुष्पाणीव यस्या । पिण्डपुष्प्याम्
 फलपूर पु० फलेन पूर पूर्ण पूर-क । बीजपूरे । अनु । तद्वैव
 फलप्रिया स्त्री० फल प्रिय यस्या । मियद्वौ । [अनुभवे
 फलभोग उ इत० । फलानां कर्मफलानां सुखदुःखादीनां भोगे
 फलमुख्या स्त्री० फलेन मुख्या । श्रेया । अथभोद्योद्याम् ।
 फलमुखरिका स्त्री छंद गिरति इन् फल सुहरति यस्या ।
 फिण्डलच्छ्वय्याम् । [फले न० ।
 फलवर्चुल पु० फल वर्चुल यस्य । वानिद्रे हस्ते । तत्-
 फलट्टक पु० फलप्रधानो हस्त सप्तम्यां कन् । पनवहसे ।
 फलशालिन् वि० फलेन शालते श्लाघते षिनि । फलयुक्ते
 श्लिषां ङीप् । [वदरहसे ।
 फलशेखर पु० शिखर शालनस्य अणु फल शैखर यस्य ।
 फलश्रेष्ठ पु० फलेन श्रेष्ठ प्रशस्ततर । आशयहसे ।
 फलस न० फल सति षी-क । पनवहसे ।
 फलसिद्ध पु० फले सिद्धो यस्य । अशोठहसे । [श्याम् स्त्री०
 फलाश्या वि० फलेनाश्या मय्यद्या । फलयुक्ते । काठक
 फलाध्यक्ष पु० फलमध्यस्थमिव यस्य । राजादने । फलदा
 नाथ्येके इहरे पु० । फलसाधोत्यादभेद्यथ ।
 फलाश्रय न० फलमश्रय यस्य । हलास्ते । अश्रयेतेषु पु० ।
 फलिन वि० फल+अन्त्येण इत्थत् । फलयुक्ते । तादगे हने पु
 फलिन वि० फल+अन्त्येण इति । फलयुक्ते तादगे हने पु०
 फियद्वहसे षी ङीप् ।
 फली स्त्री० फलमस्यस्या इप् षी० ङीप् । मियद्वहसे ।
 फलेग्रहि पु० फल ग्रह इन् । योग्यशब्दे फलग्रहे हसे ।
 'फलेश्वरी इधीति' भट्टि । इण । फलेषाङ्गित्यस्य ।
 फलेन्द्र पु० फलम इन्द्र चन्द्रोऽन्वित । राजपशुहसे ।
 फलेन्द्रा स्त्री० फले रोहति इह क । घाटमिहसे ।
 फलोपामा स्त्री० फलम उपामा । द्वाल भेदे ।
 फलोत्पय पु० इत० । फलोत्पत्तौ फले मयै, फले च ।
 फलपु वि० फल य पुष्प च । मये, मारे, निरपठक च । मयती
 मय यदां षी० । [काण्यु इति स्वान्तं पञ्चदशे यदां,
 काण्युइतिवागाम् मन्त्रमयद भिव्याहय च इ० ।
 फलपुष्प उ फलपुष्पभदो भोवतः।कन् जो इ । फलपुष्पेव वि
 फलपुष्पी स्त्री० फल पुष्प पुष्प षी० ङीप् । काण्युइतिवा
 दाप् । अत्रिन्दवर्षद्वेषये शास्त्रे च मयले च मय
 फलपुष्पाटिका स्त्री० फलपुष्पां वारीव इत्ययं इन् । काण्यु
 पुष्प इत्यस्याम् ।

फलपुष्पन्ताक उ० फला पुष्प इत्याक यस्य । श्लोकाभेदे ।
 फलपुष्पुव पु० फलाभिनिषङ्क उक्तर । फालानुपौर्णमास्या
 दिपु कर्षणे (श्यामेर) फलपुष्पकरणे उक्तम् ।
 फल्यु न० फलाय कृत यत् । उप्ते । [पुष्पी] च ।
 फागिण पु० फलाय निष्ठ० । सुद्विकारि, कर्मणे (दक्षिणस्थित-
 फागित न० फण-णियुक्त । सुद्विकारभेदे (फलो) ।
 फाण्ट न फण-क्त नि० । अभावायेन हने । 'नित्येणतोद
 गदित फाण्ट इत्यभिधीयते' इत्युक्ते क यभेदे ।
 फापी न० फलाय यस्याय कृतम अणु, कल्पत विदार्यते
 भूमिरनेन वा यज् । सनामशान्ते लाङ्गणस्यस्य षीङ्-
 भेदे । फागमस्यस्य अच् । वदने, महादने च पु । फलस्य
 विकार अणु । कायाधर्मने वि । फालकदण्डे दिव्य
 रीकाभेदे न० । फलेषु भव अणु । जम्बीरवोजादी उ० ।
 फाल्गुन पु० फल उतनु गुक् च श्यायै प्रशादाणु । अर्जुने
 मध्यमपाण्डवे, अश्विन्यवधिके एवाद्गमे दादये मयले च
 स्त्री० ष० ष० ङीप् । फलाभोभिर्मुक्ता पार्ष्णीयाश्च अणु ।
 फाल्गुनामुभाषधीर्षभाष्यां स्त्री० ङीप् । साम्नादि
 अणु । शैवावधिके दादये भाषे उ । मयण्य हि शैवादित्यम्
 फाल्गुनिका पु० फालगुनी फलाभोजनस्युक्ता पौर्णमासी
 अश्विन् मासि इत् । शैवावधिके दादये भाषे ।
 फा पु० फल इ । मनोहारण्युद्धे क्लृप्कारे, सुखपात्रे च
 फाट वि० फल-क इत् । विदोषे, प्रकृष्टिते च ।
 फा/कृत अणु फल-इति इत् या दीर्घ । अद्वयव्ययने ।
 फाल्ल वि० फल विद्याये अच् । विचरित । उप्ते ।
 फो(वा) उ० फलाय-न इत् मत्तानरे अत्तम् । दुग्धजवाह-
 र्युपरिष्ये बुद्धाकारे यदापे (मेता) अह्य लानासकर्मि
 एवमेवमेव नदीतीरे निभदे सजतेतिवरे । यदा एवमसता
 मन्वा मन्वेरे फेदस्यता इत्युक्ती मले इत्येरेवच इत्येव
 इत्येरेवमन्वादादयोः । इति च सुद्विकारभेदे स्त्री० ङीप्
 फोषा/भा, य न० इत् । बुद्धे ।
 फोषि वि० फल+अन्त्येण इत्थत् । फेवविहरे ।
 च दिवसे, मन्दहस्तये च न । बदरहसे अट्टहसे
 च पु० । [मदुग्धयोग्यु पुष्पे, इत्य च वि ।
 फोरय उ० फे इत्यस्यो ररे इण । मगम नाम्नि च ।
 फोश् उ० फे इत्यस्यो रीति इ-ङु । मगम ।
 फोन सा न० फो० उक्ते एव वा टाप् । पुत्रकर्मिणी, अचिटे
 फोन् स्त्री० आन्तर-भेदे । फेजति अन्तेषीत् । अचि च लुगा

व

व पु० वल-ट । वृचने, तन्तुसलाने, वपने, वरुणे, वटे, वसुदे, वीनौ, जले च । गमने स्वी० ।

वंहिष्ठ वि० अतिगवेन व(व)ञ्ज इत्नु वंहादेगः । अति-
गवव(र)ञ्जते । [व(व)ञ्जते ।

वंहीयस् वि० अतिगवेन वञ्ज. देवसु वंहादेगः । अतिगव-
वट वृद्धौ मामर्थे च भ्रा०पर०सक०सेट् । वटति । अगठीत्-
अवाठीत् । वेठह । [अच्छिनीनचते, टाखाञ्च ।

वडवा स्त्री० वलं वाति वा-न लस्य ड' । षोडश्याःसु, तद्देयताके
वडवाञ्ज(हृ)त न० वडवदा टाखा कतः (हृत.) वा । टाम
भेदे 'भक्त्यामद्य विज्ञेयत्वैव वडवाह(क)त' इति स्मृतिः ।

वडवाग्नि पु० वडवाया गिब्रुटायायासुखस्योदग्नि । मसुद्र-
स्विते षोडशीसुखस्ये-कादानवे । वडवानवाटयोऽयत् ।

वडवामुख पु० वडवाया सुखं स्थानत्वेनान्दस्य अर्ग आदि-
त्वादच् । मसुद्रस्ये कालानले ।

वडवासुत पु० हि० व० इत० । अश्विनीजुमारयो । [वेपतः
वाण शब्दे भ्रा०पर०सक०सेट् । वणति अवाणीत्-अवणीत् ।

वणिक्पथ पु० इत० अचसमा० । इष्टे ।

वणिग्बन्धु पु० वणिजां बन्धुरिव प्रोपकत्वात् । नीतीटने ।

वणिग्भावं पु० इत० । वाणिज्ये आजीवनार्थं क्रयविक्रयकरणे
वणिग्ज(ज) पु० मर्यायते व्यवहरति मण-इजि इजो वा
पस्य वः । आजीवनार्थं क्रयविक्रयव्यवहारकर्त्तरि, ज्योति-
पोले ववादिता पठे करणे च ।

वणिग्य न० वणिजो भावः कर्म० वा य । वाणिज्ये आजीव
नार्थं क्रयविक्रयादिव्यवहारे, स्त्रीत्वमपि । 'चतुरेण चतुर्वर्ग-
चिन्तामणिवणिज्ययेति उक्ताफनम् । [अवटीत् । वेदतः ।

वट् स्वैर्ये निदलभवने चभ्रा०पर०सक०सेट् । वटति अवाटीत्-
वट् भाषणे वा सु० उभ०पवे स्वा० पर०सक० सेट् । वाट-
यति-ते अनीवदन्-त । पचे वटतीत्यादि ।

व(व)ट्टर पु० व(व)ट् अरच् । कोलिहृषे । देवसर्पपट्टे, कार्पा-
सरीजे च न० । वराहक्रान्तायां स्त्री० टाप् ।

व(व)ट्टरफली स्त्री० व(व)ट्टरस्वेव फलमस्याः । भूमिव(व)ट्टर्याम् ।

व(व)ट्टरवल्ली स्त्री० व(व)ट्टरफलप्रधाना वल्ली शाक० । भूमि-
व(व)ट्टरतिस्थाने लताभेदे ।

व(व)ट्टरामलक न० व(व)ट्टरनिवामलकम् । प्राचीनामलके ।
व(व)ट्टरि(री) स्त्री० व(व)ट्ट-अरि वा डीप् । कोलिहृषे,
कार्पासां, कपिकच्छाञ्च ।

व(व)ट्टरिकात्रम पु० न० । वट्टरी+स्वार्थे ऋन् तस्याः समीपे,
तच्चिह्नितोवात्रमः । तीर्घविगोणे । व(व)ट्टरीर्गलोऽप्यत् ।

व(व)ट्टरीच्छदा स्त्री० व(व)ट्टयां इव छटो यस्याः । हस्ति-
कोलट्टवे ।

व(व)ट्टरीपत्त पु० व(व)ट्टयां इव पत्तनस्याः । नखीनान-
गन्धद्रव्ये । स्वार्थे ऋन् । तद्वैज । [गिष्पानिकायाम् ।

व(व)ट्टरीफला स्त्री० व(व)ट्टयां इव फलमस्याः । नील-
वट्टफला पु० वट्टानि फनान्यस्य । करहृष्टे । [लपणे ।

वट्टसुटि वि० वट्टः अमुक्त टानायाप्रमारितो सुष्टिर्हस्य ।
वट्टशिव पु० वट्टा शिवा यस्य । गिर्या । गिर्यावन्वन्वुक्ते

वि० । उच्चट्टयां स्त्री० । [व्यापारे ।

वध पु० हन-वञ् वधादेगः । छनने प्राग्वियोगफलके
वध संयमने सु० उ०मम०सेट् । बाधयति-ते अवीवधत्-त ।

वध निन्दाया वन्धने च भ्रादि०आत्म०मन० सेट् । वीमहते
अवीमहति ।

वधिर वि० वन्ध-किरन् । श्रुतिगतिरन्त्ये अत्रगेन्द्रियरहिते
व(व)धू स्त्री० वध्यान्विद्यया वन्ध-उ नलोप, उच्यते

वध-क धयानादेगः वा । नार्थाम्, सुपायां, श्याम्,
नगोदायाम्, भार्याया, धकायाञ्च ।

व(व)धू(टि)टी स्त्री० अस्या व(व)धुः अत्यर्थे टि वा डीप् ।
अत्यवयवकायां नार्थाम् 'गोमव(व)धूटीडूळचौरादे'ति

भाषापरिच्छेदः । [प्रमवपत्तादिव्यस्य । रक्षाहाने ।
व(व)धूत्वप्रसव पु० व(व)ध्वा उक्त्व आर्तवम् रजः मरुव
वध्य वि० वधमर्हति वध+यत् । वधाहे ।

वध्यभूमि स्त्री० हन-भावे यत् वधादेगः वध्यस्य भूमि ।
भ्रुगाने वधस्थाने । वध्यस्थानटयोऽप्यत् ।

वध्र न० वन्ध-इत् नलोप । मीनके, कर्मनयरश्वां स्त्री०
डीप् । ए० नस्य र । वध्रीत्ययत् स्त्री० ।

वन याचने तना०आत्म०द्विक०सेट् । वनते अवनित । ह्या वेट्
वन्ध वन्धने क्त्वा० पर०सक०अनिट् । वध्नाति अवान्सीत् ।

वन्ध संयमने चुरा०उभ०सक०सेट् । वन्धयति ते अववन्धत् त
वन्ध पु० वन्ध-वञ् । संयमने निगडादिना गतिरोधने

गृहादिनेटनस्त्वत्वे च । कर्मणि षञ् । देहे, ऋणयोधन-
विद्यासाय स्यापिते द्रव्ये आधी च ।

वन्धक पु० वन्ध-खुञ् । विनिमये तल्लरूपद्रव्यदानेन द्रव्या-
न्तरप्रहणरूपे परिवर्त्तेः आधी न० । 'अशीतिभागो वधिः
स्यात् मासिमासि सवन्धके' इति स्मृतिः । पुंश्ल्यामसत्वां
स्त्रियाम् स्त्री० गौरा० डीप् ।

वन्धन न० वन्ध भावे ल्युट् । निगहादिना सयमने, बधे च ।
 काले ल्युट् । रन्वी ।
 वन्धनवेत्स्रम् न० इत् । कारांगारे वन्धनागारादयोष्यत् ।
 वन्धनशस्त्रम् उ० इत् । कृत्स्नियमनकाठ आधाने ।
 वन्धु उ० वधाति मन स्त्रे हादिना वन्ध उ । प्रातो, मातुल
 उलादौ, वन्धुभ्य पिठमाहृत इति ष्टत् यन्त्रे, भित्ते,
 सगोत्रे, भित्तिरि, मातरि, भ्रातरि वन्धुजीवहठे च ।
 वन्धुजीव उ० वन्धुविरि लोभयति ऋष् स्वाये कन् । वन्धु-
 जीवहठे । (वन्धुशानि) हठभेदे च । [च ।
 वन्धुता स्त्री० वन्धुन-संघेत्, भावे तन् वा । वन्धुसम्पूत्रे, तद्गाने
 वन्धुर न० वन्ध उरच् । छत्रे । स्त्रीषिद्धे दिवकस्त्रे वन्धु
 जीवहठे, वधिरि, हृषी, विहङ्गे, सपभीषणे, वके विहङ्गे च
 उ । रम्ये, नखे, उन्मत्तान्ते च त्रि । वेग्न्याया,
 शकुपे । स्त्री० । वन्ध ऊरच् । रम्ये त्रि० । [त्रि०
 वन्धुल उ० वन्ध-उवल् । अगतोऽल्ले । रुन्द्रे रम्ये, नखे च
 वन्धुक् उ० वन्ध ऊक । (वाभ्युली) हठे वन्धुक्प्रत्ययङ्गायामिति
 रविप्रथामनन्त रक्तपोगादिप्रथमे भन्धुत् प्रकाशयति प्रथ
 हठे, पीतशालके च । [च । ६।० । वन्धुकण्ठुमे न० ।
 वन्धुकप्रुथ्य उ वन्धुहठेव उल्लमस्य । पीतशालके हठे, जोरके
 वन्धुलि उ० वन्ध-जलि । वन्धुजीवहठे ।
 वन्धु उ त्रि० वन्ध यत् । कालमात्रवधि फलश्रुत्ये हठे ।
 निष्कवे, 'अवन्यकोपस्ये'ति भारत्वि वन्धनीये च त्रि० ।
 अत्रुत्तयां स्त्रीजातो, बालाभ्ये गन्धद्रव्ये च स्त्री ।
 वन्ध्याकर्कोटी स्त्री० वन्ध्याया उपकारिणी उपप्रदलाय
 कर्कोटी । तिलकर्कोष्याम् अस्या सुलदायिष्येन वन्धो
 पकारित्वम् । सार्थे अन् अन्तदन्तम् । तद्वेव ।
 वन्ध गतो आ पर० सकृद्वेत् । वधति अथभोत् ।
 वन्धु उ० वन्ध-ज हितम् वध-उ वा । भित्ति पिन्धो, नकुषे, वन्धो,
 प्रथिभेदे देयभेदे च महेश्वामिनि न० च । विद्मसवर्णे उ ।
 तदति त्रि । क्षिप्यं ऊट् । अन्तो वन्धुहठे उ (कराष) ।
 वन्धुधातु उ कर्षे० । कर्षे, पुष्पूरे, गैरिठे च ।
 वन्ध गतो आ पर० सकृद्वेत् । वन्धति अथभोत् ।
 वर न० वृ षच् । उट्टुमे । वृ षच् । चार्दके । अत् । ईषदिने
 अथ्यः । कर्षयि षच् । जामातरि देवादिभ्य आघास्ये,
 विद्मै, सारे च उ० । माघेपु । वरये । युद्ध्यां
 दिक्कसायां, वेग्या, माङ्गाम विहङ्गेपु पाठ्यां, हरि-
 व्रदाय स्त्री० टाप । शकार्थं अन्० गो कोच् ।
 वर्य गतो आ० पर० षच् वेत् । वरति अथभोत् ।

वर्षट् उ० वर्य अटन् । राजभाषे (वरवटी) । गी० षीप । तलैव
 श्रीही, वेग्न्यायाय । [व्यवर्द्धट् ।
 वर्ह दने बधे ह्यतौ वाचि च भ्या० आ० सकृ० सेट् । वर्हते
 वर्हन् वरु-ञच् । मयूरपिच्छे, पक्षे, परीवारे च ।
 वल जीवने, धान्यावरोधे च भ्या० पर० अकृ० सेट् । वलति ।
 अवावोत् वेत्त । [अवावोत् अचलित ।
 वल्ल दाने बधे निहृषणे च भ्या उ० सकृ० सेट् । वलति ते
 वान जीवने पु० उ० अकृ सेट् । वलयति ते अथैवलयत् त
 अवादि० ष । वल वल ।
 वल्ल निहृषणे पु० आकृ० सकृ० सेट् । वलयते अथैवलयत् ।
 वल न० वल अच् । सैव्ये देहजे घायस्ये शीघ्ये गश्परसे, हृषे,
 शुभे, देहे, पङ्कवे, रक्ते च । वलयुक्ते त्रि० । काले, वल-
 देवे, वरुणाहठे, देवभेदे च उ० ।
 वलस्य उ वल आद्यत्यक्तात् सै-क । गुरुवर्षे । तदति त्रि० ।
 वलज न० वलात् जायते जन-ज । श्वेते, उरुहारे, मसे,
 युद्धे च । वलजाते त्रि० ।
 वलात् उ० वल ददाति दा क । 'पौष्टिके वलद् ष्टत्' इत्युक्ते
 पौष्टिककर्माद्दे वल्लिभेदे । अथगन्ध्यायां स्त्री० वलदातरि त्रि०
 वलदेव पु वलेन दोग्यति दिव-अच्, वलोऽङ्गितो देवो वा
 माक० । वलराभे । त्रायमाथोयधौ स्त्री० ।
 वलभट्ट उ वल-अथ्ये आद्यच् वलो वलवानपि भट्ट शीस्य ।
 वलदेवे, गवये च । वलेषु भट्ट । त्रायमाथोयधौ स्त्री०
 सार्थे कन् । तलैव । [पञ्चदोक्षिणीनन्दो सकृद्वेपे रागे ।
 वलरास उ वलेन रत्नने रत्न-सप्तया कर्त्तरि षन् । लप्ता
 यलवत् अथ्य० वल-अथियये वलप मस्य च । अथियये । वल
 दपि प्रियिताना'मिति गजुलसा । वलविभित्ते त्रि० ।
 'लोषा वलवती माहीति पैदावन् । [वधो ।
 वलवर्द्धिनी स्त्री० वल वर्द्धयति एष विष्-र्णि । श्रीश्वी
 वलविन्ध्यास्य उ वलाना शैत्यानां विभेपेण दुर्भेदात्तयै न्याय
 स्थापनम् । व्यूढे शिनापदिनेश्वरिभेदे ।
 वलमालिन् त्रि० वलेन गालते यथ षिनि । वलविभित्ते ।
 वलसूदन उ वल तत्पानकमपर सूदयति सूद-न्पु । इष्टे
 यसा स्त्री० वल सार्थेल्लेगाव्यसा' । (शास्त्रियाः) सुपभेदे,
 विवामिलेच र्नांवाय दने अक्षविद्याभेदे च ।
 वल्लाका स्त्री० वल कल्पनमवति गच्छति अल-अच् । वलभेदे
 वल्लाट उ वलकटति ददाति अट-अच् । उट् ।
 वल्लात् अथ्य० वल हापथ्य कारकत्वेनातति अट् क्विप् । वृदा-
 दिव्ये । वल्लयनवल्गन्दे गाएन गतायैता वल्लात् रत्ना-

दिदिष्टये तस्यावश्यमङ्गीकार्यत्वात् ।

वलात्कार पु० वलात्+क-घञ् । वलपूर्वककारणे, वृषात्कारणे च वलात्कारिका स्त्री० वलमेवात्मा स्वल्पं कारणत्वात् यस्याः

स्वार्थं कन् अतद्वचम् । (ज्ञातिशुद्धा) हस्तिशुद्धीष्टवे ।

वलाद्या स्त्री० वलाय आद्या । (विनयाडा) क्षुप्रभेदे ।

वलासुज पु० अतुजायते अतु+जन-ङ् इत० । श्रीकण्ठे ।

वलासोटा स्त्री० वलनासोटयति आ+सुट-अच् । नागदम-
न्याम् । अयन्तलोक्तिः प्रासादिकी तद्यत्वे ङीप् स्यात् ।

वलाय पु० वलखायः स्यान् अय-घञ् । वरणदृष्टे ।

वलाराति पु० वलस्य तन्नासात्तरस्यारतिः । इन्द्रे । वलगत्तु
प्रभृतयोयत् । [खलु । पानीयामलके

वलालक पु० वलाय सामर्थ्याय अलति पर्याप्नोति अल-
वलाहक पु० वलं कम्पनमाजहाति आ+हा-कुन् । नेषे

सुक्ते, पर्वते, दैत्यभेदे, नागभेदे च । [कन्द' । गुणुञ्चकन्दे
वलाहकान्द पु० वलं सामर्थ्यमाह्वयति आ+ह्वे-क तादृशः

वलि पु० वल-इन् । पूजोपहारे, दटल 'स्त्री वलिं चैव निजगा-
त्वात्सुचित'मिति चण्डी राजपाह्ये भागे, उपलवे, चाम-

रदण्डे, गृहस्यकर्तव्यपञ्चयज्ञमध्ये भूतयज्ञे, 'वलिकर्मा ततः
कुर्यादिति स्मृतिः । दैत्यभेदे विरोचनपुत्रे च 'येन बहो

वलीराजा दानवेन्द्रो महाबली'ति रत्नावभ्यनमन्तः । जर-
या श्लघचर्मणि स्त्री० वा ङीप् । 'गृहस्यस्तु वदा पश्येत्

वलीपलितमात्मन' इति स्मृति' । उदरावयवे । 'वलि-
त्वयं चारु वभार बाले'ति कुमार' । गुह्यस्ये अङ्कुरा-

कारे मांसपिण्डे, गृहद्वारप्रभेदे च (पाड) स्त्री० स्वार्थे
कन् । तत्र, अतिवलायाच्च ।

वलिध्वंसिन् पु० वलिं ध्वंसयति स्वस्थानात् पातयति ध्वन्स-
णिन्-णिनि । विष्णौ वासनावतारेण हि तस्य तघात्वम् ।

वलिन(भ) त्रि० वलि+अस्यर्थे-इन् भ वा । जरया शिथिलचर्षवति
वलिन त्रि० वलमस्यस्य इनि । वलवति । उद्रे, महिषे,

दृष्टे, शूकरे, बलराने कुन्ददृष्टे, कफे, नापे च पु० ।
(वलिवाडा) क्षुपे स्त्री० ङीप् ।

वलिपुट पु० वलिना पूजोपहारद्रव्येषु पुटः पुप-क्त । काके
वलिप्रिय पु० वलिनं प्रीणति प्री-क । लोभद्रुमे ।

वलिभुञ्ज पु० वलिं पूजोपकरणद्रव्यं गृहस्यदत्तवलिं वा भुञ्जे
क्लिप् । काके ।

वलि(नी)सुख पु० वलि(नी)युक्तं सुखस्य शाक० । वानरे ।
वलिष्ठ त्रि० अतिशयेन वली वलिन्+इष्टन् । अत्यन्तबल-

वति । उद्रे पु० ।

वलिषडान्न० इत० । पाताले वलिपुरादयोयत् । [प्रान्ते(छां)च
वलीक पु० न० बालयति आद्यणोति वल इकन्त् नि० । पटन्

वलीयम् त्रि० अतिशयेन वली वलिन्+इयत् । अत्यन्तबलवति
वलीवर्द्ध पु० वृ-क्लिप् वर ई लक्ष्मीश्च वद्य ईवरौ तौ ददाति

दा-क ईवद्ः वली चासौ ईवर्द्धयेति । दृष्टे ।

वल्य न० वलाय हितं वल+यत् । प्रधानधातौ, शुक्रे, बलसाधने
च । अद्यगन्धायाम्, अतिवलायां, प्रसारिण्याच्च स्त्री० ।

वल्ह स्तुतौ दाने, वधे, च सक० याचने द्विक० भ्वा० आत्म०
सेट् । बल्हते अवल्हिट् ।

वल्क(स्त/चि/षी)नी स्त्री० मस्तु गतौ अयन्त् ष्ट० मस्य वः-सस्य
वा पत्वम् 'वल्क(स्त)वोऽस्यास्ति इनि ङीप् पमध्यत्वे

णत्वम् । चिरप्रसूतायां गर्वि । वल्क(स्त)चं नयतीति नी-ङ
गौ० ङीप् पमध्यत्वे पूर्व० णत्वम् । वल्क(स्त)वष्णी(नी)त्वयत्

व(व)ह दृष्टौ स्वा० आत्म० अक० सेट् इदित् । वं(वं)हते अवं(वं)
हिट् । 'महिषाहृष्यादयमोष्यादिरिति पाणिनीयाः ।

दन्त्योष्यादिरिति बोपदेवः ।

व(व)ह्नि त्रि० वं(व)हि-ञ् नलोपः । त्रिप्रभयनेकपद्धान्-
न्विते, विपुले च । स्त्रियां वा ङीप् व(व)हो ।

व(व)ह्नि कण्टका पु० व(व)ह्नि कण्टकान्यस्य । क्षुद्रगोक्षुरे ।
(गोक्षुरी) क्षुप्रभेदे । [कण्टकारिकायां

व(व)ह्नि कण्टा स्त्री० व(व)ह्वः कण्टां । कण्टकाः यस्याः ।
व(व)ह्नि पु० इव० । शूरणे (शूल) । कर्कच्यां स्त्री० ।

व(व)ह्नि त्रि० व(व)ह्नि किरति कृ-अच् । (फरास्)
मार्ज्जनकरे । समार्ज्यायां स्त्री० गौ० ङीप् । क-अच् इत०

उद्रे । अनेककार्यकरे त्रि० ।

व(व)ह्नि कर्णिका स्त्री० व(व)ह्व'कर्णा इव पर्यायस्य । आसु
कर्णाम् । [यूयां, चम्पककलिकायां, जीरके च स्त्री० ।

व(व)ह्नि पु० इव० । कुन्दुरुके । त्वचे, (तिजपात) न० ।
व(व)ह्नि दा स्त्री० व(व)ह्वं ददाति दा-क । स्तम्भेदे ।

व(व)ह्नि पु० इव० । भावुके (भाउ) ।

व(व)ह्नि स्त्री० व(व)ह्व यथा स्यात् द्विव्यते स्म द्विट-
क्त तस्य, दस्य च न० । कन्दगुडूच्याम् ।

व(व)ह्नि स्त्री० व(व)ह्व यथा तथा वाङ्मयेन वा
तिक्ता । काकमाच्याम् ।

व(व)ह्नि त्रि० व(व)ह्नि पूरणः व(व)ह्नि+इट् तिथुक् च ।
अनेकसंख्याते, 'काले गते वड्तिथे, द्रव्युद्धते' ।

व(व)ह्नि अय्य० व(व)ह्व पु वल् । अनेकेषु कालादिषु ।

व(व)ह्व पु० इव० । मूर्च्छपत्रदृष्टे । स्वार्थं कन् तत्रैव ।

व(व)ञ्जदुग्ध उ० व(व)ञ्जनि इग्धानीव चूर्णीनि गन्धवर्णत्वात्
 यस्य । गोधूमे । प्रसुरक्षीरवत्या गवि, स्तुहीदृषे च स्त्री० ।
 चाप्ये कन् अत इत्त्वम् । स्तुहीदृषे ।
 व(व)ञ्जधा अथ० व(व)ञ्ज+प्रकारे-धाच् । अनेकप्रकारे
 व(व)ञ्जपन्न उ० इव० । प्रकाण्डो अनेकपर्ययुक्ते नि० ।
 विद्वित्याम् एतज्जमायां, दृढस्या, दृङ्गत्वा गोरश्च
 इग्धाया, सप्तकायाश्च स्त्री गौ० ङीप् । तत सप्तया
 कन् । भूत्याभक्त्या, मेधिकाया, सहायतावत्याश्च ।
 व(व)ञ्जपर्यय इव । सप्तच्छददृषे तस्य प्रतिपर्यय सप्तसप्तपर्यव-
 न्त्वात् । अनेकपर्ययुक्ते नि० । मेधिकाया स्त्री० ङीप् । तत
 सप्तया कन् । व्यासकार्या स्त्री० टाप् । [वत्पात्तपालम्
 व(व)ञ्जपादूद उ० इव० । वाच्य लोपो । वटदृषे अनेक शिफा-
 व(व)ञ्जपुत्र व(व)ञ्च वृत्ता-इव पर्यायस्य । सप्तच्छदे । अनेक-
 उलाहव भूत्यास्य । शतमूल्या स्त्री० ङीप् ।
 व(व)ञ्जपुष्प उ० इव । निष्पद्ये । सप्तया कन् अत इत्त्वम् ।
 भातक्या स्त्री० । [वृत्त्यसचुरदृष्यवन्त्वात् उल्लाप्ये उ०
 व(व)ञ्जप्रज नि इव० । वञ्जन्मानवति । शूकरे उ । प्रजा
 व(व)ञ्जफाल उ० इव० । कदम्बद्वये विकङ्कते, तेज फले च ।
 अनेकफलयुक्ते नि० । मापपर्याया, क्षविकाया, काक-
 माच्या, विउष्यां, (गथा) सुद्रकाचेक्ष्मा भूम्यामलक्याश्च
 स्त्री० । सप्तया कन् अत इत्त्वम् । भूमिवदर्थ्या स्त्री० ।
 व्यासक्या स्त्री ङीप् ।
 व(व)ञ्जमञ्जरी स्त्री इव सप्तान्वात् न कन् । तलस्याम् ।
 व(व)ञ्जमल उ० इव० । सीसके । अनेकमलयुक्ते नि० ।
 व(व)ञ्जमूर्ति स्त्री० इव० । वनकापसे । मानाकारवति नि०
 व(व)ञ्जमूल नि० इव० । अनेकमूलवति । विपी उ० । सप्तया
 कन् । लमीरे न० । शतार्थ्या स्त्री० टाप् । भातक्या ङीप्
 व(व)ञ्जरसा स्त्री० इव० । महाज्योतिष्मत्याम् । मानारसवत्या नि
 व(व)ञ्जसप उ० इव । सर्करसे (पुत्रा) गिने, विष्णौ, हिरे-
 षण्मे, यामे, केमे च । मानास्यवति नि ।
 व(व)ञ्जरोमा नि० इव० । अनेकरोमवति रोमये । मेमे उ ।
 व(व)ञ्जल नि व(व)ञ्जि-कुलञ्च नि० नलोप । अनेकधरत्या-
 षिते प्रसुर । व(व)ञ्जि षाति ना क । अन्तो लृष्णवर्षे
 च उ । महति नि । लृष्णपसे उ० । व(व)ञ्जवेदि गते
 निमाकट् इति इमारः । धाकागे च । नीलकाया नील-
 वर्णायां गवि च स्त्री । कनञ् उ० । व(व)ञ्ज । प्रसुरे
 दि । अन्दिदंतत्यात् कश्चित्कान्तये स्त्री उ पु व न० ।
 वञ्जलगन्वा स्त्री० इव । एषायाम् ।

व(व)ञ्जमच्छद् उ० इव० । रक्तगीमाञ्जने ।
 व(व)ञ्जलीकृत नि० व(व)ञ्जल+ङि क्त ना । (आगडा) बुधस्या-
 पधारणेन राशीकृते खलस्ये धान्ये, राशीकृतभावे च ।
 व(व)ञ्जल्लक उ० इव । प्रियावे । (पियाशाळ) ।
 व(व)ञ्जवाहक उ० व(व)ञ्जनि वाङ्गति अण्, तत कन्,
 ष्युल वा । ज्ञेपातके (लोना आता) ।
 व(व)ञ्जविशीर्षा स्त्री० व(व)ञ्ज यथा तथा विनीषां वि+
 क्त ना । (कुपुद्र) कुषिकादृषे । [नि०
 व(व)ञ्जवीज उ० इव० । (आता) आदृषे दृषे । प्रसुरवीजवति
 व(व)ञ्जवीर्य उ० इव । विमोतके, (वयडा) तप्युलीवगाके
 (मेट्याक) शाख्यदृषे, मरुचके च । भूम्यामलक्या स्त्री ।
 व(व)ञ्जत्रोहि नि इव० । अनेकधान्यादियुक्ते । व्याकरणीके
 प्रायेण व्यत्ययपदार्थप्रधाने समासभेदे उ० ।
 व(व)ञ्जशम् अथ० व(व)ञ्ज+शम् । अनेकवारानिलार्थे 'गुण
 कृत्ये व(व)ञ्जयो निधाजिता' इति कुम र ।
 व(व)ञ्जशय्य उ० इव० । रक्तखदिरे । अनेककीलयुक्ते नि० ।
 व(व)ञ्जशाल उ० व(व)ञ्जनि शालते मल-सप्तयां कर्त्तरि
 घञ् । स्तुहीदृषे । [युक्ते नि०
 व(व)ञ्जशिखा स्त्री इव । जलपिप्पल्याम् । अनेकशिखा
 व(व)ञ्जशार उ० इव । खदिर । अनेकशारवति नि० ।
 व(व)ञ्जसुता स्त्री० व(व)ञ्ज वृता इव सप्तान्वासा । शत-
 भूत्याम् । अनेकउदवति नि० । [न्तानयुक्ते नि०
 व(व)ञ्जसूति स्त्री० इव । अनेकप्रघवत्यां गवि । व(व)ञ्ज
 व(व)ञ्जसुवा स्त्री अ(व)ञ्ज यथा तथा चवति च्च अच । गल्ल
 कीदृषे । अनेकधा लरपावति नि० ।
 व(व)ञ्जच उ० इव अथ सभा० । ऋत्विदे । सूक्ते न० । तद्भिने
 नि० । तत्त्व्या स्त्री० । [अत्रा(धा)दिष्ट ।
 वा(वा)ञ्ज आश्रानेन एक भ्राने अकम्भा आशेष्ट । वा(वा)ञ्जते
 वाञ्जव न बहुवामा समूह अण् । घोटकषट्पाये । वाड चञ्
 वञ्-चञ् लस्य ड वा वाडो दृङ्गि व वाति वा क ।
 प्राङ्गणे उ० । वडवाया जात अण् । श्रींश्च सङ्घट्ट्ये
 कावाग्निभेदे उ । वाङ्गवाग्यादयोप्यल उ ।
 वाञ्जवेय उ० इव वडवाया अपत्ये-डङ् । अग्निनीकुमारयो ।
 वाञ्जव्य न वाडव+ण्ये यत् । विप्रसङ्गाये ।
 वा(वा)ण उ० वण् गन्धे वण-गती वा सप्तयां कर्त्तरि घञ् ।
 शरे गासने, (वंट) विरोधनघटत दैत्यभेदे, केवडे च ।
 गरउद्वे स्त्री० । नीलभित्ठ्याम् उ स्त्री० । मेदिन्यादन्तोश्च
 वादित्वेन पठित रायणउटादय वणगन्धे इति धान-

प्रकृतिकत्वमाहुरतोऽशोभवविधाटितम् ।
 वा(वा)णलिकङ् वाण्टैलेन संपूज्याविसृज्य नर्मदायां निविष्टे
 शिवविद्भभेदे । विसरो वृहदभिधाने ।
 वाणिज्य न० वणिजो भाव, कर्म वा ब्राह्मणादित्यात् पञ् ।
 ऋषिज्जादौ वाणिज्येन गतस्य मे नृहपतेरिति सा०१५०
 वाणि(णी) वण-ड णिङ् । वन्नादीनां वपननिवायान् । वा
 डीप् । वन्नादीना वपनमियाया, वाक्ये, सरसत्वाच्च ।
 वा व, दूर पु० स्त्री० वा(व)दर+सार्थेऽण् । कार्पासवृक्षे, व(ज)-
 दरक्षेदं तस्य विकारो वा अर् । कार्पाससूत्रे न० । तद-
 ङ्गादौ लि० । [वा(वा)दरिरिष्यत् ।
 वा(वा)दराय १ पु० वा(व)दर्यां भव' षक् । षेट्ठ्यामे । इति ।
 वाध पु० वाध-वञ् । प्रतिरोधे । न्यायसते स्वाभावत्वार्थे ।
 दधा वह्निदुर्गे बह्णभावगान् द्रुदो वाधः । वाध-कर्त्तरि
 अच् । प्रतिबन्धके लि० भावे वञ् । बोधप्रतिबन्धे, पीडने,
 उपद्रुते च । [चडि न ह्रस्वः ।
 वाध विहृतौ स्वादि० आत्म० अक० सेट् । वाधते अवाधिष्ट ।
 वाधक लि० गङ्-खुल् । प्रतिबन्धके । स्त्रीणां सत्त्वकाले प्रजा
 जननशक्तिप्रतिरोधको रोगभेदे पु० ।
 वाधिर्य न० 'वधिरस्य भाव' ब्राह्मणादित्यात् पञ् । चवण
 शक्तिराहित्ये रोगभेदे । [अपत्ये ।
 वाञ्छकित्तेय पु० स्त्री० वन्ध्या अपत्यं ढञ् इणट् च । असत्या
 वाञ्छव पु० वन्धु+सार्थे, इट्ठमर्थे वःऽण् । वन्धुगर्दार्थे, पितृ-
 माहसन्धिमिनि मातृलादौ च ।
 वाल पु० न० (वाला) गन्धद्रव्यभेदे । मूर्खे, शिशौ च लि० । केगे
 पु० । अर्ग आदित्वाटन्धये अच् । अन्नशिशौ, अन्नवालधौ,
 हनिवालधौ, नारिकेले, पयुञ्छे च पु० ।
 वालुक वालु+सार्थे कन् । शिशौ, (वाला) गन्धद्रव्ये च । अहु-
 रीयके न० । अश्करिपुच्छयो, वलये च पु० ।
 वाग्नकप्रिया स्त्री० वालनं प्रीणाति प्री-क । इन्द्रवारुण्यां
 (राखानशशा) कटल्याच्च ।
 वाल(लि)खिल्य पु० अहुवर्षमितेपु पटिसहस्रसंख्येपु पुल-
 खकचाया क्रतो० पत्वेपु छनिभेदेपु ।
 वालग्रह पु० इत० वागनां पीडके उपग्रहभेदे 'वालग्रहाभि-
 भूतानां वागनां शान्तिनारक'मिति चण्डी ।
 वालतनय पु० बालासनया इव पत्नारण्यस्य । खदिरे बालद-
 लवादिपत्न्यादयोश्च पु० ।
 बालधि पु० बाला धीयन्तेऽत्र धा-क्ति । केगयुक्तताद्रूढे ।
 बालपुष्पी स्त्री० बालानि चुद्राणि उपमाश्रयाः डीप् ।

वृथितायाम् । स्वार्थे कन् । तत्वेन ।
 बालभोज्य पु० इत० । चण्के । बालकभजरीने दि० ।
 बालसूदिका स्त्री० कर्म० । सुद्रुमपिकायाम् ।
 बालव्यजन न० बाला एव व्यजनम् । चानरे । 'कुर्त्सन
 बालव्यजनैश्चनर्थ' इति कुमारः ।
 बालुहस्त पु० बालानां केगानां सनूह' बाल+हस्त । केगम-
 सूहे । बाला हस्तस्य यत् । पश्यनां लाहूले ।
 बाला स्त्री० बालाः केगामाराः पटाद्यां सन्त्यस्य अच् । नारि
 केले, हरिद्रायां मज्जिनाभेदे, वनगे, तुष्टौ एतदुभयार्थे
 (बाला) गन्धद्रव्यभेदे, अन्धशवां, नोनकिण्ड्यगाम्, योडर-
 वर्षायाया द्विधा, कन्यायाश्च । स्वार्थे कन् । तत्वेन बाल-
 जायां, कर्णभूषणे (मानबाला) एनायाच्च । [ल्ययत् ।
 बालि पु० बल-इन् णिङ् । इन्द्रात्वे कभिराजे । श्विनि । बाली-
 बालिश लि० वाङ्-इन् वाडि एदिं ग्यति शो-क इस् ल' ।
 मूर्खे, शिशौ च 'बालिशमालि ! शयान'मित्युद्धट' ।
 बालाः सन्धस्य इनि बाली मूर्खां गतेऽत्य शो-ड । उप-
 धाने न० । [बालिहन्नाद्वीयत् पु० ।
 बालिहन् पु० बालिं बालिनं वा हृन्ति इहन्-लिप् । रामे
 बालु पु० बल-उण् । एतवानुक्तं नगन्धद्रव्ये । स्वार्थे कन् ।
 तत्वेन न० । पानीयासलके पु० । शिक्तासु स्त्री० ।
 बालुकायन्त न० इत० । औषधपानार्थे वन्त भेदे ।
 बालुकी स्त्री० वु० बल-उक् गौरा० डीप् । कर्कोटीभेदे । ट०
 लृप् । बालुङ्गीत्ययत् ।
 बालेय पु० बलेरपत्यं, वलये हितं वा उक् । रामभे, टैत्यभेदे,
 अद्धारवर्द्ध्या च । कोमले, बलिहिते च लि० ।
 बालेयशाक पु० बलये हितं । दृक् कर्म० (वाननहाटि) शानभेदे
 बालेट पु० वागनामितः रूप-क्त । ब(वा)दरे । बालकामीष्टे लि०
 बाल्य न० बालस्य भाव, कर्म वा वयोवचनत्वात् पञ् । 'आ
 योडगाङ्गवेदाल' इत्युक्ते अवस्थामेदे ।
 बाष्प(स्य) पु० बाध-ष्ट० पतं सत्वं वा । नैतजले, जम्बुणि च
 वा(वा)ह प्रयत्ने स्वादि० आत्म० अक० सेट् । वाहते अवा-
 हिष्ट । चडि न ह्रस्वः ।
 बाङ् पु० बाव-ञ् भक्ष ह । भुजे कवावध्यङ्गुलिपर्यन्तेवयवे
 बाङ्गल पु० बाङ्गभ्या ब्र(ब्र)ह्मबाङ्गभ्यां जायते जन-ड । इतिवे
 'बाङ्ग राजन्याविति इति । [बङ्गे लौहवन्मादी ।
 बाङ्गत पु० न० बाङ्गं लायते तै-क । अस्त्राघातवारणार्थं हस्त-
 बाङ्गदा स्त्री० (करतोया) नदीभेदे । सा हि अवगाहनात्
 लिखितस्य सुनेः क्षिन्नहस्तं पुनर्ददाविति पुराणम् ।

वाङ्मूल न० इत० । कष्टे (काक) ।
 वाङ्गुद्ग न० ११० । मज्जुसुत्ते ।
 वाङ्गुल पु० बङ्गलानां कृत्तिकातामस्य (स्वामी) अणु
 बद्धौ । बङ्गलानि-शुक्रा पीष्यमासी अणु । क्रांति कर्पोर्य
 म ह्य स्त्री । श्याव मासे पुनरण् । चान्द्रक्रांतिकागासे पु० ।
 वाङ्गुलेय पु० ब(ष)ङ्गलानामपत्य दक्ष । क्रांतिकेये ।
 वि(वि)ट आक्रोमे भा० पर० सक० सेट् । बे(वि)टति अने,वे)टीत्
 विट् अणववे भा० पर० सक० सेट् इटि । चिन्दति अचिन्दीत्
 वि(वि)न्दु पु० विदि उ विद उ नि० वा । अल्लेऽ मे ।
 विल मँदने वा चुरा० उभ पत्वे ह० पर० सक० सेट् । वेनयति
 ते विलति । अनोविलत् त अनेशीत् ।
 विस षेमे दि० पर० सक० सेट् । विव्यति । अविषत्-अवेशीत् ।
 वीभत्सु ति वध निन्द्याया स्वाद्य सन् कर्मणि धञ् । प्रापिनि,
 जुयुषिते, हथाविषय च । नाद्यादौ प्रविद्धे जुयुषा
 स्वाविभाषके रथभेदे, अर्जुने च पु० । तद्रथविषये विकृत
 मासादौ वि० । उ । वीभत्सु । अर्जुने पु ।
 वृक्क कुक्कुरादिगर्दे कथने च वा चु० उभ० पत्वे भा० पर सक०
 सेट् । वृक्कयति ते वक्कति अयुवृक्कत् त अयुक्कीत् ।
 वृक्क न० वृक्क अच् । हृदयस्य भासपिपेरे, अयमसि, हृदये च
 अस्स स्त्रीत्वमपि स्त्रीत्वे टाप् गौ० ङीप् वा । वृक्कावातैर्यु-
 त तनिकटे प्रौढवाक्तेन राधे ल्युङ्गट् । छागे, (वोका) समने
 च पु । गौचिन्ते स्त्री टाप् । उ । वृक्कवृक्के अपि हृदये ।
 वृक्काग्रभास न० इत० । हृदयस्य भासपिपेडाकार अयमसि ।
 वृट्ट द्विषाया चुरा० उभ० पत्वे भा० पर० सक० सेट् । वोटयति
 ते । वोटति । अयुवृट्ट-त । अयोटीत् ।
 वृष्ट त्यागे चषण्ये च टा० ङा० सक० सेट् । वृष्टति अयुवृष्टीत्
 वृट्ट निषावने भा० उभ० सक० सेट् । वोट, त ते । अयुवृट्ट अयोदीत्
 अयोटीत् । ज्ञा वेत् ।
 वृष्टु पु० बुध-ज्ञा । भगवतो वृत्तारभेदे येन वेदतत्कर्मयोर्निन्द्या-
 क्त्वा । जागरिते भातवति च वि० ।
 वृद्धि स्त्री० बुध-ज्ञान् । ज्ञाने, सांख्योक्तं वृद्धयः स्वाद्यदविध-
 मनेवति प्रकतिपरिष्कारभेदे, अन् करणविशेषे, वेदान्तोक्ते
 निषयात्मकवृत्तितमति अन् यरण्ये च ।
 वृद्धीन्द्रिय न० इत० । सम कर्षीं तथा नेत्रे रचना लक्ष् च
 नाशिके । वृद्धीन्द्रियमिति प्रोक्तमि० ल्युङ्गोप् इन्द्रियम् ।
 वृद्धुद्ग न बुद्ध क् टा० हित्वम् । अलस्य गोजाकारे विकारभेदे
 बुध प्रापने भा प्र सक० अणिट् । बोधति अयोवीत् गिष्य पुच्
 बुध ज्ञाने भा० उभ० सक० सेट् । बोधति ते । अयुवृत् अयोधोत्

अयोधि अयोधि । अयुवृत् या ष प्रये क । बोध बुध
 बुध ज्ञाने दि० आ० सक० अणिट् । बुध्यते अयोधि अयोधि ।
 बुध पु० बुध-क । पण्डिते, हृष्टस्वतिभाष्याया ताराया चन्द्रेण
 जनिते पुत्रे अहभेदे, तस्य रोहिण्या प्रतिपालनात्
 रोहिण्येयत्वम् ।
 बधरत् न० बुधमिय रत्न शाक । मकरतमपौ । [स्राम्
 वृधा स्त्री योधति शापयति रोगिण बुध नापने क । जटामा-
 वृधाटमौ स्त्री० बुधवारयुताटमौ शाक० । चैत्रपौषहरिगयना
 दीतरत्न कावे बुधवारयुताया शुक्लपक्षाटस्या, तत्कर्मव्येव्रते च
 वृधित त्रि० भा० उभ० बुध-क् इट् । ज्ञाते ।
 बुध्न न० बन्ध नन् नलोप बुधादेश्च । हृत्कम्बे, मूलभाते च
 घृद्गुधोदराक्षतिरिति षट्ठिवशेषण शास्त्रे० क्कम् ।
 बुन्द निगामने भा० उभ० सक० सेट् । बुन्दत् ते । अयुदत्
 अचन्दीत् । अयुन्दिष्ट । ज्ञा वेत् ।
 बुन्य निगामने भा० उभ० सक० सेट् ज्ञा वेत् । बुन्यति ते अयु-
 धत् अयुवीत् अयुधिष्ट ।
 बन्ध मन्वे च उभ सक० सेट् । बुन्यति ते अयुवुन्यत् त ।
 बभुञ्जा स्त्री० गुज सन-अ । भोजने श्वाया लुघायाम् ।
 बुभुञ्चति वि० बुभुञ्जा+तार० इत् । लुधाटुक्ते 'बुभुञ्चति
 कि द्विकरेण मुट्क्ते इत्युद्भट् ।
 बुल मञ्जने च उभ० अक्० सेट् । बोलयति ते अयुबुलत्
 बुप(स) न० बुध्यते उद्बुध्यते बुध उक्तां क ट्ट वा पत्वम् ।
 (यागडा) वृक्कधास्ये फलरहितभावे ।
 बुस अल्लो दि घर० सक० सेट् । बुसति अयुवृत्-अयोवीत्
 बुसा आदरे अनादरे च च उभ सक० सेट् । बुसयति ते अयु-
 बुसात् त । [फलस्य त्वाव्ये अग्ने, (मुधि) भासपिपेकभेदे च
 बुसा न बुध्यते नाद्रियते णाद्रियत वा बुसा-चञ् । पनघादि
 वृ हत्या भती च कृष्ण घा पर सक० सेट् । वृषाति अवारोत्
 वे(वे)ष्ठ मयत्ने भा० आत्माने सक अणिट् । वे(वे)हते अने(वे)ष्टि
 षडि न घुस ।
 बोध पु बुध-चञ् । ज्ञाने, जागरणे च अण्वादि-बुध-अ । धामवति
 वि । एणुत् । बोधबोधय वि । गिष् चणुत् । हृत्कम्बे वि
 बोधकार पु बोध निगामने जागरण करोति ल-अच् । निगामने
 प्रबोधकरे वैगलिके । प्रापके वि० ।
 बोधन न० बुध चिच्-स्युट् । विप्रापने, कालवयात् गन्तारे-
 न्युत्तरताया तद्दृष्टीने, जागरणे च । गयन बोधन हृरे-
 रिति उराचम् । 'वायात् बोधन अर्थो दिति षट्ति ।
 बोधनी स्त्री० बोध्यतेऽनया अय वा बुध विच-स्युट् ।

प्रिमप्ल्यां तथा हि सूचिर्दतो बोध्यते । कार्तिकैकादश्यां तत्र हि हरेर्वोधनम् ।

बोधि पु० बुध-इन् । अश्वत्यहत्वे, समाधिभेदे च । ज्ञातरि त्वि० । बोधितस् पु० कर्म० । अश्वत्यहत्वे । बोधिद्रुमादयोप्यत्र पु० । बौद्ध न० बुद्धेन प्रोक्तमण् । बुद्धप्रयोति निरीश्वरदादे शास्त्रे ।

तद्वीयते इति पुरनण् । बौद्धागमाध्येतरि त्वि० । [पत्-त व्युष उल्लेगं विभागे च चु० उ० सक० सेट् । व्योपवति-ते अशुचु-त्रण् शब्दे भ्वा० पर० सक० सेट् । व्रणति । अत्रगीत्-अत्राणीत् । ब्र(ब्र)तति स्त्री० प्रतनोति प्र+तन-क्तिच् घृ० पस्य व० । लतायाम् व्रतन्ति करोतीति णिच् अति । दन्तोष्णादित्वमपि ।

ब्र(ब्र)ध् पु० बन्ध-नञ् ब्रवादेय० । सूय्ये, अर्कहत्वे, भिन्ने, हत्तमूढे च । भेदिनीकरणे दन्तोष्णादित्वेन लिखनात्तथा त्वमपि तन्मूलं ऋग्यम् ।

ब्र(ब्र)ह्म कूर्च न० अहोरात्रोपितोभूत्वा पौर्णमास्यां विशेषतः । पञ्चगव्यं पिबेत् प्रातः ब्र(ब्र)ह्म कूर्चमिति स्मृतमि'त्युक्ते व्रतभेदे ब्रह्मकोशी स्त्री० ब्र(ब्र)ह्मणः कोशीव । अजसोदायाम् ।

ब्र(ब्र)ह्म चर्य्य न० ब्र(ब्र)ह्मणे वेदलाभाय चर्यते चर-यत् । वेदज्ञानार्थमुपनयनोत्तरमायमे, सैयुराहिले च ।

ब्र(ब्र)ह्मचारिणी स्त्री० ब्र(ब्र)ह्म चर्यतेऽनया चर-णिच् करणे ल्युट्-ङीप् इत० । ब्र(ब्र)ह्मयष्ट्यां भाग्याम् ।

ब्र(ब्र)ह्मचारिन् ब्र(ब्र)ह्मणो वेदाय तद्गृहणाय चरति चर-णिनि । उपनयनानन्तरं प्रथमायमशुक्लेप विप्रादिषु त्रिषु वर्षेषु, कर्षणीहत्वे, सैयुराहिल्यादि ब्र(ब्र)ह्मचर्य्यव्रतधारिण्या स्त्रियां च स्त्री० ङीप् । 'आसीता मरणात् ज्ञाना निवतं ब्र(ब्र)ह्मचारिणी'ति स्मृतिः । [नक्तहत्वे

ब्र(ब्र)ह्मजटा स्त्री० ब्र(ब्र)ह्मणो जटवेव संहतशास्त्रत्वात् । दस-ब्र(ब्र)ह्मज्ञ त्वि० ब्र(ब्र)ह्म वेदं, तुरीयं शुद्धचैतन्यं वा जानाति वेत्ति ज्ञा-क । वेदज्ञे, तुरीयशुद्धचैतन्यज्ञे च ।

ब्रह्मज्ञान न० इत० । त्रिगुणावच्छिन्नातीततुरीयशुद्धचैतन्य-विषयज्ञाने विस्तरो वृहदभिधाने ।

ब्र(ब्र)ह्मण्य न० ब्र(ब्र)ह्मणे वेदाय प्रभवति, शुद्धचैतन्यज्ञानाय वा साधु ब्र(ब्र)ह्मणो ज्ञतो वा यत् । विप्रवेदरक्षककर्त्तरि विष्णो, 'नसो ब्रह्मण्यदेवावे ति विष्णुप्रणाममन्त्र' । विप्र-पर्णे ब्र(ब्र)ह्मदासहत्वे च ।

ब्र(ब्र)ह्मतीर्थ न० इत० । पुष्करतीर्थे, पुष्करमूढे च ।

ब्र(ब्र)ह्मत्व न० ब्र(ब्र)ह्मणो भावः त्व । ऋत्विग्विशेषस्य ब्र(ब्र)-ह्मणो धर्म, शुद्धतुरीयब्र(ब्र)ह्मभावे च ।

ब्र(ब्र)ह्मदण्ड पु० इत० विप्रकृते अभिशापरूपे दण्डने 'ब्र(ब्र)ह्म

दण्डहता ये चे'ति स्मृतिः । विप्रस्य यदौ च ।

ब्र(ब्र)ह्मदर्भा स्त्री० ब्र(ब्र)ह्मणो दर्भां अन्धनमस्याः । यमात्वात् व(ब्र)ह्मदाय पु० ब्र(ब्र)ह्मणि(णे)वा वेदाध्ययनसमाप्ते, विप्राय वा राज्ञा दीयते दा कर्मणि षञ् । समाहन्निमाय देवे धने 'ब्र(ब्र)ह्मदायागतां भूमिं हरयेन्ना(ब्र)ह्मणीसुता' इति स्मृतिः । [कारे हत्तभेदे ।

ब्र(ब्र)ह्मदारु पु० ब्र(ब्र)ह्मणो विप्रस्य हितः दारुः अश्वत्या-ब्र(ब्र)ह्मन् न० वृह-मनिन् वृहणेनो'ड्वेति नकारश्याकारे रत्वम् । वेदे, तपसि, मत्से, तच्चे, ययार्थे, तुरीये सर्व-गुणातीते त्रिशुद्धे चित्सरूपे च । हिरण्यगर्भे विप्रे ऋत्विग्विशेषे च पु० । उच्चलटत्वेन दन्तोष्णादित्वेन साधितम् भेदिनीकरणे ओष्णादित्वेन कीर्त्तनात्तथात्वमपि किन्तु तन्मूलं ऋग्यम् ।

ब्र(ब्र)ह्मनाल न० काय्या भणिकर्णिकानमीपस्ये तीर्थभेदे ।

ब्र(ब्र)ह्मनिर्वाण न० ब्र(ब्र)ह्मणि निर्वाणं निर्हतिः । ब्र(ब्र)ह्म-भावलाभे सकलानर्धनिवृत्तिरूपे परमानन्दे ।

ब्र(ब्र)ह्मपर्णी स्त्री० ब्र(ब्र)ह्मैव विलीयं मूनादारभ्य स्थितानि पर्णा-न्यस्याः ङीप् । टन्निपग्लोम् ।

ब्र(ब्र)ह्मपवित पु० ब्र(ब्र)ह्मैव वेदोक्तकर्मणि वा पवितः । जुष्टे ब्र(ब्र)ह्मपादप पु० ब्र(ब्र)ह्मणः प्रियः वैदिककर्मयोग्यत्वात् विप्रब्र(ब्र)ह्मचारिवार्य्यदण्डार्धत्वाद्वा । पलागहत्वे ।

ब्र(ब्र)ह्मपुत्र पु० ब्र(ब्र)ह्मणः पुत्र इव कपित्त्ववर्णत्वात् । विप्रभेदे, उत्तरदेशप्रसिद्धे नदभेदे, ज्ञेवभेदे च । सरस्वत्यां नद्यां स्त्री० । तस्या' पितामहजातत्वं पुराणप्रसिद्धम् ।

ब्र(ब्र)ह्मपुरी स्त्री० इव० ब्रह्मोपासनास्थाने हृदये, तदाधार-स्थाने सत्यलोके, काश्याञ्च ।

ब्र(ब्र)ह्मवन्धु पु० ब्र(ब्र)ह्मा विप्रो वन्धुर्त्वात्कौ यस्य । विप्राचाररहिते निन्द्यकर्मकारिणि जाल्या विप्रे, विप्र-तल्ले भट्टादौ च । [युज्ये च

ब्र(ब्र)ह्मभूय न० ब्रह्मणो भावः भू क्यप् । ब्र(ब्र)ह्मभावे तत्त्वा ब्र(ब्र)ह्मयज्ञ पु० ब्र(ब्र)ह्मनिमित्तकसदृश्यधनतटध्यापनानिनि-त्तको यज्ञ' । वेदाध्ययनाध्यापनादौ । [हाटि] हत्वे

ब्र(ब्र)ह्मयष्टि स्त्री० ब्र(ब्र)ह्मणो यष्टिरिवात्मन्वनत्वात् (वासन ब्र(ब्र)ह्मरन्ध्र न० इत० उत्तमाङ्गल्यते ब्राह्मप्राप्तिहेतुके छिद्रस्था-ने । तच्छिद्रेण निष्क्रमये हि जीवस्य ब्र(ब्र)ह्मप्राप्ति' श्रूयते

ब्र(ब्र)ह्मराक्षस पु० ब्र(ब्र)ह्मा विप्रोऽपि कुकर्मभि-राक्षसः । 'राक्षसरूपतां प्राप्ते भूतभेदे' अपहृत्य च विप्रस्य भवति ब्र(ब्र)ह्मराक्षस' इति मयः ।

म(म)ङ्गापि ३० म(म)ङ्गा विम चरुमिषद्वयो वा मपि
वेदेषु अन्ता । वेदेषु न्युप यथादिपु यपिपु ।

मङ्गाविदेश ३० इत । 'कुर्वन्नेव च गन्धस्य पात्रुणा शूर-
चैनक । एष म(म)ङ्गाविदेशो मे' इति मन्त्रे कुर्वन्नेवा-
दिदेशस्यस्ये । [म(म)ङ्गावरूपे च ।

म(म)ङ्गातोत्र ३० इत । मङ्गाभिधाने भवने सख्यलोके तृतीय
म(म)ङ्गावर्षस न० म(म)ङ्गाया वेदाध्ययेन तद्व्यथानेन च
कृत वर्षे तेन अक्षमया । वेदाध्ययनस्ये तेनपि म(म)
ङ्गावर्षकामस्य कुर्वन्निमस्य पक्षमे' इति मन्त्र ।

म(म)ङ्गादिन् ३ म(म)ङ्गा वेत् इति चठति खिति । वेदपाठके
म(म)ङ्गा युद्ध चैतस्य सर्वात्मकताया इदिति वेत्ति ना वेत्ता-
नामप्रियायाश्चव्यात्मकम(म)ङ्गात् युद्धचैत य इदिति बोध-
यति म(म)ङ्गाबोधके शाल्वे । [न चाने ।

म(म)ङ्गाविद्या स्त्री० इत० शुद्धचेत यात्मकस्य मङ्गायोऽभेदे-
म(म)ङ्गावि(च)न्दे ३० म(म)ङ्गाणि वेदपाठकाचे (नि)विन्दु ।
वेदाध्ययनकाचे नि स्तनलवि(वि)न्दो । [सख्ये प्रप्राभेदे

म(म)ङ्गावेषस न० अष्टादशमहाउपरायमध्ये अष्टादशमङ्गात्
म(म)ङ्गागन्य ३० म(म)ङ्गावै चरुमा गत्या कष्टकाप यस्य ।
(वाचसा) हृष्टभेदे । [चरुभेदे ।

म(म)ङ्गासङ्घिता स्त्री० वैष्णवाचारविज्ञाने अध्यायगतान्त्रके
मङ्गासायुज्य न० चङ्ग दुनक्ति दुज किप् सयुर तस्य भाव
सायुज्य इत० । म(म)ङ्गाभावे ।

म(म)ङ्गाभू ३० म(म)ङ्गाय सृजतानु स्त-किप् । चतुर्भ्युङ्गा-
कस्य विष्णोभूतिभेदे अतिरुदे सखावतारभेदे उपागमौ च
म(म)ङ्गाभू ३० म(म)ङ्गाणि वेदपक्षकाचे उचित सख्यम् ।
यसोपगते, मङ्गागतिपादके गारोरोरुङ्गाये च ।

मङ्गाहत्या स्त्री० रुत-व्यम् इत० । विप्रमने ।

म(म)ङ्गाहन् नि०म(म)ङ्गाय हतवायुं च क्रिर् । विप्रदत्याका-
रिणि । 'म(म)ङ्गाहा न भवत्ययो म(म)ङ्गाहा ह्यधीपति ।
यस्यस्यामाङ्गोमम स तन म(म)ङ्गायो हत इज्जे ह्य-
धीपते, सुतो मतनक्रिष्ण ह औरोतिशङ्कलिधिनि ।
उरोरि च अर्नव्यमरुथा मङ्गाहा भवेदित्वादिपदस्य
क्रान्तिदेशिचमाय मङ्गाह्यावायुज्जे च ३ ।

म(म)ङ्गाहृत न० म(म)ङ्गाणि विमाय अतिवये कृत हतम् ।
नित्य मङ्गावर्षस्यपक्षयप्रान्तरेऽतिमिपुत्रकन्द्ये यक्षभेदे
म(म)ङ्गाहृति ३ म(म)ङ्गाणे वेदपाठाय अत्रनि उरी
विमदापि च परविषयवाचकाय वा अत्रनि सङ्कित-
पाप । वेदमर्त्ये गुरुमिदके चर्त्वे विमवात्रो, पर-

विमेषार्थानामय कतसङ्घेचे पाणिद्वये च ।

मङ्गाया ३० म(म)ङ्गाणम् आनयति जीवयति अत्र विष्-
ण्य पूर्वं एतम् । मङ्गागती 'हृष्टयुक्ते विमानेभ्या सात्र
रुद्रनमस्यसु । आयाता म(म)ङ्गाय गति म(म)ङ्गाणो या-
भिधोया' इति षष्ठ्ये । 'मङ्गाया म(म)ङ्गाजनादि ति
उपरागम् । मङ्गागन्दात् ङीप् आनप् वेति त्यपाणिनीयम्

म(म)ङ्गागृह न० इत० । 'तद्गन्धमवर्द्धेम सङ्ख्यायुक्त
ममम् । तस्मिन् यत्ते स्वय म(म)ङ्गासर्वलोकवितामह
इति मनन्ते म(म)ङ्गाय उवादेके व्यङ्गाकारे भुङ्गकोपे
'म(म)ङ्गागृहभाणोदरभ्राम्यति रुद्रतचरिणेति वीरु-
रिगम् । त्प्रमायन्स्यपा द्क वृहद्गमिभाने चक्षते ।

म(म)ङ्गावर्त्त ३० चरत्तरीदृशद्वयोर्देवन्दोर्यन्दरम् । न
देशनिर्मित देग म(म)ङ्गावर्त्त प्रावजत'इति मन्त्रे देगभेदे
म(म)ङ्गासन न०म(म)ङ्गाणोश्चानादससनम् । ईश्वरध्यानार्थे
आपने नस्तिकपद्मासनादी ।

म(म)ङ्गा स्त्री नङ्गाय इत्यम् अण् टिरीप ङीप् एतन् इति ।
(वाचसाहटी) गात्रभेदे । [हृष्टदिधारे ।

म(म)ङ्गाहृत न० मेधाश्चरत्तादिकारके एतभेदे विमरो
म(म)ङ्गापनेत् ३ न म(म)ङ्गाय विमघपायते तद्वेदव्य
प्रेतमाय् उप-नी त्च । पत्रागुये 'विमस्य पाजामो
दण्ड' इति कृति ।

म(म)ङ्गा न० मङ्गाय इण्, तेन मोक्तुम् वा अण् टिलोप ।
अणुत्तुके तीर्थे, तेन द्वि तीर्थेन द्विजाचमन भिद्वितमिति
तस्य तद्व्यभिव्यम् 'माया मागि)ङ्गेन तीर्थेन द्विजे
नित्यचपस्ये गिति चरति । म(म)ङ्गाणोके अष्टादशमप्रा-
नर्गते पुत्र फभेदे च । विमार्भेदे मारदे च ३० । पराध्या
सोमवतायां, मङ्गाणोके (शामाहाटि) याभेदे च स्त्री०
आहृतानां पुत्रुतात् विमार्थां पञ्जका ३ वेत् । यदा
यामसयो ह्यथ म(म)ङ्गा भगता विधीयते इति मन्त्रे
राजा भर्षभेदे ३ । सादभेदे स्त्री० ङीप् 'म(म)ङ्गा
मरायणी तपति तन्मम् ।

म(म)ङ्गापुत्र ३० म(म)ङ्गा वेत् शुद्ध परचैतय वा वेत्तुते वा
कथम(म)ङ्गापो ज तावितिक टिभाप । मङ्गाणो सुखजात
यात् मङ्गापोऽययन यय तन मटिभोप । विने जाति
भेदे । प्रशादी स्त्री । 'म(म)ङ्गा जान ति मङ्गाय' इत्ये
पदम(म)ङ्गाये वि० । विनां ङीप् तद्व्यम् स्त्री० ङीप् ।
म(म)ङ्गापुत्र ३० म(म)ङ्गाय जातिभावे वायामा न ते ।
'विमभ उादुपो विनि च पत्रादिद्वय य । मभिदि च

ने कुर्यात् ब्राह्मणान् उच्यते' इत्युक्ते ऋचाचारवति विभे । [स्वार्थे कन् । अत्रैव विप्रदर्शने च ।
 (ब्राह्मण्यष्टि स्त्री० इतः वा डीप् (बामनहाटी) वृत्रभेदे
 (ब्राह्मण्य न० ब्राह्मण्यना समूहः भावो वा घञ् ।
 विप्रसमूहे । ब्राह्मण्यवर्णे, विप्रत्ये च ।
 (ब्राह्मण्यमुञ्चते पु० ब्राह्मणा देवतास्य अग्ं टिलोपः कर्म० ।
 अरुदोदयात् प्राग्वर्तिनि 'रात्रेय पश्चिमे दाने सञ्चर्त्तौ
 ब्राह्मण उच्यते' इत्युक्ते 'दण्डद्वयात्मके काले ।
 (ब्राह्मण्यकन्द पु० इतः । ब्राह्मण्य इव कन्दो यश्च ।
 वाराहीकन्दे । [चत् अवीचत ।
 कल्पे अदा० उम० द्विक० सेट् । प्रवीति-आह वृत्ते । अयो-

भ

भ न० भ-ञ । नञ्त्वे, मेमादिरामौ, पङ्के च । गुक्ताचार्ये
 पु० । मय-ह । भनरे, भानौ । छन्दोप्रत्यये क्ते आदि-
 गुक्ते अन्त्योपान्त्यव्युक्ते वर्णविके च पु० । [च दि०]
 भक्त पु० न० भज-क्त । अत्रे ओद्गने । भक्तिवृत्ते नदात्मके, विभक्ते
 भक्तदास पु० भक्तेन अन्नमातृनाम्नेन दासः अङ्गीकृतदान-
 भावः । पञ्चदशदानान्तर्गते दासभेदे । भक्तदासश्च विज्ञेय'
 इति श्रुति ।
 भक्तनगड पु० न० इतः । भक्तस्य निन्नावे (माह) ।
 भक्ति स्त्री० भज-क्तिन् । सेवायाम् आराधनायां, तदेकाग्रचित्त-
 वृत्तिभेदे, विभागे, गौरवां हस्तौ, उपचारे, अवयवे, मङ्गलाम्,
 उदायाम्, रचनायाश्च, 'भवति विरजभक्ति'रिति रघु-
 भक्तियोगे पु० भक्तिरेव योगः एकाग्रचित्तवृत्तिभेदः । तदे-
 काग्रचित्ततारूपे योगे । [भवात्मके रतिभेदे ।
 भक्तिरस पु० भक्तिरेव रस आखाद्यः । भक्तिरूपे ध्येवाहु-
 रञ्ज अद्गने चु० उम० सक० सेट् । भजयति-तं अ० भजत्-त
 भाटित्वसमीपिके भजति अमचीत् ।
 भज्यन्तार पु० ति० भज्यं करोति क्त-ञ् । भज्यपिट्यादि-
 विक्रयोपजीविनि व्यापूषिके ।
 भज्यपत्त स्त्री० भज्यं पत्तं वस्त्राः । तान्मूल्यात् ।
 भज्यात्तावु स्त्री० कर्म । राजालावाप्तु ।
 भग पु० न० भज-च । सूर्ये, अग्निमाद्यष्टविवैश्वर्ये, वीर्ये,
 दशमि, श्रिया, ज्ञाने, वैराग्ये, योगे, उच्चायास् माहा
 त्वे, दत्ते, धर्मे, मोक्षे, गौभाग्ये, कालौ चन्द्रे च ।
 ओषधिभोक्ते वीनिनञ्जवैवते पूर्वपुन्यनिनञ्जत्वे सुहृद-
 यदोर्भक्ष्यस्थाने च पु० ।

भगदत्त पु० महाभारतप्रसिद्धे कामरूपदेगाधिपे नृपभेदे ।
 भगन्दर पु० भगं सुहृदुष्कर्मध्वस्यानं टारयति ह-स्यम्
 सुम् च । स्वनामख्यातं रीगभेदे ।
 भगवत् ति० भगं 'ऐश्वर्यस्य सतपस्य, वीर्यस्य, दशम', श्रिया'
 ज्ञानवैराग्यवीर्यैव भगं भग इतीदृशेत्युक्तान् ऐश्वर्यादि-
 चस्यस्य सतप नस्य व' । ऐश्वर्यादियुक्ते परमेधने,
 दुर्गायां स्त्री० टीप् । 'भगवत्या कृतं सर्वमिति चरुडी ।
 भगाङ्कुर पु० भगे सुहृदुष्यानेश्चुर इव । अर्गोरोगे ।
 भगिनी स्त्री० भगं यत् प्रियादितो द्रव्यादानेऽस्य स्याः
 इति । सोदरायाम् लक्षरि ।
 भगीरथ पु० सूर्यवंशे दितीपराजपुत्रे नृपभेदे । वेन गदा
 भूमितदभवतारिता । [चुणैरुपहतमिति नाटकम् ।
 भग्न ति० मन्ज-क्त । पराजिते, खण्डिते च भग्नं 'शम्भुधनु-
 र्भग्नप्रक्रान्त पु० भग्नः प्रक्रान्तो यत् । अलङ्कारोक्ते काव्यदोषभेदे
 भङ्ग पु० मन्ज-घञ् । पराजये, खण्डे, भेदे, तरङ्गे, कौटिल्ये,
 भये, पत्नरचनाभेदे, गमने, जवनिगमे च । मातल्याम्,
 गणाख्ये गखे, विद्वत्पायां (तेवडी) पिजयाश्च (भाट्) स्त्री०
 भङ्गिणी स्त्री० मन्ज-रन् ए० कृतम् वा डीप् । विच्छेदे,
 कौटिल्ये, विन्यासे, कञ्जीने, भेदे, व्याजे च ।
 भङ्गर ति० मन्ज-घृग् । कुटिले, स्वयं भङ्गनशीले, नदीनां
 पङ्के च । प्रियद्वौ, अतिविषायाश्च (आतङ्च्) स्त्री० ।
 भङ्ग्य न० भङ्गानां भवनं जेलं यत् । भङ्गाभवनयोग्ये जेवे ।
 भज भागे सेवायाश्च स्या० उम० सक० अणिट् । भजति-ते अमा
 चीत् । भेजत् भेजे ।
 भज प्राप्ते दाने च चु० उ० सक० सेट् । भाजयति-ते अग्नीभजत्
 भज दीप्तौ चु० उम० अज० सेट् इटिच् । भजयति-ते अवभजत्-त
 भजमान ति० भज-शानच् । न्यादागतद्रव्यादौ, विभाजके,
 सेवके च । [भाष्येऽयं षटा० । पिचि भटयति ।
 भट पोषणे स्या० पर० सक० सेट् भटति । अभाटीत्-अभट्टीत् ।
 भट पु० भट-अच् । बोद्धरि, 'वह्वटचातुरीहरी'ति नैमधन् ।
 णरे, स्तेच्छभेदे, नीचभेदे, 'राविञ्चरे च । इन्द्रवारुणां
 (राखालयया) स्त्री० ।
 भटित नः भट-इत् । नूतनपङ्के मांसादौ (कावाइ) ।
 भट्ट पु० भट-तन् । स्तुतिपाठवृत्तिभक्ति (नाट) जातिभेदे
 स्वामित्ते, वेदाभिज्ञे परिपठने च ।
 भट्टार पु० भट्टं स्वामित्वच्छक्ति ऋ-अप् । पूज्ये । संज्ञायां
 कन् । सूर्ये । [नाथ्योक्तौ न्दे ।
 भट्टारक पु० भट-भाषणे क्तिप् तृ-पिच्-खुल् कर्म० ।

भट्टिनी स्त्री० भद्र स्नाहितमस्नाति इति ङीप् । विप्रमायां
 याम् भाष्योक्तौ अक्षताभिन्नेकाया राघ्न स्त्रियां च ।
 भड परिभाषणं भा०ष्या० मक० सेट् इदित् । भगुते अभगिहृष्ट
 भड कल्याणभाषणे शु०उ०मक० सेट् इदित् । भगुयति ते
 यवभगुवृत्-त ।
 भड इ भडि-यच् ष्ट० नचोप । वर्षवद्भरभेदे ।
 भण कथने भा पर०मक०सेट् । भषति । अभाषोत्-अभाषोत् ।
 चङि वा च्छस । अमीभणत् त यवभाषवृत्-त ।
 भषिति स्त्री भष-क्तिन्नु प्छादिवादिट् । कथने । गौडोपी-
 गङ्गलप्रगति भषिते रिति नैपथम् ।
 भगुटाकी स्त्री० भटि-पाकन् ङीप् । वार्ताव्याम् इहत्यासु
 भगुटु (खट्)क इ० भटि-ठक्, एक वा । श्योताकटवे ।
 भगुड इ० भडि-यच् । अशौलवाक्यभाषके (भाह) 'त्रयो
 नेद्व्यक्तसौरो भगुधूनं पिशाचका' इति चाख्यां कवाक्यम् ।
 भगिडुर(ल) इ० भडि-डरच्, डलच् वा । गिरीपट्टे । डल-
 जन्तसु । शुभे, घिलान्, दूते च ।
 भगुडी स्त्री भडि-यच् गौरा०ङीप् । मञ्जिषायाम्, गिरीमे
 च । स्त्रायें कन् हुस । तत्रैवाथे ।
 भगुडीर इ० भडि-डरन् । तगुडकीयगके, गिरीपट्टे च ।
 गौरा० ङीप् । मञ्जिषायाम् स्त्री० । [मञ्जिषायाम् ।
 भगुडीरलतिका स्त्री० भडि डरन् लुङ्ग लतालतिका कर्म० ।
 भद् ह्ये, सुभक्कने प्रीती च भा०ष्या अक० सेट् इदित् ।
 भन्दते धमन्दिट् । [भन्दत् त ।
 भद् कल्याणकरणे शु०उ०मक०सेट् इदित् । भन्दयति-ते अर-
 भदन्त इ० भडि-भच् नचोप । भौहभेदे । पूजिते लि० ।
 भद्र न०भदि रक् नि नचोप । मङ्गवे छन्दके, स्त्रायें च ज्योति
 पोक्ते वशादित् छत्रमे करणे स्त्री० न० । महादेवे, इपे,
 अजने, कदम्बे, छक्तिजातिभेदे वनदेवे रामचन्द्रे, छमेर
 येवे खुश्रोष्टे च इ० । ज्योतिषोक्ताश्च द्वितीयछत्रमीहाद-
 गोतिथिपु च स्त्री । सायै, अष्टे च लि । स्त्रायें कन् । भद्र
 छन्दके न० । देवदारुणि इ ।
 भद्राशात्री स्त्री० भद्राय कामते यच् गी० ङीप् । भद्रसत्तायाम्
 भद्रकुम्भ इ० भद्रकारक इम्भ । पूषीगम्, जलपूर्वभेदे ।
 भद्रगन्धिका स्त्री भद्रो गम्बोऽस्या क्त्वं न्तत्त्पम् । छन्दके
 भद्रषड इ० भद्रा वृङ्गा यस्य । (लङ्गाविल) इक्षपेदे ।
 भद्रज इ० भद्राय जायते जग इ । इन्द्रयने ।
 भद्रतक्षणी स्त्री० भद्रदायिका तत्त्वोच । उक्कण्डके ।
 भद्रतुग न भद्रास्तुरग यस्य । अश्वदीपस्य नववर्षमद्ये

वर्षभेदे भद्रादादयोप्यत्र न० ।
 भद्रदन्तिका स्त्री० कर्म स्त्रायें कन् । दन्तीहृष्टभेदे ।
 भद्रदारु इ०न० । कर्म । देवदारुहृष्टे ।
 भद्रनामिका स्त्री० भद्र मङ्गल नामयति प्रापयति नम पिप्
 षुल् । तायन्तीहृष्टे । [भाद्रपदा इ ।
 भद्रपदा स्त्री० न०० भद्रस्य हृष्टस्यैव पद यासाम् । पूर्वोत्तर
 भद्रपर्णा स्त्री० भद्र प्रथमस्या अजादि टाप् । कटभ्ररा-
 हृष्टे । प्रसारिण्यां, गाम्भार्यासु ङीप् ।
 भद्रमञ्जिका स्त्री० कर्म । मञ्जिकाभेदे नममञ्जिकायाम् ।
 भद्रमुष्ण इ० कर्म । गरभेदे ।
 भद्रमुखाक इ कर्म० । नामरस्यके । भद्रसुसायत्र स्त्री० ।
 भद्रयव न० भद्र यवद्वय । इन्द्रयने । [ङीप् । गाम्भार्याम् ।
 भद्रवती स्त्री० भद्राणि प्रणीति सन्त्यस्या सप्तम् मय्य वः
 भद्रवस्त्रम् इ० भद्र इत्यादि ह मनिन् । नममञ्जिकायाम् ।
 भद्रवला स्त्री० भद्राय वलति चलति चल-यच् । (गम्भारादौ)
 लताभेदे, गन्धिकाया, माधकीलतायाश्च ।
 भद्रवल्ली स्त्री०कर्म सपाया कन् हुस्य यतत्त्पम् । (अनना
 म्बु) । गोपवल्गाम् ।
 भद्रय्यय न भद्राय ज्योतिषी-यच् । चन्दमरुते ।
 भद्रय्यो इ भद्रा ज्योत्यस्य । चन्दनहृष्टे ।
 भद्रालपत्रिका स्त्री० भद्रायावति पथ्याप्रोति व्यस्य यच्
 ताव्य पत्र यस्या कन् यतत्त्पम् । गम्भात्याम् (गम्भाड)
 भद्राली स्त्री० भद्रायानति पथ्याप्रोति यच् गौरा० ङीप् ।
 गम्भात्याम् (गम्भाड) [दीर्घ । क्त्वंकलहृष्टे ।
 भद्रावती स्त्री० भद्र-यस्यैपे गतप् मस्य सपायां पूर्वपद
 भद्रायम इ इत् । चन्दने । [न्यापयने ।
 भद्रासन न भद्राय लोकलेभायास्तैरत्र आस-आधारे खुट्ट ।
 भद्राराली स्त्री० भतिलयत्रमध्यस्य भरनालाति स्त्रुहाति ष्या
 ला क गौ०ङीप् (इंय)मञ्जिकायां । स्त्रायें कन् । तत्रैवाथे
 भय न०विभेदस्यात् भी यच् । भयहेती । मानेऽच् । दैत्या-
 ळके, परत स्नादिष्वभाषाभेदे वा चित्तचित्तिभेदे
 नाटकमण्डिभे रथभेदे च । [रथभेदे, दृष्टुल्लिङ्गके च इ ।
 भयङ्कर लि० भय करोति क्त्वं च चम् च । भयजनने,
 भयनाशिनी स्त्री० भय नापयति नम लिच्-लिनि । त्राय
 भाषाजतायाम् । च । भयङ्करे लि
 भयानक इ विभेदस्यात् भे-ष्यात्क । आम्भे, राश्री, रथभेदे
 भर इ भ-यच् । अतिगमे । कर्त्तरि षच् । भरचकर्मटि लि०
 भरण न० भ-यट् । वेतने दीपचे, पारुचे च । चञ्चिन्-

वदिके द्वितीये नक्षत्रे, घोषकृततायाश्च स्त्री० डीप् ।
 भरख्य न० भरण्याय हितम् यत् । मूख्ये, वेतने च । स्त्रीत्वमपि
 भरख्यभुञ्ज्वि० भरख्येतेतनं भुञ्जते भुज-क्तिप् । वैतनिके वर्मकरे
 भरत पु० भरं तनोति तन-उ । (जडभरत) इति ख्याते मुनि
 भेदे, नाय्यशास्त्रस्य, अलङ्कारशास्त्रस्य च कर्त्तरि मुनिभेदे ।
 श्वरे, तन्नुवाये, जेत्वे, केकवीनुते रामातुजे च । भरतेन
 प्रोक्तम् भारतं नाय्यशास्त्रमधीवते अण् तस्य लुक् ।
 नटेपु । दुष्प्रत्नेन शकुन्तलायास्त्याटिते रूपभेदे पु० तस्या-
 पत्न्यानि इज्जतस्य बड्डपु लुक् । भरतपंखे ग्मे पु० व० व० ।
 भरतखण्ड न० भरतस्य वृषस्य चिह्नितं राख्णम् । भारत-
 वर्षान्तर्गते कुमारिकाख्ये खण्डे ।
 भरतवर्ष न० ईत० । भारते वर्षे ।
 भरताग्रज पु० ईत० । दगरथज्येष्ठपुत्रे श्रीरामे ।
 भरद्वाज पु० ज्येष्ठस्य भ्रातृरुतथ्यस्य पत्न्यां नसगायां वृक्ष
 स्यतिना जनिते मुनिभेदे । [तस्य गत्वञ्च । भरिगो
 भरित पु० भृ-इतच् । हरिद्वर्षे । तद्वति वि० स्त्रियां डीप्
 भर्ग पु० भ्रसृज-वञ् भर्जादेगे क्तवत् । गिबं, ज्योति'पदायै,
 आदित्यान्तर्गते ऐद्वरे तेजनि, 'आदित्यान्तर्गतं वचो भर्गं
 खं तन्मु सुक्षुभि' । जन्मष्टयुविना'गाय इ'स्यस्य तितयस्य च
 ध्यानेन पुरुषैर्वञ्च द्रष्टव्यं सूर्यमखण्डे' इति याज्ञवल्क्य'
 तस्य तेजस ऐद्वरत्वं 'यदादित्यगतं तेजो जगद्भासयतेऽ-
 म्बितम् । यद्वन्दुमसि यज्ञान्मौ तत्ते जोविद्विमानकम्' इति
 गीतायास्तत्तम् । भावे घञ् भर्जने च । [धातरि च वि० ।
 भर्त्तृ पु० भृ-इतच् । स्वामिनि, अधिपतौ, राजनि च । घोषके,
 भर्त्तृदारक पु० भर्त्तृरधिपस्य राज्ञ' दारक पुत्रः । नाय्योक्तौ
 राजकुमारे । तल्लयायां स्त्री० कन् । भर्त्तृदारका ।
 भर्त्तृहरि पु० भर्त्ता हरिखि । स्वनामख्याते वाज्यपदीयादि
 ग्रन्थकर्त्तरि निरुक्तस्य ज्येष्ठे भ्रातरि राजभेदे ।
 भर्त्स्य अधिपे, चुरा० उभ० सक० सेट् । भर्त्स्यति ते अत्रभर्त्सन् त
 भर्त्स्यन न० भर्त्स-ल्युट् । अपकारवचने अधिपे तिरस्कृता-
 यापकारार्थकवाच्योक्तौ । टुच् । भर्त्सनायत् स्त्री० ।
 भर्त्स्यपत्त्रिका स्त्री० भर्त्स्यं निन्दनीयं पत्रमस्याः कप् अत
 इत्यम् । नहानीलीदृजे ।
 भर्त्स हिंसायां भ्रा० पर० सक० सेट् । भर्त्सति अभर्त्सित् ।
 भर्त्सान् न० भृ-मन्, सनिन् वा । खण्डे, भृती, जाभौ, धुसूरे च
 भर्त्सं हिनै भ्रा० पर० सक० सेट् । भर्त्सति अभर्त्सित् ।
 भल वधे दाने निरूपणे च भ्रा० व्या० सक० सेट् । भलते अभलित
 भल निरूपणे च० व्या० सक० सेट् । भालयति अत्रीभलत ।

भलता स्त्री० भाति-भा-त जर्म० । राजयनालतायाम् । [ह्यति
 भलु दाने, वधे, निरूपणे च भ्रा० पर० सक० सेट् । भलति अभ-
 भल्ल पु० भल्ल-अच् । भल्ले । अस्मभेदे पु० न० । स्वार्थे कन्
 भल्लके पु० । वा गौरा० डीप् तलेन । स्वार्थे कन् । भल्लनाय्यव
 भल्लपुञ्जो स्त्री० गल्लस्य पुञ्जस्य पुष्पमस्याः डीप् । (गौरव
 तण्डुला) लुपभेदे ।
 भल्लत पु० गल्ल गल्लाम्बुमिजातति व्यगिनम् अत-अच् । (गैला)
 वृज्जभेदे स्वार्थे कन् । अल्पे गौ० डीप् । गल्लतक्यथत् ।
 भल्ल(ल्ल)क पु० भल्ल-उ(ज) क । (भालुक) जन्तुभेदे ।
 भव पु० भू-भाये अप् । जन्मनि, सत्तायाम्, प्राप्तां च । भवत्यस्मात्
 अपाटाने अप् । जलमूर्तिधरे महादेवे, जलस्य पृथिवी-
 जेतव्येन तद्रूपस्य शिखर जगदरेतलम् । व्याधारे अप् ।
 संसारे । कर्त्तरि अच् । भव्ये, (चागता) वृज्जे, सङ्गते च ।
 भवत् वि० भग-इवत् । युष्मदर्थे, सर्वनामता चास्य । भवान्
 भवत्याः पुन भवत् पुलः । भू-शब्द । वर्तमानकाचार्ये भवग
 कर्त्तरि च भवन् त्तिचाटभवात् डीप् शतनस्यनुम् ।
 भवद्दीव वि० भवतस्मगवह् ए पटनस्य जग्भावाः । तल-
 स्वन्दिनि । [जन्मनि, सत्तायाश्च ।
 भवन न० भू-आधारे ल्युट् । गृहे । भावे ल्युट् । भावे,
 भवादृश(ग)ञ् वि० भरतस्यैव दर्शनमस्य भवत्-उच-क्तिप्
 दृश, क्म वा । भवत्स्ये जने । [उर्गायाम् ।
 भवानी स्त्री० भरतस्य पत्नी भव-डीप् आनुक् च । शिष्यभार्यायास्य
 भवाभीष्ट पु० भवस्य महादेवस्य भीष्टः अग्नि-इप-क्तः ।
 उगुर्गा । [तद्वति वि० ।
 भविक न० भवाय हितम् इत् । कृण्वे । अर्थ आद्यच् ।
 भवितव्य न० भू मयिचति कर्त्तरि च नि० तव्यत् । अग्न्य
 मध्ये 'भवितव्यं भवत्येव यदिधेर्सनचि स्थितमि'ति । [च
 भवितव्यता स्त्री० भवितव्यस्य भावः तल् । अयस्यभावे, भाग्ये
 भविष्यु वि० भू-इण्युच् । भवनशीपे ।
 भविव्यात् पु० भू-लट् सहेति शब्द-स्य च घृ० वा तलोप ।
 भाविनि काले । तज्जालनर्त्तितं पदार्थे वि० । स्त्रियात्
 डीप् उमु च 'अव्याचनेनविषयन्या' इति रघु । तलोप
 पञ्चे लोवता । उत्तरपदस्य' वि० । 'चङ्गविष्यो विनश्य-
 तो'ति पञ्चतन्त्रम् । भविव्यमविहात्य कृते पुराणभेदे न० ।
 भव्य वि० भू-कर्त्तरि नि० यत् । भाविनि 'अवश्यतव्येष्वनव-
 यद्वाग्रहेति नैपथं (चालता) फलभेदे मङ्गले च न० ।
 शुभे, सत्ये, योग्ये च न० तद्वति वि० । कर्म्मरङ्गे, गज-
 पिप्पल्या च स्त्री० ।

भय कुङ्करण्डे भ्वा० पर० सक० से० । भयति अभयोत्-अभायोत्
भयक उ० भय-कृन् । कुङ्कुरे । [अभयोत् ।

भस दीप्तौ अक० भस्ते सक० लु० पर० सेट् । वभस्ति । अभयोत्-
भस्त्वा स्त्री० भस-लृन् । वभूत् प्रवेविकायाम् अग्निवसुत्वये
चर्मनिर्मिते यन्त्रभेदे । (याता) गौ० ङीप् । अत्रैव ।
स्वायं कन् टाप् न इत्थम् । भस्त्रकायत्रैव ।

भस्त्रक न० भस्त्र करोति क-ङ । (भस्त्रकोटे) बहुभोजनकारके
रोगभेदे । भस्त्रे इत्यर्थे कन् । यत्नयति ह्य्ये विङ्ङे च ।
भस्त्रगन्धा स्त्री० भस्त्रन इव गन्धोऽस्या । रेणुकाख्यगन्धद्रव्ये ।
स्वायं कन् अत इत्थम् । तत्रैव । [गन्धद्रव्ये ।

भस्त्रगन्धिनी स्त्री भस्त्रन इव गन्धोऽस्यस्या इति । रेणुकाख्ये
भस्त्रगर्भे उ० भस्त्र गर्भं यस्या । तिनिवहणे, कपिष्विधवाया
च । रेणुकाख्यगन्धद्रव्ये स्त्री० टाप् ।

भस्त्रन् न० भस-भन्तिन् । (खाट्) दग्धगोमयादिविकारे ।
भस्त्ररोहा स्त्री० भस्त्रनि रोहते इह अच् । दग्धिकायाम् ।
भस्त्रसात् अव्य० भस्त्र काख्येन सम्प्रज्ञ करोति भस्त्रन्+साति ।
साकल्येन भस्त्ररूपकरणे ।

भा दीप्तौ अदा० पर० अक० अजिट् । भाति । अभयोत् ।
भा स्त्री० भा अच् । टाप् । दीप्तौ ।
भाक्त्वि० भक्ते गौपीयज्ञे रागत अण् । औपचारिके
गौपीयज्ञे वा योधितेऽर्थे । भक्त्वाद्यस्येदम् अण् । अन्नसम्-
भ्यति लि० ।

भाग उ० भज-भाषे घञ् । भजने । कर्मणि घञ् । अर्थे, इट्-
वस्तुनोऽर्थे, एकदेशे भाग्ये, 'विशागकलया' रागेभागे
इत्यभिधीयते' इति ज्योतिषोक्ते रागे विशागके च ।

भागधेय न० भाग+स्यार्थे धेय कर्मिधानात् नपुंसकत्वम् ।
भाग्ये । भागेन धीयतेऽस्वी धा-यत् । राजदेशे करे ।
भागो धीयतेऽस्वी धा-सम्प्रदाने यत् । दायारे उपियत्ते ।

भागवत इति भगवत, भगवत्या वा इदम् षोडशदेशवता वा अण्
भगवत भगवत्या वा भक्ते तद्बन्धुनि च 'भग्न्या कृपे-
भांगवता भवनीलुङ्गेत तयो बन्धुनिगुणवर्णने उपाये
उपउपाये च न 'देने श्रुत भागवत उपाणमिति उपाणम्
तत् कस्य उपाणत् कस्य शेषउपाणत् तद्बहुविधाने
विकारेण निष्कल्पियते । [दानादी ।

भागशब्द अर्थ-भाग भाग इदं नोखाद्यर्थे यति । एकैकभागस्य
भागहर इति० भागभ्रम इति अर्थिक रिक्तेन गृह्णाति
इ-अच् । अदपार्थिवि ।

भागहार उ० भज्यते इति भागोविभाज्यकस्य हारो इत्थम्

इ-अच् । अङ्गशास्त्रोक्ते भाज्यस्य विभागकरणे ।

भागिन् इति भज-चिनुण् । अश्वविष्टि । [स्त्री० ङीप् ।

भागिनेय उ० भागिण्या अपत्यम् टक् । स्वयंपुत्रे । तत्कन्याया
भागोरथी स्त्री० भगोरथेन निर्हता आगीता तत्सम्बन्धिनी वा
अण् । गङ्गायाम् । 'भागोरथो निर्भरयोऽकारणा' मिति कु०
भागुरि उ० स्वतियाकरणदिक त्रिचि स्तनिभेदे ।

भाग्य न० भज-अयत् कृत्वम् । शुभाशुभकृतके कर्मणि ।
भाग प्रयोजनस्य यत् । भागवति लि० ।

भाङ्गीन न० भङ्गाया विजयाया भवनं चोत्त खञ् । (भाट्)
भङ्गाभवनयोग्ये चोत्ते । यञ् । भाङ्गावत्यत् । [भाजत् त

भाज इत्यक्कारणे, अद० उभ सक० सेट् । भाजयति ते अथ
भाजन न० भाज्यतेऽनेन भाज ल्युट् । पात्रे, चापारे, योग्ये च
भाजी स्त्री० भाज-कर्मणि घञ् नि० ङीप् । अटव्यस्त्रभेदे ।

भाज्य लि० भाज्यते विभज्यते भाज कर्मणि यत् । विभजनीये
'भाज्यो हर शुभ्यत यद्गुण स्यादि'ति लीलावती ।

भाटक न० भट-पोषणे षुल् । परम्पहयानादेरुपभोगार्थं
तस्मान्नि दीयमाने धने । (भाटा)

भाण उ० भण-अच् । 'भाण स्याद्भूतचरित' इत्याद्युक्तलक्षणे
इत्यकाद्यभेदे षाङि० इप० ।

भाण्ड न० भा अण्डच्, भण-उ-स्वार्थे अण् वा । भावे तैसा
दापारे भापने, (भाङ्) म्भेदे, (भाङ्गार) 'मृगाण्ड-
भाण्डोदरे ति वीरचरितम् । वचिजा मूत्रधने, अथभूषा-
या, नदीशूलहयमध्ये पात्रे च । गर्हभाण्डे हृषे पु० ।
भण्डस्य भाव अण् । भण्डपरिते न (भाङ्गामि) ।

भाण्डारिन् उ० भाण्डमण्डति ष-विति । (भाण्डारी) अ
सादिद्रव्यमण्डयेत् कताधिकारे ।

भाण्डिवाह उ० भाण्डि शुरादायाव (भाण्डि) वृष्टि अण् ।
नापिते । भाण्डि+अण्यर्थे लच् । भाण्डिकोयत् । [भेदे च

भाण्डीर उ० भण्ड ईरच् इ० । भट्टहणे, उन्दावनस्ये कटन-
भाति स्त्री भा-ङ्गिन् । शोभायाम् ।

भाण्ड उ० भद्राभिर्युक्ता पीपेणो भाण्डो वा यन्मन् माषे अण् ।
वैत्रादित पदे चान्द्रे माषे । तन्नाशोयपीपमास्यां स्त्री०
ङीप् । भङ्गे स्वार्थे अण् । इन्द्रोत्तरभाद्रपदाख्यनक्षत्रे
न । 'भाण्डदये चागरे इति ज्योतिषम् ।

भाण्डयन् स्त्री० ष० । भण्डेद अच् भाद्र भाण्डिन्यत् प्र-
भायाम् । अन्धित्वरधिके पदविभक्तिगदानस्ययो ।
तद्युक्ता पीपेमाषी अच् ङीप् । भाण्डनामस्य पीपेमास्याम्
साङ्ग माषे अच् । चान्द्रे भाण्डे भाषि । [नवीरुये

भाद्रमातुर पु० भद्रायाः सत्या, मातृ अपत्यम् अण् डुरच् ।
 भातु पु० भा-तु । स्त्र्ये, अर्कद्वये, किरण्ये, प्रभौ, राजनि च ।
 भानुफला स्त्री० भानुरिव दीप्तिमत् फलं प्रभवो यस्याः । कद-
 ल्याम् तस्याः मोचकस्य स्त्र्ये उख्येर्णत्वान्तथात्वम् । [त्वप्यत्व
 भानुमत् पु० भातु. किरणोऽन्यस्य मत्वप् । स्त्र्ये। भातुमाली
 भानुभ्रती स्त्री० विक्रमादित्यव्यपते. पत्याम् ।

भाम क्रोधे स्वा० आत्म० अक्र० सेट् । भामते, अभामिष्ट ।
 भाम पु० भाम-घञ् । क्रोधे, दीप्तौ च । कर्त्तरि अच् । स्त्र्ये ।
 कोपवत्या स्त्रियां स्त्री० टाप् । [च

भामिनी स्त्री० भाम-णिनि । कोपशीलायां स्त्रियां, स्त्रीमात्वे
 भार पु० च-घञ् । गुरुत्वपरिभाष्ये, तद्वति द्रव्ये विंशतितला-
 परिभाष्ये (अष्टमहस्तोत्तरपरिभाष्ये) च पु० ।

भारत न० भरतान् भरतवंशानधिकृत्य कृतोऽयम् अण्
 भार वेदादिशास्त्रेभ्योपि सारांगः अस्यस्य त वा । वेद-
 व्यासप्रणीते लक्ष्मणोक्तोऽयम् अण् । भरतेन चिह्नितं,
 तखेटं वा अण् । 'हिमाङ्गं टज्जिणं वर्षं भरताय ददौ
 पिता । तस्याञ्च भारतं वर्षं' इत्युक्ते जम्बुद्वीपान्तर्गते
 वर्षभेदे । भरतस्य गोलापत्यम् अण् । भरतन्दपस्य वंशे ।
 भरतेन सुनिना प्रोक्तमण् । भरतसुनिकते नाटकशास्त्रादौ
 न० । तदधीयते पुनरण् । जटे, अग्नी च ।

भारती स्त्री० भ-अतच् सार्धे प्रजाद्यण् । वाक्ये तदधिदेव-
 तायां सरस्वत्यां, पवित्रभेदे, 'भारती संस्कृतप्रायो वाग्ब्या-
 पारो नराश्रय' इति सा० ईप० अलङ्कारोक्ते दत्तिभेदे च ।

भारद्वाज पु० भरद्वाजस्य गोलापत्यम् अण् । गोत्वप्रवर्त्तके
 सुनिभेदे, द्रोणाचार्ये, अगस्त्यसुनौ, व्याघ्राटविश्वे,
 दहसतिशुबे च । वनकार्पास्यां स्त्री० डीप् । पु० । भार्वा-
 जोत्वप्यत्व । [ह्रनदण्डे (वांक) ।

भारवटि स्त्री० भारस्य वह्नयार्थां घटिः शाक० । भारव-
 भारवाह् (ह्) पु० भारं वहति अण्, खि वा । भारवाहिनि ।
 खुल् । भारवाहकोप्यत्व ।

भारवि पु० किरातावर्जुनीयकाव्यकारके कविभेदे ।

भारद्वज पु० भारीभूतो द्वजः । काञ्चीनामगन्धद्रव्ये ।

भारिक पु० भारं वहति भार+ठक् । भारवाहके ।

भार्गव पु० भृगोरपत्यम् तन्नोत्पत्त्यं वा अण् । शुक्राचार्ये,
 परशुरामे, धन्विनि, गजे च । तेन प्रोक्ता तेनाधीता ज्ञाता
 वा अण् । वेदप्रसिद्धे विद्याभेदे, पार्वत्यां लक्ष्मां दूर्व्यायां
 च स्त्री० डीप् ।

भार्गी स्त्री० सर्गस्यैवमण् । (वासनहादि) द्वजभेदे ।

भाय्या स्त्री० भ-ग्यत् । विधिनोदायां स्त्रियाम् भरणीये द्वि०
 भाल न० भा-लच् । ललाटे सुषोर्द्धभागे ।

भालदर्शन न० भावे उच्यते कर्मणि ल्युट् । सिन्दूरे ।

भालनेत्र पु० भावे नेत्रमस्य । गिये । भालनेत्रनाटयोप्यत्व ।

भालाङ्ग पु० भानुस्येगङ्गीयस्य, भावे अङ्गी यस्य वा । शाक-
 भेदे, करपत्तेऽस्ये (करात्) रोहितमस्ये, महापुरुष-
 चिह्नयुक्ते पुरुषभेदे, गिये, कण्ठ्ये च ।

भाल्ल (झु)क पु० भङ्गक+घाघं अण् वा ट् । हुस । जन्तभेदे
 भङ्गके । ट् । भानुकोप्यत्व ।

भाव पु० भावयति चित्तयति पटाघांन् सु० भू-अच् । नाथोक्तौ
 नानापटार्थचिन्तके पण्डिते । भावयति ज्ञापयति हृदयग-
 तम् भू-णिच्-अच् । हृदतात्रस्यावेदके मानसविकारे सेंट-
 कम्पाटौ, व्यभिचारिभावे । भू-घञ् । साध्यरूपे सिद्धरूपे वा
 क्रियारूपे धातोरर्थे, रागे आगये च । [उत्पादके च द्वि०

भावक पु० भाव-स्वाघे कन् । मानसविकारे । पटार्थचिन्तके ।

भाषत्क पु० भवतोऽचं ठक् । भवस्त्वन्निनि । [चिन्ताभेदे च

भावन न० भू-णिच्-ल्यु । (चान्त) फलभेदे, भावे ल्युट् ।
 युच् । चिन्तायाम्, अधिगमने, ध्याने, प्रत्यालोचनायां,
 वैद्यकोक्ते औपधसंस्कारभेदे स्त्री० ।

भावबोधक भावस्य रत्यादेर्वोधकः अनुभाषकः । रत्याद्यनु-
 भाषके भुभङ्गादिदेहवेषाविशेषे, सुखरागादौ च ।

भावानुगा स्त्री० भावं पटार्थसागर्थं वातुगच्छति गन्-ठ ।

आवायाम् अभिप्रायानुगन्त्रि द्वि० । [सिद्धिते च

भावित द्वि० भू-णिच् । वाकिते, प्राप्ते, शुद्धे चिन्तिते

भाविनी स्त्री० भावः हृदयवेषाभेदोऽस्यस्या इति । स्त्री-
 भेदे, स्त्रीमात्वे च । भू-णिनि । भविष्यत्कारवर्त्तनि द्वि०
 स्त्रियां डीप् ।

भावुक न० भू-उकञ् । मङ्गले, तद्वति द्वि० । नाथोक्तौ
 भगिनीपतौ पु० । भावनायुते द्वि० 'उद्धरहो रसिका-
 भुवि भावुका' इति भागवतम् । [न ह्रस्वः ।

भाप वचने स्वा० आत्म० द्विक० सेट् । भापते अभामिष्ट । चडि

भाषा स्त्री० भाष-अ । वाक्ये, संस्कृतादिवाक्ये च । अष्टादश
 भाषावारविलासिनीभुजङ्ग' इति सा० १५० । व्यवहारे
 प्रतिज्ञासूचकवाक्ये 'यदावेद्यते राज्ञे तद्भाषेत्यभिधीयते'
 इति सृष्टिः । [वाक्यरूपे प्रथमेऽं ।

भाषापाद पु० कर्म० चतुष्पादव्यवहारे प्रतिज्ञासूचके

भाषित न० भाष-भावे-क्त । कथने । कर्मणि-क्त । कथिते द्वि० ।

'भाषितपुंक्ता' इति पाणिनिस्त्वम् ।

भाष्य न० 'सूत्रादीं वक्ष्ये यत्र पदै सूत्रानुसारिणि ।
 स्वपदाणि च वक्ष्येने भाष्य भाष्यविने जना' इत्युक्तं
 लक्षणं सूत्रव्याख्यापन्यभेदे । कथमीये ति ।
 भास दीप्तौ आ० आत्म० अक० सेट् । भाषते अभाषिष्ठ । चडि
 वा कृत्स्न । अनीमसत् अयभाषत् ।
 भास स्त्री० भास सम्पदा० क्तिप् । दीप्तौ, भयुषे इच्छायाञ्च ।
 भास पु० भास-घञ् अय् वा । दीप्तौ गोष्ठे, कुजुरे तु क्तिप् च ।
 'यार्चनमददत् वस्तु भाष काकोऽथवा भवेदिति ष्यति ।
 भासुर लि० भास पुरच् । दीप्तिघोषे, स्फटिके च। वीरे उ०
 कुशैपधे न० । [[विद्याति]
 भासुरपुष्पी स्त्री० भाघराणि पुष्पाण्यस्या । हृषिकावौ
 भास्कर उ० भास करोति भासु+क टच् कक्षा०। सूर्ये, अग्नी
 घोरे, अर्कहृष्टे सिद्धान्तगिरोमधिपन्यज्ञत्यण्डने । स्वर्धे न०
 भास्करमिय उ० इत० । पद्मरागमघौ (सुमि) ।
 भास्वर लि० भास वरच् । दीप्तिमुक्ते, सूर्ये, दिने, अर्कहृष्टे च
 पु । कुशैपधे न० (कुजु) । [वीरे च । दीप्तिमति लि० ।
 भास्यत् उ० भासु+अस्यर्थे मत्पु मस्य व । सूर्ये, अर्कहृष्टे
 भिष्त् लोभे लामायोक्तौ सक याचने द्विक० क्लेशे अक० आ०
 व्याक० सेट् । भिषते अभिषिष्ट ।
 भिष्ठा स्त्री० भिष् अ । याघज्यायाम् ।
 भिष्ठाक लि० भिष् थाकन् । भिष्ठाकारके । क्षिया डीप् ।
 भिष्ठाशिल् लि० भिष्ठाशिल्भ्यश्चाति अय-ष्यति । भिष्ठा-
 लभोपजीविनि ।
 भिष्णु उ० भिष् ष । सत्याधिनि चतुर्थाचभे ।
 भिष्णुक् उ० स्त्री० भिष्-उक्त्वा । भिष्णोपजीविनि ।
 भिष्णु उ० स्त्री० भण ष्ट उ० । कटाकारविरक्तवर्षपथे वचु-
 काकारवीजे क्षुपभेदे । स्त्रीष्येटाप ।
 भिष्त् न० भिद्-क्त लि० तथ्य न म । घञ्से ।
 भिष्ति स्त्री० भिद् क्तिन् । ष्टण्डादे कुशे (दियाल) । सार्थे
 कन् । तत्र पक्षां च ।
 भिद् द्विधाकरणे विभेयकरणे च रूपा उभ० सक० अमिद्
 भिन्ति भिन्ने अभिद्भ् अथैकीत् अभिस । [खीप्
 भिद् अयकरणे आ पर सक० सेट् इदिद् । भिन्ति अभि-
 भिदा स्त्री० भिद् अष्ट । विरारेण, द्वेषीकरणे विभेयकरणे च ।
 भिदुर उ० भिद् उटच् । यञ् । उटच् । भिदिरथयत् न ।
 उटहृष्टे उ० ।
 भिन्दिपाल उ० भिदि विदारणे षन् भिन्दि भे न पालयति
 पाल अथ । कृत्स्नस्ये पाठिकाये, इक्षमस्येऽश्वे च ।

भिन्दि उ० भिद्-क्त । विदारिते, विचित्रिते, सङ्गते, अन्ते,
 मस्तुटिते च । [कर्कोश्याम् ।
 भिन्निगातिका स्त्री० भिन्दि विदारित गात्रमवयवो यस्या ।
 भिन्नपरिकर्मान् न० भिन्नस्य अयसङ्घितस्य परिकर्मान् सक्ता
 रविगेष । अङ्गमास्त्रांते सामस्य गुणभोगादिष्वस्तारे ।
 भिन्नभिन्नात्मन् पु० भिन्नप्रकार प्रकारे हित्वम् तादृग व्याका
 यस्य । चषके (छोटा) । [डीप् । पापाणभेदेके हस्ते ।
 भिन्नयोजनी स्त्री० भिन्न युञ्जतेऽनया युज-करणे ल्युट्
 भिल भेदने वा चु उ० पक्षे तु पर० सक० सेट् । भेदयति ते
 भिलति अयोभिलत् त अथैलीत्, [येति ष्यति
 भिन्न उ० भिल-उक्त्वा । श्लेष्कनातिभेदे । (भिल) 'कैवर्त्तमेदभिन्ना
 भिन्नतरु उ भिन्नमिय तदपजीव्यत्वात् तरु । लोभे ।
 भिल्ली स्त्री भिल लक् गौ० डीप । लोभे ।
 भिप तोगप्रतीकारे वौ पर० सक सेट् । भेयति अर्थेयीत् ।
 भिपक्त्रिय उ० इत० । युद्ध्याम् ।
 भिपग्भट्टा स्त्री इव० । मद्रदन्विकायाम् ।
 भिपज् उ भिपति चिकित्सेते भिप-अजिक् । वैद्ये रोगप्रतीकारेण
 भिसुसटा स्त्री० भिष्णामन्न टीकते टीक ट ड०। दग्धार्द्र । ए०।
 भिष्णिटा भिष्णिटा भिष्णिटा भिष्णिटा इत्यादयोऽप्यथैषार्थे
 भिसुसा स्त्री भिद् क्तिप् षो-क ट दक्ष षः । अथे । [साय
 भी भये लु-पर० अक अमिद् । विभेति अर्थेयीत् विभवामाष चि
 भी भये अक० भरथे सक० क्वादि वा प्रा० पर अमिद् ।
 भीनानि भिनानि । अर्थेयीत् ।
 भी स्त्री भी-अभ्य० क्तिप् । भवे ।
 भीति स्त्री० भी क्तिन् । भये, कस्ये च । क्त-भीत । भययुक्ते लि०
 भीम लि० विभेत्क्याम् भी सक० । भयघ्नौ । भयानकरणे
 महादेवे, भीमसेने, अश्वत्थवैतसे च उ० । दुगायां स्त्री
 'भीमा देवीति विश्रवात तन्ने नाम भविष्यतीति अष्टौ ।
 भीमरथी स्त्री 'सप्तप्रसन्ति भेषु, सप्तमे प्राति सप्तमी । राति
 भीमरथी नामे लुकायां रात्रौ ।
 भीमसेन उ युधिरातसे मध्यमपाहवे, कूर्पभेदे च ।
 भीमैकादशी स्त्री भीमैतोपासा एकादशी प्राक् । चाव-
 धुषैकादश्याम् ।
 भीरु लि भी क्तु । भयघोषे । गतावस्था कष्टकाया, जग
 पदिकाया, द्वादायां योषिति च। स्त्री वा उट् । भययुक्ता
 वां योषिति । [भययुक्ते लि० ।
 भीरुक उ० भी क्तुक्त्वा । गृह्याथे । व्याप्ते । इक्षुभेदे च ।
 भीरुपरि स्त्री० भीरुषि पश्चात्थ दग्धा । पदसूत्याम् ।

भोलु वि० भी-कु। भयगीने। लुजन्। तय। मङ्गके पु०।
 भीषण पु० भीषयते भी-पिच्-त्यु भीषादेशे। भयानकरसे,
 कुन्दुरुके, हिन्ताले, शङ्क्याच्च। महादेवे-जपोते च पु०।
 गटे टारुणे च वि०।
 भीष्म पु० भी-मन् मरु च। भयानकरसे। भयहेतौ वि०।
 गङ्गागर्भजे शालतुसृते स्वनामख्याते कुरुवंशे जन्मिणे पु०।
 भीष्मजननी स्त्री० इत०। गङ्गायाम्। भीष्मरूपभृतयोष्यत्।
 भीष्मपञ्चक न० भीष्मेवोपट्टिं पञ्चकम्। फार्सिगुल्फि-
 ट्याटिपु पञ्चम विधिपु, तत्कर्त्तव्ये व्रतभेदे च।
 भीष्माटमी स्त्री० इत०। भीष्मस्य देवत्यागटियसे सापराक्षा-
 ट्याम् अतस्त्रिभुवने त्रिने सर्ववर्गस्य तर्पणं कार्यम्।
 भुक्त वि० भुज-कर्मणि क्त। भनिते। भावे-क्त। भक्षणे न०।
 भुक्तसमुच्चिनत वि० पूर्व भुक् पद्यात् समुच्चिनतं त्कम्।
 भोजनोत्तरं त्कते अन्नादौ।
 भक्ति स्त्री० भुज-क्तिन्। भोजने भोगे, च'शागमो निष्कलमत
 भुक्ति स्त्रैकपि यत् नो' इति स्यति।
 भुक्तिप्रद पु० भुक्तिं भोगं भोजनं वा प्रददाति सत्यायास-
 मव्यत्वात्। सुहे।
 भुग्न वि० भुज-भोटने क्त। रोगादिना कुटिलीकते। [भुग्न'
 भुज भोटने त्ठ० प० सक० अनिट्। भुजति अभौचीत्। क्त
 भुज भवणे आ० पालने पर'सक-रुधा० अनिट्। भुङ्क्तेऽदम्
 अभौजीत्। भूमिं भुनक्ति पालयति। 'टिर्वं मरुत्वानि
 भोक्षते महीमिति रघुः भुक्तः।
 भव पुंस्त्री० भुव्यतेऽनेन भुज-भवर्थे क। वाही, करे, विक्रोग
 चतुष्कोणाटिनेवरेस्यभविगेपे लीनामत्यादौ मसिदे 'तथा
 यते तद्भुजकोटिषात' इति लीलावती।
 भुजग पु० भुज-पक्रमे क भुजः कुटिलोभवन् सन् गच्छति
 गम-ड। सर्पे, अक्षेपानजले च।
 भुजगान्तक पु० इत०। गच्छे। भुजगनाशनाद्योष्यत्।
 भुजगाश्रन पु० भुजगान् अस्नाति अग-त्यु। गच्छे, भुजग-
 मचकाद्योष्यत्। [अक्षेपानजले च।
 भुजङ्ग पु० भुज' सन् गच्छति गम-त्तड् डिच्च। सर्पे, जारे,
 भुजङ्गप्रयात न०। द्वाटगात्ररपाटके छन्दोभेदे।
 भुजङ्गम पु० भुजः कुटिलोभवन् सन् गच्छति गम-त्तड् डिच्च।
 सर्पे, अक्षेपानजले च। सीमके न०। [डिप्। राक्षायाम्।
 भुजङ्गाजी स्त्री० भुजङ्गस्येवाञ्चि पुष्पं यस्याः पच् समा०
 भुजङ्गाख्य पु० भुजङ्गवत्या आख्या यस्य। नागकेशरे।
 भुजगिरस् पु० इत०। स्वन्देशे।

भुजान्तर न० भुजयोरन्तरं मध्यम्। शोडे।
 भुजिष्य पु० भुज-किप्पन्। दासे, रोगे, स्वतन्त्रे, दम्बद्ये च।
 दास्या, वेद्यायाश्च स्त्री०। [दिगमंश्यायाद्।
 भुवन न० भवत्यत्र भू-युन्। जगति, जने, आकाशे, चत-
 भुवनकोष पु० भुवनस्य कोष इव। भुगोने ज्योतिषस्यभेदे च
 भुवन् यथ० भू-यस्-युन् किञ्च। आकाशात्कके द्वितीये नांके।
 भुवर्गोक्त पु० कर्म०। भुराटिगप्रलो'मद्ये द्वितीयकोके।
 भू प्राप्ता यत् या० सक० सेट्। भावयते यमीभवत्।
 भू प्राप्ता भ्याः ट्-सकः सेट्। मयति-ते अभूत् अभयित्।
 भू तु ह्यौ अक० चिन्तने मिथ्याने च सक० पुरा० उभ० सेट्।
 भावयति-ते अमीभवत् त।
 भू सत्तायां भ्याः पर० अक० सेट्। भवति अभूत्। [यदाग्ने च
 भू स्त्री० भू-संप० किप्। पृथिव्याम्, एकसंख्यायां, स्थानमात्रे-
 भूकन्द पु० भुव' कन्द इव। [दुनकुडि]। महाश्रापगिकादष्टे
 भूकदम्ब पु० भुवि कदम्ब इव। [को'सिम] अलम्बुगद्वये।
 भूकदम्बक पु० भुवि उदम्ब इव कायति कै-क। यवान्याम्।
 भूकम्प पु० इत०। लोमानामनिट्छूचके अद्भुतरूपे पृथिव्याः
 मयं चनेने।
 भूकुम्भी स्त्री० भुवि कुम्भीव। भूमिपारुनी।
 भूकुम्भारही स्त्री० भुवि कुम्भारहीव। यद्व्याम्।
 भूकेश पु० भुवः पृथिव्या केय इव। वटे, मारुते च।
 भूखूर्जुरी स्त्री० भुवि लग्ना खूर्जुरी शाक० खूर्जुरीयाम्
 भूमिखूर्जुरीयाम्
 भूखूर्जुरीयाम्
 भूगोल पु० भूर्गोल इव। गोलाकारे भूमण्डले तन्नामानस्य-
 रूपादिकं दृष्टदभिधाने 'मध्ये समनाटगुणस्य भूगोलो
 व्योमि तिष्ठति। विभ्राणः परमां शक्तिं ब्रह्मणो धार
 यात्तिका'मिति सूत्र्यमिहान'।
 भूच्छाया स्त्री० भुवच्छाया। सूत्र्यकिरणसम्पर्कवशात्। जाय-
 माने राज्ञ्यहाभिधाने तमसि अन्वकारे।
 भूजसू स्त्री० भुवो जसूरिप खाडवत्। गोधूमे, विकृतफले
 च (वरुचि) इत०। सुद्रजसूयाम्। भूमिजसूयाम् स्त्री०
 भूत न० भू-क्त। न्याये, उचिते, धर्मिणीजलेतोवायुगगनरूपेपु
 गन्धाटिविशेषगुणजसू ज्येषु, जन्तुपुसले, यद्योर्वं, वास्तविके,
 'भूतमयसुपन्यस्तं हीयते व्यवहारत इति स्यतिः तन्नाउष
 न्दाने च 'उलं निरस्य भूतेने'ति स्यतिः। पिशाचादौ,
 कुमारे, योगीन्द्रे, कृष्णपत्रे प्राणिनि च पु०। अतीति
 दत्ते, सहजे, प्राप्ते, सत्ये च वि०। कृष्णचतुर्दश्यां स्त्री० टाम्
 भूतकेश पु० भूतानां केय इव। (भूतकेश) नामके तस्यभेदे

स्त्रीत्वमपि, पाच तत्र, पेकात्रिकाया च टाप् । भोलिच सुगरे डीः
 भूतगन्धा स्त्री० भूत मभूत गन्धो यस्या । सप्राणात्मगन्धद्रव्ये
 भूतस्य पु० भूत हृदि हन टक । भूर्जपत्रे तद्वारणे हि वाशपह-
 भूतादिनिवारणम् । भूत प्राकृत गन्ध हृदि अथ करोति
 लघुने, उह्वे च । भूतनाशके त्रि० । तनस्यां स्त्री० डीप् ।
 भूतचतुर्दशी स्त्री० भूतप्रिया चतुर्दशी तद्विशेषेण तस्या दीप-
 दानात् । चाश्विनकृष्णपक्षचतुर्दश्या दीपान्विताम वा
 स्नापूर्वतिथौ यमचतुर्दश्याम् ।
 भूतजटा स्त्री० भूतस्य जटेव । जगन्मास्याम् ।
 भूतद्राविन् पु० भूतान् द्रावयत्यनवारयति दृ षिष् विानि ।
 रक्तकरवीरडले भूतद्रुगुहणे, ग्राहोडहणे च ।
 भूतद्रुम इ भूतद्रव द्रुम । खेद्वातकहणे । भूतद्रुवाद्योयत्व
 भूतधात्री स्त्री० भूतानि जनून् धारयति धा-एच् डीप् ।
 एष्टिव्याम् । [वटुकस्तोत्रम् । भूतेषुभूतपत्याद्योयत्व
 भूतनाथ इ इत । शिवे, वटुकभैरवे च । भैरवो भूतनाथवेति
 भूतनाशन न० भूतान् नाशयति नश षिच् ल्यु । रुद्राले ।
 सर्वेषु, भूतान्तके च पु० ।
 भूतपक्ष इ भूतप्रिय पक्ष अन्धकारवचनात् । कृष्णपक्षे ।
 भूतपत्नी स्त्री० भूतद्रव कृष्ण पक्ष यस्या । कृष्णसलसात् ।
 भूतपुष्प पु० भूतद्रव कृष्ण पुष्प यस्या । श्लोनाकडले ।
 भूतभावन पु० भूतानि एष्टिव्यादीनि भावयति जनयति भू-
 षिष् ल्यु, भूता यस्या यथासां भावना यस्या वा । विष्णौ,
 वटुकभैरवे च 'भूतात्मा भूतभावन' इति । तयो स्तोत्रे ।
 भूतयज्ञ इ भूतान् प्राणिनो गणघादीन् उह्विय यज्ञो
 बलि । नित्य ऋहृत्स्यकर्त्तव्यपञ्चयज्ञान्तर्गते बलिष्वदेर
 कर्मणि भूतेभ्यो बलिहरण भूतयज्ञ' इति स्मृति ।
 भूतल न० भूरेव तलम् । एष्टिव्याम् । इत । पाताले भूरेरपोभागे
 भूतलिका स्त्री भूतल पाताल भूतलेश्वर्यास्या ठन् । टका
 याम् (पिडिङ्गाक) नङ्ङुत्तरमूलत्वात्सालयात्वम् ।
 भूतवास इ० इत । (बयडा) विभोगकडले । भूतावाधाद्योयत्व
 भूतशुद्धि स्त्री० भूताना देहारम्भकएष्टिव्यादीना शुद्धिर्भावन
 विधेयान् शोधनम् । तन्वादी श्रद्धिदे देहारम्भकचतुर्विधयति
 तस्याना भावनाविशेषेण मन्त्रादिण देवक्षयतामस्यादने ।
 भूतसार इ भूतद्रव कृष्ण सारोऽस्य । श्लोनाकडले ।
 भूतहन्त्री स्त्री० भूतान् गह्वय हृदि हन ह्वच् डीप् । वन्द्या
 कर्त्तार्या, देवदूर्वायाश्च गह्वारयो हि स्त्रीणां मन्त्राप्रति
 रोषकमसभयनाथ ।
 भूतहर इ० भूतान् हरति अघसारयति हृ अच् । पुण्यो

भूतहारिण पु० भूतान् हरति स्थानान्तर नयति हन षिनि ।
 देवदारुहणे । [खनामख्यते एते
 भूतार्द्रश पु० भूतानां पिपावानामद्रुगुहवापघारकलात् ।
 भूतात्मन् पु भूतानि एष्टिव्य दीनि पञ्च द्रव्याणि आत्मा स्वरूप
 यस्या । देहे । भूतानि पञ्च द्रव्याणि भूता प्राणिनश्च आत्मा
 स्वरूप यस्या । परब्रह्मणि, 'सर्वं खल्विद् नञ्ज तत्त्वना
 नि'ति स्मृति । सर्वभूतात्मके हिरेण्यगमे, विष्णो वटुक
 भैरवे च 'भूतात्मा भूतभावन' इति तयो स्तोत्रे ।
 भूतारि पु० इत । हिङ्गौ तद्गन्धेन हि भूतापघरणम् ।
 भूतालो स्त्री० भूतानीव अलति पयोतीति अह-अच् गौरा०
 डीप् । भूमिगह्वरी, मूषल्याच्च । [विभोगकडले च
 भूतावाश पु भूताना प्राणिनाभावश्च अधिष्ठानत्वात् । विष्णौ
 भूति स्त्री भूक्तिन् । भवने, अणिमाद्युत्पत्तिष्वर्थे, शिवाङ्ग
 भगनि, भूहणे, सत्यतौ जात्या इदिनामीधेपे च ।
 भूतिका पु भूत्या सम्यस्या कायति कै-क । भूमिन्ने, यमान्याच्च
 चन्द्रे, कटकते क्तृषे च न० । टृच्, टोच् । भूतीकोयन
 भूटण न भुव लण गन्धवत्त्वात् (गन्धखड) लणभेदे । रोहि
 पल्लवे पु० । [कण्वाम् (उत्तरकानि)
 भूद्रीभवा स्त्री० भूट्या भूमिविभे भगति भू अच् । आसु
 भूदार पु० भुव वपाति खनति सलाद्यधम हृ-अच् । श्रुजरे
 भूदेय पु० भुवि देव दय । विभे ।
 भूधर पु० भुव भरति हृ-अच् । पर्वते । [कण्वाम्
 भूधान्त्री स्त्री० भुवि लम्ना धान्त्री यामनकी शाक० । भूम्याम-
 भूमिश्च पु० भुवि लम्न निश्च य क । (चिराना) लुपभेदे ।
 भूनीप पु० भुवि सन्तो नीप शाक० भूमिकदम् ।
 भूप इ भुव पाति पा क । भूमिपाले भूमिपाद्योयत्व ।
 भूपद् इ भुवि पद मूल यस्या । हृत्पत्राले । सज्जिकाया स्त्री० डी प
 भूपलाश पु० भुवि पलाश यस्या । विश्वयकारके लुपभेदे
 भूपाल पु० भुव पात्रयति पाल अण् । भूपती ।
 भूपेट पु० भूपसेन । राजादनीहणे (पियासाश्च) तद्वीजस्य
 चिरहृष्टि इति ख्यातस्य राजप्रियत्वात्पात्वम् ।
 भूमज् पु० भुव भुङ्क्ते भवति पाशयति वा भुज क्तिप् । भयने
 भूमत् पु० भुव विपत्तिं धारयति, पाशयति वा च क्तिप् ।
 पर्वते, भूपाले च ।
 भूमन् पु० बहुर्भावे रमनिष् वि० बहुर्भावेय । नङ्ङत्वे ।
 भूमि(नी) स्त्री० भवन्वदिन्नु भूतानि भूतिक् वा डीप् । "दि-
 व्याम स्थानप्राप्ते, जिह्वायां, योग्यास्त्रीणे योनिना चित्त
 स्थास्थामभे, एकसङ्गायाश्च ।

भूमिज्ञा स्त्री० भूमिरिव कायति कै-क । रचनायां 'अन्ध-
रूपैर्यदन्वस्य प्रनेशस्तत्र भूमिकेत्युक्ते नाथ्ये-अभिनेयपात्वादि-
वेगान्तरग्रहणे मन्वे-वक्तव्यकथोद्घाते, कथायाञ्च 'नैया-
यिकादिभिरात्मा प्रथमभूमिज्ञायामयतारित इति सारथ्य-
प्रवचनभाष्यम् ।

भूमिचन्पाक पु० भूमिलग्नः चम्पकः शाक० । (भूचांपा) हृत्तभेदे
भूमिज पु० भूमिजायते जन-ड । मङ्गलपद्मे, नरकासुरे,
भूमिकटभे, मनुष्ये च । भूमिजातमात्रे लि०

भूमिजगुग्गुल पु० कर्म० । आगापुरजाते गुग्गुली ।
भूमिप्रिशाच पु० भूमौ पिशाच इव । तान्दृष्टे ।
भूमिभरुड पु० भूमिं भरुडयति भरुड-व्यञ् । (हापरमाति)
नताभेदे । [सःधवीलतायाम् ।

भूमिभरुडपभूषण स्त्री० भूमिं भरुडपदव भूषयति भूष-ल्यु ।
भूमि-नीरुह पु० भूम्यां भूमौ वा रोहति रुह-क । हृत्ते ।
भूहृत्तवोच्यते [णिच्-ल्यु । गवे चते ।

भूमिभङ्गेन पु० भूमिं वर्द्धयति खदेह्यपाधिशाशोपचयेन, हृत्त
भूमिष्ठ पु० भूमौ तिष्ठति स्वा-क अन्व० पत्वम् । भृष्टस्थे ।
भूमिस्तुश पु० भूमिं स्पृशति स्पृश-क्तिन् । वेद्ये, मनुष्ये, चौर-
भेदे सङ्घे, अन्वे च ।

भूमिन्द्र पु० भूमौ इन्द्र इव । च्चुमे । [चुमे
भूम्यामलकी स्त्री० भूमिलग्न्या आमलकी शाक० । खनामत्याते
भूम्यामली स्त्री० भूम्या सह आमलति सम्बन्धाति व्यामल
अच् गौ-डीप् । भूम्यामलक्याम् ।

भूम्यस् अन्व० भुवे भाषाय यस्यति यम-भावे क्तिप् । पुनरर्थे
भूम्यस् लि० अतिशयेन वङ्गः इत्यु नि० वहीर्भादेः ।
वङ्गतरे । क्तिवां डीप् । [प्रचुरे च ।

भूमिष्ठ लि० अतिशयेन वङ्गः इष्टन् नि० स्वादेशे । वङ्गतरे,
भूम्युक्ता स्त्री० भुवा युक्ता संवदा । भूमिखर्ज्याम् ।
भूरि पु० भू-क्तिन् । दिश्या, शिवे, इन्द्रे च । स्वर्णे न०
प्रचुरे लि० । [गन्धद्रव्ये ।

भूरिगन्धा स्त्री० भूरि प्रचुरो गन्धो यस्या । सरानाम-
भूरिगम पु० भूरि भारयुक्तालेऽपि वङ्ग गच्छति गम-अच् । गर्हभे
भूरिदुग्धा स्त्री० भूरीणि दुग्धानि निर्दासा यस्याः । उच्चिकालौ
भूरिपुष्पा स्त्री० भूरीणि पुष्पाण्यस्याः । शतपुष्पानाम् ।

भूरिपीना स्त्री० भूरीणि पीना यस्या । (चामकपा) सप्तलह्वे
भूरिबला स्त्री० भूरीणि बलानि यस्या । ५व० अतिबलायाम् ।
भूरिमल्ली स्त्री० भूरि वङ्ग यथा स्वात् यथा मयति मल-लच्
गौरा-डीप् । अन्वहायाम् ।

भूरिमाय पु० भूरय' मया यस्य । गृहगान्ते ।
भूरिशस् अन्व० भूरि-गस् । वङ्ग इत्यर्थे ।
भूरिश्रवम् पु० चन्द्रांश्वे गोभद्रास्यते नृपभेदे ।
भूरुगुडी स्त्री० भूर्यं रुग्णति आश्वात्पयति रुहि आर्तः
(माधवहृत्तो पठित') अग् । (जातिगुंडा) हृत्तभेदे ।

भूर्ज पु० जर्ज-अच् 'तः । रुनामस्याते वल्गुप्रधाने हृत्ते ।
'भूर्जत्व' स्वर्गवतीर्धाना' इति इमार ।
भूर्जपत्त पु० भुवि-जर्जं पत्तं यस्य । रुनामस्याते हृत्ते
भूर्जत्वचाद्योग्यत् । [वियोगस्थाने लोके ।

भूर् पु० भू-रु । अन्नरीशलोपादध'स्ये चरणसंहार-
भूलगना स्त्री० भुवि लग्ना । गङ्गपुष्पाम् । [र्याटवोत्वत् ।
भूवदरी स्त्री० भुवि लग्ना वदरी । कुङ्कुमायाम् । भूमिवद-
भूप मण्डने वा लु० टभ० मण्डे म्वा० पर० सक० सेट् । भूपयति-

ते भूपति अद्भुपत् त अद्भुपीत् ।
भूपण न० भूप्यतेनेन भूप-करणे ल्युट् । अनङ्कारे क्तिरी-
टादौ । भावे ल्युट् । भूपायाम् ।
भूपा स्त्री० भूप-अ । मण्डनक्रियायाम् ।

भूपित लि० भूप-क्त । अनङ्कृते ।
भूष्णु लि० भू-शुक्नु । मन्वगीते ।
भूष्णुण न० भूष्णुणम् ए० शुन् । भूष्णे ।

भृ भरणे म्वा० टभ० सक० अन्निट् । भरति-ते अभापीत् ।
भृ धारणे, पोषणे च लु० टभ० सक० अन्निट् । विभक्तिं विभक्तिं
अभापीत् अश्नत । विभर'सास-वभार । अद्भु भरयुः ।
क्ति-मप् च । भृत्विस' ।

भृकुत्त(श) पु० भुवा कृत्ता(शा) इन्द्रितज्ञापनं यस्य ए० भुवः
संप्रसारणम् । स्त्रीविशधारिणि नटे ।
भृकुट्टि(टी) स्त्री० भुव' कुट्टि । भङ्गि । संप्रसारणं वा डीप् ।
भृमङ्गे । 'रचितभृकुट्टिभ्रं नन्दिना हारिरुद्धे इति हृत्तविलासः

भृगु ए० भृस्ज-कु ए० । रुनिभेदे शिवे, शुक्राग्रहे, पर्वतसानी,
जमदग्नी, उच्चप्रदेशे च । भृगोगोत्रापत्यम् अण् वङ्गपु लुक् ।
भृगेश्वरे व० व० । [हृत्तवपतिवो हि तेन रचा कृता

भृपति पु० भृगूणां भार्गवंगस्य पतिः । परशुरामे, तेषा
भृगुसुत पु० इत० । परशुरामे, शुक्राचार्ये च ।
भृङ्ग पु० भृ-गन् किल् सुट् च । भ्रमरे कलिङ्गविहगे, भृङ्ग-
राले, जारे, भृङ्गारे, भृङ्गरोले च । अन्वक्ते, गुह्यत्वचि न०

भृङ्गजा स्त्री० भृङ्गइव जायते जन ड । भाग्याम् । अगुरुचन्दने न०
भृङ्गपर्णी स्त्री० भृङ्गइव कर्णं पर्वं यस्या डीप् । कृष्णै-
लायाम् । स्वार्थे कन् । अतैव ।

भङ्गप्रिया स्त्री० इत० । सापथीलताया प्रसुदप्रसुपणात् तत्-
 मियत्वम् । [नलोप । भङ्गराजे (किशुरिया) ।
 भङ्गराज उ० भङ्गान् रजयति अलभूतखर्चं रन्ज-अच् ए०
 भङ्गराजस् ए भङ्गान् रजयति अलभूतखर्चं रन्ज-अच्
 नलोप । भङ्गराजे । [(किशुरिया) । लुपभेदे ।
 भङ्गराज उ० भङ्गान् रजयति रन्ज (यथ कान् न् णि० इत०)
 भङ्गरिट्(टि) उ० भङ्ग इव रटति अच्, इव वा घृ०यत्तद्वचम् ।
 शिवपार्श्वचरभेदे । [भेदे
 भङ्गरोल उ० भङ्ग इव रौति इ लच् । (भेमरुल) ख्याति कीट
 भङ्गजल्लभ उ० इत० । धाराकदम्बे, भूमिकदम्बे च । भङ्ग इव
 वल्लभ । भूमिचम्बाम् स्त्री० । [युधिक्काम् (युद्ध)
 भङ्गानन्दा स्त्री० भङ्गान् आनन्दयति आनन्द+णिवृ-अच् ।
 भङ्गाभीष्ट ए अभि+इप क्त इत् । आम्बुष्टे ।
 भङ्गार उ० विभक्ति जल भ-आरक् णि० । स्वर्णमयजलपाने,
 जलपानभेदे च (भारो) । भङ्ग इव सञ्चति घृ अच् ।
 भङ्गराजे । लवङ्गे सुवर्षे च न० । भिक्षीनामकीटे स्त्री०
 गौरा० डीप् । स्वार्थे क्त् । तलैव ।
 भङ्गि उ भ-गिश् सुट् च । शिवपार्श्वचरभेदे ।
 भङ्गिन् उ० भङ्ग अत्यर्थे ङिति । शिवपार्श्वचरभेदे वट्टष्टे च ।
 भङ्गी स्त्री० भ गन् क्ति सुट् च गौरा डीप् । अतिविधायाम्
 भङ्गीफल उ० भङ्गा अतिविधाया इव फलमस्य । आघातके
 भङ्गेष्टा स्त्री० इत् । एतदुक्तार्था, भाग्यां, तरुण्यां, काकजम्बाश्च
 भङ्ग भर्जने भा आत्स० सक सेट् । भञ्जत अभर्जिँत् ।
 निठारां नेट् भक्त । [(भाजनाखोवा) भर्जनपात्रभेदे
 भञ्जान उ० भञ्जतिऽनेन भ्रमूल्-ल्युट् इ सप्रधारणम् ।
 भञ्जत कि भ-ञ्ज स्वार्थे क्त् । वेतनेन कर्मकरे भञ्जकाभ्या-
 पको यश्चेति मत्तु । [भूख्ले च ।
 भञ्जति स्त्री भ क्तिन् । भरणे, पोषणे च करणे क्तिन् । वेतने,
 भञ्जतिभञ्ज् कि भञ्जति वेतन भुङ्क्ते भुञ्ज क्तिन् । वेतनोपजी
 विनि कर्ष्यंकरे ।
 भञ्ज्य उ भ-ञ्ज्य सुक् च । ट.सि. भरणीये त्रि० । भावे क्यप् ।
 भरणे स्त्री टाप् । कुमारभक्त्याङ्गलैरिति रश्च ।
 भञ्ज्यमि उ भम इन् इ वा समसारणम् । (पृष्ठा) वासुभेदे
 भ्रमण च । सिउ चक्रभ्रमिक्कारिता लुण् इति नैपथम्
 भ्रम्य अथ पतने दि०पर अक् सेट् । भ्रम्यति । अथभ्रम्य् अथ
 योत् । क्त्वा वेट् ।
 भ्रम्य न भ्रम्य क् । अत्तमे । तद्दति वि ।
 भ्रष्ट वि भ्रम्य-क्त । जलोपदेक विना । शालुकान्निवस्योनेन पके

भ्रु भर्जने भर्जने भरणे च व्यादि-घा पर सक सेट् । भ्रण्याति
 व्यभारीत् । [मयूङ्कपण्या स्त्री० डीप् ।
 भेक उ० भो-कन् कस्य नेत्वम् । (व्याड) जन्तुभेदे, भेधे च ।
 भेकपर्णी स्त्री० भेक इव पर्णाभया डीप् । [मयूङ्कपण्याम्
 भेड उ० भो-ड कस्य नेत्वम् । भेधे, (भेडा)
 भेद उ० भिद-अच् । घृण्यकरणे अन्त्यतो विभेधे राज्ञा विपल
 शासनाय तस्योयाभःखादिभेदने, न्यायमनोक्तो अन्तोऽन्या
 भावे च यथा घटात् पटस्य भेद (तादात्म्येनाभावा)
 भेदक् वि भिद-युलुत् । रेचके, विदारके, भेदकारके, विभेधणे च
 भेदन् लि० भेदयति भिद णिच् ल्यु । विरेचने, विभेधणे च
 द्विर्नौ अख्येवेषु ए न । भिद भावे ल्युट् । विदारणे
 भेदित्ति लि भिद णिच्-क्त । विदा रते, भिद्रे च । [यदि त्यसर
 भेद्य लि भिद-यत् । विदार्ये विभेधे च । त्रिवेषा भेदागमि
 भेरि(री) स्त्री० भो क्ति वङ्गा० णि वा डीप् । इष्टद्वन्द्वक्याम
 पट्टे रवः प्रगल्भाहृतभेरिधम्मन् इति कुमार इत्यु
 ल्लदत्त तत प्रज्ञाच चेत्यं चति गीवा ।
 भेल उ भो रन् रस ल । नयादितारणेषु श्वेते (भेला)
 ख्याते, पटाधि । स्वार्थे क्त् तलैव । [चडि न स्तम्
 भेय भये आःउभ० अक् सेट् भेषति ते अभेपीत् अभेविह ।
 भेदज न० भेद-अच् भेय रोगभय जयति जि ड । औपधे ।
 भेषजाङ्ग न० इत० । औपधस्य अतुपेये वस्तुनि ।
 भेद्य न भिद्यैव तत्त्वमूहो दा अण् । भिद्याया, भिद्यासूहे च
 भेष्यचर्या स्त्री० चर-भावे क्यप् इत् । भिद्याक्रियाकरणे ।
 भेष्य न० भिद्याया वनूह् ष्यञ् । भिद्यासूहे ।
 भैसी स्त्री भोभिनोपासिता तस्येद वा अत्यण् डीप् । साधुहृ-
 काटश्याम भोमराजस्य पुत्र्या दमयन्त्याश्च । विहाय
 भैमोमपदार्थया कवेरिति नैपथम् ।
 भैरव न भोरीरिदम् अण् । भये, तद्वति लि । नाद्यादिप्रसिद्धे
 भयानके रचे । भयभाधने त्रि० श्लिया डीप् । यद्भेदे, तद्व-
 तारभेदे रागभेदे, नदभेदे च उ० । शिवपत्न्या स्त्री० डीप्
 भैषज्य न भेषजमेव शिवज कर्म वा व्यञ् । औपधे ।
 भो अथ्य भा डो । मन्वीधने ।
 भोग उ० भुञ्ज क्रमादौ यञ् । एते, एतद्द खाद्यतन्त्रे, मख्य
 स्त्रीया भाटकादिष्वे वेतने, भुर्दस्य स्यात्त, तत्काये, धने,
 पालने, व्याहारे च । कर्म आद्यात् । सर्वे । आधारे यञ् ।
 देष्टे, भावे च । उद्योतिभोक्ते घृणाया तत्तद्वागिस्तौ भूय्या
 दिभु उत्यद्भयव्यतिवयोने, यदेत्तद्विभयोने च 'बन्धुनाशवि-
 भक्तानां भोग नैव प्रदाययेदिति षट्ति ।

भोगदेह पु० भुज्यते सुखदःखादिकमत्र भुज-आधारे धञ्
 कर्म० । पुण्यपापफलभोगार्थे देहे, 'प्रितदेह परित्यज्य भोग-
 देहं प्रपद्यते' इति स्मृतिः ।
 भोगभूमि स्त्री० भोगस्यैव भूमिः स्थानं । भारतवर्षादिके वर्षे
 तत्र हि भोगएव न कर्म इति शास्त्रे स्थितम् ।
 भोगवती स्त्री० भोगः सर्पशरीरं भूभाटस्यस्याम् सतृप् मस्य
 व । पातालगङ्गायाम् 'भोगवती च पाताले' इति पुराणम्
 भोगिन् स्त्री० भोग+अस्यर्थे इति । सर्पे, वृषे, यामाध्यजे,
 नापिते च । भोगयुक्ते त्रि० भोगवदादयः सर्पे । भोगयुक्ते त्रि०
 भोगिवल्लभ पु० इत० । चन्द्रे ।
 भोगीन्द्र पु० भोगिनामिन्द्रः स्वामित्वात्, भोगे इन्द्र इव
 वा ; अनन्तदेवे वासुकौ च भोगीशादयोप्यत्र ।
 भोग्य न० भुज-ण्यत् कृत्वम् । धने, धान्ये च । भोगार्हे त्रि०
 भोगार्हस्त्रियां, वेद्यायाञ्च स्त्री० ।
 भोज पु० भुज-ञ् । स्वनामख्याते देगभेदे धारापुरस्य
 नृपभेदे 'धन्य' श्रीभोजराजस्त्रिभुवनविजयी'लुङ्गटः ।
 भोजकट पु० भोजस्थे देगे ।
 भोजन न० भुज-ल्युट् । कठिनद्रव्यस्य गलविनाशःसंयोजने ।
 भोज्य त्रि० भुज-ण्यत् भक्षणार्थत्वात् कृत्वम् । भक्षणार्थद्रव्यमाने
 भोटाङ्ग पु० (भोटान) देगभेदे ।
 भोस् अच्य० भा-डोसि । सम्बोधने, प्रश्ने विपादे च ।
 भौतिक त्रि० भूतानि धृष्यव्यादीनि पिशाचान् वा अधिष्ठत्य
 जातानि ठक् । भूताधिकारेण जाते उपद्रवे व्याध्यादौ ।
 भौम पु० भूमेरपत्यं तस्या इदं वा अण् । नरकासुरे 'तद्वि
 भौमं गते जेतु मिति माष' । मङ्गलग्रहे च । भूमिभवे त्रि०
 भौमरत्न न० भौमप्रियं रत्नं शाक० । प्रवाले ।
 भौमिक त्रि० भूमौ अधिष्ठत ठक् । भूम्यधिकारिणि ।
 भौरिक त्रि० भूरिणि स्वर्णे अधिष्ठत' ठन् । स्वर्णाध्यक्षे ।
 भ्यस भये भा०आ०अक०सेट् । भ्यसते अभ्यसिष्ट ।
 भ्रण शब्दे भा०पर०अक०सेट् । भ्रणति अभ्राणीत् अभ्रणीत्
 भ्रङ्कुं(श)स पु० भ्रुवा कुं(शा)सा यस्य घृ०नि० भ्रकुंशशब्दार्थे ।
 भ्रकुटि(टी) स्त्री० भ्रुव' कुटिभङ्ग घृ० वा ङीप् । भ्रूभङ्गे ।
 भ्रम चलने भा० पर०अक०सेट् । भ्रमति अभ्रमत् अभ्रमीत्
 भ्रम चलने दिवा०पर०अक०सेट् शमा० । भ्राम्यति अभ्रमीत्
 भ्रम चलने, भा०पर०अक०सेट् । भ्रमति अभ्रमीत् फणा०
 भ्रमत्: वभ्रमत् (चङि न ह्रस्वः । ज्वला०भ्रम भ्राम' ।
 भ्रम पु० भ्रम-णञ् । मिय्याज्ञाने (अथवाभूतस्य वस्तुनोऽन्य-
 यारूपेण ज्ञाने) जलनिर्गमस्थाने, कुन्दे, (कुंद्) भ्रमणे च ।

भ्रमर पु० भ्रम-करन् । मधुकरे ।
 भ्रमरक पु० भ्रमर इव कायति कै-क । ललाटलम्बिते भ्रमर-
 तल्ये चूर्णकुन्तले । स्याथे कन् । भ्रमरे, वृद्धे, बालमृषिकायाञ्च
 भ्रमरप्रिय पु० इत० । धाराकटम् ।
 भ्रमरातिथि पु० भ्रमरः अतिधिर्यस्य । चम्पकौ ।
 भ्रमरानन्द पु० भ्रमरान् आनन्दयति आनन्द-णिच्-
 अच् । वक्रुषे । [ललाटस्थिते भ्रमरतल्ये चूर्णकुन्तले ।
 भ्रमरालोक पु० भ्रमर इव अलति पर्याप्नोति अन्-णुन् ।
 भ्रमरी स्त्री० भ्रम-करन् गौ-डोप् । जतृकायां भ्रमरभार्यायाञ्च
 भ्रमरेट पु० इत० । ग्योनाकृष्टत्वे । भार्यां भूमिजवाञ्च स्त्री०
 भ्रमरोत्सवा स्त्री०भ्रमराणाकृतयो मोदोप्यत्र । साधनीलतायाम्
 भ्रमश् अधःपतने दि०पर०अक०सेट् । भ्रम्यति अभ्राणीत् अभ्र-
 णीत् । ज्ञा वेट् ।
 भ्रट त्रि० भ्रग-क्त । च्युते अधःपतिते । [वभ्रञ्ज
 भ्रञ्ज पाके त०उ०अक०अनिट् । भ्रञ्जति अभ्राञ्जोत् । वभ्रञ्ज-
 ञ्जाज दीप्ती भा०आक०फणा०अक०सेट् । भ्राञ्जते अभ्राञ्जिट
 भ्रजे वभ्राजे । चङि वा ह्रस्व । अथु भ्राजशु' ।
 भ्राजिष्णु त्रि० भ्राज-इष्णुत् । दीप्तिगीषे ।
 भ्राज् पु० भ्राज-लृच् घृ० । एकप्रितजाने (भाइ) इति स्याते
 खस्त्रा सहोक्तौ । भ्राजभगिन्यो- द्वि०व० ।
 भ्राज्ज पु० भ्राज्जायते जन-ड । भ्राज्जुत्वे । तत्कन्यायां स्त्री०
 भ्राज्ज्य पु० भ्राज् पुत्र' भ्राज्ज्-व्यत् । भ्राज्जुत्वे, शत्रौ च
 भ्राज्ज्शुशुर पु०भ्राजापि पत्युर्ज्येष्ठभ्रातापि श्वशुरस्यानीयसत्
 पितृहृत्यत्यात् । (भासुर) भर्तुर्ज्येष्ठभ्रातरि 'भर्तु'श्वशुरता
 ज्येष्ठे' इति भारतान्तरम् । [त्रि०
 भ्रातीय पु०भ्रातरपत्यमिदं वा छ । भ्रातृप्युत्वे भ्रातृसम्बन्धिनि
 भ्रान्त न० भ्रम-भावे क्त । भ्रमणे 'जनस्थाने भ्रान्तमि'ति
 नाटकम् । कर्त्तरि क्त मिय्याज्ञानयुक्ते, भ्रमणयुक्ते च
 त्रि० धुसुरे पु० ।
 भ्रान्ति स्त्री० भ्रम-क्तिन् । भ्रमणे, अद्यथार्थज्ञाने च ।
 भ्रान्तिमत् पु० अलङ्कारोक्ते अर्थालङ्कारभेदे ।
 भ्रामक पु० भ्रमयति भ्रम-णुन् । गृहाले, धूर्त्ते, स्वर्यावर्त्ते
 मणौ, अद्यस्थाने प्रसुरे च ।
 भ्रामर न० भ्रमरेण संभृतं सम्पादितम् व्यस्येदं वा अण् ।
 मधुनि । भ्रमरसम्बन्धिनि त्रि० अद्यस्थाने पु० । 'भ्रामरं
 रूपं कदासंख्येयपटपद'मित्युपक्रम्य 'भ्रामरीति च सां
 लोका' इति चण्डिकासुक्ते चण्डीमूर्त्तिभेदे ।
 भ्राप् भासे भा०प०फणा०अक०सेट् । भ्राशति भ्राशति अभ्रा-

शिट । भ्रेमे बधाये । षडि न तुस । अथु भ्रागयु ।
 षाट न० अटसेट तलचनमाधगत्यात् (भाजनामोला) भर्जन
 पासभेदे । अट्टरिदम अण् । आठुमिष्यथ ।
 व्राम दीपौ भ्रागवत् सर्वम् ।
 श्री भवे अक० भरणे सक०क्या वा भा०पर० अगिट् । श्रोषाति
 श्रिषाति अश्रैषीत् । [अभ्रुडीग्
 अउ चवरणे सक० सघाते अक० टा० कु० पर० सेट् । भ्रुइति
 भ्रुभ्रुकुस पु० भ्रुनः कृसा यस्य ट्० वा तुष । भ्रुकुसवत् ।
 भ्रुभ्रुकुटि इत० । ट्० वा तुष । भ्रुट्टिवत् सर्वम् ।
 भ्रु श्री० धन इ । नेत्रयोर्धर्म्याया रोमराजौ ।
 भ्रुसिप पु० इत० । भ्रुभ्रुणे छद्मेतद्वापनाय भ्रुशोकिर्यकृषानने
 'भ्रुषेपमात्वातमितमनेमाभि'ति इमार । [अभ्रुभुषत् ।
 भ्रुषा आयाया विगद्वायास पु० आल सक० सेट् । भ्रुषयते
 भ्रुषा पु० अण् सञ् । श्रीषां गर्भे, शाकले च ।
 भ्रुषाण्ड मि० भ्रुष गर्भे इति इत०-क । भ्रुषह्लाकारणे ।
 कृष् भ्रुषाण्डम् । [इपुमेवस्यस्य तस्येति इमार
 भ्रुभ्रु इ० इत० । श्रोधादिघापनाय भ्रुशोकिर्यकृषानने 'भ्रुभ्रु
 भ्रुज्जामि भा० आल० अक० सेट् । धेजते अश्रैजिट । षडि
 न तुस ।
 भ्रै (श्रै) य धतने चतने च अक०भा उभ सेट् । भ्रै,भ्रै,षति ते
 अश्रै,श्रै,षीत् अश्रै (श्रै) षिट । षडि न तुस ।
 भ्रैय पु० अण् चञ् । उचितव्यानात् धतने ।
 भ्रुय भक्षणे भा उभ० सक० सेट् । अश्रति ते । अभ्रुषीत् ।
 अश्रैषिट । उर्मते भ्रुषभातरयम् ।
 भ्रुशु श्रोश्री वा दि० पर० भा आ० अक० सेट् कथा० । श्रायते
 श्रायते अश्रुमिट अश्रै वे बधाये । (अणु) श्रायणु । शेष
 देवमते श्रायभातरयम् ।

म

म इ ष-क । षभ्रे णिरे, षड्वि षमे नमरे मधुधरने च
 दिवे इतलमकरोपि अकारणु अश्रैवर' इति प्रथमा
 मर्तनकाशापोऽः ।
 मक भूके गौ च भा आ० अक० सेट् इति । अश्रै अश्रैषिट
 मकर इ अणुम कटति इति म कृष्णु ट्० । अक
 कथ्यभेदे । अकरावासात् शिगर्दीने इतमे राशौ च ।
 मकि मत् इ म कति दा क । मिर्मभेदे ।
 मकरकुपटल इ अकराणि इत्तुप अक० मत् । अकरा
 इतौ कर्त्तव्ये ।

मकरकेतन पु० मकर मकरविक्रित केतनो ध्वजो यस्य ।
 कन्दर्पे मकरकेतनमथेत्यथ ।
 मकरन्द पु० मकरमयि द्यति कामजनकत्वात् दी अचक्षुषणे
 क ट्० षम् । इयमथौ कुन्दहये च । किङ्कले न० ।
 मकरन्दवती श्री० मकरन्द+भाङ्गणे मठ्ण मथ व ट्प ।
 पाटसायाम् । मधुविषटे मि० । [करक्षभेदे ।
 मकराकार पु० मकरस्यैवाकार फलस्य यस्य । (काटाकरमथा)
 मकरालय पु० इत । मण्ड्रे । मकरावाभादयोष्यत् ।
 मकुट म० मकि भूषणे उट ट्० । शिरोभूषणे चुकटे ।
 मकुार पु० मकि उरट् ट्० । र्दपे, वकुसहणे, पुमान्दहणे
 कतिकाण्डम् ।
 मकुल पु० न० मकि उरट् ट्० । चुक्रे, वकुसहणे च ।
 मकुलक पु० मकि भूषायां उट मकु भूषां मकति प्रति
 इति कक अल् गुमाना० यत्तम् । वरुण्डे (सुगामि) ।
 मकुल पु० पुङ्गित तिष्ठति म्या क अक्षया० यत्तम् सीधते
 मा इ कर्म । शीहिभेदे, अडुगामिनि मि० । मर्षे
 चत् । वरुण्डे ।
 मकुलक पु० मकि उरक ट् । गनीहणे चुक्रे च ।
 मकु गौ भा आ० सक० सेट् । मकते अगिष्ट ।
 मकुल न० मक उरकत् । मिनज्जति ।
 मकु रोपे सघाते च आ०पर० अक० सेट् । मकति अमनीत् ।
 मकुवीर्य्य पु० मक सङ्ग मीर्य्य यष्ठात् इव० । मियावहने ।
 मकि(षी)का श्री मक कुणु टाप अतएवम् ट्० वा दीर्घे ।
 (माचि) कोटभेदे । [मिष्यदाधारे पटापि (मौषाक) ।
 मकिफामुन पु० इत० मक 'मकत्तु तया आगतऽम अणुट ।
 मरु घर्षणे भा पर० अक० सेट् । मकति अक मीत अमधोत् ।
 मरु घर्षणे भा पर० सक० सेट् इति । अश्रति अमकीत् ।
 मरु पु० मथ च । मरु । [अमजाते दूषणे मकभेदे ।
 मरुद्वान्न न मकवावे श्रीश्रमस्य तादृकत्वात् । (मावण)
 मग मर्षणे भा०पर० अक० सेट् इति । अश्रति अमनीत् ।
 मगध इ मकते अशोमस्येतेनेन मणि अल् ट् मग दी०
 मग वा द्यानिधा क । देभेदे इत्तमेने अने च व० ।
 मगधीद्वान् श्री० मगधमते वाष्टमेनेद्वैति अक । पित्र
 त्याम इत्तमद्वैतवरातामजमम् ।
 मग धिमे वृत्तमेनेरी अक गौ निन्दाया आगमे च
 अक आ० आ० सेट् इति । अश्रति अमकीत् ।
 मग भूषणे भा पर० अक० सेट् इति । अश्रति अमकीत् ।
 मगदत् पु० अक० मर्षणे च इय च अक दया अक० मठ्ण

मस्य वः । इन्द्रे मधवन्तौ मधवतः । तत्पत्न्यां ढीप्
मधवती । [तत्पत्न्यां ढीप् मधोनी ।
मधवन् पु० मह-जनिन् । इन्द्रे मधवा मधवानौ । मधोनः ।
मघा स्त्री० मह-व ङस्व भत्वम् । अद्विन्यवधिके टशभे नचत्वे
तस्माच्च षड्वतारात्कत्वात् वडत्वमपि 'पितरः स्पृहय-
न्यद्रमदकात् मघासु चेति स्मृतिः । सर्वां सूत्रान् वज्रये,
टिति मघायां पिण्डदानश्चेति स्मृतिसु मघदायस्यैकत्वा-
भिप्रायेण ।
मघात्वयोद्गी स्त्री० मघानचत्वेण युक्ता त्वयोद्गी । भाद्र-
कण्ठत्वयोद्गी तत्त्वं न घानचत्वसंयोगसम्भवात् 'प्रौढ-
पथासतीतायां मघायुक्ता त्वयोद्गी' मिति स्मृतिः ।
मघी पु० मघानचत्वे भवः अण् ष्टौ ष्ट० ङस्वः ढीप् ।
मघानचत्वस्य रविमुज्यमानयुक्ते काले सौरभाद्रमासे जाय-
माने (आउस) धान्ये ।
मङ्गुर पु० मङ्गि-उरच् । टर्पणे ।
मङ्गु अच० नचि-उन् । शैथ्ये ष्टशर्थे च । ष्ट० सस्य चत्वमपि
मङ्गल पु० मङ्गि-अनच् । भूमिसुते, पञ्चभेदे प्रसङ्गे अभीष्टार्थ-
सिद्धौ च । तद्वति त्रि० । उर्गावां, हरिद्रायां, दूर्वायां,
पतिव्रतायाञ्च स्त्री० । [उर्गाभेदे ।
मङ्गलचण्डिका स्त्री० मङ्गलवारे पूज्यायां चण्डिकायां
मङ्गलच्छाय पु० मङ्गला प्रमला छाया यस्य । वटवृक्षे ।
मङ्गलपाठक पु० मङ्गलार्थं स्तुती' पठति पठ-एतुन् । स्तुति-
पाठके 'आ ह्ययमङ्गलपाठक । गैलूपापस्येति वेणीसंहारः ।
मङ्गलप्रदा स्त्री० मङ्गलं प्रददाति प्र+टा-क । हरिद्रायाम् ।
मङ्गल्य न० मङ्गलाय हितं यत् । चन्दने, मङ्गलागुण्डि,
खण्डे, सिन्दूरे, टङ्गि च । रुचिरे मङ्गलकरे च त्रि० 'सर्व-
मङ्गलमङ्गल्ये' इति चण्डौ । अश्वत्थे, विल्वे, जीरके, मसू-
रके, नारिकेजे, कपिले, रोठाकरञ्जे, त्रायमाणौषधे च पु०
मङ्गल्यक पु० मङ्गलपत्रस्य प्रियं' तद्दोषनिवारणार्थं दीयमान-
त्वेन गान्धविधानात् । मङ्गुरे ।
मङ्गल्यकुसुमा स्त्री० मङ्गल्यं कुसुमं यस्याः । शतपुष्प्याम् ।
मङ्गल्या स्त्री० मङ्गलाय ह्यिण यत् । जीवन्त्या, मङ्गिकागन्ध-
युक्तागुण्डि, रोचनायासु, अवाङ्पुष्प्यासु, यस्यां, शुक्ल-
वचायां, मित्रहृत्, मापधर्या, शतपुष्प्यासु, च्छद्दिनामौषधौ,
हरिद्राया, दूर्वायां, उर्गायाञ्च स्त्री० । [अमङ्गि ।
मच दम्भे शाये च व्यक्तं भा० व्या० सेट् इटि । मञ्चते
मच उञ्जताकरणे, धारणे, पूजाया च सक० दीप्तौ व्यक्तं भा०
व्या० सेट् इटि । मञ्चते अमङ्गि ।

मचर्चिका स्त्री० चर्च-भ तर्चनिर्देशे एतुन् मस्य शम्भोरिव
चर्चिजा ध्यानम् । प्रसङ्गे । अच्युत्पद्मोऽयमित्येके ।
मञ्जलात् न० मञ्जानं करोति ङ-क्तिप् । देहस्ये अम्यिरुपे
कोपे अन्नादिषु भुक्तेषु रसादिपरिपाकेन क्रमेण योगित-
मांसत्वगम्यमञ्जशुक्राणासृत्पत्तेः यम्यु मञ्जाहृत्तम्
मञ्जन् पु० मञ्ज-जनिन् । अम्यिजाते अस्मिमध्यस्ये ङेहा-
कारे पदार्थे, हृत्तादेः सारांगे च ।
मञ्जन न० मञ्ज-ल्युट् । स्नाने ।
मञ्जसमुद्भव न० मञ्ज-समुद्भवति मञ्ज-उद्+भू-अच् ५ ट०
शुके तस्य मञ्जजातत्वम् मञ्जलच्छब्दे दृष्टव्यम् ।
मञ्जा स्त्री० मञ्ज-अच् टाप् । अस्मिन्सारे हृत्तादे सारांगे च
मञ्जाज न० मञ्जातो जायते जन-ट । भूमिजे गुग्गुली ।
मञ्जारस पु० मञ्जायाः रसः परिपाकः । शुके तस्य मञ्जा
सम्भवत्वं मञ्जलच्छब्दे उक्तम् ।
मञ्ज पु० मचि-उञ्जये षच् । मङ्गायाम् (मांसा) वंगनिर्मिते
उञ्जाम्ने, उञ्जमण्डपभेदे 'मञ्जस्य' रसुनन्दनमि'ति पुरा-
णम् । स र्थे जन् । 'तत्तैव वृद्धोऽन्व' पतिरेव मञ्जजगत'
इति मा० ३५० ।
मञ्जर पु० मञ्ज-अरच् । तिनकटजे, सुक्तायाञ्च ।
मञ्जरि(री) स्त्री० मञ्जु ऋच्छति ऋ-इन् शक्र० पर० वा ढीप् ।
अभिनवोद्गतायां सुकुमारयां पल्लवाद्गुरुपाया दल्लय्याम्
ढीवनस्तु, तत्, सुक्तायां, तिनकलतायां, तलस्याञ्च ।
मञ्जरीनस्य पु० मञ्जयैव तदजस्यायामपि नमः । वेतसे ।
मञ्जि(ञ्जी) स्त्री० मञ्ज-उन् वा ढीप् । मञ्ज्याम् ।
मञ्जिफला स्त्री० मञ्जि मञ्जरी फले यस्याः । कदल्याम्
मञ्जिठा स्त्री० अतिशयेन मञ्जिमती इष्टम् । खनामख्याताया
लतायाम् ।
मञ्जीर न० मञ्ज-ध्वनी इरन् । सुपूरे, 'मञ्जुमणिमञ्जीरे
कलशमञ्जीरे' इति मा० १०५० । दधिसन्धनटण्डवस्यस्तम्भे च
मञ्जु त्रि० मञ्ज-उन् । मनोहरे ।
मञ्जुघोष पु० तन्त्रोक्ते उपास्यदेवभेदे ।
मञ्जुल त्रि० मञ्ज-उलच् । मनोहरे, निजुञ्जे शैवे च न०
मञ्जूषा स्त्री० मञ्ज-उपन् । (पेटरा) पेटिकायाम् मञ्जिगयाञ्च
मट् सट्ते भा० पञ्चक० सेट् । नटति अमट्तीत् अमट्तीत् ।
मट्ची स्त्री० मट-अचि ढीप् । पाषाणवृष्टौ 'मट्चीहतेदु
उरुषि'ति आन्दोऽयत्नति । [ठीव्
मठ वासे व्यक्तं मङ्गने सक० भा० पर० सेट् । मठ ते अमठीत्-कमा-
मठ आध्याने आ-वक्त० सेट् इटि । मण्डते अमण्डि ।

मठ ३० मठलक्ष मठ-धर्मार्थे क । आत्मविद्यासि देवगारे,
 गन्तीरथे च । [त । विभागे भा० व्याख० मण्डते ।
 मड मोदे च उभयक सेरुदित् । मण्डयति ते व्यमण्डत्
 मड भूषणे चुरा० उभ० पले भा पर वक्र० सेट् रुदित् । मण्ड-
 यति ते मण्डति व्यमण्डत्-त व्यमण्डो ।
 मडक ३० मडि-भुनु ३० नलोप । धान्यभेदे (मिहुया) ।
 मड्डु ३ मञ्जनि अन्वे प्रद्धा थव मञ्ज-उष्ट । दाद्यभेदे
 (विपुलटमरो) । स्राधे मनु । अत्रैव ।
 मण्य अव्यक्तप्रत्ये भा० व्य० चक्र० सेट् । मण्यति व्यभाषीत् व्यमयीत्
 मण्यि(णी) ३० स्त्री० मण्य इन् स्त्रीत्वपक्षे वा स्त्रीप् । उक्तौ
 रत्ने 'मण्यिहाराविलरामयोगकमिति, म्पनीलमण्योवृह-
 विधेति च नैवधम् इत्यण्यपाव्यभेदे थविल्लरे (जावा)
 लिङ्गमे, नागभेदे मण्यन्वे च । स्राधे कन् थविल्लरे न०
 मण्यिकर्षिका स्त्री० मण्यिकर्ष मण्यिमयकर्षभूमयमच्यस्या इन्
 विष्णुतपस्यादमीनात् विष्णवेन गिबस्य मण्यिमयकुवडज
 मतनस्थाने काशीस्य तीर्थभेदे ।
 मण्यिकार ३ मण्यिमय भूषण करोति ल खण् । (जहृरि)
 मण्यिमयभूषणकारके मलका दृषत् खण्डात्मकतत्पार्थ-
 चिन्तामण्यिनामकपन्थकारे गम्भेयोपाध्याय च
 मण्यिकूट ३ मण्योना कूट इव मण्यप्रचुर कूट इन्द्र वाय ।
 उच्चदेगम्भे पर्वतभेदे । [मयभाष्योपधे च ।
 मण्यिच्छिद्रा स्त्री० मण्यिरव छिद्रमस्याम् । मेदानामीपधे,
 मण्यित न० मण्य क्त । रतिकाने स्त्रीषामव्यक्तप्रत्येभेदे ।
 मण्यिद्वीप ३० मण्यिमय मण्यिप्रचुर द्वीप । चौरसमृद्ध-
 धरस्येधे द्वीपभेदे ।
 मण्यिपर्वत ३० इत् । पर्वतभेदे ।
 मण्यिपूर न मण्यिभित्ति पर्वते प्रचुरदीप्तिप्रस्थात् । तन्मोक्षे
 भाग्भेदस्य सुप्रभ्रानाडीमध्यगते प्रह्लासादे चक्रभेदे ।
 मण्यिपुत्र्य ३ मण्यिभेधतेऽप्य इत्य ष्यञ् । प्रहोष्यास्थोभ्यस्य
 हृत्पन्थो, वैश्वरलभभाकरे पर्वतभेदे च ।
 मण्यिभूमि स्त्री० भूत् । मण्योनामाकरे । [अचित्त मण्डये ।
 मण्यिमण्डप ३ मण्यिमय मण्यिप्रचुर मण्डप । मण्यि
 मण्यिमण्डप ३० मण्यिभेधते नि चार्थतेऽप्यात् मण्य ष्यपादाने
 वम् । पर्वतभेदे । न कारणतेनाह्वस्य ष्यञ् । वैश्वरलभये
 तस्य मण्यिमय (मन्थ) विन्दुदेयानिभक्त्यप्यस्यतजातत्वात्
 मण्यिमाला स्त्री० भूत् । मण्योना माडरे । हारभेदे इत्यस्य-
 विधेये स्त्रीमे, लक्ष्मणम् । [मण्यिभेधे ३ ।
 मण्यिराग न मण्येति रागे मण्योऽप्य । चिह्ने । इत् ।

मण्यिबीज ३० मण्य इव बीजाव्यस्य । दाडिमे ।
 मण्यिसर ३० मण्योन् सरति कारणत्वेन गच्छति रु-अच् ।
 मण्यिचित्ते हारभेदे ।
 मण्ड ३० न० मन् इ तस्य नेचम् । शर्मादानामपरि, (माठ)
 सारे पिच्छे च । व्यामलक्या, सुरावाह स्त्री० । दधिभण्डे
 (भाट्) न० । परण्डइले, गार्कभेदे, भूमाया च ३० ।
 मण्डक ३० मडि षणु । पिठकभेदे । [भूमायाम् न० ।
 मण्डन ३० मण्डयति मडि ह्यु । व्यलहारके । भावे ह्युट ।
 मण्डप ३० न० मडि-अच् मण्ड भूपा पाति रक्षति मा क्त
 मडि-कयन् ना । नगमिनामस्थाने, देशदिच्छे च । यथा
 चण्डोग्येण विष्णुमण्डपत्यादि । मण्डपानकर्त्तरि
 णि० । निष्ठाव्या (शूकशिवोभेदे) स्त्री ।
 मण्डल ३० मडि कलच् । चक्राकारेण वेष्टने, यथा सूर्यमण्डल
 म् मण्डलम् चतुःप्रयोजनमिते-देशभेदे, मण्डलाका-
 रेण विहिते पदार्थे, दादगच्छपक्के गोले, समूहे 'षर्षे
 मण्डलमण्डल'मिति गोपदेव चक्रे 'मण्डलाकारपादास्य
 मण्डलं न्यायभीरितमित्युक्ते ध्विना न्यायभेदे मण्डल
 श्रव्यतोऽतिरित्युक्ते वैश्वयुद्धभेदे, कश्चित्पेशविधि-
 वेमेन रचिते पदार्थे च यथा पञ्चमण्डलं सर्वतोभद्रमण्डल-
 मित्यादि । विश्वे नि क्षिवां गौ० स्त्री० । या मण्डल्ल्यायाश्च
 कुङ्कुरे सर्पभेदे च ३ । तत स्राधे कन् । विश्वे, कुङ्कुरे,
 स्राधे मण्डलाकरे, स्यूरे कुङ्कुरे च ३ ।
 मण्डलवृत्त्य न० मण्डलाकारेण च्यत्यम् । चक्राकारेण परि-
 भ्रमणरूपे च्यते । [याम् ।
 मण्डलपत्रिका स्त्री० मण्डलाकार पत्रमस्याः । रत्नप्रचर्या
 मण्डलाधीय ३० मण्डलस्य देशविशेषस्वाधीय । मण्डलेष्वे
 चतुःप्रयोजनमितदेशाधिभेदे । [वटस्ये च ।
 मण्डलिन ३० मण्डल इण्डलनमच्यस्य इति । सर्वे त्रिकाते
 मण्डित वि० मडि क्त । भूतिने । [मण्डभेदे वज्रभेदे च ।
 मण्डूक ३ मण्डयति तर्षासमम् मडि क्तञ् । मङ्के, गोषके,
 मण्डूकपण्ये ३ मण्डक इव पण्यमय । श्लोनाभे गोषके च ।
 मण्डूक्यां स्त्री टाप् ङीप् वा । प्राज्ञां (शामनहाटि)
 शोधिभेदे (पुण्ड्री) च स्त्री ङीप् ।
 मण्डूकी स्त्री० मण्डूक इव मण्डपपरस्य ष्व च गौरा० स्त्री ।
 मण्डूक्याम् आदियमक्रावां प्राज्ञायाम्, शोधिभेदे,
 प्राग्भनाधिक्याम्, मण्डूक्योचिति स्त्री० ङीप् ।
 मण्डूक न० मडि लरन् । चौकभेदे । [अधे (मण्डिपण्य)
 मण्डूक न० मण्डरपोदकम् । आतपतप्यहृत्पूर्वमिति०

मत द्वि० मन-क्त। सम्मते, अभिप्राये, ज्ञाते, अर्चिते च। भावे-क्त।
 सम्मतौ, अभिप्राये, ज्ञाने, अर्चयिष्याच्च न०।
 मतङ्ग पु० माद्यति अनेन मट-अङ्गच् दस्य त'। नेषे, सुनिभेदे च।
 मतङ्गज पु० मतङ्गात् ऋषेर्जातः जन-ड। गजे।
 मतल्लिका स्त्री० मतं मतिमलति भूपयति सुनुंष्टु०। प्रगमे
 अब्युत्पन्नोऽयमित्येके। [आर्ये, शाकभेदे च
 मति स्त्री० मन-भावे क्तिन्। ज्ञाने, इच्छायां, स्मृती च। क्तिच्।
 मतिदा स्त्री० मतिं द्यति टो-क्त। ज्योतिष्मतीलतायाम्।
 (गिहडी)। [भ्रं गे भ्रान्तौ
 मतिभ्रम पु० मतेर्भ्रमः अयथार्थनिपयत्वेन भ्रमणम्। बुद्धि-
 मतिविभ्रम पु० मतिं बुद्धिं विभ्रमयति मि+भ्रम-णिच् अण्।
 उन्मादरोगे,।
 मत्का पु० मद्-क्तिप् स्वार्थे कन्। मत्कुणे (धारपोका) नमेदम्
 कन्। मत्स्वन्निनि 'नैतन्मत् मत्कमि'ति मट्टिः।
 मत्कुरा पु० मद्-क्तिप् कुर्यादति कुर्या-अच् कर्म०। कीटभेदे
 (धारपोका)। [नागः
 मत्कुणारि पु० इत०। (सिद्धि) भद्रायां तन्मस्पर्केण हि तस्य
 मत्त पु० मट-क्त। उर्मदे गजे। जीवे, मटयुक्ते, हृष्टे च वि०।
 मत्तकाशि(सि)नी स्त्री० मत्तेव चोवेव काशते कथति गच्छति
 वा णिनि ष्ट०ह्रस्वः। उत्तमद्योपिति, स्त्रीभावे च।
 मत्तमयूर पु० मत्तो मयूरो यस्मात्। नेषे, छन्दोभेदे च।
 मत्तवारण पु० कर्म०। मत्तहक्तिनि। मत्तं वारयति वृ-णिवृ-
 ल्यु। प्रासादवरण्डे न०। (वारण्डा)
 मत्तालम्ब पु० मत्तालम्बते आ+लवि-वञ्। (वारण्डा)
 प्रासादवरण्डे।
 मत्त यत्प्रभापणे चु०आ०भक्त० सेट् इटिच्। मन्त्रयते अभिमन्त्रत
 मत्सर पु० मट-सर। अन्वगुभहेपे, परस्परान्यमहने, क्रोधे च
 तद्वति, कपणे च वि०। मत्तिकायां स्त्री०। [मत्सी
 मत्स्य पु० मट-स्यन्। जलजन्तुभेदे (माछ)जातौ स्त्रियां ङीप्।
 मत्स्यकरिण्डिका स्त्री० मत्स्यानां करिण्डिकेनाधरः'। (खालुड)
 मत्सरचक्षाधारे पादभेदे। [वत्याम्, जलपिप्पल्याच्च
 मत्स्यगन्धा स्त्री० मत्स्यस्यैव गन्धोऽस्याः। व्यासमागरि, सत्य-
 मत्स्यगन्धी स्त्री० मन्दं सन्दते अङ् ष्टु०। खण्डविकारे
 (मिचरि) स्वार्थे कन्। अत्रैव।
 मत्स्यधानी स्त्री० मत्स्या धीचर्नेऽस्यां धा-ल्युट् ङीप्। मत्स्य-
 रचक्षाधारे (खालुड) पादभेदे। [हिण्ड्याम् (कटकी)
 मत्स्यपित्ता पु० मत्स्यस्य पित्तमिव रसोऽस्यस्याः अच्। कटुरो-
 मत्स्यरङ्ग पु० मत्सेन रजति रनुज-कूर्चैरि संज्ञायां षञ्।

(माछराङ्गा) पद्मिभेदे त्रिभुजविट्टिनो ज्ञा मत्सरङ्ग इत्युत्पत्तः
 मत्स्यराज पु० इत०। रोहितमत्स्ये।
 मत्स्यविन्ना स्त्री० विट-नाभे क्तः मत्स्योमत्स्यरसो विन्नी चया
 तन्म्यतिक्त्वात्। कटुक्याम्।
 मत्स्यवेधन न० मत्स्योपिधतेऽनेन विध-ल्युट्। बहिषे स्त्रीत्व-
 मपि ङीप्। मद्गुपयिषि (मानकौहि) पु०।
 मत्स्याक्षी पु० मत्स्यस्याक्षीय उपममस्या। माह्व्या (शामनहाटि)
 शोमलतायां, गरुडवृक्षायां, हिनमोचिकायाञ्च।
 मत्स्याङ्गी स्त्री० मत्स्यइव तत्पिन्मिवाङ्गं तिक्त्वात् चक्षः।
 हिनमोचिकायाम्। [जलपिप्पल्याम्।
 मत्स्यादनी स्त्री० मत्स्यइव माद्यते आम्वाद्यते अद्-कर्मणि ल्युट्।
 मत्स्योदरी स्त्री० मत्स्यगन्धयुक्तसुदरमस्या। व्यासमातरि,
 मत्स्यगन्वाया, जागीर्यां तीर्थभेदे च। [प', मच. भाषः
 मद्य तिलोदने भा०पर०भक्त० सेट्। मयते अमयोत् ज्वना० वा
 मद्य बधेममलेगेयक०भ्या० पर०सेट् इटिच्। मयति। अमन्वीत्
 मद्यन न० मद्य-ल्युट्। बधे, छेपे, तिलोदने च। 'जीरोदम-
 यनोद्गत' इति पुराणम्। [कारिकाटके
 मद्यन पु० मय्यतेऽग्निवयनार्थममी मद्य-कर्मणि न्युट्। गणि-
 मयित न० मद्य-क्त। निर्ज्वलनक्रे। पीडिते, हते च वि०।
 मद्युरा स्त्री० मद्य-उरच्। म्नामरक्ष्यातायां नगर्याम्।
 मद् इषे टि०पर०अक्त० सेट् शमा०। माद्यति अमदत् अमादीत्
 अमदीत्। निष्ठावामनिट् पुपादिरथं तेन अमदटिल्ले-
 वेति प्रापिनीया'। घटा० मटयति। [घटा० मटयति
 मद् गर्वे टैत्ये च भा०पर०अक्त०सेट्। मदति अमादीत्-अमदीत्
 मद् तर्पणे चु०आ०भक्त०सेट्। मादयते। अमीमदत।
 मद् जाये, स्रजे, मदे च। आमोदे खलौ टीप्ती चयायचं अक्त०
 सक्र० च भा० आत्म० इटिच्। मन्दते अमन्दिट्।
 मद् पु० मट-अच्। हस्तिगण्डजले, आमोटे गर्वे रेतसि,
 रुग्णभेदे, मत्ततायाम्, नदे, कल्याणकरे वस्तुनि च।
 मद्कट पु० मदेन कटति कट-अच्। पण्डे (पांड) मटोक्ते वि०
 मद्कल पु० मदेन कलति कल-अच्। मत्तहक्तिनि-मटोक्ते
 अव्यक्तगद्कारिणि च वि०। [मदिरायां स्त्री० टाप्।
 मद्गन्ध पु० मटस्य इक्तिदानस्यैव गन्धोऽस्य। सप्तच्छदहवे
 मद्घ्नी स्त्री० मटं मदिराजां मत्ततां इति-हन-ट ङीप्। मूति-
 कायाम्। [ङीप्।
 मदन पु० माद्यत्यनेन मट-करणे न्युट्। कामदेवे, सराया स्त्री०
 मदनक पु० मद्यति मट-णिच्-ल्युट् स्वार्थे कन्। दमनकहवे
 मदनचतुर्दशी स्त्री० मदनस्य तदुपासनायां चतुर्दशी। चैल-

एकवचनदेश्याम् । [युक्तवयोदश्याम् । मदनतिव्यादयोप्यन
मदनत्रयोदशी स्त्री० मदनस्त्रीपागनार्था लयोदयो । चैत्र-
मदनमोहन उ० मदनमधि मोहयति रुद्र-विषु लु । योत्सव्ये
मदनसदन न० इत० । स्त्रीविभ्रभेदे । योतिपोत्ते लन -
वधिके छत्रमे स्थाने च । [दादौ टगाभेदे ।
मदनावस्था स्त्री० मदनहतावस्था । कामिनां स्वरुते उन्ना-
मदनी स्त्री० मादाव्यववा मद लुट् । उरायाम्, मदननाभी,
व्यतिष्ठत्के च ।
मदभस्त्रिनी स्त्री० मद भस्त्रि मनुज पिनि । यतमूल्याम् ।
मदव्यन्ती स्त्री० मद विष्-भक्षु गौ०डीम् । वनमल्लिकायाम्
(काठमल्लिका) स्यायं कन् लुक् । तत्रैवायं ।
मदविल्लु उ० मद विष् इलुक् । कामदेवे, मेघे, शौण्डिके,
च । मद्ये न० । मादके वि० । [तुल्यव्ये ।
मदमार उ० मद कारयति गमयति लु विष् षण् उप० ।
मदाढ्य उ० मदेन मदकारणेन (ताहि) रसेनाढ्य । ताढ-
ह्ये । रक्तभिक्ष्याम् स्त्री० ।
मदासापिन् उ० मदेनावपति प्या-उपपिनि । कोक्षिणे ।
मदिरा स्त्री० मद किरन् । 'भाष्योक्त पागन इव खाञ्ज-
गाहमेवम । मेरेय आधिक टाड मधुः कारिकेलजम् ।
एल्लमन्नविकारोत्थ मद्यानि हाटगौव लि'सुक्ते मद्यस्य
भाष्ये, मत्तच्छने च । रक्तसादिरे उ० ।
मदोक्त उ० मदेन दानवारिष्या उक्त उद्भूत । मत्तगजे ।
मदिरायां स्त्री० । मदीइते वि० ।
मदोद्भय उ० मदेन उद्भय उच्य । मत्ते'मदोदया कृष्णान'
इति रघु । मायां स्त्री ।
मदीह्वत वि मदेन उद्भव । मते । [यदिभेदे ।
मद्गु उ० मज्ज-उ घृ० धारीर्मदादेम गुक् च । (पाणिनीय)
मद्गु उ० मद उच्य गुक् च । (मागुर) मत्तभेदे । स्यायं कन् तत्रैव
मद्ये न० मादाव्यनेन कल्पे पम् । मदिरामदे उक्तभाष्यो-
'कादिवादनविधे मादकद्रव्ये । [धातकोडणे (भारकुल) ।
मद्यवाभिनी स्त्री मद्यमेव वाधो मद्योविद्यतस्या इति ।
मद्यवीज न-इत । किल्लादी (शक्त) मद्यकारणे यदायंजते
मद्यसंन्यान न मद्याव 'मद्योत्पादनाय सत्यामम् अमिन न ।
चरोभ्यादनभ्यापारे ।
मद्यामोद उ० मद्यमेव 'म्यामोद' गजोदह । वज्रवहने ।
मद्गु उ० मद-रत्न । विद्यावाचशायोर्मध्ये पूर्य-सकमेव च ।
मद्गु मद्यम-स्य मद्ये च । मद्ये, मद्यं मद्यं मद्य म् । मद्-

यावत् विनाम्यह मिति चरते । श्रीरे, 'मधु वाता शतवा-
यत' इति मधुसूक्तम् पुणरपि 'मधु विरेक उग्रमैकपात्रे'
इति कुभार । जले मधुररसे च । 'मधु चरति विभ्रव'
इति मधुसूक्तम् । विष्णु कर्णमलजाते दैत्यभेदे । 'विष्णु-
कर्णमशोःज्ञावधरो मधुकैटभारिणि उर-य कुम्भीनस्या
भर्त्तरि दैत्यभेदे मदनर्त्तौ, चैत्रे मासि, (मौल) दृश्यभेदे अ-
शोकहृत्वे, यद्विभ्रवी च उ० । प्राणिनां गुभायुभक्त्यायि नः ।
जीवन्त्यां श्लो । स्यायं कन् । यद्विभ्रवी, यद्विषि च न ।
मधुकर उ० मधुनि कतोति शब्धि विद्यादयति क-व्यच् ।
भ्रमरे, तदोपिनि स्त्री० डीप् । कामिजने, भ्रमराजे
च उ० । मधुभ्रदादयोपि भ्रमरे ।
मधुकर्कटी स्त्री० मधु मधुका कर्कटी । जम्बीरभेदे, सिद्ध-
खर्जूरिकायाश्च । स्यायं कन् ह्रस्व टाप् । मीजपूरे ।
मधुका स्त्री० मध्विच द्वायं कन् । यद्विभ्रवी, मधुपर्णाहृत्वे च
मधुकोय उ० मध्वर्थे मत कोय । (मौकाक) मविकाहते
कोपाकारे मदाय । [कन् । तत्रैव ।
मधुचीर उ० मधु मधुर चीरमस्य । खर्जूरव्ये । [स्यायं
मधुखर्जूरी स्त्री० मधुमधुरा खर्जूरी । अतिविषखर्जूरीभेदे ।
मधुज न० मधुनो जायते जन-उ । मिनखके (मौम) । मधुदेव
मेदोजाताय भूमौ स्त्री० । [कमवाधेयु ।
मधुजम्बीर उ० मधुमधुर जम्बीर । व्यतिमिद्वजम्बीरे ।
मधुजित् उ० मधुनामापुर जितवान् जि-भूते क्तिप् । विषयी
मधुभिन्मधुरिद्रप्रभतयोव्यत् ।
मधुहृत्वा न० कर्म० । इषी० । पुस्तमिनि [मधुविक्रमव्यय न० ।
मधुत्वय न मधुनां मधुराणाम् त्वयम् । मधुवृत्तधितानां त्वये
मधुवृत्त उ० मधोर्वसनस्य वृत्त इवाप्यमरत्वम् । धावहृत्वे ।
मादसायां स्त्री० डीप ।
मधुवृत्त उ० मधुरो वृत्तोऽस्य । रक्तमिषौ ।
मधुवृत्त उ० मध्वेव मद्यार्थे वृत्त । (मौल) दृश्यभेदे तत्तुमेण
हि यौषमधुमधव । [विकारादी ।
मधुधूलि स्त्री० मधुमधुरा धूलिवि । उच्ये (चण्ड) गृह
मधुधेनु स्त्री दानार्थे कलिगामां मधुमधुनिद्रव्यजननेनी ।
मधुप उ० मधु विवति पा-च । भ्रमरे । मधुपायिनि वि ।
'मादयो मधुवैरकारचमयो' इत्युद्भट ।
मधुपर्क न० दृष्य चम् मधुन मधो योमे यत् । मधुदुते
काशपात्रव्ये काशपात्रानरेवाइते इभि 'द्विभ्रविभ्रम
मौद्घि चिता चैत्रे पद्मि, प्रोप्यते मधुपर्कम् इत्युद्घे
इथादिद्रव्यवहने च ।

मधुपर्णी स्त्री० मधु इव हितकरं पर्यं यस्याः । गुडूच्यां,
 गाम्भार्यां, नीलीदृष्टे, वराहक्रान्तायाम्, मधुबीजपूरे च ।
 मधुपालिका स्त्री० मधूनि पालयति पाल-खुल् । गाम्भार्याम्
 मधुपीलु पु० कर्म० । मधुरपीलौ ।
 मधुपुरी स्त्री० सधोदैत्यस्य पुरी । मथुरायाम् ।
 मधुपुष्प पु० मधुप्रचुरं पुष्पं यस्य । मधुद्रुमे, (मौल) शिरीषदृष्टे,
 अशोकदृष्टे, वृक्षदृष्टे च । दन्तीदृष्टे, नागदन्तीदृष्टे च
 स्त्री० टाप् । [भूमिजम्बूदृष्टे ।
 मधुप्रिय पु० मधु मधुरं प्रियं यस्य । बलरामे । मधुइव प्रियः ।
 मधुफल पु० मधुरं फलं यस्य । मधुनारिकेले । मधुखजूरिकायां
 स्त्री० टाप् ।
 मधुवल्गुला स्त्री० मधु बद्धलं वल्गु । माधवीलतायाम् । [याम्
 मधुमक्षिका स्त्री० मधुसञ्जायिका मक्षिका (मौसाचि) सरपा-
 मधुमज्जन् पु० मधुरं मज्ज सारोऽस्य । आखोटकदृष्टे ।
 मधुमत् त्रि० मधुर्मधुररसोऽस्य मत्तम् । माधुर्यवति 'मधुमत्
 पार्थिवं रज' इति मधुसूक्तम् । नदीभेदे, योगशास्त्रप्रसिद्धे
 योगिनां चिन्तनभेदे, वैदिकप्रसिद्धे 'मधु वाता' इत्यादौ
 ऋक्षत्रये, तन्त्रोक्ते देवी नायिकाभेदे च स्त्री० ङीप् ।
 मधुमर्कटी स्त्री० मधुजाता मर्कटी शाक० । (सिताखण्ड)
 मधुजाते खण्डे । [मालत्वाम् । स्वार्थे कन् । तत्रैव ।
 मधुमक्षि (क्षी) स्त्री० मत्त-इन् वा ङीप् मधुप्रधाना मक्षिः (क्षी)
 मधुमूल न० मधुरं मूलम् । (मौत्रालु) आलुभेदे । [वा ङीप्
 मधुयष्टि स्त्री० मधुरा यष्टिः काण्डम् । इक्षौ । यष्टिमधौ स्त्री०
 मधुयष्टिका स्त्री० मधुरा यष्टिरिव इवार्थे कन् । यष्टिमधौ ।
 मधुर पु० मधु माधुर्यं राति रा-क, अख्यर्थे र वा । गुडा-
 दिस्ये भिटरसे, माधुर्यरसवति, इन्द्रादौ, मनोहरे, 'मधुरया-
 मधुबोधितमाधवी'ति माधुः प्रिये च त्रि० । रक्तशिश्रौ,
 राजाम्ने, रक्तेक्षौ, गुडे, शालौ, जीरके च पु० । वङ्गे, सीसे च
 न० स्वार्थे कन् । जीरके शतपुष्पां यष्टिमधौ, काकोल्यां,
 शतावर्थां दृष्टज्जीवन्त्यां, मधुकर्कटिकायां, मधूल्यां, मेदायां,
 पालङ्गशाके (मौरी) जिह्याञ्च स्त्री० । स्वार्थे कन् अत
 इत्त्वम् । मिथ्याम् स्त्री० ।
 मधुरजम्बीर पु० कर्ज० । (कमलालेवु) जम्बीरभेदे ।
 मधुरत्वच पु० मधुरा त्वचा यस्य । धवदृष्टे ।
 मधुरफल पु० मधुरं फलमस्य । राजवदरे ।
 मधुरवल्ली स्त्री० कर्म० । मधुबीजपूरे, जम्बीरभेदे च ।
 मधुरस पु० मधुन इव रसो यस्य । इक्षौ, जले च । भूर्वायां,
 द्राक्षायां, इग्णिकायां, गाम्भार्याञ्च स्त्री० ।

मधुरस्त्व स्त्री० मधुरं स्रवति सु-अच् । पिण्डमर्जूर्याम् ।
 मधुरास्तका पु० कर्म० । आस्नातके ।
 मधुलग्न पु० मधुर्मधुररसो लग्नो यत् । रक्तशोभाञ्जने ।
 मधुलिका स्त्री० मधु माधुर्यं लिटति गाहते लिट-क ट् ।
 राजिकायां (राद्रसर्पा) । [ग्निनि । मधुलेहीत्यप्यत्र
 मधुलिह् पु० मधु लेटि आस्तादयति लिह-क्विप् । भ्रमरे
 मधुवन न० मधुदैत्याधिष्ठितं वनम् । मथुराक्षेत्रस्य वनभेदे
 किष्किन्धास्ये मधुप्रचुरे वनभेदे च ।
 मधुवल्ली स्त्री० मधुप्रधाना वल्ली । यष्टिमधौ ।
 मधुवार पु० मधुनो मद्यस्य वारः क्रमः । पुनःपुनर्मद्यपानक्रमे
 मधुबीज पु० मधु मधुरं बीजं यस्य । दाडिमे ।
 मधुबीजपूर पु० कर्म० (लेवुभेदे) मधुकर्कटिकायाम् ।
 मधुव्रत पु० मधु तत्सञ्चयो व्रतं सतताहुशीलनं यस्य । भ्रमरे
 मधुशाख पु० मधुर्मधुरा शाखाऽस्य । (मौल) दृष्टे ।
 मधुशिश्रु पु० मधुः मधुरः शिश्रुः । रक्तशोभाञ्जनदृष्टे ।
 मधुशेष पु० न० मधुनः शेषः उच्छिष्टम् । सिक्थके (मोम) ।
 मधुश्रेणी स्त्री० मधुनः श्रेणीव । भूर्वायाम् ।
 मधुश्वासा स्त्री० मधुन इव श्वसित्यस्मात् श्वस-अपादाने
 षच् । जीवन्तीदृष्टे । [सारथ्यादयोऽप्यत्र ।
 मधुशील पु० मधु शीले गर्भेऽस्य । (मौल) गुडपुष्पदृष्टे । [मधु-
 मधुसख पु० सधोर्वसनस्य सखा सहचरः अच् स० । कामदेवे
 मधुसूदन पु० मधु तन्नामासुरं हृदयति, मधु, जीवानां शुभा-
 शुभकर्म, ज्ञानदानेन हृदयति वा हृद-ल्यु । श्रीलक्ष्णे ।
 'भक्तानां कर्मणाञ्चैव हृदयान् मधुसूदन' इति निरुक्तेः
 मधु माध्वीकं हृदयति भक्षयति । भ्रमरे । मधुइव
 हृदयते भक्ष्यते ल्युट् ङीप् । पालङ्गीशाके ।
 मधुस्त्व पु० मधूनि मद्यानि स्तवन्त्यस्मात् हु-अच् । (मौलदृष्टे)
 मधुस्त्वम् पु० मधु स्रवति अस्मात् सु-अच्छन् । (मौल) दृष्टे ।
 मधुस्वर पु० मधुर्मधुरः खरोऽस्य । कोकिले । मधुरस्वरवति
 त्रि० । [क्विप् । विष्णौ ।
 मधुहन् पु० मधुनामासुरं कर्मफलं वा ज्ञानद्वारा हानिं हन्
 मधूक न० मह-जक हस्य धः । यष्टिमधौ । (मौल) दृष्टे पु० ।
 मधूच्छिष्ट न० मधुन उच्छिष्टमवशिष्टम् । (मोम) सिक्थके
 मधूञ्जितमप्यत्र ।
 मधूपन्न पु० न० मधुदैत्यस्योपन्नमाश्रयः । मथुरानगरे ।
 मधूल पु० मधु लाति ला-क ट् । अलजगिरिजमधूकदृष्टयोः ।
 मधुकर्कट्याम् आम्ने च स्त्री० गौराङ्गीप् । स्वार्थे कन् क्त
 इत्त्वम् टाप् । भूर्वायाम् ।

मध्य उ० मन-यक् नस्य थ । देहस्थानयवभेदे । (भाज) 'मध्येन
 था वेदिविद्यमनमध्येति कुमार । श्रुत्यादी मन्तव्योपल
 भित्ते व्यापारभेदे पूर्वोपरकीमयोरनराधे, परार्द्धमप्यतो-
 र्जाभीनायां सहाया तदुच्यते च । 'अन्य मध्य परार्द्ध-
 विति लीला ज्योतिषोक्ते पक्षाणा गतिभेदे स्त्री० तद्वति
 पक्षे उ० । 'वायु, अन्वर्त्तित्ति च ति० । [स्त्रार्थे] ।
 मध्यगन्ध उ० मध्ये कत्रमध्ये गन्धो यस्य । आनन्दले । [शब्द
 मध्यतश् च्च्य० मध्य+तसिन् । प्रथमापञ्चमीषष्ठ्यर्थेउत्तमेर्भ्य
 मध्यदेशे उ कर्म० । हिमवद्दिग्भ्योर्भ्य यत् प्राग्विनयनादपि ।
 प्रत्यगेव प्रयागाश्च मध्यदेशे प्रकीर्त्तित इत्युक्ते देशभेदे
 मध्यन्दिन म० मध्य दिनस्य अलुक्प्रथमा० । मध्याह्ने ।
 मध्यपटभोपिन् उ मध्य पदस्य लोपोऽप्यस्य इति । व्याक-
 रणमधिक्के शाकपार्ष्णिवादिभे यमाद्यभेदे ।
 मध्यम ति० मध्ये भव म । मध्यमये । सप्तम्यस्ये कौश
 चरत्स्ये पञ्चमे खरे उ । [मिथ्यवर्त्तित्वात् ।
 मध्यमपाशुव उ कर्म० । अर्जुने तस्य पूर्वोपरयोर्द्वयोर्द्वयो
 मध्यमस्येति उ कर्म० । 'मध्यमस्ये कौशिल' इत्युक्ते मध्यमे
 दासि कौशिल्यादी ।
 मध्यमलोक उ कर्म० । पृथिव्याम् तस्या पातालसर्गलोकयो-
 र्मध्यवर्त्तित्वात् 'मध्यमलोकपाल' इति रःपुः मध्यलोकोपयत्
 मध्यमस्येति उ कर्म० । प्रियं गन्धमात्याना धूपभूषणपास-
 याम । प्रलोभनस्युदात्तपरिभ्रम्य सपञ्चोमत इत्युक्ते
 मध्यमे स्त्रीसपञ्चरूपे विभक्तभेदे ।
 मध्यमसाहस्य कर्म० । 'साध पञ्चपानाना श्रुतौपकरस्य
 च । एतेनैव प्रकारेण मध्यम साहस्य कृतं' इत्युक्ते पर-
 कीयवद्भादेर्भ्रम्योपादिरूपे वलकरणकर्मरूपे साहस्य
 भेदे 'प्रधाना हे गते माई मयम साहस्य चरत । मध्य-
 म पञ्च विज्ञेय' इत्युक्ते पञ्चपानाकमे दयङ्भेदे उ० ।
 मध्यमा स्त्री० मध्य+म । इतरजप्तया नायास तस्मिन्मना-
 मयोऽन ध्यायामहुत्तौ, प्रभादीनां कर्त्तव्यायाम् इदयो-
 त्यपाउ चैष्व्यादिषु मध्ये बायोभेदे, नायिकाभेदे च ।
 मध्यमाह्वरण म० वीजगणितमणिभे अयत्कमानप्रापके गण
 मभेदे । [अर्द्धपाने ।
 मध्यरास उ० मध्य रासे एकदेवि स० अच् सभा० । निगोपे
 मध्यवर्त्तिगुं ति० मध्ये वर्त्तते इति चिदि । शदिमतिवादि-
 तोरुच्योषी पदमतिपक्षयोर्त्तव्यादिनिश्चयनिर्भयमर्थक
 कल्पनिषायके, सायांविरोधेन परार्थव्यापारके, कार्य-
 क्त्वादाहे च मध्यमे ।

मध्यस्थ उ० मध्ये तिष्ठति स्या क । मध्यवर्त्तिनि, उदासीने च ।
 'माध्यस्थमिदं प्रलम्बतेऽर्थे' इति कुमार ।
 मध्या स्त्री क्षिप्या टाप । त्र्यम्बरपादके इन्दोभेदे नायिकाभेदे
 मध्यमाहुती च ।
 मध्याह्नु उ० मध्य मह एक०स० टच् सभा० अङ्गादेशे । विधा
 विभक्तदिनस्य द्वितीये भागे, प्रातःकाले सङ्कृताह्नीन् थ
 गन्धारादेव त । मध्याह्नस्तिघ्नस्यै स्था'दित्युक्ते पञ्चधा-
 विभक्तदिनस्य तृतीये भागे च । [कन् । तत्रैव ।
 मध्यालुक उ० मधुर्भृष्टर आलु । (नौ आलु) मूत्रभेदे । तत
 मध्यासुव उ० मधुना उपरसेन कृत आसव । (सौत) मधु
 शुभ्रमुपजाते मये । [अमनीयु ।
 मन पूजायां सक गेर् अक०भा पर० सेट् । मनति । पक्षानोत्-
 मन गच्छे अक०सु०था सेट् । मानयते व्योमनत ।
 मन बोधे तना० था०सक०सेट् । मनुते अमनिच ।
 मन बोधे दि०था सक अचिट् । मन्यते । अचमन ।
 मन धृतौ अद चु०उ०सक०सेट् । मनयति ते अममनत् ।
 मन उ० मन जच् । खडामासात् ।
 मन शिला स्त्री०मन शब्दवाच्या शिला । (मच्छल) रत्नरूपे उ-
 पधागभेदे 'मन शिलाविष्कारिता निषेडुरिति कुमार । उ
 वा सुस्ये उपलभति । 'टङ्गेमन शिलपुष्टैरिदार्थमापे'ति ।
 मनसू म चक्षते'नेन मन-यधि । सर्वेन्द्रियप्रसक्तौ अन्तरि-
 न्द्रिये तस्य वेदानामते सङ्कलनिकल्पामकडत्तमदल करण
 एषु उपादाधार 'काम सकल्योविषिकत्या अदा'प्रहा
 धृतिरधृतिर्धुर्भिभीरित्येतत् सर्वमनयते'ति श्रुते व्याव-
 भते तदप्रानसाधनमिति भेद । मन शिलावाह्य ।
 मनसा स्त्री०मन मन स्यति सो क । आलोकस्य चनेर्भातरि
 पाण्डिमिथ्याम जलकारिमथ्या नाया जलकारी ।
 मनसादेयी स्त्री० मनसा द्वीप्यति दिव करण्य कर्मत्वात्
 कर्त्तोर्यदत्तेन अच् ङिप् अलुक्च० । मनसागन्धि० ।
 मनसिज उ० मनसि जायते जम-उ सप्तम्या वा अमुक् । काम
 देये । लुकि । मनोभोयत् । एष चित्तजातददोषयत् ।
 मनसिगय उ० मनसि गेते अच् वा अमुक् । कामदेये ।
 मनस्कार उ क-अच् मनस कारोभापारभेद् । विज्ञप्त
 एषमत्पदमे ।
 मनसाप उ० मनस्यप अश्नुताप । अश्नुतापे, मन पीडयाद्य
 मनसिज्ज् ति० प्रसक्त मनोऽप्यस्य विदि । प्रसक्तमनस्ये ।
 क्षिप्या टोप । मनसिनीनां मन्तवित्तीरोषी ति कुमार
 मनाक् अय मन-याकि । ईदर्थे, मन्दे च 'उत्तरवाक्यात्मना

मनागंभूदि'ति नैषधम् । [रुभेदे] ईपत्करे वि०
मनाकर न० मनाक् करोति क-अच् । मञ्जिकागन्धयुक्ते अणु-
मनोवी स्त्री० मनोः पत्नी वा स्त्रीपुं औड् च । मनोः पत्न्याम्
मनित वि० स्वा० मन-क्त । ज्ञाते ।

मनीषा स्त्री० ईप-अड् मनस ईषा शक० । बुद्धौ ।
मनीषिन् पु० मनीषा अस्त्वस्य इति । पण्डिते । बुद्धियुक्ते वि०
मनु स्त्री० मन-उ । पृक्कायाम् (पिडिङ्गशाक) मनुपत्न्याश्च ।

प्रजापतिभेदे, धर्माशास्त्रकर्त्तरि स्वायम्भुवे सतिभेदे च पु०
मनुज पु० मनोः स्वायम्भुवात् जायते जन-ङ् । मनुष्ये
स्त्रियां जातौ डीप् । [जातौ डीप्

मनुष्य पु० अनोरपत्यं यत् सुक् च । स्नाने जातिभेदे । स्त्रियां
मनुष्यधर्मन् पु० मनुष्यस्यैव धर्मो यस्य नरवाहनत्वात् अ-
निच् सभा० । कुबेरे । [मनःशिलायाम् ।

मनोपुत्रा स्त्री० मनसा मनःशब्देन तच्छब्दवाच्यत्वात् पुत्रा ।
मनोजव वि० जु-अच् मनो जवं वेगवत् नमनाय अस्मिन् ।
पितृत्वत्वे । मनस इव जनो यस्य । अतिवेगवति वि० ।
अग्निजिह्वायां स्त्री० । [वडिष्ठते ।

मनोजटङ्गि पु० मनोजस्य कामस्य दृढिर्यस्मात् ५व० । काम-
मनोज वि० मनो जनाति ज्ञापयति बोधनाय प्रवणो करोति
अन्तर्भूतार्थार्थे ज्ञा-क । मनोहरे । मनःशिलायां, वन्द्याक-
कोश्यां, कटभ्यां, जीरके, मंदिरायाश्च स्त्री० ।

मनोभव पु० मनसि भवति भू-अच् । कामदेवे मनोजंमनो-
भूप्रभृतयोप्यत्र । [प्रापकत्वात् । इच्छाद्यम्

मनोरथ पु० मनस एव रथोऽत्र, मनसो रथइव वा इष्यमाण
मनोरथ वि० मनोरमयति रम-णिच्-अच् उप० । मनोहरे ।
गोरोचनायां स्त्री० ।

मनोहत वि० मनो हतं यस्य । प्रतिहते, प्रतिवद्धे च ।

मनोहर वि० मनो हरति स्वदर्शनाय हृ-अच् । रुचिरे । कुन्द-
हृद्ये पु० जालां, स्वर्णयूथ्यां च स्त्री० । स्वर्णे न० । शिनि ।

मनोहारीति मनोहरे ।

मनोह्रा स्त्री० मनःशब्देनाह्वयते ह्र-धजर्थे क । मनःशिलायाम्
मनुज मार्जने सक० ध्वञ्चै अक० भ्वा० पर० सेट् । मञ्जति अमञ्जोत्
मनु पु० मन-क्त्वात् च । अपराधे, मनुष्ये, प्रजापतौ च ।

मन्त्र पु० मन्त्रि-अच् । गुप्तभाषणे, रहसि कर्त्तव्यावधारणार्थसुक्तौ
देवादीनां सप्तमार्थं तन्नाद्युक्ते शब्दभेदे, वेदविभागभेदे च
मन्त्रजिह्वे पु० मन्त्र एव जिह्वा व्याख्यानसाधनं यस्य । अग्नी,

मन्त्रेण दत्तहविरासादकत्वात्तस्य तयात्वम् ।

मन्त्रदाट्ट पु० दा-हृच् इत० । उपरै ।

मन्त्रिन् पु० मन्त्रयते शिनि । धीसचिवे येन सद्द रहसि
कर्त्तव्यमवधीयते तस्मिन् अमात्ये ।

मन्य क्षेत्रे अक० विलोडने सक० भ्वा० पर० सेट् । मन्यति अमन्योत्
मन्य विलोडने क्त्वा० पर० द्विक० सेट् । मथति अमन्योत् ।

मन्य पु० मन्य-करणे घञ् । मन्यनदण्डे । 'सक्तुभिः सर्पिषा-
भ्यक्तैः शीतवारिपरिशुतैः । नात्यच्चो नातिसान्द्रश्च मन्य
इत्यभिधीयते' इत्युक्ते प्रेयभेदे, स्वर्ण्यै, अर्कहृत्ते, नेत्रमले, कि-
रणे च । भावे घञ् । आलोडनादौ ।

मन्यज न० मन्यात् दधिमन्यनात् जायते जन-ङ् । नवनीते
मन्यन पु० मन्यतेऽनेन करणे ल्युट् । मन्यानदण्डे ।

मन्यर न० मन्य-करच् । कुसुम्भाम् । कोपे, फले, वाधे मन्या-
नदण्डे च पु० धक्के, नीचे, जङ्गे, मन्दे च वि० । 'मदर्थसन्देश
सृणालमन्यर' इति नै० । कैकैयाः दास्यां स्त्री० ।

मन्यशैल पु० इत० । ससद्रमन्यनाय मन्यनदण्डरूपेण कल्पिते
मन्दरपर्वते । [न्दाल

मन्यान पु० मन्य-आनच् । मन्दनदण्डे, आरग्वधृत्ते च (सो-
मन्द वि० मदि-अच् । मूर्खे मृदौ, अभाग्ये, रोगिणि, अल्पे,
स्वतन्त्रे, खले च । शनियहे, हस्तिभेदे, यमे, प्रलये च पु० ।
ज्योतिषोक्ते रविसंक्रान्तिभेदे स्त्री० ।

मन्दग वि० मन्दं गच्छति गम-ङ् । मृदुगामिनि शनि, ज्ञानि-
पुरुष, हृष, हंस, गज, वरस्त्रिय इत्येते स्वभावान्मन्दगतय' ।
शिनि मन्दगामीत्यप्यत्र वि० । स्त्रियां डीप् ।

मन्दट्ट पु० मन्दं टीकते टीक-ङ् । पारिभद्रहृत्ते । (पालदेमादार)
मन्दता स्त्री० मन्दस्य भावः तत् । आलस्यं, जाघे, मन्दभावे च
'उच्चैरस्थति मन्दताभरसता'मिति चन्द्रालोकः ।

मन्दर पु० मदि-अरन् । ससद्रमन्याने पर्वतभेदे, मन्दारहृत्ते,
स्वर्गे, हारभेदे, दर्पणे च । बड्डले, मन्दे च वि० ।

मन्दाकिनी स्त्री० मन्दसकति अक-शिनि । स्वर्गगङ्गायां
'स्वर्गे मन्दाकिनी तथे'ति पुराणम् ।

मन्दाक्रान्ता स्त्री० सप्तदशाक्षरपादके छन्दोभेदे ।

मन्दाञ्च न० मन्दं सङ्घुचितमक्षि यस्माद् पच् सभा० लज्जायाम्
मन्दाग्नि पु० मन्दं पचने अल्पशक्तिकः अग्निः अनलः, स
यस्माद्वा । देहस्य अपाचनशक्तिकेऽनले तद्धेतौ रोगभेदे च ।

मन्दार पु० मदि-आरक् । स्वर्गस्य देवहृत्तभेदे, पारिभद्रहृत्ते क
मन्दिर न० मन्वतेऽत एव मदि-किरच् । गृहे, पुरे च । तस्य द्विलिङ्ग
त्वमित्येके । ससद्रे जानुपद्माङ्गागे च पु० । (माडर)

मन्दुरा स्त्री० मदि-अरच् । अश्वशालायाम्, शयनीयकटे च

मन्दोदरी स्त्री० मयदानवकन्यायां रोदणमहिष्याम् ।

मन्तोषा न० मन्द्मोपदुष्णम् । रैपदुष्णस्यै । तद्वति नि० ।
मन्द् उ० मदि रक् । वादाभेदे, मन्दीरध्वनी च । धर्मशास्त्रे
तद्वति नि० । [कामचिन्तायां, कदिव्यहमे च ।

मन्मथ उ० मनम म् मन किप् मयति अच् इत्० । कन्द्मै,
मन्म ध्यालय उ० इत् । आम्बहणे स्त्रीविभुभेदे च ।

मन्या स्त्री० भेट्-मन-क्यप् । सीताया मद्वाद् गस्ताया गिरायाभू
मन्य उ० मन पुष् । शोके, दैन्ये, क्रतो क्रोधे, अङ्गद्वारे च
मन्वन्तर म० मनुमाननरमरुद्वागस्तदुपलक्षितकाशे वा ।

म्यायम् वादिमनूनामधिकारे तदुपलक्षिते काले च मत्स
युगमितवर्षाधिका एकसप्ततिचतुर्थ्युगमिवा (११।४४८००)
एतन्मितवर्षाकादवकागदिति ह्यदा ।

मम्भ गतो भ्याम्भर एक० भेट् । अभ्रति अमभ्रीत् ।
मम अज०मा हम । मज्ज्यहते अयम्भ्यस्यै तेन ममत्तमित
ममता स्त्री० मम म च तल् । जेहे मद्कारे मत्स्यम्भे च ।
एव ममलमय्य 'तथापिनमताक्ते' इति 'ममल मम
राजस्यै'ति च पश्ये ।

मय गतो भ्या अमभश्च भेट् । मयते अमयिष्ठ ।
मय उ० मय अच् । उद्भे अयनरे । दानवभेदे च ।

मयटक उ० मि+अच् मय प्रक्षेप कृते प्रतिवज्राति म्क-
अच् उ० मयम् । वनचह्ने ।

मयु उ० मि उ । किन्दरे, मयो च ।
मयुठक उ० मिनेति मि उ मयु भ्या कण् स्वत कर्मे० ।

उ० मलम् वनचह्ने इ । मयुठकोऽप्यत्र । [मोभायाश्च ।
मयूत्त उ० माट्-ऊच मयादेश । त्रिषि, किरणे, शिषायां

मयूर उ० शी ऊरन् । स्वनामस्थाने रागभेदे । इवायै कन् ।
गत्याङ्गने (तते) न० । अवाभाने, मयूरमिषाहणे च उ०

मयूरयोषक न० मयूरयोषे वु । तल्ले (तते) ।
मयूरजङ्ग उ० मयूरस्य जङ्गे न मूलमय । शोनाकहणे ।

मयूरतुत्य न० मयूरद्व तङ्गणे तयम् । तल्ले (तत) ।
मयूरविदला स्त्री० मयूरविंश्याते मयूर एव विविष्टल-

मला वा । अम्बलायाम् (सुट्) (आमश्च) ।
मयूरमिषा स्त्री० मयूरस्यै मिषाऽस्याः । स्वनामस्थाने
कुम्भे मयूरचन्द्रादयोषत् ।

मयूरिका स्त्री० मयूरो रिचतेऽस्य तङ्गच्छतङ्गदमयात्
इन् । अम्बलायाम् (सुट्) (आमश्च) ।

मरक उ० मर पुन् । देविभोतिहोवज्जने मादिनामचान
मरुत्(मरुच्) मारिभवे । [मरिभेदे (भासा) ।
मरकत न० मरुच् मरिभवं मरुत्तनेन ह् इ । हरिद्वे

मरकतपत्नी स्त्री० मरकतमिड हरिद्वे पञ्चमस्या ङीप् ।
माठायाम् । (निष्ठर गुप्) ।

मरण न० म्रियतेनेन म्-करणे ल्युट् । वक्ष्यतामस्ये विने ।
भावे ल्युट् । देहात्मनोर्विच्छेदरूपे, प्राणवायोश्चममण्ये
वा व्यापारे । [उ० हम् । मरुन्दे ।

मरन्ट उ० मर मरन्ट्य दिति भ्रमराणा जीवनहेयत्वात् दो-क
मराकाली स्त्री मरो मरणहात्तरि उ घमिवाकति यात्यनेन
मराको ह्यिके म च्वावति मर्यात्रोति उ घदानाय अच्-
अच् गी० ङीप् । ह्यिकालौ (विष्वाग्) ।

मरात्त उ० म्-आजच् । राजकमे, 'तत्पामरात्तयमरात्तमरा
ज्जयेथी ति नैपधम् । कञ्जवे, कारण्ये, अये, भिषे, पसे,
दाहिमीने च । विष्णवे ति० ।

मरि(री)च उ० म्-रच उ० वा दीर्घ । स्वनामस्थाने ह्ये
मरि(री)चपत्तक उ० मरिचस्येन पञ्चमस्य कण् । भरमट्टे ।
मरीचि उ० म् रचि । चप्रमिमध्ये म्रक्ष्यो मानमे ल्येडे
इमे रभिभेदे, कल्पे च । किरणे उ० स्त्री० ।

मरीचिका स्त्री मरोनी सूर्यकिरणेकमिड लभमिड यम्
भ्यानी । सूर्यकिरणे जनभ्यानी, म्गमन्थायाम् । (देगे च)
मरु उ० म्-उ । पर्वते निर्जलदेशे च कुम्भकहणे (माड्यात्)
मरुज उ० मरुदेशे जायते जन इ । मखीनामगम्यश्च निर्जल
जाते नि । म्गककोऽयाम् स्त्री० ।

मरुत् उ० म्-उति । वायो, देवे च । म्वायै प्रपाद्यात् ।
मारुतोय्य । मरुत्वे, पश्चिपयै च न० । ह्यायै स्त्री० ।
उ० ह्यम् । मरुतोऽपि वायो ।

मरुत्कर उ० मरुत्तमपानवायु करोति क् चक् । राजभागे
मरुत्त उ० म्-रुत्तये अर्पभेदे । तत् म्पाया कन् । मरुत्वे ।

मरुत्पथ उ० इत्० । याकाते । मरुद्भ्रादयोयत् ।
मरुत्पाल उ० मरुतो देशान् पानयति पाल अण् । रुन् ।

मरुत्पत्त उ० मरुत् पाल्यथनाप्यस्य न पदतम् मय च । रुन्
मरुत्पत्त उ० मरुतो वायो घया टच् । रुन् रुन्, चित्तहृत्ते च
मरुद्वाण्डोऽनू न मरुत्तमाप्तीचयत्यनेन कल्पे चञ् । अजने
मरुट्टि उ० मरुतो देशनामिड । गुण्गुर्षी ।

मरुद्वा स्त्री० मरुतो वायो भवति पर्वते म् अच् । (ताम्रमो)
कुपे (बिराट्) । [मरिदे ।

मरुद्म उ० मरोनिज्जनेऽस्य कुम्भकजातयात् । विट्-
मरुद्वा उ० मरुत् वाक् एव सत् । धुमे, वधुषी च ।

मरुद्वाप्ता, स्त्री० मरुतो च मेव । (विडिट् म्-उ) उवाचम् ।
मरुद्भू उ० इत्० मरुत्पनिर्जल (माड्यात्) देवभेदे कर् । निज्जमभुवि

मरुभूरुह उ० मरुभुवि निर्जलभूसौ रोहति रुह-क । करीरे
 मरुव उ० मरुं निर्जलदेगं वाति कारणत्वेन या-क । (माल-
 दाना) (मरुत्रा) एक्षभेदे । स्वार्थे कन् । तद, एक्षभेदे,
 (मयना) स्वल्पपत्रतलस्याम्, जम्बीरभेदे, पुष्पप्रधाने
 एक्षभेदे, (मरुवाफुल) व्याघ्र, राक्षी, भयानके च ।
 मरुसम्भवा स्त्री० मरी सम्भावति अच् । जुद्धरानभायाम्
 मरुस्यादयोष्यत् । [जुद्धमदिरे च ।
 मरुङ्गवा स्त्री० मरी उद्भवति उद्+भू-अच् । कार्पास्यां,
 मर्क गतौ सौ० पर० सक० सेट् । मर्कति अमर्कीत् ।
 मर्कट उ० मर्क-अटन् । वानरे । उर्गनाभे (माकडमा) स्यावर
 विपभेदे (हाडगिला) पत्रिभेदे च स्वार्थे कन् । तलैव ।
 मर्कटतिन्दुक उ० मर्कटप्रियस्तिन्दुक गाक० । कुपीनौ ।
 मर्कटपिप्पली स्त्री० मर्कटप्रिया पिप्पली शाक० । अपामार्गे
 मर्कटप्रिय उ० इत० । चीरएजे (सिरुड) ।
 मर्कटवाससु उ० इत० । (माकडसाजाल) सुतास्त्रि ।
 मर्कटशीर्ष न० मर्कटस्य वानरस्य शीर्षमिव । हिहृवे । [दि०
 मर्कटास्य मर्कटस्य वानरस्यास्यमिव रक्तत्वात् । तस्मै तद्वति
 मर्कटी स्त्री०मर्कटोस्य स्याः स्निग्धत्वेन अच् गौ० ङीप् । अपा-
 मार्गे, अजमोदायाम्, करङ्गभेदे (माकडाकरमवा) वानर-
 योपिति च । [ज्ञानाय चक्रभेदे ।
 मर्कटीजाल न० रुन्देग्रन्थोक्ते प्रसावे लघुगुरुस्थानविवेक-
 मर्कर उ० मर्क-अरच् । मङ्गराजे (किशुरिया) भारुडे सुर-
 ङाया, वन्ध्यायां-स्त्रियाश्च स्त्री० टाप् ।
 मर्च ग्रहणे च० उभ० सक० सेट् । मर्चयति-ते अममर्चन्-त ।
 मर्त्त उ० म्-तन् । मनुष्ये भूभोके च । तत्र भवः यत् । मर्त्तः ।
 मनुष्ये ।
 मर्द्देन न० म्-ट-ल्युट् । गात्रपादादिसंवाहने, चूर्णने च ।
 मर्द्दन्त उ० म्-ट-ञ्च् मर्द्दं वाति ला-क । वाद्यभेदे (मादल) ।
 मर्द्दितं वि० चु० म्-ट-क्त । चूर्णिते, अन्विते च ।
 मर्द्द गतौ भ्वा०पर सक०सेट् । मर्दति अमर्दीत् ।
 मर्द्दज्ञ उ० मर्म जानाति ज्ञा-क । तत्वज्ञे । मर्मविदादयोष्यत्
 मर्मन् न० म्-ननिन् । जीवनस्थाने अन्विस्थाने तात्पर्ये च
 'अपि धर्मांगममर्मापरगैरिति'नैषधम् ।
 मर्द्दर उ० म्-अरन्सुट् च । वस्त्रप्रणांशु शब्दे (मडमड)
 इत्यव्यक्तशब्दे । पीतदारुणि, हरिद्रायाञ्च स्त्री०गौ०ङीप् ।
 मर्द्दस्युश्च वि० मर्म प्राणस्थानं स्पृशति स्पृश-किन् । अरु-
 न्तदे मर्मपीडके । [शेषञ्च । मर्मपीडके ।
 अर्माविध् वि० मर्म सन्विस्थानं विध्वति विध्व-क्तिप् पूर्व

मर्या अय्य० म्रियते-उवगिष्यतेऽत न्-यत् । भीमायाम् स्त्री-
 त्वमपि ।कर्त्तरि यत् । मनुष्ये पु० । 'मैत्रो मर्या अप्रगमे'
 इति केतुमन्त्र । मर्यामनुष्या इति भाष्यनपेटभाष्यम् ।
 मर्यादा स्त्री०मर्याया भीमायां दीयते टा-अच् मर्यादीयते
 वा परि+यां-टा-अच् ट० प्रत्य सः । न्याय्यपद्यस्त्रितौ,
 भीमायाम् कृते च ।
 मर्व पूर्णो भ्वा०पर०सक०सेट् । मर्वति अमर्वीत् ।
 मरुल घटौ भ्वा०या०अक०सेट् । मरुते अमरुलिट् ।
 मरुल उ० म्-अयते शोधते म्-ज-कल-टिन्नीप । पापे, पुरीषे,
 लौक्यादीनां किष्टे,कलङ्के, मरुद्वराटौ, देहजाते, स्वेदशेषाटौ,
 कर्पूरे, हृषण्णे, वातपित्तकफेषु च ।
 मरुल्ल उ० मरुं विधां हृदि रेचयति हन-क । गान्धर्वाङ्कन्दे
 किप् । मरुल्लाप्यत् । नागटमन्यां स्त्री० ङीप् ।
 मरुल्लूपित वि० शत० । मल्लिने । [तत्फलस्य रेचकत्वात् ।
 मरुल्लूविन् पु०मरुं द्रानयति रेचयति द्रु-ण्यिच् अण् । जयपाठे
 मरुल्लू स्त्री०मरुं मरुस्थानं पुनाति पू-क्तिप् । काकोदुम्बरिकायाम्
 मरुल्लभेदिनी स्त्री० मरुं भेटयति रेचयति भिद्-ण्यिच् ।
 कटुकायाम् । (कटकी) ।
 मरुल्लमास उ० मरुलो दुष्टोमासः । 'अभावस्याद्यं यत्र रवि-
 संक्रान्तिवर्जितम् मरुल्लमासः स विज्ञेय' इत्युक्ते रविसं-
 क्रान्तिग्रन्थे गुरुप्रतिपदादिदर्शनरूपे चात्रे मासे ।
 मरुलय उ० मरु-कयत् । दक्षिणस्ये पर्वतभेदे । यत्र चन्दनजम्ब
 तत्पर्वतान्तिकस्ये देगभेदे, उपवने, नन्दनवने नवस द्वीपेषु
 मध्ये द्वीपभेदे, ऋषभदेवस्य पुत्रभेदे च ।
 मरुलयज न० मरुये पर्वते जायते जन-ड । चन्दने । मरुल-
 देगजाते वायौ पु० । तद्देशजाते वि० । [(तेयोडि) ।
 मरुलया स्त्री०मरुयो देशोस्यस्याः कारणत्वेन अच् । विष्टतायां
 मरुलविनाशिनी स्त्री० मरुं तद्दोषं विनाशयति वि+नश्-
 णिच्-णिनि । शङ्खुपुष्पाम् ।
 मरुलारि उ० मरुस्य कलङ्ककिष्टादेरिः । सर्वचारद्रव्ये ।
 मरुलिन वि० मरु+अस्यर्थे इनच् । मरुलुक्ते, दूषिते, हृषणे च
 इनि । मलीष्यत्, दोषे, टङ्गणे, (सोहागा) ।
 मरुलिनमुख उ० मरुलिनं मुखं यस्य । वज्रौ, तस्याटौ भूभाय
 मानत्वेन हृष्यत्वात् वानरे च । क्रूरे, खले च वि० ।
 मरुल्लिच उ० मरुलो वैदिककर्मानर्हत्वेन दुष्टः सन् म्भोचति
 गच्छति म्भुच-क । मरुलमासे, वायौ, अमनौ, चौरै च ।
 मरुलीमस वि० मरु-ईम सच् । मरुलिने, लौहे, पुष्पकाशीषे च
 मरुल्ल घटौ भ्वा०या०अक०सेट् । मरुल्लते अमरुलिट् ।

मङ्ग पु० मङ्ग अश् । वायुयुद्धकारके नियोजरि, प्राप्ते, देयभेदे (कप्रोवे च) ।

मङ्गक पु० मङ्गरते प्रियतेऽथ । शीमाधारे प्राप्ते, नारिकेलफल-जाते प्राप्ते च (भाला) खनामपुष्पे स्त्री टाप् अत इत्थम् ।

मङ्गज न० मङ्गे देहे जायते जन उ । मरिचे । [देयभेदे ।

मङ्गभू स्त्री मङ्गशीहनस्य वाङ्मुद्गस्य योग्या भू स्थानम् मङ्गयुद्ध इत० । बाङ्मुद्गे ।

मङ्गार पु० मङ्ग इव स्वस्वति स्व-अश् । रागभेदे रागिणी भेदे मङ्गिकायाश्च स्त्री० ङीप् ।

मङ्गि(णी) स्त्री मङ्ग इन् वा ङीप् मङ्गिकायाम् उपाया कन् । हृष्यपरपदेहे व्याजोहितसमुच्चरये इवभेदे मङ्गिकाजोष्यत् ।

मङ्गिकामुष्प पु० मङ्गिकाया इव मुष्पस्य । कुटजहृद्ये कषय हृद्ये च इत० । मङ्गिकाकुष्ठमे ।

मङ्गिपत्र न मङ्गिरिव पत्रमस्य । अत्राजे । मय बन्धे भा पर सक सेट् । भवति जाम्बीत अमाबीत् ।

मञ्ज बन्धे भा पर० सक सेट् । मय्यति अमज्जीत् ।

मश भ्रनौ अक कोमे सक० भा० पर० सेट् । मयति अम मीत्-अभासीत् ।

मशक पु० मश वुन् । कीटभेदे (मया) ।

मशकिन् पु० मयकोष्यस्य इति । उडम्बरहृद्ये ।

मशि(नी) स्त्री० मय(स) इन् वा ङीप् । (काशी) पत्रशेषन-द्रव्ये, नीलगोकारिकाहने च ।

मश बन्धे भा० पर० सक सेट् । भवति अममीत् अभामीत् ।

मस परिष्वाप्ते परिष्वाप्ते च दि० पर० अक सेट् । मस्यति अममम् अमशीन् अभासीत् । उपान्द्रिय तेन अम-नटिवेति प्राप्तिनीया ।

मसून न० मस व्पु । शोभराजोष्ठये ।

मसर स्त्री मय अरश् । मसूरे ।

मसिका स्त्री० मशोव इवाथे कन् । गोमशोका लिकायस ।

मसिजप्त न मसिमिश्रित जप्तम् । (काशी) शेषनद्रव्ये ।

मसिधान न० मसिर्धर्मतेऽश्याधारे ष्टुट् । मस्याधारे (दोषात्) स्त्रीत्वमपि तत्र ङीप् ।

मसिपराय उ० मसिमाउपलिनमसरमेव पर्य्ये विक्रिये यस्य । शेषभोवभोविनि । [यस्या । शेषयाम् ।

मसिमसू स्त्री० मसा प्रखरिच । मस्याधारे । मसि मसूरिव मसीमा स्त्री० मय ईवश् । अतस्याम् (मिति) ।

मसु, छांर पु० मय अरश् अरश् वा । उभायभेदे (मसूरी) श्रेष्ठान्, श्रीभेदे च स्त्री० टाप् ।

मसूरहिंदला स्त्री० मसूरसेव हिंदल यस्या । हृष्यविहति (काशतेऽथोने) ।

मसूरिका स्त्री० मसूरेव इवाथे कन् । वधन्तरोगे, कुष्ठिप्याश्च मसूरी स्त्री० मय अरश् गौ० ङीप् । वधन्तरोगे, विहति, रत्न विहति च । [च । अतस्या स्त्री० ।

मसूया वि० मस-कृष्ण, समु-अथ क ट वा । क्षिणे च कर्कशे मस्य गतो भ्या० पर अक० सेट् । मस्यति अमस्यत् ।

मसूर उ० मस-अरश् । मशे, रस्युक्तवगे च । भावे अरश् । गतो, प्राप्ते च ।

मसूरिन् उ० मसूरो प्राग गतिर्वाच्यस्य इति, मा कर्तु कर्म-निषेधे शीतलस्य मांशक इति मसूरमसूरिप्याविति नि । परिप्राचके विधानेन स्वकर्मपरित्याजके विधौ ।

'धारयन् मसूरिप्रत भिति मडि चन्द्रे च । धारयन् मसूरिप्रत भिति मडि चन्द्रे च ।

मसूज खाने द्य० पर० अक० अणिट् । मस्यति अमसूजीत् । क मय्य । अद्य अण्वयु ।

मसू(क) न मय क्त । मसूजे । उञ्जे वि । सहाया कन् विदिति मसूकस्त्रे इ० इत० । शिर स्थितमज्जायाम् भगिन्ते ।

मसूट्कार् न० मस्यति परिष्पमते मसूहृद् कर्म० । देवदास्यि मसूट्कार् न मय-किन् मसि परिष्पतिभेदे स्वस्वति क्तक गतो अश् इ० । मसूकस्ये श्लोकारे पदाथे (मयन्) मांशमसिन् मसू इति प्रबोधचन्द्रोदयम् । [पीशायाम् ।

मसूमूलक न० मसस्य मूलसिच इवाथे कन् । गिरोवदायाम् मसू पूजायां स्वा पर सक० सेट् । मस्यति अमसूीत् ।

मसू दीप्ती यु० अ० अक सेट् इदि । मसूयति ते अममसूीत् त मसू हृदौ भा० अथा अक सेट् इदि । मसूते अमसूिच ।

मसू पूजने इद० यु उभ० सक सेट् । मसूयति ते अममसूीत् त मसू उ मसू यजये क । उज्ये, सततानन्दजनकम्यापारे, ते जपि यजे, मसूये च ।

मसूत् वि० मसू यति । विपुले, वृष्टे च क्षियां महती । राज्ये न० । बाह्योक्ते मसूत्तले इ० 'प्रकृतेर्महानिति' इति ।

मसूती स्त्री० मसू अति गौ कीम । कीटाभेदे कारदशीया याम् । अनेकमात्र मसूती सुसुसुं इति भाव । इह-त्वां, यान्तां च विपुलायां क्षियात् ।

मसूतान्य न० कर्म । सर्वास्तोत्रमन्त्रादिचर्तव्यमिति तत्रमद्ये प्रकृतिकथे अहङ्कारादिभारते निषदात्मवर्षासिर्वायते तत्रभेदे ।

मसूत् अथ मसू अथ । सङ्घे चोभभेदे । मसूलोक उ० कर्म० । भूरादिषु चर्षके वपुषीकार्गते चर्षके

लोकै तत्परिमाणादिकं दृष्टदभिधाने दर्शयिष्यते ।
महर्षिं पु० कर्म० । परमर्षिशब्दायै वेदव्यासादौ ।
महस् न० मह-अस्त् । तेजसि, यज्ञे, उत्सवे च ।
महा स्त्री० मह-अच् । (गोरक्षचाकलिया) गोपवल्गाम् ।
महाकण्टकिनी स्त्री० महा कण्टकमस्यस्य इति डीप् ।
(फणिमनसा) छत्रभेदे ।

महाकन्द पु० कर्म० । लगुने, राजपलाण्डौ, मूलके च ।
महाकपित्य पु० कर्म० । विल्लच्छे ।
महाकरञ्ज पु० कर्म० । करञ्जभेदे (कांटाकरमवा) ।
महाकर्णिकार पु० कर्म० । आरंभधे (सोदाल) ।
महाकाय पु० इव० । शिवायुचरभेदे नन्दिनि, हस्तिनि च ।

विपुलदेहवति त्रि० । कर्म० स्तूलदेहे पु० ।
महाकार्तिकी स्त्री० कार्तिकीमधिकृत्य 'प्रजापत्यं यदाशुचं
तथैतस्यां नराधिप । सा महाकार्तिकी प्रोक्ते'त्युक्तायां
रो ज्ञेयीनक्षत्रयुक्तायां कार्तिकीपौर्यामास्याम् ।

महाकाल पु० कर्म० । अनवच्छिन्ने काले, शिवे च 'महाकालेन
च सममितिकालिकाध्यानम् (माकाल) लताभेदे, भैरवभेदेच
'महाकालं यजेद्देव्या दक्षिणे धूम्रवर्णक'मिति तन्त्रम् ।

महाकाव्य न० कवेः कर्म काव्यं कर्म० । सर्गदन्वरूपे अष्टा
धिकसर्गके अन्त्यभेदे तल्लक्षणं साहित्यदर्पणे इप० ।

महाकुम्भी स्त्री० महती कुम्भीव (पाना) कटफले ।
महाकुल न० कर्म० । 'दशपुरुषविख्यातं श्रीवियाणां महाकुल'
मिति मनुनेते दशपुरुषावधिवेदाध्ययिवंगे ।

महाकुलीन त्रि० महाकुले भवः सच् । महाकुलोद्भवे ।
महाकोशफला स्त्री० कर्म० । देवदालीलतायाम् ।
महाकोषातकी स्त्री० कर्म० । हस्तिधोपायाम् ।

महागन्ध न० महान् गन्धोऽस्य । हरिचन्दने, कोले च । जलवेतसे
दृष्टे पु० । नागवलायां, कविकायां, कूटजे च स्त्री० ।

महागुरु पु० कर्म० । त्रयः पुरुषस्यातिगुरवो भवन्ति पिता
माता चाचार्यश्चेति सृष्ट्युक्ते पुरुषस्य पितादौ 'पतिरेको-
गुरुः स्त्रीणां'मित्युक्ते दत्तकन्याया भर्त्सरि, अदत्तकन्यायाः
पितरि, मातरि च । महागुरुनिपाते च 'कास्यं किञ्चि-
च्चचाचरेदि ति सृष्टिः ।

महागुल्मा स्त्री० महान् गुल्मोऽस्याः । सोमयज्ञ्याम् ।
महागुह्या स्त्री० महती गुहेव मूलमस्या । इन्द्रिपर्याम् ।
महाग्रीव पु० महती ग्रीवास्य । उद्रे । दीर्घग्रीवायुक्ते त्रि० ।
महाघोषा स्त्री० ध्रुप्यते कर्मणि घञ् कर्म० । कर्कटशृङ्गाम् ।
(काकडागिडे) । कुन्दुरुक्याञ्च । महान् घोषोऽस्य । विपुल-

गर्ववति त्रि० । [विपुलायययवति त्रि०] कर्म । विपुलाङ्गं न०
महाङ्ग पु० महत्प्रमस्य । उद्रे । गोशुरके रक्तद्विवके च ।
महाच्छद् पु० महान् छटोऽस्य । देवदारुदृष्टे । [त्रि०

महाच्छ्राय पु० महती श्राया यस्य । वटदृष्टे । विपुलच्छ्रायायुक्ते
महाच्छिद्रा स्त्री० महत् छिद्रमस्या । महाभेदायाम् ।
महाजटा स्त्री० महती जटा यस्यः । रुद्रजटादृष्टे । विपुल
जटावति त्रि० । कर्म० । दृष्ट्या, जटायाम् स्त्री० ।

महाजन पु० कर्म० । वेदनाशेषु अश्रावति जने । 'महाजनो
येन गतो म पन्था' इति भारतम् ।

महाजम्बू स्त्री० कर्म० । राजजम्बुम् ।
महाजाली स्त्री० कर्म० । पीतपर्णघोषायाम् ।

महाज्येष्ठी स्त्री० 'ज्येष्ठे गुरु' गगो चैव प्राजापत्यं रविस्तथा ।
पूर्णिमा रविवारेण महाज्येष्ठी प्रकीर्तिते'त्यायुष्मन्मन्त्रणायां
ज्येष्ठपौर्णमास्याम् । 'महाज्येष्ठां तु य' पश्येत् पुरुषः
पुरुषोत्तमम्' इति पुराणम् ।

महाज्योतिष्मती स्त्री० (वडमालकाङ्गिनी) लताभेदे । [त्रि०
महाज्यु पु० महेन उत्सवेनास्यः । कटस्ये कर्म० । महाधनवति
महातरु पु० कर्म० । सुहीदृष्टे विपुलदृष्टे च ।

महातल न० कर्म० । अथ स्येपु पातालेपु मध्ये पञ्चमे पाताले
महातारा स्त्री० कर्म० । तन्त्रोक्ते तारिणीभेदे, जिनदेव्याञ्च
महाताली स्त्री० कर्म० । विपुलतालीभेदे राजताल्याम् ।

महातिक्त पु० कर्म० । निम्बदृष्टे । अतिशयतिक्तमवति त्रि० ।
यवतिक्त्यां स्त्री० ।

महातीक्ष्ण स्त्री० कर्म० । भल्लातकदृष्टे (भेला) अतितीक्ष्णे त्रि०
महातेजस् पु० महत् तेजोऽस्य । पारदे । अतितेजस्विनि
त्रि० कार्तिकेये वह्नौ च पु० ।

महात्मन् त्रि० महान् आत्मा स्वभाव आश्रयो यस्य । महाशये
महादान न० कर्म० । विनायकादिस्तूक्तजपाङ्गे तलापुरुषादि

पोडशपदार्थदाने 'अथातः संभवच्छामि महादानस्य लक्ष-
ण'मित्युक्तस्य 'आद्यन्त सर्वदानानां तलापुरुषसंज्ञकमि-
त्यादिना पोडशदानान्यभिधाय 'विनायकादिमहलोकपाल
वक्ष्येकादित्यमरुद्गणानाम् । ब्रह्माच्युतेशाङ्गवनसतीनां स्व-
मन्त्रतोहोमचतुष्टयं स्यात् । जप्यानि सूक्तानि तथैव चैवा
मनुक्रमेणापि यथासुहृत्प'मित्युक्तं मात्स्ये । विस्तारस्तु

मकृततलादानादिपद्धतौ ज्ञेयः ।

महादारु न० कर्म० । देवदारुणि ।
महादेव पु० कर्म० । 'ब्रह्मादीनां शरणाञ्च मनीनां ब्रह्मवादि-
नाम् तेषां महत्त्वात् देवोदयं महादेवः प्रकीर्तित' इति

इत्युक्ते, महतो पूजिता विश्वे मूलप्रजतिरीश्वरी तस्या देव
पूजितय महादेवस्तत स्तुत' इत्युक्ते च विधेः । [उद्गृह्ये च
महाद्रुम उ० कर्म । अथल्लेखे । तस्य विष्णुरूपत्वात् महत्त्वम्
महाधन न० महत् मह्यरूप धनमस्य । बहूमूल्ये । सुवर्णे,
विह्वले, मनोप्रवर्ते च । कर्मो पु० । अतिधनवर्ति त्रि० ।
महाधातु उ० कर्म० । स्वर्णे ।
महानदी स्त्री० । शोडूदेगस्थे नदीभेदे, सप्तगामिन्या गद्याञ्च
महानन्दि पु० महान् अतिहृष्टत आनन्दो यत् । अथो कर्म०
कतिपयानन्दे उ० 'माघमासस्य या शुक्ला नवमी चोक्त
पूजिता । महानन्देति सा प्रोक्तेत्युक्तायां भावशुक्लनवम्या
धरायां नदीभेदे च स्त्री० ।
महानन्दि पु० कलौ चत्वारिंशत्सहस्र पद्मन्तपभेदस्य प्रितरि
महानवमी स्त्री कर्म० । चादिभ्यश्चुक्तमधिल्लय 'ततोऽन्त नवमी
यथात् सा महानवमी स्तुतेत्युक्तायाम् आदिभ्यश्चुक्तनवम्याम्
महानसं न महदन् सप्त्यासु अच् । प्राक्स्थाने । [सा ६प०
महानाटक न द्रव्यकाव्यनाटकभेदे 'एतदेव यदा सन्ध्यादि
महानाट पु० महानादोऽस्य । गजे, गर्जन्नेधे, भिद्ये, उद्दे च
महानिद्रा कर्म० । भरणे तत्र पुन मल्यस्थानाभावात् ।
महानिध्व पु० कर्म । (बोडानिम) ह्यभेदे ।
महानिशा स्त्री० 'महानिशा त्र विज्ञेया मध्यमप्रहरदश'मि-
त्युक्ते रात्रौ मध्यमप्रहरदशे । [तन्त्रभेदे न० ।
महानील पु० कर्म० । श्वररात्रे मानभेदे नागभेदे, महाजम्बूञ्च
महाशुभाष पु० महान् अन्तुभाष आश्रयो यस्य । महामये
महापञ्चविष 'श्वर्रो च काञ्चकूटश्च सक्तो महानाभज ।
यञ्चकर्षाति योगेऽय महापञ्चविषाभिष इत्युक्ते पञ्चविधे विधे
महापत्ता स्त्री० महत् पत्रमस्या । महान्मूल्ये । [पथे च
महापथ पु० कर्म० । राजमार्गे, हिमालयोत्तरस्थे सर्गारोह्य
महापद्म पु० कर्म० अटभागमध्ये, नागभेदे कुवेरस्य निविभेदे
'सुवृन्दमञ्ज खर्वनिखर्वमहापद्मेति लोलायत्युक्तायाम्
अयुतकोटिसंख्याया, तस्यस्थान्तिने, श्वभेदे च ।
महापातक न० मङ्गलदा धरापात क्रमेण सुर्वर्द्धनागम
महान् पातकान्याङ्गलत्सर्गस्य पञ्चम इत्युक्तेषु पञ्च
पातकेषु ।
महापियङ्गीतक उ० कर्म । कण्ठार्थे विपुलम्, मह्ये ।
महापीलु उ० कर्म० । मधुपोनी अतिमधुरत्वात्तस्य हि महत्त्वम्
महापुराण न० 'इष्टिपापि विष्टिच स्थितिकेपाञ्च पाल-
नम् । कर्मणा वासना वार्ता सन्नाञ्च क्रमेण च । वर्णन
प्रलयान्म भोषस्य च गिरूपणम् । उत्कीर्त्तनं हरेरेव

देवानाञ्च श्वरु श्वरु । महापुराण विज्ञेयमेकादशक
लक्षणमित्युक्ते व्यासप्रणीते पुराणभेदे ।
महापुत्र्य उ० कर्म० । श्वरये, नादायथे च । 'वन्दे महापुत्र्य ।
ते चरपारिवन्दिमि'ति भागवतम् ।
महापुत्र्यदन्ता उ० महापुत्र्यस्य विष्णो दन्ता इव महत्त्वात्
सूतान्यस्य । श्वतभूत्याम् ।
महापुष्पा स्त्री० महत् यन्त्रपुष्पलेन प्रगल्भ, पञ्चामिषया
स्यूत वा पुष्प यस्या । अथराजितायाम् ।
महाप्रलय उ० कर्म० । मङ्गलो दिनरात्रौ जायमान सर्वभूत
स्य प्रलय तस्यै स्वभावेन श्वतर्षावधाने जायमानस्य
महान् प्रलय तस्मिन्, सद्गुणलक्षिते, जन्मद्रव्यानधिकरणी
भूते काले च । जन्मभावानधिकरणीभूते काले इत्यन्वये ।
महाप्रसाद उ० 'पादोदकञ्च निर्मास्य नैवेद्याञ्च विधेयत ।
महाप्रसाद इत्युक्ता साहा विष्णो प्रयत्नत' इत्युक्ते देवतै
वेद्यादी विद्वन्प्रसन्नतायाम् ।
महाप्राया उ० महान् मङ्गलासस्यायित्वात् च्ये प्राणीऽस्य ।
द्रोणकाके कर्म० । वर्षांश्चारणस्य बाह्यप्रयत्नभेदे, स च स्वयं
द्वितीयचतुर्दशवर्षांशं श्वपहानास्यारणप्रयत्नं तेषाञ्च
रथे हि प्राणवायोर्भयान् प्रयास इति तेषामपि महा-
प्राणत्वस्यपारत्वात् ।
महाफल उ० महत् पञ्चामिषया हृष्टत् फलमस्य । विल्लेखे ।
इन्द्वारुण्या (राखालयया) स्त्री० ।
महावल उ० महत् बल यस्य । वायो, बुद्धे च बलवति त्रि०
महत् बल यस्मात् एव । शीघ्रके न । पीतवाद्यालके स्त्री
महाभारत उ० 'बलात्सैकतो वेदा भारतस्यैतदेकत ।
उदा किञ्च श्वरै शर्वै समस्य ह्यस्य हतम् । अतर्भ्य
श्वरहस्यभ्यो वेदेभ्योऽभ्यधिकं यदा । तदा प्रथमि लोकेऽ-
स्मिन् महाभारतस्यति । महत्त्वात् भारतत्वाच्च महा-
भारतस्यति इत्युक्तलक्षणे व्यासप्रणीते लक्ष्मीकाकके
पन्थभेदे ।
महाभीता स्त्री कर्म । अज्जानुवतायाम् स्वयंभू लेण हि
सङ्घोषेन तस्या अतिभीतत्वम् । अतिभीते त्रि ।
महाभूत न कर्म० । सर्वेषां पञ्चात्मकताप्राप्त्या स्यूततापद्ये
हृष्टस्य श्विष्यमेजोवाक्याकामेषु पञ्चभू भूतेषु । 'त वेधा
विदधे नूनं महाभूतसमाधिनेति रथु ।
महाशुङ्ग उ० कर्म । भीलभृतराजे ।
महासगस्य त्रि महद्दृष्टार अनश्वद्व्यापारोऽस्य । महामये ।
महासात उ० 'मन्वे कर्मणि भूभावात् विसं भाने परिच्छेदे ।

मात्वा त्व महतो येषां महामात्वास्तु ते स्मृता इत्युक्ते ।
प्रधानमात्वे ।

महामाया स्त्रीकर्म अत्यस्मिन् अत्यधर्माविभाषो हि माया
मर्वजगन्मूलत्वात्तस्या महत्त्वम् । जगत्कारणमूतायाम्
अविद्यायां तदधिष्ठातां दुर्गायाश्च महामया हरेश्चैषा
यथा संभोक्ष्यते जगदिति चण्डो ।

महामाप पु० कर्म० । राजमाये सहायमेजया तस्य हि महत्त्वम्
महामून पु० महत् वेद्यकारित्वात् अथ सूक्ष्मम् । राजप-
लाग्नौ । [प्रथमु महत्त्वान् तयात्वम् ।

महासृग पु० महान् सृगः प्रगुः । गजे, गरभे च तयोर्हि
महाभेद उ० स्त्री० द्वेषो वैद्यकप्रसिद्धाद्यवर्गोक्तो ओषधिभेदे ।

महामोह पु० महान् मोहः न्नालिष्टेवको वस्तुतोऽनिष्टेषु
राग । संसारतद्विपर्यकारणरूपेऽज्ञानभेदे तसोऽविवेको
मोहः स्यादन करणविभ्रमः । महामोहस्त विद्येयो
साम्यभोगसुखैषण्युक्ते सैद्युनऽतिस्तभोगेच्छारूपे अलः-
करणवृत्तिभेदे च वैयधिकसुखस्य वस्तुतोऽनिष्टत्वात् तदात्म

महास्त न० कर्म० । अत्यस्ते, तिनिहीम्ले च तद्वृत्ते पु० ।

महायज्ञ पु० कर्म० । निव्यं रटस्वकर्त्तव्ये वेदाध्ययनाग्निहोत-
वज्ञपितृर्षयभूतवन्निकर्मातिश्रिपूजनरूपेषु मद्दस्य कर्मसु ।

महारजत न० कर्म० । काञ्चने । तस्य हि रज्जकत्वात् मह-
त्त्वम्, वृहद्ग्रीवे शुसूरे च पु० ।

महारजन न० रजत्वेनेन लुट् कर्म० कुसुम्भपुष्पे, सार्ये च ।

महारथ पु० एकोदश सहस्राणि घोषवेद्यस्तु ध्वनिनाम् ।
गन्धयास्त्रप्रवीणस्य विज्ञेयः स महारथः इत्युक्ते योध-
भेदे । [काञ्चिके न० ।

महारस पु० द्वेषः । सख्यरे, कगेरणि, र्चौ, पारदे च ।

महाराज(नि)क पु० महान् मन् राजते वुन् ए० इत्थं
या । विंगत्यधिकगवह्वयमरख्याते गणदेवभेदे ।

महाराजद्रुम पु० कर्म० । आरुग्धे (सोन्दा) ।

महाराति स्त्री० ब्रह्मणश्च निपाते च महाकल्पो भवेद्रूप ! ।
प्रकीर्त्तना महारातिरित्युक्ते महाकल्पात्कके महाप्रलये
अर्द्धरात्वात् परं यत्तु रज्जसद्वयस्यते । सा महारातिरुहि-
टेति तन्मोक्ते अर्द्धरात्नोपरि रज्जसद्वयात्कके राविकावे

महाराष्ट्र पु० कर्म० (महाराष्ट्र) देगभेदे । तद्देशः कारभ्यतेन-
अत्यस्या अच् गौ डीय । जनपिप्यल्याम्, शाकभेदे च स्त्री०

महारिष्ट पु० कर्म० । गिरिजति निम्बभेदे । अत्यशुभे न० ।

महारोग पु० कर्म० । उन्न दो राजक्ष्मा च श्यावस्त्वग्दोष
स्य च । उन्नेहश्वाशरी च तयोऽदरमगन्दरौ । इत्येतेऽपौ

महारोगा महामातकमम्भवा इत्युक्ते महामातकजन्ये
उन्माटादिषु रोगेषु ।

महारौरव पु० हरोरयम् अण् कर्म० । महारौरवसंज्ञम्
जम्बायस्ताम्रसंज्ञे । धम्यते खटिराद्गारैः पच्यते कालम-
जयमित्युक्ते नरत्नभेदे ।

महार्घ ति० महानर्घो मूल्यं यस्य । बड्ढूत्वे ।

महार्णव पु० कर्म० । महासद्युः ।

महार्द्रक न० कर्म० । यनार्द्रके ।

महालय पु० महान् आत्यन्तिको लवो यत् । परमाकृति
कर्म० । वृहदालने तीर्थस्थाने, निहारे, शौराश्विनहण-
पत्ने च न० । तस्यां दद्यात् न चेद्दत्तं मिहृषां वै महारुये
इति स्मृतिः ।

महालक्ष्मी स्त्री० कर्म० । चण्ड्यादितीयचरितदेवतारूपे देवे
सैरिमसर्हिनीमिह महालक्ष्मीं करोजस्थितामित्युक्तालक्षणे
अटादगभुजान्ति दुर्गाशक्तिभेदे, तन्मोक्ते लक्ष्मीभेदे च ।

महालोभ पु० कर्म० । लोभभेदे (पाटिया लोभ) ।

महावरा स्त्री० वृषोति विभ्रुगति वृ-अन् कर्म० । द्रुवांवात्

महावराह पु० कर्म० । वृहद्वराहप्रधारिणि सगवद्वतारभेदे

महावरोह पु० महान् अशरोहोऽस्य । वटवृत्ते ।

महावल्ली स्त्री० कर्म० । माषवोढतायाम् ।

महावाक्य न० कर्म० । परस्परसंबन्धार्थके वाक्यसमुदायरूपे
एकवाक्ये वाक्यानामेकवाक्यत्वं पुनः संहयं जायते इति
मीमांसकाः । वेदानोक्ते ब्रह्मविद्याप्रतिपादके तत्त्वतस्याद्यु-
पनिषदाक्ये, दानादौ अभिजापवाक्ये च ।

महाविद्या स्त्री० कर्म० । काली गारा महाविद्या षोडशी
मुग्नेश्वरी भैरवी, खिन्नसत्ता च विद्या भूगावती तथा ।
वगला सिद्धविद्या च सातङ्गी जनलाक्रिका । एताः दश-
महाविद्या इत्युक्ताश्च जाल्यादियु दशसु देवास्तु ।

महाविपुव न० रवेर्भेदसंक्रमणे । तत्संक्रमणञ्च स्वरूपतः
संक्रमणं, प्रभापुङ्गव संक्रमणं वा । तत्र प्रभापुङ्गसंक्रमण-
वनांगानुसारेण अदनाचाधिकपट्यपिबत्परैरेकैकांशं परि-
त्वञ्च ततः पश्यात्कान्तरादौ स्थाने भवति इदानीं च
पश्चादयनं, पूर्वायने तं पूर्वपूर्वतरादौ स्थाने भवियति ।
इत्यतस्तच्चमनियतस्वावत्वात् स्वरूपसंक्रमणं स्यात्
सर्वदैवस्थाने जायमानत्वात् ।

महावीचि पु० नास्ति वीचिः सुखं यत् स अवीचिः कर्म० ।

मृत्परहिते, 'यत् कल्लोयेन नीयते' इत्युक्ते वा नरत्नभेदे ।

महावीर पु० कर्म० । गरुडे, हनुमति, सिंहे, यज्ञाग्नौ, वल्के

जे तद्वरुहे, कोकिडे, धनुईदे, एतवीरडवे, महाशूरे च
षौरकाओलोहवे स्त्री० ।

महावीर्यं उ० इ० । चारोहीकन्दे, परमात्म च। अतिवज्र-
वति त्रि० । वनकापाखा, मन्नाया छर्यपल्याच स्त्री० ।

महाहृदती स्त्री० कर्म० । बाजोव्याम् ।

महाहृत्त उ० कर्म० । खुईहवे, हवनरी च ।

महाव्याधि उ० कर्म० । महारोगे, कुष्ठादी रोगे च ।

महाव्याहृति स्त्री० कर्म० । वैदिके भूर्भुव स्वरात्मके मन्त्रत्रये

महाव्रण न० कर्म० । (पालिषा) इष्टव्रणे ।

महाव्रत न० कर्म० । अतिव्रतये चारुदेयडगांमूजादी 'महा-
व्रत महाउपय प्रह्वाराद्यैरुचितानि'ति प्रमाणम् । द्वादश
वार्षिके प्रायश्चित्तात्मके व्रतभेदे च ।

महाशङ्ख उ० कर्म० । तन्त्रे गोदाधारपवित्रे ऋकपालाश्लि-
जाते 'श्वच्छाटाश्लिखयुक्ते रचिता जपमालिका । महाशङ्ख
मयी माला वाराविद्याजमे दिवे दुक्ते भास्वभेदे, हृ-
च्छङ्गे च । पौष्प द्रव्या महाशङ्ख मिति गीता ।

महाशत उ० कर्म० । राजघट्टरे । अतिधूर्त्ते त्रि० ।

महाशयापुष्पी स्त्री० शणखेव उष्णमस्य षोड् कर्म० । हृ-
च्छङ्गपुष्पाम् । सार्धे कर्तु । तत्रैव ।

महाशता स्त्री शत मूल्यानि सन्त्यस्य अत्र कर्म० । हृच्छतावर्था
महाशतावरी स्त्री० कर्म० । हृच्छतावर्था ।

महाशय त्रि० महान् उदार आशयो यस्य । महानुभावे ।

महाशाखा स्त्री० महती शाखाया । नागवचायाम् ।

महाशालि उ० कर्म० । सुखशाली । [अतिशीतले त्रि० ।

महाशीता स्त्री० महती शीता शीतलवीर्या । शतमूल्याम्

महाशुक्ति स्त्री० महती उक्ताकारत्वेन गमायस्त्वान् शुक्ति ।

उत्तारेती शुक्ती । [छोए

महाशुद्ध उ० कर्म० । आभीरे (आशोर) जातिभेदे तत्त्वार्था
महाशमसान न कर्म० । काश्याम् समनकर्म वदितवर्थाशानां
इतरुपादनाय नामाधारत्वात् तस्यालवात्सम् ।

महाश्यामा स्त्री० कर्म० । श्यामावर्था शियमाभेदे च ।

महाश्रावणिका स्त्री० कर्म० । (पुनकुङ्गे) कुपभेदे ।

महाश्वेता स्त्री कर्म० । शरत्काल्याम्, हृष्यभूमिड्वाच्ये च ।

महाष्टमी स्त्री० कर्म० । 'आश्रिते राक्षसचक्ष भवेद्या त्रिपि
रटनी । महाष्टमीति वा मोक्षे सुजायामाश्रितराक्षसायाम्

महाश्रुजं उ० कर्म० । अचनहवे पनहडवे च (काटाच)

महासह उ० कर्म० । उष्णमगने कुजकडवे मापपर्वणम्, अग्न्या
महवे च स्त्री । अतिशमे त्रि० ।

महासान्तपन न० । कर्म० । सप्ताहवाथे सत्युक्ते व्रतभेदे ।

महासार उ० महान् सारोऽस्य । उष्णदारे ।

महासुगन्धा स्त्री० सुधु गन्धोऽस्या कर्म० । गन्धनाकुल्याम्
अतिसुगन्धयुक्ते त्रि० ।

महामेन उ० महती सेनाऽस्या कान्तिकेये । हृहत्वेभाषितौ त्रि०

महास्त्वन्ध उ० महान् स्त्वन्धोऽस्य । जम्बूह्वे ।

महाहास उ० कर्म० । अष्टरामे उच्चैर्हृषि ।

महाद्विगन्धा उ० व्यष्टेगन्धो हिंसा यस्मान् अद्विगन्धो नकुल
समतेनाख्यस्य अत्र कर्म० । गन्धनाकुल्याम् ।

महाहस्ता स्त्री० कर्म० । कपिकच्छाम् (व्यावृत्तौ) अतिशब्दे त्रि०

महि.हो) स्त्री० मह-रन् वा षोए । प्रविष्याम् । शीघ्रनास्य
मावत्रदेयस्ये नदोभेदेऽपि ।

महिका स्त्री० मह्यते मह-कुन् । हिमे ।

महिंसन् उ० महतो भाव इमनिश्च द्विष्येन टिडोप । महन्ने,
ईश्वरैर्यभेदे च ।

म(मि)हिर उ० मह (मिह-) किरप् । हृद्ये ।

महि(शि)ला स्त्री मह-रन्च् । योषिति, प्रियतुलताया, रेपु
कागन्धद्रव्ये, मत्ताया चिद्याम् । एत्च् । महोवापि योषिति ।

महिप उ० मह-टिपच् । रुनामस्थाने पशुभेदे, महिपाशरे च ।
रात्र कृताभियेकायां स्त्रियां, महिपजातिस्त्रियाम्, शोप-
दिभेदे च स्त्री० षोए । [महाहनाद्योऽत्र ।

महिपध्वज उ० महियो ध्वजविज्ञ पाहनलेनाय्य । धमे । महि
महिपमहिनी स्त्री० महिप महिपाशर श्द्राति श्द्र पिपि
षोए इत् । उर्गाभेदे । [तत्रैव ।

महिपाच उ महिपसाक्षेव अत्र । पुग्गुभेदे । सार्धे कर्तु ।

महिपासुर उ० रभाशरेण महिपाशपादिने अशरभेदे,
महिषास्यपुग्गुवौ च । [भू अत्र । भूमिजपुग्गुवौ

महिपासुरसम्भव उ० महिपासुरात्तनुभेदश्च सम्भवति
महीदित् उ महीं लयते इत् वि-रे ह्ये किप् टक् च । नपे
महीज न० महा जायते जन-ह । पार्श्वे । मद्भवये, नर
काशरे च उ० ।

महीध्र उ० महीं धारयति उ क । पथति । अत्र । महीरोप्यत्र
महीप्राचीर न० मद्भा । प्राचीरनिवासरत्त्वान् । उश्रे ।

महीभृत् उ महीं विभर्ति धारयति प्रावयति वा श्-क्रिप् ।
पथते भूमिगणे च । [महयो महियानि'ति उति

महीयस त्रि० अतिशयेन महान् मह्यन्-ईयु । अतिमहति
महीयमान त्रि० महीयो मही-नकट्या० यद् गान्च् ।
पूज्ये, ज्ये च 'महीयमना भरप्रारतिमान् मिति महीः

महीयस त्रि० अतिशयेन महान् मह्यन्-ईयु । अतिमहति
महीयमान त्रि० महीयो मही-नकट्या० यद् गान्च् ।
पूज्ये, ज्ये च 'महीयमना भरप्रारतिमान् मिति महीः

महीयस त्रि० अतिशयेन महान् मह्यन्-ईयु । अतिमहति
महीयमान त्रि० महीयो मही-नकट्या० यद् गान्च् ।
पूज्ये, ज्ये च 'महीयमना भरप्रारतिमान् मिति महीः

महीयस त्रि० अतिशयेन महान् मह्यन्-ईयु । अतिमहति
महीयमान त्रि० महीयो मही-नकट्या० यद् गान्च् ।
पूज्ये, ज्ये च 'महीयमना भरप्रारतिमान् मिति महीः

महीरुह पु० मह्यां रोहित रुह-क । हचे, शाके च ।
 महीलता स्त्री० मत्ता बतै । (किचो) किञ्चुलुके ।
 महेच्छ वि० महती इच्छा यस्य । मह्यागये ।
 महेन्द्र पु० महान् इन्द्रः इन्द्रस्यापि नियन्त्रितात् । परमेश्वरे,
 महैश्वर्यवति इन्द्रे, जम्बुद्वीपस्य पर्वतभेदे च ।
 महेन्द्रकदली स्त्री० महेन्द्रप्रिया तद्वर्णा वा कदली । कदलीभेदे ।
 महेन्द्रपुरी स्त्री० ईत० अमगनत्थाम् । महेन्द्रनगर्यादयोप्यत्र
 महेन्द्रवारुणी स्त्री० महेन्द्रय वरुण्य तथोरियं प्रियत्वात्
 अण् देवताह्वये उत्तरपदद्वि । (भाजाल) लताभेदे ।
 महैरणा स्त्री० महं गजोत्सवमीरयति ल्यु । गजकीदृचे ।
 महेश पु० कर्म० । शिवे । महेश्वरोप्यत्र 'महेश्वरस्यम्बक एव
 नापर' इति रघुः ।
 महेश्वरन्ध्र पु० ईत० । विल्टचे ।
 महैला स्त्री० कर्म० । स्यूनेलायाम् (वडण्णाची)
 महोज्ज पु० महान् उच्चा अच् समा० । दृष्टदृष्टे, 'महोच्चं वा
 महार्जं वा औत्तियाय प्रकल्पयेद' इति मनुः ।
 महोटी स्त्री० महान्ति फलामेवया स्थूलानि उटानि पर्णा-
 न्तस्था' डीप् । दृष्टत्वा, उत्पले च ।
 महोत्पल पु० कर्म० । मध्ये, सारसपक्षिणि च ।
 महोत्सव पु० कर्म० । सन्ततमुखसम्पादकव्यापारे ।
 महोत्साह वि० महान् उत्साहो यस्य । अत्यन्तोद्यमयुक्ते ।
 महोद्धि पु० कर्म० । मष्ट्रे ।
 महोदय पु० महान् उदयो हृदिराधिपत्यं वा यत्र । कान्य-
 कुजदेशे । तद्देशस्य पुरभेदे न० । अत्यन्ताद्भोदययोगान्
 'अभार्कपाते श्रवणमित्यदिनक्षणात् 'किञ्चिद्दूने महोदय'
 इत्युक्ते किञ्चिद्दूने योगभेदे पु० । नागवलायां स्त्री० ।
 महोदरी स्त्री० महोदर यस्याः । शतमूल्याम् दृष्टदृष्टरयुक्ते वि० ।
 महोन्नत पु० कर्म० । तालदृचे । अत्यन्तोन्नतियुक्ते वि० ।
 महोरग पु० कर्म० । दृष्टत्सर्पभेदे महोरगाकारोऽस्यस्य अच् ।
 तगरमूले न० ।
 महोल्का स्त्री० कर्म० । दृष्टदृष्टलायाम् ।
 महौषध न० कर्म० । शुष्णाम्, लघुने, वाराहीकन्दे, वत्सनाभे
 विषे, पिप्यल्याम्, अतिविषायां, वीर्यदौषधमात्रे च ।
 महौषधि स्त्री० कर्म० । दूर्वायां, लक्ष्मालुक्षुमे 'सहदेवी तथा
 व्याघ्री वना चातिवला तथा । शङ्खुष्यो तथा सिञ्ची
 अट्ठी च सुवर्चला । महोषधत्कं प्रोक्तमित्युक्ते देवादीनां
 पानद्रव्यभेदे । श्वेतकण्ठकार्यां डीप् ।
 मा शब्दे अक० माने सक० लु० आ० अग्निट् । मिमीते अमित ।

मा माने अदा० प० सक० अग्निट् । माति अमासीत् ।
 मा माने दि० व्या० सक० अग्निट् । मायते अमास ।
 मा अव्य० इन्द्रमुवन्मात् वैवाटिकात् माधातोः क्तिप् । वारणे ।
 धातोर्द्ध्वेन गच्छे द्विच्यव्यवहारात् न माद्योगे इति
 प्राणिनिमूलम् । इन्द्रमुवन्मन्व्यघातनिष्पन्नस्य न इत्
 तेन तद्योगे अडागमः स्यादेव 'मा निपाट । प्रतिष्ठा तम-
 गमः' इति रामायणम् । मा-ऊ-टाप् । लक्ष्माम्, मातरि
 च स्त्री० । मा-भावे क्तिप् । माने स्त्री० ।
 मांस न० मन-म दीर्घश्च । 'मां स भक्षयितासुत्र यस्य मांसमि-
 हाप्रग्रहम् । इति सामस्य मांसत्वमित्युक्ते प्राणिदेहस्य-
 शोणितपरिपाकजे धातुभेदे । [मांसरोहिण्यां लतायाम्
 मांसच्छ्रदा स्त्री० मांसं छाद्यति छट-गिच्-अच् छुम् ।
 मांसज न० मांसाज्जायते जन-ड । देहस्य मांसजन्ये भेदसि
 मांसदन्तन पु० मांसं ग्रीहात्मकं मांसं दन्तयति दल-गिच्-ल्यु ।
 ग्रीहघातकदृचे ।
 मांसद्राविन् पु० मांसं द्रावयति पिच्-शिति । अश्ववेतसे
 मांसपेशि स्त्री० ईत० । गर्भस्यावयवभेदे । वा डीप् तलैव ।
 मांसफला स्त्री० मांसमिव कोमलं फलं यस्या । वार्त्ताक्याम् ।
 मांसमासा स्त्री० मस-परिणामे घञ् मांसस्य परिणामो यस्याः
 ५४० । मापपर्यायाम् । [उक्त्वा शुगन्विद्रव्यभेदे (चामकप)
 मांसरोहिणी स्त्री० मांसं रोपयति रुह-गिच्-णिनि वा न
 मांसल वि० मांस-गलपर्ये लच् । वलवति, स्थूले, पुष्टे च ।
 मांसलफला स्त्री० मांसलं पुष्टं फलमस्या । वार्त्ताक्याम् ।
 मांससार पु० ईत० । भेदसि । मांसघ्ने हादयोप्यत्र ।
 मांसहासा स्त्री० मासेन हसते कर्मणि घञ् । देहस्य चर्मणि
 मांसिक वि० मांसं प्रखमस्य ठक् । मांसविक्रयोपजीविनि ।
 (कषाड) । [जटामांस्याम् ।
 मांसिनी स्त्री० मांसकादाकाररुहेत्स्यं वाऽस्त्यस्याः इति ।
 मांसी स्त्री० मांसमस्यस्य अच् गौः डीप् । जटामांस्याम् ।
 माकन्द पु० माति मा-क्तिप् मा- परिमितः कन्दोऽस्य । आकने ।
 आमलक्यां, पीतचन्दने, (वड्मूली) चन्दने, नगरभेदे च
 स्त्री० गौरा० डीप् ।
 माकरी स्त्री० मकरस्य तत्स्यरविकालस्य इयम् अण् । मक-
 रस्यतरविकाले तदारब्धभावमासस्य शुक्लसप्तम्यां 'तन्मे
 रोकञ्च शोकाञ्च माकरी हन्त सप्तमी'ति सृष्टिः ।
 माज्ज सृष्टाया अ० पर० सक० सेट् इदित् । माञ्जति अमाञ्जीत् ।
 माञ्चि(ची)क न० मच्चिकाभिः सम्पृत्य कृतम् अण् घृ० वा दीर्घः ।
 उपधातुभेदे मधुनि, तत्तुल्यगुणे स्वर्णमाञ्चिके रौप्यमाञ्चिके च ।

मात्रिकञ्ज न० मात्रिकाञ्जायते जन-ह । चिन्तके (भीम)
 मात्रिकफल उ० मात्रिकमिव मयुर फलमस्य । मधुगारिकेचे
 मात्रिकशुर्करा स्त्री इत० । मधुजाते खण्डभेदे (विताखण्ड)
 मागध उ० मगधदेशे भव यत् । त्रैलोक्यके स्तुतिपाठके
 (भाट) वर्षशङ्करभेदे च यूचिकायां, पिप्पलां, स्रग्भैत्राया,
 गर्भरायां भाषाविशेषे च स्त्री० होए । मगधदेशजाते वि०
 मागधखारिका स्त्री० होमात्रिके परिभाषभेदे ।

माघ उ० मघामघत्वयुक्ता पौर्णमासी माघी माघ माघेऽण् ।
 वैशाखभिक्षे एकादमे चान्द्रे माघे । तत्पौर्णमास्या स्त्री०
 होए । विश्वमाहवधकाव्ये, तत्कर्त्तरि च उ० 'तावद्वा भार-
 वे भर्ति यावन्मावय्य भोदय' इत्युद्धृत ।

माघ्य न० माघे भव यत् । ऊन्डुड्ये ।

माद्गल्य न० मद्गलमेव मद्गलाय हित वा ष्यञ् । मद्गले, मद्ग-
 लघाघने च । [तथायाम् ।

माद्गल्यार्हा स्त्री० माद्गल्यमर्हति चर्ह-चय् । ताममायाव-
 माचिका स्त्री० मच षुन् । अशया, मचिकायाश्च ।

माद्गिष्ठ न० मद्गिष्ठया रक्तमण्य् । रक्तचर्चै । तद्वति वि० ।

माटर उ० मन चरन् गानदेशे तत सार्धे ष्यत् सूर्यस्य
 पारिपार्श्वे मठति चरन् वा । सूर्यस्य पारिपार्श्विके गणभेदे
 माया(न)क न० मा यकच् च्युट सृष्ट वा । सनामस्थाने कन्दभेदे
 'इन्द्रि माय(न)क कपुटिति मयपन्निशाममायम् ।

माणव उ० मनोरथाव ष्यत् अलार्धे षानम् । अलवयस्ये
 मवये । अर्धे कन् । तत्, हारभेदे च ।

माणावीन वि० माणवेदेम् ष्यञ् । शककम्बजिनि ।

माणाव्य न० माचवाना समूहं यत् । शककसमूहे ।

माणिक्य न० मणिकरि कावति के क सार्धे ष्यत् । (माणिक)
 रक्तचर्चै रत्नभेदे, शङ्खगोषिकायाश्च । [सिंघ्रस्यचर्चये ।

माणिक्यन्त(मन्त्य) न० मणिक्यन्त(मन्त्य) पर्वते मघः ष्यत् ।

मातङ्ग उ० मत्तङ्गस्य चनेरयम् ष्यत् । गले किरातजातिभेदे,
 चचस्ये च । टमभङ्गाविद्याभेदे स्त्री होए । [भेदे ।

मातङ्गमकर उ० मातङ्ग इव मकरो जलजन्तु । मङ्गामस्य
 मातरपितृ स्त्री माता च पिता च इमे मातृहो मातरदेशः ।
 भाषाविशेषः । पले चादरा नट । तयोर्दशे ।

मातरिण्डम् उ० मातरि आश्रमे श्रवति बर्हते चि-बर्हितु
 चिञ् ष्युञ्चय् । शयी । [शारदी

मातलि उ० मत माति वा क मतकलपत्यम् इत् । इन्द्र-
 माता स्त्री० मा-अण् । जनन्याम् । 'विश्वेश्वरी विश्वमाता-
 निति इगोशुह ।

मातामह उ० मातः पिता मातृ-हामह । मातृ पितरि ।
 तत्पत्या स्त्री० होए ।

मातुल उ० मातृभ्राता मातृ दुश्च । मातृभ्रातरि । तत्पत्या
 वा होए वा प्यातृकच । मातृशानी मातृही मातृना च ।
 मद-पिञ्-उत्तच् उ० दस्य ताः । भुक्तरे, मदगदणे चर्चभेदे च
 मातुलपुत्रक न० मातृवस्य भुक्तस्य पुत्र इव कायति के क ।
 भुक्तरे इत० कन् मातृवद्यते ।

मातुलुङ्ग उ० मातृल गच्छति गम ष्यत् द्विञ् उ० । शीप-
 पूरे, मधुकर्कोशाश्च । घशया कन् । वनभोजपुरे ।

मातृ वि० मा-तृच् । प्रमापकर्त्तरि परिभाषकर्त्तरि, जीवे
 आश्रये च स्त्री मातारी । मा-तृ । 'मातृही मातृश्वरी
 चण्डो वाराही वैश्वनी तथा कौमारी चैव चाण्डो
 शर्विकेत्येवमातर इत्युक्ते मिवसङ्कषरीभेदे, लमन्याम् भूमौ
 विभ्रती, लक्ष्म्याम्, रेवत्याम्, श्यामरुण्याम्, रन्ध्राचरण्याम्
 (राखालपया) लतामालां, चण्डोमविहङ्गपु देवीमक्तिपु च
 'मातृ कोपमयापिठ' इति चण्डो ।

मातृका स्त्री० मातेव कायति के क । उपमातरि, मङ्गाल्या
 दिपु चण्डोमविहङ्गदेवीमर्तितु चर्चभेदोपादनेषु आका-
 रादिकोपपद्मसङ्घेषु, कल्पे, चरे च । मातृ-स्यार्धे
 कन् । भाङ्गस्यार्धे ।

मातृवन्त् उ० इत । मातृ पितृ ष्यत् उता मातृमातृ-
 ष्यत् घताः । मातृमातृलपत्याव विदोया मातृवन्त्,
 इत्युक्तेषु मातृ पित्रश्चक्षीयादिपु । मातृवन्त्स्योपत्य ।
 मातृष्वस्त् स्त्री इत० । मातृभगिन्याम् 'वन्तुञ्च' । मातृ
 ममापत्य ।

मातृष्वस्त्रेय उ० मातृवन्त्स्युपत्यम् टच् । मातृभगिनीपुत्रे
 तत्कहायां स्त्री० होए । कच् । मातृवन्त्स्योपत्य ।

मातृसिंही स्त्री० मातृ प्रमातृ सिंहीव । शककडले ।

मातृ न० मा तन् । शकस्ये अरधारणे च । अचिन्नेष्ट अत्ये
 परिवारे कर्षभुवाद्याम्, विसे मधुवर्षाश्चारकहामे वर्ध
 वयभेदे, 'वाडेन दावता पाचि पर्वति लातुमण्डले ।
 वा माता चरिभि मोक्षा' इत्युक्तेषु तु शरीरैर्दुग्धादिपु च
 स्त्री । शीयन्नेऽपदा विवदा मा-तृन् । इन्द्रिण्डनी ।
 'माताम्यर्षास्तु कौन्नेवे'ति गीता । [शारदरे चने ।

मातृपताका स्त्री इन्द्रोपत्योले मातृ-प्रमातृवन्त्स्ये परा-
 मातृमर्कटी स्त्री० इन्द्रोपत्योले माताम्यमयागताम्ये
 अर्कटीमातृकडभेदे ।

मातृमोह उ० इन्द्रोपत्योले माताम्यमयागताम्ये मेरुचने

मात्वाहत्त न० मात्वा कृतं हत्तम् । व्याख्यादौ ऊन्दोभेदे ।
 मात्स्यार्थं न० मत्सरस्य भावः अञ् । परगुणहेतुं 'मात्स्यार्थस्य'
 त्वार्थं विचार्येति साहि० । [न्योत् ।
 माय वधे सक० क्लेशे अक०भा०प०सेट् इदिन् । मान्यति अमा
 माद्य पु० मद्य-वञ् । पथि, मन्यन्ते च ।
 मायुर वि० मथुरायां भवो मथुरायाः आगतौ वा अण् ।
 मथुरानगरीभवे, तत आगते च ।
 माद् इ० मद्-वञ् । दर्पे, हर्षे च ।
 मादक वि० मादयति मद्-णिच् ष्युल् । मत्तताकारके द्रव्ये
 मादयति कर्त्तरि ष्युल् । दाव्युष्टे पु० ।
 मादन न० मादयति मद्-णिच्-ल्यु । लघङ्गे । कामदेवे, मदन
 हृत्ते च पु० । विजयायां, माकन्द्याश्च स्त्री० गौ० ङीप् ।
 मादक्षश(ण) वि० ममेव दर्शनमस्य दृग्-कृष्ट क्तिप्, या ।
 मम तल्यदर्शने मत्क्षणे । [अतिविधायाश्च ।
 माद्री स्त्री० मद्दे भवा अण् । पाण्डुराजस्य द्वितीयपत्न्याम्
 माधव पु० माया धवः । नारायणे । मधु+स्यार्थे अण् । यसन्ते
 'स माधवेनाभिमतेन सख्ये'ति कुमारः । मधुने पुष्परसाय
 मद्याय वा हितः अण् । वैशाखे तस्य वज्रपुष्पवत्त्वाम् तद्वित
 त्वम् । मधुकष्टे च तत्पुष्पेण हि मद्यासम्भवः । मधुवाङ्-
 ल्येनास्यस्याः अण् । वासन्तीलतायाम् स्त्री० ङीप् ।
 माधवीलता स्त्री० कर्म० । स्वनामख्यातायां लतायाम् ।
 माधवेष्टा स्त्री० माधवे वैशाखे माधवस्य ऋष्यस्य वा इषा ।
 वाराहीकन्दे ।
 माधवोचित न० माधव उचितो यस्य । कक्षोलके ।
 माधवोज्ज्वल पु० माधवे वैशाखे उद्भवति फलवत्त्वेन उद्भू+सू-
 अच् । (पिशाळ) राजादव्याम् ।
 माधुर न० मधु-राति अमरभ्यो ददाति रा क-स्यार्थे अण् ।
 मल्लिकापुष्पे ।
 माधुरी स्त्री० मधुरस्य भावः अञ् माधुर्ये चित्वात् स्त्रीत्व-
 पक्षे ङीप् यलोपः । 'माधुर्ये, मधुरदे, सद्यस्वलमाधुरी
 धारे'लुङ्गटः । मधुर+स्यार्थे अण् । मदिरायाम् ।
 माध्यन्दिन न० मध्यन्दिनमेव-अण् । मध्यमदिने तदधिकृत्य
 कृतो अन्व' अण् शुक्लयजुर्वेदीयशाखाभेदे ।
 माध्वीक स्त्री० मधुना मधूकपुष्पेण निर्दत्तम् ईकङ् ।
 मधूकपुष्पजाते मद्ये । मधु एव स्यार्थे ईकङ् द्राक्षाफले
 'माध्वी माध्वीक ! चिन्ता विजहति जयदेवः । क्रिडे
 माध्वीकफले ष्ट० माध्वीकमिव मधुरं फलमस्य । मधुनारि
 माध्वीमधुरा पु० माध्वीकमिव मधुरा ष्ट० क्लोपः । मधुरस-

जूरिकायाम् । [अमीमांसि
 मान विचारे भा० व्या० सक०सेट् स्यार्थे मन् । मीमांसः
 मान अञ् वा चु० उ० पक्षे०भा० पर०सक० सेट् । मानयति ।
 मानति अमीमनत्-त अमानोत् ।
 मान न० मा-न्युट् । परिमाणे कृष्णतलाप्रस्यादौ ईव्यपि
 च्छेदे, प्रमाणे गानाङ्गे काञ्चिकायां तालत्रिरामोफ
 क्षिते कालव्यापारे च । मन-वञ् । आत्मनि उत्कर्षाभिमा
 नात्मिकायां चिन्तनसङ्गतौ । 'स्वाभीष्टश्रेयसीवाटिविरोधं
 मान उच्यते' इत्युक्ते अमररक्तदम्पत्योः अवस्थाभेदे 'सु
 भयि मानमनिदानमिति जयदेवः सम्माने च ।
 मानग्रन्थि पु० मानस्य ग्रन्थिर्वन्धनं यस्यात् । अपराधे ।
 मानरन्ध्रा स्त्री० मानाय कालप्रमाणज्ञानाय रन्ध्रं यस्याः ।
 ताम्बनिर्मिते सच्छिद्रे कालज्ञानश्रेतौ षटोयन्त्रभेदे ।
 मानव पु० मनोरथत्वम् अण् । मनुष्ये स्त्रियां जातौ ङीप् ।
 मानस न० मन एव अण् । मनसि, कैलासान्तिकस्ये मन्त्रणा
 कृते सरोवरभेदे च ।
 मानसव्रत न० मनसा कृतं मानसं कर्म० । 'अहिंसामत्यमसौ
 ब्रह्मचर्यमनुष्यता । एतानि मानसानिषु ब्रतानी'त्युक्तेषु
 अहिंसादिषु ।
 मानसौकस् पु० मानसमोको यस्य । हंसे ।
 मानिनी स्त्री० मान-इनि । फलीष्टजे, मानवत्तां स्त्रियां च
 मानप पु० मनोरथम् अण् स्रु च । मानवे, ततो जातौ स्त्रियां
 ङीप् साधयी ।
 मानुष्य न० मानुषस्य भाव' यत् । मनुष्यत्वे ।
 मान्द्य न० मन्दस्य भावः अञ् । रोगे, मन्दतायाश्च ।
 मान्धाट्ट पु० मामिन्द्रं धयति चे-ट् । 'मामयं धायतीत्यस्मात्
 मान्धाताधौ प्रकीर्तित' इति निरुक्तेः युवनाश्वराजपुत्रे
 ष्टपभेदे ।
 मान्य पु० मान-अर्थायां कर्मणि ष्यत् । पूज्ये ।
 मामक वि० मम-इदम् अण् इदं कर्तुं ममादेशः । मत्सन्निधि
 खञ् । मामकीनीयत्व ।
 माया स्त्री० मा-य नैत्वम् । ब्रह्मनि, कापञ्चे, इन्द्रजातादौ,
 मिथ्याबुद्धित्वज्ञानभेदे, कृपायां, दम्भे, लक्ष्म्यां बुद्धमातरि,
 इन्द्रस्योपाधौ, अष्टमघटनसाधिकायां शक्तौ । [(बाजीकर) ।
 मायाकृत पु० मायामिन्द्रजातं करोति कृ-क्तिप् । मामाकरे
 मायादेवीसुत पु० इत० । बुद्धे ।
 मायावत् वि० माया+अस्यार्थे मत्पु मस्य वः । मायाविशेषे
 कंसराजे पु० । कामपत्न्यां स्त्री० ङीप् । [ङीप्

मायाविन् त्रि० माया+अस्त्वये विनि । मायाकरे स्त्रियां
 मायिक त्रि मायास्त्वस्य ङु । मायाकरे । इति मायीष्यत् ।
 मायु ३० भा-यु । देहस्ये पिते । [मयूरसम्बन्धिनि त्रि० ।
 मायूर न० मयूराणां समूहः तस्येदं वा व्युत् । मयूरसङ्घे ।
 मायूरी स्त्री० मयूरस्येदं प्रियत्वात् ञण् ङीप् । अजमोदायाम्
 मार ३० म्-वल् । मरये । मारयति म् वृषि-चल् । काम
 देवे, विभे, धूमरे च । [मारिभये । (माज) पविभेदे च
 मारक ३० म्-विष्णु एषु म्-विष्णु म्भू सार्थेकन् वा । मारये
 मारकस्थान न० मारकधारणे स्थाने । 'अष्टम चायुष
 स्थानमष्टमाष्टमस्य यत् । तयोर्दपि व्ययस्थान मारकस्या
 ननुच्यते, इत्युक्ते जन्मतन्नाम् सप्तमे द्वितीये च स्थाने ।
 मारि स्त्री म्-विष्णु-रन् । मारये वा ङीप् मारीत्यथ ।
 'मारोभये राजभये' इति वट्टकस्य ।
 मारिष ३० रिष द्विहायासु निषेधार्थकप्राग्भेदेन ष० ।
 नाथोक्तौ आर्थे, किञ्च निषारक्ततया तस्य तधात्वम् ।
 तस्युवीयमाके, दृष्टमातरि च स्त्री० टाप ।
 मारीच ३० तारकाप्रायशोऽमे रावथातुचरे रावधपिषे ।
 मारुतत्रय न० 'प्रविश्य सर्वभूतानि यथाचरति मारुत ।
 तथा चरैः प्रवेष्टव्यं त्रतमेतद्भिः मारुतमि'त्युक्ते प्राणां चर्मभेदे
 मारुतात्मज ३ इत० हृतमणि भीमे च इज् । मारुतिरप्यथ ।
 मारुतापह ३० मारुत वायुदोषमपह्निष्यत्प-ह्ण ङ ।
 वरुषष्ठसे । वायुनामके त्रि० ।
 मार्कण्डेय ३० मुकण्डोरपत्यम् अष्पृष्टं । एभिभेदे ङु । एक
 मार्कण्डेयोप्यथ । तस्युत्पत्तानेदे स्त्री० । [धृष्टराजे ।
 मार्कव ३० मारयति किष्-मारि वैयस्ये चूयते ङ-ष्पृ ।
 मार्गं शब्दारे संप्रये च चुरा० छम० धक्० सेट् । मार्गयति
 श्यममार्गत् त ।
 मार्गं च्छे चणे वा० शु छम०पसे आ०प षक्० सेट् । मार्ग-
 यति ते । गर्गति छममार्गत्त । श्यमार्गीत् । 'रूपनेर-
 मार्गिदि'ति मङ्गि । आ० य्वा इत्यस्ये तेन मार्गते,
 मार्गमाथ ष्यादि विद्मन् ।
 मार्ग ३० षट्-पृथ्वी मार्गं-च्ये च्छे वा षष् । पवि-महिषे
 मभ-चम् षट्दभिषाने यच्छाने । [स्यु । याचके त्रि० मरे पु०
 मार्गं च न० मार्गं-स्युट् । च्छे च्छे याचने, प्रष्ये च । कर्त्तरि
 मार्गिश्च ३ अगमिरया युष्मासौर्वासी ष्यच् वा यत् मासि
 इतरत् । चान्त्रे अष्यहायचे मासि तस्यैर्वासां स्त्री० ङीप्
 मार्गशीर्ष ३ शयन मार्गिश्चत् । अष्यहायचे भाङ्गि । तन्-
 शौर्वासां स्त्री ङीप् ।

मार्गित त्रि० मार्गं-क्त । च्छे पिते । [यति-ने यक्षमाकर्त्त-त
 मार्ज्जं माज्जने सक ध्वनौ चक्-चुरा० छम सेट् । मार्ज्ज-
 मार्ज्जं न० मार्ज्जं स्युट् । मोक्षनादिना निर्मूलीकरणे ।
 युच् । तत्रैवाथं स्त्री० षा च चरजञ्चनी च । करचे स्युट् ।
 सार्गाजन्वाम् (माटा) । स्त्री० ङीप् ।
 मार्ज्जार(ल) पु० म्ज-धारन् वा रस्य ल । विहावे रक्तपि-
 'यके सटासे च । तत सघायां कन् । मयूरे ।
 मार्ज्जारगन्धा स्त्री० मार्ज्जारस्येन गन्धो यस्या । स्रग्प-
 र्थोभेदे । सार्थं कन् । तत्रैव ।
 मार्ज्जारी स्त्री० म्ज-चारक गौ-ङीप् । कर्णार्थ्याम् सटाघ-
 जन्तौ, मार्ज्जरीविविचि च ।
 मार्ज्जारी(कोय) इ० मार्ज्जारं(ल)सार्थं ङ, म्ज-चारीयक्
 रस्य लतम् वा । विहावे ष्ट्रे च काययोधने न० ।
 मार्जित ३० मार्जं क्त । मोषिते । दधि ष्यष्टमधुसपिर्भटि
 चादिजने, कर्पूरादिभाषिते मम्मभेदे (रथा) ।
 मार्जित्पु ३० म्जते अय्ये प्रव व्यष् यञ् । ष्यञ् । तस्य च
 म्जगच्छन्म 'मारितस्य यत् प्रोक्तमेतदस्य त्वयादितिम्
 तस्यान्वने । सुतकोटय मार्ज्जैव्यास्यो भविष्यती ति इराणोक्तम्
 मार्ज्जिकं न० म्जं लक्ष्यानि कर्मत् व्यष् । धराये (धरा) ष्यष्टमे त्रि
 मार्द्दङ्गिक् त्रि० म्दङ्गं तद्दानं मिथ्यमस्य ङ्क् । म्दङ्गवादके
 मार्द्दङ्गं न म्दोमां । म्दङ्ग्ये, परङ्गं चारङ्गिभ्युतायाम् इनी
 भावे च 'अमितप्रभयोऽपि मार्द्दङ्गं भजते चैव कृपे ति रङ् ।
 मार्ष ३० म्ज क तत सार्थं ष्यष् । तस्युवीयमाके ।
 मार्षि स्त्री० म्ज क्रिन् । घोषने । [घातिभेदे
 मास ३० मस-सघायां षष् । 'जिहा किराताचे'त्युक्ते
 मासक न० मस एषुक् । स्थलपद्मे । (मासा) मारिभेतपान्नभेदे
 मासती स्त्री० मा श्चर्मो योमां वा कतति वेदते सत-अष्पृ
 ङीप् । जातीसताया, सुरक्षां, काकभायां, नदीभेदे,
 विषास्यां, ज्योत्स्नाया, निषायाश्च ।
 मासतीतीरज इ० प्राकत्या नदीभेदेस्य तीरे जायते जन-
 क । टङ्ग्ये (शोकाया) मासतीतीरप्रादयोप्यथ ।
 मासतीपत्नी स्त्री० साक्षत्याश्चामकत्याश्च पयमसा ।
 छातीपममम् (जैयदी) । [जातीकसे ।
 मासतीफलं न म'क्षत्याश्चामकत्याश्च फलम् । (मायपच)
 मासतान्दिक त्रि मानाणां मातोऽप्यस्य ङु पूर्वपदस्य
 चावानं मारयति ।
 मासव ३० अयनिदेये (मासधोया देव) रागभेदे च ।
 मासविका स्त्री० मासवे मस्य ङ्क् । विदति (तेषोऽङ्)

मालसी स्त्री० मालं मलनं जटादिना दुष्टत्वं स्यति सो-क गौ०
 डीप् । केगुप्टिकारके वृत्ते, रागिणीभेदे च ।
मालाकण्ट पु० मालाकारः कण्टः कण्टको यश्च । अपामार्गे ।
मालाकन्द पु० मालाकारः कन्दो यश्च । मूलभेदे ।
मालाकार पु० मालां करोति क-अण् । (माली) वर्षसङ्कर
 भेदे । माल्यकारके वि० ।
मालाग्रन्थि पु० मालया ग्रन्थिरत्र । मालादूर्वायाम् ।
मालाहण न० मालाकारं हणम् । भूहणे । स्वार्थे कन् । तत्रैव
 मालादीपक म० अलङ्कारोक्ते अर्थालङ्कारभेदे ।
मालादूर्वा स्त्री० मालाकारा दूर्वा । (गाठिदूर्वा) दूर्वाभेदे
 मालारिष्टा स्त्री० मालाभूतमरिष्टं यस्याः पू० । पाथ्याम्
मालाली स्त्री० मालामलति भूपयति अल-अण् डीप् ।
 पृक्कायां (पिडिङ्गयाके) स्वार्थे कन् । तत्रैव ।
मालिक पु० माला तन्निर्माणं शिल्पमस्य ठन् । मालाकारे
 जातिभेदे, पत्निभेदे, रञ्जके च । माल्यकारके वि० ।
मालिका स्त्री० मातैव कन् अत इत्थम् । नवमङ्गिकायां,
 श्रीवालङ्करणे, नदीभेदे सुरायां अतस्याम्, पुष्पमाल्ये,
 च । 'पाशाञ्चमालिकाम्भोजेति लक्ष्मीध्यानम् ।
मालिन पु० माला शिल्पमस्य स्य इति । मालाकारे, माल्यवति
 वि० मालाकारपत्न्यां, पञ्चदशाक्षरपादके, हृन्दोभेदे,
 गौर्याम् चम्पानगर्यां, मन्दाकिन्यां, कृष्णाञ्चमालिकस्ये
 नदीभेदे, अग्निशिखावृत्ते, उरालभायां च स्त्री० डीप् ।
मालु स्त्री० मन-उष् । पत्रलतायां (पातलता) नार्याञ्च ।
मालुधान पु० मालुरिव पत्रलतेव धीयतेऽसौ धा-कर्मणि
 ल्युट् । (मालुयासाम्) सर्पभेदे । लताभेदे स्त्री० डीप् ।
मालूर पु० मालुञ्चीं परेषां लुनाति लू-रञ् । विले, कपिल्ये च
मालेय वि० मालायां साधुः टक् । मालारचनानिपुणे ।
माल्य न० मालायै हितं यत् । पुष्पे । स्वार्थे ष्यञ् । पुष्पमा-
 लायाम्, सूङ्गिस्थायाम् पुष्पमालायाञ्च ।
माल्यपुष्प पु० मालायै हितं पुष्पमस्य । शण्डवृत्ते शण्डपुष्पाम्
 स्त्री० डीप् । स्वार्थे कन् । तत्रैव ।
माल्यवत् वि० माल्यमस्यस्य महम् मस्य वः । माल्ययुक्ते
 केतमालेलाहृतवर्षयोः सीमाभूते पर्वतभेदे, सकेगराजस
 पुत्रे रावणमन्त्रिणि राजसभेदे च । [कारके
माशुडिक वि० चेति शब्दं निषेधाय करोति ठक् । निषेध-
माप पु० सप-संज्ञायां ष्यञ् । (मापकलाइ) व्रीहिभेदे 'दशार्द्ध-
 रुञ्जं प्रवदन्ति मापमित्युक्ते' गुञ्जाभिरुशमिर्माप इत्युक्ते च
 परिमाणभेदे ।

मापकलायं पु० मापाख्यः कलायः । खनामखाते व्रीही
मापपर्णी स्त्री० मापस्यैव पर्णान्यस्याः डीप् । वनमापे ।
मापभक्तवलि पु० मापमिश्रितं भक्तमेववलिः पूजोपहार
 द्रव्यम् । मापमिश्रिते भक्तरूपे पूजोपहारे ।
मापवर्द्धक पु० मापं मापपरमितं स्वर्णं वर्द्धयति आच्छिन्नचित्ति
 अपहरति वर्द्धयेदने ष्युन् । स्वर्णकारे ।
मापीण न० मापाणां भवनं चैत्रं खञ् । मापव्रीहिभवन
 योग्ये चेत्ये । यत् । माप्यमयत्न ।
माप् पु० माति परिच्छिनत्ति स्वगत्या कालम् मा-अणुन् ।
 चन्द्रे तिगदिनात्मककालरूपे मासे च ।
मास पु० माएव अण् । चन्द्रे तिगदिनात्मके काले च । स च
 सौरसावनचान्द्रनक्षत्रभेदाच्चतुर्विधः । मासचन्द्रयस्यायम् अण्
 चान्द्रे मासे तु मुख्यः । मस्यते परिमीयते मस-परिमाणे कर-
 ये ष्यञ् पञ्चगुञ्जात्मके शब्दार्थे माप स्वार्थे कन् तत्रैव ।
मासन न० मासं नयति नी-ड । सोमराजीवतायाम् ।
मासप्रमित पु० मासं प्रमत्तमारब्धः । प्र+मा-क्त । काला-
 इति सं० । प्रतिपञ्चन्द्रे । [भक्तमस्ये
मासर पु० मस-परिणामे ष्यञ् मासं परिणामं राति रा-क ।
मासान्त पु० मासस्य सौरस्य चान्द्रस्य वाऽन्तः अवसानम् ।
 मासावसाने संक्रान्त्यादौ ।
मासिक वि० मासे भवः कालाट्ठञ् । मासभवे, प्रेतोद्देशेन
 स्तसजातीयतिथौ, पतिमासम् अमावस्यायां च कर्त्तव्ये
 आक्षेपे न० । मासिकामि स्वकीये त्विति स्मृतिः ।
 'पितृणां मासिकं श्राद्धमन्वाहार्यं विदुर्बुधा इति स्मृतिः ।
मास्य अव्य० मस-षिच् मप् । निवारणे ।
माह माने भा० उभ० सक० सेट् । माहति ते अमाहीत् अमा-
 हिट । चङि न ह्रस्व । [महाकुलीनोप्यत्र
माहाकुल वि० महाकुले भवः अण् । महाकुलोद्भवे । खञ् ।
माहात्म्य न० महात्मनो भावः ष्यञ् । महिमनि महत्त्वे ।
माहिष न० महिष्या इटम् अण् । महिषीदग्धादौ महिषस्ये-
 दम् अण् । तच्छृङ्गादौ वि० । [सङ्करजातिभेदे ।
माहिष्य पु० महिष्या भवः ष्यञ् । क्षत्रिये वैश्यावासत्वेन
माहेन्द्र पु० महेन्द्रस्यायम् अण् । ज्योतिषोक्ते महेन्द्रादिसम्-
 न्निधि दृश्यभेदे । पूर्वखां दिशि, इन्द्रपत्न्या, गवि च
 स्त्री० डीप् । [स्त्रीगव्यां स्त्री० डीप्
माहेय पु० मह्या अपत्यम् मही+डञ् ! मङ्गले नरकासुरे च
माहेश्वर वि० महेश्वरादधिगतम् ततः आगत अण् । महे-
 श्वरतः प्राप्तं । यवतिक्तायां स्त्री० डीप् । तस्येदम् अण् ।

'बाहेरुतो ह्याबाह्या, द्युक्ते माहमेदे इगामाये स्त्री०डीय
मि खेमे खा०उभ०चक०यतिट् । मि०ति मि०ते अमाधीय
यमाहा । मि० भू० च मितिभम् ।

मिच्छ् रधे भा० पर०चक० सेट् । मिच्छति अमिच्छीत् ।
मित तिमि स०ना०ज्ञा० परिमिते, मन्दिने, अचच्छेदे, विभे च
मितद्रुम इ० मित परिमित म्दु०गच्छति गभ०छश् चम् च ।
गजे । परिमितगामिनि मि० ।

मितद्रु इ० मित द्राति द्रवति वा कु०मि० । सघडे । मि०
मितम्पच उ० मित मचति मच०छश् चम् च । रूपे । परिमितपाचक
मिति स्त्री० मा०नि०वा०ज्ञान् । प्राणे, माने, अचच्छेदे, विधेये च
मिन्न न मिद्यति मि०ज्ञति मिद०त्व । ज्ञेयापिते सुहृदि, राज्ञा
विपद्यामन् रितरुपादिशरफिन्नु राजनि तयोर्द्वेयोरपि
मध्यस्थरुपस राज्यहरणरूपैककायकरत्यात् मिन्नत्वम् ।
मि० ज्ञा० । अर्थे ।

मिन्नपु इ० मिन्न याति या कु० । मिन्नवत्त्वे ।
मिद्य रधे मेधावाह चक०भा०उभ०सेट् । मेद्यति०ते अमेधीत्
अमेदित् । अदि न सुप्त ।

मिद्यश् अय० मिद्य अद्यत् । रक्षि, अत्योक्तफिप्रिये ।
मिद्यिला स्त्री० मिद्य०किल्लु । स्वनामख्यातायां राजधान्याम्
मिद्यन् न मिद्य जनन् किञ्च । स्त्री० सद्यो मेधावित्तकृतोये राजीच
मिध्या अय० मिद्य क्यत् । अयदायै अयत्ते ।

मिध्यादृष्टि स्त्री० मिध्या सकलस्यापि अफजते न दृष्टि ।
नास्तिकतायां सकलस्यापि वैदिकधर्मयो मिष्कलत्वप्राप्ते ।
मिध्यानिर्दशन न० मिध्या निरस्ततेऽनेन मिद०भर०वेधे
वरुषे ल्युट् । यपये ।

मिध्याभियोग इ० मिध्याभूतेनासत्येनाभियोग राजोऽनिके
रेतन्म् अमि युज चश् । गत मे धारयतोत्यवस्यह्या
राजोऽनिके अभियोगे ।

मिध्याभिशाप इ० मिध्याभूतेनासत्येनाभिशापमम् अषवाद् ।
'तया सर्षपपट्टमि'त्यपरादकथने ।

मिध्याभिशाप इ० मिध्याभूतेनासत्येनाभिशापोऽपवाद् ।
मिध्यापरादे । [अतद्वति तद्वचन प्राप्ते ।

मिध्यामति स्त्री० मिध्याभूतस्य मति मन तिनु । भाग्यौ
मिध्यापार न चर्च० अचष्टादे 'मिध्यातत माभिमामि
गदा तत न उद्विनि । अजानथाकि ततवाये इति मिध्या
पराभिध०मिदुक्तपरादे, उक्तपरेदे (मिध्यापरे पर्यवादे)
इति अतिः । [अनेदित् । अदि न सुप्त ।

मिद रधे मेधावाह भा०उ०चक०सेट् । मेदति ते अमेधीत्

मिद खेहे भा०या०लुटि प०अक०सेट् । मेदते अमिदत्
भावादीं ज्ञे मिद्र मेदितम् ।

मिद खेहे वायु०उभ०पद्येभा०य अक०सेट् इदित् । मिन्दयति
अमिन्दत० । पद्ये मिन्दति अमिन्दीत् । [ज्ञा मेदित मिद्रम्
मिद खेहे दि०पर चक०सेट् । मेद्यति ते अमिदत् अमेदीत् ।
मिद खेहे शु० उभ०चक०सेट् । मेदयति ते अमी मेदत्०त् ।
मिल खेहे इ० उभ०चक०सेट् । मिलति अमेधीत् अमेदीत्
कुटादिरयमिले के तेन अमिधीत् ल्युटि सिलनम् ।

मिद खेहे भा० पर०चक०सेट् इदित् । मिन्वति अमिन्वीत् ।
मिद्र ध्यनौ कोमे च ट पर चक०सेट् । मिद्यति अमेधीत् ।
मिश्रि(श्री) स्त्री० मिद्य इन् वा डीय् । मधुदिकाया, (श्रीरी)
गतपुष्पाया, (सुसका)जटामांश्याश्च । अय इ० मिद्यि मिमी
मिधि०मिधी०द्वयत् । उक्तार्थेषु । [अमिमिद्य(स्य)त न
मिद्य(स्य) योजने अद०शु०उभ०चक०सेट् । मिन्वा(स्य)यति न
मिद्य ति० मिद्य०अच । स्युते उत्तरपदस्य ज्ञेयार्थे । दया
ध्यात्यमिन्ना । गजजातिभेदे, ज्योतिषोक्ते कृत्तिकाविषासा
नक्षत्रगणे च इ । [दन्द्राद्याने ।

मिद्यकावण न० मिद्यकनामक वन पूर्वदीर्घे अत्यस्य ।
मिद्यपुष्पा स्त्री० मिद्य पुष्प यस्या अजा०टापु । मेतिकायाम्
मिद्यवर्णं न० मिद्यविलो दयो यस्य । लण्णागुह्या । मिन्वित०
वर्णमात्रे ति । [वाक्तांश्याम्

मिद्यवर्णफला स्त्री० मिद्यवर्णं विद्यवृषाणित फल यस्या ।
मिद्यव्यवहार इ० खे०ल पल्लोके गणनभेदे ।
मिद्यिता स्त्री० मिद्यिता चैव मिद्येया मिद्यितमैश्च सक्रम
द्व्युक्ते कृत्तिकाविषासानक्षत्राये रविशकृमये ।

मिद्येया स्त्री० मिद्य०अच् मिद्या ईयत ई०गता यत् एय
कर्म० चक० । मधुदिकाया (श्रीरी)गतपुष्पायाश्च (सुसका)
मिद्य वचने भा० पर०सेट् । मेद्यति अमेधीत् । ज्ञा वेट् ।
मिद्य पराभिधनेऽप्यायाश्च इ०पर चक०सेट् । मिद्यति अमेधीत् ।
मिद्य न० मिद्य०क । अये अद्वेते इ० ।

मिद्यिका स्त्री० मिद्यी कन् । जटामांश्याम् ।
मिद्वि मि० मिद्य क् । विज्ञे, अर्थे च । मधुदरेणु०तद्वति ति
मिद्वि वचने भा० पर०चक० अदिट् । मिद्वति अमिद्वत् ।
मिद्विका स्त्री० मिद्वि०कुन् अत इयस्य । मोहात् ।
मिद्विर इ० मिद्वि०दिरच् । इत्ये अचदृष्टे, इहे मेघे
शायी, चन्द्रे, त्रिकनादिकमण्डले परिवृत्तभेदे च ।

श्री रधे मि०भा०चक० अदिट् । शीयते अमेदत् ।
श्री रधे म्दा उ चक०सेट् । शीयति शीर्षे कृष्णाया

अमास्तु। क्त मीनः । [ति मयति अमीमत्-त अमीपीत् ।
मी गत्यां मत्वाञ्च वा चु०उ०पक्षे भ्र०पर०सक०सेट् । माययति-
मीढ वि० मिहृ-क्त । सूत्रिते ।
मीढुष्टम पु० मीढुस्+तम नि० । शिवे ।
मीढवस पु० मिहृ-क्त नि० । शिवे । [वदतारभेदे च ।
मीन पु० मी-नक् । मत्स्ये, मेयादितो द्वादशे राशौ भग-
मीनकेतन पु० मीनः केतनो यस्य । कन्दर्पे । मीनध्वजादयोष्यत्
मीननेत्रा स्त्री० मीनस्य नेत्रमिव अन्यरखाः । गरुडद्वार्यां
मीनाचीत्यादयोष्यत् । [गौ०डीप् । शर्करायाम् ।
मीनाण्डा स्त्री० मीनस्याण्डरुदाकारा रेणुकाऽस्यस्य अच्
मीम गच्छे अक० गतौ सक० भ्रा० पर० सेट् । मीमति अमी-
मीत् । चडि न ह्रस्वः ।
मीमांसक पु० मीमांसां वेत्यधीते वा बुन् । मीमांसाशास्त्रज्ञे,
तदध्येतरि च । मान-स्वार्थे सन् खुल् । सिद्धान्तकारके
मीमांसा स्त्री० मान-स्वार्थे सन् थ । विचारपूर्वकतत्त्वनिर्णये
तदतिपादकग्रन्थभेदे च स च ग्रन्थः कर्मब्रह्मविषय
भेदेन द्विविधस्तत् कर्मकारणविषयसंशयनिवारण प्रति-
पादको ग्रन्थो जैमिनिप्रणीतः स च पूर्वसीमावात्वेन प्रसि-
द्धः ब्रह्मविषयसंशयनिर्णायकचरमः स च वेदान्तत्वेन प्रसिद्धः
मील निमेषे भ्रा०पर०अक०सेट् । मीलति अमीलीत् । चडि
वा ह्रस्वः ।
मीलन न० मील-ल्युट् । सट्टये, सङ्कोचने च ।
मीलित लि० मील-क्त । अग्रफुल्ले, सङ्कुचिते च 'मीलितं यद्
भिरामताधिके, इति काव्यप्रकाशः ।
मीव सद्मीभवने भ्रा०पर०अक०सेट् । मीवति अमीवीत् ।
मु पु० मोचयति जीवान् रख्ये सुच डु । महेष्टे । [पलाण्डौ ।
मुकन्दक पु० सुदः मुदे कन्दो यस्य कप् प्र० सुदो दलोपः ।
मुकु पु० सुच-क्त प्र० चस्य कः । मोक्षे, उत्सर्गे च ।
मुकुट पु० मक्ति-उट प्र० । गिरोभूषणे ।
मुकुन्द पु० सुकुं टटाति दा-क प्र० सुम् । 'सुकुमव्ययमानञ्च
निर्वाणमोक्षवाचकम् तद्दाति च यो देवः सुकुन्दस्तेन की
र्तितः' इति निरुक्ते विष्णौ ।
मुकुम् व्यय्य० मक्ति उचच् प्र० । निर्वाणमोक्षे ।
मुकुर पु० मक्ति उरच् प्र० । टर्षणे, वज्रलट्टके, कुलालदण्डे,
मल्लिकार्जुने, कोलीट्टके, चोरके च ।
मुकुल पु० न० मक्ति उलच् प्र० । ऐपहिकाशितकलिकायाम्
देहे, आत्मनि च । [वनसुत्रे (सुगानी)
मुकुष्टक पु० सुकुर्मूलोन्मूर्गं स्तकति स्तक-अच् प्र० पत्यम् ।

सुकूलक पु० मक्ति-जलच् कन् । दन्तिष्टके ।
सुक्त लि० सुच-क्त । त्यक्ते, प्राप्तोक्षे, आनन्दिते च ।
सुक्तरसा स्त्री० सुक्तो रसो यस्याः । रास्त्रायाम् ।
सुक्तसङ्ग लि० सुक्तः सङ्गोविषयासक्तिर्येन । त्यक्तसर्वविष-
यासङ्गे । परित्राजके पु० । [हस्तो येन । बड्डदानशीले ।
सुक्तहस्त लि० सुक्तः दानाय प्रसारितः न ब्रह्म इति यावत्
सुक्ता स्त्री० सुच-क्त । रास्त्रायाम् (मति) शुक्तिजे रत्नभेदे च ।
सुक्तापुष्प पु० सुक्तेव शुभ्रं पुष्पमस्य । कुन्दष्टके ।
सुक्ताप्रसू स्त्री० सुक्तां प्रसूते प्र+सू-क्लिप् इत् । शुक्तौ ।
सुक्ताप्रालम्ब पु० सुक्तया सुक्ताविशिष्टतया प्रालम्बते अच् ।
सुक्ताहारे ।
सुक्ताफल न० सुक्ता फलमिव । भौक्तिके, लवनीफले, (नोयाड)
कर्पूरे, वीपदेवकते भक्तिप्रधाने ग्रन्थभेदे च 'चतुरेण चतुर्विं
चिन्तामणिष्विष्यथा हेमाद्रिवीपदेवेन सुक्ताफलमचीक-
रदिति तदग्रन्यान् श्लोकः ।
सुक्तालता स्त्री० सुक्तया लतेव । सुक्ताहारे ।
सुक्तावली स्त्री० सुक्तया आवली हारभेदः । सुक्ताहारे । इत् ।
सुक्ताशेषौ भाषा परिच्छेद्यन्यटीकायां सिद्धान्तसुक्तावल्यां च ।
सुक्तास्फोट पु० स्त्री० स्फुञ्चते विदीर्यते स्फोटः सुक्तयै
स्फोटः । शुक्तौ ।
सुक्ति स्त्री० सुच-क्तिन् । मोचने संसारबन्धनराहित्ये मतभेदेन
आत्यन्तिकदःखनिष्ठतौ, ब्रह्मस्वरूपावाप्तौ च देहिन्द्रिया
भ्यामात्मनो बन्धनन्यत्वे च ।
सुक्तिमण्डप पु० सुक्तिप्रदो मण्डप शकः । काशीस्थे जग-
न्नाथसेलस्थे च मण्डपभेदे तीर्थे । [यावत् । सिद्धके ।
सुक्तिसुक्त पु० सुक्तिमोचनं तेन सुक्तीरहित सल्लिप इति
सुख न०खन-अच् हित् धातोर्मुट् च । 'प्रजासृजा यतः खातं
तस्मादाहर्मुखं बुधा' इत्युक्ते देहावयवभेदे । 'ओमै च दन्तमूलाणि
दन्ता जिह्वा च तालु च । गलो गलादि सकलं सप्ताङ्गं सुख-
सुच्यते' इत्युक्ते गलादिसप्तात्मकावयववति वटने । गृहस्य
निस्सरणवर्त्मनि, हृष्टमण्डपादेः प्रवेशनिर्गमे, चारभे,
उपाये, नाटकादौ सन्धिभेदे, नाटकादिशब्दभेदे, आये,
प्रधाने, शब्दे, नाटके, वेदे, च । नकुचष्टके पु० (डेयो) ।
सुखगन्धक पु० सुखस्य गन्धो यस्य सेवनात् कप् । पलाण्डौ
सुखचपला स्त्री० आर्यावानर उन्दोभेदे ।
सुखजं पु० ब्रह्मणो सुखाज्जायते जन-ड । विप्रे, ब्राह्मणोऽस्य
सुखमाशीदिति श्रुतः । [ल्यु । पलाण्डौ ।
सुखद्रूपण पु० सुखं द्रूपयति सेवनात् उर्मन्धेन द्रूप-शिञ्

सुखधैता स्त्री० सुख धैत यथा धाव तं जड पर० नि० ।
 प्राज्ञाययी (वाननहाटि) ।
 सुखनिरीक्षक लि० सुखभितरास्य निरीक्षते खुल । अत्यन्ते
 च हि अत्यो यदि स्वल्पं कुर्व्यात् तदा नाह करोतीत्या-
 येन इतरस्य निरीक्षमाण स्वकार्यं न प्रवर्तते ।
 सुखपूरण न० सुख पूरयति पूर ल्यु । गण्डवभितजलादे ।
 सुखमिय न० सुख प्रीणाति प्री क उप० । लङ्गे सुखरोचक
 माले वि० । [वि०]
 सुखभूषण न० सुख भूषयति भूष-ल्यु । त स्वहे । सुखमण्डने
 सुखमण्डनक इ० सुखस्य मण्डनमिव द्वाये कन् । तिलक
 हवे । इत० । स्वार्थे कन् सुखभूषणे न० । ५५० कप ।
 सुखभूषणे लि ।
 सुखमोद इ० सुख मोदयति सुद षिङ् अण् । गोभाजने ।
 सुखर लि० सुख सुखव्यापार कथन राति आदत्ते करोतीति
 यावत् रा क । अत्रियवादिनि अयेवादिनि च 'सुखरस्तत्र
 ह्यन्ते इति हितोपदेशे । काके मङ्गे च इ० ।
 सुखरित लि० सुखर इवाचरति सुखर+क्ति ङ । गन्दायमाने
 सुखलाङ्गल इ० सुख लाङ्गलमिव भूमिविदारक यस्य । अकारे
 सुखवल्लभ इ० इत० । दादिमहत्वे तत्कलस्य सुखप्रियत्वात् ।
 सुखप्रिये लि ।
 सुखवाचिका स्त्री० सुख वाचयति अजहीकरोति सेवनात्
 वच णिच् खुच् । अम्लषायान् । [कपूरादौ च ।
 सुखवास इ सुख वाचयति सरुमीकरोति अण् । गन्धलणे,
 सुखवासन इ० सुख वाचयति वाधि ल्यु । सुखसौरभकारके
 गन्धे । तद्वति लि ।
 सुखविष्टा स्त्री० सुख विष्टेव दुर्गन्ध यस्या । तैलप्रायिकायां
 तन्मुक्षयार्थमात्रे इह द्रव्यान्तरे दुर्गन्धो भवति ।
 सुखव्यादान न वि+आ+दा ल्युट् इत० । सुखप्रकारणे ।
 सुखमोघन न सुख मोघयति शुध-णिच्-ल्यु । लथ (दार
 षिनि) कटुरक्षे इ ।
 सुखमोघिन् इ० सुख मोघयति शुध णिच् षिनि । जम्बोरे
 सुखस्वाय इ० भवति शु घ इत । नाभात्वे सुखसन्दिग्धे
 सुखाम्नि इ० सुखमेवाग्नि इत्ये यापदानेन दाहकत्वात्
 यस्य । विभे, दात्रान्धे च ।
 सुखास्त इ० सुखमेवास्त यस्य । कर्कटे ।
 सुख्य लि सुखे व्यायो भव यत् । प्रथमकले, नेत्रे च ।
 सुग्ध लि० सुह ङ । सूडे । मोहयति अमभूतएवमे सुह
 कर्त्तरि ङ । सुन्दरे । नायिकाभेदे स्त्री० ।

सुख दम्भे गार्धे आ आत्म+सक+सेट् । मोचते अमोचिष्ट
 इदित्ययम् । सुहृते ।
 सुच त्यागे चुरा० उ०सक० सेट् । मोचयति-ते अमूचवत् त ।
 सुच त्यागे तं सुचदि० उभ सक अनिट् । सुहृति-ते अमूचवत्
 प्यसक्त । कर्म कर्त्तरि अकर्मक 'सुच्यते सर्वपापेभ्य, इति
 इराणम् । [स्वभेदे च ।
 सुचकुन्द इ० सुच कु सुचु० कुन्द इव । स्वनामख्याते सुमहत्त्वे
 सुज अमी अक० मार्व्जेने सक वाचुरा०पत्ते भा०पर०सेट् ।
 मोचयति ते मोज त अचसजन्-त थमोजोत् । इदित्य-
 तार्थे । सुहृयति ते सुहृति अचसजन् त अचसृत् ।
 सुहृ इ० सुजि अण् । (सुज) रज्जुसाधने लणभेदे ।
 सुहृयैशिशुं इ० सुहृय केमः अचस्यस्य इति । विष्णौ ।
 सुहृर न० सुजि-अण् । शास्त्रे ।
 सुट मन्ते भा०पर०सक०सेट् इदित् । सुटति अचसृतीत् ।
 सुट सोदे वा सु०डभ० पत्ते भा०पर०सक० सेट् । मोटयति ते
 मोटति अमूहृत् त अमोटीत् । [सुभोट
 सुट सोदने आलोमे च तं००पर०सक सेट् । सुटति असेटीत्
 सुट पलायने भा०या अक सेट इदित् । सुहृते अचसृतिट ।
 सुहृ कैवादिच्छेदे मर्दने च भा पर सक सेट इदित् । सुहृति
 अचसृतीत् ।
 सुहृ मज्जने भा०या अक सेट् इदित् । सुहृते अचसृतिट
 सुया प्रतिष्ठाने त पर०सक सेट् । सुपति अमोषीत् ।
 सुहृ इ०न० सुहि कर्मणि घञ् । मरुते गोषे, सुहृयाये च
 दैत्यभेदे, नापिते, स्थाणुहृत्ते च इ । सुहृते लि । मरु-
 थावधिक्रिया, सुहृरीमायाश्च स्त्री टाप् ।
 सुहृ इ० सुहृयति सुहि षिच् खुल । नापिते ।
 सुहृचणक इ० सुहृचणक इव । कथाये ।
 सुहृन न० सुहि भाने क्युट् । कैपच्छेदे भवेने ।
 सुहृमल इ सुहृ गिरद्व फलमस्य । नापिते । [भेदे
 सुहृमाल इ० सुहृ अकप्रथ्य मालि । नि अश्ने ग्राहि
 सुहृयायस न सुहृमस्य अच समा० । लीहभेदे ।
 सुहृदितिका स्त्री० सुहि दत स्वार्थे कन् अत इत्यस टाप् ।
 (सुहृदारी) ह्यभेदे ।
 सुहृदुत् इ० सुहृयति सुहि षिच्-षिनि । नापिते ।
 सुहृदीरो स्त्री० सुहि-द्वरच् गी हीय् । स्वनामख्याते ह्यभेदे
 मुद समाज्जने च उ०सक सेट् । मोदयति ते अमहृदत त
 मुद ह्ये भा०या अक सेट् । मोदते यमोदित । [च
 मुद(दा) स्त्री० सुद सम०कित् वा टाप् । ह्ये, त्रायमापोमथे ।

सुदिर ए० सुद-किरच् । भेधे, भेके च । कासुके लि० ।
 सुद्ग ए० सुद-गक् नेट् । (सुग) कलायभेदे, मन्त्रिभेदे, जलकाके च
 सुद्गपर्याी स्त्री० सुद्गस्यैव पर्यायस्थाः । (सुगानी) वनसुद्गे ।
 सुद्गर न० सुदं गिरति गृ-अच् । मन्त्रिकाभेदे, लोचभेदने,
 (सुगुर) पुष्पदन्ते, कान्तारदन्ते (कामराज्ञा) च पु० स्वार्थे
 कन् । तत्रैव ।
 सुद्गल न० सुदं गिलति गृ-अच् रस्य लः । वनदण्डे, रोहिण्य
 दण्डे च । गोप्रियदण्डे प्रवरकारके सुनिभेदे, नृपभेदे च पु० ।
 सुद्गष्ट ए० सुद्गं स्वकति प्रतिवध्नाति स्वक-ड ए० पत्वम् । वन-
 सुद्गे । अच् । सुद्गष्टकोष्यत्व ।
 सुद्गा स्त्री० सुद-रक् । प्रत्ययकारिण्याम्, (मोहर) अङ्गुलिस्ये
 - सुद्गाङ्गनयुक्ताङ्गुलीयके, स्वर्णरौप्यादितङ्गायाम्, अग्रकाशे,
 'सुद्गालिपिः शिल्पलिपिर्लिपिलेखनसम्भवा । गुण्डिका
 गुणसम्भूता लिपयः पञ्चधा मता' इत्युक्तलिपिमध्ये लिपि
 भेदे, 'तन्त्रप्रसिद्धे वीराचारसेव्ये श्रुतकालखण्डुला भद्रा गो-
 धूमचणकादयः । तस्य नाम भवेन्मुद्गे'त्युक्ते पञ्चमकारादिङ्-
 व्यभेदे, देवविशेषपाराधनायाङ्गुल्यादिस्त्रिवेशविशेषे 'सुद्गा-
 मन्त्रगुणमि'ति तन्त्रम् सुद्गाचे च ।
 सुद्गालिपि स्त्री० सुद्गया लिपिः । पञ्चधाविपक्तलिपिमध्ये
 लिपिभेदे (कापार अक्षर)
 सुद्गिका स्त्री० मुद्गैव चुद्गा वा सुद्गा कन् । स्वर्णरौप्यादि
 निर्मिते अङ्गुलिस्ये अङ्गनसाधनयोग्ये पदार्थे ।
 सुद्गित लि० सुद्गा जाताऽस्य इतच् । अग्रकाशिते, अङ्गिते च ।
 सुद्गा अव्य० सुद्ग का ए० इत्य धः । मिथ्याशब्दार्थे ।
 सुनि पु० मन इन् ए० उच्यम् । इ खेषुद्विग्नभनाः सुखेषु
 विगतसृष्टः । वीतरागमयक्रोधः स्थिरधीर्भुनिरुच्यते,
 इत्युक्तवचने स्थिरचित्ते वीतरागादौ जने । ते च सन्तति
 विष्णुहारीतादयः । सप्तसंख्यायाञ्च ।
 सुनिखर्ज्वरी स्त्री० इत० । खर्ज्वरीभेदे । [सप्तच्छदे(कातिम)
 सुनिच्छद् ए० सुनिसंख्याताः सप्तसंख्याः छदाः प्रतिपर्यं यस्याः
 सुनितरु पु० सुनिरगस्यनामकस्तम् । वृकदन्ते ।
 सुनिद्रुम पु० सुनीनां प्रियो सुनिनामको वा द्रुमः । श्लोनाकदन्ते
 वृकदन्ते च । [खड्गने च । इत० । ऋषिसुते ।
 सुनिपुत्रक पु० सुनेः पुत्रः संज्ञायां कन् । दमनकदन्ते,
 सुनिपुष्प न० सुनिद्रुमस्य पुष्पं भोमो भीमसेनवडत्तरपद
 लोपः । वक्त्रुष्पे । [भोजनाभावे च ।
 सुनिभेपजन० सुनीनां भेपजमिव । हरीतक्यां, अगस्ये, सुनौ,
 सुनीन्द्र ए० सुनिः इन्द्र इव । बुद्धे । ७त० । ऋषिसुते ।

सुन्य गत्यां भ्रा० पर० सक० सेट् ज्ञा वेट् । सुन्यति असुन्यीत् ।
 सुन्या स्त्री० ताजकप्रसिद्धे जन्मवर्षावधि एकैकवर्षे लग्नत
 एकैकराश्यान्त रे लग्नस्य गतिभेदे । सुयहाप्यत्व ।
 सुन्यन्न न० सुनियोग्यमन्नम् । नीवारकन्दादौ ।
 सुमुच्चु लि० भोक्तुमिच्छुः सुच-सन्-उ । मोक्षेच्छावति । संसार
 वन्धनाभावेच्छावति । यतौ पु० ।
 सुमूचान पु० सुच-कान ए० दीर्घः । भेधे, सुक्तवति लि० ।
 'दुपदादिव सुमूचान इति वेदमन्त्रः ।
 सुमूर्धु लि० मर्तुमिच्छुः ऋ-सन्-उ । आसन्नपरये ।
 सुर वेदने त्र० पर० सक० सेट् । सुरति असोरीत् ।
 सुर पु० सुर-क । दैवभेदे, 'पार्थेनाथ द्विपन् सुर'सिति माघः
 सुर पु० सुर-क । वेदने । स्वनामख्याते गन्धद्रव्ये स्त्री० टाप् ।
 सुरज पु० सुरात् वेदनात् जायते जन-ड । ऋदङ्गे वाद्यभेदे
 सुरजफलं पु० सुरज इव फलं यस्य । पनसदन्ते । मृदङ्गफल-
 दयोष्यत्व ।
 सुररिपु पु० इत० । विश्वौ । सुरारिसुरमथनादयोष्यत्व ।
 सुरला स्त्री० सुरं लाति ला-क । नर्मदायाम् । 'सुरलामारुतो
 हुते ति रघु । वंशीनाम्नि वाद्ये गौरा० डीप् । [योष्यत्व
 सुरलीधर सुरली धरति ष्ट-अच् श्रीकण्ठे, सुरलीवादनाद-
 सुर्च्छं सोहे षड्भौ च भ्रा० पर० सक० सेट् । मूर्च्छति अमूर्च्छीत् ।
 भावे ऋ । मूर्त्तम् मूर्च्छितम् ।
 सुसुर पु० सुर-क । ए० द्वित्वम् । तृपाङ्गौ, कन्दर्पे, स्वर्थाश्चे च
 सुर्व वन्धे भ्रा० पर० सक० सेट् । मूर्च्छति अमूर्च्छीत् निष्ठायासनिट्
 सुल रोपणे चु० उभ० सक० सेट् । मोक्षयति ते अमूसलत् त
 सुशटी स्त्री० सुप-अटच् गौ० डीप् ए० । सितकङ्गौ ।
 सुश(स)ली स्त्री० सुप-अटच् वा अलक् ए० पस्व श- गौरा० डीप्
 तालमूल्याम् वल्लभञ्च स्वार्थे कन् पङ्गान् ।
 सुष वधे भ्रा० पर० सक० सेट् । सोपति असोपीत् ।
 सुष छेदने दिवा० पर० सक० सेट् । सुष्यति असुषत्-असोपीत् ।
 पुषादिरयमित्यर्थे ।
 सुष लुण्ठने क्त्वा० पर० द्विक० सेट् । सुष्याति असोपीत् ।
 सुष(स)ल पु० सुष कलन् । ए० पस्व वा सः (शा)वा अयोधे
 स्वनामख्याते धात्यादिकण्डनसाधने पदार्थे ।
 सुषा स्त्री० सुप-क-टाप् । धातुद्रावणे पालभेदे (सुची)
 सुषित लि० सुप-क्त । अपकृतद्रव्ये जने ।
 सुष्क पु० सुप-टाप् । पुरुषचिह्नभेदे अखण्डकोषे, (धरुटापाल)
 दन्ते तस्करे, मांसले, च स्वार्थे कन् तत्रैव ।
 सुष्कमून्य पु० इत० । हृषणरहितेराज्ञामन्तःपुररक्षके (सुजा)

मुष्टि उ० स्त्री० छत्र तिङ् । बह्वपायो, पत्रपरिचयो,
 कुञ्जप्रभागे च । जित् । मोषणे स्त्री० ।
 मुष्टिक उ० उच्चा कायति के क । कतराजमभुभेदे । मुष्टि
 मीषण प्रयोजनस्य कम् । स्वर्णकरे ।
 मुष्टिकान्तक उ० इत् । बह्वेते तस्य मुष्टिकाशरुचनता तथायम्
 मुष्टिन्धय उ० मुष्टि धयति धे-शुब्-उम् च । बलके ।
 मुष्टिवन्त्र उ० छत्रे मन्त्रो यत् । छत्रे । इत् । छत्रवन्त्रे ।
 मुसु अश्वने दि०पर सक सेट् । छरति अश्वम् आम् सीत्
 प्रवाहिरयमित्ये ।
 मुस(प)(ग)लिनृ उ० सम(प)(ग)ल+अल्यधे ढभि । बह्वेदे ।
 मुस(प)(ग)शुल्ब लि मुस(प)(ग)डेन वेधे यत् । छत्रवेधे ।
 मुसा बहुती बु० उभ सक० सेट् छत्रायति ते अमुमुस्युत् ।
 मुसा उ० स्त्री० मुस अत् स्तीने टाप् । छत्रके । (छत्रा) च्यापे
 कम् । अत्रैव व्यन्ती० । स्व वरविभेदे पु ।
 मुसाभ न० छत्रे भाति भा-क । (मागरुष्या) छत्रकभेदे
 मुसु मोरे वैचक्ये दि० उभ० सक० सेट् । छत्रयति अश्वम्
 मोहिता, मोष्या मोना ।
 मुष्टिर उ० छत्र विरुत् । काये, मुखे च ।
 मुष्टम् अथ छत्र अमिह । पौन पुन्ये ।
 मुष्टर्त्त स्त्री ऊर्ध्वे क धातोर्भृत् च । द्वादशलक्षमिति काये,
 षड्दशधा विभक्तस्य दिसस षड्दशभागे, विषुवदुत्त-
 धिक्रुपटिकाद्यधये काये च ।
 मू अने भा० आ० सक० सेट् । मने अमरिठ ।
 मूक उ० मू कृत् । मन्त्रे, देवभेदे दीने, राहुगणित्कारिणे च लि
 मूक लि० छत्र क् । मूर्त्त, मूर्त्त, मूर्त्त, मूर्त्त च ।
 मूत लि० मू क् । छत्रे मयते च ।
 मूय माने अद० बु० उभ अक सेट् । मययति ते अमुमयत् न
 मूय न० मूय यच । मयाने उपन्यात् चरितजठ ।
 मूयटोप उ० मूयल दोषो यथात् उच षड् १२० । प्रमेहरात्रे
 मूयनिदोष उ० मूय निरुचि मि+रुष क् । मूयति
 क्यचतोने । [कर्मोदाह]
 मूयलला स्त्री मूयने क म यला । मूयलम् (मम)
 मूयापात उ० मूयलालि आ+ङ्ग यत् । मूयलनकारिण
 रोमभेदे ।
 मूयाशय उ० इत् । माभेदोदेवे इतिमानस्यने ।
 मूर्त्ति लि लक्ष च कुराते । अदे नामभोरुचि कारिणयो
 र्दहते च । 'मिवाकोना मूर्त्तये'ति अत्रिवाक्यात्
 निवन्त्रकारिणश्चकृत्वा मूयलान् ।

मूर्च्छना स्त्री० मुच्छं युष् । 'ध्वर वमर्च्छितो यम रागतः
 प्रतिपद्यते । मूर्च्छामिति तां प्राङ् कवयो यामरम्-
 वा भित्तुके गानाद्भेदे स्तुनेभयद्वयात्विशेषमूर्च्छना
 मिति माय । [ध्यापारशुभ्याव्यायां, उद्भो च ।
 मूर्च्छा स्त्री० मुच्छं-अट् । मोरे एनिद्रादाभय वाद्यैरिन्द्रिय
 मूर्च्छान्ति लि मूर्च्छा+अक्यधे अत् । मूर्च्छाविगिणे ।
 मूर्च्छित लि मूर्च्छा जातस्य इत् । मूर्च्छादुक्ते, उक्ते
 उच्छ्रित च ।
 मूर्त्ति लि० मुच्छं-ज्ञा । मूर्च्छान्ति मूदे कटिने च । मूर्त्तिस्य
 अत् । मूर्त्तिमिति ग्यायोर्भुपु क्वश्चिदप्रतिमापयत्क
 निमित्तलघावकप्रवचन छ च ।
 मूर्त्ति स्त्री० मुच्छं जित् । देहे काठिन्ये, खाकारे, प्रतिभायाश्च
 मूर्त्तिमात् उ० मूर्त्तिस्यस्य अत् । देहे । आकारयुक्ते, काठि-
 न्ययति च लि० ।
 मूर्द्धंज पु मूर्द्धि चायते जल ढ । मेमे । कर्कजजातभाभे लि ।
 मूर्द्धन्य लि० मूर्द्धि भव यत् । मकारमात् । गिद्यापयोक्तेष
 ककारटवर्गवर्णेषु पु० ।
 मूर्द्धं उ० उर्ध्व-कनिन घुट, च । भगवे ।
 मूर्द्धेपुय उ० मूर्द्धि पयगिरिणि पुम यत् । गिरीपहमे ।
 मूर्ध्या स्त्री० मूर्ध अच । अनाभयान्ते धतुर्गणोत्पुणे सताभेदे ।
 गोटा० सीत् । मूर्ध्याययत् । [अमरिठ ।
 मूल प्रतिशयां भा०उभ अक० सेट् । मूलति त अमुमोत् ।
 मूल रोपणे घुरा उभ० सक० सेट् । मूलयति ते अमुमयत् न
 मूल न० मूल क । विक्रयाम् (पङ्) दिक्कृ) आधो च
 दिक्कृ, बाधित्याद्युपयोगिनि मूलधने, अलिने निने,
 चरणे मूलने पिपलीपूने टीकादिना ध्यात्वेदपत्ये च ।
 अदिम्वचिह्न उभविणे मूलत्वे लि ।
 मूलक म सक+कटातो कम् । कन्दभेदे (मना) वर्जनीयमटा
 मापे सक कटिदासम मिति गोटीयकृति । (विभेदे पु
 मूलकवर्षी स्त्री मूककृत्कर्म च यथा दस्य । गोमार्गने ।
 मूलकमूला स्त्री मूलकमूल मममना । अरुक्कुपीडे ।
 मूलकमूर्त्त म मूलन मूर्त्तौचभादिना यम चमीवरदादि
 कर्म । औचभादिना यमीवरवर्गत्ति ।
 मूलकच्छ्र म० मूयने काचित्कृत्कर्म लक्ष्यत् । मूर्त्तभेदे । तद्
 दत् । 'अमरकृत् कर्तो ध्वने रिचि कृत्कृत् मइति लि०
 मूलज म० मूलाः कर्ते जल ढ । आर्द्धे । अमरानो पु
 कर्कजजातभाभे लि ।
 मूलकितोय च 'किचेद्वय मेव च मूला धनो हरोरत् ।

(नाटी) टाप् । रूपाप्यत् ।

रूदङ्ग पु० रूद-अङ्गच् निञ् । वाद्यभेदे ।

रूदङ्गफलिनी स्त्री० रूदङ्गाकारं फलमस्यस्य इति । घोषा
नक्याम् । तत्फलं साम्यादस्यस्य अच् । रूदङ्गाप्यत् ।

रूदु वि० रूद-ङ् । कोमले । स्त्रियां वा ह्येप् रूद्वी मड ।
चित्राचुराघासुरवतीनक्षत्रेषु च । [भूर्जपत्रवृक्षे ।

रूदुचर्म्मिन् पु०रूदु कोमलं चर्म्म त्वचास्यस्य व्रीह्या० इति ।
रूदुच्छद् पु० आद्यतेऽनेन अद् । तद् इत् । भूर्जवृक्षे ।

पञ्चतजपीलुवृक्षे, कुन्दुरवृक्षे श्रीतालवृक्षे च ।

रूदुतालु स्त्री० कर्म० । श्रीतालवृक्षे (तेहैत) ।

रूदुत्वचु(च) पु० रूदुः त्वक् त्वचावा यस्य । भूर्जत्वचवृक्षे ।

रूदुपत्र पु०रूदुनि पत्राण्यस्य । नले । कर्म०।कोमलपर्ये न०
इत० । तद्वति वि० । विह्वीश्राके स्त्री० गौरा० डीप् ।

रूदुपर्वक पु० रूदुनि पर्वण्यस्य । वेदे । रूदुपन्थियुक्ते वि०

रूदुपुष्प पु० रूदुनि पुष्पाण्यस्य । गिरीपवृक्षे । इव० रूदु-
कुसुमवति वि० । कर्म० । कोमलपुष्पे न० ।

रूदुफल न० रूदुनि फलान्यस्य । विकृते (वद्रवि) सवुनारि
मेले च । इव०।कोमलफलवति वि०। कर्म०।कोमलफले न०

रूदुल न० रूद-कुलच् । जले । कोमलभावे वि० ।

रूदुलोमक पु० इव० । शशके । कोमललोमयुक्ते वि० ।
कर्म०। कोमललोमि न० ।

रूदुत्पत्त न० कर्म०। नीलोत्पले, नीलपद्मे च ।

रूद्वीका स्त्री०रूदु+स्वायं ईकन् । द्वाचायास् कथितद्वाचायाश्च
रूध न० रूध्यतेत्य वज्रये क । युद्धे । [द्वित् अर्माद्विट ।

रूध आर्दीभावे स्त्रा० उभ० सक०सेट् ह्या वेट् । सर्वति-ते अम
रूग् सर्वाने, प्रणिधाने च ह्य० पर० सक० अनिट् । रूग्ति
अस्मार्जीत् अस्मार्जीत् अस्मृत् । रूप इत्येके ।

रूप चमायां ह्य० उभ० अनिट् । रूपति ते अस्मृत् त ।

रूप चमायां अ० चु० उभ० सक०सेट् । रूपयति त अमरूपत् त
रूप चमायां अ० स्त्रा० उभ० सक०सेट् । रूपति ते अमपीत् ।

रूप सेचने स्त्रा० पर० सक०सेट् । सर्पति अमपीत् । ह्या वेट् ।
रूप चमायां चु० उ० सक०सेट् । सर्पति ते असोरूपत्त अमसर्पत्त

रूप चमायां स्त्रा० आ० सक०सेट् । सर्पति अमपीत् । [असर्पिट
रूप चमाया टिवा० उभ० सक० सेट् । रूपति ते अमपीत्

नृपा अय्य० रूप-ज्ञा । मिय्याशब्दादेर् ।

रूपार्थक न० रूपा अत्यन्तसम्भूतोऽर्थो यस्य । 'कूर्मलोम-
तनुवाणः शशङ्गधनुर्द्धर' इत्यादिवाक्ये ।

रूपालक पु० रूपान्तरक इव नञ्जरी अस्य । आश्रयणे ।

रूपावाद् पु० रूपा+वद् घञ् । मिय्यावाक्ये यथा ह्रदो
वह्निमानित्वादिवाक्यम् ।

रूपोद्य न० रूपा+वट-क्यप् । मिय्याक्यने ।

रूट न० रूप-ज्ञा । मरिचे । घृष्टे शोधिते च वि० ।

रू वधे क्य० धा० प० सक०सेट् । रूप्याति अमारोत् ।

से परीवर्त्ते स्त्रा० आ० सक० अनिट् । मयते अमास्त ।

सेक(स)ल पु० मि-जलच् खलच् वा नेचस् । अद्रिभेदे ।

सेक(स)लकन्यका स्त्री० इत० । नर्मदानद्याम् । [नद्याम् ।

सेक(ख)लाट्टिजा स्त्री० सेक(ख)लाट्टेजायते जन-ड । नर्मदा
सेखन्ता स्त्री० मि-खलच् । स्त्रीकथ्याभूदग्रे उपनयनकाले ब्रह्म-
चारिधार्थ्ये कटीमूले, खङ्गादेर्मुश्चाधारणार्थे उपर्यधोभागेन
वन्ने, शैलनितम्बे, नर्मदायां, घञ्चिपण्याम्, होमकुण्डो-
परिस्थे रूत्कृते वेदनभेदे च ।

मेघ पु० मिह-वञ् कृतम् । धूमज्योतिःपवनमलिलसंघात
जन्ये जलधरे, सुलके राक्षसभेदे रागभेदे च ।

मेघजीवन पु० मेघो जीवनं यस्य । चातकप्रतिष्णि ।

मेघज्योतिस् न० इत० मेघजन्यं ज्योतिः । वज्राग्नी ।

मेघनाद् पु० मेघस्यैव नाटोऽस्य । वरुणे, रावणस्य इत्ये
लिति । इत० । मेघशब्दे ।

मेघनादासुलासक पु० मेघस्य नादेनासुलस्यति अनु+लस-
ण्वल् । मयूरे । णिनि । मेघनादासुलासीत्ययत् । [सुलके

मेघनामन् पु० मेघस्य नामैव नाम यस्य । मेघवाचकशब्दाद्ये
मेघपुष्पक म० मेघस्य पुष्पमिव । जवे ।

मेघयोनि स्त्री० इत० । धूमे ।

मेघवर्ष्णी स्त्री० मेघस्यैव वर्ष्णोऽस्याः । नीलीवृक्षे ।

मेघवर्म्मिन् न० इत० । आकाशे । मेघवीष्यादयोप्यत् ।

मेघवह्नि पु० मेघजन्यो वह्निस्तद्वर्ष्णजातोऽग्निः । वज्राग्नी
एवं मेघानलादयोप्यत् ।

मेघवाहन पु० मेघो वाहनमिव यस्य, मेघान् वाहयति
चालयति वा वह-ण्यिच्-त्यु । इन्द्रे ।

मेघसार पु० मेघस्य कर्पूरस्य सारः । चीनकर्पूरे ।

मेघस्तनितोद्भव पु० मेघस्तनितोद्भवति भू अच् । विकरुटकवृक्षे
मेघागम पु० मेघानामागमो यत् । वर्षाकाले वर्षन्तौ ।

मेघनन्दिन् पु० मेघेन तदध्वनिना नन्दति णिनि । मयूरे ।

मेघान्त पु० मेघानामन्तो यत् । शरकाले मेघात्ययादयोप्यत् ।

मेघास्य न० मेघानामस्यैव संघतकठिनत्वात् । करकायाम्
मेचक न० मच्च-वुन् इ० । अन्वकारे, स्तोतोऽङ्गने च । मयूर-
चन्द्रके, मेघे, श्यामवर्णे च पु० । तद्वति वि० ।

मेठ(ब) उग्रादे भ्रा०पद०सक०सेट् चटि न तुल । मेठ(ब)ति
अपेठो(बी)त् ।

मेठुला स्त्री० मेठ-उठन् । आसलक्याम् ।

मेठु इ मिह इत् । मेधे,पुषोऽधाधारणविक्रि च । [मिहडा]

मेठुशुद्धी स्त्री० मेठुइव शृङ्ग यथा । मेघशुद्ध्याम् (गाठर-
मेध बधे मेधायाश्च सक०सञ्ज्ञे अक० भ्या उभ०सेट् । मेधति ते
अमेदीत अमेपिठ । चटि न तुल । [मिहकाठ]

मेधि धि० पु० मेध(थ)-एत् । धान्यमर्हन्तं पशुबन्धनकाष्ठे
मेधिका स्त्री० मेघ एतुत् । (मेधि) याकभेदे । धिनि । अलैव
स्त्री० ङीप् । अच् गौरा०ङीप् । अलैवापे ।

मेद् बधे मेधायाश्च सक०भ्या उभ०सेट् । मेदति ते अमेदीत्
अमेदिट । चटि न तुल । [भेदे]

मेद भारा स्त्री०मेदध एव साटोऽथा । अटवर्गप्रविद्धीषधि
मेदक पु० मेद एतुत् । जगवे (मेवा) ।

मेदञ्च पु० मेदात्त मद्दिपाएरमेदधो जायते जन-ह । भूमिज
पुणुषी । मेदीजातभावे ति० ।

मेदस् ग०मेद-अणत् । मासजग्ये भागभेदे (ववा) अच् । अलैव पु०
मेदस्फुत् न० मेद करोति अणटिपाशेषे जनयति क्लिप् माधे
मेदा स्त्री०मेद० कारणतेनास्त्वसा अच् । अटवर्गप्रविद्धीषधिभेदे

मेदिनी स्त्री० मेद मयुक्तेरभेदेरेफस्वा कारणत्वेन, इति ।
वद्यस्वरायाम् 'अयुक्तेरभेदेरापीनुमेदवैव पटिदुना ।

तमेव मेदिनी देवी प्रोचते इति प्रुतायम् । मेदायाश्च
मेदुर ति०मिद प्रुट् । अतिपयस्त्रिभे । 'मैभे'इटमन्वट-
पति जयदेव । कर्दोन्त्यां स्त्री० टाप् ।

मेदोज न० मेदो वषातो जायते जन ड । देहस्य मज्जुतेती
अस्तिमायके प्राती ।

मेदीश्या स्त्री० मेदाइश्याति २-एच् । अटवर्गप्रविद्धीषधिभेदे
मेध मेधन्त् बध्मम् । मेधति ते अमेधीत् अमेपिठ ।

मेधा स्त्री० मेध-एच । धारणायां बुद्धी यथा बुधा एतस्य
न विकारश्च तत् । अच् । काने पु० । [क्षिप्यां ङीप्]

मेधाविम् पु०मेधा+अन्वये विनि । शुद्धयते । मेधावति ति०
मेधम् पु० मेध पणम् । जातस्युदस्य जनो पुनभेदे ।

मेधित् ति० मेधा+अन्वये इट् । मेधावति ।
मेधिष्ठ ति० अतिरवेन मेधावान् इत्यु जतोर्मुच् । अतिद
धनेधवति जने ।

मेध् ति० मेध एत् । वर्धमे शुची च । मेधाय प्रदाय दित
दत् । काने चदिरे, दव च पु । इतस्वां, दण्डुयां
दहशवाय म रोचमाती, इत्याच अयवदण्ड स्त्री० ।

मेनका स्त्री० मि नक । खर्बेद्याभेदे । मेनेव क्नु । हिमालय
पत्न्याम् । [पत्र]

मेनकात्मजा स्त्री० इत् । हेमवत्या दुर्गायाम् मेनाप्रातादधी-
मेना स्त्री भि-न । हिमालयपत्न्याम् पिहृणां मानया कन्यायाम्

मेन्वी स्त्री० भा लघ्नीरिव दन्वते इत्य् पञ्च गौरा० ङीप् ।
(मेहदी) इत्ये तत्त्वमर्हन्ते, हि लघ्नात्स्वरलक्षणात् ।

मेप गतीं भ्रा०धा०सक सेट् । मेपते अमेपिट । चटि न तुल
मेय ति० मा-भि-ना यत् । परिच्छेद्ये प्रिये च ।

मेरु पु० मि र । सर्ववर्धेभ्य उत्तरस्ये पर्मभेदे, जपमानोप
रिस्थे, फलबीजादिके, कट्टपमाशायामङ्कविपस्त्रभेदे च ।

मेरुक पु० मेह०एव पीतवर्णस्यात् इवापे क्नु । यद्यध्वे (पुना)
मेरुसावर्ण्यं उ । चतुर्हृण्ट भतपु एकादये भती ।

मेलात्त ति० मेलयति मिस विच-एतुत् । विवाहे योऽहभेदे ।
मेल क्नु क्नु । वङ् । [मैवने च ।

मेला स्त्री० मिल् विच्-अच् टाप् । मीलोड्ये, मसाम् अण्डने,
मेलान्मु पु० मेलाया मस्या अन्मुटिव । मलाधारे (दोधात)

मेव धेनेव भा आ०एक सेट् । मेवते अमेविट । चटि न तुल
मेप पु० मिच-अच् । (मेह) पणभेदे अकर्मदहणेऽप्योतिपकस्य

द्वादशमे अत्रिभोभरयोक्तिसिक्तामजायदाक्रमे रात्रिभेदे
मेपकस्मत्त पु० मेपेच तद्धोत्रा निमित्त कथयतः । मेपजोभ
जाते वस्त्राकारे पदापे । [नेवाद्योयत्र

मेपलोचन पु० मेपस्य लोचनमिव प्रथमश । अकर्मदं मेप-
मेपवल्ली स्त्री० मेपशुद्धाकारकजयुक्ता वल्ली भाक (गाहर
मिह) चलाभेदे ।

मेपविषाणी स्त्री० मेपस्य विषाण शृङ्गमिव फल यस्या
गौरा०ङीप् । (गाहरमिह) जगामेदे । प्राभ क्नु तलैव ।

मेपशृङ्ग पु० मेपशृङ्गमिवाशारीर्यदस्य अच् । श्वाररिव
भेदे (गाहरमिह) अकर्मशृङ्गां स्त्री० गौरा०ङीप् ।

मेपा स्त्री० मिप कर्मवि चम् । (पुत्रादी) शृङ्गनायाम् ।
मेपादिफुसुम् इ मेपावीर कुपम दान । अकर्मदं । मेत
पुमादयोक्तम् ।

मेपाण् पु० मेपकात्प यपाणोक्तः । इन्द्रे तस्य हि दण्डमे
इत्यङ्गमे मेपादेन तत्कारणमिति प्रुतायम् ।

मेपाल् पु० मेपायाभासुटिव विदः । कर्मदंसे ।
मेपी स्त्री० मिप क्नु गौ ङीप् । कटाभंला, 'मिहदहणे

च । जतो ङीप् । मेवजातिनिनाम् ।
मेह इ मिह वज् । प्रजाते अनेहरोरभेदे च । अच् । पप ।

मेहशी स्त्री० मेह इति वृत् इच् । चिद्वृत्तम् च इ-

तन्मूलरससेवनाद्भि मेहनाश इति वैद्यकप्रसिद्धिः ।
 मेहन न० मिह्यतेऽनेन मिह-करणे ल्युट् । शिश्रे ।
 कर्मणि ल्युट् । मूत्रे । भावे ल्युट् । सूत्रोत्सर्गे ।
 मैत्र न० मित्रोदेवतास्य अण् मैत्रं पायुस्तस्येदं पुनरण् ।
 'विद्योत्सर्गे मैत्रं कर्म समाचरेदिति स्मृतिः मित्रो देवताऽस्य,
 मित्रत आगतं, तस्येद वा अण् । अत्रुराधानत्वे न० ।
 तस्य हि मित्रो देवता । मित्रतः प्राप्ते, 'मैत्रमौद्वाहि-
 कञ्चैवे'ति स्मृतिः । सृष्टुस्वन्निनि च त्रि० । मित्रएव
 स्वार्थं प्रज्ञाद्यण् । मित्रे, ब्राह्मणे च ।
 मैत्रावरुण पु० मित्रश्च वरुणश्च देवता द्वन्द्वे आनङ् मित्राव-
 रुणघोरपत्यम् अण् । अगस्त्ये । इज् । मैत्रावरुणिरप्यत्र ।
 कल्पभेदे हि तस्य तयोः पुत्रत्वं पुराणप्रसिद्धम् ।
 मैत्री न० स्त्री० मित्रस्य भावः अण् स्त्रीत्वपक्षे ङीप् । सौहार्दे
 ष्यञ् । मैत्रप्रमप्यत्र ।
 मैत्रेय पु० मित्राया अपत्यम् ङक् । सुनिभेदे, बुद्धदेवे च ।
 मैथिली स्त्री० मिथिलायां भवा अण् । सीतायाम् । मिथिला-
 या राजा अण् । मिथिलादेशाधिपे पु० ।
 मैथुन न० मिथुनेन स्त्रीपुंसार्थ्यां निर्दन्तम् अण् । अग्न्याधा-
 नादौ कर्मणि 'सा प्रशस्ता द्विजातीनां दारकर्मणि मैथुने'
 इति स्मृतिः अग्न्याधाने हि सपत्नीकस्यैवाधिकार इति तस्य
 तत्त्वाध्यत्वम् । स्त्रीपुंससङ्गमरूपे पाम्यधर्मे च ।
 मैनाक पु० मेनकायां भवः अण् । पर्वतभेदे ।
 मैरेय पु० मिरायां देशभेदे ओषधिभेदे वा भवः ङक् । मिरा
 देशजाते आसवे, 'मैरेयं धातकीपुष्पयुद्धधानात्ससम्भव'मि
 त्युक्ते मद्यभेदे न० ।
 मोक्ष क्षेपे वा चु० उभ० पक्षे भा० पर० सक० सेट् । मोक्षयति
 ते मोक्षति असमोक्षत त असोक्षीत् । [सरणे च ।
 मोक्ष पु० मोक्ष-षञ् । सक्तौ मोक्षने 'नोविमोक्षोहि मोक्ष' इति
 मोघ त्रि० सृज्-ष अच् वा कृतम् । निरर्थके, हीने च । पारलि-
 ट्त्वे, पाटनीट्त्वे, विडङ्गे च स्त्री० प्राचीरे पु० ।
 मोघपुष्पा स्त्री० मोघं पुष्पमार्त्तवं यस्याः । वन्ध्यायां स्त्रियाम्
 मोच न० मुच-अच् । कटलीफले । शोभाञ्जने पु० । कदल्यां,
 नोलीट्त्वे, शाल्मलिट्त्वे च स्त्री० टाप् । [वति त्रि०
 मोचक पु० मुच-एवन् । मोक्षे, कदल्यां, शोभाञ्जने च । वैराग्य-
 मोचन न० मुच-णिच्-वा भावे ल्युट् । सक्तौ, मोचने, दम्भे,
 गाद्ये च । सच्यते रोगात् अनया करणे ल्युट् । कष्टकार्यासु
 मोचरस पु० इत० । शाल्मलिनिर्वासि स्नानमस्यति पदार्थे ।
 मोचाट पु० मुच-णिच्-अच् मोचाय रोगमोचनाय अटति

अट-अच् । लृष्णजीरके रम्भास्य च ।
 मोटक न० सुट-खुल् । आङ्गे पित्तदानार्थं सुगन्कुशपत्रद्वये ।
 मोटा स्त्री० सुट-अच् । बलायाम् ।
 मोट्टायित न० 'कान्तस्मरणवार्तादौ हृदि तद्भावभावत'
 प्राकञ्चमभिलाषस्य मोट्टायितमि'त्युक्ते, स्त्रीणामभिलाषभेदे ।
 मोद पु० सुद-घञ् । हर्षे । [वर्षसङ्करजातिभेदे (मयरा)
 मोदक पु० मोदयति सुद-णिच्-खुल् । खाद्यभेदे (मोया)
 मोदमोदिनी स्त्री० मोदरुव मोदयति सुद-णिनि । जम्बाम्
 मोदयन्ती स्त्री० सुद-णिच्-शट् ङीप् । वनमल्लिकायाम्
 (काठमल्लिका) ।
 मोदा स्त्री० मोदयति अजान् सुद-णिच्-अच् । अजमोदायाम्,
 मोदाद्या स्त्री० मोदः अजमोदस्तेनाद्या । अजमोदायाम्
 हर्षयुक्ते त्रि० ।
 मोदिनी स्त्री० मोदयति सुद-णिच्-णिनि । अजमोदायाम्
 मल्लिकायाम्, यूधिकायां, कसूर्यां, मदिरायाञ्च ।
 मोरट न० सर-अटन् । इज्मुले, अट्टोटपुष्पे, सप्तरात्रोपित
 क्षीरे च । मूर्खालतायां स्त्री० । क्षीरमोरटायां पु० ।
 मोषक पु० सृण्णाति सप-खुल् । तस्करे चौरे ।
 मोषण न० सप-ल्युट् । लुण्ठने, छेदने, वधे च ।
 मोह सुह-षञ् । मूर्च्छायाम् अज्ञाने, भ्रान्तिसाधने, वेदान्तोक्ते
 अविद्यादृष्टिभेदे, दुःखे, देहादिष्वत्माभिमाने च ।
 मोहन पु० मोहयति सुह-णिच्-ल्यु । धूसूरे, कन्दपस्य शर
 भेदे च । मोहकारके त्रि० । स्त्रिया ङीप् ।
 मोहराति स्त्री० ब्रह्मणो निजपरिमाणेन पञ्चाशट्त्वे गते
 प्रलयभेदे 'कालराति मंहाराति मोहरातिष्ये'तिचण्डो ।
 मौक्तिक न० सक्तैव स्वार्थे ङक् । सक्तायाम् ।
 मौक्तिकप्रसवा स्त्री० मौक्तिकं प्रसूते प्रस् अच् । शुक्तिमाले
 सक्तास्फोटे शुक्तौ च । [सङ्गएव अण् । सङ्गतये (कुज्) स्त्री०
 मौक्तिकशुक्ति स्त्री० इत० । सक्तास्फोटे शुक्तौ । [मेखलायाम्
 मौञ्जी स्त्री० सङ्गस्येयम् अण् । कटिसूत्रे तिराहत्तमुञ्जकतायां
 मौञ्जीपत्नी स्त्री० मौञ्जाराव पत्रमस्याः । वल्लजायाम् ।
 मौञ्जीवन्ध(न) पु० मौञ्जारा मेखलाया वन्धोयत्र । उपमयन-
 संस्कारे 'मौञ्जीवन्धः शुभ' प्रोक्तश्चैव मीनगते रवावि'ति
 स्मृतिः इत० । तद्वन्धने न० । 'द्वितीयं मौञ्जीवन्धनमिति स्मृतिः'
 मौढ्य न० मूढस्य भावः ष्यञ् । मोहे, वाल्ये च ।
 मौद्गल्य पु० मुद्गलस्य मुनेरपत्यं यञ् । गोवकारके सुनिभेदे
 मौद्गीन न० मुद्गानां भवनं क्षेत्रं खञ् । मुद्गभवनयोग्ये क्षेत्रे
 मौम न० मुनेर्भावः । वाग्ब्यापारराहित्ये 'उच्चारं मैथुने चैव

मन्त्रान् दलधावने । खाने भोजनकाशे च पट्टु मीन
समाचरेदिति स्मृति ।

मौनिन् लि० मौनमन्त्रस्य इति । वाग्ब्यापाररहिते । मुनी उ
मौरजिकं लि० सरजवादनं प्रिलसमस्य इत् । म्दद्ववादनमयी
मौखी न० मूर्धस्य भागं ध्वज् । जाघो, मूर्धतायाश्च ।
मौर्वी स्त्री० मूर्त्वी लता तत्तन्तुना निर्दिता च्यप् । धनुर्गुणे,
च्यग्ङ्ङाश्च ।

मौल लि० मूलं वेति मूलादागतो वाऽण् । मूयादेरागमादि-
मूलस्ये, 'म परम्परया शौभाः शामन्ता स्मामिन विदु'
रिति स्मृति मूलादागते च ।

मौलि इ० स्त्री० मूलस्यादूरभव इत् । शुहाया, किटोटे, घयत
केपे च । अमोकरुणे इ । मूर्त्वी स्त्री० वा डीम ।

मौपल न० सपलस्येदम् सङ्गमण् । सपलतल्लानिचेटे 'गङ्गाया
मौपलं खानं महापातकनाशन'मिति पुराणम् । सपल-
मभिलाल्य इतो मन्त्र च्यप् । महा, भारत नगते 'सपल
कुलनाशन'मित्यादिमतिपादके षोडशे पर्वणि ।

मौर्त्तु इ० इहर्त्त तदप्रतिपादकं शास्त्रं वेत्त्यपीते वाऽण् ।
ज्योति शस्त्रणं । टक् । तत्रैव ।

म्वी चम्प्राशे भा पर० सक० सेट् । मनति अन्वपीत् । [त
स्वप्नं धयोजने स्नेहने च पु उ० च सेट् । स्वप्नयति ते अमस्वप्नत्
स्वप्नं सवति सयोजने च भा० पर० सक० सेट् । अस्वपति अस्वप्नोत्
स्वप्नण्य न० अस्व-ल्युट् । सयोजने, रायीकरणे तैश्च यत्प्रति च
स्वप्नं गतौ भा० पर० सक० सेट् ज्ञा वेट् । अस्वपति अस्वचत्
वाग्वागौत् अस्वपीत् । [च्यट् स्वदा

स्वद् घोदे अन्वया सक० सेट् घटा । स्वदते अस्वदिट् । स्वदयति
स्वदिमन् इ स्वदीर्भाश्च स्वङ्+रमनिष् स्वदादेश् । स्वदते ।
स्वदिट् लि० अतिशयेन स्वद् इट् स्वदादेश् । अतिस्वदत्
वति । ईयस्वत् । स्वदीयानप्यत् लि० क्षियंती डीप् । [पीत्
स्वप्नं गतौ भा पर० सक० सेट् ज्ञावेट् । स्वोचति अस्वचत् अन्वो-
स्वप्नं गतौ मर्थं च्चवत् । अस्वति अस्वचत् अस्वुक्षीत् ।
स्वेट्(ह) लम्बादे भा० पर० सक० सेट् । स्वेट्(ड)ति अस्वपीत्(डी)त्
चडि न हुष्च ।

स्वल्घ पु० स्वल्घत् सर्वम । स्वल्घयति ते । अमङ्गलत् त ।
स्वज्ञानं लि० स्वै ज्ञे । मन्त्रिने मन्त्रानियुक्ते च ।
स्वज्ञानि स्त्री० स्वा जित्नु । कानिश्चये । [च लि०
स्वित् न० स्वेच्छं ज्ञे नि० । अतिस्वदनाशये तदात्मयुक्ते, मूने
स्वप्नं गतौ भा० पर० सक० सेट् ज्ञा वेट् । स्वोचति । अस्वचत्-
अस्वपीत् ।

स्वन् नृच गतौ स्वचत् सर्वम् । स्वुञ्चति अस्वचत् अस्वुञ्चोत् ।
स्वैच्छ् अस्वचत्दे शा० पु० लभ० पक्षे भा पर० सक० सेट् । स्वैच्छ-
यति ते स्वैच्छति अस्वस्वैच्छत् त अस्वैच्छीत् ।

स्वैच्छ् पु० स्वैच्छ-वज् । अस्वचत्दे 'स्वैच्छोद् वा यदमयत्
इति श्रुति । कर्त्तरि अच् । पामरजातौ, नीचजातौ च
इ पापरते लि० द्विद्वेषे न० ।

स्वैच्छकान्त् इ स्वैच्छप्रिय कन्त् । लघुने ।
स्वैच्छजाति स्त्री० स्वैच्छामिधा जाति । गोमाधादिमन्त्रके
क्षिप्रातादिजातिभेदे ।

स्वैच्छदेश् इ० स्वैच्छापारो देश् । पातृर्षण्यावाररहिते देशे
स्वैच्छभोजन न० स्वैच्छैर्भुञ्चते कर्माणि ल्युट् । यावके
अस्वभेदे ।

स्वैच्छमराडल न० इत् । स्वैच्छदेश् । [स्वैच्छमप्यत्
स्वैच्छमुखं न स्वैच्छानां सखमिव रत्नत्वात् । गात्रे स्वे-
स्वैच्छितं न० स्वैच्छ-ज्ञे । अस्वचत्दे अस्वचत्प्रत्यये ।

स्वैट्(ह) लम्बादे भा० पर० सक० सेट् । स्वेट्(ड)ति अस्वैटी-
(डी)त् । चडि न हुष्च । [न हुष्च
स्वैव सेनेन भा० म्या सक० सेट् । स्वैवते अस्वैविट् । चडि
स्वै कानिश्चये भा० पर० सक० अस्विति । स्वायति स्वाधीत् ।

य

य इ० या-ड । वायौ, यशसि, योगे, गतौ च । यम ड । ययमे ।
या-कर्त्तरि ङ । यातरि लि० ।

यज्ञत् न य ययम कर्पाति ङ किप् ङक् च । कुशौ-दक्षिण-
भागस्थे साधयिष्ये । तद्द्वैके रोगे च ।

यज्ञदात्मिका स्त्री० यज्ञतस्यात्सा सखत्प यस्या कप् । नैल
पायिकायाम् (तेलापोका) ।

यज्ञैरिन् पु० यज्ञतो रोगभेदस्य वैरी ज्ञना । रोकितकण्ठे
यज्ञं पूज्याय पु०था सक० सेट् । यज्ञयते अययत्तत् ।
यज्ञ इ० यज्ञते यज्ञ-कर्म्मणि चञ् । देवयोनिभेदे, तदीश्वरे कुबेरे
इन्द्रपत्न्ये च ।

यज्ञकर्म इ यज्ञप्रिय कर्म । 'कुडुभापुत्रकक्षुरीकपूर
चन्दनं तथा । महास्रगम्भिल्लकं नामतो यज्ञकर्म
इत्युक्ते समभागेन मिश्रिते कुडुभादी ।

यज्ञतत्र इ० यथाथा वाचयोग्यत्वात् । षट्ठणे यज्ञतत्रादयोग्यत्वं
यज्ञधूप इ० यज्ञे पूजने योग्यो धूप । (धुना) सर्व्वरसे ।
यज्ञराज इ० यथाथां राजाः टच् सभा० । कुबेरे । यज्ञेपु
राजते राजं किप् । यज्ञराज्यम् इ० ।

स्नेहधारिणि जने । स्त्रियां ङीष् ।

यथाक्रमं अथ० क्रमस्य आतुरूप्यं तन्मानतिक्रमो वा अथ-
यो० । क्रमातुरूप्ये, क्रमानतिक्रमे च ।

यथाजातं लि० जातं समप्रविशेषमनतिक्रम्य यथाजातं तद-
स्यास्ति अथ० । भूर्त्वे, नीचे च ।

यथातथं अथ० तथानतिक्रम्य अनतिवृत्तौ अथ्ययो० । याथास्थे
यस्य वस्तुनो यद्वपु भवितुमुचितं तथारूपभावे । यथायथ-
मस्युत्पत्तौ । [अथिभारे सत्यस्वरूपे अर्थवादात् । सत्ये लि०

यथार्थं अथ० अर्थमनतिक्रम्य अथ्ययो० । सत्यतायाम् अर्थसा
यथार्थं अथ० अर्थ योग्यतामनतिक्रम्य अथ्ययो० । यथायोग्ये

तत अर्थे आद्युच् । सत्यभूते पदार्थे लि ।

यथावर्णवर्णं पु० यथावर्णं यथायोग्यं वर्णयति वर्ण-अण् । चरे
यथाशक्ति अथ० शक्तेरानुरूप्यम् आतुरूप्येऽथ्ययो० । शक्ते-
रानुरूप्ये, शक्त्यनुसारे । [प्राज्ञानुसारे

यथाशास्त्रं अथ० शास्त्रानुरूप्यम् अनतिक्रमो वा अथ्ययो० ।
यथास्थितं अथ० यथा येन रूपेण स्थानु योग्यं तथास्थितम् ।

योग्यतायाम् अथ्ययो० । सत्यतायाम् । अर्थं आदात् । सत्ये लि०
यथास्तु अथ० अस्तानतिक्रमोऽथ्ययो० । याथास्थे । अर्थं

आदात् । यथार्थं लि ।

यथेष्विभुतं अथ० ईष्वितस्मानतिक्रमं अथ्ययो० । स्त्राच्छब्दे,
अर्थं आदात् । यथाभीष्टे लि० यथेष्टमथ्यत् । उचितं लि०

यथोचितं अथ० उचितस्यानतिक्रमं । औचित्ये, अर्थं आदात् ।
यद् लि० यत्-अदि ङिष् । (वे) इत्येव मुद्भिर्विशेषविषये अस्स

उक्तार्थे अर्थनामता । उक्त्यानि यार्थे अथ० ।

यदा अथ० यदु-दात् । यस्मिन् काले इत्यर्थे ।

यदि अथ० यदु-दि-इत् अणोपः । पक्षान्तरे, सन्भावनायास्तु
यद् पु० यथातिशयते ज्येष्ठान्ते, इत्यं अर्थे श्रीलक्ष्मणावतार

तस्य गोलापत्यस्य वक्ष्यते तस्य लुक् । यदु-इत्ये दगार्ह-
देगे च व व ।

यदुनायं इ यद्ग्रां भागो रक्षकत्वात् । श्रीकण्ठे, यदुपस्था-
दयोग्यम् । [यदुपस्थापमस्युत्तरति भीता

यदुच्छ्रां स्त्री यदु-अच्छ-अ-टाप् । स्वातन्त्र्ये सैरतायाम्,
यदु-वा अथ यदि च उ च वा च इ । यदु-पे पक्षान्तरद्योतने,

यदुपस्थापत्यस्युत्तरति पदु-इति यति यदु-वा उच्यते
विद्यो-इति च तिव्यादिभगम् । [भर्त्सककारिका ।
यद्वा अथ० यद् वा च इ । पक्षान्तरे 'यद्वाभ्युदययोग्यते'ति
यद्गुं इ यम-अच् । सारथी, कृतिपात्रके च । यदुपसुक्ते लि०
यन्त्रं न-वति अच् । सदमने, तन्मोक्षे देशाद्यधिष्ठाने चक्रमेदे

पात्रभेदे, सुगमतया ज्योतिषकाद्यनेक्षणवापने पदार्थभेदे,
हृत्वापारादेर्द्वैतव्येभकादौ (हरविन्) (ममर) (अन्)पदार्थे

यन्त्रका न० यन्त्रमिव इत्यर्थे कन् (अट्) दाहश्चामकयन्त्रभेदे
यन्त्रगट्टे नु-इत् । तैलिकयन्त्रालये (भानिपर)

यन्त्रगोल इ यन्त्रमिव ज्योतिषकाहतिगोचयन्त्रमिव गोल'
वर्तुल । कलायभेदे (मटर) [पोहायाम् स्त्री-टाप्

यन्त्रण न० यति स्तुट् । नियमने, रचणे, बन्धने च । युच् ।
यन्त्रप्रेषणी स्त्री-यन्त्रेषोप विप्रतेऽनया पिप-स्तुट् । (याता)

मेषण्यन्त्रे ।
यमं मैत्रुने भा० पर० सक० अनिट् । यमति अयासोऽट् ।

यम उपरतो भा० पर० सक० अनिट् ज्ञावेट् । यच्छति अथसोयु
यना । [अथीयमत् त अथयामत् त

यम परिषेपणे लु-उ सक० वेट् वा घटा० । यमयति यामयति
यम पु० यम घञ् । 'अहिंसा सत्यवचनं ब्रह्मचर्यमक्रन्दता ।

अस्तेयमिति पश्यते यमास्यानि प्रतामिषे'द्युक्ते अहिंसादौ,
इन्द्रियादीनां यमने च । यमयति अच् । प्राणिनां

शमायुभक्त्यानुसारेण दण्डविधायके ईश्वरानुयुक्ते दधि
यस्ये देवभेदे तत्त्वामिक्तत्वात् क्राजे च । एकगर्भजाय-

माने यमजे लि० । भ्रातृत्वेन यमसम्बन्धिनि शनौ, हित्य-
सस्याया योगे च पु० ।

यमकं न० 'सत्यार्थे प्रथमार्थाया स्वरथ्युल्लसयङ्गते । क्रमेण
तेनैवाङ्घ्रिसद्वैमकं विनिगद्यत्' इत्युक्ते शब्दालङ्कारभेदे ।

यमकोटि पु० स्त्री-भूगोलस्य चतुर्धपादान्तरिते लङ्घात पूर्व
स्थां स्थितायां देवनिर्गतायां मुष्याम् 'लङ्घा इमये दम-

कोटिरस्या प्रागिति विद्वान्निगिरोमणि ।
यमजं लि हि व० । यम यददा एकत्र गर्भे सङ्घट्ट मनु

जायते ल-ङ् । एकत्र एकगर्भजातयो ।
यमङ्कृतिका स्त्री-यमस्य द्वीतोच इत्यर्थे कन् । तिलिङ्गेषु

यमद्रुम इ यमस्य द्रुम । यमहारस्ये शान्तलिङ्गेषु तत्पुष्प-
सौहृदयकीशकीर्षेणेषु हि मारविषोऽङ्गस्य दम-

द्रुमत्सु । [हितोयायां यामायां मर्यामिति ज्योतिषम
यमद्वितीया स्त्री इत् । कार्तिकयुक्ते द्वितीयायाम् तथा यम

यमद्विन इ अतिभेदे ।
यमनं न-दम स्तुट् । बन्धने, उपरमे च । यमयति स्तु । यमे पु०

यमप्रिय इ-इत् । वट्टमे ।
यमराज इ यमनां चतुर्गामां राजा यमनियामको राजा

वा टच् घमा० । प्रेतानां राजानि धर्मराजे । यमेयु
राजते राजं हिट् । यमराइयम् ।

यसल्ल न० यमं योगं लाति ला-क । युग्मे, वृन्दावनस्य
दृक्षभेदे च ।

यसल्लपत्त पु० यमलानि युग्मानि पत्राणि यस्य । अश्लन्नकटचे
यमवाहन पु० यमं वाहयति स्थानात् स्थानान्तरं नयति ।
वह-स्वार्थे णिच्-ल्यु । महिषे ।

यसानी स्त्री० यच्छति अग्निमान्द्यमनया यम-करणे ल्युट्
ष्ट० आत्यम् । अजमोदायाम् । स्वार्थे कन् । तत्रैव ।

यसुना स्त्री० यम उनन् । कालिन्द्यां नद्या, यमभगिन्याम्
सूर्यसुतायाम्, दुर्गायाञ्च ।

यसुनाम्नाह पु० ६त० । यमे । [तजे राजभेदे

ययाति पु० यस्य वायोऽस्ति यातिः सर्वत्र गतिरस्य । नङ्गपा-
यसु पु० या-क्तु द्वित्वञ्च । अश्वमेधीयेऽश्वे, अश्वमात्रे च ।

यव पु० यु-अच् । खनामख्याते शूकधान्यभेदे, 'वसन्ते सर्व-
शस्त्रानां जायते पत्रशततनम् मोटभानाश्च तिष्ठन्ति यवाः
कण्ठिशशाजिनः' इति शीमांसा । स्वार्थे कन् । अत्रैव ।

यवक्य न० यवानां भवनं क्षेत्रं यत् कुक् च । यवभवने क्षेत्रे
यवचार पु० यवजातः चार' । यवजातचारभेदे लवण-
भेदे (शोरा) च ।

यवज पु० यवात् जायते जन-ड । यवचारे, यवान्याञ्च ।

यवतिक्ता स्त्री० यवाकारं तिक्तं फलं यस्याः । रास्त्रायां
शङ्खिन्याञ्च ।

यवन पु० यु-ल्यु । देशभेदे, तद्देशस्ये जने व० व० । वेगे,
अधिकवेगवत्तश्चे, गोधूमे, गर्जरत्नेषु, तुरष्कजातौ ययाति
यमस्य तत्पुत्रस्य तर्जसोर्वंशे जातिभेदे च । वेगवति त्रि०
यवनद्विष्ट पु० यवनैर्द्विष्टः द्विष-क्त । युगुलौ ।

यवनप्रिय न० ६त० । मरिचे ।

यवनाचार्य्य पु० ताजकादिज्योतिःशास्त्रकारके परिष्ठितभेदे
यवनानी स्त्री० यवनानां लिपि' ङीप् आनुक् च । यवनानां
-लिप्याम् ।

यवनारि स्त्री० यवनस्वारि । श्रीलण्ये । [भेदे
यवनाल पु० यवानाम्नित्र नाला (नाडा)-यस्य । (दिधान) धान्य
यवनालज पु० यवानां नालात् कारणात् (नाडा) जायते ।
यवचारे । [(कानात्) जवनिकायाम्

यवनिका स्त्री० युवन्त्यस्यां यु-ल्युट् ङीप् कन् अत इत्त्वम् ।
यवनो स्त्री० यु-ल्युट् ङीप् । यवानीनामकोपधौ यवनभा-
र्याञ्च । 'यवनीसुसपद्माना'मिति रघुः ।

यवनेट न० ६त० । शीसके । मरिचे, मृद्वने लगुने राज-
पनागणौ निधे च पु० । यजुर्थ्यां स्त्री० टाप् ।

यवफल पु० यवाकारं फलमस्य । वंशे कुटजे च यस्य फल-
मिन्द्रयवः लृङ्गवत्, जटामांस्याञ्च ।

यवमध्य न० यवाकृति मध्यं यस्य । चान्द्रायणभेदे प्रथमदिनादा-
पञ्चदशदिनभेकैकप्रासट्ट्या, तदुत्तरं च आपञ्चदश दिनं
क्रमेणैकैकप्रासट्ट्यान्वा माससाध्ये व्रते तस्य मध्यदिवसानां
हि वङ्गलप्रासवत्त्वेन यवमध्यतल्यत्वम् ।

यवलास पु० यवेन लस्यते संज्ञायां कर्त्तरि घञ् । यवचारे ।

यवशूक पु० यवानां शूकः कारणत्वेनास्त्यस्यः अच् । यव-
चारे यवशूकजादयोऽप्यत्र ।

यवस न० यु-असच् । धाम्ने, तयो च । [(याउ)

यवागू स्त्री० यूयते मिश्रते यु-आगू । पङ्गुणजलपके द्रवभेदे
यवाग्रज पु० यवस्याप्रात् शूकात् जायते जन-ड । यव-
चारे, यवान्याञ्च ।

यवानी स्त्री० इटो यवः ङीष् आनुक् च् । (जीवानि) पदार्थे
यवाप्रत्य न० यवस्यापन्थसिव तज्जातत्वात् । यवचारे ।

यवान्ज न० यवजाताम्हाज्जायते जन ड । सौवीरके ।

यवास' पु० यु-आस । इराजभायाम्, खदिरभेदे च । सुखासिनी
तयो स्त्री० टाप् । स्वार्थे कन् । तत्रैव ।

यविष्ट त्रि० अतिशयेन युवा युवन्+इष्टन् युवादेशः अतितरुणे
यवीयस् त्रि० अतिशयेन युवा युवन्+इयस् युवादेशः 'अंशमंशं
यवीयांस' इति षट्तिः । कनिष्ठे स्त्रियां ङीप् ।

यवोत्य न० यवाङ्गितिष्ठति उट्-स्था-क । सौवीरके ।

यव्य न० यवानां भवनं क्षेत्रं यत् । यवभवनयोग्ये क्षेत्रे । युत-
चन्द्रार्कावत् यत् । चान्द्रे मासे पु० । 'यव्यद्वयं आव-
णादि मूर्त्वा नद्योरजस्रला' इति षट्तिः ।

यशःपटङ्ग पु० यशःख्यापकः पटङ्गः । ठक्कायाम् वाद्यभेदे ।

यशःश्रेप त्रि० यशस्य श्रेपोऽस्य । ष्टते । कीर्तिश्रेपादयोम्यत्र
यशस् न० अस्-असन् धातो' युञ्ज् । शौर्यादिप्रभूते ख्यात्यपर-
पण्याये पदार्थे ।

यशस्या स्त्री० यशसे हिता यशस्+यत् । जीवन्याम् षट्ठिना-
मोपधौ च । यश'साधने त्रि० । 'धन्यं यशस्यमायुष्मिति ।

यशस्वत् त्रि० यशस्+महत् सस्य वः । यशोविशिष्टे । विनि ।
यशस्वीत्यथल स्त्रियां ङीप् । ङीवन्तस्तु तत्र, ज्योति भ्र
यवतिक्तायां, यनकार्पास्याञ्च ।

यशोद् पु० यशो ददाति दा-क । पारदे । यशोदातरि त्रि०
नन्दगीपप्रत्यां स्त्री० । 'नन्दगीपमृष्टेजाता यशोदागर्भम-
न्मवे' इति चरङ्गी ।

यट्ट पु० यज-तच् । यागशीले ।

यष्टि स्त्री० यज्ञ क्रिन्नु नि० । अजनादिदण्डे, भुजायावलयने
 दण्डे च क्रिच् । तनौ, हारलताया, भाष्या, मधूकाया
 (यष्टिभण्ड) वा ङीप् । शस्त्रभेदे च ।
 यष्टीक न यष्ट्या काचित् कै-क । यष्टीमधी, लताभेदे ।
 यष्टीपुष्प पु० यष्टीय उभ्याख्यस्य । जीवहृद्ये ।
 यष्टीमधु पु० यष्ट्या मधु अस् । (यष्टिभण्ड) खनामप्याति लताभेदे
 यस्य यत्रे दिवा०पक्षेभा पर०अक०सेट् यस्मिन् यमति मयस्यसि
 अयसति अयस्यसति अयसन् अयासीत् अयसीत् ।
 या गतौ अदा०पर०धक अयिन्ट् । याति अयासेत् ।
 याग उ यज्ञ यम् । मन्त्रकरणके वज्रादाधिकरणे इति
 प्रत्येपक्ष्मे दष्टे ।
 याच याचने भा उभ द्विक० सेट् । याचिते ति अयाचीत्
 अयाचिष्ट । षडि न ह्रस्व । अयु याचयु । याचिलम् ।
 याचकृत् वि० याच ख्युक् । याचञ्कारके ।
 याचन न० याच-ल्यट् । याचञ्जाम् । युच् । याचनाप्यल स्त्री
 याचनक वि० याच-ल्यु, सार्धे कम् । याचके ।
 याचित न याच भावे क्त । याचनहत्तौ याञ्जायाञ्च ।
 कर्माणि क्त । प्राथिते वि० । [यञ्जीते] (चाओया इय्य)
 याचितकृत् न० याचितेनाधिगतम् कन् । पाञ्जया धनसा भितो
 याञ्जा स्त्री० याच-नट् । प्राथेनायाम् ।
 याञ्जक पु० याञ्जयति यञ्-षिच् ख्युक् । धनादिलाभाय
 परार्थ यञ्जकर्त्तर अल्लिगादौ ।
 याञ्जवक्त्रय उ सनिभेदे ।
 याञ्जसेनी स्त्री यञ्जसेनस्य द्रुपदराजस्यापत्य स्त्री० अत इच्
 ङीप् । त्रौपद्या पाण्डवभार्यायाम् ।
 याञ्जिक ए यज्ञाय हित यज्ञ प्रयोजनमस्य वा ढक् । दर्भभेदे,
 अदिरे, पत्रागे, अश्वत्थे याञ्जके अल्लिगादौ, यज्ञभावे च ।
 याञ्ज्य न इच्छतेऽथ यज्ञ खलत् । यागस्थाने देवप्रतिभायाश्च
 'याञ्ज्ये चोत्तमसद्वार मिति अस्तिव्याख्याया दायभागे याञ्ज्य
 यागस्थान देवता भेद्युक्तस्य याञ्जनीये वि । कर्त्तव्ये खलत् ।
 अविशेषे स्त्री० ।
 यातना स्त्री० उ यत-युच् । तीव्रवेदनायाम् ।
 यातयाम वि० यातो गतो याभ अचित्तमयो वस्य । जीर्णे
 पर्युचिते 'यातयाम गतरश्मिति गीता । अञ्जिष्टे,
 परिभुक्ते च । [शतौ गन्त्व्ये वि
 यातव्य उ यायतेऽशौ या-तव्य । नृपाया युद्धार्थप्रसिद्धये
 यातायात न यातश्चायातश्च या-भावे क्त था-या भावे क्त
 शमाहारह० । गमनागमनयो ।

यातु उ या-त । रावसे । गन्तरि वि० । [राचमङ्गन्तरि वि०
 यातुङ्ग पु० यातु राचस गन्धेन इति इन-ठक् । युग्वौ
 यातुधान उ० याह इति धीयतेऽभिधीयते धा-ल्युट् । राचसे
 याह स्त्री० या लृच् । देवरपत्याम् (या) यातरो । लृन् ।
 गन्तरि वि० यातारौ । [शेभेहेगेभोत्सवभेदे रथयात्रादौ च
 यात्रा स्त्री या द्रुन् । जिगीषया राज्ञा गमने, गमनमात्रे,
 यात्रिक वि० यात्रायै क्तिम् । उत्सवे, उपये, गमनहिते-
 नक्षत्रादौ च ।
 यायातव्य न० तथा तद्रूपस्वीचित्वम् अय्ययी० तस्य भाप
 प्यञ् । यहस्य यथा भवितुं युक्त तस्य तदाभावे ।
 यायार्थ्य न० ययार्थस्य भाव । सत्येन नास्तिकाले ।
 याद् पति उ यादसा जलजन्मान् पति । वरुणे, सद्यत्रे च
 याद्व पु० यदोर्गोत्रापत्यमण् । यद्वयश्चे क्षिया ङीप् ।
 तत्प्रधाने श्रीकरणे पु० । यद्वनाभिदम् अण्, गोमहिपादिके
 धने न दुर्गाया स्त्री० ङीप् ।
 यादस् न० या अण् उक् च । जलजन्तमात्रे ।
 यादसानाथ पु० इत अलुकुसमा । वरुणे, सद्यत्रे च । यादसा
 पत्यादयोप्यल ।
 याहृत् (या) वि यस्येव दर्शनमस्य यद्व-इण् कुष् (ट) क्रिप्
 वा । यत्सद्ये यथाविधे । टानाम् क्रिया ङीप् ।
 याहृत्क्रिक् वि यत्सद्ये आगत ढक् । यत्सद्ये प्राप्ते ।
 यान न० या भावे ल्युट् । गमने उपचितयत्के राध मूलराज्ञा-
 दिरसा कला रिपोराज्यन्तनाय गमने वा कर्त्तव्ये ल्युट् ।
 गमनसाधने रथादौ ।
 यापन न० या षिच् ल्युट् । कालादौ लोपणे, निरसने च ।
 याप्य वि० या षिच्-ल्यट् । निर्व्ये अथमे, लोपणीये नि षे
 पप्रतिकार्ये उभयमनीये रोगभेदे च ।
 याप्ययान उ० याप्ये चोप्य उक्ति न प्रादृश्यत्वात् इतरा-
 ह्याहा यापम् (भङ्गापाका) मित्रिकायाम् । [इति भा०
 याम उ० यम षच् । समने प्रहरे च 'याभोग्यात लघाभि नायात
 यामघोष उ० यामे घोषोऽस्य । पुक्कुट् । अटियन्तभेदे स्त्री०
 यामल न० यमल-शाथेण् । युगवे, तन्वशाश्चभेदे च ।
 यामवती स्त्री० यामा बहुव लिलष ह्यायुटा सन्वशा
 भुवि मत्प मस्य व । रात्रौ, हरिद्रयाश्च ।
 यामाह उ० लाया भाति लृच् ष । सामाह्यभेदे ।
 यामि स्त्री० यम इन् । कुक्षित्रया भगिन्यां यामयोयामि गे
 हानोति भव ।
 यामित्व न० व्योतिषोक्ते सन्वराभिर्भां सप्रमे स्थाने ।

यामित्तत्रेधः पु० यामित्ते सप्तमस्याने त्रेधः पापग्रहसंयोगः
विनाहाटौ वर्ज्ये पापात् सप्तमग' शशीत्याद्युक्ते योगभेदे ।
यामिनी स्त्री० यामाः त्रिसंख्याताः सन्त्यस्य वाङ्मत्ये इति ।
रात्रौ, हरिद्रायाञ्च ।

यामिनीपति पु० इत०। चन्द्रे, कर्पूरे च । रजनीशादयोप्यत्र ।
यामी स्त्री० यमस्येवम् यमो देवतासा वा अण् । दक्षिणस्यं
दिशि यमसन्ध्विन्यां यातनायां च । यामिन्वा डीप् ।
यामिशब्दार्थे । [क्षिणत्वात् वासुनजलतल्यत्वम्

यासुनेष्टक म० यमनायां भवं तद्वेष्टकम् । सीसके तस्य हि
यास्य पु० यामी दिक् निवासोऽस्य यत् । अग्रस्ये, चन्दनद्वये च
यमोदेवतास्य । यमसन्ध्विनि लि० । दक्षिणदेशस्ये लि०
यास्यायन न० यास्यायाम् अयनं सूर्यस्य गतिः । दक्षिणायने
रवेः ऋगसंक्रान्तिः परेषु षट्सु मासेषु ।

यास्योङ्गुत पु० वास्ये दक्षिणदेशे उद्भूतः । श्रीतालद्वये ।
यायजूकं पु० यज-यङ्-जक । पुनःपुनर्यागशीले ।
यायावर पु० देशाद्देशान्तरं याति या-यङ्-वरच् । अश्वमे-
धीवाश्वे जरत्कारुसुनौ च । श्वश्रवक्रगमनशीले लि० ।
याव पु० यु-अप् स्वार्थे अण् । अलङ्गे । स्वार्थे कन् । तत्र । याव
इव कन् (कुलतीकलाद) ब्रीहिभेदे ।

यावत् लि० यत् परिमाणमस्य सप्तम् । यत्परिमाणे । या-
वति । साकल्ये, व्याप्तौ, सीमायाञ्च अव्य० ।

यावन्तावत् अव्य० यावच्च तावच्च इ० । बीजगणितप्रसिद्धे
अव्यक्तमानानयनाय कल्पे प्रथमे राशौ । [परिमाणपूरणे
यावतिथि लि० यावतां पूरणः यावत्-डट् इयुक् च । यावत्
यावन पु० यु-णिच्-ल्यु । सिन्हाख्यगन्धद्रव्ये ।

यावनाल पु० यवनालयव स्वार्थे अण् । धान्यभेदे ।
यावनालशर पु० यावनालइव शरः । शरभेदे ।

यावनाली स्त्री० यावनालस्य विकारः अण् डीप् । यावनाल
भवायां शर्करायाम् ।

यावन्मूक पु० यवन्मूकस्य विकारः अण् । यवचारे ।
याठीक पु० चटिः प्रहरणमस्य ईकक् । यथा योद्धरि ।

यास पु० यम-कर्त्तरि संज्ञायां घञ् । इरालभायाम् ।
यु मित्रणे अग्नित्रये च अ० पर० सक० सेट् । यौति अयावीत् ।

यु वक्षे क्त्वा० उ० सक० अनिट् । युनाति युनीते-अयौसीत् अयोऽ
यु निन्दने चु० आत्म० सक० सेट् । यावयते अयोयवत ।

युक्तं लि० युज-क्त । मिलिते । अथ्यस्तयोगे योगिनि पु० ।
उचिन्ते, न्यायागतद्रव्यादौ च न० ।

युक्तरसा स्त्री० युक्तो रसो यस्याः । रासायां (काटाव्यामरुली)

युक्ति स्त्री० युज-क्तिन् । न्याये, व्यवहारे, अनुमाने तत्प्राप्तक-
लिङ्गज्ञानादौ, 'युक्तिरथावधारणमित्युक्ते न.ट.काङ्गविशेषे च
युग वर्जने भ्वा० पर० सक० सेट् इटि । युङ्गति अयुङ्गीत् ।

युग न० युगि-अच् ट् नलोपः । युग्मे, द्वित्वसंख्यान्विते, सत्त्वं
लेताद्वापरकलिरूपे कालत्रिंशेषे तद्वसायं दृष्टमिवावे ।
द्विनामौपधे, हस्तचतुष्कपरिमाणे च । रथहलादेरङ्गभेदे
पु० (जोयान्) । [काष्ठस्यङ्गभेदे

युगकीलक पु० इत० । रथाद्यङ्गयुगधारणार्थे कीलकाकारे
युगन्धर पु० युगं रथस्य युगकाष्ठं धरति धृ-सच् । रथस्य युग-
काष्ठसङ्गने कुवराख्ये काष्ठभेदे, पर्वतभेदे च ।

युगपद् अव्य० युगमिव पद्यते पद-क्षिप् । एककाले इत्यर्थे ।
युगपत्त पु० युगमिव संहृतं पत्तमस्य । कोविदारद्वये स्वार्थे कन् ।
तत्रैव । शिंशपाद्वये स्त्री० टाप् अतइत्त्वम् ।

युगपाश्वर्ग पु० युगपार्श्वे गच्छति गम-ड । अस्यापार्श्वं ला-
ङ्गलपार्श्वे त्रङ्गे दृष्टे । [न्विते च

युगल न० युगं द्वित्वं विद्यतेऽस्यस्य लङ् । युग्मे, द्वित्वसंख्या-
युगलाख्य पु० युगलेन वररूपेण व्यञ्जनवर्णद्वयेनाख्यायते
आनख्या-क । वर्ज्यरद्वये । [तत्काले च ।

युगान्त पु० युगानां सत्यादीनामन्तस्तदुपलभितः कालः । प्रलये,
युगम न० युज-मक् ट् जस्यग । द्वित्वसंख्यान्विते (जोडा)

युगले । 'युग्माग्निहतभूतानि पक्कन्धोर्वृक्षरन्ध्रयोः । रुद्रेण
हादशी युक्ता चतुर्दशाय पूर्णिमा । प्रतिपदायमावस्या
तिथ्योर्युग्मं महाफलमित्युक्ते तिथिविशेषयोगे समराशिषु च

युगमपत्त पु० युग्मानि पत्तायस्य । रक्तकञ्चनद्वये । युगमपर्णा
दयोप्यत्र । संज्ञायां कन् । शिंशपाद्वये स्त्री० टाप् अतइत्त्वम्

युगमफला स्त्री० युग्मानि फलानि यस्याः । इन्द्रचिर्मखां,
दृष्टिजालौ च । [युगवाहकोऽद्यादौ लि० ।

युग्य न० युगमर्हति यत् । वाहने याने । युगं वङ्गति यत् ।
युच्छ प्रमादे भ्वा० पर० सक० सेट् । युच्छति अयुच्छीत् ।

युज संगमे युतौ च वा चु० उ० पठे भ्वा० पर० सक० सेट् ।
योजयति ते योजति अयूयुजत् न अयोजीत् ।

युज युतौ रु० उ० सक० अनिट् । युनक्ति युङ्क्ते उट् युङ्क्ते प्रयुङ्क्ते
निर्युनक्ति । अयुजत्-अयौचीत् अयुक्त ।

युज योगे समाधौ दिवा० अक० अनिट् । युज्यते अयुक्त ।
युज निन्दायां चु० आ० सक० सेट् । योजयते अयूयुजत ।

युज् पु० दि० युज-क्तिप् । समाधिमति । युक् युजौ । रु० युज-
क्तिप् । संयोगवति लि० । युङ् युञ्जौ युञ्जः ।
युञ्जान पु० युज-शानच् । योगविशेषवति भावनामहकारेण

सर्वपदादीनां गतारि, रयसाद्यौ, विभे च ।
 युत दोषी भा था० अक० सेट् । योतते । अयोतिट ।
 युत वि० यु० क्त० । सयुक्ते, मिलिते, अमिलिते च ।
 युतक न० यु० क्त० युत क वा तत स्वार्थे क्तु । सगमे, युगे,
 स्त्रीरसनाद्युषे, अरपाद्ये, यौतके धने, मैत्रीकरणे, सधने,
 अर्थाद्ये च । सयुक्ते वि० ।
 युतवेधे पु० विवाहादौ वधेयं चन्द्रेण सङ्ग पादपहयोगे ।
 युसु न युध क्त० । शब्दादिलेपपञ्चपादे, योधने, तदाधारे
 सपाप्मे, ज्योतिषोक्ते सहायां गतिभेदकते, योधनरूपे
 परस्परमिलनविभेदे च ।
 युध युधे दिवा० था० अक० अमिड् । युध्यते । अयुद्ध ।
 युध्(धा) स्त्री० युध-भय० क्तिप् वा टाप् । युद्धे ।
 युधान पु० युध कानच् । अमिथे । [पत्सम् । पाण्डुराद्ये ।
 युधिष्ठिर इ० युधि युधे स्थिर गनियुधिभ्यां स्थिर इति
 सुप विभोच्चे दिवा० पर अक० सेट् । युयति अयुपत् अयोपीम्
 सुयुधान पु० युध-कानच् हितम् । इन्द्रे, शालकिनामनि यादवे
 अत्रियभेदे, अत्रियमात्रे च । [स्यां युवजरतीत्यथल ।
 युवखलति स्त्री० युवतेरेव खलति । (टाक्) रोगवत्याम् युव
 युवति(ती) स्त्री० युवन्+ति ङीप् वा । यौवनवत्यां श्लियाम् ।
 युवन् ङीप् । युनीत्यथल ।
 युवतीटा स्त्री युवतीनामिडा । स्पर्शदयिकायाम् ।
 युवन् वि० यु० कनिन् । अये निष्कर्म्मलवति । 'ध्यायोऽह्याग्ने-
 हात्मरूपकत उच्यते' इत्युक्तवयम्भे तद्वये च ।
 युवनाश्रय इ स्पर्शवश्यं, साक्षात्पितरि न्यपभेदे ।
 युवराज पु० युवेन राजा टप् समा० । राजयोग्यक्रियत्कार्यं
 करे राजपुत्रे ।
 युप भजने षी० पर० अक० सेट् । योपति अयोपीत् ।
 युष्मद् वि युप मदिङ् । सभोध्यवेतने भवच्छब्दाद्यै तस्य चोक्तायै
 सर्वानमतता, त्रिपु जिङ्गु सु सभरूपता च ।
 युक् पु स्त्री यु क्तिप् क्तु । मरुषुषे, (उक्कुष) स्त्रीत्वे टाप् ।
 युति स्त्री० यु क्तिन् नि दीर्घ । निष्कीकरणे ।
 युय न यु षक् ष्ट दीर्घ । मजातोयसमुदाये ।
 युधनाय उ इत् । वन्यगजादीनां प्रधाने । युषदादयोप्यल ।
 युधिका स्त्री यु षक् ष्ट दीर्घ स्वाचं क्तु अत इत्सम्
 टाप् । अश्वानके पाठाया, युध्याश्च (युद्धकुल) ।
 युधी स्त्री यु षक् ष्ट दीर्घ गी ङीप् । (युद्धकुल) उष्मन्प्रधाने हते
 युष् इत्० यु षक् ष्ट० दीर्घ । यन्नीयपद्मन्वनकापभेदे, याग-
 समाप्तिविज्ञाये साम्भे च । जयसाम्भे पु० ।

यूपकटक उ इत् । यनपमात्रिसूचककाण्डस्य विर स्ये दल-
 याकारे काण्डमय पदार्थे । [यूपकुमादयोप्यल
 यूपद्रु पु० युपाय द्रु प्रप्रतिविक्रितिभावात् इत्० । अटिरहणे
 यूप षधे था० पर० अक० सेट् । युपति अयुपीत् ।
 यूप पु० न० पूष क ष्ट पस्य य । उद्गादिकायै । मङ्गदासहणे पु० ।
 येप यत्ने भा० था० अक० सेट् । येपते अथेपिड । अडि न युष
 योक्ता न० युच्यतेऽनेन युज इत् । ईगादख्वादी युगवन्धनायै
 दामनि (योत) ।
 योग पु० युज-भावाद् घञ् । सयोगे, मेलने, उपाये वर्णादि-
 धारण्ये, ध्याने 'योगविस्तहतिनिरोध' इति पातञ्जलोक्ते
 सार्धवियोग्येऽनल करणहन्तेर्निरोधे, 'सयोग योगमित्याहुः
 कीर्त्तयन्परमात्मनो' रित्युक्ते जीवात्मपरमात्मनोरैक्ये, युक्ती,
 ऋषे, अलभ्याद्येनामभिनायाम्, देहस्थैर्यै शब्दादीनां
 प्रयोगे सद्यदायश्चस्वावयवार्थस्त्वक्षे, 'योगवन् समाप्ये ति
 मोमांशका । 'योग कस्य कौमल'मित्युक्ते यथास्वितवस्तुनो
 ज्ञयथासुप्रतिपादने, यथा सद्यदायश्चेतीरपि कर्मणो
 श्वन्यमोक्षहेतुत्वम् । ज्योतिषोक्तेषु रविचन्द्रयोगाधीनेषु
 'विष्णुभाद्रियु, सप्तविमती पदार्थेषु तिथिधारनसत्त्वानाम्
 अथतराथतमानां योगविभेदे, अष्टतयोग अर्धैर्द्वय-
 योग इत्यादि उपाधौ च योगावमनचिकीर्त्तनिति ष्टति ।
 योगलौभ न योगश्च लोभश्च समाहार इ० । अलभ्यलभचि-
 न्नासहिते लभ्यपरिरचण्ये 'योगलौभ सङ्गाम्यह'मिति उदा०
 योगज न० योगात् जायते जन इ । अयुक्चन्दने । योगजात
 भाते वि० न्यायाद्युक्ते प्रत्यक्षादिवाधने अलौकिकसन्निक
 र्भेदे पु० । [दानप्रतिपद्ये मिति ष्टयुक्ते सोपाधिके दाने
 योगदान न योगेन ऋषेण उपाधिना वा दानम् । 'याग
 योगनिद्रा स्त्री योगरूपा निद्रा । प्रलय परमेश्वरस्य
 मञ्जीवसङ्घारच्छया योगरूपे व्यापारे योगनिद्रासुषेयुष'
 इति चण्डी तद्विधात्राया इर्गायाह ।
 योगपट्ट न० योगाभ्यासायै पट्टम् । योगिधायै पट्टकभेदे ।
 योगपीठ उ न योगयोग्य पीठभासन्नम् । देवातीनामासनभेदे
 योगमाया स्त्री योगएव माया । भगवतो जगत्सर्वाना-
 र्थायां शक्ती, 'योगमायासमाभ्यन्त' इति भागवतम् । तद-
 विधात्राया इर्गायाह । [यत्न स्त्री
 योगरङ्ग पु० योगेन रङ्गीत्यल । (मारङ्ग) जम्बीरभेदे योगरङ्गा ।
 योगरूढ उ योगोऽवयवमिति ष्टि सद्यदायमिति एत
 न्नोऽस्य अच् । अत्रयवप्रक्या सद्यदायप्रक्या च यर्धबोधके
 पङ्कजशब्दादौ अल चि उभयपक्षता पङ्कजनकसूत्ररूपवि-

वयार्थविशिष्टप्रज्ञत्वविशिष्टस्य वीधः । उभयार्थवीधनाच्च
पद्मजाते-कुम्भदादौ, स्थूलजाते-पद्मे च न तत्प्रदप्रयोगप्रसङ्गः
योगवाचिनं पु० योगेन वहति वह-णिनि । मारदे, चारभेदे च
योगाचार पु० योगेनाचरति आ+चर-वच् । वौहभेदे तन्म-
ताचारविवरणं बृहद्भिधाने ।

योगाधमन न० योगेन ह्येनोपाधिना वाधनम् । सोपाधिके
छलहेतुके च वन्मकदाने । 'योगाधमनविस्तीव'मिति सृतिः
योगारूढ पु० योगमारूढः आ+रूढ-क्त । 'यदा तु नेन्द्रिया-
र्थेषु न कर्मस्वरुपञ्जते । सर्वसंकल्पसन्ध्यासी योगारूढ-
स्तदोच्यते' इत्युक्ते योगिभेदे 'योगारूढस्य तस्यैव शम-का-
रणबुद्ध्यते' इति गीता । [आसनभेदे

योगासन न० योगार्थमासनम् । योगशास्त्रोक्ते सखिकादौ
योगिन् त्रि० युज-धिरुण् । 'आत्मौपम्येन सर्वत्र सम पश्यति
योत्स्नुनः ! सुखं वा यदि वा दुःखं स योगी परमो मत'
इत्यादिगीताद्युक्तयोगयुक्ते संयोगवति च त्रि० स्त्रियां
ङीप् । सा च तत्र, दुर्गायां तच्च शक्तिभेदेषु नारायणादिषु
चतुष्टयप्रकारेषु, प्रतिपन्नवमी इत्युक्ते पूर्वोक्तिदिग्भेदाद्
तिथिभेदेषु च । [दुर्गायां स्त्री० ङीप् ।

योगीश्वर पु० इत० । याज्ञवल्क्यमुनेौ योगिनां श्रेष्ठे च ।
योगेश्वर पु० इत० । श्रीकृष्णे, 'योगेश्वर ! ततो मे त्वं दर्श-
यात्मान'मिति गीता । दुर्गायां वन्मकान्तोद्योश्चं च स्त्री० ङीप्
योगेष्ट न० योगाय योजनार्थमिष्टम् । सीसके ।

योग्य त्रि० योगसर्हति यत् युज-खत् वा । योगार्हे, उचिते,
निपुणे, शक्ते च । पुष्यनक्षत्रे पु० । ऋद्धिनामौपधे न०
योग्यता स्त्री० योग्यस्य भावः तत् । सामर्थ्यं, शाब्दबोधसाधने
'पदार्थे तत्र तद्वता योग्यता परिकीर्तिते'त्युक्ते तत्पदार्थं
तत्पदार्थवन्तारूपे, परस्परान्वये बाधाभावरूपे वार्थे च ।
योग्या स्त्री० योगसर्हति यत् युज-कुत्वम् खत् वा । अभ्यासे
शास्त्राभ्यासे ह्यर्थस्त्रियाच्च ।

योग्यानुपलब्धि स्त्री० योग्यस्य प्रत्यक्षादिना उपलब्धुमर्हसाव-
पन्नचित्तज्ञानम् । न्यायाद्युक्ते अभावव्याहके साधनभेदे ।
तथाहि घटादिसत्त्वे तत्र घटाभावो नानुपलभ्यते तस्य प्रति
योगिनो घटादे सत्त्वेऽपि तत्रत्यत्रकारणसामग्र्यं सत्त्वेन
तत्रत्यवस्थाभावात् किन्तु घटास्याभावो नृह्यते पिशाचाद्य
भावस्य ह्यन प्रत्यक्षता तत्रतियोगिगिगिगदेर्दर्शनायोग्यत्वात्
योजन न० युज-भावाद्दौ ल्युट् । संयोगे । णिच्-ल्युट् ।
संयोगकरणे । चतुर्षु कोशेषु । 'प्रथमसगमदहा योजने'
इति लौक्यात् ।

योजनगन्त्रा स्त्री० योजनं व्याप्य गन्त्री यस्याः । कस्यार्थाम्,
सीतायां, व्यासमातरि-सत्वत्वत्वाच्च । स्वार्थे कन् अत-
इत्त्वम् । तत्रैव । [त्वात् । मञ्जिषायाम्

योजनपर्णी स्त्री० योजनं व्याप्य पर्णान्यस्याः विस्रीरूपर्ण-
योजनवल्ली स्त्री० योजनं व्याप्य वल्लीव । मञ्जिषायाम् ।
स्वार्थे कन् अत इत्त्वम् । तत्रैव ।

योत्र न० यु-इन् । योक्ते (योत) ।
योद्धृ पु० युध-त्वच् । युद्धकर्त्तरि ।
योध पु० युव-अच् । युद्धकारके । भाये षञ् । युद्धे ।
योधन न० युध-भावे ल्युट् । युद्धे । करणे ल्युट् । अन्त्याद्या-
युधे । कर्त्तरि ल्यु । युद्धकर्त्तरि पु० ।

योधसंराव पु० योधाय युद्धाय संरावः आह्वानम् । योधा-
नां युद्धार्थे परस्पररह्वाने । [गस्यभेदे ।

योनत् पु० यवस्य नत्र इव काण्डोऽस्य ए०उत्त्वम् । (दिधान)
योनि पु० स्त्री० यु-नि । नण्यादीनामृत्पित्तस्थाने-आकरे, का-
रणे, जले, स्त्रीगामसाधारणचिह्ने, तद्देवताके पूर्वफलानी-
नक्षत्रे च । स्त्रीत्वे वा ङीप् । [युजेऽण्डजे च देहे ।

योनिज न० योनिस्थानात् जायते जन-ङ । देहभेदे जरा-
योनिमुद्रा स्त्री० योन्याकारा मुद्रा । तन्तोक्ते देववाग्निप-
पूजाङ्गे प्रदर्शनीये अङ्गुलीसन्निवेशविशेषे लक्षणन्त बृहद्भि०

योषा स्त्री० युष-अच् टाप् । स्त्रियाम् नार्याम् ।
योपित् स्त्री० युष-इति । नार्याम् हलन्नाद्वा टाप् । योपितायत्व
योपित्त्रिया स्त्री० इत० । हरिद्रायाम् ।

यौक्तिक त्रि० युक्ति आगतः ठक् । युक्तिषिद्धे, योग्ये च ।
युक्तौ अधिकृतः ठक् । नर्मसन्धिने पु० ।

यौगिक त्रि० योगात् प्रकृतिप्रत्ययार्थसम्बन्धात् अधिगत ठक् ।
प्रकृतिप्रत्ययलभ्यार्थवाचके शब्देयथा पाचकादिशब्दः पाक-
कर्त्तृवाचकः । योगे योग्य ठक् । योगयोग्ये । [न ह्यस-

चौट संवन्धे आ० पर०सक० सेट् । चौटति अयौटीत् । चडि
चौड चौडवत् सर्वम् । चौडति अयौडीत् । [लब्धे धने
चौतक न० युतकाले विवाहकालेऽधिगतम् कश् । विवाहकाले
चौतव न० यु-त तस्य भावः अश् । परिमाणे । [धने ।
चौतुक न० योतयोगकालस्य लब्धं कश् । विवाहकाले लब्धे
चौधेय पु० योध एव ढक् । योद्धरि । ढ । योधेयोयत् ।

चौन त्रि० योनित' योनिस्मन्नात् आगतम् अश् । प्राप्ते,
योनेरयमण् । वैवाहिकसम्बन्धे पु० ।

चौवत न० युवतीनां सपुहः अश् । युवतिसमुदाये ।
चौवन न० यूनो भावः अश् । तारुण्ये अवस्थाभेदे । 'आ पी-

उमाद् भवेत्तत्र साव्यकात् उच्यते । इह साग्नं वसते-
हर्षं मित्युक्तेऽवस्थाभेदे ।

यौवनकाण्डक उ न यौवनस्य कण्डक इव बिलम् । (यस्य
कोड़ा) मणभेदे ।

यौवनदग्गा स्त्री० कर्म । तावय्ये अस्थ्याभेदे ।

यौवनलक्षणा न० इत् । खने, साग्न्ये च ।

यौष्माक वि युष्माकमिदम् बुद्ध् इ अण् युष्माकादेश् । युष्मा
अभ्यभिनि । उच्य् । यौष्माकीनोपय वि० ।

२

२५० २१६ । वरौ उभे, कामानये च ।

२६३ न० २६६ अणुन् । वेगे । [क्य् त

२६६ अदे प्राज्ञै च बु उ० अक षेत् । राकयति-ते अरीर-
२६६ न० २७३-कएणे क् । कुड्भे, ताव्, भिन्द्रे, क्तिष्ठे च ।

गरीरप्ये उमपाकज्ये माषष्ठेती अधिराखे धासभेदे
च । भावे ज्ञा । रागे । कुड्गमे क्तिष्ठे टोहितवर्षे च उ०

तहति वि । कर्त्तरि-क् । अउरक्ते क्रीडाते च वि ।
कर्मणि क् । नीत्यादिभिरक्षिति वि० । कएणे क् । भञ्जि

धायां, साजादां, पुष्पादाश्च स्त्री० टाप ।
२६६ क् उ० २७६ अदिरमिष कायति धे-क इवाये क्नु वा ।

अस्थानरुवे, क्नुहडने २६६ योभासने, २६६ २७६ च । अदिर-
२६६ षे च न० । अयुरागवि विनोदिनि च वि० ।

२६६ कन्दे उ २६६ अर्थे कन्दोऽप्य । विभुने मवाये ।
२६६ कर्मण न २६६ कर्ममिष । २६६ वषोऽपि च । उ० । २६६-

अव्ययमयत् न० ।
२६६ फरथीर उ कर्म । २६६ अर्थेऽप्यकहरीरहसे ।

२६६ काक्ष्ण उ० कर्म । २६६ अर्थेऽप्यकहायनहसे ।
२६६ कागुत्त स्त्री० २६६ कागुत्तः । २६६ उभयव्यायाम् ।

२६६ कुमुद् न० कर्म । २६६ अर्थेऽप्यकहेरवे । अर्थे । २६६ अर्थे
२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० ।

२६६ कुमुत्त उ २६६ अर्थे इष्टमाकस्य । पारिभेदे (वाकटाभादात्,
२६६ कोशर उ २६६ अर्थे अस्त । पारिभेदे, इत्यादि च ।

२६६ कर्मणि उ० आरतो २६६ अर्थे अदिर । २६६ अर्थेऽप्यकहेरवे
अदिरहसे ।

२६६ कर्मण न० २६६ अर्थे अर्थमिष । वेद (अर्थेऽप्य)
२६६ कर्म उ २६६ अर्थे अर्थमिष । वेद (अर्थेऽप्य) ।
२६६ कर्मण न० कर्म । २६६ अर्थेऽप्यकहेरवे ।

२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।

२६६ अर्थे न० कर्म । भिन्द्रे ।
२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।

२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।
२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।

२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।
२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।

२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।
२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।

२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।
२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।

२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।
२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।

२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।
२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।

२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।
२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।

२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।
२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।

२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।
२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।

२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।
२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।

२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।
२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।

२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।
२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।

२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।
२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।

२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।
२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।

२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।
२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।

२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।
२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।

२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।
२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।

२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।
२६६ अर्थेऽप्यकहेरवे अर्थे न० । (नाहविका) कुपभेदे ।

म्हाने च ।

[टाप् (तेलाकुचा) ।

रक्तफल पु० रक्तानि फलान्यस्य । वटवृक्षे । विष्विकायां स्त्री०

रक्तवालुक न० कर्म० । सिन्दूरे रक्तवालुकाप्यत्र स्त्री० ।

रक्तमञ्जर पु० रक्तवर्णा मञ्जरी अक्षयस्य अञ् । निचुलवृक्षे ।

रक्तमूला स्त्री० इत० । लज्जाबुलतायाम् ।

रक्तमेह पु० कर्म० । रोगभेदे ।

रक्तमोक्षण न० इत० । रुधिरस्रावणे । [कन् तल्लै ।

रक्तयष्टि स्त्री० रक्तवर्णा यष्टिरस्याः । मञ्जिषायाम् । स्वार्थे

रक्तरेणु पु० रक्ता रेणवोऽस्य । पलाशकलिकायाम् ।

रक्तलघुन न० कर्म० । (नालरघुन) मूलभेदे ।

रक्तला स्त्री० रक्तं रुधिरं हेतुत्वेनास्यस्याः लञ् तत् ज्ञाति सेव

नात् ला-न् वा । काकतरुण्डाम् ।

रक्तवटी स्त्री० रक्तवर्णा वटीव । महूरिकायाम् ।

रक्तवर्ग पु० रक्तानां वर्गः सप्तदायः । टाडिसर्किंशुकलाचा-

वभूकहरिद्राजवाकुसुम्भप्रुषमञ्जिषालक्तकरूपे समूहे ।

रक्तवर्ण पु० रक्तो वर्णोऽस्य । इन्द्रगोपकोटभेदे । कर्म० ।

रोहितरूपे पु० ।

रक्तवर्द्धन पु० रक्तं रुधिरं वर्द्धयति वृध-णिच्-ल्यु । वार्त्ताकौ

रक्तवर्षाभू पु० वर्षायां भवति भू-क्षिप् कर्म० । रक्तपुनर्नवायाम्

रक्तबीज पु० रक्तवर्णानि बीजान्यस्य । दाडिभे । रक्तं रुधिर-

सेव बीजस्यत्तिः कारणं यस्य । 'रक्तविन्दुर्यदा भूमौ पत-

त्यस्य शरीरतः । सस्यतति मेदिन्यास्तत्रमाणस्यदा सुर'

इति चण्डीप्रतिपादितेऽष्टभेदे ।

रक्तवृन्ता स्त्री० रक्तवर्णं वृन्तं यस्याः । शेफालिकायाम् ।

रक्तवृष्टि स्त्री० इत० । देवकतोपद्रवभेदे रुधिरवर्षणे ।

रक्तशालि पु० कर्म० । (नालशान) धान्यभेदे ।

रक्तशिशु पु० कर्म० । (नालसजना) वृक्षभेदे ।

रक्तशीर्षक पु० रक्तं शीर्षास्य कप् । सरलद्रुमे ।

रक्तशृङ्गिक न० रक्तं शृङ्गमिवाख्यस्य ठन् । विपभेदे ।

रक्तसन्ध्यक न० रक्ता सन्धेव कन् । रक्तवर्णे कङ्कारे, पद्मे च

रक्तसरोरुह न० कर्म० । रक्तपद्मे ।

रक्तसर्प पु० कर्म० । (राश्र्शर्पा) राजिकायाम् ।

रक्तसहा स्त्री० रक्तं सहते सह-अञ् । रक्ताम्हाने ।

रक्तसार न० रक्तः सारोऽस्य । रक्तचन्दने । अश्लवेतसे पु० ।

रक्तसौगन्धिक न० कर्म० । (नालसृष्टि) रक्तवर्णकङ्कारे ।

रक्ताकार पु० रक्तवर्णं आकारो भूर्त्ति र्यस्य । प्रवाले ।

रक्ताज पु० रक्ते अत्रिणी यस्य पञ्च समाः । पारावते, महिषे,

शकोरे, सारसे च । रक्तनेत्रवति, क्रूरे, जने च त्रि० स्त्रियां ङीप्

रक्ताङ्ग न० रक्तमङ्गं यस्य यस्माद्वा । कुट्टुमे । मङ्गलपक्षे
कम्पिष्ठे (उहृकरमचा) च पु० । प्रवाले पु० न० जीवन्त्याम्,
मञ्जिषायाम् स्त्री० ङीप् ।रक्ताति(ती)सार पु० रक्तमिथितोऽति(ती)सारः । वैद्यक-
प्रसिद्धे रोगभेदे ।

रक्ताधार पु० इत० । देहावरके चर्मणि । [वोले

रक्तापह न० रक्तं रुधिरमपहन्ति अप+ह-ड । गन्धरसे

रक्तापामार्ग पु० कर्म० । (नाल आपाड) । क्षुपभेदे ।

रक्ताम्बान पु० कर्म० । रक्तमहासहालतायाम् ।

रक्तालु पु० कर्म० । (शकारकन्द) आलुभेदे ।

रक्तिका स्त्री० । रक्तेव कन् अत इच्चम् । गुञ्जायां, राजि-

कायां, परिमाणभेदे च ।

रक्तोक्षु पु० कर्म० । (काजला) इक्षुभेदे ।

रक्तोरण्ड पु० कर्म० । (नालमेरुण्डा) वृक्षभेदे ।

रक्तोत्पल न० कर्म० । कोकनदे लोहितवर्णे-पद्मे । रक्तो-

त्पलमिव पुष्पसन्ध्यस्य अच् । शास्त्रलिष्टे (शिशुल) पु०

रक्तोत्पलमिव । गैरिके न० । [तद्वति त्रि० ।

रक्तोत्पलाभ पु० रक्तोत्पलस्य कोकनदसेवाभा यस्य । रक्तरूपे

रक्ष पालने भ्वा०पर०सक०सेट् । रक्षति अरक्षीत् ।

रक्षःसभ न० रक्षसां राक्षसानां सभा । राक्षससभहे ।

रक्षक त्रि० रक्ष-खुल् । रक्षाकर्त्तरि स्त्रियां टाप् अत इच्चम्

रक्षणि(णी) स्त्री० रक्ष-अनि वा ङीप् । त्रायमाणालतायाम्

रक्षस् न० रक्षते हविरस्मात् रक्ष-अपादानेऽसन् । राक्षसे ।

रक्षा स्त्री० रक्ष-अ टाप् । रक्षणे । रक्षति अच् टाप् । जहनि,

भस्मनि च स्त्री० । रक्ष-अच् । रक्षके त्रि० ।

रक्षापत्र पु० रक्षां पत्रमस्य । भूर्त्तपत्रवृक्षे ।

रक्षित त्रि० रक्ष्यतेऽत्र रक्ष-क्त । भाण्डे । एपाधिभेदे तड-

प्राधिविशिष्टजनकते वैद्यकग्रन्थभेदे च ।

रक्षिवर्ग पु० रक्षिणां वर्गः । सैन्यादिरक्षके (प्रहरिगण)

रक्षोघ्न न० रक्षोहनि हन-ठक् । काञ्जिके, हिङ्गुनि च । तद्वन्धा

प्राणसम्बन्धादि रक्षसासपसरणम् । भङ्गातकवृक्षे श्वेतस-

र्धे च पु० । ऋग्वेदादिप्रसिद्धे 'क्षण्य पाज' इत्यादिके सूक्त

भेदे न० । वचायां स्त्री० । राक्षसघातकद्रव्यमात्रे त्रि०

रक्षोहन् पु० रक्षो हनि हन+क्तिप् । शुग्गुनौ तद्वन्धाप्राणा-

दि राक्षसानामपसरणम् । श्वेतसर्धे च । राक्षसहन्तरि

त्रि० 'रक्षहा वल्लगहन इति यजुर्वेदे' ।

रक्ष्ण पु० रक्ष-नङ् । त्राणे ।

रख सर्पणे भ्वा०पर०अक०सेट् इदित् । रक्षति अरक्षीत् ।

रख धर्षणे आ पर० सक० सेट् । रखति अरखीत् अराखीत् ।
 रग गङ्गायाम् आ प० सक० सेट् घटा० एदित् । रगति अर
 गीत् । रगयति ।
 रग गती आ० पर० सक० सेट् इदित् । रगति अरङ्गीत् ।
 रग खादे आसौ च पु० उभ सक० सेट् । रागयति अरीरगत् न
 रघ दीप्तौ च० उभ सक० सेट् इदित् । रङ्गयति ते अररङ्गत् ।
 रघ गती आ० आ० सक० सेट् इदित् । रङ्गते अरङ्गिष् ।
 रघु इ० लघ-उ लस्य रत्वम् । सूर्ययश्च दिवोपसूनौ ऋषिभिर्भेदे
 रघोरपत्यमण्य वक्ष्यु लुक् । रघुवश्ये अजप्रभृतौ क्षत्रिये
 व व । तान् अधिकृत्य कृतो घन्व । अण् आत्यायिकाया
 तस्य लुक् । काङ्किदासमथीते जननिघण्टिघर्मात्मके
 महाकाव्यभेदे इ० । [उत्ते श्रीरामे ।
 रघुनन्दन इ० रघुन् नन्दयति नन्द-णिच् स्यु । दमरघञ्चोर-
 रघुनाथ इ० रघूना नाथ रवकत्वात् ञेत्त्वाद्वा । श्रीरामे
 रघुपत्यादयोप्यत्र ।
 रघुवयश् इ० ईत् । रघुञ्च । तमधिकृत्य कृतो घन्व आख्या
 यिकाया तस्य लुक् । काङ्किदासमथीते जननिघण्टिघर्मा-
 त्मके महाकाव्यभेदे ।
 रघुवशतिलक इ० रघुवशे तिलकरव । दमरघञ्चोरञ्चले श्रीरामे
 रघुवर इ० रघुपु वर ञेत् । श्रीरामे ।
 रघुहृद् इ० रघुपु हृद् रघादिगारप्राक् लट्+ङ्ङ् अच् ।
 दमरघञ्चोरञ्चले श्रीरामे ।
 रङ्ग ति रङ्कि अच् । ऋषये भन्दे च ।
 रङ्गु इ० रङ्कि-उ । ष्टमविभेदे ।
 रङ्ग इ० रङ्गि अच् । धातुभेदे (राङ्) रनुज भावे घञ् । रागे
 धाधारे घञ् । रघभूमी, नाशस्थाने च । करणे घञ् ।
 अथ, टङ्गणे, (सोहागा) खादिरमारे च ।
 रङ्गज न रङ्गात् रङ्गभारतीयते जन-ङ् । भिन्दूरे ।
 रङ्गजीवक इ० रङ्गेण रङ्गनेन जीवति जीव-ण्युम् । (रङ्गरेण)
 गिल्सिभेदे चित्तकरे नाशजोविनि च ।
 रङ्ग इ० रङ्ग रङ्गन राग ददाति दा क । टङ्गणे, खादिरमारे च
 रङ्गदायक इ० रङ्ग ददाति दा-ण्युच् । कङ्गु, (काङ्गनी)
 धान्यभेदे । [रघादिना हि मोक्षरागघमभः ।
 रङ्गप्रती स्त्री० रङ्गाय पक्षमस्याः स्त्रीप् । मोक्षीहणे तत्पक्ष
 रङ्गपुष्पी स्त्री० रङ्गाय इत्यति अण् स्त्रीप् । मोक्षीहणे ।
 रङ्गभूमि स्त्री० रङ्गतरङ्ग रनुज भञ्ज कर्क । नाशभूमी
 रङ्गभूमि धमाघादौति वा इप । मङ्गभूमी च ।
 रङ्गमात् स्त्री रङ्गस्य रागस्य भातेरौत्पादिवा । साक्षायाम्

कुट्टिन्याश्च वा हि नायकयोर्वात्तादिद्वारा राग वक्ष्यति ।
 रङ्गलासिनी स्त्री० रङ्ग राग साधयत्युद्गायति हनारसेन
 लघ णिच्-णिनि । शेषालिकायाम् ।
 रङ्गवीज न० रङ्गस्यैव बीजमुत्पत्तिसाधन यस्य । हृष्ये रजते
 रङ्गश्रान्ता स्त्री० रज्यतेऽत्र कर्क० । (नाशपर) नाशरुहे ।
 रङ्गाजीव इ० रङ्ग रङ्गन नाशस्थान वा आजीवति आ-
 जीव अण् । (रङ्गरेज) गिल्सिभेदे चित्तकरे, मटे च ।
 रङ्गारि इ० रङ्गस्य रिचित्वात् जारकत्वात् । कर्करीरे तद्रूपधन्व्याद्भि
 रङ्गस्य जीर्षता ।
 रङ्गावतारक इ० रङ्गे नाशस्थानेऽवतरति वेमानरपरिप
 षेण ध्वन-त-पुल्लु । नटे मञ्जूषे । णिनि । उक्ताथे ।
 रङ्गिणी स्त्री० रङ्गमिव शुभाणि भूखानि घन्यम्या इनि ।
 गतभूखाम्, कैवर्त्तिकामुलके च । रङ्गयुक्ते वि ।
 रङ्गस् न रङ्गि-अद्यत् । वगे । [स्युट् । तत्रैव न० ।
 रङ्गना स्त्री० रव युष् । रवने, इममन्त्रादेर्विन्यासे । भावे
 रव रचनाया अद् पु० उभ सक० सेट् । रचयति ते अररचत् त
 रज न० रनुज क । स्त्रीकृष्णे । परागे देणी युष्भेदे च इ०
 रजक इ० रजति रनुज-ण्युन् नलोप । वक्ष्वादे रागकारके
 जातिभेदे (भोधा) ।
 रजत न० रनुज-अतश्च नलोप । हृष्ये, गजदल क्षिरे हारे,
 शैवे, खल्ले, धवले च । मृत्तगुणवति वि० ।
 रजताचल इ० रजतकस्त्रिगोऽपच । दामार्थ कस्त्रि, रजत
 मय पर्वते । रजतमिव शुभोऽपच । किमावपर्वते रच-
 तगिन्यादयोप्यत्र इ० ।
 रजन न० रनुज स्यु । रागे । [हरिद्रामां, जतुकायाश्च ।
 रजनि(नी) स्त्री० रज्यतेऽत्र रनुज इनि वा स्त्रीप् । रासौ
 रजनीकर इ० रजनीं घतत करोति क ट । चञ्जे ।
 रजनीगन्धा स्त्री० रजन्वां गन्धो यस्या । खामाग्न्ये न
 इत्यमभावे इत्ये । भटे च ।
 रजनीश्वर इ० रजन्वां श्वर त श्वर ट । रासुधे शौर वाभिक
 रजनीजल न० रजन्वा जनमिव । मोक्षारे ।
 रजनीपुष्प इ० रजन्वा हरिद्राया रव इत्यमस्य । (पति
 करमथा) करमभेदे ।
 रजनीमुख न० इत् । मदीये मुखान्काशात् चङ्गुहृदा-
 ल्यके, पुङ्गुमाकळे वा काले । [निषायाम्
 रजनीहामा स्त्री० रजन्वां ह्यापो विष्णोर्वा रत्या । येना-
 रजस् न रनुज अद्यत् नलोप । इत्यरेषो, परागे, धूजो,
 धादोक्ते चेदादिकारके मत्तं वगुणभेदे च ।

रजस्वल वि० रजोऽस्वस्थ बलच् । रजोयुक्ते । मंहिषे पु०
आर्त्तववत्यां स्त्रियां स्त्री० ।

रज्जु स्त्री० रज्ज-उ नि० । बन्धनसाधने दामनि (रुडि) वेखाञ्च
रज्जुक म० रज्जयति रन्ज-णिच्-ल्युल् । हिङ्गुले प्रीतिकारके
वि० । काम्पिल्लदृष्टे पु० (डहृरकरमचा) ।

रज्जन न० रज्यतेऽनेन रन्ज-करणे ल्युट् । रक्तचन्दने,
मञ्जिषायां, नील्यां, गुण्डारोचनिकाया, (कमलागुडि)
शेफालिकायां, हरिद्रायां, पर्पश्याञ्च स्त्री० डीप् । भावे
ल्युट् । रागे । ल्यु । रागजनके वि० । सञ्जटणे न० ।
संज्ञायां कन् । कट्फले पु० ।

रट् भाषचे भ्रा०पर० सक०सेट् । रटति अराठीत् अरठीत् भाषे
भाषि रटन्त्याप' इति स्मृति' ।

रटन्ती स्त्री० रट-भश् डीप् । भाषे भाषसिते पचे रटन्त्या-
ख्या चतुर्दशी । तस्यां प्रदोषसमये पूजयेत् सुखमा-
जिनी'मित्युक्तायां भाषकणचतुर्दश्य म् ।

रठ भाषये भ्रा०पर० सक०सेट् । रठति अराठीत् अरठीत् ।
रण गतौ भ्रा०पर० सक०सेट् । रणति अराणीत् अरणीत्
षटादि० । रणयति ।

रण रवे भ्रा०पर० अक०सेट् । रणति अराणीत् अरणीत् ।

रण न० रण्यते शब्दप्रतिशत रण-घञर्थे क । युद्धे, भावे क ।
शब्दे, कण्ठे, गतौ च पु० । [कन् । उद्वेगे अतिशये च ।

रणारणक पु० रण. शब्दस्तम्भकारः द्वित्वसु ततः संज्ञायां
रणसङ्कुल न० रणमेव सङ्कुलम् । तसुल्लयुद्धे ।

रण्ड पु० रण-ड तस्य नेचम् । धूर्त्त, विफले अर्द्धाङ्गवि-
शिष्टतया द्विधावयवे वि० भूपिकपर्यायां विधवायाञ्च
स्त्री० । सार्थे कन् । अफलदृष्टादौ ।

रण्डाश्रमिन् पु० रण्ड विफलः प्रजाहीनत्वात् आश्रमः
अत्यस्य इनि । 'चत्वा रंशद्वाराणां साष्टानाञ्च परे यदि ।
स्त्रिया विवृण्यते कश्चित् स त् रण्डाश्रमी मत' इत्युक्त
वयसि स्त्रीवियुक्ते पुरुषे ।

रत न० रम भावे क्त । रमणे स्त्रीपुंसयो' सङ्गमे मैथुने, गुह्ये
च । कर्त्तरि क्त । अस्तरक्ते वि० ।

रति स्त्री० रम-क्तिन् । रागे, गुह्ये, रमणे तदधिभाव्यां
कामदेवपत्न्यां च । [सङ्गमसाध्ये मैथुने ।

रतिक्रिया स्त्री रतये रतिरूपो वा क्रिया व्यापार' । स्त्रीपुंस
रतिपति पु० इत० । कन्दर्पे रतिकान्नादयोप्यत्र ।

रतिप्रिय पु० इत० । कामदेवे । इव० । रमणप्रिये वि० ।

रतिमन्दिर न० इत० । रतिमन्त्रे स्त्रीशामसाधारणचिह्ने च

रतिरमण पु० रतिं रमयति रम-णिच्-ल्यु । कामदेवे ।

रतिलक्ष न० रतेर्लक्षं पदम् । मैथुने ।

रतिसत्वर स्त्री० रतिं सत्वरयति सत्वरान्करोत्यर्थे णिच्-
अण् । (पिडिङ्ग) शाके ।

रत्न न० रमतेऽत्र रम-न तान्नादेशः । माणिक्यादिप्रकरे,
स्वस्वजातिषु श्रेष्ठे, माणिक्ये, हीरके च ।

रत्नकन्दल पु० रतेषु कन्दल इव रत्नत्वात् । प्रवाले ।

रत्नकूट पु० रत्नमयकूटः शृङ्गमस्य । पर्वतभेदे ।

रत्नगर्भ पु० रत्नयुक्त गर्भं मध्यं यस्य । सस्रष्ट्रे, कुबेरे च । पृथिव्यां
सत्पुत्रायां नात्याञ्च स्त्री० ।

रत्नहीप पु० न० । रत्नमयो हीपः । तन्मोक्ते सुधासस्रष्ट्रमध्य-
स्थिततया ध्येये रत्नमयेऽन्तरीपे । [निर्मितायां धेन्याम् ।

रत्नधेनु स्त्री० रत्नकल्पिता धेनुः । दानार्थं कल्पितायां रत्न-
रत्नपारायण न० रत्नानां पारायणं साकल्येन स्यानम् ।
सर्वरत्नाधारे 'रत्नपारायणं नाम्ना लङ्के'ति भट्टिः ।

रत्नमुख्य न० रतेषु मुख्यम् । हीरके । [रत्नयुक्ते वि०

रत्नवती स्त्री० रत्नानि सन्त्यस्याः सत्पुं मस्य व । पृथिव्याम्
रत्नसानु पु० रत्नानि सानावस्य । सुमेरुपर्वते ।

रत्नसू स्त्री० रत्नानि सूते सू-क्तिप् । पृथिव्याम् ।

रत्नाकर पु० इत० । सस्रष्ट्रे रत्नोत्पत्तिस्थाने, मणिस्रनौ च ।

रत्नाचल पु० रत्ननिर्मित अचलः । दानार्थं कल्पिते रत्न-
निर्मिते पर्वते । [भूपरभेदे ।

रत्नाभरण न० रत्नघटितभाभरणम् शाक० । (जडाश्री)
रत्नावली स्त्री० इत० । रत्नसमूहे, तद्वदित हारे, वत्सराजप-

त्नीभेदे च रत्नावलीमधिष्ठत्य क्त यन्मोदण् आख्यायिकायां
तस्य लुक् । श्रीहर्षकते चतुरङ्गात्मके नाटिकाभेदे । [डीप् ।

रत्नि पु० स्त्री० क्त-कत्तिच् । बद्धसट्टिहस्तपरिमाणे । स्त्रीत्वे वा
रथ पु० रस्यतेऽनेन अत्र वा रम-कथन् । स्वनामख्याति यान-

भेदे, देहे च 'आत्मानं रथिनं विद्धि शरीरं रथमेव चे'ति
गीता । पादे, वेतसदृशे, तिनिषदृशे च ।

रथकड्या स्त्री० रथानां समूहः रथ+कड्यच् । रथसमूहे ।

रथक(का)र पु० रथं करोति क्त-अच्-अण् वा । रथनिर्माण-
कारके (सूत्रधार) वर्षसङ्करभेदे ।

रथकुटुम्बिन् पु० रथस्य कुटुम्बीव चालकत्वात् । सारथी ।

रथगर्भक पु० रथस्य गर्भमिव इवार्थे कन् । कर्षो'रथे स्वन्म-
वाह्ययाने (पालकी) ।

रथगुप्ति स्त्री० रथस्य गुप्तिः शस्त्रवारणार्थं रक्षा उपचारात्
तत्स्थानम् । रथस्य शस्त्रवारणार्थं गुप्तस्थाने ।

रघुचरणम् ३० रघुस्य चरणद्वय गतिहेतुत्वात् । रघुचक्रे तद्वामनामने चक्रनाकविहगे रघुपादादयोव्यम् ।

रघुद्वय ३० रघुनिर्मायाय द्रु रघुनामको वा द्रु । तिनियहये रघुनात् वि० रघेन तर्गति द्रु खच घृम् च । रघुनेतरि ।

अभित्वा अर इत्यस्याद्यवि गीते सामभेदे न० । [उत्सवभेदे रघुयात्रा स्त्री० रघुस्य यात्रा । आषाढशुक्लद्वितीयाया कर्त्तव्ये रघुयात्रे न० अश्वते गम्यतेऽनेन अग्नि करणे घञ् इत० । चक्रे रघुयात्रेण्ड वाचकत्वेनास्यस्य अच् । चक्रागेके ३० ।

रघुयात्राणि ३० रघुयात्र चक्र माणी यस्य । चक्रघरे विष्णौ रघुयात्रे ३० रघुयत्राभ्ययतेऽपी आ०भ०भू० च । वेतवृद्धत्वे । रघुयात्रपुण्य ३० अश्वमिध उग्रमस्य रघुनामकोऽश्वपुत्र कर्म० । वेतवृद्धत्वे । [रघेन युद्धकारके च ।

रघुयौहिनि ३ रघुभ०रौहिनि आ०रुह्णि णिनि । रघुनि रघुयिक् ३० रघो युद्धभा०नाधारत्वे नाक्षरस्य ढन् । रघुनि । ४२ रघिर । ४३ । रघिन । ४४ । रघी एतेयत् ।

रघोपस्य न० रघुस्य उपस्य रघ । रघमथे । रघ्य ३ रघु वकति यत् । रघुवाङ्के षोडशे । रघुस्येद यत् । रघुस्यन्विति वि० रघुस्य तद्गमस्य योग्या शरणि । प्रगणपथे, आभ्यन्तरमाणे, रघुनां समूहे यत् । रघुसमूहे च स्त्री०

रघु उन्वृत्ताते भा०प सक्त०सेट् । रदति अरादीत् अरदीत् । रद ३ रदति उत्तखनति रद घञ् । दने । भने अच् । उत्पन्नने रदच्छुट ३० रदान् छादयति अद विष्-नृ षष्ठ । शीघ्रवी रदगादिष्वादादयोव्यम् ।

रदन् ३० रद-स्यु । दने, भावे स्युट् । विदारणे । [रदा रघु विधने पाके च दि पर-भक्त वेत् । रघ्यति अरन्वत् रघुयिता-रन्वृज रागे, (वप्यान्तराभाते) घञ० आभ्यन्तरी अच आ०धम० ञिति । रजति ते अरहोत् अरहत् । षटा० रजयति भगवताये ष्ट रजयति ।

रन्वृज रागे आभ्यन्तरी रदिदा०उभ भक्त ञिति । रज्यति रज्यते अरादीत् अरहत् । षटा० रजयति । रजयति रन्तिदेव ३ रम सप्रायां तिक् कर्म । चन्द्रवर्षे ऋषभेदे कुजरे च । [समये इत्युद्भूट ।

रन्वृज रागे रघु-वाक स्युट् नृनाम । पाके हरहृत् । रज्यम रन्वृ न० रघु क्तिप् ष मूक क कर्म० । शिष्टे, दृषत्, ज्योति षोके अन्वृतीर्यस्याने च ।

रन्वृकण्ट ३० रन्वृ रन्वे षष्ठ कण्टकोऽस्य । काशान्तराभ्यये रन्वृषंभ ३० रन्वृषडको वा पाश० (तत्रवावाय) षभमेदे । रघु अश्वनाथे आ०प०भक्त०सेट् । रघति अरादीत् अरपीत्

रफ गतौ हिषे च भा०प०भक्त सेट् । रफति । अरफीत् अरा फीत् । रदिदप्ययम् । रफति अरफ्फीत् ।

रघ गतो घक प० शब्दे अथ आ० भा० सेट् रदित् । रघ्य ति ते अरस्वीत् अरस्विट् ।

रभ औत्पद्यथे भा०आ०अक०अनिट् । रभते अरभ्य । रभं गथे भा०आ०अक०सेट् रदित् । रभते अरभ्यट् ।

रभस घ० रभ अघच् । वेगे, हृषे, औत्पद्यथे षोर्जापयोविचारे च रभं श्रीङ्गायां भा०आ०अक०अच०अनिट् । रभते शिर-मति उपरमति अरसत् उपारमोत् । ज्ञा सेट् । घ रभ रभ ३० रभ अघञ् । कान्ते योगोक्तत्वे कामदेने च ।

रभट न० रभ अठन् । हिङ्गुनि । सपिण्डे । धैत्रे न । रभटध्वनि ३ रभट इति शब्देन ध्वन्यते ध्वन-घञ् । हिङ्गुनि रभस्य ३० रभयति रभ णिच् स्युः । कामदेने गृहमे द्वयाथे महान्-रिष्टे (निम) प्रकौ । 'रमथ । त्वागनुवाचीति कुमार । जन्वृहीपानर्गते रम्यक्रमाग्नि षभे च । रम भावे स्युट् ।

घरते । करणे स्युट् । षटोत्तमूढे, कन् । अघने च न० । रम्यतेऽनया स्युट् ङीप् । भाव्याम् उत्तमनाथा वाशाश्चरथे च स्त्री० ।

रमणीय वि० रम्यतेऽय रम आधारे स्युट् । छन्द्रे । रमल न० ज्योति शास्त्रभेदे ।

रमा स्त्री० रमयति रम अच् । लक्ष्माम । रमापति ३ इत० । गारायथे रमानाघतकानादादयोव्यम् । रमाप्रिय न० इत० । पत्रे । विष्णौ ३ ।

रम्य ३० रभि अच् । रेणौ महिमापरजनकेऽपरभेदे च । कदस्याम् अघटोभेदे, रेख्यायां, गवां भ्यनी, गीर्ष्यांश्च स्त्री । रम्यात्स्तीया स्त्री मार्गशीर्षे शुक्लतृतीयायाम्, उपचारात् तत्र कश्चये प्रथमेदे च ।

रम्य वि रम्यतेऽय यत् । छन्द्रे बलकरे च । चम्यक बकवले च ३ । षटोत्तमूढे न० । सप्रायां कन् । लम्बुदीपस्य नवघ षभेदु मध्ये रविणेन छनीरोसु ङेतस्य षोक्तरेष च वायव्य रम्यक नामेऽयुक्ते षभेदे ।

रम्य पुण्य ३० रम्याधि पुम्याप्यस्य । प्राक्काविहसे । रम्या स्त्री रम्यतेऽय यत् । अरकपद्मिण्याम् रामी च ।

रय गतौ भा०आ०अक०सेट् । रयते अरयिट् । रय ३० रय अघच् । वेगे, प्रवासे च । [कम्प, नेत्रहोत्रि च रल्लक ३० रम क्तिप् षोडोदे वन् शा-क कर्म० । भगभेदे रय गतौ भा० आ०अक०सेट् रदित् । रयते अरयिट् ।

रय ३० र अघनी अच् । शब्दे ।

रवण पु० रु-युद्। कोकिले, उद्रे च । कांश्ये न० । गङ्कारके,
 तीक्ष्णे च त्रि० ।
 रवि पु० रु-इन् । सूर्ये, अर्कच्छे च ।
 रविज पु० रवेर्जायते जन-ड । शनौ, सावर्णमनौ, वैवस्वते
 मनौ, सुयीवे, वानरे, यमे च यमुनायां स्त्री० रवि-
 तनवाटयोप्यत्र ।
 रविनाथ त० रविर्नाथः प्रकाशकत्वात् यस्य । पद्मे, वभ्रूके च
 रविनेत्र पु० रविर्नेत्रं यस्य । विष्णौ । रविलोचनाटयोप्यत्र
 रविप्रिय न० इत० । रत्नकमले । करवीरे पु० ।
 रविरत्न न० रवे प्रियं रत्नम् । माणिक्ये ताम्बे च ।
 रविलौह न० रवे प्रियं लौहं धातुः । ताम्बे ।
 रश् खने सौ० पर० अक्र० सेट् । रशति । अराशीत् अरशीत् ।
 रशना स्त्री० रश-ल्यु । काञ्चाम्, जिह्वायाञ्च ।
 रश्मि पु० अश-मि धातोस्त् रश-मि वा । किरण्ये, अन्वादि
 दामनि च पद्मे न० ।
 रस खने श्वा० प० सक० सेट् । रसति । अराशीत्-अरशीत् ।
 रस आस्त्रादे अ० चु० उ० सक० सेट् । रसयति-ते अररसत्-त
 रस पु० रस्यते रस-अच् । आस्त्राद्ये, रसनेन्द्रियपाह्ये माधुर्या
 दिशुभेदे, देहस्थे भुक्तान्नादेः प्रथमपरिणामे, 'सस्यक्
 पक्ष्य भुक्तस्य सारोनिगदितोरस इत्युक्ते' धातुभेदे
 माधुर्यादिरसवति, गुड़ादौ, पुष्पस्य मधुनि, अलङ्कारोक्ते
 सञ्चारिव्यभिचारिसङ्कारिव्यञ्जे रत्यादिस्त्रादिभावके
 शृङ्गारादौ वृषे, वीर्ये, माधुर्यादिशुष्ये, रागे, इवे, पारदे,
 जले च गन्धरसे पु० न० ।
 रसकर्पूर न० रसेन कर्पूरमिव । (रसकर्पूर) गन्धद्रव्यभेदे ।
 रसकेशर न० रसेन केशरमिव नागकेशरस्यगन्धित्वात् । कर्पूरे
 रसगन्ध पु० न० रसे गन्धोऽस्य । वीले गन्धरसे स्वार्थे कन्
 तत्रैव । [हिङ्गुले च ।
 रसगर्भ न० रसो गर्भं यस्य । पित्तलधातुद्रवजे रसाङ्गने,
 रसज्ञ पु० रसं पारदं हन्ति हन-उक् । टङ्गणे (सीहागा)
 रसज न० रसात् भुक्तान्नसारात् प्रथमजातोर्जायते जन-ड ।
 रुधरे । रसात् इक्षुप्रभूतेः द्रवात् जायते जन-ड । गुडे,
 मद्यकोटे च पु० । रसभवादयोप्यत्र ।
 रसज्ञा स्त्री० रसं जानाति अनया ज्ञा-ड । जिह्वायास् रस-
 ज्ञानसाधने जिह्वास्थानस्येन्द्रिये ।
 रसज्येष्ठ पु० रसेषु ज्येष्ठः श्रेष्ठः । मधुररसे शृङ्गाररसे च ।
 रसतेजस् न० रसस्य भुक्तान्नसारस्य तेजः सारः । रुधरे ।
 रसदालिका स्त्री० रसार्थं दल्यते दल-कर्म्मणि घञ् गौ०

डीप् कन् । पुरङ्गे चो (पुडि आश्च) ।
 रसधातु पु० रसाख्यो द्रवरूपो, वा धातुः । पारदे ।
 रसधेनु स्त्री० दानार्थं कल्पितायाम् इक्षुरसनिर्मिताया वैनौ ।
 रसन न० रस-ल्युट् । रुदे ध्वगै च करण्ये ल्युट् जिह्वाया
 'पित्तेन दूने रसने सितापी'ति नैषध ।
 रसना स्त्री० रस्यतेऽनया । रस-करण्ये ल्युट् अजा० टाप् ।
 जिह्वाया, राक्ष्ताया, काञ्चाम्, रज्जौ च । [याम् ।
 रसनेत्रिका स्त्री० रसो नेत्रमिव अस्यस्या ठन् । मन शिला-
 रसपाकज पु० रसपाकेन जायते जन-ड । गुडे ।
 रसफल पु० रसो जलं फले यस्याः । न रिकेलेच्छे ।
 रसमाणिक्य न० रसेन पारदेन माणिक्यमिन तत् पाकज-
 त्वाम् । खनामख्याते पदार्थे ।
 रसरज पु० रसेषु रसोवाराजेव श्रेष्ठत्वात् रसः द्रवद्रव राजते
 वा पारदे रसनाद्यादयोप्यत्र । [मस्य वः । पाकस्थाने ।
 रसवती स्त्री० रस आस्त्राद्यद्रव्यमन्नादि अल्पस्याम् महत्
 रसशोधन न० रसं पारदं द्रवीभूतं द्रव्यं स्वर्णादि वा शोध-
 यति शुध-ण्च-ल्यु । टङ्गणे (सीहागा) ।
 रसस्थान न० रसस्य पारदस्य स्थानम् । हिङ्गुले । [व्याम् ।
 रसा स्त्री० पाकज' रसो माधुर्यादिरूपोऽस्यस्याः अच् । वृषि-
 रसाग्रज न० रसस्य पित्तलधातुद्रवस्याप्यात् जायते जन-ड ।
 रसाङ्गने ।
 रसाञ्जन न० रसजातं पित्तलधातुजमञ्जनम् । खनामख्याते
 'रीत्यान्त भ्रूयमानायां तत्किदन्त रसाञ्जनमित्युक्ते पदार्थे
 रसाद्य पु० रसेन मधुररसेनाद्य । आम्नातके । रसवति त्रि०
 रसातल न० रसायास्तलम् । पातालभेदे सप्रभे भूमिरधोभागे
 रसाधिक पु० रसाद्य द्रवाय स्वर्णादिद्रावणाय अधिकः
 आदीयमानत्वात् । टङ्गणे । रसेनाधिका । काकोडुस्वरि
 कायां स्त्री० ।
 रसान्तर न० अन्योरसः मयूर० नि० । प्रकतरसादन्यस्मिन्नरसे
 रसाभास पु० रस इव आभासते आ० भास-अच् । अलङ्का
 रोक्ते 'अनौचित्यप्रवृत्तत्वे आभासो रसभावयोरित्युक्ते
 मन्वादिपरनायकगतशृङ्गारादौ रसे । [अस्त्रं वेतसे पु० ।
 रसान्त न० रसेनास्तम् । वृक्षास्त्रे, चुम्बे च (चुकपालङ्ग)
 रसायन न० रसस्यायनमिव । तत्रे कथ्याम्, विषभेदे वैद्यक
 प्रसिद्धे औषधभेदे च गरुडे, विडङ्गे च पु० ।
 रसायनफला स्त्री० रसायनसौषधविशेष इव फलं व्याधि
 घातकं यस्याः । हृदितक्याम् ।
 रसायनश्रेष्ठ पु० रसायनेषु औषधभेदेषु श्रेष्ठः । पारदे ।

रसायनी स्त्री० रसायन रसस्थानमस्य स्या अथ गौ० डीप् ।
 गुरुध्याम् काष्ठाया मङ्गाकरणे, गौरवगुध्यायान् ।
 रसाल न० रसमानाति आन्ना-क । मित्रके गम्बरसे
 गिष रष्याम्, (विद्यभेदे) रसनाया, दृढ्याया, विदाय्या,
 द्राक्षायाञ्च स्त्री० रसा भूमिमानयति आन्ने-र। आच, 'रसात् मान समदृष्टतायनेति नैषधम् इषी, प्रसे,
 गोमूत्रे पुष्युकेषौ च पु० [निय।] चुपभेदे ।
 रसानिष्ठा स्त्री० रसा भूमि सेटि सृगति ङि क । (वाङ्-
 रसानो स्त्री० रसनाजाति आन्ना-क गौरा०डोप् । (उडि
 आच) इचुभेदे । [अणु ।] प्रजागोत्रतायाम् ।
 रसाश्लसा स्त्री० रसा भूमिमाशयति दन्ने आ-श-श-णिच्
 रसास्त्रादिन् पु० रस उपररथमाश्रयते आन्ना-र-णिनि ।
 भ्रमरे मधुरद्वारादिस्त्रास्तादके वि द्विया डीप् ।
 रसिक उ रस वेति अयमवति ठन् । सारसप्रक्षिपि, अशे
 गले च । रस्ये, रसोस्त्वस्य ठन् । रसवति च वि० ।
 रसित न पु० रस आस्तादे क् । भेवादिशब्दे विहृगादिशब्दे
 कर्त्तरि क् । शब्दवति, कर्मणि-क् । आशादिते च वि० ।
 रसुन पु० रस ठनन् । लघुने । शोनन् रसोन । तवैव ।
 स्याथे कन् । तयाथे ।
 रसेन्द्र पु० रस द्रवीभत इन्द्र इव श्रेष्ठत्वात् । पारदे ।
 रसोत्तम पु० रस उत्तमो यथा । छन्दे । [हिङ्गुले
 रसोद्भव न० रस पारदम् उद्भवत्वस्यार्ण उद्भ-भ-यच् ।
 रसोपन न रस पारदमिव उपनीयते उप-नी-उ श्रमत्वात्
 औक्तिने ।
 रस्य न रसाह्लादात्रपरिष्ठासागत यत् । अथिरे । रस्यते
 आस दाते रस यत् । आस्ताद्ये वि० । रसा 'दिग्धा
 स्यरा दृढ्या इति गीता पाठायां राष्ठायाश्च स्त्री० ।
 रश् गतौ अ०चु उभ सक सेट् । रश्यति ते अररश्त् त ।
 रश्म न रश् अणुन् । वेग ।
 रश्मो भा य सक सेट् इति । रश्मि अररश्मि 'अन्तर
 प्रतिपत्तौ रश्मि कर्त्तरि क् इति प्रादोरकण्डयम ।
 रश् लागे भा० प सक सेट् । रश्मि अररश्मि ।
 रश् लागे अ०चउभ सक सेट् । रश्मि ते अररश्त् त ।
 रश्म् न० रश् अणुन् । निर्झने, गोमे याथाथे, रसथे च ।
 निर्झने अथ ।
 रश्म्य वि रश्मि भव यत् । गोमे 'रश्मन्नाः स सकदिति
 नैषधम् । निज्ज नभवे च पाठान् । राष्ठायाश्च स्त्री०ऽङात्
 रश्मि वि रश् लागे कर्मणि क् । कर्त्त ।

रा दाने यक्ष्ये च अदा०पर सक अणिट् । रति अरासीत् ।
 रा स्त्री० रा-स्य० क्तिप् । काङ्क्षने, रभसे, दाने च ।
 राका स्त्री रा-क । प्रतिपद्युक्ताया पूर्वभाष्या ससूच्येन्नु
 तिवौ, नदीभेदे नवजातरजस्तायां नार्यांश्च ।
 राक्षस पु० रज एव सार्थे अणु 'कचित् सार्थिका अयि
 प्रत्यया प्रकृतितो विद्ववचना यतिवर्त्तने' इति भाष्योक्ते
 पुन्वस् । स्वनामव्याते निवभासजे जातिभेदे । ज.गो
 डीप् । राजसजातिमित्तायाम् स्त्री० । रक्षस इदम अणु ।
 राक्षसश्चिनि वि०ऽक्रिया ङीप् । 'राक्षसी राक्षिन्यत्ते त
 ऋति । दद्राया, चण्डिकाया शौटनामस्यश्च्येच स्त्री०ऽङीप्
 राक्षसेन्द्र उ राजस इन्द्र इव श्रेष्ठत्वात् । शिखववस ष्टेच
 पुत्रे निरुपासने राक्षसे । [निस्य इव ।] साक्षादायम ।
 राक्षा स्त्री कक्ष्यते'नदा रच कर्मण्ये चञ् ट् इडि ।
 राख गोधने भयणे निशरणे च सक सामर्थ्ये अण्भा पर०
 सेट् । राखति अरासीत् । चडि न चुम ।
 राग पु० रन्ज म वे चञ् नि० नवीपकृत्ये । रङ्गने, दर्शने,
 भीतौ अवरुगे, श्वे, चन्द्रे च । कर्त्तये चञ् । मोहितवर्णे
 तद्विषिष्टेषाश्च दौ च 'तेन रक्त रागादि ति प्राणिविच्छलम्
 आधारे चञ् । कसनादिनामभि प्रसिद्धे स्वरविशेषे ।
 रागचूर्ण उ रागस्य रतेचूर्ण इव । कामे । रागाय चूर्णतेऽ
 भौ चूर्णं चञ् । अदिरे, वाचायां च । रागयुक्तचूर्ण पु०
 रागदालि पु० दन्वतेऽगौ दन विष्णु इन् ट् इडि रागेण
 रक्तताया युक्तो दालि । मछरे । [स्त्री० ङीप् ।
 रागपुष्प पु० रागयुक्त रक्तवर्ण पुष्पस्य । मञ्जेके । लयायां
 रागप्रसव पु० रागयुक्तो रक्तवर्ण प्रसवोऽस्य । मञ्जूक रक्षा-
 च्चाने च । [भाषिभेदे । रक्तवर्णयुक्ते वि०
 रागयञ् पु० रागेण रक्तवर्णेन युज्यते युज्ज कर्मणि क्तिप् ।
 रागसूत्र न० रागयुक्त सूत्रम् । पट्टश्रुते ।
 रागाहो स्त्री रागयुक्तमद्र यस्या डीप । मञ्जिशांयाम
 इत० । रागाटाथल स्त्री ।
 रागिणी स्त्री रागोद्वेषणा इति । गोमद्रे चरभेदे ।
 रागवति, अवरुते काकके, रतियुक्ते च वि० । सस्य
 राघ भद्रौ भा या सक सेट् । राघते अदाविट् । अडि न
 राघच पु० रसोर्गासापत्यत् अणु । रसोर्गते, तस्यभने
 शीरामे च । [गमविशेषोमहात्त इत्यभित ।
 राद्धव न रद्धोत्थ, विवाहो वा मत्र मज्जात्वात् अण् ।
 राज दीनी भा०उभ०अच सेट् कथादि । राजति ते अरा
 सीत् अराविट् देजस-रराजः । अडि न चुम ।

राजक न० राज्ञां समूहः कन् । न्यपसहदाये । राजैव कन् ।
 न्ये पु० । राज-पुत्रु । दीप्तिमति वि० ।
 राजकल्प पु० रंपदमाप्नो राजा राजन्+कल्प । राजतल्ये
 राजकदम्ब पु० कदम्बानां राजा राजट० पर० । कदम्बभेदे ।
 राजकर्कटी स्त्री० राजते राज-अच् कर्म० । चीनाकर्कट्यास्
 राजकशेरु पु० कशेरुणां राजा राजट० । मद्रुक्तायाम् ।
 राजकीय वि० राज्ञ इदम् छ क्तु च । राजसन्ध्विनिकार्थादौ
 राजकुमार पु० राज्ञः कुमार । अप्राप्तवस्ते युवराज-
 कार्थानाद्दे राजपुत्रे ।
 राजकुमारण्ड पु० राज्ञः कुमारण्ड इव प्रियत्वात् । वार्त्तक्याम्
 राजकोपातकी स्त्री० राजमिथा कोपातकी । (धियाभिङ्गा)
 लताभेदे । [कन् । राजसर्पभे (राइसर्पा) ।
 राजन्नवज पु० चवत्सनेन कु-अप् राजते राज-अच् कर्म०
 राजकुञ्जरी स्त्री० राजमिथा खञ्जरी । खञ्जरीभेदे ।
 राजगिरि पु० राज्ञायगिरि । मगधस्य पर्वतभेदे ।
 राजघ वि० राजानं हन्ति हन-क नि० राजहन्तारि, तीक्ष्णे च
 'राज नीरजनया स राजव' इति नैपधम् ।
 राजजसू स्त्री० राज्ञः जसूरिव । मिरण्डखञ्जरी राजते
 अच् कर्म० । महाजस्राम् ।
 राजज(य)ञ्जन् पु० राज्ञः चन्द्रस्य ज्येष्ठारजो ज(य)ञ्जाम् ।
 रोगभेदे 'राजज(य)ञ्जेव रोगाणामि'ति साधः ।
 राजतस् पु० तद्वर्णा राजा राजट० नि० । कर्णिकारद्वये ।
 राजताल पु० राजस्ताल इव प्रियः 'युवाकद्वये । स्त्रीत्वमपे
 ङीप् । 'राजतालीवनध्निरिति'त् रुः । [र्त्तित्त्वद्वये ।
 राजदन्त पु० दन्तात् राजा पर नि० जर्हपङ्क्तिस्थे मध्वव-
 राजदेशीय पु० रंपदमाप्नो राजा राजन्+देशीयर् । राज-
 तल्ये राजकल्ये । [राजधन्तूरकोषल पु० ।
 राजधुसूरक पु० धुसूर्याणां राजा राज० पर० कन् । छद्मसूत्रे
 राजधर्म्य पु० राज्ञो धर्म । राज्ञामव्यक्तर्त्तव्ये प्रजापाल-
 नादौ कर्मणि । [ङीप् । राजावसे महानगर्याम् ।
 राजधानी स्त्री० राजा धीयतेऽस्या धा-आधारे ल्युट्
 राजधान्य न० धान्येपु राजा पर० । (श्यामा) श्यामाकधान्ये
 राजन् पु० राज-कनिन् । न्ये, चन्द्रे, शुचौ, चविने, वत्से,
 इन्द्रे, च । पूर्वदत्तस्यः उत्तरपदस्यश्च सम भञ्जाहृतपठार्थ-
 चो व वाचकः । यथा राजसापः रुनिराज इत्यादि ।
 राजनीति स्त्री० राज्ञां नीति । राजसेये सामाद्युपाये,
 वप्रतिपादके-शास्त्रे च ।
 राजन्य पु० राज्ञोऽयम् वत्, राज-अच् वा । चत्विये राज-

पुत्रे, अग्नौ, चीरिकाद्वये च । [समूहे
 राजन्यक न० राजन्यानां चत्वियाणां समूहः कन् । चत्विय
 राजवत् वि० प्रयत्नो राजात्त्वस्य प्रायस्ये मत्स्य नस्य
 वः । चन्द्रराजवति देशे । [स्त्री० ङीप् ।
 राजपटोल पु० राजप्रियः पटोल । पटोवे । मधुरपटोल्यां
 राजपट्ट पु० राज्ञः पट्ट इव । मणिभेदे ।
 राजपथ पु० पथां राजा राजगमनयोग्यो वा पन्थाः अच् ।
 'धनूंषि टग विसारे श्रीमान् राजपथः स्रुत' । न्याजि-
 रयन.गानामसंवाधसुमञ्जर' इत्युक्ते राजमार्गं । [प्रलाण्डौ
 राजपलाण्डु पु० पलाण्डूनां राजा अष्टत्वात् पर० । रक्तवर्ण-
 राजपीलु पु० राजप्रिय पीलु । महापीलुद्वये ।
 राजपुत्र पु० राज्ञश्चन्द्रस्य, न्यपस्य वा पुत्रः । बुधपदे, न्यप-
 कुमारे वर्षसङ्करभेदे (रजपुत्र) 'वैश्यादम्बकन्यायां राज
 पुत्रस्य सन्ध्व' इति पराग्रः ।
 राजपुत्री स्त्री० राज्ञश्चन्द्रस्य पुत्रीव । कटुत्वान् स रेणुकायां
 न्यपरितौ, मासत्वाच्च । इत्० । न्यकन्यायाम् ।
 राजपुष्प पु० राजा चन्द्र इव शुभ्रत्वात् पुष्पमस्य । नागकेसर
 द्वये । कश्यपिद्वये स्त्री० ङीप् ।
 राजफणिष्मक पु० राज-अच् कर्म० । नागरङ्गद्वये ।
 राजफल न० राजप्रियं फलम् । पटोवे । राजप्रियं
 फलमस्याः । लसूम् स्त्री० टाप् ।
 राजवदर न० राज्ञो वदरमिव प्रियत्वात् । रत्नामलके वद-
 राणा राजा राजट० पर० । उत्तमकोषौ पु० ।
 राजभद्रक पु० राज्ञो भद्रं यस्मात् कप् । कुष्ठे, (कुष्ठ) निम्बे,
 मारिभद्रद्वये च । [धर्मे राजत्वे ।
 राजभूय न० राज्ञो भावः राजन्+भू-क्यप् । राज्ञोऽसाधारण्य
 राजभोग्य न० राजा भोक्तुं योग्यम् मुज-खण्ट कृत्वम् ।
 जातीकोपे, प्रियालद्वये पु० । न्यपतेर्भोग्यवल्गुमात्रे वि०
 राजमार्ग पु० राजयोग्य मार्ग । राजपथे । [त्रीहिभेदे ।
 राजनाप पु० नापेपु कलावेपु राजा अष्टत्वात् । (वरवटी)
 राजसुङ्ग पु० सुङ्गेपु राजा प० नि० । (सगानि) सुङ्गभेदे ।
 राजरङ्ग न० राजयोग्यं रङ्गम् । रजते ।
 राजराज पु० राज्ञामपि राजा प्रभूतधनत्वत् टच् समा० ।
 कुवेरे, सार्वभौमन्ये, चन्द्रे च । [त्रिष्टे, यतान्नि न्ये च
 राजर्षि पु० राजा ऋषिरिव अष्टत्वात् संयतत्वाच्च । राज-
 राजवंश्य वि-राजवंशे भवः यत् । राजवंशोद्भवे । जातिभेदे पु०
 राजवर्तन् न० राजयोग्यं वर्त्म । प्रायुक्तलक्षणे राजपथे ।
 इत्० राज. कर्त्तव्यकर्मणि च ।

राजपुत्रा स्त्री राज अष् राज वनयसा ५३०। (गम्यमादान)
नताभेदे ।

राजपुत्रस्य प इत० । प्रियाये, राजवदरे, राजार्थे, द्रव्यगुण
प्रतिपादके तद्वानविद्वक्तो यन्मभेदे च । रात्रि प्रिये वि०

राजपुत्री स्त्री राजते राज-अष् राना वस्त्री कर्म० इ० ।
(वस्त्रा) नताभेदे । [राजमाववति रेगे ।

राजवत् वि० राजा राजम ह्य विद्यतेऽस्य भठए मस्य च ।
राजवीजिन् वि राजा बीजी कारण यस्य । राजवस्ये ।

राजवृत्त इ० वशायां राना पर नि० । आरग्वभे (सोन्दात्रा)
राजप्रिये वसन्ततुफरबीजजातसुकाया राजप्रिय
सात् । प्रियाये ।

राजगण्य इ० राज-अष् राज यथ कर्म० । पट्टे (पाट) ।
राजगाक इ० शाक नां राजा पर० नि । शाकूकशाके ।

राजशब्द न० राणां शब्दमिह जर्कमित्यतसात् । राजपिडुशब्दे
राजस्य वि० रजसा निमित्त त अण् । रजसोयुष्वाह जाते

कर्मोन्धियादौ विनामिन् कर्मणा शोके ख्यातिमात्रेति युष्म
साम् । न च गोवत्समस्येती तद्विधेयत्वं राजवमित्युक्ते

व्याये क्रियमाणे कर्मणि च । रज प्रधानमस्य अण् । रज -
प्रधाने सर्वेषां वक्षसा विपुषाण्यत्वेऽपि भूयस्यात्तद्

व्यपदेश, इत्युक्ते कश्चिद् तन्प्रधानत्वेन व्यपदेशः ।
राजसुभा न० स्त्री० राणां स्वभाषां सुभा । स्वभावभाजे ।

राजसुधर्म इ० सर्वपाशां राजा ज्ञेयत्वात्पर । (राजसुधर्म)सर्म
भेदे । [यस्यभेदे ।

राजसूय इ० रासा सूयते सू-अण् । राजभाषककर्मणे
राजस्य न० रासो देय स करदपम धनम् । राजदेये करे

इत । राजधने ।
राजस्यर्षण चकाराना पुकाराणां राणा पर । इहदुपसूरे

राजस्य प्रवक्षानां राजा ज्ञेयत्वात्पर । उक्तवर्षणचतुष्टयस्युक्ते
श्रुतवर्षे इत्यभेदे कसुठंभे च । राजा इव इव पादपदस्यत्

अस्ये च । [तगरसुधर्म
राजसुधर्मण न रासा स्वयत् सुधर्मयति इव विद्-अण् ।

राजासन इ० राज र्जातमोति कसरीतम आ+तव अष् ।
श्रीग्रीतिस्त्रातरीजज्ञेयव्यवति प्रियाये ।

राजादन न रासा अदान तन्कसरीतजातचतुष्टय अद
कर्मणि अण् । विद्यावृत्ते इव कसरीत (विद्या) तेन

इह कसुठंभे इत्या रासा भुञ्जत । शो'रिधानां (सौरद)
विपुठे च । अ रिपतां स्त्री० शो'रे ।
राजाय इ० आसातां राजा ज्ञेयत्वात् पर नि । आसभेदे

राजाय इ० आसातां राजा ज्ञेयत्वात् पर० नि । आसभेदे
राजाय इ० आसातां राजा ज्ञेयत्वात् पर० नि० । ज्ञेयार्क

इति । (घादा आकन्द) । [शोम्ये वि० । जम्बु स्त्री
राजायै न० राजानमर्हति अर्ह अथ । अयुक्त्वन्दने राज-

राजासायू स्त्री० राजते राजा असायू कर्म० । मिदालासाम् ।
राजावर्षे इ० राजानमावर्षयति अयुक्त्वयति आ इत विष्

अष् । उपरत्नभेदे ।
राजि(नी) स्त्री० राज इन् वा णीप । ज्ञेय्याम् पदज्ञो

रेखायाश्च । सार्थे कन् । रेखायाम् । राजते राज-
स्युज । राजसुधर्म स्त्री० ।

राजिकाफल इ० राजिकाया इव फलमस्य । ज्ञेतसुधर्मे ।
राजि(जी)कक्षा स्त्री० राजिभूतानि श्रेणिभूतानि फलानि

यस्या । बीजाकर्षणाम् ।
राजिल इ० राज इलच् । दुष्पुत्रसुधर्म (दोहायाप)

राजीव न राजी दृष्टराजी अस्त्वय च । सधर्म'राजीवराजीव
शोधति माय । इरिणभेदे, मत्स्यभेदे, राजीव'सह

तयकांचेति चत । मजे, चारुपदिधि च इ० ।
राजेन्द्र इ० रासा इन्द्र इव ज्ञेयत्वात् । 'चतुर्विंशत्यस्येतिमधि

कारो ज्यो भवेत् । यो राजा तच्छतसुष चरत् अट्टये
अट । तथ्याहमसुषो राजा राजेन्द्र इत्युक्ताधिकारवति

भूतनिभेदे ।
राज्ञी स्त्री० रास्य पत्नी णीप् स्वय वा राजते राज कनिन्

णीप् वा । (राणी) राजपत्न्याम् सव राजकर्मकर्त्रीऽश्च ।
राज्य न रासो भाव कर्म वा राजन्+यत् । राज-

कर्त्तव्य, राजभाव च । [प्रणापासनादौ ।
राज्यधुरा भी० इत० अत्र सुभा । राज्यभारो तत्कर्त्तव्ये

राज्याङ्ग न० इत० । आस्यमलपुङ्गुकोपराङ्गुर्गवसकति
इत्येव अट्टय राजस्योपायसु ।

राटि इ० रट इण् । (रास) विहृते सुदे स्त्री वा णीप ।
इ० टल इलम् । राटि'रच्युत्तये ।

राट इ० रट इण् इ० टलम् । इत्यभेदे (राट्)भाये वन् तस्यै
राटा स्त्री रट इम इलम् । इतीभेदे गौड राट्मसुतस्य

विरचया तन्नामि राटा इतीति प्रबोधचन्द्रोत्प ।
राटीय वि० रासो विनाशोऽय इहाश्च एति च । राट्'गोहृ

राति(म) स्त्री रा विव वा णीप् । राज्ञ्यां सस्येदमथ
सुधर्मस्यवत् अट्टेन च सै वाय इ'रहायाह ।
रातिकर इ० राति करो'ति त अत्र रासो नट विरान्ते
इत वा । अट्टे, कर्त्त च ।

रात्रि(ञ्च)चर पु० रात्रौ चरति चर-ञ्च् वा छम् । रात्रसे,
तज्जाति स्त्रियां स्त्री० डीप् ।

रात्रिपुष्प न० रात्रौ पुष्पाति पुष्प-ञ्च् ७त० । उल्ले ।

रात्रिसण्णि पु० रात्रौ सण्णिरिव दीप्तिमत्त्वात् । चन्द्रे ।

रात्रिवासस् न० रात्रिर्वास इवाच्छादकम् । अन्वकारे ।

रात्रौ परिधेयं वासः शाक० । रात्रौ परिधेये वस्त्रे ।

रात्रिविगम पु० इत० । रजन्यवसाने तदुपलक्षिते प्रभातकाले च

रात्रिहास पु० रात्रेर्हास इव शुभ्रत्वात् । श्वेतोत्पले ।

रात्रप्रन्थ वि० रात्रावन्थ इति चयुक्तम् । निशादृष्टिभ्रूत्ये
काकादौ । रात्रौ रोगकतर्हदृष्टिभ्रूत्ये (रातकाणा) च ।

राड् वि० राध-कर्त्तरि कर्मणि वा क्त । सिद्धे, पक्ते च ।

राड्वान्त पु० राड्ः सिद्धः अन्यो निर्णयो यस्मात् ५३० ।

सिद्धान्ते संग्रह्य वादिदृष्टितपक्षनिराकरणपूर्वकयथार्थपक्ष
प्रतिपादके वाक्ये ।

राध सिद्धौ अकः निष्पादने, पाके च सक० स्वादि० दिवा०

च पर० अनिट् । राधेति राध्यति अरात्सीत् अराड् ।

राध पु० राधा विशाखा तद्युक्ता पौर्यमासी अण् डीप् राधी

सा यत्र सासे पुनरण् । चान्द्रे वशाखे सासि । तत्पूर्थि-
मायां स्त्री० डीप् । [युञ् । पूजने स्त्री० टाप् ।

राधन न० राध-ल्युट् । साधने, प्राप्नोति, तोषे च । राध-ण्विञ्-

राधा स्त्री० राध-ञ्च् । विशाखानक्षत्रे रिरंशया रमणीदेहत्वेना
विभूते गोलोकस्थे परमेश्वरार्हाङ्गस्वरूपे शक्तिभेदे, तत्रैव
श्रीदानशापात् इन्द्रावने जातायां हृषभानुसुताया प्रधान
गोपिकायास्, कर्णस्य पालयित्वां मातरि च । [द्वयोप्यत् ।

राधाकान्त पु० राधायाः कान्तः । श्रीकृष्णे राधावल्लभा-

राधातनय पु० राधायास्तनय । कर्णे स हि कन्यावस्थायां

सूर्य्यात् कुन्तीगर्भजातस्तया च त्यक्त राधया सूतप्रत्या
पालित इति भारतम् । [तत्वात् ङञ् । कर्णे ।

राधेय पु० राधाया अपत्यम् पुत्रत्वेन परिग्रहणेन तत्पालि

रास पु० रस-कर्त्तरि घञ् ण वा । परशुरामे दशरथज्येष्ठपुत्रे

श्रीरामे, बलरामे च । मनोहरे, शुभे च वि० वासूके,

कुण्डे (कुण्ड) तमालपत्रे न० । [स्वसामख्याते टणभेदे च ।

रामकर्पूरक पु० रामं मनोहरं कर्पूरमिव कन् । मौक्तिके,

रामगिरि पु० रामाश्रितः गिरिः । चित्रकूटपर्वते स हि

रामेण वनवासगमनकाले प्रथममाश्रितः ।

रामचन्द्र पु० रामचन्द्र इवाह्लादकत्वात् । दशरथज्येष्ठपुत्रे

श्रीरामे । [मदनदत्ते (मयनागाळ)

रामच्छर्दनक पु० राममभिरामं छर्दयति छृद्-ण्विञ्-खुत् ।

रामजननी स्त्री० इत० । वसुदेवपत्न्यां गेहिर्यां, जमदग्नि-
पत्न्यां रेणुकायां, दशरथपत्न्यां कौशल्यायाञ्च ।

रामण न० रमयति रम-ण्विञ् ल्यु-ष्ट० वृद्धि । गिरिनिके,
तिन्दुके च (नेट) ।

रामणीयक न० रमणीयस्य भावः रमणीयमेव वा रमणीय-
वुञ् । रमणीयत्वे 'मण्णिच्चारान्तरामणीयकमिति नैप-

धम् रमणीये च । [इत० । सीतायां, रैवत्याञ्च

रामतरुणी स्त्री० रामा अभिरामा तरुणीव । (सिओती)पुष्पे

रामदूत पु० रामस्य दूतः वार्त्ताहरः । हनुमति, स हि

रामवार्त्ता लङ्काया सीताया आजहार ।

रामदूतो स्त्री० रामा अभिरामा दूतीव गन्धद्वारा प्रचारा-

त् । तुलसीभेदे । (रामतुलसी)

रामनवमी स्त्री० रामस्य जन्माधारो नवमी । चैत्रशुक्ल-

नवम्याम् । 'चैत्रे मासि नवम्यान्तं जातो राम स्वयं हरि'

रित्यगस्त्यसहिता ।

रामपूग पु० रामः अभिराम पूगः । गुवाकभेदे ।

रामभद्र पु० राम एव भद्र' सङ्गलदायकत्वात् । श्रीरामे

'रामेति रामचन्द्रेति रामभद्रेति वा स्ररद्विति' सुराणम्

रामलवण न० कर्म० । शान्भरिखण्णे ।

रामवल्लभ न० रामस्य वल्लभं प्रियम् । भूर्जपत्रे तद्वि

रामेण वनवासप्रथमे प्रियतया धृतम् ।

रामशर पु० कर्म० । शरद्वचभेदे स हि काण्डद्वारा वाण-

हेतत्वात् मनोहरः ।

रामसख पु० इत० टच् । सुषीवे वानरराजे ।

रामा स्त्री० रम-ण्विञ्कर्त्तरि घञ् । गीतादिकलाभिज्ञाया नार्थ्या

नारीमाते, नद्याम् हिङ्गुनि, हिङ्गुले, श्वेतकण्टकार्यां, गृह-

कयायां, अशोके, गोरोचनाया, बालायां, गैरिके च ।

रामायण न० । रामस्यायनं चरितमधिकृत्य कृतोपन्योऽण् ।

रामचरितप्रतिपादके वाल्मीकिकृते महाकाव्यभेदे ।

रामालिङ्गनकाम पु० रामाणां स्त्रीणामालिङ्गनस्य

कामोपेत्य । रक्ताम्बाने । [दण्डभेदे ।

राम्भ पु० रामोवेषुस्तस्य विकारोऽण् । व्रतभेदे-धार्त्य-वशभवे

राल पु० रा-ञ्चलच् । सालद्वलनिर्यासे (धुना) ।

रालकार्य पु० राल' कार्यो यस्य । सालद्वचे ।

राव पु० र-वञ् । शब्दे ।

रावण पु० रवणस्यापत्यम् शिवा० अण् रावयति शत्रून् ण्विञ्-

ल्यु वा, लङ्गाधिपतौ रावसे ।

रास शब्दे आ० आ० सक० षेट् । रासते अरासिष्ट चडि न हस्तः

रावणगङ्गा स्त्री रावणविनिर्गता गङ्गा नदी । किङ्करदेगम्बे नदीभेदे । [पुत्रे ।

रावणारि उ (रु) श्रीरामे रावणानुकाययोग्यत् । [पुत्रे

रावणिय उ रावणस्यापहृत्य अत इत् । मेघनाथयो रावण

राग गच्छे भ्रात्या यच्छभेत् । रागते अरागिच अङ्गि न तुल्य

रागि उ अयुते व्याग्रेति अयु रन् धातोश्चक्रामथ । धा

नाद्रीना उग्रो, ज्योतिषकस्य दानार्थमे मेघनी, दग्धो रागि-

पविह्वये इति श्रीकामतीप्रतिभे व्याख्याप्रक्रमभेदे ।

रागिश्चक्र न रागिपठित एक इत्यम् । मेघानुदान्यरागि

यने गोकुलाकारे वायुगणे न प्रुध्यत पदान् अविद्य बभ

द्वयापे ज्योतिर्भवे वाम विगतिसिद्धौतिपक्र लितितवायु-

गविदुक्ते ज्योतिषके ।

रागिभोग उ रागीनां स्वप्नगत्या दक्षिणैंग भज वज

इत्यम् । दम्पतीनां स्वप्नगत्यादुभारेण रागिषु गतिभेदे ।

रागीभिः कृत इव अरागि रागि कृत रागि-चपनद्वारे

द्वि कच्छे बधामो वा (देवी) इष्टीकृते एवमभ्युक्तते ।

राट्ट न राज इत् । जनपदे 'गौड' राट्टप्रवृत्तमिति, प्रगोष-

चन्द्रोदय । द्युद्वारे च । [कारिकायाम् ।

राट्टिका स्त्री राज इत् विस्मृत टीप् प्रार्थे इत् । कण्ठ-

राट्टिय उ राट्टे भव च । नाद्योक्तौ राजभ्याम् । छ

तथापि । उभाभवि राट्टभवे वि० ।

राशु उ० रम चम राज चम वा । चच्छे भवौ धरते मङ्गला

बन्धन इवोर्दोर्मध्यवत्या श्रीकामदे श्रीकामदे च ।

राशुम उ० राज चम च । इहमे ।

राशुभयन्त्रिणी स्त्री० राजभय चन्द्रिनी । अत्रिकायाम् ।

राशुमगण्ड उ० राजभ मङ्गलावस्था इवोर्दोर्मध्यवत्या

श्रीकामदेन मङ्गल अतस्तथाकारेण भवत्य दाय । राज

श्रीकामदेन मङ्गल अतस्तथाकारेण भवत्यभेदे च ।

राशुमगि स्त्री० इत् । राशुकायाम् । [कायकम्]

राशुना स्त्री० एव इत् । अमाभयत तादां अतएव (अपरा

राशु इ एव च । काने, अत्रादि ज्योतिषकस्य शब्दवि

वचनपर भवत्य कायकानुविशेषक अत्राद्यदि एव

भेदे विद्वद्भाषते एवमे च ।

राशुचक्र न राशुचक्र इत्यभि । अत्रे ।

राशुचक्रि न राशुचक्रेण उप । चक्र-इत्यर्थेण चक्रात्पठे

भित्-क्रिप । विष्णो अयतमानकमे देवप्रदक्षौ देवप्रदेव

म्यात्वाऽयत विचन इवा विष्णुकश्च दिवसिष्णोति इत्

राशुचक्र उ० राशुो भिय एवम् । गोभेदमयी ।

राशुस्पर्श उ० राशुो स्वर्गं आश्रितभूक्षावाधारा यत् ।

चन्द्रध्वजयो उवरागद्वये एवमे ।

राशुच्छिद्र उ० इत्० । भगुने ।

राशुत्म्भ उ० इत्० । भगुने ।

राि गती दम्पद-चक्र-चन्द्रि । टिटिति अरैचीत् । [वि०]

रित्ति मि न-टिच क्र । अयुमे, वने गिरुर्षे च । धार्ये कर्तु । तमेव

रित्ता स्त्री टिच क्र । उभयपक्षयोद्युत्परिभवे, चन्द्र-भूमितिदु

रित्तभाण्ट न रित्त भाण्टम् । मैशरित्तयुमे भाण्टे ।

रित्तहला वि रित्तौ धमादिश्रयोङ्का यत् । निहने, भूति

दान दिना व्यथितभवे च ।

रिक्च न टिच च् । धने । नितालरायुक्ते आरतिषये दम्

च आभी रिक्चकदमविभ, गोकामि अति ।

रिक्चहारिन् वि० रिक्च दावं इति व्यङ्गति । नर

आदिपि उग्राने । अय् । रिक्चपाहोयत् ।

रिक्चिन् वि० रिक्च पाहयिताफल इति । दावहारिणि

दायादे 'उभयोऽणयो रिक्चो'ति अति ।

रिक्चु कर्षणे भा पर म-चक्र-भेद इति । रिक्चति अरिक्चोत् ।

आदिपि-अरिक्चिभेदे रेपति अरैचीत् ।

रिग गती भा पर म-चक्र-भेद इति । रिक्चि अरिक्चोत्

रिक्चु न-रिगि अट । अरनने । रिगि अट । रिक्चमन्म

रिक्च मन्मदे रिगाने च वा नु उप-परि भ पर म-चक्र-भेद ।

रेवयति मे रेवति । अरै टिचम् न अरैचीत् ।

रिक्चि विदेके (अतिप इतीरीक) एवम-उभ पर अरिक्च ।

रिक्चि रिक्चो अरिक्चु अरैचीत् अरिक्च ।

रिक्चि मन्मदे भा न-चक्र-भेद । रिक्चि अरिक्च ।

रिक्चु उ० एव न इत्० । गती श्रीराम-चक्र-भेदम् आदिपि

मन्म देवता अतस्तथा च । मन्म देवता मन्म वि ।

रिक्चुप्रातिनी स्त्री० रिक्च इति इम विनि । अयुत् न-

रिक्चुयु वि० रिक्चोऽयत न रिक्च । अयुत् मन्मि नय इव

रिक्चु इमे मन्म मन्म-भेद । रिक्चि अरिक्चोत् ।

रिक्चु इ० रिक्च अयुत् इ । मन्म देवता इत् आ भ च ।

रिभ रवे भ्वा०पर०सक०सेट् । रेभति अरेभीत् ।
 रिरंसा पु० रम-मन्-य । रमणेच्छायाम् ।
 रिव गतौ भ्वा०पर०सक० सेट् इदित् । रिष्यति अरिषीत् ।
 रिश हिमायां त०पर०सक०अनिट् । रिशति अरिचत् ।
 रिश्य पु० रिश्यते रिग-काप् । रुग्भेदे ।
 रिप वधे भ्वा० पर०सक०सेट् । रेपति अरेपीत् ।
 रिष्ट न० रिग-क्त । मङ्गले, अयुभे च । भावे क्त । नागे,
 पामे च । अशुभादिभति लि० । खङ्गे, रक्तशिपौ च पु० ।
 स्वार्थे कन् । तेषु । [रश्च० पु०
 रिष्टि स्त्री० रिप-रिग-वा क्तिन् । अयुभे, गस्त्रभेदे च । क्तिन्
 रिह वधे भ्वा०पर०सक०सेट् । रेहति अरेहीत् । [रिणः ।
 री क्षरणे टि० आ०अक०अनिट् । रीयते अरेट निघातस्य न
 री गतौ वधे च सक० रवे अक० क्य्रा० प्रा० अनिट् ।
 रियाति अरेपीत् ।
 रीठा स्त्री० री-उक् ठस्य नेचम् । रीठाकरञ्ज ।
 रीठाकरञ्ज पु० कर्म० । खनामख्याते वृत्ते ।
 रीठा स्त्री० रिह-क्त इडभावः । अवनायाम् ।
 रीण लि० री-क्त । अरिते सुते ।
 रीति स्त्री० री-क्तिन् । पित्तले, मन्त्रावे, क्षरणे, नौहकिष्टे,
 धीमायां, गतौ, स्वभावे, अलङ्कारोक्ते गौलादिरचनाभेदे च ।
 रीतिक न० रीतिरिव कायति कै-क । पुष्पाञ्जने स्त्रीत्वमपि
 स्वार्थे कन् । पित्तले न० ।
 रीतिपुष्प न० रीते' पुष्पमिव । कुसुमाञ्जने ।
 रीव ग्रहणे, संवरणे च भ्वा० उ०सक०सेट् । रीवति ते अरी-
 वीत् अरीविट् । चडि न ह्यसः ।
 रु ध्वनौ अदा०प०अक०वेट् । रौति-रौति अरावीत्-अरौपीत्
 रु वधे गतौ च भ्वा० आ०सक० अनिट् । रवते अरोट् ।
 रुक्प्रतिक्रिया स्त्री० रुज' प्रतिक्रिया प्रतिकार' प्रति+
 क्त-भावे श । चिकित्सायाम् ।
 रुक्म न० रुच्-मन् नि० क्तवम् । काञ्चने, धसूरे, लौहे, नाग-
 केशरे च । [स्वर्णकारे जातिभेदे ।
 रुक्मकारक पु० रुक्मं तन्निर्मित भूषणं करोति क्ण्वुल् ।
 रुक्मिन् पु० रुक्मं विद्यतेऽस्य इति । राजभेदे । स्वर्णस्वामिनि
 लि० । रुक्मिराजकन्यायां श्रीकृष्णपत्न्यां स्त्री० ङीप् ।
 रुक्मि च लि० रुह-कश् थ० वा दीर्घः । अचिक्रये, निस्तेष्टे,
 कठोरे च । [अरोटिष्ट ।
 रुग्ण लि० रुज-क्त । रोगान्विते, भुग्ने च । [अरुचत्
 रुच मीनौ प्रकाशे च भ्वा० आ०अक०सेट् । रोचते लुङि उ०

रुचक न० रुच-कुन् । मज्जिकाशारे, मान्त्रलये द्रव्ये, उत्कटे, अश्व
 भूषणे, मान्त्रे, सौवर्ण्ये आभ्याशरसे, रोचनायाम्, गिह्ने,
 लवणे च । वीजपूरे, टन्ने, निष्के, कपोते च पु० । [च ।
 रुच्(चा) स्त्री० रुच-सम्प०क्तिप् वा टाप् । दीप्तौ, गोभायां, प्रकामे
 रुचि(ची) स्त्री० रुच-क्ति वा ङीप् । अनुरागे, आसङ्गे, स्पृहा-
 याम्, अभिनाये, किरणे, गोभायां, सुभुचायां, गोरो-
 चनायां च । प्रजापतिभेदे पु० ।
 रुचिर लि० रुचिं राति टटाति रा क । र्नोहरे, सुन्दरे, मधुरे
 च । मूलके, पुद्गुमे, लवङ्गे च न० । गोरोचनायाम् स्त्री० ।
 रुचिराञ्जन पु० अञ्जतेऽनेन अन्ज-करणे ल्युट् रुचिर-
 गोभायुक्तोऽञ्जनः । गोभाञ्जने ।
 रुच्य लि० रुचये हित' यत् । सुन्दरे, रुचिकरे च । सौवर्ण्ये
 न० । प्रसौ, कतकवृक्षे, गालिधान्ये च पु० ।
 रुच्यकान्ठ पु० रुच्यः रुचिकरः कन्दो मूलमस्य । यूरणे (घोन)
 रुज भञ्जने त०प०सक०अनिट् । रुजति अरौचीत् निघातस्य
 नः । रुग्णः ।
 रुज हिंसायां चु० उभ०सक०सेट् । रोजयति ते अरुजत्
 रुज्(जा) स्त्री० रुज-सम्प० क्तिप् वा टाप् रुज-अड् वा ।
 रोगे, भङ्गे, मेघां, कुष्ठे च (कुड) ।
 रुजाकर न० रुजां रोगं करोति क्त-अच् । कर्मरङ्गफले (काम
 रात्रा) रोगकारके लि० ।
 रुट चौर्ये भ्वा०पर०सक०सेट् इदित् । रुष्टति अरुष्टीत् ।
 रुट रोधे सक०दीप्तौअक०चु०उ०सेट् । रोटयति ते अरुष्टत् न
 रुट दीप्तौ प्रतिघाते च भ्वा० आ०अक० सेट् । रोटते लुङि
 उभ० अरुष्टत् अरोटिष्ट । [ठिष्ट
 रुठ उपघाते भ्वा०पर०सक०सेट् । रोठति अरोठीत् । [अरो
 रुठ प्रतीघाते भ्वा०आ०सक०सेट् । रोठते लुङि उ० अरुठत्
 रुठ गतौ चौर्ये सक० नन्दीभावे खञ्जीभावे च अक०भ्वा० पर०
 सेट् इदित् । रुष्ठति अरुष्टीत् ।
 रुग्ण पु० रुटि-अच् थ० ठस्य डः । मूर्ध्निश्च्ये देहे कवन्धे ।
 रुत न० रु-क्त । रवे पशुपत्तिप्रभृतीनां शब्दे । [अरोदीत् ।
 रुद् रोटने अदा० पर० रुदा० अक०सेट् । रोदिति अरुदत्
 रुदित न० रुद-भावे क्त । क्रन्दने । कर्षिते क्त । कतरोटने लि०
 रुद्ध लि० रुध-क्त । आवरण्णादिना वेष्टते क्तगतिरोधे च ।
 रुद्र पु० रोदिति रुद-रक् । शिवमूर्त्तिभेदे 'सोऽरोहीत यदरो-
 दीत् तत् रुद्रस्य रुद्रत्वमिति श्रुति । अजैकपादिर्हिर्बुध्नौ
 विरूपाक्षः सुरेश्वरः । जयन्तोवङ्गरूपश्च त्र्यम्बकोथरा-
 जितः । वैवस्वतश्च सावित्रो हरोरुद्रा इति'स्रुता इत्युक्तेषु

एकादशसु विवमर्त्तिमदेपु ।

रुद्रज उ० रुद्रात् जायते जन उ । विवबीर्यजाते पारदे ।
रुद्रजटा स्त्री रुद्रस्य जटेव मित्रत्वात् जटिलत्वात् । सनाम
प्याते लताभेदे ।

रुद्रपत्नी स्त्री इत० । इगांयाश्च अतस्याश्च (मघिना)
रुद्रप्रिया स्त्री० इत० हरितक्याम् इगांयाश्च ।
रुद्रविशति स्त्री रुद्रस्वामिका विशति । प्रभवादिषु मघिवत्-
सरेषु अग्निमेषु विशतिवर्षेषु ।

रुद्रसावर्णि उ चतुर्हस्त मनुषु मध्ये, ह्रादगे मनौ ।
रुद्रास्त्री उ न० रुद्रास्त्रीडा यत् । प्रसंगाने ।

रुद्राक्ष ष० रुद्रस्याक्षीव पञ्च । सनामव्याप्ते उच्ये ।
रुद्राणी स्त्रीरुद्रस्य पत्नी रुद्र+ढीप आनुक् च । विवपत्याम
रुद्रारि उ० रुद्र अरिर्वस्य । कामदेने ।

रुद्रावास उ० इत । कैनासे, काम्याम् प्रसंगाने च ।
रुद्र कामे दि० आ० सक अग्निर्द्र मादेणात्पूर्व । अतुरुच्यते
अन्वच इ । [अरीक्षीत्

रुद्र व्याकरणे रु० उ० म० न० क० अग्निर्द्र । रूपद्रि रुद्रे अरुपत्
रुधिर न० रुध-किरुच् । शरीरस्य रधपाकजन्मे धातुभेदे ।
मङ्गलपत्रे रुद्रार्थे च उ तदर्थवति त्रि० ।

रुद्र आनुकीकरणे दि० पर० सक० सेट् । रुच्यति अरुपत् ।
अरोपीत् । [भेदे च

रुसा स्त्री रु-मङ् । सुपीवनानरभास्यांयाम् लवणस्थाने देय
रुड उ रु-ङ् । रुद्रभेदे । [रुक् । रुवकीष्यत्

रुवु उ रु-ङ् । एरुडु उच्ये । कन् । तत्, रीरुडु च उ० ।

रुग् द्विवाया त० पर० सक० अग्निर्द्र । रुचति अरुपत् ।

रुप नपे आ० पर० सक० सेट् । रोपति अरोपीत् ।

रुप क्रोधे दि० पर० अक् सेट् । रुचति अरुपत् अरोपीत् ।

रुप क्रोधे पु उ० अक् सेट् । रोपयति ते अरुपत् त ।

रुप(या) स्त्री० रुच रुप० क्तिप् वा टाप् । क्रोधे ।

रुपित त्रि रुच क्रधा इट् । क्रोधयुक्तं रुद्रभावपत्रे रुपीयत्
रुष्ट उद्गने भा पर अक् अग्निर्द्र । रोचति अरुपत् । खडा ।
रुष्ट त्रि रुक् क । जाते । रुचायां स्त्री उत्तरपदस्य तडाड-

भूत त्रि० यथा भूक् चारिर्द्रुक्म् ।

रुत्त मारुष्ये कठोरतायाम् त्रि छेदे च । पु० आ० अक् सेट् ।
रुचयति ते अरुपत् त । [रुनीहसे स्त्री० ।

रुत्त त्रि० रुत्त अच । अचिरुने, खेदुदुच्ये च । इने उ ।

रुच्यगन्ध उ रुचो गन्धो यस्य । हुणुगौ ।

रुच्यदर्भ उ० कर्म० । हरिर्द्रं इगभेदे ।

रुच्यपत्त उ० रुच्य पत्तमस्य (शाखोटहसे ।
रुच्यप्रिय उ० रुच्य प्रिय यस्य । भूपभौषधे ।

रुद्ध त्रि० रुद्ध-क्त । जाते मघिने च 'रुद्धिरस्वामिका अच्' । प्रकृति
प्रत्ययार्धमनपेक्ष सद्यदाययत्पार्थवोधके शब्दे यथा । घटः
गौरित्यादि । [विद्य शब्दे न सद्यदाययत्पार्थवोधने च
रुद्धि स्त्री रुद्ध-क्तिन् । जन्वति, मघिदौ, प्रकृतिप्रत्ययार्धमन-
रूप रूपाणितकरणे अक्+पुरा उभ० सक० सेट् । रूपायति ते
अरुपत् त ।

रूप न रूप क भावे अच् वा । स्वभावे, सौन्दर्ये, पयौ, नाभि,
शब्दे, चन्दाहसौ इत्यत्राद्ये नाटकादौ, खोके, शब्द
धातूना विभक्तियोगेन निम्नवच्ये, शुक्लादिवर्षे च तद्वति
त्रि० । उत्तरपदस्य सद्यदायै त्रि० यथा पितरूपसन्तय
भावरूपा कत्या । एकस्य रूपाणिते न० रूप भजेत् स्यात्
परिपूर्त्तिकाव' इति लोडावती । 'एकाव्यक्त रोधिदेद्व्य
मधात् रूपाण्यत्वस्येतरस्माच्च पञ्चादिति वीजगणितोक्ते
अव्यक्तारगिषच्वरितव्यक्तस्य रूपाणिते च ।

रूपक न रूपयत्यल रूप-अच् कन् । अभिनयप्रदर्शके इत्य-
काव्यमभेदे, रूपमन्वयस्य दुष् । भूते त्रि रूप+सार्थे कन् ।
शुक्लादिवर्षे आकारे च रूपक रूपातीपादित्यलङ्का
रोक्ते अथीलङ्कारभेदे, शुद्धव्ययपरिभाष्ये, रजते च ।

रूपधारिन् त्रि० रूप धारयति धारि-णिनि । रूपवति,
सौन्दर्याणिते, वेगान्तररूपाणि नटे च ।

रूपवत् त्रि० रूप+वत्प मस्य व । शुभादिरूपविगिष्टे, सौन्द-
र्ययुक्ते, आकारविगिष्टे च । [विश्यायाम ।

रूपाजीवा स्त्री० रूप सौन्दर्यभाजीवति आ+जीव अच् ।

रूपिका स्त्री रूपमन्वयस्य उन् । श्वेताकृष्टे ।

रूच्य न रुपाय आरुच्यते रूपादि यत् । अथद्वाराग्नि-
र्भाषाय आरुच्यमाने रूच्ये रजते च स्थाप यत् ।
रजतभावे । रुन्द्रे त्रि । [रुच्यत् त ।

रूपाध्यात उ रुच्ये अध्यात । कीपाध्याते । [ते अरु-
रूप धूत्वादिनामिषीकरणे अट् पु० उभ० अक् सेट् । रुचयति

रूपक उ० रुच-खुण । भासके उच्ये ।

रुदित त्रि रूप क्त । धूत्वादिभिर्मिथिते अचिहसोक्ते च
रे अय्य+रुक्के इङ् । नीपादे सधोधने । [तुम्

रेक शब्दाया भा० आ० अक् सेट् । रेचते अरोचिच । चरि न

रेक उ रिच यञ् । विरेचने । रेक अच । शब्दायां, नीचे

भेदे च । रेक य । रुन्द्रे स्त्री० टाप् ।

रेखा स्त्री० विच अच् नरा र । अस्ते, सधे, आभोगे,

विन्दुसङ्घकते दग्डाकारेण चिह्नभेदे, पङ्क्तौ च ।
 रेचक न० रेचयति रिच-णिच्-स्तुल् । कट्टे, यवकारे, जय
 पात्रे, तिलकट्टे च । पुरीषनिस्सारणकारके लि० ।
 रेचन न० रिच्-ल्युट् । मलभेदेन तनुनिःसारणे ।
 रेचनका पु० रिच्यतेनेन ल्युट् संज्ञायां कन् । कम्पिल्लएजे ।
 कनमात्रे वा ङीप् । रेचनी रेचनाम्यत्र स्त्री० ।
 रेची स्त्री० रेचयति अच् गौ० ङीप् । कम्पिल्लएजे, अटोटे च ।
 रेज दोषो भ्वा० आत्म० अक० सेट् । रेजते अरेजिष्ट । चङि
 न ह्रस्व । [क्रेटिष्ट । चङि न ह्रस्वः
 रेट वाक्ने वाचि च द्वि० भ्वा० उभ० सेट् । रेटति ते अरेटीत्
 रेणु पु० स्त्री० रि-ड । परागे, धूनी, पागौ च । परपटे पु० ।
 रेणुका स्त्री० रेणुना कायति कै-ज । मरिचाकृतौ सुगन्धि-
 द्रव्ये, जमदग्निपत्र्यां परशुराममातरि च ।
 रेणुकासुत पु० ईत० । परशुरामे रेणुकात्मजादयोप्यत्र ।
 रेणुसूयित पु० रेणुनि० सूयितः । गर्हभे । धूनिधूसरे लि०
 रेणुसार पु० रेणुनि० सारोत्स । जर्दरे । स्वार्थे कन् । तत्रैव
 रेतस् न० री-अचन् तृट् च । पुंसो रक्षादिपरिपाकजन्ये देह-
 स्ते मज्जहेतुके चरमधातौ शक्ते, शिववीर्ये पारटे च ।
 रेप शब्दे अक० गतौ सक० भ्वा० आत्म० सेट् । रेपते अरेपिष्ट
 चङि न ह्रस्व ।
 रेप लि० रेप-अच् । निन्दिते, क्रूरे, कपणे च ।
 रेफ पु० र+इफ । रकारात्मके वर्ये । रिफ-अच् । कुम्भिते
 लि० अमन् रेफम् । क्रूरे, अषभे, डटे कपणे च लि० ।
 रेव(व) गतौ सक० सुतौ अक० भ्वा० आ० सेट् । रेव(व)ते अरे
 वि(वि)ष्ट । चङि न ह्रस्व ।
 रेभ शब्दे भ्वा० आत्म० अक० सेट् । रेभते अरेभिष्ट । चङि न ह्रस्व ।
 रेवत पु० रेव-अतच् । जम्बोरे आरग्ववे वज्ररामद्वयुरे राजभेदे
 रेवती स्त्री० रेवतस्यापत्यस्युष्टु० । रेवतराजकन्याया बलदेव-
 पत्न्याम् । रेव-अतच् गौ० ङीप् । अद्विन्यवधितः सप्रवि-
 यतिसंख्याते नचते, तत्पत्न्यायां, मातृकामेदे स्त्रीगव्याम्,
 नदीभेदे, दुर्गाद्याश्च । [ईत० । रेवतीशब्दयोप्यत्र
 रेवतीरस्युष्टु पु० रेवती रमयति रम-णिच्-ल्यु । बलरामे ।
 रेवन्त पु० रेव-भक् । युष्मत्काधिपतौ कृत्यसुत्वभेदे ।
 रेवा स्त्री० रेव-अच् । नर्मदाख्यनद्याम् ।
 रेप हुंसायां (बोटकाशब्दे) भ्वा० आत्म० अक० सेट् । रेपते अरे-
 पिष्ट । चङि न ह्रस्व ।
 रै शब्दे भ्वा० पर० अक० अनिट् । रावति अरासीत् ।
 रै पु० रा-डै । धने, सुखे च ।

रैत्य लि० रीतेः पित्तस्य विकारः रीति+ग्यत् । पित्त-
 मये पादादौ ।
 रैवत पु० रेवत्या नद्या अट्टोरे देगः अच् । द्वारिकामनीपस्ये
 पर्वतभेदे स्वर्णानुष्टे, गिरे, टैत्यभेदे च । रेवत्यां भ्य
 ग्य । चतुर्दशसु मनुषु मनुभेदे ।
 रैवतक पु० रैवतएव कन् । रैवतपर्वते ।
 रोक न० क कन् तस्य नेत्रम् । रिष्टे, तन्ने रोकं च योञ्जेति
 ऋतिः नौकायाम् च । रन-घञ् नि० कृत्वम् । क्रयभेदे,
 रोपौ च पु० । [[कृट्।
 रोग पु० मज्ज-घञ् । धातुवैपस्यजाते व्याधौ, कुट्टौपधे च
 रोगघ्न न० रोगं हृनि हन-ज । औपधे, वैद्यकाशब्दे च
 रोगनामके लि० ।
 रोगराज पु० ईत० टच् ममा० । राजयक्ष्मव्याधौ ।
 रोगलक्षणा न० रोगो नक्षते ज्ञायतेनेन लज्ज-ल्युट् । रोगा
 सुभापके धातुवैपस्यहेतुके विह्वभेदे ।
 रोगशिला स्त्री० रोगाय तर्पिष्टत्तये शिला । मन शिलायाम्
 रोगहृ न० रोगं हृनि हन-ड । औपधे, हृनि क्तिर् रोग-
 हृन् । रोगहृन्-रि-वैयादौ लि० ।
 रोगहर लि० रोगं हरति ह-अच् । व्याधिनामके द्रव्यादौ
 रोगहारिन् पु० रोगं हरति ह-णिनि । चिकित्सेके वैद्ये
 रोगितक पु० रोगिद्वयकन' शाक० । अशोकद्वये ।
 रोगिन् लि० रोग+अस्त्ये इनि । व्याधियुक्ते स्त्रियां ङीप् ।
 रोचन पु० नच-ल्यु रोचयति वा ल्यु । कृट्शाम्यसिद्धने
 उतगोभङ्गने, पनाख्यौ, कर्णे, अट्टोटे, आरग्ववे
 टाडिमे च । उत्तमया नाख्यां, रक्तकह्वारे गोपित्ते, गौरो-
 चनायाश्च स्त्री० टाप् । रुचिकारके लि० ।
 रोचनक पु० रोचनाय रुचिजननाय कायति कै-ज । जम्बोरे
 रोचनफल् पु० रोचनं रुचिकरं फलमस्य । वीजपूरके जम्बी
 रभेदे, चिर्मद्या स्त्री० ।
 रोचना स्त्री० रोचयतीति कर्त्तरि संज्ञायां ल्युट् अजाः टाए
 मन शिलायाम्, गौरोचनाया, नामलक्ष्याम्, हेतुविहृति,
 गन्धद्रव्यभेदे (गुडारोचना) च । [वि०
 रोचमान पु० रुच-शानच् । अज्योवात्सरोचमात्तै । रुचिदुर्गे
 रोचिष्णु लि० रुच-इष्णु । टैमि शीले ।
 रोचिम् न० रुच-इकृन् । प्रभावात् ।
 रोची स्त्री० रोचयति रुच्-णिच्-अच् गौ० ङीप् । चिन
 मोचिकायात् । [[कृटी।
 रोटिका स्त्री० रूट-खुल् । गोधूमादिचूर्णनिर्मिते पिष्टकभेदे

रौह अनादरे भा० पर० अक्ष० घेह । रौहित अतीहीन अदि न
हृत्तः । [विभाषां कृ० । यथासावायम् ।

रौहन न इदं ह्युट् । क्रन्दने, करणे ह्युट् ङीप् । उदात्तभाषां
रौहम् न० इदं अघञ् । वी० भनी च गौरा० ङीप् रँ दधी-
न्यय्य द्य शभय्यो स्त्री० ङि व० ।

रौध इ इध वञ् । रौधने आधरणे च । [प्रतिषथ्ये न०
रौधन वि० इधदि इध ह्यु । रौधकत्वि, भावे ह्युट् ।
रौधस् न० इध अघञ् । नद्यादिङ्ङि ।

रौध्र न० इध रञ् । पाये, अघराधे औध्रइसे च ।

रौध्रपुण्य इ० रौध्रस्य औध्रक्षेत्रे पुण्यस्य । भूभक्षणे (शौक)
रौध्रपुष्पिणी स्त्री० रौध्रत्वं पुष्पानि पुष्पविक्रामे षिनि ।
भातकीइसे (भातपुत्र)

रौप इ० इह विष्-इध य' कर्मणि अच् । पाये । भावे अच् ।
रौपणे, भात्यादेर्जननाय अहुरादेरातोपणे च । सिद्धे न० ।
रौपय्य न० इह विष्-इस य ह्युट् । जनने, अघ्रभेदे,
इध-ह्युट् । विभेङ्ङने, अक्षयाभूतस्य वसुभोऽन्यथा
प्राप्ते । [रातोपणे

रौपित वि० इह विष् इध य ङ । इत्यादेर्जननाय रुगाहु-
रौमक न० रौमेर विविध शायति के च । (रुम) भगदे,
पांशुवचने च ।

रौमकन्ट इ० रौम्बा मुक्त कन्ठी भूतमस्य । विप्लामी ।

रौमकपञ्चन न० कर्मा । (रुम) भगदभेदे ।

रौमकृष्ण इ० रौमकां कृष्णम् । रौमाभारे विभे 'न रौम
कृषीचमिषादिति जैवधम् ।

रौमकेगार न० रौमभिः शिगर विहृष्टे र । चामरे ।

रौमगुच्छ न० रौमनिगुच्छे शारङ्गिण्य । रौमवसुतायाञ्छे
चाकरे । चम् । अमेरावे । [रौमि

रौमन् च इ मनिम् । देहजात अहुराकारे शिवाग्नौ पार्थे
रौमन् इ रौम अङ्गति नञ् अन् इ मनेषः । भक्षस्य
भवात् पदनिदोषे च यथेसे रौमन्मन्मन्मन्मि')

रौमभूमि स्त्री इ० । अर्थे च ।

रौमभगा स्त्री० रौभाभि ङीरे । रौमदात्री ।

रौमविकारा इ० इ० । रौम इमे ।

रौमग्रा वि० रौमनि वन्त्ये च । इदुत्तोरुमग्रा । मेये,
मिन्मानी, अचरे पुमग्रा इ (पचा)

रौमहर्ष इ रौमस्य हर्षेण मनुष्यवशात् । रौम के कर्षी
इह्यादिति रँ कृषे कालाने वष्टवचकारे वदये ।
कृत् । रौमभेदेवचन न० ।

रौमहर्षया इ रौमाधि कर्षयति ह्यु विय् ल्यु । विभीतक
इसे हनिभेदे च ।

रौमाक्ष इ० रौमचामक्ष उद्भूत कृष्ण-इध । रौमहर्षे ।

रौमाक्षित वि० रौमाक्ष जागोऽस्य ताः इतश्च । जाडपुत्रके
रौमासी स्त्री० इ० । रौमावसी तदुद्भवनाभने तावत्प्राव-
स्यायाश्च । [ह्यु रौमभति वि०

रौमान् इ० रौमगुक्त आम् प्राक् । विप्लामी । रौम+धा
रौमान्, विट्पिन् स्त्री रौमान् रौमगुक्त विटयो । पुत्रीइसे
रौमावलि(सी) स्त्री इ० । रौम+घो भाभे रँस्वरोमपहृत्तौ,
तदुपसङ्घिते तावत्प्रावस्यायाश्च । [द्विदादवीप्यन्

रौमोद्भूत इ रौम्पाउद्भूतः उद्-मन् भञ् । रौमहर्षे । रौमो
रौम्दा स्त्री० इदं यद्-अ टाप् । अतिपयरीदने ।

रौम इ० इ अच् । पाभोवाचकञ्चि ।

रौमय इ रौमि च विष् रौ कृन् मन्वते गच्छति कन्-अच्
कर्म०, रौह अन्वच् इत्य नो वा । भ्रमरे ।

रौप इ० इध-अच् । शौधे । [सुक्ते वि०

रौपय्य इ० इध यच् । पारदे, निरुचमकारे, उचरन्, नो च शौध-

रौह इ० इध अच् । अहुरे । रौहय्यकर्त्तृ वि० ।

रौहय्य इ इदुतेगौ इह-अच् । अर्थभेदे ।

रौहन्त इ इह-अच् । इभभेदे, इधमावे च । कताभेदे,
अगमाश्च स्त्री नो ङीप् ।

रौहि इ० इध-अच् । शौधे, इसे च । भाष्येके वि ।

रौहिगा न इध इन् । पञ्चदश विभक्तितस्य नभने नने
इवादादीरिधिषु बुभ रति कृत् रौहिनी देवताइ
चण् । रौहिचमन्वत् । इहइसे, रौहितवचने च इ०

रौहिणी स्त्री० इध इन् गौ ङीप् । स्त्रीन्याम् अदिन्-
भिके वदये भदने, इहदेवत्यां वधभ्रजभारति विद्यामि
अहुरायां कतादां भोमवचने च । रौहित+निष्ठा रँ च
तत्र मने चानम् । इहवर्षेका विद्याम् । सा च इत्त
वद्याम्, कावत्याम् अत्रिवायाश्च ।

रौहिणीमति इ इ० । अच् इहदेव च रौहिनी आदवीप्यन्
रौहिणीयत च रौहिनीपुत्रादस्या इतम् । रौहिण्युच्
निगतां मातृहतादस्यां अन्वये उचवाचकञ्चि ।

रौहिन् इ इह-अधि । शौधे, अर्थभेदे च । कताभेदे मन्वाइ स्त्री
रौहिनि न इध इतश्च । अर्थे चरम इहवासे अगम
अगारे अर्थभेदे, रौहितवचने च । इहवचने उ टादि वि०
अच् । अच् च अन्वच् च अन्वच् च इसे च ।

रौहितान् इ रौहितान् अथा मन् । अहुरे ।

रोहितेय पु रोहितेय स्वार्थे ङ । रोहितकृत्वे ।
 रोहिन् पु० रोहित पुनश्चिद्वोदपि प्राडुर्भवति रुह, गिनि ।
 रोहितकृत्वे । रोहणवति लि० । स्त्रियां ङीप् ।
 रोहिप पु० रुह-इपन् । स्वनामख्याते ङ्क्ते ।
 रौच्य न० रुचस्य भाव व्यञ् । पारुष्ये अचिक्रणतायाञ्च ।
 रौचनिक लि० रौचनया रक्तं अण् । रौचनया रक्ते ।
 रौट(ड) अनादरे भा० पर० सक० सेट् । रौटति अरौटीत् ।
 चडि न ह्रस्व ।
 रौद्र न० रुद्रो देवतास्य अण् । स्वर्यतापे, उपरसे च । तडिति,
 भीषणे च लि० । डुर्गायां रुद्रलटाट्टके च स्त्री० ङीप् ।
 रौष्य न० रूप्यमेव अण् । रजते । [तत्रैवार्थे]
 रौम न० रुमायां नद्यां भवः अण् । गाम्भरिलगणे । स्वार्थे कन्
 रौरव पु० रौरवतेत्यत रु-यद्-क्लिप् तेन प्राप्यं तस्येदं वा
 अण् । नरकभेदे लन्यं दृष्टमिधाने । चङ्गले, धूर्त्ते, घोरे च पु०
 रौहिण्य पु० रुह-इनन् स्वार्थे अण् । चन्दनकृत्वे ।
 रौहिण्येय पु० रौहिण्या भव' टक् । बुधग्रहे, बलरामे च ।
 भरकतमणौ न० । गोमते हिं० ।
 रौहिप न० रुह-इपन् स्वार्थे ङ् । रुग्भेदे रोहितमत्स्ये 'य
 दूर्वायां, रोहिपमृग्याञ्च स्त्री० ङीप् ।

ल

ल पु० ला-क । इन्द्रे, तन्त्रोक्ते भूमिदेवताके मन्त्रभेदे न०
 लक आस्तादे प्राप्नो च चु० उभ० सेट् । लाकयति ते अलीलकत् त
 लकच पु० लक-अचन् । लिङ्गचङ्के (माटार) ।
 लकुच पु० लक-उचन् । (माटार) वृक्षभेदे ।
 लक्तक पु० लक-क्त नि० संघार्या कन् । अलक्तके (आलता) ।
 लक्तकस्मिन् पु० लक्ते करोति क-भनिन् । रत्नवर्णलोभे ।
 लक्ष टर्जने, अङ्गने च चु० उभ० सेट् । लक्षयति ते अललक्षन् त
 लक्ष न० लक्ष-अच् । पदे, चिह्ने, व्याजे, शरव्ये च । टगायुतसं-
 ख्यायां स्त्री० न० । [बोधके शब्दे ।
 लक्षक लि० लक्षयति लक्षणायाश्च लक्ष-अच् ल् । लक्षणयार्थं
 लक्षणा न० लक्ष्यतेनेन लक्ष-करणे ल्युट् । इतरभेदानुभापके
 चिह्ने, यथा पृथिव्या गन्धोलक्षणं स चि पृथिवीं परस्मात्
 भिन्नतया अनुभापयति । 'स्वल्पं तटस्य' द्विधा लक्षणं
 स्यात् स्वरूपे प्रविष्टं स्वरूपादिभिन्नमित्युक्ते स्वरूपलक्षणे
 तटस्थलक्षणे च यथा आकाशो विलम्बं सञ्चिदानन्दो
 ब्रह्मेति । काकवत् गृहम्, जगज्जन्माटिकृत् ब्रह्मेति ।
 स्वरूपे, यथा षट्स्वरूपं वस्तु । नास्ति, व्यवहारोपयोगिनि-

चिह्ने च । कर्त्तरि ल्युट् । स्वरूपप्रतिपादके 'नोटनालक्षण-
 र्धाधर्म', इति जैमिनिस्वरूपम् नोटना विधिव्यमेव लक्षणं
 स्वरूपनापिका यस्य तादृशोऽर्थ धर्म इति तदर्थ । शब्द-
 नाधुताप्रतिपादके व्याकरण्यादिस्तु च न० 'लक्षणं लक्ष-
 भिन्नानामिति । जर्मणि ल्युट् । प्रतिपाद्ये यथा 'इत्यं
 द्वाटगलक्षण्येति साधवीयन्यायमाना द्वाटगना लक्षणानां
 प्रतिपाद्यविषयाणा समाहारः इति तदर्थ । लक्ष-दुच् ।
 शब्दनिष्ठवाच्यार्थसंस्कारार्थोपधकतारूपे 'इत्यं र्धाधे तद्योगे
 यथा लोऽर्थे प्रतीयते । रूढेः प्रयोजनादापि लक्षणं गति-
 र्पितेत्युक्ते, वृत्तिभेदे स्त्री० । यथा गङ्गाया योषः प्रतिवस-
 तीत्यादौ गङ्गाशब्दस्य लक्षणरूपे स्वार्थेऽव्ययसम्भवात्
 तत्सम्बद्धतीरादिबोधकता । सा च बहुधा विस्मरो दृष्ट-
 मिधाने । लक्षणे, सारसपक्षिणि च पु० तत्स्त्रियां स्त्री०
 लक्षित लि० लक्ष-स्त्रीणि क्त । लक्षणया बोधितेऽर्थे, ज्ञाते,
 अनुमिते च कर्त्तरि क्त । लक्षण्यये, लक्षकगद्ये च ।
 लक्ष्मन् न० लक्ष-मनिन् । चिह्ने, प्रधाने च । स्वार्थे अण् ङ् ।
 सारसपक्षिणि टगरयपत्न्या मुनितायाः ज्येष्ठात्मजे च पु०
 श्वेतकण्ठकार्या, सारसपक्षिस्त्रियान्, औपधमेदे च स्त्री०
 लक्ष्मी स्त्री० लक्ष-ई-सट् च । शोभाया, ज्ञानौ, विष्णो-पत्न्याम्,
 सम्पत्तौ, शस्त्रौषधे, वृद्धिनामौषधे, फलिनीहृत्वे, स्वल्पमि-
 न्याम्, हरिद्रायां, श्या, सुक्ताया, द्रव्ये च ।
 लक्ष्मीकान्त पु इत० । विष्णौ, राजनि च लक्ष्मीपत्न्याटयो-
 प्यत् । 'विहाय लक्ष्मीपतिलक्ष्मे'ति भारवि' ।
 लक्ष्मीपुत्र पु० इत० । कामदेवे, गन्धर्वभेदे, अश्वे, कुमे च ।
 लक्ष्मीवत् पु० लक्ष्मी' शोभास्यस्य मत्पु नस्य व' । पनसे
 श्रौयुक्ते लि० स्त्रिया ङीप् । [चन्द्रे, उच्चै'श्वसि च
 लक्ष्मीसहज पु० लक्ष्मा सह चीरास्त्रौ जायते जन-ड ।
 लक्ष्य न० लक्ष-यत् । वेधार्थेऽहं ग्यमाने गरव्ये । लक्षणया
 बोधेऽर्थे, उद्देश्ये, ज्ञेये, अनुभवे च लि० ।
 लख गतौ भा० पर० सक सेट् । लखति । अलखीत्-अलखीत्
 इटिदध्ययम् लङ्गति अलङ्गीत् ।
 लग खड्गीभावे अक गतौ भा० सक० प० सेट् । लङ्गति अलङ्गीत्
 लग सङ्गे भा० पर० सक० सेट् एटित् । लगति अलगीत् घटा-
 लगयति । 'लादेव तस्या लगति स्त्रे'ति नैपधम् ।
 लग स्वादे प्राप्नो च सक० चु० उभ० सेट् । लगयति ते अलीलगत् त
 लगित लि० लग-क्त । संसक्ते ।
 लगुड(ल)(र) पु० लग-उलच् लख डरौ वा । टण्डाकारे
 काष्ठनिर्मिते पदार्थे (लाटी) ।

लग्न न० लज्ज-क्त तस्य न । मेपादिप्रायोगस्ये लज्जिते
 त्रि० । लज्ज क्त ष्ट । ससक्ते त्रि । स्तुतिपाठके ष ।
 लग्नद्वय द्वायै क्तु । प्रतिभुवि । (जाभिम) 'खादको
 विचरहीन स्यात् लग्नकोविचवान् यगी'ति कृति ।
 लग्निका स्त्री नन्वेव क्तु ष्ट । अष्टदरजस्वायां त्रियाम् ।
 लघु अमोजने श्रीभातिक्रमगतौ च भा व्या० ष० सेट् इदित् ।
 लङ्गते अजङ्गित । कर्होर्लोवन्नमसङ्खलङ्गे, इति माडकम्
 लघु शोधने भा पर० षक० सेट् इदित् । लङ्गति अलङ्गीत् ।
 लघु प्रकाशे चु० ष्ट स० सेट् इदित् । लङ्गयति-ते अललङ्गवत् त
 लघु शब्दादने च उभ० षक० सेट् । लावयति-ते अलोवलवत्-त
 लघिमन् ष लघोभाव इत्यनिक द्विव् । लघुमे लाघवे,
 वेनोद्भूतिप्रसम्भव । ईश्वरस्य ऐश्वर्यभेदे च ।
 लघिष्ठ त्रि० अतिशयेन लघु इत्यन् द्विविधाव । अतिमय-
 लघुवयुक्ते । इयद्यन् । लघोदानप्यत्र स्त्रिया ङीप् ।
 लघु त्रि लघि-क्तु ति नलोप । शीघ्रं क्षणायुषिण शीरण
 कृते च । प्रज्ञानामीपथी स्त्री० नि शारे, लाघवयुष्माश्रिते,
 हुस्रे, मनोहरे च त्रि० व्याकरणोक्ते हुस्रसङ्गते अका-
 रादौ वच्च्ञ्योतिषोक्तेषु 'ड्यायाश्चङ्गा लघु रित्युक्ते ड्याया-
 दिनवनेषु च ष्ट० । लघुतावत्या स्त्रिया ङी वा ङीप् ।
 लघुकाशमर्थ्य उ कर्म । कटकभेदेषु ।
 लघुचिर्मटा स्त्री कर्म० । सरोवारी कर्कटीभेदे ।
 लघुन्ती स्त्री कर्म० । सुद्रदलोडेषु ।
 लघुङ्गाद्या स्त्री० कर्म० । कावलीङ्गाद्यायाम् । [चन्द्रने ।
 लघुनामन् ष लघुवर्थयुक्ते नाम वाचकपक्षे यस्य । अप्रस
 लघुपत्तक ष लङ्गनि ह्रस्वानि पञ्जाप्यस्य कप् । (उङ्गारो-
 चना) सताभेदे ।
 लघुपुष्प ष० लघु पुष्प यस्य । भुनिकदमे ।
 लघुवदर ष कर्म । सुश्रुकोञ्जी । भूदर्थ्याम् स्त्री० ङीप् ।
 लघुव्राज्ञी स्त्री० कर्म । सुश्रुवाङ्गायाम् । [सुश्रुनिमज्जे ।
 लघुमस्य ष । अन्मस्य मस्य पूर्वपदलोप कर्म ।
 लघुसत्यं न० लघु शोध शोधने लो-अच् । शीरणपक्षे ।
 लघुसदाफना स्त्री० घटा फल यस्या कर्म० । सुश्रीडम्ब-
 रिफायाम (कोट दुष्टर) ।
 लघुहेमदुधा स्त्री कर्म० । सुश्रीडम्बरे (कोट दुष्टर) ।
 लघुदुस्वरिका स्त्री० कर्म । (कोट दुष्टर) लघुस्वरभेद ।
 लङ्गा स्त्री० अर्ध-पत्र एम् च । सनाभस्थानायां मुष्यांस ।
 लङ्गाभिम ष ङ० । राषभे लङ्गा न दादवोऽयत् ।
 लङ्गाविपिका स्त्री० लङ्गामयी आश्रिति वाच्युज । प्रज्ञान

(पिडिड्) शाकभेदे । [ह्रस्वभेदे । लङ्गाविपिनि त्रि०
 लङ्गास्यायिन् ष लङ्गाया तिष्ठति स्या विनि । (लङ्गाविज)
 लङ्गेपिका स्त्री लङ्गायामुष्यते वम ष्टुन् ष्ट० । प्रका-
 याम् । (पिडिड्शाक) । [प्रबने च ।
 लङ्गुन न० लवि-स्युट् । अमोजने, अतिक्रम्य गमने, क्रमणे,
 लङ्ग चिह्नकरणे भा पर० षक० सेट् । लङ्गति अलङ्गीत् ।
 लज्ज शीङ्गायाम् भाः व्या० षक० सेट् । लजते अजङ्गित ।
 लज्ज तिरस्कारे भा पर० षक० सेट् इदित् । लज्जति अलङ्गीत् ।
 लज्ज अन्वहाने चुरा उ० षक० सेट् । लज्जयति ते अलोलज्जत् ।
 लज्ज भावणे हिसायां दाने च षक० षामर्थ्ये कश्चि च अक चुरा०
 सेट् इदित् । लज्जयति ते अललज्जत् त ।
 लज्ज भावने अद्० चु० उभ० षक० सेट् । लज्जयति ते अललज्जत् त
 लज्जकारिका स्त्री लज्ज लज्जा करोति क् ष्टुन् अयत्
 इत्यम् । लज्जालुलतायाम् ।
 लज्जा स्त्री० लज्ज-अच् । अकल्पप्रवृत्तौ पर० र्धने उचत्वधिया
 ततो निष्ठितिसाधने चिचष्टङ्गिभेदे ।
 लज्जालु स्त्री० लज्ज-अलुच् । सताभेदे । लज्जायति त्रि० ।
 लज्जाशील त्रि लज्जा शीलयति शील-अच् । लज्जाविधि० ।
 लज्जित ष्ट० लज्जा जाताऽस्य तार० इत्यञ् । जातमज्जे शी०
 लज्जिरी स्त्री० लज्जा अस्मयै ररश्च गो० ङीप् । लज्जानु
 सताभेदे ।
 लङ्ग भावने अद् ष्ट उभ० षक० सेट् । लङ्गयति ते
 लङ्ग बालभावे अक लङ्गी हि भा० पर० सेट् । लङ्गति ।
 अलाटीत् अलङ्गीत् ।
 लङ्गपर्या न लङ्ग इट् पर्यमस्य । लवे (दारविनि) ।
 लङ्गा स्त्री लङ्ग व । (भाटाकरमभा) करल्लभेदे, नादाभेदे,
 पामचक्रे, कुष्ठभे, चमरके च ।
 लङ्ग विवासे भा० पर० षक० सेट् । लङ्गति । अलाटीत् अलङ्गीत्
 लङ्ग उत्तीङ्गने जिङ्गापालने च भा पर० षक० सेट् । लङ्गति
 अलाङ्गेत्-अलङ्गीत् घटा । लङ्गयति ।
 लङ्ग उपलभे च उभ० षक० सेट् । लङ्गयति ते अलोलङ्गत् त ।
 लङ्ग व्याप्ती च उभ० षक० सेट् । लङ्गयति ते अलोलङ्गत् ।
 लङ्ग भाषणे द्वि० ना चु पक्षे भा० पर० सेट् इदित् । लङ्ग
 यति ते लङ्गति । अललङ्गत् त अललङ्गीत् ।
 लङ्ग उत्प्रेषणे वा चुरा उभ० षक० भा० पर० षक० सेट् इदित् ।
 अलङ्गयति ते लङ्गति । अललङ्गत् त अललङ्गीत् ।
 लङ्ग सेषणे अद् च उभ० षक० सेट् । लङ्गयति ते अललङ्गत् त ।
 लङ्ग क ष्ट० लङ्ग तु इत्यनेत्यम् सायै क्तु । गो० प्रादिर्ष्यै

निर्मिते (लाडु) मिटावभेदे 'ष्टुलडुकस्तनीति' नैपधम् स्त्रीत्वमपि ।

लण्ड्रु पु० लडि-रन् । (लण्ड्रुन) इति ख्याते देशभेदे ।

स्तत आघाते सौ० पर० सक० सेट् । लतति अनातीत् अलतीत् लता स्त्री० लत-अच् । शास्वारङ्गिते गुडूच्यादौ ।

लताकारञ्ज पु० लतारूपः करञ्जः । करञ्जभेदे ।

लताकस्तूरिका स्त्री० लतायां कस्तूर्या इव सुगन्धो यस्याः ।

कस्तूरीगन्धयुक्तपत्रवत्याम् लतायाम् ।

लतातकृ पु० लतेव दीर्घस्तकः । तालहृत्ते, शालहृत्ते, नागर हृत्ते च । लताद्रुमादयोप्यत्र । [लताभेदे ।

लतापनस पु० लतायां पनसमिव स्थूलं फलमस्य । (नरसुज)

लताष्टका स्त्री० लतेव विस्तीर्णा ष्टका । (पिडिङ्ग) शाकभेदे

लताफल न० लतायां फलमस्य । पटोले ।

लतामरुत् स्त्री० लतायां मरुत् वायुर्यस्याः । ष्टकायां तल्ल-
तासेवने हि वायुहृत्तिरिति वैद्यकम् ।

लतायटि स्त्री० लतापि यटिरिव । मङ्गिषायाम् ।

लतायावक न० लतायां यावकमिव । प्रवाले ।

लतार्क पु० लतयाऽर्क इव । हरित्यलाण्डौ ।

लप कथने भ्वा० पर० द्विक० सेट् । लपति । अलापोत्-अलपीत् ।
चङि न ह्रस्वः । [ल्युट् । कथने ।

लपन न० लपते उच्यतेनेन लप-करणे ल्युट् । छे । भावे
लपिते वि० लप-कर्मणि-क्त । कथिते । भावे क्त । कथने न० ।

लव आलम्बने सक० शब्दे अक० भ्वा० आत्म० सेट् इदित् । लम्बते
अलम्बित् ।

लव्व वि० लभ-कर्म० णे क्त । प्राप्ते ।

लव्ववर्ण पु० लव्वो वर्णो वर्णनं प्रयासा ज्ञानवत्त्वेन येन । प्रखण्डते
लभ शब्दे अक० भ्वा० आत्म० सेट् इदित् । लम्बते अलम्बित्

लभ प्राप्ते सक० भ्वा० आत्म० अयिट् । लभते । अलम्ब । लम्बिमः
लभक पु० रभ वुन् रस्य ल' । पिङ्गे जारे । [आसक्ते वि०

लम्पट पु० रभ-अठन् पुक् च रस्य लः । परस्त्रीषु लोभुषे,
लम्ब पु० लवि-अच् । नर्त्तके, कान्ते, उक्तोचे, अङ्गशास्त्रोक्ते

त्रिभुजादिश्ले लभुजकर्णयोर्मध्यस्थे लम्बमाने श्ले च
'लम्बगुणं भूम्यङ्गं स्पष्टं त्रिभुजे फलं भवती'ति लीलावती
दीर्घे, लम्बमाने च वि० ।

लम्बकाण पु० लम्ब. कर्णो यस्य । आगे, हस्तिनि, राज्ञसे,
स्थे नपत्रिणि, अङ्गीट्टहृत्ते च । लम्बश्रोत्रवति वि०।कर्म० ।

लम्बमाने श्रोत्रे पु० ।

लम्बकेश वि० लम्बः दीर्घः केशः यस्य । दीर्घकेशाब्दे ।

कुशमये विष्टरे । दीर्घकेशयुक्ते वि०। कर्म०। दीर्घे केशे ।
लम्बदन्ता स्त्री० लम्बोदीर्घः दन्त इव वीजकण्टको यस्य

दिङ्मन्दीपमवपिप्यल्याम् । दीर्घदन्तवति वि० कर्म०-दीर्घे
दन्ते पु० । [भावे ल्युट् । आद्यपक्षे न० ।

लम्बन न० लम्बते ल्यु । नाभितेगपर्यन्तं लम्बमाने माल्यादौ
लम्बवीजा स्त्री० लम्बं दीर्घं वीजं यस्याः । सिङ्गलदेशजात

पिप्यल्याम् । [लक्ष्मणा, गौर्याश्च ।
लम्बा स्त्री० लम्बते लधि-अच् । तिक्ततन्नां (तितन्नाट) ।

लम्बोद्ग पु० लम्बं दीर्घसुदंरं घस्य । गणेशे, तारानाम्नां
देव्यां स्त्री० लीप् । इप्पूरोटरवति वि० ।

लय गतौ भ्वा० आत्म० सक० सेट् । लयते । अलयिष्ट ।
लय पु० ली-अच् । संश्लेषे विनाशे, श्लथगीतवाद्यानामेकतान

तारूपे साम्ये च। लीयतेऽल । सर्वभूतक्षरकरे प्रलयकाले, ईदरे च
लर्व गतौ भ्वा० पर० सक० सेट् । लर्वति अलर्वीत् ।

लन इच्छायां चु० उभ० सक० सेट् । ललयति-ते अनीनलह त
लल इच्छायां अद० चु० उभ० सक० सेट् । ललयति ते अलनलत् त

ललञ्जिह्व पु० ललन्तो व्यासाद्यास्तादमाय चलन्ती जिह्वा
यस्य । कुङ्कुरे, उष्ट्रे, हिंस्रसत्त्वे च । चलद्रमनायुक्ते वि०।

ललन न० लल वुन् डस्य ल' । चानने । केलौ, बाले, शालहृत्ते,
पियालहृत्ते च पु० । लल-ल्यु । जिह्वायां, नार्याश्च स्त्री०।

ललनाप्रिय पु० कर्म० । कदम्बे । हृषीकेशे न० । जिह्वामिवे,
रमणोवल्लभे च वि० ।

ललन्तिका स्त्री० लड भव् स्वार्थे कन् अत इत्त्वम् डस्य लः
नाभितेगपर्यन्तं लम्बमाने माल्यादौ । [कापः स्थेट् इभेदे, कपान्त)

ललाट न० लड-अच् डस्य ल ललमटति अट-अण् । अल-
ललाटन्तप पु० ललाटे तापवति तप-णिच् र्णच् ह्रस्वः । स्त्र्ये

ललाटतापके वि० लिपिललाटन्तपनिष्ठुरे'ति नैपधम् ।
ललाटपट्ट न० ललाटे पट्टमिव विस्तीर्णम् । प्रगस्तललाटे

ललाटफलकादयोप्यत्र । [ललाटस्ये चिङ्गे च ।
'ललाटिका स्त्री० ललाटे आबध्यते ठन् । ललाटभूषणे,

ललाम न० लल-अच् तममति अम अण् । प्रधाने, ध्वजे
शृङ्गे, बालधौ, चिङ्गे भूपाया च षोटके पु० । नान्तत्वमपि ।

ललामक न० ललाम तिलकमिव इवार्थे कन् । ललाटपर्यन्तं
रम्भु खन्यसो माल्यभेदे ।

ललित न० लल-क्त । शृङ्गारारुगुणे चेष्टाभेदे, स्वरभेदे पु० ।
सुन्दरे, रंघिते वि० लल-क्त डस्य ल । चालने न० कस्तूर्या

नदीभेदे स्त्री० । [व्रतभेदे च ।
ललितासप्तमी स्त्री० भाद्रशुक्लसप्तम्याम्, तद्दिनकर्त्तव्ये

लघ ५० लू-अष्ट । वेधे, विनाशे, छेदने, श्रीरामपुत्रे, कालपरि-
मायभेदे, गोलाङ्गुलीभिः, भावे च ।

लघङ्ग न० लू अङ्गच् । खनामख्याते हले । खाद्ये कन् तस्यैव
लघङ्गकलिका स्त्री० लघङ्ग कलिकेव । लघङ्गे ।

लघण्य न लू ख्युन् ष्ट खलम् । रश्मिभेदे तन्नाशने सैन्धवसौवर्षल-
विहासिहमे पदार्थे च । तद्व्यतिस्थाने शिन्नुदेये, सप्तद्रे,
मधुदेलाघते अक्षरभेदे च ५० । लघपरस्युक्ते, लघपखवति
च लि० । नदीभेदे, महाज्योतिष्कालां, दीप्तौ च स्त्री० ।

लघण्यकिशुका स्त्री० लघपरस्यन्वित किशुक तन्नामक
पलाय यस्या । महाज्योतिष्कालाम् ।

लघण्यक्षार ५० लघणमय क्षार । लघपरस्युक्ते क्षारे ।

लघण्यखनि स्त्री० इत० । ग्राम्परिलघणपोलित्त्वाने ।

लघण्यधेनु, स्त्री० दानार्थ कल्पिताया लघणनिर्मितायां धेनौ ।

लघण्याचल ५ दानार्थ कल्पिते अथवाकारे लघणरूपे ।

लघण्याम्बि ५० लघणमयोऽम्बि । लघणमसुरसप्तद्रे । लघण-

सप्तद्रादयोप्यथ ।

[[करकचलवण] ।

लघण्याम्बिज न लघण्याम्बेजायते जन ह । सप्तद्रलघणे

लघण्योत्तम न० लघणेऽप्युत्तमम् । सैन्धवलघणे ।

लघण्योद ५० लघणमयसदक मय उदादेग । लघणसप्तद्रे ।

लघन न० लू ख्युट । छेदने (लोना आना) हले स्त्री ङीप् ।

लघनी स्त्री लघ वेग घाति वा क गौ ङीप् । (गोवाङ्) हले ।

लघिन न मयतेऽनेन लू-इल । टाले । [धनीलम(घ)(स)त् त

लघ(म)(घ) गित्त्वयोने वु उ० अक०सेट् । लाम(घ)(स)मति ते

लघु(श्रु)न न लघ उन्नत जन्तु वा । रघुने ।

लघु मृदायां दिवा०भा लघम सक सेट् । लघति ते लघति

ते-अलघीत् । अनाघीत् अलघिषट् । [घीत् अलघीन्

लघ मेघे श्रीहारां दीप्तौ च अक०भा पर०सेट् । लघति अना

लघा स्त्री० लघति लघ अच् । इतिद्रायाम् ।

लघीका स्त्री लघ ईकम् । इन्द्रसे ।

लघ्ज्ज श्रीहारां भा आ अक सेट् । लघ्जति अलघ्जति ।

लघ्ज्जामनिट् मय नय । लघ्ज्ज ।

लघ्ज्ज नि० लघ्ज्ज नि० इहभाव । लिङ्गे श्रीहृति, मित्त्व

युक्ते च । लघ्ज्यां कन् । धनुर्धमभाने ५० ।

लाञ्छयति लि० लघण वेति अय । शुभाशुभलक्षणयो ।

अक्षय्ये व्यञ्ज यत् वा । लघणयुक्ते 'ल(स)लघ्या क्षिय

सहृष्टे'दिति श्रुति ।

[पदाघे ।

लाञ्छा स्त्री० लघ्ज्जतेऽनया लघ-अ ष्ट० हृदि । (स) ख्याते

लाञ्छातस् ५० लाञ्छयोःनकार । (स) इत्यस्याने हले

लाञ्छाहारादयोप्यथ ।

लाञ्छातैल न० लाञ्छया प्रक तैलम् । वैद्यकप्रदिक्ते तैलभेदे ।

लाञ्छामसाद् ५ लाञ्छायां प्रसादो यस्य । पट्टिकानोभे ।

लाञ्छामसाधन न० प्रसाध्यते भूयतऽनेन ख्युट् लघा तद्द्रव

एव प्रसाधनम् । अलङ्कते ।

लाञ्छारम् ५ लाञ्छानि ह्यतो रस ह्य । अलङ्ककरसे ।

लाञ्छ गोघे, भूषणे, दाने वारणे च सक्र० सामर्थ्ये अक० भा०

पर सेट् । लाञ्छति अनाञ्छीत् चङि न ह्रस्व । [लुप्त

लाघ ममर्थे भा आ०अक०सेट् । लाघते अनागिषट् चङि न

लाघव न लघोभाव अण् । लघुत्वे,प्यारोग्ये च । [पदार्थे

लाङ्गल न० लङ्गि कलच् ष्ट० हृदि । खनामख्याते भूनिर्कर्मके

लाङ्गलदग्ड ५० इत० । लाङ्गलमथ स्त्रे काठमने दृष्टे (ईय)

लाङ्गलपद्धति स्त्री० लाङ्गलखाता पद्धति रेखा । भीतायाम्

लाङ्गलखातवेत्त्वस्यभूमिरेखायाम् ।

लाङ्गलिकी स्त्री लाङ्गलमिनाकारोऽल्पस्या टन गौ०ङीप् ।

(विषनाङ्गला) ह्रस्वभेदे । तत्र भव अण् । विषभेदे ५० ।

लाङ्गलिन ५० लाङ्गल मक्षरपण्यमत्तं नाक्षय्य इति । बल-

रमि लाङ्गलदग्ड इव दीर्घ आकारोऽल्पस्य इति ।

मादिदेवहृष्टे ।

[[लाघङ्गा] शाकभेदे ।

लाङ्गली स्त्री० लाङ्गलाकार इत्यममथस्याः अच् गौरा०ङीप् ।

लाङ्गूल न लङ्गि जलच् ष्ट । मन्त्रनां पाशादक्षिणि रोमगुच्छे ।

लाङ्गूलिका स्त्री० लाङ्गुलाकारोऽल्पस्या टन् । इन्द्रियवर्गाम्

लाङ्गूलिन ५ लाङ्गूलमथस्य इति । वानरे तदाकरइत्य-
वति इषमभीषथे च ।

लाह् चाने भा पर सक सेट् इति । लाह्यति अनाह्यति ।

लाज भस्त्रे भा पर सक सेट् । लाजति अनाजति । इदि

द्वयप्यम् । लाजति अनाजोत् ।

लाज न लाज-अच् सक वा । उगीरे । चार्द्रतच्छेदे ५० । भज-

धाये (सक) उ व ० स्त्रीत्वमथत् । [भावे ख्युट् । अहने ।

लाह्यन् न लाह्यति भादि कर्मणि ख्युट् । बिह्ने, नामनि च

लाह् ५० लह लघायां अच् । देगभेदे, वक्षे, लीप्यामहादे

विदग्धपुत्रे च ।

[मद्यन्नाहारभेदे ।

लाहानुप्रास ५० लाह्य विदग्धस्य मिय अच्० अचहृदोत्ते

लाड श्लेषे अद०चु०उभ०सक०सेट् । लाडयति ते अललाडत् त
 लाभ पु० लभ्यते लभ-कर्मणिघञ् । मूलघनादितोऽधिके लभ्यमाने
 धने । भावे घञ् । प्राप्ता । [रोयस्य कप् । वीरणसूत्रे
 लामज्जक न० लायते ला-क्लिप् ला' आटोयमानः सञ्जा सा
 लालन न० चु० लल-ल्युट् । स्नेहपूर्वकपालने । [णोदोहृदे च
 लालसा स्त्री० लस-सृहायां यट् अ । अतिशयेच्छायाम्, गर्भि-
 लाला स्त्री० चु० लल-अ टाप् । सुपजजललये ।
 लालाटिक पु० ललाटं प्रभोर्भाग्यं पश्यति ठञ् । प्रभुभाग्योप
 जीविनि-कार्यासमर्थे । ललाटात् ललाटस्यभागात् आ-
 गतः, तस्येदं वा टण् । भाग्याधीने त्वि० 'माप्तिस्तु लाला-
 टिकीत्युङ्गटः ललाटयम्बनि त्वि० ।
 लालाविप पु० लालायां विपमस्य । लूतादौ कीटे ।
 लालाट्राव लाला ट्रावयति ड्रु-णिच्-अण् । लूताकीटे ।
 लालित्य न० ललितस्य भावः प्यञ् । सौन्दर्ये, मनोहरत्ये
 'नैपथे पटलालित्य'मित्युङ्गटः । [घञ् । खेदने
 लाव पु० ल-कर्त्तरि घञ् । पक्षिभेदे । स्वार्थे कन् । तत्रैव भावे
 लावण न० लवणे संस्कृतम् अण् । लवणसंस्कृते औषधादौ ।
 लावणिक न० लवणे संस्कृतम् ठण् । लवणे संस्कृतौषधादौ,
 लवणं पण्यमस्य ठण् । लवणविक्रयोपजीविनि वणिग्भेदे
 लावण्य न० लवणस्य भावः प्यञ् । लवणत्वे, संज्ञाफलेषु प्या-
 यायास्तरलत्वमिवान्तरा । प्रतीभाति यदङ्गेषु तल्लवण्य-
 मिहोच्यते' इत्युक्ते देहसौन्दर्यभेदे च ।
 लासिका स्त्री० लस-णुन् । नर्तक्याम् ए० । लासकाप्यत्व ।
 लास्य न० लस-प्यत् । नृत्ये, वाद्यनृत्यगीतिविके । 'स्त्रीनृत्य
 लास्यसुच्यते' इत्युक्ते स्त्रीनृत्ये च । स्वार्थे कन् तत्रैव ।
 लिङ्ग च पु० लङ्गच-ए० इत्तम् । (मान्दार) दृष्टे ।
 लिङ्गा(का) स्त्री० लज्ज-अ ए० वा इत्तम् वा कथ । यूकारण्ये,
 'जालान्तरगते भानौ यज्ञावृद्धस्यते रजः । तैयहर्भि-
 भवेस्त्रिभे'त्युक्ते परिभाषभेदे । [दिरप्ययम्
 लिख लेखने तदा०पर०सक०सेट् । लिखति अलेखीत् । कुटा-
 लिख गतौ भ्वा०पर०सक०सेट् इदित् । लिङ्गति अलिङ्गीत् ।
 लिखन न० कु० लिख-ल्युट् । लेखने, लिपौ च ।
 लिखित न० लिख-भावे क्त । लेखने । आधारे क्त । लिपौ,
 विवादे अर्थसाधके प्रवादौ च 'प्रमाणं लिखित'मित्युक्तिः
 लिग गतौ भ्वा०पर०सक०सेट् इदित् । लिङ्गति अलिङ्गीत् ।
 लिग चित्तीकरणे चुरा०उभ०सक०सेट् इदित् । लिङ्गयति ते ।
 अलिङ्गित् त ।
 लिङ्ग पु० लिगि-अच् । लिङ्गे, पुंसोऽसाधारणचिङ्गे, अरु-

भाननाधने ज्ञेयौ, सांख्योक्ते प्रधाने, शिवमूर्तिभेदे, व्याप्ये,
 व्यक्ते, गर्द्दनधे पटसाधुताप्रयोजके धर्मभेदे, अर्थमकाग-
 ननामर्थ्ये च । 'क्षमता च लिङ्गसिति' गीमामका ।

लिङ्गक पु० लिङ्गेन कायति कै-क । कपित्यदृष्टे ।

लिङ्गवर्द्धिनी स्त्री० लिङ्ग' एरुपचिङ्गभेदं वर्द्धयति दृध णिच्
 णिनि । प्यमागर्गे ।

लिङ्गवृत्ति पु० लिङ्गं संन्यासादिनेगधारणमेव वृत्तिः जीविका
 यस्य । जीविकार्थमन्यासचिङ्गादिधारिण्य कपटपरिव्राजके

लिङ्गिनी स्त्री० लिङ्गनिवाकारोऽस्यस्याः इनि टोप् । (पंचगु-
 रिया) लताभेदे ।

लिङ्गिन् त्वि० लिङ्गमस्यस्य इनि । विङ्गवति. जीविकार्थसं-
 न्यासादिचिङ्गयति, प्रशान्तिङ्गयति-गजे च पु० ।

लिप सेपने, तटा०उभ०सचा०सक०अनिट् । लिम्पति ते अलि-
 पत् अलिपत अलिप्त । [सेपने च ।

लिपि(पी) स्त्री० लिप-इत् वा टोप् । लिपिताक्षरके पत्रे,

लिपिक(का)र पु० लिपिं करोति ऊ-अच् अण् वा । लेखके ।

लिप्त त्वि० लिप-क्त । भुक्ते, कृतचन्दनादिषेमे, मिलिते, विप-
 दिग्धे च । व्योतिषोक्ते रागेः पटिभागात्मके कलारूपे
 भागे । 'लिप्राईहीनं यदि पूर्णमेतदि'ति ताजकम् दृग्हा-
 त्मककावे पु० । स्वार्थे कन् । अत इत्तम् । तत्रैव ।

लिप्तक पु० कुत्सितं लिप्तम् कन् । विपाक्तवाणे ।

लिप्ता स्त्री० लभ-सन्-अ । लाभच्छायान् ।

लिम्पाक पु० लिप-आकन् ए० । जम्बीरभेदे(पातिवेगु)खरे च

लिपि(वी) स्त्री० लिप-इक् ए० पस्य च० वा टोप् । लिपि-

गद्धार्ये लिपिकरादयोपि लिपिकराद्यर्थे । [अनिच्चत

लिश श्लेषे अस्तीभावे च टि० आ० अक० अनिट् । लिश्यते

लिश गतौ त०पर०सक०अनिट् । लिश्यति अलिच्चत ।

लिह आस्त्रादने अदा० उभ० स०अनिट् । लेटि लीटे ।

अलिच्चत् त । [नः । लीन-

ली श्लेषे दिवा०आ०अक०अनिट् । लीयते अलेष्ट । निघातस्य

ली श्लेषे क्वा०षा०पर०अक०अनिट् । लीनाति अलैपीत् ।

ली द्रावणे वाचु०उभ०सक०पठे भ्वा०प०अनिट् । लाययति ते

लापयति ते लयति अलीलयत् त अलीलयत् त अलैपीत्

लीढ त्वि०लिङ्ग-आस्त्रादे क्त । आस्त्रादिते, स्पृष्टे च ।

लीला स्त्री० ली-क्लिप् लियं वाति अच् । केलौ, विलासे, शङ्गा

रादिष्वेष्टायाम् क्रीडायाञ्च ।

लीलावती स्त्री० लीला+अस्यर्थे महत्प मस्य व । विलास

वत्यां स्त्रियां, भास्कराचार्यस्य पुत्र्यां, तत्कृते अङ्गपत्रभेदे,

न्यायशास्त्रमन्त्रिन् 'नाय' सृजतीत्यादिके' मदार्यप्रतिपादके
 पन्थभेदे, उपायमन्त्रिन्ने नैश्याभेदे च । [देववने च ।
लीलोद्यान न० लीलायमद्यानम् । क्रीडनायै आरामे,
 लुक्कायित लि० लुक्कतेलुक्च अपनयने किप् लुक् कायो यस्व
 ताडयद्वाचरति लुक्काय+किप्-क्त । अन्वर्हितदेहे गुप्तदेहे
 लुज कथने अट्टधातोरेयं च 'उरा०उभ०श्चक सेट् इदित् । लुञ्ज
 यति ते अलुलुञ्जत् त ।
लुञ्जित लि० लुन्च णिच्-क्त । श्यपरारिते 'दूरीकृते ।
लुट दीप्तौ अक० प्रतिपाते सक०श्वा० आक्ष० सेट् । लोटते
 लुटि उभ० अलुलुटत् अलोडिच ।
लुट्ट हृष्ये भा०पर०श्चकसेट् इदित् । लुट्टति अलुलुट्टीत् ।
लुट्ट दीप्तौ लु०उभ०श्चक० सेट् । लोटयति ते अलुलुट्टत् त ।
लुट्ट विभोदने हृष्ये च सक० पर०सेट् । लुठति अलुलुठत् ।
 चठि वा ह्रस्व । [ठित्
लुठ विभोदने विभोटने च भा०पर०श्चक सेट् । लोठति अलो
 लुठ गतौ लौयै च सक०श्चङ्गीभावे आलस्ये च अक० भा० पर०
 सेट् इदित् । लुठति अलुलुठीत् । [अलोडिच ।
लुठ प्रतीपाते भा०शा०लुठि उ०श्चक सेट् । लोठते । अलुठत्-
 लुठ उपपाते भा०पर०श्चक०सेट् । लोठति अलोठीत् ।
लुठ लोटे ष ड०प०श्चक०सेट् । लुठति अलुठीत् ।
लुठ लौयै च उभ० सक०सेट् । लोटयति ते अलुलुठत् त ।
लुठन न च लुठ-लुट् । अन्वादेभ्यसादौ न्रमापनयनार्थं पुन
 पुनरङ्गचालने (लोटा) ।
लुठित लि० लुठ ङ् । भूरिकताङ्गमरावर्त्तने ।
लुठ भन्वने भा०पर० सक सेट् । लोठति अलोठीत् । [डित् ।
लुठ सद्यतौ सक० लोये अक० त०ञ्ज पर सेट् । लुठति अलु-
 लुलुष्ट अवज्ञाया लौयै च वा बु उ०पथे भा०प०श्चक सेट् ।
 लुष्टयति ते लुष्टति अलुलुष्टत् त अलुलुष्टीत् ।
लुष्टक उ० लुष्ट् ण्लु । (गडिया) शाकभेदे ।
लुष्टक लि० लुडि-काकन् । चौरै क्लिया गौ ङीप् ।
लुष्टक लि० लुडि-खुन । चौरै ।
लुष्ट लौयै बु उ० सक०सेट् । लुष्टयति ते अलुलुष्टत् त
 लुष्ट्ये भ्रमे भक्ष ङ्ग्रेषे अक०भा० पर० सेट् इदित् । लुम्बति अलुम्बीत्
 लुन्च अपनयने भा०पर०श्चक सेट् । लुम्बति अलुम्बीत् ।
लुप हेदने विनायने च ष ष०उ० च०अभिन् । लुम्बति ते
 अलुपत् अलुप । चठि वा ह्रस्व । अलुपत् अलुलोपत् ।
लुप आङ्गुलीभावे दिवा०पर०श्चक सेट् । लुम्बति अलुपत्
 आलोपीत् नित्यमह् इल्लेके ।

लुप्त न० लुप-क्त । अपहृतधने नष्टे । ङिन्ने लि ।
लुब धर्त्तने वा बु उ०पथे भा०पर०श्चक० सेट् इदित् । लुब्ध-
 यति ते लुम्बति । अलुलुम्बत् त अलुम्बीत् । [च वि०
लुब्ध उ० लुभ-क्त । व्याधे । स्त्रार्थे कन् तल्लेव । लम्पटे लोपुपे
 लुभ विभोदने ष पर०श्चक० सेट् । लुम्बति अलोमीत् ।
लुभ आकाङ्क्षाया दि०प०श्च०सेट् । लुम्बति । अलुभत् अलोमीत्
 लुल्ल विमर्दने सौ पर० सक सेट् । लोलति । अलोलीत् ।
लुलाप पु लुच-पञ्चर्थे क तमात्रेति अण् । मङ्गिषे ।
 लुलित लि०लुल-क्त । आन्दोलिते, घालिते च 'अप लुलितपत-
 त्त्रिमासमि ति भट्टि ।
लुप चौर्ये भा०पर०श्चक सेट् । लोपति अलोपीत् ।
लुप हिंसाया सौ पर० सक०सेट् । लोपति अलोपीत् ।
लुप आकाङ्क्षाया भा०पर०श्चक० अभिन् । लोहित अलुलुचत् ।
 लु० हेदने क्रा या उभ०श्चक० सेट् । लुनाति लुनीते अलापीत्
 लूता स्त्री० लू तक् । लोठनेदे (भाकल्सा) । स्त्रार्थे कन् अत
 इत्तम् । तल्लेव ।
लून वि० लून्क निष्ठातस्य न । सिद्धे ।
लूम न लू सकु । लामूचे ।
लूप मधे सोये च बु उभ० सक० सेट् । लूपयति ते अलुलुपत्
 लोख उ० लिख्यते चित्वादि पठेऽसौ लिख कर्मणि चञ् । देवे
 भावे चञ् । सेखने । कर्मणि चञ् । सेप्ये लि । आधारे
 चञ् । पले लिपी च 'निर्द्धारितेऽर्थे सेखने ति माच ।
लोखक उ० लिख-ण्लु । लिपिकरे ।
लोखन न लिख ल्युट् । पत्रादौ वर्षादिविन्यासे, कर्दने च ।
 आधारे ल्युट् । भर्त्तापत्रे लिख्यतेऽनया ल्युट् । सेखन
 साधने स्त्री ङीप् । 'मस्याधार सेखमीष्टे'ति ष्टति ।
लोखनिक उ० सेखन गिल्ल मस्य ङ् । लिपिकरे ।
लोखर्षभ उ० लेख भ्रमभ इव श्रेष्ठत्वात् । इत् ।
लोखहार उ० लेख हरति ह्र-अण् । पत्रापाहने । ख्लु ।
 सेखहारकोयल । [षट्पायां चञ् टाप् । लिपी ।
लोखा स्त्री० लिख अ टाप् । रेखाया, पट्ट्यां च । आधारे
लोख्य लि० लिख यत् । सेखनीये । व्यवहारे खलाया
 वेदके पत्रभेदे न ।
लोख्यपत्र ष लिख्यतेऽल यत् सेख्य पत्र यस्य । तावद्वये ।
लोप गमनेभा० आक्ष सक सेट् चठि न ह्रस्व । सेपते असेषिच
लोप उ० लिप-लेप हा चञ् । भोजने, वेपने च । कर्मणि चञ् ।
 छुधायाम् (कञ्जिपुन) । [पल्लगच्छे
लोपक उ० लिम्बति लिप-ल्लु । सेपनकरे जातिभेदे ।

लेपन न० लिप-ल्युट् । (लेपा) इति ख्यति व्यापारे । कर्मणि
ल्युट् । वरस्त्वनाभगन्द्रव्ये ।

लेलिहान पु० लिह-यङ् कानच् ए० यलोपः । सर्पे, पुन पुनः
लेहनकरे तारादिदेवतापूजाद्वे अह्वत्यादिषन्निवेशविशेष
रूपे उद्गामेदे स्त्री० । तल्लक्षणं दृष्टदभिधाने ।

लेश पु० लिश-अस्त्रीभावे घञ् । अल्पे, लवे च ।

लेष्टु पु० लेप-हन् । लोष्टे । [टनोप्यत् ।

लेष्टुम् पु० लोष्टुं हन्ति हनन् । लेष्टमेदके उद्गारे । लोष्टुभे-

लेह पु० लिह-घञ् । आहारं, आस्त्रादे (चाटा) व्यापारभेदे
च । भावे ल्युट् । लेहनमयत् न० ।

लेहिन पु० लिह-इनन् । टङ्गणे (सोहागा) ।

लेह्यं लि० लिह-ण्यत् । जिह्वया आस्त्राद्ये । अस्मते न० ।

लैङ्ग न० लिङ्गमधिकृत्य क्तो यन्त्य् अण् । अष्टादशम, महा-
पुराणेषु तृतीये पुराणे, लिङ्गं तटाकारः अस्मत्स्यां फलेषु
वस्याः अण् ङीप् । लिङ्गिनीद्वये । तस्येदमण् । लिङ्ग-
सम्बद्धे लि० । [गतो वा ठण् । लिङ्गादिभिः कल्पिते ।

लैङ्गिकं लि० लिङ्गेनानुमापकचिह्नादिना आपादितस्तत आ-
लोकं दीप्तौ चु० उ० सक० सेट् । लोकयति ते अलुलोकत् त ।

लोकं दर्शने स्वा० आ० सक० सेट् । लोकेते अलोकित् । चडि
न ह्रस्वः । अलुलोकत् ।

लोकं पु० लोकयते ऽसौ लोक-घञ् । भुवनेषु, जने च ।

लोकपाल पु० लोकान् पालयति पा-णिच् अण् । लोकपालके
द्वये, इन्द्रादिदिक्पाले, विनायकादिषु पञ्चसु । लोक-
रक्षकमात्रे लि० । लोकनाद्यादयोप्यत् ।

लोकवान्धव पु० लोकाना वान्धव सर्व्वकर्मप्रवर्त्तकत्वात् । सूर्य्ये

लोकमातृ स्त्री० लोकावा मातेव रक्षिका । लक्ष्याम् ।

लोकलोचन पु० लोकैर्लोच्यतेऽनेन लुच-खुट् । सूर्य्ये ।
इत० । सूर्य्ये न० । लोकनेत्रादयोप्यत् न० ।

लोकवाह्यं लि० वहिश्चरति वहिस्+ष्यञ् टिन्नेपच ५त० ।
लोकवह्निर्भूते । [चाव्वांकमते ।

लोकायत न-लोकेषु थायतस् विकीर्णम् अनायासमाधत्वात् ।

लोकायतिक पु० लोकायतं तन्मतम् अस्वस्य ठन् । चाव्वांके ।

लोकालोक पु० लोकयतेऽसौ लोक न लोकयतेऽसौ कर्म ।

खनामख्याते सूर्य्यकिरणेष्वर्कसीमापर्व्वते । तस्य च
पार्श्वोरातपानातपसस्त्वन्नात्थात्सम् ।

लोकेश पु० इत० । ब्रह्मणि, षडपतौ पारदे च । [न ह्रस्वः

लोच दीप्तौ चु० उ० अ० सेट् । लोचयति ते अलुलोचत् त चडि
लोच दर्शने स्वा० आ० सक० सेट् । चडिन ह्रस्वः । लोचते अलोचि

लोचक न० लोच यलुन् । मांसपिण्डे, अञ्जितारके, कञ्जके,
स्त्रीणां लनाटाभरणे, नीलवस्त्रे, कर्णपूरे, कटल्या, मूर्ध्वायां
मर्मकक्षुके च ।

लोचन न० लोच्यतेऽनेन करणे ल्युट् । नेत्रे । भावे ल्युट् ।
दर्शनक्रियायाम् । युञ् । दर्शने आलोचने च स्त्री० टाप् ।

लोचनहिता स्त्री० इत० । तत्वाङ्गने । (तंते) । [षायाम्

लोचमस्तक पु० लोच्यते इति लोचं मलमं यस्य । मयूरशि-
लोट(ह) उन्नादे स्वा० पर० सक० सेट् चडि न ह्रस्वः । लोट-
(हंति) । अलोटी(ही)त् ।

लोणा स्त्री० लवणममेजते भक्ष्यममये अण् ए० । जुष्टान्ति
कायाम्, लोणाम्नाप्यत् स्त्री० । [ए० । नवगजे चारभेदे ।

लोणार न० लवणमच्छति कारण्यत्वेन ष-अण् उप० ।

लोट न० लू-तत् । चौरधने, लोभे, (वमान) चिह्ने च । नेत्रा
स्युनि, लवणे च पु० ।

लोट न० लू-इन् । चतुर्जले, चौरिधने च ।

लोध पु० रुध-अच् रस्य लः । स्व नामख्याते द्वजे ।

लोम पु० रुध-रन् रस्य ल । (लोध) ख्याते द्वजे ।

लोप पु० लुप-घञ् । विनागे, सेटने, आकुन्दीभावे, व्याकर-
णोक्ते अदर्शनरूपे नागे च । लोपयति स्त्रीणां रूप
गर्भम् अच् । अगस्त्यनिपत्यां स्त्री० ।

लोपासुद्रा स्त्री० इटं राति रा-क्त कर्म । अगस्त्यनिपत्याम्

लोम् न० लुप-इन् । स्नेयधने स्त्रीत्वमपीच्छति तत्पत्वे ङीप् ।

लोम पु० लुभ-आकाङ्क्षायाम् घञ् । परद्रव्येषु अतिगयिताभिन्नाये
लोभिन् लि० लुभ-ण्णिनि । परद्रव्येषु अतिहृष्यावति ।

लोभ्य पु० लुभ-यत् । उद्दे । लोभनीयपदार्थे लि० । [लाडूद्वे च

लोम न० लू-मन् । देहजाते केगाकारे रोमाख्ये द्रव्ये, तद्वति

लोमकर्ण पु० लोमवडल' कर्णे यस्य गक्कः । शशके ।

लोमकूप पु० लोमनां कूप इव । रोमाधारे विन्दाकारे, गर्त्ते

लोमघ्न न० लोमानि हन्ति इन-उञ् (टाक) रोगभेदे ।

लोमन् लू-मनिन् । देहस्य केशतल्ले (रोया) पदार्थे ।

लोमपाद् पु० लोमयुक्तौ पादावस्य । अङ्गदेगस्य षट्पभेदे ।

लोमश पु० लोमानि वाङ्मलेन सन्त्यस्य श । हनिभेदे ।

लोमयुक्ते लि० काकजङ्घायां, जटामांसां, वचायाम्,
शुकाशिव्याम् महामेढायां, बलायां च स्त्री० ।

लोमशकारुडा स्त्री० लोमय इव कारुडोऽस्याः । कर्कश्याम् ।

लोमशपर्णिका स्त्री० लोमशानोव पर्णानि सन्त्यस्याः ठन् ।
मापपर्याम् ।

लोमशुपुष्पक पु० लोमशमिव पुष्पमस्य । शिरीषद्वये ।

लोमहर्षण नः लोम्ना हर्षण हर्षजनकव्यापारश्च उद्भेद इति यावत् । रोमाश्चे । लोमानि हर्षयति उत्तमकथया हृद्य-
 षिषु ल्यु आसमिधे स्ततःस्ये स्तन मत्स्याते पौराणिके ।
 लोमहृत् उ लोमानि हरति हृ किप् तश् च । हरिताजे
 लोल वि० लोड अष् डख ल । मत्स्ये चक्ष्वे च जिज्ञायां
 लक्ष्माह स्त्री० । [चाङ्गेथ्याम (पुकोपावह) ।
 लोलिका स्त्री० लोहयति सेवने दनात् लोह ण्युन् ।
 लोलित ति लुञ् विभर्ते षिषु क्त । चाबिते । [लोमयुक्ते ।
 लोलुप(भ) ति लुभ-वह्-अष् ष्ट० । भय वा प । अति-
 लोष्ट सङ्गतौ भ्वा० व्या० सक० से० । लोष्टति अलोष्टि ।
 लोष्ट उ० न लोष्ट-अष् अष् वा । अस्थिखे (दिडा) लोहमवे च
 लोष्टेण उ० लोष्ट इति मर्हयति ह्न क । लोष्टेन्दने सङ्ग-
 रादौ । [लोष्टेन्दनापके सङ्गरादौ ।
 लोष्टेन्दन उ० लोष्ट भिनत्ति विभर्हयति भिद ल्यु ।
 लोह उ० न० लू विष् लौह जहाति हा क । धातुभेदे,
 धातुनात्वे षीसे च । अणुश्चन्द्रे न० ।
 लोहकण्टक उ लोहमिव कण्टको यस्य । मदनष्टवे ।
 लोहकार उ लोह तन्मय शस्त्रादि करोति क्त-अष् । कर्षकारे
 ण्यु ल् । लोहशारकोष्यल ।
 लोहकिष्ट न इत् । लोहमवे । (लोहार गु) । [काम्ये च ।
 लोहचर्य्य न० इत्० । (लोहापुर) स्व्यते मदायै । [धातुहयजे
 लोहज न लोहात् लोहाभ्या वा जायते जन-ड । लोहमवे,
 लोहद्राविन् उ० लोहानि धातुद्रव्याणि द्रावयति द्र णिष्
 षिति । ङङ्गणे (लोहागा) । धातुद्रावके ति० ।
 लोहष्ट उ० लोहमिव कठिन दृढमस्य । कङ्गपनिष्णि ।
 लोहमारक उ० लोह मारयति आरयति ष्ट णिष् ण्यु ल् ।
 भागिमभागे । [ति०
 लोहल उ० लोहमिव जाति ला क । अयत्नवपने लोहपात्रके
 लोहवर न लोहेषु सर्वधातुषु मध्ये वरम् । स्वर्णं ।
 लोहश्लेषण न लोहानि श्लेषादीनि श्लेषयति योजयति
 श्लिष षिष् ल्यु । ङङ्गणे (लोहागा) । [धातौ रीत्यादौ ।
 लोहसङ्कर न लोहाना भाउहवाणा सङ्को यत्न । भिन्नित
 लोहाभिसा(हार) उ० लोहेन अभिस्त्रि(स्त्रि)यतेऽत्र ह्-
 (ह) वा घञ् । राधा युष्वावादी मक्ष्मीराजनामिषी
 लोहित न० रश् इतश् रश् ल । ऊङ्गुमे रक्तचन्द्रे ढण्यङ्-
 गुमे श्धिरे च । रक्तगोभाङ्गमे, रक्तमर्षे च उ तहति ति०
 लोहितक न लोहितमिव कायति कै-क । पित्तके । लोलित-
 इत्यर्थे क्तु । पद्मरागमणौ, मङ्गलपत्रे च उ० ।

लोहितचन्द्रे न० कर्म० । ऊङ्गुमे रक्तचन्द्रे च ।
 लोहितपुष्पक उ लोहितानि रक्तानि पुष्पाण्यस्य कप् ।
 दाडिमहृत्वे ।
 लोहितस्त्रिका स्त्री० कर्म० । गैरिके (गैरिपाटी) ।
 लोहिता स्त्री० लोहित-अर्थे व्याद्याच् । वराहकान्ताया, रक्त
 पुनर्नवायाञ्च । [कोकिले च । रक्तनेलवति ति० ।
 लोहिताञ्च उ० लोहिते व्यभिषी यस्य घञ् समा । विष्णौ,
 लोहिताङ्ग उ० लोहितमङ्गमस्य । महत्त्वपत्रे, कामिहृत्वे च
 लोहितायस् न० लोहितार्थेभेति ढण्य अष्टन् । ताम्बे ।
 लोहितायस न लोहितमय अष् ष० । ताम्बे, रक्तवर्षायो
 जातिभेदे च । [रक्तवर्षयुक्ताया श्लियाम् ।
 लोहिनी स्त्री० लोहितवर्णा स्त्री ङीष् तस्य नश् ।
 लोहान्तम न लोहेषु धातुप्रत्तमम । स्वर्णं ।
 लौकायतिक न लौकायत चार्वाकयास्त्र वेत्त्यपीते वा
 ङष् । चार्वाकनत,भिधे । [लोकमधिरे च ।
 लौकिक ति लोके विदित प्रविष्टो वा ङष् । लोकविदिते
 लौकिकामिन् उ० कर्म । विधानेनासङ्कते वहुी ।
 लौड उम्नादे भ्वा पर० सक सेट चङि न ङस् । लीडति
 अलौडीव् ।
 लौड उ लोहमेव स्तार्थे षण । (लोया) धातुभेदे ।
 लौहज न० लोहाज्जायते जन ड । मङ्गरे ।
 लौहभारुड उ लोहस्य विकार अष् कर्म० । (हामनित्सा)
 लौहमवे धातुभेदे ।
 लौहमल न लोहस्य यमष् कश्च० । लोहकिष्टे ।
 लौहित्य न० लोहितस्य भाव अय् स्तार्थे व्यञ्धा । रक्तवर्षे
 नदीभेदे स्त्री० । तीर्थलौहित्ये इति रणु ।
 ल्यी श्लेये क्या वा पर० सक० अणिट् । स्त्रिनानि अस्वेपीत् ।
 ल्यी गतौ क्त्वा० धा प्र० सक अणिट् । स्त्रिनानि अस्वेपीत् ।

व

व उ वा ङ । पायी, राङ्गी, मन्त्रवे सान्त्वने कल्याणं
 मजति, वसतो भद्रप्रे, व्याघ्रे, वसने, शालूके, वन्दने च
 वरुणे पु० न० । साहस्रे अय्य मणी वेद्रस्य श्लेभेति इति
 वग् उ० वय-व ति० लुम् । उलपीत्यादापत्यवर्गे लण्यजाति
 वेदे (वाय) प्रणवयर्षे, वर्ग इषी मालदने च । वाद्यभेदे
 स्त्री गौ ङीष् । वमीकलेन वडिगेनेति इत्याद्यनचम् ।
 वशकपूर्वरोचना स्त्री० कपूर्मिव रोषते इच ण्यु इत्० ।
 वंशरोचनायाम् ।

वंशञ्जीरी स्त्री०वंशस्य जीरमिवास्त्यस्य अच् गौरा० डीप् ।
 वंशरोचनायाम् ।
 वंशज पु० वशात् जायते जन-ड । वंशजजाते यवाकारे
 द्रव्ये । सत्कुलजाते त्रि० । वंशरोचनायां स्त्री०टाप् ।
 वंशतरङ्गुत्त पु० इत० । वेणुजाते तरङ्गनाकारे पदार्थं ।
 वंशधर त्रि०वंशं धरति । कुलाविच्छेदकारके वंशवर्द्धनोप्यत्र ।
 वंशनेत्र न० वंशस्यैव नेत्रमस्य । इक्षुमूले ।
 वंशपत्त पु० वंशस्य पत्तमिव पत्तमस्य । नननामके तृणे इत०
 वंशदले न० । नाडीहिङ्गौ स्त्री०गौ०डीप् । स्तार्थे कन् तत्पेथ
 वंशपत्तक न० । वंशपत्तमिव कन् । हरिताले ।
 वंशपत्तपतित न० सप्रदशाचरपादके छन्दोभेदे ।
 वंशपीत पु० वंशसत्पत्तमिव पीतः । कणशुगुनौ ।
 वंशपुष्पा स्त्री०वंशस्य पुष्पमिव पुष्पमस्याः । सहदेवीलतायाम्
 वंशपूरक न० वंशस्यैव पूरकं यस्य । इक्षुमूले ।
 वंशरो(लो)चना स्त्री० वंशेषु रोचते रुच-ल्यु प्रा रल लः ।
 वंशपर्वस्थिते श्वेतवर्णे कर्पूराकारे द्रव्ये । (वंशलोचन) ।
 वंशशर्करा स्त्री० वंशस्य शर्करैव । (वंशलोचन) पदार्थे ।
 वंशस्तानित न० । द्वादशाक्षरपादके छन्दोभेदे ।
 वंशस्थविल्ल न० । द्वादशाक्षरपादके छन्दोभेदे ।
 वशाग्र क० वंशस्य अग्रं मूलम् । वंशाङ्गुरे ।
 वंशाङ्गुर पु० इत० । (कोड) इति ख्याते पदार्थे ।
 वंशिक न० वंशोऽस्त्यत्र ठन् वंशइव वा कन् । अयुरुचन्दने
 वंशीधर पु० वंशी वंशजवाद्यं धरति धृ-अच् । श्रीकृष्णे ।
 वंश्य त्रि० वंशे सत्कुले जात यत् । सत्कुलजाते । [अवर्द्धि
 वक कौटिल्ये अक० गतौ सक०श्वा०व्या०सेट् इदित् । वङ्गते
 वक पु० वकि अच् घृ० नलोपः । खनामख्याते विहगे,
 खनामख्याते पुष्पद्वज्जुवेरे, राक्षसभेदे, यो भीमेन इतः ।
 चौपधादिपाचनयन्त्रभेदे, श्रीकृष्णेन हृते दैत्यभेदे च ।
 वकजित् पु० वकं जितशान् जि-क्तिप् उप०स० । श्रीकृष्णे
 भीमसेने च वकान्नकादयोप्यत्र ।
 वकधूप पु० वक इव शुभ्रो धूपः । इकधूपे ।
 वकपञ्चक न० । कार्तिकशुक्लपञ्चमैकादश्यादितिथिपञ्चके ।
 वकपुष्प पु० वक इव कुटिलं पुष्पमस्य । खनामख्याते पुष्पद्वजे
 वकवृत्ति पु० वकस्यैव स्वार्थपरा वृत्तियेष्टा यस्य । 'अवर्गवृष्टि
 नैकतिज स्वार्थसाधनतत्परः । शठो मिथ्याविनीतश्च
 वरुवृत्तिरुदाहृत' इत्युक्तलक्षणं परवञ्चके जने ।
 वकव्रतधर पु० वक इव व्रत धारयति धृ-अच् । 'अधोवृष्टि
 नैकतिजः स्वार्थसाधनतत्परः । शठो मिथ्याविनीतश्च वक-

व्रतधरोद्विल' इत्युक्ते स्वार्थसाधनतत्परं वञ्चके विप्राटी ।
 वकव्रतिन्(क) पु० वकव्रत+अस्त्यर्थे इति ठन् वा । वकव्रतधरे ।
 वकुल पु० वकि-कुलच् नलोपः । खनामख्याते पुष्पद्वजे । वटु-
 कायां स्त्री०टाप् । काकोल्यां डीप् घृ० । वकुलोपि वकुले पु०
 वक्ल गतौ म्या० आत्म०सक०सेट् । वक्लति अवक्लिट् ।
 वक्तव्य न० वच-तव्य । कुम्भिते, चीने, दुष्टे च 'टिवा वक्त-
 व्यता पाणे, इति गृह्यतिः । कथनीये त्रि० भावे क्त । कथने न०
 वक्तु त्रि० उचितं वक्तु वक्ति वच-त्च् । उचितव्यञ्जवादिनि
 वक्तु न० वतयत्नेन इत् । सप्ते, तगरमूले, वसनभेदे, छन्दोभेदे च
 वक्तुभेदिन् पु० वक्तुं भित्ति भिद-गिनि । तिक्तारमे । सुख-
 विदारके त्रि० । [नागरद्वे इत० । सप्तगन्धे ।
 वक्तुवास पु० वक्तुं वासयति शरभीकरोति वासि-अण् ।
 वक्तुगोधिन् पु० वक्तुं गोधयति शुध-ण्णिच्-ण्णिनि । जम्बीरे
 सुखगोधके ताम्बूनादौ त्रि० । स्त्रिया डीप् ।
 वक्तुसव पु० वक्तुं स्यामव इव । अधररसे ।
 वक्र न० वकि-रन् घृ० नलोपः । नदीवद्दे । शमैश्वरे, मङ्गलप्रच्छे
 रुद्रे, विपुरासुरे, पर्वते, वृटिलगतौ च पु० । तद्वति त्रि०
 'राडकेत सटा वक्रा'विति ज्योतिषम् ।
 वक्रकरट पु० वक्रः कुटिल कण्टः कण्टकोऽस्य । वटरद्वजे
 । तत संज्ञायाम् कन् । खटिरद्वजे ।
 वक्रारङ्ग पु० कर्म० । करताले ।
 वक्राग्रीव पु० वक्रा ग्रीवा यस्य । उद्रे । कुटिलग्रीवावति त्रि०
 वक्रापुच्छ पु० वक्रं पुच्छं यस्य । कुङ्कुरे वक्रलाङ्गूलादयोप्यत्र ।
 वक्रापुष्प न० वक्राणि पुष्पाण्यस्य । वक्रद्वजे, पलाशद्वजे च ।
 वक्राशल्या स्त्री० वक्राश्लमिव पत्तादि यस्याः । कुटु म्बिनीद्वजे
 वक्राङ्ग पु० वक्राण्यङ्गान्यस्य । हंसै । कुटिलावयववति त्रि०कर्म०
 कुटिलदेहे न० ।
 वक्रिस न० वक्रस्य भागः इमनिच् । कौटिल्ये 'वशितव-
 क्रिस प्रेक्षितमिति भालतीसाधवम् घृ० अदन्तोप्यत्र ।
 वक्रोक्ति स्त्री०कर्म० । कुटिलोक्तौ 'वक्रोक्तिः वाक्यजीवितमि'
 'त्यलङ्कारोक्ते काव्याङ्गे, काकुवचने च ।
 वक्ष रोपे म्या०पर०सक० सेट् । वक्षति अवक्षीत् ।
 वक्षस् न० वह-अघुन् सुट् च । हृदये उरसि ।
 वक्षः(च)स्यत् न० वक्षःस्थलमिव वा विसर्गलोपः । प्रगस्तवक्षसि
 वक्षोज पु० वक्षसि जायते जन-ड । खने 'वक्षोजपानकटि'-
 त्युद्धट् । [अवखीत् अवाखीत् ।
 वक्षोरुह पु० वक्षसि रोहति रुह-क । खने । [अयम् वक्षति
 वात्तु गतौ म्या०पर०सक० सेट् इदित् । वक्षति अवक्षीत् अनिद-

वग गतौ भ्रा०पर०शक०सेट् इदित् । वङ्गति थ्वङ्गीत् ।
 यग खङ्गे भ्रा०पर०शक०सेट् इदित् । वङ्गति थ्वङ्गीत् ।
 वगाह् पु० थ्वन०गाह् भञ् थ्वगतौ खोप । थ्वगाह्ने ।
 वघ गतौ निन्दायाम् थ्वारथो थ वक्र०जने थक् भ्रा०था सेट्
 इदित् । वङ्गते थ्वङ्गिड ।
 वङ्ग पु० वक् वञ् । नदीवक्के । पश्ययने (पानान) स्त्री टाप् ।
 वङ्ग न वनि थ्वच् । भातुभेदे (राष्ट्र) रत्नाकर घमाराभ्य मङ्ग-
 पुञ्जालग त्रिये । वङ्गदेश इति प्रोक्त इत्युक्ते देशभेदे पु०
 व० व०। चन्द्रवर्ग्ये ग्यभेदे पु०।
 वङ्गज न० वङ्गात् जायते जन-ञ । चिन्द्रे, वङ्गदेशजाते त्रि०
 वङ्गशुल्बज न० वङ्गशुल्बाभ्यां रङ्गात्प्राभ्यां जायते जन ङ ।
 रङ्गाव्यमितेपिकासे धातो ।
 वङ्गसेन पु० वङ्गमिव शुभा सेना पुष्यमस्य । वङ्गहृषे ।
 वङ्गारि उ इत् । ह्रित्वाते तस्य वङ्गभासुजावशात्पालस्य
 वङ्गण पु० वक् थ्युर् घ् उम् । अरुमथौ (कृष्की)
 वच घन्तेषु पु० एभ०शक०सेट् । वाचयति ते अथीवचत् न ।
 वच कथने थ्वा द्विक०पर०थनिट् । वक्ति । अरोचत् । वका ।
 वचन न० वच-ल्युट् । कथने वाच्ये शुचवगाम् व्याकरणोक्ते
 वक्ष्यार्थके उपतिङ्ङ्ये प्रत्यये च ।
 वचनग्राहिन् वि० वचन गृह्णाति तदनुषारेणाचरति पङ्-
 धानि । वचनेस्थिते वगीभूते ।
 वचनीय वि० वच अनीयत् । क्वचीये, निन्दीये भोक्तृपदादे
 च वचनीयमिद् व्यर्थव्यतिमिति कुमार ।
 वचनेस्थित वि० वचने वाच्ये तदुपदिष्टाचारे तिवति स्वा-
 क्त अनुकृष० । वाच्यप्रतिपादके वगीभते ।
 वचस् न वच अच्युन् । वाच्ये ।
 वचसापति उ इत्० अच्युक्त् । इहस्यतौ । [पादके वश्ये ।
 वचस्कर वि० वच करोति क् अच् कच्चादि० । वाच्यप्रति-
 पत्ता स्त्री वच-अच् । (वच इति ज्ञ्याते इत्ये ।
 वज गतौ भ्रा०पर०शक० सेट् । वजति । अवाजीत्-अवजीत् ।
 वज गरुडस्कारे गतौ च चुरा०उभ सक सेट् । बाजयति ते
 अथीवजत् न ।
 वज्र पु० वज्र रन् । हीरके इन्द्रव्यासभेदे च तज्ज दधीवि
 सुम्यस्थितोजातम् । वानके धार्याम, काङ्गिके वज्रपुष्पे,
 लौहभेदे अश्वभेदे ज्योतिषात्ते विष्णुभाद्रिच सप्रविगतौ
 योगेषु मध्ये योगभेदे च न । कौकिलकण्डले वैतक्रमे
 श्रीकण्ठस्य प्रपौत्र यदुपम्ये ग्यभेदे च पु ।
 वज्रवर्म्मन् वज्रमिव कठिन वम यक्ष । गयङ्के खङ्गिनि ।

वज्रतुण्ड पु० वज्राकार शण्डमस्य । गणेशे गरुडे, भगवते
 ग्यभे च । [वज्रदशनादयोप्यथ
 वज्रदन्त पु० वज्रमिव कठिनोदनीटस्य । शूकरे मयिके च
 वज्रद्रु पु० वज्राकारोद्गु । क्षुहीटसे, वज्रद्रुमादयोप्यथ ।
 वज्रधर पु० वज्र धरति च अच् । इन्द्रे वज्रधरादयोप्यथ ।
 वज्रनिर्घोष पु० इत्०। वज्रनिर्घातवाद्यौ वज्रनिर्घोषोप्यथ ।
 वज्रपाणि पु० वज्र पाणी यक्ष । इन्द्रे, वज्रह्वलादयोप्यथ ।
 वज्रपुट न० वज्रमिव कठिन पुटमस्य । शीपधपाचनपात्रभेदे
 वज्रपुष्य न० वज्राकार पुष्यम् । तिलपुष्पे ।
 वज्रपुष्पा स्त्री० वज्राकृति पुष्य यस्या । शतपुष्पायाम् ।
 वज्रसय वि० वज्रात्मकम् सयट् । अतिकठिने ।
 वज्रमूली स्त्री० वज्रमिव कठिन मूलमथा हीरा । मायपण्याम
 वज्रवल्ली स्त्री० वज्रमिव कठिमा वल्ली । (हृङ्गोडा) व्यथ्यि
 चक्षारनतायाम् ।
 वज्रवीजक पु० वज्रमिव कठिन बीजमस्य । लताशरङ्गे ।
 वज्रवृष पु० वज्रमिा कठिनी वृष । सेङ्गहृजे (सिञ्जात्)
 वज्रा स्त्री वज रण् । पुङ्गव्याम् क्षुह्लाश्च क्षुत्ता स्त्रीयन्मापि
 वज्राङ्गा स्त्री० वज्रमिवाङ्ग यस्या । गणेशुका (गङ्गगङ्गे) धान्य
 भेदे (हाङ्गोडा) लताभेदे च ।
 वज्रास्थिगृह्णला क्त० वज्रचनकमस्योश्च गृह्णला वज्रचन
 यस्या । कौकिलाघट्टे ।
 वज्रिन् पु० वज्रमव्यस्य रनि । इन्द्रे । [गतांरके च वि०
 वज्रक पु० वनुच-विच्य वनुज । गदावले गृह्णन्मथो च । अत्रे
 वज्रन न० वनुच-ल्युट् । प्रतारणे अन्वयावस्थितस्य वस्तुनोऽन्वया
 रूपेण कथनादिनाऽन्वयोक्तव्यादने । युच् । वङ्गनाप्यथ स्त्री
 वज्रुक् वि० वनुच-उक्त्वा । वङ्गनापीले । खलु । अथवाच्ये ।
 वज्रुल पु० वनुच-उक्त्वा घ् चक्ष ज । तिनिरहत्वे, अघोक्-
 हत्वे, वेतसहत्वे, स्थलपद्महत्वे पक्षिभेदे च । वक्ते वि० ।
 वज्रुलद्रुम पु० वङ्गुलाख्य द्रुम । अघोक्हत्वे ।
 वज्रुलप्रिय पु० वङ्गुल वक्र मीयाति मी-क । वतसे । [दत् त
 वट वेदने भागे च अच् पु उभ०शक सेट् । वटयति ते । अवर-
 वट वेदने भ्रा०पर०शक सेट् । वटति । अघटीत् अघाटीत् ।
 वट विभाजने वा पु ञ् वच् भ्रा०पर०शक सेट् इदित् ।
 वटयति ते वटति । अघवटत् अघघटीत् । [अघटीत्
 वट कथने स्त्री पर०शक सेट् घटा० । वटयति । अघाटीत्-
 वट स्त्रये घी पर०शक सेट् इदित् । वटति अघघटीत् ।
 वट पु०वट-अच् । खन मथ्याते हत्वे ण्यनिर्मिततन्तो च। (वेदे)
 वटक पु० वट कुन् । पिङ्कभेदे (वः) । [वताया स्त्री हीट्

वटपत्र पु० वटस्यैव पत्रमस्य । सितार्कजष्टकौ, पापाणभेदी-
 वटी स्त्री० वट-अच् गौरा ङीप् । गोलाकारे (वड़ी) पदार्थे
 स्वार्थे कन् ह्रस्वः । वटिकाप्यत्र स्त्री० ।
 वटु पु० वट-उ । साणवके, ब्रह्मचारिणि च ।
 वटुक पु० वट-उक । बालके, भैरवभेदे च ।
 वठ असहायकरणे भ्वा०आत्म०सक०सेट् इदित् । वगठते अवरिष्ट
 वठ सामर्थ्ये भ्वा०पर०अक०सेट् । वठति । अगठीत्-अवठीत् ।
 वठर पु० वठ-अरन् । मूर्खे, अश्वघे च । गठे, मन्दे च लि० ।
 वड विभजनेचु०उभ०सक०सेट् इदित् । वण्डयति ते । अवण्डत् त
 वड वेदने विभागे च भ्वा०आ०स०सेट् इदित् । वण्डते अवरिष्ट
 वड आरोहणे सौ०पर०सक०सेट् । वडति । अवाडीत्-अवडीत्
 वडभि०भो) स्त्री० वडते आरुह्यतेऽथ वड-अभि वा ङीप्
 (सुदनि) गृहचूडायाम् प्रासादायस्यगृहे च (चिलेधर) ।
 वडा स्त्री० वड-अच् । खनाभख्याते पिष्टकभेदे ।
 वडिश न०वड इन् वडिं श्यति शो-क । मत्स्यधारणार्थं वक्रलौह
 कण्टकयुक्ते पदार्थे, 'वडिगेन अपीरिवाग्मानि'ति इन्द्रावनचम्पू'
 वड् लि० वल-रक् लस्य डः । वृहति । [वडि वा ह्रस्वः
 वण शब्दे भ्वा०पर०सक०सेट् । वणति अवाणीत्-अवणीत् ।
 वण्ट विभाजने अद०चु०उभ०सक०सेट् । वण्टयति ते अववण्टत् त
 वण्ट पु० वण्ट-अच् । भागे, दावादेः धारणस्थाने (वांठ)
 अकृतोद्वाहे लि० । (डेङ्गो) ।
 वण्टक पु० वण्ट-अच् । स्वार्थे कन् । भागे । ख्युल् । विभाजके
 वण्ट लि० वण-ठ तस्य नेत्त्वम् । खञ्जे (विटे)
 वण्ड लि० वडि-अच् । अकृतोद्वाहे, हस्ताद्यङ्गविकले (वडे) च
 वत् अय्य० वा-डति । सादृश्ये व तप्रत्ययान्तोप्यत्वाथे अव्य० ।
 वत अव्य० वन-क्त । खेदे, अनुकम्पायाम्, हर्षे, विस्मये, आत्मन्वयेच
 वतंस पु०अवन०तनु०-अच् अवाङ्गोपः । कर्णभूषणभेदे, शंखरे,
 शिरोभूषणे, भूषणमाले च ।
 वतरण्ड पु० अवन०तडि अच् अवाङ्गोपः । सुनिभेदे । [स्त्रियाम्
 वतोका स्त्री०अवगतं तोकं यस्याः अवाङ्गोपः । अपत्यहीनायां
 वत्स न० वस-स । वत्स०स्थले । गवादिशिशौ द्वि० वत्सरे पु०
 वत्सक न०वत्स इव इवार्थे कन् । पुष्पकाशीसे । कुटजे, इन्द्रयवे च
 वत्सकवीज न० वत्सस्य कुटजस्य वीजम् । इन्द्रयवे ।
 वत्सतर पु०स्त्री० चुद्र० वत्सः तरप । चुद्रवत्से, अत्रापद्मन
 काले गवादी । स्त्रिया ङीप् । वत्सतरी । [विपभेदे ।
 वत्सनाभ पु०वत्सान् पशुशिशून् नभ्यति हिनस्ति नभ-अण् ।
 वत्सपत्तन न० वत्सस्य वत्सराजस्य पत्तनम् । उत्तरदेशस्थायां
 कौशाभत्रा नगर्याम् ।

वत्सपाल पु० वत्सान् प्रालयति पाल-अण् । श्रीलम्पे ।
 वत्सर पु० वस-सरन् । द्वादशमासात्मके काले । [वत्स
 वत्सराज पु०चन्द्रयंशे नृपभेदे । 'वत्सराजचरितमि'ति रत्ना-
 वत्सरान्तक पु० वत्सरस्यान्तं करोति अन्त+णिच्-ख्युल् ।
 फाल्गुनमासे वत्सरस्य चैत्रादिकत्वात् फाल्गुनस्य तट-
 नकालत्वम् । [तद्वति द्वि० ।
 वत्सल लि०यत्स०लाति ला-क । ज्ञे ह्युक्ते वासत्ये रसे पु० ।
 वत्साञ्ची स्त्री०वत्सस्याञ्चीवाचि अस्य पञ्चमभा० गोडुम्बायाम्
 (गोमक) । [गुडूच्याम् ।
 वत्सादनी स्त्री० वत्सैरद्यते प्रियत्वेन अट-ल्युट् ङीप् ।
 वद् अत्ये अक० अभिवादाने सक० भ्वा०आ० सेट् इदित् ।
 वन्दते अवन्दिष्ट । [अवदिष्ट
 वद् वाक्ये सन्देहे च भ्वा०उभ सक०सेट् । वदति ते अगदीत्
 वद् वाचि भ्वा०पर०सक०सेट् यजा० । वदति अवादीत् उयाट् ।
 वद् वाक्ये सन्देहे च सक०चुरा०उभ०सेट् । वादयति ते अनीवदत्
 वद् लि० वदति वद्-अच् । वक्तारि । [कथने न०
 वदन् न० उद्यतेऽनेन वद-करणे ल्युट् । सुखे । भाषे ल्युट् ।
 वदा(द)न्य पु० वद-अच् ष्ट० वा दीर्घः । भूरिदानशीले ।
 वदाम न० वद-आमन् । (वदाम) फलभेदे ।
 वदाल पु० वद-आल । पाठीनमत्स्ये (बोयाल) स्वार्थे कन् तत्र
 वदावद् पु० अत्यन्तं वदति वद-अच् नि० । वड्वक्तारि ।
 वधू स्त्री० उह्यति पितृगृहात् पतिगृहं वह-ज धुकच् ।
 भार्यायाम् नवोद्वायां पुत्र जायायास्' ष्टकाया शयाञ्च ।
 वधूजन पु० कर्म० नारीजने । [द्विभूवेति भाषापरि-
 वधूटी स्त्री० अल्पा वधू-टी अल्लवयस्तायाम् नार्या 'गोपवधूटी
 वन सेवने सक०शब्दे अक०भा०पर०सेट् । वनति अवाणीत्-
 अवनीत् । [अवतीत् । वनः वान० । वनयति ।
 वन व्यापारे भ्वा०पर०सक०सेट् ज्व०षटा० । वनति अवाणीत्-
 वन य०चने द्विक०तना०आ०सेट् ह्या वेट् । वनुते अवनिष्ट ।
 वन उपकारे उपतापे च सक०शब्दे अक०वाचु०उ०पञ्चे भ्वा०
 प० सेट् । वानयति ते वनति । अवीवनत् त । अवनीत्-
 अवनीत् ।
 वन न०स्त्री० वन अच् । वृक्षसमुदायात्मके अरण्ये । स्त्रीत्वे
 ङीप् । 'सुवनी सम्भवदत् पिकाधिके'ति नैपधस् जले,
 निवासे, आलये च ।
 वनकदली स्त्री० ७त० । काष्ठकदल्याम् ।
 वनकन्द पु० वनजातः कन्दः । अरण्यजाते शूरणे ।
 वनकार्पासी स्त्री०वनोद्भवा कार्पासी । (वनकापास) चुपभेदे

वनकीलि पु० वनोद्भव कोलि । (वनकुल) इणे ।
 वनचन्दन न० वनस्प चन्दनम् । अगुरुचन्दने ।
 वनचण्डिका स्त्री० वने चण्डिके प्रकाशकत्वात् शुभ्रत्वाच्च ।
 मङ्गिकायाम् ।
 वनचम्पक पु० ७त० (वनपांवा) चम्पकभेदे ।
 वनज न वने जलेऽश्वत्थे वा लायते लज्ज-ड । पद्मे । सुलकभेदे,
 वनशरत्थे च पु० । अदगभ्याया, गन्धपत्रायां, वनका
 पांसां, छद्मपर्ण्या च स्त्री० । वनजातमाये लि० ।
 वनतिक्त पु० वनेषु वनजातेषु मध्ये तिक्त । कुतोत्पत्त्याम्,
 पाठायां (आजनादि) च स्त्री । स्वाये कन् तस्यै ।
 वनदीप पु० वनस्य दीप इव । वनचम्पक ।
 वनपल्लव पु० वननिव निविद्ध पल्लवोऽस्य । गोभाञ्जने ।
 वनपुष्पा स्त्री वननिव सङ्घत पुष्प यस्या । यतपुष्पायाम् ।
 वनपूरक पु० पूरक वीजपूरक पूर्ववदनेषु वनोद्भव पूरक ।
 वनबीजपूरे । [मिथय ते वि० । तपे न० ।
 वनप्रिय पु० वन वनस्य प्रीत्याति प्री क । कोकिने, अरस्य
 वनभृज् पु० वन भुङ्क्ते भुज-कृप् । परमने, तदामीवधे च ।
 वनमङ्गिका स्त्री० वनोद्भवा मङ्गिका । दणे, बीजभेदे (डाग)
 वनमङ्गी स्त्री० वनोद्भवा मङ्गी । अरस्यमङ्गिकायाम् ।
 वनमाला स्त्री० 'आजातजन्विने माना सर्वभुजुषोऽम्बला
 मध्ये स्पृशकदम्बादयो वनमासेति कोस्मिन्त्यक्त्यायां मालायाम्
 वनमानिन् पु० वनमालाऽस्यस्य इति । श्रीकण्ठे वाराहोल्-
 ताया स्त्री० स्त्रीपु । [स्त्रो गौरा ङोप ।
 वनमुद्ग पु० वनोद्भवः सुद्ग । सुद्गभेदे (सुगानि) । सुद्गपर्ण्या
 वनमूर्द्धजा स्त्री वनस्य मूर्द्धजः सुद्गमित्राऽस्यस्या अच् । (का-
 क्कामिद्ग) कर्कटसुद्गाम ।
 वनमोचा स्त्री० वनोद्भवा मोचा । काठकल्याणम् ।
 वनलक्ष्मी स्त्री वनस्य लक्ष्मीरिव तदधिष्ठानत्वात् । कदल्यास
 वनवर्षर पु० वनोद्भव वर्षर । कल्याणिके । (वनवापुड) इत्ये
 वनवासिन् पु० वन वासयति चरमीकरोति वासि-स्थिति ।
 सप्तकण्ठके वाराहोक्तन्दे माखलीकन्दे नीलमङ्गिकन्दे
 शवभमासौवधे च । वने वसति वस-स्थिति । वनवास-
 कर्तरि लि० । [वीजपूरे ।
 वनवाज पु० वीजो वीजपूरक उत्तरपदलोप इत । वन
 वनलन्ताकी स्त्री० वनस्य लन्ताकी वान्ताकी । इहत्याम् ।
 वनवीहि इ वनस्य वीहि । भीमारे (उद्दिधान) ।
 वनशूकरी स्त्री० वनस्य शूकरोप रोमश्यात् । क्षपिकक्षाम ।
 इत० । वनशूकरवीर्यमिति । वनवराहे उ ।

वनशूकरी पु० वनस्य शूकरोप वनशूकरोत् । गोपुरे ।
 स्वायें कन् । तस्यैवायें ।
 वनशोभन न० वन लल गोभयति शुभ-निच स्यु । पद्मे ।
 वनसङ्घट पु० वसु+कट-अच् इत । मसूरे ।
 वनसरोजिनी स्त्री० वनस्य सरोजिनी पद्मिनीव गोभाकर-
 त्याम् । वनक मांसाम ।
 वनस्पति पु० वनस्य पति गि० छट् । उपय विभा जायमान-
 फने अयत्प्रादी इत्ये । [स्वायें कन् । तस्यै ।
 वनहास पु० वनस्य हास इव प्रकाशकत्वात् । काशस्ये
 वनाखाक पु० अवन+अक-उकञ् अयाहोप । सहे ।
 वनासन पु० वनस्यासन इव । कर्त्तव्ये ।
 वनास्य पु० वनस्य आस्य इव । कोशास्ये ।
 वनाय पु० वन-आयुष् । प्रगलाघो-कोद्भवभेदे (आरव) ।
 वनायुज पु० वनायुजे जायते जन इ । प्रगलाघोत्के । (वारवि)
 वनारिष्टा स्त्री० वनस्य न रिष्ट यस्या । वनहरिष्टायाम् ।
 वनास्तिका स्त्री० वनमवति भूययति अल स्युम् । इतिश्रुणु
 लतायाम् ।
 वनिता स्त्री० वन क नि-एट् । योयति अत्तराया द्वियास्य
 वनिन् पु० वनस्य आनययत्याऽस्यस्य इति । वनप्रस्थाअमसुक्ते
 वनीयक स्त्री वन इन् आत्मने वनि याचनमिच्छति व्य-
 षुण । याचके । पु० यलोप । वनीकोयल ।
 वनेच्छुद्रा स्त्री ७त अलुक्ष्ण० । करण्णे । [व्याभादी
 वनेचर उ वने चरति चर-अल् अलुक् छ । अरस्यचारिणि
 वनेसृज् उ सृजति सृज-अल् ७त अलुक्ष्ण० । अक्षमहये ।
 वनोद्भवा स्त्री वन एव उद्भवति उद्-भ-अच् । वनकापों
 आराम । वनजाते लि० । वि०
 वनीकस्य उ वनेव शोक स्थान यस्य । वनरे । वनवासिनि
 वन्य च प्रतारणे भा-पर-उक्त्वं । सेट ज्ञा वेट । वसति अवनस्योत्
 वन्दन न-वदि स्युट् । स्रवने, प्रणामे च । युच । वन्दनायल स्त्री०
 वन्दनीय वि० वदि अनीयत् । नमनीय स्रवनीये च परंत-
 च्छरराजे उ० गौरीचमया स्त्री० ।
 वन्दा स्त्री० वदि-कर्मणि घञ् । (वरमाडा) लताभेदे ।
 वन्दका स्त्री वदि-आकन् । वन्दायाम् । गौ ङीप वन्दाःकोलस्य
 वन्दारु वि० वदि-आच् । वन्दनीये । [(कएदी) वन्दने च
 वन्दि(न्दी) स्त्री० वदि इन् वा ङीप् । आरारवमसुत्प्रादी
 वन्दिपाठ उ० वन्दि स्यति पठति पठ-आण । स्तुतिपाठके ।
 वन्दिन् पु० वन्दत सौमि पिनि । राजादे स्तुतिपाठके ।
 वन्द्य लि० वदि-अल् । वन्दनीये । गौरीचमयायाम् स्त्री० ।

वन्य न० वने भयः यत् । त्वचे, (दारचिनि) । वनशूरणे वारा-
हीकन्दे, देवनले च पु० । वनजातमात्रे त्रि० । वनानां
जलानां समूहः यत् । जलसमूहे स्त्री० ।
वप वीजवपने, तन्तवपने सुराडने च सक० भ्वा० उभ० अत्रि
यजा० । वपति-ते अवाप्तीत् अयत् । उभ्रिमः ।
वपन न० वप-ल्युट् । केशसुराडने वीजाधाने, तन्वाधाने च
वपनी स्त्री० उष्यतेऽनया अत्र वा वप-ल्युट् ङीप् । नापितास्त्रे,
तन्तगालाया, (तान्तधर) यन्त्रभेदे (भाक्) च ।
वपा स्त्री० वप-अच् । भेटसि (चरवि) छिद्रे च । 'वपाया छविप
इति श्रुतिः । [वप-उसि । शरीरे, प्रशस्ताकारे च ।
वपुस् न० उष्यते देहान्तरभोगसाधनवीजीभूतानि कर्माण्यत्र
वपुष्टमा स्त्री० अतिशयेन यपुः प्रशस्ताकारतः तमप् पत्वम् ।
पद्मचारिण्याम् लतायाम् ।
वप्तृ पु० वप-लृच् । जनके, कपीषले च । वीजादिवापके त्रि० ।
वप्र पु० न० उष्यतेऽत्र रन् । दुर्गनगरादौ परिस्राया उद्धृत-
वृत्तिकास्तूपे । ज्ञेते, रेणौ, तटे, मीसके च न० । जनके,
प्राचीरे, प्रजापतौ च पु० । मञ्जिष्टायाम् स्त्री० ।
वम्न गतौ भ्वा० पर० सक० सेट् । वम्नति अवम्नोत् ।
वम उद्गारे भ्वा० पर० सक० सेट् फणाञ्जला० । वमति अय-
मोत् । टु वमथुः । ण वामः ।
वमथु पु० वम-अथुच् । वमने ।
वमन न० वम-ल्युट् । मर्द्दने, अर्द्दने, आङ्गतौ, अधिकनिष्ठा-
रणे च 'सर्गाभिष्यन्द्यमनमिति कुमारः । शण्ये पु० जलौ
कायां स्त्री० गौ० ङीप् ।
वमि स्त्री० वम-इन् । छर्द्दने । अग्नौ पु० । धूर्त्ते त्रि० ।
वमित पु० वम-णिच् क्त । द्रतोद्गारे ।
वय गतौ भ्वा० आ० सक० सेट् । वयते अवयिष्ट ।
वयस् न० अज-असन् वीभावः । विह्वले, वाल्याद्यवस्थायाम्
'वयोतिपातोद्गतवाते'ति नैषधम् यौवने च ।
वय(यः)स्य पु० स्त्री० वयसि यौवने तिष्ठति स्या-क । तरुणे
विभीतकयां स्त्री० । 'वयस्या नागरासङ्गा'दिति वैद्यकम् ।
वयस्य पु० वयसा तल्लेः यत् । समानवयस्के । सख्यां स्त्री० ।
वयुन न० वय-उनन् । जाले । देवतागारे पु० ।
वयोधस् पु० वयो यौवनं धत्ते धा-असन् । तरुणे ।
वर ईशे अद्-सु० उ० सक० सेट् । वरयति ते अववरत् त ।
वर न० त्रियते वृ-अप् वर-घञ् वा । बुद्धिमे, मनगभीष्टे 'वर
माष्यान् परित्वच्छे' इति तन्त्रम् । भावे अप् वर-घञ् वा ।
रक्षायाम् याचने, आवरणे, वेष्टने च । कर्मणि अप् ।

अभीष्टे, श्रेष्ठे च त्रि० । जारे, गुग्गुलौ, जामातरि, पत्न्यौ
च पु० । [यन्त्रभेदे च ।
वरक पु० वृ-वुन् । वनसङ्गे, पर्पटे, तृणधान्यभेदे (चीना)
वरचन्दन न० कर्म० । कालीये, देवदारुणि कुशुम्भवीजे च ।
वरट न वृ-अटन् । कुन्दपुष्पे । कीटभेदे (बोलता) हंसं च पु० स्त्री० ।
वरणा न० वृ-ल्युट् । कन्यादिदानाय जामात्रादेरभ्यर्थनानुकूले
व्यापारभेदे, वेष्टने, शक्तिगादे क्रियासु नियोगाय पूजनादौ,
उष्ट्रे, प्राकारे, वरुणष्टके च । काशीस्थे नदीभेदे (भाको)
ख्याते पदार्थे च स्त्री० । [सच्छवेदौ च ।
वरण्ड पु० वृ-अण्डच् (ययमफोडा) सुखरोगभेदे सातद्रुयुद्धार्थे
वरण्डक पु० न० वृ-अण्डच् । स्तार्थे कत् । वरण्डगन्धार्थे
वर्तुले, भित्तौ च । विगाणे, कपणे, भीते च त्रि० ।
वरण्डालु पु० वरण्ड+आलु । वरण्डष्टके ।
वरतिक्त पु० वरः श्रेष्ठस्तिक्तो रभो यस्य । वृत्तजष्टके । पाठा-
या (आकनादि) स्त्री० । स्तार्थे कन् तल्लेव ।
वरता स्त्री० वृ-अत्रच् । हस्तिकजस्यरज्यौ ।
वरत्वच पु० वरा लचा यस्य । निम्बष्टके ।
वरद् त्रि० वरं ददाति दा-क । अभीष्टदातरि, प्रसन्ने च ।
तच्चिह्नं सूचके हस्तादिष्वन्यास्रूपे सुद्राभेदे न० 'अभयं
वरदश्चैव दक्षिणे' इति तन्त्रम् । कन्यायाम्, अश्वगन्धायाम्,
आदित्यभक्तायां, दुर्गायाञ्च स्त्री० ।
वरदाचतुर्थी स्त्री० भाषणरुक्तचतुर्थ्याम् । तामधिकृत्य 'चतुर्थी-
वरदा नाम तस्यां गौरी सुपूजिते'ति श्रुतिः । [न०
वरफल पु० वरं फलमस्य । नारिकेले वृक्षे । कर्म० । श्रेष्ठे फले
वरसुखी स्त्री० वर सुखं यस्याः ङीप् । रेणुकानामगन्धद्रव्ये ।
वरम् अव्य० वृ-अम् । ईषट्भेदे । [पतिम्बरायां कन्यायाञ्च
वरम्बरा स्त्री० वरं वृणोति खच् । (चाकुलिया) चक्रपर्यायम् ।
वरश्चि त्रि० वरा रुचिरस्य । श्रेष्ठप्रतिभति । पाणिनिस्तत्र
वार्त्तिककारे कात्यायनस्यनौ, विक्रमादित्यसभास्ये पण्डित
भेदे च , [प्राप्तवरे त्रि० ।
वरलब्ध पु० वरः उत्कर्षः पुष्पेषु लब्धौ येन परनि० । चम्पके
वरला स्त्री० वरटा+ष्ट० टस्य च । हंसा (बोलता) कीटभेदे
च गौरा० ङीप् । हंसायाम् । [मस्त्रियाम् ।
वरवर्णिनी स्त्री० वरः श्रेष्ठवर्णः प्रशंसार्थस्यस्याः इति । उत्त-
वरवाङ्गीक न० कर्म० । कुङ्कुमे ।
वरा स्त्री० वृ-अच् । हरितक्यामलकीवयस्वरूपे फलत्रिके ।
रेणुकानामगन्धद्रव्ये, गुडूच्याम्, नेदायां, ब्राह्मणाम्,
विडङ्गे, पाठावाम्, हरिद्रायाञ्च ।

वराह उ० ह-पाकन् । गिने । युद्धे नः । अग्ने, प्रोषनीये च विः ।
 वराह न कर्म । मन्त्रके । त्रियते व्याधियते सुष्यते ह अष्ट,
 कर्म० । एष्टो योनौ, युद्धत्वचि च । इव० । गजे विष्णौ
 कामदेवे च पु । श्रेयसवयवयुक्ते वि० । सञ्जाया कन् ।
 युद्धत्वचि (दारविनि) न हृदिद्रायाम स्त्री० गौ डीप् ।
 वराहिन्यु पु० वराहमन्त्रस्या इति । व्यञ्जनेतसे । श्रेयसवति नि
 वराट् पु० वरमन्त्रमटति अट-अण् । कर्पहूँ । सुद्वो वराट्
 ङीप् । सुद्रकपहूँ स्त्रायै कन् । तत्रायै वराटकाना दगक-
 दय यदि'ति लोलावती अट ख्युन् । पद्मरीजाधारे
 कोषे, रञ्जी ष्ट पु ।
 वराटकरजस् पु० वराटके इव रजोऽव । नागकेचरे ड्छे
 वराट् न० वरे अर्धैरद्यते अट-ह्युट् । राजादने (पियासात्)
 वराट् उ वट् आम् इव । करपहूँ ।
 वरारोह उ० वर आरोहो मध्य यस्य । हृत्तिनि । प्रपस-
 नितस्त्वत्या क्षिया च स्त्री ।
 वराशि उ वरम, वरणमश्रुते अश इन् । स्थूलकस्ते ।
 वरासिन न वराय वरणीयायास्त ते क्षियते अष्ट-ह्युट् ।
 जवापुष्ये । कर्म० । उत्तमे आग्ने नः । वट् पतिमस्यति
 अष्ट ह्यु । पिङ्गे, जारे पु० । वरान् श्रेयानपि अस्सति
 दूरीकरोति ह्यु । हारपाठे पु० ।
 वरासि पु० वरायावरणायास्तते अष्ट-इन् । स्थूलकस्ते ।
 वराह उ० वराय अर्भोहाय सजादिनामाय आह्वानि खनति
 भूमिम् आ-हन् इ । शूकरे यत्र वराहाख्ये भगवतोऽन-
 तारभेदे च । मन्त्रभेदे, हस्तके, शिशुभारे, वाराहीकन्दे
 हीयभेदे च । [हस्तभेदे ।
 वराहकन्द उ वराहस्य क हस्त ददाति । खनामस्याते
 वराहकान्ता स्त्री० वराहाया कान्ताऽर्भोहा । वराहकन्दे ।
 वराहकान्ता स्त्री० वराहेण क्रान्तेव । सञ्जानुवतायाम् ।
 वराहिका स्त्री० वराहो भवकल्पेनाख्यस्य उन् । कपिकृष्णाम
 वराही स्त्री वराहो भवकल्पेनाख्यस्य अष्ट गौरा० ङीप् ।
 भद्रपलायाम् ।
 वरिषस् न० ह-इण्डन् नि इट् च । पूजने ।
 वरिषसि(सि)त नि वरिष पजन करोति क्यष्ट-क्त वा
 यक्षोप । पूजिते ।
 वरिषस्या स्त्री० वरिषस-तस्यै श्यच अ । पूजने शुभ्रवायाम्
 वरिष्ठ वि० अतिशयेन उच इन् वराहेण । उरुतमे ।
 तिक्तारिदिक्ते उ । अदिद्व्यभक्तार्वा स्त्री । [पत्र्याश्च
 वरी स्त्री० वरी यताररी पूर्वपदक्षोप । यतारव्याम, अर्थ

वरीयस् वि० अतिशयेन उच श्रेष्ठ ईयद्य वरादेय । उरुतमे
 विष्णुमादिषु मध्ये योगभेदे पु० ।
 वरी(लोवर्ष) पु० ह-य-ह-लुक् अच् ङ० रस्य वा ल । हृषभे ।
 वरुड् उ ह उडन् । अन्त्यजजातिभेदे 'रजकसम्भकारण
 नटोवरुड् एव चेति स्मृति ।
 वरुष्ण उ ह उणन् । पश्चिमाशापतौ जनेषु खनामस्याते,
 देवभेदे, जने अर्थे च । [भने मद्ये ।
 वरुष्णात्मजा स्त्री० वरुष्णस्य जलस्यात्मजेव जन्मत्वात् । जल
 वरुष्णानी स्त्री० वरुष्णस्य पत्नी ङीप् आठक् च । वरुष्णपत्न्याम्
 वरुष्ण न० ह उणन् । ततश्चाथे वर्धयि । रथगुप्तिस्थाने
 परमहाररचार्यमाहते स्थाने उ ।
 वरुधिनी स्त्री वरुधोऽण्वस्य इति । सिनायाम् ।
 वरोरुथ न ह-एण्य । कुडुसे । प्रधाने, प्रार्थनीये च वि
 वरोट् न वराण्युटानि दत्तान्यस्य । मन्त्रकपुष्ये ।
 वर्कोर उ हक अरन् । वरुष्णपत्नी, नेपथ्यावके, क्षाणमात्रे च ।
 वर्ग पु हज-अन् । सजातीयसमूहे यथा भ्रतृव्यवर्गं पशुवर्गं ।
 समानभर्माभि प्राण्यप्राणिभि हते सधे च यथा कर्म च
 वर्गं । अन्त्यपरिच्छेदे यथा स्ववर्गं प्रातावर्गं । अह्नयस्त्रोक्ते
 समानाह्नयस्य परम्परपुष्ये, यथा दिक्स्य चत्वारि,
 दिक्स्य मन्त्र, चतुष्कस्य षोडश, इत्यादि । 'वर्ग मूल पद
 कति'मिति लोलावती । त्यागे च ।
 वर्गमूल न० वर्गस्य सचद्विधातात्मकते मूलम् । अह्नयस्य
 प्रविष्ट समह्नयेन हताह्नयस्याया यमूल घातधापन
 तत्र । यथा षोडशाना चत्वारि, नवानां त्रय चतुर्णा
 हौ इत्यादि ।
 वर्गोत्तम पु वर्गेषु पटुषु श्रेयादिषु उत्तम नवाय । 'वराणां
 प्रथमे चाग्रे स्थिराणां प्रथमे तथा क्षात्राकानाश्च मन्त्रे
 वर्गोत्तम इति स्मृत इति ष्वोतिपयोक्ते त्रिणांयकात्मक-
 राग्नेर्वायभेदे । [विधायाम् ।
 वर्षे दीप्तौ भा० आ० अक् सेट् । वर्षते अर्धवट् । [कट्
 वर्षस् न० वर्षं भाटन् । इये शुके, तेजसि, विशयाश्च सप्रया
 यञ्चैस्त्रिन् वि० वर्षे-अ-अण्वयै विनि । तेजस्त्रिनि ।
 वर्षेन न० इज ह्युट् । त्यागे, मारुते, हिंसायां च ।
 वर्षे स्तुतौ विचारे श्लादिनश्च कट्ठे उद्योगे दीपने च अट्-
 पु० उम स-सेट् । वर्षापयति ते वर्षयति ते अर्धवर्षेत् त
 वर्षे वर्षेत् पु उम स-सेट् । वर्षयति ते अर्धवर्षत् त ।
 वर्षे न० वर्षे-अण् । कुडुसे । नाड्यपात्रिणां, श्लादिन्ये
 भेदे, अकाराद्यकारे च पु० । कट्पादी ण् । यमवि,

गुण्ये, अङ्गरागे च । स्वर्णे, व्रतभेदे, विनेपनद्रव्ये च । भाजे
 वञ् । विनेपने, स्तुतौ, गीतक्रमे, चित्रे च ।
 वर्ग्यक न० वर्णयति वर्ण्य-खुल् । हरिताले, अयुलेपनयोग्ये
 पिष्टे हृष्टे वा चन्दनादौ द्रव्ये च । चिहुलादौ पु० स्त्री०
 नगदने न० । एकस्यैव सूत्रादेः प्रचान्तरव्याख्यानरूपे
 मन्वभेदे न० 'लिष्ठास्त्रले हतोचवर्णके' इति सिताक्षरा ।
 वर्ण्यकूपिका स्त्री० वर्णानामक्षराणां लेखनाय क्षुद्रः कूपः
 कूपी सेव कन् । मस्याधारे । [चित्रकरे ।
 वर्ण्यचारक पु० वर्णं गुणादिरूपं चारयति चर गिच्-खुल् ।
 वर्ण्यज्येष्ठ पु० वर्ण्यं ज्येष्ठं प्रथमसुत्वत्रत्वात् । अत्रजे, विभे ।
 स्वस्वपेक्षया श्रेष्ठवर्णं वि० 'वर्ण्यज्येष्ठा च या नारीति स्मृतिः'
 वर्ण्यतूनि(स्त्री) स्त्री० वर्णानां लेखनसाधनं तूनिः । लेखन्याम्
 स्वार्थे कन् । अत्रैव ।
 वर्ण्यद न० वर्णं ददाति दा-क । कालीयके गन्धद्रव्ये । वर्ण्यप्रदे वि०
 वर्ण्यदात्री स्त्री० वर्ण्यं रूपं ददाति दा-हृच् डीप् । हरिद्रायाम्
 वर्ण्यदातरि वि० ।
 वर्ण्यदूत पु० वर्णा एव दूतो यत् । लिपी ।
 वर्ण्यधर्म पु० न० ईत० । विप्रादीनामसाधारणे धर्मे यथा विप्रस्य
 याजनाध्यापनप्रतिपहादि, क्षत्रियस्य प्रजापालनादि ।
 वर्ण्यसङ्कर पु० संकीर्यते सम्+कृ-अप् वर्णतः सङ्करः । विप्रा-
 दिभ्यो वर्ण्येभ्योऽनुलोमप्रतिषोमजाते सूत्राभिपिक्तादौ
 जातिभेदे 'जायते वर्ण्यसङ्करः' इति गीता ।
 वर्ण्यी स्त्री० प्रशस्तवर्णोऽस्त्वस्याः फलउष्मादौ अच् । आढक्याम् ।
 वर्ण्यीङ्गा स्त्री० वर्णा अक्षराणि अङ्गान्नेऽनया अङ्ग-अच् ।
 लेख चाम् । [अकाराद्यक्षरे शब्दभेदे
 वर्ण्यीत्तन् पु० वर्णं आत्मा स्वरूपं यस्य । ध्वन्यात्मकाहिलक्षणे
 वर्ण्यीर्ह पु० वर्णं स्तुतिमर्हति अर्ह-अच् । छन्दे । [न्याम्
 वर्ण्यिका स्त्री० वर्णा अक्षराणि लेख्यत्वेन सन्त्यस्याः टन् । लेख-
 वर्ण्यित वि० वर्ण्य-क्त । स्तुते, कृतवर्णने, रूपान्तरमापादिते च
 वर्ण्यिनी स्त्री० प्रशस्तवर्ण्य । अस्त्वस्याः इति डीप् । हरिद्रायाम्
 वर्ण्यिन् पु० वर्ण्योऽस्त्वस्य इति । चित्रकरे, लेखके ब्रह्मचारिणि
 च 'अथाह वर्णा विदितो सहेचर' इति कुमारः विप्रादि
 जातौ च 'वर्ण्यिनां हि वधे यत्नेति स्मृतिः ।' [चुरे च
 वर्त्तक पु० हत-खुल् । (भास्व) प्रविभेदे । वर्त्तकायत्त अश्वस्य
 वर्त्तन न० हत-ल्युट् । हत्तौ स्थितौ । गिच्-भावे ल्युट् । स्यापने ।
 गिच्-कप्रणे-ल्युट् । जीवनीपाये न० । तक्रुपीठे स्त्री०
 डीप् । ल्यु । हत्तिमति, वर्त्तिष्णौ च वि० । वायसे पु० ।
 वर्त्तनी स्त्री० वर्त्तते मादुवत् । हत-गिच्-आधारे ल्युट् । पथि

वर्त्तमान पु० हत-गानच् । कानभेदे शब्दप्रयोगाधारे आरक्षा
 परिसमाप्ते काले । तत्कालवृत्तौ वि० । [नीहभेदे
 वर्त्तलोह न० वर्त्तप्रति हत-गिच्-अच् कर्म० । आपर्त्तनयोग्ये
 वर्त्ति(त्ती) स्त्री० हत-इन् वा डीप् । लेखे, नयनाङ्गने, गादा-
 तुलेपने, टीपटगायाञ्च ।
 वर्त्तिक पु० हत तिकन् । (यटेर) विहगभेदे । यत्नि वर्त्तते
 हत. अच् वर्त्त. तत् साधु' इति वा टन् । भारे ।
 वर्त्तिन् वि० हत, गिनि । वर्त्तनगीले ।
 वर्त्तिष्णु वि० हत-इष्णुच् । वर्त्तनगीले । [काले । तदृत्तौ वि०
 वर्त्तिष्यमाण पु० हत-गानच् लटः महेति सट् । मविष्यत्-
 वर्त्तुत्त वि० हत-उनच् । गोलाकारे प्रटादौ । गच्छने न० । कनाय
 भेदे पु० । तर्कुपीयाम् स्त्री० । गजपिप्पल्याम् स्त्री० डीप् ।
 वर्त्तन् न० हत-मनिन् । पथि, आचारे, 'आ मनोवर्त्तन इति
 रघु० । नेवच्छेदे च ।
 वर्त्तनि स्त्री० हत-अनि सुट् च । पथि ।
 वर्द्ध छेदने, पूरणे च चु० उ० म० छेट् । वर्द्धयति ते अवर्द्धत् त ।
 वर्द्ध पु० हृध-अच् । ब्राह्मणम् (वामनहाटि) वञ् । पूरणे, छेदे च
 वर्द्धक पु० हृध-खुल् । ब्राह्मण्यदौ (वामनहाटी) पूरणे, छेदके च
 वर्द्धकि पु० हृध-अच् क्तप द्वि कर्म० । त्वपरि (छुतार) ।
 वर्द्धकिन् पु० वर्द्धक-वर्द्धोऽस्त्वस्य इति । त्वपरि (छुतार) जातिभेदे
 वर्द्धन न० हृध-ल्युट् । छेदने, पूरणे च । हृध-गिच्-ल्यु ।
 हृदिक्कारके वि० । 'करोमि चितिवर्द्धन'मिति मट्टि ।
 हृध-ल्यु । हृदियुक्ते वि० । [सनातनात्मभेदे च (वदन)
 वर्द्धनी स्त्री० वर्द्धतेऽनया हृध गिच्-ल्युट् । संमार्क्त्त्याम्,
 वर्द्धमान पु० हृध-गानच् । एरण्डवृक्षे । हृदिगीले वि० ।
 शरावे (मृत्वात्मभेदे) विष्णो, धनिना, गृहभेदे, देशभेदे,
 नगरभेदे च । हृदियुक्ते वि० ।
 वर्द्धापन न० वर्द्धं छेदं करोति वर्द्ध+गिच्-आप् च ततोभावे
 ल्युट् । नाडीच्छेदनकर्माङ्गे संस्कारभेदे ।
 वर्द्धित न० हृध-गिच्-क्त । छेदिते, पूरिते, मरुते च ।
 वर्द्धिष्णु वि० हृध-इष्णुच् । हृदिभीले ।
 वर्ध्र न० हृध-इन् । चर्मणि । चर्मरञ्जौ स्त्री० डीप् ।
 वर्फी गतौ वधे च भा० पर० सक० सेट् । वर्फीति अवफीत् ।
 वर्म्म करणक पु० वर्म्म इव करणकोऽस्य । वर्वुरे ।
 वर्म्म कपा स्त्री० वर्म्म कपति अच् । (चामकपा) सप्तलायाम्
 वर्म्मन् न० ह मनिन् । कवचे सन्नाड़े । क्षत्रियोपाधौ पु० ।
 वर्म्महर पु० वर्म्म हरति हृ-अच् । सन्नाहधारणयोग्ये
 अवस्थाभेदे तस्ये ।

वर्षिर्न वि वर्ष करोति पिबुक्त । कृतवशात्, उद्युक्ते च ।
 वर्थी वि ह-यत् । प्रधाने षेष् च । कामदेवे पु । पीताम्बराया
 कन्याया, कथाभावे च स्त्रीः । [मन्त्रिकामेदे ।
 वर्ष्या स्त्री० वरिति वषति गम्यायते अच् । (भयभये)
 वर्षा(बी)र न० वर्ष(र्ष) अरच् । हित्तुवे, पीतचन्दने गम्यरवे च ।
 पामदे, मूर्खे च वि० 'आत्मिष्णानि वर्षरा' इत्युङ्ग ।
 केगभेदे (वाउरी) देगभेदे कष्याजके । (कालतुलसी) हवे
 च पु० । मन्त्रायां कन् । चन्दनभेदे शाकभेदे च पु० । प्रथमभेदे,
 मन्त्रिकामेदे च स्त्री० (वाबुर) हवे स्त्री० टाप् ङीप् वा ।
 वर्षा(वां) स्त्री० वर्ष(वं) अच् । (वाबुर) हवभेदे ।
 वर्षुर पु० वर्ष उरच् । (वावसा) हवभेदे ।
 वर्ष पु० न० हव अच् । हवीं जम्बूद्वीपायभेदे जम्बूद्वीपे च ।
 कर्त्तरि अच् । मेघे दादगमायात्मके काले च । प्रभवात्पु
 पटिवश्वरेषु पु ।
 वर्षकेतु पु० वर्षस्य केतरिच । रत्नप्रमर्शवायाम् ।
 वर्षपर्यन्त पु वर्षायां चिह्नभूत सोमाभूतो वा प्रथ्यंत ।
 'द्विष्वान् हेमङ्कटय निषयो मेरुरेषच । शैव कर्षां च
 गङ्गी च वसन्ति वर्षपर्यन्ता इत्युक्तेषु पर्यन्तेषु ।
 वर्षपाकिन् पु० वर्षेण पाकीर्यस्य इति । आघातकहवे ।
 तस्य हि छत्रकोशमात् प्रायेण बह्वक्षाननार फलपाक ।
 वर्षपुष्पा स्त्री वर्षकाले पुष्पमस्य । सहदेवीकृतायाम् ।
 वर्षप्रिया पु० वर्ष प्रियोरस्य । आतकपविधि ।
 वर्षवन पु० वर्षं देतोवर्षेण हवीति आह्वयति ह-अच् ।
 'मेतस्यवन्ता प्रथममात्मीया स्त्रीममाविव । आत्मान
 दुष्टाः कार्येषु तेषु वर्षवरा वृष्टा इत्युक्तवत्ये एतामभज
 पुदरशके वगडे (शोभा) । 'नर वर्षवरेरिति रत्नवर्षी ।
 वर्षवृष्टिषु वर्षस्य हृदिरधिकता यस्मिन् । जम्कतिषी, तद्दिन
 कर्मण्ये पलादो च । 'युगादा वर्षवृष्टिरेति वृति ।
 वर्षा स्त्री० च न । वर्षानि मेवा अत्र । आर्यभाषायात्मके
 माघहरे श्लो 'वर्षां च मघात् वेति वृति ।
 वर्षाश्री स्त्री वर्षाशु अहमक्षा । पुनमहायाम् । [वर्षाश्रीमाश्री
 वर्षाप्रगम पु० वर्षांशामवगमो यत् । मरुत्वावे इत० ।
 वर्षाप्रय पु० वर्षाशु भवति नू अच् । रत्नप्रमर्शवायाम् ।
 वर्षाभू पु० वर्षाशु भवति भू-ङिप् । भेडे, इन्द्रगोत्रे मशीमगा
 माह । पुनर्नवायां, भेड्याह स्त्री । वर्षाप्रवशाने वि० ।
 वर्यां पुनर्नवायाम् स्त्री ङीप् ।
 वर्षासट पु० वर्षाशु आसति वर अच् । चमूरे ।
 वर्षिष्ठ वि० अतिवनेन हव इत्यु वर्षांशः । अतिवदहरे

वर्षायस् वि० अतिवनेन हव । हव+एयण वर्षांशः ।
 अतिहवे स्त्रिया ङीप् ।
 वर्षुक वि० हव उक्तम् । वर्षस्यपीठे ।
 वर्षोपान पु० वर्षस्य हटेरुपल मल्लर इव । करकेषु । (मिल)
 वर्षान् न० हव मनिम् । देहे ।
 वर्षे ऋषे सक्रदोशीर्षो अक० बु० लभ सेट् । वर्षवति-ते अयवर्षेत् त
 वर्षे लक्ष्ये भा० आ० अक सेट् । वर्षते अयर्षिट । [यत्ते च ।
 वर्षे न० वर्ष-अच् । भयूरविच्छे, पत्न्यपत्ने हवे अन्तो दीर्घा
 वर्हि(र्हि)कुसुम न० वर्हिरेव कुसुममस्य ए मनीय ।
 पत्न्यपत्ने । वर्हिं वृणोत्येव ।
 वर्हिं पुष्य न० वर्हि वज्जिरेव उपमस्य । च न्यपत्ने ।
 वर्हिं शुष्मान् पु वर्हिं उग्र यत्र बभमस्य । वसौ वृणेन हि
 वज्जिरेवोयते । [वलय । ह्रीनेरे ।
 वर्हिं(हि)उ न० वर्हिरेव तिष्ठति स्या क वा विमर्शनेप
 वर्हिण्य उ० वर्हिण्यस्य एन । भयरे । इति । 'वर्हिण्यस्य
 वर्हिर्ज्योतिस्तु पु० वर्हिणा कुणेन ज्योतिरस्य । वज्जौ ।
 वर्हिर्मुस्य पु वर्हिर्वज्जिर्मुस्य यस्य । देवे महादेव हि देवा
 ह्विरव्रजनि ।
 वर्हिपट् पु० व० वर्हिणि विमयाविस्थेऽन्तो अदनि वदिसु
 अट्-क्लिप ट् । विदययामेदे 'अग्निवचना वर्हिपट्कल्पया
 आग्नेयान्नयेति वृति । [वर्हि
 वर्हिष्कोप इ वर्हि दीर्घा एतन् वर्हि दीर्घमान् केगो यस्य ।
 वर्हिस् स्त्री० एहि एतन् वि० मनोपप । वज्जौ वर्हिणि एतत्
 न देय मिति श्रुति । च न्यपत्ने चित्तके च (चिते) क्रमे पु०
 न । वर्हिदेववदम'मिति श्रुति वर्हि-एतन् । दीर्घुक्ते वि०
 यत्त वरचये भा० आ० अक० सेट् वा मटा० । वनते अयर्षिट
 यत्त न वर्यपुऽनेन वक् क षेष्, वर्यपुऽर्षिं च ।
 यत्त ए उ वक् क्तिप् अच्-अच् कर्म । भवते वर्षे तद्विति वि
 यत्तभि(मी) स्त्री० वर्यते आग्नेयादति वक् अग्नि वा ङीप् ।
 वर्यभोग्यार्षे गोपासनाम् ।
 यत्त ए उ० न वक् अच् । वर्यपाटवटकादी । एतत्परम्य
 तदाकारेऽनेन यदा भूवदम् । वेदमभूयो गोव च ।
 यत्तयित वि वर्यपति आर्षितयम् वर्यव हि ऋ । वेदिते ।
 यत्ता स्त्री वक् अच् । (वद्याना) योवधिभेदे ।
 यत्ताक पु० स्त्री० वक्-आचत् । वर्यपतिवि विद्यां टाप् ।
 यत्ताकक पु० वाटि वर्यति पु । वर्याहवदस्यार्षे मेवादी
 यत्तिर वि० वक् अच् वक् वर्यपवदवह एतन् । केवट ।
 यत्तिश न० वदिना अयवाटुकेषु वदि वर्याशुवादिदस्यार्षे

वलीक न० वक्ष्यते संवियतेऽनेन ईकन् । वनीकगव्दार्थे षट्ठे
 वलून द्वि० वनं देहोत्थापनमस्यस्य ऊनच् । वलविगिष्टे ।
 वल्क भाषणे चु० उ० द्वि० सेट् । वल्कयति ते अयमल्कत् त ।
 वल्क न० वल संवरणे क्व क्व नेत्त्वम् । वृक्षादीनां त्वचि,
 वल्कले, मत्स्यानां त्वचि गुल्के (आंसु) सखे च ।
 वल्कतरु पु० वल्काय तरुः । पट्टिकालोभे, युगकट्टे च ।
 वल्काद्रुम पु० वल्कप्रधानोद्रुमः । र्ज्जपत्तवृत्ते ।
 वल्काल न० वल-कलन् कस्य नेत्त्वम् । त्वचे । (दारचिनि) वृत्
 त्ववि (छाल) पु० न० ।
 वल्कलोभ्र पु० वल्कभवो लोभ्रः । पट्टिकालोभ्रे ।
 वल्का गतौ प्रुतगतौ च भ्वा० पर० सक० सेट् । यत्नति अवलीत्
 वल्का स्त्री० वला अ । (लागाम) अश्वस्यस्य रेञ्जुभेदे ।
 वल्कित न० वला-क्त । अश्वस्य गतिभेदे, गमने, वङ्गभाषणे च ।
 वल्का पु० वल संवरणे उ-युक् च । शोभे । मनोहरे त्रि० ।
 संज्ञायां कन् । चन्द्रे, वने, पणे च न० । चारुणि चन्द्रे च त्रि०
 वल्का पत्त्र पु० वल्कानि पत्त्राणि यस्य । वनसङ्घे ।
 वल्कभ मन्त्रणे भ्वा० आत्म० सक० सेट् । वल्कते अवल्किष्ट ।
 वल्कमिक्त्ति पु० वल-इक्त्ति सट् च । } कौटविशेषकृते षट्त्तिका
 वल्कमीक पु० वल-ईक सट् च । } स्तूपे (उदरे) डिपि ।
 वल्यु(ल्य)ल छेदने पवित्तत्कारणे च अद् । सुरा० उभ० सक०
 सेट् । वल्यु(ल्य)लयति-ते अववल्यु(ल्य)लत् त ।
 वल्ल संवरणे भ्वा० आ० सक० सेट् । वल्लते अवल्लिष्ट ।
 वल्ल पु० वल्ल-धञ् । युञ्जत्वपरिमाणे 'वल्लस्त्रियुञ्ज' इति लीला०
 वल्लकी स्त्री० वल्ल-कुन् गौ० डीप् । वीणायास् वल्लकीट्टे च ।
 वल्लभ पु० वल्ल-अभच् । टयिते, अध्वजे, उत्तमाश्चे च ।
 वल्लभपान्त पु० वल्लभं पानयति पाल-व्यण् । अश्वपात्रे ।
 वल्लर न० वल्ल-अरन् । क्षणायुराणि, गहने, कुञ्जे च ।
 वल्लरि(री) स्त्री० वल्ल अरिन् वा डीप् । मञ्ज्यां, मेघिकायां च
 वल्लघ पु० वल्ल अश् तं वाति वा-क । गोधे, पाचके, भीमसेने च
 वल्लि(ली) स्त्री० वल्ल-इन् वा डीप् । लतायास् पृथिव्याश्च
 दीर्घान्तस् । अजमोदायां, कैवर्त्तिकायास्, चव्ये च ।
 वल्लीज न० वल्लगां जायते जन-ड । सरिचे ।
 वल्लीडूर्वा स्त्री० वल्लिरूपा दूर्वा । मालादूर्वायास् ।
 वल्लीचद्री स्त्री० वल्लीरूपा बटरी । भूमिचदर्यास् ।
 वल्लीमुद्ग पु० वल्लीप्रधानः मुद्गः । वनसङ्घे (सगानि)
 वल्लीट्टव ह० वल्लीव दीर्घे ट्टच् । मालट्टे ।
 वल्लुर न० वल्ल-उरन् । कुञ्जे, मञ्ज्यां, चोले, निर्जनस्थाने
 शादले, गहने च ।

वल्लुर द्वि० वल्ल-उरन् । अतपादिना शुष्कमांसे, मृकरमांसे,
 वनचोले, याहने, उपरभूमौ च ।
 वल्लुरा स्त्री० वल्ल-यत् । धादोष्टे ।
 वल्लज पु० वल्लते भुवं वेष्टयति वल्ल-क्लिप् तादृगः सन् वजति
 गच्छति वल्ल-यच् । उलपे तृणभेदे । (वायुड) वृजभेदे स्त्री०
 वल्लह टीप्रौ चु० उ० अक० सेट् । वल्लहयति ते अयमल्लहत्-त ।
 वल्लह उक्तर्षे भ्वा० आ० अक० सेट् । वल्लहते अवल्लहिष्ट ।
 वल्ल पु० वा-ड प्रकारे द्वित्वम् । ज्योतिषोक्ते तित्यदीमके प्रथमे
 करणे । [अवशीन् ।
 वल्ल स्मृहायास् अदा० पर० मक० सेट् स्वपा० । वटि अयागीत्
 वल्ल पु० न० वल्ल-अच् । आयत्तत्वे, प्रभत्वे च आयत्ते त्रि० ।
 वल्लवट् द्वि० वल्ल वल्लकरं मधुरं, वल्लोऽहमिति वा वटति वट-
 अच् सन् च । प्रियवाज्यवादिनि, मधुरवादिनि, 'तव, हं
 वल्ल' इति वादिनि च ।
 वल्लक्रिया स्त्री० वल्लस्य क्रिया करणम् क-ग । वलीकरणे ।
 वल्लग द्वि० वल्लं गच्छति गल्ल-ड । वलीभूते ।
 वल्लवर्त्तिन् द्वि० वल्ले वर्त्तते वृत्त-णिनि । वलीभूते ।
 वल्ला(सा) स्त्री० वल्ल-(वस) अच् । वल्ल्यायां योपायां, कल्यां,
 करिण्यां, स्त्रीगव्याश्च । [स्त्री० ।
 वल्लिक द्वि० वल्लोऽस्त्यस्य ठन् । न्यून्ये आयत्ते च अयुक्चन्द्रे
 वल्लित्व न० वल्लिनो भावः त्व । स्वातन्त्र्ये, ईश्वरस्य ऐश्वर्य-
 भेदे च । तल् । वल्लिताऽप्यत्र स्त्री० ।
 वल्लिन् द्वि० वल्लोऽस्त्यस्य इनि । जितेन्द्रिये, साधीने, स्वतन्त्रे च
 वल्लिर न० वल्ल-इरन् । सासुद्रजपणे गजपिप्ल्यास्, चव्ये चापु०
 वल्लि(षि)ष्ठ पु० व्यतिशयेन वली इष्टन् इनेर्लुक् ष्ट० वा यस्य स' ।
 अतिशयजितेन्द्रियतायुक्ते सनिभेदे ।
 वल्लीकरण न० अवल्ल वल्लः क्रियतेऽनेन वल्ल-चि-क-ल्युट् ।
 तन्त्रायुक्ते वल्लतासम्पादके मणिमन्त्रादौ ।
 वल्लीर पु० वल्ल-इरन् । गजपिप्ल्यास् ।
 वल्लय न० वल्ल-यत् । लवङ्गे । आयत्ते त्रि० ।
 वल्ल वधे भ्वा० पर० सक० सेट् । वल्लति अवलोत् अयापीत् ।
 वल्लट् अश्व० वह-डपटि । देवोद्देश्यकहविस्त्यागे ।
 वल्लट्कार पु० वल्लट्-क-वञ् । देवोद्देश्यकत्यागरूपे यच् ।
 वल्लट्कृत द्वि० वल्लट् इति कृतम् क-क्त । कृते ।
 वल्ल गतौ भ्वा० आ० सक० सेट् । वल्लते । अवल्लिष्ट ।
 वल्लय पु० वल्ल-अयत् । एकहायने वल्ले ।
 वल्लयणी स्त्री० वल्लयमेकहायनवत्वं नयति स्थानान्तं
 नो-ड गौ० डीप् षत्वम् । चिरमस्तृतायां गवि ।

वस्तुयिषी स्त्री० वस्तुय एकहायनी वक्षोऽप्यस्या इति ।
 चिरप्रसूताया गवि । [प्रथीवमात् त
 वसु मन्वाताया अक० वधे सक्त सु० उभ० सेट् । वामयति ते
 वसु क्षामे दिवा०पर सकु सेट् । वसति अथवत् अशामीत् ।
 क्षा नेट् ।

वसु निवासे था पर सक० अमिट् यजा० । वसति अथास्त्रीत्
 वसु आच्छदने अदा०था सक० सेट् यत् । वस्ने अथमिट् ।
 वसु वाधने अद०षु उभ सकु सेट् । वसयति ने अथवत् त ।
 वसुति(ती) स्त्री० वर यति वा ङीप् । वासे यानिन्याम्,
 'वसतीष'पत्वे ति रङ्, निजेतने स्थाने च ।

वसन् न वर-ल्युट् । वस्ने, क्षादने निवासे, वस्त्वधपणे च
 वसन्त उ वस-भत् । मधुमाधवात्मके कृतभदे, रागभेदे च ।
 वसन्तक उ वसने कायति कै क । श्लोभाकहणे ।
 वसन्ताकुसुमाकर उ म्रमेहुरोगनाशके औषधभेदे ।
 वसन्ताजा स्त्री वसने जायति जन ह । माधवीलतायाम् ।
 वसन्ततिलक न चतुर्धाधारपादके षन्देशेभेदे ।

वसन्तदूत उ वसन्तस्य दूत इव । कोकिले, आम्बहणे पक्ष-
 मक्षरे च । माधवीलतायाम् भाटवीहणे, गणिकारि
 कायाह्वस्त्री० ङीप् ।

वसन्तद्व उ वसन्तस्य प्रधानः द्वु । आम्बहणे । वसन्तद्वदादयोऽप्यत्र
 वसन्तस्य उ वसन्तस्य सखा अच् समान् । कामदेवे ।
 वसुा स्त्री वध अट् । मासजाते, देहस्ये, धातुभेदे भेदधि,
 मांसरोहिण्यां लतायाश्च ।

वसु न० वध उ । धने, रत्ने, दृष्टीवधे, स्थाने, सख्ये, जले च ।
 वक्तव्ये, सूर्ये, वहुनी, रस्त्री, गवदेवताभेदे, अष्टमहायाश्च
 उ० । मधुरे षत्के च वि० । दोषी, दृष्टीवधी च स्त्री० ।
 वसुदेवताके धनिसानस्ये उ० ।

वसुक व वर इव कायति कै-क । अर्कहणे वरुहणे च ।
 वसुच्छिद्रा स्त्री वसुधह्यागामि सिद्धाण्यस्या । वसामेदायाम्
 वसुदेव उ वसुना दीव्यति दिव अच् । श्रीकृष्णजनके वादने
 चक्रियभेदे । [उतादयोऽप्यत्र ।

वसुदेवभू उ वसुदेवात् भवति भू क्तिप् । श्रीलक्ष्मी वसुदेव
 वसुधा स्त्री० वस्त्रनि धीयनेऽस्यां भा क । प्रथिव्याम् ।
 वसुधारा स्त्री० वसुधेदिराजस्य प्रियाय धारा उतादिस्य
 वनति । मातृस्येपु वेदिराजवस्त्रहेयेन दीममानाया
 उतादिवारायाम् ।

वसुन्वरा स्त्री वस्त्रनि धारयति ध चल् हप् च । प्रथिव्याम्
 वसुमती स्त्री० वस्त्रनि धन्यस्यां मत् । प्रथिव्याम् ।

वसुच्छट्ट उ० वस्त्रनां वृष्ट इव । वक्तव्ये । [अथवत्तत् त
 वसा वधे गती च सक०वाचने द्वि०षु०उभ०सेट् । वसयति ते
 वसा उ वस्यते वध्यते वक्त वन्त् । क्षागे ।

वसाक न० वस्त इव कायति के-क । जनिमलवणे ।
 वसाकर्णा उ वसास्य कर्ण इव पञ्चमस्य । साहचये ।

वसागन्धा स्त्री० वसास्येव गन्धोऽस्या । अजगन्धायाम् ।
 वसामोदा स्त्री० वसस्येव मोदो यस्या । अजमोदायाम् ।
 वसिा उ० वसोव्याहणोति मलयम् वस तिष्ठ् । नाभेरपीभागे मूला
 धारे स्थाने, वासि च वसमदगमाय स्त्री० व०व० । [अम्बहणे ।
 वसिकाम्सादिर उ० वसिकर्षणा तच्छोभनस्यापारेणाटा ।
 वसिमाल न० इत० । सूत्रे ।

वसु न० वस-तुट् । इत्ये । पदार्थे सत्यपदार्थे च ।
 वसुक् न० वसु-इवार्थे क्त् । वास्तुके भाकभेदे श्वेतवस्त्रीयाके च
 वस्य न वस्ती धातु यत् । षट्ठे ।

वस्त न वस इव । परिधानायुपपुक्ते कार्पासादी वसने ।
 वस्तकुट्टिम न० वस्तनिर्मित कुट्टिम यत् । वस्तुगृहे (गाह) ।
 वस्तुगृह न० वस्तनिर्मित गृहम् शाक० । (त०उ) वस्त-
 निर्मिते षट्ठे ।

वस्तप्रथिय उ० इत नीत्याम् । [लिक्तायाम् ।
 वस्तपुत्रिका स्त्री वस्तनिर्मिता पुत्रिका । वस्तनिर्मितपुत्र
 वस्तभूषण स्त्री० वस्तस्य भूषण यस्या इव० । अग्निगयाम् ।
 शाकरगृह उ० ।

वस्त्ररञ्जन उ० वस्त्र रञ्जयति रञ्ज-णिच् ल्यु । कुष्ठभे ।
 वस्त न०वध मत् । वेतने इत्येच । धने, लवि, दृष्टीवधे मूख्ये उ०
 वस्तसा स्त्री० वस्त स्थिति पो क । क्षायी ।

वस्तीकसारा स्त्री० वस्त्रनामकस्य सारो यत् । इन्द्रगयाम्
 इन्द्रनद्या, कुवेरपुत्र्याश्च ।

वष्ट दीप्तौ लु उ० अर्क सेट् इदित् । वक्षयति ते अथक्छिद्र ।
 वष्ट प्रापणे भान्० उ० द्विक० यत्ना० अमिट् । वक्षति ते अथा-
 शीत् लथाह । [प्रथि वदे च ।

वष्ट उ० उच्छतेऽनेन वष्ट अच् । दृष्टसन्वदेये, मोटके, वाह्री,
 वष्टल उ० वष्ट-अलत् । मोते, इदं वि० ।

वष्टलगन्ध न वष्टलो इदो गन्धो यस्य । यस्त्रचन्दने ।
 वष्टलचक्षुसु उ० वष्टशानि चक्षुषीव इत्याण्यस्य । मेवश्लान्तं
 (गाहरविद्वा) ।

वष्टलत्वच उ० वष्टला वडिना लथा यस्य । जेतलोत्रे ।
 वष्टला स्त्री० वष्टलानि उष्णादीनि चन्दस्य सर्वा आयाश्च ।
 यतप्रमायात् सूक्ष्मायाश्च ।

वह्नित्व न० वह-इत् । पोते जलवाने । स्वार्थे कन् । अत्रैवार्थे
वह्निरङ्ग न० वह्नि- प्रकृतेर्वाच्यमङ्गं यस्य । व्याकरणशोक्ते प्रत्यया
टिनिमित्तके प्रहृत्पुत्रावयवादिकार्ये ।

वह्निरिन्द्रिय न० वह्निर्देहादाहस्य पदार्थस्य प्राहकमिन्द्रि-
यम् । गव्हादिवाह्यविषयप्राहकेषु श्रोत्रादिषु ।

वह्निर्मुख त्रि० वह्निः बाह्यविषये सुखं प्रवणता यस्य । बाह्य-
विषयासक्तमनस्को विषयासक्ते जने, विसुखे च ।

वह्निस् अन्व० वह-इत् । वाह्ये । [विभीतकष्टचे ।

वह्निर्दुःख पु० वह-अच् वहः एदुक् इव दृहत् काण्डो यस्य ।

वह्नि पु० वह-नि । अग्नी, चित्तकष्टचे, भ्रमातके, निम्बूके
तन्त्रोक्ते रकारे च । 'वर्गाद्यं वह्निसंस्थ'मिति श्यामास्त्रोक्तम्

वह्निकरी स्त्री० वह्निं देहस्यवह्निं करोति उद्दीपयति क-ट
डीप् । धात्री ष्टे (घाट्फुल) बहुप्रदीपके त्रि० ।

वह्निकाष्ठ न० वह्नेर्दाहदाहानुक्त्वं काष्ठम् । दाहायुषणि ।

वह्निकान्ध पु० वह्नी दाहकावे गन्धो यस्य । यच्चधूमे (धुना)

वह्निकर्म पु० वह्निकर्मं यस्य । वंशे, शमीदृष्टे स्त्री० ।

वह्निक्वाला स्त्री० वह्नेर्ज्वलेन पीडाकारकत्वात् । धातकीदृष्टे

वह्निकीपक पु० वह्निं देहस्यवह्निं सेवनाद्दीपयति दीप-ण्यिच्
खुन् वह्निरिव दीपयति दीप-खुल् वा । कुसुम्भे अग्न्यु-
दीपके त्रि० अजमोटायाम् स्त्री० ।

वह्निकी स्त्री० वह्निं नयति नी-ह गौ०डीप् । जटामांस्याम्

वह्निकुष्म स्त्री० वह्निरिव तापकं पुष्पं यस्य । धातकीदृष्टे ।

वह्निकोय्य न० ईत० । दते । [गणिकारीदृष्टे ।

वह्निकस्य पु० वह्नेरे वह्निकजननाय सय्यतेऽसौ मन्य-वञ् ।

वह्निकित्त पु० वह्निकित्तं यस्य । वायौ ईत० । तत्रैव न०

वह्निकेत्त पु० वह्नी निमित्तं रेतो येन । शिवे । वह्नी हि

निमित्तान् पिववीर्यान् गृह्णादिसंक्रमेण कार्तिकेयोत्पत्तिः

वह्निलोहक न० वह्ने' प्रियं लोहं घात' स्वार्थे कन् । कांसे

वह्निवधू स्त्री० ईत० । अग्निभार्यायां स्वाहायाम्, तदा-

त्मके मन्त्रे च । वह्निकायादयोऽप्यत्र ।

वह्निवर्ण न० वह्नेरिव वर्णोऽस्य । रक्तोत्पले ।

वह्निवल्लभ पु० वह्नेर्वल्लभ उद्दीपकत्वात् । सर्जरेसे, (धुना)

वह्निवीज न० वह्नेर्देहस्यगृहेर्वीजमिव उद्दीपकत्वात् ।

जीरके, वह्निदेवताके तन्त्रोक्ते रकारे च ।

वह्निशिशु न० वह्नेरिव रक्ता शिखाऽस्य । कुसुम्भे । फलि-

न्यां, धातक्याश्च स्त्री० ।

वह्निसात्र पु० ईत० । वायौ । देहस्यवह्नेरुद्दीपके जीरके ।

यस्य न० यह यत् । गकृते, वाहनमात्रे च ।

वा सुखाप्तौ अक्० गतौ सेवने च सक० चुरा० उभ० सेट् ।

वामयति ते अवीवपत् त ।

वा गमने हिसने च अटा०पर०सक०अनिट् । वाति अवा०शीत् ।

वा अन्व० वा-का । विकल्पे, सादृश्ये, अवधारणे, ससृज्ये,

वितर्के, पाटपुराणे च ।

वांशिक पु० वशी तद्वादनं शिल्पमस्य ठक् । वंशीवादनशीले

वांशी स्त्री० वंशे भनः अण् ङीप् । वंशरोचनायाम् ।

वाक पु० वच-वच् । वचने 'नमोवाकं प्रगाप्तहे' इत्यन्तरचरि

तम् सन्धभेदे च 'वाकोवाक्ये तद्वासेत्वादि' छान्दोग्यम् ।

वकसेटम् अण् । वकसम्बन्धिनि त्रि० ।

वाकुची स्त्री० वाति किप् वा' कुच-सङ्कोचे क गौ०डीप्कर्म० ।

(हाकुच) औपधिभेदे । [वचनयुक्ते ।

वाक्पति पु० ईत० । दृहस्यतौ, वाचः पतिरिव । निटोपोद्धत

वाक्पथ पु० वाचः पत्या' विषयः अच् समा० । वाक्यविषये

वाक्पारुष्य न० वाचा पारुष्यम् । 'देशजातिकुलादीनामा

श्रीगोन्यङ्गसंयुतम् । यद्वच' प्रतिब्रूलार्थं वाक्पारुष्यं तद-

च्यते' इत्युक्तलक्षणे छटादशविवादान्तर्गते विवाटभेदे ।

वाक्य न० वच-ण्यत् चस्य क' । 'वाक्यं स्वाद्योग्यताकाङ्क्षामत्ति

युक्तः पदोच्चय' इत्युक्ते स्वार्थबोधसमाप्ते पदसमुदाये ।

वाञ्च सूहायां आ०पर० सक०सेट् इटिच् । वाञ्चति अवाञ्चीत्

वागीश पु० वाचामोशः । दृहस्यतौ 'वागीशाद्याः सुमनस इति

न्यायमाला । सरस्वत्यां स्त्री० 'वागीशा हृदये यस्ये'ति

श्रीधरः ।

वागीश्वर पु० ईत० । दृहस्यतौ गुरौ च तत्प्रत्ययां सरस्वत्यां स्त्री०

डीप् 'वागीश्वरी चतस्रतां फुल्लेन्द्रीवरलोचनाम् । वागी-

श्वरेण संयुक्ता'मिति तन्त्रम् ।

वागुजी स्त्री० वाचा गुज्यते ध्वन्यते गुज-ऊ गौरा० ङीप् ।

सोमराज्याम् । [प्राशादौ ।

वागुरा स्त्री० वा-हिसने उर गन् च । ऋग्यार्थं ऋगवन्धन-

वागुराट्ति पु० वागुरा ऋगवन्धनप्राशाद्विरेव दृत्तिर्जी-

विका यस्य । व्याधे । [व्याधे

वागुरिक पु० वागुरा प्रहरणं यस्य वागुरयाचरति वा टक् ।

वाग्दस्वर पु० ईत० । वाक्यस्तोमे बहुलवाक्ये च ।

वाग्दण्ड पु० वाचो वागिन्द्रियस्य टण्डः संयमनम् । मित-

भाषणे वाक्यसंयमे च । [इतसङ्ख्यायां कन्यायाम्

वाग्दन्ता स्त्री० वाचा दन्ता । विधिना वाक्यमालेण टाहं

वाग्दुष्ट त्रि० वाचा दुर्वचनेन दुष्टः । शुद्धेपि दन्तन्यशुद्धरूप

तया कथनेन दूषिते । 'वाग्दुष्ट' भावदुष्ट' च वर्जयेदिति ऋतिः

वाग्देवता स्त्री० वावा देवता । सरस्वत्यां 'वाग्दे' ता
 चरितचित्रितचित्रयैति जयदेव । वाग्देव्यादयोऽथ ।
 वाग्मिन् वि० वाच-अस्त्वर्थे ऋग्नि चस्य क तस्य ङीप् ।
 प्रयत्नवाच्यनकारि । इहस्यतौ पु० ।
 वाग्द्युत वि० वाचि वाग्निन्द्रियव्यापारोऽयतो देव । मौने 'वा-
 म्यतस्त्रिसवन शरेटि ति स्मृति ।
 वाङ्मय वि वाक्स्वरूपम् मयत्तस्य क । वाक्स्वरूपे प्राप्ते
 वाङ्मती स्त्री० 'हिमाद्रेश्चिथिरात् प्रोहता वाङ्मती
 नदी लुके नदीभेदे । सा च मिथिलादेशकक्षितिपतया वहति
 वाच्यम वि० वाचा यच्छति वाचा-यम-ए सुप् ह्रस्व ।
 मितभाषिणि । मौनवल्ग्विनि सुनौ पु० ।
 वाचक पु० वक्ति अभिधाहत्या बोधयति खल् । 'वाचात्
 सुद्धृति योऽयमभिधत्ते स वाचक इत्यक्ते शब्दभेदे ।
 कथके वि० । वाचयति वच णिष् णुन् । उरावाटिमाठके
 वि० वाचक मज्जितो येनेति उराणम् ।
 वाचन न० वच-णिच्-स्वार्थे वा णिष् ल्युट् । मउने कणने च
 युच । मउने स्त्री० । [प्रापादो ।
 वाचनिक वि० वचनेन निर्हत्तम् ठक् । वाक्य निष्पादिते
 वाचस्पति पु० इत० अयुक् समा० । इहस्यतौ ।
 वाच्चा स्त्री उच्यतेऽपी अनया वा वच क्णिनि० वा
 टाप् । वाक्ये, वाग्निद्वे च ।
 वाचाट वि० वाक्-उन्वाया वाङ्मस्येऽस्त्वथे व्याटच् भवात्
 न क । कुक्षितवल्ग्वभाषिणि । आलच् । वाचालोऽप्यल ।
 वाचिक वि० वाचा कृतम् वाच्-ठक् भवात् न क । वाक्य-
 निष्पादित प्रापाटी । [वाक्ता नेर्भस्ये च ।
 वाचोयुक्ति स्त्री० इत० अयुक् स० । वाचादर्शियुक्ती
 वाच्य न वच-भावे खलत न क । द्रूपयो प्रतिपादने, कथने च ।
 कर्त्तृणि खलत् । द्रुष्ये प्रतिपाद्ये, अभिधया बोधार्थे च ।
 वाक् कामे भ्या पर सक सेट इदित् । वाग्म्यति अवाङ्मती ।
 वाजि न वज वच् । अस्ते हते जले, यस्ते च । शरपले, वेगे च पु०
 वाजपेय पु० न वायमन्न हत वा येयमन । यागभेदे ।
 वाजपेयिन् पु० वाजपेय-अस्त्वथे इनि । वाजपेययागकर्त्तरि
 उपचारान् तद् ह्ये च ।
 वाजसनेयिन उ वाजसनेय अध्येश्वेनाह्वयस्य इनि । यजुर्वेदे
 शास्त्रभेदाध्यायिनि विप्रादी । तद्गङ्गातीया कर्माह अद्दे
 च अद्दा वाजसनेयिन इति स्मृति । [कन तत्रैव ।
 वाजिदन्त उ वाजिना-न इव उपपस्य । वायक । स्वाय
 वाजिन उ वाज वेग पद्यो वा अत्यस्य इनि । धोटेके, वाये

वायके च वेगवति वि० । विद्या ङीप् । सा च अद्यगन्नायाञ्च
 वाजिन न० वाजिभ्योऽदेयम अच् । आभिधानि हृतनच
 'तस्ते पयमि दधानयति सा वैश्वेदे यामिथा वाजिभ्यो
 वाजिनमिति श्रुति ।
 वाजिष्ठ पु० वाजिन इव षष्ठस्य । अस्त्रागहने ।
 वाजिभक्ष पु० भक्षते भक्ष-कर्म णि धञ इत् । अणके ।
 वाजिभोजन उ वाजिभिर्भुज्यते भुञ्ज कर्म णि ल्युट् । सुहो
 वाजीकरण न अवाजी वाजीच क्रियतेऽनेन वाजिन्-ञि
 क-ल्युट् । 'वदद्भ्यस् प्ररुप कुर्यात् वाजिवत् सरतचमम् ।
 तद्वाजीकरण एवातमि' लुके षीय्यहृकारके औपधमेदे
 वाञ्छा स्त्री० वाञ्छि य । इच्छायास् इच्छाभनताधोजयेऽभी
 इयिषये चित्तङीभेदे । [वाक्भूभौ स्त्री०
 वाट पु० वट-वच् । पथि, म्याने, इतिस्थाने च । गौ० ङीप् ।
 वाटिका स्त्री० वट-खुञ्ज । वास्तुभगौ (वेडियाला) ध्रुपे हिङ्गु-
 पत्रयाञ्च । [चुपभेदे ।
 वाय्या स्त्री० वाय्ये ह्यिता तल वायुवां या । (वेडियाला)
 वाय्याल पु० वाटोमलति भूययति अल-अण् । (वेडियाला)
 चुपभेदे गौरा० ङीप् । तत्रैव स्त्री० । खुन् । तत्रैवार्थे पु०
 याङ् आङ्गवे भ्या आ अ सेट् वडि न ह्रस्व । वाटते अवाटि
 याङ्गवेय उ वङ्गायां भव ढक् । सध्रुपे अशीघ्रखेऽनले ।
 वाट न० वह त्त नि । अतिगये तद्युक्ते वि० । ष्ट मानत्वम् ।
 प्रतिपाद्या, स्त्रीकारे च अथ ।
 वाण पु० वण-वच् । शरे गयाकने दैव्यभेदे केवले यज्ञां का
 खणवयने, मद्दृष्टान्ते वादम्यरीपन्थकारके-कविभेदे च प्रह
 वाणस्त वाण इति प्रसन्नगणवम् । नीलभिक्षट्टा पु० स्त्री ।
 वाणपुर न इत् । शीघ्रितपुरे कौटुरीपुराणो उरभेदे ।
 वाणवार उ वाण परशङ्कर शरवति सु० ष्ट अण् ।
 योधादेशोलाकारे सदाह कवने ।
 वाणहन् उ वाण हतवान् हन ताडो भूते हिण् । श्रीकण्ठे
 वाणजिटादयोऽप्यल । [ङीप् । वाक्ये तद्देवतायाञ्च
 वाणि स्त्री० वण एण वा ङीप् । वपने, वापदश्ले वमनि
 वात गतो सेनाया सुखीकरणे च सङ्घ श्ट पु० एभ० सेट् ।
 वातयति ते अयवातत त ।
 वात पु० वा-ङ् । अर्धमात्रविशेषगुणके भूतभेदे वपने देव्ये
 धातुभेदे च । गन्तरि वि० । जारे इहनायके च प्रभात
 वाताहृतोति भट्टि ।
 वातक उ वात इव चक्षु इवार्थे कन् । अननपण्याम् कारे च
 वातकिन् वि० वातोऽस्त्वय इनि इक् च । वातरीगद्युक्ते ।

वातकेतु पु० इत० । धूलौ रजसि ।
 वातघ्नी स्त्री० वातं रोगभेदं हन्ति हन-टक् डीप् । सालप
 र्याम् (सालपानि) अश्वगन्धायां, गिष्ठडोचुपे च ।
 वातध्वज पु० इत० । मेघे । [एच्छे
 वातपोथ पु० वातं रोगभेदं पुष्यति हिनस्ति पुथ-अण् । पलाय
 वातप्रसी स्त्री० वातं प्रमिषोति प्र-मा- ई क्तिञ् । शीघ्रगे ष्टगे
 वातमज पु० वातमनुलक्ष्य अजति अज-अच् व्यभाषः । ष्टगभेदे ।
 वातमृग पु० वातासुगो ष्टगः शाक० । शीघ्रगे ष्टगभेदे ।
 वातरक्त न० वातजं दुष्टं रक्तम् रुधिरं यत् । रोगभेदे ।
 वातरक्तज्ञ पु० वातजरक्तं रोगभेदं हन्ति ठक् । कुङ्कुरएच्छे
 (कुङ्कुरसोडा) ।
 वातरक्तारि पु० इत० । (यलुञ्च) ख्यातायां लतायास् । [एच्छे ।
 वातरङ्ग पु० वातस्त्रेव सततं रङ्गञ्चलनमस्य । चलदत्वे अद्यत्य
 वातरायण पु० वा-क्त ततस्तरप् वातरमयनं यस्य णत्वम् ।
 उन्मत्ते, प्रयोजनस्यैव पुरुषे, काण्डे, करपात्रे, कूटे, सरलद्रुमे च
 वातरूप पु० वातेन रूप्यते रूप-घञ् । वाहने, उत्कोचे, रन्ध्र-
 चापे च । [द्रव्ये त्रि० ।
 वातल पु० वातं रोगभेदं लाति ला-क् । चञ्चले । वायुकारके
 वातव्याधि पु० वातेन कायस्य धातुभेदेन जनितो व्याधिः
 शाक० । वातरोगे । [फलएच्छे ।
 वाताद् पु० वाताय वातनिष्ठत्तयेऽद्यतेऽसौ अट-घञ् (वादास)
 वातापि पु० अगस्यनाशितेऽस्मरभेदे । 'वातापिर्भक्षितो येन
 वातापि सहाचलः । ससद्' शोषितो येन स मेऽगस्यः
 प्रसीदत इति भोजनान्ते पाठमन्त्र' । [अगस्ये सनौ ।
 वातापिसूदन पु० वातापिं सूदयति हिनस्ति सूद-ल्यु ।
 वाताभोदा स्त्री० वातेनाभोदो यस्याः । कसूर्याम् ।
 वातायन न० वातस्यायनं गतिर्येन । गवाक्षे वातस्त्रेव शीघ्र
 मयनं गतिरस्य । अश्वे पु० ।
 वातायु पु० वातमयते अय-उण् । हरिणे ।
 वातारि पु० वातस्य रोगभेदस्वारिः । एरण्डएच्छे, शतमूल्यां,
 सेफालिकायां, यवान्यां, भार्ग्यां, खुह्यां, विडङ्गे, शूरणे,
 भङ्गातके, जलकायाञ्च ।
 वाताश्व पु० वात इव शीघ्रगोऽश्वः । आजाग्नेये अश्वोत्तमे ।
 वाति पु० वा-क्तिच् । वायौ ।
 वातिक पु० वाताटागतः ठक् । देहस्य वायुधातुजन्त्ये रोगभेदे ।
 वातिग पु० वातिं वायुं गच्छति गम-ड । वातांको गम-अच्
 वातिगभोष्यत् । [सम् च । वातांको ।
 वातिङ्गण पु० वाति देनस्य वातं सेवनात् गणयति गण-खच् ।

वातीय न० वाताय वातनिष्ठत्तये हितः ङ् । काङ्क्षिके ।
 वातुल पु० वातानां समूहः उल्लच् । वातसमूहे ।
 वातुल त्रि० वात+अस्यर्थे उल्लच् । वातरोगयुक्ते उन्मत्ते
 समहार्ये जनच् वातसमूहे पु० । [नोनः । वायुहीने त्रि०
 वातोना स्त्री० वातमूनयति जन-अण् । गोजिज्ञाचुपे वाते-
 वात्या स्त्री० वाताना समूहः यत् । वातसमूहे 'वितत्य वात्या-
 मयचने'ति नैपधम् ।
 वात्सक न० यत्नानां समूहः युञ् । यत्समंघे ।
 वात्सल्य न० यत्नस्य भावः प्यञ् । पुत्रादिस्नेहासुगुणे रसभेदे
 वात्स्य पु० यत्सस्यापत्वं यञ् । गोत्वप्रवर्त्तके सनिभेदे ।
 वात्स्यायन पु० यत्सस्य गोदापत्वं युग यत्न+यञ् ततोयुनि
 फक् । यत्सगोत्वोत्पन्ने न्यायसूत्रभाष्यकारके पञ्चिनाह्ये सनौ
 वाद् पु० वद-घञ् । तत्त्वबुभुक्षया कथने, 'प्रमाणतर्कसाधनोपा-
 लम्भः सिद्धान्तान्तिरुद्ध प्रज्ञायवोपपन्नः पञ्चप्रतिपक्षपरि-
 सङ्घो वाट' इति गौतमोक्ते निचारात्मके वाक्यभेदे च ।
 वादन न० वट-णिच्-कर्मणि ल्युट् । ष्टदृष्टादिवाद्ये । भावे ल्युट् ।
 ष्टदृष्टादिताडनरूपे व्यापारे । [निर्भिते वस्त्रादौ ।
 वादर न० वटराया' कार्पास्याः विकारः घञ् । कार्पांसूत्र-
 वादरङ्ग पु० वादरं यदरामं वन्निपत्वादिसाधयं गच्छति गम
 खच् ङिञ् । अश्वत्यएच्छे ।
 वादरत त्रि० वादे विवादे रतः रम-क्त । अद्यदिनविवादशीले
 वादरा स्त्री० वातं वायुं राति ददाति रा-क ष्ट० तस्य ट् ।
 कार्पास्याम् ।
 वादरायण पु० वटरीप्रधानं स्थानं वादरं तटयनं स्थानं यस्य ।
 नित्यं वट्रिकाश्रमवासिनि वेदध्यासे । स्वार्थे इञ् ।
 वादरायणिरप्यत् । अपत्ये इञ् । व्यासयुत्वे गुकदेवे ।
 वादल न० वातं लाति ष्टह्लाति ला क ष्ट० तस्य टः । मधुघौ
 वादास न० वातसमति हिनस्ति अम-अण् ष्ट० तस्य मः ।
 खनामख्याते फलभेदे ।
 वादित न० वद-णिच्-इत् । ष्टदृष्टादिवाद्ये ।
 वादिन् त्रि० वदति वट-णिनि । वक्त्रि-अर्धिनि, विवादकर्त्तरि,
 विचारस्थले प्रथमपक्षप्रतिपादके च ।
 वाद्य न० वद-णिच्-यत् । वादनीये ष्टदृष्टादौ ।
 वाद्यभागुड न० कर्म० वादनीयपात्रे । [विद्य। चङि न ऋस्ः
 वा(वा)ध विवाते स्वा-आत्म०सक० सेट् । वा(वा)धते अवा(वा)-
 वा(वा)ध पु० वा(वा)ध-घञ् । प्रतिरोधे, प्रतिवन्द्ये, न्यायोक्ते
 स्वाभाववत्त्वेन ज्ञाने, अवा(वा)धाप्यत्, पीडयाञ्च स्त्री०
 ल्युट् । वा(वा)धनमप्यत्वार्ये न० ।

वान न० वन-वञ् । शुक्लफले शुक्ले त्रि० । वनस्येद वमूशे
 वा अण् । वनसम्बन्धिनि त्रि० तत्त्वेषु न ।
 वानप्रस्य उ० वाने वनसमुद्भे प्रतिश्रुति स्या क । सधूकृष्टेषु,
 पलाशवृक्षेषु, वनप्रस्यएव साथे अण् । ष्टकृष्यस्तु यदा प्रस्येत्
 वलिपचितमात्मन । पुत्रेषु दारात् निचिष्य वन गच्छेत्
 सङ्घे वे त्पुत्रो व्याधमभेदे । [सनामस्थाने प्रथमभेदे
 वानर उ० वान वनसम्बन्धि फलादिक इति ष्टहाति रा क ।
 वानरप्रिय उ० इत० । क्षीरिष्ठले ।
 वानराघात उ वानराघामाघातो यत् । क्षीरिष्ठले ।
 वानरी स्त्री वानरस्य प्रियम् भक्ष्यत्वात् अण् ङीप् । अन्-
 धिष्यद्भाम् । वानर+क्षियाङ् ङीप् । वानरयोषिति ।
 वानरैन्द्र उ वानर इन्द्र इव । सुधीवे । इत० । वानर-
 नापादयोऽप्यत्र । [तृणभेदे ।
 वानल उ० वान वनमाव निविडता ज्ञाति ला क । (वावुः)
 वानस्यत्य उ वनसन्तेरयत् प्रतिरूप उध्याध्यातकत्वात् ।
 उष्यजातफलेके आम्बादौ षष्ठी ।
 वानासु उ वनासुदेगे (आरव) ।
 वानासुज उ वानासुदेगे जायतेज न ड । षोडशभेदे । (आरवी)
 वानीर उ० वन ईरत् साथेऽण् । वेतसु, वङ्गुलवृक्षे च ।
 वानीरक उ० वानीर इव इष्ये अण् । सुल्लवृक्षे ।
 वानेय न० वेने जडे भद्र षष्ठी । कैवलीषक्तके ।
 वान्त त्रि० वन-क्त । अहीनं, नानागोशुच्यते सुषे रत्युद्ध
 वान्निष्ठत् उ० वानि वननरोग इति ङ् क्तिप् । (मयना)
 प्याते षष्ठी ।
 वान्तिदा स्त्री० वान्ति ऋद्दि ददाति दा-क्त । षट्क्षीष्टले ।
 वाप उ० वप वञ् । तन्वादेर्वाजादेच वपने, उच्यते च । [दण्डे
 वापदण्ड उ० उच्यतेऽनेन वप कृत्ते वञ् कर्म । वेमनि तन्ववपन
 वापि(पी) स्त्री० वप इत् वा ङीप् । 'श्रीणात् दण्डणा वापौ'
 षष्ठीषष्ठीषे जडापयभेदे, जडापयभाते च 'वापौ प्लात-
 पितो गतासौ' ति आध्यपकाय ।
 वापीष्ट उ० वापी तत्त्वस्यजल जडाति ङा क । वापके विहगे
 वाय्य न० वायां भव यत् । कुशीपथे । वापीभवे, वप यत् ।
 वपनीये च त्रि ।
 वाम न० वा भन् । धने वाक्के च । मनोहरे प्रतिश्रुते सव्य-
 भागस्ये, अधमे च त्रि सव्येदेवे न० । कामदेवे, महादेवे,
 तन्त्रोक्ते वेदाधारविह्वद भटादिदानरुपाधारे च उ ।
 वामदेव उ कर्म० । महादेव ।
 वामन त्रि० वन विच ल्युट् ल्यु वा । दक्षिणदिगजे, षडौ

दृष्टे, वलिषङ्गनाथे प्राडभूते हरेरवतारभेदे, पाणिनि
 इत्यथ कायिकावृत्तिकारके प्रथितभेदे च । सुखे त्रि०
 क्षिया ङीप् । वामनीं सर्त्तिमाददे इति ।
 वामसूर उ० वाम सुनाति सूर-क । वयोके ।
 वामलोचना स्त्री वामे सुन्दरे लोचने यस्या । स्त्रीभेदे ।
 वामवेध उ० वाच प्रतिश्रुतो वेधः । ज्योतिषोक्ते गोचरस्य
 पक्षाणां सखाराश्वविकस्यागवियेषम्यपहभेदकते योगभेदे
 'वामवेधविधिना त्रयोभना व्ययसौ इति ज्योतिषम् ।
 वामाचार उ० वामा वेदादिविषद आचारः । तन्त्रोक्ते मय
 सासादिषेवरूपे आचरणे । [पीड ल्युट् । पीडुष्टे ।
 वामापीडन उ वाम यथा तथा आपीडते भूयतेऽनेन आ-
 वामावर्त्तं त्रि० वामेवार्त्तते आ+इत-अच् । वाममार्गेणा
 इत्तिमिति प्रदाथे । वामे वञ् । वाममार्गेणाहत्तौ ।
 वामी स्त्री० वाम नौरा+ङीप् । अश्वाम् 'अथोद्भवामोगतवा-
 हितार्थे इति रञ् । शृगाल्यां रासभ्या करभ्याश्च ।
 वामोरू स्त्री० वामो सुन्दरौ ऊरु यस्या ऊरु । प्रगसौ
 रुमत्यां मार्याम् ।
 वाय उ० वे-वञ् । वपने । [वापदण्डे ।
 वायदण्ड उ० वायतेऽनेन वे-कृत्ते वञ् कर्म । वेमनि
 वायवी स्त्री वायोत्थिय यत् क्षिया ङीप् यलोप । वायुस-
 ब्धिन्या, क्षिया तच्छ्रुती, उत्तरपदिभायां दिशि च ।
 वायव्य त्रि० वायुर्देवताऽस्य वायु+वय । वायुदेवताके पञ्च दौ
 'वायव्य श्रेत जागमावभेते ति षुति । [एते श्रीवाशिच
 वायस त्रि० वयएव अण् । काके वाय वपन इति पी क । अथुह
 वायसाराति उ० इत० । मेघके ।
 वायसादनी स्त्री० वायस काकेरयते अद-ल्युट् ङीप् ।
 काकदण्डा, महाज्योतिषत्याश्च ।
 वायसी स्त्री वायसस्येवमण् मियत्वात् । काकोडुश्चरिकायाम् ।
 वायसेज् उ वायसानामिच्छुत्थिय मिय । कायत्वथे ।
 वायसोनी स्त्री वायसोनाते श्लोड उच्यते अण् षष्ठी उ
 गण० । काकमाध्याम् । स्थायि कण् । तस्येव ।
 वायु उ० वा अण् । स्वर्गपुत्रक पञ्चभूतमभ्ये भूतभेदे, उत्तर
 पश्चिमदिग्वाधिपतौ देवभेदे देहस्यप्राप्तभेदे च ।
 वायुपुत्र उ० इत० । इन्द्रमनि, भेमे च वायुपुत्रादयोप्यत्र ।
 वायुभवा उ वाय भवति भव-अण् । सर्वे ल्यु । वायुभवायोप्यत्र
 वायुवर्त्मन् न० । वायोर्भक्त महाभारतमार्गेयम् श्री आद्याम् ।
 वायुवाह उ वायुना उच्यते वच वञ् । धुभे ।
 वायुवाहिनी स्त्री० वायु देहस्यवायु वाहयति सञ्चारयति

वह-णिच्-णिनि । वायुसञ्चारिण्यां देहस्य गिरायाम् ।
 वायुसख पु० वायोः सखा सहचरः अच् ममा० । अग्नौ ।
 वायुसखि पु० वायुः सखा यस्य । अग्नौ ।
 वाय्वास्वद न० इत० । वायुसञ्चारस्थाने आकाशे ।
 वार् न० चु० वृत्तिप् । जले ।
 वार पु० वृ-वञ् । सङ्घे अमसरे स्वयोग्यकाले (पाना) 'वारो-
 ऽङ्गराजस्वसुरि'ति सा० ३प० द्वारे, शिपे, कुञ्जद्वारे,
 जणे सूर्यादिप्रहाणां अधिष्ठते दिने, यथा रजिवार-
 रविस्वामिकं दिनम् इत्यादि । यज्ञपाले च ।
 वारक त्रि० वारयति वृ-णिच्-ल्युन् । प्रवृत्तिनिरोधके । अय-
 गतिभेदे, अश्वविषे च पु० ।
 वारण न० वृ-णिच् ल्युट् । प्रवृत्तिप्रतिरोधे, निषेधे हस्ता-
 दिधारणे च । गजे पु० । वाणनारे कान्ठे पु० न० ।
 वारण्युषा (सा) स्त्री० वारणं पुष्पाति पुष-कृष्ट० । कटल्याम् ।
 वारणवल्लभा स्त्री० इव० । कटल्याम् ।
 वारवृषा स्त्री० वारं जलं वर्षत्यत्र वृष-क । धान्ये । [विश्यायाम् ।
 वारमुख्या स्त्री० वारे वेश्यावृन्देसुख्या । वृद्धजनसकृतायां
 वारं वारम् अय्य० वृ-णसन् द्वित्वम् । पौनःपुन्ये ।
 वारलीक पु० वार्लं अलीकं यत्र । (वानुर् लवली) चुपे ।
 वारयित् पु० चु० वृ-वञ् । पत्नौ । वारणकर्त्तरि त्रि० ।
 वारयोपा स्त्री० वारस्य जनसमूहस्य योपा साधारणत्वात् ।
 वेश्यायाम् । इत० । वारवध्वादयोप्यत्र ।
 वारवाण पु० न० वार्यते वृ-वञ् वारोवायोर् वाणो यस्य । क्वचि
 वारवाणि स्त्री० वारं समूहं वणते वण-इण् वा डीप् । वेश्यायाम् ।
 वारानिधि स्त्री० वारं जलराशीनां निधिराधारः नि-धा-कि
 अलुक् समा० । सङ्घे ।
 वाराणसी स्त्री० वरणा च असी च सीमालेनास्य वा अण्
 ष्ट० । काशीनगरे वराणस्यप्यत्र ।
 वाराह पु० वराहस्येदं प्रियत्वात् अण् । महापिण्डीतक
 वृद्धे वराहसम्बन्धिनि त्रि० । [डीप् । अश्वगन्धायाम् ।
 वाराहकर्णी स्त्री० वराहस्यावं वाराह इव कर्णं पत्त्रमस्या
 वाराहपत्नो स्त्री० वाराहसत्कर्ण इव पत्त्रमस्याः डीप् ।
 अश्वगन्धायाम् ।
 वाराहाङ्गी स्त्री० वाराहमिवाङ्गमस्याः डीप् । दन्तीवृद्धे ।
 वाराही स्त्री० वराहस्येवमण् डीप् । अटमाहकासध्ये वराह
 यज्ञौ, 'वाराही नारसिंही चेति श्यामप्रस्तवः । वराह-
 क्रान्तायाम् वराहयोपिति च ।
 वारि न० वृ-इन् । जले, ह्येवरे च । वार्यतेऽनया वृ-णिच्-

इन् वा डीप् । गङ्गवन्धायाम् 'वार्यगनाभद्रा इव प्रवृत्त'
 इति रघुः । वासिसरस्यत्याम् च स्तो ।
 वारिककण्टक पु० न० वारिणः कण्टक इव । गृह्णाटके ।
 वारिकर्णी स्त्री० वारिणि कर्ण इव पत्त्रमस्याः डीप् । कुम्भ्याम्
 (पाना) स्वार्थे कन् । तत्रैव । [स्वार्थे कन् । तत्रैव ।
 वारिकुञ्ज पु० वारिणि कुञ्ज इव यत्प्राकृतित्वात् । गृह्णाटके
 वारिचत्वर पु० वार्येण चत्वरूपमस्याधारत्वात् । कुम्भिकायाम्
 वारिचर पु० वारिपु चरति चर-अच् । मस्ये जनचर-
 जन्तुमात्रे त्रि० । [त्वात् गैवाले
 वारिचामर न० वारिणश्चामरमिव शोभाहेतुपुष्पाकृति-
 वारिज न० वारिणि जायते जन-इ । पद्मे, लवङ्गे, गौर-
 सुवर्णे, लज्जभेदे च । गङ्गे, शम्भूके च पु० । [च
 वारितस्कार पु० वारिणमस्कार इमापहारकत्वात् । सूर्ये, मेघे
 वारित्वा स्त्री० वारिणस्त्रायते त्रै-क । छत्रे । [त्रि०
 वारिट् न० वारि दटाति दा-क । मेघे, सुक्तके च । जन्मदातरि
 वारिधि पु० वारोणि धीयन्तेऽभिन्नु धा-कि इत० । सङ्घे
 वारिनिध्यादयोऽप्यत्र । [(पाना)
 वारिपर्णी स्त्री० वारिणि पर्णान्यस्याः डीप् । कुम्भिकायाम्
 वारिपालिका स्त्री० वारोणि पालयति आसृणाति पाल-
 यन् । कुम्भिकायाम् (पाना) । [कायाम् (पाना) ।
 वारिष्टनी स्त्री० वारिणि ष्टन्निः पर्णमस्याः डीप् । कुम्भि-
 वारिवद्रा स्त्री० वारिसमीपमवा वटरेव । प्राचीनामलके ।
 वारिवालक न० वारिणो वानक इव । ह्येवरे
 वारिभव न० वारिणे भवति प्रभवति भू-अच् । स्तोतोद्धने ।
 वारिसि पु० वारि जलं मसिरिव नीलतापादक यस्य । मेघे
 वारिसूनी स्त्री० वारिणि सूत्रमस्याः डीप् । कुम्भ्याम् (पाना)
 वारिरथ पु० वारिणि रथ इव गमनसाधनम् । भेलके ।
 वारिराशि पु० वारोणां राशयोऽत्र । सङ्घे । [त्रि०
 वारिरुह न० वारिणि रोहति रुह-क । पद्मे, जलजातमात्रे
 वारिवहन न० वारियुक्तं वहनं वैष्णात् । प्राचीनामलके
 तत्सेवने हि सुखे वारिनिस्त्राव ।
 वारिवर न० वारि वृणोति वृ-अच् । करमर्दके । [वट्याम् ।
 वारिवल्लभा स्त्री० वारि वल्लभमस्या उत्पत्तिहेतुत्वात् ।
 वारिवाह पु० वारोणि वहति वह-अण् । मेघे ।
 वारिष् पु० वारिणि सङ्घजले शोते शी-ड । विष्णौ ।
 वारीश पु० इत० । सङ्घे, वरुणे च । वारिनाथादयोप्यत्र ।
 वारुण न० वरुणस्येदमण् । जले, वरुणसंबन्धिनि त्रि० ।
 वारुणि पु० वरुणस्यापत्यम् इञ् । अगस्त्यसुनौ कुम्भजात-

त्वान् मैत्रायणस्य पत्यवत्वात् तदायम् ।

वारुणी स्त्री वरुणोदेवताय वरुणस्येष्ट मा अरुण डीप् ।

पश्चिमदिशि, अदिरायाम् गतभियान् इति, दूर्वाया गच्छद्भूवायाम्, इन्द्रमारुण्या, गतभियानन् नयुक्त्यैव-
कृष्णत्वयोदय्या वरुणस्यैव वाच ।

वारुन्डी स्त्री देगभेदे, (वारुन्डूमि) (राजभाडी) वरुणदेगभेदे
वाचं न इति+अण् । आरोग्ये । निरामो, इच्छिरीने च
लि । दुर्गाया ह्यभिकर्माणि, इत्थौ, जनयुतो, इत्थाने, काल-
कर्तके भूतनायने च स्त्री 'अस्मिन् महाभोहृमये कटाहं
हृद्यान्निना रात्रिदिनेभ्यनेन । मासर्गुदूर्वापरिषट्टनेन
भगानि काल चपतीति वाचां इति भारतम् ।

वार्त्ताकं पुं० वार्त्ताभारतीयमाकयति गभयति अक षिच् अण् ।

वार्त्ताकौ । क्लियामपि तत्पद्ये डीप् । इ० अण् च वार्त्ता
कुरथ्यत् स्त्री 'वार्त्ताकुरथा गुणसम्पत्तेति वैद्यकम् ।

वार्त्तावह उ वार्त्ताभावहति आ+वह-अण् । कर्मवाचिञ्या
जीविनि वणिग्भेदे । इत्थानवार्त्ताके लि० ।

वार्त्तिकं न इतिरूपेण क्तो पत्य डक् । 'उक्ताउक्ताइत्कार्थं
व्यक्तकारि त्वा वार्त्तिकमित्युक्ते भूवाउक्ताइत्वावार्त्तिकारके
पत्यभेदे ।

वारुणं न वारे जलाय दीक्ष्येते इ-अण् । दक्षिणावर्त्ताग्रे,
काकविश्वायाम् कृष्णवाजीके, कर्मिणे, काकवीजे च ।

वारय दरम् । चले । [समूहे इडस्य भावे कर्माणि च ।

वारुणं क न० इद्वाना समूह तस्य भाव कर्म वा युञ् । इड
वारुण्ये न इडस्य भाव कर्म वा प्यञ् कृक् च । इडस्ये ।

वारुणं उ वारि जलानि धीयन्तेत्य धा कि लप० । सघृष्टे ।
वारुणं भव न० वार्त्ता सघृष्टे भवति भू-अच् । वाघ्रलवणे ।

वारुणं पि पु इत्या जीवति इण् इड्वेवुधुभिभाव । इड्याजीवे ।
वार्त्ते क्तु । तत्रैव ।

[इद्व्याजीविनि
वारुणं पि लि इडि+अण्+अण् इति प्रकृते नि वार्त्तेभिभाव ।
वारुण्ये न+वाड् धेमाँव प्यञ् । धाव्यादेवर्त्तेनोपाये (वाडिदेवा)
वारुण्येण स वारि जलानि धयति धा क्तिप वार्त्ते नसा
नाशिका यस्य पत्यभ उ । गच्छके । उ वार्त्तेणस ।
'वित्रय विन्ध्यकीध नेत इहमजापतिस । वार्त्तेणस
प्रोच्यतेऽभी इत्युक्ते परुभेदे 'वार्त्तेणस्य मांसेन त्वग्नि-
त्वागामिकोति मनु ।

वार्त्तेण न० वमणा समूह अण् न टिबोप । कश्चसमूहे ।
वार्त्तेण न वार्त्तेणा समूह अण् न टिबोप । कश्चसमूहे
वार्त्तेण उ वारि जलानि सञ्चति घञ् क्तिप । भेने ।

वार्त्तिकं लि वर्षे पयोषु वा भव उञ् । वरुणभवे, वर्षाकालभवे
च । त्वायमापालताया न० स्त्री० स्त्रीत्वे डीप् वर्षक-
र्त्तव्याया पूजाया स्त्री० डीप् । 'गरत्कावे सहायना
क्रियते या च वार्त्तिकीति चण्डो ।

वारुणं न इच्छ्या फलम् अण् तस्य न लुप् । इहतीफले ।
वारुण्ये (थि) पु० इच्छ्यापत्यमण् इञ् वा । इच्छ्यापान
इत्ते जगामन्ते ल्ये ।

वारुणस्य न० इच्छ्यतिना प्रोक्तमपीते अत्र । वाञ्छाके । तत्र
प्रोक्त संक्षेपे वा अत्र । नीतिशास्त्रे बौद्धागमे च इच्छ्यति
सम्बन्धिनि लि० । [द्वितीये करणे ।

वात्स्य पु वल घञ् च लच्छलनस्याम्नि व । तिष्यहातके
वात्स्य न० वल्केन निर्दत्तमण् । वल्कजाते वस्त्रे । [सुनिभेदे
वान्मिकि उ वल्किञ्चौ भव इञ् । रामायणस्य चर्कस्यैरि
नासमीक(कि) पु० वल्कीके भव अण् इञ् वा । सुनिभेदे ।

वावदूकं लि० यद् यद् लुक् जकञ् । यद्-यद्-नगोष्ठे वार्त्तिक
वावय उ वय-यद्-लुक् अच् । (वावद) तनघीभेदे ।

वाटतं समती दि० आत्स सक०सेट् गावेदु । वाटत्यते अत्ता
वर्त्तिच । 'ततो वाटच्यमाना सेति भट्ट ।

वाटत्तं लि० वाटत-क्त । कतवरणे ।

वाशु तिरचा शब्दे कक०व्याह्वाने सक दि आत्स से० चडि न
त्स्य । वाशयते अवाशिच । 'उद्वाग्शमान पितरमिति भट्ट
वाशा स्त्री०वा गतिश्रुति गो क । वासके । स्वायं कन् तत्रैव
वाशित न वाग भावे क्त । तिरचा शब्दे व्याह्वाने च ।
वाशिता स्त्री वाश-क्त । करिष्याम्, स्त्रीमात्रे च ।

वाशि(वि)ष्ट न० वाशि(वि)वस्त्रेदस अण् तत्र प्रोक्त वा अण् ।
वशिष्यतीति उपश्राव्यभेदे, योगशास्त्रभेदे च ।

वाशि(सि)ष्टमवन्धिनि लि० । गोषव्या नद्या स्त्री० ङीप ।
वाश्र्य न० वाश्र-रक् । त्रष्टे, चतुष्पये च । दिवसे पु ।

वाष्प(स्य) पु वा प पु(ष्)क् च । ऊष्णणि नोष्ठे चतुर्नोष्ठे च
सहाया कन् । वाष्पशक्ते (मटिया) हित्तुपत्या स्त्री वा
गौ० ङीप् । वाष्पी,ष्पी+कन् । वाष्पि(स्य)क्ताप्यत् । [त
वास चरभोरकरणे अच् उ सक सेट् । वासयति ते अयवाग्-
वास उ वस-पञ् । त्रष्टे वस्त्रे कवस्थाने, वास-अच् । वासके
स्यभ्ये च । [वाशक कायनामक' इति वैद्यकम् ।

वासकं पु० वाघ य्लु । स्वनामस्थाने इष्ये थञ् तत्र मकारेण
वासकस्यञ्जा स्त्री कृते मण्डन या द्वा सञ्जात वासवेण
नि । या द्वा वासकस्यञ्जा स्यादि लुक्प्रथमे नादिकाभेदे
वासकस्याप्यत् ।

वासगृह न० वामयोग्यं गृहम् । मध्यस्थे ।
 वामतेयी स्त्री० वसतये हता दक् । रात्री । वसतिवोग्ये वि०
 'वनेषु वामतेयेषु ति भट्टि ।
 वासन न० वाम-ल्युट् । सुरभे करणे ध्पने, वारिधाद्याम्,
 वस्ते, वामस्थाने, ज्ञाने च वम-णिच्-ल्युट् । निक्षेपाधारे,
 निक्षेपार्थे-सद्राप्ति च । [चुरभीकरणे च
 वासना स्त्री० वाम-रुच् प्रत्यागाया ज्ञाने, मृत्तिरेतौ, सफ्कारे,
 वासन्त पु० वसन्तस्थेदम् वसन्तेभव' वा अण् । वसन्तप्रिये-
 उद्रे, कोकिले च । वसन्तभने-मलयवायी-सद्रे, कण्ठसद्रे
 मदनद्वजे च । तत्कानभवे वि० । यूथ्या माधवीलतायां,
 पाटलाया नवमल्लिकाया, तत्वानेषु ज्याया-दुर्गायाश्च स्त्री०
 वासयोग पु० वासेन गन्धेन योगोच्यते । (आविर) चूर्णभेदे
 वासर पु० न० । वस-अरन् । टिवसे । नागभेदे पु० ।
 वासव पु० वसुरेय स्वार्थेऽण् वस्वन्ति सन्त्यस्य मा अण् । इन्द्रे
 वसोरस्यत्वं स्त्री अण् डीप् । व्याममावरि मत्स्य-
 गन्धावासु स्त्री० ।
 वासवदत्ता स्त्री० वासवदत्तामधिकृत्य कतो ग्रन्थाः अण्
 आख्यायिकायां तस्य लुक् । वासवदत्ताचरितारख्यापके
 ग्रन्थभेदे । इत० इन्द्रदत्ते वि० ।
 वासस् न० वस-असि । वस्ते ।
 वासागार न० वामयोग्यमगारम् । वासयोग्ये गृहे गृहमध्ये
 वासि(सी) स्त्री० वस-इच् वा डीप् । कुठारभेदे (वाइस)
 वासित वि० वाम-क्त । चुरभीकते ।
 वासिनी स्त्री० वामोऽस्यस्या इति । युष्किष्ट्याम् ।
 वासु पु० वस-उण् । विष्णौ ।
 वासुकि पु० वसुना रत्नेन कायति कै-क सयव इज् । सर्पराजे
 'भगिनी वासुके स्तये'ति मनसासोलम् ।
 वासुदेव पु० वसुदेवस्यापत्यम् अण् । विष्णौ ।
 वासुदेवप्रियङ्गुरी स्त्री० इत० । गतावर्याम्, श्रीकृष्णप्रिय-
 कारिण्यां स्त्रियाश्च ।
 वासु स्त्री० वाम-ज । नाथोक्तौ गलायाम् ।
 वासुव न० वस्तेव अण् । सत्यभूते पटार्थे । [पटार्थे ।
 वास्तविज् वि० वस्तुतो निर्दत्तम् ठक् । स्वत सिद्धे सत्यभूते
 वास्तव्य वि० वसति वस-तव्य नि० । वासकर्त्तरि, वासयोग्ये
 स्थाने, वसतौ च पु० । [स्वार्थे कन् । शाकभेदे ।
 वासु पु० वस-उण् । वामयोग्यभूमौ, स्वनामख्याते शाके च ।
 वासुक् न० वासु-कन् पु० दीर्घ । वास्तुशाके विज्ञीशाके
 स्त्री० गौरा० डीप् ।

वाग्नेय वि० वस्नेरिदम् वस्ये हितं मा दम् । वस्मिन्वस्मिन्नि
 वासयोग्ये च ।
 वाग्नेोपति पु० इत० अनुकुममा० । इन्द्रे, वास्तुभूमिपतौ च ।
 वास्त्र पु० वस्त्रेणाद्यतो रथः अण् । वस्त्रेण सम्यगाद्यते रथे ।
 वास्येय पु० वास्याय हित दक् । नागकेसरे ।
 वाह वत्ते भ्या-आ-अक-मेट् घटि न इज् । वाहते अवाहिट्
 वाह पु० उह्यतेऽनेन अमौषागपाटिना मा वह-धञ् । अडे
 'वाहोभारचतुष्टयसि'द्युक्ते परिमाणभेदे च । [दयोप्यव
 वाहद्विपत् पु० वाहोहोदि ह्यिप गल् इत० । मङ्गिपे वाहरिधा-
 वाहन न० वाहयत्यनेन वह-किच्-ल्युट् । रथादौ याने ।
 वाहस पु० वाहं गतिं स्यति षो-क । अजगरे, मुनिपणजे
 (ससनि) शाके च । [पु० । गजकृष्णस्याधोभागे ।
 वाहित्य न० वहतोति गिनि वाही-तग्मिन् तिदति स्वा-क
 वाहिनी स्त्री० वाहोऽन्वस्या- इनि डीप् । सेनाया, वहति
 वह-गिनि । नद्याम् 'वाहिन्य- पार्थमेता न जहतीति
 काव्यप्रकाशः ।
 वाहिनीपति पु० इत० । सेनापतौ, सस्रे च ।
 वाहीक पु० वह-कण् । जातिभेदे (जाट) । गौर्वाहीक
 इति अलङ्कार । देगभेदे च ।
 वाह्य पु० वह-उण् । भुजे अवयवभेदे, अह्नगास्त्रोक्ते ज्ञेय-
 व्यवहारे भुजाकारे रेखाभेदे च ।
 वाह्यमूल न० इत० । भुजहयस्य मूले ऊरुरूपे अद्रे ।
 वाह्यवार पु० वाह्यं वारयति ह-णिच्-अण् । श्लेष्मातजटजे
 वाह्य न० वाहं चालनमर्हति यत्-वह-ण्यदा । अन्वादौ याने,
 वानरे च । वहिर्भवः प्यज् टिलोप' । वहिर्भवे वि० ।
 वाह्येन्द्रिय न० वाह्यपदार्थानां शब्दादीनां स्वरूपयोग्यसिद्धि-
 यम् । शब्दादिप्राहके औत्पादौ इन्द्रिये ।
 वाह्यि(ह्यी)क पु० वह-लिण् स्वार्थे कन् । देगभेदे । तद्दे-ग-
 जाते-गुह्युमे, ह्यिहृनि न० ।
 वि अथ-वा-कि । नियोगे, विगेषे- निश्चये, असहने, निग्रहे,
 हेतौ, अव्याप्तौ, ईपटर्थे, परिभवे, सुप्तौ, अवलम्बने, ज्ञाने,
 गतौ, व्यास्ये, पालने च । विहगे पु० । [पर्यते तस्मिन्
 विंश वि० विंगते- पूरणं विंगति-उट् । येन विंगतिसङ्ख्या
 विंगक न० विंगतेरवयव' जुन । पिशतिसंख्यायाम् ।
 विंगतिरधिका दीयतेऽस्मिन् गते व्यायो लाभो वृद्धि
 वर्ग-कृत् । प्रतिगतं विंगत्यधिकलाभादौ 'सासुद्रा विंगकं
 शत'मिति मृति ।
 विंशति स्त्री० द्वे दशती नि० । हिदगसख्याया, तत्सङ्घाते च

एक यो मङ्गाविशेषार्थे त चर्च्य व० । हे विगवी विक्र
विगतय इति ।

विश्रुतिक वि विगतयेग्य । विगतियोये । [डोप ।
विश्रुतितम वि विगते पूरण तमन् । विश्रुतद्वार्ये स्त्रिया
विकङ्कट उ वि+कङ्कट्-त् । गोपुरे ।

विकङ्कत उ० वि+कङ्कट्-त् । (पदवी) हवे, अतिवलायाञ्च
विकच उ० विगत कथे यस्य । लपणे बुद्धमत्यामिनि विगि-
ष्ट क्रुधो यत् । ध्वजे केतो । वि+कच ञच् । विकशिते
इ० केमन्पूर्वे वि । मन्नाभ्यावणियायात् क्री० ।

विकट उ० वि+कट्-ञच् । विस्कोठके, साकवण्डहणे च ।
वि+कटच् । विगावे, विकते, छन्द्रे, दन्तरे च वि० ।

विकण्टक उ० विगत कण्टकोऽस्य । यवादे । गलुहोने वि ।
विकण्ठ न वि+कण्ठ ल्युट् । आसन्नाघायाम् । युचु, तत्कर्त्तरि वि
विकर्त्तन उ वि+कठ-ल्युट् । स्वर्त्ये लकट्टणे च ।

विकर्म्मस्थ उ वि० विकर्म्मणि निम्न्ताधारे विगति स्या क
कुञ्चिताधाररते । [हीने च ।

विकल वि विरुद्धा कथा यस्य । विद्वेषे स्वभावहीने, कला
विकलाङ्ग वि स्वभावहीनमङ्गमस्य । स्वभावतो न्यूनाधिकारो
विकल्प उ० विभिन्न कल्प । स्मालिहेतो वल्यने, विविधकल्पने,
सहगारोपणे, प्रचत प्राप्नो च । [नैवयाञ्च

विकञ्च(स्व)र वि० वि+कञ्(स्व)-ञ्वच् । प्रकाशशीले रक्तप्रन
विकपा स्त्री विशेषेण कथ्यतेऽथौ कथ घञर्थे क । मञ्जिगयाम
विक्रा(शित)ित वि वि+कञ्(स्व)-ञ्त् । प्रकाशयुक्ते ।

विकार उ वि+क-ञच् । प्रकृतेरत्यक्षणे परिणामे ।
विकाल उ० विरुद्ध देपणैत्यादिकर्मानर्हे काठ । राद्यथी
नामकभेलायाम दिग्माल्यकाने ।

विकारा न० विरुद्ध क्राम्य । रक्षि विशिष्टेकार्ये प्रकाशे च
विकाराग्नि वि वि+कार्य णिनि । प्रकाशशीले विकाररे ।
विकार उ वि+क क । विरुणे, कुणे च । विकीर्यत घञर्थे क ।
विशेषयान्थे छत्रलिप्येतस्यपथादौ ।

विकारण म वि+कृ ल्युट् नि इत्यनु रपरत्य । लोपणे
रिषने ज्ञाने च । अकैहणे उ । इव किरणश्रुत्ये वि०
विकीर्ण वि० वि कृ ङ् । विलिप्ते । [विहितप्राप्ते च ।

विकुर्वीग वि० वि+कृ गामच् । कृपेतेना जानरोमहादौ
विकुर्वि उ स्वर्त्येभ्यो रन्ताङ्कुरानुवने च्यपभेदे ।
विलत वि० वि+कृ ङ । भीभृते मन्निनीकत, रागयुक्ते च ।
विकृति स्त्री वि+कृ ङिन् । विकारणार्थे ।
विकृति उ० वि+कृ ङिच् ङीष् । रोगे, द्विभ्ये च ।

विक्रम उ० विशेषेण क्रामति वि+क्रम घञ् च्यच् वा ।
विक्रमे विष्णो विक्रमादिव्यक्त्ये रत्नामि च पररक्षि
नैव विक्रमस्तेन ज्योतिर्विदाभरणम् । भावे यञ् । क्रमणे
करणे घञ् । चरणे गीयानिगत, सामार्थ्ये च प्रविषर्ष
मध्ये लवण मधु गद्यञ्च महार्धे विक्रमे द्विपे । इत्युक्त-
लवणे यस्वरभेदे च । [विक्रमाकर्त्तव्य ।

विक्रमादित्य उ विक्रमेणादित्य इव । स्वनामरत्नाते च्यपभेदे
विक्रमिन् उ वि+क्रम णिनि । सिद्धे, विष्णो च विक्रमयुक्ते वि०
विक्रय उ वि+क्री-ञच् । मल्लयज्ञोपन धरत्पत्न्यापादके व्यापारे
विक्रयासुश्रय उ विक्रयस्यासुश्रय पदात्ताप । विक्रीतप
दाशैस्य परादृष्टिफलके अयुतामे ।

विक्रयिक उ विक्रय अर्थयस्य ठन् । विक्रतरि ।
विक्रयिन् वि वि+क्री-णिनि । विक्रयकर्त्तरि ।
विक्रान्त उ० वि+क्रम ङ् । सिद्धे, पूरे च । भावे ङ् । विक्रमे ।
विक्रिया स्त्री वि+कृ ग । विकारे अन्वयास्थितस्य मस्तुनो-
ऽन्वयापरिणामे ।

विक्रीय वि० वि+क्री-ञच् । विक्रययोग्ये पठार्थे ।
विक्रव वि० वि+कृ-ञच् । व्याजुलोभावे ।
विक्रिन् वि० वि+क्रिद ङ् । व्याङ्, शीणे, जोषे च ।

विचाय उ० वि+चु घञ् । गन्दे कामादिरोगकतगन्दे च ।
विचीर उ विगिष्ट क्षोरमस्य । अर्कहणे विगतचीरे वि ।
विक्षेप उ० वि+क्षिप घञ् । त्यागे, प्रेरणे, दूरीकरणे च ।
विक्षेपशक्ति स्त्री पिलोपस्य दूरीकरणस्य जनिता शक्ति ।
वेदान्तोक्ते अविद्याशक्तिभेदे । द्विग । विश्लोष्यत्व वि

विख वि विगते भाषिका यस्य खादेय । गतभाषिके । ख्या-
विख्यात वि० विशेषेण ख्यात प्रसिद्ध वि+ख्या-ङ् । प्रविष्टे
विगगान न० विशेषेण गणनम् गण-ल्युट् । कृष्णगोधमार्थे-
मङ्गागणने ।

विगत वि० वि+गम ङ् । प्रमादरहिते विशेषगते अपगते च ।
विगतात्ताया स्त्री विगतसार्क्षे रजो यस्या । गतरज-
ख्याया क्तियाम् ।

विगन्धक उ विरुद्ध गन्धोऽस्य कप् । इक्षुदाहण्ये । लपुयाश
(मगा) स्त्री० गौ ङीष् । आर्थे कन् तल्लैव ।

विगम उ० वि+गम घञ् । नामे अयाय च ।
विगर्हण न० वि+गर्ह ल्युट् । निन्दने । [निन्दायाम् ।
विगर्हित वि० वि+गर्ह-ङ् । निन्दिते विविष्टे च । भावे ङ् ।
विगाढ वि० वि+गाह-ङ् । खाने, कृतापगार्हणे च ।
विगात न० वि+गो ल्युट् । निन्दायाम् ।

विगीत वि० वि+गै-क्त । निन्दिते ।

विगीति स्त्री० वि+गै-क्तिन् । निन्दायाम् ।

विगुण वि० विरुद्धो गुणोऽस्य । गुणरहिते ।

विगूढ वि० वि+गुह-क्त । गर्हिते, गुप्ते च । [वाक्यस्थे पदे च

विगृहीत वि० वि+ग्रह-क्त । गृहीते, व्याकरणोक्ते विग्रह-

विग्र वि० विगता नामिकाऽस्य आदेग' । विगतनासिके ।

विग्रह पु० वि+ग्रह-अच् । देहे, विभागे, युद्धे, समासा दृष्टत्ति
समानार्थवाक्यभेदे, विशेषज्ञाने च । [क्तके कावे ।

विघटिका स्त्री० विभाग घटिकायाः । घटिकापट्टभागे पला-

विघटित वि० वि+घट-क्त । विवोजिते विशेषेण रचिते च ।

विघटित वि० वि+घट्ट-क्त । चालिते, प्रयोजिते च ।

विघस पु० वि+अद्-वञ् । भोजनग्रेषु, आहारे च शिक्यके न०

विघसाश्रिन् वि० विघसं देवतादिदत्तावशेषमन्नाति अश-
ण्णिनि । दैवपैतृकार्यान्तरं तद्गृष्टभोजिनि ।

विघात पु० वि+हन-क्त । व्याघाते, व्याघाते च ।

विघातिन् वि० वि+हन-विभुष्ण । निवारके । नाशके, नष्टे च
'नित्यवाद्यं बल् निमित्तो विघाती'ति व्याकरणम् । एषुल् ।

विघातकोप्यत् ।

विघ्न पु० वि+हन-क्त । व्याघाते अन्तराये, कृष्णपाकफलायाञ्च

विघ्ननाशक पु० इत० । गणेशे विघ्नविनाशनादयोप्यत् ।

विघ्नराज पु० विघ्ने राजते अच् । गणेशे । विघ्नेश्चादयोप्यत्

विघ्नहारिन् पु० विघ्नं हरति हृ-णिनि । गणेशे ।

विघ्नित वि० विघ्नो जातोऽस्य इतच् । जातविघ्ने ।

विघ्ने शानकान्ता स्त्री० इत० । श्वेतदूर्वायाम् ।

विच प्रथक्करणे संजु०च उ० अक०अनिट् । विनक्ति विवेक्ति
विहृक्ते वि विक्ते । अविचत् अवेचीत् ।

विचकिल पु० विच+क किल-क कर्म० । मटनदृष्टे ।

विचक्षण पु० वि+चक्ष-ल्यु । पण्डिते नागटन्त्या, स्त्री०टाप्

विचयन न० वि-चि-ल्युट् । अन्येपण्ये, पुष्पादिचयने च ।

विचर्चिका स्त्री० वि+चर्च-एषुल् । पामनि रोगभेदे ।

विचार पु० वि+चर-वञ् । तच्चनिर्णये, तटनुगुणे वाक्यस्त्रोमे च

विचारण न० वि+चर-णिञ्-ल्युट् । मोक्षासाधायाम् । युच् ।
तत्रैव स्त्री० ।

विचि(ची) पु० स्त्री० विच-इक् । तरङ्गे स्त्रीत्वपक्षे वा डीप् ।

विचिकित्सा स्त्री० वि+कित्त-स्त्रार्थे सन् अ । सन्देहे ।

विचित्त न० विशेषेण चित्तम् । कर्तृवर्ण्ये । तद्वन्ति, आश्चर्ये च
दि० । स्त्रार्थे कन् । भुर्जपत्वदृष्टे पु० ।

विचित्तवीर्य्य पु० शान्तुत्पत्तात्तजे न्यभेदे ।

विचित्राङ्ग पु० विचित्रमङ्गं यस्य (चित्ते) व्याघ्रभेदे, आश्चर्य्यदेहे वि०

विचेतस् वि० विरुद्धं दृष्टं विगिष्टं वाचेतो यस्य । दृष्टचित्ते
विगिष्टचित्ते च । [क्त । विशेषेण चेष्टायाम् न० ।

विचेष्टित वि० विगतं चेष्टितमस्य । चेष्टानृत्ये वि+चेष्ट भावे

विच्छ् टीप्नौ च उभ० सक०सेट् । विच्छयति ते अविच्छित् त

विच्छ् गतौ त० पर० आचपक्षे उ० सक०सेट् । विच्छायति

विच्छायते विच्छति । अविच्छायीन् अविच्छायिष्ठ अविच्छीत्

विच्छन्ट्क पु० विगिष्ट' छन्दोयत् कप् । ईश्वरगृहभेदे ।

विच्छाय न० वीनां पञ्चिणा छाया नर्पुसकत्वम् । पञ्चिसमूह-

छायायाम् । विगता च्छाया यस्य । छायारहिते वि० ।

विच्छित्ति स्त्री० वि+छिट-क्तिन् । अङ्गरागे हागभेदे, छेदे,

विनाशे, विच्छेदे, स्त्रीणां चेष्टाभेदे च । [छेदने न०

विच्छिन्न वि० वि+छिद्-क्त । विभक्ते, समालम्बे च भावे-क्त ।

विच्छेद् पु० वि+छिट-वञ् । वियोगे, सन्नतिराहित्ये, विभागे च

विज प्रथक्करणे जु० उभ० सक०अनिट् । वेवेक्ति वेवित्ते अवि-

जत् अविचीत् अविक्त ।

विज भये कम्पे च रु०अ०अक०सेट् । विनक्ति अविजीत् । [विग्न'

विज भये कम्पे च त०अ०अ०अनिट् । विजते अविजिष्ट । क्त-

विजन वि० विगतो जनो यस्मात् । निर्जने ।

विजनन न० वि+जन-ल्युट् । गर्भमोचने, प्रसवे, उद्भवे च ।

विजय पु० वि+जि-कर्त्तरि अच् । अर्जुने, विमाने यस्ते च ।

भावे अच् । जये, परिभवपूर्वकप्रथये च ।

विजयकुञ्जर पु० विजयाय कुञ्जरः । राजवाहनगजे ।

विजया स्त्री० आश्विनशुक्लपक्षीयदशम्याम् उभाया सखीभेदे,

'कथयत विजये'ति सुद्वाराक्षसम् । दुर्गाया, जयन्त्या,

श्रेफालिकायां, सञ्जिष्टाया, शमीभेदे, अग्निमन्त्रे, भङ्गायाम्,

(सिद्धि) अष्टद्वादशीमध्ये, यदा त शुक्लद्वादश्यां न चत्वं श्वयणं

भवेत् । तदा सा त महापुण्या द्वादशी विजया सृते'ल्युक्ते

द्वादशीभेदे, 'शुक्लपक्षस्य सप्तम्यां स्वर्ग्यवारो यदा भवेत् ।

सप्तमी विजया नामे'ल्युक्ते सप्तमीभेदे च । [वलस्विनि ।

विजातीय वि० विभिन्नं जाति धर्ममर्हति छ । विभिन्नधर्मा-

विजिगीषा स्त्री० विजेतमिच्छा वि+जि-सन् अ । स्त्रोटर-

पूरणेच्छया निन्दनीयकर्मादौ प्रष्टव्यौ तन्निन्दाऽगणने,

विजयेच्छायाञ्च । उ । विजिगीषुः । जयेच्छावति वि० ।

विजिन न० विज-इन किञ्च । वने छत्तसमूहे ।

विजल पु० विज-उलच् किञ्च । शास्त्रादीकन्दे ।

विजृम्भाण न० वि-जृभि-ल्युट् । विकाशे, सुखविकाशहेतुभूते

वायुव्यापारभेदे (हाइड्रोना) ।

विजृम्भित वि वि+जृम्भि-क्त । विकशिते भावे क्त । प्रकाशे
 विज्जुस्त न विज उल्लङ्गुत् च । लवे (दारविनि) ।
 विज्ज उ विभेपेण जानाति प्रा-क्त । प्रशेषे, पवित्रते च ।
 विज्जात वि० वि+जा-त् । ख्याते, ज्ञाते च ।
 विज्जान न० वि+जा ल्युट् । ज्ञाने कर्मण्य मित्यादिप्राणे,
 वेदान्तोक्ते अविद्याएत्तिभेदे च ।
 विज्जानमयकोप पु० विज्ञानात्मक कोपइवावरकत्याए ।
 प्राणेन्द्रियसङ्घिते बुद्धिदृष्टिभेदे ।
 विज्जानिक वि० विज्ञानमन्त्रस्य ठन् । विज्ञ मयुक्ते ।
 विट आत्मोशे सक लने अक भा पर सेट् । वेदति अयेटीत्
 विट उ विट-क । विहगे, जारे, महारारसभायकाउचरे भूँ,
 'विट । विटप्रमथमिति माष । पर्वतभेदे, लषभेदे
 खदिरभेदे नारदउत्ते, मृषिके च ।
 विटङ्क न० वि टकि-अच् । कर्मोतपालिकाया प्राषादाद्यपस्ये
 काश्निभिते कपोतावासस्थाने । (पायरात्मोप)
 विटप पु० न० । विट विनार पाति या क । गाम्याय, पक्षव-
 विचारे, लम्बे पक्षवे च विटपालके लि० 'विट । विटप-
 मसुन्दस्तेति माष ।
 विटपिन् पु० विटप+अस्यपे इनि । हसे, धटहसे च ।
 विटलवण न विडिव लवणम् पु० । विडलवणे ।
 विटि(टी) स्त्री० विट कि था डीप् । पीतबन्धने ।
 विटखदिर उ० विडिव डगम्ब खदिर । (गुपेवावना) हसे
 विट्चर उ० विनि विद्याया चरति चर अच् । ध्यास्यन्करे
 विट्पति पु० विहते विष् कृप् विष् कथाया पति ।
 जामातरि । [लिक] पतिभेदे ।
 विट्पारिका स्त्री० विडिव डगम्ब पारिका । (गुपेया
 पिड आत्मोशे भा पर सक सेट् । वेदति अयेटीत् ।
 विड न विड क । लवणभेदे । [लि
 विडङ्ग उ० न० विड-अच् । सनामख्याते कौपभेदे । अभिधे
 विडम्बन न० वि इवि ल्युट् । निरम्बरणे अचरकरणे च । युष् ।
 विडम्बनायल स्त्री । 'रयस्य तेभ्या परतो विडम्बनेति कु०
 विडाल उ विड-कामन् । सनामख्याते परभेदे, नेलपिण्डे
 नयनौषधिभेदे च । विदार्यो स्त्री स्त्रीप् । सप्रायां कन् ।
 वरितावे न० । साधे बन् विडावे पमौ पु० ।
 विडोनि न० वि+धी क्त । पशियां गतिभेदे ।
 विडुल उ विड उचन् । वेतलहसे । [इ० वा डीप् । इन् ।
 वि(डो)डीजम् उ० विष क्रिप् विट् व्यापकमौलो मस
 विड्गम्ब न० विड इव गम्बोसः । विड्गम्बे ।

विडुलवण न० विडिव डगम्ब लवणम् । सनामख्याते लवणभेदे
 विडुवराह उ विट्प्रियो वराह शाक० । ध्यास्यन्करे नचन
 विडुवराहसेति मनु ।
 वितस पु० वि+तनुष अच् । पविष्या बन्धनवाधने रज्जुप्रभती
 वितराडा स्त्री वि तडि अ । सप्तश्राव्यस्यपानेन परपलनाय
 निग्नारणे कपाभेदे कलम्बीशाके च ।
 वितथ वि० वि+तन अच् । मित्याभूते पदाथे सार्थे यत् । तल्लै
 वितद् स्त्री वि+तम-च् डङ् च । पञ्चादेशस्ये नदीभेदे ।
 वितरण न० वि+तृ ल्युट् । दाने ।
 वितर्क पु० वि+तर्क घञ् । अन्वेषे, ऊषे च ।
 वितर्हि स्त्री० वि+लट् इन् वा डीप् । वेदिकायाम् । पु० ।
 वितर्हिण्यल स्त्री० वा स्त्रीप् ।
 वितल न० विभेपेण लषम् । पातालभेदे ।
 वितस्ति उ स्त्री वि+तस-क्तिच् । दादराहुसपरिभाषे विकृत
 सकनिशावध्यहृशानपरिभाषे । [व । चन्द्रातमे पु० न०
 वितान न० वि+तन-घञ् । दृष्टिभेदे, अचरते, यसे, विस्तारे
 वितानमूलक न० वितान विकीर्णं मूलमस कप् । उगारे
 वितुन्न न० वि-लट् क्त । दृग्निषण्डके सप्राया कन् । धाव्ये ।
 वित्त त्यागे अट्+उञ्+उभ०+घञ् सेट् । वित्तयति ते अविचित्तम् त
 वित्त न विच्यते त्यजते वित्त-घञ् । धने । वि-क्त । ख्याते
 विचारिते, ज्ञाते, लम्बे च वि ।
 वित्ति स्त्री० विद क्तिन् । ज्ञाने, लामे, विचारे च ।
 वित्तोश पु० इत० । कुबेरे ।
 विद्य याचने आ०द्या द्विक सेट् षडि मसुम् । वेपते अवेपिप
 विद् बुधाद्युभवे व्याख्याने, मादे च सक०षामे अक०षु०
 उभ० सेट् । वेत्यति ते अवीविन्त् न ।
 विद् लामे ट उभ सक अणिट् । विन्ति ते । अविद् अविन्त
 विद् भीमांसे इधा०था सक अणिट् । विन्ने अविन्त ।
 विद् भावे, दिशा०भा०अक० अणिट् । विद्यते अविन्त ।
 विद् ज्ञाने अदा०पर सक सेट् । पति वेद । अवेदोत् ।
 विद्मथ वि० वि+तृ क्त । भागरे, निडुपे, पवित्रते च ।
 भाविकाभेदे स्त्री । विभेषे इन्धे वि० ।
 विद् उ० विद क्तिप् । पवित्रते बुधपक्षे च ।
 विद् उ विट-क । पवित्रते, बुधपक्षे च ।
 विद्मथ उ विद कषच् । यागिनि, क्षतिनि च ।
 विद्व न० वि+ध-अच् । (कविपनसा) हसे विद्वीवरणे पु० ।
 विद्मथ उ स्त्री विगता द्वां कृशासत । इतिवन्तरे (नागवृत्)
 विद्वल न० विभेपेण दम्पते दम्ब पञ्चं च । दिधाभूते दादिभ

कल्के, वंशादिपात्रे च । कलायादौ, रक्तकाञ्चने पिष्टके च
 पु० विट्ति (तेयोडि) स्त्री० । दल-ग्रन्थे वि० ।
 विद्वा स्त्री० विद-अड् । ज्ञाने बुद्धौ च ।
 विदार पु० वि+ट्-वञ् । विदारणे जगोच्छ्रासे च ।
 विदारक पु० वि+ट्-खुल् । जनमध्यस्थतरुगिलादौ विदारण
 कर्त्तरि वि० गुष्कनदादेर्जलधारणयोग्ये गर्त्ते न० ।
 विदारण न.वि+ट्-णिन् ल्युट् । भेटने, मारणे, विडम्बे च ।
 युद्धे पु० स्त्री० । कर्मिकारण्ये पु० ।
 विदारी स्त्री० । विदारोऽन्त्यस्यः अच् गौ डीप् । शाल-
 पर्याम् । (शालपान) भूमिजुष्माण्डे च ।
 विदारीगन्धा स्त्री विदार्याः भूमिजुष्माण्डस्ये गन्धोयसा ।
 शालपर्याम् (शालपान) ।
 विदाहिन न० वि+टह-णिनि । दाहजनरुद्रये ।
 विदित वि० वि+ट-क्त । ज्ञाते, प्रार्थिते च । भावे-क्त । विख्यातौ
 उपगमे, ज्ञाने च । तदस्यास्ति अच् । ज्ञातरि । 'विदितः
 सभायवाविति भारवि ।
 विदिष् स्त्री० विगता दिगम् । दिगोर्मध्ये (कोण) ।
 विद् पु० विद-क्त् । त्रिस्तुम्भनध्वभागे ।
 विदुर वि० विद-कुरच् । नागरे, धीरे, ज्ञातरि च । कौरवाणां
 सन्निधि दासीगर्भजाते धर्मावतारभेदे च पु० ।
 विदुन्त पु० विद-कुलच् । वेतसे, जनवेतसे, गन्धलये च ।
 विदूर न० विगिष्टं दूरम् । अतिदूरे तत्रस्ये पदार्थे वि० 'विदूरे
 केशूरे, कुरु, इति साहि० ३परि० । वैदूर्यमणिमन्भवस्याने
 पु० 'विदूरभूमिर्नवनेषगद्' इति कुमार ।
 विदूरज न० विदूरे देशभेदे जायते जन-ड । वैदूर्यमणौ ।
 विदूरथ पु० । स्वर्ग्यग्नये ऋषभेदे ।
 विदूराद्रि पु० विदूरे देशेद्रि पर्वत' । पर्वतभेदे । यत्र
 वैदूर्यमणिरुत्पद्यते । [सहायभेदे । परनिन्दके वि० ।
 विदूपक पु० विदूपयति वि+टूप-णिच्-खुल् । शृङ्गाररस-
 विदेश पु० विभिन्नो देश' । देशान्तरे, 'श्रद्धाभावे भवति मरणं
 सज्जनानां विदेशे' इत्युद्धटः ।
 विदेह पु० विगतो देहः देहसम्बन्धो यस्य । जनकपुत्रे
 ऋषे, तदंग्ये च कैवल्यमुक्तियुते, देहसम्बन्धस्ये च वि०
 मिथिलायां स्त्री० ।
 विदेहकैवल्य न० कर्म० । 'न तस्य प्राणा ह्युक्तामन्ति इहैव
 समन्वीयन्ते, इत्याद्युक्ते जीवन्मुक्तस्य देहपातनान्नरं
 निर्माणभेदे ।
 विद्व वि० व्यध-क्त । विद्विते, विद्वे, दुर्गे, वाधिते ताडिते च ।

विद्व कर्णा पु० विद्व. कर्णा इव पञ्चमस्य । (आकनादि) पाठावान्
 स्वीत्यस प तत्वेव डीप् ।
 विद्यमान पु० विद-गानच् । वर्त्तमानकाले, तद्वृत्तौ पदार्थे वि०
 विद्या स्त्री० विद कम् । ज्ञाने । तत्रसाक्षात्करे 'विद्यया
 एतमश्रुते' इतिश्रुति' । दुर्गायां, गणिकारिकाष्टके, तन्त्रोक्ते
 देवीमन्त्रे च । 'तस्य विद्या न मिथ्यती'ति श्याम.स्य ।
 विद्याचन(ण) वि० विद्यया रघ्याते चन(ण) विद्यया विरघ्याते ।
 विद्याचञ्चु पु० विद्यया विरघ्यात' चुञ्चु । विद्यया रघ्याते ।
 विद्यादल पु० विद्यायै ज्ञानाय टन्त्यतेऽस्त्री । भूर्जट्टे ।
 विद्यादान न० दत्तं अद्यापने, पुस्तकदाने च ।
 विद्याधन न० विद्यया लब्धं धनम् । विद्याया लभ्ये 'उपन्यन्ते
 त यज्ञस्य' विद्यया प्राणपूर्वकम् । विद्याधनन्त तद्विद्यादि'ति
 'गिष्यादार्त्विच्यतः प्राप्तं सन्दिग्धमन्ननिर्णयात् अज्ञा
 नसंगयोश्चेदाज्ञस्यं प्राध्ययनात्तु यत् । विद्याधनन्त तत्
 पाञ्जरि'ति 'गिल्सिष्यपि हि धर्मोऽयन्नित्युपक्रमस्य परं
 निरस्य वादेन विद्यया द्यूतपूर्वकम् । विद्याधनं त तद्वि-
 द्यादित्युक्ते धने ।
 विद्याधर पु० विद्यां सन्नादिकं धरति इ अन् । देवयोनिभेदे
 विद्युत् स्त्री० विद्योतते वि+द्युत्-क्तिप् । तद्विति, सन्ध्यायाञ्च
 विद्युत्प्रिय न० दत्तं । विद्युत्कार्पके कांस्ये, धातौ ।
 विद्युन्माता स्त्री० अटाञ्जरपाटके अन्दोभेदे । [रोगभेदे ।
 विद्रधि पु० ऐत्यनेन विदृ हृदयं रुणादि रुध-क्ति पु० । हृदय
 विद्रधिनाशान पु० विद्रधिं नाशयति नश-णिच्-ल्यु । गोभाञ्जने
 विद्र(द्रा)व पु० वि+द्रु-अप् षञ् वा । पलायने, चरणे, दुष्टे च
 विद्रुत वि० वि+द्रु-क्त । प्राप्रद्वये, पलायिते च । [किसलये
 विद्रुम पु० विगिष्टो द्रुम' । प्रवालरत्नष्टके विगिष्टो द्रुमोयतः
 विद्रुमलता स्त्री० विद्रुमस्य लतेव । नलीनामगन्धद्रव्ये स्वार्थे
 कन् तत्वेव । [विद्रपि ।
 विद्वत्कल्प वि० ईपदसमाप्तौ विद्वान् विद्वस्+कल्पम् । ईपदूने
 विद्वत्तम पु० अतिशयेन विद्वान् विद्वस्+तमम् । अतिपरिष्ठते
 तरप्-विद्वत्तरोप्यत् । [विद्वत्कल्पे । देश्य । तत्वेव ।
 विद्वद्देशीय वि० ईपदसमाप्तौ विद्वान् विद्वस्+देशीयर् ।
 विद्वस् वि० विद-क्वप् । प्राप्ते, परिष्ठते, आत्मज्ञानयुक्ते च ।
 विद्विप् पु० विशेषेण द्वेषे द्विप-क्तिप् । शत्रौ कविद्विषोप्यत् ।
 विद्वेष पु० वि+द्विप-घञ् । वैरिभावे शत्रुतायाम् ।
 विद्वेषण न० वि+द्विप-णिच्-ल्युट् । तन्त्रोक्ते अभिचारकर्म
 भेदे येन शत्रूणां परस्परविद्वेषो भवति-तस्मिन् व्यापारे ।
 वि+द्विप-ल्युट् । विद्वेषे ।

विध विधाने त् पर सक सेट । विधति व्यवेधीत्
 विध पु स्त्री० वि०-क अट् वा । विमाने गजभक्ष्यादे, प्रकारे,
 देधे, हृदी च वेतने कर्मणि च स्त्री० ।
 विधवा स्त्री विगतो धनो यत्ना । शतपतिक्रिया लिपाम् ।
 विधाट् पु० वि+धा लृच् । प्रजापतौ ब्रह्मणि, कामदेवे मदि-
 रायाम्, शत्रुघ्ननिवृत्त भेदे । विधानकर्त्तरि लि० । क्षिपा
 ङीष् षा च पिप्पल्याच्च ।
 विधान न विन्धा ल्युट् । करणे, विधौ, गजभक्ष्यादे च ।
 विधानञ्च ष विधान जानाति षा क । पश्चिउत । विधिसे लि
 विधायक लि० विन्धा ल्युन । विगानकर्त्तरि ।
 विधि पु० विन्धा कि । जगत्कर्त्तरि ब्रह्मणि, भाव्ये क्रमे
 'बिक्रीपाकृतिसाध्यतच्छेत्परिविधयो विधिरित्युक्ते प्रवर्त्तनारूपे
 निवोने, तज्जनके वाक्ये लि०, कर्मणि गजभक्ष्यादे, वैद्ये
 अग्निसामकारूपे व षभेदे, सना च परिरभाषा च विधिर्नि
 यमएव च 'व्यतिरेगोविकारश्चे'ति व्याकरणोक्ते छल भेदे ।
 विधिञ्च लि विधि क्रम जानाति षा क । विधानक्रमे
 विधित्मा स्त्री० विधातुमिच्छा विन्धा सन् । विधानेष्वायाम्
 विधिदेमक पु विधि विगान दिगति दिगत्+ल्युट् । विधिद
 िनि-सदृशे शृती च ।
 विधिवत् अर्थ० विधिमर्हति विधि+वति । विध्यनुमारे ।
 विधु पु० व्यध कु । चन्द्रे करिरे विष्णी, मङ्गल, गङ्गरे, वायौ च
 विधत लि विन्धु क्त । कर्मिणे त्यक्ते च ।
 विधनन न विन्धु-णिङ्-सुक्च । धानने ।
 विधुनुद पु० विधु लृटि दद घञ् सुम्ब । राशौ ।
 विधुर लि० विगता धू यंभ्य आच् सना० विटिटे, विकले च
 विगता धू । वैकल्पे विधेये च न ।
 विधुवन न विधु ल्युट् । कर्मिणे । [नि० ति श्रुति
 विधुत् लि० विन्धु-क्त । कर्मिणे यत्ते च । विधुतवाप्राप्तेभ्या-
 त्रिधेय वि विन्धा यत् । विधातु योग्य, वचनस्ये जायते
 विधिना बोधित च ।
 विध्वस पु० विन्धु-क्त चञ् । नागे ।
 विगत नि विन्धु-क्त । प्राप्ते भुञ्जे, गि'लते च । गङ्गनातरि
 कश्चपपत्नीभेदे पित्र्भेदे च स्त्री० । [सुभयस्य ।
 विगतासुन पु इत् । अक्षरे, गङ्गरे च । विगतासुजायो
 विगद् पु० विधेयेषु मरति नद् अच् । [आतिवाक्ये] इत् ।
 विगद्भक्त भ० विधेयेषु मरतिषु रधास्ये कन् । गगरूपे ।
 विगय पु विन्धु-क्त । विघ्नायां मघार्धे, अमुने च ।
 विन्धी इति अच् । विन्दयुक्ते सने, विधत, विधि,

जितेन्द्रिये च । वचनम्विते व्हायत्ते ।
 विनयग्राह्यिन् लि० विनय गिशा यद्भाति चट् णिनि ।
 विनयस्य लि० विनये तिष्ठति स्या क । वचनय इषिष्य व्यायत्ते
 विनयान न विन्धु-क्त चञ् । विगामे, वरुणत्वस्य तीर्थभेदे ।
 विना अर्थ० विन्ना । वरुणे, अन्तरेणेषु च ।
 विनाहत लि० विनेति हतम् विना+क्त क । मत्ते, रक्षिते च
 विनायक पु विन्धी ल्युक् । गणेशे, गङ्गे, विष्णे, शृती च
 विनययुक्ते लि ।
 विनाश पु० विन्धु-क्त चञ् । असे अद्यने च ।
 विनाशोन्माद्यु लि० विनाशाय ल्युक् च उद्यत । नटप्राये ।
 वि(वी)नाह पु० विन्धु-क्त वा उपसर्गश्चै । कूपसुखप्रधाने
 विनिद्रु लि० विगतो निद्रा यस्य । प्रकाशिते, निद्राहोने च ।
 विनिपात पु० विन्धु-क्त चञ् । निपाते देवादिहते व्यसने
 व्यपमाने च । [द्रव्यान्तरपदेषु, वन्धुके च ।
 विनिमूय पु० विन्धु-क्त चञ् । पत्रितसे तल्यद्रव्यदानेन
 विनियोग पु० विन्धु-क्त चञ् । क्रियासुप्रवचने अनेनेदन्त
 कर्त्तव्य विनियोग प्रकीर्तित इत्युक्ते अतृगानक्रमविधाने च
 'आधि अन्धश्च देवस्य विनियोगस्यैवैवेति श्रुति ।
 विनीत लि० विन्धु-क्त । विनययुक्ते हत-दण्डे चिन्ने धाप
 नीते निवृत्ते च । सुगिजिताये दमनइये च पु० ।
 विनीय पु विन्धी क्यप् । कल्पे, माये च ।
 विनेट् लि० विन्धी लृच् । गिणके । स्ये पु ।
 विनेय लि० विन्धी यत् । गिण्णीय, माये च ।
 विनीति स्त्री० अन्तर्हारीके अर्थात्कारभेदे ।
 विनोद् पु० विन्धु-क्त चञ् । शीतृष्टे कोड़ायां, खण्डने च ।
 विन्दु पु विद उ नि । जन हयो भुनोभये रसागणितोक्ते
 विभागागर्हे विदुर्भेदे अमुकारे च । द्वातरि टातरि
 वेदितये च लि० । [भेदे स्यात् कन् । समै च ।
 विन्दु जाल न० इत् । सुनिगुणशयिते विन्दुसदृशे चिह्न
 विन्दुपत्र उ विन्दु च पत्रे यस्य भुञ्ज्यपत्रे ।
 विन्दुगर्भस् न विन्दुभि हत शर । शरोवरभेदे ।
 विन्दुपरीक्षी स्त्री विध क उ म् च विन्धु पत्रयसना ङीष्
 (विगुह) कूपभेदे । [एनायां करभेदेषु च (नोयाडाकी
 विन्ध्य पु० विध यत् पु० घम च । पर्वतभेदे व्याये च ।
 विन्ध्यवाशिनी स्त्री विन्ध्येश्वरे मरति वच-गि'नि ङीष् ।
 यशोदार्याजतायां दुर्गायाम् ।
 विन्ध्याचल पु कर्म । विन्ध्यपर्वते ।
 विन्ध्याटवी स्त्री विन्ध्यस्या आशने । विन्ध्यपर्वतस्ये वनभेदे

विन्न वि० विट-क्त। विचारिते, प्राप्ते, ज्ञाते, स्थिते च ।
 विन्द्याक्त पु० वि+नि+अक-घञ् ।। (अतिवान) छजे ।
 विन्द्यास पु० वि+नि+अम-घञ् । स्थापने, रचने, तन्त्रोक्ते
 मन्त्राद्युच्चारणपूर्वकं हृदयादिषु अहृत्स्यादीनामर्षणे च ।
 विप चेषे चु० उभ०सक० सेट् । वेपयति-ते अवीविपत् त ।
 विपक्लिम वि० विपाकेन निर्दत्तः । वि+पच-क्त सपञ् ।
 विपाकाधीनजाते 'विपक्लिमज्ञानगतिरिति' भट्टिः ।
 विपन्न वि० विरुद्धः पञ्चो यस्य । शर्त्वा, प्रतिज्ञानपञ्चानन्वित्वि
 च । विरुद्धः पञ्च कृग० स० । प्रतिज्ञूले पञ्चे ।
 विपञ्ची स्त्री० वि+पचि-अच् गौरा० डीप् । घोषायाम् स्याद्ये
 कन् अत इत्त्वम् । तल्लैव ।
 विपण्ण पु० वि+पण घञर्थे क । विक्रये ।
 विपर्णा पु० स्त्री० वि+पण-इन् स्त्रीत्वपक्षे वा डीप् । पण्ड-
 विक्रयशालायास् (ह्यट्चान्ता) हृष्टे च ।
 विपत्ति स्त्री० वि+पट-क्तिन् । आपटि, नागे, यातनायाञ्च
 विपद्य पु० विरुद्धः पन्था' अच् समा० । निन्दितमार्गं
 विपट्ट(टा) स्त्री० वि+पट-सम्प० क्तिप् वा टाप् । विपत्तौ ।
 विपन्न वि० वि+पट-क्त । विपद्युक्ते, नटे च । संपे पु० ।
 विपरीत वि० वि+परि+इण्-क्त । प्रतिकूले ।
 विपर्याक्त पु० विगतानि पर्णान्यस्य कप् । पलाशट्टजे ।
 विपर्यय पु० वि+परि+इण्-अच् । व्यतिक्रमे ।
 विपर्यस्त वि० वि+परि+अस-क्त । व्यतिक्रान्ते पराट्टजे च ।
 विपर्यास पु० वि+परि+अस-घञ् । वैपरीत्ये, व्यतिक्रमे
 उत्क्षेपे च ।
 विपल पु० विभाग पलस्य । पलपट्टिभागे कालभेदे । [पण्डिते
 विपञ्चित् पु० विप्रकृष्टं चेतति वि+प्र+चित-क्तिप् ष्ट० ।
 विपाक पु० वि+पच-भावे घञ् । पाके, खेदे च । कर्मणि
 घञ् । कर्मफलपरिणामे जाल्यायुर्भोगरूपे पदार्थे ।
 विपाग्(शा) स्त्री० विगत पागो यस्याः । खनासख्याते नदीभेदे
 विपिन न० वप-इनन् ष्ट० । वने ।
 विपुल वि० वि+पुल-विस्तारे क । विस्तीर्णं, अगाधे, भेरुपदि-
 मस्ये भूधरे, कैरौ, हिमाचले च । आर्यांश्चन्द्रोभेदे स्त्री० ।
 विपुलास्त्रव स्त्री० विपुलं रसं भवति अण् । हतकुमारीष्टजे ।
 विप्र पु० वप-रन् टः अत इत्त्वम् वि+प्रा-क्त वा । ब्राह्मणे ।
 विप्रकार पु० वि+प्र+क-घञ् । अपकारे, तिरस्कारे ।
 विप्रकाष्ठ न० विशेषेण प्राति प्रा-क विप्रं काष्ठं यस्य । त्वजष्टजे
 विप्रकर्ष पु० वि+प्र+कष-घञ् । दूरये ।
 विप्रकृत वि० वि+प्र+क-क्त । उपकृते, विरुद्धे च 'तस्मिन्

विप्रकृताः काले' इति वृम र' ।

विप्रकृत वि० वि+प्र+क-क्त । दूरस्ये । स्वार्थं कृत् । तल्लैवाद्य
 विप्रचित्ति पु० वि+प्र+चित-क्तिच् । टानरभेदे ।
 विप्रतिपत्ति स्त्री० वि+प्रति+पट-क्तिन् विरोधे, 'परस्परं
 मनुष्याणां स्वार्थं विप्रतिपत्तिप्रिति' मृत्तिः । सगये,
 विकारे च ।
 विप्रतिपन्न वि० वि+प्रति+पट-क्त । रुदेहयुक्ते कृतविरोधे च
 विप्रति(ती)सार पु० वि+प्रति+सृ-घञ् वा टोर्षः । अनुतापे,
 अनुगये, रोषे च । [च
 विप्रयुक्त वि० विप्र+युज-क्त । मियुक्ते, विरुद्धिते च । [विद्योने
 विप्रयोग पु० वि+प्र+युज-घञ् । विप्रलम्भे, विरोधे विभंभादे
 विप्रलम्भ वि० वि+प्र+लभ-क्त । यज्ञिते, 'प्रिय क्षत्वा च सङ्घर्षे
 यस्या नायाति सविधिम् विप्रलम्भेति सा ज्ञेये'त्युक्तलक्षणे
 नायिकाभेदे स्त्री० ।
 विप्रलम्भ पु० वि+प्र+लभ-घञ् रुम् च । विभंभादे, यद्धने,
 विरुद्धे च 'युक्तरयुक्तयोर्भाषा युक्तयोर्भाषा मिथः अभीटा
 चिन्नादीनामन्वाप्तौ प्रहृद्यते । न विप्रलम्भो विज्ञेय'
 इत्युक्ते षट्कारागम्याभेदे ।
 विप्रलाप पु० वि+प्र+लप-घञ् । विरोधोक्तौ परस्परविरु-
 द्धार्थककथने । [छन्दे, अयोक्छन्दे ।
 विप्रलोभिन् पु० विप्रलोभयति लुभ+प्रिङ्-णिनि । क्रिरात
 विप्रन्निका स्त्री विरोधेण प्रयो यस्याः पूव० कप् अत इत्त्वम् ।
 दैवज्ञाया स्त्रियाम् । [धीनतायाम् ।
 विप्रसात् अय्य० विप्रस्थाधीनं करोति विप्र+साति । विप्रस्-
 विप्रस्व न० इत० । विप्रस्त्राधिके धने ।
 विप्रिय पु० विरुद्धं प्रियं प्री क ।। अपराधे, अप्रिये च कत-
 वानमि विप्रियं न मे इति कुमारः । इव० विगतप्रिये वि० ।
 विप्रुप् स्त्री० वि+प्रुप-क्तिप् । विन्दौ, वेदपाठकाले सुखनिर्गत
 जलविन्दौ च ।
 विप्रोपित वि० वि+प्र+वच-क्ता गतप्रवासे ।
 विप्रव पु० वि+प्रु-अप् । परन्टपतिराट्टादितो भये राष्ट्रोपद्रवे च
 विप्रवाव पु० वि+प्रु घञ् । अश्वस्य गतिभेदे सभन्नात् जलप्रावे च ।
 विप्रुत वि० वि+प्रु-क्ता । व्यसनयुक्ते, उपकृते च 'अविप्रुतम्रह्म-
 चर्यः' इति मृत्तिः ।
 विप्रल वि० विगतं फलमस्य । निरर्थके । केतक्यां स्त्री० ।
 विप्रवध पु० विगतो बधो हननं गतिर्यस्मात् । संव्यहोत धान्य-
 तण्डुलादौ 'निरुद्धविधवासारो'ति साध० ष्टोटीर्ष मारे च ।
 विप्रन्ध पु० विवध्नाति मनन् वि+वन्ध-घञ् । रोगभेदे ।

त्रिभुष उ वि+भुष-क्त। पस्तिने, देवे, विबुधस्य इति मङ्गि । चन्द्रे च ।

विभक्त लि० वि+भज क्त। वृषकृते, विभिन्ने, क्तविभागे च 'व्यविभक्तो विभक्तो वा चविप्लवा स्वाररे सभा इति ऋति । भावे क्त । विभागे न० ।

विभक्ति स्त्री० वि+भज क्तिन् । विभागे 'सख्यालव्याप्यसाभाभ्ये शक्तिशान प्रत्ययस्य य । सा विभक्तिर्द्विधा प्रोक्ते' युक्तलक्षणे प्रत्ययभेदे च ।

विभव उ० वि+भू-अच् । धने, सोढे सर्वमूर्त्तयोगरूपे, ऐश्वर्ये धत्तवत्प्रवृत्तमध्ये ष्टुषा इषा जना सर्वं विभवेऽन्दे वरानने । इत्युक्ते वर्षभेदे च ।

विभा स्त्री० वि+भा-अच् । किरण्ये शोभाया, प्रकाशे च । विभाकर उ विभा प्रकाश करोति क्त-अच् । सूर्ये, यर्कटेषु च विभाग उ वि+भज भावे घञ् । भागे । कर्मणि घञ् । अग्रे, सख्ये पूर्वस्वामित्ववायोत्तर तत्त्वस्यव्याधीनजातस्यत्व व्यञ्जकव्यापारभेदे । [गयोग्ये भजनीये धनादौ ।

विभाज्य लि० विभक्तुमर्हति वि+भज व्यङ्ग्ये यत् । विभा विभाएतुक उ० छनिभेदे ।

विभात न० वि+भा-क्त । प्रभाते ।

विभाव उ० वि+भू घञ् । परित्वये, व्यञ्जहारोक्ते रसशोही-पके आलम्बनादौ 'विभावेनानुभावेन व्यक्तं सञ्चारिणा तथे'ति सा०२५० । [युक्तलक्षणे व्यञ्जहारभेदे ।

विभावना स्त्री 'प्रसिद्धकारणाभावात् काव्यात्मन्निर्वाहने विभावरी स्त्री वि+भा-कनिष् क्नीप् वनोर च । रात्रौ, हरिद्रायां, कुट्टित्याम्, अतुरक्तयोपिति, सघरनिश्याम, मेदीक्षणे च । [चित्तकटके, हारभेदे च ।

विभावसु उ विभायुक्ता वषयोऽप्य । सूर्ये, यर्कटेषु, यज्ञौ विभाषा स्त्री० विरुद्धा भाषा वि+भाष ष्य । व्याकरणेणोक्ते पानिकमात्रिकलके नवेति विभाषे'त्युक्तलक्षणे विरुद्धविधाने

विभिन्न लि वि+भिन् क्त । प्रकाशिते, विदलिते, विभक्ते च । विभीतक उ विदोषेण भीत एव इवापे क्तु । (वयङ्गा) ह्ये । विभीषणा उ० विदोषेण भीषयते क्तुन् भौ षिष् एव च ह्यु । राशेष्य तर्हि राशेष्य, प्रत्यये च । [अथमर्द्धने ।

विभीषिका ष्ये वि+भी षिष् एच् च धालधनिर्द्वेगे ह्युन् । विभु उ वि+भू हु । सप्तमूर्त्तनयुक्ते, प्रभी महादेवे मङ्गलि च । विभूति स्त्री० वि+भू क्तिन् । भगवति 'अथिषा भविषा मासि प्राकृत्य भविषा तथा । ईदित्य च भविष्यत् तथा कामावस्य विते'त्युक्ते ऐश्वर्ये च ।

विभूषा स्त्री० वि+भूष अ । शोभाया, भूषणे च ।

विभ्रम पुंवि+भ्रम घञ् । स्त्रीणा शङ्कराङ्गेचेष्टाभेदे 'विभ्रम स्वरया'त्राये भूषास्तानविपर्यय'इत्युक्ते लरवा भूषास्तान वैपरीत्ये च 'यद्यस्मिन् विभ्रमस्यलनानामिति कुमार । विशेषेण, ध्यानौ, शोभाया, सन्देहे, भ्रमणे च ।

विभ्रञ्ज् लि० वि+भ्रञ्ज-क्तिप् । भूषणादिना दीप्ति ।

विमत लि वि+मन-क्त । विरुद्धगतियुक्ते । [व्याकुलचित्ते विमनसु(स्त) लि० विमिष्य मनो यस्य वा कप् । विनादिना विमह् उ विहृद्यतेऽधौ वि+हृद घञ् । (कानकाशुन्दिया) ह्ये । चक्रमर्द्धने च । भावे घञ् । मर्द्धने ।

विमर्शन न० वि+मृश-ल्युट् । परामर्शे, न्यायोक्ते साध्य व्याथर्षेत्तमत्तनेन पक्षनिषये, पितृके च । घञ् तत्रैव उ ।

विमर्ग उ वि+मृग-घञ् । विषादे, नाटकप्रभेदे च ।

विमल लि० विगतो मनो यस्मात् । स्वच्छे निर्मले, विगतो मनो यस्या १५० । (भाषारकपा) सप्तम्यायाम् जग द्वापक्षेत्तस्ये देवीभेदे च स्त्री ।

विमाल स्त्री० विरुद्धा माता । भाटवपत्न्याम् ।

विमालज पु० विमातुजायते जन-उ । चापले भ्रातरि ।

विमान पुंन० वि+मन घञ् वि+भा ल्यट् वा । देवयाने, रथे शर्वभोगमृष्टभेदे च । आश्वे उ यानमाले परमाश्वे च न०

विमार्ग उ विरुद्धो मार्ग । कृपये निन्दिताचारे ।

विमुञ्चु लि० विरुद्धमनसुकुल सुखमस्य । वडिभूषे निहते च ।

विमुद्ग लि विगता सद्गा एतन्नीभावो यस्य । विक्रान्ति, सद्गारहिते च ।

विश्व उ न० । यो+ननु सुमहत्त्वौ । दर्पणादौ भासमानप्रति रिच्यार्थकमण्डली च । भूषां दमयज्जने च लकनासे उ । विश्वाया कलम् अण् तस्य लुप् । विविक्राफसे ।

विश्वजा स्त्री विश्व मज्ज जायतेऽस्या जन इ । विम्विकाष्टे (तेराडुवा) ।

विश्वट उ विश्वमटति अट-अच् शक । सर्वमे ।

विश्या(श्यो) स्त्री विश्वमरुपस्या अच् वागी ङीप् । (तेराडुवा) सताभेदे । शार्पे क्तु । तद सूर्यादिमण्डले च ।

वियत् न वि+यम क्तिप् मनोभे तच् । शकागे ।

वियङ्गवा स्त्री वियत्तया गङ्गा । गङ्गायां सन्दाकिन्द्याम् ।

वियात लि वि+या क्त । हट्टे, निर्मले च ।

वियोग उ० वि+युज घञ् । विच्छेदे । १ । परिशेषो [वि०

वियोगिन उ वि+युज चित्तु । चक्रवादे, सलिलि विच्छेदयति विरक्त लि० वि+रनुज च । विश्वेदे, विरते च ।

विरङ्ग पु० वि+रन्ज-घञ् । कङ्कुष्ठे ।
 विरचित्ति वि० वि+रच-क्त । कृते, निर्मिते च ।
 विरजस्तमस्त्वि० विगते रसस्तमसो यतः । सत्वगुणप्रधाने ।
 विरजस् विगतं रजो यस्याः । गतार्त्तवायां स्त्रियाम् । रजो-
 गुणहीने वि० ।
 विरजा स्त्रीविशेषेण रज्यते रन्ज-ञ् । दूर्वायां, गोलोकस्थे
 राधासस्त्रीभेदे तच्छापाज्जायमाने नदीभेदे च ।
 विर(ञ्)ञ्चि पु०वि+रच अच् इन् वा सस्त् च । जगत्स्रष्टरि ।
 विरणा न० विशिष्टो रणो मूलमस्य । उशीरे (वेणारमूल) ।
 विरत वि० वि+रस क्त । निवृत्ते । [रराहित्ये च ।
 विरति स्त्री० वि+रस-क्तिन् । निवृत्तौ, विपयसेवायां-व्यापा-
 विरल वि०वि+रा-कलन् । अवकाशे, विच्छिन्ने, अनिविडे च
 विरह पु० वि+रह-घञ् । विच्छेदे, अभावे, शृङ्गाररसस्य
 विप्रलम्भाख्ये अवस्थाभेदे च ।
 विरहित्ति वि०वि+रह-क्त । त्यक्ते, हीने च । [रागशून्ये वि०
 विराग पु०वि+रन्ज-घञ् । रागाभावे, विगतो रागो यस्य ।
 विराज् पु० विशेषेण राजते क्तिप् । चत्विये ब्रह्माण्डात्मक-
 स्थूलदेहाभिमानिनि आदिपुरुषे, अन्दोभेदे च ।
 विराट् पु० विशेषेण राटो यत् । देगभेदे, तद्देशाधिपे ष्टमे च ।
 विराध पु० रावसभेदे ।
 विराधन न० वि+राध-ल्युट् । पीडायाम् ।
 विराम पु० वि+रभ-घञ् । अवसाने, विरतौ, निवृत्तौ च ।
 विराल पु० वि+डल-घञ् डस्य रः । विडाले प्रशुभेदे ।
 विराव पु० वि+रु-घञ् । शब्दे इव० । विगतरे वि० ।
 विरिञ्च पु० वि+रिच-अच् इस् च । विष्णौ जगत्स्रष्टरि
 वेधसि, शिवे च । इन् । तत्रैवार्थे । [रिते च
 विरुद्ध वि० विशेषेण रोहति वि+रुह-क्त । जाते, अङ्गु-
 विरूप वि० विद्वतं रूपमस्य । उष्टरूपयुक्ते, निन्दिते च
 पिप्पलीसूत्रे न० । अतिविपायां, डरालभायाञ्च स्त्री० ।
 विरूपाक्ष पु० विरूपे विकटे अक्षिणी यस्य पञ्च समा० ।
 महादेवे । विकटनेत्रे वि० ।
 विरेक पु० वि+रिच-घञ् । मलादेशधोनि'सरणे, अतिरेके च
 विरेचन न० वि+रिच-णिच्-ल्युट् । मलादेशं सारणे, ज्वर-
 मध्ये विरेचन'मिति वैद्यकम् । विरेचयति वि+रिच-
 णिच्-ल्यु । पीलुष्टके पु० । भेटकमात्रे वि० ।
 विरोक पु० न०वि+रुच-घञ् चस्य कः । छिद्रे, स्वर्यकिरणे पु०
 विरोचन पु० वि+रुच-युच् । सूर्ये, अर्कष्टके, बलिपितरि
 महादतनयेऽसुरभेदे, चन्द्रे च रोचयति रुच-णिच् ल्यु ।

रोहितकण्ठके, श्योनाकण्ठके, एतकरञ्जे च पु० । रुचिकरैः वि०
 विरोध पु० वि+रुध-घञ् । वैरे, विरुद्धतायाम् न्यायोक्ते सा-
 ध्येनासामानाधिकरण्यरूपे रेट्टोपे, यथा यश्चिमान् जला
 टित्वत्वं जलरूपपरैतोर्ध्वङ्गिना सामानाधिकरण्य नास्ति ।
 विरोधन न० वि+रुध-ल्युट् । वैरे ।
 विरोधिन् पु० वि+रुध-णिनि । रिपौ, पदिसंयत्सरमध्ये
 'जायते सातुपे कष्टं विरोधिनि न संग्रय' इत्युक्तवचने
 वत्सरभेदे च ।
 विरोधोक्ति स्त्री० अर्थालङ्कारभेदे, पर्यचनविरोधचने च ।
 विल मृतौ तु०प०सक०सेट् । विनति अयेलीत् ।
 विल न० विल-क । छिद्रे, गुहायाश्च । विलसत्प्रतिकारणत्वे-
 नाख्यस्य अच् । षोट्कोनमे, याजिनो 'विलयोनय' इति
 कुमारः । येतसे च पु० ।
 विलज पु० विलज्-अच् विरमययुक्तं ।
 विलज्जग वि० विशिष्टं लज्जामस्य । विभिन्ने, विशेषणयुक्ते
 च । निष्प्रयोजनस्थितौ च न० । दानार्थं काञ्चनपुरुषम-
 र्त्तियुतशय्याभेदे स्त्री० । 'अशौचान्तात् द्वितीयेऽङ्गिण्यां
 दद्यात् विलज्जणामि'ति स्मृति' ।
 विलग्न वि० विशेषेण लग्नं लसज्-क्त तस्य नः जस्य गः ।
 संलग्ने । मध्यभागे, कटौ, उदितसेपादिराशौ च न० ।
 'गोचरे वा विलग्नवे'ति ज्योतिषम् । [काले
 विलम्ब पु० वि+लवि-घञ् । विलम्बने अशीघ्रत्वे प्रतीक्षणीय
 विलम्बित वि० वि+लवि-क्त । अशीघ्रे, मन्दे च मध्यन्तरे न०
 विलय पु० वि+ली-अच् । प्रत्यये, नाम्ने च ।
 विलला स्त्री० वि+लल-अच् । श्वेतवलायाम् । [गोधायां च
 विल(ले)शय पु० विले श्येते-शी अच् वा अलुक्स० । सर्पे, मूढिके,
 विलाप पु० वि+लप-घञ् । परिदेवनोक्तौ ।
 विलास पु० वि+लस-घञ् । 'तात्कालिको विशेषस्तु विला-
 सोऽङ्गक्रियांतिपु' इत्युक्ते स्त्रीणां शृङ्गारचेताभेदे, चेरा-
 विशेषे, दीप्तौ च ।
 विलासिनी स्त्री० विलासोऽख्यस्य इनि ङोष् । नार्थ्या,
 वेश्यायाश्च । भोगवति वि० सर्पे, कृष्णे, वज्रौ, स्मरे,
 महादेवे चन्द्रे च पु० ।
 विलीन वि० वि-ली-क्त । प्राप्नोव्रीभावे हतादौ, विरते, नष्टे
 च 'विलीनाशेषघातके'ति भागवतम् ।
 विलोपन न० विलिप्यतेऽनेन करण्ये ल्युट् । गात्रासुलेपनद्रव्ये
 पिष्टे हृष्टे वा चन्दनकुङ्कुमादौ । कर्म्मणि ल्युट् ङोष् ।
 यवाग्वां, सुवेश्यायां स्त्रियाश्च स्त्री० ।

त्रिल्लेख उ० वि+लिपि यत् । यवावाम् विवेचनीये दि० ।
 विलोचन न० वि+लुच-करणे ल्युट् । नेत्रे, भावे ल्युट् । दर्शने
 विलोचिन्त न० वि+लोह-क्त । तस्मै । आलोचिन्ते लि० ।
 विलोम लि० विगत लोम यत्र अर्ध् समा० । विपरीते, अर
 धृक्के न० संघे, कुक्कुरे धरुणे च उ ।
 विलोमजिह्व उ विलोमा विपरीता जिह्वा यथ । गजे ।
 विलोमवर्ण उ विलोमज स्त्रत्वमुक्ततया व्युत्क्रमजो वर्षे ।
 उत्तमक्षियामधमवर्णेन जनिते सङ्गोर्णे वर्षे ।
 विलोमी स्त्री विविध लोम केमो यस्या ५० अर्ध् गीरा०
 हीम् । आमलक्याम् ।
 विलोला लि० वि+लुल अच् । अश्वले, विधेयवत्स्थे च ।
 विल्ल न० विल ल क्लिप्त तस्य नेत्त्वम् । आलभावे । [हीकन्दे
 विल्लमूला स्त्री० विल्लमालविल्लसिन् वेदिते मूलमस्या । वारा-
 विल्ल उ० विल वन् क्लिप्त । श्रीमल्लहणे तत्कलादी,
 परिभाषे च न । [पदाद्ये शुल्कविल्लीत्यप्यल
 विल्लपेयिका स्त्री० विल्लवक्ष मेघोऽप्यस्य ठन् । (बल्लघटा)
 वि(वी)व्रध उ० वि+वध अच् वा दीर्घ । घाघतण्डुलादिराहुरणे
 भारे ष्कञ्चवहनयोम्ये (वाक्) काश्चनेदे च ।
 विवर न वि+ह-अच् । द्विरे, दोषे च ।
 विवरण न० वि+ह ल्युट् । व्याख्याने, तत्कारके चम्बभेदे च ।
 विवरनालिका स्त्री विवरयुक्त नालमरुसस्या ठन् । वेणो(वाय)
 विवर्ण लि० विवर्षो षणोऽप्य् । अघने, नीचे च ।
 विवर्त्त उ० वि+हत्-अच् । लब्धे, सप्तदाये, अथवर्त्तने वेदान्तोक्तौ
 कारणात् विषमवृत्तताकतया उत्पद्यमाने कार्ये च । यथा
 रङ्गान् रजतम् ब्रह्मणो जगत् ।
 विवश लि० विगतो यम शायसता यस्य । अद्यतन्मे, ध्याकुचे
 च 'विवशा कामवधू रिति कुमार' कतरीचे च ।
 विवस्यत् उ वि+वस-क्लिप् अर्ध्वर्थे मघम् मस्य च । सूर्ये,
 अर्धहणे, अर्धे देवे च ।
 विवाह उ० विवहोवाद् । 'स्त्रपादिनायकवृत्ते द्वयो र्बहुतरस्य
 वा । विवाहो व्यवहारे दोल्लुक्तव्यपे व्यवहारे, कवचे च ।
 विवाह उ वि वह-अच् । दासपरिचरे, तत्त्वानके ध्यापारे च
 विवाहित उ विवाहो जागोऽस्य तार रतच् । ज्ञातविवाहे ।
 विवाह्य लि० वि+वह गल् । विवाहयोम्ये विधेयेष वाद्ये च
 विविक्त लि० वि+विच क्त । त्रिज्जने पविने अघयुक्ते च ।
 वसति-क्त । द्विनेवनि लि० । उर्ध्वगायो द्विया स्त्री० ।
 विविध लि० विभिन्ना विधा यथ । नामाकारे ।
 विवीत उ० विविध वीत महाग्निधारस्थान यत् । प्रपु-र-

हयमापादियुक्ते देवे ।
 विवृत लि० वि+ह-क्त । विस्तृते व्याख्याते च ।
 विवृति स्त्री० वि+ह क्तिन् । विस्तारे व्याख्याने च ।
 विवेक उ० वि+विच वच् । याथार्थ्येन वस्तुसङ्कपाधारणे,
 प्रकतिपुरुषयोर्भेदज्ञाने च ।
 विवोद् उ वि+वह लृच् । जाभातरि ।
 विव्योक्त उ० वि+वा क्त तस्य शोक स्थानम् । 'मत्राभिमाना
 पिपेदि विव्योकोटमादरक्रिये'त्युक्तवचने स्तोत्रा रङ्गा-
 चेदाभेदे ।
 विग्र प्रवेये द्व० पर० सक० अचिन्ट् । विग्रति अचिन्त ।
 विग्र उ० विग्र क्तिप् । मनुजे वैश्ये च ।
 विग्रह्ण्ट लि० वि+ग्रह्ण्टच् । विग्राहे । [च लि० ।
 विग्रह उ० वि+ग्रह अच् । शुभ्रवर्णे । तद्वृत्ति विमले, व्यक्ते
 विग्रय उ० वि+ग्री अच् । सद्ये 'विषयोविग्रयधैवेति श्रीमाथा
 विग्रय पु० वि+गृ अच् । नधे ।
 विग्रह्यहत्त पु० विग्रह्य तत्राहारवेदनानिवृत्ति करोति क्त
 क्तिप् । (हापरमालो) हणे ।
 विग्रह्या स्त्री० विगत गह्य तत्राहारवेदना यस्याः ५० ।
 अग्निग्रहणे दनीहणे, युद्धायाम्, त्रिपुपायां अजमो
 दायास्य । विगतमल्ये लि० ।
 विग्रसन न० वि+ग्रस-ह्रिणने ल्युट् । भारणे ।
 विग्रसन उ० विग्रसतेनेन ल्युट् । अष्ट्रे, अष्टविंशद्यन च
 इति अष्टश्लोमम् । [तत्र, सारिते
 विग्रस लि० वि+ग्रस-क्त । सारिते अतीते च । वा इट् ।
 विग्रस्य उ० विग्राखानचक्षते भव अथ । कार्तिकेये । धन्विनां
 विग्रस्यनाराधनाग्रहस्थाने, पुनर्नवाथा यापने च ।
 विग्राखल उ० विविधा शाखा यस्य तथा सन् आयते
 जन क । नाट्ये, विग्राखानचक्षजाने लि० ।
 विग्राखा स्त्री० विविधा शाखा प्रकारो यस्या । बहुसमक्षता
 तद्वेदविन्यविकि चोद्गमे नचते कठिञ्जके च ।
 विग्राघ न वि+गृ-सार्धे षिच् ल्युट् । भारणे ।
 विग्राह उ० विग्राह ददाति दा क लस्य र । बहुलहणे
 बुद्धवारात्मयां स्त्री पञ्चिने, प्रमन्त्रे च्छे च लि० ।
 विग्राह लि० वि+ग्राहच् । विस्तीर्णे इहति च । स्वभेदे,
 'अपभेदे च इ । इन्द्रावस्थाम् भाषेन्द्रावस्थाम् नदी
 भेदे च स्त्री० विग्राहां विरजान् तथेति प्रदाप्यम् । [अथो
 विग्राहता स्त्री विग्राहस्य भाव तच् । पार्विकारे । [अथो
 विग्राहतेल्लगर्भे उ विग्राह विस्तीर्णे तैव गभे फलमथे यस्य ।

विशालत्वञ्च पु० विगाना त्वञ्च यस्य । सप्तच्छदे वृजे ।
 विशालपत्र पु० विशालं पत्रमस्य । कामालौ, तालवृक्षे च ।
 विशालाञ्च पु० विशाले अञ्जिणी यस्य पञ्चमभा० । महादेवे,
 गरुडे, विष्णौ च वृक्षवृक्षे, वि० पार्वत्यां नागटन्या च स्त्री० ङीप् ।
 विशाली स्त्री० वि० गालञ्च गौरा० ङीप् । अजमोटायाम् ।
 विशिख पु० विशिष्टा विगता वा शिखा यस्य । शरवृक्षे, चाणे,
 तोमरे च इव० शिखारहिते वि० । नानिकायाम् रथ्या-
 याञ्च स्त्री० ।
 विशिष्ट वि० वि० शिष-क्त । युक्ते, विभक्त्ये, विगोपयुक्ते च ।
 विशिष्टाद्वैत न० रामानुजान्युक्ते प्रकृतिविशिष्टस्य ब्रह्मणोऽङ्गयत्वे
 विशीर्षा वि० वि० श-क्त । गुण्ये, जरावस्थापन्ने च ।
 विशीर्षापर्य पु० विशीर्षे पर्यमस्य । निम्बवृक्षे ।
 विशुद्ध वि० वि० शुध-क्त । दोषरहिते, विगदे च ।
 विशुद्धि स्त्री० वि० शुध-क्तिन् । शोधने, दोषराहित्ये च ।
 विशुद्धल वि० विगता शृङ्खला पद्दति र्थस्याः । परिपाटीन्त्ये
 विशेष पु० वि० शिष-घञ् । प्रभेदे, प्रकारे, व्यक्तौ, तिनके,
 'अन्योनित्यद्रव्यवृत्तिविशेषः परिकीर्तित' इति वैशेषि-
 कोक्ते पदार्थभेदे, अर्थालङ्कारभेदे च ।
 विशेषक पु० न० विशेषयति वि० शिष-गिञ्-सुल् । ललाटकते
 तिलके । विशेषकर्त्तरि वि० 'विभिर्ज्ञेयं विशेषकसि' लुक्ते
 एकवाक्यतापन्ने लोकात्वे न० ।
 विशेषगुण पु० कर्म० । वैशेषिकोक्ते 'बुद्ध्याटिपटकं रूपदि-
 चद्वक्त्वं स्वैहभावने । स्वभाविकद्रवत्वञ्च अदृष्टे शब्द-
 एव चे' लुक्तेषु गुणभेदेषु ।
 विशेषण न० विगिष्यतेऽनेन वि० शिष-ल्युट् । भेटकधर्म-
 गुणक्रियादौ यथा नीलम् उत्पलं च लो गौरित्वादौ गुण
 क्रियादिर्भेटकधर्म ।
 विशेषविधि पु० विशेषे विधि । सामान्यविशेषयोर्भेदे विशेष
 गोचरे विधाने यथा ब्राह्मणेषु दधि टीक्षता शाण्डि-
 ल्याय तन्मिद्वत् शाण्डिल्यस्य ब्राह्मणविशेषत्वेन तदि-
 पये दधिदानापवादेन तद्रदानविधि' ।
 विशेषित वि० वि० शिष-णिञ्-क्त । भेदिते विशेषणयुक्तीकृते च
 विशेषोक्ति स्त्री० अर्थालङ्कारभेदे ।
 विशेष्य वि० विगिष्यते भेद्यते गुणादिभिरसौ वि० शिष-
 यत् । गुणादिभिर्भेद्ये, व्यवच्छेद्ये, पदार्थे भ्रमिणि च ।
 विशेषक पु० विगतः शोकः यन्माल् चस्य वा । अशोकवृक्षे
 शोकरहिते वि० योगशास्त्रोक्ते चित्तवृत्तिभेदे स्त्री० ।
 विशेषनी स्त्री० विशुध्यतेऽनया शुध-ल्युट् ङीप् । दन्तीवृक्षे

भावे ल्युट् । शोधने न० वि० शुध-ल्यु । शोधनकारके वि० ।
 विशोधित् वि० वि० शुध-णिच् णिनि । शोधनकारके वि० ।
 नागटन्या स्त्री० ङीप् ।
 विश्र(या)गान न० वि० श्रग-णिच्-ल्युट् वा वृद्धि' । टाने ।
 विश्रय वि० वि० श्रन्-भ-क्त । विश्रय 'विश्रय' परिचुम्बति
 सा० । गान्ते, अनुवृत्ते, गाढे च ।
 विश्र(या)म पु० वि० श्रम घञ् या वृद्धि' । निरामे मष्टत्
 व्यापारस्यावमाने च । [अधे च ।
 विश्रम्भ पु० वि० श्रन्-घञ् । विश्रामे, प्रत्यये, केलिकल्ले
 विश्राव पु० वि० श्र-घञ् । प्रसिद्धौ ख्यातौ च ।
 विश्रुत पु० वि० श्र-क्त । विख्याते ।
 विश्रुट् वि० वि० श्रिप-क्त । प्रियुक्ते, शिघ्रते च ।
 विश्रुप पु० वि० श्रिप-घञ् । वियोगे शैविल्ये च ।
 विश्रव न० विग-व । जगति संनारे । तदभिमानिनि जीवे पु० ।
 आदृष्टेयविशेषे पु० व० य० । सप्तके वि० तदर्थेऽस्य सर्वनामता ।
 विश्वकर्मान् पु० विश्वेपु कर्म व्यापारो यस्य । सूर्ये, देव-
 गित्पिनि, सुनिभेदे, परमेदरे च ।
 विश्वकृत पु० विश्वं करोति कृ-क्तिप् । विश्वकर्मणि, परमेदरे च
 विश्वकेतु पु० विश्वं केतवोऽस्य । अनिरुद्धे ।
 विश्व(ध्व)कसेन विगु(पु)चीमेनायस्य । विष्णौ, प्रियवृद्धे स्त्री० ।
 विश्वगन्ध पु० विश्वतो गन्धोऽस्य । बोले गन्धरसे, पलाण्डौ च
 विश्वगन्धा स्त्री० विश्वे सकला गन्धा यस्याः । वृधिव्याम् ।
 विश्वग्रन्थि स्त्री० विश्वतो यन्विद्यस्या । जसपटीलतायाम्
 विश्व(ध्व)ञ्च अव्य० विश्वमञ्चति क्तिप् निगु(पु) आदेश' । सर्वत
 इत्यर्थे विश्वगामिनि वि० अद्रागमे विश्व ध्वद्राडथत् ।
 विश्वधारिणी स्त्री० विश्वं धारयति ध्र-णिनि । वृधिव्याम्
 विश्वपथी स्त्री० विश्वतो पथान्वया । भूस्यामलक्याम् ।
 विश्वप्सुन् पु० विश्वं स्नाति मज्जति स्ना-क्तिन् । अग्नौ, चन्द्रे
 देवे, विश्वकर्मणि, भूसौ च ।
 विश्वभेज न० विश्वेषां भेजम् । गुरुणाम् ।
 विश्वम्भार पु० विश्वं विभर्ति भृ-अच्-उन् च । इन्द्रे, विष्णौ
 च । वृधिव्यां स्त्री० ।
 विश्वरूपक न० विश्वं रूपमस्य कप् । कृष्णागुरुणि ।
 विश्वरेतस् पु० विश्वं रेतो लब्धं यस्य । चतुर्मुखे ब्रह्मणि ।
 विश्वरोचन पु० विश्वान् रोचयति रुच-णिच्-ल्यु । नाडोचशाके
 विश्ववेदस् पु० विश्वं वेति विद-अच्-उन् । इन्द्रादौ देवे, सर्वत्रे च
 विश्वसार न० विश्वेषां सारम् । तन्मभेदे । संज्ञाया कन् ।
 (फणिसनसा) वृक्षे पु० ।

विषद्वयं उ० विष दृजति दृन किम् । चतुर्भुजे ब्रह्मणि ।
 दिश्वस्त त्रि० वि० चतुस-क्त । जातविश्रामे, विषविशोष्यत्
 त्रि० वा दृत् । विषवाया स्त्रिया स्त्री० ।
 विश्वस्या स्त्री० विद्यत तिष्ठति स्या क । मत्वावयाम् ।
 विश्वाचा स्त्री विश्वमद्विति अन्व व किम् । अशरीरभेदे ।
 विश्वात्मन् उ० विश्वमात्मा यस्य । विष्णो ।
 विश्वामित्र उ० वि० मित्रमस्य पूर्वपददीर्घ । मन्त्रवि-
 भेदे न धिष्ठते ऋषे । [विष्णवे च] [विष्णवे च]
 विश्वामित्रप्रिय उ० इत० । नारिकेले शरीरभेदे च । [पर]
 विश्वाराज उ० विष्णु राजते राज किम् । विष्णो राजति,
 विश्वावासु उ विष्णो वस यस्मात् ए० दीर्घ । गन्धर्वभेदे ।
 राजो स्त्री ।
 विश्वास उ० वि० चतुस-पञ्च । इदमित्येवेत्याकारे चित्त-
 दृष्टिभेदे प्रत्यये, अद्वायाञ्च ।
 विश्वदेव उ० न व कर्म० अमुकस्य० । 'ऋतदेवो वसु
 सत्य काम कालस्तथा धृति । रोचकथाऽप्यथैव तथा
 चान्य उरुत्वा । विश्वेदेवा भवन्त्येते द्यु साक्षेपु पूजिता'
 इत्युक्ते आह्वयेभेदे । विश्वेदेवस्तु षड्नी उ० ।
 विश्वेश उ० इत० । शिवे, विश्वेश्वरादयोप्यत्र ।
 विश्वोपम न० विष्णुपे रोगेषु औपमस्य । सुखदाम् ।
 विष व्याग्रे जुंठम सक० अनिट् । वेवेष्ट वेविष्टे । अविषन्
 अविचन्त् त ।
 विष विमयोने स्या० पर० सक्र अनिट् । विष्णाति अविचन्त्
 विष सेचने स्या० पर० सक्र अनिट् । वेपति अविचन्त् ।
 विष् स्त्री० विष-किम् । विषायाम् ।
 विष न विष क । जले, पद्मजलेषु च दृष्याते, गन्धरुषे,
 यत्ननाभे विषे च भरतसाक्षे उ न ।
 विषकण्टकिनी स्त्री विषयुक्त कण्टकमस्या अस्ति इति ।
 शब्दाकारकोशाम् ।
 विषकण्ट उ० विष कण्टे यस्य । शिवे ।
 विषघ्ना स्त्री० विष इति हन-ट नि । कुलञ्च । गृह्णाम्याम् ।
 विषघ्नानिन् उ० विष इति हन णिनि । शिरोपहृष्टे । विष-
 नाशके त्रि ।
 विषघ्न उ० विष इति हन क । शिरोपहृष्टे यवासे विभीतके,
 चम्पकहृष्टे च । हिमगोषिकार्यां (हेष्ठेष्वा) इन्द्रवारुण्याम्,
 बर्भरायाम् भूम्यामनक्याम्, रक्तपुत्रर्वायाम् हरिदा-
 याम्, हृषिकास्याम्, महाकरुण्ये च स्त्री स्त्री । विष-
 नाशके इ० ।

विषलिङ्ग उ० विषयुक्ता जिह्वेष पत्रमस्या । देवताहृष्टे ।
 विषज्वर उ० विषमित्र माण्डहन्ता ज्वरो यस्य । महिषे ।
 विषरुह न० विष्णुपेथ परहम् । रुपावे ।
 विषतिन्दु उ० विषयुक्तान्दु । कुपोली ।
 विषद न वि० पद अन् । उष्णकासीसे सुकृतये उ० । तदति ति०
 विषदन्तक उ० विष दन्ते यस्य कम् । सपे ।
 विषधर प० विष धरति ह अन् । सपे, 'विषधरविषममि लुङ्गट
 विषधर्मन् उ० विषस्येव धर्मोऽस्य अनिष्ट समा० । (यान
 कुयो) लतायाम् ।
 विषनाशन उ० विष नाशयति नश विषु ल्यु । शिरोपहृष्टे
 विषनुदु उ० विष तदति तद-किम् । श्लोनाकहृष्टे ।
 विषपुष्प न० विषमिव नील पुष्पमथ । नीचपद्मे । कम् ।
 भद्रहृष्टे । कर्म० । नीलपुष्पे न ।
 विषम वि विगतो विरुद्धो वा सम । अहमे, अयुम्ने उद्वता
 नते, दास्ये, सङ्घटे च 'मित्रचिह्नचतुष्पाद विषम परि
 कीर्त्तितमि'त्युक्ते पदभेदे न० । [सप्तच्छन्दे ।
 विषमच्छट उ० विषमा अद्युग्मानि सप्त रुदा यस्य ।
 विषमज्वर उ० विषम उच्यो ज्वर । ज्वरभेदे ।
 विषमनयन उ० विषमाणि अद्युग्मानि लोषि नयनामस्य ।
 शिवे । विषमनेतादशोप्यत्र ।
 विषमर्दनी स्त्री विष हृद्यतेऽनया हृद ल्युट् ङीप् । गन्ध-
 नाजुल्याम् । सार्धे कम् । तत्रैव ।
 विषमस्य वि० विषमे उद्वतानते सङ्घटे वा तिष्ठति श्या-न ।
 उपद्रवमात्रे, सङ्घटस्थे उद्वताननेदेशस्थे च ।
 विषमशिट न० विषम शिट शासनम् । अङ्घ्रितशमने ।
 विषमायुध उ० विषमाणि अद्युग्मानि पञ्च आयुधानि वा-
 णा यस्य । कामे । विषमेष्वाद्योऽप्यत्र ।
 विषय उ० विषयस्ति स्वात्कृतया विषयिण निरूपयति सत्य
 भनि वा वि० नि-अन् । इन्द्रियगोचरे-प्रस्तादौ देशे च ।
 विषयिन् न० विषयोऽस्त्यस्य इति । ज्ञाने, इन्द्रिये च । विष
 यासने नि । राशि कामदेवे ध्वनी च उ० ।
 विषरूपा स्त्री विष रूपिकविष रूपवति अतिक्रामति
 रूप क । अतिविषायास (था) तदथ ।
 विषलता स्त्री० विष व्याह्रिय सता । इन्द्रवारुण्याम् ।
 विषविद्या स्त्री विषाय तद्विहृतये विद्या । विषमन्मन्त्रज्ञाने
 विषये द्यु उ विषे विषापहारे वैदिकवित्त्वक । विषमन्मन्त्रविद्यावति
 विषमालक उ० विषस्य रुपावयस्य गान्धु । पद्मकन्दे ।
 विषमन्त्री स्त्री० विष इति हन-त् ङीप् । अथराजितायाम् ।

विपहारके त्रि० । [विपहारके त्रि० ।
 विपहारी स्त्री० विपं हरति हृ-अच् गौ०डीप् । मनसादेव्याम्
 विपहा स्त्री० विपं हन्ति हन-ड । देवदालीलतायाम् ।
 विपा स्त्री० विपं नाशयत्येनास्यस्याः अच् । (व्यातइच)
 अतिविपयायाम्, बुद्धौ च ।
 विषाण न० विप+कानच् । प्रशुष्टङ्गे, हृस्तिदन्ते वराहदन्ते,
 कुष्ठौषधे, क्षीरकाकील्याञ्च ।
 विषाणिका स्त्री० विषाणमस्त्यस्याः ठन् । अष्ट्याम् (गाडर
 शिडा) कर्कटशृङ्गाम्, आमलक्याञ्च ।
 विषाणिन् पु० विषाणमस्त्यस्य इति । शृङ्गिणि, हृस्तिनि च ।
 शृङ्गाटके, ऋषभौषधे च पु० ।
 विषाद् पु० वि+पद-घञ् । अयसादे, जडतायाञ्च ।
 विषादनी स्त्री० विषाय तन्निष्ठत्वे अद्यतेऽसौ अद-ल्युट् ।
 पलाशीलतायाम् ।
 विषान्तक पु० विपस्यान्तक इव । शिवे, विपहरे त्रि० ।
 विषापह स्त्री० विपमपहन्ति अप+हन-ड । इन्द्रवारुण्याम्,
 नागदमन्याम्, अर्कभूलायाञ्च (इगरसूत्र) ।
 विषारति पु० इत० । कष्णधुसूरे ।
 विषारि पु० इत० । घतकरञ्जे, महाचक्षुषाके च । [त के
 विपास्य पु० विपमासे यस्य । सर्पे विपाक्तमिषास्यमस्य । भङ्गा
 विषु अव्य० विप-ङ् । साम्ये, नानारूपे च ।
 विषुव न० विषु दिनरात्रयोः साम्यं वाति वा-क । समरात्रि
 दिनकालके अयनांशक्रमेण रवेः तुलामेपरागिंसंक्रान्तिभेदे ।
 विषुवत् न० विषु साम्यमस्यास्ति सतपु अवादि० मल वः ।
 विषुवशब्दाद्यैः ।
 विषौषधी स्त्री० इत० । नागदन्त्याम् ।
 विष्क हिंसायां च आ०सक० सेट् । विष्कयते अविष्कृत ।
 दर्शने उभ० विष्कयति ते अविष्कृत ।
 विष्कम्भ पु० वि+स्कन्भ-अच् । स्वर्यचन्द्रयोगजातयोगमध्ये
 प्रथमे योगे, विष्कारे, प्रतिबन्धे, रूपककाव्याङ्गभेदे, योगिनां
 बन्धभेदे, दृक्ते, अवष्टम्भके-कीलकादौ च ।
 विष्कार पु० विक्किरति वि+ङ्-क सुट् च । विह्वले ।
 विष्टप न० विष्ट-कपन् तुट् च । भुवने ।
 विष्टव्य त्रि० वि+स्तन्भ-क्त । प्रतिबन्धे अत्ररुद्धे ।
 विष्टम्भ पु० वि+स्तन् भञ् । प्रतिबन्धे रोगभेदे च ।
 विष्टम्भिन् त्रि० वि+स्तन्भ-णिनि । प्रतिबन्धके रोगविशेष-
 जनके च ।
 विष्टर पु० वि+स्तु-अप् पत्वम् । 'उर्द्धकेषो भवेद्द्वयञ्च लम्ब-

केगस्तु विष्टर' इति 'यामाधर्त्तस्तु विष्टर' इति च स्मृत्युक्ते
 दर्भकते आसनभेदे, आसनमात्रे, दृक्ते च । [विष्णौ ।
 विष्टरयवस् पु० विष्टरः जुगसुटि'रय अयमी कर्णायस्य ।
 विष्टरुहा स्त्री० विष्टा भूमौ प्रविष्टा सती रोहति रुह-क ।
 खर्णकोतक्याम् ।
 विष्टार पु० वि+स्तृ-घञ् पत्वम् । पट्टकिष्णन्दीभेदे ।
 विष्टि स्त्री० विग-क्तिन् क्तिच् वा । वेतन विना भाराटिवहन-
 जन्ये क्लेशे, वेतने, कर्मणि, वर्षणे, प्रेषणे, त्रिष्य-
 द्वात्मककरणमध्ये सप्तमे करणे कर्मकरे-भृत्ये, वेतनं
 विना कर्मकरे च पु० ।
 विष्टा स्त्री० विविधं तिष्ठति स्था-क पत्वम् । पुरीषे ।
 विष्णु पु० विप-व्यापने नुक् । व्यापके, परमेश्वरे, यज्ञौ शुद्धे,
 धर्मशास्त्रकारके सुनिभेदे च 'मन्त्रविष्णुहारीते'ति
 स्मृतिः । 'यस्मात् विश्वमिदं सर्वं तस्य शक्त्या मह्यत्मानः ।
 तस्मादेवोच्यते विष्णुविश्वधातो' प्रवेशनादि'त्युक्ते, वासुदेवेऽपि
 विष्णुक्रान्ता स्त्री० इत० । अपराजितायाम् तस्याः विष्णुपरि-
 त्तज्ञात्वात्तथात्वम् । [त्विन प्रसिद्धः न्यायभाष्यकर्ता ।
 विष्णुगुप्त पु० चाणक्ये परिहृते अयमेव वात्स्यायनपरिचिन्त-
 विष्णुतैल न० वेद्यकप्रसिद्धे तैलभेदे ।
 विष्णुधर्म पु० विष्णुपासनायोग्यो धर्मः शाक० । विष्णुपास-
 नोचते नियमभेदे उपचारात् तत्प्रतिपादके अन्ये च ।
 विष्णुधर्मोत्तर न० विष्णुधर्म उत्तरः प्रधानः वर्णयत्वे न
 यस्य । संहिताभेदे ।
 विष्णुपद न० विष्णोः पदमिव व्यापकत्वात् । आकाशे ।
 विष्णुपदी स्त्री० विष्णुपदं कारणत्वेनास्यस्या अच् गौरा०
 डीप् । गङ्गायाम् दृपसिंहहृष्टिककुम्भरागौ रवे' संक्रान्तौ च
 विष्णुमाया स्त्री० इत० । विष्णोः परमेश्वरस्य माया । अघटन-
 घटनपटीयस्याम् अविद्याशक्तौ, तदधिष्ठान्या इर्गायाञ्च ।
 विष्णुरथ पु० विष्णो रथ इव गतिहेतुत्वात् । गरुडे ।
 विष्णुरात पु० विष्णुना रात विष्णुर्वा रायाञ्जीवनमसौ रा-तौ
 त वा । परीक्षिताख्ये ऋषे सहिर्गमस्यएव अश्वत्यामास्तेषु दग्ध-
 सन् सृत्तः प्रसवानन्तरञ्च विष्णुना पुनर्जीवित इति भारतम्
 विष्णुवल्लभा स्त्री० इत० । तुलस्याम्, अग्निशिखादृक्ते च ।
 विष्णुवाहन पु० विष्णुं वाहयति स्थानान्तरं नयति वह-णिव्
 ल्यु । गरुडे ।
 विष्णुवाह्य पु० विष्णुर्वाह्योऽस्य । गरुडे । [कर्षणशब्दे टङ्कारे
 विष्कार पु० वि+स्तुट् णिच् अच् आत् अच् पत्वम् । धनुर्गुणा-
 विष्य त्रि० विशेषेण वध्यं विप+यत् । विशेषेण वध्यं ।

विष्वक्सेन इ० विपुत्रो सेना यम् । विष्णो विष्णु निम्नाख्य
 भचके तद्गणभेदे च । प्रियङ्गो स्त्री० । [च
 विष्वक्सेनप्रिया स्त्री ईत । नक्षत्राणाम् (वासर आत्तु) भेदे
 विष्वक्खम न० वि+ष्वन एतुल् पत्वणत्वे । भोजने ।
 विष्वक्खण्ड इ० वि+ष्वन षञ् पत्वणत्वे । भोजने ।
 विस्व न० वि+पो क । स्वप्ने ।
 विस्वकखिलका स्त्री० विस्व कृणाकविन कण्डोऽक्षयस्या
 ठन् । वनाकायाम् ।
 विस्व उत्तमं दिग्पर सक०षेट् । विस्वति अवेमीत् ।
 विस्ववात् इ० वि+स्वम्+वद् घञ् । विप्रलम्भे वधने, अन्वया
 स्थितस्य वस्तुनोऽन्यथा कथनादौ च ।
 विस्वकुसुम न विपदुक्त कुसुमम् । पद्मे ।
 विस्वदूट इ० विपिष्टो वदुतो यस्मात् । सिद्धे ददुदोहत्वे च ।
 विस्वनाभि स्त्री विस्व नामो यस्य । पद्मिन्याम पद्मसमूहे च
 विस्वर इ० वि+स्व अच् । समूहे, विनादे च ।
 विस्वर्ग इ० वि+स्वज-वञ् । दाने, त्यागे, अलक्षणे, विस्वर्ज-
 । नीयाख्ये वर्षभेदे, मोक्षे प्रबन्धे च भूतसर्गविस्वर्गादि
 नववक्ष्यमाणक्षितिभिति श्रीधर । [स्वुट् । प्रेरणे ।
 विस्वर्जनं न वि+स्वज-स्वुट् । दाने, त्यागे च । वि+स्वज णिच्
 विस्वर्ष इ० वि+स्वप अच् । रोगभेदे ।
 विस्वर्षण न० वि+स्वप-स्वुट् । प्रसारे ।
 विस्वार इ० विस्वरति वर्धति वि+स्व षञ् । मत्स्ये ।
 विस्वारिन् वि० वि+स्व षिनि । प्रसरणशीले । मत्स्ये इ०
 मासपण्या स्त्री० ङीप् । [पद्मसमूहे पद्मलतायाश्च ।
 विस्विनी स्त्री० विस्वला समूह तद्युक्तो देगो वा इति ।
 विस्वचिका स्त्री विगिष्ठा हृषीव इत्यर्थे कन् । रोगभेदे ।
 विस्वत वि० वि+स्व क्त । विस्वीर्षे ।
 विस्वत्वर वि० वि+स्व-वरप् । प्रसरणशीले । क्षिया ङीप् ।
 विस्वत्वर वि० वि+स्व ऋरप् । विस्वरणशीले ।
 विस्वट् वि० वि+स्व न क्त । प्रेरिते रचने विस्वट्, इति रश्च
 क्षिप्रं भोजने च । [रक्षितापरिभाषे च ।
 विस्वा इ० वि० वि० वि० उत्तमं क्त नि० नदट् । स्वर्षर्षे, कर्मोति
 विस्वार इ० वि+स्व ण् । मन्वसमूहे, वाक्यसूत्रे, विस्वारे,
 प्रसरे, समूहे च । व्यापारे अच् । पीठे ।
 विस्वार इ० वि+स्व सप्तम्यां क्तपरि षञ् । विदने भावे
 षञ् । विस्वीर्षनायाम् सप्तम्यायस्य स्वे परस्मै च ।
 विस्वीर्ष्य वि० वि+स्व-क्त । विपुत्रे विस्वारयुक्ते विवासे च ।
 विस्वीर्ष्यपथं न० विस्वीर्ष्यनि पथार्थस्य । मानवे ।

विस्वत वि० वि+स्व-क्त । विस्वारयुक्ते । [बह्वक्षणे विपभेदे च
 विस्वुलिङ्ग इ० विस्वरति वि+स्वरुट् वा षप तद् लिङ्गमस्य ।
 विस्कोट इ० विस्कुटति वि+स्कुट-अच् । (विपकोटा) पदार्थे,
 स्वार्थे कन् । स्कोटकभेदे विस्कोटकभया 'भयपहेति शी
 तला स्त्रोत्वम् ।
 विस्मय इ० वि+स्मि-अच् । आश्चर्ये, अद्भुते, रसभेदे च ।
 विस्मयान्वित वि० इत० । विस्मययुक्ते आश्चर्ययुक्ते च ।
 विस्मापन इ० विस्मि-षिच् अच आत्तु लु । ऊह्यते, कामदेवे
 च । गन्धर्वपुरे न० । विस्मयनमस्यत्व ।
 विस्मित इ० वि+स्मि क्त । विस्मययुक्ते ।
 विस्मृत वि० विस्मृ-क्त । स्मरणविषये ।
 विस्मृति स्त्री० वि+स्मृ क्तिन् । स्मरणभावे ।
 विस्व न वि० इत् । आत्मगम्यो ।
 विस्व स इ० वि+स्वनुष-वञ् । पतने, क्षरणे च ।
 विस्वगन्धा स्त्री० विस्वो गन्धोऽस्या । त्वपुष्यायाम् ।
 विस्वगन्धि इ० विस्वमेव गन्धोऽस्या इत्यस्य । इरितावे ।
 विस्वर्ष इ० वि+स्वन् षञ् । विस्वाभे, प्रत्यये, परिचये च ।
 विस्वस्मिन् वि० वि+स्वन् ष षिनि । विस्वाययुक्ते, मण्डयिनि च
 विस्वसा स्त्री० वि+स्वन् ष क्त । जरायाम् ।
 विस्वसा स्त्री० वि+स्वस आत्मगम्योऽस्तस्या अच् । त्वपुष्यायाम्
 विस्वग इ० वि+स्वयसा गच्छति गम ङनि । पवित्रिण्ड विस्वद्वोष्यत्
 विस्वङ्गम इ० विस्वायसा गच्छति गम-खञ् नि षड्विधि ।
 विस्वङ्गराज इ० इत० अच् धमा० । मन्वे 'विस्वङ्गराजाद्
 इति रिति साध । [सायाश्च ।
 विस्वहन न० विस्वन्वते वि+स्वन् स्वुट् । स्वल्पिभ्युत्वे, विभ्रं, हि
 विस्वर इ० वि+स्व षप । विद्योगे । स्वुट् । तत्वेव न ।
 विस्वसित न० वि+स्व क्त । अभ्यसहास्ये ।
 विस्वस वि० विगतो हन्तो हृषावलम्बन यस्य । ध्याकुले ।
 पवित्रते, पण्डे च इ० ।
 विस्वायित न० वि+स्वा-षिच-क्त । दाने ।
 विस्वायस् इ० न० वि+स्व अच् नु वि० इति । व्याकाये
 पवित्रिण च स्वार्थे अच् । विस्वायसम्याक् श्रे न० ।
 विस्वार इ० वि+स्व षञ् । क्रोडाधि प्रादाभ्यां गमने, स्वमणे
 अन्वये श्रीठाया वीहृदेवाचने, पैलवने च ।
 विस्वित वि० वि+ष्वा क्त । हते विस्वित्वा मोषिते च ।
 विस्वीन वि० वि+स्वा-क्त । त्यक्ते, वर्जिते च ।
 विस्वत न० वि+स्व भावे क्त । विस्वारे, स्त्रीणां वेदभेदे च ।
 विस्वत वि० वि+स्व अच् । मयादिना व्याकुले, विस्वीने च ।

वी कान्तो जनने च अरु-गती व्याप्तौ जेमे भोजने च मक०
अटा० उभ० अनिट् । वेति अश्वपोत् ।

वी(वि)काश पु० वि+काश-वञ् वा टोर्षः । रहसि, प्रकाशे च ।
वीजगा न० वि+इज-करणे ल्युट् । नेत्रे । भावे ल्युट् । दर्शने
वीहा स्त्री० वि+इषि-अच् । शूकगिम्वास् । अ । गतिभेदे,
वृत्ते, अश्वगतिभेदे, मन्त्रौ च ।

वीचि(ची) पु० स्त्री० वे-डोचि स्त्रीत्वे वा ङीप् । तरङ्गे, अर-
कागे, सुखे, अल्पे, किरण्ये च ।

वीचितरङ्ग पु० वीचेरिव तरङ्गो यत् । उचितो यथा
उत्तरोत्तरं तरङ्गजननेनैवं स्वजन्यजन्यादिरूपे न्याय-
भेदे यथा गव्यस्य दक्षादितेने उद्भवस्तज्जन्मन्यगव्यपरम्परया
श्रोत्रेण सह सम्बन्धात् अयणम् ।

वीचिमान्तिन् पु० वीचीनां मालाऽस्त्यस्य इति । ससृष्टे ।

वीज व्यजने अट० चुरा० उभय० सक० सेट् । वीजयति ते अवि-
बीजत्-त । 'वीज्यते च हि मन्त्रप्र' इति कुमारः ।

वीज न० वी-क्तिप् जन-ड कर्म० । कारणे, गुक्ते, अङ्कुरे,
तत्त्वावधाने, मन्त्रानि, अव्यक्तगणितभेदे, मन्त्रभेदे,
धान्यादेः फलादौ च ।

वीजक पु० बीजेन कारयति कै-क । मातृलङ्गके । [वराटके ।
वीजकोश पु० बीजानां कोश इवाधारः । पद्मबीजाधारे
वीजगर्भ पु० बीजानि गर्भे यस्य । पटोले ।

वीजगुप्ति स्त्री० बीजानां गुप्तिर्यस्याम् । गिम्वास् ।

वीजन न० बीज-ल्युट् । व्यजने । कारणे ल्युट् । चामरादौ ।
वस्तुनि, चक्रवाके, जीवस्त्रीविहगे च पु० ।

वीजपादप पु० बीजप्रधानं पादपः । भङ्गातकृत्वे ।

वीजपुष्प न० बीजात् पुष्पं यस्य । मरुक्के । [बीजपूर्णोभयत्
वीजपूर पु० पूर्यते पूर-वञ् इत् । (टावा लेवु) जम्बीरभेदे
वीजफलक पु० बीजानि फले यस्य कम् । बीजपूरे जम्बीरे ।
वीजमाटक स्त्री० बीजानां मातेय इवार्थे कम् । पद्मबीजे ।
वीजरुह पु० बीजेन रोहति रुह-क । बीजमातृजाते धान्यः दौ
वीजरेचन न० बीजं रेचयति रिच-ल्यु । बीजेषु मध्ये रेचके
जयपालबीजे ।

वीजवपन न० बीजानि उष्यन्तेऽत्र वप-आधारे ल्युट् ।
जेत्वे । भावे ल्युट् । बीजस्य उद्पादनार्थं क्षेपणे ।

बीजरत्न न० बीजं रत्नमिवास् । सापकलाये ।

बीजउच्च पु० बीजमादाज्जातो वृक्षः । असनवृक्षे ।

बीजसुहृत् पु० बीजानां वपनयोग्यधान्यादीनां सङ्घय-
संग्रहः सस्+चि-अच् । वपनयोग्यधान्यादिष्वभेदे ।

बीजसू पु० बीजं सूते सू-क्तिप् । पृथिव्याम् । [रुष्टे जेत्वे ।
बीजाकृत लि० बीजेन सह लट्स् डच् ङ-क्त । बीजेन सह

बीजास्त न० बीजेनास्तमितः । वृक्षाङ्गे । [विशिष्टे लि०
बीजिन् पु० बीजमप्यस्य इति । उद्याटके पितरि । बीज-
बीज्य लि० विशेषेण इच्छं । वि+यज-व्यप् । कुर्त्तौने ।

वीटि(टी) स्त्री० वि+इट-इन् वा ङीप् । (पानेर बीडा)
मञ्जिततामूने । स्वार्थे कम् । तत्रैव ।

वीणा स्त्री० अज-न वीभावः । टः णत्वम् । स्वनामख्याने
वाद्यभेदे । [टसृडे ।

वीणाद्गण्ड पु० इत् । वीणावाद्यं व्यतानावूपरिस्थे काष्ठ-
वीणावाद् लि० वीणां वाद्ययति वट-णिच्-अण् । वीणावाटके
वीत न० वि-इण् क्त । दुष्प्रामथ्ये हृष्यद्वाटिसंज्ञे, अद्भुतकर्मणि
न्यायाद्युक्ते अस्तुमानभेदे च । शान्ते, गते च लि० ।

वीतंस पु० वि-तन्-वञ् वा टोर्षः । शृगपत्रिणां चन्दनीम-
करणे दामप्रभृतौ, विश्वामचेत्तप्रावरणे च ।

वीतशोक पु० वीतः विगतः शोको यस्मात् यस्य वा ।
अशोकवृक्षे, शोकहीने लि० । [क्तिच् । घोटके पु० ।

वीति स्त्री० वी-क्तिन् । गतौ, दीप्ता, भोजने, याचने च ।
वीतिहोत्र पु० वीतये पुराडागादिभक्षणाय ह्ययन्ते देवायत्न
उ-तल् । वज्रौ । [वर्त्मनि, दृश्यकाव्यनाटकाङ्गभेदे च ।

वीधि(वी) स्त्री० विधि-इन् टः वा ङीप् । पृथ्वी, श्रेणी, मृहाङ्गे,
वीध्यङ्ग पु० वीधिरङ्गस्य । दृश्यकाव्यभेदे ।

वीध्र लि० वि-इन्-ध-रक् । निर्भये । नभसि, वायौ च पु० ।

वीनाह पु० वि-नह-वञ् । कूपादिष्वप्यवन्दनसाधने (पाट)
ख्याति प्रदर्थे ।

वीणा स्त्री० वि+आप-सन्-अच-इत्-अ अभ्यासनोपय । व्याप्तौ
वीञ् अट० चु० आ० अक० सेट् । वीचयते अविधीनत् ।
वीभ शौर्यहेतुके उद्यमे विकल्पने च म्वा० अक० सेट् । चङ्घि न
हृस्वः । वीभते अग्नीषिठ ।

वीर न० अज-रक् वीभावः वीर-अच् वा । मरिचे, पद्ममूले,
काञ्जिके, उगीरे च । संज्ञायां कन् । करवीरे, वेगवति शौर्ययुक्ते
च लि० तन्वोक्ते ज्ञानाचारे न० तद्वति लि० शृङ्गां स्त्री० ।

वीरक पु० वि+इर-णुल् । करवीरे ।

वीरण न० वि+इर-ल्यु । उगीरे (वेणारमूले) ।

वीरतर न० वि+इर-अच् तरप् । वीरण्ये, शूरतरं लि० ।

वीरतर पु० वि+इर-अच् कर्म० । अर्जुनवृक्षे कोकिलाद्ये,
भङ्गातके, (मेल) विल्वभेदे च वीरवृक्षादयोप्यत्र । [याम् ।
वीरपत्नी स्त्री० वीरः प्रति र्यस्यां नुक् ङीप् च । वीरभार्या

वीरपत्न्या स्त्री० वीरयति वीर-अच् तथाभूत पत्र
 यस्या । विजययाम् भङ्गे ।
 वीरपान(ण) न वीराया पानम् वा षत्वम् । युद्धाय युद्ध-
 श्लेषादतत्त्वे वा घुरापानादी । वीरणे न० ।
 वीरभद्रं पु० वीरो भद्रोऽयम् । अश्रमेधीयेऽन्ने वीरेषु भद्रम् ।
 वीररजस् न० वीर इव रज रक्तत्वात् । विन्दूरे ।
 वीरम् स्त्री वीर स्तुते स्तम्भक्तिम् । वीरभातिरि ।
 वीरसेन उ वीरा सेना यश्च । नखराजजनके ऋषभेदे ।
 वीरहन् पु० वीरयति शौर्यान्वित करोति वीर-णिच् अच् ।
 वीरो यज्ञान्मित्र हतवान् हन्-क्तिप् । मष्टान्मौ विभे ।
 वीरा स्त्री० विन्-ईर-अच् वीरन्-अच् वा । छरानामगन्धर्व्ये,
 घोरकाकोत्याम्, आसलव्याम्, एलवानुकाया, पतिपुत्र-
 वत्या क्षिया, रक्षाया, विद्यायाम् इग्निकायाय, घोर-
 वेदाय्या, काकोत्या, महाप्रताय्या, धतकुमार्याम्
 अतिविधाय, द्वाद्यायाम्, शिवाप्राद्ये च (शिष्णु) ।
 वीरास्त्रं पु० वीरयति शौर्यान्वित करोति वीर णिच्-अच्
 कर्म० । अक्षवेतसे । [हरे युद्धवेते ।
 वीराशसन न० वीरैरायस्यतऽन्य आन्-शसन ल्युट् । भय-
 वीरासन न० वीरत्वेषासनम् । 'एकपादनयैककिन्नु विन्यसेद-
 र्वस्यितम् इतरकिन्नु तथा पद्यात् वीरासनमितिस्त्वन्त
 भिल्लुके आसनभेदे । [लतायाम् ।
 वीरुध(पा) स्त्री० विन्-रुध-क्तिप् दीर्घं वा टाप् । विस्तृताया
 वीरेऽखर लि० इत० वीरपती । काशीस्थे शिवलिङ्गभेदे पु
 वीर्यं न० वीर यत् वीरस भावो यत् वा । देहस्ये षरमधाती
 युक्ते पराक्रमे वले प्रभावे तेजसि, दीप्तौ च । [युक्ते च
 वीर्यैवत् लि० वीर्यमरूपस मगड मक्ष व । चसवति, वीर्य-
 वीवध उ विरोधेण वधतेऽन्य वध वच् न उच्चि । तस्युका-
 दिधयङ्गे, माँ, भारे च । [वाङ्के ।
 वीवधिकं पु० वीवध भारवहन् शिल्पमस्य उन् । भार
 वीष्टार उ विच्छिद्यतेऽन्य विन्-ष्ट-अच् दीर्घं । बुधमन्दिरभेदे ।
 भावे वच् । विहारे ।
 युग योगे आ पर धक सेट् इदित् । युगति अयुङ्गीट् ।
 घुट द्विधायां घुरा० उभ० धक० सेट् । नोटयति तं अयुवृत्तं त
 इदिल्लुके घुष्टयति तं अयुवृत्तं त । [धवभन्वत् त ।
 घुध द्विधायां घुरा उभ० धक० सेट् इदित् । युवयति ते
 युग(ध) विभागे, प्रथमकारणे च दि० पर० धक सेट् । युग(धा)ति
 अतोमी(धी)त । [धनु(शु)० धनुत् त ।
 घु(ध) द्विधायां घुरा० उभ० धक० सेट् । घु(धु)पयति ते

दृ आवरणे चु० उ० धक० सेट् । वारयति ते अमीवरत् त ।
 दृ सेनाया क्यु० आ० धक० सेट् । दृषीते 'दृषते हि विष्टयकारिण
 भिति भारवि । अचरीट अचरिष्ट-अहत । [रीष्ट अहत ।
 दृ वरणे भ्वा० उभ० धक० सेट् । वरति ते अचारीत् अचरिष्ट अच-
 दृ वरणे स्वादि० क्यु० च उभ० धक० सेट् । दृषीति दृषुते
 दृषाति दृषीते अचारीत् अचरिष्ट अचरीट अहत ।
 दृ दृष्टि न दृष्टि त्त । करिगर्जने ।
 दृक आदाने भ्वा० आत्म० धक० सेट् । वर्कते अचर्कित् ।
 दृकं पु० दृक-क । कुक्कुराकारे हृदिगघातके व्याघ्रभेदे । काके
 वकहृत्से, क्षत्रिये, अनेकद्रव्यजन्ये धूमै, सरलद्रव्ये उदरस्थे
 पङ्क्तिभेदे च अस्वघाया स्त्री० वा गौरा० ङीप् । दृक
 क्षिया स्त्री ङीप् ।
 दृकद्वयं पु० दृक दयति दनुग्-अच् । कुक्कुरे । द्विपान्नादौ धूपे
 दृकधूपं पु० दृक्यते दृक-पञ्चम्ये क कर्म । नानाद्रव्यमिश्रिते
 दृकधूमं पु० दृक इव धूमं । ष्टगाथे । (तेजोऽडि) ।
 दृकाक्षी पु० दृकस्यैवादि प्रथमस्य पच् ममा ङीप् । विद्वति
 दृकाराति उ इत० । कुक्कुरे एकस्त्रिंशदयोष्यत् ।
 दृकोदरं पु० दृकनासाग्निनदरे यस्य । यस्य तीक्ष्णो दृको नाम
 जठरे इत्यप्राहन । मया दत्तं च धम्यात्मा तेन चाक्षी
 दृकोदर' इत्युक्ते भीमे 'दृकमूले वचन दृकोदर इति भारवि
 दृकण् लि० अथ क । क्षिदे ।
 दृक्ष् वरणे भ्वा या सक० सेट् । दृषते अदृष्टि च । [कुटजद्वये
 दृक्ष् उ अच-कश्च । अथने'पि जायमाने दुष्मे । हृस्व.र्षे कन् ।
 दृक्षचरं पु० दृक्षे चरति चर अच् । वानरे ।
 दृक्षच्छाय न इत० । बहूना दृक्षाणा ज्ञायायाम् ।
 दृक्षधूप उ दृषो'पि धूपलत् माधनत् । सरलद्रुमे ।
 दृक्ष्छाया उ इत । पटद्वये ।
 दृक्षपाकं पु० दृक्षस्य पाक शिशुरिच जटिलत्वात् । पटद्वये ।
 दृक्षमवन न० उत । दृक्षस्ये कोटरे । [वन्द्यायाम् (परगाका)।
 दृक्षमध्या स्त्री दृक्षो मधो वेदकत्वात् भोजनीय इव यस्या ।
 दृक्षभेदिन् पु० दृक्ष भिनत्ति भिद पिनि । दृक्षभेदके अक्षभेद ।
 दृक्षमृद्गं पु० दृक्षस्य मृदि भूमौ भवति भू क्तिप् । अलवेतसे ।
 दृक्षकृष्टा स्त्री० दृक्षे रोहृत् इच्छ-क । वन्द्यायाम्, अयत्तस्यभाषाद्य
 दृक्षवाटिका स्त्री० दृक्षेवाटीयं शहतत्वात् इवाये कन् ।
 अमात्यगणिकोपस्ये ष्टक्षमोपस्ये षपवने । [धक्षे च
 दृक्षान्दं पु० दृक्षमति भिनत्ति अद-स्यु । कुठाराके (नेहानि)
 दृक्षान्तरभक्ति भिनत्ति । अत्रत्यद्वये, मयुष्मते, पियाद्ये
 विदारके च । वन्द्यायां स्त्री० गौरा० ङीप् ।

दृञ्जास्त न० दृञ्जजातमन्त्रम् । (तेहल) दृञ्जजाताऽस्त्र प्रधाने
 दृञ्, चुक्रास्त्रे च ।
 दृञ्चोत्पल पु० दृञ्जमासीद्यमानसुत्पलं येन । कर्णिकारदृञ्चे
 दृच दृत्तौ रु०पर०सक०सेट् । दृणक्ति । अर्चनीत् । निष्ठा अनिट् ।
 दृज त्यागे अदा०यात् । सक०सेट् इदित् । दृङ्क्ते अष्टद्विष्ट
 नेद्विट्पयस् । दृक्ते अर्जिष्ट । निष्ठा अनिट् ।
 दृज त्यागे वा चु० उभ०पञ्चे भा० पर० सक० सेट् । वर्जयति ते
 वर्जते । अर्चवर्जत्-अर्चीदृजत् । अर्चर्जीत् । निष्ठा अनिट्
 दृज दृत्तौ, त्यागे च रु०पर०सक० सेट् । दृणक्ति । अर्चर्जीत् ।
 निष्ठा अनिट् । दृक्त । [कृदित्त्वे लि० ।
 दृजन न० दृञ्जतेऽथ दृज-क्यु । पाप्ने, आकाशे च केगे पु०
 दृजिन न० दृज-इनच् किञ्च । पाप्ने, भुग्ने लि० । देगे पु० ।
 दृण् प्रीणने, तु०पर०सक०सेट् । दृणति अर्चर्णीत् ।
 दृण भञ्जये तना०उभ०सक०सेट् । दृणोति वर्णोति दृणुते अर्च-
 र्णीत् अर्चर्णित् । क्त्वा वेट् । [अमर्त्तत् ता
 दृत दीप्तौ चु०उ०सक० सेट् । वर्त्तयति ते अर्चोदृतत् त
 दृत वर्त्तने भा० आ० लुडि लटि लडि च उभ०अक०सेट् ।
 वर्त्तते । अदृतत् अर्चर्णित् इत्यति वर्त्तयते । क्त्वा वेट् ।
 दृत संभक्तौ, वरणे च दि०आ०स०सेट् । दृत्वते अर्चर्णित् । क्त्वा वेट्
 दृत लि० दृ-क्त । प्रार्थिते, कर्माद्यौप्रार्थनादिना कृतनियोगे च ।
 दृति स्त्री०दृ-क्तिन् । वेदने (वेडा) 'दृतिञ्च तल कुर्वीते'तिस्मृ०
 दृतिङ्कर पु० दृतिङ्करोति क्-खच् । विकङ्कते (वर्द्धि) ।
 दृत्त न०दृत-भावे क्त । 'गुरुपूजा दृणा शौचं सत्यमिन्द्रियनिग्रह
 प्रवर्त्तनं हितानाञ्च तत्सर्वं दृत्तस्यते' इत्युक्ते चरिते,
 पद्यभेदे, दृत्तौ च । दृत्त-कर्त्तरि क्त । अतीते दृटे, वर्त्तुचे
 अधीते स्मृते जाते च लि० कूर्म्भे पु० ।
 दृत्तगन्धि न० दृत्तस्य पद्यभेदस्य इव गन्धो जेशोऽल इत्
 समा० । 'भवत्युत्कानिकाप्रायं समासाद्यं दृत्तान्तरम् । दृत्तैक
 देशमन्त्रात् दृत्तगन्धि पुनःस्मृतमित्युक्ते गद्यभेदे ।
 दृत्ततरङ्गुल पु० दृत्तो वर्त्तुलन्तरङ्गुलोऽस्य । यावनावे । [व्याम्
 दृत्तनिष्पाविका स्त्री० दृत्ता वर्त्तुला निष्पाविका । नखनिष्पा
 दृत्तपर्णी स्त्री० दृत्तानि पर्णाश्चस्याः ङीप् । महाशण्डुपि-
 कायाम्, पाठायाञ्च (आकनाटि) ।
 दृत्तपुष्प पु० दृत्तानि वर्त्तुलानि पुष्पाण्यस्य । शिरीषदृत्ते ।
 दृत्तफल न० दृत्तं फलमस्य । मरोचे, टाडिने, वटरे च । वार्त्ता-
 क्याम्, आमलक्याञ्च स्त्री०टाप् ।
 दृत्तमल्लिका स्त्री० दृत्ता मल्लिकेव । श्वेतार्के ।
 दृत्तबीज पु०दृत्तानि बीजान्त्स्य । भिरुडायाम् । आटकाम्स्त्री०

दृत्तस्य पु० लि० दृत्ते गुरुपूजादौ चरिते तिष्ठति म्या क ।
 गुरुपूजाद्विचरितरते । [सूत्रेगे च
 दृत्तान्त पु० दृत्तो जातोऽन्तोदिर्णयो यस्मात् । संवादे, माचित्र
 दृत्ति स्त्री० दृत्त-क्तिन् । वर्त्तने, स्थितौ, विपरणे च करणे क्तिन्
 जीविकायाम् । कौशिकीसादतीभारव्यारभय्याग्ने रचना-
 भेदे, वेदान्तोक्ते अन्तकरणाटेः परिणामभेदे च । 'बुद्धिद्वि-
 चिताभामावि'ति 'ब्रह्मण्यज्ञाननाशाय दृत्तव्याप्तिरिति च वे०
 दृत्तिकर्षित लि०दृत्त्या कर्षित । विपसस्ते, अल्पमात्रदृत्तिके च
 दृत्त पु० दृत्त-रक् । अन्वकारे, रिपौ, तट्टपुत्रे दानभेदे,
 मेघे, पर्वतभेदे, मन्त्रे, गन्धे च ।
 दृत्तद्विप् पु० दृत्त० । इन्ट्रे । दृत्तरिषाटशोयत् ।
 दृत्तद्वन् पु० दृत्तं हतवान् हन-क्तिप् । इन्ट्रे ।
 दृत्ता अर्थ० दृत्तान् किञ्च । निरर्थके ।
 दृत्तादान न० कर्म० । निष्फलदाने स्मृतिप्रदर्शिते देवपित्वा-
 द्यर्थभिन्ने कार्ये-दानभेदे । [मामे ।
 दृत्तासांस न० दृत्ता भूतं मांसम् । देवाद्यनुद्देशेन हतपशूना
 दृत्त न० दृत्त-क्त । शैलजनामगन्धद्रव्ये । दृत्तदारके दृत्ते पु० ।
 दृत्तद्विपुक्ते, परिपुक्ते च लि० ।
 दृत्तकाक पु० कर्म० । द्रोणकाके ।
 दृत्तगङ्गा स्त्री० कर्म० । नदीभेदे ।
 दृत्तदारक पु० दृत्तं दारयति दृ-णित्-गुल् । वीरतादृत्ते ।
 दृत्तफल पु० दृत्तं फलमस्य । दृत्तदारके दृत्ते ।
 दृत्तनाभि लि० दृत्ता नाभिरस्य । (गोड) दृत्तनाभियुक्ते ।
 दृत्तप्रपितामह पु० दृत्तं प्रपितामहात् राज० । प्रपितामह
 जनके । [पितरि ।
 दृत्तप्रमातामह पु० दृत्तं प्रमातामहात् राज० । प्रमातामहस्य
 दृत्तवल्ल स्त्री०कर्म० । महासमझायाम् दृत्तवलकरत्वात्तथात्वम् ।
 दृत्तराज पु० दृत्तेषु राजते राज-अच् । अस्त्रवेतसे ।
 दृत्तविभीतक पु० दृत्तः विभीतक इव । व्याघ्रातके ।
 दृत्तत्रवस् पु० दृत्तेभ्य दृत्तोति चु-अस्रत्, दृत्तेषु अत्रो
 यशो यस्येति वा । इन्ट्रे ।
 दृत्ता स्त्री० दृत्त-क्त । गतयौवनायां स्त्रियाम् ।
 दृत्ति स्त्री० दृत्त-क्तिन् । सन्तद्वौ अभ्युदये, सम्पत्तौ, समूहे च ।
 दृत्त-कर्त्तरि क्तिच् । औपनिविशेषे, कलाकरे, (सुट)
 'दृत्ते रपि पुनर्दृत्तिरितिस्मृतिः । शैलेयगन्धद्रव्ये पु० ।
 दृत्तिका स्त्री० दृत्ति+कार्ये कन् । दृत्तिनामकौषधे ।
 दृत्तिजीविका स्त्री० दृत्तिरूपा जीविका । ऋणदानादिपु,
 प्रयुक्तधनेभ्यो लाभरूपजीविकायाम् ।

दृष्टिश्चाह दृष्टौ अमृद्ययाय आहम् । प्रलादीना सस्काराहो
 पार्श्वविधिके नान्दीयाहै ।
 दृष्ट्याजीव त्रि०द्विम् अथमथत प्रयुक्तद्व्याधिकलाममाजी
 वति ७+जीव अण् । वार्द्धिक । [अववर्द्धत् त ।
 दृध दीप्तौ शु० उभ अथ सेट् । वर्द्धयति ते स्वदीदृधत् त
 दृध दृष्टीभ्या आत्त लुङि लुङि लुङि च उभ अथ इता०सेट् ।
 वर्द्धति अष्टधत् अर्द्धत् मस्य ति वर्द्धियते । ज्ञा वेट् ।
 दन्त न० ह ऋ नि० सुम च । (वांटा) फलपत्रादिवचने ।
 दन्ताक प्र०स्त्री दन्तमकति अथ अण् । पात्ताकी स्त्रीविमौ०डीए
 दन्तिता स्त्री० दन्त जातमस्या तार इतत् । कटुकायाम् ।
 दन्ट न ह्यत्ने दणुते वा दण्-उत वा दन् नि० । समूहे दया
 नृदशख्यायाच्च, तनखा, राधिकाया स्त्री० ।
 दन्दार वि दन्दश्च्छति च अण् । मनोहरे ।
 दन्दारक ड० दन्+आर कन् । देवे । सुखे मनोहरे च लि०
 दन्दावन स्त्री दन्दाया विहारभ्यानम वनम् । मयुरावधि-
 लक्षे वैश्वे वेीर्षभेदे । 'दन्दावनं परित्यज्य पादभेक न
 गच्छती'ति उपाणसु ।
 दन्दिष्ठ लि० अतिप्रयेन दन्दारको सस्य दन्तु दन्दारेण ।
 अतिप्रयसरत्ये 'दन्दिष्माश्चिँट्' चधधाधिपानामि ति
 भट्टि दैयसुन् दन्दीवानमथ लि क्लिया डोए ।
 दृण दृती द्रिया पर०भक्त० सेट् । दणवति अष्टधत् अथर्षीत्
 प्रयादिरयभिल्लेके तेन अष्टधदित्येव ।
 दृशु ड० दृग-क । वासकदले, उन्दूरे च ओषधिभेदे स्त्री० ।
 दृश्विक ड मच किक्रन् । (विद्या) कीटभेदे, मुककोटे, (शुयापीका)
 मेधादित अष्टभे रागौ, ओषधिभेदे, मदनदृष्टे, कर्कटे,
 गोमयकीटे च ।
 दृश्विकप्रिया स्त्री० दृषिकस्य मुककोटस्य प्रिया । पूतिकायाम्
 दृश्विककर्षा स्त्री दृषिक दृष कर्षो यस्या । आसुकर्षाम् ।
 दृश्विका स्त्री दृषिक तद्विषमस्यस्य अण् । (विद्याती) शुभभेदे
 दृश्विकाली स्त्री० दृषिक इवालति पर्याप्तोति वेदनायै
 अथ गीरा स्त्रीए । (विद्याती) शुभभेदे ।
 दृश्विकपत्नी स्त्री दृषिक इष पत्न विद्यात्मस्य दृ कलोप
 स्त्रीए । इषिकास्याम् ।
 दृश्वीर ड मय कोरत् । श्रेतपुनर्नयायाम् ।
 दृष धिचने सक भ्वा०पर०प्रजननसामर्थ्ये व्यक्त० सेट् । वर्धति
 वर्धयति । ज्ञा वेट् । [अववर्द्धत् ।
 दृष प्रजननसामर्थ्ये चुरा०व्याक्त०अथ सेट् । वर्धयते-जीवदृषत
 दृष ड० दृष क । दृषभे पुत्रके, मेधादितो द्वितीये रागौ, उरु

भेदे, एकादशमनुकालिके इन्द्रे, धर्म, शृङ्गिमात्रे, भूमिके
 मुक्युक्ते, वासकदले, वास्तुस्थानभेदे शत्रौ, कामे, बलयुक्ते
 वृषभनाभोपधे, मयुरविच्छे च ।
 दृषणु ड दृष-क्यु । अथलकोपे ।
 दृषदृशक ड दृषान् भूमिकान् दगति दन्म-शुल् । विङ्गते
 दृषध्वज ड० दृषो ध्वजो यस्य । शिवे दृषकेतन.दयोष्यत् ।
 दृषध्वाङ्गी स्त्री० दृषो वलवान् धाङ्गु काको यस्या ड्व ।
 गौरा स्त्रीः । नागरसहायाम् ।
 दृषन् ड० दृष कनिष् । इन्द्रे, कर्षे, दृषे, अथे ड खे च ।
 दृषनागन ड दृषान् भूमिकान् नागयति नश-ण्ड+ल्यु ।
 विडाहे । [काणो] आसुकर्षाम् ।
 दृषपर्या स्त्री दृषस्य भूमिकस्य कर्ष इव पर्यामस्या । (उन्दूर
 दृषपर्जन्यु ड दृषे पञ्च उल्लो यस्या । शिवे, दैत्यभेदे च । दृष
 वलकर पर्ये यस्य । शृङ्गारदृष्टे कयैरो च ।
 दृषभ ड० दृष-अथक् किञ्च । वृषे, श्रेष्ठे, जिनभेदे, कर्षिच्छे
 अथभनाभोपधे च ।
 दृषभगति ड० दृषभेण गतिरस्य । शिवे दृषभयानादयोष्यत् ।
 दृषभध्वज ड० दृषभो ध्वजोऽस्य । शिवे दृषभकेतनादयोष्यत् ।
 दृषभाङ्गी स्त्री०दृषभस्य अङ्गीना उष्माष्यस्या । इन्द्रेवाहण्याम्
 दृषभानु ड । राधिकाया पितरि ।
 दृषभानुमुता स्त्री० इत० । राधिकायाम् । [पुत्रे अथे च
 दृषल ड० दृष-कलण् । अद्रे, दृष्टने पीठके अथामिच्छे पन्त्र-
 दृषली स्त्री पितृर्षे च नादी रज प्रयत्यवच्छता । मूष-
 हत्या पितृषस्या सा कथा दृषली स्त्रते'त्युक्ताया पितृ-
 दृष्टे इदरजस्वाममूढाया कन्यायाम् । दृषल+भाय्यां
 जातौ वा स्त्रीए । दृषनजातिक्लिया, तद्भाय्यायाच्च, 'मृगहा
 दृषलीपति रिति 'दृषलीकेनपीतस्ये'ति च सृति ।
 दृषलीचन ड०दृषस्यैव लोचन यस्य । भूमिके । इत० । दृषनेत्रे
 न । इव० । दृषस्यनेत्रे लि ।
 दृषवाहन ड दृषो वाहनमस्य । शिवे दृषभवाहनादयोष्यत्
 दृषस्यन्ती स्त्री दृषेण अथमनिष्कति दृष+जामर्थे वयच
 दृशु च । काष्ठकां 'जघमण्'था दृषस्यन्तीति भट्टि ।
 दृषा स्त्री० दृष भूमिप्रमदाहर पर्यामस्या । भूमिकपयसास्य ।
 दृषाकपायो स्त्री० दृषाकपे पत्नी स्त्रीए वेष्ट च । लज्जाम्
 गीर्याम्, स्वाहाया मर्यां, जीवन्त्याच्च ।
 दृषाकपि ड दृष पर्ये च कस्यदति न+कपि दम् नलोप ।
 मद्गदने, शिष्यौ अग्नी, दृष्टे च ।
 दृषाकर ड दृषस्य क्षामर्यस्य कर क-अण् । भाये ।

दृष्टाङ्ग पु० दृष्टयः अङ्गोऽस्य । शिवे, भङ्गातके, पराडे च
 दृष्टि(पी) स्त्री० दृष्ट-क्ति वा ङीप् । व्रतिनां कुगमयासनभेदे ।
 दृष्टोत्सर्ग पु० उत्+सृज-घञ् इत्० । मृताद्युद्देशेन तत्पुत्रादिभिः
 क्रियमाणे विधानेन दृष्टस्य त्यागे 'दृष्टोत्सर्गश्च कर्त्तव्य'
 इति सूत्रितः । [दृष्ट्यमाणे जले ।
 दृष्टि स्त्री० दृष्ट-क्तिन् । वर्षण्ये । कर्मणि क्तिन् । मेघादिभिः
 दृष्टिघ्नी स्त्री० दृष्टिं हन्ति कारणत्वेन जहाति हन-क ङीप् ।
 सूक्ष्मलायाम् ।
 दृष्टिजीवन त्रि० दृष्टिः दृष्टिजलमेव जीवनं पालनोपायो यस्य ।
 दृष्टिजलमात्राजीविनि चातके । [दृष्टिभवे त्रि० ।
 दृष्टिभू पु० दृष्टौ तदुपलक्षिते काले भवति भू-क्तिप् । भेके ।
 दृष्टिष्णु पु० दृष्ट-नि क्तिञ्च । यादवे वंशे, श्रीकण्ठे, भेषे च ।
 दृष्टिगर्भ पु० दृष्टिः यादवकुलं गर्भे यस्य । श्रीकण्ठे ।
 दृष्ट्य पु० दृष्टाय हितो यत्, दृष्ट-क्यप् वा । मापे । शुक्रदृष्टि-
 कारके त्रि० वाजीकरणे न० आमलकरां शतावर्थ्या,
 ऋषभनामौपधे च स्त्री० ।
 दृष्ट्यकन्दा स्त्री० दृष्ट्य' शुक्रवर्द्धकः कन्दो यस्याः । विदार्याम् ।
 दृष्ट्यगन्धिका स्त्री० दृष्ट्यः शुक्रवर्द्धको गन्धो यस्याः कम् अत
 इत्त्वम् । अतिवलायाम् ।
 दृष्ट्यवल्ली स्त्री० कर्म० । विदार्याम् । कन् अत इत्त्वम् । तत्रैव ।
 दृष्ट दीप्तौ वा चु० उभ० सक० प्रवे भ्वा० पर० इदित् ।
 दृष्टयति ते अवदृष्टत् त । दृष्टति अदृष्टीत् ।
 दृष्ट दृष्टौ शब्दे च अक० भ्वा० पर० सेट् । वर्द्धति अदृष्टत् अर्द्धीत्
 दृष्ट ध्वनौ दृष्टौ च भ्वा० प० सक० सेट् इदित् । दृष्टति अदृष्टीत्
 दृष्ट दृष्टौ भ्वा० पर० सक० सेट् । वर्द्धति अवर्द्धीत् ।
 दृष्ट उद्यमे त० पर० अक० वेट् । दृष्टति । अयहीत्-अदृष्टत् ।
 दृष्ट दृष्टौ भ्वा० आत्म० सक० सेट् इदित् । दृष्टते अदृष्टिष्ट
 दृष्टञ्च पु० दृष्टतो चन्द्ररिव मञ्जरी यस्य । महाचञ्चुशके ।
 दृष्टञ्चित्त पु० दृष्टत् उदारं विचिं यस्मात् ५व० । फलपूरे
 दृष्टत् त्रि० त० दृष्ट-अति । महति । स्त्रियां ङीप् ।
 दृष्टती स्त्री० दृष्टत्+गौ० ङीप् । महत्यां स्त्रियां, चन्द्रवाचीकाम् ।
 वारिधान्यां, वाचि, कण्टिकारिकायाम्, नवाक्षरपाटके
 अन्देभेदे, उत्तरीयवस्त्रे च । स्वार्थे कन् । उत्तरीयवस्त्रे स्त्री०
 दृष्टतीपति पु० दृष्टतीनां वाचां पतिः दृष्टस्यतौ ।
 दृष्टत्वान्द पु० दृष्टत् कन्दो यस्य । गृह्णने, विष्णु कन्दे च ।
 दृष्टत्वान्द पु० कर्म० । (खागडा) दृष्टभेदे ।
 दृष्टत्वान्दशाक पु० कर्म० । (वड कालकासन्दे) शाकभेदे ।
 दृष्टत्कुचि पु० दृष्टत् कुचिर्धस्य । त्रिन्दवे ।

दृष्टत्तान् पु० कर्म० । हिन्नावे ।
 दृष्टत्तिक्ता स्त्री० कर्म० । पादायाम् (आकनाटि) ।
 दृष्टत्तृण पु० दृष्टत्तृणं यत् । वंशे ।
 दृष्टत्त्वच् पु० दृष्टतो त्वच् यस्य । (छातियान्) दृष्टे ।
 दृष्टत्पत्र क० दृष्टत् पत्रमस्य । हस्तिफन्ते । (छातिकान्दा)
 दृष्टत्पाटलि पु० चु० पट-अलि कर्म० । धुम्बरदृष्टे ।
 दृष्टत्पाद् पु० दृष्टत् पादो मूलमस्य । यटदृष्टे ।
 दृष्टत्पालिन् पु० दृष्टतः पालयति पाद-ग्निनि । वनजीरके
 दृष्टत्पीलु पु० कर्म० । महापीरौ ।
 दृष्टत्फला स्त्री० दृष्टत् फलं यस्या' । कटुत्वम्गाम् ।
 दृष्टत्साम न० कर्म० । 'त्वामिद्वि दृष्टामाह्ने' इत्यस्यास्यचि
 गीयमाने साम्नि ।
 दृष्टदन्त पु० कर्म० । (मानराङ्गा) दृष्टे ।
 दृष्टदेला स्त्री० कर्म० । स्थूललायाम् ।
 दृष्टद्वोल न० कर्म० । (तरमुज) नतादृष्टे ।
 दृष्टद्वल न० दृष्टत् दलमस्य । पट्टिकालोभ्रे, हिन्नावे च ।
 दृष्टद्वल न० कर्म० । महालाङ्गले ।
 दृष्टद्वानु पु० दृष्टद्वानुः किरणो यस्य । सूर्ये, चित्तकदृष्टे च
 दृष्टद्वय पु० दृष्टत् रथोऽस्य । इन्द्रे, यज्ञपात्रभेदे, सामायव्यभेदे च
 दृष्टद्वल्का पु० दृष्टत् वल्कमस्य । पट्टिकालोभ्रे ।
 दृष्टद्वानु पु० दृष्टत् वातो धातुभेदो यस्मात् ५व० (देधान) दृष्टे
 दृष्टद्वारणी स्त्री० कर्म० । महेन्द्रवारुण्याम् ।
 दृष्टद्वीज पु० दृष्टत् वीजमस्य । आम्रातके ।
 दृष्टद्वल पु० दृष्टत् नलो यस्य । महापोटगवे ।
 दृष्टद्वला(डा) पु० स्त्री० दृष्टत् नलो यस्य वा तस्य ड० । अर्जुने
 दृष्टद्वस्यति पु० दृष्टत्वा' वाच. पति. प्र० नि० । जीवे देवाचार्ये
 वृ वरणे क्रमा० धा० उभ० सक० सेट् । दृष्टति दृष्टीते अवारित्
 अवरिष्ट-अवरीष्ट-अवूर्त्त । [अवार्त्त
 वे स्तौ भ्वा० उभ० यजा० सक० अनिट् । वयति ते अवासीत्
 वेग पु० विज-घञ् । प्रवाहे, जवे, रेतसि, मूत्रविषादिनिःसा-
 रणयत्ने, न्यायोक्ते संस्कारभेदे, महाकाले च । [ङीप्
 वेगिन् पु० वेग+अस्वर्थे ङनि । श्येनविह्वले, वेगवति त्रि० । स्त्रिया
 वेजाना स्त्री० विज-अच् तमानयति आ-नी-ड । सोमराज्याम्
 वेण वाद्यादाने, गतौ, ज्ञाने चिन्नायाञ्च भ्वा० उभ० सक० सेट् ।
 वेणति ते । अवेणीत् अवेणिए । चडि न ह्रस्वः ।
 वेण पु० वेण-अच् । वर्षसङ्करजातिभेदे, वर्षसङ्करकारके
 शृथुरालपितरि ऋषभेदे च ।
 वेण(णी) स्त्री० वेण-इन् वा ङीप् । केशरचनाभेदे, जव-

चमूहे, तत्रवाहे, देवदारुहमे, नदीभेदे, गङ्गायसनासर-
स्ततीमेलनस्थाने च ।

वेधोर उ० वेध-रन् । अरिष्टहमे (शिम) । [मिथुनष्ट ।

वेधु उ० वेध-उष् । वयो तद्विकारो वयीवाधो च मा पूर्य वेधु-

वेधुक न वेधुरिव वेधोर्विकार वा कन् । तोत्रे (भाषणवादि)

वेधुकर्कर उ वेधुरिव कर्कर । करवीरहमे ।

वेधुज उ० वेधुतो जायते जन इ । वेधुजाते यवाकारे तद्युधे

वेधुध उ वेधु वयी धमति ध्मा-क । वेधुवादके ।

वेधुन न० वेध उतन् । मरिचे ।

वेधुपत्नी स्त्री० वेधोरिव पत्नमस्या । वधपत्नीहमे ।

वेधुयव उ० वेधुजातोयव इव । वगजाते तद्युद्धाकारे पदार्थे

वेधुवाद लि० वेधु वादयति वद-विष् अयु । वेधुवादके

युन् । तत्रैव लि० ।

वेधुवीज न० इत० । वेधुजाते यवाकारे पदार्थे ।

वेतन न० अज तनन् वीभाव । हतकर्माधीभती ।

वेतनादान न० इत० । अयकारभेदे । [सपि तत्र ङीष् ।

वेतस उ० अज अतन् तत्र च वीभाव । (वेत) हसभेदे स्त्रील

वेतसाञ्ज उ० वेतस एव अञ्ज । अञ्ज वेतसे ।

वेतस्त लि० वेतसोऽप्यस्य इवतष् । मञ्जवेतस्युक्ते देगे ।

वेतास उ० अज विष् वीभाव तत्र धन कर्म० । मङ्गविधेये,

भूगर्भित्तमभेदे, मित्रातृभरभेदे हारपावे च ।

वेत्तु लि० विद हच् । ज्ञातरि, कोटरि, सञ्चरि च ।

वेत्त उ० अज तन वीभाव । (वेत) वेतसहमे ।

वेत्तधर उ वेत्त धरति ह-अष् । हारपाये । वेत्तधरकारके लि०

वेत्त(मर्)वती स्त्री० वेत्ती वाङ्मोनाप्यस्या मत्तष् मय्य व

वा ङीष् । मानवदेगस्ये नदीभेदे मत्तवती वेत्तवतीति

उत्पत्तम् ।

वेत्तामन न वेत्तनिमित्तमाधनम् । वेत्तनिमित्ते आधने (भोङ्गा)

वेध याचने ष्या या हि० वेद् चटि न ह्रस्व । वेधते अनेपिठ

वेद् उ० विद अष् वञ्च् वा विष्ठा, ज्ञाने शास्त्रज्ञाने तत्साधने

धर्मज्ञानप्रतिपादके सकृत्साक्षात्साक्षात्कारे अन्वभेदे, शास्त्रोक्ते

चरिते च ।

वेद्गर्भ उ वेद्गर्भे यस्य । एवंवेद्गर्भरि हिरण्यगर्भे ।

वेदन न विद अद्द् । ज्ञाने सुखे च्छादानुभवे, विवासे

च 'वधमस्य दया पाप्मा अद्द्रयोऽप्येदने रति मनु ।

मुक् । वेदनापि उक्तामेषु स्त्री । [धमसात्प्रतिभे ।

लात्तपालम् । [तथात्म वेदावासादशोष्यत् ।
वेद्वाचम उ इत० । प्राज्ञस्ये तस्य तत्वात्तत्तज्ञात्पाराधयत्वात्

वेदविद् उ० वेद वेत्ति विद क्रिष् । विष्णौ । वेदभे लि० ।

वेदव्यास उ० वेदान् व्यसति विभिनगाखलेन प्रथक कदीति

वि-अष्-अष् । परागरउत्तरे सत्यवतीगभजे इतिभेदे ।

वेदस् उ० विद अश्नुन् । वेत्तरि ।

वेदाङ्ग न० वेदस्याङ्गमिव । 'शिक्षा क्लीो व्याकरण निरुक्त

अन्त्या चय । ज्योतिषामयनस्यैव वेदाङ्गानि पठेव त

इत्युक्तेषु शिक्षादिषु पठ्य शास्त्रेषु । [प्रणने षोड्वारे ।

वेदादि उ वेदस्यादिरिव तत्वादे प्रथमोपायभाष्यत्वात् ।

वेदान्त उ इत० । वेदश्रोतभोगे ब्रह्मप्रतिपादके उपनिष-

त्रमे अन्वभेदे तदुपकारके शास्त्रोक्तकृतभाष्यादी च ।

वेदाधिप उ० इत० । 'ध्वजोऽधिपतिर्जीवो यन्बुदाधिपो

भृशु । सामवेदाधिपोभौष प्रथिजोऽध्ववेदप इत्युक्तेषु

इहस्यत्वादिषु, विष्णौ च ।

वेदान्तिन् लि० वेदाभोगे श्रेयसे भास्त्रस्य इति । वेदान्तशास्त्रणे

वेदाभ्यास उ० इत० । वेदश्लोकरण पूर्व विचारोऽध्ययन जप ।

गहानस्यै शिष्येभ्यो वेदाभ्यासोऽपि पश्चोऽप्युक्तेषु वेत्पाठ

विषापापुमीलनतन्मन्त्रजपमठनेषु ।

वेदि न विद-एन् । अथस्यय म (आकनादि) पत्स्क्रुताया

भूमौ स्त्री वा ङीष् । 'मन्त्रेण धा वेदिविनयनस्ये'ति

कुमार । वेदिष्य हभस्काकारविशिष्टावती पशुवन्मनाद्य

होमीयइत्याद्यादानार्थं वा हतसम्भारा पत्स्क्रुता चतु-

रसादिष्या भूमि । पण्डिते उ० ।

वेदिका स्त्री वदिरिव इत्येते क्यु । अङ्गलसम्पाद स्टद्वदाराणे

चउत्तर दिक्षतिकारणकारेण निर्मिते भस्त्रगटे ।

वेदिजा स्त्री वेदा शोभनेदितो जायते जन इ । द्रौपद्याम् ।

वेदित लि० विद-हच् इट च । ज्ञातरि ।

वेदिन् उ विद गिति । पत्स्क्रुते हिरण्यगर्भे च । ज्ञातरि लि०

वेध उ० विध यञ् । (वेदा) वेधने, अज्ञाने (बाष्ठा) परिधि

नवममाग अरुधास्ये वेध इति ङीकावती । विवाहादी

वर्गे नक्षत्रविशेषव्यतिपत्तयइभेदरुत्तमर्गे च 'वेध शब्दस्य

धर्म्मोऽपि'ति ज्योतिषम् । [वेधकर्त्तरि लि ।

वेधक न० विध यत्तुम् । अद्दे, अश्च वतसे, धग्वाक न ।

वेधमी स्त्री० विध्यतेऽस्या विध ङुट ङीष् । (भासरी) अथ

रत्नादिरेवकारणे अन्वभेदे । म्वाव कन् । तयापै, मेवि

वेधस् पु० वि+धा-असुन् गुणः । हिरण्यगर्भं जगत्स्रष्टरि,
विष्णौ, सूर्ये, श्वेताकेशे च ।
वेधित पु० वेधोजातोऽस्य तार० इतच् । विधे विद्धिते ।
वेधिनी स्त्री० विध-णिनि । जलौजायाम् (जाक)
वेन्धा स्त्री० वन-ध घृ० । नदीभेदे । [पुंसः ।
वेप कम्पने भ्यां०प०सक० सेट् । वेपते अवेपिष्ट । चडि न
वेपथु पु० वेप-अथुच् । वभ्भे ।
वेपन पु० वेप-ल्युट् । कम्पने । [पु०न० ।
वेस पु० वे-सन् न आत्वम् । वापटगुडे । सनिन् । अत्यैवार्थे
वेर न० अज-रन् वीभावः । देहे, वात्ताकौ, कुक्षुभे च । संज्ञायां
कन् । कर्पूरे । [ह्रस्वः ।
वेल चालने भ्यां०प०सक० सेट् । वेलति अवेलीत् । चडि न
वेल कालोपदेशे, अ०चु०उ०अक०सेट् । वेलयति ते अवेलेत् त
वेल न० वेल-अच् । उपपत्ते । काले समये, सर्यादायां मसुद्र-
कूले च स्त्री० । 'वेलामले विभावरी मरिहीणे'ति भट्टिः ।
वेल्ल चालने भ्यां०प०सक०सेट् चडि न ह्रस्वः । वेल्लति अवेल्लीत्
वेल्ल पु०न० वेल्ल-अच् । विडले । घञ् । चलने पु० ।
वेल्लज पु० वेल्ल-अच्-तयाभूत् । सन् जायते जन-ड । मरिचे ।
वेल्लन न० वेल्ल-ल्युट् । अद्यादेर्भूसौ लुगुने काष्ठनिर्मिते
पदाथे (वेलुन) च मालाद्रुष्यायां स्त्री० डीप् । [च त्रि०
वेल्लित न० वेल्ल-भावे क्त । गमने । कर्त्तरि-क्त । कम्पिते, कुटिले
वेल्लिस्त्री स्त्री० वेल्ल-इन् वा डीप् । लतायाम् । संज्ञायां
कन् । (वेल्लमठ) दृष्टे ।
वेवी कान्तौ गतौ व्याप्तौ क्षेपे भोजने च सक० प्रजनने अक०
अदा०आत्म०सेट् जच्चादि० वैदिक एवायम् । वेवीते अवेविष्ट
वेश पु० विश-वञ् । अलङ्कारादिना कतरूपान्तरे, नेपथ्य-
कर्मणि, वेश्यागृहे, गृहमात्रे, प्रवेशे च ।
वेशधारिन् पु० वेशं धरति चु० घृ-णिनि । कलेन रूपान्तर-
धारिणि, क्लृप्तपस्त्रिभूतौ ।
वेशन्त पु० विश-भञ् । जुद्धसरोवरे, अग्ने च ।
वेशर पु० वेशं राति रा-क् । अश्वतरे ।
वेशमन् न० विश-मनिन् । गृहे ।
वेश्मभू स्त्री० इत० । गृहकरणयोग्ये स्थाने ।
वेश्य न० विश-व्यत् वेशाय हितं वा यत् । वेश्यालये पाठा-
याम् (आकनादि) वारयोपिति च स्त्री० । [वेश्यालनालये च
वेप पु० विप-अच् घञ् वा । भूषणादिना रूपान्तरकरणे,
वेपण पु० विप-ल्युट् । कासमहे (कासिकाहन्दे)(धन्या) दृष्टे च
वेष्ट वेष्टने भ्यां०आत्म०सक०सेट् । वेष्टते अवेष्टिष्ट ।

वेष्ट पु० वेष्ट-घञ् अच् ना । वेष्टने, श्रीवेष्टे, वृजिनियां च ।
वेष्टक न० वेष्ट-ल्युट् । (पागडी) उष्णीषे । कुम्भारगुडे, प्राचीरे च पु०
वेष्टन न० वेष्ट-ल्युट् । कर्णगण्डकुल्याम्, उष्णीषे, सुनुटे च ।
वेष्टवंश पु० वेष्ट-अच् कर्म० । (वेष्टवाग) वंगभेदे ।
वेष्टसार पु० वेष्टस्य सारः । श्रीवेष्टे ।
वेष्टित त्रि० वेष्ट-क्त । प्राचीरादिना आष्टते, रुद्धे च ।
वेस गतौ भ्यां०प०सक० सेट् चडि न ह्रस्वः । वेसति अवेसीत् ।
वेसन न० वेस-ल्युट् । द्विदले, 'दालययणकानान्त निम्नपा
यन्त्रप्रेषितम् । तदूर्णं वेसनमित्युक्ते चणकादिद्विदलचूर्णे च
वेसर पु० वेस-अरन् । अश्वतरे । [सर्पपादौ
वेसवर पु० वेसं वारयति वृ-अच् । (वाटना) पिष्टधन्याम-
वेष्ट यत्रे भ्यां०आ०अक०सेट् चडि न ह्रस्वः । वेष्टते अवेष्टिष्ट ।
वेष्टत् स्त्री० वि+हन् अति नलोपः । गर्भोपघातित्वां
स्त्रियाम् ।
वेष्टार पु० वि+हृ-घञ् घृ० । खानामख्याते देगभेदे । [ह्रस्वः
वेष्ट गतौ भ्यां०प०सक० सेट् । वेष्टति अवेष्टौत् चडि न
वै शोषे भ्यां०प०सक०सेट् अनिट् । वावति अवासीत् । निष्ठा-
तस्य नः । वानः निर्वाणः । [न्विनि त्रि० ।
वै अच्य० वा-डै । पादपूरणे, अनुनये, संबोधने च । [तत्सम्ब-
वैकञ्च न० विग्रेषेण क्वचित् व्याप्नोति अच् । तिर्य्यकचाव-
लन्विनि हारभेदे । वुन् । उरसि उपधीताकारेण धृते
म०ल्यभेदे । [विकङ्कतस्रवन्विनि त्रि०
वैकङ्कत पु० विकङ्कत+स्वार्थेऽण् । (वैचि) दृष्टभेदे । तखेदमण् ।
वैकल्पिक त्रि० विकल्पेन प्राप्तः भवो वा टक् । पञ्चम्राप्ते ।
वैकल्य न० विकलस्य भावः घञ् । विकलत्वे ।
वैकुण्ठ पु० विकुण्ठे भवः अण् विविधा कुण्ठा माया यस्य
स्वार्थेऽण् वा । विष्णौ, गरुडे, इन्द्रे, शितार्ज्जके च ।
वैकृत न० विकृतस्य भावः अण् । विकारे ।
वैखरी स्त्री० विशेषेण खं राति रा-क् स्वार्थेऽण् । अर्थबोधके
कण्ठस्थानादिषु उच्चार्यमाणे वर्षात्मके शब्दविशेषे ।
वैखानस पु० वि+खन-ड अन-असु कर्म० स्वार्थेऽण् । वानप्रस्थे
तापसभेदे 'वैखानसेभ्यः श्रुतरामवात्ता' इति भट्टिः ।
वैखण्ड्य न० विगतौ विरुद्धो वा गुणोऽस्य तस्य भावः घञ् ।
यत् यदुचितं तस्य रूपान्तरतापादने, अथायत्वे, असम्बन्धत्वे च
वैचित्य न० विचित्रस्य भावः घञ् । नानारूपत्वे विलक्षणत्वे ।
वैजयन्त पु० विजयते वि+जि-भञ् स्वार्थेऽण् । इन्द्रप्रासादे,
अग्निमन्थदृष्टे, दानवभेदे च पताकार्या, जयन्तीदृष्टे च
स्त्री० डीप् ।

वैज्ञानिक न० वोजेन मिर्दक ठक् । गिवतैवे । बीजाय हितम् ठक् । ब्यात्मिनि । स्याथ ठक् । कारणे । तस्येद ठक् । बीज-सम्बन्धिनि वि० ।

वैज्ञानिक पु० विज्ञानाय साधु ठक् । निपुणे विज्ञानमधिकृत्य कृतो ग्रन्थ ठक् । बीजागमे । तदश्वेतरे, तत्सम्बन्धिनि च वि० ।

वैज्ञानिक न० विद्यालयस्येदम् अणु तद्विषय प्रथमम् । 'सत्य धर्म-ध्वनो नित्य गन्धध्वज इवोच्छ्रित । प्रकृदादि च पापानि वैद्वान् नानि तद्वदन्तमि'त्युक्ते प्रकाशेन धर्माधारणेन युग्म-पापाचारै ।

वैज्ञानिक पु० विद्यालयस्येदम् अणु । कृतेन धर्माचारिणि कृत्यतापसे । इति । विद्यालयतोऽप्यथ ।

वैद्य न० वैष्णवा फलम् अणु, तस्य न लुप । वैष्णवे । वैष्णु सम्बन्धिनि वि० । [कृत्स्य ठक् । वमीवादके

वैष्णविक वि० वैष्णोविकार एष वैष्णव वैष्णवाद्य शिल्पम-वैष्णुक वि षोषा तद्दानं गित्यस्य ठक् । वैष्णवादाके (वैष्णुक न० वैष्णोविकार ठक् । गजपालनाये लौहसुखे नम-दण्डे । वैष्णुदादानं गित्यस्य ठक् । वाणुवादाके वि०

वैश्व (स्य) उ अणु, नास्यापत्यम् यज् । वैश्वस्ये प्रथमान्तके ष्यभेदे वैतथिक वि० वितथेन ष्यभपञ्चादिवध्वनोपायेन चरति ठक् । भागविकलोपजीवके व्यापे । [भ्रत्वादी ।

वैतथिक वि० वेतनेन जीवति ठक् । वेतनोपजीवके कर्मकरे वेतरेणी(णि) स्त्री धितरथेन दानेन लक्ष्मिं अणु ङीप् वा छ हस । यमद्वारेण्ये नदीभेदे, 'यमद्वारे सहापोरे तन्ना पैतरथी नदी ति पुराणम् ।

वैतथ उ० वेतस्यैव स्याथेऽणु । अश्ववेतथे ।

वैतथिक पु० विद्यालयस्येदम् ठक् । श्रौतविधिनाटमिन्यापने 'गङ्गाद्वयमशौचं स्यात् 'यस्य वेतथिको विधिर्ति स्मृति वैतथिक वि विविधमाल मङ्गलगीत्यादिप्रवृत्तेन व्यवहरति ठक् । मङ्गलमालादिभि रवा प्रनीधकारके भागधादी ।

वैतथीय उ० मालाद्वयभेदे ।

वैदग्ध न० श्वो विदग्धस्य चक्षुरस्य भाव अणु स्त्रीत्वपक्षे ङीप् । चास्ये, भङ्गी च । ङ्यज् । वैदग्ध्यमप्यत्र न ।

वैदर्भ उ० विदर्भाणां जनपदाना राजा अणु । विदर्भदेशाधिपे । चारस्य कौटिल्ये न० । 'अदन्तिरस्यदन्तिर्न वैदर्भी रीति-रुच्यते' इत्युक्ते काव्यरचनाभेदे स्त्री ङीप् । विदर्भ भवा अणु । नगराजपत्या दमयन्त्याम् स्त्री० ङीप् ।

वैद्वान् न० विद्वान् विकार अणु । भिलुकस्य विद्यापालभेदे । विद्वकभेदे उ० ।

वैदिक पु० वेद / बन्धधीते वा ठक् । वेदमे मन्त्रणे वेदेपु विहितं ठक् । वेगोक्ते वि० । स्त्रिया ङीप् 'वेदिकी तान्त्रिकी धर्म्या यथानुक्रमसंयोगत' इति तन्त्रम ।

वेदुष्य न विदुषो भाव विदुष्य+ण्यज् । प्रासिद्धये ।

वैदूर्य्य न० विदुरे भव ङ्यज् । कृष्णपीतवर्णे विद्यालयनेत्वत्स्ये मणिभेदे ।

वैदेह उ० विगेषेण देह उपचयो यस्य स्याथे प्रधाद्यण् । वणि गजने । विदेहे भर अणु तत कन् । वणिगजने अद्वात् वैश्याजाते जातिभेदे च । ठक् । वैदिहिकोपि । वणिजि । विदेहाना राजा अणु । विदेहराजे जनके उभे ।

वैदेही स्त्री विद्वहेपु मिथिलादेशेपु भवा अणु । सीतायाम् जनकात्मजायाम्, हरिद्रायाम् विपस्या, धणिकु स्त्रियाञ्च

वैद्य उ० विद्याऽस्यैव अणु । प्रसिद्धत 'नाविद्यानान्त वैद्य-ने ति स्मृति भिपजि, तदुपकारके-नासकण्ठे च ।

वैद्यक न वैद्य चिकित्सकमधिकृत्य कृतो ग्रन्थ कन् । व्यायुर्भेदे वैद्यकम्पु उ० इत० । व्यायुवधहणे ।

वैद्यमाह स्त्री० वैद्यस्य मातेव । पापके तस्य वैद्यनीविकाङ्ग रोगशान्तिकरत्वेन तत्पुष्यकलात् तन्भावहृत्यत्वम् ।

वैद्यसिद्धी स्त्री० वैद्यस्य सिद्धी । वासकण्ठे ।

वैद्या स्त्री० वैद्यस्येय भियत्वात् अणु । काकोल्याम् । वैध वि० विधित आगत अणु । विधिप्रतिपाद्ये ।

वैधात उ० विधातुरप्रत्यय अणु । सनकुमारोदी स्मिभेदे । वैधति पु० विगत एति र्येष्मात् ट इति । विश्वामादिपु मध्ये अन्तिमे योने ।

वैधेय वि० विधीयतेऽथौ जिन्धा यत् तत स्याथे अणु । मूर्धे वैधर्म्यं न विद्वो धर्मो यस्य तस्य भाव ङ्यज् । विद्वान्-धर्मोले अन्त्याउच्ये च । [विद्वन्मि ति कुमार ।

वैध्व्य न विधयाया भाव ङ्यज् । पतिविरहे नववैध्व्यमसङ्ग-वेनतेय उ० विनताया अणुस्य ठक् । गृह्णे अरुणे च ।

वैनथिक वि० विनये रत ठक् । शास्त्रज्ञानादिना विनयरेते वैनाथिक उ० विनाथ अणुप्रमथिकृत्य कृतो ग्रन्थ ठक् ।

वैनागमे । उपचरत्तु तदभिज्ञे वि ।

वैनाथिक पु० विनाथमधिकृत्य कृतो ग्रन्थ ठक् । सर्वेषा ण्यभङ्गुरताप्रतिपादके वीनागमे तदभिज्ञे वि विना-गाय हितम् ठक् । ष्योतिषोक्ते षड्गुणोच्यकृत्ये जगन्म-तावधिलयोभिगे नवते । ष्यिके, परतन्त्रे च वि० । उर्थेनाभे पु० ।

वैनीतक पु० न । विगेषेण नोयतऽनेन करणे कृ तता स्याथे

कन् । परस्परया वाहने शि विक्राटौ ।

वैपरीत्य न० विपरीतस्य भावः ष्यञ् । विपर्यये ।

वैभव न० विभोर्भावः अण् । विभुत्वे विभूतौ ।

वैभ्राज न० विभ्राजइदम् अण् । देवोद्यानभेदे ।

वैमुख्य न० विमुखस्य भावः ष्यञ् । विमुखत्वे ।

वैमात्र पु० विमात्ररपत्यम् अण् । सापत्ने भ्रातार तथाभूत भगिन्यां स्त्री० ङीप् । [भगिन्यां स्त्री० ङीप्

वैमात्रेय पु० विमात्ररपत्यं ङक् । सापत्ने भ्रातरि तथाभूत

वैद्याकरण लि० व्याकरणं वेत्त्यधीते वा अण् । व्याकरणाभिन्ने

वैद्यात्र पु० व्याघ्रचर्मणा परिहृतो रथाः अण् । व्याघ्रचर्म- परिहृते रथे ।

वैद्याप्रपन्न पु० व्याघ्रपटस्थापत्वं यञ् । गोलकारके सुनिभेदेः

‘वैद्याप्रपद्यगोदायेति, भोष्यतर्पणसन्धः । [तिष्यो]ति माघ-

वैयात्य न० वियातस्य भावः ष्यञ् । निर्लज्जत्वे ‘वैयात्वं सुर

वैयासकि पु० व्यासस्थापत्यम् इञ् । व्यासस्थापत्ये शुकदेवे ।

वैयासिकी स्त्री० व्यासेन प्रोक्ता ङक् ङीप् । व्यासप्रणीताया संहितायास् ।

वैर न० वीरस्य भावः अण् । विरोधे विद्वेषे ।

वैरकर लि० वैरं करोति क्-ट । विरोधकारके ।

वैरक्त्य न० विरक्तस्य भावः ष्यञ् । विरागे ।

वैरनिर्यातन न० वैरस्य वैरकतापकारस्य निर्यातनम् निरु यत-णित् ल्युट् । वैरकतापकारप्रतीकारे ।

वैरप्रतीकार पु० इत० । वैरकतापकारस्य तस्यरूपापकार करणेन तस्य शोधने ।

वैरशुद्धि स्त्री० इत० । वैरप्रतीकारे ।

वैराग्य न० विरागस्य भावः ष्यञ् । विषयवासनाराहित्ये ऐहिकासुखिकविषयविरागराहित्ये च ।

वैरहज्य पु० वीरस्वायं तन्नामकृत्वात् कर्म० । अर्जुनहजे ।

वैरानुबन्धिन् लि० वैरं विद्वेषमनुवध्नाति णिनि । विद्वेषा नुरूपकारके, वैरानुगते च ।

वैरिन् लि० वैरस्यस्य इनि । शत्रौ ।

वैरूप्य न० विरूपस्य भावः ष्यञ् । विरूपत्वे, अनुरूपत्वे, अयधःभावे वस्तुनो विकारे च ।

वैरच(न)नि पु० निरोचनस्थापत्यम् शिवाद्यण् इञ् वा । अग्निपुत्रे, सूर्यपुत्रे, बलि राजनामके दानवे च ।

वैलक्षण्य न० विलक्षणस्य भावः ष्यञ् । विलक्षणत्वे वैशिष्ट्ये ।

वैलक्ष्य न० विलक्षस्य भावः ष्यञ् । लज्जायां, स्वभाव- वैलक्ष्ये च ‘वैलक्ष्येतेर्गति’मिति नैपथ्यम् ।

वैल्ल न० विल्लस्य फलम् अण् तस्य न लुप् । विल्लफने तत्सम्बन्धिनि लि० । [यात्तांशुष्टे नैगसे (टोकानी) ।

वैवधिक लि० विवधेन धान्यादिप्रदेशेण व्यवहरति ङक् ।

वैवर्ण्य न० विवर्णस्य भावः ष्यञ् । विवर्णत्वे मानिन्ये ।

वैवस्वत पु० विवस्वतोऽपत्यम् तस्येदं वा अण् । यमे गनौ,

रुद्रभेदे च तत्सम्बन्धिनि लि० ‘वैवस्वतकरक्रियेत्युद्धटः दक्षिणदिशि स्त्री० ङीप् ।

वैवाहिक लि० विवाहाय हितं साधु वा ङक् । विवाहयोग्ये

‘वैवाहिकीं तिथिं पृष्टा’ इति उभारः विवाहेन संबद्धे

कन्यापुत्रयोः द्दगुरे, विवाहसम्बन्धिनि च लि० । ‘पद्भमे

सप्तमे वापि येषां वैवाहिकी क्रियेति ऋतिः ।

वैगम्पायन पु० व्यासशिष्ये भारतवक्त्रि सुनिभेदे ।

वैगम्स्य न० विश्वस्य भावः स्वार्थे वा अण् । हिंसने हिंसके वा

वैशाख पु० विश्वाखानक्षत्रयुक्ता पौर्णमासी वैशाखी सा बत्

मासे पुनः अण् । स्वनामग्याते वर्षमध्ये द्वितीये चान्दे मासे

तन्नामस्य पौर्णमास्यां स्त्री० ङीप् । विश्वाखा प्रयोजनस्य

अञ् । मय्यानदण्डे । धनुर्द्वाराणामयस्यानभेदे न० ।

वैशिष्ट्य न० विशिष्टस्य भावः ष्यञ् । विशेषविषेणसम्बन्धे,

विशिष्टबुद्धिनियामके सम्बन्धे, भेदे च ।

वैशुष्टिक न० विशेषं पदार्थभेदमधिकृत्य कृतो ग्रन्थः ङक् ।

कथाप्रणीते शास्त्रभेदे । तदधीते अण् । काणाटशास्त्राभिन्ने

लि० । तस्येदम् अण् । काणाटशास्त्रसम्बन्धिनि लि० ।

वैशेष्य न० विशेषस्य भावः ष्यञ् । वैशिष्ट्ये भेदे च ‘वैशे-

ष्यात्तद्वाट’ इति साङ्गम् । [विष्णुण्जन्जाते जातिभेदे

वैश्य पु० विगति उपभुङ्क्ते विश्व-किप् स्वार्थे ष्यञ् । वर्णभेदे

वैश्यवृत्ति स्त्री० इत० । कृषिवाणिज्यादौ ।

वैश्वराण पु० विश्ववसोऽपत्यम् अण् विश्ववर्णादेशः । कुबेरे ।

वैश्वराणालय पु० इत० । वटहजे कुबेरपुर्याञ्च । वैश्वराण-

वासाटयोप्यत्र । [द्विष्टेन दीयमाने बलौ ।

वैश्वदेव पु० विश्वेभ्यो देवेभ्यो देयो बलिः अण् । वैश्वदेवो-

वैश्वानर पु० विश्वेषां नराणामयम् कुक्षिस्यत्वात् अण् पूर्वदीर्घः । बह्वौ, चित्तकण्ठे, सामवेदावयवभेदे च ।

वैषस्य न० विषस्य भावः ष्यञ् । विषमत्वे वैलक्षण्ये ।

वैषयिक लि० विषयेण निर्दृष्टः ङक् । विषयनिर्दृष्टे सुखादौ

वैष्णव लि० विष्णुदेवताऽस्य तस्येदं वा अण् । विष्णु प्राप्तके

विष्णुसम्बन्धिनि च स्त्रियां ङीप् । वैष्णव्या शक्तौ ‘वैष्णवी

समरे वैनमिति चण्डी । विष्णुसम्बन्धिनि लि० स्त्रियां

ङीप् ‘गायत्री वैष्णवी ह्येयेति ऋतिः’ विष्णुधामनि न० ।

वैमारिणा पु० विपरति वि+र-विनि सार्धे अण् । मत्स्ये ।
वैश्रासिक उ विष्वासेऽभिरतस्त कपोति वा ठन् । नाट-
कादौ प्रसिद्धे षड्भारतमनायकप्रहारे विदूषके ।

वोढु पु० बहू तन । सनिभेदे 'वोढु पञ्चगिष्यन्थेति ष्टति
वोढु' लि० बहू-हृत् । वाङ्मै स्वाभान्नाप्रापके 'भागीरथी
निर्भरानीकराणा वोढेति कुमार । प्राणियाङ्के पु०
'विण्डदा वोढुरेते इति ष्टति । भारवाङ्के भूदे
च लि० हपभे पु० ।

वोष्ट पु० वा उल्ल । (षोडश) इति ख्याते हने ।

वोरव पु० मा उर योर वाति वा ङ । (वोरो) धान्यभेदे ।

वोत्त पु० वा उल्लच् । गन्धरके गन्धद्रव्यभेदे ।

वौपट् व्यञ्च० बहू-डौपट् । देवोद्देशेन हविस्त्यागे ।

व्यसक्त पु० विगतोऽद्यो यस्य कप् । भूते 'मयरव्यसका-
दयच्'ति प्राण्यनिवृत्तम् ।

व्यसित लि० वि+अ स-क्त । वञ्चिते । [च] विष्णो पु०

व्यक्त लि० वि+अनुज-क्त । ष्फुटे, प्रकाशिते, दृश्ये, प्राप्ते, स्पृष्टे,

व्यक्ति स्त्री वि+अनुज-क्तिन् । प्रकाशे क्तिच् । जने प्रयागा
त्सके, एकैकविधे च । [यस्य] विष्णो पु० ।

व्यप लि० विगतस्य यस्य । व्यापृते व्यापृक्ते च । विशिष्टस्य

व्यङ्ग न० विगत विकल वाङ्म कर्म० । विकलाङ्गे, विगतमङ्ग
यस्य । अङ्गहीने लि० ।

व्यङ्गत्र लि० वि+अनुज-ण्यत् । व्यङ्गनया हत्या बोधेऽर्थे, प्रकाशे

व्यच व्याले चक्र सन्ध्यां सकृत् १०० ङ् । प सेट् । विचरति
अविचीत् विव्याच ।

व्यञ्जन न० वि+अनुज-ल्युट् । तालहनके ।

व्यञ्जक पु० वि+अनुज-णिच् खलु । हृत्तभावादिप्रकाशके
अभिनये, व्यञ्जनयार्थोऽन्ते भव्ये च । प्रकाशकभावे लि०

व्यञ्जन न० विधेयेणाञ्जते वि+अनुज-ल्युट् । हृत्प्रयागादौ
चोऽनभोजनोपकरणे । वि+अनुज-णिच् ल्युट् । अल-

ह्वारप्रसिद्धे इतिभेदे । युष् । 'विरतास्त्रिधाद्याद्य ययार्थो
बोध्यतेऽपर । सा इतिव्यञ्जना नामे ल्युते प्रव्यङ्गिभेदे ।

व्यञ्जित लि० वि+अनुज-णिच् क्त । प्रकाशिते 'अव्यञ्जित-
हर्मलवण इति कुमार । व्यञ्जनाहत्या बोधितेऽर्थे च ।

व्यङ्ग्यक पु० वि+अङ् अच् इति धनुन् कर्म० सकृत् । रररल्ले

व्यतिकर उ वि+अति-क्त यन् । सन्ध्यां व्यसने च ।

व्यतिक्रम पु० वि+अति+क्रम-पञ् न इङ् । विपर्यये
'विवाधे च व्यतिक्रम इति ष्टति ।

व्यतिरिक्त लि० वि+अति+रिप्-क्त । भिन्ने 'न हृत्तस्यति

रिक्तसाधनम्'तिकुमार ।
व्यतिरेक पु० वि+अति+रिच-पञ् । विभेदे, व्यतिक्रमे,
अभावे, विनेत्यर्थे, व्यार्थलङ्कारभेदे च ।

व्यतिपत्त लि० वि+अति+पनुज-क्त । मिलिते, पयिते च ।

व्यतिपद्म पु० वि+अति+पनुज-पञ् । परस्परमेतले ।

व्यती(नि)ह्वार पु० वि+अति+हृ वञ् वा दीर्घ । परीर्यते
परस्परैकजातीयक्रियाकरणे । [भ्युपेत इति रघु ।

व्यतीत लि० वि+अति-इण्-क्त । अतीते 'व्यतीतकालम्बहृम-

व्यतीपात उ वि+अति+पत-पञ् दीर्घ । सङ्घोत्पातभेदे,

विष्कम्भादिषु मध्ये योगभेदे 'अप्याच धनिवाङ्गौ नागदैव-
मकाले । यद्यथा वरिदारथे व्यतीपात उ च'व्यते'इत्युक्ते
योगभेदे च ।

व्यत्यय पु० वि+अति+रण्-अच् । व्यतिक्रमे, विपर्यये च ।

व्यत्यास पु० वि+अति-अस-पञ् । विपर्यये ।

व्यय मये चलने उ खातमने च भ्वा० आ०अक०सेट् षटा० ।

व्यथते व्यथयिष्ट । अद् व्य धा ।

व्यया स्त्री० व्यथ अद् । मोडायाम्, उ खे च ।

व्यध ताङ्गने दि प सक०अनिट् । विध्यति आख्यासीत् ।

व्यध पु० व्यध अच् । वेधे, छिदीकरणे, भेदने च ।

व्यध्व उ विरुद्ध अघ्ना अन्वृत्तमा० । कुपये ।

व्यप ऋये शुरा०उभ सक सेट् । व्यापयति ते अविपयत् त ।

व्यपदेश्य पु० वि+अप+दिय-पञ् । कथने । सप्राया कापथे च

व्यपरोपण न० वि+अप+रुह-णिच् ल्युट् । छेदने ।

व्यपरोपित लि० वि+अप+रुह-णिच्-क्त । छिन्ने ।

व्यपाकृति स्त्री वि+अप+आ+कृ-क्तिन् । निराकरणे, अस्त्री

कारे, निहने च । [वाधपित्तयो च ।

व्यपाश्रय उ वि+अप+आ+श्रि-अच् । आश्रये । [अश्रव

व्यपेक्षा स्त्री वि+अप+ईत् अच् । अपेक्षया व्याकरणोक्ते

व्यभिचार उ वि+अभि-चर-पञ् । निन्दिताचारे स्त्रिया पर
उच्यसगने, प्रसङ्ग परस्त्रीसगने, न्यायादिप्रसिद्धे हेतुदोषभेदे च

व्यभिचारिन् उ वि+अभि+चर-णिनि । अलङ्कारोक्ते
रघाङ्गभेदे निर्वेदादा न्यायोक्ते व्यभिचाररूपहेतुदोषवति

पदार्थे च । परउच्यगामिण्या क्रिया स्त्री० ङीप् । [त

व्यय गतौ त्वाभेद०ङु०उभ सक सेट् । व्यययति ते अव्यययत्

व्यय गतौ भ्वा० उभ सक सेट् । व्ययति ते अव्ययीत् अव्ययिष्ट

व्यय नोदे षु०उभ०सक सेट् । व्यययति ते अविपयत् त ।

व्यय पु० वि+रण्-अच् । विगमे, धनादेभ्याम्, ज्योतिषोक्ते
शम्नात् द्वादशस्थाने च ।

व्यर्थं लि० विगतोर्ध्वं प्रयोजनं वाऽस्य । निष्प्रयोजने, विफलं, अर्थशून्ये च । [अच्यते च तदति लि० ।

व्यलीक न० वि+कल+ईकृ० । अकार्यं, कामजे, अपराधे, अप्रिये, व्यवकलन न० वि+अव+कल+ल्युट् । विद्योत्पन्ने, विगमने, हीनतस्मादने च । 'व्यनकलनमार्गेऽपी'ति लीलागती ।

व्यवकलित लि० वि+अव+कल+क्त । विद्योजिते ।

व्यवच्छिन्न लि० वि+अव+च्छिद+क्त । छिन्ने, विरेषिते च ।

व्यवच्छेद् पु० वि+अव+च्छिद+ञ् । पृथक्करणे, विभेपकरणे, मोचने च ।

व्यवधा स्त्री० वि+अव+धा+ञ् । व्यवधाने ।

व्यवधान न० वि+अव+धा+ल्युट् । तिरोधाने द्रव्यान्तरेण द्रव्यान्तरस्थाच्छादने च । [आच्छादके च ।

व्यवधायक लि० वि+अव+धा+ञ् । व्यवधानकर्त्तरि,

व्यवधि पु० वि+अव+धा+क् । व्यवधाने ।

व्यवसाय पु० वि+अव+षो+ञ् । उद्यमे 'नरगव्यवसाय-बुद्धिर्भा'ति कुमार० उपजीविकायाम्, अमुद्यमे, अवधारणे च 'व्यवसायादिकिना बुद्धिरिति' गीता ।

व्यवस्था स्त्री० वि+अव+स्था+ञ् । शास्त्रविहितस्य विषयान्तरपरिहारेण विषयविशेषे स्थापने, शास्त्रमर्यादायाम् ।

व्यवस्थित लि० वि+अव+स्था+क्त । विषयान्तरपरिहारेण विषयविशेषे अवस्थिते-शास्त्रविहिते पदार्थे ।

व्यवस्थितविभाषा स्त्री० कर्म० । व्याकरणोक्ते विषयान्तरपरिहारेण विषयविशेषेऽवस्थितरूपे विकल्पे ।

व्यवच्छेद लि० वि+अव+हृ+दच् । व्यवहारकर्त्तरि ।

व्यवहार पु० वि+अव+हृ+ञ् । अर्थविशेषबोधनाय शब्दविशेषप्रयोगे, अगाठानाटिष्वद्यदृशु विदाऽपु । 'मृत्याचारव्यमेतेन सागेश्वरार्थित परै । आवेद्यवति चेद्राज्ञे व्यवहारपटं हि तटि'ति स्मृति । 'परस्परं मनुष्याणां स्वार्थ-प्रतिपत्तिषु वाक्यात् न्यायाद्यवस्थानं व्यवहारउच्यते' इत्युक्ते विगतनिर्णये, सहामनभोजनादौ च ।

व्यवहारपट न० ईत० । व्यवहारविषये ।

व्यवहारमाहृका स्त्री० व्यवहारस्य विवादनिर्णयस्य मातेन प्रोक्तत्वात् परिच्छेदज्वाहा इवार्थे कन् । व्यवहारनिर्णयार्थं माहिनाकादिनाथ्ये क्रियासमुदाये, विस्मरो हृष्टमि०

व्यवहारिक लि० व्यवहार प्रयोजनसस्य ङन् । व्यवहारयोग्ये लोकप्रसिद्धे घटपटादीं, स्त्रिया ङीप् । इङ्गुट्टच्छे पु०

व्यवहारिकसत्ता स्त्री० कर्म० । व्यवहारोपयुक्ते सत्त्वे वेदान्तकल्पिते ब्रह्मभिन्नपदार्थभावस्य, वस्तुतोऽसत्त्वेऽपि व्यवहार-

योग्ये सत्त्वे येन घटादि व्यवहृयन्ते । तत्कार्यकरलोपयोगित्वेन वल्लिते घटादेरर्थप्रियागागित्वनञ्गणे सत्त्वे च ।

व्यवहारार्थ्य लि० वि+अव+हृ+ण्यत् । इदमित्येवमेत्येवद्वेष्य व्यवहारविषये येन सह भोजनादि प्रिवते तस्मिन् च ।

व्यवहित लि० वि+अव+धा+क्त । व्यवधानवति पदार्थे ।

व्यवाय पु० वि+अव+इण+ञ् । ग्राम्यधर्मे मन्वने, अन्तर्धाने शुद्धौ-च तेजसि न० । [स्त्रियां ङीप् ।

व्यवायिन् पु० वि+अव+इण्+णिनि । ग्राम्यधर्मकारके व्यसन न० वि+अव+ल्युट् । निपत्तौ, भ्रंशे, कामजाते, जोपजाते च स्त्रीभोगमद्यपानादौ टोपे, टैवाटिकते उपद्रुपे च ।

व्यसनार्त्त लि० व्यवसनेनार्त्त । टैवाद्युपद्रुपयुक्ते ।

व्यसनिन् लि० व्यसनसञ्चालि इनि । व्यसनयुक्ते कामजाटिमद्यपानादिरूपदोषयुक्ते, टैवाद्युपद्रुते च ।

व्यसु लि० गिगता० अवसो वस्य । स्तनं, 'शेषे जातो मन्वेद्यसुरि'ति ज्योतिषम् ।

व्यसु लि० वि+अव+क्त । व्यासुते, व्याप्ते, विन्क्ते च 'व्यसु-रातिदिवस्येति' कुमार विपरीते, 'व्यसुविधिर्विलोम' इति लीलावती । समुद्रितपटाद्येमध्ये एकैकस्मिन् । 'एते व्यसा समस्ता वे'ति स्मृतिः । समस्तभिन्ने च भावे-क्त । व्यतिक्रमे न ।

व्याकरणं पु० व्याक्रियन्ते व्युत्पाद्यन्ते अर्थवत्तया प्रतिपाद्यन्ते शब्दा येन वि+आ+हृ+ल्युट् । वेदाङ्गे प्रवृत्तःधुताबोधने शास्त्रभेदे, वेदान्तोक्ते नामरूपाभ्यां जगतोविकारायने च ।

व्याकुल लि० वि+आ+कुल+ञ् । रोगादिना इतिकर्त्तव्यतानिचर्यहीने । [रूपे च

व्याकृति स्त्री० वि+आ+कृ+क्तिन् । भद्रौ, प्रकाशने, व्याकृत लि० वि+आ+कृ+क्त । प्रकाशिते ।

व्याकोश(प) लि० वि+आ+कुश(प) अच् व्यागतः कोश(पा)त् प्रांस० वा । प्रफुल्ले 'व्याकोशे(पे)न्दीवरात्र इति तन्मम् ।

व्याख्या स्त्री० वि+आ+ख्या+ञ् । विवरणात्मके शब्दसमूहरूपे अन्वभेदे कथने च ।

व्याख्यात लि० वि+आ+ख्या+क्त । कथिते, विदिते च ।

व्याघात लि० वि+आ+हृ+ञ् । अन्तरादे, भ्रष्टारे, अर्था-लङ्कारभेदे, सप्रतिबन्धे कथने, प्रतिबन्धभेदे 'व्याघाताववि राशङ्के'ति खण्डनखण्डखाद्यम् । विष्कम्भादिप्रविषयतियोगमध्ये योगभेदे च ।

व्याघ्र पु० वि+आ+घ्रा+क । जन्मभेदे, रत्नैरख्ये, करञ्जे च ।

व्याघ्रदल पु० व्याघ्रपाद इव दलसस्य शा० । एरख्ये ।

व्याघ्रनख न० व्याघ्रस्य नखनिष । नखीनामगन्धद्रव्ये व्याघ्रस्य
 नख इव दनान्यस्य । क्षुहीटद्ये । इत । व्याघ्रनखे ।
 व्याघ्रपाद॥ इ० व्याघ्रस्य पादइव मूलमस्य वा अन्वयलोप ।
 विकड्वतद्ये । सुनिभेदे च । [व्याघ्रलाङ्गुले ।
 व्याघ्रपुच्छ इ० व्याघ्रस्य पुच्छइव दलमस्य । परपुच्छद्ये इत० ।
 व्याघ्रादनी स्त्री व्याघ्रेणाद्यते अट ल्युट् डीप् । त्रिष्टतायाम्
 व्याघ्रास्य स्त्री व्याघ्रसेवास्य यस्य । विङ्गाये ।
 व्याघ्री स्त्री व्याघ्रमनुपाकार कण्ठकोटस्त्वस्या षच् गौ
 डीप् । कण्ठकारिकायाम् । जाती डीप् व्याघ्रयोपिति ।
 व्याज इ० वि+यज-घञ् बीभावभाव । कपटे, वज्रनाकले
 अमलव्यवहारे कारणान्तरेण प्रवृत्तस्य कारणान्तरे-
 नोद्भवत्यस्ये अयदेभे च ।
 व्याजगिन्ता स्त्री० इत० । कपटनिन्दायाम्, अर्षानङ्कारभेदे च
 व्याजस्तुति स्त्री इत० । कपटस्तुतौ, अर्षानङ्कारभेदे च ।
 व्याजोक्ति स्त्री० इत० । अवेनोक्ती, अर्षानङ्कारभेदे च ।
 व्याड इ वि+अड-अच् । भासयत्ये व्याघ्रादौ पर्या
 इभे, इन्हे च वक्षते वि० । [व्याघ्रनखास्ते गन्धद्रव्ये ।
 व्याडासुध न व्याडस्य व्याघ्रस्यासुध नख इवास्यस्य षच् ।
 व्याडि इ० व्याकरणस्य सपञ्कारके कोपकारके च सुनिभेदे ।
 व्याध इ० व्यथ ष । मृगङ्घ्रिके जातिभेदे ।
 व्याधभीत इ० व्याधाद्भीत भी-क्त । मृगे ।
 व्याधि इ वि+आ+धा नि । रोगे, कुष्ठरोगे च ।
 व्याधिघात इ व्याधिं हन्ति हन अण् । आरुग्भे (मोन्दात्) ।
 व्याधिहन्तृ वि० व्याधिं हन्ति हन लच् । वारुजोहन्ते ।
 व्याधितं वि व्याधिजाताऽस्य तार० इतच् । व्याधियुक्ते ।
 व्याधु(भूतं) ति वि+आ+धु धू वा-क्त । कर्मिते ।
 व्यान इ० वि+अन णच् । देहस्य सर्वथरीरव्यापके प्राणादि
 मध्ये वायुभेदे ।
 व्यापकं वि विनेपेसाप्नोति वि+आप एवच् । अधिकदेगृह्यत्तौ,
 दायोक्ते साधिकरणव्यवहारप्रतियोगिति च प्रदार्थे ।
 तन्मोक्ते सर्वोद्भवव्यतिरिक्तं नाशभेदे च ।
 व्यापन्नं वि० वि+आ+पद क्त । मृते विपद्युक्ते च ।
 व्यापाद इ वि+आ+पद षच् । द्रीङ् चल्ने । [विचने च ।
 व्यापादा न० वि+आ+पद णिच्-ल्युट् । भारणे, परानिष्ट
 व्यापार इ० वि+आ+पृ-घञ् । व्यापारोभावना सेवोत्पादना
 चैव च क्रियेत्युक्ताया भावयित्वा उत्पादनक्रियायाम् ।
 व्यापारिन् वि० व्यापारोऽव्यस्य इति । व्यापारवति कर-
 दादो-अवसायवति पथिगुजने इ ।

व्यापिन् वि वि+आप-णिनि । व्यापके । विष्णो इ ।
 व्यापृतं वि वि+आ+पृ क्त । व्यापारशुक्ते ।
 व्याप्तं वि० वि+आप क्त । पूर्वे, न्यायोक्ते व्याप्तिमति पदाद्ये
 यथा वक्षे व्योप्ति धूम ।
 व्याप्ति स्त्री० वि+आप-क्तिन् । ईश्वरस्य ऐश्वर्यभेदे, न्यायमते
 तदभाववति अविद्यामानत्वस्ये पदार्थे यथा वक्षे र
 भाववति जलादौ धूमो नास्तीति धूमादौ वक्षे व्योप्ति ।
 व्याप्यं वि० वि+आप खलृ । व्याप्ते । अत्यदेगृह्यत्तौ पदार्थे
 अर्हमिति साधने न० । [राजपरिभाषे ।
 व्यास इ वि+अस-घञ् । त्रिव्यंकुपाश्र्वगोविस्मृतयो बाह्योरन
 व्यायतं वि वि+आ+यम-क्त । दीर्घे, आद्यते, दूरे अति-
 गये च । भाव-क्त । दीर्घे आधाभि च न० ।
 व्यायाम इ वि+आ+यम-घञ् । अग्ने, अमसाधने व्यापारे,
 गह्वाना अमकारके व्यापारे, पौरुषे, दुर्गास्तारे, विषये,
 व्यामपरिभाषे च ।
 व्यायोग इ० वि+आ+युज घञ् । इयकाव्यभेदे । [गन च
 व्याल इ वि+अल षच् ङस्य ल । सर्पे । हिमकपयी, दुष्ट-
 व्यालगन्धा स्त्री० व्यालस्य गन्धो लेशोऽस्या । कानोल्याम्
 व्यालग्राह इ० व्यालान् सर्पान् गृह्णाति गृह्-कण् । (सायुडे)
 सपधाणिनि । णिनि । अत्रैव । [समज्ञायाम् ।
 व्यालजिह्वा स्त्री० व्यालस्य सर्पस्य जिह्वेयं पलमस्या । सहा
 व्यालदृष्ट इ व्यालस्य व्याघ्रस्य दृष्टे च कण्ठकमस्य । गोलुरे
 व्यालनख इ० व्यालस्य व्याघ्रस्य नखइव । गन्धद्रव्यभेदे व्याल-
 दलोत्थल । [कर्कटीभेदे
 व्यालप्रत्ता स्त्री व्यालस्य पाद इव पक्षमस्या । इवारी
 व्यालश्च इ विनेपेण व्यालव्यते वि+आ+नवि+अच् ।
 रक्तैरण् । [द्रव्ये । व्यालनखास्ते गन्धद्रव्ये इ
 व्यालासुध न व्यालस्य व्याघ्रस्यासुध नखइव । नखीनामगन्ध-
 व्यावक्रोशी स्त्री० वि+अव+क्रुश घञ् सार्धेऽण्य । पर-
 काराशोभ । [परस्परहृदये
 व्यावहारी स्त्री वि+अव+हृ-घञ् साध अण् डीप् ।
 व्यावहासी स्त्री वि+अव+हृष घञ् सार्धेऽण्य । परस्परहृदये
 व्यावृत्तं वि वि+आ+वृ-क्त । हृषे, निहृषे च 'व्यावृत्तगति-
 र्व्यादने' इति कृषार ।
 व्यावृत्ति स्त्री वि+आ+वृ-क्तिन् । निवारणे ।
 व्यास इ व्यस्यति वेदान् वि+अघ-घञ् । परागृह्यते सुनि-
 भेदे यथासाध्निमानार्थकं विषयव्यवहारे, विमारे गोलहृत्-
 चोत्स्य मध्यस्थेदेसायाम् 'यद्यप्येवमिति च वक्ष्यते ।

प्रातः ३० घ-अतश् ४ । मरुहे ।
 प्रातीन नि प्रातेन घषेन जीवति । सधजीविनि ।
 प्रात्य न प्रातात् समुहात् स्वयति यत् । अथ्यवहृष्ये, सकार-
 ङ्गेने, जातिमात्रोपजीविनि 'अत ऊर्ध्वं त्वयोथेते यथा
 कालमसकृता । धाविस्त्रीपतिता प्रात्या इति भट्ट ।
 प्रात्यस्मिन् ३ प्रात्ययोग्य स्मिन् । यत्तमेदे ।
 प्री इतौ व्वा०धा पर सक अनिट् । प्रीणति-प्रीणति अत्रै पीत्
 प्री गतौ दिवा आत्म०सक अनिट् । प्रीयते अत्रे ८ निघातस्य
 न । प्रीय ।
 प्रीड लोभे सक लज्जायाम् अक टि आ सेट । प्रीयते अत्रीडिड
 प्रीड ३ प्रीड घञ् । लज्जायाम् । अ । तलैव स्त्री० ।
 प्रीण वधे वा सु उभ० पले भ्वा पर०सक० सेट् । प्रीणयति ते
 प्रीणति अविप्रिणत् त अत्रोपीत् ।
 प्रीहि ३० प्रीहि किञ् । धान्यमाले, आशुभाये च । [अथ
 प्रीङ्गिक लि० प्रीङ्गिरफ्यस्य ढङ् । धान्यवति । इति प्रीहोत्य
 प्रीङ्गिकाञ्चन ३० प्रीङ्गिपु काञ्चन तद्रूपमफ्यस्य अश् । मरुटे
 प्रीङ्गिपर्णी स्त्री० प्रीङ्गिणा भव पर्णाचस्या ङीप् । (शाल
 पान) सुभेदे । [चर्षादी ।
 प्रीङ्गिमय ३ प्रीङ्गिपुत्र मयद् । प्रीङ्गिमिमे हविर्द्वये
 प्रीङ्गिराजिक ३ प्रीङ्गिपु राजते राज-अश् तत स्वाथे ४ ।
 (काङ्गनि) धान्यभेदे ।
 प्रुड सवरणे सक, सघाते अक ट ङ० पर० सेट् । प्रुडति
 अत्र, ङीत् । [त प्रुडति अत्रू पीत् ।
 प्रुश वधे वा सु उभ० पले भ्वा पर०सेट् । प्रुशयते अत्रुश्रू गत्
 प्रुशैय, लि० प्रीहोषां भवन जेत ढङ् । प्रीङ्गिभवनयोग्ये केले
 स्त्री गतौ वरणे च व्वा०धा० पर सक अनिट् । प्रीमाति विनाति
 अत्रोपीत् ।

शू

शू न० शी ङ । मङ्गये । मङ्गादेशे, मङ्गे च ३ ।
 शूयु लि० शमफ्यस्य शम्+युष् । शुभायति ।
 शूय वि० शमफ्यस्य शम्+श् । शुभयुक्ते भूषलापलापौषे वज्रं च ३०
 शूवर न० शडणोति शम्+श् अच् । जये ।
 शूसा स्त्री० शनुश-अ । वाक्ये वाक्छायां, प्रमथायाञ्च ।
 शूसित लि० शनुश-ङ् । निघिते, हिसिते, कथिते स्तुते च ।
 शूस्य लि० शनुश-एत्यन् । हिसे स्तुत्ये वाक्ये च ।
 शूक लासे अक० सघये सक भ्वा ङा सेट् इदित् । मङ्गते
 अयङ्गिड । [कीत् अयङ्गिड ।
 शूक सामर्थ्ये अक दि उभ०सेट् । शकयति ते अयाकीत्-अय

शूक सामर्थ्ये स्वा०पय०क अनिट् । शक्यति कंशकन् अयाकीत्
 पुयादिरित्येके तेन अयङ्गित्येव ।
 शूक ३० शक अन् । जातिभेदे, देशभेदे, खराश्यावधिवत्सराङ्क
 प्रवर्त्तके यत्तभेदे, तदीये वक्षरे च । कलियुगे शककक्षपु
 सुधिधिर विक्रमादिष्य शालिवाहनश्चेति त्वयोगता ।
 शूकट ३०न० शक अटन् । यानभेदे, अष्टरविगोमे स्वत्याथे
 ङीप् । सुदशकटे स्वाथे कन् । शकटिका तलैव ।
 शूकटचुन् ३ शकटमसुरभेद हृतयान् हुन-भूते किप् । शूकथ्ये
 शूकटाह्वा स्त्री० शकटाकारत्वात् तदाह्वा यस्या । रोहिणी-
 नक्षत्रे तस्या शकटाकारचतुर्भारामकत्वे न तथालम् ।
 शूकल ३० न० शक कलश् । खण्डे एकभागे, त्वचि वल्कले,
 शक्रे (थांस) च न० ।
 शूकलिन् ३० शकल शकूमस्त्रास्ति इति । मत्से ।
 शूकाब्द ३० शककचुत्पसधनस्त्री अद् । शकप्रवर्त्तकत्प
 राश्यावधिवक्षरे ततसस्यायाञ्च ।
 शूकार ३ 'सदमूर्धतामिमानो दुष्कृतैर्दर्थ्यस्युक्त । सोऽय-
 मन्दाभ्रता रात्र श्याल शूकार इत्युक्तलक्षणे राश्री-
 धृत्तभाष्यंभ्रातरि ।
 शूकारि ३० शूकानां श्लेषजातिभेदानामरि । विक्रमादित्ये ।
 शूकुन ३० शक उनन् । शुभाशुभकृत्कनिमित्ते-याङ्कस्यन्दन-
 कासादिर्घनदी, पक्षिमात्रे, पक्षिभेदे, यत्रे च ३० । [स्त्री०
 शूकुनश्च लि शूकन जानाति प्रा क । निमत्ताभिधे, ज्येष्ठा
 शूकुनि ३ शक उनि । पक्षिमात्रे चित्तपक्षिण्य शुवनराज
 पले इथ्योपघनमाह्वये च । शूकामापक्षिण्य स्त्री ङीप् ।
 शूकुनिप्रभा स्त्री इत० । पक्षिणा पानोयशालायाम् ।
 शूकुन्त ३ शक उन । पक्षिमात्रे भासपक्षिण्य, कोठभेदे च ।
 शूकुन्तला स्त्री० शूकुने लायते ला यज्ये-क । मेनकागर्भ-
 जाताया विद्यामित्रसुतायाश्च ३ । च ल तमात्वा माल्योत
 ष्टा शूकुनलालिता पद्योत कलसुनिना प्रविपालिता
 उद्भ्रान्तभेदेण शाल्वर्षविधिना व्यूदेति भारतम् ।
 शूकुन्तलाङ्गज ३० इत० । मरतम्भे ।
 शूकुन्ति ३ शक-उनि । पक्षिमात्रे, भासपक्षिण्य च ।
 शूकुल ३० शक-उश्च । मत्स्यभेदे (मडल) । [दुर्ध्यायाम ।
 शूकुलाघी ३ शूकुनस्याधीन वच् ममा ङीप् । मरुड
 शूकुलादनी स्त्री शूकुलैरयत अ ल्यट् । (४८की) याक
 भेदे जटामात्या लक्ष्मिण्यं कन्दके च ।
 शूकुलाभक ३ शूकुलशाभक इव सुदृश्यात्तदाकारत्वाच ।
 (मडुर) मत्से ।

गङ्गा तर्पु गङ्गाद्योम्यस्य । सातलवे गङ्गादद्यादयोम्यस्य ।
 गङ्गान्ना स्त्री गङ्गि उच्यते । उत्सवपत्रिकायाम् पूगच्छेत्काञ्च-
 भेदे (जाति) गङ्गा उच्यते इति सिद्धान्तकौटिली ।
 गङ्गा पुं० न० गङ्ग च । स्वनामध्यायै च षड्भ्रजाते पदार्थे नला
 टास्मिन् निमित्ते, नलोनामान्द्रुव्ये कर्णसमेपम्ये अस्मिन्
 नामभेदे ह्यनिद्रनमध्ये दगनिखञ्चस्य्याया, तस्यख्याते च
 गङ्गाक न० गङ्गास्य विकार उ । गङ्गाजाते वलयाकारे पदं यं
 गङ्गाकारं पु गङ्गा तद्विकारं वलयाकारं पदार्थं करोति क-
 अथ । वर्षसङ्करजा तभेदे (शाखारी)
 गङ्गा चर्षा न० इत० । गङ्गाजाते चूर्णे ।
 गङ्गाद्राविन् पु० गङ्गा द्रावयति द्रु णि उ णिनि । अह्नवेतसे
 गङ्गाधरा स्त्री र अथ इत । हिनमोत्रिकायाम् ।
 गङ्गाधम उ गङ्गा धमति भ्रा क । गङ्गादाके । किप् । गङ्गा
 भ्रा इत्यप्यल । [मपि तत्र ङीप्]
 गङ्गाधर उ० गङ्गास्य धर इव । सुद्रमङ्गे (जोड्डा) स्त्रीत्व-
 गङ्गापुष्पी स्त्री० गङ्गास्य पुष्पमस्या ङीप् । (गङ्गाजी) ह्ये
 गङ्गाभट्ट उ गङ्गा विभक्तिं भट्-किप् त्वा च । विष्णो ।
 गङ्गासुव उ गङ्गास्य सुवमस्य । कुम्भोरे ।
 गङ्गािका स्त्री० गङ्गास्यैवस्या ङन् । (चोरकावका) लुपभेदे
 गङ्गािन् उ गङ्गा+अक्यर्थे णि । विष्णो, षष्ठे च ।
 गङ्गािनी स्त्री० गङ्गास्यैवस्या ङनि । शीरुपुष्पाम, श्वेतसु
 क्राया, यवतिकाया भूमिभेदे, उपदेवताभेदे, (शाकवित्री)
 गङ्गातया द्वियाद्य ।
 गङ्गािनीफल पु० गङ्गािन्या इव फलमस्य । गिरीपटले ।
 गङ्गािनीवाम उ इत । शाखोटकडले ।
 गङ्गा गतौ भ्रा०भ्रा०म सेट् इति । गङ्गाते अगच्छित ।
 गङ्गा वावि भ्रा०अ०भ्रक सेट् । गङ्गाते अगच्छित ।
 गङ्गाि(बी) स्त्री० गङ्गा-ङ्गु वा ङीप् । इन्द्रपत्न्याम् ।
 गङ्गािपति उ इत । इन्द्रे । गङ्गािभ्रादयोम्यस्य ।
 गङ्गा(र) साधायं पु०भ्रा०भ्रक०सेट् । गङ्गा(र)यते व्यमीगट(र)त
 गङ्गा गङ्गा गतौ भेदे च भ्रा पर० सङ्ग० ङोने अक सेट् ।
 गङ्गाति । अयादीत्-अयदीत् ।
 गङ्गा उ यति वजति गट अथ । अङ्ग, सिद्धेश्वरे, अयायाद्य स्त्री०
 गङ्गा(टी) स्त्री गङ्गा-ङ्गु वा ङीप् । (वन आदा) स्वनामध्यायै
 आरुपिभेदे । [चयादीत अयदीत
 गङ्गा रभे षक कतेवे ङोने च अङ्ग०भ्या पर सेट् । गङ्गाति
 गङ्गा आस्ये पु०पर०अक०सेट् । गङ्गायति त अमीगटत त
 गङ्गा इत्यवने अङ्ग०पु० वम०भ्रक०सेट् । गङ्गायति त अयगटत त

गङ्गा न० गङ्गा-अथ । तगरे कुङ्कुमे लीचे च । धुङ्गरे, मध्यस्य
 प्रक्ये च उ । पुंसे वि० ।
 गङ्गाता स्त्री० गङ्गास्य भाव तत् । गङ्गाये वङ्गायायाद्य ।
 गङ्गातया स्त्री० गङ्गा-अथ अवि अथ कर्म गङ्गा। अक्षय्यायाम् ।
 गङ्गा सधाते रोगे च अक भ्रा०भ्र० सेट् इति । गङ्गाति
 अगच्छित ।
 गङ्गा दाने भ्रा०पर० सक०सेट् । गङ्गाति अगच्छित् अगच्छित्
 गङ्गा पु०गङ्गा अथ । स्वनामध्यायै लुपभेदे ।
 गङ्गाघण्टिका स्त्री० गङ्गास्य घण्टेय द्वाये कन् । गङ्गापुष्प-
 जाते घण्टारववति फले ।
 गङ्गापर्याी स्त्री गङ्गास्यैव पर्यायस्या ङीप् । अगनपद्याम् ।
 गङ्गापुष्पी स्त्री० गङ्गास्यैव पुष्पमस्या ङोप् (भनभने, वनगणे
 भ्याथं कन् । तत्रैव ।
 गङ्गासूत्र न० गङ्गाजातम् सूत्रम् । गङ्गाजाते जासे ।
 गङ्गासुक्त उ गङ्गासुक्त । आरेवतडले (गोपालु)
 गङ्गािका स्त्री गङ्गास्यैव पुष्पमस्या ङन् । गङ्गापुष्पायाम् ।
 गङ्गा न० गङ्गा अथ । पद्मादिशक्ये, नपु सके, ह्ये च ।
 गङ्गािल उ० गङ्गा-इत्युच्यते । गङ्गािलस्य पितरि सनिभेदे ।
 गङ्गा उ० गङ्गा-इत्युच्यते । अन् पुत्ररत्ने कतिचकतीने ।
 गङ्गा न० गो-इत्युच्यते । स्वनामध्यायैवस्यायाम् तत्स्यस्य ते
 वङ्गास्यस्यां च । चार्थं कन् । तत्रैव न० ।
 गङ्गाक वि गङ्गा पट्टेयायाम् कन् । गङ्गास्यैवपुङ्गे ।
 गङ्गाकुम्भ उ गङ्गाकुम्भाय । स्वर्णनिपर्वतभेदे ।
 गङ्गाकोटि पु० गङ्गा कोटयोः प्रायि गङ्गा । वज्रे गङ्गापुष्पिता
 कोटि गङ्गा० । गङ्गापुष्पिताकोटिस्यस्याया स्त्री० ।
 गङ्गाक्रतु उ गङ्गा क्रतुगोऽस्य । इन्द्रे ।
 गङ्गागङ्गाि स्त्री गङ्गा पत्न्यगोऽस्य । द्रुवीयाम् । [कट्टे च
 गङ्गािनी स्त्री गङ्गा कुल इव टक् । अङ्गाभेदे ह्यिकात्या,
 गङ्गातम वि० गङ्गास्य पूर्य तमप् । गङ्गास्यैवपुष्पे ।
 गङ्गातारा स्त्री० गङ्गाभिषक्त तारा गङ्गा । गङ्गाभिषागच्छते ।
 गङ्गादन्तिका स्त्री गङ्गा टना इव सन्त्यस्य ङन् । नागदन्त्याम्
 गङ्गाद्रु उ गङ्गाद्रु इति उ-द्रु णि । गङ्गाभेदे । [गङ्गाकारे अथ
 गङ्गाधा स्त्री० गङ्गा पत्न्यगोऽस्य भ्रा-क । द्रुवीयाम् । गङ्गा-धात् ।
 गङ्गाधामन् पु० गङ्गा धामानि यस्या । विष्णो ।
 गङ्गाधार उ० गङ्गा धारा अथापि यस्या । वज्रे गङ्गाधारपुङ्गे
 वि । [वज्रे धारिवमसि गङ्गाधारमि ति युति ।
 गङ्गाधृति पु० गङ्गा इत्यगोऽस्य । इन्द्रे मङ्गापि धर्मं च ।
 गङ्गापत्त न० गङ्गा मङ्गापत्तस्य । पद्मे ।

शतपत्नी स्त्री० शतं पत्त्राणि टलायस्याः डोप् । (सिञ्चोती)
 एष्यद्वचभेदे स्वार्थे कन् । तत्रैव । [लकप्रत्यभेदे ।
 शतपथ पु० शतं पन्थानो यत्र अच् समा० यजुर्वेदीयब्राह्मणा-
 शतपथिके त्रि० शतपथं वेत्थीते वा ठन् । शतपथब्राह्मणात्मक
 पन्थाध्यायिनि ।
 शतपद न० शतं पदानि यत्र । ज्योतिषोक्ते नक्षत्रपादानुसा-
 रेण नामकरणोपयोगिप्रथमवर्षस्त्वचके चक्रभेदे । शतं
 पादाः यस्याः पादभावः समा० डोपि पद्भावः । कीटभेदे
 (काण्डाद्) स्त्री० ।
 शतपद्म न० शतदलयुक्तं पद्मम् । शतदलकमले, श्वेतपद्मे च ।
 शतपर्जन्यं पु० शतं पर्ज्वाणि प्रत्ययो यस्य । वंशे, इक्षुभेदे च
 कटुकायां, वचायां, दूर्वायां च स्त्री० । कन् । ताम्, यवे च
 शतपाद् स्त्री० शतं पादा यस्याः पाद्भावः । कीटभेदे (काण्डाद्)
 शतपादिका स्त्री० शतं पादा मूलान्यस्याः । काकोल्याम् ।
 शतपुष्पा स्त्री० शतं पुष्पाणि यस्याः । (सुल्फा) शाकभेदे (मौरी)
 क्षुपभेदे च । कन् । तत्रैव ।
 शतप्रसूना स्त्री० शतं प्रसूनानि यस्याः । (सुल्फा) शाके
 शतप्रास पु० शतं प्रासा इव फलानि यस्य । करवीरवृक्षे ।
 शतभिषज् स्त्री० शतं भिषज इव ताराः यत्र । शततारात्मके
 अश्विन्यादिषु चतुर्विंशे नक्षत्रे । शतभेषायत् स्त्री० ।
 शतभीरु स्त्री० शतं बहूवो वियोगिनो भीरवो यस्याः ५त० ।
 मल्लिकायाम् तद्गर्भे हि वियोगिनां कामोद्दीपनात्
 ततो भीरुत्वम् ।
 शतमख पु० शतं मखा यज्ञा यस्य । इन्द्रे ।
 शतमन्यु पु० शतं मन्यवो यज्ञा यस्य, शते दैत्येषु मन्युः
 क्रोधो वा यस्य । इन्द्रे ।
 शतमान पु० शतेन मीयते मि-ल्युट् । पले, तत्परिमिते च
 शतमारिन् पु० शतं मारयति ऋ-णिसृ-णिनि । विशिष्ट-
 चिकित्सके । [शतसखयुक्ते त्रि० ।
 शतमुखी पु० शतं मुखानि यस्याः डोप् । संमार्जन्याम् ।
 शतमूली स्त्री० शतं मूलान्यस्याः डोप् । दूर्वायां, खनामखा-
 तायां लतायाञ्च ।
 शतयष्टिक पु० शतं यष्टयो युच्छा यस्य । शतयुष्टके हारभेदे
 शतरुद्रीय न० शतं रुद्रा देवता यस्य । यजुर्वेदोक्ते रुद्राध्याये
 शतरूपा स्त्री० शतं रूपाण्यस्याः । ब्रह्मण्य पत्न्याम् ।
 शतवीर्या स्त्री० शतं वीर्याणि यस्याः ५व० श्वेतदूर्वायाम् ।
 शतवेधिन पु० शतं विधति विध-णिनि । अरुवेतसे ।
 शतसहस्र न० शतसहस्रं सहस्रम् शाक० । लक्षसह्यायाम् ।

शतसाहस्र त्रि० शतं सहस्राणि परिमाणस्य अणु
 उत्तरपदवृद्धिः । लक्षसख्याते ।
 शतहृदा स्त्री० शत हृदाः शब्दायस्याः ष्ट० हृस्व । विद्युति ।
 शताक्षी स्त्री० शतमक्षीणीवुष्यायस्याः पच् समा० डोप् ।
 शतपुष्पायाम् दुर्गायाञ्च ।
 शताङ्ग पु० शतमङ्गान्यवयवायस्य । रथे, तिनिसहस्रे च ।
 शतानन्द पु० शतमानन्दयति अणु । शोतसपुत्रे अहल्यागर्भजे
 सुनिभेदे । शतजनानन्दके त्रि० । [शतसैन्यवति त्रि०
 शतानीक पु० शतमनीकानि यस्य । व्यासशिष्ये सुनिभेदे ।
 शतार न० शतमाराण्यस्य । वज्जे ।
 शतायुस् त्रि० शतमायुर्वर्षकालोऽस्य । शतवर्षमितवयस्के 'शता
 युर्वै पुरुष' इति श्रुतिः । [मूल्याम् इन्द्रभार्यायाम्
 शतावरी स्त्री० शतमावृणोति चान्द्रे अच् गौ० डोप् । शत-
 शतावर्त्त पु० शतमावर्त्ता यस्य । विष्णौ शतधा वर्त्तते णिनि ।
 तत्रैव । [उत्तरलोपः । शतमूल्यां, शतपुष्पायाञ्च
 शताह्वा स्त्री० शतं शतमूली शतपुष्पा वेति आह्वा यस्याः
 शतिक त्रि० शतेन क्रीतः ठन् । शतेन, क्रीते पदार्थे ।
 शत्य त्रि० शतेन क्रीतः यत् । शतसंख्यातद्रव्येण क्रीते ।
 शन्तु पु० शद-लुन् । रिपौ, राज्ञां विषयानन्तरस्थे ऋषे, ज्योति
 पोक्ते लग्नावाधि पद्यस्थाने, कामादिषु च । शतके त्रि०
 शन्तुन पु० शन्तून् हन्ति हन-क । दशरथात्मजे सुमित्रागर्भजे
 लक्ष्मणासुजे ।
 शद् शतने म्वा० पर० सक० अनिट् । शीयते अशदत् । शत्यति
 शद् गतौ म्वा० पर० सक० अनिट् । शीयते अशातीत् ।
 शनकावलि(ली) स्त्री० शनैः कायति कै-क ष्ट० तेषामावलिच्यत
 वा डोप् । गजपिप्पल्याम् ।
 शनपर्णी स्त्री० शण्यस्यैव पर्णाण्डस्याः ष्ट० ण्यस्य नः । कटुक्याम्
 शनि पु० शो-अनि किञ्च । सूर्यपुत्रे व्यायागर्भजाते ग्रहभेदे,
 तत्स्वामिकदिने च ।
 शनिवार पु० शनिस्वामिकोवार । सूर्यादिवारमध्ये सप्तमे वारे
 शनैश्चर पु० शनैश्चरति चर-अच् । शनिग्रहे तस्य पक्षाणां
 मध्ये सर्वोपरिकवस्थितत्वात् बृहत्कालेनैकैकराशिभोगात्
 ऋद्वगतित्वम् ।
 शनैस् अय्य० शय डैसि ष्ट० उक् च । मन्दे, अशैथ्ये च ।
 शन्स हिंसाया स्तुतौ कथने च म्वा० पर० सक० सेट् क्वा वेट् ।
 शंसति अशंषीत् । [शयति ते अशाशीत् ।
 शप आक्रोशे वा म्वा० पच्चे दिवा० उभ० सक० अनिट् । शपति ते
 शपथ पु० शप-अधन् । सत्यताकरणाय दिव्यभेदकरणे, यथा

एतत् यदि मित्या स्यात् तदा से एतद्विष्ट स्थादित्यादि
 गपन इ गप ल्युट् । गपथे ।
 शप्तं वि गप-क्त । अभिधापयामे । उलपाख्ये तथभेदे इ ।
 गपथे न० गम-अच् छ० मस्य क । गमादीनां धुरे हलमूले च ।
 गपत् इ स्त्री० गप पाति रा क । (पृटी) मत्वभेदे स्त्रीत्व
 मत्ते ङीप् । [इत् न
 गच्छ् गच्छकरणे अ नु उभ० मत् सेट् । गच्छयति ते अग्रम-
 गच्छ् पु० गच्छ् पञ् । ध्वयात्मके वयात्मके च श्रीवेन्द्रयपाख्ये
 आकाशादित्ये राधभेदे । [क इत० । गच्छज्ञाने ।
 गच्छपद्य इ०, गच्छ् गच्छाति घञ्-अच् । श्रीवेन्द्रियेघजघे
 गच्छ्प्रसन्नं न० गच्छात्मक मङ्ग । वेदात्मके, स्तोत्रात्मके च
 निष्ते गच्छरूपे मङ्गणि । [घाषभेदे ।
 गच्छभेदिन् इ गच्छादुसारण भिनन्ति लक्ष्यम पिनि ।
 गच्छवेधिन् पु० गच्छादुसारेण विधिति लक्ष्य विध-पिनि ।
 वायभेदे अर्जुने च । [उषणागौ हतिरूपे सामर्थ्ये ।
 गच्छगति स्त्री इत् । गच्छानामधीश्वरभक्त्याख्ये अभिधा-
 गच्छनिशासन न० अर्जुनस्यतेऽनेन अनु+ग्राह ल्युट् इत० ।
 गच्छसाधुताज्ञापके व्याकरणे ।
 गच्छालङ्कार पु० गच्छमात्र श्लोऽनङ्कार । अलङ्कारगच्छ-
 प्रसिद्धेऽनुमासादींश्चङ्कारे ।
 गच्छितं लि० गच्छ-क्त । व्याहृते ।
 गम गान्त्री अक गान्तीकरणे चक० दि गमा०पर सेट् ।
 गाम्यति अग्रमत्-अग्रमीत् । क्ता वेट् । [गमत्-त
 गम आनीषने पु० उ० चक सेट् । गामयति गमयति ते अशी
 गम इ गम चञ् । गान्ती अन्तरिक्षियदमने ।
 गमथ इ गम अद्यत् । गान्ती ।
 गमन इ गमयति गम पिच् ल्युट् । लोकानां पुत्राद्युपगम्यकल-
 पाख्येन दहङ्कारके यमे । गम पिच् भाने ल्युट् ।
 गान्तीकरणे च ।
 गमनस्वस्त स्त्री इत् । यहनयाम् ।
 गमल न० गम कनच् । विद्यायाम् । [विध्वायाञ्च ।
 गमि(नी) स्त्री० गम दन वा ङीप् । (गोद) ह्यभेदे (पृटि)
 गमिन् वि० गाम्यति गम पिनि । गान्ते ।
 गमीक इ गम ईकच् । हनिभेदे ।
 गमीगर्भ इ गमेगर्भ आ गारले नामवस्य अच् । ब्रह्मी विभे च
 गमीधान्य न गमी विध्वैव धाम्यम । शिवात्मके चाप
 उमादी धाम्ये ।
 गमोपस्त्री स्त्री० गम्या इव पञ्चमसा ङीप् । उष्णामुद्वे

शमीर इ अस्या गमो अल्यार्थे र क्तिच् स्वाधिके अपि
 प्रत्यया प्रकृतितो विद्वच्चनान्यतिवर्तन्ते' इति भाष्योक्ते
 पुस्तम् । क्षुद्राया गम्याम् ।
 गम्या स्त्री० ग पाति पा क । विद्युति ।
 गम्याक्त इ य गिव पाके फले यस्य । आरगुषधे ।
 गम्ब गतीं भा पर सक्० सेट् । गम्बति अग्रम्वीत् ।
 गम्ब इ गम्ब-अच् । बज्जे मृगल परम्वितवीहे लोडकाक्षुगाम्
 अतुलोमकरणे, दरिद्रे च ।
 गम्बर न गम्ब-अरन् । जले धने, व्रते, चित्ते च । म्बभेद
 दैव्यभेदे मत्स्यभेदे, पर्वतभेदे, युदे शिवकहणे लोभे,
 अर्जुनहले च पु । श्वेते लि० ।
 गम्बरकन्द इ गम्बर अघ कन्दो यस्य । वाराहोक्तये ।
 गम्बरचन्दन न इत् । गम्बरपर्वतजाते चन्दनभेदे ।
 गम्बरसूदन इ गम्बरमहर हृदयति हिनमि च हृद ल्युट् ।
 कामभेदे ।
 गम्बरारि पु० इत् । कामदेवे गम्बरारिवाच्योप्यत् ।
 गम्बरी स्त्री गम्बर जलधाड्येनाप्यस्य अच् गौरा० ङीष् ।
 धाक्षुपथ्याम ।
 गम्बल पु० न० गम्ब-कलच् । कूले, पाषेये मन्वरे च ।
 गम्बाज्जतं वि गम्ब लक्ष्मणनुलोमभारुष्यतं गम्ब+करणार्थे
 डाच्+क-क्त । अतुलोमेन द्विराहते ह्यटे चेतै ।
 गम्बु(शु) पु० स्त्री गम्ब-उन् कू वा । जलरुक्ती (गसुक) गज
 कुम्भान्नाभाने च । रामायणप्रसिद्धे अद्रुतापथे, गम्बे
 दैव्यभेदे च इ ।
 गम्बु लि० गमत्स्यम् गम+भ । कल्याणयुगे ।
 गम्बुल पु० गम कल्याणदायक तीर्थ जाति डा क । पाचभेदे
 यत् कच्छो भविष्यति तस्मिन् । इडि या स्त्री गौर ० ङीष्
 गम्बु पु० गम्+भू इ । महादेवे ।
 गम्भतनय पु० इत० । गणेशे, कार्तिकेय च गम्भुसुतायचोप्यत्
 गम्भुप्रिया स्त्री इत० । व्यामलक्याम् दुर्गायाश्च ।
 गम्भुनल्लभ न इत् । श्वेतपद्मे । महादेवप्रिय वि ।
 गम्या स्त्री गम वत टाट् । दुर्गकीलके ।
 ग्य इ श्री-अच् । जले, सर्पे निद्राया गम्याया मये च ।
 ग्यय इ श्री-अच् । अचगरमप स्त्रीतो वराहे मार्ये च
 निद्रामीमे लि० ।
 ग्यनी न यी ल्यट् । निद्रायाया गम्याया सैद्युने च ।
 ग्यनीय न० गो-अमीयत् । गम्यायाम् स्याथे कन । तस्यै ।
 ग्यनैकादशी स्त्री० इत० । आषाढशुभे श्रावणाय ।

शस्त्रजीविन् पु० गक्षेण जीवति गिनि । गस्त्राजीविनि ।
 शस्त्रपाणि पु० शस्त्रं प्राणौ यस्य । शस्त्रधारके व्याततायिभेदे
 'शस्त्रपाणिर्धनापह' इति म्युतिः । [नकरे गिल्सिभेदे
 शस्त्रमार्ज्ज पु० शस्त्रं भार्जि सृज अण् । (शिकलकर) शस्त्रमार्ज्ज
 शस्त्राभ्यास ए० इत० । शस्त्रप्रयोगशिक्षायाम् ।
 शस्त्रायस शस्त्रयोग्यस्य अश्मसा० । लौहभेदे (इष्पात) ।
 शस्त्रिन् त्रि० गह्वरस्यस्य इनि । शस्त्रविगिटे ।
 शस्त्री स्त्री० स्वल्पं शस्त्रं स्त्रीम् । छुरिकायाम् ।
 शस्य न० शस-प । बालहणे धाम्ने ।
 शस्य न० शस-यत् । दृष्टादीनां फले । 'शस्यं चेत्यगतं मोक्ष'-
 मित्युक्ते चेत्यस्ये धान्यादौ च । [गस्यनाशके द्वि० ।
 शस्यध्वंसिन् पु० शस्यं ध्वंसयति ध्वंस-णिच् गिनि । तत्रदृष्टे
 शस्यमञ्जरी स्त्री० इत० । अमिनवधान्यादिगोपे ।
 शस्यम्पूक्त न० । धान्यादेः गोपे ।
 शस्यसम्बर पु० शस्यं संवृणोति सम्+वृ-ञच् । सालदृष्टे ।
 शस्यारु पु० शस्यस्यच्छति ऋ-उण् । जुष्टशमीदृष्टे (सिगुण)दृष्टे च
 शाक पु० न० गक-ञञ् । पत्रपुष्पादौ दृष्टभेदे पु० शकौ शिरीष
 दृष्टे, स्वराव्यावधि वत्सरप्रवर्तके राजभेदे, तटोये वत्सरे,
 च पु० हृरितक्यां न० । शसति सामर्थ्यं शो क तस्य
 नेचम् । 'सनपत्रकक्षीराये फलकाण्डाधिरूटकम् । त्यक्
 प्रथं कनकस्यैव शाक टशविधं मृतमिदुक्तेषु दृष्टादीनां
 पत्रादिषु न० 'अशाकभुक् सोऽरुगित्युद्धट ।
 शाकचुक्रिका स्त्री० शाकेषु मध्ये चुक्रिका । चिञ्चयायाम् ।
 शाकट न० शकटाव हितम् अण् । शकटमन्वत्त्रियुगादौ ।
 श्लेषात्मके-दृष्टे, धवदृष्टे च पु० ।
 शाकटायन पु० व्याकरणकारके सुनिभेदे ।
 शाकटिक पु० शकटेन चरति ढञ् । शकटेन गन्तरि ।
 शाकटीन पु० शकट' परिमाणस्य खञ् । विंशतिहलापरिमाणे
 शाकतरु पु० शाकास्य तरु' । (सिगुण) दृष्टे । शाकदृष्टादयोप्यत्र
 शाकपत्र पु० शाक पत्रमस्य । गिभ्युदृष्टे ।
 शाकवालेय पु० बलये चितम् ढक् शाकप्रधानो वालेय' ।
 'ब्रह्मयदिकायाम् ।
 शाकम्भरी स्त्री० शाकैर्बिभर्ति ष-ञञ् सम्च । 'भरिष्मामि
 सुरा' ! शाकैरादृष्टे प्राणधारके । शाकम्भरीति
 विख्यातिमिति चण्डो निरुक्तायाम् इर्गायाम् ।
 शाकयोग्य पु० शाके तद्गुणेषु योग्य । धस्याके । [वास्मकशाके
 शाकराज पु० शाकेषु राजते अच्, शाकानां वा राजा ढच् ।
 शाकविल्व पु० शाकोपि विल्व इव । वार्त्ताकौ स्वार्थे कन् तत्रैव

शाकवीर पु० शाकेषु वीर' वीर्यां धावन्त्यात् । वास्मकशाके
 शाकशाकट न० शाकस्य जेवं शाकट्च । शाकजेले । शाक-
 टिनच् । अर्थे ।
 शाकश्रेष्ठ पु० शाकेषु श्रेष्ठ' । वास्मकशाके जोषण्यां वार्त्ताकौ स्त्री
 शाकाद्र न० शाकस्य तद्गुणस्याद्रसुपवोगि । मरिचे ।
 शाकास्त्र न० शाकमेवास्त्रम् । दृष्टास्त्रे ।
 शाकास्त्रभेदन न० शाकरूपम् अस्त्रं भिनन्ति भिद-न्त्यु ।
 चुक्ते (चुकोपालद्र) ।
 शाकालाचु स्त्री० शाकप्रधानालाचुः । अलाचुभेदे ।
 शाकिनी स्त्री० शाकोटस्यस्या । इनि । शाकभवनयोग्यादां
 भूमौ, देवीसङ्घचरीभेदे च ।
 शाकुन पु० शकुनं शुभाशुभसूचकं निमित्तमधिकृत्य कृतो अन्वः
 अण् । शकुनज्ञानमाधने अन्ये (काञ्चरित) । [यातके ।
 शाकुनिक पु० शकुनेन पक्षिनादिना जीवति ढञ् । पक्षि-
 शाकुन्तलेय पु० शकुनलाया अपत्यं ढङ् । उद्गन्तात्मजे
 शकुनलागर्मजे भरते ढप्ते ।
 शाक्त द्वि० शक्तिदेवताऽस्य अण् । तन्मोक्षे शक्तिदेवतोपासके
 शाक्तीक पु० शक्तिः प्रहरणमस्य ईकम् । शक्या वोहरि ।
 शाक्य पु० शक-घञ् तत्र नाधुः यत् । बुद्धे ।
 शाक्यमुनि पु० शाक्यो मुनि' । बुद्धभेदे ।
 शाक्यसिंह पु० शाक्य वंगे सिंह इव । बुद्धभेदे । [अशाक्यी
 शाख व्याप्तौ स्वा० पर० चक्र०भेदे चङि न ह्रस्वः । शासति
 शाख पु० शाख-अञ् । कृत्तिकापत्रे शक्यानुजे गणभेदे, अन्य-
 परिक्षेदे, भर्गस्थानीये अन्व्यांशभेदे, दृष्टस्यावयवभेदे च
 (हाल)पञ्चान्तरे, राक्षसै, लतायाम्, अन्तिके, वैदेकदेशे च स्त्री
 शाखाकरट पु० शाखाव्यापो कष्ट. कष्टको यस्य । सु, हीदृष्टे
 शाखानगर न० शाखेव नगरम् । मूननगरसमीपस्ये जुष्ट-
 पुरे शाखापुरादयोप्यत्र ।
 शाखासृग पु० शाखास्यो सृग' पशु । न. नरे ।
 शाखास्ता स्त्री० शाखायास्ता । दृष्टास्त्रे ।
 शाखारण्ड पु० शाखायां वेदशाखायां रण्ड' तद्विहित
 कर्मानाचरणात् । स्वशाखात्वागेन कर्मकर्त्तरि ।
 शाखाल पु० शाखा वाङ्मये न सन्त्यस्य लच् । वानीरदृष्टे ।
 शाखाशिफा स्त्री० शाखासूटा शिफा मूलम् शाक्या वटा-
 दीनां शाखाजाते मूले । शिफामारभ्य शाखा । गुहृच्यादि
 लतायाम् । [स्त्रेच्छभेदे च ।
 शाखिन् पु० शाखाऽस्यस्य इनि । दृष्टे । वैदेकदेशमति, ढपभेदे,
 शाखोट पु० शाखा-व्याप्तौ श्रोटन् (श्याश्रोडा) दृष्टे स्वार्थे कन् ।

तत्रैव ।

[जातिभेदे (शाखारी) ।

शाङ्खिक उ० गङ्गाशङ्खिकारवलयनिष्ठाया मिल्यमस्य ठञ् ।
 शाङ्खुष्ठा स्त्री गति शो-क य अङ्क इव यस्या । गुञ्जायाम्
 शाट उ गट यञ् । वस्त्रे । स्त्रीलमपि गौ ङीप् ।
 शाटक उ० न० गट यञ् । वस्त्रे स्त्रीत्वमपि टाप् ।
 शाख्यार्थेन उ० छनिभेदे, तेन प्रोक्तम् अथ । प्रकृतस्त्रीमकर्मणि
 वैगुण्यसमाधानाय विहिते स्त्रीभेदे न० ।

शाख्य न गटस्य भाव ङञ् । गठतायाम् ।
 शाङ्ग स्नायाया भ्या-आत्म० सक० षेट् । शाङ्गते अशाङ्गि
 शाङ्ग न० गण्येन निर्दन्तम् अथ । गण्यस्त्वनिमित्ते वस्त्रादी ।
 गण-ञञ् । (कटिपाथर) कथमायाये गस्तादीना निक-
 र्थेन तीष्णीकरणयन्त्रभेदे ।

शाखाजीव उ० शाखजाजीवति आ+जीव-अण् । अस्-
 तीष्णताकारके मिलिनि ।

शाखि उ गण्य ङञ् । पट्टलके गण्येन निर्दन्ता ङञ् वा ङीप् ।
 गण्यनिमित्ते पट्टिकावस्त्रे द्विद्वस्त्रे च ।

शाखित लि० गण्य-णिसु-क । तोलीकते ।
 शाखिड्यल्य उ० गण्यल्लसापत्यम् यञ् । गोलमयर्तके भक्ति-
 शास्त्रकारके छनिभेदे तल्लियलात् विले वञ्छिभेदे च ।

शात न० शोक्त । छुटे, तहतति विस्रे कथे, दुर्वसे निमिते
 च लि० घुञ्चूरे उ० ।

शातकुम्भ न० शतकुम्भे भव अथ । हिरण्ये । घुञ्चूरे कट-
 वीरे च उ० । [घुञ्चूरे उ ।

शातकौम्भ न शतकुम्भे भवम् अथ द्विपद्वि । हिरण्ये
 शातन न० शो षिच् तठञ् ङुट् । तठ्कारणे, विनायने च

'जायते पञ्चशातनमिति भीमाद्या ।
 शातभीक उ० शाता दुर्वसा प्रात्या भीरवो यस्या । भक्षिकाभेदे

शातनी स्त्री० शात कार्यं जाति सा क । (बासकया) द्रष्टे ।
 शातव उ० गण्यरेव चापेण् । रिपी । तस्य भाव धर्मावा
 अथ । वैदे, रिपुधमृते च न ।

शाट् उ गट-पञ् । कर्त्तुं, बालकणे च ।
 शाट्हरित उ गट्तेन हरितकावर्षयुक्त । शाट्ते देमे ।

शाहल उ शाता धन्यस्य द्रव्यम् । बद्धसाहचयुक्ते देमे ।
 शान भेदने भा उभ हञ्० षीट् सापे ङञ् । भीर्भावति ते
 अदीर्घाधीम् अमीर्घाषिण ।

शान इ शान अण् । कस्तूरीनां तीष्णताकारके दन्त्रभेदे ।
 शानी स्त्री शान इत् ङीप् । इन्द्रवाहत्याम् ।

शान्त लि० गण्य ङञ् । दमयुते अमिदुते च गण्य षिच् क नि

शान्ति गमिते त्वि० । निर्वेदस्याधिभावके रक्षभेदे पु० ।
 शोषमपराजक चाया, अल्पशङ्खपत्न्यां, यमीभेदे च स्त्रीः ।
 शान्तनव उ शाननोरपत्यम् अथ । भीष्मे 'भीष्म शान्तनव
 इति तत्तर्पणमन्त्र ।

शान्तानु उ० क्षामरदुग्भवे चन्द्रवर्गे प्रतीपरजपले अक्षभेदे ।
 शान्ति स्त्री यम शिन् । कामकोधादिजये, विषयेभ्यो मनसो
 निवारणे उपद्रवनिवारणे निवारणे च ।

शान्तिक लि शान्तये हितम् ठञ् । शान्तिकारके शोभादौ ।
 शाप उ० गण्य ङञ् । 'अनिष्ट भयादित्येवम् आत्मोगे, गपथे च
 शापास्य उ० शाप एवास्त्र यस्य । छनी ।

शाब्दबोध उ गट्तेन निर्दन्त अण् । ध्वन्यबोधे गट्प्रधान-
 जन्ते पदार्थकृतिहारके शानभेदे ।

शाब्दिक उ० गट् गट्प्रधानाद्यापक शास्त्र वेत्तधीत वा
 ठञ् । व्याकरणशास्त्राभिषे । [जानादौ ।

शामित न० यम-णिसु इत्यम् । पशुपन्धनस्थाने । [इन्द्र-
 शाख्यरी स्त्री गण्यरेण निर्दन्ता अण् ङीप् । मायायाम्

शास्त्रविक लि गण्य पत्यमस्य ठञ् । शाङ्गिके । (शांछारी)
 शास्त्रोक्त उ० गण्योक्तु-क+सापेण् । गण्यके (शासक) ।

शास्त्रोप उ० गण्योपत्यस्य अण् । छगुली, कपूरे, विषभेदे,
 यक्षुपुत्रे, भक्षिकाभेदे देवदास्यि च । शिष्यसम्बन्धिनि
 तदुपायके च लि० । दुर्गायां स्त्री० 'शास्त्रो कृपित्त
 तस्येति तन्मन् ।

शा(शा)यक उ० शो(शो)-एकन । वापे सङ्गे च ।
 शार दौर्वस्ये अट्-उ० उभ-धञ्० षेट् । शारयति ते अथशात्

शार न शार-अथ, गृह-अथ वा । कर्त्तुरथे । तहतति लि ।
 शारङ्ग उ० शार कथूमरु यस्य यक । चातकयवधि
 हरिचे गले भङ्गे मयूरे च ।

शारट न० शरदि भवम्-अण् । श्रेतपद्मे । कापे यपुसे,
 हरिणुडे च उ शरङ्गवशाभे लि शार श्रेतपद्ममदस्या
 अण् । शरलयायाम् स्त्री । [शाडे तकावले रागे पु० ।

शारटिक न० शरदि भव आङ् रोगे वा ठञ् । शरत्काव भवे
 शारदीया स्त्री० शरदि भवा ङण् । शरत्कान्ते कर्त्तव्याया
 दुर्गायलाद्याम् ।

शारि(री) स्त्री गृह-इत् वा ङीप् । पाथकादिपुटिकायां,
 पथिभेदे च गौरी चरनीर्षति । शारतेति नैषधम् । मुद्राच
 न्मन्मन्नि, स्वहारभेदे ङञ्ते च । चापे ङञ् पथिभेदे ।

शारिफल उ० न शारे फलमाधार । शारिपत्रक पागह-
 क्रोडावापथे शूषे (कक) चापे ङञ् । तस्ये ।

शारिवा स्त्री० शारिरिव वनति वन-ड । श्यामावतायाम् ।
 शारीर वि० शरीरस्त्रेडं अण् । देहसम्बद्धे सुखडःखादौ
 तत्त्वोद्गमस्य पुन' अण् । ह्ये पु० । शरीरमात्मत्वेनाभिमन्यते
 अण् । जीवि । स्तार्थं क । जीवि । शारीरं ड' खं जीवं वा
 अधिकृत्य क्तो मन्वः अण् । व्यामकते वेदान्ततूत्रे
 चिन्मिहाङ्गे सुन्दृतमन्याद्येकदेशे च ।

शारीरिक वि० शरीरे भव' ठक् । देहजाने डःखादौ ।
 शार्क वि० शू-उकञ् । हिंसके ।
 शार्कर वि० शर्करा अस्वस्य अण् । शर्करायुक्ते देशे शर्करा-
 या विकारः अण् । फाणिते, दग्धफेणे च पु० ।

शाङ्ग वि० शङ्खस्य विकार' अण् । शङ्खजाते पदार्थे । विष्णु
 घनुषि, घनुषात्वे च पु० । अर्द्धके न० ।

शाङ्गिन् पु० शाङ्ग' अस्वस्य इनि । विष्णो घन्विभावे वि० ।
 शाङ्गल पु० शू-जलञ् डक् च । व्याघ्रभेदे, पक्षिभेदे, राज-
 मभेदे, च उत्तरपदस्यः । अर्थादे ।

शाङ्गलललित न० अष्टादशाक्षरपाठके छन्दोभेदे ।
 शाङ्गलविक्रीडित न० जनविंगत्वक्षरपाठके छन्दोभेदे ।
 शार्ङ्ग न० शर्व्यां इट् अण् । अत्यन्तवसति । राविसम्ब-
 न्निनि, घातके च वि० । [अशाणित ।

शाल कवने भा० आ० सक० सेट् चडि न ह्रस्वः । शालते
 शाल पु० गल-वञ् । मत्स्यभेदे, प्राकारे, खनामख्याते, दृक्षभेदे,
 दृक्षभावे, दन्त्यादिस्तु दृक्षभावे 'रमालः शालः सन-
 दग्धतासुने'ति नैपयम् ।

शालग्राम पु० शालानां दृक्षायां ग्रामः समूहो यत्र । पर्वत-
 भेदे तत्र जात' अण् । तत्र जाते विष्णोर्मूर्तिभेदे ।

शा(ला)लज पु० शा(ला)लात् लायते जन-ड । सर्जरसे (धुना)
 शालानिर्व्यास पु० इत० । सर्जरसे (धुना) । [दृक्षभेदे ।

शालपणी स्त्री० शालस्त्रेव पर्णा अस्याः ङीप् । (शालपानी)
 शालभञ्जिका स्त्री० शालेन मन्व्यते निर्भीयते मनुज-एतन् ।
 काश्चिन्मिन्नपुत्तलिकायां, वेष्ट्यावाञ्च । [लोप्ते ।

शालव पु० शालः । तद्विर्याम इव वलति वृद्धिर्गच्छति बल-ड ।
 शालवेष्ट पु० शालस्य वेष्ट इव । सर्जरसे (धुना) ।

शालमार पु० शालस्य मारः । हिट्ठनि शालेयु मार' । दृक्षभेदे
 शाला स्त्री० शाल-अच् । नृहे, दृक्षस्य शान्दस्यशाखायाञ्च ।

शालाञ्चि पु० गल इवाञ्चित अन्व-इन् । शाकभेदे (शाञ्चा)
 शालानुरीय पु० शालानुरे भवः । तद्वामनामिनि सुनी ।

शालानो स्त्री० शालमानवति आ+नी-ड गौ० ङीप् । विटार्थ्याम्
 शालास्य पु० शालायां नृहे र्ग इव । शृगाले ।

शालाट्टक पु० शालायां नृहे, शाखायां दृक्ष इव वा ।
 कुकुरे, शृगाले, विडाले, र्गणे, वानरे च ।

शालि पु० गल+इञ् । कलमादिधान्ये, पटिकादिधान्ये,
 गन्धमाज्जारे च ।

शालिका स्त्री० शालिरिव कावति कै-क । विटार्थ्याम् ।
 शालिञ्च पु० शालिं चमति चम-ड ए० सन् । शाकभेदे ।

शालिपर्णा स्त्री० शालेरिव पर्णान्वस्याः ङीप् । मापपण्याम्
 शालिवाचन पु० विक्रमादित्यं कृत्वा यकाब्दप्रवर्त्तने नृपभेदे

शालिहोत्र पु० शालयो ज्यन्तेऽत्र छ-इन् । षोडशके ।
 शाली स्त्री० शाल-अच् गौ० ङीप् । लणञीरके ।

शालीन वि० शानामर्हति ख । धृष्टे सलज्जे, मिथेयाञ्च ।
 शालु न० शाल-उण् । शालूके, कप-यद्रथ्ये, चौरनामगन्ध-
 द्रव्ये च भेके पु० । [जातीमले ।

शालूक न० शाल-जकञ् । कुसुदादिमूले उकञ् । तत्र
 शालूर पु० शाल-ऊरच् । भेके ।

शालेय पु० शालाया भवं टक् । नधुरिकायाम् ।
 शालोत्तर पु० ग्रामभेदे ।

शालोत्तरीय पु० शालोत्तरे भवः । पाणिनिमुनी ।
 शाल्मल पु० शाल-मलञ् । (शिखल) दृष्टे तद्विहितद्वीपभेदे च

शाल्मलि(ली) पु० स्त्री० शाल-मलिच् वा ङीप् (शिमुन्) दृष्टे
 शाल्मलिक पु० शाल्मलिरिव कावति कै-क । रोहितकण्ठे

शाल्मलीफल पु० शाल्मल्या इव फलमस्य । तेजफलदृष्टे ।
 शाल्मलीवेष्ट पु० शाल्मली वेष्टयति वेष्ट अच् । शाल्मली-

निर्यासे एतुच् । तत्रैव ।
 शाल्म पु० शाल-व । देशभेदे ।

शाल पु० शव-वञ् । शिशौ स्तार्थं कन् । तत्रैव शवस्येडम् अण् ।
 शवसम्बद्धे 'विरालं शवमाशौच'मिति सृष्टिः ।

शालर पु० शालयति विकारयति शव-णिच् अरन् । पापे,
 अपराधे, लोभद्रुमे च शवरेण प्रोक्तमण् । शवरेकते मौ-

सांशामाये । शवरेस्येडन् अण् । शवर सन्निविनि वि० ।
 शालरी स्त्री० शवरस्य मित्रा अण् । नृकशिव्याम्, विद्याभेदे च

शाश्वत वि० शचद् भवः अण् । सतते नित्ये ।
 शाष्क, लिक न० शष्कुलीनां सङ्घः ठक् । शष्कुलीसमूहे ।

शास आशंस.यां भा० आ० सक० सेट् क्वा वेट् । प्रायेष्वाङ् पूर्वकः
 आशसते आशंसिट् । [पूर्वः । आशासो आशासिष्ट

शास आशीर्वादे अटा० आ० सक० सेट् क्वा वेट् । प्रायेष्वाङ्
 शास शासने अटा० प० द्विक० सेट् क्वा वेट् । शासि अशासत् ।
 शासन न० शास-ल्युट् । निवृत्तस्य हितसाधनादौ प्रवर्त्तने ।

शामनहर उ० शामन हरति ह-अष्ट् । आमाहारके दूते ।
 शामिष्ट वि० शास-हृष्ट इट । शासनकसरि ।
 शास्तु वि० शास हृष्ट इटभाव । शासनकसरि ।
 शास्त्र न विद्यतेऽनेन शास इत् । इतिानुशासने षष्ठी ।
 शास्त्रदर्शिन् वि० इग षष्ठी इत् । शास्त्रज्ञे शास्त्रविदादयोष्यत्
 शास्त्रिन् वि० शास्त्र वेत्तधीते वा इति । शास्त्रज्ञे ।
 शास्त्रीय वि० शास्त्रे निहित इ । शास्त्रोक्ते भर्मादी ।
 शास्य वि० शास यत् । अतुशासनीये शिष्यादी । [अग्रेष्ट ।
 शि छेत्ने भा उभ०सक०अनिट । शिनोति शितुते अग्नीवीम्
 शिश्या स्त्री शिष माति पा क प्र०। (शिष्य) इत्वे ।
 शि(शि)कृद्य न० शिष्य कृत्तु क प्र० इत् मल्य गोवा । (शोम)
 शूष्ण्डे । साधे कन् । तलैव । [कते पदार्थे
 शिष्य न० स्त्री शिक यत् शि यत् हुक् ष । (शिका) रक्तु
 शिकित वि० शिष्य शिष्यस्य करोति शिष्य+षिष कर्म ष
 ष । शिष्यावारे स्यापिते पदार्थे ।
 शिन स्त्री अभासे भा आ०सक सेट् । शिष्यते अशिविष्ट
 शिला स्त्री शिल-अपय । अभासे वर्षानासञ्चारण्यप्रदर्शके
 वेत्तु चत्तमेदे 'शिला कलौ ध्याकरयमि'ति उ० ।
 शिष्याशुक् उ०७त० । शिष्यादातरि ।
 शिष्यित वि०शिला जातास्य तर इत् ष् शिष्य ऋ वा ।
 कताभ्यासे निषुप्ते षिप्ते ष ।
 शिष्य गतो भा०पट एक सेट् इदित् । शिष्यति अशिवीत्
 शिष्य श्याशु उ०शिमाममति अम उ तस्य नेत्यम् इत वा
 मक । अश्रमिष्के चूडायाञ्च ।
 शिष्यशुक् उ० शिष्यगत् इय कन् । शाकपणे (शाकजुनपी)
 स्त्रीममति तस्य, या च चूडायाञ्च ।
 शिष्यशुक् उ० शिष्यगत् इत्यस्य उन् । उज्जुटे ।
 शिष्यशुक् उ० शिष्यगत् इत्यस्य इति । मयूरे हुपद्
 राजस्य इवमेदे शिष्यी च । दुषिकामां, शुश्यां च स्त्री
 शिष्यर न शिष्या अक्षस्य अरत् ष्यादीप । पर्यन्ताये अन्-
 ताते च । इत्याये इ न । उज्जुटे, शुष्कव्यापौ, रत्नमेदे,
 च मूर्त्तौ स्त्री ।
 शिष्यशुक् उ० शिष्यगत् इत्यस्य इति । पर्यन्ते शोद्यो
 इत्याये इत्वे नपामार्गे कृत्तु इत्वे य-इत्याये च । रथा
 जामां च यामेद मरदमापटपादे इत्याये मे अट्टक यां
 रोम इत्यां च स्त्री०सेपे । (इत्तुत्तु) इत्यमेदे ।
 शिष्यशुक् उ० शिष्यगत् इत्यस्य इति । मयूरे हुपद्
 शिष्यी स्त्री० गी षष्ठी तस्य नेत्यम् इ० । अक्षिष्य नयां मया

कमध्वम्यकेगयुञ्जे च 'कसोपम्यशिव्या वधि रिति स्रति
 शिखाकन्द न० शिखेव कन्दोऽस्य । मृद्भने । [द्वैलको)
 शिखातक उ० शिखायादीपशिव्यामाकरविच । दीपहृष्टे ।
 शिखाधर उ० शिखां चूडा धरति इ अष्ट् । मयूरे शिष्या
 धारके वि० ।
 शिखाभूज न शिखेव मूलमस्य । मृद्भने (गाजर) ।
 शिखालु उ० शिखास्यस्य आलुषु । मयूरे शिष्याहृष्टे ।
 शिखावत् उ० शिष्या च्छानाऽस्यस्य मत्तम् मस्य च । वज्रौ,
 केतपदे चित्तकहृष्टे च । शिष्यावति वि० मयूरेया स्त्री०दीप्
 शिखावर उ० शिष्या इष्योति इ अष्ट् । पनसहृष्टे ।
 शिखावल उ० शिष्यास्यस्य वलषु । मयूरे मयूरशिष्याहृष्टे च
 शिष्यिकण्ट न शिष्योने मयूरस्य कण्ठसहृष्टेऽभ्यस्य अर्थ
 ध्यायषु । तस्यै (तते) शिष्यिणीवायोष्यत् ।
 शिष्यिध्वज शिष्योने यजे र्ध्वज इव । धूमे ।
 शिष्यिन् उ० शिष्या अक्षस्य इति । मयूरे, वज्रौ, चित्तक
 हृष्टे, केतपदे हुकुटे इत्वे, अथे अजलोमि पर्यन्ते,
 शिष्यो, मेघिकायां मयूरशिष्याहृष्टे च । शिष्यासुक्ते वि०
 शिष्यिप्रिय उ० शिष्यिन मोषयति प्री क । अश्रुवदे ।
 शिष्यिमण्डल उ० शिष्यिना मयूरममि यत् । वदस्यहृष्टे ।
 शिष्यिमोटा स्त्री० शिष्यिन मोदयति उद-षिष् अष्ट् ।
 अश्रुमोदायात् । [कृष्णाये ।
 शिष्यिवर्षक उ० शिष्यिन वर्षयति उष षिष् अष्ट् ।
 शिष्यिवाहन उ० शिष्यो मयूरो वाहन मस्य । काचित्केवे ।
 शिष्यु उ० शिष्य-कृत् हुक् ष । (शिविता) इत्वे माकमात्रे च ।
 शिष्य आश्राये भा पर-सक सेट् इदित् । शिष्यति अशिवीत्
 शिष्याय न शिष्यि-आनष् ट् अत्यम । आश्रयते शोषहृष्टे,
 भाशिकामये, चोद्ये च । साये कन् । भाशिकामस्य न० ।
 शिष्य अम्बु उ०शिवी इति वा तु उभ०पदे अग्न आ०सक०
 सेट् । शिष्यति ते शिष्यो अशिविष्कृत् न अशिविष्कृत्
 भादित्पय पर इत्येक रेन शिष्यति अशिवीत् ।
 शिष्या स्त्री०शिवि-अ । मयूरपयदे । शिष्यि-अथ । धतुषु षे
 शिष्यिणी स्त्री शिष्यति शिष्यि षिषि । धतुषु षे ।
 शिष्य अनादरे भा पर वष० ईट् । शेटति अग्नीहोत ।
 शिष्य वि० शो ण । इत्ये गे पते च ।
 शिष्य उ० शिष्य इति हुक् ष । (मयूरज) मदीमेद् ।
 शिष्यशुक् उ० शिष्यशुक् शिष्या मय । यव । शिष्यशुक् वि०
 शिष्यि उ० शिष्यि इति । अश्रुवदे इत्यस्य, इत्याये च ।
 शिष्यिकण्ट उ० शिष्यिः शिष्या मय । शिष्यशुक् शिष्ये च

श्रित्तिचार पु० श्रित्तिः सन् चरति चर-घञ् । (सुपनि) गाके
 श्रित्तिसारक पु० श्रित्तिः शुभः सारो यस्य कप् । तिन्दु कृष्टचे
 श्रिथिल्ल वि० श्लघ-किलच् घञ् । लये, अट्टे संयोगभेदे, मन्दे च
 श्रिनि पु० श्रि-निक् । यदुवंग्ये, चात्रियभेदे यस्य सात्विकिर्नम्रा
 श्रिप्र पु० श्रि रक् पुक् च । सरोवरभेदे, नदीभेदे स्त्री० ।
 श्रिफ पु० स्त्री० श्रि फक् । ह्यत्राणां जटाकारे मूले ।
 श्रिफाक पु० श्रिफेव इवार्थे कन् । पद्ममूले ।
 श्रिफाकन्द पु० श्रिफेव कन्दः । पद्ममूले ।
 श्रिफाधर पु० श्रिफां धरति ह्र-ञच् । गास्यायाम् ।
 श्रिफारूह पु० श्रिफायां रोहति रुह-क । घट्टहृत् ।
 श्रि(वि)स्वा स्त्री० श्राम्यति समति वा शम (सम) डध्वच् घञ्
 (हिमी) ख्याते पदार्थे चक्रमर्हे च ।
 श्रिस्वि(स्त्री) स्त्री० शम-वि नि० वा डीप् । श्रिम्वायाम्, (श्रिम्)
 लतायां, परजायाञ्च, स्वार्थे कन् तलैव । [कन् । तलैव ।
 श्रिस्विपर्यायी स्त्री० श्रिस्वि रिव पर्णमस्याः । सुहपर्यायाम् स्वार्थे
 श्रि न० ष्टु क । मस्तके, पिप्पलीमूले, श्यायाम्, अजगरे च ।
 श्रिःफल पु० श्रि इव फलमस्य । नारिकेले ।
 श्रिःगूल न० श्रिसः श्रुलमिन् तापकत्वात् । रोगभेदे ।
 श्रिःज पु० श्रिरे जायते जन-ड । कैशे ।
 श्रिःस् न० ष्टु-असन् नि० । मस्तके, व्यये च ।
 श्रिःशिरुह पु० श्रिःशिर रोहति रुहक-अलुकु स० । कैशे ।
 श्रिःस्क न० श्रिःशिर कायति प्रकाशते कै-क । श्रिःस्त्राणे ।
 श्रिःस्ल न० श्रिःस्त्रायते त्रै-क । श्रिःरोरत्रके उष्णोर्ध्वे । [वि०
 श्रिःस्य पु० श्रिःशिर भवः यत् । निर्मलकेशे श्रिःरोजातमात्रे
 श्रिरा स्त्री० ष्टु-क । नाश्याम् (श्रिः) ।
 श्रिरापत्त पु० श्रिरेव पत्तं यस्य । हिन्नालहृत्ते ।
 श्रिराल न० श्रिराऽस्यस्य लच् । कर्मरश्ने श्रिरायुक्ते वि० ।
 श्रिरावृत्त न० श्रिरेव वर्त्तते वृत्त-क । सीसके ।
 श्रिरीष पु० ष्टु-इपन् । खनामख्याते हृत्ते । [शालायाम्
 श्रिरोष्टह न० श्रिःस्य सुपरिस्यं ष्टहम् । (चिलेघर) चन्द्र-
 श्रिरोधरा स्त्री० श्रिरोमन्त्रक धरति ह्र-अच् । श्रीवायाम् ।
 श्रिरोधि स्त्री० श्रिरो धीयतेऽल धा-क्ति । श्रीवायाम् ।
 श्रिरोमणि पु० स्त्री० श्रिःशिर धार्थ्यमणिः । श्रिरोधार्थ्ये रत्ने
 घुडामणौ । स्त्रीपत्ने वा डीप् । श्रिःरोरत्नादवोप्यत् ।
 श्रिरोरुजा स्त्री० श्रिरो रुजति व्यधयति रुज-क । सप्तच्छद-
 हृत्ते । इत० । मस्तकरोगे ।
 श्रिरोरुह पु० श्रिःशिर रोहति रुह-क । कैशे ।
 श्रिरोवल्ली स्त्री० श्रिसः वल्लीव । मयूरचूडायाम् ।

श्रिरोवृत्त न० श्रिः इव वृत्तं वर्तनम् । मरिचे । [पामार्गे
 श्रिरोवृत्तफल पु० श्रिरो वृत्तं मरिचमिव फलमस्य । रक्ता-
 श्रिरोवेष्ट पु० वेष्ट-घञ् श्रिमो वेष्टः । उष्णोष्णे ल्युट् ।
 तलैव न० ।
 श्रिल उच्छे कणश आटाने तु पर-सक-सेट् । श्रिलति अश्रीनीत्
 श्रिल न० श्रिल-क । ष्टहीतगस्यात् जेतान्कणश आटानरूपायां
 हृत्तौ, पापाण्ये, ह्याराधः स्थितकाष्ठ-सपुष्टे च स्त्री० ।
 श्रिनाकर्षी स्त्री० श्रिनेव कर्णमस्य डीप् । गद्गलीहृत्ते ।
 श्रिलाकुट्टक पु० श्रिलां वृष्टयति कट्ट-एल्, ल् । पापाण्यभेदेके
 अक्षभेदे । श्रिलया कुट्टति वित्तपीकरोति । तापनभेदे ।
 श्रिलाज न० श्रिनातो जायते जन-ड । श्रैलेये गन्धद्रव्ये ।
 श्रिलाजतु न० श्रिनाजातं जतु । पर्वतजाते उभघातभेदे ।
 श्रिलाञ्जनी स्त्री० श्रिना अञ्जतेऽनया अञ्ज-ल्युट् । काला
 अनीहृत्ते ।
 श्रिलात्मज न० श्रिलाया आत्मज इव । लोहे ।
 श्रितादद्रु पु० श्रिलाया दद्रुरिव । श्रैलेये गन्धद्रव्ये ।
 श्रिताधातु पु० श्रिलाया धातुद्वरमधातरिव शुभत्यात् ।
 श्वेतोपथे, (सही) पीतवर्ण-गौरिकभेदे च ।
 श्रितापुत्र पु० श्रिलायाः पुत्र इव । (लोडा) । मन्तरखरटे ।
 श्रितापुष्प न० श्रिलायाः पुष्पम् । श्रैलेये गन्धद्रव्ये ॥
 श्रिताभेद् पु० श्रितामपि भिनन्ति भिद-अण् । पापाण्यभेदि
 हृत्ते, पापाण्यभेदकास्त्रे च ।
 श्रिलाव्याधि पु० श्रिलाया व्याधिरिव । श्रैलेये गन्धद्रव्ये ।
 श्रिलासन न० श्रिलाया आसनम् । श्रैलेये गन्धद्रव्ये ।
 श्रिलासार न० श्रिलायाः सार इव । लौहे ।
 श्रिलि पु० श्रिल-क्ति । भूर्जपत्रहृत्ते हारस्ये काष्ठे (गोवराट)
 भेक्याञ्च छत्राकउष्णे च स्त्री० डीप् ।
 श्रिलीन्त्र न० श्रिलीं धरति ह्र-क घञ् । कदलीपुष्पे ।
 श्रिलीन्त्रक न० श्रिलीन्त्र इव कै-कन् । गोमयच्छत्राके ।
 श्रिलीपद पु० श्रिलीव पदमस्य । रोगभेदे (गोद) ।
 श्रिलीमुख पु० श्रिली शब्दं दुःखमस्य । भ्रमरे, वाणे, युद्धे,
 जङ्गीभूते च ।
 श्रिलोज्ञय पु० श्रिलानासञ्चयो यत् । पर्वते ।
 श्रिलोच्य पु० श्रिलेनोच्छः उच्छि-घञ् । उपान्तगस्यात् जेतान्
 श्रेयावचयने । [श्रिलोङ्गधादयोप्यत् ।
 श्रिलोत्य श्रिलाया उत्तिष्ठति, उद-स्या-क । श्रैलेये गन्धद्रव्ये
 श्रिल्प न० श्रिल-पक् । चित्रकलादिकर्मसु । [चित्रादिकर्त्तरि ।
 श्रिल्पकारिन् वि० श्रिल्पं चित्रादिकलां करोति क-णिनि ।

शिल्पशास्त्रा स्त्री० इत० । चित्रकारादीनां चित्रकरणस्य हे ।
शिल्पशास्त्र न० शिल्पशासनं शास्त्रम् । शास्त्रविद्यादि
शास्त्रके शास्त्रे ।

शिल्पिणु लि० शिल्प वेत्स्यपतेति वा ङिति । चित्रादिकर्म करे ।
शिव न० गो-वन् पु० । मङ्गले, सुखे जले । शैशवे चाष्टरे
च भवणे, श्रेतदृष्टये च । मङ्गलवति लि० । मङ्गलदेवे,
शोके, बालस्ये, वानुके, गुग्गुली, वेदे, पुण्डरीकस्थे,
कण्ठधरूरे, पाण्डे, देवे, विष्णे, विष्णुनादिषु मध्ये
विभक्तितमे योगे च पु० । [यन्मार्गे गोष्ठे निश्चयते कष्टे ।

शिवक उ शिव-इव इत्यामे कन् । कीचके मया गावकृष्ट-
शिवकास्त्री स्त्री० इत० । उरोभेदे ।

शिवधर्मज शिवधर्माज्जायते जन इ । मङ्गलप्रदं ।

शिवचतुर्दशी स्त्री शिवविद्या अष्टदशैः । फालगुनकृष्ण-
चतुर्दश्याम् ।

शिवदास न० शिवो देवतादिकं दास । देवदासश्च ।

शिवद्वती स्त्री० शिवो द्वयो यस्या । उगामूर्तिभेदे ।

शिवद्वय उ शिवमिय द्वय । विल्लभ्ये ।

शिवद्विष्टा स्त्री० इत० । शैतव्यायुः ।

शिवधातु पु० इत० । पाण्डे ।

शिवपुरी स्त्री० इत० । काशीयाम् ।

शिवप्रिय न० इत० । चतुष्टये, महादेवसङ्गमे लि० । पञ्चदशे,
भनूरे, स्कटिके च उ । उगामां स्त्री० ।

शिवमल्लक उ० शिव कल्याणकर मल्लकं कायति के क ।
अर्जुनदले ।

शिवमल्ली स्त्री शिवस्य मल्ले च प्रिया । पञ्चदशे ।

शिवरात्रि स्त्री० शिवमिया तदुपासनायां रात्रि । शिव-
चतुर्दश्यात् भावितो परत्या दृष्यचतुर्दश्याम् । तद्वाक्ये
इ शिवपूजकप्रतादिषु क्रियते इति तस्या रात्रिस्तत्रमिय
ससु तद्विषयवर्तयते इति ।

शिवलिङ्ग न० इत० शिवस्य लिङ्गाकारे पत्न्यादिभवे पत्न्यां ।

शिवलोक उ इत० । शिव-लोकमेव स्थाने ।

शिववस्त्रम् लि० इत० । महादेवमिये । यतपत्न्यां स्त्री० ।

शिववस्त्री स्त्री० शिवमिया वस्त्री । निद्रिमतयां श्रीवस्त्राय ।

शिववाहनम् न० शिवस्य वाहनमि च इव च यु । इत्यमे ।

शिववीज न० इत० । पाण्डे शिवोऽप्यादयोऽयम् ।

शिवसोखर उ० शिवस्य सोखर इव । पुण्डे, चतुष्टये च ।

शिवमुन्दरी स्त्री इत० । उगामां ।

शिव्या स्त्री० श्री-वन् लि० । मङ्गलवती शिव्या, उगामां,

उगामां, शङ्गादे, हरीतव्याम्, शनीदशे, श्यामलव्यां,
दूज्यां, गोरीचमाद्याम् ।

शिव्यानी स्त्री० शिव कल्याणमानयति श्या+नी-इ गौ ङीप् ।
जयनीदशे । शिवस्य पत्नी ह्रीप् श्यानुक् च । उगामां ।

शिव्यापीठ पु० इत० । पञ्चदशे ।

शिव्याफलवा स्त्री० शिव्याया इव फलं यस्या । मनीदशे ।

शिव्यालय न० शिव श्यानीयतेऽत्र शो-यच् । उगामाने इत० ।
रत्नमलया महादेवस्य हे च उ० ।

शिव्यास्मृति स्त्री० शिव्याया स्मृतिर्वस्या । जयनीदशे तद्भा-
शोद्धारणे हि जयनीनामकडुगाया स्मरणम् । [पञ्चदशे

शिव्याह्लाद उ० शिवमाह्लादयति श्या+ह्लाद शिच्-अण् ।

शिव्याक्षा स्त्री शिवस्यैवाक्षा यस्या । रुद्रपटादशे ।

शिवि उ शि वि नि न गुण । द्विषपत्नी भूर्जदले उगी-
नरराजस्युते अर्पभेदे च । [दुग्धी ।

शिविका स्त्री० शिव करोति शिव+णिच् एतु न् । यानभेदे
शिविर न० गो+किरच् वुक् च । कटके शैश्वनिवासाभ्याने

शिवेट उ इत० । वक्रदशे दूज्यांया स्त्री० । महादेवमिये लि०

शिशिर न० शश-किरच् नि० । हिमे भाषकान्गुनभाष-
द्वयात्मके चतुर्भेदे शीतले शर्पे च तद्वति लि० ।

शिशु उ शो-क्तं मन्वद्वाय द्विलम् । मानके अस्ते च ।

शिशुक उ शिशुरिव इवामे कन् । जलजन्तुभेदे (शिशुक) ।

शिशुगन्धा स्त्री० शिशु अस्ते गन्धो यस्या । भद्रिकाभेदे
शिशुचान्द्रायण न० चतुरात्रात्प्रीत्यात् चिङ्गान् शिव

धर्माहित चतुरोत्सहिते दूत्ये शिशुचान्द्रायणं चत-
विपुङ्गे इति । [स्त्री० ।

शिशुत्व न० इत० । शिशोर्भावं ल । बाल्ये तत्र शिशुतायत्व

शिशुपाल उ० चेदिदेशीयोरारणभेदे दशमोपासने । [श्रीऋष्ये
शिशुपालस्य पु० शिशुपाल इत्यन्तं इति भवे किय ।

शिशुमार पु० शिशु भावयति श्च लिच् । ललजन्तुभेदे
मगन्त्ये ताराचक्रभेदे च ।

शिश्र उ० शश नच् नि । शिश्रे सुविश्रभेदे ।

शिश्रिदान लि० शिद कालच् द्विलम् । पापघाटक ।

शिश्रु च० भा०पर मज ईट । जेतति अटिधीत ।

शिव चरितोचरने वा तु उ पक्षे भा पञ्चक शिट् । शिव
दति ते इत्यति अर्धं शिवस्य त अर्धमेवेत् । [च ।

शिव चरिते च भा प मज क्विट् । शिवति अर्धवन् । [धीर
शिट् चि याच ऋ । यान्, वेदनायो विनाशकटे, सुमेने,

शिव्याचार उ० शिव्याभाषाया । चतुर्दशे ।

श्रिटि स्त्री० शास-क्तिन् । आनायां, शासने, ताडने च
'श्रिष्यश्रिटिर्वधेने'ति स्मृतिः ।

श्रिष्य त्रि० शास-क्यप् । श्रिजग्वीये, छात्रे, उपदेश्ये च ।

श्रि(क्ति)ह्ल पु०सिंह-लक् नि०सस्य गो या । गन्धद्रव्यभेदे स्वाधे
कन् । तत्रैव । [अगीकृष्ट ।

श्री शयने अटा०द्या०अक०सेट् । श्रेते अगविष्ट । [श्रीकृति

श्रीक सेके सर्पणे च भ्वा०आ०नक्०सेट् चडि न ह्रस्वः ।

श्रीक आसर्पे सेके च चु० उभ० पक्षे भ्वा०प०सक० सेट् ।

श्रीकृयति ते श्रीकृति अगीशिकृत्-त अशीकृते ।

श्रीकर न० श्रीक अरन् । सरत्तद्रवे, जलकणे, वायौ च ।

श्रीघ्न न० श्रिघि रक् ष्ट० । म्लिन्वाभावे लरिते च तद्वति त्रि०

श्रीघ्नजन्मन् पु० श्रीघ्नं जन्म वस्य । करद्गच्छे ।

श्रीघ्नपुष्प पु० श्रीघ्नं पुष्पं वस्य । वकटछे । [कर्त्तरि ।

श्रीघ्नवेधिन् पु० श्रीघ्नं विधति विध-णिनि । श्रीघ्नलघ्यवेधन-

श्रीत न० श्यै-क्त । शीतले, जले, हिमे च । बडवारछे

असनदछे वेतसछे च पु० । शीतस्पर्शवति त्रि० ।

शीतक पु० शीतमिन करोति । दीर्घस्त्रवि णि आलस्यहेतना

कार्याकरणाद्य शीतवाधासभिनीय सुस्थिते । शीत+सार्धे

कन् । शीतपटार्थे, शीतकाले, दृष्टिके च ।

शीतकर पु०शीतः शीतलः करो वस्य । चन्द्रे । कर्पूरे च ।

शीतकिरणाद्योप्यत्र त्रि० शीतकारके ।

शीतकाल पु०इतः । हिमशतौ मार्गपौषमाशुद्धवात्मके काले ।

शीतकुम्भ पु० शीतं कुम्भाति कुम्भ-अच् नि० । करवीरे ।

शीतकच्छ पु० 'त्प्रहं' शीतं पिबेत् तोयं त्प्रहं शीतं प्रयः

पिबेत् । त्प्रहं शीतं द्रुतं पीत्वा वायुभक्षप्ररन्ध्यहमि-
त्युक्ते व्रते ।

शीतजार न० कर्म० । श्वेतद्वये ।

शीतगन्ध त०शीत शीतल गन्धो वस्य । श्वेतचन्द्रे ।

शीतरु पु० शीता गावः किरणा' वस्य । चन्द्रे, कर्पूरे च ।

शीतपर्णी स्त्री० शीतं पर्णं वस्या डीप् । अर्कपुष्पिकायाम् ।

शीतपल्लवा स्त्री० शीतः पल्लवो वस्या । भूमिजन्वाम् ।

शीतपाकिनी स्त्री० शीते पाकोटस्यस्याः इनि । काकोल्याम्

शीतपात्री स्त्री० शीतेन पात्रो वस्याः डीप् । वाद्यालके,

काकोल्याञ्च । [स्वार्थे कन् । शैलेये । अर्कद्वये च ।

शीतपुष्प पु० शीतं शीतवीर्यकरं पुष्पं वस्याः । शिरीषद्वये

शीतप्रभ पु० शीतस्य हिमस्येव प्रभा वस्य । कर्पूरे ।

शीतुप्रिय पु० इतः । पर्यटे ।

शीतफल पु० शीतं शीतवीर्यकरं फलमस्य । उडुम्बरे, गेलौ च

शीतवला स्त्री० शीतं वलं च यस्याः । सद्दाममङ्गायाम् ।

शीतभानु पु० शीताः शीतलाभानयोऽस्य । चन्द्रे, कर्पूरे च ।

शीतभीष् स्त्री० इतः । मल्लिकायाम् शीतभीते त्रि० ।

शीतमञ्जरी स्त्री० शीतकाले मञ्जरी यस्या' न कप् । गेफा०

म्लिकायाम् ।

शीतमूलक न० शीतं शीतवीर्यकरं मूलमस्य कप् । उशीरे ।

शीतरश्मि पु० शीतारश्मयोऽस्य । चन्द्रे, कर्पूरे च ।

शीतल पु० शीतं लाति ला-क शीतमस्यस्यलच्छा । शीतभ्रमं

तद्वतित्वि० । सनयोद्भवे-चन्द्रे, शैलेये, पद्मके, सौक्तिके

वीरगमूले, शैलेये च न० । अशनप्रख्या वडुमारद्वये,

चम्पके, चन्द्रे, कर्पूरे, राधे च पु० ।

शीतलक न० शीतलमिन इत्यर्थे कन् । श्वेतोत्पले मरुपके पु०

शीतलच्छट् पु० शीतल शीतलस्पर्शवान् छटोऽस्य । चम्पके

कर्म० । शीतलपत्रे पु० ।

[वारिणि न०

शीतलजल न० शीतलं जलं यस्मात् । उत्पले कर्म० । शीतल

शीतलवातक पु० शीतलोगतो धातुभेदो यस्मात् । अगन-

प्रख्याम् । तस्येने हि वायो शीतलता ।

शीतला स्त्री० देवीभेदे जलजद्वयभेदे च । तत्र डीप् च ।

शीतवल्क पु० शीतः शीतकरः वल्कोऽस्य । उडुम्बरे ।

शीतवीर्यक पु० शीत शीतलकरं वीर्यं यस्मात् । इन्द्रद्वये ।

शीतशिव न० शीतं शीतलमपि शिवम् । सैन्धवत्वणे । मिथे

कावां, शमीद्वये च स्त्रीः । मधुरिकायाम् पु० ।

शीतमज्ञ पु० शीत मृच्छते मृच्छ-अच् । मीलुद्वये, नीलसिन्धु-

मारे च वामन्याम् स्त्री० । [कटुम्विन्यां, दूर्वावाञ्च ।

शीता स्त्री० श्यै-क्त । लाङ्गलपद्गतौ, रामपत्याम्, अतिवलाया

शीतांशु पु० शीताः अंगवो वस्य । चन्द्रे, कर्पूरे च । [त्रि०

शीताङ्गी स्त्री० शीतमङ्गमस्याः डीप् । हंसपटीद्वये । शीतलदेहे

शीतार्त्त त्रि० शीतेन शतः । शीतानौ ।

शीतानु त्रि० शीत+अस्यर्थे आलुच् । शीतवाधायुक्ते ।

शीतावला स्त्री० शीतमावलवति आ+वल-णिच्-ञञ् । मङ्गाश

मङ्गायाम् । [काले ध्वनिभेदे ।

शीत्कार पु० शीटित्यस्य कारः शीत्+क-घञ् । स्त्रीणां रति

श्री(सी)त्य त्रि० शी(सी)ताम् अर्हति यत् । हलकष्टे क्षेवाद्यौ ।

शीधु पु० न० । शी-धुक् । इचुरमजाने-मद्यभेदे ।

शीधुगन्ध पु० शीधोरिव गन्धोऽस्य । बकुलद्वये ।

शीन त्रि० श्यै-क्त । धनीभूते दताद्यौ । सूखे, अजगरे च पु० ।

शीभ कचने भ्वा०आ०स०सेट् चडि न ह्रस्वः । शीभते अशीभिष्ट

शीर पु० शी-रक् । अजगरसर्पे ।

शीर्षं त्रि० शु० क० । कृपे, शुक्लताम्रं च ।
 शीर्षपत्रं उ० शीर्षं पत्रमस्य । कर्षिंकारहणे, निम्बे, पट्टिका
 । लोभे च । विशीर्षपत्रयुक्ते नि० । कर्म विशीर्षे पक्षे न० ।
 शीर्षपर्णं उ० शीर्षं पर्णमस्य । निम्बे विशीर्षपत्रयुक्ते नि०
 कर्म० । विशीर्षे पक्षे न० । [स्वार्थे कन् । तत्रैव
 शीर्षुष्मि स्तो शीर्षं पुष्पमस्या जीम् । अवाङ्मुष्माम् ।
 शीर्षमात्रा स्त्री० शोषाया मातेषु । दृग्प्रपण्याम् । कर्म ।
 विशीर्षे माथ्ये ।
 शीर्षान्त न० शीर्षं हननस्य । (तरुज) फलहृत्वे । [रज्यादि
 शीर्षं न० शिरस वा शोभादेश । मलने । यथाशौ शोषा
 शीर्षक न० शीर्षे कायति कै क । शिरस्त्राणे (शोष) शिरोस्थि
 जयपरानयपन्नमायद्रुभेदे शीर्षकस्येऽभिदोक्तौ ति
 क्कति । स्वार्थे कन् । मलने न० । तेन कायति कै क ।
 राङ्गयष्टे । [तोऽङ्गत्वा मिति भट्टि ।
 शीर्षच्छेदो वि० शीर्षं च्छेदयति यत् । यद्ये 'शीर्षं च्छेदयाम
 शीर्षण्य उ० शीर्षे ऋष्यति शीर्षं यन् शीर्षं द्रादेण । शिर-
 स्त्राण्ये । शीर्षमय यत् । विशदकेषु उ० कंशनाते नि० ।
 शीर्षरत्न न० शीर्षं रत्नति रत्नं यत् । शिरस्त्राण्ये ।
 शीश वसाधौ भ्वा० प्र० अक० सेट् । शीलति अशोलीत् ।
 'सरसौ परिशोनित्रमिति नैषधम् ।
 शील अश्यासे अतिगायने च अद० उ० उभ० अक० सेट् । शील-
 यति ते अशिशोलीत् त । [प०
 शील न शील-यत् । अश्यासे, मङ्गले, वरिणे च । अणगरवर्षे
 शीलन न० शीलं ख्युट् । अश्यासे अतिगायने, प्रवर्षने च ।
 शीलित वि० शील न । अश्यासे शीर्षे च ।
 शुक् गतौ भा० पर० अक० सेट् । शोक्तति अशोकोत् ।
 शुक् न० शुक् क । पश्यापके, वस्ते, वस्त्राद्येषु च । व्यासपाते,
 पदिभेदे शोभकहृत्वे च उ० ।
 शुक्च्छेद न शुक्ल्यं छेदयन् हृदो ह्यमस्य । पश्यापक्षे ।
 शुक्लिष्ठा स्त्री शुक्लेषु विष्ठा प्रथमस्या । (शुवागोश)हृत्वे
 शुक्लता उ० शुक्लमियत् । शिरोपहृत्वे शुक्लुभाद्रयोव्यद ।
 शुक्लेषु उ० व्यासपाते ।
 शुक्लनाशन उ० शुक्लं भाषयति नमं लिप् ल्यु । दृष्टुम् ।
 शुक्लनाश उ० शुक्लं भाषेय पक्षमस्या । स्त्रीनाशहृत्वे शुक्
 श्लन्नाशान्ते वि० । कादृशोदयनप्रसिद्धे ताराशोदयन
 चन्द्रिभेदे च ।
 शुक्लपिण्डो उ० शुक्लानां पिण्डा विलीय । शुक्लमन्त्रम् ।
 शुक्लपुष्प उ० शुक्लं पुष्पयत् । अथैवे इत् । शुक्लं उ० उ०

शुक्लपुष्पः उ० शुक्लं पुष्पयति इत्यमस्य । शिरोपहृत्वे ।
 शुक्लप्रिय उ० इत् । शिरोपहृत्वे, लम्बा स्त्री० ।
 शुक्लफल उ० शुक्लं फलमस्य । अकृष्टवे ।
 शुक्लवल्गुम उ० इत् । दाडिमहृत्वे इत् । तस्य द्विपे वि० ।
 शुक्लशि(शि)खा स्त्री० शुक्लं शि(शि)खाम् । कपिकच्छाम् ।
 शुकादनं उ० शुक्लैर्यते अदं ख्युट् । दाडिमे ।
 शुकादनो स्त्री० शुक्लाननमिव पत्रमस्या । (शुवागोश)हृत्वे
 शुकोटर न० शुक्लोत्तरमिव । ताडोमपक्षे इत् । शुक्लोदरे
 शुक्ति न शुच-क । मार्गे काञ्चिके द्रवद्रव्ये दे 'शुक्तं दन्तपुर
 कावयमादृश्लत्वसागत'निलुक्ते यदापे च 'दधि शुक्ले
 मोक्ष्य मिति मत् । निरूदे, पूते, शिष्टे, उर्जने, अक्षे
 च वि० शुक्तिताया स्त्री० ।
 शुक्ति स्त्री शुचं क्तिन् । जनजन्तुभेदे (किनुक) कषानशय्ये
 यज्ञे, यज्ञयज्ञे, नस्याम् अघोरोगे, अथावक्तके
 च शुरोगभेदे च । [कायाश्च ।
 शुक्तिका स्त्री० शुक्तिरेव कन् । (किनुक) शुक्लाष्कोटे, शुक्ति-
 शुक्तिज न० शुक्लो जायते जन-क । शुक्तायाम् । [हीम् ।
 शुक्तिमत् उ० शुक्तिरस्यस्य चयम् । प्रवर्तभेदे । नदीभेदेस्त्री
 शुक्ल न० शुचं रक्ष् नि० कृत्यम् । चञ्जलात वरमधातौ, नेत्र-
 रोगभेदे च । पदभेदे, दैत्यपुरी, अग्नौ चितकहृत्वे स्त्री
 भाषे, विश्वभादिषु योगेषु यद्ये चतसि ये योगे च उ० ।
 शुक्लकार उ० शुक्लं वार्यं करोति क ण् । राज्याधौ । वीर्य-
 कारके नि० ।
 शुक्लभुज् स्त्री शुक्लं भुज्ते भुजं क्तिप् । भूरजातिभियाम्
 शुक्लता स्त्री० शुक्लं ताति ता क । लङ्गटारणे ।
 शुक्लशिर्य उ० इत् । दैत्ये अचरे ।
 शुक्लिय वि० शुक्लोदेशतारास्य तस्येदम् वा च । शुक्लशिर्यति
 तद्वर्ते, लङ्घेदीभे 'अथ वाचमि'श्यादिभे षट्तिपक्षमे
 शान्यध्याये म० ।
 शुक्लं न० शुचं लृङ् कृत्यम् । रक्तते, नवनीते अघोरोगभेदे
 च । नेत्रवर्षे उ० । अंतवर्षयति शुक्ले च ति ।
 शुक्लकन्ट उ० शुक्लं कन्टो दक्ष । लङ्घिकहृत्वे । अतिविच'यां
 स्त्री० । कर्म० । नेत्रं कन्दे ।
 शुक्लकर्म्या वि० शुक्लं यद् कर्म दक्ष । पदिने शुभच'रत्न ।
 शुक्लकुल न० कर्म० । नेत्रं च (भरत) । [वि०
 शुक्लदुग्ध उ० शुक्लं दुग्धमस्य । मङ्गाटये । अंतविच'रयति
 शुक्लधातु उ० कर्मि'श्यादिभे षट्तिपक्षमे
 शुक्लपद्म उ० शुक्लं पद्ममस्य । मङ्गाटये । अंतविच'रयति

चान्द्रमाषाङ्गे कावे, श्ये तच्छदे, काके, वके च ।

शुक्लापुष्प पु-शुक्लं पुष्पमस्य । खनारुष्टके, कुन्दष्टके, मरुत्यके च ।

श्वेतपुष्पमति त्रि० नागदन्त्या स्त्री० डीप् । कर्म० शुभ्रे पुष्ये न०

शुक्लाष्टक पु० शुक्लं षष्ठमस्य कप् । चिम्बुकष्टके । [त्रि०

शुक्लरोहित पु० वर्णोऽर्णनेति कर्म० । श्वेतरक्ते वर्णं, वहति

शुक्लला स्त्री० शुक्लं लाति ला-क । उक्तायाम् ।

शुक्लवायस्य पु० कर्म० । वके, श्वेतकाके च ।

शुक्लशाल पु० कर्म० । गिरिनिश्वे श्वेतवर्णष्टके च ।

शुक्ला स्त्री० शुक्ल+अर्ग आद्यच् टाप् । सरस्वत्यां, शकेरायां,

काजोल्यां, विदार्यां, खुह्या, श्वेतवर्णमत्यां, श्वित्वाच्च ।

शुक्लाङ्गी स्त्री शुक्लमङ्गमस्याः डीप् । गेफालिकायाम्, श्वेताङ्ग-

युक्ते त्रि० ।

शुक्लापाङ्ग पु० शुक्लः अपाङ्गो यस्य । मयूरे ।

शुक्लान्त न० कर्म० । अम्लशोके ।

शुक्लिमन् पु० शुक्लस्य भावः इमनिच् । श्वेतवर्णे ।

शुक्लोपला स्त्री० कर्म० स अत्यस्याः अच् । शकेरायाम् ।

शुङ्ग पु० शम-ग तस्य नेत्त्वं नि० अत् उच्चश्च । षष्ठके, आन्ता

तके, शूके च । षष्ठीष्टके धान्यादिशूके च स्त्री० ।

शुङ्गाकर्मन् न० शुङ्गेः षष्ठपल्लवैः च्वा सम्यक् कर्म० यत् ।

हुंसवनसंस्कारभेदे ।

शुङ्गिन् पु० शुङ्गोऽस्यस्य इति । षष्ठके । शुङ्गवति त्रि० ।

शुच् स्त्री० शुच-क्तिप् । शोके । वा टाप् । तत्रैव ।

शुच शौचे क्लेदे च दिवा० उभ० अक० सेट् । शुच्यति ते

अशुचत्-अशोचीत् अशोचिष्ट ।

शुच शोके भ्वा० पर० सक० सेट् । शोचति अशोचीत् ।

शुचि पु० शुच-क्तिन् । बहौ, चित्रकहले, ज्यैष्ठमासे, आषाढ-

मासे शुद्धाचरणे, शीघ्रे, ऋतौ, शुद्धमन्त्रिणि, अग्नि-

भेदे श्वेतवर्णे च । तद्वति त्रि० ।

शुचिद्रुम पु० कर्म० । अश्वत्थष्टके ।

शुचिमल्लिका स्त्री० कर्म० । नवमल्लिकायाम् । [अशुचीत् ।

शुच्य अभिपवे भ्वा० पर० सक० सेट् निष्ठा अनिट् । शुच्यति

शुठ गतिविघाते भ्वा० पर० सक० सेट् । शोठति अशोठीत् ।

शुठ आलस्ये चु० उभ० सक० सेट् । शोठयति ते अशुशुठत् ।

शुठ शोधने वा० चु० उभ० पक्षे भ्वा० पर० सक० सेट् इदित् ।

शुष्टयति ते शुष्टति अशुशुष्टत् त अशुष्टोत् ।

शुष्टि(शुष्ठी) स्त्री० शुष्टि-इत् वा डीप् । (शुष्ठ) । षष्ठे ।

शुष्ण गतौ त् पर० सक० सेट् । शुष्णति अशोष्णीत् । [स्त्री० ।

शुशुड पु० शुष्ण-ड तस्य नेत्त्वम् । मदनिकरे, गजहस्ते पु०

श्वीपक्षे टाप् मद्यपानशुष्टे चेश्यायाम् सुरायां नलिन्यां
कुट्टिचाम् जलहस्तिन्याश्च स्त्री० ।

शुशुडार पु० शुष्णो अस्वयरे र । शौग्लिके, हस्तिनि च ।

अपकर्षे र । अपकर्षशुष्णायाम् । लच् । हस्तिनि ।

शुशुडी स्त्री० शुष्णोऽकारोऽस्यस्याः अच् शौ० डीप् । (शुष्टि-

शुष्ठा) षष्ठे । [पवित्रे, शुभ्रे च त्रि०

शुशु न० शुष्ण-क्त । सैन्धवलयणे, भरिचे च । जेष्ये, निर्होषे,

शुशुवल्ली स्त्री० कर्म० । शुष्णायाम्, पवित्रायां-नतायाश्च ।

शुशुवन्त पु० शुष्णः अन्तः पर्यन्तो यस्य । अन्तःपुरे, उपचारात्

तत्र स्थितायां राजयोपिति पु० स्त्री० । 'शुशुवन्तसंभोगनि-

तान्तृष्टे इति नैपथम् ।

शुशुपक्षति स्त्री० कर्म० । अर्यान्द्धारभेदे ।

शुशुि स्त्री० शुष्ण-क्तिन् । मार्जने नर्मल्पतस्वाटने वैदिककर्म-

योग्यतासम्पादकसंस्कारभेदे च ।

शुशुीत्नि पु० शौक्षभेदे ।

शुशु शौचे शोधने, निःशेषमयने च टि० पर० सक० अनिट् ।

शुशुति अशुशुत् । भक्तोहरः शुशुति यदुष्णः स्यादिति स्त्री०

शुशु गतौ त् पर० सक० सेट् । शुशुति अशोनीत् ।

शुशु पु० शुष्ण-क । कुक्षुरे । इक् । तत्रैव । [स्निभेदे ।

शुशुःशोफ पु० शुष्णश्च शोफोऽस्य अलुक्कुम् । विश्वामित्रगिष्ये

शुशुक पु० शुष्णश्च कन् । स्निभेदे स्वार्थे कन् । कुक्षुरे ।

शुशुनी स्त्री० शुष्ण+क्तियां डीप् । कुक्षुरयोपिति, कुक्षुराख्यां च

शुशुन्ध शुशुी चु० उभ० सक० सेट् । शुशुवति ते अशुशुन्धत् त ।

शुशुन्ध शुशुी अक० शुशुीकरणे सक० भ्वा० उभ० सेट् । शुशुन्धति

ते 'आपः शुशुन्धमैनसः' इति वेदमन्त्रः । अशुशुन्धोत् ।

अशुशुन्धत् ।

शुशुन्ध दोषो अक० मर्दने च सक० त् पर० सेट् । शुशुन्धति अशु-

न्धोत् प्रागमात्रनिशुशुन्धशान्धधत् इति वीरचरितम्

शुशुन्ध दोषो अक० हिसने संत् उच्चा० प० सेट् । शुशुन्धति अशोन्धोत्

शुशुन्ध दोषो भ्वा० आ० अक० सेट् । शोभते अशुभत् ।

शुशुन्ध न० शुष्ण-क्त । मङ्गले, पद्मकाष्ठे च । शुशुन्धोत् त्रि० । विष्क-

न्धादिषु मध्ये त्रयोविंशयोगे पु० । [रिति भट्टिः

शुशुन्धु त्रि० शुष्णम्+अस्वयरे युस् । शुशुन्धति 'क्षितिपः शुशुन्धु'

शुशुन्धन्वक न० शुष्णोऽस्य । बोले ।

शुशुन्धन् प० शुष्णः शुष्णदायकः पक्षः । सौम्यपक्षे शरी शुष्णे-

अर्थाधिकचन्द्रे, पापपहायुक्ते बुधे च । [इगांया स्त्री० ।

शुशुन्धन् त्रि० शुष्णं करोति क्त-अच् सम् च । मङ्गलकारके ।

शुशुन्ध पु० शुष्णं ददाति दा-क । अश्वत्थष्टके मङ्गलदातरि त्रि०

शुभपत्नी स्त्री० शुभानि पत्राण्यस्या ङीप् । (मानवान) क्षुभे
 शुभा स्त्री० शुभ क । शोभाया कानो रोचनार्थां, गोरोच-
 नाया, यस्याः प्रियङ्गो श्वेतदूर्वायाः, देवशभायाश्च ।
 शुभाञ्जन उ शुभ क शुभम् अञ्जन यस्मात् । शोभाञ्जनश्च ।
 शुष्म न० शुभ रक् । अश्वत्थे रोष्येऽशोषे च । चन्दने श्वेत
 र्षभे च उ । तद्वति वि ।
 शुभ्रकर उ० शुभ्र करोहस्य । चन्द्रे कपूरे च शुभ्रकिरण
 शुभाशुभप्रतयोप्यम् । [योधिति
 शुभ्रदन्ती स्त्री० शुभ्रो दन्तो यस्या ङीप् । उपदन्तदिग्गज
 शुभ्राक्षु पु० कर्म० । सङ्घिपकन्दे ।
 शुभ्रश्च उ शुभ्र अच् । दानवभेदे ।
 शुभ्रमतिनी स्त्री शुभ्र श्च्यति श्वद-पिनि । उर्माशाम् ।
 शुभ्र मारुते मन्त्रिने च दि० पा० सक० सेट् । अर्थ्यते अशोषिण ।
 शुक्ल कथने, वर्जने, वर्जने च पु० लभ० कक० सेट् । शुक्लयति
 ते अशुशुक्लत न ।
 शुक्ल उ० न० शुक्लान्ते अतिच्छद्यते कर्मणि यञ् । षट्पादिदेने
 राजपात्रकर्मदे, वरनशात् कन्याशोभयै साक्षे धने
 स्त्रीधनभेदे 'भगिनोऽशुक्ल शोदय्यांशामिति श्वत स्त्री
 अ्य धर्मोमांशे देवे धने, 'अशुक्लोपहृतानाम्नात् प्रियङ्
 दागोदुदेते' इति श्वति पण्ये च ।
 शुक्लस्थान न० इत् । (षाटि) षट् भूपाना क्रयविक्रययोश्च
 द्रव्यकरादानस्याने ।
 शुक्ल न० शुक्ल-अच् इ० । ताप्ते, रज्जो च ।
 शुक्ल माने दामे च बु० लभ० सक० सेट् । शुक्लयति ते शुभुक्लत् त
 शुक्ल न० शुक्ल अच् । ताप्ते, रज्जो च । जलसमीरे, आचारे,
 यज्ञकार्ये च ।
 शुक्लाटि उ इत् । मन्त्रके तस्य ताभ्यादिञ्कारकत्वात् तपालम्
 शुभ्रपण न० शुभ्र न्यु । शोभायाम् । युच । तस्यै स्त्री० ।
 शुभ्रपत्नी स्त्री० शुभ्र न्यु च । अशोषेऽशोषायाम्, उपामनायाश्च ।
 शुभ्र मोषे दि० प० सक० अतिट् । शुभ्रयति अशुभ्रत् ।
 शुभ्र उ० शुभ्र क । मर्षे, विषे च ।
 शुभ्रि स्त्री० शुभ्र रक् । मोषणे, विषे च ।
 शुभ्रिर न० शुभ्र किरच् । क्लिष्टे च श्वादिशब्दो च । एषिष्ठे वि
 मूर्षिके च स्त्री० च उ । तदा नक्षीनाममयद्रव्ये च स्त्री०
 शुभ्रि वि० शुभ्र क । आतपादिना कृतगोचरे ।
 शुभ्रदश न० शुभ्र दशमम् । (नाशता) शाकभेदे । कर्म० ।
 शुभ्रं मर्षे च० ।
 शुभ्रन्तु न० शुभ्र मोषय भाति ना च । शुभ्रमाषि ।

शुक्लट्टञ्ज उ० कर्म० । यवच्छजे ।
 शुक्लवैर न० शुक्ल फलश्रय वैरम् । उद्देष्टव्ये कलहे ।
 शुक्लवण पु० कर्म० । (षेटा) क्लिपकन्दे म्रण्ये ।
 शुष्काङ्ग उ शुष्कमङ्गमस्य । धवहले (धगल) शुष्कावयवे वि०
 द्विया ङीप् । सा च मेरिक् यश्च ।
 शुष्काङ्गिक न शुष्कवाङ्गिकम् । शुष्काम् (शुट) ।
 शुष्म न० शुभ्र-मन् किञ्च । तेजसि पराक्रमे च । श्रुत्यै, अन्तो,
 चित्रकडले, वायो, पविण, चाङ्गिणि च उ० ।
 शुष्मान् न० शुभ्र क्षमिप । तेजसि, शीत्ये च । अन्तो, चित्र
 कडले, च उ० ।
 श्रुक उ न यो जकफु । (शुङ्गा) तीक्ष्णये, शिखायाश्च । भिन्दे ।
 श्रुककीट उ० श्रुकाकारोऽस्यश्रुक कीट । (शुवापोका) कीट
 श्रुकधान्य न० श्रुकशुक्ल धान्यम् शाक । यथादौ धाये ।
 श्रुकप्रिगिह्णस्त्री स्त्री० श्रुकस्य प्रिगिह्णिव । श्रुकप्रिगिह्णाम्
 श्रुकुर उ श्रु द्रव्यश्रुक मद्द करोति क्व अच् श्रुक+व्यफय्ये
 र वा । सनामस्थाने पगौ ।
 श्रुकुरकन्द उ श्रुकुर इव रोमय कन्दोऽस्य । वाराहीकन्दे
 श्रुकुरपादिका स्त्री श्रुकुरस्यैव पादा मूलाभ्यां ङीप्
 धत्ताया क्तु । कीटप्रिगिह्णाम् । [वराहकानामागम् ।
 श्रुकराक्रान्ता स्त्री० श्रुकरेऽशक्यते अ आ+क्रम ण २त० ।
 श्रुकरी स्त्री० श्रुकर आक्रमकाने मास्त्रया अच् गौ ङीप् ।
 वराहकानामागम् । श्रुकर+पुयोगे ङीप् तज्जातिक्षियाम्
 श्रुकरेट उ० इत्० । कथेकनामन्दे । वराहप्रियङ्गुये वि ।
 श्रुकवती स्त्री श्रुकवतीरुपापमस्यस्या मग्न मस्य च ।
 कपिकृष्टाम् ।
 श्रुकप्रिगिह्ण स्त्री० श्रुकशुक्ला शिवा । कपिकृष्टाम् ।
 श्रुकप्रिगिह्णि, स्त्री० श्रुकशुक्ला शिवा वा ङीप् । कपिकृष्टाम्
 श्रुका स्त्री० श्रुकोऽप्यस्या अच् । कपिकृष्टाम् ।
 श्रुङ्ग उ शुभ्र रक् इ० षस्य द दीर्घ । षतर्षे ष्वे । शुभा
 इति इ । शोभकेऽशक्यते अच् षाट् एवा अङ्गे ति
 इति शुभा इवशात् लडियस्यावि अङ्गमिति मारोर
 कभायम् । टाट् अङ्गा अङ्गातिनाशाम् । पुयोगे ङीप् ।
 अङ्गभार्यायाम् । [दिग्भेदानी अङ्गभार्यायाम् ।
 श्रुङ्गमर्षन न० अङ्गश माक्षविकृत कर्म० । अङ्गभर्षये
 श्रुङ्गप्रिय उ० इत्० । एवमगौ ।
 श्रुङ्गात्ता स्त्री श्रुङ्गान्ता शीङ्गता । प्रियङ्गो ।
 श्रुङ्गाशेनिन् स्त्री श्रुङ्गा शिन्दति रिट् लिति एच० । अङ्ग
 आतिक्षिन्ना विशाङ्गकर्मणि । 'श्रुङ्गावती चतस्रमेति च

शूद्रासुत उ०शूद्रायाः द्विजातिभिः कटाया' सुत' । द्विजाति
जाते शूद्रजातिस्त्रिया सूते पुत्रभेदे ।

शूना स्त्री० द्वि-अधिकरणे-क्त । प्राणिवधस्यने 'पञ्च शूना-
रहस्यस्ये'ति सूति' (आनजिम) अधोजिह्वावाञ्च ।

शून्य त्रि०शून्यायै प्राणिवधाय हितम् रहस्यस्यानत्वात् यत् ।
निर्वानस्याने, आकाशे, विन्दुभाते, अभावे च । अघ-
न्यूर्णे, जने, हृच्छे च त्रि० । [त्रि०

शून्यमध्य उ० शून्यमाकाशो मध्ये यस्य । नले । शून्यमध्ययुक्ते
शून्यवादिन् उ० शून्यमभायभावं सर्वकारणतया वदति
वद-णिनि । वौडभेदे । [(फणिमनसा)

शून्यास्त्री०शून्यमस्यस्याः अच् । नल्याम् महाकण्ठकियाञ्च ।
शूर हिंसे स्तम्भे च दि०आत्म० सक०सेट् । शूर्यते अशूरिष्ट
शूर विक्रमे अ०बु०उभ०सक०सेट् । शूरयति ते अशूरत् त ।
शूर उ०शूर-अच् । वीरे, विक्रमवति, वसुदेवनामके, यादवे,
सूर्ये, सिंहे, शूकरे, चित्रकवृत्ते, साले, निकुत्ते, मत्स्यभेदे च ।

शूरण उ० शूर-ल्यु (ओल) मूलभेदे, स्योनाकवृत्ते च ।
शूरसेन उ० शूरा सेना यत्, यस्य वा । देगभेदे, श्पभेदे च
शूर्प माने बु०उ०सक०सेट् । शूर्पयति ते अशूर्पत् त ।
शूर्प उ० शूर्यते धान्यादिकमनेन शूर्प-धञ् । (कुला) धान्य-
स्रोतके, वंशमयपाले, द्रोणहयपरिभाषे च ।

शूर्पकर्ण उ०शूर्प इव ऋणीयस्य । गजे । [रावणभगिन्याम् ।
शूर्पगाखा(खी) स्त्री०शूर्प इव नखा अस्या' खत्वम् वा ङीप् ।
शूर्पपर्णी स्त्री० शूर्प इव पर्णान्वस्याः ङीप् । शिन्वीभेदे ।
शूर्प्प उ० सुपु उर्मिरस्यस्या० ष्ट० । लौहप्रतिभायाम् ।
शू(ह)र्मि(र्मी) स्त्री० सुपु जर्मि यस्याः वा शत्वम् वा
ङीप् । लौहादिप्रतिभायाम् ।

शूल रजायां आ०प०अक्र०सेट् । शूलति अशूलीत् ।
शूल उ०न०शूल-क । रोगभेदे, व्यथाया, सुतीक्ष्णे अय'फाले,
त्रिशूले च । चिह्ने, सुनिभेदे, विष्कम्भादिषु नवमयोगे च पु० ।
शूलग्रन्थि उ० शूलाकार ग्रन्थिरस्य । मालाट्टकांयम् ।
शूलघातन न०शूलं रोगभेदं घातयति हन-णिच्-ल्यु । मरुतूरे
शूलघ्न उ० शूलं हनि हन-क । हसुरवृत्ते ।
शूलद्विप् उ० द्वि० । हिङ्गौ ।

शूलधन्वन् उ० शूलं धरुवायुधमस्य धनङ् सना० । शिवे ।
शूलधर उ० शूलं धारयति धारि-अच् । शिवे । शूलधदा-
दयोषत्व ।

शूलधारिन् उ० शूलं धरति ध-णिनि । शिवे इगांयां स्त्री०
शूलघृप् उ० शूलेन घर्षति घृ-क्तिप् । शिवे । इगांयां स्त्री० ।

शूलनाशन न० शूलं नाशयति नग-णिच्-ल्यु । सौवर्चलवणे
शूलपाणि उ०शूलं पाणी यस्य । शिवे । शूलहस्तादयोषत्व ।

शूलशत्रु उ० शूलस्य शत्रुः । पररुडवृत्ते ।
शूलहन्त्री स्त्री० शूलं हन्ति हन-रट् ङीप् । यवान्याम् ।

शूलहृत् उ० शूलं-हरति हृ-क्तिप् । हिङ्गौ ।
शूलाकृत त्रि० शूलेन विद्धा कृतं पक्वम् शूल+टाच्+क-क्त ।
लौहादिकीनकेन विद्धा पक्वो मांसि । (कावाय) ।

शूलिक त्रि० शूलं पात्रमाधनत्वेनास्यस्य ट् । शूलाकृते ।
शूलिन् उ० शूलमस्यस्य इनि । शूलरोगयुक्ते, शूलास्त्रधारके त्रि०
शूलिन उ० शूलाकारं फलमस्यस्य इनन् । भाण्डोरवृत्ते ।

शूलोत्खा स्त्री०शूलेन उत्सृज्यते उद्+उचन-ङ । सोमराज्याम्
शूल्य त्रि० शूले संश्रुतं यत् । शूलाकृते मांसि ।

शूप प्रसवे आ०प०सक०सेट् । शूपति अशूपीत् ।
श(स)गाल उ० अशृजं लाति ला-क ष्ट० (शेयाल) पगौ दैत्य-
भेदे, वासुदेवे, निपुदे, खले च । [काटा] क्षुपभेदे ।

शगालकण्ठक उ० श्गालमह्न इव कण्ठको यस्य । (शेयाल
शगालकोलि उ० श्गाल इव कण्ठकितः कोलिः । (शेया-
कुल) क्षुपभेदे । [लाञ्छे क्षुपभेदे ।

शगालवण्ठी स्त्री० श्गाल इव कण्ठकिनी वण्ठी । कोकि-
शगालजम्बु स्त्री० श्गालप्रिया जम्बुः । गोशुन्वे (गोसुक) ।
शगालविन्ना स्त्री० श्गालैर्विद्यते विद-क्त । श्चिप्रपर्याम् ।

शगालिका स्त्री०श्गालस्य भार्या ङीप् स्वार्थे क्त् । श्गाल
योपिति, श्गालीव इवार्थे क्त् । मयात् पलायने ।

शगाली स्त्री० श्गालसत्तुपलायनं साट्शेनास्यस्य अच्
ङीप् । पलायने । [लौहमवे पाटवन्धने च ।

शङ्खल उ० श्ङ्खात् प्राधान्यात् 'ख्र ल्यते'ऽनेन ष्ट० । निगहे,
शङ्खली स्त्री० श्ङ्खलः तदाकारोत्स्यस्या' अच् गौ० ङीप् ।
कोकिलाञ्छे वृत्ते पुंस्तुठीवस्वन्नन्धने च । रीतौ स्त्री०टाप् ।

शङ्ग न०शृ-गन् ष्ट० ह्रस्व । पर्वतोपरिभागे, प्राधान्ये, कामोद्रेके,
पद्मादेर्विभाषे, वाद्यभेदे च । (शिङ्गा) मङ्गरस्त्रियां स्त्री०ङीप्

शङ्गक उ० श्ङ्गमिव इवार्थे क्त् । जीरकवृत्ते ।
शङ्गकन्द उ० श्ङ्गमिव कन्दोऽस्य । श्ङ्गाटके (पानीफल)

शङ्गज न० श्ङ्गे पर्वतापे जायते जन-ङ । अशुरुचन्द्रे
सरलवृत्ते उ० । श्ङ्गजातमात्रे त्रि० ।

शङ्गमूल उ० श्ङ्गमिव मूलमस्य । श्ङ्गाटके ।
शङ्गमोहिन् उ० श्ङ्गाय कामोद्रेकाय मोहयति सह-षिच्-
णिनि । चम्पके । [(गाङ्गरशिङ्गा)

शङ्गला स्त्री०श्ङ्गं तदाकारफलं लाति ला-क । अजशङ्गाम्

शुद्धवत् ३० शुद्ध प्रायश्चिनाख्यस्य मत्तम् मस्य च । भारत-
वर्षस्य नोल श्वेतस्य शुद्धी च उत्तरे वर्षेष्वर्था' इत्युक्ते
श्रीमायवर्षतमेदे । शुद्धयुक्ते त्रि० ।

शुद्धवेर न० शुद्धमित्र वेरत्तवयो यस्य । आर्द्रके, शुद्धग्राम्,
राममित्तपुत्रवृत्तकालस्य ३रे च । स्यायें कम् । आर्द्रके
शुद्धवेराभमसूक्तो ३ शुद्धवेरेण तस्य मूलमस्य कम् । पर-
काहणे ।

शुद्धाट ३० शुद्ध प्राधान्यमटति अष्ट अणु । उत्तरत्सपञ्चतमेदे-
चतुष्पये, जलकण्टकविहसे च तद्वृत्तये न० । (पानीफल)
स्यायें कम् । तत्र, चतुष्पये, अलङ्कारोक्तविष्यभेदरूपे
यद्भारद्वारे च ।

शुद्धार ३० शुद्ध कामोद्रेकश्चक्यत्वेन च-अणु । नाशोते रथ
भेदे लवङ्गे विन्दूरे । चूर्णे च शुद्ध कार्पत्वेन चक्यति
अणु । काजागुष्पि आर्द्रके च । शुद्ध प्राधान्यश्चक्यत्
वेन अणु । भूषणे, गजभूषणे च स्यायें कम् । विन्दूरे ।

शुद्धारिन् ३० शुद्धार जन्मवेनाख्यस्य इति । पूने । तत्
फलमवधे कि कामोद्रेकइति तयात्वम् । गजे च । तुषेवे त्रि
शुद्धिक न० शुद्धाकारोद्रेकस्य ठन् । विषभेदे । प्रतिशयां स्त्री
शुद्धिण ३ शुद्ध प्राधान्येनाख्यस्य इति । भेषे ।

शुद्धिन् ३० शुद्धमख्यस्य इति । भेषे भारतवर्षस्य श्रीमायवर्षत-
मेदे, पञ्चतमासि एतन्भेदे उच्ये च । शुद्धयुक्ते त्रि० भेषां
श्री० षोड् ।

शुद्ध त्रि० शुद्ध । पके ।
शुद्ध अपानयन्दे आ०धा० लुटि छटि छटि च ७० अक्ष० षेट्
कावेट् इत्या० । मर्दिते अशुद्धम् यस्त्विति मर्दयिते ।

शुद्ध स्त्रेणे था ७० ष षेट् क्तावेट् । मर्दिते ते अशुद्धीं अशुद्धि
शुद्धि मने क्ता प्रा ष० षक षेट् । शुद्धाति आमारोत् । शीर्षे
शुद्धि खर ३० गिरि गती अदरप् ष्ट० । गिरिगतां, शुद्धिस्तमासे
च । इत्यादीं स्त्री० ।

शुद्ध ३ श्री यन् । येके गिन्ने । गयनकृत्ति गि ।
शुद्ध इ न । श्री-कम् । गिन्ने श्री अवि सुच च येकीऽप्यत्र न
शुद्धानिका स्त्री येरने इति शेषा अहयो यम षट् ।
(गिरिगतां) शुद्धरुचे । (शुद्धिकलायायम् ।

शुद्धाली स्त्री शेषा गयनमाशिन अशयो यम षोड् ।
शुद्धयो श्री० श्री-विष्णे श्री शोधक श्यावि च च । बुद्धी ।
शुद्ध गती वाकने च आ०पर० षक० षेट् । देवति अषेकीद
वति न सुस ।

शुद्ध इ शेष-७५ । अक्षरारुचे ।

शुद्ध ३० श्री यन् । पुर्विष्टे गिन्ने ।
शुद्धि ३ श्री यनादिमोहलस्य अशधि । 'पञ्चोदक्षिया
महामस्य यद्धोमकरकक्ष्यो । शुद्धन्दुन्दुनीलाच सञ्चय
निधोनेनत्युक्ते नवविधे निधौ । (शेषोना)

शुद्धल न० श्री विष्णु तथाभूत सन् वलते अणु । शैवाल ।
शुद्धाल म० श्रेते विष्णे श्री-सन् वलते षट् । शैवाले ।
शुद्ध ३० शिष्य अणु । अनन्ते सर्वराजे सर्वभेदे, अशश्रेये च ।
शुद्धा स्त्री शिष्य-अणु । निर्मात्पमाख्यादौ 'शुद्धाशिव भर्तु-
राशानिति, कुमार ।

शुद्ध ३० शिष्या तन्नामपत्यमयोते वति वा अणु । शिष्याप
त्याध्यायिनि तद्वैत्ति च । कम् । शिष्यकोयत्र ।

शुद्धरिक् ३ गिरये प्राचीराद्यपे भव ठक् । अशपामागे ।
शुद्धरेय ३ गिरये भव ठक् । अशपामागे ।

शुद्ध न० शीतस्य भाव अणु । शीतलले ।
शुद्धिल्ल न० शिष्यलस्य भाव अणु । अष्टस्यश्रीगभेदे ।

शुद्धेय ३ गिनेगीलापत्यम ठक् । सात्यकिनाशिव यादने ।
शुद्ध म० गिरिगतां भव अणु । शैवेये गन्धद्रव्यभेदे । सार्धे
कम् । तत्र गिरिगताइति च । गिरिगता सन्त्यस्य प्रशा०
अणु । पर्वते ३० ।

शुद्धगन्ध म शैलस्य शैलजस्येव गन्धोऽस्य । शाररचन्दने ।
शुद्धज न० शैले पर्वते जायते जन षट् । सनामस्थाने गन्ध
द्रव्यभेदे । गजविष्यस्य स इगोयाश्च स्त्री ।

शुद्धधर ३ शैल गोवर्द्धनपर्वत धरति छ-अणु । श्रीलक्ष्णे ।
शुद्धपत्र ३० शेषविन शुगन्धि पत्रमस्य । विश्वरुचे ।

शुद्धमिच्छि ३ शैल भिनति भिद क्लिप् । टङ्गे पायावदारण्याने
शुद्धराज ३० शैलानां नगानां राजा षट् षमा० । द्विपाचने
शुद्धशीज ३० शैल तस्यैव दूर धावति अणु शैल शैल
यस्य । मन्त्राङ्के ।

शुद्धशिखरि न० शैलानां नगानां शिखरिभिव । सण्डे ।
शुद्धसार ३० न शैलस्य साररुच । गिरिगताइति ।

शुद्धमुता स्त्री० इत् । पायैऽस्मात् ।
शुद्धाग्र न शैलस्यापत् । पर्वतशुद्धे ।

शुद्धाज न० गिरिगतां जायते जन च गायेंऽणु । शैलके ।
शुद्धाट ३ शैल पर्वतमटति अणु अणु । गिन्ने, विरार
यत्तवचवाये देवते च ।

शुद्धादि ३ विश्वाद्यपत्यम षट् । शिष्याश्वरुचे मन्दिनि
शुद्धाशिव ३० शिवाशिवना एतन्ना श्रील नटद्रव्यमशोयत
शिवि । मटे शैल्य ।

शैली स्त्री० शैलमेव स्वार्थे अण् ङीप् । चारित्ते, 'आचार्याणा
मियं शैली यत्नासात्येनाभिधाय विग्रेषेण विटणोतीति
माझः । [तालधारके च ।

शैलूप पु० शिलूपस्थापत्यम् अण् । नटे, विल्वदले, धूर्तं,
शैलूपिक पु० शैलूपं तद्वृत्तमन्वेटा ठक् । 'दृत्त्यन्वेपी नटा-
नान्त स तु शैलूपिक' स्मृत' इत्युक्ते नटदृत्त्यन्वेषिणि नट
प्रधाने, तत्पत्न्यां स्त्री० ङीप् 'नटी शैलूपिकीं चैव रजकी
वेणुजीविनीम् । गत्वा चान्द्रायणं कुर्यादिति' मृदतः ।

शैलेन्द्र पु० गैलः इन्द्र इव । हिमालये । इतः शैलेगादयोप्यत्र
शैलेन्द्रज पु० शैलेन्द्रे हिमालये जायते जन-ड । मूर्च्छते ।
शैलेय न० शिलायां भवः ठक् । शैलजात्ये गन्धद्रव्यमेदे
पर्वतजातमात्रे त्रि० । सिंहे, भ्रमरे च पु० ।

शैलोद्भवा स्त्री० शैलं पर्वतसद्विद्य भवति भू-अच् । सुद्र-
पापायभेदिनि दले प्रार्थत्याञ्च ।

शैव न० शिवमन्त्रिकस्य कृतो अन्य-अण् । वेदध्यासप्रणीते
शिवप्रभाववर्षनात्मके महापुराणभेदे । शिवो देवताऽस्य
अण् । शिवभक्ते त्रि० । तस्येदमण् । शिवसम्बन्धिनि
त्रि० । शैवले न० । [लक्ष्मतामि'ति नैपथम् ।

शैवल न० शी-वलज् । पद्मकाष्ठे, शैवाले च 'वहतो वडशैव-
शैवलिनी स्त्री० शैवलानि सन्वस्या- इनि । नद्याम् ।

शैवाल न० शी-वालन् स्वार्थे अण् । (शैवोयाला) जलजाते
पदार्थभेदे ।

शैव्य पु० शिवेर्गोत्तापत्यम् ज्ञ । शिविगोत्रजे राजभेदे 'शैव्य
नरपुङ्गव' इति गोता । शिवितोऽधिगतः ज्ञ । घोटक-
मात्रे, श्रीकण्ठस्य घोटके च ।

शैश्व न० शिशोर्भाव अण् । शिशुकाले धवस्याभेदे ।

शैशिर पु० शिशिरं त्रियं यस्मि अण् । श्यामवटके । शि-
शिरं भव ऋत्वण् । शिशिरजाते त्रि० ।

शो तीक्ष्णिकरणे दिवा०प०सक०अनिट् । स्थिति अशात्-अशासीत्
शोक पु० शुच-अञ् । इद्वियोगजाते दुःखानुशुष्ये चित्त-
दृत्तिभेदे । [इत० । शोकध्वंसे ।

शोकनाश पु० शोकं नाशयति नश-णिच्-अण् । अशोकदृष्टे ।

शोकहारी स्त्री० शोकं हरति हृ-अण् ङीप् । वनवर्षरिकायाम्
शोकारि पु० इत० । कदम्बदृष्टे ।

शोचिष्केश पु० शोचिः केशइव यस्य । वङ्गौ, चित्रकदम्बे च ।

शोचिस् न० शुच-इसि । प्रभावाम्, रोचिपि च ।

शोच्य त्रि० शुच-यत् । जुष्टे, खवरे, अशुकम्पनीये च । स्वार्थे
कन् । तत्रैव ।

शोण गतो सक०प० अक०धा०पर०सेट् । शोणति अशोणीत्
[चण्डि न ह्रस्वः ।

शोण न० शोण-अन् । सिन्दूरे रुधिरं च । रक्तेक्षौ, मद्रले,
सष्टे, अम्नौ, चित्रजे, श्वोनाजे दृते, नटभेदे, रक्तवर्षे,
च पु० तद्वति त्रि० । वनहृदिद्रायां स्त्री० ।

शोणक पु० शोणश्च कन् । शोनाक उक्ते ।

शोणभित्तिशुटका स्त्री० कर्म० । शोणभिक्षायाम्, रक्तमये च ।

शोणभित्तिशुटी स्त्री० शोषा भित्तिश्चैव । पुनरुक्ते, कण्ठकित्वाञ्च

शोणपत्र पु० शोणं पत्रमस्य । रक्तउत्कर्षावाम् ।

शोणपुष्पक पु० शोणं पुष्पमस्य कन् । जोषिटारे ।

शोणपुष्पी स्त्री० शोणं पुष्पमस्या- ङीप् । सिन्दूरपुष्पाम् ।

शोणरत्न न० कर्म० । पद्मरागमणौ ।

शोणाक न० शोणं रक्तवर्षमाजति अण् (शोना) । जुषभेदे

शोणित न० शोष इतव् । रुधिरं ।

शोणितचन्दन न० शोणितं रुधिरमिव चन्दनम् । रक्तचन्दने

शोणितपुर न० शोणितमिव रक्तं पुरम् । वाणापुरनगरे ।

शोणोपत्त पु० कर्म० : सापिको कर्णौ । [कन् । तत्रैव ।

शोय पु० शु-यन् । हृत्पादादेः स्मोतताकारके रोगभेदे । स्वार्थे

शोयघ्नी स्त्री० शोयं हन्ति हन-क । पुनर्गवायाम् शालप-
र्याञ्च । शोयनःशक्रे औपधम'त्वे त्रि० । [मह्लातके

शोयजि(हृ)त् पु० शोयं जयति हरति वा जि-हृ-क्तिप्

शोयजिह्वा पु० शोये जिह्वः शिपरीगाचरणशाली । पुनर्गवायाम्

शोधन न० शुध-णिच्-ल्युट् । शौचे, शिष्टायाम् मलादेर्विरेचने

दोषनिवारणे, ऋणादिनिर्दातने च । शुध-णिच्-ल्यु ।

निम्बुके, पु० । शुद्धिकारके त्रि० । शुध्यचनवा करणे ल्युट्

ङीप् । सम्भार्जयाम्, ताम्बूलपत्या, नील्याञ्च स्त्री० ङीप्

शोधनाधीश्व न० इत० । जयपाले । [मार्जिति

शोधित त्रि० शुध-णिच्-क्त । मलाद्यपसारणेन कृतसंस्कारे,

शोफ पु० शु-फन् । शोषे । [वावाञ्च

शोफघ्नी स्त्री० शोफं हन्ति हन-क । शालपख्याम्, रक्तपुनर्ग-

शोफनाशन पु० शोफं नाशयति नश-णिच्-ल्यु । नीलदले ।

शोफहृत् पु० शोफं हरति हन-क्तिप् । भल्ल तके ।

शोभन न० शोभते शुभ-ल्यु । पद्ये, विष्कम्भादिषु पद्यने

योगे पु० । शोभायुक्ते त्रि० ।

शोभनक पु० शोभनाय कायति कै-क । शोभाङ्गनदृष्टे ।

शोभना स्त्री० शोभयति लेपनात् शुभ-णिच्-ल्यु । हरिद्रायाम्,
गोरोचनायाञ्च ।

शोभा स्त्री० शुभ-अ । दीप्तौ ।

गोभाङ्गा ३० गोभायै व्यञ्जते अन्ज ल्युट् । (गजना)ह्वे
 गोप ३० गुप घञ् । वातादिना जलाद्यपहारेण कठिनकरणे
 गोपयति गुप शिच-वञ् । यञ्जोरोगे ।
 गोपयण न० गुप-ल्युट् । चोपयेत्, रसाखण्डने गोपे च गोपयति
 गुप शिच-ल्युट् । उन्नादन गोपयद्येत्युक्ते अरघारभेदे,
 गोभाकह्वे च ३० ।
 गोपसम्भय न० सम्भवत्यध्यात् सम् भ्य इत् । दिप्रजीम्वे
 शोक न० गुकाना समूह अण् । गुकषण्टाये ।
 शोकर न अररस्य वराहस्येदम् अण् । तीघभेदे ।
 शौक्तिकेय न० शक्तिकाया भवम् । टक् । सज्ञायाम् ।
 शौक्तेय न० शक्तौ भवम् टक् । सज्ञायाम् ।
 शौक्ता ३ गुकस्य भाव अञ् । श्वेतायाम् श्वेतवर्णे ।
 शोच न० श्वेत्भावं अण् । शूरी, पत्रितायाम् अथभक्ष्यपरि-
 हारश्च समर्गशाम्निन्दितै स्वधर्मै च व्यवसान शोच
 मित्यभिधीयते इति ऋत्विक्के धर्मवियेधे च । [ह्रस्व
 श्रोत गर्भे आ०पर अक सेट् । श्रोतति अश्रीटीत् । चडि न
 श्रोटीर ३ श्रोत-रन् । ज्वागिति वीरे च । गर्वाचिते वि०
 श्रोटीर्यत् न श्रोटीरस्य शेरस्य भाव अञ् । वीर्ये, पराक्रमे,
 गर्वे च । [श्रीडीत्
 श्रोड गर्भे आ पर०सक सेट् चडि न ह्रस्व । श्रोडति अ-
 श्रोहृत् वि गुण्डाया शरायामभिरत् अण् । मधे, दधे च ।
 श्रोण्डिक ३ गुण्डा शरा पण्यस्य टक् । मद्यधिकेतरि
 जातिभेदे । [श्री डीय् । चव्ये, गजपिप्रत्याञ् ।
 श्रोण्डि स्त्री० गुण्डा करिकरकादाकार व्यस्यस्य अण्
 श्रोण्डीर ३ गुण्डा गर्भोदस्यस्य ररन् स्वार्षेण्टेण् ।
 गद्यान्विते वि० ।
 श्रोद्र ३० अद्राया द्विजातिभिरुद्राया भव अथ । हादशउच-
 मध्ये श्रुवाजाते द्विजातिपुत्रभेदे ।
 श्रोद्दोदिन ३ श्रोद्दोदनस्यापत्यम् इञ् । वीद्वर्णभेदे ।
 श्रोधिका स्त्री० गोध गोधन जनदिरैकस्यै हित टक् ।
 रत्नकर्मि ।
 श्रोतक ३ गुनकसापत्यमण् । रुनिभेदे नैमिषे निमिषत्वेने
 अथय श्रोतकादय इति भागनतम् ।
 श्रोतिक ३ श्रुना माषिचअथान प्रयोजनस्य टक् । मांश-
 निकेतरि (कषाए) स्रगयाया स्रगयागोले च ।
 श्रोम न गोभाये हितम् अण् । व्योमभासिनि पुत्रभेदे । देव ३०
 श्रोमाञ्चन ३० गोमाञ्चनएव स्वार्षेण्टेण् । (गजना) ह्वेभेदे
 श्रोभिक वि० गोमा मित्यस्य टक् । रञ्जनाविके ।

शौरि ३० अरस्य यादवभेदस्य वसुदेवस्य सूर्यस्य वा गोदा-
 पत्यम् इञ् । विष्णो जनैश्चरे च ।
 शौर्य्य न० अरस्य भाव अञ् । वीर्ये शक्तौ च ।
 शौलिकक ३० शुल्के रानादिदेये करे तणादाने अघ्नित
 टक् । शुल्कादानाघ्निते ।
 शौलिकेय ३ शुल्लिक देगभेद तत्र भव टक् । विषभेदे ।
 शौलिक ३० शुल्क काससाशयपात्नादि पण्यस्य टक् ।
 कासकारे (कामारो) जातिभेदे ।
 शौवन्तिक वि० अ परदिने भव अश्+ठक् सट् च । भास्-
 दिवस्त्वायिनि पदार्थे ।
 शौक्लान ३ शुक्ल शुक्लमास पण्यस्य अण् । शुक्लमास
 विकेतरि । तद्गद्यस्य अण् । शुक्लमासभक्तौ वि ।
 श्रुत चरणे आ पर अक सेट् । श्रुतवि अश्रुतम् अश्रुतोत्
 श्रुत चरणे आ पर अक सिचने सक सेट् । श्रुतोति अश्रु-
 तत आश्रयोवीत् ।
 श्रुतोत ३० श्रुत घञ् । समन्नात् सिचने ।
 श्रुन् न० श्रेते श्री मनिन् डिञ् । सुखे, श्वे, अदन्तोऽथल ।
 श्रुशान न० श्रुशान शवा शेरतेऽथ श्री व्यागन् डिञ् ।
 श्रुन् मन्नेन श्व प्रोक्त श्रान तत्स्थानमुच्यते इति
 निश्चते । श्वदाहस्ताने ।
 श्रुशानकाशी स्त्री श्रुशानस्या काशी । काशिकाभेदे ।
 श्रुशानवासिन् ३ श्रुशाने वसति वध-पिनि । मद्गादेवे
 वटुकभैरवे च । श्रुशानवाचकर्तार घण्डावादी वि० ।
 श्रुशु न श्रु पुगुच चयते लज्जतेऽनेन श्रु-हु । इवपसुचस्य
 लोमसृष्टे । [ज्ञाया घोटाख्याया स्त्रियाम् ।
 श्रुशुमुखी स्त्री० श्रुशु सुखे यस्या ङीप् । इवपसुचण्यु-
 श्रुशुल ३० श्रुशु विद्यतेऽस्य लृप् । श्रुशुयुक्तं 'श्रुशुचैर्मुषै
 रितिरपु । [श्रुकर्मवारके ।
 श्रुशुवर्हक ३० श्रुशु वर्हयति क्षिन्ति ह्य षुल् । नापिते
 श्रुशुल निमेषे आ०पर अक सेट् । श्रुशुवति अश्रुशीनीत् ।
 श्रुशान वि० श्रे-क्त । मद्गोचविशेषमात्रे घनीभूते पथयाश्रान-
 कर्हमा निति रपु ।
 श्रुशाम ३ श्रे सक । ह्रद्ददारकह्वे, मयागतीर्यस्ये वटे कोकिले,
 पुस्तरे पीनुह्वे श्यामाके गन्धह्वे, हृण्वर्णे, हरिहर्णे
 च । तद्वति वि भरिषे, सिन्धुनधये च न ।
 श्रुशामक न । श्याम+श्रयाया कन् । रोहिषह्वे, श्यामाके
 (श्यामा) धान्यभेदे ३ । [विह्वे च
 श्रुशामकण्ट ३० श्याम कण्टोऽस्य । मयूरे, शिषे, नीलकण्ट

श्यामकन्दा स्त्री० श्यामः कन्दोऽस्याः । अतिविपायाम् ।
 श्यामकाण्डा स्त्री० श्यामः काण्डोऽस्याः । गरुडदूर्वायाम् ।
 श्यामग्रन्थि स्त्री० श्यामो ग्रन्थिरस्याः । गरुडदूर्वायाम् ।
 श्यामपत्त पु० श्यामानि पत्त्राणि यस्य । तमालवृक्षे ।
 श्यामल पु० श्यामवर्णं लाति ला-क । पिप्पले वृष्णवर्णयुक्ते
 त्रि० । अश्वगन्धायां, कटुभ्यां, जम्बू, कस्तूर्यांश्च स्त्री० ।
 श्यामलचूडा स्त्री० श्यामला चूडाऽस्याः । गुद्रायाम् ।
 श्यामलता स्त्री० कर्म० । खनामस्थाने लताभेदे । श्यामलस
 भावः तत् । कृष्णवर्णै, हरिहर्यै च ।
 श्यामलिका स्त्री० श्यामलोवर्णाऽन्त्यस्याः । ठन् । नील्यामौपधौ
 श्यामलेक्षु पु० कर्म० (काजना) रज्जुभेदे ।
 श्यामसुन्दर पु० श्यामोऽपि सुन्दरः । श्रीकण्ठे 'श्यामसुन्दर !
 ते दास्य इति भागवतम् ।
 श्यामा स्त्री० श्यै-मन् । शारिगौपधौ, प्रिवद्गौ, यमुनायां,
 रात्रौ, कृष्णतिहति, नील्याम्, गुग्गुलौ, सोमलताया,
 गुन्द्रायाम्, कृष्णायाम्, अम्बिकायां, गुडूच्यां, कस्तूर्याम्,
 वटपत्र्यां, वन्दायां, नीलपुमर्णयायां, पिप्पल्या, हरि-
 द्रायां, नीलदूर्वायां, तनस्यां, पद्मनीजे, गवि, छायायां,
 शिशपायां, प्रक्षिभेदे (श्यामा) स्त्रीमात्रे 'श्रीतकाले
 भवेदुष्णा श्रीषे च सुसशीतला । तन्नकाञ्चनवर्णाभा सा
 स्त्री श्यामेति कीर्त्तितेत्युक्तलक्षणे स्त्रीविशेषे च ।
 श्यामाक पु० श्यामेव इवार्थं कन् । (श्यामा) धात्वभेदे ।
 श्यामाङ्ग पु० श्यामं हरिहर्यमङ्गमस्य । बुधग्रहे, कृष्णदेहे त्रि०
 स्त्रियां ङीप् 'श्यामाङ्गी विगताम्बरा'मिति तन्त्रम् ।
 श्यामास्त्री स्त्री० कर्म० । नीनाहीक्षुपे ।
 श्याल पु० श्यै-कालन् । पत्नीभ्रातरि स्वार्थं ङक् । श्यालिकोप्यत
 श्यालिका स्त्री० श्यै-कालन् सजाया कन् । अत इत्त्वम् ।
 पत्नीभगिन्यासु ।
 श्याव पु० श्यै-वन् । कृष्णप्रीतलिश्वर्यौ । तद्वति त्रि० ।
 श्यावदत् त्रि० श्यावो ढलो यस्य ददादेश । श्यामवर्णं दत्तयुक्ते
 श्यावदन्त पु० कर्म० । स्वभावतः कृष्णवर्णयुक्ते दन्ते, द्व०
 कप् । तद्युक्ते त्रि० 'सुरापः श्यावदन्तक' इति स्मृतिः ।
 श्येत पु० श्यै-इतच् । शुक्लवर्णं तद्वति त्रि० स्त्रिया ङीप् तस्य
 नय । श्येनी ।
 श्येन पु० श्यै-इनन् । प्रक्षिभेदे (वाज) प्राण्डुरवर्णं च तद्वति त्रि०
 श्येनघण्टा स्त्री० श्येना घण्टेव । दन्तीवृक्षे ।
 श्यै गतौ भ्या० व्या० सक० चानिट् । श्यायते अश्यात् ।
 श्येनस्माता स्त्री० श्येनस्य पातो यत् अण्डस्य च । त्र्यम्बायाम्

श्यो(णा)नाक पु० श्यै-ना(णा)क । (गोणा) क्षुभेदे ।
 श्यक सपेण् भ्या० प्रा० सक० सेट् इदित् । अद्भति अश्रद्धित् ।
 श्यग गतो भ्या० पर० सक० सेट् इदित् । अद्भति अश्रद्धीत् ।
 श्यण दाने भ्या० पर० सक० सेट् । अशति अश्यायीत् अश्रणीत्
 घटादि० अणयति ।
 श्यरा दाने शु उ० सक० सेट् । आणयति ते अश्रियत् त ।
 श्यत् अय्य० श्यी-उति । श्रदायाम् । [अश्रियत् त ।
 श्यय यत्ने अक्र० प्रतिहर्षे सक० चु० उभ० सेट् । अघयति ते
 श्यय टौर्वत्ये अ० चु० उभ० प्रक० सेट् । अघयति ते अग्रश्रयत् त ।
 श्यय वधे भ्या० पर० सक० सेट् । अघति अश्रयित् अश्रायीत् ।
 श्यय वधे मोक्षे वधे च वा चु० उभ पक्षे भ्या० पर० सक० सेट् ।
 आश्रयति ते अशति अश्रियत् त अश्रयीत्-अश्रायीत् ।
 श्यय शैधिल्ये अक्र० तत्कारणे सक० भ्या० व्या० सेट् इदित् ।
 अश्रयते अश्रयिष्यत् ।
 श्ययन न० अश्र-ल्युट् । वधे यत्ने प्रत्यहर्षे च ।
 श्रद्धा स्त्री अत्-धा अड् । आदरे, गुरुवेदान्तवाक्यादिषु विश्वासे,
 स्पृहायां, शुद्धौ, चित्तप्रसादे प्रत्ययो 'धर्मकार्येषु सा अद्भेत्
 मिधीयते' इति म्भ्युक्ते धर्मकार्येषु प्रत्यये च । त्रि०
 श्रद्धालु स्त्री० श्रद्धा+आलुच् । स्पृहावत्यां स्त्रियम् अद्यायुक्ते
 श्रद्ध्य अश्रद्धने वधे च वा चु० उ० पक्षे भ्या० पर० सक० सेट् । अश्र-
 यति-ते अश्रयति अश्रयिष्यत् त अश्रयिष्यति ।
 श्रद्ध्य मोचने प्रतिहर्षे च क्राप् सक० सेट् । श्रद्धयति अश्रयिष्यत्
 श्रद्धयन न० अश्र-ल्युट् । अश्रद्धने ।
 श्रपित त्रि० पु० आ क्त-णिव्-पुक् छुस्रश्च । पक्ते ।
 श्रम तपसि, आयासे खेदे च अक्र० भ्या० अमादि० प० सेट् क्वापेट् ।
 आश्रयति अश्रमत् अश्रमीत् । आश्रय्य अश्रित्वा । [आश्रये च
 श्रम पु० श्रम-घञ् न वृद्धिः । तपसि, खेदे, आयासे, श्रम-
 श्रमणा पु० श्रम-घञ् । यतिभेदे । भिक्षालीविनि त्रि० । जटा-
 मांस्यां, सरङ्गोद्यां, शरीरभेदे, सुदर्शनायां स्त्रिया च स्त्री०
 श्रमिन् त्रि० श्रम-इनि । श्रमयुक्ते ।
 श्रम्भ प्रसादे भ्या० व्या० अक्र० सेट् । अश्रमते अश्रमिष्यत् ।
 श्रय पु० श्रि-अच् । आश्रये । ल्युट् । तत्रैव न० ।
 श्रव पु० श्रुणोत्वनेन श्रु-अप् । कर्णे, ख्यातौ च ।
 श्रवण न० श्रुणोत्वनेन श्रु-ल्युट् । कर्णं श्रव्याहकेन्द्रियभेदे
 भावे ल्युट् । श्रुतौ । अश्रिद्यादिषु द्वाविंशे नक्षत्रे पु० स्त्री०
 स्त्रीवत्त्वमपि 'अमार्कपाते श्रवणं यदि श्रादिति' स्मृतिः ।
 श्रवणिकावृक्षे स्त्री० ।
 श्रवणद्वादशी स्त्री० श्रवणेन युक्ता द्वादशी श्राक० । 'साधि

भाद्रपदे शुक्ले द्वादशो अर्षणान्तिर्द्युक्ताया भाद्रपक्ष-
 द्वादश्याम् । [रत्नम । आवषोष्ठये ।
 अषष्ठाशीर्षिका स्त्री अर्षणमिव शीर्षमस्या कप् अत
 अविष्ठा स्त्री अयते अ अर्ष अर्ष मर्षिर्द्विरक्ष्य स्या मद्रप्
 अतिशयेन अर्षवती इत्यन्त मद्रपो नुक् । धनिष्ठान्तवते ।
 अविष्ठाञ्च पु० अर्षिष्ठान्तवते जायते जन इ । बुधपक्षे ।
 अर्षस् न० अयतेऽनेन अ-अर्षि । कर्षे । कर्षाणि अर्षि । कीर्तौ ।
 अर्षा विष्कृती अर्षा० अर्षाविति । अर्षाति अर्षावोत् । [अपयति
 अर्षा प्राक्ते अर्षा० प० अर्षक अर्षिर्ष घटा० । अर्षाति अर्षासीत्
 अर्षाण् वि० अर्षा ऋ । पक्ते । यथावा स्त्री० ।
 अर्षा न० अर्षा हेतुत्वेनाक्ष्यस्य छण् । 'अर्षया दीयते यष्मात्
 अर्षा तेन निगद्यते' इत्युक्ते पिशादिभ्य अर्षया देभे ड्ये
 अर्ष्यथे अर्ष । अर्षायुक्ते वि० । [भेदे च ।
 अर्षाद्देव पु० अर्षाद्देव्यानां पिहृष्या देव शाक० । यगे, मरु
 अर्षाद्देवता स्त्री अर्षा देवता ऋतुद्रव्यस्योद्देश्या । 'पितर
 अर्ष देवता इति ष्टत्युक्तेषु पिहृषु ।
 अर्षाद्देवता न अर्षायोग्य शाकम् । काशशाके ।
 अर्षाद्देव वि० अर्षा दे । अर्षा तद्द्रव्य भक्ष्यत्वेनाक्ष्यस्य वा
 ठन् । अर्षादेवे भक्ष्ये, अर्षादेयद्रव्यभोक्तृरिति च ।
 अर्षाद्देव वि० अर्षा तद्द्रव्य भक्ष्यत्वेनाक्ष्यस्य इति । अर्ष
 देवात्तभोक्तृरिति ।
 अर्षात्त वि० अर्षात्त । अर्षयुक्ते, माने, जितेन्द्रिये च ।
 अर्षात्तसवाह्र न० अर्षात्तस्य अर्षस्य सवाह्र दूरीकरणम् ।
 पाद्यासनादिना अर्षनिवारणे ।
 अर्षात्त मन्त्रये अर्षु उभ शक सेट् । अर्षयति ते अर्षयामन् त
 अर्षयण पु० अर्षणेन युक्ता मौषमाधौ अर्षयो शामिन् माषि
 अर्ष । वैशाखादिषु चतुर्थे चान्द्रे माषि उपचारात् कर्क
 टम्वारविके सौरमाषि, माषण्डे च अर्षणेन कथेन निर्हत्त
 अर्ष । कर्षसाध्ये प्रत्यक्षभेदे । अर्षणन्तवतेन युक्ता मौषि-
 माधौ अर्ष । चान्द्रमाष्यमाधौयमौषमाषा स्त्री षोडश ।
 (युञ्जति) हजभेदे च ।
 अर्षाणिक पु० अर्षयो अर्षणन्तवत्युक्ता पूर्विसादृश्यामिन्
 माषि ठन् । चान्द्रमाष्यमाषि ।
 अर्षावन्ती स्त्री अर्षिष्णु इ षोड् । धर्मपत्तनाख्ये नगरोभेदे
 अर्षि सेवने भा उ षक सेट् । अर्षति ते अर्षिष्यन् त ।
 अर्षित वि० अर्षि ऋ । सेविते अर्षिते च ।
 अर्षिय दाक्षे भा पर० षक० सेट् ऋा वेत् । अर्षयति अर्षयतीम् ।
 अर्षी प्राक्ते अर्षा० अर्षक० अर्षिन् । अर्षाति अर्षीते अर्षीते

श्री स्त्री० अर्षि ऋिपि नि० । उच्छया अर्षे, शोभाया वास्तौ
 वेयरवमाया, अर्षलक्ष्ये, धर्षार्थकामेषु सम्प्रती, प्रकादे,
 एपकरणे, बुद्धौ, विभूतौ, अधिकादे, प्रभाया कीर्तौ षड्
 षिद्धौ, कर्मणे, विष्णुलक्ष्ये दक्षिणामीयधौ, 'द्वेषेण गुरु-
 स्थानं चोत्तं चोत्ताधिदेवताम् । सिद्धं विष्णाधिकारांश्च श्रो-
 पर्वं समुत्तरेयं दिव्युक्तेषु देवादीनां नामोच्चारणायोपायि
 भेदे च । राजभेदे पु० ।
 श्रीकारण पु० श्री शोभा कण्ठेऽस्य विधे, चेतस्य कण्ठसद्वि
 कर्षे शोभाधिक्यात्तत्त्व । इतिनापुरस्य उत्तरपश्चिमस्य
 कुरुजाग्नलाख्ये देये च । [कर्कशात् ।
 श्रीकण्ठा स्त्री० श्री शोभा तथा युक्त कण्ठोऽस्या । बन्ध्या-
 श्रीकर न अर्षि शोभा करोति ऋ अर्ष । रकोत्तये विष्णो
 दायनिवन्ध्याकारके पण्डितभेदे च । शोभाकारके वि ।
 श्रीकान्त पु० इत्त० विष्णो । श्रीनाथश्रीपदाद्योष्यत् ।
 श्रीस्वराज न अर्षि शोभाया अर्षज इव यत् । चन्द्रेने ।
 श्रीगर्भ पु० श्रीगर्भेऽस्य । विष्णो, चतुर्वे च 'श्रीगर्भो विद्या-
 शेवेति षड्भवात्तत्त्वम् ।
 श्रीगुह पु० अर्षिय षड् इव यत् । पविष्या पानोययात्तायाम
 श्रीघन पु० अर्षि बुद्धा घन । बुधभेदे । दक्षिणं न० ।
 श्रीचक्र म अर्षिया चक्र दन्वभेदे । 'विन्दुविकीर्णवृत्तकोष-
 दयारद्युम्भ मन्त्रसमागदन्तद्वन्द्वतयोद्यारम् । हस्तव्यञ्ज
 षरयोद्यदन्तवृत्त श्रीचक्रमेवद्वन्द्वित परदेवताया इति
 तन्त्रोक्ते विष्णुसन्दर्भोपूजाङ्गे यन्त्र भेदे ।
 श्रीज पु० अर्षियो जायते जन० इ । कामभेदे । श्रीनन्दमाद्योष्यत्
 श्रीताल पु० श्रीयुक्तताल । तालतल्लक्ष्ये हजभेदे ।
 श्रीट ष अर्षि धन ददाति दा क । कुभेदे । धनद तरि वि ।
 श्रीधर पु० अर्षि धरति इ अर्ष । विष्णो 'अतिमुक्तं विच
 क्रम्य वनमाताविभूयितम् । श्रीधर देवि । विप्रय'निष्ठांते
 माचपासमर्षिभेदे न० ।
 श्रीनिकेतन पु० अर्षि 'नकेतयति नितरां वागयति निःकित
 णिच ख्यु । विष्णौ । इत्त । श्रीगर्भे न० ।
 श्रीनिवास पु० निवसत्यमिन् निः-वस षड् इत्त० । विष्णो
 श्रीपद्य पु० श्रीयुक्त पन्था । राजपद्ये ।
 श्रीपर्या न श्रीरक्ष्मी पर्वे दठे स । पद्ये । श्रीयुक्त पद्यमस्य
 अर्षिर्नन्वहृषे पु० । [रत्नम् । कटुफलशब्दे ।
 श्रीपर्षिका स्त्री० श्रीयुक्त पर्वमस्या सजायां कन् अर्ष
 श्रीपर्षी स्त्री श्रीयुक्तावि पर्षां पक्षा षोड् । नाम्नादेऽस्य,
 कटफलशब्दे, शाल्यभोड्ये कश्चिन्नन्वहृषे च ।

श्रीपिष्ट ५० श्रियं गोभावे पिबन्ते पिप-क्त । सरलटचरसे ।
 श्रीपुत्र ५० इतं कामदेवे श्रियं पुत्रो भ्राता सहजत्वात् ।
 अरे, उच्चैःश्रवसि च ।
 श्रीपुष्प न० श्रीयुक्तं पुष्पम् । लवणैः । पद्मकाष्ठे च ।
 श्रीफल ५० श्रीयुक्तं फलमस्य । विल्ववृक्षे राजाट्याच्च ।
 श्रीसद्रा स्त्री० श्रीयुक्तं भद्रमस्या । भद्रमुत्तमे ।
 श्रीभागवत न० श्रीयुक्तं भागवतम् । अटादगपुराणेषु मध्ये
 हादगकृत्युक्ते अटादगसाहस्ये व्यासप्रणीते पुराणे ।
 श्रीस्वाहा ५० श्रियः लक्ष्मा भ्राता अरुजत्वात् । अष्टे, चन्द्रे च
 श्रीमत् ५० श्रीरक्षस्य सत्तम् । तिलकवृक्षे, अश्वत्थवृक्षे, विष्णो,
 शिवे, कङ्कुरे च । गोभायुक्ते लिंस्त्रिया ढोम् सा च राधि-
 कायाच्च । [६ । धूम्रपत्राया लतायाम् ।
 श्रीसलापहा स्त्री० श्रिया श्रीमया मन्त्रमपहन्ति अपम-हन-
 श्रीमूर्त्ति स्त्री० श्रीपूर्वककथनयोग्यामूर्त्ति । देवताप्रतिमायाम् ।
 श्रीरङ्गपत्तन न० श्रिया रङ्गस्य पत्तनमिव । दक्षिणस्येदेगभेदे
 श्रीरस ५० श्रिये रसोऽस्य । श्रिवेष्टे गम्भद्रव्ये ।
 श्रीराम ५० श्रीगन्धव्युक्तो राम । टगरथात्मजे नृपभेदे ।
 श्रीत लि० श्री+अस्यर्थे लच् । गोभायुक्ते सम्पदाटियुक्ते च ।
 श्रीलता स्त्री० श्रियुक्ता लता । महाज्योतिष्मत्यां लतायाम् ।
 श्रीवत्स ५० वदति महत्त्वं वट-स श्रीयुक्तो वत्सः । महत्त्वं-
 लक्षणवैतरोसावर्त्तविशेषे । स अस्त्यस्य अच् । विष्णो ।
 श्रीवत्सक ५० श्रीवत्सं चिह्नभेदः तेन कायति कै-क । हृदय-
 स्यवैतरक्ताकारलोमयुक्ते अक्षभेदे ।
 श्रीवत्सभृत् ५० श्रीवत्सं विभर्त्ति भृ-क्तिम् । विष्णो ।
 श्रीवत्सलाञ्छन ५० श्रीवत्सोलाञ्छनं यस्य । विष्णो ।
 श्रीवत्साद्वादयोप्यत् । [वराहावतारे ।
 श्रीवराह ५० श्रिया युक्तो वराह विष्णोर्दशवतारेषु
 श्रीवाटी स्त्री० श्रिया वाटीव । नागवल्लीभेदे ।
 श्रीवारक ५० श्रियं वारयति कामयते श्चुल् । सितावरके ।
 श्रीवास ५० श्रियै वास-सौरभमस्य । सरलटचरसे (टारपिन)
 श्रीवासस् न० श्रियै वासयति वस-णिच् अस्मि । सरलटचरसे
 श्रीविद्या स्त्री० श्रियै त्रिवर्गाय विद्या । त्रिपुरासन्दर्याम् ।
 श्रीवृक्ष ५० श्रिय गोमाया- वृक्ष इव । अश्वस्य हृदयस्ये
 वैतरोसावर्त्तभेदे । [(टारपिन) ।
 श्रीवेष्ट ५० श्रियै वेष्टतेऽसौ वेष्ट-घञ् । सरलटचनिर्वासि
 श्रीश ५० इतं । विष्णो ।
 श्रीसहोदर ५० इतं । चन्द्रे, उच्चैःश्रवसि अष्टे च ।
 श्रीहस्तिनी स्त्री० श्रीयुक्ता हस्तिनी । (हातियुडा) वृक्षभेदे

श्रु गतौ भा० पर० सक० अस्मि । अयति अश्रीमि ।
 श्रु अयसे सा० पर० सक० अस्मि । श्रुणोति अश्रीयोत् ।
 श्रुःशुभ्रिका स्त्री० श्रुः(शुभ्र) देगभेट' गारण्यतेनाभ्यस्य टन् ।
 सर्जिकाकारे ।
 श्रुत न० श्रूयते श्रु-क्त । गाले, तज्ज्ञाने च 'श्रुतान्वित' इति
 म'ट्ट' । अयणेन श्रुणोति, अयष्टते च लि० ।
 श्रुतकीर्त्ति स्त्री० । कृगध्वजकन्याया गलुन्नपत्न्याम् । श्रुता
 विख्याता कीर्त्तिरस्य । निरस्यातवर्गसि लि० ।
 श्रुतदेवी स्त्री० श्रुतस्य गान्धस्य देवी । सरलवत्याम् ।
 श्रुतबोध ५० श्रुत-मार्त्तं बोधयति बुध-णिच्-अच् । कानि
 दासकत उन्दीपन्यभेदे ।
 श्रुतश्रवम् ५० श्रुतं श्रवो यशोऽस्य । शिशुपानमितरि 'निर्व-
 र्त्तितेरि- क्रियया स श्रुतश्रवसः श्रुत' इति माष ।
 श्रुति स्त्री० श्रु-क्तिन् । कर्णे, श्रवणेन्द्रियजन्ये, ज्ञाने, वेदे च ।
 अङ्गास्तोत्रे विभुलक्षेत्राटां भुजकोथो मंयुजमान-
 रेपामेदे च । [कठोरगन्धविशेषरूपे काव्यदोषभेदे ।
 श्रुतिकटु ५० श्रुतौ अरणे कटु कठोर- । अलङ्कारोक्ते
 श्रुतिजोविका स्त्री० श्रुतिं जोषयति मूलतयातुसरति जीव-
 ल्युच् । स्मृतिगान्धे । [श्रवणमात्रेण धारणायुक्ते ।
 श्रुतिधर लि० श्रुत्या अरणमात्रेण धरति धारयति घ-अच् ।
 श्रुतिमूल न० श्रुतिरेव मूलं धर्मप्रामाण्ये कारणम् । वेदरूपे
 धर्मबोधनप्रमाणे इव । यन्नादौ, वेदशास्त्रबोविते धर्मादौ
 च इतं । कर्णमूले ।
 श्रुतिवर्जित लि० श्रुत्या वेदाश्रयनेन कर्णेन वा वर्जित-
 वृज-क्त । वेदपाठहीने बधिरं च । [भेदे ।
 श्रुतिवेष ५० श्रुतेः कर्णस्य वेषो यत् । कर्णवेषास्ये संस्कार
 श्रुतिस्फोटा स्त्री० श्रुताविव मन्त्रे स्फोटो यस्या' । कर्णस्फो-
 टालतायाम् । [ह्यारोक्ते शब्दालङ्कारभेदे ।
 श्रुत्यनुप्रास ५० श्रूयते इति श्रुतिः शब्दस्यानुप्रासः । अल-
 श्रुत्युक्त लि० श्रुतौ वेदे उक्त विहित- । वेदविहिते धर्मादौ ।
 श्रुः(शु)वा स्त्री० श्रुः(शु) क । सुचायां यप्रपात्रभेदे । [वृक्षे ।
 श्रुः(शु)वावृक्ष ५० श्रुः(शु)-वार्धो वृक्षः । (वदचि) विद्वद्गत
 अष्टौ स्त्री० अश्वै राशीकरणाय दौकते दौकड ५० गौ-
 ढनीम् । मित्रजातीयद्वयाणा -मिश्रकरणाय अङ्गश्रा-
 स्त्रोक्ते गणनाप्रकारभेदे ।
 अष्टौव्यवहार ५० अष्टौष्य व्यवहार । अष्टौगणनार्थं
 नीलावत्युक्ते उपायभेदे ।
 श्रेणि(णी) स्त्री० श्रि-नि वा ढीम् । छिद्ररहिताया पट्कौ ।

श्रेयस् न० अतिप्रथमे प्रथमस्य रस्य च आदेम । धर्मो, मोक्षे,
 श्रेयसे च । अतिप्रथमे त्रि० द्वितीया ङीप् । या च हरी
 तस्मा, पाठाया गजपिपल्या, बालायाश्च ।
 श्रेष्ठ पु० अतिप्रथमे प्रथमस्य ङङ् न् आदेम । कुबेरे, श्वे,
 विभे, विष्णौ च । गोदुग्धे न० अत्यन्तमसौ त्रि० । स्वत
 मङ्गि षा, मेदायाश्च स्त्री ।
 श्रेष्ठकाष्ठ पु० श्रेष्ठ काष्ठस्य । गाँकड्ये (गोरुम) ।
 श्रेष्ठान्नं न श्रेष्ठमन्नस्य । हजाम्ने ।
 श्रेष्ठि न पु० श्रेष्ठ धनादिकमस्य इति । शिल्पिषण्डि श्रेष्ठे
 'महि श्रेष्ठिषत्तरे प्रतिवसतीति श्लक्ष्णकटिकीका ।
 श्रेष्ठेदे आ० प० अथक अत्रि० । अ यति अयासीन् । त्रिकुत्तौ
 षडादि० अपयति ।
 श्रेष्ठा पु० श्रेष्ठा अथ । पद्मी । काञ्चिक स्त्री । अथोषोर् ।
 श्रेष्ठा सवात आ प० अथक सेठ षडि न ह्रस्व । श्रेष्ठाति
 श्रेष्ठा(षो) स्त्री श्रेष्ठा इन् वा ङीप् । कथाम् पथि च ।
 श्रेष्ठाफलक न० श्रेष्ठा फलकस्य । प्रगल्भाकटौ इत ।
 षडिपाशे । [बन्धनच्छते ।
 श्रेष्ठासूत न० श्रेष्ठां स्थित सूतम् । श्रेष्ठास्थे खड्गदि
 श्रेष्ठासू न० सु-यष्टम तड च । कर्णे, नदीवेगे इन्द्रिये च ।
 श्रेष्ठा न० अतन्तेऽनेन सु इन् । शब्दज्ञानमाधने कर्णरूपे इन्द्रिय
 श्रेष्ठास्य पु० अन्ते वेदमधीत वेति वा अन्द्स्+पञ् ।
 वेदाध्ययनानुरते एका शाखा सकला वा षड्भिरङ्गै
 रधीत्य च । षड्कमनिरतो विम ओलियो नाम धर्मवि
 दि श्लुके विभे च ।
 श्रेष्ठा वि श्रुतौ विहितमण् । वेदविहिते पश्चादी 'श्रेष्ठा कर्म
 सय कुर्वादि ति श्रुति । शास्त्रपलाहपनीपत्रलिणाग्निपु
 श्रेष्ठा न श्रेष्ठा क्षाये अथ । कर्णे । ओलियस्य भाव कर्म
 वा अण । वैदिकस्य भावे 'श्रीक्षाङ्गीकणैरिति' विद्वान्नी
 श्रेष्ठा कस्य ङ ङीवति । यथाटौ हविर्गते ।
 प्रक धर्मण आ या प्रक से इति । श्रुद्धते अत्रादि
 प्रणय त्रि श्रिय ह्रस्व त्रि० । अस्ते, विष्णवे षोड्शे च ।
 प्रह्लाण्यश्च श्रुद्धता लभसा । अत्रममहहणे ।
 प्रज्ञा मती आ प० अथक म् इति । प्रहति कर्त्तव्यीत् ।
 प्रज्ञा टोर्विभे अ० पु० अथक सेठ । अपयति ते अथप्रज्ञान् त
 प्रज्ञा पु० अथ अथ । विरलमयोगे, विविध, दुर्बल च ।
 प्रज्ञाय ज्ञाते आ० प० अथक सेठ षडि न ह्रस्व । ज्ञाकारि
 ज्ञात० शीम् । [ज्ञातव्य अज्ञातव्ये ।
 प्रायः क० क० पु० आ० अथक सेठ षडि न ह्रस्व ।

प्राया स्त्री० प्राय अ । प्रथमाया, निजपुत्राविष्कारणे
 परिषयायाम् अभिवाये च । [चण्डो
 प्राय वि० ज्ञाय यत् । प्रथमे 'प्रायस्त्वनृशब्दोरावदोरिति
 श्लिप दाङ्गे आ प० अथक सेठ ङा षेठ् । श्लेषति शस्त्रेयी ।
 श्लिप आनिङ्गने सधर्मो च सक दि अत्रि० । श्लिपति अत्रिपत्
 आनिङ्गने त अत्रिपत् ।
 श्लिप श्लेपे पु० उ सक सेठ् । श्लेषयति ते अत्रिपत्तैर्पत् ।
 श्लिपार्थकेऽभिप्राये आश्लेषि न श्लेषकवेरिति नैषधस्य ।
 श्लिप त्रि श्लिप क्त । आनिङ्गिते कष्टे, श्लेषरूपमद्भ्यन्तकार
 युक्ते गठ्ये च । [भेदे तद्रोगयुक्ते त्रि ।
 श्लिपट न० श्लिपुक्त इद्रियुक्त पदमभात् षु० । (गोद) रोग
 श्लिपटप्रभव इ श्लिपटाय रोगाय प्रभवति मन्भू अथ ।
 आश्लेषे । [जीवहले ।
 श्लिपटापञ्च पु० श्लेष रोगमपहन्ति अयनङ्गन ड । पञ्च
 श्लिप त्रि० श्लिपुक्तस्य मत् षु रथ्य न । श्लिपयुक्ते तदि
 परीतोहि अश्लेष ।
 श्लेष इ श्लिप षज् । सधर्म, दाङ्गे, आनिङ्गने गद्भ्यन्तकारभेदे च
 श्लेषाज्ञा स्त्री० श्लेषाच हन्ति ह्न क टाप् । मङ्गिकाया
 केतव्याश्च । श्लेषविष्णोर् ङीप् ।
 श्लेषाया पु० श्लेषाचकस्य न । कफ विषये ।
 श्लेषान् पु० श्लिप मनिन् । कणे ।
 श्लेषान् त्रि श्लेष+अथक सेठ् । कफयुक्ते (बद्धयार)हले पु
 श्लेषात् पु० श्लेषाच हन्ति । कफकण्ठे ।
 श्लेषात इ श्लेषाच कति अत अथ । श्लेषातकहणे ।
 श्लेषातक पु० श्लेषाया विरलजनितकर्मण अतन्त अत लुभ
 (बद्धयार) हलभेदे ।
 श्लेषान्तक पु० श्लेषाया विरलजनितकर्मण अतन्त इव नागत
 त्यात (बद्धयार) हलभेदे । [श्लेषत अश्लेषे ।
 श्लोक वर्द्धने सवाते च आ० आ सक सेठ् षडि न ह्रस्व ।
 श्लोक पु० श्लोक अथ । अथ प्रथमाया न विरलत वाच्यभेदे
 यगति च । [अश्लेषीत् ।
 श्लोका सवाते आ प सक० सेठ षडि न ह्रस्व । श्लोकाति
 श्लोश्रेयस् न० न परस्मिन् भाविमान् न्या यथात अथ
 कथा । अत्रने सुभे परमात्मि च । उल्लापयन्ते त्रि ।
 श्लोक धर्मण आ या सक सेठ इति । अहने अथद्वि० ।
 श्लोक गता आ या सक सेठ इति । अहने अथद्वि० इति अथद्वि० ।
 श्लुट स्त्री सक्वारे च पु० उ० अथ इत् । अथद्वि० त्रि
 अत्रिपुटन त । इन्द्रियम् अथद्वि० ।

श्वेठ इवचने अट० चु० उम सक० सेट् । श्वेयति ते अश्वेठत् त
 श्वेदंष्टक पु० शुनो दंष्ट्रे व कण्टकोऽस्य कर् । गोचुरे जुपे ।
 श्वेदंष्ट्रा स्त्री० शुनोटंष्ट्रे व कण्टकाद्यतत्वात् । गोचुरे जुपे ।
 श्वधूर्त्त पु० श्वेव शुनां वञ्चनार्थं वा धर्त्तः । श्वगाले ।
 श्वन् पु० श्वि-शनिन् नि० । कुक्कुरे तज्जातिस्त्रियां ङीप् शुनी ।
 श्वनिश न० स्त्री० शुनां कुक्कुराणां निशा वा ह्रस्वः । ककु-
 रमाटकरातौ । [चण्डाले ।
 श्वपच पु० श्वानः पचन्ते वैः भोजनाय पच-घञर्थे क ।
 श्वपाक पु० श्वानं पचति कर्त्तरि घञ् । चण्डाले ।
 श्वफाल पु० शुनं प्रियं फलमस्य । बीजपूरद्वये ।
 श्वफल्क पु० । छिण्वंशे अक्रूरपितरि ष्टमभेदे ।
 श्वभीरु पु० श्वभ्यो भीरुः । श्वगाले । [ते अशुच्यन्त त ।
 श्वम्न गती छिद्रकरणे सक० टौ स्ये अक० चु० उ० सेट् । श्वभ्रयति
 श्वम्न न० श्वभ्र-घञ् । छिद्रे ।
 श्वचय्य पु० श्वि-अयच् । शोथे ।
 श्वल वेगे भ्रा० पर० अक० सेट् । श्वलति अश्वलीत् ।
 श्वल्क मापणे चु० उ० सक० सेट् । श्वल्कयति ते अश्वल्कत् त ।
 श्वल्ल वेगे भ्रा० प० अक० सेट् । श्वल्लति अश्वल्लोत् ।
 श्वलृप्ति पु० शुन इव पराधीना वृत्तिः । टास्ये 'न श्वलृत्त्या
 कटाचने'ति स्मृतिः ।
 श्वशुर पु० शु आशु अश्रुते आशु+अश-उरच् ष्ट० । पत्यु-
 पितरि, भार्यायां पितरि च ।
 श्वश्रुर्थ्यं पु० श्वशुरस्यापत्यम् यत् । देवरे, श्याले च ।
 श्वश्रु स्त्री० श्वशुरस्य पत्नी ऋङ् उकाराकारलोपश्च । श्वशुर-
 भार्यायाम् ।
 श्वस् अन्ध० आगामि अह ष्ट० नि० । आगामिनि दिवसे ।
 श्वस जीवने अटा० जचा० प० सक० सेट् । श्वसिति अश्वसीत् ।
 श्वस स्वप्ने अटा० प० अक० वैदिकयोग्यम् । श्वस्ति अश्वसीत् ।
 श्वमन पु० श्वमिष्यनेन श्वस-ल्युट् । वायौ, मदनद्वये च । भावे
 ल्युट् । निश्च से न० ।
 श्वमनेश्वर पु० श्वमनो वायुरीश्वरोऽस्य । अर्जुनद्वये ।
 श्वमित न० श्वम-क्त । निश्वासे, सुश्वनासिकाभ्यां वहिर्गमनशीले
 हृदयस्य प्राणवायौ ।
 श्वमुन पु० श्वस-उनन् । (कुक्कुरगोद्वारा) द्वये । [वस्तुनि ।
 श्वस्तन त्रि० श्वोमव' श्वस+शुल् ष्टट् च । माविदिनस्याधि-
 श्वस्त्य त्रि० श्वोमवः श्वस+त्यप् । माविदिनस्याधिश्चस्तुनि ।
 श्वगणिक पु० श्वगणेन चरति ठक् नि० दी० । कुक्कुरादिना
 ऋगयाकर्त्तरि व्याधि ।

श्वान्त त्रि० शुन इव दन्तोऽस्य दी० । कुक्कुरत्वदशने ।
 श्वान पु० श्वेव अय् । कुक्कुरे तज्जातिस्त्रियां ङीप् ।
 श्वापट पु० शुन इवापटस्यात् अच् । हिंस्रपशौ, व्याघ्रे च ।
 श्वविध् पु० शुना आविध्यते आ-व्यध् क्तिप् ईत० । गत्यक्ते ।
 (गजान्) क । श्वविधोष्यत् पु० ।
 श्वस पु० श्वस-घञ् । वायौ, कासरोगभेदे, शिचोक्ते वर्यो-
 च्चारणार्थे बाह्यप्रपत्रभेदे च । [यामव्यापारे ।
 श्वसधारण न० श्वसः प्राणवायुः ध्रियतेऽनेन । प्राणा-
 श्वसारि पु० श्वामस्य रोगभेदस्यारिः नाशकत्वात् । पुष्करभूवे
 श्वि गतौ सक० ष्टड्वौ अक० भ्रा० प० अक० सेट् । श्वयति अशि-
 श्वत्-अश्वयीत्-अश्वत् । [अश्वितत् अश्वेतिट ।
 श्वित शुक्लतापादने भ्रा० आ० लुटि उ० सक० सेट् । श्वेतते
 श्वित न० श्वित-रक् । श्वेतकुष्ठभेदे (धवल) । [[विद्धती) ।
 श्वितस्त्री स्त्री० श्वितं हन्ति हन-ट ङीप् । पीतपरस्यांम्
 श्वित्तिन् त्रि० श्वितनस्यस्य इनि । श्वेतकुष्ठयुक्ते ।
 श्विद् शुक्लतापादने भ्रा० आ० सक० सेट् इदित् । श्विन्दति
 अश्विन्दीत् ।
 श्वेत पु० श्वित-अच् घञ् वा । द्वीपभेदे, पर्वतभेदे, कपर्दके,
 शुक्रपद्मे, शङ्खे, शुभ्रान्ने, जीरके, शुक्रवर्णै च । तद्वति
 त्रि० । रौप्ये न० । स्वार्थे कन् । रौप्ये न० । वराटके पु० ।
 श्वेतकण्टकारी स्त्री० कर्माः । शुभ्रवर्णकण्टकारिकायाम् ।
 श्वेतकन्दा स्त्री० श्वेतः कन्दोऽस्याः । अतिविपायाम् (श्रातइच्)
 श्वेतकुञ्जर पु० कर्माः । ऐरावतगजे, श्वेतगजनाले च श्वेत-
 गजादयोष्यत् ।
 श्वेतकुश पु० कर्माः । शुक्लवर्णे कुशभेदे ।
 श्वेतकेतु पु० कर्म० । केतुपञ्चभेदे, सामवेदप्रसिद्धे ऋषिभेदे च ।
 श्वेतकेश पु० श्वेतः केश इव यस्य । रत्नशिखौ । शुक्लवर्णकेश-
 वति द्वये त्रि० । कर्म० । शुक्ले केशे पु० ।
 श्वेतखदिर पु० कर्म० । शुक्ले खदिरभेदे ।
 श्वेतगरुत् पु० श्वेतो गरुटस्य । हंसे । शुक्लपक्षयुक्ते त्रि० ।
 श्वेतगुच्छा स्त्री० कर्म० । शुभ्रगुञ्जाया ष्ट० अदन्तोष्यत् ।
 श्वेतचिल्ली स्त्री० कर्म० । शाकभेदे, (शाटाचिरइ) ।
 श्वेतच्छद् पु० श्वेतः छट पञ्चोऽस्य । हंसे । शुक्लपक्षयुक्ते त्रि० ।
 श्वेतजीरक पु० कर्म० । शुक्लजीरके । [चारभेदे ।
 श्वेतटङ्कण न० कर्म० । शुक्लटङ्क्ये मानतीनदीतीरसम्भवे
 श्वेतदूर्वा स्त्री० कर्म० । शुक्लदूर्वायाम् ।
 श्वेतद्वीप पु० कर्म० । वैकुण्ठारख्यविष्णुधाम्नि, द्वीपभेदे च ।
 श्वेतधातु पु० कर्म० । अटिकायाम्, शुक्लवर्णधातुद्वये च ।

श्रेतधामन् इ श्रेत धाम यम् । चन्द्रे, कपूरे, सपुत्रकेषु च श्रेतकरादयोप्यत्र ।

श्रेतपद्म इ श्रेत पद्म पलोऽप्य । कृषि । शुक्लपद्मयुक्ते वि श्रेतपद्म न० कर्म० । शितकमसे ।

श्रेतपर्यास इ कर्म० । शुभ्रउत्सवसाम् ।

श्रेतपाटला स्त्री कर्म० । शुक्लपाटलाद्ये (यादापाटल) [हिंते श्रेतपिङ्गल इ०] श्रेतेन श्रेत छटया विङ्गल सर्वोपयोगेति घ० श्रेतपिङ्गलितक इ० कर्म० । सहापिङ्गलितकइत्ये ।

श्रेतपुष्प इ श्रेत पुष्पमस्य । विन्दुवारहणे । शुक्लार्थपुष्प युक्ते वि । कर्म० । शुभ्रे पुष्पे न० । सप्राया कन् । शुक्ल करणेरे इ० । नागतत्वा, योगातत्वां सनेष्वारी च स्त्री । श्रेतपुष्पिका स्त्री० श्रेत पुष्पमस्य क्य अत रत्नम् । महापद्मइत्ये ।

श्रेतभण्डा स्त्री० कर्म० । श्रेतापराजितायाम् ।

श्रेतमन्दार इ कर्म० । शुक्लमन्दारे । [वि०

श्रेतसरिच कर्म० । योभाञ्जनोत्रे शुक्लसरिचे च । [तद्वति

श्रेतरक्त इ श्रेतो रक्त सर्वो वचनेति घ० । पाटलवर्णे ।

श्रेतरञ्जन न० श्रेत रौप्य रत्नान्तेन रज्जुं स्युट् । शीघ्रके

श्रेतरथ इ० श्रेतो रथो यस्य । शुक्लपद्मे कर्म० । शुभ्रे रथे ।

श्रेतस्रोत्र इ० कर्म० । सद्बिद्याभ्रं ।

श्रेतवचा स्त्री श्रेता वचेः । अतिविषायाम् (पातदथ) ।

श्रेतवल्कल इ श्रेत वल्कलवचस्य । उद्बुधइत्ये ।

श्रेतवाजिन् इ० श्रेतो वाजो यस्य । चन्द्रे, अर्जुने च । श्रेता- वादयोप्यत्र । [वि० ।

श्रेतवाहनम् इ० श्रेत वाहोयस्य । अत्याभिधे । सुस्वस्वयुक्ते

श्रेतवाह इ० श्रेतेन श्रेतानेन सहाते बह्विति । इन्द्रे, अर्जुने, चन्द्रे च ।

श्रेतवाहन इ श्रेत वाहनमस्य । चन्द्रे, इन्द्रे, अर्जुने च ।

श्रेतवस्त्रा स्त्री० कर्म० । वस्त्रिकामाम् ।

श्रेतदण्ड इ० कर्म० । वरपण्डये ।

श्रेतदृष्टती स्त्री० कर्म० । सुस्वस्वयुक्तेषु ।

श्रेतमिश्रया स्त्री० कर्म० । सुस्वस्वयुक्तेषु ।

श्रेतमिश्र इ० कर्म० । शितमाभाञ्जने ।

श्रेतशुद्ध इ श्रेता शुद्धायाः । यत्र । सुस्वस्वयुक्तेषु वि०

श्रेतशुद्ध इ० कर्म० । वरशुद्धये । [सुस्वस्वयुक्ते ।

श्रेतसर्प इ० श्रेत सर्प इति सप्त अर्थे । वरवशादे । कथ०

श्रेतसर्प इ० कर्म० । गौरवर्षे ।

श्रेतपार इ श्रेत कारोयस्य । सुस्वस्वयुक्ते ।

श्रेतसुरसा स्त्री० कर्म० । शुक्लवेकालिकायाम्

श्रेतसुन्ता स्त्री० श्रेता श्वतो अन्तरे सान्-अच् । शितापरा जितायाम् ।

श्रेतद्वय इ कर्म० । उच्चैः श्ववति, शितवर्णयुक्ते द्वये च ।

श्रेता स्त्री० श्वित अच् । वराटिकायाम्, काउपागन्धायाम्, यद्वि न्याम्, अतिविषायाम् शितापराजितायाम् शुक्लकण्ठ कार्या, धावापमेयाम्, शुक्लद्वयां, वररावनाया, यत्नं राया, मिश्रावल्कलायाश्च ।

श्रेताका इ० कर्म० । शुक्लवर्णपुष्पके अर्कइत्ये । [वरमाके

श्रेतावर इ श्रेत श्वेतरवर्णमाद्येति आन्-अच् । शिता-

श्रेतेषु इ कर्म० । शुक्ले रक्षी ।

श्रेतीक्षी स्त्री० श्रेतीक्ष्य पत्नी क्षीप् । इन्द्राख्याम् अथ्याम् ।

श्रेत्य श्वेतस्य भाव इत्यम् । शुक्लवर्णे ।

श्रेतवशीयस न० अतिशयेन वर प्रसन्नम् वशोयसु नि परदिने भाविशासे प्रगले मङ्गले । तद्वति वि० ।

प

प इ० पौ ह इ० पत्नम् । श्वेये । गर्भविभोजने, सानने च श्वेये श्वे, विधि च वि० । [अथगोम् । सगपति ।

पद्य श्वरत्ने भा० पर० श्वक शेट् पटा० विचिन इति । सगति पद्य विद्यायां सा० पर० पद्य० शेट् विचिन इति । बभ्रोति अथधीत् ।

पद्य श्वरत्ने भा० आ० श्वक शेट् । सवते अथचित् ।

पद्य श्वरत्ने भा० पर० श्वक० शेट् । सचति । अथपोग् पद्याधीत्

पट विभाजने भा० पर० श्वक शेट् । सटति अथटोत् अथटोत्

पट्कर्मन् न० श्वट्प्रकार कर्म० । तन्मोक्षेण यानि वशीकरय आश्रमविधेर्नोऽश्रमभारचद्वेषु श्वट्प्रपयोगभेदेषु सज्जन दाजनाभ्यवसायापनदानप्रतिष्ठापद्वेषु श्वट्प्र विमलमथ च । श्वट् कर्मोच्य यस्य । यागादिषुके विभे इ ।

पट्क्रीया न श्वट् क्रीया मया । वन्दे, तन्मोक्षे लडाव ऋ विभोचइत्यद्वे यन्मभे, ज्योतिषोक्षे अथवाः वद्व्याने च ।

पट्कर्मन् न० श्वटां चक्रायां श्वपाकारः यागादि० । तन्मोक्षेण देवस्वेषु पुत्रान्नाशीनभ्यर्त्तुं हि दानवर्षादिषु पट्प्र पट्टेण । तद्विभक्त्य कर्मोपत्य अथ मया मुद् । श्वट्प्रक प्रतिपादयत्यभेदे । [ब्रह्माभेदे मन्थस्वमिते च ।

पट्कर्मोचि शतु स्त्री० श्वविधा चक्रादिषु । (सं-विद्य)

पट्प्रकार इ० श्वट् प्रका मया । अन्तरे श्वट्प्रकारोप्यत्र ।

पट्ट विभागे भवे च अथ विद्यायां श्वेये च यथ पुरा० यत्र०

सेट् । सट्टयति ते अससट्टत् त ।

पट्टितिलिन्पु०पट्ट तिला तिलोद्धर्त्तनादयः कर्माण्यस्य । 'तिलो
द्धर्त्ती तिलस्त्रायी तिलहोमी तिलप्रदः । तिलमुक् तिल-
वापी च पट्टितिलो नावसीदतीत्युक्ते तिलोद्धर्त्तनादिकारिण्य
पट्टतिंशत् स्त्री० पडधिका तिंशत् शाक० । (खलिवि) सद्वा
भेदे तत्सद्धान्विते च ।

पट्टपञ्चाशत् स्त्री० पडधिका पञ्चाशत् शाक० । (छापान्न)
सद्धान्विते, तत्सद्धान्विते च । भ्रमरभियत्वम्

पट्टपर्दाप्रय पु० इत० । नागकेशरे तस्य हि प्रचुरकधुत्वात्
घट्टपर्दातिथि पु० पट्टपट अतिथिरिव यस्य । आन्वष्टत्ते ।

पट्टपदानन्दवर्द्धन पु०पट्टपदस्थानन्दं वर्द्धयति दध-णि३-ल्यु
उप० । अशोकहृत्ते ।

पट्टपदी स्त्री०पट्ट पादा अस्याः पादस्य पाद्गात्रः ङीप् पद्गात्रः ।
ःकाया, भ्रमरयोविति स० द्विगु । पट्टचरणयुक्ते ऋन्दो-
भेदे च । पट्ट श्लोकात्मकपद्यसंघाते ।

पट्टप्रज्ञ पु० पट्टस्य प्रज्ञा यस्य । 'धर्माधिक्यममोक्षेषु लोकतत्त्वा
र्थयोरपि । पट्टस्य प्रज्ञा तु यस्यासौ पट्टप्रज्ञः परिकीर्त्तित'
इत्युक्ते धर्मार्थाद्यभिज्ञो वीद्वे ।

पडङ्ग न० पणामङ्गानां समाहारः पात्वा० । 'जङ्घे वाङ्गं शिरो
सधं पडङ्गमिदस्यच्यते' इत्युक्ते देहावयवभेदे तन्त्रोक्ते हृद-
याद्यवयवभेदे यत् हृदयादिषु पट्टस्य अङ्गेषु मन्त्रविशेषो-
न्यस्यते तेषु । पट्ट अङ्गानीव यस्य । 'शिक्षाकल्पोव्याकरणं
निरुक्तं ऋन्दसा चिति' । 'ज्योतिषामयनञ्चैव पडङ्गो वेद
इष्यते' इत्युक्ते वेदे, क्षुद्रगोक्षुरक्षुपे च पु० ।

पडभिज्ञ पु० पट्ट अभिज्ञा 'दिव्य चक्षुः श्रोत्रं, परचित्तज्ञानं
पूर्वनिवासोत्सृष्टति, आत्मज्ञानम्, वियहति. कायब्यूह-
सिद्धिञ्छेतानि अभिज्ञा अभिज्ञायमानानि यस्य । वीद्वभेदे ।

पडंशीति स्त्री० पडधिका अशीति शाक० । (खेयाधि) सद्वा
भेदे, तत्सद्धान्विते च । पडतीतिमुखवत्सु मियुनकन्या
धनुर्मीनेषु रवेः संक्रान्ती च 'व्ययनविष्णु पदी पडशीतयो
विषुवविष्णु पदीपडशीतय इति ज्योतिषम् ।

पडशीतिमुख न० पडशीतेः तन्नाससंक्रान्तेर्मुपस । 'तुला
दिपडशीत्यङ्गां पडशीतिसुखम् क्रमात् । तच्चतुष्टयमेव
स्यात् द्विस्रभावेषु राशिषु' इति पड्विंशे धनुषो भागे,
द्वाविंशेऽनिमिषस्य च मियुनाष्टादशे भागे कन्यायास्तु
चतुर्विंशे, इति सूर्यसिद्धान्तोक्ते तुलादितः पडशीतिदिना-
न्तरितकात् ।

पडानन पु०पट्ट आननानि यस्य । कार्तिकेये पडवदनादयोपल

पडुम्भि पु०पट्ट ऊर्ध्वय षेन्द्र्याणि यस्य । पडुच्चयं परमेश्वरे
पडुगव त्रि० पडुभिर्गोभिरायुक्तं गकट' हजो वा शाक०
अच् समा० । पडुभिर्गोभिराकटं हजादौ 'अटागवं
धर्म्यहलं पडुगवं जीविकार्थिना'मिति ऋति' । यथा
गया समाहारः द्विगु । पट्टस्य गोपु न० ।

पडुगुगा पु०पट्टभिः गुणिता गुणाः शाक० । राज्ञां सन्ध्यादिषु
पट्टस्य गुणेषु । [गयान्, महाकरञ्जे च ।

पडुग्रथा स्त्री० सन्ध्या सन्धि. पट्ट सन्ध्या अस्याः । वचाया
पडुग्रथि न० पट्ट सन्धयोऽस्य । पिप्पलीमूले, पट्टपर्धयुक्ते त्रि-
सत्राया कन् । ग्रथां स्त्री० टाप् । अत इत्तम् वा ङीप्
वाचाया स्त्री० ।

पडुज पु० पडुभ्यो नासादिस्यानेभ्यो जायते जन-ट ।
'नासाकण्ठसुरःमालु जिह्वा टनांथ सन्धितः । पडुभ्य'
संजायते यस्मात् तस्मान् पडुजइति ऋत' इत्युक्ते स्वर-
भेदे 'पडुजसवादिनी केका' इति रघु ।

पडुदीर्घ पु० पडुभिर्गुणिता दीर्घाः । तन्त्रोक्तेषु आ, ई, ऊ,
ये, औ, अ इत्येवं रूपेषु पट्टस्य दीर्घेषु ।

पडुधा अव्य० मप+प्रकारे धाच् । पट्टप्रकारे ।

पडुभुजा स्त्री० पट्ट भुजा इव यस्या (स्वरसुज) फललताभेदे
पडुहस्तयुक्ते त्रि० ।

पडुरस न०पणारसनां समाहारः पा० । 'मधुरो लवणस्तिक्तः'
कपायोऽह् कटुस्ये'त्युक्तेषु 'मधुर लौढ्यमित्याङ्गि-
श्चादौ स च लक्ष्यते । लवणस्तु पट्ट. प्रोक्त सैन्धवादौ
स इष्यते । तिक्तस्तु पिप्पुसर्दादौ व्यक्तमास्वाद्यते रसः ।
कपायस्तुवरस्तुक्त स च प्रगीकलादिषु । कटुस्तु तीक्ष्ण
संज्ञः स्यात् मरीचादौ स चेष्यते' इत्युक्तस्यानेषु लक्ष्येषु
पट्टस्य रसेषु ।

पडुवर्ग पु० इत० । 'कामक्रोधलोभमोहमद मात्सर्येषु 'आजेड
पडुर्गमिति भट्टि' । 'चेत्वं होरा च तद्रेकाणं नवा'शहाट-
शके । त्रिशाशकञ्चेति विज्ञै' पडुर्गं ससदाहृत.' इति
ज्योतिषोक्तेषु ज्ञेवादिषु पट्टस्य विस्तरो हृदमिधाने ।

पण संभक्तौ भ्वा० पर० सक० सेट् । पस्य सत्वे णस्य नत्वम् ।
सनति असनीत् अशानीत् ।

पण दाने तना० उभ० सक० सेट् पस्य सत्वे णस्य नत्वम् ।
सनोति असनीत्-अशनीत् असनिष्ट-असत ।

पण(राड पु० पण-ड डस्य नेत्त्वम् घृ०पत्वं शलं वा । हर्षे,
नपुसके, पञ्चाटिसमूहे पु०न० ।

पणरट्ट पु० पण-ठ तस्य नेत्त्वम् घृ० प० । नपुसके ।

पण्णुवुव उ० पट्ट उखानि यस्व । कान्तिकेये ।
 पट्ट गती सु० उ० सक० सेट् । भादयति ते अक्षीपदत् ।
 पट्ट विषादे एक० हिमाया गती च सक० ङ पर अन्दि क्वला० ।
 सोदति, अउदत् । घट्ट घाट ।
 घनञ्च गती स्वा पर सक० सेट् । घञ्चति अघञ्चीत् ।
 घनञ्च घञ्जे, सकञ्चे च भा पर सक अन्दि । घञ्जति अघञ्चीत् ।
 घप सख्ये भा पर० सक० सेट् । घपति अघापीत् अघपीत् ।
 घम वेकल्ये अद० सु उ० सक० सेट् । घमयत ते अघसमयत् ।
 घम्व घर्षणे भा पर० सक० सेट् । घम्वति अघम्वीत् ।
 घूर्ज अर्जने भा० पर० सक सेट् । घूर्जति अघूर्जीत् ।
 घूर्ज अपानयदे भा० पर सक सेट् । घूर्जति अघूर्जात् ।
 घूर्ज(स) गती भा० सक० सेट् । घूर्जति अघूर्जात् ।
 घल गलौ भा० पर सक० सेट् । घलति अघानीत् ।
 घप् लि व व० यो क्तिप ष्ट० । (अय)सङ्घामेदे ध्याकरणोक्ते
 सङ्घावाचके माने नाने च यदे च । [सङ्घान्ति ते च ।
 घट्टि स्त्री षट्ठुण्यिता दमति नि० । (पाट्) सङ्घामेदे, तत्-
 पट्टिक उ पट्ट्या अङ्घोमि पच्यते कन् । (पाटिया) धान्यमेदे
 पट्टिकञ्च न पट्टिकधाम्यस्य भ्रम सौलम् यत् । पट्टिकधाम्योति
 पत्तिवोम्ये ष्ते । [पत्तिवो ष्टीप् ।
 पट्टितम लि० पठे पूरण तमट् । येन पट्टिसङ्घाम्येति तच्छिन् ।
 पट्टिमत्त उ पट्टिवर्षस्य । अर्द्धवयस्के गले तदुत्तर हि
 तस्य सप्ततयोम्यात् तथालम् ।
 पट्टिसवत्सुर उ० न० व पट्टिण्यिता सवत्सुरा । अयोतिप-
 मसिद्धेपु प्रभवादिपु पष्ठी वत्सुरेपु तद्विषयेषु उद्दृढभिधाने ।
 पट्टिहायन पु० पट्टिहायना वयोऽस्य । पट्टिवर्षवयस्के गले
 पट्टिदिनपथोहायनी ङीहि माक० । पट्टिजधान्य ।
 पट्टलि पथो पूरण प५-न-उट्ट सुक्त च । येन पट्टसख्या पूयते
 तच्छिन् । स्त्रिया ष्टीप् । [पथयारूपे ष्टपकरे ।
 पट्टक लि० पणे भाग कन् । पट्टे भागे । [उत्पन्नयस्यस्य
 पट्टाश उ० कर्म । रजणप्रतिरूपतया प्रजाभ्यो पाट्टे
 पट्टान्त्र लि० पठे दिवसस्य पट्टकाल अन्त्यस्य तद्गोचनस्य वा
 कालो यस्व । दिवसस्य प्रथमार्धे अर्धभोजनकालवति पुरूपे ।
 पट्टान्त्रकाल उ० पठे दिवसे मध्याह्नकालो जल । व्रतमेदे ।
 पष्ठी स्त्री० षष्ठाः पूरणी षट्ट सुट्ट ष्टीप् । चन्द्रमस पठकनाया
 चन्द्रादृष्टिरूपक्रियारूपे तिपिपमेदे, चान्द्राध्याय्ये भाट्ट
 कामेदे, 'भाट्टकाष्ठ पूज्यतमा सा च पष्ठी प्रकीर्तिता ।
 पिष्टना प्रति विष्टेपु प्रतिपादनकारिणी तपस्विनी
 विष्णुभक्ता कान्तिकयस्य कामिनी ति पुराणम् ।

पस स्वप्ने अदा पर० अक० सेट् वैदिक । सखि अघापीत् अघपीत्
 पसञ्च घर्षणे भा० पर० सक० सेट् । सञ्चति अघञ्चीत् । अय
 माकनेपनीकस्ये 'वचोऽपि परपाण्यर नच घटेपु ससञ्चत
 इति शकुन्मना ।
 पस्य स्वप्ने अदा० खपा पर अक० सेट् वैदिक इदित् । सखे
 अघञ्चीत् । [ति सञ्चति अघोसङ्घत् अघञ्चीत् ।
 पञ्च अभाया वा सु उ० म० पठे दि० पर० सक० सेट् । पाङ्चयति
 पञ्च क्षमायां भा० अया सक० सेट् क्वना० । सङ्घते अघञ्चीत् ।
 पाङ्गुगुण्य न० पट्टुणा एष ष्यञ् । राशा सन्धिविपक्षानिपु
 पट्टरुपायेपु पाङ्गुण्यस्यपुञ्जत' इति माघ ।
 पाण्मातुर उ पथ्या माण्णामपथ्यम अण उदादेशे रपर ।
 कान्तिकेय तस्य कृत्तिकात्तिक, गद्गा, उचिचो पाञ्चते येति
 पट्ट चातर पुराणेषु प्रसिद्धा ।
 पात्वण्यलिक लि० पत्वण्ये व्यधिकय लतो मय्य ठक ।
 पत्वपत्वप्रतिपादके मय्ये ।
 पाण्मासिक न० पठे मासे भव ठञ् । स्रतस्य एकाङ्गेन
 पठभासे कर्त्तव्ये ब्राह्मणे आद्य पाण्मासिके तथेति
 ऋत्ति 'एकाङ्गन्यनपठभासे तस्य विधानमिति' य्मासवेद्य
 प्राध सिद्धौ खा० टि० च पर० अक अन्दि । साधोति साध्याति ।
 अघान्नीत् । [ति अघसन्त्वत् त ।
 पान्व सामयुक्तस्यपादे अद सु० उ० सक० सेट् । सान्वयति
 पि नव्ये स्वा० क्रा० उ० सक अन्दि । सिनीति पितृते सिनाति
 सिनीते अघेपीत् । असेष्ट । [चत् त । सेक्ता
 पिच आर्द्धीकरणे स्र उ० सक अन्दि । सिञ्चति त अशि-
 पिट अनादरे भा प० सक० सेट् । सेटति असनेत् ।
 पिङ्ग उ पिठ-गन्नु ष्ट । पिठे (लम्पट) दासके । [असेक्तीत् ।
 पिध माद्रव्ये अक यासने सक० वेट् । सेधति असेधीत्-
 पिध गती भा० पर सक सेट् । सेधति अघधीत् ज्ञापेट् ।
 पिध सिद्धौ दिवा प अक अन्दि ज्ञापेट् । निधयति असेत्वात् ।
 पिम्भ द्विघने सक दोषौ अक० भा पर सेट् ज्ञापेट् । पिम्भति
 अविम्भीत् । [असेनीत् ।
 पिम द्विघने भा प० सक० सेट् । सेमति असेभीत् । [सिञ्चति
 पिल उद्दृढयस्येदेवात कण्य आदाने हृदा पर सक सट् ।
 पिव तन्त्रविचारे ि प सक० सेट् ज्ञापेट् । सोञ्चति असेवोत
 पु (हराच्य)पनद्वये सञ्चने मोमादे मोडेने मय्येने च स्वा उ
 सक० चाने अक अन्दि लुटि प सेट् । सञ्चोति सञ्चने
 अघापीत् अघोष्ट । [अघोष्ट ।
 पु गती भा० द्रा सक अन्दि लुटि प० सेट् । सपति अघापीत्

घ प्रसवे ऐश्वर्यं च भ्वा०पर०सक०अनिट् सवति असीपीत् ।
घु ऐश्वर्यं प्रसवे च अदा० पर० सक० येट् लिटि सेट् । भौति
असावीत्-असीपीत् । सुसुविन ।

घृट्ट् अनादरे भ्वा०चु०उभ०सक०सेट् । सृष्टवति ते असुपुष्टत् त
घृन्भ दीपने अ०हिंसने स०भ्वा०प०चेट् , सृम्भति असुम्भीत्
घृट्टौ अक०ऐश्वर्यं सक०तु०प० सेट् । सृरति असोरीत् ।
घृह्णौ क्षमावाञ्छ सक०दि०प०सेट् । सृह्णति असृह्णत् ।

घृ प्रसवे अदा०भ्वा०सक०सेट् । सृते असविष्ट ।
घृ प्रसवे दि०भ्वा०सक०सेट् । सृवते असविष्ट-असोष्ट ।

घृ चोपे त्प०सक०वेट् । सृवति असावीत् ।
घृट् निवारणे भ्वा०भ्वा०सक०सेट् । सृदते असृदित् ।

घृट् मारणे भ्वा०प०सक०सेट् । सृटति असृटीत् ।
घृट् क्षरणे अक०प्रतिज्ञायां निरासे च सक०चु०उभ०सक०सेट् ।
सृदवति ते असृपुटत् । [रिष्ट

घृत् सस्मभे अक०हिंसने सक०टि आ सक सेट् । सृर्यते असृ-
घृत् अनादरे भ्वा०प०सक०सेट् । सृर्चति असृर्चीत् ।

घृत् ईर्ष्यायां भ्वा०प०सक०सेट् । सृर्यते असृर्चीत् ।
घृत् प्रसवे भ्वा०प०सक०सेट् । सृपति असृपीत् ।

घृन्भ हिंसने भ्वा०प०सक०सेट् । सृम्भति असृम्भीत् ।
घृभ हिंसने भ्वा०प०सक०सेट् । सर्भति असर्भात् ।

घृक सर्पणे भ्वा०भ्वा०सक०सेट् चडि न ह्रस्वः । सेकति असेकीत्
घृल चालने गतौ च भ्वा०पर०सक०सेट् चडि न ह्रस्वः ।
सेलति असेलीत् ।

घृव आराधने उपभोगे आश्रये च भ्वा०उ०सक०सेट् चडि न
ह्रस्वः । सेगति सेवते असेवीत् असेविष्ट ।

घृ चये भ्वा०प०अक०अनिट् । सायति असासीत् ।
घृ नाशने अक०दि०प०अनिट् । स्यति असात्-असासीत् ।

घृडत् पु० पट् टन्ता यस्य टन्तस्य टट् नि० । पड्डन्तयोग्य-
वयवस्ते ष्टपादौ । [तत्त्वज्ञान्ति च

घृडशन् त्रि० व०व० पडधिका टश नि० । (घृल) संख्याभेदे
घृडश पु० घृडशाना पूरल' ङट् । येन घृडशसंख्या पूर्यते
तस्मिन् । चन्द्रमण्डलस्य कलात्मके घृडशभागरूपकलाया,
विपुराहन्दर्याञ्च स्त्री० ङोप् ।

घृडशक न०घृडश परिमाणस्य कन् । घृडशसंख्याते वस्तु-
नि 'भूम्यासनं जलं वस्त्रं प्रदीपोऽन्नं ततः परम् । ताम्बूल
क्षतगन्धाञ्च माल्यं फलमत' परम् । शय्या च प्राडका
गात्रः काञ्चन रजतं तथा । दानमेतत् घृडशकं भ्रत-
सदृश्य दीयते' इति ष्टलुक्तेषु भूम्यादिषु प्रतीक्षेण दीय-

मानेषु घृडशसु । 'स्वर्णं रौप्यं तथा ताम्रं कांस्यं गायो
गजा जयाः । गृहं भूमिर्बुधो यस्तं शय्या जेतुसुपानह्यौ ।
टास्यन्नं पितृयज्ञेषु दानं घृडशकं मतमिति वायुपुरा-
णोक्तेषु पितृकृत्विषु देवेषु स्वर्गादिषु घृडशसु च ।

घृडशमाटका स्त्री० व०व० घृडशसंख्या मातर' । 'गौरी
पद्मा शची मेधा माशिली विजया जया । देवसेना सभा
स्वाहा मातरो लोकमातरः । गानिः पुष्टिर्धुतिस्तुष्टि' कुल
देवात्मदेवता' इत्युक्तासु गौर्गादिषु घृडशसु माटकासु
घृडशाङ्ग पु० घृडश इत्याणि कृद्गान्यस्य । 'गुग्गुलु' सरन्
टार पत्रं मलयमम्भनम् । ह्योविरमगुरुं कुष्ठं गुडं मर्ज-
रसं घनम् । हरीतकी नखी लाजा जटासासीञ्च शैल-
जम् घृडशाङ्ग विडुर्धूपं टैचे पैले च कर्माणीत्युक्ते गुग्गु-
लादिघृडशद्रव्यरचिते धूपे ।

घृडशाङ्गि पु० घृडश अङ्गव्यवस्था यस्य । कर्कटे ।
घृडशार न० घृडश आराणि कोणा अस्य । घृडशटल-
युक्ते कमले, तन्त्रोक्ते यन्त्रभेदे च ।

घृडशिन् पु० घृडशकना विद्यन्तेऽस्य इति । सोमं । यज्ञादे
तन्नामसोमरसस्यापनपात्रे च 'अतिरात्रे घृडशिनं गृ-
ह्णातीति ऋति' ।

घृडशोपचार पु०च०व० घृडशसंख्याता उपचारा । 'आसनं
स्वागतं पाद्यसर्घ्यमाचमनीयकम् । सधुपर्काचमस्नान
वसनाभरणानि च गन्धपुष्पे धूपटे पौ नवेद्य वन्दनं तद्ये'
त्युक्तेषु घृडशसु पूजाङ्गद्रव्येषु ।

घृडा अव्य० पट् प्रकारस् धाच् नि० । । पट्सु प्रकारिषु ।
घृडान्यास पु० घृडा पट्प्रकारो न्यास । तन्त्रोक्ते पट्-
प्रकारन्यासभेदे विस्तरो दृष्टदभिधाने ।

घृक प्रतीघाते भ्वा०प०सक०सेट् घटा । स्तकति अस्ताकीत् ।
घृग सवरणे भ्वा०प०सक०सेट् सिचि न दृद्धि घटा । सगति
अस्तगीत् । [अस्तनीत् ।

घृन शब्दे भ्वा०पर०सक०देट् वा घटा । स्तनति अस्तानीत्-
घृभ सस्मभे स०स्वने अ०भ्वा०भ्वा०सेट् इदित् । स्तम्भते अस्तम्भिष्ट
घृम वैकल्ये अट०चु०उभ०सक०सेट् । स्तमवति ते अतस्तमत् त
घृम वैकल्ये अक०भ्वा०प०सेट् । स्तमति अस्तमीत् ।

घृध अभियोगे स्था०भ्वा०सक०सेट् । स्ताधुते अस्तेधिष्ट ।
घृप जरणे भ्वा०भ्वा०अक०सेट् चडि न ह्रस्वः । स्तेपते अस्तेपिष्ट
घृम क्लेदे दि०प०अक०सेट् । स्तिम्यति अस्तेमीत् ।

घृम क्लेदे दि०प०अक०सेट् । स्तीम्यति । अस्तीमीत् ।
घृ स्तौ अदा०उभ०सक०अनिट् सिचि सेट् लुडि प० वेट्

स्त्रौति स्त्रीति स्त्रुते इत्यन्व्ये अस्त्रावीत् अस्त्रोत् ।
 ट्पुत्र प्रसादे अक्र०भा या सेट् । स्त्रोचते अस्त्रोचिच् ।
 ट्पुत्र उच्छ्राये अद०बु० उ सक०सेट् । स्त्रूपयति ते अत्रुचाप् । त
 ट्पुत्र उच्छ्राये दि० प सक०सेट् । स्त्रुयति अस्त्रपत् । [अस्त्रोभिच्
 ट्पुत्र १ म अक्र०स्त्रान्ते सक०भा या सेट् क्ता वेट् । स्त्रोभते
 ट्पुत्र गतां भा०प सक०सेट् । स्त्रुचति अस्त्रचात् ।
 ट्पुत्र बध०त०प सक०वेट् । स्त्रुहति अस्त्रहोत् अस्त्रुहत् ।
 ट्पुत्र बधे ह या सक०वेट् । स्त्रुहति अस्त्रहोत् अस्त्रुहत् ।
 ट्पेप चरणे भा० अक्र०सेट् चडि न हुस् । स्त्रोपत् ।
 अस्त्रोभिच् । [अस्त्रासीत् ।
 ट्पे सपाने सक० ध्वनौ अक्र० भा० प अनिट् । स्त्रायति ।
 ट्पे वेदने सक० गीमो अक्र० भा० प० अनिट् । स्त्रायति
 अस्त्रासीत् । मतरन्तरे पुत्रायति । [अन्व्यगोत् ।
 ट्पेग सवरणे भा०प०सक०सेट् सटा सिचि न हस्ति । स्त्रयति
 ट्पेग स्थितौ भा० प०अक्र०सेट् च्चला० । स्त्रयति अस्त्रासीत् ।
 ट्पेस निरासे दि०प०सक०सेट् । स्त्रयति अस्त्रासीत् — अस्त्रयि
 ट्पेग गतिनिवृत्तौ भा० प अक्र०अनिट् । तिष्ठति अस्त्रायत् ।
 ट्पेग निरासे (एषेण स्त्रेणार्देर्मन्त्रे) भा० प सक०सेट् धीवति
 सधे गोत् । धेवन्मत् । [अधोधीत् धीवन्मत् ।
 ट्पेग निरासे (स्त्रेणार्देर्मन्त्रे) भा० प०अक्र०सेट् । धीवति
 ध्युत् कि धिन् ऋ । निरसे वान्ते च । [अध्वघत्
 ट्पेग निरासे दिवा प सक०सेट् क्ता वेट् वा घटा० । स्वसति
 प्यास गोधने अदा प०अक्र० अनिट् । स्त्राति अस्त्रासीत् ।
 ट्पेग गोतौ दि० प०सक०सेट् । स्त्रिहति अस्त्रेहत् । स्त्रेहिता
 स्त्रे टा—स्त्रेया । [स्त्रिहत् ।
 ट्पेग स्त्रे ह्युत्तम भवने पु०उ०अक्र०सेट् । स्त्रेहयति ते अधि-
 ट्पेग स्थाने या २ अक्र०सेट् । स्त्रौति अस्त्रावीत् अस्त्रोत् ।
 ट्पेग गोधने भा०अक्र०सक०सेट् । स्त्रोचते अस्त्रोचिच् ।
 ट्पेग भवे दि०प० सक०सेट् । स्त्रुयति अस्त्रोधीत् ।
 ट्पेग उ हारे दि०प० सक०सेट् । स्त्रुहति अस्त्रुहत् ।
 ट्पेग वेदे भा०प०सक०अनिट् । स्त्रादति अस्त्रासीत् । इत्यै
 इत्येक स्त्रायति अस्त्रासीत् ।
 ट्पेग देवदासे भा०अक्र०अनिट् । अयते अस्त्रे ।
 ट्पेग सपणे भा०अक्र०सक०सेट् । अक्रते अस्त्रकिच् ।
 ट्पेग स्त्रादे स्त्रनेष बु०उ० सक०सेट् । स्त्रादयति ते अस्त्रिभ्यदत
 ट्पेग मोतौ सेवने च भा०अक्र०सक०सेट् । स्त्रते अस्त्रदिच् ।
 ट्पेग आशिष्ठने भा०अक्र०सक०अनिट् । अजते । अस्त्रज्ज
 ट्पेग शब्दे निद्रायाश्च अदा०भा० जघा० प० अक्र० अनिट् ।

स्त्रपिति अस्त्रासीत् । [यति ते । अपवर्त्तुत् ।
 ट्पेग गतौ सक०इ० खेन जोषने अक्र० बु०उ०सेट् । अर्त्त-
 ट्पेग गतौ भा०अक्र०सक०सेट् । अस्त्रते अस्त्रकिच् ।
 ट्पेग मोहे स्त्रेहे च अक्र० भोषने सक०भा या लु०उ०
 सेट् । स्त्रेते अस्त्रिदत् अस्त्रिदिच् ।
 ट्पेग गात्रप्रवरणे अक्र०दि०प०अनिट् । स्त्रियति अस्त्रिदत् ।
 स
 स पु० सो-ड । निष्ठा, सपे, ईश्वरे विहगे च । [प्रकाशने ।
 सस्त्रेप पु० सस्त्र-ज्ञिप-घञ् । भूयसोऽर्थस्यास्यवाक्यादिना
 सस्त्रोभ पु० सस्त्र-लुभ-घञ् । वाञ्छन्ते, सोभे च । [वि० ।
 सस्रादिन् पु० सस्त्र-प्रह-थिनि । कुटजवले । सस्रयकारक
 सध पु० सस्त्र-हन्-ड नि० । समूहे जन्तुसमूहे च । घञ् ।
 सधतोऽपि समूहे दृढसयोगे च पु० ।
 सधर्ष पु० सस्त्र-हन्-घञ् । अन्योन्यदृढसयोगे ।
 सज्ञ न० सस्त्र-ज्ञा-क । मीतकाष्ठे कालीयके गन्धद्रव्ये । सस्त्र-
 ज्ञा-अह । चेतनायाम् बुद्धौ, आख्यायाम्, हज्जादौर्ष
 रूपने, गायत्र्या, सूर्यपत्न्याश्च स्त्री ।
 स(ज्ञ)ज्ञापन सस्त्र-ज्ञा-थिच्-घञ् मारुते सुस्त ल्युट् । मा-
 रुते । अन्यार्थे न ह्यच् । ज्ञाने । किन्तु । सभामिरथ्यव स्त्री०
 सज्ञासुत पु० सज्ञायाम् सूर्यपत्न्याः सुत । मनेचरे ।
 सङ्गु लि० सङ्गते जातुनी यम् जातुस्थाने कु० । सङ्गुजातुके ।
 सञ्चर पु० सस्त्र-ञ्चर-थप् । अग्निजाते तामे ।
 समर्ह पु० सस्त्र-मर्ह-घञ् । अन्योन्यदृढसयोगरूपे सङ्घर्षे ।
 सयत लि० सस्त्र-यत-क्त । बद्धे कतयास्त्रोक्तनियमे च ।
 संयत् स्त्री संयत्यतेऽव सस्त्र-धम-किप् तक् च । युद्धे ।
 सयन्तु लि० सयत्यति सस्त्र-यत-ह्यप् । नियन्त्रि ।
 सय(या)म पु० सस्त्र-यम-घञ् वा हस्ति । व्रताहृतया पत्यदिन
 कत्तव्ये नियमभेदे इन्द्रियनियमे च व्यने च ।
 सयमन न० सस्त्र-यम-ल्युट् । बन्धने, व्रते बद्धे शब्दे ह्येच् च
 सयमनी स्त्री सयत्यते बन्धतेऽव सस्त्र-यम-ल्युट् । यमाधि-
 कतप्रयाम् । [सयमवति लि ।
 सयमिन् पु० सस्त्र-यम-थिनि न हस्ति । सभिभेदे इन्द्रिय-
 सयाव पु० सस्त्र-यतादिभिययते भिययते गोधमभूषांयाव
 सस्त्र-य-घञ् । “सयावसु एतद्वीर्युदगोधमभूषाकज”
 इत्युक्ते एतादिना पङ्क्तौधमभूषणे । [सयुक्ते वा
 सयुज्ज लि० सस्त्र-युज्ज-घञ् । सस्त्र-यल-किप् । एषादेर,

संयुक्त लि० सम् + युज-क्त । सयोगवति पदार्थे ।
 संयुग न० सयुज्यतेऽत्र सम् + युज-क ष्ट० जस्य ग. । युद्धे ।
 संयुत लि० सम् + यु-क्त । सयुक्ते ।
 सयोग पु० सम् + युज-वञ् । नेलने क्रियानन्वे द्रव्याश्रिते
 गुणभेदे, सबन्धमात्रे च ।
 सयोगष्टयकत्व न० सयोगेन फलसबन्धभेदेन ष्टयकत्व नाना-
 रूपत्वं यत् । एकस्यैव कर्मणो नित्यानित्यत्वप्रतिपादके
 मोमासकोक्ते न्यायभेदे ।
 संयोजित लि० सम् + युज-णिच्-क्त । कृतमेलने पदार्थां
 नरेण कृतयोजने पद र्थे ।
 संरम्भ पु० सम् + रभ-वञ् सम् च । कोपे, आक्रोधे, उत्साहे ।
 वेगे च "अट्टिचंरम्भनिवास्तुवाहमि"ति कुमारः ।
 संरोधन न० सम् + राध-ल्युट् । सम्यक् सेवने, सम्यक् चिन्तने च
 सराव पु० सम् + रु-घञ् । शब्दे ।
 सरूढ लि० सम् + रुह-क्त । प्रौढे, जातद्वारे च ।
 संरोध पु० सम् + रुध-घञ् । रोधने, ज्ञेपे च ।
 संलग्न लि० सम् + लग-क्त । मिलिते ।
 संलय पु० सलीयते इन्द्रियव्यापारोऽत्र सम् + ली-अच् ।
 निद्रायाम्, प्रलये च ।
 संलाप पु० सम् + लप-घञ् । परस्परकथने प्रीत्या अन्यो-
 न्योक्तिप्रत्युक्तिभ्यां भाषणे, रहसि कथने च ।
 संवत्सर पु० सवसन्ति ऋतवोऽत्र सम् + वस + सरञ् । वत्सरे,
 ज्योतिषोक्ते समादिपञ्चक्रान्तर्गते वत्सरभेदे च ।
 संवत् अर्थ० सम् + वय-क्लिप् यलोपे तद्ध् । विक्रमादित्यरा-
 ज्यावधिके तत्कृतयनवत्सरे ।
 सवदन न० सम् + वद-ल्युट् । आलोचने, वशीकरणे, च ।
 सम् + वन-ल्युट् । सवननमप्यत्र । [भेदे च ।
 संवर न० सम् + व-अप् । जले, दैत्यभेदे, मत्स्यभेदे, ऋग
 संवर्त्त पु० सम्यक् वर्त्तते परावर्त्ततेऽत्र सम् + वृत्-णिच्-
 वञ् । प्रलयकाले, सृष्टिकारकसुनिभेदे, कर्मफलद्वये, भेषे,
 "सवर्त्तच्च बह्ददक" इत्युक्ते भेषनायकभेदे च ।
 सवर्त्तक न० सम् + वृत्-णिच्-ल्युट् । बलदेवलाङ्गले । तत
 अस्त्वर्थे अच् । बलदेवे, बाहुवानले च पु० ।
 सवर्त्तिका स्त्री० सम् + वृत्-ल्युट् टाप् अतश्चत्त्वम् । टी-
 पादे शिखायाम्, पद्मादे केशरसमीपस्थे दले, नवपत्रे च
 सवर्द्धक लि० सम् + वृध-णिच्-ल्युट् । सम्माननाकारिणि
 दृष्टिकारके च ।
 सवलित लि० सम् + वल-क्त । मिलिते ।

संवसय पु० सवसत्यस्मिन् सम् + वस-अघञ् । ग्रामे जन-
 समूहनिवासस्थाने । [वायौ । ।
 संवह पु० सम्यक् वहति सम् + वह-अच् । सप्रवायुमध्यवर्त्ति-
 सवार पु० सम् + वृ-घञ् । शिखाग्रन्योक्ते वर्षोच्चारणार्थे वाद्य
 प्रयत्नभेदे, सङ्गोपने च ।
 संवास पु० संवसत्यत्र सम् + वस-वञ् । गृहे, पुरवादिनां
 पुराद्वहिर्वासयोग्ये अनादृते स्थाने च । [तर्लव ।
 संवाह पु० संवाहयति सम् + वह-घञ् । अर्द्धसमर्द्धके । ग्युन् ।
 संवाहन न० सम् + वह-णिच्-ल्युट् । भारादेर्वहने, अङ्ग
 समर्द्धने च ।
 संविग्न लि० सम् + विज-क्त । अहिग्ने इष्टवस्तुलाभाय तद
 प्राप्तिहेतुना भयादिना वा जातोत्कण्ठे, [अङ्गीकारे च
 संवित्ति स्त्री० सम् + विट-क्लिप् । ज्ञाने, प्रतिपत्तौ, बुद्धौ,
 संविद् स्त्री० सम् + विट-सम्प० क्लिप् । ज्ञाने, प्रतिपत्तौ, बुद्धौ
 अङ्गीकारे, समाधौ, नामनि, आचारे, सङ्केते, युद्धे, तोषे च-
 सविदा स्त्री० सविद्यतेऽनया सम् + विट-क्लिप् टाप् । मद्रायाम्
 (सिद्धि) "सविदासवयो र्मध्ये सविदैव गरीयसीति"तन्त्रम्
 संविद्वातिक्रम पु० सविदोऽङ्गीकारस्य व्यतिक्रमो यत् । कता-
 ङ्गीकारस्थोक्तुनृत्तुनृत्तुकी विवादभेदे ।
 संविदित लि० सम् + विद-क्त । अङ्गीकृते, सम्यग्ज्ञाने च ।
 संविधान न० सम् + वि + धा-ल्युट् । उपाये, आयोजने
 रचनायाश्च । [अतिविषायाम् (आतद्) ।
 संविषा स्त्री० समर्द्धितं विष यथा धातुजस्य उत्तरपटलोप ।
 संवीक्षण न० सम्यग्बीक्ष्यते अन्विष्यते वा सम् + वि + ईच्-
 ल्युट् । इष्टवस्तुनोलाभाय अन्वेषणे, सम्यग्दर्शने च ।
 संवीत लि० सम् + व्येञ्-क्त । आहृते, रुडे, च-सम् + वि +
 इण-क्त । सङ्गते । [मन्वस्येति" रघु ।
 संवृत् लि० सम् + वृ-क्त । आहृते, कृतगोपने च "तस्य सवृत्-
 सवेग पु सम् + विज-घञ् । भयादिना त्वरायाम्, सम्यग् वेगे च
 संवेद पु सम् + विट-घञ् । ज्ञाने । युच् । सवेदनायत्न स्त्री० ।
 संवेश पु० सम्यक् विशत्यत्र सम् + विश-घञ् । निद्रायाम् सं-
 पूर्वकस्य तस्य निद्रार्थकत्वात्तथात्वम् । तथाच सविष्ट कुश
 शयने निशा निनायेति रघु षोढे च ।
 संवेशन न० सम् + विश-णिच्-ल्युट् । रतिक्रियायाम् तदुत्तर
 ङ्ङि निद्राधिक्येन तस्या निद्राहेतुत्वात् तथात्वम् ।
 संव्यान न० संवीयते सम् + व्येञ्-कर्मणि ल्युट् । उत्तरीय
 वस्त्रे, वस्त्रमात्रे च ।
 संशप्तक पु० सम्यक् शप्तमङ्गीकारो यस्य कप् । प्रतिक्रिय च
 धामादिनिवर्त्तिनि सैन्ये "सशप्तकशैरभूदिति" रघुः ।

सय्य उ० सम्+यो-यच् । सन्देहे एकस्मिन् धर्मिणि भावा-
भावयो, विरुद्धभेदयस वा सन्देहे । यथा पर्वतो बर्जि
भास वा, अथ स्थापुर्वा उरुधोवेति । “स सय्यो भवेद्या
धीरेकलाभावभावयोरिति” भाषापरिच्छेद ।

सगयस्य लि० सय्ये तिष्ठति ष्या-क । सय्ययुक्ते ।
सश्यामिन् उ सय्य व्यात्मनि यस्य । सद्विधानं करणे “सय-
यात्मा विनश्यतीति” उरणम् ।

सगयालु लि० सय्य+अध्वये ओलुच् । सय्ययुक्ते ।

सय्ययिष्ठ लि० सम्+शी-लच् । सय्ययुक्तरि ।

सशरणा न० सशर्यते ऽनेन सम्+शृ-ल्युट् । रणारम्भे

सश्रितं लि० सम्+यो-क्त । सम्प्रातिव्रतविषयकत्वे ।

सश्रितव्रतं लि० सश्रितं सस्यञ्च सम्प्रादितं व्रतमनेन । सस्यञ्च-
सम्प्रादितव्रते । [स्त्रीं च ।

सश्रुद्धिं स्त्री० सम+श्रु-क्तिन् । सस्यञ्च शोधने, देहादिभा-
सस्यवान् लि० सम्+श्र-क्त । शीतादिनां शङ्कुचिते ।

सश्रय उ० सम्+श्रि-ञच् । आश्रये [पु०]

सश्रय उ० सम्+श्र-ञच् । अश्लीकारे । णञ् । सश्रावोऽथल ।

सश्रुतं लि० सम्+श्र-क्त । अश्लीकते ।

सश्रुष्टं लि० सम्+श्रि-क्त । आश्रित्वेति, सश्रु च ।

सश्रुपे उ० सम्+श्रि-ञच् । आश्रित्वेने, सश्रुमात्रे च ।

सश्रुक्ते लि० सम्+श्र-क्त । मिलिते, सश्रुते, सश्रुनाट्-
विकीर्णं च “मानेपु सश्रुक्तेनेदशासमिति” कुमार, ।

ससट्ट स्त्री० सशोदकसाम् सम्+सट्ट-सम्प० क्तिप् । सभायाम्

ससृरणा न० सम्+सृ-ल्युट् । साट्टनिवृद्धेऽस्त्रीकाररूपे
ससारे, अशशोधनेनागमने, रणारम्भे चश्रापये संगतौ च ।

ससृगी पु० सम्+सृज-ञच् । सश्रुते, विभागान्तरं यत्तव
धनं तदन्वयेति क्षतमनेन यत्कदाचनान्तरमे सश्रुते च ।

ससृगाभाव उ० सश्रुस्य सश्रुञ्जशाभाव । ध्वंसमागभावाच्च
न्नाभावरूपेभेदभिन्ने श्रुभावे सश्रुञ्जशाभावे च ।

ससृगिन् लि० सम्+सृज-विद्युन् । ससृगयुक्ते विभागान-
न्तरं यां तव धनं तदन्वयेति, क्षतमनेन यत्कदाचनान्तरं च
ससृगयुक्ते आत्मादौ सश्रुते च ।

ससृर उ० सश्रुत्वात् सम्+सृ-ञच् । सिध्यापानजन्य
सश्रुत्वात्पनामनायां देहात्सश्रुत्वात्भेदे साट्टोपनिबद्ध
देहपरिचये च । साभारे णञ् । सिद्धे । भावे णञ् । मद्रतौ ।

ससृरसार्गं पु० ३१० । शीघ्रद्वारे तत एव हि बहिर्दिगमने
भावात्सश्रुतेति तस्य तदापत्म् ।

ससृरिन् लि० सश्रुति साट्टभेदेन देहेन सश्रुत्वात् सम्+

श्र-षिनि । शरीरगमिभानि जीवे ।
ससिद्धं लि० सस्यञ्च स्वभावेन वा सिद्धं सम्+सिध-क्त । स्व
भावसिद्धे, सस्यगुणित्वे च । [निष्पत्तौ च ।

ससिद्धिं स्त्री० सम्+सिध-क्तिन् । स्वभावे प्रकृतौ, सस्यञ्च
ससृति स्त्री० सम्+सृ-क्तिन् । सश्रुत्वात्, सश्रुत्वात् च

ससृष्ट उ० सम्+सृ-क्त । विभागान्तरं सैत्यात् उव
स्त्वधनेपु क्षतससृगवति आत्मादौ “ससृष्टस्य त ससृष्टी-

ति” सृति वपनादिना सश्रुते, सश्रुते च । भावे क्त । सश्रुते
ससृष्टिन् पु० ससृष्टमनेन रनि । ससृष्टआत्मादौ । “अन्यो-

रत्यस्तु ससृष्टीति” सृति । [यके च ।
ससृक्तुं लि० सम्+क-ञच्-सृट् च । ससृक्कारके पा-

ससृक्कार उ० सम्+क-ञच्-सृट् च । सश्रीयुषान्तराधान
रूपे प्रतियत्ने, यथा अलङ्कारादेरुक्तादेवक्लादेश उद्दीपन-

निर्गमनमार्त्तनादय, श्रीह्लादेश यज्ञाङ्गतासम्प्रादनाय
वैदिकमतेण प्रोक्षणादि दर्पणादेर्निमलीकरणेति ।

ससृतिहेतौ अनुभवजन्ये काङ्क्षप्रतिगुणभेदे, श्रिष्यादिव-
द्वयस्य वेगास्ते गुणे, यथावस्थिततायासापनप्रयोजके सि

तिक्षामनास्ये गुणभेदे, साक्षात्सास्यस्यस्यस्यो व्याकरणे
कदिशा श्रुत्याना साधनप्रकारे, विभादीना वैदिककक्षा-

र्हत्वसाधने गर्भाधानादां क्रियाकलापे, पाके च ।
ससृक्कारवर्जितं लि० ३१० । गर्भाधानादिससृक्कारहीने, शा-

स्तादौ व्युत्पत्तिहीने च ससृक्कारहीनादयोऽप्यल ।
ससृक्तं लि० सम्+क-क्त सृट् च । क्षतससृकारे पदार्थे, व्याक-

रणादिलक्षणाधीनसाधनयुक्ते शब्दे, पके, भूषिते, गो-
धिते च ।

ससृर उ० सम्+सृ-ञच् । यत्र श्रुत्यायाम् पल्लवतिरचित-
श्रुत्याया च “नवपल्लवससृरे यथेति” कुमार ।

ससृरव उ० सम्+सृ-ञच् । परिचये सस्यञ्च सृणौ च ।

ससृराव उ० ससृरयतेऽल मम-सृ-ञच् । यथायं संजातक-
विप्राणा वाचभूमौ ।

ससृरति लि० सम्+सृ-क्त । परिचये सस्यञ्चसृते च ।

ससृराय उ० सम्+सृ-ञच् । सपाते निविडश्रुयोग
रूपे सश्रुते, विस्मृतौ सृष्टे, सश्रुते च ।

ससृर लि० सम्+सृ-क । धरति, सृते च ।

ससृरा स्त्री० सम्+स्या-ञच् । स्यात्पदावस्थितौ, स्थितौ,
नाये यत्तभेदे व्युत्पत्त्यायां, व्युक्ती साट्टभे, माने च ।

ससृरान् न० सम्+स्या-ञच् । चतुष्पदे, साकारे अथवा
रभश्चश्रीभेदे षिष्टे, सश्रुते, सस्यञ्चसृते च ।

संस्थित त्रि० सम्+स्था-क्त। ऋते, सम्यक्स्थिते च। [उच्चे।
सस्यर्था स्त्री० सम्युद्यते सम्+स्यृश-घञ् टाप्। रजनोगन्धा-

संस्फुट त्रि० सम्+स्फुट-क। विकशिते।

संस्फोट न० सम्+स्फोट-घञ्। युद्धे।

संस्फोट ए० सम्+स्फुट-घञ्। युद्धे।

संघत त्रि० सम्+हन-क्त। दृष्टे, मिलिते, परार्धं मिलिते,

“संघतपरार्धत्वादिति, साङ्घ्यम् दृष्टसयोगयुक्ते सम्यग्घते च

संघतज ए० संहत संहनन सघात लाति-ला-क। मिलित
पाणिद्वये।

संघतपुष्पिका स्त्री० संहतानि दृष्टं सयुक्तानि पुष्पाण्यस्याः
कप् अत इत्त्वम्। मिश्रेयायासु।

संघति स्त्री० सम्+हन-क्तिन्। समूहे, सम्यग्घनने च।

संघनन न० संहन्यते परार्धं संहन्यते सम्+हन-ल्युट्।
देहे, सघाते, वधे च।

संघर्ष ए० सम्यक् षर्षं सम्+हृष-घञ्। आगन्दे, स्पर्द्धायाञ्च
सहृष्यत्यनेन घञ्। वायौ।

संहार ए० सम्+हृ-घञ्। प्रलये, नाशे, सक्षेपे, नर-
कभेदे, विसर्जने, भैरवभेदे च।

संहारमुद्रा स्त्री० संहाराय स्थानान्तरनयनाय मुद्रा।
तन्वोक्ते मुद्राभेदे तल्लक्षणं दृष्टदभिधाने।

संहिता स्त्री० सम्यक् हित प्रतिपाद्यं यस्याः। मन्वादिप्रगीते,
धर्मशास्त्रे, पुराणे, इतिहासादौ, कर्मकाण्ड-प्रतिपादके
वेदभागे, च।

संहति स्त्री० सम्+हृञ् क्तिन्। वडभिः कते आह्वाने।

संहत त्रि० सम्+हृ-क्त। अतसंहारे, सङ्घुचिते च।

संहति स्त्री० सम्+हृ-क्तिन्। संहारे-

सह्लादि ए० सम्+हृद-घञ्। शब्दभेदे।

सह्लादिन् त्रि० सम्+हृद-णिनि। शब्दायमने।

सह्लाद् ए० सम्+हृद-घञ्। आनन्दभेदे।

सकण्टका ए० सङ्घ कण्टकेन सहस्य संः। करङ्गभेदे, (नाटा-
करङ्गा) शंवाले च। कण्टकयुक्ते त्रि०। [कर्णयुक्ते च।

सकर्म्य त्रि० सङ्घ कर्म्येन अथगणेन तद्यापारेण वा। श्रुतिशीले,

सकर्म्यका त्रि० सङ्घ कर्म्यणा कप्। व्याकरयुक्ते कर्म्युक्त
क्रियाबोधके धातौ “फलव्यापारयोरेकनिष्ठतायामकर्म्यक।

धातुस्योर्धर्मिभेदे सकर्म्यक उदाहृत” इत्युक्तदिगा
धातौ सकर्म्यकत्वमवसेयम्।

सकाञ्च त्रि० सङ्घ कञ्चा, अवयवमात्वयो, चतुष्पञ्चा कञ्चाभि वां

सहस्य स'। सपूर्णे समये, कलासहिते च।

सकारण त्रि० सङ्घ कारणेन। कार्ये। [अन्तिके समीपे।

सकाश ए० अग्नौ पीडन काश' कश-घञ् सङ्घ काशेन।

सकुण्डल ए० सङ्घ समान कुण्डलेन। साकरुण्डल्ये।

सकुल ए० सङ्घ समान कुलमस्य। शकुलमत्ये (शल) स्त्री
त्वमपि। समानवशे त्रि०।

सकुल्य त्रि० समाने कुले भव यत्। अग्नौ व विषये म्वाव-
वध्युर्द्धाधस्तनादसपुरुषावधिदशमपर्यन्ते पुरुषवर्गे, टायप्र-

हृष्ये स्वाधिपञ्चमोर्द्धाधस्तनपुरुषमात्रे “विभक्तटायाटान्
सकुल्यानाचक्षते” इति ऋति ! [मिति केचित्।

सकृत् अव्य० एक+नि०। एकवारं विद्यायाञ्च तत्र स्त्रीत्व-

सकृत्प्रज ए० सकृत् एकवारं प्रजायते प्र+जन-ड। काके
एकवारजातापत्ये त्रि०।

सकृत्फला स्त्री० सकृत् फलति फल-अच्। ऊदलीदृष्टे

सक्त त्रि० सन्ज-क्त। आसक्ते, अविरते च।

सक्तु ए० सच-तन्। अथवादिचूर्णे (खात) “मेपादौ
सक्तवो देयाः” इति ऋति। [डोप्। शमीदृष्टे।

सक्तुफला(ली) स्त्री० सक्तवश्च चन्द्राणि फलान्यस्याः वा
सक्तुधि न० सन्ज-क्विन्। जरौ, शकटावयवभेदे च।

सखि त्रि० सङ्घ समं न ख्यायते ख्या इन् नि०। सौहार्दयुक्ते

सखी स्त्री० सखि+डोप्। सहचर्या, वयसायाञ्च।

सख्य न० सख्युर्भाव यत्। मिततायाम् सौहार्दे।

सगर ए० सङ्घ गरेण विषेण जात। सूर्यवंशे ऋषभेदे “सग-
रात् सागरोजात” इति पुराणम्। विषयुक्ते त्रि०।

सगर्भ ए० सङ्घ समानो गर्भोऽस्य। सहोदरे आतरि। सङ्घ
गर्भेण। गर्भयुक्ते, मध्यवर्त्तिस्त्र्यसपत्नयुक्ते कुशपूर्वा-

दौ च त्रि०।

सगर्भ्य ए० समाने गर्भे भव यत्। सहोदरे आतरि।

सगोत्र न० सङ्घ समानं गोत्रम्। कुले। सङ्घ सम गोत्रमस्य।
जातौ त्रि०।

सग्धि स्त्री० अद्-क्तिन् नि० सङ्घ ग्धि। सङ्घभोजवे।

सङ्घट त्रि० सम्+कटच्। अत्यावकाशे स्थाने, सवाधे। सम्+
कट-अच्। इ'हे “नरोच्छेत सङ्घटादिति” चण्डी। देवी-

भेदे, ज्योतिषोक्ते टशाभेदे च स्त्री० टाप्।

सङ्घटाच्च ए० सङ्घट सवाधमकति अच्च-अण्। धवदृष्टे।

सङ्घर ए० सम्+कृ-अण्। सम्यार्जन्त्यादिभिः क्षिप्रं रजसि।
मेलने, इतरजातिपुरुषेण इतरजातिस्त्रिया जाते जातिभेदे

“सङ्हरण ख कृत्ता साक्षपह्न्यामिमा प्रजा” इति गीता
न्यायोक्ते जातिबाधके परस्परभावसमानाधिकरणयोरैका
धिकरणवृत्तिलक्षणे धर्मविधेये च । तदुदाहरणार्थाद्दृष्ट-
दभिधाने ।

सङ्गरीकरणे न० सकर क्रियतेऽनेन चिन्त-ल्लुट् । “घा-
तोद्भ्रस्तेभानामनारिकषधक्षया । सङ्गरीकरणे च यो मो-
नारिकषहृष्य च । इत्युक्ते खटादिवधजन्ये पापे ।

सङ्गर्षणं पु० सक्रयते गर्भान् गर्भान्तर नोयतेऽसौ सम्+क्षय-
युच् । वलदेवे । भावे ल्युट् । व्याकर्षणे, स्थानान्तर-
नयने च न० ।

सङ्गननं न० सम्+कल-ल्युट् । एकलस्योकरणे, योजने,
(टिक देया) सघृष्टे च । [सघृष्टीते च ।

सङ्गलितं त्रि० चम+कल-क्त । योजिते, रेखादिना सघृष्टे,
सङ्गुल्यं पु० सम्+क्षय-युच् । अमोघसिद्धये “इत्थमत्यमेव
कार्यं” नित्येव रूपे मनसोव्यापारभेदे, कर्मसाधनाय अभि-
लाषताकौ, ‘सङ्गुल्येन विना रोजन् । यत्किञ्चित् कुरुते
नरे” इति उपाधम् । तत्रविशेषोद्भृद्भिधानो [योऽथय

सङ्गुल्ययोजनम् उ० सङ्गुल्यत् जन्म यस्य । कामदेवे । सङ्गुल्यभवाद-
सङ्गुल्ययोनिं पु० सङ्गुल्योनिर्द्युत्पत्तिकारण यस्य । काम-
देवे ‘सङ्गुल्योनेरभिधानभूतमिति’ कुमार ।

सङ्गुसुकं त्रि० सम्+कष-उक्तम् । अस्थिर, मन्दे, दुर्जने
सङ्गुर्षे, अपवादयोर्वे च ।

सङ्गुशं त्रि० सत्यञ्च कामते काम-अच् । सद्यो “तद्व्यादित्य
यद्वायमिति तन्मम् । निभारिदिवदस्य नित्यसमासता ।

सङ्गुल्लं पु० सम्+किल-क्त । वज्रे हस्तायाम् ।

सङ्गुर्षी त्रि० सम्+क्ष-क्त । वज्रजत्रसंघर्षेण निरवकाशे
स्थाने मिलितनाजातो, व्याप्ते मिश्रिते, सङ्घटे, एकल
मिन्नितयो परस्परविजातीययोश्च । इतरवर्षेण इतरवर्ष-
क्षिप्या आते जातिभेदे पु० । [च ।

सङ्गुचितं त्रि० सम्+क्षय-क्त । लतसङ्घट्टे, मन्दिने, अमकुल्ले
सङ्गुल्लं न० सम्+क्षय-क । परस्परपरार्जने, ‘यावज्जीवमह-
मौनो मङ्गुशारे च मे पितरः । माता ह मम वन्येव उन्न
ह्रीन पितामह’ इत्येव वान्ये, परस्परहननरूपे मुग्धे
वज्रजनादिभिः सघाषेन निरवकाशे स्थाने च सङ्घुर्षेति ।

सङ्घते उ० सम्+कित-यञ् । समीगतभावव्युत्पन्न यत्नते कृत्वादि
आलनरूपे व्यापारे (इक्षारा) अथाच्छब्दादयमर्षो
बोध्य अयमब्द अमुमर्थबोधयत वा इत्येव गन्धनिर्-
सयबोधनाशक्तिविशेषे, प्रियसङ्गमार्थे गुणभ्याने च ।

सङ्घेतितं त्रि० सङ्घेतो जातोऽस्य वार० इतरत् । सङ्घेतवति
वाच्ये अर्थे “सावात् सङ्घेतितं योर्व्यमभिधत्ते इति काव्यप्र०
सङ्घोचं पु० सम्+क्षय-युच् । वज्रविषयकवाक्यस्याल्लविषय
कतया व्यवस्थापने, सामान्यगत्स्य विशेषपरतायाम्,
जङ्घीभावे, बोधे वन्ये च । सम्+क्षय-युच् । मत्स्यभेदे
उ क्तु मे न० । [याम् ।

सङ्घोचनी स्त्री० सम्+क्षय-ल्यु-गौ-होए । लज्जालुलता ।
सङ्घकन्दनं पु० सङ्घकन्दयत्यसुरान् सम्+कन्द-यिच्-ल्यु ।
इन्द्रे । भावे ल्युट् । सत्यञ्चकन्दने न० ।

सङ्घक्रांमं पु० सङ्घक्रामत्यनेन सम्+क्रम-यञ् वा दृष्टि
जलवन्धनस्थाने(साको) आत्मानं सङ्घक्रम ज्ञावैति’ घटति
भावे यञ् । रव्यादे राग्धनरसञ्चारे च । [नरगमने च ।

सङ्घक्रमणं न० सम्+क्रम-ल्युट् । सङ्घक्रान्तां, रव्यादीना राग्ध
सङ्घक्रान्तां त्रि० सङ्घक्रान्तिरक्षासि अच्, सम्+क्रम-क्त वा ।
सङ्घक्रान्तियुक्ते सङ्घक्रमणार्थं रि, प्राप्ते, दायदृष्टेण
पितृमन्त्रादित आगते स्त्रिये प्राप्पधने च ।

सङ्घक्रान्ति स्त्री० सम्+क्रम-क्तिन् । सत्यञ्चक्रमणे, रव्यादीना
राग्धनरसञ्चारे च । तत्र विशेषो लङ्घदभिधाने वक्ष्यते ।

सङ्घा न० सत्यायते परस्परनामोच्चारण क्रियतेऽल्ल चम+ष्या
वन्धे क । मुग्धे । अच् । विचारं मुग्धो, द्रव्यान्विते एक-
त्वद्विवादी गुणभेदे, च स्त्री० टाप् ।

सङ्घातं त्रि० सम्+ष्या-क्त । लतसङ्घे, शुषिते-सत्यञ्-
ख्याते च ।

सङ्घावृत्तं पु० सङ्घा विचारणा चाक्षयस्य मत्तु मस्य च । परिश्रिते
सङ्घायुक्ते त्रि० । [करणयोग्ये ।

सङ्घोयं त्रि० सङ्घायतेऽची सम्+ष्या-यत् । गुण्ये सङ्घा
सङ्घं पु० सन्तुज-यञ् । मेलेने, सम्बन्धे विषयादिदामे च
“ध्यायतो विषयान् पुंश्च सङ्घोऽप्युपजायते इति गीता ।

सङ्घतं न० सम्+गम-भावे क्त । सोऽहो सङ्घती च कश्चि रक्त ।
मिलिते त्रि० ।

सङ्घति स्त्री० सम्+गम-क्तिन् । सङ्घने, मेलेने न्यायोक्ते
अनन्तराभिधानप्रयोजकजिज्ञासाजनकज्ञानविषये, ‘सप्र
सङ्घ उपोहातो हेतुतावसरकाया । निवाहकैतकाव्यमे
पोटा सङ्घति रिच्यते इत्युक्ते प्रसङ्गाटौ घटाप्ये च ।

सङ्घमं पु० सम्+गम-यञ् न दृष्टि । सङ्घती स्त्रीपुंसयो
सभोगे नद्यादेनदादियोगस्थाने च “मद्गामागरसङ्घम
इति उपाधम् ।

सङ्घरं पु० समीर्यते सम्+हृ-अच् । आपनि, ,

क्रियाकारके, विषे, शमीष्टके च ।

सङ्गव पु० सङ्गता गावोदोहनायात् काले नि० । “प्रात-
कालो सङ्गत्तास्त्रोन् सङ्गवस्नावदेव त” इति ऋत्पुक्ते प्रात-
कालानन्तर सङ्गर्तनयात्मके कालभेदे ।

सङ्गिन् वि० सन्ज-घिष्णुन् । सङ्गयुक्ते । स्त्रियां ङीप् ।

सङ्गीत न० सम्+गै-क्त । दर्शनार्थं नाद्यगीतवाद्यत्विके, तत्-
प्रतिपाटकपन्थे च । कर्मणि क्त । सम्यगीते वि० ।

सङ्गीर्ण वि० सम्+गृ-क्त । स्त्रीकृते ।

सङ्गृह्ण पु० सम्+ग्रह-अप् । सङ्ग्रहे, संज्ञेपे, चतुर्थकवाक्या
नामेकत्वं सङ्गृह्णने च [मत् त ।

सङ्गृहणी स्त्री० सञ्चिता ग्रहणी । ग्रहणीरोगभेदे । [सङ्ग्रा-
सङ्ग्रास युद्धे अट० चु० उभ० सक० सेट् । सङ्ग्रामयति ते अस

सङ्ग्रास पु० सङ्ग्राम-घञ् । युद्धे ।

सङ्ग्रासघट्टं पु० ङट० । रणवाद्यभेदे ।

सङ्ग्राहिन् पु० सम्यक् गृह्णाति मलम् सम्+ग्रह-णिनि ।
कुटजष्टके । मलावधम्भके सग्रहकारके, च वि० ।

सङ्ग पु० सघवत् सर्वम् । सजातीयसमूहे, समूहे च ।

सङ्गचारिन् पु० सङ्गीभूय चरति चर-णिनि । मत्स्ये ।
सङ्गीभूयचारिणि जन्तुमात्रे वि० ।

सङ्गजीविन् पु० सङ्गेन जीवति जीव-णिनि । सङ्गोपजो-
विनि वातीने ।

सङ्गट्ट पु० सम्+घट्ट-घञ् । परस्परसङ्घर्षे गठने च ।

सङ्गट्टन न० सम्+घट्ट-ल्युट् । मेलने, गठने, रचनायाञ्च ।
युच् । तत्रेव स्त्री० । [योडहात ।

सङ्गतल पु० सङ्घा संघते मिलिते तले यत् । संयोजितप्रतलद्वये
सङ्गपुष्पी स्त्री० सङ्घीभूतानि पुष्पाख्यस्या ङीप् । धातकी
पुष्पाम् । (धाद्र फुल) ।

सङ्घर्ष पु० सम्+घर्ष-घञ् । परस्परघर्षणे, स्पर्धायाञ्च ।

सङ्घशम् अव्य० सङ्घ+वीश्वार्थे-शम् । भूरिश इत्यर्थे ।

सङ्घाटिका स्त्री० सङ्घटयति-सम्+घट-णिच् ऋत् । युग्मे,
जलकण्डके, प्राणे च । [ट्टसंयोगे कफे च ।

सङ्घात पु-सम्+घन-घञ् । समूहे, नरकभेदे, सम्यग्घनने,
सङ्घातपार्श्विका स्त्री० सङ्घातयुक्तं पत्रमस्याः कप् अत

इत्त्वम् । शतपुष्पायाम् ।

सचि(ची) स्त्री० सच-इन् वा ङीप् । इन्द्राख्याम् ।

सच्चिक्तक पु० सह चिक्तेन । क्लिप्तनेत्रे (पिचुडियुक्तनेत्रे) ।

सचिव पु० सच-इन् तथा सन् वाति वा-क्त । सहाये, सन्निधि,
क्षणयुक्ते च ।

सचेतन वि० सह चेतनया । विगिष्टज्ञानयुक्ते ।

सचेष्ट पु० सचते सच-अन् तथाभूतः सन् इष्ट । आग्ने । सह
चेष्टया । चेष्टान्विते वि० [चरिद्रायाम् ।

सञ्चारा ङी० सन् चारो गात्राहुनेपने विषयगतिरस्या ।

सञ्चिदानन्द पु० सन् नित्यः चित् चैतन्यमानन्दः त्रिपद-
कर्म० । नित्यज्ञानसुखमये प्रसङ्गिणि ।

सञ्चूट्ट पु० कर्म० । सङ्गोपनापिताटो ऋट्टभेदे । “सञ्चूट्टौ
गोपनापिताचिति” ऋति ।

सजस्वाल् वि० सह जम्बानेन । पद्मयुक्ते टेगे ।

सजाति पु० समाना जातिरस्य । समानवर्णन समानवर्णाया
मृदायाम् उल्गादिते पुत्रे । तन्व्यजातौ वि० ।

सजातीय वि० समानां जातिमर्हति ष्ट । समानधर्मयुक्ते ।

सज्जु(जू)म् अव्य० सह जुसते क्तिप् ष्ट० वा ङीर्ष । सङ्घर्षे
“सज्जुः सत्यं रतिं वसेदिति” भट्टिः ।

सज्ज वि० समज-अच् । उद्युक्ते, संनष्टे, समृते, निश्चते च ।

अ । आयोजने, वेगे, च स्त्री० । सतोजायते जन-ड । साधु-
जाते वि० ।

सज्जन वि० समज-णिच्-ल्युट् । रक्षार्थं धैर्यव्यापने, घट्टे
च । समज-ल्युट् । आयोजने, । सन् जन । सौजन्यवति
जने, “गुरुसञ्जनरत्नमिति” सत्कुलोद्भवे च पु० ।
समज-णिच्-ल्युट् । नृपादीनामारोहणार्थं गजभूषा-
करणादौ । [सन्घे च ।

सज्जित वि० सज्जा जातास्य तार० इतच् । इतयेषु, भूपिते

सञ्च सञ्जीयते ऽल सम्+चि-ड । लेपनार्थं पत्रभेदे (साच)

सञ्चय पु० सम्+चि-अच् । समूहे, संग्रहे च । ल्युट् । सञ्च-
यन्म् । सङ्ग्रहे न० । [सीटतीति” पुराणम् ।

सञ्चयिन् पु० सम्+चि-इनि । सग्रहकारके, “सञ्चयो नाव-

सञ्च(ञ्च)ार पु० सङ्घरत्ननेन सम्+चर घञर्थे क घञ् वा । सेतौ,
देहे, यज्ञादे राश्यान्तरगमने च । भावे क । सम्यगीतौ

सञ्चाय्य पु० सञ्जीयतेऽग्निरत् सच् चि-एदत् । यज्ञभेदे ।

सञ्चारिका स्त्री० सञ्चारयति नायकयो वार्ताम् सम्+चर-
णिच्-ल्युत् । द्रव्या कुट्टियाम्, युग्मे, प्राणे च ।

सञ्चारिन् पु० सम्+चर-णिनि । धूमे, वायौ, अलङ्कारोक्ते
शङ्खारादिर साद्यत्तुयुगे भावभेदे च । “व्यक्त सञ्चारिणा

तथेति, साहित्य० सञ्चारकारके वि० स्त्रियां ङीप् ।

“सञ्चारिणी टीपशिखेविति” रघु । सा च हंसपद्याञ्च ।

सञ्चाली स्त्री० सञ्चलति सम्+चल-ण्य गौ० ङीप् । युञ्जायाम्

सञ्चित वि० सम्+चि-क्त । सट्टहीते ।

सम्भवन न० सम्+उ-युच्। परस्परान्निष्ठव्यतया स्थिते चतः
 शालेच्छे।
 सञ्जीवन न० सम्+जीव-ल्यट्। चतुःशालेच्छे सत्यकृमा-
 ष्यभारणे च। सजीवयति णिच्-ल्युट्। षीयभिभेदे
 स्त्री० ङीप्।
 सट् न० स्त्री० सट-अच्। प्रतिना केयसङ्घाते, जटायाम् यि-
 च्चया चिह्नादे केचरे च 'सटाश्चटाभिन्नपनेनेति' भाष
 सटि(टी) स्त्री० सट-इत् वा ङीप्। यथाप्। कन्। गत्यपत्त
 छे। सट-इत् ङीप्। सटीत्यत्र। [भेदे।
 सत्सीन न० सम्+सी-ङ्। पश्चिमा सद्भव गमनरूपे गति
 सत् वि० अच्-शब्द। सत्ये, साधौ, पूजिते, धोरे प्रयत्ने,
 विद्यमाने च। स्त्रिया ङीप् याच् पतिव्रताया, क्षिया,
 दक्षकन्यायाङ्। 'सतो सती योगविच्छेदेहेति कुमार
 ब्रह्मणिन 'आतस्वदिति निर्दोषो ब्रह्मणस्त्रिविध स्रुत
 इतिगीता। आदरेण्यच्च "सदसती आदरानदरयो-
 रिति" प्राणिति। [तद्वति लि०।
 सतत न० सम्+त-ङ्। ङ० समोऽन्वलोप। निरन्तरे
 सतत्त्व न० सद् सद्भव तत्त्वेन। सत्त्वाने।
 सतानन्द ङ० गीतमपुत्रे व्यङ्ग्यागमर्भजे सतिभेदे।
 सतीन ङ० सती नयति नी-ङ्। यमभेदे (बुद्धमट्ट)
 कलायभेदे च। सार्थे कन् तर्ज्व।
 सतीर्थे ङ० समाने तीर्थे सुप्री वसति या समानस स।
 परस्परकगुहके ध्याते, निर्यकारोऽप्यवित्यत्ये।
 सतील ङ० सती लक्षयति ङ। (बुद्धमट्ट) कलायै।
 सतीलक ङ० सतीलक्षय कारयति कै-ङ्, सद् तिलेन तिलचि
 ज्ञेन कम्प० दीर्घे। यमै, (बुद्धमट्ट) कलायभेदे च।
 सतीला स्त्री० सद् तिलेन तिलचिज्ञेन ङ० दीर्घे। कलायभेदे
 सत्कट्टे ङ० सत्+क-ट्टच्। विष्णौ। सत्कारके लि०।
 सत्कर्म्मन् न० कर्म्म०। वेदादिदिक्किते आगादी कर्म्मणि।
 सत्काञ्चनार ङ० कर्म्म०। रक्तकाञ्चने।
 सत्कार ङ० सत्+क-अच्। सम्मानने पूजने च।
 सत्कृत लि० सत्+क-ङ्। पूजिते, कृतसम्माने च।
 सत्क्रिया स्त्री० सत्+क-य। सत्कारे सम्मानने पूजने च।
 सत्ताम लि० अतिप्रयत्न सन् तमम्। अतिशयसाधौ।
 सत्ता स्त्री० सतीभाव तन्। द्रव्यगुणरश्मिसौ जातिभेदे
 विद्यमानतायाश्च।
 सत्य न० सट-लृप्। ध्याने दत्ते, पदादाने ध्याच्छाटने च-
 रण्ये कृतने धने च्छे टाने सरचि च।

सत्त्वम् अर्थ० सट-लृप्। सद्दर्शे। त्। सत्ताप्यत्रापि सत्यं
 सत्त्वशाला स्त्री० इत०। अन्नजलादेदानार्थे कल्पिते सट्टे
 सत्ताजित् ङ० सत्तेषाजयति लोकात् आ+जि-ङिप्।
 श्रीकण्ठ्यत्रगुरे सत्यभाभाजनके राजभेदे। [सट्टस्ये च।
 सत्तिन् ङ० सत्त्वं सद् यद्योषा विद्यतेऽस्य इति। सट्टपती
 सत्त्वं न० सतीभाव त्व। साख्यसिद्धे प्रकाशादिधापने प्रक-
 ल्यत्यने पदात्ते, "तत्र सत्त्वं निर्मलत्वात् प्रकाशरूपना
 मयमिति" गीता। अय द्वितकार। ङ० एकतकार। सत्त्वाने
 द्रव्ये, प्राणेषु, व्यवसाये, रण्ये, आत्मनि, चित्ते, आयुषि
 धने, च। न्यायोक्ते सत्त्वरूपे जातिभेदे, विद्यमानतायाश्च
 द्वितकार। जन्तुषु ङ० न०।
 सत्पत्त न० सत् योगिन पत्तम्। पत्तस्य नवट्टे ईव। सट्टले ति०
 सत्पथ ङ० कर्म्म०। योगिनमार्गे, वेदादिदिक्कित्ताचारे च।
 सत्प्रतिग्रह ङ० सद्भव प्रतिग्रह। सायुदत्तधनस्य प्रति
 ग्रहे 'सत् विन्तागमा धर्मा दायोलाभ क्रयोजय। विभाग
 सप्रयोग्य सप्रतिग्रहण्येति" स्रुति।
 सत्प्रतिपक्ष ङ० कर्म्म०। तर्खाविरोधिनि, न्यायोक्ते ष्ट-
 दोषभेदे च। [स्रवति लि०।
 सत्फल ङ० सन्ति योगिनानि फलान्यस्य। दाहिमरुचे सफ-
 सत्य न० सते हित यत्। सत्ययुगे, यफये, चिह्नान्ते, साधा-
 र्ये च तद्वति लि०। अश्वत्थस्ये नान्दोषप्रदात्तदेवे ष ङ०।
 सत्यङ्कार ङ० सत्य+ङ-अच् ङि० सम्। 'सयैतत् अयम
 क्रयमित्येव सत्यकरण्ये, सत्त्वापने (पायनादेथोषा)।
 सत्यपुर न० सत्ययुक्त पुरम्। विष्णुलोके।
 सत्यफल ङ० सत्य फलमस्य। वित्तदृष्टे। [याम्।
 सत्यभासा स्त्री० सत्ताजितोष्पत्तया श्रीकण्ठस्य भाष्या-
 सत्यम् अर्थ० सन्+यत्। स्त्रीकारे।
 सत्ययुग न० सत्यप्रधान युगम् शाक०। सत्यप्रचुरे प्रथमे युगे।
 सत्यलोक ङ० सत्यमपुरो लोकः। अर्द्धस्यसमप्रतीवमध्मे सधर्मो-
 परिण्ये सोमे। [सत्यचनानादयोष्यत्र।
 सत्यवचम् ङ० सत्य वचोऽस्य। सती। सत्यवचमयुक्ते ति०
 सत्यवत् ङ० सत्य विद्यते ऽस्य सत्त्वं सत्य च। सावित्रीपती
 स्रपभेदे सतिभेदे च। यद्युक्ते लि० स्त्रिया ङीप् सा च
 व्यासस्य सातरि च।
 सत्यवतीमुत ङ० इत्०। सत्यवत्यास्ये ध्यासे सतिभेदे।
 सत्यवाच् ङ० सत्या वाक् दत्त। सधौ वाडे च तस्य सट्टे म-
 हि युभायुमनिश्चयेन तस्य तयात्तम्। सत्यवदमशीनेति॥

सत्यवादिन् त्रि० सत्यं वदति वद-णिनि। यथार्थवाक्य वक्तारि।
सत्यव्रत पु० सत्य व्रतमस्य। त्रिशङ्कुनामके राजभेदे। सत्यतत्
परे त्रि०।

सत्यसङ्गर सत्यः सङ्गरः प्रतिज्ञा यस्य। कुबेरे सत्यप्रतिज्ञेतु०
सत्यसन्धे त्रि० सत्या सन्धा सम्बन्धन यस्य। सत्याभिसन्धौ।

सत्याकृति स्त्री० सत्य+डाच्+कृ-क्तिन्। “अवशमेतन्कया-
क्रैयमित्येवं” प्रतिज्ञारूपे सत्यकरणे (वायनादेथोया)।

सत्यावृत्त न० सत्यसहितमन्त्रतं यत्। वशिष्ठवृत्तौ वाष्पिच्ये।
सत्यापन न० सत्य+णिच्+पुञ्च ल्युट्। सत्याकृतौ। युञ्।
सत्यापनाश्रय स्त्री०। [सत्यवाक्ये न०।

सत्योद्य त्रि० सत्यसुद्यं यस्य वद-क्यप्। सत्यवादिनि। कर्म०।
सत्त सम्बन्धे सन्ततौ च अट० चु० आ० सक० सेट्। सत्ययते
अससत्तत्। सत्तापयते इत्यन्ये।

सत्त न० सत्यते सन्तन्यते षञ्। यज्ञभेदे, श्रीकृष्णस्वगुरे, नृपभेदे च
सत्ताजित् पु० सत्तेषाजयति लोकं न्। श्रीकृष्णश्चगुरे।

सत्वर न० सह त्वरया। शीघ्रे त्वरान्विते त्रि०।

सदंशका पु० सह दंशेन कप्। कर्कटके। दंशकयुक्ते त्रि०।

सदंशवदन पु० सह दंशेन दशाकारेण तथाभूतं वदनमस्य।
कङ्कविहगे।

सदञ्जन न० कर्म०। पुष्पाञ्जने रीतिजाते अञ्जनभेदे।

सदन न० सीदत्यस्मिन् +सद-ल्युट्। गृहे, जले च।

सदय पु० सन् अय। साधुगुभावहृविधौ। सहृदयया। द्या-
न्विते त्रि०।

सदस् स्त्री० न०। सीदत्यस्याम् सद-असि। सभायाम्।

सदस्य पु० सदसि साधुर्वसति वा यत्। न्यूनान्तिरिक्तताविपर्य-
यवपरिहारार्थं विधानदर्शनि। सभासदि त्रि०।

सदा अव्य० सर्वस्मिन् काले टाच् सादेश्। सर्वस्मिन् काले
इत्यर्थे।

सदागति पु० सदा गतिरस्य। वायौ सदागतियुक्ते त्रि०।

सदाचार पु० कर्म० ईत० वा “सरस्वतीद्वयद्वयोर्देवनयोर्दे-
दन्तरम्। तं देवनिर्मितं देशं ब्रह्मावर्त्तं प्रचक्षते। तस्मिन्
देशे य आचारं पारम्पर्यक्रमगतः। वर्षानां सान्तर-
वानां स सदाचार इत्यन्ते” इति मल्लदेवप्रचलिताचारे

“साधवः क्षीणदोषाश्च सच्छब्दः साधुवाचकः। तेषामा-
चरणं यत्तु सदाचारः स उच्यते” इत्युक्ते साधूनामाचरणे च।

सदातन पु० सदा भवः सदा × श्युन् लृट्। विष्णौ। नित्ये
त्रि०। स्त्रिया ङीप्। [एलापश्याञ्च।

सदातोया स्त्री० सदा तोयानि यस्याम्। करतोयानद्याम्,

सदात्मन् त्रि० सन् साधुरात्मा चित्तं यस्य। साधुचित्ते।

सदादान पु० सदा दानं सज्जनं त्यागो वा यस्य। ऐरावते
गजे + सदात्वाग्नि त्रि०। [युक्ते त्रि०।

सदानन्द पु० सदा आनन्दो यस्य। सदाशिवे। अनवरतानन्द-

सदानर्त्त पु० सदा न्यत्वति न्यत-अच्। सङ्गनचिह्ने। सदा
न्यत्वति त्रि०

सदानीरा स्त्री० सदा नीरमस्याम्। करतोयानद्याम्।

सदापुष्य पु० सदा पुष्यं यस्य। नारिकेलवृक्षे। रत्नार्के स्त्री०
ङीप्। सदापुष्पयुक्ते त्रि० [पुन्द्रे च।

सदाप्रसून पु० सदा प्रसूनमस्य। रोहितजटले, अर्कवृक्षे,
सदाफल पु० सदा फलमस्य। नारिकेलवृक्षे, उदुम्बरवृक्षे च

वार्त्ताङ्गभेदे त्रि० स्त्रियां टाप्।

सदाभद्रा स्त्री० सदा भद्रमस्याम्। गाम्भारीवृक्षे।

सदाशिव पु० सदा शिवमस्यात्। महादेवे।

सदुत्तर न० कर्म०। व्यवहारे, प्रतिज्ञापन्नानुसारिगदुत्तरे ष्टस्य
सम्यगुत्तरे च ईव०। तद्वति त्रि०।

सदृच्च त्रि० समानं दर्शनमस्य दृश् + क्क्ष समानस्य सादेश्।
तत्पर्युक्ते। [तत्पर्युक्ते।

सदृश् त्रि० समानं दर्शनमस्य समान × दृश् -क्तिप् सादेश्।

सदृश त्रि० समानं दर्शनमस्य समान + दृश्य - ट्। तत्पर्युक्ते
स्त्रियां ङीप्।

सदृशेय पु० सह दृशेन। निकटे। देशान्विते त्रि०।

सद्भोतु पु० कर्म०। न्यायोक्ते हेत्वाभासदोपरहिते हेतौ।

सद्भाव पु० सतोभावः, सन् वा भावः। विद्यमानत्वे साधु-
भावे च। “सद्भावमागत” इति भट्टि। [द्विति त्रि०।

सद्भूत न० असत् सत् भूतम्। सत् + च्चि - भू - क्त। यथार्थे। त-

सद्भून् न० सीदत्यस्मिन् सद-मनिन्। गृहे, जले च।

सद्यःकृत त्रि० सद्यस्तद्वृत्त्यात् कृतः क-क्त। तद्वृत्तकृते।

सद्यःप्राणकार त्रि० सद्यो हठात् प्राणं बलम् आयुर्ध्वं हिञ्च
करोति क-अच्। “सद्यो मांसं नवान्नं च बाला स्त्री चीर
भोजनम् हतस्योदकञ्चैव सद्यः प्राणकाराणि यडि-
त्युक्ते” द्रव्यसमूहे।

सद्यःप्राणहर त्रि० सद्यः प्राणमायुर्वलं वा हरति हृ-अच्।

“गुल्फं मांसं स्त्रियो हृद्वा बालाकैस्तरुणं दधि। प्रभाते मैथुनं
निद्रा सद्यः प्राणहराणि यडित्युक्ते” गुल्फमासादिद्रव्यसमूहे

सद्यःशीथा स्त्री० सद्यः शोथो यस्य। कपिकच्छाम्।

सद्यःशौच न० सद्यः शीघ्रमनेयमशौचम्। सृष्ट्युक्ते शीघ्रना-
श्वे अशौचे ईव०। तद्वति शिल्पनृपश्रीतियादौ त्रि०।

सद्वृत्तं व्यञ्जं समेऽङ्गि नि०। तत्त्वचये, समानदिक्से इत्यर्थे च ।
 सद्वृत्तं लि० सद्व्योभव कन् । सद्व्योजाते ।
 सद्व्योजात उ० सद्व्योजायते जन-कर्त्तरि क्त । वत्से, शिवमूर्ति
 भेदे च व्यायुजाते लि० ।
 सद्व्योभाविन् उ० सद्व्योभवति भू णिनि । वत्से ।
 सद्वृत्तं न० दृत्-क्त-कर्म० । साधुसभाये साधुवर्त्तने । ईव०
 सञ्चरित्वयति लि० । "सहस्रसञ्चिकर्मोहि लुपार्द्धमपि
 यस्तुते इति उदात्तम् ।
 सहृत्ति स्त्री० कर्म० । उत्तमपरिवारे उत्तमव्याख्यानरूपे
 पत्न्ये च धतो इति यत् । सहृत्तिमति लि० "सहृत्ति
 सञ्चिनन्वेति । भाष । [स्त्रियावाडाप् ।
 सधर्मन् लि० समानोधर्मोऽस्ययतिञ् समानस्य च । सधर्मे ।
 सधर्मचारिणी स्त्री० सह धर्मं चरति चर-णिनि । सह
 धर्मकारिण्या भार्यायाम् ।
 सधर्मिन् लि० समान धर्मं चरति । तस्यधर्मचरपकर्त्तरि ।
 स्त्रियां ङीप् । सा च पत्याश्च ।
 सधवा स्त्री० सह धमेन । जीवत्यतिकाय स्त्रियाम् ।
 सध्मन् लि० सह-अञ्चति अन्व-किप् सहस्य इति । सह-
 चरे स्त्रियां ङीप् सध्मीची सा च भार्यायाश्च ।
 सध उ० सध-अच् । यष्टापाकलिट्ठे । [मन्वम् ।
 सधका उ० सध-इत् । सधिभेदे 'सधकञ् सधन्द्येति तर्पण-
 सन्तु उ० सध-अति । चतुष्टयं सध्मणि, सधेत्थं व्यञ्जं ।
 सधतुकुमार उ० ईत० । मन्त्रण पुञ्जे सधिभेदे ।
 सधन्द उ० सह सन्देन । सधिभेदे । आनन्द्युक्ते लि० ।
 सधपर्यायि स्त्री० सधस्यैव पर्यायस्या ङीप् । व्यसनपर्यायम् ।
 सधस्तुल्यं न० यद्यस्य स्रवणस्यस्य अच् उ० । मन्त्रधारणार्थं
 स्रवणते जावे ।
 सधा व्यञ्जं सदा-नि दस्य न । सधेत्थं ।
 सधातनं लि० सदा क्षुब् तद् च नि० । सधाभवे वस्तुनि
 निषये च स्त्रियां ङीप् साव खरसत्यां, लक्ष्मणाश्च । मिने
 मन्त्राणि, दिव्यमन्त्रये च उ० ।
 सधाभि उ० समान नाभिर्द्वय । शाली तस्य एकदेहीत्यस्यनेन
 तस्यनाभिता इति तयात्वम् । मन्त्रयुक्ते, स्त्रेहयुक्ते च लि०
 सधासकं उ० सधा सदा व्यसयति अम-अच् । गोभाङ्गनहत्वे
 तस्य पञ्चादिभोजनस्य रोगहेतुत्वात्तयासम् । सह नाम्ना
 कप् । नामयुक्ते लि० ।
 सधि उ० सध-इत् । पूजाया, दाने च । सत्कारपूर्वकनियोगे
 स्त्री० वा ङीप् ।

सनिष्ठी(वे)य न० सह निष्ठी(वे)मेन । सञ्च्युतवारिकष्ये (सद्युत
 कारे) । युक्ते च ।
 सनीड लि० समाना नीड सक्त नीडेन वा । निकटस्थे, नीड-
 सन्तत न० सम्+तन क्त । सतते निरन्तरे । नैरन्त्येवति
 विक्रान्ते च लि० ।
 सन्तति स्त्री० सन्त्यते सम्+तन क्तिच् । गोत्रे पुत्रे, कन्या
 याश्च । भावे क्तिच् । विशारे, पङ्क्तौ, अविच्छिन्न
 धारायाश्च ।
 सन्तप्त लि० सम्+तप-क्त । अध्वगत्यादिना परित्राले, अग्नि
 तप्ते, तेन विघृष्टे च 'सन्तप्तचामीकरवल्गुवज्ज'मिति भट्टि ।
 सन्तमस्य न० सन्तत तस्य अच् समा० । गाढात्मकारे, शोभे च
 सन्तान उ० सम्+तन घञ् । वधे, व्यपत्ने, विशारे कल्प-
 हृद्ये च ।
 सन्तानिका स्त्री० सम्+तन-एल् टाप् अत इत्त्वम् । अर
 सरे, मर्कटजावे, फले, क्षुरिकाफले च ।
 सन्तोप उ० सम्यक् ताप प्रा० । वञ्चिताते तापे ।
 सन्तोपन उ० सन्तोपयति सम्+तप णिच्-लुट् । कामदेवस्य
 पञ्चमरानगते शरभेदे । सन्तोपकारके लि० ।
 सन्तोप उ० सम्+तप घञ् । धैर्ये, सास्थ्ये च 'सन्तोपमूर्ज' हि
 सधमिति मत् । [सन्धिकापत्य स्त्री० ।
 सन्तुग उ० सम्+दृग् एच् । (सुंढाभी) यन्त्रभेदे । एल् ।
 सन्तु शपतित उ० सन्त्ये तस्यथे पतित इव । सोमांशकीक
 न्यायभेदे ।
 सन्तुर्भ उ० सम्+दृभ-घञ् । रचनाया, धान्ये, प्रसवे गूढा-
 र्थस्य प्रकाशश्च सारोक्ति श्रेयता तथा । नानार्थवत्त्वं
 वेद्यत्वं सन्तुर्भ कथ्यते दुष्प्रे'रित्युक्ते कथनभेदे, वृत्तात्यर्थे
 विशेषे च ।
 सन्तान न० सम्+तो-लुट् । बन्धने दाम्नि, सम्यक्पण्डने च
 टा लुट् । सम्यग्दाने न गजस्त्रागीवतीरधोभागे उ० ।
 सन्तानिका स्त्री० सन्तान सस्यस्यनमस्यस्य ठन् । विद्वत्सदिरे
 सन्तानित लि सन्तान जातमस्य तार० इतच् । बडे
 'रसनासन्तानितचरवे'ति मानविकान्नितिवम् । [गोष्ठ्ये
 सन्तानिनी स्त्री० सन्तान बन्धन गवाभव इति ङीप् ।
 सन्ताव उ० सम्+दृ घञ् । पलायने ।
 सन्ताव उ० सम्+दृह घञ् । सखादिगोत्रे, सम्यग्दाने च ।
 सन्तिग्य लि० सम्+दिह कर्त्तरि क्त । सन्दिहयुक्ते । कर्माणि
 क्त । सन्दिहविषये ।

सन्धित् त्रि० सम्+दो-क्त। वद्धे। [कर्मणि-क्त। उपटिटे त्रि०।
सन्धित् न० सम्+दिश-भावे-क्त। वाचिकार्थकथने वात्तायाम्।
सन्धिहान त्रि० सम्+दिह-मानच्। सन्धेहयुक्ते।
सन्धी स्त्री० सम्+दो-ड गौ०डीप्। खड्वायाम्।
सन्धीय्य पु० सन्धीयतेऽर्थौ सम्+दीप-कर्त्तरि यत्। मयूर-
गिखाह्वे।

सन्देश पु० सम्+दिश-घञ्। वाचिकार्थकथने वात्तायाम्।
सन्देशहर पु० सन्देश हरति अमीष्टस्यानं कथनाय नयति
ह-ञच्। दूते 'तवैव सन्देशहरादिति' रघुः। ख्युन्।
सन्देशहारकोष्यत्।

सन्देश पु० सम्+दिह-घञ्। संशयगच्छार्थे।
सन्दीह पु० सम्+इह-घञ्। समूहे। सम्यग्दीहे च
खन्द्राव पु० सम्+दु-घञ्। पलायने।

सन्धा स्त्री० सम्+धा-ञ्। स्थितौ, प्रतिज्ञायाम्, सन्धाने,
सुरोत्पादनाद्युषे व्यापारभेदे, अनुसन्धाने च।

सन्धान न० सम्+धा-ल्युट्। सुरादिष्वम्पादनाद्युषे व्यापारे
सोमरसकरण्डनालके अभिपद्ये, अनुसन्धाने, सङ्घट्टने च
सन्धाने स्त्रीत्वगपि तत्र डीप्। सा च कुप्यशालायाञ्च
सन्धि पु० सम्+धा-क्ति। नृपाणा पङ्गुणान्गते मेलनार्थं
मैत्रीकरणरूपे व्यापारे, संयोगे, अस्त्रिद्वयसंयोगस्थाने,
चौरादिकतसुरद्वया 'सन्धिं कृत्वा तु चौर्यमिति' स्रुतिः
भगे, सङ्घट्टने, नाटकाङ्गविशेषे, व्याकरणोक्ते वर्षाद्वयजाते
वर्षविकारभेदे।

सन्धिचौर पु० सन्धिना कृतसुरद्वया चौरः। सन्धिं कृत्वा
चौर्यकारके (सिन्धेन)। [परार्थहारके

सन्धिजीवक पु० सन्धिं जीवति जीव-ण्वुन्। शास्त्रेण
सन्धित त्रि० सन्धा जाताऽस्य तार०इतच्। कृतसन्धे, मिलिते च
सन्धिनो स्त्री० सन्धा ह्यभसंयोगसज्जगभेदस्यखा इति
डीप्। ह्यभसंयोगेन हृतगर्भावा गवि।

सन्धिपूजा स्त्री० सन्धौ अष्टम्या। श्रेषे नवम्याच्च आद्ये ढगडे
पजा। आश्विनशुक्लाष्टमीनवमीसन्धिकाले विहितपूजायाम्।

सन्धिवन्ध पु० सन्धि वध्नाति संयुनक्ति सम्+वन्ध-ञच्।
भूमिचम्बने। तत्त्वेवने हि भग्नसन्धियोजनं बन्धके प्रसिद्धम्
सन्धिलता स्त्री० सन्धिं लाति ला-क्त। नद्या, सदिरायाञ्च।
सार्धे लच्। सुरङ्गायाम्।

सन्धिविग्रहाधिकारिन् पु० सन्धिविग्रहेषु अधिकरोति
धि+ल-णिनि। नृपाणा सन्धिविग्रहाद्यधिकारिसन्धिभेदे
सन्धिवेला स्त्री० सन्धियुक्ता वेला समय। अहोरात्रसन्धिसमये

सन्धिहारक ए० सन्धिना सुरद्वया हरति परद्रव्यम् हृ-ण्वुन्
सन्धिचौरैः। (सिन्धेन)

सन्धुञ्जित त्रि० सम्+धुञ्ज-क्त। उद्दीपिते।

सन्धेय त्रि० सम्+धा-यत्। संयोज्ये मेलनार्थे।

सन्ध्या स्त्री० सम्+ध्या-ञ्। उवा। एक रूपकामोत्तरभाविपर-
रूपकालस्थायकागे, दिवारात्रस्य मध्यवर्तिकाले, स च
दिवान्तेपटण्डमहितरात्रिप्रथमतःगङ्गात्मकः काल तयो-
यत्पटण्डालकालस्य 'त्रियामां रजनीं प्राङ्मध्यक्ताधान
चतुष्टये। नाडीनां तदुभे सन्ध्ये त्रियसाद्यनामंश्रिते इति
स्रुतिः। अहोरात्रस्य यः सन्धिः सूर्यनवतपरिजित।
सा च सन्ध्या समाख्यातेति स्रुतिः। सायाह्ने, सन्ध्या
काले-उपास्यदेवताभेदे च। सन्ध्यामुपासते ये तु नियतं
शमितव्रता इति स्रुतिः। 'प्रातः सन्ध्यां ततः कृत्वा
सकल्यं बुध आचरेदिति' स्रुतिः। एतद्विगेषो वृहटमि-
धाने। 'धत्वार्याहुः सहस्राणि वर्षाण्यन्तं कृतं युगम्।
तस्य तावच्छती सन्ध्या सन्ध्यांश्व प्रकीर्त्तित इत्युक्ते
युगसन्धिकाले, नदीभेदे, ब्रह्मपत्नीभेदे च।

सन्ध्यांशु पु० सन्ध्यायां सत्ययुगादेरंशः। सत्ययुगादेरशभेदे
तत्प्रमाश्वन् सन्ध्यायै द्रष्टव्यम्। 'सन्ध्यासन्ध्याशसहितं
विज्ञेयं चतुर्युगमिति' मनुः।

सन्ध्याचल पु० 'सन्ध्यां वशिष्टः कृतवान् तत्र यन्माहिधे' स्रुतः।
ततः सन्ध्याचलं नाम तस्य गायन्ति देवता इत्युक्ते पर्वत-
भेदे।

सन्ध्यागण्टिन् सन्ध्यायां नटति नट-णिनि। शिवे।

सन्ध्यापुष्पी स्त्री० सन्ध्यायां पुष्पमस्याः। जातिह्वे।

सन्ध्यावल पु० सन्ध्याया सन्ध्योपलक्षिते रात्रिकाले बलं यस्य।
रात्रौ-बलयुक्ते राचसे। [कालिकमेषे च।

सन्ध्यास्र न० सन्ध्याकालिजस्रमभिव। सुवर्णगैरिके। सन्ध्या-
सन्ध्याराग न० सन्ध्याया इव रागोऽस्य। सिन्दूरे।

सन्ध्यारास पु० सन्ध्याया तदाख्यभार्याया रमते रम-घञ्।
चतुर्मुखे ब्रह्मणि। [खर्वे।

सन्न पु० सीदति सद्-क्त। पिथालह्वे अवसन्ने त्रि०स्वार्थे कन्।

सन्नकद्गु पु० सन्न एव सन्नक कर्म०। पिथालह्वे, खर्वह्वे च

सन्नत त्रि० सम्+नम-क्त। प्रणते, शब्दायमाने च।

सन्नति स्त्री० सम्+नम-क्तिन्। प्रणामे, ध्वनौ, नम्रतायाञ्च।

सन्नह त्रि० सम्+नह-क्त। कृतसन्नाहो हृतवर्त्मणि, व्यूह

रचनयावस्थिते सैन्यादौ, आततायिनि, मन्नादियुक्ते च।

सन्नय पु० सम्+नी-ञच्। समूहे, पृष्टस्थिते-बले च।

सन्नहन न० सम्+नह-ल्युट् । वर्षाप्रहणे, उद्योगे, सम्यग्
वचने च ।

सन्नाह उ० सन्नह्यते सम्+नह-घञ् । (साजोया) वर्षाणि ।
सन्निकर्ष उ० सम्+नि+रुप-ञ् । मासिथे सद्गुणसंज्ञकौ
हि वषादमपि प्रस्यते' इति उराशुषा विषदेऽत्रियसम्बन्धे,
न्यायमते ज्ञानलक्षणासामान्यलक्षणायोगजन्यमपि देशात् लो
प्यलौकिकप्रत्यक्षसाधने उपायभेदे च ।

सन्निर्गम्यां न० सम्+नि+रुप-ल्युट् । सन्निधाने ।
सन्निगृह्णति सम्+नि+रुप-ञ् । निकरुष्ये ।
सन्निधानं सम्+नि+धा क । नैकथे । सपीपस्थिते लि० ।
सन्निधानं न० सम्+नि+धा ल्युट् । नैकथे सामीप्ये ।
सन्निधि उ० सम्+नि+धा क्ति । सामीप्ये । कर्मणि क्ति ।
इन्द्रियविषये । कर्म । साधु निधौ ।

सन्निपातितं लि० सम्+नि+पत-क्त । मिश्रिते, उपस्थिते, गृह्यते च
सन्निपात उ० सम्+नि+पत-ञ् । मेलेने 'सन्निपात
सल्लपोविधिरनिमित्तं तद्विधातस्तेति' व्या० परि० ।
ककादिधातुस्य विजातीयवैषम्यरूपलिदोपजे विकारे,
नामे, उपस्थितौ च ।

सन्निपातञ्चर उ० सन्निपातस्य तदर्थो ञ्चर । वैद्यकोत्ते
लिदोपजनविकारसाधने ञ्चरे ।

सन्निपातुद् उ० सन्निपात लिदोपजनविकार इदति इद-
किप् । नेपावभिव्ये ।

सन्निवन्धनं न० सम्बन्धनिवन्धनं प्रा० नानाम्यानस्यवाक्यानामे
कालसद्गुणे, तदुपयोगिपस्यभेदे च । ७३० । सम्बन्धनिवन्ध-
वति लि० "सहृष्टि सन्निवन्धनेति' भाष । [समाहता ।

सन्निभं लि० सम्+नि+भा-ञ् । सहमे । निभादिबदस्य निव्य
सन्निवेशे उ० सम्+नि+विश-आधारे ञ् । उरादेवांशुसे
देगे । भावे ञ् । सम्बन्धु स्थितौ ।

सन्निहितं लि० सम्+नि+धा-ञ् । निकटस्थे "कर्मावधि
हितेनेति । शोषायाः । सम्बन्धुस्थिते च । भावे ञ् ।
नैकथे न० । [युक्ते, धरिते च ।

सन्ध्यास्य लि० सम्+नि+अस-ञ् । निश्चिते, कृतसम्बन्ध्यामे
सन्ध्यास्य उ० सम्+नि+अस-ञ् । "कात्यायना कर्मणां
त्यागस्य्यास ऊचयोहिदुः । रिक्त्युक्ते विहितकर्मणां विधा
नेन सम्बन्ध्यामे तदुपयोगिचतुर्थादमे चले-कर्त्तव्ये
उपराप्रमिद्विषयवन्नतभेदे च ।

सन्ध्यासिन् उ० सम्+नि+अस-सिन् । सन्ध्यासवति धत्-
दासवति, चैत्रे कर्त्तव्यप्रव्रत कर्त्तरे च ।

सपत्न उ० समान पत्न । हत्यारूपे साद्यसाधनाश्रये पत्ने च ।
सपत्नाकारणं न० सह पत्नेषु पत्नेषु सपत्न तथा क्रियते
सपत्न+हाप्+क-ल्युट् । पत्नेषु सह शरत्वेधनरूपे व्यत्-
नस्यधने । कर्मणि ञ् । सपत्नाकृत । तथा पीडिते
लि० ।

सपत्न उ० सह एकार्थे पतति यतते पत-न सहस्य स । शत्रौ ।
सपत्नारि उ० सपत्न अरिः । (विहवाय) वयभेदे ।
सपत्नी स्त्री० समान पतिवर्था स्त्रीप न च । एकमर्तृकाया
स्त्रियाम्, समस्यप्रिकाया भूम्यादौ तु सपतिरित्यपि ।

सपदि अर्थ० सह पद्यते पद-इत् सस्य स । तत्त्वज्ञानार्थं
"सपदि मुज्जिताचोमिति कुमार । [पर्यायं ।
सपरं पूजाया कण्डादिं पर० सक० सेट् । सपर्यति अस
सपर्यो स्त्री० सपर-यञ्-य टाप् । पूजायाम् "सोऽह स्या
विधिभाजनेनेति रघु । [चतुर्थाद्विंशते च ।

सपाद स्त्री० सह पादेन चरणेन चतुर्थोपेन वा । पादसहिते
सपिण्डे लि० समान पिण्ड सहदेहारम्भकदेहोमस्य । एक
देहारभ्यदेहे ज्ञातिभेदे 'असपिण्डश्च वा मातृरिति'
ऋति । ज्ञातीनाश्च साक्षात् परस्परया चतिपरस्परया
वा एकदेहारभ्यासात्तथात्वम् । तत्र च दाये व्यस्ये च
सापिण्डविशेषो हृद्दभिजाने वच्यते । दाहलभोक्तृ-
त्वेनैकपिण्डवति दायपहणोपयोगि सापिण्डे" मिति
दायभागः ।

सपिण्डीकराय न० सह पिण्डेन तत अभूततद्भावे षि+
क-ल्युट् । प्रेतत्वविमोचनय प्रेतोद्देशेन कर्त्तव्ये पितादि
पिण्डसमन्यकरणरूपे आहभेदे "सपिण्डीकरणार्थं न
दद्यात् प्रतिमासिक' मिति ऋति ।

सपिण्डीकृतं लि० सह पिण्डं पितादिपिण्डे सपिण्डे तत
धि-क-कर्त्तव्यम् । यदुद्देशेन सपिण्डीकरणं प्राप्तं तत
तस्मिन् ऋते जने ऋते सपिण्डोक्तता मेव इति ऋति ।

सपीतका उ० सह सभान पीतकेन । राजकोपातकीहृद्ये ।
सपीति स्त्री० मा-क्तिन् पीति पानम् सह एकत्र पीति ।
श्राव्यादीनां सह भोजने । [इत्ये ।

सपीतिका स्त्री० सह पीतेन कप् व्यतरण्यमा हृत्साधोपातकी
सप्तमे न० सप्तानामवयवम् कन् । सप्तसङ्ख्यायाम् । सप्त प्रमास्यस्य
वन् । सप्तसङ्ख्यान्विते लि० ।

सप्तकी सप्तमि सृष्टेरिव कायति मद्दायते कै-क ।
सप्तसत्त्वांरिच्यु स्त्री० सप्तसिका चत्वारिण्यु शाह० (
चक्षिण्य) सङ्ख्यायां, तत्त्वज्ञान्विते च । एव

सप्ताधिकृतसङ्ख्याया, तत्प्रदान्ति च ।

सप्तच्छद पु० सप्त सप्त छदा प्रतिपन्नम् यस्य दृष्टौ सङ्ख्या
शब्दस्य वीर्यार्थता भाष्योक्ता । (व्यक्तिम) दृष्टे ।

सप्तजिह्व पु० सप्त जिह्वा इव आस्वादसाधनानि अङ्गिपो
यस्य । वङ्गौ "काली कराली च मनोजवा च सुलोचिता चैव
सुधुम्बवर्णा । उभ्या प्रटीप्ता च क्षपीटयोने सप्तैव कीला,
जयितास्य जिह्वा" इत्युक्ताणां सप्तानामग्निज्वालानामेव
तज्जिह्वात्वसङ्गत् । [राटयोथत्व ।

सप्तज्वाल पु० सप्त कालीत्यादयः ज्वाला यस्य । वङ्गौ सप्तार्चि-
सप्ततन्तु सप्तभि भूरादिभिर्मन्त्राव्याहृतिभिस्तन्वते तन-
तन् । वञ्जे । [द्व्यग्निते च ।

सप्तति स्त्री० सप्तगुणिता दृशति नि० । (सत्तर)सङ्ख्यायां तस्य-
सप्ततितस्य त्रि० सप्तते, पूरण, तसम् । येन सप्ततिसङ्ख्या
पूर्यते तस्मिन् अर्थे । [पूर्यते तस्मिन्नर्थे ।

सप्तदश त्रि० सप्तदशानां पूरण, षट् । येन सप्तदशसङ्ख्या
सप्तद्वीपा स्त्री० सप्त जम्बूप्रभृतयोद्दीपाः यस्याः । जम्बू
प्रभृतिसप्तद्वीपवत्यां दृष्टव्याम् ।

सप्तधा अव्य० सप्तन् + प्रकारे धाच् । सप्तप्रकारे ।

सप्तधातु पु० व० व० । सप्तगुणिता धातव । देहस्येयु "रसान्ना
मामपेदोश्चिमज्जान शुक्रसंयुताः । शरीरस्या इने
त्रेवा पण्डितै सप्त धातव" इत्युक्तेषु रसादिषु धातुषु ।

सप्तन् पु० त्रि० । सप-तनिन् । (सात) सङ्ख्यान्विते ।

सप्तनामा स्त्री० सप्त नामानि यस्याः डाप् । व्याटिलभक्तायाम्
सप्तपत्त पु० सप्त सप्त पत्राणि प्रतिपन्नं यस्य । सुद्वरदृष्टे, सप्त-
च्छददृष्टे च ।

सप्तपदी स्त्री० सप्तानां पदानां समाहार ङीप् । विवाह-
काले मण्डलिकामु गन्तव्येषु सप्तसु पदेषु ।

सप्तपर्णी पु० सप्त सप्त पर्णान्यस्य प्रतिपर्णम् । (व्यक्तिम) दृष्टे ।
लज्जानुलताया स्त्री० ।

सप्तपातालं न० समाहारद्विगुं पातादि । "अतलं वितलञ्चैव
नितलञ्च क्रमाटध । रुद्रातलञ्च सुतल पातालं सप्त की-
र्त्तित" मित्युक्तेषु सप्तसु भूनेरध स्थलोकेषु ।

सप्तप्रकृति स्त्री० व० व० सप्तसंख्याता प्रकृतय । साङ्गमिद्वे म-
हदहृद्धारमन्त्रितसूक्ष्मपञ्चभूतहेतुशब्दाटितन्मात्रात्मके प-
दार्थे सप्तके "महदाद्या, प्रकृतिविकृतय सप्त" इति साङ्ग-
प्रकारिका प्रोहमपदार्थहेतुत्वात्प्रकृतित्वम् प्रकृतिकार्यत्वाच्च
विकृतित्वमात्मम् ।

सप्तभद्र उ० सप्तसु स्थानेषु भद्रमस्य । शिरोपदृष्टे ।

सप्तस त्रि० सप्तानां पूरणः षट् । येन सप्तसंख्या पूर्यते तस्मिन्
त्रये स्त्रिया ङीप् । सा च चन्द्रस्य सप्तमकलाया ह्यासष्टद्वि
रूपाया तिथौ च ।

सप्तरत्नो पु० सप्त रत्नानि प्रशस्तान्यस्य । "पाणिपादतले रत्ने
नेत्वान्तरनखानि च । तालुकाधरजिह्वाश्च प्रशस्ता सप्तर-
त्नो ते" इत्युक्तस्थानेषु रत्नतावति जने ।

सप्तर्षि पु० व० व० सप्त ऋषयः कर्षां । "मरीचिरति, पुलह
पुलह्यः क्रतरङ्गिराः वशिष्ठश्चै" इत्युक्तेषु सप्तसु ऋषिषु ।

सप्तर्षिसङ्खल त्रि० द्वि० । आकाशे नित्यं भ्रुवनक्षत्रपरिभ्रा-
सके नक्षत्रसप्तकात्मके नक्षत्रमण्डलभेदे "सप्तर्षिसङ्खलं
तस्माद्दृश्यते सर्वकोपरीति" पुराणम् ।

सप्तला स्त्री० सप्तधा लाति ला-क । नवमालिकायां चर्त्तक-
पायां, सुझाया, पाटलायाञ्च ।

सप्तशती स्त्री० सप्तानां शतानां समाहार । मार्कण्डेयपुरा-
णान्तर्गते सप्तशतमन्त्रसमुदायात्मके देवीमाहात्म्यप्रबोधके
अन्वभेदे "मध्ये सप्तशती जपेदिति" पुराणं तद्विभागे
दृष्टदक्षिधने चक्षते ।

सप्तशलाका पु० सप्त शलाकाकारा रेखा यत् । ज्योतिषोक्ते
विवाहे-वर्ज्यदोषरुचके सप्तशलाकाकारितचक्रभेदे ।

सप्तशिरा स्त्री० सप्त शिरा अस्या । ताम्बूलवस्त्रात् ।

सप्तसप्ति पु० सप्त सप्तयोऽद्या यस्य । सूर्ये, अर्केदृष्टे च । सप्तान्द्रा
दयोऽद्यत् ।

सप्तसागर पु० व० व० सप्तसंख्याता सागरा । "नवनीतसुरासर्पि
देधिदुग्धजलान्नाका" इत्युक्तेषु सप्तसु सागरेषु । सप्त दृतादि-
कल्पिता सागरा इव देयपदार्थाद्यत् । पुराणोक्ते खनाम-
ख्याते महादानभेदे लक्षणं दृष्टदक्षिधने ।

सप्तांशु पु० सप्त अश्वोज्ज्वालायस्य । "कालीकरालीचेत्याद्युक्ते"
सप्तज्वालावति वङ्गौ । [दृष्टे च ।

सप्ताश्ववाहन पु० सप्त अश्वान् वाहनान्यस्य । सूर्ये, अर्के-
सप्ति पु० सप-ति । अश्वे । ["चलमफरीविषट्टितोर्वित" साध ।
सफर पु० सप-अरन् ष्ट० पस्य फ । (पुटी) मत्स्ये स्त्रीत्वमथत्व
सफल त्रि० सप्त फलेन सहस्य स । अव्यर्थे, फलयुक्ते च ।

सवल त्रि० सप्त बलेन सामर्थ्येन सैन्येन वा । सामर्थ्यान्विते
सैन्ययुक्ते च ।

सप्तचारिन् पु० समानं ब्रह्म वेदभ्रह्मणकारिकं ब्रत
चरति चर-णिनि । एकयोरुसकायात् वेदाध्ययनकाले
तन्निवन्धनसमानव्रताचारवति । [धाम् ।

सप्तर्षिका स्त्री० सप्त भर्त्ता पत्या । विद्यमानपतिकायां स्त्रि-

सभा स्त्री० सङ्घ भान्ति आभोटनिशयाद्यैर्मेकत्र गृहे यत्न । च
हृता सभावेग्नम्याने तदधिष्ठाद्विजनसम्पूहे च ।

सभाज्ज सेवने दशने च मरु० प्रीती अ० अट० सु० उभ० सेट् ।
सभाजयति ते अघसभाजत्-त् ।

सभाजनं न० सभाज-ख्युट् । समगमननादिकात् सुप्पानन्द-
प्रीतिसाधने सभापणे पूजने च ।

सभासदृष्टु० सभाया सीदति-क्लिप् । सभाजिके सम्भे ।

सभास्तारं पु० सभा स्तूनाति सु-अण् । सम्भे ।

सभिकं पु० सभा द्यूतसभास्यस्य ढनु । द्यूतकारके

सभीकं पु० सभा द्यूत प्रयोजनस्य ईक । द्यूतकारे ।

सभोचितं पु० सभा उचिता परिचिता यस्य । परिहृते ।
सभायोग्ये लि० ।

सभ्यं पु० सभाया सभ्यं यत् । सामाजिके, द्यूतकारे च विच-
र्ये लि० । [च्ये च ।

सम् अर्थ० सो-कष । सम्यगर्थे, मरुके सङ्गतो योगने, सट-
सम लि० सम-अच् । सभाने, तस्यै सर्वे, सभाषे च (योड)
युक्ते, "समेऽङ्गिते वगी" इति लोलावती । समतयास्यातिपु
द्वितीयचतुर्थषष्ठादिषु सामिषु च । अतल्लोऽस्य सर्वना-
मता । गीतवाद्ययोरेककालभवे गायकहृषादिवाचनरूपे
तावे नः ।

समच्च अर्थ० आक्षेप सभोपम् अव्ययी० अच् । वस्तु सन्निकर्षे
तदस्वाक्ति अच् । प्रत्यक्षविषये लि० ।

समगन्धिकां पु० सभासुख्यभागने निवेदितागम्या गम्ययुक्तद्र-
व्याख्यत् कच् । क्षतिकभूषभेदे । [शीरे (विहारमूल)

समगन्धिकं पु० सम सवदा तल्लक्षणे गम्योऽस्वरस्य ढनु । उ-
समयं लि० सम सकल यथा सात्तया वृद्धाते चङ्-ड । सकले ।

समद्रा स्त्री० समज्यतेऽनया सम्+अनुज-अच् । मङ्गिणायाम्
समचित्तं लि० सम सर्वत्र समभाष चित्तं यत् । सर्वत्र तल्ल्य-
दर्थके तत्पञ्चानिनि ।

समजं न० समजत्वत् सम्+अज-अप् व्यभाव । यो समुद्दे
पञ्चना सचे, सुधेहन्दे च ।

समज्ञा स्त्री० समज्ज्ञत् सर्वत्र ज्ञायते ऽनया ज्ञा-कच् । कोर्त्तौ
समज्या स्त्री० सम्+अज-अप् न बोभात् । सभायाम् को-
र्त्तौ च । [मा । श्योचिषे न ।

समञ्जसं लि० समञ्जसप्र श्योचिष्य यत् । उचिते तुञ्जे च
समदर्शिनं लि० समदर्शनं सर्वत्र सङ्गभावेनाऽभिप्रेतया पश्यति
इय-अधिनि । सर्वत्र समदर्शकं तत्पञ्चानिनि । विद्वानि
मद्यसम्भवे साङ्गणे गरिङ्गिनि । शुनि पैर अघाके च

परिहृता समर्पितं इति गीता । [नि लि० ।
समर्पितं-नी० गर्भे० । उर्व्वत् तल्ल्यार्थे । ई व० । समर्पितं-

समर्पितं लि० सम्यक् अधिक प्रा० । अल्लानाधिके ।

समन्तां पु० सम्यक् अन्त स यत् वा । सम्पगने, धीमायाम् च ।

समन्तान् अर्थ० समन्त-तसिच् । सर्वत्र विस्तारे ।

समन्तदुग्धा स्त्री० समन्ततो दुग्धमस्या । स्रहीरणे ।

समन्तपञ्चनं न समन्तात् पञ्चक मत्पञ्चक यत् । तीर्थभेदे ।

समन्तभयं पु० समन्तात् भयं भय-किप् । बङ्गी । [च ।

समन्तात् अर्थ० समन्त-आति । समन्ततत्पर्ये सर्वत्रविस्तारे

समचित्तं लि० सम+अच् +इण क्त । सङ्गते ।

समपदं न० सम पदं वक्ष्यात् । परिना समपदनिवेशनपूर्व्वके
"स्थानानि धमिना पञ्चे त्पुप्राप्त्य"अन्वर्थे स्थात् समपद
मित्युक्ते । अयस्थानभेदे । [चिष्ये ।

समभिव्याहारं पु० सम्+अभि+वि × व्या+ङ्-अच् । सा-

समभिव्याहारं लि० सम्+अभि+वि × व्या+ङ् क्त । सङ्गते ।

समभिव्याहारं पु० सम्+अभि+ङ्-अच् । पो न इत्ये "क्रिया-स-

अभिव्याहारे विराध्यन्"सिति माष । [क्रान्त इत्यभिति"रपु

समसम् अर्थ० सम-अद्या साङ्गिष्ये, एकदेश्ये, सममेव समा-

समयं पु० सम्+इण-अच् । काले, पक्षे, व्यापारे सिद्धान्ते
निर्देशे सङ्गते, भाषाया, व्यङ्गीकारे च ।

समया अर्थ० सम+इण-आ । नैकशे, मध्ये, च ।

समयाध्युषितं पु० समय अध्युषितो यत् । सूर्य्यतारारहित-
काले "उदितेऽनुदिते चैव समयाध्युषिते तथेति मत्त ।

समरं पु० न सम्+अ-अप् । युद्धे ।

समरसूत्रं पु० इत० । समरसाधये ।

समर्थं न० सम्यक् अर्थं प्रा० । सम्यक्पूजने । [उ ।

समर्थं लि० सम+अर्थ-क्त । सम्यक्प्रीति । [प्रयत्नाभीष्टे

समर्थं लि० सम्+अर्थ-अच् । मरुते, चिते च । सम्यगर्थे प्रा ।

समर्थनं न सम्+अर्थ-अट् । इदमित्येवेति निदवधेदे ।

पन्थासिन् निषाद्यक्यापारभेदे युष । अघास्येऽध्याकारे स्त्री

समर्थकं लि० समर्थं यति सम तथ-अण् । इट् क्त

दातरि, देषाणे ।

समर्थ्यं लि० स्र पय्यादवा । धीमायाम् । समीमे पु० ।

समलं न० सम्यक् समल । विद्यायाम् । सङ्घ पक्षेन । कनुषे लि

समवतारं पु० समवतीयते ऽनेन सम्+अव+तृ-अच् । ज-

कारतत्पक्षेपाने ।

समवर्तिन् पु० समं वर्तते षट्-ण्विनि । यन्ने धर्मराजे ।
 समवकार पु० सम्+अव+क-वञ् । नाटकभेदे ।
 समवाय पु० सम्+अव+इण-अच् । समूहे, मेलने, न्यायोक्ते
 नित्ये द्रव्यादिषु जात्यादीना संवन्धभेदे च ।
 समवेत त्रि० सम्+अव+इण-क्त । मिलिते, समूहान्विते न्या-
 योक्तेन समवायसम्बन्धेन स्थिते च ।
 समष्टि स्त्री० सम्+अश्-क्तिन् । सत्यगव्याप्तौ, समस्ततायाञ्च ।
 कर्त्तरि क्तिच् । सघोभूते समस्ते पदार्थे ।
 समष्टि(ष्ठी)त्वा पु० सम तिष्ठति स्या-इत् ष्ट० वा दी-
 र्घः । (गुडिया) शक्ते । [शब्दभेदे च ।
 समसन न० सम्+अस-ल्युट् । समासे, संज्ञेपे । [कृतसमासे
 समस्त त्रि० सम्+अस-क्त । सच्चिप्ते, सकले, व्याकरणोक्ते
 नमस्य त्रि० समं तिष्ठति स्या-क । समभावेन हृत्त्वयया स्थिते
 समस्यशी स्त्री० कर्म्म० । गङ्गायतुनयोर्ध्वस्थो अन्तर्धेदिदेशे ।
 संसख्या स्त्री० समस्यते संक्षिप्यतेऽनया सम्+अस-क्यप् । संक्षे-
 पेण उक्तस्य श्लोकपदादेः परकृतेन खकृतेन वा अवशेषेण
 भागान्तरेण संघटनार्थं कृते मन्त्रे ।
 ससा स्त्री० समयति विकलयति भावान् सम-अच्-टाप् । वस्त्रे
 अमरकृतास्य नित्यवङ्गवचनान्तात्प्राप्तिरुक्ता पाणिनिना ह
 समांसमा विजायतेऽति सूत्रे एकवचनान्ता निर्दिष्टा ।
 समांसमीना स्त्री० समांसमां विजायते प्रसूते ख नि०
 अत समांसमामित्यल कालाधारे द्वितीया । प्रतिवर्षं प्रसू-
 ताया गवि ।
 समाकर्षिन् पु० सम्+आ+कृष-ण्विनि । अतिदूरगामिनि
 गन्धे । सत्यगकर्षणकर्त्तरि त्रि० । [कीर्त्तौ, सञ्जायाञ्च ।
 समाख्या स्त्री० समाख्यायतेऽनया सम्+आ+ख्या अच् ।
 समाघात ष्ट० समा हन्यतेऽल सम्+आ+हन-वञ् । युद्धे ।
 समाज ष्ट० सम्+अज-वञ् व्यभाव । पशुभिन्नानां समूहे,
 सभायास्, हस्तिनि च ।
 समाधा स्त्री० सम्+आ+धा-अच् । निष्पत्तौ, विवादभङ्गने,
 पूर्वपञ्चस्य सत्यगुत्तरानुगुणसिद्धान्तासु कृतकार्त्तिकाना सत्य-
 गवांधारणे च । ल्युट् । समाधानस्यत्वं न० । तच्च चित्तैका-
 ग्रेऽर्थे यवस्तुनि निरन्तरस्यापनरूपे समाधौ च ।
 समाधि पु० सम्+आ+धा-क्ति । समाधाया, ध्ये यवस्तुनि
 एकाग्रतया मनस स्थापनरूपे ध्यानभेदे, वचनाभावे,
 नियमे च । [शब्दिते च ।
 समाभात त्रि० सम्+आ+धा-क्त । सत्यगवर्तिते, सत्यक्-
 समान त्रि० सममानयति अन-अप् । तस्ते, साधौ, एकस्मि-

न्नित्यर्थे यत्समानाधिकारणमिति चिन्तामणि' ।

समानोदका पु० समानमेकं तर्पणादौ देयसुदकां यस्य । "समा-
 नोदकभावस्तु निवर्त्तताचतुर्दशादित्युक्ते" एवाद्शावधि-
 चतुर्दशपुरुषपर्यन्ते चातिरेके ।

समानोद्दर्थ्य पु० समाने उदरे भव. यत् वा न सादेश् । एकोदर
 आत्मादौ । भगिन्या स्त्री० ।

समाप पु० सत्यक् आपोयत् अच् समा० नि० । देवयजनस्थाने ।
 समापन न० सम्+आप-ल्युट् । समाप्तौ, परिच्छेदे, शेषे च
 समापन्न त्रि० सम्+आ-पद-क्त । समाप्ते, प्राप्ते, क्लिष्टे, च ।
 भावे क्त । समाप्तौ न० ।

समाप्त त्रि० सम्+आप-क्त । अवसानप्राप्ते, सत्यक्प्राप्ते च ।

समाप्ति स्त्री० सम्+आप+क्तिन् । अवसाने, समर्धने, प्राप्ते च ।

समायोग पु० सम्+आ+युज-वञ् । संयोगसमवायरूपादि
 सम्बन्धे, "क्षपेर्दृष्टिसमायोगादिति"पुराणम् । प्रयोजने च ।

समालखिन् पु० समालम्बते सम्+आ+लवि-ण्विनि । भू-
 चस्यक्ते । समालम्बनकर्त्तरि त्रि० ।

समालम्ब पु० सम्+आ+लभ-वञ् सम् च । कुङ्कुमादिना
 गात्रलेपने । ल्युट् । तत्रैवार्थे न० ।

समावर्त्तन न० समावर्त्तते गुरुकुलादनेन सम्+आ+वृत्-
 ल्युट् । वेदाध्ययनानन्तरं गार्हस्थ्याय गुरुकुलादागमन
 हेतुके संस्कारभेदे ।

समाविष्ट त्रि० सम्+आ+विश-क्त । युक्ते, मनोभिनिवेशवति,
 अभीष्टकर्त्तव्यकर्म्मणि चित्तैकाग्रप्रविशेषयुक्ते च ।

समावृत्त पु० सम्+आ+वृत्-क्त । कृतसमावर्त्तनसंस्कारे ।

समावेश पु० सम्+आ+विश-वञ् । बहूनामर्थानामेकत्र
 वाक्यादौ अवस्थापने, कर्त्तव्येऽभिनिवेशे च ।

समावेशित त्रि० सम्+आ+विश-ण्विच्-क्त । कृतसमावेशने ।

समास पु० सम्+अस-वञ् । सञ्ज्ञेपे, समर्धने, समाहारे, व्याक-
 रणोक्ते ह्यादिपदानामेकपदतासपादके पदसाधुतार्थके
 संस्कारभेदे च ।

समासक्त त्रि० सम्+आ+सन्ज-वञ् । सयुक्ते, अत्यन्तासक्ते,
 अभिनिविष्टे च ।

समासङ्ग पु० सम्+आ+सन्ज-वञ् । सयोगे, सत्यगभिनिवेशे च

समासवत् पु० समास+असस्यर्थे । तप् मस्य च । व्याकरणेोक्ते
 समासयुक्तेऽन्तेसञ्ज्ञेपयुक्ते च समासेन हृत्त्वयति । समासतुल्ये ।

समासादित त्रि० सम्+आ+सद+ण्विच्-क्त । सारभाण्डे,
 निकटस्थिते त्रि० । [स्यायाम् ।

समासार्था स्त्री० समासेन सञ्ज्ञेपेणार्थोऽभिहितोयस्या । सप्त-

समाहित वि० सम्+धा+धा क । धृतसमाधौ, याहिते,
प्रतिघाते, निषाद्रे, युद्धे च ।
समाहृत वि० सम्+धा+हृ क । सन्दृष्टीने, एकत्रस्वीकृते ।
समाहृति स्त्री० सम्+धा+हृ क्तिन् । सन्नेपे, सप्तद्वे, सप्तद्वये च
समाहृत्य ड० समाहृतये सम्+धा+हृ-ञच् धात्वाभाव ।
युद्धे थाह्वाने भाषिकरथकव्यूते च, प्राषिभि क्रियमायस्त
य दिनेय समाहृत्य' इति कृति ।
समाह्वा स्त्री० सभा आह्वा यस्वा । गोत्रिह्लाद्वये ।
समित् स्त्री० समीयतेऽत्र सम+इण् क्तिप् । युद्धे ।
समिता स्त्री सम्+इण् क्त । गोधूमपूषे सङ्गते वि० ।
समिति स्त्री० सम्+इण् क्तिन् । सभाया, युद्धे च ।
समिध् स्त्री० समिन्वतेऽनया सम्+इण् क्तिप् । काठे, ह्रीमीय
काष्ठभेदे च विस्तरो दृष्टदभिधाने ।
समिध ड० समिधते सम्+इण् क । काठे वह्नौ च ।
समिन्धन न० सम+इण्-ल्युट् । काठे सम्यग्दीप्तौ च ।
समोक न० सम ईकह् । युद्धे ।
समीकरण् ल० अथसम सम क्रियतेऽनेन सम+ङि+क-ल्युट् ।
शेषशक्तिप्रसिद्धे अत्रातस्यस्याना यत्रतायता सङ्गा
शानाथ प्रसिद्धाभेदे, द्रव्यरूपवापाटने च ।
समीक्ष् ल० सम्यगोक्षतेऽनेन चञ् । साङ्गदर्शने । भावे चञ् ।
पर्यालोचने, सम्यग्प्राने च । थ । समीचाथय चञ्
बुद्धौ, मीमांसामाक्षे, यथे च स्त्री० टाप् ।
समीक्ष्यकारिन् वि० समोक्ष्य पर्यालोच्य करोति क्ति विभि
उप० । वस्तुस्वरूपपर्यालोचनपूर्वककार्यकारके ।
समीची वि० सम्यग्भव सम्+अनुष क्तिप् तत एव सम
समि अक्षेरवारतोपे पूर्वपददीर्घ । यद्यप्ये, शापी च
अन्ये न० सम्यदिति वि० ।
समीप वि० सङ्गता प्रायोऽत्र अथ समा अत ईत्सम् । निरुद्धे
समीर ड० सम्यक् ईरयति नोदयति सम्+ईर-अच् । वायी
ए समिरोप्यत् ।
समीरण ड० सम्+ईर ल्यु । वायी, मन्त्रकह्वे, पचिके च
समीरिता वि० सम्+ईर क्त । क्वचित्, उच्चारिते 'वत्सुप
समीरितेति इभार । [वाग्मिनि च ।
समीहित वि० सम्+ईर क्त । अभीष्टे । [व'वट्टके
समुद्य वि० सङ्ग सन्नेप सप्तद्वयापारेष वा सङ्ग सादेश ।
समुद्यित वि० सम्+उच् क्त । सम्यग्उपयुक्ते समस्ये ।
समुद्यय ड० सम्+उच्+वि चञ् । द्विस्त्रीनां रागी, पर-
स्परनिरपेक्षासन्नेऽपामिसिङ्गु क्रियादासम्ये च । ददा

देवसो यद्यदत्तय गच्छतीत्यत्र देवदत्तयशदत्तयो परस्पर-
सामिभताभायेऽपि एकस्मिन् गमने अन्वय । तद्वाचक्य
प्रायेण चकार कचित् तथादिगच्छोऽपि ।
समुच्चित वि० सम्+उच्+वि-क्त । लतसप्तद्वये 'समुच्चितफल
कामनानामिति त्रिभिस्वरूपे गदाधर ।
समुच्चि(ञ्च)र ड० सम्+उच्+चर-अच् चञ् वा । सम्यगुच्चा-
रणे सम्यक्त्वाने च । [उक्तेषे च ।
समुच्छेद ड० सम्+उच्+छिद चञ् । विनाये । [विरोधे,
समुच्छ्र(ञ्च)ोथ ड० सम्+उच्+थि अच् चञ् वा । आत्यसौ,
समुच्छ्रित वि० सम्+उच्+थि-क्त । आत्यसते ।
समुच्छ्रितित वि० सम्यक्+उच्छ्रितितम् सम्+उच्+थि च्त् ।
समनात् विन्मोषे (छयचापि) 'समुच्छ्रितितविभवा गतिर'
ति प्रायः प्र० । [प्रत्युञ्जीविते च ।
समुच्छ्रित वि० सम्+उच्+थि च्त् । सम्यगुच्छ्रासयुक्ते
समुच्छ्रास ड० सम्+उच्+थि-अच् । सप्तनासिकाभ्या प्राण
वायोर्व्यापारे ।
समुच्छ्रित वि० सम्+उच्छ्र क्त । त्वक्ते । [सम्यगुद्गमने च ।
समुच्छ्रम ड० सम्+उच्+मञ्च-अच् न इति । ऊर्जगमने,
समुत्क्रोश ड० सम्यक् उक्त्रोगति उच्चै गन्दायते सम्+उच्+
क्रुग अच् । ऊरतोविद्युते । भावे चञ् । अत्युच्चैः पादे ।
समुत्थ वि० सम्यगुत्थितति सम्+उच्+थ्या क्त सस्य च । सम्य-
गुत्थने । [योगे, उक्त्रोने च ।
समुत्थान न० सम्+उच्+थ्या करणे ल्युट् सम्य च । सह
समुत्थिति स्त्री० सम्+उच्+थि-क्तिन् । सप्तद्वये ।
समुत्थय वि० सम्+उच्+थि-क्त । सप्तद्वये ।
समुत्थाटि ड० सम्+उच्+थि-अच् । उन्मूलकरणे ।
समुत्थाटित वि० सम्+उच्+थि-अच्-क्त । उन्मूलकते । 'डु,
समुत्थिञ्च वि० सम्+उच्+थि-अच् । अत्याहुवे । आननसौ न्ये
समुत्थर्ग ड० सम्यक्उत्थर्ग । सम्+उच्+थि-अच् । सम्यक्त्वाने
समुत्थक वि० सम्यगुत्थक प्राण अत्यनोक्तुके दृष्टवस्तुनाभाय
तराविते ।
समुत्थष्ट वि० सम्+उच्+थि-अच् । सम्यक्त्वाने । [तायात्र
समुत्थेष्ट ड० सम्+उच्+थि-अच् । अत्युद्गता, अतिस्वीत
समुत्थन वि० सम्+उच्+थि-अच् । इमादेरुद्गतायनात् ।
समुत्थय ड० सम्+उच्+थि-अच् । सम्यक्त्वे युद्धे सप्तद्वये दिग्द्वे
च उक्त्रोतिगोक्षे सम्यक्त्वे । सप्तद्वये । [गोकारे च
समुत्थाचार ड० सम्+उच्+थि-अच्-अच् । अभिगमे, सम्य
समुत्थित वि० सम्+उच्+थि-अच्-क्त । प्राणदृष्टौ पत्राणं,

सम्+वद-कर्माणि क्त । सम्यक्कथिते ।

समुदीरण न० सम्+उद्+ईर-ल्युट् । सम्यक्कथने ।

समुदीरित त्रि० सम्+उद्+ईर-क्त । सम्यक्कथिते ।

समुद्ग पु० सम्+उद्+गम-ड । सम्पुटके सम्पुटारेण संहोप-कारकप्रदार्थे । स्वार्थे कन् तत्रैव ।

समुद्गम पु० सम्+उद्+गम-घञ् न वृद्धिः । ऊर्ध्वगतौ, समुद्गवे च

समुद्गीत त्रि० सम्+उद्+गै-क्त । उच्चैर्गीते ।

समुद्गीर्ण त्रि० सम्+उद्+गृ-क्त । वसिते, उत्तोलिते, कथिते च

समुद्दिष्ट त्रि० सम्यक् उद्दिष्टम् उद्+दिश-क्त । सम्यगुद्दे शवति पदार्थे 'तत्ससिद्धिदं कर्मेति संचिन्सारः ।

समुद्देश सम्यक् उद्देशः उद्+दिश-घञ् । सम्यगभिसम्भौ ।

समुद्भव त्रि० सम्+उद्+हन-क्त । अत्यन्तप्रगल्भे, अत्यन्ताविनीते, समुद्गीर्णे च ।

समुद्भरण न० सम्+उद्+ह-ल्युट् । उत्तोलने कृपादेर्जलो-न्नयने, भुक्तान्नस्य वसने, उन्मूलने च । कर्माणि ल्युट् । वान्ते-अन्नादौ, सन्मूलिते च । [उन्मूलिते च ।

समुद्भृत त्रि० सम्+उद्+ह-क्त । अपनीते, वान्ते, उत्तोलिते समुद्भृत् त्रि० सम्+उद्+ह-टच् । वसनकारिणि, उन्मूल-यितरि, उत्थापके, हृत्तद्रव्यस्य पुनरादानकर्त्तरि च ।

समुद्भव पु० सम्+उद्+भू-अप् । समुत्पत्तौ ।

समुद्भूत त्रि० सम्+उद्+भू-क्त । समुत्पन्ने ।

समुद्भृत त्रि० सम्+उद्+भू-क्त । समुत्पद्यतवति ।

समुद्भ्रम त्रि० सम्+उद्+भ्रम-घञ् न वृद्धिः । सम्यक्प्रयत्ने ।

समुद्भ्र पु० सम्+उद्+भ्र-क्लेदने र, सम्+उद्+भ्र-क वा । खनास ख्याते प्रचुरजले पदार्थे । सह सुद्रया सुद्रासहिते त्रि० 'वभौ मरुत्त्वान् विकतः समुद्रः वभौ मरुत्त्वान् विकतः समुद्रः इति महिः । शब्दां, शब्दाच्च स्त्री० टाप् ।

समुद्भ्रकफ पु० समुद्भ्रस्य कफ इव । जलधिफेने । [नद्याम् ।

समुद्भ्रकान्ता स्त्री० इत० । पृष्ठायां, नद्याच्च । समुद्भ्रप्रियादयो-समुद्भ्रगा स्त्री० समुद्भ्र गच्छति गम-ड । नद्याम् 'सर्वा नद्याः समुद्भ्रगा' इति पुराणम् ।

समुद्भ्रगृह न० समुद्र इव प्रचुरजलं गृहम् । जलयन्त्रगेहे ।

समुद्भ्रचुलुक पु० समुद्र चुलुकः गण्डपमितजलमिव अनायासेन पीतत्वादास्य । आगस्थे सुनौ । [राशे अटते, चन्द्रे च ।

समुद्भ्रनवनीत न० समुद्रस्य नवनीतमिव । समुद्रमन्यनोद्भूतसा-समुद्भ्रफेन पु० इत० । समुद्रस्य फेने ।

समुद्भ्रमेखला स्त्री० समुद्र मेखलेव वेष्टनाकारत्वात् यस्याः । पृष्ठायाम् । समुद्ररमनादयोप्यत्र ।

समुद्रयान न० यावतेऽनेन या-ल्युट् इत० । पोते समुद्रतरण साधने नौकाभेदे ।

समुद्रलवण न० समुद्रजलजातं लवणम् । (करकच) लवणे

समुद्रवह्नि पु० इत० । समुद्रस्थे अग्नौ वाडवानले ।

समुद्रवेला स्त्री० इत० । समुद्रस्य कृत्वे ।

समुद्रान्त न० समुद्रस्थान्तः पर्यन्तदेशः साधनत्वेनास्त्यस्य अच् समुद्रः अन्तो यस्य वा । जातीफले । डुरालभायाम्,

कार्पास्यां, पृष्ठायां, यवासे च स्त्री० । समुद्रपर्यन्ते त्रि० ।

समुद्राम्बरा स्त्री० समुद्र-अम्बरमित्थं वेष्टनाकारः यस्याः । पृष्ठायाम् । सागराम्बरादयोप्यत्र ।

समुद्रिद्रीय त्रि० समुद्र+भवाद्ये च छ वा । समुद्रभवे पदार्थे

समुद्बह त्रि० सम्+उद्+वह अच् । श्रेष्ठे, सम्यगुद्बहनकर्त्तरि च

समुन्दन न० सम्+उन्द-ल्युट् । सम्यगार्द्रिभावे (मिजा) ।

समुन्न न० सम्+उन्द-क्त । क्लिप्ने आर्द्रे ।

समुन्नत त्रि० सम्+उद्+नम-क्त । अत्युच्चैः । शस्त्रभेदे पु० ।

समुन्नति त्रि० सम्+उद्+नम-क्तिन् । उच्चतायाम् 'प्रायः पयोधरसमुन्नतिरित हेत्तरि' ल्युङ्गटः ।

समुन्नद्ध त्रि० सम्+उद्+नह-क्त । गर्हिते परिद्धतमन्ये, प्रभौ समुद्भूते च । कर्माणि क्त । उत्तोल्ये वदे । [पथे, समुद्भावने च

समुन्नय पु० सम्+उद्+नी-अच् । ऊर्ध्वनयने, सम्यग्नीतौ, उत्तले समुत्पचितं त्रि० सम्यक् उपचितम् उप+चि-क्त । सुवङ्गली क्षते संवर्द्धिते च ।

समुत्पजोषस् अच्० सम्+उप+जुष-अस । अत्यन्तानन्दे ।

समुत्पेयिवस् त्रि० सम्+उप+इय-क्वस । समीपगते ।

समुत्पोढ त्रि० सम्+उप+वह-क्त । सहते संजाते च ।

समुत्प्लेख पु० सम्+उद्+लिख-घञ् । पादादिना भूम्यादेः खनने समूढ त्रि० सम्+जह-वा वह-क्त । राशीकृते, अनपञ्चुते

'समूढस्य पांसुरे इति' ऋग्वेदः भुम्ने, दमिते, क्षत विवाहे, शोधिते च । सह मूढेन मूढसहिते त्रि० ।

समूस पु० सङ्गतौ सन्निहीनौ ऊह यस्य । ऋगभेदे । [महिः

समूल त्रि० सहसूवेन । मूलसहिते 'समूलघातं न्यवधौदि'ति समूह पु० सम्+जह-घञ् । समुदये ।

समूहनी स्त्री० समूह्यतेनया ल्युट् । सन्मार्ज्जन्याम् भावे-ल्युट् । संमार्ज्जने । सम्यगूहकरणे च न० ।

समूह्य पु० सम्+जह-यत् । यज्ञियाग्नौ । [वृद्धे च ।

समूह्य त्रि० सम्यक् ऋहः ऋध-क्त । अधिकसम्पत्तियुक्ते, अति

समृद्धि स्त्री० सम्यक् ऋद्धिः सम्+ऋध-क्तिन् । अतिसम्पत्तौ, वृद्धौ 'सधुसमृद्धिसमेधिते'ति भावः ।

समेत वि० सम्+आ इष ऋ । समागते, सङ्गते च ।
 समेधित वि० सम्+एध+णिच्+क्त । 'सर्वहिते भयसहस्रिषमे
 धितमेधयति माघ ।
 समोदक न० सम्भ अर्धभागे हल्यसृक्त यत् । अर्धाम्बु
 सयोगेन सधितदधजाते तत्समेदे । सह मोदकेन, सोदक-
 सङ्गते वि० ।
 सम्पत्ति स्त्री सम्+पद क्तिन् । अतिविभवे, अतुल्यपात्रभाषि
 यस्य यदहूपता उचिता तस्य तयामवने च ।
 सम्पट्ट स्त्री० सम्+पद सप्त क्तिप् । विभवे, सम्पत्तौ च ।
 सम्पन्न वि० सम्+पद क् । साधिते, सम्पदयुक्ते च ।
 सम्पराय उ० सम्+परा+इण् अच् । यज्ञे, व्यापदि, उत्तरकावे च
 सम्परायिक न सम्परायाय आपदे हितम् ठन् । युञ्जे ।
 ठन् । साम्परायिकमथत् ।
 सम्पक् वि० सम्+ष्टव-पञ् । सम्पत्वे ।
 सम्पकिन् वि सम्+ष्टव-घिष्णुन् । सम्पन्नयुक्ते ।
 सम्पा स्त्री० सम्पक् अतःकृतं प्रतति पठ-ठ । निवृत्ति ।
 सम्पाक उ० सम्पक् पाको यफाल् ५.व० । चारणवधच्छे तन्नो
 जने हि भुक्ताद्वादे सभाष्पाको भवतीति वैदिके प्रसिद्धम्
 छटे, अन्ते, अर्धके छमटे च वि० ।
 सम्पात उ० सम्+पत घञ् । पक्षिगतभेदे सम्पकृतवत् च ।
 सम्पाति उ० सम्+पत विच् दन् । जगद्युधौ व्येधश्चातिर,
 पक्षिभेदे । अर्धे कन् । तलेच ।
 सम्पुट उ० सम्+पुट-क । कुम्भकच्छे । सम्पुट उभय
 पार्श्ववर्ति यस्य । एकजातीयपदार्थं भिन्नजातीयस्य उभ-
 यता व्याप्ता स्थिते वि० 'सकामै सम्पुटो जायते' इति तन्त्रम्
 सम्पुटक उ० सम्पुटयति सम्+पुट-श्च् अर्थे हुन् । सघटके
 मशुपास्ये (सिट्टरा) पटार्थविभोगे ।
 सम्पूमा वि सम्+पूर क् । परिपूर्ये, सम्पये च 'आदिलो-
 त्रयेनाग मादनङ्गसंदेशाश्रिता एका' शोडि सम्पूर्ये'ति
 अष्टश्लोके एकादशोभेदे ।
 सम्पूक्त वि० सम्+ष्टव क् । सिद्धिते, सम्पूक्ते च ।
 सम्पूगायन न सम्+प्र+घो लृट् । सम्पूगतिपठनादे योध-
 नाय सम्पूरविभोगे, विधाने च ।
 सम्प्रति अन्व० सम्+प्रति+समाहारहण् । ददाभीतिवर्धे ।
 सम्प्रतिपत्ति स्त्री० सम्+प्रतिपद्यते क्तिन् । बाहुल्यादिष्वथ
 स्त्रीरुचते 'श्रुताभिवोग प्ररूपी यान्ति त प्रतिपद्यते सा ष्ट
 सम्प्रतिपत्ति आदि'ति अष्टश्लोके अरहादे उत्तरभेदे च ।
 सम्प्रदाय वि० सम्+प्रदा णच् । दानकर्तृति ।

सम्प्रदान न० सम्+प्र+दा-भावे लृट् । सम्पूदाने । सम्पदीयते
 २श्लो लृट् । 'कर्मणा यमभिर्मेत स सम्प्रदानमिति पाणिन्युक्ते
 दानकर्तृद्वेषे तस्य त्रिविधम् । अनिराकरणात्कर्तृक्या-
 गाङ्गकर्तृण्यसितसु प्रेरणासुभतिभ्याश्च सम्भते सम्प्रदानताम्'
 इति । तत्र विष्णवे वक्ष्ये ददातीत्यादौ अनिराकर्तृसम्प्रदानम्,
 यावकाय धन ददातीत्यादौ प्रेरयित सम्प्रदानम्, सुरवे
 धन ददातीत्यादौ अनुमनू सम्प्रदानम् । [नार्थसमर्थने ।
 सम्प्रधारणा स्त्री० सम्+प्र+धृ विच्-युञ् । युक्तासुक्तविवेचने-
 सम्प्रयोगे उ० सम्+प्र+युज घञ् । दद्यादित्वाभेच्छ्या धना-
 दिविनियोगे । 'विभाग सम्प्रयोगेति ऋति रमणे,
 सम्पत्वे च ।
 सम्प्रयोगिन वि० सम्+प्र+युज घिष्णुन् । कासके कला-
 केतिकारके, सम्पूलाभाषं धनादिविनियोजके च ।
 सम्प्रसाद उ० सम्+प्र+षट् घञ् । यागादिमास्तोक्ते विपत्त्य
 नैवेद्यसम्पादके प्रयत्नभेदे । भावे घञ् । सम्पूकप्रसन्नतायाम् ।
 सम्प्रसाधन न० सम्+प्र+साध णिच् करणे लृट् । क
 कादौ भूषणे । भावे लृट् । भूषणक्रियायाम् ।
 सम्प्रसारण न० सम्+प्र+सृ विच् लृट् । सम्पूविसारणे
 सम्पादने व्याकरणोक्ते यथ स्थाने जायमाने इक्षुषश्चर्ये च
 सम्प्रहार उ० सम्पूवितेऽत्र सम्+प्र+हृ-घञ् । युञ्जे भावे
 घञ् । सम्पूकप्रहरणे, गवने च । [रोगावस्थानेदे च ।
 सम्प्राम्नि स्त्री० सम्+प्र+आप-क्लिच् । सम्पूकाम्नौ वैदिकोक्ते
 सम्प्रैप उ० सम्+प्र+एप घञ् वा ह्रिच् । नियोगे । [भेदे
 सम्प्रोक्षय न सम्+प्र+उष् लृट् । जलादिष्वधनेन सङ्घार
 सम्प्रोक्षित वि० सम्+प्र+उष्-क्त । जलादिष्वधनेन जत-
 वरहादे पदाथे । [इति तकारमथोपि तलैव ।
 सम्पूाल उ० सम्+प्र+अल+घञ् । भेदे । [रूपम् । सम्पूकृत
 सम्पून् वि० सम्+प्र+अल यच् । विक्रिते । सम्+अल-क्त अत
 सञ्च सर्वेषु स्था+प सक शेट् । सम्पति अस्मिन्वित ।
 सञ्च सम्पत्वे उ० सम्+अल+घञ् । सम्पयति त अस्मत्सु त
 सञ्च न० सम्प अच् । सम्+अल प्रतिप्रोपकप्रणे ।
 सम्पद् वि० सम्+अल क् । सम्पत्ति । भावे क् । सम्पद्भव्येने न०
 सम्पद्भव उ० सम्+अल घञ् । सम्पद्, सधोगादी, व्याप, सम्पद्भौ
 सम्पद्भव्येने च सम्पद्भव्यो यस्मात् । सम्पद्भिते च वि० ।
 सम्पद् न० सम्प चरन् । जने, सङ्घातभेदे च । सेतो, देवभेदे,
 सम्पद्भे मोतभेदे, प्रथमभेदे च इ० ।
 सम्पद्धारि उ० सम्पद्भव्य देवविभोगम् अति । आसदेने ।
 सम्पदी स्त्री० सम्प चरन् ङीष् । सम्पद्भव्योऽपि, प्रजाव्योऽपि ।

सर्व्वर्त्तुपरिवर्त्तं पु० सर्व्वतना प्रति"त्तो दत्त । बहरे ।
 सर्व्वला(शो) स्त्री० सर्व्वं लाति ला क वा गौरा० डीप् । गौरास्ते
 सर्व्वनिङ्गिन् पु० सर्व्वेषां सिद्धानि सन्त्यस्य इति । वेदविष्-
 ष्टाचारिणां बौद्धादीनां सिद्धवत्तु पापशुभे पु ।
 सर्व्वलोहृ पु० सर्व्वं लोहमयोऽयस्यो यस्त्व । लोहृमये वाणे ।
 सर्व्ववर्णिका स्त्री० सर्व्वं वर्णयति वर्णं एतन् व्यत दत्तम् ।
 गाम्भीरीहृषे ।
 सर्व्वविद् पु० सर्व्वं वेत्ति विद् क्तिप् । परमेष्ठरे । सर्व्वघातरि वि०
 सर्व्ववेद् पु० सर्व्वं वेत्ता व्यधोततेन सन्त्यस्य थञ् । सर्व्ववदाध्य-
 यनकर्त्तरि । विट् व्यञ् उभ । सर्व्वज्ञे ति ।
 सर्व्ववेद्स् पु० सर्व्वानि धनानि वेदयते लाभयते पात्राय ट्दाति
 विट् नामे षिष् व्यभि । सर्व्वस्वदक्षिणकविविजिज्ञासक
 दागकर्त्तरि ।
 सर्व्ववेशिन् पु० सर्व्वेषां वेरो धार्य्वेनान्त्यस्य इति । नटे ।
 सर्व्वसङ्गतं पु० सर्व्वं सङ्गतस्यति यस्य । पठिधाभ्ये । सर्व्वलो
 विति लि० । [सर्व्वेषु यथञ्जीकरणेन युद्धयात्रायाम् ।
 सर्व्वसद्गहनं न सर्व्वेषां सद्गहनं युद्धार्थं सञ्जीकरणं यत् ।
 सर्व्वसङ्घं पु० सर्व्वं सङ्घते अच् । गुणुशौ । सर्व्वसङ्घिणो वि०
 सर्व्वसिद्धिं पु० सर्व्वेषां सिद्धिरुक्तान् । श्रीकण्ठे । सकलसाधने लि०
 सर्व्वस्य न० कर्म० । सकलधने ।
 सर्व्वस्यदक्षिण पु० सर्व्वस्य दक्षिणा यत् । विश्वजिज्ञासकयागभेदे
 सर्व्वहितं न० सर्व्वेषां हितम् । मरिचे पु० न० सकलहितहेतौति०
 सर्वाङ्गीणं लि० सर्वाङ्गानि ज्ञासोति च । सर्वावयवव्यापक
 'सर्वाङ्गीणे तद्वत्त्वे इति भट्टि । [अन्त्यम् । दुर्गायाम्
 सर्वाङ्गी स्त्री सर्व्वेष्वं व्यापयति सोऽपि या नो ङ् पूर्व्वपदादिति
 सर्वाङ्गुकारिणी स्त्री सर्व्वमनुकराति अङ्गु+ङ् गिति ।
 गालमण्यां । [शान्तिनि लि
 सर्वाङ्गुभूति स्त्री सर्व्वेष्वं धामभूतिर्व्यत् । ज्ञेयविद्ययात्ताम् तत्पर
 सर्वाङ्गुभोजिन् वि० सर्व्वेषामस्य सवाण्यदानि वा भुङ्क्ते
 भज्ति चिति । सर्वाङ्गभक्ते । [भक्त्ये ।
 सर्वाङ्गो वि० सर्व्वेषामस्य सर्व्वमत्र वा भुङ्क्ते वा । सर्वाङ्ग
 सर्वाङ्गभिमन्विन् पु० सर्व्वेष्वं व्यापयते ञ्भिमन्व्यादस्य इति ।
 सर्व्वलाभिसन्धिमति जने ।
 सर्वाङ्गभिसारं पु० अभिषयते व्यद व्यङ्+ङ् मञ् इत्० ।
 चतुरङ्गभैरवसङ्घेन मुद्रयायामेदे । [मति वि०
 सर्वाङ्गसिद्धं पु० सर्व्वेषु अष्टेषु सिद्धाः । बुद्धे सकलामीष्टसिद्धि
 सवाण्यं पु० सर्व्वमत्र टन् सवां ङादेयं सवम । एतन्मन्त्रे
 सर्वाङ्गं पु० सर्व्वेषां चतुरङ्गभैरवाभिषारो इत्यन्भिसारो दत्त ।

श्रीश्रीभूतसर्व्वसैव्याभिषारं कर्म० । सर्व्वजलनेने ।
 सर्वाङ्गपथि स्त्री० कर्म० । 'कुण्डमासीहृरिद्राभिषारस्यैवयचन्द-
 ने । सर्वाचन्दनकपूरैर्मुक्ता सर्व्वान्पथि मृत इत्युक्ते कुण्ड-
 दिङ्मयर्षो ।
 सर्वाङ्गपथिगणं पु० सर्वाङ्गानामोपधीना गण । 'हरामासी
 यथाकृत्त गौलेय रजनीहृयम् । मृतीचम्पकचुल्लङ्गसर्व्वान्पथि
 गणं मृत' इत्युक्ते द्रव्यगणे । [तैलभेदे ।
 सर्पपुं पु० सृ ष्यप सृक् च । (सरिपा) सस्यभेदे । [स्त्रे कृद्भे
 सर्पपतैलं न सर्पपस्य स्त्रे ह सर्पप+ङ्गे ह्यर्थे तैलच । सर्पप
 सन्त न० चल अच् । जले ।
 सलिलं न० सल दलच् । जले ।
 सलिलकुन्तला पु० सलिलस्य कुन्तल इव । यौगले ।
 सलिलराशिं पु० इत् । सघट्टे सलिलनिष्पादयोव्यात् ॥
 सलिलेन्धनं पु० सलिलमिन्धनमिव दाह्यं यत् । वाहवाणे ।
 सल्लकी स्त्री० मय वृत्तं लुक् च ८ गौरा० डीप् । शल्लक्याम् ।
 सल्यं पु० सल्यते कृत् ष्य । यप्ते, सन्ताने च । अच् । कृत्यैः व्यर्कहनेच
 सल्यनं न० स-स्युट् । यथाङ्गे स्त्राने, शोभनिष्पादनव्यापारे,
 शोभयाने, यप्ते, शोभनिष्पीडने, मद्ये च ।
 सल्यस्य् लि० समानं यवो यत्त्व समानस्य च । वयसे 'समयो
 भिरनित' इति रघु ।
 सल्यं पु० समानोपयोगं यत् । तल्यरूपे, एकजात्याश्रये यथा-
 विप्रस्य विप्रजाति क्षत्रियस्य क्षत्रियजाति । 'सल्यस्यप्रयत्न
 सवर्णमिति व्याकरणोक्ते भवानप्रयत्नाभ्यां तल्यस्यो च
 यथा ककारस्य स्थानेन तल्यो मकारादि, मयत्तसाक्षेन
 चकारस्य ककारादि लकारस्य ककार मकारस्य यकार
 हकारस्य वर्णोपयत्तयो वषां । सृष्टं वर्णेन वर्णसङ्घिते लि०
 सल्यहा स्त्री सृष्टं वृत्तेन । लिङ्गतायाम् ।
 सल्यस्य् लि० सृष्टं वाससा । वक्ष्यत्यागविकल्पस्यास्यभेदे वेगयति
 सल्यकल्पकं न० सृष्टं-विकल्पेन कम् । वेदान्तोक्ते शाल्यस्य-
 भेदाङ्गिष्वन्नासङ्घितं ध्यानभेदे, न्यायोक्ते एककल्पं धर्मि
 एतत्परधर्मार्थगाहिति ज्ञानभेदे च ।
 सल्यकाशं लि० सृष्टं विकामेन । मनुक्ते विकल्पिते च्यमद्वेषे च
 सल्यितं पु० सृष्टं । जगत्सृष्टि परमेष्ठरे 'तत् सल्यित्वरेण्य
 चिति श्रुति स्त्र्ये च । [न सृष्टं सल्यित्वो' इति नैषधस्य
 सल्यिचं लि० सृष्टं विद्यति विधं च सृष्टस्य च । निकटे 'सल्यिचोपि
 सल्यिमयं लि० सृष्टं विद्यतेन । रिष्यदापणे ।
 सल्येशं लि० रिष्यदापणे रेसोदेशः सृष्टं भवेन । निकटे, रेसाङ्घितं च
 सल्यं लि० सृष्टं-मरेच्ये यत् । नामे टक्षिणे, प्रतिशुभे च रिष्यो पु०

सव्यसाचिन् पु० सव्येन वामेन सचति सच-गिनि । अर्जुने
 सव्येठ पु० सव्ये तिष्ठति स्या-क अनुक सं-अश्वशदि-पत्वम् ।
 सारथौ । [सारथौ ।
 सव्येष्टु पु० सव्ये तिष्ठति स्या ऋन् किञ्च अलुक्त्वं पत्वम् ।
 ससस्या स्त्री० सह सस्येन । नागदन्त्याम् । सस्ययुक्ते त्रि० ।
 ससत्रा स्त्री० सह सत्वेन । गर्भवत्यां स्त्रियाम्, प्राणियुक्ते त्रि०
 'न समत्वे गुणैर्वि'त मवु ।
 ससन न० सह-हिंसने ल्युट् । यत्रार्थं पशुहनने ।
 सस्य न० सह-यत् । वृक्षादीनां फले, जेवगते धाव्ये च ।
 सस्यमंत्रर पु० सस्यं संवृणोति सस्+ठ-अच् । गानवृत्ते ।
 सस्यसंवरण पु० सस्यं संवृणोति सस्+ठ-ल्यु । अश्वरुणैरन्ने
 सह अश्वः सह-अच् । साहित्ये, साकल्ये, सादस्ये, यौगपद्ये,
 विश्वमानये, सप्तद्वी, सप्तन्ने, सामर्थ्ये च ।
 सह पु० सहते सह-अच् । अथहाथणमासे भाराटिसहिष्णो त्रि०
 सहकार पु० सह युगपत् किरति सौरभम् दूरादौ कृ-अण् ।
 अतिदूरगामिसौरभान्विते आन्ने । भावे षञ् सहकरणे पु०
 सहकारिन् त्रि० सह सम्भूय करोति कार्यं क-गिनि । हेतु
 भेदे स्वमित्ते स्वकार्यकारके हेतौ ।
 सहगमन न० सह+गम-ल्युट् । सहसरणे, सह गमने च ।
 सहचर पु० सह चरति चर-अच् । पीतभिक्षुणा नीलभि-
 रण्डाञ्च । वधस्ये, प्रतिबन्धके, सहाये, चानुचरे च । त्रि०
 'सहचरमधुहस्येति' जुमार' स्त्रियां ङीप् ।
 सहचरी स्त्री० सह चरति चर ट । पीतभिक्षुणां सह-
 चरति धर्मन् चर-ट । धर्मपत्न्याम् ।
 सहज पु० सह जायते जन-ह । सहोदरे, निमर्गे च स्वभावसिद्धे
 'सजजमाकृतानपो'ति भाव' सहोत्पिते च त्रि० ज्योतिषोक्ते
 जन्मलग्नात् तृतीयस्थाने न० । [नेयादौ
 सहजमित्त न० सहजं स्वभावसिद्धम् प्राकृतं मितम् । भागि
 सहजारि पु० सहजः स्वभावसिद्ध अरि । सापत्नभाट-
 पितृव्यपुत्रादौ ।
 सहद्वेव पु० सह टीव्यति द्वि-अच् । माद्रीसृते पाण्डवभेदे ।
 वनायाम् टण्डोत्वये, शारिरोपधौ च स्त्री० गो० ङीप् ।
 सर्पाद्याम् पीतटण्डोत्वलायाञ्च स्त्री० टाप् ।
 सहधर्मिणी स्त्री० सह समानो धर्मोऽस्ति स्या इति । पत्न्याम्
 सहन न० सह-ल्युट् । जमाया, तितिच्चायां, शीतोष्णादिद्वन्द्व
 धर्मपत्ने । सह-युच् । सहिष्णौ, चमागोले च त्रि० ।
 सहपान न० सह पानम् । एकल संद्यादिपाने ।
 सहभाविन् त्रि० सह भवति भू-गिनि । सहाये ।

सहभोजन न० सह एकत्र भोजनम् । एकत्रस्थानागनादौ ।
 सहभरण न० सह स्येन पत्न्या सह एकचितारोहणेन भर-
 णम् । स्यतपतिचितारोहणेन तत्सहितभरणे ।
 सहरसा स्त्री० सह रसेन । सहपण्याम् । रसान्विते त्रि० ।
 सहसू न० सह-यमि । गमे, ज्योतिषि च मार्गशीर्षे मासे पु० ।
 'सहसा सहसा शतमेपर्यरति' भाव' ।
 सहसा अव्य० सह+सो-डा । ङठादित्यर्थे, अश्वत्थान्दित्यर्थे च ।
 सहस्य पु० सहमे वलाय हित' यत् । पौषमासे ।
 सहस्त न० समान हसति हस र । टण्णतमद्वाय, वड-
 मद्वायां, तत्सद्वायिते च । [गादयोषत्व ।
 सहस्तकार पु० सहस्तं कराः किरगायस्य । स्त्र्ये सहस्तकिर-
 सहस्तकारुडा स्त्री० सहस्तं काण्डा यस्याः । श्वेतदूर्वायाम्
 सहस्तदंष्ट्र पु० सहस्तं वडमद्वाया दंष्ट्रा अण् । पाटीनमस्यो
 (नीयान्) ।
 सहस्तदंष्ट्रिन् पु० सहस्तं दंष्ट्रा मन्त्यस्य इति । पाठानमत्स्ये
 सहस्तधारा स्त्री० सहस्तगुणिता धारा । देवतास्नानार्थ-
 वडच्छिद्रयन्त्रनिस्तनड्डजनाटिधारायाम् ।
 सहस्तनयन पु० सहस्तं नयनायस्य । इन्द्रे । महस्तनेत्वादयोषत्व
 सहस्तपत्त न० सहस्तं वडसद्यकानि पत्तानि यस्य । पद्मे
 सहस्तपर्णाटयोषत्व ।
 सहस्तपाद् पु० सहस्तं वहवः पादा अस्य मद्भावः । विष्णौ,
 परमेश्वरे च । 'सहस्तान्न सहस्तपादि'ति पुस्यमृत्तम् ।
 सहस्तपाद् पु० सहस्तं पादाः किरगायचरणा वा मन्त्यस्य
 अच् । विष्णो, सूर्ये अर्कद्वये च । [र्यार्जुने च
 सहस्तभुज पु० सहस्तं वहवो भुजा अस्य । विष्णो, कार्तवीर्यी-
 सहस्तमूर्ध्वन् पु० सहस्तं वहवो मूर्धानोऽस्य । विष्णौ, सहस्त-
 शीर्षाटयोषत्व । [र्जुने, विष्णौ च
 सहस्तवाङ्ग पु० सहस्तं वाहवोऽस्य । वाणामुरे, कार्तवीर्या-
 सहस्तवीर्या स्त्री० सहस्तं वह्वनि वीर्याग्यस्या । दूर्वायाम् ।
 सहागतानर्याञ्च ।
 सहस्त्रवेध न० सहस्तं वहवो वेधा अस्य । चुके ।
 सहस्त्रवेधिन् न० सहस्तं विध्यति विध-गिनि । हिङ्गौ ।
 अश्ववेतसे, कस्तूर्याञ्च पु० । सहस्त्रवेधकर्त्तरि त्रि० ।
 सहस्त्रशिखर पु० सहस्तं वह्वनि शिखराग्यस्य । विन्ध्यपर्वते
 सहस्ता स्त्री० सहस्तं वलानि मन्त्यस्याः अच् । अश्वठायाम् ।
 सहस्तांशु पु० सहस्तमशवो यस्य । सूर्ये, अर्कद्वये च । [द्विचरे च
 सहस्ताञ्च पु० सहस्तमचीणि यस्य पञ्च समा० । इन्द्रे, विष्णौ,
 सहस्तार न० सहस्तमारा कोणा अस्य । शिर'स्थिते सपुत्रा

नाहोमध्यस्थं सङ्ख्यद्वयकमते । [ऋषादौ पाठीने च ।
 सङ्खिन्नु उ० सङ्ख्यै सैथानि सन्त्यस्य इति । सङ्ख्यसंन्ययुक्ते
 सहा स्त्री सहते सङ्ख्यश्च । सहप्रथमा, सहकुमार्या, दण्डोत्-
 पलाया प्रथिव्या, सुकृन्निष्ठासु, राक्षसाया, सार्थवीर्या,
 सर्वकङ्काला, नारोपुत्रे च ।
 सहाचर उ० सङ्ख्य व्याचरति व्या+चर-अच् । भोतकिष्ठात् ।
 सहाय उ० सङ्ख्य एति इण-अच् । सङ्ख्ये, अतकूले, असायत-
 क्लोऽपि सहाय एवेति' उभार । [सहायसहायै च ।
 सहायता स्त्री-सहायाना समङ्ख्य तभावे वा तत् । सहाय्ये
 सहार उ० सङ्ख्य एकदेशं गच्छति दूर गच्छति शौरभेण
 ऋ-अच् । आभे । हाटोरुच्य सङ्ख्ये इरेण । सहप्रत्यये ।
 सहारोत्य वि० सङ्ख्य आरोग्येण । रोगग्रन्थे ।
 सहस्रान न० सङ्ख्य आसतेऽत्र व्यास-सुष्ट । एकासने ।
 सहित वि० सङ्ख्य कृति प्र० समोऽन्यलोप । सम्यग्रहिते
 सङ्ख्य-वा इट्, सङ्ख्य इत्त् वा । समभिव्याहृते ।
 सहित् वि० सङ्ख्य इत् वा इट् । सहप्रतीये । इहभावे । सो
 दाथल स्त्रिया ङीप् ।
 सहित् न० सहितेऽनेन सङ्ख्य-इत् । सहनशापने धर्मभेदे ।
 सहित् वि० सङ्ख्य-इत् । सहनशीले । [विरहप्रसंगेयसङ्ख्य
 सहित्पुता स्त्री-सहित्प्रोभां वत् । जनायाम् ग्रीतोत्पादिने
 सहित्दय वि० सङ्ख्य हृदयेन । प्रथमाश्रिते, काव्याभिभावनाभीम
 परिकरुणै 'सङ्ख्यदुपरीषा कतिपये' इति रसगङ्गाधर
 सहित्त्वे उ० हृदयस्य लेख कानुस्यकरण हृद्भावे सङ्ख्य
 हृदयेन । 'विषिक्रिया सु हृदये अन्ये यस्मिन् प्रजायते ।
 सहित्त्वेऽन्य विषयेभिस्युक्ते द्रुमित्ताने ।
 सहोक्ति स्त्री-सङ्ख्य उक्ति । सङ्ख्यकथने, एकोक्ति, सङ्ख्य गन्द-
 श्लोक्तिव्य । अर्थासहायभेदे । [पर्यभाषायाम् ।
 सहोत्त उ० न । सहते आतपादाद्य सङ्ख्य यत् कर्म० समोना
 सहोत्त उ० सङ्ख्य जटा येन । 'या गर्भिणीं सखिद्वये जात
 जातापि वा जती । नोद स गर्भे भवति सहोत्त इति
 चोच्यते इति अन्तः सहायतगर्भायां परिषीतायां स्त्रियां
 जाते पुत्रभेदे, सहोत्त इत् आजाते जन-इ । सहोत्तलो-
 सुक्तापि । [मिग्न्या स्त्री
 सहोदर न० सङ्ख्य सभासदर यस्य । एकसमभजाते भ्रातरि ।
 सहान् न सहायस्य भाव तत् वि० । साहाय्ये 'तदाथे सहा
 मरुदोदिति' इराषम् सङ्ख्य भाव यत् । आरोग्ये, वायु
 साधुर्थे च । कर्त्तव्ये यत् । सोदर्थे वि० पुत्रान्पददेशमपी
 पत्ये ससंतभेदे उ० ।

सा स्त्री सो-इ । गौर्या, लष्ठायाश्च ।
 साख्य न० सख्यायतेऽत्र सख्या सम्यग्ज्ञान साख्यत्वात् ।
 सम्यग्दर्शने 'यथा तैऽभिहित्ता साख्ये इति गीता सख्या
 मूलप्रत्ययत्वादिदार्ढ्याना गणनमत्र प्रज्ञायाम् । कृपितप्रथोति
 दर्शनशान्ते परसवर्षे' साङ्ख्यमथुभवत् साङ्ख्योक्तयोगे उ० ।
 साधातिक वि० सधाताय हितम् उष् । सहातकारके ।
 ज्योतिषोक्ते जन्मनक्षत्रावधिषोडशमन्त्रे च 'देहद्रविष्य
 बभूना नाश साधातिके तथे'ति ज्योतिषम् परसवर्षे
 साहातिक्रमपि अभयत् ।
 साहितिक न० सहट प्रत्ययस्य सत्परति उष् । ददात्तसाहि
 न्यायभेदे, सहटो दटसात् फलति उष् । सदा फले ।
 परसवर्षे सान्द्रैकिकमथुभवत् । [कारके ।
 सायातिक उ० सख्यत्वात्वायै अक्षम् उष् । मोतेन वाणिज्य
 सायुगीन वि सयुगे युजे सायु ख । रणक्षये ।
 साराविष्य न० समु+स-भावे विणि तत सार्थेऽण् । व्याप्ते
 हृद्गादिकोलाहते । [अण् । ज्योतिर्विज्ञिति, गणके ।
 सावत्सर उ० सवत्सर तन्नाशोपयोगिग्यास्त नैति व्यधीते वा
 सावत्सरिक वि० सवत्सरे भव उष् । प्रतिवर्षकर्मथे आङ्के
 सावादिक उ० सम्यग्वादायात् उष् । नैयायिके ।
 साशयिक वि० सशयमापत् उष् । सन्दिहाने सशयशुक्ते,
 सशयविषये च । [भने, सहारोपयोगिनि वा पदाथे
 सासारिक वि० सहाराय हितम् तत्र भवे वा उष् । सहार-
 सासिद्धिक वि० सविद्धि स्तभावसिद्धि तया निर्दत्त उष् ।
 सभावसिद्धे । 'सासिद्धिकसदाहृतमिति भाषापरिच्छेदे ।
 साकम् अथ्य० सङ्ख्य अकति अक-अन् सादेय । साहित्ये ।
 साकल्प न० सकल्प्य भाव पञ् । सहदाये । सार्थे अथ् ।
 सकले, होमाथं मिश्रितेषु तिहादिद्रव्येषु च ।
 साकाङ्क्ष वि० सङ्काङ्क्षया । साभिहाये, शब्दबोधोपयोग्या
 काङ्क्षाशुक्ते पदभेदे च ।
 साकार वि सङ्ख्य आकारेषु मूर्त्त्या । मूर्त्तिविशेषे सावयवे च
 साकुल्य उ० सङ्ख्य एव सार्थेऽण् । सङ्ख्यस्य इत् ।
 साकेत न साकियते आकेत सहाकेतन । अथोभ्यापुरे
 'जनस्य साकेतमिवाधिन इति उष् ।
 साक्तिक उ० सङ्ख्ये हित उक् । यने । सङ्ख्या समाहार तक्षे-
 टम वा उक् । सङ्ख्यस्ये न । तक्ष्यन्ति वि ।
 साक्षात्-अथ्यः सङ्ख्य अथति अथ आति सादेय, सङ्ख्य अथ
 भवति अथ किप् वा । प्रथमे तद्विषये च 'यदुपासात्
 दपरोच्चाद्मङ्गे ति इति ।

साक्षात्कार पु० साक्षात्+क.वञ् । प्रत्यये ।
 साक्षिन् वि० सह-अदि अस् इति साक्षाद्द्रष्टा इति वा
 नि० । साक्षाद्द्रष्टरि । स्त्रियां डीप् । परनेन्द्रे पु०
 'साक्षी चेता. केवलो निर्गुणश्चेति श्रुति । अथमेव साक्षि-
 चेतन्वत्येन वेदान्तपरिभाषादौ स्वीकृतः ।
 साक्ष्य न० साक्षियो भावः कर्म वा ष्यञ् । साक्षिकर्मणि,
 व्यवहारविषयवृत्ततान्त्वकथनरूपे तद्भाषे च । 'यः
 साक्ष्यमन्वतं वदेति'ति सृष्टिः । [च ।
 सागर पु० सागरेण निर्हृत् अण् । सहद्रे, सगभेदे, मह्याभेदे
 सागरगामिनी स्त्री० सागरं गच्छति गम+णिनि न शत्वम् ।
 नद्यां, स्तुत्सैलायाञ्च । [एधिव्याम्
 सागरनेमि स्त्री० सागरः नेमिरिव वेदनाकारो यस्याः ।
 सागरलेखला स्त्री० सागरो नेखलेव यस्याः । एधिव्याम्
 सागरालय पु० सागर आनयो यस्य । वरुणे ।
 सागरोत्थ न० सागराद् उत्तिष्ठति उद्+स्था क । सासद्रत्नाणे
 साग्निक पु० रुहाग्निना अग्निहोत्रेण वा कप् । श्रौतस्मार्त्ता-
 ग्नियुक्ते, अग्निहोत्रिणि द्विले च ।
 साङ्गर्थ्य न० सहकरस्य भावः व्यञ् । परस्परभावसमानाधिकरण्य
 वृत्तिरूपे न्यायोक्ते जातिबाधके दोषभेदे, पूर्वोक्तसङ्करस्य धर्मे च
 साङ्ग वि० सहाङ्गेन । अङ्गयुक्ते 'साङ्गं तत् क्रियते पुनरिति म्'०
 साङ्गतिक वि० सङ्गत्वा निर्हृत्तः ठण् । सङ्गते ।
 साङ्गामिक वि० संप्रामाद्य प्रभवति ठण् । सेनापतौ, युद्धोप-
 योगिरघादौ च ।
 साचि अव्य० सच-रण् । वक्त्रे, तिर्यग्धे च । [नर्णवायाम् ।
 साचिवाटिका स्त्री० साचि वधा तथा वटति खुन् । श्वेतपु-
 साचीकृत वि० असाचि साचि क्रियते स च्चि-नि० दीर्घः ।
 वप्रोक्तते 'साचोक्तवा चारुतरेण तस्यासि'ति कुमारः ।
 साट प्रकाशने अट्+चु० उ० स० सेट् । साटयति ते अससाटत् त
 साटोप वि० सहाटोमेन । सगर्वे, विकटे च ।
 सात वृत्ते अ० सु० उ० म० अक० सेट् । सातयति ते अससातत् त
 सात न० सात-अच् । वृत्ते । सन-क्त । दत्ते, नष्टे च ।
 सातला स्त्री० सातं सुखं लाति ला-क । चर्मकपायाम् ।
 साति स्त्री० सन-क्तिन् । अवसाने । दाने, तीव्रपीडायाञ्च ।
 सातीनक पु० सतीनयव स्वार्थे अण् । सतीनकवृत्ते (सुद्रुसट्ट
 सात्विकि पु० सत्वकस्य दृष्टिवंश्यान्वमस्यापत्यम् अण् । शिनेर्नपरि
 सनामख्याते दृष्टिवंशे च्चि यभेदे । [विहृतदेशभेदे
 सात्वत् पु० सत्वमेव सात्वतवति अत-क्तिप् शक० । यादवा-
 सात्वत पु० सत्वमेव सात्वतस्यस्य त सत्वशुषोपाधिके विष्णौ ।

सात्वतो दृगस्य राजा अण् । विष्णौ, मास्त्रदेशाधिदे
 न्ठमे वक्ष्यु तस्य लुक् 'भगवान् सात्वतां पतिरिति
 पुराणम् । 'मयं सत्वाययं सत्वगुण सेवेत केगवम् ।
 योऽनन्यत्वेन मनसा सात्वतः समुदाहृत' इत्युक्ते वैष्णवे
 यदुयंशे अंगुपदे न्ठमभेदे च । यदुयंशोत्पन्नत्वेन शिशु
 पालनादिति स्त्री० डीप् । सा च नाटकस्य वृत्तिभेदे च ।
 सात्विक पु० सत्वात् सत्वगुणप्रधानात् विष्णोर्भवेति ठण् ।
 चतुर्भुजे ब्रह्मणि तस्य विष्णुनाभिक्रमनज्जवात् तदात्मम् ।
 सत्वमेव सात्वतस्यस्य ठण् । विष्णौ । सत्वगुणेन तत्पार्थिव्येण
 मनशा वा निर्हृत्त ठण् । सत्वगुणजानि, सत्वप्रधान
 मनोविशेषजन्ते च गृह्णारादिरसाद्यगुणे भावभेदे च ।
 सत्वप्रधाने जने वि० । 'आहारा सात्विकप्रिया' इति
 गीता । दुर्गायां स्त्री० डीप् ।
 साटनी स्त्री० साटने रोगा अनया मट-णिच् ल्युट् । कटुव्याम्
 सादि पु० सट-रण् । सारवौ, योद्धरि च । अयमन्त्रे वि०
 सादिन् पु० सट-णिनि । अश्वारोहणकर्त्तरि, गलारोहिणि,
 रघारोहिणि च । अयमन्त्रे वि० ।
 साट्टस्य न० सहस्य भावः ष्यञ् । तद्विद्वये सति तद्गतभूयो-
 धर्मरूपे समानधर्मे, देन सह यस्य साट्टस्यं मसिद्धं तत्
 वृष्टदभिधाने वक्ष्यते ।
 साधक वि० साध-खल् । सिध-णिच्-खल् साधादेशः वा ।
 साधनकर्त्तरि, तन्वोक्ते सन्वादिमिद्धिकारके शिष्ये च ।
 'साधकः सिद्धिमाप्नुवाटि'ति तन्वम् ।
 साधन न० साध्यतेऽनेन सिध-णिच्-ल्युट् साधादेशः । करणे,
 क्रियोत्पादके हेतुभेदे 'क्रियाया. परिनिष्पत्तिर्व्यापाराद-
 नन्तरम् । विवक्ष्यते यदा यत्र करण तत्तदा'सृष्टमिद्व्युक्ते
 क्रियासाधकव्यापारवतिकरणे, सैन्धे, युद्धोपकरणे पुंशिङ्गे,
 नारकभेदे, प्रसाधे, अनुभाषके हेतौ च । भावे ल्युट् ।
 नारणे, सत्वसंस्कारे, अग्निदाने, गतौ, निष्पादने, अरुगमने,
 सिद्धौ च । कर्मणि ल्युट् । द्रव्ये, धने, मैत्रे च ।
 साधर्म्यं न० सधर्मस्य समानधर्मस्य भावः व्यञ् । स्वकीयासा-
 धारणधर्मरूपे लक्षणे 'यदुक्तं यस्य साधर्म्यमिति भाषा-
 परिच्छेद । समानो धर्मोयस्य तस्य भावः व्यञ् । समान
 धर्मे यथा पद्ममिव सुन्दरं सुप्रमित्वादी सौन्दर्यम् ।
 साधारण वि० सह धारणया स्वार्थेऽण् । सदृशे, अनेक
 स्वत्वव्येकस्मिन् धने 'साधारणं समान्वित्य यत्किञ्चिद्वाह-
 नादिकमिति'सृष्टिः । स्त्रियां गौरा० डीप् । सा च कुञ्चि
 काया, वेद्यादिनायिकायाञ्च न्यायोक्ते 'यः सपत्ने विपत्ने च

भवेत् साधारणस्य न' इत्युक्ते हेत्वाभासभेदे उ० । यथा
वर्तमानं न्यासादिवादी दृब्यलक्षेण सपत्ने पर्यन्तं, विषये
हृदादी च स्थित इति साधारण्ये ।

साधारण्यधर्म उ० कर्म । 'अहिंसा सत्यमस्तेय शौचमिन्द्रिय
नियमः । दमनमाज्जं दान धर्मं साधारण्यं विदु-
रित्युक्ते अहिंसाशौचं सर्व्यपर्यायमसत्यं धर्मं ।' यथा
युक्ते सपत्नेशो घनानधर्मं च रद्द रजत नयेति सपत्ने
रद्दरजतयो सामान्यधर्मसाक्षिकत्वात्साध्यत्वादि ।

साधितं त्रि० निध-निष्-क्त । साधिते, प्रमाणादिना उद्भाषिते च
'साधितात् दमक भत'मिति कृति निष्पादिते' मोषिते च
साधिते च त्रि० सद्य अर्थित्वेन स्यात्तद्वत् द्विपदद्वयं । अथि-
देवतासहिते साधिभूतसाधियत्वात्पि परमेधरे ।

साधितं त्रि० अतिप्रयत्ने साधु वाडो वा इत्तुं साधादेयं टि
लोपो वा । अत्यनदृष्टे, अतिबाधौ, अतिशोभने च ।

साधिष्ठानं त्रि० सद्य अधिष्ठानेन । साधिष्ठिते तन्त्रोक्ते
पट्टचक्रमध्ये सुमुक्तामध्यस्थे चक्रभेदे च ।

साधीयस् त्रि० अतिप्रयत्ने साधु वाडो वा साधादेयं टि
लोपो वा । अत्यनदृष्टे, न्याये, साधुतरे च । क्षिया शीप् ।
साधु त्रि० साध उभ । उत्तमकृत्साधते, सुन्दरे, मनोहरे, उचिते
च । क्षिया वा शीप् । समौ जिने च 'न प्रकृत्यति घनाने
नावमाने न कृत्यति । न कृत् प्रकृ मयादेवेति साधु-
च'मित्याद्युक्तधर्मनति जने बाहुंभिके च उ ।

साधुमुष्मं न० साधु इत्य यत् । स्वस्वपद्मे । कर्म । उत्तमकृत्पुं
साधुवाङ् इ० कर्म० । विभोते सुदिक्षिते षोडशे ।
साधुवाङ् इ० साधु यथा तथा बहुति चिनि । विभोतेऽपे
सुन्दरबहुनकर्त्तरि त्रि ।

साधुष्टय उ० कर्म० । सद्व्यवहारे, बहव्यवहारे, शोभनवैश्यामेव
साध्य उ विधु चिन् यत् । मनोमन्वा तथा प्राणो नरोऽ
पानच शोध्यताम् । निर्धनोत्तरवर्षेण दमो नारायणो यथा
प्रभवेति धनाप्यता साध्या हाग्य देवता इत्युक्ते हाद्
सम्बन्धे गणदेशाभेदे विभक्त्याऽपि योगेषु पञ्चविंशो
कोत्ते च । साधोश्च त्रि । अष्टादशस्त्रिंशदेषु प्रमाणादिना
उद्भाष्ये ददाते । 'प्रतिप्रादेशमिषुष्य साध्यं नृत्कारणानि
तम् । त्रिपिन चो बहुदृष्टं पत्रं पञ्चविंशोरित्युक्ते अथहादे
आभासोऽपि प्रतिपद्ये च उ । अत्रुमिष्य आधमोदे बहुहादी
च जना बहुसाधु भूमादिवादी विषया'अर्थित चिह्न
आद्य । साध्यमस्ति चर्तं अ'राष्ट्र । साध्यवति च उ०
'साध्यनिर्हरे प्रतिपद्येति न्यायपरम्परा साध्यरत्तवा पदनि

ह्येय इति दीधितिकार सक्तार्थे, तन्त्रोक्ते सन्ध्यात्वे, या
स्यमन्वस्य स्यात्तुल्यताप्राप्त्यर्थस्य द्वितीयपञ्चमादिने
'सिद्ध साध्यं सुद्विधीयते' कथं चोया मनोविभक्ति
त्युक्ते मन्त्रभेदे च विस्तरो दृष्टदमिधाने ।

साध्यता स्त्री साध्यशक्तिविविधेयस्य भाव तत् । अत्र-
मिति विधेयत्वात्पे न्यायोक्ते विषयताभेदे ।

साध्यतापच्छेदकं उ० साध्यतासम्बन्धित्वात् विशेषयति अय-
च्छेदकम् । येन रूपेण यत् साध्यतारूपा विषयता
तस्मिन् धर्मे । यथा बहुसाधु भूमादित्यव बहिः साध्य
तस्य साध्यता बहुसाधुभक्तिसन्तीति बहुसाध्यता
अवेदकम् ।

साध्यसिद्धि स्त्री० साध्यस्य सिद्धि विनिर्णय विधु क्तिन् ।
साध्यस्य बहुसाधे अत्रुमिष्यादिना साधनाधेने निर्णये
नियता, साध्यस्य प्रतिप्रादेशस्य सिद्धिनिश्चयो यत् ।
अथहादे प्रतिप्रादेशस्य साधुनिष्ठाकादिभि विनिययत्तम्
अथहादपादे च ।

साध्यस न० साधु+यस्यति अथ-अच् । भवे ।

साधी स्त्री० साधु-शीप् । भेदात्, 'आचक्षते' उदिता कृते
शोभिते क्विप्ता लृप् । अते स्थिते या प्रत्यौ साधी
श्रेया चक्रित्तत्सुक्तवचपाया क्षियात् ।

सानन्त् त्रि० सद्य अानन्देन । आनन्दसहिते सानन्दं मन्दि
कृतेति साधुतोमापवम् ।

सानु इ० न० अन्-अच् । पर्यन्तस्य सप्तमभेदेये प्रस्ये, चन
वातस्यै, पयि, अये कोविदे अर्थे पठ्य च ।

सानुजं न० सानो आनते जन इ । मधोऽखरोक्षे । सुखरहणे
उ । कृत्तजेन अन्नुजसहिते त्रि० ।

सानुमात् उ० सात्तस्यस्य सत्तत् । पर्यन्ते ।

सान्नापनं न० सन्नापयति कर्म+अप चिच स्युट् स्यापिण ।
'गोमूत्रं गोमयं चीरं दधि सर्षपः कुशो'अम् । एकस्मात्
परास्य कृत्त सान्नापनं रिडु रित्युक्ते टाङ्माद्यं मत्तभेदे ।

सान्नारं न० सद्य अन्तरेण वाद्यम् । विरने अथभाससहिते च
सान्नातिकं त्रि० सन्नापनं प्रवोक्तमवशा उक् । सन्नापन
साधने विधानभेदे । [अथवा'अन्त्' साध्यापवतीत्यर्थे ।

सान्त्वं च तुल्यवचरत्वे सद्य सु+अन्+अच् । सान्त्वयति त
सान्त्वं न सान्त्व-अच् । अथवा'अन्त्' सान्त्वयति त
सान्त्वं न सान्त्व-अच् । अथवा'अन्त्' सान्त्वयति त
सान्त्वं न सान्त्व-अच् । अथवा'अन्त्' सान्त्वयति त
सान्त्वं न सान्त्व-अच् । अथवा'अन्त्' सान्त्वयति त

सान्दीपनि पु० सन्दीपनस्यापत्यम् इज् । रामकृष्णयोराचार्ये

अवन्तिपुरवासिनि उनिभेदे । [मनोज्ञे च वने न० ।

सान्द्रं लि० अदि-रक् सह अन्द्रेण । निविडे, न्द्री, स्निग्धे,

सान्द्रपुष्प पु० सान्द्रं पुष्पस्य । विभीतककृत्त्रे ।

सान्द्रस्निग्ध लि० सान्द्रं स्निग्धे । अतिहृद्ये अतिमनोहरे च

सान्द्रिक पु० सन्ना सुराच्यावनं गित्यं वेत्ति ठक् । शौण्डिके

सन्धिः प्रयोजनस्य ठण् । सन्धिकर्त्तरि लि० ।

सान्ध्य लि० सन्ध्याया भवः अण् । सन्ध्याकालिके ।

सान्नाय्य न० सन्नीयते सम्+नी-ण्यत् नि० । सन्नादिना सं-

स्त्वायै हतादौ । [ति० दुर्गावाहनमन्त्रः ।

सान्निध्य न० सान्निधिरिव षज् । नैकथे, 'सान्निध्यमिह कल्पये

सान्निपातिक लि० सन्निपातात् विदोषविकारात् आगत-

तेन निर्दोषो वा ठक् । सन्निपाताच्चाते रोगे 'विकारे

सन्निपातिके' इति कुमारः ।

सान्नासिक पु० सन्नासः प्रयोजनस्य ठक् । सन्न्रासिनि ।

सापत्न्य पु० सपत्न एव स्वार्थे षज् । शत्रौ, सपत्यां भवः

तस्या अपत्यं वा यज् । सपत्नीपुत्रे । अण् । सापत्नोभ्युभयत्

सापिण्ड्य न० सपिण्डस्य भावः षज् । दायाशौचपहणाद्युप

योगिनि ज्ञानिवर्धे सापिण्ड्यां सापत्नौरुपमि'ति सृष्टिः [हार्दे

सापत्नदीन न० सपत्निः पदैः उच्चारितैर्निर्दोषं तम् खज् । सख्ये सौ-

सापत्नौरुप लि० सपत्न पुरुषान् व्याप्नोति अण् । सपत्नरुपव्यापके

साफल्य न० सफलस्य भावः षज् । सार्धेभ्यः, सम्पूर्णतायाञ्च ।

साम सान्त्वने अट्+उं+उं+सं+सेट् । सामयति ते अससामत् त

सामग पु० साम तद्वेदे गायति । सामवेदाध्याविनि ।

सामगर्भ पु० साम गर्भे यस्य । विष्णौ ।

सामग्री स्त्री० न० समगस्य भावः षज् स्त्रीत्वपक्षे ङीप् ङीपि

यलोप । समस्ततायाम् 'प्रायेण सामग्र्यविधा'विति कुमा-

रः स्वार्थे षज् । कारणसमूहे, इत्ये च स्त्री० ।

सामञ्जस्य न० समञ्जसस्य भावः षज् । औचित्ये ।

सामन् न० सो-मनिन् । 'अग्निं द्रुतं हृषीमहे, इत्यादिके

वेदभेदे, तलोक्तासु ऋजु गानभेदे 'ऋच्यधूढं साम गोधते

इति' खान्दोग्यम् । राज्ञां 'साम मेदस्तथा दानं दण्ड्ये'-

त्युक्ते शत्रुवशीकरणोपायभेदे, म्रियवाक्यादिना सान्त्वने च ।

पशुवन्धनरज्जौ स्त्री० ङीप् ।

सामन्त पु० संह्लिष्टोन्तः एकदेशो यस्य समन्तस्तस्येश्वरः अण् ।

स्वविपयानन्तरवर्तिदेशाधिपे ष्टेपे । समन्ताङ्गव' अण् टि

लोपः । अष्टप्रजासु (मडल) यं परस्परया मौलाः

सामन्ता'वेति सृष्टिः ।

[कालोचिते च ।

सामयिक लि० समये भवः उचितो वा ठज् । समयभवे,

सामयोनि पु० साम योनिस्तत्पत्तिम्यान् यय्य । इन्निनि,

तेपाञ्च सामयोनित्यक्तं पाञ्चक्रायै 'सूर्यस्याण्डकपाते द्वे

समानौय प्रजापति' । इन्नाभ्या परिष्टज्ञाय सप्त सामान्य

गायत । गायतो ब्रह्मण्यस्तायाग् सद्यत्वेतर्भतद्रुजा' इति ।

चतुर्मुष्टे ब्रह्मणि च ।

सामर्थ्यं न० समर्थस्य भावः षज् । देहजे चले शक्तौ योग्य-

ताया, सङ्गतायैतायाञ्च । [समवायमर्वाभ्यनि लि० ।

सासवायिक पु० समवाये प्रसृतः ठज् । मन्त्रिणि । तस्येदम् ठज् ।

सामाजिक पु० समाजः समावेशने प्रयोजनस्य । सभ्ये ।

सामान्य न० समानस्य भावः षज् । साठश्वप्रयोजकधर्मं यया

स्यं पञ्चमिष्य इन्द्रमित्यादौ सौन्दर्यादि । समानमेव

स्वार्थे षज् । द्रव्यगुणकर्मसु तुल्यतया स्थितायां जातौ ।

सामान्यलक्षणा स्त्री० सामान्यं साधारणधर्मः लक्षणं यस्या' ।

न्यायोक्ते अनौकिकप्रत्यक्षसाधने उपायभेदे । यदा एक-

घटज्ञाने घटत्वरूपसामान्यधर्मज्ञानात् सकलस्य घटत्व-

वतो ज्ञानम् । [रणभिर्यां वेत्यायाम् ।

सामान्या स्त्री० समानैव स्वार्थे षज् अजा० टाप् । साधा-

सामि अथ० साम-इन् । अर्द्धे 'सामिषटिते'ति नैपधम् ।

सामिधेनी स्त्री० सम्-इन् करणे ल्युट् नि० । अग्निमि-

न्धनसाधने ऋग्भेदे, समित्काष्ठे च ।

सामीप्य न० समीपस्य भावः स्वार्थे वा षज् । नैकथे निकटे च

'सामीप्याश्लेषविषयव्याप्त्याधारश्चतुर्विध' इति व्याकरणम् ।

सामुद्र न० समुद्रे भव अण् । (करकच) लवणे ।

सामुद्रक न० समुद्रेण प्रोक्तम् षुण् । हस्तादिरेखादिना स्त्रीपुं-

सुशुभाशुभलक्षणज्ञापके अन्यभेदे, 'वामभागे तु नारीणां

दक्षिणे पुरुषस्य च निर्दिष्टं लक्षणं तेषां समुद्रेण

चयोदितमिति' 'सामुद्रकसारसुद्रेण'ति नैपधम् ।

सामुद्रिक लि० समुद्रेण प्रोक्तम् ठज् । स्त्रीपुं सुशुभाशुभ-

लक्षणज्ञापके अन्ये । [ठण् । युक्ते परलोकसाधने लि०

साम्प्रदायिक न० सम्प्रदायाय आपदे परलोकाय वा हितम् ।

साम्प्रतम् अथ० सम्+प्र+तन-अद्युक्ते । उचिते ।

सास्वर न० सस्वरदेशे भवम् अण् । सस्वरदेशोक्ते लवणे

साम्भवा स्त्री० सम्भवः अस्यस्य प्रजादाय् गौ-ङीप् । रत्नलोभे

सास्य न० समस्य भावः षज् । तुल्यत्वप्रयोजके साधारणधर्मं

साम्नाज्य न० सम्नाज' भावः षज् । सार्वभौमत्वे 'भेजे

साम्राज्यदीक्षितमिति रघुः 'लक्षाधिपत्यं राज्यं स्यात्

साम्राज्यं दशलक्षके' इत्युक्ते दशलक्षयोजनाधिराज्ये च ।

साय उ० सो-अञ् । दिनान्ते, वाषे च ।
 सायसन्ध्या स्त्री० सायम् दिनान्ते सन्ध्या, तत्र सन्ध्यायते सन्+
 ध्यै-धञर्थे क वा । दिनान्तसन्ध्यायाम् दिनान्ते-उपास्य
 देवताभेदे च । भावे अह् । तत्रोपासनायाम् ।
 सायक उ० सो-षुल् । वाषे-षुङ्गे च ।
 सायन्तान्त्रि० सायम्भव शूलुं ङट् च । दिनान्तान्त्रि० त्रिय
 ङीप् । “सायन्तान्त्रि० तिघिप्रत्यय” इति भट्टि ।
 सायमुद्धा स्त्री० सायकस्य उद्धोयसा ५, थ० । गरुडुद्धावच् ।
 सायम् अथ सो-अङ् । दिनान्ते “साय सन्ध्याति वर्जित” इत्युद्धट्
 सायाङ्ग उ सायोऽङ् एक० त० ट्च् स्यादेश् । दिनान्ते,
 “सायाङ्गस्त्रिघञ्चर्त्तं स्यात् आह तत्र न कारयेदिति” स्य-
 तुक्ते पञ्चधाविभक्तदिनस्य तिमूलांशके पञ्चमे प्रपेऽये च ।
 सायुज्य न० सञ्च युनक्ति-युज्-किप् सादेश् सयुह् तस्य भाव
 प्यञ् । सञ्चयोगे पञ्चविधसंज्ञामध्ये एकत्रसमवस्थानरूपे
 सक्तिभेदे च । [सारत् त ।
 सार दीर्घल्ये अद्० सु० उभ० सक० षेट् । सारयति ते अस्
 सार न० सृ-अञ्, सार-अच् वा । जले, धने, न्याये, नव-
 नीते, लौहै, मने च । बले, स्थिरराये, मज्जनि, सर्जंकारे, वा-
 यौ, रोमे, अतिहृते दध्यमे च उ० न० । षेठे, वरे च त्रि०
 सारक उ० सारयति रेचयति सृ-षिच्-षुल् । जयपाले ।
 रेचकद्रव्ये त्रि० ।
 सारखद्विर उ० कर्म० । विट्पद्विरे ।
 सारगन्ध उ० सार श्रे षोऽगन्धोयस । चन्द्रे ।
 सारघ न० सारघाभिर्निर्घंत्तम् अण् । मयुनि लौहै ।
 सारङ्ग उ० सृ-अङ्गञ् । चातकखगे, हृदिपे, गजे, भङ्गे
 खले, राजहृषे, विदस्ये, वाद्यभेदे वस्त्रे, नानावर्षे मयूरे
 कामदेवे चामे, जेये, आमरणे, पद्मे, गङ्गे, चन्द्रे, कपूरे
 उपमे, कोकिले, मेघे, सिद्धे, रातौ, भूमौ, दीप्तौ च । सार-
 मङ्गलस्य सक० । सारङ्गोऽपि चित्तमृगादौ ।
 सारङ्गिक उ० सारङ्ग मृगं हृदि ठक् । व्याधे ।
 सारज न० सारात् दध्यपात् ज्ञायते जन-ङ् । नवनीते ।
 सारण न सृ-षिच्-षुल् । गन्धभेदे, अतोसाररोमे, रावध-
 यन्त्रिने च । भद्रवलायाम् आम्नातले च उ ।
 सारणि(णी) स्त्री० सृ-षिच्-अनि वा ङीप् । सुद्रनद्यां,
 प्रसारिण्याम् धहेपेच पङ्गवाद्यादिबोधने ष्योतिषयन्-
 भेदे च ।
 सारतर् उ० सारप्रधान अक्षप्रधानकार् । कदशीहृषे ।

सारथि उ० सृ-अधिष्, सृह् रथेन हरथ योटक ।
 नियुक्त इच् वा । रथादिवाहनभेदेने नियन्त्रि ।
 सारदा स्त्री० सार ददाति दा-क । सरसत्वात् “सिष्य
 यति गृहीत्वा सारदेति” शिवस्य । सारदातरि त्रि०
 सारद्रुम उ० साराडोगाद्रुम । रादिरहृषे ।
 सारभाग उ० न० कर्म० अङ्गतिभयाते, श्रेष्ठपाते च । [हृषे
 सारमूपिका स्त्री० सारे मूपिकेवापहारकत्वात् । देवदा
 सारमेय उ० स्त्री० सरमाया कथ्यपपत्त्या अयत्त्वम् ट्च्
 कुवुरे । तद्योमिति स्त्री० ।
 सारलौह न० लौहैषु सार राज० । लौहसारे (रश्मपात्) ।
 सारव त्रि० सरत्वा भव अण् त्रि० । सरयूनदीभवे ।
 सारस न० सरोऽभिजमो नियतवसतिरस्य अण् । पद्मे, कश्य
 भरथे च । सृह् रथेन स्त्रार्थे अण् । चन्द्रे, खनामख्या
 पक्षिणि च उ० । तद्योमिति स्त्री० । सरसददम् अण्
 सरोवरसम्बन्धिनि त्रि ।
 सारसन न० सार सनोति सन-अच् । स्त्रीकस्याभरणे, क
 क्षाम् कक्षुकदाट्याय मध्यकाये निबद्धे, पट्टिकादौ च ।
 सारस्वत उ० सरस्वती देवताऽस्य, सरस्वत्याद्दे वा अण्
 विसदृशे, देगभेदे, पञ्चगौडमध्ये प्राङ्मुखभेदे सरस्वत
 प्रतिपाकितसुनिभेदे, माझ्जदिनरूपे कल्पभेदे च “सारस्
 तस्य कल्पस्येति” उपाणम् । सरस्वतीसम्बन्धिनि “तस्य
 पूर्वाङ्गसमये ज्यार्था सारस्वतोत्सवमिति” उपाणम्
 सरस्वतोद्देवताके च त्रि० “तत्यावनाय निर्वाण्यचर सार
 स्वतोद्दिने रिति” सृति ।
 सारस्वतकल्प उ० कर्म० । तन्त्रोक्ते सरसत्या उपासनाय
 के विधानभेदे, तन्त्रमके-अङ्गदिने च । [द्व्यायाद्य
 सारा स्त्री० सारयति सृ-षिच्-अच् । क्ण्यविडतायाम्
 सारान् उ० सारमावाति था×सा-क । तिलहृषे ।
 सारि(री) उ० स्त्री० सृ-इच् स्त्रीत्वपत्ते वा ङीप् । पायने
 “सारीं चरन्तीं सवि । सारमेति नैपथम् पक्षिभेदे च ।
 सारिका स्त्री० सरति गच्छति सृ-षुल् । पक्षिभेदे (पारिक) ।
 सारिणी स्त्री० सृ-षिणि । सृह् देवीलतायाम् कार्पासा, इरा-
 लमाया, कपिलशियमयायां प्रसारिण्या, रत्नउत्तर्यायायाम् ।
 सारिवा स्त्री सारिरिव वाति वा क् । (अनन्तमूले)
 सताभेदे [भय उल् । भयभेदे ।
 सारोष्ट्रिक उ० सार श्रे उद्रोयत् सारोष्ट्र देगभेदस्य
 सार्थ उ० सृ-अण् स्त्रार्थेऽण् । समूहे, अन्तसमूहे “ज यद्यदिति-

सार्धसार्धकीर्ति" नैपथम् सह अर्थेन वाच्येन वा । वणिग्
समुहे । धनिनि लि० कन् । सार्धकः । अर्थसहिते जने लि०
शब्दे। पु० "सार्धक स्वार्धबोधकदिति" शब्दशक्तिप्रकाशिका" ।
सार्धवाह पु० सार्ध वहति वह-अण् । वणिग्जने ।
सार्द्रं लि० सह आर्द्रेन । आर्द्रतायुक्ते । [अर्द्रयुक्ते लि० ।
सार्द्रस् अय्य० सह + ऋध-असृ । साहित्ये । सह अर्द्धेन । सार्द्रः ।
सार्पं त० सर्पो देवतास्य अण् । अहोपानचले ।
सार्पिष्क लि० सर्पिषा संस्कृतम् ठण् । एतसंस्कृते व्यङ्गनादौ
सार्धजनीन लि० सर्वेषु जनेषु विदित शब्द द्विपददृष्टिः ।
सर्वलोकविदिते ।
सार्ध्वं लि० सर्वत्र भवन् ठण् । सर्वस्मिन् कालादौ भये ।
सार्ध्वधातुक न० सर्वधातुन् व्याप्नोति ठण् । व्याकरणयोक्ते
सर्वधातुप्रकृतिके तिङादौ प्रत्यये ।
सार्ध्वभौतिक लि० सर्वाणि-भूतानि व्याप्नोति ठण्
द्विपददृष्टि । सर्व भूतव्यापके ।
सार्ध्वभूमि पु० सर्वस्या भूमेरीश्वरः सर्वांस भूमिषु विदितो
वा अण् । चक्रवर्त्तिनि ष्टे, उत्तरदिक्स्थे गले च ।
सार्ध्वलौकिक लि० सर्वेषु लोकेषु विदितः ठण् द्विपददृष्टि ।
सर्वत्रलोकेषु विदिते "स रामः सार्ध्वलौकिक" इति भट्टिः ।
सार्ध्वविभक्तिक लि० सर्वांस विभक्तिषु तदर्थे भवः-ठण् ।
सर्वविभक्त्यर्थे निहिते तसिलादौ प्रत्यये ।
सार्धप लि० सर्पस्य विकारः अण् । सर्पविकारतैलादौ
"अद्रष्ट सर्धप तैलमिति, सृतिः" ।
साल पु० सल-घञ् । इक्ष्माले, "रसालः सालः समदृश्य-
तेति" नैपथम् खनामख्याते इक्ष्मभेदे, प्राकारे च ।
सालिन पु० सालः कारणत्वेनाख्यस्य पामादित्यात् न । साल-
निर्यासे (धुना) ।
सालनिर्यास पु० ईत० । धुना) सर्ज्जरसे । [इच्छे ।
सालपर्णी स्त्री० सालस्यैव पर्णान्वयस्याः ङीप् । (सालपानि)
सालपुष्प न० सालस्यैव पुष्प यस्य । स्यलपद्मे ।
सालभञ्जिका स्त्री० सालं भनक्ति भन्ज-खुल् । काष्ठादि-
निर्मिते क्विप्प्रक्रीडासाधने पुत्तलिकायाम्, वेष्ट्यावाञ्च ।
सालरस पु० ईत० । धुना) राले ।
सालवेष्ट पु० साल वेष्टयति वेष्ट-अण् । राले (धुना) ।
साला स्त्री० साल प्राकारोऽख्यस्याः अच् । ष्टहे ।
सालाष्टक पु० सालायां ष्टकइव । कुक्कुरे ।
सालूर पु० सल-जरच् णिच् । भेके मण्डूके

साल्लेय पु० सालायां भव ठण् । मधुरिकावाग् ।
साल्लोक्च न० समानोक्तोऽस्य तस्य भावः ष्यञ् । पञ्चविधशक्ति
मध्ये एतल्लोकासङ्घासंरूपे शक्तिभेदे । [ऋपे ।
साल्ल पु० ३० व० सौभदेशे । तेषा राजा अण् । तद्देशाधिपे
साल्लहन् पु० सालं ष्टप हृतयान् हन-क्तिम् । विष्णौ ।
सावधान लि० सन्न अवधानेन । सचेतने, सतर्कं, मनोभि
निवेशयुक्ते च ।
सावन न० सवनां सोमयागाङ्गं सानं तस्येदम् अण् । "अहोरा-
त्रेण चैकेन सावनो दिदशः सृत्त" इति ज्योतिषोक्ते अ-
होरात्रात्मके दिवसे, समन्यवयव अहोरात्रसाध्यत्वात्-
इक्ष्मत्सम्बन्धित्वम् । तन्निर्वाहिवसात्मके मासभेदे च पु०
"विवाहादौ सृत्त" सौर शेषेषु सावनोमत इति" सृति ।
"सूतकादिपरिच्छेदो दिनमासाब्दप्रास्ताया । मध्यमपञ्च-
भुक्तिश्च सावनेन प्रकीर्त्तितः" इति सूर्यसिद्धान्तः ।
सा(शा)वर पु० स(ग)वरेष निर्दृष्टं अण् । पापे, अपवादे च ।
सावर्ण्य पु० सर्पायां सूर्यपत्न्यां संज्ञायां भवः अण् । सवर्णा-
गर्भले सूर्यजे अष्टमे मनौ । इञ् । सार्ध्वर्णिरथ्य "सूर्या-
ज्जन्म समासाद्य सावर्ण्यं भविता मनु रिति" चण् ।
सावित् पु० सविता देवताऽस्य अण् । विप्रे । ऋग्विश्वेषे, स्त्री०
ङीप् । "सावित्रीमात्वमारोऽपीति" सृतिः । सा च
सत्यवतो भार्यायाञ्च । सवित् देवताके चर्वादौ लि० दन्तो-
पवीते न० । स्वाधादौ अण् । सूर्ये । तस्येदम् अण् । मन्त्रा-
देवे, गर्भे वसौ च पु० ।
सावित्रीव्रत न० सावित्रीपूजनसहितं कर्त्तव्यं व्रतम् । स्वैष्ट-
कण्यचतुर्दश्या सावित्रीपूजनार्थं व्रते । [पवीते ।
सावित्रीसूत्र न० सावित्रीदीक्षाकालिकं सूत्रम् शाक० । दन्तो-
सास्त्रा स्त्री० सप्त-न णिच् । गोगणस्थिते लोमसंघाता-
त्मके कम्बले । [करस्थे च ।
सास्त्र लि० सह अस्त्रेण । चतुर्जलान्विते । [सामानाधि
साहचर्य्य न० सहचरस्य भावः ष्यञ् । समभिव्यारे, साहित्ये,
साहस न० सहसा वगेन निर्दृष्टम् अण् । वलेन हते चौर्य्य
स्त्रीसंप्रदादौ इष्ट कर्मणि, "सहसा क्रियते यक्षु तत् साहस
मिति सृत्त मिति" सृतिः तच्च पञ्चविधम् "मनुष्यमारणं
स्तेषं परदारामिसर्पणम् । पारुष्यमन्वृतञ्चैव साहसं पञ्चधा
सृत्तमिति" सृतिः । सहसा अविवेचनेन हतम् कर्म ।
अविष्टयत्तकर्मणि, लि० । साहसमनुसरति अण् । सृत्यु-
क्ते दण्डविशेषे, "साथीतिपणसाहसो दण्डउत्तमसाहस ।

तद्वै मध्यम प्रोक्तमद्वैतमम स्रुत" इति स्रुति । "पा-
क्यस्यै वा साङ्गस्य" इत्युक्ते व्यभिभेदे च प ।

साङ्गसिक्तं लि० साङ्गस्य प्रसूतं टन् । मत्तममारथाद्यभिभरते
चोदे, पारदारिके, मिथ्यावादिनि, परमवादिनि च ।

साङ्गस्य न सङ्गसाया समूहं अणु । सङ्गसमसङ्गे । साङ्ग
अणु । सङ्गसमस्यायाम् न० । सङ्गस परिमाणमस्य अणु ।

सङ्गसमस्यान्विते लि० । सङ्गसमस्याकजसमूहे षु० ।

साङ्गायक न० सङ्गायस्य भाव इण् । साङ्गाय्ये ।

साङ्गाय्य न० सङ्गायस्य भाव ष्यन् । सङ्गायतायाम् ।

साङ्गित्य न० सङ्गितस्य भाव ष्यन् । भेदने परस्परसाधेयाणां
तत्त्वस्युपाध्यायिकक्रियात्मन्यस्ये, तत्त्वस्येदकमियान्यन्यस्ये,
एकक्रियात्मन्यस्ये, बुद्धिविशेषविषयस्ये काव्यभेदे च ।

साङ्गि न० सङ्गायस्य भाव अणु सङ्ग-एतत् वा । सङ्गाय्ये
सङ्गनीये लि ।

साङ्गियु षु० सङ्ग व्याङ्ग्येनाभिधानेन । व्यभिधानसङ्गिते' जगत्स
गजसाङ्गयमिति' भारतम् । भेदादिप्रापिकरणद्वयतत्त्वस्ये
समाह्वये च ।

सिद्ध षु० सिद्धम-अच् षु० वर्षाविपर्यय । सनामप्युक्ते पर
भेदे, रक्तगोभाङ्गने, भेदादित पञ्चमे राशौ च । प
दानस्य । श्रेष्ठार्थे ।

सिद्धकेयूर षु० सिद्धस्यैव केयूरोऽस्य । वज्रले ।

सिद्धतन षु० सिद्धस्यैव तनमत् । करद्वयभेदनस्ये अङ्गवौ ।

सिद्धतुण्ड षु० सिद्धस्यैव तुण्ड इत्यमस्य । सिद्धतुण्डत्वे ।

सिद्धद्वार न० सिद्धचिह्नितं द्वारम् । उपरमेवमद्योग्ये द्वारे

सिद्धध्वनि षु० सिद्धस्यैव ध्वनि । सिद्धतत्त्वनादे सिद्धनादा-
दयोऽथत्वं । इत सिद्धस्य मन्डे । [वाद्यभेदे ।

सिद्धनर्दिका षु० सिद्धस्य नर्दिति नर्द-एतन् । (सिद्धना)

सिद्धनादिका स्त्री० सिद्धमपि नादयति मट-एणच्-एतन् ।
इरासभायाम् ।

सिद्धपर्या स्त्री० सिद्धस्य उपरुद्धव पर्यामसा षोऽण् । वाचकत्वे
सिद्धपुच्छिका स्त्री० सिद्धस्य उपरुद्धव मन्त्राशयस्या-कच्
अत इत्यम् । (गुह्यनापुत्वे) इत्ये ।

सिद्धपुच्छी स्त्री० सिद्धस्य उपरुद्धव उष्मापि मन्त्राणि वासा
षोऽण् । सिद्धमस्यां, उष्मिपणाम् भावपर्यायौ च ।

सिद्धपुष्पा स्त्री० सिद्धस्य उपरुद्धव उष्माशयस्यां । उष्मिपणाम्

सिद्धसुष्या स्त्री० सिद्धस्य उपरुद्धव उष्माशयस्य इव उष्मणो
षोऽण् । वाचके । [वाङ्मनदयोऽथत्वं ।

सिद्धयाना स्त्री० सिद्धोद्योगं वाङ्मनं यस्याः । इगोऽयाम् सिद्ध

सिद्धस्य षु० सिद्धोऽश्रयत्वं सच् । देयभेदे । तद्देयमभवत्वात्
रुद्धे रोतौ तद्वे च न० ।

सिद्धलास्थान षु० सिद्धस्य आस्थानं यस्याः । ताकस्येवै इत्यभेदे ।

सिद्धनाचिनी स्त्री० सिद्धरूपो पादो विद्यतेऽस्या इति
। इगोऽयाम् । [विभक्तये लि ।

सिद्धविमान्त षु० सिद्धस्य विमानं । अश्वे । सिद्धस्य

सिद्धविन्दा स्त्री० सिद्धस्य विन्दा विद-ङ् । मासपर्यायाम् ।

सिद्धसङ्गनन लि० सिद्धस्यैव सङ्गननमङ्गमस्य । पराङ्गयुक्ते
सिद्धस्यैव इत्यङ्गे, च । "सिद्धसङ्गननो युञ्जेति" रणु ।

सिद्धा(त्रिभुजा)न न० सिद्धि-आनच् षु० । शोऽथत्वे ।

सिद्धासन न० सिद्धचिह्नितमासनम् । राजासने चतुराङ्गे-
कोऽयान् अथभेदे, योगासनभेदे च लक्षणं इहदधिधाने ।

सिद्धास्य षु० सिद्धस्यास्यसिवाशयस्यदन्तस्य उष्मयस्याः । वाचके ।

सिद्धिका स्त्री० । काश्चपत्स्या राज्ञामातिर ।

सिद्धिकासुत षु० इत० । राशौ सिद्धिकाउष्मादयोऽथत्वं ।

सिद्धी स्त्री० सिद्धिनाम रोगान् सिद्धिश्च अच् षु० । वार्ताक्या
कण्ठकारिकायाम् । वाचके, इहत्या, सङ्गपर्यायाम्, राज्ञाम्-
तरि, च । सिद्ध-जातो षोऽण् । सिद्धयोऽपिति ।

सिद्धि शब्दे शौऽण् पर० सक० षु० । सकृत् सिद्धिश्च षु० ।

सिद्धिता स्त्री० व० य० । सिद्ध-अतच् सिद्धि । वानुकायाम् ।

सिद्धितामय लि० सिद्धिता-अयत् । सिद्धितायुद्धेऽपि स्त्री ।

सिद्धितामय लि० सिद्धिता-अयत् । वानुकायामे तटादौ [देशे ।

सिद्धितावत् लि० सिद्धितामयत्वं मत्तस्य च । वानुकायुक्त-

सिद्धितावत् लि० सिद्धितामयत्वं मत्तस्य च । वानुकायुक्त-

सिद्धित्त लि० सिद्धितामयत्वं मत्तस्य च । वानुकायुक्त-

सिद्धित्त लि० सिद्धितामयत्वं मत्तस्य च । वानुकायुक्त-

सिद्धित्त लि० सिद्धितामयत्वं मत्तस्य च । वानुकायुक्त-

सिद्धित्त लि० सिद्धितामयत्वं मत्तस्य च । वानुकायुक्त-

सिद्धित्त लि० सिद्धितामयत्वं मत्तस्य च । वानुकायुक्त-

सिद्धित्त लि० सिद्धितामयत्वं मत्तस्य च । वानुकायुक्त-

सिद्धित्त लि० सिद्धितामयत्वं मत्तस्य च । वानुकायुक्त-

सिद्धित्त लि० सिद्धितामयत्वं मत्तस्य च । वानुकायुक्त-

सिद्धित्त लि० सिद्धितामयत्वं मत्तस्य च । वानुकायुक्त-

सिद्धित्त लि० सिद्धितामयत्वं मत्तस्य च । वानुकायुक्त-

सितकुञ्जर पु० सितः कुञ्जरोऽस्य । इन्द्रे । कर्म० । ऐरावतगजे
 सितशुक्ला स्त्री० कर्म० । श्वेतशुक्लायाम् ।
 सितच्छत्रा स्त्री० सित छत्रमिव पुष्पमस्याः । श्वेतपुष्पायाम् ।
 सितच्छद् पु० सितच्छद पक्षीयस्य । हसे । श्वेतदूर्वायां, स्त्री० ।
 सितदर्भ पु० कर्म० । श्वेतकुशे । [जोरके ।
 सितदीप्य पु० दीपयत्प्रग्निम् दीप-णिच्-यत् कर्म० । श्वेत-
 सितदूर्वा स्त्री० कर्म० । श्वेतदूर्वायाम् ।
 सितद्रु पु० कर्म० । मोरटभेदे, शुक्लवर्णदृष्टे च ।
 सितधातु पु० कर्म० । कठिन्याम् ।
 सितपक्ष पु० सितः पक्षोऽस्य । हसे । कर्म० । चन्द्रस्य दृष्टिकारक
 पञ्चदशतिथ्यात्मके शुक्ले पक्षे । [दृष्टे ।
 सितपर्णी स्त्री० सितानि पर्णान्यस्याः डीप् । अर्कं पुष्पिका
 सितपाटलिका स्त्री० कर्म० । (श्वेतमारुल) दृष्टे ।
 सितपुङ्गा स्त्री० सित. पुङ्गोऽस्याः । श्वेतशरपुङ्गादृष्टे ।
 सितपुष्प न० सितानि पुष्पाण्यस्य । कैवर्चीस्तके । तगर-
 दृष्टे, काशे, श्वेतरोहितकृष्टे च पु० । श्वेतापराजितायां
 स्त्री० डीप् । सङ्गिकायां स्त्री० टाप् । कर्म० । श्वेतपुष्पे न० ।
 सितमरिच न० कर्म० । शुभ्रमरिचे ।
 सितमाप पु० कर्म० । राजमाषे (वरवटी) [वायाम् ।
 सितवर्षाभू स्त्री० वर्षासु भवति भू-क्लिप् कर्म० । श्वेतपुनर्ण-
 सितसायका स्त्री० सितः सायकोयस्याः ५व० । शुभ्र-
 शरपुङ्गादृष्टे ।
 सितशिल्पिका पु० दिता शिल्पि र्थस्य कप् । गोधूसे,
 सितशूक पु० सित, शुभ्रः शूकोयस्य । ववे ।
 सितशूरण पु० कर्म० । वनशूरणे (वनच्योल) ।
 सितसर्पप पु० कर्म० । गौरसर्पे । [शाके ।
 सितसार(क) पु० सित. सारोनिर्वासोयस्य वा कप् । शालिञ्ज-
 सिता स्त्री० सो-क्त । शर्करायां ।
 सिताखण्ड पु० सितायाः खण्ड इव । मधुजातशर्करायाम् ।
 सिताग्र पु० सितमग्रं यस्य । कश्यपे
 सिताद्रि पु० सितायाश्चाद्रि कारणम् । गुडे ।
 सितापाङ्ग पु० सितमपाङ्ग यस्य । मयूरे
 सिताज न० कर्म० । श्वेतकमले । सिताम्भोजादयोष्यत् ।
 सिताभ पु० सिता आभा यस्य । कर्पूरे, चन्द्रे च । तत्रे स्त्री०
 सिताम्भ पु० अम्भइव सित शुभ्रः राज० । कर्पूरे ।
 सिताम्भक न० अम्भकमिव सितम् राज० । कर्पूरे
 सितार्ज्जक पु० कर्म० । श्वेततलस्त्राम् ।

सितालक पु० चालयति भूषयति अल-णिच्-खुण् कर्म० ।
 श्वेतमन्दारे । [श्वेतदूर्वायाम्
 सितालता स्त्री० सिता सती चालतते आ+लत-अच् ।
 सितावर पु० सित श्वेततामाहणोति आ+ह-अच् (सुसुनि)
 शाकभेदे ।
 सिति पु० सो-क्लिच् । शुक्लवर्णे, कृष्णवर्णे च । तद्वति त्रि० ।
 सितिमन् पु० सितस्य भाव. इमनिच् । शुभ्रतायाम्
 सितिवार पु० सितिं श्वेततां दृष्टोति ह-अच् । सुनिप्रयुक्ते
 (सुसुनि)शाके ।
 सितिवासस् पु० सिति कृष्ण वासोऽस्य । बलदेवे ।
 सितेतर पु० सितादितरः । श्यामशालौ. कुलत्ये च श्यामेतर
 वर्णे पु० तद्वति त्रि० ।
 सितोपल पु० कर्म० । स्फटिके । कठिन्यां न० । शर्करायां स्त्री०
 सिद्ध न० सिध-क्त । सैन्धवलवणौ अकृतिभत्यात्तद्यात्मम्
 निष्पन्ने, पक्षे, नित्ये च त्रि० । सिद्धिरस्यस्य अच् । व्याघ्रादौ
 सुनौ देवयोनिभेदे च पु० । निश्चिते त्रि० विष्कम्भादिषु
 मध्ये द्वाविंशत्ये, गुडे, कृष्णधूसूरे च पु० । ज्योतिषोक्ते
 योगिनीदशममध्ये सप्तम्या दशायां स्त्री० । तन्त्रोक्ते
 सिद्धादिचक्रस्य साधकनामाद्याक्षरयुक्तकोष्ठस्याद्याक्षरयुक्ते
 मन्त्रभेदे पु० ।
 सिद्धक पु० सिद्धइव इयार्थे कन् । सिन्धुवारे, शालदृष्टे च
 सिद्धजल न० सिद्धपक्व जलम् । काञ्जिके । सिद्धतोयादयोष्यत्
 सिद्धदेव पु० सिद्धानां देव. महादेवे
 सिद्धधातु पु० सिद्धः प्रसिद्धोधातु । पारदे
 सिद्धपीठ पु० न० कर्म० । "जातो लक्ष्मणविर्यत्तु ह्योभोवा कोटि-
 सद्वाक. महाविद्याजपाः कोशः सिद्धपीठः प्रकीर्तितः"
 इति तन्त्रोक्ते स्थानभेदे ।
 सिद्धपुर न० कर्म० । "लङ्काकुम्भे यमकोटिरस्या. प्राक्
 पश्चिमे रोमकपत्तनञ्च । अधोगतं सिद्धपुरञ्चेत्युक्ते" भूगो-
 लस्येपु भूदृत्तपादान्तरितदेशस्येपु चतुर्षु देवनिर्मितेषु
 पुरेषु मध्ये लङ्काधोभागस्ये पुरभेदे ।
 सिद्धपुष्प पु० सिद्ध नित्य पुष्पं यस्य । करवीरदृष्टे ।
 सिद्धप्रयोजन पु० सिद्धं प्रयोजनं यस्मान् ५व० । गौरसर्पे
 सिद्धरस पु० सिद्ध. प्रसिद्धोरसः । पारदे सिद्धोरसोऽत्र
 धातुमात्रे त्रि० ।
 सिद्धविद्या स्त्री० सिद्धा विद्या मन्त्रोयस्याः । "काली तारा
 महाविद्या षोडशी भुवनेश्वरी । भैरवी सिद्धमस्ता च
 विद्या धूमावती तथा । वगला सिद्धविद्या च सातङ्गी क-

भूनात्मिका । एता एव महाविद्या सिद्धिवा प्रकीर्ति-
ता" इति तन्त्रोक्तं एव काल्यादिषु ।

सिद्धसाधनं न० सिद्धय निश्चितस्य साधनमनुमानम् । व्याघोके
सिद्धसाधनविशेषात् साध्यवत्त्वेन निश्चितस्य पुनरु-
क्तमन्त्रे दोषे । सिद्धसाधयति त्नु । श्वेतसर्पमे पु० ।

सिद्धसाध्य उ सिद्धादिचक्रस्य साधकनामाद्यानरुक्तकोश-
विधिद्वितीयकोषस्यादाचारयुक्ते तन्त्रोक्ते मन्त्रभेदे ।

सिद्धसिद्ध पु० तन्त्रोक्ते सिद्धादिचक्रस्य साधकनामाद्यानर-
रुक्तकोशस्थिताद्याचारयुक्ते मन्त्रभेदे ।

सिद्धसिन्धु स्त्री० इ० त० । गङ्गायाम् सिद्धनाटयोऽप्यत्र ।

सिद्धसुसिद्ध उ तन्त्रोक्ते सिद्धादिचक्रस्य साधकनामा-
द्याचारयुक्तकोशविधिद्वितीयकोषस्थिताद्याचारयुक्ते मन्त्रभेदे ।

सिद्धान्त पु० सिद्ध निश्चितोऽन्यथात् । प्रमाणाद्यप्यन्या
केन पूर्वप्रदर्शितोऽस्य सिद्धप्रवृत्तस्य भ्यामन्त्रे वाक्यस्यो मे,
अतीति साधनभेदे च य च सूर्यसिद्धान्त सोमसिद्धान्तादि

सिद्धान्ति पु० तन्त्रोक्ते सिद्धादिचक्रस्य साधकनामाद्यानर-
रुक्तकोशविधिद्वितीयकोषस्यादाचारयुक्ते मन्त्रभेदे ।

सिद्धान्ति (क) पु० सिद्ध अथोपयमात् ५५० वा कम् । श्वेतसर्पमे
पटीहोत्रे च । इ० । प्रसिद्धांतिं सि० । "सिद्धान्तिं सिद्धस्यस्य
मिति प्राहु ।

सिद्धि स्त्री० सिध-क्रान्तु । अङ्गनामौषधे, योगभेदे यत्र
इति निष्पत्तौ, पाके, पाठक्यायाम् भोले सम्पत्तौ,
अविभागादिषु स्थले, बुद्धौ साध्यवत्तया निश्चये च ।

सिद्धिद पु० सिद्धि ददाति दा-क । बटुकर्मरत्ने । सिद्धिदा-
तरि सि० ।

सिद्धियोग पु० सिद्धिहेतुयोग । 'युक्ते मन्त्रा बुधे भद्रा
गनौ रिक्ता कृते जया । सुती पूर्वा च मनुसा सिद्धियोग
प्रकीर्तितं" इति ज्योतिषोक्ते शुक्रादिचारयुक्तमन्त्रानौ

सिद्धि म० सिध मन्त्र सिद्ध । जिज्ञासुरीगे ।

सिद्धन्तु म० सिध-मन्त्रिन् सिद्ध । किन्तुः करीगे तद्गोपयति सि० ।

सिद्धन्तु सि० सिधन् + अक्षरपे ण् । किन्तुः करीगेरति । सि-
कारे स्त्री । [मन्त्रे ।

सिध्य पु० कार्यं साधयति सिध-सिध्-कर्त्तरि यात् सि० । उप
सिद्धि उ धिधति रोग न् सिध रत्न भाष कम् । (पुष) हसभेद

सिद्धिर्वायौ" रिद्धादिहोत्रे" सिधस्यस्य वासिनिना दोषे
विधामात् उ ज्येष्ठेण चमीरेण करोत्तलनादिनीमम ।

सिद्धकौशल्या म० सिधकपधाष वन पापम द.पंथ । देवीदाने ।

सिन् पु० धं, यते बध्यते ङ सि-प्राप्, तस च । पाठं, कामे च

सिनी स्त्री० सि ङ तस्य नच सिन्या ङीप् । युक्तवर्षसिद्धयाम् ।

सिनीवाली स्त्री० सिनी श्रेया चन्द्रकला वलति धारयति
अण् ङीप् । अतर्हं शीयन्ताद्यामनावास्यायाम् ।

सिन्दु (सु) क पु० स्यन्दते स्यन्द-उ समधारणञ् ङ० दस वा ५
वाचे वा कम् । सिन्दुवारहोत्रे ।

सिन्दु (सु) वार उ सिन्धु गजमद वारयति तिक्तत्वात् ङ-
याण् । (निशि-दा) होत्रे । "सत्ताकलापीकत सिन्दुवारमिति"
कुमार तस्य च श्वेतपुष्पायाम् सत्ताद्वयवाम् ।

सिन्दूर न० स्यन्द-ऊरन् समधारणम् । स्वनामप्यन्ते रत्न-
वर्णं चूर्णभेदे, हसभेदे पु० ।

सिन्दूरवारण न० इ० त० । शीघ्रते । [सुधवायाम् स्त्री० ।

सिन्दूरतिलान्त पु० सिन्दूरवर्षसिक्तकशिष्टभेदोपयम् । इतिनि

सिन्दूरी स्त्री० सिन्दूरवर्षानि पुष्पाणि मन्त्रस्या अण् गौ
ङीप् । सिन्दूरीचम्या, धातक्यञ् ।

सिन्धु पु० स्यद्-उ समधारण दस्य धय । सघ्ने नटभेदे
हो, श्वेतदङ्गणे, रागभेद, गजमदे, देगभेदे च । तदेषवा-
सिनि पु० व० व । मदीरे दे स्त्री० ।

सिन्दुकाफ पु० सिन्धो कफश्च । सघ्नेरुक्ते । [द्वेतदङ्गणे ।

सिन्दुकर न० सिन्धुदेगे कोच्यते म्रियते वा कृ-त-वा षण् ।

सिन्धुखेल पु० सिन्धुसमीपे तालति येच-छण् । सिन्धुदेगे ।

सिन्धुज न० सिन्धुदेगे सघ्ने वा आयेते जन-ड । सैन्धव-
वणे । अण्, कर्पूरे च पु० । सत्प्राजा स्त्री० । सिन्धुतातादयोऽप्यत्र ।

सिन्धुनन्दन पु० इ० । पन्त्रे सिन्धुसुतादयोऽप्यत्र सत्प्राजां स्त्री० ।

सिन्धुपुष्प पु० सिन्धो पुष्पाणि विक्राणते पुष्प-अण् । मङ्गे ।

सिन्धुमन्त्रज न० सिन्धु मन्त्रेण आयेते जन-ड । सैन्धव
मन्त्रे, अक्षते च ।

सिन्धुर पु० सिन्धुभेदजलमन्त्रादि र । इतिनि मन्त्राय
सिन्धु रप्येति" गङ्गासां ।

सिन्धुसुरण म० सिन्धुदेगजात जवथम । मन्त्रमन्त्रणे ।

सिन्धुवारित पु० सिन्धु मटजन वारितकारिभूतोऽयम
अतितिक्तत्वात् । सिन्धु वारहणे । (निमिन्द्) ।

सिन्धुसुधण पु० सिध-सु इ० त० । गङ्गाप्राहणे ।

सिन्धुसुधाम पु० सिन्धो नदी मन्त्रिसुधुप्रासा सङ्गम ।
नदी नदीमटपुष्प, मेकने । स यत्र । मन्त्राधारदेगे सि ।

सिन्धुसुध म० सिन्धो उद्धरति उद्ध-अण्-अण् । सैन्धव
सिन्धुसुध पु० सिन्धोसुधश्च । सैन्धवमन्त्रे । श्वेतसिन्धुदे

सिम् पु० सप-रत्न ङ० । शरीरभेदे चङ्गे ।
चङ्गे च उद्धरति मन्त्रिसुधुभेदे स्त्री० ।

तरङ्गानिलकम्बितास्त्रिति'रघुः ।

सिस पु० सि-मन् किञ्च । सर्वस्मिन् इत्यर्थे, तदर्थेऽस्य सर्वनामता सिस्वा(चि) स्त्री० शास्यति दृष्टिरनया शम-अन् इन् वा पु० । (छुटि) शिम्बायान् इन्नन् । नखीनामगन्धद्रव्ये । वा डीप् । डीवन्तः । निष्पाव्याञ्च ।

सिस्विजा स्त्री० सिस्वेर्जायते जन-ड । गमीधान्ये कलायादौ सिर पु० सि-रन् । पिप्पलीमूले । नाद्याम् अम्बुवाहिन्याञ्च स्त्री० । [सङ्कीर्णञ्चे ।

सिस्लकी स्त्री० सि-क्लिप् लक-अच् गौरा० डीप् कर्म० । सिङ्गाण्ड पु० सो-कि सि छेटन्तं ङ्गाण्डते कण्टकाष्टतत्वात् छडि-अण् । सुहीष्टञ्चे [तत्त्वं व ।

सिह्ल पु० सिह-लक् पु० । हरधूपार्ये गन्धद्रव्ये । स्वार्थे कन् । सिह्लकी स्त्री० सिह-लक् पु० गौ० टीप् । सङ्गीष्टञ्चे । सिह्लभूमि स्त्री० सिह्लस्य गन्धद्रव्यस्य भूमिः । सङ्गीष्टञ्चे ।

सीक सेचने भू० आ० सक्० सेट् । सीकते असेकित । चडि न ह्रस्वः । अपोपदेश्यत्वाच्च पत्वम् ।

सीकस्पर्शे वा चु० उभ० पचे भ्रा० प० सक्० सेट् । सीकयति ते सीकति असीकित् त असीकीत् । न पत्वम् । सीकार पु० सीकयते सिच्यतेऽनेन सीक-अरण् । जलकण्ठे ।

सीता स्त्री० सि-त पु० दीर्घ । लाडलपद्मतौ, जनकराजदृष्टि-तरि, मद्राक्षवर्षस्थितगङ्गायाञ्च ।

सीतापति पु० ई त० । श्रीरामे । सीतायाःपति पु० ईत० अलुक्प्रमा० । श्रीरामे "सीतायाः पतये नमः, इतिपुराणम् असमस्तत्वे पत्ये इति स्यात् ।

सीत्कार पु० सीटिलव्यक्तस्य कार् सीत्+क-धञ् । अतुरागजे शब्दे ।

सीत्छात न० सीत्+क-भावे क्त । सीत्कारे, अतुरागजशब्दे सीत्य न० सीतया लाङ्गलपद्मत्वाः निर्दत्तं यत् । धान्ये । सीता-मर्हति यत् । हलकर्षणयोग्ये चेतार्दौ लि० ।

सीधु पु० सिध-उ पु० । मद्ये "इक्षो पकरसै सिद्धः सीधु-रित्वभिधीयते" इत्युक्ते मद्यभेदे च ।

सीधुगन्ध पु० सीधोरिव गन्धोस्य न इत् अनित्यत्वात् । वक्तुवे । सीधुपुष्य पु० सीधुगन्धयुक्तं पुष्पमस्य । कटस्ये, वक्तुवे च । धातव्या स्त्री० डीप् ।

सीधुरस पु० सीधोरिव रस आस्तादोऽस्य । आन्ध्रञ्चे । सीमन्त पु० सीन्तोऽन् शक० । (सिति) केगान्तर्गतवर्ता

कारे पदार्थे "पठेऽष्टमे वा सीमन्त" इत्युक्ते गर्भावधिके पठे अष्टमे वा मासि कर्त्तव्ये संस्कारभेदे च ।

सीमन्तक न० सीमन्ते जायति वै-क । मिन्दूरे । नरमायामे पु० सीमन्तिनी स्त्री० सीमन्त + अस्त्वर्थे इनि । योषिति नाय्याम् । सीमन्तोन्नयन न० सीमन्तस्य तदारभ्य गर्भसंस्कारस्य उन्नयन-सुद्धावनमत्र । सृष्ट्युक्ते गर्भसंस्कारकर्मभेदे

सीमन् स्त्री० सि-इमनि पु० न गुणादि । मर्यादायाम्, अयधौ, स्थितौ-चेत्त्रे, अण्डकोषे "सीमिन् उप्यलकोहत." इति सि-दानकौमुदी । मेलायाञ्च । [सीमन्गुदार्थे च ।

सीमा स्त्री० सीमन्+टाप् । मर्यादायां, ग्रामादेरन्तर्भागे, सीमाविवाद पु० सीमाया विवाद । अष्टादशसु विवादेषु मध्ये मनामग्न्याते विवादभेदे ।

सीर पु० सि-रन् पु० । सूर्ये, अर्कष्टये, इत्थे च । [जनकन्ठ्ये । सीरध्वज पु० सीरोऽङ्ग, तद्विज्ञितो ध्वजोयस्य । चन्द्रांश्वे

सीरपाणि पु० सीर-इत् पाणौ यस्य । वनदेशे सीरिन् पु० सीरोत्तरोऽभ्यस्यायुधत्वेन इति । वलरामे

सी(से)वन न० सिव-ल्युट् नि० वा दीर्घ । सेवने तन्त-मन्ताने (सेवोदान) [स्वार्थे कन् । तवार्थे

सीस न० सि-क्लिप् पु० सो-क कर्म० । (सीसे) धातुभेदे सीङ्गाण्ड पु० सिङ्गाण्ड+पु० दीर्घ । सुहीष्टञ्चे,

सु अव्य० सु-डु । पूजायाम्, अतिशये, सञ्चरे, अनुमतौ, सञ्चरौ, अनायासे च ।

सुकाण्डका स्त्री० सुटु कण्टकोऽस्याः । एतज्जुमार्याम् । सुकाण्ड स्त्री० सु+कण्डु+चक् डु । कण्डुरोगे (सुवक्राना)

सुकान्द पु० शोभन कन्दोऽस्य । कशेरौ, शोभनकन्दयुक्ते लि० संज्ञाया कन् । पलाण्डौ

सुकान्दिन् पु० शोभनः हितकर, कन्दोऽस्य इति । वारा-हीकन्दे, धरणीकन्दे, शूरणे, च । (शोल)

सुकारा स्त्री० सुखेन क्रियते दुह्यते वा सु+क-एत् । सुशी-लाया गवि । सुखसाध्ने लि० । [कर्णयुक्ते लि० ।

सुकार्षक पु० सुटु कर्षइव कन्दोऽस्य कप् । षन्तिकन्दे । शोभन सुकार्षिका स्त्री० सुटु-कर्णाविव पर्णान्यस्या क् अत इत्त्वम् । मूपिकपर्णस्याम् । [वारुण्याम् (रापालशशा)।

सुकार्षी स्त्री० सुटु कर्णाविव पञ्चाण्यस्या डीप् । इन्द्र-सुकर्मन् पु० सुटु कर्म यस्मात् पु० । विष्कम्भादिषु मध्ये मन्त्रमे योगे । शोभनसत्ववति लि० प्रादि० । शोभने सत्ये न०

सुकल पु० सुटु कल्पते ख्यायतेऽसौ सु+कल+घञ् । टाहल-भोक्तृत्वादिना विख्याते जने सुन्दरभधुराव्यक्तशब्दे च ।

सुकाण्ड पु० सुटु कारणोऽस्य । कारवेक्षे, सुन्दरकारणयुक्ते ष्टञ्चे च कारणरीरुतायां स्त्री० । स्वार्थे कन् अत इत्त्वम् । तत्त्वं

सुकामा स्त्री० सुहृत्काम्यतेऽपि सु+काम-घञ् । तायमाणा
नतायाम् । शोभनकाभवति त्रि० ।

सुकाष्ठ न० सुहृत् काष्ठ प्रा० । देवदत्तकाष्ठे शोभनकाष्ठे च ।

सुपुकाष्टा स्त्री० सुहृत् काष्ठ यस्याम् । काष्ठकदल्याम् कटुगुणाच्च

सुकुन्दक इ० सु+कुदि-ङुन् । पनाएङौ ।

सुकुन्दन न० सु+कुदि-ङ्यु- । बवरे

सुकुमारा स्त्री० सु+कुमार-यच् घञ् वा । जातीष्टये
नवपात्रिकायाम्, कदल्या, टुकाया, भागवत्याच्च । अफो-
नवे त्रि० प्रा० । सुन्दरशरीरवस्थान्ति त्रि छिद्रा ङीप्

सुकृत् त्रि० सु+कृ-कृप् । उप्यकारके, धार्मिके जने ।

सुकृत न० सु+कृ-कृत् । इष्टे, धर्मे, श्रेष्ठे च । सुकर्म्मणि न

सुकृति स्त्री० सु+कृ-कृतिन् । इष्टे, भङ्गवे सत्कर्म्मणि च ।

सुकृतिन् त्रि० सुकृतमनेन ङनि । इष्टशोभे, सुभयुक्ते,
सत्कर्म्मिणे च ।

सुकेशर इ० सुहृत्के शरीरं यस्मिन् । वीजपूरे ।

सुकौली स्त्री० प्रा० । चौरकाकोल्याम् ।

सुकोपक इ० सुहृत्कोभोऽस्य कप् । कौभाष्ये ।

सुसु सुखसम्पादने अद० इ० उ० उ० उ० उ० । सुसुयति-ते
असुसुयन्-त । अयोयदेशत्वाच्च यत्नम् ।

सुसु न० सुसु-घञ् । सुखजन्ते सुसुभेदे आनन्दे अतृकूल-
वेदनीये यद्वृत्तमवाय चित्तमसृकूल भवति तस्मिन् अये । तस्य
व्यात्मधर्म इति नैयायिकादयः । चित्तधर्म इति साङ्गि-
दयः । सुखयतीति अच् सुसुमस्यासि अच् वः । सुसु-
कारके, सुसुचि च त्रि० । [इष्टे सुसुकारके त्रि० ।

सुसुहृरी स्त्री० सुसुहृरोति क-खच् सुम् च ङीप् । जीवन्ती
मुसुजात त्रि० जात सुसुमस परनिपात । जातानन्दे-
'सुसुजात सुसुपीत' इति भट्टि ।

सुसुदीह्या स्त्री० सुसुपेन दोह्या उच्च-यत् । क्लेष विना
दोहणीयाया गवि-सुसुसुदीह्याम्यत्र ।

सुसुभाञ्जलि० सुसु भजते भज-एङ् । सुसुयुक्ते ।

सुसुमोदा स्त्री० सुसु सुसुकरोमोदो यस्या । सुसुकीष्टये ।

सुसुपरात्रि स्त्री० सुसु सुसुकरो रात्रियस्याम् । व्याश्रिता
माश्रायायाम् दीपाश्रितामाश्रायायाम् ।

सुसुपरात्रिका स्त्री० सुसु रात्रियस्या ५४ कप् । दीपान्विता-
माश्राया-पुष्पाया सुसुपरात्राम् दीपान्वितासुसुपरात्राम् 'पुञ्ज-
नीया तथा लक्ष्मीविषेया सुसुपरात्रिकैति' ज्योति
रंशम । कश्चिन्ने सुसुपरात्रियस्य "आश्रायात् भूतले
देवि । सुसुपरात्रि । नमोऽस्तु ते" इति दीपान्वितामाश्राया-

या लक्ष्मीपूजनमन्त्र । [काञ्चारे साजिमाटि ।
सुसुपर्वचक्र इ सुसु वर्ययति उद्दीपयति वर्ध-यिष्-एतुम् । सर्जि-
सुसुवर्चम् इ० सुसु सुसुकर वर्यो यस्मिन् । सर्जिकाञ्चारे ।
(साजिमाटि) । [फलवृष्टे ।

सुसुवास इ० सुसु सुसुकरोवासो गन्धो यस्मिन् । (तरसुज)

सुसुवासन इ० सुसु सुसुकर वासन गन्धो यस्मिन् । सुसुवा-
सनगन्धद्रव्ये ।

सुसुधाधार इ० सुसुधानामाधार । स्वर्गे । कर्म० । सुसुकरावासि ।

सुसुधायत इ० सुसुधेनायस्यते आ+यम-क्त । विनीताथे ।

सुसुधायन इ सुसुधेनायतेऽनेन अय-ल्युट् । सुविनीताथे । [नके

सुसुधावह त्रि० सुसुधमावहति जनयति आ+वह-अच् । सुसुज-

सुसुधाश इ० सुसु सुसुकरो व्याशा यस्या । वरुणे । सुसुधेनायते

अय-घञ् । राजतिनिशे इष्टे । स्वर्गो क्व । सुसुधायने,
(शशा) राजतिनिशे इष्टे च इ० । भावे घञ् । सुसुभोजने ।

सुसुखोत्सव इ० सुसुकर उत्सवो यस्मात् ५४ न० । पश्वौ । कर्म० ।
आनन्दकारके, उत्सव इ० । [चारे (साजिमाटि) ।

सुसुखोर्जिय इ० सुसुख उत्सव इष्टि रक्षस्य उन् । सुसुजिजा-

सुसुग न० सुसु गच्छति निर्वोति गम-ङ । विनाशाम् । सुसुगमे त्रि०

सुसुगत इ० सुसु गच्छति जानाति गम-कर्त्तरि-ङ् । सुसु ।

सुसुगन्ध न० सुसु गन्धोऽस्य न इत् । गन्धतरे, सुसुजीरके,
नीलोत्पले, चन्दने, पत्थिपथे च । रक्षशिषी, गन्धके चणके,
भूदृष्ये च इ । सुसुगन्धद्रव्ययुक्ते व्यापणार्थे त्रि० ।

सुसुगन्धक इ० सुसु गन्धोऽस्य कप् । रक्षस्यस्य, गन्धके,
नागरहे, ककाशाच्च ।

सुसुगन्धपत्रा स्त्री सुसुगन्ध पत्रमस्या । सुसुगन्धायाम् ।

सुसुगन्धभूतयान् न० कर्म० । गन्ध इष्टे, [याच्च ।

सुसुगन्धमूला स्त्री० सुसुगन्ध मूल यस्या । सुसुगन्धमूलाम् ।

सुसुगन्धा स्त्री० सुसु गन्धोऽस्या । राज्ञायाम् यस्या गन्ध्या
कर्कोशात् सुसुगन्धायाम्, नाकुल्या शतप्रयाया, नवमालि-
काया, स्वर्णयुष्मिकाया, टुकायां सुसुगन्धां गन्धपत्राम्
अननाया, सुसुगन्धा मासुसुगन्धे च ।

सुसुगन्धामलकं न० सुसुगन्धं सर्व्वीयधियुक्तमामलकम् ।
सर्व्वीयधिसमायुक्ता सुसुगन्धामलकत्वच । यदातदाय
योग स्यात् सुसुगन्धामलकमित्ये" इत्येके सर्व्वीयधियुक्ते
सुसुके आमलकवस्तुते ।

सुसुगन्धि इ सुसु गन्ध इत्यमा० । इत्यगन्धे सुसुगन्धि । सुसु गन्धो
ऽस्य । सुसुगन्धयुक्ते त्रि एवमुक्तं सुसुगन्धयुक्तो गन्धो गन्धो
धान्ये पिप्यनोभे च इ । स्वाधे क्व । सुसुगन्धि, गौरस्ये

पुष्करमूले, उग्ररी, सुरपथे, मङ्गला, गन्धके, तरुके च
 सुगन्धिकुसुम उ० सुगन्धि कुसुम यस्य । पीतकरवारे । सङ्-
 न्नयुक्तप्रप्यवति लि० ।
 सुगन्धितफला स्त्री० त्यग्यन विशिराज वा फल विफलं
 सुगन्धि विफलमस्यसा.सादृश्येन अच् । जातीफले,
 पूगफले, लवङ्गमलिकाफले च
 सुगन्धिसूत न० सुगन्धि मूलमस्य । उग्ररी (विना)
 सुगृहीतनामन् उ० सुगृहीतं प्रात कावे क्षरणीय नाम
 यस्य । प्रात क्षरणीये पुण्ड्रजीर्ता जने । [लि०
 सुग्रन्धि उ० सुग्रन्धियस्य । चोरकण्ठे । सुन्दरग्रन्धिमति
 सुग्रीव उ० सुदु ग्रीवास्य । श्रीकण्ठसाधे, सूर्यपुत्रे वानरेन्द्रे
 च । सुन्दरग्रीवावति लि०
 सुचक्षुस् उ० सुदु चक्षुरिव फलमस्य । उडुम्बरे, शोभनलो-
 चनयुक्ते लि० । प्रा० शोभने नेत्रे न० ।
 सुचक्षुका स्त्री० सुदु चक्षुरिव शिखा यस्या कम्पमहाचक्षुशाके
 सुचरिता स्त्री० सुदु चरितं यस्या । पतिव्रतायां स्त्रियाम्
 सुचरितवति लि० । प्रा० । सुचरिते न० ।
 सुचर्मन् उ० सुदु चर्मैव वल्कलमस्य । भूर्जवृक्षे सुन्दरचर्म
 वति लि० । प्रा० । सुन्दरे चर्मणि न० । [द्वयायाम् ।
 सुचित्तवीजा स्त्री० सुचित्तं विचित्रं वीजं यस्या । विड-
 सुचित्रा स्त्री० प्रा० । चिर्भटायाम् । विचित्रे लि० ।
 सुचिर प्रा० । अत्यन्तचिरकाले, वडकाले च । वडकालभवे लि०
 सुचिरायुस् उ० सुचिर वडकालिकामायुस्य । देवे । वडकाल-
 जीविनि लि०
 सुचेलक उ० प्रा० । सुदु चेलोऽस्य कम्प । सुदुचेलवत्त-
 धरे लि० । [जवे न०
 सुजल न० शोभन जल यस्मात् पूव० । कनले । प्रा० । सुन्दरे
 सुजाता स्त्री० सुजन-क्त । त्वर्थ्याम् । मनोरे लि० ।
 सुजीवन्ती स्त्री० प्रा० । सुदु जीवन्त्याम् [अपोपदेशत्वात् प ।
 सुदृचनादरे उ० उ० सक० मेट् । सुदृचयति ते अयमुदृत् त
 सुत उ० स्त्री० सु-क्त । पुत्रे तनयाया । स्त्री० सा च
 इरावतायाच्च । उत्पन्ने, सम्भवे, निष्पीडिते च लि० ।
 सु(सू)तकान० सु(सू)-भावे क्त सु(सू)तं जनन तस्मादा
 गतम् कन् । जननार्थात्, अशौचमाले च "सुतके नृतेके
 तवेति "भाद्रच सूतक तस्मादिदं" च स्मृति ।
 सुतजीवका उ० सुत जीवयति धारणात् जीव-णिच्-णुन् ।
 पुत्रजीवकवृत्ते ।
 सुतनु(नू) उ० स्त्री० सुदु तनुर्वस्या. वा अङ् । नार्थ्याम् । "सुतनु।

सत्यमममलद्वरणाय ते" इतिमायः ।

सुतपम् उ० सुदु तपति सु+तप-अभि । सूर्ये । सुदु तपोऽस्य
 सुनी उ० । सुन्दरतपोयुक्ते लि० प्रा० । सुन्दरे तपसि न० ।
 सुतपादिका सुता. मङ्गताः पाटा. मृलान्धव्याः कम्प न
 पाद्गाव कपि अत इच्छम् । कम्पटीलतायाम्
 सुतरास् अव्य० सु+यतिशयेऽर्थे यासु तरा अथवारितार्थस्य
 अतिगयोचिताने "धेन्वा तदध्यामितकातर।च्या निरीज्य-
 माण" सुतरा टयालुरिति" रघु. अत्र कातराच्या धेन्वा
 दृश्यमानत्वेन टयाणुत्तस्य अतिगयोचित्वम् [नतायाम् ।
 सुतकारी स्त्री० सुतर्कच्छति श-अण् टाप् । देवटाली
 सुतल उ० न० सुदु तल यत् । पातालभेदे अट्टालिकाभेदे उ० ।
 सुतद्विबुक्कयोग उ० सुते द्विबुक्के च योग अद्विबुक्केष्य ।
 "सुतद्विबुक्कविविद्विगनधर्मेध्वमरगुरुर्यदि टानवार्चितो
 वा । यदगुमस्यपयाति तच्छुभ स्यात्" इत्युक्ते योगभेदे ।
 सुतित्त उ० प्रा० । (जेतपापडा) पपटे अत्यन्तित्ते लि०
 कोपातक्या स्त्री० सदायां कन् । पारिभट्टे निम्बे भूनि-
 स्त्रेच उ० ।
 सुतीक्ष्ण उ० प्रा० । शोभापूनश्चे, श्वेतगोभाङ्गने, सुनिभेदे
 च "सुतीक्ष्णसुनिकेतन" मितिभट्टि । अत्युये लि० ।
 सुतुङ्ग उ० प्रा० । नारिकेलवृक्षे ज्योतिषोक्ते अहाणात् उच्च-
 रागिपु अगभेदेपुत्र विसारो वडवमिवावे । अतिगयोक्ते लि०
 सुतेजन उ० सु+तिज-ल्यु । धन्वनि, वृक्षे ।
 सुतेजम् उ० सुदु तेजोऽस्य । आटित्वमत्तायाम् । शोभन-
 तेजोयुक्ते लि० [नतायाम्
 सुतेला स्त्री० सुदु तैलं यस्याम् ७२० । महाज्योतिषतो
 सु(सू)तामन् उ० सुदु तायते सु+त-सनिन् ट् । इन्द्रे
 सुत्वन् उ० सुनोतिक्त् सु-कनिप् । कताभिदेके कतयप्रार्थस्नाने
 कतसोमनिष्पीडने च । [अपोपदेशत्वात् प ।
 सुद शोभायां सौ० प० सक० सेट् इटिच् । सुन्दति असुन्दीत् ।
 सुदग्धिका उ० सुदु दग्धमस्त्वस्य टन् । सुदग्धानामवृक्षे ।
 सुदण्ड उ० सुदु दण्डोऽयस्मात् पूव० । वेले
 सुदण्डिका स्त्री० सुदण्डयति रोगान् णुन् । गोरच्याम् ।
 (गोरचक्षुके) सुदण्डवत्यां स्त्रियाच्च ।
 सुदत् उ० सुदु दन्तोऽस्य वयसि टट् आदेश । शोभनदन्तयुक्त-
 वयस्के गजादौ युवत्या स्त्रिया डीप् । "सुदतीजनमञ्ज-
 नार्पितमिति" नैपथम् । वयो मित्रे त सुदन्तइत्येव नटादौ ।
 सुदर्भा स्त्री० सु+दभ-षञ् । इनुटर्भाहचे । सुददर्भायत्
 सुन्दरकण्ठयुक्ते लि० ।

सुदुर्गम इ सुदु दृश्यते खलये सुच् । विष्णुपत्ने (मङ्गलुब्धे)
 लगामेदे, इन्द्रे च अमरावत्या स्त्री० ङीप् ।
 सुदुल उ० सुदु दनात्यस । श्रीरमोरटादृजे । गालपर्याप्ती०
 सुदामन् पु० सुदु ददाति दा सनिन् । मेघे पर्वतभेदे
 (ररावत् पर्वत) गोपभेदे, सङ्घे, रैरावते गजे, उराण
 प्रसिद्धे श्रीकृष्णविले विप्रभेदे च गोभनदातरि त्रि० ।
 नदीभेदे स्त्री० तत्र वा ङीप् । घटाप्ती ।
 सुदाय पु० सुदु दीयते सु+दा षच् । यौतकप्रसादादिना
 देये धने । सुदु दायो यथ । पितृप्रभृतौ ङातौ ।
 सुदि अय्य० सुदु दीयति सु+दि+डि । गुरुप्रणे ।
 सुदिन न० प्रादि० । प्रगतादिवच । प्रगते ति ।
 सुदिनाह न० सुदिन प्रगलमह टच् घमा० । प्रप्रसदिवच ।
 सुदीर्घधर्मा स्त्री० सुदीर्घ अतिविलोपोर्धर्मा सुधविशेषो
 यस्या केवलताभावाद्वाजिन् ङाप् । अमनपण्याम्
 सुदूर त्रि० प्र दि । अतिदूरे । [कर्मणि च उ०
 सुदुश्च उ० वैवस्वतमउपले] [विभे, अन्ते भागे, विद्-
 सुधन्वन् वि० सुदु धत्तस्य अणच् । सुन्दरघट्टरे । राज-
 सुधर्मान् स्त्री० सु+ध सनिन् । देवसभायाम् । कुटुम्बिनि पु०
 सुधर्मा स्त्री० सुध धर्मा यस्या अजिन् घमा० वा ङाप् । देव-
 सभायाम् । गौ० ङीप् । सुधर्माणीयथ्यत् ।
 सुधा स्त्री० सुधु धीयते धीयते अर्थते वाधे, धा वाक । अहते ।
 उपनद्रव्ये (कलिचम) मूर्त्तयाम्, सुखा, गज्यायाम्, रट-
 कायां, विद्युति, रघे, जडे, धात्र्याम् इरोतक्याम् मधुनि,
 गावपण्याह ।
 सुधागु उ० उपेवाहादका अगणोऽण्य । चन्द्रे कपूरे च । सुधा-
 करादयोप्यत् । [वाचिते गैवे ।
 सुधांशुतैल न सुधांशुना कपूरेण वाहित तैलम् । कपूर-
 सुधांशुरत्न न० इत० । भौतिके तस्य चन्द्रमियात्पचालम् ।
 सुधाङ्ग उ० सुधेवाण्यायनसङ्गमथ । चन्द्रे, कपूरे च ।
 सुधाजीविन् पु० सुधा सेपनद्रव्यभाजोऽस्ति आ+जीव णिनि ।
 पशवण्डे (राज) ।
 सुधाधार उ० इत् । चन्द्रे, कपूरे, अहताधारपाले च ।
 सुधाभिध उ० सुधा निधीयते+अ नि+धा णि । चन्द्रे कपूरे च
 सुधापयङ्कु उ० सुधा सेपनद्रव्यमिव उपपद्यते निमीषेऽण्य ।
 सुनीहणे ।
 सुधाभुज् उ० सुधां भुज्मान् भुज् भूत किप् । देवे ।
 सुधाभङ्गाति उ० सुधा भिद्यते इत्यत एतत् वाऽनेव भ ष
 वा णिच् । दधे, चन्द्रे कपूरे च ।

सुधामय न० सुधात्मन सेपनद्रव्यात्मक वा प्राचुर्ये मद्दृ ।
 राजभवने सौम्ये । अहत्तपदाहाटकवाक्यादी त्रि० ।
 स्त्रिया ङीप् । [गर्करायाम्, कपूरे च ।
 सुधामोदक उ० सुधेय मोदयति सुद-षिच् णुल् । यवाम-
 सुधावर्धित् पु० सुधा वर्धति ह्य-ण्विनि । चन्द्रे, कपूरे मङ्ग-
 णि च । [गन्धो यस्या । त्रयुष्याम् ।
 सुधावास उ० इत० । चन्द्रे, कपूरे च । सुधाया इव वाधो
 सुधासिन्धु पु० सुधामय सिन्धु । अहत्तसुधे ।
 सुधास्त्रवा स्त्री० सुधा स्रवति स्र-व्यच् । दन्तीहृत्से सुदक्षिणा
 याश्च (आलजिभ) । [द्वीप्यत् ।
 सुधाहर उ० सुधा हरति हृ षच् । गरुडे सुधाहारका-
 सुधिति इन्ध्री० सु+धा णिच् न ह्यादेग । इणारे ।
 सुधो पु० सुधु धीर्यस्य । पण्डिते । सुधु धी । सुन्दरपुङ्गो
 स्त्री० । सुधु ध्यायति सु+धै क्तिप् णि० । सुधुद्वियुक्ते त्रि०
 सुधोक्त्व उ० सुधया सह उहवति उद्+भू षच् । धन्वनादि
 वैद्यराजे । इत० । इरितक्या स्त्री० ।
 सुनन्द न सुधु नन्दयति सु+नन्द षच् । यत्तरामसुपमे
 श्रीकृष्णवाधेचभेदे, राजसुधभेदे च । आनन्दजनने त्रि०
 गोरोचनायाम्, उमायाम् उमासुधोभेदे, नाय्याम्, अर्क-
 पत्नीहृत्से च (इपेरमल) स्त्री० । [नेत्रयुक्ते त्रि०
 सुनयन उ० सुधु मयने ष्यत् । हृगे । नाया स्त्री० । गोभन
 सुनासक उ० सुधु नासेन कायति कै क । यकहृत्से सुन्दर-
 नानयुक्ते त्रि० ।
 सुनासिका स्त्री सुधु नामाऽक्षयस्य इत् । काकना-
 सायाम् । मा० । सुन्दरनासिकायाम् स्त्री० ।
 सुनासो(गो)र उ० सुधु नासो(गो)र अणगोष्यस्य यथ । इन्द्रे
 सुनासो(गो)र्य्य उ० सुधा(गो)गोरो देवताऽण्य यत् । यद्
 भेदे । य । सुनासो(गो)रोयोऽथत् । [स्यार्थे कन् तस्यैव
 सुनिधय न० सुधु निपथ्य सरो यस्यात् इत् । (सुपुम्)जाके ।
 सुनिदम् त्रि० सु+नि+सव ङ्क षत् । अहत्तमोहीमे इन्ध्रे च
 सुनीति स्त्री सुधु नीतिः यस्या । भूवभातरि, सुन्दरनीति
 युक्ते त्रि० । मा० । सुन्दरनीतो स्त्री० ।
 सुनील न मा० । सविभेदे (नीलम्) । टाडिसे, सुन्दरनील
 र्वचं च उ । तदिति त्रि । अतस्याम् अपरालितायाम्
 अरतोहृत्से च स्त्री । [धने नीलस्ये च ।
 सुनीलक पु० सुनीलविव इवार्थे कन् । भीष्महृत्सो भीमा
 सुन्द उ० । देवभेदे, वारभेदे च ।
 सुन्दर त्रि० सु+न्द अरन् दह० । मनोहरे । शिष्यां

डोप् । सा च उत्तमस्त्रियां त्रिपुरसुन्दरीदेव्याश्च ।
 कामदेवे, दृक्प्रभेदे च (सुंदरि) पु० । [परिणते वि० ।
 सुपक्व पु० सुन्दरं पच्यते स पच-क्त तस्य व' । शोभनास्ये सुन्दर
 सुपच वि० भुक्तं सत् हृत्वेन पच्यते पच-प्रजये क । लघु-
 पाके द्रव्यमाते ।
 सुपत्न न० सुष्टु, पत्नमस्य । तेजपत्ने आदित्यपत्ने पु० सुन्दर
 पत्नयुक्ते वि० रुद्रजटायां, शतावर्यां, पालङ्गां शान-
 पर्याञ्च स्त्री० । [कायां स्त्री० अत इत्त्वम् ।
 सुपत्नक पु० सुष्टु पत्नमस्य स्वार्थे कन् । शोभाञ्जनदत्ते जठ-
 सुपथ पु० सुष्टु, पत्न्याः प्रा० अच् समा० । सद्वर्त्मनि कटा-
 चारे च सुष्टु पत्न्या यत् अच् समा० सुन्दरपथयुक्ते वि०
 सुपथिन् पु० प्रा० समासान्ताभावः । सत्वये ।
 सुपद्मा स्त्री० सुष्टु पद्यते पट-म । वचायाम् । पद्मिन्यां स्त्री०
 सुपर्ण पु० सुष्टु, पर्यं पर्यं पत्नी वा यस्य । गरुडे सुन्दरपर्ण-
 युक्ते वि० नागकेसरे पु० । वज्रवीह्वर्ये कप् । आरग्वधे
 दृक्ते, सप्तच्छददृक्ते, गरुडे च । शालपर्यां, रेणुकायां,
 पलाश्यां, खर्गजीवन्याश्च स्त्री० कापि अत इत्त्वम् ।
 सुपर्णकैतु पु० सुपर्णे गरुडः कैतव्यस्य । विष्णौ ।
 सुपर्णी स्त्री० सुष्टु, पर्याव्यस्याः गौ० डीप् । पद्मिन्यां,
 गरुडमातरि च ।
 सुपर्णीतनय पु० इत० । गरुडे । [सुन्दरे पर्वणि न० ।
 सुपर्णन् पु० सुष्टु, पर्व यस्या । देवे, वाणे, वंगे, धूमे च प्रा० ।
 सुपर्वा स्त्री० सुष्टु, पर्व यस्या । डाप् । श्वेतदूर्वायाम् ।
 सुपाक्य न० सुपाकमर्हति यत् । विह्वलवणे ।
 सुपार्श्व पु० सुष्टु, पार्श्वोऽस्य । अजदृक्ते (पाङ्कज) दृक्प्रभेदे,
 स्म्यतिपुत्ने विह्वगभेदे च पञ्चायां कान् । गर्हभाण्डदृक्ते उ
 सुन्दरपार्श्वान्विते वि० ।
 सुपिङ्गला स्त्री० प्रा० । ज्योतिष्मत्यां, जीवन्याश्च । [वि०
 सुपीत न० प्रा० । गर्जरे (गाजर) । सुन्दरपीतवर्णे पु० । तद्वति
 सुपुट पु० सुष्टु, पुटमस्य । कौलकन्दे, विष्णुकन्दे च ।
 सुपुत्रिका स्त्री० सुष्टु, पुत्र पत्नः यस्याः कप् अत इत्त्वम् ।
 जठकायाम् (तेलोपोका) ।
 सुपुष्कराः स्त्री० सुष्टु, पुष्करमन्त्यस्या अच् । स्यलपद्मिन्याम् ।
 सुपुष्प न० प्रा० । लघुङ्गसुभने, प्रपौखडरीके, त्वणे, स्त्रीणा
 रजसि च । 'सुपुष्पैराकीर्णं कुसुमधनुषोमन्दिरमिति श्यामा
 सव' । सुष्टु, पुष्पमस्य । (पालवामान्दर) दृक्ते कप् । पाट-
 लायां स्त्री० अत इत्त्वम् ।
 सुपुष्पी स्त्री० सुष्टु, पुष्पमस्याः गौ० डीप् । श्वेतापराजिता-

या, गतपुष्पायाम्, मियं वायां, द्रोणपुष्पाश्च ।
 सुपूर पु० सुष्टु, पूर्यते नु+पूर-ञ । वीजपूर ।
 सुपूरक पु० सुष्टु, पूरयति पूर-रधुन् । यकटके ।
 सुष् स्त्री० व्याकरणपरिभाषिते सुप्रभृतौ प्रत्यये ।
 सुप्त न० स्वप-भाषे क्त संप्रसारणम् । निद्राया, शयने च । क
 र्त्तरि क्त । निद्रिते वि० ।
 सुप्तजन पु० सुप्ते जनो यत् । शर्दरात्वे ।
 सुप्ति स्त्री० स्वप-क्तिन् । शयने, निद्रायाम्, स्वप्ने च 'हरोति
 सुप्तिर्जनदर्शनादिभिनि ति नैपथम् ।
 सुप्रतिभा स्त्री० सुष्टु, प्रतिभा यस्याः पूर० । सुरायाम् प्रा० ।
 उज्ज्वलमुक्षौ । इव० । तद्वति वि० [पाटके रुन्दोभेदे स्त्री०
 सुप्रतिष्ठा स्त्री० प्रा० । प्रशंसायाम् । इव० तद्वति वि० । पट्टाचर
 सुप्रतीक पु० सुष्टु, प्रतीक यस्य । रंगानकोपस्थिते टिगजे
 गिषे, कामे च सुन्दराद्रे वि० । प्रा० । सुन्दरेऽङ्गे न० ।
 सुप्रभा स्त्री० सुष्टु, प्रभा यस्या । अग्निजिह्वादृक्ते । सुन्दर-
 दीप्तिमति वि० । प्रा० । शोभन्दीप्तौ स्त्री० । [शयने च
 सुप्रभात न० प्रा० । शुभरूचकमातःकावे, तत्र पाथ्यमादत्य-
 सुप्रयुक्तशर पु० सुप्रयुक्तः शरो वेत् । शीघ्ररुहे वारमोच-
 नाभ्यासपाठयुक्ते ।
 सुप्रयोगविशिष्ट पु० सुष्टु, प्रयोगो निचेपो यस्य तादृशो
 विगिष्योवस्य । शीघ्रहस्ते वाणमोक्षशीघ्रतारूपपाठयुक्ते ।
 सुप्रलाप पु० सु+प्र+लप-वञ् । सुवचने ।
 सुप्रसन्न पु० सु+प्र+सन्-क्त । कुपेरे । प्रसादयुक्ते वि० । संज्ञायां
 कन् । कथ्यार्जके पु० । [विस्तारयुक्ते वि०
 सुप्रसरा स्त्री० सु+प्र+सृ-अच् । प्रसारणयां-लतायाम्
 सुप्रसाद् पु० सुप्तेनानावासेन प्रसादो यस्य । शिवे । प्रा० ।
 सुन्दरप्रसन्नतायाम् ।
 सुफल पु० सुष्टु, फलमस्य । दाडिभे, वटरे, मुङ्गे, कर्णिकारे,
 कपित्थे च । सुन्दरफलवति वि० । सुन्दरवास्यां कुम्भा
 श्या, कदल्यां, कपिनद्राचायाश्च स्त्री० ।
 सुवन्ध पु० सुष्टु, हृत्वेन बन्धनेऽन्तौ बन्ध-वञ् । तिलदृक्ते ।
 सुभग पु० सुष्टु, भगः साहात्मप्राप्तिः यस्य । चम्पके, अशोकं,
 रक्ताम्हाने, टङ्गणे च । सुदृश्यं, शिवे, शोभनैश्वर्ययुक्ते च
 वि० । कैवर्त्तीहस्तायां, शालपर्याम्, हरिद्रायां, नील-
 दूर्वायां, तलस्यां, पियङ्गु, कस्तूर्या, खर्गकदल्यां, वन-
 मल्लिकायां, पतिप्रियायां स्त्रियां च स्त्री० ।
 सुभगस्मावुक वि० अस्तुभग. अस्तुभगोभवति भू-च्यथ
 सुकञ् सुच्च । मिथमविष्णौ ।

सुरेभ न० सुभरेभ अत् । रङ्गे । (राग) ।
 सुरेवट इ सुव रेवट सुभरेव—अट्टु न । राभपूगे ।
 सुरेखर इ० सुवाषाणीश्वर । रुडे, इन्द्रे च । खर्गगङ्गाया,
 इर्गावाञ्च स्त्री ङीप् । [त्राङ्गा स्त्री० ।
 सुरेष्ट इ० इत्० । गावे, सुट्टुवागे, शिवमङ्गाय च
 सुरीत्तम इ० सुरेत्तम । इत्थे देवभेदे लि० ।
 सुरोत्तर इ० सुरेयु तत्तजनेपत्तर अट्ट । चन्दने ।
 सुरोद इ० सुरेव उदकमस उदादेय । सुटासुष्ट्रे ।
 सुलभ लि इत्थेन लभ्यते सुभ्रम खल् । अनायासलभ्ये ।
 मापपर्या, धूमपत्तायाञ्च स्त्री ।
 सुलोचन इ सुष्टु लोचनमस्य हरिणे । सुन्दरेन्दयुक्ते लि० ।
 सुलोमगा स्त्री० सुलोमानि सन्त्यस्या य । कारुजङ्घाहृद्ये
 सुलोमयुक्ते लि । [मासच्छदायाञ्च ।
 सुलोमा स्त्री० सुष्टु लोमाख्यस्या ङीप् । ताम्रवल्याम्
 सुलोहक न प्रा० । पित्तले । [लि स्त्रिया ङेप् तस्य नथ
 सुलोहिता स्त्री प्रा० । अग्निजिह्वाहृद्ये । सुत्तकषे इ० तद्वति
 सुवक्त्र इ० सुवक्त्रा सेवनात् यस्मात् । वनवर्ष्याम् इ० । सुन्द-
 राजनयुक्ते लि० । प्रा० । सुन्दरे इत्थे न० ।
 सुवचस् लि० सुष्टु वचोऽस्य । वाग्भिनि ।
 सुवचक इ० सुष्टु वचयति सुभ्रवर्षे षिच्-खुल् । सर्जिकाकारे
 सुवचला स्त्री० सुष्टु वचयति वचं षिच्-कलच् । स्वर्धभाष्या-
 याम्, अतस्याम्, आदित्यभक्त्याया, प्राङ्गाङ्गा । देशभेदे इ० ।
 सुवचिक इ० सुवचं+थस्यवेठन् । सर्जिकाकारे । जडकायास्त्री०
 सुवचिन् इ० सुभ्रवर्षे षिच् षिनि । सर्जिकाकारे ।
 सुवर्षा न० सुष्टु वर्षोऽस्य । सनामरत्याते धातुभेदे, हरि-
 चन्दने सवर्षैरिके धने, नागकेसरे । कर्षं सुवर्षस्य
 सुवर्षस्य' मियुक्ते कर्मभिते कासने च यज्ञभेदे, धरूरे
 कथयगुप्तो च इ० । सुष्टु वर्षो ह्यमधर वास्य । सुष्टुमे
 सुन्दरावरयुक्ते च लि० । 'न सुवर्षमयी तद पर नउ
 वागपि तावको तथेति नैपधम् ।
 सुवर्षक न सुवर्षमिव द्वापे कम् । पित्तले, सुष्टु वर्षोऽस्य
 क् । सुन्दरवययुक्ते लि । [स्याम् (पाभाकशा) ।
 सुवर्षकदली स्त्री० सुष्टु वर्षो यस्या कर्म० । स्वर्षवर्षकद-
 सुवर्षकार इ० सुवर्ष सुवर्षमयप्रभादि करोति क थच् ।
 (सेकरा) स्वर्षकारे जातिभेद ।
 सुवर्षगैरिक सुवर्षमिव पीत गैरिकम् । (वर्षकपाटि)
 गैरिकभेदे । [प्रत्याम् ।
 सुवर्षानकुली स्त्री० सुवर्षमिव पीता नकुली । महाज्जाति

सुवर्षप्रसव न० सुवर्षस्य प्रसव इव । एकत्रालके ।
 सुवर्षवर्षिण्यु इ० सुवर्षस्य वर्षिण्यु क्रयविक्रयादिक्रयता ।
 जातिभेदे (सोनारवेने) स्वर्षवर्षिण्युधृतयोयव ।
 सुवर्षय्यूथी स्त्री० सुवर्षमिव पीता यूथी । पीतवर्षय्यूथिकायाम्
 सुवर्षवर्षी स्त्री० सुवर्षस्य वर्षो यस्या । हरिद्रायाम्
 स्वर्षतुल्यवर्षयुक्ते लि० ।
 सुवर्षा स्त्री सुष्टु वर्षो यस्या । कालागुक्षि, वाद्यालके च
 स्वर्षवीथ्या, हरिद्रायाम् आशुकर्या च स्त्री० ङीप् ।
 स्वयस्य स्त्री० सुष्टु वयोऽस्या । मौढ्याया स्त्रियाम् ।
 सुवर्षिणी स्त्री० प्रा० । सोभराजीलतायाम् ।
 सुवर्षा स्त्री० सुत्थेन; उच्चते वायुनासौ सुभ्रवर्ष-खल् ।
 येकाजिकाया राक्षसा गोधापद्याम्, एवापयर्षाम्, यत्त-
 क्या, धीषाया विहतायाम् रुद्रजटाया, हृषपद्या, मन्व-
 नाकुल्या, हसत्या, नीलसिन्धुवारे च । सुषवाह्ये लि ।
 सुवास इ० सुष्टु वास । मद्रन्थे सुखनिवासे च । इ० । मद्रन्थ
 युक्ते सविवासान्विते च लि० ।
 सुवासिनी स्त्री सुत्थेन वसति सुभ्रवर्षिणि । चिरवट्या
 चिर पिङ्गुलवासिन्याम् स्त्रियाम् ।
 सुविदू इ० सुष्टु वेत्ति विदू-किप् । पङ्क्तिने । सुष्टु विद्यते लभ्यते
 विद लभे किप् । गुषाट्टयाया स्त्रियाम् ।
 सुविदू इ० सुभ्रवित क । कञ्जुकिनि ।
 सुविदू इ० सुविद सुषाद्या स्त्रियमवति थत किप् । न्ते
 सुविदू इ० सुविदत राजान् याति ला-क । धान् पुरे-
 क्ताधिकते, कञ्जुकिनि च । सुविदता रात्रा लोयते ला-क ।
 धान् इरस्यनार्याम् स्त्री० । [युक्ते लि ।
 सुविनीता स्त्री सुभ्रविनीता । सुमीलाया गवि । सुविमय-
 सुवीज इ० सुष्टु वीज्यतेऽपी वीज क । (सुसुखसे) हृषभे
 इ० । सुन्दरवोजयति लि० । प्रा । सुन्दरे वीजे न ।
 सुवीरक न सुभ्रवीर खल् । सोवीराङ्गने ।
 सुवीरान्न न० सुवीरयति वीज्यान्वित करोति सुभ्रवीर-
 ष्य् कर्म । काङ्गिके । [प्रा० । उत्तमे वीजे न ।
 सुवीर्यं न सुष्टु वीर्यं यस्या । वदोफसे । वनकापास्या स्त्री
 सुट्टा इ० सुष्टु हत्त वसुञ्च । अट्टे (धीर) सुन्दरहता-
 न्विते लि० । यत्तपत्ता, काकस्या, द्राघायाञ्च स्त्री० ।
 सुवेगा स्त्री० सुष्टु वेगे वायुमिच्छारपनेगे यस्या प्त० ।
 महाज्योतिष्यायाम् ।
 सुवेल इ० सुगता वेला सुष्टुपूज वेन । लिङ्गटपर्मते । सुष्टु वेला
 मयादा व्यति यस्य । गान्ते, प्रथते च लि० ।

सुवेग ३० सुवेन विश्वेते उपमुच्यते सु+विश-वच् । खेतंजो
 सुन्दरवेगयुक्ते वि० । [सुन्दरव्रतयुक्ते वि० ।
 सुव्रती स्त्री० सुष्टु व्रतं नियमो यस्याः । सुगीनायां गपि
 सुशर्म्भन् ३० गृह मनिन् सुष्टु गर्भं सुखं यस्य । नृपभेदे
 सुन्दरसुखवति वि० ।
 सुशल्य ३० सुष्टु हृदं गल्य यस्मात् । सुदरे । [रके च
 सुशवी स्त्री० सु+ग-वच् गौरा० डीप् । कारवेष्टे, कण्णजी-
 सुशाकं न० सुष्टु, शाको वस्त्रात् ५५० । आर्द्रके । तन्योगे
 हि शाकस्य सुखाडता । सुष्टु, शाको यस्य । चङ्गु-
 गाके, तण्डुलीये, (नटेगाक) भिरुलायाश्च ३० ।
 सुशिक्ष ३० सुन्दरी शिक्षा यस्य । वज्रौ, चितकण्ठे च
 गोभन शिक्षायुक्ते वि० नयूरशियायां स्त्री० ।
 सुशीत न० प्रा० । पीतचन्दने अतिशीतलस्यर्गं । तद्वति वि०
 सुशीतल न० प्रा० । गन्धर्वे अतिशीतयुगयुक्ते वि० ।
 सुशीता स्त्री० प्रा० । शतपत्त्रयाम्, शीतगुणवत्यां स्त्रियां च ।
 सुशीम ३० सु+शे मन् उभयकारणञ् । शीतस्यर्गं । तद्वति वि०
 सुशील ३० सुन्दरं-शीलस्य । विष्णुपार्श्वचरभेदे गोभनवदि-
 तान्विते वि० । [युक्ते वि०
 सुत्रीक स्त्री० सुन्दरो श्रीरस्य कप् । सन्नकीडणे । सुन्दरश्री-
 सुश्रुत ३० सु श्रुयते सु+श्रु-क्त । विश्वामित्रसुनिपुत्रे चिकि-
 त्साशास्त्रकर्त्तरि सुनिभेदे, तत्कृतपत्रे च । सुन्दरश्रुते वि०
 'देवाकर्ण्य सुश्रुतेन चरकस्योक्तेनेति, जैषधम् ।
 सुश्रुटि वि० सु+श्रु-क्तं । सुसंयुक्ते दृढमन्विते ।
 सुपुम ३० सुन्दरः मनः प्रा-पत्वम् । गोभने, मने च परभायां
 गोभाया स्त्री० । [जीरके, कण्णजीरके च ।
 सुपुवी स्त्री० सु+सु-वच् गौ० डीप् । कारवेष्टे, सुष्टुकारवेष्टे,
 सुपामन् वि० सुष्टु नाम यस्य सुपामाटि०पत्वम् । सुसान्व ने
 क्विया वा डाप् डीप् च ।
 सुपि स्त्री० सुप-इन् ४० गस्य सः । सुपौ द्विद्रे ।
 सुपिर न० सुप-किरच् ४० गस्य सः । द्विद्रे । [वि०
 सुपीम ३० सुष्टु, सीमा यस्य । शीतलस्यर्गं । तद्वति, ननोज्ञे च
 सुपुम न० सु+स्वप-भावे क्त । 'यत् सुपु न कश्चन कामं
 कामयते न कश्चन स्वप्नं पश्यति तत् सुपुममिति' इत्युक्ते
 शान्त्युपायव्यामभेदे । कर्त्तरि क्त । तदवस्थान्विते वि०
 सुपुमि स्त्री० सु+स्वप-इन् । पुरीतवति नाद्यां मनसः संयोग-
 ह्ये सर्वज्ञानसूत्रे वेदान्तोक्ते सर्वप्रदार्थसूत्रे च अवस्था-
 भेदे 'सुपुमिज्ञाने सकले प्रलीये' इति श्रुति ।
 सुपुम्ना स्त्री० सुपु इत्यव्यक्तं शब्दं ज्ञायति यत् ज्ञा-क ।

तन्वीकते चेकटगुणवाह्यस्ये इटापिप्रानानाशोर्मध्यम्, सूक्ष्मे
 नाडीभेदे ।
 सुपेग पा० सुष्टु, मेनयति मेनां करोति यन् पत्वम् । जर-
 मर्दके (परमपरा) वेतसे, चिकित्से-गानरभेदे च, विद्वति
 स्त्री० डीप् । यन् अत इत्यम् । लण्तिद्विते स्त्री० ।
 सुष्टु, शब्द० सु+स्य-त् । अतिगते, प्रसन्ने, मत्ते च ।
 सुसंस्कृत वि० सु+सम+क्त-क्तं सुन् च । प्रयत्नेन एतादि-
 नागाद्रव्येण मके व्यञ्जनाद्यै ।
 सुसम्पट् स्त्री० प्रा० । मांभास्ये सुष्टु, सम्पट् यस्य । सुसम्पट् वि०
 सुसार ३० सुष्टु, सारोऽस्य । रक्तचदरे ।
 सुसिकता स्त्री० प्रा० । गौराडाम् । उत्तमशालुजायां व० व०
 सुस्य वि० सुश्रेन तिष्ठति स्या-क्त । आरोग्येण युते सुसिनि च
 सुस्ना स्त्री० सु+स्ना-त् । (मेसारी) गमीशान्वभेदे ।
 सुस्नात वि० सुष्टु, स्नातः सु+स्ना-क्त । मद्रनद्रव्येण कृतस्नाने
 सुस्नित वि० सु+धा-क्त । तमे, दिहितं च । प्रा० । सुन्दरहिते
 न० । ५५० । अग्निजिह्वाभेदे स्त्री० ।
 सुहृद् ३० सुष्टु, हृदयं यस्य मित्रार्थे 'हृदादेव' । मित्रे
 ज्योतिषोक्ते लभनाश्रुतवस्थाने च ।
 सुहृदय वि० सुष्टु, हृदयं यस्य । प्रगल्भमन्त्रे । प्रा० । सुचिते न०
 सुहृदल न० सुहृदेन वलम् । मित्ररूपे मैत्र्ये ।
 सू स्त्री० सू-क्तिम् । सूनी, प्रसने, चंभे प्रेरणे च ।
 सूक्त न० सू-प्रेरणे किम् स्यादे कन् । अलये, वाणे/पाते च
 सूकर ३० सू-इत्यव्यक्तं शब्दं करोति ह-वच् । वराष्ट्रे,
 कुम्भजारे, नृगभेदे च । वराहजानानायां, वराहवोदिति च
 स्त्री० डीप् ।
 सूक्त न० सु+वच-क्त । सुन्दरश्रुयने, एकार्थप्रतिपादके एक-
 देवत्ये वेदमन्त्रमसुदादे च । यथा श्रीसूक्तं पुरुषसूक्तमित्यादि
 तानि च वेदे बह्वानि सन्ति तत्र महादानोपयोगीनि कर्त
 चित् सूक्तानि सुवादानादिपङ्क्तौ अस्माभिः उच्यन्तानि ।
 'जयानि सूक्तानि तथैव चैपा'मिति वङ्गिपुराणम् ।
 सूक्ष्म न० सूच-सन् । कौतवे, अध्यात्मपदार्थे, अलङ्कारभेदे
 च । कतकण्ठे ३० । अणुपरिमाणवति, अल्पे च वि० ।
 सूक्ष्मक्षणफला स्त्री० सूक्ष्मा क्षणं फलं यस्याः । नध्यम-
 जम्बूद्वये ।
 सूक्ष्मतण्डुल ३० सूक्ष्मलण्डुलोऽस्य । (ससपस) इतिस्वाते,
 पिप्पल्यां स्त्री० । [कुशापीयबुद्धौ ।
 सूक्ष्मदर्शिन वि० सूक्ष्मं पश्यति दृश-शानि । अत्यन्तसुपुडौ
 सूक्ष्मपत्त ३० सूक्ष्मं पत्तमस्य । धाचके, वनजीरके, देवसर्पे,

सूत्रपुष्प पु० सूत्रगर्भं पुष्पं यस्य । कापांसे । [[दरजी] ।
 सूत्रभिद् पु० सूत्रं । भिनन्ति सूत्र्या, भिद-क्तिप् । सूत्र्याजीवे
 सूत्रयन्त्र न० सूत्रवापनयन्त्रम् । (तांत) सूत्रवापनयन्त्रे ।
 सूत्रला स्त्री० सूत्रं लाति ला-क । तर्कुव्याम् (टोको) ।
 सूद्र पु० सूद्रयति आगान् सूद्र अच् । सूद्रकारके, व्यञ्जन
 भेदे सूद्रे, सारथ्ये, अपराधे, लोभ्रे, पापे च ।
 सूदन न० सूद्र-ल्युट् । हिंसने, निःक्षेपे, अहोकारे च ।
 सूदशाला स्त्री० सूत० । पाकशालावाम् ।
 सून न० सू-क्त तस्य नः । पुष्पे, मसवे च । कर्त्तरि-क्त ।
 विकथिते, जाते च ति० ।
 सूना स्त्री० सू-क्त तस्य नः । प्राणिवधस्थाने 'पञ्च सूना गृह-
 स्थिति, मनु' तनयायां, गजगुण्डावाम् मांसविक्रये च ।
 सूनु पु० सू-नु । पुत्रे अतुजे, सूर्ये, अर्कहृत्ते च कन्यायां-
 स्त्री० वा ऊह ।
 सूदृत न० सूदृत्यति अनेन सु+दृत-घञर्थे क । सत्वे-प्रिये-
 वाक्ये, मङ्गले च तद्वति ति० ।
 सूप पु० सुखेन प्रीयते सु+भा-घञर्थे क प्र० । (दालि) व्यञ्जन-
 भेदे सुवपति सु+उप-कष्ट० । सूपकारे पाचके । व्याधारे
 क । भाण्डे । करणे क । सायके ।
 सूपकार पु० सूपं करोति झ-अण् । पाचके ।
 सूपधूनन न० सूपो धूम्यतेनेन । हिह्नौ, सूपपाके हि हिहृ-
 धूमदानं पाकशास्त्रे प्रथितम् । [पर्यायम् ।
 सूपपणी स्त्री० सूपसाधनस्य सङ्गखेव पर्यमस्याः ङीप् । सङ्ग-
 सूपत्रेष्ठ पु० सूपेपु तत्साधनेपु अष्टः । सङ्गे ।
 सूपाङ्ग न० सूपस्यतत्संस्कारकमङ्गलप्रकरणम् । हिह्नौ ।
 सूर पु० सवति प्रेरयति कर्मणि लोकात् सू-कान् । सूर्ये,
 अर्कहृत्ते च । सूर-क्त । पण्डिते ।
 सूराण पु० सूर-ल्युट् । अरण्ये (ओल) ।
 सूरात ति० सु+रस-क्त प्र० । दयालौ ।
 सूरसूत पु० सूत० । अरण्ये, गरुडापजे ।
 सूरि पु० सू-क्तिन् । सूर्ये, अर्कहृत्ते, यादवभेदे, पण्डिते च
 'सदा पश्यन्ति सूरय' इति श्रुतिः राजसर्पभेदे स्त्री० ङीप् ।
 सूरिन् पु० सू-रिणि । पण्डिते । [अपोपदेशत्वान्न प ।
 सूर्त्त (स्ये) अनादरे स्वा०प०सक०सेट् । सूर्त्त (स्येति) असूर्त्त (स्येति)
 सूर्त्त (स्ये)ण न० सूर्त्त (स्ये) ल्युट् । अनादरे ।
 सूर्प पु० ज० । सूर्प-ष्ट० शस्यसः । सूर्पशब्दार्थे ।
 सूर्पणखा स्त्री० सूर्प इव नखा अस्याः प्र० शस्यसः षष्ठम् ।
 रावणमगिन्याम् ।

सूर्मि स्त्री० सूर्मि+ष्ट० शस्यसः । सूर्मिगन्धार्ये वा ङीप् ।
 सूर्य पु० सूर्य-व्यप् नि० दीर्घश्च । दिवाकरे, अर्कहृत्ते, टानय-
 भेदे च ।
 सूर्यकान्त पु० सूर्यस्य कान्तः प्रियः । स्फटिचमणौ सूर्य-
 सम्पर्कात् चत्वाग्निमग्नायमग्निन् मणौ च (आतमो) ।
 सूर्यग्रहण न० सूर्यस्य राक्षसा तदाक्रान्तभूम्भ्यायया अष्टम
 माक्रमणम् । ज्योतिषोक्ते राक्षसावितभूमिभ्यायया
 सूर्यमण्डलस्य आक्रमणरूपे यासि
 सूर्यज पु० सूर्यात् जायते जन-ङ । गनित्यष्टे, यमे, वैव-
 स्वते मनी, सुश्रीयानरे च सूर्यपुत्राटयोप्यत् । यचनायां
 स्त्री० ।
 सूर्यभक्त पु० सूर्यस्य भक्त इव प्रियः । यन्तूकहृत्ते ।
 सूर्यमणि पु० सूर्यप्रिय' मणि' । सूर्यकान्तमणौ ।
 सूर्यलता स्त्री० सूर्यभक्ता लता । आदिन्द्रभक्तावाम् ।
 सूर्यवल्ली स्त्री० सूर्यवृत्त्युत्पिका वल्ली । अर्कपुष्पिकाहृत्ते ।
 सूर्यमारयि पु० सूत० । अरण्ये गरुडापजे । सूर्यसूतादयोऽप्यत्
 सूर्या स्त्री० सूर्यस्य भार्या टाप् । अमातुषां, संप्रानान्तरां
 सूर्यभार्यायान् । मातुषां कुन्त्यान्त ङीप् । सूरीतिव ।
 सूर्यालोक पु० सूत० । आतमे रौद्रे ।
 सूर्यावर्त्त पु० सूर्य इयानर्त्तते आ+एत-अच् । (ङङङडिडया
 जुपभेदे (सुलफिवा) शाके च आदित्यमक्तायां स्त्री० ।
 सूर्याशमन् पु० सूर्यप्रियः अशम । सूर्यकान्तमणौ ।
 सूर्याष्ट पु० सूर्येषु सूर्यास्तकालेन जट' प्रापितः वह-क्त ।
 सूर्यास्तमये आगतातिथौ ।
 सूकाल पु० सू कालन् कस्य नेत्वम् । गृहाले ।
 सूकान् न० सूज-कन् कनिन् वा कस्य नेत्वम् । ओष्ठप्रान्त-
 भागे 'सूकण्यो परिरेडि चेति' स्मृति' । 'महासूक्याथ
 गोभितो ष्टसिंहवटिति ।' सुपात् कमथ्यताप्यस्य ।
 सूकान् न० सूज-कनिप् । ओष्ठप्रान्तभागे । प्र० सूक्तिन् । अथत्
 सूग पु० सू-गक् गस्य नेत्वम् । मिन्दिपालान्ते ।
 सूगाल पु० सू-गालन् गस्य नेत्वम् । जम्बूके, दैत्वभेदे च ।
 सूजकाचार पु० सूजति वर्द्धित्वं सूज क ततः साय
 कन् कर्म० । सर्जिकाचारे । [सृणीत्वपि ।
 सूणि पु० सू-निक् । शतौ । अहुशास्त्रे स्त्री० तत्त वा. ङीप् ।
 सू(णि)णीका स्त्री० सूणि+कन् ईकन् वा । लालावाम् ।
 सूति स्त्री० सू-भावे क्तिन् । गमने । करणे क्तिन् । पथि । [च
 सूत्वर ति० सू-करप् । गमनकर्त्तरि क्तिन्वां ङीप् साच मातरि
 सूप् गतौ आ०पर०सक०अनिट् । सर्पति असृप्त् । अयोप-

देवताय प्र । प्रभुत्वमेव धातु व्यपोपदेशत्वस्य विन्यस्य
 इत्तम हिमे भा०पर०चक० सेट् क्त्वा वेट् । गर्भति व्यसर्भति ।
 इत्तर उ० इ-त्तरव । इत्तमेदे, गमनमीये लि० । [च ।
 इट् लि० इज् क्त । निर्मिते, युक्ते, विधिते, बद्धवे, भूमिते त्यक्ते
 इटि क्तोः इज्-क्तिम् । निर्माणे विप्रत्यनिर्माणे, स्वभावे
 च । कर्मणि क्तिन् । इत्तमने 'या इटि इत्तरायेति'
 प्रकृत्या । [गर्भदातोसुपे ।
 इटिप्रदा क्तोः इटि इत्तमं गर्भं प्रददाति प्र-दा क ।
 सेक उ० सिच गन् । सेचने जल दिना आर्द्रिकरणे । [पात्रादे
 सेकपात्र न० सिच्यतेऽनेन सिच करणे पञ्च कर्म । (सेचोनी
 सेक्तु उ० सिचति रेत सिच-हृप् । पत्नौ । सेचके लि० ।
 सेचक उ० सिचति तोयेन प्रथिवीम् सिच एतुम् । मेघे, सेक
 कसरि लि० ।
 सेचन न० सिच-भावे इत्तु । जलादिना आर्द्रिकरणे करणे
 इत्तु । सेचन्या, सुदुर्भेकपात्रा क्तोः ङीप् ।
 सेट् उ० सिट् उन् । (तरुज) ह्ये ।
 सेतु उ० सि ङ् । सेतारैर्जलधारणार्थं (यात्र) (जाहाज)
 पदाथं, वरुणहृद्ये, तन्वोक्ते प्रथमात्तके भन्ते च स्त्राथे
 ङ् । वरुणहृद्ये ।
 सेतुवन्थ उ० इत्त० । सहागमनार्थं श्रोत्राणेण नक्षत्रविहारा
 कारिते मघप्रोपरि आलोचने, सेतादेरालोचने च ।
 सेतुभेदिन इ सेत भिन्नसि भिद-णिनि । दन्तीहृद्ये ।
 सेतुहृद्य उ० सेतागमको हृद्य । वरुणहृद्ये सेतुपरिहृद्ये च
 सेतु न० सि ङ् । (वेदि) निगद्ये ।
 सेना क्तोऽङि-न, मरु र्जनेन प्रभुधा वा । सैन्ये । [रथे च ।
 सेनाङ्ग न० इत्त० । इत्यङ्गत्वात्पदातिगमने, सेनाया उपक
 सेनापद उ० सेनाया पदति चट-ट । सेनागामिनि सेना-
 पदोभरन्निधानेति' मेषधम् । [सिनापतौ च ।
 सेनागी उ० सेनां देवसेना वा मयति नो हिम् । कार्तिकेये,
 सेनापति इ इत्त । कार्तिकेये सेनाभ्यन्ते च ।
 सेनासुग न० इत्त । सैन्याये इत्यङ्गत्वात्पदातिगमने
 [इतिन त्वय रत्ना त्वय चक्षा नव मन्तव्य पञ्चदश
 एतम् अष्टदासे । [यानिके सेन्ये ।
 सेनारत्न उ० सेनां रत्नं तत्त्वं चत्त । सेनारत्नाकारके
 सेन्ये उ० लि क्त । सेने पनोऽसाधारणसिद्धे ।
 सेमन्ती क्तोऽङिनि भि गौः ङीप् । (सेदानी) उग्रहृद्ये ।
 सेक्तु इ हि न् । सेक्तात्तवत्त्वं ।
 सेवक इ० सेवति विर एतुम् । सेवनकर्त्तृत्वात् (दन्ती) सेव-

खुल् । इत्ये, दासे, अतुषरे च लि० ।
 सेवधि उ० सेन सेवन दधाति धा-क्ति । मङ्गप्रभतौ निधी ।
 सेवन न० सिच-सेव-वा इत्तु । सूच्यादिना वक्ष्यादेवोजने
 प्याथपणे, उपभोगे, वन्दने, पूजने, भजने च । सीव्यत-
 थयया इत्तु । सूच्या क्तोः ङीप् ।
 सेवा क्तोः सेव-थ । भजने, आराधने उपभोगे, प्याथपणे च
 सेवित लि० सेव क्त । पूजिते, आराधिते, प्याथिते, उपभुक्ते च
 सेव्य न० सेव गत्यत् । वीरपत्न्यै । अथत्ये, हिष्णत्तव्ये च उ०
 सेराहे लि० । वन्द्याहृद्ये क्तोः ।
 सेहली क्तोः सिहृत्वे देये भया धण् ङीप् । सिङ्गपियल्याम्
 से ङिक उ० सिङ्गिकायां भव टक् । राष्ट्री, तस्या ञ्पत्यम्
 टक् । सिङ्गिकीयोप्यत् । [सिङ्गितामशुरदेणे लि० ।
 सेकत न० निकता सन्त्यत् अण् । मानुकापशुरे नद्यादितटे
 सेकतेष्ट न० सेकत स्यानमित् यत्य । आर्द्रिके ।
 सेतवाहिनी क्तोः सिताया शर्कराया अयम् अण् सेतो
 मधुररसन् वृष्टि वृष्टि निनि । वाङ्मदायां नद्याम् ।
 सेहान्तिक उ० सिञ्चाल वेति टक् । सिङ्गालाभिन्ने ।
 सेनापत्य न सेनापतेर्भावं कर्म वा यञ् । सेनापतिर्भवं तत्त्वं
 कर्मणि च 'सेनापत्यपत्येत्त व' इति कुमार ।
 सैनिक उ० सेनाया धनवति टक् । मिलिते इत्यङ्गादौ ।
 सैन्यव न० सिन्धुनदीवर्षीमे देगे भवम् अण् । वनपभटे
 सिन्धोरद्वारभव । अण् । घोटके, तस्या सिन्धुदेवमघङ्ग-
 र्घोभय्वात्पत्येदेगोह्वरत्वात् तयाप्यम् ।
 सैन्यवधन उ० सैन्यवधिन धन । सैन्यविज्ञातम् समल्लादे-
 कारणात्तके सिदानन्दस्वरूपे परमेष्ठरे ।
 सैन्य उ० सेनाया सभवेति ङ् । मिलिते इत्यङ्गादौ ।
 सेनायां इव प्रम् । सेनासङ्गत्वे न० ।
 सेरन्धी क्तोः शीर ह्यन् धरति इ मूल० क्तु म् न शेरन्
 इत्यङ्गात्तदे गित्यङ्गत्वं अण् सन्ध्यालि अङ्ग गौः ङीप् ।
 परत्यङ्गत्वं चरमे गित्यङ्गात्तदे क्तोभेदे उ० शेरि
 श्चोऽप्यत् ।
 सेरिभ उ० शीरे ह्ये तदङ्गने इत्तरव च्छर यत् । तत चार्थेऽप्यत् ।
 सङ्गिमे, धिरे सेरिभसङ्गिभोमिह्व अङ्गात्तदोमिति मङ्गा
 नक्षत्रोप्यत् । [सिङ्गिताम् । चार्थं ङ्गु तस्यै ।
 सेरीय उ० शीरभ्येत्त अण् शेर इत्याभापमर्हति क्तु ।
 सेरीय क्तोः शेर शीराभापमर्हति टक् । [सिङ्गिताम् । टक् ।
 सेरेशोऽप्यत् ।
 सेञ्चाल न० शरावे सेनादीनामभोगाया अद्यति पयान्ति अण्

शैवाल. तत' स्वार्थे अण् । शैवाले स्वार्थे कन् । तत्रैव ।
सोढ वि० सह-क्त वा इडभावः । ज्ञान्ते तित्तिजिते । कर्त्तरि
क्त । शीतादिसहनश्रीले वि० ।

सोढु वि० सह-दृच् वा इडभावः । सहनकर्त्तरि जमाग्रीले
सोत्कण्ट वि० सह उक्तगण्टया । औत्सुक्यान्वितं अभीष्ट-
लाभेच्छया मिलस्वासहिष्णुत्वयुक्ते ।

सोत्प्रास न० उट्+प्र-अस-घञ् सह उन्नासेन । सोत्प्रासने,
अन्यार्थकस्य वाक्यस्य अन्यार्थकत्वकल्पनया तदुत्तरार्थके,
वाक्ये, प्रियवाक्ये च । सगद्दहास्ये पु० ।

सोद्वय न० वि० सह उद्वेन प्राडुभांवेण दृष्ट्या, वा । प्राडुभूते,
दृष्टियुक्ते, लामयुक्ते (सुदयुक्ते) च । [भगिन्यां स्त्री० ।

सोद्वर पु० सह समानसुद्वरं यस्य । एकोद्वरभये भ्रातरि-
सोद्वर्य्यं पु० सह समाने उद्वरे श्विता यत् सादेश' ।
एकोद्वरजाते भ्रातरि । भगिन्यां स्त्री० ।

सोनुह न० सु-विच् सवे नह्यते नह घञर्थे क । लघुने ।

सोन्नाद पु० सह उन्नादेन । उन्नात्ते, उन्नादिष्णौ ।

सोपस्रव पु० सह उपस्रवेन । समाक्रान्तभूच्छायेन राड्ड्या
-योगरूपोपस्रवसहिते चन्द्रे तयाभूतचन्द्रच्छायायोगयुक्ते
सूर्य्ये च । [श्रवा कृतदानादौ ।

सोपाधि(क) सह उपाधिना वा कप् । उपाधियुक्ते प्रतिज्ञाभा

सोपान न० उप-अन-भावे घञ् सह विद्यमानः उपान ;
उपरि गतिरनेन । आरोहणसाधने काजादिनिर्मिते
(पैठा) प्रभृतौ पटोर्धे ।

सोभाञ्जन पु० शोभाञ्जन+ष्ट० । (शजना) दृजे ।

सोम पु० सू-मन् । चन्द्रे, कर्पूरे, कुबेरे, यमे, वायौ, वसुभेदे,
जले, सोमलतौपदै, तद्रूपे, अश्वते, टीधितौ च । सृष्ट
उभया । शिवे, वानरेषु-सुशोषे च । [विष्णो ।

सोमगर्भ पु० सोमस्य तटात्मकाष्टतत्त्वमोक्षस्य गर्भःस्थानम् ।

सोमज न० सोमात् तत्क्षरितौपधिस्यरसपानात् जायते
जन-ड । दुग्धे चन्द्रजाते वि० । बुधे पु० ।

सोमतीर्थ न० सोमेन तपस्तप्ता कृतं तीर्थम् । प्रभासतीर्थे ।

सोमप पु० सोमं तद्रसं पिबति या-क । यज्ञे—सोमरसपान-
कर्त्तरि प्रिहगणभेदे व० व० । पा-क्लिप् सोमपात्रयत्न ।

सोमपत्र पु० सोमस्य औपधिविशेषस्यैव पत्रमस्य । (उलुखड्)
दृश्यभेदे ।

सोमपीति(धि)न् पु० पीतमनेन इति सोमं पीतो ष्ट० वा तस्य
यः । यज्ञे-सोमरसपायिनि । पा-क्लिप् । सोमपीत्रायत्न ।

सोमवन्धु पु० सोमस्य बन्धुः, सोमो बन्धुरस्य वा । स्वर्ग्ये

तद्वद्विजरात् तस्य तयात्वम् चन्द्रजे बुधे पु० कसुटे न० ।
सोमभू पु० सोम एव भूत्वतिस्थानं यस्य । बुधग्रहे, चन्द्रग्रहे
जत्रिये च । [यागभेदे ।

सोमवाग पु० सोमेन यागः । विश्वर्षमाद्ये सोमरसपानाङ्गमे
सोमयाजिन् पु० सोमेन यजते यज्ञ-णिनि । सोमयागकर्त्तरि
सोमयोनि न० सोमः योनिरस्य । चन्दनभेदे ।

सोमराजी स्त्री० सोमेन राजते राज-अच् गौ०टीप् ।
(सोमराज) औपधियेदे । स्वार्थे कन् । सोमराजिक्तायत्न ।
राज-णिनि । सोमराजीत्वयत्न पु० ।

सोमलता स्त्री० सू-मन् कर्म० । सूनामख्यातायां लतायाम्
सोमलतिका स्त्री० सोमलतेव इत्यर्थे कन् अत इत्यम् । गुडूच्याम्
सोमवंश पु० सोमस्य वंशः । चन्द्रवंशे चन्द्रायधिकं गोत्र-
परम्पराजाते जत्रिये च । [श्वेतसद्विरे, कटफलं च ।

सोमवल्क पु० सोमस्यैव वल्कमस्य । करञ्जे, रीडाकरञ्जे.
सोमवल्लिका स्त्री० सोमवल्लीव इत्यर्थे कन् । सोमराज्याम्
स्वार्थे कन् । सोमलतायाम् ।

सोमवल्ली स्त्री० सोमायास्तथाय वल्ली । गुडूच्याम् । सोमरूप
वल्ली । सोमलतायाम् सोमराज्यां, ब्राह्म्यां, सुदर्शनायाञ्च ।

सोमवार पु० सोमस्वामिको वारः । चन्द्रस्वामिके दिने ।

सोमविक्रायिन् पु० सोमं विक्रीणाति वि+क्री-णिनि । सोम
लतायाः तद्रसस्य वा विक्रेतरि ।

सोमवृक्ष पु० सोम इव वृक्षः । कटफलवृक्षे, श्वेतसद्विरे च ।

सोमसार पुः सोम इव शुभ्रः सारोऽस्य । श्वेतसद्विरे ।

सोमसिद्धान्त पु० सोमकृतः सिद्धान्तः । चन्द्रमोक्षे ज्योतिष
यन्यभेदे । [सोमलतानिष्पीडने ।

सोमसुत् पु० सोमं सुतवान् सु-भूते क्लिप् । यज्ञार्थं कृत
सोमसुत्वन् पु० सोमं सुतगन् भूते क्लिप् । कृतसोमरसपाने
सोमसुता स्त्री० इत० । नर्मदान्याम् । बुधे पु० । सोमो-
द्भवाद्योप्यत्न पु० स्त्री० यथायथम् ।

सोमसूत्र न० सोमस्य जलस्य सूत्रमिव प्रणाञ्चो । जलनिर्गम
प्रणाल्याम् । शिवलिङ्गस्यगौरीपट्टस्य जलनिर्गमस्थाने च
'सोमसूत्रं न लङ्घयेदिति' तन्मन् ।

सोत्सुगण्ट वि० सह उल्लुखणेन । भूमौ पार्श्वपरिवर्त्तादियुक्ते
अन्नादौ अन्यार्थवाक्यस्य अन्यपरत्वयुक्ते वाक्ये च ।

सोत्सुगण्ट न० सह उल्लुखणेन । अन्यथास्थितस्य अन्य-
रूपेण परिवर्त्तनसहिते वाक्ये (स्तुतिपरस्य निन्दापरस्य
निन्दापरस्य च स्तुतिपरता इत्येवं रूपे वाक्ये) ।
सौकर्य्यं न० सुकरस्य भावः यञ् । अनायाससाध्यत्वे ।

सौख्यसुप्तिक लि० सुप्रसन्नं सुमेन शयनं प्रकृति उञ् ।
 प्रातः कावे सुप्रशयनमच्छके वेताकलिकातौ ।
 सौख्यं न० सुखमेव चाह० पञ्च । सुखे । [वसन्ध्विनि लि०] ।
 सौगतं उ० सुगतं एव अण् । सुगते बुद्धभेदे तस्येदमण् । सुग-
 सौगन्धं न० सुधु गन्धोऽस्य सार्धं अण् । कर्तृणे रामकूपरे ।
 सौगन्धिक न० सुधु गन्धं सुगन्धं तस्येदम् उण् ।
 कूपरे । [सुगन्धौ ।
 सौगन्धं न० सुगन्धस्य भावः पञ्च । सद्यमे । स्वाधे पञ्च ।
 सौषिकं उ० सूचो तत्कर्मसोचनमुपजीवति उञ् । (दरजी)
 सोचनकारके । [च । 'सौजन्यजन्य यण' इत्युद्धट ।
 सौजन्यं न० सुजनस्य भावः पञ्च । सुजनताया सद्व्यवहारे
 सौगुडी स्त्रीशुण्डाकारोऽस्यस्या अण् ङीप् उ० गस्य स ।
 गजविपल्लवाम् ।
 सौत्रं उ० पाणिन्यादिभिः सूत्रेण कर्मविशेषाय पठितं अण् ।
 श्राद्धादिदृशगणोपनिषेयुः भ्रूवमात्रपठितेषु धातुषु ।
 सौत्रामणी स्त्री० सूत्राणां इन्द्रो देवताऽस्य अण् मपूर्व-
 तात् न टिडोप षत्वम् । इतिभेदे तत्र हि सुरामान
 । विभाषाभिप विहितम् 'सौत्रामण्यां सुरा विभेदिति इति
 सौत्रामनी स्त्री० इत्यामा पूर्वतमेदलोक्ता दिक् तत्रान्त
 भवत्वात् अण् । विदुषि । सा हि स्फटिकमयस्य सुदान्त्र
 पर्वतस्यैकदेशे जाता । अस्मिन्नेदे च । सुदाना येरावत
 गजस्य पत्नी ङीप् । येरावतयोपिति । तत्र ङीपि
 अतोऽङ्गामे । सौदान्त्रीत्वम् ।
 सौदायिकं न० सुदायात् वसुकुण्डात् आगतं उण् । 'उदया
 कन्वया शशि पल्लु पिहस्येऽण् वा । भर्तुः सुकायात्
 । पित्रो वां ह्यस्य सौदायिकं ऋतमिति, भ्रातृभ्यो स्त्रीधनभेदे
 'सौदायिकं धनं प्रायः सातन्व्यं परिकीर्तितमिति' षट्ति
 षौदास उ० चन्द्रवश्ये कल्पापपादे ष्यपत्तौ ।
 सौधं उ० सुधया सेपत्रद्वयेण रक्तम् अण् । राजसदनभेदे
 सुधावपणमर्हति अण् । सूधे न० सुधासन्ध्विनि लि० ।
 सौनिकं उ० सूना बन्धस्य न तदुपलक्षितसाधादि प्रत्ययस्य
 उण् । भासकयविकयोपजीविनि व्याधे (कषाह) ।
 सौन्दर्यं न० सुन्दरस्य भावः पञ्च । चारुतायां, 'अह-
 प्रसङ्गकानां यं सन्निवेशो यथोपहितम् । सुप्रसन्नं सन्निवन्ध
 स्यात् तन्मौन्दर्यस्यैव तस्मिन् सुन्दर्ये चरुतायां मनोहरत्वे
 सौपर्णं न० सुपर्णां तदुपममर्हति अण् । मरकतमणौ ।
 सौपर्ण्येय उ० सुपर्णां विनताया अपत्यम् उण् । गरुडे ।
 सौप्तिकं लि० सुप्रसन्नं रात्रौ भवम् उञ् । रात्रिर्दुर्गे इत्या-

नधिकृत्य ज्ञतो पञ्च उञ् । महाभारतपर्वभेदे ।
 सौभं न० सुधु सर्वत्र लोके भाति भा क सार्धं अण् ।
 कामचारिणि, इदे हृदियन्त्रयपुरे च ।
 सौभद्रं उ० सुभद्राया भव अण् । सुभद्राजले अभिमन्यौ ।
 सौभद्रय उ० सुभद्राया अपत्यम् उण् । सुभद्रासुते अभिमन्यौ ।
 सौभरि उ० सुनिविभे ।
 सौभागिनिय उ० सुभगाया अपत्यम् उण् इत्यादयं द्विपद-
 उडि । सुभगाजले । तत्कन्याया स्त्री० ङीप् ।
 सौभाग्यं न० सुभगस्य भावः पञ्च द्विपदउडि । प्रियले सार्धं
 पञ्च । सिन्दूरे, उडिणे च । विष्कम्भादिषु मध्ये चतुर्थे
 योगे उ । [सिन्दूजालिके ।
 सौमिकं उ० सौभं कामचारिपुरं तद्विभाषणं मिलानस्य उण् ।
 सौमनस्य न० सुभनसो भावः पञ्च । प्रसन्नचित्तये ।
 सौमनस्यायनी स्त्री० सौमनस्यमयतेऽनया अयं ल्युट् ङीप्
 इत्वां मात्त्वाम् तत्कलिकायाश्च । [लक्ष्मणे ।
 सौमित्तं (लि) उ० सुमित्ताया भव अण्, चाङ्गादि इञ् वा ।
 सौम्यं लि०सोमो देवताऽस्य अण् । सोमदेवताके टिप्त्वात्
 स्त्रिया ङीप् । सोमस्य माखादित्वात् य सार्धं अण् ।
 मनोहरे प्रियदर्शने अतुष्टे च लि० मुधे उ० । तत्र सार्धिक
 प्रत्ययमाने सोम्योऽप्युभयत् । 'सदेव सोम्येदमप्याशो दिति
 इति ज्योतिषोक्ते सुभपदे इपादिसमरागौ, उडुम्बरहृत्ते'
 सोमपायिनि विभे उ० । [पञ्चमम् ।
 सौम्यर्लक्ष्णं उ० कर्म० सोमदेवताके लक्ष्णसार्धे व्रतभेदे । [यत्-
 सौम्यगन्धी स्त्री० सौम्यं अण्प गन्धो यस्या गौ ङीप् ।
 सौम्यग्रह उ० कर्म० । ज्योतिषोक्ते चन्द्रबुधपुरुषकर्मणे सुभपदे
 सौर उ० सुरस्य इदम सुरो देवतास्य अण् वा । सुख्येजले
 मनेहरे यमे च । सूर्यदेवताके वि०स्त्रिया ङीप् । सुरेण
 निर्दत्तं अण् । एकीकरागौ तदग्रेषु सूर्यगतिसाधे दिन-
 मामादौ वि । 'विवाहद्वौ ऋत सौर' इति ऋति
 उडुम्बरहृत्ते उ० । [सिन्धुहृत्ते ।
 सौरज उ० सूक्ष्मे सौर आलोकागतो जायत जन उ ।
 सौरभं न० सुरभेर्भाष अण् । सूर्ये, सौरभमस्यालि अच ।
 सुरभित्तस्थानि अण् वा । सुधुमे, शोभे च न ।
 सौरभ्येय उ० सुरभेरपत्यम् उण् । गवि क्रिया ङीप् ।
 'सौरभ्येयश्च श्रेति' गोदानपत्रं तस्या इदम् उण् ।
 सुरभि सन्ध्विनि लि० ।
 सौराष्ट्रं उ० सुष्ट, राष्ट्रमस्मान्नि प्रथा० अण् । (सुरट) देव-
 भेदे । सुराष्ट्रे भव अण् । सुराष्ट्रेयमने लि० । विषभेदे न०

सौराष्टिक न० सुराष्ट्रदेशे भव' ठक् । विप्रभेदे ।
 सौरि पु० स्वरसापत्यम् इञ् । 'भ्रमैश्चरे' 'सौरिवारेऽम्हता-
 नीति' ज्योतिषम् ।
 सौरिरत्न न० सौरिप्रिय रत्नम् शाक० । नीलके मणौ ।
 सौरैय पु० सुरायै हितम् ठक् । शुक्लभिरुग्राम् स्वार्थे कन्
 तत्वैव । [ताम्रमयपातनिर्माणकर्त्तरि (कामारि)
 सौल्लिक त्रि० सुल्ल' ताम्रपातादिनिर्माणं शिल्पमस्य ठक् ।
 सौव त्रि० स्वस्येदम् अण् न वृद्धिः वात्पूर्वञ्चौत् । आत्म-
 मवन्निनि । [स्वग्रामभवे पदार्थे ।
 सौवग्रामिक त्रि० स्वग्रामे भवः ठक् न वृद्धिः वात्पूर्वञ्चौत् ।
 सौवर्चल न० सुवर्चलदेशे भवम् अण् । कण्णलवण्ये ।
 सौवर्णभेदिनी स्त्री० सुवर्णस्य विकारः अण् सौवर्णमि
 भिनन्ति प्रकाशते भिद-णिनि । प्रियङ्गौ ।
 सौवस्त्रिक पु० स्वस्त्रिकरणे कुशलः ठक् न वृद्धिः वात्पूर्व-
 चौत् । पुरोहिते ।
 सौविद पु० सुविदन्ति सु+विद-क स्वार्थेऽण् । अन्तःपुररचके
 सौविदल्ल पु० सुदुविदन्तं विद्वांसमपि लाति ला-क स्वार्थेऽण् ।
 अन्तःपुररचके ।
 सौवीर पु० सुदुवीरो यत्र सुवीरो देशभेद' तत्र भवः
 अण् । स्रोतोऽञ्जने । काञ्जिके, वदरे च न० स्वार्थे कन् ।
 काञ्जिकभेदे न० । वदरवृक्षे पु० ।
 सौवीरसार पु० न०कर्म० । स्रोतोऽञ्जने ।
 सौवीराञ्जन न० सौवीरास्त्रमञ्जनम् । अञ्जनभेदे 'सौवीरन्त
 यवैरामैः पक्षैर्वा निस्तुपैः कृतम् गोधूमैरपि सौवीरमि'त्या-
 द्युक्ते अञ्जनभेदे ।
 सौष्ठव न० सुदु भद्रं तस्य भावः अण् न टिलोपः । आति-
 शय्ये 'स सौष्ठवीदार्यविशेषशालिनोमि'ति भारविः ।
 सौहार्द न० सुहृदो भावः अण् । स्नेहे, मित्रत्वे च ।
 सौहित्य न० सुहितस्य तदप्रस्य भावः अण् । तप्तौ, 'नातिसौहि
 त्यमाचरोदिति' स्मृतिः ।
 सौहृद न० सुहृदो भावः अण् । मित्रत्वे वन्दुतायाम् ।
 स्कद उत्सुल्य गतौ अक० उद्धृतौ, आज्ञावे च सक० भ्वा० आ०
 सेट् इटित् । स्कन्दते अस्कन्दिट् । [न्दत् त
 स्कन्द समाहारे अट० चु० उभ० सक० सेट् । स्कन्दयति ते अचस्क
 स्कन्द गतौ शोषणे च भ्वा० पर० सक० अनिट् । स्कन्दति अस्क
 दत् अस्कान् लोत् ।
 स्कन्द पु० स्कन्दते उत्सुल्य गच्छति अच् । कार्त्तिकेये ।
 स्कन्दन न० स्कन्द-ल्युट् । रेवने, चरण्ये, गतौ शोषणे च ।

स्कन्दांशक पु० स्कन्दस्यांश एवांशो यस्य कप् । पारदे । तयोः
 शिववीर्यकत्यादेकांशत्वम् ।
 स्कन्ध पु० स्कन्दते आकृष्टते कर्मणि घञ् ट० । अंसे (जांघ)
 वृत्रस्य कारणे (शुद्धि) न्ये, व्यूहे, युद्धे, समूहे, काये, मद्रादौ,
 स्कन्दोभेदे, सौगतसिद्धेषु विज्ञानादिषु पञ्चसु 'सक्ताङ्गस्कन्ध
 पञ्चकमि'ति साधः । पथि, अन्यपरिच्छेदे च । 'स्कन्धे-
 द्वांशभिर्युक्तमि'ति भागवतविशेषणम् ।
 स्कन्धतरु पु० स्कन्धप्रधानतरुः । नारिकेलवृक्षे ।
 स्कन्धफल पु० स्कन्धे फलमस्य । नारिकेलवृक्षे, उडुम्बरवृक्षे च
 स्कन्धवन्धना स्त्री० स्कन्धे बन्धनस्य । मधुरिकायाम् ।
 स्कन्धरुह पु० स्कन्धात् रोहति रुह क । वटवृक्षे ।
 स्कन्धवाह पु० स्कन्धेन वाहयति वह-णिच्-अच् । शकटादि
 द्वारा स्कन्धवाहके वृषादौ । ल्यु । तत्वैव । [शाखायाम् ।
 स्कन्धशाखा स्त्री० स्कन्धात् पथति शाखा । वृक्षस्य प्रधान
 स्कन्धवृङ्ग पु० स्कन्धपर्यन्तं शृङ्गमस्य । महिषे ।
 स्कन्धावार पु० स्कन्धाधिमावारः आ+ङ-घञ् । युद्धार्थमद्युक्तं
 सैन्यानां स्थापने, तदाधारे-कटके च । [भावे क्त । चरण्ये, न०
 स्कन्न त्रि० स्कन्द-क्त । व्युते, गलिते, क्षरिते, शुष्के, गते च ।
 स्कन्भ प्रतिघाते क्राम० स्वा० उ० सक० सेट् । स्कम्भाति स्कम्भोति
 स्कम्भोति स्कम्भते । अस्कम्भीत् अस्कम्भिष्ट ।
 स्कम्भ सम्भे भ्वा० आ० सक० सेट् इटित् । स्कम्भते अस्कम्भिष्ट ।
 स्कु उद्धृतौ आज्ञावने च क्राम० स्वा० उ० सक० अनिट् । स्कुनाति
 स्कुनीते स्कुनीति स्कुनुते । अस्कूपीत् अस्कूपोष्ट ।
 स्कुद आज्ञावने उद्धृतौ च भ्वा० आ० सक० सेट् इटित् । स्कुन्दते
 अस्कुन्दिष्ट । [स्कुम्भाति स्कुम्भोति । अस्कम्भीत् ।
 स्कुन्भ रोधने सौ० क्राम० स्वा० उ० कार्यभागी प० सक० सेट् ।
 स्खद विदारि दि० आ० सक० सेट् । स्खदयते अस्खदिष्ट घटादि०
 स्खदयति । [स्खलयति स्खलयति ।
 स्खल चले भ्वा० प० सक० सेट् वा घटा० । स्खलति अस्खलीत्
 स्खलन न० स्खल-भावे ल्युट् । चलने पतने ।
 स्खलित न० स्खल-भावे क्त । कूटयुद्धादौ-प्रवृत्त्या वीरमर्या-
 टात् पतने स्खलनमात्रे च । कर्त्तरि क्त । चलिते त्रि०
 स्तन मेघशब्दे अद० चु० उभ० सक० सेट् । स्तनयति ते अतस्तनत् तं
 स्तन पु० स्तन-अच् । (साइ) स्त्रीणाम् अङ्गभेदे ।
 स्तनन न० स्तन-ल्युट् । ध्वनिभावे, मेघशब्दे, कुन्धनशब्दे च ।
 स्तनन्धय पु० स्त्री० स्तनं धयति धे-रश् सुम् च । अतिशिशौ
 स्त्रियां ङीप् । [टाप् ।
 स्तनप पु० स्त्री० स्तनं पिबति पा-क । अतिशिशौ बालके । स्त्रियां

स्नानभर उ० इत० । मूलस्नानभारे तत्राभोगे च ।
 स्नानयित्वा उ० स्नान-इत्वा । मेषे, मलके, मेषगर्भे, विद्युति,
 वृद्धौ, रोगे च ।
 स्नानवृन्ता उ० स्नानस्य वृन्तदशापत्नम् । स्नानाद्ये मनमिच्छादशोपयत्
 स्नानान्तरं न स्नानवीर्यनरम् । वृद्धये मनमथे च ।
 स्नानाभोग उ० इत० । स्नानस्य परियुक्ततायाम् ।
 स्नानित न० स्नान-भावे ऋ । मेषगर्भे, सुरतादिगर्भे च ।
 कर्त्तरि ऋ । यद्धिते वि० ।
 स्ना० भ० रोधने क्वा० स्ना०प० सक० वेद् क्त्वा वेद् । स्नात्ति
 स्नाति अस्नात् इत्यस्त्रीत् ।
 स्नान्य न स्नाने भवम् यत् । स्नानजाते दुग्धे ।
 स्नाध्यरोमन् उ० स्नाभानि रोमाणि यस्य । शूकरे ।
 स्नाभ स्नाभने जडीभावे अक्० लकारणे, क्रियाविरोधे च सक०
 स्ना०था० वेद् इदि । स्नाभते अस्नाभिः ।
 स्नास्व इ० स्ना अस्वच् क्तिञ् प्र० । काण्डरहिते भ्रिष्टिकादौ-
 वृक्षे वृषादौ, गुच्छे च ।
 स्नास्वकारि उ० स्नास्व गुच्छ करोति लृट् इत् । मीहिवाभ्ये ।
 स्नास्वघन उ० स्नास्वो हृत्पतेनेन हृत् क नि० । स्नास्वोन्मू
 वक्षे स्नास्वादी । [घनिवादी ।
 स्नास्वज्ञ त्रि० स्नास्वो हृत्पतेनेन हृत्-पक्षधे क् । स्नास्वोन्मू लके
 स्नास्वरम प्र स्नास्वो वृषादीनां काण्डे गुच्छे गुच्छे वा रसते
 अच् धातुक् स० । गजे । [जडीभावे उ ।
 स्नास्व उ स्नास्व-अच् । (घाम) स्नायायाम् । भावे षञ् ।
 स्नास्वन न० स्नास्व-जडीकरणे भावे ल्युट् । जटीकरणे ।
 करणे ल्युट् । तन्त्रोक्ते जडीकरणघापने प्रयोगभेदे ।
 स्नास्वन उ० स्नास्वयति स्नास्व-विष् ल्यु । कन्दर्पस्य महत्त
 वाणेषु मध्ये वाणभेदे ।
 स्नाव उ० स्ना-अच् । प्रशयायाम्, स्तुतौ च ।
 स्नावक उ स्ना-धुन्, स्ना-धवक इ वा । गुच्छे ।
 स्नावक वि० स्ना ल्युच् । स्तुतिकारके ।
 स्नामित न स्नाव भाव ऋ । आर्द्रतायाम्, अवाह्यत्वे च । क-
 र्त्तरि ऋ । अचक्षते आर्द्रे षु वि० ।
 स्नात उ० स्ना-क्त्वा । स्नाने ।
 स्नाति स्त्री स्ना-क्तिन् । स्नाने ।
 स्नातिपाठक उ स्नाति पठति पठ-ल्युच् । राजादेशेन्द्रिणि ।
 स्नान्म रोधने षौ० ऋत्वा० स्ना० कार्यभागे पञ० सक० वेद्
 क्त्वा वेद् । स्नाति स्नाति । अमुष्मोत् ।

स्नाप उ० स्ना-पक् स्नाप-अच् वा । रागोक्ते स्नात्तिकादौ
 सघाते, वने, निष्पयोक्ते च ।
 स्नाप उ० स्नापन-मूल० क् । आगे । [पीत् व्यसृत अकारिः ।
 स्नापि विचारे स्ना० उ० सक० अन्दि । स्नापति स्नापते अस्ना-
 स्ना प्रीतो अक् रचणे सक० स्ना० प० अन्दि । स्नापति अ-
 स्नापीत् । अधोपदेशत्वात् प । [पदेशत्वात् प ।
 स्नाप्य गतौ स्ना० पर० सक० वेद् । स्नापति अस्नापीत् । अपो-
 स्नाप्य वधे त्त्वा० प० सक० वेद् । स्नापति अस्नापीत् व्यसृत् ।
 अधोपदेशत्वात् प ।
 स्नाप्य आच्छादने ऋत्वा० स्ना० उ० सक० वेद् । स्नापति स्नापीत्
 अस्नापीत् अस्नापि अस्नापीत् अस्नापीत् । [स्नान्-ठ ।
 स्नान चोद्ये अद० षु० उभ० सक० वेद् । स्नानयति-ते अति-
 स्नाने उ० स्नान-यञ् । चोद्ये । अच् । चोरे त्रि० ।
 स्नाप चोपे षु० उभ० सक० वेद् । स्नापति-ते अतिस्नापत् त ।
 अधोपदेशत्वात् प ।
 स्नाप उ० स्नाप-ञ्च् । आर्द्राभावे, स्नेहे च ।
 स्नाप न० स्नानस्य भाव यत् नि । चोद्ये "प्रत्यक्ष वा परोक्ष
 वा रात्रौ वा यदि वा दिवा । यत् परद्रव्यहरणं क्रिये
 तत्परिकीर्त्तितं भित्तुक्ते परद्रव्यापहारे । [ङीष् ।
 स्नापिन् त्रि० स्नापयत्यस्नापि इति । परद्रव्यापहारके । स्नापि-
 स्नाने (न्य) न० स्नानस्य भाव अच् षञ् वा । चोद्ये परद्रव्यापह-
 रणे । स्नान एव स्नापे ग्य । चोरे त्रि० । [भावे च ।
 स्नापित्य न० स्नापितस्य भाव षञ् । जाये, स्नेहे, आर्द्रा-
 शोके उ० स्नाप-ञ्च् । घातके, जलविन्दौ च । अत्ये त्रि ।
 स्नापक उ० स्नाप-ञ्च् । घातके, जलविन्दौ च । अत्ये त्रि ।
 स्नापि न० स्ना-इत् । स्नापे-गुणकर्मोदिभि प्रशसने ।
 स्नापि उ० स्नाप-ञ्च् । अर्थभूत्ये मानादिस्तरपरिपूरणाय
 गद्भेदे यथा घासवेदे इडा होइ प्रथमत् । स्नेहे स्नापने च
 स्नापि अस्नाप्युपाविष्करणे अत् षु० उभ० अक्० वेद् ।
 स्नापयति ते अतस्नापन्-त ।
 स्नापि उ स्नाप-ञ्च् स्ना-पन् वा । ममूहे यथे स्नेहे च
 मलके, घने, यस्ते मीहदग्रे च न० । वक्त्रे त्रि ।
 स्नापि न० स्ना-भावे ऋ तस्य न । स्नेहे, घनले सङ्गतौ
 आससे प्रतिगद्भे च । कर्त्तरि ऋ । अङ्गतिकारके ध्वनि
 कारके च वि० । [अधोपदेशत्वात् प
 स्नेह मङ्गलौ धनो भा० अक् अन्दि । स्नापति अस्नापीत्,
 स्त्री स्त्री० स्ना-इत् । स्नापति स्नाप्याम् ।

स्त्रीगवी स्त्री० स्त्री चासौ गौत्र पञ्च समा० । (गाभि) रोहि-
खाम् । [भाजने । स्त्रीमनोहारके त्रि० ।

स्त्रीचित्तहारिन् पु० स्त्रियाश्चि चरति हृ-णिनि । शो-
स्त्रीचिङ्ग न० स्त्रिया असाधारणं चिङ्गम् । वोनौ

स्त्रीचोर पु० स्त्रिया. चोर इव । काउके ।

स्त्रीजित पु० स्त्रिया जित जि-क्त । स्त्रीवश्ये ।

स्त्रीधन न० इत० । स्त्रीखत्वाश्रये द्रव्यमात्रे इतिमिताचरा-
दय । “अध्वन्यध्यावाचनिक भर्तृदायं तथैव च । भ्राता-
दक्त पितृभ्याञ्च पटुविध स्त्रीधनं सृष्ट” नित्येवं परि-
गणिते स्त्रीखत्वाश्रये धने इति दायभागादयः ।

स्त्रीधर्म्य पु० इत० । ऋतौ नारीकुसुमविकाशे रजसि ।

स्त्रीधर्मिणी स्त्री० स्त्रीधर्मोऽस्यसा इति । ऋतुमत्यां स्त्रियाम्
स्त्रीपुंशुधर्म्य पु० स्त्रिया पुंसश्च धर्म. तमधिकृत्य व्यवहारो वा ।
स्त्रीपुंसयोः यथाशालाचाररूपे धर्मे तद्विषयके अष्टा-
दशसु विवादेषु मध्ये विवादभेदे “स्त्रीपुंशुधर्मोविभाग-
चेति” सृष्टि । [पुरुषयोः ।

स्त्रीपुंस पु० द्विव० स्त्री च पुमांश्च अच् समा० । मिलितयोः स्त्री-
स्त्रीपुंसलक्षणा स्त्री० स्त्रीपुंसयोर्लक्षणमस्याम् । स्तनश्सृष्ट-
प्रभृतिस्त्रीपुरुषचिङ्गधारिण्यां स्त्रियाम् ।

स्त्रीप्रिय पु० इत० । आनन्दके । नारीप्रियमात्रे त्रि० ।

स्त्रीलिङ्ग पु० स्त्रिया इव लिङ्गं तत्कार्यं यस्य । स्त्रीलिङ्ग-
विहितव्याकरणोक्तसंस्कारयुक्ते शब्दभेदे । इत० स्त्री-
चिङ्गे न० ।

स्त्रीवश पु० इत० । स्त्रीवशीभूते ।

स्त्रीविधेय पु० इत० । स्त्रीवशीभूते । [विवादभेदे ।

स्त्रीसग्रहण न० स्त्रिया सग्रहण यत् । परस्त्रीहरणरूपे-
स्त्रीसम्भ न० स्त्रीणां सभा स्त्रीवत्वम् । स्त्रीसमाजे ।

स्त्रीसेवा स्त्री० इत० । स्त्रीसम्भोगे, व्यववधक्षेणे नारीसेवने ।

स्त्रीस्वभाव पु० स्त्रिया इव स्वभावो यस्य । अन पुररचके
महङ्गके इत० । स्त्रीणां शीले ।

स्त्रैण न० स्त्रिया इदम् अण् नञ् । स्त्रीस्वभावे, “स्त्रैणेन नीता
विक्रति लघिन्नेति” भट्टि । स्त्रीविधेये, स्त्रीसम्बन्धिनि
च त्रि० ।

स्य त्रि० स्या-क । स्थितिशीले प्रायेण उत्तरपदस्थित एवायं
प्रयुज्यते यथा पदस्य मार्गस्य निकटस्य इत्यादि ।

स्यग सवरणे भ्वा० पर० सक० सेट् घटा० सिञ्चि न दृङ्गिः ।

स्यगति, अस्यगोत् । अपोपदेशत्वाच्च प ।

स्यगन न० स्यग-ल्युट् । आच्छादने ।

स्यगित त्रि० स्यग-क्त । आहते तिरोहिते । [करङ्गे ।

स्यगी स्त्री० स्यग्यते ऽनया घञ्र्थे क गौ० डोप् । तान्बूलपात्रे

स्यगिडल न० स्यल इलच् जुक् लस्य ड । चत्वरे, उन्नतवननि
शून्ये समीकते प्रदेशे “निपेदुपी स्यगिडल एव केवले”
इति कुमार । यज्ञार्थं परिष्कृतस्थाने, होमार्थं कुण्ड-
प्रतिनिधित्वेन बालुकादिभिः कर्त्तव्ये मण्डलभेदे च “नित्यं
नैमित्तिक कर्म स्यगिडले वा समाचरेत् । हस्तमात्रं तु
तत् कुर्यात् बालुकाभिः समन्तत” इति तन्त्रम् ।

स्यगिडलशायिन् पु० स्यगिडले चत्वरे शेते व्रतवशात् शी-
णिनि । व्रतार्थं चत्वरे शयितरि । “स्यगिडलशायिन-
चेति” भट्टिः । [चत्वरे शयितरि ।

स्यगिडलेशय पु० स्यगिडले शेते अच् अलुक् समा० । व्रतार्थं
स्यपति पु० स्या-क तस्य पतिः । कञ्चुकिनि, शिल्पिभेदे, (कुतार)
कुबेरे, अधीशे, उष्टस्यतिसवनामकयागकर्त्तारि च । सत्तमे त्रि०

स्यपुट त्रि० तिष्ठति स्या-क स्यं पुटं यत् । विपमोन्नतप्रदेशे,
“स्यपुटगतमपि क्रव्यमव्यग्रमचीति” शालतीसाधवम् ।
विपमस्थाने-सञ्चारिणि-जीवे पु० ।

स्यल स्याने भ्वा० पर० अक० सेट् ज्वला० । स्यलति अस्या-
लोत् । षलधातुनैवायं गतार्थ इत्यन्ये ।

स्यल न० स्त्री० स्यल-अच् । जलनून्ये-अकृत्विमे-भूभागे ।
स्त्रीत्वपक्षे डीप् । “वनस्यलीर्मर्म्मरपन्नमोक्षा” इति
कुमारः । कृत्विसाकृत्विसप्रदेशमात्रे, कृत्विसभूभागे ष न० ।

स्यलकन्द पु० स्यलज' कन्दः । (वनशूल) अग्रास्यकन्दे ।

स्यलकमल न० स्यलजात कमलम् । स्यलपद्मे ।

स्यलकुसुद पु० स्यले कुसुदमत्स्यस्य सादृश्येन अच् । करवीरे ।

स्यलपद्म न० स्यलजात पद्म शाक० । खनामस्थाने पुष्पद्वये ।
स्यलजं पद्ममिव । मानके पु० ।

स्यलपद्मिनी स्त्री० स्यलपद्माना समूहं तेषां सन्निकटदेशो
वा इति । स्यलपद्मसमूहे तद्युक्तद्वये च । “ददर्श दून.
स्यलपद्मिनी नल” इति नैपधम् ।

स्यलमञ्जरी स्त्री० स्यलस्य मञ्जरीव । अपानामर्गे ।

स्यलमञ्जराट पु० स्यलजात शृङ्गाट. शाक० । गोलुरे तस्य कण्ट-
कादृतत्वात् तथात्वम् । [कुमार्याम् ।

स्यलेरहा स्त्री० स्यले रोहिते रुह-क्त अलुक् सं । एत
स्यलेशय पु० स्यले शेते शी-अच् अलुक् सं । वराहरुर
प्रभृतौ पशौ-स्यलशायिनि त्रि० ।

स्यविर न० स्या-किरच् स्यवादेशः । शैलेवे गन्धद्रव्ये । चतुर्मुखे
ब्रह्मणि पु० । अचले, स्थिरे, दृढे च त्रि० । मन्त्रावयव्यां स्त्री० ।

स्वविष्ट दि० अतिशयेन स्वुष्ट इष्टन् उभेये गुण । अतिउभे-
रयस्य स्वगीयानपि । अतिउभे । शिवाया डीष्ट ।

स्वागु उ स्वा वृ उ० अतम । शिने, गणायाम्, न्यउत्ते च । अस्त्र-
भेदे उ० स्वविरे दि । [तरि ।

स्वागिडल उ स्वविउत्ते शयिता ऽण् । प्रतापं स्वविउत्ते शयि
स्यान न० स्वा-स्वुट् । श्वितो, साहस्ये अचकागे, श्विचये,
वगतौ, यन्वशन्तौ, भाजने, निकटे, व्याकरणोक्ते प्रसङ्गे,
(आदिश्रुमानस्य यथादे कारणभूते इगादौ) नीतिनेदि-
नाद्युपचयापचयङोने साव्यावस्थाने च ।

स्वानचक्षुला स्त्री० स्वाने श्वितापि चक्षुला । वर्षरी० चो
अस्वपातेन चक्षुलतात्तथासाध्यात्म ।

स्वानाध्यक्ष दि० स्वाने आध्यक्ष । स्वानरत्नके ।

स्वानिक दि० स्वानेऽधिकत उक्त् । स्वानाध्यक्षे ।

स्वानिन् दि० स्वानमश्यासि रक्षतेन । स्वानरत्नके । स्वान
प्रसङ्ग अस्त्रयं इनि । व्याकरणोक्ते आदिश्रुमानयथादे
कारणे इगादौ 'स्वानिबट् आदेशोऽजलिप्रातिनि' प्राणिनि
स्वानीय न० स्वीयतेऽभिन्नु स्वा-आधारे अनीयर् । नगरे,
स्वान वासमर्हति स्वानस्येदम् वा ङ् । वाशयोभ्ये, देये
स्वानसम्बन्धिनि च दि० ।

स्वानि कथं स्वा-ने । योग्यत्वे औचित्ये च 'स्वानेभवानेकनरा-
धिप इति रघु । अथे साहस्ये, करणार्थे च ॥

स्वापत्य उ० स्वपतिरेव स्वाधे ङ् । अन् पररत्नके कसुक्ति-
प्रसङ्गौ । तस्य भाव ङ् । स्वपतिवर्धे न० ।

स्वापन न० स्वा-विष् ल्युट् । आरोग्ये, मनाधी, पुषवनाथ्ये
गन्धमस्कारे च युष् । स्वापनापद्य स्त्री० षा च निरे-
गने च । [याशास्यम् ।

स्वापनी स्त्री० स्वापनेऽन्या स्वा-विष्-करणे ल्युट् ।

स्वापित दि० स्वा-विष्-ङ् । निचिते, निभगिते स्वप्ने च ।

स्वाप्न न० स्वा-मनिन् । चापथ्ये अथे च ।

स्वायिन् त्रि० स्वा-विपि । श्वितयोरे वनद्वारोक्ते रघासु-
त्रये रस्वानिभावे उ० । 'विभावेनासुभावेन व्यङ्ग चङ्गा-
रणा तथा । रस्वानो रस्वतामेति स्वायी भाव अनेतया
मिति ' शाङ्खि । [उ ।

स्वायुक् दि० स्वा-उक्त् । श्वितयोश्च । रक्षयाभाधिहते
श्याल न० अन्वति निष्टवृक्षाद्याल आधारे ङ् । (वाज अच-
पाथे । पाठपाथे (काङ्) स्त्री गौ डीष्ट ।

स्वायीपाक उ स्वाय्या पाक । न्यउत्तेन स्वाय्या लन
पाकभेदे तद्विधान इष्टदधिपाने ।

स्वालीपुलान उ० स्वालीसा पुलाकास्तपुलाना सन्वत्य एक
धर्मतोद्गायकतेन अच् । मीमांसिकोक्ते 'स्वलीस्वासास्तपु-
सायते अथे विकृतिभागेन । समकालानिश्चयेगभागि-
त्वात् प्रतिपद्यन् । दिव्यदुमानकल्पके न्यायभेदे यथा एकस्व-
पाकदर्शनेन अन्वेषा पाकज्ञानम् एव एकस्वपाणा सर्वेषा
मेकधर्माज्ञानत्वमित्येवदुषोद्धान्वनम् । [घापने इत्यभेदे ।

स्वालीरुक् उ० स्वाल्यै-रुक् । अथस्याकारे स्वालीनिष्माण
स्वावर लि० स्वा-वरुक् । अचक्षुत्ते श्विरे, इच्छादौ, भूस्वादी च

'स्वावर जङ्गमश्चैव यद्यपि स्वयमस्मितमिति' षट्ति ।
पर्यते उ । धनुर्गुणे न० । [पगमे भवतीति इष्टदधिपाने ।

स्वाविर न० स्वाविरस भाव अण् । इष्टत्वे तस्य सप्ततित्वथा-
स्वासक उ० स्वा-स-स्वाशर्दौ कन् । अलङ्कारे, चा धिक्त्वे
जलबुद्धे च । [भट्टि ।

स्वान्तु दि० स्वा-चु । श्वितयोरे, 'स्वाचुरिवाचिरप्रभेति
स्वित लि० स्वा-ङ् । श्विते, ऊर्ध्वस्वतया इण्डायमाने
'स्वितयायां स्वामभाचरे रिति' रघु निचडे 'प्रतिष्ठायुक्ते
स्वितिप्रातिनि च । [स्वाने च ।

स्विति स्त्री० स्वा-ङ्निन् । अर्थादायां, न्यायप्रधावस्थाने,
स्थिर उ० स्वा-किरन् । पर्यते, देभे एत्ते, कार्तिकेभे, शनौ,
भोले ऋषे, धवहृषे, श्वोतिभोक्तेषु इषमिषुष्टिककृष्ण
रागिषु च । कठिने, निचडे च लि० । ग,ष्मशौ, काकोस्थ्यां,
ट्टिभ्या, शालपर्ण्याश्च स्त्री ।

स्थिरगन्ध उ० स्थिरोगन्धो यस्य । चम्पकहृषे । पाटश्या
केतक्याश्च स्त्री० । स्थिरगन्धुक्ते द्रव्यमाते लि० ।

स्थिरच्छद उ० स्थिरस्थयोदयम् । भूर्ध्वपञ्चरथे । [दी च ।

स्थिरच्छाय उ स्थिराच्छाया यस्य । उच्चमाते प्रायासमाधने षटा-

स्थिरजिह्व उ० स्थिरा अथश्लनाजिह्वा यस्य । दास्ये । [नीहने

स्थिरजीविता स्त्री० स्थिर जीवित मादुष्टं यथा । शाण्य

स्थिरतर वि अतिप्रथम स्थिर तरत् । अन्वलिस्थिरे ईन्द्रे उ ।

स्थिरपत्र उ० स्थिराणि पत्राण्यथा । किमाथे, ।

स्थिरपुष्प उ स्थिर पुष्पमयम् । चम्पकहृषे वृत्रहृषे च ।

स्थिरपुष्पिन् उ स्थिर पुष्पमयतया इनि । तिनहृषने ।

स्थिररत्ना स्त्री० स्थिरं रत्नं यथा । इन्द्रावडाम् ।

स्थिरमति स्त्री० स्थिरा-मति । स्थिरचित्ते, स्थिरा ।

दंशे स्थिरबुद्धिदुक्ते लि० अदिनेत ।

स्तिरि गोता । [भेदे, स्थिरणाधिगीवनमुक्ते ति
स्थिरयोवन न० उ० स्थिरयोवनमय । इन्द्राधरागौ

स्थिररङ्गा स्त्री० स्थिरोरङ्गो रागोयस्याः । नील्याम् ।
 स्थिररागा स्त्री० स्थिरोरागोरङ्गनं यस्याः । दारुहरिद्रायाम् ।
 स्थिरसाधनक पुं० स्थिर साधयति ल्यु ततः कन् । सिन्दु-
 वारवृत्ते ।
 स्थिरसार पुं० स्थिर सारोयस्य । (सिगुण) शाकवृत्ते ।
 स्थिराङ्घ्रिप पुं० कर्म० । हिन्नावृत्ते ।
 स्थिरायुस्तु पुं० स्थिरमायुर्वयस्य दीर्घकालस्यायित्वात् । शास्त्रलि-
 वृत्ते । चिरजीविनि त्रि० ।
 स्थुड वरणे तृदा० कृटा० पर० सक० सेट् । स्थुडति अस्थु-
 डीत् तस्योड । अपोपदेशत्वान्न ष ।
 स्थूणा स्त्री० स्या-नक् जदन्नादेशः ष्ट० । (खुटो) गृहस्तम्भे
 “स्थूणावशेषं गृहमिति” साहि० लौहप्रतिमायाञ्च ।
 स्थूरिन्पुं० स्या-जरन् किञ्च स्थूरो वृषादिर्भारवाहकः स्थूरो
 ऽस्त्वस्य सादृश्येन इनि । वृषादिवत्पृष्ठेन भारवाहको
 ऽन्वे । स्थूरस्य भाव अण् स्थौरं तदस्मास्ति इनि ।
 स्थूरीत्यथत्व । [स्थूलत्-त ।
 स्थूल वृंहणे अद० चु० उभ० अक० सेट् । स्थूलयति-ते अत्-
 स्थूल त्रि० स्थूल-अच् । पीवरे, (सोटा) कूटे, समूहे च न०
 पनसे पुं० । गजपिप्पल्याम्, एर्वाँरौ, वृहदेलायाञ्च स्त्री० ।
 सार्थं कन् । पीवरे त्रि० । सन्नायां कन्(उलुखड्)दणभेदे पुं०
 स्थूलकाङ्गु पुं० कर्म० । वरकधान्ये (वीरधान) ।
 स्थूलकाणा स्त्री० कर्म० । स्तूलजीरके द्वेष० । पीनकणवति त्रि० ।
 स्थूलकण्टक पुं० स्थूल कण्टकोऽस्य । जालवर्बुरे । संज्ञायां
 कन् अत इत्त्वम् । शास्त्रालीवृत्ते स्त्री० ।
 स्थूलकण्टा स्त्री० स्थूल कण्ट कण्टकोऽस्या । वृहत्याम् ।
 स्थूलकन्द पुं० स्थूल कन्दोऽस्य । रक्तलशुने, शूरणे, हस्ति-
 कन्दे, मानके च । [वृहच्चञ्चौ त्रि० ।
 स्थूलचञ्चु पुं० स्थूला चञ्चुरिव शिखाऽस्य । महाचञ्चुशके ।
 स्थूलजीरक पुं० कर्म० । जीरकभेदे (कालजिरा) ।
 स्थूलताल पुं० कर्म० । हिन्नाले ।
 स्थूलदण्ड पुं० स्थूलोदण्डोऽस्य । देवनेले । स्थूलनालोऽप्यत्र ।
 स्थूलदर्भ पुं० स्थूलं दृढं दृढ्यतेऽनेन दृढ-षञ् । सुञ्जे (सुज) ।
 स्थूलदला स्त्री० स्थूलानि दलानि यस्याः । दतकमाय्याम् ।
 स्थूलनास पुं० स्थूला नासाऽस्य । शूकरे, स्थूलनासिकोप्यत्र । वृ-
 षत्रामावति त्रि० । [स्थूलत्वान्तथात्वम् ।
 स्थूलपट्ट पुं० स्थूलं पट्टं यस्मात् । कार्पासि तत्सूत्रजपट्टस्य
 स्थूलपाद पुं० स्थूना, पीनाः पाटा अस्व न पाद्भावः । गजे

ज्ञीपट्टरोगे च । [स्त्री० । यवतिक्तायां स्त्री० डीप् ।
 स्थूलपुष्प पुं० स्थूल पुष्पं यस्य । वकवृत्ते । पर्वतजातापराजितायां
 स्थूलफल पुं० स्थूलं फलमस्य । शान्मलोवृत्ते । वृहत्फलान्विते
 त्रि० । शण्पुष्पां स्त्री० डीप् । [वृधिव्यादौ भूते ।
 स्थूलभूत न० कर्म० । वेदान्तोक्ते प्रत्येकमेकालकतामापन्ने
 स्थूलमरिच न० कर्म० । कक्कोले ।
 स्थूललक्ष्(क्ष्य) त्रि० स्थूल लक्षयति दानाय सकल्पते, स्थूलं लक्ष्य
 वाऽस्य । बह्मदावरि । [कायाम् ।
 स्थूलवर्त्म द्यत् पुं० स्थूलं वर्त्म करोति क-क्तिप् । ब्राह्मण्यदि
 स्थूलवल्कल पुं० स्थूलं वल्कलमस्य । रक्तलोभे । स्थूलत्वचान्विते त्रि०
 स्थूलवृक्षफल पुं० स्थूलस्य वृक्षस्येव फलमस्य । स्निग्धपिण्डी-
 तकवृक्षभेदे (सयना) ।
 स्थूलवैदेही स्त्री० विदेहे भवा अण् कर्म० । गजपिप्पल्याम् ।
 स्थूलशाटक पुं० कर्म० । स्थूलवस्त्रे स्थूलशाटिकादयोप्यत्र स्त्री० ।
 स्थूलशालि पुं० कर्म० । महाशालौ ।
 स्थूलशीर्षिका स्त्री० स्थूलं शीर्षं यस्याः कप् अत इत्त्वम् ।
 क्षुद्रपिपीलिकायाम् । [त्ता) ।
 स्थूलपट्टपद पुं० पट्टपद इव स्थूलः राज० । वरेलायाम् (वो-
 स्थूलस्कान्ध पुं० स्थूलः स्कान्धोऽस्य । नकुचे ।
 स्थूलांशा स्त्री० स्थूलः अंशोऽवयवोऽस्याः । गन्धपन्नायाम् ।
 स्थूलान्न पुं० कर्म० । आन्नभेदे ।
 स्थूलैला स्त्री० कर्म० । वृहदेलायाम् ।
 स्थूलोच्चय पुं० स्थूलानामुपलानामुच्चयोप्यत्र । गरुडशैले । स्तू-
 लस्य गजस्य उच्चयः । गजमध्यगतौ । वरण्डे, गजट-
 न्नाच्छिद्रे च ।
 स्थेय पुं० स्वीयते विवादनिर्णयकतयासौ स्या-यत् । विवादे-
 सशयनिर्णायके, (जुरी) पुरोहिते च । स्थिरे त्रि० ।
 स्थेयस् त्रि० अतिशयेन स्थिर इत्यस्य स्यादेश । स्थिरतरे
 त्रि० स्त्रियां डीप् । इधन् स्वेष्टो प्यत्र त्रि० । सान्त्वने न० ।
 स्थैर्य्य न० स्थिरस्य भावः षञ् । स्थिरतायाम् ।
 स्थौरोय(क) पुं० स्थूणायां तत्समीपे भवः ढक् । अन्धिपर्ण
 नामगन्धद्रव्ये ।
 स्थौल्य न० स्थूलस्य भावः षञ् । पीवरत्वे ।
 स्तपन पुं० स्ना-णिच्-पुक् ल्युट् । जलादिनाऽभिषेककरणे
 स्तव पुं० स्तु-अप् । स्तवणे, करणे च ।
 स्तसा स्त्री० स्तस-अच् । स्तायौ ।
 स्तातक पुं० स्ना-भावे ता स्नानं वेदाध्ययनानन्तरं समावर्त्तनात्

स्त्र न तत्स्थानि कन् । वेदाध्ययनानन्तर गार्हस्थ्यव्यवहार-
रुपावर्तमानान्तरान् ।

स्त्रातकव्रत न० इत० । स्त्रातककर्त्तव्ये मृत्युक्ते व्रतभेदे, "अ-
लभे वैष वयाया स्त्रातवव्रतमाचरोदिति" इति ।

स्त्रान न० स्त्रा-सूट । गोपने, अथवागृह्णे मञ्जने, व तश्च ।
मन्त्रादि कारणभेदादलवध विस्मारी दृष्टदभिधाने ।

स्त्रानात्सग न स्त्रानार्थे लक्षम् । कुगे ।

स्त्रानीय त्रि० स्त्रानाय हितम् अ । स्त्र नमपाने तैलो-
हर्त्तनादौ । [वायुवाहिन्याहीभेदे ।

स्त्राय स्त्री० स्त्राति-गुभ्यति दोषोऽनया स्त्रा ण्यु । शरीरस्त्रे
स्त्रिगुह त्रि० स्त्रिहृक् । स्त्रेद्युक्ते, वयस्ये, मद्यस्ये, पिक्वस्ये
थ । रत्नरत्ने भरवत्स्ये च उ० । मत्तमय्ये न० ।
भेदायां स्त्री० ।

स्त्रिगुधतस्युत्त उ० कर्म० । यत्तिधान्ये ।

स्त्रिगुधता स्त्री० स्त्रिगुधस्य भाव । स्त्रेष्टे, प्रियत्वे च । [दृष्टे च ।
स्त्रिगुधटाक् उ० स्त्रिगुध दाक् कालमस्य । भरवत्स्ये, देवदार-
स्त्रिगुधमन्त्रक उ० स्त्रिगुध मन्त्रमस्य कप् । वतकरञ्जे, गुच्छक-

रञ्जे, गार्भरत्ने च । वटव्यां, पातक्यां, कामयोर्थाञ्च स्त्री० ।
स्त्रिगुधपिण्डीतक उ० कर्म० । मदनदृष्टभेदे, पिण्डीतकभेदे

स्त्रिगुधफला स्त्री स्त्रिगुध फलमस्या । भाज्यस्याम् ।

स्त्रिष्ट श्लेष् सु० उ० सक० सेट् । सेट्यति अस्त्रिष्टत् त ।
अवोपदेयत्वात् च । [आभ्येऽस्त्रायौ स्त्री० ।

सु उ० साठ+सु आदेश्ये स्त्रा-कु वा । पर्यातस्य समभू-
सुसुद्धद उ० सुसुति किन्तु सुसु सुसु अदोऽस्य । स्त्रीरज-
सुसुद्धे ।

सुत उ० सु-क्त । क्षति लज्जादौ ।

सुपा स्त्री० सु-मह् । सुत्रवध्याम् सुहृष्टोत्थे च ।

सुहृ(दा) स्त्री० सुहृ-क्त्वि वा टाप् । सुहृष्टोत्थे ।
सुहृ(पी) स्त्री० सुहृ-रन् वा ङीष् । [मनसासिञ्जु दृष्टे ।
'सुहृष्टिदपक्षिता मिति' उदात्तम् ।

श्लेघ उ० श्लेघ-यच् । श्लेघस्य, तैमादिरसभेदे, श्लेघोक्ते उप-
भेदश्च यद्यप्यु टाहावाच्यम् ।

श्लेघन घ० श्लेघ-घिच्-ल्यट् । तैमादिभेदे अच् ।

श्लेघप्रिय उ० श्लेघ तैमादि विद्योऽस्य । मदीये ।

श्लेघभू स्त्री० श्लेघोत्थे श्लेघभे भ्रातृभेदे, श्लेघमते च
श्लेघरत्न उ० श्लेघेन रजने रज्ज-वर्णाव चञ् । तित्ते ।
श्लेघपत् त्रि० श्लेघोत्थस्य वत्स्य मस्य च । श्लेघकुले श्लिदां
श्लेष् । भा च भेदादौ उ० स्त्री० ।

श्लेघविह्व न० श्लेघेन विह्वम् । देवदारुश्चि । [श्लेघकारणे न० ।
श्लेघवीज उ० श्लेघाय बोधमस्य । मियालक्षणे । इत० ।

श्लेघाय उ० श्लेघमत्र ति अय-अच् । प्रदीये ।

श्लेघिन् उ० श्लिह-घिनि । वयस्ये मञ्जने, श्लेघकुले त्रि० ।
क्रिया ङीप् । [स्यन्टि ।

स्यट् ईपलभ्ये भा० आ० अक० सेट् इदिच् । स्यन्ते अ
स्यन्ट उ० स्यदि-यच् । ईपञ्चलभे, वपत्कभ्ये, क्रियाभेदे च । श्लेघ-
स्यन्दादौ गुभागुभविषेचन दृष्टदभिधाने ।

स्यङ्ग सङ्घर्षे [परामिभवेऽप्यायाम्] भा० आत्म० अक० सेट् ।
स्यङ्गते अस्मिदिच् । [श्लेष् च ।

स्यङ्गी स्त्री० स्यङ्-थ । स्यङ्घे परामिभवेऽप्याया, स्याथ्ये, ऋभो-
स्यङ्घे अङ्घ्ये, सोमे च सु० उ० सक० सेट् । स्यङ्घति ते अय-
स्यङ्घत् त ।

स्यङ्गी उ -स्यङ्-स्युङ्-वा अच् वञ्च् वा । न्यायोक्ते त्वगिन्डिय
याह्ये युष्भेदे, अङ्घ्ये, रोगे, युद्धे, युष्मत्परे, उपतापके वा
वायौ उ० स्यङ्घे त्रि० । स्युङ्-घिच् अच् । दाने स्युङ्घने । वा
युना जिह्वापादयोऽस्त वञ्च् । कादिपु भावस्येनेपु स्यङ्घेपु उ
स्यङ्घने न० स्यङ् स्युङ्-वा ल्युट् । अङ्घ्ये, स्यङ्घे च । शिन् ल्युट् ।

स्यङ्घे, दाने च । स्युङ्-कर्त्तरि ल्यु । वायौ उ० ।

स्यङ्घलज्जा स्त्री० स्यङ्घाले च लज्जते लज्ज-अच् । लज्जानुत्थने
स्यङ्घशुद्धा स्त्री० स्यङ्घे शुद्धा । गतमूल्याम् । [दाप्यत् ।

स्यट्टन् त्रि० स्युङ्-हच् । उपतापयितारि । रोगे उ० । अट् । स्य-
स्युश पञ्च्ये माग्ने च भा० उभ० सक० सेट् । स्ययति-ते अय-
भीत्-आप्पागोशु । अय्यमिच् । [रपस्येति" भाव ।

स्यश उ० स्यश-अच् । चरमाले, युद्धे गूढचरे, च । "राजनीति
स्यट् त्रि० स्यश-क्त त्रि० इट्भाभ । व्यङ्गे, स्युट्टे च ।

स्यु प्रीती अक प्रीणने रक्ष्ये पात्रने च सक० सा० पर०
अनिट् । स्युपति अस्याधीशु ।

स्युक्ता स्त्री० स्युङ्-कृच्-ठ० मस्य च । शक्यायाम् ।

स्युङ्घ स्यङ्घे तु० पर सक० अनिट् । स्युङ्घति अस्यानोशु अ-
स्यार्त्तित्थ अय्यमन्त् । [टोप् ।

स्युशा स्त्री० स्युङ्-क । घर्षयतिनीदृश्ये । कण्टकायां स्त्री०
स्युट् त्रि० स्युङ्-क्त । लक्षणे । भावेऽङ् । स्यो० न० ।

स्युटास्युट न स्युटेव वा वय्यच् स्युटम् । परस्परस्यङ्घे ।

स्युटास्युटि न स्युङ्-भावे-क्त नञ्+स्युङ्-क्त्वि, स्युट्क
अय्यदिच इदो समाहार । स्युङ्घस्यङ्घो । 'नगरे
यामदारो च स्युटास्युटि न इत्यतीति इति । [पस्युङ्घत् न
स्युट् इत्यादां अद० वृत्ता० उभ० सक० सेट् । स्युङ्घति-ते अ

स्पृहणीय त्रि० स्पृह-अनीयर् । वाञ्छनीये, हाद्ये च "अहो
 वताचि स्पृहणीयवीर्यं" इति कुमारः ।
 स्पृहयालु त्रि० स्पृह-आलुच् । स्पृहाशीले । [कुमार ।
 स्पृहा स्त्री० स्पृह-अड् । इच्छायाम् "मिथुने स्पृहावतीति"
 स्पृह्य पु० स्पृह-यत् । मातृलज्जकण्ठे । वाञ्छनीये त्रि० ।
 स्फट विशेषतायाम् अक० भ्या० पर० सेट् । स्फटति अस्फटोत्-
 अस्फटोत् । इन्द्रियमप्यथक्ता र्थे स्फटति अस्फटोत् ।
 स्फट पु० स्त्री० स्फट-अच् । सर्पफणायाम् । [भेदे ।
 स्फटि(टी) स्त्री० स्फट-इन् वा डीप् । (फट् क । रि) वणिग्द्रव्य
 स्फटि(टी)क पु० स्फटिरि(टी)व इवार्थे कन् । खनामख्याते म-
 णौ स्वार्थेऽण् । स्फाटिकमप्यत्र न० । [स्फाटिकमयपर्वते च ।
 स्फाटिकाचल पु० स्फटिक इव शुभ्र. अचल । कैलासपर्वते,
 स्फाटिकाद्रिभिद्(द्) पु० स्फटिकाद्रिं स्फाटिकपर्वतं भि-
 नत्ति सादृश्यात् भिद्-क्लिप् क वा । कर्पूरे ।
 स्फाटिकाभ्र पु० स्फाटिकवर्षः अभ्र इव । कर्पूरे ।
 स्फाटिकारि पु० इत० । (फट् किरि) वणिग्द्रव्यभेदे तस्य स्फ-
 टिकहृद्यटोभिन्मत्त्वात्तथात्वम् । [अति-ते अपस्फण्डत्-त ।
 स्फण्ड परिहासे चु० उभ० अक० सेट् इदित् । स्फण्ड-
 स्फार चले स्फूर्त्तौ च तदा० प० अक० सेट् । स्फरति अस्फारीत् ।
 स्फरण न० स्फर-ल्युट् । स्फरणे । [लीत्
 स्फल चले स्फूर्त्तौ च तदा० पर० अक० सेट् । स्फलति अस्फा-
 स्फाटिकोपल पु० स्फटिकमेव अण् कर्म० । स्फटिके ।
 स्फाति स्त्री० स्फाय-क्लिन् । हृष्टौ ।
 स्फाय हृष्टौ भ्या० व्या० अक० सेट् । स्फायति अस्फायि-अस्फा
 यिष्ट । निवायामनिट् स्फाति । [त्रि० ।
 स्फार पु० स्फाय-रक् । सख्यवृद्धे । विषुले, विकिटे, प्रचुरे च
 स्फारण न० स्फुर-णिच्-स्फारादेश् ल्युट् । विकासने ।
 स्फाल पु० स्फल-वञ् । स्फूर्त्तौ । [कट् फले ।
 स्फिग्घातन पु० स्थिचं घातयति हन-स्वार्थे णिच्-ल्यु ।
 स्फिच् स्त्री० स्फाय-डिच् । कटिप्रोथे, तलुस्थे वातजे रोगभेदे च
 स्फिट हतौ ह्रिसे अनादरे च चु० उभ० सक० सेट् । स्फिटयति
 ते अपिस्फिटत् त ।
 स्फिर त्रि० स्फाय-किरच् । प्रचुरे, हृष्टे च ।
 स्फीत त्रि० स्फाय-क्त स्फीभाव । हृष्टे-सन्धे च ।
 स्फुट भेदे चु० उभ० सक० सेट् । स्फोटयति ते अपस्फुटत् त ।
 स्फुट विकाशे भ्या० प० अक० सेट् । स्फोटति अस्फुटत्
 अस्फोटोत् । [पुस्फोट ।
 स्फुट विकाशे त० कृटा० प० अक० सेट् । स्फुटति अस्फुटोत्

स्फुट विटनने भ्या० आत्म० अक० सेट् । स्फोटते अस्फोटिट
 स्फुट हावे चुरा० उभ० अक० सेट् । इदित् स्फुग्टयति ते
 अपस्फुग्टत् त ।
 स्फुट हिंसे चु० उभ० सक० सेट् प्रायेणान् पूर्व । आस्फोट-
 यति ते आपस्फुटत् त । [अपस्फुटत् त ।
 स्फुट विकाशे अट० चु० उभ० सक० सेट् । स्फुटयति ते
 स्फुट त्रि० स्फुट-क । विकशिते, व्यक्ते, भिन्ने, युक्ते च ।
 ज्योतिषोक्तेषु मेपाटिरागिषु अश्विगेपस्थितेषु सूर्या-
 टिरगेषु पु० तेषां तत्तदंशकलादिषु गतौ स्त्री० । उन्
 प्रेचाया द्योतने न० सर्पफणायाम् स्त्री० ।
 स्फुटन न० स्फुट-ल्युट् । विकशने, विटलीभावे च ।
 स्फुटवन्धनी स्त्री० स्फुटं बन्धनं यथाः गौ० डीप् । कपोतपद्याम्
 स्फुटित त्रि० स्फुट-क्त । विकशिते, भिन्ने "दग्धे वा स्फु-
 टितेऽय वेति" पुराणम् व्यक्तीकृते, परिहासिते च ।
 स्फुटि(टी) स्त्री० स्फुट-इन् वा डीप् । पाटस्फोटरोगे
 (फोडा) कर्कटीफले च । (फुटि) । [इत् त ।
 स्फुट्ट अनादरे चु० उ० सक० सेट् । स्फुट्टयति ते अपस्फु-
 स्फुड् वरणे त० कृ० पर० सक० सेट् । स्फुडति अस्फुडोत्
 पुस्फोड । [अस्फुडिष्ट ।
 स्फुड विकाशे भ्या० आत्म० अक० सेट् इदित् । स्फुडते
 स्फुड परिहासे चु० उ० सक० सेट् इदित् । स्फुडयति ते
 अपस्फुडत् त ।
 स्फुर स्फूर्त्तौ त० कृटा० प० अक० सेट् । स्फुरति अस्फुरीत्
 पुस्फोर । "चारु पुस्फोर वाञ्छरिति" भट्टि ।
 स्फुरण न० स्फुर-ल्युट् । इंपत् सन्दने । युच् । तत्रैव स्त्री० ।
 स्फुर्च्छ विस्फुरणे भ्या० प० सक० सेट् । स्फुर्च्छति अस्फुर्च्छीत्
 स्फुर्ज वज्रशब्दे भ्या० प० अक० सेट् । स्फुर्जति अस्फुर्जीत् ।
 स्फुल स्फूर्त्तौ-चले च अक० सञ्चये सक० तदा० कृटा० प० सेट्
 स्फुलति अस्फुलीत् । पुस्फोल ।
 स्फुल न० स्फुल-क । वस्त्रागारे (ताडु) ।
 स्फुलन न० स्फुल-ल्युट् । स्फुरणे ।
 स्फुलिङ्ग पु० स्त्री० स्फुल-इङ्गच्, स्फुत् इत्यक्त शब्दो लिङ्गति
 गच्छति यस्मात् लिङि-वञ् ष्ट० वा । अग्निकण्ठे ।
 स्फुलिङ्गिनी स्त्री० स्फुलिङ्ग-अस्वर्थे इनि । अग्निज्वाला-
 याम् । स्फुलिङ्गयुक्ते त्रि० ।
 स्फूर्ज्यु पु० स्फूर्ज-अथु । वज्रपातशब्दे । [प्रतिभायाञ्च ।
 स्फूर्त्ति स्त्री० स्फुर्च्छ-स्फुर-वा क्तिन् । स्फुरणे विकशने
 स्फूर्त्तिमत् पु० स्फूर्त्तिरस्यस्य मतम् । पाशुपताख्ये शैवभेदे

प्रतिभासुक्ते विकाशगुक्ते च लि० ।
 स्फोयम् लि० अतिशयेन स्फुर, र्दयस्य स्फादेश्च । अति-
 प्रसुरे, स्फिया डोप् । रञ्ज् । स्फेजोप्यत्र लि० ।
 स्फोट इ स्फुटत्यथो यस्मात् स्फुट-यञ् । व्याकरणयोक्ते वखां
 तिरिक्ते पूर्वपूर्ववर्णानुभवसङ्घितवरनवर्णव्यञ्जो अर्थप्रत्या-
 यक्ते अक्षरं शब्दभेदे “शब्दोति यद्म स्फोटमिति”
 भागवतम् । “न स्फोट प्रतीत्यप्रतीतिभ्यामिति शार्त्तोर-
 कक्षत्वं यथा च वर्षेषुसप्तदशाना नार्थबोधकत्वं तथा
 प्रपञ्चितमन्नामि, शब्दार्थरत्ने । त्रणभेदे च (फोडा) ।
 स्फोटक इ स्फुट-स्फुत् । (फोडा) त्रणभेदे विदारके च ।
 स्फोटन न० स्फुट-ल्युट् । विदारण्ये, विकाशने च ।
 स्फोटनी स्त्री स्फुद्यतेऽनया स्फुट-ल्युट् डोप् । मणिवेधन-
 करण्ये यन्त्रभेदे (भीमरी) । [कन् । भङ्गातके ।
 स्फोटबीजक इ स्फोटस्य त्रणभेदस्य बीजम् तत स्वार्ये
 स्फोटायन इ स्फोटएवायन अर्थबोधकतयात्रयण्य यस्य ।
 अर्थबोधकत्वेन स्फोटाभ्युपगन्तरि वैदाकरण्ये छनिभेदे
 “अबह् स्फोटायनस्येति” पाणिनि ।
 स्फुर न० स्फ-यत् लि० । स्फुराकारे यत्रार्थ काष्ठभेदे ।
 स्फु अथ० स्फि-ठ । अतीते, पादमूरण्ये च ।
 स्फुर इ० स्फि-अच् । भवे, अङ्किते च ।
 स्फुर इ० स्फुरति प्रियमनेन स्फु-अप् । कामदेवे । भावे अए ।
 स्फुरण्ये । [सोप्यत्र ।
 स्फुरगृह न० स्फुरस्य गृहमिव । स्त्रीविज्ञभेदे स्फुरमन्दिराद-
 स्फुरण्ये न० स्फु-ल्युट् । प्रातस्सुनोऽनुभवानोसस्कारजन्ये
 उद्बोधकसङ्घकारेण जायमाने प्रानभेदे आध्याने चिन्तने च ।
 स्फुरदया स्त्री स्फुरता दया । कामिना स्फुरतासु नयनमी-
 त्यादिषु दयस्य दयासु । विस्तारोद्बुद्धिमियाने ।
 स्फुरप्रिया स्त्री० इत० । स्फुरमाय्याया रतौ ।
 स्फुरवीथिका स्त्री स्फुरस्य बोधिकेव प्राप्तिहेतुत्वात् वेद्यायाम्
 स्फुरदर इ स्फुर इति नाशयति इ-अच् । मन्त्रादेवे स्फुर
 मन्त्रादयोप्यत्र । [न हि स्त्रीणां स्फुरोद्दीपनम् ।
 स्फुराङ्गुय इ स्फुरसाङ्गमरनञ्जे अकृत्याम् । नखे, नखाशान्ते-
 म्भाराम्य इ स्फुरप्रिय आच् । राजान्ये ।
 स्फुरामस्य इ स्फुरोद्दीपक अ एव । लाजायाम् कामिना तत्
 भावे हि स्फुरोद्दीपनात्सहाय्यात्मम् ।
 स्फूर्त्त लि० स्फुरतौ विहित, स्फुरति वेद्यधीते वा अण् । स्फुरति
 विहिते स्फाभादे “स्फूर्त्तस्य स्फूर्त्तभाष्येदेति” स्फा-
 र्त्तं वैदिकव्याप्येदेति । च स्फुरति स्फुरतिस्फाभाभिन्ने च ।

स्फि अनादरे विक्रये च पु० व्या० सक० सेट् । स्फापयते अस्मि-
 स्फापत । अधीपदेशत्वात् न प । अन्वतोविक्रमे स्फापयती
 त्येव । अय भादिरपि अस्मिन् । स्फयते अस्फेत् ।
 स्फिष्ट अनादरे सक० स्त्रेष्टे यक् पु० उभ० सेट् । स्फेष्टयति ते
 अस्मिन्स्फिष्टत् ।
 स्फिन्त न० स्फि-क् । ईपद्वास्त्रे “सुख विक्रयितस्फिन्तमिति
 भाष्यतोभाषयम् । विक्रयिते, विक्रयिते च लि० ।
 स्फोली निभेण्ये भ्या० पर० अक्० सेट् । स्फोलति स्फोलीत्
 स्फु स्फुरण्ये भ्या० प० सक० अस्मिन् । स्फुरति अस्फोर्षीत् ।
 स्फु स्फुत्स्फुत्वे भ्या० प० सक० अस्मिन् यटा० । स्फुरति अस्फोर्षीत्
 स्फुत् लि० स्फ-क्त । हतस्फुरण्ये स्फुत्विभयने ।
 स्फुति स्त्री स्फ-क्लिन् । अत्र भूतवस्तुन उद्बोधकसङ्घकारेण
 सस्काराधीने प्रानभेदे । स्फुर्त्तं वेदधर्मोऽनेन करण्ये क्लिन् ।
 धर्मशासनमाप्ते वेदाणां सुभवचन्ये वेदार्थांशुवाक्के सुनि-
 प्रणोते वाच्यरूपे शास्त्रे । “वेदोऽपिचो धर्ममूल स्फुतिमोवे
 च तद्विदा मिति” मत्त ।
 स्फुतिहेतु इ० इत० । सस्कारे वाचनारूपे शुणभेदे ।
 स्फुर लि० स्फि-रन् । विक्रयिते ईपद्वास्त्रान्तिने च “महाजन
 स्फोरुखोभविद्यतीति” इमार । [यस्मिन् ।
 स्फुट इ स्फुट्-यजर्थे क । वेगे । [स्फुटते अस्फुट् अस्फुट्
 स्फुट् सव्ये भ्या० आ० लुटि, लुटि, लुटि च उभ० अक्० वेट् ।
 स्फुट् इ स्फुट्-यञ् । स्फुरणे, प्रसवे ।
 स्फुटन न० स्फुट्-भावे स्फुट् । स्फुरण्ये । कर्त्तृत्वे ल्यु । जले च० ।
 स्फुरणे, तिनिष्ठस्ये च इ० । [स्फुरोऽपि योऽस्ति ।
 स्फुटनारोह इ स्फुटनारोहति युद्धार्थम्, आ० कृच् अण् ।
 स्फुटनि इ स्फुट्-अनि । तिनिष्ठस्ये । डोप् । लाजाया स्त्री०
 स्फुटिन् लि० स्फुट्-अणि । प्रसवविधि । लाजाया स्त्री
 डोप् ।
 स्फुत् लि स्फुट्-क् । स्फुते लाजादौ । [अथमोर् ।
 स्फुम धनने भ्या० पर० अक्० सेट् । स्फुमैट्, स्फुमादि० । स्फुमति
 स्फुम विकर्त्ते हु उ० अक्-सेट् । स्फुमयति त अस्मिन्स्फुत् ।
 स्फुम धाने थद० पु० उभ० अक्० सेट् । स्फुमयति अस्मिन्स्फुत् त
 स्फुमन्तान् इ० स्फुम-भक्त्वात् प्राया कन् । श्रीकृष्णस्य कृष्णत्वे
 स्फुमभेदे । तस्य शुष्णादिकं कृष्णदभिधाने यस्मिन्ते ।
 स्फुमीका स्त्री स्फुम-ईकच् । यस्मिन्ते । कावे, मिषे च पु ।
 स्फुत् लि स्फि-क्त । स्फुत्वादिना पथिते वस्त्रादौ । स्फुत्वरचित
 पात्रे इ० । इ० थोत् । स्फोतोऽप्यत्र ।
 स्फुति स्त्री स्फि-क्लिन् । स्फुत्वादिना यस्त्रादिधोमने ।

स्यून ए० सिव-नक् । सूर्ये, किरणे, सूव्याटिसूतपरण्डव-
 क्कनिर्मिते पदार्थे (धुकडी) च ।
 स्वसन न० सन्स-णिच्-ल्युट् । जईगतस्नाधोनयने पातने ।
 युच् । सन्सनायत्र स्त्री० ।
 स्वसिन् दि० सन्स-णिनि । अध-पतनशीले । पीणुष्टचे पु० ।
 स्वका गतौ भ्या० आत्म० सक० सेट् इटिन् । सङ्गते अस्मद्भिः ।
 स्वगत् दि० सक् माल्मस्वस्य मतप् मस्य व कुत्वम् । माल्य
 वति । विनि । सग्वीत्यत्र । उभयत् स्त्रिया डीप् ।
 स्वज् स्त्री० सृज्जने सृज-क्विन् नि० । माल्ये ।
 स्वन्स पतने भ्या० आत्म० लुडि उ० अक० सेट् क्वावेट् । संसते
 अस्मत् अस्म सिष्ट । [“नास्मत् करिणं यैव मिति”रघु ।
 स्वन्म प्रमादे भ्या० आ० अक० सेट् क्वावेट् । संसते अस्मिष्ट ।
 स्वम्भ अनवधाने भ्या० आ० अक० सेट् क्वावेट् । सस्मते
 अस्मिष्ट । [स्मते अस्मत् अस्मिष्ट ।
 स्वम्भ विद्वासे भ्या० आत्म० लुडि उ० सक० सेट् क्वावेट् । स-
 स्व(स्त्रा)व पु० सु-अप् षच् वा । चरणे । कर्त्तरि अच् । निर्भरे
 स्ववण्य न० सु-ल्यु । मूलजले, वर्ष्मे च । भावे ल्युट् । चरणे
 स्ववन्ती स्त्री० सु-भित् डीप् । नद्याम् ओपधिभेदे, गुला
 स्थाने च । शट् । स्वविशिष्टे दि० । स्त्रियां डीप् ।
 स्ववा स्त्री० सु-अच् । मूर्वायाम् ।
 स्वट्ट् पु० सृज-टच् । जगत्कर्त्तरि, चतुर्मुखे, शिषे च । सृष्टि-
 कर्त्तरि दि० स्त्रिया डीप् ।
 स्वस्त दि० सन्स-क्त । च्युते पतिते ।
 स्वस्तर पु० सन्स-तरच् क्तिच् । आसने ।
 स्वाक् अव्य० सु-डाक् । त्वरिते द्रागित्त्वर्थे । [दि०
 स्वावका न० स्वावयति सु-णिच्-ल्युन् । सरिचे] नि स्वावके-
 स्विन्म हिंसे भ्या० प० सक० सेट् क्वावेट् । स्विमति अस्मिभौत् ।
 स्विभ हिंसे भ्या० प० सक० सेट् क्वावेट् । स्वेभति अस्मेभौत् ।
 स्विव शोषे अक० टिवा० प० गतौ सक० सेट् क्वावेट् ।
 स्विद्यते अस्ने वीत् । [सुवत् ।
 सु गतौ सक० चरणे अक० भ्या० प० अनिट् । स्वति अस्म ।
 सुगुदार् पु० सुचे वज्रपालाय टारु यस्य । विकङ्कत वृक्षे ।
 सुघ्न पु० देशभेदे । सोऽस्त्रनिवास अच्गौ० डीप् । सर्जि-
 काक्षारे स्त्री० [वाङ्मात्रे वज्रपालभेदे ।
 सुच् स्त्री० सु-क्विप् चिट् च । वटपत्राङ्गतौ विकङ्कतकाष्ठजे
 सुत दि० सु-क्त । चरिते जलाटौ, गते च । हिङ्गुपत्र्यां स्त्री०
 सुव पु० स्त्री० सु-क् । सदिरकावभवे हस्तनिते वज्रपात्रभेदे ।
 सुक्क्याम् मूर्वायाञ्च स्त्री० ।

सु स्त्री० सु-क्विप् नि० । यज्ञपात्रभेदे । निर्भरे च ।
 स्वै विकृत्तौ-भ्या० पर० अक० अनिट् । स्वायति अग्रामीत्
 स्वोत न० सु-तच् । स्वोतसि वेगेन स्वतोजलनि सरणे ।
 स्वोतस् न० सु-तसि । वेगेन स्वतोजलनिःसरणे रेतसि च ।
 स्वोतस्वत् दि० स्वोतोऽस्म्यस्य मतप् मस्य व । स्वोतोयुक्ते नद्यां
 स्त्री० टोप् । [तोयुक्ते दि० ।
 स्वोतस्विनी स्वोतस्+अस्यर्थे विनि टोप् । नद्याम् । स्वो-
 स्वोतोञ्जन न० स्वोतसि यमुनास्वोतोजलसद्विषयसौदीर-
 देगे भवस् अङ्गनम् । सौदीरदेगजेऽङ्गने ।
 स्वोतोवहा स्त्री० स्वोतसा वहति सरति वच-अच् । नद्याम् ।
 स्व न० सन-ड । धने, आत्मनि ज्ञातौ च पु० । आत्मीये
 दि० । आत्मनि आत्मीये, चार्थेऽस्य सर्वनामता ।
 स्वकम्पन पु० स्वेनैव पराप्रयुज्यमान एव कम्पते कपि-युच् ।
 वायौ । [सदेति”गीता ।
 स्वकर्म्मन् न० स्वस्य कर्म । स्ववर्णोचिते कृत्वे । “स्वकर्म्मनिरतः
 स्वकीय दि० स्वसेदम् ष कृच् च । आत्मीये । अत्र नित्यमेव
 कृच्, अकृन्त्युक्तप्रयोगस्तु अपाणि नीय ।
 स्वग सर्पणे भ्या० प० सक० सेट् इटिन् । स्वङ्गति अमङ्गीत् ।
 स्वगत दि० स्वस्मिन् मनसि आत्मनि वा गतस् गम-क्त ।
 मनोगते, आत्मगते च । नाटकाभिनये प्रतिपाद्यपुरूपं
 वर्ज्जयित्वा रङ्गभूमिस्यसामाजिकजनश्रवणयोग्ये वाक्येन०
 लक्षणं वृहद्भिधाने ।
 स्वगुप्ता स्त्री० स्वेनैव गुप्ता । शूकशिव्याम्, लज्जालुलतायाञ्च
 स्वच्छ दि० सुष्टु अच्ः प्रा० । अतिनिर्मले कालुष्यरहिते ।
 सुक्ताया, स्फटिके च पु० । श्वेतदूर्वायाम् स्त्री० ।
 स्वच्छन्द दि० स्वस्य रुन्दोऽभिप्राय । स्वधते यस्य । स्वाधीने
 स्वच्छपत्त न० स्वच्छपत्तं यस्य । अम्बके ।
 स्वच्छर्माणि पु० कर्म० । स्फाटिके ।
 स्वजन न० स्वस्मात् देहात् आत्मनो वा जायते । रुधिरे ।
 पुच्छे पु० कन्याया स्त्री० आत्मजाते दि० । [आत्मसम्बन्धिलोके ।
 स्वजन पु० स्वस्वैव जनोजननमेककुले यस्य । ज्ञातौ । ईत० ।
 स्वट गतौ संस्कारेऽभस्कारे च चु० उभ० सक० सेट् । स्वट-
 यति-ने अस्मिस्वटत्-त ।
 स्वतन्त्र दि० स्वस्य तन्त्र वशीकारो यस्य । स्वाधीने अपराधीने
 स्वतस् अव्य० स्व+तसिन् । आत्मन इत्यर्थे ।
 स्वता स्त्री० स्वस्य स्वकीयस्य भाव । तत् । स्वकीयत्वे । “काम-
 स्वतां पश्यतीति” शकुन्तला ।
 स्वत्व न० स्वस्य भाव । त्व । द्रव्यादिषु यथेष्टक्रयविक्रयादिभि-

यासु नियोजके धर्मभेदे, स्वामित्वे च तत्र द्रव्यगत सामगत्वञ्च
 स्वदन न० स्वद-लुट् । आघाटे, छेदने च । घृष्ट अदनम् ।
 घृष्टशये । [आघारादिधर्मै ।
 स्वधर्म स्वय वेदादिविहितो धर्म । स्वातन्त्र्ये वेदाद्युक्ते
 स्वधा अय्य० स्वट-आ ट् टस्य ध । पित्रदेवोदयेन इति-
 श्यागे । स्नेन धवति धे-क थाप् । मातृकामेदे स्त्री०
 'नम स्वधाये स्वाहादे' इति पित्रगाथा ।
 स्वध प्रिय इ० स्वधामिना प्रिय शाक० । कण्ठतिले, स्वधोप
 कथितयाज्ञादिप्रिये पित्रादी च । [गण्ये, देवे च ।
 स्वधाभुञ्ज स्वधेत्यनेन त्वञ्चद्रव्य भुङ्क्ते भुज-क्तिप् । पित्र
 स्वधि(ती) स्त्री० स्नेन धीयते धा-क्तिच् वा डीप् । कुठारे
 परदधे । इ० । अधितिरश्चत् ।
 स्वन शब्दे भा पर० अक० घेट्-कषा० । स्वनति । व्यघनीत्-
 चस्वानीत् । अय भूशये वा घटा० । [नत्-त
 स्वन ध्याने अट्० इ० उभ० अक० घेट् । स्वनयति-ते अमस्व
 स्वन इ स्वन-एप् । शब्दे । [नेघर्जिते च न०
 स्यनित वि० स्वन-अर्चटि-क् । शब्दिते । भावे क् । शब्दे,
 स्वमन न० स्वप-लुट् । शयने, निद्रायाश्च ।
 स्वपिशडा स्त्री० स्नेनैव पिशङ् पिशङ्गाकारोऽस्वधाया अच् ।
 पिशङ्गुल्युत्साम् । [भेदे च ।
 स्वप्न इ० स्वप-नन् । निद्राया, शयने, घुप्तस्य मानसिकघान-
 स्य प्रकृतं न० स्वप्न निद्रा करोति क्-क्तिप् । (घुप्तनि) याके ।
 स्वप्नत् वि० स्वप-नजिङ् । शयनशोभे ।
 स्वभाव इ० स्वस्य भाव । निश्चये, नैर्घर्गिके सन्नोभे धमे च ।
 स्वभावोक्ति स्त्री० स्वभावस्योक्तिरव्य । अलङ्कारोक्ते अर्थावह्वार
 भेदे इत० । स्वभावस्य कथने । [ईश्वरे, कामे च ।
 स्वभू इ० स्नेनैव भवति भू-क्तिप् । ब्रह्मणि विष्णौ शिवे,
 स्वययत् इ० स्वयमात्मना वरो वरपत्नम् । "स्वयमात्मनैव स्वपते-
 र्भरेत्" इदं च स्वयव इति मेषपत्नम् । स्वय एतुते पतिम्
 इ-एप् । आत्मनैव पतिवरपत्नकर्त्रां स्वयहाया स्त्री० ।
 स्वयङ्कृत इ० स्वयमात्मना कृत । कृत्स्निमे एते आत्मकते
 त्रि० । "पूषङ्कृत स्वयङ्कृत" इति श्रुतिः ।
 स्वयङ्कृता स्त्री० स्वयमात्मनैव पुत्रा । श्रुतियव्यग्राय ।
 स्वयन्तप इ० स्वयमात्मनैव कृत पित्रमात्रभ्या दत्त । दत्ताकडे
 पुत्रभेदे "दत्ताका तु स्वयन्तप इति श्रुतिः ।
 स्वयम् अय्य० घृ + अय-अट् । आत्मनेत्यर्थे ।
 स्वययम् इ० स्वयन् + भू-क् । श्रुत्पि ।
 स्वययम्ना इ० स्वयन्भवति भू-क् । धूमपत्राद्याम् ।

स्वययम् इ० स्वय भवति भू-क्तिप् । वत्सर्षे ब्रह्मणि, कुचे च ।
 स्वर आलोमे अट्० चुरा० उभ० शक० सेट् । स्वरयति-ते
 अघस्वर-त् ।
 स्वर अय्य स्व-क्त् । स्वर्गे, "यत्र ड् अनेन मभिन्न न च यत्न-
 मननरत्नम् आभिन्नाद्योपनीतञ्च तत्सुख स पदास्पद" मित्युक्ते
 इ सासभिन्ने घुप्तसन्ताने, परलोके, देवावासे, शोभने च ।
 स्वर इ० स्वर अच् स्तु अट् वा । उदात्तानुदात्तस्वरितरूपे व-
 षोऽन्तरण्यत्रभेदे, तादृशस्वरवत्ता च अकारादिषु व्यञ्जन
 भिन्नवर्णेषु शिवायासका । तन्लोके प्राणादिवाद्योव्यापार
 भेदे, काकादिकृते वर्षाद्युष्णारषध्वनिविशेषे, निपादादिषु
 गानजध्वनिषु च । विश्वारो इच्छदिभाषणे ।
 स्वरपन्चन न० स्वराणां निपादाद नां गानध्वनिविशेषाया
 पञ्चनमाशय । शामभेदे ।
 स्वरभङ्ग इ० स्वरस्य कण्ठध्वनिभेदस्य भङ्गो यत्न ग् । रोगभेदे ।
 स्वरभराडलिका स्वराणां मण्डलमण्डल्य ठन् । वीणायाम्
 इत० । स्वरसम्भू । [ध-युनन् । वीणाया, वग्नाश्च ।
 स्वरसांसिका स्त्री० स्वरै निपादादिभि लक्ष्यति स्वस्वतीव ल-
 स्वरस इ० स्नेन स्वभावेन रश्च आसाद्य । शिवापिच्छकृत्भेदे,
 क्राधभेदे च । स्वस्य रश्च राग । स्वामिभाये स्वतात्पथ्ये, वा
 क्यादौ-रवनामङ्गा च ।
 स्वराज् इ स्नेनैव राजते राज-क्तिप् । ईश्वरे "अर्थेऽर्थमिष
 स्वराङ्गित्, भागवतम् । वैदिकच्छन्दोभेदे च । [थल ।
 स्वरापगा स्त्री० सा स्वर्गस्वापगा । गङ्गायाम् स्वर्गापगादयो-
 स्वरित इ० स्वरोजातोऽय्य इतत् । उदारत्तानुदात्तसमाहार-
 रूपे स्वरभेदे स्वर-क् । स्वयत्ने वि० । [श्रुत्कभेदे च ।
 स्वर् इ० स्व-उ । वज्रे यूपशयडे, वाणे, दधौ, स्वर्ग्यकिरणे
 स्वर्ग्ये वि० स्वर्ग्ये इति प्रवर्तिका सशय्ये यस्य । स्वतन्त्रे
 इत० । स्वस्वामिभावे स्त्री० ।
 स्वरूप न० स्वय रूपम् । स्वभावे । स्वमेव रूपम् । आत्मके पदार्थे
 च यथास्व रूपवति रूप-अथ । यथास्वरूपाभिधे प-
 रिहते इ० । सोम स्वभावेनैव रूपमयः । मनोर्षे, वि० ।
 स्वरूपमयस्य इ० स्वपद मन्वस्य स्वपदयोर्नां मन्वस्य । ज्वा-
 योक्ते आत्मके मन्वस्ये पदपदार्थातिरिक्ते पदार्थभेदे, यथा
 प्रतियोगितम् विद्यमानमित्यादि ।
 स्वरोटय स्वरोपादयोयश्च । स्वरोऽश्वविशेषेण शुभाशुभ
 तत्प्राप्त्यर्थे तन्वशायाभेदे ।
 स्वर् इ० स्वरिति गीयते गै-क घृ + अज-अच् वा । इ
 चाश्विभिर्षे घुप्तमन्वाने देवानामावाचम्वाने च ।

स्वर्गनाथ पु० ईत० । इन्द्रे । स्वर्गपत्यादयोष्यत् ।
 स्वर्गवधू स्त्री० ईत० । अम्बरम् ।
 स्वर्गाचल पु० स्वर्गलोकस्थोऽचल । सुनेरुपर्वते । [त्रि०]
 स्वर्गिन् पु० स्वर्गोऽस्य भोग्यत्वेन इति । देवे । स्वर्गपतिनि
 स्वर्गौकम् पु० स्वर्गोको वस । देवे ।
 स्वर्जिक पु० सु+अर्ज-वच् अस्वये ठन् । सर्जिकाकारे ।
 जर्म० । स्वर्जिकाकारादयोष्यत् ।
 स्वर्मा न० सुटु अर्णो वर्णोऽस्य । काञ्चने, धुम्बरे, नागकेसरे,
 गौरवर्णशक्रे च । [जवर्णस्य लेशे पु० ।
 स्वर्गाकाण न० स्वर्णमिव पीत, जयोऽस्य । जगयुन्मुनौ ईत० ।
 स्वर्गाकाय पु० स्वर्णमिव पीत कायोऽस्य । गरुडे ।
 स्वर्णकार पु० स्वर्णं स्वर्णमयमलङ्कारादि करोति क्त-अण् ।
 (सिकारा)जातिभेदे ।
 स्वर्णकेतकी स्त्री० स्वर्णमिव पीता केतकी । पीतकेतक्याम् ।
 स्वर्णक्षीरी स्त्री० स्वर्णमिव पीतक्षीर निर्व्यासोऽस्य अर्
 गौ० डीप् । ओपधिभेदे सा च सालवदेशे जायते । [भेदे ।
 स्वर्णगैरिक न० स्वर्णमिव पीतं गैरिकम् । (वर्णकमादि) पदार्थ
 स्वर्णग्रीवा स्त्री० नदीभेदेन ।
 स्वर्णचूड पु० स्वर्णमिव पीता चूडा यस्य । चापपक्षिणि ।
 स्वर्णज न० स्वर्णात् जायते जन-ड । वङ्गे । स्वर्णजातमात्रे त्रि०
 स्वर्णजीवन्ती स्त्री० स्वर्णमिव पीता जीवन्ती । पीतपुष्पजीवन्त्याम्
 स्वर्णदी स्त्री० स्वर्णं द्यति अपसारयति तुल्यवर्णत्वात् दो-न
 गौ० डीप् । दृक्प्रकृत्याम् । ईत० गदायाम् । [विकृष्टे च ।
 स्वर्णदीधिति पु० स्वर्णमिव भास्वरा दीधितिरस्य । अर्णौ, त्रि-
 खर्णाद् पु० स्वर्णमिव पुष्पादौ पीतो द् । आरम्भे ।
 स्वर्णपत्र पु० स्वर्णमिव पीत, पत्रोऽस्य । गरुडे ।
 स्वर्णपाटक पु० स्वर्णं पाटयति पट-ण्विच्-खुल् । ट रूपे ।
 स्वर्णपुष्प पु० स्वर्णमिव पीत पुष्पमस्य । चम्पके, आरम्भे,
 पु० स्त्री० स्त्रीत्वे डीप् । सा च स्वर्णकेतक्याङ्ग । सातलायाम्
 कलिजारौ स्त्री० टाप् । [कदल्याम् ।
 स्वर्णफला स्त्री० स्वर्णमिव पीत फलमस्या । (चांपाकला) स्वर्ण
 स्वर्णशृङ्गार पु० स्वर्णमिव स्वर्णमयो वा शृङ्गार । पीतशृङ्गारो
 स्वर्णमयकलसे च । [उपधातुभेदे ।
 स्वर्णभाञ्जिका न० स्वर्णमिव पीतं भाञ्जिकम् । खनामख्याते
 स्वर्णयूथी स्त्री० स्वर्णमिव पीता यूथी । पीतयूथिकायाम् ।
 स्वर्णवता स्त्री० स्वर्णमिव पीता वता । व्योतिष्ठत्याम् ।
 स्वर्णवर्णा स्त्री० स्वर्णमिव वर्णोऽस्य । हरिद्रावाम् ।
 स्वर्णवल्कल पु० स्वर्णमिव पीतं वल्कलमस्य । खोनाकटके ।

स्वर्गशेफालिका स्त्री० स्वर्णमिव पीता शेफालिका ।
 पीतशेफालिकावाम् । [वर्णदेशे त्रि० ।
 स्वर्गाङ्ग पु० स्वर्णमिवाङ्ग पत्रपुष्पादि-यस्य । आरम्भे । पीत-
 स्वर्णारि पु० ईत० । गन्धके तस्य स्वर्णकारजत्वात्तयात्वम् ।
 स्वर्त्त गतौ मज्ज० दु गेनजीवने अक० चु० उ० सेट् । स्वर्त्तयति ते
 अमस्वर्त्तत् । [अस्वर्त्तित् ।
 स्वर्द्ध प्रीतौ अक० प्रीणने लेशनेच मज्ज० भ्यां आत्म० सेट् । स्वर्द्धने
 स्वर्धानव पु० स्वर्धिवभूसौ भातुर्दीप्तिरस्य अच् । गान्धेदमर्णौ
 स्वर्धानु पु० स्व स्वर्गे भातुर्दीप्तिरस्य । राशौ ।
 स्वर्लोक पु० स्वर्गे लोकः भुवनम् । स्वर्गे, ईत० । स्वर्गम्यलोके ।
 स्वर्वापी स्त्री० स्वः स्वर्गस्य वापीव । गङ्गायाम् ।
 स्वर्वेष्टा स्त्री० स्वः स्वर्गस्य वेष्टा । मेनजाट्यम्बरम् ।
 स्वल्प त्रि० सुटु अल्पम् प्रा० । अल्पत्वे जुट्टे ।
 स्वल्पकेशरिन् पु० स्वल्पः केशरोऽस्यस्य इति । कोविदारवृक्षे ।
 स्वल्पपत्तिका पु० स्वल्पपत्रमस्य कप् । गौरगाके
 स्ववासिनी स्त्री० स्वस्मिन् पितृालये वसति वस-णिनि । चितं
 पितृष्टहाटिवासिन्यामूढायामनूढायां वा विद्वियाम् ।
 स्वष्ट स्त्री० सु+अस-ष्टन् । भगिन्याम् ।
 स्वस्त गतौ चु० उ० मज्ज० सेट् । स्वस्तति ते अमस्वस्त्यात् ।
 स्वस्ति अव्य० सु-अस-क्तिच्, अस्तीति विभक्तिरूपकम् अव्य
 थं प्राटि० वा । क्षेने, आशिपि, पुण्यादौ, स्त्रीकारस्त्रने च ।
 स्वस्तिक पु० न० । स्वस्ति शुभाय हितम् ठन् । “स्वस्तिकं प्रा-
 ष्णुष्व यत् स्वादन्तिन्द्यानुगतं भवेत् । तत्पाश्चात्तुगतौ चान्यौ
 तत्पर्यन्तगतौऽपर, इत्युक्तलक्षणे ष्टहभेदे, सितावरगाके,
 आसनवन्धभेदे, तण्डुलचूर्णनिर्मिते-त्रिकोणाकारे-द्रव्य-
 भेदे च “दत्तं स्वस्तिकमिन्दूर” मित्वधिवासनद्रव्यज्ञापक-
 वाक्यम्” चतुष्टये पु० । [पु० । स्वस्तिवाटिनि त्रि० ।
 स्वस्तिमुख पु० स्वस्ति उच्ये आदौ यस्य । लेश्ये पत्र.टौ । विभे
 स्वस्तिवाचन न० स्वस्ति शुभस्य विप्रद्वारा वाचनम् । कसंर-
 न्धे विज्ञोपशान्तये ब्राह्मणद्वारा कर्त्तव्यकर्मणां शुभता
 वाचने ।
 स्वस्तिवाचनिका त्रि० स्वस्तिवाचनाय हितं, ततआगतम्, तद-
 भव वा ठन् । स्वस्तिवाचनसाधने, तदुक्तिवत्त्वे, तत्संवन्धिनि च
 स्वस्त्वचन न० स्वस्ति शुभस्य, यन लाभोयत्नात् । शुभार्थ
 क्रियमाणे वेदादिविहिते ग्रहयागादौ ।
 स्वस्य त्रि० स्व परलोके तिष्ठति स्वेन स्वभावेन सुखेन, वा
 तिष्ठति स्वा-क विसर्गलोपः । स्वभावस्ये, स्वर्गस्थिते, विना
 यासिन सुखेनावस्थिते च । “स्वस्या भवन्तु सधि जीवति

भाक्तं राट्टा इतिनेषोऽक्षरानाटकम् ।
 स्वस्वीय उ० स्वस्वपक्षम् च । भागिनेये भागिनेया स्त्री० ।
 स्वागत न० सुखेनागतम् स+आ+गम्-क्त । सुखेनागतने
 "स्वागतं स्वागधीकारानिति, कुमारं तदस्वागति अच् ।
 कुण्डे ।
 स्वाच्छन्द्य न० स्वच्छन्दस्व भाव षञ् । स्वाधीनत्वे, स्वास्थे च ।
 स्वातन्त्र्य न० स्वतन्त्रस्व भाव मञ् । स्वाधीनत्वे परानधीनत्वे ।
 स्वाति(ती) उ० स्त्री० स्वनेत्रे अगतं अत इत् स्त्रीत्वपक्षे वा
 ङीप् । अश्विद्यादिपु पञ्चदशे नक्षत्रे, सूर्यपत्नीभेदे च ।
 स्वाद प्रीतीत्यक्तं प्रीणने वेङ्गने च मरु० भा० आ० सेट् ।
 स्वादने आस्वादित् । ति च ।
 स्वाट इ अट-स्वाद-वा घञ् । रसादुभवे प्रीती प्रीणने, वेङ्-
 स्वाट्ट उ० अट-जण् । मधुररटे, गुठे, जीवकौषधे च । इष्टे,
 मधुरे, मनोषे च त्रि क्रियां वा ङीप् ।
 स्वादुकण्टकं उ० स्वाड कण्टकौष्ठ्य । विकटतट्टे ।
 स्वादुकान्दा स्त्री० स्वाड कन्दोऽस्या । विदायाम् । [न्याम् ।
 स्वादुका स्त्री० साडना मधुररटेन कायति कै-ज । नागद-
 स्वादुपण्ड उ० साड मित खण्डोऽस्य । गुडे कर्म । मधुरे
 भागे । [कृषाण्डगञ्च ।
 स्वादुगन्धा स्त्री० स्वाडरिष्ट गन्धोऽस्या । रक्तगोभाञ्जने, भूमि
 स्वादुपर्णी स्त्री० स्वाट्टनि पर्णान्यस्या ङीप् । इतिवकाय स्
 स्वादुपाका स्त्री० स्वाड पाकोऽस्या । काकपायाम् ।
 स्वादुपिण्डो स्त्री० स्वाड पिण्ड विण्डाकार फलमस्या । पि-
 ण्डचञ्जायाम् । [कृडे न० ।
 स्वादुफल स्त्री० स्वाड फलमस्य । कोविटयाम् कर्म० । मिटे-
 स्वादुमञ्जु उ० साड भञ्जयस्य । पर्वतजे प्रीती ।
 स्वादुमासी स्त्री० स्वाड माशनिव फलमस्या । काकोल्याम् ।
 स्वादुमूल न० स्वाड मूलमस्य । गजरे (गाजर) ।
 स्वादुरसा स्त्री० स्वाड रसोऽस्या । काकोल्याम् मदिरायाम्
 गतावस्थे, द्राघायाम् धापातडे च ।
 स्वादुलता स्त्री० सादी लता । विदायाम् ।
 स्वादूष्ण उ० साड अण् । दाडिम । [मर्भकादोऽप्यत् ।
 स्वाधीन ति च स्वाधीन । स यत्ने स्वतन्त्रे । [भेदे स्वाधी-
 स्वाधीनपतिक्रा स्त्री० स्वाधीन पतिर्वस्या कच् । नादिका
 स्वाध्याय उ० एव गमोदयेन विहित अध्यायं दिनानाम् अथि
 +एट-चकारिण वञ् । द्वित्रे पद्ये वेदभागभेदेऽप्यध्या-
 योऽन्तेऽथ इति पुति । भावे घञ् । अथग्न्याद्यन्ताध-
 यने स्वाध्यायोऽपपत्त्युक्तौ वेगाध्ययनशब्दोऽस्ति इति ।

स्वान्त न० स्वत-क्त । मनसि-सहाये च ।
 स्वाप उ० स्वप-वञ् । निद्रायाम् गयने, अज्ञाने च ।
 स्वापतेय न० स्वस्व धनस्य पति तस्येदम् टज् । धने ।
 स्वाभाविक त्रि० स्वभावदागत उञ् । स्वभावसिद्धे, क्रिया
 ङीप् । ("स्वाभाविकी स्वच्छतेऽनुद्भट्")
 स्वामिन् ति स्व+अथक्षणे मिति दीर्घश्च । अथिपतौ, ईश्वरे च ।
 क्रिया ङीप् । हरे, विभौ च्छे कार्त्तिकेये, भर्त्तरि, वाग्
 सायनघ्नौ, गरुडे, परमहंस्ये च उ० ।
 स्वायम्भुव उ० स्वयम्भोऽपत्य, तस्येदम् वा अण् ओरोदिति
 वक्तव्ये ओर्गुणश्च इति शत्रापार्थकविधानादतिदत्त्वाच्च मण
 उयङ् । स्वयम्भूयुक्ते प्रथमे मनौ, स्वयम्भूस्वस्मिन्नि ति०
 "धाम स्वायम्भुव ययुरिति" कुमार । द्वितया ङीप् । सा
 च प्राङ्गुञ्च । [क्ते प्रत्यये ।
 स्वार्थिन ति० स्वार्थे विरुत टण् । स्वार्थेविहिते व्याकरथो-
 स्वाराज् उ० स्व स्वये राजते राज-किप् । इच्छे । [ये च ।
 स्वाराज्य न० स्वराज स्वाराजोवाभाव षञ् । मङ्गलत्वे, इन्द्र-
 स्वारोचिष उ० द्वितीये मनी । "स्वारोचिष्येऽन्तरे प्राप्ते इति
 चण्डो ।
 स्वार्थ उ० स्वय अर्थे प्रयोजनम् अभिधेयो वा । स्वप्रयोजने
 स्वामिधेये च "सामर्थक सामर्थ्योपधादिति" यद्वयक्ति
 स्वस्थ न० स्वस्वस्व भाव यञ् । आरोग्ये, सन्तोषे, सुखे च ।
 स्वाहा अथ० स+आ+ह-डा नि । देवोद्देशेन इवि-
 क्ताने । अग्निभार्यायां "स्वाहायेव इविर्भुजमिति" रघु नाष्ट
 काभेदे च स्त्री० "नम स्वाहाये स्वाहाये" इति पितृगाथा ।
 स्वाहाप्रिय उ० इत० । अग्नौ । स्वाहापत्यादोऽप्यत्र । द्विषे ।
 स्वाहामुञ् उ० स्वार्थेतिमन्त्रेण तत्कद्रव्यभुञ्जे भुज किप् ।
 स्वित् इथ० स्वित्-किप् । मन्त्रे, वितर्के पादपूरणे च ।
 स्वित्य ति० स्वित्-क्त । धर्मयुगे प्रथमेदास्ति च । [धर्षीकारे ।
 स्वीकार उ० अक्षय राक्षकार करण्य स+चि+अ-पञ् ।
 स्वीय ति० स्वस्येदम् अ स्वार्थिनोऽपत्य न पुमिति मयते ।
 स्वयस्मिन्नि । मायिहाभेदे स्ता० ।
 सुष्ण विपतौ भे प घञ् सेट् । सुष्णति अयुष्णति ।
 सू यद्दे अक० उपतारये सक० भा० प० वेट् । अरति अस्-
 रीत् अस्मापात ।
 सू इङ्गने क्रा शा प० घञ् । सेट् । सुप्ताति अस्मारोत् ।
 सूक्त गमो भादि० आत्म० सक० सेट् षट् म एण । अथेन
 च्छेऽस्ति ।
 सूच्छा स्त्री० सूक्ष्मत्वा । साविताये ।

स्वेच्छान्त्यु पु० स्वेच्छवा स्तुत्यर्थस्य । भीष्मे स्वेच्छाधीन
स्तुत्युक्ते त्रि० ।

स्वेद पु० स्वेद-स्विद-वा, घञ् । पाजभेदे (सेका) घर्षे
गात्रादितो जलादे निघन्तुने । [स्वेदजातमात्रे त्रि० ।

स्वेदज पु० स्वेदाज्जायते जन-ड । स्वेदजाते दशाट्टिजनौ ।
स्वेदन न० स्विद-णिच्-ल्युट् । गात्रादितो घर्षादेर्नि-
स्वारणव्यापारे । (भापरा) ।

स्वेदनी स्त्री० स्विद्यते पच्यतेऽनया स्विद-ल्युट् । लौहपात्र-
भेदे (ताश्रयोया) सज्ञाया कन् टापिह्रस्व । स्वेदनिका ।
कन्दुरुपे पात्रे भर्जानपात्रे स्त्री० । [च त्रि० ।

स्वैर न० स्वस ईरस् ईर-अच् वृद्धि । स्वेच्छायाम् । तद्धति मन्दे,
स्वैरिन् त्रि० स्वेनैव ईरयित शीलमस्य ईर-णिनि वृद्धि ।
स्वेच्छाचारिणि स्वतन्त्रे । व्यभिचारिस्त्रिया स्त्री० डीप्
स्वोपार्जित त्रि० स्वे न उपार्जितम् । स्वयमर्जिते धनादौ ।

ह

ह अव्य० हा-ड ! पाटपूरणे, सम्बोधने, नियोगे, ज्ञेपे,
नियहे, प्रसिद्धौ च, । शिवे, लले, सून्ये, मङ्गले, आकाशे,
रक्ते, स्वर्गे, पापहरणे, चन्द्रे, सकोपवारणे, शुक्ले च पु०
हम पु० हस-अच्-ष्ट० । स्वनामख्याते पञ्चिभेदे, निर्लो-
मन्त्रे, विष्णौ, सूर्ये, परमात्मनि, “हंसं तनौ सन्नि-
हितं चरन्मिति” नैपथम् । मत्सरे, यतिभेदे, मन्त्रभेदे०
देहस्यवायुचेष्टाभेदे, अश्वभेदे, सुमेरुपर्वते, शिवे, अग्र-
स्थिते, श्रेष्ठे, विशुद्धे, अजपामन्त्ररूपे वर्ये च “हंकारेण
वर्हिर्वाति सकारेण विशेष्युन, हसेति सतत मन्त्र जीवो
जपति सर्वदेति” तन्त्रम् । [नूपूरादौ

हसका पु० हसइव कायति शब्दायते कै-क । पादकटके
हसगामिनी स्त्री० हंसइव सृष्टु गच्छति गम-णिनि । सृष्ट-
गामिन्यास्त्रियाम् । हंसेन गच्छति णिनि डीप् । ब्रह्माख्याम्
हसनादिनी स्त्री० “गजेन्द्रगमना तन्वी कोकिलालाप-
सयुता । नितम्बे शुर्विणी वा स्यात् सा सृता हसनादिनी”
ल्युक्लक्षणया नार्याम् ।

हसपदी स्त्री० हसस्यैव पादाः मूलान्यस्या पाद्भावे स्त्रियां
डोपि पद्भाव । गोघातकीलतायाम् । छन्दोभेदे तु हसपदा ।

हसपाद् न० हसस्य पादः तद्वर्णोक्तस्य अच् । ह्रिड्गुले
हसमाला स्त्री० ईत० पद्ग्राकारेण स्थिते हससमूहे, कादम्बे च
हसरथ पु० हंस रथोवाहनं यस्य । चतुर्भुजे ब्रह्मणि
हसवाहनादयोप्यत । [धातौ ।

हसलोमश न० हंस इव लोमश लोमयुक्तम् । काशीसे उप-

हसवती स्त्री० हंसमात्पाटाकार. यस्यस्याः महत्सस्य ज ।
हंसपथ्याम् ।

हसवीज न० हसस्य बीजमव । हंसडिम्बे ।

हसाहि पु० हसस्याद्भिरिव लोहितमात् । चिद्रवे ।

हसारुट पु० हंसमारुट आ+रुट-क्त । ब्रह्मणि तच्छायां
ब्रह्माख्या स्त्री० । [पाटके छन्दोभेदे च ।

हंसी स्त्री० हसस्य भार्या डीप् । हंसयोपिति द्वाविगन्तुत्तर
हृहो अव्य० हमित्यव्यक्त जहाति हा-डो । सम्बोधने “हंहो
चिन्कवचित्तचन्द्रमणयं चन्द्रारति टपं, टग्ने, प्रथे च ।

हञ्जे(ञ्जा) अव्य० हमित्यव्यक्त जप्यतेऽव जप-टे डा वा ।
नाश्याक्रियाया नशाभिनेयज्ञते चेटोसम्बोधने ।

हट डीप्तौ भा० प० अक० सेट् । हटति अहृटीत्-अहृटीत्

हट्ट पु० हट-ट टस्य नेत्त्वम् । क्रयविक्रयम्याने “प्रतिहट्ट-
पथे घरट्टजादिति” नैपथम् । [[हाटचोर) चौरभेदे ।

हट्टचौरक पु० हट्टे प्रकाशिते स्थाने एव चौरः सार्ये कन् ।

हट्टविलासिनी स्त्री० हट्टं विलासयति वि+लस-णिच्-
णिनि डीप् । गन्धद्रव्यभेदे, हरिद्रायाश्च ।

हट कीलवन्धे बलात्कारे ङुतौ च, भा० पर० अज० सेट् ।
हटति । अहृटीत्-अहृटीत् ।

हट पु० हट-अच् । बलात्कारे, प्रच्छाञ्च ।

हटपर्णी स्त्री० हठते ङवते हठ-अच् हठ ङवमान पर्णी
यस्या डीप् । शंवाले, कुम्भिकायाश्च ।

हटयोग पु० हठात्कारेण योगः । प्राणायामाटिक्रियाभ्यान्ने
राजयोगं विनैव परमात्मसाक्षात्काररूपे चित्तवृत्ति-
रोधात्मके योगे । [[माना) ।

हठालु पु० हठ. ङवमान आनुशिव । कुम्भिकायाम् ।

हठी स्त्री० हठ-अच् गौ० डीप् । वारिपण्याम् (पाना)

हडि पु० हठ-इन् ष्ट० । पशुसारणसाधने काष्ठयन्त्रे (हाडिकाठ)

हडिका पु० हठ-इकन् ष्ट० । नीचजातिभेदे (हाडि) ।

हरड न० हड-ड डस्य नेत्त्वम् ष्ट० । अस्त्रि-(हाड) । सज्ञायां
कन् । नीचजातिभेदे (हाडि) ।

हरण्डा स्त्री० हन-डा डस्य नेत्त्वम् । वृहति-सृत्पात्रभेदे
(हाडा) नाशोक्तौ नीचसम्बोधने अव्य० ।

हरिण्डिका स्त्री० क्षुद्रा हरण्डा कन् । क्षुद्रे सृत्पात्रे (हाडि) ।

हरण्डे अव्य० हन-डे डस्य नेत्त्वम् । नाशोक्तौ नीचसम्बोधने ।

हत त्रि० हन-क्त । नाशिते, प्रतिहते, प्रतिवहे, आशा
रहिते, गुणिते च । भावे क्त, हनने, गुणने च न० ।

हतक त्रि० हतइव नष्टप्रायत्वात् कन् । नष्टप्राये (मडा) ।

हृताय वि० हृता आया थस्य । आशाश्रव्ये, वन्थे, निर्दये,
 पिशुने च । [गुणने च]
 हृति स्त्री० हृन-क्तिन् । हृनने, मारणे, व्यापाते, अपकर्षे ।
 हृत्या स्त्री० हृन-क्यप् । मारणे, वधे, प्राणवियोगात्कृतं व्या-
 पारे "ब्रह्महृत्या हृताभानमिति श्रुति ।
 हृद विद्योत्सर्गे भ्या० व्या० अक० सेट् । हृदते अहृदिष्ट ।
 हृन वधे-गती च भ्या० प० सक० अनिट् । हृनि अवनधीत् ।
 कुञ्ज हृनि क्षयोदरी" व्यादावाहङ्कारिकास्तु गती निहृ-
 तावैतामाहा ।
 हृनन न० हृन-ल्युट् । "भ्यात् प्राणविक्खेदफलव्यापारो ह-
 ननं हृननं, मित्यन्ते, व्यापारे गुणने च । [उच्च ।
 हृनील पु० हृन-रन् डीप् हृन्या सीयते ली-ड । केतकी
 हृनु(नू) पु० स्त्री० हृन उन् वा ऊह् । कपोलद्वयोपरिसे शय-
 भागे, हृद्विवाहिन्या, रोगे, अक्षभेदे, मृती च स्त्री० ।
 हृनु(नू)मत् पु० हृत्(नू)+अकर्षे भवत् । रामस्य श्वसुचरे,
 अञ्जनागर्भजाते पवनतनये बानरभेदे ।
 हृन्त अर्थ० हृन-त । हृन्, अतुकम्पाया, विषादे आर्त्ते,
 वाटे मन्त्रने शक्यारम्भे, वेदे, परिच्छेदे, कल्पने च ।
 हृन्तकार पु० हृल हृष्य कार करण हृनेत्यस्य कार उच्चार-
 णम् वा ज्ञ भञ् । अतिपथे देये अन्ने हृनयद्वययोगे च ।
 हृन्तृ वि० हृन-रन् । हृननकर्त्तरि सततहृननात्तुभोलयित,
 रि च क्तिवा ङीप् । "भक्षिणात्तुरहृन्त्याचेति", प्रतापम् ।
 हृन्त वि० हृट-ङ् । सतपुरीषोत्सर्गे ।
 हृम् अर्थ० हृ-रन् । हृषोक्तौ, अतुनये च । [प्र । हृन्त्वाप्यल ।
 हृम्भा(म्भा) स्त्री० हृम्+भा-हृम्-अह् वा । गवा धनौ
 हृम्भ गती भ्या प० सक० सेट् । हृम्भति, अहृम्भीत् ।
 हृय गती सक० स्त्रान्तौ अक० भा प० सेट् । हृयति अहृयोर ।
 हृय पु० हृय-ङि-वा अच् । घोटके ।
 हृयगन्ध पु० हृयश्लेष गन्धोऽस्य । काचलवते । अश्वगन्धायाम्,
 अश्वमोदायाञ्च स्त्री० ।
 हृयपीव पु० हृयश्लेष टीषां पीमाऽस्य । विष्णोरिवमात्रभेदे,
 दैव्यभेदे च, "हृयपीवमपोपेतसहै भागवत विद्वरिति,
 प्रतापम् दुर्गायां स्त्री० । [विष्णौ ।
 हृयपीवहृन् पु० हृयपीवात्प दैव्य हृतवाम् हृन-क्तिप् ।
 हृयन भ हृि-ल्युट् । कर्षोरथे । [मायपयद्याम् ।
 हृयपुच्छी स्त्री हृयस्य पुच्छाकारोऽङ्गस्या अच् गौ-ङीप् ।
 हृयमिय पु० इत० । यरे, अश्वगन्धाय, चर्जूष्योश्च स्त्री० अश्व-
 वल्लभे वि० । हृयेहादयोऽप्यल । [हरवोरे द्युन । तथै च ।
 हृदमार पु० हृय मारयति निषेवणात् हृ-पिच्-अच् ।

हृयमारण पु० हृय मारयति हृ-पिच्-ल्यु । अश्वत्यश्वे ।
 हृयवाहनसङ्कर पु० हृयस्य वाहन चालन संद्विरति, सम् X
 कृ-अच् । रक्तकाञ्चने ।
 हृया स्त्री० हृय हृयगन्धोऽङ्गस्या अच् । अश्वगन्धायाम् ।
 हृयाध्वन् पु० हृयेषु तद्रूपेषु अध्वल । अश्वरक्षणाधिकृतै ।
 हृयानन्द पु० हृयमानन्दयति आ+नन्द-पिच्-अच् । सुदे
 हृयारि पु० इत० । करवीणि ।
 हृयाशाना स्त्री० हृयैरग्यते अय-ल्युट् । सल्लकीरथे ।
 हृयोत्तम पु० हृयेषु उत्तम । अश्वरथे आजानेवैऽप्ये ।
 हृर पु० हृ-अच् । हृरे, अस्त्री, गर्भभे, विभाजके च, यन्धोन्व-
 हारामिहृते हृराया विति, लीलावती । हृ भावे अच् ।
 हृरथे, विभाजने च ।
 हृरगौरी स्त्री० हृरेहार्दहृरा गौरी । अर्द्धनारोद्धररूपे
 शिवपार्वत्योर्भूर्त्तिभेदे हृद० । शिवपार्वत्यो ह्रि० य० ।
 हृरण न० हृ-भावे ल्युट् । स्थानान्तरकरणे, विभाजने च
 कर्मणि ल्युट् । योगकादौ देये धने ।
 हृरतेजम् न इत० । मारदे शिववीर्ये च । हृरवीजाश्वयोप्यल
 हृरग्रेखरा स्त्री० हृरस्य ग्रेखरभावसत्त्वे नाक्यस्या अच् ।
 गङ्गायाम् ।
 हरि पु० हृ-रन् । विष्णौ, विष्टे सपे वानरे भेके चन्द्र,
 सूर्ये, वायौ, अश्वे यमे हरे, यज्ञिणि, किरणेषु, तव
 वर्गस्थे चम्भेदे मयूरे, कौकिले हृसे युक्तपक्षिणि भन्तु
 हरिनामके भावप्रयोगव्यकारके पण्डिते हृन्ने, पीत
 पिङ्गलवर्णे, हरिहर्णे च । तद्वति वि० "हरि विदित्वा
 हरिमिय वाजिमिति रि रघु ।
 हरिकेश पु० हरि पिङ्गल केशोऽस्य । शिवे शिवभक्तयश्च
 भेदे च । स एव तत्प्रमादात् काश्या दण्डपाणिलभाद्रपान
 इति कागोषण्डे स्थितम् । [एकवचनपुरीषे च ।
 हरिगृह न इत० । हरेर्विष्णुमूर्त्तेहृन् । हरिभूर्त्ति गृहे
 हरिचन्द्रन न० हरेरिन्द्रस्य श्रिय चन्द्रनम चन्द्रयति चटि
 ल्यु इत वा । देवतभेदे । हरेर्विष्णो श्रिय चन्द्रनम् ।
 अतचन्द्रने गोपीर्षणाभके मलयैकदेशे-जाते चन्द्रभेदे
 ज्योत्स्नायां, कुङ्कुमे हृन्दराज्ञे च न ।
 हरिण पु० हृ-रनन । सनामस्थाने पगी शिवे विष्णौ
 हृसे, युद्धस्थे माशुर्वथे च । तद्वति वि० ।
 हरिणहृदय पु० हरिणस्थे भित हृदयमय । भिरो ।
 हरिणाशी स्त्री हरिणश्लेषाणि यस्या हृत् वच् सम
 ङीप् । हृद्विवाहिनोनामगन्धस्थे हरिणस्थस्यैववति
 वि० क्तिवा ङीप् । हरिणाणि । कटाघेषेऽहृद्वत् ।

हव्य न० छ-जर्मणि यत् । देप्रयोग्याद्धे हवनीयद्रव्ये दि० । भावे
यत् होमे न० [मिथिते मित्रे अन्ने चरो ।

हव्यपाक पु० हव्याय होमाय पाको ब्रह्म । होमार्थं हतादि-
हव्यवाह पु० हव्यं व्रतति देवान् वह-व्यम् । अग्नी ।

हव्यवाहन पु० हव्यं वाहयति वह-गिच-ल्यु । वहु ।

हव्याणु पु० हव्यमश्नाति अग-अणु । वहु । ल्यु । हव्याग्नो
अत् पु० ।

हस हामे आ० प० अक० स्मिच् सिचि न वृद्धिः । हसति अहभोत्
दोषदर्शनपूर्वकहामे तु सकर्मकं 'स्थितावहस्येन पुरं
मघोन इति भट्टि' ।

ह(हा)स पु० हस-अप् घञ् वा । हामे सुप्रथिकागनभेदे ।

हसन न० हस-ल्युट् । प्रीत्यासुप्तकपोलादेर्विवागने हास्ये ।

हसन्ती स्त्री० हस-भ् डीप् । अङ्गारधानिकाया मल्लिकाम्भेदे,
शाकिनोभेदे च । हस-गट्-डीप् । हासिनि दि० ।
ह्रियाम् डीप् । [विक्रगिते च ।

हसित न० हस-भावे क्त । हास्ये, कर्त्तरि क्त । इतहास्ये
हस्त पु० हस-तन् नडट् । देहावयवभेदे (हात) चतुर्विगत्वङ्गुल
परिमाणे 'योदरैरङ्गुलमष्टमं ख्यैर्हस्तोऽङ्गुलैः षडङ्गुणितं च
हर्भिरिति' नीलावती । हस्तिशुखे च । अद्विन्यादिपु
दयोदशे नचत्वे पु० स्त्री० । 'जाह्नवी हस्तयोगे' इति
पुराणम् 'पुष्या हस्ता तथा स्वातिरिति ज्योतिषम् ।

हस्तामलक न० हस्तस्थितमामलकम् आमलक्यां फलं तदिव
वा । करावस्थितामलकफले, तद्वत् अनायासदृश्ये पटार्थे
वेदान्तप्रसिद्धप्रत्यभेदे च । करामलकादयोप्यत्र ।

हस्तिक न० हस्तिनां समूह कन् । हस्तिमसृष्टे ।

हस्तिकर्ण पु० हस्तिनः कर्ण इव पर्णमस्य अच् । एरण्डवृक्षे,
पलाशभेदे, गण्डेवताभेदे, हस्तिकन्दे, रक्तैरण्डे च । कन् ।
निगुक्तभेदे । [कन्दभेदे

हस्तिकन्द पु० हस्तिनं पटमि कन्दोऽस्य । सनामख्याते
हस्ति करञ्च पु० हस्तीव महान् करञ्च । महाकरञ्चे ।

हस्तिकर्णदल पु० हस्तिनः कर्ण इव दलमस्य । पलाशभेदे ।

हस्तिकोलि पु० हस्तीव कोलि । वटरीभेदे ।

हस्तिघोषा स्त्री० हस्तीव वृहती घोषा । वृहद्घोषायाम् ।

हस्तिघोषापातकी स्त्री० हस्तीव वृहती घोषापातकी । हस्तिघोषायाम्

हस्तिचारिणी स्त्री० हस्तीव चरति चर-गिनि । महाकरञ्चे

हस्तिदन्त पु० इत० । ऋटिन्ने । तदाकारोऽस्यस्य अच् ।
सर्वके न० । गृहभित्तिनिस्सामाङ्गे काष्ठनिर्मितकलिकाकारे
पटार्थे नागदन्तादयोप्यत्र ।

हस्तिदन्तफाला स्त्री० हस्तिदन्त इव फलमस्या । एवार्थं
कर्कटीभेदे ।

हस्तिन् पु० रसात् गुणघातवशोऽस्त्वस्य । गजे, सन्तुर्ग्ये वृषभे च
हस्तिनस्य पु० हस्तिनो नस्य इव हस्तिना न गन्त्यते नञ्+

सन-ट वा । पुनहारस्ये, सृत्कृटे, दुर्गडागवरोधनार्थे
निम्नोन्नते गतोद्धृते सुभागौ च ।

हस्तिनापुर न० हस्तिना तदारस्यवृत्तेण चिह्नितं तत्पुत्रतयात्
पुरम् अनुकृम् । (दिङ्गो) पुरभेदे । [स्त्रीभेदे च ।

हस्तिनी स्त्री० हस्तिनः शोषा डीप् । करिण्याम् गजयोपिति
हस्तिप पु० हस्तिनं भाति प्रा-क । हस्तारोद्ये । स्वार्थे कन् तद्वैव
हस्तिपत्त पु० हस्तिकर्ण इव पत्तमस्य । हस्तिकन्दे च ।

हस्तिपर्णिका स्त्री० हस्तिकर्ण इव पर्णमस्याः कप् अत इत्तम् ।
राजकोपातव्याम् ।

हस्तिपर्णी स्त्री० हस्तिकर्ण इव पर्णमस्या डीप् । मोरटा-
लतायां, कर्कश्याञ्च । [द्रव्यभेदे च ।

हस्तिमट् पु० इत० । करिकरनि सृतमटजले । स इव । गन्ध
हस्तिरोहणाक पु० हस्तीन रोहते ल्यु, कन् । कर्हाकरङ्गे ।

हस्तिनोभ्रक पु० हस्तीव भ्रोभ्र स्वार्थे कन् । भ्रोभ्रभेदे ।

हस्तिविपाणी स्त्री० हस्तिविपाणं गजदन्तस्ताकारः मध्य-
भागे (घोड) यस्याः गौ० डीप् । कटल्याम् ।

हस्तिशुगडा(गुडी) स्त्री० हस्तिशुगुप्तदाकारोऽस्यस्ता-
अच् वा गौ० डीप् । (हातिगुडा) एते ।

हस्तिश्यामाक पु० हस्तीन म्यलः श्यामाक । स्तुलश्यामारे
हस्ते अयं हस+ए । पाणौ इत्यर्थे स्वीकारे च ।

हस्त्यत्रय पु० ७त० । गजाद्यत्रे गजरवणादौ नियुक्ते च ।

हस्त्यारोह पु० हस्तिनमारोहति आ+रुह अण् । हस्तिपके
हहा पु० हेति शब्दं जहाति हा-क्प् । गन्धर्वभेदे ।

हा त्यागे जु० प० स० अणिट् । जहाति अहासीत् निडातस्य नः
हा गतौ जु० आ० स० अणिट् निडातस्य नः । जिहीति अहासिष्ट

हा अयं हा-का । विपादे, शोके, पीडायां, कुन्सायाञ्च ।

हाङ्गर पु० हा विपादाय पीडायै वा अङ्गं राति रा-क ।
सनामख्याते जलजन्तुभेदे । [निर्मिते दि० ।

हाटक न० हट्-ल्युन् । देगभेदे । तद्वजे-स्वर्णे, धूसूरे च स्वर्ण-
हान न० हा भावे क्त । परिव्यागे 'हिमहानकृता न कतेति' भट्टि

हानि स्त्री० हा-क्तिन् नि० नि० । चतौ अंपचये ।

हायन पु० स्त्री० अम्बु जहाति हा-ल्यु-नि० । ग्रीहौ । भावं
जहाति हा-ल्यु नि० । वस्तरं अग्निशिखाया स्त्री०

हार पु० ह-कर्मणि घञ् । उक्तामालभेदे 'चारो नारोपित

कखे' इति शोतावाक्यम् । हरतीति कर्त्तरि चञ्च् वा ।
 भाजके, 'अन्योव्यहाराभिहृती हरामा' इति लोभावती ।
 हारक प्र० हृ-खुञ्ज् । बौरे, कितने, माखोटकभेदे, भाज-
 काङ्के च हरणकर्त्तरि लि० ।
 हारहारा स्त्री० हार इव इति आसादनात् हृ-अण् ।
 कश्चिदावायाम् । [द्रावायाम् । मये पु०
 हारहरा स्त्री० हृ-क्त्त्वात् हारइव डञ् रति रा-क ।
 हारावली स्त्री० हार इवावली । उक्तावल्या 'शृङ्गाहाराव-
 - शीति' गङ्गाक्षय । पुरुषोत्तमकते कोपभेदे च ।
 हारि(री) स्त्री० हृ षिण् इन् वा डीन् । द्यूतादिभङ्गे तत्-
 - पराजये, पक्षिकण्ठे च ।
 हारिद्रु पु० हरिद्रया रक्त अणु । कदम्बहले वतुपुष्पय मीत
 प्रायसात् तयात्म् । हरिद्राकते लि० ।
 हारिन् लि० हारोऽप्यस्य इति हृ-णिति वा । हारके, हारि-
 - विभित्ते, मनोहारिणि च । 'हारोऽप्यनलाना हारीष्य-
 - नवाना' इति भट्टि । [कितने च ।
 चारीत प्र० हृ षिण्-ईवत् । अतिकर्त्तरि लुनिभेदे पक्षिभेदे,
 हार्डि न० हृदयस्य कर्म युवा०अणु हृदादेम । स्रेष्टे, प्रेमणि,
 हृदि भव विदितो वा अणु । हृदयस्ये, हृदयवेदो च लि०
 हार्थ्य पु० हृदयतेसौ हृ यत् । विभोतकडले । हरणीये लि०
 हान् प्र० हृदोऽप्यस्य अणु इव एव वा अणु । वररामे, हृष्टे च
 हाना स्त्री० इव षञ् । मये, तावरणजे मये च ।
 हानाहान प्र० न० । हावेन हृति हृत्-अणु । निपभेदे,
 कौटभेदे च मये स्त्री० तल षीप् ।
 हानिक लि० हृवेन खनति हृन् महारणस्य तखेद वा ठञ्
 ठञ् वा । हृत्कर्मणे हृत्वेन योद्धति, हृत्सवन्निधि च ।
 हाव प्र० हृ षञ् लि० । व्याह्वाने, स्त्रीणां शृङ्गाहारावजे वेदाभेदे च
 हासिक न० हृत्सिनां षमूह ठण् । हृत्सिमूले ।
 हास्तिन न० हृत्सिनां श्येष निहृत्सम् नगरम् अणु सयोगा
 सादिनो न टिलोपः । हृत्सिनाडरे ।
 हास्य न० हृत्स्यत् । हासे, हृत्सने, अथहासोऽते रणभेदे च ।
 हाहाकार उ हाहात्तस्यकार क-अणु । पुत्रगदये शोकधनौ च
 हि बर्त्सने गती च स्वा०पर०अक०अनिट् । हिनोति अहृणीत् ।
 हि अथ० हा हि-वा हि । हेतो, धनधारणे, विधेये, मन्त्रे,
 - वचनभे, वेदपदेये, शोके, अक्षय्याय, श्लोकरूपे च ।
 हिंसक उ० हिंस्य खुञ्ज् । ध्यामादौ हिंसे षमी, षमी च
 हिंसाकारके लि ।
 हिंसा स्त्री० हिंस्य च । षये, षादने, शौचादिकर्मणि च ।

हिंस्य लि० हिंस्य-र । हिंसाशीले, घोरे भये, भासां, काका
 । दत्या, जटाभासा, गमेषुकायां, शिवाद्याश्च स्त्री० ।
 हिंस्र हृजने भ्वा०उ०अ०सेट् । हिंस्रति ते अहिंस्रोत् अहिंस्रिच ।
 हिंस्र हिंसायां पु०आ०अक० सेट् । हिंस्रयते अजिहिंस्रत ।
 हिंसा स्त्री० हिंस्र-अ । रोषभेदे (हेषकी) ।
 हिंस्र न० हिंस्र गच्छति गच्छतु नि० । (हिंस्र) रामददेयोद्धवे
 हृष्टे यस्य नियमो हिंस्रइत्यम् । [नाटीहिंस्री ।
 हिंस्र, नाडिका स्त्री० हिंस्रनी नाडीव इवायं कन् षञ् ।
 हिंस्र, नियमि स० हिंस्रन इव नियमोऽस्य । निम्बहृष्टे, हृत्ते०
 ; -हिंस्रहृष्टनिर्वासे (हिंस्र) । [हृष्टभेदे स्त्री० ङीप् ।
 हिंस्रपत्र प्र० हिंस्रन इव पत्रस्य । इन्दुदोहणे । (हिंस्रपत्र)
 हिंस्र, पर्यायं स्त्री० हिंस्रन इव पर्यायसा ङीप् । वयपत्रासु
 हिंस्रल प्र० न० हिंस्र तर्ह्यं वाति ला-क । रक्तवर्णं वर्षकं हृत्-
 भेदे, वाताक्या, हृत्तवाञ्च स्त्री० ङीप् ।
 हिंस्र, सु प्र० न० हिंस्र तर्ह्यं वाति ला-ङ् । (हिंस्र) वर्षकं हृत्-
 हिंस्र शिराटिका स्त्री० हिंस्रन इव शिरा पत्रशिरामटति
 अट-एणुत् वात इत्यम् । वयपत्रासु ।
 हिंस्रल म० हिंस्रल+प्र । मधुरभूले । (आनु) ।
 हिंस्रो प्र० हिंस्रोति हिं क्तिप् तथा सन् जायते जन-ड कर्म ।
 हिंजालहृष्टे । [हिंजाल) ।
 हिंजाल प्र० हिं क्तिप् हित् हितकारि जल यस्य । हृष्टभेदे
 हिंस्र भतीभ्रमणेभ्वा०आ०अक०सेट् इदि । हिंस्रहृष्टे अहिंस्रिच
 हिंस्रिभ्य उ० राक्षभेदे अहिं भोमेन कृत तर्ह्यगिन्या स्त्री० ।
 मिडिभ्यलित् हिंस्रिभ्य राक्षभेद जितवान् जि-क्तिप् ।
 भोमसेने हिंस्रिभ्यलित्प्रभतयोत्थत् ।
 हिंस्रिभ्यपति प्र हृत्ते० । भोमसेने ।
 हिंस्रन न हिंस्र-स्युट् । भ्रमणे, रमणे, वेत्तने च ।
 हिंस्रिउ(खी)र प्र० हिंस्रि-रन् इन् वा । सधृत्कने
 वातांको, उरुपे रुचके च ।
 हितं लि० भा क्ति क्त्वात् वा । गते, मध्ये इट्साधने, मङ्गले च
 हितकारिन् लि० हित करोति क्त्वात् । रामकारके ।
 हितैपिन् लि० हितमिच्छति इप-णिति । हितैष्वाकारिणि
 हितोपदेश् प्र० हितस्य इट्साधनस्य उपदेश् । हितोपे लप
 देयं, विष्णुपथकते मोतिपथभेदे च ।
 हिन्ताल प्र० हीमनालो यक्षात् प्र० । (हिताल) हृष्टे ।
 हिन्दोल प्र० हिन्दोल+अणु ट् । दोलने, आशयपक्षपक्षविहित-
 दोलनवन्नेष भगवतोदीनरुद्धे उक्तभेदे रामभेदे च ।
 हिंस्र न० हिंस्र । व्याह्वयत्तु जलकण्ठे, मीतसम्भवे,

तद्वति वि० स्वस्मैलायां, रेणुकायां, भद्रकलायाम्,
नागरकलायां, षट्कायाञ्च स्त्री० । अथहायणपौषमासात्मके
ऋतभेदे, चन्दनकले, चन्द्रे, कर्पूरे, च पु० ।

हिमक पु० हिममिव कायति कै-क । विकड्वतष्टे ।

हिमकर पु० हिमः करः किरणो यस्य हिमं करोति निघेवणात्
क-ञ्च् । चन्द्रे, कर्पूरे च हिमकिरणादयोष्यत् ।

हिमगिरि पु० हिममयो गिरिः हिमप्रधानो वा गिरिः ।
हिमालयपर्वते हिमपर्वतादयोष्यत् ।

हिमतैल पु० हिमवीर्यं तैलम् । कर्पूरजाते तैले ।

हिमदुग्धा स्त्री० हिमवीर्यकरं दुग्धमस्याः । क्षीरिण्याम् ।

हिमदुर्द्दिन न० हिमहेतुकं दुर्द्दिनम् । हिमपातेन दुःख-
करे दिने कुञ्जटिकायुक्तदिने ।

हिमद्रुम पु० हिमप्रधाने जायमानः द्रुमः । निम्बकृते ।

हिमप्रस्थ पु० हिमः शीतल- प्रस्थो यस्य । हिमालयपर्वते

हिमवत् पु० हिमानि प्राचुर्येण अस्त्यत् मत्स्य वः ।
हिमालयपर्वते ।

हिमवालुक पु० हिममयो बालुकेव अंशो यस्य । कर्पूरे ।

हिमसंहति स्त्री० इत० । हिमसमूहे हिमेन कृतसङ्घाते
(वरफ) मटार्ये च । [द्वे

हिमहासक पु० हिमं हसति शीतवीर्यत्वात् षणुल् । हिमाल

हिमाशु पु० हिमाः अंगवोऽस्य । चन्द्रे, कर्पूरे च ।

हिमाश्वभिख्या न० हिमांशोरिवाभिख्या शोभा यस्य । रौप्ये
तस्य अतिगुभ्रत्वात्तथात्वम् ।

हिमागम पु० हिमस्यागमो यत् । हेमन्ते अथहायण-
पौषमासात्मके ऋतौ । [पार्ष्वत्यां, गङ्गायाञ्च ।

हिमाद्रिवा स्त्री० हिमाद्रौ जायते जन-ड । क्षीरिण्यां,

हिमाद्रितनया स्त्री० इत० । दुर्गायां हिमाद्रिसुतादयोष्यत्

हिमानी स्त्री० हिमानां संहतिः हिम+ङीप् आनुक् च ।

हिमसमूहे 'आगता वत जरेव हिमानीत्यु'ङ्गटः ।

हिमाराति पु० इत० । सूर्ये, अर्ककृते, वक्रौ चित्तककृते च

हिमानय पु० हिमानामालयः । हिमवत्पर्वते हिमप्रधाने

आलयो यस्य । गुरुमटिरे, भूम्यामलक्याञ्च ।

हिमाल न० हिमकाले जायते जन-ड । उत्पन्ने ।

हिमावती स्त्री० हिमं मेवने हिमवीर्यं विद्यतेऽस्य मत्स्य

मस्य व मंजाया दीर्घः । स्वर्णचीर्याम् ।

हिमात्रवा स्त्री० हिमं हिमवीर्यमाश्रयति आ+त्रि-अच् ।

अपेजीवन्त्याम् । [कमिलद्राघावाम् ।

हिमोत्तरा स्त्री० हिमसुतरं यस्याः सेवने शीतवीर्यकरत्वात् ।

हिमोद्भवा स्त्री० हिमप्रधानस्थाने उद्भवति उद्-भू-अच् । श्याम्
हिरण न० हृ-ल्युट् नि० । रेतसि, स्वर्णे, वराटके च ।

हिरण्मय वि० हिरण्वात्मकम् मयट् नि० । हिरण्वात्मके
स्त्रियां ङीप् । 'हिरण्मयो शाललतेवेति' भट्टिः । नववर्ष-

मध्ये वषभेदे न० आदित्यमण्डलस्थे परमब्रह्मणि 'अथप'
हिरण्मयः उपयो दृश्यते हिरण्वाचः' इति छान्दोग्यम्

हिरण्य न० हिरण्यमेव स्वार्थे यत् । सुवर्णे, धुसूरे, रेतसि,
द्रव्ये, वराटके, अत्रये, मानभेदे, अक्षय्ये, रजते, धने च ।

हिरण्यकशिपु पु० दैत्यविशेषे । स तु कश्यपात् दित्यां जातः

हिरण्यकशिपुहन् पु० हन-क्तिप् इत० । विष्णौ ।

हिरण्यकामधेनु स्त्री० विधानेन हिरण्यरचिता कामधेनुः ।
तृत्वादिषोडशमहादानमध्ये दानार्थं हिरण्येन कल्पितायाम्

धेनौ, उपचारात् तद्दाने च ।

हिरण्यगर्भं पु० हिरण्यं स्वर्णमयाण्डं गर्भं उत्पत्तिस्थानं मस्य ।
चतुर्भुजे ब्रह्मणि तस्य हेमाण्डप्रभवत्वात्तथात्वम् 'तदण्ड

मभवद्गर्भं सहस्रांशुसमप्रभम् । तस्मिन् यज्ञे स्वयं ब्रह्मा
सर्वलोकपितामह इति' मनुः । तृत्वादिषोडशमहा-

दानमध्ये दानार्थं स्वर्णादिना कल्पिते हिरण्यगर्भे, उपचा-
रात्तद्दाने, शालयाममूर्त्तिभेदे च ।

हिरण्यवाह(ऊ) हिरण्यं वाहयति प्रापयति भक्तान्
हिरण्यवर्णो वाञ्छरिव तरङ्गो वा यस्य । महादेवे,

शोणे नदभेदे च ।

हिरण्यरेतसु पु० हिरण्यं रेतो यस्य । वह्नौ, चित्तककृते च
स्वर्णस्य वह्निरेतोभवत् भारतादावुक्तम् ।

हिरण्याञ्च पु० कश्यपस्य पुत्रे दैत्यभेदे ।

हिरण्याश्व पु० हिरण्यनिर्मितोऽश्वः । तृत्वादिषोडशमहा-
दानमध्ये दानार्थं स्वर्णादिकल्पितेऽश्वे, तद्दाने च ।

हिरण्याश्वरथ पु० हिरण्येन निर्मितः अश्व- तद्युक्तारथश्च ।
तृत्वादिषोडशमहादानमध्ये दानार्थं स्वर्णादिना कल्पिते

सुवर्णमयाश्वयुक्तारथे, तद्दाने च ।

हिरक् अव्य० हि-उक्तिक् कृट् च । वर्जने त्यागे ।

हिल हावकरणे त्रुप० अक० सेट् । हेलति अहेलीत् ।

हिलमोचि(ची) स्त्री० हिल-क सुच-इति कर्म० वा ङीप् ।
(इवेङ्गा) शाक्ते स्वार्थे कन् तत्रैव । [अजिहिंक्षोलत् त ।

हिल्लोल टोलने अट० चु० उभ० सक० सेट् । हिल्लोलयति ते

हिल्लोल पु० हिल्लोल-अच् । तरङ्गे । घञ् । टोलने ।

हिव प्रीणने सा० प० सक० सेट् इदित् । हिन्वति अहिन्वीत् ।

हिवक न० हिवि-उक्तिक् नि० । ज्योतिषोक्ते लग्नाच्चतुर्थे स्थाने

हृत्स वधे वा सु०उ०पले रुधा०प०सक०सेट् इदित् । हिनति ।
 हिसयति ते अहिमीत अजिह्वित् ।
 ही चय०ह्र०जे । विस्मये, ड खे, विपाटे, शोके च । वीक्षया
 द्वित्वम् । विषादाद्यातिभ्ये । [व्यवहारे प्रतिवादिभेदे उ०
 हीम नि०प०हा०क्त तस्य न इत्सम् । जने, भित्ते, अघने च ।
 हीमवादिन् उ० कर्म । 'पूर्वाद् परित्यज्य योऽन्यमात्मवते
 पुन । वादप्रक्रमणानुज्ञयो हीमवादी स चै नर' इति
 श्रुत्युक्ते व्यवहारे वादिभेदे ।
 हीनाङ्ग नि० हीनमङ्ग यस्य । सभाषयो नूनाङ्गवति 'हीनाङ्ग
 विकलाङ्ग चेति श्रुति । स्त्रियां वा ङीष् ङीवन । सुह्र
 पिपल्याद्य ।
 हीन्नाल उ० हीनलातो यष्ठात् ष्ट० । हिन्नालहले (हेतान्)
 हीर न० हृ क नि० । यजे, हीरजे च । गिने, सर्पे, हारे,
 सिद्धे च ष्ट० । लक्ष्म्या मिथौनिकाया काश्र्मियाद्य स्त्री० ।
 स्यात् कन् (हीरा) सभिभेदे ।
 हीराङ्ग उ० हीरमिव दृढमङ्गमस्य । इन्द्रस्य वज्रे ।
 हील म० ही विषय याति हा क । रेतसि ।
 ह्री होमे, अघने च जु०प सक०अनिट् । जुहोति अहोमीत् ।
 ह्रङ्कार उ० ऊभित्त्व्यक्तस्य कार क-अञ्ज् उप० । ऊभिय
 व्यक्तस्य प्रतिषेधसूचकगन्धशोभात्पे । मौनगत महा
 कष्ट ह्रङ्कारेणापि नश्यतीति' धराणम् ।
 ह्रङ्ग रागोकरणे सक० मज्जने कषाते च अक०द० ऊ०प०सेट् ।
 ह्रङ्गति अङ्गडोत् जुहोष्ट । [सिद्ध
 ह्रङ्ग रागोकरणे भ्या० भ्या० सक० सेट् इदित् । ह्रङ्गते अङ्ग
 ह्रङ्ग गतौ भ्या० भ्या० सक० सेट् चङि न ह्रस्य । होङ्गति
 अहोङ्गिष्ट । [कौनके च ।
 ह्रङ्ग उ० ह्रङ्ग क । मेघे, चौरनिवारणार्थं भूमौ निधाते कौह
 ऊत नि० ह्र-क्त । देशोद्देशेन मन्त्रद्वारादेभ्यो प्रक्षिप्ते हतादी
 भारे क्त । होमे न० । [ध्वजो, शिवकण्ठे च ।
 ऊतभुज्ज उ० ऊत मन्त्रेण प्रक्षिप्त हतादि भुक्तो भुज्ज क्तिप् ।
 ऊतवह उ० ऊत हतादिक वहति प्रापयति देवान् प्रीत्यर्थम्
 वह-अच् । अग्नौ, शिवकण्ठे च ।
 ऊताश उ० ऊतमत्राति अयम अण् । बहो, शिवकण्ठे च ।
 हताप्रभोष्यत् । सप्त कर्मविभोषविहितमङ्गौ च ।
 ऊति स्त्री० ऊ-क्तिन् । होमे ।
 ऊम् अय०ऊ टुमि । अरुपे, मन्त्रे, अतुषाया च निवारणे
 'युक् ऊङ्गुय तद्भवेति श्रुति ।
 ऊर्ध्व कौटिल्ये भ्या०प०सक०सेट् । श्चकति अहर्षीत् ।

ह्रसपाटवशात् ऊर्ध्वतीत्येताभ्ये । [अहीनीत् ।
 ऊल हतो सवरपे च भ्या०प०सक०सेट् ध्वला० । होलति
 ऊलऊली स्त्री० ऊल-क आभीक्ष्ये द्वित्वम् ङीष् । स्त्रीया
 मङ्गलध्वनिभेदे (तलुउलु) ।
 ऊङ्कारो ह्ये लु नि० । गर्भवर्भेदे ष्ट० ह्रङ्गित्ययत् ।
 ऊङ्कार उ० ह्रम+ल-अञ्ज् । अत्राहृतेके शब्दभेदे 'ह्रङ्कारेणैव
 त मया सा चकाराभ्यिका तत इति चण्डी । [डिड'
 ऊङ्ग गतौ भ्या०भ्या सक०सेट् चङि न ह्रस्य । श्रुते अत्र-
 ह्रत नि० ह्ये क्त समसारणम् । आहृते क्ताङ्गाने ।
 ह्रति स्त्री० ह्रं-क्तिन् समसारणम् । आङ्गाने ।
 ह्रन् उ० ह्रे-नक्त समसारणम् च । खेच्छजातिभेदे, तदाश-
 स्यातदेशभेदे च 'ह्रमङ्गलसंज्ञेन नाभ्यदेशे कदाचनेति
 व्योतिषम् । तत्र प्रचलिते खर्षेध्राम्भेदे इत्यन्ये ।
 ह्रम् अय० ऊ उम् । मन्त्रे, वितर्के, सन्नतौ, क्रोधे, भये, निन्दा-
 याम्, ध्वजत्रायाङ् ।
 ह्रर्ध्वम न ऊङ् लुट् । कौटिल्ये ।
 ह्र हरेपे भ्या०उभ०ङिक् । अनिट् । ह्रति ते अहर्षात्तु अहृत
 ह्र वलाकारहरेपे लु पर सक०अनिट् वैदिक । जहृत्तियहर्षात्तु
 ह्रक्षय उ० ह्रुदि भेद शो यच्च । कामदेवे । ह्रुदयगामिनि नि०
 ह्रक्षुल्ले न०इत् । श्वरोगभेदे । [यते योरपतोति भङ्ति ।
 ह्रुषी कर्ण०भ्याम्-अक०सेट् । ह्रुषीयते अह्रुषीयते ह्रुषी
 ह्रुषीया स्त्री० ह्रुषीय च । निन्दायाम् ।
 ह्रुत्कस्य उ० इतः भयादिहेतुके ह्रुदयकस्ये ।
 ह्रुत नि० ह्र क्त । अपहृते, स्थानान्तर गमिने च ।
 ह्रुत् वि ह्र क्तिप् तृक् च । हारिणि । ष्ट० तस्य द ह्रुदयस्य
 ह्रुदादेशो वा । ह्रुदये मानसे च न० ।
 ह्रुदय न० ह्र कयन् इकृष । 'मनसि, बलसि च । ह्रुत् एति
 इय अच् । मरजङ्गणि 'ह्रुदाय तष्ठाह्रुदयमिनि,' इति ।
 ह्रुदयग्रन्थि उ० ह्रुदयस्य पन्थि । अविद्यासम्बन्धस्ये सथा
 रत्रथे 'भयान्ते ह्रुदयपन्थिरिति भागवतम् ।
 ह्रुदयङ्गम न ह्रुदय गच्छति गम च षुम् च । युक्तियुक्ते
 धाव्ये । मनोहरे नि० 'ह्रुदयङ्गमर्द्धमन्वि'ति भङ्ति ।
 ह्रुदयस्थान न० ह्रुदयस्य मनस स्थानम् ह्रुदयकूप वा
 स्थानम् । वक् स्थले । [रनि तलैश्
 ह्रुदयिक नि० ह्रुदय प्रपञ्चमनोऽप्यस्य णुन् । प्रयकाक्षिप्ते ।
 ह्रुदयेश उ०इत् । भर्तारि । [रिभसपे
 ह्रुदायर्षे उ० ह्रुदयस्य धावर्षे । अश्वस्य ह्रुदयस्ये अयसाकारे
 ह्रुदिका स्त्री श्रेण्यकारकस्य, कृपाधार्यस्य मातरि ।

हृदिकासुत पु० इतः । द्रोणश्यालके कमाचार्ये ।
हृदिस्पृग् त्रि० हृदि हृदये स्पृश्यते ऽसौ कर्मणि क्तिन् अनुष्म० ।
हृदये मनोज्ञे । कर्त्तरि क्तिन् । मर्मस्पृग्, दुःखदे च ।
हृद्गोल पु० पर्वतभेदे ।
हृद्य न० हृदि स्पृश्यते मनोज्ञत्वात् हृद्+यत् । गुडत्वचि
(दारचिनि । मनोज्ञे त्रि० दृष्टिनाभोपधौ स्त्री० ।
हृद्यगन्ध न० हृद्यो गन्धोऽस्य । कुट्टजीरके, विल्ववृक्षे पु० ।
जात्या स्त्री० इत् समा० हृद्यगन्धीत्यपि कुट्टजीरके न०
हृद्रोग पु० इतः हृदयस्य रोगभेदे, कामे च ।
हृद्रोगवैरिन् पु० इतः । अर्जुनवृक्षे ।
हृद्वण्टक पु० इतः । हृदयस्य विभाजके, लठरे ।
हृल्लास पु० हृदयस्य लासो यत् हृदादेशः । हिकारोगे तेन
हि हृदयस्य स्फूर्त्तिरिव भवति ।
हृल्लेख पु० हृदयं लिखति स्पृशति लिख-अ हृदादेशः ।
ज्ञाने, तर्के, तन्त्रोक्ते-मन्त्रभेदे च । औत्सुक्ये स्त्री० ।
हृष चित्तोत्थाहे भ्वा० पर० अक० सेट् । हर्षति अहर्षीत् ।
हृष हर्षे चित्तोत्थाहे, दि० प० अ० सेट् । हृषति अहृषत् अहर्षीत्
हृष मिथ्याकरणे भ्वा० पर० सक० सेट् क्त्वावेट् । हर्षति अहर्षीत्
हृषित त्रि० हृष-क्त । प्रीते, विस्मिते, प्रहृते, प्रणते, वर्धिते,
जातरोमाञ्चे च ।
हृषीक न० हृष-ईकञ् । विषयग्राहके-चक्षुरादी-इन्द्रिये ।
हृषीकेश पु० इतः । विष्णौ अन्यामित्रास्त्राये तस्य सर्वानिय-
नृत्वोक्तेः सर्वेन्द्रियप्रवर्त्तकत्वादीशत्वम् । [प्रतिहृते च ।
हृष्ट त्रि० हृष-क्त । प्रीते, जातहर्षे, जातरोमाञ्चे, विस्मिते,
हृष्टमानस त्रि० हृष्टं प्रीतं मानसमस्य । हृष्टचित्ते ।
हृष्टरोमन् त्रि० हृष्टमिव जाताङ्गुरं रोम यस्य । जात
रोमाञ्चे पुलकिते ।
हृष्टि स्त्री० हृष-क्त । आनन्दे, हर्षे, ज्ञाने च ।
हे अव्य० हा-ङे । सम्बोधने, आह्वाने, अस्त्रयादौ च ।
हेठ विघाते भ्वा० प० सक० सेट् । हेठति अहेठीत् ।
हेठ भूतौ उत्पन्नौ च अक० पवित्रीकरणे सक० लृ० प० सेट् ।
हेठति अहेठीत् ।
हेठ वाधने भ्वा० आ० सक० सेट् चङि न ह्रस्वः । हेठते अहेठिष्ट
हेठ पु० हेठ-घञ् । वाधायाम्, विघाते च । [ङिष्ट ।
हेड अनादरे भ्वा० आ० सक० सेट् चङि न ह्रस्वः । हेडते अहे-
हेड वेदने भ्वा० प० सक० सेट् घटा० । हेडति अहेडीत् ।
हेति स्त्री० हन-करणे क्तिन् नि० । अस्त्रे, अग्निशिखायां,
सूर्यकिरणे, तेजोमाले, साधने च ।

हेतु पु० हि-तन् । कारणे, अतन्मिति साधने-व्याप्ये, फले च ।
हेतुता स्त्री० हेतोर्भायः तन् । हेतुत्वे, कार्याव्यवहितपूर्वत्वात्
नियतकार्याधिकरणवृत्तित्वरूपे कारणत्वे, मूलतितिविधे च
'हेतुतावसरन्धेति' प्राञ्चः ।
हेतुमत् त्रि० हेतुरन्त्यस्य मत्तम् । कार्ये । स्त्रियां ङीप् ।
हेत्वाभास पु० हेतुरिव अभ्यासते आ+भास-अच् हेतोर्भा
व्याभासः आ+भास घञ् । डडे हेतौ, हेतुदोषे च । सघ
दोषः पञ्चविधः व्यभिचारः, विरुद्धता, असिद्धिः, मत्प्रति-
पक्षता, वाधश्च । तादृशदोषेषु मत्तम् अनुमितिर्नादेति
एतन्नक्षपोदाहरणादिकं वृष्टमिधाने । [बुधे च पु० ।
हेम न० हि-मन् । स्वर्णं, धूम्रं, मापकपरिमाणे च । कण्ववर्णांशे,
हेमकन्दल पु० हेमवर्णं कन्दं ज्ञाति ला-क । प्रकाशे ।
हेमकान्ति स्त्री० हेम इव कान्तिरस्याः । दारहरिद्रायाम्
स्वर्णतुल्यद्युतियुक्ते त्रि० इतः । स्वर्णस्य दीप्तौ स्त्री० ।
हेमकार पु० हेम तन्मयं भूषणं करोति क-अण् । स्वर्णकारे
वर्णसङ्करभेदे । (सिकरा)
हेमकिञ्जल्क न० हेमेव प्रीतं किञ्जल्कं यस्य । नागकेशरे ।
हेमकूट पु० हेममयः कूटो यस्य । किंपुरुषवर्णस्य पर्वतभेदे ।
हेमकेतकी स्त्री० हेमवर्णां केतकी । स्वर्णकेतक्याम् ।
हेमक्षीरी स्त्री० हेम इव प्रीतं क्षीरं यस्याः । स्वर्णक्षीर्याम् ।
हेमगन्धिनो स्त्री० हेमः नागकेशरस्येव गन्धोऽस्यस्याः
इति ङीप् । रेणुकार्ये गन्धद्रव्ये । [त्रि०
हेमगौर पु० हेमेव गौरः प्रीतः । अशोकवृक्षे, स्वर्णतुल्यप्रीते
हेमतार न० हेमं तारयति उत्कृष्टं करोति तृ-णिच्-अण् । तत्र
हेमदुग्धक पु० हेमवर्णं दुग्धं निर्यासोऽस्य कप् ।
उडुम्बरे । स्वर्णक्षीर्यां स्त्री० वा ङीप् अत इत्त्वम् ।
हेमदुग्धिन् पु० हेमवर्णं दुग्धं निर्यासोऽस्य इति । उडुम्बरे
हेमन् न० हि-मनिन् । स्वर्णं-धातौ, धूम्रं, नागकेशरे, हिमे च
हेमन्त पु० न० । हि-भक्त घृत्च । अपहृष्टायणौपमासात्मके ऋतौ
हेमन्तनाथ पु० हेमन्ते नाथ्यते याच्यते नाथ-कर्मणि घञ् ।
कपित्थे । [स्वार्थे कन् । तत्र, लीप्ते च ।
हेमपुष्प न० हेमवर्णं पुष्पमस्य । अशोकवृक्षे । चम्पकवृक्षे पु०
हेमपुष्पी स्त्री० हेमवर्णं पुष्पमस्याः ङीप् । मञ्जिष्ठायाम्,
स्वर्णजीवन्त्याम्, इन्द्रवारुण्याम्, सुपत्याम्, कण्टकार्याञ्च ।
संज्ञायाम् कन् ह्रस्वः । स्वर्णयूथिकायाम् स्त्री० ।
हेमफला स्त्री० हेमवर्णं फलमस्याः । स्वर्णकदल्याम् (चांपाकला)
हेममालिन् पु० हेमेव किरणानां मालास्यस्य इति । सूर्ये
हेमयूथिका स्त्री० हेमवर्णां यूथिका । स्वर्णयूथिकायाम् ।

हेमरागिणी स्त्री० हेम रप रागेऽत्यस्ता रनि डीए ।
 हरिद्रायाम् ।
 हेमलता स्त्री० हेमवशा लता । सर्षणीनव्याम् ।
 हेमशिखा स्त्री० हेमवशा गिखा यस्ता । सर्षणीयाम् ।
 हेमसार न० हेम सारयति निर्मलीकरोति ह-अण् । तुल्ये
 हेमस्रक्षिरार्थ इ० हेमनिर्मितस्रक्षिण्युक्ती रथ । तृणाप्रदपा-
 दिद्योद्यमहादानमध्ये दानार्थं कल्पिते सर्षणमयस्रक्षिण्युक्ते
 रथे, तद्दाने च ।
 हेमाद्रि इ० हेमेव पीतमद्रि यस्त । गह्वरे, सिद्धे, सुनेरौ,
 यज्ञाणि चम्पकहृद्ये, विष्णौ च । सर्षणपर्याद्रियुक्ते त्रि०
 हेमदालेऽङ्गो न० । [वि ।
 हेमाद्रि इ० हेममयोऽङ्गि । सुनेरौ पथिते । [हेममद्वेनयोर्ये
 हेमाद्रिजरथ इ० हेमाद्रौ लीर्यति जृ ल्यु । सर्षणीयाम् ।
 हेय वि० हा यत् । त्वाण्ये ।
 हेर न० हि-रन । हरिद्रायाम्, सुकटभेदे च ।
 हेरथ इ० हे विभे रत्वति रति अथ अलुक् समा० । गण्ये ।
 हेरथजननी स्त्री० इत० । उगायाम् । [विकायाम् ।
 हेलास्ता स्त्री० हेल वस्त्र हेल विनीति वि ड टाप इ० । हिलमी
 हेलान न द्विच-ल्यट् । अथशायाम् ।
 हेला स्त्री० हेह-थनादरे भावे थ अस्त्र थ । स्त्रीया यद्भार
 भावजे 'मीटेष्या याऽतिरुद्धना नारीणां उरतोत्तरे ।
 यद्भारत्याक्षतत्तमै हेहा सापरिकीर्तिते लुक् वेडात्रिभये
 हेलि इण्डिव रन् । सूर्ये, अर्कहृद्ये च । पिनि । हेलीलप्यल ।
 हेम अथयन्ते आ आ० अ० सेट् चडि न हस । हेमते अहेमिच
 हेपा स्त्री हेप-अ । शेटकाना यन्ते ।
 हेपे अथ० सेप हेप ह० । सम्बोधने ।
 हेपे अथ० हा ने । सम्बोधने, आह्वाने च ।
 हेतुक वि० हेतो मद्यत ठण् । हेतुशब्दरते, समुक्तिरुपाय
 वादिनि त्रैविधौ हेतुकत्वात् निवृत्तौ धर्मपाठक इति चट् ।
 हेम ति हिमे भवत् अण् । हिमजातमात्रे भूमिन्वे इ०
 हेम्रो विकार अण् टिकोप । स्रष्टविकारे सर्षणमय
 पदायै । [हिमं काले । तत् जाते वि० ।
 हेमज इ० हेमज एव हेमने भरो वा अण् ततोप ।
 हेमवत च० हिमरवोऽरुभरोदेय तस्यैव वा अण् । भारत
 सर्वभेदे हिमवतयश्चम्बुनि वि० । विमभेदे इ तथाप्य तत्र
 भरो वा अण् । पार्वत्यां, इरीरुत्यां, सर्षणीयां, देतव-
 वायास्तु स्त्री० डीए । [कायाम् ।
 हेमा(मी) स्त्री० हेम तद्वर्षोक्त्या अण् वा डीए । न्यस्यति

हेयङ्गवीन ह्योगोदोहादभवम् ह्यसु+गो+च नि० । नरनीत,
 पूर्वदिनद्वन्द्वोक्तने मयोजाते इते च ।
 हेह्य इ० देमविभेदे । तेम राजा अण् । हेह्येवरे कासैवीयै ।
 हो अथ० हे-डो नि० । सम्बोधने ।
 होड गतौ आनादरे च आ आ० सक० सेट् चडि न हस ।
 होडते अहोडिड । [हडि]चौरवड्डे च ।
 होड इ होड-अथ डड अण् वा । सस्रमाभिनौकामेदे
 होड इ० ड लृप् । अथेदाभिजे । होमकर्त्तरि वि० क्लिया
 डीप् 'वा इति यो च होतो'ति प्रकृतत्वात् ।
 होत न० ड प्रण् । होमे, इतिवि एतादौ च । सुतो स्त्री० टाप
 होतिम् इ होत होमोऽख्यस्त इति । होमकर्त्तरि ।
 होतीय न० होलाय इतिम् होतरिड वा ड । इतिवडे ।
 होयश्चम्बुनि वि० ।
 होम इ० ड मण् । देवतीहेयेन वहुौ एतादित्यागक्ष्ये वृज
 नित्य गृह्यत्यक्तव्येषु प्रकृष्ट यत्तु मध्ये देववत्त, आह्वीय
 विमवाणौ आह्वीयापभागस्य सन्त्ये दाने च ।
 होमकुण्ड न० होमाय कुण्डम् । होमार्थं कुण्डे ।
 होमधान्य न० होमोपयुक्तं धान्यम् । तिले, यवे च ।
 होमधूम इ० होमज धूम । होमार्थान्जिजाते धूमे ।
 होमभस्मन न० होमज भस्म । इतद्रथ्यत्वाते भस्मनि ।
 होमिन् इ० होमोऽख्यस्त इति । होमकर्त्तरि ।
 होम्य वि० होमाय इतिम् यत् । होमोपयुक्ते एतान्ते ।
 होरा स्त्री० ड-रन् । ज्योतिषोक्तं जने, रास्यर्कभागे, होरा-
 प्रापकयाक्षभेदे, देवायास्तु ।
 होलाका स्त्री० ड-विच् लकति लक-अनु कर्म० । 'अथप्रके
 मयोधत्वात्सूर्याभ्येव होलका' इत्युक्ते तथादिना अर्धप्रके
 मयोधायै । [कर्त्तव्येति, कायश्रुतिरिति टायभाय
 होलाका स्त्री ड विच् लक-अण् । वल्लोत्तरभेदे, होलाका
 हो अथ० हे-डो नि० । सम्बोधने, आह्वाने च ।
 होड आनादरे गतौ च आ० आ सक सेट् चडि न हस ।
 होडते अहोडिड ।
 हु, चीर्ये चदा आत्म-सक-अण्डि । हुते अहुते ।
 हुमल चकने आ० अ० अथ सेट् चडा । हुमल न अह्वानी ।
 प्रहलवति अतुपधर्मस्य वा तुम ।
 हुम् अथ० गतेरुक्ति नि० । गतदिपसे । [हुमयोप्यल वि०
 हुमस न वि० हुमन-भवायै हुम गट् च । गतदिपधने लण् ।
 हुग मकरत्वे आ० अ० सक० सेट् चटा० विधि न इति । हुगति
 अहुगीत् ।

हृद् ५० ह्राड-अच् नि० । अगाधजलाशये ।
हृदिनी स्त्री० हृदोऽस्त्रस्याम् इति । नद्याम् ।
हृप भाषणे चु०ड०सक०सेट् । ह्रापयति ते अजिह्वपत् त ।
हृम रवे भ्रा०प०सक०सेट् । ह्रसति अहृमीत् अह्रामीत् ।
ह्रंसिष्ठ त्रि० अतिशयेन ह्रसः इटन् ह्रसादेशः । अतिह्रस्वे ।
ह्रसीयस् त्रि० अतिशयेन ह्रसः इचत् ह्रसादेशः । अति-
ह्रस्वे । स्त्रियां डीप् ।
ह्रमिसन् ५० ह्रस्वस्य भाव इरुनिच् ह्रसादेशः । ह्रस्यतायाम्
ह्रस्व न० ह्रस-वन् । परिमाणभेदे तद्धति । खर्वे च त्रि०एक-
मात्राकालोचये कषुवर्णे ५० ।
ह्रस्वकुश ५० कर्म० । श्वेतकुशे ह्रस्वदर्भाद्योषत् ।
ह्रस्वगर्भ ५० ह्रस्वो गर्भो वस्य । कुशे ।
ह्रस्वगवेषका स्त्री० कर्म० । नागवलायाम् ।
ह्रस्वजस्त्र् स्त्री० कर्म० । नृद्रजम्बूटजे ।
ह्रस्वदा स्त्री० ह्रस्वरपि टोयते टियते टो-क । गल्लयाम् ।
ह्रस्वपत्तक ५० ह्रस्वं पत्तमस्य कप् । नगजनधुके (मौड)
अचत्त्याम् स्त्री० टाप् अत इत्थम् ।
ह्रस्वफला स्त्री० ह्रस्वं फलनस्याः । भूमिजम्बूटजे ।
ह्रस्वमूल ५० ह्रस्वं मूलमस्य । रत्नेश्वी ।
ह्रस्वाग्नि ५० ह्रस्व अग्निरस्मात् ५व० । अर्कट्टजे ।
ह्रस्वाङ्ग ५० ह्रस्वमङ्गमस्मात् ५व० । जोषकौषधे ६व० । वानने
खर्वे त्रि० कर्म० ह्रस्वे अङ्गे न० । [कारके त्रि०
ह्राद् स्त्रे भ्रा०या०सक०सेट् । । ह्रादते अह्राटिट । [शब्द
ह्राद् ५० ह्राड-धञ् । शब्दे । अच् । हिरण्यकशिपुपुत्रभेदे ५० ।
ह्रादिनी स्त्री० ह्राट-णिनि डीप् । विद्युति, वज्रे, नद्याम्,
गल्लयाञ्च । ह्राट-र्वाशिष्टे त्रि० ।
ह्रास ५० ह्रस-धञ् । शब्दे, अपचये च ।
ह्रिणी लज्जायाम् कण्ठ्वा०या०सक०सेट् । ह्रिणीयते अह्रिणीषिट
ह्रिणीया स्त्री० ह्रिणी-यञ् अ । लज्जायाम् ।
ह्री लज्जायां चु०प०सक०अनिट् । जिह्वेति अह्रैपीत् ।
ह्री स्त्री० ह्री-क्लिप् । लज्जायाम् ।
ह्रीच्छ लज्जायाम् भ्रा०प०सक०सेट् । ह्रीच्छति अह्रीच्छीत् ।
ह्रीजित त्रि० श्व० । लज्जाशेषे ।
ह्री(त)ण त्रि० ह्री-क्त वा तस्य नः । लज्जिते ।
ह्रीवेर(त्) न० ह्रिये लज्जायै वेरसङ्गमस्य चुद्रत्वात् ष्ट्वा रस्य
ल (वाला) । चुपभेदे । [डिट ।
ह्रुड गतौ भ्रा०या०सक०सेट् चटि न ह्रस्वः । ह्रौडते अह्रौ-
ह्रुड गतौ भ्रा०या०सक०सेट् चटि न ह्रस्वः । ह्रुडति अह्रुडिट

ह्रैप गतौ भ्रा०या०सक०सेट् चटि न ह्रस्वः । ह्रैपते अह्रैपिट
ह्रैप सर्पणे भ्रा०या०सक०सेट् चटि न ह्रस्वः । ह्रैपते अह्रैपिट
ह्रैपा स्त्री० ह्रैप-य । अश्वगृध्रभेदे ।
ह्रौड गतौ भ्रा०या०सक०सेट् चटि न ह्रस्वः । ह्रौडते अह्रौडिट
ह्रुग संपरणे भ्रा० प०सक०सेट् घटाः मिचि न र्वादि ।
ह्रुगति अह्रुगीत् ।
ह्रुप भाषणे चु०ड०सक०सेट् । ह्रापयति ते अजिह्वपत् त ।
ह्रुस रवे भ्रा०प०सक०सेट् । ह्रुमति अह्रुमीत् अह्रामीत् ।
ह्रुद् शब्दे भ्रा०या०सक०सेट् चटि न ह्रस्वः । ह्रुदते अह्रुडिट ।
ह्रादते अह्राटिट ।
ह्राद् ५० ह्राड-धञ् । आह्रादे, आनन्दे, मन्त्रोपे ।
ह्रादिनी स्त्री० ह्राट-णिनि डीप् । विद्युति, वज्रे, रेश्वर-
शक्तिभेदे च । ह्राटविशिष्टे त्रि० ।
ह्रल चनने भ्रा०प०सक०सेट् घटाः । ह्रलति अह्रानीत् ।
ह्रल्लयति अत्युपसर्गस्य वा ह्रस्वः ह्रल्यति ह्रालयति ।
ह्रान न० ह्रै-ल्युट् । आह्राने ।
ह्रु कुटिलीकारणे भ्रा०प०सक० अनिट् । ह्ररति अह्रारीत् ।
ह्रु सर्पाया शब्दे च अज० आह्रानार्थं सक०भ्रा० उभ० यजा०
अनिट् । ह्रायति अह्रत्-अह्रत् । अग्रान्त ।
ये शब्दान्मु धिपारमापुरमलमघ्रातरी वैभवतात्
ताउद्दिश्य नमस्त्रिप्रेन सततं तेभ्यो न चपा क्रिया ।
ये शास्त्रेकतनुद्वयो निजधिया व्युत्पिन्धवो मानना
मानाकोपनिरीक्षणो अमभिवस्तेभ्यो समैपा क्रिया ॥
शब्दरत्नमय कोपो मोपटोपमयोन्मिभत् ।
नानार्थोऽव्यवस्थापाठो ब्रह्मधातुर्जयत्ययम् ॥
पदानुगासने रत मुनित्वयं हृदानतम् ।
असुख्य भूमिसण्डले करोत सुप्रचारणम् ॥
इति श्रीदारानाथतर्कनाचस्वामिभट्टाचार्यसद्वलितः शब्दलोम-
महानिधि समाप्तः ।
ॐ वत्सत् ।
तारानाथसमाह्वयेन रचितो विप्रेण यत्नाटयं
शाके भूमिनवाद्रिचन्द्रविमिते मार्गटङ्कणारम्भणः ।
शब्दलोममहानिधिर्षेखमितैर्मासैः समाप्तिं गतः
खण्डैः पद्मभिरन्वितो यतिमतां प्रीत्यै सङ्गुम्भताम् ॥

